1 ศตวรรษ สถาปนาสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
"Centenary of the Establishment of Her Majesty Queen Rambhai Barni"

รายงานสืบเนื่อง
การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9
(รวมฉบับ 1-4)

นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์
สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

22 | มกราคม | 2568

จัดทำโดย
กองบรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ **9**
สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย
ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1 ศตวรรษ สถาปนาสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
"Centenary of the Establishment of Her Majesty Queen Rambhai Barni"

รายงานสืบเนื่อง
การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์ สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

22 | มกราคม | 2568

1

จัดทำโดย
กองบรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9
สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ฉบับที่ 1

หัวข้อ “นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์ สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”

สาขาวิชาที่เปิดรับบทความ • สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ • การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และปรัชญา • การบริหารและการจัดการธุรกิจ • เทคโนโลยี การสื่อสาร นวัตกรรม • สาธารณสุขและสุขภาพ • การเมือง การปกครอง กฎหมาย และความเท่าเทียม • เศรษฐศาสตร์ การตลาด ปัญญาประดิษฐ์ • งานวิจัยแบบ R2R (Routine to Research) • สาขาวิชาอื่น ๆ

วัน เวลา สถานที่จัดงาน

วันที่ 22 มกราคม 2568 เวลา 08.30 – 16.30 น.

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อาคารเฉลิมพระเกียรติ ห้อง 35201

รูปแบบการจัดงาน

การประชุมวิชาการแบบผสมผสานระหว่าง ณ ที่ตั้ง และผ่านระบบออนไลน์

เจ้าภาพหลัก

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เจ้าภาพร่วม

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

จัดทำโดย

กองบรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ออกแบบรูปเล่ม

อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เส้งมณีย์

คำนำ

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้จัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ภายใต้หัวข้อ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์ สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2568 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อาคารเฉลิมพระเกียรติ ห้อง 35201 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นเวทีในการนำเสนอผลงานวิจัยและองค์ความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และสื่อสร้างสรรค์ ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้ที่สนใจ เพื่อสร้างการพัฒนาที่เท่าเทียมและยั่งยืนสำหรับมนุษย์และสังคม โดยมีผลงานวิชาการผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิให้เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการฯ จำนวน 105 บทความ แบ่งเป็นการนำเสนอรูปแบบบรรยาย จำนวน 63 เรื่อง และนำเสนอรูปแบบโปสเตอร์ จำนวน 42 เรื่อง

ภายหลังเสร็จสิ้นการประชุมวิชาการฯ กองบรรณาธิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ได้จัดทำรายงานสืบเนื่อง (Proceeding) ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรวบรวมผลงานวิชาการที่เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการฯ ดังกล่าว โดยแบ่งรายงานสืบเนื่องออกเป็น 4 ฉบับ โดยฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกที่ผู้สนใจจะสามารถเข้าถึง สืบค้น จัดเก็บ และส่งต่อในระบบออนไลน์ได้ง่าย

คณะทำงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิชาการที่บรรจุในรายงานสืบเนื่องฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการต่อยอดองค์ความรู้ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักวิจัยและผู้สนใจทุกท่าน สุดท้ายคณะทำงานขอขอบคุณทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดประชุมครั้งนี้ให้ประสบความสำเร็จ รวมถึงผู้เขียนบทความทุกท่านที่ได้ร่วมรังสรรค์และแบ่งปันผลงานอันทรงคุณค่า หวังว่าการประชุมครั้งนี้จะเป็นอีกก้าวสำคัญในการพัฒนางานวิชาการและสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมโดยรวมในหลากหลายมิติสืบไป

กองบรรณาธิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9
สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

กำหนดการ

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

วันที่ 22 มกราคม 2568 ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 35) ห้อง 35201

เวลา	กิจกรรม
08.00 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.01 – 09.30 น.	พิธีเปิดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 - พิธีกรกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ วรรณประภา - กล่าวต้อนรับโดย คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา - กล่าวรายงานโดย นายกสมาคมส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค - กล่าวเปิดการประชุมวิชาการโดย อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม
09.31 – 09.50 น.	ปาฐกถาพิเศษ หัวข้อ “สื่อสร้างสรรค์กับการขับเคลื่อนสังคมสู่ความเท่าเทียม” โดยอาจารย์ ดร.ตรี บุญเจือ ผู้อำนวยการสำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภค ในกิจการโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช. และคณะอนุกรรมการเกี่ยวกับการเฝ้าระวังสื่อที่ไม่ปลอดภัยและไม่สร้างสรรค์กองทุน พัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
09.51 – 10.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.15 – 11.45 น.	เสวนา เรื่อง “ปัญญาประดิษฐ์กับ ความท้าทายเชิงจริยธรรมในการวิจัย ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์” วิทยากรโดย - อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว - อาจารย์ ดร.กฤษดา เชียรวัฒนสุข - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาวุฒิ วานิชสรรพ์ - อาจารย์ ดร.เมทยา ปรียานนท์ - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ โพธิพัฒน์
11.46 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน

เวลา	กิจกรรม
13.01 – 16.30 น.	**นำเสนอผลงานวิชาการแบบบรรยาย**
	ห้องที่ 1 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาศึกษาศาสตร์ (1) ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : อาจารย์ ดร.เจนวิทย์ วารีบ่อ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว
	ห้องที่ 2 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาศึกษาศาสตร์ (2) ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงศ์ กู้พงศ์พันธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ วรรณประภา
	ห้องที่ 3 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาสุขภาพและสาธารณสุข ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล สงกระสันต์
	ห้องที่ 4 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาเกษตร อัตลักษณ์ วัฒนธรรมชาติพันธุ์ และศาสนาความเชื่อ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวรรณ ศิรินันทนา
	ห้องที่ 5 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสื่อสาร ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาวุฒิ วานิชสรรพ์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.เหมือนฝัน คงสมแสวง
	ห้องที่ 6 นำเสนอแบบบรรยาย สาขารัฐศาสตร์ การปกครอง การจัดการภาครัฐและเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : รองศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบาลี ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.เมทยา ปรียานนท์
	ห้องที่ 7 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาธุรกิจ และการตลาด ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญณัฐ ศิลาลาย ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.สริยาภา คันธวัลย์
	ห้องที่ 8 นำเสนอแบบบรรยาย สาขากฎหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : อาจารย์ ดร.ภูวดล ดำสนิท ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฒเนศวร ทะกอง
	นำเสนอผลงานวิชาการแบบโปสเตอร์
13.01 – 16.30 น.	ห้องที่ 9 นำเสนอแบบโปสเตอร์ห้องที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ : อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เส้งมณีย์
	ห้องที่ 10 นำเสนอแบบโปสเตอร์ห้องที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรสรรค์ เจี่ยดำรง
	ห้องที่ 11 นำเสนอแบบโปสเตอร์ห้องที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี พึ่งสำราญ

ถ้อยแถลง
นายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เรียนท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ท่าน ผศ.ไวกูณฑ์ ทองอร่าม ที่ท่านได้ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธี ท่านผู้อำนวยการสำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช. ท่าน ดร.ตรี บุญเจือ ท่านผู้บริหาร ท่านคณบดี คณาจารย์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ นักศึกษา และแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน ดิฉัน ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค นายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่ทุกท่านได้ให้เกียรติมาร่วมงาน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ในวันนี้

ในการจัดประชุมวิชาการ ได้ทำเป็นแบบผสมผสาน โดยจัดที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และผ่านระบบออนไลน์ โดยมีหัวข้อในการประชุม เรื่อง “นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ เป็นเวทีในการนำเสนอ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ผลงานวิจัย และองค์ความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และสื่อสร้างสรรค์ ตลอดจนเป็นเวทีในการเชื่อมโยงนักวิจัย สถาบันการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ให้มีความร่วมมือที่เข้มแข็งในงานวิจัยและพัฒนาสังคม เพื่อสร้างการพัฒนาที่เท่าเทียมและยั่งยืน สำหรับมนุษย์และสังคม ซึ่งสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของสมาคมฯ ในการสนับสนุนการพัฒนาความรู้และการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมให้ยั่งยืนและเท่าเทียม

โดยการประชุมวิชาการในครั้งนี้มีสาขาวิชาที่เปิดรับบทความ ในสาขาต่างๆ ดังนี้

1. สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
2. การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และปรัชญา
3. การบริหารและการจัดการธุรกิจ
4. เทคโนโลยี การสื่อสาร นวัตกรรม
5. สาธารณสุขและสุขภาพ
6. การเมือง การปกครอง กฎหมาย และความเท่าเทียม
7. เศรษฐศาสตร์ การตลาด ปัญญาประดิษฐ์
8. และงานวิจัยแบบ R2R (Routine to Research)

จากการทำงานอย่างเข้มแข็งของกองบรรณาธิการ ทั้งการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และความรวดเร็วในการบริหารจัดการระบบการกลั่นกรอง ทำให้มีผู้สนใจส่งผลงานวิชาการเข้าร่วมรับการพิจารณาถึง 116 บทความ และมีผลงานวิชาการที่ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตอบรับ และเข้าร่วมนำเสนอในการ

ประชุมวิชาการฯ จำนวน 105 บทความ แบ่งเป็นการนำเสนอรูปแบบบรรยาย จำนวน 63 เรื่อง และนำเสนอรูปแบบโปสเตอร์ จำนวน 42 เรื่อง

บทความวิจัยและผลงานที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในที่ประชุมครั้งนี้ ได้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขา เพื่อให้มั่นใจได้ว่าทุกผลงานที่เผยแพร่ใน Proceeding มีคุณภาพและคุณค่าในเชิงวิชาการ และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงหรือแนวทางในการพัฒนางานวิจัยในอนาคต ทั้งนี้ ภายหลังเสร็จสิ้นการประชุมวิชาการฯ กองบรรณาธิการ จะได้จัดทำรายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ (Proceeding) ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ผลงานวิชาการที่เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการดังกล่าว

ในนามของสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดิฉันขอขอบคุณ ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ท่าน ผศ.ไวกูณฑ์ ทองอร่าม ที่เล็งเห็นความสำคัญของการประชุมวิชาการ และได้อำนวยความสะดวกในการเป็นเจ้าภาพร่วม โดยเอื้อเฟื้อสถานที่ให้ใช้จัดงาน รวมถึงท่านได้กรุณามาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุม ขอขอบคุณคณะกรรมการจัดงาน จากคณะนิเทศศาสตร์ ทีมกองบรรณาธิการที่ทำงานอย่างเข้มแข็ง คณะวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิ กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ที่มีบทบาทสำคัญในความสำเร็จของการประชุมครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ในเวทีครั้งนี้ จะนำไปสู่การพัฒนามนุษย์และสังคมให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค

นายกสมาคมเครือข่ายการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ถ้อยแถลง
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ในฐานะอุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผมมีความยินดีและภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ซึ่งจัดขึ้นภายใต้หัวข้อ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในยุคปัจจุบัน

สมาคมฯ มุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์สำหรับการพัฒนามนุษย์และสังคม การประชุมครั้งนี้เป็นเวทีสำคัญที่รวบรวมผลงานวิจัยและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากนักวิชาการ นักวิจัย และผู้สนใจจากหลากหลายสาขาวิชา ที่ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของสมาคมฯ แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือจากองค์กรพันธมิตร

ผมขอขอบคุณคณะกรรมการจัดงาน วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนร่วมทุกท่าน รวมถึงผู้เข้าร่วมประชุมที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้งานประชุมครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ผมเชื่อมั่นว่าความร่วมมือในครั้งนี้จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่มีความยั่งยืนและเท่าเทียมอย่างแท้จริง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ถ้อยแถลง
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ในฐานะอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผมรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสร่วมสนับสนุนการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 9 ซึ่งถือเป็นเวทีสำคัญสำหรับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และผลงานวิจัยในหลากหลายสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนและเท่าเทียม

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในฐานะเจ้าภาพร่วม มีความภาคภูมิใจที่ได้สนับสนุนทั้งด้านสถานที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้งานประชุมครั้งนี้ประสบความสำเร็จและดำเนินไปด้วยความราบรื่น ผมเชื่อมั่นว่าการประชุมครั้งนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนามนุษย์และสังคม

หัวข้อหลักของการประชุมครั้งนี้ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** ไม่เพียงสะท้อนถึงความสำคัญของนวัตกรรมและสื่อในกระบวนการพัฒนาสังคม แต่ยังเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันหาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและสนับสนุนการพัฒนาในทุกมิติ

ในนามของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผมขอขอบคุณสมาคมเครือข่ายการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไว้วางใจให้มหาวิทยาลัยได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงานประชุมครั้งนี้ รวมถึงขอบคุณคณะกรรมการจัดงาน วิทยากร และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการสร้างความสำเร็จครั้งนี้ ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุมในครั้งนี้จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีคุณค่าเพื่อสังคมต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ถ้อยแถลง
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ในฐานะคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ ผมรู้สึกเป็นเกียรติและภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสสนับสนุนการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 9 ซึ่งจัดขึ้นภายใต้หัวข้อ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** หัวข้อนี้สะท้อนถึงความสำคัญของการใช้สื่อและนวัตกรรมในยุคดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติของสังคม

คณะนิเทศศาสตร์มุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการจัดการประชุมครั้งนี้ในหลากหลายมิติทั้งด้านการบริหารจัดการงานนิเทศศาสตร์ การสนับสนุนวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกเพื่อให้การประชุมดำเนินไปอย่างราบรื่น ผมเชื่อมั่นว่าผลงานที่นำเสนอในครั้งนี้จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างนักวิจัยและนักวิชาการจากสาขาวิชาต่าง ๆ และเป็นแรงผลักดันที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสังคมที่มีความเท่าเทียมและยั่งยืน

ผมขอขอบคุณสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี รวมถึงคณะกรรมการจัดงาน ตลอดจนผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของการประชุมครั้งนี้

อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ถ้อยแถลง
บรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

ในยุคปัจจุบันเนื่องจากนวัตกรรมและสื่อไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการพัฒนาแต่ยังมีบทบาทส่งเสริมความเท่าเทียม ความยั่งยืนทางสังคมภายใต้การถูกแวดล้อมการมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยต่าง ๆ ที่หลากหลาย นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์จึงสามารถสร้างผลกระทบต่อการรับรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก พฤติกรรมการแสดงออก และการให้คุณค่า (ของมนุษย์)

การจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 9 ภายใต้หัวข้อ **นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม** เป็นเวทีที่เกิดจากความร่วมมือ เปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจจากหลากหลายสาขาวิชา ต่างสถาบัน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และนำเสนอผลการวิจัย ผลงานวิชาการที่มีส่วนช่วยขับเคลื่อนการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

บทความทุกเรื่อง ที่ได้รับการเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องฉบับนี้ ล้วนผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกที่กรุณาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ จักเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่มีเป้าหมายสู่การพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

ดิฉันในนามคณะกรรมการกองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณ **สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์** หน่วยงานหลักในการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งนี้ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ที่ได้ให้ความสำคัญในการร่วมขับเคลื่อนการจัดประชุมวิชาการระดับชาติในครั้งนี้

อีกวาระหนึ่ง ขอขอบพระคุณท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรณี และขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ทั้งคณะกรรมการจัดงานทุกฝ่าย ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายในและภายนอกสถาบันที่หลากหลายที่ร่วมกันกลั่นกรองบทความ ตลอดจนผู้ร่วมส่งบทความทุกท่านที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ บรรลุตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ทุกประการ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้ จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือทางวิชาการอย่างยั่งยืนและเป็นแรงผลักดันในการพัฒนามนุษย์และสังคมในทุกมิติสืบไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี พึ่งสำราญ
บรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

รายนามกองบรรณาธิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9
นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค
นายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา บูรณเดชาชัย
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อาจารย์ ดร.นิสากร ยินดีจันทร์
รองคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อาจารย์ดนัย โชติแสง
รองคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี พึ่งสำราญ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรสรรค์ เจี่ยดำรง

กองบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบาลี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สกนธ์ ภู่งามดี มหาวิทยาลัยชินวัตร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ นาทะพันธ์ มหาวิทยาลัยมหิดล
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวรรณ ศิรินันทนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ คำใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ภูมิเหล่าแจ้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ โพธิพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาดา อรรถอนันต์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาวุฒิ วานิชสรรพ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตวงทอง สรประเสริฐ	มหาวิทยาลัยบูรพา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรมศักดิ์ ค่วยเทศ	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาวรรณ อาชาเพ็ชร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หรุ่นเกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิสญา อธิจิตตา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ สุขุมพินิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ พัฒนาอิทธิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฒเนศวร ทะกอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิกา กอนแสง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวชัช พิทักษ์ทิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ วรรณประภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภาพร บุญมี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
24. อาจารย์ ดร.การดา ร่วมพุ่ม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
25. อาจารย์ ดร.กิจจาพัฒน์ เกศิรานนท์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
26. อาจารย์ ดร.คันธิรา ฉายาวงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
27. อาจารย์ ดร.ณัฐกานต์ แก้วขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
28. อาจารย์ ดร.ดุษฎี นิลดำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
29. อาจารย์ ดร.ทิพย์พธู กฤษสุนทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
30. อาจารย์ ดร.ธีรเดช ทิวถนอม	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
31. อาจารย์ ดร.นันทกา สุธรรมประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
32. อาจารย์ ดร.ปิติสัณห์ อินทพิชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
33. อาจารย์ ดร.พนิดา ภู่งามดี	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
34. อาจารย์ ดร.พันธกานต์ ทานนท์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
35. อาจารย์ ดร.พิมพ์ชญา ฟักเปี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
36. อาจารย์ ดร.มาโนช ชุ่มเมืองปัก	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
37. อาจารย์ ดร.เมทยา ปรียานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
38. อาจารย์ ดร.วรางคณา นิยมฤทธิ์	มหาวิทยาลัยชินวัตร
39. อาจารย์ ดร.วริศ ลิ้มลาวัลย์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
40. อาจารย์ ดร.ศริตปรีชา ไทยวงษ์	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

41. อาจารย์ ดร.ศักดิ์นรินทร์ จันทร์นาค	โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี
42. อาจารย์ ดร.ศิริรัตน์ รัตนพิทักษ์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
43. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เส้งมณีย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
44. อาจารย์ ดร.สริยาภา คันธวัลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
45. อาจารย์ ดร.สันดุสิทธิ์ บริวงษ์ตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
46. อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
47. อาจารย์ ดร.เหมือนฝัน คงสมแสวง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
48. อาจารย์ ดร.อภิญญา คชมาตย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
49. อาจารย์ ดร.เอกรงค์ ปั้นพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
50. ดร.สหพร ยี่ตันสี	บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมลชนก เศรษฐบุตร	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปฏิภาณ กิตตินันทวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล สงกระสันต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธินันท์ โสตวิถี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถกร คำฉัตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คณะกรรมการพิชญพิจารย์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ คำนนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณะ โสขุมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมเกียรติ วงศ์วนิชทวี	มหาวิทยาลัยสยาม
4. รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐวุฒิ ภูมิพิพัฒน์พงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล ขันธไชย	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวรรณ เสริมวิทยวงศ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรคศรีวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
8. รองศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ นาทะพันธ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
10. รองศาสตราจารย์ ดร.อนุวัฒน์ ภักดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
11. รองศาสตราจารย์ ดร.อพันตรี พูลพุทธา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
12. รองศาสตราจารย์ธงชัย ศรีเบญจโชติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
13. รองศาสตราจารย์วัชรินทร์ อรรคศรีวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
14. รองศาสตราจารย์สุรีย์พร พานิชอัตรา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ณัฐวัฒน์ บัวทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรีหญิง ดร.ขวัญใจ จริยาทัศน์กร	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ ภาวสุทธิไพศิฐ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติยาภรณ์ คุณสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา ตามประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยพะเยา

20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยรัตน์ เจียมโฆสิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติธัช ศรีฟ้า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จอมขวัญ สุทธินนท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา ดำรงวัฒนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุตินันท์ ขวัญเนตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย อินทสังข์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญวิช สุวรรณพงศ์	มหาวิทยาลัยนครพนม
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชารวี บุตรบำรุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ เนืองนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ อิทธิมีชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวัสส์ สุขป้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัชชานุช พุ่มทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐชา หน่อทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล กิจควร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทักษญา ส่งำโยธิน	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธารินทร์ ก้านเหลือง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิติยา ทองเกิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล แสงแข	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวพร คำเมือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา ทองสอน	นักวิชาการอิสระ
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญณัฐ ศิลาลาย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นปินัทธ์ จ่าดา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงศ์ กู้พงศ์พันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรณัฏฐ์ ไค่นุ่นภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ บัวเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิทธิ์ โสภณพงศพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรเชษฐ์ บุญพัชรเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคพล เส้นขาว	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรานิษฐ์ กิตติ์ธิตินันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ศรีสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล บัวบางพลู	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ใจเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ้งระวี นาวีเจริญ	นักวิชาการอิสระ

56. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิภาส ภูธนัญนฤภัทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
57. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงธรรม สรณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
58. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา ด้วงน้อย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
59. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา พรายยงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
60. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชาย เพชรช่วย	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
61. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริศักดิ์ ทิพย์ทวีชาญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
62. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิ วงศ์ทองคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
63. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธินันท์ วิวัฒนาพรชัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ หอมจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรษร ทวีจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ บัวชุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวนัย ทะคำสอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิฏา สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันตชัย แปดเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุรรอฮ์มาน จะปะกิยา	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารยา เชียงของ	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
72. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ ระพีแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
73. อาจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.เบญจรงค์ ถิระผลิกะ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
74. อาจารย์ ดร.กฤติยา ทองคุ้ม	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
75. อาจารย์ ดร.เกษมสันติ์ รจพจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
76. อาจารย์ ดร.เข็มชาติ เชยชม	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
77. อาจารย์ ดร.คนที่หนึ่ง แสงหิรัญ	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
78. อาจารย์ ดร.เจนวิทย์ วารีบ่อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
79. อาจารย์ ดร.ชวนพบ เอี่ยวสานุรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพรรณี
80. อาจารย์ ดร.ชุติมา ทัศโร	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
81. อาจารย์ ดร.ณรงค์ พันธุ์คง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
82. อาจารย์ ดร.ณัฐกันย์ ชินนรานันทน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
83. อาจารย์ ดร.ณัฐฐินุช จุยคำวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
84. อาจารย์ ดร.ดวงใจ ศิริวัฒนาศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
85. อาจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ สุขสันติกมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
86. อาจารย์ ดร.นลินี สุตเศวต	มหาวิทยาลัยสยาม
87. อาจารย์ ดร.บัญยง พูลทรัพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
88. อาจารย์ ดร.บุรินทร์ นรินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
89. อาจารย์ ดร.ประภิชญา สร้อยจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
90. อาจารย์ ดร.ปรัชญา เหลืองแดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
91. อาจารย์ ดร.ปิยภา แดงเดช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม

92. อาจารย์ ดร.พรทิวา อาชีวะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
93. อาจารย์ ดร.พรศิริ วิรุณพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
94. อาจารย์ ดร.พีชาณิกา เพชรสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
95. อาจารย์ ดร.ภัทรมน สุวพันธุ์	มหาวิทยาลัยรังสิต
96. อาจารย์ ดร.ภูวดล ดำสนิท	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
97. อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
98. อาจารย์ ดร.วัยวุฒิ บุญลอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
99. อาจารย์ ดร.วิญญู ภักดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
100. อาจารย์ ดร.วิทยา เต่าสา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
101. อาจารย์ ดร.วิศิษศักดิ์ เนืองนอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
102. อาจารย์ ดร.ศรีสุดา จงสิทธิผล	มหาวิทยาลัยสยาม
103. อาจารย์ ดร.ศิโรช แท่นรัตนกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
104. อาจารย์ ดร.สมภพ แซ่ลี้	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
105. อาจารย์ ดร.สิตางศ์ เจริญวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
106. อาจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ รัตนประภาวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
107. อาจารย์ ดร.สุรัสวดี จันทจร	สถาบันพระบรมราชชนก
108. อาจารย์ ดร.หรรษมน เพ็งหมาน	มหาวิทยาลัยทักษิณ
109. อาจารย์ ดร.อัศวิน แก้วพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
110. อาจารย์ ดร.อุ่นเรือน แก้วพินิจ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
111. อาจารย์ ดร.อุรชา วานิช อิงลิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพรรณี
112. ดร.ขวัญฤดี ไชยชาญ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
113. ดร.เจษฎากรณ์ เอี่ยมอุไร	วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี
114. ดร.ชโรฌา กนกประจักษ์	นักวิชาการอิสระ
115. ดร.นพดล พลเยี่ยม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
116. ดร.ปัณณทัต โรจนมนต์	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
117. ดร.ภัคธินันท์ พรโชติชัยนันท์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
118. ดร.สุธีศักดิ์ ภักดีเทวา	ศิลปินแห่งชาติ สาขา ศิลปการแสดง (นาฏศิลป์สากล)
119. ดร.อิสระ กุลวุฒิ	โรงเรียนอนุบาลศรีประชานุกูล

สารบัญ
บทความดีเด่น

ลำดับที่	บทความเรื่อง
1	การพัฒนาลวดลายจากเครื่องแต่งกายโนรา **จรรย์สมร ผลบุญ** กำธร เกิดทิพย์ และโอภาส อิสโม
	เผยแพร่ในวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร ISSN 2985-248X (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2568
2	บริบทการสื่อสารของพิมรี่พายในตลาดออนไลน์: การแข่งขันในสังคมทุนนิยมสู่ความเท่าเทียมในสังคมไทย **รัชฎาพร ตัณฑสิทธิ์** และเชิดชัย อุดมพันธ์
	เผยแพร่ในวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร ISSN 2985-248X (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2568
3	การศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนต่อการเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชลบุรี **ปัญจาภา ส่งเสริม,** ทรงธรรม ดีวาณิชสกุล และอัคครัตน์ พูลกระจ่าง
	เผยแพร่ในวารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ISSN 2822-0463 (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ตุลาคม 2568

สารบัญ (ฉบับที่ 1)

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
1	รูปแบบการสื่อสารในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โรงเรียนกิตติวิทยา จังหวัดตราด **ศิริรัตน์ มูลพฤกษ์,** บวรสรรค์ เจี่ยดำรง และภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา	1
2	ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปูจังหวัดสมุทรปราการ **สมิตรา รัศมี**	13
3	พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี **ชัชญดา ปภาทรัพย์ฤทธา** และพจนา ธูปแก้ว	29
4	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม **อรธิรา พัฒนสัตยวงศ์**	41
5	กลยุทธ์การโฆษณาและการส่งเสริมการขายนมผงสำหรับทารกในสื่อสังคมออนไลน์ **ปัณฑ์ชนิต สุทธิบูรณ์**	51
6	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน **ศุภสิทธิ์ ทองน้อย** และวิลาสินี จินตลิขิตดี	66
7	การจัดการการสื่อสารของผู้นำชุมชนในการจัดตั้งป่าชุมชน กรณีศึกษาบ้านเขามะปริง อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี **สิริประภา เกตุสุวรรณ,** บวรสรรค์ เจี่ยดำรง และอภิวรรณ ศิรินันทนา	81

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
8	ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพทางสถิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในบริบทชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด **พัชริดา ชื่นจิต,** สุวรรณี เปลี่ยนรัมย์ และเสาวรส ยิ่งวรรณะ	99
9	บทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร **สิริมา เกตุอินทร์,** กฤษณ์ ภูรีพงษ์ และพชรดนัย วัชรธนพัฒน์ธาดา	116
10	การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 **จันทร์สุดา คล้ายมาก** และอรรถเศรษฐ์ ปรีดากรณ์	129
11	ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง ความคล้าย โดยใช้วิธีการแบบเปิด **อาทิตยา รุ่งเรือง,** เกษม เปรมประยูร และสุวรรณี เปลี่ยนรัมย์	148
12	การศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 **รักพงษ์ ขอลือ** และรินรดี ปาปะใน	165
13	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ **วนันท์ยา เขื่อนป้อ** และรินรดี ปาปะใน	180
14	การศึกษาความสัมพันธ์ของปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการของนักศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ **พันธชา อินทยศ** และรินรดี ปาปะใน	195

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
15	ศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา **สายันต์ แสงสุริยันต์** และอัคครัตน์ พูลกระจ่าง	210
16	ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา **บุณิกา จันทร์เกตุ,** จิราภรณ์ แก้วขวัญ, ฮากีม บินรัตแก้ว, นารีต้า หลำโอ๊ะ, ธีรภัทร นิยมเดชา, สุทธิศักดิ์ พันธุ์สะและหมัน และชนกนาถ พูลสวัสดิ์	225
17	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน: หลักฐานจากหมวดธุรกิจพาณิชย์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย **รพีสร เฟื่องเกษม**	241
18	ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย: การวิเคราะห์ด้วยวิธี Stochastic Frontier Analysis **ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น**, สาวิตรี สันติพิริยพร, สรนันท์ รุ่งโรจนารักษ์ และเกียรติภูมิ ชาภักดี	261
19	อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของคุณภาพของข้อมูลต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารของเจเนอเรชัน Z **สุธีรา เดชนครินทร์,** ธนัญญา ยินเจริญ และอัคญาณ อารยะญาณ	277
20	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพลังสุขภาพจิตของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี **อัฐฉญา แพทย์ศาสตร์** และเจนจบ สุขแสงประสิทธิ์	294

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
21	การพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App **วรลักษณ์ เจียมพิจิตรกุล**	309
22	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา **ธนภัทร ยีขะเด,** สุมณฑา เช้าแป้น และอังคณา กสิคุณ	324
23	ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ ด้วยวิธีการแบบเปิด **วิภาวรรณ อภัยสวัสดิ์,** เกษม เปรมประยูร และสุวรรณี เปลี่ยนรัมย์	340
24	การศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา **สุรศักดิ์ นาคาลักษณ์** และอัคครัตน์ พูลกระจ่าง	355
25	ผลการศึกษาการใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ในการแก้โจทย์ปัญหาเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในวิชาฟิสิกส์ **อ้อมตะวัน แสงจักรวาฬ,** สุวนันต์ หลัดจัน และวีรดา ลิมปิสวัสดิ์	370

รูปแบบการสื่อสารในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โรงเรียนกิตติวิทยา จังหวัดตราด

The Development of Communication Model for Promoting Early Childhood Development at Kittiwittaya School, Trat Province

ศิริรัตน์ มูลพฤกษ์[1] บวรสรรค์ เจี่ยดำรง[2] และ ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา[3]

Sirirat Moonpruk, Bavonsan Chiadamrong and Puripat Keawtathanawattana

นักศึกษาปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Master's degree of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

kikzamoonpruk@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โรงเรียนกิตติวิทยา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้บริหาร คณะครู และผู้เชี่ยวชาญด้านนิเทศศาสตร์ ควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม รวมถึงวิเคราะห์เนื้อหาจากแหล่งข้อมูลประเภทวิดีโอการสอน จำนวน 40 ตอน และสื่อการสอนรูปแบบต่าง ๆ จำนวน 6 ประเภท จากนั้นนำไปสู่การระดมสมองเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสื่อสารในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ ครูควรมีคุณลักษณะด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านบุคลิกภาพที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์ เนื้อหาการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการ คือ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ธรรมชาติรอบตัว เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อม รวมถึงสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้จุดดึงดูดใจด้านเหตุผล และด้านอารมณ์ เพื่อสร้างความสนใจต่อการเรียนรู้ในส่วนของสื่อกลางที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการ ได้แก่ สื่อวัสดุ สื่ออุปกรณ์ สื่อกิจกรรม สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และการเจริญเติบโตที่สมวัย

คำสำคัญ: การสื่อสาร, การออกแบบเนื้อหา, สื่อการเรียนรู้, พัฒนาการเด็ก

Abstract

The objectives of this research were develop a communication model to promote early childhood development for this school. This was qualitative research that consisted of: in-depth interviews with school administrators, teachers, and communication experts, along with participatory observation, and analyzing content from 40 teaching videos and 6 types of

teaching materials, the findings were then used in a brainstorming session to develop a communication model to promote early childhood development.

The results of the research found that the development of a communication model for early childhood development focused on the two main elements of teachers and learning content. Teachers should have knowledge, skills and personality characteristics that are conducive to organizing experiences. Learning content should be appropriate in one or more of the following areas: stories about the students, stories about nature and nearby places, and activities that use reason and emotion to create interest in learning via various media.

Keywords: Communication Model, Early Childhood Development, Learning Content, Child Development

ที่มาและความสำคัญ

บทบาทของครูในการสื่อสารกับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเด็กปฐมวัยอยู่ในช่วงวัยที่พัฒนาการทางสมองและทางสังคมกำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว การสื่อสารที่เหมาะสมช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี (นัยทิพย์ ธีรภัค, พงศธร มหาวิจิตร และนาตยา ปิลันทนานนท์, 2563) ดังนั้น การสื่อสารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เทคโนโลยีในระบบการศึกษาไม่ได้เข้ามาทดแทนครู แต่ช่วยเสริมศักยภาพของครูและโรงเรียนให้ดำเนินการสอนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อพัฒนาเด็กและการศึกษาไทย โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงวัยที่พัฒนาการด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดและเป็นรากฐานสำคัญสำหรับพัฒนาการในวัยต่อ ๆ ไป (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2560) ดังนั้น การลงทุนในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าและให้ผลตอบแทนแก่สังคมในระยะยาว เด็กที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยสนใจศึกษา “รูปแบบการสื่อสารในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โรงเรียนกิตติวิทยา จังหวัดตราด” เพื่อต้องการปรับปรุงวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก โดยใช้สื่อต่าง ๆ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของเด็กปฐมวัยในช่วงอายุที่สำคัญนี้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โรงเรียนกิตติวิทยา

นิยามศัพท์

รูปแบบการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการที่ครูผู้สอนสื่อสารความรู้ไปสู่เด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสม ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร (Source or Sender) คือ ครูผู้สอน, สาร (Message) คือ เนื้อหาการเรียนรู้, ช่องทางการสื่อสาร (Channel) คือ สื่อการสอน และผู้รับสาร (Receiver) คือ ผู้เรียนหรือเด็กปฐมวัย

การส่งเสริม หมายถึง การกระตุ้นและสนับสนุนพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในด้านต่าง ๆ ผ่านการสื่อสารและการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ออกแบบมาอย่างเหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้เด็กเกิดการพัฒนาทักษะทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเต็มที่ การส่งเสริมพัฒนาการนี้ครอบคลุมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม การใช้จุดดึงดูดใจในการออกแบบเนื้อหา รวมถึงการใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความสนใจและการเรียนรู้ที่ยั่งยืนให้กับเด็ก

การออกแบบเนื้อหา หมายถึง การออกแบบเนื้อหาโดยใช้จุดดึงดูดใจเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความน่าสนใจ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ จุดดึงดูดใจด้านเหตุผล เช่น ด้านการสาธิต ด้านการสอน เป็นต้น และจุดดึงดูดด้านอารมณ์ เช่น ด้านความกลัว ด้านอารมณ์ขัน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือเกิดองค์ความรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

สื่อการเรียนรู้ หมายถึง ตัวกลางที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์เข้ามาเป็นตัวช่วยให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สื่อประเภทวัสดุ (แผนที่, ลูกโลก, รูปภาพ, หุ่นจำลอง, แผ่นฟิล์ม สไลด์) สื่อประเภทอุปกรณ์ (เครื่องฉายสไลด์, เครื่องฉายภาพยนตร์, เครื่องเสน, แผ่นเสียง), สื่อกิจกรรม (การสาธิต, เกม, สถานการณ์จำลอง) สื่อบุคคล (ครู, พ่อแม่ญาติ, เพื่อน) สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์, หนังสือเรียน, การ์ตูน, เอกสารประกอบการสอนบทเรียนต่าง ๆ) และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (คลิปวีดิโอการสอนปฐมวัย) เพื่อช่วยให้เด็กได้เสริมสร้างพัฒนาการเข้าใจเนื้อหาและได้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย หมายถึง พัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกาย (เด็กๆ สามารถใช้ร่างกายและอวัยวะต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่วเหมาะสมกับวัย เช่น ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะการทรงตัว ทักษะการเคลื่อนไหว) พัฒนาการทางด้านอารมณ์ (มีความสามารถในเข้าใจ จัดการควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เหมาะสม เช่น ทักษะการจัดการอารมณ์ตนเอง ทักษะการเข้าใจผู้อื่น) พัฒนาการทางด้านสังคม (เป็นความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

รอบตัว เช่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น ทักษะการมีมารยาทในสังคม ทักษะการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี) พัฒนาการทางด้านสติปัญญา (ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม เช่น ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการใช้ภาษา ทักษะการวางแผน การตัดสินใจ และการสังเกต)

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนอายุ 3 ปี - ไม่เกิน 6 ปี ซึ่งเรียนอยู่ในระบบโรงเรียนในระดับชั้นอนุบาล 1 – 3 ซึ่งเคยรับสื่อผ่านการเรียนการสอนของโรงเรียนกิตติวิทยา

โรงเรียนกิตติวิทยา หมายถึง โรงเรียนกิตติวิทยา ตั้งอยู่เลขที่ 6 ถนนกิตติพัฒนา ตำบลวังกระแจะ อำเภอเมือง จังหวัดตราด

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร

ในการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารโดยใช้โมเดล SMCR ของ David K. Berlo (1960) เพื่อศึกษาการสื่อสารในบริบทของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

1. Source (ผู้ส่งสาร) ผู้ส่งสารในที่นี้หมายถึง ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่ต้องการส่งชุดความรู้ไปยังเด็กปฐมวัย มีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ความสามารถในการสอนชัดเจนและมีประสิทธิภาพ, ทัศนคติ (Attitudes) เช่น ทัศนคติต่อเนื้อหาและเด็กปฐมวัย เป็นต้น, ความรู้ (Knowledge) ความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาและบริบท, ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Social System and Culture) บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของครูผู้สอนมีผลต่อวิธีการสื่อสาร

2. Message (ข้อความ) เนื้อหาการเรียนรู้ที่ถูกส่งจากครูผู้สอนไปยังผู้รับสาร ประกอบด้วย เนื้อหา (Content) ข้อมูลความรู้ที่ถูกสื่อสาร องค์ประกอบ (Elements) คำพูด, สัญลักษณ์, ภาพ และเสียงที่ใช้ในการส่งข้อความ

3. Channel (ช่องทางการสื่อสาร) ช่องทางหรือสื่อที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดลความรู้จากครูผู้สอนไปยังเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย สื่อ (Media) เช่น สื่อวัสดุ, สื่ออุปกรณ์, สื่อกิจกรรม, สื่อบุคคล, สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

4. Receiver (ผู้รับสาร) ผู้รับสารในที่นี้คือ เด็กปฐมวัย ที่ได้รับข้อมูลความรู้จากครูผู้สอน มีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ความสามารถในการรับและเข้าใจความรู้, ทัศนคติ (Attitudes) ทัศนคติของเด็กปฐมวัยมีผลต่อการตีความและตอบสนองต่อความรู้, ความรู้ (Knowledge) ความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาและบริบท, ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Social System and Culture) บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยมีผลต่อการตีความและตอบสนองต่อความรู้

จากการศึกษา ผู้วิจัยสรุปเนื้อหาและสาระความสำคัญได้ว่า แต่ละองค์ประกอบมีปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อกระบวนการสื่อสาร ทั้งนี้ ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อช่วยให้เข้าใจกระบวนการสื่อสารโดยมีการสำรวจและการจัดระเบียบที่ชัดเจนในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการพัฒนากระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการศึกษาเด็กปฐมวัยในที่นี้ด้วย

แนวคิดการออกแบบสื่อการเรียนรู้

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดการออกแบบสื่อการเรียนรู้ เพื่อศึกษาการออกแบบสื่อการเรียนรู้จะช่วยให้ครูพัฒนาสื่ออย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของเด็กปฐมวัยในระยะยาว โดยสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

วิลาวัลย์ อินทร์ชำนาญ (2561) แบ่งประเภทของสื่อการเรียนรู้ ได้ 4 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทวัสดุ ได้แก่ สไลด์, เอกสาร, ตำรา, สารเคมี, สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และคู่มือการฝึกปฏิบัติ

2. สื่อประเภทอุปกรณ์ ได้แก่ หุ่นจำลอง, เครื่องเล่น, วีดิทัศน์เครื่องฉายแผ่นใส, อุปกรณ์ และเครื่องมือในห้องปฏิบัติการ

3. สื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ ได้แก่ การสาธิต, การอภิปรายกลุ่ม, การฝึกปฏิบัติการฝึกงานการจัดนิทรรศการ และสถานการณ์จำลอง

4. สื่อประเภทคอมพิวเตอร์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI), การนำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer Presentation), การใช้ Intranet และ Internet เพื่อการสื่อสาร (Electronic mail: E-mail) และการใช้ WWW (World Wide Web)

พิชัย ระเวงวัน (2564) แบ่งประเภทของสื่อการเรียนรู้ แบ่งได้ 4 ประเภท คือ

1. ทัศนวัสดุ (Visual Materials) เช่น กระดานดำ, กระดานผ้าสำลี และสไลด์

2.โสตวัสดุ (Audio Materials) เช่น เครื่องบันทึกเสียง (Tape Recorder), เครื่องรับวิทยุห้องปฏิบัติการทางภาษา และระบบขยายเสียง

3. โสตทัศนวัสดุ (Audio Visual Materials) เช่น ภาพยนตร์โทรทัศน์

4. เครื่องมือหรืออุปกรณ์ (Equipment) เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ และเครื่องฉายสไลด์

5. กิจกรรมต่าง ๆ (Activities) เช่น นิทรรศการ, การสาธิต และทัศนศึกษา

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปเนื้อหาและสาระความสำคัญได้ว่า การแบ่งประเภทสื่อการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อวัสดุ (แผนที่, ลูกโลก, รูปภาพ, หุ่นจำลอง, แผ่นฟิล์ม สไลด์) สื่ออุปกรณ์ (เครื่องฉายสไลด์, เครื่องฉายภาพยนตร์, เครื่องเล่น, แผ่นเสียง) สื่อกิจกรรม (การสาธิต, เกม, สถานการณ์จำลอง) สื่อบุคคล (ครู, พ่อแม่ญาติ, เพื่อน) สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์, หนังสือเรียน, การ์ตูน, เอกสารประกอบการสอนบทเรียนต่าง ๆ) และสื่อ

อิเล็กทรอนิกส์ (คอมพิวเตอร์ช่วยสอน, E-Learning, E-Book, E-Training, Learning Object) เพื่อช่วยให้เด็กปฐมวัยได้เสริมสร้างพัฒนาการเข้าใจเนื้อหาและได้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดการออกแบบสื่อการเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

แนวคิดสิ่งดึงดูดใจ

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดสิ่งดึงดูดใจ เพื่อศึกษาความหมายของสิ่งดึงดูดใจ กระตุ้นความสนใจต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นได้ 2 ประเภท ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจด้านอารมณ์ และสิ่งดึงดูดใจด้านเหตุผล (กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์, 2558)

1. สิ่งดึงดูดใจด้านอารมณ์ เช่น อารมณ์ขัน เนื่องจากอารมณ์ขันสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการสื่อสารได้หลากหลาย สร้างความน่าสนใจได้ดีมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ก่อให้เกิดความรู้สึกในเชิงบวกต่อสื่อการสอน สร้างการจดจำในจุดของสื่อการเรียนได้และอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่ต้องการได้ด้วย เช่น สามารถกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกสนุกสนาน มีชีวิตชีวา มีความสุข เป็นต้น ทำให้ความรู้สึกที่ถูกกระตุ้นขึ้นเชื่อมโยงกับสื่อการเรียนการสอน ซึ่งในที่สุดมีผลต่อทัศนคติที่มีต่อสื่อการเรียนการสอนด้วย

2. สิ่งดึงดูดใจด้านเหตุผล คือ การสาธิต และการทดลอง สามารถทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องที่น่าสนใจและสนุกสนาน ส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้ และกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การใช้การสาธิต และการทดลองในการสอนเด็กปฐมวัย เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งในการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะที่สำคัญหลายด้านที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโต และการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต

จากการศึกษา ผู้วิจัยสรุปเนื้อหาและสาระความสำคัญได้ว่า การสร้างสิ่งดึงดูดใจในการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยเป็นการกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของเด็กปฐมวัยทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องสนุกสนานและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดสิ่งดึงดูดใจ เพื่อช่วยในการตีความหมายจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยทบทวนทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อศึกษาพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน โดยสรุปรายละเอียด ดังที่ วิจิตรตา โป๊ะฮง และสุพัตรา ฟักอ่อน (2564) กล่าวว่า การพัฒนาเด็กปฐมวัย จะมุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูเป็นส่วนใหญ่ไม่มีการพัฒนาเด็กในด้านการอ่าน เขียน แต่เป็นการเตรียมเด็กเพื่อความพร้อมในการเรียน สำหรับการศึกษาปฐมวัยมีจุดประสงค์เพื่อจัดการศึกษาเป็นบริการการดูแลและเลี้ยงดูเด็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ พร้อมกันนั้นยังเป็นการให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมการปรับตัวเข้ากับสังคม เพื่อทักษะทางปัญญา และพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็ก รวมถึงการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสและการให้การศึกษา

แก่ผู้ปกครองเพื่อการเลี้ยงดูเด็กให้ดี ดังนั้น การศึกษาจึงเน้นการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กในทุกๆ ด้าน มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. ด้านร่างกาย ส่งเสริมความเจริญเติบโต ความแข็งแรงของร่างกาย ปลูกฝังนิสัยทางสุขภาพอนามัย ฝึกกิจนิสัยและสุขนิสัยรู้จักรักษาความสะอาด เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ รู้จักการใช้ห้องน้ำได้ถูกต้อง ฝึกให้เล่นและออกกำลังกายเพื่อบริหารกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสและรู้จักพักผ่อนอย่างถูกวิธี

2. ด้านจิตใจและอารมณ์ ส่งเสริมด้านสุขภาพจิต เช่น ปลูกฝังให้รู้จักควบคุมอารมณ์ มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส ชื่นชมต่อความไพเราะและสิ่งสวยงาม ฝึกให้มีจิตใจเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวที เคารพเชื่อฟัง ประหยัด ขยันหมั่นเพียร อดทน มีระเบียบวินัยและเชื่อถือคำสอนของศาสนา

3. ด้านสังคม ส่งเสริมการพัฒนาลักษณะนิสัย เช่น ปลูกฝังให้เด็กรู้จักเคารพตนเอง กล้าพูดกล้าแสดงออกด้วยตนเองในทางที่ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี และทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบ ฝึกให้เป็นผู้รู้จัดการให้พร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี

4. สติปัญญา ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เช่น ให้รู้จักหาเหตุผลจนเกิดความเข้าใจและรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง สนใจต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้เป็นคนว่องไว รักการเรียนรู้ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีประสบการณ์การเรียนในระดับต่อไป

อังศุมาลิน ติดตระกูลชัย, อนงค์ณัฐ ยิ้มจัง และสุชานาฏ ไชยวรรณา (2564, น. 162) กล่าวถึง การพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้ว่า หลักการพัฒนาเด็กปฐมวัย สำหรับเด็กที่อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ขวบนั้น เป็นหลักการที่คำนึงถึงการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม เพื่อโอกาสในการพัฒนาเด็กทุกด้านตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการอย่างสมดุล และเต็มตามศักยภาพหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนั้น การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาครอบคลุมเด็กทุกประเภททั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลและเน้นเด็กเป็นสำคัญ จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สังคมวัฒนธรรมตามความเป็นอยู่จริงของเด็ก โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยผ่านการเล่นซึ่งเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก และผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเด็กเล็ก โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ในการเรียนรู้ที่สามารถดำรงในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ซึ่งต้องได้รับการประสานความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาโดยกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและ ให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย

3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

จากการศึกษา ผู้วิจัยสรุปเนื้อหาและสาระความสำคัญได้ว่าการศึกษา ดังกล่าว มุ่งเน้นที่จะเตรียมความพร้อมของร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งสร้างพื้นฐานที่แข็งแรงในด้านสังคมและสติปัญญาเพื่อให้เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้และเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ในระยะต่อไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยทบทวนทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อเพิ่มเติมองค์ความรู้และศึกษาพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอย่างลึกซึ้ง

วิธีการศึกษา

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีการศึกษาที่เน้นการเก็บข้อมูลเชิงลึกและรายละเอียด โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ได้แก่ (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนกิตติวิทยา จำนวน 5 คน คณะครูโรงเรียนกิตติวิทยา จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านนิเทศศาสตร์ จำนวน 1 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เข้าไปร่วมกิจกรรมและสร้างปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่าง อาทิ คณะผู้บริหารและครู โดยการสังเกตพฤติกรรมขณะปฏิบัติงาน และร่วมในกระบวนการเรียนการสอน รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหาจากแหล่งข้อมูลประเภทวิดีโอการสอน จำนวน 40 ตอน และสื่อการสอนรูปแบบต่าง ๆ จำนวน 6 ประเภท (3) การระดมสมอง (Brainstorming) จากคณะผู้บริหารและครู จำนวน 10 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เนื่องจากเป็นวิธีที่ยืดหยุ่นในการเก็บข้อมูล โดยคณะผู้บริหารและครูที่เข้าร่วม มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น แต่ยังคงมีกรอบของคำถามที่ชัดเจนในระดับหนึ่ง เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญและให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

ผลการศึกษา

สรุปได้ว่า รูปแบบการสื่อสารในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโรงเรียนกิตติวิทยา มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ **ครูผู้สอน (Source)** ควรมีคุณลักษณะด้านความรู้, ด้านทักษะ และด้านบุคลิกภาพที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์ **เนื้อหาการเรียนรู้ (Message)** ที่เหมาะสมต่อพัฒนาการ คือ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวผู้เรียน, ธรรมชาติรอบตัว, เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อม รวมถึงสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้จุดดึงดูดใจด้านเหตุผลและด้านอารมณ์ เพื่อสร้างความสนใจต่อการเรียนรู้ **สื่อการสอน (Channel)** การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ สื่อวัสดุ, สื่ออุปกรณ์, สื่อกิจกรรม, สื่อบุคคล, สื่อสิ่งพิมพ์ และ

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ **ผู้เรียน (Receiver)** เด็กปฐมวัยจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาครบถ้วนและสมดุลของบุคคล โดยมีวิธีการและแนวทางในการส่งเสริม ได้แก่ (1) การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เช่น วิ่ง เต้นรำ หรือเล่นกีฬา เป็นต้น การให้คำแนะนำและสนับสนุนให้มีการรับประทานอาหารที่ครบถ้วน การส่งเสริมให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีและการได้รับวัคซีน (2) การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ การสร้างความเข้าใจและการควบคุมอารมณ์ การฝึกฝนเทคนิคในการจัดการกับความเครียดและอารมณ์ เช่น การทำสมาธิ เป็นต้น การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นบวกและสนับสนุนการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม การสอนการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจอย่างมีสติ (3) การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม การฝึกฝนทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น การฟัง การพูด การแสดงความคิด การส่งเสริมให้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การทำงานร่วมกัน และการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การให้โอกาสในการทำกิจกรรมกลุ่ม การทำงานเป็นทีม (4) การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา การกระตุ้นการเรียนรู้ การให้โอกาสในการเรียนรู้และสำรวจสิ่งใหม่ ๆ การตั้งคำถามและการค้นหาคำตอบ การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การฝึกฝนทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การสร้างนิสัยการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ผ่านกระบวนการสื่อสารที่มีคุณภาพ

อภิปรายผลการศึกษา

จากข้อสรุปผลการวิจัยรูปแบบการสื่อสารในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนกิตติวิทยา พบว่า ประเด็นการสร้างเนื้อหาการเรียนรู้ที่น่าสนใจสำหรับเด็กปฐมวัย โดยการใช้จุดดึงดูดใจด้านเหตุผลและอารมณ์ การประยุกต์ใช้จุดดึงดูดใจด้านเหตุผลและอารมณ์ในการสร้างเนื้อหาการเรียนรู้จะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น ทำให้การพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเป็นไปอย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์ (2558) ได้ชี้ให้เห็นว่า สิ่งดึงดูดใจสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ 1) สิ่งดึงดูใจด้านอารมณ์ และ 2) สิ่งดึงดูดใจด้านเหตุผล ดังนั้น การผสมผสานจุดดึงดูดใจทั้งด้านอารมณ์และเหตุผลในการสร้างเนื้อหาการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสนับสนุนพัฒนาการให้ครบถ้วนของเด็กปฐมวัย ไม่เพียงเพิ่มความสนใจในการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างทักษะทางความรู้และการเชื่อมโยงความรู้ในทุกมิติของชีวิตของเด็ก ผลที่ได้คือ การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาที่สมดุลอย่างเหมาะสมตามวัยและพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ในประเด็นสื่อการสอน พบว่า การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย สื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพสามารถกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของเด็ก ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างสนุกสนานและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย สื่อวัสดุ สื่ออุปกรณ์ สื่อกิจกรรม สื่อ

บุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสอดคล้องกับ วิลาวัลย์ อินทร์ชำนาญ (2561, น. 49) ได้แบ่งประเภทของสื่อการเรียนรู้ ได้ 4 ประเภท คือ สื่อวัสดุ สื่ออุปกรณ์ สื่อเทคนิคหรือวิธีการ สื่อคอมพิวเตอร์ และเป็นไปตามที่ พิชัย ระเวงวัน (2564) แบ่งประเภทของสื่อการเรียนรู้ แบ่งได้ 4 ประเภท คือ ทัศนวัสดุ โสตวัสดุ โสตทัศนวัสดุ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ กิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้น การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของเด็กในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ เพราะสื่อที่มีความหลากหลายช่วยให้เด็กได้สัมผัสกับการเรียนรู้ที่หลากหลายแง่มุม เพิ่มทางเลือกที่เหมาะสมกับวิวัฒนาการและสภาพพัฒนาที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคนได้ นอกจากนี้ สื่อการสอนที่เหมาะสมยังช่วยสร้างพื้นที่ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น โดยเด็กจะมีโอกาสทดลอง สังเกต และแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เป็นจริง ทำให้การเรียนรู้เป็นที่สนุกสนานและเข้าใจได้ลึกซึ้งมากขึ้น

ขณะที่การส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยโรงเรียนกิตติวิทยา พบว่า มีการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย เช่น วิ่ง เต้นรำ หรือเล่นกีฬา เป็นต้น การให้คำแนะนำและสนับสนุนให้มีการรับประทานอาหารที่ครบถ้วน การส่งเสริมให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีและการได้รับวัคซีน ในส่วนการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ การสร้างความเข้าใจและการควบคุมอารมณ์ การฝึกฝนการจัดการอารมณ์ เช่น การนั่งสมาธิ เป็นต้น การสอนการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจอย่างมีสติ สำหรับการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม การฝึกฝนทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น การฟัง การพูด การแสดงความคิด การส่งเสริมให้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การทำงานร่วมกัน และการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา การให้โอกาสในการเรียนรู้และสำรวจสิ่งใหม่ ๆ การตั้งคำถามและการค้นหาคำตอบ การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การฝึกฝนทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การสร้างนิสัยการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ผ่านกระบวนการสื่อสารที่มีคุณภาพ

ซึ่งสอดคล้องกับ วิจิตรตา โป๊ะฮง และ สุพัตรา ฟักอ่อน (2564) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กในทุก ๆ ด้าน มีจุดมุ่งหมายทางด้านร่างกาย ฝึกให้เล่นและออกกำลังกายเพื่อบริหารกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสและรู้จักพักผ่อนอย่างถูกวิธี ด้านจิตใจและอารมณ์ ส่งเสริมด้านสุขภาพจิต เช่น ปลูกฝังให้รู้จักควบคุมอารมณ์ ฝึกให้มีจิตใจเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวที ด้านสังคม ส่งเสริมการพัฒนาลักษณะนิสัย เช่น ปลูกฝังให้เด็กรู้จักเคารพตนเอง กล้าพูดกล้าแสดงออกด้วยตนเองในทางที่ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี และทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ด้านสติปัญญา เช่น ให้รู้จักหาเหตุผลจนเกิดความเข้าใจและรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง สนใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รักการเรียนรู้ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยจึงเป็นเรื่องที่ท้าทายเพื่อให้เด็กปฐมวัยพร้อมที่จะต่อยอดในการเรียนรู้และการใช้ชีวิตในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงประยุกต์

1) ครูผู้สอนต้องปรับตัวให้เท่าทันกับเทคโนโลยี พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน อีกทั้งในเรื่องของเครื่องมือ สื่ออุปกรณ์ การสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการแสวงหาความรู้ที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

2) ในแต่ละสื่อควรสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน ว่าผู้เรียนอยากรู้อะไรและสนใจอะไรเพื่อให้สื่อนั้นเกิดความน่าสนใจและในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการใช้สื่อในขณะนั้น เช่น การถามตอบ การให้คะแนน เป็นต้น

3) สื่อการเรียนรู้ประเภทอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ควรมีความยาวเกิน 2 นาที เนื่องจากการใช้เวลาอยู่ที่หน้าจอนานเกินไปจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและพัฒนาการของผู้เรียนได้

4) ควรมีการพิจารณาเพิ่มแพลตฟอร์มการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถใช้ประโยชน์ได้สูงสุดเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการบริหารจัดการสื่อดิจิทัลเพื่อเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการใช้สารสนเทศเพื่อประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2) ควรศึกษาการสร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุนการเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญญาเป็นฐาน

3) ควรศึกษาการสื่อสารแบบเล่าเรื่องผ่านสื่อดิจิทัล เพื่อส่งเสริมศักยภาพของเด็กปฐมวัย เพื่อนำเทคโนโลยีเข้ามาร่วมกับการเล่าเรื่องให้มีความตื่นตาตื่นใจมากกว่าเดิม

บรรณานุกรม

กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์. (2558). *การพัฒนารูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้กลับด้านตามกรอบแนวคิดทีแพคและทฤษฎีขยายความคิดสำหรับครูมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. http://doi.org/10.14457/CU.the.2015.1134.

นัยทิพย์ ธีรภัค, พงศธร มหาวิจิตร, และ นาตยา ปิลันทนานนท์. (2563). การพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์] *วารสารสารสนเทศ, 19*(1), 83-91.

https://so03.tci-thaijo.org/index.php/oarit/article/view/244449/168056.

พิชัย ระเวงวัน. (2564). การพัฒนาสื่อแอปพลิเคชันการเรียนรู้เสริมทักษะคำศัพท์ 3 ภาษา สำหรับเด็กปฐมวัยบนสมาร์ทโฟน. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, *11*(2), 167-180.

วิจิตรตา โป๊ะฮง และ สุพัตรา ฟักอ่อน. (2564). การพัฒนาสื่อโดยใช้กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการเป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, *38*(103), 195-204.

วิลาวัลย์ อินทร์ชำนาญ. (2561). *การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ประเภทเกม เพื่อให้ความรู้ในเรื่องกฎระเบียบและข้อปฏิบัติ ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน* (รายงานผลการวิจัย). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2560). *สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3, ฉบับปรับปรุงใหม่). ห้างหุ้นส่วนจำกัดแพร่ไทยอุตสาหการพิมพ์.

อังศุมาลิน ติดตระกูลชัย. (2564). การออกแบบสื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะด้านภาษาไทยของเด็กปฐมวัย. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร. วิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, *7*(2), 159-169.

Berlo, David K. 1960. *The Process of Communication*.The Free Press.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปูจังหวัดสมุทรปราการ

Motivation Factors Affecting Employee Resignation in Bangpu Industrial Estate of Samut Prakarn Province

สมิตรา รัศมี

Samitra Rasamee

มหาวิทยาลัยเกริก

Krirk University

g.rasamit2807@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการลาออกและเพื่อศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ (2) เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 400 ชุด ในการวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ANOVA, t-Test, F-Test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้านประชากรศาสตร์กับการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการลาออกที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความต้องการด้านมิตรภาพและความรัก ด้านความต้องการความมั่นคงปลอดภัย และด้านความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานแตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีแผนก/หน่วยงานแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการลาออกไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การลาออก, พนักงาน, แรงจูงใจ

Abstract

The research aims to study the level of motivation for resignation and to compare the motivation for resignation among employees in the Bangpu Industrial Estate, Samut Prakan Province, categorized by personal factors. The objectives are: (1) to study the level of motivation for resignation among employees in the Bangpu Industrial Estate, Samut Prakan Province, and (2) to compare the motivation for resignation among employees in the Bangpu Industrial Estate, Samut Prakan Province, categorized by personal factors. A questionnaire was used as a research tool to collect data from a sample group of 400 employees in the Bangpu Industrial Estate, Samut Prakan Province. Data analysis was performed using statistical software, and descriptive statistics were applied, including percentages, mean values, standard deviations, and one-way ANOVA, t-Test, and F-Test to test the differences between means concerning demographics and to examine the factors affecting the motivation for resignation among employees in the Bangpu Industrial Estate, Samut Prakan Province.

The study found that the three highest average levels of motivation for resignation, in descending order, were: the desire for friendship and affection, the desire for job security, and the desire for respect and recognition, all of which had the same average value. It was also found that the sample groups with different demographic factors, including gender, age, education level, length of service, and monthly income, had varying levels of motivation for resignation. However, the sample groups with different departments or units showed no significant differences in their levels of motivation for resignation, which was inconsistent with the hypothesis, with statistical significance at the 0.05 level.

Key Words: Resignation; Employees; Motivation

ที่มาและความสำคัญ

ในโลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งยุคของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทรัพยากรมนุษย์ของแต่ละองค์กรจะเป็นตัวกำหนดแนวทางและเป็นตัวขับเคลื่อนพัฒนาองค์กร ถ้าขาดทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากรในองค์กรที่ดี มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย และมีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ได้ จากการศึกษาสถานการณ์ตลาดแรงงานในประเทศไทย (กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน, 2566) ผลการสำรวจในช่วงเดือนธันวาคม 2566 พบว่ามี

ผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานจำนวน 50,908 คน โดยในจำนวนนี้พบว่าผู้ประกันตนกรณีว่างงาน ส่วนใหญ่มีสาเหตุการลาออกเนื่องมาจากต้องการเปลี่ยนงานใหม่มากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 52.70 ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยนับได้ว่ากำลังเติบโตขึ้น ภาคอุตสาหกรรมเป็นกำลังหลักที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาโดยตลอด และนับวันก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ

ในฐานะที่จังหวัดสมุทรปราการได้กลายเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมสำคัญ จากการมีนิคมอุตสาหกรรมหลายแห่ง เป็นศูนย์กลางการขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ จึงมีส่วนสนับสนุนให้นักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการ ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 6,398 แห่ง (ศูนย์ข้อมูลธุรกิจอุตสาหกรรม, 2567) การแข่งขันต่าง ๆ ครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัดสมุทรปราการ และมีการรับสมัครบุคคลเพื่อสรรหาและเลือกสรรเป็นพนักงานประจำของบริษัทฯ รวมไปถึงการแย่งชิงทรัพยากรบุคคลค่อนข้างสูง เพื่อคงความสามารถในการแข่งขัน เมื่อมีการลาออก ทำให้เสียโอกาสอย่างหนักจากการขาดกำลังคน บริษัทต่าง ๆ ขาดแคลนคนงาน ซึ่งทำให้บางบริษัทนั้นจำเป็นต้องปิดตัวลงชั่วคราว เนื่องจากไม่สามารถหาพนักงานทดแทนได้ ยิ่งถ้าเป็นทีมที่สำคัญมาก ยิ่งทำให้ธุรกิจทั้งระบบติดขัดอย่างหนักเข้าไปอีก อีกทั้งกว่าบริษัทจะสามารถหาคนเข้ามาทดแทนและทำการฝึกฝนจนเข้ากับระบบได้นั้น ยิ่งเสียทั้งเวลาและงบประมาณหนักไปกว่าเดิม

ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กรแห่งหนึ่งในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ มีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำสิ่งที่ข้อมูลบอกให้ทราบเกี่ยวกับอัตราการหมุนเวียนพนักงานคืออะไร ใครออกไปบ้าง และเหตุใดจึงลาออก ใช้เป็นแนวทางหารือให้องค์กรสามารถพัฒนาเพื่อลดการหมุนเวียนหรือการลาออกของพนักงาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปูจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปูจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

นิยามศัพท์

แรงจูงใจในการลาออก หมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้พนักงานมีพฤติกรรมที่เต็มใจลาออกจากองค์กร ซึ่งเป็นไปโดยสมัครใจและเกิดขึ้นเมื่อพนักงานมีความรู้สึกไม่พึงพอใจหรือเมื่อความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง

พนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปีพ.ศ. 2567

นิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ หมายถึง เขตพื้นที่ดินซึ่งจัดสรรไว้สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมเข้าไปอยู่รวมกันอย่างมีระเบียบ ตั้งอยู่ที่ตำบลแพรกษา อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แนวคิดและทฤษฎี

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี ผู้วิจัยเห็นว่าความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองสามารถเป็นแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปูจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Urbinner, 2564) สามารถใช้ได้ โดยที่องค์กรสามารถประยุกต์ใช้การตอบสนองความต้องการของพนักงานตามทฤษฎี ได้ดังนี้

ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นพื้นฐานอย่างแรกที่ทุกคนต้องการ โดยตัวอย่างของความต้องการทางร่างกาย เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกาย

ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs) หลังจากที่พนักงานสามารถดูแลปัจจัยพื้นฐานของตนเองได้แล้ว ลำดับถัดมาคือความต้องการด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคง

ความต้องการมิตรภาพและความรัก (Belongingness and Love needs) นั่นคือพนักงานรู้สึกมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรและคนในองค์กร การทำงานร่วมกัน และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในทีม

ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Self-Esteem needs) ความต้องการด้านความเคารพสามารถเกิดได้จากการบรรลุเป้าหมายส่วนตัว ความต้องการที่จะได้รับการเคารพจากคนอื่น

ความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization needs) ลำดับขั้นสุดท้ายตามทฤษฎีความต้องของมาสโลว์คือ การให้พนักงานสามารถเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่เขาสามารถเป็นได้

จากการทบทวนวรรณกรรมและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปูจังหวัดสมุทรปราการ

ฉัตรลดา พิมพ์พา (2566) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกของพนักงานบริษัทในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าด้านที่มีระดับความเห็นมากคือด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านความรับผิดชอบ และด้านลักษณะของงานตามลำดับ

ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์ (2566) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อการลาออกของบริษัท LLL จำกัด ผลการวิจัยพบว่า 1. พนักงานไม่พึงพอใจในผู้บังคับบัญชา ไม่พึงพอใจในโอกาสความก้าวหน้า ไม่พึงพอใจใน

สภาพการทำงาน ไม่พึงพอใจในเพื่อนร่วมงาน ไม่พึงพอใจในค่าตอบแทน ไม่พึงพอใจในลักษณะงาน 2. ปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงานในการไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานได้ สถานที่ทำงานไม่มีอุปกรณ์ป้องกันที่เหมาะสม

วิธวิทย์ จานเหนือ (2562) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการ บริษัท จี สตีล จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงาน ด้านที่มีระดับความคิดเห็นปานกลาง คือ ไม่พึงพอใจในรายได้หรือค่าตอบแทน ไม่พึงพอใจในลักษณะงาน ตามลำดับ

อังคณา ไวน์ส (2561) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจลาออกของพนักงานโรงงานทอผ้าผืน อำเภอนิคมพัฒนาจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่าพนักงานมีเพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ฝ่ายงาน และระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีระดับแนวโน้มการตัดสินใจลาออกแตกต่างกัน

พลอยปภัส รัตน์วินันท์ (2565) ได้ศึกษาถึงปัจจัยแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานกลุ่มบริษัทตัวแทนจำหน่าย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยภายใน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของพนักงานดังกล่าวจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยภายในด้านความรับผิดชอบ ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านสวัสดิการ

จากแนวคิดทฤษฎีและงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่าความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองสามารถเป็นแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ แม้ว่าทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการในสมัยใหม่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากทฤษฎีของมาสโลว์ แต่ทฤษฎีนี้ก็ยังได้รับความนิยม และสามารถช่วยให้ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์หรือผู้บริหารสามารถดูแลความต้องการของบุคลากรได้ จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยเลือกตัวแปรดังกล่าวมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ และเพื่อเป็นการพิสูจน์สันนิษฐานว่าตัวแปรมีความเชื่อมโยงกัน

ตารางที่ 1 ตัวแปรที่ได้มาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย	แรงจูงใจในการลาออก				
	ด้านความต้องการทางร่างกาย	ด้านความต้องการความมั่นคงปลอดภัย	ด้านความต้องการมิตรภาพและความรัก	ด้านความต้องการยกย่องนับถือ	ด้านความต้องการความสมบูรณ์ในชีวิต
ฉัตรลดา พิมพ์พา (2566)	-	✓	-	✓	✓
วิธวิทย์ จานเหนือ (2562)	✓	✓	✓	-	✓
อังคณา ไวน์ส (2561)	✓	-	✓	✓	-
ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์ (2566)	✓	✓	✓	-	✓
พลอยปภัส รัตน์วินันท (2565)	✓	✓	✓	✓	✓

จากการศึกษาผ่านทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถเขียนกรอบการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการได้ดังต่อไปนี้ และตั้งสมมุติฐานว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน แผนก/หน่วยงาน และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน จะมีระดับแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ → ตัวแปรตาม

ปัจจัยประชากรศาสตร์

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- อายุงาน
- แผนก/หน่วยงาน
- รายได้

(Kotler & Armstrong, 2018)

แรงจูงใจในการลาออก

- ความต้องการทางร่างกาย
- ความต้องการความปลอดภัย
- ความต้องการมิตรภาพและความรัก
- ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง
- ความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต

(Abraham H. Maslow, 1954)

วิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Method) ใช้แบบสอบถามแบบปลายปิดเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อมุ่งค้นหาข้อเท็จจริงจากความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล แบบตรวจสอบรายการกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียงข้อเดียว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งแบ่งระดับความคิดเห็นเป็นห้าระดับจากน้อยไปมาก (Likert scale)

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (**α**-Coefficient) ของครอนบาค (United Nations, 2021: 57–58) โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป (วิชิต อู่อ้น, 2550: 98) ผลจากการวัดค่าความเชื่อมั่นพบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยรวมเท่ากับ 0.86 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ เกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง (Index of consistency : IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ

(1) ข้อคำถามที่มีคะแนน IOC ตั้งแต่ 0.5 - 1.0 หมายถึง เลือกใช้ สอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์

(2) ข้อคำถามที่มีคะแนน IOC ต่ำกว่า 0.5 ไม่สอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์ ยังใช้ไม่ได้

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน (ข้อ)	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค กลุ่มทดลอง (n=30)
ปัจจัยประชากรศาสตร์	8	0.82
แรงจูงใจในการลาออก	25	0.87

ผลจากการวัดค่า ความเชื่อมั่นเมื่อนำไปใช้ทดสอบกับกลุ่มทดลอง 30 ชุด พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นรวมของแบบสอบถามโดยรวมเท่ากับ 0.84 โดยคำถามแต่ละด้านมีระดับความเชื่อมั่นรวมอยู่ระหว่าง 0.80–0.91 ซึ่งผลของค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาคถือว่าผ่านเกณฑ์ แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสามารถนำมาใช้ในงานวิจัยได้

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนจากสูตรคำนวณระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้นโดยใช้สูตรคำนวณช่วงความกว้างของชั้น ดังนี้

$$\text{ความกว้างของชั้น} = \frac{\text{(คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด)}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.80$$

<u>เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน</u>

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.61 หมายถึง ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.62 – 3.42 หมายถึง ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.43 – 4.23 หมายถึง ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.24 – 5.00 หมายถึง ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกระดับมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้มีงานทำจากข้อมูลของสถิติงาน ประกันสังคม มาตรา 33 (สำหรับพนักงานทั่วไป) ที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคมทำงานในบริษัทในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ รวมจำนวน 46,047 คน (ศูนย์ข้อมูลธุรกิจอุตสาหกรรม, 2567) ใช้การพิจารณาจากสูตรของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ 381 ราย ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นอีก 5% จากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้รวมเท่ากับ 400 ราย เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้แก่พนักงาน จำนวน 400 คน ตามที่ได้กำหนดไว้ พร้อมทั้งตอบข้อซักถามบางประการที่ผู้ตอบแบบสอบถามอาจจะต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้อย่างรวดเร็ว ตรงจุด และตรงประเด็น ตั้งแต่วันที่ 19 – 20 เมษายน 2567 โดยได้รับการตอบแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และสามารถใช้ในงานวิจัยได้ 400 ชุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ทำวิจัยได้กำหนดค่าสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลอธิบายตัวแปรของการศึกษาครั้งนี้ไว้ดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณา (Descriptive statistics) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละปัจจัยที่ทำการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ และระดับความคิดเห็น โดยใช้สถิติพื้นฐาน โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เช่น การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าสัดส่วนร้อยละ (Percentage) ค่ากลางของข้อมูล (Mean) การกระจายของข้อมูล (Variation) เป็นต้น
2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงอนุมานสำหรับการอธิบายผลการศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์เพื่อทดสอบการส่งผลต่อกันระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานมีดังนี้

   ใช้สถิติ Independent-Sample t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยด้านประชากรศาสตร์กับการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ สำหรับตัวแปรที่แบ่งกลุ่มได้เป็น 2 กลุ่ม เช่น เพศ

   ใช้สถิติ One-Way ANOVA (F-test) สำหรับตัวแปรที่แบ่งกลุ่มได้มากกว่า 2 กลุ่ม เช่น อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน แผนก/หน่วยงาน รายได้ต่อเดือน และทดสอบรายคู่โดยใช้ Post-Hoc test หรือ LSD

ผลการศึกษา

จากข้อมูลแบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งหมด 400 ชุด สามารถสรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการลาออกทั้ง 5 ปัจจัยได้ดังนี้: ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความเห็นด้วยสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านความต้องการด้านมิตรภาพและความรัก ($\bar{x}$ 3.15: เห็นด้วยปานกลาง) ปัจจัยด้านความต้องการความมั่นคงปลอดภัย และปัจจัยด้านความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน ($\bar{x}$ 3.12: เห็นด้วยปานกลาง)

ตารางที่ 3 สรุประดับแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปูจังหวัดสมุทรปราการ

แรงจูงใจในการลาออก	จำนวนตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ความเบี่ยงเบน	การแปลค่า
ความต้องการมิตรภาพความรัก	400	**3.15**	0.78	เห็นด้วยปานกลาง
ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย	400	**3.12**	0.75	เห็นด้วยปานกลาง
ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง	400	**3.12**	0.78	เห็นด้วยปานกลาง

ความต้องการทางร่างกาย	400	3.04	0.75	เห็นด้วยปานกลาง
ความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต	400	3.03	0.67	เห็นด้วยปานกลาง

ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 67.75 โดยกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมีช่วงอายุระหว่าง 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.25 มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 52.75 ส่วนใหญ่มีอายุงาน 0-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.25 ทำงานในฝ่ายปฏิบัติการ/งานผลิต คิดเป็นร้อยละ 92.25 มีรายได้ต่อเดือน 8,000 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.25 มีการพิจารณาปรับหรือขึ้นเงินเดือนปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.50 และมีการพิจารณาปรับหรือขึ้นเงินเดือนครั้งละไม่เกิน 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 69.75

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานกลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน แผนก/หน่วยงาน และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบแรงจูงใจจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการทดสอบ
สมมติฐาน 1.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการลาออกแตกต่างกัน	Independent t-test	0.000	สอดคล้องกับสมมติฐาน
สมมติฐาน 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ แตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการลาออกแตกต่างกัน	One-way ANOVA (F-test)	0.000	สอดคล้องกับสมมติฐาน
สมมติฐาน 1.3 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการลาออกแตกต่างกัน	One-way ANOVA (F-test)	0.010	สอดคล้องกับสมมติฐาน
สมมติฐาน 1.4 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุงานแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการลาออกแตกต่างกัน	One-way ANOVA (F-test)	0.000	สอดคล้องกับสมมติฐาน
สมมติฐาน 1.5 กลุ่มตัวอย่างที่มีแผนก/หน่วยงานแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการลาออกไม่แตกต่างกัน	One-way ANOVA (F-test)	0.335	ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน
สมมติฐาน 1.6 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการลาออกแตกต่างกัน	One-way ANOVA (F-test)	0.027	สอดคล้องกับสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยประชากรศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการลาออกแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมมีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการลาออกแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีแผนก/หน่วยงานแตกต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมมีค่า Sig. เท่ากับ 0.335 ซึ่งมากกว่า 0.05 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีแผนก/หน่วยงานต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการลาออกไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่าการลาออกของพนักงานตั้งแต่ระดับปฏิบัติการไปจนถึงพนักงานระดับบริหารจัดการและผู้เชี่ยวชาญพิเศษที่ลาออกในระดับที่ต่างแผนก/หน่วยงานถึงขั้นมีความคิดที่จะลาออก แสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องของบริษัทหรือองค์กรมีปัญหา ไม่ใช่ที่ตำแหน่งงาน แผนกหรือลักษณะงานที่ทำ

ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการลาออก

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจในการลาออกที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ คือ ปัจจัยด้านความต้องการด้านมิตรภาพและความรัก ($\bar{x}$ 3.15 : เห็นด้วยปานกลาง) ปัจจัยด้านความต้องการความมั่นคงปลอดภัยและปัจจัยด้านความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน ($\bar{x}$ 3.12 : เห็นด้วยปานกลาง) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาปัจจัยภายในองค์กรในแต่ละด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ด้านความต้องการด้านมิตรภาพและความรัก พบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ย โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ หัวหน้างานไม่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตัดสินใจหรือแสดงความคิดเห็น รองลงมาคือ เพื่อนร่วมงานขาดความรับผิดชอบ มีความขัดแย้งกันเสมอ หัวหน้างานขาดภาวะความเป็นผู้นำที่ดี และไม่มีความยุติธรรม คนรอบข้างมีการเปลี่ยนงานบ่อยและแบ่งพรรคแบ่งพวกการเมืองภายใน และท่านรู้สึกไม่สบายใจในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานของท่าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน
2. ด้านความมั่นคง ปลอดภัย พบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ย โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สถานที่ทำงานทำให้รู้สึกไม่สบายใจและรู้สึกมีสุขภาพกายและจิตที่ไม่ดี รองลงมาคือ องค์กรขาดความมั่นคงตลอดจนความก้าวหน้าในระยะยาว บริษัทฯ ไม่ให้ความสำคัญในด้านความปลอดภัย สังคม และสิ่งแวดล้อม บริษัทขาดทางเลือกการทำงานที่ยืดหยุ่นและใส่ใจในสุขภาวะ และสภาพแวดล้อมทางร่างกายไม่เหมาะสม เช่น แสง เสียง และ อุณหภูมิ
3. ด้านความต้องการการได้รับการยกย่องนับถือ พบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ย โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ตนเอง ไม่ได้รับการยกยองนับถือหรือคำชื่นชมอย่างเหมาะสมเมื่อปฏิบัติงานดี รองลงมาคือ งาน

ของท่านไม่เป็นที่ยอมรับจากเพื่อน ขาดความภาคภูมิใจในตำแหน่งงานที่ทำ ท่านไม่สามารถตัดสินใจและแสดงศักยภาพในงานได้อย่างเต็มที่ และท่านขาดโอกาสที่จะดำรงตำแหน่งงานสูงกว่าที่เป็นอยู่

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาแรงจูงใจทั้ง 5 ปัจจัยทำให้ทราบถึงความต้องการของพนักงานที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ซึ่งส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อพิจารณาแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$: 3.13) อยู่ในระดับปานกลางนั้นสามารถแสดงให้เห็นว่าอาจจะมีปัญหาส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องหรือปัจจัยภายนอกอื่นๆ ที่ไม่ใช่ปัญหาจากภายในองค์กร พนักงานอาจมีความสุขกับการทำงานในองค์กรปัจจุบัน แต่ยังมีบางส่วนที่คิดว่าควรลาออกหรือตั้งใจจะลาออกเนื่องจากมีความต้องการที่จะเปลี่ยนงาน เพราะที่ทำงานในปัจจุบันไกลที่พักอาศัย ปัญหาด้านสุขภาพที่ไม่มีใครคาดเดาได้ ความอิ่มตัวกับงานที่ทำอยู่ การได้ทำงานที่ไม่ชอบและไม่ถนัดทำให้พนักงานไม่มีความสุขกับการทำงานและอยู่กับองค์กรได้นาน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจทั้ง 5 ด้าน พบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านความต้องการด้านมิตรภาพและความรัก, หัวหน้างานไม่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือแสดงความคิดเห็น($\bar{x}$: 3.28) ปัจจัยด้านความต้องการความปลอดภัยในสถานที่ทำงานทำให้รู้สึกไม่สบายใจและส่งผลต่อสุขภาพกายและจิตที่ไม่ดี ($\bar{x}$: 3.25)และปัจจัยด้านความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง ไม่ได้รับการยกย่องนับถือหรือคำชื่นชมอย่างเหมาะสมเมื่อปฏิบัติงานได้ดี ($\bar{x}$: 3.24) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อังคณา ไวน์ส, 2561) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจลาออกของพนักงานโรงงานทอผ้าผืน อำเภอนิคมพัฒนาจังหวัดระยอง ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยค้ำจุนในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แรงจูงใจในการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ หนึ่งในด้านที่มีระดับความคิดเห็นปานกลาง คือ ด้านความต้องการทางร่างกาย (physiological)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ กรอบเวลาไม่เหมาะสมกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{x}$: 3.10) รองลงมาคือ รู้สึกไม่พึงพอใจกับ สวัสดิการ สิทธิพิเศษของบริษัทจัดให้ รู้สึกไม่พึงพอใจกับสวัสดิการและสิทธิพิเศษที่บริษัทจัดให้ ($\bar{x}$: 3.08) วันหยุดบริษัทและสิทธิในการลาไม่เป็นไปตามกฎหมายแรงงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$: 3.05) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิธวิทย์ จานเหนือ, 2562) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการ บริษัท จี สตีล จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นปานกลาง คือการจ่ายค่าตอบแทน (โบนัส) ไม่เหมาะสมกับรายได้ที่บริษัทได้รับ เงินเดือน และ

ค่าตอบแทนที่ได้รับไม่เหมาะสมกับงานที่ทำ และกระบวนการพิจารณาขึ้นเงินเดือนของพนักงานไม่มีความเหมาะสม ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากทดสอบสมมติฐานภาพรวมระหว่างความต้องการของมนุษย์ในด้านต่างๆกับการลาออกของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปูจังหวัดสมุทรปราการ ผู้บริหารหรือผู้นำองค์กรควรให้ความสำคัญกับ 3 ด้านโดยเรียงลำดับตามระดับความคิดเห็นของแรงจูงใจในการลาออกมากที่สุดได้ดังนี้

1. แรงจูงใจในการลาออก ด้านความต้องการมิตรภาพความรัก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ในเรื่อง หัวหน้างานไม่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตัดสินใจหรือแสดงความคิดเห็น มีระดับแรงจูงใจในการลาออกสูงสุด ผู้วิจัยทราบดีว่าองค์กรที่มีลำดับชั้นที่เข้มงวดจะเก็บรวบรวมข้อมูลและจำกัดการตัดสินใจไว้ให้กับทีมที่อาวุโสที่สุดเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะไม่ค่อยให้โอกาสบุคลากรในระดับล่างๆ ที่เป็นผู้รับคำสั่งได้แบ่งปันความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แต่ที่จริงแล้วทุกคนควรมีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลายให้มากที่สุดตั้งแต่เริ่มต้นจะช่วยให้ทีมสร้างผลกระทบได้มากขึ้นและได้รับผลลัพธ์ที่ดีขึ้น พนักงานก็จะรู้สึกสบายใจที่จะแชร์มุมมองของตนเอง รู้สึกได้รับการให้ความสำคัญ ซึ่งนั่นจะทำให้เขาเต็มที่กับการทำงานให้กับองค์กรได้ดีอีกด้วย
2. แรงจูงใจในการลาออก ด้านความต้องการความมั่นคงปลอดภัย เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ในเรื่อง สถานที่ทำงาน ทำให้รู้สึกไม่สบายใจและรู้สึกมีสุขภาพกายและจิตที่ไม่ดี มีระดับแรงจุงใจในการลาออกสูงสุด ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงปัญหาว่าความเครียดในที่ทำงานจะถูกนำมาพูดถึงก็ต่อเมื่อองค์กรเปิดกว้างในระดับหนึ่ง การที่พนักงานเกิดความกังวลอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับหน้าที่การงาน หรือความมั่นคงในหน้าที่การงาน จะทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตด้านอื่น ๆ ตามมา อาจส่งผลไปถึงการไม่อยากไปทำงาน หรือการโทรมาลาป่วยเพราะรู้สึกไม่มีความสุข มีความเครียดที่จะต้องทำงาน การดูแลความเครียดของพนักงานในองค์กร บริษัทไม่ใช่เรื่องที่แปลกใหม่ องค์กรสามารถลดความเครียดของพนักงานด้วยวิธีการต่างๆ เช่น มีงานเลี้ยงประจำเดือนของบริษัท กิจกรรมตามวันสำคัญ วันปีใหม่ สวัสดิการส่งเสริมสุขภาพให้กับพนักงานสามารถช่วยให้พนักงานมีอารมณ์ที่ดีขึ้น สร้างตารางเวลาที่มีความเหมาะสม เช่น ลดระยะเวลาการทำงานหรือลดการทำงานล่วงเวลา เป็นต้น
3. แรงจูงใจในการลาออก ด้านความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ในเรื่องของการที่ไม่ได้รับการยกยองนับถือหรือคำชื่นชมอย่างเหมาะสมเมื่อปฏิบัติงานดี มีระดับ

แรงจูงใจในการลาออกสูงสุด ผู้วิจัยแนนำให้ผู้นำองค์กรมองเห็นในความสำคัญของ“ขวัญกำลังใจ” ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ หากขวัญกำลังใจอยู่ในระดับต่ำ พนักงานก็จะทุ่มเทความพยายามหรือมีส่วนร่วมในงานของตนน้อยลง ไม่ว่าจะเป็นความกระตือรือร้นในการทำงานที่น้อยลง องค์กรจะเห็นได้ว่าการขาดความพึงพอใจของพนักงานสามารถส่งผลกระทบต่องานประจำวัน การเฉลิมฉลองให้กับความสำเร็จของพนักงานจะช่วยให้พนักงานรู้สึกมีคุณค่าและเป็นแรงกระตุ้นให้พวกเขาสร้างความสำเร็จมากขึ้น การแสดงออกเพียงเล็กน้อยก็สามารถส่งผลต่อทัศนคติของใครบางคนได้ ไม่ว่าจะเป็นการชมเชยสมาชิกทีมในแชทกลุ่ม หรืออาจจะเป็นการให้ของขวัญหรือบัตรกำนัล การศึกษาของ Reward Gateway เผยว่า รางวัลไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ กล่าวคือ 75% ของพนักงานกล่าวว่า การที่ผู้จัดการแค่พูดว่า 'ขอบคุณ' ให้บ่อยขึ้นก็ทำให้แรงจูงใจและขวัญกำลังใจของพวกเขามีมากขึ้นแล้ว (Meta for work, 2567).

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกสำหรับการศึกษาในครั้งนี้คือพนักงานบริษัทในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมบางปูซึ่งอาจไม่สามารถเปลี่ยนตัวแทนที่ดีของประชากรในทุกๆอุตสาหกรรมได้ดังนั้นงานวิจัยครั้งต่อไปจึงควรทำการศึกษาให้ครอบคลุมพนักงานจากหลากหลายนิคมอุตสาหกรรม เพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
2. ควรเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและออกแบบสอบถามเฉพาะกลุ่ม โดยแยกชุดคำถามสำหรับพนักงานที่อยู่ฝ่ายบริหาร/สำนักงาน และพนักงานที่อยู่ฝ่ายปฏิบัติการ/งานผลิต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจน และมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น
3. ในแบบสอบถามควรมีคำถามปลายเปิดที่ใช้ตั้งคำถามให้พนักงานอธิบายเพิ่มเติมเช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุที่คิดจะลาออกหรือปัจจัยใดที่ท่านคิดว่าจะเป็นแนวโน้มให้ท่านต้องออกจากงาน เป็นต้น

บรรณานุกรม

กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2567). ข้อมูลโรงงานในเขตการนิคมแห่งประเทศไทย-บางปู (สมุทรปราการ). สืบค้นจาก https://userdb.diw.go.th/factory/ieat.asp

กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน, และ นักสถิติชำนาญการพิเศษ. (2566). ข้อมูลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร: สถานการณ์ตลาดแรงงาน. วารสารสถานการณ์ตลาดแรงงาน, ปี2566, 10-31.

กองเศรษฐกิจการแรงงาน, และ นักวิชาการแรงงานปฏิบัติการ. (2566). การจ้างงานและการว่างงาน: การจ้างงานในระบบประกันสังคม. วารสารสถานการณ์ตลาดแรงงานภาคกลาง, ไตรมาสที่1 ปี2566, 16-18.

ฉัตรลดา พิมพ์พา. (2566). ปัจจยัที่ส่งผลต่อการลาออกของพนกังานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะบริหารธุรกิจ,สาขาวิชาการจัดการ.

ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของพนักงาน บริษัท LLLจำกัด. (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, คณะบริหารธุรกิจ,สาขาการท่องเที่ยวและการบริหารการศึกษา.

พลอยปภัส รัตน์วินันท์. (2566). ปัจจัยแรงจูงใจในการลาออกของพนักงานกลุ่มบริษัทตัวแทนจำหน่ายเคมีภัณฑ์นำเข้าจากต่างประเทศ. (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะบริหารธุรกิจ,สาขาวิชาการจัดการ.

วิชิต อู่อ้น. (2550). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ, พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิธวิทย์ จานเหนือ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการบริษัท จี สตีล จำกัด (มหาชน). (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการจัดการ.

ศูนย์ข้อมูลธุรกิจอุตสาหกรรม, และ ศูนย์เทคโนโลยี. (2567). สถิติโรงงานอุตสาหกรรม: จำนวนโรงงานเดือนมิถุนายน. วารสารกรมโรงงานอุตสาหกรรมเปรียบเทียบจำนวนโรงงานและคนงาน, ปี2567(6), 13-16.

อังคณา ไวน์ส. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจลาออก ของพนักงานโรงงานทอผ้าผืนอำเภอนิคมพัฒนาจังหวัดระยอง. (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม, สาขาวิชาการจัดการ.

Kotler, P., & Armstrong, G. (2018). Demographic segmentation by Armstrong and Kotler. Retrieved from https://www.worldsupporter.org/en/chapter/41521-summary-principles-marketing-armstrong-and-kotler-16th-edition.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970) Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30, 607-610.

Meta for Work. (2567). ขวัญกำลังใจของพนักงานสำคัญอย่างไร. สืบค้นจาก https://th- th.Work place.com/blog/employee-morale.

Panik Senariddhikrai. (2565). Reliability Cronbach Alpha. สืบค้นจาก https://www.smartresearchthai.com/post/reliability-cronbach-alpha.

United Nations. (2021). UNCTAD Productive Capacities Index : Cronbach’s alpha. Methodological Approach and Results, Y.2021. 57-58. Retrieved from https://www.un-ilibrary.org/ content/books/9789210054096/read.

Urbinner. (2564). ทฤษฎี Maslow's Hierarchy of Needs. สืบค้นจาก https://www.urbinner.com/post/maslow-hierarchy-of-needs-for-employees.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

Buying Behavior and Marketing Mix Factors (4Es) Affecting Residential Buying of Working-age People in the Muang District Saraburi Province

ชัชญดา ปภาทรัพย์ฤทธา[1] และ พจนา ธูปแก้ว[2]

Chadyada Paparsupritta and Pojjana Toopkaew

นักศึกษาปริญญาโท คณะศิลปะศาสตร์ หลักสูตรนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

Master's degree of Faculty of Arts, Communication Arts Program, Krirk University

Chadyada9982@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์หลัก 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงานในจังหวัดสระบุรี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี และ 3) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรีใช้การสำรวจด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน และใช้สถิติพรรณนา เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบสมมติฐานด้วย t-test และ One-way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มคนวัยทำงานที่เลือกซื้อบ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี มักตัดสินใจจากข้อมูลโครงการที่มีชื่อเสียงและพนักงานขายที่ตอบโจทย์ความต้องการ ความจำเป็นในการดำรงชีวิตและความคุ้มค่าด้านราคามีความสำคัญสูงสุดในการตัดสินใจซื้อ ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ความสำคัญระดับมาก ได้แก่ 1) การสร้างประสบการณ์ด้านผลิตภัณฑ์ที่ดี รองลงมาคือ 2) การสร้างคุณค่าของราคาและความคุ้มค่า 3) การสร้างโปรโมชั่นและสถานที่เข้าถึง และ 4) การสร้างสถานที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงสินค้าและบริการที่ง่ายที่สุด ตามลำดับ นอกจากนี้ การทดสอบสมมติฐานพบว่า มีตัวแปรเพียงสองตัวคืออาชีพและรายได้ของครอบครัวที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อปัจจัยการตลาด (4Es) ในการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ที่ระดับ 0.05 ขณะที่ปัจจัยทางประชากรอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: กลุ่มคนวัยทำงาน, พฤติกรรมการซื้อ, ปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es)

Abstract

This quantitative study aimed to: 1) investigate the home-buying behavior of working-age individuals in Saraburi Province; 2) examine the marketing mix factors (4Es) that influence the home-buying decisions of working-age individuals in Mueang District, Saraburi Province; and 3) compare the differences between demographic characteristics and the marketing mix factors (4Es) that influence the home-buying decisions of working-age individuals in Mueang District, Saraburi Province. The research was conducted using a survey of 400 respondents, employing descriptive statistics such as percentages and means, and hypothesis testing with t-tests and one-way ANOVA at a significance level of 0.05.

The study found that working-age individuals who chose to buy homes in Mueang District, Saraburi Province, often made decisions based on reputable project information and sales personnel who addressed their needs. The necessity of living and price value were of the highest importance in their purchasing decisions. Overall, the importance level was high. When broken down by individual aspects, the highest importance was found in 1) creating a positive product experience, followed by 2) creating price value and affordability, 3) creating promotions and accessible locations, and 4) creating locations that make products and services easily accessible to consumers, respectively. Additionally, hypothesis testing revealed that only two variables-occupation and family income-significantly influenced the marketing mix factors (4Es) in the decision to purchase homes in Mueang District, Saraburi Province, at the 0.05 significance level, while other demographic factors showed no significant differences.

Keywords: working age group, purchasing behavior, marketing mix factors (4Es)

ที่มาและความสำคัญ

บ้านพักอาศัยเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยทำงานที่เริ่มมีรายได้และวางแผนสร้างครอบครัว การตัดสินใจเลือกซื้อบ้านต้องพิจารณาหลายองค์ประกอบเพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต ปัจจุบัน การตลาดอสังหาริมทรัพย์ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบ 4Ps ไปสู่ 4Es ซึ่งประกอบด้วย ประสบการณ์ (Experiences), คุณค่า (Exchange), สถานที่ (Everywhere), และการสร้างความจงรักภักดี (Evangelism) เพื่อให้สามารถเข้าถึงและตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้กระตุ้นความต้องการบ้านหลังที่สองในพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะในจังหวัดสระบุรี ซึ่งมีแนวโน้มว่าความต้องการจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการซื้อบ้านและความต้องการที่อยู่อาศัยที่ตอบโจทย์การใช้ชีวิตในยุคใหม่

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการปรับกลยุทธ์การตลาดอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งพัฒนาแนวทางการสื่อสารที่สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงานในจังหวัดสระบุรี

2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

3) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ในการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

นิยามศัพท์

พฤติกรรมการซื้อ หมายถึง การกระทำที่บุคคลแสดงออกเมื่อมีการตัดสินใจซื้อบ้านพักอาศัย เช่น การค้นหาข้อมูล, ความสำคัญของปัจจัยต่างๆ และการเลือกที่อยู่อาศัยที่ตรงกับความต้องการ

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) หมายถึง เป็นเครื่องมือที่ปรับปรุงการตลาดให้ตอบสนองความต้องการและสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้บริโภค โดยประกอบด้วย

(1) การสร้างประสบการณ์ (Experience) หมายถึง การมอบคุณภาพและความสะดวกสบายของบ้านพักอาศัยผ่านการออกแบบที่ดีและการบริการหลังการขาย

(2) ความคุ้มค่า (Exchange) หมายถึง ความคุ้มค่าในราคาที่จ่าย รวมถึงคุณภาพบ้าน ทำเล และสิ่งอำนวยความสะดวก

(3) การเข้าถึงผู้บริโภค (Everyplace) หมายถึง การที่ผู้บริโภคสามารถค้นหา เปรียบเทียบ และเยี่ยมชมโครงการบ้านได้ทุกที่ ทุกเวลา ผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์

(4) การสร้างความสัมพันธ์ (Evangelism) หมายถึง การพัฒนาความผูกพันและความไว้วางใจผ่านการให้บริการที่ดีและประสบการณ์ที่น่าประทับใจ ซึ่งทำให้ผู้บริโภคสนับสนุนแบรนด์ด้วยความตั้งใจ พร้อมกลับมาซื้อซ้ำและแนะนำแบรนด์ให้กับผู้อื่น

ลักษณะทางประชากรของกลุ่มคนวัยทำงาน หมายถึง บุคคลชายหรือหญิงที่มีอายุระหว่าง 25-64 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่มีความมั่นคงและสามารถตัดสินใจซื้อบ้านพักอาศัยได้

แนวคิดและทฤษฎี

ในการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ดังนี้

แนวคิดปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ที่เสนอโดย Brian Fetherstonhaugh (2013) จาก Ogilvy & Mather เป็นการพัฒนาต่อจากแนวคิดปัจจัยส่วนประสมการตลาดแบบดั้งเดิม (4Ps) โดยเน้นที่ประสบการณ์ของลูกค้าและการสร้างความพึงพอใจในยุคดิจิทัลและการตลาดที่มุ่งเน้นลูกค้า (Fetherstonhaugh, 2018) สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การสร้างประสบการณ์ (Experience) การมุ่งเน้นที่ประสบการณ์ที่ลูกค้าได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์หรือบริการ รวมถึงการสัมผัสจริงและประสบการณ์การใช้งาน เช่น การจัดแสดงบ้านตัวอย่างที่ดี, การมีบริการลูกค้าที่ยอดเยี่ยม, และการให้ประสบการณ์ที่ดีในกระบวนการซื้อบ้าน

2) ความคุ้มค่า (Exchange) การพิจารณาความคุ้มค่าและการแลกเปลี่ยนระหว่างสิ่งที่ลูกค้าจะได้รับและสิ่งที่ต้องจ่าย เช่น ราคาและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การเสนอโปรโมชั่น, การปรับราคาให้เหมาะสม, และการเพิ่มมูลค่าให้กับลูกค้าเพื่อให้รู้สึกว่าคุ้มค่า

3) การเข้าถึงผู้บริโภค (Everywhere) การทำให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการสามารถเข้าถึงลูกค้าได้จากหลายช่องทางและแพลตฟอร์ม ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เช่น การใช้เว็บไซต์, โซเชียลมีเดีย, การโฆษณา, และการประชาสัมพันธ์ในหลากหลายช่องทางเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

4) การเผยแพร่ (Evangelism) การสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นในลูกค้าเพื่อให้พวกเขาแนะนำและบอกต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการให้กับผู้อื่น เช่น การสร้างประสบการณ์ที่ดีให้ลูกค้า, การให้บริการที่โดดเด่น, และการกระตุ้นให้ลูกค้าพอใจจนต้องแนะนำให้คนอื่น

ดังนั้น การนำแนวคิด 4Es ไปใช้ในการตลาดช่วยให้แบรนด์สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังและความต้องการของลูกค้าในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมุ่งเน้นที่ประสบการณ์ ลูกค้า, การเข้าถึงในทุกช่องทาง, การแลกเปลี่ยนที่คุ้มค่า, และการสร้างความพึงพอใจที่ทำให้ลูกค้าแนะนำแบรนด์ให้กับผู้อื่น ทำให้แบรนด์สามารถสร้างความแตกต่าง, เพิ่มความภักดีของลูกค้า, และ เพิ่มโอกาสในการเติบโตในตลาดที่มีการแข่งขันสูง

ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Theory) ของ Michael R. Solomon (2018) ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิธีที่ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ ทฤษฎีนี้ครอบคลุมหลายแง่มุมของพฤติกรรมผู้บริโภคและมุ่งเน้นที่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) กระบวนการตัดสินใจซื้อ กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ประกอบด้วยหลายขั้นตอน เช่น การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และการประเมินหลัง การซื้อ เป็นต้น

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพล มีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคล (เช่น อายุ, เพศ, การศึกษา), ปัจจัยจิตวิทยา (เช่น ความต้องการ, แรงจูงใจ), ปัจจัยสังคม (เช่น ครอบครัว, เพื่อน, กลุ่มสังคม), และปัจจัยทางวัฒนธรรม (เช่น ค่านิยม, ประเพณี)

3) การรับรู้และการประเมิน ผู้บริโภคมีวิธีการรับรู้และประเมินข้อมูลที่ได้รับจากสื่อและประสบการณ์ที่พบเจอ ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ โดยรวมถึงการรับรู้ของแบรนด์, ความคาดหวัง, และอิทธิพลจากการตลาด

4) พฤติกรรมหลังการซื้อ ผู้บริโภคจะประเมินความพอใจหรือไม่พอใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งอาจส่งผลต่อการซื้อซ้ำหรือการแนะนำให้ผู้อื่น

5) การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม อาจเกิดจากปัจจัยภายในและภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงในแนวโน้มของตลาด หรือการมีประสบการณ์ใหม่ๆ เป็นต้น

ดังนั้น ทฤษฎีนี้จะช่วยให้เข้าใจลักษณะและพฤติกรรมการซื้อของกลุ่มคนวัยทำงาน รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบ้านพักอาศัย

ทฤษฎีการตัดสินใจของผู้บริโภค (Consumer Decision-Making Theory) นำเสนอโดย Engel, Blackwell, and Miniard (1995) มุ่งเน้นที่กระบวนการที่ผู้บริโภคใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ ทฤษฎีนี้อธิบายกระบวนการตัดสินใจเป็นขั้นตอนต่างๆ ที่ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลักๆ ดังนี้

1) การรับรู้ปัญหา (Problem Recognition) ขั้นตอนแรกคือ การรับรู้ว่ามีปัญหาหรือความต้องการที่ต้องการการแก้ไข ผู้บริโภคจะรู้สึกว่ามีช่องว่างระหว่างสถานะปัจจุบันกับสถานะที่ต้องการ เช่น ความต้องการในการซื้อผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะ เป็นต้น

2) การค้นหาข้อมูล (Information Search) เมื่อรับรู้ถึงปัญหาหรือความต้องการแล้ว ผู้บริโภคจะเริ่มค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกที่เป็นไปได้ ข้อมูลอาจมาจากแหล่งต่างๆ เช่น สื่อ, การโฆษณา, ความคิดเห็นจากเพื่อนและครอบครัว, หรือการค้นคว้าออนไลน์ เป็นต้น

3) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) ในขั้นตอนนี้ ผู้บริโภคจะประเมินตัวเลือกที่มีอยู่โดยเปรียบเทียบคุณสมบัติ ราคา และคุณค่าที่ได้รับ เพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดที่ตอบสนองความต้องการของตน

4) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) หลังจากประเมินทางเลือกแล้ว ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการที่คิดว่าเหมาะสมที่สุด โดยขั้นตอนนี้อาจมีการพิจารณาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการซื้อหรือเงื่อนไขการชำระเงิน

5) การประเมินหลังการซื้อ (Post-Purchase Evaluation) หลังจากการซื้อ ผู้บริโภคจะประเมินประสบการณ์ที่ได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ เพื่อดูว่าตรงตามความคาดหวังหรือไม่ หากความพึงพอใจสูง อาจนำไปสู่การซื้อซ้ำและการแนะนำให้ผู้อื่น หากไม่พอใจ อาจมีผลกระทบต่อความพึงพอใจและความภักดีต่อแบรนด์

ดังนั้น ทฤษฎีนี้ช่วยอธิบายกระบวนการที่ผู้บริโภคใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ โดยพิจารณาจากความต้องการและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจ

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร กลุ่มคนวัยทำงานที่ซื้อบ้านพักอาศัยจากโครงการต่างๆ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี จำนวน 294,429 หลัง (ข้อมูลจากทะเบียนระบบสถิติ ปี 2565)

2) กลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างจากประชากรข้างต้น โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 400 คน ซึ่งคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถาม ออกแบบให้สอดคล้องกับหัวข้อและวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยตรวจสอบความถูกต้องและแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2) การทดสอบความเชื่อถือได้ ใช้ค่า Alpha Coefficient ของคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ได้ค่า 0.735 ซึ่งแสดงถึงความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง (400 คน) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากรและพฤติกรรมการซื้อบ้านพักอาศัย

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีลักษณะทางประชากร, ทฤษฎีพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค, และปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรและพฤติกรรมการซื้อบ้านพักอาศัย โดยใช้สถิติพื้นฐาน เช่น ความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2) การวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร โดยใช้การทดสอบ t-test และ One-way ANOVA (F-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และวิธี Scheffe สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่

ขั้นตอนการดำเนินการ

1) การแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง กรกฎาคม 2566

2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติทางด้านสังคมศาสตร์

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มคนวัยทำงานที่ซื้อบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี โดยมีวัตถุประสงค์การซื้อบ้านพักอาศัยเพราะใกล้ที่ทำงานประจำของตนเอง (ร้อยละ 38.3) ข้อมูลของโครงการที่จดจำได้นำไปสู่การตัดสินใจซื้อเพราะโครงการที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักระดับจังหวัดสระบุรี (ร้อยละ 61.8) มีการหาข้อมูลภายนอกเพิ่มเติมของโครงการนำไปสู่การตัดสินใจซื้อจากจุดขาย ณ โครงการที่มีพนักงานขายตอบ

โจทย์ความต้องการ (ร้อยละ 63.2) มีมาตรการในการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยจากโครงการ คือราคาต้องสอดคล้องกับคุณภาพของตัวบ้าน (ร้อยละ 39.0) มีข้อเสนอของโครงการที่เร่งรัดนำไปสู่การตัดสินใจซื้อบ้านพักอาศัย คือชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างกับตัวเลือกจากโครงการอื่น (ร้อยละ 47.8) มีทัศนคติต่อบ้านพักอาศัยภายหลังการตัดสินใจซื้อ คือ พึงพอใจหลังจากที่ได้พบข้อบกพร่องและได้รับการแก้ไขจากโครงการ (ร้อยละ 47.8) มีค่านิยมจากบ้านพักอาศัยที่ตัดสินใจซื้อ ทางด้านมีความจำเป็นต่อการดำรงชีพและราคาประหยัด (ร้อยละ 46.5) มีการเลือกสภาพแวดล้อมทางสังคมของชุมชนบ้านพักอาศัยที่ตัดสินใจซื้อทางด้านบ้านพักอาศัยนั้นมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบทบาทและสถานะในสังคม (ร้อยละ 45.5) มีเรื่องที่สอดคล้องลักษณะส่วนบุคคลของบ้านพักอาศัยที่ตัดสินใจซื้อ เกี่ยวกับช่วงอายุที่คิดว่าควรจะมีบ้านเป็นของตนเองได้แล้ว (ร้อยละ 35.0) และมีข้อมูลของโครงการบ้านพักอาศัยที่สะท้อนความรู้สึกภายในนำไปสู่การตัดสินใจ ทางด้านให้ข้อมูลที่เกิดแรงจูงใจที่บ้านพักอาศัยนั้นสามารถบำบัดความต้องการของตนได้ (ร้อยละ 32.3) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละพฤติกรรมการซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงานในเขต อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

พฤติกรรมการซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์การเลือกซื้อบ้านพักอาศัย		
ต้องการมีที่อยู่อาศัยใหม่เป็นของตนเอง	126	31.5
ตั้งต้นชีวิตครอบครัวหลังแต่งงาน	106	26.5
ใกล้ที่ทำงานประจำของตนเอง	153	38.3
อื่นๆ	15	3.8
ข้อมูลของโครงการที่จดจำได้นำไปสู่การตัดสินใจซื้อ		
โครงการที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักระดับประเทศ	70	17.5
โครงการที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักระดับจังหวัดสระบุรี	247	61.8
โครงการใหม่เพิ่งรู้จัก	83	20.8
การหาข้อมูลภายนอกเพิ่มเติมของโครงการนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ		
จากสื่อโฆษณาที่มีข้อมูลตอบโจทย์ความต้องการ	76	19.0
จากจุดขาย ณ โครงการที่มีพนักงานขายตอบโจทย์ความต้องการ	253	63.2
การโทรศัพท์พูดคุยสอบถามกับพนักงานขายของโครงการ	61	15.3
การสอบถามพูดคุยกับลูกค้าโครงการที่ได้ซื้อบ้านกับโครงการ	10	2.5
มาตรการในการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยจากโครงการ		
ราคาต้องสอดคล้องกับคุณภาพของตัวบ้าน	156	39.0
ทำเลต้องใกล้ที่ทำงาน	137	34.3
โครงสร้างต้องมีความมั่นคงแข็งแรง	75	18.8
มีความสะดวกในการวางดาวน์และผ่อนชำระกับธนาคาร	32	8.0
ข้อเสนอของโครงการที่เร่งรัดนำไปสู่การตัดสินใจซื้อบ้านพักอาศัย		
ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างกับตัวเลือกจากโครงการอื่น	191	47.8
ชี้ให้เห็นถึงประสบการณ์และผลงานที่ผ่านมาหลายแห่งของโครงการ	131	32.8

มีรายการลด แลก แจก แถม ในเวลาและจำนวนที่จำกัด	42	10.5
ชี้ให้เห็นถึงลูกค้าคุณภาพของโครงการที่มีอยู่	36	9.0
ทัศนคติต่อบ้านพักอาศัยภายหลังการตัดสินใจซื้อ		
รู้สึกพึงพอใจ ที่เป็นไปตามรูปแบบที่ได้โฆษณาไว้ในสื่อต่างๆ	104	26.0
รู้สึกพึงพอใจหลังจากที่ได้พบข้อบกพร่องและได้รับการแก้ไขจากโครงการ	191	47.8
รู้สึกไม่พึงพอใจเล็กน้อยหลังจากที่ได้พบข้อบกพร่องและได้รับการแก้ไขจากโครงการ	67	16.8
รู้สึกไม่พึงพอใจ ที่ไม่เป็นไปตามที่ได้โฆษณาไว้ในสื่อต่างๆ	38	9.5
ค่านิยมจากบ้านพักอาศัยที่ตัดสินใจซื้อ		
ลักษณะบ้านใหญ่โตมีพื้นที่ใช้สอยและมีอาณาบริเวณกว้างขวาง	73	18.3
ลักษณะบ้านมีคุณภาพดีบ่งบอกถึงสถานะและความสำเร็จ	91	22.8
ให้ความสนใจกิจกรรมลด แลก แจก แถม ที่มีมูลค่าสมเหตุสมผล	50	12.5
มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพและราคาประหยัด	186	46.5
สภาพแวดล้อมทางสังคมของชุมชนบ้านพักอาศัยที่ตัดสินใจซื้อ		
แบรนด์ที่มีชื่อเสียงของบ้านเป็นที่ยอมรับของคนอยากมีบ้าน	89	22.3
บ้านพักอาศัยนั้นมีบุคคลที่มีชื่อเสียงอาศัยอยู่ในโครงการเดียวกัน	70	17.5
บ้านพักอาศัยนั้นมีญาติ/เพื่อนในที่ทำงานอยู่ในโครงการเดียวกัน	59	14.8
บ้านพักอาศัยนั้นมีความสอดคล้องกับบทบาทและสถานะในสังคม	182	45.5
ลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสอดคล้องกับบ้านพักอาศัยที่ตัดสินใจซื้อ		
ช่วงอายุที่คิดว่าควรจะมีบ้านเป็นของตนเองได้แล้ว	140	35.0
อาชีพที่ทำอยู่ตรงตามระดับการศึกษาที่จบมา	80	20.0
โอกาสทางเศรษฐกิจที่ก่อเกิดรายได้	54	13.5
กิจกรรมประจำวันที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำรงชีวิต	126	31.5
ข้อมูลของโครงการบ้านพักอาศัยที่สะท้อนความรู้สึกภายในนำไปสู่การตัดสินใจ		
เกิดแรงจูงใจที่บ้านพักอาศัยนั้นบำบัดความต้องการของตนได้	129	32.3
เกิดการรับรู้ในสิ่งที่เป็นจุดเด่นของบ้านจนนำไปสู่การเลือกซื้อ	95	23.8
เกิดการเรียนรู้และไตร่ตรองในเหตุผลจนนำไปสู่การเลือกซื้อ	116	29.0
การให้ข้อมูลที่สอดคล้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพ	60	15.0
รวม	400	100.0

(n = 400)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงาน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.78) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ความสำคัญระดับมาก ได้แก่ การสร้างประสบการณ์ด้านผลิตภัณฑ์ที่ดีแก่ลูกค้า (Experience) ($\overline{X}$ = 3.94) รองลงมาได้แก่ การสร้างคุณค่าของราคาให้ กับธุรกิจและความคุ้มค่าให้กับผู้บริโภค (Exchange) ($\overline{X}$ = 3.76) การสร้างโปรโมชั่นเปลี่ยนผู้บริโภคให้เป็นลูกค้าขาประจำและจงรักภักดี (Evangelism) ($\overline{X}$ = 3.72) และ การสร้างสถานที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงสินค้าและบริการที่ง่ายที่สุด (Everywhere) ($\overline{X}$ = 3.70) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงาน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม

ปัจจัยส่วนประสมการตลาดแบบใหม่ (4Es)	ระดับความสำคัญ		
	$\overline{X}$	S.D.	การแปลผล
1. การสร้างประสบการณ์ด้านผลิตภัณฑ์ที่ดีแก่ลูกค้า (Experience)	3.94	.474	มาก
2 การสร้างคุณค่าของราคาให้ กับธุรกิจและความคุ้มค่าให้กับผู้บริโภค (Exchange)	3.76	.565	มาก
3. การสร้างสถานที่ทำให้ผู้ บริโภคเข้าถึงสินค้าและบริการที่ง่ายที่สุด (Everywhere)	3.70	.584	มาก
4. การสร้างโปรโมชั่นเปลี่ยนผู้ บริโภคให้เป็นลูกค้าขาประจำและจงรักภักดี (Evangelism)	3.72	.541	มาก
เฉลี่ยรวม	3.78	.423	มาก

ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงาน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี พบว่า ลักษณะทางประชากรของกลุ่มคนวัยทำงาน จำแนกด้านอาชีพ และด้านรายได้ของครอบครัว ที่แตกต่างกันได้ให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน ดังตาราที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของการให้ระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) ที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยใน อ.เมืองสระบุรี จำแนกตาม อายุ อาชีพ และระดับรายได้ครอบครัวต่อเดือน

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig
25 ปี หรือน้อยกว่า	77	4.15	0.812	1.607	0.187
26-30 ปี	151	4.07	0.637		
31-40 ปี	128	4.21	0.683		
มากกว่า 40 ปี	44	4.31	0.800		
อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	121	4.23	0.642	3.916*	0.009
พนักงานบริษัทเอกชน	156	4.01	0.731		
ผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจ	94	4.24	0.713		
เกษตรกร	29	4.37	0.727		
รายได้ครอบครัวต่อเดือน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
10,000 บาทหรือต่ำกว่า	16	4.18	0.834	6.577*	0.000
10,001-20,000 บาท	127	3.98	0.577		
20,001-30,000 บาท	180	4.17	0.746		
มากกว่า 30,000 บาท	77	4.42	0.715		

อภิปรายผลการศึกษา

สามารถแยกประเด็นในการอภิปรายได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มคนวัยทำงานที่ซื้อบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับค่านิยมที่บ้านพักอาศัยนั้นมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตและราคาประหยัด (ร้อยละ 46.5) ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของชูศักดิ์ ศรีโสภา (2564) ที่พบว่าผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญกับราคาบ้านเป็นหลัก และข้อจำกัดในการกู้ยืมเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐา ฉางชูโต (2551) ที่อธิบายว่า การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้รับอิทธิพลจากลักษณะส่วนบุคคล เช่น อายุ อาชีพ โอกาสทางเศรษฐกิจ และรูปแบบการดำรงชีวิต ดังนั้นการใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการพัฒนาและวางแผนกลยุทธ์จะช่วยให้ผู้พัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับประเด็นผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) พบว่า ในการเลือกซื้อบ้านพักอาศัยของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี พบว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) มีความสำคัญในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.78) โดยเฉพาะการสร้างประสบการณ์ด้านผลิตภัณฑ์ที่ดีแก่ลูกค้า (Experience) ซึ่งมีความสำคัญสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.94) นอกจากนี้ รายละเอียดในแต่ละข้อยังพบว่า การพาลูกค้าไปดูบ้านตัวอย่างหรือห้องตัวอย่างที่ตกแต่งสำเร็จแล้ว มีความสำคัญในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.15) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งนภา สมสกุล และประพล เปรมทองสุข (2562) ที่พบว่าส่วนประสมการตลาดแบบใหม่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการใช้บริการแอพพลิเคชั่นออนไลน์ผ่านการมอบประสบการณ์ที่ดีและการสร้างคุณค่า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของอุกฤษฎ์ ตั้งสืบกุล (2021) ที่อธิบายว่าการตลาดแบบ 4Es ช่วยให้การตัดสินใจซื้อของลูกค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเน้นที่การสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้าในทุกๆ Touchpoint การใช้ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้พัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ลักษณะทางประชากรของกลุ่มคนวัยทำงาน โดยเฉพาะด้านอาชีพและรายได้ของครอบครัว มีผลต่อการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่ากลุ่มคนที่มีอาชีพและรายได้แตกต่างกันจะให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมการตลาด (4Es) แตกต่างกัน ในขณะที่ลักษณะทางประชากรด้านอื่นๆ เช่น เพศและอายุ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปรัชญาภรณ์ เพไร (2559) ที่พบว่าปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนมีผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นกัน ซึ่งสนับสนุนข้อค้นพบของการศึกษานี้ว่า ลักษณะทางประชากรมีผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้าน ข้อมูลนี้จึงเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการวางแผนการตลาดในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1) โครงการขายบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมืองสระบุรี ควรให้ความสำคัญกับ จุดขาย ณ โครงการ ที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น บ้านตัวอย่าง การตกแต่งห้องทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งการตอบข้อซักถามของพนักงานขาย และเจ้าหน้าที่ให้บริการของโครงการ

2) โครงการขายบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมืองสระบุรี สามารถใช้ความแตกต่างของตัวบ้านที่สร้างที่ต่างจากโครงการอื่นของคู่แข่งขันได้และใช้ประสบการณ์ที่น่าเชื่อถือที่ผ่านมาสื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจได้เร็วยิ่งขึ้น

3) โครงการขายบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมืองสระบุรี สามารถใช้แนวคิดสร้างสรรค์สื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการมีบ้านครั้งแรกในชีวิตเป็นของตนเอง ให้เกิดการเรียนรู้และไตร่ตรองด้วยเหตุผลเพื่อสร้างอนาคตครอบครัว

4) โครงการขายบ้านพักอาศัยในเขตอำเภอเมืองสระบุรี ควรมีโครงการสร้างบ้านที่มากกว่าเป็นบ้านพักอาศัย ควรเพิ่มสภาพแวดล้อมภูมิทัศน์ที่สวยงามออกมาพักผ่อนหย่อนใจได้ มีพื้นที่ออกกำลังกาย และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้านตัวอย่างที่มีความพร้อมในหลายๆ ด้าน ทั้งการตกแต่งภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก จะทำให้เกิดการจูงใจนำไปสู่การตัดสินใจซื้อได้ดี

5) รายได้ของครอบครัวที่แตกต่างกันมีผลต่อการให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดของโครงการขายบ้านพักอาศัยแตกต่างกัน ดังนั้นโครงการควรวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้สอดคล้องกับโครงการที่จะเปิดต่อไป

บรรณานุกรม

ชูศักดิ์ ศรีโสภา. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยของกลุ่มผู้บริโภคเจนวายในกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณัฐา ฉางชูโต. (2551). *หลักการตลาดสำหรับนักนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 9). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัย กรุงเทพ.

ปรัชญาภรณ์ เพไร. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรราคาไม่เกิน 5 ล้านบาท ในพื้นที่พุทธมณฑลสาย 5 จังหวัดนครปฐม. วารสารการจัดการโซ่คุณค่าและกลยุทธ์ธุรกิจ, 1(1), 1-20.

รุ่งนภา สมสกุล และประพล เปรมทองสุข. (2562). อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของส่วนประสมทางการตลาดแบบใหม่ที่มีต่อความพึงพอใจในการใช้บริการแอปพลิเคชั่นซื้อสินค้าออนไลน์. *บทความวิจัยวารสาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอิสาน ฉบับมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(2), 123-140.

สมชาย วันดี. (2556). *พฤติกรรมและส่วนประสมการตลาดในการเลือกซื้อบ้านจัดสรรโครงการขนาดเล็กใน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทั่วไป). คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

อุกฤษฎ์ ตั้งสืบสกุล. (2021, 23 ธันวาคม). *กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่ทุกธุรกิจต้องรู้*. Real Smart Academy. https://academy.realsmart.co.th/จาก-4ps-สู่-4e-ตอบรับการตลาดในโลกใหม่ที่เราเป็น/

Engel, J. F., Blackwell, R. D., & Miniard, P. W. (1995). *Consumer behavior* (8th ed.). The Dryden Press.

Fetherstonhaugh B. (2018). *THE 4PS ARE OUT, THE 4ES ARE IN*. Retrieved from https://davidpaulcarter.com/wp-content/uploads/2018/08/four-es-of-marketing.pdf

Solomon, M. R. (2018). *Consumer behavior: Buying, having, and being* (12th ed.). Pearson.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ต ที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

OPINIONS OF HOTEL AND RESORT OPERATORS IN PHUKET PROVINCE REGARDING THE LABOR PROTECTION ACT B.E. 2541 AND ITS

อรธิรา พัฒนสัตยวงศ์

Miss Onthira Pattanasattayawong

amp.onthira@gmil.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และ (2) ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีความเห็นว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวมีความเหมาะสมกับสภาพการจ้างสภาพการทำงานในสังคมไทยในปัจจุบันมีการกำหนดการจ้างงานที่เหมาะสมเป็นธรรมระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ทั้งนี้ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเป็นระยะ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และจากการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างในท้องที่จังหวัดภูเก็ต เห็นว่าปัจจัยด้านอายุ มีผลต่อความเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยปัจจัยอื่น ๆ เช่น ระดับการศึกษา ความเกี่ยวพันกับประกอบการ ประเภทของสถานประกอบการ ระยะเวลาการประกอบการ และจำนวนลูกจ้าง ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ต

คำสำคัญ : ผู้ประกอบการ, โรงแรมและรีสอร์ท, พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

Abstract

This independent research is Mixed methods research aiming to (1) study the opinions of hotel and resort entrepreneurs in Phuket province regarding the Labor Protection Act B.E. 2541 and its amendments, and (2) to compare the opinions of hotel and resort entrepreneurs in Phuket province regarding the Labor Protection Act B.E. 2541 and its amendments.

The study found that the sample group agreed with the Labor Protection Act B.E. 2541 and its amendments. They were of the opinion that the Act is suitable for the current employment conditions and working conditions in Thai society, and that it establishes fair and equitable employment practices between employers and employees. Furthermore, the law should be periodically reviewed and amended to keep pace with evolving circumstances. When comparing the sample groups in Phuket, it was found that age was a significant factor influencing the opinions of hotel and resort entrepreneurs regarding the Labor Protection Act B.E. 2541 and its amendments. Other factors such as education level, business affiliation, type of establishment, duration of operation, and number of employees did not significantly affect the opinions of hotel and resort entrepreneurs in Phuket.

Keywords : Entrepreneurs, Hotel and Resort, the Labor Protection Act B.E. 2541

ที่มาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 หรือกฎหมายคุ้มครองแรงงาน เป็นกฎหมายที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ที่นายจ้างจะต้องถือปฏิบัติต่อลูกจ้าง อาทิเช่น การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ วันเวลา ทำงานปกติ วันหยุด วันลา ค่าชดเชย เป็นต้น โดยมีเจตนารมณ์ที่สำคัญ คือ ต้องการคุ้มครองลูกจ้างให้มีมาตรฐานในการจ้างงานที่เหมาะสม เหตุผลเนื่องจากอำนาจการต่อรองระหว่างนายจ้างและลูกจ้างนั้นไม่เท่ากัน ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการจ้างงาน โดยรัฐที่ถือว่าเป็นคนกลางระหว่างทั้ง 2 ฝ่ายขึ้นมาก็จะเป็นผลดีกับลูกจ้างที่จะได้รับการคุ้มครองแรงงานที่เป็นธรรม นอกจากนี้ กฎหมายคุ้มครองแรงงานยังมีลักษณะเป็นกฎหมายสังคมและมีลักษณะที่เป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ประเด็นสำคัญ คือ นายจ้างและลูกจ้างไม่สามารถที่จะตกลงยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายได้ ถ้าไม่ได้มีการกำหนดให้นายจ้างและลูกจ้าง

สามารถที่จะตกลงยกเว้นได้ และในกรณีที่มีการตกลงยกเว้นการบังคับใช้กฎหมาย ก็จะถือว่าข้อตกลงดังกล่าวนั้นเป็นโมฆะ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2564) ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้บังคับใช้ในปี พ.ศ. 2541 และได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวหลายฉบับ และได้ประกาศพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งเป็นฉบับล่าสุดเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2562 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 พฤษภาคม 2562 อย่างไรก็ดี กฎหมายฉบับนี้ได้ปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของนายจ้างและลูกจ้างหลายประการ เพื่อยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองลูกจ้างให้ดีขึ้น ตลอดจนเสริมสร้างความมั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ลูกจ้าง นำไปสู่การลดระดับความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 มาจนถึงปัจจุบัน สถานประกอบการเกือบทุกประเภทและทุกแห่งในประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบมีความจำเป็นต้องหยุดกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ตที่อาศัยการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของจังหวัด ซึ่งสถานประกอบการประเภทโรงแรมและรีสอร์ทภายในจังหวัดได้รับผลกระทบโดยตรง สถานประกอบการหลายแห่งต้องปิดกิจการ เลิกจ้างลูกจ้าง ปลดพนักงาน ส่งผลให้มีปัญหาในทางกฎหมายแรงงานในประเด็นต่าง ๆ ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเพิ่มมากขึ้น และมีลูกจ้างเข้ามายื่นคำร้องเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของนายจ้างเพิ่มขึ้น ซึ่งจากสถิติคำร้องปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีลูกจ้างยื่นคำร้อง จำนวน 762 คน เป็นลูกจ้างสัญชาติไทย จำนวน 630 คน และแรงงานต่างด้าว จำนวน 131 คน รวมทั้งสิ้น 483 เรื่อง โดยแบ่งเป็นการค้างจ่ายค่าจ้าง ค่าชดเชย และสวัสดิการในการทำงาน อาทิ ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุด ค่าจ้างสำหรับวันหยุดพักผ่อนประจำปี โดยจำนวนเงินที่เรียกร้องตามคำร้อง รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 125,172,682.56 บาท

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉพาะด้านการจ้างงาน ด้านสิทธิการลา และด้านสิทธิประโยชน์ ซึ่งเป็นคำร้องที่ได้รับจากผู้ใช้แรงงานมากที่สุด เพื่อเป็นข้อมูลการเสนอความเห็นต่อการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ต ที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

นิยามศัพท์

“ความคิดเห็น” หมายถึง การแสดงออกทางด้านความคิด ข้อเสนอแนะ หรือข้อติชมในแง่มุมหรือด้านต่าง ๆ ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือเรื่องหนึ่งเรื่องใดอย่างเป็นอิสระ ในที่นี้หมายถึง การแสดงออกทางด้านความคิด ข้อเสนอแนะ หรือข้อติชมในแง่มุมหรือด้านต่าง ๆ ของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ต ที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

“ผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ท” หมายถึง บุคคลหรือประชาชนตัวอย่างผู้เป็นเจ้าของธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ ให้หมายความรวมถึงหุ้นส่วน ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย ทนายความ ผู้จัดการฝ่ายต่าง ๆ และผู้บริหารของธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ทนั้น ๆ ด้วย

“พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม” หมายถึง กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างที่นายจ้างจะต้องถือปฏิบัติต่อลูกจ้าง เช่น การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ วันเวลาทำงานปกติ วันหยุด วันลา ค่าชดเชย เป็นต้น โดยในที่นี้ ผู้วิจัยจะศึกษาจากสถิติการยื่นคำร้องของแรงงานมากที่สุดเพียง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจ้างงาน ด้านสิทธิการลา ตามมาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 32 มาตรา 56 และมาตรา 57 และด้านสิทธิประโยชน์ ตามมาตรา 24 มาตรา 26 มาตรา 27 และมาตรา 118 เพียงเท่านั้น

“ประเภทของสถานประกอบการ” หมายถึง ลักษณะการประกอบธุรกิจ โดยการจำแนกลักษณะการประกอบธุรกิจตามการยื่นจดทะเบียนนิติบุคคลกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยแบ่งเป็น บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด และกิจการเจ้าของคนเดียว

“ระยะเวลาการประกอบการ” หมายถึง ระยะเวลาโดยประมาณที่ผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ต ได้ดำเนินธุรกิจสถานประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน มีหน่วยนับเป็นปี

“จำนวนลูกจ้างของสถานประกอบการ” หมายถึง จำนวนของลูกจ้างผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้างไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร ในที่นี้หมายถึง ลูกจ้างผู้ซึ่งตกลงทำงานให้กับสถานประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ต โดยรับค่าจ้างจากสถานประกอบการดังกล่าว และการแบ่งจำนวนลูกจ้างที่ทำงานในสถานประกอบการ ใช้เกณฑ์ในการจัดอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยใช้จำนวนพนักงาน (ขนาดการจ้างงาน) ได้แก่ ธุรกิจขนาดเล็กไม่เกิน 50 คน ธุรกิจขนาดกลางระหว่าง 50 - 200 คน และธุรกิจขนาดใหญ่ 200 คนขึ้นไป ตามเกณฑ์ของกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนด

แนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ด้านการจ้างงาน ด้านสิทธิการลา และด้านสิทธิประโยชน์ ว่ามีความเหมาะสมต่อธุรกิจประเภทโรงแรมและรีสอร์ทในจังหวัดภูเก็ตแล้ว จึงได้ศึกษากรอบแนวคิดและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 หรือ“กฎหมายคุ้มครองแรงงาน” โดยอ้างอิงจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2564) ซึ่งเจตนารมณ์ต้องการคุ้มครองลูกจ้างให้มีมาตรฐานในการจ้างงานที่เหมาะสม เหตุผลเนื่องจากอำนาจต่อรองระหว่างนายจ้างและลูกจ้างนั้นไม่เท่ากัน ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการจ้างงาน โดยรัฐที่ถือว่าเป็นคนกลางระหว่างทั้ง 2 ฝ่ายขึ้นมาก็จะเป็นผลดีกับลูกจ้างที่จะได้รับการคุ้มครองแรงงานที่เป็นธรรม แต่ยังคงมีลูกจ้างยื่นคำร้องเพื่อให้พนักงานตรวจแรงงานวินิจฉัย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ ทฤษฎี สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและแรงงานของจังหวัดภูเก็ต เพื่อกำหนดแบบสอบถาม จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจ้างงาน จำนวน 5 หัวข้อ ด้านสิทธิการลา จำนวน 4 หัวข้อ และด้านสิทธิประโยชน์ จำนวน 6 หัวข้อ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อศึกษาว่าผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในแต่ละช่วงอายุ ระดับการศึกษา ความสัมพันธ์กับผู้ประกอบการ ประเภทของสถานประกอบการ ระยะเวลาการประกอบการ และจำนวนลูกจ้างของสถานประกอบการ มีผลต่อมุมมองหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 อย่างไร

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตเฉพาะสถานประกอบการที่ลูกจ้างอยู่ในระบบประกันสังคม รวมจำนวน 722 แห่ง โดยสนใจศึกษา จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจ้างงาน ด้านสิทธิการลา และด้านสิทธิประโยชน์ ตามข้อมูลสถิติคำร้องปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดภูเก็ต, 2565) โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane ปรากฏว่าได้จำนวนสถานประกอบการกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 258 แห่ง โดยเก็บข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจ้างงาน ด้านสิทธิการลา และด้านสิทธิประโยชน์ รวมทั้งสิ้น 15 ข้อ

2. เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ต จำนวน 3 ราย ซึ่งใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อเป็นตัวแทนในการวิเคราะห์มุมมองของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ต

ผู้วิจัยได้เก็บรวมรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย SPSS , Independent Sample -Test , One Way ANOVA และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 21 - 30 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 39.92 รองลงมามีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 30.23 ตามด้วยอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 24.81 และอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี จำนวน 13 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.04 จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 รองลงมามีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 29.84 ตามด้วยการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 10.08 จำแนกตามความเกี่ยวพันกับผู้ประกอบการ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้จัดการ/ผู้รับมอบอำนาจ จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 92.64 รองลงมาเป็นบุตร/ญาติ พี่น้อง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.04 ตามด้วยเจ้าของกิจการ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33 จำแนกตามประเภทของสถานประกอบการ พบว่า ลักษณะการประกอบธุรกิจส่วนใหญ่เป็นบริษัทจำกัด จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 87.59 รองลงมาเป็นห้างหุ้นส่วน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 9.69 ตามด้วยกิจการเจ้าของคนเดียว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.72 จำแนกตามจำนวนลูกจ้างในสถานประกอบการ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สถานประกอบการขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ตามการแบ่งขนาดสถานประกอบการของกระทรวงอุตสาหกรรม พบว่า ส่วนใหญ่มีการจ้างงานลูกจ้างในสถานประกอบการ 1 - 50 คน จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 57.67 รองลงลูกจ้างในสถานประกอบการ 51 - 200 คน จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 33.20 ตามด้วยลูกจ้างในสถานประกอบการ 201 คนขึ้นไป จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 9.13 และจำแนกตามระยะเวลาดำเนินธุรกิจ พบว่า ส่วนใหญ่มีระยะเวลาดำเนินธุรกิจ 11 - 15 ปี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 55.82 รองลงมามีระยะเวลาดำเนินธุรกิจ 5 - 10 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 23.64 ตามด้วยมีระยะเวลาดำเนินธุรกิจมากกว่า 15 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 20.54

2. ความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2.1 ด้านการจ้างงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติมอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่ากฎหมายฉบับดังกล่าว มีความเหมาะสมกับสภาพการจ้าง สภาพการทำงานในสังคมไทยในปัจจุบัน มีการกำหนดการจ้างงานที่เหมาะสมเป็นธรรมระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ทั้งนี้ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเป็นระยะ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเห็นว่าการกำหนดบทลงโทษนั้น ควรปรับลดบทลงโทษจากเดิม เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดไว้ว่าหากผู้ประกอบการกระทำความผิดตามกฎหมายจะมีโทษทางอาญา เปลี่ยนเป็นการลงโทษทางแพ่งเท่านั้น เนื่องจากผู้ประกอบการ อาจมีปัญหาในการดำเนินธุรกิจจึงไม่สามารถดำเนินการตามกฎหมายได้ ซึ่งไม่ได้มีเจตนาที่จะไม่ดำเนินการตามกฎหมายแต่อย่างใด หรือในบางครั้งอาจมีข้อขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการกับลูกจ้างที่ต้องได้รับการพิสูจน์ ซึ่งอาจให้ระยะเวลาจึงเห็นว่าบทลงโทษทางแพ่ง มีความเหมาะสมกว่าการดำเนินการทางอาญา

2.2 ด้านสิทธิการลา พบว่า กลุ่มตัวอย่างด้วยกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติมอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่านายจ้างสามารถตกลงกับลูกจ้างให้หยุดทำงานในวันอื่นทดแทนเพื่อชดเชยวันหยุดตามประเพณีได้ เนื่องจากการดำเนินกิจการโรงแรม นายจ้างต้องการให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดตามประเพณี ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเข้าพักของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก และลูกจ้างก็ต้องการวันหยุดยาว กลุ่มตัวอย่าง จึงมีความเห็นว่า หากนายจ้างและลูกจ้างสามารถตกลงเกี่ยวกับวันหยุดได้จะเป็นผลดีต่อทั้งสองฝ่าย และสามารถตอบสนองการการบริหารธุรกิจได้ โดยในหัวข้อของลูกจ้างกรณีการใช้สิทธิลาป่วย โดยได้รับค่าจ้างไม่เกิน 30 วันทำงาน ในระยะเวลา 1 ปี กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย เนื่องจากเห็นว่าระยะเวลาดังกล่าว มีความเหมาะสมแล้ว หัวข้อลูกจ้างทุกคนมีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันหยุดประจำสัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการจ้างในสถานประกอบการมีหลากหลาย เช่น พนักงานรายวัน พนักงานรายเดือน ควรมีการจ่ายเงินตามการทำงานจริง เพื่อไม่ให้สถานประกอบการเสียเปรียบ เนื่องจากเป็นการข้อตกลงการจ้างของทั้งสองฝ่าย และจะเป็นการส่งเสริมแรงงานพัฒนาตัวเอง เพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน ส่งผลให้สถานประกอบการมีศักยภาพในการแข่งขันมากกว่าการบังคับให้ลูกจ้างทุกคนมีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันหยุดประจำสัปดาห์ที่เหมือนกัน ซึ่งจะทำให้สถานประกอบการมีค่าใช้จ่ายในการบริหารงานสูงเกินไป หากจะกำหนดให้ลูกจ้างรายวัน และลูกจ้างรายเดือน ซึ่งมีลักษณะการทำงานที่ต่างกัน ได้รับค่าจ้างในอัตราเดียวกันทั้งสถานประกอบการ และในหัวข้อกรณีลูกจ้างทำงานไม่ครบ 1 ปี นายจ้างอาจกำหนดวันหยุดพักผ่อนประจำปี ให้ลูกจ้างโดยคำนวณตามสัดส่วน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ไม่กระทบต่อการประกอบธุรกิจ และนายจ้างอาจกำหนดวันหยุดพักผ่อนประจำปีให้ลูกจ้างได้โดยการคำนวณตามสัดส่วน เพื่อเป็นการตอบแทนการทำงานของลูกจ้าง และเป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย

2.3 ด้านสิทธิประโยชน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเห็นว่าการจ่ายค่าทำงานล่วงเวลาให้กับลูกจ้างตามกฎหมาย มีความเหมาะสมแล้ว โดยในหัวข้อ หากลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างเพราะมีความผิด นายจ้างต้องออกใบสำคัญแสดงการทำงาน (ใบผ่านงาน) นั้น นายจ้างรับทราบหากมีการเลิกจ้างลูกจ้างสถานประกอบการต้องออกใบผ่านงานให้ลูกจ้างทุกคน เนื่องจากเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการต้องออกใบผ่านงานดังกล่าว และในหัวข้อหลังจากลูกจ้างทำงาน 5 ชั่วโมง นายจ้างต้องจัดเวลาพักระหว่างการทำงานไม่น้อยกว่าหนึ่งชั่วโมง กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเนื่องจากการที่ทำงานติดต่อกันเป็นเวลาอาจทำให้ลูกจ้างเหนื่อยล้า และส่งผลต่อการบริการลูกค้าได้ และการกำหนดให้ลูกจ้างได้พักผ่อนนั้นเป็นการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด และในหัวข้อหากสถานประกอบการเลิกจ้างลูกจ้างโดยไม่มีความผิดนายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างเมื่อเลิกจ้าง กลุ่มตัวอย่าง รับทราบและยินดีที่จะปฏิบัติตามกฎหมายกำหนด แต่ในปัจจุบันที่เกิดเหตุการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) เหตุการณ์น้ำท่วมสถานประกอบการได้รับความเสียหาย จึงอยากให้มีการยกเว้น หรือสามารถที่จะเจรจาตกลงกับลูกจ้างได้ และในหัวข้อเมื่อลูกจ้างประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย เนื่องจากการทำงานให้ถือเป็นลาป่วยได้ตามความเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย เนื่องจากการที่ลูกจ้างได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ลูกจ้างควรมีสิทธิลาพักผ่อน เพื่อให้ลูกจ้างได้ฟื้นฟูสมรรถภาพของตน และเป็นการช่วยเหลือลูกจ้างที่ได้รับบาดเจ็บดังกล่าวให้สามารถกลับมาทำงานได้อย่างเป็นปกติ และในหัวข้อกฎหมายคุ้มครองแรงงานใช้บังคับเฉพาะสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง ตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่ากฎหมายควรมีการบังคับอย่างเท่าเทียมกันทุกสถานประกอบการไม่ว่าจะมีการจ้างงานกี่คนก็ตาม เนื่องจากเมื่อสถานประกอบการมีลูกจ้างแล้ว ลูกจ้างทุกคนก็ควรได้รับการคุ้มครองที่เท่าเทียมกันทุกคน

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ด้านการจ้างงาน ด้านสิทธิการลา และด้านสิทธิประโยชน์ เห็นว่า อายุที่ต่างกัน มีผลต่อความเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติมที่แตกต่างกัน โดยปัจจัยอื่น ๆ เช่น ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ความเกี่ยวพันกับผู้ประกอบการต่างกัน ประเภทของสถานประกอบการต่างกัน ระยะเวลาการประกอบการต่างกัน และจำนวนลูกจ้างที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับ อรวรรณ อรุณวิภาส (2549) วิจัยเรื่อง ความรู้และการใช้สิทธิจากการเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 กรณีศึกษาลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมความรู้ของผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ผู้ประกันตนมีความรู้ระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 34.05 จากคะแนนเต็ม 54.00 สอดคล้องกับ มานิตย์ วานิชวัตถากร (2545) ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจ และปัญหา การละเมิดสิทธิอันพึงควรได้รับตามกฎหมายของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมของนิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุด จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ในภาพรวมมีระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิอันพึงควรได้รับตามกฎหมายในภาพรวมอยู่ในระดับที่มีความรู้ความเข้าใจ ปานกลาง ร้อยละ 58.00 ในความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นว่าผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ต อาจเป็นเพราะไม่ได้รับความรู้ที่ละเอียด ถูกต้องและชัดเจน ทำให้ไม่มีความเข้าใจในกฎหมายคุ้มครองแรงงานของลูกจ้าง ประเด็นคำถามมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ หลังจากลูกจ้างทำงาน 5 ชั่วโมงนายจ้างต้องจัดเวลาพัก ระหว่างการทำงานไม่น้อยกว่าหนึ่งชั่วโมง กรณีที่ลูกจ้างกระทำความผิดและนายจ้าง มีหนังสือเตือน มีผลบังคับใช้ได้ไม่เกิน 1 ปีนับจากวันที่ได้รับหนังสือเตือน และลูกจ้างประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย เนื่องจากการทำงานให้ถือเป็นลาป่วย ได้ตามความเหมาะสม

จากการศึกษาพบว่า อายุของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่ต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองแรงงานแตกต่างกัน สอดคล้องกับ ยุทธจักร งามขจิต, ศิริวัฒน์ เพ็ชรายุทธ และพีระพันธ์ ไกรเดช (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โครงการสิทธิประโยชน์ทดแทนในโครงการประกันสังคมของผู้ประกันตน เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมผู้ประกันตนที่มีอายุ ระดับการศึกษาสูงสุดที่แตกต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตนในโครงการประกันสังคมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แตกต่างกันนั้นได้รับอิทธิพลจากลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ต เช่น อายุ ประสบการณ์ต่าง ๆ ในระบบการจ้างงานสถานะทางเศรษฐกิจ รูปแบบการดำเนินชีวิต เพราะลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตแตกต่างกันย่อมส่งผลต่อคิดเห็นของผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ตที่มีต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาข้อมูลในเชิงลึกเพิ่มเติม โดยศึกษารายละเอียดในส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2. ศึกษาในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ประกอบการในสาขาโรงแรมและรีสอร์ท เพื่อสะท้อนถึงความคิดเห็นของผู้ประกอบการในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจความคิดเห็นของผู้ประกอบกิจการโรงแรมและรีสอร์ทในพื้นที่ ที่แตกต่างออกไป

การนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย

1. ผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทในท้องที่จังหวัดภูเก็ต มีความรู้ ความเข้าใจกฎหมายเป็นอย่างดี ดังนั้น ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจ้างงานที่มากขึ้น ตอบสนองความต้องการจ้างงานและความต้องการทำงานของแรงงานในจังหวัดภูเก็ต

2. สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการจ้างงานในระดับในพื้นที่ รวมทั้งภาครัฐควรมีการอบรมสัมมนาข้อกฎหมายระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและเอกชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี ซึ่งจะก่อให้เกิดเครือข่ายการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับจังหวัด และภูมิภาค และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับดังกล่าว

บรรณานุกรม

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2564). *คู่มือปฏิบัติงานด้านแรงงานสัมพันธ์.* กองแรงงาน.

มานิตย์ วานิชวัตถากร. (2544). *ความรู้ความเข้าใจ และปัญหาการละเมิดเกี่ยวกับสิทธิอันพึงควรได้รับตามกฎหมายของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง*. มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2564, 17 ธันวาคม). *พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541.*

https://www.law.cmu.ac.th/law2011

ยุทธจักร งามขจิต, ศิริวัฒน์ เพ็ชรายุทธ และพีระพันธ์ ไกรเดช.(2551). *โครงการสิทธิประโยชน์ทดแทนในโครงการประกันสังคมของผู้ประกันตน เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์*. มหาวิทยาลัยบูรพา

สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดภูเก็ต. (2565, 25 พฤศจิกายน). *ข้อมูลสำหรับเจ้าหน้าที่.*

https://eservice.labour.go.th

สำนักงานสถิติจังหวัดภูเก็ต. (2563). *สมุดรายงานสถิติจังหวัดภูเก็ต.* สำนักงานสถิติจังหวัดภูเก็ต.

อรวรรณ อรุณวิภาส. (2549). *ความรู้และการใช้สิทธิจากการเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 กรณีศึกษาลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดสมุทรสาคร*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กลยุทธ์การโฆษณาและการส่งเสริมการขายนมผงสำหรับทารกในสื่อสังคมออนไลน์

A Study of Social Media Tie-in Advertisements and Sales Promotion Strategies for Milk Products.

ปัณฑ์ชนิต สุทธิบูรณ์

Panchanit Suttiboon

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการการสื่อสาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Master's degree of Communication Arts Program, Rambhai Barni Rajabhat University

Seathesun22@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์การโฆษณาผลิตภัณฑ์นมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็กในสื่อสังคมออนไลน์ และ 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์การส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์นมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็กในสื่อสังคมออนไลน์ ใช้วิธีการสังเกตและวิเคราะห์การนำเสนอคอนเทนต์ใน 3 แพลตฟอร์ม ได้แก่ สื่อโซเชียลมีเดีย, แอปพลิเคชันร้านค้าออนไลน์ และแอปพลิเคชันของบริษัทนมผง และสัมภาษณ์คุณแม่ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการโฆษณาและการส่งเสริมการขายนมผงในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 10 ท่าน เก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 6 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2566 - เดือนพฤษภาคม 2567

จากผลการวิจัยพบว่า 1) มีการโฆษณาทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยพบมากที่สุดในแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก ด้วยวิธีการใช้รูปทารก การกล่าวถึงสูตรนมที่เหมาะกับทารก การบอกต่อจากแม่สู่แม่ และการไลฟ์สด และ 2) พบการส่งเสริมการขายในแอปพลิเคชันร้านค้าออนไลน์ มีการจัดส่งสินค้าฟรีสำหรับนมผงสูตร 1 และสูตร 2 ที่ห้ามไม่ให้ส่งเสริมการขาย

คำสำคัญ: กลยุทธ์การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย, นมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็ก, สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

The research using qualitative research methods. The aim of this research 1) to study the advertising strategies of infant and young child formula milk products on social media and 2) to study the promotion strategies of infant and young child formula milk products on social media. Using the method of observing and analyzing the presentation of content on 3 platforms are social media, online store applications, and powdered milk company applications. And interviewed 10 mothers who had experience in advertising and sale promotions powdered milk on social media. Data was collected over a period of 6 months from December 2023 - May 2024.

The research results found that 1) there was direct and indirect advertising via social media most commonly found on the Facebook application, Using baby photos, mentioning baby-friendly formula, word-of-mouth from mother to mother, and live streaming. And 2) found a promotion in the online store application, free shipping for formula 1 and formula 2, which are prohibited from being promoted.

Keywords: Advertisements and sales promotion, Powdered milk formula for infants and young children, social media

ที่มาและความสำคัญ

สถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในประเทศไทย ที่สถาบันออกแบบอนาคตประเทศไทย (2560) รายงานว่า ประเทศไทยมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือนให้สำเร็จนั้น อยู่ที่เพียงร้อยละ 23.1 เมื่อเทียบอัตราส่วนกับประเทศเพื่อนบ้านในเขตอาเซียน (ASEAN) อาทิ ประเทศลาวที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวเป็นระยะเวลา 6 เดือน ในอัตราร้อยละ 40.4 อีกหนึ่งประเทศอย่างกัมพูชามีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงถึงร้อยละ 65.2

การโฆษณาและการตลาดของผลิตภัณฑ์นมผงจึงเปลี่ยนไปในทิศทางที่แยบยลขึ้นเมื่อองค์การอนามัยโลกประกาศใช้ “หลักเกณฑ์สากลว่าด้วยการตลาดอาหารทดแทนนมแม่” หรือที่เรียกกันว่ารหัส CODE ซึ่งได้ตั้งกฎห้ามมีการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นมผงอย่างกว้าง ๆ อาทิ ห้ามแจกจ่ายตัวอย่างสินค้าฟรีให้กับมารดา ไม่ให้มีการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในสถานพยาบาลและการใช้คำหรือรูปภาพที่เหมาะสำหรับการให้อาหารเทียม และในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยได้ประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ที่ให้ควบคุมการโฆษณานมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็ก (สูตร 1 และสูตร 2)

นักการตลาดนมผงจึงต่างหาวิธีในการโฆษณาสินค้าทั้งสองชนิดนี้ เกิดเป็นการโฆษณาทางอ้อมที่เกิดในสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าสื่ออื่น ด้วยในอดีตการโฆษณาที่ผู้คนพบเห็นล้วนผ่านโทรทัศน์ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หากแต่ในยุคที่ถูกกล่าวขานว่าเป็นยุคดิจิทัล (Digital) สื่อออนไลน์เป็นสื่อที่เข้าถึงบุคคลได้อย่างรวดเร็ว ง่ายดาย และทั่วถึงทุกเพศทุกวัย เป็นช่องทางการค้ารูปแบบใหม่ที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างมากสำหรับภาคธุรกิจทั้งรายใหญ่และรายย่อย ซึ่งรวมถึงเป็นช่องทางการโฆษณาในรูปแบบใหม่และมีต้นทุนที่ถูกอย่างมากหากเปรียบเทียบกับการโฆษณาผ่านช่องทางอื่น โดยผลสำรวจจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) รายงานว่าจากผลการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 58.4 ล้านคน หรือร้อยละ 88.5 โดยกิจกรรมดังกล่าวใช้ไปกับสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ก ร้อยละ 88.5 และพบว่าเพศหญิงมีการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ที่ร้อยละ 87.3 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) การโฆษณานมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็กจึงสามารถเข้าถึงมารดาที่มีบุตรได้ง่ายมากขึ้นทั้งผ่านโซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชันร้านค้าออนไลน์และแอปพลิเคชันของบริษัทนมผงโดยตรง ทำให้มารดาที่มีบุตรสามารถพบเห็นการโฆษณานมผงสูตรสำหรับทารกได้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งการโฆษณาผลิตภัณฑ์นมผงโดยทั่วไปแล้วนั้น นมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กวัยหัดเดินจะถูกระบุว่าเป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกัน โดยใช้ชื่อแบรนด์เดียวกันหรือคล้ายกัน สีฉลากและโลโก้ที่คล้ายกัน กลยุทธ์นี้จึงมักมุ่งเน้นไปที่การสร้างความภักดีต่อกลุ่มผลิตภัณฑ์เป็นหลัก (WHO, 2019)

จากที่มาและปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ ผู้วิจัยจึงประสงค์เน้นศึกษากลยุทธ์การโฆษณาและการส่งเสริมการขายนมผงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในแบบที่มีการพลิกแพลงใหม่เสมอและยังเป็นทางเลือกแบบใหม่ที่ทำให้หญิงไทยเข้าใกล้ผลิตภัณฑ์นมผงมากยิ่งขึ้น ทั้งที่พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ได้ประกาศใช้เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการศึกษา แนวทางเพื่อแก้ไขการวางตัวบทกฎหมายที่ควรครอบคลุมถึงปัญหาที่แท้จริง และเพื่อให้รู้เท่าทันการโฆษณาและการส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์นมผงผ่านสื่อสังคมออนไลน์สำหรับสตรีไทยที่มีบุตรต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การโฆษณาผลิตภัณฑ์นมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็กในสื่อสังคมออนไลน์

2. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์นมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็กในสื่อสังคมออนไลน์

นิยามศัพท์

สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง ช่องทางการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการโฆษณาผลิตภัณฑ์นมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็กประกอบด้วย 1) โซเชียลมีเดีย 2) แอปพลิเคชันร้านค้าออนไลน์ และ 3) แอปพลิเคชันของบริษัทนมผง

นมผงสูตรสำหรับทารก หมายถึง นมผงดัดแปลงสูตรสำหรับทารกหรือบนฉลากด้านหน้าของผลิตภัณฑ์จะมีหมายเลข 1 กำกับอยู่ (สูตร 1) ใช้สำหรับเลี้ยงทารกตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 1 ปี

นมผงสูตรสำหรับเด็กเล็ก หมายถึง นมผงดัดแปลงสูตรต่อเนื่องหรือบนฉลากด้านหน้าของผลิตภัณฑ์จะมีหมายเลข 2 กำกับอยู่ (สูตร 2) ใช้สำหรับเลี้ยงทารกและเด็กเล็กอายุ 6 เดือนขึ้นไปจนถึง 3 ปี

กลยุทธ์การโฆษณานมผง หมายถึง การโฆษณาผลิตภัณฑ์นมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็กในรูปแบบการโฆษณาทางตรง (Direct marketing), การโฆษณาทางอ้อม (Indirect marketing), การบอกต่อปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ (E-Word of mouth), วิดีโอถ่ายทอดสด (Streaming) และการไลฟ์สด (Live), โฆษณาโดยการรีวิวผ่านผู้มีอิทธิพลในโซเชียลมีเดีย (Influencer), การโฆษณาผ่านวิดีโอสั้น (Spot video), โฆษณาผ่านโปรโมชัน (Promotion) และการติดต่อผ่านบุคลากรทางการแพทย์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์

กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย หมายถึง การส่งเสริมการขายสำหรับผลิตภัณฑ์นมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็กในสื่อสังคมออนไลน์ ในรูปแบบการให้คูปองส่วนลด (Coupons), การให้ของแถม (Premium), การคืนเงิน (Money Refund Offer), การจัดส่งสินค้าฟรี (Free Shipping) และการลดราคาสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดด้านการโฆษณา

“การโฆษณา” หรือในภาษาอังกฤษ คือ Advertising ซึ่งหากพิจารณาในทางการตลาด มีความหมายในภาพรวมได้ว่า การเชิญชวนโน้มน้าวจิตใจผู้ซื้อให้สนใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เสนอขาย

สมาคมการตลาดแห่งสหรัฐอเมริกา (American Marketing Association) ได้นิยามความหมายของการโฆษณาไว้ว่า การนำเสนอ (Presentation) และการส่งเสริมการขาย (Promotion) ในลักษณะที่ไม่เป็นส่วนบุคคล โดยต้องเสียค่าใช้จ่าย และมีการระบุชื่อผู้อุปถัมภ์

การโฆษณาทางตรง คือ การสร้างการโฆษณาเพื่อให้คนรู้จักตัวสินค้าหรือบริการ ที่มีผลต่อทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมการซื้อ โดยมักพบเห็นในสถานที่ต่าง ๆ อยู่เสมอ ถึงแม้การโฆษณาจะไม่ได้เปลี่ยนแปลงค่านิยมหรือทัศนคติของคนในระดับลึกมาก แต่อาจเปลี่ยนทัศนคติจากไม่ดีเป็นดีได้ (สิทธิ์ ธีรสรณ์, 2552)

การโฆษณาทางอ้อม คือ การโฆษณาโดยเลี่ยงข้อความ หรือรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์โดยตรง แต่มีการกล่าวถึงหรือทำให้นึกถึงผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการอื่น ๆ อาทิ การให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา การบอกต่อแบบปากต่อปาก เป็นต้น

การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Word of Mouth : eWOM) ในปัจจุบัน ผู้บริโภคได้ให้ความเชื่อถือการสื่อสารปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างมาก เนื่องจากเป็นการสื่อสารกับบุคคลที่เคยมีประสบการณ์ใช้ผลิตภัณฑ์และบริการจริง โดยผู้บริโภคมองว่าประสบการณ์จากผู้บริโภคด้วยกันมีความน่าเชื่อถือมากกว่าข้อมูลที่ได้รับจากภาคธุรกิจ (ชาญฤทธิ์ คงธนารัตน์, 2560)

การโฆษณาโดยวิธีสตรีมมิงแบบสด (Streaming Video) การรับส่งสัญญาณ ถ่ายทอดไฟล์มัลติมีเดียทั้งภาพและเสียงผ่านเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ตด้วยการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยไม่ต้องมีการดาวน์โหลดไฟล์จนครบ ถ้าจะกล่าวให้เข้าใจโดยง่ายก็คือ การไลฟ์สด (Live) บนเฟซบุ๊ก หรือยูทูบ ด้วยเทคนิคสตรีมมิ่งนี้จะทำให้สามารถรับชมวิดีโอทั้งหมดที่ถูกส่งผ่านอินเทอร์เน็ต มีอุปกรณ์มากมายรองรับ เช่น คอมพิวเตอร์, สมาร์ทโฟน (Smart phone) ฯลฯ รวมไปถึงนวัตกรรมใหม่อย่างสมาร์ททีวี (Smart TV) อีกด้วย นอกจากนี้ยังสามารถรับชมได้อย่างไม่จำกัดเวลาและสถานที่

บุคคลที่เป็น Influencer หรือผู้มีอิทธิพลในสื่อออนไลน์นั้น ความน่าเชื่อถือของผู้มีอิทธิพลในโลกออนไลน์สามารถสังเกตได้จากจำนวนการกดไลก์ (like) และผู้ติดตาม (Follower) ของแฟนเพจ (Fan page) หรือเนื้อหาของการแสดงความคิดเห็น (Comment) รวมไปถึงจำนวนยอดการรับชมวีดีโอ (View) ที่เกิดขึ้น ผู้มีอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์จะส่งสารได้ดีกว่า เพราะผู้รับสารมีความรู้สึกถึงการเข้าถึงได้ง่าย และความรู้สึกของการเป็นเสมือนเพื่อนหรือบุคคลที่ไว้ใจได้มากกว่า

แนวคิดด้านการส่งเสริมการขาย (Sales Promotion)

สมาคมการตลาดสหรัฐอเมริกา (American Marketing Association) ได้ให้ความหมายของคำจำกัดความของการส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) ว่าหมายถึง กิจกรรมทางการตลาดที่มิใช่การโฆษณา การขายโดยพนักงานขาย และการเผยแพร่ข่าวสาร เพื่อกระตุ้นและจูงใจให้ผู้บริโภคซื้อสินค้า ซึ่งการส่งเสริมการขายจะเป็นกิจกรรมระยะสั้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ไม่ใช่งานที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การส่งเสริมการขายไปยังผู้บริโภค (Consumer Promotion), การส่งเสริมทางการค้า (Trade Promotion) ให้แก่คนกลาง และการส่งเสริมการขายไปยังผู้บริโภค (Consumer Promotion)

การส่งเสริมการขายแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การส่งเสริมการขายไปยังผู้บริโภค (Consumer Promotion) ซึ่งคือกิจกรรมดังต่อไปนี้ การให้ตัวอย่างสินค้า (Sample), การให้บัตรส่งเสริมการขายหรือคูปอง (Coupons), ของแถม (Premium), การคืนเงิน (Money Refund Offer), การลดราคาพิเศษสำหรับสินค้าหลายชนิดที่บรรจุในหีบห่อเดียวกัน หรือผลิตภัณฑ์แบบเดียวกันนำมาบรรจุหลายชิ้นในห่อเดียวกัน เพื่อการขายครั้งละมาก ๆ หรือเพื่อลดราคาพิเศษสำหรับสินค้าเดียวกันแต่ขายต่ำกว่าราคาจริง (Price Packs), การให้แสตมป์ไว้แลกสินค้า (Trading Stamp)

2. การส่งเสริมทางการค้า (Trade Promotion) ให้แก่คนกลาง ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้ผลิตใช้จูงใจพ่อค้าส่ง พ่อค้าปลีกและตัวแทนจำหน่ายเพื่อให้ช่วยในการขายสินค้าให้ผู้ผลิต ผู้ผลิตจึงมีการส่งเสริมการขายให้แก่คนกลางด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้ส่วนลดพิเศษ (Buying Allowance), การแข่งขันการขาย (Sales Contests), เงินรางวัล (Bonus), การแข่งขันการขายระหว่างพนักงานขาย (Sales-Force Contests), การประชุมการขาย (Sales Meeting) เป็นต้น

3.การส่งเสริมการขายไปยังผู้บริโภค (Consumer Promotion) เป็นการส่งเสริมการขายในรูปแบบลดราคาสินค้า แลกสินค้าพิเศษหรือของรางวัล การแจกสินค้าฟรี การแถมสินค้าชนิดเดียวกันหรือสินค้าอื่น และการชิงรางวัล เป็นต้น (Bell L. Martin, 1979)

แนวคิดสื่อสังคมออนไลน์

ชุลีกร เกษทอง (2553) กล่าวว่าสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คือ สังคมหนึ่งในโลกอินเทอร์เน็ตที่ผู้เล่นสามารถแสดงความคิดเห็น ทำความรู้จักและแบ่งปันสิ่งที่น่าสนใจ โดยอาศัยรูปแบบการบริการที่เป็นเว็บไซต์ที่ใช้ในการสร้างเครือข่ายสังคมสำหรับผู้ใช้งานในอินเทอร์เน็ต สามารถที่จะเขียนอธิบายกิจกรรมที่น่าสนใจ รวมทั้งข้อมูล บทความ รูปภาพ การแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือความสนใจร่วมกัน

ระวิ แก้วสุกใส และชัยรัตน์ จุสปาโล (2556) ได้ให้ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) หมายถึง สังคมหรือการรวมตัวกันของกลุ่มคนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งบนอินเทอร์เน็ตและก่อให้เกิดเป็นชุมชนออนไลน์ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ทำให้ผู้คนสามารถทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทัศนคติ และแบ่งปันประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยช่องทางการสื่อสารนี้ก็มีอย่างหลากหลายช่องทาง อาทิ เว็บไซต์ (Website), เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นต้น

สื่อสังคมออนไลน์มีการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง มีความหลากหลายตามการใช้งาน เช่น การแชท การส่งต่อข้อมูล ซึ่งจากแต่เดิมที่เป็นการสื่อสารทางเดียว สื่อสังคมออนไลน์ที่พัฒนารูปแบบในการสื่อสาร ทำให้ผู้รับสามารถเข้าถึงข้อมูลความสนใจของตนเอง เกิดการสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อเชื่อมต่อถึงกันและตอบโต้ได้อย่างรวดเร็ว (จุฑามาศ ฉัตรสุริยาวงศ์, 2564)

แนวคิดด้านการตลาดทางสื่อสังคมออนไลน์

Contenshifu ได้ให้ความหมายของการตลาดทางสื่อสังคมออนไลน์ว่าหมายถึง กระบวนการผลิตและสร้างคอนเทนต์กับสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อสื่อสารกับกลุ่มลูกค้าและโปรโมตชื่อเสียงของแบรนด์ โดยแบ่งตามประโยชน์ของการทำการตลาดสื่อสังคมออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางให้ตราสินค้ามีความเข้าใจลูกค้าเพิ่มขึ้น, สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางในการศึกษาคู่แข่ง, สื่อสังคมออนไลน์สร้างความตระหนักเกี่ยวกับตราสินค้า, สื่อสังคมออนไลน์ช่วยสร้างการเข้าถึงและเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างตราสินค้ากับลูกค้า, สื่อสังคมออนไลน์ช่วยเพิ่มการสนทนาและความดึงดูดให้กับตราสินค้า และสื่อสังคมออนไลน์ช่วยเสริมภาพลักษณ์ (ณชัยศักดิ์ จุณณะปิยะ, 2565)

ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค

รัทยา เจริญรูป (2562) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการแลกเปลี่ยนที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคสินค้า ประสบการณ์และความคิด โดยมีการรับรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อยู่ก่อนแล้ว ทำให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ

สุมิตรา ดีธรรม (2561) กล่าวว่า พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือครัวเรือน พฤติกรรมของผู้บริโภคมีความเกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจ การสรรหา การจับจ่ายใช้สอยและบริการตั้งแต่ก่อนและหลังที่มีการใช้สินค้าและบริการ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

ดังนั้นเหตุผลที่ผู้วิจัยได้นำแนวคิดด้านการโฆษณา แนวคิดด้านการส่งเสริมการขาย ร่วมกับแนวคิดสื่อสังคมออนไลน์ แนวคิดด้านการตลาดทางสื่อสังคมออนไลน์และทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคมาใช้ก็เพื่อขยายความเชิงลึก และแสดงให้เห็นถึงวิธีการที่ใช้ในกลยุทธ์การโฆษณาและส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้เพื่อให้การติดตามและการจัดประเภทกลยุทธ์มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ อันจะพัฒนาเป็นกรอบแนวทางในการติดตามกลยุทธ์การโฆษณาและการส่งเสริมการขายนมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็กในสื่อสังคมออนไลน์

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลผ่านการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลร่วมกับข้อมูลการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สตรีวัยเจริญพันธุ์อายุ 15-45 ปี มีบุตรอายุตั้งแต่แรกเกิด-จนถึง 3 ปี อาศัยอยู่ในประเทศไทย ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการโฆษณาผลิตภัณฑ์นมผงในสื่อสังคมออนไลน์ได้แก่

สื่อโซเชียลมีเดีย (เฟซบุ๊ก, ไลน์, อินสตาแกรม, ยูทูบ, กูเกิล), แอปพลิเคชันร้านค้าออนไลน์ (ช้อปปี้, ลาซาด้า, เจดีเซ็นทรัล, ช้อป แอท 24) และแอปพลิเคชันเกี่ยวกับแม่และเด็ก (เอพลัส เอนฟา จีเนียสเบบี้, ไฮ แฟมิลี่ คลับ) โดยจะใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งมีทั้งหมด 5 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ภาคละ 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนบุตร และพฤติกรรมการเลี้ยงบุตร (เลี้ยงบุตรด้วยนมแม่, เลี้ยงบุตรด้วยนมผง, เลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ผสมนมผง)

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Guide) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเป็นข้อคำถามปลายเปิดสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในการพบเห็นการโฆษณานมผงในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ในแต่ละพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ซึ่งลักษณะของการโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างพบเห็นจะเป็นการโฆษณานมผงในรูปแบบการโฆษณาด้วยรูปภาพ ข้อความ วิดีโอ และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการโฆษณานมผงที่พบเห็นในสื่อสังคมออนไลน์แต่ละพื้นที่

3. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกข้อมูลด้วยการบันทึกเป็นรูปภาพ บันทึกเป็นวิดีโอสำหรับการโฆษณานมผงในแต่ละพื้นที่ แต่จะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการสนทนา การแสดงหรือโต้ตอบความคิดเห็น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาเอกสารชั้นต้น และเอกสารชั้นรอง

2. ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ที่ได้กำหนดไว้ ว่าในแต่ละพื้นที่ผลิตภัณฑ์นมผงที่ทำการโฆษณาและส่งเสริมการขายคือยี่ห้อใด และสูตรที่ถูกใช้ในการโฆษณาและส่งเสริมการขาย (สูตรสำหรับทารก และ/หรือสูตรสำหรับเด็กเล็ก) มีลักษณะของการโฆษณาและส่งเสริมการขายในรูปแบบใด ผ่านช่องทางเพจ กลุ่ม บุคคลหรือร้านค้าออนไลน์

3. ผู้วิจัยจะใช้เวลาในการติดตาม (Monitor) เป็นระยะเวลา 5 วัน/สัปดาห์ โดยจะแบ่งช่วงเวลาในการติดตามออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เวลา 10.00 – 13.00 นาฬิกา และช่วงที่ 2 เวลา 20.00 – 24.00 นาฬิกา

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การตรวจสอบแบบสามเส้า การเปรียบเทียบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี และการเปรียบเทียบจากการใช้แนวคิดและทฤษฎี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าตามแนวคิดการโฆษณา แนวคิดการส่งเสริมการขาย แนวคิดสื่อสังคมออนไลน์ และทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคมาวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือการจำแนกข้อมูลเป็นชนิด ซึ่งจะใช้การวิเคราะห์แบบใช้ทฤษฎี คือ การแยกชนิดในเหตุการณ์นั้นโดยการยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบที่ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิเคราะห์กิจกรรม คือ การวิเคราะห์เหตุการณ์หรือสถานการณ์ ในลักษณะต่อเนื่องมีความผูกพันกับบุคคล และการวิเคราะห์ความหมาย คือ การวิเคราะห์สิ่งที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสารให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำหรือกิจกรรม และการวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรม คือ การที่บุคคลมีความผูกพันและเข้าร่วมกิจกรรม

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ จากการติดตามเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์การโฆษณาผลิตภัณฑ์นมผงในแอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์อย่างโซเชียลมีเดีย ผู้วิจัยพบว่า การโฆษณาในเฟซบุ๊กไม่ใช้วิธีการโฆษณาทางตรงอย่างการโฆษณาด้วยรูปภาพของผลิตภัณฑ์โดยตรง ข้อความที่กล่าวถึงว่าเป็นอาหารที่เหมาะกับทารกกับนมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็ก (สูตร 1 และสูตร 2) รวมถึงวิดีโอถ่ายทอดสด การไลฟ์สด การรีวิวผ่านผู้มีอิทธิพลในโซเชียลมีเดีย การโฆษณาผ่านวิดีโอสั้น และการโฆษณาผ่านโปรโมชัน แต่การโฆษณานมผงสูตร 1 และสูตร 2 กลับพบในการโฆษณาทางอ้อม กล่าวคือ การใช้รูปภาพของเด็กทารกโดยโดยผู้ใช้งานในเฟซบุ๊กที่คาดว่าจะเป็นผู้ถูกว่าจ้างให้โฆษณานมผง ด้วยลักษณะของการพิมพ์ที่ไม่ธรรมชาติและไม่กล่าวถึงข้อมูลอื่นนอกจากกล่าวถึงแต่นมผงยี่ห้อที่เด็กรับประทานพร้อมแนบข้อมูลและสารอาหารของผลิตภัณฑ์ในรูปแบบบอกต่อจากแม่สู่แม่ ด้วยข้อความในทิศทางเดียวกันคือ “ให้ลูกกินนมยี่ห้อ...นี้ตั้งแต่เกิด ตอนนี้อายุ...แล้วค่ะ สุขภาพดีมาก” และพบว่าจะมีผู้ใช้งานในลักษณะเดียวกันร่วมแสดงความคิดเห็นในรูปแบบใช้รูปภาพของทารกหรือเด็กเล็กและข้อความแบบเดียวกันอีกหลายข้อความ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่าแนวคำตอบไปในทิศทางเดียวกันคือ ทุกคนพบการโฆษณาทางอ้อมในกลุ่มแม่และเด็กในเฟซบุ๊ก รวมถึงพบเห็นการไลฟ์สดโฆษณานมผงสูตร 1 และสูตร 2 ในลักษณะการโฆษณาคุณประโยชน์ของนมผง แต่ไม่ได้ระบุยี่ห้อนมผงแบบเฉพาะเจาะจง

ในส่วนของไลน์จะเป็นการโฆษณาทางตรงนมผงสูตรสำหรับเด็กโต (สูตร 3 และสูตร 4) ซึ่งสามารถโฆษณาได้ สำหรับนมผงสูตร 1 และสูตร 2 พบการโฆษณาผ่านบุคลากรทางการแพทย์ผ่านห้องโอเพนแชต

ของไลน์ ส่วนอินสตาแกรมและกูเกิลพบการโฆษณาทางตรงนมผงสูตรสำหรับเด็กโต (สูตร 3 และสูตร 4) แต่ไม่พบการโฆษณาสำหรับนมผงสูตร 1 และสูตร 2 และไม่มีการโฆษณาในรูปแบบอื่นสำหรับทั้งสองแอปพลิเคชัน สำหรับยูทูบพบว่า การโฆษณานมผงสูตร 1 และสูตร 2 ใช้กลยุทธ์ผ่านวิดีโอถ่ายทอดสด ผ่านวิดีโอสั้นและการรีวิวผ่านผู้มีอิทธิพลในโซเชียลมีเดียหรือที่เรียกกันว่า ยูทูบเบอร์ (Youtuber) ด้วยรูปแบบการให้คำแนะนำยี่ห้อนมผงแต่ละยี่ห้อ และเปรียบเทียบราคาของแต่ละยี่ห้อ และจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างก็พบเห็นการโฆษณาในยูทูบ แต่ไม่พบเห็นบ่อยครั้งเท่ากับเฟซบุ๊ก

สำหรับแอปพลิเคชันร้านค้าออนไลน์ อย่างช้อปปี้, ลาซาด้า, เจดี เซ็นทรัล, ช้อป แอท 24 และแอปพลิเคชันของบริษัทนมผง คือ เอพลัส เอนฟา จีเนียส เบบี้ และไฮ แฟมิลี่ คลับ เป็นการโฆษณานมผงสูตร 1 และสูตร 2 แบบทางตรงเพื่อการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ มีการใช้รูปภาพของผลิตภัณฑ์โดยตรง และมีข้อความว่าเป็นนมผงที่เหมาะกับช่วงอายุทารกและเด็กเล็ก และจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างก็พบเห็นการโฆษณาในลักษณะนี้แต่ไม่สามารถแยกได้ว่าเป็นการโฆษณาหรือการส่งเสริมการขาย และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่สามารถแยกนมผงสูตร 3 และสูตร 4 กับนมผงสูตร 1 และสูตร 2 ได้โดยง่ายเมื่อผลิตภัณฑ์ถูกจัดวางใกล้กันเนื่องจากตัวผลิตภัณฑ์มีลักษณะของสี รูปลักษณ์ที่คล้ายคลึงกัน

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากการติดตามเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์การส่งเสริมมการขายผลิตภัณฑ์นมผงในแอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์ ในแต่ละแอปพลิเคชัน พบว่า การส่งเสริมการขายมีลักษณะที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ การให้คูปองส่วนลด, การให้ของแถม, การคืนเงิน, การสะสมแต้ม, การจัดส่งสินค้าฟรี, การลดราคาสินค้า และการรีวิวสินค้าโดยผู้ที่ซื้อนมผง (ซึ่งจะได้รับของรางวัลเป็นคอยน์ (Coins) สำหรับเก็บสะสมแทนเงินไว้เป็นส่วนลดราคาสำหรับการซื้อสินค้าในครั้งถัดไป) สำหรับนมผงสูตร 3 และสูตร 4 ซึ่งสามารถทำการส่งเสริมการขายได้ แต่สำหรับนมผงสูตร 1 และสูตร 2 ไม่มีการส่งเสริมการขายในแบบเดียวกับนมผงสูตร 3 และสูตร 4 แต่มีการจัดส่งสินค้าฟรี ซึ่งการส่งเสริมการขายในรูปแบบดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการจำหน่ายนมผงสูตร 1 และสูตร 2 ที่ห้ามมิให้มีการจัดส่งเสริมการขายในทุกช่องทาง จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างถึงการส่งเสริมการขายนมผงสูตร 1 และสูตร 2 ก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างพบเห็นการส่งเสริมการขายของสูตร 3 และสูตร 4 ในส่วนของนมผงสูตร 1 และสูตร 2 แม้จะไม่มีการส่งเสริมการขายแบบเดียวกันกับนมผงสูตร 3 และสูตร 4 แต่การจัดส่งฟรีก็ทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าถึงการซื้อนมผงได้อย่างสะดวก

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยผู้วิจัยพบว่า กลยุทธ์การโฆษณามีวิธีการที่หลากหลายและมีความแยบยลอย่างยิ่ง โดยทางแบรนด์ได้ใช้วิธีการโฆษณาที่หลากหลายและมีทั้งการโฆษณาทางตรงและทางอ้อม ผ่านช่องทาง

สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 11 ช่องทาง ซึ่งแต่ละช่องทางได้มีการโฆษณาในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป แต่จากการวิจัยค้นพบว่าการโฆษณานมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็ก (สูตร 1 และสูตร 2) จะใช้วิธีการโฆษณาทางอ้อมเป็นหลักโดยจะใช้รูปภาพทารกหน้าตาน่ารัก ซึ่งมีทั้งแบบรูปเดี่ยวและรูปคู่กับแม่ มีการระบุข้อความที่กล่าวถึงสารอาหารและประโยชน์ของนมผง การกล่าวถึงนมผงในรูปแบบบอกต่อจากแม่สู่แม่ และจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการพบเห็นการโฆษณาผลิตภัณฑ์นมผงผ่านช่องทางเฟซบุ๊กมากที่สุด โดยผ่านวิดีโอถ่ายทอดสด (Video Streaming) หรือการไลฟ์สด (Live) อาจเป็นเพราะเฟซบุ๊กมีจำนวนผู้ใช้งานมากที่สุด อีกทั้งยังได้รับความนิยมในการซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านช่องทางดังกล่าวเป็นอย่างมาก จึงทำให้ทางกลุ่มแบรนด์ได้มีการโฆษณาผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางนี้โดยมีความถี่มากที่สุด ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะมีการลงภาพพร้อมข้อความที่กล่าวถึงสูตรนมของนมผง (สูตร 1 และสูตร 2) เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่กลุ่มแม่ ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ส่วนใหญ่การเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ผสมนมผง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pamela Mejia, Lillian Seklir, Karra Gardin, and Laura Nixon (2016) ที่ศึกษาเรื่อง Social media analysis Mother and child promotion: A preliminary analysis of social media marketing of infant formula ที่วิเคราะห์ว่า การตลาดโซเชียลมีเดียนมผงสูตรสำหรับทารก นักการตลาดล้วนใช้กลยุทธ์โซเชียลมีเดียที่หลากหลาย เพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (ครอบครัว, แม่และเด็ก) อย่างรวดเร็วและง่ายมากขึ้น วิจัยดังกล่าวยังได้ระบุตัวอย่างของบริษัทนมยี่ห้อต่าง ๆ ที่ใช้โซเชียลมีเดียเพื่อเจาะลึกด้านอารมณ์และจิตใจในการเลี้ยงดู โดยการกระตุ้นให้เกิดคุณค่าเชิงบวกต่อผู้ปกครอง (เช่น สร้างทางเลือกหรือความเป็นอิสระจากการตัดสินใจ) ให้คำแนะนำในการเลี้ยงดูหรือปรับตัวให้เข้ากับผู้ปกครองเรื่องความฝันและเป้าหมายที่เกี่ยวกับลูก ๆ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nina J Berry, Sandra C Jones, Don Iverson (2012) ที่ศึกษาเรื่อง Toddler milk advertising in Australia: Infant formula advertising in disguise ได้วิเคราะห์ว่า ลักษณะของข้อความโฆษณาที่ผู้ตอบแบบสอบถามจดจำได้ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่โฆษณานี้ส่งผลต่อการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หนึ่งในสี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม รายงานว่าได้เห็นโฆษณาสูตรที่กล่าวอ้างว่าเป็นสูตร "เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน" และหนึ่งในสามของโฆษณาอ้างว่าเป็นสูตร "ส่งเสริมด้านการพัฒนาสมอง" ข้อความโฆษณาเหล่านี้บ่อนทำลายข้อความด้านสาธารณสุขและทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิด โดยลดความแตกต่างระหว่างนมผงดัดแปลงสำหรับทารกและนมแม่ สิ่งนี้น่าจะทำให้เหล่าคุณแม่รู้สึกสบายใจมากขึ้นกับการใช้นมผงดัดแปลงสำหรับทารก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเหมือนฝัน คงสมแสวงและบวรสรรค์ เจี่ยดำรง (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การออกแบบและการรับรู้ของสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่มีต่อฉลากบรรจุภัณฑ์นมผงที่จำหน่ายในประเทศไทย อันพบว่า การออกแบบฉลากบรรจุภัณฑ์นมผงเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การโฆษณานมผงสำหรับทารกทางอ้อมผ่านการโฆษณานมผงสำหรับเด็กเล็ก โดยแบ่งเป็น การออกแบบฉลากบรรจุภัณฑ์ที่สัมพันธ์กับส่วนแบ่งการตลาด การออกแบบฉลากบรรจุภัณฑ์ที่แตกต่างกันเล็กน้อยไม่ชัดเจน และการนำเสนออาหารชวนเชื่อเพื่อสร้างมูลค่านมผงบนฉลากบรรจุภัณฑ์

ซึ่งจากผลการสำรวจสตรีวัยเจริญพันธุ์ เห็นว่า ฉลากบรรจุภัณฑ์นมผงสำหรับทารกและนมผงสำหรับเด็กเล็กมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ไม่ชัดเจน จากผลการสำรวจการเปิดรับสื่อโฆษณานมผงทางโทรทัศน์ สตรีวัยเจริญพันธุ์เกือบครึ่งเข้าใจว่านมผงที่เคยพบเห็นการโฆษณามีทั้งนมผงสำหรับเด็กเล็ก (สูตร 3) และนมผงสำหรับทารก (สูตร 1) ในสื่อโทรทัศน์ แสดงให้เห็นว่า สตรีวัยเจริญพันธุ์ไม่สามารถแยกแยะฉลากบรรจุภัณฑ์นมผงสำหรับเด็กเล็กออกจากนมผงสำหรับทารกได้โดยง่าย การโฆษณานมผงสำหรับเด็กเล็กทางโทรทัศน์มีแนวโน้มที่จะเป็นการโฆษณานมผงสำหรับทารกทางอ้อม นอกจากนี้การเปิดรับสื่อโฆษณาและกิจกรรมการส่งเสริมการตลาดนมผงมีความสัมพันธ์กับการจดจำตราสินค้า สัญลักษณ์พิเศษ และสารอาหารที่เป็นจุดขาย รวมไปถึงแนวโน้มที่จะใช้นมผงเลี้ยงบุตร และแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีแนวโน้มว่าแม่จะเลี้ยงลูกหรือเลี้ยงลูกด้วยนมผงอยู่ ก็จะนึกถึงแบรนด์นมผงที่ตนเองพบเห็นบ่อยมากที่สุดเป็นอันดับแรก

ในส่วนของกลยุทธ์การส่งเสริมการขายนมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็ก ทางแบรนด์ได้ใช้วิธีการส่งเสริมการขายในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันออนไลน์ จำนวน 11 ช่องทางเช่นกัน ซึ่งแต่ละช่องทางได้มีการส่งเสริมการขายในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน แต่จากการวิจัยค้นพบว่าการส่งเสริมการขายสำหรับนมผงสูตร 1 และสูตร 2 คือ การจัดส่งสินค้าฟรี ที่ห้ามมิให้มีการส่งเสริมการขายไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม แต่ก็ยังมีการพลิกแพลงกลยุทธ์ในการส่งเสริมการขาย งานวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jing Zhao, Mu Li and Becky Freeman (2019) ที่ศึกษาเรื่อง A Baby Formula Designed for Chinese Babies: Content Analysis of Milk Formula Advertisements on Chinese Parenting Apps พบว่า องค์ประกอบการตลาด คือ ตัวแปรทั้งหมดรวมองค์ประกอบของแบรนด์ เช่น โลโก้ เครื่องหมายการค้าและสีของแบรนด์ และเชื่อมโยงโดยตรงกับร้านค้าออนไลน์โปรโมชันราคาพิเศษ เช่น ส่วนลดการขายและข้อเสนอเวลาจำกัด ที่ได้รับการโปรโมตเกือบครึ่งหนึ่ง (39/79, 49%) ของแบรนด์สินค้าทั้งหมด การแข่งขันเพื่อเอารางวัลหรือของรางวัลบนเงื่อนไขการให้การประกวด user-generated content (UGC) ถูกจัดขึ้นโดยแบรนด์หนึ่ง ที่ผู้บริโภคจะถูกขอให้ส่งรูปภาพหรือเรื่องราวเกี่ยวกับสูตรนมเพื่อรับรางวัล รวมแล้วมีทั้งหมด 23 รูปแบบที่ใช้กลยุทธ์ให้บริการจัดส่งฟรี รวมถึงคูปองแจกจ่ายไม่ว่าจะโดยแบรนด์หรือร้านค้าออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบและติดตามการโฆษณานมผงสำหรับทารกและเด็กเล็กในสื่อสังคมออนไลน์อย่างจริงจัง
2. ควรสร้างการรับรู้เพื่อให้แม่ได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง และแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ ซึ่งจะส่งผลให้ทารกแรกเกิดได้มีโอกาสที่จะได้รับประทานนมแม่เพิ่มมากขึ้น

3. ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง รวมถึงการปรับ แก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ให้มีความครอบคลุมการโฆษณาทั้งช่องทางออฟไลน์และออนไลน์

4. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การโฆษณานมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็กที่ส่งผลให้มารดาตัดสินใจนำนมผงมาใช้ในการเลี้ยงดูบุตรแทนการให้นมบุตรด้วยตนเองว่าเกิดจากปัจจัยใดในเชิงลึกมากขึ้น

5. ควรศึกษากลยุทธ์การโฆษณานมผงสูตรสำหรับทารกและเด็กเล็ก ในพื้นที่อื่น เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณา เป็นต้น เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบระหว่างการโฆษณาแบบออฟไลน์หรือออนไลน์ที่สร้างผลกระทบกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์

บรรณานุกรม

ชาญฤทธิ์ คงธนารัตน์. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความน่าเชื่อถือของการสื่อสารแบบปากต่อปากของร้านอาหารบนเฟซบุ๊ก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ.

ชุลีกร เกษทอง. (2553). *การรับรู้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการในสังคมเครือข่ายออนไลน์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร*. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สาขาบริหารธุรกิจ.

จุฑามาศ ฉัตรสุริยาวงศ์. (2564). *พฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์กับการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สาขาการจัดการการสื่อสารองค์กร.

ณชัยศักดิ์ จุณณะปิยะ. (2565). การตลาดสื่อสังคมออนไลน์. *Journal of Administrative and Management Innovation, 11*(1), 74.

ภิเษก ชัยนิรันดร์. (2553). *การตลาดแนวใหม่ผ่าน Social media* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ระวิ แก้วสุกใส และ ชัยรัตน์ จุสเปาโล. (2556). เครือข่ายสังคมออนไลน์ กรณี เฟสบุ๊ค (Facebook) กับการพัฒนาผู้เรียน. *วารสารมหาวิทยาลัยราธิวาสราชนครินทร์*, *5*(4), 197.

รัทยา เจริญรูป. (2562). *การรับรู้สื่อโฆษณาในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคกลุ่มนักศึกษาในจังหวัดเชียงราย*. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, คณะบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ.

สำนักงานแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.(2567, 28 สิงหาคม). *การสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2567 (ไตรมาส 2)*. https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240828141917_61315.pdf

สิทธิ์ ธีรสรณ์. (2552). *การสื่อสารทางการตลาด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์.

สุมิตรา ดีธรรม. (2561). *การรับรู้การสื่อสารทางการตลาดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กที่มีผลต่อความภักดีของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางลอรีอัล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรังสิต, คณะบริหารธุรกิจ, สาขาบริหารธุรกิจ.

สถาบันออกแบบอนาคตประเทศไทย. (2560, 3 พฤษภาคม). *สถิติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 6 เดือนในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน*. https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1482213805142833&id=520519677978922&set=a.590920307605525&locale=da_DK

เหมือนฝัน คงสมแสวง และ บวรสรรค์ เจี่ยดำรง. (2564). การออกแบบและการรับรู้ของสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่มีต่อฉลากบรรจุภัณฑ์นมผงที่จำหน่ายในประเทศไทย. *Journal of Demography, 37*(2), 21-35.

Jing, Zhao., Mu, Li., Becky, Freeman. (2019). A Baby Formula Designed for Chinese Babies: Content Analysis of Milk Formula Advertisements on Chinese Parenting Apps. *JMIR mHealth and uHealth*, *7*(11), 2-9. https://mhealth.jmir.org/2019/11/e14219/

Martin, Bell L. (1979). *Marketing: Concepts and Strategy*. (3rd edition). Houghton Mifflin Company

Nina, J, Berry., Sandra, C, Jones., Don, Iverson. (2012). Toddler milk advertising in Australia: Infant formula advertising in disguise. *Australasian Marketing Journal 2012*, 20(2012), 25-26. https://journals.sagepub.com/doi/10.1016/j.ausmj.2011.10.011

Nina, J, Berry., Sandra, C, Jones., Don, Iverson. (2010). It's all formula to me: women's understandings of toddler milk ads. *Australian Breastfeeding Association 2010*, 18(1), 24-28. https://www.researchgate.net/publication/44574086_It's_all_formula_to_me_women's_understandings_of_toddler_milk_ads

Pamela, Mejia., Lillian, Seklir., Karra, Gardin., Laura, Nixon. (2016). *Social media analysis Mother and child promotion: A preliminary analysis of social media marketing of infant formula. (รายงานการวิจัย).* Berkeley Media Studies Group. https://www.bmsg.org/wpcontent/uploads/2016/10/bmsg_infant_formula_marketing_social_media_analysis.pdf

WHO. (2019, May 22). *Cross-promotion of infant formula and toddler milks*. https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/332490/WHO-NMHNHD19.27eng.pdf?sequence=1

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย
ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

The Correlation between Innovation Adoption and Performance Efficiency of the Office of the Private Education Commission

ศุภสิทธิ์ ทองน้อย[1] และวิลาสินี จินตลิขิตดี[2]

Supasit Thongnoi[1] and Vilasinee Jintalikhitdee[2]

วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร 10300[1,2]

The College of Politics and Governance, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok 10300[1,2]

s66563833001@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการยอมรับนวัตกรรมของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนและ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 167 คน ด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) บุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีการยอมรับนวัตกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.23, S.D.=.58) (2) บุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.14, S.D.=.53) และ (3) การยอมรับนวัตกรรมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r=.66$, $p<0.01$) และมีทิศทางความสัมพันธ์กันในทางบวก

คำสำคัญ: การยอมรับนวัตกรรม, ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

Abstract

The purposes of this research were (1) to assess the adoption of innovation within the Office of the Private Education Commission, (2) to evaluate the performance efficiency of the

Office of the Private Education Commission, and (3) to analyze the correlation between innovation adoption and performance efficiency within the Office of the Private Education Commission. This research was conducted by a quantitative approach, with data collected from a sample of 167 participants using a questionnaire. Data analysis was conducted through frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The findings reveal that (1) the personnel of the Office of the Private Education Commission demonstrate a very high level of innovation adoption overall ($\bar{x}$=4.23, S.D.=.58), (2) the personnel exhibit a high level of overall performance efficiency ($\bar{x}$=4.14, S.D.=.53) , and (3) innovation adoption is significantly correlated with performance efficiency at the .01 level (r=.66, p<0.01), showing a moderate positive relationship.

Keywords: adoption of innovation, performance efficiency, Office of the Private Education Commission

ที่มาและความสำคัญ

นวัตกรรมได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในทุกภาคส่วนทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ โดยนวัตกรรมถือเป็นกระบวนการที่นำนวัตกรรม ความคิด และวิธีการใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานในระบบที่มีอยู่เดิม (วัชราภรณ์ ประภาสะโนบล, 2564) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน นวัตกรรมได้กลายมาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์การทุกภาคส่วน ทั้งด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการข้อมูล ด้วยเหตุนี้นวัตกรรมจึงเป็นกลไกสำคัญที่สามารถผลักดันการพัฒนาขององค์การให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น การส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มและความกระตือรือร้นในการพัฒนางาน ผ่านการคิดค้นและนำนวัตกรรมมาใช้ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้สูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากการปฏิรูประบบราชการสู่การเป็นระบบราชการ 4.0 ที่ให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2560) ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงการบูรณาการนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (ม.ป.ป.) มีบทบาทในการส่งเสริม พัฒนาการศึกษาภาคเอกชนโดยมีหน้าที่ทั้งในการพัฒนาหลักสูตร และการฝึกอบรมบุคลากรโรงเรียนเอกชน เพื่อเสริมสร้าง

คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม หน่วยงานยังคงประสบกับปัญหาอันเกิดจากโครงสร้างและระบบการทำงานแบบระบบราชการที่ยังคงอิงตามกฎระเบียบที่ซับซ้อน (พระครูใบฎีกาวิชาญ ทรงราศี และ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, 2564) รวมถึงอุปสรรคทางด้านค่านิยมแบบเดิม เช่น การต่อต้านความเปลี่ยนแปลงจากความเคยชินการปฏิบัติงานในรูปแบบเดิมที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการยอมรับนวัตกรรม ส่งผลให้มีการนำเอานวัตกรรมมาใช้ในองค์การอยู่ในระดับต่ำ รวมทั้งการขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ลดลง เช่น กระบวนการดำเนินงานที่ใช้เวลานาน เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าว การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมและกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจึงมีความสำคัญ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย วางแผน และปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน รวมทั้งสนับสนุนให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการยอมรับนวัตกรรมของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

นิยามศัพท์

นวัตกรรม หมายถึง กระบวนการพัฒนาสิ่งใหม่หรือปรับปรุงสิ่งเดิมให้ดียิ่งขึ้น ส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การผลิตสินค้าและบริการ รวมถึงส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคม

การยอมรับนวัตกรรม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลรับรู้ วิเคราะห์ และตัดสินใจนำใช้นวัตกรรมใหม่โดยพิจารณาจากความต้องการ ทัศนคติ และความสามารถในการปรับใช้งาน ได้แก่ ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ ด้านการรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้ ด้านเจตคติต่อการใช้ ด้านความตั้งใจที่จะกระทำ และด้านพฤติกรรมการใช้จริง

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือการทำงานให้บรรลุเป้าหมายด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่ ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน ด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และด้านค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน

แนวคิดและทฤษฎี

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการหลายท่าน โดยในบทความนี้ จะนำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม

ความหมายของนวัตกรรม

Morton (1971) กล่าวว่า นวัตกรรม หมายถึง การปรับปรุงและพัฒนาสิ่งที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ระบบสามารถดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ใช่การทำลายสิ่งที่เคยมีมาก่อน

Roger & Shoemaker (1971) กล่าวว่า นวัตกรรม คือ ความรู้ วิธีการ หรือสิ่งของที่บุคคลมองว่าเป็นสิ่งใหม่ แม้สิ่งนั้นจะมีการนำมาใช้แล้วก็ตาม

กล่าวโดยสรุป นวัตกรรม หมายถึง การสร้างสรรค์หรือปรับปรุงสิ่งใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณค่าของระบบหรือองค์การ ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เดิมหรือการนำสิ่งใหม่เข้ามาใช้ โดยมีเป้าหมายเพื่อความก้าวหน้าและความสามารถในการปรับตัวของระบบ

ประเภทของนวัตกรรม

Tidd & Bessant (2009) ได้แบ่งประเภทของนวัตกรรมเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสินค้าและบริการ 2. นวัตกรรมด้านกระบวนการ คือ การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการผลิตหรือการขนส่ง 3. นวัตกรรมด้านการวางตำแหน่งสินค้า คือ การเปลี่ยนแปลงบริบทการสื่อสารเกี่ยวกับสินค้า 4. นวัตกรรมด้านกระบวนทัศน์ คือ การเปลี่ยนแปลงกรอบความคิดที่องค์การใช้

ความสำคัญของนวัตกรรม

นวัตกรรมมีความสำคัญคือ 1. เป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ช่วยสร้างผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ ที่ตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว 2. ช่วยให้องค์การสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง 3. ช่วยในการแก้ไขปัญหาสังคมที่สำคัญ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม การขาดแคลนทรัพยากร และความเหลื่อมล้ำทางสังคม และ 4. ช่วยให้องค์การสามารถปรับตัวเข้ากับสภาวะแวดล้อมใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Drucker, 1985; Porter, 1990)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรม

ความหมายของการยอมรับนวัตกรรม

Foster (1973) กล่าวว่า การยอมรับนวัตกรรมเป็นกระบวนการที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งบุคคลจะต้องผ่านการศึกษาหรือรับข้อมูลจนเกิดการตระหนักรู้และเข้าใจในสิ่งนั้นอย่างชัดเจน การยอมรับนวัตกรรม

จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองและทดสอบนวัตกรรมใหม่ๆ ผ่านการปฏิบัติจริง เมื่อมีการทดลองใช้งานและพบว่าสิ่งที่เรียนรู้นั้นสามารถสร้างประโยชน์ได้จริง บุคคลจะเกิดความมั่นใจในการตัดสินใจลงทุนหรือใช้งานนวัตกรรมนั้นในที่สุด

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรม

พรพิมล แก้วฟุ้งรังษี (2563) ระบุว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรม คือ ลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนทางเทคนิค การรับรู้ถึงประโยชน์ การใช้นวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอ และความสะดวกในการเรียนรู้และใช้งาน นอกจากนี้ ความบันเทิงในการใช้งานและการเอาใจใส่ก็เป็นปัจจัยสำคัญเช่นกัน

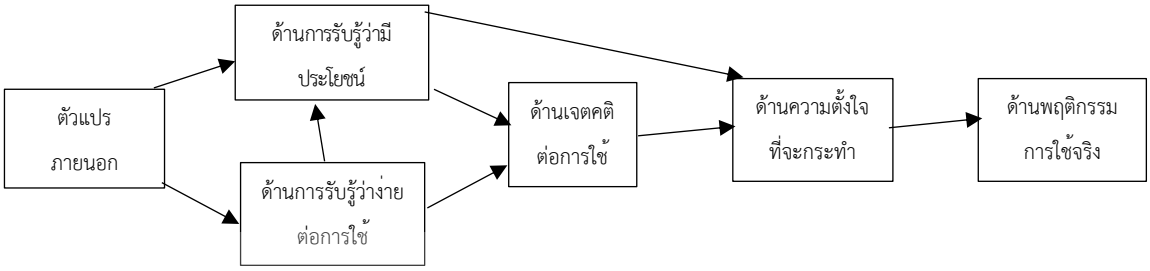
Zarafshani et al. (2020) กล่าวว่า มีปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรม คือ การรับรู้ประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน พฤติกรรมการใช้นวัตกรรม ลักษณะเฉพาะตัวของผู้ใช้งาน และความพร้อมของทรัพยากร ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจใช้นวัตกรรมใหม่ๆ

ขั้นตอนการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี

ขั้นตอนการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีของ Roger & Shoemaker (1971) ได้แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นรับรู้ หมายถึง บุคคลเริ่มตระหนักถึงนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง 2. ขั้นสนใจ หมายถึง บุคคลเริ่มค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรมที่ได้รับรู้ โดยในขั้นตอนนี้จะขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนตัว และประสบการณ์ส่วนบุคคล 3. ขั้นประเมินค่า หมายถึง บุคคลทำการประเมินนวัตกรรมโดยพิจารณาข้อดีข้อเสีย เพื่อหาว่านวัตกรรมนี้จะเป็นประโยชน์กับตนหรือไม่ 4. ขั้นทดลอง หมายถึง บุคคลนำนวัตกรรมใหม่ไปทดลองใช้งานเพื่อทดสอบผลลัพธ์และประสิทธิภาพ 5. ขั้นยอมรับ หมายถึง หากผลการทดลองเป็นที่น่าพอใจ บุคคลจะนำนวัตกรรมหรือวิธีการใหม่นั้นไปใช้จริงอย่างต่อเนื่อง

แบบจำลองทฤษฎียอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี

Davis et al. (1989) ได้สร้างแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ คือ การที่บุคคลเชื่อว่าเทคโนโลยีหรือระบบใหม่จะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น 2. ด้านการรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้ คือ บุคคลรู้สึกว่าเทคโนโลยีเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน และสามารถเรียนรู้การใช้งานได้โดยไม่ยาก 3. ด้านเจตคติต่อการใช้ คือ ความรู้สึกและทัศนคติที่บุคคลมีต่อการใช้เทคโนโลยี 4. ด้านความตั้งใจที่จะกระทำ คือ ความตั้งใจของบุคคลในการนำเทคโนโลยีหรือระบบไปใช้ในอนาคต และ 5. ด้านพฤติกรรมการใช้จริง คือ การนำเทคโนโลยีหรือระบบใหม่ไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบจำลองนี้มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษาการยอมรับนวัตกรรม เนื่องจากสามารถอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและการใช้นวัตกรรมได้อย่างครอบคลุม

ภาพที่ 1 แบบจำลองทฤษฎียอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี

From : Davis et al. (1989)

3. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ความหมายของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ศุภเชษฐ์ สิทธิสุนทรวงศ์ (2565) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการดำเนินการตามหน้าที่หรือความรับผิดชอบจนบรรลุผลสำเร็จที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ โดยผลลัพธ์ของการทำงานนั้นต้องมีคุณภาพสูง ตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และสามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในกรอบระยะเวลาที่เหมาะสม

องค์ประกอบของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Peterson & Plowman (1953) แบ่งประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. ด้านคุณภาพงาน คือ งานที่ดำเนินการต้องมีความถูกต้องและมีมาตรฐาน 2. ด้านปริมาณงาน คือ ผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานต้องสอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ 3. ด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานควรสัมพันธ์กับปริมาณและลักษณะงาน 4. ด้านค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นต้องได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมโดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดนี้มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เนื่องจากสามารถอธิบายศักยภาพในการดำเนินงานขององค์การได้ครอบคลุม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Dubrin & Irel (1993) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการทำงานขึ้นอยู่กับสองปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ความรู้และทักษะของบุคคล 2. ปัจจัยด้านองค์การ เช่น ลักษณะของภาวะผู้นำ การสื่อสารภายในองค์การ วัฒนธรรมองค์การ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน

4. ข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (ม.ป.ป) เป็นหน่วยงานภาครัฐระดับกรมภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหลักคือ 1. ส่งเสริมและประสานงานด้านการศึกษาเอกชน พร้อมติดตาม

การปฏิบัติงานของโรงเรียนเอกชนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2. เสนอนโยบายและวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเอกชน การสนับสนุนด้านวิชาการ การประกันคุณภาพ และ 4. จัดทำฐานข้อมูลและทะเบียนการศึกษาเอกชน รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 294 คน โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 167 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยทำการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จึงได้นำไปทดลองใช้ จำนวน 30 ชุดเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการของ Cronbach (1951) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach alpha) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 โดยแบบสอบถามถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลแบบสำรวจรายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ ด้านการรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้ ด้านเจตคติต่อการใช้ ด้านความตั้งใจที่จะกระทำ และด้านพฤติกรรมการใช้จริง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน ด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และด้านค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน

โดยส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ Likert (1987) คือ 5 หมายถึง มากที่สุด, 4 หมายถึง มาก, 3 หมายถึง ปานกลาง, 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โดยการแปลผลค่าเฉลี่ยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจากการคำนวณอันตรภาคชั้นเพื่อแบ่งช่วงระดับค่าเฉลี่ย คือ 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย และ 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2558) และสถิติเชิงอ้างอิงเพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ T-test, F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ได้แก่ 0.91-1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก 0.71-0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง 0.31-0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง 0.01-0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ และ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553)

ผลการศึกษา

จากการเก็บแบบสอบถาม พบว่า บุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 82.00 มีอายุตั้งแต่ 41 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 43.60 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.30 มีรายได้ต่อเดือน 25,001 - 35,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 68.30 และมีระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน 5 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.30

การยอมรับนวัตกรรมของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลการยอมรับนวัตกรรมของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจำแนกเป็นรายด้าน

การยอมรับนวัตกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์	4.45	.53	มากที่สุด	1
2. ด้านความตั้งใจที่จะกระทำ	4.35	.54	มากที่สุด	2
3. ด้านเจตคติต่อการใช้	4.31	.54	มากที่สุด	3
4. ด้านการรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้	4.02	.63	มาก	4
5. ด้านพฤติกรรมการใช้จริง	3.98	.70	มาก	5
รวม	**4.23**	**.58**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 1 พบว่า บุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีการยอมรับนวัตกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.23, S.D.=.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับแรก คือ ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.45, S.D.=.53) รองลงมา คือ ด้านความตั้งใจที่จะกระทำอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.35, S.D.=.54) และด้านด้านเจตคติต่อการใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.31, S.D.= .54) ตามลำดับ

ในส่วนของการยอมรับนวัตกรรมด้านต่างๆ สามารถอธิบายในแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.45, S.D.=.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ การใช้นวัตกรรมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.52, S.D.=.56) รองลงมา คือ นวัตกรรมช่วยให้การปฏิบัติงานสามารถทำได้รวดเร็วขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.45, S.D.=.60) และสุดท้าย คือ การใช้นวัตกรรมช่วยให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงานได้ดีขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.44, S.D.= .60) ตามลำดับ

ด้านการรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.07, S.D.=.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ การใช้นวัตกรรมทำให้รู้สึกสะดวกสบาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.30, S.D.=.67) รองลงมา คือ นวัตกรรมสามารถใช้งานได้ง่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.01, S.D.=.74) และสุดท้าย คือ การเรียนรู้การใช้นวัตกรรมเป็นเรื่องง่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.00, S.D.=.75) ตามลำดับ

ด้านเจตคติต่อการใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.32, S.D.=.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ การมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้นวัตกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.40, S.D.=.58) รองลงมา คือ การรู้สึกว่านวัตกรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.38, S.D.=.60) และสุดท้าย คือ การเชื่อว่านวัตกรรมมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.36, S.D.=.58) ตามลำดับ

ด้านความตั้งใจที่จะกระทำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.35, S.D.=.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ การมีความคิดว่าจะใช้นวัตกรรมในการปฏิบัติงานของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.46, S.D.=.58) รองลงมา คือ การมีความตั้งใจที่จะใช้นวัตกรรมในอนาคต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.44, S.D.=.60) และสุดท้าย คือ การมีความตั้งใจที่จะค้นคว้าหรือศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับนวัตกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.29, S.D. = .63) ตามลำดับ

ด้านพฤติกรรมการใช้จริงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.00, S.D.=.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ มีการใช้นวัตกรรมในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.04, S.D.=.73) รองลงมา คือ มีการใช้นวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.02, S.D.=.72) และสุดท้าย คือ มีการใช้นวัตกรรมในการพัฒนาคุณภาพตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.00, S.D. = .71) ตามลำดับ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกเป็นรายด้าน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านคุณภาพงาน	4.25	.47	มากที่สุด	1
2. ด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	4.21	.53	มากที่สุด	2
3. ด้านค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน	4.07	.60	มาก	3
4. ด้านปริมาณงาน	4.04	.53	มาก	4
รวม	**4.14**	**.53**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า บุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.14, S.D.=.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับแรก คือ ด้านคุณภาพงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.25, S.D.=.47) รองลงมา คือ ด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.21, S.D.=.53) และสุดท้าย คือ ด้านค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.07, S.D.=.60) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นรายด้าน สามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านคุณภาพงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.25, S.D.=.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ การมีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.36, S.D.=.58) รองลงมา คือ มีการวางแผนเพื่อพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.26, S.D.=.62) และสุดท้าย คือ การมีความสามารถในการปรับปรุงคุณภาพของงานได้ตามความต้องการขององค์การ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.24, S.D.=.58) ตามลำดับ

ด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.21, S.D.=.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ มีความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของงานเพื่อทำให้เสร็จตามเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.31, S.D.=.61) รองลงมา คือ การมีความสามารถในการปฏิบัติงานให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.30, S.D.=.60) และสุดท้าย คือ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานเพื่อลดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.20, S.D.=.65) ตามลำดับ

ด้านค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.07, S.D.=.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ สามารถใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่าและประหยัด อยู่ในระดับมาก

($\bar{x}$=4.17, S.D.=.66) รองลงมา คือ สามารถบริหารทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิตผลงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.10, S.D.=.70) และสุดท้าย คือ มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.06, S.D.=.66) ตามลำดับ

ด้านปริมาณงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.05, S.D.=.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ สามารถจัดการงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามกำหนดเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.21, S.D.=.63) รองลงมา คือ สามารถบริหารงานให้มีความเหมาะสมกับเป้าหมายและระยะเวลาที่ได้รับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.20, S.D.=.58) และสุดท้าย คือ ปริมาณงานที่ทำตอบสนองความต้องการขององค์การ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.11, S.D.=.61) ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนโดยภาพรวม

การยอมรับนวัตกรรม	**ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน**			
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	**Sig.**	**ระดับความสัมพันธ์**	**ทิศทางความสัมพันธ์**
1. ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์	.47**	.00	ปานกลาง	ทางบวก
2. ด้านการรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้	.61**	.00	ปานกลาง	ทางบวก
3. ด้านเจตคติต่อการใช้	.55**	.00	ปานกลาง	ทางบวก
4. ด้านความตั้งใจที่จะกระทำ	.54**	.00	ปานกลาง	ทางบวก
5. ด้านพฤติกรรมการใช้จริง	.53**	.00	ปานกลาง	ทางบวก
รวม	**.66****	**.00**	**ปานกลาง**	**ทางบวก**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า การยอมรับนวัตกรรมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง (r=.66) โดยการยอมรับนวัตกรรมที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

มากที่สุด คือ ด้านการรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้ (r = .61) รองลงมาคือ ด้านเจตคติต่อการใช้ (r = .55) และด้านความตั้งใจที่จะกระทำ (r = .54) ตามลำดับ ซึ่งมีทิศทางความสัมพันธ์กันในทางบวก

อภิปรายผลการศึกษา

1. การยอมรับนวัตกรรมของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ชี้ให้เห็นว่าหน่วยงานมุ่งเน้นการสนับสนุนการนำนวัตกรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งบุคลากรมีการปรับตัวและนำนวัตกรรมมาปรับใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยยกระดับประสิทธิภาพการทำงานภายในองค์การ ทั้งนี้ ยังเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรมีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชามญชุ์ ไวศยศิริกุล (2565) ซึ่งพบว่าเมื่อองค์การภาครัฐตระหนักถึงบทบาทของนวัตกรรมและนำมาใช้ในกระบวนการปฏิบัติงาน จะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และด้านที่มีการยอมรับนวัตกรรมน้อยที่สุด คือ ด้านพฤติกรรมการใช้งานจริง กล่าวคือ แม้ว่าบุคลากรจะเข้าใจถึงประโยชน์ของนวัตกรรม แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการนำไปปฏิบัติจริง เนื่องจากบางนวัตกรรมอาจถูกมองว่าใช้งานยาก หรือบุคลากรยังขาดทักษะและความรู้ที่เพียงพอ ปัจจัยอื่นๆ เช่น การสนับสนุนจากผู้บริหาร ก็อาจส่งผลให้การใช้นวัตกรรมยังไม่แพร่หลาย

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การนำนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการดำเนินงานยังช่วยลดเวลาปฏิบัติงานและประหยัดค่าใช้จ่าย ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ โดยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพงาน อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนถึงความเชี่ยวชาญของบุคลากรที่สามารถประยุกต์ใช้ประสบการณ์และความรู้เพื่อสร้างผลงานที่มีคุณภาพ ตรงตามเป้าหมายขององค์การ ซึ่งยังเป็นผลมาจากการสนับสนุนจากองค์การในการพัฒนาทักษะและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์ชนัตฐ์ เลิศวรสิน และปนันดา จันทร์สุกรี (2564) ที่เน้นถึงความสำคัญของการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานและการกระจายอำนาจในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านปริมาณงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด สะท้อนถึงภาระงานที่มากเกินไปและทำให้บุคลากรขาดเวลาที่จะปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความเครียดและความเหนื่อยล้า และลดทอนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในระยะยาว ซึ่งเกิดจากการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรอาจไม่สมดุลกับปริมาณงานที่มีอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรโชค ชมสินธุ์จีระศักดิ์ (2566) ที่ชี้ว่าองค์การควรสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่สูงขึ้น รวมถึงการพัฒนาทักษะที่จำเป็น การกระจายภาระงานควรสอดคล้องกับความถนัดของบุคลากร

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับนวัตกรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง โดยทิศทางในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อบุคลากรยอมรับนวัตกรรมมากขึ้น ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจะดีขึ้น ตามแนวคิดของ Davis et al. (1989) กล่าวว่าการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ ด้านการรับรู้ว่าง่ายต่อการใช้ ด้านเจตคติต่อการใช้ ด้านความตั้งใจที่จะกระทำ และด้านพฤติกรรมการใช้จริง กระบวนการนี้เริ่มต้นจากการที่บุคคลตระหนักถึงคุณประโยชน์ของนวัตกรรม โดยเชื่อว่านวัตกรรมหรือเทคโนโลยีดังกล่าวจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จากนั้นบุคคลจะพิจารณาว่านวัตกรรมหรือเทคโนโลยีนั้น ใช้งานง่ายเพียงใด หมายถึงการที่นวัตกรรมไม่ซับซ้อนและเรียนรู้ได้สะดวก เมื่อบุคคลรับรู้ถึงทั้งคุณประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน ทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้จะเกิดขึ้น ซึ่งส่งผลต่อความตั้งใจที่จะใช้นวัตกรรมในอนาคต ความตั้งใจนี้ได้รับอิทธิพลจากทั้งทัศนคติส่วนบุคคลและการรับรู้ถึงประโยชน์และความง่ายในการใช้ จนกระทั่งนำไปสู่พฤติกรรมการใช้งานจริง ที่บุคคลตัดสินใจนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีนั้นไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Salami et al. (2022) ที่พบว่า การยอมรับนวัตกรรมส่งผลเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานในองค์การ โดยเฉพาะเมื่อมีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน นอกจากนี้การสนับสนุนให้บุคลากรยอมรับนวัตกรรมและมีวัฒนธรรมองค์การที่เอื้อต่อการนำนวัตกรรมมาใช้ก็มีความสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์ชนัตฐ์ เลิศวรสิน และปนันดา จันทร์สุกรี (2564) ที่พบว่าการสนับสนุนนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งการนำนวัตกรรมเข้ามาช่วย ส่งผลให้กระบวนการปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและแม่นยำยิ่งขึ้น สามารถพัฒนาองค์การได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้งาน สามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนด้วยการนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในทุกกระบวนการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ เปิดโอกาสให้บุคลากรทดลองนวัตกรรมใหม่ๆ พร้อมจัดหาทรัพยากรที่เพียงพอและการสนับสนุนจากผู้บริหารเพื่อให้บุคลากรมั่นใจในการใช้นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย รวมทั้งพิจารณาปัจจัยเพิ่มเติม เช่น สภาพแวดล้อมการทำงาน วัฒนธรรมองค์การรวมถึงปัจจัยในองค์การ และศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงาน ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ขึ้น

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2558). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 27). สามลดา.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. เทพเนรมิตการพิมพ์.

ธีรโชค ชมสินธุ์จีระศักดิ์. (2566). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

พระครูใบฎีกาวิชาญ ทรงราศี และ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2564). การพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของการปฏิบัติงานภาครัฐ. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 5*(3), 61-72. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLGISRRU/article/view/255839/172611

พิชามญชุ์ ไวศยศิริกุล. (2565). *นวัตกรรมการให้บริการสาธารณะ กรณีศึกษาโรงพยาบาลวชิรพยาบาล คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช.* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

พรพิมล แก้วฟุ้งรังษี. (2563). การศึกษาปัจจัยการยอมรับระบบอีเลิร์นนิงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. *Journal of Professional Routine to Research*, 7(1), 48-54. https://rasen.mahidol.ac.th/ojs/index.php/JPR2R/article/view/59

พงศ์ชนัตฐ์ เลิศวรสิน และ ปนันดา จันทร์สุกรี. (2564). วัฒนธรรมองค์การที่ส่งเสริมนวัตกรรมในบริบทของภาครัฐ: กรณีศึกษากรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. *วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย, 3*(6), 43-58.

วัชราภรณ์ ประภาสะโนบล. (2564). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับการสอนแบบสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3881/1/620630022.pdf

ศุภเชษฐ์ สิทธิสุนทรวงศ์ (2565). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานตรวจสอบภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ.* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=9368&context=chulaetd

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). *ระบบราชการไทยในบริบทไทยแลนด์ ๔.๐*. https://watmaipsw.thai.ac/client- upload/watmaipsw/uploads/files/ประกาศ%20สพฐ.pdf.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (ม.ป.ป.). *ประวัติความเป็นมา*. https://opec.go.th/aboutus?cate_id=2

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, *16*(3), 297–334. https://doi.org/10.1007/BF02310555

Davis, F. D., Bagozzi, R. P., & Warshaw, P. R. (1989). User Acceptance of Computer Technology: A Comparison of Two Theoretical Models. *Management Science*, *35*(8), 982–1003.

Drucker, P. F. (1985). *Innovation and entrepreneurship*. Harper & Row.

Dubrin, A. J., & Irel & , R. D. (1993). *Management & Organization*. South-western Publishing.

Foster, Greorge M.A. (1973). *Tradition Societies and Technological Change*. Harper and Row Publishers.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607–610.

Likert, R. (1987). *The method of constructing an attitude scale*. The Science Press.

Morton, J.A. (1971). *Organization for Innovation: A Systems Approach to Technical Management*. McGraw-Hill.

Peterson, E., & Plowman, G. E. (1953). *Business organization & management* (3rd ed.). Richard D. Irwin Inc.

Porter, M. E. (1990). *The competitive advantage of nations*. Free Press.

Rogers, M. E. (2003). *Diffusion of innovations* (5th ed.). Free Press.

Rogers, Everett M. & F. Floyd Shoemaker. (1971). *Communication of Innovations: A Cross Cultural Approach*. Free Press.

Salami, Saheed Olawale, Akande, Folorunso I., & Alalade, Y.S.A. (2022). Determinants of Technological Innovation Adoption and Banking Operations of Selected Deposit Money Banks in Nigeria. *European Journal of Accounting, Auditing and Finance Research (EJAAFR)*, *10*(1), 25–54.

Tidds, J., & Bessant, J. (2009). *Managing innovation: Integrating technological, market & organization change*. Wiley.

Zarafshani, K., Solaymani, A., Itri, M. D., Helms, M. M., & Sanjabi, S. (2020). Evaluating technology acceptance in agricultural education in Iran: A study of vocational agriculture teachers. *Journal of Social Sciences & Humanities Open*, 2(1), 1-8. https://www.scie.cedirect.com /science/article/pii/S2590291120300309

การจัดการการสื่อสารของผู้นำชุมชนในการจัดตั้งป่าชุมชน กรณีศึกษา บ้านเขามะปริง อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี

Communication Management of Community Leaders in the Establishment of a Community Forest: A Case Study of Ban Kao Mapring Community Forestry, Na Yai Am District, Chanthaburi Province

สิริประภา เกตุสุวรรณ[1] บวรสรรค์ เจี่ยดำรง[2] และอภิวรรณ ศิรินันทนา[3]

Siriprapa Ketsuwan[1] Bavonsan Chiadamrong[2] and Apiwan Sirinantana[3]

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University

E-mail : Jansiriprapa@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง และวิเคราะห์กลยุทธ์การจัดการการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เกี่ยวข้อง 47 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ชาวบ้านผู้ที่ครอบครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์ และชาวบ้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนที่มีคุณลักษณะตามหลักบารมี มงคลชีวิต และบุคลิกภาพการสื่อสารที่ดี มีผลในการโน้มน้าวชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชน โดยใช้การสื่อสารที่หลายหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจและเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมของชาวบ้าน อย่างไรก็ตามปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความถี่ในการสื่อสาร และระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลก็มีผลต่อความสำเร็จเช่นกัน

คำสำคัญ : การจัดการการสื่อสาร, การสื่อสาร, การโน้มน้าวใจ

Abstract

The research aimed to: 1) analyze the characteristics of community leaders that influenced their ability to persuade villagers to participate in the establishment of the Ban Kao Mapring community forest; and 2) examine the participatory communication strategies employed by these community leaders to encourage villager participation. A qualitative research approach was adopted, employing document analysis, participant and non-participant observation, and in-depth interviews with 47 key informants, comprising community leaders, government officials, villagers who illegally occupy forest land, and other stakeholders.

The research found that: community leaders possessed noble qualities, auspicious qualities, and effective communication skills to persuade villagers to participate in the establishment of community forests. Using multiple communications to understand and change the beliefs, attitudes and behavior of the villagers. Other factors, such as the frequency of communication and the duration of changes in individual behavior, also affect success.

Keywords: Management Communication, Communication, Persuasion

ที่มาและความสำคัญ

ป่าไม้เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนในชนบท การลดลงและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ทำให้เกิดผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ ส่วนหนึ่งเกิดจากความผิดพลาดของการกำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการส่งออกทำให้ประชาชนเพาะปลูกเป็นหลักส่งผลให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ทำการเกษตร รัฐบาลในแต่ละยุคแต่ละสมัยได้หาทางป้องกันและพยายามแก้ไขปัญหาการบุกรุกด้วยการอพยพและจัดสรรที่ดินให้แก่ประชาชนผู้บุกรุกและไม่มีที่ดินทำกิน บางรัฐบาลแก้ไขปัญหาด้วยการประนีประนอมให้ผู้บุกรุกอาศัยอยู่ต่อไปโดยมีเงื่อนไข บางรัฐบาลก็ใช้นโยบายเข้มงวดเข้าจับกุม แต่ถึงอย่างไรการบุกรุกพื้นที่ป่าก็ยังคงมีอยู่ต่อไป รัฐบาลจึงมีนโยบายแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยยึดแนวพระราชดำริที่ให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ และพื้นที่ป่าบริเวณบ้านเขามะปริง อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ชาวบ้านครอบครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์เพื่อทำการเกษตร ผู้นำชุมชนเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ และเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้คงอยู่ จึงต้องการเข้าร่วมโครงการ

ป่าชุมชน แต่การจัดตั้งป่าชุมชนจะสำเร็จได้ต้องนำพื้นที่ป่าที่ชาวบ้านครอบครองโดยปรปักษ์อยู่ มารวมเป็นพื้นที่ป่าชุมชนด้วย ซึ่งผู้นำชุมชนใช้วิธีการเจรจาโน้มน้าวชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ แก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดตั้งป่าชุมชน จนในที่สุด ปี พ.ศ. 2560 ผู้นำชุมชนสามารถจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริงได้สำเร็จ มีเนื้อที่รวม 130 ไร่ จากพื้นที่ป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนได้อย่างถูกต้องภายใต้ข้อตกลงร่วมกันของชุมชนและไม่มีการบุกรุกพื้นที่อีก ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การจัดการการสื่อสารของผู้นำชุมชนในการจัดตั้งป่าชุมชน กรณีศึกษาบ้านเขามะปริง อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี เพื่อนำผลมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้นำชุมชนและการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์

การจัดการการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการสื่อสาร (S-M-C-R) ของผู้นำชุมชนที่ใช้ในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทัศนคติหรือพฤติกรรม เกิดการยอมรับ ให้ความร่วมมือหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง

ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขามะปริง อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ที่เป็นผู้จัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง

ชาวบ้าน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง บุคคลที่อยู่ในการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขามะปริง อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ป่า และมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง

ชาวบ้านผู้ครองครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์ หมายถึง บุคคลที่อยู่ในการปกครองของผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขามะปริง อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี เป็นผู้ครอบครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์

ป่าชุมชนบ้านเขามะปริง หมายถึง พื้นที่ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน (หนองสามผานสาธารณประโยชน์) พื้นที่รวม 130 ไร่ ซึ่งได้รับอนุมัติจากกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อปี พ.ศ. 2560 ให้เป็นโครงการป่าชุมชนบ้านเขามะปริง ตั้งอยู่ในเขตท้องที่บ้านเขามะปริง หมู่ที่ 5 อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี

คุณลักษณะของผู้นำชุมชน หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนของผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านในชุมชนรับรู้ ตามหลักบารมี 10 ประการ และตามหลักมงคลชีวิต 38 ประการ รวมถึงบุคลิกภาพที่สำคัญต่อขีดความสามารถด้านการสื่อสาร

ของผู้นำชุมชน ตามทฤษฎี S M C R ของเบอร์โล ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทัศนคติ ระดับความรู้ และระบบสังคมและวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งป่าชุมชน

แนวคิดและทฤษฎี

1. ทฤษฎีการจัดการ

บาโทน และมาติน (Bartol and Martin, 1991) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการเป็นกระบวนการที่ทำให้เป้าหมายขององค์การประสบความสำเร็จ โดยผ่านหน้าที่หลัก 4 อย่าง คือ การวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาวะผู้นำ และการควบคุม

เสาวลักษณ์ คำลาพิศ (2563) สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารแบบ POLC หมายถึง การดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาศัยการวางแผน (P : Planning) การจัดองค์กร (O : Organizing) การนำ (L : Leading) และการควบคุม (C : Controlling) ตามลำดับ ดังนี้

ความรู้ที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีการจัดการ เห็นได้ว่า การจัดการเป็นกระบวนการที่ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรในการบริหารจัดการที่สำคัญ 4 ประการ คือ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และ การจัดการ (Management) ผ่านกระบวนการจัดการที่สำคัญ 4 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การเป็นผู้นำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

2. ทฤษฎีการสื่อสาร

กาญจนา แก้วเทพ (2551) กล่าวไว้ว่า ความสามารถทางการสื่อสารจะต้องมีส่วนผสมของความสามารถ 3 ประการ คือ ประการแรกความรู้เรื่องแบบแผนของการสื่อสารที่เหมาะสม ประการที่สองคือ ต้องมีความสามารถที่จะอ่านสถานการณ์ที่ความรู้เรื่องแบบแผนการสื่อสารจะเหมาะสม และประการที่สามคือ นอกจากจะมีความรู้แล้วก็ยังต้องมีความสามารถในการใช้ความรู้นั้นด้วย

กาญจนา ชัยจิตวนิช (2549) ได้ให้ความหมาย การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม คือ ความเท่าเทียมกันของคู่สื่อสาร ในลักษณะสองทาง มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยมีการสลับบทบาทกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกระดับเข้าถึงสื่อได้และสามารถแสดงความคิดเห็นตอบกลับได้

ณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามรี (2566) กล่าวไว้ว่า การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจเป็นรูปแบบการสื่อสารหนึ่งเป็นการสื่อสารเพื่อหวังผลการตอบสนองจากการสื่อสารหรือการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรม

ความรู้ที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีการสื่อสาร เห็นได้ว่า การสื่อสารคือกระบวนการถ่ายทอดสาร (Message) จากผู้ส่งสาร (Sender) ไปยังผู้รับสาร (Receive) ผ่านสื่อ/ช่องทางการสื่อสาร (Channel) การเลือกแบบแผนของ

การสื่อสารให้เหมาะสมจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นส่วนสำคัญที่ชาวบ้านสามารถเข้าร่วมการสื่อสารกันได้ในลักษณะของการปรึกษาหารือร่วมกันบนความคิดอิสระและเท่าเทียม นำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ชาวบ้านยอมรับ ซึ่งมีสื่อบุคคลเป็นสื่อที่สำคัญสำหรับการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ส่งผลให้ผู้รับสารยอมรับและเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ก่อให้เกิดความร่วมมือ โดยผ่านวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจที่เป็นการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงความคิด ทัศนคติ ความเชื่อ ซึ่งผู้ส่งสารต้องทำความเข้าใจและประเมินลักษณะของผู้รับสารเพื่อให้การสื่อสารเกิดผลที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

3. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรม หรือกระบวนการที่บุคคลมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มคนในการโน้มน้าว ชักจูง กระตุ้นจูงใจให้ผู้อื่นเชื่อถือ ยอมรับ และปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผล และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายไว้ว่า บารมี หมายถึง คุณความดีที่บุคคลควรบำเพ็ญ มี 10 อย่าง คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิฏฐาน เมตตา อุเบกขา เรียกว่า ทศบารมี คุณสมบัติที่ทำให้บุคคลยิ่งใหญ่

พนมไพร ไชยยงค์ (2560) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบมงคลชีวิต หมายถึง บุคคลที่มีความพิเศษในการสร้างความเชื่อให้กับบุคคลอื่นจากการมีชีวิตที่พบเจอแต่ความสุข ความเจริญ มีความก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต และเป็นผู้ปฏิบัติตนตามมงคลชีวิต 38 ประการ

ความรู้ที่ได้จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ เห็นได้ว่า ภาวะผู้นำคือลักษณะพิเศษที่ทำให้บุคคลมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น บารมี 10 ประการ เป็นคุณธรรมที่ควรประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มงคลชีวิต 38 ประการ เป็นธรรมะปฏิบัติเพื่อฝึกให้เป็นคนดี เป็นคนมีประโยชน์ทั้งต่อครอบครัวและสังคม หากหมั่นฝึกฝนอบรมตนเองให้เป็นผู้มีบารมีและเป็นคนดีตามหลักมงคลชีวิตแล้ว การเป็นคนดี ย่อมเป็นที่ยอมรับนับถือ และเป็นบุคคลที่ทุก ๆ คนปรารถนา

4. แนวคิดเกี่ยวกับป่าชุมชน

กรมป่าไม้ (2561) ให้ความหมายของ ป่าชุมชน หมายถึง พื้นที่ป่าหรือที่ดินอื่นใด ซึ่งกรมป่าไม้ได้อนุมัติให้เป็นโครงการป่าชุมชนตามแนวทางของกรมป่าไม้ ภายใต้กฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ในการควบคุม ดูแล รักษา เพื่อให้ป่าเกิดความยั่งยืน ชุมชนได้รับประโยชน์

พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 (2562) ให้ความหมายของ ป่าชุมชน หมายความว่า ป่านอกเขตป่าอนุรักษ์หรือพื้นที่อื่นของรัฐ นอกเขตป่าอนุรักษ์ที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชน โดยชุมชนร่วมกับรัฐ ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา ตลอดจนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืนตามพระราชบัญญัตินี้

ความรู้ที่ได้จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับป่าชุมชน สรุปได้ว่า ผู้นำชุมชนและชาวบ้านในชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการจัดตั้งป่าชุมชน รวมถึงการจัดตั้งกลไก การกำหนดหลักเกณฑ์ การวางแผนการจัดการป่าชุมชน โดยชาวบ้านจะต้องสมัครใจ ยอมรับ และให้ความร่วมมือในการจัดตั้งป่าชุมชนอย่างแท้จริง จึงประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน และไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชนในภายหลังได้

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมุ่งวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง และกลยุทธ์การจัดการการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data Collection) คู่มือ แผ่นพับ ข้อมูลโครงการ ข้อมูลสถิติ เอกสารเผยแพร่ และกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องป่าชุมชน การสื่อสาร บารมี และมงคลชีวิต อันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับการศึกษาครั้งนี้

2. การสังเกต (Observation) ด้วยการสังเกตลักษณะท่าทางการแสดงออกของบุคคลที่กำลังสัมภาษณ์หรือบุคคลที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ทั้งสีหน้า แววตา น้ำเสียง อารมณ์ เมื่อกล่าวถึงเรื่องหรือบุคคลที่กำลังเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งจากการเยี่ยมบ้าน การรวมกลุ่มของชาวบ้าน หรือการประชุมในชุมชน ซึ่งใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมทั้งสองแบบควบคู่กัน โดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว เพื่อไม่ให้ปิดบังพฤติกรรมที่แท้จริง

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยการเยี่ยมบ้าน สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ซักถาม พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบไม่เป็นทางการเพื่อสร้างความเป็นกันเอง อันจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นธรรมชาติควบคู่กับการสังเกต และคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 47 ราย ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน 1 ราย เจ้าหน้าที่ของรัฐ 7 ราย ชาวบ้านผู้ครอบครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์ 12 ราย และชาวบ้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 27 ราย ทั้งนี้ ในการเก็บข้อมูลหากข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักไม่เพียงพอในการสนับสนุนข้อสรุปในประเด็นใด ๆ จะใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ เพื่อเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม กล่าวคือ ใช้วิธีการสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้สัมภาษณ์ไปแล้ว โดยให้แนะนำผู้ให้ข้อมูลหลักคนอื่นที่สามารถให้ข้อมูลในประเด็นที่ข้อมูลยังไม่เพียงพอได้ ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้ได้รับข้อมูลครบถ้วนตามความต้องการในประเด็นนั้น ๆ

การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ ตรวจสอบข้อมูลที่ได้ว่าครบถ้วนเพียงพอที่จะตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครบถ้วนหรือไม่ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมความสัมพันธ์ และสร้างข้อมูลสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. การตรวจสอบสามเส้าข้อมูล (Data triangulation) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาถูกต้องหรือไม่ โดยวิธีการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลด้านบุคคล กล่าวคือ หากบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลที่ได้จะเหมือนเดิมหรือไม่ เช่น ผู้วิจัยซักถามข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นเดียวกันหลายคน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี กล่าวคือ ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ควบคู่กับการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด

ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 1 จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนบ้านเขามะปริง ผู้ที่เคยร่วมงานกับผู้นำชุมชน ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของผู้นำชุมชน พบว่า คุณลักษณะของผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง ประกอบด้วย

1. คุณลักษณะตามหลักบารมี 7 ประการ ได้แก่ (1) ปัญญาบารมี คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชน สามารถถ่ายทอดให้ชาวบ้านได้ (2) ขันติบารมี คือ มีความอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้น (3) อธิษฐานบารมี คือ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการจัดตั้งป่าชุมชน (4) เมตตาบารมี คือ มีความเมตตาปรารถนาดีต่อชาวบ้าน จัดตั้งป่าชุมชนเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรในพื้นที่ป่า ให้ชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนและถูกต้อง (5) ทานบารมี คือ ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ให้โอกาสชาวบ้านปรับปรุงแก้ไขคืนพื้นที่ป่าที่ครอบครองทำกินโดยปรปักษ์ไปรวมจัดตั้งเป็นป่าชุมชน (6) วิริยบารมี คือ มีความกล้าเอาชนะปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการจัดตั้งป่าชุมชน ด้วยความเพียรพยายามอย่างไม่ย่อท้อ (7) สัจจบารมี คือ มีความรับผิดชอบต่อคำพูดของตนเองที่มีต่อชาวบ้าน และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตน ซึ่งบารมีของผู้นำชุมชนเหล่านี้เป็นคุณความดีที่ชาวบ้านเห็นได้จากการประพฤติปฏิบัติของผู้นำชุมชน ถึงแม้ว่าคุณลักษณะที่ผู้นำชุมชนจำเป็นต้องมีเป็นอันดับแรก คือ ปัญญาบารมี เพราะปัญญาเป็นปัจจัยพื้นฐานของบารมีทั้งหลาย แต่ทุกบารมีมีความเชื่อมโยงกันและเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจในตัวผู้นำชุมชน ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง

ผู้นำชุมชนกับชาวบ้าน ช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ และนำไปสู่ความสำเร็จในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชน

2. คุณลักษณะตามหลักมงคลชีวิต 6 ประการ คือ มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการจัดตั้งป่าชุมชน และมีความมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น โดยการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชาวบ้าน (มงคลที่ 6 ตั้งตนชอบ) มีความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อการจัดตั้งป่าชุมชน และสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกให้กับชาวบ้านและชุมชน (มงคลที่ 7 เป็นพหูสูต) มีความมุ่งมั่น พยายาม และมีความรอบคอบในการดำเนินงานโดยใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจ ทำให้การจัดตั้งป่าชุมชนที่มีความซ้ำซ้อน มีอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ สามารถดำเนินงานได้สำเร็จ (มงคลที่ 14 ทำงานไม่คั่งค้าง) ให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการถือครองพื้นที่ป่า การจัดตั้งป่าชุมชนและการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ช่วยให้ชาวบ้านมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้และตระหนักถึงผลกระทบที่จะได้รับจากการถือครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์ และให้อภัยต่อความผิดพลาดดังกล่าวที่ผ่านมาของชาวบ้าน ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนและเห็นด้วยกับการจัดตั้งป่าชุมชนมากขึ้น (มงคลที่ 15 บำเพ็ญทาน) มีกิริยาอ่อนน้อม แสดงออกถึงความเป็นมิตรและจริงใจ ไม่ถือตัว ไม่พูดหยาบคายหรือดูถูกเหยียดหยาม เปิดใจรับฟังความคิดเห็นและให้เกียรติผู้อื่น ช่วยสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์อันดีกับชาวบ้าน เกิดความเต็มใจที่จะร่วมมือกัน ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุผลสำเร็จ (มงคลที่ 23 มีความถ่อมตน) และมีความสามารถในการอดกลั้นและเผชิญหน้ากับอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดตั้งป่าชุมชน ทั้งการถูกต่อต้านหรือดูหมิ่นจากชาวบ้านที่ไม่เห็นด้วยและความไม่เข้าใจของชาวบ้านที่มีต่อการจัดตั้งป่าชุมชนซึ่งต้องอธิบายและชี้แจงให้เข้าใจซ้ำแล้วซ้ำเล่า การแสดงให้เห็นถึงความอดทนและความจริงใจ จะช่วยสร้างความไว้ใจให้กับชาวบ้านและเปิดใจรับฟัง ซึ่งจะนำไปสู่การได้รับความร่วมมือของชาวบ้าน (มงคลที่ 27 มีความอดทน) ซึ่งหลักมงคลชีวิตของผู้นำชุมชนเหล่านี้ชาวบ้านเห็นได้จากการประพฤติปฏิบัติของผู้นำชุมชน โดยมงคลที่ผู้นำชุมชนจำเป็นต้องมีเป็นอันดับแรก คือ มงคลที่ 6 ตั้งตนชอบ เป็นการตั้งเป้าหมายให้ถูกต้องชัดเจน และมุ่งมั่นให้สามารถบรรลุเป้าหมายอย่างมีแบบแผน เพราะมีเป้าหมายจึงเกิดแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาด้านอื่นต่อไป ทั้งนี้มงคลทุกข้อล้วนมีความสำคัญในการฝึกปฏิบัติตนให้เจริญก้าวหน้าและเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้นำชุมชน ทำให้ชาวบ้านเกิดการยอมรับ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำชุมชนกับชาวบ้าน ช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ความสำเร็จในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชน

3. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่สำคัญต่อขีดความสามารถด้านการสื่อสารของผู้นำชุมชน ตามทฤษฎี S M C R ของเบอร์โล มี 4 ประการ คือ 1) ทักษะในการสื่อสาร มีความสามารถในการสื่อสารแบบสองทาง ทั้งการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน มีความสามารถในการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและสามารถสื่อสาร

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจถึงประโยชน์ของการจัดตั้งป่าชุมชน และเห็นด้วยที่จะร่วมมือในการจัดตั้งป่าชุมชน 2) ทัศนคติ มีความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการครอบครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์ มีความปรารถนาดีและมุ่งมั่นตั้งใจพัฒนาชุมชนให้ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนและใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนตามระเบียบอย่างถูกต้อง รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอของชาวบ้านทุกคนอย่างเท่าเทียม นำไปสู่ข้อตกลงร่วมกันภายในชุมชน สามารถจัดตั้งป่าชุมชนได้สำเร็จ 3) ระดับความรู้ มีความรู้และหมั่นศึกษาใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ทั้งค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้จากผู้อื่น เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องและชัดเจน นำไปถ่ายทอดให้แก่ชาวบ้านนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความเชื่อ และทัศนคติจนถึงพฤติกรรม เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนให้การจัดตั้งป่าชุมชนสำเร็จ 4) ระบบสังคมและวัฒนธรรม มีความเข้าใจและเคารพในระบบสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ปรับแนวคิดในการจัดตั้งป่าชุมชนเข้ากับภูมิปัญญาเดิม สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมความเป็นอยู่เดิมของชาวบ้าน อาทิ การเก็บของในป่าเพื่อการอุปโภคบริโภคภายในครัวเรือนก็ยังสามารถทำได้เช่นเดิม เก็บสมุนไพรไปจำหน่ายได้เช่นเดิม ภายใต้ระเบียบฯ ที่ชาวบ้านกำหนดร่วมกัน ซึ่งบุคลิกภาพที่สำคัญต่อขีดความสามารถด้านการสื่อสารของผู้นำชุมชนเหล่านี้ทุกข้อเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การสื่อสารกับชาวบ้านมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดตั้งป่าชุมชน

วัตถุประสงค์ที่ 2 จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสังเกตผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้นำชุมชนใช้การสื่อสาร 3 ระดับ ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่ม การสื่อสารชุมชน ในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง โดยในหัวข้อนี้จะลงรายละเอียดในเรื่องของข้อมูลข่าวสาร (Message) ช่องทางในการส่งสาร (Channel) และการเปลี่ยนแปลงของผู้รับสาร (Receiver)

1. การสื่อสารระหว่างบุคคล

ผู้นำชุมชน (Sender) ถ่ายทอดความรู้ (Message) 2 ชุด คือ (1) ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ป่า และ (2) ข้อมูลเกี่ยวกับป่าชุมชนและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเมื่อจัดตั้งเป็นป่าชุมชน แก่ชาวบ้าน ผ่านการเยี่ยมบ้าน (Channel) ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีความใกล้ชิดกัน ส่งผลให้การถ่ายทอดข้อมูลความรู้มีความแม่นยำ อีกทั้งชาวบ้านยังเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ในการสื่อสาร ทั้งการแสดงความคิดเห็น ข้อวิตกกังวล และซักถามสิ่งที่สงสัยในข้อมูลที่ผู้นำชุมชนถ่ายทอด ทำให้ผู้นำชุมชนรับรู้รับทราบปัญหาข้อวิตกกังวลที่ชาวบ้านมีต่อการจัดตั้งป่าชุมชน นำไปสู่การถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมในการช่วยแก้ปัญหา ข้อวิตกกังวล และไขข้อข้องใจได้อย่างตรงประเด็น แต่อย่างไร ชาวบ้านผู้ครอบครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์ก็ยังมีความวิตกกังวล และตระหนักถึงการกระทำของตนเองอันเป็นการกระทำที่ผิดระเบียบการถือครองพื้นที่ป่าและการทำกินในอนาคต จึงนำไปสู่การเปิดใจรับฟังและทำความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเมื่อจัดตั้งเป็นป่าชุมชน หากแต่ยังไม่เปลี่ยนใจให้ความร่วมมือในการจัดตั้งป่าชุมชนในทันที

โดยจะพูดคุยกับบุคคลรอบตัวเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมากขึ้น เพื่อรับฟังความคิดเห็นเป็นข้อมูลเพิ่มเติม นำไปสนับสนุนใช้วิเคราะห์ผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง โดยส่วนมากจะต้องได้รับข้อมูลความรู้ซ้ำ ๆ หลายครั้ง หรือบางรายต้องใช้การสื่อสารกลุ่ม การสื่อสารชุมชนร่วมด้วย จึงได้รับความร่วมมือฯ โดยใช้ระยะเวลาในการเปิดรับข้อมูลความรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมของชาวบ้านแต่ละรายมากหรือน้อยไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

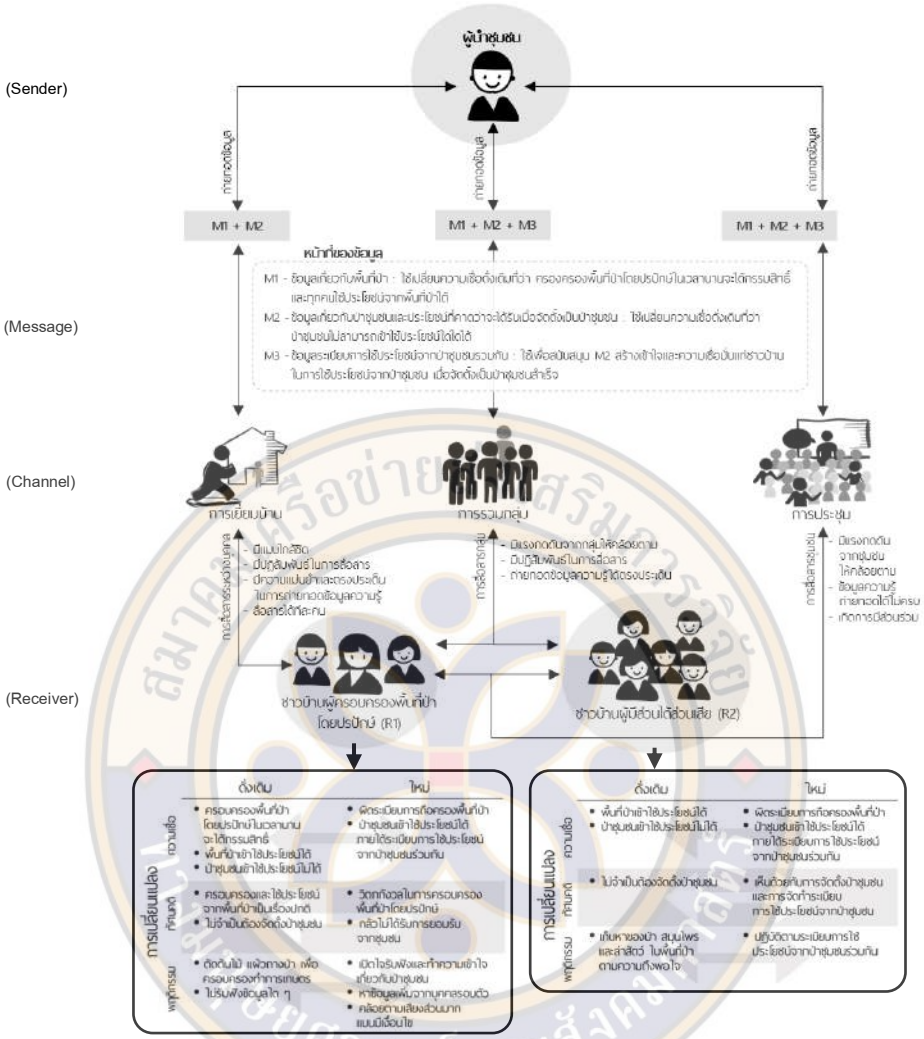
2. การสื่อสารกลุ่ม

ผู้นำชุมชน (Sender) เน้นใช้การสื่อสารกลุ่มกับชาวบ้านที่ไม่เปิดใจยอมรับอันเป็นอุปสรรคต่อการจัดตั้งป่าชุมชนให้สำเร็จ ด้วยการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ (Message) จำนวน 3 ชุด ซึ่งเป็นข้อมูลเดียวกับที่ใช้ถ่ายทอดให้ความรู้ในการเยี่ยมบ้าน 2 ชุด โดยข้อมูลแต่ละชุดทำหน้าที่เช่นเดียวกับการเยี่ยมบ้าน และเพิ่มเติม (3) ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกัน ซึ่งทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนความเชื่อของชาวบ้านผ่านการรวมกลุ่ม (Channel) ของชาวบ้าน ได้แก่ ชาวบ้านผู้ที่ครอบครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์ (Receiver 1) และชาวบ้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Receiver 2) จากการได้รับข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องทั้ง 3 ชุด ในการเปลี่ยนความเชื่อดั่งเดิมของชาวบ้านให้ถูกต้องแล้ว ส่งผลต่อทัศนคติของชาวบ้านทั้ง 2 กลุ่ม ต่างกัน โดยชาวบ้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Receiver 2) มีทัศนคติที่ดีและเห็นด้วยกับการจัดตั้งป่าชุมชน รวมถึงการจัดทำระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกัน เพื่อการจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ป่าอย่างยั่งยืน นำไปสู่การให้ความร่วมมือในการจัดตั้งป่าชุมชน แต่ในส่วนของชาวบ้านผู้ที่ครอบครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์ (Receiver 1) กลับมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการกระทำผิดระเบียบการถือครองพื้นที่ป่า และทำกินในอนาคต อีกทั้งยังมีความวิตกกังวลกลัวว่าชุมชนจะไม่ให้การยอมรับ อันเนื่องจากกระทำผิดระเบียบการถือครองพื้นที่ป่า แต่ยังคงไม่ให้ความร่วมมือคืนพื้นที่ป่าไปรวมจัดตั้งเป็นป่าชุมชนอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชน จึงเห็นได้ว่าการสื่อสารกลุ่มผ่านการรวมกลุ่ม มีแรงกดดันจากคนในกลุ่มกระตุ้นให้ชาวบ้านผู้ที่ครอบครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์ (Receiver 1) หรือคนส่วนน้อยในกลุ่ม เกิดคล้อยตามคนส่วนใหญ่ เพื่อให้คนในกลุ่มยอมรับ นำไปสู่พฤติกรรมเปิดใจรับฟังและทำความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชนมากขึ้น เกิดการสังเกตและรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมกลุ่ม เก็บเป็นข้อมูลสนับสนุนใช้วิเคราะห์ผลดีผลเสียเพื่อไขข้อวิตกกังวล แต่ไม่โต้แย้ง เพื่อไม่เป็นปรปักษ์ต่อกลุ่มหรือคนส่วนมาก ในบางรายยอมตกลงให้ความร่วมมือทั้งที่ใจจริงยังคงมีข้อวิตกกังวลอยู่ เกิดเป็นการให้ความร่วมมือในการจัดตั้งป่าชุมชนแบบมีเงื่อนไขที่จะตกลงร่วมกันในการจัดทำระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกัน นอกจากแรงกดดันของการรวมกลุ่มแล้ว โดยส่วนมากจะต้องได้รับข้อมูลความรู้ซ้ำ ๆ หลายครั้ง หรือบางรายต้องใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารชุมชนร่วมด้วย จึงได้รับความร่วมมือฯ และใช้ระยะเวลาในการเปิดรับข้อมูลความรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของชาวบ้านแต่ละรายมากหรือน้อยไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

3. การสื่อสารชุมชน

ผู้นำชุมชน (Sender) เน้นใช้การสื่อสารชุมชนกับชาวบ้านที่ไม่เปิดใจยอมรับอันเป็นอุปสรรคต่อการจัดตั้งป่าชุมชนให้สำเร็จ ด้วยการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ (Message) จำนวน 3 ชุด ซึ่งเป็นข้อมูลเดียวกับที่ใช้ถ่ายทอดให้ความรู้ในการรวมกลุ่ม โดยข้อมูลแต่ละชุดทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนความเชื่อของชาวบ้าน และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปจนถึงพฤติกรรมของชาวบ้านเช่นเดียวกับการรวมกลุ่ม โดยการประชุม (Channel) ของชาวบ้านในชุมชนประกอบด้วย ชาวบ้านผู้ที่ครอบครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์ (Receiver 1) และชาวบ้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Receiver 2) พบว่า การประชุมที่มีชาวบ้านมารวมตัวกันเป็นจำนวนมากมีผลให้ให้เกิดแรงกดดันในการกระตุ้นให้ชาวบ้านที่ยังไม่ให้ความร่วมมือคล้อยตามและยอมรับการจัดตั้งป่าชุมชน ทั้งที่ใจจริงยังมีข้อวิตกกังวล แต่กลัวไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน นำไปสู่การให้ความร่วมมือและยอมคืนพื้นที่ป่าที่ครอบครองโดยปรปักษ์เพื่อนำมารวมจัดตั้งเป็นป่าชุมชนแบบมีเงื่อนไข โดยข้อวิตกกังวลมาจากการทำผิดระเบียบการถือครองพื้นที่ป่าและการทำกินในอนาคต เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้นำชุมชนใช้การประชุมของชุมชนจัดทำระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกัน เน้นการรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของชาวบ้าน ให้เกิดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านทุกคน เป็นระเบียบฯ ที่ชุมชนให้การยอมรับ ซึ่งกำหนดรวมไปถึงเงื่อนไขในการให้เก็บเกี่ยวพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ป่าชุมชนจากการคืนพื้นที่ป่าที่ครอบครองโดยปรปักษ์มารวมจัดตั้งเป็นป่าชุมชนด้วย จึงเปรียบเสมือนหลักประกันหรือคำมั่นสัญญาที่ช่วยคลายข้อวิตกกังวลให้หายไป ก่อเกิดเป็นความพึงพอใจและรู้สึกเห็นด้วยกับการจัดตั้งป่าชุมชน นำไปสู่การได้รับความร่วมมือในการจัดตั้งป่าชุมชนในที่สุด แต่การสื่อสารชุมชนเพียงอย่างเดียวไม่สามารถปรับเปลี่ยนความเชื่อ ทัศนคติ ไปจึงถึงพฤติกรรมทั้งหมดของชาวบ้านได้ ต้องใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล หรือการสื่อสารกลุ่ม ร่วมด้วย ประกอบกับความสามารถในการเปิดรับข้อมูลความรู้ไม่เหมือนกัน ระยะเวลาในการรับข้อมูลซ้ำ ๆ หลายครั้ง จึงไม่เท่ากัน ทำให้ระยะเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงของแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน

โดยนำมาสรุปเป็นรูปแบบการจัดการการสื่อสารที่ผู้นำชุมชนใช้ในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการการสื่อสารที่ผู้นำชุมชนใช้ในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง

อภิปรายผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง ประกอบด้วย คุณลักษณะตามหลักบารมี 7 ประการ คุณลักษณะตามหลักมงคลชีวิต 6 ประการ และคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่สำคัญต่อขีดความสามารถด้านการสื่อสารของผู้นำชุมชน ตามทฤษฎี S M C R ของเบอร์โล 4 ประการ ดังนี้

1. คุณลักษณะตามหลักบารมีของผู้นำชุมชน มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรม โดยราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายว่า บารมี หมายถึง คุณความดีที่บุคคลควรบำเพ็ญ มี 10 อย่าง คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา และอุเบกขา เรียกว่า ทศบารมี คุณสมบัติที่ทำให้บุคคลยิ่งใหญ่ ในขณะที่ผู้นำชุมชนบ้านเขามะปริง มีบารมี 7 ประการ ที่ส่งผลต่อการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชน ได้แก่ (1) ปัญญาบารมี คือ มองเห็นประโยชน์ของการจัดตั้งป่าชุมชนในระยะยาว รู้จักศึกษาหาความรู้และนำความรู้มาใช้สร้างความเข้าใจ แก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จนทำให้ชาวบ้านให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมบรรลุเป้าหมายจัดตั้งป่าชุมชนได้สำเร็จ (2) ขันติบารมี คือ มีความอดทน อดกลั้นต่ออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดตั้งป่าชุมชน มุ่งมั่นสร้างความเข้าใจแก่ชาวบ้าน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งป่าชุมชน (3) อธิษฐานบารมี คือ มีความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแน่วแน่และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ในการจัดตั้งป่าชุมชน จนกระทั่งบรรลุเป้าหมายจัดตั้งเป็นป่าชุมชนได้สำเร็จ (4) เมตตาบารมี คือ มีเจตนาที่ดีต่อชาวบ้าน ปรารถนาให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี ใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนได้อย่างถูกต้องและยั่งยืน (5) ทานบารมี คือ ให้ความรู้ ให้โอกาสชาวบ้านในการแก้ไขปัญหา และช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นผ่านการกระทำต่าง ๆ ของผู้นำชุมชน เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชน การให้โอกาสชาวบ้านในการคืนพื้นที่ป่า และการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม (6) วิริยบารมี คือ มีความเพียรและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดตั้งป่าชุมชน จนได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในที่สุด (7) สัจจบารมี คือ มีความจริงใจ รับผิดชอบต่อคำพูดของตนเอง ทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับชาวบ้านและทุ่มเททำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งความรับผิดชอบของผู้นำชุมชนไม่เพียงแต่แสดงออกผ่านคำพูด แต่ยังรวมถึงการกระทำที่สอดคล้องกับคำพูดเสมอมา ทำให้ชาวบ้านเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวผู้นำชุมชน นำไปสู่ความร่วมมือกันในการจัดตั้งป่าชุมชนได้สำเร็จ

2. คุณลักษณะตามหลักมงคลชีวิตของผู้นำชุมชน ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรม โดยราชบัณฑิตยสถาน (2524) ให้ความหมายของมงคลชีวิต ว่าเป็นคุณธรรมที่หากยึดปฏิบัติแล้ว จะส่งให้ชีวิตพบเจอแต่ความสุข ความเจริญ ความก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต ในขณะที่พระมหาสมชาย ฐานวุฑฺโฒ (2547) ได้ให้ความหมายของมงคลชีวิต ว่าคือ เหตุแห่งความสุขและความเจริญก้าวหน้าของชีวิต เป็นสูตรที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติ ซึ่งมีอยู่ 38 ประการ ในขณะที่ผู้นำชุมชนบ้านเขามะปริง มีมงคลชีวิต 6 ประการที่ส่งผลต่อการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชน ประกอบด้วย (1) มงคลชีวิตที่ 6 ตั้งตนชอบ คือ ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน นั่นคือการจัดตั้งป่าชุมชนเพื่อประโยชน์ของชาวบ้านในชุมชน พร้อมศึกษาเรียนรู้และมุ่งมั่นที่จะดำเนินการทำให้เป้าหมายนั้นเป็นจริงอย่างรอบคอบ (2) มงคลที่ 7 เป็นพหูสูต คือ มีความรู้ที่หลากหลายเกี่ยวกับป่า เข้าใจปัญหา และนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา นำพาให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชนบรรลุเป้าหมายจัดตั้งป่าชุมชนได้สำเร็จ (3) มงคลที่ 14 ทำงานไม่คั่งค้าง คือ มีความเต็มใจ พากเพียรไม่ย่อท้อ

ต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น วางแผนและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ให้การจัดตั้งป่าชุมชนสำเร็จ ด้วยความรอบคอบและเอาใจใส่ จนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมสามารถบรรลุเป้าหมายได้ (4) มงคลที่ 15 บำเพ็ญทาน คือ ให้ความรู้ในการสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของป่าชุมชน และให้อภัยต่อความผิดพลาดในอดีต ช่วยแก้ไขปัญหาของชาวบ้านที่มีต่อการจัดตั้งป่าชุมชน นำไปสู่การมีทัศนคติที่ดีเกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนได้สำเร็จตามเป้าหมาย (5) มงคลที่ 23 มีความถ่อมตน คือ ปฏิบัติตนอย่างอ่อนน้อม มีไมตรีจิตและให้เกียรติผู้อื่น จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้าน รวมถึงการเปิดรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดตั้งป่าชุมชนของชาวบ้านอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมและจัดตั้งป่าชุมชนได้สำเร็จ (6) มงคลที่ 27 ความอดทน คือ มีความอดทนต่ออุปสรรคและความยากลำบากที่เกิดขึ้นในการจัดตั้งป่าชุมชน แต่ด้วยความมุ่งมั่น ผู้นำชุมชนก็เพียรพยายามอย่างไม่ย่อท้อที่จะสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้าน จนในที่สุดก็ได้รับความร่วมมือ นำไปสู่การจัดตั้งป่าชุมชนได้สำเร็จ ซึ่งผู้นำชุมชนใช้คุณลักษณะด้านมงคลชีวิตเหล่านี้ในการสร้างความเชื่อมั่น ก้าวข้ามผ่านอุปสรรค สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้ชาวบ้านเกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริง นำไปสู่การเปิดใจยอมรับ และเปลี่ยนเปลงความเชื่อ ทัศนคติ ไปจนถึงพฤติกรรม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชน

3. บุคลิกของผู้นำชุมชนด้านปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการสื่อสาร มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรม โดย เดวิด เค. เบอร์โล (David K.Berlo) (มาลี เดชบุญพล, 2554 อ้างถึงในมนตรี สังขนาด, 2563) ผู้พัฒนาทฤษฎี S M C R ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญต่อขีดความสามารถของผู้ส่งสารที่จะทำการสื่อสารความหมายนั้นได้ผลสำเร็จ 4 ประการ ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร (Communication skills) ทัศนคติ (Attitudes) ระดับความรู้ (Knowledge levels) และระบบสังคมและวัฒนธรรม (Socio-culture systems) ซึ่งผู้นำชุมชน บ้านเขามะปริง ใช้ปัจจัยการสื่อสารทั้ง 4 ประการ ที่ส่งผลในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชน ดังนี้ (1) ทักษะในการสื่อสาร คือ มีความสามารถในการสื่อสารอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย และสร้างความเชื่อมั่นให้ชาวบ้าน โดยการรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน แก้ไขข้อสงสัย และใช้ทักษะการเจรจาต่อรองเพื่อให้ชาวบ้านเห็นด้วยกับการจัดตั้งป่าชุมชน (2) ทัศนคติ คือ มีความคิดเห็นเชิงบวกต่อชาวบ้าน แม้ว่าชาวบ้านจะเคยกระทำผิดระเบียบการถือครองพื้นที่ป่าก็ตาม โดยมุ่งเน้นที่จะให้โอกาสชาวบ้านในการแก้ไขและมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน (3) ระดับความรู้ คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชนอย่างถ่องแท้ และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวบ้านได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ทำให้ชาวบ้านเกิดความมั่นใจในการตัดสินใจ (4) ระบบสังคมและวัฒนธรรม คือ มีความเข้าใจ และเคารพในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน โดยคำนึงถึงความรู้สึกและความต้องการของชาวบ้านในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ประการนี้ทำงานร่วมกัน ส่งผลให้ผู้นำชุมชนสามารถโน้มน้าวให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชน และปฏิบัติตามระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกันได้สำเร็จ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สรุปได้ว่า ผู้นำชุมชนใช้การสื่อสาร 3 ระดับ ในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง ประกอบด้วย การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่ม และการสื่อสารชุมชน

1. การสื่อสารระหว่างบุคคล มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรม โดย มิลเลอร์ (Miller, 1997 อ้างถึงใน ณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามรี, 2566) อธิบายไว้ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการสื่อสารระหว่างคน 2 คน ที่อยู่ใกล้ชิดกัน มีปฏิกิริยาตอบกลับได้ในทันที และสื่อสารผ่านประสาทสัมผัสได้หลายช่องทาง ทั้งการได้ยิน การเห็น การสัมผัส เป็นต้น และเคท และลาซาเฟล (Katz & Lazarfeld, 1955 อ้างถึงใน ธนพิสิฐ จรัสแสงจิระโชติ และพรพิมล สงกระสันต์, 2564) อธิบายไว้ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล มีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด กล่าวได้ว่า เป็นการสื่อสารที่ผู้นำชุมชนใช้กับชาวบ้านที่ครอบครองพื้นที่ป่าโดยปรปักษ์ เพื่อการสื่อสารแบบใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในระหว่างการสื่อสาร ซึ่งจะทำให้ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารได้อย่างแม่นยำ และตรงประเด็น ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ไปจนถึงทัศนคติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชน

2. การสื่อสารกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรม โดย ณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามรี (2566) อธิบายไว้ว่า คือ ระบบของคนตั้งแต่ 3 ขึ้นไป ที่มุ่งบรรลุวัตถุประสงค์ และมีอิทธิพลหรือได้รับอิทธิพลระหว่างกันในกลุ่ม กล่าวได้ว่า การสื่อสารกลุ่มหรือการรวมกลุ่มของชาวบ้าน เพื่อสื่อสารในเรื่องที่เกี่ยวกับการขอคืนพื้นที่ป่าที่ถูกครอบครองโดยปรปักษ์ และการจัดตั้งป่าชุมชน เมื่อกลุ่มได้รับการถ่ายทอดข้อมูลจากผู้นำชุมชน นำไปสู่การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม อันนำไปสู่การตัดสินใจของกลุ่ม และเมื่อมีผู้ไม่เห็นด้วยจะเกิดแรงกดดันกลุ่มเป็นตัวกระตุ้นให้ต้องเห็นพ้องต้องกันคล้อยตามกับกลุ่ม นำไปสู่พฤติกรรมการให้ความร่วมมือในการจัดตั้งป่าชุมชนแบบไม่เต็มใจ และมีเงื่อนไขในการให้ความร่วมมือ ซึ่งอาจต้องใช้การสื่อสารระดับอื่นร่วมด้วย

3. การสื่อสารชุมชน มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรม โดย กาญจนา แก้วเทพ (2544 อ้างถึงใน ณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามรี, 2566) อธิบายแนวคิดการสื่อสารชุมชนไว้ว่า เป็นการให้ความสำคัญกับกระบวนการสื่อสารของชุมชนหนึ่ง ๆ ซึ่งความเป็นชุมชนจะต้องมีเป้าหมายร่วมกันในทางหนึ่งทางใด อันนำไปสู่การกระทำปฏิบัติการสื่อสารร่วมกัน จนเกิดความสัมพันธ์เป็นชุมชนต่อเนื่อง ที่สำคัญสมาชิกของชุมชนนั้น ๆ ต้องมีความรู้สึกติดถิ่นร่วมกัน อันเกิดจากการกระทำกิจกรรมในด้านต่าง ๆ รวมกัน แต่การประชุมจะมีแรงกดดันจากสิ่งแวดล้อมโดยรอบมากกว่าการรวมกลุ่ม กระตุ้นให้เกิดการยอมรับคล้อยตามไปกับการตัดสินใจของชุมชน นำไปสู่การให้ความร่วมมือในการจัดตั้งป่าชุมชนแบบไม่เต็มใจ แต่กลัวไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชน โดยมีข้อวิตกกังวลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนหลังจากจัดตั้งป่าชุมชนสำเร็จแล้ว ผู้นำชุมชนเลือกใช้การประชุมของชุมชนในการจัดทำ

ระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกัน เน้นการรับฟัง การแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของชาวบ้าน ให้เกิดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านทุกคน เป็นระเบียบฯ ที่ชุมชนยอมรับ ครอบคลุมไปถึงการใช้ประโยชน์หลังจากจัดตั้งเป็นป่าชุมชน เพื่อเป็นหลักประกันสร้างความเชื่อมั่นแก่ชาวบ้านในการให้ความร่วมมือจัดตั้งป่าชุมชน ก่อเกิดเป็นความพึงพอใจและรู้สึกเห็นด้วยกับการจัดตั้งป่าชุมชนนำไปสู่การได้รับความร่วมมือในการจัดตั้งป่าชุมชนในที่สุด

ผู้นำชุมชนใช้การสื่อสาร 3 ระดับ ประกอบด้วย การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่ม และการสื่อสารชุมชน เพื่อโน้มน้าวให้ชาวบ้านเกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนบ้านเขามะปริง โดยการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ (Message) แก่ชาวบ้าน 3 ชุด คือ ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ป่า ข้อมูลเกี่ยวกับป่าชุมชนและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเมื่อจัดตั้งเป็นป่าชุมชน และข้อมูลระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกัน ผ่านช่องทาง (Channel) หรือกิจกรรมการเยี่ยมบ้าน การรวมกลุ่ม และการประชุม เพื่อเปลี่ยนความเชื่อดั่งเดิมของชาวบ้าน อันจะก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการจัดตั้งป่าชุมชน สู่การเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนในที่สุด โดยความสำเร็จของกระบวนการสื่อสารทั้ง 3 ระดับ ยังประกอบด้วยปัจจัยความถี่ในการรับข้อมูลความรู้เดิมซ้ำ ๆ หลายครั้ง มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ไปจนถึงทัศนคติ และพฤติกรรมปัจจัยการใช้การสื่อสารแบบอื่นร่วมด้วยมีผลต่อความสำเร็จมากกว่าการใช้การสื่อสารแบบเดียว เห็นได้ว่าการสื่อสารแบบเดียวไม่สามารถเปลี่ยนความเชื่อ ทัศนคติ ไปจนถึงพฤติกรรมทั้งหมดของชาวบ้านได้ และปัจจัยด้านเวลาที่ชาวบ้านแต่ละคนใช้ในการเปิดรับข้อมูลความรู้ จนเปลี่ยนแปลงความเชื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรม ใช้ระยะเวลามากหรือน้อยไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับตัวชาวบ้านแต่ละคน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปประยุกต์ใช้

1.1 นำรูปแบบกลยุทธ์การจัดการการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชน ที่ได้ไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ ที่พบปัญหาเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 นำรูปแบบกลยุทธ์การจัดการการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการโน้มน้าวชาวบ้านให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชน ไปปรับใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ ที่ต้องการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจให้เกิดความร่วมมือฯ นอกเหนือจากการใช้เพื่อการจัดตั้งป่าชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษามุ่งเน้นตัวผู้นำชุมชน คือ วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้ส่งสารที่ส่งผลการต่อการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมในกระบวนการรับรู้และการเปลี่ยนแปลงของผู้รับสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนทั้งการวิเคราะห์ตัวผู้ส่งสาร และผู้รับสาร

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ในพื้นที่เดียว เพื่อให้เกิดความแม่นยำของข้อมูลที่ได้ ควรศึกษาในพื้นที่อื่น ที่มีบริบทคล้ายกันเพิ่มเติม

บรรณานุกรม

กรมป่าไม้. (2561). *คู่มือประชาชน ส่งความรู้เสริมความเข้าใจป่าชุมชน*. สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้.

กาญจนา ชัยจิตวนิช. (2549). *การวิเคราะห์แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้รับสารในรายกายโทรศัพท์สำหรับนักศึกษาช่อง แคมปัส แชนแนล สถานี เอเอสทีวี 5 บริษัท ไทยเดย์ ด็อทคอม จำกัด*. รายงานโครงการหลักสูตรวารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารสื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กาญจนา แก้วเทพ. (2551). *การจัดการการสื่อสารชุมชน*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

ณัฏฐ์ชุดา วิจิตรจามรี. (2566). *ทฤษฎีการสื่อสาร*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธนพิสิฐ จรัสแสงจิระโชติ และพรพิมล สงกระสันต์. (2564). *กระบวนการสื่อสาร กลยุทธ์การสื่อสาร และประสิทธิผลของการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว จังหวัดจันทบุรี* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

พนมไพร ไชยยงค์. (2560, 30 มกราคม). *ลักษณะสำคัญของหลักธรรม*. http://www.ipesp.ac.th.

พระมหาสมชาย ฐานวุฑฺโฒ. (2547). *มงคลชีวิตฉบับ "ทางก้าวหน้า"*. ชมรมพุทธศาสตร์สากลในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์.

พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562. (2562, 24 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 71 ก. หน้า 72-74.

มนตรี สังขนาด. (2563). *การจัดการการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. https://etheses.rbru.ac.th

ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2524*. อักษรเจริญทัศน์.

_____. (2546). *พจนานกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรงเทพฯ : สิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

เสาวลักษณ์ คำลาพิศ. (2563). *แนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้กระบวนการบริหารแบบ POLC* [การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่]. http://cmruir.cmru.ac.th

Bartol, K. M. & Martin, D. C. (1991). *Management*. New York : McGraw - Hill.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพทางสถิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในบริบทชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด

Analytical Thinking Skills of Students in topic of Analysis and Presentation of Statistical Qualitative Data of Grade 12 in Open Approach Classroom Context

พัชริดา ชื่นจิต[1] สุวรรณี เปลี่ยนรัมย์[2] และเสาวรส ยิ่งวรรณะ[3]

Phatcharida Chuenjit[1] Suwarnnee Planram[2] and Saowaros Yingwanna[3]

[1]นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2]อาจารย์สาขาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

[3]อาจารย์สาขาวิชาการประเมินผลและวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Master of Education Program in Teaching Science and Mathematics Faculty of Education Thaksin University

E-mail: pampim333@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในบริบทชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/15 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา จำนวน 33 คน จากการสังเกตชั้นเรียนของกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนมีลักษณะยังขาดความรอบคอบในการทำโจทย์ปัญหา รวมถึงยังขาดความเข้าใจ ขาดความตีความหมาย ขาดการวิเคราะห์โจทย์ปัญหา และไม่สามารถบอกเหตุผลได้ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน ใบกิจกรรม เครื่องบันทึกวิดิทัศน์ บันทึกเสียง และบันทึกภาพ วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิด Marzano, 2001 ได้แก่ 1) การสังเกตและการจำแนก 2) การจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่ 3) การวิเคราะห์เหตุผลหรือสรุป 4) การนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้ และ 5) การทำนายหรือการคาดการณ์ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์โปรโตคอลและการบรรยายเชิงวิเคราะห์จากใบกิจกรรมและบทสนทนา และนำเสนอข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในบริบทชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด พบทั้ง 5 ทักษะ ดังนี้ ในขั้นที่ 2 ถึง 4 นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสังเกตและการจำแนก ทักษะการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่ ทักษะการวิเคราะห์เหตุผลหรือสรุป ทักษะการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้ และทักษะการทำนายหรือการคาดการณ์ และนักเรียนส่วนใหญ่เกิดในขั้นที่ 2

คำสำคัญ: ทักษะการคิดวิเคราะห์, วิธีการแบบเปิด

Abstract

This research aims to study students' analytical thinking skills in a classroom context where open-ended learning methods are employed. The target group consists of 33 students from Grade

12/15 at a large special school in Songkhla province. Observations of the target group's classroom revealed that the students lack carefulness in solving problems, as well as understanding, interpretation, problem analysis, and the ability to provide reasoning. The tools used for data collection include five lesson plans, activity sheets, video recorders, audio recorders, and photographs. Data were analyzed using Marzano's (2001) conceptual framework, which includes: 1) Observing and classifying 2) Grouping or categorizing 3) Reasoning or summarizing 4) Applying or utilizing knowledge and 5) Predicting or forecasting. The data were analyzed through protocol analysis and analytical descriptions from activity sheets and conversations. The findings are presented using descriptive analysis.

The results of the research revealed that the students demonstrated all five analytical thinking skills within the context of an open-approach classroom. These skills include observation and classification, grouping or categorization, reasoning or summarization, application or adaptation, and prediction or forecasting. The skills primarily emerged during stages 2 to 4 of the learning process, with the majority of students showcasing their skills predominantly at stage 2.

Keywords: Analytical thinking Skills, Open Approach

ที่มาและความสำคัญ

การคิดวิเคราะห์เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้บุคคลที่มีการคิดแบบวิเคราะห์จะเหนือกว่าบุคคลที่มีการคิดแบบอื่น ทั้งในด้านระดับการพัฒนาการและการใช้สติปัญญา ความคิดวิเคราะห์ เป็นความคิดในเชิงลึก ต้องใช้ความสามารถในการสังเกต การตีความ การสืบค้น การหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างมีตรรกะที่ดี เพื่อค้นหาความเป็นมาเป็นไปของเรื่องนั้นว่ามีความเป็นมาอย่างไร อะไรหรือใครเป็นสาเหตุให้เกิดสิ่งนั้น เมื่อเกิดสิ่งนี้ขึ้นแล้วจะเป็นเช่นไรต่อไป จึงจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถของสมองในการคาดเดาเชิงวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง มิเช่นนั้นอาจตีความหาเหตุผล หรือประเมินสิ่งต่าง ๆ อย่างผิดพลาดได้ (สุมาลี หมวดไธสง, 2554; อ้างอิงจาก เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546) การคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยความสามารถ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสังเกตและการจำแนก,ด้านการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่,ด้านการวิเคราะห์เหตุผลหรือสรุป,ด้านการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้และด้านการทำนายหรือการคาดการณ์ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553; อ้างอิงจาก Marzano, 2001)

จากการรายงานการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล หรือ PISA ซึ่งได้เปิดเผยคะแนนทดสอบ PISA ประจำปี 2022 สำหรับนักเรียนไทยทักษะด้านคณิตศาสตร์อยู่ในอันดับที่ 58 จาก 81 ประเทศ คะแนนของนักเรียนไทยได้ 394 คะแนน ซึ่งคะแนนเฉลี่ยมาตรฐานด้านคณิตศาสตร์ OECD อยู่ที่ 472 คะแนน แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยทักษะด้านคณิตศาสตร์มีคะแนนต่ำกว่ามาตรฐาน และเมื่อเทียบคะแนน PISA ตั้งแต่ปี 2000 ถึงปี 2022 ของนักเรียนไทย ได้แก่ 432, 417, 417, 419, 427, 415, 419 และ 394 ตามลำดับ พบว่านักเรียนไทยถูก

จัดอยู่ในสมรรถนะระดับที่ 1 จาก 6 ระดับ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยไม่สามารถตีความและรู้สถานการณ์ในบริบทที่ไม่ซับซ้อน ไม่สามารถคิดวิเคราะห์การทำงานของตน ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ นำมาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ และไม่สามารถใช้เหตุผล ใช้ความคิดระดับสูงในเชิงคณิตศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

จากการสังเกตชั้นเรียนการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยพบว่าห้องเรียนคณิตศาสตร์ ส่วนใหญ่ยังมีการจัดการเรียนที่เน้นเนื้อหาเชิงปริมาณ เน้นที่เนื้อหามากกว่าทักษะกระบวนการ กิจกรรมในชั้นเรียนส่วนใหญ่จะมีครูเป็นผู้บอกความรู้ ตัวอย่าง กฎ สูตร อธิบาย ยกตัวอย่างประกอบ และแสดงวิธีการดำเนินการให้นักเรียนได้ดู ซึ่งการใช้ปัญหาในแบบฝึกหัดที่นักเรียนคุ้นเคยหลายปัญหาอาจจะจำเป็นในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ และเมื่อพิจารณาด้านนักเรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้และพร้อมที่จะเรียนรู้เนื้อหาต่อไป นักเรียนมีความกล้าแสดงความคิดเห็น แต่ยังขาดทักษะกระบวนการคิด ซึ่งสังเกตได้จากการทำแบบฝึกหัดนักเรียนไม่วิเคราะห์ก่อนว่าโจทย์ถามอะไร ควรทำอย่างไร รวมถึงไม่รอบคอบ นักเรียนบางคนขาดความพยายามในการคิด ด่วนตัดสินใจสรุปโดยไม่ไตร่ตรองให้รอบคอบ ไม่สามารถคาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ได้ ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์และเชื่อมโยงข้อมูลที่มีอยู่ คุณสมบัติเหล่านี้ล้วนแสดงถึงการขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ปัจจุบันมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดดังกล่าวมากมาย แต่ที่เห็นได้ชัดที่ช่วยส่งเสริมนั่นคือการเรียนรู้และแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาจริงหรือสิ่งของวัสดุที่นักเรียนพบเจอในชีวิตประจำวัน

การเรียนรู้วิธีการแบบเปิด เป็นวิธีการสอนหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พบกับปัญหาหรือสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทำความเข้าใจกับปัญหาเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ จากการแก้ปัญหาที่หลากหลาย คำตอบที่ได้อาจไม่ใช่คำตอบเดียว เพราะวิธีการแบบเปิดเป็นการสอนที่ครูไม่ได้จำกัดวิธีการคิดของผู้เรียน แต่ครูจะทำความเข้าใจกับแนวคิดหรือเหตุผลในการได้มาของคำตอบ เป็นวิธีการสอนที่นักเรียนต้องหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวผู้เรียน และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Becker, J. P., & Shimada, S., 1997)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ตามแนวคิดของไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ดังนี้ 1) การนำเสนอปัญหาปลายเปิด 2) การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน 3) การอภิปรายทั้งชั้นและการเปรียบเทียบ และ 4) การสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนในชั้นเรียนที่เกิดขึ้น ซึ่งจุดเด่นของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ประการหนึ่งที่ใช้วิธีการแบบเปิด คือ สามารถดึงเอากระบวนการทางคณิตศาสตร์ออกมาจากตัวนักเรียนได้มาก และสามารถนำนักเรียนไปสู่การค้นพบสูตร กฎ และหลักการทางคณิตศาสตร์ด้วยตนเอง อันเป็นการช่วยขยายความ “ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง” ของนักเรียนที่เป็นรูปธรรมที่สุด

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด เป็นการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พบกับปัญหาหรือสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจกับปัญหาเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ จากการแก้ปัญหาที่หลากหลาย คำตอบที่ได้อาจไม่ใช่คำตอบเดียว จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบจากง่ายไปยาก สามารถเข้าใจและอธิบายภาพรวมและที่ไปที่มาของโจทย์ที่มีความ

ซับซ้อนได้ สามารถให้เหตุผลและเชื่อมโยงได้ สามารถแก้ปัญหาได้ในที่สุด จนนำไปสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนให้เรียนรู้อย่างมีความหมายต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพทางสถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในบริบทชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด

นิยามศัพท์

ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกในระหว่างการจัดการเรียนรู้ เป็นความสามารถในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบออกเป็นส่วนย่อย แล้วใช้เกณฑ์จัดข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่เพื่อให้เข้าใจและเห็นความสัมพันธ์โดยการให้เหตุผลที่ถูกต้องจากพื้นฐานความรู้หรือหลักการ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร ระบุได้ว่าสิ่งใดเป็นเหตุสิ่งใดเป็นผลนำไปสู่ข้อสรุปหรือการตัดสินใจที่ถูกต้องเพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ การคาดการณ์ทำนายคำตอบล่วงหน้านำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือเกิดเป็นความรู้ใหม่ องค์ประกอบของการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิด Marzano, 2001 ได้แก่ 1) การสังเกตและการจำแนกพฤติกรรมที่สามารถระบุความเหมือนและความแตกต่างในสิ่งที่ได้เรียนรู้ได้ 2) การจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่พฤติกรรมที่สามารถจำแนก จัดเรียง และจัดกลุ่มวัตถุที่มีลักษณะเหมือนกัน โดยพิจารณาจากความคล้ายคลึงในลักษณะหรือคุณภาพ 3) การวิเคราะห์เหตุผลหรือสรุป พฤติกรรมที่สามารถแยกแยะหรือใช้เหตุผลตามข้อมูล โดยมีการโต้แย้ง ถกเถียงกันโดยใช้เหตุผล 4) การนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้ พฤติกรรมที่สามารถใช้ความรู้เก่าเพื่อสรุปหลักการใหม่ นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ และ 5) การทำนายหรือการคาดการณ์ พฤติกรรมที่สามารถใช้ความรู้หรือหลักการที่มีอยู่เพื่อประมาณหรือคาดการณ์วิธีแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทำความเข้าใจสถานการณ์

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบเปิด (Open approach) หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมให้มีลักษณะที่เป็นปัญหาแบบเปิดกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้จากกลุ่มทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนมีการอภิปรายขยายผลและสรุปองค์ความรู้ร่วมกัน

แนวคิดและทฤษฎี

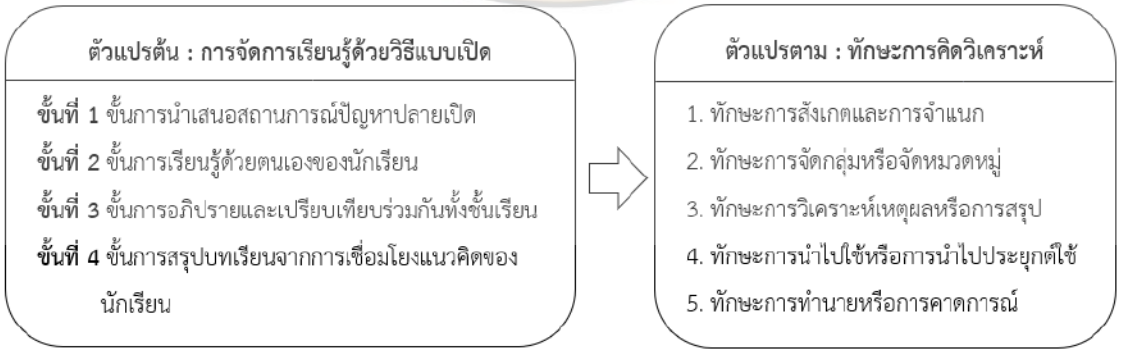
ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบออกเป็นส่วนย่อย แล้วใช้เกณฑ์จัดข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่เพื่อให้เข้าใจและเห็นความสัมพันธ์โดยสามารถให้รายละเอียดด้วยการให้เหตุผลที่ถูกต้องจากพื้นฐานความรู้หรือหลักการ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร ระบุได้ว่าสิ่งใดเป็นเหตุสิ่งใดเป็นผลนำไปสู่ข้อสรุปหรือการตัดสินใจที่ถูกต้องเพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ การคาดการณ์ทำนายคำตอบล่วงหน้านำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือเกิดเป็นความรู้ใหม่ซึ่งประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ด้านการสังเกตและการจำแนก เป็นความสามารถในการสังเกตและจำแนกรายละเอียดของสิ่งของ หรือเหตุการณ์ออกเป็นแต่ละส่วนที่เข้าใจง่ายอย่างมีหลักเกณฑ์สามารถเปรียบเทียบ ระบุความเหมือน ความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ได้ 2) ด้านการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่ เป็นความสามารถในการประมวลความรู้เพื่อการจัดกลุ่ม จัดลำดับ และจัดประเภทของสิ่งต่างๆ สามารถหาคุณลักษณะหรือสิ่งของที่เหมือนกันหรือคล้ายกันออกเป็นกลุ่มได้ 3) ด้านการวิเคราะห์เหตุผลหรือสรุป เป็นการวิเคราะห์ที่เกิดขึ้นโดยใช้เหตุผลตามข้อมูลในการอธิบายความสัมพันธ์และความไม่สัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้ควรให้มีการโต้แย้ง ถกเถียงกันโดยใช้เหตุผล 4) ด้านการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้ ความสามารถในการนำความรู้ที่มีอยู่เดิมไปสรุปเป็นหลักการใหม่ นำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ หรือนำไปใช้ในกิจกรรมได้ 5) ด้านการทำนายหรือการคาดการณ์ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้หรือหลักการที่มีไปใช้เพื่อประมาณและทำนายสถานการณ์ สามารถเข้าใจเหตุการณ์ในการระบุรายละเอียดในเหตุการณ์และปรับเปลี่ยนวิธีการให้เหมาะสมกับสิ่งที่อาจเกิดขึ้นต่อไปได้ (ซายารอ สือนิ, 2554)

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบเปิด (Open approach) หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมให้มีลักษณะที่เป็นปัญหาแบบเปิดกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้จากกลุ่มทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนมีการอภิปรายขยายผลและสรุปองค์ความรู้ร่วมกัน โดยมีขั้นตอน 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 การนำเสนอปัญหา เป็นขั้นที่ครูนำเสนอสถานการณ์หรือตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนค้นหาคำตอบแล้วแก้ปัญหา โดยสถานการณ์หรือคำถามดังกล่าวนักเรียนต้องเข้าใจง่ายไม่ยากจนเกินไป ขั้นตอนที่ 2 การเรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นขั้นที่นักเรียนหาแนวทางในการได้มาซึ่งคำตอบ ทั้งจากการทำใบงานหรือกิจกรรมกลุ่ม โดยครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ขั้นตอนที่ 3 อภิปรายขยายผล เป็นขั้นที่ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย โดยนำเสนอแนวคิดของตนเองและเปรียบเทียบแนวคิดของคนอื่น ๆ ตลอดจนสรุปเป็นองค์ความรู้ร่วมกัน และขั้นตอนที่ 4 สรุปและเชื่อมโยงแนวคิด เป็นขั้นที่สรุปแนวคิดของนักเรียนโดยครูเชื่อมโยงแนวคิดทั้งหมด (ตติมา ทิพย์จินดาชัยกุล, 2556)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในบริบทชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด มีกรอบการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบการวิจัย

วิธีการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/15 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา จำนวน 33 คน ซึ่งเป็นนักเรียนโครงการห้องเรียนส่งเสริมความเป็นเลิศด้านภาษาอังกฤษ English Gifted Learners (EGL) นักเรียนมีลักษณะยังไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น จะมีแค่บางคน บางกลุ่มที่กล้าจะแสดงความคิดเห็น กล้าตอบคำถาม และยังขาดความรอบคอบในการทำโจทย์ปัญหา รวมถึงยังขาดความเข้าใจ ขาดความตีความหมาย ขาดการวิเคราะห์โจทย์ปัญหา และไม่สามารถบอกเหตุผลได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ไปด้วย มี 4 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย ขั้นการนำเสนอสถานการณ์ ขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ขั้นการอภิปรายและเปรียบเทียบร่วมกันและขั้นการสรุปบทเรียนจากการเชื่อมโยงแนวคิด แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน โดยใช้เวลาทั้งหมด 5 คาบ คาบละ 50 นาที ดังนี้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ตารางความถี่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง แผนภูมิรูปภาพ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง แผนภูมิรูปวงกลมและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง แผนภูมิแท่ง

1.2) ใบกิจกรรม ผู้วิจัยสร้างใบกิจกรรมขึ้นจากการจัดแผนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ไว้ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลที่เป็นแนวคิดของนักเรียนที่เกิดพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

1.3) เครื่องบันทึกวิดิทัศน์ ใช้สำหรับบันทึกเสียง บันทึกบรรยากาศและบริบทในชั้นเรียนของนักเรียนระหว่างทำกิจกรรมตามการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด และผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกแต่ละครั้งไปถอดบริบท แนวคิดและพฤติกรรมของนักเรียนออกมาในรูปของข้อความ

1.4) เครื่องบันทึกเสียง ใช้สำหรับบันทึกเสียงของนักเรียนในระหว่างทำกิจกรรม ซึ่งระหว่างที่นักเรียนร่วมกันทำใบกิจกรรม นักเรียนจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม และผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกแต่ละครั้งไปถอดคำพูด แนวคิดและพฤติกรรมของนักเรียนออกมาในรูปของข้อความ

1.5) เครื่องบันทึกภาพ ใช้สำหรับบันทึกภาพของนักเรียนในระหว่างทำกิจกรรม ซึ่งระหว่างที่นักเรียนร่วมกันทำใบกิจกรรมระหว่างทำกิจกรรมตามการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด และผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกแต่ละครั้งไปวิเคราะห์แนวคิดและพฤติกรรมของนักเรียนออกมาในรูปของข้อความ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1) ใบกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากใบกิจกรรมทั้ง 5 ใบกิจกรรมว่านักเรียนมีการเลือกใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมาวิเคราะห์ข้อมูล

2.2) เครื่องบันทึกวิดิทัศน์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกแต่ละครั้งไปถอดบริบท แนวคิดและพฤติกรรมของนักเรียนออกมาในรูปของข้อความ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์การทักษะการคิดวิเคราะห์

2.3) เครื่องบันทึกภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานของนักเรียน ภาพในระหว่างดำเนินกิจกรรม

2.4) เครื่องบันทึกเสียง ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลจากบนสนทนาในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งการแลกเปลี่ยนแนวคิด การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือวิจัย ได้แก่ สิ่งที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ ผลงานนักเรียนจากการทำกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ที่ปรากฏตามสภาพจริง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด โดยเน้นให้ผู้เรียนฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเองและออกมาเสนอแนวคิดของตนเอง

2) นำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด มาใช้ทำการสอน โดยในระหว่างการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยทำการบันทึกวิดิทัศน์ ภาพและเสียงของครูและนักเรียนที่ดำเนินไปในขณะที่มีส่วนร่วมในชั้นเรียนคณิตศาสตร์

3) เก็บรวบรวมผลงานของนักเรียนที่ได้จากการทำกิจกรรม โดยผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในการแก้ปัญหา

4) ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลสังเกตบันทึกพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงทักษะการคิดวิเคราะห์นักเรียนระหว่างที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เครื่องบันทึกวิดิทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง ใบกิจกรรมของนักเรียน

5) ผู้วิจัย ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมกันสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ นำข้อค้นพบไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

6) หลังจากจัดการเรียนรู้ตามแผนแล้ว นำข้อมูลที่ได้ของนักเรียนไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์โปรโตคอลและการวิเคราะห์เชิงบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด โดยใช้ข้อมูลจากใบกิจกรรม ภาพผลงานของนักเรียนและบทสนทนาของนักเรียนและครูในระหว่างการจัดการเรียนรู้ ตามกรอบแนวคิดวิธีการแบบเปิดของ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2549) และกรอบแนวคิดทักษะการคิดวิเคราะห์ของ Marzano, 2001

ผู้วิจัยได้ระบุการศึกษาทักษะการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยครั้งนี้ในด้านพฤติกรรมตามอนุกรมวิธานของ Marzano ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์ประเมินพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

องค์ประกอบ	คำอธิบาย/นิยาม	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ทักษะการสังเกตและจำแนก	ความสามารถในการสังเกตและจำแนกรายละเอียดของสิ่งของ หรือเหตุการณ์ออกเป็นแต่ละส่วน สามารถเปรียบเทียบ ระบุตัวอย่างหลักฐานลักษณะ ความเหมือน ความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ได้	พฤติกรรมด้านการสังเกตและจำแนก พฤติกรรมของนักเรียนสามารถระบุความเหมือนและความแตกต่างในสิ่งที่ได้เรียนรู้ได้
2. ทักษะการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่	ความสามารถในการประมวลความรู้เพื่อการจัดกลุ่ม จัดลำดับ และจัดประเภทของสิ่งต่าง ๆ สามารถหาคุณลักษณะหรือสิ่งของที่เหมือนกันหรือคล้ายกันออกเป็นกลุ่มได้อย่าง	พฤติกรรมด้านการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่ พฤติกรรมของนักเรียนสามารถจำแนก จัดเรียง และจัดกลุ่มวัตถุที่มีลักษณะเหมือนกัน โดยพิจารณาจากความคล้ายคลึงในลักษณะหรือคุณภาพ
3. ทักษะการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป	การวิเคราะห์ที่เกิดขึ้นโดยใช้เหตุผลตามข้อมูลในการอธิบายความสัมพันธ์และไม่สัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ความสามารถนี้จะเกิดขึ้นได้ควรให้มีการโต้แย้ง ถกเถียงกันโดยใช้เหตุผล	พฤติกรรมด้านการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป พฤติกรรมของนักเรียนสามารถแยกแยะหรือใช้เหตุผลตามข้อมูล โดยมีการโต้แย้งถกเถียงกันโดยใช้เหตุผล
4. ทักษะการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้	ความสามารถในการนำความรู้ที่มีอยู่เดิมไปสรุปเป็นหลักการใหม่ นำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ หรือสามารถนำความรู้ไปใช้ในกิจกรรมชีวิตประจำวันได้	พฤติกรรมด้านการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้ พฤติกรรมของนักเรียนสามารถใช้ความรู้เก่าเพื่อสรุปหลักการใหม่ นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่
5. ทักษะการทำนายหรือการคาดการณ์	ความสามารถในการนำความรู้หรือหลักการที่มีไปใช้เพื่อประมาณและทำนายสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ สามารถเข้าใจเหตุการณ์ในการระบุรายละเอียดในเหตุการณ์	พฤติกรรมด้านการทำนายหรือการคาดการณ์ พฤติกรรมของนักเรียนสามารถใช้ความรู้หรือหลักการที่มีอยู่เพื่อประมาณหรือคาดการณ์วิธีแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทำความเข้าใจสถานการณ์ ระบุรายละเอียดของสถานการณ์

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพทางสถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในบริบทชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด จากการวิเคราะห์ข้อมูลการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ 5 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ในบริบทชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด

แผนการจัดการเรียนรู้	ทักษะการคิดวิเคราะห์	การเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด			
		ขั้นที่ 1 การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด	ขั้นที่ 2 การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน	ขั้นที่ 3 การอภิปรายและเปรียบเทียบร่วมกันทั้งชั้นเรียน	ขั้นที่ 4 การสรุปบทเรียนจากการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียน
1	ทักษะการสังเกตและการจำแนก			✓	
	ทักษะการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่		✓		
	ทักษะการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป			✓	
	ทักษะการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้				✓
	ทักษะการทำนายหรือการคาดการณ์		✓		
2	ทักษะการสังเกตและการจำแนก			✓	
	ทักษะการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่		✓		
	ทักษะการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป				✓
	ทักษะการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้		✓		
	ทักษะการทำนายหรือการคาดการณ์		✓		
3	ทักษะการสังเกตและการจำแนก			✓	
	ทักษะการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่		✓		
	ทักษะการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป				✓
	ทักษะการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้		✓		
	ทักษะการทำนายหรือการคาดการณ์		✓		
4	ทักษะการสังเกตและการจำแนก			✓	
	ทักษะการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่		✓		
	ทักษะการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป		✓		
	ทักษะการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้		✓		
	ทักษะการทำนายหรือการคาดการณ์		✓		
5	ทักษะการสังเกตและการจำแนก			✓	
	ทักษะการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่		✓		
	ทักษะการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป		✓		
	ทักษะการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้		✓		
	ทักษะการทำนายหรือการคาดการณ์				✓

จากตารางที่ 2 ผู้วิจัยยกตัวอย่างแนวคิดของนักเรียนที่เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน ในบริบทชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด

แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน พบว่านักเรียนไม่เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ในขั้นนี้ เพราะในขั้นการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด เป็นสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่ใกล้ตัวกับนักเรียน เป็นการยกสถานการณ์เพื่อเป็นตัวกระตุ้นเพื่อเชื่อมโยงไปยังในขั้นต่อไป

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำเสนอ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยตารางความถี่
ผู้วิจัยได้นำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแผนภูมิรูปภาพ
ผู้วิจัยได้นำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแผนภูมิวงกลม
ผู้วิจัยได้นำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแผนภูมิแท่ง
ผู้วิจัยได้นำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

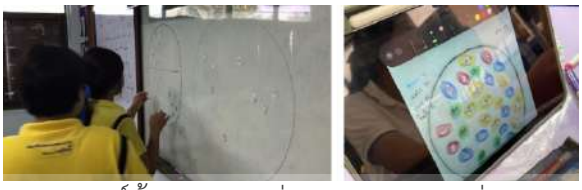
ขั้นที่ 2 ขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน

1) ด้านการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน พบว่านักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ในขั้นนี้ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างแนวคิดของนักเรียน ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ในคำสั่งที่ 1 “ทางร้านอยากให้ลูกค้ารีวิวสินค้าจากกล่องสุ่มที่ได้รับ โดยให้ลูกค้าออกแบบการนำเสนอข้อมูลสินค้า โดยการสร้างตาราง” เมื่อนักเรียนได้เปิดกล่องสุ่มดูสินค้าในกล่อง ทำให้นักเรียนเกิดการจัดกลุ่มประเภทของสินค้าทั้งหมดภายในกล่อง เนื่องจากข้อมูลสินค้าภายในกล่องมีหลายชนิดและแต่ละชนิดมีหลายชิ้น ทำให้นักเรียนเกิดการจัดกลุ่มจัดประเภท ดังภาพที่ 7

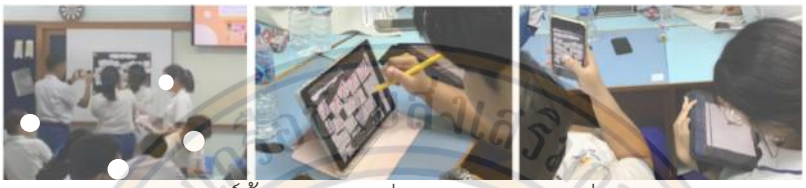
ภาพที่ 7 ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ในคำสั่งที่ 1 “ให้นักเรียนออกแบบจัดการวางตำแหน่งชนิดของกีฬาให้อยู่เป็นประเภทกีฬาเดียวกัน” ดังภาพที่ 8 จะเห็นได้ว่านักเรียนเกิดการจัดกลุ่มจัดประเภทของข้อมูล

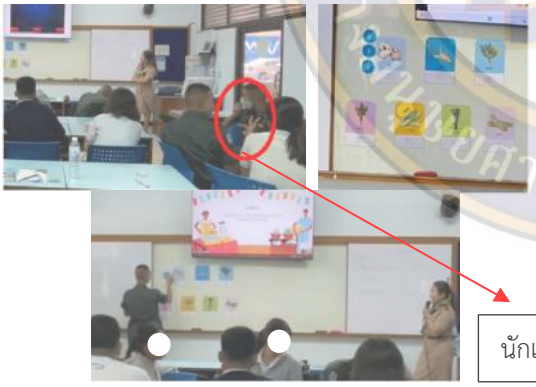
ภาพที่ 8 ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 พบว่านักเรียนเกิดการจัดกลุ่มจัดประเภทของข้อมูลที่ครูเตรียมสื่อชุดข้อมูลไว้ให้ ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

2) ด้านการทำนายหรือการคาดการณ์ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 - 4 พบว่านักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ในขั้นนี้ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างแนวคิดของนักเรียน ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ในคำสั่งที่ 1 “นักเรียนคาดว่าแม่สั่งให้เด็กชายอาดาวซื้อผักอะไรมากที่สุด” เมื่อนักเรียนดูคลิปรอบแรกแล้ว นักเรียนสามารถคาดการณ์ตามความรู้สึกหรือจากการวางแผนนับของนักเรียนในการดูคลิปรอบแรกได้ว่าผักชนิดไหนมีจำนวนมากที่สุด (ดังภาพที่ 10 และตัวอย่างโปรโตคอล)

นักเรียน 1 : อันไหนเยอะสุดนะ
นักเรียน 2 : ชิงๆ แต่ไม่แน่ใจว่า ชิง 18 หรือ 20 เมื่อกี้ 18 19 20 แต่เมื่อกี้จำได้ (เนื้อเพลง) ชิง ชิง ชิง
นักเรียน 3 : ไม่รู้ว่าที่ร้องซ้ำคือต้องนับไหม
นักเรียน 1 : นับๆ
นักเรียน 3 : แสดงว่าไม่ใช่ 10 กว่า

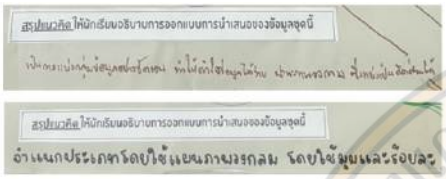
นักเรียนมีการนับนิ้วเพื่อคาดการณ์ว่าจำนวนไหนมีมากที่สุดตามคำสั่งที่ 1

ภาพที่ 10 ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการทำนายหรือการคาดการณ์ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 จากตัวอย่างโปรโตคอลและภาพที่ 11 จะเห็นได้ว่านักเรียนคาดการณ์ในการหาแนวคิดในแต่ละคำสั่ง ดังนั้นทำให้นักเรียนเกิดการทำนายหรือการคาดการณ์ในขั้นนี้

นักเรียน 1 : อันนี้ (คำสั่งที่ 1) มัน 90 ไหม

นักเรียน 2 : ใช่ วงกลมมัน 360 เอาจากตรงนี้ไปคูณให้ได้ 360 รึป่าว
นักเรียน 4 : แบบนี้รึป่าว (ตามที่ทำแบ่งในคำสั่งที่ 1) 90 90 90 90 ได้ 360
นักเรียน 1 : คิดเป็นเปอร์เซ็นต์รึป่าว
นักเรียน 2 : เอาจำนวนกีฬาหารด้วยจำนวนกีฬาทั้งหมด แล้วคูณด้วย 360 ก็จะได้มุมแต่ละอัน
นักเรียน 5 : แล้วหาร้อยละยังไง (คำสั่งที่ 3)
นักเรียน 2 : คูณ 100 เอา 5 ส่วน 30 คูณ 100
นักเรียน 3 : เอาแต่ละกีฬาแล้วอันนี้เขียนเปอร์เซ็นต์ใช่ไหม
นักเรียน 5 : ใช่

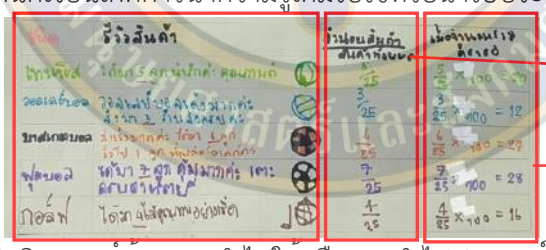

เป็นการแบ่งกลุ่มข้อมูลอย่างชัดเจน ทำให้เข้าใจข้อมูลได้ง่าย ผ่านภาพวงกลม ซึ่งแบ่งเป็นสัดส่วนได้

จำแนกประเภทโดยใช้แผนภาพวงกลม โดยใช้มุมและร้อยละ

ภาพที่ 11 ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการทำนายหรือการคาดการณ์ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

3) ด้านการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 - 5 พบว่านักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ในขั้นนี้ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างแนวคิดของนักเรียน ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ในคำสั่งที่ 2 “ทางร้านอยากทราบว่าจำนวนสินค้าแต่ละชนิด เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนสินค้าจำนวนรวมทั้งหมดในกล่องสุ่ม” และคำสั่งที่ 3 “ทางร้านอยากทราบจำนวนสินค้าภายในกล่อง เมื่อมีจำนวนรวมกันทั้งหมด 100 ชิ้น ทางร้านอยากทราบว่าสินค้าแต่ละชิ้นจะมีจำนวนเท่าไร” นักเรียนนำความรู้จากการทำกิจกรรมในคำสั่งที่ 1 มาต่อยอดในคำสั่งที่ 2 และคำสั่งที่ 3 ดังนั้นทำให้นักเรียนเกิดการนำความรู้เดิมไปใช้หรือนำไปประยุกต์ใช้ ในคำสั่งต่อไป (ดังภาพที่ 12)

แนวคิดของนักเรียนในคำสั่งที่ 2

แนวคิดของนักเรียนในคำสั่งที่ 1

แนวคิดของนักเรียนในคำสั่งที่ 3

ภาพที่ 12 ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ในคำสั่งที่ 1 “ให้นักเรียนออกแบบการนำเสนอข้อมูลด้วยแผนภูมิแท่ง โดยที่นำเสนอข้อมูลของประเภทเครื่องดื่ม” และคำสั่งที่ 2 “ให้นักเรียนออกแบบการนำเสนอข้อมูลด้วยแผนภูมิแท่งโดยที่นำเสนอชุดข้อมูลให้ได้ครบถ้วนและได้หลากหลายรูปแบบ” จะเห็นได้ว่านักเรียนสามารถนำความรู้หรือแนวคิดที่นักเรียนได้จัดกลุ่มประเภทของข้อมูลมาใช้ออกแบบแนวคิดในคำสั่งที่ 1 และนำไปประยุกต์ใช้ออกแบบ

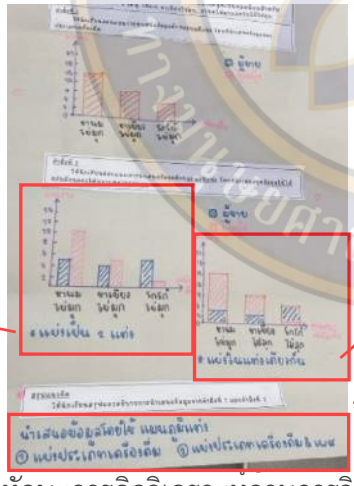
แนวคิดในคำสั่งที่ 2 ดังนั้นทำให้นักเรียนเกิดการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้ในแต่ละคำสั่ง (ดังภาพที่ 13 และตัวอย่างโปรโตคอล)

นักเรียน 1 : คำสั่งที่ 1 นับแค่เครื่องดื่ม
นักเรียน 2 : ก็คือนับแค่ชานมมีกี่อัน ชาเขียวมีกี่อัน แล้วก็โกโก้มีกี่อัน โดยที่ไม่ต้องแบ่งชายหญิง
นักเรียน 3 : งั้นอันที่ 2 แยกชายหญิง
นักเรียน 4 : ทำเหมือนอันแรกแต่จะแยกชายกี่อันหญิงกี่อัน เป็นปาท่องโก๋ติดกัน
นักเรียน 2 : ก็ขีด 15 ไปเลยทีเดียว แล้วค่อยแบ่ง ชาย 5 หญิง 10 แต่ไม่ต้องระบายข้างในก่อนนะ
นักเรียน 4 : แล้วขีดอีกเส้นด้วยไหม
นักเรียน 5 : ไม่ๆ ตัดครึ่งเลย ครึ่งล่างหญิงครึ่งบนชายไหม

ภาพที่ 13 ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

4) ด้านการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 และ 5 พบว่านักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ในขั้นนี้ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างแนวคิดของนักเรียน ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 จากตัวอย่างโปรโตคอลจะเห็นได้ว่านักเรียนออกแบบแนวคิดในแต่ละคำสั่ง และหาข้อสรุปแนวคิดในการนำเสนอข้อมูลชุดนี้ ดังนั้นทำให้นักเรียนเกิดการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป แนวคิดในใบงานของนักเรียนดังภาพที่ 14

นักเรียน : สรุปแนวคิด
นักเรียน : คือครั้งแรกใช้แผนภูมิแท่งรวมทั้งหมดแล้วก็มาใส่อันที่ 2 โดยแยกประเภทชายและหญิง
นักเรียน : นำเสนอข้อมูลโดยใช้แผนภูมิแท่ง อันที่ 1 แบ่งประเภทเครื่อง อันที่ 2 แบ่งเครื่องดื่มและเพศ

ภาพที่ 14 ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

ขั้นที่ 3 ขั้นการอภิปรายและเปรียบเทียบร่วมกันทั้งชั้นเรียน

ด้านการสังเกตและการจำแนก แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน พบว่านักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ในขั้นนี้ ทั้ง 5 แผน ครูให้นักเรียนเปรียบเทียบความเหมือนกันและความต่างกันในการนำเสนอแนวคิด

ของนักเรียน ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างแนวคิดของนักเรียน ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (ดังตัวอย่างโปรโตคอลและกระดานสรุปแนวคิดดังภาพที่ 15)

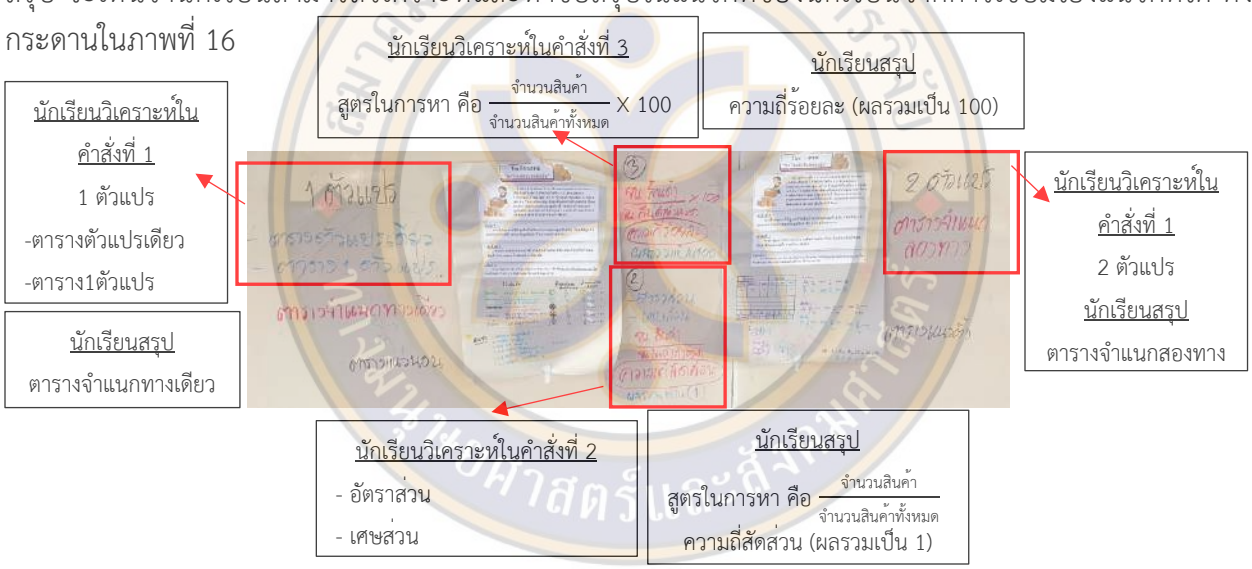

<u>ความเหมือนกัน</u>
นักเรียน 1 : จำนวนคะน้าเท่ากัน
นักเรียน 2 : ทุกกลุ่มมีขิงเยอะที่สุด
<u>ความต่างกัน</u>
นักเรียน 1 : จำนวนผักไม่เท่ากัน

ภาพที่ 15 ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการสังเกตและการจำแนก ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

ขั้นที่ 4 ขั้นการสรุปบทเรียนจากการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 พบว่านักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ในด้านการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป จะเห็นว่านักเรียนสามารถวิเคราะห์และหาข้อสรุปในแนวคิดของนักเรียนจากการเชื่อมโยงแนวคิดได้ ดังกระดานในภาพที่ 16

ภาพที่ 16 ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

อภิปรายผลการศึกษา

จากการวิจัย พบว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพทางสถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในบริบทชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ทุกทักษะ ทั้งทักษะการสังเกตและการจำแนก ทักษะการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่ ทักษะการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป ทักษะการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้ และทักษะการทำนายหรือการคาดการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงษ์ พูลรมย์ (2561) ได้

ศึกษาการพัฒนาทักษาการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ความน่าจะเป็น ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบเปิด ผลการวิจัยพบว่าทำให้นักเรียนเกิดทักษะครบทั้ง 5 ทักษะย่อยของการคิดวิเคราะห์ เพราะนักเรียนได้สังเกต สามารถเชื่อมโยงแนวคิดเข้าด้วยกันได้ และสามารถสรุปเป็นแนวคิด และทฤษฎีจากเรื่องที่เรียนพร้อมกับครูผู้สอนได้ใน ขั้นการสรุปโดยการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ดังนั้นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดทั้ง 5 แผน ที่ก่อให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ได้หลายองค์ประกอบ พบว่าอยู่ใน**ขั้นที่ 2** ขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน และใน**ขั้นที่ 3** ขั้นการอภิปรายและเปรียบเทียบร่วมกันทั้งชั้นเรียน พบว่านักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ในด้านการสังเกตและการจำแนกเป็นส่วนใหญ่ และใน**ขั้นที่ 4** ขั้นการสรุปบทเรียนจากการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียน พบว่านักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ในหลายได้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เกิดในด้านการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 และ 3 เกิดในด้านการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุป แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เกิดในด้านการทำนายหรือการคาดการณ์และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ไม่พบทักทักษะการคิดวิเคราะห์ และในส่วน**ขั้นที่ 1** ขั้นการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด พบว่านักเรียนไม่เกิดทักทักษะการคิดวิเคราะห์ในขั้นที่ 1 เพราะในขั้นการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด เป็นสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่ใกล้ตัวกับนักเรียน เป็นการยกสถานการณ์เพื่อเป็นตัวกระตุ้นเพื่อเชื่อมโยงไปยังในขั้นต่อไป และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ส่งผลต่อนักเรียนในบริบทชั้นเรียนที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดในเนื้อหา การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพทางสถิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในทักษะการจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่ นักเรียนเกิดในการจัดกลุ่มจัดประเภทของชุดข้อมูลทางสถิติ ในทักษะการนำไปใช้หรือการนำไปประยุกต์ใช้ นักเรียนสามารถนำความรู้หรือแนวคิดไปต่อยอดในคำสั่งอื่น ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ในทักษะการวิเคราะห์เหตุผลหรือการสรุปและทักษะการทำนายหรือการคาดการณ์ นักเรียนวิเคราะห์หรือคาดการณ์ชุดข้อมูลเพื่อสรุปในการนำเสนอข้อมูลทางสถิติ และในทักษะการสังเกตและการจำแนก นักเรียนเกิดการสังเกตความเหมือนกันความต่างกันของแนวคิดของกลุ่มตนเองและกลุ่มอื่นจากการนำเสนอข้อมูลทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานการณ์ปัญหาในแผนการจัดการเรียนรู้ควรเป็นเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ท้าทายหรือเป็นกระแสในขณะที่จะดำเนินการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจและเข้าถึงสถานการณ์นั้นได้ในการเสนอแนวคิดของนักเรียน

1.2 ผู้สอนควรคาดการณ์แนวคิดที่เกิดขึ้นในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ให้ได้มาก อาจจะมีแนวคิดที่ไม่ถูกต้อง แนวคิดที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ และแนวคิดที่ถูกต้องและสมบูรณ์ เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนในการเรียงลำดับแนวคิดของนักเรียน เพื่อออกมานำเสนอและอภิปรายแนวคิดตามการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการอื่น ๆ ที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

2.2 ควรศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ในเนื้อหาอื่น ๆ หรือในระดับชั้นที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงวิเคราะห์.* กรุงเทพมหานคร:บริษัทซัคเซส มีเดีย.

ซายารอ สือนิ. (2554). *การพัฒนาแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนราธิวาส.* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ณัฐพงษ์ พูลรมย์. (2561). *การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ความน่าจะเป็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด.* [วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ตติมา ทิพย์จินดาชัยกุล. (2556). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.* [ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรินครินทรวิโรฒ.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2553). *การพัฒนาการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง.

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2549). *การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาด้วยยุทธวิธีปัญหาปลายเปิด (รายงานการวิจัย).* ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุมาลี หมวดไธสง. (2554). *ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นอกห้องเรียน*. [ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรินครินทรวิโรฒ.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566, 9 มกราคม). *การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2022*. https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566, 11 มกราคม). *ข้อมูลผลการประเมิน PISA 2000 – PISA 2022.* https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa-results/

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *ชุดฝึกอบรมการยกระดับคุณภาพผู้เรียนสู่ความพร้อมในการประเมินระดับนานาชาติ (PISA) การรู้เรื่องคณิตศาสตร์.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

Becker, J. P., & Shimada, S. (1997). *The open-ended approach: A new proposal for teaching mathematics.* Reston: National Council of Teachers of Mathematics.

Marzano, R. J. (2001). *Designing a new taxonomy of educational objectives*. Thousand Oaks, California : Corwin Press.

บทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร

The Role of Local Government Leaders in Enhancing the Performance Efficiency of Administrative Officers in Local Government Organizations in Phichit Province

สิริมา เกตุอินทร์[1],กฤษณ์ ภูรีพงษ์[2] และพชรดนัย วัชรธนพัฒน์ธาดา[3]

Sirima ket-in[1], Krit Phureepong[2] and Pacharadanai Watcharathanapattada[3]

นักศึกษาปริญญาโท คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

อาจารย์ประจำ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Email Address: nine9dd@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการ และ 2) เปรียบเทียบบทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร ตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 86 คน ตามสัดส่วนประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สุ่มตัวอย่างแบบง่าย สถิติวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่าบทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านการพัฒนาศักยภาพ ด้านการบริหารงาน และด้านการปฏิบัติงานประจำ บทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามอายุและระดับการศึกษาไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, เจ้าพนักงานธุรการ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to: 1) examine the role of local government leaders in the performance efficiency of administrative officers, and 2) compare these roles based on personal factors within local government organizations in Phichit Province. Data were collected using questionnaires from 86 local government leaders, proportionally

representing different types of local government organizations, selected through simple random sampling. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA. The findings indicated that role of local government leaders in enhancing the performance efficiency of administrative officers was at a high level. The aspects, ranked from highest to lowest mean, were: capacity development, administrative management, and routine operations. Additionally, comparison of opinions based on age and educational levels showed not significant differences.

Keywords: Performance Efficiency, Administrative Officers, Local Government Organizations

ที่มาและความสำคัญ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและให้บริการสาธารณะในระดับชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการทรัพยากร การบริการประชาชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน การดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพจึงต้องอาศัยบุคลากรที่มีความสามารถและความรับผิดชอบค่อนข้างสูง โดยเฉพาะเจ้าพนักงานธุรการที่เป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการประสานงานและสนับสนุนการทำงานด้านเอกสาร การจัดการข้อมูล และการสื่อสารในองค์กร (ปัทมาพร ท่อชู, 2567) นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะผู้บริหารสูงสุดของ อปท. มีบทบาทในการกำกับดูแลและประเมินประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กร ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการจึงมีความสำคัญ เนื่องจากสามารถสะท้อนถึงจุดเด่น จุดด้อย และแนวทางพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อให้ตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กรและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น (ธงชัย สันติวงษ์, 2563) ซึ่งงานของ อปท. มีความยากง่ายที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสภาพบริบทของพื้นที่และความมุ่งหวังขององค์การว่าต้องการงานแบบไหน งานไหนบ้างที่ต้องใช้กำลังคน งานไหนที่ต้องใช้อุปกรณ์เสริมตัวกระตุ้นอะไรให้งานนั้นสำเร็จมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2567)

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของเจ้าพนักงานธุรการจึงส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม (ปัทมาพร ท่อชู, 2567) ซึ่งการทำงานไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาคราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนต่างก็ตระหนักถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานเพื่อให้การทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการกำหนดกลยุทธ์และวิธีการในการ

สร้างความสำเร็จในการทำงาน พัฒนาประสิทธิภาพไปสู่ความเป็นเลิศได้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2565)

ปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในหลาย ๆ องค์กรปกครองส่วนอาจส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2565) ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการมักถูกมองข้ามแม้ว่าจะเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างราบรื่น (ศิริพร วัฒนาวงศ์, 2564) การวิจัยบทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร จึงมีความสำคัญ เนื่องจากนายกองค์กรปกคองส่วนท้องถิ่นถือเป็นผู้บริหารระดับสูงที่สามารถประเมินได้ว่าการทำงานของเจ้าพนักงานธุรการ มีส่วนช่วยสนับสนุนและขับเคลื่อนนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร

ผู้วิจัยเป็นเจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน จึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพของเจ้าพนักงานธุรการ รวมถึงการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาบุคลากร ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร จำแนกตามอายุและระดับการศึกษา

นิยามศัพท์

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง ผลการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงาน ด้านการปฏิบัติงานประจำ ด้านการสื่อสาร ประสานงาน และด้านการพัฒนาศักยภาพ

การบริหารงาน หมายถึง เจ้าพนักงานธุรการสามารถจัดลำดับความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการวางแผนงานที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมาย

ขององค์กร สามารถจัดการกับปัญหาในงานบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับงานเป็นไปอย่างเหมาะสม สามารถทำงานในภาวะกดดันได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพงาน สามารถบริหารงานได้อย่างสอดคล้องกับนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่น

การปฏิบัติงานประจำ หมายถึง เจ้าพนักงานธุรการสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วนตามกำหนดเวลา งานเอกสารมีความถูกต้องและเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การจัดเก็บและค้นหาข้อมูลหรือเอกสารมีความสะดวกและรวดเร็ว สามารถตอบสนองต่อข้อซักถามหรือการขอข้อมูลจากส่วนต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับงานได้อย่างเหมาะสม การทำงานช่วยสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างดี

การสื่อสาร ประสานงาน หมายถึง เจ้าพนักงานธุรการสามารถสื่อสารข้อมูลที่สำคัญได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง การประสานงานช่วยลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานหรือบุคคลภายในองค์กร สามารถสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในกระบวนการทำงาน การสื่อสารช่วยสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถประสานงานกับหน่วยงานภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่ช่วยสื่อสารและประสานงานได้ดี สามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานและบุคลากรต่าง ๆ

การพัฒนาศักยภาพ หมายถึง เจ้าพนักงานธุรการมีการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของงาน เข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมพัฒนาทักษะอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาศักยภาพของเจ้าพนักงานธุรการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในองค์กร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนโอกาสในการพัฒนาทักษะ มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน สามารถนำความรู้หรือทักษะที่ได้รับการพัฒนาไปปรับใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาศักยภาพของเจ้าพนักงานธุรการช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร

แนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Performance Efficiency) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานหมายถึง ความสามารถของบุคลากรในการบรรลุเป้าหมายหรือผลลัพธ์ตามที่องค์กรกำหนด ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับการพัฒนาทักษะ ความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ และการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยมีปัจจัยสำคัญดังนี้ (Robbins & Judge, 2019)

1.1 ผลลัพธ์ (Outcomes) คุณภาพและปริมาณของงานที่ส่งมอบ

1.2 กระบวนการทำงาน (Processes) วิธีการที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

1.3 ทรัพยากร (Resources) การใช้ทรัพยากร เช่น เวลา งบประมาณ และอุปกรณ์

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคล ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two-Factor Theory) (Herzberg, 1966)

2.1 ปัจจัยจูงใจ (Motivators) การยอมรับในความสามารถ ความสำเร็จ และความก้าวหน้า

2.2 ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) การบริหารงาน ความสัมพันธ์ในองค์กร และสภาพแวดล้อมการทำงาน

3. ทฤษฎีการจัดการเชิงบริหารของเฮนรี ฟาโยล์ (Henri Fayol's Administrative Theory) เฮนรี ฟาโยล์ กำหนดหน้าที่พื้นฐานของผู้บริหาร 5 ประการ ได้แก่ (Fayol, 1949)

3.1 การวางแผน (Planning) การกำหนดเป้าหมายและแนวทางเพื่อบรรลุเป้าหมาย

3.2 การจัดองค์กร (Organizing) การจัดสรรทรัพยากรและโครงสร้างองค์กร

3.3 การสั่งการ (Commanding) การนำทีมและกำหนดทิศทางการทำงาน

3.4 การประสานงาน (Coordinating) การประสานความร่วมมือและปรับสมดุลการทำงาน

3.5 การควบคุม (Controlling) การติดตามผลการดำเนินงานและแก้ไขปัญหา

4. แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) เป็นกรอบแนวคิดมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการบริการสาธารณะ การปกครองแบบประชาธิปไตย และการสร้างความผูกพันของพลเมือง โดยเน้นบทบาทของภาครัฐในการรับใช้และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในฐานะพลเมือง มากกว่าการมองประชาชนเป็นเพียงลูกค้า (ไพฑูรย์ อ่ำอำนวย, 2562)

5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2565)

5.1 หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้และตัดสินใจในงานต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

5.2 การส่งเสริมการทำงานร่วมกัน มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการและประชาชน เพื่อแก้ปัญหาการแยกส่วนในการปฏิบัติงานและสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ

5.3 การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงหน้าที่และความสำคัญของตนในการพัฒนาชุมชน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและผลักดันกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

5.4 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบ

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพิจิตร จำนวนทั้งสิ้น 102 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดพิจิตร โดยใช้หลักเกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2563) ซึ่งการกำหนดความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 เปอร์เซ็นต์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 คน แล้วกำหนดสัดส่วนในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพิจิตร

นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร	1	1
เทศบาล	28	23
องค์การบริหารส่วนตำบล	73	62
รวม	**102**	**86**

จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากรายชื่อ (Lottery Method)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบสอบถามรายการ (Checklist) และ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุและระดับการศึกษา โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบตามข้อเท็จจริง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 บทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบการหาความกว้างของอันตรภาคชั้นสร้างตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert scale) ให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์การให้ความหมายของระดับความคิดเห็นดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2559)

5 คะแนน หมายถึง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในระดับน้อยที่สุด

โดยจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 4 ด้าน จำนวนทั้งสิ้น 28 ข้อ ดังนี้

1. ด้านการบริหารงาน จำนวน 7 ข้อ
2. ด้านการปฏิบัติงานประจำ จำนวน 7 ข้อ
3. ด้านการสื่อสาร ประสานงาน จำนวน 7 ข้อ
4. ด้านการพัฒนาศักยภาพ จำนวน 7 ข้อ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอรับหนังสือรับรองและแนะนำตัวจากอธิการบดี มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ถึงท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ทำหนังสือถึงผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดพิจิตรในการตอบแบบสอบถาม

3.2 ดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแนบซองจดหมายตอบกลับไปพร้อมกับแบบสอบถาม เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบกลับทางไปรษณีย์ภายใน 30 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม เมื่อครบกำหนด 30 วัน มีผู้ตอบแบบสอบถามตอบกลับมา จำนวน 86 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

4.1 เครื่องมือในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือและเทคนิคในการรวบรวมข้อมูล แบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคอร์ท

3) ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสอบถามจากวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นต้นแบบในการจัดทำเครื่องมือ

4) กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และองค์ประกอบที่ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร แล้วนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

5) นำแบบสอบถามฉบับร่างเมาปรับแก้ไข เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องความเที่ยงตรงในเนื้อหาและข้อเสนอแนะที่จะจัดทำเป็นต้นฉบับของแบบสอบถาม

6) นำร่างแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหาให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

7) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของแบบสอบถาม โดยจะต้องได้ค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2563)

8) การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยดำเนินการเป็นลำดับดังนี้

8.1) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มบุคคลที่ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกทดสอบกับนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

8.2) นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ โดยวิธี (Item Total Correlation) แล้วพิจารณาเฉพาะข้อที่มีค่า r อยู่ระหว่าง 0.20 -1.00 ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปรับปรุงข้อคำถามที่ไม่เข้าเกณฑ์ หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟ่า (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2559) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.821

4.2 จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับจริงเพื่อนำไปเก็บข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

5.2 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการ สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ใช้ค่า One-Way Anova (F-test) สำหรับสำหรับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปและเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffe

6. เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมาย ตอนที่ 2 ดังนี้

คะแนนที่ได้รับจะนำมาวิเคราะห์และแปรผลของค่าเฉลี่ยตามระดับความสำคัญโดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2559)

สูตร = คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด / จำนวนชั้น

ได้อันตรภาคชั้นเท่ากับ 0.8

1.00 – 1.80 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.81 – 2.60 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการอยู่ในระดับน้อย

2.61 – 3.40 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการอยู่ในระดับปานกลาง

3.41 – 4.20 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการอยู่ในระดับมาก

4.21 – 5.00 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการศึกษา

1. บทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการ ภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการ	Mean	SD	การแปลผล
1. ด้านการบริหารงาน	3.68	.32	มาก
2. ด้านการปฏิบัติงานประจำ	3.66	.31	มาก
3. ด้านการสื่อสาร ประสานงาน	3.44	.27	ปานกลาง
4. ด้านการพัฒนาศักยภาพ	3.87	.30	มาก
รวม	**3.66**	.19	**มาก**

จากตารางที่ 2 บทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือด้านการพัฒนาศักยภาพ ด้านการบริหารงาน และด้านการปฏิบัติงานประจำ ส่วนด้านการสื่อสาร ประสานงาน อยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบบทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร แสดงดังตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตรจำแนกตามอายุที่แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.02	3.00	.01	.19	.90
ภายในกลุ่ม	9.94	280	.04		
รวม	**9.96**	**283**			

จากตารางที่ 3 บทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตรจำแนกตามอายุที่แตกต่างกัน พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.11	2.00	.05	1.56	.21
ภายในกลุ่ม	9.86	281	.04		
รวม	**9.96**	**283**			

จากตารางที่ 4 บทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตรจำแนกตามการศึกษาต่างกัน พบว่าไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยเรื่องบทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร มีประเด็นที่ควรจะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. บทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร มีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการฝึกอบรมหรือพัฒนาทักษะที่จัดขึ้นโดยองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งผลให้มีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน มีการกำกับดูแลและสนับสนุนจากผู้บริหาร และหัวหน้างานสนับสนุนการทำงาน ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนและจัดการงานที่ชัดเจนช่วยให้สามารถทำงานได้ตรงตามเป้าหมายและทันเวลา และความสามารถของเจ้าพนักงานธุรการเองมีความรู้ความสามารถในสายงานของตนเองรวมถึงมีความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้นและความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ทำให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในงานธุรการช่วยในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ใจมั่นคง (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าด้านการพัฒนาศักยภาพ การบริหารงานและการปฏิบัติงานประจำมีผลต่อการทำงานในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ศิริพร วัฒนาวงศ์ (2564) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในองค์กรภาครัฐ ระบุว่าการสนับสนุนจากผู้บริหารและการมีระบบบริหารงานที่ชัดเจนส่งผลให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Buelow & Callahan (2020) ที่ศึกษาการจัดการประสิทธิภาพการทำงานในภาครัฐ โดยการพิจารณาบทบาทของผู้นำภาครัฐในการส่งเสริมความสามารถของพนักงาน โดยการนำการฝึกอบรมและการสนับสนุนจากผู้บริหารเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการทำงานของบุคลากรภาครัฐ รวมถึงการวัดผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่าการสนับสนุนจากผู้บริหาร การฝึกอบรมที่เหมาะสมและการใช้เทคโนโลยีในการจัดการงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานภาครัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kettunen (2015) วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจและประสิทธิภาพการทำงานในภาครัฐ ผลการวิจัยพบว่าการมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และสามารถส่งเสริมการพัฒนาตนเองของพนักงานช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานการพัฒนาทักษะและการส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจช่วยเพิ่มแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการทำงาน และยังสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการเชิงบริหารของ Fayol (1949) (Fayol's Administrative Theory) ในมิติการบริหารงานทั้งการจัดระเบียบ (Organizing) การจัดเก็บเอกสารข้อมูลอย่างเป็นระบบการวางแผน (Planning) การกำหนดลำดับความสำคัญของงาน การควบคุม (Controlling) และการตรวจสอบความถูกต้องของงาน

2.บทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร จำแนกตามอายุและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันพบว่าไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่างานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลักษณะที่เป็นมาตรฐานและกำหนดชัดเจน ทั้งการจัดการเอกสาร การบันทึกข้อมูลและการสนับสนุนงานอื่น ๆ ซึ่งมีขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบ ไม่ได้ต้องการทักษะพิเศษเฉพาะบุคคล มีการอบรมพัฒนาทักษะการทำงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความแตกต่างในด้านการศึกษาและอายุไม่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน แม้ว่าเจ้าพนักงานธุรการจะมีอายุหรือระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่การสะสมประสบการณ์ในการทำงานช่วยลดความแตกต่างในด้านทักษะและความรู้ ทำให้ทุกคนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับใกล้เคียงกัน มีการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร รวมถึงการทำงานเป็นทีมช่วยส่งเสริมให้บุคลากรมีผลการปฏิบัติงานที่ดีอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่ขึ้นกับอายุและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย ใจมั่นคง (2563) ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานคือการสนับสนุนจากองค์กร เช่น การฝึกอบรม การมอบหมายงานที่เหมาะสม และการมีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน โดยไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ในประสิทธิภาพการทำงานที่จำแนกตามอายุหรือระดับการศึกษา สอดคล้องกับศิริพร วัฒนาวงศ์ (2564) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในองค์กรภาครัฐ พบว่าการสนับสนุนจากผู้บริหารและการมีระบบการทำงานที่ชัดเจนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการทำงาน โดยไม่มีความแตกต่างในด้านอายุและระดับการศึกษาของบุคลากร และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Robbins & Judge (2019) ในหนังสือ Organizational Behavior ระบุว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุหรือระดับการศึกษา มีผลน้อยต่อประสิทธิภาพการทำงานในบทบาทที่มีกระบวนการทำงานชัดเจนและเป็นมาตรฐานความสำเร็จในการทำงานขึ้นอยู่กับระบบการจัดการและวัฒนธรรมองค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1.1 บทบาทนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาศักยภาพ ด้านการนำองค์กร ด้านการปฏิบัติงานประจำ เจ้าพนักงานธุรการควรมีการพัฒนาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ให้ดีขึ้นไปอีกเพื่อประโยชน์ต่อหน่วยงานและประเทศชาติ

1.2 ด้านการสื่อสาร ประสานงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เจ้าพนักงานธุรการควรดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัญหา ควรกำหนดแผนในการพัฒนาและการปฏิบัติตามแผนให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับความพึงพอใจของประชาชนที่มาติดต่อราชการ

2.2 ศึกษาความต้องการและอุปสรรคของเจ้าพนักงานธุรการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติงาน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงระบบการทำงาน

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2565). *คู่มือการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย*. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567, 18 สิงหาคม). *ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแยกรายจังหวัด.* https://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2563). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. โรงพิมพ์ธรรมสาร.

ธงชัย สันติวงษ์. (2563). *การบริหารงานบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 8). ไทยวัฒนาพานิช.

บุญชม ศรีสะอาด. (2559). *วิธีการสร้างสถิติการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). สุวีริยาสาส์น.

ปัทมาพร ท่อชู. (2567, 12 กันยายน). *การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.* https://www.thailandindustry.com/indust

ไพฑูรย์ อ่ำอำนวย. (2562). การประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแบบใหม่ในประเทศไทย. *วารสารการปกครอง*, *22*(1), 76–91.

ศิริพร วัฒนาวงศ์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในองค์กรภาครัฐ. *วารสารการบริหารงานภาครัฐ*, *18*(2), 45–67.

สมชาย ใจมั่นคง. (2563). *ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2567, 12 กันยายน). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ (2567).* http://www2.opdc.go.th/uploads/files/2563/text_yutasad.pdf

Buelow, M. T., & Callahan, M. F. (2020). Performance management in public administration: The role of public sector leadership in enhancing employee efficiency. *Public Administration Review.*

Fayol, H. (1949). *General and industrial management* (C. Storrs, Trans.). Pitman Publishing.

Herzberg, F. (1966). *Work and the nature of man.* World Publishing Company.

Kettunen, P. (2015). Leadership, motivation and public service: Enhancing employee performance. *International Journal of Public Administration.*

Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2019). *Organizational behavior* (18th ed.). Pearson Education.

การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษาเสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Designing an Educational Board Game to Promote reading aloud Consonant cluster skill A Case Study on the Charm of Nonthaburi Province for Grade 5 Students

จันทร์สุดา คล้ายมาก[1] และอรรถเศรษฐ์ ปรีดากรณ์[2]

Chansuda Klaimark Auttasead Preedakorn

สาขาแอนิเมชันและสื่อสร้างสรรค์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสยาม

20/5 หมู่ 6 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130

Department of Animation and Creative Media Faculty of Information Technology Siam University

20/5 Moo 6, Mahasawat, Bang Kruai, Nonthaburi 11130, Thailand

Chansuda.kla@siam.edu

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาประสิทธิภาพของการออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมการศึกษา และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลปลายบางวัดส้มเกลี้ยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี จำนวน 30 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยเลือกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นนี้กำลังอยู่ในช่วงการเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับคำควบกล้ำและพัฒนาทักษะการอ่านตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ซึ่งถือเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมในการเสริมสร้างความเข้าใจและฝึกฝนทักษะภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยและรายวิชาอื่นๆ จำนวน 3 ท่าน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อนำไปพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษาให้ตอบโจทย์การเรียนรู้ และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามเพื่อประเมินความสนใจและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบอร์ดเกม โดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามดังกล่าว เพื่อนำผลลัพธ์มาวิเคราะห์และพัฒนาบอร์ดเกมให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า หลังจากนำบอร์ดเกมการศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจในบทเรียนเรื่อง คำควบกล้ำ มีทักษะในการอ่านออกเสียงคำศัพท์ได้ถูกต้อง และสามารถเข้าใจถึงกระบวนการแยกประเภทคำควบกล้ำแท้ และคำควบกล้ำไม่แท้ได้มากยิ่งขึ้น ผลการประเมินคุณภาพของบอร์ดเกมการศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า อยู่ในระดับคุณภาพสูงสุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.71 และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างแสดงความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้นี้ ในระดับสูงสุดทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.83 นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ยังแสดงให้เห็นว่า การใช้บอร์ดเกมการศึกษาสามารถพัฒนาความรู้และทักษะการอ่านออกเสียงของนักเรียนได้ โดยมีคะแนนหลังการเรียนรู้เฉลี่ยร้อยละ 66.5 ซึ่งสูงกว่าก่อนการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 43.5 อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: สื่อการเรียนรู้, บอร์ดเกมการศึกษา

Abstract

This research aimed to study the effectiveness of Designing an Educational Board Game to Promote reading aloud Consonant cluster skill: A Case Study on the Charm of Nonthaburi Province for Grade 5 Students. It also examined students' satisfaction with learning through the educational board game and compared the learning achievements of Grade 5 students before and after using the board game. The sample group consisted of 30 Grade 5 students from Plaibang Wat Somkliang Municipality School, under the Nonthaburi Primary Educational Service Area Office, selected through purposive sampling. Grade 5 students were chosen because they are at a developmental stage suitable for learning blended consonants and enhancing their reading skills according to the curriculum. This age group is considered ideal for building understanding and improving Thai language skills effectively. For qualitative data collection, the researcher conducted interviews with three subject teachers, including Thai language and other subjects, to gather insights into teaching challenges. This information was used to develop the board game to better address learning needs and motivate students. Additionally, a questionnaire was administered to assess students' interests and prior knowledge about board

games. The findings were analyzed to refine the board game for maximum suitability and effectiveness in promoting learning.

The results revealed that after implementing the developed board game with the sample group, students demonstrated increased knowledge and understanding of Thai blended consonants. They improved their pronunciation accuracy and gained a better ability to distinguish between true and false blended consonants. The evaluation of the board game by experts indicated an excellent quality level, with an average score of 4.71. The sample group also expressed the highest level of satisfaction with the board game, with an average score of 4.83 in all aspects. Furthermore, the learning outcomes showed that the board game effectively enhanced students' knowledge and pronunciation skills, with a post-learning average score of 66.5%, significantly higher than the pre-learning average score of 43.5%.

Keywords: Learning Materials, Educational Board Games

ที่มาและความสำคัญ

ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าวิถีชีวิตที่ชุมชนและท้องถิ่นต่างๆ ได้พัฒนาและสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต โดยแสดงออกในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปะการแสดง ฯลฯ (กนกวรรณ จู้ห้อง, 2563) แต่ในท่ามกลางความเจริญของสังคมเมืองในปัจจุบัน นนทบุรีกลับมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ งดงามไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตแบบไทยดั้งเดิม และไทยผสมผสาน ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสมากมายอย่างคาดไม่ถึง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546-2568) เนื่องจาก เป็นจังหวัดเก่าแก่ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ซึ่งมีชาวมอญเก่าแก่อาศัยอยู่เนืองแน่น ซึ่งมีภาษา และวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายมอญ ยังคงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม เอาไว้อย่างเหนียวแน่น มีเอกลักษณ์ เช่น เครื่องปั้นดินเผา อาหาร นาฏศิลป์ ดนตรี ประเพณี เป็นต้น (สำนักงานแรงงานนนทบุรี, 2567)

ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในปัจจุบัน ถูกละเลย และมีการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นใหม่น้อยลง ท่ามกลางความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์ ควรมีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา หากมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ได้รับการสืบสาน

อนุรักษ์ และฟื้นฟู รวมถึงการพัฒนาต่อยอดให้เกิดคุณค่าทางสังคม และจิตใจ ทำให้คุณค่าทางมรดกวัฒนธรรมลดน้อยไปจนแทบจะสูญหาย (กนกวรรณ จู้ห้อง, 2563)

การจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การศึกษาในช่วงศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (active Learning) นับเป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด เพราะเป็นแนวการจัดการเรียนการสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ (จิรพัฒน์ พวงจำปา, 2562) ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจ และเกิดความผูกพันในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนรู้จักบริหารจัดการอารมณ์และการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม ได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การบูรณาการและสร้างกลยุทธ์เพื่อความสำเร็จ การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบและการเคารพกฎกติกาหรือผลแพ้ชนะอย่างมีเหตุผล ในขณะเดียวกันผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระสำคัญและได้ฝึกทักษะต่างๆ ที่สอดแทรกอยู่ในเกม (โครงการการสอนออนไลน์สำหรับประเทศไทย, 2567)

การนำบอร์ดเกมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ถือว่ามีบทบาทสำคัญกับในห้องเรียนศตวรรษที่ 21 โดยเป็นการสร้างโลกย่อส่วน ที่ระบบ กฎเกณฑ์ หรือสถานการณ์ของโลกจริง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหารายละเอียดที่ซับซ้อน บอร์ดเกมยังเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่ช่วยให้ครูสามารถเปลี่ยนตนเองเป็นนักจัดการเรียนรู้ ที่สามารถบูรณาการบทเรียนข้ามสาระวิชา และเติมทักษะที่จำเป็นให้กับผู้เรียนได้มากกว่าการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว โดยช่วยสร้างการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและเปลี่ยนแปลงทักษะวิธีคิดผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งยังแฝงด้วยบรรยากาศการเรียนที่มีความสุข สนุกสนาน อันเป็นการกระตุ้นเร้าผู้เรียนให้ค่อยๆ พัฒนาตนเองเป็นนักเรียนรู้ที่ไม่หยุดนิ่งต่อการค้นคว้าหาความรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2566)

จากผลการสำรวจปัญหาภายในโรงเรียนเทศบาลปลายบางวัดส้มเกลี้ยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยสัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 ท่าน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านการอ่านออกเสียง สาเหตุมาจาก ประการที่ 1 เมื่อปีการศึกษา 2564 ได้มีการแพร่ระบาดของโรค Covid – 19 ทำให้โรงเรียนได้เปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ ส่งผลกระทบต่อนักเรียนทุกระดับชั้น ทำให้นักเรียนร้อยละ 80 ของทุกชั้นเรียนที่เลื่อนชั้นขึ้นมา มีปัญหาในการอ่านออกเสียง ประการที่ 2 เนื่องจากโรงเรียนมีครูผู้สอนไม่เพียงพอหรือขาดแคลนบุคลากร

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของปัญหาในด้านการอ่านออกเสียง ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลปลายบางวัดส้มเกลี้ยง จึงได้ออกแบบบอร์ดเกมการศึกษา เรื่อง คำควบกล้ำ โดยมีแนวคิดที่ว่า ในยุคดิจิทัล การนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาถ่ายทอดผ่านบอร์ดเกมถือเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบที่ทันสมัยและเข้าถึงได้ง่ายใน

กลุ่มคนรุ่นใหม่ บอร์ดเกมไม่เพียงแต่ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม แต่ยังช่วยเสริมทักษะการเรียนรู้ในด้านภาษาไทย การคิดเชิงกลยุทธ์ และการสื่อสาร เนื่องจาก ภาษาไทยที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และสมบัติทางวัฒนธรรม เสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย ดังนั้น การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะอย่างถูกต้อง เหมาะสมในการสื่อสาร แสวงหาความรู้ โดยเฉพาะภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้ (สุธะนะ พามนตรี, 2024) และบูรณาการเข้ากับคุณค่าวัฒนธรรม ประเพณี เอกลักษณ์ในท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ และสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเอกลักษณ์ของจังหวัดนนทบุรี เพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ ตลอดจนพัฒนาความเข้าใจในเรื่องคำควบกล้ำให้มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งสร้างความพึงพอใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและศึกษาประสิทธิภาพของบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

นิยามศัพท์

บอร์ดเกม หมายถึง เกมที่ต้องใช้อุปกรณ์และกติกาที่ออกแบบมาโดยเฉพาะในการเล่น ซึ่งจะมีแผ่นกระดาน ตัวหมาก หรือลูกเต๋าประกอบ โดยต้องมีผู้เล่นขั้นต่ำสองคนขึ้นไปหรือขึ้นอยู่กับกฎของเกมนั้น ๆ มีตั้งแต่กฎกติการการเล่นง่าย ๆ เล่นได้ห้าถึงหกคน ไปจนถึงการใช้กลยุทธ์ซับซ้อนที่ผู้เล่นต้องวางแผนเพื่อร่วมมือหรือแข่งขันกัน

เกม (Gamifiction) หมายถึง วิธีการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ท้าทาย โดยการใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ของเกม ได้แก่ การตั้งเป้าหมายให้เกิดความสนุกและเกิดความท้าทาย เมื่อบรรลุเป้าหมายแล้ว

จึงเกิดการให้รางวัล ทำให้เกิดการแข่งขันในผู้เล่น (ผู้เรียน) และมีผลป้อนกลับ (Feedback) เพื่อใช้ในการจัดลำดับมาปรับใช้กับการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนในรูปแบบ Active Learning ซึ่งเป็นการสอนเชิงรุก

แนวคิดและทฤษฎี

การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงงานให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อ้างอิงจากตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2566) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้ และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด ท ๑.๑ ป.๕/๒ อธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความที่เป็นการบรรยาย การพรรณนา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบเนื้อหาและวิธีการดำเนินเกมให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดตามหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดและพัฒนาได้ตามเป้าหมายทางการศึกษา

2. ความรู้เกี่ยวกับบทเรียน เรื่อง คำควบกล้ำ

คำควบกล้ำ คือ คำที่มีพยัญชนะต้น 2 ตัวเรียงกัน ประสมสระเดียวกัน และอ่านออกเสียงพยัญชนะต้น 2 ตัวกล้ำกัน และพยัญชนะตัวควบ คือ ตัวหลังที่เป็นเสียงกล้ำ มีเพียง 3 ตัวได้แก่ ร ล ว แบ่งเป็น 2 ชนิด

คำควบกล้ำแท้ คือ คำที่มีพยัญชนะ 2 ตัวเรียงกัน พยัญชนะตัวหน้าเป็นตัว ก ข ค ต ป ผ พ พยัญชนะตัวควบเป็นตัว ร ล ว ประสมสระเดียวกัน เวลาอ่านจะออกเสียงพยัญชนะ 2 ตัว พร้อมกัน เช่น กรุง กลม ไกว เป็นต้น

คำควบกล้ำไม่แท้ คือ คำที่มีพยัญชนะ 2 ตัวเรียงกัน พยัญชนะตัวหน้าเป็นตัว จ ซ ท ศ ส พยัญชนะตัวควบเป็นตัว ร ประสมสระเดียวกัน เช่น จริง ไซร้ ทราย เศร้า สร้าง เป็นต้น เวลาอ่านออกเสียงคำควบกล้ำไม่แท้ที่มีตัว จร ชร ศร และ สร จะอ่านออกเสียงพยัญชนะตัวหน้าเท่านั้น ไม่ต้องออกเสียงตัว ร เช่น เศร้า อ่านว่า เส้า เป็นต้น การอ่านออกเสียงคำควบกล้ำไม่แท้ ที่มีตัว ทร ให้อ่านออกเสียงเป็น ซ เช่น ทรง อ่านว่า ซง เป็นต้น (จุฑามาศ สระบัว และอภิญญา สีทาทุม, 2566)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับคำศัพท์คำควบกล้ำสำหรับนักเรียนระดับชั้นปีที่ 5 เพื่อช่วยเสริมทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำอย่างถูกต้อง ผ่านกติกาการดำเนินเกมในกิจกรรมบอร์ดเกม

3. ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

จังหวัดนนทบุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทย เป็นหนึ่งในห้าจังหวัดปริมณฑลของ กรุงเทพมหานคร และหนึ่งในอำเภอที่สำคัญของ นนทบุรี คือ ปากเกร็ด ซึ่งมีชาวมอญเก่าแก่อาศัยอยู่เนืองแน่น แทบทุกตำบล มอญเป็นชนชาติที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีภาษา และวัฒนธรรมเป็นของตนเอง แม้แต่ชื่อตำบลบางตะไนย์ เป็นภาษามอญ ซึ่งแปลว่า ต้นข่อย และ มอญปากเกร็ดยังมีปรากฏในวรรณกรรมไทย เช่น นิราศเจ้าฟ้า ของสุนทรภู่ อีกด้วย ปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายมอญ ยังคงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม เอาไว้อย่างเหนียวแน่น มีเอกลักษณ์ เช่น เครื่องปั้นดินเผา อาหาร นาฏศิลป์ ดนตรี ประเพณี เป็นต้น (สำนักงานแรงงานจังหวัดนนทบุรี, 2567)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการนำเสนอเนื้อหาในสื่อเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของจังหวัดนนทบุรี เช่น สถานที่ท่องเที่ยว งานหัตถกรรมพื้นบ้าน และสินค้าท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง เพื่อสร้างความรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่นและกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ ผสมผสานข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตและความสำคัญของสินค้าพื้นเมืองในจังหวัดนนทบุรี เช่น เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด หรืออาหารพื้นเมือง โดยเชื่อมโยงเนื้อหาเหล่านี้เข้ากับภารกิจในบอร์ดเกม

4. การออกแบบบอร์ดเกมเพื่อการศึกษา

ในปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่ามีการเรียนการสอนแบบออนไลน์มากขึ้น ไม่ว่าจะทั้งกับนักเรียน นักศึกษา หรือวัยทำงานที่ต้องการพัฒนาความรู้ตนเอง แต่ความท้าทายของการเรียนออนไลน์ คือ ไม่สามารถบังคับให้ผู้เรียนจดจ่อตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอได้ เพื่อที่จะแก้ปัญหานี้ การใช้เกมมิฟิเคชันสามารถเป็นอีกแนวทางที่จะช่วยได้ เพราะทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานกับการเรียนรู้ (ตรัง สุวรรณศิลป์, 2567)

นิยามของ เบอร์นาร์ด ชุตส์ อาจารย์วิชาปรัชญาชาวอเมริกัน ผู้แต่งหนังสือเรื่อง The Grasshopper: Games, Life and Utopia ที่ได้ให้นิยามของเกมไว้ว่า “การเล่นเกม คือ ความสมัครใจที่จะพยายามเอาชนะอุปสรรคที่ไม่มีความจำเป็น” ใจความสำคัญของประโยคนี้คือคำว่า “ความสมัครใจ” เกมไม่เคยบังคับให้เราเล่น และในแต่ละเกมยังเพิ่มความยากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อสร้างความท้าทาย แต่กลับยิ่งรู้สึกสนุก และอยากจะเอาชนะมากขึ้น (ตรัง สุวรรณศิลป์, 2567)

การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (active Learning) หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ และลงมือทำ รูปแบบการเรียนรู้

แบบนี้จะสามารถทำให้ผู้เรียนรักษาผลการเรียนรู้ได้อยู่คงทน และเก็บเป็นระบบความจำในระยะยาว (กรุงเทพธุรกิจ, 2022)

บอร์ดเกม หรือ เกมกระดาน คือ เกมที่ต้องใช้อุปกรณ์และกติกาที่ออกแบบมาโดยเฉพาะในการเล่น ซึ่งจะ มีแผ่นกระดาน ตัวหมาก หรือลูกเต๋าประกอบ โดยต้องมีผู้เล่นขั้นต่ำสองคนขึ้นไปหรือขึ้นอยู่กับกฎของเกมนั้น ๆ มีตั้งแต่กฎกติการการเล่นง่าย ๆ เล่นได้ห้าถึงหกคน ไปจนถึงการใช้กลยุทธ์ซับซ้อนที่ผู้เล่นต้องวางแผนเพื่อร่วมมือหรือแข่งขันกัน (Chutima Kaenpetch, 2021)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้ บอร์ดเกม เป็นสื่อการเรียนรู้ในครั้งนี้ และใช้หลักการออกแบบเกมที่เน้นการเรียนรู้ผ่านความสนุกสนาน และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยบอร์ดเกมมีเนื้อหาที่ส่งเสริมทักษะการอ่านและกระตุ้นให้เด็กได้ฝึกออกเสียงอย่างถูกต้องในบริบทของคำศัพท์ที่เกี่ยวกับ คำควบกล้ำ

5. การออกแบบภาพประกอบและใช้สีอย่างสร้างสรรค์

5.1 การออกแบบภาพประกอบ

ภาพประกอบ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเด็กบางคนยังไม่สามารถอ่านหนังสือได้อย่างคล่องแคล่ว จึงรับรู้เรื่องราวหรือข้อมูลต่าง ๆ ผ่านการใช้สายตา ดูภาพ อ่านเรื่องจากภาพ คิดและจินตนาการจากภาพเป็นสำคัญ หน้าที่หลักของภาพประกอบสำหรับเด็ก คือ ช่วยการอธิบายเรื่องราวให้ชัดเจน ผู้วาดภาพต้องสร้างสรรค์ภาพให้สวยงามสอดคล้องกับเนื้อหาและภาษาของผู้เขียนเรื่อง เพื่อเติมเต็มกระบวนการเรียนรู้ ต่อยอดจินตนาการให้เด็ก ๆได้อย่างเต็มที่ และลักษณะของภาพประกอบที่เด็กชอบ มักจะเป็นภาพประกอบที่มีสีสันสดใส ชอบภาพที่มีขนาดใหญ่มากกว่าภาพขนาดเล็ก เด็กเล็กชอบภาพที่มีลายเส้นง่ายๆ ไม่ซับซ้อน ส่วนเด็กโตชอบภาพที่มีความสมจริง (นพวรรณ งามรุ่งโรจน์, 2565)

ภาพประกอบมีประโยชน์หลายอย่าง เช่น อธิบายและขยายความข้อความ ตลอดจนให้ความรู้พื้นฐานที่สำคัญ ช่วยให้เด็กดู ตีความข้อมูลภาพ และอ่านคำต่างๆ จะช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายของคำ ภาพประกอบที่แสดงควบคู่กับข้อความเป็นเครื่องมืออันล้ำค่าที่จะช่วยเด็กๆ ที่กำลังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาทักษะการอ่านได้ โดยช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ ความคล่องแคล่ว คำศัพท์ และทักษะการอ่านออกเขียนได้พื้นฐานอื่นๆ (Fransie Frandsen ,2566)

ดังนั้น รูปแบบของตัวละคร ผู้วิจัยได้เลือกใช้ รูปแบบลดทอน เนื่องจาก ตัวละครมีลักษณะก้ำกึ่งระหว่าง**ภาพสมจริงกับภาพการ์ตูนโดยลดทอนความสมจริงให้ภาพมีความเรียบง่ายมากขึ้น มีความเป็นมนุษย์ผสมผสานในตัวละคร เช่น การเดิน 2 ขา การเคลื่อนไหวแบบมนุษย์ การแสดงสีหน้าอารมณ์แบบมนุษย์ แม้ตัวละครจะเป็นสัตว์**

ก็สามารถแสดงอากัปกิริยา มีการเคลื่อนไหวแบบมนุษย์ภาพแบบลดทอนนี้มีข้อดี คือ ช่วยให้ตัวละครแสดงออกในด้านต่างๆ ได้อย่างอิสระและมีความสมจริงในการสื่อสารกับผู้อ่าน (นพวรรณ งามรุ่งโรจน์, 2565)

5.2 การใช้สีอย่างสร้างสรรค์

สีเป็นองค์ประกอบสำคัญของการมองเห็น ซึ่งช่วยให้เราแยกแยะความแตกต่างของวัตถุและสิ่งของ สีช่วยสื่อความหมายไม่ว่าจะเป็นเชิงจิตวิทยาหรือเชิงสัญลักษณ์ ดังนั้น การรับรู้และความรู้สึกในงานจิตรกรรม สีจึงเป็นสิ่งแรกที่เป็นตัวเร้าความรู้สึกทางการมองเห็นมากที่สุด ซึ่ง ศิลปินพยายามใช้สีเป็นสื่อในการแสดงออกที่แตกต่างกันออกไปตามเจตนารมณ์ (สมภพ จงจิตต์โพธา ,2560)

การสร้างภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก ผู้สร้างภาพต้องเข้าใจหลักการและความหมายของสีต่างๆ สีมีความสำคัญในการสร้างภาพประกอบ เนื่องจากสีช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน อีกทั้ง มีความสำคัญในการสื่อความหมาย สื่ออารมณ์ความรู้สึก (นพวรรณ งามรุ่งโรจน์, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้สีในการออกแบบเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน เช่น สีสดใสในภาพประกอบ หรือการใช้สีแบ่งหมวดหมู่ประเภทสิ่งต่างๆภายในบอร์ดเกม เพื่อให้ง่ายต่อการแยกประเภท และการทำความเข้าใจในบทเรียน

วิธีการศึกษา

การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบ่งขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 แหล่งข้อมูลสำหรับหาประสิทธิภาพ ของบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบบอร์ดเกม และผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินและวัดผล

1.2 แหล่งข้อมูลสำหรับศึกษาความพึงพอใจ ที่มีต่อบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลปลายบางวัดส้มเกลี้ยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดขั้นตอนไว้ดังนี้

ครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ สอบถาม จากครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลและทราบถึงสภาพปัญหา ที่จะนำมาสร้างบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษาเสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ภาพที่ 1 ภาพประกอบการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์

ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความสนใจและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบอร์ดเกมการศึกษา นำไปให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลปลายบางวัดส้มเกลี้ยง จำนวน 30 คน ได้ตอบแบบสอบถามเพื่อให้ทราบข้อมูลที่นักเรียนให้ความสนใจและนำข้อมูลที่ได้รับไปพัฒนาสร้างเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ภาพที่ 2 บรรยากาศการทำแบบสอบถามความสนใจและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบอร์ดเกมการศึกษา

1.3 แหล่งข้อมูลสำหรับการหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ โดยใช้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลปลายบางวัดส้มเกลี้ยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 300 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลปลายบางวัดส้มเกลี้ยง จำนวน 30 คน

จากการทำแบบสอบถามความสนใจและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบอร์ดเกมการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีความสนใจในบทเรียน เรื่อง คำควบกล้ำ และสนใจรูปแบบการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อการเรียนรู้ คือ บอร์ดเกมการศึกษา ซึ่งเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ ดังที่ คุณปัทมา เจริญกรกิจ กล่าวไว้ว่า บอร์ดเกมนั้นนอกจากจะมีไว้เล่นเพื่อความสนุกสนานและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันแล้ว ในอีกทางหนึ่งยังถือว่าเป็นสื่อการเรียนรู้ยุคใหม่ที่ช่วยพัฒนาทักษะด้านความรู้ (hard skills) ควบคู่กับทักษะด้านอารมณ์ (soft skills) โดยทั้งผู้ออกแบบเกม และผู้เล่นเกม จะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านการวิเคราะห์ รู้จักประเมินความเสี่ยง มีตรรกะเหตุผลที่ถูกต้องในการคิดและตัดสินใจ สามารถอ่านสถานการณ์ได้ดี ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นการฝึกฝนทักษะสำคัญของศตวรรษที่ 21 (ปัทมา เจริญกรกิจ, 2564)

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- สื่อการเรียนรู้ บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- แบบสอบถามความสนใจและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบอร์ดเกมการศึกษา
- แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยใช้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

รวบรวมข้อมูล ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการสร้างบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยอิงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง

แก้ไข พ.ศ. 2566) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 นำมาพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียง ได้แก่

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2566) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน	**ตัวชี้วัด ท ๑.๑ ป.๕/๒** อธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความที่เป็นการบรรยาย และการพรรณนา

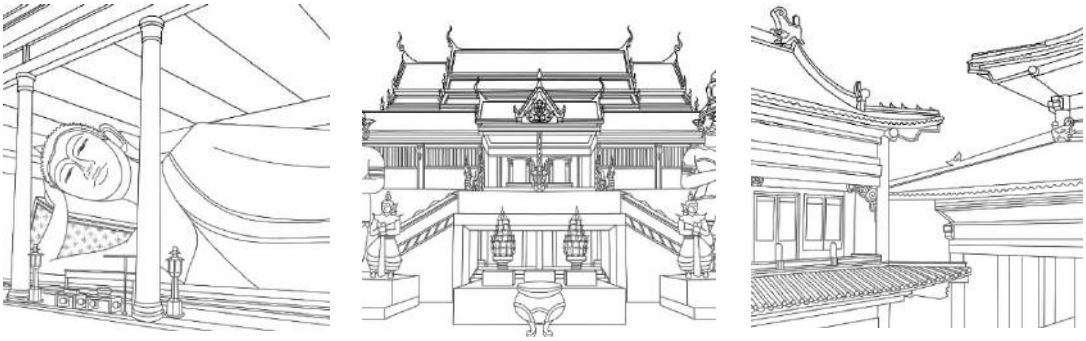
การสร้างและพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษาเสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยสร้างสื่อการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจ มีการแข่งขันจากการเก็บคะแนนสะสม “ภารกิจภาพถ่ายสถานที่ท่องเที่ยวหรือสินค้าท้องถิ่นของจังหวัดนนทบุรี” โดยการสะสมการ์ดสแตมป์คำควบกล้ำตามเงื่อนไขกติกาของบอร์ดเกม ช่วยให้นักเรียนฝึกอ่านออกเสียงและแยกประเภทคำควบกล้ำ ผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นและสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดนนทบุรี ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและสนุกสนาน พร้อมพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 3 ตัวอย่างแบบร่างการ์ดสแตมป์คำควบกล้ำ 3 ประเภท

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการ์ดสแตมป์คำควบกล้ำ 3 ประเภท

ภาพที่ 5 ตัวอย่างภาพร่างสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดนนทบุรี

ภาพที่ 6 ตัวอย่างการ์ดภารกิจสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ วัดกู้ พระนางเรือล่ม , วัดบางจาก และ วัดบรมราชากาญจนาภิเษกอนุสรณ์ วัดเล่งเน่ยยี่ 2 เป็นต้น

ผู้วิจัยได้นำสื่อการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบในหลายๆ ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา, ด้านรูปแบบการนำเสนอ, ด้านการออกแบบกราฟิก ตัวอักษร และสี การตรวจสอบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด การทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญช่วยให้สามารถปรับปรุงสื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

ภาพที่ 7 บรรยากาศการทดสอบใช้สื่อการเรียนรู้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยได้นำสื่อการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้สื่อดังกล่าว การทดลองนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่าการใช้สื่อการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงได้มากน้อยเพียงใด และวัดระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ดังกล่าว ทั้งนี้ ผลจากการทดลองจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถปรับปรุงเพิ่มเติมให้ดียิ่งขึ้นก่อนการนำไปใช้ในวงกว้าง

ภาพที่ 8 องค์ประกอบสื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียง : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี

3. แบบแผนการทดลอง

การดำเนินการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบแผน คือ แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One group Pretest-Posttest Design) โดยมีการวัดตัวแปรตามก่อนและหลังการทดลอง เพื่อเปรียบเทียบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงหรือไม่ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านรายวิชาภาษาไทย

4. การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง (Experimental research) โดยแบ่งเป็นการทดลองเพื่อหาความพึงพอใจ และการทดลองเพื่อตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัยนี้ ดังนี้

1. ปฐมนิเทศกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนของการทดลองเรียนรู้ โดยใช้สื่อ
2. ให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ทำแบบทดสอบความรู้ก่อนเรียน เป็นเวลา 10 นาที
3. อธิบายขั้นตอนวิธีการเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อธิบายกติกา ข้อตกลงต่างๆในการใช้สื่อ และตอบคำซักถามของกลุ่มตัวอย่าง
4. ให้กลุ่มตัวอย่างได้ทดลองเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียง : กรณีศึกษาเสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 เป็นเวลา 30 นาที
5. หลังจากที่กลุ่มตัวอย่างได้ทดลองใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ให้ทำแบบทดสอบหลังเรียน เป็นเวลา 10 นาที
6. กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียง : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5
7. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อสรุปผลการทดลองต่อไป

ภาพที่ 9 บรรยากาศการใช้สื่อการเรียนรู้กับกลุ่มทดลองภายในห้องเรียน จำนวน 30 คน

สรุปผลการศึกษา

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา, ด้านรูปแบบการนำเสนอ, ด้านการออกแบบกราฟิก ตัวอักษร และสี โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบบอร์ดเกม และผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินและวัดผล พบว่าความมีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71

2. ผลการหาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด ในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83

3. ผลการหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน พบว่า ผลการทำแบบทดสอบหลังเรียน สูงกว่า ก่อนเรียน โดยมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 66.5 ($\overline{x}$ = 13.3) และมีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยร้อยละ 43.5 ($\overline{x}$ = 8.7)

อภิปรายผลการศึกษา

การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ : กรณีศึกษา เสน่ห์ของจังหวัดนนทบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยสามารถทำตามวัตถุประสงค์ได้อย่างครบถ้วน เนื่องจาก บอร์ดเกมเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกสมอง สมาธิ เชื่อมความสัมพันธ์อันดี ไม่ใช่แค่เล่นเพื่อความสนุกเท่านั้น แต่บอร์ดเกมยังแฝงการฝึกฝนทักษะต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับคำควบกล้ำให้ออกมาในรูปแบบสถานการณ์จำลอง หรือบทบาทสมมติ ที่มีความน่าสนใจ ดึงดูดให้บรรยากาศภายในห้องเรียนดูสนุกสนามจากการแข่งกัน ซึ่งการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาถ่ายทอดผ่านบอร์ดเกมถือเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบที่ทันสมัย เข้าถึงได้ง่ายในกลุ่มคนรุ่นใหม่

ผลการศึกษาที่ได้ สะท้อนถึงประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยเฉพาะในด้านการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และทักษะการอ่านออกเสียงในเรื่อง คำควบกล้ำ ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งการที่นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงคำควบกล้ำในระหว่างดำเนินกิจกรรมตามกติกาการเล่นได้ถูกต้อง และแยกแยะประเภทของคำควบกล้ำแท้และไม่แท้ได้ บ่งชี้ว่าสื่อดังกล่าวสามารถช่วยสนับสนุนการเรียนรู้เชิงลึกได้เป็นอย่างดี

ทั้งในด้านของประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้ที่รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้จากกลุ่มทดลอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ผลการศึกษานี้ตอกย้ำถึงความสำคัญของการออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยเฉพาะการใช้บอร์ดเกมเป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งนอกจากจะเพิ่มความสนุกสนาน ยังช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะและความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ควรครอบคลุมเนื้อหาภาษาไทยในด้านต่างๆ เช่น ทักษะการเขียนคำควบกล้ำ หรือการใช้คำควบกล้ำในประโยค เพื่อส่งเสริมและขยายขอบเขตการเรียนรู้เกี่ยวกับคำควบกล้ำ
2. การทดลองใช้สื่อกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย เช่น นักเรียนจากพื้นที่ต่างๆ หรือกลุ่มนักเรียนที่มีทักษะการเรียนรู้แตกต่างกัน อาจช่วยยืนยันประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสื่อได้มากยิ่งขึ้น
3. การออกแบบบอร์ดเกมใช้ต้นทุนในการสร้างค่อนข้างสูง ควรมีการวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบและประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดข้อผิดพลาด และลดต้นทุนในการทำวิจัย

บรรณานุกรม

กนกวรรณ จู้ห้อง. (2563, 15 กุมภาพันธ์). *ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาถิ่นใต้.* https://fishtech.rmutsv.ac.th/fishtech/th/news2040

กรุงเทพธุรกิจ. (2022, 29 กันยายน). *Active Learning คืออะไร ทำไมถึงสำคัญกับการเรียนยุคใหม่.* https://www.bangkokbiznews.com/health/education/1029732

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2546-2568). *นนทบุรี.* https://thai.tourismthailand.org/Destinations/Provinces/นนทบุรี/226

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2566, 21 กรกฎาคม). *ถอดกระบวนการสร้างสรรค์ 'บอร์ดเกม' เพื่อเรียนรู้แบบ Active Learning*. https://www.eef.or.th/article-12412/#:~:text=

โครงการการสอนออนไลน์สำหรับประเทศไทย. (2567). *การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน.* https://active-learning.thailandpod.org/learning-activities/game-based-learning

จิรพัฒน์ พวงจำปา. (2562, 7 พฤศจิกายน). *การประยุกต์ใช้ ACTIVE LEARNING ในการเรียนการสอน.* NSRU BLOG. https://blog.nsru.ac.th/60111806048/561

จุฑามาศ สระบัว, และอภิญญา สีทาทุม. (2566, 22 มกราคม). *คำควบกล้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่5.* https://fliphtml5.com/jnsxv/hprz/basic

ตรัง สุวรรณศิลป์. (2567). *Gamification เกมมิฟิเคชั่น จูงใจคน ด้วยกลไลเกม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์ Salt.

นพวรรณ งามรุ่งโรจน์. (2565). *ภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก*. https://elfhs.ssru.ac.th/nopphawan_ng/pluginfile.php/56/block_html/content/6.%20ภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก.pdf

ปัทมา เจริญกรกิจ. (2021, March 24,). *ทำไมห้องสมุดยุคใหม่จึงใช้บอร์ดเกมเป็นเครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้.* https://www.thekommon.co/board-game-in-library/

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2566, 28 กันยายน). *การอ่านคำควบกล้ำ.* https://dltv.ac.th/teachplan/episode/59237

สุธะนะ พามนตรี. (2024) .*ความสำคัญของภาษาไทย.* https://www.classstart.org/classes/4131

สมภพ จงจิตต์โพธา. (2560). *ทฤษฎีสี ฉบับปรับปรุง* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์ วาดศิลป์

สำนักงานแรงงานนนทบุรี. (2567). *ท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี*. https://nonthaburi.mol.go.th

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี. (2566). *คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) ปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2566*. https://www.ptnpeo.go.th/ednews/7191

Chutima Kaenpetch. (2021, May 6). *บอร์ดเกมสำหรับเด็กคืออะไร.* https://www.gymboreeclasses-th.com/blog/boardgameforkids

Code Genius Academy. (2023, February 3). *Gammification เกมเพื่อการศึกษา ยกระดับคุณภาพการเรียนด้วยเกมการศึกษาออนไลน์*. https://codegeniusacademy.com/gamification

Fransie Frandsen. (2023, April 17). *The importance of illustrations in child development*. https://www.booktrust.org.uk/news-and-features/features/2023/april-2023/the-importance-of-illustrations-in-child-development/

Thaipost. (2566, 22 พฤศจิกายน). *โครงการเยาวชนเจ้าบ้านสืบสานวัฒนธรรม*. https://www.thaipost.net/hi-light/489004

ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง ความคล้าย โดยใช้วิธีการแบบเปิด

Mathematical Reasoning Ability of Grade 9th Students in Topic of Similarity by Open Approach

อาทิตยา รุ่งเรือง[1] เกษม เปรมประยูร[2] และสุวรรณี เปลี่ยนรัมย์[3]

Arthittaya Rungreueng[1] Kasem Premprayoon[2] และSuwarnnee Plianram[3]

หลักสูตรการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

อ.เมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 90000

อีเมล 661995026@tsu.ac.th

Program in Teaching Science and Mathematics Faculty of Education

Thaksin University Muang Songkhla, Songkhla, 90000

email 661995026@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง ความคล้าย โดยใช้วิธีการแบบเปิด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย จำนวน 4 แผน เครื่องบันทึกวิดิทัศน์ เครื่องบันทึกภาพ และเครื่องบันทึกเสียง ของนักเรียนในระหว่างการทำกิจกรรม ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์โปรโตคอลและการบรรยายเชิงวิเคราะห์จากใบกิจกรรมและบทสนทนา ตามกรอบแนวคิดพฤติกรรมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของ Artzt and Yaloz-Femia (1999)

ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน แสดงออกถึงการให้เหตุผล 6 ลักษณะ ดังนี้ 1) การลองผิดลองถูก 2) การค้นหารูปแบบเพื่อหาข้อสรุปทั่วไป 3) การสร้างและตรวจสอบข้อความคาดการณ์ 4) การให้เหตุผลเชิงตรรกะ 5) การให้เหตุผลเชิงมิติสัมพันธ์ 6) การนำเสนอประเด็นเชิงอุปนัยและนิรนัย และไม่ปรากฏการให้เหตุผล 1 ลักษณะ คือ การทำงานย้อนกลับเพื่อแก้ปัญหา นักเรียนไม่ได้แสดงพฤติกรรมหรือแสดงแนวคิดเกี่ยวกับการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ออกมาให้เห็น

คำสำคัญ: ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์, วิธีการแบบเปิด

Abstract

The purpose of this research is to study the mathematical reasoning ability of Grade 9th students on to topic of similarity by open approach. The instruments in data collection consisted of 4 learning management plans on the topic of similarity and volume, video recorders, camera and sound recorder for student's activities that was analyzed using protocol analysis and descriptive analysis from activity sheets and dialogues according to the framework of mathematical reasoning behavior of Artzt and Yaloz-Femia (1999).

The research findings revealed that students' mathematical reasoning abilities were expressed in six categories: 1) trial and error, 2) searching for patterns to make general conclusions, 3) generating and verifying predictive statements, 4) logical reasoning, 5) relational reasoning, and 6) inductive and deductive issues. However, the demonstrate behaviors or concepts related in backward to solve problems were not expressed.

Keywords: Mathematical reasoning ability, Open Approach

ที่มาและความสำคัญ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการใช้ชีวิตประจำวันและความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีตรรกะและความคิดที่เป็นลำดับขั้น คิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ คิดแก้ปัญหาต่าง ๆ และสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบถี่ถ้วน รวมถึงคณิตศาสตร์ช่วยให้คาดคะเน คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การคิดอย่างมีเหตุมีผลถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่นักเรียนสามารถนำติดตัวไปใช้ในการพัฒนาตนเอง การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การทำงานและการดำรงชีวิต ดังนั้น การคิดอย่างมีเหตุมีผลจึงเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เนื่องจากการเรียนรู้คณิตศาสตร์นั้นจะต้องอาศัยการให้เหตุผลที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำนักเรียนไปสู่ความเข้าใจในการเรียนคณิตศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถในการแสดงอธิบายหรือวิธีการแก้ปัญหาของบุคคลโดยต้องอาศัยการรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อความ แนวคิด รวมไปถึงสถานการณ์ทางคณิตศาสตร์ต่าง ๆ โดย Artzt & Yaloz-Femia (1999) ได้ศึกษาพฤติกรรมการพิสูจน์และให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และได้กำหนดว่า

การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนจะปรากฏขึ้น เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้ 1) ใช้การลองผิดลองถูก 2) ใช้การทำงานย้อนกลับเพื่อแก้ปัญหา 3) ใช้การสร้างและตรวจสอบข้อความคาดการณ์ 4) ใช้การเสนอประเด็นเชิงอุปนัยและเชิงนิรนัย 5) ใช้การค้นหารูปแบบเพื่อหาข้อสรุปทั่วไป 6) ใช้การให้เหตุผลเชิงตรรกะ และ 7) ใช้การให้เหตุผลเชิงมิติสัมพันธ์

โดยผลการประเมิน PISA ในปี 2022 ที่ผ่านมา ชี้ชัดว่าคะแนนของนักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยลดลงไปจากเดิม เนื่องจาก PISA เน้นการประเมินไปที่ความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ ที่ประกอบไปด้วย 1) การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา 2) เนื้อหาทางคณิตศาสตร์ 3) บริบท ซึ่งเมื่อดูผลคะแนนที่ออกมาแสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยยังไม่ดีเท่าที่ควร ด้วยเหตุผลนี้ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวของนักเรียนทุกคน เนื่องจากในยุคปัจจุบันการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่ามอบความรู้ ซึ่งนักเรียนจะต้องมีทักษะต่าง ๆ เกิดขึ้น รวมไปถึงการเป็นนักคิดเชิงวิพากษ์ (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567)

อีกทั้งจากการสังเกตการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย พบว่า เมื่อให้นักเรียนทำโจทย์ปัญหาที่นำความรู้จากคาบที่แล้วมาประยุกต์ใช้ นักเรียนสามารถที่จะแสดงคำตอบและวิธีการออกมาได้ แต่เมื่อครูถามว่า “ทำไม” “เพราะอะไร” นักเรียนถึงทำวิธีนี้ มักจะได้คำตอบว่า “หนูเขียน ๆ ไปค่ะครู” ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนอาจจะมีพื้นฐานความรู้ในการทำกิจกรรมแต่ยังขาดการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในครั้งนี้

วิธีการแบบเปิด เป็นวิธีการสอนที่เน้นการพัฒนาศักยภาพการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมปลายเปิด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พบกับปัญหาหรือสถานการณ์จริง ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ อีกทั้งเป็นการเปิดความคิดของนักเรียนให้มีความคิดที่กว้างขวาง คิดได้หลากหลายมากที่สุด ซึ่งสามารถสนับสนุนการพัฒนาการให้เหตุผลในวิชาคณิตศาสตร์ได้ (ไมตรี อินประสิทธิ์, 2547 อ้างในลักษณพร รัตนสุนทร, 2566)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น หากต้องการให้นักเรียนแสดงออกการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ที่นอกเหนือจากการดูตัวอย่าง จะต้องจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนสามารถแสดงแนวคิดได้หลายวิธี โดยการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสอดคล้องคือวิธีการแบบเปิด ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ ให้นักเรียนได้แสดงแนวคิดของตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และส่งเสริมให้นักเรียนได้นำเสนอแนวคิด และเนื่องจากความคล้ายและการให้เหตุผลมีความเกี่ยวข้องกันในแง่ของการใช้เหตุผลเพื่อพิสูจน์หรืออธิบายว่าทำไมสิ่งต่าง ๆ ถึงมีลักษณะที่เหมือนกัน การให้เหตุผลจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการทำความเข้าใจและนำความ

คล้ายมาใช้ในการเรียนรู้คณิตศาสตร์หรือวิชาอื่น ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เรื่อง ความคล้าย ด้วยวิธีการแบบเปิด

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง ความคล้าย โดยใช้วิธีการแบบเปิด

นิยามศัพท์

ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่สามารถแสดงอธิบายหรือกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ผ่านกิจกรรมเรื่องความคล้ายได้ โดยนักเรียนทำกิจกรรมและสามารถนำไปสู่ข้อสรุป กฎเกณฑ์ เพื่อนำไปสู่การแสดงข้อสรุปเรื่องความคล้ายได้อย่างสมเหตุสมผล

วิธีการแบบเปิด หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้มีลักษณะที่เป็นปัญหาแบบเปิดกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด ซึ่งครูต้องใช้ความหลากหลายของกระบวนการในปัญหาที่ทำให้นักเรียนได้ประสบการณ์ในการค้นพบสิ่งใหม่โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ นักเรียนจะได้แก้ปัญหาและตรวจสอบ รวมถึงได้ทราบแนวคิดใหม่จากนักเรียนคนอื่น ๆ และเปรียบเทียบความแตกต่างของแนวคิดนั้น แล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนาแนวคิดต่อไป ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นการนำเสนอปัญหาปลายเปิด หมายถึง ขั้นที่ครูนำเสนอภาพที่นำไปสู่กิจกรรมในเรื่องความคล้าย

2) ขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน หมายถึง นักเรียนแสดงแนวคิดในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ในเรื่องความคล้าย โดยมีครูเป็นผู้ช่วยในการกระตุ้นความคิด

3) ขั้นการอภิปรายและเปรียบเทียบร่วมกันทั้งชั้นเรียน หมายถึง นักเรียนนำเสนอแนวคิดการให้เหตุผลเรื่องความคล้ายของแต่ละกลุ่ม และร่วมกันอภิปรายทั้งชั้นเรียน หลังจากนั้นครูเปิดโอกาสให้เพื่อนคนอื่นได้ซักถาม พร้อมทั้งเปรียบเทียบแนวคิดกลุ่มของตนเองกับกลุ่มอื่นว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

4) ขั้นการสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน หมายถึง ครูนำแนวคิดของนักเรียนมาเขียนหรือติดหน้ากระดาน เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้เห็นถึงแนวคิดที่หลากหลาย ให้นักเรียนร่วมกันตรวจสอบแนวคิดกลุ่มของตนเองกับกลุ่มอื่น ๆ ว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ครูควรส่งเสริมแนวคิดที่หลากหลายของนักเรียนในทางบวก

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่สามารถแสดงอธิบายหรือกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ของบุคคลโดยอาศัยการรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อความ แนวคิด รวมไปถึงสถานการณ์ทางคณิตศาสตร์ต่าง ๆ โดย Artzt & Yaloz-Femia (1999) ได้ศึกษาพฤติกรรมการพิสูจน์และให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ในระหว่างกระบวนการแก้ปัญหาแบบเปิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนภายใต้กระบวนการแก้ปัญหา ที่ประกอบด้วยการอ่าน การทำความเข้าใจ การวิเคราะห์ปัญหา การสำรวจ การวางแผน การนำไปใช้ และการตรวจสอบ และวิเคราะห์ผ่านกรอบของการพิสูจน์และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ที่สมาคมครูคณิตศาสตร์ของอเมริกากำหนดว่า การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนจะปรากฏขึ้น เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

1) ใช้การลองผิดการลองถูก เป็นการประยุกต์ใช้การกระทำต่าง ๆ ที่อาจเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา

2) ใช้การทำงานย้อนกลับเพื่อแก้ปัญหา เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่เริ่มจากจุดหมายหรือสิ่งที่เราต้องการพิสูจน์มากกว่าจะเริ่มจากสิ่งที่กำหนดให้ กล่าวคือจะเริ่มพิจารณาจากผลไปสู่เหตุ โดยพยายามจะค้นหาข้อความหรืออนุกรมของข้อความที่อ้างถึงผลหรือจุดหมายของปัญหา

3) ใช้การสร้างและตรวจสอบข้อความคาดการณ์ เป็นการเดาหรือการสร้างข้อความคาดการณ์ว่าคำตอบของปัญหานั้นน่าจะเป็นอย่างไร และมีการตรวจสอบข้อความคาดการณ์ ทำให้เห็นว่าข้อความคาดการณ์ที่สร้างไว้กับผลที่ได้เท่ากัน

4) ใช้การเสนอประเด็นเชิงอุปนัยและเชิงนิรนัย การเสนอประเด็นเชิงอุปนัย เป็นการสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ หรือกรณีเฉพาะ การเสนอประเด็นเชิงนิรนัย เป็นการสร้างข้อสรุปหรือลงความเห็นโดยพิจารณากฎ หรือหลักการทั่วไป ไปสู่สิ่งเฉพาะ

5) ใช้การค้นหารูปแบบเพื่อหาข้อสรุปทั่วไป เป็นการสร้างรูปแบบเป็นกลวิธีที่เริ่มจากการหาตัวอย่างหลายตัวที่สอดคล้องกัน หลังจากนั้นจะสามารถหาคำตอบของปัญหาได้โดยการสรุปรวมจากตัวอย่างเฉพาะต่าง ๆ ที่หาได้

6) ใช้การให้เหตุผลเชิงตรรกะ เป็นการใช้หลักการ กฎเกณฑ์ หรือเงื่อนไขมาสร้างข้อสรุป จากการพิจารณาความจริงและความสัมพันธ์ระหว่างประพจน์

7) ใช้การให้เหตุผลเชิงมิติสัมพันธ์ เป็นการสร้างมโนภาพ การเกิดจินตนาการเกี่ยวกับส่วนประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ขนาด รูปร่าง ความสูง - ต่ำ ใกล้ - ไกล พื้นที่ ปริมาตร

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการแบบเปิด

วิธีการแบบเปิด เป็นวิธีการสอนที่เน้นการพัฒนาศักยภาพการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมปลายเปิด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พบกับปัญหาหรือสถานการณ์จริง ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ อีกทั้งเป็นการเปิดความคิดของนักเรียนให้มีความคิดที่กว้างขวาง คิดได้หลากหลายมากที่สุด ซึ่งสามารถสนับสนุนการพัฒนาการให้เหตุผลในวิชาคณิตศาสตร์ได้ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การนำเสนอปัญหาปลายเปิด คือ การที่ครูเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิดในชั้นเรียนพร้อมสื่อให้นักเรียนเข้าใจ สร้างสถานการณ์ปัญหาที่เป็นรูปธรรมและไม่จำกัดแนวคิดของนักเรียน

2) การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน คือ นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและมีการคาดการณ์ไปที่ประเด็นใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในขณะที่มีการอภิปรายในชั้นเรียน ครูคอยสังเกตและบันทึกแนวคิดในขณะที่นักเรียนแก้สถานการณ์ปัญหา สิ่งสำคัญของแนวทางนี้คือ การเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มของนักเรียน

3) การอภิปรายทั้งชั้นเรียน คือ นักเรียนนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาและครูควรให้ความสำคัญกับทุกแนวคิด

4) การสรุปโดยการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน คือ ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการแก้สถานการณ์ปัญหา มีการกระตุ้นให้นักเรียนสรุปแนวคิดที่ต่างและสอดคล้องกับคนอื่นและครูนำประเด็นที่ได้ไปลงข้อสรุป มีการจัดเรียงแนวคิดให้เหมาะสม พร้อมทั้งกระตุ้นนักเรียนสำหรับการเรียนในคาบถัดไป (ตติมา ทิพย์จินดาชัยกุลม, 2557 ; ไมตรี อินประสิทธิ์, 2547 อ้างใน ลักษณพร รัตนสุนทร 2566)

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (CAR : Classroom Action Research) โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนนักเรียนทั้งหมด 42 คน ซึ่งเป็นนักเรียนในแผนการเรียนห้องเรียนทั่วไป ซึ่งจากการสอนนักเรียนกลุ่มนี้ พบว่า นักเรียนห้องนี้จะไม่ชอบเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนจะเน้นการเลียนแบบวิธีการแก้ปัญหาจากสิ่งที่ครูสอน นักเรียนสามารถคำนวณตัวเลขได้ แต่เมื่อเจอโจทย์ปัญหาที่มีการประยุกต์ นักเรียนไม่สามารถอธิบายกระบวนการคิดหรือให้เหตุผลในการเรียนคณิตศาสตร์ได้ ผู้วิจัยจึงเลือกนักเรียนห้องนี้เป็นกลุ่มเป้าหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นส่วนที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง ความคล้าย ที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ทั้งหมด 4 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 คาบ 2) ใบกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย 3) บันทึกภาพ และอัดวิดีโอระหว่างทำกิจกรรม และ 4) แบบบันทึกภาคสนาม ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลลำดับขั้นตอนการสอนของครูและนักเรียน รวมไปถึงประเด็นที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นส่วนที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ใบกิจกรรมของนักเรียน เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแนวคิดและวิเคราะห์จากการทำใบกิจกรรมของนักเรียน บ่งบอกถึงร่องรอยที่สะท้อนให้เห็นการแสดงพฤติกรรมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในระหว่างการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการคิดไปพร้อม ๆ กับพูด โดยจะเป็นข้อมูลหลักและใช้ข้อมูลเสริมจากการถอดโปรโตคอลมาประกอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยค้นหาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิจัยประกอบด้วย ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) การมีส่วนร่วมของนักเรียนกับสถานการณ์ปัญหา บริบทของพื้นที่วิจัย รวมทั้งบริบทของกลุ่มเป้าหมาย ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในวิจัย และศึกษากรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเตรียมชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนคุ้นเคย และมีประสบการณ์ร่วมกับชั้นเรียนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด

2. เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง ความคล้าย ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นบันทึกข้อมูลและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

3. หลังเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมกันสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ นำข้อค้นพบไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไปเมื่อจัดการเรียนรู้ครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลของนักเรียนแต่ละกลุ่มไปวิเคราะห์ข้อมูล

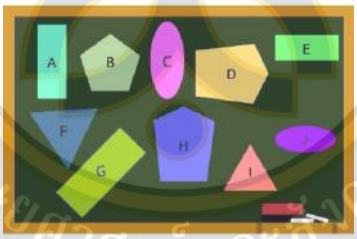
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์โปรโทคอลและการวิเคราะห์เชิงบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นในระหว่างนักเรียนพยายามจะให้เหตุผลจากการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด โดยใช้ข้อมูลจากใบกิจกรรม ภาพผลงานของนักเรียนและบทสนทนาของนักเรียนและครูในระหว่างการจัดการเรียนรู้ ตามกรอบแนวคิดวิธีการแบบเปิดของ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2560) และกรอบแนวคิดพฤติกรรมการให้เหตุผลของของ Artzt & Yaloz-Femia (1999)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง ความคล้าย โดยใช้วิธีการแบบเปิด โดยวิเคราะห์จากพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นในระหว่างนักเรียนพยายามจะให้เหตุผลจากการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การชี้ การหยิบ การจับ การวาดภาพ การขีดเขียน ท่าทางและการแสดงออก โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เรขาคณิตที่คล้ายกัน

ภาพที่ 1 ภาพประกอบการทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยสถานการณ์ปัญหาเรื่อง “คล้ายกันยังไงนะ”

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเรื่อง คล้ายกันยังไงนะ คุณครูสุ่มวงล้อเพื่อได้ภาพสถานการณ์ปัญหามาให้ทั้งหมด 10 รูป (ดังภาพที่ 1) ซึ่งในภาพจะประกอบไปด้วยรูป A – J จากนั้นครูให้นักเรียนทำใบกิจกรรมคล้ายกันยังไงนะ โดยการให้นักเรียนทำใบกิจกรรม และให้นักเรียนแสดงแนวคิดการจัดกลุ่มรูปพร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

ตัวอย่างบทสนทนาของนักเรียนระหว่างแสดงแนวคิด (นักเรียนกลุ่มที่ 2)

นักเรียน 2: เราว่า**เลือกจัดแบบรูปร่าง**ดีกว่า เพราะมันมีรูปสามเหลี่ยม วงรี ห้าเหลี่ยม สี่เหลี่ยม

นักเรียน 3: ใช่เราว่าจัดแบบรูปร่าง

ทุกคนในกลุ่ม: ใช่น่าจะเหมาะสมที่สุดแล้ว งั้นทุกคนช่วยกันนำรูปมาวัดไหม

นักเรียน 3: เราว่านำรูปแยกก่อนนะ จากนั้นค่อยลองเอามาทาบทีละกลุ่ม แล้ว**ค่อยใช้ไม้โพรแทรกเตอร์ช่วยวัดตรวจสอบ**

นักเรียน 4: งั้นเดี๋ยวเราทาบรูปของแต่ละกลุ่มเอง แล้วเธอเขียนนะ

จากบทสนทนาข้างต้น จะเห็นว่า นักเรียนได้แสดงแนวคิดและพฤติกรรมการให้เหตุผลที่เกิดขึ้น คือ การสร้างและตรวจสอบข้อความคาดการณ์ จากคำพูด “เราว่าเลือกจัดแบบรูปร่างดีกว่า เพราะมันมีรูปสามเหลี่ยม วงรี ห้าเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ” “ ใช่เราว่าจัดแบบรูปร่าง ” และ “เราว่านำรูปแยกก่อนนะ จากนั้นค่อยลองเอามาทาบทีละกลุ่ม แล้วค่อยใช้ไม้โพรแทรกเตอร์ช่วยตรวจสอบ”ซึ่งจากคำพูดทำให้เห็นว่านักเรียนให้เหตุผลจากการคาดการณ์การจัดกลุ่ม ว่าต้องจัดตามรูปร่าง โดยใช้การทาบรูปและไม้โพรแทรกเตอร์ในการตรวจสอบข้อความที่คาดการณ์ไว้

ภาพที่ 2 พฤติกรรมนักเรียนที่เกิดการสร้างและตรวจสอบข้อความคาดการณ์

ตัวอย่างบทสนทนาของนักเรียนระหว่างแสดงแนวคิด (นักเรียนกลุ่มที่ 5)

> นักเรียน 1: ครูคะ เราต้องจัดตามรูปร่างหรือตามเหลี่ยมคะ
>
> ครู: นักเรียนคิดว่าแบบไหนหล่ะ? ให้อิสระในการจัดกลุ่ม แต่ต้องให้เหตุผลได้นะว่าทำไม
>
> นักเรียน 3: เราลองจัดกลุ่มตามที่เพื่อน ๆ บอกตอนแรกไหม แล้วมาดูว่าเราควรจัดกลุ่มแบบไหน
>
> นักเรียน 4: จัดแบบสี **โทนร้อนโทนเย็น**เหรอ จะเกี่ยวไหม หรือจัดแบบมีเหลี่ยมกับไม่มีเหลี่ยมดี ถ้าจัดแบบสี ก็จะได้เป็นรูป A C D เป็นโทนร้อน นอกนั้นก็สีโทนเย็น ส่วนถ้าแบบ**มีเหลี่ยมกับไม่มี แบบไม่มีเหลี่ยม** ก็ C กับ J เพราะเป็นวงรี ทุกคนคิดว่าไงหล่ะ

จากบทสนทนาข้างต้น จะเห็นว่า นักเรียนได้แสดงแนวคิดและพฤติกรรมการให้เหตุผลที่เกิดขึ้น คือ การลองผิดลองถูก จากคำพูด “เราลองจัดกลุ่มตามที่เพื่อน ๆ บอกตอนแรกไหม แล้วมาดูว่าเราควรจัดกลุ่มแบบไหน ” และ “ จัดแบบสี โทนร้อนโทนเย็นเหรอ จะเกี่ยวไหม หรือจัดแบบมีเหลี่ยมกับไม่มีเหลี่ยมดี ถ้าจัดแบบสี ก็จะได้เป็นรูป A C D เป็นโทนร้อน นอกนั้นก็สีโทนเย็น ส่วนถ้าแบบมีเหลี่ยมกับไม่มี แบบไม่มีเหลี่ยม ก็ C กับ J เพราะเป็นวงรี ทุกคนคิดว่าไงหล่ะ ” ซึ่งจากคำพูดนั้นนักเรียนมีการคาดเดาคำตอบไปเรื่อย ไม่มีจุดหมายที่ชัดเจน ว่าจะจัดกลุ่มรูปตามอะไร และไม่ได้กำหนดแน่นอนว่าเป้าหมายจะจัดกลุ่มรูปแบบไหน เป็นการลองไปเรื่อย ๆ ทั้งหมดนี้จึงเป็นการแสดงออกของการลองผิดลองถูก

ภาพที่ 3 พฤติกรรมนักเรียนที่เกิดการลองผิดลองถูก

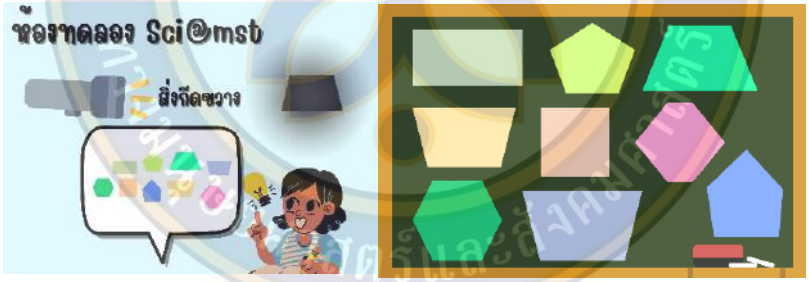
ตัวอย่างใบกิจกรรมของนักเรียน (นักเรียนกลุ่มที่ 5)

กลุ่มที่ 1 รูป E, A และ G เพราะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
กลุ่มที่ 2 รูป D และ H เพราะเป็นรูปห้าเหลี่ยม เหมือนกันตรงความกว้างและความยาว
กลุ่มที่ 3 รูป F และ I เป็นรูปสามเหลี่ยมเหมือนกัน
กลุ่มที่ 4 รูป J และ C เป็นรูปวงรีเหมือนกัน
กลุ่มที่ 5 กลุ่มสุดท้ายคือ B ไม่มีความคล้ายกับรูปใด ๆ

ภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างใบกิจกรรมที่เกิดการให้เหตุผลเชิงมิติสัมพันธ์

จากภาพที่ 4 จะเห็นได้ว่านักเรียนได้แสดงแนวคิดและพฤติกรรมการให้เหตุผลที่เกิดขึ้น คือ การให้เหตุผลเชิงมิติสัมพันธ์ จากการที่นักเรียนสามารถจัดกลุ่มรูปโดยการพิจารณารูปร่าง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 รูปหลายเหลี่ยมที่คล้ายกัน

ภาพที่ 5 ภาพประกอบการทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยสถานการณ์ปัญหาเรื่อง “หาเงาเจอไหม”

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเรื่อง หาเงาเจอไหม คุณครูได้ยกสถานการณ์เกี่ยวกับการทดลองเงามืด โดยให้นักเรียนค้นหารูปที่คิดว่าจะเป็นต้นฉบับของการเกิดเงานั้นได้ ซึ่งภาพต้นฉบับจะมีรูปทั้งหมด 9 รูป (ดังภาพที่ 5) จากนั้นครูให้นักเรียนทำใบกิจกรรมหาเงาเจอไหม โดยการให้นักเรียนทำใบกิจกรรม และให้นักเรียนแสดงแนวคิดในการหารูปภาพต้นฉบับ

ตัวอย่างบทสนทนาของนักเรียนระหว่างแสดงแนวคิด (นักเรียนกลุ่มที่ 4)

ครู : จากทั้ง 3 แนวคิด นักเรียนมีความเหมือน หรือแตกต่างกันตรงไหนบ้าง แล้วคิดว่าสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้อย่างไร

นักเรียน : **จากทั้ง 3 แนวคิด** ต่างกันตรงที่เลือกรูปต้นฉบับคนละรูปค่ะ เหมือนกันตรงที่ทั้ง 3 รูป รูปร่างเป็นสี่เหลี่ยมคางหมู เมื่อวัดมุมแล้ว รูปสีเหลืองกับสีฟ้า **มุมที่อยู่ด้านเดียวกันเท่ากัน**ค่ะ หนูจะบอกยังไงดี แต่สีเขียวไม่เท่า

ครู : (วาดรูป) หมายถึงอย่างนี้ไหม เราจะเรียกว่า มุมคู่ที่สมนัยกันจะเท่ากัน แล้วมันสัมพันธ์กันยังไงหล่ะ

นักเรียน : อ๋อ สัมพันธ์กันตรงทั้งรูปสีเหลืองและสีฟ้าเป็นรูปต้นฉบับ แต่สีเขียวคือไม่ใช่ เพราะดูจากใบคำตอบเพื่อนแล้ว มุมก็ไม่เท่า หาอัตราส่วนความยาวก็ไม่เท่า

ครู : ถ้าเราต้องการหาภาพต้นฉบับ เราต้องคำนึงถึงอะไรบ้าง

นักเรียน : **1. มุมคู่ที่สมนัยกัน 2.อัตราส่วนของความยาวของด้านคู่ที่สมนัยต้องเท่ากัน**ค่ะ

จากบทสนทนาข้างต้น จะเห็นว่านักเรียนได้แสดงแนวคิดและพฤติกรรมการให้เหตุผลที่เกิดขึ้น คือ การค้นหารูปแบบเพื่อหาข้อสรุปทั่วไป จากคำพูดของนักเรียนที่ใช้แนวคิดทั้ง 3 แนวคิดของเพื่อนในชั้นเรียนมาสรุปรวมได้เป็น รูปหลายเหลี่ยมจะคล้ายกัน คือ 1.มุมคู่ที่สมนัยกัน 2.อัตราส่วนของความยาวของด้านคู่ที่สมนัยต้องเท่ากัน ซึ่งเกิดจากการนักเรียนหารูปแบบที่เป็นกลวิธีจากการหาตัวอย่างหลายตัวที่สอดคล้องกัน หลังจากนั้นนักเรียนสามารถหาคำตอบของปัญหาโดยการสรุปรวมจากตัวอย่างที่หาได้ ในทีนี้คือแนวคิดสามแนวคิดที่แตกต่างกันในชั้นเรียนมาสรุปรวมได้ว่า รูปหลายเหลี่ยมจะคล้ายกัน คือ 1.มุมคู่ที่สมนัยกัน 2. อัตราส่วนของความยาวของด้านคู่ที่สมนัยต้องเท่ากัน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 รูปสามเหลี่ยมที่คล้ายกัน

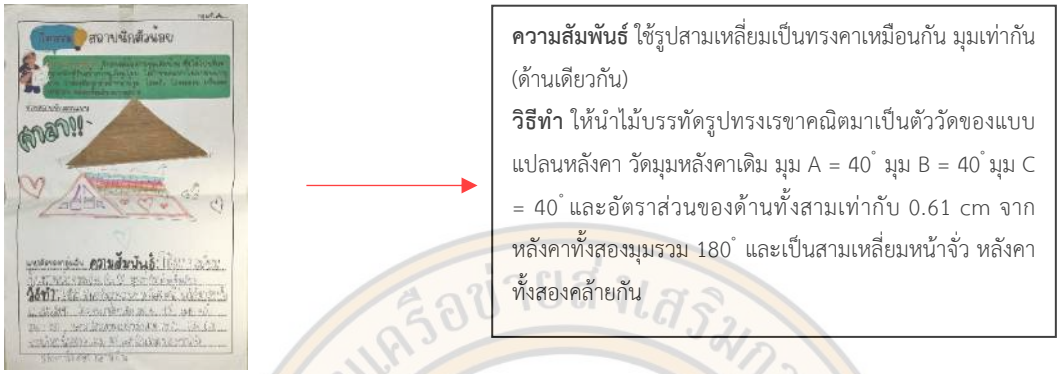

ภาพที่ 6 ภาพประกอบการทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเรื่อง “สถาปนิกตัวน้อย”

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเรื่อง สถาปนิกตัวน้อย คุณครูได้ยกสถานการณ์เกี่ยวกับแปลนบ้านเรือนไทย โดยให้นักเรียนช่วยกันออกแบบแปลนบ้าน โดยเลือกสร้างแค่อย่างใดอย่างหนึ่ง

เท่านั้น พร้อมทั้งอธิบายขั้นตอนการสร้าง โดยมีเงื่อนไขในการสร้าง 1. ให้นักเรียนช่วยกันออกแบบแค่ส่วนของหลังคา โดยที่ขนาดจะต้องแตกต่างจากหลังคาบ้าน 2.ให้นักเรียนอธิบายความสัมพันธ์ของหลังคาทั้งสองรูป

ตัวอย่างใบกิจกรรมของนักเรียน (นักเรียนกลุ่มที่ 7)

ภาพที่ 7 ใบกิจกรรมที่เกิดการนำเสนอประเด็นเชิงอุปนัยและนิรนัย

จากภาพที่ 7 จะเห็นว่านักเรียนได้แสดงแนวคิดและพฤติกรรมการให้เหตุผลที่เกิดขึ้น คือ การนำเสนอประเด็นเชิงอุปนัยและนิรนัย โดยนักเรียนใช้แนวคิด คือ นักเรียนสร้างโดยการคำนึงถึงมุมของหลังคาบ้านจากที่ครูกำหนด โดยนักเรียนบอกว่ามุมจะต้องเท่ากัน คือ มุมที่มีขนาด 40 องศาเท่ากันจำนวน 2 มุม และมุม 100 องศา มุมรวมเป็น 180 องศา และเป็นสามเหลี่ยมหน้าจั่วเพราะมุมที่ฐานเท่ากัน ซึ่งจากประโยคนี้เป็นการนำเสนอประเด็นเชิงอุปนัยและนิรนัย เพราะนักเรียนสรุปจากสิ่งที่เป็นหลักการทั่วไปหรือกฎไปสู่สิ่งเฉพาะ จากเป็นสามเหลี่ยมหน้าจั่วเพราะมุมที่ฐานเท่ากัน นักเรียนสรุปได้ว่าหลังคาที่สร้างขึ้นมาคล้ายกัน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การประยุกต์ใช้

ภาพที่ 8 ภาพประกอบการทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเรื่อง “ซ่อนอยู่ที่ไหน”

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเรื่อง “ซ่อนอยู่ที่ไหน” จะมีคำใบ้เป็นรูปสามเหลี่ยมและรูปหลายเหลี่ยม ในหนึ่งคำใบ้จะประกอบไปด้วยสองรูป เพื่อใช้ในการหาโทรศัพท์มือถือที่วางลืมไว้ในบ้าน โดยมีเงื่อนไขคือ 1) ให้พิจารณาเฉพาะรูปที่สามารถยืนยันได้ว่า เป็นรูปที่คล้ายกัน พร้อมอธิบายเหตุผล 2) เมื่อได้คำตอบจากการค่าตัวแปรนำคำตอบไปจับคู่เพื่อหาตัวอักษรของสถานที่ที่ตั้งโทรศัพท์ลืมไว้

ตัวอย่างใบกิจกรรมของนักเรียน (นักเรียนกลุ่มที่ 6)

ใช้คำใบ้ที่ 1 คล้ายกันเพราะมีขนาดมุมเท่ากัน และมีรูปร่างเหมือนกัน เนื่องจากใช้วงกลมวัดแล้วมุมสมนัยกันทุกมุม
ใช้คำใบ้ที่ 2 เพราะวัดมุมแล้วเท่ากันเป็นคู่ ๆ
ใช้คำใบ้ที่ 4 และ 6 เพราะเป็นรูปที่ทับซ้อนกัน ถ้าแยกสองรูปออกจากกันรูปร่างคล้ายกันและมุมเท่ากันทุกคู่ และใช้ครึ่งวงกลมตรวจสอบ
ใช้คำใบ้ที่ 5 เพราะเมื่อหมุนรูปในลักาณะเดียวกัน รูปร่างคล้ายกัน วัดมุมแล้วเท่ากันเป็นคู่ทุกคู่

ภาพที่ 9 ใบกิจกรรมที่เกิดการให้เหตุผลเชิงตรรกะ

จากภาพที่ 9 จะเห็นว่านักเรียนได้แสดงแนวคิดและพฤติกรรมการให้เหตุผลที่เกิดขึ้น คือ การให้เหตุผลเชิงตรรกะ โดยนักเรียนแสดงแนวคิดว่า ใช้คำใบ้ที่ 4 และ 6 เพราะเป็นรูปที่ทับซ้อนกัน ถ้าแยกสองรูป

ออกจากกันรูปร่างคล้ายกันและมุมเท่ากันทุกคู่ และใช้ครึ่งวงกลมตรวจสอบ ซึ่งเป็นการใช้หลักการสร้างข้อสรุปจากการพิจารณาความจริงและความสัมพันธ์ของสองประพจน์ และใช้กฎเกณฑ์ของรูปสามเหลี่ยมที่คล้ายกันมาใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหา

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความสามารถการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ตามแนวคิดของ Artzt & Yaloz-Femia (1999)	แผนการจัดการเรียนรู้ที่			
	1	2	3	4
การลองผิดลองถูก	✓	✓	✓	-
การทำงานย้อนกลับเพื่อแก้ปัญหา	-	-	-	-
การสร้างและตรวจสอบข้อความคาดการณ์	✓	✓	✓	✓
การนำเสนอประเด็นเชิงอุปนัยและนิรนัย	✓	✓	✓	✓
การค้นหารูปแบบเพื่อหาข้อสรุปทั่วไป	✓	✓	✓	-
การให้เหตุผลเชิงตรรกะ	-	-	-	✓
การให้เหตุผลเชิงมิติสัมพันธ์	✓	✓	✓	✓

อภิปรายผลการศึกษา

จากการวิจัยการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง ความคล้าย โดยใช้วิธีการแบบเปิด สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้วิธีการแบบเปิด นักเรียนมีการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ตามกรอบแนวคิดของ Artzt and Yaloz-Femia (1999) ทั้งหมด 6 ลักษณะ คือ 1) การลองผิดลองถูก 2) การค้นหารูปแบบเพื่อหาข้อสรุปทั่วไป 3) การสร้างและตรวจสอบข้อความคาดการณ์ 4) การให้เหตุผลเชิงตรรกะ 5) การให้เหตุผลเชิงมิติสัมพันธ์ 6) การนำเสนอประเด็นเชิงอุปนัยและนิรนัย ซึ่งจากวิธีการสอนแบบเปิด เป็นการสอนที่นักเรียนสามารถแสดงวิธีการหรือแนวคิดในการหาคำตอบที่หลากหลาย มีการเปิดกว้างในการหาคำตอบและมีคำตอบที่ถูกต้องได้หลายคำตอบ โดยเกิดจากกระบวนคิดในการแก้ปัญหาของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภู พรหมรักษ์ (2562) ที่ได้ศึกษาการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในชั้นเรียนที่ใช้นวัตกรรมการศึกชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ผลการวิจัยพบว่า ชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด นักเรียนมีการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ทั้ง 6 ลักษณะ ดังต่อไปนี้ 1) การลองผิดลองถูก 2) การให้เหตุผลเชิง มิติสัมพันธ์ 3) การสร้างและตรวจสอบข้อความคาดการณ์ 4) การเสนอประเด็นเชิงอุปนัยและนิรนัย 5) การให้เหตุผลเชิงตรรกะ 6) การค้นหารูปแบบเพื่อหาข้อสรุปทั่วไป และผลการวิจัยสรุปได้ว่า การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ที่เกิดขึ้นในเนื้อหา

ด้านเรขาคณิต เรื่อง รูปสี่เหลี่ยมต่างๆ แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด เป็นการเน้นให้นักเรียนได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยตัวนักเรียน และมีการแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกันทั้งชั้นเรียน จึงเกิดแนวคิดที่หลากหลายในชั้นเรียน โดยจะทำให้นักเรียนสามารถแสดงการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีอิสระ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณภรณ์ นิยมญาติ และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้ปัญหาปลายเปิดเพื่อส่งเสริมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ทั้งหมด 5 ลักษณะ อันสืบเนื่องมาจากการประยุกต์ใช้ปัญหาปลายเปิด เป็นปัญหาที่มีวิธีการในการหาคำตอบที่หลากหลายเปิดกว้างในการหาคำตอบและมีคำตอบที่ถูกต้องได้หลายคำตอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการแบบเปิดครูผู้สอนควรออกแบบสถานการ์ปัญหาที่มีความหลากหลายและมีแนวทางในการประเมินของแต่ละคาบหรือแต่ละแผนการเรียนรู้อย่างชัดเจน เพื่อที่จะทำให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ออกมาให้เห็นในใบกิจกรรมทุกกิจกรรมและครบทุกพฤติกรรมบ่งชี้

1.2 การใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ครูจะต้องร่วมอภิปรายองค์ความรู้ให้ตกผลึกแก่ตัวผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยควรศึกษากรอบการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรศึกษาเนื้อหาที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น มีแผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนสามารถแสดงแนวคิดและให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ที่หลากหลายมากขึ้น หรืออาจจะมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาและนำไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567). *ผลการประเมิน PISA 2022 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

ลักษณพร รัตนสุนทร. (2566). *การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง หลัก - การนับเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการแบบเปิด* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยทักษิณ

วรรณภรณ์ นิยมญาติ, อนุรักษ์ วีระประเสริฐสกุล, และเจษฎา สุจริตธุรการ. (2565). การประยุกต์ใช้ปัญหาปลายเปิดเพื่อส่งเสริมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์. *เอกสารประกอบการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ, 18, 432-448.*

วิภู พรหมรักษ์. (2562). *การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ในชั้นเรียนที่ใช้นวัตกรรมการศึก - ษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]. https://me-menu.com.ua/public/pdf/2668.pdf

ตติมา ทิพย์จินตาชัยกุล. (2557). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องทักษะ การทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. https://ir.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/3673

Artzt, A. F., and Yaloz-Femia, S. (1999). “Mathematical Reasoning During Small-group Problem Solving. In Stiff, L. V. and Curcio, F. R. (Eds.)”, Developing Mathematical Reasoning in Grades K-12: 1999 Yearbook 115-126. Reston, VA: NCTM.

การศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1

Study of the factors of learning management using technology-based learning that affect the National Skill Standards in the career field of Bartender, Level 1

รักพงษ์ ขอลือ[1] และรินรดี ปาปะใน[2]

Rakphong Kholue[1] and Rinradee Papanai[2]

วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Phuket Vocational College, Institute of Vocational Education: Southern Region

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

rakphong_k@mail.rmutt.ac.th, rinradee_p@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 กลุ่มตัวอย่าง คือครูสาขาวิชาการโรงแรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 218 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ด้วยการกำหนดตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie & Morgan เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานกับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .322 - .566 และพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ และด้านหลักสูตร มีความสัมพันธ์ต่ำสุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน, มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ, พนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1

Abstract

This research aimed to 1) study the factors of learning management using technology-based learning that affect the National Skill Standards in the career field of Bartender, Level 1, and 2) Study the relationship of technology-based learning management factors that affect national labor skill standards. Occupation: Bartender, Level 1. The sample group consisted of 218 teachers in the hotel program under the Office of the Vocational Education Commission, selected by simple random sampling using the Krejcie & Morgan. The tool used is a questionnaire for opinions regarding the study of technology-based learning management factors that affect national labor skill standards. Occupation: Bartender, Level 1. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The research results found that 1) the level of the factors of learning management using technology as a base was at the highest level. When considering each aspect, it was found that the aspect of measurement and evaluation had the highest mean and was at the highest level. 2) The correlation coefficient between the factors of learning management using technology as a base and the national labor skill standard test, all factors had a statistically significant relationship at the .01 level, with a correlation coefficient ranging from .322 to .566. It was found that the environmental factor had a relationship with the national labor skill standard test, and the aspect of the curriculum had the lowest relationship.

Keywords: Technology-based learning management, national skill standards, Bartender Level 1

ที่มาและความสำคัญ

สังคมโลกยุคปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคนที่อยู่ทั่วทุกมุมโลก สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต ทำให้โลกปัจจุบันได้กลายเป็นยุคไร้พรมแดน หรือที่เรียกว่าโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งทั่วโลกให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ในขณะเดียวกันประเทศทั่วโลกต่างมุ่งสร้างสังคมใหม่ให้เป็นสังคมที่ใช้ความรู้เป็นฐาน จนเกิดความแตกต่างระหว่างสังคม ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาเราเร่งพัฒนาการศึกษาให้การศึกษาไปพัฒนาคุณภาพของคนเพื่อให้คนไปช่วยพัฒนาประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา เช่น ช่วยนำ

การศึกษาให้เข้าถึงประชาชน ส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่อง ช่วยจัดทำข้อมูลสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในหลากหลายสาขาอาชีพ เทคโนโลยีไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงการศึกษา แต่ยังเพิ่มความหลากหลายในการนำเสนอเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ (วิทวัส สหวงษ์, 2566) ในยุคที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้สามารถช่วยให้แรงงานได้เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาในหมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 66 ที่ว่า ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้กำหนดพันธกิจในเรื่อง พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล และกำหนดนโยบายการพัฒนาอาชีวศึกษา ขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่าน 8 วาระงานพัฒนาอาชีวะ(8 Agenda) วาระงานที่ 2 ส่งเสริมการเรียนรู้อาชีวศึกษาทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ดังนี้ 2.1 พัฒนาแพลตฟอร์มและสื่อการเรียนรู้ของอาชีวศึกษา 2.2 ขยายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอาชีวศึกษา (Vocational for All) (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566)

การจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายในการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานให้เป็นไปตามมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ จึงต้องอาศัยการขับเคลื่อนจากครูผู้สอนปฏิบัติเป็นพื้นฐานให้ได้มาตรฐานทางการศึกษาและมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ที่จะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 เป็นมาตรฐานที่กำหนดทักษะและความรู้พื้นฐานใช้เป็นเกณฑ์วัดระดับฝีมือ ความรู้ ความสามารถ และทัศนคติในการทำงานของผู้ประกอบอาชีพนี้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมืออาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาดำเนินการหาแนวทางให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการสถานประกอบการ จึงได้ทำความร่วมมือกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยมุ่งเน้นให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาได้รับหรือสามารถเข้ารับการทดสอบเพื่อให้ได้การรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อเป็นการยกระดับฝีมือแรงงาน (ศิริพงศ์ ลัมพาภิวัฒน์ และคณะ, 2561)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เป็นกระบวนการที่ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการออกแบบและพัฒนาโครงสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มคุณภาพการเรียนการ

สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานไม่เพียงแต่ช่วยให้การเรียนรู้มีความสะดวกและเข้าถึงได้ง่ายขึ้นเท่านั้น แต่ยังสามารถยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 เพื่อนำไปพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพเป็นบุคคลที่มีความรู้และทักษะได้อย่างมีคุณภาพ และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1

นิยามศัพท์

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (Technology-based Learning) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่นำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือหลักในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างประสบการณ์การเรียนที่น่าสนใจ และเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกดิจิทัล

ปัจจัยการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการใด ๆ ก็ตามที่ผู้สอน นำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนา ประกอบด้วย 1.ด้านหลักสูตร 2. ด้านบุคลากร 3. ด้านการจัดการเรียนการสอน 4. ด้านสภาพแวดล้อม 5. ด้านการวัดและประเมินผล

มาตรฐานฝีมือแรงงาน หมายถึง ข้อกำหนดทางวิชาการที่ใช้เป็นเกณฑ์วัดระดับฝีมือ ความรู้ ความสามารถ และทัศนคติในการทำงานของผู้ประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ

มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 หมายถึง ผู้ช่วยบาร์ (Bar Helper) พนักงานที่เป็นผู้ช่วยงานในบาร์ โดยยังไม่มีหน้าที่ผสมเครื่องดื่มหรือเสิร์ฟเครื่องดื่ม ได้แก่ มาตรฐานความรู้ ความสามารถ และทัศนคติ

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (Technology-based Learning) ที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (Technology-based Learning) การเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีเป็นฐาน หมายถึง การเรียนรู้ผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ทุก

ประเภท เช่น การเรียนรู้บนคอมพิวเตอร์ (Computer-based learning) การเรียนรู้บนเว็บ (Web-based learning) ห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual classrooms) และ ความร่วมมือดิจิทัล (Digital collaboration) เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งในการเรียนและการปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน (วิลาวัณย์ พรพัชรพงศ์, 2560)

2) แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 หมายถึง ผู้ช่วยบาร์ (Bar Helper) พนักงานที่เป็นผู้ช่วยงานในบาร์ โดยยังไม่มีหน้าที่ผสมเครื่องดื่มหรือเสิร์ฟเครื่องดื่ม ได้แก่ มาตรฐานความรู้ ความสามารถ และทัศนคติ โดยมีข้อกำหนดทางวิชาการที่ใช้เป็นเกณฑ์วัดระดับความรู้ ความสามารถ และทัศนคติในการทำงานของผู้ประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ ประกอบด้วย (1) ความรู้ (Knowledge) ซึ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ในการทำงานได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ (2) ความสามารถ (Skill) เป็นการสะสมประสบการณ์จนเกิดความชำนาญ มีความสามารถเพียงพอที่จะทำงานได้อย่างมีคุณภาพตามข้อกำหนด ถูกขั้นตอน และเสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ (3) ทัศนคติ (Attitude) จะต้องมีจิตสำนึกในการทำงานที่ดี ประกอบด้วยจริยธรรม และจรรยาบรรณของวิชาชีพ (มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม, 2553)

3) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอน ADDIE (ADDIE Model) เป็นรูปแบบระบบการเรียนการสอนที่นิยมนำมาใช้การพัฒนาระบบการบริหารจัดการห้องเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ กล่าวคือ กระบวนการพัฒนาโปรแกรมการบริหารจัดการห้องเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ จากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุด มีแบบจำลองจำนวนมากมายที่นักพัฒนาระบบใช้และสำหรับตามความประสงค์ทางการพัฒนาระบบต่างๆ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ง่ายและมีขั้นตอนชัดเจนสามารถนำไปใช้ได้กับการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน (อนุศร หงส์ขุนทด, 2566)

4) แนวคิดคุณภาพการเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย ไม่เพียงแค่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน แต่ยังรวมถึงกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน การสร้างคุณภาพการเรียนการสอนที่ดีต้องพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหา กระบวนการการสอน การประเมินผล และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของผู้สอนและผู้เรียนอย่างยั่งยืน

วิธีการศึกษา

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสาขาวิชาการโรงแรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 501 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสาขาวิชาการโรงแรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 218 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ด้วยการกำหนดตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie & Morgan โดยใช้ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

ขั้นตอนหรือกระบวนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีกระบวนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) เพื่อทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานในการวิจัยและนำมาใช้ในการพัฒนากรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 โดยใช้หลักการออกแบบของแอดดีโมเดล (ADDIE Model)

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามด้วยการสังเคราะห์และประยุกต์ใช้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องส่วนการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณภาพ จำนวน 3 ท่าน และทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น .850

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับ ครูสาขาวิชาการโรงแรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 218 คน เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนการสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน เป็นรายด้านและรายข้อ ซึ่งให้เกณฑ์การตัดสินค่าเฉลี่ยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) นำเสนอในตาราง

ประกอบการพรรณนาแบบความเรียง การแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เกณฑ์ในแต่ละระดับดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แสดงว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แสดงว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แสดงว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แสดงว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แสดงว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coeficient) โดยมีเกณฑ์การแปลผลค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Bartz, 1999, อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2560) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81 หรือสูงกว่า	หมายถึง มีความสัมพันธ์สูงมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.61-0.80	หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.41-0.60	หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21-0.40	หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.20 หรือต่ำกว่า	หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำมาก

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน

ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านหลักสูตร	4.48	0.62	มาก
2. ด้านบุคลากร	4.57	0.67	มากที่สุด
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.43	0.61	มาก
4. ด้านสภาพแวดล้อม	4.45	0.68	มาก
5. ด้านการวัดและประเมินผล	4.64	0.60	มากที่สุด
รวม	4.51	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$= 4.64) รองลงมาด้านบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$= 4.57) และ ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.43)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านหลักสูตร

ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านหลักสูตร	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
1. การวิเคราะห์เนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	4.45	0.59	มาก
2. การกำหนดเนื้อหาที่สอดคล้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1	4.55	0.59	มากที่สุด
3. เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีบูรณาการหลากหลายรูปแบบ	4.44	0.63	มาก
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนคิดและแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยี	4.53	0.67	มากที่สุด
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.42	0.63	มาก
รวม	**4.48**	**0.62**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านหลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การกำหนดเนื้อหาที่สอดคล้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$= 4.55) รองลงมา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนคิดและแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$= 4.53) และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.42)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านบุคลากร

ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านบุคลากร	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
1. ครูผู้สอนมีความสนใจในเทคโนโลยีใหม่ ๆ และค้นคว้าอยู่เสมอ	4.63	0.62	มากที่สุด
2. ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองโดยเข้าฝึกอบรมตามหน่วยงานต่าง ๆ	4.61	0.70	มากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านบุคลากร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
3. ครูผู้สอนมีการใช้สื่อ อุปกรณ์ สร้างนวัตกรรม ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน	4.53	0.71	มากที่สุด
4. ครูผู้สอนมีรูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลายโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.60	0.63	มากที่สุด
5. จำนวนครู ผู้เรียน สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน	4.50	0.67	มาก
รวม	**4.57**	**0.67**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านบุคลากร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนมีความสนใจในเทคโนโลยีใหม่ ๆ และค้นคว้าอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.63) รองลงมาครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองโดยเข้าฝึกอบรมตามหน่วยงานต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.61) และ จำนวนครู ผู้เรียน สื่อและเทคโนโลยีเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.50)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านการจัดการเรียนการสอน

ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านการจัดการเรียนการสอน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ครูผู้สอนจัดทำบทเรียนมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน	4.32	0.73	มาก
2. การเรียนการสอนใช้เทคโนโลยีตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์	4.37	0.57	มาก
3. เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนใช้เทคโนโลยีบูรณาการหลากหลายรูปแบบ	4.47	0.58	มาก
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนคิดและแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยี	4.38	0.61	มาก
รวม	4.43	0.61	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านการจัดการเรียนการสอน	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใช้เทคโนโลยีประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.59	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านการจัดการเรียนการสอน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.59) รองลงมา เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีบูรณาการหลากหลายรูปแบบ อยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.47) และ ครูผู้สอนจัดทำบทเรียนมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.32)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านสภาพแวดล้อม

ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านสภาพแวดล้อม	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
1. อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อ ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนมีเพียงพอ	4.34	0.72	มาก
2. การฝึกงานหรือการปฏิบัติจริงช่วยให้นักเรียนสามารถนำทฤษฎีหรือหลักการที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม	4.47	0.67	มาก
3. ครูผู้สอนให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือ และมีการแนะนำวิธีการใช้งานที่ปลอดภัย	4.60	0.66	มากที่สุด
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนคิดและแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยี	4.42	0.66	มาก
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใช้เทคโนโลยีประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.43	0.73	มาก
รวม	**4.45**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านสภาพแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูผู้สอนให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือ และการแนะนำวิธีการใช้งานที่ปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.60) รองลงมา การฝึกงานหรือการปฏิบัติจริงช่วยให้นักเรียนสามารถนำทฤษฎีหรือหลักการที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.47) และ อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อ ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนมีเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.34)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านการวัดและประเมินผล

ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านการวัดและประเมินผล	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
1. การแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง	4.66	0.60	มากที่สุด
2. การทดสอบมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน	4.54	0.62	มากที่สุด
3. การใช้วิธีวัดผลที่หลากหลายโดยนำเทคโนโลยีมาใช้	4.67	0.63	มากที่สุด
4. การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับความรู้ที่ได้เรียนโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดและประเมินผล	4.63	0.61	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผลโดยนำเทคโนโลยีมาใช้	4.73	0.54	มากที่สุด
รวม	**4.64**	**0.60**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านการวัดและประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$= 4.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการวัดและประเมินผลที่คำนึงถึงความสามารถผู้เรียนโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$= 4.73) รองลงมา มีการใช้วิธีวัดผลที่หลากหลายโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$= 4.67) และ การทดสอบมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$= 4.54)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y
X_1	1	.679**	.669**	.664*	.824**	.322**
X_2		1	.560**	.639**	.603**	.349**
X_3			1	.595**	.550**	.482**
X_4				1	.475**	.566**
X_5					1	.435**
Y						1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานกับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาพนักงานผสมเครื่องดื่มระดับ 1 ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (X_4) มีความสัมพันธ์กับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาพนักงานผสมเครื่องดื่มระดับ 1 (Y) (R_{XY} = 0.566) และด้านหลักสูตร (X_1) มีความสัมพันธ์ต่ำสุด (R_{XY} = 0.322)

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ค่าอำนาจจำแนกการพยากรณ์ (R Square) กำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณปรับแก้ค่าความคลาดเคลื่อน (SE_{est})

Model	R	R^2	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	F	Sig.
1	$.882_a$	.778	.751	.40782	28.651	.000a

Dependent Variable: Y

Predictors: (Constant), X1, X3, X4, X5, X2

จากตารางที่ 8 พบว่าปัจจัยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์พหุคูณกับความสำเร็จในการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาพนักงานผสมเครื่องดื่มระดับ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หนุคูณ เท่ากับ .882 และมีค่าอำนาจพยากรณ์ เท่ากับ 0.778 หมายความว่าปัจจัยทั้งหมดร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จในการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาพนักงานผสมเครื่องดื่มระดับ 1 ได้ร้อยละ 77.80

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1

ตัวแปรพยากรณ์	B	SE_b	β	t	Sig.
X_1 ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านหลักสูตร	-.556	.132	-.026	-.022	.054
X_2 ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านบุคลากร	.623	.186	.226	.454	.162
X_3 ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านการจัดการเรียนการสอน	1.008	.175	.065	1.704	.000
X_4 ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านสภาพแวดล้อม	-.440	.152	-.035	-2.335	.041
X_5 ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ด้านการวัดและประเมินผล	.121	.231	.111	.647	.008

a=1.008, SEest = ±.40782, R=0.882, R^2=0.778, F=28.651*

จากตารางที่ 9 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัว คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ส่วนตัวแปรอีก 3 ตัว ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสร้างเป็นสมการพยากรณ์ ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

รูปแบบคะแนนดิบ

$$Y = -.556 (X_1) + .623 (X_2) + 1.008 (X_3) -.440 (X_4) + .121 (X_5) + 1.008$$

รูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z = -.026 (Z_1) + .226 (Z_2) + .065 (Z_3) - .035 (Z_4) + .111 (Z_5)$$

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาระดับปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวัณย์ พรพัชรพงศ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วยกระบวนการภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนปริญญาบัณฑิต ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผล โดยการ จัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการภาษา

เพื่อการสื่อสารมี 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นก่อนการเรียนการสอน 2) ขั้นการจัดกิจกรรมมี 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมกระตุ้นความสนใจและนำเสนอเนื้อหาด้วยเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์แบบยูทูบ กิจกรรมฝึกปฏิบัติการสื่อสารด้วยแอปพลิเคชันและการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ตัว คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ส่วนตัวแปรอีก 3 ตัว ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คนัมพร กันทะกะ, พลอย สืบวิเศษ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาความสัมพันธ์จะเห็นว่า ด้านการใช้งานระบบออนไลน์และด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกสูง (r = .808 P = .000) มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่สำคัญให้กับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน ส่งเสริมและพัฒนารูปแบบแพลตฟอร์มเกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่มีเสถียรภาพของระบบมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เรียงลำดับตามกรอบแนวความคิดของผู้วิจัย ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.88 R^2 มีค่าเท่ากับ 0.78 กล่าวได้ว่าความเป็นไปได้ของการตั้งสมมติฐาน ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ที่ส่งผลต่อการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 77.80 ส่วนที่เหลือร้อยละ 22.20 เกิดจากอิทธิพลตัวแปรอื่น และสามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ที่ส่งผลต่อการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาระดับปัจจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (Technology-based Learning) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้สอนควรมีการวัดและประเมินผลที่คำนึงถึงความสามารถผู้เรียนโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดและประเมินผล และพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (Technology-based Learning) ที่ส่งผลต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ในสาขาอาชีพอื่น ๆ

2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมต่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ในสาขาอาชีพอื่น ๆ

บรรณานุกรม

คนัมพร กันทะกะ และพลอย สืบวิเศษ. (2566). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย. *วารสารสังคมและวัฒนธรรม, 7*(8), 232-243. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/issue/view/17657.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม. (2553, 8 มกราคม). *ราชกิจจานุเษกษา*. เล่มที่ 127 ตอนพิเศษ 2 ง, 3-12.

รัตนะ บัวสนธ์. (2560). *ปรัชญาวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทวัส สหวงษ์. (2566, 16 มีนาคม). *เทคโนโลยีกับการเรียนรู้*. http://blog.bru.ac.th/?s=เทคโนโลยีกับการเรียนรู้.

วิลาวัณย์ พรพัชรพงศ์. (2560). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วยกระบวนการภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ สำหรับผู้เรียนปริญญาบัณฑิต* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. https://tdc.thailis.or.th.

ศิริพงศ์ ลัมพาภิวัฒน์, ชัยยศ ดำรงกิจโกศล, ชัยวิชิต เชียรชนะ, และอโนมา ศิริพานิช. (2561). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนรายวิชาชีพช่างอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติระดับ 1. *วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา*, 12(2), 92-105. https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jindedu/issue/view/1057.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542, 14 สิงหาคม). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. https://www.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2542.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566, 31 ตุลาคม). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง นโยบายการพัฒนาอาชีวศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. https://www.vec.go.th/Portals/0/%202567.pdf.

อนุศร หงส์ขุนทด. (2566, 1 ธันวาคม). *แนวทางการออกแบบการสอนด้วย ADDIE MODEL เพื่อพัฒนาทักษะความไวของปัญหา (Problem Sensitivity)*. https://krukob.com/web/news-86/.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

A Study of the relationship between a local storyteller and creating a community learning of cultural identity in the digital age for ethnic students

วนันท์ยา เขื่อนป้อ[1] และรินรดี ปาปะใน[2]

Wananya Kuanpor[1] and Rinradee Papanai[2]

วิทยาลัยการอาชีพแม่สะเรียง

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Maesariang Industrial and Community Education College

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

wananya_k@mail.rmutt.ac.th, rinradee_p@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะและบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ 2) ศึกษาความคิดเห็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสาขาวิชาการท่องเที่ยว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 112 ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ด้วยการกำหนดตัวอย่างตามสูตรของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะและบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์กับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .571 - .763

คำสำคัญ: นักเล่าเรื่องท้องถิ่น, อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้, นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

This research aimed to 1) study the characteristics and roles of a local storyteller among ethnic students; 2) study the opinions on creating a community of cultural identity learning in the digital age among ethnic students; and 3) analyze the relationship between a local storyteller and creating a community of cultural identity learning in the digital age. The sample consisted of 112 teachers in the field of tourism under the Office of the Vocational Education Commission, selected by simple random sampling using the Krejci and Morgan formula. The research instruments were a questionnaire with a 5-level rating scale. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's product- moment correlation coefficient.

The research results found that 1) the characteristics and roles of a local storyteller among ethnic students were at a high level overall. 2) Creating a community of cultural identity learning in the digital age among ethnic students was at a high level overall. 3) The relationship between a local storyteller among ethnic students and creating a community of cultural identity learning in the digital age among ethnic students was positively and statistically significant at the .01 level, with a correlation coefficient ranging from .571 to .763.

Keywords: Local storyteller, cultural Identity, community of learning, ethnic students

ที่มาและความสำคัญ

ยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้รับผลกระทบอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจง นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยเติบโตในสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและต้องเผชิญกับความท้าทายในการรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การเล่าเรื่อง (Storytelling) เป็นกระบวนการสื่อสารอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการถ่ายทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมการเล่าเรื่อง ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยสื่อสารความรู้สึกเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมระหว่างคนในชุมชน แต่ยังทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นยังคงอยู่และได้รับการเผยแพร่สู่คนรุ่นต่อไป อย่างไรก็ตาม การเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารออนไลน์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เริ่มเปลี่ยนแปลงไป นักเรียนต้องเรียนรู้ที่จะสร้างสมดุลระหว่างการยอมรับเทคโนโลยีใหม่กับการ

รักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งเปรียบได้กับเครื่องมือของ มนุษย์ในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและประเทศ ดังนั้นการจะดึงจุดเด่นของสิ่งหรือบุคคลทางวัฒนธรรม ในการสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์นั้นมิใช่เรื่องง่าย แต่จะต้องมีจุดเด่นที่สามารถสร้างเป็นจุดขายได้ด้วย (พระมหาพรชัย สิริวโร และคณะ, 2560)

จากการสำรวจขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) พบว่า มีความจำเป็นเร่งด่วนในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible cultural heritage) ในยุคสมัยที่ความเจริญทางเทคโนโลยีกำลังคุกคามการคงอยู่ของวัฒนธรรมพื้นถิ่น (UNESCO, 2020) ข้อมูลนี้สอดคล้องกับการศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่นทั่วโลกกำลังเผชิญกับความเสี่ยงที่จะสูญเสียอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของตนจากกระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล (White R, 2019) ในประเทศไทย ชุมชนชาติพันธุ์ในภาคเหนือกำลังเผชิญกับความท้าทายในการอนุรักษ์ภาษาประเพณี และวิถีชีวิตของตนเอง จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคม นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนที่เติบโตขึ้นในยุคดิจิทัล จึงอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องปรับตัวทั้งในเรื่องการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ และการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน การเล่าเรื่องจึงเป็นการสร้างพื้นที่ในการถ่ายทอดความรู้ที่ไม่มีในตำราเรียนให้กับคนรุ่นใหม่ ในยุคดิจิทัลที่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เข้าถึงข้อมูลและสื่อออนไลน์อย่างกว้างขวาง บทบาทของนักเล่าเรื่องท้องถิ่นอาจต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย (ชวดี โกศล, 2561)

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูล การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมก็ต้องปรับตัวตามเทคโนโลยีเหล่านี้ การใช้สื่อดิจิทัลในการเล่าเรื่องและการเผยแพร่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสามารถช่วยให้ชุมชนเข้าถึงคนรุ่นใหม่และผู้คนในพื้นที่ห่างไกลได้ง่ายขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องเผชิญกับความท้าทายในการรักษาความถูกต้องและความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น การเล่าเรื่องไม่เพียงแต่เป็นการถ่ายทอดความรู้และค่านิยมของชุมชน แต่ยังเป็นเครื่องมือที่สามารถสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวในชุมชน และช่วยให้สมาชิกของชุมชนสามารถเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างลึกซึ้ง (วิทยา พานิช, 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ปัญหาการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนชาติพันธุ์ การเล่าเรื่องเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และสืบทอดวัฒนธรรม นักเล่าเรื่องท้องถิ่นในฐานะตัวแทนของชุมชนสามารถสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้การศึกษานี้มีความสมบูรณ์และช่วยสนับสนุนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง จึงมีความจำเป็นในการวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เพื่อให้เกิดแนวทางที่สามารถสนับสนุนการอนุรักษ์และส่งเสริม

วัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์อย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษากลุ่มนักเรียนชาติพันธุ์ในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดเข้าใจถึงวิธีการและแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านการเล่าเรื่องในยุคดิจิทัล อันจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในชุมชนชาติพันธุ์ต่างๆ ให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะและบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์จากครูผู้สอนในสาขาวิชาการท่องเที่ยว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ จากครูผู้สอนในสาขาวิชาการท่องเที่ยว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล

นิยามศัพท์

1. นักเล่าเรื่องท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่มีความชำนาญในการถ่ายทอดเรื่องราว ประเพณี วัฒนธรรม หรือความเชื่อของชุมชนผ่านการเล่าเรื่อง ได้แก่ นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียนในสาขาวิชาการท่องเที่ยว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์หรือชุมชนมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ประเพณี และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มนั้น ๆ
3. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการสร้างเครือข่ายหรือชุมชนที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ร่วมกัน ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียนในสาขาวิชาการท่องเที่ยว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
4. นักเรียนชาติพันธุ์ หมายถึง นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียนในสาขาวิชาการท่องเที่ยว ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีการดำรงชีวิตและสังคมที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาค
5. เทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง เครื่องมือและแพลตฟอร์มที่ใช้ในการสื่อสาร การผลิต และการเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล เช่น สื่อสังคมออนไลน์ วิดีโอ เว็บไซต์ และแอปพลิเคชัน

แนวคิดและทฤษฎี

1. คุณลักษณะของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นควรมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเข้าใจบริบทชุมชนอย่างลึกซึ้ง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้แก่ The Narrative Theory ซึ่งเน้นว่าการเล่าเรื่องช่วยสร้างความหมายและการเชื่อมโยงระหว่างผู้เล่าและผู้ฟัง (อภิรดี ชัยยกานต์, 2557)

2. บทบาทของนักเล่าเรื่องท้องถิ่นบทบาทของนักเล่าเรื่องท้องถิ่นมีทั้งการอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรม สร้างแรงบันดาลใจ และส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน การเล่าเรื่องในฐานะการสื่อสารทางวัฒนธรรมสามารถอธิบายได้ด้วย Cultural Transmission Theory ที่เน้นบทบาทของการเล่าเรื่องในการส่งต่อวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น (ศยามล เจริญรัตน์, 2563)

3. ความรู้ความเข้าใจในการเล่าเรื่องท้องถิ่นนักเล่าต้องมีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องราวที่เล่า รวมถึงความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ Constructivist Learning Theory ซึ่งเน้นการสร้างความรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียน (อภิรดี ชัยยกานต์, 2557)

4. ทักษะการสื่อสารในการเล่าเรื่องท้องถิ่นทักษะที่สำคัญได้แก่ การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย การใช้น้ำเสียงและการใช้สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งอิงกับทฤษฎีการปรับตัวตามสภาพสังคม (Communication Accommodation Theory หรือ Speech Accommodation Theory) ที่กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารให้เหมาะสมกับผู้ฟัง (ตติยา เต็มสุริยวงศ์, 2563)

5. การใช้เทคโนโลยีในการเล่าเรื่องท้องถิ่นการใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อดิจิทัล และโซเชียลมีเดีย ช่วยขยายการเข้าถึงเรื่องราวและเพิ่มความน่าสนใจในการเล่าเรื่อง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้แก่ Media Richness Theory ซึ่งกล่าวถึงความสามารถของสื่อในการสื่อสารข้อมูลที่ซับซ้อนและมีความหลากหลาย (วรวรรณ เหมชัย, 2557)

6. การพัฒนาทักษะการเล่าเรื่องท้องถิ่นการพัฒนาทักษะนี้เกี่ยวข้องกับการฝึกฝน การสะท้อนผลการเล่า และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ซึ่งเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเพื่อพัฒนาทักษะ (วรวรรณ เหมชัย, 2557)

7. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ อัตลักษณ์ชุมชน หมายถึง รากเหง้าหรือวัฒนธรรมทางสังคมที่ถูกหลอมให้เกิดขึ้นมาและใช้ในการยึดเป็นภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณีในการปฏิบัติในสังคมนั้น ๆ อัตลักษณ์ชุมชน เป็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ก่อตัวขึ้นมา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาท่องเที่ยวใน ชุมชนนั้นๆ โดยอิงกับทฤษฎีชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice (CoP) Theory) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์ในชุมชนผู้ปฏิบัติร่วมกัน (อินทิรา พงษ์นาค, 2557)

วิธีการศึกษา

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสาขาวิชาการท่องเที่ยว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทุกภูมิภาคในประเทศไทย จำนวน 159 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสาขาวิชาการท่องเที่ยว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 112 คน โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ด้วยการกำหนดตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie & Morgan (Krejcie, R.V., & Morgan, D.W., 1970) โดยใช้ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์การเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น กับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีกระบวนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนากรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความสัมพันธ์การเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาเครื่องมือวิจัยที่เป็นแบบสอบถามด้วยการสังเคราะห์และประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ส่วนการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย การทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวัดและทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ไป**คำนวณหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยการหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม** (Item total Correlation) ตามวิธีการของเพียร์สัน โดยตัดข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (**α** – Correlation) ต่ำกว่า 0.23 ออกไปนำคำถามที่ใช้ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้ง

ฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอบบาค (Cronbach's α - Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 117) ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น .850

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับครูสาขาวิชาการท่องเที่ยว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 112 คน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มตัวอย่าง จึงส่งแบบสอบถามผ่าน Google form จากนั้นนำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับที่มีต่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นรายด้านและรายข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) นำเสนอในตารางประกอบการพรรณนาแบบความเรียง การแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เกณฑ์ในแต่ละระดับดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แสดงว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แสดงว่า มีมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แสดงว่า มีมีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แสดงว่า มีมีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แสดงว่า มีมีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นและความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coeficient) โดยมีเกณฑ์การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Bartz, 1999, อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2560) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81 หรือสูงกว่า	หมายถึง มีความสัมพันธ์สูงมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.61-0.80	หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.41-0.60	หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21-0.40	หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.20 หรือต่ำกว่า	หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำมาก

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 4 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1. ครู ค.ศ.3 (ชำนาญการพิเศษ)	11	9.82
2. ครู ค.ศ.2 (ชำนาญการ)	25	22.32
3. ครู ค.ศ.1	13	11.61
4. ครูผู้ช่วย	19	16.96
5. พนักงานราชการ	14	12.50
6. ครูพิเศษสอน, ครูอัตราจ้าง	17	15.18
7. ครูเอกชน	13	11.61
รวมทั้งสิ้น	112	100

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีตำแหน่งเป็น ครู ค.ศ.2 (ชำนาญการ) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 22.32 รองลงมาเป็นครูผู้ช่วย มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 16.96 รองลงมา ครูพิเศษสอน, ครูอัตราจ้าง มีจำนวน คือ 17 คน คิดเป็นร้อยละ 15.18 รองลงมาเป็นพนักงานราชการ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 รองลงมาเป็นครู ค.ศ.1 และครูเอกชน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 11.61 และสุดท้าย คือ ครู ค.ศ.3 (ชำนาญการพิเศษ) มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.82

ตารางที่ 2 ประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประสบการณ์ทำงาน	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1. 20 ปีขึ้นไป	14	12.50
2. 11-20 ปี	16	14.29
3. 5-10 ปี	32	28.57
4. ต่ำกว่า 5 ปี	50	44.64
รวมทั้งสิ้น	112	100

จากตารางที่ 2 ประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลำดับแรกมีอายุงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวนสูงที่สุด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 44.64 รองลงมามีอายุงาน 5-10 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมา มีอายุงาน 11-20 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 และลำดับสุดท้าย มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะและบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลสรุปรายด้านของคุณลักษณะและบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

ด้าน	$\bar{\chi}$	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 1 คุณลักษณะของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น	4.17	0.62	มาก
ด้านที่ 2 บทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น	4.01	0.62	มาก
ด้านที่ 3 ความรู้ความเข้าใจในการเล่าเรื่องท้องถิ่น	4.18	0.85	มาก
ด้านที่ 4 ทักษะการสื่อสารในการเล่าเรื่องท้องถิ่น	4.25	0.87	มาก
ด้านที่ 5 การใช้เทคโนโลยีในการเล่าเรื่องท้องถิ่น	4.18	0.85	มาก
ด้านที่ 6 การพัฒนาทักษะการเล่าเรื่องท้องถิ่น	3.89	0.60	มาก
ผลรวม	**4.11**	**0.74**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสรุปรายด้านของคุณลักษณะและบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.11, S.D.=0.74) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อรายด้านของค่าระดับความคิดเห็นมากไปหาน้อย พบว่า ด้านทักษะการสื่อสารในการเล่าเรื่องท้องถิ่น ($\bar{x}$=4.25, S.D.=0.87) รองลงมาคือ ด้านความรู้ความเข้าใจในการเล่าเรื่องท้องถิ่น และด้านการใช้เทคโนโลยีในการเล่าเรื่องท้องถิ่น มีค่าเท่ากัน คือ ($\bar{x}$=4.18, S.D.=0.85) ด้านคุณลักษณะของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น ($\bar{x}$=4.17, S.D.=0.62) ด้านบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น ($\bar{x}$=4.01, S.D.=0.62) และ ด้านการพัฒนาทักษะการเล่าเรื่องท้องถิ่น ($\bar{x}$=3.89, S.D.=0.60) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์	$\bar{\chi}$	S.D.	ระดับ
1. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้	3.57	0.54	มาก
2. สนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในห้องเรียน	3.62	0.54	มาก
3. มีความเข้าใจในกรอบคุณวุฒิวิชาชีพสาขาการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นระดับ 2	3.89	0.40	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์	$\overline{\chi}$	S.D.	ระดับ
4. ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในห้องเรียน	4.08	0.80	มาก
5. เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม	4.00	0.64	มาก
6. พบปัญหาในการเข้าถึง และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน	4.20	0.85	มาก
7. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลมีความเหมาะสม	4.33	0.86	มาก
8. มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่การเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์	4.17	0.84	มาก
9. เทคโนโลยีดิจิทัลมีส่วนช่วยในการรักษาและเผยแพร่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม	4.05	0.96	มาก
10. มีการสนับสนุนให้มีการเรียนรู้และรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์	4.20	0.85	มาก
11. ชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ความรู้สึกภาคภูมิใจในกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้เรียน	4.22	0.93	มาก
12. ใช้สื่อดิจิทัลเหมาะสมในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม	4.33	0.86	มาก
13. ปรับปรุงออกแบบการสอนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์	4.31	0.88	มาก
14. ชุมชนการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสามารถช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ	4.17	0.84	มาก
15.การเรียนรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมผ่านสื่อดิจิทัลสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้คนรุ่นใหม่	4.10	0.59	มาก
16. ชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ	3.71	0.63	มาก
17. การพัฒนาเครื่องมือดิจิทัลเพิ่มเติมเพื่อช่วยในการเผยแพร่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม	3.85	0.58	มาก
18. ชุมชนการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลเป็นแนวทางในการอนุรักษ์	3.97	0.70	มาก
ผลรวม	**4.04**	**0.73**	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.04, S.D.=0.73) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อของค่าระดับความคิดเห็นมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลมีความเหมาะสม และมีการใช้สื่อดิจิทัลเหมาะสมในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีระดับเท่ากัน ($\overline{x}$ = 4.33, S.D.=0.86) รองลงมาคือ การปรับปรุงออกแบบการสอนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ($\overline{x}$ = 4.31, S.D.=0.88) ชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์สร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในกลุ่มชาติพันธุ์ของผู้เรียน ($\overline{x}$ =4.22, S.D.=0.93) และระดับความคิดเห็น 3 ลำดับท้าย ได้แก่ ชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ($\overline{x}$ =3.71, S.D.=0.63) สนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในห้องเรียน ($\overline{x}$ =3.62, S.D.=0.54) และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ($\overline{x}$ =3.57, S.D.=0.54) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์การเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น กับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X6	Y
X_1	1	.779**	.689**	.764*	.824**	.763**	.689**
X_2		1	.660**	.639**	.703**	.878**	.740**
X_3			1	.695**	.563**	.656**	.763**
X_4				1	.747**	.663**	.725**
X_5					1	.768**	.643**
X6						1	.571**
Y							1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น ในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ และความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิตที่ระดับ .01

ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในการเล่าเรื่องท้องถิ่น (X_3) มีความสัมพันธ์กับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ (Y) (R_{XY} = 0.763) และการพัฒนาทักษะการเล่าเรื่องท้องถิ่น (X_6) มีความสัมพันธ์ต่ำสุด (R_{XY} = 0.571)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น ในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ และความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

ตัวแปร	การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์	รวม
1. คุณลักษณะของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น	.689**	.689**
2. บทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น	.740**	.740**
3. ความรู้ความเข้าใจในการเล่าเรื่องท้องถิ่น	.763**	.763**
4. ทักษะการสื่อสารในการเล่าเรื่องท้องถิ่น	.725**	.725**

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ตัวแปร	การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์	รวม
5. การใช้เทคโนโลยีในการเล่าเรื่องท้องถิ่น	.643**	.643**
6. การพัฒนาทักษะการเล่าเรื่องท้องถิ่น	.571**	.571**
รวม	**.792****	**.792****

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น ในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ และความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 6 ด้าน ตามลำดับมากไปน้อยดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านความรู้ความเข้าใจในการเล่าเรื่องท้องถิ่น (X1) มีความสัมพันธ์กับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ (Y1) อยู่ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.763

ด้านที่ 2 ด้านบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น (X2) มีความสัมพันธ์กับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ (Y1) อยู่ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.740

ด้านที่ 3 ทักษะการสื่อสารในการเล่าเรื่องท้องถิ่น (X3) มีความสัมพันธ์กับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ (Y1) อยู่ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.725

ด้านที่ 4 คุณลักษณะของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น (X4) มีความสัมพันธ์กับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ (Y1) อยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.689

ด้านที่ 5 การใช้เทคโนโลยีในการเล่าเรื่องท้องถิ่น (X5) มีความสัมพันธ์กับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ (Y1) อยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.643

ด้านที่ 6 การพัฒนาทักษะการเล่าเรื่องท้องถิ่น (X6) มีความสัมพันธ์กับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ (Y1) อยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.643

อภิปรายผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะและบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านทักษะการสื่อสารในการเล่าเรื่องท้องถิ่น ด้านความรู้ความเข้าใจในการเล่าเรื่องท้องถิ่น ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเล่าเรื่องท้องถิ่น ด้านคุณลักษณะของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น ด้านบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น และ ด้านการพัฒนาทักษะการเล่าเรื่องท้องถิ่น ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเล่าเรื่องท้องถิ่นนั้น เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith, A. (2020) ที่ระบุว่าการเล่าเรื่องที่มีประสิทธิภาพจะต้องมาจากความรู้และความเข้าใจลึกซึ้งในเรื่องราวและบริบททางวัฒนธรรม ส่วนด้านการใช้เทคโนโลยีในการเล่าเรื่องท้องถิ่นนั้น มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสาม สะท้อนให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการถ่ายทอดเรื่องราวท้องถิ่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lambert (2019) ที่กล่าวว่าการเป็นนักเล่าเรื่องที่ดีไม่เพียงแค่ใช้ทักษะในการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังต้องมีความจริงใจและมีความเข้าใจลึกซึ้งในเรื่องราวที่ต้องการถ่ายทอด การเล่าเรื่องด้วยใจที่เปิดกว้างและมีความตั้งใจจะทำให้เรื่องราวนั้นสร้างผลกระทบต่อจิตใจของผู้ฟังได้อย่างยั่งยืน ส่วนบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับห้า แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ถึงบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในชุมชน ทำให้ค้นพบว่า บทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นเปรียบเสมือน "สะพาน" ที่เชื่อมโยงระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

2. ผลการวิจัยที่ชี้ว่าการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลมีความเหมาะสมมาก บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของชุมชนที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยีนี้ช่วยให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ (2565) ที่พบว่าการสร้างอัตลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่สำคัญในการสร้างตัวตนของชุมชนให้มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวเกิดความแปลกใหม่ที่ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ซึ่งอยู่ในรูปแบบของวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ศิลปะ วัฒนธรรม และสินค้าวัฒนธรรม เป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนในชุมชนให้ รู้สึกหวงแหนมีความเป็นเจ้าของชุมชน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดการที่ เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมเป็นกลไกสำคัญใน การมีส่วนร่วมใน "Community of Practice"

หรือชุมชนการเรียนรู้ร่วมกันมีบทบาทในการสร้างความรู้และความเข้าใจในกลุ่มผู้เรียน การให้โอกาสนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อัตลักษณ์จะช่วยให้พวกเขามีส่วนร่วมและมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของตนมากขึ้น ทำให้ค้นพบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมายังช่วยในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์นั้น สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนรุ่นใหม่ในการอนุรักษ์และเผยแพร่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในระดับโลก

3. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์กับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า คุณลักษณะและบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่นในกลุ่มนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจในการเล่าเรื่องท้องถิ่น ด้านบทบาทของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น ด้านทักษะการสื่อสารในการเล่าเรื่องท้องถิ่น ด้านคุณลักษณะของการเป็นนักเล่าเรื่องท้องถิ่น ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเล่าเรื่องท้องถิ่น และด้านการพัฒนาทักษะการเล่าเรื่องท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความสัมพันธ์สูงสุดในงานวิจัยนี้พบในด้านความรู้ความเข้าใจในการเล่าเรื่องท้องถิ่น ซึ่งบ่งบอกถึงความสำคัญของความรู้ที่นักเล่าเรื่องมีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ การมีความรู้ในเชิงลึกช่วยให้นักเล่าเรื่องสามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่มีความหมายและสะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มตนได้อย่างแม่นยำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith, A. (2020) พบว่า นักเล่าเรื่องที่มีคุณลักษณะที่ดีสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม ดังนั้นจึงพบว่า คุณลักษณะเหล่านี้ช่วยสร้างการเรียนรู้อย่างยั่งยืนในชุมชนแห่งการเรียนรู้ และเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการสนับสนุนและพัฒนาบทบาทของนักเล่าเรื่องท้องถิ่นในกลุ่มชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการฝึกฝนทักษะการสื่อสารและความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนสามารถสื่อสารและประสิทธิภาพในทักษะการสร้างนักเล่าเรื่องที่เข้มแข็งและมั่นใจในการเผยแพร่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

บรรณานุกรม

ชวดี โกศล (2561). การบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ, 6*(2), 64-73.

ตติยา เต็มสุริยวงศ์. (2563). *การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของชุมชนเยาวราชตามแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ(ทรงราศี), ภักดี โพธิ์สิงห์. *อัตลักษณ์ท้องถิ่นสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.* วารสารวนัมฎองแหรกพุทธศาสตรปริทรรศน์, 9(2), 127-140.

พระมหาพรชัย สิริวโร, พระมหาขวัญชัย กิตฺติเมธี, ไข่มุก เหล่าพิพัฒนา และเพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย. (2560). *การศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดแม่ฮ่องสอน* (รายงานการวิจัย). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัตนะ บัวสนธ์. (2560). *ปรัชญาวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรวรรณ เหมชัย. (2557). *การจัดการความรู้ของครูภูมิปัญญาไทยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนในเขตภาคใต้.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยา พานิช. (2561). *การใช้สื่อดิจิทัลในกระบวนการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ศยามล เจริญรัตน์. (2563). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิรดี ชัยยกานต์. (2557). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อินทิรา พงษ์นาค. (2557). *อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอู่ทองเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.

Lambert, J. (2019). Digital Storytelling and Cultural Identity: Indigenous Youth in the Digital Era. *Journal of Cultural Studies, 27*(3), 45-61.

Smith, A. (2020). The Impact of Storytelling on Cultural Identity Formation in the Digital Era*. Journal of Cultural Studies, 22*(1), 67-83.

UNESCO. (2020). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage.*

White, R. (2019). Globalization and the Loss of Ethnic Identity in Digital Age. *Journal of Cultural Studies, 7*(1), 12-28.

การศึกษาความสัมพันธ์ของปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการของนักศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ

A Study of the Relationship between English Communication Learning Problems and English Skills Used in Workplace Training Experience of Dual Vocational Education Students in Public Vocational Institutions

พันธชา อินทยศ[1] และรินรดี ปาปะใน[2]

puntacha Intayot[1] and Rinradee Papana[2]

วิทยาลัยการอาชีพจอมทอง

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Chomthong Industrial and Community Education College

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi[2]

puntacha_i@mail.rmutt.ac.th rinradee_p@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2) ศึกษาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการของนักศึกษาทวิภาคี และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษกับทักษะการใช้ทักษะภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาทวิภาคี กลุ่มตัวอย่าง คือครูผู้สอนภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 250 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่ายด้วยการกำหนดตัวอย่างตามสูตร Krejcie & Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการพูดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษกับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์เป็นความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุกประเด็นที่ศึกษา

คำสำคัญ: สภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษ, ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ, การฝึกประสบการณ์, นักศึกษาระบบทวิภาคี, สถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ

Abstract

This research aimed to 1) study problems in communicative English learning, 2) examine English skills during work-based experience of dual vocation students, and 3) investigate the relationship between English learning problems and English skills used during internships among dual vocational students. The sample consisted of 250 English teachers under the Office of Vocational Education Commission, selected through simple random sampling using Krejcie and Morgan's formula. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The findings revealed that: 1) the overall problems in communicative English learning were at a high level, with curriculum and content showing the highest mean score; 2) English skills used during workplace training, according to teachers' perspectives, were at a high level overall, with speaking skills having the highest mean score; and 3) there was a positive correlation between English learning problems and English skills used during internships, which was statistically significant at the .01 level across all studied aspects.

Keywords: English learning problems, English skills, workplace training, dual system students, public vocational education institutions

ที่มาและความสำคัญ

ในยุคโลกาภิวัตน์ ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม เนื่องจากได้กลายเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารและทำธุรกรรมระดับนานาชาติ (Crystal, 2020) การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ของประเทศไทยทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรีและการแข่งขันในตลาดแรงงานที่สูงขึ้น สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ พบว่าองค์กรและสถานประกอบการกว่าร้อยละ 70 ต้องการแรงงานที่สื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะภาษาอังกฤษที่เพียงพอต่อการแข่งขันในตลาดแรงงาน เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในภูมิภาค (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการผลิตกำลังคนตามความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งสองฝ่ายร่วมกันวางแผนการเรียนการสอน กำหนดสมรรถนะ และประเมินผล โดยผสมผสานการเรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษากับการฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566) แม้ทักษะภาษาอังกฤษเป็นสมรรถนะหลักที่สถานประกอบการต้องการ แต่จากรายงานการนิเทศ พบว่า นักศึกษาทวิภาคีส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจและมีข้อจำกัดในการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะในสถานประกอบการที่ต้องติดต่อกับชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน (ชัยมงคล พุกสุวรรณ, 2563)

ปัญหาด้านภาษาอังกฤษส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพการทำงานและการพัฒนาทักษะวิชาชีพของนักศึกษา เนื่องจากไม่สามารถสื่อสาร รับคำสั่ง หรืออธิบายขั้นตอนการทำงานเป็นภาษาอังกฤษได้ดี ส่งผลให้ขาดความมั่นใจและมักหลีกเลี่ยงงานที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษแม้หลักสูตร ปวช. และ ปวส. กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาพื้นฐาน แต่การเรียนการสอนยังคงเน้นไวยากรณ์และการท่องจำมากกว่าทักษะการสื่อสารในสถานการณ์จริง อีกทั้งสื่อการสอนและกิจกรรมยังไม่สอดคล้องกับบริบทการทำงาน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ (วิจิตรา นะวงศ์, 2562) ในระดับมหภาค Asian Development Bank (2023) รายงานว่าข้อจำกัดด้านภาษาอังกฤษของแรงงานไทยส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนของบริษัทข้ามชาติและอาจทำให้มีการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่แรงงานมีทักษะภาษาอังกฤษดีกว่า

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์มีความสำคัญ เพื่อนำผลวิจัยไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระบบทวิภาคี โดยสามารถนำข้อค้นพบมากำหนดจุดเน้นในการพัฒนาทักษะที่จำเป็น และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานจริง (Manfred, 2010)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ของปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการของนักศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการในยุคปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศึกษาสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ

2. เพื่อศึกษาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการของนักศึกษาทวิภาคี

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับทักษะการใช้ทักษะภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาทวิภาคี

นิยามศัพท์

1. ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หมายถึง อุปสรรคหรือข้อจำกัดในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านวิธีการสอนร่วมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลทักษะ

2. การใช้ภาษาอังกฤษ หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างระหว่างการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการสื่อสารในสถานการณ์จริง

3. การฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ หมายถึง การที่นักศึกษาระบบทวิภาคีได้เข้าฝึกปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานศึกษา ตามระยะเวลาที่กำหนดในหลักสูตร

4. นักศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง ผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่กำลังศึกษาในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ

5. สถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาด้านวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ของปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการของนักศึกษาระบบทวิภาคีผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) แนวคิดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร Littlewood (1981) ได้เสนอแนวคิดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) ซึ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์จริง โดยมีหลักการสำคัญดังนี้ เน้นการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีความหมาย ใช้สถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองในการฝึกภาษา ให้ความสำคัญกับความคล่องแคล่ว

ในการใช้ภาษามากกว่าความถูกต้องทางไวยากรณ์ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ผู้เรียน บูรณาการทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน ฟัง พูด อ่าน เขียน

2) Nunan (2015) เสนอว่าทักษะการใช้ภาษาอังกฤษประกอบด้วย 4 ทักษะพื้นฐาน ได้แก่ ทักษะการฟัง (Listening Skills) เพื่อรับสารและทำความเข้าใจความหมาย ทักษะการพูด (Speaking Skills) เพื่อถ่ายทอดความคิดและความรู้สึก ทักษะการอ่าน (Reading Skills) เพื่อทำความเข้าใจความหมายของตัวอักษร และทักษะการเขียน (Writing Skills) เพื่อถ่ายทอดความคิดผ่านตัวอักษร โดยทักษะทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและต้องพัฒนาไปพร้อมกันอย่างบูรณาการ Long (1996) ได้เสนอสมมติฐานปฏิสัมพันธ์ (Interaction Hypothesis) ที่อธิบายว่าการเรียนรู้ภาษาที่สองจะมีประสิทธิภาพเมื่อผู้เรียนมีโอกาสโต้ตอบสื่อสารกับผู้อื่น การเจรจาต่อรองความหมายระหว่างสนทนาจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลป้อนกลับและสามารถพัฒนาการใช้ภาษาของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

3) การฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการมีพื้นฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) ที่อธิบายว่าการเรียนรู้เกิดจากการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง โดยผู้เรียนจะพัฒนาทักษะผ่านวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การได้รับประสบการณ์จริง การสังเกตและไตร่ตรอง การสร้างความคิดรวบยอด และการทดลองปฏิบัติ Lave and Wenger (1991) เสนอแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในชุมชนนักปฏิบัติ ที่เน้นว่าการเรียนรู้ในสถานที่ทำงานจริงช่วยให้ผู้เรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมองค์กร เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ และพัฒนาตนเองจากผู้เริ่มต้นไปสู่ผู้มีความชำนาญ

4) แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2566) ได้กำหนดว่าเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการร่วมมือกันจัดการอาชีวศึกษา โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ ทั้งนี้ มีการจัดแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ การวัดและประเมินผลเพื่อมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสม ปฏิบัติงานได้จริง สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

วิธีการศึกษา

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐที่มีการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 618 คน จากจำนวนสถานศึกษา 433 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐที่มีการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 250 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ด้วยการกำหนดตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie & Morgan โดยใช้ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นคำถามปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน 2) วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ 3) สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน 4) การวัดและประเมินผล ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา เพื่อสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย มีกระบวนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนากรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ศึกษาด้านตัวแปรต้นปัจจัยที่มีผลต่อสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อศึกษาตัวแปรตามด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาระบบทวิภาคี

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือวิจัยโดยพัฒนาแบบสอบถามจากการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและทดสอบคุณภาพด้วยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยจากนั้นทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวบรวมแบบสอบถามจากครูผู้สอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐที่มีการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่าน Google form แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนสรุปและอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในตารางประกอบการพรรณนาแบบความเรียง

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เป็นรายด้านและรายข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) นำเสนอในตารางประกอบการพรรณนาแบบความเรียง การแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เกณฑ์ในแต่ละระดับดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แสดงว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แสดงว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แสดงว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แสดงว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.01 - 1.50 แสดงว่า มีความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา เป็นรายข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) นำเสนอในตารางประกอบการพรรณนาแบบความเรียง การแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ส่งผลต่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการของนักศึกษา ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coeficient) โดยมีเกณฑ์การแปลผลค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Bartz, 1999, อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2560) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81 หรือสูงกว่า	หมายถึง มีความสัมพันธ์สูงมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.61-0.80	หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.41-0.60	หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21-0.40	หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.20 หรือต่ำกว่า	หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำมาก

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลของสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทั้ง 4 ด้าน

สภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน			
1. เนื้อหาในหลักสูตรไม่สอดคล้องกับการใช้งานจริงในสถานประกอบการ	3.67	0.78	มาก
2. การขาดการบูรณาการทักษะภาษาอังกฤษกับวิชาชีพเฉพาะ	3.45	0.66	ปานกลาง
3. ผู้เรียนมีเวลาเรียนไม่เพียงพอต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ	3.91	0.91	มาก
4. การขาดการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย	3.64	0.89	มาก
5. การไม่มีการเน้นคำศัพท์เฉพาะทางที่จำเป็นในการทำงาน	3.73	0.87	มาก
6. การขาดการฝึกฝนทักษะการสื่อสารในสถานการณ์จำลองที่หลากหลาย	3.82	0.95	มาก
รวม	**3.70**	**0.84**	**มาก**
ด้านที่ 2 วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้			
7. ผู้เรียนขาดการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลองที่เหมือนจริง	4.18	0.84	มาก
8. กิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนไม่หลากหลาย	3.36	0.78	ปานกลาง
9. การขาดการใช้เทคโนโลยีในการสอนภาษาอังกฤษ	3.09	1.25	ปานกลาง
10. สถานศึกษาขาดการจัดกิจกรรมเสริมทักษะภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน	3.55	1.17	มาก
11. การสอนเน้นไวยากรณ์มากกว่าการสื่อสารในชีวิตจริง	3.11	1.30	ปานกลาง
12. การจัดการเรียนการสอนขาดการสร้างแรงจูงใจในการเรียน	3.27	1.15	ปานกลาง
รวม	**3.43**	**1.08**	**ปานกลาง**
ด้านที่ 3 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน			
13. สื่อการสอนไม่ทันสมัยและไม่น่าสนใจ	3.43	0.87	ปานกลาง
14. ผู้เรียนขาดสื่อการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ภาษาอังกฤษในวิชาชีพ	3.50	0.93	ปานกลาง
15. ผู้เรียนขาดแหล่งเรียนรู้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน	4.07	0.97	มาก
16. สถานศึกษาไม่มีห้องปฏิบัติการทางภาษาที่มีประสิทธิภาพ	3.86	1.31	มาก
17. สถานศึกษาขาดการใช้แอปพลิเคชันหรือซอฟต์แวร์ในการฝึกภาษาอังกฤษ	3.39	1.24	ปานกลาง
18. การจัดการเรียนการสอน ไม่มีการใช้สื่อโซเชียลมีเดียในการส่งเสริมการเรียนรู้	3.41	1.02	ปานกลาง
รวม	**3.61**	**1.03**	**มาก**
ด้านที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผล			
19. การวัดผลไม่ครอบคลุมทักษะการสื่อสารทั้ง 4 ด้าน	2.95	0.86	ปานกลาง
20. ขาดการประเมินทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง	3.20	0.85	ปานกลาง
21. ไม่มีการประเมินความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเฉพาะทาง	3.66	0.91	มาก
รวม	**3.27**	**0.88**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้านที่ 1 หลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.70) เมื่อพิจารณาในประเด็นที่มีค่าระดับความคิดเห็นมาก 3 ลำดับแรก คือ ผู้เรียนมีเวลาเรียนไม่เพียงพอต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ($\overline{X}$ = 3.91) รองลงมาคือ การขาดการฝึกฝนทักษะการสื่อสารในสถานการณ์จำลองที่หลากหลาย ($\overline{X}$ = 3.82) และ การไม่มีการเน้นคำศัพท์เฉพาะทางที่จำเป็นในการทำงาน ($\overline{X}$ = 3.73)

ด้านที่ 2 ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.43) เมื่อพิจารณาในประเด็นที่มีค่าระดับความคิดเห็นมาก 3 ลำดับแรก คือ ผู้เรียนขาดการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลองที่เสมือนจริง ($\overline{X}$ = 4.18) รองลงมาคือ สถานศึกษาขาดการจัดกิจกรรมเสริมทักษะภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน ($\overline{X}$ = 3.55) และ กิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนไม่หลากหลาย ($\overline{X}$ = 3.36)

ด้านที่ 3 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.61) เมื่อพิจารณาในประเด็นที่มีค่าระดับความคิดเห็นมาก 3 ลำดับแรก คือ ผู้เรียนขาดแหล่งเรียนรู้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน ($\overline{X}$ = 4.07) รองลงมาคือ สถานศึกษาไม่มีห้องปฏิบัติการทางภาษาที่มีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 3.86) และ ผู้เรียนขาดสื่อการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ภาษาอังกฤษในวิชาชีพ ($\overline{X}$ = 3.50)

ด้านที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.27) เมื่อพิจารณาในประเด็นที่มีค่าระดับความคิดเห็นมาก 3 ลำดับแรก คือ ไม่มีการประเมินความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเฉพาะทาง ($\overline{X}$ = 3.66) รองลงมาคือ ขาดการประเมินทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง ($\overline{X}$ = 3.20) และ การวัดผลไม่ครอบครอบคลุมทักษะการสื่อสารทั้ง 4 ด้าน ($\overline{X}$ = 2.95)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ทั้ง 5 ด้านของนักศึกษา

ระดับปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 1 ด้านการฟัง			
1. นักศึกษาไม่เข้าใจคำสั่งหรือคำอธิบายที่เป็นภาษาอังกฤษ	3.64	0.89	มาก
2. นักศึกษาไม่สามารถจับใจความสำคัญจากการฟังได้	4.00	0.65	มาก
3. นักศึกษามีปัญหาไม่เข้าใจคำศัพท์เฉพาะทางที่ใช้ในการทำงาน	3.82	0.95	มาก
4. นักศึกษามีปัญหาไม่สามารถฟังและจดบันทึกข้อมูลสำคัญได้	3.70	1.02	มาก
รวม	**3.79**	**0.88**	**มาก**
ด้านที่ 2 ด้านการพูด			
5. นักศึกษาไม่สามารถสื่อสารความต้องการของตนเองเป็นภาษาอังกฤษได้	4.07	1.04	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ระดับปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
6. นักศึกษามีปัญหาในการออกเสียงคำศัพท์เฉพาะทางด้านวิชาชีพ	4.20	1.02	มาก
7. นักศึกษาไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	4.18	1.06	มาก
8. นักศึกษามีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการเจรจาต่อรอง	4.05	1.03	มาก
9. นักศึกษาไม่สามารถพูดนำเสนองานหรือรายงานเป็นภาษาอังกฤษได้	4.00	0.99	มาก
รวม	**4.10**	**1.03**	**มาก**
ด้านที่ 3 ด้านการอ่าน			
10. นักศึกษาไม่เข้าใจเอกสารหรือคู่มือภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับงาน	3.80	1.00	มาก
11. นักศึกษาไม่เข้าใจคำศัพท์เฉพาะทางในเอกสารภาษาอังกฤษ	3.82	0.97	มาก
12.นักศึกษาไม่สามารถสรุปใจความสำคัญจากการอ่านได้ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับงาน	3.89	0.92	มาก
รวม	**3.83**	**0.96**	**มาก**
ด้านที่ 4 ด้านการเขียน			
13. นักศึกษามีปัญหาในการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ	3.95	0.99	มาก
14. นักศึกษาไม่สามารถเขียนประวัติย่อหรือจดหมายสมัครงานเป็นภาษาอังกฤษได้	3.36	1.01	ปานกลาง
15. นักศึกษาไม่สามารถเขียนข้อเสนอโครงการเป็นภาษาอังกฤษได้	4.11	0.87	มาก
รวม	**3.81**	**0.96**	**มาก**
ด้านที่ 5 ด้านการสื่อสารในสถานการณ์จริง			
16. นักศึกษาไม่สามารถสื่อสารกับลูกค้าชาวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.66	0.94	มาก
17. นักศึกษาไม่สามารถประยุกต์ใช้นำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษได้	3.86	0.88	มาก
18. นักศึกษาไม่สามารถประยุกต์ใช้ภาษาอังกฤษในการแก้ไขข้อร้องเรียนของลูกค้า	3.80	0.82	มาก
19. นักศึกษามีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ทางสังคม	3.80	0.88	มาก
รวม	**3.78**	**0.88**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา ด้านที่ 1 ด้านการฟัง อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.79) เมื่อพิจารณาในประเด็นที่มีค่าระดับความคิดเห็นมาก 3 ลำดับแรก คือ นักศึกษาไม่สามารถจับใจความสำคัญจากการฟังได้ ($\overline{X}$ = 4.00) นักศึกษามีปัญหาไม่เข้าใจคำศัพท์เฉพาะทางที่ใช้ในการทำงาน ($\overline{X}$ = 3.82) นักศึกษามีปัญหาไม่สามารถฟังและจำบันทึกข้อมูลสำคัญได้($\overline{X}$ = 3.70)

ด้านที่ 2 ด้านการพูด อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.10) เมื่อพิจารณาในประเด็นที่มีค่าระดับความคิดเห็นมาก 3 ลำดับแรก คือ นักศึกษามีปัญหาในการออกเสียงคำศัพท์ที่เฉพาะทางด้านวิชาชีพ ($\overline{X}$ = 4.20) นักศึกษาไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ($\overline{X}$ = 4.18) นักศึกษาไม่สามารถสื่อสารความต้องการ

ของตนเองเป็นภาษาอังกฤษได้ นักศึกษาไม่สามารถสื่อสารความต้องการของตนเองเป็นภาษาอังกฤษได้ ($\overline{X}$ = 4.07) นักศึกษามีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการเจรจาต่อรอง

ด้านที่ 3 ด้านการอ่าน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.83) เมื่อพิจารณาในประเด็นที่มีค่าระดับความคิดเห็นมาก 3 ลำดับแรก คือ นักศึกษาไม่สามารถสรุปใจความสำคัญจากการอ่านได้ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับงานที่เกี่ยวข้อง ($\overline{X}$ = 3.89) นักศึกษาไม่เข้าใจคำศัพท์เฉพาะทางในเอกสารภาษาอังกฤษ ($\overline{X}$ = 3.82) และนักศึกษาไม่เข้าใจเอกสารหรือคู่มือภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับงาน ($\overline{X}$ = 3.83)

ด้านที่ 4 ด้านการเขียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.81) เมื่อพิจารณาในประเด็นที่มีค่าระดับความคิดเห็นมาก 3 ลำดับแรก คือ นักศึกษาไม่สามารถเขียนข้อเสนอโครงการเป็นภาษาอังกฤษได้ ($\overline{X}$= 4.11) นักศึกษามีปัญหาในการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ($\overline{X}$ = 3.95) และนักศึกษามีปัญหาในการใช้ไวยกรณ์ภาษาอังกฤษ ($\overline{X}$= 3.95)

ด้านที่ 5 ด้านการสื่อสารในสถานการณ์จริง อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.78) เมื่อพิจารณาในประเด็นที่มีค่าระดับความคิดเห็นมาก 3 ลำดับแรก คือ นักศึกษาไม่สามารถประยุกต์ใช้นำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษได้ ($\overline{X}$ = 3.86) นักศึกษาไม่สามารถประยุกต์ใช้นำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษได้ ($\overline{X}$ = 3.80) นักศึกษามีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ทางสังคม ($\overline{X}$= 3.80) และนักศึกษาไม่สามารถสื่อสารกับลูกค้าชาวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 3.66)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาระบบทวิภาคีกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	Y
X_1	1	.658**	.750**	.782*	.723**
X_2		1	.683**	.582**	.623**
X_3			1	.782**	.658**
X_4				1	.583**
Y					1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า ปัจจัยด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้

(X_3) มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา (Y) (R_{XY} = 0.658) และการพัฒนาทักษะการเล่าเรื่องท้องถิ่น (X_4) มีความสัมพันธ์ต่ำสุด (R_{XY} = 0.583)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ส่งผลต่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ

ตัวแปร	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการของนักศึกษาระบบทวิภาคี	รวม
ด้านที่ 1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน	.723**	.723**
ด้านที่ 2 วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้	.623**	.623**
ด้านที่ 3 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน	.658**	.658**
ด้านที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผล	.583**	.583**
รวม	**.792****	**.792****

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า สภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาทวิภาคี มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ด้าน ตามลำดับมากไปน้อยดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน (X_1) มีความสัมพันธ์กับปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา (Y_1) อยู่ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.723 ด้านที่ 2 วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ (X_2) มีความสัมพันธ์กับปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา (Y_1) อยู่ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.623 ด้านที่ 3 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน (X_3) มีความสัมพันธ์กับปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา (Y_1) อยู่ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.658 ด้านที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผล (X_4) มีความสัมพันธ์กับปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา (Y_1) อยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.583

อภิปรายผลการศึกษา

1) ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาระบบทวิภาคีโดยรวมอยู่ระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลด้านหลักสูตร

และเนื้อหาพบปัญหาระดับมากที่สุด เนื่องจากยังไม่ตอบสนองการใช้ภาษาในการปฏิบัติงานจริง สอดคล้องกับ Nini Zhang (2024) ที่พบว่าการสอนภาษาอังกฤษในอาชีวศึกษาควรเน้นการใช้ในสถานการณ์จริงด้านสื่อการสอนพบปัญหาระดับมาก สะท้อนว่าสื่อยังไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับการทำงานจริง ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนา พรหมจรรย์ (2561) ที่พบว่าสื่อที่ทันสมัยและเหมาะสมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้านการวัดประเมินผลพบปัญหาระดับมาก แสดงว่าอาจยังไม่สอดคล้องกับการประเมินทักษะการใช้ภาษาในการปฏิบัติงานจริง

2) ผลการวิเคราะห์ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการของนักศึกษาระบบทวิภาคีโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการพูด ด้านการอ่าน ด้านการเขียน ด้านการฟัง และด้านการสื่อสารในสถานการณ์จริงด้านการพูดมีผลกระทบมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสมฤดี คำภาษี (2564) ที่พบว่า นักศึกษาอาชีวศึกษามักประสบปัญหาด้านการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและด้านการเขียนมีผลกระทบในระดับมาก สะท้อนการใช้ทักษะในการจดบันทึก เขียนรายงานและสื่อสารทางอีเมล สอดคล้องกับ Khetthai Wongwichai (2020) ที่เสนอว่าทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจจำเป็นในยุคดิจิทัล ด้านการฟังมีผลกระทบในระดับมาก

3) ผลการวิเคราะห์พบว่าสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาทวิภาคี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ดังนี้ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์สูงที่สุด สอดคล้องกับ Richards (2023) ที่พบว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีความสัมพันธ์รองลงมา สอดคล้องกับสุวัฒน์ นิยมไทย (2563) ที่พบว่าวิธีการสอนที่เน้นการปฏิบัติและกิจกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ภาษา ส่วนด้านการวัดและประเมินผลมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางเช่นกัน

จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระบบทวิภาคีควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทุกด้านดังนี้ 1) ปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ 2) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทการทำงาน 3) ปรับวิธีการสอนให้เน้นการปฏิบัติและสถานการณ์จริง 4) พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่สะท้อนความสามารถในการใช้ภาษาจริง เนื่องจากทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กันในทางบวก การบูรณาการพัฒนาในทุกด้านจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาในการฝึกประสบการณ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการบูรณาการกับวิชาชีพของผู้เรียน โดยเพิ่มการฝึกปฏิบัติและคำศัพท์เฉพาะทางที่ใช้ในการทำงาน ครูควรจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการสื่อสารผ่านการจำลองสถานการณ์การทำงานจริง พร้อมทั้งพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์สำหรับการฝึกฝนด้วยตนเอง ทั้งนี้ สถานศึกษาควรร่วมมือกับสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่ตอบโจทย์การใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานจริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่บูรณาการกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

2) ควรศึกษาวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาระบบทวิภาคี โดยเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

บรรณานุกรม

ชัยมงคล พุกสุวรรณ. (2563). แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ , 35*(1), 71-83.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

รัตนะ บัวสนธ์. (2560). *ปรัชญาวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒนา พรหมจรรย์. (2561). ผลการใช้สื่อวิดีโอพัฒนาวิธีการพับผ้าเนปกิ้น ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่องานบริการโรงแรมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ. *รายงานสืบเนื่องการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. 20–21 กรกฎาคม 2561.* 1299-1307.

วิจิตรา นะวงศ์. (2562). แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐานความสามารถด้านภาษาอังกฤษที่เป็นสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ 2 . *วารสารบริหารการศึกษา มศว, 16*(30), 176-187.

สมฤดี คำภาษี. (2564). *ผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน] มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566). *แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). *รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2566.* กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *รายงานผลการสำรวจความต้องการแรงงานของสถานประกอบการ พ.ศ. 2566.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา.

สุวัฒน์ นิยมไทย. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผสมผสานโดยใช้โครงงานและเทคโนโลยีเป็นฐาน. *วารสารวิชาการ T-VET Journal สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3, 4(8)*, 55-71

Asian Development Bank. (2023). Asian Development Outlook 2023: *Workforce Development in Southeast Asia.*Retrieved from: https://www.adb.org/publications

Bartz, A. E. (1999). *Basic Statistical Concepts (4th ed.).* New Jersey: Merrill.

Crystal, D. (2020). *English as a global language (3rd ed.).* Cambridge University Press.

Khetthai Wongwichai (2020). Student' English Business Writing Skills Development through Intercultural Emails. *Journal of SaengKhomKham Budhist Studies, 6*(2), 195-208

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning*: *Experience as the source of learning and development.* Prentice Hall.

Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge University Press.

Littlewood, W. (1981). *Communicative Language Teaching. Cambridge*:University Press.

Long, M. H. (1996). *The role of the linguistic environment in second language acquisitio*, Handbook of second language acquisition (pp. 413- 468). Academic Press.

Manfred. (2010). vocational Education and Training and Human Capital Development: current practice and future options. *European Journal of Education, 45*(2), 181-189.

Nini Zhang (2024). Research and Practice of "Three Teachings Reform in Vocational Colleage English Teaching under the Background of Industry-Education Intergration. *Journal of Higher Education Teaching, 1(4),* 136-143.

Nunan, D. (2015). *Teaching English to speakers of other languages: An introduction*.New York.

Richards, J. C., (2023). *Curriculum Development in Language Teaching*:Cambridge University Press.

ศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Administrative factors affecting the success of creating innovations, inventions, creative works, and teacher research under the Office of the Vocational Education Commission

สายันต์ แสงสุริยันต์[1] และอัคครัตน์ พูลกระจ่าง[2]

Sayan Saengsuriyan[1] and Akkarat Poolkrajang[2]

วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Nakhon Si Thammarat Vocational College, Institute of Vocational Education: Southern Region 1

Faculty of Industrial Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

sayan_s@rmutt.ac.th, akkraat_p@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการบริหารจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ตามระดับความพร้อมของเทคโนโลยี 3) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ประชากร คือ ผู้บริหาร ครู อาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช 1,081 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู อาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช 259 คน โดยการสุ่มตัวอย่างเชิงช่วงชั้น วิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัจจัยการบริหารจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ตามระดับความพร้อมของเทคโนโลยี ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์และริเริ่มในการพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 พบว่า ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านกระบวนการ และด้านบุคลากร มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จตามระดับความพร้อมของเทคโนโลยี

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, สิ่งประดิษฐ์, นวัตกรรม, งานสร้างสรรค์

Abstract

The research aimed to 1) investigate the levels of management factors contributing to success of creating innovations, inventions, creative works, and teacher research 2) examine the relationship between management factors and their influence on the success in creating innovations, inventions, creative works, and teacher research based on technology readiness levels and 3) To study the management factors affecting the success of innovation and invention development, the population consisted of 1,081 administrators and teachers from vocational education institutions in Nakhon Si Thammarat Province. The sample group included 259 administrators and teachers from the same institutions, selected through stratified random sampling. The data were analyzed using mean, standard deviation, and correlation coefficients.

The research found that 1) the overall level of management factors affecting the success of innovation and invention development was high The factor with the highest mean score was teamwork, which was at the highest level 2) management factors influencing success based on technology readiness levels highlighted that clear institutional policies and measures fostering creativity and innovation development among personnel achieved the highest mean score and 3) all management factors exhibited statistically significant correlations at the .01 level. Specifically, materials, processes, and personnel factors were significantly associated with success according to technology readiness levels.

Keywords: Administrative management, Innovations, Inventions, Creative Works

ที่มาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในหมวด 4 มาตรา 24 (5) ว่า “สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ” และในมาตรา 30 ระบุว่า “ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” (ราชกิจจานุเบกษา, 2565) ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560 - 2579 ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเป็นกลไกที่มีส่วนช่วยผลักดันให้ประเทศไทย มีระบบเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้ ด้านการวิจัยและนวัตกรรม จากการศึกษารายงานประจำปี 2566 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมให้สามารถใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้จริงและตอบโจทย์ความต้องการของประเทศและตลาดโลก สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำภายในสังคม ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ รวมทั้งการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมให้มีมาตรฐานและความเป็นสากล โดยกำหนดเป้าหมายให้มีความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้นและมูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งกำหนดแผนย่อย จำนวน 5 แผนย่อย โดยดำเนินโครงการสร้างองค์ความรู้ทางการอาชีวศึกษาเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม แผนย่อยการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านองค์ความรู้พื้นฐานตามแนวทางพัฒนาองค์ความรู้พื้นฐานและเทคโนโลยีฐาน ทั้งนี้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีผลงานสิ่งประดิษฐ์ โครงงานวิทยาศาสตร์ หุ่นยนต์อาชีวศึกษา สื่อ นวัตกรรม องค์ความรู้และงานวิจัยที่เป็นผลงาน ที่ประดิษฐ์คิดค้นโดยครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนชีวศึกษา จำนวนมากกว่า 2,000 ผลงาน สามารถนำมาถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีตามตัวชี้วัดได้มากกว่า 100 ผลงาน นอกจากนี้ผลงานสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับความเป็นอยู่และพัฒนาอาชีพของชุมชน สังคมและประเทศชาติ ร้อยละ 70 ของผลงานทั้งหมด ซึ่งส่งผลให้เกิดการยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยการสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21) สามารถนำงานวิจัย นวัตกรรมและ

สิ่งประดิษฐ์ไปใช้ประโยชน์การสร้างมูลค่าพัฒนาศักยภาพการแข่งขันและสนับสนุน การพัฒนาเศรษฐกิจรากหญ้าและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566) จากบทความการสังเคราะห์งานวิจัยด้านอาชีวศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย การจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรม กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยต้องมีการปรับตัวให้พร้อมสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการของประเทศให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ โดยการเตรียมความพร้อม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เครื่องจักร เทคโนโลยีและกำลังคนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะเพื่อเข้าสู่สังคมงานและอาชีพได้อย่างสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี โดยเฉพาะการผลิตกำลังคนให้ตรงตามความต้องการกำลังคนในภาคอุตสาหกรรมและการบริการ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมสมัยใหม่ ปัจจุบันนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีการพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง ส่งผลให้เกิดอุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด (สมพร ปานดำ, 2563)

การบริหารงานของผู้บริหารระดับสถานศึกษาและระดับสำนักงานคณะกรรมกรรมการอาชีวศึกษา ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อนำเสนอผลงานต่อสาธารณชนและแสดงศักยภาพของนักประดิษฐ์หรือการพัฒนาต่อยอดสู่การใช้ประโยชน์หรือการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ ทั้งนี้ จากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อมุ่งเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครูจากผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา พบว่า นอกจากการใช้หลักการบริหารงานตามวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือการวางแผน (P) การดำเนินงาน (D) การตรวจสอบ (C) และการปรับปรุงแก้ไข (A) หรือใช้หลักการบริหารงานรูปแบบอื่น ๆ แล้วนั้น ยังมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การบริหารจัดการประสบความสำเร็จ คือการนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนางานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มุ่งให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับความเป็นอยู่และบริการทางการศึกษาแก่สังคมได้เป็นอย่างดี และการสร้างนวัตกรรมและงานวิจัยยังมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทางการศึกษา งานที่สร้างสรรค์เหล่านี้ช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการในยุคปัจจุบัน โดยการบริหารจัดการที่ดีช่วยให้ครูสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่นและ

มั่นใจยิ่งขึ้น ทั้งยังสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ครูมีความกล้าที่จะทดลองสิ่งใหม่ ๆ และพัฒนาต่อยอดอย่างต่อเนื่อง

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีเป้าหมายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานและการบริหารจัดการนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู ที่ได้ดำเนินงานจนมีผลสัมฤทธิ์ในระดับหนึ่งและต้องการให้ประสบผลสำเร็จในระดับที่สูงขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนด นำสู่การประกวดและการใช้ประโยชน์เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับนานาชาติ และนำผลการวิจัยสู่ชั้นเรียน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาครู นักเรียน นักศึกษา ในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้หลักการและทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา การบริหารงานสร้างนวัตกรรมตามแนวทาง “7 M 2 T” เป็นกรอบการวิจัย โดยการครอบคลุมปัจจัยที่สำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการจัดการนวัตกรรมอย่างครบถ้วน เพื่อนำผลจากการวิจัยไปพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยตามระดับความพร้อมของเทคโนโลยี (Technology Readiness Level-TRL) ของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถนำไปใช้ให้เกิดคุณค่าต่อการศึกษา เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นำผลการวิจัย ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามความคาดหวังต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยการบริหารจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามระดับความพร้อมของเทคโนโลยี

3. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

นิยามศัพท์

ปัจจัยการบริหาร หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของ ตามหลักการบริหารงานสร้างนวัตกรรมตามแนวทาง “7 M” และ “2 T” ดังนี้ 1) ด้านบุคลากร (Man) 2) ด้านงบประมาณ (Money) 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) 4) ด้านกระบวนการ (Method) 5) ด้านการวัดผล (Measurement) 6) ด้านการตลาด (Marketing) 7) ด้านขวัญและกำลังใจ (Morale) 8) เทคโนโลยี (Technology) 9) การทำงานเป็นทีม (Teamwork)

ความสำเร็จ หมายถึง ระดับความพร้อมของเทคโนโลยี เป็นตัวชี้วัดระดับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ตั้งแต่การพัฒนาแนวคิดจนถึงการใช้งานจริง แบ่งออกเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน เช่น การทดลองในห้องปฏิบัติการและการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อประเมินความพร้อมและความเหมาะสมสำหรับการใช้งานหรือเชิงพาณิชย์

ครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ (ครู) ครูอาชีวเอกชน ครูอัตราจ้างในสถานศึกษาภาครัฐที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

นวัตกรรม หมายถึง การสร้างหรือปรับปรุงสิ่งใหม่ที่มีคุณค่า ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือบริการที่ช่วยแก้ปัญหา ตอบสนองความต้องการ หรือเพิ่มประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงหรือเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและเศรษฐกิจ

สิ่งประดิษฐ์ หมายถึง ผลงานที่เกิดจากการคิดสร้างสรรค์และพัฒนาด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี หรือศิลปะ เพื่อสร้างสิ่งใหม่หรือปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่ให้มีคุณสมบัติหรือประโยชน์ใช้สอยที่ดีขึ้น โดยอาจใช้ในชีวิตประจำวันหรือช่วยแก้ปัญหาเฉพาะด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานสร้างสรรค์ คือ ผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่ม การจินตนาการ หรือการใช้ทักษะเฉพาะทางในการพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ หรือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างสิ่งที่มีคุณค่าในด้านต่าง ๆ

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร 7m 2T แนวคิด 7M 2T (Bloch & McCarthy, 2007) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในระบบการบริหาร เน้นการจัดการอย่างเป็นระบบในทุกด้าน รวมถึงการใช้เทคนิคการบริหารเวลาและการวิเคราะห์

ตลาดอย่างเหมาะสม แนวคิดนี้ใช้ในการจัดการองค์กรหรือโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ 7 ด้าน ได้แก่ Man (บุคลากรที่มีคุณภาพ), Money (งบประมาณที่เพียงพอ), Materials (วัสดุที่เหมาะสม), Machine (เครื่องจักรและเครื่องมือ), Method (กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ), Management (การบริหารงานอย่างเป็นระบบ), และ Market (การตอบสนองความต้องการของตลาด) พร้อมทั้งเสริมด้วย 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ Technology (การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มศักยภาพ) และ Team (การทำงานเป็นทีม) แนวคิดนี้ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผน ควบคุม และปรับปรุงกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จในระยะยาว ทั้งในด้านคุณภาพผลงานและความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

2) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม การสร้างหรือปรับปรุงสิ่งใหม่ที่มีคุณค่าในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ กระบวนการ บริการ หรือแนวคิด เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์หรือแก้ปัญหาในสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างผลกระทบเชิงบวก เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ (Schumpeter, 1934) กระบวนการสร้างสรรค์ที่ทำลายล้าง" (Creative Destruction) ซึ่งเกิดจากการแทนที่สิ่งเก่าด้วยสิ่งใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่า (Rogers, 2003) การยอมรับนวัตกรรมในสังคมขึ้นอยู่กับการรับรู้ถึงประโยชน์ ความเข้ากันได้ ความง่ายในการใช้งาน และความสามารถในการทดลองใช้ นอกจากนี้ นวัตกรรมยังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคปัจจุบัน ซึ่งองค์กรต่าง ๆ สามารถใช้เป็นกลไกสำคัญในการแข่งขันและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว

3) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์ ผลงานที่เกิดจากการคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี หรือความรู้เชิงศิลปะ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์หรือแก้ปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน (Hollins, 2002) สิ่งประดิษฐ์เป็นการผสมผสานระหว่างการออกแบบและเทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีประโยชน์ (Gordon R.J, 2016) สิ่งประดิษฐ์มีบทบาทสำคัญในวิวัฒนาการทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการสร้างความเปลี่ยนแปลงในภาคอุตสาหกรรมและการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ในแง่การพัฒนา สิ่งประดิษฐ์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ และสร้างโอกาสใหม่ในตลาด

วิธีการศึกษา

ประชากร ผู้บริหาร ครู ในสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา ที่สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ จำนวน 11 วิทยาลัย จำนวน 743 คน

และสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคเอกชน จำนวน 13 วิทยาลัย จำนวน 338 คน รวมทั้งสิ้น 24 วิทยาลัย จำนวน 1,081 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู สถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษาที่สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เฉพาะสถานศึกษาภาครัฐ จำนวน 11 แห่ง โดยการสุ่มแบบง่าย โดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 259 คน ผู้วิจัยได้กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละสถานศึกษาแบบชั้นภูมิ โดยแยกตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละสถานศึกษา

ขั้นตอนดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีกระบวนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานในการวิจัยและนำมาใช้ในการพัฒนากรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์และงานวิจัยของ ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยใช้หลักการบริหารงานสร้างนวัตกรรมตามแนวทาง 7M 2T

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามด้วยการสังเคราะห์และประยุกต์ใช้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องส่วนการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย มีดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวัดและทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น หรือความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค

2) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1) **ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษาที่สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เฉพาะสถานศึกษาภาครัฐ จำนวน 11 แห่ง จำนวน 259 คน**

2) นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนการสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์และงานวิจัยของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัย โดยพิจารณา รายด้านและ รายข้อ โดยใช้ มาตรวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ และเกณฑ์การตัดสินตามค่าเฉลี่ย โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เป็นสถิติที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เพื่อศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตามระดับความพร้อมของเทคโนโลยี ระดับ 1 ถึง ระดับ 4 ได้แก่ 1) ระดับ 1 การระบุปัญหาและโอกาส 2) ระดับ 2 การกำหนดแนวคิดและการออกแบบ 3) ระดับ 3 การทดสอบและการประเมินผล 4) ระดับ 4 การพัฒนาและทดสอบต้นแบบขั้นสูง

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เป็นกระบวนการทางสถิติที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม กับตัวแปรอิสระหลายตัว โดยเทคนิคการวิเคราะห์แบบ Stepwise Method เป็นเทคนิคที่ช่วยเลือกตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการพยากรณ์หรือการอธิบายตัวแปรตาม เพื่อสร้างสมการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับของปัจจัยการบริหารจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัจจัยบริหารจัดการ ของผู้บริหารและครู สถานศึกษาภาครัฐ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช (N=259)

ที่	ปัจจัยบริหารจัดการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ด้านบุคลากร	4.53	0.53	มากที่สุด	3
2	ด้านงบประมาณ	4.40	0.73	มาก	7
3	ด้านวัสดุอุปกรณ์	4.12	0.78	มาก	9
4	ด้านกระบวนการ	4.49	0.74	มาก	4
5	ด้านการวัดผล	4.39	0.71	มาก	8
6	ด้านการตลาด	4.43	0.73	มาก	6
7	ด้านขวัญและกำลังใจ	4.58	0.60	มากที่สุด	2
8	ด้านเทคโนโลยี	4.48	0.80	มาก	5
9	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.62	0.57	มากที่สุด	1
	รวม	**4.44**	**0.65**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยบริหารจัดการของผู้บริหารและครู สถานศึกษาภาครัฐ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.44, S.D.=0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.62, S.D.=0.57) รองลงมา คือ ด้านขวัญและกำลังใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.58, S.D.=0.60) และด้านวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.53, S.D.=0.53)

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X) และตัวแปรเกณฑ์ (Y) (N=259)

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8	X_9	Y
ด้านบุคลากร(X_1)	1.00									
ด้านงบประมาณ(X_2)	.705**	1.00								
ด้านวัสดุอุปกรณ์(X_3)	.796**	.916**	1.00							
ด้านกระบวนการ(X_4)	.795**	.890**	.952**	1.00						
ด้านการวัดผล(X_5)	.785**	.914**	.957**	.941**	1.00					
ด้านการตลาด(X_6)	.728**	.896**	.927**	.910**	.946**	1.00				
ด้านขวัญและกำลังใจ(X_7)	.723**	.908**	.929**	.898**	.934**	.951**	1.00			
เทคโนโลยี(X_8)	.781**	.913**	.965**	.945**	.969**	.974**	.974**	1.00		
การทำงานเป็นทีม(X_9)	.913**	.743**	.861**	.847**	.832**	.778**	.768**	.833**	1.00	
ความสำเร็จตามระดับความพร้อมของเทคโนโลยี	.810**	.861**	.932**	.899**	.887**	.869**	.833**	.889**	.870**	1.00

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 9 ด้าน จำนวน 9 ค่า มีค่าอยู่ระหว่าง .705 - .974 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านการตลาด (X_6) กับด้านเทคโนโลยี (X_8) และด้านขวัญและกำลังใจ (X_7) กับด้านเทคโนโลยี (X_8) มีค่าเท่ากับ .974 รองลงมา คือ ด้านการวัดผล (X_5) กับด้านเทคโนโลยี (X_8) มีค่าเท่ากับ .969 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านบุคลากร (X_1) กับด้านงบประมาณ (X_2) มีค่าเท่ากับ .705

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ค่าอำนาจจำแนกการพยากรณ์ (R Square) กำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณปรับแก้ค่าความคลาดเคลื่อน (SE_{est})

Model	R	R^2	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	F	Sig.
1	.953[a]	.908	.905	.17391	274.173	.000[b]

Dependent Variable: Y

Predictors: (Constant), X9, X2, X6, X1, X4, X7, X5, X3, X8

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์พหุคูณกับความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .953 และมีค่าอำนาจการพยากรณ์ เท่ากับ 0.908 หมายความว่า ปัจจัยทั้งหมดร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ได้ร้อยละ 90.80 โดยนำผลนี้ไปใช้ในการวางแผน และปรับปรุงการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานในระดับบุคลากรและองค์กรได้อย่างชัดเจน

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE_b	β	T	Sig
ด้านบุคลากร(X_1)	.074	.050	.070	1.47	.142
ด้านงบประมาณ(X_2)	.150	.043	.195	3.53	.000
ด้านวัสดุอุปกรณ์(X_3)	.574	.067	.800	8.51	.000
ด้านกระบวนการ(X_4)	.044	.053	.059	.834	.405

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE_b	β	T	Sig
ด้านการวัดผล(X_5)	-.146	.069	-.186	-2.133	.034
ด้านการตลาด(X_6)	.357	.069	.464	5.18	.000
ด้านขวัญและกำลังใจ(X_7)	-.300	.092	-.319	-3.271	.031
เทคโนโลยี(X_8)	-.229	.128	-.326	-1.795	.074
การทำงานเป็นทีม(X_9)	.228	.058	.231	3.96	.000

a=1.458, SE_{est} = ±.17391, R=0.953, R^2=0.908, F=274.173*

จากตารางที่ 4 ได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เรียงลำดับตามกรอบแนวความคิดของผู้วิจัย ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.95 R^2 มีค่าเท่ากับ 0.90 กล่าวได้ว่า ความเป็นไปได้ของการตั้งสมมติฐาน ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามระดับความพร้อมของเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 90.80 ส่วนที่เหลือร้อยละ 9.20 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น และสามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามระดับความพร้อมของเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่าง ๆ โดยเฉพาะ ด้านวัสดุอุปกรณ์ การทำงานเป็นทีม และด้านงบประมาณและกำลังใจ ที่มีผลสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม และนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและปรับปรุงการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และงานสร้างสรรค์ของครูให้มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัย เรื่องการศึกษาปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

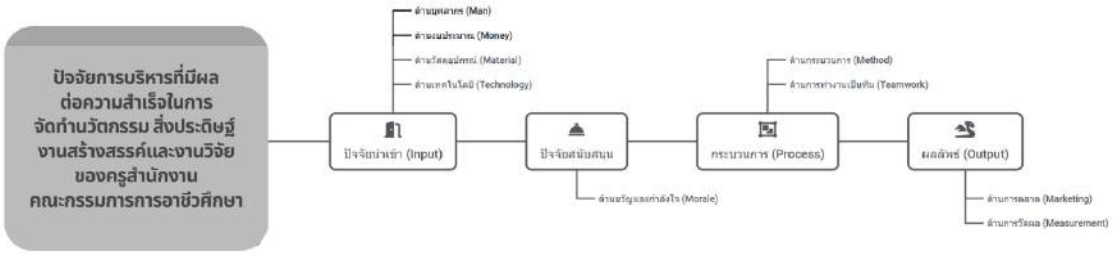
1. ระดับของปัจจัยการบริหารจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม มากที่สุด สอดคล้องกับความคิดเห็นของวิไลวรรณ ศรีมันตะสิริภัทร (2560) การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญ เพราะเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกทำให้เกิดการสื่อสาร และการประสานงานช่วยให้สมาชิกเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตน และความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร มีการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดบรรยากาศของการทำงานที่ดี ช่วยให้การดำเนินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามระดับความพร้อมของเทคโนโลยี คือ สถานศึกษามีนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์และริเริ่มในการพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ มากที่สุด สอดคล้องกับ สุริศา ริมคีรี (2563) สถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่มีการบริหารจัดการในการเพิ่มขีดความสามารถการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านต่างๆ โดยมีการบริหาร จัดการระบบและทรัพยากรต่างๆ ในองค์การ มีการส่งเสริม สนับสนุนการคิดค้นการสร้างสรรค์ การนำสิ่งใหม่ๆ ให้ เกิดขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตามระดับความพร้อมของเทคโนโลยี พบว่า ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จ ตามระดับความพร้อมของเทคโนโลยีอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งได้แก่ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ 4) ด้านกระบวนการ 5) ด้านการวัดผล 6) ด้านการตลาด 7) ด้านขวัญกำลังใจ 8) ด้านเทคโนโลยี 9) ด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยทั้ง 9 ด้านดังกล่าวล้วนมีความสัมพันธ์และย่อมจะส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับระดับความพร้อมของเทคโนโลยี ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการจัดทำสิ่งประดิษฐ์ ปัจจัยการบริหาร เช่น การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดการทรัพยากร และการทำงานเป็นทีม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีตามขั้นตอนของ TRL ในระดับเริ่มต้น (TRL 1-3) การบริหารที่ดีช่วยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาแนวคิดใหม่ ระดับกลาง (TRL 4-6) ต้องอาศัยการทดสอบต้นแบบและการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Heslop et al (2001) ที่ชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในแต่ละระดับของ TRL มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของนวัตกรรม

4. ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์และงานวิจัยของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ได้ร้อยละ 90.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งปัจจัยที่ดีที่สุด คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้เพราะวัสดุอุปกรณ์ที่มีความพร้อมมีสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม การมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมและครบถ้วนช่วยให้การทำงานในทุกขั้นตอนเป็นไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับ สมคิด บางโม (2562) กล่าวว่า การจัดการเป็นศิลปะในการใช้ทรัพยากรขององค์กรให้ บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ องค์กรทุกแห่งที่ตั้งขึ้นไม่ได้เจริญหรือบรรลุเป้าหมายได้

เอง จำเป็นต้องมีการ จัดการที่ดี ปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้การจัดการองค์กรบรรลุเป้าหมาย คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ในด้านการจัดการ เครื่องจักร ตลาด วิธีการทำงาน และการทำงานเป็นทีม

ภาพที่ 1 ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรมของครู

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาระดับปัจจัยการบริหารจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ด้านการทำงานเป็นทีมส่งผลสำคัญต่อความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรม โดยควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครูและผู้บริหาร และความสำเร็จในงานวิจัยของครูสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และงานวิจัยของครูอาชีวศึกษา ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. การศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจและการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ของครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

ราชกิจจานุเบกษา. (2565). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ : เรื่องแนวทางการพัฒนาการศึกษายุคดิจิทัล* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา.

วิไลวรรณ ศรีมันตะสิริภัทร. (2560). *พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารและครูที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2566-2570* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กระทรวงศึกษาธิการ.

สมคิด บางโม. (2562). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). จูน พับลิชชิ่ง.

สมพร ปานดำ. (2563). *ยุทธศาสตร์การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี* (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สุริศา ริมคีรี. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานชลบุรี* (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาวิทยาลัยบูรพา.

Bloch, C., & McCarthy, S. (2007). *Managing innovation : Organizational and technological change*. Oxford University Press.

Gordon, R. J. (2016). *The rise and fall of American growth : The U.S. standard of living since the Civil War*. Princeton.

Heslop et al. (2001). *Perceived stress and coronary heart disease risk-factors : The contribution of socio-economic position*. British Journal of Health Psychology.

Hollins, B. (2002). *Design management : Managing design strategy, process, and implementation*. McGraw-Hill.

Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations*. Free Press.

Schumpeter, J. A. (1934). *The theory of economic development: An inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle*. Harvard University Press.

ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา

Public Opinion on Good Governance Administration of Khuan Niang Subdistrict Municipality, Khuan Niang District, Songkhla Province

บุณิกา จันทร์เกตุ[1] จิราภรณ์ แก้วขวัญ[2] ฮากีม บินรัตแก้ว[3] นารีต้า หลำโอ๊ะ[4]
ธีรภัทร นิยมเดชา[5] สุทธิศักดิ์ พันธุ์สะและหมัน[6] และชนกนาถ พูลสวัสดิ์[7]
Bunika Chanked[1] Chiraphon Kaewkhwan[2] Hakeem Binratkeaw[3] Narita Lam-oh[4]
Teerapat Niyomdecha[5] Suttisak Pansalaeman[6] and Chanoknat Polsawat[7]
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา 90000
Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University, Songkhla 90000 Thailand
Corresponding author E-mail: bunika.ch@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำนวน 370 คน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น 0.96 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิโดยใช้สัดส่วน และสุ่มแบบอย่างง่าย แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศและอายุ พบว่าไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, ประชาชน, การบริหารงาน, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the level of public opinion and 2) compare public opinions on good governance administration of Khuan Niang Subdistrict Municipality, Khuan Niang District, Songkhla Province as classified by personal factors. A sample of 370 residents in Khuan Niang Subdistrict Municipality area was selected using proportional stratified and simple random sampling. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.96. The data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, and F-test. The results revealed that the overall public opinion on good governance administration of Khuan Niang Subdistrict Municipality was at a high level. The comparison of opinions classified by gender and age showed no differences, while those classified by education level, occupation, and income showed statistically significant differences at the .001 level.

Keywords: Opinion, Public, Administration, Good Governance

ที่มาและความสำคัญ

ในโลกแห่งการบริหารสมัยใหม่ “หลักธรรมาภิบาล” หรือ “การบริหารจัดการที่ดี” (Good Governance) เป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารจัดการที่เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมีความยุติธรรม มีประสิทธิภาพ มีความเชื่อมั่น ลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหารที่ผิดพลาดหรือการทุจริต และเสริมสร้างความยั่งยืนให้องค์กร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) ซึ่งได้กลายเป็นแนวคิดสำคัญที่องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการบริหารราชการแผ่นดินและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี้, 2556) คือ หลักธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ อาทิ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งหลักการเหล่านี้มุ่งเน้นให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) ในประเทศไทย ได้บรรจุแนวคิดหลักธรรมาภิบาลไว้ในกฎหมายสำคัญหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 รวมถึงพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งวางกรอบแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐนำไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2559) ดังนั้น การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานไม่เพียงแต่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาจากประชาชน อันเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมยังคงเป็นความท้าทายสำคัญโดยเฉพาะในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2551) การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ถึงแม้จะมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งยังคงเผชิญกับปัญหาการร้องเรียนและการทุจริตคอรัปชั่น (โกวิทย์ พวงงาม, 2559) ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงความบกพร่องในด้านความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลให้การบริหารงานไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจได้อย่างแท้จริง (ติยานนท์ แสงบุตร, 2563) เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้ริเริ่มโครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล โครงการนี้มุ่งหวังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับสามารถปฏิบัติภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ พึ่งพาตนเองได้ และเป็นที่ยอมรับของสังคม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2558) แม้จะมีความพยายามในการส่งเสริมธรรมาภิบาล แต่ผลการประเมินยังคงชี้ให้เห็นถึงความท้าทาย จากผลการศึกษาวิจัยของมารุต หมื่นไธสง (2562) ซึ่งวิเคราะห์ผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LOCAL PERFORMANCE ASSESSMENT: LPA) ในระดับประเทศ ที่ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พบว่าในปี 2558 ผลการประเมินด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับดี แต่กลับลดลงเป็นระดับพอใช้ในปี 2559 โดยเฉพาะในมิติของความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างต่อเนื่อง

เทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ได้จัดตั้งและได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาล เป็นเทศบาลตำบลควนเนียง เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาล พ.ศ.2542 มีเนื้อที่ครอบคลุม 5 หมู่บ้าน เป็นหน่วยงานระดับท้องถิ่นที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้โดยแผนการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและเป็นที่พึ่งของประชาชนให้มากที่สุด การบริหารจัดการของเทศบาลตำบลต้องยึดหลักการบริหารจัดการที่ดี หรือที่เรียกว่าหลักธรรมาภิบาล โดยต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและสนับสนุนการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการสาธารณะตรงตามปัญหาความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและ

ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินประสิทธิภาพ (LPA) ด้านหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง พบว่าในปี ผลการประเมินประสิทธิภาพ (LPA) ด้านธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ระหว่างปี 2561-2565 พบว่า ปี 2561 มีผลประเมินอยู่ที่ 87.69%, ปี 2562 มีผลประเมินอยู่ที่ 100%, ปี 2563 มีผลประเมินอยู่ที่ 96.36%, ปี 2564 มีผลประเมินอยู่ที่ 87.69%, และปี 2565 มีผลประเมินอยู่ที่ 82% (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2565) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าว่าค่าผลการประเมินลดลง ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายหรือปัญหาบางด้านในการบริหารจัดการด้านธรรมาภิบาลในช่วงเวลาดังกล่าว เช่น การจัดการที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน (LPA) การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือหลักความโปร่งใส่ที่ลดลง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ และนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง การศึกษาวิจัยนี้จึงไม่เพียงแต่จะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์การบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลในพื้นที่อำเภอควนเนียงเท่านั้น แต่ยังเป็นก้าวสำคัญในการยกระดับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองความต้องการของประชาชน ได้อย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

นิยามศัพท์

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ที่แสดงออกทางความคิดเห็นที่ แตกต่างกันออกไป จะขึ้นอยู่กับข้อมูลของแต่ละบุคคลที่ได้รับมาจนทำให้มีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็นนั้น

การบริหารงาน หมายถึง เทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลาที่ร่วมมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม ดำเนินงานในองค์การอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ธรรมาภิบาล หมายถึง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 การบริหารงานเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ในทุก ๆ ด้านโดยชอบธรรม และมีประสิทธิภาพโดยเน้นการใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนของสังคมไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างจริงจัง และต่อเนื่องเพื่อให้พื้นฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็งมีความชอบธรรม ด้านกฎหมายมีเสถียรภาพ มีโครงสร้างการ บริหารที่มีประสิทธิภาพมีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ดังนี้ 1. หลักนิติธรรม (Rule of law) 2. หลักคุณธรรม (Morality) 3. หลักความโปร่งใส (Transparency) 4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 5. หลักความรับผิดชอบ (Accountability) 6. หลักความคุ้มค่า (Value of money)

แนวคิดและทฤษฎี

การกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เริ่มต้นในปี ค.ศ. 1989 โดยธนาคารโลกและได้รับการสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศสำคัญ เช่น UNESCAP, UNDP และ OECD ประเทศไทยนำหลักการนี้มาใช้อย่างจริงจังหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 โดยออกกฎหมายสำคัญหลายฉบับ อาทิ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยมีสำนักงาน ก.พ.ร. เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนนโยบายและส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐนำไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552)

ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2545) ได้กล่าวถึง ดัชนีวัดธรรมาภิบาลบนพื้นฐานของหลักการทั้ง 6 หลักการของสถาบันพระปกเกล้าหลักของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ไว้ว่า ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบและ 6) หลักความคุ้มค่า

รัชยา ภักคีจิตต์ (2557) ให้ความสำคัญกับ "ธรรมาภิบาล" หรือ "การบริหารการการจัดการที่ดี" เพราะเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างรัฐและภาคเอกชนเพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส "ธรรมรัฐ" หรือ "การบริหารจัดการที่ดี" หรือ "ธรรมาภิบาล" คือการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้

ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว (2542) ได้กล่าวถึง การบริหารโดยเน้นที่หน้าที่มีลักษณะเป็นวงจรที่สำคัญ ดังนี้

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนดแนวทางในการทำงาน

2. การจัดองค์การ หมายถึง การจัดหน่วยงานหรือส่วนงานรวมทั้งการบรรจุคนเข้าทำงาน

3. การสั่งการ หมายถึง การกำหนดวิธีการทำงานรวมถึงการใช้อำนาจที่จะสั่งให้พนักงานปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

4. การควบคุม หมายถึง กลยุทธ์ในการที่จะอำนวยการให้มีการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

พีระ พันธุ์งาม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังซ้าย อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังซ้าย มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

สุรีย์พร ตรีอินทร์ทอง และอรนันท์ กลันทปุระ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักรรรมาภิบาลของ เทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพและรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ธเนศพล อินทร์จันทร์ (2560) ได้ทำการศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนต่อผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อผลการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองปทุมธานี จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลเมืองปทุมธานี แตกต่างกัน

ปณิดา พงษ์พันธ์ (2556) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี พบว่า มีเพศต่างกันความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลขององค์การส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา ส่วนอาชีพ รายได้ ต่างกัน มีความความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลต่างกัน

วิธีการศึกษา

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ประชากรทั้งหมด จำนวน 4,554 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คน และผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะเก็บข้อมูลตามสัดส่วน และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ แบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 ส่วน ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล จะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้การประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติประกอบด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minmum) และสถิติอ้างอิง ได้แก่ค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการศึกษา

1. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ในภาพรวม

ภาพรวม	$\overline{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านหลักนิติธรรม	3.88	0.55	มาก
ด้านคุณธรรม	3.80	0.58	มาก
ด้านความโปร่งใส่	3.86	0.61	มาก
ด้านการมีส่วนร่วม	3.87	0.58	มาก
ด้านความรับผิดชอบ	3.86	0.62	มาก
ด้านความคุ้มค่า	3.73	0.61	มาก

รวม	**3.84**	**0.50**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.88, S.D. = 0.55) รองลงมาด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.87, S.D. 0.58) ด้านความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.86, S.D. = 0.61) ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.86, S.D. 0.62) และด้านความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.73, S.D. = 0.61) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ

เพศ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	173	3.89	.51	1.86	.685
หญิง	197	3.79	.49		
รวม	**100**	**3.84**	**.50**		

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig.
ต่ำกว่า 21 ปี	2	3.37	.05	1.13	.344
21 - 30 ปี	87	3.87	.55		
31 - 40 ปี	100	3.86	.47		
41 – 50 ปี	95	3.80	.49		
51 – 60 ปี	58	3.76	.44		
61 ปีขึ้นไป	28	3.94	.62		

รวม	**370**	**3.84**	**0.50**	

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig.	คู่ที่ต่างกัน
ประถมศึกษา	91	3.65	0.50	0.540***	.000	1) ประถมศึกษากับมัธยมศึกษาตอนต้น
มัธยมศึกษาตอนต้น	68	3.85	0.46			2) ประถมศึกษากับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	83	3.83	0.43			3) ประถมศึกษากับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า
อนุปริญญาหรือทียบเท่า	28	3.87	0.38			4) ประถมศึกษากับระดับปริญญาตรี
ปริญญาตรี	96	3.98	0.56			5) ประถมศึกษากับสูงกว่าระดับปริญญาตรี
สูงกว่าปริญญาตรี	4	4.38	0.51			6) มัธยมศึกษาตอนต้นกับสูงกว่าระดับปริญญาตรี
รวม	**370**	**3.84**	**0.50**			7) มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ากับระดับปริญญาตรี
						8) มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ากับสูงกว่าระดับปริญญาตรี

***p<.001

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน คือ 1) ประถมศึกษากับมัธยมศึกษาตอนต้น 2) ประถมศึกษากับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า 3) ประถมศึกษากับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า 4) ประถมศึกษากับปริญญาตรี 5) ประถมศึกษากับสูงกว่าระดับปริญญาตรี 6) มัธยมศึกษาตอนต้นกับสูงกว่าระดับปริญญาตรี 7) มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ากับระดับปริญญาตรี และ 8) มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ากับสูงกว่าระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig.	คู่ที่ต่างกัน
รับราชการ/พนักงานของรัฐ	26	4.23	0.46	9.56***	.000	1) อาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐกับพนักงานบริษัทเอกชน

อาชีพ	n	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig.	คู่ที่ต่างกัน
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	8	4.30	0.47			2) อาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐกับอาชีพ
พนักงานบริษัทเอกชน	70	3.79	0.47			เกษตรกรรม
เกษตรกรรม	115	3.94	0.44			3) อาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐกับอาชีพ
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	76	3.76	0.49			ประกอบธุรกิจส่วนตัว
รับจ้างทั่วไป	53	3.53	0.53			4) อาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐกับอาชีพ
นักศึกษา	22	3.79	0.46			รับจ้างทั่วไป
รวม	**370**	**3.84**	**0.50**			5) อาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐกับอาชีพ
						นักศึกษา
						6) อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจกับอาชีพพนักงาน
						บริษัทเอกชน
						7) อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจกับอาชีพ
						เกษตรกรรม
						8) อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจกับอาชีพประกอบ
						ธุรกิจส่วนตัว
						9) อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนกับอาชีพรับจ้าง
						ทั่วไป
						10) อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจกับอาชีพ
						นักศึกษา
						11) อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนกับอาชีพ
						เกษตรกรรม
						12) อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนกับอาชีพ
						รับจ้างทั่วไป
						13) อาชีพเกษตรกรรมกับอาชีพประกอบธุรกิจ
						ส่วนตัว
						14) อาชีพเกษตรกรรมกับอาชีพรับจ้างทั่วไป
						15) อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวกับอาชีพ
						รับจ้างทั่วไป
						16) อาชีพรับจ้างทั่วไปกับอาชีพนักศึกษา

***p<.001

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามอาชีพ พบว่า

แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน คือ 1) อาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐกับพนักงานบริษัทเอกชน 2) อาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐกับอาชีพเกษตรกรรม 3) อาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐกับอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว 4) อาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐกับอาชีพรับจ้างทั่วไป 5) อาชีพรับราชการ/พนักงานของรัฐกับอาชีพนักศึกษา 6) อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจกับอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน 7) อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจกับอาชีพเกษตรกรรม 8) อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจกับอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว 9) อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนกับอาชีพรับจ้างทั่วไป 10) อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจกับอาชีพนักศึกษา 11) อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนกับอาชีพเกษตรกรรม 12) อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนกับอาชีพรับจ้างทั่วไป 13) อาชีพเกษตรกรรมกับอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว 14) อาชีพเกษตรกรรมกับอาชีพรับจ้างทั่วไป 15) อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวกับอาชีพรับจ้างทั่วไป และ 16) อาชีพรับจ้างทั่วไปกับอาชีพนักศึกษา

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	n	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig.	คู่ที่ต่างกัน
น้อยกว่า 2,000 บาท	13	3.59	0.53	6.04***	.000	1) รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 2,000 บาท กับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 8,001 - 10,000 บาท 2) รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 2,000 บาท กับรายได้ต่อเดือน 10,001 บาทขึ้นไป 3) รายได้ต่อเดือนระหว่าง 2,000 - 4,000 บาทกับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 4,001 - 6,000 บาท 4) รายได้ต่อเดือนระหว่าง 8,001 - 10,000 บาทกับรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป
ระหว่าง 2,000 - 4,000 บาท	10	3.76	0.23			
ระหว่าง 4,001 - 6,000 บาท	18	3.31	0.47			
ระหว่าง 6,001 - 8,000 บาท	109	3.78	0.44			
ระหว่าง 8,001-10,000 บาท	122	3.92	0.48			
10,001 บาทขึ้นไป	92	3.68	0.52			
รวม	**370**	**3.84**	**0.50**			

***p<.001

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน คือ 1) รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 2,000 บาทกับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 8,001 - 10,000 บาท 2) รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 2,000 บาท กับรายได้ต่อเดือน 10,001 บาทขึ้นไป 3) รายได้ต่อเดือนระหว่าง 2,000 - 4,000 บาทกับ

รายได้ต่อเดือนระหว่าง 4,001 - 6,000 บาท 4) รายได้ต่อเดือนระหว่าง 8,001 - 10,000 บาทกับรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป

อภิปรายผลการศึกษา

1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา

ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา มากพอสมควร อาจเป็นเพราะ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาลตำบลควนเนียงมีความสามารถในการบริหารงานโดยยึดตามหลักธรรมาภิบาล ได้ครบถ้วนทุกด้านทำให้ประชาชนในพื้นที่มองเห็นผลลัพธ์การพัฒนาของเทศบาลตำบลควนเนียง ผลงานการบริหารมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งมีผลงานเป็นตัวชี้วัดที่ดีย่อมส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นและสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพิชชากร ปิ่นงาม และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรีในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของธเนศพล อินทร์จันทร์ (2560) ศึกษาการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลเป็นหน่วยงานของรัฐมีหลักการต้องดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ การใช้อำนาจและปฏิบัติงานตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจนติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพทำงานเป็นทีมและกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่และให้บริการแก่ประชาชน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าความรู้และการรับรู้ของประชาชนมีความคล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นเพศหรืออายุ มีการรับรู้ที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาล ซึ่งมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบในการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของปณิดา พงษ์พันธ์ (2556) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนเห็นว่า เทศบาลตำบลหมอนนาง มีนโยบายในการบริหารงานให้สอดคล้องกับระเบียบกฎหมาย และนโยบายของรัฐบาลโดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีการบริหารจัดการในทุกมิติส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา ส่วนอาชีพ รายได้ ต่างกัน มีความความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลต่างกัน เนื่องจาก ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ในระดับต่าง ๆ ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ เนื่องจากองค์การบริหารเทศบาลตำบลควนเนียง มีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยให้ประชาคม หมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำข้อบัญญัติตำบล แผนพัฒนาและโครงการต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพีระ พันธุ์งาม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังซ้าย อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัย พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลควนเนียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา พบว่าในด้านความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น เทศบาลควรมีการจัดทำรายงานผลลัพธ์การดำเนินโครงการที่แสดงให้เห็นถึงต้นทุนและผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับอย่างชัดเจน รวมไปถึงควรมีการประเมินความคุ้มค้าของโครงการทั้งก่อนและหลังการดำเนินการ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมิน นอกจานี้ควรพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างให้มีการแข่งขันมากขึ้น เพื่อให้ได้ราคาที่เหมาะสมและคุ้มค่ากับงบประมาณ

1.2 จากผลการเปรียบเทียบที่พบว่ากลุ่มการศึกษาระดับประถมศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้น เทศบาลควรมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ด้วยรูแบบที่เข้าใจได้ง่าย สำหรับกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไปซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษในการเข้าถึงบริการของเทศบาล รวมไปถึงกลุ่มรายได้น้อย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดควรได้รับการพิจารณาจัดสรรงบประมาณและโครงการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของประชาชนกลุ่มนี้ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งต่อไป ควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน รวมไปถึงจัดสนทนากลุ่มกับตัวแทนกลุ่มอาชีพต่างๆ รวมไปถึงการสังเกตการณากรให้บริการประชาชน ณ จุดต่างๆของเทศบาล

2.2 การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลระหว่างเทศบาลตำบลควนเนียงกับเทศบาลใกล้เคียง หรือครอบคลุมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอควนเนียง เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรคในการบริหารงาน รวมไปถึงวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2558). *โครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล*. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2565). *ผลการประเมินประสิทธิภาพ (LPA) ด้านธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา* ระหว่างปี 2561-2565. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

โกวิทย์ พวงงาม. (2559). *การจัดการปัญหาการทุจริตในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น.* สถาบันพระปกเกล้า.

ติยานนท์ แสงบุตร. (2563). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์*. [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]. https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2563/M128375/Saeangboot%20Tiyanont.pdf.

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2545). *โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี.* สถาบันพระปกเกล้า.

ธเนศพล อินทร์จันทร์. (2560). ความคิดเห็นของประชาชนต่อผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, *9*(1), 60-70.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2551). *ทฤษฎีและแนวคิดการปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น (ภาคแรก).* โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี้. (2556). *ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล*. สถาบันพระปกเกล้า.

ปณิดา พงษ์พันธ์. (2556). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/16778

พิชชากร ปิ่นงาม และคณะ. (2566). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภบาลของเทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภอองครกษ์ จังหวัดนครนายก. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 10*(5), 167-180.

พีระ พันธุ์งาม. (2561). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังซ้าย อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง. *วารสารบัณฑิตศาส์นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 16*(1), 230-232. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/mgsj/article/view/177232

ไพรัตน์ วงษ์นาม. (2547). *วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค*. ห้องสมุดดิจิทัล มหาวิทยาลัยบูรพา. http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/00776/chapter3.pdf

มารุต หมื่นไธสง. (2562). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]. https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2562/M126695/Mheuntaisong%20Marut.pdf

ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว. (2542). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). พิทักษ์อักษร.

รัชยา ภักดีจิตต์. (2557). ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารภาครัฐและภาคเอกชน. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมศักดิ์ สายศรี และวิจิตรา ศรีสอน. (2565). ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารการบริหารท้องถิ่น, 15*(1), 78-95.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552, 24 ธันวาคม). *คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี(Good Governance Rating).* http://www4.opdc.go.th/uploads/files/gg_rating_book.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี.* สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2559). *คู่มือการปฏิบัติงานตามแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาคราชการ*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

เสกสรร หวังไพฑูรย์. (2559). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัด*ชลบุรี. (งานนิพนธ์ รป.ม). มหาวิทยาลัยบูรพา. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/11940/1/Fulltext.pdf

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน: หลักฐานจากหมวดธุรกิจพาณิชย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Factors affecting Cash Flow from Operating: Evidence from Commerce Sector, The Stock Exchange of Thailand

รพีสร เฟื่องเกษม

Rapeesorn Fuangkasem

ภาควิชาการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Finance Department, School of Business Administration, Bangkok University

rapeesorn.f@bu.ac.th

บทคัดย่อ

การบริหารเงินสดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญกับการบริหารธุรกิจของบริษัท การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สามารถส่งผลกระทบกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานซึ่งเป็นตัวแปรที่บ่งบอกถึงสภาพคล่องของกิจการจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบผลกระทบของของตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถในการทำกำไร ขนาดบริษัท ส่วนแบ่งตลาด และอัตราส่วนทางการเงิน ที่มีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานจากบริษัทในหมวดธุรกิจพาณิชย์ (Commerce) ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลแบบทุติยภูมิรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2557 ถึงไตรมาสที่ 2 ปี 2567 จำนวน 14 บริษัท โดยมีการแบ่งกลุ่มของบริษัทออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบริษัทที่มี SET ESG Rating จำนวน 6 บริษัทและกลุ่มบริษัทที่ไม่มี SET ESG Rating จำนวน 8 บริษัท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานระหว่างกลุ่มบริษัทดังกล่าว

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากการดำเนินการกับตัวแปรอิสระจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ขนาดของกิจการ (SIZE) และส่วนแบ่งตลาด (MS) ส่วนผลการวิจัยในตัวแปรด้านความสามารถในการทำกำไร (NI) ไม่พบความสัมพันธ์กับกระแสเงินสดจากการดำเนินการ โดยขนาดของบริษัทและส่วนแบ่งตลาดสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้และความสัมพันธ์ที่พบเป็นความสัมพันธ์แบบทิศทางเดียวกัน

ผลจากการวิจัยเชิงเปรียบเทียบของกลุ่มบริษัทที่มีและไม่มี SET ESG Rating (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) พบว่ากลุ่มของบริษัทที่มี SET ESG Rating ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของประชากร กล่าวคือ ขนาดของกิจการและส่วนแบ่งตลาดเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ในทางตรงกันข้ามผลจากการวิจัยพบว่ากลุ่มของบริษัทที่ไม่มี SET ESG Rating มีแค่ส่วนแบ่งตลาดที่ส่งผลต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

คำสำคัญ: กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน, ขนาดของกิจการ, ส่วนแบ่งตลาด, SET ESG Rating, หมวดธุรกิจพาณิชย์

Abstract

Cash management is crucial to a company's business operations. Investigating factors that can impact cash flows from operating activities (CFO), which indicate a company's liquidity, is therefore an interesting topic. This research aims to examine the effects of various factors specifically profitability, firm size, market share, and financial ratios on cash flows from operating activities of companies in the commerce sector listed on the Stock Exchange of Thailand (SET). The data used in this study is secondary data on quarterly basis starting from Q1 2014 to Q2 2024, of 14 commerce sector companies. These companies are divided into two groups 1) group of companies with a SET ESG Rating (6 companies) and 2) group of companies without a SET ESG Rating (8 companies) in order to compare the differences in factors affecting cash flows from operating activities between these groups.

The empirical results from objective 1 show that, for the entire population, company size and market share can explain changes in operating cash flows, with both factors showing a positive correlation. In the comparative analysis between companies with and without a SET ESG Rating (from objective 2), the results for companies with a SET ESG rating were consistent with those of the overall population. To demonstrate, firm size and market share were factors influencing cash

flows from operating activities. On the other hand, it is found that, for companies without a SET ESG Rating, only market share impacted operating cash flows.

Keywords: Cash flow from operating, firm size, market share, SET ESG rating, commerce sector

ที่มาและความสำคัญ

การวิเคราะห์หลักทรัพย์โดยใช้ปัจจัยพื้นฐาน เป็นแนวทางที่นักลงทุนใช้ในการประเมินและวิเคราะห์ถึงภาวะและแนวโน้มทางเศรษฐกิจมหภาค ภาวะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง และตัวบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์ ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์ทั้งในเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ เช่น รายการต่าง ๆ ที่มีความสำคัญจากงบการเงินรวมทั้งอัตราส่วนทางการเงิน โดยการลงทุนในหุ้นเป็นทางเลือกของนักลงทุนเพื่อเพิ่มผลตอบแทนจากการลงทุนให้มากขึ้นกว่าการลงทุนในตราสารหนี้ เพราะสามารถสร้างผลตอบแทนได้จากส่วนต่างราคาและเงินปันผล ซึ่งยืนยันได้จากมูลค่าซื้อขายหลักทรัพย์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 มูลค่าซื้อขายหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำแนกตามประเภทผู้ลงทุน

มูลค่าซื้อขาย (ล้านบาท)	**2563**	**2564**	**2565**	**2566**
ผู้ลงทุนสถาบันในประเทศ	3,279,550	2,975,437	2,728,872	2,090,326
บัญชีบริษัทหลักทรัพย์	3,512,425	4,232,084	2,937,970	1,899,177
ผู้ลงทุนทั่วไปในประเทศ	13,984,214	18,707,022	12,177,341	7,853,002
ผู้ลงทุนต่างประเทศ	11,948,525	16,715,022	16,486,652	12,978,462
มูลค่าซื้อขายรวม (ล้านบาท)	**32,724,715**	**42,629,565**	**34,330,835**	**24,820,967**
สัดส่วนมูลค่าซื้อขาย (ร้อยละ)	**2563**	**2564**	**2565**	**2566**
ผู้ลงทุนสถาบันในประเทศ	10	7	8	8
บัญชีบริษัทหลักทรัพย์	11	10	9	8
ผู้ลงทุนทั่วไปในประเทศ	43	44	35	32
ผู้ลงทุนต่างประเทศ	36	39	48	52
สัดส่วนมูลค่าซื้อขายรวม (ร้อยละ)	**100**	**100**	**100**	**100**

ที่มา สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในตลาดทุนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา คือ การที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จัดทำรายชื่อหุ้นยั่งยืน THSI (Thailand Sustainability Investment) ซึ่งเป็นหุ้นของบริษัทจดทะเบียนที่มีการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีการบริหารงานตามหลักบรรษัทภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับนักลงทุนใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุน ต่อมาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เปลี่ยนชื่อรายชื่อหุ้นยั่งยืน THSI (Thailand Sustainability Investment) เป็น หุ้นยั่งยืน (SET ESG Rating) พร้อมทั้งประกาศผลประเมินในรูปแบบ ESG Rating เพื่อส่งเสริมให้นักลงทุนมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุน โดย SET ESG Rating จะประเมินจากบริษัทจดทะเบียนที่สมัครใจเข้าร่วมตอบแบบประเมินความยั่งยืน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับของ SET ESG Rating

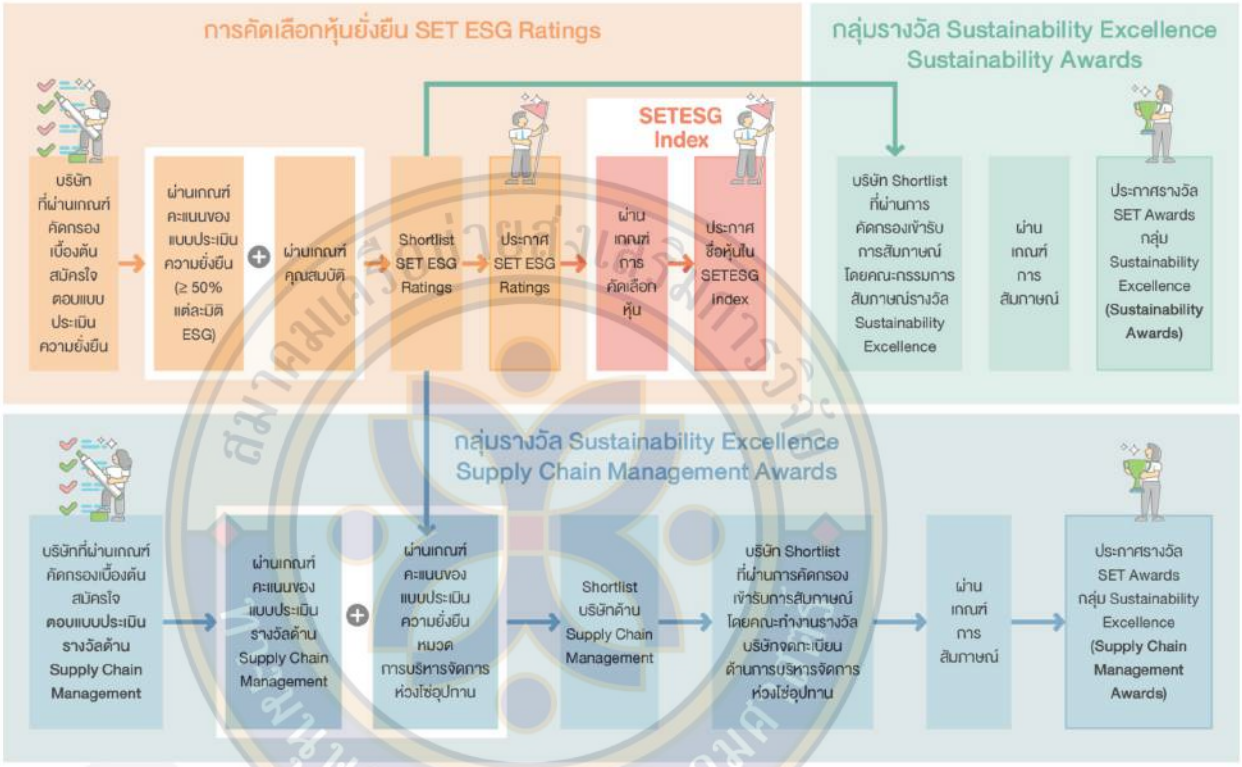
คะแนนรวม	SET ESG Rating
90 - 100	AAA
80 – 89	AA
65 – 79	A
50 – 64	BBB

ที่มา ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจะมีการทบทวนแบบประเมินทุกปีให้สอดคล้องกับบริบทและแนวโน้มด้านความยั่งยืน (Sustainability Trends) ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับสากลและระดับประเทศ บริษัทจดทะเบียนที่มีผลประเมินหุ้นยั่งยืน SET ESG Ratings ต้องมีผลคะแนนจากการตอบแบบประเมินความยั่งยืนอย่างน้อย 50% ในแต่ละมิติ และต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด หากบริษัทมีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามเกณฑ์ จะถูกคัดออกจาก SET ESG Ratings ระหว่างปีได้ (ภาพที่ 1) จากงานวิจัยของ Koundouri, Pittis, Plataniotis (2022) พบว่าบริษัทในกลุ่มประเทศยุโรปที่มี ESG ในระดับสูงมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทและหลักทรัพย์ของบริษัทมีราคาสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทอื่น ๆ ที่ไม่มี ESG หรือมี ESG ในระดับต่ำ

งานวิจัยนี้จะมุ่งเน้นศึกษาความแตกต่างของประสิทธิภาพในการดำเนินการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาจากกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจบริการ หมวดธุรกิจพาณิชย์ เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจบริการมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 61.8 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ซึ่งถือว่าเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern trade) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการค้าส่งและการค้าปลีกมี

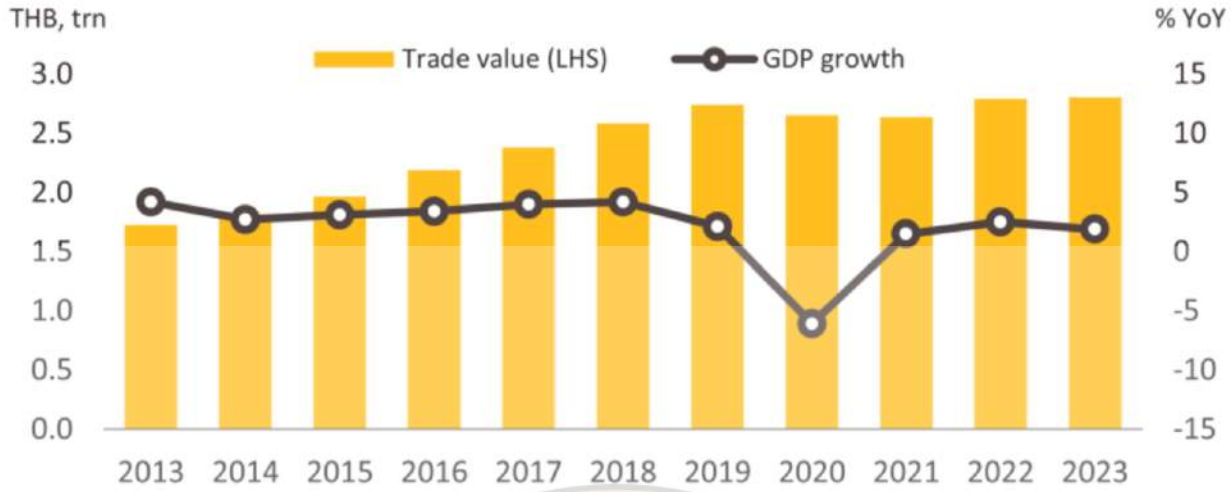
มูลค่ารวม 2.8 ล้านล้านบาทในปี 2566 คิดเป็นสัดส่วน 15.7% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) (ภาพที่ 2) สูงเป็นอันดับสองรองจากภาคอุตสาหกรรมการผลิตที่มีสัดส่วน 24.9% (ภาพที่ 3) สาเหตุที่ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทที่สำคัญในหมวดธุรกิจพาณิชย์ได้เติบโตอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานครและเมืองหลักที่มีความเป็นสังคมเมืองสูง รวมถึงเมืองท่องเที่ยว เพราะมีปัจจัยหนุนจาก (1) นโยบายรัฐเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการต่างชาติซึ่งมีเทคโนโลยีบริหารจัดการสมัยใหม่เข้ามาลงทุนธุรกิจค้าปลีกได้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการประเมิน SET ESG Ratings

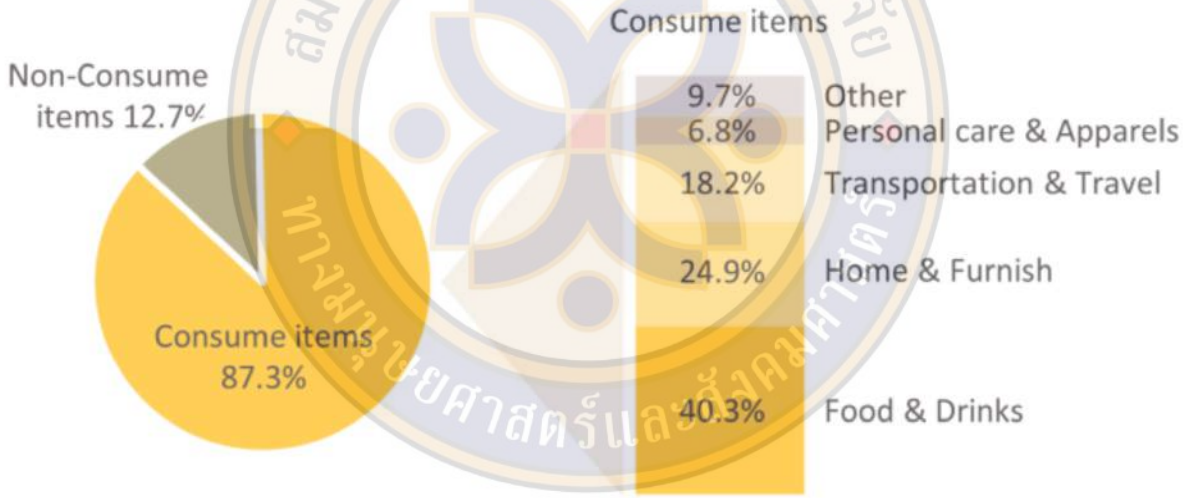
ที่มา ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

(2) ลักษณะร้านค้าตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวกสบาย และมีค่าใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารและเครื่องดื่มประมาณ 40% ของค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคทั้งหมด โดยผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าหลายประเภทในที่แห่งเดียวตั้งแต่อาหาร ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน อีกทั้งราคาสินค้ามักต่ำกว่าร้านค้าปลีกดั้งเดิม (Traditional trade) และ (3) การลงทุนขยายสาขาต่อเนื่องเพื่อขยายฐานลูกค้า (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567)

ภาพที่ 2 มูลค่าการค้าต่อการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)

ที่มา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพที่ 3 สัดส่วนภาคอุตสาหกรรมอุปโภคบริโภคและภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ จาก GDP

ที่มา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บทวิเคราะห์จากวิจัยกรุงศรี ธนาคารกรุงศรีอยุธยา คาดการณ์ว่าปี 2567-2569 ธุรกิจร้านค้าปลีกสมัยใหม่มีแนวโน้มเติบโตในอัตราเฉลี่ย 5.0-5.5% ต่อปี (ภาพที่ 4) จากปัจจัยหนุน ได้แก่ (1) กำลังซื้อในประเทศมีแนวโน้มฟื้นตัว อย่างค่อยเป็นค่อยไปตามทิศทางการเติบโตของเศรษฐกิจไทย (2) การกลับมาของนักท่องเที่ยวต่างชาติจะส่งผลดีต่อภาคค้าปลีกโดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยว (3) ความคืบหน้าของการพัฒนาโครงการเมกะโปรเจ็กภาครัฐและผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครฉบับใหม่จะหนุนให้ร้านค้าปลีกเร่งขยายสาขาเพื่อรองรับการเติบโตของชุมชน

เมือง (4) การเติบโตต่อเนื่องของธุรกิจการค้าออนไลน์ ช่วยกระตุ้นยอดขาย และ (5) การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน เพิ่มโอกาสทางธุรกิจแก่ผู้ประกอบการค้าปลีกในจังหวัดชายแดนและจังหวัดหลักในภูมิภาค

	2020	2021	2022	2023E	2024-2026F
Department stores	-14.0	-11.5	3.5	3.6	4.0-5.0
Discount stores/ Hypermarkets/Supercenters	-11.0	-9.0	3.0	2.0	2.0-3.0
Supermarkets	-11.0	-8.0	6.0	6.5	6.5-7.0
Convenience stores	-6.5	-4.5	4.5	5.0	5.0-5.5
Modern retail sales growth	-12.0	-9.0	4.0	4.5-5.0	5.0-5.5

ภาพที่ 4 แนวโน้มการเติบโตของธุรกิจร้านค้าปลีกสมัยใหม่

ที่มา วิจัยกรุงศรี ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อตรวจสอบผลกระทบของ ความสามารถในการทำกำไร ขนาดบริษัท ส่วนแบ่งตลาด และอัตราส่วนทางการเงิน ที่มีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานจากบริษัทในหมวดธุรกิจพาณิชย์ (Commerce) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานระหว่างบริษัทที่มี SET ESG Rating กับบริษัทที่ไม่มี SET ESG Rating จากบริษัทในหมวดธุรกิจพาณิชย์ (Commerce) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรมดำเนินการ (Operating Activities) คือ กิจกรรมที่ผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อจำหน่าย ถือเป็นรายได้หลักที่สร้างรายได้ให้กับกิจการ ดังนั้นโดยทั่วไปแล้วกระแสเงินสดจึงเกิดขึ้นจากรายการของกิจกรรม

ดำเนินการ จะส่งผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุนสุทธิของบริษัท ข้อมูลของกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานจึงเป็นส่วนสำคัญในความเคลื่อนไหนของราคาหุ้นของบริษัท (Santoso and Sodikin, 2019)

มีจำนวนงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นของบริษัทที่มีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่มีมูลค่าสูง (Cash Flow from Operating: CFO) ว่ามีแนวโน้มจะมีผลการดำเนินธุรกิจที่ดี (Stice et al., 2017) ดังนั้นการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงานจึงเป็นประโยชน์ให้กับนักลงทุนในการเลือกหลักทรัพย์ในการลงทุน

Nguyen & Nguyen (2020) ได้ทำการศึกษาเพื่อประเมินการพยากรณ์ความสามารถในการดำเนินงานของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานโดยใช้รายได้ทางบัญชีและข้อมูลในอดีตที่ซ่อนอยู่ในกระแสเงินสด รวมทั้งบริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงินจำนวน 242 แห่งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์โฮจิมินห์ตั้งแต่ปี 2552 ถึง 2561 ผลลัพธ์ของพวกเขาแสดงให้เห็นว่ากำไรทางบัญชีและกระแสเงินสดและยอดคงค้างมีความสามารถที่สำคัญยิ่งในการคำนวณกระแสเงินสดในอนาคตและการสาธิตของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานรวมกับคอลเลกชันที่รวบรวมไว้มีความสำคัญที่สุดความสามารถในการคาดการณ์ที่ประสบความสำเร็จสำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพน์โฮจิมินห์

Nallareddy et al. (2020) ได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างกำไรและเงินสด เกณฑ์การไหลเพื่อกำหนดดัชนีที่เหมาะสมกับกระแสเงินสดในอนาคตของพวกเขา การวิจัยดำเนินการในสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี 1989 ถึง 2015 โดยทำการวิจัยโดยมีเป้าหมาย 2 ประการ ประการแรก การนำเอกสารในวรรณกรรมในอดีต ประการที่สองตรวจสอบการบัญชีคงค้างที่แปรผันตามเวลาเพื่อคาดการณ์เงินสดกระบวนการไหล ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการสร้างรายได้สำหรับกระแสเงินสดในอนาคตการคาดการณ์เพิ่มขึ้นจากปี 1989 เป็น 2015 สุดท้ายผลการวิจัยระบุว่าความสามารถในการคาดการณ์กระแสเงินสดที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวข้องกับวงจรการดำเนินงานที่สั้นลงเงินคงค้างเงินทุนหมุนเวียนลดลง และเพิ่มความเข้มข้นของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน

Khansalar Namazi (2018) ตรวจสอบและวิเคราะห์กระแสเงินสดและบ่งบอกถึงกระแสเงินสดในอนาคตการใช้ข้อมูลจากบริษัทจากสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรและเมื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พวกเขาพบว่าประมาณ 60% ของเงินสดในปีปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามผลจากการศึกษาพบว่าบริบทของความสัมพันธ์ในบริษัทขนาดที่แตกต่างกันคาดว่าจะแตกต่างอย่างสิ้นเชิง (Serrasqueiro et al., 2016) อย่างไรก็ตาม Kubick et al. (2015) กล่าวว่าการแข่งขันนั้นส่งผลต่อแรงจูงใจและแนวโน้มของผู้จัดการต่อรายได้การจัดการ ที่สำคัญคือบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการ

แข่งขันสูงมากกว่าบริษัทในอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมการแข่งขันระดับต่ำมีการติดตามผู้บริหารอย่างละเอียดมากขึ้น (Karuna, 2007) ส่วนแบ่งตลาดจึงเป็นตัวแปรซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินการกระแสเงินสดและความสามารถในการทำกำไรที่สามารถส่งผลต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานได้

Garkaz et al. (2015) เชื่อว่าอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในธุรกิจขนาดเล็กในขณะที่ธุรกิจขนาดใหญ่ข้อมูลจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอดีตเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีกว่าตัวแปรอื่น ๆ นอกจากนี้ความสามารถในการพยากรณ์ยังเพิ่มขึ้นตามขนาดของบริษัทที่ใหญ่ขึ้น

Hannan และ Freeman (1984) แย้งว่ากลยุทธ์ในอนาคตของบริษัทและฐานะการเงินได้รับผลกระทบจากสถานการณ์เบื้องต้นของบริษัท แม้ว่าทรัพยากรทางการเงินเป็นพื้นฐานของกิจกรรมของบริษัท อายุและขนาดของบริษัทสามารถเป็นได้ปัจจัยสำคัญในการอธิบายปัญหาทางการเงิน

Chang et al. (2023) ตลาดได้ตอบรับกับการมีความสามารถในการทำกำไรมากกว่าการมีกระแสเงินสดจากการดำเนินที่คาดการณ์ไว้ การคาดการณ์กระแสเงินสดในอนาคตถือเป็นสิ่งสำคัญในการวิเคราะห์การลงทุนและการประเมินทางการเงิน

Jamaa et al. (2015) ที่ใช้ข้อมูลกระแสเงินสดจากการดำเนินงานย้อนหลัง 1 ปี และ 2 ปีในการวิจัย พบว่ามูลค่าของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอดีตสามารถคาดการณ์กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตและมีความสามารถในการอธิบายกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตมากกว่าการใช้ข้อมูลจากความสามารถในการทำกำไร

สมมติฐานการวิจัย

H1: กำไรสุทธิของบริษัท (Net Income: NI) มีความสัมพันธ์กับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO)

H2: ขนาดของบริษัท (Firm Size: SIZE) มีความสัมพันธ์กับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO)

H3: ส่วนแบ่งตลาดของบริษัท (Market Share: MS) มีความสัมพันธ์กับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO)

วิธีการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และการกระจายตัว ดัชนีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานโดยใช้แบบจำลองการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ โดยประชากรทางสถิติของการวิจัยประกอบด้วยบริษัทจดทะเบียนในหมวดธุรกิจพาณิชย์ (Commerce) ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแบบรายไตรมาส ตั้งแต่ปี 2010 ถึง 2024 จำนวนทั้งหมด 14 บริษัท

รูปแบบการวิจัยและตัวแปร

เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยทั้ง 3 สมมติฐาน งานวิจัยจะใช้แบบจำลองต่อไปนี้

$$CFO_t = \beta_0 + \beta_1 NI_t + \beta_2 SIZE_t + \beta_3 MS_t + \beta_4 CR_t + \beta_5 DER_t + \beta_6 PBV_t + \varepsilon_t$$

โดยรายละเอียดของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและวิธีการคำนวณสามารถดูได้จากตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รายละเอียดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและวิธีการคำนวณ

หมวดหมู่	ตัวแปร	รายละเอียดตัวแปร	วิธีการคำนวณ
ตัวแปรตาม			
กระแสเงินสดจากการดำเนินธุรกิจ	CFO	กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน	กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน / สินทรัพย์รวม (Nallareddy et al., 2020)
ตัวแปรอิสระ			
ความสามารถในการทำกำไร	NI	กำไรสุทธิ	กำไรสุทธิ / สินทรัพย์รวม (Nallareddy et al., 2020)
ขนาดของกิจการ	SIZE	สินทรัพย์รวม	ลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม (Nallareddy et al., 2020)
ส่วนแบ่งตลาด	MS	รายได้	รายได้ของบริษัท / รายได้รวมของทั้ง 14 บริษัท (Kubick et al., 2015)

ตัวแปรควบคุม			
สภาพคล่อง	CR	อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	สินทรัพย์หมุนเวียน / หนี้สินหมุนเวียน
โครงสร้างทางการเงิน	DER	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	หนี้สินรวม / ส่วนของผู้ถือหุ้นรวม
ความถูกแพงของหุ้น	PBV	อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี	ราคาตลาดต่อหุ้น / มูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น

ประชากรที่ศึกษาประกอบด้วยบริษัททั้งหมดที่อยู่ในหมวดธุรกิจพาณิชย์ โดยข้อมูลที่ใช้ศึกษาจะเป็นข้อมูลรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2014 – ไตรมาสที่ 2 ของปี 2024 สำหรับเกณฑ์การคัดเลือกตัวอย่างการศึกษา การศึกษาครั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ดังต่อไปนี้ 1) ความพร้อมของรายงานทางการเงินในช่วงระยะเวลาการศึกษา และ 2) ความพร้อมของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรของการศึกษา ดังนั้นจะมีบริษัทที่มีข้อมูลครบตามปีที่ศึกษาจำนวน 14 บริษัท จำนวนข้อมูลทั้งหมด 826 ข้อมูล โดยคำจำกัดความของหมวดธุรกิจพาณิชย์ได้แก่ 1) ผู้ให้บริการจำหน่ายสินค้าทั้งแบบค้าปลีก และค้าส่งให้แก่ผู้บริโภค ทั้งที่มีหน้าร้านเป็นสถานที่จัดจำหน่าย เช่น ห้างร้าน ห้างสรรพสินค้า ดิสเคาท์สโตร์ ซุปเปอร์สโตร์ ร้านสะดวกซื้อ และการขายที่ไม่มีหน้าร้านเช่นขายผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ 2) สินค้าที่จำหน่ายต้องเป็นสินค้าขั้นสุดท้ายสำหรับผู้บริโภค จะเป็นสินค้าจากหลายหมวดก็ได้

ตารางที่ 4 บริษัทในหมวดธุรกิจพาณิชย์

ลำดับ	บริษัท	สัญลักษณ์	SET ESG Rating
1	บริษัท บี-52 แคปปิตอล จำกัด (มหาชน)	B52	-
2	บริษัท เบอร์ลี่ ยุคเกอร์ จำกัด (มหาชน)	BJC	AA
3	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)	CPALL	AAA
4	บริษัท สยามโกลบอลเฮ้าส์ จำกัด (มหาชน)	GLOBAL	AA
5	บริษัท โฮม โปรดักส์ เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน)	HMPRO	AA
6	บริษัท ไอ.ซี.ซี. อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)	ICC	-
7	บริษัท ไอที ซิตี้ จำกัด (มหาชน)	IT	-

8	บริษัท คาร์มาร์ท จำกัด (มหาชน)	KAMART	-
9	บริษัท ล็อกซเล่ย์ จำกัด (มหาชน)	LOXLEY	-
10	บริษัท ไมด้า แอสเซ็ท จำกัด (มหาชน)	MIDA	-
11	บริษัท อาร์เอส จำกัด (มหาชน)	RS	AA
12	บริษัท ซิงเกอร์ประเทศไทย จำกัด (มหาชน)	SINGER	-
13	บริษัท สหพัฒนพิบูล จำกัด (มหาชน)	SPC	-
14	บริษัท สหพัฒนาอินเตอร์โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)	SPI	A

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของข้อมูลจาก 826 ไตรมาส พบว่าค่าเฉลี่ยของกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเท่ากับ 2,309 ล้านบาท ค่าเฉลี่ยของกำไรสุทธิเทียบกับสินทรัพย์รวมเท่ากับ 0.009450 เท่า ขนาดของกิจการเมื่อพิจารณาจากลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวมอยู่ในช่วง 4.85 – 13.74 จึงถือว่าขนาดของกิจการในหมวดธุรกิจพาณิชย์มีขนาดที่หลากหลายตั้งแต่กิจการขนาดเล็กไปจนถึงกิจการขนาดใหญ่ สอดคล้องกับส่วนแบ่งตลาดของบริษัท ซึ่งบริษัทขนาดใหญ่ครอบคลุมส่วนแบ่งตลาดสูงสุดถึงร้อยละ 72.82 ส่วนบริษัทที่มีขนาดเล็กที่สุดมีส่วนแบ่งตลาดเพียงร้อยละ 0.000148 ส่วนค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี เท่ากับ 2.45 เท่า 1.20 เท่า และ 3.66 เท่า ตามลำดับ

ตารางที่ 5 สถิติเชิงพรรณา

	CFO	NI	SIZE	MS	CR	DER	PBV
Mean	2309.570	0.009450	9.373792	0.071429	2.454722	1.200327	3.664479
Median	241.7750	0.011843	9.598252	0.009881	1.310000	0.990000	1.845000
Maximum	87171.85	0.966954	13.74497	0.728200	127.0900	10.03000	76.62000
Minimum	-3984.840	-0.306968	4.854215	1.48E-05	0.090000	0.010000	0.000000
Std. Dev.	6980.102	0.048299	1.826431	0.159506	7.673938	1.180639	4.745553
Skewness	5.902486	7.891997	-0.054747	3.063862	11.53314	3.415458	6.179073
Kurtosis	50.51087	195.8916	2.966216	11.15192	153.6858	19.75593	78.38650
Observations	826	826	826	826	826	826	826

การทดสอบ Multicollinearity ของตัวแปรอิสระ

การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา เพื่อป้องกันการเกิด Multicollinearity หรือปัญหาการมีสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระมากกว่า 2 ตัว ซึ่งการที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับที่สูง อาจส่งผลให้สมการตัวแบบที่ใช้ในการพยากรณ์ตัวแปรตามมีความคลาดเคลื่อน ดังนั้นจึงต้องตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเพื่อให้แน่ใจว่า ตัวแปรอิสระสามารถคงอยู่ในสมการตัวแบบได้

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปร	NI	SIZE	MS	CR	DER	PBV
NI	1.0000	0.1445	0.0508	0.1341	-0.0302	0.0488
SIZE		1.0000	0.6116	-0.2600	0.3843	0.0206
MS			1.0000	-0.0916	0.6255	0.3322
CR				1.0000	-0.1531	0.1213
DER					1.0000	0.3211
PBV						1.0000

จากตารางการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าสูงที่สุดคือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนแบ่งตลาด (MS) กับตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) ซึ่งเท่ากับ 0.6255 ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าสามารถใช้ตัวแปรทุกตัวในสมการถดถอยได้เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกตัวมีค่าต่ำกว่า 0.70

ผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์สมการถดถอย (ตารางที่ 7) มีรายละเอียดดังนี้ จากการพิจารณาค่า F-statistic ที่เป็นการทดสอบสมมติฐานที่ว่าค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณทั้งหมดมีค่าเท่ากับศูนย์หรือไม่ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้มีค่าแตกต่างไปจากศูนย์ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (พิจารณาจากค่า F-statistic ที่มีค่าเท่ากับ 0.000000) ส่วนค่า Adjusted R^2 ที่เท่ากับ 55.57% หมายความว่า ตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามได้มากกว่า 55% นอกจากนี้ จากการพิจารณาค่า Durbin-Watson stat ซึ่ง

เป็นค่าที่ใช้ในการพิจารณาว่าแบบจำลองมีปัญหา Autocorrelation หรือไม่ โดยค่า Durbin-Watson stat ที่มีค่าใกล้เคียง 2 (พิจารณาจากค่า Durbin-Watson stat ที่ได้จากแบบจำลองเท่ากับ 1.77) แสดงว่าแบบจำลองที่กำลังพิจารณาไม่มีปัญหา Autocorrelation จึงเป็นการยืนยันว่าแบบจำลองนี้มีคุณสมบัติเป็น Best Linear Unbiased Estimator (BLUE)

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอย (ทุกบริษัท)

Dependent Variable: CFO (Included observations: 826)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
NI	-5075.177	3465.953	-1.464295	0.1435
SIZE	**539.8805**	**121.1258**	**4.457190**	**0.0000*** **
MS	**31247.75**	**1591.877**	**19.62950**	**0.0000*** **
CR	11.17162	22.62656	0.493739	0.6216
DER	**-616.6214**	**180.4969**	**-3.416243**	**0.0007*** **
PBV	15.30841	38.19939	0.400750	0.6887
C	**-4278.551**	**1136.169**	**-3.765770**	**0.0002*** **

R^2	0.558972	Durbin-Watson stat	1.773913
Adjusted R^2	0.555741	F-statistic	173.0045
		Prob(F-statistic)	0.000000

ผลลัพธ์ของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรขนาดของกิจการ (SIZE) เท่ากับ 539.88 และค่า Probability Value เท่ากับ 0.0000 จากค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นบวกของตัวแปรและระดับนัยสำคัญ (ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01) สามารถกล่าวได้ว่า ขนาดของกิจการมีผลกระทบเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ในทำนองเดียวกันผลลัพธ์ของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรส่วนแบ่งตลาด (MS) เท่ากับ 31,247.75 และค่า Probability Value เท่ากับ 0.0000 จากค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นบวกของตัวแปรและระดับนัยสำคัญ (ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01) สามารถกล่าวได้ว่า ส่วนแบ่งตลาดมีผลกระทบเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ส่วนตัวแปรกำไรสุทธิ (NI) ไม่พบความสัมพันธ์กับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) เนื่องจากค่า Probability Value ที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.1435

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยกลุ่มบริษัทที่มี SET ESG Rating

ESG Rating Group

Dependent Variable: CFO (Included observations: 354)

Included observations: 354

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
NI	-52126.46	33216.27	-1.569305	0.1175
SIZE	**1499.033**	**393.9311**	**3.805318**	**0.0002*** **
MS	**27375.59**	**2992.867**	**9.146947**	**0.0000*** **
CR	-406.0242	798.1308	-0.508719	0.6113
DER	**-1151.581**	**377.9192**	**-3.047161**	**0.0025*** **
PBV	125.4703	133.9994	0.936349	0.3497
C	**-12127.08**	**4491.300**	**-2.700127**	**0.0073*** **

R-squared	0.527558	Durbin-Watson stat	1.926216
Adjusted R-squared	0.519389	F-statistic	64.58030
		Prob(F-statistic)	0.000000

จากการพิจารณาค่า F-statistic (ตารางที่ 8) ที่เป็นการทดสอบสมมติฐานที่ว่าค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณทั้งหมดมีค่าเท่ากับศูนย์หรือไม่ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้มีค่าแตกต่างไปจากศูนย์ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (พิจารณาจากค่า F-statistic ที่มีค่าเท่ากับ 0.000000) ส่วนค่า Adjusted R^2 ที่เท่ากับ 51.93% หมายความว่า ตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามได้มากกว่า 51% นอกจากนี้ จากการพิจารณาค่า Durbin-Watson stat ซึ่งเป็นค่าที่ใช้ในการพิจารณาว่าแบบจำลองมีปัญหา Autocorrelation หรือไม่ โดยค่า Durbin-Watson stat ที่มีค่าใกล้เคียง 2 (พิจารณาจากค่า Durbin-Watson stat ที่ได้จากแบบจำลองเท่ากับ 1.92) แสดงว่าแบบจำลองที่กำลังพิจารณาไม่มีปัญหา Autocorrelation จึงเป็นการยืนยันว่าแบบจำลองนี้มีคุณสมบัติเป็น Best Linear Unbiased Estimator (BLUE)

ผลลัพธ์ของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรขนาดของกิจการ (SIZE) เท่ากับ 1499.03 และค่า Probability Value เท่ากับ 0.0002 จากค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นบวกของตัวแปรและระดับนัยสำคัญ (ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01) สามารถกล่าวได้ว่า ขนาดของกิจการมีผลกระทบเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ในทำนองเดียวกันผลลัพธ์ของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรส่วนแบ่งตลาด (MS) เท่ากับ 27375.59 และค่า Probability Value เท่ากับ 0.0000 จากค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นบวกของตัวแปรและระดับนัยสำคัญ (ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01) สามารถกล่าวได้ว่า ส่วนแบ่งตลาดมีผลกระทบเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ส่วนตัวแปรกำไรสุทธิ (NI) ไม่พบความสัมพันธ์กับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) เนื่องจากค่า Probability Value ที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.1175

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอย กับกลุ่มบริษัทที่ไม่มี SET ESG Rating

No ESG Rating Group

Dependent Variable: CFO (Included observations: 472)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
NI	197.3165	454.5047	0.434135	0.6644
SIZE	-37.49395	23.21111	-1.615345	0.1069
MS	**8276.593**	**1741.486**	**4.752604**	**0.0000*** **
CR	**-6.479957**	**2.971293**	**-2.180854**	**0.0297** **
DER	**-235.3861**	**43.30750**	**-5.435226**	**0.0000*** **
PBV	-9.338337	6.085822	-1.534441	0.1256
C	**516.8976**	**200.2605**	**2.581126**	**0.0102** **

R^2	0.128547	Durbin-Watson stat	1.675341
Adjusted R^2	0.117302	F-statistic	11.43190
		Prob(F-statistic)	0.000000

จากการพิจารณาค่า F-statistic (ตารางที่ 9) ที่เป็นการทดสอบสมมติฐานที่ว่าค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณทั้งหมดมีค่าเท่ากับศูนย์หรือไม่ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้มีค่าแตกต่างไปจากศูนย์ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (พิจารณาจากค่า F-statistic ที่มีค่าเท่ากับ 0.000000) ส่วนค่า Adjusted R^2 ที่เท่ากับ 11.73% หมายความว่า ตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามได้เพียง 11.73% นอกจากนี้ จากการพิจารณาค่า Durbin-Watson stat ซึ่งเป็นค่าที่ใช้ในการพิจารณาว่าแบบจำลองมีปัญหา Autocorrelation หรือไม่ โดยค่า Durbin-Watson stat ที่มีค่าใกล้เคียง 2 (พิจารณาจากค่า Durbin-Watson stat ที่ได้จากแบบจำลองเท่ากับ 1.67) แสดงว่าแบบจำลองที่กำลังพิจารณาไม่มีปัญหา Autocorrelation จึงเป็นการยืนยันว่าแบบจำลองนี้มีคุณสมบัติเป็น Best Linear Unbiased Estimator (BLUE)

ผลลัพธ์ของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรส่วนแบ่งตลาด (MS) เท่ากับ 8,276.59 และค่า Probability Value เท่ากับ 0.0000 จากค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นบวกของตัวแปรและระดับนัยสำคัญ (ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01) สามารถกล่าวได้ว่า ส่วนแบ่งตลาดมีผลกระทบเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ส่วนตัวแปรกำไรสุทธิ (NI) และตัวแปรขนาดของกิจการ (SIZE) ไม่พบความสัมพันธ์กับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) เนื่องจากค่า Probability Value ที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.6644 และ 0.1069 ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

1. งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบผลกระทบของ ความสามารถในการทำกำไร ขนาดบริษัท ส่วนแบ่งตลาด และอัตราส่วนทางการเงิน ที่มีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานจากบริษัทในหมวดธุรกิจพาณิชย์ (Commerce) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตัวแปรที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ได้แก่ ความสามารถในการทำกำไร (Net Income: NI) ขนาดของกิจการ (Firm Size: SIZE) และส่วนแบ่งตลาด (Market Share: MS) ขอบเขตของการศึกษาคือบริษัทในหมวดธุรกิจพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลจากการวิจัยพบว่าขนาดของบริษัทและส่วนแบ่งตลาดสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้ โดยความสัมพันธ์ที่พบเป็นความสัมพันธ์แบบทิศทางเดียวกัน ดังนั้น ขนาดของบริษัทและส่วนแบ่งตลาด (ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับขนาดของบริษัท) จึงมีความสำคัญในการอธิบายปัญหาทางการบริหารกระแสเงินสด ซึ่งเป็นหนึ่งในหัวใจสำคัญของการบริหารธุรกิจ ผลลัพธ์ที่พบสอดคล้องกับ Hannan & Freeman (1984), และ Serrasqueiro et al. (2016)

ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าระดับของส่วนแบ่งตลาดส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน บริษัทที่เป็นผู้นำในหมวดธุรกิจสามารถสร้างปริมาณของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่เป็นบวกและจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในผลประกอบการของบริษัท (Karuna, 2007) ผลลัพธ์จากงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลลัพธ์ของ Khansalar and Namazi (2018)

2. วัตถุประสงค์อีกข้อของงานวิจัยนี้คือเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานระหว่างกลุ่มบริษัทที่มี SET ESG Rating กับกลุ่มบริษัทที่ไม่มี SET ESG Rating จากบริษัทในหมวดธุรกิจพาณิชย์ (Commerce) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลจากการวิจัยพบว่ากลุ่มของบริษัทที่มี SET ESG Rating (6 บริษัท) มีผลการวิจัยที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของทั้งหมวดธุรกิจพาณิชย์ กล่าวคือ ขนาดของกิจการและส่วนแบ่งตลาดเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ในทางตรงกันข้าม ผลจากการวิจัยพบว่ากลุ่มของบริษัทที่ไม่มี SET ESG Rating (8 บริษัท) มีแค่ส่วนแบ่งตลาดที่ส่งผลต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน แต่มีปัจจัยควบคุมที่ส่งผลกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ได้แก่ อัตราส่วนทุนหมุนเวียนและอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบริษัท นักลงทุน หน่วยงานกำกับดูแล และองค์กรภาคประชาสังคม สามารถส่งเสริมการนำแนวปฏิบัติด้านความยั่งยืนขององค์กรมาใช้ในการจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มมูลค่าบริษัท

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มขอบเขตของการวิจัยไปในกลุ่มอุตสาหกรรมหรือหมวดธุรกิจอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ

บรรณานุกรม

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567, 1 กันยายน). SET ESG Ratings. https://setsustainability.com/ESG-Ratings.

วิจัยกรุงศรี ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2567, 5 กันยายน). บทวิเคราะห์จำแนกตามอุตสาหกรรม ร้านค้าปลีกสมัยใหม่. https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/wholesale-retail/moderntrade/io/modern-trade-2024-2026.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2567, 2 กันยายน). สถิติสำคัญ. https://market.sec.or.th/public/idisc/th/CapitalMarketReport/PP32.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566, 2 สิงหาคม). ภาวะเศรษฐกิจในประเทศรายไตรมาส. https://www.nesdc.go.th/main.php? filename=qgdp_page.

Chang, J. Y. J., Hernández, J. J. M., Lee, Y. G., & Shin, Y. Z. (2023). Management of operating cash flows before and after the scandals in the early 2000s: An examination of meeting or beating analyst cash flow forecasts. Journal of Accounting and Public Policy, 42(1), 107071. 10.1016/j.jaccpubpol.2023.107071.

Garkaz, Mansour., Ghorbani, Ali Asghar., Rezaei Pitehnoei, Yaser, (2015). The relationship between net profit and cash measurement criteria in forecasting future cash flows, Journal of Accounting empirical investigations. 4(4), 161-176.

Hannan, M.T. & Freeman, J. (1984). Structural inertia and organizational change. American Sociological Review, 49 (2), 149–164.

Jamaa, O.B., Toukabri, M. and Jilani, F. (2015). The Examination of the Ability of Earnings and Cash Flow in Predicting Future Cash Flows: Application to the Tunisian Context. Accounting and Finance Research, 4(1), 1-16.

Karuna, C. (2007). Industry product market competition and managerial incentives. Journal of Accounting and Economics, pp. 43, 275–297.

Khansalar, E. & Namazi, M. (2018). Cash flow disaggregation and prediction of cash flow. Journal of Applied Accounting Research, 18 (4), 464-479.

Koundouri P., Pittis N., Plataniotis A. (2022) The Impact of ESG Performance on the Financial Performance of European Area Companies: An Empirical Examination. Environmental Sciences Proceedings. 15 (1), 1-11.

Kubick, T, R., L., D, P., Mayberry, M, A & Omer, T, C. (2015). Product Market Power and Tax Avoidance: Market Leaders, Mimicking Strategies, and Stock Returns, The Accounting Review, Vol. 90, No. 2, 675–702.

Nallareddy, S., Sethuraman, M., & Venkatachalam, M. (2020). Changes in Accrual Properties and Operating Environment: Implications for Cash Flow Predictability, Forthcoming Journal of Accounting and Economics. https://ssrn.com/abstract=3054644.

Nguyen, H., & Nguyen, T. (2020). The prediction of future operating cash flows using accrual-based and cash-based accounting information: Empirical evidence from Vietnam. Management Science Letters, 10(3), 683-694.

Santoso, N & Sodikin M. (2019). Analysis of the Effect of Operational Cash Flow and Net Profit on Share Prices in Automotive Companies Listed on the Indonesian Stock Exchange 2013-2017. Journal of Management Economics and Accounting, 46. 130-141.

Serrasqueiro, Z., Nunes, P.M. and Da Silva, J.V. (2016). The Influence of Age and Size on Family-Owned Firms' Financing Decisions: Empirical Evidence Using Panel Data. Long Range Planning. 49(6). 723-745. 10.1016/j.lrp.2015.12.012.

Stice, D., Stice, E. & Stice, J. (2017). Cash Flow Problems Can Kill Profitable Companies. International Journal of Business Administration, 8(6), 46-54.

ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย: การวิเคราะห์ด้วยวิธี Stochastic Frontier Analysis

Technical Efficiency of Road Freight Companies in Thailand: An Analysis by Stochastic Frontier Analysis

ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น[1] สาวิตรี สันติพิริยพร[2] สรนันท์ รุ่งโรจนารักษ์[3] และเกียรติภูมิ ชาภักดี[4]

Supachet Chansarn[1], Sawitree Santipiriyapon[2], Sorranan Rongrodejanarug[3] and Kiattiphum Chaphakdee[4]

[1]คณะเศรษฐศาสตร์และการลงทุน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

[2,3,4]คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

[1]School of Economics and Investment, Bangkok University

[2,3,4]School of Business Administration, Bangkok University

อีเมล: supachet.c@bu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยระหว่างปี 2562 – 2566 โดยอาศัยบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนตามรหัส TSIC 49339 ที่มีรายได้รวมสูงสุด 50 บริษัทแรกในปี 2566 เป็นกรณีศึกษา จากการสร้างสมการการผลิตแบบ Cobb-Douglas ของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนโดยอาศัยการวิเคราะห์ Stochastic Frontier Analysis พบว่าในภาพรวมบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนมีประสิทธิภาพทางเทคนิคค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับประสิทธิภาพทางเทคนิคเท่ากับร้อยละ 86.92 ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา โดยปี 2564 เป็นปีที่บริษัทขนส่งสินค้าทางถนนมีประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับร้อยละ 90.92 ในขณะที่ปี 2565 เป็นปีที่บริษัทขนส่งมีประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับร้อยละ 83.12 นอกจากนี้ยังพบว่าบริษัทพีแอล โกลบอล ทรานสปอร์ต มีประสิทธิภาพทางเทคนิคสูงที่สุด โดยเป็นบริษัทเดียวที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคร้อยละ 100 ในทุกปีที่ทำการศึกษา ทั้งนี้ มาตรการที่จำเป็นสำหรับการยกระดับประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนน ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง การพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการของผู้ประกอบการ และการผลักดันการเป็นศูนย์กลางการขนส่งของภูมิภาคอาเซียนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพทางเทคนิค บริษัทขนส่งสินค้าทางถนน การวิเคราะห์ Stochastic Frontier

Abstract

This study aims to examine the technical efficiency of transportation companies in Thailand during 2019 – 2023, based on a case study of the top 50 road freight companies with TSIC code of 49339 with the highest total revenue in 2023. By employing the stochastic frontier analysis to construct Cobb-Douglas production function of road freight companies, the findings reveal that the overall road freight companies had considerably high during the study period with the average technical efficiency of 86.92 percent. Road freight companies were found to have the highest technical efficiency in 2021 with the average technical efficiency of 90.92 percent while they had the lowest technical efficiency in 2022 with the average technical efficiency on 83.13 percent. The findings also reveal that PL Global Transport Company had the highest technical efficiency as it was the only company with technical efficiency of 100 percent in every single year during the study period. Additionally, the necessary measures for promoting the technical efficiency of road freight companies include developing transportation infrastructure, enhancing management skills of entrepreneurs and continuously driving the goal to become the transportation hub in the ASEAN region.

Keywords: Technical Efficiency, Road Freight Companies, Stochastic Frontier Analysis

ที่มาและความสำคัญ

ตามแนวคิดของ Farrell (1957) ประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical Efficiency) หมายถึง ความสามารถขององค์กรหรือหน่วยผลิตในการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่เพื่อสร้างผลผลิตให้ได้มากที่สุดหรือการใช้ปัจจัยการผลิตน้อยที่สุดเพื่อให้ได้ผลผลิตในระดับที่กำหนด โดยจะถือว่าองค์กรหรือหน่วยธุรกิจมีประสิทธิภาพทางเทคนิคเต็มที่หรือร้อยละ 100 (Fully Technically Efficient) เมื่อไม่สามารถเพิ่มผลผลิตได้หากไม่เพิ่มปริมาณปัจจัยการผลิตหรือไม่สามารถลดปัจจัยการผลิตได้โดยไม่ลดปริมาณผลผลิต ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพทางเทคนิคมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อองค์กรธุรกิจทุกรูปแบบ เนื่องจากช่วยให้องค์กรสามารถสร้างผลผลิตได้มากที่สุด ณ ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่และระดับเทคโนโลยีที่เป็นอยู่ นำไปสู่การลดต้นทุนการดำเนินงานและยกระดับความสามารถในการทำกำไร ช่วยให้องค์กรเติบโตได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

สำหรับประเทศไทย อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ (Logistic Industry) ถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สำคัญที่สุดของประเทศ เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการค้าและการลงทุนทั้งภายในและระหว่าง

ประเทศ ในปี 2566 มูลค่าตลาดโลจิสติกส์ของประทเศไทยมีมูลค่ามากถึง 2.53 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 14.1 ของมูลค่า GDP ของประเทศ (NESDC, 2024) นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในอันดับที่ 35 จาก 139 ประเทศทั่วโลกในดัชนีวัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ (Logistics Performance Index: LPI) โดยธนาคารโลกในปี 2566 (World Bank, 2024) ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพและความพร้อมของระบบโลจิสติกส์ไทยในการรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการแข่งขันในตลาดโลก อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ยังสามารถสร้างการจ้างงานได้มากกว่า 1 ล้านตำแหน่ง แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างชัดเจน

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของอุตสาหกรรมโลจิสติกส์คือการขนส่งสินค้า กล่าวคือ ในปี 2566 ตลาดการขนส่งสินค้ามีมูลค่าสูงถึง 1.2 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 47.3 ของมูลค่าตลาดโลจิสติกส์ และร้อยละ 6.7 ของมูลค่า GDP (NESDC, 2024) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาลึกลงไปในกิจกรรมการขนส่งสินค้า พบว่าการขนส่งสินค้าทางถนนคือรูปแบบหลักในการขนส่งสินค้า โดยมีมูลค่าตลาดมากถึง 428,426 ล้านบาท คิดเป็นประมาณร้อยละ 20 ของมูลค่าการขนส่งสินค้าทั้งหมด สถิติดังกล่าวบอกเป็นนัยว่า ประสิทธิภาพเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนน คือปัจจัยสำคัญที่กำหนดต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนสินค้าและบริการทั้งตลาดภายในประเทศและการส่งออก จึงเป็นที่มาของงานวิจัยนี้ที่มุ่งเน้นวิเคราะห์และนำเสนอประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรการในการส่งเสริมให้บริษัทขนส่งสินค้าทางถนนมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอต่อไป

วัตถุประสงค์

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยระหว่างปี 2562 – 2566 โดยอาศัยบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนตามรหัส TSIC 49339 (การขนส่งสินค้าอื่นๆ ทางถนน ซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น) ที่มีรายได้รวมสูงสุด 50 บริษัทแรกในปี 2566 เป็นกรณีศึกษา

นิยามศัพท์

1. ประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical Efficiency) หมายถึง ความสามารถขององค์กรหรือหน่วยผลิตในการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่เพื่อสร้างผลผลิตให้ได้มากที่สุดหรือการใช้ปัจจัยการผลิตน้อยที่สุดเพื่อให้ได้ผลผลิตในระดับที่กำหนด

2. บริษัทขนส่งสินค้าทางถนน (Road Freight Company) หมายถึง นิติบุคคลที่ให้บริการขนส่งสินค้าต่างๆ ทางถนน การขนส่งเฟอร์นิเจอร์ รวมถึงการขนย้ายเฟอร์นิเจอร์ การขนส่งสินค้าแห้งในปริมาณมาก การขนส่งสัตว์ที่เลี้ยงในฟาร์ม การขนส่งของเสียและวัสดุ โดยไม่รวมถึงการจัดเก็บและทำลาย การขนส่งคอนกรีต และแมกคาดัมคลุก น้ำมันดิน การขนส่งรถยนต์การขนส่งพัสดุและไปรษณีย์ การขนส่งสินค้าโดยยานพาหนะที่ใช้แรงงานคนหรือสัตว์

3. การวิเคราะห์ Stochastic Frontier (Stochastic Frontier Analysis) หมายถึง เทคนิคทางเศรษฐมิติที่ใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร โดยพิจารณาความแตกต่างระหว่างผลผลิตที่เป็นจริงกับผลผลิตสูงสุดที่เป็นไปได้ ภายใต้การคำนึงถึงข้อผิดพลาดสองประเภท คือ ความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical Inefficiency) และข้อผิดพลาดเชิงสุ่ม (Random Error)

แนวคิดและทฤษฎี

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าหนึ่งในวิธีที่ถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคขององค์กรหรือหน่วยธุรกิจอย่างกว้างขวาง ได้แก่ การวิเคราะห์ Stochastic Frontier Analysis หรือ SFA ทั้งนี้ การวิเคราะห์ SFA คือวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติที่ใช้ในการสร้างสมการการผลิต (Production Function) ที่มีองค์ประกอบการของความไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficiency) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของค่าความคลาดเคลื่อน นำเสนอครั้งแรกโดย Aigner, Lovell & Schmidt (1977) และ Meeusen & Van Den Broeck (1977) โดยแบบจำลองเบื้องต้นของสมการ SFA ภายใต้สมการการผลิตแบบ Cobb-Douglas (Cobb-Douglas Production Function) มีลักษณะดังต่อไปนี้

$$y_i = f(x_i, \beta)\exp(\varepsilon_i)$$

กำหนดให้ y_i = ปริมาณผลผลิตของหน่วยการผลิตที่ i โดย i = 1, 2, ... , n, x_i = เวคเตอร์ของปัจจัยการผลิตของหน่วยการผลิตที่ i, β = เวคเตอร์ของค่าพารามิเตอร์ที่ต้องทำการประมาณค่า และ ε_i = ค่าความคลาดเคลื่อน (Error Term) ของหน่วยการผลิตที่ i

ค่าความคลาดเคลื่อน (ε_i) ในที่นี้คือระดับประสิทธิภาพของหน่วยการผลิตที่ i ซึ่งมีค่ามากกว่า 0 ไม่เกิน 1 ($0 < \varepsilon_i \leq 1$) หากค่า ε_i = 1 แสดงว่า หน่วยการผลิตจะสามารถสร้างผลผลิตได้ในระดับที่เหมาะสมที่สุด (Optimal Level of Production) ณ ปริมาณปัจจัยการผลิตและระดับเทคโนโลยีที่กำหนด แต่หาก ε_i < 1 แสดงว่า หน่วยการผลิตจะสามารถสร้างผลผลิตได้ต่ำกว่าระดับที่เหมาะสมที่สุด สะท้อนว่าเกิดความไม่มีประสิทธิเกิดขึ้นนั่นเอง (Kumbhakar & Lovell, 2000)

ทั้งนี้ ค่าความคลาดเคลื่อน (ε_i) มีองค์ประกอบอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ μ_i และ ν_i นั่นคือ $\varepsilon_i = \nu_i - \mu_i$ กำหนดให้ μ_i = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มที่สามารถควบคุมได้ซึ่งสะท้อนความไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficiency) ของหน่วยการผลิตที่ i โดยมีการแจกแจงแบบด้านเดียว (One-Sided Distribution) และมีค่าเป็นบวก ($\mu_i > 0$) และ ν_i = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มที่ไม่สามารถควบคุมได้ มีการแจกแจงแบบแบบปกติสองด้าน (Two-Sided Normal Distribution) ถือเป็นตัวรบกวน (Noise) ในทางสถิติ

ดังนั้น แบบจำลองสมการการผลิตแบบ SFA จึงมีลักษณะดังต่อไปนี้

$$y_i = f(x_i, \beta) exp(\nu_i - \mu_i)$$

หากกำหนดให้สมการอยู่ในรูปแบบของสมการการผลิตของ Cobb-Douglas (Cobb-Douglas Production Function) เมื่อแปลงให้อยู่ในรูปของ Natural Logarithm จะได้ว่า

$$ln(y_i) = \beta_0 + \sum_{j=1}^{k} \beta_j \, ln(x_{ji}) + \nu_i - \mu_i$$

ในการประมาณสมการ SFA จะใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ Maximum Likelihood Estimation โดยจะสามารถคำนวณค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical Efficiency: TE) ได้ดังนี้

$$TE_i = \frac{y_i}{f(x_i,\beta) exp(\nu_i)} = \frac{f(x_i,\beta) exp(\nu_i - \mu_i)}{f(x_i,\beta) exp(\nu_i)} = exp\,(-\mu_i)$$

กำหนดให้ TE_i = ระดับประสิทธิภาพทางเทคนิคของหน่วยการผลิตที่ i โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0 – 1 หากระดับประสิทธิภาพทางเทคนิคมีค่าเท่ากับ 1 จะถือว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับร้อยละ 100

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีงานวิจัยในอดีตจำนวนมากได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคของหน่วยธุรกิจในอุตสาหกรรมต่างๆ รวมทั้งอุตสาหกรรมโลจิสติกส์และการขนส่ง ตัวอย่างเช่น Panayides, Lambertides & Savva (2011) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งทางทะเลระดับนานาชาติจำนวน 26 แห่ง ในปี 2008 Liu, Sun & Zhang (2013) ได้วิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทโลจิสติกส์ในประเทศจีนระหว่างปี 2005 – 2010 Wanke (2013) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งโดยรถบรรทุกในประเทศบราซิลในปี 2009 Gavaras (2016) ได้อาศัยวิธี SFA ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งในประเทศกรีซระหว่างปี

2001 – 2014 และ Venkadasalam (2017) ได้ทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศมาเลเซียระหว่างปี 2015 – 2016

สำหรับกรณีของประเทศไทย พบว่ามีงานวิจัยที่ทำการศึกษาประสิทธิภาพทางทางเทคนิคของบริษัทขนส่งเป็นจำนวนน้อยมาก โดยพบเพียงงานวิจัยของ Limpraset et al. (2015) ที่อาศัยวิธี DEA ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทในอุตสาหกรรมโลจิสติสก์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศระหว่างปี 2010 – 2014 และงานวิจัยของ Venkadasalam, Mohamad & Sifat (2020) ที่ได้อาศัยวิธี SFA ในการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งใน 5 ประเทศอาเซียน ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียตนาม ระหว่างปี 2011 – 2017 อย่างไรก็ตาม งานของ Limprasert et al. (2015) มีข้อจำกัดที่ทำการศึกษาบริษัทในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ ซึ่งครอบคลุมทั้งสายการบิน ผู้ให้บริการทางพิเศษ บริษัทขนส่งทางถนน และบริษัทขนส่งทางทะเล ในขณะที่งานของ Venkadasalam et al. (2020) มีข้อจำกัดที่ทำการวิเคราะห์บริษัทขนส่งทั้ง 5 ประเทศในแบบจำลองเดียวกัน โดยไม่ได้แยกประเทศ ส่งผลทำให้ผลลัพธ์จากงานวิจัยในอดีตยังไม่ชัดเจนและเกิดช่องว่างงานวิจัยหลายประการ และจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเติมเต็มช่องว่างการวิจัยดังกล่าว

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่านอกจากวิธี SFA แล้ว ยังมีอีกหนึ่งวิธีที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหน่วยธุรกิจอย่างกว้างขวาง นั่นคือ การวิเคราะห์ Data Envelopment Analysis หรือ DEA อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเรื่องนี้เลือกใช้วิธี SFA ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในครั้งนี้ เนื่องจากพบว่าวิธี SFA มีข้อดีเหนือกว่าวิธี DEA หลายประการที่เหมาะสำหรับใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคขององค์กรธุรกิจ ได้แก่ (1) วิธี SFA สามารถกำหนดรูปแบบฟังค์ชันการผลิตได้ ทำให้สามารถทดสอบสมมติฐานทางสถิติได้ ช่วยในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลลัพธ์ในการวิเคราะห์ได้ (2) วิธี SFA สามารถแยกความคลาดเคลื่อนออกเป็นสองส่วน นั่นคือ ความคลาดเคลื่อนที่สามารถควบคุมได้ (อีกนัยหนึ่งคือ ความไม่มีประสิทธิภาพ) และความคลาดเคลื่อนที่ไม่สามารถควบคุมได้ และ (3) วิธี SFA สามารถจัดการกับข้อมูลรบกวน (Noise) และข้อมูลผิดปกติ (Outliers) ได้ดี เนื่องจากมีการพิจารณาความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มในการวิเคราะห์ (Theodoridis & Psychoudakis, 2008)

วิธีการศึกษา

1. บริษัทขนส่งที่ทำการศึกษา

งานวิจัยเรื่องนี้ครอบคลุมเฉพาะบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนตามรหัส TSIC 49339 (การขนส่งสินค้าอื่นๆ ทางถนน ซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น) เนื่องจากบริษัทขนส่งตามรหัส 49339 ดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ของบริษัทในสาขาการขนส่งสินค้าทางถนน ตามรหัส TSIC 49331 – 49339 โดยมีจำนวนนิติบุคคลที่จดทะเบียน

กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามากถึง 8,329 แห่ง และมีรายได้รวม (เฉพาะบริษัทที่ส่งงบการเงินให้แก่กรมพัฒนา) มากถึง 165,770 ล้านบาทในปี 2566 ในขณะที่ลำดับรองลงมาคือ รหัส 49334 (การขนส่งสินค้าที่บรรจุในตู้คอนเทนเนอร์ทางถนน) มีจำนวนนิติบุคคลเพียง 503 แห่ง และมีรายได้รวมเพียง 9,361 ล้านบาท นอกจากนี้ยังพบว่าบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนตามรหัส 49339 ยังมีการบริการขนส่งที่ค่อนข้างหลากหลายที่สอดคล้องกับอุปสงค์ในการใช้บริการมากกว่าทั้งแบบ B2B และ B2C ในขณะที่บริษัทตามรหัสอื่นๆ ได้แก่ การขนส่งสินค้าแช่เย็น การขนส่งผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม การขนส่งของเหลวและก๊าซ และการขนส่งสินค้าบรรจุตู้คอนเทนเนอร์ มีความจำเพาะของบริการมากเกินไป

ทั้งนี้ งานวิจัยนี้ได้เลือกบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนตามรหัส TSIC 49339 ที่มีรายได้รวมสูงสุด 50 บริษัทแรกในปี 2566 เป็นกรณีศึกษา โดยบริษัทเพียง 50 แห่งดังกล่าวมีรายได้รวมกันมากถึง 67,085 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 40.50 ของบริษัททั้งหมด ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมเป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยนี้ สำหรับบริษัทมีรายได้รวมต่ำกว่าอันดับที่ 50 พบว่ามีรายได้ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทที่มีรายได้รวมสูงสุด 50 บริษัทแรก อีกทั้งหลายบริษัทยังมีการส่งงบการเงินต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าไม่สมบูรณ์และขาดความต่อเนื่อง ทำให้งานวิจัยได้เลือกบริษัทที่มีรายได้รวมสูงสุด 50 บริษัทแรกเป็นกรณีศึกษาครั้งนี้

2. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

งานวิจัยนี้อาศัยข้อมูลทางการเงินรายปีของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนทั้ง 50 แห่งระหว่างปี 2562 – 2566 รวมระยะเวลา 5 ปี ซึ่งสืบค้นมาจากฐานข้อมูล DBD Datawarehouse ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยข้อมูลที่ได้มาจากงบแสดงฐานะทางการเงิน ได้แก่ สินทรัพย์หมุนเวียน ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ สินทรัพย์รวม หนี้สินหมุนเวียน หนี้สินไม่หมุนเวียน และส่วนของผู้ถือหุ้น ในขณะที่ข้อมูลที่ได้มาจากงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ได้แก่ ยอดขาย รายได้รวม ต้นทุนขาย ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร และกำไรสุทธิ

3. กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์สมการการผลิตของบริษัทขนส่งในรูปแบบ Cobb-Douglas Production Function โดยอาศัยข้อมูลรายปีของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนที่มีรายได้สูงสุด 50 บริษัทแรก ในปี 2566 ตามรายงานของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ระหว่างปี พ.ศ.2562 – 2566 รวมระยะเวลา 5 ปี โดยทำการวิเคราะห์แยกเป็นรายปี ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรม กำหนดให้ผลผลิตและปัจจัยการผลิตของบริษัทขนส่งที่ทำการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

- ผลผลิต ได้แก่ รายรับรวม
- ปัจจัยการผลิต ได้แก่ (1) ต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร สะท้อนปริมาณปัจจัยแรงงานและการบริหารจัดการ และ (2) ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ สะท้อนปริมาณปัจจัยทุน

จากผลผลิตและปัจจัยการผลิตข้างต้น สามารถกำหนดแบบจำลองสมการการผลิตที่จะทำการวิเคราะห์ได้ดังนี้

$$ln(TR_{i,t}) = \beta_0 + \beta_1 ln(TE_{i,t}) + \beta_2 ln(PPE_{i,t}) + \nu_{i,t} - \mu_{i,t}$$

กำหนดให้ $TR_{i,t}$ = รายรับรวม (ล้านบาท) ของบริษัทที่ i ในปีที่ t

$TE_{i,t}$ = ต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (ล้านบาท) ของบริษัทที่ i ในปีที่ t

$PPE_{i,t}$ = มูลค่าที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (ล้านบาท) ของบริษัทที่ i ในปีที่ t

หลังจากทำการวิเคราะห์สมการการผลิตข้างต้นด้วยวิธี SFA แล้ว จะทำการคำนวณค่าประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical Efficiency: TE) ดังนี้

$$\text{ประสิทธิภาพทางเทคนิค } (TE_i) = \frac{y_i}{f(x_i,\beta)exp(v_i)} = \frac{f(x_i,\beta)exp(v_i-\mu_i)}{f(x_i,\beta)exp(v_i)} = exp\,(-\mu_i)$$

งานวิจัยเรื่องนี้ทำการวิเคราะห์สมการการผลิตของบริษัทขนส่งทั้ง 50 แห่งแยกเป็นรายปี (2562 – 2566) เนื่องจากพบว่าหลายบริษัทมีข้อมูลไม่สมบูรณ์ในบางปี (หรือหลายปี) ที่ทำการศึกษา ทำให้ในแต่ละปีมีจำนวนบริษัทที่ทำการวิเคราะห์ไม่เท่ากัน

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเห็นได้ชัดว่าธุรกิจขนส่งสินค้าทางถนนไม่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 แต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามกลับพบว่าบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนมีรายได้และกำไรเติบโตอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2562 อันมีสถานการณ์ COVID-19 เป็นปัจจัยส่งเสริม โดยค่าเฉลี่ยของรายได้รวมของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนเพิ่มขึ้นจาก 851 ล้านบาทในปี 2562 เป็น 1,289 ล้านบาทในปี 2566 (ดังตารางที่ 1) ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของกำไรสุทธิเพิ่มจากขาดทุนสุทธิ 36 ล้านบาทในปี 2562 เป็นกำไรสุทธิ 82 ล้านบาทในปี 2566 สาเหตุหลักมาจากการที่ผู้บริโภคต้องปรับตัวและเปลี่ยนพฤติกรรมมาซื้อสินค้าต่างๆ ผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น ทำให้มีอุปสงค์ในการใช้บริการการขนส่งสินค้าทางถนนมากยิ่งขึ้นแบบเท่าทวี

จากสถิติในปี 2566 พบว่าบริษัทลาซาด้า เอ็กซ์เพรส เป็นบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนที่มีรายได้มากที่สุด โดยมียอดขายและรายได้รวมมากถึง 12,672.87 และ 12,722,24 ล้านบาท ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2) ซึ่งเป็นผลจากการเติบโตของการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม Lazada ซึ่งเป็นหนึ่งในแพลตฟอร์มช้อปปิ้งออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุด ตามด้วยบริษัทดับบลิวเอชเอ จีซี โลจิสติกส์ บริษัทไดนามิคทรานสปอร์ต บริษัทมนต์

ทรานสปอร์ต และบริษัทที วาย เอ็น ทรานสปอร์ต ซึ่งมีรายได้รวมโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2,791.67 1,902.66 1,862.13 และ 1,618.23 ล้านบาท ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของข้อมูลทางการเงินของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนระหว่างปี 2562 – 2566

ตัวแปร	2562	2563	2564	2565	2566	2562-66
สินทรัพย์หมุนเวียน	220,690.35	249,482.51	372,926.13	338,814.07	439,651.42	327,294.10
ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์	462,371.59	425,967.09	430,874.86	414,192.85	397,986.40	423,146.31
สินทรัพย์รวม	719,465.84	751,855.26	872,047.37	831,328.49	945,271.22	827,022.85
หนี้สินหมุนเวียน	361,750.16	374,943.49	405,240.80	368,492.89	329,121.38	367,304.33
หนี้สินรวม	479,798.42	504,067.88	562,387.31	532,667.29	616,926.85	540,950.61
ยอดขาย	844,881.69	863,803.85	1,141,039.21	1,170,346.78	1,150,541.09	1,043,820.46
รายได้รวม	850,867.27	866,703.19	1,159,892.48	1,205,869.33	1,288,728.70	1,081,436.32
ต้นทุนขาย	747,185.73	747,254.65	964,425.07	996,467.20	1,038,050.64	892,367.42
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	102,068.50	97,853.63	111,275.06	141,622.48	145,718.06	119,635.87
กำไรสุทธิ	-35,557.09	-3,496.79	63,709.17	36,821.68	81,501.79	30,118.75

หมายเหตุ: หน่วยเป็นพันบาท

ตารางที่ 2 บริษัทขนส่งสินค้าทางถนนที่มีรายได้รวมโดยเฉลี่ยสูงที่สุด 5 อันดับแรก

บริษัท	ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์	สินทรัพย์รวม	ยอดขาย	รายได้รวม	กำไรสุทธิ
ลาซาด้า เอ็กซ์เพรส	1,145,013.44	5,520,815.30	12,672,873.42	12,722,237.91	1,077,925.46
ดับบลิวเอชเอ จีซี โลจิสติกส์	3,377,633.24	4,893,358.37	2,381,573.96	2,791,670.97	187,507.57
ไดนามิคทรานสปอร์ต	236,058.22	662,063.90	1,870,690.65	1,902,663.36	16,861.18
มนต์ทรานสปอร์ต	1,906,672.84	2,842,090.32	1,823,766.05	1,862,132.57	162,984.89
ที วาย เอ็น ทรานสปอร์ต	209,570.06	309,736.91	1,611,202.81	1,618,230.41	-1,950.58

หมายเหตุ: ไม่ครอบคลุม บริษัท แฮปปี้ โลจิสติกส์ จำกัด และบริษัท พี. ไทยแลนด์แมชินเนอรี่ จำกัด ที่มีข้อมูลเพียงแค่ปี 2566

จากการวิเคราะห์สมการการผลิตของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนด้วยวิธี SFA ระหว่างปี 2562 – 2566 โดยทำการวิเคราะห์แยกเป็นรายปี รวม 5 สมการ พบว่าทุกสมการมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารและที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ ล้วนมีอิทธิพลต่อรายรับรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนว่าปัจจัยแรงงานและการบริหารจัดการและปัจจัยทุนเป็นปัจจัยการผลิตที่มี

นัยสำคัญสำหรับบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนซึ่งเป็นธุรกิจบริการ โดยปัจจัยแรงงานและการบริหารจัดการมีบทบาทต่อการสร้างรายรับให้แก่บริษัทขนส่งเหนือกว่าปัจจัยทุนเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ หากพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยการผลิตทั้งสองชนิด พบว่าในปี 2562 – 2566 บริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในภาพรวมมีการดำเนินการแบบผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้น (Increasing Return to Scale) สะท้อนปริมาณการผลิตที่ต่ำกว่าระดับ Optimal Scale of Production เห็นได้จากการที่ผลรวมของค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยการผลิตทั้งสองชนิดมีค่าสูงกว่า 1 ลักษณะดังกล่าวบอกเป็นนัยว่าการขยายปริมาณการให้บริการจะช่วยให้กิจการมีต้นทุนการให้บริการโดยเฉลี่ยต่ำลงและมีประสิทธิภาพการดำเนินงานสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ในปี 2566 พบว่าผลรวมของค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยการผลิตทั้งสองชนิดมีค่าใกล้เคียง 1 (0.9910) สะท้อนว่าบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในภาพรวมมีการดำเนินการ (ใกล้เคียง) แบบผลได้ต่อขนาดคงที่ (Constant Return to Scale) แสดงว่ามีปริมาณการผลิตใกล้เคียงระดับ Optimal Scale of Production ลักษณะดังกล่าวบอกเป็นนัยว่าบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนมีการขยายปริมาณการให้บริการในช่วงเวลา 2562 – 2565 จนทำให้ระดับการให้บริการในปี 2566 เป็นระดับ Optimal นั่นเอง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมการการผลิต Cobb-Douglass Production Function

Variable	2562	2563	2564	2565	2566
	Coefficient	Coefficient	Coefficient	Coefficient	Coefficient
ln(TE) (β_1)	1.0161***	1.0459***	1.0116***	1.0506***	0.9765***
ln(PPE) (β_2)	0.0061***	0.0030***	0.0002***	0.0077***	0.0145***
Constant (β_0)	-0.2962	-0.8111	-0.0909	-0.9503	0.4076
Observation	37	42	43	45	44
Sigma u (σ_μ)	0.2434	0.1780	0.1253	0.2562	0.2364
Sigma^2 (σ^2)	0.0593	0.0317	0.0157	0.0656	0.0559
Log Likelihood	25.4244	41.9963	58.1019	28.6182	31.5297
LR Test	35.2500***	5.6300***	15.4900***	11.3500***	23.4400***
P-Value	0.0000	0.0090	0.0000	0.0000	0.0000

หมายเหตุ: (1) *, **, *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1, 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าประสิทธิภาพที่ได้จากการวิเคราะห์ SFA พบว่าในช่วงปี 2562 – 2566 บริษัทขนส่งสินค้าทางถนนที่ทำการศึกษาในภาพรวมมีประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยร้อยละ 86.92 โดยบริษัทที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคสูงสุดมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 100 ในขณะที่บริษัทที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคต่ำสุดมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 47.99 เมื่อทำการพิจารณา

เป็นรายปี พบว่าในปี 2562 ซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนเกิดสถานการณ์ COVID-19 บริษัทขนส่งโดยเฉลี่ยมีประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 88.71 ก่อนที่ในปี 2563 ซึ่งเกิดการระบาดของโรค COVID-19 และเกิดการ Lockdown ทั่วประเทศ จะทำให้ประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยต่ำลงเล็กน้อยเหลือร้อยละ 87.66

ในปี 2564 ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยมีระดับสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 90.92 ซึ่งเป็นระดับสูงสุดในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา บริษัทที่มีระดับประสิทธิภาพต่ำสุดในปีดังกล่าวยังมีค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพทางเทคนิคสูงถึงร้อยละ 70.60 อย่างไรก็ตาม ในปี 2565 ซึ่งสถานการณ์ COVID-19 เริ่มคลี่คลายและมาตรการต่างๆ เริ่มถูกผ่อนคลายหรือยกเลิก ประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยของบริษัทขนส่งกลับลดต่ำลงเหลือร้อยละ 83.12 ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำที่สุดในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา ก่อนที่ในปี 2566 บริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยจะมีประสิทธิภาพทางเทคนิคสูงขึ้นอีกครั้ง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 84.74 อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมถือได้ว่าบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยมีประสิทธิภาพทางเทคนิคในระดับที่ค่อนข้างสูง นั่นคือ อยู่ระหว่างร้อยละ 83.13 – 90.92

ตารางที่ 4 ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนระหว่างปี 2562 - 2566

ค่าสถิติ	2562	2563	2564	2565	2566	2562-66
ค่าเฉลี่ย	0.8871	0.8766	0.9092	0.8313	0.8474	0.8692
มัธยฐาน	0.9193	0.8951	0.9150	0.8562	0.8510	0.8887
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.1349	0.0899	0.0684	0.1120	0.1060	0.0873
ค่าสูงสุด	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000
ค่าต่ำสุด	0.3960	0.5441	0.7060	0.3683	0.3850	0.4799

จากการพิจารณาประสิทธิภาพทางเทคนิครายบริษัท (เฉพาะบริษัทที่มีข้อมูลสมบูรณ์อย่างน้อย 4 ปี จาก 5 ปีที่ทำการศึกษา) พบว่าบริษัทพีแอล โกลบอล ทรานสปอร์ต เป็นบริษัทเดียวที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคร้อยละ 100 ในทุกปีที่ทำการศึกษา และเป็นบริษัทที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคสูงที่สุดในบรรดา 50 บริษัทที่ทำการศึกษา ตามด้วยบริษัทเอ็มซีดับเบิ้ลยู โลจิสติกส์ โซลูชั่นส์ บริษัทอมฤต แอนด์ แอสโซซิเอทส์ ลอยีสติคส์ และบริษัทเอสวีแอล คอร์ปอเรชั่น ซึ่งมีประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 97.82 95.42 และ 95.16 ตามลำดับ สำหรับอันดับที่ 5 – 7 ได้แก่ บริษัทไดซิน อาร์ท โลจิสติกส์ บริษัทพงษ์ระวี และบริษัทลัคกี้แคร์ริเออร์ จำกัด ซึ่งมีประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยระหว่างร้อยละ 93.08 – 93.32 และอันดับที่ 8 – 19 ได้แก่ บริษัทวัฒนะกล ทรานสปอร์ต 2001 บริษัททศพร รุ่งเรือง และบริษัทดับบลิวเอชเอ จีซี โลจิสติกส์ ซึ่งมีประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยระหว่างร้อยละ 90.90 – 91.48

ตารางที่ 5 บริษัทขนส่งสินค้าทางถนนที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคสูงที่สุด 10 อันดับแรก

อันดับ	บริษัท	2562	2563	2564	2565	2566	2562-66
1	พีแอล โกลบอล ทรานสปอร์ต (29)	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	N/A	1.0000
2	เอ็มซีดับเบิ้ลยู โลจิสติกส์ โซลูชั่นส์ (45)	N/A	1.0000	0.9611	1.0000	0.9516	0.9782
3	อมฤต แอนด์ แอสโซซิเอทส์ ลอยีสติคส์ (50)	0.9494	0.9410	1.0000	0.9706	0.9100	0.9542
4	เอสวีแอล คอร์ปอเรชั่น (11)	0.9405	0.9130	0.9875	0.9169	1.0000	0.9516
5	ไดชิน อาร์ท โลจิสติกส์ (37)	0.9526	0.9257	0.9716	0.9199	0.8961	0.9332
6	พงษ์ระวี (14)	0.9478	0.9726	0.9964	0.8659	0.8832	0.9332
7	ลัคกี้แคร์รีเออร์ จำกัด (36)	0.9986	0.9379	0.9637	0.8825	0.8712	0.9308
8	วัฒนะกล ทรานสปอร์ต 2001 (27)	0.9507	0.9146	0.9092	0.8728	0.9268	0.9148
9	ทศพร รุ่งเรือง (46)	0.9338	0.9371	0.9314	0.8926	0.8701	0.9130
10	ดับบลิวเอชเอ จีซี โลจิสติกส์ (2)	1.0000	1.0000	0.9665	0.6200	0.9586	0.9090

หมายเหตุ: ตัวเลขในเครื่องหมาย ( ) คืออันดับรายได้ในปี 2566

อภิปรายผลการศึกษา

ข้อค้นพบจากงานวิจัยเรื่องนี้ถือเป็นการเติมเต็มช่องว่างการวิจัยในอดีตของ Limprasert et al. (2015) ซึ่งมีข้อจำกัดที่ทำการศึกษาเฉพาะบริษัทมหาชนในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และงานของ Venkadasalam et al. (2020) ซึ่งมีข้อจำกัดที่ทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทขนส่งของประเทศไทยร่วมกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอาเซียนรวม 5 ประเทศ นอกจากนี้ยังเติมเต็มช่องว่างการวิจัยของงานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่ที่เน้นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการบริหารงานขนส่งโดยอาศัยการประเมินประสิทธิภาพจากการสอบถามความคิดของผู้ใช้บริการเป็นหลัก เช่น งานของ Kavicha & Suwannasap (2021) และ Opasvitayarux & Bunyasisriroj (2022) จากการศึกษาพบว่า บริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยมีประสิทธิภาพทางเทคนิคในระดับสูงมาตั้งแต่ช่วงก่อนเกิดสถานการณ์ COVID-19 และมีประสิทธิภาพต่ำลงเพียงเล็กน้อยในปี 2563 แม้จะมีอุปสรรคในการขนส่งที่เกิดจากโรคระบาด การ Lockdown และมาตรการทางสาธารณสุขต่างๆ แต่ถูกชดเชยด้วยอุปสงค์ต่อการขนส่งสินค้าที่เพิ่มขึ้นอย่างมากจากการที่ผู้บริโภคต้องสั่งซื้อสินค้าต่างๆ ผ่านช่องทางออนไลน์แทนช่องทางปกติ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Downes (2023) และ Valeva & Nikolova (2023) ซึ่งรายงานว่าการเติบโตของอีคอมเมิร์ซส่งผลเชิงบวกต่อผลประกอบการของกิจการในธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์

กระแสการชอปปิ้งออนไลน์ของผู้บริโภคทำให้ประสิทธิภาพของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนเติบโตอย่างรวดเร็วในปี 2564 จากการที่บริษัทส่วนใหญ่สามารถสร้างรายได้จากการให้บริการได้มากขึ้นภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิม อย่างไรก็ตาม ในปี 2565 ที่สถานการณ์ COVID-19 คลี่คลายและมาตรการต่างๆ ถูก

ยกเลิก ประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนมีระดับต่ำลงอย่างชัดเจน อันเป็นผลมาจากการที่ผู้บริโภคจำนวนหนึ่งเริ่มกลับมาซื้อสินค้าผ่านช่องทางปกติมากขึ้น ทำให้บริษัทขนส่งจำนวนหนึ่งมีอุปสงค์ต่อการใช้บริการต่ำลงเมื่อเปรียบเทียบกับกำลังการผลิตที่มีอยู่และยังไม่สามารถปรับกำลังการผลิตได้ทันอย่างไรก็ตาม ความนิยมซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคที่ได้กลายเป็นพฤติกรรมหลักและการปรับกำลังการผลิตของบริษัท ทำให้ประสิทธิภาพเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าในประเทศไทยมีระดับสูงขึ้นอีกครั้งในปี 2566 ถือเป็นสัญญาณที่ดีสำหรับอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ของประเทศไทย ในการเป็นศูนย์กลางการขนส่งและบริการโลจิสติกส์ของภูมิภาคอาเซียนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้ให้ข้อมูลระดับประสิทธิภาพทางเทคนิคของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยที่มีรายได้สูงสุด 50 บริษัทแรกในปี 2566 ซึ่งมีรายได้รวมกันมากกว่าร้อยละ 40 ของผลรวมทั้งอุตสาหกรรมซึ่งมีบริษัทจำนวน 8,329 แห่ง หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งการส่งเสริมผู้ประกอบการ เช่น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการขนส่ง เช่น กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท และกรมการขนส่งทางบก ฯลฯ สามารถใช้ข้อมูลจากงานวิจัยนี้ในการกำหนดมาตรการในส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนในประเทศไทยให้มีประสิทธิในระดับสูงอย่างสม่ำเสมอ และพร้อมปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐควรมีมาตรการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและมาตรการส่งเสริมทักษะด้านการบริหารจัดการของผู้ประกอบการ เพื่อให้บริษัทขนส่งมีต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารต่ำลง รวมทั้งมีมาตรการผลักดันการเป็นศูนย์กลางการขนส่งของภูมิภาคอาเซียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีอุปสงค์ต่อบริการขนส่งสินค้าทางถนนมากขึ้น ช่วยให้กำลังการผลิตของบริษัทขนส่งถูกใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

งานวิจัยนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการ และควรมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป ประการแรกคือ ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลของบริษัทที่ทำศึกษา โดยบริษัทขนส่งสินค้าทางถนนเกือบทั้งหมดมิได้เป็นบริษัทมหาชน ทำให้มีข้อมูลเปิดเผยน้อยมาก ส่งผลทำให้ต้องเลือกใช้ข้อมูลเท่าที่มีในการศึกษา นั่นคือ ใช้มูลค่าที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ เพื่อวัดปริมาณปัจจัยทุน และใช้ต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเพื่อวัดปริมาณปัจจัยแรงงาน ดังนั้น หากสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึก เช่น ต้นทุนพนักงาน ค่าใช้จ่ายพนักงาน และค่าใช้จ่ายที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์จากบริษัทได้ ก็จะช่วยให้การศึกษาได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น และประการที่สองคือความไม่

สมบูรณ์ของข้อมูล โดยบางบริษัทที่ทำการศึกษามีข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่ครบถ้วนในบางปีที่ทำการศึกษา ทำให้ต้องตัดออกจากการวิเคราะห์ ดังนั้น หากสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ครบถ้วนทุกบริษัทก็จะช่วยให้ผลลัพธ์จากการศึกษามีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

Aigner, D. J., Lovell, C. A. K. & Schmidt, P. (1977). Formulation and estimation of stochastic frontier production function models. *Journal of Econometrics*, 6(1), 21 – 37. https://doi.org/10.1016/0304-4076(77)90052-5.

Downes, D. (2023, November 11). *Growing e-commerce impact on commercial shipping*. https://www.purolatorinternational.com/growing-ecommerce-impact-on-commercial-shipping/.

Farrell, M. J. (1957). The measurement of productive efficiency. *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (General)*, 120(3), 253 – 290. https://doi.org/10.2307/2343100.

Gavaras, D. (2016). Shipping firms' efficiency evaluation through stochastic frontier analysis. *Modern Economy*, 7, 867-874. http://dx.doi.org/10.4236/me.2016.78090.

Kavicha, S. & Suwannasap, N. (2021). The logistics efficiency of road carrier affecting the satisfaction of fruit exporters in Thailand. *Journal of Management Science Review*, 23(2), 95 – 107. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/msaru.

Kumbhakar, S. C., & Lovell, C. A. K. (2000). *Stochastic Frontier Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.

Limprasert, A., Paisalvejakam, S., Karnkriangkai, N. & Cheutrapra. (2015). Technical efficiency and profitability of listed transportation and logistics companies in the Stock Exchange of Thailand, *SSRU Journal of Management Science*, 2(1), 14 – 29. http://journal.jms.ssru.ac.th/.

Liu, H. L., Sun, X. & Zhang, X. Y. (2013). Logistics enterprise X efficiency measurement based on SFA. *Journal of Applied Sciences*, 13(23), 5559-5563. http://dx.doi.org/10.3923/jas.2013.5559.5563

Meeusen, W. & Van Der Broeck, J. (1977). Efficiency estimation from Cobb-Douglas production functions with composed error. *International Economic Review*, 18(2), 435 – 444. https://doi.org/10.2307/2525757.

NESDC (Office of the National Economic and Social Development Council). (2024, October 14). *Thailand's Logistics Report 2023*. https://www.nesdc.go.th/download/logistics/report/LogisticsReportTH.pdf.

Opasvitayarux, P. & Bunyasisriroj, S. (2022). Problems and characteristics of transportation efficiency among e-commerce sellers in the Samrong-Pu Chao Saming Phrai Area, Samut Prakan Province. *Journal of Management Science*, 4(2), 30 – 46. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/msdru.

Panayides, P. M., Lambertides, N. & Savva, C. S. (2011). The relative efficiency of shipping companies. *Transportation Research Part E47*, 2011, 681-694. https://doi.org/10.1016/j.tre.2011.01.001.

Theodoridis, A. M. & Psychoudakis, A. (2008). Efficiency measurement in Greek dairy farms: Stochastic frontier vs. data envelopment analysis. *International Journal of Economic Sciences and Applied Research*, 1(2), 53 – 66. SSRN: https://ssrn.com/abstract=1517144.

Valeva, L., & Nikolova, V. A. (2023). Impact of e-commerce on the logistics sector. *International Scientific Journal Industry 4.0*, 8(7), 365-369. https://stumejournals.com/journals/i4/2023/7/365.full.pdf.

Venkadasalam, S. (2017). Benchmarking of Malaysian shipping companies using stochastic frontier analysis approaches. *IIRE Journal of Maritime Research and Development*, 1(2), 20-28. https://ojsiire.com/index.php/IJMRD/article/view/113.

Venkadasalam, S., Mohamad, A. & Sifat, I.M. (2020). Operational efficiency of shipping companies: Evidence from Malaysia, Singapore, the Philippines, Thailand and Vietnam. *International Journal of Emerging Markets*, 15(5), 875-897. https://doi.org/10.1108/IJOEM-07-2019-0493

Wanke, P. F. (2013). Evaluating efficiency in the Brazilian trucking industry. *Produção*, 23(3), 508-524. http://dx.doi.org/10.1590/S0103-65132012005000088.

World Bank. (2024, October 13). *Logistics Performance Index (LPI)*. https://lpi.worldbank.org/international/global.

อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของคุณภาพของข้อมูลต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารของเจเนอเรชัน Z

Direct and indirect effect of information quality on intention to use food delivery applications of generation Z

สุธีรา เดชนครินทร์[1] ธนัญญา ยินเจริญ[2] และอัคญาณ อารยะญาณ[3]

Suteera Detnakarin[1] Thananya Yincharoen[2] and Akkayarn Arrayayarn[3]

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University

Suteera.de@skru.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างคุณภาพของข้อมูลและความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารของเจเนอเรชัน Z ผ่านบทบาทความไว้วางใจซึ่งเป็นตัวแปรส่งผ่าน การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 775 คนทั้งที่เคยใช้หรือตั้งใจจะใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างในการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยค้นพบว่า คุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (std. coefficient = 0.189) ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิจัยยังพบอิทธิพลทางอ้อมระหว่างคุณภาพของข้อมูลและความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร โดยมีความไว้วางใจเป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (std. coefficient = 0.568) แสดงให้เห็นว่า ความไว้วางใจมีบทบาทสำคัญในบริบทการสั่งอาหารออนไลน์โดยเฉพาะเจเนอเรชัน Z กล่าวคือ เมื่อข้อมูลสินค้ามีความถูกต้องและแม่นยำ ผู้บริโภคจะรับรู้ว่าข้อมูลที่ได้รับมีความน่าเชื่อถือระดับหนึ่งก็จะเกิดความไว้วางใจ จากนั้นผู้บริโภคจะใช้ความไว้วางใจเป็นกลไกในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันเพื่อสั่งอาหาร

คำสำคัญ: คุณภาพของข้อมูล, ความไว้วางใจในแอปพลิเคชัน, ความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร, เจเนอเรชัน Z

Abstract

The objective of this research was to examine both the direct and indirect influence between information quality and the intention to use food delivery applications among Generation Z, with trust serving as a mediating variable. This study employed a quantitative research approach, collecting data through online questionnaires from 775 participants who have either used or intend to use food delivery applications. Structural equation modeling was used to test the hypotheses. The results revealed that information quality has a positive influence on the intention to use food delivery applications, with statistical significance at the 0.05 level (std. coefficient = 0.189). Furthermore, the results indicated an indirect influence between information quality and the intention to use food delivery applications, with trust acting as a mediator, with statistical significance at the 0.001 level (std. coefficient = 0.568). These results highlight that trust plays a crucial role in the context of online food ordering, particularly for Generation Z. In other words, when product information is accurate and reliable, consumers perceive the data as trustworthy. Consequently, consumers use trust as a mechanism in their decision-making process when choosing to use food delivery applications.

Keywords: Information quality, Trust in application, Intention to use food online application, Generation Z

ที่มาและความสำคัญ

แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) จะคลี่คลายแล้ว แต่เนื่องด้วยการใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบ และความสะดวกสบายในการสั่งอาหาร ตลอดจนผู้บริโภคมีความคุ้นเคยกับการใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร (Food Delivery Apps) ทำให้ธุรกิจสั่งอาหารออนไลน์ยังคงได้รับความนิยมจากผู้บริโภค (Allah Pitchay et al., 2022) โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทยคาดการณ์ว่า ในปี พ.ศ. 2567 ธุรกิจสั่งอาหารออนไลน์มีมูลค่าประมาณ 8.6 หมื่นล้านบาท หรือหดตัวประมาณ 1% จากปี 2566 ทำให้ผู้พัฒนาแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ไม่ว่าจะเป็นแกร็บ (Grab) ฟู้ดแพนด้า (Foodpanda) ไลน์แมน (LINEMAN) และ 7-11 Delivery ต้องปรับกลยุทธ์เพื่อรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดในสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงอย่างในปัจจุบัน (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2567)

มูลค่าการตลาดที่สูงและการแข่งขันที่รุนแรงทำให้ธุรกิจสั่งอาหารออนไลน์ไม่เพียงที่จะมุ่งเน้นประสิทธิภาพของการบริการเพื่อให้สามารถจัดส่งได้ทันเวลา แต่ยังเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของระบบโดยเฉพาะคุณภาพของข้อมูล (Information Quality) ซึ่งเป็นมิติที่สำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชัน เนื่องจากข้อมูลที่มีความถูกต้อง ทันสมัย และมีรูปแบบการใช้ที่เหมาะสมส่งผลต่อความเชื่อมั่นในแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ (Lee et al., 2019) โดย Hoang & Le Tan (2023) เสนอเพิ่มเติมว่าการปรับปรุงข้อมูลในแอปพลิเคชันให้ทันสมัยอยู่เสมอก่อให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีของผู้บริโภค แม้ว่าการศึกษาก่อนหน้านี้จะค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของข้อมูลกับความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ (Ariffin et al., 2021; Rasli et al., 2020) แต่เนื่องด้วยบริบทของแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ มักจะสร้างความวิตกกังวลให้แก่ผู้บริโภค เนื่องจากเป็นการทำธุรกรรมแบบไม่เห็นหน้า ความไม่แน่นอนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และปัญหาด้านความปลอดภัยของข้อมูล ทำให้ธุรกิจออนไลน์แตกต่างจากธุรกิจแบบมีหน้าร้าน (An et al., 2023)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า นักวิชาการแนะนำให้ศึกษาผ่านความไว้วางใจ (Trust) เนื่องจากการสั่งอาหารออนไลน์โดยใช้แอปพลิเคชันแตกต่างจากการขายแบบออฟไลน์ ทำให้การสร้างความไว้วางใจจึงมีความสำคัญมาก (An et al., 2023) แม้ว่าการศึกษาความไว้วางใจจะได้รับความสนใจอย่างมากในบริบทธุรกิจออนไลน์ แต่กลับมีการให้ความสนใจน้อยมากในมุมมองของกระบวนการและความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ดังนั้นจึงไม่ได้รวมบทบาทความไว้วางใจในการเป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediating variable) (Qalati et al., 2021) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของคุณภาพของข้อมูลที่มีต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร โดยทางอ้อมจะศึกษาความไว้วางใจในฐานะตัวแปรส่งผ่าน และจะศึกษาเฉพาะผู้บริโภคในเจเนอเรชัน Z ซึ่งมีอายุ 18-26 ปี ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เนื่องจากการศึกษาก่อนหน้านี้แสดงให้เห็นว่าเจเนอเรชัน Z เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนหลักในการทำธุรกรรมบนอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นการซื้อของออนไลน์ กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ ซึ่งคิดเป็น 60% ของการบริโภคในตลาดออนไลน์ทั่วโลก (Pramezwary et al., 2023; Wang & Jiang, 2024) อีกทั้ง ปัญหาของผู้บริโภคจากการใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์มักเกิดขึ้นในเมืองใหญ่ โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากการสื่อสารระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย และคนกลางที่คอยจัดการแอปพลิเคชัน (สภาองค์กรของผู้บริโภค, 2567)

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาอิทธิพลทางตรงของคุณภาพของข้อมูลที่มีต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร
2. ศึกษาอิทธิพลทางอ้อมของคุณภาพของข้อมูลที่มีต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารผ่านความไว้วางใจ

นิยามศัพท์

คุณภาพของข้อมูล (Information Quality)

คุณภาพของข้อมูล หมายถึง ขอบเขตที่ระบบได้ให้ข้อมูลที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ คุณภาพของข้อมูลจึงแสดงถึงความสามารถในการสื่อสารระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย และคนกลางที่คอยจัดการแอปพลิเคชัน นอกจากนี้ ยังหมายถึงข้อมูลที่ส่งออกจากระบบจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย และครบถ้วน

ความไว้วางใจ (Trust)

ความไว้วางใจของผู้บริโภค หมายถึง ความสามารถที่แสดงถึงความเชื่อว่าการให้บริการสั่งอาหารออนไลน์ จะถูกดำเนินการตามความรับผิดชอบในคำสั่งซื้อที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บริโภค ร้านอาหาร และตัวกลางผู้ให้บริการผ่านแอปพลิเคชัน

ความตั้งใจใช้ (Intention to Use)

ความตั้งใจใช้แอปพลิเคชัน หมายถึง ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภคในการใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารจริง ๆ ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

แนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของข้อมูล ความไว้วางใจ และความตั้งใจในบริบทการทำธุรกรรมออนไลน์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดคุณภาพของข้อมูล

ในบริบทของธุรกิจส่งอาหารออนไลน์ ลูกค้ามีความจำเป็นต้องใช้โทรศัพท์มือถือในการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน (Allah Pitchay et al., 2022) ซึ่งลูกค้าจะได้รับข้อมูลผ่านแอปพลิเคชันเท่านั้น โดยไม่สามารถลิ้มรสอาหารก่อนการตัดสินใจซื้อ ดังนั้น คุณภาพของข้อมูลจึงเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการตัดสินใจสั่งซื้อผ่านแอปพลิเคชัน (Wang et al., 2021) โดยคุณภาพของข้อมูล หมายถึง ขอบเขตที่ระบบได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และสำคัญแก่ผู้ใช้ (Lee et al., 2019) โดย Zhao (2019) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ข้อมูลที่ส่งออกจากระบบจะต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ ข้อมูลต้องทันสมัยและครบถ้วน

แนวคิดความไว้วางใจ

การสั่งอาหารออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันแตกต่างจากการขายแบบออฟไลน์ ดังนั้น การสร้างความไว้วางใจจึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากผู้บริโภคมักเกิดความวิตกกังวลในการสั่งอาหารออนไลน์ ซึ่งเป็นการทำธุรกรรมที่ไม่ได้พบเจอกัน อาจเกิดความไม่แน่นอนเกี่ยวกับอาหาร รวมทั้งปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความ

ปลอดภัยของข้อมูล (An et al., 2023) ความไว้วางใจสำหรับการศึกษานี้จึงเป็นความไว้วางใจในแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ กล่าวคือ แอปพลิเคชันที่นำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นกลางจะช่วยเพิ่มความไว้วางใจให้แก่ผู้บริโภค (Chih & Ren, 2020) โดย An et al. (2023) อธิบายเพิ่มเติมว่า ความไว้วางใจในแอปพลิเคชันเป็นการรับรู้ทางจิตวิทยาเกี่ยวกับเทคโนโลยีในการให้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน นอกจากนี้ ความไว้วางใจของผู้บริโภคสามารถแสดงถึงความเชื่อว่าการให้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน จะถูกดำเนินการตามความรับผิดชอบในคำสั่งซื้อที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บริโภค ร้านอาหาร และตัวกลางผู้ให้บริการผ่านแอปพลิเคชัน (Hong et al., 2023)

แนวคิดความตั้งใจใช้

ความตั้งใจจัดได้ว่าเป็นตัวทำนายที่สำคัญที่สุดของพฤติกรรมที่แท้จริง โดยความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันถือว่าเป็นความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภคในการใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารผ่านออนไลน์จริง ๆ (Chung et al., 2022) ความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันตามทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี จะอธิบายถึงตัวกำหนดการกระทำของผู้บริโภคที่จะใช้เทคโนโลยี โดยผู้บริโภคจะตัดสินใจใช้หรือไม่ใช้เทคโนโลยีจะถูกกำหนดโดยทัศนคติส่วนบุคคล (Allah Pitchay et al., 2022)

การตั้งสมมติฐาน

การศึกษาของ Qalati et al. (2021) ค้นพบว่าคุณภาพของเว็บไซต์มีอิทธิพลทางตรงต่อความไว้วางใจและความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านร้านค้าออนไลน์ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Pramiswari & Setiawan (2019) ซึ่งค้นพบว่าคุณภาพของข้อมูลมีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ต่อความตั้งใจใช้และความไว้วางใจในแอปพลิเคชันขนส่งออนไลน์ นอกจากนี้ การศึกษาของ Ariffin et al. (2021) ก็ค้นพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระหว่างคุณภาพข้อมูลและความตั้งใจในการใช้งานแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์อย่างต่อเนื่องของวัยรุ่น ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า

H1: คุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร

H2: คุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลต่อความไว้วางใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร

การศึกษาของ Nguyen & Mai (2022) ค้นพบอิทธิพลของความไว้วางใจต่อเจตนาแสดงพฤติกรรมในบริบทตลาดออนไลน์ นอกจากนี้ การศึกษาของ Chayomchai et al. (2023) และ Singh (2024) ค้นพบว่าความไว้วางใจของเจเนอเรชัน Z มีแนวโน้มช่วยเพิ่มความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ ยิ่งไปกว่านั้น การศึกษาของ

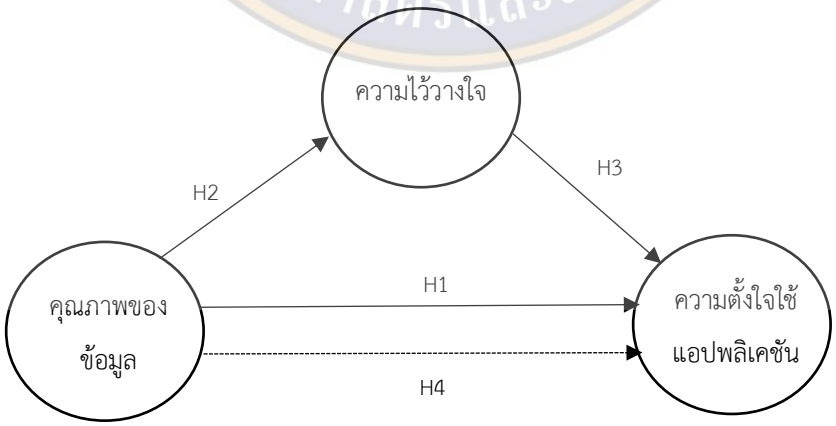
Ratasuk & Gajesanand (2022) ยังค้นพบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ระหว่างความไว้วางใจของลูกค้าและความตั้งใจซื้อซ้ำของลูกค้าในบริบทของการสั่งอาหารออนไลน์ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Lita (2023) ซึ่งค้นพบว่าความไว้วางใจของผู้บริโภคมีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ต่อความตั้งใจสั่งอาหารออนไลน์ ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถตั้งเป็นสมมติฐานได้ดังนี้

H3: ความไว้วางใจมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร

จากการศึกษาของ Qalati et al. (2021) ค้นพบว่าอิทธิพลทางอ้อมของคุณภาพของเว็บไซต์ที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านร้านค้าออนไลน์ โดยศึกษาผ่านความไว้วางใจในเว็บไซต์ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Pramiswari & Setiawan (2019) ที่ค้นพบว่าความไว้วางใจในบริการขนส่งออนไลน์ยังเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างคุณภาพของข้อมูลและพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันบริการขนส่งซ้ำ นอกจากนี้ การศึกษาของ Wang et al. (2021) ยังค้นพบว่า คุณภาพของแพลตฟอร์มการสั่งอาหารออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ต่อความไว้วางใจของผู้บริโภคที่มีต่อแพลตฟอร์ม และส่งผลต่อไปยังความตั้งใจที่จะใช้บริการต่อไปในอนาคต ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างเป็นสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

H4: คุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารผ่านความไว้วางใจ

แม้ว่าจะมีการศึกษาบทบาทความไว้วางใจในฐานะตัวแปรส่งผ่านระหว่างคุณภาพของข้อมูลและความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันมาก่อนหน้านี้ แต่การศึกษาครั้งนี้เน้นในบริบทการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันในกลุ่มเจเนอเรชัน Z ดังนั้น จึงสามารถเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับการสั่งอาหารออนไลน์ และจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริโภคที่มีประสบการณ์การใช้หรือมีความตั้งใจใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ ได้แก่ แกร็บ ฟู้ดแพนด้า ไลน์แมน และ 7-11 delivery ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ที่มีอายุระหว่าง 18 - 26 ปี ซึ่งผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง จึงคำนวณหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจากสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling: SEM) โดย Hair et al. (2010) แนะนำว่าควรมีกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 200 ตัวอย่าง หรือ 10-20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ การศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ทั้งสิ้น 12 ตัวแปร ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างควรมีไม่น้อยกว่า 240 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามออนไลน์ โดยสร้างจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจออนไลน์ และครอบคลุมตัวแปรคุณภาพของข้อมูล ความไว้วางใจ และความตั้งใจใช้แอปพลิเคชัน ซึ่งมีจำนวนข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 12 ข้อ (ตัวแปรละ 4 ข้อ) จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามโดยทำการแปลภาษาของข้อคำถามที่นำมาจากแบบสอบถามต้นฉบับซึ่งเป็นภาษาอังกฤษด้วยเทคนิคการแปลย้อนกลับ (Backward-Translation Process) ของ Brislin (1970) โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert ตั้งแต่ระดับ 1 (เห็นด้วยน้อยที่สุด) จนถึง ระดับ 5 (เห็นด้วยมากที่สุด)

คุณภาพของเครื่องมือ

นำแบบสอบถาม ในส่วนที่ 2-4 ที่ได้จากการปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แก่ กลุ่มเจเนอเรชัน Y (ผู้ที่มีอายุระหว่าง 27-40 ปี) จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ดังนี้ คุณภาพของข้อมูล เท่ากับ 0.827 ความไว้วางใจ เท่ากับ 0.847 และความตั้งใจใช้ เท่ากับ 0.865 แสดงว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่นและยอมรับได้ เนื่องจากมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Hair et al., 2010)

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ด้วยการส่งผ่านลิงค์ (Link) ทั้งช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) และไลน์ (Line) ระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายน พ.ศ. 2567 โดยในแบบสอบถามได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงข้อมูลด้านการพิทักษ์สิทธิของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งหากผู้ตอบแบบสอบถาม

เกิดความรู้สึกไม่สะดวกใจหรือไม่ต้องการให้ข้อมูลแล้ว สามารถยุติการตอบแบบสอบถามได้ทันที ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) โดยการคัดเลือกแบบสะดวก (Convenience sampling) และในการตอบแบบสอบถามจะมีคำถามคัดกรอง เพื่อคัดเลือกผู้ตอบคำถามที่เป็นกลุ่มเจเนอเรชัน Z เท่านั้น ได้แบบสอบถามที่พร้อมนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทั้งสิ้น 775 คน เนื่องจากผู้วิจัยใช้เครือข่ายนักศึกษาในการส่งแบบสอบถามออนไลน์ รวมทั้งมีการกระตุ้นเตือนให้ตอบแบบสอบถามเป็นระยะ จึงทำให้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามกลับมามีอัตราสูงกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ในทางทฤษฎี (กันยา รัตน์ สมบัติธีระ และยุพา ถาวรพิทักษ์, 2015)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยการวิเคราะห์โมเดลการวัด (Measurement Model) และวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยโมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์จะต้องมีค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) อยู่ระหว่าง 2-5 และต้องมีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker และ Lewis (Tucker-Lewis Index: TLI) มากกว่า 0.90 รวมทั้งต้องมีค่ารากกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปของคะแนนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) ไม่น้อยกว่า 0.08 (Hair et al., 2010)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งสิ้น 775 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 454 คน (58.6%) อายุเฉลี่ย 20 ปี สั่งซื้อทางแอปพลิเคชันแกร็บมากที่สุด จำนวน 263 คน (33.9%) รองลงมาคือ ไลน์แมน จำนวน 257 คน (33.2%) ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการสั่งอยู่ที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 200 บาท จำนวน 496 คน (64%) และส่วนใหญ่สั่งอาหารออนไลน์ 1- 2 ครั้งต่อเดือน จำนวน 441 คน (53%)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ในส่วนนี้แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Multicollinearity) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าเฉลี่ยของทุกตัวแปรอยู่ระหว่าง 4.227 ถึง 4.292 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.544 ถึง 0.575 ค่าความสัมพันธ์

ระหว่างตัวแปรทุกคู่อยู่ระหว่าง 0.623 ถึง 0.709 นอกจากนี้ ค่าความแปรปรวนของค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของพารามิเตอร์ (VIF) มีค่าเท่ากับ 2.014 และมีค่าการยอมรับ (Tolerance) เท่ากับ 0.497 แสดงว่า ข้อมูลของการศึกษานี้ไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เนื่องจาก ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ใดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่า 0.80 และ ค่า VIF มีค่าไม่เกิน 5 รวมทั้ง ค่า Tolerance มีค่ามากกว่า 0.1 (Hair et al., 2010)

การวิเคราะห์โมเดลการวัด

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือเชิงโครงสร้างทั้งหมด ซึ่งวัดจากองค์ประกอบค่าน้ำหนัก (Factor Loading) ค่าความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง (Composite Reliability: CR) ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบัค (Cronbach Alpha) และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE) ซึ่งผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัด

ตัวแปร	Factor Loading	CR	AVE	Cronbach Alpha
คุณภาพของข้อมูล	0.627-0.759***	0.803	0.506	0.803
ความไว้วางใจ	0.710-0.759***	0.825	0.541	0.824
ความตั้งใจใช้	0.735-0.801***	0.847	0.581	0.846

หมายเหตุ: *** $p < 0.001$

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบค่าน้ำหนักมีค่าเกิน 0.5 ทุกตัวแปร ค่า CR และค่า Cronbach Alpha มีค่าเกิน 0.70 รวมทั้งค่า AVE มีค่าเกิน 0.5 ทุกตัวแปร (Hair et al., 2010)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) จากตารางที่ 2 พบว่า รากที่สองของค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (the square root of AVE) (ตัวหนาเอียง) มีค่ามากกว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร แสดงว่า ตัวแปรในโมเดลการวัดมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Fornell & Larcker, 1981)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก

ตัวแปร	คุณภาพของข้อมูล	ความไว้วางใจ	ความตั้งใจใช้
คุณภาพของข้อมูล	***0.711***		
ความไว้วางใจ	0.709	***0.736***	
ความตั้งใจใช้	0.623	0.683	***0.762***

ดังนั้น จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าโมเดลการวัดของการศึกษาครั้งนี้มีความน่าเชื่อถือเชิงโครงสร้างทั้งหมด สามารถนำไปวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อทดสอบสมมติฐานในขั้นตอนถัดไปได้

การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานสำหรับการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง พบว่าโมเดลสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากมีค่า χ^2 / df เท่ากับ 2.73 ค่า CFI เท่ากับ 0.980 ค่า TLI เท่ากับ 0.974 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.047 และค่า SRMR เท่ากับ 0.022 โดยผลการทดสอบสมมติฐานแสดงได้ดังตารางที่ 3

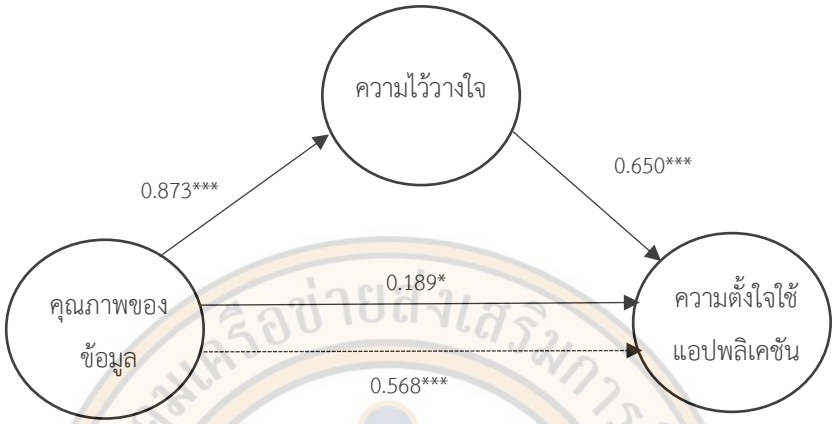
ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	Std. Coefficient	t-value	p-value	สรุปผล
H1: คุณภาพของข้อมูล → ความตั้งใจใช้	0.189*	1.970	0.049	ยอมรับ
H2: คุณภาพของข้อมูล → ความไว้วางใจ	0.873***	47.115	0.000	ยอมรับ
H3: ความไว้วางใจ → ความตั้งใจใช้	0.650***	6.985	0.000	ยอมรับ
H4: คุณภาพของข้อมูล → ความไว้วางใจ → ความตั้งใจใช้	0.568***	6.722	0.000	ยอมรับ

หมายเหตุ: *** $p < 0.001$; * $p < 0.05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า t-value อธิบายว่าคุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความไว้วางใจและความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร แสดงว่ายอมรับสมมติฐานที่ 1 และ 2 นอกจากนี้ยังพบว่า ผลการวิจัยยอมรับสมมติฐานที่ 3 กล่าวคือ ความไว้วางใจยังมีอิทธิพลทางบวกเชิงตรงต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร สำหรับการทดสอบอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรความไว้วางใจ พบว่า ความไว้วางใจเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างคุณภาพของข้อมูลกับความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร แสดงว่ายอมรับ

สมมติฐานที่ 4 ดังนั้น ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า คุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชัน โดยมีความไว้วางใจเป็นตัวแปรคั่นกลาง

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

หมายเหตุ: *** p < 0.001; * p < 0.05

การวิเคราะห์ค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง (DE: Direct Effects) อิทธิพลทางอ้อม (IE: Indirect Effect) และอิทธิพลรวม (TE: Total Effect) ของโมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิเคราะห์แสดงได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม

ตัวแปรสาเหตุ	ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล	ตัวแปรผล	
		ความไว้วางใจ (R^2 = 0.762)	ความตั้งใจใช้ (R^2 = 0.672)
คุณภาพของข้อมูล	อิทธิพลทางตรง	0.873***	0.189*
	อิทธิพลทางอ้อม	-	0.568***
	อิทธิรวม	0.873***	0.757***

หมายเหตุ: *** p < 0.001; * p < 0.05

จากภาพที่ 2 และตารางที่ 4 จะพบว่า อิทธิพลทางตรงระหว่างคุณภาพของข้อมูลและความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์มีค่าเท่ากับ 0.189 ส่วนอิทธิพลทางอ้อมของคุณภาพของข้อมูลที่มีต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชัน ผ่านตัวแปรความไว้วางใจ มีค่าเท่ากับ 0.568 ดังนั้น จึงมีอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.757 (0.189+0.568) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.672 ซึ่งหมายความว่าความผันแปรของความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์เกิดจากอิทธิพลของคุณภาพของข้อมูลและความไว้วางใจ ร้อยละ 67.2 และเมื่อเปรียบเทียบอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมจากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า อิทธิพลทางอ้อมมีอิทธิพลมากกว่าทางตรง แสดงให้เห็นว่า ความไว้วางใจมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างคุณภาพของข้อมูลและความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์

อภิปรายผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของคุณภาพของข้อมูลที่มีต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร โดยศึกษาความไว้วางใจเป็นตัวแปรส่งผ่าน ข้อค้นพบที่สำคัญของการศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ***ประการที่หนึ่ง คุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร*** ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Pramiswari & Setiawan (2019) ที่ค้นพบว่าคุณภาพของข้อมูลมีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ต่อความตั้งใจใช้บริการขนส่งออนไลน์ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Rasli et al. (2020) ที่ค้นพบว่าคุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลที่สำคัญที่สุดต่อความตั้งใจใช้ในพฤติกรรมการสั่งอาหารออนไลน์ แสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจใช้บริการออนไลน์ของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับการได้รับข้อมูลที่ดี (Kim et al., 2016) ทั้งนี้เป็นเพราะการให้ข้อมูลที่ดีแก่ผู้บริโภคสามารถปรับปรุงประสบการณ์ในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือ และยังส่งผลให้ผู้บริโภคมีความตั้งใจในการซื้อที่สูงขึ้น (Hanjaya et al., 2019) ดังนั้น ข้อมูลที่มีคุณภาพช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ผู้ใช้งานแอปพลิเคชันได้อย่างต่อเนื่อง (Ariffin et al., 2021)

ประการที่สอง ผลการศึกษาค้นพบว่า***ความไว้วางใจเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างคุณภาพของข้อมูลและความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร*** ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Qalati et al. (2021) ที่ค้นพบว่าการรับรู้คุณภาพของข้อมูลมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันผ่านความไว้วางใจในเว็บไซต์ ทั้งนี้เป็นเพราะเมื่อข้อมูลในแอปพลิเคชันมีความถูกต้อง ทันสมัย ไม่มีข้อมูลผิดพลาด และมีการนำเสนออย่างเหมาะสม ก็จะสร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้ใช้ และนำข้อมูลในแอปพลิเคชันไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งไปกว่านั้น จากผลการวิจัยจะพบว่าอิทธิพลทางอ้อม (std. coefficient = 0.568) มีค่าสูงกว่าอิทธิพลทางตรง (std. coefficient = 0.189) แสดงให้เห็นว่า***ความไว้วางใจมีบทบาท***

สำคัญมากในบริบทของการทำธุรกรรมออนไลน์ โดยเฉพาะแอปพลิเคชันสั่งอาหาร เนื่องจากความไว้วางใจเป็นศูนย์กลางของกระบวนการสื่อสาร เมื่อข้อมูลเกี่ยวกับสินค้ามีความถูกต้องและแม่นยำ ผู้บริโภคจะรับรู้ว่าข้อมูลที่ได้รับมีความน่าเชื่อถือระดับหนึ่งก็จะเกิดความไว้วางใจ จากนั้นผู้บริโภคจะใช้ความไว้วางใจเป็นกลไกในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจใช้แอปพลิเคชัน (Nguyen & Mai, 2022) ดังนั้น ข้อมูลที่มีคุณภาพจะนำไปสู่การรับรู้ความน่าเชื่อถือในแอปพลิเคชันของผู้บริโภค ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร (Pramiswari & Setiawan, 2019) ยิ่งไปกว่านั้น ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าความไว้วางใจเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารของเจเนอเรชัน Z เนื่องจากผู้บริโภคกลุ่มนี้มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีจึงคุ้นเคยกับแพลตฟอร์มออนไลน์เป็นอย่างดี (Pramezwary et al., 2023) อีกทั้งพวกเขายังเติบโตมาในยุคที่การละเมิดความเป็นส่วนตัวในโลกออนไลน์เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก จึงกังวลกับสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในการทำธุรกรรมออนไลน์ (Singh, 2024) ดังนั้น การสร้างความไว้วางใจจึงเป็นเหตุผลที่เป็นไปได้ว่าจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจของคนรุ่นเจเนอเรชัน Z (Chayomchai et al., 2023)

ข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ความไว้วางใจเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคในสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนอย่างเช่นการทำธุรกรรมบนอินเทอร์เน็ต ในทางปฏิบัติ ความไว้วางใจเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นในสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน ในสถานการณ์เช่นนี้ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับผู้ให้บริการ (Service Provider) มีความสำคัญอย่างยิ่ง หากผู้ให้บริการไม่สามารถทำให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจแอปพลิเคชันได้ มีแนวโน้มว่าผู้บริโภคอาจจะไม่ทำธุรกรรม (Dhagarra et al., 2020) จึงเป็นไปได้ว่า ผู้บริโภคออนไลน์มักจะค้นหาข้อมูลที่ต้องการก่อนตัดสินใจซื้อจริง ยิ่งผู้บริโภคมีระดับความไว้วางใจในแอปพลิเคชันนั้นสูงแล้ว ก็จะยิ่งทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อถือแอปพลิเคชันเกี่ยวกับการให้ข้อมูลที่ครบถ้วนทันสมัย และถูกต้องจนนำไปสู่ความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันในการสั่งอาหาร นอกจากนี้ Jiang et al. (2021) ยังอธิบายความสำคัญของความไว้วางใจในบริบทของการซื้อขายออนไลน์ว่า ความไว้วางใจมีความสำคัญเนื่องจากยิ่งผู้บริโภคที่มีความไว้วางใจในแอปพลิเคชัน จะยิ่งส่งเสริมให้ผู้บริโภคเชื่อถือข้อมูลที่นำเสนอในแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ โดยผู้บริโภคจะรับรู้ว่าข้อมูลที่นำเสนอในแอปพลิเคชันนั้น ว่าเป็นข้อมูลล่าสุด ถูกต้อง และครบถ้วน และมั่นใจในข้อมูลนั้นว่าเป็นจริงและมีความน่าเชื่อถือ กระตุ้นให้ผู้บริโภคนำข้อมูลนั้นไปพิจารณาและตัดสินใจใช้แอปพลิเคชัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าความไว้วางใจมีอิทธิพลอย่างมากและมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ผู้บริโภคมีความตั้งใจใช้แอปพลิเคชัน ดังนั้น ผู้พัฒนาแอปพลิเคชันจึงควรสร้างและออกแบบส่วนต่อประสานกับผู้ใช้ (User Interface) โดยคำนึงถึงประโยชน์และความคาดหวังของลูกค้า เช่น ระบบการติดตามคำสั่ง และติดต่อผู้จัดส่งอาหารแบบเรียลไทม์ ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหาได้ทันที เพื่อสร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ความไว้วางใจสำหรับการศึกษานี้เป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediating Variable) การวิจัยในอนาคตอาจเปลี่ยนความไว้วางใจเป็นตัวแปรกำกับ (Moderating Variable) เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยและอธิบายความซับซ้อนของโมเดลในบริบทของการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน

2. การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลเฉพาะผู้บริโภคกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เท่านั้น ดังนั้น การวิจัยในอนาคตอาจขยายผู้บริโภคไปยังกลุ่มเจเนอเรชัน X และ Y หรือเก็บข้อมูลในพื้นที่จังหวัดอื่นเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบในบริบทของการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน

3. การศึกษาครั้งถัดไปอาจประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพกับตัวแปรความไว้วางใจ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในเชิงจิตวิทยาของผู้ใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์

บรรณานุกรม

กันยารัตน์ สมบัติธีระ และยุพา ถาวรพิทักษ์. (2015). อัตราการตอบกลับแบบสอบถามและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่ออัตราการตอบกลับแบบสอบถาม ในการรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ในงานวิจัยด้านพยาบาลศาสตร์และสาธารณสุขศาสตร์. *วารสารวิจัย มข.(ฉบับบัณฑิตศึกษา), 15*(1), 105-113.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2567, 7 ตุลาคม). *ตลาด Food Delivery ปี 2567 ยังมีเทรนด์ที่ลดลงต่อเนื่อง.* https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Food-Delivery-cis3452-FB-2023-02-02.aspx

สภาองค์กรของผู้บริโภค. (2567, 19 พฤศจิกายน). *ปัญหาของผู้บริโภคจากการใช้บริการสั่งอาหาร Food Delivery.* https://www.tcc.or.th/appeal/ปัญหาของผู้บริโภคจากกา/

Allah Pitchay, A., Ganesan, Y., Zulkifli, N. S., & Khaliq, A. (2022). Determinants of customers' intention to use online food delivery application through smartphone in Malaysia. *British Food Journal, 124*(3), 732-753.

An, S., Eck, T., & Yim, H. (2023). Understanding consumers' acceptance intention to use mobile food delivery applications through an extended technology acceptance model. *Sustainability, 15*(1), 832. https://doi.org/10.3390/su15010832

Ariffin, S., Abdul Manan, H., Ahmad, N., Muhammad, N. S., Hamdan, F., & S Kelana, N. S. (2021). Continuous intention to use technology of online food delivery services among young adults. *Advances in Business Research International Journal, 7*(1), 56-64.

Brislin, R. W. (1970). Back-translation for cross-culture research. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 1*(3), 185-216.

Chayomchai, A., Phonsiri, W., Junjit, A., & Chanarpas, M. (2023). The Behavioral Intention and Use of Digital Technology in Generation Z during Thailand COVID-19 Pandemic. *Journal of Liberal Arts, Maejo University, 11*(1), 216-235.

Chih, W.-H., & Ren, M. Z. (2020). The Relationships between Website Reputation, Website Quality, and Repeat Purchase Intention: The Moderating Effect of Trust. *Open Journal of Social Sciences, 8,* 507-513.

Chung, J. F., Al-Khaled, A. A. S., & Martin, J. J. (2022). A Study on Consumer Attitude, Perceived Usefulness and Perceived Ease of Use to the Intention to Use Mobile Food Apps during COVID-19 Pandemic in Klang Valley, Malaysia. *Sciences, 12*(6), 987-1000.

Dhagarra, D., Goswami, M., & Kumar, G. (2020). Impact of trust and privacy concerns on technology acceptance in healthcare: an Indian perspective. *International journal of medical informatics, 141*, 104164.

Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research, 18*(1), 39-50.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective.* 7th ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Hanjaya, S. M., Kenny, S. K., & Gunawan, S. F. (2019). Understanding factors influencing consumers online purchase intention via mobile app: perceived ease of use, perceived usefulness, system quality, information quality, and service quality. *Marketing of Scientific and Research Organizations, 32*(2), 175-205.

Hoang, H., & Le Tan, T. (2023). Unveiling digital transformation: Investigating technology adoption in Vietnam's food delivery industry for enhanced customer experience. *Heliyon, 9*(9), e19719.

Hong, C., Choi, E. K. C., & Joung, H. W. D. (2023). Determinants of customer purchase intention toward online food delivery services: The moderating role of usage frequency. *Journal of Hospitality and Tourism Management, 54*, 76-87.

Jiang, G., Liu, F., Liu, W., Liu, S., Chen, Y., & Xu, D. (2021). Effects of information quality on information adoption on social media review platforms: Moderating role of perceived risk. *Data Science and Management, 1*(1), 13-22.

Kim, M. J., Chung, N., Lee, C. K., & Preis, M. W. (2016). Dual-route of persuasive communications in mobile tourism shopping. *Telematics and Informatics, 33*(2), 293-308.

Lee, S. W., Sung, H. J., & Keon, H. M. (2019). Determinants of Continuous Intention on Food Delivery Apps: Extending UTAUT2 with Information Quality. *Sustainability, 11*, 3141; doi:10.3390/su11113141

Lita, R. P. (2023). Mediating role of consumer trust in local food restaurants on the relationship between social media marketing and consumer purchase intention in Indonesia. *Jurnal Manajemen dan Pemasaran Jasa, 16*(1), 13-28.

Nguyen, T. & Mai, T.X (2022). Understanding users' trust transfer mechanism in food delivery APP. *Proceedings of The International Conference on Electronic Business, 22*, 725-731.

Pramiswari, D. A. A. & Setiawan, P. Y. (2019). The effect of information quality and perceived ease of use on trust towards repurchase behavior. *International Journal of Economics, Commerce and Management, 7*(11), 100-112.

Pramezwary, A., Yulius, K. G., Viensa, V. P., & Pujangga, J. F. (2023). Factors driving generation Z's use of online food delivery service at the end of pandemic. *Jurnal Manajemen Perhotelan, 9*(2), 101-112.

Qalati, S. A., Vela, E. G., Li, W., Dakhan, S. A., Hong Thuy, T. T., & Merani, S. H. (2021). Effects of perceived service quality, website quality, and reputation on purchase intention: The mediating and moderating roles of trust and perceived risk in online shopping. *Cogent Business & Management, 8*(1), 1869363.

Rasli, M. A. M., Zulkefli, N. H., Salleh, N. S. A., Ghani, F. A., Razali, N. A., & Idris, R. S. N. R. (2020). Determinants of Behavioral Intention on Online Food Delivery (OFD) APPS: Extending UTAUT2 with Information Quality. *Global Business & Management Research, 12*(4), 679-689.

Ratasuk, A., & Gajesanand, S. (2022). Roles of Food Safety on Customer Repurchase Intentions: The Mediation of Perceived Risk and Trust in Food Delivery Service in Bangkok during COVID-19. *Journal of Business Administration, 175*(3), 71-93.

Singh, P. (2024). What Drives or Decelerates Generation Z? An Empirical Study Navigating Consumer Buying Intentions in Online Shopping. *SAGE Open, 14*(3), 21582440241263173.

Wang, Z., & Jiang, Q. (2024). A Study on the Willingness of "Generation Z" Consumers to Use Online Virtual Try-On Shopping Services Based on the SOR Framework. *Systems, 12*(6), 217.

Wang, J., Shen, X., Huang, X., & Liu, Y. (2021). Influencing factors of the continuous usage intention of consumers of online food delivery platform based on an information system success model. *Frontiers in psychology, 12*, 716796.

Zhao, H. (2019). Information Quality or Entities' Interactivity? Understanding the Determinants of Social Network-Based Brand Community Participation. *Future Internet, 11*, 87; doi:10.3390/fi11040087

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพลังสุขภาพจิตของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Factors Associated with personnel's Resilience Quotient in the Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

อัฐฉญา แพทย์ศาสตร์[1] และเจนจบ สุขแสงประสิทธิ์[2]

Atchaya Patsat[1] and Jenjob Suksangprasit[2]

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

The Faculty of Education Rambhai Barni Rajabhat University

e-mail: atchaya.p@rbru.ac.th

e-mail: jenjob.s@rbru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพลังสุขภาพจิตและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพลังสุขภาพจิตของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 54 คน โดยใช้สูตรคำนวณ Yamane เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินพลังสุขภาพจิตสำหรับผู้ใหญ่ ของกรมสุขภาพจิต ประกอบด้วย ด้านทนทานทางอารมณ์ ด้านกำลังใจ และด้านการจัดการกับปัญหา สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Independent-Samples T test One-Way ANOVA และ Chi-Square

ผลการวิจัยพบว่า

1. บุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีค่าเฉลี่ยพลังสุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์ปกติ

2. บุคลากรคณะครุศาสตร์ ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 64.61 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.79 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31-40 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 64.42 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.95 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 64.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.91 สถานภาพส่วนใหญ่โสด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 62.61 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.65 สุขภาพแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 65.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 7.58 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 64.93 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 7.67 และรายได้

เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 30,001-40,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 64.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.95

3. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา โรคประจำตัว ระยะเวลาการปฏิบัติงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ส่วนด้านสถานภาพ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับพลังสุขภาพจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: พลังสุขภาพจิต, วัยทำงาน, คณะครุศาสตร์

Abstract

This research aimed to study resilience quotient and factors associated with personnel's resilience quotient of Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University. By using the Yamane Formula, samples of this research were 54 personnel of Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, and samples were selected by simple random sampling with lottery method. The tool used to collect the data was the Department of Mental Health's resilience assessment form for adults consists of Emotional Stability, Morale, and Problem-Solving. The statistics were percentage, mean, standard deviation, independent-samples t-test, One-Way ANOVA and Chi-Square

The research results found that:

1. Average resilience quotient of personnel of Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, was overall normal.

2. Most personnel completing the questionnaire were female, The mean was 64.61 and standard deviation was 5.79, aged between 31-40 years, The mean was 64.42 and standard deviation was 6.95, graduated with a master degree, The mean was 64.96 and standard deviation was 5.91, single, The mean was 62.61 and standard deviation was 5.65, healthy, The mean was 65.21 and standard deviation was 7.58, worked for 10 years and more, The mean was 64.93 and

standard deviation was 7.67, and average monthly income between 30,001-40,000 baht, The mean was 64.35 and standard deviation was 6.95.

3. There were no statistical differences between factors of gender, age, education, congenital disease, working duration, and average monthly income. The marital status was statistically different at .05 and Personal factors and work factors were not statistically significantly associated with resilience quotient.

Keywords: resilience quotient, working age, Faculty of Education

ที่มาและความสำคัญ

สังคมไทยในปัจจุบันถือว่าได้รับความบอบช้ำทั้งจากสถานการณ์เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) เมื่อวิเคราะห์ลักษณะของการระบาดพบว่า มีผลกระทบทางเศรษฐกิจและผลกระทบด้านปัญหาสุขภาพจิต เกิดขึ้นเนื่องมาจากการต่อสู้กับสถานการณ์ระบาดในระยะเวลาที่ต่อเนื่องยาวนานและมาตรการในการควบคุมโรค อันส่งผลให้ประชาชนเกิดความเครียด วิตกกังวล เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตและเจ็บป่วยด้วยโรคทางจิตเวชเพิ่มขึ้น รวมถึงมีแนวโน้มเกิดภาวะเหนื่อยล้าทางอารมณ์ หมดไฟในการทำงาน (กรมสุขภาพจิต, 2563) หรือจะเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ต้องมีการปรับตัว และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทำให้ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ อารมณ์ และรวมไปถึงความเป็นอยู่ การใช้ชีวิตประจำวัน อันอาจส่งผลกระทบต่อการเพิ่มความเครียดและความกังวลถึงอนาคตข้างหน้าและความสุขในการทำงานเกิดขึ้นกับบุคลากรคนทำงาน ซึ่งกลุ่มที่น่าห่วงมากคือวัยทำงาน เนื่องจากต้องรับผิดชอบหลายอย่างทั้งครอบครัวและที่ทำงาน และผู้ที่มีความเครียด หากปล่อยความเครียดสะสม จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวัน มีปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานและคนรอบข้าง ความสามารถในการทำงานลดลงหรือผิดพลาดบ่อย และที่สำคัญความเครียดจะมีผลให้ภูมิต้านทานโรคลดลง นอกจากนี้ยังมีผลให้การทำงานของอวัยวะภายในผิดปกติเกิดเป็นโรคเรื้อรังได้ เช่น โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคมะเร็ง เป็นต้น ฉะนั้นบุคคลจึงจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมพร้อมหรือมีภูมิคุ้มกันที่มากพอสำหรับการป้องกันอุปสรรคเหล่านี้ที่จะเข้ามา หรือเลือกที่จะฝ่าฝันอุปสรรคเหล่านี้ไปได้ด้วยดี โดยส่งผลกระทบต่อตนเองให้น้อยที่สุด ซึ่งอุปสรรคในบุคคลนั้นหมายถึง เหตุการณ์หรือสิ่งที่เข้ามาขัดขวางการดำเนินชีวิตของบุคคล ก่อให้เกิดความยากลำบากส่งผลให้ในบางครั้งบุคคลอาจเกิดภาวะวิกฤตซึ่งกระทบต่อการใช้ชีวิต และการข้ามพ้นเหตุการณ์ที่เลวร้ายเหล่านี้ไป ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสามารถของบุคคลที่จะเข้า

มาช่วยให้บุคคลเกิดความสามารถที่จะเผชิญกับปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เข้ามา และกลับคืนสู่สภาวะปกติและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ความสามารถที่กล่าวถึงนี้เรียกว่า “การฟื้นพลัง” หรือ “พลังสุขภาพจิต” (Resilient Quotient) หรือ RQ สามารถช่วยได้ (กรมสุขภาพจิต, 2563)

พลังสุขภาพจิต หรือ RQ คือ ภูมิคุ้มกันทางใจ เป็นสิ่งที่ทำให้คนเราสามารถผ่านพ้นวิกฤตหรือเหตุการณ์ร้าย ๆ ไปได้ โดยมีการฟื้นฟูสภาพอารมณ์และจิตใจอย่างรวดเร็ว ไม่จมอยู่กับความทุกข์ มีความยืดหยุ่น ปรับตัวได้ดี สามารถกลับมาดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขอีกครั้ง ซึ่งใครที่มีพลังสุขภาพจิต (RQ) สูง ก็จะช่วยให้บุคคลผ่านพ้นปัญหาอุปสรรคและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้กรมสุขภาพจิตได้แบ่งองค์ประกอบของพลังสุขภาพจิตออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ อึด ฮึด สู้ 1) พลังอึด หมายถึง การที่คนเรามีความทนทานต่อความกดดัน มีจิตใจมั่นคง ไม่หวั่นไหวสามารถควบคุมจิตใจ แม้มีเรื่องเครียด หรือมีความทุกข์ใจ ก็ยังสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ ปัญหาทุกอย่างมีทางแก้ไข ให้อดทนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 2) พลังฮึด หมายถึง การมีขวัญและกำลังใจ การสร้างแรงจูงใจให้ตัวเอง ไม่ท้อถอย หรือมีกำลังใจจากคนรอบข้าง เช่น มีครอบครัวเป็นที่พึ่ง และคอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ คิดถึงความสำเร็จที่ผ่านมา อยู่กับปัจจุบัน ค่อย ๆ คิดแก้ไข การที่คนเราจะฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคไปได้ต้องมีกำลังใจ เพื่อเอาชนะอุปสรรคและไปยังเป้าหมายที่ต้องการ 3) พลังสู้ หมายถึง พร้อมสู้กับปัญหา หาที่ปรึกษา หาทางออกหลาย ๆ ทาง และสำรวจว่าวิธีการใดเป็นวิธีการที่ดี ไม่ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยใช้อารมณ์ ต้องคิดให้รอบคอบ (กองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, 2562) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างนี้สอดคล้องกับแนวคิดของกรอทเบิร์ก (Grotberg, 1998 อ้างถึงใน กองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, 2562) ที่ ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการก้าวสู่การมีความเข้มแข็งทางจิตใจ (Resilience Quotient) ว่าประกอบด้วย 1) ฉันเป็น (I am) คือ การเป็นคนที่มีการสนับสนุนจากปัจจัยภายในทำให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง 2) ฉันมี (I have) คือ เป็นการรับรู้ถึงการมีแหล่งทรัพยากรภายนอกที่ดูแล ช่วยเหลือและเอื้อประโยชน์และ 3) ฉันทำได้ (I can) คือ เป็นทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับคนอื่น เช่น การสื่อสารการควบคุมอารมณ์และการแก้ไขปัญหา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในหน่วยงานเป็นจำนวนมาก บุคลากรเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน เป็นวัยที่ต้องรับผิดชอบและเผชิญกับปัญหาด้านต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง การสำรวจข้อมูลโดยการประเมินพลังสุขภาพจิตของบุคลากรกลุ่มนี้ถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผลจากการสำรวจจะทำให้ทราบข้อมูล เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการหากลยุทธ์ในการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรให้ได้คุณภาพมากขึ้น และทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายสุดท้ายที่สำคัญคือสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ แข็งแรง คุณภาพชีวิตที่ดีและความผาสุกของบุคลากรเหล่านี้

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับความเข้มแข็งทางจิตใจของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ว่ามีระดับความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นอย่างไร ทั้งโดยรวมและระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ระยะเวลา การปฏิบัติงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการมีโรคประจำตัวที่ต่างกัน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในการป้องกันตนเองให้ผ่านพ้นอุปสรรค และสามารถประสบความสำเร็จในการทำงาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพลังสุขภาพจิตของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพลังสุขภาพจิตของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

นิยามศัพท์

1. พลังสุขภาพจิต (Resilient Quotient : RQ) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้และปรับตัวเมื่อเกิดเหตุการณ์หรืออุปสรรคในชีวิต สามารถผ่านพ้นได้อย่างเข้มแข็ง และสามารถดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีขึ้น กลับมาสู่สภาวะปกติหลังจากวิกฤตนั้นผ่านพ้นไป ในงานวิจัยนี้ใช้แบบประเมินพลังสุขภาพจิต ของกรมสุขภาพจิต ประกอบด้วย ด้านทนทานทางอารมณ์ ด้านกำลังใจ และด้านการจัดการกับปัญหา ซึ่งค่าคะแนนรวมต่ำกว่า 55 หมายถึง พลังสุขภาพจิตต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ค่าคะแนน 55-69 หมายถึง พลังสุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์ปกติ และค่าคะแนนมากกว่า 69 หมายถึง พลังสุขภาพจิตสูงกว่าเกณฑ์ปกติ
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพลังสุขภาพจิต ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และโรคประจำตัว 2)ปัจจัยการทำงาน คือ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยเป็นตัวแปรต้น
3. บุคลากร หมายถึง บุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดเรื่องพลังสุขภาพจิต (Resilience Quotient)

แนวคิดของพลังสุขภาพจิต (Resilience Quotient) ได้รับความสนใจ และเริ่มต้นศึกษาเมื่อประมาณสามสิบกว่าปีก่อน ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการยืนหยัดของบุคคลเมื่อต้องเผชิญปัญหากับภาวะ

วิกฤติ ปัจจุบันได้รับความสนใจจากนักวิชาการหลายสาขา และได้ถูกประยุกต์ใช้ในงานวิจัยและการฝึกปฏิบัติกับหลากหลายสาขาอาชีพ เช่น สาขาจิตวิทยา วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ การแพทย์ ด้านการศึกษา และด้านธุรกิจ ซึ่งพลังสุขภาพจิต เป็นความสามารถทางอารมณ์ และจิตใจของบุคคลที่สามารถยืดหยุ่น ปรับตัว ฟื้นฟูสภาพอารมณ์และจิตใจได้อย่างรวดเร็วภายหลังเหตุการณ์วิกฤติหรือสถานการณ์ที่ยากลำบาก เป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของบุคคลที่สามารถรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดฝันพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ผ่านพ้นปัญหาอุปสรรคไปได้โดยไม่จมอยู่กับความทุกข์ และดำเนินชีวิตต่อไป โดยพลังสุขภาพจิตมีองค์ประกอบ 3 ด้าน (กรมสุขภาพจิต, 2563) 1. ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (พลังอึด) เป็นการทนทานต่อแรงกดดัน โดยมีวิธีการที่จะดูแล จิตใจให้ทนอยู่ได้สามารถจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกทุกข์ของตนเองได้ในสถานการณ์ที่มีความยากลำบากหรือสถานการณ์ที่กดดันโดยไม่เสียสุขภาพจิต ประกอบด้วยการปรับอารมณ์และปรับความคิด ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ 2. ด้านกำลังใจ (พลังฮึด) คือ การมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไปภายใต้สถานการณ์ที่กดดันมีพลัง ที่จะเอาชนะปัญหาและอุปสรรค ประกอบด้วยการเติมศรัทธา การเติมมิตร และการเติมจิตใจให้กว้างประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ 3. ด้านการจัดการกับปัญหา (พลังสู้) เป็นการต่อสู้เอาชนะอุปสรรคที่เกิดจากสถานการณ์วิกฤต โดยคิดหาสาเหตุของปัญหา มีทักษะในการแสวงหาความรู้ และเข้าถึงความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ ประกอบด้วยปรับเป้าหมาย และปรับการกระทำ ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ โดยคำตอบจะมี 4 ตัวเลือก คือ ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก

แนวคิดเกี่ยวกับวัยทำงาน

วัยทำงานเป็นวัยที่มีช่วงอายุที่กว้างที่สุด เป็นระยะที่บุคคลมีการเจริญเติบโตทางร่างกายสมบูรณ์ที่สุด มีร่างกายแข็งแรง อวัยวะต่าง ๆ ทำงานอย่างเต็มที่ ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น มั่นใจในตนเอง เป็นวัยของการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง และยาวนานสนใจเพศตรงข้ามและมองหาคู่ชีวิต สิ่งที่สำคัญ ที่คนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นจำเป็นต้องหาแนวทางในชีวิตก็คือ อาชีพ การทำงาน การเลือกคู่ครอง การปรับตัวในชีวิต สมรส การมีบทบาทเป็นบิดามารดา หรือถ้าโสดก็ต้องมีการปรับตัวต่อการดำรงชีวิต วัยทำงานถือว่าเป็นวัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นกลไกขับเคลื่อน ผลผลิตของเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นที่พึ่งของคนในครอบครัว แม้ว่าวัยทำงานจะมีทุนความพร้อมทางด้านร่างกายอันเป็นปัจจัยส่วนบุคคลมากกว่ากลุ่มเด็กและผู้สูงอายุ แต่คนกลุ่มนี้มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจากปัจจัยภายนอก ที่เข้ามากระทบมากกว่าวัยอื่น ซึ่งโรเบิร์ต ฮาวิกเฮิร์ส (Robert Havighurst, 1948) ได้แบ่งช่วงอายุของบุคคลวัยทำงานหรือวัยผู้ใหญ่ออกเป็น 3 ระยะ โดยพิจารณาจากบทบาทภารกิจเชิงพัฒนาการตามที่สังคมยอมรับ ได้แก่ 1. วัยผู้ใหญ่ตอนต้น หรือวัยฉกรรจ์ (Early Adulthood) อายุ 18 ถึง 35 ปี 2. วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง หรือวัยกลางคน (Middle Adulthood) อายุ 35 ถึง 60 ปี

3. วัยผู้ใหญ่ตอนปลาย หรือวัยชรา (Later Adulthood) อายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผู้ใหญ่ในวัยตอนต้น มีอายุระหว่าง 20-40 ปี และวัยผู้ใหญ่ตอนกลางซึ่งเป็นบุคคลวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพลังสุขภาพจิต

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่ามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อพลังสุขภาพจิตของบุคคลทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาปัจจัยทั้งภายในและปัจจัยที่มาจากภายนอกตัวบุคคลหรือลักษณะสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพลังสุขภาพจิตกับบุคลากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ โรคประจำตัว ระยะเวลาการปฏิบัติงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้มีประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และระยะเวลาในการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 62 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยใช้วิธีคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้สูตรคำนวณ Yamane (1973) ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 54 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลาก (Sample Random Sampling) และสมัครใจในการตอบแบบประเมิน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินพลังสุขภาพจิต (Resilient Quotient: RQ) สำหรับผู้ใหญ่ (อายุ 25-60 ปี) ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน แบ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ และปัจจัยการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบเติมข้อความ โดยแบบประเมินพลังสุขภาพจิต ของกรมสุขภาพจิต มีจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ เกณฑ์การประเมินพิจารณาจากค่าคะแนนรวมทั้งหมด 80 คะแนน ถ้าได้ค่าคะแนนต่ำกว่า 55 หมายถึง พลังสุขภาพจิตต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ค่าคะแนน 55-69 หมายถึง พลังสุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์ปกติ และค่าคะแนนมากกว่า 69 หมายถึง พลังสุขภาพจิตสูงกว่าเกณฑ์ปกติ

4. ผู้วิจัยหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบประเมินพลังสุขภาพจิต (Resilient Quotient: RQ) สำหรับผู้ใหญ่ (อายุ 25-60 ปี) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน (Expert judgement) และเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามในแต่ละด้านเป็นรายข้อ และให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบประเมินในลักษณะรายการตรวจสอบ (Checklist) โดยผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

5. ผู้วิจัยนำแบบประเมินพลังสุขภาพจิต (Resilient Quotient: RQ) สำหรับผู้ใหญ่ (อายุ 25-60 ปี) ไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ให้ทำแบบประเมินพลังสุขภาพจิต เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ จากค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนข้อคำถาม (Corrected Item Total Correlation) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของมาตรวัด (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของแบบประเมินพลังสุขภาพจิต เท่ากับ 0.939 ถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับสูงมาก และผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.20 - 1.00 พบว่า ข้อคำถามในแบบประเมินพลังสุขภาพจิตที่ผ่านเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนก จำนวนทั้งหมด 20 ข้อ มีค่าระหว่าง 0.450 – 0.840

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากบุคลากรโดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยนำผลข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบประเมินมาดำเนินการวิเคราะห์ และสรุปผลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแตกต่างของพลังสุขภาพจิตโดยใช้ Independent-Samples T test และ One-Way ANOVA และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อพลังสุขภาพจิต โดยใช้สถิติ Chi-Square

ผลการศึกษา

ผลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบประเมินพลังสุขภาพจิต (Resilient Quotient: RQ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	22	40.7

หญิง	31	57.4
ไม่ต้องการระบุ	1	1.9
รวม	54	100
อายุ		
21-30 ปี	1	1.9
31-40 ปี	24	44.4
41-50 ปี	20	37.0
51-60 ปี	9	16.7
รวม	54	100
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	5	9.3
ปริญญาโท	28	51.9
ปริญญาเอก	21	38.9
รวม	54	100
สถานภาพ		
โสด	28	51.9
สมรส	24	44.4
แยกกันอยู่/หย่าร้าง	2	3.7
รวม	54	100
โรคประจำตัว		
แข็งแรงดี (ไม่มีโรคประจำตัว)	39	72.22
ไม่แข็งแรง (มีโรคประจำตัว)	15	27.78
รวม	54	100
ระยะเวลาการปฏิบัติงาน		
1-10 ปี	26	48.15
> 10 ปีขึ้นไป	28	51.85

รวม	54	100
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
10,000-20,000 บาท	2	3.7
20,001-30,000 บาท	3	5.6
30,001-40,000 บาท	20	37.0
40,001-50,000 บาท	17	31.5
50,001-60,000 บาท	7	13.0
60,001-70,000 บาท	4	7.4
70,001 บาทขึ้นไป	1	1.9
รวม	54	100

ผลการศึกษาพลังสุขภาพจิตในภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาพรวมและแต่ละด้านของพลังสุขภาพจิตของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (n = 54)

พลังสุขภาพจิตของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		**ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ**	**เกณฑ์ปกติ**	**สูงกว่าเกณฑ์ปกติ**	**ค่าเฉลี่ย**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน**
ด้านทนทานทางอารมณ์	จำนวน	3	37	14	32.02	3.54
	ร้อยละ	5.55	68.52	25.93		
ด้านการจัดการกับปัญหา	จำนวน	2	43	9	16.04	2.26
	ร้อยละ	3.70	79.63	16.67		
ภาพรวม	จำนวน	4	33	17	65.43	6.98
	ร้อยละ	7.40	61.00	31.60		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยเกี่ยวข้องกับพลังสุขภาพจิตของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพลังสุขภาพจิต ของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีกับพลังสุขภาพจิตภาพรวม

ตัวแปร	n	Mean	SD	t/F	p-value	χ^2	p-value
ปัจจัยส่วนบุคคล							
เพศ							
ชาย	22	66.82	8.39	F=.949	.394	52.502	0.304
หญิง	31	64.61	5.79				
ไม่ต้องการระบุ	1	60.00	0.00				
อายุ							
21-30 ปี	1	61.00	0.00	F=.496	.687	59.275	0.859
31-40 ปี	24	64.42	6.95				
41-50 ปี	20	66.60	7.16				
51-60 ปี	9	66.00	7.23				
ระดับการศึกษา							
ปริญญาตรี	5	62.00	8.22	F=1.11	.337	53.196	0.281
ปริญญาโท	28	64.96	5.91				
ปริญญาเอก	21	66.86	7.93				
สถานภาพ							
โสด	28	62.61	5.65	F=5.69	.006*	63.509	0.066
สมรส	24	68.29	7.11				
แยกกันอยู่ /หย่าร้าง	2	70.50	9.19				
โรคประจำตัว							
แข็งแรงดี (ไม่มีโรคประจำตัว)	39	65.21	7.58	t=3.72	.075	25.754	0.366
ไม่แข็งแรง	15	66.00	5.26				

(มีโรคประจำตัว)							
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน							
10,000-20,000 บาท	2	68.50	6.37	F=.891	.509	1.282	0.823
20,001-30,000 บาท	3	67.00	7.21				
30,001-40,000 บาท	20	64.35	6.95				
40,001-50,000 บาท	17	65.18	7.08				
50,001-60,000 บาท	7	63.29	6.47				
60,001-70,000 บาท	4	71.75	8.14				
70,001 บาทขึ้นไป	1	70.00	0.00				

*p<0.05

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 61.00 มีพลังสุขภาพจิตอยู่ในระดับเกณฑ์ปกติ โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 65.43 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกัญญาภัค นาคเลขา (2564) เรื่องความยืดหยุ่นทางอารมณ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของอาสาสมัครสภากาชาดไทยโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมพลังสุขภาพจิตของอาสาสมัครสภากาชาดไทยโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เท่ากับ 66.87 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับศิริพร บูรณกุลกิจการ (2561) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยปกป้องกับพลังสุขภาพจิตในผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท โดยพบว่ามีพลังสุขภาพจิตโดยรวมอยู่ในระดับปกติ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 62.53 บุคคลที่มีพลังสุขภาพจิตดีจะมีอารมณ์ที่มั่นคงสามารถจัดการกับอารมณ์ จะสามารถเผชิญแรงกดดันได้ มีความหวังและกำลังใจ มีความมั่นคงทางใจและพร้อมที่จะเอาชนะปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ไม่หนีปัญหา ไม่ยอมแพ้หรือท้อถอย หาวิธีในการแก้ปัญหาและมองสิ่งที่มากดดันเป็นเชิงบวก มีมุมมองต่อปัญหาว่าเป็นเรื่องท้าทาย ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้จะสามารถผ่านพ้นไปได้อย่างมีความสุขและสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ผ่านมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาที่ได้ในงานวิจัยครั้งนี้ ยังพบว่ามีบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40 ที่มีพลังสุขภาพจิตต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ซึ่งในกลุ่มนี้เมื่อเจออุปสรรคหรือเกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านการปรับตัวตามมา เมื่อเกิดปัญหากลุ่มที่มีพลังสุขภาพจิตต่ำกว่าเกณฑ์ปกติทักษะทางสังคมไม่ค่อยดี จึงอาจไม่กล้าที่จะปรึกษาหรือขอคำแนะนำกับผู้อื่นทำให้ไม่สามารถพัฒนา

ศักยภาพของตนเองหรือปรับตัวกับบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างสมบูรณ์ และอาจนำไปสู่ความเบื่อหน่ายในงานและเกิดภาวะซึมเศร้าได้

จากผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพลังสุขภาพจิตของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา โรคประจำตัว ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ส่วนด้านสถานภาพ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยการทำงาน ด้านระยะเวลาการปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฉัตรฤดี ภาระญาติ (2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทำนายพลังสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพลังสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับพรรณวดี สมกิตติกานนท์ และถิรวรินทร์ บุญญาพิพรรธน์ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า เพศชายและเพศหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่มีความแตกต่างกัน และสอดคล้องกับประภาศรี ปัญญาวชิรชัย และภวมัย กาญจนจิรางกูร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความเข้มแข็งทางใจของประชาชนไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ประชากรวัยทำงานที่มีเพศต่างกันมีความเข้มแข็งทางใจไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านสถานภาพสมรส พบว่า บุคคลทั่วไปที่มีสถานภาพหย่าร้างมีระดับความเข้มแข็งทางใจสูงกว่าสถานภาพอื่น ๆ

ส่วนการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการทำงานกับพลังสุขภาพจิตโดยรวม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับพลังสุขภาพจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนุชนาฏ ธรรมขัน (2556) เรื่องพลังสุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมกระดาษจังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพลังสุขภาพจิตโดยรวม และสอดคล้องกับการศึกษาของฐิตินันท์ อ้วนล่ำ และศุภรัตน์ แป้นโพธิ์กลาง (2564) เรื่อง พลังสุขภาพจิตและความเครียดของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และลักษณะครอบครัวที่ต่างกัน มีพลังสุขภาพจิตและความเครียดไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของกัญญาภัค นาคเลขา (2564) ศึกษาเรื่องความยืดหยุ่นทางอารมณ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของอาสาสมัครสภากาชาดไทยโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่ใช้สถิติ chi-square test พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับระดับความยืดหยุ่นทางอารมณ์โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ ได้แก่ ประวัติโรคประจำตัว และ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในตำแหน่งอาสากาชาด ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพสมรส ภาระในการเลี้ยงดูครอบครัว ภาระในการเลี้ยงดูบุตร อาชีพ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในตำแหน่งอาสากาชาด การช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัคร ประเภทของ

งานอาสาสมัคร การสนับสนุนทางสังคม (PRQ) ภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล (HADS) ภาวะหมดไฟ (Burn out) ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นทางอารมณ์โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการวิจัยควรใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างพลังสุขภาพจิต เพื่อให้บุคลากรมีพลังสุขภาพจิตอยู่ในเกณฑ์ปกติทุกท่าน เพื่อให้สามารถปรับตัวได้และลดความเสี่ยงของปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ และมีการติดตามระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามพลังสุขภาพจิตของบุคลากร โดยทำการศึกษาทุก ๆ ปี เพื่อดูแนวโน้มพลังสุขภาพจิตและเพื่อการวางแผนส่งเสริมต่อไป

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยพลังสุขภาพจิตในเชิงทดลอง เพราะอาจมีปัจจัยอื่นที่ผู้วิจัยมิได้กล่าวถึง

3. ควรมีการศึกษาพลังสุขภาพจิตในบุคลากรคณะอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. (2563). *เปลี่ยนร้ายกลายเป็นดี RQ พลังสุขภาพจิต.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). บียอนด์พับลิสชิ่ง จำกัด.

กัญญาภัค นาคเลขา. (2564). *ความยืดหยุ่นทางอารมณ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของอาสาสมัครสภากาชาดไทย โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2562). *บทความด้านสุขภาพจิต ปัจจัยที่เป็นตัวการให้นอนไม่หลับ.* https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=29860.

ฉัตรฤดี ภาระญาติ. (2558). *ปัจจัยทำนายพลังสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ.* [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Nubuu/article/view/74194

ฐิตินันท์ อ้วนล่ำ และศุภรัตน์ แป้นโพธิ์กลาง. (2564). พลังสุขภาพจิตและความเครียดของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล, 37*(1), 240-251.

https://he01.tci-thaijo.org/index.php/bcnbangkok/article/view/249299/169275

นุชนาฏ ธรรมขัน. (2556). *พลังสุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมกระดาษจังหวัดนครปฐม.* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประภาศรี ปัญญาวชิรชัย และภวมัย กาญจนจิรางกูร. (2565). การศึกษาความเข้มแข็งทางใจ (Resilience Quotient) ของประชาชนไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ, 15*(1), 318-333. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/RDHSJ/article/download/256836/175507/955232

พรรณวดี สมกิตติกานนท์ และถิรวรินทร์ บุญญาพิพรรธน์. (2564). การศึกษาความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ, 7*(1), 28-36. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/slc/article/download/249069/169576/924923

ศิริพร บูรณกุลกิจการ, จิณห์จุฑา ชัยเสนา ดาลลาส, ภรภัทร เฮงอุดมทรัพย์ เป. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยปกป้องกับพลังสุขภาพจิต ในผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท* (รายงานการวิจัย). Nursing Journal of the Ministry of Public Health.

Havighurst, R. J. (1948). *Developmental tasks and education*. University of Chicago Press.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). Harper and Row Publications.

การพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App

Development of an Application for Problem Reporting and Maintenance Services to Enhance Management Efficiency at Nakhon Si Thammarat Vocational College using Glide App

วรลักษณ์ เจียมพิจิตรกุล

Woralak Jiempijitkul

วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

Nakhon Si Thammarat Vocational College

Woralak.jie@nvc.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม ด้วย Glide App 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของเว็บแอปพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม ด้วย Glide App 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานเว็บแอปพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม ด้วย Glide App กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู อาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 123 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) เว็บแอปพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม ด้วย Glide App ประกอบไปด้วย เมนูกลิ่นไม่พึงประสงค์, เครื่องปรับอากาศ พัดลม, ห้องน้ำ, การจราจรหน้าสถานศึกษา, เครื่องใช้สำนักงาน, ขยะ, ปัญหาอื่น ๆ 2) ประสิทธิภาพของเว็บแอปพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม ด้วย Glide App ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านภาพ ภาษา เสียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความพึงพอใจของผู้ใช้งานเว็บแอปพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : เว็บแอปพลิเคชัน, รายงานปัญหา, Glide App

Abstract

The research aimed 1) To develop a web application for reporting and repair

services using the Glide App. 2) To study the efficiency of the web application for problem reporting and repair services using Glide App, and 3) To study user satisfaction with the web application for problem reporting and repair services using Glide App. The sample group consisted of 123 participants, including administrators and teachers from vocational education institutions in Nakhon Si Thammarat Province, selected through simple random sampling. Data were analyzed using the mean and standard deviation.

The research was found that 1) The web application for problem reporting and repair services, developed using Glide App, included menus for odor issues, air conditioners and fans, restrooms, traffic around the educational institution, office equipment, waste management, and other problems. 2) The overall efficiency of the web application for problem reporting and repair services using Glide App was rated as high. Among the evaluated aspects, visuals, language, and audio received the highest average scores, all rated at the highest level. 3) User satisfaction with the web application for problem reporting and repair services, aimed at enhancing management efficiency at Nakhon Si Thammarat Vocational College, was also rated as high. Among the evaluated aspects, content received the highest average score, rated at the highest level.

Keywords: Web Application, Report Issues, Glide App

ที่มาและความสำคัญ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิตประจำวัน องค์กรต่าง ๆ ทั่วโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในองค์กรไม่เพียงแต่ช่วยลดความซับซ้อนของกระบวนการดำเนินงาน แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล (Data-driven Decision Making) ที่มีความแม่นยำและทันต่อเหตุการณ์นอกจากนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศยังมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการประสานงาน ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ช่วยให้เกิดการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านเครื่องมือสื่อสารดิจิทัล เช่น ระบบประชุม

ออนไลน์ การแชร์ไฟล์แบบเรียลไทม์ และระบบจัดการโครงการ (Project Management Systems) ที่ช่วยลดเวลาและทรัพยากรในการดำเนินงาน เทคโนโลยีสารสนเทศยังช่วยเพิ่มศักยภาพในการวางแผนและดำเนินกลยุทธ์ขององค์กรในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทที่โลกธุรกิจกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน (พัชราภรณ์ สงวนสุข, 2562) การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวได้อย่างยั่งยืนและแข่งขันในตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ในฐานะองค์กรการศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในหลากหลายระบบงาน แม้จะมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในระบบงานหลากหลายด้าน เช่น ระบบจัดการเอกสาร การลงทะเบียนเรียน หรือระบบบริหารงานบุคคล แต่ยังไม่มีระบบที่สามารถรวบรวมข้อมูลปัญหา รายงานสถานะ และติดตามการแก้ไขปัญหาได้อย่างครบวงจร เช่น ปัญหาด้านการซ่อมบำรุง การซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ชำรุด การปรับปรุงสภาพแวดล้อม หรือการจัดการปัญหาเชิงโครงสร้าง การพัฒนาระบบรายงานและติดตามปัญหาที่ใช้งานง่ายและเข้าถึงได้สำหรับทุกภาคส่วนในองค์กร จะช่วยเสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการปัญหาให้ดียิ่งขึ้น ระบบดังกล่าวควรรองรับการรายงานปัญหาผ่านหลายช่องทาง เช่น แอปพลิเคชันมือถือ เว็บพอร์ทัล หรือแม้กระทั่งการสแกน QR Code เพื่อรายงานปัญหาในสถานที่จริง (เกรียงไกร ทองมี, 2560) ทั้งนี้ การเชื่อมโยงระบบดังกล่าวกับระบบจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และแจ้งเตือนไปยังผู้รับผิดชอบโดยตรง จะช่วยลดความล่าช้าในการแก้ไขปัญหา

นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ยังช่วยสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ใช้งาน และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของนักเรียนและบุคลากรในวิทยาลัยได้ในระยะยาว ซึ่งไม่เพียงส่งผลดีต่อการดำเนินงานภายในองค์กร แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและสังคมรอบข้างอีกด้วย (พรพิมล สกุลคู, 2562)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App ซึ่งออกแบบให้รองรับการรายงานปัญหาจากทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู บุคลากร และแอปพลิเคชันนี้จะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App

2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของเว็บแอปพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App

3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานเว็บแอปพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App

นิยามศัพท์

Glide App หมายถึง แพลตฟอร์มที่ช่วยให้ผู้ใช้สร้างแอปพลิเคชันบนมือถือได้ง่ายและรวดเร็ว โดยไม่ต้องมีความรู้ด้านการเขียนโปรแกรม ระบบนี้ใช้ข้อมูลจากสเปรดชีตหรือฐานข้อมูลในการออกแบบและปรับแต่งแอปให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ Glide App เน้นความสะดวกและประสิทธิภาพในการพัฒนาแอปพลิเคชันในยุคดิจิทัล

เว็บแอพพลิเคชัน (Web Application) หมายถึง โปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้สามารถทำงานเฉพาะด้านบนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ โดยเน้นการใช้งานที่สะดวกและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานหรือการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ

รายงานปัญหา หมายถึง การสื่อสารหรือบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นระบบและชัดเจน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถรับทราบและเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง การรายงานปัญหามีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งเตือน หาสาเหตุ และนำไปสู่การแก้ไขหรือปรับปรุงในลำดับต่อไป โดยเน้นการให้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และตรวจสอบได้

บริการซ่อมแซม หมายถึง การแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งของหรืออุปกรณ์ที่เสียหายให้กลับมาใช้งานได้ตามปกติ บริการนี้มุ่งเน้นการฟื้นฟูสภาพการใช้งานให้มีประสิทธิภาพและปลอดภัย กระบวนการซ่อมแซมต้องดำเนินการโดยผู้มีความชำนาญเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับเว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) หมายถึง โปรแกรมซอฟต์แวร์ที่ทำงานผ่านเว็บเบราว์เซอร์ ซึ่งพัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงบริการหรือข้อมูลได้โดยไม่จำเป็นต้องติดตั้งโปรแกรมลงในอุปกรณ์ส่วนตัว การทำงานของเว็บแอปพลิเคชันมักเกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลและการสื่อสารระหว่างผู้ใช้งานกับเซิร์ฟเวอร์ผ่านอินเทอร์เน็ต เว็บแอปพลิเคชันช่วยเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงและปรับตัวให้เหมาะสมกับการใช้งานบนอุปกรณ์หลากหลายประเภท (ดร.ดาริกา มณีฉาย, 2563) เว็บแอปพลิเคชันสำหรับการจัดการเอกสารดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยี NFT เพื่อสร้างความปลอดภัยและความโปร่งใสในการจัดเก็บและตรวจสอบข้อมูล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเว็บแอปพลิเคชันไม่ได้จำกัดเพียงแค่การใช้งานทั่วไป แต่ยังสามารถนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือในงานด้านเอกสารและระบบการจัดการ (จณิสตา ศรีหิรัญ, 2566)

2) แนวคิดเกี่ยวกับ Glide App เป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยให้ผู้ใช้สร้างแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ได้โดยไม่ต้องเขียนโปรแกรม โดยใช้ข้อมูลจาก Google Sheets เป็นฐานข้อมูลหลัก ทำให้การพัฒนาแอปเป็นไปอย่างรวดเร็วและง่ายดาย Glide App เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาแอพพลิเคชั่น เพื่อการศึกษาโดยช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียน รวมถึงสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในปัจจุบัน (ธนวัฒน์ สุขจิต, 2566)

3) แนวคิดเกี่ยวกับระบบแบบ Agile เป็นแนวคิดและกระบวนการที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองต่อข้อจำกัดของระบบการพัฒนาซอฟต์แวร์แบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการแบบ Waterfall ที่มีความเข้มงวดในโครงสร้างและมักประสบปัญหาเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้ใช้งาน แนวคิด Agile จึงถูกออกแบบมาให้มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (Highsmith, J., 2009)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช จำนวน 180 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช โดยการสุ่มแบบง่าย โดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 123 คน

ขั้นตอนหรือกระบวนการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีกระบวนการดำเนินการ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นวิเคราะห์ (Analysis) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเริ่มขั้นวิเคราะห์ด้วยการรวบรวมความต้องการจากกลุ่มผู้ใช้งานหลัก ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ซ่อมแซม โดยการสัมภาษณ์และการสำรวจข้อมูลเพื่อระบุปัญหาและข้อจำกัดของกระบวนการปัจจุบัน เช่น การรายงานปัญหาที่ล่าช้า การติดตามสถานะงานซ่อมแซม และการจัดการทรัพยากรที่ไม่เป็นระบบ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของแอปพลิเคชันและคุณลักษณะที่จำเป็น เช่น การบันทึกปัญหา การแจ้งเตือนสถานะงาน และการจัดการข้อมูลเชิงสถิติ

2. ขั้นการออกแบบการทำงานของโปรแกรม (Design) ขั้นตอนนี้จะเป็นการออกแบบโครงสร้างการทำงานของเว็บแอปพลิเคชัน โดยเริ่มจากการออกแบบฐานข้อมูลใน Google Sheets หรือ Airtable ซึ่งจะใช้เก็บข้อมูลสำคัญ เช่น รายละเอียดปัญหา หมวดหมู่ผู้แจ้ง วันที่แจ้ง และสถานะปัญหา จากนั้นออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้งาน (UI/UX) ให้ใช้งานง่ายและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น หน้าฟอร์มสำหรับแจ้งปัญหา รายการแสดงปัญหาที่แจ้งเข้ามา และหน้าสำหรับเจ้าหน้าที่ซ่อมแซมเพื่อติดตามและอัปเดตสถานะงาน นอกจากนี้ยังมีการวางโครงสร้างการนำทางในแอพพลิเคชั่น ให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

3. ขั้นการพัฒนา (Development) ขั้นตอนการพัฒนาด้วย Glide App โดยเชื่อมต่อฐานข้อมูลที่ออกแบบไว้เข้ากับตัวเว็บแอปพลิเคชัน เพิ่มฟังก์ชันการทำงาน เช่น การแจ้งปัญหา การแก้ไขและอัปเดตสถานะปัญหา และการแสดงข้อมูลปัญหาที่แจ้งเข้ามาในรูปแบบรายการ นอกจากนี้ยังเพิ่มคุณสมบัติพิเศษ เช่น การแจ้งเตือนผ่านอีเมลเมื่อมีปัญหาใหม่ การค้นหาและการกรองข้อมูล รวมถึงการกำหนดสิทธิ์ผู้ใช้งาน เช่น ครูสามารถแจ้งปัญหาได้ แต่ไม่สามารถแก้ไขข้อมูลในระบบได้ การพัฒนานี้จะทำให้ระบบสามารถใช้งานได้จริงและตรงตามวัตถุประสงค์

4. ขั้นการทดลอง (Implementation) ในขั้นตอนนี้จะทำการทดลองใช้งานเว็บแอปพลิเคชันในกลุ่มตัวอย่าง เช่น ครูที่ใช้แจ้งปัญหา เจ้าหน้าที่ซ่อมแซมที่ติดตามและอัปเดตสถานะงาน และผู้บริหารที่ตรวจสอบการทำงานของระบบ การทดลองนี้จะช่วยตรวจสอบว่าฟังก์ชันต่าง ๆ ทำงานได้ตามที่ออกแบบไว้หรือไม่ เช่น การบันทึกข้อมูลในฐานข้อมูล การแจ้งเตือนสถานะงาน และการแสดงข้อมูลใน

หน้าแอพพลิเคชั่นอย่างถูกต้อง รวมถึงการทดสอบความเร็วและความเสถียรของระบบ ข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งานจะถูกเก็บรวบรวมเพื่อนำมาปรับปรุงระบบให้ดียิ่งขึ้น

5. ขั้นประเมินผล (Evaluation) การประเมินผลการใช้งานเว็บแอพพลิเคชัน โดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ เช่น ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ความสะดวกในการใช้งาน การลดเวลาและทรัพยากรในกระบวนการเดิม และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการปัญหาและบริการซ่อมแซม ข้อมูลจากการประเมินนี้จะนำมาใช้ปรับปรุงระบบ เช่น การเพิ่มฟีเจอร์ใหม่ ๆ หรือปรับปรุงการออกแบบให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานมากขึ้น การประเมินนี้ยังช่วยตรวจสอบว่าแอพพลิเคชั่นสามารถตอบโจทย์การใช้งานในวิทยาลัยได้จริงและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการได้อย่างยั่งยืน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App

2. แบบประเมินประสิทธิภาพของเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App

3. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของแอปพลิเคชั่นเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App เป็นรายด้านและรายข้อ ซึ่งใช้เกณฑ์การตัดสินวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

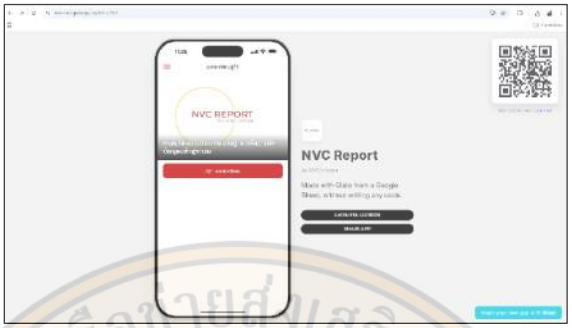
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App เป็นรายด้านและรายข้อ ใช้เกณฑ์การตัดสินวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ข้อ ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App

1) เข้าสู่ https://nvc-r-nk.glideapp.io จะเข้าสู่หน้าลงทะเบียนเว็บแอพพลิเคชัน

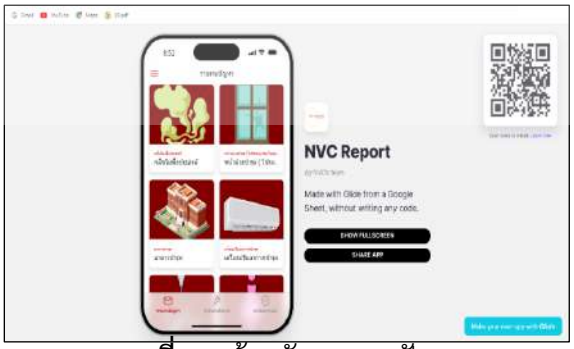
ภาพที่ 1 หน้าลงทะเบียนเข้าใช้งานแอพพลิเคชั่นเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม

2) เข้าสู่หน้า Log in เมื่อสมัครสมาชิกเรียบร้อยแล้ว

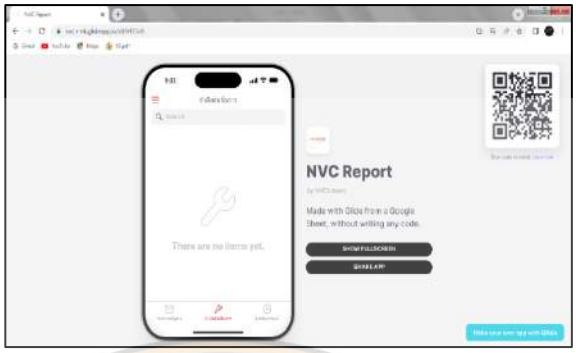
ภาพที่ 2 เข้าสู่หน้าเข้าสู่ระบบ Log in

3) เข้าสู่หน้าหลักรายงานปัญหาซึ่งมีเมนู กลิ่นไม่พึงประสงค์, เครื่องปรับอากาศ/พัดลม, ห้องน้ำ, การจราจรหน้าสถานศึกษา, เครื่องใช้สำนักงาน/ครุภัณฑ์, ขยะ, ปัญหาอื่น ๆ

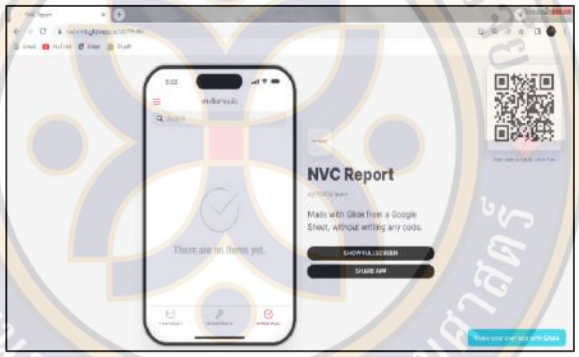
ภาพที่ 3 หน้าหลักรายงานปัญหา

4) หน้าแสดงสถานะดำเนินการของการรายงานปัญหาหรือการแจ้งปัญหา

ภาพที่ 4 หน้าแสดงสถานะดำเนินการของการรายงานปัญหา

5) หน้าแสดงสถานะดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วของการรายงานปัญหาหรือการแจ้งปัญหา

ภาพที่ 5 หน้าแสดงสถานะดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วของการรายงานปัญหา

2. ผลการวิเคราะห์แบบประเมินประสิทธิภาพของเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App ของผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคและเนื้อหา

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพของเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซมสำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่			$\overline{x}$	S.D.	แปลผล
	1	2	3			
1. ด้านเนื้อหา						
1.1 ปริมาณของเนื้อหาในแต่ละหน้า	4	4	5	4.33	0.58	มาก
1.2 ความถูกต้องของเนื้อหา	5	4	5	4.67	0.58	มากที่สุด
1.3 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอ	4	4	4	4.00	0.00	มาก
1.4 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	4	4	3	3.67	0.58	ปานกลาง
1.5 ความเหมาะสมของเนื้อหากับผู้ใช้	5	5	4	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม				**4.26**	**0.46**	**มาก**
2. ด้านภาพ ภาษา เสียง						
2.1 ความต้องตามเนื้อหาของภาพที่นำเสนอ	5	5	4	4.67	0.58	มากที่สุด
2.2 ความสอดคล้องระหว่างปริมาณของภาพกับเนื้อหา	5	5	4	4.67	0.58	มากที่สุด
2.3 ขนาดของภาพที่ใช้ประกอบเนื้อหา	5	4	4	4.33	0.58	มาก
2.4 ความถูกต้องของภาษาที่ใช้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
2.5 เสียงบรรยายที่ใช้ประกอบเนื้อหา	4	4	4	4.00	0.00	มาก
รวม				**4.53**	**0.34**	**มากที่สุด**
3. ด้านการนำเสนอ						
3.1 การควบคุมการนำเสนอ	5	4	4	4.33	0.58	มาก
3.2 การออกแบบหน้าจอโดยรวม	4	5	5	4.67	0.58	มากที่สุด
3.3 วิธีการโต้ตอบระหว่างแอปพลิเคชั่นกับผู้ใช้	3	4	3	3.33	0.58	ปานกลาง
3.4 ความน่าสนใจชวนให้ติดตามเนื้อหา	5	5	4	4.67	0.58	มากที่สุด
3.5 การจัดการแอปพลิเคชั่น	4	3	4	3.67	0.58	ปานกลาง
รวม				**4.13**	**0.58**	**มาก**
รวมทั้ง 3 ด้าน				**4.31**	**0.46**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ผลประเมินประสิทธิภาพโดยรวมของการพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App จากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคและเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ผลการประเมินประสิทธิภาพโดยภาพรวมของการพัฒนาเว็บแอพพลิเคชัน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.31, S.D. = 0.46) โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านภาพ ภาษา เสียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.53, S.D. = 0.34) รองลงมาด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 0.46) และด้านการนำเสนอมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.13, S.D. = 0.58)

ด้านเนื้อหา ผลการประเมินประสิทธิภาพโดยภาพรวมของการพัฒนาเว็บแอพพลิเคชัน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 0.46) โดยพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของเนื้อหากับผู้ใช้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.58) รองลงมา ปริมาณของเนื้อหาแต่ละหน้า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.33, S.D. = 0.58) และความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหามีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.67, S.D. = 0.58)

ด้านภาพ ภาษา เสียง ผลการประเมินประสิทธิภาพโดยภาพรวมของการพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.53, S.D. = 0.34) โดยพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความถูกต้องของภาษาที่ใช้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด($\overline{X}$ = 5.00 , S.D. = 0.00) รองลงมา ความต้องตามเนื้อหาของภาพที่นำเสนอและความสอดคล้องระหว่างปริมาณของภาพกับเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.58) และเสียงบรรยายที่ใช้ประกอบเนื้อหามีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 4.00, S.D. = 0.00)

ด้านการนำเสนอ ผลการประเมินประสิทธิภาพโดยภาพรวมของการพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.13, S.D. = 0.46) โดยพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การออกแบบหน้าจอโดยรวมและน่าสนใจชวนให้ติดตามเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.58) รองลงมา การควบคุมการนำเสนอและวิธีการโต้ตอบระหว่างแอปพลิเคชั่นกับผู้ใช้ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.33, S.D. = 0.58) และวิธีการโต้ตอบระหว่างแอปพลิเคชั่นกับผู้ใช้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.33, S.D. = 0.58)

ตารางที่ 2 ผลความพึงพอใจที่มีต่อเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App

รายการ	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านเนื้อหาและการออกแบบ			
1.1 ความถูกต้องของเนื้อหา	4.59	0.85	มากที่สุด
1.2 ความสมบูรณ์ของเนื้อหา	4.47	0.66	มาก
1.3 ความสอดคล้องของเนื้อหา	4.33	0.57	มาก
1.4 ปริมาณความเหมาะสมของเนื้อหา	4.57	0.55	มากที่สุด
1.5 ความเหมาะสมเนื้อหากับระดับผู้ใช้	4.62	0.63	มากที่สุด
รวม	**4.51**	**0.65**	**มากที่สุด**
2. ด้านการนำเสนอ			
2.1 ความเหมาะสมของการนำเสนอ	4.50	0.68	มากที่สุด
2.2 ความชัดเจนในการนำเสนอเนื้อหา	4.49	0.65	มาก
2.3 ความน่าสนใจในการนำเสนอ	4.51	0.65	มากที่สุด
2.4 สี ขนาดของตัวอักษรใช้ในการนำเสนอ	4.55	0.60	มากที่สุด
2.5 เสียงบรรยายที่ใช้ประกอบเนื้อหา	4.33	0.59	มาก
รวม	**4.47**	**0.36**	**มากที่สุด**
3. ด้านการจัดการเว็บแอพพลิเคชัน			
3.1 ความง่ายต่อการใช้งานระบบ	4.66	0.65	มากที่สุด
3.2 ความเสถียรภาพ สามารถเข้าใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง	4.44	0.59	มาก
3.3 ความรวดเร็วในการแสดงผล ภาพ ตัวอักษร และข้อมูล	4.55	0.58	มากที่สุด
3.4 เทคนิคการนำเสนอข้อมูล	4.32	0.55	มาก
3.5 ลำดับการแสดงข้อมูล	4.49	0.58	มาก
รวม	**4.49**	**0.59**	**มาก**
รวมทั้ง 3 ด้าน	**4.49**	**0.62**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่าความพึงพอใจที่มีต่อเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide

App โดยภาพรวมของเว็บแอพพลิเคชัน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.49, S.D. = 0.62) โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาและการออกแบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.65) รองลงมาด้านการจัดการเว็บแอพพลิเคชัน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.49, S.D. = 0.59) และด้านการนำเสนอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.47, S.D. = 0.36)

ด้านเนื้อหาและการออกแบบ ความพึงพอใจที่มีต่อเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.65) โดยพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สี ขนาดของตัวอักษรใช้ในการนำเสนอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด($\overline{X}$ = 4.55, S.D. = 0.60) รองลงมา ความน่าสนใจในการนำเสนออยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.65) ความสอดคล้องของเนื้อหามีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.33, S.D. = 0.57)

ด้านการนำเสนอ ความพึงพอใจที่มีต่อเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.49, S.D. = 0.59) โดยพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สี ขนาดของตัวอักษรใช้ในการนำเสนอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด($\overline{X}$ = 4.55 , S.D. = 0.60) รองลงมา ความน่าสนใจในการนำเสนอ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.65) และเสียงบรรยายที่ใช้ประกอบเนื้อหามีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 4.33, S.D. = 0.59)

ด้านการจัดการเว็บแอพพลิเคชัน ความพึงพอใจที่มีต่อเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.49, S.D. = 0.59) โดยพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความง่ายต่อการใช้งานระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.66, S.D. = 0.65) รองลงมา ความรวดเร็วในการแสดงผล ภาพ ตัวอักษร และข้อมูล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.55, S.D. = 0.58) และเทคนิคการนำเสนอข้อมูลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.32, S.D. = 0.55)

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. เว็บแอพพลิเคชันเว็บเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App ประกอบไปด้วย เมนูกลิ่นไม่พึงประสงค์, เครื่องปรับอากาศ/พัดลม, ห้องน้ำ, การจราจรหน้าสถานศึกษา, เครื่องใช้สำนักงาน/ครุภัณฑ์, ขยะ, ปัญหาอื่น ๆ สอดคล้องกับวิศรุต แสงคำ (2563) เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ

ปัญหาภายในองค์กรและลดระยะเวลาในการแก้ไขปัญหา โดยระบบนี้ออกแบบมาให้ใช้งานง่าย รองรับหลายแพลตฟอร์ม และสามารถแจ้งปัญหาได้หลากหลายหมวดหมู่

2. การประเมินประสิทธิภาพของเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App ด้านภาพ ภาษา เสียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงถึงความสามารถของแอพพลิเคชั่นในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านความสะดวกในการใช้งาน ความชัดเจนในการสื่อสาร และความมั่นใจของระบบ ซึ่งส่งผลให้แอพพลิเคชั่นมีประสิทธิภาพในการเพิ่มความสะดวกและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการปัญหาภายในวิทยาลัยสอดคล้องกับพัชราภรณ์ สงวนสุข (2562) กล่าวว่า ระบบถูกออกแบบให้รองรับการใช้งานผ่านหลากหลายแพลตฟอร์ม เช่น เว็บไซต์และแอพพลิเคชั่นมือถือ เพื่อให้ครอบคลุมการใช้งานในทุกระดับขององค์กร

3 ความพึงพอใจที่มีต่อการรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App ด้านเนื้อหาและการออกแบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่องของสี ขนาดของตัวอักษรใช้ในการนำเสนอ ซึ่งในการออกแบบที่เน้นความชัดเจนของสี ขนาดตัวอักษร และการนำเสนอข้อมูลที่ตอบโจทย์การใช้งานจริง เน้นการสื่อสารข้อมูลให้เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายอย่างครูและบุคลากรในวิทยาลัยฯ สอดคล้องกับ Garrett,J.J. (2010)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

การพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันเพื่อรายงานปัญหาและบริการซ่อมแซม สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ด้วย Glide App จัดอบรมหรือคู่มือการใช้งานสำหรับครู นักเรียน และบุคลากร เพื่อให้ใช้งานระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มช่องทาง Feedback System เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและปรับปรุงระบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาระบบรายงานปัญหาด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยใช้เทคนิค TensorFlow Object Detection API เพื่อการจัดการปัญหาในวิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช

2. การพัฒนาระบบการรายงานปัญหาแบบเรียลไทม์ผ่านแอพพลิเคชั่นบนแพลตฟอร์ม Multi-Device

บรรณานุกรม

เกรียงไกร ทองมี. (2560). *การพัฒนาระบบรายงานปัญหาผ่าน QR Code เพื่อใช้ในองค์กรภาครัฐ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จณิสตา ศรีหิรัญ. (2566). *การออกแบบและพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการในองค์กรการศึกษา. วารสารการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ*, *15*(2), 78-90. https://tdc.thailis.or.th

ดร.ดาริกา มณีฉาย. (2563). *การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*, *12*(3), 45-60. https://tdc.thailis.or.th

ธนวัฒน์ สุขจิต. (2566). *การพัฒนาเว็บแอพพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา. วารสารเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*, *18*(1), 45-58. https://tdc.thailis.or.th

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. วารสารวิจัยทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์*, *7*(2), 15-32. https://tdc.thailis.or.th

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

พัชราภรณ์ สงวนสุข. (2562). *บทบาทของเทคโนโลยีในระบบจัดการโครงการสำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรไทย. วารสารการบริหารและพัฒนาองค์กร*, *10*(3), 89-102. https://tdc.thailis.or.th

พรพิมล สกุลคู. (2562). *การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการที่โปร่งใสในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

วิศรุต แสงคำ. (2563). *การพัฒนาระบบแจ้งปัญหาและติดตามสถานะการแก้ไขปัญหาผ่านแอพพลิเคชั่นมือถือในโรงเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Garrett, J. J. (2010). *The elements of user experience: User-centered design for the web and beyond* (2nd ed.). New Riders.

Highsmith, J. (2009). *Agile project management : Creating innovative products*. Addison-Wesley.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

Factors effecting of citizens' trust in open government data of Songkhla provincial administrative organization

ธนภัทร ยีขะเด[1] สุมณฑา เช้าแป้น[2] และอังคณา กสิคุณ[3]

Thanapat Yeekhaday[1] Sumontha Chaopan[2] and Angkana Kasikun[3]

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University

Thanapat.ye@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของประชาชนต่อการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลา และ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลา โดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ จากการเก็บข้อมูลผู้ใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาจำนวน 400 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 26-35 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี มีการเข้าถึงข้อมูลเปิดผ่านช่องทาง Facebook และเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา วัตถุประสงค์หลักในการใช้งานเพื่อติดตามการทำงานและข่าวสารประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา และผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐ พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ และปัจจัยด้านคุณภาพของการให้บริการ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

คำสำคัญ: ข้อมูลเปิดภาครัฐ, ความเชื่อมั่น, ปัจจัยที่มีอิทธิพล, องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

Abstract

This research aims 1) to study citizens behavior towards using open government data of Songkhla Provincial Administrative Organization and 2) to analyze the factors influencing

citizens' trust in the open government data of Songkhla Provincial Administrative Organization. The quantitative research was collected from 400 samples of open government data of Songkhla Provincial Administrative Organization. The data were analyzed by means of frequency, mean and multiple regression analyzes. The results found that most users were female, aged between 26-35 years old, with bachelor's degree education. The most used channels for accessing data were Facebook and website of Songkhla Provincial Administrative Organization. The main purposes of usage were to monitor operations and public relations information of Songkhla Provincial Administrative Organization. The study found that factors influencing citizens' trust in the open government data include data quality, system quality, and service quality, all of which have a positive impact on the trust in the open government data of the Songkhla Provincial Administrative Organization.

Keywords: Open Government Data, Trust, Influential Factors, Songkhla Provincial Administrative Organization

ที่มาและความสำคัญ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานของรัฐตามการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบการบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจ ระบบสาธารณูปโภค การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดการศึกษา การสาธารณสุข และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล้วนมีความใกล้ชิดและมีผลกระทบโดยตรงกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ และประชาชนมีความคาดหวังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงานและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต เปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีหลักธรรมาภิบาล ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องสร้างความเชื่อมั่นและสร้างความไว้วางใจจากประชนโดยมีกลไกที่สำคัญ คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ของหน่วยงานเพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบ ซึ่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้วางรากฐานสำคัญในการรับรองสิทธิการได้รู้ของประชาชน โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2540) นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 253 ยังได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้

ประชาชนทราบ ซึ่งในปัจจุบันการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐสามารถเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่ายขึ้น (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2565) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีหน้าที่ตามกฎหมายในการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงาน งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และข้อมูลสาธารณะอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบและมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามการเปิดเผยข้อมูลเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการสร้างธรรมาภิบาลที่ดี หากประชาชนขาดความเชื่อมั่นในข้อมูลเปิดภาครัฐที่เปิดเผย ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาจึงต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนต่อข้อมูลที่เปิดเผยให้ประชาชนเข้าถึง จากความสำคัญของความเชื่อมั่นของประชาชนต่อข้อมูลเปิดภาครัฐดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องทำการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เพื่อที่จะได้ทราบถึงสาเหตุ ปัจจัยและวิธีการที่จะสร้างความเชื่อมั่นต่อข้อมูลเปิดภาครัฐที่นำเสนอให้ประชาชนได้ทราบ เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อการสร้างความมั่นใจ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างมีธรรมาภิบาลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของประชาชนต่อการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

นิยามศัพท์

ข้อมูลเปิดภาครัฐ

คือข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยต่อสาธารณะตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงและใช้ได้อย่างเสรี ไม่จำกัดแพลตฟอร์ม ไม่เสียค่าใช้จ่าย เผยแพร่ ทำซ้ำหรือใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จำกัดวัตถุประสงค์ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2565)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

คือนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะในเขตจังหวัดสงขลา รับผิดชอบในการพัฒนาจังหวัดและประสานการพัฒนาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นภายในจังหวัดสงขลา เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพของจังหวัดโดยคำนึงถึงความต้องการและประโยชน์สูงสุดของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก

ความเชื่อมั่นในข้อมูล

คือความเชื่อถือและไว้วางใจในความถูกต้อง ครบถ้วน ของข้อมูลที่ได้รับ โดยสามารถนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์หรือประกอบการตัดสินใจได้ (Janssen et al., 2019)

แนวคิดและทฤษฎี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาเป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 โดยความรับผิดชอบหลักครอบคลุมการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดการศึกษา การสาธารณสุข การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยังมีหน้าที่ประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นและการจัดทำระบบบริการสาธารณะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในพื้นที่ นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลามีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งครอบคลุมทั้งการจัดซื้อจัดจ้าง งบประมาณประจำปี แผนพัฒนาท้องถิ่น รายงานผลการปฏิบัติงาน และข้อมูลการบริหารงานบุคคล เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ข้อมูลเปิดภาครัฐ หมายถึง ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บและเปิดเผยต่อสาธารณะในรูปแบบดิจิทัล โดยประชาชนสามารถเข้าถึง นำไปใช้ประโยชน์ และเผยแพร่ต่อได้โดยเสรี ภายใต้เงื่อนไขและข้อกำหนดที่หน่วยงานกำหนด (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2565) ซึ่ง Janssen et al. (2019) ได้อธิบายว่าข้อมูลเปิดภาครัฐเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐได้ ส่งผลให้เกิดการลดการทุจริตและเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐ นอกจากนี้ประชาชนหรือภาคเอกชนสามารถนำข้อมูลเปิดไปใช้ในการวิจัย วิเคราะห์และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งเพื่อต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ สร้างโอกาสทางธุรกิจและการจ้างงานได้อีกด้วย (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2566) ซึ่งสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ได้ทำการกำหนดระดับของข้อมูลเปิดภาครัฐเป็น 5 ระดับ คือ ระดับ 1 ดาว คือข้อมูลที่เผยแพร่ข้อมูลในทุกรูปแบบบนเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์เช่นไฟล์ประเภท PDF, DOC, TXT, TIFF, JPEG ระดับ 2 ดาว คือข้อมูลที่เผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบที่มีโครงสร้าง (Structured data) เช่น ข้อมูลอยู่ในรูปแบบตาราง หรือไฟล์ Excel XLS ระดับ 3 ดาว คือข้อมูลเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบ Non-proprietary format เช่น ข้อมูลในรูปแบบ CSV แทนรูปแบบ Excel เช่น ไฟล์ประเภท CSV, ODS, XML, JSON ระดับ 4 ดาว คือข้อมูลที่มีการใช้ URI (Uniform Resource Identifier) ในการระบุตัวตนของทรัพยากร (ข้อมูล) และชี้ไปยังตำแหน่งของทรัพยากรนั้น เช่น ไฟล์ประเภท RDF (URIs) และระดับ 5 ดาว คือข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงไปสู่แหล่งข้อมูลอื่น ๆ ในบริบทที่เกี่ยวข้องกันได้ (Linked Data)

ความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินนโยบายเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ซึ่ง DeLone & McLean (1992) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในวงการเทคโนโลยีสารสนเทศ เกี่ยวกับการประเมินความสำเร็จของระบบสารสนเทศ (Almuqrin et al., 2022) โดย DeLone & McLean (1992) ได้นำเสนอว่าปัจจัยที่ทำให้การใช้งานระบบสารสนเทศประสบความสำเร็จ ได้แก่ คุณภาพของข้อมูล ซึ่งเกี่ยวข้องกับความถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลา มีผลต่อการใช้งาน และความพึงพอใจของผู้ใช้ และการศึกษาของ Zhang & Xiao (2020) ที่ได้ทำการศึกษากรอบการประเมินคุณภาพข้อมูลเปิดภาครัฐ พบว่าคุณภาพข้อมูลส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นความถูกต้อง ความครบถ้วน ความทันต่อเวลา และนอกจากนี้ Wang & Strong (2020) ศึกษาพบว่าข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ ครบถ้วน และทันสมัยมีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของผู้รับข้อมูล ซึ่งจากวรรณกรรมที่เกี่ยวดังกล่าวนำมากำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

H1: คุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

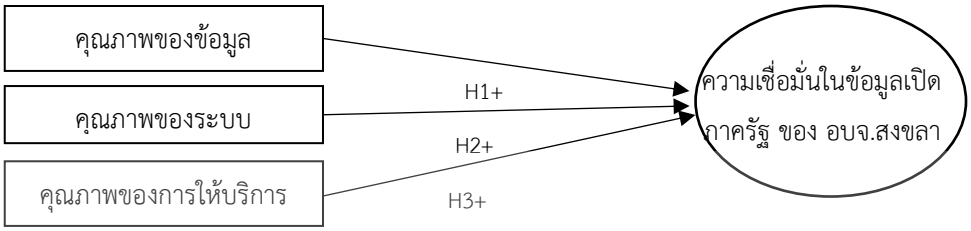
การศึกษาของ Almuqrin et al. (2022) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในข้อมูลเปิดภาครัฐของรัฐบาลประเทศซาอุดิอาระเบีย พบว่าระบบที่มีเสถียรภาพ เข้าถึงง่าย และตอบสนองได้ดี ช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ Al-Omairi et al. (2021) ศึกษาความตั้งใจในการใช้บริการระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าคุณภาพของระบบมีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการ ซึ่งจากวรรณกรรมดังกล่าวนำมากำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

H2: คุณภาพของระบบมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

และการศึกษาของ Janssen et al. (2019) พบว่าการเปิดเผยกระบวนการจัดการข้อมูลอย่างโปร่งใสมีผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชน โดยหน่วยงานภาครัฐควรเปิดเผยที่มาของข้อมูล วิธีการจัดเก็บและประมวลผล รวมถึงระบุผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และ Lewis & Chen (2022) ได้นำเสนอว่า ความสามารถในการให้บริการ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้งานข้อมูลมีผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นของประชาชน โดยระบบการเข้าถึงข้อมูลที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างเต็มที่ และ ปธาน สุวรรณมงคล (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อความโปร่งใส พบว่าคุณภาพในการให้บริการข้อมูลมีผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อข้อมูลเปิดภาครัฐ ซึ่งจากวรรณกรรมดังกล่าวนำมากำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

H3: คุณภาพของการให้บริการมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

จากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้กำหนดไว้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา ซึ่งมีจำนวนประมาณ 1,435,000 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา, 2567) โดยงานวิจัยครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Cohen, 2022)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามโดยแบ่งเนื้อหาเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามคัดกรองเกี่ยวกับการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

ตอนที่ 2 คำถามด้านประชากรศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ โดยเป็นคำถามแบบหลายตัวเลือกซึ่งจะให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงข้อเดียว

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาซึ่งเป็นคำถามแบบหลายตัวเลือก โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงข้อเดียวและตอบได้หลายข้อ

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา โดยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าแบบปลายปิด ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค เป็นการวัดที่มี 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ในการให้คะแนนเป็นค่าน้ำหนักตัวเลขตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) ตั้งแต่ระดับ 1 (เห็นด้วยน้อยที่สุด) จนถึง ระดับ 5 (เห็นด้วยมากที่สุด)

ตอนที่ 5 เป็นคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลความเชื่อมั่นในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

คุณภาพของเครื่องมือ

การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาออกแบบคำถามของแต่ละปัจจัย และได้ทำการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยโดยใช้เทคนิคดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3

คน ทำการประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ และค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งพบว่าแต่ละปัจจัยมีจำนวนข้อคำถามที่เหมาะสม จากนั้นได้มีการนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างทดลองจำนวน 30 ตัวอย่าง และทำการวัดความสอดคล้องภายในโดยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย ซึ่งพบว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค ของปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล = 0.906 ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ = 0.867 ปัจจัยด้านคุณภาพของการให้บริการ = 0.890 และปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในข้อมูลเปิดภาครัฐ = 0.887 และค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัคของทุกปัจจัยเกินกว่า 0.7 และค่าความสอดคล้องภายในของคำถามแต่ละปัจจัยเกิน 0.2 จึงสามารถยอมรับเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวได้ (กัลยา วานิชบัญชา, 2561) จากนั้นจึงได้มีการนำเครื่องมือวิจัยไปจัดเก็บข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ต่อไป

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากประชาชนในจังหวัดสงขลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มารับบริการในหน่วยงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เช่น ประชาชนที่เข้าร่วมอบรมที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดขึ้น และจากประชาชนที่เข้ารับบริการต่าง ๆ ผ่านการประชาสัมพันธ์ทางอินเตอร์เน็ต เว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ของนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา โดยการเก็บข้อมูลอยู่ในช่วงระหว่างเดือน มกราคม - พฤษภาคม พ.ศ. 2567 โดยในแบบสอบถามได้มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงข้อมูลด้านการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งหากผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความรู้สึกไม่สะดวกใจหรือไม่ต้องการให้ข้อมูลแล้ว สามารถยุติการตอบแบบสอบถามได้ทันที โดยการเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการคัดเลือกแบบสะดวก (Convenience sampling) และในการตอบแบบสอบถามจะมีคำถามคัดกรอง เพื่อคัดเลือกผู้ตอบคำถามที่เคยใช้บริการหรือเข้าถึงข้อมูลเปิดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและพฤติกรรมการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา โดยใช้ค่าสถิติสหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation Coefficient: R) ค่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination: R^2) ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแก้ (Adjusted R^2) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficients: b) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Standardized Coefficients: Beta) ค่า ANOVA และ ค่า Tolerance

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยมีทั้งสิ้น 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 277 คน (69.3%) เพศชาย จำนวน 123 คน (30.8%) ระดับช่วงอายุพบว่าส่วนใหญ่อายุระหว่าง 26 - 35 ปี จำนวน 163 คน (40.8%) ตามด้วย 36 – 45 ปี จำนวน 138 คน (34.5%) และต่ำว่า 25 ปี จำนวน 72 คน (18%) ตามลำดับ และระดับการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 290 คน (72.5%) และอาชีพพบว่าส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ/พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ที่ไม่ใช่องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลา) จำนวน 137 คน (34.3%) ตามด้วยนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 82 คน (20.5%) และธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ จำนวน 56 คน (14%) ตามลำดับ

ในส่วนของการศึกษาพฤติกรรมการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐของประชาชนในจังหวัดสงขลา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่จากพฤติกรรมการใช้งาน พบว่าช่องทางที่ประชาชนใช้ในการเข้าถึงข้อมูลเปิดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา คือ 1) Facebook ของ อบจ.สงขลา (378 คน) (94.5%) 2) เว็บไซต์ของอบจ. (https://songkhlapao.go.th) (357 คน) (89.25%) 3) Facebook ของการท่องเที่ยวและกีฬา อบจ.สงขลา (236 คน) (59%) ตามลำดับ สำหรับวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐพบว่าส่วนใหญ่ 1) เพื่อติดตามการทำงานของ อบจ.สงขลา (385 คน) (96.25%) 2) เพื่อติดตามโฆษณาสัมพันธ์ของ อบจ.สงขลา (325 คน) (81.25%) 3) เพื่อขอใช้บริการหรือขอรับบริการสิ่งสนับสนุนจาก อบจ.สงขลา (282 คน) (70.5%) ตามลำดับ

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาจากตัวแปรต้นทั้ง 3 ปัจจัย พบว่าระดับความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ = 4.13) และเมื่อพิจารณารายปัจจัยพบว่าปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.18) ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.12) และปัจจัยด้านคุณภาพของการให้บริการอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.10) และตัวแปรตามคือความเชื่อมั่นต่อการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.11) โดยในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ได้มีการกำหนดตัวแปรสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติไว้ดังนี้

- DQ = ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล
- SQ = ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ
- SS = ปัจจัยด้านคุณภาพของการให้บริการ
- TR = ความเชื่อมั่นในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สันดังแสดงตารางดังนี้

ตารางที่ 1 สถิติความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

		DQ	SQ	SS	TR
DQ	Pearson Correlation	1	.740**	.653**	.677**
SQ	Pearson Correlation		1	.781**	.784**
SS	Pearson Correlation			1	.730**
TR	Pearson Correlation				1
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).					

จากการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันในตารางที่ 1 พบว่าตัวแปรจากปัจจัยทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์กัน (Sig (2-tailed)) กันระดับนัยสำคัญที่ .01 โดยค่าสหสัมพันธ์สูงสุดคือ 0.740 และค่าที่ต่ำสุดคือ 0.653 และค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกคู่อยู่ระหว่าง 0.653 ถึง 0.740 แสดงว่า ข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เนื่องจาก ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ใดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่า 0.80 (กัลยา วานิชบัญชา, 2561)

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ (Multiple Linear Regression Analysis) จากสมมติฐานการวิจัย 3 ข้อดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้

ตารางที่ 2 Model Summary ของการวิเคราะห์ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.814a	.663	.660	.39246

a. Predictors: (Constant), SS, DQ, SQ

b. Dependent Variable: TR

จากตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ พบว่าองค์ประกอบทั้ง 3 ปัจจัยมีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในข้อมูลภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาโดยพบว่าค่า Adjusted R Square เท่ากับ .660 แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ปัจจัย (SS, DQ, SA) มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (TR) ที่ระดับร้อยละ 66 ส่วนอีกร้อยละ 34 เกิดจากปัจจัยอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

ตารางที่ 3 การทดสอบนัยสำคัญของสมการพยากรณ์ ANOVA[a]

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	119.364	3	39.788	258.319	.000b
	Residual	60.686	394	.154		
	Total	180.050	397			

a. Dependent Variable: TR

b. Predictors: (Constant), SS, DQ, SQ

การทดสอบนัยสำคัญของสมการพยากรณ์ (ANOVA[a]) จากตารางที่ 3 พบว่าค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า .05 แสดงว่า มีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปร จากปัจจัยตัวแปรต้นทั้ง 3 ปัจจัยมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (TR) จึงยอมรับให้สามารถทำการทดสอบสมมติฐานด้วยหลักการถดถอยเชิงเส้นพหุต่อไปได้ (กัลยา วานิชบัญชา, 2561) ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานดังแสดงในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ค่า Coefficients ของตัวแปรปัจจัย

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.104	.151		.691	.490
	DQ	.199	.052	.170	3.855	.000
	SQ	.498	.060	.449	8.372	.000
	SS	.280	.050	.268	5.643	.000

a. Dependent Variable: TR

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยเชิงพหุ พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (Sig. <= 0.05) มีจำนวน 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล (DQ) 2) ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ (SQ) 3) ปัจจัยด้านปัจจัยด้านคุณภาพของการให้บริการ (SS) มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามที่ระดับร้อยละ 66 (Adjusted R Square =.660) **ดังนั้นผลการวิจัยในครั้งนี้จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 สามารถนำมาเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้**

$\hat{Y}$ = .104 + .199 (X_1) + .498(X_2) + .280(X_3)

โดย ให้ $\hat{Y}$ แทนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

X_1 แทน ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล

X_2 แทน ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ

X_3 แทน ปัจจัยด้านคุณภาพของการให้บริการ

และเมื่อนำผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุมาเปรียบเทียบกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นแสงดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานการวิจัยที่ 1 คุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา	ยอมรับ
สมมติฐานการวิจัยที่ 2 คุณภาพของระบบมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา	ยอมรับ
สมมติฐานการวิจัยที่ 3 คุณภาพของการให้บริการมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา	ยอมรับ

อภิปรายผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมของประชาชนต่อการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลา และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.3 ช่วงอายุระหว่าง 26 - 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.8 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 72.5 และส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ที่ไม่ใช่องค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลา) ร้อยละ 34.3 และผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐพบว่าช่องทางที่ประชาชนใช้ในการเข้าถึงข้อมูลเปิดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลามากที่สุด คือ ช่องทาง Facebook ของ อบจ.สงขลา และเว็บไซต์ของอบจ.สงชลา สำหรับวัตถุประสงค์ในการเข้าใช้งาน

ข้อมูลพบว่าส่วนใหญ่ เพื่อติดตามการทำงานและเพื่อติดตามโฆษณาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา และเมื่อพิจารณาระดับการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐตามการแบ่งระดับของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) พบว่าข้อมูลที่ประชาชนเข้าถึงและใช้งานส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 1 ดาว คือข้อมูลที่เผยแพร่ข้อมูลในบนเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์เท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อมูลประเภทข้อความ รูปภาพ ที่เกี่ยวข้องกับข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

ผลศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลาจากสมมติฐานการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ DeLone & McLean (1992) ได้นำเสนอว่าคุณภาพของข้อมูลเป็นปัจจัยที่ทำให้การใช้งานระบบสารสนเทศประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang & Xiao (2020) ที่ได้ทำการศึกษากรอบการประเมินคุณภาพข้อมูลเปิดภาครัฐ พบว่าคุณภาพข้อมูลส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชน และการศึกษาของ Wang & Strong (2020) ที่พบว่าข้อมูลที่มีคุณภาพ มีความถูกต้อง แม่นยำ ครบถ้วน และทันสมัย มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของผู้รับข้อมูล

2) ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ DeLone & McLean (1992) ได้นำเสนอว่าคุณภาพของระบบมีอิทธิพลต่อการทำให้การใช้งานระบบสารสนเทศประสบความสำเร็จและสอดคล้องกับการศึกษาของ Almuqrin et al. (2022) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในข้อมูลเปิดภาครัฐของรัฐบาลประเทศซาอุดิอาระเบีย พบว่าระบบที่มีเสถียรภาพ เข้าถึงง่าย และตอบสนองได้ดี มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในข้อมูลเปิดของภาครัฐ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Al-Omairi et al. (2021) ที่ได้ศึกษาความตั้งใจในการใช้บริการระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าคุณภาพของระบบมีอิทธิพลโดยตรงต่อการยอมรับและความเชื่อมั่นในการใช้บริการ

3) ปัจจัยด้านคุณภาพของการให้บริการมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา สอดคล้องกับการศึกษาของ Janssen et al. (2019) พบว่าการเปิดเผยกระบวนการจัดการข้อมูลอย่างโปร่งใสมีผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชน และการศึกษาของ Lewis & Chen (2022) พบว่าความสามารถในการให้บริการประชาชนให้เข้าถึงและใช้งานข้อมูลมีผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นของประชาชน และการศึกษาของปธาน สุวรรณมงคล (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อความโปร่งใส พบว่าคุณภาพในการให้บริการข้อมูล รูปแบบนำเสนอที่เข้าใจง่าย และการให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลมีผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อข้อมูลเปิดภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลเปิดภาครัฐเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐได้ นอกจากนี้ข้อมูลเปิดสามารถที่จะนำไปใช้ในการต่อยอด วิจัย วิเคราะห์ และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งช่วยในการต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้อีกด้วย ซึ่งผลจากวิจัยในครั้งนี้นำมาเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และการต่อยอดสำหรับการวิจัยในอนาคตได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาเพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารการทำงานของหน่วยงานผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ Facebook และเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาเป็นหลัก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาระดับการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐตามการแบ่งระดับของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) พบว่าข้อมูลที่ประชาชนเข้าถึงและใช้งานส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับ 1 ดาว คือข้อมูลประเภทข้อความ รูปภาพ ที่เกี่ยวข้องกับข่าวสาร การประชาสัมพันธ์เท่านั้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจัดเป็นข้อมูลประเภทไม่มีโครงสร้าง (สำนักงานรัฐบาลดิจิทัล, 2565) ยังไม่มีการจัดทำมาตรฐานในการนำเสนอข้อมูล ซึ่งข้อมูลประเภทไม่มีโครงสร้างการที่จะนำมาวิเคราะห์ต่อยอดหรือประมวลผลเพื่อหาความหมายของข้อมูล (Insight) หรือการสืบย้อนกลับเพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลทำได้ลำบาก ดังนั้นเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุดของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา (รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น) ควรมีการจัดทำมาตรฐานข้อมูล (Data Standard) ในการนำเสนอ และควรให้มีการนำเสนอข้อมูลเปิดภาครัฐที่หลากหลายระดับตามเกณฑ์มาตรฐานข้อมูลเปิดภาครัฐของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ที่ได้ทำการแบ่งระดับของข้อมูลเปิดภาครัฐเป็น 5 ระดับ โดยเฉพาะควรมีการนำเสนอข้อมูลให้ครอบคลุมอย่างน้อยถึงระดับ 3 ดาว คือข้อมูลเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบ CSV เช่น ไฟล์ประเภท CSV, ODS, XML, JSON, KML, SHP, KMZ เพื่อให้ประชาชนสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ ต่อยอด หรือสืบค้นข้อมูลย้อนกลับได้ ทำให้ประชาชนสร้างความเชื่อมั่นต่อข้อมูลที่นำเสนอและช่วยให้ส่งเสริมการจัดการองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาลอีกด้วย

และผลศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดสงขลาจากสมมติฐานการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา (ระดับค่า Beta + 0.199) ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาต้องนำเสนอข้อมูลที่มีคุณภาพ คือ ข้อมูลต้องมีความถูกต้อง แม่นยำ ครบถ้วน และทันสมัย (Wang & Strong, 2020) มีความเป็นปัจจุบัน และต้องมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันของข้อมูลถึงกันได้ (สมบัติ กุสุมาวลี, 2563) นอกจากนี้ข้อมูลเปิดภาครัฐที่นำเสนอควรต้องมีมาตรฐานในการนำเสนอ สามารถตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งที่มาได้ และต้องมีความสอดคล้องกันของทุกภาคส่วน

งานที่เกี่ยวข้อง โดยไม่มีความขัดแย้งกันและข้อมูลมีความพร้อมที่จะนำไปใช้งานหรือต่อยอดได้ (สำนักงานรัฐบาลดิจิทัล, 2565) และผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านคุณภาพของระบบมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา (ระดับค่า Beta + 0.498) ซึ่งในปัจจัยนี้ประชาชนให้ความสำคัญมากที่สุด ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาจะต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพของระบบกล่าวคือ ระบบที่นำเสนอข้อมูลจะต้องมีความเสถียร ความง่ายในการใช้งาน และการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ (DeLone & McLean, 1992) ระบบจะต้องสร้างความน่าเชื่อถือและต้องนำเสนอข้อมูลอย่างต่อเนื่อง (Almuqrin et al., 2022) รวมทั้งจะต้องสามารถตอบสนองข้อมูลให้แก่ประชาชนได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว (Al-Omairi et al., 2021) นอกจากนี้คุณภาพของระบบจะต้องคำนึงความปลอดภัยของข้อมูลที่นำเสนอรวมทั้งข้อมูลของผู้ใช้งาน และต้องจัดการระดับเข้าถึงข้อมูลอย่างมีมาตรฐาน รวมทั้งต้องมีการจัดทำโครงสร้างมาตรฐานของข้อมูลด้วยเช่นกัน (สำนักงานรัฐบาลดิจิทัล, 2565) และผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านคุณภาพของการให้บริการมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา (Beta = 0.280) ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาจะต้องให้บริการข้อมูลประชาชนอย่างเต็มใจ และตอบสนองความต้องการอย่างรวดเร็ว (Janssen et al., 2019) สนองตอบข้อมูลที่ประชาชนต้องการอย่างถูกต้อง แม่นยำ พร้อมช่วยเหลือผู้ใช้งานหรือแก้ปัญหาอย่างทันท่วงที (Smith & Sanberg, 2018) และข้อมูลที่นำเสนอจะต้องทำให้ประชาชนเข้าเข้าถึงในรูปแบบนำเสนอที่เข้าใจง่าย และมีความเอาใจใส่ต่อผู้ใช้งาน (ปธาน สุวรรณมงคล, 2564) โดยในประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพของการให้บริการนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาสามารถที่จะนำเทคโนโลยีมาช่วยจัดการข้อมูล เช่นการใช้ระบบตอบกลับอัตโนมัติ (การใช้ Chat Bot) รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: :AI) ในการตอบสนองข้อมูลให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็ว เป็นต้น

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้สามารถที่จะนำผลการวิจัยไปต่อยอดเพื่อการศึกษาในอนาคตได้หลากหลาย เช่น

1. การศึกษาปัจจัยด้านความเชื่อมั่นของประชาชนต่อข้อมูลเปิดภาครัฐมีอิทธิพลต่อธรรมาภิบาลการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การศึกษารูปแบบการจัดทำมาตรฐานข้อมูลเปิดภาครัฐขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

3. การศึกษารูปแบบการจัดการธรรมาภิบาล (Data Governance) ข้อมูลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2540). พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows* (พิมพ์ครั้งที่ 14). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปธาน สุวรรณมงคล. (2564). การพัฒนาระบบข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อความโปร่งใส. *วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, *28*(2), 167-189.

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. (2540). *พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540*. สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ.

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2565). *แนวทางการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลต่อสาธารณะ.* สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). https://data.go.th

สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา. (2567, 18 มีนาคม). *ข้อมูลสถิติจำแนกตามโครงการสำมะโนประชากรจังหวัดสงขลา.* https://songkhla.gdcatalog.go.th

Almuqrin, A., Alkhalifa, S., Ahmad, F., & AlRajhi, M. (2022). Factors influencing public trust in open government data: A case study of Saudi Arabia's government data portal. *International Journal of Information Management, 65*(2), 102-118.

Al-Omairi, L., Al-Samarraie, H., Alzahrani, A.I., & Alalwan, N. (2021). Students' intention to adopt e-government learning services: A developing country perspective. *Library Hi Tech, 39*(2), 308-334.

Cohen, J. (2022). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (3rd ed.). Academic Press.

DeLone, W. H., & McLean, E. R. (1992). Information Systems Success Measurement. *Foundations and Trends in Information Systems, 4*(1), 1-116.

Janssen, M., Matheus, R., & Zuiderwijk, A. (2019). Transparency and trust in government open data policies: A European study. *Public Administration Review, 79*(4), 485-498.

Lewis, D. E., & Chen, C. (2022). Citizen Participation and Trust in Open Government Data: A Study of Public Sector Information Systems. *Digital Government: Research and Practice, 3*(2), 1-18.

Smith, G., & Sanberg, J. (2018). Barriers to innovating with open government data: Exploring experiences across service phases and user types. *Information Policy, 23*(3), 249 - 265.

Wang, R., & Strong, M. (2020). Beyond Accuracy: What Data Quality Means to Data Consumers in the Digital Age. *Journal of Management Information Systems, 37*(2), 45-62.

Zhang, H., & Xiao, J. (2020). Quality assessment framework for open government data: Meta-synthesis of qualitative research, 2009-2019. *Electronic Library, 38*(2), 209-222.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด

Mathematical Problems Solving Ability for Grade 10th Students on Introduction to Logic by Open Approach

วิภาวรรณ อภัยสวัสดิ์[1] เกษม เปรมประยูร[2] และสุวรรณี เปลี่ยนรัมย์[3]

Wiphawan Aphaisawat[1] Kasem Premprayoon[2] and Suwarnnee Plianram[3]

หลักสูตรการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 90000

อีเมล: aphaisawat1002@gmail.com

Program in Teaching Science and Mathematics Faculty of Education

Thaksin University Muang Songkhla, Songkhla, 90000

E-mail: aphaisawat1002@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น จำนวน 4 แผน เครื่องบันทึกวิดิทัศน์ เครื่องบันทึกภาพ และเครื่องบันทึกเสียงของนักเรียนในระหว่างกิจกรรม ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์โปรโตคอลและการบรรยายเชิงวิเคราะห์จากใบกิจกรรมและบทสนทนา ตามกรอบแนวคิดกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของวิลสันและคณะ (Wilson et al., 1993)

ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน พบ 4 องค์ประกอบดังนี้ 1) การทำความเข้าใจปัญหา นักเรียนสามารถระบุได้ว่าโจทย์ต้องการอะไร และกำหนดเงื่อนไขอย่างไร 2) การวางแผนแก้ปัญหา นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลได้ แล้วนำมาใช้เพื่อวางแผนในการแก้ปัญหาได้ 3) การดำเนินการตามแผน นักเรียนลงมือปฏิบัติตามแผนการแก้ปัญหาที่เลือกไว้ และดำเนินการจนกระทั่งหาคำตอบได้ และ 4) การตรวจสอบผล นักเรียนมีการตรวจสอบคำตอบของปัญหามองย้อนกลับไปยังที่มาของคำตอบ รวมถึงความถูกต้องและความสมเหตุสมผล

คำสำคัญ: ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์, วิธีการแบบเปิด, ตรรกศาสตร์เบื้องต้น

Abstract

The purpose of this research was to study Mathematical Problems Solving Ability for Grade 10th Students on Introduction to Logic Using Open Approach. The instrument of this research consisted of 4 learning management plans on logic, video recorders, camera and sound recorder of students during activities which analyze the data with protocol analysis and descriptive analysis from activity sheets and dialogues according to Mathematical Problems Solving Ability framework of Wilson et al. (1993)

The research findings revealed that Mathematical Problems Solving Ability for student found 4 components as follows 1) Understanding the problems by students can identify the requirements of the problems and set the conditions. 2) Planning the solution by students can analyze the relationships between given data to develop a plan. 3) Executing the plan by students implemented the problem-solving plan and carried it out until they found the solution. 4) Reviewing the results by students review the answers of the problems then reflect on the source of their answers including the accuracy and reasonableness.

Keywords: Mathematical Problems Solving Ability, Open Approach, Logic

ที่มาและความสำคัญ

ความสามารถในการแก้ปัญหาสำคัญอย่างมากในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน หนึ่งในการก่อรากฐานทางการคิดของผู้เรียน คือ การเรียนรู้คณิตศาสตร์ เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผนตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล มีขั้นตอนมีระเบียบแบบแผน และรู้จักตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง มีความพร้อมในการเข้าสู่โลกของการทำงานที่มีความซับซ้อนในปัจจุบัน (สิริพร ทิพย์คง, 2545)

ขณะที่ผล PISA 2022 ที่ผ่านมาของนักเรียนไทย พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยลดลงจากเดิมและมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก PISA เน้นการประเมินไปที่ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์

ประกอบด้วย (1) สามารถให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงที่ซับซ้อนได้ (2) มีการหาวิธีแก้ปัญหาโดยการคิดหรือแปลงปัญหาในเชิงคณิตศาสตร์ได้ และ (3) ใช้คณิตศาสตร์ในการตีความและประเมินผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ได้ (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567) ผลที่ออกมาแสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยนั้นไม่ดีเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวของนักเรียนทุกคนในยุคปัจจุบัน

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถในการหาคำตอบของปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยอาศัยกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในการหาวิธีการแก้ปัญหา โดยกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เป็นที่ยอมรับและใช้อย่างกว้างขวางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) ต่อมาได้มีการพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาขึ้นใหม่ โดยเสนอเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการแก้ปัญหาที่มีลักษณะไม่ตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละขั้นของการดำเนินการที่เกิดขึ้น เรียกกระบวนการแก้ปัญหานี้ว่า กระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นพลวัตร ตามกรอบแนวคิดของวิลสันและคณะ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การทำความเข้าใจปัญหา 2) การวางแผนแก้ปัญหา 3) การดำเนินการแก้ปัญหา และ 4) ตรวจสอบผล (Wilson et al., 1993)

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับรูปแบบการสอนด้วย ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน ต้องเป็นรูปแบบการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างอิสระตามความสามารถของตนเองและคิดได้หลากหลายวิธี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน เพื่อเรียนรู้วิธีการคิดและวิธีการทำความเข้าใจทั้งของตนเองและของผู้อื่นร่วมกัน ซึ่งวิธีการแบบเปิดเป็นการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2547) ซึ่งสามารถสนับสนุนให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดไปใช้ในการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกถึงแนวคิดการแก้ปัญหาของตนได้อย่างอิสระเต็มที่ ทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ทำความเข้าใจปัญหา วางแผนการแก้ปัญหา และดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังได้แลกเปลี่ยนแนวคิดการแก้ปัญหากับนักเรียนคนอื่นในชั้นเรียนอีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด

นิยามศัพท์

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หมายถึง การหาคำตอบของสถานการณ์ปัญหาที่ครูกำหนดให้ โดยอาศัยกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในการหาวิธีการแก้ปัญหาและได้มาซึ่งคำตอบ ซึ่งผู้เรียนต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ของข้อมูลที่กำหนดให้ และความรู้เดิมประมวลเข้ากับสถานการณ์ปัญหานั้น ๆ โดยกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การทำความเข้าใจปัญหา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานการณ์ปัญหา แล้วพิจารณาว่าปัญหากำหนดอะไร และต้องการหาสิ่งใด

2) การวางแผนแก้ปัญหา เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล แล้วนำความสัมพันธ์นั้นมาผสมผสานกับประสบการณ์ในการแก้ปัญหา เพื่อเลือกแนวทางการแก้ปัญหาหรือแผนการในการแก้ปัญหานั้น

3) การดำเนินการตามแผน เป็นการลงมือปฏิบัติในการแก้ปัญหา ตามแนวทางหรือแผนการแก้ปัญหาที่เลือกไว้ และดำเนินการตามแผนที่วางไว้จนกระทั่งสามารถหาคำตอบได้

4) การตรวจสอบผล เป็นการตรวจสอบคำตอบของปัญหา มองย้อนกลับไปยังที่มาของคำตอบ โดยเริ่มจากการตรวจสอบขั้นตอน วิธีการ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาถึงความถูกต้องและสมเหตุสมผลของคำตอบ

วิธีการแบบเปิด หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ปัญหาปลายเปิด มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นการนำเสนอปัญหาปลายเปิด ช่วงที่ครูนำเสนอปัญหาปลายเปิดในชั้นเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่นักเรียนสามารถเข้าใจได้ง่ายและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

2) ขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ช่วงที่นักเรียนเริ่มลงมือหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองหรือแก้ปัญหาร่วมกันกับเพื่อน มีการพูดคุยปรึกษา รวมถึงการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการคิดหาคำตอบและสร้างแนวคิดร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาอย่างมีอิสระ โดยครูคอยกระตุ้นความคิดของนักเรียน

3) ขั้นการอภิปรายและเปรียบเทียบแนวคิดในชั้นเรียน ช่วงที่นักเรียนจะได้นำเสนอวิธีการคิดของตนเองหน้าชั้นเรียนด้วยภาษาของตนเอง จากนั้นครูจะเปิดโอกาสให้เพื่อนได้ซักถาม และเปรียบเทียบแนวคิดของกลุ่มตนเองกับกลุ่มอื่นว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

4) ขั้นการสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ช่วงที่ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปแนวคิด โดยการเชื่อมโยงจากแนวคิดของนักเรียนที่ได้นำเสนอไป เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้เห็นถึงแนวคิดที่หลากหลายนั้น และเชื่อมโยงเข้าสู่แนวคิดทางคณิตศาสตร์

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หมายถึง การหาคำตอบของปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยอาศัยกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในการหาวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งผู้เรียนต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เดิมประมวลเข้ากับสถานการณ์ใหม่ที่กำหนดในปัญหานั้น ๆ เพื่อทำให้แก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น โดย Wilson et al. (1993) ได้ร่วมกันพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการแก้ปัญหาที่สนับสนุนกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาในรูปแบบที่แสดงความเป็นพลวัต มีลำดับไม่ตายตัวสามารถวนไปเวียนมาได้ เรียกกระบวนการแก้ปัญหานี้ว่า กระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นพลวัตร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การทำความเข้าใจปัญหา 2) วางแผนแก้ปัญหา 3) ดำเนินการตามแผน และ 4) ตรวจสอบผล

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการแบบเปิด

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด เป็นวิธีการสอนที่เน้นการพัฒนาศักยภาพการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมปลายเปิด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พบกับปัญหาหรือสถานการณ์จริง ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ อีกทั้งเป็นการเปิดความคิดของนักเรียนให้มีความคิดที่กว้างขวาง คิดได้หลากหลายมากที่สุด ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การนำเสนอปัญหาปลายเปิด คือ การที่ครูเสนอปัญหาปลายเปิดในชั้นเรียนพร้อมสื่อให้นักเรียนเข้าใจ สร้างสถานการณ์ปัญหาที่เป็นรูปธรรมและไม่จำกัดแนวคิดของนักเรียน

2. การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน คือ นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและมีการคาดการณ์ไปที่ประเด็นใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในขณะที่มีการอภิปรายในชั้นเรียน ครูคอยสังเกตและบันทึกแนวคิดในขณะที่นักเรียนแก้สถานการณ์ปัญหา สิ่งสำคัญของแนวทางนี้ คือ การเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มของนักเรียน

3. การอภิปรายทั้งชั้นเรียน คือ นักเรียนนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาและครูควรให้ความสำคัญกับแนวคิดทุกแนวคิด

4. การสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน คือ ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการแก้สถานการณ์ปัญหา มีการกระตุ้นให้นักเรียนสรุปแนวคิดที่ต่างและสอดคล้องกับคน

อื่น ๆ และครูนำประเด็นที่ได้ไปลงข้อสรุป มีการจัดเรียงแนวคิดให้เหมาะสม พร้อมทั้งกระตุ้นนักเรียนสำหรับการเรียนในคาบถัดไป (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2547)

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (CAR : Classroom Action Research) โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 6 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวนนักเรียน 40 คน ก่อนที่ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนพบว่า นักเรียนห้องนี้มีลักษณะนิสัยไม่กล้าพูดและแสดงออก แต่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนเป็นอย่างดี เมื่อนักเรียนเจอโจทย์ที่มีการประยุกต์ออกไปจากที่เรียนมา นักเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาได้ นักเรียนยังขาดการทำความเข้าใจโจทย์ ส่งผลให้การวางแผนแก้ปัญหาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และยังขาดการตรวจสอบคำตอบหลังจากดำเนินแก้ปัญหาเสร็จสิ้น จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงเลือกนักเรียนกลุ่มนี้ในการพัฒนาการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นส่วนที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น ที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ทั้งหมด 4 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 คาบ (2) ใบกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น (3) บันทึกภาพและวิดิทัศน์ระหว่างทำกิจกรรม และ (4) แบบบันทึกภาคสนามใช้สำหรับบันทึกข้อมูลลำดับขั้นตอนการสอนของครูและนักเรียน รวมไปถึงประเด็นที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

2) เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นส่วนที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ใบกิจกรรมของนักเรียน เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแนวคิดและวิเคราะห์จากการทำใบกิจกรรมของนักเรียน บ่งบอกถึงร่องรอยที่สะท้อนให้เห็นการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในระหว่างการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการคิดไปพร้อม ๆ กับพูด โดยจะเป็นข้อมูลหลักและใช้ข้อมูลเสริมจากการถอดโปรโตคอลมาประกอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยค้นหาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิจัย ประกอบด้วยความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด (Open Approach) การมีส่วนร่วมของนักเรียนกับสถานการณ์ปัญหา บริบทของพื้นที่วิจัย รวมทั้งบริบทของกลุ่มเป้าหมาย ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในวิจัย และศึกษากรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเตรียมชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนคุ้นเคย และมีประสบการณ์ร่วมกับชั้นเรียนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด

2) เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นบันทึกข้อมูล และสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

3) หลังเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมกันสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ นำข้อค้นพบไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป เมื่อจัดการเรียนรู้ครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลของนักเรียนแต่ละกลุ่มไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์โปรโตคอลและการวิเคราะห์เชิงบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นในระหว่างที่นักเรียนพยายามแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด โดยใช้ข้อมูลจากใบกิจกรรม ภาพผลงานของนักเรียน และบทสนทนาของนักเรียนและครูในระหว่างการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดวิธีการแบบเปิดของไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2547) และตามกรอบแนวคิดกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของ Wilson et al. (1993)

ผลการศึกษา

การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้

ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด โดยยกสถานการณ์ปัญหาที่เข้าใจง่ายและภาษาที่เข้าถึงได้ ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประพจน์

ภาพที่ 1 ภาพประกอบการทำกิจกรรมโดยสถานการณ์ปัญหาเรื่อง “ประโยคหรรษา”

ครูนำเสนอสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว แล้วแจกใบกิจกรรมและกล่องของมุกดา ซึ่งภายในกล่องบรรจุประโยคจำนวน 10 ประโยค จากนั้นให้นักเรียนทำใบกิจกรรมและให้นักเรียนแสดงแนวคิดการจำแนกประโยค

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง นิเสธของประพจน์

ภาพที่ 2 ภาพประกอบการทำกิจกรรมโดยสถานการณ์ปัญหาเรื่อง “รอบรู้อวกาศ”

ครูนำเสนอสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว แล้วแจกใบกิจกรรม จากนั้นให้นักเรียนทำใบกิจกรรมโดยให้นักเรียนหาประโยคที่เป็นประพจน์จากเรื่อง และเขียนประโยคตรงข้ามของประพจน์ที่นักเรียนหาได้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การเชื่อมประพจน์ด้วยตัวเชื่อม “และ”

ภาพที่ 3 ภาพประกอบการทำกิจกรรมโดยสถานการณ์ปัญหาเรื่อง “ใครคือฆาตกร”

ภาพที่ 4 ภาพประกอบการทำกิจกรรมโดยสถานการณ์ปัญหาเรื่อง “ใครคือฆาตกร”

ครูนำเสนอสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว แล้วแจกใบกิจกรรม ภาพผู้ต้องสงสัย 5 คน และผังเมืองที่เกิดเหตุ จากนั้นให้นักเรียนทำใบกิจกรรมโดยให้นักเรียนหาว่า ใครคือฆาตกร เพราะเหตุใด และคนอื่น ๆ ไม่ใช่ฆาตกร เพราะเหตุใด

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การเชื่อมประพจน์ด้วยตัวเชื่อม “หรือ”

ภาพที่ 5 ภาพประกอบการทำกิจกรรมโดยสถานการณ์ปัญหาเรื่อง “มื้อเช้าในวันหยุด”

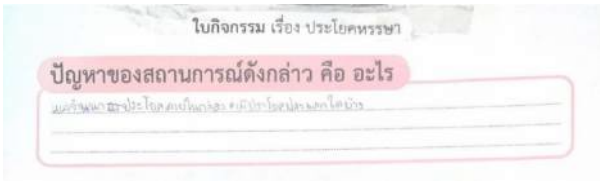
ภาพที่ 6 ภาพประกอบการทำกิจกรรมโดยสถานการณ์ปัญหาเรื่อง “มื้อเช้าในวันหยุด”

ครูนำเสนอสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว แล้วแจกใบกิจกรรม และใบแสดงโปรโมชั่นอาหาร จากนั้นให้นักเรียนทำใบกิจกรรม โดยให้นักเรียนหาว่า ในเมนูอาหาร 4 วันที่ต้นกล้าได้รับที่ครูกำหนด มีวันไหนบ้างที่ต้นกล้าได้รับเมนูอาหารไม่ตรงกับที่ระบุไว้และควรได้รับการชดเชย เพราะเหตุใด และถ้าสมมุตินักเรียนเป็นเชฟของทางโรงแรม นักเรียนจะออกแบบเมนูอาหารแต่ละวันให้ต้นกล้าอย่างไรบ้าง โดยไม่ผิดไปจากที่ระบุไว้ในโปรโมชั่น

ผู้วิจัยขอนำเสนอตัวอย่างผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามองค์ประกอบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การทำความเข้าใจปัญหา

<u>ตัวอย่างใบกิจกรรมของนักเรียน (กลุ่มที่ 2)</u>

แบ่งจำแนกประโยคภายในกล่องว่ามีประโยคประเภทใดบ้าง

ภาพที่ 7 แสดงตัวอย่างการทำความเข้าใจปัญหาของนักเรียนในใบกิจกรรม

<u>ตัวอย่างบทสนทนาของนักเรียนระหว่างแสดงแนวคิด (กลุ่มที่ 1)</u>

นักเรียน 1 : **กิจกรรมนี้ต้องแบ่งกลุ่มประโยค**...เธอเป็นคนเขียนนะ
นักเรียน 2 : แบ่งได้เลยหรอ แบ่งจากอะไร
นักเรียน 1 : ให้**เอาข้อความจากกล่องมาแยกเป็นกลุ่ม ๆ เราต้องตั้งเกณฑ์การแบ่งเอง**

ตัวอย่างบทสนทนาของนักเรียนระหว่างแสดงแนวคิด (กลุ่มที่ 8)

นักเรียน 1 : เรา**ต้องแยกกลุ่มข้อความเอง**

นักเรียน 2 : เราขออ่านโจทย์ก่อนนะ ขออ่านอีกที

นักเรียน 3 : เราด้วย

นักเรียน 2 : ใช่ **จากโจทย์เราต้องแบ่งกลุ่มข้อความ**

นักเรียน 3 : ถูก เราก็เข้าใจตามนั้น

นักเรียน 4 : แบ่งเป็นเป็นจริง เป็นเท็จ กับหาค่าไม่ได้ไหม หรือยังไงดี เพราะ **จากโจทย์ที่เราอ่านคิดว่าเราต้องตั้งเกณฑ์แบ่งเอง** ตั้งยังไงก็ได้

จากภาพที่ 7 และบทสนทนาของนักเรียนที่ว่า “กิจกรรมนี้ต้องแบ่งกลุ่มประโยค, เอาข้อความจากกล่องมาแยกเป็นกลุ่ม ๆ เราต้องตั้งเกณฑ์การแบ่งเอง” และ “ต้องแบ่งกลุ่มข้อความเอง, จากโจทย์เราต้องแบ่งกลุ่มข้อความ, จากโจทย์ที่เราอ่านคิดว่าเราต้องตั้งเกณฑ์แบ่งเอง” สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมด้านการทำความเข้าใจปัญหา นักเรียนมีการตีความปัญหา พูดระบุประเด็นสำคัญของปัญหาและบอกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้อย่างมีเหตุผล เช่น คำถามของปัญหาคืออะไร ขอบเขตของปัญหามีอะไรบ้าง

2) การวางแผนแก้ปัญหา

ตัวอย่างบทสนทนาของนักเรียนระหว่างแสดงแนวคิด (กลุ่มที่ 1)

นักเรียน 1 : เอาข้อความจากกล่องมาแยกเป็นกลุ่ม ๆ เราต้องตั้งเกณฑ์การแบ่งเอง

นักเรียน 3 : **แยกประโยคตามตัวอักษรกับตัวเลขไหม**

นักเรียน 2 : ใช่ ครูบอกเราจะแยกยังไงก็ได้

นักเรียน 3 : **หรือแยกจากความจริงไหม สิ่งเป็นจริงกับสิ่งที่ไม่เป็นจริง**

นักเรียน 1 : เราจะรู้ได้ไงว่าอันไหนจริงอันไหนไม่จริง

นักเรียน 3 : เช่น ประเทศไทยอยู่ในทวีปเอเชีย อันนี้จริง

นักเรียน 4 : แล้วเราจะรู้ได้ไงว่ากรุณาถอดรองเท้าคืออันไหน ฝนตกหรือเปล่าอยู่ในอันไหน

นักเรียน 3 : **งั้นแยกเป็น 3 แบบ คือ สิ่งที่เป็นจริง สิ่งที่ไม่เป็นจริง สิ่งที่ไม่แน่นอน**

นักเรียน 4 : เราเห็นด้วยกับวิธีนี้

ตัวอย่างบทสนทนาของนักเรียนระหว่างแสดงแนวคิด (กลุ่มที่ 6)

นักเรียน 1 : โจทย์ก็คือให้เราจำแนกประโยค น่าจะแบบไหนก็ได้

นักเรียน 2 : แล้วจำแนกแบบไหนกันดี

นักเรียน 3 : **เราเสนอประโยคจริง ประโยคเท็จ แล้วก็ประโยคที่หาค่าไม่ได้** ทุกคนว่าดีไหม

นักเรียน 4 : เราว่าโอเคนะ ลองแยกแบบนั้นดูไหม

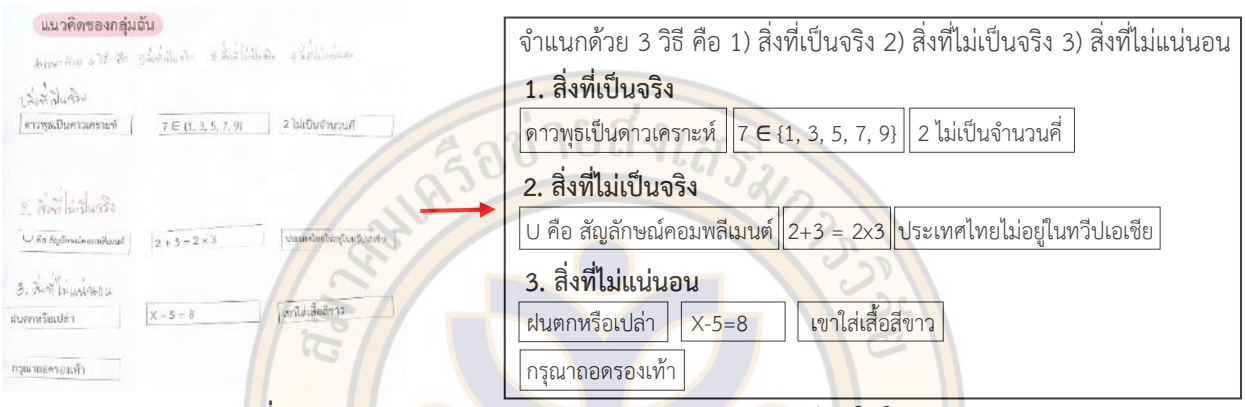
นักเรียน 2 : แยกยังไงยกตัวอย่างหน่อยได้ไหม

นักเรียน 3 : อันนี้ “ดาวพุธเป็นความเคราะห์ จริง” “2 ไม่เป็นจำนวนคี่ จริง” ส่วนอันนั้นเป็นที่เธอถือเท็จ

จากบทสนทนาของนักเรียนที่ว่า “แยกประโยคตามตัวอักษรกับตัวเลขไหม, หรือแยกจากความจริงไหม สิ่งเป็นจริงกับสิ่งที่ไม่เป็นจริง, งั้นแยกเป็น 3 แบบ คือ สิ่งที่เป็นจริง สิ่งที่ไม่เป็นจริง สิ่งที่ไม่แน่นอน” และ “เราเสนอประโยคจริง ประโยคเท็จ แล้วก็ประโยคที่หาค่าไม่ได้” สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมด้านการวางแผนแก้ปัญหา นักเรียนมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล สามารถระบุวิธีการเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาได้ และมีการนำความรู้มาใช้ในวางแผนแก้ปัญหา

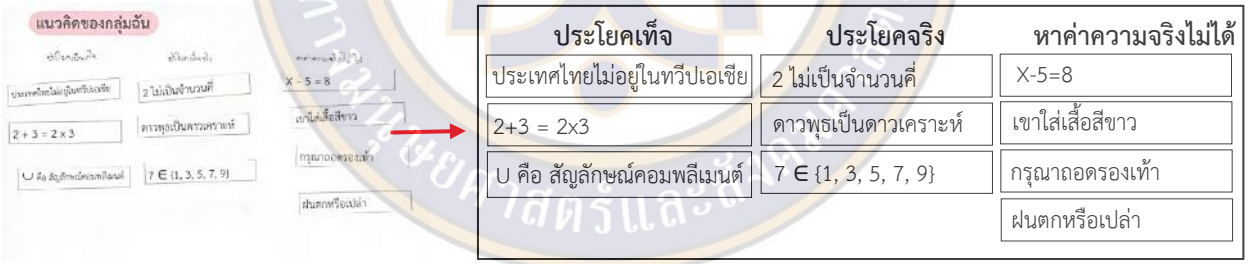
3) การดำเนินการตามแผน

ตัวอย่างใบกิจกรรมของนักเรียน (กลุ่มที่ 1)

ภาพที่ 8 แสดงตัวอย่างการดำเนินการตามแผนของนักเรียนในใบกิจกรรม

ตัวอย่างใบกิจกรรมของนักเรียน (กลุ่มที่ 3)

ภาพที่ 9 แสดงตัวอย่างการดำเนินการตามแผนของนักเรียนในใบกิจกรรม

จากภาพที่ 8-9 นักเรียนสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมด้านการดำเนินการแก้ปัญหา หลังจากนักเรียนมีการวางแผนว่าจะใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา นักเรียนได้ดำเนินการแก้ปัญหาตามแผนการแก้ปัญหาที่นักเรียนเลือกจนได้มาซึ่งคำตอบ

4) ตรวจสอบผล

ตัวอย่างบทสนทนาของนักเรียนระหว่างแสดงแนวคิด (กลุ่มที่ 1)

นักเรียน 2 : เสร็จแล้ว เอาไปติดข้างหน้าเลยไหม

นักเรียน 1 : **ดูอีกรอบก่อนติด เพื่อความแน่ใจ**

นักเรียน 2 : **อันนี้ผิด ประเทศไทยไม่อยู่ในประเทศเอเชีย เป็นเท็จ เมื่อกี๊เราอ่านผิด**

นักเรียน 3 : โอเค ไม่เป็นไรแกะติดใหม่ได้

นักเรียน 4 : เรียบร้อยแล้ว เราเอาไปติดกันเถอะ

ตัวอย่างบทสนทนาของนักเรียนระหว่างแสดงแนวคิด (กลุ่มที่ 5)

นักเรียน 3 : ของเราผิด ตกลงประโยค **“เขาใส่เสื้อสีขาว” ไม่ได้เป็นเท็จนะ แต่หาค่าไม่ได้**

นักเรียน 4 : **X-5 = 8 ด้วย เป็นประโยคบอกเล่าที่หาค่าไม่ได้ เพราะไม่รู้ว่าค่า X เท่าไหร่ แต่ของเราใส่ไปเป็นประโยคคำถาม**

จากบทสนทนาของนักเรียนที่ว่า “ดูอีกรอบ ก่อนติด เพื่อความแน่ใจ, อันนี้ผิด ประเทศไทยไม่อยู่ในประเทศเอเชีย เป็นเท็จ เมื่อกี๊เราอ่านผิด” และ “เขาใส่เสื้อสีขาว ไม่ได้เป็นเท็จนะ แต่หาค่าไม่ได้, X-5 = 8 ด้วย เป็นประโยคบอกเล่าที่หาค่าไม่ได้ เพราะไม่รู้ว่าค่า X เท่าไหร่ แต่ของเราใส่ไปเป็นประโยคคำถาม” สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมด้านตรวจสอบผล นักเรียนมองย้อนกลับไปยังที่มาของคำตอบและดูความสมเหตุสมผล หลังจากที่นักเรียนได้ดำเนินการแก้ปัญหาตามแผน และมีการอภิปรายร่วมกัน

จาการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ผู้วิจัยสรุปการแสดงออกถึงความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดทั้ง 4 แผนการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในภาพรวมของนักเรียนทั้งห้องเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนตามกรอบแนวคิดของ Wilson et al. (1993)		**การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด**			
		ขั้นที่ 1 การนำเสนอปัญหาปลายเปิด	ขั้นที่ 2 การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน	ขั้นที่ 3 การอภิปรายร่วมกันและเปรียบเทียบแนวคิดในชั้นเรียน	ขั้นที่ 4 การสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์
แผนที่ 1	การทำความเข้าใจปัญหา	✓	✓	-	-
	การวางแผนแก้ปัญหา	-	✓	-	-
	การดำเนินการตามแผน	-	✓	-	-
	ตรวจสอบผล	-	✓	✓	✓

แผนที่ 2	การทำความเข้าใจปัญหา	✓	✓	-	-
	การวางแผนแก้ปัญหา	-	✓	-	-
	การดำเนินการตามแผน	-	✓	-	-
	ตรวจสอบผล	-	✓	✓	✓
แผนที่ 3	การทำความเข้าใจปัญหา	✓	✓	-	-
	การวางแผนแก้ปัญหา	-	✓	-	-
	การดำเนินการตามแผน	-	✓	-	-
	ตรวจสอบผล	-	✓	✓	✓
แผนที่ 4	การทำความเข้าใจปัญหา	✓	✓	-	-
	การวางแผนแก้ปัญหา	-	✓	-	-
	การดำเนินการตามแผน	-	✓	-	-
	ตรวจสอบผล	-	✓	✓	✓

จากตารางแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 4 องค์ประกอบ คือ 1) การทำความเข้าใจปัญหา นักเรียนสามารถระบุได้ว่า โจทย์ต้องการอะไร และกำหนดเงื่อนไขอย่างไร 2) การวางแผนแก้ปัญหา นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลได้ แล้วนำมาใช้เพื่อวางแผนในการแก้ปัญหาได้ 3) การดำเนินการตามแผน นักเรียนลงมือปฏิบัติตามแผนการแก้ปัญหาที่เลือกไว้ได้ และดำเนินการจนกระทั่งหาคำตอบได้ และ 4) การตรวจสอบผล นักเรียนมีการตรวจสอบคำตอบของปัญหามองย้อนกลับไปยังที่มาของคำตอบ รวมถึงความถูกต้องและความสมเหตุสมผลของคำตอบ

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ตามกรอบแนวคิดของวิลสันและคณะ (Wilson et al.,1993) พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนจะเกิดขึ้นในขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนมากที่สุด เพราะว่าเป็นขั้นที่นักเรียนได้พยายามแก้ปัญหาภายในกลุ่มของตนเอง การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ในการแก้ปัญหา และทำให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหาด้วยตนเองมากขึ้น ได้ฝึกการวิเคราะห์ทำความเข้าใจปัญหา วางแผนแก้ปัญหา ดำเนินการตามแผน และตรวจสอบความถูกต้อง โดยที่ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการแก้ปัญหาที่หลากหลาย เน้นการ

พัฒนาศักยภาพต่อการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมการแก้ปัญหาปลายเปิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตนา ชมจุมจัง และพรชัย ผาดไธสง (2563) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ในการแก้ปัญหานั้น และให้โอกาสนักเรียนคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองมากขึ้น ได้ฝึกการวิเคราะห์ ทำความเข้าใจปัญหา วางแผนแก้ปัญหา ดำเนินการตามแผน และตรวจสอบย้อนกลับ ซึ่งสอดคล้องกับ กรุณา ศรีผิวสิ่ว และญาณภัทร สีหะมลคล (Karuna & Yannapat, 2023) ที่กล่าวว่า วิธีการแบบเปิดทำให้นักเรียนสามารถค้นคว้าและฝึกฝนด้วยตนเองตามศักยภาพของตนเอง ในขณะที่ครูให้คำแนะนำและสนับสนุน ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเองช่วยให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดและวิธีการค้นหาคำตอบร่วมกัน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลที่กำหนด แล้วแสดงวิธีคิดโดยใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ทีละขั้นตอน โดยใช้วิธีการแบบเปิดเป็นโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองคิดอย่างอิสระและพัฒนาความคิดในการแก้ปัญหาได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1.1 สถานการณ์ปัญหาในแผนการจัดการเรียนรู้ควรเป็นสถานการณ์ที่เข้าใจง่ายหรือเป็นกระแสในขณะที่จะดำเนินการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจและเข้าถึงสถานการณ์นั้นได้ในการแก้ปัญหา

1.2 ผู้สอนควรคาดการณ์แนวคิดที่เกิดขึ้นในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ให้ได้มากที่สุด ทั้งอาจเป็นแนวคิดที่ไม่ถูกต้อง แนวคิดที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ และแนวคิดที่ถูกต้องและสมบูรณ์ เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนในการเรียงลำดับแนวคิดของนักเรียน เพื่อออกมานำเสนอและอภิปรายแนวคิดตามการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด โดยคำนึงถึงระยะเวลาที่เหมาะสม ทั้งภาพรวมและในแต่ละขั้นตอนของการทำกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในเนื้อหาอื่น ๆ หรือในระดับชั้นที่แตกต่างกัน มีแผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้แสดงแนวคิดและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่หลากหลาย และควรศึกษากรอบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กันตนา ชมจุมจัง และพรชัย ผาดไธสง. (2563). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, *16*(1), 106-116. https://www.tci-thaijo.org.

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2547). การพัฒนาวิชาชีพครูแนวใหม่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คณิตศาสตร์. *KKU Journal of Mathematics Education, 1*(1), 1-9. https://edoffice.kku.ac.th/research/view-paper2.php?paper_id=1&paper_type=2&ref=102695.

ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567). *ผลการประเมิน PISA 2022 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

สิริพร ทิพย์คง (2545). *หลักสูตรและการสอนคณิตศาสตร์*. สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).

Seepiwsiw, K. and Seehamongkon, Y. (2023). The Development of Mathematical Problem-Solving and Reasoning Abilities of Sixth Graders by Organizing Learning Activities Using Open Approach. *Journal of Education and Learning, 12*(4), 42-49. https://doi.org/10.5539/jel.v12n4p42.

Wilson, J. W., Fernandez, M. L., and Hadaway, N. (1993). *Mathematical Problem Solving In Research Ideas for the Classroom : High School Mathematics*. Macmillan Publish Company.

การศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

A Study on the Opinion of Establishments on the Competency of Graduates, Affiliated to Vocational Education of Nakhon Si Thammarat Province Office, Office of Vocational Education Commission

สุรศักดิ์ นาคาลักษณ์[1] และอัคครัตน์ พูลกระจ่าง[2]

Surasak Nakhalak[1] and Akkarat Poolkrajang[2]

วิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Nakhon si thammarat Polytechnic College

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

surasak_na@mail.rmutt.ac.th and akkarat_p@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานประกอบการเครือข่ายที่รับผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 396 แห่ง โดยใช้สูตรคำนวณของยามาเน่ ได้จำนวน 199 แห่ง ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.84 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายด้านพบว่าด้านความรู้มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านทักษะ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดเท่ากัน 2) ความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา จำแนกตามประเภทวิชาของผู้สำเร็จการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความคิดเห็นของสถานประกอบการ, สมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา, อาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Abstract

This research aims to study the opinions of establishments regarding the competencies of graduates under the Vocational Education Division in Nakhon Si Thammarat Province, Office of the Vocational Education Commission to compare the opinions of establishments on these competencies. The sample group includes 396 network establishments employing graduates from vocational institutions in Nakhon Si Thammarat. Using Yamane's formula, a sample size of 199 establishments was obtained. Data were collected using questionnaires and analyzed with statistical methods, including mean, standard deviation, one-way analysis of variance, and paired comparisons. Cronbach's alpha coefficient was at 0.84. The research findings are as follows 1) The overall opinion of establishments regarding the competencies of graduates is at the highest level. By category, the opinions on knowledge rank the highest, followed by ethics and desirable attributes, skills, application ability, and responsibility, all of which are rated at the highest level. 2) The opinions of establishments regarding the competencies of graduates, categorized by the field of study, show no significant differences overall or in individual categories.

Keywords: The Opinion of Establishments, The Competency of Graduates, Affiliated to Vocational Education of Nakhon Si Thammarat Province Office, Office of Vocational Education Commission

ที่มาและความสำคัญ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี

เก่ง มีคุณภาพ และมีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 ซึ่งถือว่าเป็นกรอบการพัฒนาที่ทางภาคการศึกษาของประเทศต้องนำมาเป็นกรอบการดำเนินงานในภารกิจที่เกี่ยวข้อง และการยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวัดผล การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่สอดคล้องมาตรฐานอาชีพเพื่อการเข้าสู่การรับรองสมรรถนะและได้รับคุณวุฒิวิชาชีพตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2566)

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) มีหน้าที่หลักในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ จัดทำมาตรฐานอาชีพโดยกลุ่มคนในอาชีพ และการให้การรับรองสมรรถนะเพื่อย้ำความเป็นมืออาชีพที่เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด ได้ร่วมกับกลุ่มอุตสาหกรรมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการระบุสมรรถนะที่อุตสาหกรรมต้องการเพื่อจัดทำ “มาตรฐานอาชีพ” (พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554, 2554) ในขณะที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้นำเสนอคำว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และได้ให้ความหมายของคำว่า สมรรถนะ (Competency) หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2567 (2567) มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานอาชีพ หรือตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน เพื่อประโยชน์ต่อการรับรองหลักสูตรและคุณวุฒิการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา ประกอบด้วย ระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษา และคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ ต้องครอบคลุมอย่างน้อย 4 ด้าน คือ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะ และ 4) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2567) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสมรรถนะสูงเพื่อการพัฒนาประเทศ” ตามแนวคิด “ประเทศไทย มั่นคง ร่ำรวย ด้วยมืออาชีวะ” ภายใต้กรอบแนวทาง “ขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพ การจัดการอาชีวศึกษา เพื่อให้การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสมรรถนะสูง เป็นหลักในการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งในโลกของการทำงานที่ไม่เพียงแต่ต้องใช้ความรู้ แต่ยังต้องใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญหลายด้านที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติงานจริงและการฝึกฝน ผู้ประกอบอาชีพทุกคนทั้งที่มีคุณวุฒิการศึกษาและไม่มีคุณวุฒิการศึกษาในสาขานั้นๆ ล้วนมีศักยภาพในการพัฒนาความสามารถการทำงานด้านต่างๆ ซึ่งการใช้ความรู้ทักษะ และความสามารถ มาประยุกต์ใช้เพื่อการประกอบอาชีพนี้เรียกว่า “สมรรถนะ” สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช มีภารกิจในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีอย่างต่อเนื่องตามประเภทและสาขาวิชาที่เปิดสอนในสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อให้ได้ทราบข้อมูล และแนวทางในการบริหารจัดการทั้งในรายสถานศึกษาและในภาพรวมของอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

นิยามศัพท์

ความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง ความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ต้องครอบคลุมอย่างน้อย 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ

ผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง ผู้ที่จบการศึกษาในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

สถานประกอบการ หมายถึง หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่ร่วมจัดการศึกษาและหรือรับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหรือในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชไปทำงาน โดยมีผู้จัดการหรือหัวหน้างาน/หัวหน้าแผนกเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช หมายถึง การรวมกลุ่มของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 11 สถานศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช วิทยาลัยเทคนิคสิชล วิทยาลัยเทคนิคทุ่งสง วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช วิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช วิทยาลัยการ

อาชีพพรหมคีรี วิทยาลัยการอาชีพหัวไทร วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือนครศรีธรรมราช และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครศรีธรรมราช

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยเรื่องการศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพ คุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2567 เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2567 และผลลัพธ์การเรียนรู้

2. แนวคิดเกี่ยวกับสถานประกอบการ หมายถึง สถานที่สถานประกอบการใช้ประกอบกิจการเป็นประจำ รวมถึงสถานที่ที่ผลิต และเก็บสินค้า เป็นประจำ ซึ่งได้จัดกลุ่มสถานประกอบการตามประเภทการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 สถานประกอบการที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการผลิต ซึ่งประกอบด้วยประเภทอุตสาหกรรม ดังนี้ • อาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ • สิ่งทอ เครื่องแต่งกาย หนังสัตว์ • ไม้ ผลิตภัณฑ์จากไม้ เครื่องเรือน • กระดาษ การพิมพ์ การพิมพ์โฆษณา • เคมีภัณฑ์ ถ่านหิน ยาง พลาสติก • ผลิตภัณฑ์จากแร่อโลหะ • อุตสาหกรรมโลหะขั้นมูลฐาน • ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ • อุตสาหกรรมการผลิตอื่นๆ กลุ่มที่ 2 สถานประกอบการที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการขายและการบริการ ได้แก่ การขายส่ง การขายปลีก ภัตตาคารและโรงแรม บริการด้านอสังหาริมทรัพย์และธุรกิจบริการนันทนาการและวัฒนธรรม บริการส่วนบุคคลและบริการในครัวเรือน ซึ่งได้นำมาจัดกลุ่มย่อยตามประเภทธุรกิจ ดังนี้ • การขายส่ง • การขายปลีก • ภัตตาคารและโรงแรม • การบริการ กลุ่มที่ 3 สถานประกอบการที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง กลุ่มที่ 4 สถานประกอบการที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ได้แก่ สถานประกอบการที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกจากที่ได้จัดกลุ่มไว้ใน 3 กลุ่มที่กล่าวข้างต้น เช่น ธนาคาร บริษัทประกันภัย สถานที่ราชการต่าง ๆ โรงเรียน สถานีอนามัย เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ (Competency) หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งแบ่งเป็นสมรรถนะแกนกลางและสมรรถนะอาชีพ โดยสมรรถนะแกนกลาง (Core Competency) หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทั่วไปที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น การสื่อสาร การคำนวณ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการ

ทำงานเป็นทีม เป็นต้น และสมรรถนะอาชีพ (Occupational Competency) หมายถึง ความรู้ ความสามารถและทักษะเฉพาะในการปฏิบัติงานในแต่ละสาขางานหรือสาขาวิชาชีพ เป็นต้น

4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษา ประเภทวิชาและสาขาวิชาต้องครอบคลุมอย่างน้อย 4 ด้าน คือ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดี ภูมิใจ และรักษาเอกลักษณ์ชาติไทย เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะและมีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม (2) ด้านความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียนหรือทำงาน โดยเน้นความรู้เชิงทฤษฎี และหรือข้อเท็จจริงเป็นหลัก (3) ด้านทักษะ หมายถึง ความสามารถปฏิบัติงานซึ่งบุคคลควรทำได้เมื่อได้รับมอบหมาย โดยสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการและแก้ปัญหาการทำงาน ด้วยทักษะด้านกระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ตรรกะ ทักษะการหยั่งรู้และความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือทักษะการปฏิบัติหรือวิธีปฏิบัติที่มีความคล่องแคล่วและความชำนาญในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ (4) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การใช้ความรู้ทักษะทางสังคมในการทำงาน หรือการศึกษาอบรมเพื่อการพัฒนาวิชาชีพของบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการสื่อสารภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบและความเป็นอิสระในการดำเนินการต่างๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น ความสามารถในการตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กนิศ์พิชญา อัฐมาธิตภักดี และคณะ (2566) ที่ได้นำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัลที่ตลาดแรงงานต้องการ พีรญา เชตุพงษ์ (2567) ได้ศึกษา เรื่อง ความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ กรณีศึกษา : นักศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.) สาขาเทคโนโลยียานยนต์ วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์และ HREX.saia (2019) กล่าวว่า ทรัพยากรบุคคลถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อทุกองค์กร เพราะนี่ คือ กุญแจสำคัญที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้อย่างไม่มีขีดจำกัด องค์กรที่เห็นคุณค่าและใส่ใจในทรัพยากรบุคคล จะมุ่งมั่นพัฒนาบุคลากรของตนให้เพิ่มขีดความสามารถให้มีสมรรถนะสูงขึ้น

วิธีการศึกษา

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานประกอบการเครือข่ายที่รับผู้สำเร็จการศึกษา จากสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 396 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานประกอบการเครือข่ายที่รับผู้สำเร็จการศึกษา จากสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 199 แห่ง โดยใช้สูตรยามาเน่ ด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์

ขั้นตอนหรือกระบวนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีกระบวนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) เพื่อทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานในการวิจัยและนำมาใช้ในการพัฒนากรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามด้วยการ สังเคราะห์และประยุกต์ใช้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องส่วนการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการนำแบบสอบถามที่
ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวัดและทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับสถานประกอบการเครือข่ายที่รับผู้สำเร็จการศึกษา จากสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 199 แห่ง เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนการสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's rating scale) จำนวน 199 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอบที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม/สถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นรายด้านและรายข้อ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามประเภทวิชา โดยเลือกจากข้อมูลสถานประกอบการที่ตอบแบบสอบถามแล้วระบุเป็นประเภทวิชาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และเกษตรกรรม/ศิลปกรรม นำมาวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA (Analysis of Variance) เพื่อหาความแตกต่างทางสถิติของกลุ่มอิสระ 3 กลุ่มขึ้นไป และทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี The Sheffe's Post hoc Comparison (Sheffe')

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งมีผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.84	0.37	มากที่สุด
2. ด้านความรู้	4.85	0.36	มากที่สุด
3. ด้านทักษะ	4.84	0.37	มากที่สุด
4. ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ	4.84	0.37	มากที่สุด
เฉลี่ยในภาพรวม	4.84	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่าในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.84, SD.= 0.37) และระดับความคิดเห็นในรายด้านพบว่า ด้านความรู้มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.85, SD.= 0.36) รองลงมาเป็นด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ทั้งในระดับ ปวช.และระดับ ปวส.) ด้านทักษะ และด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ มีระดับความคิดเห็นเท่ากัน ($\bar{x}$=4.84, SD.= 0.37)

2. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งมีผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะรายด้านและภาพรวมของผู้สำเร็จการศึกษา ประเภทวิชาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และเกษตรกรรม/ศิลปกรรม

ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านคุณธรรมฯ	Between Groups	0.084	2	0.042	2.230	.111
	Within Groups	3.287	175	0.019		
	Total	3.371	177			
ด้านความรู้	Between Groups	0.0195	2	0.097	2.598	.077
	Within Groups	6.557	175	0.037		
	Total	6.751	177			
ด้านทักษะ	Between Groups	0.086	2	0.043	2.341	.099
	Within Groups	3.225	175	0.018		
	Total	3.311	177			
ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ	Between Groups	0.029	2	0.014	0.465	.629
	Within Groups	5.425	175	0.031		
	Total	5.454	177			
ค่าเฉลี่ยรวม 4 ด้าน	Between Groups	.088	2	.044	2.028	.135
	Within Groups	3.779	175	.022		
	Total	3.866	177			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาจากค่าเฉลี่ยรวมของกลุ่มประเภทสาขาวิชาอุตสาหกรรม ประเภทวิชาพาณิชยกรรม และประเภทวิชาเกษตรกรรม/ศิลปกรรม พบว่า ไม่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายด้าน และค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการศึกษา

1. ความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามความคิดเห็นของสถานประกอบการจากสมรรถนะที่เป็นองค์ประกอบของผลลัพธ์การเรียนรู้ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม และลักษณะบุคคล 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะ และ 4) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ พบว่าในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นความคิดเห็นของสถานประกอบการซึ่งเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2567 (2567) และประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2567 (2567) เมื่อพิจารณารายด้านของสมรรถนะย่อยด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่า ในรายด้านในการเคารพกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรและสังคม และ มีความพอเพียง และดำรงตนในการใช้ทรัพยากรของตนเองและส่วนรวมด้วยความรับผิดชอบต่อองค์กรและสังคม ตระหนักในคุณค่าและคุณธรรม จริยธรรม เสียสละ และซื่อสัตย์สุจริต และ มีวินัย ตรงต่อเวลาและความรับผิดชอบต่อตนเอง วิชาชีพและสังคม มีจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตาม สามารถทำงานเป็นทีมและสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งและลำดับความสำคัญมีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกรายการ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิกรม ดังก้อง และมณฑา จำปาเหลือง (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียน นักศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ได้จำนวน 12 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีวินัย ด้านรักชาติศาสน์กษัตริย์ ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านรักความเป็นไทย ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมี จิตสาธารณะด้านมีความรู้ในวิชาหลัก ด้านมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ด้านมีทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ และด้านมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และสอดคล้องกับกนิศ์พิชญา อัฐมาธิตภักดี และคณะ (2566) ที่ได้นำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ในยุคดิจิทัล : การวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัลที่ตลาดแรงงานต้องการ ร่วมกัน 10 อันดับแรก ได้แก่ 1) ความอดทน 2) รับผิดชอบ 3) ทักษะมนุษยสัมพันธ์ 4) ขยัน 5) ทักษะการใช้โปรแกรมพื้นฐาน 6) ซื่อสัตย์ 7) รักการบริการ 8) ใฝ่เรียนรู้ 9) ทักษะเลือกใช้เครื่องมือในงานอาชีพ และ 10) ทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นต้น เมื่อพิจารณาในรายด้านที่เป็นสมรรถนะย่อยด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ทฤษฎีและเทคนิคเชิงลึกภายใต้งานอาชีพ ในระดับ ปวช. และความรู้ในทฤษฎีและเทคนิคเชิงลึกภายใต้งานอาชีพ และการเชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจทางทฤษฎีและเทคนิคเชิงลึกกับการทำงาน ในระดับ ปวส. ซึ่งจะสอดคล้องกับการจัด

ระดับมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) โดยเป็นระดับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติในระดับ 3 เทียบเคียงได้ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และในระดับ 5 เทียบเคียงได้ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ซึ่งจะมีระดับสมรรถนะที่แตกต่างกันอยู่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) เมื่อพิจารณาในรายด้านที่เป็นสมรรถนะย่อยด้านทักษะ ได้แก่การวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การเลือกและประยุกต์ใช้เครื่องมือและวัสดุขั้นพื้นฐาน การสื่อสารและสุขภาวะและความปลอดภัย การเรียนรู้ตลอดชีวิตและเทคโนโลยีดิจิทัล ในระดับ ปวช. และการปรับใช้กระบวนการปฏิบัติงานให้เหมาะสม และความปลอดภัยที่เชื่อมโยงกับการทำงานที่หลากหลาย การเรียนรู้ตลอดชีวิต การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การวางแผน การบริหารจัดการ การประสานงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้น มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกรายการ เมื่อพิจารณาในรายด้านที่เป็นสมรรถนะย่อยด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบในระดับ ปวช. ได้แก่ ความสามารถในการตัดสินใจ ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ภาวะผู้นำและการสื่อสาร เป็นต้น มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกรายการ และในระดับ ปวส. ได้แก่ การพัฒนาตนตามสายอาชีพ การแก้ปัญหาที่ไม่คุ้นเคยหรือซับซ้อน การปรับตัวภายในความเปลี่ยนแปลงและการปฏิบัติงานตามแผน มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกรายการ สอดคล้องกับการศึกษาของพีรญา เชตุพงษ์ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ กรณีศึกษา : นักศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.) สาขาเทคโนโลยียานยนต์ วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ พบว่า ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ด้านทักษะปฏิบัติ รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะทางปัญญา ด้านความรู้ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงที่สุดคือการตรงต่อเวลาเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็น การพัฒนาความรู้ทักษะในงานอาชีพ การมีวินัย การฝึกฝนต่อเนื่อง และความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และมีเพิ่มเติมความเห็นในด้านจิตอาสา เห็นอกเห็นใจ การทำงานเป็นทีมผู้อื่น มีความรู้ที่หลากหลาย และตั้งใจทำงาน อยู่ในลำดับท้าย

2. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรวมรายด้านทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณาในระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นการยืนยันว่าต้องการผลลัพธ์การเรียนรู้หรือสมรรถนะของผู้เรียนที่ต้องเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2567 (2567) และประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2567 (2567) แต่อย่างไรก็ตามนอกจากที่เป็นสมรรถนะที่พัฒนาจากสถานศึกษาแล้ว ตามความเห็นของ ภริศฑ์ชาก์ ชดช้อย และคณะ (2565) ในการศึกษาปัจจัยสมรรถนะและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในคุณภาพการปฏิบัติงานของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดนครศรีธรรมราชว่าปัจจัยลักษณะงานและรางวัลตอบแทนส่งผลต่อคุณภาพการดำเนินงาน ซึ่งสถานศึกษาและสถานประกอบการควรร่วมกันในการส่งเสริมหรือสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้เรียนและพนักงานร่วมกัน และความคิดเห็นของ HREX.asia (2019) การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญที่ฝ่ายทรัพยากรบุคคลต้องการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ทรัพยากรมนุษย์คือปัจจัยสำคัญรวมถึงเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งที่จะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับองค์กรอื่นๆ ตลอดจนเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้นของสมรรถนะที่คาดหวังจากผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากสถานศึกษาในการจัดเก็บข้อมูลอาจจะต้องมีการแยกประเภทสาขาวิชา ข้อคำถามยังเป็นสมรรถนะรวมๆ ควรมีข้อคำถามที่เป็นสมรรถนะย่อยๆ ลงไปตามลักษณะงานเพื่อที่จะได้นำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนากิจกรรมของสถานศึกษาด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับสาขาวิชา ระดับหลักสูตร ระดับรายวิชา และระดับหน่วยรายวิชา

2. ควรมีการกำหนดเป็นนโยบายของอาชีวศึกษาจังหวัด เพื่อจัดเก็บข้อมูลในนามของอาชีวศึกษาจังหวัด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานตามสถานประกอบการในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในด้านสมรรถนะดังกล่าวต้องมีการนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และนำเสนอความสัมพันธ์ เพื่อการพยากรณ์ตัวแปรที่ต้องการศึกษา ตลอดจนการจัดเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพเพื่อยืนยันผลในเชิงปริมาณ

2. ควรพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อให้เห็นภาพรวมของการพัฒนาเสริมสร้างคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

กนิศ์พิชญา อัฐมาธิตภักดี, ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, และชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ. (2566). แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัล: การวิเคราะห์ผลกระทบไขว้. *ครุศาสตร์สาร, 17*(1), https://so17.tci-thaijo.org/index.php/EduBSRU/article/view/274/195.

บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2566, 4, มกราคม). *นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. https://moe360.blog/2023/01/04/policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2567. (2567, 2 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 141 ตอนพิเศษ 33 ง. 22 - 22

ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2567. (2567, 18 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 141 ตอนพิเศษ 78 ง. 57-64.

ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2567. (2567, 18 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 141 ตอน พิเศษ 78 ง. 65-74.

พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554. (2554, 30 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 128 ตอนที่ 21 ก. 5 - 22.

พีรญา เชตุพงษ์. (2567). *ความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ อาชีวศึกษาแห่งชาติ กรณีศึกษา : นักศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต(ทล.บ.) สาขาเทคโนโลยียานยนต์ วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์*. (รายงานการวิจัย). วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์.

ภริศฑ์ชาก์ ชดช้อย, แมนสรวง เสมอภาค, สุธาสิณี ชูจันทร์, อรณี นิสะนิ, และดนวัต สีพุธสุข. (2565). *ปัจจัยสมรรถนะและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในคุณภาพการปฏิบัติงานของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

วิกรม ดังก้อง และมณฑา จำปาเหลือง. (2565). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา, 6*(1), 138-149. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ve-irj/article/download/247470/173227.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2567, 19 ตุลาคม). *วิสัยทัศน์และพันธกิจของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568.* https://www.vec.go.th/th-th/เกี่ยวกับสอศ/วิสัยทัศน์.aspx.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

HREX.asia. (2019, 24 June). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ.* https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190624-competency/.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผลการศึกษาการใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ในการแก้โจทย์ปัญหาเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในวิชาฟิสิกส์

Effect of study using Gibbs's Reflective cycle model in solving problems to promote the achievement of high school students in the subject of physics.

อ้อมตะวัน แสงจักรวาฬ[1], สุวนันต์ หลัดจัน[2] และวีรดา ลิมปิสวัสดิ์[3]

Aomtawan Sangjakrawan, Suwanun Ladjun and Weerada Limpisawat

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand.

Aomtawan.s@ds.ru.ac.th, Suwanun.l@ds.ru.ac.th & Weerada.l@ds.ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์เพื่อใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาในวิชาฟิสิกส์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนแพทย์ วิศวะและสถาปัตย์ ประจำปีการศึกษา 2567 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง(ฝ่ายมัธยม) จำนวน 26 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินการสะท้อนคิด และ แบบสอบอัตนัยเรื่องไฟฟ้าสถิต จำนวน 5 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ dependent t- test ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีระดับการสะท้อนคิดอยู่ในระดับดีมาก ($\vec{x}$ = 4.11, S.D =.535) 2) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการแก้โจทย์ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ โดยมีระดับผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมการแก้โจทย์ปัญหาวิชาฟิสิกส์หลังเรียนอยู่ที่ระดับดี ($\bar{x}$ = 3.22, S.D. = .767) จะเห็นได้การสะท้อนคิดของกิบส์สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ในเรื่องของการคิดไตร่ตรอง พินิจพิจารณาของผู้เรียน ซึ่งสามารถยืนยันได้ด้วยระดับการสะท้อนคิดและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้น

คำสำคัญ: กิจกรรมสะท้อนคิด, ระดับการสะท้อนคิด, การสะท้อนคิดของกิบส์, ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในวิชาฟิสิกส์

Abstract

The objectives of this article are 1) to study the results of using the Gibbs reflection cycle model. of students at the high school level 2) to study the effect of using the Gibbs reflection cycle model for solving problems in the physics subject that affects the achievement of students at the high school level. The target group is Mathayom 5 students plan to study medicine. Engineering and architecture Academic year 2024, Semester 2, Ramkhamhaeng University Demonstration School (Secondary Division), 26 students using the purposive selection method. The tools used to collect data were a reflection assessment form and 5-items test on static electricity. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation and t-test. The results found that 1) students' overall reflection level was at a very good level ($\vec{x}$= 4.11, S.D = .535) 2) students had higher achievement in solving problems after studying than before studying. Statistically significant at the .05 level for all items. 2) Students' achievement in solving problems after studying was significantly higher than before studying at the .05 level for all items, with the overall level of achievement in solving physics problems after studying at a good level. ($\vec{x}$= 3.22, S.D. = .767) It can be seen that Gibbs reflection can enhance learning in the area of reflective thinking. Consideration of students This can be confirmed by higher levels of reflection and student achievement.

Keywords: reflective activities, level of reflection, Gibbs's Reflective, Achievement of high school students in physics subjects

ที่มาและความสำคัญ

เนื่องจากวิชาฟิสิกส์ มีธรรมชาติของวิชาหลายเรื่องค่อนไปในทางนามธรรม อีกทั้งยังมีจำนวนเรื่องที่หลากหลาย มีสูตรหรือสมการค่อนข้างมาก จึงมักเป็นวิชาที่ก่อให้เกิดปัญหากับผู้เรียนไปจนถึงอาจก่อให้เกิดความท้อแท้หรือหมดกำลังใจในการเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอีลีฟ อิ๊น (Elif Ince) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัญหาที่นักเรียนเผชิญขณะเรียนวิชาฟิสิกส์ในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (An Overview of Problem Solving

Studies in Physics Education) พบว่า นักเรียนมีความกลัวในวิชาฟิสิกส์ ในขณะที่ในหลายกรณีที่พบว่านักเรียนสามารถทำได้ดีในรายวิชาอื่นๆ เช่น คณิตศาตร์ ชีววิทยา แต่ผู้เรียนกลับไม่เข้าใจรากเหง้าที่แท้จริงของรายวิชานั้นๆ ผู้เรียนพบว่า รายวิชามีรายละเอียดมาก มีหลายหัวข้อย่อยๆ ที่ต้องเรียนรู้ และยากในการจะจำสมการต่างๆ เมื่อต้องนำไปใช้ (Elif Ince, 2018) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรุจิกา เกาชาล (Ruchika Kaushal) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัญหาที่นักเรียนเผชิญขณะเรียนวิชาฟิสิกส์ในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Problems Faced by Students While Studying Physics During their High School Years) ผู้วิจัยพบว่ามุมมองของผู้เรียนวิชาฟิสิกส์เต็มไปด้วยสูตร (formulars) การคำนวณ กราฟ กฎหรือทฤษฎีทางฟิสิกส์ การทดลองและการแปลงค่านำไปสู่การใช้คณิตศาสตร์มาคำนวณ จึงต้องฝึกให้ผู้เรียนเอาชนะปัญหานี้โดยการให้เผชิญหน้ากับความยุ่งยากเช่นนี้ให้ได้ (Ruchika Kaushal, 2019) ความยุ่งยากนี้ส่งผลไปถึงการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับฟิสิกส์ที่คล้ายคลึงกันนี้ โดย Emarat, (2002) อ้างอิงใน แสงกฤช กลั่นบุศย์, และคณะ (2567) บริบทของวิชาฟิสิกส์ที่เป็นนามธรรมซึ่งยากต่อการอธิบายและการยกตัวอย่างประกอบให้เห็นได้อย่างชัดเจน ทำให้การสอนบางครั้งไม่บรรลุวัตถุประสงค์การสอน จึงส่งผลให้ผลการเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับที่ต่ำ ซึ่งการใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายอาจไม่เพียงพอให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในวิชาฟิสิกส์อย่างถูกต้องเท่าที่ควร

นอกจากนั้น จากการประเมินผลนานาชาติด้านการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับการศึกษาพื้นฐานสองโครงการ ได้แก่ โครงการ PISA (Programme for International Student Assessment ปี 2012 ความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ ปรากฏว่านักเรียนไทยมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD (สสวท. 2556:18-19 อ้างอิงจาก สุระศักดิ์ เมาเทือก และคณะ, 2558) ผลการประเมินบ่งบอกถึงภาวะถดถอยของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยว่าประเทศไทยยังอยู่ห่างไกลของความเป็นเลิศทางการศึกษาวิทยาศาสตร์ หากจะมองปัญหาดังกล่าวอาจจะเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของครูซึ่งเป็นตัวบ่งชี้อย่างหนึ่งที่สะท้อนคุณภาพของนักเรียน ความแตกต่างระหว่างประสิทธิภาพของครูมีผลต่อประสิทธิภาพการเรียน การสอนของนักเรียนครูที่มีความรู้ ความสามารถ ครูที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้ดีกว่า (Linda Darling – Hammond, 2000 ; ยุทธนาปฐมวรชาติ, 2547 ; พศิน แตงจวง, 2554 ; สสวท, 2555 อ้างอิงจาก สุระศักดิ์ เมาเทือก และคณะ, 2558)

การจัดการเรียนการสอนของครูจึงต้องปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การนำวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างตรึกตรองหรือคิดอย่างมีวิจารณญาณ ให้คิดอย่างมีแบบแผนและขั้นตอน น่าจะเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาที่ซับซ้อนของวิชาฟิสิกส์ได้ ในงานวิจัยของเอกชัย วิเศษศรี (2557) พบว่า วิธีการสอนแบบสะท้อนคิดของครูส่งผลต่อค่าเฉลี่ยทักษะการสะท้อนคิดของนักเรียนและค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนที่มีการสะท้อนคิดมีค่าทักษะการสะท้อนคิดสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการ

สอนปกติ และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนสะท้อนคิดมีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญสำคัญทางสถิติด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นหากนำการสะท้อนคิดไปร่วมกับวิธีการอื่นๆ เช่น ในงานวิจัยของ เกื้อกูล นามวงษ์ และ สิรินภา กิจเกื้อกูล (2566) ที่ได้นำการจัดการเรียนรู้แบบชัดเจนร่วมกับสะท้อนคิดมาใช้กับผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ โดยผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงประเด็น ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์กับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้ถูกต้องมากขึ้น ซึ่งประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่ ผู้เรียนมีความเข้าใจถูกต้องชัดเจนมากที่สุด คือ องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และจากงานวิจัย ยังได้องค์ความรู้ใหม่ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาความเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบชัดเจนร่วมกับสะท้อนคิด 4 ขั้นตอน ได้แก่ การตั้งคำถาม (asking) การตรวจสอบ(investigation) การอภิปราย (disscusion) และการสะท้อนคิด (reflection)

วิธีการสอนแบบสะท้อนคิดที่น่าสนใจอีกอีกมุมมองหนึ่ง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติและมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ในตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ธีรศักดิ์ จิระตราชู, 2561) ยังพบว่าการสะท้อนคิดเป็นเทคนิคที่มีประโยชน์ในการช่วยพัฒนาทักษะการไตร่ตรองของนักศึกษาแพทย์ปี 4 ในเพิ่มพูนความรู้ทางการแพทย์และพัฒนาทักษะการซักประวัติผู้ป่วยได้ดีขึ้น (Tawanwongsri, W., & Phenwan, T., 2019)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การสะท้อนคิดจะเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น ในงานวิจัยเชิงกรณีศึกษานี้ ผู้เรียนส่วนมากมักประสบปัญหาในการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาวิชาฟิสิกส์ ทำให้ผู้เรียนเลือกวิธีการในการนำสูตรหรือสมการที่ไม่สอดคล้องมาแก้ปัญหาโจทย์ ทำให้คำตอบไม่ถูกต้อง อีกทั้งนักเรียนไม่สามารถทำความเข้าใจเงื่อนไขหรือสถานการณ์ของโจทย์ปัญหาที่ต้องใช้ความรู้หลายเรื่องผสานกัน ซึ่งอาจมาจากความไม่เข้าใจและสับสนกันระหว่างเนื้อหาแต่ละเรื่องย่อยๆ ในบทนั้นๆ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า หากลองให้นักเรียนคิดตรึกตรองอย่างมีวิจารณญาณ ทำความเข้าใจไปทีละส่วน จะทำให้ผู้เรียนมองเห็นได้ชัดเจนว่า ปัญหาที่โจทย์ถามคืออะไร และควรนำองค์ความรู้ สูตร หรือสมการตัวไหนที่เหมาะสมจะนำมาแก้ปัญหาที่ปรากฏในโจทย์ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการสะท้อนคิดของกิบส์ Gibbs (1988) อ้างอิงใน ณภัทร ชมธนานันท์ (2020) มีขั้นตอนที่น่าสนใจ ได้แก่ การบรรยายความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ การประเมินผล การวิเคราะห์ การสรุปผล และ การวางแผนปฏิบัติ การคิดอย่างเป็นระบบ น่าจะช่วยให้ผู้เรียนแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ได้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาผลการใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ (Gibbs's Reflective cycle model) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในวิชาฟิสิกส์ เรื่อง ไฟฟ้าสถิต

2. ศึกษาผลของการใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ (Gibbs's Reflective cycle model) เพื่อใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาในวิชาฟิสิกส์ เรื่อง ไฟฟ้าสถิต ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

นิยามศัพท์

กิจกรรมสะท้อนคิด หมายถึง กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรม "Let's play & Check"ซึ่งในกิจกรรมมีโจทย์ปัญหาฟิสิกส์จำนวน 5 ข้อ ในกิจกรรมสะท้อนคิดมี 3 สเต็ปคือ สเต็ปที่ 1 คือ อ่านโจทย์ให้เข้าใจ เขียนสิ่งที่โจทย์บอก เขียนสิ่งที่โจทย์ถามและความรู้สึกเมื่ออ่านโจทย์ปัญหา (วัดการบรรยายและความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์) สเต็ปที่ 2 คือ เขียนสมการ วลีของทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และอภิปรายภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มได้ภายในเวลาที่กำหนดให้ (วัดการประเมินผลและการวิเคราะห์) และสเต็ปที่ 3 คือ วงกลมเลือกสมการที่กลุ่มหารือร่วมกันแล้วว่าสามารถนำไปใช้ โดยมีเงื่อนไขว่า หากวงกลมเลือกสมการใดแล้ว จะต้องนำสมการที่เลือกทั้งหมดไปใช้ จากนั้นให้ผู้เรียนดำเนินการแทนค่าสมการเพื่อแก้ปัญหาโจทย์จนได้คำตอบที่กลุ่มพิจารณาแล้วว่าถูกต้องที่สุด (วัดการสรุปผลและการวางแผนปฏิบัติ) จากนั้นจะประเมินผู้เรียนด้วยแบบประเมินการสะท้อนคิด

ระดับการสะท้อนคิด หมายถึง ระดับการสะท้อนคิดของกิบส์ 6 ด้านในระหว่างการทำกิจกรรมสะท้อนคิดของผู้เรียนระหว่างการจัดการเรียนการสอนการแก้โจทย์ปัญหาในวิชาฟิสิกส์ เรื่อง ไฟฟ้าสถิต

การสะท้อนคิดของกิบส์ หมายถึง ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้แนวทางการสะท้อนคิดตามขั้นตอนของกิบส์ 6 ด้าน Gibbs (1988) อ้างอิงใน ณภัทร ชมธนานันท์ (2020) ได้แก่ 1) การบรรยาย 2) ความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ 3) วัดการประเมินผล 4) การวิเคราะห์ 5) การสรุปผล และ 6) การวางแผนปฏิบัติ

ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในวิชาฟิสิกส์ หมายถึง ระดับความสามารถของคะแนนในการแก้โจทย์ปัญหาวิชาฟิสิกส์ เรื่อง ไฟฟ้าสถิต ด้วยแบบสอบอัตนัยจำนวน 5 ข้อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้ขั้นตอนการดำเนินงานในการแก้โจทย์ปัญหาตามขั้นตอนการสะท้อนคิด

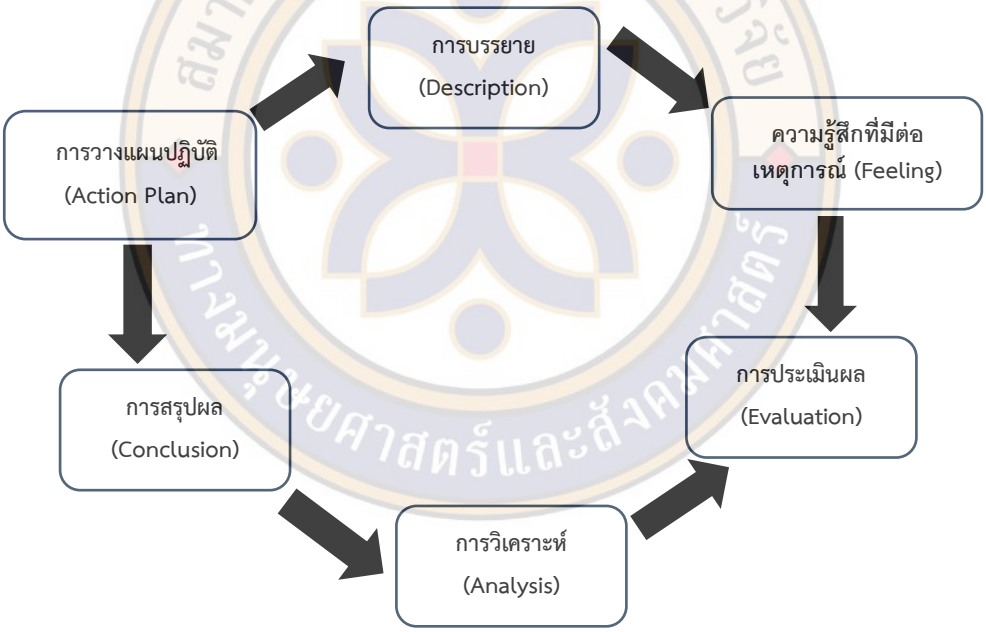
แนวคิดและทฤษฎี

สะท้อนคิด (Reflective Thinking)

การสะท้อนคิด หมายถึง การคิดวิเคราะห์ใคร่ครวญอย่างละเอียดถี่ถ้วน เป็นการคิดทบทวนไตร่ตรองสะท้อนความคิดและการกระทำของตนเองจากเหตุการณ์ต่างๆ บนพื้นฐานความเป็นจริง ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้

ในเรื่องนั้นๆ มีความเข้าใจด้วยตนเองซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง และพยายามค้นหาคำตอบ หาเหตุผลและข้อมูลที่มากเพียงพอ ที่จะนำมาแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม (ณภัทร ชมธนานันท์, 2020) การสะท้อนคิดเป็นกระบวนการคิดไตร่ตรองทบทวน (Reflective Thinking) พินิจพิเคราะห์และพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบโดยใช้สติและมีสมาธิ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้บุคคลได้ทบทวนและสะท้อนการกระทำของตน (Reflective Practice) ช่วยให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงงาน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Johns, 2000) อ้างอิงใน (ณภัทร ชมธนานันท์, 2020)

Gibbs (1988) อ้างอิงใน ณภัทร ชมธนานันท์ (2020) ; กัตตกมล พิศแลงาม (2562) ได้นำเสนอกระบวนการสร้างการสะท้อนคิดเป็นรูปแบบวงจร เรียกว่า รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ (Gibbs' Reflective Cycle model) ประกอบด้วย 6 ระยะ ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 แสดงรูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ (Gibbs' Reflective Cycle)

ที่มา : Gibbs (1988) อ้างอิงใน ณภัทร ชมธนานันท์ (2020)

กระบวนการสะท้อนคิดตามขั้นตอนต่างๆ ของกิบส์ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) การบรรยาย (Description) เป็นการบรรยายสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เฉพาะจุดสำคัญ โดยปราศจากการตัดสิน หรือสรุปความ

2) ความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ (Feeling) เป็นการพิจารณาความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์โดย ปราศจากการวิเคราะห์สถานการณ์นั้น มีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน

3) การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินตัดสินผลดีและผลเสียของสถานการณ์นั้น มีการอ้างอิงหลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์ เดิมและความรู้ที่มีอยู่โดยการอ้างอิงและเชื่อมโยงหลักการและทฤษฎีที่

5) การสรุปผล (Conclusion) เป็นการสรุปผลจากประสบการณ์และการวิเคราะห์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น เกิดเป็นความรู้ใหม่ที่เกิดจากการเรียนรู้ในสถานการณ์นั้น

6) การวางแผนปฏิบัติ (Action Plan) เป็นการวางแผนหรือเตรียมตัวในการจัดการปัญหา หรือสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การสะท้อนผลเพื่อวางแผนการนำไปประยุกต์ใช้หรือพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นรูปแบบงานวิจัยเชิงกรณีศึกษา (Case study research) ที่นำการสะท้อนคิดของกิบส์มาใช้ในห้องเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมแก้โจทย์ปัญหาวิชาฟิสิกส์ เรื่อง ไฟฟ้าสถิต ในห้องเรียน เพื่อศึกษาว่า ขั้นตอนการสะท้อนคิดของกิบส์ Gibbs (1988) อ้างอิงใน ณภัทร ชมธนานันท์ (2020) ส่งผลต่อกระบวนการดำเนินการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในระดับใด โดยเครื่องมือในการวิจัยได้แก่ 1) แบบประเมินการสะท้อนคิดจากการปฏิบัติกิจกรรมสะท้อนคิด (Let's Play & Check) และ 2) แบบสอบอัตนัยเรื่องไฟฟ้าสถิต จำนวน 5 ข้อ

ประชากร

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประจำปีการศึกษา 2567 ภาคเรียนที่ 2 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ฝ่ายมัธยม จำนวน 264 คน

กลุ่มทดลอง

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนแพทย์ วิศวะและสถาปัตย์ ประจำปีการศึกษา 2567 ภาคเรียนที่ 2 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ฝ่ายมัธยม จำนวน 26 คน ด้วยวิธีการเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

วิธีการเก็บข้อมูล

1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องไฟฟ้าสถิต จำนวน 3 สัปดาห์ 12 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง อธิบายและทำข้อตกลงกับกลุ่มทดลองเกี่ยวกับการเรียนด้วยวิธีการสะท้อนคิดของกิบบ์ ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มทดลองด้วยแบบสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ จากนั้นดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้

2) ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยดำเนินเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ระดับการสะท้อนคิดของผู้เรียนจากกิจกรรมสะท้อนคิด “Let’s Play and Check”

3) หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอน ทดสอบหลังเรียนผู้เรียนด้วยแบบสอบอัตนัย เรื่องไฟฟ้าสถิต จำนวน 5 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบประเมินการสะท้อนคิดของผู้เรียนและผลการทดสอบด้วยแบบสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อที่ได้จากกลุ่มทดลอง มาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย $(\bar{x})$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสถิติ dependent t- test และแปลความหมายคะแนนตามเกณฑ์ของเบสส์ (Best, 1981, p.82) มีรายละเอียดดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง คุณภาพในระดับที่ดีเยี่ยม, ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง คุณภาพในระดับที่ดีมาก, ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง คุณภาพในระดับที่ดี, ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 มายถึง คุณภาพในระดับที่พอใช้ และค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง คุณภาพในระดับที่ควรปรับปรุง

ผลการศึกษา

การวิจัยเชิงกรณีศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลผลโดยการใช้เครื่องมือในงานวิจัยได้แก่ 1) แบบประเมินการสะท้อนคิดที่ได้จากกิจกรรมสะท้อนคิด (Let’s play & Check) ซึ่งถูกออกแบบตามการสะท้อนคิดของกิบส์ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งในกิจกรรมกลุ่มทดลองจะได้รับการจัดกิจกรรมการสะท้อนคิดเพื่อนำไปแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ไฟฟ้าสถิต เพื่อวัดระดับการสะท้อนคิดของกลุ่มทดลอง และ

2) แบบสอบอัตนัยเรื่องไฟฟ้าสถิตจำนวน 5 ข้อ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อวัดรูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการแก้โจทย์ปัญหาของกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ศึกษาผลการใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในวิชาฟิสิกส์ เรื่อง ไฟฟ้าสถิต

ตารางที่ 1 ผลการใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในวิชาฟิสิกส์ เรื่อง ไฟฟ้าสถิต

ประเด็นที่พิจารณา	คะแนนเต็ม	จำนวนนักเรียน	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(1) การบรรยาย (ระบุปัญหา)	5	26	3.00	5.00	4.19	.749
(2) ความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ (รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา)	5	26	3.00	5.00	4.35	.745
(3) การประเมินผล(ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา)	5	26	3.00	5.00	4.04	.720
(4) การวิเคราะห์ (วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา)	5	26	3.00	5.00	3.96	.706
(5) การสรุปผล (ทดสอบประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหา หรือชิ้นงาน)	5	26	3.99	5.00	3.85	.662
(6) การวางแผนปฏิบัติ (นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน)	5	26	3.00	5.00	4.19	.622
รวม	30	26	3.20	5.00	4.11	0.535

จากการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนฝึกฝนการสะท้อนคิด พบว่า ผลของการสะท้อนคิดในแต่ละขั้นของผู้เรียนเมื่อเรียงจากมากไปน้อย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอยู่ในระดับสูงสุด คือ ระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.35, S.D. = .745) รองลงมาคือ ความสามารถในวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 3.96, S.D. = .706) และสุดท้ายคือ ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงานอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 3.85, S.D. = .662) จากผลการวิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า มื่อใช้กระบวนการสะท้อนคิดในการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวม นักเรียนมีระดับการสะท้อนคิดในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\vec{x}$ = 4.11, S.D. = 535)

ตอนที่ 2 ศึกษาผลของการใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ (Gibbs's Reflective cycle model) เพื่อใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาในวิชาฟิสิกส์ เรื่อง ไฟฟ้าสถิต ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 2 ผลของการใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ (Gibbs's Reflective cycle model) เพื่อใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาในวิชาฟิสิกส์ เรื่อง ไฟฟ้าสถิต ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

รายการที่ประเมิน	ระดับผลสัมฤทธิ์ในการแก้โจทย์ปัญหาวิชาฟิสิกส์ของผู้เรียน						
	คะแนน	จำนวน	คะแนนเต็ม	$\vec{x}$	S.D.	t-test	Sig.
แบบสอบอัตนัยข้อที่ 1	ก่อนเรียน	26	5	1.46	.905	-19.01*	.000
	หลังเรียน	26	5	3.94	1.602		.000
แบบสอบอัตนัยข้อที่ 2	ก่อนเรียน	26	5	1.15	1.52	-8.879*	.000
	หลังเรียน	26	5	4.12	1.107		.000
แบบสอบอัตนัยข้อที่ 3	ก่อนเรียน	26	5	0.54	1.048	-2.210*	.000
	หลังเรียน	26	5	3.92	1.074		.000
แบบสอบอัตนัยข้อที่ 4	ก่อนเรียน	26	5	0.25	0.570	-2.952*	.000
	หลังเรียน	26	5	2.73	1.443		.000
แบบสอบอัตนัยข้อที่ 5	ก่อนเรียน	26	5	0.12	0.355	-1.958*	.000
	หลังเรียน	26	5	1.46	1.256		.000
รวม	ก่อนเรียน	26	5	.69	.778	-	.000
	หลังเรียน	26	5	3.22	.767	19.012*	.000

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในการแก้โจทย์ปัญหาวิชาฟิสิกส์ เมื่อใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ (Reflective Thinking) พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการแก้โจทย์ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ โดยภาพรวมของระดับผลสัมฤทธิ์ในการแก้โจทย์ปัญหาวิชาฟิสิกส์หลังเรียนอยู่ที่ระดับดี ($\bar{x}$ = 3.22, S.D. = .767) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปน้อยพบว่า ผู้เรียนมีระดับผลสัมฤทธิ์ในการแก้โจทย์ปัญหาวิชาฟิสิกส์สูงสุดคือจากแบบสอบอัตนัยข้อที่ 2 อยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.12, S.D. = 1.107) รองลงมาคือแบบสอบอัตนัยข้อที่ 1 อยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 3.94, S.D. = 1.602) ถัดมาคือแบบสอบอัตนัยข้อที่ 3 อยู่ที่ระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 1.074) ถัดไปคือแบบสอบอัตนัยข้อที่ 4 อยู่ที่ระดับดี ($\bar{x}$ = 2.73, S.D. = 1.443) และสุดท้ายแบบสอบอัตนัยข้อที่ 5 อยู่ที่ระดับดี ($\bar{x}$ = 1.46, S.D. = 1.256)

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาผลการใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าขั้นตอนต่างๆของกระบวนการสะท้อนคิดช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนบูรณาการทางความคิดระหว่างคนหรือระหว่างกลุ่มซึ่งในกิจกรรมสะท้อนคิด ผู้เรียนจะฝึกการคิดเป็นคู่ การคิดร่วมกันในกลุ่มและจบด้วยการคิดเดี่ยว มีการสอบถาม/อภิปรายระหว่างกลุ่มเพื่อฝึกการคิดแบบไตร่ตรองและเกิดการคิดแก้ปัญหาที่ดีขึ้น เมื่อนำกระบวนการสะท้อนคิดไปผนวกกับวิธีการอื่นๆ ก็จะทำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเหมือนในงานของ วชิระ พิมพ์ปราโมทย์ และ พรเทพ จันทราอุกฤษฎ์, (2567) ที่ได้นำกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมร่วมกับการสะท้อนคิดที่มีต่อสมรรถนะการแก้ปัญหาแบบรวมพลังของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคะแนนสมรรถนะการแก้ปัญหาแบบรวมพลังหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทั้ง 3 สมรรถนะย่อย ได้แก่ 1) การสร้างและเก็บรักษาความเข้าใจที่มีร่วมกัน 2) การเลือกวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา และ 3) การสร้างและรักษาระเบียบของกลุ่ม วิธีการสะท้อนคิดของกิบส์สามารถส่งเสริมการคิดแบบไตรตรองได้เป็นอย่างดี ดังที่ปรากฏในงานของอมาเลียและคณะที่ได้ศึกษาการจดบันทึกแบบไตร่ตรองตามแบบแผนของกิบส์ต่อทักษะการเขียนภาษาอังกษของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ผลการทดลองพบว่าการเขียนบันทึกแบบไตร่ตรองซึ่งก็คือการประเมินที่มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้ความสามารถในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของตนเองและมีส่วนร่วมในการสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ผ่านการเขียนบันทึกสะท้อนความคิด ผลพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้เขียน

เทมเพลตบันทึกการสะท้อนกลับที่ดัดแปลงมาจากวงจรการสะท้อนของกิบบ์มีการวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เขียนบันทึกการสะท้อนคิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Amalia, N. A, et al, 2024)

ส่วนการศึกษาผลของการใช้รูปแบบวงจรการสะท้อนของกิบส์ (Reflective Thinking) เพื่อใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาในวิชาฟิสิกส์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าขั้นตอนของการสะท้อนคิดสามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น สอดคล้องกับการเกื้อกูล นามวง และ สิรินภา กิจเกื้อกูล, (2566) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง กรดเบส ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบชัดเจนร่วมกับสะท้อนคิด ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจธรรมชาติ ของวิทยาศาสตร์เข้าใจถูกต้อง ชัดเจน ร้อยละ 82.92 และยังพบว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงประเด็นธรรมชาติของวิทยาศาสตร์กับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้ถูกต้องมากขึ้น และจากการศึกษาการสะท้อนคิดต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในงานวิจัยของ นาถณรินทร์ วัฒน์ธนนันท์, (2563) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนที่ครูใช้การสะท้อนคิดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ นอกจากการจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์แล้ว การสะท้อนคิดยังส่งเสริมด้านอื่นอีกด้วย ดังในงานของบาเกรีและคณะที่ได้ศึกษาเรื่องผลการเขียนการสะท้อนคิดที่ส่งผลต่ออุปนิสัยการคิดดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนพบว่า นอกจากผลสัมฤทธิ์แล้วการสะท้อนคิดยังส่งเสริมการเขียนแบบไตร่ตรอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จากข้อค้นพบชี้ให้เห็นถึงผลเชิงบวกของการเขียนแบบไตร่ตรองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนต่อการพัฒนานิสัยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Bagheri, et al, 2021) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาเดนี่และคณะ Adeani, et al. (2020) ที่ได้ศึกษาการใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์เพื่อส่งเสริมการเขียนผลงานวรรณกรรมภาษาต่างประเทศ พบว่าการใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถไตร่ตรองได้ดีขึ้นและสามารถสร้างกรอบการเขียนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นคู่ในระหว่างการฝึกการสะท้อนคิดและได้ฝึกการอภิปรายเมื่อไต่ตรองร่วมกันให้รอบคอบ ในระหว่างการสะท้อนคิด ครูควรให้คำปรึกษาหรือใช้คำถามที่นำทางให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดตามในแต่ละขั้นตอน เมื่อเผชิญกับโจทย์ปัญหา ผู้เรียนทุกคนจะเริ่มต้นกระบวนการคิดเพื่อหาวิธีแก้ปัญหานั้นๆ สอดคล้องกับ แพรวนภา เรียงริลา, 2563) ที่ได้กล่าวว่า ทุกคนมีการสะท้อนคิดด้วยการตั้ง

คำถามและตอบคำถามด้วยตนเองโดยธรรมชาติ โดยหยุดคิดเรื่องที่กำลังคิดไว้ชั่วคราวเพื่อตั้งคำถามและหาคำตอบในเรื่องที่กำลังคิด การคิดในช่วงระยะเวลาสั้นๆอาจได้ข้อสรุปที่ไม่ลึกซึ้งและเป็นแก่นแท้ของประเด็น ดังนั้น หากฝึกการคิดให้เป็นระบบ เพื่อวิเคราะห์ขั้นตอนและกระบวนการในการสะท้อนคิด จากนั้นเลียนแบบการคิดโดยการฝึกการสะท้อนคิดให้เป็นระบบและสะท้อนคิดอย่างมีเป้าหมายในทางสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

กระบวนการสะท้อนคิดจำเป็นต้องฝึกฝนให้เชี่ยวชาญจนสามารถใช้หลักการสะท้อรคิดในการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นธรรมชาติ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีความประสงค์จะนำหลักการการสะท้อนคิดไปจัดกิจกรรมที่เพิ่มการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้เพิ่มขึ้นด้วยการจัดกิจกรรมที่สนุกสนานมากขึ้น หลากหลายขึ้น เพื่อดึงความสนใจของผู้เรียนให้สามารถทำกิจกรรมที่ใช้หลักการสะท้อนคิดอย่างจดจ่อได้ต่อเนื่องมากขึ้น และผู้วิจัยจะขยายกลุ่มผู้ทดลองให้หลากขึ้นเพื่อศึกษาว่าหลักการสะท้อนคิดจะสามารถส่งเสริมการแก้ปัญหาในผู้เรียนที่มีความหลากหลาย แตกต่างกัน หรือมีความถนัดที่ไม่เหมือนกันได้หรือไม่

บรรณานุกรม

กัตตกมล พิศแลงาม. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบวงจรของกิ๊บส์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษา การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (EFFECT OF REFLECTIVE LEARNING BASE ON GIBBS' REFLECTIVE CYCLE MODEL AFFACT TO LERNING ACHIEVEMENT IN LANGUAGES COMMUNICATION AND INFORMATION TECHNOLOGY COURSE OF GENERAL EDUCATION PROGRAM). *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 13(2)*, พฤษภาคม-สิงหาคม 2562. 1-13.

เกื้อกูล นามวงษ์ และ สิรินภา กิจเกื้อกูล. (2566). การพัฒนาธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง กรด-เบส ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบชัดเจนร่วมกับสะท้อนคิด (Development of Nature of Science for Mathayomsuksa V Students in Acids-Bases Through the Explicit and Reflective Approach). *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย. 5(4)*, 809-824.

ณภัทร ชมธนานันท์. (2020). *การใช้กิจกรรม "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้" โดยใช้การสะท้อนคิดที่มีความฉลาดรู้ทางสุขภาพเรื่องยาสูบอิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียนมัธยมศึกษา.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/3932.

ธีรศักดิ์ จิระตราชู. (2561). *ผลการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/3584/

นาถณรินทร์ วัฒน์ธนนันท์, (2563). ผลของการสอนแบบสะท้อนคิดในวิชาวิทยาศาสตร์ต่อการตระหนักรู้การรู้คิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:179677

แพรวนภา เรียงริลา. (2563). การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการสะท้อนคิด (Research Studies on Reflective Thinking). *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 14(2),* 1-13.

วชิระ พิมพ์ปราโมทย์ และ พรเทพ จันทราอุกฤษฎ์. (2567). ผลการใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมร่วมกับการสะท้อนคิดที่มีต่อสมรรถนะการแก้ปัญหาแบบรวมพลังของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (Effects of using engineering design process and reflection on collaborative problem solving competency of upper secondary students). *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 10(2) (พฤษภาคม-สิงหาคม 2567)*, 177-190.

สุระศักดิ์ เมาเทือก, เกียรติสุดา ศรีสุข, น้ำผึ้ง อินทะเนตร, และ อุไรวรรณ หาญวงค์. (2558). การใช้การสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูวิทยาศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการรู้เรnjv'วิทยาศาสตร์ของนักเรียน (The Use of Reflective Thinking to Develop the Science Teachers' Competency in the Instruction to Promote Students' Scientific Literacy). *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (Journal of Liberal Arts Maejo University). 3(1)*, 13-36.

แสงกฤช กลั่นบุศย์, ศิรดา กันอ่ำ, ศนิพร ตั้งบรรจงกิจ, และ กิตติศักดิ์ชัย แนมจันทร์. (2567). การสะท้อนคิดของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา ภาควิชาฟิสิกส์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในเนื้อหาเกี่ยวกับเวกเตอร์ (Reflections of Physics' Graduate Student at King Mongkut's University of Technology Thonburi on Teaching Methods about Vectors). ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7* (น. 160-169). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เอกชัย วิเศษศรี. (2557). *โมเดลเชิงสาเหตุของทักษะการสะท้อนคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการสอนแบบสะท้อนคิดของครูเป็นตัวแปรปรับ: การวิจัยเชิงทดลอง.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/46016

Adeani, I. S., Febriani, R. B., & Syafryadin, S. (2020). Using GIBBS'reflective cycle in making reflections of literary analysis. *Indonesian EFL Journal*, *6*(2), 139-148.

Amalia, N. A., Syahid, A., & Mirza, A. A. (2024). The Effect of Reflective Journaling on Writing Skills of English As a Foreign Language Students: A Quasi-Experimental Study. *Journal on Education*, *6*(2), 12680-12693.

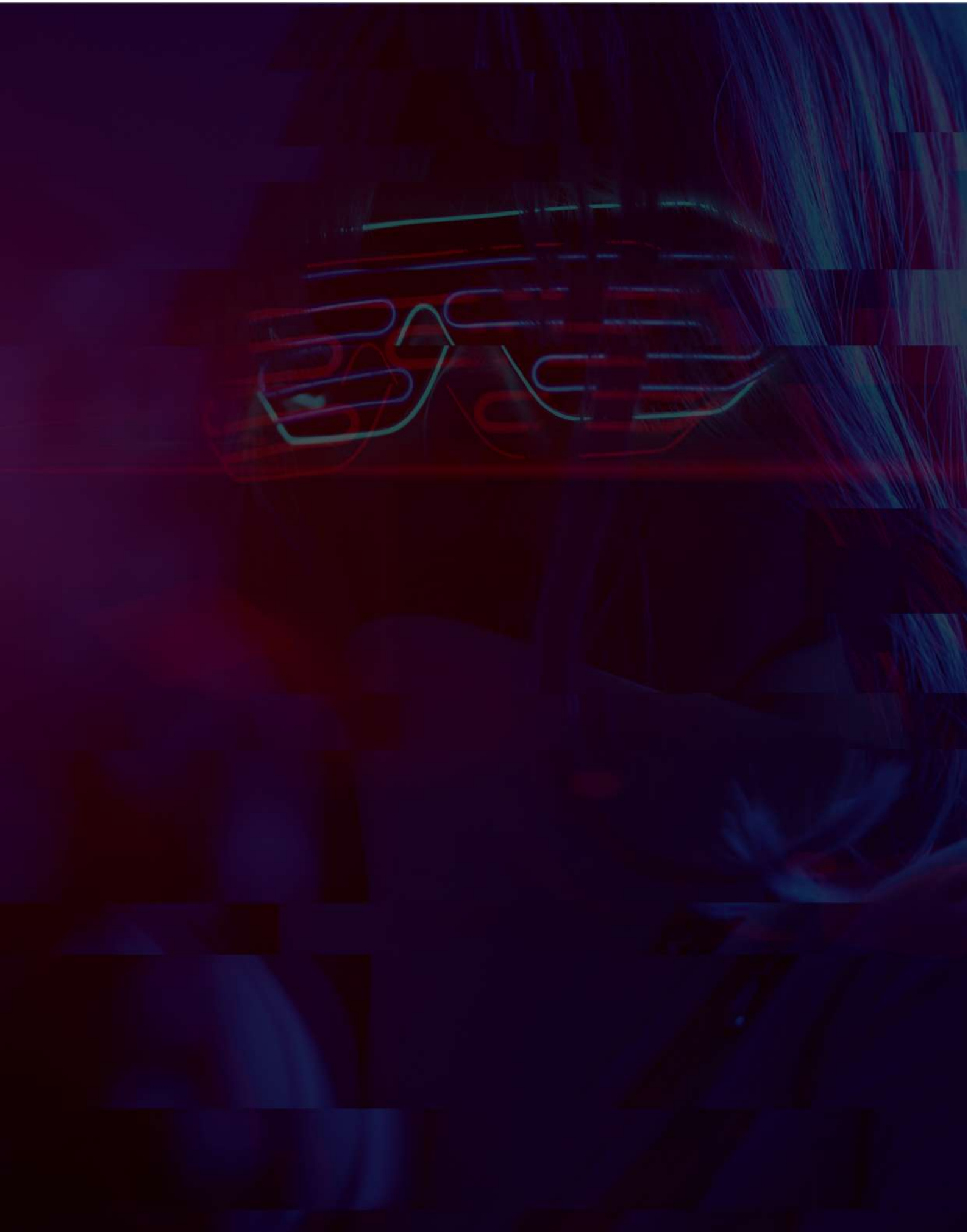
Bagheri, M., Manavi, N., & Pelarti, A. M. (2021). The Effect of Relective Writing on Anesthesia Students' Critical Thinking Disposition. *Journal of Medical Education Development 14(42)*, 78-86.

Best, J. W. (1981). *Research in Education*. 4th ed. New Jersey: Prentice – Hall Inc.

Ince, E. (2018). An Overview of Problem Solving Studies in Physics Education. *Journal of Education and Learning*, *7*(4), 191-200.

Kaushal, R. (2019). *Problems faced by students while studying physics during their high school years* (Doctoral dissertation, Electronic version published by Vancouver Island University).

Tawanwongsri, W., & Phenwan, T. (2019). Reflective and feedback performances on Thai medical students' patient history-taking skills. *BMC medical education*, *19*, 1-8. https://doi.org/10.1186/s12909-019-1585-z

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย
ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1 ศตวรรษ สถาปนาสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
"Centenary of the Establishment of Her Majesty Queen Rambhai Barni"

รายงานสืบเนื่อง
การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์ สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

22 | มกราคม | 2568

2

จัดทำโดย
กองบรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ **9**
สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ฉบับที่ 2

หัวข้อ “นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์ สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”

สาขาวิชาที่เปิดรับบทความ • สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ • การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และปรัชญา • การบริหารและการจัดการธุรกิจ • เทคโนโลยี การสื่อสาร นวัตกรรม • สาธารณสุขและสุขภาพ • การเมือง การปกครอง กฎหมาย และความเท่าเทียม • เศรษฐศาสตร์ การตลาด ปัญญาประดิษฐ์ • งานวิจัยแบบ R2R (Routine to Research) • สาขาวิชาอื่น ๆ

วัน เวลา สถานที่จัดงาน

วันที่ 22 มกราคม 2568 เวลา 08.30 – 16.30 น.

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อาคารเฉลิมพระเกียรติ ห้อง 35201

รูปแบบการจัดงาน

การประชุมวิชาการแบบผสมผสานระหว่าง ณ ที่ตั้ง และผ่านระบบออนไลน์

เจ้าภาพหลัก

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เจ้าภาพร่วม

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

จัดทำโดย

กองบรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ออกแบบรูปเล่ม

อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เส้งมณีย์

คำนำ

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้จัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ภายใต้หัวข้อ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์ สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2568 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อาคารเฉลิมพระเกียรติ ห้อง 35201 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นเวทีในการนำเสนอผลงานวิจัยและองค์ความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และสื่อสร้างสรรค์ ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้ที่สนใจ เพื่อสร้างการพัฒนาที่เท่าเทียมและยั่งยืนสำหรับมนุษย์และสังคม โดยมีผลงานวิชาการผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิให้เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการฯ จำนวน 105 บทความ แบ่งเป็นการนำเสนอรูปแบบบรรยาย จำนวน 63 เรื่อง และนำเสนอรูปแบบโปสเตอร์ จำนวน 42 เรื่อง

ภายหลังเสร็จสิ้นการประชุมวิชาการฯ กองบรรณาธิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ได้จัดทำรายงานสืบเนื่อง (Proceeding) ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรวบรวมผลงานวิชาการที่เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการฯ ดังกล่าว โดยแบ่งรายงานสืบเนื่องออกเป็น 4 ฉบับ โดยฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกที่ผู้สนใจจะสามารถเข้าถึง สืบค้น จัดเก็บ และส่งต่อในระบบออนไลน์ได้ง่าย

คณะทำงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิชาการที่บรรจุในรายงานสืบเนื่องฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการต่อยอดองค์ความรู้ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักวิจัยและผู้สนใจทุกท่าน สุดท้ายคณะทำงานขอขอบคุณทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดประชุมครั้งนี้ให้ประสบความสำเร็จ รวมถึงผู้เขียนบทความทุกท่านที่ได้ร่วมรังสรรค์และแบ่งปันผลงานอันทรงคุณค่า หวังว่าการประชุมครั้งนี้จะเป็นอีกก้าวสำคัญในการพัฒนางานวิชาการและสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมโดยรวมในหลากหลายมิติสืบไป

กองบรรณาธิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9
สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

กำหนดการ

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

วันที่ 22 มกราคม 2568 ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 35) ห้อง 35201

เวลา	กิจกรรม
08.00 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.01 – 09.30 น.	พิธีเปิดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 - พิธีกรกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ วรรณประภา - กล่าวต้อนรับโดย คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา - กล่าวรายงานโดย นายกสมาคมส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค - กล่าวเปิดการประชุมวิชาการโดย อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม
09.31 – 09.50 น.	ปาฐกถาพิเศษ หัวข้อ “สื่อสร้างสรรค์กับการขับเคลื่อนสังคมสู่ความเท่าเทียม” โดยอาจารย์ ดร.ตรี บุญเจือ ผู้อำนวยการสำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภค ในกิจการโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช. และคณะอนุกรรมการเกี่ยวกับการเฝ้าระวังสื่อที่ไม่ปลอดภัยและไม่สร้างสรรค์กองทุน พัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
09.51 – 10.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.15 – 11.45 น.	เสวนา เรื่อง “ปัญญาประดิษฐ์กับ ความท้าทายเชิงจริยธรรมในการวิจัย ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์” วิทยากรโดย - อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว - อาจารย์ ดร.กฤษดา เชียรวัฒนสุข - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาวุฒิ วานิชสรรพ์ - อาจารย์ ดร.เมทยา ปรียานนท์ - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ โพธิพัฒน์
11.46 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน

เวลา	กิจกรรม
13.01 – 16.30 น.	**นำเสนอผลงานวิชาการแบบบรรยาย**
	ห้องที่ 1 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาศึกษาศาสตร์ (1) ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : อาจารย์ ดร.เจนวิทย์ วารีบ่อ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว
	ห้องที่ 2 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาศึกษาศาสตร์ (2) ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงศ์ กู้พงศ์พันธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ วรรณประภา
	ห้องที่ 3 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาสุขภาพและสาธารณสุข ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล สงกระสันต์
	ห้องที่ 4 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาเกษตร อัตลักษณ์ วัฒนธรรมชาติพันธุ์ และศาสนาความเชื่อ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวรรณ ศิรินันทนา
	ห้องที่ 5 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสื่อสาร ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาวุฒิ วานิชสรรพ์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.เหมือนฝัน คงสมแสวง
	ห้องที่ 6 นำเสนอแบบบรรยาย สาขารัฐศาสตร์ การปกครอง การจัดการภาครัฐและเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : รองศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบาลี ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.เมทยา ปรียานนท์
	ห้องที่ 7 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาธุรกิจ และการตลาด ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญณัฐ ศิลาลาย ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.สริยาภา คันธวัลย์
	ห้องที่ 8 นำเสนอแบบบรรยาย สาขากฎหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : อาจารย์ ดร.ภูวดล ดำสนิท ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฒเนศวร ทะกอง
	นำเสนอผลงานวิชาการแบบโปสเตอร์
13.01 – 16.30 น.	ห้องที่ 9 นำเสนอแบบโปสเตอร์ห้องที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ : อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เส้งมณีย์
	ห้องที่ 10 นำเสนอแบบโปสเตอร์ห้องที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรสรรค์ เจี่ยดำรง
	ห้องที่ 11 นำเสนอแบบโปสเตอร์ห้องที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี พึ่งสำราญ

ถ้อยแถลง
นายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เรียนท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ท่าน ผศ.ไวกูณฑ์ ทองอร่าม ที่ท่านได้ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธี ท่านผู้อำนวยการสำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช. ท่าน ดร.ตรี บุญเจือ ท่านผู้บริหาร ท่านคณบดี คณาจารย์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ นักศึกษา และแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน ดิฉัน ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค นายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่ทุกท่านได้ให้เกียรติมาร่วมงาน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ในวันนี้

ในการจัดประชุมวิชาการ ได้ทำเป็นแบบผสมผสาน โดยจัดที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และผ่านระบบออนไลน์ โดยมีหัวข้อในการประชุม เรื่อง “นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ เป็นเวทีในการนำเสนอ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ผลงานวิจัย และองค์ความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และสื่อสร้างสรรค์ ตลอดจนเป็นเวทีในการเชื่อมโยงนักวิจัย สถาบันการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ให้มีความร่วมมือที่เข้มแข็งในงานวิจัยและพัฒนาสังคม เพื่อสร้างการพัฒนาที่เท่าเทียมและยั่งยืน สำหรับมนุษย์และสังคม ซึ่งสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของสมาคมฯ ในการสนับสนุนการพัฒนาความรู้และการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมให้ยั่งยืนและเท่าเทียม

โดยการประชุมวิชาการในครั้งนี้มีสาขาวิชาที่เปิดรับบทความ ในสาขาต่างๆ ดังนี้

1. สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
2. การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และปรัชญา
3. การบริหารและการจัดการธุรกิจ
4. เทคโนโลยี การสื่อสาร นวัตกรรม
5. สาธารณสุขและสุขภาพ
6. การเมือง การปกครอง กฎหมาย และความเท่าเทียม
7. เศรษฐศาสตร์ การตลาด ปัญญาประดิษฐ์
8. และงานวิจัยแบบ R2R (Routine to Research)

จากการทำงานอย่างเข้มแข็งของกองบรรณาธิการ ทั้งการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และความรวดเร็วในการบริหารจัดการระบบการกลั่นกรอง ทำให้มีผู้สนใจส่งผลงานวิชาการเข้าร่วมรับการพิจารณาถึง 116 บทความ และมีผลงานวิชาการที่ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตอบรับ และเข้าร่วมนำเสนอในการ

ประชุมวิชาการฯ จำนวน 105 บทความ แบ่งเป็นการนำเสนอรูปแบบบรรยาย จำนวน 63 เรื่อง และนำเสนอรูปแบบโปสเตอร์ จำนวน 42 เรื่อง

บทความวิจัยและผลงานที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในที่ประชุมครั้งนี้ ได้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขา เพื่อให้มั่นใจได้ว่าทุกผลงานที่เผยแพร่ใน Proceeding มีคุณภาพและคุณค่าในเชิงวิชาการ และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงหรือแนวทางในการพัฒนางานวิจัยในอนาคต ทั้งนี้ ภายหลังเสร็จสิ้นการประชุมวิชาการฯ กองบรรณาธิการ จะได้จัดทำรายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ (Proceeding) ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ผลงานวิชาการที่เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการดังกล่าว

ในนามของสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดิฉันขอขอบคุณ ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ท่าน ผศ.ไวกูณฑ์ ทองอร่าม ที่เล็งเห็นความสำคัญของการประชุมวิชาการ และได้อำนวยความสะดวกในการเป็นเจ้าภาพร่วม โดยเอื้อเฟื้อสถานที่ให้ใช้จัดงาน รวมถึงท่านได้กรุณามาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุม ขอขอบคุณคณะกรรมการจัดงาน จากคณะนิเทศศาสตร์ ทีมกองบรรณาธิการที่ทำงานอย่างเข้มแข็ง คณะวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิ กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ที่มีบทบาทสำคัญในความสำเร็จของการประชุมครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ในเวทีครั้งนี้ จะนำไปสู่การพัฒนามนุษย์และสังคมให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค

นายกสมาคมเครือข่ายการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ถ้อยแถลง
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ในฐานะอุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผมมีความยินดีและภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ซึ่งจัดขึ้นภายใต้หัวข้อ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในยุคปัจจุบัน

สมาคมฯ มุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์สำหรับการพัฒนามนุษย์และสังคม การประชุมครั้งนี้เป็นเวทีสำคัญที่รวบรวมผลงานวิจัยและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากนักวิชาการ นักวิจัย และผู้สนใจจากหลากหลายสาขาวิชา ที่ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของสมาคมฯ แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือจากองค์กรพันธมิตร

ผมขอขอบคุณคณะกรรมการจัดงาน วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนร่วมทุกท่าน รวมถึงผู้เข้าร่วมประชุมที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้งานประชุมครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ผมเชื่อมั่นว่าความร่วมมือในครั้งนี้จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่มีความยั่งยืนและเท่าเทียมอย่างแท้จริง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ถ้อยแถลง
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ในฐานะอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผมรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสร่วมสนับสนุนการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 9 ซึ่งถือเป็นเวทีสำคัญสำหรับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และผลงานวิจัยในหลากหลายสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนและเท่าเทียม

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในฐานะเจ้าภาพร่วม มีความภาคภูมิใจที่ได้สนับสนุนทั้งด้านสถานที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้งานประชุมครั้งนี้ประสบความสำเร็จและดำเนินไปด้วยความราบรื่น ผมเชื่อมั่นว่าการประชุมครั้งนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนามนุษย์และสังคม

หัวข้อหลักของการประชุมครั้งนี้ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** ไม่เพียงสะท้อนถึงความสำคัญของนวัตกรรมและสื่อในกระบวนการพัฒนาสังคม แต่ยังเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันหาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและสนับสนุนการพัฒนาในทุกมิติ

ในนามของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผมขอขอบคุณสมาคมเครือข่ายการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไว้วางใจให้มหาวิทยาลัยได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงานประชุมครั้งนี้ รวมถึงขอบคุณคณะกรรมการจัดงาน วิทยากร และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการสร้างความสำเร็จครั้งนี้ ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุมในครั้งนี้จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีคุณค่าเพื่อสังคมต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ถ้อยแถลง
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ในฐานะคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ ผมรู้สึกเป็นเกียรติและภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสสนับสนุนการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 9 ซึ่งจัดขึ้นภายใต้หัวข้อ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** หัวข้อนี้สะท้อนถึงความสำคัญของการใช้สื่อและนวัตกรรมในยุคดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติของสังคม

คณะนิเทศศาสตร์มุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการจัดการประชุมครั้งนี้ในหลากหลายมิติทั้งด้านการบริหารจัดการงานนิเทศศาสตร์ การสนับสนุนวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกเพื่อให้การประชุมดำเนินไปอย่างราบรื่น ผมเชื่อมั่นว่าผลงานที่นำเสนอในครั้งนี้จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างนักวิจัยและนักวิชาการจากสาขาวิชาต่าง ๆ และเป็นแรงผลักดันที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสังคมที่มีความเท่าเทียมและยั่งยืน

ผมขอขอบคุณสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี รวมถึงคณะกรรมการจัดงาน ตลอดจนผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของการประชุมครั้งนี้

อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ถ้อยแถลง
บรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

ในยุคปัจจุบันเนื่องจากนวัตกรรมและสื่อไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการพัฒนาแต่ยังมีบทบาทส่งเสริมความเท่าเทียม ความยั่งยืนทางสังคมภายใต้การถูกแวดล้อมการมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยต่าง ๆ ที่หลากหลาย นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์จึงสามารถสร้างผลกระทบต่อการรับรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก พฤติกรรมการแสดงออก และการให้คุณค่า (ของมนุษย์)

การจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 9 ภายใต้หัวข้อ **นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม** เป็นเวทีที่เกิดจากความร่วมมือ เปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจจากหลากหลายสาขาวิชา ต่างสถาบัน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และนำเสนอผลการวิจัย ผลงานวิชาการที่มีส่วนช่วยขับเคลื่อนการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

บทความทุกเรื่อง ที่ได้รับการเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องฉบับนี้ ล้วนผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกที่กรุณาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ จักเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่มีเป้าหมายสู่การพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

ดิฉันในนามคณะกรรมการกองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณ **สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์** หน่วยงานหลักในการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งนี้ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ที่ได้ให้ความสำคัญในการร่วมขับเคลื่อนการจัดประชุมวิชาการระดับชาติในครั้งนี้

อีกวาระหนึ่ง ขอขอบพระคุณท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรณี และขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ทั้งคณะกรรมการจัดงานทุกฝ่าย ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายในและภายนอกสถาบันที่หลากหลายที่ร่วมกันกลั่นกรองบทความ ตลอดจนผู้ร่วมส่งบทความทุกท่านที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ บรรลุตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ทุกประการ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้ จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือทางวิชาการอย่างยั่งยืนและเป็นแรงผลักดันในการพัฒนามนุษย์และสังคมในทุกมิติสืบไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี พึ่งสำราญ
บรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

รายนามกองบรรณาธิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9
นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค
นายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา บูรณเดชาชัย
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อาจารย์ ดร.นิสากร ยินดีจันทร์
รองคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อาจารย์ดนัย โชติแสง
รองคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี พึ่งสำราญ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรสรรค์ เจี่ยดำรง

กองบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบาลี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สกนธ์ ภู่งามดี มหาวิทยาลัยชินวัตร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ นาทะพันธ์ มหาวิทยาลัยมหิดล
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวรรณ ศิรินันทนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ คำใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ภูมิเหล่าแจ้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ โพธิพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาดา อรรถอนันต์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาวุฒิ วานิชสรรพ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตวงทอง สรประเสริฐ	มหาวิทยาลัยบูรพา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรมศักดิ์ ค่วยเทศ	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาวรรณ อาชาเพ็ชร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หรุ่นเกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิสญา อธิจิตตา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ สุขุมพินิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ พัฒนาอิทธิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฒเนศวร ทะกอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิกา กอนแสง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวชัช พิทักษ์ทิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ วรรณประภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภาพร บุญมี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
24. อาจารย์ ดร.การดา ร่วมพุ่ม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
25. อาจารย์ ดร.กิจจาพัฒน์ เกศิรานนท์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
26. อาจารย์ ดร.คันธิรา ฉายาวงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
27. อาจารย์ ดร.ณัฐกานต์ แก้วขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
28. อาจารย์ ดร.ดุษฎี นิลดำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
29. อาจารย์ ดร.ทิพย์พธู กฤษสุนทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
30. อาจารย์ ดร.ธีรเดช ทิวถนอม	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
31. อาจารย์ ดร.นันทกา สุธรรมประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
32. อาจารย์ ดร.ปิติสัณห์ อินทพิชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
33. อาจารย์ ดร.พนิดา ภู่งามดี	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
34. อาจารย์ ดร.พันธกานต์ ทานนท์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
35. อาจารย์ ดร.พิมพ์ชญา ฟักเปี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
36. อาจารย์ ดร.มาโนช ชุ่มเมืองปัก	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
37. อาจารย์ ดร.เมทยา ปรียานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
38. อาจารย์ ดร.วรางคณา นิยมฤทธิ์	มหาวิทยาลัยชินวัตร
39. อาจารย์ ดร.วริศ ลิ้มลาวัลย์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
40. อาจารย์ ดร.ศริตปรีชา ไทยวงษ์	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

41. อาจารย์ ดร.ศักดิ์นรินทร์ จันทร์นาค	โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี
42. อาจารย์ ดร.ศิริรัตน์ รัตนพิทักษ์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
43. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เส้งมณีย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
44. อาจารย์ ดร.สริยาภา คันธวัลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
45. อาจารย์ ดร.สันดุสิทธิ์ บริวงษ์ตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
46. อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
47. อาจารย์ ดร.เหมือนฝัน คงสมแสวง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
48. อาจารย์ ดร.อภิญญา คชมาตย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
49. อาจารย์ ดร.เอกรงค์ ปั้นพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
50. ดร.สหพร ยี่ตันสี	บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมลชนก เศรษฐบุตร	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปฏิภาณ กิตตินันทวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล สงกระสันต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธินันท์ โสตวิถี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถกร คำฉัตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คณะกรรมการพิชญพิจารย์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ คำนนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณะ โสขุมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมเกียรติ วงศ์วนิชทวี	มหาวิทยาลัยสยาม
4. รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐวุฒิ ภูมิพิพัฒน์พงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล ขันธไชย	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวรรณ เสริมวิทยวงศ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรคศรีวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
8. รองศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ นาทะพันธ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
10. รองศาสตราจารย์ ดร.อนุวัฒน์ ภักดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
11. รองศาสตราจารย์ ดร.อพันตรี พูลพุทธา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
12. รองศาสตราจารย์ธงชัย ศรีเบญจโชติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
13. รองศาสตราจารย์วัชรินทร์ อรรคศรีวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
14. รองศาสตราจารย์สุรีย์พร พานิชอัตรา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ณัฐวัฒน์ บัวทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรีหญิง ดร.ขวัญใจ จริยาทัศน์กร	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ ภาวสุทธิไพศิฐ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติยาภรณ์ คุณสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา ตามประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยพะเยา

20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยรัตน์ เจียมโฆสิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติธัช ศรีฟ้า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จอมขวัญ สุทธินนท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา ดำรงวัฒนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุตินันท์ ขวัญเนตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย อินทสังข์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญวิช สุวรรณพงศ์	มหาวิทยาลัยนครพนม
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชารวี บุตรบำรุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ เนืองนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ อิทธิมีชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวัสส์ สุขป้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัชชานุช พุ่มทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐชา หน่อทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล กิจควร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทักษญา สง่าโยธิน	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธารินทร์ ก้านเหลือง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิติยา ทองเกิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล แสงแข	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวพร คำเมือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา ทองสอน	นักวิชาการอิสระ
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญณัฐ ศิลาลาย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นปินัทธ์ จ่าดา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงศ์ กู้พงศ์พันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรณัฏฐ์ ไค่นุ่นภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ บัวเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิทธิ์ โสภณพงศพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรเชษฐ์ บุญพัชรเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคพล เส้นขาว	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรานิษฐ์ กิตติ์ธิตินันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ศรีสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล บัวบางพลู	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ใจเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ้งระวี นาวีเจริญ	นักวิชาการอิสระ

56. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิภาส ภูธนัญนฤภัทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
57. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงธรรม สรณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
58. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา ด้วงน้อย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
59. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา พรายยงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
60. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชาย เพชรช่วย	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
61. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริศักดิ์ ทิพย์ทวีชาญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
62. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิ วงศ์ทองคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
63. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธินันท์ วิวัฒนาพรชัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ หอมจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรษร ทวีจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ บัวชุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวนัย ทะคำสอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิฏา สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันตชัย แปดเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุรรอฮ์มาน จะปะกิยา	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารยา เชียงของ	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
72. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ ระพีแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
73. อาจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.เบญจรงค์ ถิระผลิกะ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
74. อาจารย์ ดร.กฤติยา ทองคุ้ม	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
75. อาจารย์ ดร.เกษมสันติ์ รจพจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
76. อาจารย์ ดร.เข็มชาติ เชยชม	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
77. อาจารย์ ดร.คนที่หนึ่ง แสงหิรัญ	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
78. อาจารย์ ดร.เจนวิทย์ วารีบ่อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
79. อาจารย์ ดร.ชวนพบ เอี่ยวสานุรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพรรณี
80. อาจารย์ ดร.ชุติมา ทัศโร	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
81. อาจารย์ ดร.ณรงค์ พันธุ์คง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
82. อาจารย์ ดร.ณัฐกันย์ ชินนรานันทน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
83. อาจารย์ ดร.ณัฐฐินุช จุยคำวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
84. อาจารย์ ดร.ดวงใจ ศิริวัฒนาศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
85. อาจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ สุขสันติกมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
86. อาจารย์ ดร.นลินี สุตเศวต	มหาวิทยาลัยสยาม
87. อาจารย์ ดร.บัญยง พูลทรัพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
88. อาจารย์ ดร.บุรินทร์ นรินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
89. อาจารย์ ดร.ประภิชญา สร้อยจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
90. อาจารย์ ดร.ปรัชญา เหลืองแดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
91. อาจารย์ ดร.ปิยภา แดงเดช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม

92. อาจารย์ ดร.พรทิวา อาชีวะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
93. อาจารย์ ดร.พรศิริ วิรุณพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
94. อาจารย์ ดร.พีชาณิกา เพชรสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
95. อาจารย์ ดร.ภัทรมน สุวพันธุ์	มหาวิทยาลัยรังสิต
96. อาจารย์ ดร.ภูวดล ดำสนิท	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
97. อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
98. อาจารย์ ดร.วัยวุฒิ บุญลอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
99. อาจารย์ ดร.วิญญู ภักดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
100. อาจารย์ ดร.วิทยา เต่าสา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
101. อาจารย์ ดร.วิศิษศักดิ์ เนืองนอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
102. อาจารย์ ดร.ศรีสุดา จงสิทธิผล	มหาวิทยาลัยสยาม
103. อาจารย์ ดร.ศิโรช แท่นรัตนกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
104. อาจารย์ ดร.สมภพ แซ่ลี้	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
105. อาจารย์ ดร.สิตางศ์ เจริญวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
106. อาจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ รัตนประภาวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
107. อาจารย์ ดร.สุรัสวดี จันทจร	สถาบันพระบรมราชชนก
108. อาจารย์ ดร.หรรษมน เพ็งหมาน	มหาวิทยาลัยทักษิณ
109. อาจารย์ ดร.อัศวิน แก้วพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
110. อาจารย์ ดร.อุ่นเรือน แก้วพินิจ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
111. อาจารย์ ดร.อุรชา วานิช อิงลิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพรรณี
112. ดร.ขวัญฤดี ไชยชาญ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
113. ดร.เจษฎากรณ์ เอี่ยมอุไร	วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี
114. ดร.ชโรฌา กนกประจักษ์	นักวิชาการอิสระ
115. ดร.นพดล พลเยี่ยม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
116. ดร.ปัณณทัต โรจนมนต์	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
117. ดร.ภัคธินันท์ พรโชติชัยนันท์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
118. ดร.สุธีศักดิ์ ภักดีเทวา	ศิลปินแห่งชาติ สาขา ศิลปการแสดง (นาฏศิลป์สากล)
119. ดร.อิสระ กุลวุฒิ	โรงเรียนอนุบาลศรีประชานุกูล

สารบัญ
บทความดีเด่น

ลำดับที่	บทความเรื่อง
1	การพัฒนาลวดลายจากเครื่องแต่งกายโนรา **จรรย์สมร ผลบุญ** กำธร เกิดทิพย์ และโอภาส อิสโม
	เผยแพร่ในวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร ISSN 2985-248X (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2568
2	บริบทการสื่อสารของพิมรี่พายในตลาดออนไลน์: การแข่งขันในสังคมทุนนิยมสู่ความเท่าเทียมในสังคมไทย **รัชฎาพร ตัณฑสิทธิ์** และเชิดชัย อุดมพันธ์
	เผยแพร่ในวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร ISSN 2985-248X (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2568
3	การศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนต่อการเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชลบุรี **ปัญจาภา ส่งเสริม,** ทรงธรรม ดีวาณิชสกุล และอัคครัตน์ พูลกระจ่าง
	เผยแพร่ในวารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ISSN 2822-0463 (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ตุลาคม 2568

สารบัญ (ฉบับที่ 2)

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
1	การศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา: สาขาตัวถังและสีรถยนต์ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ **รุ่งนภา ทิพย์สุวรรณ** และรินรดี ปาปะใน	1
2	การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 **ศศิวิมล อดทน,** ปริญญา เงินพลอย และสุภาสิณี คุ้มไพรี	16
3	ปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีกและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้า เดอะคริสตัล เอกมัย–รามอินทรา **ศุภกฤต ยานะ** และสิริพันธ์ วงศ์อินทวัง	31
4	การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี **กามนิต ใบภักดี** และรินรดี ปาปะใน	48
5	การรับรู้และความพึงพอใจในแอพพลิเคชั่น TikTok ประชาสัมพันธ์ภายในของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม กรณีศึกษา: User Account : MS.PSRU **ลลินลภัส จันทร์แดง**, นนทกร ศรีจันทร์วงศ์ และบุษบา หินเธาว์	63
6	การพัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน โดยการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา **จุฑาภรณ์ แก้วมณี,** พิชญ์พิไล ขุนพรรณราย, วิไล สิตะพงศ์ และสายใจ เพชรคงทอง	82

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
7	แนวทางการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมาย: กรณีศึกษารายวิชากฎหมายธุรกิจ ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ **เกรียงไกร รอบรู้**	99
8	แนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย **ดลฤทัย โตเย็น,** สัจจา บรรจงศิริ และวนาลัย วิริยะสุธี	113
9	การศึกษานำร่องผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน **เยาวเรศ สมัครการไถ,** วารี กังใจ และวัชรา ตาบุตรวงศ์	128
10	ผู้นำสมัยใหม่กับการสร้างค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทย **พระมงคล สุนฺทรเมธี,** ชัยชนะ องอาจ, สุริยา ซองดี และเติมศักดิ์ ทองอินทร์	144
11	การเพิ่มการรอดชีวิตและกิจกรรมเมแทบอลิซึมของเชื้อ Lactobacillus plantarum โดยวิธีห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนตร่วมกับอินูลินและเพกทิน **อัจฉรา เพิ่ม,** และนิอัสรีนีย์ นิมะ	156
12	กลไกปราบโกงภายใต้พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 : ความไม่ครอบคลุมในการแก้ปัญหาทุจริตเชิงระบบทางการเมืองและความไม่สอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาและหลักนิติธรรม **กิจจาพัฒน์ เกศิรานนท์** และบุญยศิษย์ บุญโพธิ์	172
13	การพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง แผนกอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี **สุภาพร ผดุงเวช**	187
14	การพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น กรณีศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม **ศริญญา วรจันทร์,** อาณัติ เหลื่อมศรี, ธีรพงษ์ ตรีกุล และปราณปริญา บุญครอง	200

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
15	การสร้างสื่อการเรียนรู้แบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์สำหรับโครงสร้างวิหารน้ำแต้ม จังหวัดลำปาง **เจษฎาพร ศรีภักดี,** กนกวรรณ จันต๊ะวงค์, กัญญาณัฐ รัตนวรรณ์ และณิชารัศม์ ถิรวัฒน์ประวัติ	215
16	แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากร การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย **ธัญมน ศิลปสมบูรณ์,** และปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง	227
17	ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงาน ของบุคลากรกรมอนามัย **นันท์สินี ปรีชา,** และวิลาสินี จินตลิขิตดี	242
18	สภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน สาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์สำหรับครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา **อุดมศักดิ์ จันทรทาโพ,** ทรงธรรม ดีวาณิชสกุล และธนัญ เรือนคง	257
19	การสร้างสรรค์บทเพลง “ฮ่มธงน้อย” **ปุญญิศา อ่อนสมสวย,** รินรดา ศรีละมูล, เลิศฤทัย เสาะแสวง, ศรัณญพงศ์ อินจ๊อด, บรรทม น่วมศิริ, สุภาสิรีร์ ปิยะพิพัฒน์, สมาพร กุญแจทอง และยิ่งศักดิ์ ชุ่มเย็น	272
20	ผลการศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด **มาลิณี หมัดสะมัน,** เกษม เปรมประยูร และสุวรรณี เปลี่ยนรัมย์	284

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
21	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา **สมพงศ์ แสงคงเรือง**, อุสมาน มะมูสอ, ณัฐพล ซิ่วกุ้ง, จารุพัฒน์ ช่วยศรี, กิตติภูมิ หวั่นเซ่ง, เจนภพ เสือกล้า, พัฒน์พงษ์ เขียดนิล, มัณฑนา เอ้งฉ้วน, นันทยา ศรีวารินทร์, ชนกนาถ พูลสวัสดิ์, วิรัตน์ บุญเลิศ และบุณิกา จันทร์เกตุ	298
22	การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี **กู้เกียรติ บุญศิริ,** อัษฎาวุธ ปิยะนันท์ และทรงธรรม ดีวาณิชสกุล	313
23	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนของหุ้นหมวดอุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย **นลินี คำมงคล** และวรรณรพี บานชื่นวิจิตร	328
24	การคุ้มครองซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทย **วรรณวิภา พัวศิริ** และภัทรนรินทร์ อินโต	344
25	ประสิทธิผลของการใช้หมอนสมุนไพรลดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวาน ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง **เยาวลักษณ์ เตี้ยนวน** และศิลินดา หาบสา	358

การศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา: สาขาตัวถังและสีรถยนต์ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ

Study of learning management factors that affect graduate learning outcomes: automotive body and painting program in government vocational education institutions

รุ่งนภา ทิพย์สุวรรณ[1] และรินรดี ปาปะใน[2]

Roongnapa Thipsuwan[1] and Rinradee Papanai[2]

วิทยาลัยการอาชีพไชยา

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Chaiya Industrial And Community Education College

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Roongnapa_t@mail.rmutt.ac.th, rinradee_p@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ สาขาตัวถังและสีรถยนต์ จำนวน 103 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ด้วยการกำหนดตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie & Morgan เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน และสมการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ สาขาตัวถังและสีรถยนต์ ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านหลักสูตรมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 2) ปัจจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ได้แก่ ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอน

คำสำคัญ: ปัจจัยการจัดการเรียนรู้, ผลลัพธ์การเรียนรู้, ผู้สำเร็จการศึกษา,สาขาตัวถังและสีรถยนต์

Abstract

This research aimed to 1) study the level of opinions on learning management and learning outcomes of graduates in the automotive body and painting program, and 2) study the relationship between learning management factors that affect the learning outcomes of graduates in the automotive body and painting program. The sample group consisted 103 teachers from public vocational schools offering automotive body and painting programs, selected by simple random sampling using the Krejcie & Morgan. The instrument used was a questionnaire asking about opinions on automotive body and painting program. Statistics used in data analysis include mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and multiple regression.

The research findings revealed that: 1) The overall perceptions of the automotive body and painting program were at a high level. The curriculum aspect had the highest average score. 2) The factors of instructional management that significantly influenced ($p < .05$) the learning outcomes of automotive body and painting graduates were practical skill development, assessment, instruction, and media and technology.

Keywords: Factors of learning, learning outcomes, graduates, automotive body and painting program

ที่มาและความสำคัญ

แนวโน้มยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สาระสำคัญของกรอบยุทธศาสตร์ชาติกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศ มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมียุทธศาสตร์สำคัญได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอาชีวศึกษาจัดอยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน พัฒนาและยกระดับผลิตภาพแรงงานเพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ การเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และการยกระดับสถาบันการศึกษาใน

สาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจาก ภาคเอกชนในการจัดการศึกษา ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูผู้สอน พัฒนาระบบการประเมินและการรับรองคุณภาพ รวมทั้งให้มีการปฏิรูประบบการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

ซึ่งปัจจุบันการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ จึงได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 6 ระบุว่าการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพและลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ (ราชกิจนุเบกษา, 2551)

โดยกำหนด คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2567 คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษา ประเภทวิชา หรือกลุ่มอาชีพ และสาขาวิชาต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของหลักสูตร วิชาชีพ ประเทศชาติและบริบทโลก ประกอบด้วยผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างน้อย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม และลักษณะบุคคล 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะ 4) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ, 2567) ซึ่งเป็นกรอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามคุณวุฒิที่กำหนดไว้

ความต้องการด้านช่างสีรถยนต์ในตลาดแรงงานมีจำนวนมากกว่าปีละ 200 คน จากข้อมูลของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (บุปผา เรืองสุด, 2566) ที่กล่าวว่า กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้ร่วมมือกับบริษัทใหญ่หลายบริษัทมาอย่างต่อเนื่องในการผลิตช่างสีรถยนต์ให้ทำงานอย่างมีมาตรฐานเทคโนโลยี 4.0 อาชีพช่างสีรถยนต์เป็นอาชีพที่สถานประกอบการมีความต้องการช่างฝีมืออย่างต่อเนื่อง กรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้ดำเนินการยกระดับทักษะฝีมือให้แก่แรงงานเพื่อให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ อาชีพนี้สามารถสร้างหลักประกันรายได้ที่มั่นคง ความต้องการสาขาการพ่นซ่อมสีรถยนต์อัจฉริยะระบบซ่อมด่วน และสาขาอื่นๆ ตามความต้องการของแรงงาน และสถานประกอบกิจการ จำนวน 12 จังหวัด ได้แก่ สมุทรปราการ สุพรรณบุรี ชลบุรี ราชบุรี นครราชสีมา ขอนแก่น อุบลราชธานี นครสรรค์ พิษณุโลก ลำปาง สุราษฎร์ธานี และสงขลา การพัฒนาช่างในสถานประกอบการและแรงงานใหม่ให้มีความรู้ ความสามารถ และฝึกทักษะช่างสีรถยนต์สำหรับการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงาน ทันต่อการ

เปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี รองรับการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจในอนาคต และการเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งต้องการกำลังคนของตลาดแรงงานมากถึง 2,697 คน ในขณะที่สถานศึกษาต่าง ๆ สามารถผลิตกำลังคนในปีการศึกษา 2566 ได้เพียง 644 คน แยกเป็นระดับ ปวช. 240 คน และระดับ ปวส. 424 คน และผู้จบการศึกษาเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ได้ทำงานในสายวิชาที่เรียน ปัญหาสำคัญที่พบและต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ได้แก่ ด้านคุณภาพของผู้เรียน และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา ที่พึงประสงค์ โดยปัญหาระดับประเทศ คือ ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพด้านความรู้ ทักษะอาชีพ และความสามารถในการทำงาน ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสถานประกอบการ

ผู้วิจัยได้ตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องนี้ และยังเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาสาขาตัวถังและสีรถยนต์ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ให้เต็มตามศักยภาพรวมถึงยกระดับและเพิ่มประสิทธิผลการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาสาขาตัวถังและสีรถยนต์

นิยามศัพท์

1. ปัจจัยการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การออกแบบ กระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวัง โดยนำเอาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ วิธีสอน กิจกรรม เทคนิคการสอนและ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ มาเป็นส่วนประกอบ เพื่อให้เกิดกระบวนการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอนด้านการวัดและประเมินผล การฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพร่วมกับสถานประกอบการ

2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาประกอบด้วยผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างน้อย 4 ด้าน ได้แก่ ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะตามบรรทัดฐานของสังคม และลักษณะบุคคล 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะ 4) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ

3. สาขาตัวถังและสีรถยนต์ หมายถึง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม จัดอยู่ในสาขาวิชาชีพ บริการยานยนต์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ ถอด-ประกอบชิ้นส่วนตัวถังรถยนต์ ปรับศูนย์โครงสร้างตัวถังรถยนต์ เปลี่ยนชิ้นส่วนโครงสร้างและตัวถังรถยนต์ ขัดและลอกสี พ่นสีรองพื้นเกาะเหล็ก โป๊วสีพ่นสีกลบรอย พ่นสีตัดลาย 2 โทน พ่นสีจริงและเคลือบเคลียร์ และขัดเคลือบเงาสี

4. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการครู และครูพิเศษสอน ที่ทำหน้าที่สอน ในสถานศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่เปิดสอนสาขาตัวถังและสีรถยนต์ ที่ปฏิบัติหน้าที่ ในปีการศึกษา 2567

5. สถานศึกษาอาชีวศึกษา หมายถึง สถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 65 แห่ง ที่เปิดสอนสาขาตัวถังและสีรถยนต์

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ความหมายของการจัดการเรียนรู้ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับของการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของผู้สอนตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนสิ้นสุดการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และเกิดทักษะหรือสมรรถนะต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (กุลิสรา จิตรชญาวณิช, 2562)

การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องใช้การบูรณาการทั้งบูรณาการในรายวิชา (intradisciplinary) และบูรณาการข้ามรายวิชาหรือข้ามศาสตร์ (interdisciplinary) เพื่อให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้ที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในสถานการณ์จริง ทั้งนี้ การเรียนรู้ของผู้เรียนจะไม่ใช่การเรียนรู้แบบแบ่งแยกเป็นรายวิชาอีกต่อไป แต่ต้องเป็นการผสมผสานความรู้จากหลากหลายวิชา หลายศาสตร์เข้าด้วยกันในลักษณะองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่และนวัตกรรม โดยครูบูรณาการการจัดการเรียนรู้ตามหลักการของ TPCK (Technological, Pedagogical, Content and Knowledge) เป็นการบูรณาการความรู้ทางเทคโนโลยี ศาสตร์การสอน เนื้อหาสาระการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (รินรดี ปาปะใน, 2567)

แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โลกในศตวรรษที่ 21 มีสิ่งใหม่ปรากฏขึ้นมากมายในแต่ละวัน ซึ่งผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้จบสิ้นดังนั้น การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนจำจึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะสิ่งที่ควรนำไปสอนผู้เรียนยังมีอีกมากมายและไม่สามารถสอนจนหมดสิ้น ภายในเวลาเรียนที่กำหนดได้ ดังนั้น เนื้อหาสาระที่จะนำไปจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จึงควรมุ่งเน้นที่การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เป็น

บุคคลที่มีเครื่องมือในการสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก มีความสามารถในการสกัดและคัดกรองข้อมูลที่ควรเรียนรู้ ผู้สอนจึงควรมุ่งสอนเกี่ยวกับกระบวนการแสวงหาความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความอยากที่จะเรียนรู้ ที่เรียกว่ามีจิตแห่งวิทยาการ เกิดการรู้คิด สอนเกี่ยวกับการคิดขั้นสูง การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การจัดการแก้ไขปัญหา การสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น การสร้างเครือข่าย มีทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยได้เรียนเกี่ยวกับการใช้ไอซีทีเป็นเครื่องมือในการช่วยแสวงหาความรู้และนำมาสร้างองค์ความรู้ ฝึกวางแผนการทำงาน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการความรู้ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ รวมทั้งได้เรียนรู้วิธีการวิเคราะห์แนวโน้มและสามารถคาดการณ์ความเป็นไปในอนาคต (ณิรดา เวชญาลักษณ์, 2561)

2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรสาขาตัวถังและสีรถยนต์

หลักสูตรสาขาตัวถังและสีรถยนต์ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม กลุ่มอาชีพเครื่องกลและยานยนต์สาขาวิชาตัวถังและสีรถยนต์ จัดอยู่ในสาขาวิชาชีพ (Occupational) บริการยานยนต์ คุณวุฒิวิชาชีพ ระดับ 1 และระดับ 2 โดยมีขอบเขตสาขาวิชา (Areas of activity and working conditions) คือ สามารถใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์สำหรับงานซ่อมเบา เชื่อมงานโลหะแผ่น ถอด-ประกอบชิ้นส่วนตัวถังรถยนต์ สำหรับงานซ่อมเบา ซ่อมเบาชิ้นส่วนตัวถังรถยนต์ ถอด - ประกอบชิ้นส่วนตัวถังรถยนต์สำหรับงานซ่อมปานกลาง ปรับศูนย์ โครงสร้างตัวถังรถยนต์ เปลี่ยนชิ้นส่วนโครงสร้างและตัวถังรถยนต์ ขัดและลอกสี พ่นสีรองพื้นเกาะเหล็ก โป๊วสี พ่นสีกลบรอย พ่นสีตัดลาย 2 โทน พ่นสีจริงและเคลือบเคลียร์ และขัดเคลือบเงาสี บุคคลที่ประกบอาชีพ ในสาขาวิชานี้ ทำงานเกี่ยวกับการให้บริการประมาณราคา และซ่อมตัวถังและสีรถยนต์ ในศูนย์บริการยานยนต์ หรือสถานประกอบการเกี่ยวกับงานซ่อมตัวถังสีรถยนต์

ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมกลุ่มอาชีพเครื่องกลและยานยนต์สาขาวิชาตัวถังและสีรถยนต์ สามารถประกอบอาชีพในตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาชีพ (Career) ดังนี้ ช่างซ่อมตัวถังรถยนต์ ช่างเคาะตัวถังรถยนต์ ช่างซ่อมสีรถยนต์ ช่างสีรถยนต์ ช่างซ่อมบำรุงรักษารถยนต์ทั่วไป พนักงานล้างและขัดสีรถยนต์ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2567)

3. แนวคิดเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้

มาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม กลุ่มอาชีพเครื่องกลและยานยนต์ สาขาวิชาตัวถังและสีรถยนต์ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับคุณวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม กลุ่มอาชีพเครื่องกลและยานยนต์ สาขาวิชาตัวถังและสีรถยนต์ ประกอบด้วย 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะตามบรรทัดฐานของสังคม และลักษณะบุคคล 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะ 4) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ, 2567)

ผลลัพธ์การเรียนรู้ (learning outcomes) เป็นสิ่งที่กำหนดว่าผู้เรียนคาดหวังว่าจะรู้ เข้าใจ หรือสามารถทำได้อย่างไรเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ ผลลัพธ์การเรียนรู้จำแนกเป็น ความรู้ (ข้อเท็จจริง หลักการและแนวคิด) ทักษะ (ความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ) และความสามารถ (ความสามารถที่พิสูจน์แล้วในการใช้ความรู้ ทักษะ และความสามารถส่วนตัว สังคม และ/หรือวิธีการในสถานการณ์การทำงานหรือการศึกษา และในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ) (CEDEFOP, 2011)

วิธีการศึกษา

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสาขาตัวถังและสีรถยนต์ สถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 140 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสาขาตัวถังและสีสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ด้วยการกำหนดตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie & Morgan โดยใช้ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง และระยะเวลาปฏิบัติงาน โดยคำถามในส่วนนี้เป็นคำถามปลายปิดแบบหลายตัวเลือกและกำหนดให้แต่ละข้อเลือกตอบเพียงข้อเดียว

ตอนที่ 2 ปัจจัยการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล และ 5) ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพร่วมกับสถานประกอบการ

ตอนที่ 3 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ โดยพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูล 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะตามบรรทัดฐานของสังคม และลักษณะบุคคล 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะ 4) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2558) มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 -1.00

2. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ความคงที่ของผลที่ได้จากการวัดด้วยเครื่องมือชุดใดชุดหนึ่งในการวัดหลายๆ ครั้ง โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ไพศาล วรคำ, 2559) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .850

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ใช้หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวที่เป็นอิสระต่อกัน หรือหาความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูล 2 ชุด (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545) เกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2541)

ถ้า r มีค่าระหว่าง 0.71 – 1.00 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

ถ้า r มีค่าระหว่าง 0.31 – 0.70 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับปาน กลาง

ถ้า r มีค่าระหว่าง 0.01 – 0.30 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ถ้า r มีค่าเท่ากับ 0 แสดงว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

2. การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ความผิดพลาด (error) ต้องเป็นตัวแปรสุ่ม และมีการแจกแจงแบบโค้งปกติความแปรปรวนของตัวแปรตาม (Y) ในทุกค่าของตัวแปรอิสระ (X) จะต้องเท่ากัน ค่าความผิดพลาดของตัวแปรตาม (Y) แต่ละค่าเป็นอิสระกัน ตัวแปรอิสระที่นำมาวิเคราะห์จะต้องเป็นอิสระกัน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ย (Mean)

2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ใช้หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวที่เป็นอิสระต่อกัน หรือหาความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูล 2 ชุด

4. ความถดถอยเชิงพหุคูณนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ สาขาตัวถังและสีรถยนต์ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ สาขาตัวถังและสีรถยนต์โดยรวม

การจัดการเรียนรู้ สาขาตัวถังและสีรถยนต์	$\overline{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านหลักสูตร	4.36	0.61	มาก
ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.34	0.62	มาก
ด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอน	4.27	0.66	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	4.25	0.65	มาก
ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ	4.19	0.60	มาก
รวม	**4.28**	**0.58**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ สาขาตัวถังและสีรถยนต์ โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$=4.28) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักสูตร มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{x}$ = 4.36) รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\overline{x}$ = 4.34) ต่อมาคือด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอน ($\overline{x}$ = 4.27) ด้านการวัดและประเมินผล ($\overline{x}$ = 4.25) รองมาตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ ($\overline{x}$ = 4.19)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ โดยรวม

ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์	$\overline{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.25	0.60	มาก
ด้านความรู้	4.33	0.65	มาก
ด้านทักษะ	4.34	0.62	มาก
ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้	4.28	0.65	มาก
รวม	**4.30**	**0.60**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการศึกษา ความคิดเห็นต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ =4.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทักษะมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{x}$ = 4.34) รองลงมาคือ ด้านความรู้ ($\overline{x}$ = 4.33) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้ ($\overline{x}$ = 4.28) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\overline{x}$ = 4.25)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของปัจจัยการจัดการเรียนรู้กับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์

ปัจจัยการจัดการเรียนรู้	ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	Sig.	ระดับ
ด้านหลักสูตร	.839**	.000	สูง
ด้านการจัดการเรียนการสอน	.855**	.000	สูง
ด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอน	.776**	.000	สูง
ด้านการวัดและประเมินผล	.903**	.000	สูง
ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ	.902**	.000	สูง
รวม	**.931****	**.000**	**สูง**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการจัดการเรียนรู้กับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ พบว่า ปัจจัยการจัดการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ในระดับสูง (r = .931**) เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวัดและประเมินผลมีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์มากที่สุดโดยจัดในระดับสูง (r = .902**) รองลงมาคือ ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพในระดับสูง (r =.902**) ต่อมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับสูง (r = .855**) ด้านหลักสูตรในระดับสูง (r = .839**) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์น้อยที่สุด คือ ด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอนในระดับสูง (r =.776**)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
	B	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.152	.137		1.112	.269
ด้านหลักสูตร	.096	.076	.099	1.271	.207
ด้านการจัดการเรียนการสอน	.226	.077	.236	2.939	.004*
ด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอน	.136	.053	.151	2.549	.012*
ด้านการวัดและประเมินผล	.364	.061	.394	6.014	.000*
ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ	.425	.067	.429	6.356	.000*
SE_{est}= ±0.184 R = 0.954, R^2= 0.911, Adjusted R^2= 0.906 F =198.645					

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ปัจจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ มีจำนวน 4 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ดีที่สุด คือ ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ มีค่าสัมประสิทธ์ (β) เท่ากับ 0.429 รองมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าสัมประสิทธ์ (β) เท่ากับ 0.394 ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าสัมประสิทธ์ (β) เท่ากับ 0.236 และด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอนมีค่าสัมประสิทธ์ (β) เท่ากับ 0.151 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์มากที่สุด คือ ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ รองมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน และ ด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SE_b) เท่ากับ ±0.184 มีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.954 และ มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.911 สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สามารถทำนายผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ ได้ร้อยละ 91.10 สามารถนำไปเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ คือ

Y = 0.152+0.425 (ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ) + 0.364 (ด้านการจัดการเรียนการสอน) + 0.226 (ด้านการจัดการเรียนการสอน) + 0.136 (ด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอน)

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

Z = 0.4295 (ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ) + 0.394 (ด้านการจัดการเรียนการสอน) + 0.236 (ด้านการจัดการเรียนการสอน) + 0.151 (ด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอน)

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ สาขาตัวถังและสีรถยนต์ โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักสูตรมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ และ ความคิดเห็นต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทักษะมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับลักษณะวิชาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ หลักสูตรมีความทันสมัยและมีความหลากหลายของรายวิชาในหลักสูตร และ มีจำนวนชั่วโมงการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพไม่น้อยกว่าโครงสร้างหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ธัญญะประเสริฐศิริ และคณะ (2565) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนอาชีวศึกษาเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา พบว่า การศึกษาความต้องการใช้รูปแบบการออกแบบการเรียนการสอน พบว่า มี 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการออกแบบวัตถุประสงค์การสอน (2) ด้านการออกแบบเนื้อหา (3) ด้านกำหนดวิธีสอน (4) ด้านการออกแบบสื่อการสอน (5) ด้านการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล (6) ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

2. ปัจจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์มากที่สุด คือ ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ รองมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน และ ด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถทำนายผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ ได้ร้อยละ 91.10 ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษามีจำนวนชั่วโมงการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพไม่น้อยกว่าโครงสร้างหลักสูตร มีการวัดและประเมินผลเป็นไปตามมาตรฐานและข้อกำหนดของหลักสูตรและรายวิชา และ มีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะภาคปฏิบัติที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วศิน ชูชาติ (2559) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถทำนายร่วมกันต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรีได้ร้อยละ 55.10

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ด้านหลักสูตร สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ เพื่อทำให้การเรียนการสอนมีความทันสมัย ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในโลก

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนที่สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์

3. ด้านสื่อและเทคโนโลยีในการสอน สถานศึกษาควรพัฒนาและปรับปรุงห้องปฏิบัติการ/เครื่องคอมพิวเตอร์/ครุภัณฑ์ให้มีความทันสมัย และเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และ ให้พร้อมสา หรับการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านการวัดและประเมินผล สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่เหมาะสมและยุติธรรม และ ควรสนับสนุนและพัฒนาให้ความรู้ครูเกี่ยวกับการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่สอดคล้องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน

5. ด้านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการฝึกร่วมกับสถานประกอบการและสร้างความตระหนักแก่ครู ให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันกับสถานประกอบการในการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. งานวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะเชิงปริมาณเท่านั้นจึงทำให้ได้ข้อมูลในระดับหนึ่งซึ่งอาจจะยังไม่ลึกมากในบางประเด็น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐที่เปิดสอนสาขาตัวถังและสีรถยนต์ ว่ามีความคิดเห็นด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากการวิจัยครั้งนี้

2. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ เช่น การจัดการการเรียนการสอน และ การบริหารงานวิชาการ เป็นต้น ซึ่งคาดว่าจะเป็นส่วนสำคัญและมีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาตัวถังและสีรถยนต์ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐที่เปิดสอนสาขาตัวถังและสีรถยนต์เพื่อให้สามารถแก้ไข ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องตามบริบทพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กุลิสรา จิตรชญาวณิช. (2562). การจัดการเรียนรู้. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). *หลักสถิติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). พิมพ์ลักษณ์.

ณิรดา เวชญาลักษณ์. 2561. หลักการจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

นฤมล ธัญญะประเสริฐศิริ, ไพโรจน์ สถิรยากร, และ พิสิฐ เมธาภัทร (2565). การพัฒนารูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนอาชีวศึกษาเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา. *วารสารสันติศึกษาบริทรรศน์ มจร*, 1068-1081. https://so03.tci-thaijo.org.

บุปผา เรืองสุด. (25 เม.ย. 2566). *กรมพัฒน์แท็กทีมบริษัทยักษ์ใหญ่ ผลิตช่างสีรถยนต์ป้อนตลาดแรงงานปีละกว่า 200 คน.* กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. https://www.dsd.go.th/DSD/Activity/ShowDetails/93749?category_id=1

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2567. (2567, 2 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 141 ตอนพิเศษ 33 ง. 22-25.

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. (2551, 5 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 43. 1-24.

ไพศาล วรคำ. (2559). *การวิจัยทางการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 8). ตักสิลาการพิมพ์.

รินรดี ปาปะใน. (2567). *หลักสูตรและการเรียนรู้อาชีวศึกษายุคใหม่.* ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

วศิน ชูชาติ. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. http://ithesis-ir.su.ac.th

สมนึก ภัททิยธนี. (2558). *การวัดผลการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). ประสานการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. https://www.nesdc.go.th

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2567). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2567 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม*. สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. https://bsq.vec.go.thCEDEFOP. (2011). *Using learning outcomes, European Qualifications Framework Series: Note 4.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.

การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of Analytical Reading Skill Using KWLH Plus Technique for Six Grade Students

ศศิวิมล อดทน[1] ปริญญา เงินพลอย[2] และสุภาสิณี คุ้มไพรี[3]

Sasiwimon Otthon[1] Parinya Ngoenploy[2] and Supasinee Kumpiree[3]

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Thai language major Faculty of Humanities and Social Sciences Thepsatri Rajabhat University

numnimsasiwimon199@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีจุดประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนเมืองใหม่ (ชลอราษฎร์รังสฤษฎ์) จำนวน 39 คน เครื่องมือ คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus 2) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ 3) แบบสอบถามความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 2) ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก

คำสำคัญ: การอ่านเชิงวิเคราะห์, การจัดการเรียนรู้แบบ KWLH Plus

Abstract

The purposes of this research were 1) to compare six grade students analytical reading skills before and after learning by the KWLH Plus technique 2) to study the opinions of six grade students regarding learning management by the KWLH Plus technique. It is experimental research. Number of 39 students obtained from purposive sampling technique. The sample group used was students in grade 6/5 at Muang Mai School. The research tools used are 1) Thai language learning plan for grade 6 implementing the KWLH Plus technique to improve analytical reading skills 2) 20-item of test to measure analytical reading skills of six grade students 3) Opinion questionnaire. Data analysis used mean ($\bar{x}$) , standard deviation (S.D.) and dependent t-tests.

The results revealed that 1) the analytical reading skills of six grade students after learning with the KWLH Plus technique were higher than before learning with the KWLH Plus technique, with statistical significance at the .01 level. 2) The qualitative findings on six grade students opinions regarding learning management using the KWLH Plus technique were at the high level.

Keyword: Analytical Reading, KWLH Plus Learning Activity

ที่มาและความสำคัญ

โลกปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาการต่าง ๆ มากมาย มีการค้นคว้า ค้นพบทฤษฎีความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา มนุษย์เราในฐานะสมาชิกของสังคมโลกควรติดตามความเคลื่อนไหวต่าง ๆ นี้ให้ทันการณ์ เพื่อจะได้เป็นผู้ที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ เครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์เราเป็นคนทันสมัยและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลก็คือ การอ่าน (สนิท สัตโยภาส, 2542)

กิตติกาญจน์ อินทเกตุ (2557) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ให้มีสติปัญญาสูงขึ้นเกิดความคิดสร้างสรรค์พัฒนาด้านจิตใจ พัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่รู้เท่าทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ยิ่งในยุคปัจจุบันสังคมไทยมีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว วิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ทำให้คนมีการติดต่อสื่อสารและรับข่าวสารได้มากมายหลายรูปแบบการอ่านเป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่โลกกว้างเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างและพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐานการเรียนรู้ ท 1.1 คือ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยกำหนดการประเมินสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเฉพาะสมรรถนะในข้อที่ 2 คือ ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้

แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจะให้ความสำคัญแก่การสอนอ่าน โดยเฉพาะการอ่านเชิงวิเคราะห์ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้จากการอ่านมาพัฒนาตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่ในปัจจุบันการเรียนการสอนทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากประสบการณ์การสอนที่ผู้วิจัยได้พบ นักเรียนขาดทักษะการอ่านโดยไม่เข้าใจความหมาย ไม่สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ ตีความจากเรื่องที่อ่าน อีกทั้งนักเรียนยังขาดการพัฒนาการอ่านที่ต่อเนื่อง

นริศรา ชยธวัช (2563) ได้กล่าวถึง ปัญหาการสอนอ่านว่าเกิดจากปัจจัย 2 ด้าน คือ ด้านที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนและด้านการจัดการเรียนการสอนของครู โดยด้านแรกคือ เกิดจากตัวผู้เรียนเอง พบว่าผู้เรียนมักอ่านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีข้อมูลเพียงสั้น ๆ และใช้เวลาในการอ่านค่อนข้างน้อย

ทำให้ผู้เรียนขาดเวลาในการพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งไม่เป็นไปตามขั้นตอนในการอ่านเชิงวิเคราะห์ รวมถึงผู้เรียนให้ความสนใจกับเทคโนโลยีเพื่อความบันเทิงเป็นหลัก

ปัจจัยด้านที่สองคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครูพบว่าครูผู้สอนส่วนมากยังคงเน้นในด้านความรู้ ความจำ และความเข้าใจในเนื้อเรื่องเป็นสำคัญ ครูผู้สอนมักจะสอนทักษะการอ่านและวิธีการอ่านให้จบทันในหลักสูตรการศึกษาเพียงเท่านั้น แต่ไม่ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาในการฝึกอ่านให้มาก รวมไปถึงการจัดกิจกรรมการสอนภายในห้องเรียน ที่ครูผู้สอนให้นักเรียนอ่านเนื้อหาแล้วถามรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ซึ่งเป็นคำถามด้านความจำ การจัดการเรียนการสอนเช่นนี้นอกจากจะไม่ส่งเสริมการอ่านแล้วยังไม่ช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านอีกด้วย เพราะเน้นเพียงการจำเนื้อหามากกว่าการคิดวิเคราะห์ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในเรื่องการอ่านของนักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับ สกุลรัตน์ เจริญอินทร์พรหม (2561) ที่กล่าวไว้ว่าปัญหาการอ่านนั้น สาเหตุหนึ่งเกิดจากครูบางส่วน ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านได้ ทั้งนี้ เพราะนักเรียนขาดการฝึกฝนทักษะด้านการคิดการวิเคราะห์การวิจารณ์ ทำให้การอ่านไม่มีประสิทธิภาพ การสอนอ่านเพียงเพื่อความเข้าใจเป็นเรื่องไม่เพียงพอแล้วสำหรับปัจจุบัน แต่จะต้องอ่านโดยรู้จักคิดหาเหตุผล วิเคราะห์ วินิจฉัยในสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้อง

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้ศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแหล่งความรู้อื่น ๆ เพื่อหารูปแบบวิธีการสอน แนวทาง และเครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่จะสามารถนำมาส่งเสริมและพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้กับนักเรียนได้ เพราะการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus เป็นกระบวนการสอนอ่านที่มีบทสรุปเป็นการเขียนสรุปความ โดยขั้น K (What we know) คือ นักเรียนรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องทีอ่าน ขั้น W (What we want to find out) คือ นักเรียนต้องการรู้อะไรเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ขั้น L (What we have learned) คือ นักเรียนได้เรียนรู้อะไรจากเรื่องที่อ่าน ขั้น H (How can we learn more) คือ นักเรียนจะเรียนรู้เพิ่มเติมได้อย่างไร และ Plus คือ ขั้นของการเขียนออกมาเป็นแผนผังความคิดและเขียนสรุปความจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งขั้นตอนของ KWLH Plus จะเป็นขั้นตอนที่เน้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้อ่านโดยละเอียด ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนฝึกการจำแนกประเด็นต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้ยังกระตุ้นความคิดเพื่อให้นักเรียนนำความรู้เดิมมาใช้เพื่อการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมของนักเรียน ทำให้นักเรียนต้องอ่านอย่างพิจารณา อ่านอย่างละเอียด หรือทบทวนสิ่งที่รู้มาก่อน สิ่งที่ต้องการรู้ และสิ่งที่ได้รู้หลังจากการอ่าน และในขั้นตอนของ Plus จะเป็นขั้นตอนการสร้างแผนผังความคิด (Mind mapping หรือ Concept mapping) ที่จะช่วยในการจัดองค์ความรู้ใหม่จากเรื่องที่อ่านแสดงสาระหลัก สาระรอง ความสัมพันธ์ระหว่างสาระต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะแสดงออกถึงความเข้าใจ

อย่างแท้จริง แล้วจึงนำมาเขียนสรุปความ ทำให้การจัดการเรียนแบบ KWLH Plus สามารถส่งผลโดยตรงต่อความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาและนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ KWLH Plus มาใช้ในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองใหม่ (ชลอราษฎร์รังสฤษฎ์) อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรีเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์มากยิ่งขึ้น

นอกจากวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ KWLH Plus แล้วการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus ก็มีส่วนสำคัญเนื่องจากจะทำให้ผู้วิจัยทราบได้ว่าเทคนิค KWLH Plus มีประสิทธิภาพหรือไม่ในกระบวนการเรียนรู้และความคิดเห็นของนักเรียนเป็นข้อมูลย้อนกลับที่ช่วยให้ครูปรับปรุงหรือพัฒนาเทคนิคการสอน เช่น เพิ่มกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน หรือปรับระดับความยากง่ายของเนื้อหาให้เหมาะสม ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus ด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus

นิยามศัพท์

1. ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการใช้แบบทดสอบการอ่านที่นักเรียนต้องบอกละเอียดของเรื่องได้ถูกต้อง จัดลำดับเหตุการณ์ในเรื่องได้ถูกต้อง บอกความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ในเรื่องได้ถูกต้อง บอกความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง และบอกจุดมุ่งหมายของผู้เขียนได้ถูกต้อง

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWLH Plus หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นที่ 1 กิจกรรมการอ่าน เรียกว่า ขั้น K (What we know) นักเรียนมีความรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

2.2 ขั้นที่ 2 กิจกรรมระหว่างการอ่าน เรียกว่า ขั้น W (What we want to find out) นักเรียนต้องการจะรู้อะไรเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

2.3 ขั้นที่ 3 กิจกรรมหลังการอ่าน เรียกว่า ขั้น L (What we have learned) นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากเรื่องที่อ่าน

2.4 ขั้นที่ 4 การหาความรู้เพิ่มเติม เรียกว่า ขั้น H (How can we learn more) นักเรียนจะเรียนรู้เพิ่มเติมได้อย่างไร

2.5 ขั้นที่ 5 การสร้างแผนภาพความคิด (Mapping)

2.6 ขั้นที่ 6 การสรุปเรื่องจากการอ่าน (Summarizing)

3. ความคิดเห็นของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWLH Plus ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านการวัดประเมินผล ด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านครูผู้สอน

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบ One-Group Pretest-Posttest Design ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design

ทดสอบก่อน	ให้สิ่งทดลอง	ทดสอบหลัง
O_1	X	O_1

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

O_1 คือการทดสอบก่อนการทดลอง

X คือการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus

O_1 คือการทดสอบหลังการทดลอง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเมืองใหม่(ชลอราษฎร์รังสฤษฎ์) อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี รวมนักเรียน 293 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเมืองใหม่ (ชลอราษฎร์รังสฤษฎ์) จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 39 คน ที่ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เหตุผลที่เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพราะกลุ่มตัวอย่างนี้มีคะแนนวิชาภาษาไทยในสาระการอ่านน้อยที่สุด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้

การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสาระที่ 1 การอ่าน เพื่อให้ทราบถึงตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้

3.1.2 ศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเชิงวิเคราะห์ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus

3.1.2 ศึกษาแนวคิด องค์ประกอบ ขั้นตอน และวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus

3.1.3 นำเนื้อหาจากนิทาน สารคดี เรื่องสั้น บทความ ข่าว ประเภทละ 1 เรื่อง เพื่อใช้ในการสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนรู้โดยเริ่มจากเนื้อหาที่ง่ายไปหายาก

3.1.4 ดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

3.1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของรายละเอียดในด้านต่าง ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญจะพิจารณาและตรวจสอบตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปถือว่าอยู่เกณฑ์ที่ยอมรับได้

3.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

3.2 แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์

การสร้างและการหาคุณภาพแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสาระที่ 1 การอ่าน เพื่อให้ทราบถึงตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้

3.2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2.3 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเชิงวิเคราะห์ หลักการสร้างข้อคำถามที่สามารถวัดและประเมินการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

3.2.4 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้กับเนื้อหาเพื่อที่จะดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.2.5 นำแบบทดสอบไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ว่าข้อสอบแต่ละข้อนั้นสอดคล้องกับระดับพฤติกรรมด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ระบุไว้หรือไม่

3.2.6 นำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนเมืองใหม่ (ชลอราษฎร์รังสฤษฎ์) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยนำไปทดลอง (Try out) กับนักเรียนแบบ 1:1 1:10 และ 1:100 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบและนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ค่าสถิติรายข้อเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ โดยพิจารณาคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20 ขึ้นไปและหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder and Richardson

3.2.7 คัดเลือกข้อสอบที่สอดคล้องและเหมาะสมที่สุดไว้ทั้งหมด 20 ข้อ แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับจริง

3.3 แบบสอบถามความคิดเห็น

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus พัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางและวิธีการในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus

3.3.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับจำนวน 20 ข้อ ซึ่งข้อคำถามแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านการวัดประเมินผล ด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านครูผู้สอน โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การกำหนดค่าระดับความคิดเห็น ดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 เกณฑ์ระดับความคิดเห็นและค่าคะแนน

ระดับความคิดเห็น	ค่าคะแนน
เห็นด้วยมาก	3
เห็นด้วยปานกลาง	2
เห็นด้วยน้อย	1

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็น

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
1.00 – 1.50	เห็นด้วยน้อย
1.51 – 2.50	เห็นด้วยปานกลาง
2.51 – 3.00	เห็นด้วยมาก

3.3.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็น เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาว่าแบบสอบถามแต่ละข้อสอดคล้องกับนิยามเฉพาะของแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus ในรายวิชาภาษาไทยของงานวิจัยในครั้งนี้หรือไม่

3.3.4 นำข้อคำถามที่ยังไม่สอดคล้องมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์หาค่า IOC จากนั้นพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 จึงจะถือว่าใช้ได้ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ค่า IOC ปรากฏว่า แบบสอบถามมีความสอดคล้องและนำไปใช้ได้ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่า IOC สอดคล้องตั้งแต่ 0.66-1.00

3.3.5 นำแบบสอบถามความคิดเห็น เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus ที่มีความสอดคล้อง จำนวน 20 ข้อ ไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนเมืองใหม่ (ชลอราษฎร์รังสฤษฎ์) ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับขั้นตอนการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

4.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pre–test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบ เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4.3 ดำเนินการสอนตามขั้นตอนในแผนการจัดการเรียนรู้ไปทีละแผน จนครบทั้ง 5 แผน เป็นเวลา 5 ชั่วโมง ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์

แผนการจัดการเรียนรู้	ชั่วโมง	วัน/เดือน/ปี ที่ใช้แผน
แผนที่ 1 การอ่านเชิงวิเคราะห์จากนิทาน	1	1 ธันวาคม 2566
แผนที่ 2 การอ่านเชิงวิเคราะห์จากสารคดี	2	8 ธันวาคม 2566
แผนที่ 3 การอ่านเชิงวิเคราะห์เรื่องสั้น	3	15 ธันวาคม 2566
แผนที่ 4 การอ่านเชิงวิเคราะห์จากบทความ	4	22 ธันวาคม 2566
แผนที่ 5 การอ่านเชิงวิเคราะห์จากข่าว	5	5 มกราคม 2567
รวมเวลาทั้งหมด 5 ชั่วโมง		

4.4 หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบตามเนื้อหาทุกแผนแล้วจึงดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post–test) ด้วยแบบทดสอบ เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน (Pre–test)

4.5 ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็น เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus

4.6 ตรวจให้คะแนนแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อสรุปผลตามความมุ่งหมายของการดำเนินการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนจากแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำคะแนนมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

5.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนจากแบบสอบถามความคิดเห็น เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus ปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus

กลุ่มทดลอง	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D	t	Sig
ทดสอบก่อนเรียน	39	20	14.05	3.41	7.21*	0.00
ทดสอบหลังเรียน	39	20	15.09	2.77		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางพบว่าทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 15.09 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.77 สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 14.05 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.41 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus ในภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านการวัดประเมินผล ด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านครูผู้สอน ปรากฏผลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus

ข้อที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
1.1	นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้ไม่ยากจนเกินไป	2.21	0.92	ปานกลาง	4
1.2	กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และแสดงความคิดเห็น	2.46	0.64	ปานกลาง	2
1.3	กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย	2.36	0.71	ปานกลาง	3
1.4	กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถตั้งคำถามและตอบคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้	2.62	0.59	มาก	1
1.5	กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้	2.46	0.68	ปานกลาง	2
	รวมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	**2.42**	**0.71**	**ปานกลาง**	**4**
2. ด้านเนื้อหา					
2.1	เนื้อหามีความทันสมัย	2.74	0.46	มาก	2
2.2	เนื้อหามีปริมาณที่เหมาะสม	2.56	0.72	มาก	5
2.3	เนื้อหามีความถูกต้อง	2.79	0.41	มาก	1
2.4	เนื้อหามีความเหมาะสมกับนักเรียน	2.59	0.68	มาก	4
2.5	เนื้อหามีความเหมาะสมกับภาษาที่ใช้	2.64	0.63	มาก	3
	รวมด้านเนื้อหา	**2.67**	**0.58**	**มาก**	**3**
3. ด้านการวัดประเมินผล					
3.1	วิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้	1.95	0.86	ปานกลาง	3
3.2	การวัดและประเมินผลเป็นไปตามข้อตกลงที่กำหนดไว้	2.33	0.66	ปานกลาง	1
3.3	การวัดและประเมินผล มีประสิทธิภาพและยุติธรรม	2.26	0.79	ปานกลาง	2
	รวมด้านการวัดประเมินผล	**2.18**	**0.77**	**ปานกลาง**	**5**

ข้อที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
4. ด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
4.1	บรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสนุกสนาน	2.72	0.56	มาก	2
4.2	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น	2.82	0.39	มาก	1
4.3	นักเรียนมีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	2.72	0.56	มาก	2
	รวมด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	**2.75**	**0.50**	**มาก**	**2**
5. ด้านครูผู้สอน					
5.1	ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน	2.77	0.54	มาก	4
5.2	ครูช่วยเหลือและแนะนำนักเรียนระหว่างทำกิจกรรม	2.85	0.49	มาก	2
5.3	ครูมีความสามารถและความเชี่ยวชาญ	2.79	0.52	มาก	3
5.4	ครูมีบุคลิกภาพเหมาะสมกับความเป็นครู	2.87	0.47	มาก	1
	รวมด้านครูผู้สอน	**2.82**	**0.50**	**มาก**	**1**
	รวมทุกด้าน	**2.57**	**0.61**	**มาก**	**-**

จากตารางผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนด้วยเทคนิค KWLH Plus ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.57, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นรายด้าน พบว่า ด้านครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.82, S.D. = 0.50) เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.75, S.D. = 0.50) เป็นลำดับที่ 2 ด้านเนื้อหามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.67, S.D. = 0.58) เป็นลำดับที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.42, S.D. = 0.71) เป็นลำดับที่ 4 และสุดท้ายคือด้านการวัดประเมินผลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.18, S.D. = 0.77) เป็นลำดับที่ 5

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิค KWLH Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมพบว่าคะแนนทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus สูงกว่าก่อนก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus เป็นการสอนอ่านควบคู่กับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ทำให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการคิดวิเคราะห์ เนื่องจากมีกรอบและแนวทางให้นักเรียนได้ฝึกคิดเป็นลำดับขั้นตอน โดยครูคอยดูแลการฝึกของนักเรียนและคอยกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์ เพื่อแสวงหาคำตอบจากเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้นักเรียนยังฝึกการจัดระบบข้อมูลความรู้และความคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้จากการอ่านโดยการทำแผนภาพความคิดและมีการสรุปใจความสำคัญจากแผนภาพความคิดทำให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดในการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนด้วยเทคนิค KWLH Plus ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบ KWLH Plus เป็นกิจกรรมที่เน้นสร้างบรรยากาศของความร่วมมือในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนความคิด ความเข้าใจระหว่างกัน มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม ซึ่งเห็นได้ชัดจากการประเมินแบบสอบถามความคิดเห็นพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมากโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 และหากพิจารณารายการประเมินแต่ละข้อ พบว่า รายการที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านครูผู้สอน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 ทั้งนี้เนื่องจากครูได้มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ได้ช่วยเหลือและแนะนำนักเรียนระหว่างทำกิจกรรมซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH Plus ที่เน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันและการตอบคำถามด้านเนื้อหามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เป็นลำดับที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เป็นลำดับที่ 4 และสุดท้ายคือด้านการวัดประเมินผลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เป็นลำดับที่ 5

ข้อเสนอแนะ

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWLH Plus เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

2. ครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกันเองและกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนในห้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตั้งคำถามในระหว่างการทำกิจกรรมการเรียนการสอนโดยครูอาจจะถามความคิดเห็นจากนักเรียนกลุ่มอ่อน เพื่อให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและกล้าแสดงออกทางความคิด

บรรณานุกรม

กิตติกาญจน์ อินทเกตุ. (2557). *การพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH-PLUS* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นริศรา ชยธวัช. (2563). *การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สกุลรัตน์ เจริญอินทร์พรหม. (2561). *การพัฒนาความสามารถการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กลวิธี SQP2RS ร่วมกับแผนผังความคิด* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สนิท สัตโยภาส. (2542). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น.* ธารอักษร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีกและภาพลักษณ์ตราสินค้า ที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย–รามอินทรา

Retail Mix Factors and Brand Image That Influence the Word-of-Mouth Recommendation of The Crystal Ekkamai-Ramintra Shopping Center

ศุภกฤต ยานะ[1] และสิริพันธ์ วงศ์อินทวัง[2]

Supakrit Yana[1] and Siriphan Wonginthavung[2]

สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Field of study Marketing, University of the Thai Chamber of Commerce

E-mail: Supakrit.yana@gmail.com and Siriphan_won@utcc.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีก และภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้บริการด้วยแบบสอบถามจำนวน 385 คน และการสัมภาษณ์ 10 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที การวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าฯ แตกต่างกัน (2) ปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีก ได้แก่ ด้านการบริการลูกค้า ด้านการจัดวางพื้นที่ร้านค้าของศูนย์การค้า ด้านการสื่อสารการตลาดภายนอกของศูนย์การค้า และความหลากหลายของประเภทร้านค้า ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าฯ และ (3) ภาพลักษณ์ตราสินค้า ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพของตราสินค้า ด้านคุณลักษณะของตราสินค้า และด้านคุณประโยชน์และคุณค่า ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าฯ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างพึงพอใจกับปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีก และภาพลักษณ์ตราสินค้าของศูนย์การค้าฯ

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีก, ภาพลักษณ์ตราสินค้า, การบอกต่อการใช้บริการ

Abstract

The objectives of this research were to investigate the demographic factors, retail mix, and brand image that influence the word-of-mouth recommendation of The Crystal Ekkamai-

Ramintra Shopping Center. This research employed a mixed-methods approach, using the questionnaire to collect the data from 385 customers as well as conducting in-depth interviews with 10 participants. In the data analysis, percentages, means, standard deviations, t-tests, one-way ANOVA, and multiple regression analysis were employed to analyze the quantitative data while content analysis was used to analyze the qualitative data. The findings revealed that (1) demographic factors such as gender, age, education level, occupation, and income significantly influenced the word-of-mouth recommendation of the shopping center; (2) retail mix factors including customer service, store layout, external marketing of the shopping center, and variety of stores significantly influenced the word-of-mouth recommendation of the shopping center; and (3) brand image factors such as brand personality, brand attributes, and brand benefits and values significantly influenced the word-of-mouth recommendation of the shopping center. Moreover, the findings from the interviews revealed that participants were satisfied with all aspects of the retail mix and brand image of the shopping center.

Keywords: Retail Mix Factors, Brand Image, Word-of-Mouth Recommendation

ที่มาและความสำคัญ

ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตสูงขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพฯ และเมืองหลักที่มีความเป็นสังคมเมืองสูง โดยในช่วงปี 2566-2569 มีการคาดการณ์ว่าจะเติบโตเฉลี่ย 4.0-5.0% ต่อปี ซึ่งส่งผลดีต่อกำลังซื้อของผู้บริโภค อีกทั้งมีการคาดการณ์ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติคาดว่าจะเพิ่มขึ้น ช่วยสร้างโอกาสทางธุรกิจให้กับผู้ประกอบการค้าปลีกไทย (วิจัยกรุงศรี, 2565) อย่างไรก็ตามการเติบโตของธุรกิจค้าปลีกช่องทางออนไลน์ที่มีการเติบโตเพิ่มขึ้น ดังสถิติพบว่ามูลค่าตลาด E-commerce ในประเทศไทย พ.ศ. 2562 มีมูลค่า 1.63 แสนล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 1.1 ล้านล้านบาทในปีพ.ศ. 2567 อีกทั้งมีการคาดการณ์ว่าจะมีมูลค่าสูงถึง 1.6 ล้านล้านบาท ในปี พ.ศ. 2570 (กรุงเทพธุรกิจ, 2567) ด้วยเหตุดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกออฟไลน์ ต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้ อีกทั้งปัจจุบันค่าครองชีพของผู้บริโภคที่เพิ่มสูงขึ้นซึ่งส่งผลให้มีกำลังซื้อที่ลดลง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการต้องปรับตัวและพัฒนากลยุทธ์ให้สอดคล้องกับผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา เป็นหนึ่งในธุรกิจการค้าปลีกแบบออฟไลน์ ซึ่งได้รับ

ผลกระทบจากปัจจัยข้างต้น ซึ่งปัจจุบันศูนย์การค้ากำลังเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงจากการสำรวจโดยผู้วิจัย พบว่า ศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา มีคู่แข่งขันในรัศมีใกล้เคียงระยะ 5 กิโลเมตร อยู่จำนวนมาก ได้แก่ 1) เซ็นทรัลอีสวิว 2) เดอะวอล์ค เกษตรนวมินทร์ 3) Design Village เกษตร-นวมินทร์ และ 4) Tesco lotus เป็นต้น โดยศูนย์การค้าแต่ละแห่ง ต่างเพิ่มกลยุทธ์ในการแข่งขันเพื่อดึงดูดผู้ใช้บริการ อาทิ การจัดกิจกรรมภายในศูนย์การค้า การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก จุดชาร์จแบตเตอรี่ จุดจอดรถแบบเร่งด่วน การเพิ่มรูปแบบการบริการ นับว่าเป็นการพัฒนาส่วนประสมการค้าปลีกให้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้สามารถจูงใจให้ผู้ใช้บริการเข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ดังที่วารุณี ตันติวงศ์วาณิช (2558) ได้กล่าวว่าส่วนประสมการค้าปลีก เป็นกลยุทธ์ของธุรกิจค้าปลีกที่สามารถจูงใจการตัดสินใจของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายให้เลือกซื้อสินค้าหรือบริการได้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น ผลกระทบจากการเติบโตของการซื้อสินค้าออนไลน์ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งส่งผลต่อจำนวนลูกค้าที่มาใช้บริการศูนย์การค้าทั้งสิ้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องหาแนวทางในการปรับกลยุทธ์ เพื่อความสามารถในการแข่งขันสำหรับศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา

จากสภาพการแข่งขันของธุรกิจการค้าปลีกในพื้นที่เอกมัย-รามอินทรา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย–รามอินทรา โดยมุ่งศึกษาปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีก การศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้าในมุมมองของผู้ใช้บริการ ผู้วิจัยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษานี้มีประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของศูนย์การค้า ช่วยให้ศูนย์การค้ามีความเข้าใจลูกค้ามากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา
2. เพื่อศึกษาส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา
3. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา

นิยามศัพท์

ส่วนประสมการค้าปลีก หมายถึง ส่วนประกอบที่สำคัญของศูนย์การค้า ที่เป็นเครื่องมือที่ใช้พัฒนากลยุทธ์ในการค้าปลีกให้ประสบความสำเร็จที่ช่วยสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ (1) ความหลากหลายของประเภทร้านค้า (2) ราคาสินค้าและบริการ (3) ทำเลที่ตั้งของศูนย์การค้า (4) การจัด

วางพื้นที่ร้านค้าของศูนย์การค้า (5) การออกแบบ การตกแต่งและการจัดแสดงสินค้าของร้านค้า (6) การสื่อสารการตลาดภายในของร้านค้า (7) การสื่อสารการตลาดภายนอกของศูนย์การค้า และ (8) การบริการลูกค้า

ภาพลักษณ์ตราสินค้า หมายถึง ความรู้สึก นึกคิด และความประทับใจ ที่ผู้บริโภคมีต่อศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา เปรียบเสมือนภาพสะท้อนที่บ่งบอกถึงตัวตนของแบรนด์ ว่าศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรานั้นเป็นอย่างไรในสายตาของผู้บริโภค

การบอกต่อ หมายถึง การบอกต่อของผู้ใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา ภายหลังจากที่เคยใช้บริการศูนย์การค้า แล้วบอกต่อหรือเผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์การค้า

แนวคิดทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีปัจจัยส่วนบุคคล หรือลักษณะประชากรศาสตร์ เป็นแนวคิดที่ใช้ในการแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะของบุคคล อาจพิจารณาจากปัจจัยทางด้านเพศ อายุ สถานภาพครอบครัว รายได้ อาชีพ การศึกษา เป็นต้น ปัจจัยส่วนบุคคลเป็นลักษณะที่สำคัญช่วยในการกำหนดเป้าหมาย ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลจะสามารถเข้าถึงและมีประสิทธิผลต่อการกำหนดตลาดเป้าหมายรวมทั้งง่ายต่อการวัดมากกว่าตัวแปรอื่น (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2552 อ้างถึงใน อัจฉราพรรณ ตั้งจาตุรโสภณ และอังควิภา แนวจำปา, 2566)

การศึกษาในครั้งนี้ใช้แนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมการค้าปลีก (Retailing Mix) ที่พัฒนามาจาก Levy and Weitz (2009) และ วารุณี ตันติวงศ์วาณิช (2558) โดยศึกษาองค์ประกอบของส่วนประสมการค้าปลีก 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความหลากหลายของประเภทร้านค้า (2) ราคาสินค้าและบริการ (3) ทำเลที่ตั้งของศูนย์การค้า (4) การจัดวางพื้นที่ร้านค้าของศูนย์การค้า (5) การออกแบบ การตกแต่งและการจัดแสดงสินค้าของร้านค้า (6) การสื่อสารการตลาดภายในของร้านค้า (7) การสื่อสารการตลาดภายนอกของศูนย์การค้า และ (8) การบริการ

ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ (Kotler, 2000) ได้แก่ (1) คุณลักษณะ (Attribute) ซึ่งหมายถึงรูปร่างหน้าตาภายนอกของศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทราที่ทำให้เกิดการจดจำได้ของผู้บริโภค (2) คุณประโยชน์ (Benefit) และคุณค่า (Value) ซึ่งหมายถึงสิ่งที่สร้างคุณค่าให้ผู้บริโภครู้สึกว่าใช้บริการศูนย์การค้าศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทราแล้วรู้สึกภาคภูมิใจและไว้ใจในสินค้า และ (3) บุคลิกภาพของตราสินค้า (Personality) ซึ่งหมายถึงตัวตนของแบรนด์ศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทราที่อยู่ในใจผู้บริโภค เป็นการนำเอาลักษณะทางจิตวิทยาของมนุษย์มาผูกโยงกับแบรนด์ เพื่อให้แบรนด์นั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและเป็นที่จดจำ

การบอกต่อ (Word-of-Mouth) ปัจจุบันเริ่มมีความนิยมในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารแบบบอกต่อเนื่องจากการสื่อสารแบบบอกต่อนั้นได้รับอิทธิพลมาจากการที่บุคคลเกิดความพอใจ หรือประทับใจต่อสิ่ง ๆ หนึ่ง แล้วทำการบอกต่อไปยังบุคคลอื่น ซึ่งวิธีการสื่อสารแบบบอกต่อนี้มีความสำคัญเนื่องจากสามารถจูงใจ และโน้มน้าวผู้รับสารได้เป็นอย่างดี (Solomon, 2011 อ้างถึงใน ณิชาภา จงประกายทอง, 2563)

วิธีการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานแบบคู่ขนาน โดยดำเนินการวิจัยพร้อมกันระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มลูกค้าที่เคยใช้บริการศูนย์การค้า เดอะคริสตัลเอกมัย-รามอินทรา ที่มีอายุ 20-60 ปี จำนวน 385 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก โดยเลือกผู้ที่ยินดีและสะดวกการตอบแบบสอบถาม เก็บรวมรวบข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำถามคัดกรองเพื่อหาผู้ที่เคยใช้บริการเท่านั้น ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 ส่วนประสมการค้าปลีก ส่วนที่ 4 ภาพลักษณ์ของศูนย์การค้า และส่วนที่ 5 การบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีการหาความตรง (Validity) ที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลที่ได้มีค่า IOC 0.6 ขึ้นไป และทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยผลที่ได้มีค่าแอลฟ่า (α) มากกว่า 0.70 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาณ ได้แก่ การวิเคราะห์ค่า T (T-test) การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย กลุ่มลูกค้าที่เคยใช้บริการศูนย์การค้า เดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ที่มีอายุ 20-60 ปี จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีข้อคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศที่ส่งผลต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะ

คริสตัล เอกมัย-รามอินทรา ใช้การวิเคราะห์ค่า T (T-test) ส่วนปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ใช้การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา

ปัจจัยส่วนบุคคล	Statistic	Sig.
เพศ	T = -5.153	0.000**
อายุ	F = 56.149	0.00**
ระดับการศึกษา	F = 9.939	0.00**
อาชีพ	F = 29.591	0.00**
รายได้	F = 13.387	0.00**
สถานภาพ	F = 0.912	0.403^{ns}

** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, Ns = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน มีการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพที่แตกต่างกัน มีการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา ไม่ต่างกัน

1.2 การศึกษาส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา

ตัวแปร	B	SE_b	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	-.295	.175		-1.684	.093		
ความหลากหลายของประเภทร้านค้า (X1)	.111	.053	.100	2.071	.039*	.359	2.787
ราคาสินค้าและบริการ (X2)	.009	.068	.009	.128	.899	.174	5.761
ทำเลที่ตั้งของศูนย์การค้า (X3)	.023	.066	.023	.351	.726	.197	5.082

ตัวแปร	B	SE_b	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
การจัดวางพื้นที่ร้านค้าของศูนย์การค้า (X4)	.267	.080	.203	3.349	.001**	.227	4.413
การออกแบบ การตกแต่งและการจัดแสดงสินค้าของร้านค้า (X5)	.094	.088	.081	1.059	.290	.143	6.987
การสื่อสารการตลาดภายในของร้านค้า (X6)	.072	.079	.056	.909	.364	.216	4.632
การสื่อสารการตลาดภายนอกของศูนย์การค้า (X7)	.215	.074	.184	2.905	.004**	.207	4.833
การบริการลูกค้า (X8)	.286	.090	.251	3.168	.002**	.132	7.549
SE_{est}= ±.196, R = .829, R^2= .688, F =103.581, Sig. = 0.00							

** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.688 หมายความว่าตัวแปรอิสระสามารถร่วมกันทำนายการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา ได้ร้อยละ 68.8 เมื่อพิจารณาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 4 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ดีที่สุด คือ การบริการลูกค้า (X8) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .251 รองลงมาคือ การจัดวางพื้นที่ร้านค้าของศูนย์การค้า (X4) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .203 การสื่อสารการตลาดภายนอกของศูนย์การค้า (X7) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ.184 และความหลากหลายของประเภทร้านค้า (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ.100 ตามลำดับ สามารถเขียนสมการในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Z} = .100(X_1)^* + .009(X_2) + .023(X_3) + .203(X_4)^{**} + .081(X_5) + .056(X_6) + .184(X_7)^{**} + .251(X_8)^{**}$$

1.3 การศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณของภาพลักษณ์ของศูนย์การค้าที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา

ตัวแปร	B	SE_b	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	.501	.159		3.153	.002**		
คุณลักษณะของตราสินค้า (X1)	.272	.046	.276	5.847	.000**	.442	2.265

ตัวแปร	B	SE_b	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
คุณประโยชน์และคุณค่า (X2)	.145	.052	.127	2.797	.005**	.478	2.094
บุคลิกภาพของตราสินค้า (X3)	.465	.045	.476	10.278	.000**	.458	2.182
SE_{est}= ±.213, R = .791, R^2= .626, F =212.128, Sig. = 0.00							

** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณภาพลักษณ์ของศูนย์การค้าที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.626 หมายความว่าตัวแปรอิสระสามารถร่วมกันทำนายการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา ได้ร้อยละ 62.6 เมื่อพิจารณาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 3 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ดีที่สุด คือ บุคลิกภาพของตราสินค้า (X3) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .476 รองลงมาคือ คุณลักษณะของตราสินค้า (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .276 และคุณประโยชน์และคุณค่า (X2) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .127 ตามลำดับ สามารถเขียนสมการในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Z} = 0.276(X_1)^{**} + 0.127(X_2)^{**} + 0.476(X_3)^{**}$$

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ท่าน สามารถสรุปปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีกของศูนย์การค้าเดอะคริสตัลเอกมัย-รามอินทรา มีจุดแข็งที่โดดเด่นหลายด้าน ทำให้เป็นที่นิยมของลูกค้า ดังนี้

ด้านความหลากหลายของร้านค้าและบริการ ผู้บริโภคส่วนใหญ่พึงพอใจกับความหลากหลายของร้านค้าโดยเฉพาะร้านอาหารและร้านค้าแบรนด์เนม อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่น อยากให้มีร้านค้าประเภทบริการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ร้านซ่อมโทรศัพท์ ร้านขายสินค้าสำหรับเด็ก หรือตลาดนัด

ด้านทำเลที่ตั้งและความสะดวกสบายในการเดินทาง ผู้บริโภคส่วนใหญ่พอใจกับทำเลที่ตั้งของศูนย์การค้าที่ใกล้บ้านและมีที่จอดรถเพียงพอ นอกจากนี้การมีทางด่วนใกล้เคียงก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เดินทางสะดวก

ด้านการจัดวางพื้นที่และการออกแบบ ผู้บริโภคโดยรวมพอใจกับการจัดวางพื้นที่และการออกแบบของศูนย์การค้าที่ทำให้เดินง่ายและน่าสนใจ อย่างไรก็ตาม มีบางส่วนที่เสนอแนะให้ปรับปรุงการจัดวางโซนร้านอาหารให้ชัดเจนขึ้น

ด้านราคาสินค้าและบริการ ผู้บริโภคส่วนใหญ่พอใจกับราคาสินค้าที่ถือว่าเหมาะสมกับคุณภาพ และ

ไม่แพงเกินไปเมื่อเทียบกับห้างสรรพสินค้าอื่น ๆ

ด้านการสื่อสารการตลาด ผู้บริโภคได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมโปรโมชั่นจากหลากหลายช่องทาง โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์และป้ายโฆษณาภายในศูนย์การค้า การมีโปรโมชั่นที่น่าสนใจและการสื่อสารที่ชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญที่ดึงดูดให้ผู้บริโภคมาใช้บริการ

ด้านการบริการของพนักงาน ผู้บริโภคโดยรวมพอใจกับการบริการของพนักงานที่ให้ความช่วยเหลือดี มีมารยาท และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบอกต่อศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา มากที่สุด คือ ความหลากหลายของร้านค้าและบริการ การจัดตกแต่งร้านค้า โปรโมชั่น กิจกรรมอีเว้นท์ ความสะดวกสบายในการเดินทาง นอกจากนี้การสื่อสารการตลาดที่มีประสิทธิภาพและการบริการที่ดีเยี่ยมก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าและทำให้เกิดการบอกต่อไปยังบุคคลใกล้ชิดให้มาใช้บริการ

ภาพลักษณ์ตราสินค้าของศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย–รามอินทรา ถูกมองว่าเป็นศูนย์การค้าที่มีคุณลักษณะที่ให้ความสะดวกสบาย บรรยากาศที่เป็นส่วนตัว และความหลากหลายของร้านค้าและบริการ มีคุณประโยชน์และคุณค่า เหมาะสำหรับผู้บริโภคที่ต้องการพักผ่อน ทำกิจกรรม ช้อปปิ้ง รับประทานอาหาร ในบรรยากาศที่ไม่วุ่นวายและมีความเป็นส่วนตัว นอกจากนี้ด้านบุคลิกภาพของตราสินค้ายังสะท้อนภาพลักษณ์ที่หรูหรา ทันสมัย อบอุ่น และมีระดับ จากข้อมูลที่ได้วิเคราะห์พบว่าปัจจัยภาพลักษณ์ทั้ง 3 ด้าน มีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด และส่งผลต่อการตัดสินใจบอกต่อของผู้บริโภค โดยเฉพาะจุดเด่นที่สำคัญของศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา คือ มีความหรูหรา ให้ความเป็นส่วนตัว มีพื้นที่ทำกิจกรรมได้หลากหลาย เหมาะสำหรับครอบครัว ซึ่งเมื่อผู้บริโภคได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการมาใช้บริการศูนย์การค้าที่ตรงกับความต้องการและความคาดหวัง ก็จะเกิดความประทับใจและอยากบอกต่อให้ผู้อื่นได้รู้จักมากขึ้น

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีกและภาพลักษณ์ตราสินค้า ที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย–รามอินทรา สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา สามารถอภิปรายเป็นรายปัจจัยได้ดังนี้ สำหรับเพศที่แตกต่างกัน มีการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา แตกต่างกัน โดยเพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค รวมถึงบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้า จากการศึกษาพบว่าเพศหญิงมีความตั้งใจในการบอกปากต่อปากมากกว่าเพศชาย เนื่องจากเพศหญิง มักเน้นการสร้างความสัมพันธ์ การแบ่งปันประสบการณ์ส่วนตัว และการให้คำแนะนำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของผลิตภัณฑ์และบริการที่เกี่ยวข้องกับความงาม สุขภาพ และไลฟ์สไตล์

ดังนั้นจึงส่งผลให้เพศหญิงมีความตั้งใจบอกต่อมากกว่าเพศชาย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ Fan & Miao (2012) ที่ศึกษาผลของการบอกปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค: มุมมองของความแตกต่างทางเพศ พบว่า กลุ่มลูกค้าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะใช้วิธีการบอกปากต่อปาก และมีความเชื่อถือในการตัดสินใจซื้อมากกว่ากลุ่มลูกค้าเพศชาย

ต่อมาด้านอายุ แตกต่างกัน มีการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา แตกต่างกัน เนื่องจากผู้คนในแต่ละช่วงอายุจะมีความสนใจ ความต้องการ และไลฟ์สไตล์ที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้และประสบการณ์ในการใช้บริการศูนย์การค้า จึงนำไปสู่การบอกต่อที่แตกต่างกันด้วย สอดคล้องกับ วลัย ซ่อนกลิ่น (2560) ที่ศึกษาส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อายุแตกต่างกัน มีความภักดีต่อการใช้บริการแตกต่างกัน

ด้านระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา แตกต่างกัน เนื่องจากผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มักจะมีความสนใจ ความต้องการ และมุมมองที่แตกต่างกันต่อการใช้ชีวิตและการบริโภค ดังนั้นด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผู้บริโภคได้รับประสบการณ์ในการใช้บริการ และนำไปสู่การบอกต่อที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสอดคล้องกับ วลัย ซ่อนกลิ่น (2560) ที่พบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความภักดีต่อการใช้บริการไม่แตกต่างกัน

ด้านอาชีพ แตกต่างกัน มีการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา แตกต่างกัน เพราะแต่ละอาชีพจะมีรูปแบบการใช้ชีวิต และความสนใจที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น อาชีพที่ทำงานประจำ อาจมีเวลาว่างจำกัด จึงต้องการสถานที่ที่รวมทุกอย่างไว้ในที่เดียว เพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ในขณะที่อาชีพที่ทำงานอิสระ อาจมีเวลาว่างมากกว่า จึงสามารถเลือกสถานที่ที่ตอบโจทย์ไลฟ์สไตล์และความสนใจเฉพาะตัวได้มากขึ้น ดังนั้นด้วยลักษณะของบุคคลที่แตกต่างกันจึงมีผลต่อลักษณะการใช้บริการศูนย์การค้า รวมถึงการได้รับประสบการณ์จากการใช้บริการที่แตกต่างกัน จึงเกิดการบอกต่อที่แตกต่างกันด้วย สอดคล้องกับ วลัย ซ่อนกลิ่น (2560) ที่ศึกษาส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อาชีพแตกต่างกัน มีความภักดีต่อการใช้บริการแตกต่างกัน

และสุดท้าย ด้านรายได้ แตกต่างกัน มีการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา แตกต่างกัน ระดับรายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคและการตัดสินใจบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้า เนื่องจากผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน มักจะมีความต้องการและความคาดหวังในการใช้บริการที่แตกต่างกัน โดยผู้มีรายได้สูง คาดหวังสินค้าแบรนด์เนม บริการระดับพรีเมียม และประสบการณ์ที่หรูหรา เมื่อได้รับประสบการณ์ที่ตรงตามความคาดหวัง พวกเขามักจะบอกต่อให้กับเพื่อนฝูงในกลุ่มเดียวกัน ในขณะที่ผู้มีรายได้น้อย มักให้ความสำคัญกับราคาที่ถูก และความคุ้มค่า เมื่อพบสินค้าที่ราคาถูกและมีคุณภาพ พวกเขามักจะบอกต่อให้กับคนในชุมชน เป็นต้น ดังนั้นระดับของรายได้ที่แตกต่างกัน จึงส่งผลต่อกากรบอกต่อ

ในลักษณะที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ วลัย ซ่อนกลิ่น (2560) ที่ศึกษาส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า รายได้แตกต่างกัน มีความภักดีต่อการใช้บริการแตกต่างกัน

2. การศึกษาส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา สามารถอภิปรายเป็นรายปัจจัยได้ดังนี้

ด้านการบริการลูกค้า มีอิทธิพลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา เนื่องจากศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา มีการบริการที่สามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พนักงานที่ยิ้มแย้มแจ่มใส พร้อมให้คำแนะนำและช่วยเหลือลูกค้า ช่วยสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน มีพื้นที่สำหรับพักผ่อน โซฟา โต๊ะทำงาน สนามเด็กเล่น เมื่อลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่ดี พวกเขาจะรู้สึกว่าการมาใช้บริการที่ศูนย์การค้าแห่งนี้เป็นประสบการณ์ที่คุ้มค่าและอยากจะบอกต่อให้เพื่อน ๆ หรือคนรู้จักมาลองสัมผัสประสบการณ์ที่ดีเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับรุ่งนภา เจริญเลิศศิริ และสุมาลี รามนัฏ (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ ภาพลักษณ์ตราสินค้า และความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ : กรณีศึกษาผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลธนบุรี พบว่า การบริการลูกค้ามีความสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากจะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจแล้วยังส่งผลให้ผู้ใช้บริการเกิดความภักดี โดยจะแสดงออกในลักษณะการพูดถึงตราสินค้าในทางที่ดี และการบอกต่อไปยังบุคคลอื่น และสอดคล้องกับ วลัย ซ่อนกลิ่น (2560) ส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครด้านบริการมีผลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการ

ด้านการจัดวางพื้นที่ร้านค้าของศูนย์การค้า มีอิทธิพลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา เนื่องจากการจัดวางพื้นที่ร้านค้าภายในศูนย์การค้าจะช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย เพราะการจัดวางร้านค้าที่เป็นระบบและเข้าใจง่าย ทำให้ลูกค้าสามารถเดินหาสินค้าที่ต้องการได้อย่างสะดวกสบาย ไม่ต้องเสียเวลามากเกินไป และยังช่วยสร้างประสบการณ์การ ช้อปปิ้งที่น่าประทับใจ ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มลูกค้าของเอดะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา ที่เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่ชื่นชอบความเป็นส่วนตัวและสะดวกสบาย ดังนั้นลักษณะการจัดวางพื้นที่และจัดโซนต่าง ๆ จึงสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า ดังนั้น เมื่อผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกสบายและประทับใจจึงอยากแบ่งปันประสบการณ์ไปยังบุคคลอื่น สอดคล้องกับที่ กัญญ์วรา ไทยหาญ พวงเพ็ญ ชูรินทร์ และสิญาธร นาคพิน (2561) อธิบายว่า การบอกต่อ เป็นพฤติกรรมของผู้บริโภคที่แสดงออกภายหลังจากมีประสบการณ์ในการใช้สินค้าหรือบริการแล้วมีความพึงพอใจแล้วนำไปสู่พฤติกรรมในเชิงบวก คือ การบอกต่อ การซื้อซ้ำ หรือความเต็มใจจ่ายมากขึ้น เป็นต้น

ด้านการสื่อสารการตลาดภายนอกของศูนย์การค้า มีอิทธิพลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา เนื่องจากการสื่อสารการตลาดภายนอกมีบทบาทสำคัญในการสร้างการรับรู้ สร้างภาพลักษณ์ที่ดี ซึ่งการสื่อสารการตลาดภายนอกเป็นกระตุ้นความสนใจ การนำเสนอโปรโมชั่น กิจกรรม หรือสินค้าใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ จะดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค และกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจมาใช้บริการ สำหรับการสื่อสารการตลาดภายนอกของศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา มีการสื่อสารการตลาดภายนอกในช่องทางที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าโดยใช้ช่องทางออนไลน์ ผ่านแอพลิเคชัน อีเมล์ และสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจทั้งวีดีโอ ภาพ และข้อความที่ดึงดูดใจ เมื่อผู้บริโภคได้รับข้อมูลเหล่านี้ พวกเขาจะรู้สึกอยากมาสัมผัสประสบการณ์จริง และบอกต่อให้เพื่อน ๆ หรือคนรู้จักมาลองใช้บริการด้วยกัน ดังนั้นการสื่อสารการตลาดภายนอกจึงมีอิทธิพลต่อการบอกต่อ สอดคล้องกับสินิทรา สุขสวัสดิ์ และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร (2561) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของ ลูกค้าร้านค้าปลีกประเภทไฮเปอร์มาร์เก็ตในเขตกรุงเทพมหานครที่พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสาร ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านค้าปลีกประเภทไฮเปอร์มาร์เก็ตในเขตกรุงเทพมหานคร

ด้านความหลากหลายของประเภทร้านค้า มีอิทธิพลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา เนื่องจากความหลากหลายของประเภทร้านค้าในศูนย์การค้าฯ จะสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของลูกค้าได้ กล่าวคือ เมื่อศูนย์การค้ามีร้านค้าให้เลือกอย่างครอบคลุม ลูกค้าสามารถหาสินค้าหรือบริการที่ต้องการได้ครบจบในที่เดียว ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปหลายที่ นอกจากนี้ยังเพิ่มโอกาสในการค้นพบสิ่งใหม่ โดยลูกค้าอาจจะได้ค้นพบสินค้าหรือแบรนด์ใหม่ ๆ ที่ตนเองไม่เคยรู้จักมาก่อน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจในการกลับมาใช้บริการซ้ำ สำหรับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อความหลากหลายของประเภทร้านค้า คือ โดยภาพรวมผู้บริโภคส่วนใหญ่พอใจกับความหลากหลายของสินค้าและบริการในศูนย์การค้า โดยเฉพาะร้านอาหาร ศูนย์บริการด้านความงาม สถาบันการสอน และบริการอื่น ๆ ที่ตอบโจทย์ไลฟ์สไตล์ของผผู้ใช้บริการ ดังนั้นเมื่อลูกค้าสามารถหาทุกสิ่งที่ต้องการได้ในที่เดียว พวกเขาจะรู้สึกประทับใจและอยากบอกต่อให้คนอื่นรู้จัก สอดคล้องกับ นพวรรณ เปมานุกรรักษ์ (2560) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีกที่มีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านเซโฟร่า (Sephora) พบว่า ตัวสินค้าภายในร้านมีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการของผู้ใช้บริการ และสอดคล้องกับสินิทรา สุขสวัสดิ์ และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร (2561) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านค้าปลีกประเภทไฮเปอร์มาร์เก็ตในเขตกรุงเทพมหานครที่พบว่า ปัจจัยด้านการคัดสรรสินค้า ส่งผลต่อความจงรักภักดีของ ลูกค้าร้านค้าปลีกประเภทไฮเปอร์มาร์เก็ตในเขตกรุงเทพมหานคร

3. การศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา สามารถอภิปรายเป็นรายปัจจัยได้ดังนี้

ด้านบุคลิกภาพของตราสินค้า มีอิทธิพลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา เนื่องจากบุคลิกภาพของตราสินค้าของศูนย์การค้าฯ เป็นสิ่งที่สร้างความประทับใจบุคลิกภาพที่โดดเด่นและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ดังที่ผู้บริโภคคิดเห็นว่าศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา มีบุคลิกที่หรูหรา มีระดับ ทันสมัย ความเป็นส่วนตัว และอบอุ่นเหมาะกับครอบครัว ก็จะอยากบอกต่อให้เพื่อน ๆ หรือคนรู้จักมาลองสัมผัสประสบการณ์เหล่านี้ด้วยกัน อีกทั้งเมื่อผู้บริโภครู้สึกว่าบุคลิกของศูนย์การค้าตรงกับไลฟ์สไตล์และความชอบของตนเอง ก็จะเกิดความรู้สึกผูกพันและอยากบอกต่อให้คนอื่นรู้จักมากขึ้น ด้วยเหตุดังนี้จึงทำให้บุคลิกภาพของตราสินค้า มีอิทธิพลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัลเอกมัย-รามอินทรา สอดคล้องกับ Solomon (2011 อ้างถึงใน ณิชาภา จงประกายทอง, 2563) ที่กล่าวว่า การบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่ช่วยทำให้ตนเองเกิดภาพลักษณ์ที่ดี จะทำให้ผู้บริโภคบอกต่อสินค้าหรือบริการ เพื่อให้บุคคลอื่นรับรู้ภาพลักษณ์ของตนด้วย เนื่องจากการบอกต่อสินค้าหรือบริการที่มีภาพลักษณ์ที่สอดคล้องกับตอนเอง จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเองและดูมีระดับ

ต่อมาด้านคุณลักษณะของตราสินค้า มีอิทธิพลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา เนื่องจากคุณลักษณะของตราสินค้า เปรียบเสมือนคุณลักษณะที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ เช่น การออกแบบที่ทันสมัย บรรยากาศที่ดี หรือการบริการที่รวดเร็ว จะสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าตั้งแต่ครั้งแรกที่เข้ามาใช้บริการ นอกจากนี้คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์จะช่วยให้ศูนย์การค้าแตกต่างจากคู่แข่ง ทำให้ลูกค้าจดจำและเลือกใช้บริการ ในกรณีของศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา คุณลักษณะต่าง ๆ เช่น ความสะดวกสบาย ไม่ว่าจะเป็นที่จอดรถ ร้านค้าที่หลากหลายหรือพื้นที่พักผ่อน ทำให้ผู้บริโภครู้สึกสะดวกสบายในการใช้บริการ มีความเป็นส่วนตัว ผู้บริโภคบางส่วนชื่นชอบบรรยากาศที่ไม่แออัดวุ่นวาย ทำให้รู้สึกเป็นส่วนตัว มีความหลากหลายของร้านค้า มีร้านค้าและบริการที่ครบครัน ทั้งร้านอาหาร ร้านค้าแฟชั่น และอื่น ๆ ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของลูกค้า จะส่งผลให้ลูกค้ารู้สึกว่าศูนย์การค้าแห่งนี้เป็นสถานที่สำหรับคนที่มีรสนิยม และอยากจะบอกต่อให้เพื่อน ๆ หรือคนรู้จักมาลองสัมผัสประสบการณ์ ดังนั้นคุณลักษณะของตราสินค้าจึงมีอิทธิพลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าฯ สอดคล้องกับรุ่งนภา เจริญเลิศศิริ และสุมาลี รามนัฏ (2562) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ ภาพลักษณ์ตราสินค้า และความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ: กรณีศึกษาผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลธนบุรีพบว่า คุณลักษณะของตราสินค้าเป็นหนึ่งในภาพลักษณ์ตราสินค้า ที่ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความภักดี และเกิดการบอกต่อไปยังบุคคลอื่น

และสุดท้าย คือ ด้านคุณประโยชน์และคุณค่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบอกต่อการใช้บริการศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา อาจเป็นเพราะเมื่อผู้บริโภคได้รับประสบการณ์ที่ดีและรู้สึกว่าศูนย์การค้าแห่งนี้ตอบโจทย์ความต้องการของตนได้เป็นอย่างดี ก็จะเกิดความพึงพอใจและอยากแบ่งปันประสบการณ์ดี ๆ นั้นให้กับคนรอบข้าง ในกรณีของศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย-รามอินทรา คุณประโยชน์

และคุณค่าที่ลูกค้าได้รับมีจุดเด่นทั้งในเรื่องความสะดวกสบาย เพราะสถานที่จอดรถกว้างขวาง การเดินทางสะดวก ร้านค้าครบครัน สร้างประสบการณ์ ช้อปปิ้งที่หลากหลาย มีร้านค้าแบรนด์เนม ร้านอาหารหลากหลายสไตล์ เป็นสถานที่รับประทานอาหารและพบปะสังสรรค์ และเป็นสถานที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้เลือก จึงเป็นสถานที่สำคัญที่ใช้พบปะสังสรรค์ และการบอกต่อให้กับบุคคลอื่นมาใช้บริการ สอดคล้องกับ Solomon (2011, อ้างถึงใน ณิชาภา จงประกายทอง, 2563) ที่อธิบายเกี่ยวกับแรงจูงใจในการบอกต่อว่า เมื่อผู้บริโภคได้รับสินค้าหรือบริการที่มีคุณประโยชน์ต่อตนเองและน่าประทับใจ ผู้บริโภคต้องการบอกต่อสิ่งดี ๆ ให้กับคนใกล้ชิด ต้องการการบอกต่อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการวิจัยสามารถนำผลการวิจัยมาปรับใช้ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีกของศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย–รามอินทรา ได้แก่

1.1 ศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย–รามอินทรา ควรเพิ่มร้านค้าประเภทบริการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ศูนย์บริการต่าง ๆ เช่น AIS Shop, Dtac Shop ร้านโทรศัพท์มือถือ ร้านซ่อมคอมพิวเตอร์ ร้านขายสินค้าสำหรับเด็ก รวมถึงการจัดตลาดนัดเพื่อให้ศูนย์การค้ามีความหลากหลายที่ครอบคลุมความต้องการของผู้ใช้บริการมากยิ่งขึ้น

1.2 ร้านค้าภายในศูนย์การค้าให้ความสำคัญในการพิจารณาเรื่องราคาของสินค้าและบริการให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับคุณภาพ

1.3 ในอนาคตศูนย์การค้าฯ ควรสร้างความร่วมมือกับร้านค้าเพื่อให้ลูกค้ามากระจายช่วงเวลามากขึ้น โดยการมีโปรโมชั่นช่วงเวลาพิเศษ เช่น ช่วงเช้า ช่วงบ่าย หรือวันธรรมดา เพื่อกระตุ้นให้ลูกค้ามาใช้บริการในช่วงเวลาดังกล่าว

1.4 ศูนย์การค้าควรเพิ่มสื่อหรือป้ายนำเสนอข้อมูลรายละเอียดร้านค้า เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถค้นหาร้านค้า และตำแหน่งร้านค้า ได้ทั่วถึงและชัดเจนยิ่งขึ้น

1.5 ร้านค้าควรมีการเพิ่มการตกแต่งร้านค้า หรือการปรับแต่งรูปแบบการนำเสนอสินค้าอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่และน่าสนใจ

1.6 ร้านค้าควรพิจารณาปรับปรุงไม่ให้มีป้ายจำนวนที่มากเกินไป และข้อมูลจะต้องเป็นปัจจุบันและมีความถูกต้อง

1.7 ศูนย์การค้าควรใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารกับลูกค้า และควรส่งเสริมให้ลูกค้าเข้าถึงช่องทางการสื่อสารออนไลน์ ช่องทางต่างๆ มากยิ่งให้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการสื่อสาร

1.8 ศูนย์การค้าควรเพิ่มพื้นที่บริการสำหรับเด็กให้มากยิ่งขึ้น เช่น สวนหย่อมขนาดใหญ่, พื้นที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง, ขยายพื้นที่สนามเด็กเล่นและหมั่นตรวจสอบอุปกรณ์ให้มีสภาพดี ปลอดภัย เนื่องจากปัจจุบันสนามเด็กเล่นมีพื้นที่ค่อนข้างจำกัด

2. ภาพลักษณ์ตราสินค้าของศูนย์การค้าเดอะคริสตัล เอกมัย–รามอินทรา

2.1 ศูนย์การค้าควรรักษาบรรยากาศที่ไม่แออัดวุ่นวาย จัดโซนต่าง ๆ ให้มีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น เช่น พื้นที่สำหรับพักผ่อนอ่านหนังสือ หรือพื้นที่สำหรับทำงาน

2.2 ศูนย์การค้าควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ของลูกค้า เช่น คลาสออกกำลังกาย เวิร์คช็อปต่าง ๆ หรือการจัดแสดงมหกรรมสินค้าต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้บริโภค และสอดคล้องกับความนิยมอยู่เสมอเพื่อดึงดูดผู้ใช้บริการศูนย์การค้าเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ควรขยายตัวเลือกของร้านอาหารให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงร้านอาหารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

2.3 ศูนย์การค้าควรพัฒนาเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากศูนย์การค้าอื่น ๆ เช่น การตกแต่งที่โดดเด่นอยู่เสมอ และการจัดงานอีเว้นท์เพื่อเป็นการสื่อสารภาพลักษณ์ไปยังผู้ใช้บริการที่เน้นสินค้าและบริการที่พรีเมี่ยมที่แตกต่างจากศูนย์การค้าและห้างสรรพสินค้าอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อให้รวบรวมข้อมูลพฤติกรรมของผู้บริโภคในภาพกว้างมากขึ้น เช่น ศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่าย พฤติกรรมการมาใช้บริการ ความถี่ในการมาใช้บริการ ช่องทางที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์การค้า และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

2. ควรศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสำรวจระดับความพึงพอใจของลูกค้าในด้านต่าง ๆ เช่น ความสะอาด, การบริการ, และกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์การค้าที่ดียิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาความคาดหวังของลูกค้าที่มีต่อศูนย์การค้าในอนาคต เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาบริการให้ตรงกับความต้องการ

บรรณานุกรม

กรุงเทพธุรกิจ. (2567, 30 ตุลาคม). *อีคอมเมิร์ซปี 67 มูลค่า 1.1 ล้านล้าน - อินไซด์คนไทย ชอบให้มีส่วนลด – ส่งฟรี*. https://www.bangkokbiznews.com/business/business/1151365

กัญญ์วรา ไทยหาญ พวงเพ็ญ ชูรินทร์ และสิญาธร นาคพิน. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณค่าตราสินค้ากับความจงรักภักดีในตราสินค้าของผู้ใช้เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศใน อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารวารวิทยาการจัดการ*, 6(1), 95-120. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/msj/article/view/204145

ณิชาภา จงประกายทอง. (2563). *การบอกต่อแบบปากต่อปากและปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมแคลเซียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.* [สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นพวรรณ เปมานุกรรักษ์. (2560). *ปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีกที่มีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านเซโฟร่า (Sephora).* [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.

รุ่งนภา เจริญเลิศศิริ และสุมาลี รามนัฏ. (2562). ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ ภาพลักษณ์ตราสินค้า และความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ : กรณีศึกษาผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลธนบุรี. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 12(1), 435-452. https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/law/article/view/7014

วลัย ซ่อนกลิ่น. (2560). ส่วนประสมการค้าปลีกที่มีผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *Journal of Humanities and Social Sciences Surin Rajabhat University*, 20(1), 109-121. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru/article/view/133368

วารุณี ตันติวงศ์วาณิช. (2558). *ธุรกิจการค้าปลีก* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิจัยกรุงศรี. (2565, 28 ธันวาคม). *แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปี 2566-2568: ธุรกิจร้านค้าปลีกสมัยใหม่.* https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/wholesale-retail/modern-trade/io/modern-trade-2022

สินิทรา สุขสวัสดิ์ และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร. (2561). อิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านค้าปลีกประเภทไฮเปอร์มาร์เก็ตในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 10(ฉบับพิเศษ), 1-12. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/137196

อัจฉราพรรณ ตั้งจาตุรโสภณ และอังควิภา แนวจำปา. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(2), 160-172.

Fan, Y. W., & Miao, Y. F. (2012). Effect of electronic word-of-mouth on consumer purchase intention: The perspective of gender differences. *International Journal of electronic business management, 10*(3), 175-181. https://www.ttcenter.ir/ArticleFiles/ENARTICLE/3218.pdf

Kotler, P. (2000). *Marketing Management: The Millennium Edition*. Person Prentice Hall, Upper Saddle River.

Levy, M., & Barton, A. Weitz. (2009). *Retailing Management* (7th Edition). McGraw-Hill Irwin.

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

A study of the needs of dual vocational education management in the institutions under under the Office of Vocational Education, Saraburi Province

กามนิต ใบภักดี[1] และรินรดี ปาปะใน[2]

Gammanit Baipakdee[1] and Rinradee Papanai[2]

วิทยาลัยการอาชีพหนองแค

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Nongkhea Industrial and Community Education College

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Gammanit_b@mail.rmutt.ac.th, Rinradee_p@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 217 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ตามสูตรของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.28) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.56) 2) ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย โดยใช้เทคนิคประเมินความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ ดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านความร่วมมือระหว่างกับสถานประกอบการ 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านบุคลากร และ 5) ด้านหลักสูตร

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, สภาพปัจจุบัน, สภาพที่พึงประสงค์

Abstract

This research aimed to 1) study the current and desirable conditions of dual vocational education management in educational institutions under the Office of Vocational Education, Saraburi Province, and 2) study the needs of dual vocational education management. The sample consisted of 217 school administrators and teachers, selected by simple random sampling according to the formula of Krejci and Morgan. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research results found that 1) the current and desirable conditions of dual vocational education management in educational institutions were moderate overall ($\bar{X}$ = 3.28). The desired conditions were at the highest level overall ($\bar{X}$ = 4.56). 2) The needs of dual vocational education management in educational institutions, when considered in each aspect, was at the highest level in all aspects, ranked in order of average. The $PNI_{Modified}$ needs assessment technique is used as follows: 1) teaching management, 2) cooperation between business establishments, 3) measurement and evaluation, 4) personnel, and 5) curriculum.

Keywords: The needs, dual vocational education management, current, desirable conditions

ที่มาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือ มาตรา 8 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้โดยรูปแบบดังต่อไปนี้ 1) การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลักโดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาการวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน 2) การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม 3) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การ

เรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557)

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาต้องพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชน และตลาดแรงงาน โดยต้องผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาได้กำหนดให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีทักษะ ความรู้และความสามารถที่เข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมถึงมีระบบบริหารจัดการที่มีความคล่องตัวที่ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างกว้างขวาง โดยสถานศึกษาอาชีวศึกษาต้องมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมกับสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรการจัดฝึกอาชีพและฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพเพื่อให้สังคมมีความเชื่อมั่นต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา ทั้งนี้ โดยคาดหวังว่าการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพและความต้องการในงานอาชีพตามระดับคุณวุฒิวิชาชีพ การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา โดยเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ให้มีคุณภาพและมาตรฐานกำหนดให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบันมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนได้ตรงความต้องการของสถานประกอบการ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551)

วิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานภาครัฐ โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พบปัญหาและอุปสรรคอยู่ไม่น้อยในการดำเนินการ จากงานวิจัยพบว่า นักเรียน นักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่มีความรู้ไม่เพียงพอสำหรับประกอบอาชีพในอนาคต เอกสารหลักสูตรต่าง ๆ ไม่เพียงพอ สำหรับการฝึกอาชีพการจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคียังไม่ชัดเจน ส่งผลให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ไม่เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง คุณภาพของผู้เรียนยังไม่เป็นไปตามความต้องการและยังไม่เป็นที่ยอมรับ ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากยังด้อยคุณภาพไม่พร้อมที่จะทำงานในสถานประกอบการ (ราชัญ เสนาช่วย, 2560)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี และทำให้ทราบถึงการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สามารถนำไปเป็นแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

นิยามศัพท์

ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี แล้ววิเคราะห์ด้วยดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$)

สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง สภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ความหมายของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้ความหมายคำว่า การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ไว้หลากหลาย ดังนี้ มนตรี สุขชุม (2567); สุวารี แปงมณีวงค์ (2567); สีไพวัน พมมะสอน (2565); นิรุตต์ บุตรแสนลี (2561); กนกรัตน์ พงษ์โพธากุล (2561); ไพฑูรย์ สังข์สวัสดิ์ (2560); นันทิชา มารแพ้ (2561); โรจนะ ภิรมย์ (2562); จงสถาพร ดาวเรือง (2560); บัณฑิต ออกแมน (2560); สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551) แล้วนำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ สามารถสรุปกรอบแนวคิด ความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด

สระบุรี มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันกับสถานประกอบการในเรื่อง การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยที่ผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ โดยมีการจัดทำแผนการเรียน แผนการฝึก การวัดและประเมินผล เพื่อมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีสายปฏิบัติการให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจทักษะ คุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยที่เหมาะสม ปฏิบัติงานได้จริงปฏิบัติงานที่ใช้เทคนิคในการทำงาน สร้างและพัฒนางาน วางแผนจัดการพัฒนาตนเอง และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ มีสมรรถนะนำไปปฏิบัติงานหรือประกอบอาชีพอิสระได้ตามมาตรฐาน การศึกษาวิชาชีพ และมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้น ๆ โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551)

วิธีการศึกษา

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี จำนวน 7 วิทยาลัย โดยจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 29 คน และครู 454 คน รวมทั้งสิ้น 483 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 217 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ด้วยการกำหนดตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie & Morgan

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี เป็นแบบสอบถามสนองคู่ (Duel-response format) ชนิด 5 ระดับ

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของสภาพที่เป็นอยู่จริงเท่ากับ 0.95 และมีค่าความเชื่อมั่นในส่วน

ของสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.92 ตามลำดับ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาและทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 1) ด้านการวัดและประเมินผล 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านหลักสูตร 4) ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ 5) ด้านบุคลากร โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และให้ความหมายของคะแนนเฉลี่ย ซึ่งกำหนดตามแนวทางของ Rating Scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-150 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี มาจัดลำดับโดยการใช้สูตร $PNI_{Modified}$ (สุวิมล ว่องวาณิช 2550 น.279) จัดลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยและนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี โดยมีผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านบุคลากร	3.32	0.79	ปานกลาง	4.58	0.55	มากที่สุด
2. ด้านหลักสูตร	3.32	0.76	ปานกลาง	4.55	0.57	มากที่สุด
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.19	0.80	ปานกลาง	4.55	0.57	มากที่สุด

4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.30	0.84	ปานกลาง	4.56	0.54	มากที่สุด
5. ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ	3.28	0.85	ปานกลาง	4.57	0.53	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	3.28	0.80	ปานกลาง	4.56	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านบุคลากร ($\bar{x}$ = 3.32) ด้านหลักสูตร ($\bar{x}$ = 3.32) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x}$ = 3.30)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านบุคลากร ($\bar{x}$ = 4.58) ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.57) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x}$ = 4.56)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์ในทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ทุกด้านเป็นความต้องการจำเป็นทุกข้อ

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index (PNI $_{Modified}$) ของความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้าน ตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การจัดเรียงของความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	สภาพปัจจุบัน $\bar{x}$	สภาพที่พึงประสงค์ $\bar{x}$	PNI $_{Modified}$	ลำดับ
1. ด้านบุคลากร	3.32	4.58	0.379	4
2. ด้านหลักสูตร	3.32	4.55	0.370	5
3. ด้านจัดการเรียนการสอน	3.19	4.55	0.426	1
4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.30	4.56	0.381	3
5. ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ	3.28	4.57	0.393	2
รวมค่าเฉลี่ย	3.28	4.56	0.389	

จากตารางที่ 2 พบว่าความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านบุคลากร และ 5) ด้านหลักสูตร

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึ่งประสงค์ในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ด้านการจัดการเรียนการสอน

ด้านการจัดการเรียนการสอน	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึ่งประสงค์	PNI modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	$\bar{x}$		
1. มีการจัดทำแผนการฝึกอาชีพ ที่สอดคล้องกับความพร้อมของสถาน ประกอบการอย่างเหมาะสมกับรายวิชา	3.38	4.69	0.38	4
2. สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาในระบบทวิภาคีในแต่ละสาขาวิชา	3.07	4.51	0.46	2
3. สถานอาชีวศึกษาและสถานประกอบการมีการแลกเปลี่ยนในการพัฒนาบุคลากรร่วมกันในแต่ละสาขาวิชา	3.03	4.71	0.55	1
4. มีการประชุมเพื่อวางแผนในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ	3.29	4.48	0.36	6
5. มีการจัดการเรียนการสอนในการออกฝึกอาชีพนักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคีไม่น้อยกว่าครึ่งหลักสูตร	3.15	4.49	0.43	3
6.มีการประชุมสัมมนาในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	3.26	4.44	0.36	5
ค่าเฉลี่ยรวม	3.19	4.55	0.426	

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการแลกเปลี่ยนในการพัฒนาบุคลากรร่วมกันในแต่ละสาขาวิชา 2) สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาในระบบทวิภาคีในแต่ละสาขาวิชา 3) มีการจัดการเรียนการสอนในการออกฝึกอาชีพนักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคีไม่น้อยกว่าครึ่งหลักสูตร

ตาราง 4 ผลวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึ่งประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ

ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึ่งประสงค์	PNI modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	$\bar{x}$		
1. สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการสำรวจความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ เครื่องมือวัสดุ และอุปกรณ์ ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกัน	3.15	4.69	0.48	1

ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	PNI modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	$\bar{x}$		
2. สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันในการคัดเลือกและรับนักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคี	3.29	4.70	0.42	3
3. มีการประชุมร่วมกันและวางหลักเกณฑ์ การปฏิบัติ เพื่อวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	3.45	4.60	0.33	6
4. มีการประชุมร่วมกันเพื่อชี้แจงบทบาทหน้าที่ของผู้ควบคุมการฝึก ครูฝึก หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และครูนิเทศก์	3.19	4.68	0.46	2
5. มีการจัดกิจกรรมเชิดชูเกียรติสถาน ประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานศึกษา	3.42	4.62	0.35	4
6. มีการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนำผลประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา	3.44	4.64	0.34	5
ค่าเฉลี่ยรวม	3.28	4.57	0.393	

จากตารางที่ 4 พบว่า ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ มีความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษาและสถานประกอบการ มีการสำรวจความพร้อมด้านอาคาร สถานที่เครื่องมือวัสดุ และอุปกรณ์ ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกัน 2) มีการประชุมร่วมกันเพื่อชี้แจงบทบาท หน้าที่ของผู้ควบคุมการฝึก ครูฝึก หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และครูนิเทศก์ 3) สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันในการคัดเลือก และรับนักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคี

ตาราง 5 ผลวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ด้านการวัดและประเมินผล

ด้านการวัดและประเมินผล	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	PNI modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	$\bar{x}$		
1. สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมการจัดให้มีการประชุมชี้แจง ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผลตรงกัน	3.06	4.57	0.49	1
2. มีเครื่องมือการวัดผลที่หลากหลาย และครอบคลุมในรายวิชาที่ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ	3.22	4.61	0.43	2
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมในแต่ละรายวิชา ที่ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ	3.42	4.57	0.33	4
4. นักเรียน นักศึกษามีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงพัฒนาการวัดและประเมินผลกับครูผู้สอน	3.29	4.55	0.38	3
5. มีการนำผลการประเมินในแต่ละภาคเรียนมาประชุมเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการประเมินผลในครั้งต่อไป	3.38	4.51	0.33	4

ด้านการวัดและประเมินผล	สภาพปัจจุบัน $\bar{x}$	สภาพที่พึงประสงค์ $\bar{x}$	PNI modified	ลำดับ
6. สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการทดสอบมาตรฐานฝีมือให้กับนักเรียน นักศึกษาร่วมกัน	3.43	4.56	0.32	5
ค่าเฉลี่ยรวม	3.30	4.56	0.381	

จากตารางที่ 5 พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล มีความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมการจัดให้มีการประชุมชี้แจง ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผลตรงกัน 2) มีเครื่องมือการวัดผลที่หลากหลาย และครอบคลุมในรายวิชาที่ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ 3) นักเรียน นักศึกษามีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงพัฒนาการวัดและประเมินผลกับครูผู้สอน

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ด้านบุคลากร

ด้านบุคลากร	สภาพปัจจุบัน $\bar{x}$	สภาพที่พึงประสงค์ $\bar{x}$	PNI modified	ลำดับ
1. สถานศึกษามีการอบรมให้บุคลากรใช้ระบบสารสนเทศในการจัดระบบฐานข้อมูลในงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	3.20	4.62	0.44	2
2. สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการพัฒนาบุคลากรร่วมกันเพื่อให้เกิดความรู้และเข้าใจในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	3.52	4.57	0.29	5
3. สถานศึกษาส่งครูเข้าไปฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการในสาขาวิชาที่เปิดสอนระบบทวิภาคี	3.10	4.57	0.47	1
4. สถานประกอบการมีการคัดเลือกผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ ในการเป็นครูฝึกให้กับนักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพ	3.39	4.62	0.36	3
5. สถานศึกษาจัดอบรมให้กับนักเรียน นักศึกษาในการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอาชีพในสถานประกอบการโดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา	3.41	4.53	0.32	4
ค่าเฉลี่ยรวม	3.32	4.58	0.379	

จากตารางที่ 6 พบว่า ด้านบุคลากร มีความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) สถานศึกษาส่งครูเข้าไปฝึก ประสบการณ์ในสถานประกอบการในสาขาวิชาที่เปิดสอนระบบทวิภาคี 2) สถานศึกษามีการอบรมให้บุคลากรใช้ระบบสารสนเทศในการจัดระบบฐานข้อมูลในงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 3) สถานประกอบการมีการคัดเลือก ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ ในการเป็นครูฝึกให้กับนักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพ

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ด้านหลักสูตร

ด้านหลักสูตร	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	PNI modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	$\bar{x}$		
1. มีการประชุมร่วมกันระหว่างครูผู้สอน ครูนิเทศ และครูฝึกในสถานประกอบการในการจัดทำหลักสูตรทวิภาคีในสาขาที่เปิดสอน	3.18	4.59	0.44	1
2. มีการศึกษาและสร้างความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาและสถานประกอบการ	3.44	4.33	0.25	6
3. มีการได้รับการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดทำหลักสูตร	3.42	4.62	0.35	4
4. มีการให้คำปรึกษาแก่ผู้มีปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้	3.28	4.61	0.40	3
5. มีคู่มือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน	3.23	4.58	0.41	2
6.มีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน	3.41	4.57	0.34	5
ค่าเฉลี่ยรวม	3.32	4.55	0.370	

จากตารางที่ 7 พบว่า ด้านหลักสูตร มีความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) มีการประชุมร่วมกันระหว่างครูผู้สอน ครูนิเทศ และครูฝึกในสถานประกอบการในการจัดทำหลักสูตรทวิภาคีในสาขาที่เปิดสอน 2) มีคู่มือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน 3) และมีการให้คำปรึกษาแก่ผู้มีปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำประเด็นมาอภิปรายผลดังนี้

1. ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ 4.58) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันทา มิ่งเจริญพร (2556) กล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคลากรส่งผลต่อประสิทธิผลต่อการพัฒนามนุษย์ โดยเป็นแนวทางหนึ่งในการบริหารองค์การส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ ณัฐวิทย์ มุงเมืองและบุญสม วราเอกศิริ (2560) กล่าวโดยสรุปว่า การผลิตผู้สำเร็จการศึกษาให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ ต้องความร่วมมือกันในหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ทุกด้านเป็นความ

ต้องการจำเป็น เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านบุคลากร และ ด้านหลักสูตร ตามลำดับดังนี้

ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่า PNI $_{Modified}$ อยู่ที่ 0.426 ซึ่งมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับแรก ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ไพฑูรย์ สังข์สวัสดิ์ (2560) กล่าวว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีนั้น สถานประกอบการมีส่วนสำคัญในการคัดเลือกนักเรียนนักศึกษาในระบบทวิภาคี ก่อนเข้าฝึกอาชีพในสถานประกอบการ และมีการกำหนดระยะเวลาในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและ สถานประกอบการเพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด มีการกำหนดกฎระเบียบร่วมกันเพื่อเป็นแนวปฏิบัติของทุกฝ่าย อีกทั้งควรมีการประชุมสัมมนาในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนนักศึกษา เมื่อสิ้นสุดภาคเรียน สอดคล้องกับ สุเมธ รินทลึก (2564) กล่าวโดยสรุปไว้ว่า สถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนการเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ มีกระบวนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแผนการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ สื่อการสอนหรือนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้

ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ มีค่า PNI $_{Modified}$ อยู่ที่ 0.393 ซึ่งมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สอง จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สอดคล้องกับ ประภาพรรณ ปรีวรรณ (2559) กล่าวว่า หัวใจของการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือ ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการผลิตแรงงานฝีมือให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตรงความต้องการของสถานประกอบการ ดังนั้นในการพัฒนาการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้ประสบผลสำเร็จตามความเป้าหมาย ต้องเน้นในด้านความร่วมมือในการพัฒนาร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ หน่วยงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องในภาคการศึกษาเป็นการเพิ่มศักยภาพในการฝึกทักษะฝีมือให้ผู้เรียนมากขึ้น สอดคล้องกับ สุระชัย ลาพิมพ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานีพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการวัดและประเมินผล มีค่า PNI $_{Modified}$ อยู่ที่ 0.381 ซึ่งมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สาม จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรีวดี อินสุวรรโณ (2557) ที่พบว่าความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับ สีไพวัน พมมะสอน (2565) ได้ศึกษา กลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนอาชีวศึกษาภาครัฐ สปป.ลาว พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของกลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีโรงเรียนอาชีวศึกษาภาครัฐ สปป.ลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านบุคลากร ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มีค่า PNI $_{Modified}$ อยู่ที่ 0.379 ซึ่งมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สี่ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สอดคล้องกับ ณัฐวิทย์ มุงเมืองและบุญสม วราเอกศิริ (2560) กล่าวว่า การผลิตผู้สำเร็จการศึกษาให้เป็นบุคลากรที่มีความรู้สามารถปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชนและสังคม โดยความร่วมมือกันในหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคนซึ่งเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาไปพร้อมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันทา มิ่งเจริญพร (2556) ผลการวิจัยพบว่า ธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ได้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่องในแต่ละเดือนและบุคลากรส่วนใหญ่ก็ได้เข้าร่วมกิจกรรม

ด้านหลักสูตร ว่า มีค่า PNI $_{Modified}$ อยู่ที่ 0.379 ซึ่งมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่ห้า จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สอดคล้องกับ เบญจวรรณ ศรีคำนวล (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ นิพล แก้วกาหลง (2564) พบว่า ด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ สนองความต้องการตลาดแรงงานเนื้อหาตามหลักสูตรมีความเหมาะสมกับการเรียนการสอนในปัจจุบัน สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำหลักสูตร

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา เพื่อรูปแบบการบริหารที่เหมาะสำหรับสถานศึกษา

2. ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ที่มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

บรรณานุกรม

กนกรัตน์ พงษ์โพธากุล. (2561). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในยุคอุตสาหกรรม 4.0*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเหนือ.

จงสถาพร ดาวเรือง. (2560). *อนาคตภาพการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559- 2569)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ณัฐวิทย์ มุงเมือง และบุญสม วราเอกศิริ. (2560). การพัฒนาความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพในภาคเหนือตอนบน. *วารสารพิฆเนศวร์สาร*, 13(1), ฉบับที่ 1, 133-146.

นวลอนงค์ ธรรมเจริญ. (2558*). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

นันทิชา มารแพ้. (2561). *การนำเสนอรูปแบบการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

นิพล แก้วกาหลง. (2560). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษา ระบบทวิภาคีของวิทยาลัย ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

นิรุตต์ บุตรแสนลี. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาทวิภาคีเน้นประสิทธิผลของสถานอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สุวีริยาสาส์น.

บัณฑิต ออกแมน. (2560). *การพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

เบญจวรรณ ศรีคำนวล, ปัญญา ทองนิล และ กาญจนา บุญส่ง. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. Veridian E-Journal, Silpakorn University. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ,10(2) , 2535–2548*.

ประภาพรรณ ปรีวรรณ, ช่อเพชรเบ้าเงิน และชาญชัยวงศ์สิรสวัสดิ์. (2559). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์,* 10(2), 201-214.

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. (2551). *ราชกิจจานุเบกษา*, 125 (ตอนที่ 43 ก), 1-24.

ไพฑูรย์ สังข์สวัสดิ์. (2560). *พัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เหมาะสม กับประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

มนตรี สุขชุม และวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย. (2567). การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประเภทช่างอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารนวัตกรรมและการวิจัย.* https://shorturl.asia/27vdr

ราชัญ เสนาช่วย. (2560). ปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีประเภทช่างอุตสาหกรรมของสถาบันอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 14(65) : เมษายน-มิถุนายน.

โรจนะ ภิรมย์. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงระบบทวิภาคีโดยใช้วงจรคุณภาพสำหรับผู้จบโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสามัญ.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเหนือ.

สุนันทา มิ่งเจริญพร. 2556. *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานขององค์การ กรณีศึกษาธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุระชัย ลาพิมพ์. (2563). การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ ฉบับออนไลน์*, 8(30), 137 – 147.

สุรีวดี อินสุวรรโณ. (2544). *ศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการเกี่ยวกับการเข้าร่วมการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสาขาการโรงแรมกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุเมธ รินทลึก. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์.* https://shorturl.asia/Lxdeq

สุวารี แปงณีวงค์ และสมเกียรติ ตุ่นแก้ว. (2567). องค์ประกอบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษากลุ่มภาคเหนือ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* https://shorturl.asia/aJpbH

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. ธรรมดาเพรส.

สีไพวัน พมมะสอน. (2565). *กลยุทธ์การบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนอาชีวศึกษาภาครัฐ สปป.ลาว*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2551). *คู่มือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี.* พรานนกการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช2556 เล่มที่ 1 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม*. สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.

การรับรู้และความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน TikTok ประชาสัมพันธ์ภายในของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม กรณีศึกษา: User Account : MS.PSRU

Perception and satisfaction of the TikTok application for internal public relations of students of the Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University. Case study: User Account : MS.PSRU

ลลินลภัส จันทร์แดง[1] นนทกร ศรีจันทร์วงศ์[2] และบุษบา หินเธาว์[3]

Lalinnaphat Chanthraeng[1], Nontakorn Srichanwong[2] and Bussaba Hintow[3]

Bussaba.h@psru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการรับรู้ของนักศึกษาภายในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่มีต่อแอปพลิเคชัน TikTok ประชาสัมพันธ์ภายในคณะวิทยาการจัดการในชื่อ “MS. PSRU” เพื่อการประชาสัมพันธ์คลิปวิดีโอ และความพึงพอใจของนักศึกษาภายในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่มีต่อแอปพลิเคชัน TikTok ประชากร ได้แก่ นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการจำนวน มีจำนวน 2,135 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 336 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ เพื่อค่าหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลวิจัย พบว่า นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มีระดับความพึงพอใจต่อคลิปวิดีโอเพื่อการประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ย 3.95 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อดนตรีประกอบเหมาะสมกับวิดีโอ และตามทันสมัยนิยมบนสื่อออนไลน์ในยุคปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย 4.08 อยู่ในระดับมาก รองลงมาภาพและเสียงเหมาะสมตามโอกาสกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.06 อยู่ในระดับมาก และภาพและเสียงมีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 3.98 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

คำสำคัญ : การรับรู้, การประชาสัมพันธ์, ความพึงพอใจ, แอปพลิเคชัน TikTok

Abstract

The purposes of this research are 1) to study the perception of the students of the faculty of management sciences, Pibulsongkram Rajabhat University, toward the Tiktok application. Published by the faculty of management sciences under the name “MS. PSRU”

for video publication. And 2) to study the satisfaction of the students of the faculty of management sciences, Pibulsongkram Rajabhat University, toward the Tiktok application. Population is 2,135 students of the faculty of management sciences. The sample is 336 students. Data were collected using questionnaires. The data were analyzed by using a ready-made computer program, using percentage, the arithmetic mean, and the standard deviation.

The result found that the students of the faculty of management sciences have a high level of satisfaction toward the video for the video publication, mean = 3.95. Moreover, when considered individually, it was found that the students have a high level of satisfaction toward the video's soundtrack, which aligns with the video and is trendy (mean = 4.08). Second, the visual and audio are appropriate according to the occasion of the activity, mean = 4.06, which is a high level. Finally, both the visual and audio are interesting, mean = 3.98, which is a high level.

Keywords: Awareness, Public Relation, Satisfaction, TikTok Application

ที่มาและความสำคัญ

TikTok (หรือ “Douyin” ในประเทศจีน) เป็นแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่เริ่มให้ใช้บริการเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2559 โดยจุดเด่นของ TikTok คือการสร้าง และการใช้วิดีโอแบบสั้นๆ กับเพื่อนบนโลกออนไลน์ โดยจะมีเอฟเฟคต่าง ๆ ทั้งภาพและเสียง ที่จะทำให้ผู้ใช้แอปพลิเคชันได้รับความสนุกไปกับการแต่งวิดีโอของตัวเองที่ต้องการดังนั้นผู้ใช้ TikTok ส่วนมากจึงเน้นเข้ามาเพื่อรับชมความบันเทิง และสาระ เพราะฉะนั้น TikTok ถือว่าได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วกว่ามาก เพราะใช้เวลาเพียง 6 ปีเท่านั้น ในส่วนของพฤติกรรมการใช้งานของผู้ใช้พบว่าร้อยละ 41 ของ Gen z ที่ใช้งานมากที่สุดคือช่วงอายุ 17 - 22 ปี ผู้ใช้ให้เวลากับ TikTok เฉลี่ย 52 นาที/วัน ซึ่งร้อยละ 90 ของผู้ใช้งาน ผู้ใช้งานเข้า TikTok มากกว่า 1วัน/ครั้ง และเปิดดูกว่า 1 พันล้าน / วัน โดย Gen z จะเป็นกลุ่มผู้ใช้งานส่วนใหญ่ เข้าถึงเป้าหมายได้ง่ายกว่า และผลิตเนื้อหาคอนเทนต์ลงบน TikTok (ภรภัทร ธัญญเจริญ, 2564 : 1-4)

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่างานวิจัยในอดีตมีการใช้ทฤษฎีต่าง ๆ มากมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะส่วนขยายของทฤษฎีคุณค่าตามความมุ่งหมาย (Extension of VAM) ที่ถูกนำมาใช้ศึกษาพฤติกรรมการยอมรับการใช้งานแอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบวิดีโอสั้น TikTok ของผู้ใช้งานในประเทศจีน (YE and XU, 2019) ซึ่งส่วนขยายของทฤษฎีคุณค่าตามความมุ่งหมาย

นี้ได้ผสมผสานระหว่างทฤษฎีคุณค่าตามความมุ่งหมาย (Value based Adoption model of technology : VAM) ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (The technology acceptance model : TAM) และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการรับรู้จากทฤษฎีภาวะลื่นไหล (Flow) โดยเป็นการศึกษาการรับรู้คุณค่า (Perceived Value) ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการยอมรับการใช้งาน (Adoption Intention) ซึ่งการรับรู้คุณค่ามีทั้งหมดสามมิติ ได้แก่ คุณค่าด้านการใช้งาน (Function Value) คุณค่าด้านสังคม (Social Value) และคุณค่าด้านความบันเทิง (Entertainment Value)

สำหรับคุณค่าด้านการใช้งาน เป็นคุณค่าที่ผู้ใช้ได้รับจากการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ประกอบไปด้วยปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่า ได้แก่ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived ease of use) และการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน (Perceived usefulness) มิติที่สอง คือ คุณค่าด้านสังคมเป็นการรับรู้การโต้ตอบบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่า นั่นคือ การรับรู้ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ (Perceived interaction) และในมิติที่สาม คุณค่าด้านความบันเทิง ประกอบไปด้วยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่า ได้แก่ ประสบการณ์ในภาวะลื่นไหล (Flow Experience) และการรับรู้ความเพลิดเพลิน (Perceived Enjoyment) คณะวิทยาการจัดการได้จัดทำ TikTok MS.PSRU เพื่อให้ข่าวสารข้อมูลประชาสัมพันธ์กิจกรรมแก่นักศึกษาภายในคณะวิทยาการจัดการและศึกษา ซึ่งจัดทำขึ้นได้ 1 ปี และยังไม่ทราบผลว่าเหตุใดจึงมีผู้เข้าชมน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การรับรู้และความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน TikTok ประชาสัมพันธ์ภายในคณะวิทยาการจัดการโดยชื่อ Account ว่า “MS.PSRU” กรณีศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาต่อให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของนักศึกษาภายในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่มีต่อแอปพลิเคชัน TikTok โดยชื่อ Account ว่า “MS.PSRU” กรณีศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาภายในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่มีต่อแอปพลิเคชัน TikTok โดยชื่อ Account ว่า “MS.PSRU” กรณีศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

นิยามศัพท์

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมผ่านประสาทสัมผัส เช่น การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส และการรับรส แล้วนำข้อมูลเหล่านี้มาประมวลผล เพื่อสร้างความเข้าใจและการตีความหมายต่อสิ่งต่างๆ

ความพึงพอใจ หมายถึง การตอบสนองทางอารมณ์หรือจิตใจที่เกิดจากการประสบผลสำเร็จตามความคาดหวังหรือความต้องการของบุคคล ในที่นี้มีการวัดความพึงพอใจเป็นระดับ จาก 1-5 คะแนน

การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การสื่อสารความคิดเห็น ข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ไปสู่กลุ่มประชาชน เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงาน องค์การ สถาบันกับกลุ่มประชาชนเป้าหมายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหวังผลในความร่วมมือ สนับสนุนจากประชาชน รวมทั้งมีส่วนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ ที่ดีให้แก่หน่วยงาน องค์การ สถาบันด้วย ทำให้ประชาชน เกิดความนิยมเลื่อมใส ศรัทธาต่อหน่วยงาน ตลอดจนค้นหาและกำจัดแหล่งเข้าใจผิด ช่วยลบล้างปัญหา เพื่อสร้างความสำเร็จในการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น

การประชาสัมพันธ์ภายใน หมายถึง การสร้างความเข้าใจและ ความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มบุคคลภายในสถาบัน/หน่วยงานเอง อันได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ เสมียน พนักงาน ลูกจ้าง รวมตลอด จนถึงนักการภารโรง คนขับรถภายในองค์การสถาบันให้เกิดมีความรักใครกลมเกลียว สามัคคีกันในหมู่เพื่อน ร่วมงาน รวมทั้งด้านการเสริมสร้างขวัญ และ ศรัทธาเชื่อมั่น ผูกพันต่อสถาบัน

แอปพลิเคชัน TikTok หมายถึง เป็นแอปพลิเคชันแสดงวิดีโอขนาดสั้นและเป็นที่สำหรับคอนเทนต์ที่สนุกสนานและนำเสนอสิ่งที่เป็นบวกที่ถูกสร้างขึ้นโดยบุคคลที่มีตัวตนจริงๆ ทั่วโลก

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์

วิจิตร อาวะกุล (2539) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ หมายถึง ความพยายามของสถาบันที่จะแสวงหาความสัมพันธ์และความร่วมมือจากประชาชน ตลอดจนธำรงไว้ซึ่งทัศนคติที่ดีของประชาชนต่อสถาบันเพื่อสร้างสรรค์ ความรู้ ความเข้าใจ เชื่อถือ ศรัทธา ให้เกิดแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนยอมรับสนับสนุนให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ นโยบายและความเคลื่อนไหวของสถาบันหรือหน่วยงานนั้น ๆ

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต (2540) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ เป็นการสื่อสารแนวคิด ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ระหว่างหน่วยงาน สถาบัน กับประชาชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การประชาสัมพันธ์จึงอยู่บนรากฐานของการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงาน หรือสถาบัน กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หน่วยงานหรือสถาบันก็ต้องมีการเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนหรือผู้เกี่ยวข้องทราบ และรับฟังความคิดเห็นของ

ประชาชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับ ร่วมมือ ศรัทธา อันจะบังเกิดผลดีต่อการดำเนินงานด้วยความราบรื่น ปราศจากปัญหาข้อยุ่งยากต่าง ๆ

เสรี วงษ์มณฑา (2541) ให้ความหมายว่าการประชาสัมพันธ์เป็นการกระทำที่เกิดจากการวางแผนล่วงหน้าในการที่จะสร้างความเข้าใจกับสาธารณชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดทัศนคติที่ดี ภาพพจน์ที่ดี อันจะนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีระหว่างหน่วยงานและสาธารณชน ก่อให้เกิดการสนับสนุนและความร่วมมือ

กรภัทร ธัญญเจริญ (2563) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรหรือบุคคลกับสาธารณชน การประชาสัมพันธ์มุ่งเน้นการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีและการจัดการกับความคิดเห็นหรือทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย เช่น ลูกค้า, พนักงาน, สื่อมวลชน, นักลงทุน, หรือผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรหรือบุคคลนั้น ๆ โดยมีสื่อประชาสัมพันธ์นำข่าวสารไปถึงผู้รับสารเป้าหมาย

สรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การสื่อสารความคิดเห็น ข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ไปสู่กลุ่มประชาชน เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงาน องค์การ สถาบันกับกลุ่ม ประชาชนเป้าหมายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหวังผลในความร่วมมือ สนับสนุนจากประชาชน รวมทั้งมีส่วนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ ที่ดีให้แก่หน่วยงาน องค์การ สถาบันด้วย ทำให้ประชาชน เกิดความนิยม เลื่อมใส ศรัทธาต่อหน่วยงาน ตลอดจนค้นหาและกำจัดแหล่งเข้าใจผิด ช่วยลบล้างปัญหา เพื่อสร้างความสำเร็จในการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น

บทบาทและหน้าที่ของสื่อประชาสัมพันธ์ สื่อประชาสัมพันธ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างและรักษาภาพลักษณ์ขององค์กร รวมถึงการจัดการกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในองค์กร โดยบทบาทหลักของ PR คือ

1. การสร้างความเข้าใจ (Public Understanding) : PR มีหน้าที่ในการสื่อสารข้อมูลและข้อความจากองค์กรไปยังสาธารณชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจน

2. การจัดการความสัมพันธ์ (Relationship Management) : PR ช่วยสร้างและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืนกับสื่อมวลชนหรือผู้มีอิทธิพลในสังคม

3. การจัดการวิกฤต (Crisis Management) : PR เป็นเครื่องมือในการจัดการกับสถานการณ์วิกฤตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การตอบสนองต่อข้อร้องเรียนของลูกค้า หรือการจัดการกับข่าวลือที่ไม่ดีที่อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์องค์กร

4. การส่งเสริมภาพลักษณ์ (Image Promotion) : PR มีบทบาทในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร โดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมหรือการโฆษณาผ่านสื่อ

ประเภทของการประชาสัมพันธ์ มี 2 ประเภท

1. การประชาสัมพันธ์ภายในสถาบัน/หน่วยงาน หมายถึง การสร้างความเข้าใจและ ความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มบุคคลภายในสถาบัน/หน่วยงานเอง อันได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ เสมียน พนักงาน ลูกจ้าง รวมตลอดจนถึงนักการภารโรง คนขับรถภายในองค์การสถาบันให้เกิดมีความรักใครกลมเกลียว สามัคคีกันในหมู่เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งด้านการเสริมสร้างขวัญ และ ศรัทธาเชื่อมั่น ผูกพันต่อสถาบัน

2. การประชาสัมพันธ์ภายนอกสถาบัน/หน่วยงาน หมายถึงการสร้างความเข้าใจและ ความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มบุคคลภายนอกสถาบัน/หน่วยงาน

เครื่องมือและช่องทางของสื่อประชาสัมพันธ์ ในปัจจุบัน สื่อประชาสัมพันธ์มีหลายเครื่องมือและช่องทางที่สามารถใช้ในการสื่อสารข้อมูลไปยังกลุ่มเป้าหมาย

1. การประชุมและกิจกรรม (Events and Conferences) : การจัดกิจกรรมหรือการประชุมที่เกี่ยวข้องกับองค์กร เช่น การเปิดตัวผลิตภัณฑ์ใหม่ การสัมมนา หรือการจัดงานแถลงข่าว

2. การใช้สื่อมวลชน (Media Relations) : การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน เช่น การให้สัมภาษณ์, การเผยแพร่ข่าวสาร, หรือการเขียนบทความเกี่ยวกับองค์กรในสื่อหนังสือพิมพ์, วิทยุ, และโทรทัศน์

3. การสื่อสารออนไลน์ (Digital PR) : ในยุคดิจิทัล สื่อประชาสัมพันธ์ได้ขยายขอบเขตไปยังช่องทางออนไลน์ เช่น การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย (Facebook, Instagram, Twitter) การทำบล็อก TikTok หรือการส่งอีเมลเพื่อสร้างการรับรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ติดตาม

4. การจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ (Press Releases and Publications): การเผยแพร่ข้อมูลผ่านข่าวประชาสัมพันธ์ (Press Release) หรือการผลิตบทความและจดหมายข่าวที่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กร

ช่องทางการประชาสัมพันธ์ภายในองค์กร

เพื่อให้การประชาสัมพันธ์ดำเนินไปอย่างราบรื่น เกิดประโยชน์สูงสุดบรรลุวัตถุประสงค์ และกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งไว้ การเลือกช่องทางการประชาสัมพันธ์ (Channel) ที่ถูกต้องนับว่ามีความ สำคัญที่สุด โดยช่องทางการประชาสัมพันธ์ภายในองค์กร ประกอบด้วย

1. กิจกรรมประจำ

1.1 สื่อบุคคล การสนทนา พูดคุย การติดต่อ-สอบถาม โทรศัพท์ภายใน

1.2 สื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ แผ่นปลิว จดหมายข่าว จดหมายเวียน คู่มือหนังสือเผยแพร่เล่มเล็ก เอกสารแนะนำจดหมายข่าวรายวัน จดหมายข่าวรายสัปดาห์ อนุสาร วารสาร นิตยสาร

1.3 สื่ออิเล็คโทรนิค เสียงตามสาย อินเทอร์เน็ต โซเชียลมีเดีย

1.4 สื่ออื่น ๆ ป้ายประกาศภายใน ป้ายประกาศใหญ่ภายนอก ตู้ประกาศ ตู้ภาพข่าว การบริการข้อมูลข่าวสาร สติ๊กเกอร์ กล่องรับความคิดเห็น คำขวัญ

2. กิจกรรมพิเศษ

2.1 สื่อบุคคล การบรรยาย การปาฐกถา การประชุม การสัมมนา การอภิปราย การฝึกอบรม

2.2 สื่อสิ่งพิมพ์ สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจต่าง ๆ (แผ่นพับ แผ่นปลิว คู่มือ ฯลฯ) จดหมายข่าว จดหมายเวียน หนังสือพิมพ์กำแพง ปฏิทิน อนุทิน สมุดฉีก

2.3 สื่ออิเล็คโทรนิค เสียงตามสาย รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต

2.4 สื่ออื่น ๆ ป้ายประกาศใหญ่ภายนอก บัตรอวยพรปีใหม่ บัตรแสดงความยินดี ในโอกาสต่าง ๆ ของที่ระลึก ของชำร่วย ของแจก ของแถม การจัดทัศนศึกษา การจัดแข่งขันกีฬา การนำชมหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ คำขวัญ การประกวดต่าง ๆ การพบปะสังสรรค์ การจัดเลี้ยง

กลยุทธ์สื่อประชาสัมพันธ์ การสร้างกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงาน PR โดยกลยุทธ์ที่ดีจะต้องมุ่งเน้นในการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนและเชื่อมโยงกับกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ที่นิยมใช้ ได้แก่ :

1. การใช้การเล่าเรื่อง (Storytelling) : การสร้างเนื้อหาที่มีความน่าสนใจและสามารถเล่าเรื่องราวขององค์กรได้ในรูปแบบที่ผู้รับสารสามารถเข้าใจและเชื่อมโยงกับตัวเอง

2. การใช้เนื้อหาที่มีคุณค่า (Content Marketing) : การผลิตเนื้อหาที่มีคุณค่าและตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยเนื้อหานี้อาจเป็นบทความ, วิดีโอ, หรืออินโฟกราฟิกที่ให้ข้อมูลที่มีประโยชน์

3. การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) : การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสารไม่ใช่แค่การสื่อสารจากองค์กรไปยังประชาชน แต่ยังควรมีการตอบกลับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากผู้รับสารด้วย

4. การใช้ผู้มีอิทธิพล (Influencer Marketing) : การใช้บุคคลที่มีอิทธิพลในสังคม เช่น คนดัง หรือผู้มีชื่อเสียงในสื่อโซเชียล เพื่อส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กร

ผลกระทบของสื่อประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์สามารถส่งผลกระทบทั้งในแง่บวกและลบต่อองค์กร:

ผลกระทบในทางบวก : PR ที่ดีสามารถช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรกับสาธารณชน รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการรับรู้ในเชิงบวกต่อแบรนด์

ผลกระทบในทางลบ : หากการประชาสัมพันธ์ไม่ถูกต้องหรือเกิดความผิดพลาดในการสื่อสาร อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือความเชื่อมโยงในเชิงลบกับองค์กร ซึ่งอาจส่งผลต่อความไว้วางใจและชื่อเสียงขององค์กร

ดังนั้น สื่อประชาสัมพันธ์ (PR) เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างและรักษาภาพลักษณ์ขององค์กร การใช้กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ที่ดีกับสาธารณชนและ

กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้ช่องทางต่างๆ เช่น สื่อมวลชน, กิจกรรม, และสื่อออนไลน์ การสร้างกลยุทธ์ที่ดีและการใช้เครื่องมือที่หลากหลายช่วยให้องค์กรสามารถรับมือกับวิกฤตและสร้างการยอมรับจากผู้รับสารได้อย่างยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

การรับรู้ (Perception) คือ กระบวนการที่บุคคลรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมผ่านประสาทสัมผัส เช่น การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส และการรับรส แล้วนำข้อมูลเหล่านี้มาประมวลผล เพื่อสร้างความเข้าใจและการตีความหมายต่อสิ่งต่างๆ ในโลกแห่งความเป็นจริง การรับรู้ไม่ใช่แค่การรับข้อมูลที่มากระทบประสาทสัมผัส แต่ยังเกี่ยวข้องกับการจัดการ ความหมาย และการตีความที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์และความรู้ของบุคคลที่มีต่อสิ่งเหล่านั้น

กระบวนการรับรู้ กระบวนการรับรู้เริ่มต้นจากการที่ประสาทสัมผัสรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม เช่น การมองเห็นแสง การได้ยินเสียง หรือการสัมผัสพื้นผิวต่างๆ ข้อมูลเหล่านี้จะถูกส่งไปยังสมองผ่านทางระบบประสาท จากนั้นสมองจะประมวลผลข้อมูลเหล่านั้นและเชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือความรู้ที่เคยมีอยู่เพื่อให้เกิดการตีความหรือความเข้าใจ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอนหลักๆ ดังนี้:

1. การรับข้อมูล (Sensation) : เป็นขั้นตอนแรกที่ประสาทสัมผัสรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม เช่น การมองเห็นรูปภาพ หรือการได้ยินเสียง

2. การประมวลผลข้อมูล (Perceptual Organization) : ข้อมูลที่ได้รับจะถูกจัดระเบียบ โดยสมองจะเชื่อมโยงข้อมูลใหม่กับข้อมูลที่เคยมี เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น

3. การตีความ (Interpretation) : เป็นการแปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับ โดยการตีความนี้จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้ และบริบทของบุคคลนั้นๆ

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ การรับรู้ไม่ใช่กระบวนการที่เกิดขึ้นในลักษณะที่เหมือนกันกับทุกคน เพราะมีหลายปัจจัยที่สามารถส่งผลต่อการรับรู้ของบุคคลได้

1. ประสบการณ์และความรู้ (Experience and Knowledge) : ประสบการณ์ที่บุคคลเคยมีหรือความรู้ที่มีอยู่อาจมีอิทธิพลต่อวิธีที่เขาตีความข้อมูลใหม่ๆ หากบุคคลเคยมีประสบการณ์ที่ดีในการรับฟังคำแนะนำจากคนบางคน เขาอาจจะรับรู้คำแนะนำจากบุคคลนั้นในทางบวก

2. ความคาดหวัง (Expectations) : ความคาดหวังของบุคคลก็มีบทบาทสำคัญในการรับรู้ ตัวอย่างเช่น หากบุคคลคาดหวังว่าจะได้รับการบริการที่ดี เขาอาจรับรู้ประสบการณ์การบริการที่อาจจะปกติให้เป็นประสบการณ์ที่ดีเกินจริง

3. ความสนใจ (Attention) : สิ่งที่เราสนใจหรือมุ่งไปยังจะถูกรับรู้และตีความได้ง่ายกว่า ซึ่งการมีความสนใจที่สูงทำให้เราเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ดีกว่า

4. บริบท (Context) : บริบทที่เกิดขึ้นในขณะนั้นก็มีผลต่อการรับรู้ เช่นเดียวกับการตีความข้อมูลบางอย่างในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกันอาจทำให้การรับรู้และความเข้าใจแตกต่างกันไป

5. อารมณ์ (Emotions) : อารมณ์ที่บุคคลกำลังประสบในขณะนั้นสามารถมีผลต่อการรับรู้ เช่น หากบุคคลรู้สึกเครียดหรือวิตกกังวล อาจทำให้การรับรู้สิ่งต่างๆ เปลี่ยนไปจากที่ปกติ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ มีทฤษฎีหลายประการที่ช่วยอธิบายกระบวนการรับรู้ ดังนี้

1. ทฤษฎีการรับรู้แบบจัดระเบียบ (Gestalt Theory) ทฤษฎีนี้เสนอว่า การรับรู้ของมนุษย์เกิดจากการจัดระเบียบข้อมูลที่รับเข้ามาเป็นภาพรวมแทนที่จะรับรู้ส่วนประกอบแต่ละชิ้นอย่างแยกจากกัน โดยมนุษย์มักจะรับรู้ภาพรวมและความเชื่อมโยงในข้อมูล

2. ทฤษฎีการรับรู้แบบเชิงสัญญะ (Constructivist Theory) การรับรู้เกิดจากการสร้างความหมายหรือการตีความจากข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้ และความคาดหวังของบุคคลนั้น

3. ทฤษฎีการรับรู้แบบฟีดแบค (Feedback Theory) ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าการรับรู้เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและการปรับตัวตามข้อมูลที่ได้รับเพื่อปรับปรุงความเข้าใจ

การรับรู้ในชีวิตประจำวันและผลกระทบทางสังคม การรับรู้มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของเรา ตั้งแต่การรับรู้สัญญาณและสภาพแวดล้อมรอบตัว ไปจนถึงการรับรู้ตัวตนและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรับรู้ส่งผลต่อการตัดสินใจของเราและมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ตัวอย่างเช่น ในการสื่อสาร หากผู้ฟังรับรู้คำพูดหรือท่าทางของผู้พูดผิดไปจากที่ตั้งใจ อาจส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดหรือความขัดแย้งขึ้น นอกจากนี้ การรับรู้ในมุมมองของบุคคลหนึ่งอาจมีผลกระทบต่อทัศนคติหรือการตัดสินใจของคนอื่นได้เช่นกัน

ดังนั้น การรับรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในชีวิตมนุษย์ เพราะมันช่วยให้เราเข้าใจและตีความสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก การรับรู้ไม่ใช่เพียงแค่การรับข้อมูล แต่ยังเกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลและการตีความผ่านประสบการณ์และความรู้ที่บุคคลมี การศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้จึงมีความสำคัญในหลายสาขาวิชา เช่น จิตวิทยา สังคมศาสตร์ และการสื่อสาร ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำความเข้าใจและปรับปรุงวิธีการสื่อสารระหว่างบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นแนวคิดที่สำคัญในหลายสาขาวิชา เช่น จิตวิทยา การตลาด การบริการ และการบริหารจัดการ โดยทั่วไปแล้ว ความพึงพอใจสามารถหมายถึงระดับความรู้สึกที่บุคคลมีต่อประสบการณ์หรือการรับรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทั้งนี้ความพึงพอใจมักถูกใช้เพื่อประเมินความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการหรือคาดหวังของบุคคล

ความพึงพอใจในเชิงจิตวิทยา ความพึงพอใจถือเป็นการตอบสนองทางอารมณ์หรือจิตใจที่เกิดจากการประสบผลสำเร็จตามความคาดหวังหรือความต้องการของบุคคล ซึ่งมีทั้งในระดับที่เป็นปัจเจกบุคคล

(Personal satisfaction) และในระดับที่เป็นสังคม (Social satisfaction) โดยการศึกษาความพึงพอใจมักเน้นถึงผลกระทบทางจิตใจ เช่น ความรู้สึกพึงพอใจที่เกิดจากการบรรลุเป้าหมาย หรือจากการได้รับสิ่งที่ต้องการ

ความพึงพอใจในสาขาการตลาด ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นหัวข้อที่สำคัญ เนื่องจากมันเกี่ยวข้องกับการรักษาลูกค้าและการเพิ่มมูลค่าตลอดระยะเวลา (Customer Lifetime Value) ธุรกิจมักจะใช้ความพึงพอใจเป็นตัวชี้วัดในการประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการ การพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์/บริการเพื่อตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าจะช่วยเพิ่มระดับความพึงพอใจ ซึ่งสามารถนำไปสู่ความภักดีและการกลับมาซื้อซ้ำในอนาคต

การวัดความพึงพอใจ การวัดความพึงพอใจมักจะใช้วิธีการต่างๆ เช่น แบบสอบถามที่ประเมินระดับความพึงพอใจในด้านต่างๆ เช่น คุณภาพผลิตภัณฑ์ การบริการลูกค้า ราคา หรือประสบการณ์โดยรวม แบบสอบถามนี้มักจะใช้การวัดเป็นระดับ เช่น จาก 1-5 หรือ 1-7 เพื่อให้ผู้ตอบสามารถให้คะแนนในแต่ละข้อได้ การวัดที่ถูกต้องและสม่ำเสมอจะช่วยให้สามารถเข้าใจถึงความต้องการของลูกค้าและปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ มีหลายปัจจัย ได้แก่

1. คุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการ เมื่อผลิตภัณฑ์หรือบริการตรงตามคาดหวังของลูกค้า จะทำให้เกิดความพึงพอใจ

2. การบริการลูกค้า การได้รับบริการที่ดีและรวดเร็วจะทำให้ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจมากขึ้น

3. ราคา การที่ลูกค้ารู้สึกว่าได้รับสิ่งที่ดีในราคาที่เหมาะสมก็สามารถเพิ่มระดับความพึงพอใจได้

4. ความคาดหวังของลูกค้า หากลูกค้ามีความคาดหวังที่สูงและประสบการณ์จริงไม่เป็นไปตามนั้น ความพึงพอใจจะลดลง

5. การจัดการข้อร้องเรียน วิธีที่องค์กรจัดการกับข้อร้องเรียนของลูกค้าก็มีผลต่อความพึงพอใจเช่นกัน

ความพึงพอใจในด้านการบริหารจัดการ ความพึงพอใจของพนักงานเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน พนักงานที่รู้สึกพึงพอใจในงานของตนจะมีแรงจูงใจที่สูงขึ้นและทำงานได้ดีขึ้น ซึ่งในทางกลับกันก็จะส่งผลดีต่อผลลัพธ์โดยรวมขององค์กร การดูแลความพึงพอใจของพนักงานจึงเป็นส่วนสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ความสำคัญของความพึงพอใจ ความพึงพอใจมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนทั้งในด้านธุรกิจและความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นเครื่องมือในการแข่งขันในตลาดที่ช่วยให้องค์กรเติบโตและประสบความสำเร็จ ในขณะเดียวกัน ความพึงพอใจของพนักงานก็มีความสำคัญในการสร้างประสิทธิภาพการทำงานและการลดอัตราการลาออกจากงาน

ดังนั้น ความพึงพอใจไม่ใช่แค่ความรู้สึกชั่วคราว แต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จทั้งในด้านการตลาด การบริหารจัดการ และความสัมพันธ์ส่วนบุคคล การเข้าใจและการใช้ประโยชน์จากความพึงพอใจจึงเป็นสิ่งที่องค์กรและบุคคลต้องให้ความสำคัญเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความยั่งยืนในทุกด้านของชีวิต

แนวคิดของแอปพลิเคชัน TikTok

ความเป็นมาของแอปพลิเคชัน TikTok เป็นแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วทั่วโลก โดยเป็นแพลตฟอร์มที่ให้ผู้ใช้สามารถสร้างและแชร์วิดีโอสั้น ๆ พร้อมกับเพลงหรือเสียงประกอบในระยะเวลาสั้น ๆ โดยมีความยาวเฉลี่ยประมาณ 15 ถึง 60 วินาที TikTok พัฒนาโดยบริษัทจีน ByteDance และเปิดตัวในปี 2016 ภายใต้ชื่อ Douyin สำหรับตลาดจีน และต่อมาในปี 2017 ได้เปิดตัวเวอร์ชันนานาชาติที่ใช้ชื่อ TikTok ซึ่งในเวลาไม่นานก็ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วทั่วโลก

คุณลักษณะของ TikTok TikTok เป็นแอปพลิเคชันที่มีฟังก์ชันการใช้งานหลากหลาย โดยผู้ใช้สามารถอัปโหลดวิดีโอของตัวเองได้ รวมทั้งเลือกเพลงหรือเสียงประกอบจากคลังเพลงของแอป นอกจากนี้ TikTok ยังมาพร้อมกับเครื่องมือในการปรับแต่งวิดีโอ เช่น ฟิลเตอร์, เอฟเฟกต์พิเศษ และการตั้งเวลาโพสต์ที่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจและความสร้างสรรค์ให้กับคอนเทนต์ที่ผู้ใช้สร้างขึ้น ฟังก์ชัน "For You Page" (FYP) ของ TikTok ซึ่งแสดงวิดีโอที่ถูกคัดเลือกตามความสนใจของผู้ใช้ เป็นฟีเจอร์ที่ทำให้แอปพลิเคชันนี้เป็นที่นิยมและสามารถขยายวงการสร้างสรรค์คอนเทนต์ในแบบของตัวเองได้อย่างรวดเร็ว

ดังนั้น TikTok เป็นแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยมและมีผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยมีความสำคัญทั้งในด้านการสร้างสรรค์คอนเทนต์, การตลาด, และการสื่อสารสังคม แพลตฟอร์มนี้ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการบริโภคและสร้างเนื้อหาของผู้ใช้ทั่วโลก พร้อมทั้งกลายเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงคนรุ่นใหม่เข้าด้วยกัน แม้ว่า TikTok จะมีข้อดีมากมาย แต่ก็ยังมีความท้าทายและข้อกังวลในแง่ของความเป็นส่วนตัวและผลกระทบทางสังคมที่ต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบต่อไปในอนาคต

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เทอม 1/2567 ทุกชั้นปี จำนวน 2,135 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 366 คน ได้จากการคำนวณสูตร ของYamane (Yamane, 1970 อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543)

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

$$= \frac{2,135}{1+2,135(0.05)^2}$$

$$n = \frac{2,135}{1+5.33} = 336 \text{ คน}$$

จำแนกตามชั้นปีได้ดังนี้

ชั้นปี	จำนวนนักศึกษา
1	84 คน
2	84 คน
3	84 คน
4	84 คน
รวม	**336 คน**

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการที่มีต่อแอปพลิเคชันพลิเคชัน TikTok ในชื่อ “MSPSRU”

แบบสอบถาม 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาที่เรียน

ตอนที่ 2 การรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อแอปพลิเคชันTikTok ในชื่อ ACCOUNT “MS PSRU”

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแอปพลิเคชันTikTok ในชื่อ Account “MS PSRU”

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ มี 4 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. การรับรู้ของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ ที่มีต่อแอปพลิเคชัน TikTok ในชื่อ Account MS.PSRU
3. ระดับความพึงพอใจต่อ คลิปวิดีโอ TikTok ในชื่อ ACCOUNT MS.PSRU เพื่อนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
4. ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุป อภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.5 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.5 เป็นนักศึกษานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม คิดเป็นร้อยละ 100 อายุ 18-20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการวิจัยด้านการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อแอปพลิเคชัน TikTok พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้งานแอปพลิเคชันพลิเคชัน TikTok ในแต่ละครั้งอยู่ที่ 20 นาที คิดเป็นร้อยละ 49.7 รองลงมาเป็น15 นาที คิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาเป็น 10 นาที คิดเป็นร้อยละ 17.3 ตามลำดับ รับรู้ข่าวสาร จาก Account MS. PSRU คิดเป็นร้อยละ 83.8 รองลงมาเป็น Account PSRU คิดเป็นร้อยละ 8.7 และรองลงมาเป็น Account สโมสรนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ คิดเป็นร้อยละ 6.4 ตามลำดับ รับรู้ข่าวสารมากจำนวน คิดเป็นร้อยละ 49.7 รองลงมาเป็นรับรู้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 31.2 และรองลงมาเป็นรับรู้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.8 ตามลำดับรับรู้ข่าวสารจากสถานที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 64.7 รองลงมาคือหอพัก คิดเป็นร้อยละ 18.5 และรองลงมาคือมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 15.0 ตามลำดับ

ใช้โทรศัพท์มือถือในการรับรู้ข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 76.9 รองลงมาคือ ไอแพด คิดเป็นร้อยละ 17.3 และรองลงมาคือคอมพิวเตอร์คิดเป็นร้อยละ 5.2 ตามลำดับ รับรู้ข่าวสารจากอาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 68.8 รองลงมาคืออื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 19.7 และรองลงมาคือหัวหน้าห้อง คิดเป็นร้อยละ8.1 ตามลำดับ

ผลการวิจัยด้านความพึงพอใจต่อคลิปวิดีโอTikTok ในชื่อ Account MS.PSRU พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อคลิปวีดีโอ TikTok โดยรวมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการตัดสินใจใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok มากที่สุดเพราะดนตรีประกอบเหมาะสมกับวิดีโอ และตามทันสมัยนิยมบนสื่อออนไลน์ในยุคปัจจุบัน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.08) รองลงมาคือ ภาพและเสียงเหมาะสมตามโอกาสกิจกรรม ได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.06) รองลงมาคือ ภาพและเสียงมีความน่าสนใจ ได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.98) รองลงมาคือ สามารถนำเนื้อหา (Content) ไปใช้ต่อเล่นได้ ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย=3.96) มีเนื้อหาในการให้ความรู้ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.95) มีภาษาที่ชัดเจนและมีความเข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย=3.87) เนื้อหาสร้างสรรค์และเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย=3.86) ดึงดูดความน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย=3.84)

ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ผลิตเนื้อหาควรผลิตเนื้อหาให้มีประโยชน์ต่อนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ เช่น การเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา การแก้กิจกรรม เป็นต้น

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาอภิปรายผลงานวิจัยได้ดังนี้

แอปพลิเคชันTikTok โดยใช้ชื่อ Account ว่า MS.PSRU ประชาสัมพันธ์ภายในคณะวิทยาการจัดการ อัพเดทข้อมูลข่าวสารเมื่อมีกิจกรรมใหม่ๆ ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และมีคนติดตามรอการอัพเดทข้อมูลข่าวสารหรือกิจกรรมต่างๆ ของคณะวิทยาการจัดการอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็น Account โพสต์คลิปวีดีโอขนาดสั้นกระชับเข้าใจง่ายแค่ 15 วินาที - 1นาที ทำให้นักศึกษาเข้าใจง่าย และนำข้อมูลข่าวสารไปบอกต่อแอปพลิเคชันพลิเคชัน TikTok เป็นที่นิยมในรุ่นของ GenZ จากการการศึกษา พบว่า ผู้ใช้งานเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุ 18-20 ปี ขึ้นไป

ด้านการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อแอปพลิเคชัน TikTok ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok ในแต่ละครั้งอยู่ที่ 20 นาที คิดเป็นร้อยละ 49.7 รองลงมาเป็น15 นาที คิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาเป็น 10 นาที คิดเป็นร้อยละ 17.3 ตามลำดับ รับรู้ข่าวสาร จาก Account MS. PSRU คิดเป็นร้อยละ 83.8 รองลงมาเป็น Account PSRU คิดเป็นร้อยละ 8.7 และรองลงมาเป็น Account สโมสรนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ คิดเป็นร้อยละ 6.4 ตามลำดับ รับรู้ข่าวสารมากจำนวน คิดเป็นร้อยละ 49.7 รองลงมาเป็นรับรู้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 31.2 และรองลงมาเป็นรับรู้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.8

ตามลำดับ รับรู้ข่าวสารจากสถานที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 64.7 รองลงมาคือหอพัก คิดเป็นร้อยละ 18.5 และรองลงมาคือมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 15.0 ตามลำดับ ใช้โทรศัพท์มือถือในการรับรู้ข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 76.9 รองลงมาคือ ไอแพด คิดเป็นร้อยละ 17.3 และรองลงมาคือคอมพิวเตอร์คิดเป็นร้อยละ 5.2 ตามลำดับ รับรู้ข่าวสารจากอาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 68.8 รองลงมาคืออื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 19.7 และรองลงมาคือหัวหน้าห้อง คิดเป็นร้อยละ8.1 ตามลำดับ

ด้านความพึงพอใจต่อ คลิปวิดีโอTikTok ในชื่อ Account MS.PSRU ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อคลิปวีดีโอ TikTok โดยรวมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการตัดสินใจใช้งานแอปพลิเคชันพลิเคชัน TikTok มากที่สุดเพราะดนตรีประกอบเหมาะสมกับวิดีโอ และตามทันเทรนด์โซเชียลในยุคปัจจุบัน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.08) รองลงมาคือ ภาพและเสียงเหมาะสมตามโอกาสกิจกรรม ได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.06) รองลงมาคือ ภาพและเสียงมีความน่าสนใจ ได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.98) รองลงมาคือ สามารถนำเนื้อหา (Content) ไปใช้ต่อเล่นได้ ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย=3.96) มีเนื้อหาในการให้ความรู้ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.95) มีภาษาที่ชัดเจนและมีความเข้าใจง่าย ค่าเฉลี่ย=3.87) เนื้อหาสร้างสรรค์ และเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย=3.86) ดึงดูดความน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย=3.84) ซึ่งสอดคล้องกับนฤมล อินสว่างและคณะ (2567) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่องพฤติกรรมการใช้ แอปพลิเคชัน TikTok กับบริบททางความคิดของคนในสังคมกลุ่มเจเนอเรชั่น Y และ เจเนอเรชั่น Z พบว่าพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชัน TikTok กับบริบทของคนในสังคมพบว่า ในด้านทัศนคติต่อการใช้งาน แอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่มตัวอย่างรู้สึกสนุก เพลิดเพลินเมื่อใช้แอปพลิเคชันTikTok ซึ่งในปัจจุบันคนในสังคมมีวิถีการดำเนินชีวิตที่มีการแข่งขันกันสูง ต่อสู้ดิ้นรนในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการทำงาน รวมไปถึงการเมือง จึงเกิดภาวะความตึงเครียดมากกว่าในอดีตและเมื่อมีแอปพลิเคชัน TikTok ซึ่งเปรียบเสมือนโลกแห่งเสรีที่ผู้ใช้งานได้แสดงออกซึ่งตัวตน เสพความบันเทิงตลอดจนติดตามเรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจผ่านแอปพลิเคชันได้ และยังสอดคล้องกับ เกศริน ขันธจีรวัฒน์ (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชัน TikTok ชาวไทยและชาวจีนที่ พบว่าส่วนใหญ่ผู้ใช้แอปพลิเคชัน ชาวไทยและชาวจีนเป็นเพศหญิง มีช่วงอายุ 21-30 ปีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพนักเรียนหรือนักศึกษา สถานภาพโสด ชาวไทยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า10,000 บาท ชาวจีนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,001- 8,000 หยวน ตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชัน เพราะดารานักร้องและคนดัง เข้าถึงแอปพลิเคชันผ่านระบบ ปฏิบัติการ iOS ใช้แอปพลิเคชัน 31-60 นาทีโดยเฉลี่ยต่อวัน ความถี่ในการใช้งานคือสัปดาห์ละ 1-3 วัน ช่วงเวลาในการใช้แอปพลิเคชัน คือ ช่วงค่ำ 18.01 – 22.00 น. มีวัตถุประสงค์ในการใช้งานเพื่อความบันเทิง ข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์พบว่า ขั้นตอนในการใช้งานง่ายและไม่ซับซ้อน และมีการจับวางรูปแบบแอปพลิเคชันที่น่าสนใจและ

ทันสมัย มีอิทธิพลมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิณณรัตน์ ธัญศิรอนันต์ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อ การรับรู้ ทัศนคติ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจต่อแอปพลิเคชัน TikTok พบว่า ทัศนคติที่มีต่อแอปพลิเคชัน TikTok ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า TikTok เป็นพื้นที่เปิดโอกาสให้ได้สร้างสรรค์คอนเทนต์ วิดีโอสั้น ในหลากหลายรูปแบบเช่นเดียวกับ ณัฏฐพงษ์ สายพิณ (2563)ที่ได้ศึกษาเรื่องปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมวิชวล ผ่าน TikTok ในสังคมไทย ได้กล่าวถึงการใช้ชีวิตประจำวันของคนในปัจจุบันมีพฤติกรรมใช้เวลาแบบติดหน้าจอสมาร์ทโฟนอยู่แล้ว เป็นปัจจัยที่ทำให้แอปพลิเคชันTikTok ได้รับความนิยมในสังคมไทยเป็นวงกว้าง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชมพูนุท นรินทรางกูล ณ อยุธยา และ ประณีต ใจหนัก (2563) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโซเชียลมีเดียและการตอบสนองของผู้บริโภคในการเข้าถึงข้อมูลทางการตลาดผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการใช้โซเชียลมีเดียในการเข้าถึงข้อมูลเฉลี่ยมากกว่า 4 วันต่อสัปดาห์ โดยมีระยะเวลาเฉลี่ยประมาณ 3 - 4 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งสะท้อน ได้ว่าโดยปกติแล้วกลุ่มผู้ใช้แอปพลิเคชัน TikTok กลุ่มเจเนอเรชั่น Y จะเลือกติดตามคลิปวีดีโอที่ตรงกับความสนใจเป็นเวลานาน ๆ อันเนื่องมาจากโดยปกติแล้วหากเราชอบสิ่งใดก็มักจะติดตามหรือสนใจให้ความสำคัญกับสิ่งนั้น และ เมื่อเทคโนโลยีในปัจจุบันก้าวล้ำสมัยไปถึงการที่อัลกอริทึม สามารถประมวลพฤติกรรมความสนใจของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok จากพฤติกรรมการใช้ จึงปรากฏคลิปวีดีโอที่ตรงกับความสนใจของผู้ใช้งานมาสร้างความสนใจต่อการติดตามให้แก่ผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น

ภาพ 1 แอปพลิเคชัน TikTok MS.PSRU

ที่มา: MS.PSRU [@คณะวิทยาการจัดการ PSRU official Account]

สรุปได้ว่าผู้ใช้แอปพลิเคชันให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสาร ที่ประชาสัมพันธ์ผ่านทางแอปพลิเคชัน พลิเคชัน TikTok ที่มีชื่อ Account ว่า MS.PSRU ผู้ใช้ส่วนใหญ่รับรู้และพึงพอใจต่อแอปพลิเคชัน TikTok ของคณะวิทยาการจัดการได้ ผ่านทางแอปพลิเคชันTikTok จาก Account MS.PSRU นักศึกษาคณะวิทยาการ-จัดการ ซึ่งแอปพลิเคชันนี้จัดทำขึ้นมาเพื่อที่จะให้นักศึกษาได้รับรู้ถึง ข่าวสาร และข้อมูลของคณะวิทยาการ-จัดการและอัพเดทข่าวสารใหม่ ๆ ให้นักศึกษาภายในคณะวิทยาการจัดการ ได้รับรู้อย่างทั่วถึงแบบตรงไปตรงมาและเป็นข้อเท็จจริง แต่เนื่องจากผู้ผลิตเนื้อหาเป็นกรรมการสโมสรนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ ซึ่งไม่ได้เรียนนิเทศศาสตร์มาจึงเลือกผลิตเนื้อหาที่ยังไม่ตรงกับหลักการประชาสัมพันธ์ และความต้องการของนักศึกษาส่วนใหญ่ในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า TikTok “MS.PSRU” เป็น Account ใหม่ที่พึ่งเปิดใช้งานได้ 1 ปี จึงทำให้มีเนื้อหาคลิปที่ไม่มาก จึงมีข้อเสนอแนะว่าควรลง content สม่ำเสมอ เพื่อให้เป็นที่รู้จักในหมู่นักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการการตัดสินใจรับข่าวสารจากแอปพลิเคชัน TikTok “MS.PSRU”

2. ควรปรับปรุงเนื้อหาควรเน้นสาระใส่ลงไปให้ชัดเจน เพื่อให้นักศึกษาเข้าถึง Account ได้ง่าย ๆ

3. ควรศึกษาหาคอนเทนต์ที่เน้นไปทางสาระที่เกี่ยวกับคณะวิทยาการจัดการ มากกว่าการทำคอนเทนต์ที่ไม่ได้เกี่ยวกับคณะโดยตรง

บรรณานุกรม

เกสริน ขันธจีรวัฒน์. (2563). *การศึกษาปัจจัยพฤติกรรม และความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชัน TikTok ชาวไทยและชาวจีน* (จิตเกษม พัฒนาศิริ, ม.ป.ป) (Tiktok.com) ค้นเมื่อ 1 กันยายน 2567 จาก https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Pronpat.Tan.pdf

จิณณรัตน์ ธัญศิรอนันต์. (2562). *การเปิดรับสื่อ การรับรู้ ทัศนคติ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อแอปพลิเคชัน TikTok.* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ชมพูนุท นรินทรางกูล ณ อยุธยา และ ประณีต ใจหนัก. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างโซเชียลมีเดียและการตอบสนองของผู้บริโภคในการเข้าถึงข้อมูลทางการตลาด. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2*(2), 11-25.

ณัฏฐพงษ์ สายพิณ. (2563). ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมวิชวลผ่าน TikTok ในสังคมไทย. *วารสารสารสื่อศิลป์, 3*(5), 55-66.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.* อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

นฤมล อินสว่าง, บงกชกร ทองสุก และนลินีวรรณ ประพันธา. (2567). พฤติกรรมการใช้ แอปพลิเคชันTikTok กับบริบททางความคิดของคนในสังคมกลุ่มเจเนอเรชั่น Y และ เจเนอเรชั่น Z. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 15 The 15th Hatyai National and International Conference.* pp.722-733.

ภรภัทร ธัญญเจริญ. (2564). *พฤติกรรมการเปิดรับทัศนคติและการตัดสินใจใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok.* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.

วิจิตร อาวะกุล. (2539). *การประชาสัมพันธ์: หลักและวิธีปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

เสรี วงษ์มณฑา. (2541). *108 การประชาสัมพันธ์.* กรุงเทพฯ: เพชรจรัสแสงแห่งโลกธุรกิจ.

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. (2540). *การเขียนสำหรับสื่อการสื่อสาร.* กรุงเทพฯ: ดวงกมล.

MS.PSRU [@คณะวิทยาการจัดการ PSRU office Account]. (2567, พฤศจิกายน 21). *หน้าหลัก MS.PSRU.* TikTok. https://www.tiktok.com/search?q=Msprupsru&t=1732856851530.

YE, Q.-w., & XU, J.-q. (2019). On Adopted Intention of Short Video Apps Based on Perceived Value and VAM Theory. DEStech Transactions on Environment Energy and Earth Science. http://www.dpiproceedings.com/index.php/dteees/article/view/34012

การพัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา

Development of Physics Problem Solving Ability on Newton's Laws of Motion by Learning with Inquiry Process (5E) and Heller and Heller's Logical Problem-Solving Strategy of Mathayom 4 Students at Nawamintharachuthit School, Thaksin, Songkhla Province

จุฑาภรณ์ แก้วมณี[1], พิชญ์พิไล ขุนพรรณราย[2] วิไล สิตะพงศ์[3] และสายใจ เพชรคงทอง[4]

Jutaporn Keawmanee[1], Pitchpilai Khoonphunnarai[2], Wilai Sitapong[3] and Saijai Petkhongthong[4]

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

โรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา

*pitchpilai.kh@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแบบสืบเสาะ (5E) ร่วมกับกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา จำนวน 39 คน ได้จากวิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ และสถิติทดสอบทีแบบ 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่าเมื่อใช้แผนการจัดการเรียนเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์หลังการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์สูงขึ้นร้อยละ 71.8 ซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ: โจทย์ปัญหาฟิสิกส์, กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน, กลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์

Abstract

The objective of this research is to enhance the learning outcomes and problem-solving abilities of students in the field of physics, with a particular emphasis on Newton's laws of motion. The study included 39 students from Mathayom 4/2 at Nawaminthrachuthit Thaksin School in Songkhla Province, who were chosen using a purposive sample approach. The study used the 5E inquiry-based learning process in conjunction with Heller and Heller's logical problem-solving methodologies. The research uses the 5E inquiry-based learning framework, the Heller and Heller logical problem-solving approach framework, and the physics problem-solving achievement assessment. Analyze data utilizing statistical methods, including percentage, mean, standard deviation, relative developing score, and T - test independent. The research results suggest that using the 5E inquiry-based learning plan in conjunction with the Heller and Heller logical problem-solving strategy regarding Newton's laws of motion resulted in a significantly higher ability to solve physics problems than before learning at the .001 level. This led to a significant improvement of 71.8% in the student's ability to solve physics problems.

Keywords: Physics Problem Solving, Newton's Laws of Motion, Heller and Heller's Logical Problem-Solving Strategy

ที่มาและความสำคัญ

จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นกำลังของประเทศชาติ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย ยึดมั่นในการปกครองตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ดังนั้นการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียนจึงมีความจำเป็นและสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการดำรงชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นศาสตร์ที่มีเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ทั้งอาชีพ เครื่องมือ เครื่องจักรกล และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์นำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวก นอกจากนี้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มากมาย เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์

ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคำนวณ ทักษะการค้นคว้าข้อมูล เป็นต้น ดังนั้นการจัดการเรียนทางสอนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงควรเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนากระบวนการคิดและทักษะ โดยเฉพาะความสามารถในการแก้ปัญหาซึ่งถือว่าเป็นทักษะสำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 และ ตะวัน รุ่งแสง และเมษา นวลศรี, 2564)

วิชาฟิสิกส์เป็นวิทยาศาสตร์กายภาพศาสตร์หนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะประเทศที่พัฒนาหรือประเทศที่มีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ พบว่าคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศเหล่านั้นจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี อีกทั้งฟิสิกส์ยังเป็นวิชาที่มีการฝึกทักษะความรู้พื้นฐานที่ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ โดยเน้นกระบวนการให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการคำนวณเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้วิชาฟิสิกส์เป็นวิชาพื้นฐานที่สามารถนำไปต่อยอดในระดับอุดมศึกษาอีกด้วย (นิภาพร ช่วยธานี, 2555) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาวิศวกรรมศาสตร์ที่จะต้องมีพื้นฐานวิชาฟิสิกส์เป็นอย่างดี (ธันยากร ช่วยทุกข์เพื่อน, 2560) แต่ปัจจุบันนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนวิชาฟิสิกส์มากเท่าที่ควร เนื่องจากเนื้อหาของวิชาฟิสิกส์เป็นการเรียนรู้กฎ ทฤษฎีของนักวิทยาศาสตร์ที่ตั้งขึ้นเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ต้องแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้สมการทางคณิตศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนประสบปัญหาในการวิเคราะห์โจทย์ และไม่เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่โจทย์กำหนดให้ ผู้เรียนจึงไม่สามารถนำกฎ ทฤษฎี สมการต่าง ๆ ไปใช้แก้โจทย์ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ยังอยู่ในระดับต่ำ และทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไม่ดีต่อวิชาฟิสิกส์เพราะคิดว่าวิชาฟิสิกส์เป็นวิชาที่ยาก ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาโจทย์ฟิสิกส์แตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น พื้นฐานการคำนวณทางคณิตศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อายุ เพศ ฯลฯ (ธันยากร ช่วยทุกข์เพื่อน, 2560) ดังนั้นควรมีกลวิธีหรือเทคนิคที่ช่วยผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหาโจทย์ฟิสิกส์ที่ละเอียดเป็นขั้นตอนและชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหาโจทย์ฟิสิกส์ได้

วุฒิชัย จารุตัน (2563) ได้อธิบายกลวิธีแก้โจทย์ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ เอาไว้ คือ เป็นกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาที่เน้นการฝึกคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงเหตุผล เป็นสิ่งที่ยากที่สุดของการแก้โจทย์ปัญหาและเป็นส่วนสำคัญที่ใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงได้ กลวิธีแก้โจทย์ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์จะให้ความสำคัญการเขียนแผนภาพแสดงสถานการณ์ที่โจทย์กำหนดให้ และแนวคิดหรือหลักการทางฟิสิกส์ที่ต้องนำไปใช้แก้ปัญหา รวมถึงให้ความสำคัญกับกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่นำไปสู่ผลลัพธ์ของปัญหานั้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นพิจารณาปัญหา (Focus the problem) เป็นขั้นที่ทำความเข้าใจโจทย์ปัญหาให้ชัดเจนโดยการวาดรูปแสดงสถานการณ์ของโจทย์พร้อมระบุตัวแปรที่โจทย์กำหนดและตัวแปรที่โจทย์ต้องการทราบ 2) ขั้นอธิบายหลักการทางฟิสิกส์ (Describe the Physics) เป็นขั้นการ

อธิบายแนวคิดทางฟิสิกส์ที่นำมาใช้แก้โจทย์ปัญหา พร้อมเลือกสมการที่ใช้แก้โจทย์ปัญหา 3) ขั้นวางแผนแก้ปัญหา (Plan the solution) เป็นขั้นการวางแผนเพื่อแก้โจทย์ปัญหา โดยเขียนขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาตั้งแต่เริ่มต้นจนได้มาซึ่งคำตอบของปัญหา 4) ขั้นดำเนินการตามแผน (Execute the plan) เป็นขั้นตอนการแทนค่าตัวแปรลงในสมการร่วมกับดำเนินการทางคณิตศาสตร์จนได้มาซึ่งคำตอบของโจทย์ปัญหา 5) ขั้นประเมินคำตอบ (Evaluate the answer) เป็นการตรวจสอบคำตอบที่ได้สมเหตุสมผลตามสิ่งที่โจทย์ถาม และระบุหน่วยอย่างถูกต้อง ดังนั้นกลวิธีแก้โจทย์ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์เป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นกลวิธีที่ฝึกกระบวนกการคิดอย่างเป็นระบบให้กับผู้เรียนได้อย่างเป็นขั้นตอน ดังงานวิจัยของ วิรัตน์ ขันเขต และคณะ (2562) ได้นำกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์มาใช้ร่วมกับกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ เรื่อง การเคลื่อนที่แบบหมุน ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 32 คน ผลจากการนำกลวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวไปใช้พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นร้อยละ 51.58 พัฒนาการอยู่ในระดับสูง และนักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาสูงขึ้นร้อยละ 71.04 มีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง อีกทั้งงานวิจัยของ วุฒิชัย จารุตัน (2563) ได้ศึกษาพัฒนาการความสามารถของผู้เรียนในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง โมเมนตัมและการชน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 22 คน โดยใช้กลวิธีแก้โจทย์ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ ผลวิจัยพบว่าเมื่อได้นำกลวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวไปใช้แก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ทำให้ผู้เรียนสามารถสอบผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 21 คน

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพียงวิธีเดียว ไม่สามารถเพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างเป็นระบบให้กับผู้เรียนในรายวิชาฟิสิกส์ได้ เนื่องจากรายวิชาฟิสิกส์เป็นวิชาที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ปัญหา การคำนวณ การตรวจสอบผลลัพธ์อย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เป็นระบบ และสามารถนำทักษะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันและเป็นการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนนวมินทราชูทิศทักษิณ จังหวัดสงขลา ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาฟิสิกส์ที่สูงขึ้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด ควรมีการจัดการเรียนรู้ที่มากกว่า 1 วิธี ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างเป็นระบบได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นกลวิธีที่ระบุขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับรายวิชาที่เป็นการวิเคราะห์คำนวณอย่างวิชาฟิสิกส์ หรือวิชาอื่น ๆ

ดังนั้นเพื่อพัฒนาความสามารถให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและหลักการพื้นฐานในวิชาฟิสิกส์เพิ่มมากขึ้น และเพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะการคำนวณ ทักษะการคิด

วิเคราะห์ และทักษะอื่น ๆ ตามศักยภาพ และมีความรู้สึกที่ดีต่อวิชาฟิสิกส์มากขึ้น ผู้วิจัยมีความสนใจการจัดการเรียนรู้ในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ โดยจะนำกลวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวมาใช้ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในวิชาฟิสิกส์ให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันระหว่างก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. เพื่อประเมินพัฒนาการความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน

นิยามศัพท์

1. โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ หมายถึง ปัญหาที่นำมาใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติด้วยหลักการ กฎและทฤษฎีทางฟิสิกส์โดยใช้การคำนวณทางคณิตศาสตร์มาใช้แก้ปัญหา (วุฒิชัย จารุตัน, 2563)

2. กลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ หมายถึง กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์โดยเน้นให้ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาเป็นลำดับขั้นตอน การคิดเชิงเหตุผลของการแก้โจทย์ปัญหาและการนำหลักการทางฟิสิกส์ไปใช้แก้ปัญหาประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ (วุฒิชัย จารุตัน, 2563)

1) พิจารณาปัญหา (Focus the problem) เป็นขั้นที่ทำความเข้าใจโจทย์ปัญหาภาพรวมให้ชัดเจนโดยการวาดรูปแสดงสถานการณ์ของโจทย์พร้อมระบุตัวแปรที่โจทย์กำหนดและตัวแปรที่โจทย์ต้องการทราบ

2) อธิบายหลักการทางฟิสิกส์ (Describe the Physics) เป็นขั้นการอธิบายแนวคิดทางฟิสิกส์ที่นำมาใช้แก้โจทย์ปัญหา พร้อมเลือกสมการที่ใช้แก้โจทย์ปัญหา

3) วางแผนแก้ปัญหา (Plan the solution) เป็นขั้นหาแนวทางในการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้หลักการทางฟิสิกส์อธิบายในรูปสูตรการคำนวณหรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับโจทย์ปัญหาเพื่อแก้โจทย์ปัญหาจนได้มาซึ่งคำตอบของปัญหา

4) ดำเนินการตามแผน (Execute the plan) เป็นขั้นตอนดำเนินการตามแผนที่วางไว้ด้วยการแทนค่าตัวแปรลงในสมการร่วมกับการดำเนินการทางคณิตศาสตร์จนได้มาซึ่งคำตอบของโจทย์ปัญหา

5) ประเมินคำตอบ (Evaluate the answer) เป็นการตรวจสอบคำตอบที่ได้มาอย่างสมเหตุสมผลตามสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบ และการระบุหน่วยอย่างถูกต้อง

3. กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน หมายถึง กฎทางกายภาพมีจำนวนสามข้อที่เป็นทฤษฎีของกลศาสตร์ดั้งเดิม ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับแรงที่กระทำต่อวัตถุนั้น และการเคลื่อนที่เนื่องจากแรงเหล่านั้น สรุปได้ดังนี้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

กฎข้อที่ 1 มีนิยาม คือ ถ้าแรงลัพธ์หรือผลรวมของแรงทุกแรงที่กระทำต่อวัตถุมีค่าเป็นศูนย์ วัตถุจะคงสภาพการเคลื่อนที่เดิมต่อไป กล่าวคือ ถ้าวัตถุมีความเร็วเป็นศูนย์หรือไม่เคลื่อนที่ วัตถุนั้นจะคงสภาพการหยุดนิ่งหรือไม่เคลื่อนที่ต่อไป และหากวัตถุกำลังเคลื่อนที่ด้วยความเร็วคงที่ ซึ่งความเร็วของวัตถุต้องคงที่ทั้งขนาดและทิศทาง วัตถุจะเคลื่อนที่ด้วยความเร็วคงที่ค่านั้นต่อไป กฎข้อที่หนึ่งสามารถเขียนเป็นสมการคณิตศาสตร์ได้ เมื่อมวลมีค่าคงที่ คือ

$$\sum \vec{F} = 0$$

กฎข้อที่ 2 มีนิยาม คือ ถ้าแรงลัพธ์หรือผลรวมของแรงทุกแรงที่กระทำต่อวัตถุมีค่าไม่เป็นศูนย์ วัตถุจะมีความเร่งเกิดขึ้น และทิศทางการเคลื่อนที่ของวัตถุมีทิศเดียวกับทิศของแรงที่มากระทำกับวัตถุ และมวลมีค่าคงที่ กฎของที่สองสามารถเขียนเป็นสมการคณิตศาสตร์ได้ คือ

$$\sum \vec{F} = m\vec{a}$$

กฎข้อที่ 3 มีนิยาม คือ แรงกิริยามีค่าเท่ากับแรงปฏิกิริยาแต่แรงทั้งสองมีทิศทางตรงกันข้าม กฎข้อสามของนิวตันสามารถเป็นสมการคณิตศาสตร์ได้ คือ

$$\sum \vec{F}_{12} = \sum \vec{F}_{-21}$$

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์หรือคณิตศาสตร์มีกลวิธีเทคนิคหลากหลายวิธี ซึ่งแต่ละกลวิธีจะมีหลักการและขั้นตอน และการนำไปใช้แก้โจทย์ปัญหาแตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยการนำกลวิธีการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์หรือคณิตศาสตร์ไปใช้แก้ปัญหานั้นขึ้นอยู่กับความถนัดหรือกระบวนการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาของผู้เรียน จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยรวบรวมกลวิธีการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์หรือคณิตศาสตร์ที่นักวิจัยส่วนใหญ่เลือกใช้กับผู้เรียนมี 4 กลวิธี ดังนี้

1) การแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้โจทย์ปัญหา เทคนิคนี้ส่วนใหญ่นำไปใช้กับการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ แต่ภายหลังจากการค้นพบสามารถนำเทคนิคดังกล่าวไปช่วยแก้ปัญหาโจทย์ฟิสิกส์อย่างเป็นระบบได้ด้วย เทคนิคของโพลยามีขั้นตอนการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจโจทย์ ขั้นที่ 2 วางแผนการแก้ปัญหาโจทย์ ขั้นที่ 3 ดำเนินการตามแผน ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผล (วีนัส ชาลี และ ชนินันท์ พฤกษ์ประมูล, 2563)

2) กลวิธี STAR เป็นกลวิธีแก้ปัญหาได้ทั้งคณิตศาสตร์และการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ โดยใช้หลักการจำตัวอักษรตัวแรกของชื่อลำดับขั้นของการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาโจทย์ปัญหา (S) ขั้นที่ 2 การแปลงข้อมูลในโจทย์ปัญหา (T) ขั้นที่ 3 การหาคำตอบของโจทย์ปัญหา (A) ขั้นที่ 4 การทบทวนคำตอบ (R) (ประจบ แสงสีบับ, 2556) และ (รัตนพร บูรณะพล และ กัญญารัตน์ โคจร, 2564)

3) กลวิธีแก้ปัญหาของโรจาส์ คือ กลวิธีการแก้ปัญหาที่นำกลวิธีเทคนิคของโพลยามาประยุกต์จนกลายเป็นเทคนิคที่สามารถแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ได้อย่างเหมาะสม มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2 อธิบายคุณลักษณะของปัญหา ขั้นที่ 3 การวางแผนแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ดำเนินการตามแผน ขั้นที่ 5 ตรวจสอบความสอดคล้องของสมการ ขั้นที่ 6 ตรวจสอบและประเมินผลในการแก้ปัญหา (กมลชนก ชัยชนะ และ ปกรณ์ ประจัญบาน, 2561)

4) กลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ คือ กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์โดยเน้นให้ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาเป็นลำดับขั้นตอน การคิดเชิงเหตุผลของการแก้โจทย์ปัญหา และการนำหลักการทางฟิสิกส์ไปใช้แก้ปัญหาประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 พิจารณาปัญหา ขั้นที่ 2 อธิบายหลักการทางฟิสิกส์ ขั้นที่ 3 วางแผนแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ดำเนินการตามแผน ขั้นที่ 5 ประเมินคำตอบ

สำหรับแนวคิดของผู้วิจัยจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกลวิธีการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ทั้ง 4 กลวิธี เป็นวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะที่มีความคล้ายคลึงกันตรงที่ทักกลวิธีจะมีขั้นตอนให้ผู้เรียนทำความเข้าใจถึงปัญหาด้วยการมองเป็นภาพว่าโจทย์บอกสถานการณ์อย่างไร แต่มีข้อแตกต่างกันที่บางกลวิธีไม่มีการตรวจประเมินการหาคำตอบและหน่วยในขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งกลวิธีการแก้ปัญหาแบบเฮลเลอร์และเฮลเลอร์มีการตรวจประเมินคำตอบที่ได้และหน่วยของปริมาณที่หา ดังนั้นงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลวิธีแก้ปัญหาเชิง

ตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ เนื่องจากเป็นกลวิธีที่สามารถจัดระบบความคิดเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาได้อย่างเป็นขั้นตอนและมีความชัดเจน (ธันยากร ช่วยทุกข์เพื่อน, 2560) ความเหมาะสมและสอดคล้องกับผู้เรียนที่เริ่มต้นเรียนพื้นฐานของวิชาฟิสิกส์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา และเหมาะสมที่จะนำไปใช้แก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ซึ่งโจทย์ปัญหาฟิสิกส์เรื่องนี้เป็นโจทย์ปัญหาแบบการประยุกต์ใช้ โดยต้องนำกฎการเคลื่อนที่ของนิวตันทั้ง 3 ข้อมาใช้แก้โจทย์ปัญหา ดังนั้นการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ของเรื่องดังกล่าวต้องอาศัยกลวิธีที่มีขั้นตอนที่ละเอียดและชัดเจนสำหรับการแก้โจทย์ปัญหา กล่าวคือต้องมีขั้นตอนที่ละเอียดเพื่อใช้ตีความโจทย์ และเพื่อให้ทราบถึงตัวแปรที่โจทย์ต้องการทราบ การเลือกใช้กฎหรือทฤษฎีที่เหมาะสมกับปัญหา และเลือกสมการการคำนวณ และการแก้สมการที่เลือก จนได้คำตอบที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะฉะนั้นกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและการแก้ปัญหาโจทย์ฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันที่ นำไปจัดการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา จำนวน 4 ห้อง จำนวน 143 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา จำนวน 39 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากผู้วิจัยสอนนักเรียนของกลุ่มเรียนดังกล่าว และที่ไม่ได้เลือกในห้องเรียนที่นอกหนือจากห้องนี้ เนื่องจากผู้สอนรายวิชาฟิสิกส์ท่านอื่น ๆ ต้องการเก็บข้อมูลงานวิจัยในชั้นเรียนในห้องที่ตนเองสอนรายวิชาฟิสิกส์ด้วยเช่นกัน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ด้วยกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ จำนวน 1 แผน

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์เป็นแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ โดยในตัวแบบทดสอบแต่ละข้อจะเขียนขั้นตอนการแก้ปัญหาของกลวิธีการแก้ปัญหาแบบเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1-5 และให้ผู้เรียนระบุคำตอบของแต่ละขั้นตอน เมื่อผู้เรียนระบุคำตอบของแต่ละขั้นตอนได้ถูกต้อง จะได้คะแนนขั้นตอนละ 1 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) อธิบายและชี้แจงให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 39 คน โรงเรียนเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา รับทราบและเข้าใจขั้นตอนการการจัดการเรียนรู้ก่อนการจัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการแก้โจทย์ฟิสิกส์ด้วยกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์

2) ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแบบ IOC และปรับปรุงแก้ไขแล้ว ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ คือ ครูสอนวิชาฟิสิกส์ ตำแหน่งครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ สถานที่ทำงานโรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา จำนวน 3 ท่าน การตรวจสอบเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบทดสอบกับตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้ เรื่องกฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ซึ่งทั้ง 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพให้น้ำหนักของเครื่องมือเป็น +1 คือ แบบทดสอบสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่กำหนด

3) ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ด้วยกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์กับกลุ่มตัวอย่าง

4) ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน

5) นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันระหว่างก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ จากค่าเฉลี่ย $(\bar{x})$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสถิติทดสอบทีแบบ 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

2) วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันระหว่างก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับ

กลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ หลังการจัดการเรียนรู้เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 จากค่าเฉลี่ย $(\bar{x})$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสถิติทดสอบทีแบบ 1 กลุ่ม โดยคะแนนเฉลี่ยที่นำมาเปรียบเทียบเกณฑ์ร้อยละ 70 เป็นการเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 แนวการวัดผลมีดังนี้ (โนรสามีมี มานิ๊ะ และคณะ, 2564)

คะแนนร้อยละ 80-100 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ ดีเยี่ยม

คะแนนร้อยละ 75-79 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ ดีมาก

คะแนนร้อยละ 70-74 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ ดี

คะแนนร้อยละ 65-69 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ ค่อนข้างดี

คะแนนร้อยละ 60-64 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ น่าพอใจ

คะแนนร้อยละ 55-59 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ พอใช้

คะแนนร้อยละ 50-54 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ

คะแนนร้อยละ 0-49 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

3) ประเมินพัฒนาการความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน จากการคำนวณคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ จากแบบทดสอบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สมการคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ของศิริชัย กาญจนวาสี พ.ศ. 2552 อ้างถึงใน ตะวัน รุ่งแสง และ เมษา นวลศรี, 2564 ดังนี้

$$\text{คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์} = \frac{\text{คะแนนหลังเรียน} - \text{คะแนนก่อนเรียน}}{\text{คะแนนเต็ม} - \text{คะแนนก่อนเรียน}} \times 100$$

4) แปลความหมายคะแนนตามเกณฑ์ระดับพัฒนาการ โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์คะแนนพัฒนาการเทียบระดับพัฒนาการ ที่มา ศิริชัย กาญจนวาสี (2552)

คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ
76-100	พัฒนาการระดับสูงมาก
51-75	พัฒนาการระดับสูง
26-50	พัฒนาการระดับปานกลาง
0-25	พัฒนาการระดับต้น

ผลการศึกษา

การพัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน โดยกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาระหว่างก่อนเรียนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์

ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์	n	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t-test	p-value
ก่อนเรียน	39	10	2.31	.922	-26.429***	.000
หลังเรียน	39	10	7.18	.942		

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.001

จากตารางที่ 2 ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา พบว่า ก่อนเรียนโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 23.1 และคะแนนหลังเรียน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.18 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.8 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ตามเกณฑ์คะแนนพัฒนาการเทียบระดับพัฒนาการในตารางที่ 1 (ศิริชัย กาญจนวาสี ,2552)

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน พบว่าความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังจากใช้กลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.001

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 70	คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน	S.D.	t-test	p-value
ความสามารถในการแก้โจทย์ฟิสิกส์	10	7	7.18	.942	47.58***	.000

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.001

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันหลังการใช้กลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะแบบเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.18 คิดเป็นร้อยละ 71.8 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 7 คะแนนหรือร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.001

จากผลการทดลองที่เป็นระดับคะแนนก่อนมีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเลอร์ พบว่าเมื่อใช้การจัดการเรียนรู้แบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพียงอย่างเดียว ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ปัญหาแบบเป็นขั้นตอนน้อยกว่า เนื่องจากเมื่อผู้เรียนอ่านโจทย์ปัญหาแล้ว ผู้เรียนไม่สามารถวาดรูปหรือวิเคราะห์สถานการณ์ และบอกวิธีการแก้ปัญหา หรือสมการที่นำมาใช้ในการคำนวณของโจทย์นั้น ๆ ได้ ผู้เรียนบอกได้แค่เพียงโจทย์ดังกล่าวต้องการทราบปริมาณใดเท่านั้นจึงทำให้คะแนนก่อนการใช้กลวิธีการแก้ปัญหาของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์อยู่ในระดับต่ำ

การแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ด้วยกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ทั้ง 5 ขั้นตอน พบว่า ขั้นตอนที่ผู้เรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ได้มากที่สุด คือ ขั้นที่ 1 คือ ขั้นพิจารณาปัญหา และขั้นตอนที่ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาโจทย์ฟิสิกส์ได้น้อยที่สุด คือขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนแก้ปัญหา เนื่องจากในขั้นตอนที่ 1 ขั้นพิจารณาปัญหา ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถทำความเข้าใจโจทย์ปัญหาด้วยการวาดรูปแสดงสถานการณ์ของโจทย์ทำให้ตีความหมายโจทย์ได้ง่ายขึ้น จึงเกิดความเข้าใจทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนเต็มในขั้นตอนนี้ ในขั้นที่ 2 ขั้นอธิบายหลักการทางฟิสิกส์ ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถทำได้ดีเพราะขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะต้องพิจารณาจากสถานการณ์ที่ได้วาดรูปไว้ในขั้นที่ 1 และวิเคราะห์ความเหมาะสมของหลักการทางฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันที่สามารถอธิบายรูปสถานการณ์ได้ และเลือกสมการหรือสูตรการคำนวณในขั้นตอนนี้ ส่วนขั้นที่ 3 คือ ขั้นวางแผนแก้ปัญหา ผู้เรียนจะต้องเขียนเป็นลำดับขั้นตอนในการหาคำตอบจากหลักการกฎการเคลื่อนที่ของนิวตันให้ตนเองเข้าใจ เช่น หาตัวแปรใดก่อนหลัง เพื่อให้ได้ตัวแปรใดและให้ได้คำตอบสุดท้าย เพื่อนำไปสู่การแทนค่าตัวแปรในขั้นที่ 4 แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาโจทย์ได้ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนในการแก้โจทย์ปัญหา ในขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการตามแผน คือ การแทนค่าตัวแปรจากการพิจารณาหลักการและเลือกสมการหรือสูตรคำนวณจากขั้นที่ 2 โดยคำนวณตามกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถใช้คณิตศาสตร์มาคำนวณได้อย่างถูกต้อง และขั้นที่ 5 ขั้นประเมินคำตอบ เป็นขั้นที่ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถตรวจสอบความถูกต้องในการแก้โจทย์ปัญหาตรงตามที่โจทย์ต้องการได้ และระบุหน่วยได้อย่างถูกต้อง

ตารางที่ 4 การประเมินพัฒนาการความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังใช้กลวิธีการแก้ปัญเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเลอร์

คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ	จำนวนผู้เรียน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
76-100	พัฒนาการระดับสูงมาก	3	7.69
51-75	พัฒนาการระดับสูง	26	66.67
26-50	พัฒนาการระดับปานกลาง	10	25.64
0-25	พัฒนาการระดับต้น	0	0
$\bar{x} = 63.15$	**พัฒนาการระดับสูง**	**39**	**100**

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินพัฒนาการความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันหลังจากการจัดการเรียนรู้แบบการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ด้วยกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 39 คน ด้วยคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ พบว่า ผู้เรียนคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เฉลี่ยเท่ากับ 63.15 อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาคะแนนพัฒนาการเป็นรายบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่ผู้เรียนมีพัฒนาการในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์อยู่ในระดับสูง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือผู้เรียนที่มีพัฒนาการอยู่ในระดับกลาง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 25.64 และผู้เรียนที่มีพัฒนาการในระดับสูงมาก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน โดยกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ ทักษิณ จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1) ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ พบว่า ก่อนเรียนโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 23.1 และคะแนนหลังเรียน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.18 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.8 ซึ่งมีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน พบว่าความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังจากใช้กลวิธี

การแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.001 และผลการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่าคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 71.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.001 อาจกล่าวได้ว่าพัฒนาการความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ของผู้เรียนเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหา และหาคำตอบได้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ชที่ใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียนให้ผู้เรียนได้เกิดการคิดแก้โจทย์ปัญหาอย่างเป็นระบบ (วิรัตน์ ขันเขต และคณะ, 2562) ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้ทบทวนเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้ว ผู้เรียนจึงสามารถเชื่อมโยงเนื้อหากฎ ทฤษฎี และสมการต่าง ๆ กับเนื้อหาใหม่ได้ง่ายขึ้น และทำให้ผู้เรียนแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ได้อย่างเป็นระบบและถูกต้องมากขึ้น

2) เมื่อวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ด้วยกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ทั้ง 5 ขั้นตอน พบว่ามีความสอดคล้องกับ ธันยากร ช่วยทุกข์เพื่อน (2560) ที่กล่าวว่าเมื่อมีการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อแก้ปัญหาโจทย์ฟิสิกส์ด้วยกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ซึ่งเป็นกลวิธีที่สามารถจัดระบบความคิดเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาได้อย่างเป็นขั้นตอนและมีความชัดเจน อีกทั้งเป็นกลวิธีที่เพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนอีกด้วย เนื่องจากความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของผู้เรียนที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าการใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพียงวิธีเดียว ซึ่งจากผลการทดลองสามารถอภิปรายผลของแต่ละขั้นตอนได้ดังนี้ ขั้นตอนที่ผู้เรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ได้มากที่สุด คือ ขั้นที่ 1 คือ ขั้นพิจารณาปัญหา และขั้นตอนที่ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาโจทย์ฟิสิกส์ได้น้อยที่สุด คือขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนแก้ปัญหา สามารถอภิปรายได้ว่า ในขั้นตอนที่ 1 ขั้นพิจารณาปัญหา เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถทำความเข้าใจโจทย์ปัญหาด้วยการวาดรูปแสดงสถานการณ์ของโจทย์ทำให้ตีความหมายโจทย์ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งผู้เรียนสามารถสามารถระบุสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบ และสิ่งที่โจทย์กำหนดได้อย่างถูกต้อง ในขั้นที่ 2 ขั้นอธิบายหลักการทางฟิสิกส์ ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถทำได้ดีเพราะขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะพิจารณาจากสถานการณ์ที่ได้วาดรูปไว้ในขั้นที่ 1 และคิดถึงหลักการทางฟิสิกส์กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันที่สามารถอธิบายรูปสถานการณ์ได้ และเลือกสมาการหรือสูตรการคำนวณในขั้นตอนนี้ ส่วนขั้นที่ 3 คือ ขั้นวางแผนแก้ปัญหา ผู้เรียนจะต้องเขียนเป็นลำดับขั้นตอนในการหาคำตอบจากหลักการกฎการเคลื่อนที่ของนิวตันให้ตนเองเข้าใจ เช่น หาตัวแปรใดก่อนหลัง เพื่อให้ได้ตัวแปรใด และให้ได้คำตอบสุดท้าย เพื่อนำไปสู่การแทนค่าตัวแปรในขั้นที่ 4 แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ได้เขียนเป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนแต่เขียนเพียงข้อความสั้น ๆ เท่านั้นจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการตามแผน คือ การแทนค่าตัวแปรจากการพิจารณาหลักการและเลือกสมการหรือสูตรคำนวณจากขั้นที่ 2 โดยคำนวณตามกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถใช้คณิตศาสตร์มาคำนวณได้อย่างถูกต้อง และขั้นสุดท้าย ขั้น

ที่ 5 ขั้นประเมินคำตอบ เป็นขั้นที่ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถตรวจสอบความถูกต้องในการแก้โจทย์ปัญหาตรงตามที่โจทย์ต้องการได้ และระบุหน่วยได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) ในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ ควรให้ผู้เรียนได้แก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ที่หลากหลาย โดยเรียงลำดับจากซับซ้อนน้อยไปมาก และประยุกต์ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดทักษะการคิดเป็นระบบในโจทย์ปัญหาทุกสถานการณ์

2) ควรมีการใช้กลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์อย่างต่อเนื่อง และกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ควรมีความหลากหลาย และเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) นำกลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ไปพัฒนาตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น ความสามารถการคำนวณทางคณิตศาสตร์ การคิดเป็นระบบ การคิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น

2) ควรศึกษากลวิธีการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ร่วมกับเทคนิคหรือการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

กมลชนก ชัยชนะ และ ปกรณ์ ประจัญบาน. (2561). การพัฒนากิจการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์โดยประยุกต์แนวคิดของโรจาส์ เรื่อง การเคลื่อนที่แนวตรง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences),* 11(3), 130-138. http://www.tci-thaijo.org.

ฉันทวรรณ สุวรรณหิตาทร. (2563). *การพัฒนาทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ไฟฟ้าและสนามแม่เหล็ก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 โดยใช้กลวิธี ADSAC* (รายงานวิจัย). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. http://innodev.moe.go.th/document/innovation-571.pdf.

ตะวัน รุ่งแสง และ เมษา นวลศรี. (2564). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เรื่อง ระบบนิเวศ. *Journal of Roi Kaensarn Academi,* 6(7), 47-61. http://www.tci-thaijo.org.

ธันยากร ช่วยทุกข์เพื่อน. (2560). การศึกษาข้อบกพร่องของกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ โดยใช้กลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี : กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,* 11(1), 26-35. http://www.tci-thaijo.org.

นันธิญา แก้ววิจิตร. (2563). *ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ร่วมกับกลวิธีแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ เรื่อง ไฟฟ้าสถิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/1366.

โนรสามีมี มาน๊ะ, จิตติมา ชอบเอียด, โรสนี จริยะมาการ และศุภกิจ ประชุมกาเยาะมาต. (2564). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 2 ระหว่างการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD กับการเรียนแบบปกติ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.,14(2),*59-74.https://so05.tci-thaijo.org/index.php/edjour_stou/article/download/252918/172887

ประจบ แสงสีบับ. (2556). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้กลวิธี STAR เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวและการแปรผัน ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. https://ir.swu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/4290/2/Prajob_S.pdf.

ปาริฉัตร สินทรัพย์ไพบูลย์. (2562). การพัฒนาแบบทดสอบอัตนัยประยุกต์วัดความสามารถในการโจทย์ปัญหาฟิสิกส์ตามแนวคิดการแก้ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์ เรื่อง ไฟฟ้าสถิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา,* 15(2), 1-12. http://www.tci-thaijo.org.

รัตนพร บูรณะพล และ กัญญารัตน์ โคจร. (2564). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับกลวิธี STAR ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,* 15(1), 123-136. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rmuj/article/view/256450/172956.

วิรัตน์ ขันเขต, ศรัณย์ ภิบาลชนม์ และกิตติมา พันธุ์พฤกษา. (2562). การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกลวิธีแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์เชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,* 21(4), 286-300. http://www.tci-thaijo.org.

วีนัส ชาลี และ ชนินันท์ พฤกษ์ประมูล. (2563). ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันตามกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์,* 35(3), 72-84. http://www.tci-thaijo.org.

วุฒิชัย จารุตัน. (2563). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ เรื่อง โมเมนตัมและการชน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กลวิธีแก้โจทย์ปัญหาเชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,* 44(1). 50-64. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDKKUJ/article/view/245430/167273.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 6). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติมวิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ เล่ม 1*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.

สุภักษร ทองสัตย์ และ บรรทม สุระพร. (2559). การศึกษาการสอนแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้กลวิธี STAR ที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์. *Proceeding of The National and International Graduate Research Conference 2016 NIGRC KKU 2016, Graduate School, Khon Koen University, Thailand and Universitas Muhammadiyah Yogyakarta, Indonesia.* (989-998). https://gsbooks.gs.kku.ac.th/59/ingrc2016/pdf/HMO12.pdf.

แนวทางการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมาย: กรณีศึกษารายวิชากฎหมายธุรกิจ ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Enhancement of Legal Skill Applications: Business Law Course under the curriculums of Bangkok University

เกรียงไกร รอบรู้

Kriangkrai Robroo

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

School of Law, Bangkok University

kriangkrai.r@bu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชากฎหมายธุรกิจ (LA102) ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ (1) การศึกษาเชิงเอกสาร (2) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้สอนรายวิชากฎหมายธุรกิจของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย และบุคลากรในภาคธุรกิจ รวม 15 คน และการสนทนากลุ่มจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชากฎหมายธุรกิจ จำนวน 20 คน

จากการศึกษาวิจัยสามารถสังเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชากฎหมายธุรกิจ ได้ดังนี้ (1) สรุปองค์ความรู้ทางกฎหมายให้มีความกระชับ ชัดเจน เป็นหลักกฎหมายที่มีสาระสำคัญครบถ้วน (2) ควรศึกษาตัวอย่างจากเรื่องใกล้ตัวที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน (3) ผู้เรียนยังมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาและทำความเข้าใจคำศัพท์ทางกฎหมาย (4) ผู้เรียนต้องสามารถสรุปข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้อง (5) ผู้เรียนอาศัยทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายในระดับขั้นพื้นฐาน ดังนั้น การวัดประเมินผลการศึกษาสำหรับนักศึกษาหลักสูตรอื่น ๆ จึงสามารถทำได้หลายรูปแบบ นอกจากการเขียนตอบทางกฎหมาย (6) การยกตัวอย่างประกอบเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักกฎหมายและการประยุกต์ใช้กฎหมายได้ดีขึ้น และ (7) ผู้เรียนสามารถนำหลักกฎหมายทางธุรกิจขั้นพื้นฐานไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังนี้ (1) ปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมาย และกำหนดระดับของการประยุกต์ใช้กฎหมายในขั้นพื้นฐาน (2) พัฒนารูปแบบการเรียนการ

สอนที่เสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายทางธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรม และ (3) ขยายผลการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายไปยังรายวิชาและหลักสูตรต่าง ๆ

คำสำคัญ: ทักษะการเรียนรู้, การประยุกต์ใช้กฎหมาย, กฎหมายธุรกิจ, ระดับอุดมศึกษา

Abstract

This research study aims to explore approaches to enhancing the application of legal skills in the Business Law course (LA102) under the curriculum of Bangkok University. The research adopts qualitative methods, including (1) document analysis and (2) interviews with key informants, consisting of 15 individuals, including instructors of the Business Law course at Bangkok University, legal professionals, and business personnel. Additionally, focus group discussions were conducted with 20 students enrolled in the Business Law course.

The study synthesized the following approaches to enhance the application of legal skills in the Business Law course, namely (1) summarizing legal knowledge in a concise and clear manner, ensuring it covers essential legal principles, (2) using examples related to everyday life, (3) recognizing the need for students to study and understand legal terminology, (4) ensuring students are able to accurately summarize facts, (5) assisting students to apply basic legal skills, suggesting that assessments for students in other programs could take various forms besides legal writing, (6) using examples as a key tool to help students better understand legal principles and their application, (7) encouraging students to correctly apply basic business law principles to common real-life situations.

The researcher is proposing the recommendations for further research herein. Firsrly, the learning outcomes should be set to cover legal application skills and defining the level of basic legal application. Secondly, teaching methods should be developed to concretely enhance business law application skills. Thirdly, the enhancement of legal application skills should be extended to other courses and programs.

Keywords: Learning Skills, Legal Application, Business Law, Higher Education

ที่มาและความสำคัญ

สาขานิติศาสตร์เป็นอีกหนึ่งสาขาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะทางของตนเอง อาศัยความรู้และทักษะที่ผ่านการบ่มเพาะเป็นพิเศษ พร้อมทั้งระยะเวลาและปัจจัยความต่อเนื่องในการศึกษา รายวิชากฎหมายในสาขานิติศาสตร์ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ด้านกฎหมายว่าด้วยการต่าง ๆ อาทิ กฎหมายแพ่ง กฎหมายพาณิชย์ กฎหมายมหาชน กฎหมายอาญา กฎหมายระหว่างประเทศ ฯลฯ ล้วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพของบุคคล เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตร์ จะได้รับปริญญาทางด้านนิติศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพบางประเภท ที่กำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาของผู้ที่จะเข้าสู่ระบบของวิชาชีพไว้เป็นการเฉพาะสำหรับผู้สำเร็จปริญญาทางด้านนิติศาสตร์เท่านั้น อาทิ ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ข้าราชการอัยการ ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ฯลฯ

ด้วยความสำคัญของกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของทุกคน จึงมีการบรรจุรายวิชากฎหมายไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ นอกเหนือไปจากหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) เพื่อให้ผู้เรียนในหลักสูตรอื่น ๆ มีพื้นฐานความรู้และทักษะทางด้านกฎหมาย สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพของตนเอง

สำหรับรายวิชากฎหมายธุรกิจ (LA102) ซึ่งจัดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาหลักสูตรอื่น ๆ นอกจากหลักสูตรทางด้านนิติศาสตร์ เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้พื้นฐานทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจให้แก่ผู้เรียน เช่น ความรู้ทางด้านกฎหมายว่าด้วยนิติกรรม สัญญา องค์กรทางธุรกิจ เอกเทศสัญญา ฯลฯ รูปแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลในรายวิชาดังกล่าวจึงมีรายละเอียดที่แตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลในรายวิชาตามหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต แต่ถึงกระนั้น รายวิชากฎหมายธุรกิจยังคงมุ่งเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำกฎหมายไปปรับใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ในทางปฏิบัติ

ด้วยเหตุนี้ จึงควรศึกษาแนวทางของการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมาย สำหรับผู้เรียนในรายวิชากฎหมายธุรกิจ ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ และเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาหลักการสำคัญของทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมาย

2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชากฎหมายธุรกิจ ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชากฎหมายธุรกิจ ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

นิยามศัพท์

1. หลักสูตรทางด้านนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ได้แก่ หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) และหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (น.ม.)

2. หลักสูตรอื่น/หลักสูตรอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ หมายถึง หลักสูตรที่นอกเหนือจากหลักสูตรทางด้านนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมาย : กรณีศึกษารายวิชากฎหมายธุรกิจ ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ (1) การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Method) (2) การสัมภาษณ์ (Interview Method) และ (3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีวิธีการและขั้นตอนการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาเชิงเอกสาร กล่าวคือ การศึกษาค้นคว้า รวบรวม เรียบเรียง วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น กฎหมาย กฎระเบียบของรัฐและมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เอกสารหลักสูตร หนังสือ ตำรา รายงานการศึกษาวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ แหล่งข้อมูลจากสื่อออนไลน์ที่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และกฎเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1.1 แนวคิด ทฤษฎี และตัวอย่างเกี่ยวกับทักษะการประยุกต์ ซึ่งรวมถึงทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมาย

1.2 แนวคิดและทฤษฎีด้านการศึกษาและการบริหารจัดการหลักสูตร

1.3 แนวทางการศึกษาวิชากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

2. การสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

2.1 ผู้สอนรายวิชากฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ จำนวน 5 คน

2.2 ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย จำนวน 5 คน จากผู้ประกอบวิชาชีพผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ ที่ปรึกษากฎหมาย และนิติกร

2.3 บุคลากรในภาคธุรกิจ จำนวน 5 คน จากเจ้าของธุรกิจ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการบริหารในองค์กรธุรกิจ และผู้ปฏิบัติงานในองค์กรธุรกิจ

ทั้งนี้ เป็นการรวบรวมความคิดเห็น มุมมอง วิธีปฏิบัติ ประสบการณ์ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์จากบุคคลดังกล่าว เพื่อกำหนดเป็นแนวทางเบื้องต้นในการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชากฎหมายธุรกิจ

อนึ่ง งานวิจัยนี้ไม่มีการระบุชื่อ นามสกุล ตำแหน่งทางการบริหาร และองค์กรที่สังกัดของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อเป็นการเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัว การรักษาความลับในการปฏิบัติหน้าที่และความลับขององค์กร ป้องกันผลกระทบอันอาจเกิดความเสียหายต่อผู้ให้สัมภาษณ์และองค์กรที่สังกัด ผู้วิจัยได้ตกลงที่จะทำลายเอกสารบันทึกการให้สัมภาษณ์ทุกประเภทภายหลังจากกระบวนการวิจัยแล้วเสร็จ ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับทราบและตกลงให้ความยินยอมการให้สัมภาษณ์แล้ว

3. การสนทนากลุ่ม โดยจัดการสนทนากลุ่มจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชากฎหมายธุรกิจ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน เพื่อเก็บรวบรวมความคิดเห็น มุมมอง ประสบการณ์จากการเรียน ประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน และข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ เพื่อกำหนดเป็นแนวทางเบื้องต้นในการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชากฎหมายธุรกิจ

4. ผู้วิจัยนำแนวทางข้างต้น ซึ่งประกอบด้วยมิติของผู้สอน ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย บุคลากรในภาคธุรกิจ และมิติของผู้เรียน มาประมวลและสังเคราะห์เป็นแนวทางการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชากฎหมายธุรกิจ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

อนึ่ง **ระยะเวลาการศึกษาวิจัย** เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2567 ถึงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2567

แนวคิดและทฤษฎี

การประยุกต์ใช้ (Application) คือ การนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสภาวะที่เฉพาะเจาะจง “บางสิ่ง” ที่นำมาใช้ประโยชน์นั้นอาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

และนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ “บางสิ่ง” นั้น อาจเป็นวัตถุสิ่งของที่นำมานอกเหนือบทบาทหน้าที่เดิมให้เหมาะสมกับบริบทใหม่

การประยุกต์เป็นการนำทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มักมีการประยุกต์ภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เพราะมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2567: 1-2)

นอกจากนี้ Benjamin S. Bloom ได้เคยออกแบบทฤษฎีการเรียนรู้ ปัจจุบันนิยมเรียกทฤษฎีนี้ว่า “Bloom’s Taxonomy of Learning” ซึ่งอธิบายถึงความสำคัญของพฤติกรรมการศึกษาในด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ระดับที่ 3 คือ ขั้นการประยุกต์ใช้ (จาก 6 ระดับ) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ จึงจะสามารถนำไปใช้ได้ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2568: 3-4)

การประยุกต์ใช้กฎหมายจึงมุ่งเน้นที่การนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปปรับใช้กับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยได้ผลลัพธ์หรือคำตอบที่ถูกต้อง ชัดเจน และสามารถอธิบายได้ ในกรณีการศึกษาที่ยังไม่ใช้บทบัญญัติของกฎหมายโดยตรง (เช่น ศึกษาในส่วนของความเบื้องต้น แนวคิดหรือทฤษฎีเบื้องต้น ฯลฯ) การประยุกต์ใช้กฎหมายในที่นี้จึงหมายถึงการปรับใช้แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเข้ากับข้อเท็จจริงด้วย โดยวัตถุประสงค์สำคัญของการประยุกต์ใช้กฎหมายก็คือ บุคคลสามารถปรับใช้กฎหมายเข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน (ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ทั่วไป ข้อพิพาท คดีความ) ได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ผลการศึกษา

1. สถานะของรายวิชากฎหมายธุรกิจตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

รายวิชากฎหมายธุรกิจ (Business Law) (กม.102/LA102) ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ มีคำอธิบายรายวิชา ดังนี้

“ศึกษาหลักกฎหมายและวิธีปฏิบัติตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ รูปแบบองค์กรธุรกิจ ขั้นตอนการจัดตั้งและดำเนินงานของรูปแบบองค์กรทางธุรกิจ เอกเทศสัญญาที่สำคัญบางเรื่อง เช่น สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่าทรัพย์ สัญญากู้ยืม เป็นต้น รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับการตลาดดิจิตัล” (มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2566 [ข])

ในปัจจุบันรายวิชาดังกล่าวจัดอยู่ในหมวดวิชาเฉพาะ (Professional Education) กลุ่มวิชาแกน (Core Courses) ตามหลักสูตรระดับปริญญาตรีของคณะวิชาต่าง ๆ อาทิ

- **หลักสูตรบัญชีบัณฑิต (บช.บ.) สังกัดคณะบัญชี**
- หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สังกัดคณะบริหารธุรกิจ
- หลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต (ศ.บ.) สังกัดคณะเศรษฐศาสตร์และการลงทุน

ทั้งนี้ ไม่ได้บรรจุรายวิชากฎหมายธุรกิจ (LA102) ไว้ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีและปริญญาโทของคณะนิติศาสตร์ (มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2566 [ก])

ด้วยเหตุนี้ รายวิชากฎหมายธุรกิจตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ จึงมุ่งจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาหลักสูตรอื่น ๆ (นอกเหนือจากหลักสูตรทางด้านนิติศาสตร์) ซึ่งอาจมีรูปแบบการเรียนการสอน การเสริมสร้างทักษะทางด้านกฎหมาย รวมทั้งการวัดประเมินผลการศึกษาที่แตกต่างจากรายวิชาในหลักสูตรทางด้านนิติศาสตร์โดยเฉพาะ

2. แนวทางเบื้องต้นในการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชากฎหมายธุรกิจ ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

2.1 มิติของผู้สอนรายวิชากฎหมายธุรกิจ

จากการสัมภาษณ์ผู้สอนรายวิชากฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

(1) แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชากฎหมายธุรกิจให้แก่นักศึกษาหลักสูตรอื่น ควรกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่กระชับ ชัดเจน ไม่เยิ่นเย้อ ควรสรุปแต่สาระสำคัญของกฎหมาย โดยไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับตามเลขของบทบัญญัติ แต่ควรจัดกลุ่มเนื้อหาการเรียนตามหัวข้อ การกล่าวถึงบทบัญญัติเต็มของกฎหมายควรมีลักษณะเป็นการอ้างอิง เพื่อให้นักศึกษาสามารถสืบค้นข้อมูลต่อไปได้

การยกตัวอย่างประกอบการอธิบายหลักกฎหมายมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักกฎหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจาก การแปลความจากบทบัญญัติเต็มของกฎหมายอาจสร้างความสับสน และยากที่จะทำให้ผู้เรียนจินตนาการภาพหรือเหตุการณ์ประกอบได้อย่างถูกต้อง

(2) การประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชาดังกล่าว โดยพื้นฐานนักศึกษาต้องสามารถสรุปข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างครบถ้วนและถูกต้อง ในส่วนของข้อกฎหมาย นักศึกษาต้องสามารถสรุปสาระหรือใจความสำคัญของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง และประยุกต์หลักกฎหมายดังกล่าวเข้ากับเหตุการณ์ที่เป็นสาระสำคัญได้อย่างถูกต้อง

ทั้งนี้ การอธิบายเหตุผลประกอบการประยุกต์ใช้กฎหมายดังกล่าว สำหรับนักศึกษาหลักสูตรอื่น ๆ อาจไม่จำเป็นต้องเขียนตอบได้อย่างละเอียดหรือถ้อยสำนวนเป็นทางการ แต่อย่างไรก็ดี ยังคงมีความเป็นจำเป็นที่ยังต้องใช้ “คำศัพท์ทางกฎหมาย” ซึ่งมีความหมายเฉพาะเจาะจงในทางนิติศาสตร์ และไม่สามารถนำความหมายโดยทั่วไปมาใช้แปลความแทนได้

(3) การยกตัวอย่างเพื่อประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชากฎหมายธุรกิจ ควรเป็นการนำตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน เหตุการณ์ที่ผู้เรียนอาจประสบพบเห็นได้อย่างสม่ำเสมอ หรือเหตุการณ์ที่กำลังเป็นที่สนใจของสาธารณชนเป็นตัวอย่างประกอบ เพื่อให้ผู้เรียนนึกภาพตามได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น การซื้ออาหารจากร้านค้าเกิดผลเป็นสัญญาซื้อขาย การต่อรองราคาสินค้าที่ยังไม่มีข้อยุติทำให้สัญญาซื้อขายยังไม่เกิดขึ้น การขอยืมอุปกรณ์เครื่องเขียนจากเพื่อนมีผลผูกพันในทางกฎหมายแล้ว ฯลฯ

การยกตัวอย่างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายได้เร็วขึ้น และทัศนะของผู้เรียนจะเห็นว่า กฎหมายและทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจในอนาคต

2.2 มิติของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

(1) การให้ความรู้ทางกฎหมายธุรกิจสำหรับนักศึกษาหลักสูตรอื่น ๆ ควรเน้นปูพื้นฐานด้วยหลักคิดหรือข้อความคิดอย่างกว้างเพื่อให้ผู้เรียนเห็นถึงความเชื่อมโยงและความสำคัญในการเรียนรายวิชากฎหมายธุรกิจ

(2) ผู้เรียนต้องเข้าใจในสาระสำคัญหรือหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มิใช่การจดจำบทบัญญัติเต็มของกฎหมาย หากมีประเด็นใดที่นักวิชาการตั้งข้อสังเกต หรือแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาที่อาจไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายหรือเป็นการพัฒนาต่อยอดหลักกฎหมาย ผู้สอนควรสรุปสาระสำคัญเป็นรายข้อแบบกระชับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจดจำและทำความเข้าใจได้ง่าย

(3) ความมุ่งหมายที่มีต่อทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชากฎหมายธุรกิจ คือ ผู้เรียนสามารถนำหลักกฎหมายไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งควรเป็นเหตุการณ์ที่ไม่มีข้อเท็จจริงที่สลับซับซ้อน และเป็นหลักกฎหมายขั้นพื้นฐานที่ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสม่ำเสมอ อาทิ นิติกรรม สัญญา สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่าทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ทั้งนี้ ผู้เรียนจะต้องทราบทั้งหลักกฎหมายที่เป็นบททั่วไปและบทเฉพาะ บททั่วไปและบทยกเว้นด้วย เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดต่อหลักกฎหมายที่ศึกษา

2.3 มิติของบุคลากรในภาคธุรกิจ

จากการสัมภาษณ์บุคลากรในภาคธุรกิจ สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

(1) ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจคำศัพท์ทางกฎหมาย อย่างน้อยที่สุดคือคำศัพท์ที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจในเบื้องต้น เนื่องจาก คำศัพท์ดังกล่าวมีความหมายเฉพาะเจาะจง มีความแตกต่างจากคำศัพท์ทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการสื่อสารและการประกอบธุรกิจที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตัวอย่างเช่น คำเสนอ คำสนอง นิติกรรม สัญญา ตั๋วเงิน อาวัล โมฆะ โมฆียะ ฯลฯ

(2) ผู้เรียนอาจไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญในกฎหมายเฉพาะทางที่เกี่ยวกับธุรกิจ แต่ต้องมีความรู้ขั้นพื้นฐานทางกฎหมายที่เกี่ยวเนื่องกับการทำธุรกิจ เช่น การทำสัญญา ผลของสัญญา การชดใช้ค่าเสียหาย ฯลฯ รวมทั้งต้องสามารถสื่อสารเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญของเรื่องกับบุคคลอื่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อต้องขอคำปรึกษาจากผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย เช่น ทนายความ ที่ปรึกษากฎหมาย นิติกร ฯลฯ

(3) บทบาทการประยุกต์ใช้กฎหมายในมุมมองของบุคลากรในภาคธุรกิจ เห็นว่า การประยุกต์ใช้กฎหมายที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน และลุ่มลึก ควรจะเป็นบทบาทหลักของผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายที่จะให้ข้อเสนอแนะหรือคำปรึกษา สำหรับผู้เรียนในหลักสูตรอื่น การประยุกต์ใช้กฎหมายคงจำเพาะแต่การประยุกต์หลักกฎหมายที่สำคัญให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริง แม้จะไม่ครบถ้วนในทุกประเด็นปัญหา หรือสำนวนการเขียนตอบในทางกฎหมายอาจจะยังไม่เป็นทางการก็ตาม

2.4 มิติของผู้เรียน

จากการสนทนากลุ่มกับนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชากฎหมายธุรกิจ สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

(1) ผู้เรียนต้องเข้าใจในหลักการพื้นฐานของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ โดยไม่จำเป็นต้องจดจำบทบัญญัติเต็มของกฎหมาย แต่ต้องเข้าใจถึงหลักการอันเป็นใจความสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ผู้เรียนส่วนหนึ่งเห็นว่า การศึกษากฎหมายธุรกิจแบบเรียงลำดับตามหัวข้อสำคัญสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายกว่าการเรียนจากบทบัญญัติเต็มและการเรียนแบบเรียงลำดับตามเลขมาตรา ซึ่งลักษณะของประโยคหรือสำนวนในบทบัญญัติของกฎหมายอาจทำให้เกิดความสับสน และสุ่มเสี่ยงต่อการตีความที่ผิดพลาด

(2) ผู้เรียนต้องสามารถนำองค์ความรู้ทางกฎหมายธุรกิจไปสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดในทางธุรกิจ เช่น เจ้าของธุรกิจ ผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ คู่ค้า คู่สัญญา คู่กรณี พนักงานขององค์กร ฯลฯ

อย่างน้อยที่สุดคือคำศัพท์ทางกฎหมาย ซึ่งคู่ความสัมพันธ์ในทางธุรกิจควรมีความเข้าใจที่ตรงกัน และเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติตามสัญญาในอนาคต

นอกจากนี้ ความเข้าใจที่มีต่อองค์ความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายธุรกิจ จะช่วยให้การสื่อสารกับผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและราบรื่นมากขึ้น เช่น การหารือกับพนักงานฝ่ายกฎหมายขององค์กร การขอรับคำปรึกษาจากทนายความ ฯลฯ

(3) ผู้เรียนต้องสามารถประยุกต์ใช้กฎหมายพื้นฐานทางธุรกิจกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ดี ควรเป็นสถานการณ์ที่ไม่สลับซับซ้อน และควรเกี่ยวข้องกับกฎหมายพื้นฐานในการดำเนินชีวิตทั่วไป เช่น สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่าทรัพย์ การกู้ยืมเงิน ฯลฯ

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มข้างต้น ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชากฎหมายธุรกิจ ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ และอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

(1) ด้วยผู้เรียนในรายวิชากฎหมายธุรกิจคือนักศึกษาจากหลักสูตรอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากหลักสูตรทางด้านนิติศาสตร์ เนื้อหาและองค์ความรู้ทางด้านกฎหมายธุรกิจจึงควรมีความกระชับ ชัดเจน สรุปเป็นหลักกฎหมาย โดยลำดับตามหัวข้อในการศึกษา (มิใช่การศึกษาแบบเรียงตามลำดับเลขของบทบัญญัติ)

(2) องค์ความรู้ทางด้านกฎหมายธุรกิจควรเป็นหลักกฎหมายพื้นฐานที่ผู้เรียนควรทราบเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น หลักกฎหมายว่าด้วยนิติกรรม สัญญา สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่าทรัพย์ การกู้ยืมเงิน ฯลฯ อย่างไรก็ดี องค์ความรู้ในหลักกฎหมายดังกล่าวต้องนำมาถ่ายทอดอย่างถูกต้องและครบถ้วน อาทิ เนื้อหาจากบทบัญญัติทั่วไปกับบทบัญญัติเฉพาะ บทบัญญัติทั่วไปกับบทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้น ฯลฯ

(3) การเรียนการสอนยังคงจำเป็นต้องใช้คำศัพท์ทางกฎหมายซึ่งมีลักษณะเป็นคำศัพท์เทคนิคที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงในทางนิติศาสตร์ ซึ่งอาจมีความหมายที่แตกต่างไปจากคำศัพท์คำเดียวกัน แต่มีความหมายเป็นการทั่วไป

(4) ผู้เรียนต้องสามารถสรุปสาระสำคัญของเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง หากข้อเท็จจริงมีความคลาดเคลื่อน ไม่ตรงตามความเป็นจริง ย่อมกระทบต่อการประยุกต์หรือปรับใช้กฎหมาย และจะส่งผลต่อเนื่องไปยังธงคำตอบหรือผลแห่งคดีในที่สุด

(5) การประยุกต์ใช้กฎหมายหรือการปรับใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริง สำหรับนักศึกษาหลักสูตรอื่น ๆ ยังไม่จำเป็นต้องผ่านการเขียนตอบทางกฎหมายอย่างลุ่มลึกหรือใช้สำนวนที่เป็นทางการอย่างเช่นการเรียนการสอนในหลักสูตรทางด้านนิติศาสตร์ ดังนั้น การวัดประเมินผลการศึกษาในรายวิชากฎหมายธุรกิจจึงสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การเขียนตอบแบบอัตนัย การสอบปากเปล่าวัดความรู้ การทำแบบทดสอบ หรือการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ฯลฯ

(6) การยกตัวอย่างจากเหตุการณ์สมมุติหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเพื่อประกอบการอธิบายหลักกฎหมาย ยังจัดว่าเป็นเครื่องมือและเทคนิคสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาของหลักกฎหมายได้ง่ายขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องใช้เหตุการณ์ที่มีความสลับซับซ้อน เพราะความมุ่งหมายคือต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจได้อย่างกระชับและง่ายขึ้น

(7) ทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายสำหรับรายวิชากฎหมายธุรกิจตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพมิได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องมีทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายขั้นสูง เพียงแต่สามารถประยุกต์ใช้หลักกฎหมายกับเหตุการณ์ทั่วไปที่อาจประสบพบเห็นได้ในชีวิตประจำวันและเป็นหลักกฎหมายพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจได้อย่างถูกต้อง

ในทางปฏิบัติ สำหรับการประกอบธุรกิจ หากมีประเด็นทางกฎหมายที่ซับซ้อนหรือต้องอาศัยกฎหมายเฉพาะด้านมาประยุกต์ ผู้ประกอบธุรกิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสามารถปรึกษา หารือ รับข้อเสนอแนะจากผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายได้โดยตรง ซึ่งต้องอาศัยความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายและอาจเป็นกฎหมายเฉพาะสาขา เพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ถึงกระนั้น ก็ยังมีความจำเป็นต้องเข้าใจองค์ความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายธุรกิจ คำศัพท์ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับธุรกิจ และการประยุกต์ใช้กฎหมายขั้นต้น เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารกับคู่ความสัมพันธ์ให้เข้าใจตรงกัน

บทสรุป

รายวิชากฎหมายธุรกิจ (LA102) จัดอยู่ในกลุ่มวิชาแกน ภายใต้หมวดวิชาเฉพาะของหลักสูตรระดับปริญญาตรี ซึ่งเปิดให้นักศึกษาหลักสูตรอื่น ๆ (นอกเหนือจากหลักสูตรทางด้านนิติศาสตร์) ลงทะเบียนเรียน อาทิ นักศึกษาจากคณะบัญชี คณะบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และการลงทุน ฯลฯ

แนวทางการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายในรายวิชากฎหมายธุรกิจ สรุปได้ดังนี้

(1) เนื้อหาและองค์ความรู้ควรสรุปเป็นหลักกฎหมายที่มีความกระชับ ชัดเจน ซึ่งใจความสำคัญของกฎหมายที่สรุปมานั้นยังมีความครบถ้วนสมบูรณ์

(2) องค์ความรู้ทางด้านกฎหมายธุรกิจที่นำมาศึกษาควรเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัวของผู้เรียนหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน

(3) การศึกษารายวิชากฎหมายธุรกิจยังคงจำเป็นต้องศึกษาคำศัพท์ทางกฎหมายซึ่งมีลักษณะเป็นคำศัพท์เทคนิค

(4) ผู้เรียนต้องสามารถสรุปสาระสำคัญของข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้อง

(5) ทักษะการประยุกต์หรือปรับใช้กฎหมายในรายวิชาดังกล่าวยังไม่จำเป็นต้องสื่อสารผ่านการเขียนตอบทางกฎหมายอย่างลุ่มลึก การวัดประเมินผลการศึกษาจึงสามารถทำได้หลายรูปแบบ นอกจากการเขียนตอบทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว

(6) การยกตัวอย่าง เหตุการณ์สมมุติ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเพื่อประกอบการศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักกฎหมายและการประยุกต์ใช้กฎหมายได้ดีขึ้น

(7) สำหรับรายวิชากฎหมายธุรกิจตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ คาดหวังให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้หลักกฎหมายทางธุรกิจขั้นพื้นฐานกับเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. ปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcomes) หรือความคาดหวังของรายวิชากฎหมายธุรกิจ ในส่วนของทักษะ (Skills) ให้ครอบคลุมทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมาย และกำหนดระดับของการประยุกต์ใช้กฎหมายในขั้นพื้นฐาน

2. พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายทางธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดทำโครงงาน (Project) ที่เชื่อมโยงการประกอบธุรกิจเข้ากับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มค้นคว้าข้อมูลและวิเคราะห์ โดยมีผู้สอนให้คำปรึกษา หรือการนำข่าวสารทางธุรกิจมาเป็นประเด็นวิเคราะห์หรืออภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน ฯลฯ

3. ขยายผลการเสริมสร้างทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายไปยังรายวิชาและหลักสูตรต่าง ๆ เช่น

- กำหนดรายวิชากฎหมายธุรกิจเป็นรายวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาแกน สำหรับหลักสูตรอื่นที่นอกเหนือจากหลักสูตรทางด้านนิติศาสตร์ (ระดับปริญญาตรี)

- ส่งเสริมการฝึกทักษะการประยุกต์ใช้กฎหมายผ่านบทเรียนในรายวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) หรือรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเฉพาะทาง สำหรับหลักสูตรอื่น ๆ นอกเหนือจากหลักสูตรทางด้านนิติศาสตร์ เช่น กฎหมายและจริยธรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT494) กฎหมายสำหรับเจ้าของธุรกิจ

(EPT404) กฎหมายและจรรยาบรรณในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม (HT192) กฎหมายและข้อบังคับด้านการบิน (ABM303) กฎหมายการเงิน การธนาคาร และหลักทรัพย์ (FIP324) กฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (MG432) เป็นต้น

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2567,20 กรกฎาคม). *การคิดเชิงประยุกต์ (Applicative Thinking).* http://suthep.crru.ac.th/mgnt67.pdf

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2568, 3 มกราคม). *Bloom's Taxonomy of Learning*. https://www.edu.chula.ac.th

คณาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2559). *กฎหมายธุรกิจ (Business Law)* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

จันตรี สินศุภฤกษ์. (2565). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.

จิตเกษม และคณะ (นามสมมุติ) (ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย). *สัมภาษณ์*. วันที่ 1 กรกฎาคม 2567 ถึงวันที่ 15 กันยายน 2567.

จิรนิติ หะวานนท์. (2543). *หลักวิชาชีพนักกฎหมาย (Legal Profession)* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เจษฎา ทองขาว. (2565). *เรียนกฎหมายง่ายนิดเดียว* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ์. (2562). *กฎหมายเบื้องต้นทางธุรกิจ* (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

นิติวัฒน์ บุญรักษา. (2561). *การส่งเสริมการคิดเชิงประยุกต์โดยใช้การเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา.

พนิตนาถ เย็นทรัพย์. (2558). *กฎหมายธุรกิจ (Business Law)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด.

เพียงยุทธ์ และคณะ (นามสมมุติ) (บุคลากรในภาคธุรกิจ). *สัมภาษณ์*. วันที่ 1 กรกฎาคม 2567 ถึงวันที่ 15 กันยายน 2567

พินิจ ทรัพย์มณี. (2558). *หลักกฎหมายธุรกิจ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ . (2567, 22 กันยายน)(ก). *หลักสูตรคณะต่าง ๆ และแผนการศึกษา.* http://degreeplan.bu.ac.th

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ . (2567, 22 กันยายน 2567) (ข). *E-Book*. http://bu.ac.th/th/about/downloads

มุนินทร์ พงศาปาน. (2565). *แนวทางการเขียนตอบข้อสอบกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

สมยศ เชื้อไทย. (2565). *ความรู้กฎหมายทั่วไป คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 29). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

สลิล สิรพิทูร. (2563). *กฎหมายธุรกิจ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *กลยุทธ์...การสอนคิดประยุกต์.* กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

อุดม และคณะ (นามสมมุติ) (ผู้สอนรายวิชากฎหมายธุรกิจ). *สัมภาษณ์*. วันที่ 1 กรกฎาคม 2567 ถึงวันที่ 15 กันยายน 2567.

โอฬาร และคณะ (นามสมมุติ) (นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชากฎหมายธุรกิจ). *สนทนากลุ่ม.* วันที่ 1-30 กันยายน 2567.

แนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

Guidelines of the Development of Organic Rice Production for Rice Collaborative Farming Farmers in Ban Nam Phu Subdistrict, Khiri Mat District, Sukhothai Province

ดลฤทัย โตเย็น[1] สัจจา บรรจงศิริ[2] และวนาลัย วิริยะสุธี[3]

Donruthai Toyen[1], Sujja Banchongsiri[2] and Wanalai Viriyasuthee[3]

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จ.นนทบุรี 11120

School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi 11120

beebuddy23.2@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย การวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลทั้งหมดจากประชากร 55 ราย ใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด-สูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือผู้นำและสมาชิกแปลงใหญ่ นักวิชาการเกษตร และผู้นำชุมชน 10 ราย เก็บข้อมูลโดยการประชุมกลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหา พบว่า 1) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับมาก 2) เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในระดับมาก 3) แนวทางการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ดังนี้ (1) ด้านการเรียนรู้อบรมในเรื่องระบบการผลิตข้าวอินทรีย์และด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (2) ด้านการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การวางแผนการผลิต การจัดการแปลงข้าวอินทรีย์ การจัดการวัตถุดิบและปัจจัยการผลิต (3) ด้านการขยายผลความสำเร็จสู่ความยั่งยืน จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ แปลงต้นแบบเกษตรอินทรีย์ และประชาสัมพันธ์เกษตรกรเข้าร่วมเกษตรอินทรีย์ (4) ด้านแปลงใหญ่ข้าว พัฒนาโครงการแปลงใหญ่ยกระดับเข้าสู่เกษตรสมัยใหม่

คำสำคัญ: แปลงใหญ่ข้าว ข้าวอินทรีย์ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

Abstract

The research were to development guidelines for upgrading organic rice production by the rice collaborative farming farmers in Ban Nam Phu Subdistrict, Khiri Mat District, Sukhothai

Province. The research used mixed methods. For the quantitative research, All population 55 people. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, range, mean, and standard deviation. For the qualitative research, the group of information providers were leaders and members of rice collaborative farming group, academic experts, and community leaders. Data were collected from a total of 10 people through group meetings. Qualitative data were analyzed using content analysis. The results showed that 1) Most of farmers had high level of knowledge of organic agriculture standards 2.) Most of the farmers had high practice levels of organic agriculture standards. 3) The organic rice guidelines (1) Promote learning and provide additional training on organic rice production systems, especially recording and data storage, (2) Use production plan with recommended management of organic rice plots, inputs and factors of production, (3) Expand sustainability achievements, establish learning centers and organic farming model plots and expand publicity to invite more farmers to participate in organic farming, and (4) Develop the collaborative farming group to upgrade become modern farmers.

Keywords: Rice collaborative farming, Organic rice, Organic agriculture standards

ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก และข้าวถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญสำหรับทั้งการบริโภคภายในประเทศและการส่งออก จากสถิติในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 61.9 ล้านไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปี 60.9 ล้านไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) อย่างไรก็ตาม การผลิตข้าวที่ใช้สารเคมีอย่างแพร่หลายในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ได้นำมาซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อม การเสื่อมโทรมของดิน มลพิษทางน้ำ รวมถึงปัญหาสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค โดยประเทศไทยใช้สารเคมีภาคเกษตรอยู่ที่ลำดับ 6 ของโลก (วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, 2565) และด้วยความต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงวัยใส่ใจสุขภาพมองหาผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยเพิ่มขึ้น เกษตรอินทรีย์จึงเป็นทางเลือกที่ตอบสนองต่อปัญหาเหล่านี้ โดยหน่วยงานภาครัฐมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ในการขยายพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ เพิ่มขึ้นเป็น 2.0 ล้านไร่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงจากการผลิตแบบใช้สารเคมีไปสู่การผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ยังคงเป็นความท้าทายสำหรับเกษตรกรไทย เนื่องจากการผลิตแบบอินทรีย์ต้องการการจัดการ

ประณีต ความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการรับรองเกษตรอินทรีย์ที่เคร่งครัด ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาแนวทางในการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถปรับตัวและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ได้อย่างยั่งยืน

จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่เกษตรกรรม 2.48 ล้านไร่ (คิดเป็นร้อยละ 59 ของพื้นที่ทั้งหมด) มีพื้นที่นา 1.32 ล้านไร่ โดยตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 21,901 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปี 21,094 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) ซึ่งมีกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวที่มีความโดดเด่น เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อปลูกข้าวปลอดภัยไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย เนื่องจากเกิดความตระหนักถึงผลกระทบของการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวและแรงจูงใจในราคาของผลผลิตที่ได้สูงกว่าการทำแบบทั่วไป จึงได้ร่วมกันหาแนวทางในการหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีในการปลูกข้าว ปี พ.ศ. 2566 เกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 55 ราย ได้รับการรับรองตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัย (GAP) ทุกคน และสนใจเข้าสู่กระบวนการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ อย่างไรก็ตามแม้เกษตรกรจะมีกระบวนการปลูกข้าวโดยการหลีกเลี่ยงการใช้สารคมีในทุกขั้นตอนของการปลูกจนกระทั่งสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้แล้ว ก็ยังไม่นับว่าปลอดภัยจากการปนเปื้อน เนื่องจากบางขั้นตอนของการจัดการอาจเกิดการปนเปื้อนของสารเคมีได้ โดยที่เกษตรกรไม่ทราบหรือไม่ได้ระวัง ทำให้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ที่ขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ผ่านมาตรฐานได้เพียงจำนวน 10 ราย สภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้สนใจที่จะศึกษาหาแนวทางเพื่อมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวอินทรีย์สามารถเพิ่มความรู้ ทักษะ กระบวนการ และความคิดเห็นที่ถูกต้องของการจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์ครบวงจร เพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพ ปราศจากสารเคมีปนเปื้อนปลอดภัยทั้งต่อตนเองและผู้บริโภค รักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน นอกจากนี้หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำการเรียนรู้ไปเป็นต้นแบบพัฒนาการเรียนรู้ของเกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและขยายผลต่อไป สร้างความยั่งยืนให้กับภาคเกษตรกรรมในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

2. เพื่อประเมินนความถูกต้องในการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

3. เพื่อวิเคราะห์ศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

นิยามศัพท์

ข้าวอินทรีย์ หมายถึง ข้าวที่ได้จากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้ไม่มีสารพิษตกค้างปนเปื้อนในผลผลิต ในดิน ในน้ำ ขณะเดียวกันก็เป็นการรักษาสภาพแวดล้อม ทำให้ผลผลิตข้าวมีคุณภาพดี ส่งผลให้ผู้บริโภคมีสุขอนามัยและสุขภาพชีวิตที่ดี

กระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ หมายถึง กระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย พื้นที่ปลูก แหล่งน้ำ การจัดการดินและปุ๋ย การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

มาตรฐานข้าวอินทรีย์ หมายถึง มาตรฐานอินทรีย์ ระบบการจัดการการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวมที่ช่วยทำให้ระบบนิเวศเกษตรมีความสมบูรณ์ ทั้งนี้ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ และกิจกรรมทางชีวภาพในดินเกษตรอินทรีย์เน้นการใช้วิธีการจัดการภายในฟาร์มมากกว่าการเลือกใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกฟาร์ม โดยคำนึงถึงสภาพของภูมิภาคต่าง ๆ ที่ต้องมีการปรับระบบให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้ เมื่อเป็นไปได้จะทำให้สำเร็จได้โดยใช้วิธีทั่วไป วิธีทางชีวภาพและทางกล แทนการใช้วัสดุสังเคราะห์ โดยปัจจุบันได้มีการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ จาก มกษ. 9000 - 2552 เป็น มกษ. 9000 – 2564 โดยปรับข้อกำหนดในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน Codex Alimentarius (Codex), ASEAN Standard for Organic Agriculture (ASOA) และสหภาพยุโรป (EU) เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เพิ่มมากขึ้น

แนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวของเกษตรกร หมายถึง แนวทางที่ประกอบด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis และ การวิเคราะห์วิธี TOWS matrix Model

แนวคิดและทฤษฎี

ชนวน รัตนวราหะ (2550) ได้กล่าวว่า เกษตรอินทรีย์ หมายถึง ระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม รักษาสมดุลของธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติและหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ ตลอดจนไม่ใช้พืชหรือสัตว์ที่เกิดจากการตัดต่อทางพันธุกรรม ที่อาจเกิดมลพิษในสภาพแวดล้อม เน้นการใช้ อินทรียวัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ในการปรับปรุงบำรุงให้มีการอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้ต้นพืชมีความแข็งแรงสามารถต้านทานโรคและแมลงด้วยตนเอง ผลผลิตที่ได้จะปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง ทำให้ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคและไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว (2566) ให้ความหมายมาตรฐานข้าวอินทรีย์ หมายถึง ระบบการจัดการด้านการเกษตรที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศน์ ตามข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตข้าวอินทรีย์

ประกอบด้วย 7 ด้าน 1) พื้นที่ปลูกหมายถึง พื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว 2) แหล่งน้ำ หมายถึง น้ำที่ใช้ปลูกต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย 3) การจัดการดินและปุ๋ย หมายถึง การรักษาหรือเพิ่มระดับความสมบูรณ์ของดินและกิจกรรมทางชีวภาพที่เป็นประโยชน์ต่อดิน 4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว หมายถึง ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตแบบอินทรีย์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว หมายถึง การเก็บเกี่ยวและวิธีการเก็บเกี่ยวต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิต และต้องเก็บเกี่ยวอย่างระมัดระวังไม่ให้เกิดการปนของข้าวพันธุ์อื่น 6) การขนย้าย การเก็บรักษา และรวบรวมผลผลิต หมายถึง การใช้อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุและพาหนะในการขนย้าย และการเก็บรักษาต้องแยกออกจากแปลงเคมีสามารถป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภครวมทั้งไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนผลผลิต 7) ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล หมายถึง การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับข้อกำหนดตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และการผลิตที่อยู่ในระหว่างกระบวนการผลิตต้องระบุข้อมูลให้สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของผลผลิต

วิธีการศึกษา

การวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้ การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดของสมาชิกแปลงใหญ่ข้าว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย 55 ราย โดยใช้การสอบถาม ทดลองสอบถามกับกลุ่มเกษตรกร จากนั้นนำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร ประกอบด้วย สภาพสังคมและสภาพเศรษฐกิจ

ตอนที่ 2 ความรู้ในการจัดการการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตร จำนวน 30 ข้อ ข้อคำถามครอบคลุมในด้านการจัดการระบบนิเวศและความหลากหลายในการผลิตพืช ด้านการจัดการผืนดิน ความอุดมสมบูรณของดินและน้ำ ด้านการเลือกชนิดพืชและพันธุ์ ด้านการจัดการด้านศัตรูพืช ด้านการเจริญเติบโตของพืช การปรับเปลี่ยนการแยกการผลิต และการผลิตแบบคู่ขนาน ด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรวบรวม การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา การปฏิบัติต่อผลิตผลและผลิตภัณฑ์ การขนส่ง และการหลีกเลี่ยงการปนเปื้อน และด้านการเก็บเกี่ยวผลิตผล เกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบผิดได้ 0 คะแนน และถ้าตอบคำถามถูกต้องได้ 1 คะแนน การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 22 – 30 คะแนน หมายถึง มีความรู้ตามหลักการผลิตข้าวอินทรีย์ในระดับมาก 11 – 21 คะแนน หมายถึง มีความรู้ตามหลักการผลิตข้าวอินทรีย์ในระดับปานกลาง 0 – 10 คะแนน หมายถึง มีความรู้ตามหลักการผลิตข้าวอินทรีย์ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 การปฏิบัติในการปลูกข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นคำถามแบบเลือกตอบใช่และไม่ใช่ จำนวน 60 ข้อ โดยอ้างอิงข้อมูลจากแบบตรวจประเมินระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ขอบข่ายแหล่งผลิตข้าวอินทรีย์

มกษ. 9000 – 2564 กรมการข้าว ข้อคำถามครอบคลุมในด้านพื้นที่ปลูก ด้านแหล่งน้ำ ด้านการจัดการดินและปุ๋ย ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต และด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เกณฑ์ให้คะแนน คือ ถ้าตอบไม่ใช่ ได้ 0 คะแนน และถ้าตอบใช่ ได้ 1 คะแนน การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 41-60 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติตามหลักการผลิตข้าวอินทรีย์ในระดับมาก 21-40 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติตามหลักการผลิตข้าวอินทรีย์ในระดับปานกลาง 0-20 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติตามหลักการผลิตข้าวอินทรีย์ในระดับน้อย

การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ ผู้นำและสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 6 ราย นักวิชาการเกษตรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ราย ผู้นำชุมชน จำนวน 1 ราย รวมจำนวนทั้งหมด 10 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม ประกอบด้วยข้อมูลปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ วิเคราะห์ข้อมูล จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ และแนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และแบบบันทึกข้อมูลทุติยภูมิเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพภูมิศาสตร์ ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร พบว่า กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.1 อายุอยู่ช่วง 41-60 ปี จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้แรงงานภายในครัวเรือนอย่างเดียว (ต่อปี) ร้อยละ 76.4 เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ไร่ ร้อยละ 63.6 เกษตรกรถือครองพื้นที่ปลูกข้าว ของตนเองอย่างเดียว ร้อยละ 76.4 เกษตรกรมีรายได้ภาคเกษตร มากกว่าหรือเท่ากับ 100,001 บาท/ปี ร้อยละ 42 มีอาชีพเสริมรับจ้างทั่วไปอย่างเดียว ร้อยละ 35 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการปลูกข้าว ของตนเองและธ.ก.ส ร้อยละ 52.7

2. ระดับความรู้ในการจัดการการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับมาก ปานกลาง น้อย คิดเป็นร้อยละ 52.73 45.45 และ 1.82 ตามลำดับ โดยความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์รวมทุกข้อเฉลี่ย 20.67 คะแนน ต่ำสุด 9 คะแนน และสูงสุด 28 คะแนน ซึ่งส่วนมากจะมีความรู้อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก เกษตรกรที่ตอบถูกมากที่สุดในเรื่องการจัดการระบบนิเวศและความหลากหลายในการผลิตพืช คือควรให้ความสำคัญกับระบบและวัฏจักรของธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 100.0 และตอบผิดมากที่สุดในเรื่องการเก็บเกี่ยวผลิตผลคือพืชและส่วนของพืชที่ใช้บริโภคที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติจัดว่าเป็นผลิตผลอินทรีย์ ก็ต่อเมื่อผลิตผลมาจากบริเวณที่มีการกำหนดขอบเขตชัดเจนว่าเป็นพื้นที่ธรรมชาติ โดยเป็นพื้นที่ที่ไม่เคยใช้ทำการเกษตรหรือไม่เคยใช้สารเคมีที่ห้ามใช้อย่างน้อย 1 ปี และการเก็บเกี่ยวผลิตผลนั้นจะต้องผ่านการตรวจรับรองจากหน่วยรับรอง

3. การปฏิบัติในการปลูกข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ 1) ด้านพื้นที่ปลูกมีการปฏิบัติในระดับปฏิบัติมากทุกข้อ ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ แปลงปลูกไม่อยู่ใกล้กับที่ตั้งของโรงพยาบาล แปลงปลูกไม่เคยเป็นที่ตั้ง/ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม แปลงปลูกไม่เคยเป็นที่ทิ้งขยะ แปลงปลูกไม่เคยเป็นสถานที่ทิ้งสารเคมี แปลงปลูกไม่เคยมีการใส่ปุ๋ยที่มีการปนเปื้อน ของโลหะหนัก คิดเป็นร้อยละ 100 และปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ แปลงปลูกมีการพักใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 76.4 2) ด้านแหล่งน้ำ โดยเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปฏิบัติมากทุกข้อ ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ แหล่งน้ำที่ใช้ไม่ไหลผ่านชุมชน แหล่งน้ำที่ใช้ไม่ไหลผ่านคอกปศุสัตว์ สัตว์ปีก น้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมไม่มีโอกาสไหลลงในแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 100 และปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ บริเวณบ่อ/สระ ไม่เคยอยู่ใกล้ที่ตั้งโรงพยาบาลมาก่อน (5ปี) หรือเป็นคอกปศุสัตว์มาก่อน (2ปี) หรืออยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม หรือมีโอกาสปนเปื้อนสารเคมีจากพื้นที่ใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 74.5 3) ด้านการจัดการดินและปุ๋ย โดยเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปฏิบัติมากทุกข้อ ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ไม่เคยมีการเผาตอซัง/เศษวัสดุในฟาร์ม ไม่เคยใช้สารเคมีควบคุมวัชพืชในการปลูกข้าว ภาชนะที่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ไม่ใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมี/วัตถุอันตราย คิดเป็นร้อยละ 100 และปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ไม่เคยใช้สารเคมีควบคุมวัชพืชในการปลูกข้าว คิดเป็นร้อยละ 36.4 4) ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว โดยเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปฏิบัติมาก 7 ข้อ ปฏิบัติในระดับปานกลาง 4 ข้อ ปฏิบัติในระดับน้อย 2 ข้อ ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ มีการสำรวจแปลงนาก่อนการตัดสินใจควบคุมป้องกันกำจัดศัตรูข้าว และปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ มีการควบคุมและป้องกันกำจัดโรค แมลงและสัตว์ศัตรูข้าวแบบผสมผสานตลอดการผลิตคิดเป็นร้อยละ 30.9 5) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว โดยเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปฏิบัติมาก 3 ข้อ ปฏิบัติในระดับปฏิบัติปานกลาง 1 ข้อ ปฏิบัติในระดับปฏิบัติน้อย 1 ข้อ ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยคำนึงถึงระยะสุกแก่ และสภาพแวดล้อมที่อาจทำให้ผลผลิตสูญเสียคุณภาพและปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ใช้เครื่องเกี่ยวนวดข้าวอินทรีย์ร่วมกับที่ใช้เกี่ยวข้าวแปลงเคมี คิดเป็นร้อยละ 21.8 6) ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต โดยเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปฏิบัติมาก 7 ข้อ และปฏิบัติในระดับปฏิบัติปานกลาง 2 ข้อ ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ภาชนะบรรจุผลผลิตสำหรับเก็บรักษาสะอาดและปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 100.0 และปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ทำความสะอาดพาหนะในการขนย้ายผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 61.8 7) ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล โดยเกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปฏิบัติมาก 2 ข้อ และปฏิบัติในระดับปฏิบัติปานกลาง 4 ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ จดบันทึกข้อมูลการใช้ปัจจัยการผลิตในแปลงปลูก คิดเป็นร้อยละ 89.1 และปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ จดบันทึกข้อมูลโรค แมลง ศัตรูพืช และข้าววัชพืชที่พบในแปลงปลูก คิดเป็นร้อยละ 41.8

4. แนวทางการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ตารางที่ 1 TOWS matrix แนวทางการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	S1 ไม่เคยประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อน เช่น อุทกภัย S2 พื้นที่ไม่เคยมีการสะสมโลหะหนักที่ยากต่อการสะลาย และไม่อยู่ใกล้แหล่งปนเปื้อน S3 หน่วยงานสนับสนุนในการดูแลพื้นที่ปลูก S4 เกษตรกรใช้น้ำฝน มีบ่อหรือสระน้ำใช้เอง และไม่อยู่ใกล้แหล่งปนเปื้อน S5 เกษตรกรทุกรายผลิตปุ๋ยใช้เอง เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก S6 เกษตรกรมีความรู้ในการจัดการดินและปุ๋ยเบื้องต้น S7 เมล็ดพันธุ์ได้มาจากแหล่งผลิตอินทรีย์ที่เชื่อถือได้ และมีการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง S8 เกษตรกรให้ความสำคัญถึงขั้นตอนการทำความสะอาด ของสถานที่ อุปกรณ์ หรือใช้ภาชนะที่ใช้ S9 เกษตรกรสามารถเข้าใจและปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการสุขลักษณะส่วนบุคคลในการผลิตข้าวทุก ๆ ขั้นตอน S10 กลุ่มแปลงใหญ่มีโรงสีสำหรับเก็บข้าวอินทรีย์โดยเฉพาะมีเครื่องจักรกล รถบรรทุก รถเกี่ยวนวดข้าวที่ใช้สำหรับ ข้าวอินทรีย์ S11 กลุ่มแปลงใหญ่มีคณะทำงานเข้มแข็งดูแลการเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต	W1 เกษตรกรขาดการตระหนักการพักใช้สารเคมีในแปลงปลูก W2 ขาดการวิเคราะห์ดินอย่างสม่ำเสมอ W3 เกษตรกรขาดเงินทุนในการปรับเปลี่ยนพื้นที่การผลิต W4 สถานที่ตั้งของแปลงปลูกส่วนใหญ่อยู่ใกล้กับคอกปศุสัตว์ เสี่ยงในการปนเปื้อนจากการทำความสะอาดคอกปศุสัตว์ W5 เกษตรกรขาดการวิเคราะห์น้ำอย่างสม่ำเสมอ W6 เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการควบคุมวัชพืช W7 เกษตรกรขาดแหล่งซื้อปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน และขาดความเข้าใจมาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ที่ถูกต้อง W8 เกษตรกรขาดความรู้และทักษะในการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว W9 เกษตรกรขาดประสบการณ์การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน W10 เกษตรกรส่วนใหญ่สูงวัย จำกัดในเรื่องการใช้เทคโนโลยี การเข้าถึงความรู้ในด้านเกษตรอัจฉริยะ W11 เกษตรกรขาดความสม่ำเสมอของการควบคุม ป้องกัน กำจัด โรค แมลง และสัตว์ศัตรูข้าวตลอดการผลิต

ตารางที่ 1 TOWS matrix (ต่อ)

ปัจจัยภายใน / ปัจจัยภายนอก	**จุดแข็ง (S)**	**จุดอ่อน (W)**
	S12 เกษตรกรทุกรายมีการจดบันทึกข้อมูลการผลิต แม้ว่าจะบันทึกข้อมูลไม่ละเอียด	W12 เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการปล่อยศัตรูธรรมชาติหรือจัดหาแหล่งที่อยู่อาศัยให้แก่ศัตรูธรรมชาติ W13 เครื่องจักรกลสำหรับแปลงข้าวอินทรีย์ไม่เพียงพอ W14 เกษตรกรไม่เข้มงวดในการดูแลความสะอาด W15 เกษตรกรบางส่วนเขียนไม่ได้บันทึกและการจัดเก็บข้อมูลไม่ละเอียดครบถ้วน
โอกาส (O) O1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570 และนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ความสำคัญกับการขยายผลรูปแบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม O2 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต งบประมาณ ความรู้ ในทุกขั้นตอนของการผลิต O3 มีนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเชี่ยวชาญในพื้นที่ O4 กระแสการบริโภคอาหารปลอดภัยเพื่อสุขภาพ	**SO กลยุทธ์เชิงรุก** S1S2S3S5S6O2O3: จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านดิน S2S5S7O4: เชิญชวนเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงเข้าร่วมเกษตรอินทรีย์ เพื่อขยายพื้นที่การผลิต S4S7S8S9S10S11S12O2O3: พัฒนาระบบการจัดการการผลิตข้าวอินทรีย์อย่างครบวงจร เช่น ปรับปรุงพื้นที่ปลูกให้มีความพร้อมในการผลิตแบบอินทรีย์มากยิ่งขึ้น S10S11O1: ผลักดันกลุ่มให้เป็นโมเดลต้นแบบในการผลิตข้าวอินทรีย์จังหวัดสุโขทัย	**WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข** W1W4W8W11W12W14O3: จัดฝึกอบรมเกษตรกรอย่างครบวงจร โดยเจ้าหน้าที่ติดตามอย่างต่อเนื่อง W2W5O3: เจ้าหน้าที่ผลักดันการตรวจวิเคราะห์ดินและน้ำต่อเนื่อง W3O2: หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเขตเกษตรอินทรีย์ (Organic Zoning) W6W7O2: เร่งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ และตรวจสอบแหล่งซื้อปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้มาตราฐาน W9O2: ดูงานจากตัวอย่างจริง W10W15O3: สร้าง Smart Farmer หรือ Young Smart Farmer W13O1: หน่วยงานภาครัฐวางกรอบงบประมาณในการช่วยเหลือการทำเกษตรอินทรีย์

ตารางที่ 1 TOWS matrix (ต่อ)

ปัจจัยภายนอก	**ST กลยุทธ์ป้องกัน**	**WT กลยุทธ์เชิงรับ**
อุปสรรค (T) T1 การเสื่อมสภาพของดินจากภัยธรรมชาติ T2 สภาพอากาศแปรปรวน T3 ต้นทุนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์สูงขึ้น T4 หน่วยงานภาครัฐขาดการส่งเสริมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว T5 ราคาเทคโนโลยี เครื่องมือที่ใช้สำหรับเกษตรอินทรีย์ราคาสูง T6 ต้นทุนสูงการขนย้ายสูงขึ้นเนื่องจากความต้องการความสะอาดในการขนย้าย T7 ระบบบันทึกการจัดเก็บข้อมูลยังไม่เสถียร	S5S6T1T3: ทำธนาคารปุ๋ยคอก S8S9S11T6: แต่งตั้งคณะทำงานแปลงใหญ่ฝ่ายตรวจสอบคุณภาพผลผลิต S10S11T4: หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมการรวมกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ โดยดำเนินการให้มีความต่อเนื่อง และมีการติดตามประเมินผล กำหนดเป็นตัวชี้วัดการทำงาน S10T5: หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุโขทัยผลักดันข้าวบ้านน้ำพุให้เป็นเกษตรมูลค่าสูง เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มแปลงใหญ่เข้าถึงแหล่งเงินทุน S12T7: สร้างทายาทคืนถิ่น	W1W6W8W9W11W12T1T4T6: หน่วยงานจัดฝึกอบรมการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานการควบคุม ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าว และโรคระบาดในนาข้าว W2W5W10W15T7: สร้าง Smart Farmer หรือ Young Smart Farmer ให้มากขึ้น W8T2: สะท้อนปัญหาถึงระดับผู้บริหารเพื่อออกนโยบายบริหารจัดการและป้องกันความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ W13T5: ภาครัฐผลักดันโครงการแปลงใหญ่ยกระดับสมัยใหม่เพื่อเข้าสู่เกษตร 4.0 โดยเน้นการลดใช้แรงงานภาคเกษตร สนับสนุนเครื่องจักรกลทางการเกษตร เช่น รถเกี่ยวนวดข้าว โดรน

จากกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในด้านต่าง ๆ ได้จัดกลุ่มเป็นแนวทางการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ได้จำนวน 4 กลุ่ม

1) แนวทางการพัฒนาด้านการเรียนรู้ ในเรื่องระบบการผลิตข้าวอินทรีย์และด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

2) แนวทางการพัฒนาด้านการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

3) แนวทางการพัฒนาด้านการขยายผลความสำเร็จสู่ความยั่งยืน

4) แนวทางการพัฒนาด้านแปลงใหญ่

อภิปลายผลการศึกษา

1. ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เกษตรกรได้คะแนนเฉลี่ย 20.67 คะแนน จากทั้งหมด 30 ข้อคำถาม จากการจัดระดับคะแนนแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับมาก เพราะว่ามีพื้นฐานความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติทางการเกษตรปลอดภัย จากการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) จึงให้ความสำคัญกับระบบและวัฏจักรของธรรมชาติ เน้นความหลากหลายในการผลิตให้เกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่แม้ว่าเกษตรกรจะมีความรู้จากการทำเกษตร GAP ส่วนใหญ่ยังเข้าใจผิดเก็บเกี่ยวผลิตผลที่ต้องมาจากพื้นที่เว้นการใช้สารเคมีอย่างน้อย 3 ปี ซึ่งต้องเสริมความรู้ในเรื่องเงื่อนไข หลักเกณฑ์การผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยเน้นทำความเข้าใจในเรื่องระยะเวลาการเก็บเกี่ยวผลิตผล โดยตั้งแต่เกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ยื่นรับขอมาตรฐานอินทรีย์ได้มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้คำปรึกษาและการฝึกอบรม แต่เกษตรกรขาดการตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เวลาในการพักแปลงอย่างน้อย 3 ปี สามารถแก้ไขด้วยการที่เจ้าหน้าที่ประเมินติดตามแปลงอย่างสม่ำเสมอ คอยให้กำลังใจเกษตรกรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกษตรกรมีจิตใจเข้มแข็งอดทนในระยะปรับเปลี่ยน

2. การปฏิบัติในการปลูกข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย เกษตรกรได้คะแนนปฏิบัติเฉลี่ย 48.38 คะแนน จากทั้งหมด 60 ข้อคำถาม ภาพรวมเกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับปฏิบัติมาก มีการปฏิบัติระดับมากจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ปลูก ด้านแหล่งน้ำ ด้านการจัดการดินและปุ๋ย ด้านการขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต และด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว มีการปฏิบัติระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว และด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งตรงกับจีรวัฒน์ แพงแสน และคณะ (2565) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในด้านการบันทึกและไม่มีแนวกันชน ซึ่งเกษตรกรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ดำเนินการบันทึกกิจกรรมอย่างละเอียดและเสริมความรู้ในด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว และ กนกกานต์ (2564) พบว่าควรมีการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชในนาข้าว ซึ่งตรงกับที่เกษตรกรไม่มีแผนการควบคุมและป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูข้าวแบบผสมผสานตลอดการผลิตส่วนใหญ่รับมือกับปัญหาเมื่อเกิดโรค แมลงและสัตว์ศัตรูข้าวระบาดไปแล้ว ใช้ชีววิธีไม่สม่ำเสมอ เช่น การใช้สารชีวภัณฑ์ การปล่อยศัตรูธรรมชาติ เช่น แตนเบียน รวมถึงไม่มีการทำแนวกันชนป้องกันการปนเปื้อนจากแหล่งมลพิษ ซึ่งเกษตรกรควรพิจารณาความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมโดยอาจใช้ต้นไม้หลายชนิดร่วมกันเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดในการป้องกันการปนเปื้อนและการรักษาคุณภาพของข้าวอินทรีย์ในแปลง

3. แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มี 4 แนวทาง ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว ตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ของเกษตรกร

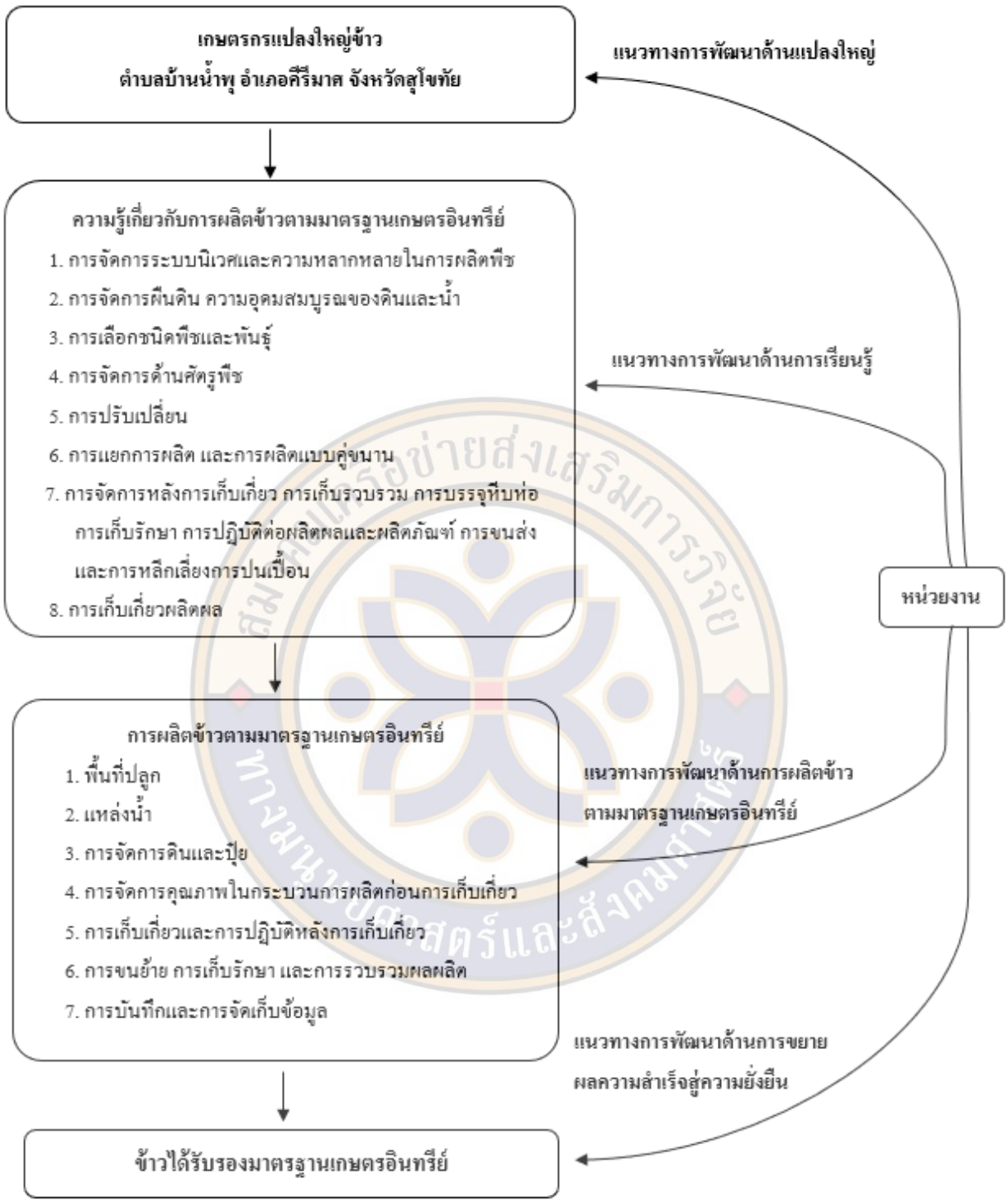
ข้อเสนอแนะ

แนวทางขับเคลื่อนการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ดังนี้

1. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัชชา (2553) ได้กล่าวว่าการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ที่เกษตรกรมีความต้องการมากที่สุด คือการส่งเสริมโดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ทุกกระบวนการ ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเพิ่มบทบาทในการสนับสนุนองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำข้าวอินทรีย์ เพราะเกษตรกรยังสับสนในเรื่องระยะเวลาตามข้อกำหนดมาตรฐานอินทรีย์ ซึ่งต้องเน้นทำความเข้าใจในเรื่องระยะเวลาที่ต้องปฏิบัติตาม ในเฉพาะเรื่องระยะเวลาพักแปลง รวมถึงส่งเสริมความรู้เรื่องแผนการควบคุมและป้องกันกำจัดโรค แมลง และ

สัตว์ศัตรูข้าวซึ่งเกษตรกรบางรายไม่มีแผนป้องกันตลอดการผลิตข้าวอินทรีย์ เช่น ไม่มีการทำแนวกันชนป้องกันทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และควรให้การสนับสนุนพัฒนาเป็นแปลงใหญ่ยกระดับ เข้าสู่เกษตรมูลค่าสูง ให้คุ้มค่ากับต้นทุนการผลิตและทรัพยากรภายในท้องถิ่น ซึ่งรายได้ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นหลักประกันสำหรับเกษตรกรและครอบครัว ส่งเสริมให้เกิดการขยายพื้นที่การปลูก เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ทายาทเกษตรกรกลับคืนสู่ถิ่น อนุรักษ์อาชีพเกษตร รณรงค์การทำเกษตรปลอดภัย

2. เกษตรกร มีความรู้และการปฏิบัติในการปลูกข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐานในเกณฑ์มาก เป็นผลจากการได้รับรองมาตรฐานเกษตรที่ดี GAP ทำให้มีพื้นฐานในการผลิตข้าวปลอดภัย แต่การทำเกษตรอินทรีย์ต้องมีใจรักจิตใจที่เข้มแข็งในการจัดการปัญหาหรือความท้าทายที่เกิดขึ้น ซึ่งเกษตรกรยังขาดการตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ ทำให้ละเลยเงื่อนไขในบางข้อ การปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวอินทรีย์อาจจะไม่เห็นผลในระยะสั้น เกษตรกรควรศึกษาปัญหา อุปสรรค จากแปลงที่ประสบความสำเร็จ และนำมาปรับใช้ในแปลงของตนเอง พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการทำเกษตรอินทรีย์ในมิติด้านการเงิน อรกช (2555) พบว่าการปลูกข้าวแบบเกษตรอินทรีย์ให้ผลตอบแทนสูงกว่าเกษตรเคมีในเกือบทุกพื้นที่ ตำบลบ้านน้ำพุทำนาได้ปีละ 1 ครั้ง จึงควรให้ความสำคัญกับการปลุกข้าวอย่างไรจึงจะลดต้นทุนการผลิตและผลผลิตที่ขายได้ราคาสูงกว่าราคาตลาดทั่วไป

ภาพที่ 2 โมเดลขับเคลื่อนการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวตำบลบ้านน้ำพุ อำเภอศรีรัมาศ จังหวัดสุโขทัย

บรรณานุกรม

กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2566). *องค์ความรู้เรื่องข้าว.* https://newwebs2.ricethailand.go.th/webmain/rkb3/title-index.php-file=content.php&id=4-2.htm.

กนกกานต์ วงค์ษา. (2564). การปฏิบัติในการปลูกข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. [วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้].

จีรวัฒน์ แพงแสน ,รัตนาภรณ์ เรพล , กฤษฎา พลสิทธิ์ , อภิชาติ เสริมพงศ์ , และวิณากร ที่รัก. (2565). แนวทางความสำเร็จของการผลิตข้าวอินทรีย์: กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ผลิตข้าว อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารมหาวิทยาลัยพัฒนาเชิงพื้นที่, ปีที่ 1***(ฉบับที่ 2), 11-21.** https://so09.tci-thaijo.org/index.php/ABJVRU/article/view/681.

ชนวน รัตนวราหะ. (2550). *เกษตรอินทรีย์.* **สำนักพิมพ์** สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการ กรุงเทพฯ.

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. (2566). *DxC Talk 24 Experts วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ThaiPBS.* https://www.youtube.com/watch?v=eFQHUEvmrDk.

พัชชา เศรษฐากา. (2553). *การศึกษารูปแบบการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดสกลนคร (รายงานการวิจัย).* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565, 21 ตุลาคม). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570.* https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651&filename=develop_issue.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (ม.ป.ป.). *สถานการณ์การผลิตข้าว.* https://www.oae.go.th/view/1/ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร/TH-TH.

อรกช เก็จพิรุฬห์. (2555). *การสร้างแรงจูงใจในการปลูกข้าวอินทรีย์ด้วยการวิจัย.* (รายงานวิจัย). โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้ (เงินอุดหนุนจากรัฐบาล) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยบูรพา.

การศึกษานำร่องผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน

A Pilot study examining how a self-management promotion program affects behavior to stop diabetic macular degeneration in diabetic elderly people.

เยาวเรศ สมัครการไถ[1] วารี กังใจ[2] และวัชรา ตาบุตรวงศ์[3]

Yaowaret Samakgranthai[1] Waree Kangchai[2] and Watchara Tabootwong[3]

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบรูพา

E-mail: 64910013@go.buu.ac.th, wareek@buu.ac.th, tabootwong@buu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานในผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเบาหวาน จำนวน 10 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน กลุ่มตัวอย่างได้รับโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเอง จำนวน 4 ครั้ง 8 สัปดาห์ และได้รับการประเมินพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน 2 ครั้ง คือ ระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา สถิติไคสแควร์ สถิติการทดสอบค่าที

ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานของผู้สูงอายุโรคเบาหวานในระยะก่อนการทดลองเท่ากับ 43.8 (SD = 4.15) และระยะหลังการทดลองเท่ากับ 84.3 (SD = 0.82) ซึ่งสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) สรุปได้ว่าโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองสามารถเพิ่มพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานในผู้สูงอายุได้ จึงมีข้อเสนอแนะว่าควรนำโปรแกรมนี้ไปศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มเติมในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้น

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุโรคเบาหวาน, จอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน, โปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเอง

ABSTRACT

This research aimed to study the feasibility of a self-management promotion program affects behavior to stop diabetic macular degeneration in diabetic elderly people. The sample group consisted of 10 elderly persons aged 60 years and over. The research instruments were a general information questionnaire and a diabetic retinopathy prevention behavior questionnaire. The sample group received the self-management promotion program for 4 sessions, 8 weeks apart. The sample group was assessed for diabetic retinopathy prevention behavior 2 times: pre-experiment and post-experiment. Descriptive statics, chai-square statistics, and the t-test were used to analyze the data.

The results of the study found that the mean score of diabetic retinopathy prevention behavior of diabetic elderly people before the experiment was 43.8 (SD = 4.15) and after the experiment was 84.3 (SD = 0.82), which was significantly higher than before the experiment ($p < .01$). In conclusion, the self-management promotion program can increase diabetic retinopathy prevention behavior in diabetic elderly people. It is recommended that the program should be further studied for its efficiency and effectiveness in a larger sample group.

Key words: Older adults, Diabetic Retinopathy, self-management promotion program

ที่มาและความสำคัญ

จอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานในผู้สูงอายุเป็นภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากการที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูงเรื้อรัง ส่งผลให้ผนังหลอดเลือดฝอยในจอประสาทตาเสื่อมและเกิดการรั่วของผนังหลอดเลือดที่จอประสาทตา ทำให้การมองเห็นผิดปกติและสูญเสียการมองเห็น (National Eye Institute National Institutes of Health., 2020) ภาวะจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน (Diabetic retinopathy) เป็นหนึ่งในภาวะแทรกซ้อนที่มีความรุนแรง และพบได้บ่อยในผู้สูงอายุโรคเบาหวานทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา (Leley et al., 2021) ทั่วโลกพบความชุกของจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน พบร้อยละ 22.7 และคาดว่าในปี ค.ศ. 2045 จะมีผู้ที่มีภาวะจอประสาทเสื่อมจากโรคเบาหวานประมาณ 160.5 ล้านคน (Teo et al., 2021) การสำหรับในประเทศไทย พบว่า ภาวะจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานเป็นภาวะแทรกซ้อนเป็นอันดับ 2 รองจากภาวะไตเสื่อม (สมเกียรติ โพธิสัตย์ และคณะ, 2557) และพบภาวะจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานในผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 34.78 (Boonsaen et al., 2021) โดยพบผู้ที่มีจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ร้อยละ 5 (Euswas et al., 2021) และตาบอดหรือสูญเสียการมองเห็นจากจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ร้อยละ 2 (กู้ศักดิ์ บำรุงเสนา, 2561) ภาวะจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ป่วยโรคเบาหวานที่สูญเสียการมองเห็นจากจอประสาทตาเสื่อม ที่ส่งผลให้การเคลื่อนไหวหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ลดลง การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมน้อยลง มีปัญหาทางด้านอารมณ์หรือสุขภาพจิตใจ (Fenwick et al., 2011) ซึ่งการมีกิจกรรมทางกายและกิจกรรมทางสังคมลดลงส่งผลต่อสมรรถภาพร่างกายและจิตใจโดยรวมของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ภาวะจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ยังส่งผลกระทบด้านค่าใช้จ่ายในการรักษาที่สูงมากขึ้น (Fenwick et al., 2012; Zheng et al., 2012)

พฤติกรรมการป้องกันภาวะจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานของผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็น ในการป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ผู้สูงอายุต้องปฏิบัติพฤติกรรมการจัดการดูแลตนเองเพื่อป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การรับประทานยา การจัดการความเครียด และการมาตรวจตามนัด อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า ผู้สูงอายุโรคเบาหวานมีพฤติกรรมการจัดการดูแลตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (กมลพร สิริคุตจตุพร และคณะ, 2560; จริยา แก้วมณี และวัลลภา เชยบัวแก้ว, 2565) โดยมีพฤติกรรมด้านการรับประทานอาหารอยู่ในระดับปานกลาง และการออกกำลังกาย อยู่ในระดับต่ำ (กมลพร สิริคุตจตุพร และคณะ, 2560; จริยา แก้วมณี และ วัลลภา เชยบัวแก้ว, 2565) ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลสะสมในเลือด ความดันโลหิตสูง ภาวะไขมันในเลือด

สูง ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานตามมา (ชายหาญ รุ่งศิริแสงรัตน์, 2560; เทียนชัย เมธานพคุณ และคณะ, 2563; Chiu et al., 2021; Zheng et al., 2012) การส่งเสริมพฤติกรรมการควบคุมโรคเบาหวานเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ที่ผ่านมาพบว่ามีการใช้แนวคิดทฤษฎีที่หลากหลาย เช่น Salahen et al. (2020) ใช้แนวคิดการตระหนักรู้ในตนเอง (Self - awareness) ในผู้ป่วยโรคเบาหวานเพื่อให้ความรู้ในการป้องกันจอประสาทตาเสื่อม พบว่าผู้ป่วยมีความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานและการป้องกันภาวะจอประสาทตาเสื่อมเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อการตรวจตามากขึ้น สำหรับในประเทศไทยพบว่า มีงานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีการดูแลตนเอง (Self-care) ในการป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานและในผู้สูงอายุที่มีภาวะจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน พบว่า ผู้ที่เข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้ในการดูแลตนเอง และการป้องกันจอประสาทตาเสื่อมมากขึ้น และระดับน้ำตาลในเลือดลดลง (ธัชศรัณพร พรหมเศรณี และคณะ, 2561; พัชชราพร เกิดมงคล และคณะ, 2560; ศิริวรรณ วรรณศิริ และคณะ, 2563; ปิยรัตน์ ฉายารัตน์ และคณะ, 2562) นอกจากนี้ยังพบว่ามีการนำมาประยุกต์ในการสอนทักษะการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานแบบออนไลน์ โดยจัดทำกระดาษข่าวสารออนไลน์เกี่ยวกับโรคเบาหวานให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานได้เข้าไปอ่านและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกระตุ้นเตือนทุกสัปดาห์ ส่งผลให้ผู้ป่วยมีความมั่นใจในการควบคุมอาการของตนเองมากขึ้น และระดับ HbA1C ลดลง (Lorig et al., 2010) อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรมจากฐานข้อมูลวิชาการทั้งในและต่างประเทศ ยังไม่พบงานวิจัยที่ใช้แนวคิดการจัดการตนเองของ Creer (2000) ในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน เพื่อป้องกันจอประสาทตาเสื่อมร่วมกับการใช้แอพพลิเคชั่นไลน์ และติดตามผลของโปรแกรมการป้องกันภาวะจอประสาทเสื่อมจากโรคเบาหวานในระยะยาว

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงจะศึกษาความเป็นไปได้ของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองร่วมกับการใช้แอพพลิเคชั่นไลน์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการตนเองของ Creer (2000) ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการจัดการตนเองในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผ่านกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ การตั้งเป้าหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลและประเมินข้อมูล การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานำร่อง (Pilot study) ผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์วิชาชีพทางการพยาบาล โดยพยาบาลสามารถนำไปใช้ในการดูแลผู้สูงอายุโรคเบาหวาน ให้สามารถปฏิบัติพฤติกรรมป้องกันการเกิดภาวะจอประสาทตาเสื่อมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานของผู้สูงอายุโรคเบาหวาน ที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเอง ในระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

นิยามศัพท์

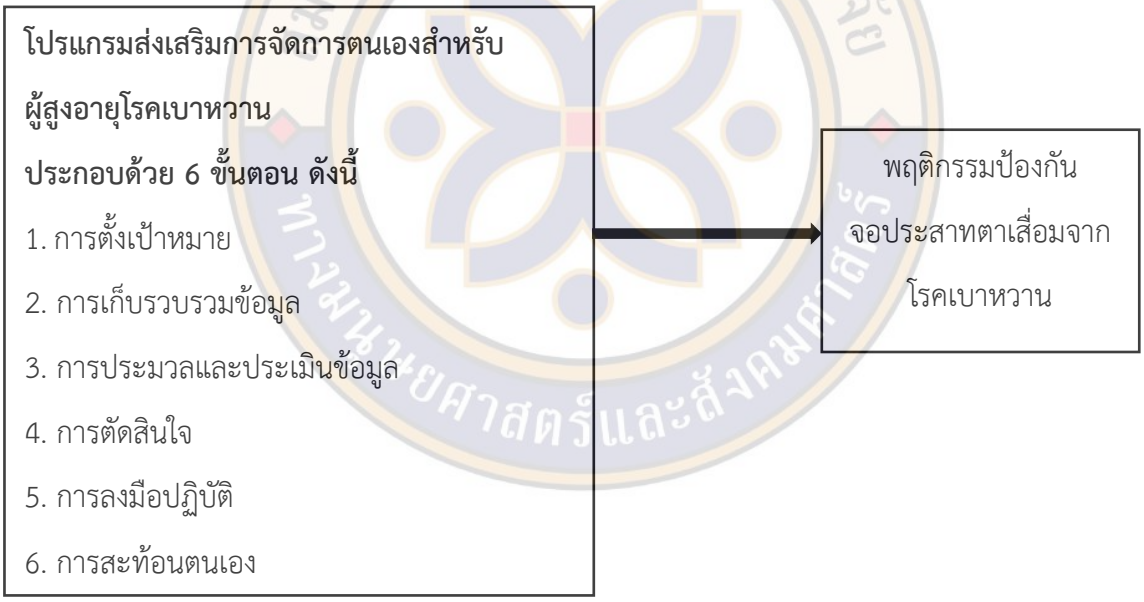
โปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเอง หมายถึง การดำเนินกิจกรรมการพยาบาลอย่างมีแบบแผน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการป้องกันภาวะจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน โดยใช้แนวคิดการจัดการตนเองของ Creer (2000) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การตั้งเป้าหมาย 2) การเก็บรวมรวมข้อมูล 3) การประมวลและประเมินข้อมูล 4) การตัดสินใจ 5) การลงมือปฏิบัติ และ 6) การสะท้อนตนเอง ดำเนินกิจกรรมเป็นรายกลุ่มผู้สูงอายุโรคเบาหวาน จำนวน 4 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที โดยใช้ระยะเวลาดำเนินการตลอดโปรแกรม 8 สัปดาห์

พฤติกรรมป้องกันภาวะจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน หมายถึง การปฏิบัติการดูแลและควบคุมตนเองของผู้สูงอายุโรคเบาหวานเกี่ยวกับ การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การรับประทานยา การดูแลสุขภาพทั่วไป การจัดการความเครียด และการตรวจตามนัด เพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดและป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน ประเมินได้จากแบบสอบถามการจัดการด้วยตนเองในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน ที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบสอบถามการจัดการด้วยตนเองในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน ของ สิชล ทองมา (2563)

แอพพลิเคชั่นไลน์ หมายถึง โปรแกรมที่อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ที่ออกแบบมาสำหรับโทรศัพท์มือถือ ใช้ในการติดต่อสื่อสาร 2 ทางระหว่างผู้ส่งสารไปถึงผู้รับสาร ข้อความ รูปภาพ เสียง วีดิโอ และเอกสาร หรือข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารเพื่อให้เกิดความรู้ และพฤติกรรมที่ผู้ส่งสารต้องการ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำแหล่งข้อมูลการปฏิบัติในการป้องกันภาวะจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน และรูปภาพ วีดิโอการเกิดภาวะแทรกซ้อนจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานผ่าน line official ผู้สูงอายุสามารถเปิดดูได้ตลอดเวลา และผู้วิจัยติดตามการจัดการตนเองของผู้สูงอายุโดยโทรติดตามสอบถามอาการทุกสัปดาห์ ครั้งละประมาณ 10 นาที **ผ่านทางโทรศัพท์มือหรือแอพพลิเคชั่นไลน์**

แนวคิดและทฤษฎี

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดการจัดการตนเอง (self-management concept) ของ Creer (2000) มาประยุกต์ในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองร่วมกับการใช้แอพพลิเคชั่น เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันภาวะจอประสาทตาเสื่อมของผู้สูงอายุโรคเบาหวาน ซึ่งการจัดการตนเอง เป็นกระบวนการที่บุคคลสามารถรับรู้ ความเจ็บป่วยของตนเองหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่างๆที่อยู่รอบตัวที่มีผลต่อการเจ็บป่วยที่เป็นอยู่หรืออาการผิดปกติที่เป็นอยู่ โดยการประเมิน สังเกต และมีส่วนในการการตัดสินใจต่อการรักษาในความเจ็บป่วยของตนเอง ดำเนินการตาม 6 ขั้นตอน คือ การตั้งเป้าหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลและประเมินข้อมูล การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนตนเอง จัดกิจกรรม 4 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ใช้เวลาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ โดยในแต่ละกิจกรรมจะผสมผสานหลักการทั้ง 6 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันภาวะจอประสาทตาเสื่อมของผู้สูงอายุโรคเบาหวาน แสดงเป็นภาพกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มเดียววัดสองครั้ง วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pre-posttest research design) เก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน 2567

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ที่ได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคเบาหวานมากกว่า 6 เดือนขึ้นไป ระดับน้ำตาลสะสมในเลือดมากกว่า 6% และได้รับการถ่ายภาพจอประสาทตา ผลการถ่ายภาพไม่มีจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน และมีความสามารถทางการมองเห็น โดยอาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก โดยกำหนดเกณฑ์คัดเข้าของกลุ่มตัวอย่าง คือ 1) มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ไม่มีความบกพร่องของการรู้คิดซึ่งประเมินโดย 6 ITEMS คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 6 คะแนน 2) มีความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง โดยมีคะแนนจากการประเมินการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (Barthel Activities of Daily Living: ADL) ตั้งแต่ 12 คะแนนขึ้นไป 3) มีความสามารถทางการมองเห็น 4) ไม่มีปัญหาของโรคร้ายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรม 5) สามารถอ่าน เขียน สื่อสารภาษาไทย และ 6) สามารถใช้อินเตอร์เน็ตได้ ส่วนเกณฑ์การคัดออกจากกลุ่มตัวอย่าง คือ มีภาวะแทรกซ้อนจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานหรือมีปัญหาทางการมองเห็น และไม่สามารถเข้าร่วมได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ส่วนขนาดของกลุ่มนั้นการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบ Pilot study อ้างอิงขนาดตัวอย่างจากสูตรการคำนวณที่อิงการกระจายตัวของข้อมูลแบบ noncentral t-distribution โดยกำหนดค่าอำนาจจำแนก (power) ที่ 80% กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 10 ราย (Whitehead, Julious, Cooper, & Campbell, 2016)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง

1.1. แบบทดสอบความผิดปกติทางการรับรู้ (Six item cognitive impairment test [6CIT] ดัดแปลงมาจากแบบประเมินของ Brook and Bullock (1999) เกณฑ์การให้คะแนนอยู่ระหว่าง 0 – 28 คะแนน คะแนน 7 คะแนนขึ้นไป หมายถึง มีภาวะรู้คิดบกพร่อง

1.2 แบบประเมินการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (Modified barthel ADL index: BAI) ของคอลลิน และคณะ (Collin et al., 1987) การแปลผล กำหนดจุดตัด (Cut of point) 12 คะแนน คือ ได้มากกว่า 12 คะแนน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย อายุ เพศ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเบาหวาน โรคประจำตัวอื่นๆ ระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA1C) ระดับความดันโลหิต และระดับไขมันในเลือดครั้งล่าสุด ยาที่รับประทานในปัจจุบัน

2.2 แบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามการจัดการด้วยตนเองในผู้สูงอายุโรคเบาหวานของ สิชล ทองมา (2563) เพื่อประเมินพฤติกรรมของผู้สูงอายุโรคเบาหวาน ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การรับประทานยา การจัดการความเครียด การมาตรวจตามนัด และการจัดการพฤติกรรมตนเองเพื่อป้องกันภาวะจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน มีจำนวน 30 ข้อ ลักษณะคำถามปลายปิด ใช้มาตรประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ คะแนนแบบสอบถามมีค่าระหว่าง 0 – 90 คะแนน โดยคะแนนที่มากแสดงถึงการปฏิบัติพฤติกรรมมาก (สิชล ทองมา, 2563)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ โปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองสำหรับผู้สูงอายุโรคเบาหวาน ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดการจัดการตนเองของ Creer (2000) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การตั้งเป้าหมายร่วมกับทีมสุขภาพ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การประมวลและประเมินข้อมูล 4) การตัดสินใจ 5) การลงมือปฏิบัติ และ 6) การสะท้อนตนเอง มีจำนวน 7 กิจกรรม ใช้เวลาทั้งหมด 8 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ชื่อกิจกรรม “ป้องกันเบาหวานขึ้นตา”เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน

กิจกรรมที่ 2 ชื่อกิจกรรม “ตั้งเป้าหมายสูงวัยห่างไกลเบาหวานขึ้นตา” เป็นการฝึกทักษะตั้งเป้าหมายพฤติกรรมเพื่อป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ผู้วิจัยและผู้สูงอายุร่วมกันตั้งเป้าหมายการป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัจจัยเสี่ยงจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ได้แก่ ระดับน้ำตาลในเลือดสะสม, ความดันโลหิต และไขมันในเลือด

กิจกรรมที่ 3 ชื่อกิจกรรม “รวบรวมข้อมูลฉันและเธอ” เป็นการรวบรวมบันทึกอาการและการจัดการตนเองของผู้สูงอายุ เพื่อนำมาใช้สังเกต เฝ้าระวัง และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง

กิจกรรมที่ 4 ชื่อกิจกรรม “วิเคราะห์ข้อมูลฉันและเธอ” วิเคราะข้อมูลปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน “วิเคราะห์ข้อมูลฉันและเธอ” ผู้สูงอายุนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ร่วมกันกับผู้วิจัย

เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และประเมินการเปลี่ยนแปลงในแต่ละวันที่ผู้สูงอายุได้บันทึกร่วมกับผู้ดูแลหรือบุคคลในครอบครัว

กิจกรรมที่ 5 ชื่อกิจกรรม “ตัดสินใจ” ผู้สูงอายุเลือกตัดสินใจปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน โดยตัดสินใจจากข้อมูลที่ผู้สูงอายุได้ทำการบันทึกพฤติกรรมของตนเองที่เป็นปัจจัยเสี่ยง ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร, การออกกำลังกาย, การรับประทานยา, การจัดการความเครียด และการมาตรวจตามนัด

กิจกรรมที่ 6 ชื่อกิจกรรม “การปฏิบัติจริง” ตามเป้าหมายร่วมกับครอบครัว หรือผู้ดูแล ผู้วิจัยใช้ Line official เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานขณะผู้สูงอายุดำเนินการที่บ้าน และเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วิจัยและผู้สูงอายุ ผู้วิจัยโทรติดตามกระตุ้นเตือนผู้สูงอายุทุกสัปดาห์ผ่านทางไลน์หรือโทรศัพท์ตามที่ผู้สูงอายุสะดวก

กิจกรรมที่ 7 ชื่อกิจกรรม “สะท้อนตนเอง” ผู้สูงอายุสะท้อนความคิดเห็นในการจัดการตนเองถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ วิธีการจัดการปัญหา และเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม โดยร่วมแสดงความคิดเห็นการประเมินตนเองผ่าน line official

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์และเครื่องมือวิจัยต่อคณะกรรมการการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบรูพา เพื่อตรวจสอบจริยธรรมวิจัยและได้รับการรับรองจริยธรรววิจัยเรียบร้อยแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองตามขั้นตอน ตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงกันยายน 2567 ในชุมชนหน้าเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยผู้ช่วยวิจัยทำการเก็บรวบรวมก่อนการทดลองโดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ และแบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน หลังจากนั้นผู้วิจัยนัดหมายกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมตามตารางเวลาที่กำหนด โดยกลุ่มตัวอย่างจะได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ หลังจากนั้นผู้ช่วยวิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะหลังการทดลองโดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานชุดเดิม

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุโรคเบาหวานจำนวน 10 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70 มีอายุอยู่ในช่วง 60 - 69 ปี สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 70 และนับถือศาสนาพุทธทุกคน มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 60 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 70 ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยในการเป็นโรคเบาหวานมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 50 ระดับน้ำตาลในเลือดสะสมอยู่ในช่วง 7.1 – 7.5 mg% ร้อยละ 60 มีโรคประจำตัวอื่น คือ ไขมันในเลือดสูง ร้อยละ 50 รักษาโรคเบาหวานด้วยยาชนิดรับประทาน ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 50 และเคยดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 50

3. คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ในระยะก่อนการทดลองเท่ากับ 43.8 (SD = 4.15) และหลังการทดลอง 84.3 (SD = 0.82) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ในระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานในระยะหลังการทดลองมากกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $p < .01$ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ในระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

	ระยะก่อนการทดลอง (n=25)		ระยะหลังการทดลอง (n=25)		p-value
	Mean	*SD*	Mean	*SD*	
พฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานของผู้สูงอายุ	43.8	4.15	84.3	0.82	$p < .01$

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานของผู้สูงอายุโรคเบาหวานกลุ่มทดลอง ในระยะหลังการทดลองมากกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $p < .01$ ทั้งนี้อธิบายได้ว่า โปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานในผู้สูงอายุโรคเบาหวาน ผู้วิจัยได้ประยุกต์ตามแนวคิดการจัดการตนเองของ Creer (2000) ที่ให้ความสำคัญกับการ

ส่งเสริมการจัดการตนเองในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โดยผู้สูงอายุโรคเบาหวานสามารถรับรู้ความเจ็บป่วยของตนเองหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัวที่มีผลต่อการเจ็บป่วยที่เป็นอยู่หรืออาการผิดปกติที่เป็นอยู่ โดยการสามารถประเมิน สังเกต และมีส่วนในการการตัดสินใจต่อการรักษาในความเจ็บป่วยของตนเอง เพื่อให้ผู้สูงอายุโรคเบาหวานมีพฤติกรรมจัดการและป้องกันการเจ็บป่วย และเพื่อควบคุมหรือลดผลกระทบการเกิดจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วย การตั้งเป้าหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลและประเมินข้อมูล การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนตนเอง ที่นำมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมแบบกลุ่มทั้ง 7 กิจกรรม ที่สามารถช่วยส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ได้แก่ การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การรับประทานยา การจัดการความเครียด และการไปตรวจตามนัด จึงทำให้ผู้สูงอายุโรคเบาหวานที่เข้าร่วมกิจกรรมความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน และมีทักษะการจัดการตนเองที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุโรคเบาหวานตระหนักถึงปัญหา และมีทักษะการปฏิบัติพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานได้ด้วยตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองในแต่ละด้าน จึงส่งผลให้ผู้สูงอายุโรคเบาหวานมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากในระยะหลังการทดลองผู้สูงอายุโรคเบาหวานที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเอง มีพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lorig et al. (2010) พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมออนไลน์ในการจัดการตนเอง ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเองในโรคเบาหวาน บันทึกทักษะในการดูแลตนเอง การจัดการกับอาการเจ็บป่วยของตนเอง มีพฤติกรรมการจัดการตนเองดีกว่ากลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองมีระดับน้ำตาลในเลือดสะสมลดลงกว่ากลุ่มควบคุม สอดคล้องกับการศึกษาของ Norris et al. (2002) ที่ประยุกต์แนวคิดการจัดการตนเองมาใช้ในผู้ป่วยโรคเบาหวาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เข้าร่วมโปรแกรมมีพฤติกรรมการจัดการตนเองดีขึ้น และระดับน้ำตาลในเลือดสะสมลดลง

จากผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า โปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองสำหรับผู้สูงอายุโรคเบาหวานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวานที่เหมาะสม จึงควรมีการนำไปใช้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

โปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองสำหรับผู้สูงอายุโรคเบาหวาน สามารถเพิ่มพฤติกรรมป้องกันจอประสาทตาเสื่อมจากโรคเบาหวาน ในผู้สูงอายุเบาหวานได้จริง จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการนำโปรแกรมฯที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้ไปศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มเติมในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้น

บรรณานุกรม

กู้ศักดิ์ บำรุงเสนา. (2561). ความชุกและปัจจัยทำนายการเกิดภาวะเบาหวานขนจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลสิงหนคร จังหวัดสงขลา. *Weekly Epidemiological Surveillance Report*, *49*(38), 594-607. https://ddc.moph.go.th/uploads/files/f9df629b6a6da05da3b88ee0612455bf.pdf

กมลพร สิริคุตจตุพร, วิราพรรณ วิโรจน์รัตน์ และนารีรัตน์ จิตรมนตรี. (2560). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2. *วารสารสภาการพยาบาล, 32*(1), 82 – 93. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/TJONC/article/view/82615.

กนิษฐา เทพสุด และมนต์ ขอเจริญ. (2562). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวกับสุขภาพกับการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุที่เป็นเบาหวานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 29*(1), 67-78. DOI: https://doi.org/10.14456/pyuj.2019.6.

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). รายงานประจำปี 2562. https://www.dop.go.th/th/implementaion/2/1/1168

จริยา แก้วมณี และวัลลภา เชยบัวแก้ว. (2565). ความรู้การรับรู้สมรรถนะการจัดการตนเองพฤติกรรมการจัดการตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 บ้านท่านางหอม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารออนไลน์มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 2022(1), 2-10. https://www.thaiscience.info/Journals/Article/TSUJ/10996855.pdf

ชายหาญ รุ่งศิริแสงรัตน์. (2560). ความชุกและปัจจัยเสี่ยงของการเกิดเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในโรงพยาบาลพระสมุทรเจดีย์ สวาทยานนท์. *วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย,* 7(2), 179-188. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JPMAT/article/view/128701

เทียนชัย เมธานพคุณ. (2563). ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารแพทย์เขต, 4-5*, 39(2), 178-188. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/reg45/article/view/242799

ธัชศรัณพร พรหมเศรณี, ทรงสมร แย้มอรุณ และสุกัญญา วงษ์สา. (2561) ผลการจัดการรายกรณีในผู้สูงอายุที่มีเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในคลินิกผู้สูงอายุคุณภาพต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองและผลทางคลินิก. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 2561(19),110-118.https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/134288/100488

ปิยรัตน์ ฉายารัตน์, ศศิธร รุจนเวช และกรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร. (2562). ผลของโปรแกรมการสื่อสารความเสี่ยงทางสุขภาพของผู้ป่วยที่มีภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตาในชุมชนแห่งหนึ่ง จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารพยาบาลทหารบก*, *20*(3), 206-217.http://elib.stin.ac.th/elib/cgi-bin/opacexe.exe?op=mmvw&db=Main&skin=s&mmid=1027&bid=51451

พัชราพร เกิดมงคล, ขวัญใจ อำนาจสัตย์ซื่อ และพรทิพย์ รัตนทรงธรรม. (2560). ผลของโปรแกรมการจัดการรายกรณีในผู้สูงอายุโรคเบาหวานที่มีภาวะเบาหวานขึ้นจอประสาทตา. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 31(2), 1-10. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/phn/article/view/104917/83458

ศิริวรรณ วรรณศิริ, มุกดา เดชประพนธ์ และภฤศ หาญอุตสาหะ. (2563). ผลของโปรแกรมการให้ความรู้และการส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวานขึ้นจอประสาทตาต่อผลลัพธ์ทางคลินิกในผู้ป่วยโรคเบาหวาน. *วารสารการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ไทย*, *7*(2), 57-75. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/apnj/article/download/241479/169233/871981

สิชล ทองมา, วารี กังใจ และ สหัทยา รัตนจรณะ. (2563). ผลของโปรแกรมส่งเสริมความยืดหยุ่นต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองและระดับฮีโมโกลบินเอวันซีของผู้สูงอายุโรคเบาหวาน. *วารสารไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ*, 16(2), 139 – 148. https://ejournals.swu.ac.th/index.php/pharm/article/view/13668/11080

สมเกียรติ โพธิสัตย์, สถิต นิรมิตมหาปัญญา, ชัยชาญ ดีโรจน์วงศ์, วีระศักดิ์ ศรินนภากร, นภา ศิริวิวัฒนากุล, สิทธิชัย อาชายินดี และ ธนพร รัตนสุวรรณ. (2557). *โรคเบาหวาน (Diabetes Mellitus).* การแพทย์. ไทย2554-2557.

http://training.dms.moph.go.th/rtdc/storage/app/uploads/public/59b/9e7/962/59b9e79625bf7359335246.pdf

Brooke, P., & Bullock, R. (1999). Validation of a 6-item cognitive impairment test with a view to primary care usage. *International journal of geriatric psychiatry, 14*(11), 936–940. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/10556864/.

Boonsaen, T., Choksakunwong, S., & Lertwattanarak, R. (2021). Prevalence of and factors associated with diabetic retinopathy in patients with diabetes mellitus at Siriraj hospital–Thailand's largest national tertiary referral center. *Diabetes, Metabolic Syndrome and Obesity*, 4945-4957. 10.2147/DMSO.S346719

Chiu, T. T., Tsai, T. L., Su, M. Y., Yang, T., Tseng, P. L., Lee, Y. J., & Lee, C. H. (2021). The Related Risk Factors of Diabetic Retinopathy in Elderly Patients with Type 2 Diabetes Mellitus: A Hospital-Based Cohort Study in Taiwan. *International journal of environmental research and public health, 18*(1), 307. https://doi.org/10.3390/ijerph18010307.

Collin, C., Wade, D. T., Davies, S., & Horne, V. (1987). The Barthel ADL Index: a reliability study. *International disability studies, 10*(2), 61–63. https://doi.org/10.3109/09638288809164103.

Creer, T. L. (2000). Chapter 18 - Self-Management of Chronic Illness. In Boekaerts, M., Pintrich, P. R., & Zeidner, M (Eds.), *Handbook of Self-Regulation* (pp. 601-629). San Diego: Academic Press. doi:10.1016/b978-012109890-2/50047-0.

Euswas, N., Phonnopparat, N., Morasert, K., Thakhampaeng, P., Kaewsanit, A., Mungthin, M., Rangsin, R., & Sakboonyarat, B. (2021). National trends in the prevalence of diabetic retinopathy among Thai patients with type 2 diabetes and its associated factors from 2014 to 2018. *PloS one, 16*(1) . https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245801.

Fenwick, E., Rees, G., Pesudovs, K., Dirani, M., Kawasaki, R., Wong, T. Y., & Lamoureux, E. (2011). Social and emotional impact of diabetic retinopathy: a review. *Clinical & experimental ophthalmology, 40*(1), 27–38. https://doi.org/10.1111/j.1442-9071.2011.02599.x.

Fenwick, E. K., Pesudovs, K., Khadka, J., Dirani, M., Rees, G., Wong, T. Y., & Lamoureux, E. L. (2012). The impact of diabetic retinopathy on quality of life: qualitative findings from an item bank development project. *Quality of life research : an international journal of quality of life aspects of treatment, care and rehabilitation, 21*(10), 1771–1782. https://doi.org/10.1007/s11136-012-0110-1.

Leley, S. P., Ciulla, T. A., & Bhatwadekar, A. D. (2021). Diabetic Retinopathy in the Aging Population: A Perspective of Pathogenesis and Treatment. *Clinical interventions in aging, 2021(16),* 1367–1378. https://doi.org/10.2147/CIA.S297494.

Lorig, K., Ritter, P. L., Laurent, D. D., Plant, K., Green, M., Jernigan, V. B., & Case, S. (2010). Online diabetes self-management program: a randomized study. Diabetes care, 33(6), 1275–1281. https://doi.org/10.2337/dc09-2153.

National Institutes of Health National Eye Institute. (2020). Diabetic Retinopathy. https://www.aao.org/Assets/1b8532e6-5ed0-49ec-9ddc-731986e46ac0/636892252134970000/fy2020-nih-nei-fundng-cad19-issue-brief-final-pdf?inline=1

Norris, S. L., Lau, J., Smith, S. J., Schmid, C. H., & Engelgau, M. M. (2002). Self-management education for adults with type 2 diabetes: a meta-analysis of the effect on glycemic control. *Diabetes care*, *25*(7), 1159-1171. 10.2337/diacare.25.7.1159

Salahen, S. A. M., Abass, A. A. M., Kanna, S. A. A. A., & Nour, S. M. (2020). Effect of instructional Educational Programmed on Diabetic Patients'Awareness Regarding Diabetes and Diabetic Retinopathy. *EAS Journal of Nursing and Midwifery, 2*(2), 114-121. 10.36349/easjnm.2020.v02i02.002

Teo, Z. L., Tham, Y. C., Yu, M., Chee, M. L., Rim, T. H., Cheung, N., Bikbov, M. M., Wang, Y. X., Tang, Y., Lu, Y., Wong, I. Y., Ting, D. S. W., Tan, G. S. W., Jonas, J. B., Sabanayagam, C., Wong, T. Y., & Cheng, C. Y. (2021). Global Prevalence of Diabetic Retinopathy and Projection of Burden through 2045: Systematic Review and Meta-analysis. *Ophthalmology, 128*(11), 1580–1591. https://doi.org/10.1016/j.ophtha.2021.04.027.

Whitehead, A. L., Julious, S. A., Cooper, C. L., & Campbell, M. J. (2016). Estimating the sample size for a pilot randomized trial to minimize the overall trial sample size for the external pilot and main trial for a continuous outcome variable. *Statistical methods in medical research, 25*(3), 1057–1073. https://doi.org/10.1177/0962280215588241.

Zheng, Y., Lamoureux, E. L., Lavanya, R., Wu, R., Ikram, M. K., Wang, J. J., Mitchell, P., Cheung, N., Aung, T., Saw, S. M., & Wong, T. Y. (2012). Prevalence and risk factors of diabetic retinopathy in migrant Indians in an urbanized society in Asia: the Singapore Indian eye study. *Ophthalmology, 119*(10), 2119–2124. https://doi.org/10.1016/j.ophtha.2012.04.027

ผู้นำสมัยใหม่กับการสร้างค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทย

Modern leaders and the creation of political values in Thai society

พระมงคล สุนฺทรเมธี[1] ชัยชนะ องอาจ[2] สุริยา ซองดี[3] และเติมศักดิ์ ทองอินทร์[4]

Pra Mongkol Soontharametee, Chaichana Ongoad, Suriya Songdee, Temsuk Thongin

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: chokmukmanee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสมัยใหม่ในการสร้างค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทยโดยวิเคราะห์ลักษณะและวิธีการที่ผู้นำเหล่านี้ใช้ในการส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้นำยุคสมัยใหม่ต้องมีวิสัยทัศน์มีความเข้าใจบริบททางสังคมที่หลากหลาย และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชน โดยใช้วิธีการทันสมัยภายใต้กรอบของทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างแรงจูงใจในการสร้างค่านิยมทางการเมือง วิธีการประกอบด้วย การส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม การศึกษาและให้ความรู้ทางการเมือง การสร้างความโปร่งใสและต่อต้านทุจริต การส่งเสริมความหลากหลายและสิทธิมนุษยชน และการใช้เทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ วิธีการเหล่านี้ช่วยให้ผู้นำสร้างค่านิยมทางการเมืองที่เหมาะสมส่งเสริมประชาธิปไตยและสร้างเสถียรภาพให้สังคมไทยอย่างมีประสิทธิภาพ ค่านิยมที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางการเมือง นำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยและความมั่นคงของประเทศในระยะยาว

คำสำคัญ: ผู้นำสมัยใหม่, ค่านิยมทางการเมือง

Abstract

This article studies the role of modern leaders in shaping political values in Thai society by analyzing the characteristics and methods these leaders use to promote democratic values. The findings indicate that contemporary leaders must possess a vision, understand diverse social contexts, and be able to foster public participation through modern approaches within the framework of transformational leadership theory to create motivation for developing political values. The methods include promoting democracy and participation, educating and raising political awareness, ensuring transparency and combating corruption, advocating for

diversity and human rights, and utilizing modern communication technologies. These approaches enable leaders to cultivate appropriate political values, effectively promote democracy, and enhance stability in Thai society. The resulting values will influence political decision-making and actions, leading to the long-term development of democracy and national security.

Keywords: modern leaders, political values

ที่มาและความสำคัญ

ค่านิยมทางการเมือง หมายถึง ชุดของหลักการ ความเชื่อ และทัศนคติที่ประชาชนในสังคมมีต่อการบริหารจัดการประเทศ ระบบการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและรัฐบาล ค่านิยมเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกระแสการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม การเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทยเกิดจากหลายปัจจัย แต่ที่สำคัญคือบทบาทของผู้นำสมัยใหม่ ซึ่งมักมีวิสัยทัศน์และแนวคิดที่แตกต่างจากผู้นำในอดีต ผู้นำสมัยใหม่มักจะให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารที่ทันสมัย และการสร้างความโปร่งใสในการบริหารจัดการประเทศ ในสังคมไทยค่านิยมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและความมั่นคงของชาติ ค่านิยมเหล่านี้ไม่ได้เป็นของถาวร แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการเปลี่ยนแปลงนี้สามารถแบ่งออกเป็นหลายช่วงเวลา ตั้งแต่การพัฒนาประชาธิปไตยในช่วงแรกจนถึงการเผชิญกับวิกฤตทางการเมืองในปัจจุบัน ในช่วงต้นของการพัฒนาประชาธิปไตยในไทย ค่านิยมเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนเริ่มมีการตื่นตัวทางการเมืองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แต่เมื่อเวลาผ่านไปบทบาทของสถาบันการเมืองและความเชื่อมั่นในผู้นำทางการเมืองเริ่มลดน้อยลง ทำให้ค่านิยมที่เคยเป็นที่ยอมรับเกิดการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางการเมืองในไทยยังสะท้อนถึงความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงข้อมูลและการสื่อสาร ซึ่งส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองได้ง่ายขึ้น และมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

การสร้างค่านิยมทางการเมืองของผู้นำสมัยใหม่ ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมกำลังดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงได้ง่าย การที่ผู้นำสมัยใหม่สามารถสร้างค่านิยมทางการเมืองที่เหมาะสมในสังคมไทยจึงมีความสำคัญยิ่งขึ้น ผู้นำสมัยใหม่ต้องเข้าใจถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย การสร้างค่านิยมทางการเมืองที่เข้มแข็งในสังคมไทยจึงต้องอาศัยการส่งเสริม

ประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชน การให้ความรู้ทางการเมือง การสร้างความโปร่งใส ความหลากหลาย การเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสมัยใหม่ ผู้นำที่สามารถเชื่อมโยงกับประชาชนได้ดีและตอบสนองต่อความต้องการของพวกเขาได้จะสามารถสร้างค่านิยมและการสนับสนุนได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำสมัยใหม่ในการกำหนดและสร้างค่านิยมทางการเมืองเป็นอย่างไร
2. เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอวิธีการสร้างค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทยของผู้นำสมัยใหม่

แนวคิดและทฤษฎี

ผู้นำสมัยใหม่ หมายถึง ผู้นำที่มีคุณลักษณะและแนวทางการนำที่แตกต่างจากผู้นำแบบดั้งเดิม มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และใช้กลยุทธ์ที่ทันสมัยในการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ภายใต้กรอบของทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ผู้นำประเภทนี้ต้องตระหนักถึงความต้องการของผู้ตามและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมและทัศนคติ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างสำเร็จ โดยนำทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการสร้างค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการกระบวนการจัดการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ตาม ปฏิสัมพันธ์ที่ผู้นำและผู้ตามมีต่อกันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดี ต้องตระหนักถึงความต้องการของผู้ตามและกระตุ้นผู้ตามให้เกิดจิตสำนึก ยกระดับความต้องการของผู้ตามให้สูงขึ้นตามลำดับนั้นความต้องการ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงยังเปลี่ยนแปลงความเชื่อและทัศนคติของผู้ตาม สร้างแรงบันดาลใจ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ส่วนรวมและมุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2545) เป็นทฤษฎีที่ผู้นำจะมุ่งเน้นให้ผู้ตามเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยม และการมองการณ์ไกลในอนาคต กระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ตามจะกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ (41s) ตามทฤษฎี ของ Bas & Avolio (1993) ดังนี้

1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence-Il) หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่าง น่ายกย่องเกิดการพนับถือ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อร่วมงานกัน คุณลักษณะของผู้นำ คือ มีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต ประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม มีความเฉลียวฉลาด มีความตั้งใจ เชื่อมั่นในตนเอง มีความแน่วแน่ในอุดมการณ์

2. การสร้างเรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation: IM) หมายถึง การจูงใจให้ผู้ตามเกิดแรงบันดาลใจ ให้ความหมายและท้าทายในเรื่องงานทำให้ผู้ตามมีชีวิตชีวา มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น สร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ผู้นำจะแสดงการทุ่มเทต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ผู้นำอาจสร้างแรงบันดาลใจผ่านความเป็นปัจเจกบุกคล และการกระตุ้นทางปัญญา ซึ่งช่วยให้ผู้ตามสามารถจัดการกับอุปสรรคของตนเอง

3. การกระตุ้นทางสติปัญญา (Intellectual Stimulation: IS) หมายถึง การที่ผู้นำกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามเกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ แสวงหาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน กระตุ้นให้ผู้ตามรู้สึกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถทำให้ผู้ตามเกิดความกล้าที่จะคิดสร้างสรรค์ นำเสนอสิ่งใหม่และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration: IC) หมายถึง การที่ผู้นำให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล ทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้นำจะเป็นโค้ช (Coach) และเป็นที่ปรึกษา (Adviser) ผู้นำจะส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของผู้ตามและเพื่อนร่วมงานให้สูง ขึ้น โดยการให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่

บทวิเคราะห์

ค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทย

จากสถานการณ์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยที่มุ่งปรับโครงสร้างการบริหารการเลือกผู้แทน และการแก้ไขกฎหมาย แต่สิ่งหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญด้วยก็คือการศึกษาด้านค่านิยมประชาธิปไตยในตัวพลเมืองว่า เหตุใดค่านิยมประชาธิปไตยถึงมีความสำคัญและต้องศึกษา คำตอบที่ปรากฏ คือ ค่านิยมเป็นความคิดและสิ่งที่ยึดถืออยู่ในตัวบุคคล เป็นสิ่งที่คนในสังคมเห็นว่าควรค่าแก่การปฏิบัติ (สุนทรี โคมิน และสนิท สมัครการ, 2522) การเริ่มต้นของค่านิยมทางการเมืองก็มาจากการที่ประชาชนเกิดความเชื่อทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้ไปสู่แก่นแท้ของระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นของประชาชน ค่านิยมจึงเป็นการแสดงหลักการและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการเมืองแล้วแสดงออกผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนทุกระดับมีสิทธิในทางการเมืองแบบประชาธิปไตยตามกฎหมายที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในทุกมิติของกระบวนการทางการเมือง (ไพฑูรย์ มาเมือง, 2565) กระบวนการรับรู้จะทำให้เกิดการยอมรับจนกลายเป็นค่านิยมทางการเมืองของตน ซึ่งมีลักษณะดังนี้ (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2549)

1. ระบบความเชื่อ (Beliefs) เป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ดำรงอยู่ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือเป็นสิ่งที่ผิด เป็นการประเมินค่าถึงสิ่งที่เป็นอยู่ว่าดีหรือเลว หรือเป็นความเชื่อเกี่ยวกับวิธีหรือเป้าหมายของการกระทำว่า

เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือไม่ ความเชื่อเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคลมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองและเห็นว่าการเมืองระบบใดดีก็จะยอมรับและยึดถือกลายเป็นค่านิยมทางการเมืองของตน

2. ค่านิยม (Values) เป็นความเชื่อที่ยึดถือสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนานเป็นความเชื่อเกี่ยวกับวิธีหรือเป้าหมายการกระทำของบุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะยืนยงถาวรต่างกันกับสมัยนิยม (Fashion) ที่ไม่ยืนยงถาวรเป็นความเชื่อที่มีผลต่อการกระทำในระยะสั้นแล้ว เลือนหายไปค่านิยมทางการเมืองจึงเป็นการแสดงออกของความเชื่อทางการเมืองในรูปของการกระทำที่สามารถมองเห็นได้

3. ทัศนคติ (Attitude) เป็นความรู้สึกของตนที่สะสมมาจากประสบการณ์อันยาวนานและมีผลต่อการตอบสนองสิ่งต่าง ๆ ด้วยลักษณะของความรู้สึกและความพอใจของตน ดังนั้นทัศนคติทางการเมืองจึงเกิดขึ้นจากกระบวนการรับรู้ทางการเมืองของบุคคลจนกระทั่งทำให้เกิดความเชื่อทางการเมืองเกี่ยวกับลัทธิหรือระบอบการเมืองต่าง ๆ และการแสดงออกในรูปแบบของความรู้สึกทางการเมือง

4. พฤติกรรมทางการเมือง (Political Behaviors) เมื่อบุคคลมีความเชื่อค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองอย่างไรก็ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมทางการเมืองอย่างนั้น เช่น บุคคลใดมีความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยบุคคลนั้นก็จะเคารพในสิทธิเสรีภาพทั้งของตนเองและผู้อื่น จะเห็นคุณค่าของความเสมอภาคและความยุติธรรมของสังคม

5. วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) เมื่อบุคคลมีพฤติกรรมทางการเมือง จนกลายเป็นแบบแผน (Pattern) คือ กลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สามารถคาดหมายได้ เช่น บุคคลที่ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเสมอ บุคคลที่กล้าแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างตรงไปตรงมา และบุคคลที่เคารพในความเสมอภาคของผู้อื่น

วิธีการสร้างค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทยของผู้นำสมัยใหม่

การสร้างค่านิยมทางการเมืองเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและเสถียรภาพของสังคม ค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทยเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและสถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้นำสมัยใหม่มีบทบาทสำคัญในการสร้างและส่งเสริมค่านิยมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ความเชื่อมั่นในสถาบันการเมืองลดลง และสังคมมีความแตกแยกมากขึ้น การสร้างค่านิยมทางการเมืองของผู้นำสมัยใหม่จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการดังนี้

1. การส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม

ผู้นำสมัยใหม่ควรยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย การสร้างค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทยเริ่มต้นจากการส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างค่านิยมทางการเมืองที่เข้มแข็ง เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ การเสนอกฎหมาย การถอดถอนนักการเมือง การ

เป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือการลงรับสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางอ้อม เช่น การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง เป็นต้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน หรือการเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ จะช่วยให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงการทำงานของระบบการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างค่านิยมที่สนับสนุนประชาธิปไตย และผู้นำสมัยใหม่ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศและที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง กล่าวคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วม (จุฬีวรรณ เติมผล, 2561)

2. การศึกษาและให้ความรู้ทางการเมือง

หนึ่งในปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างค่านิยมทางการเมืองคือ ผู้นำสมัยใหม่ต้องมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา การให้การศึกษาที่มีคุณภาพเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนจะช่วยให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในวัยรุ่นและเยาวชนจึงมีความสำคัญต่อการสร้างค่านิยมที่ดีในอนาคต พื้นฐานการศึกษาด้านการเมือง (Political Foundations of Education) เป็นการศึกษาผลจากโครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองที่มีต่อการศึกษา โดยเน้นศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของการเมืองที่มีต่อการศึกษาซึ่งในช่วงทศวรรษที่ 1960 มีนักวิชาการคนสำคัญอย่าง James Coleman (Coleman, 1965: 18-32) ได้เสนอแนวคิดหน้าที่ทางการเมืองของการศึกษาไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1) การกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) การศึกษาทำหน้าที่กล่อมเกลาทางการเมืองกล่าวคือ ปลูกฝังให้พลเมืองมีความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ และความรู้สึกในความสามารถทางการเมืองเพื่อผลิตพลเมืองแบบที่รัฐต้องการ

2) การเลือกสรรทางการเมือง (Political Recruitment) การศึกษาจะเป็นผู้กำหนดและผลิตบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้บริหารในด้านต่างๆ เช่น นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้นำทางสังคม เศรษฐกิจ หรือแม้กระทั่งผู้นำทางการเมือง อันจะส่งผลให้เกิดการแบ่งช่วงชั้นทางสังคมและการเลื่อนฐานะทางสังคม

3) การบูรณาการทางการเมือง (Political Integration) การศึกษาสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับประเทศ โดยเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับสมาชิกในสังคม แต่ในขณะเดียวกันการศึกษาก็

สามารถสร้างความขัดแย้งได้ เพราะเมื่อการศึกษาต้องสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของชาติ จึงอาจทำให้เกิดการแตกแยกระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ รวมถึงกลุ่มศาสนาอื่น ๆ

3. สร้างความโปร่งใสและต่อต้านการทุจริตทางการเมือง

การสร้างความเชื่อมั่นเป็นสิ่งสำคัญ ผู้นำต้องแสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ สุจริต การปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นได้ ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใสและการต่อต้านการทุจริตมีความสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมือง การสร้างและส่งเสริมค่านิยมนี้มักเกี่ยวข้องกับการใช้กลไกต่างๆ

3.1) การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส ความโปร่งใสเป็นอีกหนึ่งค่านิยมที่ผู้นำสมัยใหม่พยายามสร้างขึ้น การให้ข้อมูลที่ชัดเจนและโปร่งใสเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาลช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนและลดปัญหาความไม่โปร่งใสและคอร์รัปชัน เช่น การเปิดเผยงบประมาณและการใช้ทรัพยากรของรัฐ

3.2) ด้านการรับรู้การทุจริต ประชาชนสามารถรับฟังและติดตามข่าวสารทางการเมืองใน ระดับชาติ และ ระดับท้องถิ่นจากสื่อต่างๆ หรือได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองกับบุคคลอื่นรวมถึงการพูดจาถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องการเมืองกับเพื่อนบ้าน แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง โดยตรงกับเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง หรือสื่อมวลชน หรือการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโซเชียลต่างๆ

3.3) ด้านการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเพื่อเรียกร้องต่อนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน ท้องถิ่น ในการให้เป็นตัวแทนตน การรวมตัวกันเป็นองค์การ สร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างองค์การ การจัดระดมความคิด เพื่อหาวิธีการ ตรวจสอบการเลือกตั้ง การเลือกตั้งเพื่อยุติปัญหาและลดความขัดแย้งในสังคม

3.4) ด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง ประชาชนได้ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครเลือกตั้งระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดยดูผลการทำงาน เพื่อพิจารณาต่อไป การเข้าไปช่วยผู้สมัครติดป้ายหาเสียงหรือร่วมเดินหาเสียงกับผู้สมัครการเมือง ทำให้เป็นสมาชิกโดยไม่รู้ตัว

3.5) ด้านการประชาสัมพันธ์ การได้เข้าร่วมการรณรงค์เลือกตั้งหาเสียงของผู้รับสมัครเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เข้าร่วมในการแสดงประชามติแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในการเปิดเวทีสาธารณะ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาทางการเมืองร่วมกับ อบต. เป็นการวิพากษ์หรือการมีส่วนร่วมออกความเห็นวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับพรรคการเมือง ความเป็นมาของพรรคการเมือง และนักการเมืองในพรรคนั้นๆ

3.6) ด้านการสร้างเครือข่าย ประชาชนร่วมสนับสนุนพรรคการเมืองโดยการติดตามและไปฟังการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น การติดตามและไปฟังการหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น ได้รับรู้ข้อมูลจากการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองในโอกาสต่างๆ (พระครูศรีปริยัตยาภิมณฑ์ และคณะ, 2565)

4. ส่งเสริมความหลากหลายและสิทธิมนุษยชน

ผู้นำสมัยใหม่ควรส่งเสริมความเท่าเทียมกันในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือฐานะทางเศรษฐกิจ การสร้างระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรม การส่งเสริมค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายและสิทธิมนุษยชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่ยุติธรรมและเท่าเทียม

4.1) การส่งเสริมความหลากหลาย คือ การอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคมมองใน 3 ประเด็นหลัก คือ

- ความหลากหลาย (Diversity) คือ ความหลากหลายของผู้คนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอายุ เพศกำเนิด ศาสนา เชื้อชาติ สัญชาติ ชาติพันธุ์ สีผิว การศึกษา วัฒนธรรม สังคม ความพิการ ความเจ็บป่วย รสนิยมทางเพศ สถานภาพการสมรส สถานภาพทางสังคม หรือความเห็นทางการเมือง

- ความเท่าเทียม (Equity) คือ การที่คนในสังคมได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการในการคัดเลือกเข้าทำงาน อัตราค่าตอบแทน การพัฒนาศักยภาพบุคคล การเลื่อนขั้น สภาพการทำงาน โดยปราศจากอคติที่มีต่อความหลากหลายและแตกต่าง แต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทักษะและความสามารถเป็นหลัก

- การมีส่วนร่วม (Inclusion) คือ การยอมรับและผสานความแตกต่างของบุคคลในสังคมเข้าด้วยกัน เช่น การส่งเสริมและให้คุณค่ากับความแตกต่างของบุคคลในสังคม การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

4.2) การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน คือ การสร้างค่านิยมที่เคารพสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคมที่เป็นธรรม การสนับสนุนและการปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนทุกกลุ่มช่วยเสริมสร้างสังคมที่มีความสงบและยุติธรรม สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองทั่วโลก ว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อมนุษย์นั้น สามารถจำแนกได้ครอบคลุมสิทธิ 5 ประเภท ได้แก่

1) สิทธิพลเมือง ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต ไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้ายหรือฆ่า สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เช่น สิทธิในความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย เป็นต้น

2) สิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก สิทธิการมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์สาธารณะ สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรี

3) สิทธิทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สิทธิในการมีงานทำ ได้เลือกงานอย่างอิสระและได่รับค่าจ้างอย่างเป็นธรรม สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินการได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างพอเพียง

4) สิทธิทางสังคม ได้แก่ สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพ แม่และเด็กต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ ได้รับความมั่นคงทางสังคม มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว

5) สิทธิทางวัฒนธรรม ได้แก่ การมีเสรีภาพในการใช้ภาษาหรือสื่อความหมายในภาษาท้องถิ่นตน มีเสรีภาพในการแต่งกายตามวัฒนธรรม การปฏิบัติกิจตามวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของตน การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา การพักผ่อนหย่อนใจด้านการแสดงศิลปะ วัฒนธรรม บันเทิงได้โดยไม่มีใครมาบังคับ (ดูเพิ่มใน กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2567 : ออนไลน์)

5. การใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสมัยใหม่

ผู้นำสมัยใหม่ต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การวิเคราะห์สถานการณ์ การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญในการนำพาสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ผู้นำสมัยใหม่ต้องนำเทคโนโลยีและสื่อสารสมัยใหม่มาใช้ในการเชื่อมโยงกับประชาชน การใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียไม่เพียงแต่ช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามข่าวสารและนโยบายของรัฐบาลได้อย่างรวดเร็ว แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสื่อสารความคิดเห็นและปฏิสัมพันธ์กับผู้นำโดยตรง การทำเช่นนี้สามารถช่วยสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมและการมีบทบาทของประชาชนในการเมือง เทคโนโลยีช่วยให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องต่างๆ การใช้สื่อสารมวลชนและสื่อออนไลน์ในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง สำคัญในการสร้างค่านิยมทางการเมือง สื่อที่มีคุณภาพสามารถช่วยในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง ทำให้ประชาชนมีข้อมูลในการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสร้างค่านิยมทางการเมืองมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น

๑. การเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียม แม้ว่าเทคโนโลยีจะมีการพัฒนาและสามารถเข้าถึงได้ง่าย แต่ยังมีผู้คนบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ เช่น ในพื้นที่ห่างไกลหรือกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมืองหรือรับข้อมูลได้อย่างเต็มที่

๒. การกระจายข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เทคโนโลยีสามารถใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว แต่ก็อาจมีการเผยแพร่ข้อมูลเท็จหรือข่าวลือ ซึ่งอาจทำให้ประชาชนเข้าใจผิดหรือถูกชักจูงด้วยข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง

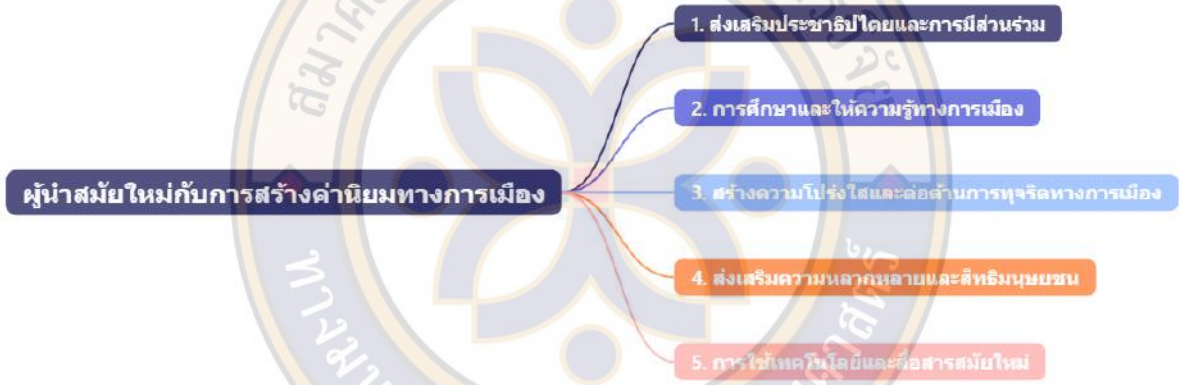
๓. การคุกคามความเป็นส่วนตัว การใช้เทคโนโลยีในการติดตามหรือรวบรวมข้อมูลอาจละเมิดความเป็นส่วนตัวของประชาชน หากไม่มีการควบคุมและปกป้องข้อมูลอย่างเข้มงวด อาจทำให้เกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

๔. การแบ่งแยกทางดิจิทัล บางครั้งการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการทางการเมืองอาจทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างกลุ่มที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ จึงอาจทำให้ความเท่าเทียมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองลดลง

๕. การควบคุมและเซ็นเซอร์ข้อมูล ในบางประเทศหรือสถานการณ์ เทคโนโลยีอาจถูกใช้ในการควบคุมหรือเซ็นเซอร์ข้อมูลทางการเมือง เช่น การบล็อกหรือกรองข้อมูลที่ไม่ตรงกับความสนใจของรัฐบาล ซึ่งจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

๖. การเสพติดเทคโนโลยีและความฟุ้งซ่าน การใช้งานเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันอาจทำให้ประชาชนมีการเสพติดข้อมูลหรือใช้เวลาในการโต้ตอบกับสื่อออนไลน์มากเกินไป ส่งผลให้ขาดความสนใจหรือการมีส่วนร่วมในการอภิปรายทางการเมืองที่มีคุณภาพ

การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสร้างค่านิยมทางการเมืองจึงต้องมีการจัดการที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงข้อจำกัดเหล่านี้ และให้การใช้งานเป็นไปในทิศทางที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์แก่สังคม

แผนภาพที่ 1 วิธีการสร้างค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทยของผู้นำสมัยใหม่

บทสรุปและอภิปราย

จากการศึกษาผู้นำสมัยใหม่มีบทบาทสำคัญในการสร้างค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทย เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน การสร้างค่านิยมนี้ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยต้องเน้นการส่งเสริมประชาธิปไตย การศึกษา ความหลากหลาย สิทธิมนุษยชน ความโปร่งใส และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสร้างค่านิยมทางการเมือง มีหลายวิธี เช่น การใช้สื่อออนไลน์เผยแพร่ข้อมูลทางการเมืองที่ถูกต้องและโปร่งใส ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการประชุมออนไลน์หรือแบบสำรวจความคิดเห็น การให้ความรู้ทางการเมืองผ่านคอร์สออนไลน์และสื่อการสอน การใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบความโปร่งใสของรัฐบาล และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้นำและประชาชน เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยให้ประชาชน

สามารถเข้าถึงข้อมูลและตัดสินใจอย่างมีสติปัญญา ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาสังคมให้มีความก้าวหน้าและเสถียร การเข้าใจและดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้สังคมไทยพัฒนาอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การสร้างค่านิยมทางการเมืองไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องใช้เวลาและความพยายามอย่างต่อเนื่อง ผู้นำสมัยใหม่จึงต้องมีความมุ่งมั่น อดทน และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับประชาชน เพื่อร่วมกันสร้างสังคมที่น่าอยู่และมีความสุข การสร้างค่านิยมทางการเมืองที่ดีจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืนและสร้างอนาคตที่ดีกว่าให้กับคนรุ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษายกตัวอย่างของผู้นำสมัยใหม่จากประเทศอื่นๆ ที่มีบทบาทในการสร้างค่านิยมการเมืองที่ดี เพื่อเปรียบเทียบและนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาสังคมไทย

2. ผู้นำสมัยใหม่มักใช้เทคโนโลยีและสื่อสารมวลชนในการสร้างภาพลักษณ์และเผยแพร่ค่านิยม ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสื่อในกระบวนการนี้ การขยายประเด็นเหล่านี้อาจช่วยให้บทความครั้งต่อไปมีประโยชน์มากขึ้นในทางวิชาการและเชิงปฏิบัติ

บทส่งท้าย

การสร้างค่านิยมทางการเมืองที่มีความเข้มแข็งในสังคมไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะค่านิยมเหล่านี้จะเป็นฐานที่ช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพและความยั่งยืนให้กับระบบการเมืองของประเทศ โดยเฉพาะเมื่อค่านิยมเหล่านี้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของประชาชนได้อย่างเหมาะสม การสร้างค่านิยมที่ดีจะช่วยให้สังคมมีความเข้าใจร่วมกันในเรื่องของประชาธิปไตย การเคารพสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงความยุติธรรม ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ความร่วมมือระหว่างผู้นำและประชาชนถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างค่านิยมทางการเมืองที่เข้มแข็ง เพราะการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้านไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการสื่อสารกับประชาชนจะสามารถทำให้ประชาชนเข้าใจและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศและการตัดสินใจทางการเมืองได้อย่างมีความรู้และข้อมูลที่ถูกต้อง เมื่อผู้นำสามารถทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสร้างความโปร่งใสในการทำงาน จะสามารถสร้างความไว้วางใจระหว่างภาครัฐและประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างค่านิยมที่ดี การมีค่านิยมที่เข้มแข็งจะช่วยสร้างสังคมที่มีความสงบสุขและยั่งยืน ทำให้ประเทศไทยสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมั่นคง

บรรณานุกรรม

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2564, 27 กันยายน). ชุดความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน. https://asdd.mol.go.th/news/

จุฬีวรรณ เติมผล. (2561, 27 กันยายน). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_20180531155204.pdf

พระครูศรีปริยัตยาภิมณฑ์, ยุทธนา ปราณีต, สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล. (2565). การเสริมสร้างค่านิยมของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร. *วารสารมจร การพัฒนาสังคม.* 7(2), 171-172.

รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2545). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง. *วารสารสังคมศาสตร์.* 28(1), 31-48.

รัตนาภรณ์ แววกระโทก.(2553, 26 กันยายน). ผู้นำที่ดีควรมีคุณสมบัติอย่างไร. https://prakal.wordpress.com/2010/06/

Coleman James. (1965). Education and Poltical Development. New Jersey: Princeton University Press.

การเพิ่มการรอดชีวิตและกิจกรรมเมแทบอลิซึมของเชื้อ Lactobacillus plantarum โดยวิธีห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนตร่วมกับอินูลินและเพกทิน

Increasing survival and metabolic activity of Lactobacillus plantarum by co-encapsulating with sodium alginate inulin and pectin

อัจฉรา เพิ่ม[1] และนิอัสรีนีย์ นิมะ[2]

Atchara Phoem[1] and Niatrenee Nima[2]

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อีเมลผู้ประสานงานหลัก : atchara.ph@skru.ac.th

Bachelor of Science Program in Biotechnology, Faculty of Science and Technology, Songkhla Rajabhat University Corresponding author e-mail : atchara.ph@skru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรอดชีวิตและกิจกรรมเมแทบอลิซึมของเชื้อ *Lactobacillus plantarum* TISTR541 ที่ถูกห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนต อินูลินและเพกทินเปรียบเทียบกับเชื้ออิสระ การทดสอบในสภาวะจำลองกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กแบบต่อเนื่อง พบว่าเชื้อที่ถูกห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนต อินูลินและเพกทินมีการรอดชีวิตที่สูงกว่าเชื้ออิสระ จำนวนเชื้อที่ถูกห่อหุ้มมีการรอดชีวิตก่อนผ่านกระเพาะอาหาร หลังผ่านกระเพาะอาหาร และหลังผ่านลำไส้เล็กมีค่าเป็น 9.71 9.62 และ 9.57 log cfu/g ตามลำดับ เชื้อที่ถูกห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนตมีการรอดชีวิตที่สูงกว่าเชื้ออิสระ เชื้อที่ถูกห่อหุ้มมีการสร้างกรดแลกติกในปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับเชื้ออิสระ เชื้อที่ถูกห่อหุ้มมีความสามารถในการยับยั้งเชื้อ *Staphylococcus aureus* และเชื้อ *Bacillus cereus* ได้ดีกว่าเชื้ออิสระ จากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าการห่อหุ้มเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ด้วยโซเดียมอัลจิเนต อินูลินและเพกทินสามารถเพิ่มคุณสมบัติที่ดีของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 และนำไปประยุกต์ใช้ในอาหารเสริมสุขภาพต่อไป

คำสำคัญ : การห่อหุ้มร่วม, การรอดชีวิต, การยับยั้งเชื้อ, อินูลิน, เพกทิน

Abstract

The purpose of this study was to investigate the survival and metabolic activity of *Lactobacillus plantarum* TISTR541 encapsulated with sodium alginate, inulin, and pectin compared to free cells when tested in simulated stomach and small intestine continuously. It was found that the *L. plantarum* TISTR541 was encapsulated with sodium alginate, inulin, and pectin had higher survival than free cells. The number of *L. plantarum* TISTR541 encapsulated with sodium alginate, inulin, and pectin had survival before passing through the simulated stomach, after passing through the simulated stomach, and after passing through the simulated small intestine, the values were 9.71, 9.62, and 9.57 log cfu/g, respectively. The encapsulated bacteria produced small amounts of lactic acid compared to free cells. The encapsulated bacteria had the ability to inhibit *Staphylococcus aureus* and *Bacillus cereus* better than free cells. The research showed that encapsulating *L. plantarum* TISTR541 with sodium alginate, inulin, and pectin could enhance beneficial properties of *L. plantarum* TISTR541 and further applied them in functional foods.

Keywords : co-encapsulation, survival, antibacterial activity, inulin, pectin

ที่มาและความสำคัญ

ผู้บริโภคยุคใหม่หันมาสนใจดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้น เนื่องจากสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และพฤติกรรมการบริโภคอาหารมีส่วนทำให้เกิดความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคไขมันอุดตันในเส้นเลือด โรคหัวใจ และโรคท้องร่วง เป็นต้น ดังนั้นผู้บริโภคจึงนิยมบริโภคอาหารเสริมสุขภาพ (functional foods) ซึ่งเป็นอาหารที่บริโภคแล้วเกิดประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้บริโภค นอกเหนือจากคุณค่าทางโภชนาการพื้นฐาน ตัวอย่างอาหารเสริมสุขภาพเช่น ผลิตภัณฑ์โพรไบโอติก และผลิตภัณฑ์พรีไบโอติก เป็นต้น โพรไบโอติก (probiotic) เป็นจุลินทรีย์ที่มีชีวิตก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพของบริโภค ช่วยในการปรับสมดุลของจุลินทรีย์ในระบบทางเดินอาหาร เช่น *Bifidobacterium* และ *Lactobacillus* การรอดชีวิตของโพรไบโอติกขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น แปรรูปอาหาร และความเป็นกรดและเกลือน้ำดีในระบบทางเดินอาหาร จากข้อกำหนดของหน่วยงาน

International Dairy Federation (IDF) ได้กล่าวว่าผลิตภัณฑ์โพรไบโอติกต้องมีแบคทีเรียที่มีชีวิตอย่างน้อยที่สุด 10^7 cfu/g จนกระทั่งถึงวันที่บริโภคผลิตภัณฑ์นั้น (Misra et al., 2021)

ดังนั้นการห่อหุ้มโพรไบโอติกโดยใช้เทคนิคไมโครเอนแคปซูเลชั่น (microencapsulation) เป็นวิธีการที่ช่วยเพิ่มการรอดชีวิตของโพรไบโอติกในผลิตภัณฑ์อาหารระหว่างการเก็บ และความเป็นกรดและเกลือน้ำดีในระบบทางเดินอาหาร เพิ่มความคงตัวในการเก็บรักษาควบคุมอัตราการปลดปล่อยโพรไบโอติกอย่างช้าๆ และสม่ำเสมอ ทำให้มีปริมาณเชื้ออยู่ในระดับที่เพียงพอส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้บริโภค การห่อหุ้มเชื้อโดยใช้โซเดียมอัลจิเนต (sodium alginate) มีการใช้อย่างแพร่หลาย เนื่องจากโซเดียมอัลจิเนตไม่เป็นพิษต่อเชื้อที่ถูกห่อหุ้ม และเป็นที่ยอมรับในการใช้เป็นสารเติมแต่งอาหาร (food additive) นอกจากนี้การนำเชื้อโพรไบโอติกมาห่อหุ้มร่วมกับสารพรีไบโอติก (prebiotic) จะช่วยในการเพิ่มการรอดชีวิตของโพรไบโอติกในสภาวะแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น (Rezagholizade-shirvan et al., 2024)

พรีไบโอติก (prebiotic) เป็นสารกลุ่มโอลิโกแซคคาไรด์ที่ไม่ถูกย่อยโดยเอนไซม์ในระบบทางเดินอาหารของมนุษย์และสัตว์ สารอาหารนี้สามารถส่งเสริมการเจริญของเชื้อที่มีประโยชน์ในร่างกาย และจำกัดการเจริญของเชื้อที่ไม่มีประโยชน์ พรีไบโอติกที่ใช้ทางการค้าเป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคในเชิงสุขภาพ เช่น อินูลิน (inulin) และเพกทิน (pectin) สามารถช่วยให้แบคทีเรียที่มีประโยชน์ในลำไส้เพิ่มจำนวนมากขึ้น และยับยั้งการเพิ่มจำนวนของแบคทีเรียสาเหตุโรคท้องร่วง (Rezagholizade-shirvan et al., 2024) ในงานวิจัยครั้งนี้จึงสนใจที่จะใช้เชื้อกลุ่ม lactobacilli เพราะเป็นเชื้อโพรไบโอติกที่มีความปลอดภัยสามารถใช้ในผลิตภัณฑ์อาหารได้ (Generally Recognized As Safe : GRAS) โดยเลือกใช้สายพันธุ์ *L. plantarum* TISTR541 จากงานวิจัยอื่นๆ พบว่าการห่อหุ้มเชื้อ *Streptococcus thermophilus* ด้วยโซเดียมอัลจิเนต (ณัฐวุฒิ มีศิลป์ และคณะ, 2563) การห่อหุ้มเชื้อ *L. acidophilus* ด้วยโซเดียมอัลจิเนต (นุจรี สอนสะอาด, 2566) ทำให้สามารถเพิ่มการรอดชีวิตของเชื้อได้ดีในสภาวะจำลองของระบบทางเดินอาหาร นอกจากนี้การห่อหุ้มเชื้อ *L. plantarum* ด้วยโซเดียมอัลจิเนต ฟรุกโตโอลิโกแซคคาไรด์และเคลือบด้วยไคโตซานทำให้สามารถเพิ่มการรอดชีวิตเชื้อได้ดีในสภาวะจำลองของระบบทางเดินอาหารและการเก็บรักษาแบบแช่เย็น (ทิพรักษ์ วงษาดี และคณะ, 2565) ส่วนกิจกรรมการยับยั้งเชื้อก่อโรคอาหารเป็นพิษที่สำคัญคือ *S. aureus* และ *B. cereus* ปนเปื้อนในอาหารหลายชนิด เช่น เนื้อสัตว์ดิบ ผักผลไม้สุก และนมที่ไม่ผ่านกระบวนการฆ่าเชื้อ เป็นต้น โดยที่เชื้อสร้างสารพิษทำให้เกิดอาการอาหารเป็นพิษคือ คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะเป็นตะคริวในช่องท้อง และอ่อนเพลีย สามารถทำได้โดยการนำเชื้อโพรไบโอติกมาห่อหุ้มด้วยพรีไบโอติก ซึ่งเชื้อโพรไบโอติกสามารถใช้พรีไบโอติกแล้วสร้างเป็นกรดอินทรีย์โดยเฉพาะกรดแลกติกที่สามารถยับยั้งเชื้อก่อโรคได้ จากงานวิจัยการห่อหุ้มเชื้อ *L. plantarum* ด้วยเจลาตินและเคลือบด้วยไคโตซานสามารถยับยั้งการสร้าง

ไบโอฟิล์มของเชื้อ *S. mutans* (Peng et al., 2024) แต่อย่างไรก็ตามยังไม่เคยมีรายงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการรอดชีวิต และกิจกรรมเมแทบอลิซึม (การสร้างกรดแลกติก และการยับยั้งเชื้อก่อโรคอาหารเป็นพิษ) ของ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มร่วมกับอินูลินและเพกทิน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเพิ่มการรอดชีวิตของ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนตร่วมกับอินูลินและเพกทินในสภาวะจำลองกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กแบบต่อเนื่อง
2. เพื่อศึกษากิจกรรมเมแทบอลิซึม (การสร้างกรดแลกติก และการยับยั้งเชื้อก่อโรค *S. aureus* และ *B. cereus*) ของ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มร่วมกับอินูลินและเพกทิน

นิยามศัพท์

โพรไบโอติก (probiotic) หมายถึง จุลินทรีย์ที่มีชีวิตเมื่อบริโภคเข้าไปแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อร่างกาย โดยปรับสมดุลในร่างกายและสร้างสารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายหลายชนิด เช่น กรดอะมิโน และกรดแลกติกเป็นต้น

พรีไบโอติก (prebiotic) หมายถึง องค์ประกอบของอาหารที่ไม่ถูกย่อยโดยเอนไซม์ในระบบทางเดินอาหารของมนุษย์และสัตว์ สารกลุ่มนี้จึงเหลือไปถึงทางเดินอาหารบริเวณลำไส้ใหญ่ กลายเป็นอาหารของโพรไบโอติกและส่งเสริมสุขภาพให้แก่เจ้าบ้าน

การห่อหุ้มเชื้อร่วม (co-encapsulation) หมายถึง การห่อหุ้มเชื้อโพรไบโอติกโดยใช้ตัวห่อหุ้ม (encapsulating agent) เช่น โซเดียมอัลจิเนต เพื่อเป็นตัวป้องกันอันตรายให้แก่เชื้ออันเนื่องมาจากสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ และมีการห่อหุ้มร่วมกับสารพรีไบโอติกอื่น ๆ (co-encapsulating agent) เพื่อเสริมประสิทธิภาพหรือเป็นแหล่งสารอาหารให้แก่เชื้อโพรไบโอติก

อินูลิน (inulin) หมายถึง แป้งที่พบในหัวหรือรากพืชบางชนิดเช่น หอม กระเทียม กะหล่ำปลี และชีคโอะริ (chicory) และสังเคราะห์เพื่อใช้เชิงการค้า สามารถช่วยให้แบคทีเรียที่มีประโยชน์ในลำไส้เพิ่มจำนวนมากขึ้น และยับยั้งการเพิ่มจำนวนของแบคทีเรียสาเหตุโรคท้องร่วง

เพกทิน (pectin) หมายถึง พอลิแซ็กคาไรด์ (polysaccharide) ที่สกัดได้จากเปลือกของผลไม้ตระกูลส้ม กากของแอปเปิลที่คั้นน้ำแล้ว และหัวบีท และสังเคราะห์เพื่อใช้เชิงการค้า เป็นอาหารของแบคทีเรียกลุ่มโพรไบโอติกซึ่งเป็นประโยชน์แก่ร่างกายเป็นส่วนผสมของอาหารเสริมสุขภาพ

แนวคิดและทฤษฎี

ศึกษาการเพิ่มการรอดชีวิต (การทนต่อสภาวะจำลองกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กแบบต่อเนื่อง) และกิจกรรมเมแทบอลิซึม (การสร้างกรดแลกติก และการยับยั้งเชื้อก่อโรคอาหารเป็นพิษเช่น *S. aureus* และ *B. cereus*) ของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ถูกห่อหุ้มด้วยอินูลินและเพกทิน (co-encapsulation) เปรียบเทียบกับเชื้ออิสระ (เชื้อที่ไม่ถูกห่อหุ้ม; free cell)

สมมติฐาน

เชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มด้วยอินูลินและเพกตินสามารถเพิ่มการรอดชีวิตและมีกิจกรรมเมแทบอลิซึมที่ดีกว่าเชื้ออิสระ

ตัวแปร มี 3 กลุ่มประกอบด้วย

ตัวแปรต้น

เชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มและไม่ห่อหุ้มด้วยอินูลินและเพกทิน และชนิดของพรีไบโอติก (co-encapsulating agent) ที่ใช้ห่อหุ้มเชื้อ

ตัวแปรควบคุม

ปริมาณของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ใช้ทำ microencapsulation ปริมาณอินูลิน เพกทิน และโซเดียมอัลจิเนตที่ใช้ทำ microencapsulation ปริมาณสารละลาย อุณหภูมิ และระยะเวลาที่ใช้ทดสอบในสภาวะจำลองกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กแบบต่อเนื่อง วิธีการหาปริมาณกรดแลกติก และวิธีการยับยั้งเชื้อก่อโรคอาหารเป็นพิษ (*S. aureus* และ *B. cereus*)

ตัวแปรตาม

การรอดชีวิตและกิจกรรมเมแทบอลิซึมของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ถูกห่อหุ้มและเชื้ออิสระ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เทคนิคเอ็กทรูชั่น (extrusion tenhnique) เป็นวิธีการดั้งเดิมที่ใช้กันโดยทั่วไปในการทำเม็ดบีด โดยการเตรียมสารละลายไฮโดรคอลลอยด์ เช่น โซเดียมอัลจิเนต (sodium alginate) แล้วจึงเติมเซลล์แบคทีเรียลงไปผสมกัน และปล่อยสารที่ผสมกันผ่านหัวเข็มฉีดยาให้มีลักษณะเป็นหยดลงไปในสารละลายสำหรับทำให้เม็ดบีดแข็งตัว เช่น สารละลายแคลเซียมคลอไรด์ ($CaCl_2$) ขนาดและรูปร่างเม็ดบีดขึ้นอยู่กับเส้นผ่านศูนย์กลางของเข็มฉีดยาที่ใช้และความสูงของการหยดสารผสมที่ปล่อยลงในสารละลายแคลเซียมคลอไรด์ โดยขนาดเม็ดบีดมีได้จะมีขนาดตั้งแต่

2 ถึง 5 มิลลิเมตร ดังนั้นในการทดลองเลือกใช้วิธีการนี้เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่าย ต้นทุนในการผลิตต่ำ และส่วนผสมในการใช้มีสภาวะที่ไม่เป็นอันตรายต่อเชื้อโพรไบโอติก

วัสดุที่ใช้ในการห่อหุ้มเชื้อโพรไบโอติก วัสดุตัวพยุงที่แตกต่างกันก็จะมีผลต่อการรอดชีวิตของเชื้อต่างกัน โดยเฉพาะโซเดียมอัลจิเนตมีการใช้เป็นวัสดุพื้นฐานในการห่อหุ้มเชื้อได้รับการรับรองว่ามีความปลอดภัยที่จะใช้ในอาหาร นอกจากนี้ยังมีการใช้วัสดุห่อหุ้มเชื้อตัวอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ไคโตซาน เจลาติน เป็นต้น ในการทดลองนี้มีการห่อหุ้มเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ด้วยโซเดียมอัลจิเนตร่วมกับอินูลินและเพกทิน เนื่องจากอินูลินและเพกทินเป็นพรีไบโอติกที่สกัดได้จากธรรมชาติและใช้ทางการค้าเป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคในเชิงสุขภาพ จากอินูลินและเพกทินเป็นอาหารของเชื้อโพรไบโอติกซึ่งเป็นประโยชน์แก่ร่างกายเป็นส่วนผสมของอาหารเสริมสุขภาพสามารถช่วยให้แบคทีเรียที่มีประโยชน์ในลำไส้เพิ่มจำนวนมากขึ้น ยับยั้งการเพิ่มจำนวนของแบคทีเรียสาเหตุโรคท้องร่วง นอกจากนี้พรีไบโอติกดังกล่าวทนทานต่อการย่อยของระบบทางเดินอาหารจึงเหลือมายังลำไส้ใหญ่ในปริมาณที่เพียงพอที่จะใช้ประโยชน์โดยจุลินทรีย์ประจำถิ่นหรือเชื้อโพรไบโอติกในร่างกาย

จากงานวิจัยทำการห่อหุ้มเชื้อ *L. reuteri* ด้วยอินูลิน เพกทิน และโพลีเด็กซ์โตรส (polydextrose) (Mohamadzadeh et al., 2025) การห่อหุ้มเชื้อ *L. casei* ด้วย whey protein isolate และ sodium hyaluronate (Song et al., 2024) การห่อหุ้มเชื้อ *L. rhamnosus* และ *L. gasseri* ด้วยฟรุกโตโอลิโกแซคคาไรด์ (fructooligosaccharides) (Taghrir et al., 2024) และการห่อหุ้มเชื้อ *L. sakei* และ *L. rhamnosus* ด้วย whey protein isolate และ sodium hyaluronate (Zhou et al., 2024) ทำให้สามารถเพิ่มการรอดชีวิตเชื้อได้ดีในสภาวะจำลองของระบบทางเดินอาหาร

การห่อหุ้มเชื้อ *L. plantarum* ด้วยเจลาตินและเคลือบด้วยไคโตซานสามารถยับยั้งการสร้างไบโอฟิล์มของเชื้อ *Streptococcus mutans* (Peng et al., 2024) และการห่อหุ้มเชื้อ *L. plantarum* ด้วยยูกลีนอลสามารถยับยั้งเชื้อ *Salmonella poona* และ *Listeria monocytogenes* (Balyan et al., 2024)

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้คือ

- การเตรียมเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ได้รับความอนุเคราะห์จากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
- สารพรีไบโอติก คืออินูลิน (Sigma-Aldrich) และเพกติน (Sigma-Aldrich)

- การทดสอบในสภาวะต่าง ๆ เช่น การรอดชีวิตในสภาวะจำลองกระเพาะอาหารและลำไส้เล็ก การสร้างกรดแลกติก และการยับยั้งเชื้อก่อโรคอาหารเป็นพิษคัดแยกมาจากอาหารที่เน่าเสีย (*S. aureus* และ *B. cereus*)
- นำค่าที่ได้มาวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธี Duncan 's multiple range test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

วิธีการศึกษามีขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

1. การเตรียมเชื้อ *L. plantarum* TISTR541

นำเชื้อมาเลี้ยงในอาหารเหลว Man Rogosa and Sharpe (MRS) broth ปริมาตร 50 ml บ่มที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 24 h จากนั้นเก็บเกี่ยวเชื้อนำไปหมุนเหวี่ยงที่ความเร็วรอบ 10,000 g อุณหภูมิ 4 °C เป็นเวลา 10 min นำเชื้อส่วนที่ตกตะกอนเชื้อ (pellet) มาใส่ใน 0.1% สารละลายเพปโทน (peptone solution) ปริมาตร 10 ml จะได้ความเข้มข้นสุดท้ายของเชื้อโดยประมาณเป็น $1x10^{10}$ CFU/ml แบ่งตัวอย่างเชื้อเริ่มต้นที่ได้เป็น 2 กลุ่มคือ เชื้อที่ถูกห่อหุ้ม (co-encapsulation) และเชื้ออิสระ (เชื้อที่ไม่ถูกห่อหุ้ม; free cell)

2. การห่อหุ้ม *L. plantarum* TISTR541 ด้วยอินูลินและเพกทิน (extrusion technique)

นำสารแขวนลอยของ *L. plantarum* TISTR541 ที่มีจำนวนเชื้อ $1x10^{10}$ CFU/ml ปริมาตร 2 ml ผสมกับ 2% โซเดียมอัลจิเนต 1% อินูลิน และ 1% เพกทิน ปริมาตร 16 ml (กลุ่มที่ 1) จำนวนเชื้อ $1x10^{10}$ CFU/ml ปริมาตร 2 ml ผสมกับ 2% โซเดียมอัลจิเนต ปริมาตร 16 ml (กลุ่มที่ 2) ผสมให้เข้ากันจะได้จำนวนเชื้อที่มีความเข้มข้นสุดท้ายเป็น $1x10^{9}$ CFU/ml หยดตัวอย่างที่ได้ลงใน 0.1 M สารละลายแคลเซียมคลอไรด์ แช่เม็ดบีดในสารละลายแคลเซียมคลอไรด์เป็นเวลา 30 min เก็บเม็ดบีดไว้ใน 0.1% สารละลายเพปโทน (pH 6) ที่อุณหภูมิ 4 °C เพื่อที่จะนำมาใช้ในการทดลองขั้นต่อไป ส่วนเชื้ออิสระที่ไม่ได้ห่อหุ้มใช้เป็นชุดควบคุม และหาประสิทธิภาพในการห่อหุ้มเชื้อ % Encapsulation yield (EY) = N/No x100 เมื่อ N คือ จำนวนเชื้อที่มีชีวิตภายหลังจากกระบวนการห่อหุ้ม (cfu/g) No คือ จำนวนเชื้อเริ่มต้นก่อนกระบวนการห่อหุ้ม (cfu/g)

ทำการนับจำนวนเชื้อที่รอดชีวิตโดยชั่งเม็ดบีดมา 1 g มาละลายใน 0.1 M ฟอตเฟตบัฟเฟอร์ (pH 7.4) ปริมาตร 9 ml แล้วนำตัวอย่างไปปั่นเหวี่ยงที่ความเร็วรอบ 10,000 g อุณหภูมิ 4 °C เป็นเวลา 10 min นำส่วนใสของเชื้อ (supernatant) มาเจือจางให้ได้ความเข้มข้นที่เหมาะสมแล้ว pour plate บนอาหาร MRS agar บ่มที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 24 h รายงานผลเป็น CFU/g ทำการทดลอง 3 ซ้ำ (Phoem et al., 2019)

3. สภาวะจำลองกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กแบบต่อเนื่องต่อการรอดชีวิตของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541

นำเม็ดบีดของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ถูกห่อหุ้มและเชื้ออิสระ (เชื้อไม่ถูกห่อหุ้ม) มาทดสอบการรอดชีวิตในจำลองกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กแบบต่อเนื่อง สภาวะจำลองในกระเพาะอาหารประกอบด้วยบัฟเฟอร์ของกรดไฮโดรคลอริก (HCl buffer) pH 2 มีเอนไซม์เพปซินความเข้มข้น 3 g/l นำเม็ดบีดมา 1 g และเชื้ออิสระ 1 ml มาใส่ในสภาวะจำลองในกระเพาะอาหาร (simulated gastric juice) ปริมาตร 9 ml บ่มที่อุณหภูมิ 37 °C ความเร็วรอบ 150 รอบ/นาที เป็นเวลา 3 h จากนั้นนำเม็ดบีดและเชื้ออิสระข้างต้นมาใส่ในสารละลายฟอสเฟตบัฟเฟอร์ 0.1 M (pH 7.4) แล้วนับจำนวนเชื้อที่รอดชีวิตด้วยการ pour plate กับ MRS agar ส่วนตัวอย่างเม็ดบีดและเชื้ออิสระที่ผ่านสภาวะจำลองในกระเพาะอาหารครบ 3 h นำมาปั่นเหวี่ยงแล้วล้างด้วย 0.85% normal saline solution จากนั้นนำเม็ดบีดหนัก 1 g และเชื้ออิสระปริมาตร 1 ml มาใส่ในสภาวะจำลองในลำไส้เล็ก (simulated intestinal juice) ปริมาตร 9 ml (พีเอช 7.4) ประกอบด้วยเกลือน้ำดี (bile salt) ความเข้มข้น 3 g/l และแพนครีเอติน ความเข้มข้น 1 g/l บ่มที่อุณหภูมิ 37 °C เขย่าที่ความเร็วรอบ 150 รอบ/นาที เป็นเวลา 3 h จากนั้นนำมานับจำนวนเชื้อที่รอดชีวิตด้วยการ pour plate บนอาหาร MRS agar และทำการทดลอง 3 ซ้ำ (Phoem et al., 2019)

4. การสร้างกรดแลกติกของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541

นำเม็ดบีดและเชื้ออิสระมาใส่ใน 0.1% เพปโทน วิเคราะห์ปริมาณกรดแลกติกโดยการนำเม็ดบีดและเชื้ออิสระไปหมุนเหวี่ยงที่ความเร็วรอบ 10,000 g อุณหภูมิ 4 °C เป็นเวลา 15 min นำส่วนใส (supernatant) ไปวิเคราะห์โดยเครื่อง High Performance Liquid Chromatography, HPLC (Agilent 1100) และทำการทดลอง 3 ซ้ำ (Phoem et al., 2019)

5. กิจกรรมการยับยั้งเชื้อก่อโรคอาหารเป็นพิษ (*S. aureus* และ *B. cereus*)

นำเม็ดบีดของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ถูกห่อหุ้มซึ่งเก็บไว้ใน 0.1% เพปโทน ศึกษากิจกรรมการยับยั้งเชื้อก่อโรคโดยวิธี agar well diffusion นำจานอาหารเลี้ยงเชื้อ MRS agar มาเททับด้วย Brain Heart Infusion (BHI) soft agar ปริมาตร 7 ml ที่มีแบคทีเรียก่อโรคอาหารเป็นพิษคือ *S. aureus* ($1x10^7$ CFU/ml) และ *B. cereus* ($1x10^7$ CFU/ml) ปริมาตร 20 µl ทิ้งไว้ให้แข็งเจาะหลุมเป็นวงกลมเส้นผ่านศูนย์กลาง 6 mm นำส่วนใส (supernatant) ของเม็ดบีด ($1x10^9$ CFU/g) และเชื้ออิสระ ($1x10^9$ CFU/ml) ลงไปในหลุม 60 µl แล้วนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 °C เป็นเวลา 24 h วัดเส้นผ่านศูนย์กลางของวงใสการยับยั้ง (inhibition zone) และทำการทดลอง 3 ซ้ำ (Tejero-Sarinena et al., 2012)

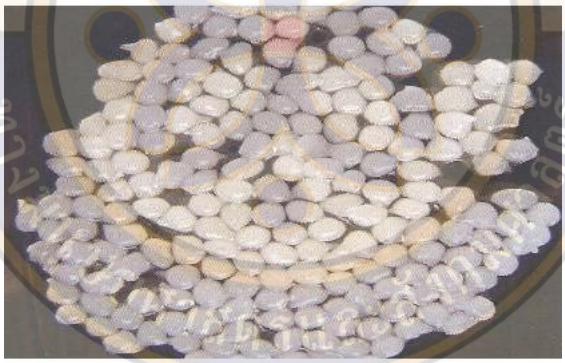
6. การวิเคราะห์สถิติ

ผลการทดลองที่ได้รายงานผลเป็นค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ได้จากการทดลอง 3 ซ้ำ ผลที่ได้นำมาวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธี Duncan 's multiple range test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ผลการศึกษา

1. ผลการห่อหุ้ม *L. plantarum* TISTR541 ด้วยโซเดียมอัลจิเนตร่วมกับอินูลินและเพกทิน (extrusion technique)

เม็ดบีดของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ถูกห่อหุ้มมีลักษณะรูปร่างกลม สีขาวใส ขนาดเม็ดบีดที่ถูกห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนต-อินูลิน-เพกทิน และห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนตมีค่าเป็น 1.43 และ 1.35 mm ตามลำดับ และ %Encapsulation yield, EY ของเม็ดบีดที่ถูกห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนต-อินูลิน-เพกทิน และห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนตมีค่าเป็น 93.12% และ 90.05% **(ภาพที่ 1)**

ภาพที่ 1 ลักษณะเม็ดบีดของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มโดยใช้เทคนิคเอ็กทรูชั่น

2. ผลของสภาวะจำลองกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กแบบต่อเนื่องต่อการรอดชีวิตของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541

เชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนต อินูลินและเพกทินมาเปรียบเทียบการรอดชีวิตในสภาวะจำลองของกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กแบบต่อเนื่อง และชุดควบคุมคือ เชื้ออิสระ (เชื้อที่ไม่ถูกห่อหุ้ม) ดังแสดงใน**ตารางที่ 1** พบว่าเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนต-อินูลิน-เพกทินมี

ผลทำให้เชื้อรอดชีวิตได้มากที่สุด จำนวนเชื้อรอดชีวิตก่อนผ่านสภาวะจำลองกระเพาะอาหาร หลังผ่านสภาวะจำลองกระเพาะอาหาร และหลังผ่านสภาวะจำลองลำไส้เล็กมีค่าเป็น 9.71 9.62 และ 9.57 log CFU/g ตามลำดับ ดังนั้นเชื้อที่ห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนต อินูลิน และเพกทินทำให้เชื้อรอดชีวิตได้ดีกว่าเชื้ออิสระ ($p<0.05$)

ตารางที่ 1 การรอดชีวิตของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มโดยใช้เทคนิคเอ็กทรูชั่นทำโดยการผ่านสภาวะจำลองกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กแบบต่อเนื่อง

การห่อหุ้มเชื้อ	จำนวนเชื้อที่รอดชีวิต (log cfu/g)		
	ก่อนผ่านกระเพาะอาหาร	หลังผ่านกระเพาะอาหาร	หลังผ่านลำไส้เล็ก
โซเดียมอัลจิเนต-อินูลิน-เพกทิน	9.71 ± 0.02^{aA}	9.62 ± 0.03^{aA}	9.57 ± 0.02^{aA}
โซเดียมอัลจิเนต	9.55 ± 0.04^{aA}	9.04 ± 0.06^{bB}	9.02 ± 0.07^{bB}
เชื้ออิสระ	9.12 ± 0.05^{aB}	7.35 ± 0.04^{bC}	6.30 ± 0.03^{cC}

ค่าเฉลี่ยของจำนวนเชื้อที่รอดชีวิต ± ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการทดลอง 3 ซ้ำ

ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์เล็ก (a, b) ในแนวนอนที่ต่างกัน คือมีความแตกต่างกันระหว่างจำนวนเชื้อที่รอดชีวิตในสภาวะจำลองของกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กแบบต่อเนื่อง ($p<0.05$)

ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์ใหญ่ (A, B, C) ในแนวตั้งที่ต่างกัน คือมีความแตกต่างกันระหว่างจำนวนเชื้อที่รอดชีวิตที่ถูกห่อหุ้มด้วยตัวห่อหุ้มแต่ละชนิด ($p<0.05$)

3. กิจกรรมเมแทบอลิซึมของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541

3.1 การสร้างกรดแลกติกของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541

เมื่อนำเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนตร่วมกับอินูลินและเพกทินมาเปรียบเทียบการสร้างกรดแลกติกกับชุดควบคุมคือ เชื้ออิสระ (เชื้อที่ไม่ถูกห่อหุ้ม) ดังแสดงใน**ตารางที่ 2** พบว่าเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 อิสระมีการสร้างกรดแลกติกได้มากที่สุด กรดแลกติกที่สร้างจากเชื้ออิสระ เชื้อห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนต และเชื้อห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนต-อินูลิน-เพกทินมีค่าเป็น 0.91 0.23 และ 0.20 g/l ตามลำดับ เชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนต-อินูลิน-เพกทินมีการสร้างกรดแลกติกไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนตอย่างเดียว ดังนั้นการห่อหุ้มร่วมโดยใช้โซเดียมอัลจิเนต อินูลิน และเพกทินทำให้เชื้อมีเมแทบอลิซึมที่ต่ำ จึงสามารถสร้างกรดแลกติกได้น้อยกว่าเชื้ออิสระ ($p<0.05$)

ตารางที่ 2 การสร้างกรดแลกติกของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มโดยใช้เทคนิคเอ็กทรูชั่น

การห่อหุ้มเชื้อ	ปริมาณกรดแลกติก (g/l)
โซเดียมอัลจิเนต-อินูลิน-เพกทิน	0.20±0.05[b]
โซเดียมอัลจิเนต	0.23±0.07[b]
เชื้ออิสระ	0.91±0.02[a]

ค่าเฉลี่ยของจำนวนเชื้อที่รอดชีวิต ± ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการทดลอง 3 ซ้ำ

ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์เล็ก (a, b) ในแนวตั้งที่ต่างกัน คือมีความแตกต่างกันระหว่างปริมาณกรดแลกติกในตัวห่อหุ้มแต่ละชนิด ($p<0.05$)

3.2 กิจกรรมการยับยั้งเชื้อก่อโรคอาหารเป็นพิษ (*S. aureus* และ *B. cereus*)

เมื่อทดสอบความสามารถของเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ถูกห่อหุ้มต่อการยับยั้งเชื้อก่อโรคอาหารเป็นพิษ (*S. aureus* และ *B. cereus*) โดยวิธี agar well diffusion ดังแสดงใน**ตารางที่ 3** พบว่าเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มโซเดียมอัลจิเนต-อินูลิน-เพกทินสามารถยับยั้งเชื้อ *S .aureus* และ *B. cereus* ได้ดีที่สุด เชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มโซเดียมอัลจิเนต-อินูลิน-เพกทินมีโซนการยับยั้งเชื้อ *S .aureus* และ *B. cereus* มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.45 และ 12.10 mm ตามลำดับ เชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนต-อินูลิน-เพกทินสามารถยับยั้งเชื้อ *S .aureus* และ *B. cereus* ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนตอย่างเดียว ดังนั้นการห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนตร่วมกับอินูลิน และเพกทินสามารถยับยั้งเชื้อ *S .aureus* และ *B. cereus* ได้ดีกว่าเชื้ออิสระ ($p<0.05$)

ตารางที่ 3 การยับยั้งเชื้อก่อโรคอาหารเป็นพิษโดยเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มโดยใช้เทคนิคเอ็กทรูชั่น

การห่อหุ้มเชื้อ	โซนการยับยั้งเชื้อ (mm)	
	S. aureus	*B. cereus*
โซเดียมอัลจิเนต-อินูลิน-เพกทิน	12.45±0.03[a]	12.10±0.07[a]
โซเดียมอัลจิเนต	11.92±0.05[a]	11.91±0.04[a]
เชื้ออิสระ	8.02±0.04[b]	9.07±0.02[b]

ค่าเฉลี่ยของโซนการยับยั้งเชื้อ ± ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการทดลอง 3 ซ้ำ

ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์เล็ก (a, b) ในแนวตั้งที่ต่างกัน คือมีความแตกต่างกันระหว่างโซนการยับยั้งเชื้อในตัวห่อหุ้มแต่ละชนิด ($p<0.05$)

อภิปรายผลการศึกษา

การห่อหุ้มเชื้อด้วยโซเดียมอัลจิเนต-อินูลิน-เพกทินจะทำให้เม็ดบีดมีความคงตัวดีในสภาวะที่เป็นกรด และละลายได้ดีในสภาวะที่เป็นด่าง เนื่องจากโซเดียมอัลจิเนตมีโครงสร้างประกอบด้วย manuronic acid (M) และ guluronic acid (G) เรียงตัวกันแน่นทำให้ป้องกันเชื้อที่ถูกห่อหุ้มได้ดี เมื่อห่อหุ้มร่วมกับอินูลิน และเพกทินจะช่วยปกปิดรูของโซเดียมอัลจิเนตทำให้เพิ่มการรอดชีวิตของเชื้อในสภาวะจำลองของกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กได้ดีขึ้น เม็ดบีดที่ทำโดยใช้เทคนิคเอ็กทรูชั่นมีขนาดประมาณ 1.43 mm ทำให้เชื้อมีโอกาสสัมผัสสารละลายในสภาวะจำลองของกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กได้น้อยลง การห่อหุ้มเชื้อ (co-encapsulation) จะมีความสามารถปกป้องเชื้อได้ต่างกันขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ของโพรไบโอติก เทคนิคการห่อหุ้มเชื้อ วัสดุตัวพยุง (co-encapsulating agent) จากการทดลองจำนวนเชื้อโพรไบโอติกจะเหลือรอดมากกว่า 10^7 cfu/g ซึ่ง FDA ได้กำหนดไว้ว่าจำนวนเชื้อโพรไบโอติกในผลิตภัณฑ์จะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 10^7 cfu/g จนกระทั่งถึงวันที่บริโภค (Wang et al., 2024) สอดคล้องกับงานวิจัยในการห่อหุ้มเชื้อ *L. reuteri* ด้วยอินูลิน เพกทิน และโพลีเด็กซ์โตรส (polydextrose) (Mohamadzadeh et al., 2025) การห่อหุ้มเชื้อ *L. casei* ด้วยอินูลิน (Thinkohkaew et al., 2024) และการห่อหุ้มเชื้อ *L. casei* ด้วย whey protein isolate และ sodium hyaluronate (Song et al., 2024) ทำให้สามารถเพิ่มการรอดชีวิตเชื้อได้ดีในสภาวะจำลองของระบบทางเดินอาหาร

เชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนตร่วมกับอินูลิน และเพกทินจะมีกระบวนการเมแทบอลิซึมที่ต่ำ ทำให้ลดปัญหาการสร้างกรดแลกติกที่มากเกินไป (overacidification) ซึ่งจะมีผลต่อการรอดชีวิตของเชื้อ นอกจากนี้สารพรีไบโอติกที่ใช้ห่อหุ้มมีผลต่อการนำเข้าของสารอาหารจากภายนอกสู่ภายในเม็ดบีดจึงส่งผลต่อการสร้างเมแทบอไลท์ของเชื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ribeiro et al. (2014) มีการนำเชื้อ *L. acidophilus* LA5 มาห่อหุ้มด้วยเพกทิน และเวย์โปรตีนบรรจุเม็ดบีดในโยเกิร์ตทำให้มีการสร้างกรดในปริมาณที่น้อยลงเมื่อเทียบกับเชื้ออิสระ

กิจกรรมการยับยั้งเชื้อก่อโรคอาหารเป็นพิษโดยเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ถูกห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนตร่วมกับอินูลิน และเพกทินเกิดจากการสร้างสารยับยั้งหลัก เช่น กรดแลกติก เนื่องจากเชื้อในเม็ดบีดสามารถใช้พรีไบโอติก (อินูลินและเพกทิน) เป็นอาหารแล้วสร้างเป็นกรดแลกติก เมื่อเม็ดบีดอยู่ในสภาวะที่เป็นด่างจะสลายตัวปล่อยกรดแลกติกออกมา โดยที่กรดแลกติกจะทำให้เกิดการแตกตัวของเซลล์ ซึ่งจะแบ่งพลังงานส่วนหนึ่งไปทำลายโปรตอนที่เข้ามา เมื่อกระบวนการเมแทบอลิซึมเสียสมดุลจะทำให้เชื้อก่อโรคอาหารเป็นพิษตายในที่สุด (Wang et al., 2024) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Trabelsi et al. (2014) ที่นำเชื้อ

L. plantarum TN9 ห่อหุ้มด้วยอัลจิเนตแล้วเคลือบด้วยไคโตซาน จากนั้นทดสอบการยับยั้งเชื้อก่อโรคคือ *L. Ivanovii S. enteritica* และ *E. coli* โดยวิธี agar well diffusion พบว่าสามารถยับยั้งเชื้อก่อโรคได้ดี และงานวิจัยที่มีการห่อหุ้มเชื้อ *L. plantarum* ด้วยยูกลีนอลทำให้สามารถยับยั้งเชื้อ *S. poona* และ *L. monocytogenes* ได้ดี (Balyan et al., 2024)

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยในอนาคตมีการนำเชื้อ *L. plantarum* TISTR541 ที่ห่อหุ้มด้วยโซเดียมอัลจิเนต อินูลินและเพกทินมาใส่ในผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้ทำด้วยนม เพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่แพ้นมรับประทานอาหารเสริมสุขภาพนี้ได้
2. สารละลายที่ใช้ในการทดสอบสภาวะจำลองของระบบทางเดินอาหาร ควรเตรียมใหม่ๆ แล้วนำมาใช้งาน เพราะมีผลต่อกิจกรรมของเอนไซม์ที่ลดลงทำให้ได้ผลการทดลองที่คลาดเคลื่อน
3. ควรศึกษากิจกรรมเมแทบอลิซึมอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น กิจกรรมการยับยั้งแบคทีเรีย รา ไวรัส และปรสิตที่ก่อโรคในระบบทางเดินอาหาร

บรรณานุกรม

ณัฐวุฒิ มีศิลป์, ปัฐวี กานต์ไวยเนตร, และกฤษณะ พงษ์กุลกานนท์. (2563). ผลของน้ำย่อยเทียมต่อการรอดชีวิตของแบคทีเรียกรดแลคติกสายพันธุ์ *Streptococcus thermophilus* ในเม็ดเจลชีวภาพ. *วารสารวิจัย มทร. กรุงเทพ*, *14(1)*, 155-165.

ทิพรักษ์ วงษาดี, เมขลา แจ้งอิ่ม, เอื้อมพร สันทนะ, และนวพร หงส์พันธุ์. (2565). ผลของสารห่อหุ้มเซลล์ที่ต่างกันต่อการเหลือรอดของ *Lactobacillus plantarum* และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไอศกรีมซอร์เบทมะม่วง. *วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา, 27(3),* 1666-1684. https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/science/article/view/8181.

นุจรี สอนสะอาด, สุพรรษา บุญตั้ง, ศิริพร ห่วงเจริญ, วรนิสร์ เมืองมาหล้า, นฤทธิ์ วาดเขียน, และไชยการณ์ ดำเนินงาม. (2566). การห่อหุ้มโพรไบโอติกแบคทีเรียและการประยุกต์ใช้ในเจลลี่หม่อนอาหารเพื่อผู้สูงอายุ. *วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี, 4(2),* 109-122. https://li01.tci-thaijo.org/index.php/atj/article/view/258091.

Balyan, S., Dadwal, V., & Patil, B. S. (2024). *Lactobacillus*-isolated exopolysaccharide as emulsifier ensure extended stability of eugenol encapsulation, potent anti-microbial activity, and application on fresh produce. *Food Bioscience, 61*, 104632. https://doi.org/10.1016/j.fbio.2024.104632.

Misra, S., Pandey, P., & Mishra, H. N. (2021). Novel approaches for co-encapsulation of probiotic bacteria with bioactive compounds, their health benefits and functional food product development : A review. *Trends in Food Science & Technology, 109*, 340–351. https://doi.org/10.1016/j.tifs.2021.01.039.

Mohamadzadeh, M., Fazeli, A., Vasheghani-Farahani, E., & Shojaosadati, S. A. (2025). Viability and stability evaluation of microencapsulated *Lactobacillus reuteri* in polysaccharide-based bionanocomposite. *Carbohydrate Polymers*, *347*, 122693. https://doi.org/10.1016/j.carbpol.2024.122693.

Peng, Z., Yang, L., Wei, Z., Xie, M., & Xiong, T. (2024). *Lactobacillus plantarum* NCU001774 microcapsules target and inhibit cariogenic *Streptococcus mutans*. *Food Bioscience*, *59*, 104010. https://doi.org/10.1016/j.fbio.2024.104010

Phoem, A. N., Mayiding, A., Saedeh, F., & Permpoonpattana, P. (2019). Evaluation of *Lactobacillus plantarum* encapsulated with *Eleutherine americana* oligosaccharide extract as food additive in yoghurt. *Brazilian Journal of Microbiology, 50*, 237-246. https://doi.org/10.1007/s42770-018-0017-2.

Rezagholizade-Shirvan, A., Soltani, M., Shokri, S., Radfar, R., Arab, M., & Shamloo, E. (2024). Bioactive compound encapsulation: Characteristics, applications in food systems, and implications for human health. *Food Chemistry, X*, 101953. https://doi.org/10.1016/j.fochx.2024.101953.

Ribeiro, M. C. E., Chaves, K. S., Gebara, C., Infante, F. N., Grosso, C. R., & Gigante, M. L. (2014). Effect of microencapsulation of *Lactobacillus acidophilus* LA-5 on physicochemical, sensory and microbiological characteristics of stirred probiotic yoghurt. *Food Research International*, *66*, 424-431. https://doi.org/10.1016/j.foodres.2014.10.019.

Song, H., Li, R., Yang, L., Wang, S., Zhang, Y., Li, J., ... & Liu, H. (2024). Encapsulation of probiotic *Lactobacillus casei* with whey protein isolate/soybean hull polysaccharide enhances cell viability in harsh conditions. *Food Hydrocolloids*, *154*, 110126. https://doi.org/10.1016/j.foodhyd.2024.110126.

Taghrir, A., Eskandari, M. H., Hashemi, H., & Hosseini, S. M. H. (2024). Co-encapsulation of probiotic bacteria and fructooligosaccharides in basil seed gum-stabilized double emulsion gels: Probiotic viability and physicochemical properties. *Carbohydrate Polymer Technologies and Applications*, *8*, 100599. https://doi.org/10.1016/j.carpta.2024.100599.

Tejero-Sariñena, S., Barlow, J., Costabile, A., Gibson, G. R., & Rowland, I. (2012). In vitro evaluation of the antimicrobial activity of a range of probiotics against pathogens: evidence for the effects of organic acids. *Anaerobe*, *18*(5), 530-538. https://doi.org/10.1016/j.anaerobe.2012.08.004.

Thinkohkaew, K., Aumphaiphensiri, N., Tangamornsiri, T., Niamsiri, N., Potiyaraj, P., & Suppavorasatit, I. (2024). Inulin extracted from burdock root (*Arctium lappa* L.) incorporated alginate/chitosan hydrogel beads for probiotics encapsulation. *Journal of Agriculture and Food Research*, *18*, 101405. https://doi.org/10.1016/j.jafr.2024.101405.

Trabelsi, I., Ayadi, D., Bejar, W., Bejar, S., Chouayekh, H., & Salah, R. B. (2014). Effects of *Lactobacillus plantarum* immobilization in alginate coated with chitosan and gelatin on antibacterial activity. *International Journal of Biological Macromolecules*, *64*, 84-89. https://doi.org/10.1016/j.ijbiomac.2013.11.031.

Wang, X., Yu, M., Ye, J., Liu, T., Jian, L., Zheng, X., ... & Yue, T. (2024). Research advances on encapsulation of probiotics with nanomaterials and their repair mechanisms on intestinal barriers. *Food Science and Human Wellness*. *13*, 3095-3109. http://doi.org/10.26599/FSHW.2022.9250246.

Zhou, L., Huang, Y., Wang, D., Yuan, T., Song, G., Gong, J., ... & Li, L. (2024). Microencapsulation of *Lactobacillus sakei* and *Lactobacillus rhamnosus* in whey protein isolate and sodium

hyaluronate for potential food-grade probiotic delivery system. *Food Bioscience*, *61*, 104784. https://doi.org/10.1016/j.fbio.2024.104784.

กลไกปราบโกงภายใต้พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 : ความไม่ครอบคลุมในการแก้ปัญหาทุจริตเชิงระบบทางการเมืองและความไม่สอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาและหลักนิติธรรม

Anti-Corruption Mechanism under the National Strategy Act, B.E. 2560 : Inadequacy of Dealing with Systematic Political Corruption and Criminal Penalty-theoretical and Rule of Law Inconsistencies

กิจจาพัฒน์ เกศิรานนท์[1] และบุญยศิษย์ บุญโพธิ์[2]

Kitjapat Kesiranon[1] and Boonyasith Boonphotha[2]

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

School of Law, Bangkok University

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้รับการจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาปัญหากลไกปราบโกงภายใต้พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการต่อผู้ซึ่งไม่ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท ว่ามีความครอบคลุมในการใช้บังคับ และสอดคล้องกับหลักนิติธรรมและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาหรือไม่อย่างไร โดยการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่ง

ผลการศึกษาปรากฏว่าพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 กำหนดกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐไม่ทั่วถึง กล่าวคือให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการทางกฎหมายต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บทเท่านั้น แต่ไม่ได้ให้ดำเนินการต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท ทั้งที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการสั่งการให้หน่วยงานของรัฐฝ่ายบริหารปฏิบัติหน้าที่ได้ นอกจากนี้กลไกป้องกันและปราบปรามการทุจริตไม่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐและทฤษฎีทางอาชญาวิทยาเนื่องจากเป็นการปฏิเสธหลักความรับผิดชอบ (Accountability) ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงผู้มีอำนาจหน้าที่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอว่าควรกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามีอำนาจส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาดำเนินการทั้งกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงหากพบว่าหน่วยงานของรัฐและหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท และควรกำหนดให้ชัดว่าการดำเนอนการดังกล่าวเป็น

การดำเนินการไต่สวนในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกำหนดฐานความผิดใหม่ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 อย่างใดอย่างหนึ่ง

คำสำคัญ: การทุจริต, ยุทธศาสตร์ชาติ, นิติธรรม

Abstract

This article aims to examine the issues surrounding the anti-corruption mechanism under the National Strategy Act B.E. 2560 (2017), which empowers the National Anti-Corruption Commission (NACC) to act against individuals who fail to comply with the national strategy and master plans. The study evaluates whether the enforcement of these provisions is comprehensive and consistent with the rule of law and theories of criminal punishment. The analysis incorporates relevant provisions from the Constitution of the Kingdom of Thailand, the Public Administration Act B.E. 2534 (1991), and the Civil Service Act B.E. 2551 (2008), with the goal of proposing legal amendments.

The findings reveal that the National Strategy Act B.E. 2560 provides an incomplete mechanism for monitoring the exercise of state power. Specifically, the Act grants the NACC authority to take legal action against heads of state agencies who act inconsistently with the national strategy or master plans, but it does not extend this authority to ministers who act in a similar manner or direct agency heads to do so. This is despite the fact that ministers have statutory authority to direct executive agencies. Furthermore, the Act's anti-corruption mechanisms are inconsistent with the principles of the rule of law and criminological theories, as they undermine the principle of accountability. Ministers who act unlawfully cannot be held criminally accountable under the current legal framework. The researcher thus proposes that the House of Representatives or the Senate should be empowered to refer cases to the National Anti-Corruption Commission (NACC) for investigation against heads of government agencies and ministers if it is found that the actions of government agencies and/or ministers are inconsistent with the National Strategy or the Master Plan. It should also be clearly stipulated whether such

proceedings would constitute an inquiry into offenses related to official duties under the Penal Code or the establishment of a new offense under the National Strategy Act B.E. 2560 (2017).

Keywords: Corruption, National strategy, Rule of Law

ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งมาตรา 5 วรรคสอง กำหนดว่าหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ และมาตรา 25 วางหลักว่าให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามีอำนาจส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) พิจารณาดำเนินการกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหากพบว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บทและไม่แก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นการสร้างกลไกการกำกับ ตรวจสอบ และควบคุมให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดต่อการไม่ปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการให้สอดคล้องดังกล่าว

อย่างไรก็ดี เพื่อพิจารณาคำว่า “หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว พบว่าสำหรับหน่วยงานของรัฐในฝ่ายบริหาร (กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นแต่มีฐานะเทียบเท่ากรม) คำว่า “หัวหน้าส่วนราชการ” หมายถึง “หัวหน้าส่วนราชการที่เป็นนิติบุคคลหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้อำนวยการหรือผู้บริหารสูงสุดที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน หรือหัวหน้าหรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐในรูปแบบอื่น สำหรับหน่วยงานของรัฐในฝ่ายบริหาร” ซึ่งหมายถึงปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้อำนวยการสำนักงาน เลขาธิการ หรือชื่ออื่นใดตามแต่จะระบุในกฎหมายที่จัดตั้งหน่วยงานนั้น แต่ไม่ได้รวมถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ทราบกันในข้อเท็จจริงว่าเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดตามสายบังคับบัญชาของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเหล่านั้น มีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน รวมถึงมีอำนาจให้คุณให้โทษหัวหน้าหน่วยงานของรัฐใต้บังคับบัญชาได้ แต่พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 กลับไม่กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ ต้องร่วมรับผิดด้วยกรณีหน่วยงานของรัฐดำเนินการตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่ไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท หรือไม่แม้จะกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต้องรับผิดหรือถูกตรวจสอบโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากปรากฏข้อเท็จจริงว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงสั่งการให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท ราวกับว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงจะไม่อาจตกเป็นผู้กระทำความผิดดังกล่าว ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้วย

ความซื่อสัตย์สุจริตแต่กระทำผิดเนื่องจากเกรงกลัวอำนาจผู้บังคับบัญชาที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ขัดแย้งกับทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาเนื่องจากไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้จริง และขัดแย้งกับหลักนิติธรรมเนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิดบางตำแหน่งไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำผิดของตน

วัตถุประสงค์

ผู้วิจัยจัดทำงานวิจัยนี้ขึ้นเพื่อตอบปัญหาใน 3 ประเด็นคำถามวิจัย ดังนี้

1) พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการทางกฎหมายเฉพาะต่อหัวหน้าส่วนราชการหากหน่วยงานของรัฐซึ่งดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท แต่ไม่ได้ให้ดำเนินการทางกฎหมายต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงในกรณีดังกล่าวหรือในกรณีสั่งการให้หัวหน้าส่วนราชการกระทำการดังกล่าวใช่หรือไม่ อย่างไร

2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการสั่งการให้หน่วยงานของรัฐฝ่ายบริหารปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ได้หรือไม่ อย่างไร

3) การไม่กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต้องรับผิดหรือถูกตรวจสอบโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บทอันเป็นผลมาจากคำสั่งหรือข้อสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ถือว่าขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับทฤษฎีทางกฎหมายอาญา อาชญาวิทยา หรือทัณฑวิทยา ทฤษฎีใดหรือไม่ อย่างไร

นิยามศัพท์

1) หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้

(1) หัวหน้าส่วนราชการที่เป็นนิติบุคคลหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้อำนวยการหรือผู้บริหารสูงสุดที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน หรือหัวหน้าหรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐในรูปแบบอื่น สำหรับหน่วยงานของรัฐในฝ่ายบริหาร

(2) ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือหัวหน้าหน่วยงาน สำหรับสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือหน่วยงานที่เป็นนิติบุคคลที่อยู่ในกำกับของประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี

(3) ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด หรือประธานศาลรัฐธรรมนูญ สำหรับองค์กรฝ่ายตุลาการ

(4) คณะกรรมการหรือคณะบุคคลที่เป็นองค์กรอิสระและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน สำหรับองค์กรอิสระ

(5) อัยการสูงสุด สำหรับองค์กรอัยการ

2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวง หมายถึง รัฐมนตรีเจ้าสังกัด รัฐมนตรีว่าการทบวง และหมายความรวมถึงนายกรัฐมนตรีในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาส านักนายกรัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมและไม่สังกัดกระทรวง

3) คณะกรรมการ ป.ป.ช. หมายถึง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งมีหน้าที่และอำนาจไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีกำรกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ว่ำร่ำรวยผิดปกติหรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ในกา

4) แผนแม่บท หมายความว่า แผนแม่บทที่ถูกจัดทำโดยคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ

แนวคิดและทฤษฎี

1) รัฐธรรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

“รัฐธรรมนูญ” เป็นกฎหมายขั้นมูลฐานของรัฐที่กำหนดถึงกฎเกณฑ์การปกครองทางด้านการเมืองอย่างกว้าง รวมถึงกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดรูปบริหารในทางการเมืองของรัฐหรือประเทศ (พรชัย เลื่อนฉวี, 2550) ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงในเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินไว้ด้วยไว้ในหมวดที่ 8 มีบทบัญญัติสำคัญคือมาตรา 158 มาตรา 162 และมาตรา 164 (ศรันยา สีมา, 2556)

2) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินเป็นกฎหมายที่กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ และจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินโดยแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ (1) ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง (2) ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค และ (3) ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (บุญยเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ, 2557)

มาตรา 20 ของกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการในกระทรวง และของส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม หน่วยงานของรัฐในกำกับและความรับผิดชอบในสังกัดกระทรวง ตลอดจนมีหน้าที่กำหนดนโยบาย เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาหรือที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ (ศรันยา สีมา, 2556)

3) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

กฎหมายฉบับนี้กำหนดแนวทางสำหรับการออกอนุบัญญัติเพื่อบริหารทรัพยากรบุคคลของข้าราชการพลเรือน และเป็นหลักให้ผู้บริหารทรัพยากรบุคคลในภาครัฐยึดถือปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2551) โดยที่กฎหมายนี้ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง (รัฐมนตรีเจ้าสังกัด) มีอำนาจหน้าที่ด้านการบริหารงานบุคคล การบรรจุแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน และการดำเนินการทางวินัยข้าราชการพลเรือนผู้ดำรงตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูง และข้าราชการประจำสำนักงานรัฐมนตรีด้วย (ศรันยา สีมา, 2556)

4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นหรือทดแทน (Retributive Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นแนวคิดการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นธรรมต่อผู้เสียหายหรือสังคม (อุทิศ สุภาพ, 2563) ด้วยการสร้างความทุกข์ยากให้เกิดแก่ผู้ถูกลงโทษ (Walen, 2023) โดยเชื่อว่ามนุษย์หรือผู้กระทำผิดมีเจตจำนงเสรีในการเลือกกระทำการใด ๆ และต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน (Zink, 1962) (ณรงค์ ทองอำไพ, 2566)

5) ทฤษฎีลงโทษเพื่อป้องปราม (Deterrence theory)

ทฤษฎีนี้มีหลักคือการลงโทษไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อแก้แค้นผู้กระทำความผิดเท่านั้น แต่เป็นไปเพื่อป้องปรามไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำเนื่องจากกลัวการลงโทษ รวมทั้งป้องปรามผู้อื่นให้เกรงกลัวและไม่กระทำความผิดอย่างเดียวกันด้วย (Johnson, 2019) (ณรงค์ ทองอำไพ, 2566)

6) นิติธรรม (Rule of Law)

หลักนิติธรรมหมายถึงหลักการที่ให้กฎหมายมีอำนาจสูงสุด ทุกคนเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจและไม่อาจใช้ดุลยพินิจได้กว้างขวางเกินไป (Dicey, 1908) (United Nations Security Council, 2004) หรือกล่าวคือเป็นหลักการที่ว่าด้วยการปกครองโดยกฎหมาย ไม่ใช่โดยบุคคล (Government by law, not by men) (Hayek, 1960) (Stein, 2019) ทั้งนี้ Word Justice Project ได้จัดทำตัวชี้วัดหลักนิติธรรมขึ้น ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด ซึ่ง 1 ในนั้นคือการจำกัดอำนาจรัฐ (Constraints on Government Powers) โดยมีตัวชี้วัดย่อยคือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องถูกลงโทษหากกระทำผิด (Government officials are sanctioned for misconduct) (World Justice Project, n.d.)

วิธีการศึกษา

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในสาขานิติศาสตร์ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิจัยเชิงหลักการ (doctrinal research method) ซึ่งเป็นวิธีการหลักที่ใช้กันในงานวิจัยทางกฎหมาย ประกอบกับการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research method) ด้วย

การดำเนินการวิจัยได้แก่การรวบรวมความเห็นทางวิชาการของนักวิชาการทั้งในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น อาชญาวิทยา ทัณฑวิทยา และสิทธิมนุษยชน ตลอดจนรวบรวมหลักกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน เช่น รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อนำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ พิจารณาความสมเหตุสมผล และสรุปความการตีความกฎหมายเพื่อตอบคำถามการวิจัยหลักทั้งสองข้ออย่างตรงประเด็น

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยปรากฏผลลัพธ์ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 3 ประเด็น ตามคำถามวิจัยได้ดังนี้

1) พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการทางกฎหมายเฉพาะต่อหัวหน้าส่วนราชการหากหน่วยงานของรัฐซึ่งดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท แต่ไม่ได้ให้ดำเนินการทางกฎหมายต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงในกรณีดังกล่าวหรือในกรณีสั่งการให้หัวหน้าส่วนราชการกระทำการดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 25 วางหลักว่าให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามีอำนาจส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) พิจารณาดำเนินการกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหากพบว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ (พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ, 2560) ชาติหรือแผนแม่บทและไม่แก้ไขปรับปรุงการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

แม้มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ได้วางกลไกการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่ส่งผลให้มีการดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการดำเนินการดังกล่าว แต่มาตรา 29 นี้เองกลับระบุว่ากลไกดังดังกล่าวจะถูกใช้ในระหว่างอายุของวุฒิสภาตามมาตรา 269 (4) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เท่านั้น (พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ, 2560) โดยที่มาตรา 269 (4) มีใจความดังนี้

“มาตรา 269 ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยห้าสิบคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(4) อายุของวุฒิสภาตามมาตรานี้มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตาม (1) (ค) ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทน โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ สำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง เมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแตงตั้งเป็นสมาชิกวุฒสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่”(พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ, 2560)

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงในปัจจุบันพบว่าวุฒิสภาในวาระเริ่มแรกนั้นได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2562 (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) และครบวาระ 5 ปี ไปแล้วตั้งแต่เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2567 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ดังนั้นกลไกการตรวจสอบคณะรัฐมนตรีตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 จึงไม่อาจใช้บังคับได้อีก จึงสรุปได้ว่าในปัจจุบันพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการทางกฎหมายเฉพาะต่อหัวหน้าส่วนราชการหากหน่วยงานของรัฐซึ่งดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท แต่ไม่ได้ให้ดำเนินการทางกฎหมายต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงในกรณีดังกล่าวหรือในกรณีสั่งการให้หัวหน้าส่วนราชการกระทำการดังกล่าว

นอกจากนี้ เมื่อตรวจสอบสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. .... ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้พิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการ ก็ไม่ปรากฏว่ามีสาระสำคัญว่าประสงค์ให้มีสภาพบังคับกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแต่อย่างใด มีแต่เพียงระบุว่าให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดำเนินการต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเท่านั้น (หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร 0904/46 ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2560 เรื่องร่างพรราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ...., หน้า 8 – 9) (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560)

2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการสั่งการให้หน่วยงานของรัฐฝ่ายบริหารปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ได้หรือไม่ อย่างไร

2.1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ไม่ได้กำหนดโดยตรงให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมีอำนาจหน้าที่ให้หน่วยงานของรัฐฝ่ายบริหารปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ใด และไม่ได้กำหนดให้กำกับดูหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท แต่บทบัญญัติมาตรา 162 แสดงออกถึงหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่จะต้องแถลงว่าจะจัดทำนโยบายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ โดยบทบัญญัตินี้กำหนดว่า *"คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาซึ่งต้องสอดคล้องกับหน้าที่ของรัฐ แนวนโยบายแห่งรัฐ และยุทธศาสตร์ชาติ และต้องชี้แจงแหล่งที่มาของรายได้ที่จะนำมาใช้จ่ายในการดำเนินนโยบาย โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่"* (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

2.2) พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560

แม้ในปัจจุบันพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 จะไม่ได้ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการทางกฎหมายต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงในกรณีดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท หรือในกรณีสั่งการให้หัวหน้าส่วนราชการกระทำการดังกล่าวก็ตาม แต่มาตรา 5 วรรคสาม กำหนดว่าให้คณะรัฐมนตรีกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยที่วรรคสี่กำหนดให้คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่กำกับดูแลและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ และมาตรา 5 วรรคสี่ ยังกำหนดอีกว่าให้คณะรัฐมนตรีกำกับดูแลและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน เพื่อให้สนับสนุนภารกิจคณะรัฐมนตรีนการกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติและแผนอื่นใด รวมตลอดทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้วย (พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ, 2560)

2.3) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534

นายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ตรมมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 คือกำกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยทั่วไป และมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารทุกตำแหน่งซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรม (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน, 2534)

สำหรับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอื่น ๆ นั้น มีอำนาจตามมาตรา 20 คือเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสังกัดกระทรวงนั้น ๆ และรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานใน

กระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงไว้ต่อรัฐสภาหรือที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน, 2534)

2.4) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

มาตรา 4 กำหนดนิยามคำว่า “รัฐมนตรีเจ้าสังกัด” ว่าหมายรวมถึงนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมและไม่สังกัดกระทรวง

มาตรา 57 กำหนดให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดมีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการต่าง ๆ ได้แก่ (1) บรรจุข้าราชการตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี (ต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีก่อน) (2) นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูง ตำแหน่งรองหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง หัวหน้าส่วนราชการระดับกรม รองหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี (3) บรรจุและแต่งตั้งข้าราชการประเภทอำนวยการ ประเภทวิชาการระดับปฏิบัติการ ชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ และเชี่ยวชาญ และประเภททั่วไป ในสำนักงานรัฐมนตรี และ (4) บรรจุข้าราชการประเภทวิชาการระดับทรงคุณวุฒิ รัฐมนตรี (ต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีก่อน) (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน , 2551)

เมื่อรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุข้าราชการบางตำแหน่งได้ตามมาตรา 57 รัฐมนตรีจึงมีอำนาจดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการดังกล่าวได้ตามหมวด 7 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้แก่ การสั่งให้สืบสวน (มาตรา 91) การสั่งให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน (มาตรา 93 และมาตรา 94) การสั่งลงโทษ (มาตรา 92 มาตรา 96 และมาตรา 97) (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน , 2551)

3) การไม่กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต้องรับผิดหรือถูกตรวจสอบโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บทอันเป็นผลมาจากคำสั่งหรือข้อสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ถือว่าขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับทฤษฎีทางกฎหมายอาญา อาชญาวิทยา หรือทัณฑวิทยา ทฤษฎีใดหรือไม่ อย่างไร

แม้ปัจจุบันจะไม่พบว่ามีผู้ใดอภิปรายว่าการที่พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ไม่ได้ให้อำนาจสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) พิจารณาดำเนินการกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงหากพบว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงกำหนดนโยบายหรือสั่งการให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บทก็ตาม แต่

ปรากฏงานเขียนหลายชิ้นที่อภิปรายว่าหลักความรับผิดชอบ (Accountability) เป็นสิ่งสำคัญในหลักนิติธรรม (Rule of Law) กล่าวคือไม่ว่าจะภาคเอกชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือรัฐเอง ก็ต้องรับผิดชอบต่อกฎหมาย (Bingham, 2011) (Feldman, 2016) นอกจากนี้ยังปรากฏเนื้อหาในทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นหรือทดแทน (Retributive Theory) และทฤษฎีลงโทษเพื่อป้องปราม (Deterrence Theory) จึงกล่าวได้ว่ากลไกการกำกับและตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีดังที่กล่าวมา

อภิปรายผลการศึกษา

1) พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 กำหนดกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐไม่ทั่วถึง

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ไม่ได้ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการทางกฎหมายต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บทและหรือกรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสั่งการให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องดังกล่าว นอกจากนี้ในปัจจุบันพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังไม่ได้ให้อำนาจแก่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาในการส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการทางกฎหมายต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงในกรณีดังกล่าวด้วย

2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการสั่งการให้หน่วยงานของรัฐฝ่ายบริหารปฏิบัติหน้าที่ได้

จากผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมีอำนาจหน้าที่สำคัญที่อาจแบ่งได้ 4 ประการ ได้แก่ (1) หน้าที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (มาตรา 162 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560) (2) อำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ กำกับดูแลและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560) (3) หน้าที่กำหนดนโยบาย เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงไว้ต่อรัฐสภาหรือที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ (มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534) และ (4) อำนาจหน้าที่บรรจุ แต่งตั้งให้เจ้าที่ของรัฐดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น และดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551)

3) กลไกป้องกันและปราบปรามการทุจริตไม่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐและทฤษฎีทางอาชญาวิทยา

การกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามีอำนาจส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาดำเนินการกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหากพบว่าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท แต่ไม่ได้ให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกรณีที่หน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บทอันเป็นผลมาจากคำสั่งหรือข้อสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง เป็นการปฏิเสธหลักความรับผิดชอบ (Accountability) เป็นสิ่งสำคัญในหลักนิติธรรม (Rule of Law) นอกจากนี้การกำหนดโทษและกลไกการดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการกระทำความผิดและไม่ใช่ตัวการในการกระทำความผิด ยังขัดแย้งต่อทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นหรือทดแทน (Retributive Theory) ทฤษฎีลงโทษเพื่อป้องปราม (Deterrence theory) และนิยามการลงโทษ (Defining Punishment) ด้วย เนื่องจากไม่ได้กำหนดสภาพบังคับทางกฎหมายแก่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกระทำความผิดในระดับบนสุด ซึ่งความไม่สอดคล้องนี้เองสามารถส่งผลให้กฎหมายของไทยไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด Rule of Law Index ของ World Justice Project กล่าวคือเจ้าหน้าที่ของรัฐในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง (ซึ่งในกรณีนี้คือข้าราชการการเมืองที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูง) จะไม่ถูกลงโทษโดยมาตรฐานเดียวกันกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นข้าราชการประจำหากปรากฏว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงกระทำความผิดลักษณะเดียวกัน จะส่งผลให้ลำดับนิติธรรม (Rule of Law Ranking) ของประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ต่ำลงได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศตลอดจนอาจกระทบทางลบต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ความเชื่อมั่นทางธุรกิจ การลงทุน ความโปร่งใส และการแข่งขันในตลาด (Dettman, 2024)

ข้อเสนอแนะ

ในบทความนี้ ผู้วิจัยมิได้อภิปรายว่าการดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ฝ่าฝืนยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการซึ่งกำหนดบังคับให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องทำหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินบรรลุผล และยุทธศาสตร์ชาติเองก็สามารถถูกปรับแก้ได้ตามกฎหมาย อย่างไรก็ดี การกำหนดกลไกการดำเนินคดีตามกฎหมายซึ่งอาจนำไปสู่การถูกลงโทษนี้ควรจะถูกกำหนดให้เป็นธรรม และสามารถบังคับใช้ได้จริงกับผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ โดยในที่นี่ผู้วิจัยมีข้อเสนอคือควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามีอำนาจส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาดำเนินการทั้งกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงหากพบว่าหน่วยงานของรัฐและหรือรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงดำเนินการไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท อันจะทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารได้อย่างแท้จริง

2) กำหนดบทบัญญัติให้ชัดเจนว่ากรณีที่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ไม่สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท นั้น เป็นการดำเนินการไต่สวนในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกำหนดฐานความผิดใหม่ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 อย่างใดอย่างหนึ่ง

บรรณานุกรม

ณรงค์ ทองอำไพ. (2566). *การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา ศึกษากรณีการกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย*. ห้องสมุดศาลยุติธรรม. https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=51442&table=files_biblio

บุญยเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ. (2557, 8 ธันวาคม). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 8 พ.ศ.2553*. สถาบันพระปกเกล้า. http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%8D%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%9A%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B8%99_%E0%B8%9E.%E0%B8%A8.2534_%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B9%89%E0%B9%84%E0%B8%82%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B8%96%E0%B8%B6%E0%B8%87_%E0%B8%89%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88_8_%E0%B8%9E.%E0%B8%A8.2553

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 134 ตอนที่ 79 ก, 1-12.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. (2551). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 125 ตอนที่ 22 ก, 1-22.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534. (2534). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 108 ตอนที่ 156, 1-7.

พรชัย เลื่อนฉวี. (2550). *กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง* (พิมพ์ครั้งที่ 6). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *ประกาศแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา*. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/E/121/T_0001.PDF

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, 1-90.

ศรันยา สีมา. (2556, 4 พฤศจิกายน). *รัฐมนตรี*. สถาบันพระปกเกล้า. http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B5#%E0%B8%AD%E0%B8%B3%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%88%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B5

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). *หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร 0904/46 ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2560 เรื่องร่างพรราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. .... .* สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. https://resolution.soc.go.th/PDF_UPLOAD/2560/9932341141.pdf

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2551). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 สรุปสาระสำคัญและคำอธิบายรายมาตรา*. สำนักงาน.

อุทิศ สุภาพ. (2563). ทฤษฎีวัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญา: ร่างกฎหมายชะลอการฟ้อง. *ดุลพาห*, 63(2), 120-129. https://dunlaphaha.coj.go.th/upload/2559/2/2559_2_a4.pdf

Bingham, T. (2011). *The Rule of Law* (2nd ed.). Penguin Books. https://www.advisory21.com.mt/wp-content/uploads/2022/04/The-Rule-of-Law-PDFDrive-.pdf;

Feldman, D. (2016). Equity and Administration. In P.G. Turner (Eds.), *Equity and Administration* (pp. 315-325). Cambridge University Press.

Dettman, D. (2024). *Upholding Prosperity: The Economic Benefits of the Rule of Law*. American Bar Association. https://www.americanbar.org/advocacy/global-programs/news/2024/upholding-prosperity-economic-benefits-rule-law/#:~:text=levels%20of%20innovation.-,Facilitating%20Investment%20and%20Growth,higher%20rates%20of%20domestic%20investment.

Dicey, A. V. (1908). *Introduction to the Study of the Law of the Constitution* (7th ed.). The Macmillan Press LTD.

Hayek, F.A. (1960). *The Constitution of Liberty* (1st ed.). The University of Chicago Press.

Johnson, B. (2019). *Do Criminal Laws Deter Crime? Deterrence Theory in Criminal Justice Policy: A Primer*. Minnesota House Research Department. https://www.leg.mn.gov/docs/2019/other/190398.pdf

Stein, R. (2019). What Exactly Is the Rule of Law?. *Houston Law Review, 57*(1), 185-201. https://scholarship.law.umn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1711&context=faculty_articles

United Nations Security Council (August 23, 2004). *The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies*. Security Council Report. https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/PCS%20S%202004%20616.pdf

Walen, A.,. (2014, 18 June). *Retributive Justice*. Stanford Encyclopedia of Philosophy. https://plato.stanford.edu/archives/win2023/entries/justice-retributive/

World Justice Project. (n.d.). *The WJP Rule of Law Index at a glance*. World Justice Project. https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/about

Zink, S. (1962). The Concepts of Ethics (1st ed.). Palgrave Macmillan.

การพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

The Model Development for Emergency Medical Service Accessibility among Stroke Patient in the Soidao Hospital, Soidao District, Chantaburi Province.

สุภาพร ผดุงเวช

Supaporn Phadungwech

โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

Soidao hospital, Soidao District, Chantaburi Province

supa.j@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการและศึกษาผลของรูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

การดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ระยะได้แก่ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ระยะที่ 2 การศึกษาผลของรูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง เครื่องมือแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบฯ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา เปรียบเทียบการรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมอง การเข้าถึงบริการทันเวลาและการเข้าถึงยา rt-PA ภายในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังได้รับรูปแบบฯ โดยใช้สถิติ Independent t-test และ Paired t-test

ผลการศึกษา: ค่าเฉลี่ยการรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมองและการเข้าถึงบริการผู้ป่วยหลอดเลือดสมองทันเวลาก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การเข้าถึงยา rt-PA ก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงบริการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป: การได้รับรูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองทำให้การรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมอง การเข้าถึงบริการและการเข้าถึงยา rt-PA ดีขึ้น ข้อเสนอแนะ รูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองสามารถนำไปปรับใช้ได้ในกลุ่มโรคฉุกเฉินอื่นได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: หลอดเลือดสมอง, การพัฒนารูปแบบ, ยา rt-PA, การเข้าถึงบริการ

Abstract

OBJECTIVES: The service accessibility model was developed and its effectiveness was explained of the service accessibility model development.

METHODS: This study was research and development divided into 2 periods. The first period was the service accessibility model development. The second period explained the effectiveness of the service accessibility model. The samples were 87 stroke patients in April 2024 – September 2024 in Soidao district, Chantaburi province. The sample was selected accidental random sampling. The instrument of this study included 1) The service accessibility model development instrument. 2) The service accessibility development model. 3) The instrument for collected data. The Cronbach's alpha were used for reliability. The Independent t-test used to data analysis.

RESULTS: The stroke symptom perception before and after intervention was different significantly ($p < 0.001$). The service accessibility was different significantly ($p = 0.006$). The rt-PA accessibility was not different significantly.

CONCLUSIONS: The service accessibility model could increase service accessibility and rt-PA accessibility The model could reduce disability rate and expanded to other districts in Chantaburi province.

Keywords: Stroke, Model, rt-PA accessibility, Service accessibility

ที่มาและความสำคัญ

โรคหลอดเลือดสมอง (cerebrovascular disease or stroke) เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (non-communicable diseases: NCDs) ที่เป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิต ทั้งยังเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ภาวะความพิการที่รุนแรงและระยะยาวของประชากรทั่วโลก จากรายงานการสำรวจทั่วโลก ในปี ค.ศ. 2019 พบอุบัติการณ์การเกิดโรค จำนวน12.2 ล้านคน มีความชุกของโรค 101 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิต จำนวน 6.6 ล้านคน ซึ่งเมื่อเทียบกับปีค.ศ. 1990 พบว่ามีอุบัติการณ์การเกิดโรคเพิ่มขึ้น ร้อยละ 70 มีความชุกของโรคเพิ่มขึ้นร้อยละ 85 และมีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 43 (GBD 2019 Stroke Collaborators,2021) และสำหรับสถานการณ์ในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2557-2561 พบอัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรจากโรคหลอดเลือดสมองมากที่สุด โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2557-2559 หลังจากนั้นมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยและเริ่มคงที่ในปี พ.ศ. 2561 โดยมีอัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรเท่ากับ 44.3 ต่อประชากรแสนคนและอัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรในเพศชายสูงกว่าเพศหญิง (กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค, 2563)

กระทรวงสาธารณสุขให้ความสำคัญกับปัญหาโรคหลอดเลือดสมอง โดยมีการกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุขปี 2567 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านบริการเป็นเลิศ (Service Excellence) แผนงานที่ 6 การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service Plan) โครงการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ สาขาโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง มีการกำหนดตัวชี้วัด อัตราตายของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองและร้อยละผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ที่มีอาการไม่เกิน 72 ชั่วโมง ได้รับการรักษาใน Stroke Unit นอกจากนี้ยังมีการกำหนดไว้ในแผนงานที่ 7 การพัฒนาระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินครบวงจรและระบบการส่งต่อ โครงการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินครบวงจรและระบบการส่งต่อ มีการกำหนดตัวชี้วัดร้อยละของประชากรเข้าถึงบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2567) สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการพัฒนาสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี ปีงบประมาณ 2567 แผนงานที่ 6 การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service Plan) โครงการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ สาขาโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

ความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมอง ทำให้เกิดอาการที่ผิดปกติของระบบประสาทแบบค่อยเป็นค่อยไปและทวีความรุนแรงมากขึ้น อาการของโรคขึ้นอยู่กับตำแหน่งของสมองที่ขาดเลือด การรักษาที่รวดเร็วถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ผู้ป่วยต้องได้รับการรักษาอย่างเร่งด่วน ยิ่งปล่อยไว้จะทำให้สมองเกิดความเสียหายเพิ่มมากขึ้น เสี่ยงต่อความพิการและเสียชีวิตได้มากขึ้น (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2564) การมารักษาทันเวลา (early hospital arrival) เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงสูงว่าเป็นโรคหลอดเลือดสมอง จากการวิจัยของ Fladt et al. (2019) พบว่า การมารักษาหลังจากเกิดโรคหลอดเลือดสมอง มากกว่า 4.5 ชั่วโมง ทำให้การรักษามีประสิทธิภาพลดลง เมื่อเทียบกับผู้ป่วยที่มารักษาทันเวลาภายใน 4.5 ชั่วโมง จากผลการศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่าใช้เวลาในการมารับการรักษาที่โรงพยาบาล มากกว่า 4.5 ชั่วโมง

ในช่วงร้อยละ 56.4 ถึง 61.8 (กัญจน์ณิชา เยียดไธสง และคณะ, 2562) ซึ่งการมารักษาทันเวลาของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ถือว่าเป็นโอกาสทอง (golden period) ที่จะมีโอกาสช่วยเหลือผู้ป่วยด้วยการใช้ยาละลายลิ่มเลือดทางหลอดเลือดดำได้ทันเวลา ทำให้ไม่ให้เกิดความพิการตามมาได้

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะมารับการรักษาล่าช้า กว่า 270 นาทีหรือ 4.5 ชั่วโมง หลังเกิดอาการทำให้ไม่ได้รับยาละลายลิ่มเลือด (rt-PA) สอดคล้องกับการศึกษาของ Phokham (2020) คือ ระยะเวลาตั้งแต่เกิดอาการจนมาถึงโรงพยาบาลของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง เฉลี่ย 1,907.3 นาที และสอดคล้องกับการศึกษาของ Srila, Baotun, Prakphon, & Chanpen (2019) ที่พบว่า ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในระยะเฉียบพลันมาถึงโรงพยาบาลภายในเวลา 3 ชั่วโมง มีเพียงร้อยละ 26.8 สาเหตุและข้อจำกัดที่ทำให้ผู้ป่วย มารับการรักษาล่าช้า อาจจะเกิดจากความไม่รู้อาการเตือนและไม่รู้ความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมอง ส่วนใหญ่ถ้าอาการไม่รุนแรงมาก ก็คิดว่าอาการจะดีขึ้นหรืออาจจะหายเอง และคิดว่าเป็นอาการของโรคประจำตัว จะบีบนวดหรือนอนสังเกตอาการที่บ้าน รอดูอาการก่อน และบางรายไม่มีคนพามาโรงพยาบาล ต้องรอจนกว่า ญาติหรือคนในครอบครัวว่าง (Rattanaprapha, 2016) และส่วนใหญ่จะใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉินน้อย (Sukpongthai, 2017) ผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงมาก จะใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉินมากกว่าผู้ป่วยที่มีระดับความรุนแรงน้อย (Khamsareeruk & Jitpanya, 2019) ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลโรงพยาบาลในจังหวัดจันทบุรี พบว่ายังมีความล่าช้าในการเข้าถึงบริการยา rt-PA

จากสถิติจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงโรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีที่สามารถควบคุมความดันโลหิตในปีงบประมาณ 2565 ถึงปีงบประมาณ 2567 สามารถควบคุมได้ร้อยละ 53.32, 48.89 และ 51.21 ตามลำดับ สำหรับสถิติผลการปฏิบัติงานด้านการบริการการแพทย์ฉุกเฉินมีการป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองในปี 2565, 2566 และ 2567 ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีคิดเป็นร้อยละ 8.86, 13.27 และ 13.75 ตามลำดับ โดยระยะเวลาการได้รับยาละลายลิ่มเลือด ของโรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีในปีงบประมาณ 2565 และปีงบประมาณ 2566 เฉลี่ยมากกว่า 3 ชั่วโมง 30 นาที

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง เพื่อให้ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเข้าถึงยา rt-PA ได้ในระยะเวลาที่เหมาะสม สามารถช่วยลดพยาธิสภาพทางด้านร่างกาย ลดความพิการที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. พัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

2. เพื่อศึกษาผลของการพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการ ของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

นิยามศัพท์

การเข้าถึงบริการ หมายถึง การรับบริการในห้องห้องฉุกเฉินโรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้วยอาการฉุกเฉินอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับภาวะฉุกเฉิน

ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง หมายถึง ผู้รับบริการที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองทั้งชนิด Ischemic Stroke และ Hemorrhagic Stroke

ระยะเวลาที่เหมาะสม หมายถึง การเข้ารับบริการของผู้ป่วยหลอดเลือดสมองภายใน 4.5 ชั่วโมง

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health believe model) ประกอบด้วยการรับรู้ 6 ด้าน 1) การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค (Perceived Susceptibility) 2) การรับรู้ความรุนแรงของโรค (Perceived Severity) 3) การรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษาและป้องกันโรค (Perceived Benefits) 4) การรับรู้ต่ออุปสรรค (Perceived Barriers) 5) สิ่งชักนำสู่การปฏิบัติ (Cue to action) 6) ปัจจัยร่วม (Modifying factor) โดยการนำแนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษาและป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ต่ออุปสรรคในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง สิ่งชักนำสู่การป้องกันโรคหลอกเลือดสมองและปัจจัยร่วมอื่น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งแนวคิด HBM จะถูกนำไปใช้ในการออกแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ดังเช่นการศึกษาประสิทธิผลการประยุกต์แนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการลดภาวะโรคอ้วนของบุคลากรโรงพยาบาลสุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยพบว่าค่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคอ้วน การรับรู้เกี่ยวกับโรคอ้วน ได้แก่การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคอ้วน การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคอ้วน การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรคอ้วน การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคอ้วน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคอ้วน และพฤติกรรมการป้องกันโรคอ้วน ก่อนและหลังทดลอง ในกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิธีการศึกษา

การศึกษาเป็นวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวิธีการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คือ แพทย์เวชศาสตร์ฉุกเฉินและทีมสหวิชาชีพ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้ดูแลผู้ป่วยและผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในชุมชน อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (purposive random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ได้แก่แบบบันทึกข้อมูลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแบบบันทึกกิจกรรมการพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการนำแบบบันทึกข้อมูลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแบบบันทึกกิจกรรมการพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา นำข้อมูลที่ได้รับมาพัฒนาปรับปรุงเป็นรูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ระยะที่ 2 การประเมินผลของรูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เป็นงานวิจัยกึ่งทดลองแบบ 1 กลุ่มเปรียบเทียบก่อนหลัง (one group pretest-posttest design) ประชากร คือ ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่เข้ารับบริการห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ช่วงเดือนเมษายน 2567 ถึงเดือนกันยายน 2567 จำนวนทั้งสิ้น 86 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่เข้ารับบริการ ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ช่วงเดือนเมษายน 2567 ถึงเดือนกันยายน 2567 จำนวนทั้งสิ้น 86 คน กลุ่มตัวอย่างถูกเลือกโดยวิธีการแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากผู้ป่วยที่มารับบริการในห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินช่วงเวลาเก็บข้อมูลโดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

เกณฑ์ในการคัดเข้าการวิจัย (inclusion criteria) สามารถฟังและสื่อสารภาษาไทยได้เข้าใจ ไม่มีอาการหรืออาการแสดงของการเจ็บป่วยแบบเฉียบพลันหรือรุนแรง ผู้ป่วยได้รับการวินิจว่าเป็นโรคหลอดเลือดสมองและยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัย ผู้ป่วยที่เข้ามารับบริการในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล

เกณฑ์ในการคัดออกจากการวิจัย (exclusion criteria) ได้แก่ ไม่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยจนจบกระบวนการ ระหว่างเข้าร่วมโครงการ เข้าร่วมการวิจัยไม่ครบตามกำหนด ตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามการรับรู้อาการหลอดเลือดสมองแบบบันทึกการเข้าถึงบริการผู้ป่วยหลอดเลือดสมองและแบบบันทึกการเข้าถึงยาrt-PAของผู้ป่วย

หลอดเลือดสมอง การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่า ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามการรับรู้อาการหลอดเลือดสมองไปทดลองใช้ในผู้ป่วยหลอดเลือดสมองอำเภอโป่งน้ำร้อนที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ความเที่ยงด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค(Cronbach's Alpha Method) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

การเก็บรวบรวมข้อมูล: การวิจัยระยะที่ 1 ติดต่อกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และนัดหมายวัน เวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนัดในวันที่กลุ่มตัวอย่างสะดวก สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ห้องประชุมโรงพยาบาลสอยดาวที่มีความเป็นส่วนตัวไม่มีการรบกวนจากภายนอก ในช่วงเวลาว่างของกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิ์แก่กลุ่มตัวอย่าง ให้กลุ่มตัวอย่าง เซ็นชื่อยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนได้รับแจกแบบสอบถามทั้งก่อนและหลังการทดลอง ดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 การทดลองตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนด ผู้วิจัยปรับปรุงรูปแบบหากมีความบกพร่องในการดำเนินงานวิจัย ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลการพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีวิเคราะห์โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลการประเมินผลของการพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อทดสอบทางสถิติพรรณนาข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยสถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยการรับรู้อาการหลอดเลือดสมอง การเข้าถึงบริการทันเวลาของผู้ป่วยหลอดเลือดสมองและการเข้าถึงยา rt-PA ของผู้ป่วยหลอดเลือดสมองก่อนและหลังได้รับรูปแบบการพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองด้วยสถิติ Independent t-test โดยผู้วิจัยได้ทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติ (assumption) ก่อนการทำการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงของตัวแปรเป็นแบบปกติ (normal distribution) ด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov Test (K-S Test) และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา

การพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีตามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมการศึกษาสภาพปัญหาสถานการณ์ระยะเวลา 12 สัปดาห์โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 4 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 การพัฒนาการรับรู้อาการของโรคหลอดเลือดสมองโดยการประยุกต์แนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health believe model) แบ่งเป็น 3 กิจกรรม โดยกิจกรรมที่ 1 เป็นวิธีการบรรยายการรับรู้อาการของโรคหลอดเลือดสมองจำนวน 5 กลุ่มได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชนอำเภอสอยดาวจำนวนทั้งสิ้น 100 คน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวน 100 คน กลุ่มเด็กนักเรียนในโรงเรียนเขตอำเภอสอยดาวจำนวน 500 คน กลุ่มอาสาสมัครกู้ภัยในเขตอำเภอสอยดาวจำนวน 100 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอสอยดาวจำนวน 20 คน กิจกรรมที่ 2 เป็นวิธีการแจกสื่อความรู้ลักษณะเป็นแผ่นพับเรื่องการรับรู้อาการของโรคหลอดเลือดสมองให้กับญาติและผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองที่มารับบริการห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี จำนวน 200 คน กิจกรรมที่ 3 การประชาสัมพันธ์การรับรู้อาการของโรคหลอดเลือดสมองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ของอำเภอสอยดาว

ส่วนที่ 2 การพัฒนาช่องทางการติดต่อในการช่วยประเมินอาการโรคหลอดเลือดสมอง ได้แก่ สายด่วน 1669, สายด่วนห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินโรงพยาบาลสอยดาว, Line Official stoke fast tract โรงพยาบาลสอยดาว เพื่อเป็นช่องทางในการช่วยประเมินโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วย ญาติผู้ป่วย ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เกิดความมั่นใจในการประเมินอาการเบื้องต้นได้อย่างเหมาะสม

ส่วนที่ 3 การพัฒนาแนวทางปฏิบัติ (CPG) การให้ยา rt-PA โดยแบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางปฏิบัติการใช้ยา rt-PA จากสถาบันโรคประสาทและฐานข้อมูลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมที่ 2 การประชุมพัฒนาแนวทางปฏิบัติการให้ยา rt-PA ร่วมกับโรงพยาบาลแม่ข่ายและโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 1 ครั้งได้แนวทางปฏิบัติจำนวน 2 แนวทาง กิจกรรมที่ 3 การประชุมพัฒนาแนวทางปฏิบัติการให้ยา rt-PA โดยทีมสหวิชาชีพโรงพยาบาลสอยดาว จำนวน 2 ครั้ง ได้แนวทางปฏิบัติทั้งสิ้น 2 แนวทาง มีการเผยแพร่แนวทางปฏิบัติให้กับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานรับทราบ ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทโรงพยาบาลสอยดาว

ส่วนที่ 4 การกำกับติดตามการใช้แนวทางปฏิบัติ (CPG) การให้ยา rt-PA ผ่านการสังเกต การบันทึกอุบัติการณ์และความเสี่ยง การประชุมทีมดูแลผู้ป่วย (PCT)

ประเมินผลของการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีระดับการรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมองก่อนได้รับรูปแบบการเข้า

บริการส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 100 และระดับการรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมองหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงบริการส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 94.3ดังแสดงในตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมองก่อนและหลังการทดลองจำแนกตามระดับการรับรู้

การรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมอง	**ก่อนทดลอง**		**หลังทดลอง**	
	จำนวน	**ร้อยละ**	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ระดับต่ำ (0 – 3 คะแนน)	0	0	0	0
ระดับปานกลาง (4 – 8 คะแนน)	102	100	82	94.3
ระดับสูง (9 – 12 คะแนน)	0	0	5	5.7
รวม	102	100	87	100

ค่าเฉลี่ยการรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมองก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมองก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงบริการ

ตัวแปร	**ก่อนทดลอง**		**หลังทดลอง**		*p* – value
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
การรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมอง	5.48	1.03	6.84	1.16	<.001

การเข้าถึงบริการผู้ป่วยหลอดเลือดสมองทันเวลาก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.006$) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการเข้าถึงบริการผู้ป่วยหลอดเลือดสมองทันเวลาก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงยา rt-PA

ตัวแปร	**ก่อนทดลอง**		**หลังทดลอง**		*p* – value
	จำนวน	**ทันเวลา**	**จำนวน**	**ทันเวลา**	
การเข้าถึงบริการผู้ป่วยหลอดเลือดสมองทันเวลา	102	21	87	34	.006

การเข้าถึงยา rt-PA ก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงบริการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการเข้าถึงยา rt-PA ก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงยา rt-PA

ตัวแปร	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		*p* – value
	จำนวน	เข้าถึงยา	จำนวน	เข้าถึงยา	
การเข้าถึงยา rt-PA	102	3	87	8	.08

อภิปรายผลการศึกษา

ค่าเฉลี่ยการรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมองก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากการเพิ่มการรับรู้อาการหลอดเลือดสมองโดยการใช้หลากหลายช่องทางเพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้แก่ การบรรยายลักษณะอาการของโรคหลอดเลือดสมองด้วยวิธีการบรรยายเป็นกลุ่มเน้นกลุ่มเป้าหมายทั้งผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เด็กนักเรียน อาสาสมัครกู้ภัยและกลุ่มผู้ป่วยที่มารับบริการที่ห้องฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อีกทั้งยังมีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ตามสื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับรู้ถึงอาการสำคัญของโรคหลอดเลือดสมอง จึงทำให้การรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมองก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ ทั่งทอง (2567) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนารูปแบบการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่าเมื่อสิ้นสุดการพัฒนารูปแบบ อสม. มีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงและสัญญาณเตือนของโรคหลอดเลือดสมอง สูงกว่าก่อนการพัฒนารูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

การเข้าถึงบริการผู้ป่วยหลอดเลือดสมองทันเวลาก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้อาการโรคหลอดเลือดสมองผ่านช่องทางต่างๆ เพิ่มมากขึ้น จึงสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการอาการได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังมีการเพิ่มช่องทางการทางการติดต่อในการช่วยประเมินอาการโรคหลอดเลือดสมอง ได้แก่ สายด่วน 1669, สายด่วนห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินโรงพยาบาลสอยดาว, Line Official stoke fast tract โรงพยาบาลสอยดาว ทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพส่งผลให้การเข้ารับบริการของผู้ป่วยหลอดเลือดสมองทันเวลาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาศ มาสิงบุญ (2566) ที่ได้

ทำการศึกษาการพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการ การแพทย์ฉุกเฉินในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่าผลการใช้รูปแบบการเข้าถึงบริการแพทย์ฉุกเฉินพบว่า ผู้ป่วยมีความรู้เกี่ยวกับโรค/การรับรู้อาการ/ช่องทางแจ้งเหตุฉุกเฉินและเข้าถึงบริการแพทย์ฉุกเฉินรวดเร็วและทันเวลามากขึ้น ตัวชี้วัดสำคัญเกี่ยวกับระบบ Stroke Fast Track ด้านการเข้ารับการรักษาไม่เกิน 3 ชั่วโมงผ่านเกณฑ์ร้อยละ 100 และด้านการเข้าถึงบริการด้วยระบบ 1669 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 24.20 เป็นร้อยละ 31.59

การเข้าถึงยา rt-PA ก่อนและหลังการได้รับรูปแบบการเข้าถึงบริการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ป่วยหลอดเลือดสมองได้รับการเข้าถึงรูปแบบบริการอย่างรวดเร็วและเหมาะสมอยู่ในระยะเวลาที่กำหนด ทำให้ทีมสหวิชาชีพสามารถประเมินอาการและทำให้ผู้ป่วยสามารถเข้าถึงยา rt-PA ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของอัคเณศร์ เมฆานุวงค์ (2566) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองผ่านช่องทางด่วน ห้องอุบัติเหตุและฉุกเฉินโรงพยาบาลพัทลุง ในช่วงการระบาดของ COVID-19 ผลการวิจัยพบว่าหลังได้รับรูปแบบการพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองผ่านช่องทางด่วน ระยะเวลาตั้งแต่ผู้ป่วยถึงโรงพยาบาลจนได้รับการประเมินสภาพเฉลี่ย 3.60 นาที ระยะเวลาตั้งแต่ผู้ป่วยถึงโรงพยาบาลจนได้เอกซเรย์คอมพิวเตอร์สมอง 36.40 นาที ระยะเวลาตั้งแต่ผู้ป่วยถึงโรงพยาบาลจนได้มีการอ่านผลเอกซเรย์คอมพิวเตอร์สมอง โดยรังสีแพทย์เฉลี่ย 106.14 นาที ระยะเวลาตั้งแต่ผู้ป่วยถึงโรงพยาบาลจนรายงานผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เฉลี่ย 37.53 นาที ระยะเวลาตั้งแต่ผู้ป่วยถึงโรงพยาบาลจนได้รับยาละลายลิ่มเลือด rt-PA เฉลี่ย 84.85 นาที ระยะเวลาตั้งแต่ผู้ป่วยถึงโรงพยาบาลจนเข้ารับการรักษาพยาบาลที่หอผู้ป่วยเฉลี่ย 51.83 นาที (ค่าเป้าหมาย ≤ 15, 25, 30, 45, 60, 40 นาที) ตามลำดับ และจากการติดตามผู้ป่วยหลังส่งต่อมีผู้ป่วยเสียชีวิตร้อยละ 9.50

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ ด้านการบริหาร ควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการด้านการใช้การเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีที่เกิดขึ้นจากงานวิจัย โดยการนำรูปแบบฯไปใช้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสามารถลดอัตราการเกิดความพิการได้ นอกจากนี้ยังพบว่า มีความคุ้มค่าในการดำเนินการ ด้านการจัดบริการพบว่า ควรสนับสนุนให้มีการสนับสนุนทางวิชาการให้กับหน่วยบริการปฐมภูมิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานเชิงรุก และควรจัดให้มีการทบทวนกระบวนการดำเนินงานการเพิ่มการรับรู้อาการหลอดเลือดสมองอย่างสม่ำเสมอ การใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉินลดความล่าช้าในระยะเวลาการเดินทางและผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันเฉียบพลันใช้บริการ การแพทย์ฉุกเฉินมีอัตราการได้รับยาสลายลิ่มเลือดมากกว่าผู้ป่วยที่เดินทางมาโรงพยาบาลด้วยวิธีอื่น รวมทั้งผลของการใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉินกับ

อาการทางคลินิกที่พบว่าผู้ป่วยที่เดินทางมาโรงพยาบาลโดยใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉินมีแนวโน้มผลการรักษาที่ดีกว่า

บรรณานุกรม

กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. (2563). *รายงานประจำปี 2563*. สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซด์.

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2567, 1 ธันวาคม). *ยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศปี*. https://spd.moph.go.th/20-year-strategy-fiscal-year-2567/

กัญจน์ณิชา เยียดไธสง และคณะ. (2562). ปัจจัยทำนายระยะเวลาการมารับการรักษาของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง หลังจากเกิดอาการในระยะเฉียบพลัน. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 31*(1), 148-156. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/jnat-ned/article/view/181920

เบญจมาศ มาสิงบุญ. (2566). การพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการ การแพทย์ฉุกเฉินในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม. *วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อมศึกษา, 8*(1), 411-422. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/hej/article/view/262725

สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. (2564, 20 เมษายน). *รายงานประจำปี 2564*. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/hej/article/view/262725

สมบัติ ทั่งทอง. (2567). การพัฒนารูปแบบการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิชาการป้องกันควบคุมโรค สคร.2 พิษณุโลก, 11*(2), 110-125. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/dpcphs/article/view/270255

อัคเณศร์ เมฆานุวงค์. (2566). การพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองผ่านช่องทางด่วน ห้องอุบัติเหตุและฉุกเฉินโรงพยาบาลพัทลุง ในช่วงการระบาดของ COVID-19. *วารสารสุขภาพและการศึกษา, 3*(2), 49-56. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/JHSP/article/view/261768

Fladt, J., Meier, N., Thilemann, S., Polymeris, A., Traenka, C., Seiffge, D. J., Seiffge, D. J., Sutter, R., Peters,N., Gensicke, H., Flückiger, B., de Hoogh, K., Künzli, N., Bringolf-Isler,B., Bonati, L. H.,Engelter, S. T., Lyrer, P. A.,& De Marchis, G. M. (2019). Reasons for prehospital delay in acute ischemic stroke. *Journal of the*

American Heart Association,8(20), Article e013101.https://doi.org/10.1161/JAHA.119.013101

GBD 2019 Stroke Collaborators. Global, regional, and national burden of stroke and its risk factors, 1990-2019: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2019. *Lancet Neurol. 2021 Oct;20*(10):795-820.

Khamsareeruk, J. & Jitpanya, C. (2019). Factors related to the duration of treatment of patients with acute ischemic stroke. *Journal of the Police Nurses, 7*(2), 106-119.

Phokham, S. (2020). Stroke expressway perceived in acute ischemic stroke patients Somdej Phrayuparaj Kranuan hospital KhonKaen province. *North-Eastern Thai Journal of Neuroscience, 15*(4), 66 -75.

Rattanaprapha, Y. (2016). Factors related to treatment duration of stroke patients acute ischemic Chum Phae hospital KhonKaen province. *North-Eastern Thai Journal of Neuroscience, 13*(4), 13-27.

Srila, P., Baotun, R., Prakphon, P. & Chanpen, U. (2019). Factors related to the time to hospital arrival after the onset of acute stroke patients. *Phraphutthabat Hospital Journal of Clinical Medicine Education Center Phrapokklao Hospital, 30*(1), 7-15.

Sukpongthai, S. (2017). Caring for acute stroke patients entering the expressway Deparat hospital NakhonRatchasima. *Medicine MaharajNakhonRatchasima Hospital, 39*(1) ,0031-38.

การพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น กรณีศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

Development of Motion Graphic Gedia to Gaise awareness of depression in adolescents: A case study of Mahasarakham Vocational College

ศริญญา วรจันทร์[1] อาณัติ เหลื่อมศรี[2] ธีรพงษ์ ตรีกุล[3] และปราณปริญา บุญครอง[4]

Sarinya Worachan[1*] Arnat loemsri[2] Theerapong Teeguli[3] and Pranpreeya Boonkrong[4]

สาขาวิชาดิจิทัลกราฟิก วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดมหาสารคาม 44000

Program in Digital Graphic. Mahasarakham Vocational College. Under the Office of Vocational Education Commission. Maha Sarakham Province. 44000 Thailand

Corresponding Author E-mail: sarinya@mvc.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม 2.เพื่อประเมินคุณภาพของสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามโดยผู้เชี่ยวชาญ 3.เพื่อประเมินความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม วิธีดำเนินการวิจัยคือ 1.ศึกษากระบวนการและผลิตสื่อโมชั่นกราฟิก 2.ประเมินคุณภาพสื่อโมชั่นกราฟิกโดยผู้เชี่ยวชาญ 3.ประเมินความคิดเห็นของของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิก เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินคุณภาพ และแบบประเมินความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 261 คน

ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินคุณภาพสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า คุณภาพสื่อโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.64 ผลการประเมินความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.45

คำสำคัญ: สื่อโมชั่นกราฟิก, โรคซึมเศร้า, วัยรุ่น

Abstract

This research aimed to achieve the following objectives: 1.To develop motion graphic media to raise awareness of depression among adolescents, focusing on a case study of Mahasarakham Vocational College. 2.To evaluate the quality of the motion graphic media to raise awareness of depression among adolescents, as assessed by experts, focusing on a case study of Mahasarakham Vocational College. 3.To assess adolescents' opinions regarding the developed motion graphic media to raise awareness of depression, focusing on a case study of Mahasarakham Vocational College.The research methodology included: 1.Studying the processes and producing the motion graphic media. 2.Evaluating the quality of the motion graphic media by experts. 3.Assessing the opinions of 261 adolescents regarding the developed motion graphic media. Data were collected using quality assessment forms and opinion surveys.

The research findings revealed that the expert evaluation of the motion graphic media indicated that its overall quality was at the highest level, with an average score of 4.64. The assessment of adolescents' opinions regarding the developed motion graphic media showed that the overall opinion was at a high level, with an average score of 4.45.

Keywords: Motion Graphic Media, Depression, Adolescents

ที่มาและความสำคัญ

ในยุคปัจจุบันการใช้ชีวิตของผู้คนโดยทั่วไปรวมถึงสังคมต่างก็มีความรีบเร่ง มีความแข่งขันกันสูง ทำให้เกิดความกดดันและความเครียด อีกทั้งการรับรู้ข่าวสารปัญหาเกิดขึ้นเกี่ยวกับสังคมมากมาย ปัญหาที่ยังคงมีให้เห็นเกิดขึ้นทุกวันไม่ว่าจะอยู่ในช่วงวัยรุ่น วัยทำงาน และวัยชรา ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่น ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นเกิดขึ้นได้ง่ายเพราะเป็นวัยที่เริ่มมีความคิดเป็นของตนเองต้องการความเป็นอิสระมีสภาพอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายความสามารถในการควบคุมอารมณ์ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและในบางครั้งก็มักจะมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่บีบคั้นและรุนแรง (Santrock, 2014) วัยรุ่นไทยอายุ15-29ปี มีความเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้าสูงร้อยละ 44 หรือ มีประมาณ 3 ล้านกว่าคนจากวัยรุ่นที่มีทั้งหมด ประมาณ 8 ล้านคนและมีอัตราป่วยเป็นโรคนี้ ร้อยละ 18 คาดว่าขณะนี้ทั่วประเทศมีวัยรุ่นป่วยด้วยโรคซึมเศร้าแล้วกว่า 1 ล้านคน (ประภาพร คำแสนราช และเมธี สุทธศิลป์, 2566) ในปัจจุบัน

โรคซึมเศร้ากลายเป็นปัญหาสุขภาพจิตที่สำคัญในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัยรุ่นอาจไม่สามารถบอกได้ว่ามีภาวะซึมเศร้าหรือมีอารมณ์เศร้าแต่ภาวะเศร้าในวัยรุ่นอาจแสดงออกมาในรูปแบบอาการอื่นๆได้แก่ รู้สึกแย่ เศร้า หงุดหงิด หรือสิ้นหวัง รู้สึกเหนื่อยล้า ไม่ค่อยมีเรี่ยวแรง ไม่สนใจหรือไม่มีความสุขเวลาทำอะไร ถึงแม้จะเป็นสิ่งที่เคยชอบ รู้สึกแย่กับตัวเอง นอนไม่หลับหรือหลับมากไป (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2566, 20 ธันวาคม) ภาวะซึมเศร้า เป็นความผิดปกติของสมอง ที่มีผลกระทบต่อความนึกคิด อารมณ์ ความรู้สึก พฤติกรรมและสุขภาพกาย เป็นผลมาจากความผิดปกติของจิตใจภาวะซึมเศร้าสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกเพศทุกวัยรวมไปถึงนักเรียนที่ มีช่วงอายุ 14-16 ปี วัยรุ่นตอนกลาง ระยะนี้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การรู้คิดศีลธรรมและอารมณ์ อัตมโนลักษณ์ ความสัมพันธ์กับผู้อื่นและเพศ ซึ่งนำมาสู่ภาวะซึมเศร้าของนักเรียนได้ ปัญหาเหล่านี่ส่งผลเสียคุณภาพชีวิตและอาจนำไปสู่ความรุนแรงของภาวะซึมเศร้าอาจนำไปสู่การคิดฆ่าตัวตาย ดังนั้นควรให้ความสำคัญต่อภาวะซึมเศร้ากับทุกเพศทุกวัยควรมีการส่งเสริมและป้องกันภาวะซึมเศร้ามีการคัดกรองเบื้องต้น (ประภาพร คำแสนราช และเมธี สุทธศิลป์, 2566) องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) ว่าเป็นทักษะทางปัญญาและทักษะทางสังคมของบุคคล ที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจและสมรรถนะที่จะเข้าถึง เข้าใจ และใช้ข้อมูลข่าวสารสุขภาพเพื่อส่งเสริมและรักษาสุขภาพตนเอง การพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพประกอบด้วย 6 ทักษะ ได้แก่ 1) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ และบริการสุขภาพ (Access skill) 2) ทักษะความรู้ความเข้าใจ (Cognitive skill) 3) ทักษะการสื่อสาร (Communication skill) 4) ทักษะการตัดสินใจ (Decision skill) 5) ทักษะการจัดการตนเอง (Self-management skill) 6) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy skill) (ขวัญเมือง แก้วดำเกิง, 2562)

ในยุคดิจิทัล สื่อที่มีความน่าสนใจและเข้าถึงง่ายเช่น โมชั่นกราฟิกกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารข้อมูล การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าผ่านสื่อโมชั่นกราฟิกไม่เพียงช่วยให้วัยรุ่นสามารถเข้าใจปัญหาได้ง่ายขึ้นแต่ยังสร้างความตระหนักรู้และกระตุ้นให้เกิดการพูดคุยในสังคมเกี่ยวกับสุขภาพจิต ดังนั้นการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นจึงเป็นการส่งเสริมให้วัยรุ่นตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพจิตและการดูแลตัวเองในระยะยาว และช่วยลดอคติที่มีต่อผู้ป่วย โมชั่นกราฟิกเป็นเทคนิคการออกแบบกราฟิกภาพวาด 2 มิติผสมผสานกับการเคลื่อนไหวและเสียงประกอบ เพื่อสื่อสารข้อมูล ข้อความ หรือนำเสนอเรื่องราวให้เข้าใจง่าย สามารถดึงดูดผู้ชมได้มากกว่าการนำเสนอแบบภาพนิ่ง เน้นการใช้องค์ประกอบการออกแบบกราฟิก (EXVENTION, 2567, 25 พฤษภาคม) ปัจจุบันได้มีการใช้โมชั่นกราฟิกเป็นสื่อในโลกออนไลน์มากขึ้นทั้งสื่อความรู้ทางการแพทย์ สื่อทางการเรียนการสอน เนื่องจากสามารถอธิบายและทำความเข้าใจได้ง่าย ผู้วิจัยจึงได้จัดทำสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อเป็นการนำเสนอความรู้ให้ผู้คนตระหนักเกี่ยวกับโรคนี้มากขึ้น และให้ผู้รับสื่อได้เข้าใจอาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าได้ง่ายผ่านออนไลน์ ให้คนที่

ไม่มั่นใจว่าตัวเองกำลังอยู่ในสภาวะของโรคนี้หรือได้สังเกตตัวเอง เพื่อที่จะรักษาอาการของโรคนี้ได้อย่างทันท่วงที รวมทั้งสื่อโมชั่นกราฟิกนี้จะสร้างความตระหนักเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม
2. เพื่อประเมินคุณภาพของสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามโดยผู้เชี่ยวชาญ
3. เพื่อประเมินความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

นิยามศัพท์

การพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิก หมายถึง งานกราฟิกภาพวาด 2 มิติ ที่เคลื่อนไหวได้โดยการนำเอามาจัดเรียง ต่อๆกัน ให้เป็นสื่อที่เข้าใจง่าย โดยมีขันตอนการผลิตได้แก่ ขั้นก่อนผลิต ขั้นการผลิตและขั้นหลังการผลิต (EXVENTION, 2567, 25 พฤษภาคม)

โรคซึมเศร้า หมายถึง โรคทางจิตเวชประเภทหนึ่ง เกิดจากความผิดปกติของสารเคมีในสมอง ‘เซโรโทนิน (Serotonin)’ มีปริมาณลดลง ทำให้ผู้ป่วยมีอาการป่วยทั้งร่างกาย จิตใจ และความคิด รู้สึกว่าตัวเอง ไม่มีความสุข มีแต่ความวิตกกังวล และหากปล่อยไว้ ผู้ป่วยอาจคิดสั้นฆ่าตัวตายได้ (โรงพยาบาลศิครินทร์กรุงเทพ, 2567, 25 พฤษภาคม)

ความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้า หมายถึง การรับรู้และเข้าใจถึงอาการ สาเหตุ ผลกระทบ และความสำคัญของการดูแลสุขภาพจิตทั้งของตนเองและคนรอบข้างอย่างเหมาะสม

วัยรุ่น หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

แนวคิดและทฤษฎี

ขั้นตอนการพัฒนาสื่อเยาวชนกราฟิกนั้น ผู้วิจัย ใช้กระบวนการสร้างสื่อโมชั่นกราฟิกตามหลัก 3P ซึ่งจะแบ่งกระบวนการพัฒนางานเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. กระบวนการสร้างสื่อโมชั่นกราฟิก (EXVENTION, 2567, 25 พฤษภาคม)

1.1 ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-Production) 1) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Target & Objective) 2) การกำหนดกรอบแนวคิด (Direction Concept) 3) อารมณ์ของงาน (Mood Board) 4) การบทพูด (Script) 5) บทภาพ (Storyboard) 6) การเลือกซอฟต์แวร์

1.2 ขั้นตอนการผลิต (Production) 1) การสร้างภาพกราฟิก (Graphic Creation) 2) การทำแอนิเมชั่น (Animation)

1.3 ขั้นตอนหลังการผลิต (Post Production) 1) การลำดับภาพ (Sequencing) 2) การผสมเสียง (Mix Sound 3) การตัดต่อ (Video Editing) 4) การตรวจสอบและแก้ไข (Revision) 5) ส่งมอบผลงาน (Delivery) นำไปเก็บข้อมูล

2. โรคซึมเศร้าในวัยรุ่น 1) สาเหตุของโรคซึมเศร้า 2) อาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า 3) วิธีรักษาอาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2566, 22 ธันวาคม)

3. การให้ความรู้ภาวะซึมเศร้าสำหรับวัยรุ่นทั่วไป เพราะโอกาสการเกิดซึมเศร้าในวัยรุ่นสามารถเกิดขึ้นได้ตลอด โดยมีเนื้อหาในประเด็นต่อไปนี้ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้า ภาวะซึมเศร้าที่ควรเข้ามาพบแพทย์ 2) ทักษะการรับรู้และจัดการอารมณ์ตนเอง การระบายอารมณ์ การจัดการความเครียดในชีวิตประจำวัน 3) ทักษะชีวิตที่ช่วยป้องกันความเสี่ยงภาวะซึมเศร้า 4) แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้า เช่น แบบประเมินภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น (PHQ-A) สายด่วนสุขภาพจิต 1323 สถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน 5) การอยู่ร่วมกับเพื่อนที่มีภาวะซึมเศร้า การดูแลเพื่อนที่มีภาวะซึมเศร้า (ห้องสมุดกรมสุขภาพจิต คลังความรู้สุขภาพจิต, 2566, 22 ธันวาคม)

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการรับรู้ การรับรู้มีลักษณะเป็นขั้นตอน (Klapper, 1960, อ้างอิงในวัชรนนท์ประกอบทอง และพลรพี ทุมมาพันธ์, 2564, น.63-64) ได้อธิบายถึงกระบวนการเลือกการรับรู้สื่อโซเชียลมีเดีย เปรียบเสมือนการคัดกรองเนื้อหาที่บุคคลได้รับรู้ มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ขั้นตอน 1) ขั้นการเลือกเปิดการรับรู้ 2) ขั้นการเลือกให้ความสนใจ 3) ขั้นการเลือกการรับรู้และตีความ 4) ขั้นเลือกจดจำ

5. ขั้นตอนและกระบวนการเกิดการตระหนัก(Good, 1973, P. 54 อ้างอิงใน รมยนันท์ จันทร์พานิช, 2564, น.12) กล่าวว่า การเกิดการตระหนักว่าเป็นผลมาจากกระบวนการ ทางปัญญา (Cognitive Process) กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือรับสัมผัสสิ่งเร้า แล้วจะเกิด ความรู้เมื่อรับรู้ขั้นต่อไปก็จะเข้าใจสิ่งนั้น คือเกิดความคิดรวบยอดและนำไปสู่การเรียนรู้ คือ มีความรู้ ในสิ่งนั้นและนำไปสู่การเกิดการตระหนักในที่สุด ซึ่งความรู้และการตระหนักก็จะนำไปสู่ การกระทำ หรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคลต่อสิ่งเร้านั้น

6. องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการตระหนักรู้(Breckler, 1986, p. 45 อ้างอิงใน รมยนันท์ จันทร์พานิช, 2564, น.12) ได้กล่าวเอาไว้ว่า การตระหนักรู้เกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้า อันได้แก่ บุคคล สถานการณ์กลุ่มสังคม และสิ่งต่างๆ ที่โน้มเอียง หรือที่จะตอบสนองในทางบวกหรือ ทางลบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ โดยองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดการตระหนักรู้มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ ดังนี้ 1.) ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) จะเริ่มต้นจากระดับง่ายและมี การพัฒนาเพิ่มมากขึ้นตามล้าดับ 2.) อารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกด้านทัศนคติค่านิยม การตระหนักรู้ชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดีเป็นองค์ประกอบในการประเมินสิ่งเร้าต่าง ๆ 3.) พฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นการแสดงออกทั้งทางวาจา กิริยา ท่าทาง ที่มีต่อสิ่งเร้า หรือแนวโน้มที่บุคคลจะกระทำ

วิธีการศึกษา

1. ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการ และผลิตสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม ศึกษาจากเอกสาร ตำราและข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์สร้างและผลิตสื่อตามขั้นตอน3P คือ 1.)ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-Production) 2) ขั้นตอนการผลิต (Production) 3) ขั้นตอนหลังการผลิต (Post Production) ระยะที่ 2 การประเมินคุณภาพสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามโดยผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 3 การประเมินความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามที่มีต่อการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

2.1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตและจิตเวช และ ผู้เชียวชาญด้านการออกแบบกราฟิก จำนวน 5 คน

2.1.2 กลุ่มวัยรุ่นในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามที่สนใจสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 754 คน (วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม งานทะเบียน, 2567, 10 มิถุนายน)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาจำนวน2 คน 2)ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตและจิตเวช จำนวน 1 คน 3)ผู้เชียวชาญด้านการออกแบบกราฟิก 2 คน 4)กลุ่มวัยรุ่นในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามที่สนใจสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้าง

ความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามจำนวน 261 คน (Yamane, 1973 อ้างถึงในธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 สื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

3.2 แบบประเมินคุณภาพสื่อโมชั่นกราฟิกสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม เป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ (มากที่สุด = 5, มาก = 4, ปานกลาง = 3, น้อย = 2, น้อยที่สุด= 1) แบบประเมินนี้ได้สอบถามจากผู้เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม คือ ผู้เชียวชาญด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตและจิตเวช และ ผู้เชียวชาญด้านการออกแบบกราฟิก

3.3 แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม เป็นแบบประมาณค่า(rating scale) 5 ระดับ (มากที่สุด = 5, มาก = 4, ปานกลาง = 3, น้อย = 2, น้อยที่สุด= 1) โดยสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มวัยรุ่นในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

4. การสร้างเครื่องมือวิจัย

4.1 การพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามผู้วิจัยได้พัฒนาสื่อตามขั้นตอน3P ดังนี้ 1)ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-Production) 2) ขั้นตอนการผลิต(Production) 3) ขั้นตอนหลังการผลิต (Post Production)

4.2 การสร้างแบบประเมินคุณภาพสื่อโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และข้อคำถามปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบไปด้วย 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านองค์ประกอบศิลป์ 3) ด้านมัลติมีเดีย ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถามและผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ จัดพิมพ์เป็นฉบับจริงเพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

4.3 การสร้างแบบประเมินความคิดเห็นโดยกลุ่มวัยรุ่นในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และข้อคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นให้

ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่านพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำ ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มคือ

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตและจิตเวช และผู้เชียวชาญด้านการออกแบบกราฟิก

2. กลุ่มวัยรุ่นในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม และตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นนำมาวิเคราะห์และออกแบบกราฟิกพัฒนาให้มีความเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้กระบวนการสร้างสื่อโมชั่นกราฟิกตามหลัก 3P ซึ่งจะแบ่งกระบวนการพัฒนางานเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-Production) 1) กรอบแนวคิดในการออกแบบได้กำหนดเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น ได้แก่ (1) สาเหตุของโรคซึมเศร้า (2) อาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า (3) วิธีรักษาอาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า 2) กำหนดอารมณ์ของงาน (Mood Board)เป็นสีโทนพาสเทล ให้รู้สึกผ่อนคลาย สบายตา เหมาะสมกับกลุ่มวัยรุ่น 3) เขียนบทพูด(Script) ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและข้อมูลเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าและให้สื่อถึงการสร้างความตระหนักรู้ การรับรู้ของกลุ่มวัยรุ่น 4) เขียนบทภาพ (Storyboard) วาดภาพฉาก ตัวละคร รูปแบบตัวอักษร สัญลักษณ์ต่างๆ จัดวางองค์ประกอบให้สวยงาม น่าสนใจ ให้กลุ่มวัยรุ่นเข้าใจง่าย เรียงลำดับเนื้อหาจากสาเหตุของโรคซึมเศร้า อาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า และ วิธีรักษาอาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า 4) เลือกใช้โปรแกรม Adobe Illustrator ในการวาดฉาก ตัวละคร รูปแบบตัวอักษร สัญลักษณ์ต่างๆ ใช้โปรแกรม Adobe After effect ทำเป็นภาพกราฟิกแบบเคลื่อนไหวและเสียง และใช้โปรแกรม Adobe Premiere ในการตัดต่อ

2. ขั้นตอนการผลิต (Production) 1) การสร้างภาพกราฟิก (Graphic Creation) วาดฉาก ตัวละคร รูปแบบตัวอักษร และสัญลักษณ์ต่างๆ เป็นภาพแบบเว็คเตอร์ (Vector) ด้วยโปรแกรม Adobe Illustrator 2) การทำแอนิเมชั่น (Animation) ทำภาพกราฟิกให้เคลื่อนไหวด้วยโปรแกรมโปรแกรม Adobe After effect

3. ขั้นตอนหลังการผลิต (Post Production) 1) การลำดับภาพ (Sequencing) วาดฉาก ตัวละคร รูปแบบตัวอักษร และสัญลักษณ์ต่างๆ ลำดับภาพตามฉาก ในสตอรี่บอร์ด ให้สามารถเล่าเรื่องได้เข้าใจง่าย 2) การผสมเสียง (Mix Sound) เลือกใช้เสียงผู้หญิงบรรยาย ใช้เสียงดนตรีประกอบ เสียงเทคนิคพิเศษที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาของสื่อโมชั่นกราฟิก 3) การตัดต่อ (Video Editing) นำส่วนประกอบทั้งภาพและเสียงมาตัดต่อโดยใช้โปรแกรม Adobe Premiere และบันทึกเป็นไฟล์วิดีโอ 4) การตรวจสอบและแก้ไข (Revision) โดยผู้เชี่ยวชาญ นำผลสะท้อนและคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข นำไปใช้งานกับกลุ่มทดลองใช้สื่อและนำผลสะท้อนมาปรับปรุงพัฒนาให้เกิดเป็นสื่อที่สมบูรณ์ 5) ส่งมอบผลงาน (Delivery) นำไปเก็บข้อมูล และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ภาพที่ 1 ภาพร่าง story board

ภาพที่ 2 ภาพผลงานออกแบบโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น

ระยะที่ 2 การประเมินคุณภาพสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 โดยนำผลการวิจัยในระยะที่ 1 คือ สื่อโมชั่นกราฟิก มาทำการประเมินคุณภาพของสื่อโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตและจิตเวช และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพสื่อของผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณภาพสื่อของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม (N = 5)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่า SD	ระดับคุณภาพ
1. ด้านเนื้อหา			
1.1 เนื้อหานำเสนอประกอบไปด้วยหัวข้อต่อไปนี้ 1) สาเหตุของโรคซึมเศร้า 2) อาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า 3) วิธีรักษาอาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า	4.80	0.45	มากที่สุด
1.2 เนื้อหามีความน่าสนใจ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การนำเสนอ	4.60	0.55	มากที่สุด
1.3 เนื้อหามีความกระชับ เข้าใจง่าย มีการสื่อสารที่ชัดเจน	4.60	0.55	มากที่สุด
1.4 ระยะเวลาในการนำเสนอมีความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด
1.5 เนื้อหาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.40	0.89	มาก
2. ด้านองค์ประกอบศิลป์			
2.1 การจัดวางองค์ประกอบของภาพมีความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด
2.2 การเลือกใช้สีสำหรับประกอบสื่อมีความเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด
2.3 การนำเสนอสื่อมีรูปแบบโดดเด่นน่าสนใจ	4.60	0.55	มากที่สุด
2.4 การกำหนดค่าสีและขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด
2.5 ตัวอักษรที่ใช้สามารถอ่านได้ง่ายและเหมาะสมกับสื่อ	4.80	0.45	มากที่สุด
3. ด้านมัลติมีเดีย			
3.1 เสียงบรรยายที่ใช้ประกอบสื่อมีความชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด
3.2 คุณภาพการใช้เสียงดนตรีประกอบชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด
3.3 คุณภาพ ความคมชัด และความต่อเนื่องของสื่อ	4.60	0.55	มากที่สุด
3.4 เหมาะสมใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์	4.60	0.55	มากที่สุด
3.5 ความพึงพอใจในภาพรวม	4.40	0.89	มาก
รวม	**4.64**	**0.56**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพสื่อของผู้เชี่ยวชาญพบว่า คุณภาพสื่อโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.64 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพสื่ออยู่ในระดับมากที่สุดคือ เนื้อหานำเสนอประกอบไปด้วยหัวข้อต่อไปนี้ เนื้อหานำเสนอประกอบไปด้วยหัวข้อต่อไปนี้ 1)สาเหตุของโรคซึมเศร้า 2) อาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า 3) วิธีรักษาอาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า การเลือกใช้สีสำหรับประกอบสื่อมีความเหมาะสม ตัวอักษรที่ใช้สามารถอ่านได้ง่ายและเหมาะสมกับสื่อ เสียงบรรยายที่ใช้ประกอบสื่อมีความชัดเจน คุณภาพการใช้เสียงดนตรีประกอบชัดเจน ตามลำดับ

ระยะที่ 3 การประเมินความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยนำผลการวิจัยในระยะที่ 1 และ 2 มาทำการประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 261 คน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

ตารางที่ 2 แสดงแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม (N = 261)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่า SD	ระดับความคิดเห็น
1. เนื้อหามีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.82	0.79	มากที่สุด
2. เนื้อหามีความน่าสนใจ	4.00	0.00	มาก
3. การจัดวางองค์ประกอบของเนื้อหามีความเหมาะสม	4.28	0.68	มาก
4. เนื้อหามีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.61	0.71	มากที่สุด
5. สื่อมีความสวยงามและคมชัด	4.61	0.71	มากที่สุด
6. ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม	4.47	0.66	มาก
7. ภาพกับตัวหนังสือสัมพันธ์	4.23	0.89	มาก
8. สื่อดึงดูดใจ/สื่อความหมายได้ดี	4.61	0.71	มาก
9. เสียงบรรยายและเสียงดนตรีที่ใช้ประกอบชัดเจนและเหมาะสม	4.47	0.66	มาก
10. ความพึงพอใจในภาพรวม	4.32	0.78	มาก
รวม	**4.45**	**0.65**	**มาก**

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นที่มีต่อการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.45 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ากลุ่มผู้วัยรุ่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดคือ เนื้อหามีความชัดเจนเข้าใจง่าย เนื้อหามีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สื่อมีความสวยงามและคมชัดตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่าการศึกษาเรื่องการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

1. ด้านการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม ใช้กระบวนการสร้างสื่อโมชั่นกราฟิกตามหลัก 3P มีกระบวนการพัฒนางานเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1.ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-Production) กรอบแนวคิดในการออกแบบได้กำหนดเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น ได้แก่ (1) สาเหตุของโรคซึมเศร้า (2) อาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า (3) วิธีรักษาอาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า กำหนดอารมณ์ของงานสีโทนพาสเทลให้รู้สึกผ่อนคลายสบายตา เหมาะสมกับกลุ่มวัยรุ่น เขียนบทพูดให้สอดคล้องกับเนื้อหาและข้อมูลเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าและให้สื่อถึงสร้างความตระหนักรู้ การรับรู้ของกลุ่มวัยรุ่น เขียนบทภาพด้วยการวาดภาพฉาก ตัวละคร รูปแบบตัวอักษร สัญลักษณ์ต่างๆ จัดวางองค์ประกอบให้สวยงามเรียงลำดับเนื้อหาให้กระชับเข้าใจง่าย เลือกซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ โดยใช้โปรแกรม Adobe Illustrator ในการวาดฉาก ตัวละคร รูปแบบตัวอักษร สัญลักษณ์ต่างๆ ใช้โปรแกรม Adobe After effect ในการทำเป็นภาพกราฟิกแบบเคลื่อนไหวและเสียง และใช้โปรแกรม Adobe Premiere ในการตัดต่อ 2. ขั้นตอนการผลิต (Production) ได้สร้างภาพกราฟิกวาดฉาก ตัวละคร รูปแบบตัวอักษร และสัญลักษณ์ต่างๆ เป็นภาพแบบเว็คเตอร์ (Vector) ทำภาพกราฟิกให้เคลื่อนไหวด้วยโปรแกรมโปรแกรม Adobe After effect 3. ขั้นตอนหลังการผลิต (Post Production) ลำดับภาพตามฉากต่างๆ ในสตอรี่บอร์ด ให้สามารถเล่าเรื่องได้ด้วยตัวเอง เลือกใช้เสียงผู้หญิงบรรยาย ใช้เสียงดนตรีประกอบ เสียงเทคนิคพิเศษที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาของสื่อโมชั่นกราฟิก ตัดต่อโดยใช้โปรแกรม Adobe Premiere และบันทึกเป็นไฟล์วิดีโอ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข นำไปใช้งานกับกลุ่มทดลองใช้สื่อและนำผลสะท้อนมาปรับปรุงพัฒนาให้เกิดเป็นสื่อที่สมบูรณ์ นำไปเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ สูงเนิน และจรัญ รามศิริ, 2564 ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเรื่องวิธีป้องกันโควิด-19 ด้วยฐานวิถีชีวิตใหม่ จากสรุปผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิก ใช้กระบวนการ 3P ในการผลิตประกอบด้วย ก่อนการผลิต (Pre-Production) การผลิต (Production) หลังการผลิต (Post Production)

การออกแบบตัวละคร สวยงาม การดำเนินเรื่องต่อเนื่อง ฉากสวยงามดึงดูดความสนใจของผู้ชม เนื้อหากระชับเข้าใจง่าย ในขบวนการพัฒนานี้ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

2. ด้านผลการประเมินคุณภาพสื่อของผู้เชี่ยวชาญพบว่า คุณภาพสื่อโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.64 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพสื่ออยู่ในระดับมากที่สุดคือ เนื้อหานำเสนอ การเลือกใช้สีสำหรับประกอบสื่อมีความเหมาะสม ตัวอักษรที่ใช้สามารถอ่านได้ง่ายและเหมาะสมกับสื่อ เสียงบรรยายที่ใช้ประกอบสื่อมีความชัดเจน คุณภาพการใช้เสียงดนตรีประกอบชัดเจนตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมโชค เนียนไธสง และคณะ, 2561 ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อป้องกันการเกิดภาวะโรคอ้วนในเด็ก ช่วงอายุ 6 - 12 ปี กรณีศึกษา โรงเรียนวัดดอนเสลา (ปาน พูนรัฐราษฎร์บำรุง) จากการศึกษาพบว่าผลการวิเคราะห์ผลงานสื่อโมชั่นกราฟิกตัวอย่างด้วยตารางวิเคราะห์ (Metric Analysis) พบว่า ด้านองค์ประกอบศิลป์ สื่อโมชั่นกราฟิกส่วนใหญ่นิยมใช้การจัดองค์ประกอบด้วยหลักสัดส่วน ตัวอักษรแบบไม่มีหัว ชุดสีสีสดใส และอยู่ในวรรณะสีเย็น ด้านการวางโครงเรื่อง ใช้เนื้อหาเสนอข้อเท็จจริงแบบตรงไปตรงมาเข้าใจง่าย ใช้การเล่าเรื่องแบบเรียงลำดับจากปัญหาสู่ข้อสรุป โน้มน้าวให้คล้อยตามด้วยข้อมูลจริง และใช้การเล่าเรื่องด้วยการแสดงอารมณ์หรือเร้าอารมณ์ ด้านการออกแบบโมชั่นกราฟิกใช้สัญลักษณ์ชนิดเว็คเตอร์ การเคลื่อนไหวแบบโมชั่นและด้านการใช้เสียงประกอบ ใช้เสียงเทคนิคพิเศษ เสียงสังเคราะห์ ใช้เสียงบรรเลง และเลือกใช้เสียงบรรยายแบบผสมผสาน ผลการประเมินคุณภาพสื่อโมชั่นกราฟิกด้านการออกแบบ และด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าความพึงพอใจที่มีต่อสื่อโมชั่นกราฟิกในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.68, S.D.= 0.62)

3. ด้านความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่น พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้วันรุ่นที่มีต่อการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นกรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.45 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ากลุ่มผู้วัยรุ่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดคือ เนื้อหามีความชัดเจนเข้าใจง่าย เนื้อหามีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สื่อมีความสวยงามและคมชัด ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินฤดี ยศโสทร และคณะ, 2566 ได้ศึกษาเรื่อง ชุดสื่อเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องโรคซึมเศร้าของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการศึกษาพบว่า สื่อโมชันกราฟิก 1 คลิป ความยาว 10.28 นาที คุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$=5.00, S.D. = 0.00) คุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$=4.82, S.D. = 0.30) 3) 5) กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.78, S.D. = 0.19) เนื่องจากได้มีการออกแบบเนื้อหาโดยใช้คำอธิบายที่สั้น กระชับ ชัดเจน ทำให้ผู้รับชมสามารถเข้าใจเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างตรงกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการศึกษาการพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม สื่อน่าสนใจ เหมาะสมกับกลุ่มวัย สามารถนำไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ได้ทางเพลตฟอร์ม เช่น เว็บไซต์(Website) ยูทูป(YouTube) เฟสบุ๊ค(Facebook) ซึ่งกลุ่มวัยรุ่นสามารถเข้าถึงได้ และอาจขอความร่วมมือกับสถานศึกษา ผู้ให้บริการด้านการดูแลสุขภาพผู้ป่วยโรคซึมเศร้า แพทย์ พยาบาลและผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ อื่นๆ นำข้อมูลไปเผยแพร่เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงได้ง่าย

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาและวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเทคนิคการใช้เทคโนโลยีอื่นๆที่ทันสมัยในการพัฒนาสื่อเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กลุ่มเป้าหมาย

2. ศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีความเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้าเพิ่มเติมจากเอกสาร ตำรา แพทย์ พยาบาลและผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ เพื่อให้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ

บรรณานุกรม

กิตติศักดิ์ สูงเนิน และจรัญ รามศิริ. 2564. การพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเรื่องวิธีป้องกันโควิด-19ด้วยฐานวิถีชีวิตใหม่. *การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระหว่างสถาบัน ครั้งที่ 8.* 1344-1353. https://sci.vru.ac.th/assets/images/user/meeting/Meeting_pre16624480388826_origin.pdf

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2566, 20 ธันวาคม). *อาการโรคซึมเศร้าในวัยรุ่น*. https://www.camri.go.th/th/knowledge/article/ar2/ar2-52

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2566, 22 ธันวาคม). *ซึมเศร้าเราคุยได้*. https://www.camri.go.th/th/knowledge/article/ar2/ar2-166

ขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2562). *ความรอบรู้ด้านสุขภาพ:ขั้นพื้นฐานปฏิสัมพันธ์ วิจารณญาณ* (พิมพ์ครั้งที่1). อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตรและสังคมศาสตร.* สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

ประภาพร คำแสนราช และเมธี สุทธศิลป์. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของนักเรียนโรงเรียนไกรในวิทยาคมรัชมังคลาภิเษก. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9*(7), 599-608. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/view/263037/180454

รมยนันท์ จันทร์พานิช. (2564). *การตระหนักรู้และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อซ้ำผลิตภัณฑ์สีเขียวของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/1807?mode=full

โรงพยาบาลศิครินทร์กรุงเทพ. (2567, 25 พฤษภาคม) *เรียนรู้และเข้าใจโรคซึมเศร้า.* https://url.in.th/TtqOg

วัชรนนท์ ประกอบทอง และพลรพี ทุมมาพันธ์. (2564). การรับรู้การเรียนรู้และพฤติกรรมของวัยรุ่นที่เชื่อมโยงกับสื่อโซเชียลมีเดียที่มีเนื้อหา. *วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์, 3*(1), 63-64. https://social.rpca.ac.th/books/04/Article5V3N1.pdf

วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม งานทะเบียน. (2567, 10 มิถุนายน). *สถิติข้อมูลนักเรียนนักศึกษาปีการศึกษา 2567 วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม.* https://www.mvc.ac.th/?page_id=35578

ศิรินฤดี ยศโสทร, อรวรรณ งอยผาลา, ประภัสสร วงษ์ดี, และวัลลภา วาสนาสมปอง. (2566). ชุดสื่อเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพเรื่องโรคซึมเศร้าของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้ และเทคโนโลยี, 3*(2), 85-97. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JLIT/issue/view/17841/5536

สมโชค เนียนไธสง, มีตรา ธีระเสธียร, นพรัตน์ กุมภะ, มนตรา ตรีชั้น, ธีร์ คำหอม, และอรรถ อารีรอบ. (2561). การพัฒนาสื่อโมชั่นกราฟิกเพื่อป้องกันการเกิดภาวะโรคอ้วนในเด็กช่วงอายุ 6 - 12 ปี กรณีศึกษาโรงเรียนวัดดอนเสลา (ปาน พูน รัฐราษฎร์บำรุง). *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 5*(1), 187-201. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMSNPRU/article/view/162960/117723

ห้องสมุดกรมสุขภาพจิต คลังความรู้สุขภาพจิต. (2566, 22 ธันวาคม). *คู่มือปฏิบัติการดูแลวัยรุ่นที่ดีภาวะซึมเศร้าสำหรับบุคลากร สาธารณสุขและบุคลากรทางการศึกษาตามแนวทางการดูแลรุ่นที่มีภาวะซึมเศร้า.* https://dmh-elibrary.org/items/show/313

EXVENTION. (2567, 25 พฤษภาคม). *กระบวนการสร้างโมชั่นกราฟิกพลิกโฉมภาพเคลื่อนไหวให้เตะตา.* https://exvention.co.th/motion-graphic-process/#khan_txn_kxn_kar_phlit_Pre-Production

Santrock, J. W. (2014). *Adolescent*. McGraw-Hill Education.

การสร้างสื่อการเรียนรู้แบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์สำหรับโครงสร้างวิหารน้ำแต้ม จังหวัดลำปาง

Creating Interactive Multimedia Learning Media for the Nam-Taem Buddhist Sanctuary Structure in Lampang Province.

เจษฎาพร ศรีภักดี[1] กนกวรรณ จันต๊ะวงค์[2] กัญญาณัฐ รัตนวรรณ์[3] และณิชารัศม์ ถิรวัฒน์ประวัติ[4]

Jedsadaporn Sreepakdee[1] Kanokwan Juntawong[2] Kanyanat Rattanawan[3] and Nicharat Thirawatprahwat[4]

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ล้านนา 128 ถ. ห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300

Faculty of Engineering ,Rajamangala University of Technology Lanna , 128 Huay Kaew Road, Muang, Chiang Mai, Thailand, 50300

* jedsadaporn@rmutl.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างสื่อการเรียนรู้การเรียนรู้ รูปแบบสามมิติโดยใช้สื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ โครงสร้างวิหารน้ำแต้ม จังหวัดลำปาง 2) หาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ รูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ 3) หาความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อการเรียนรู้ รูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิตสาขาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ จำนวน 63 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างสื่อประกอบการเรียนรู้ รูปแบบสามมิติโดยใช้สื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ได้มีการลงพื้นที่เพื่อทำการวัดระยะวิหาร และนำมาสร้างแบบจำลองผ่านโปรแกรม Revit เพื่อนำเสนอรูปแบบสามมิติสื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ผ่านโปรแกรม fusion 360 2) ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 2.34 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของเมกุยแกนส์ที่มีค่ามากกว่า 2.00 แสดงว่าสื่อมีประสิทธิภาพสูง 3) ความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อการเรียนรู้มีผลการประเมินโดยรวมเท่ากับ 4.72 ซึ่งอยู่ในระดับที่ดีมาก

คำสำคัญ: สื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์, โครงสร้างวิหารน้ำแต้ม, ประสิทธิภาพสื่อ, ความพึงพอใจ

Abstract

This research aims to: 1) Develop three-dimensional interactive multimedia learning materials based on the Nam-Taem buddhist sanctuary structure in lampang province. 2) Evaluate the efficiency of the interactive multimedia learning materials. 3) Assess user satisfaction with the use of the interactive multimedia learning materials. The sample group for the study comprised 63 undergraduate students enrolled in the Bachelor of Industrial Education Program in Civil Engineering at the Faculty of Engineering, Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Mai. The participants were selected using a stratified sampling method. The findings of the study revealed that: 1) The development of the three-dimensional interactive multimedia learning materials involved field measurements of the temple structure, which were then used to create a model using Revit software. The interactive 3D multimedia content was subsequently presented using Fusion 360 software. 2) The efficiency of the learning materials was measured at 2.34, meeting the criterion of greater than 2.00 as set by McGuigan's standards, indicating high efficiency. 3) The overall user satisfaction with the learning materials was rated at 4.72, which is classified as very high.

Keywords: Interactive Multimedia, Nam-Taem Buddhist Sanctuary Structure, Learning Materials Efficiency, Satisfaction

ที่มาและความสำคัญ

วิหารน้ำแต้ม แสดงถึงศิลปกรรมล้านนาอย่างแท้จริง จนในสมัยเมื่อล้านนาเป็นประเทศราชของสยาม การตกแต่งสถาปัตยกรรมและลวดลายทางศิลปกรรมมีอิทธิพลแบบศิลปะแบบรัตนโกสินทร์มากยิ่งขึ้น โดยวิหารตั้งอยู่ทางทิศเหนือของพระธาตุเจดีย์ หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ตั้งอยู่ในแนวแกนรอง อันเป็นแนวแกนทิศเหนือ-ใต้ สันนิษฐานว่าสร้างในปี พ.ศ.2016 เมื่อหล่อพระเจ้าสามหมื่นทอง พระประธานในวิหาร ผังพื้นวิหารน้ำแต้มเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยกเก็จหน้า 2 ช่วง และหลัง 1 ช่วง สัมพันธ์กับการลดชั้นหลังคา อาคารมีขนาดกว้าง-ยาว 8.00x20.00 เมตร มีขนาด 5 ห้อง แนวเสาประกอบด้วยแนวเสาหลวง 2 แนว และแนวเสาระเบียงทั้งสองข้างของแนวเสาหลวงข้างละ 1 แนว ผังพื้นในลักษณะนี้ทำให้ระยะระหว่างแนวเสาหลวงและแนวเสาระเบียงบีบแคบลงมาในผังช่วงยกเก็จ รวมทั้งระยะระหว่างแนวเสาหลวงหลังซดก็แคบลงกว่าระยะของแนวเสาหลวงหลังหลวง เพื่อให้สัมพันธ์กับการลดชั้นหลังคา ทำให้ตรงตำแหน่งช่วงเสาที่หลังคา 2 ชั้น เชื่อมต่อกันจึงมีเสาระเบียง 2 ต้น เพื่อรับโครงสร้างซ้อนชั้นต่ำกว่า ระยะห่างของเสาหลวงหลังหลวง บริเวณห้องสุดท้ายที่มีผนังปิดทึบ 3 ด้าน มีการก่ออิฐปูนยกพื้นขึ้นมามีความสูง 1.00 เมตร ประดิษฐานพระพุทธรูปประทับยืน 4 องค์ ซึ่งฐานนี้น่าจะสร้างในยุคหลัง เนื่องจากก่อปิดทับส่วนหนึ่งของฐานชุกชีพระประธาน โครงสร้างวิหารน้ำแต้มเป็นระบบโครงสร้าง ขื่อม้า(ม้าต่างไหม) เช่นเดียวกับโครงสร้างวิหารหลวงแต่มีขนาดเล็กกว่า หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินขอ ลดหลั่นเป็นชั้นลงมาด้านหน้า 3 ซด ด้านหลัง 2 ซด (ซด หมายความว่า ลด) และลดหลังคาปีกนกด้านข้างลงข้างละหนึ่งตับ หน้าบันทั้งด้านหน้าและด้านหลังเป็นฝาไม้เข้าลิ้นในกรอบลูกฟัก มีลวดลายสลักไม้ในช่องลูกฟักกลางหน้าบัน ชายคาของหลังคาด้านข้างคลุมลงมาต่ำมากจึงทำให้รูปทรงของวิหารดูค่อนข้างเตี้ย เพื่อกันน้ำฝนและแสงแดด ด้านจุดเด่นของวิหารคือภาพจิตรกรรมศิลปะล้านนาบนฝาน้ำย้อยที่กล่าวกันว่าเก่าแก่ ภาพจิตรกรรมนี้อายุราวพุทธศตวรรษที่ 21 ลงมา แต่ปัจจุบันภาพเขียนลบเลือนไปมากแล้ว วิหารน้ำแต้มมีขนาดความกว้าง 8.05 เมตร ความยาว 20 เมตร พื้นวิหารสูงกว่าพื้นดิน 30 เซนติเมตร เสาหลวงเป็นเสากลม 8 ต้นและเสาระเบียงเป็นสี่เหลี่ยม 20 ต้น (วรลัญจก์ บุณยสุรัตน์, 2560) ซึ่งเป็นวิหารที่น่าสนใจในการทำสื่อการเรียนรู้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจในศิลปกรรมล้านนา

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองในเชิงการอนุรักษ์เป็นกระบวนการจัดการการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน การปรับเปลี่ยนการใช้สอยหนึ่งในวิธีการอนุรักษ์ที่ใช้การปรับเปลี่ยนการใช้งานอาคารร่วมกับการปรับปรุงกายภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้งานสื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ในปัจจุบันการปรับเปลี่ยนการใช้สอยจึงเหมาะกับอาคารที่มีคุณค่าในลักษณะที่เป็นโบราณสถาน หรือมีความสำคัญในการเป็นตัวแทนของ

สถาบันที่จำเป็นต้องคงภาพลักษณ์อาคารเอาไว้ให้เหมือนเดิมมากที่สุด ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงควรอยู่บนพื้นฐานของการกระทำที่คำนึงถึงผลกระทบต่อคุณค่าและความสำคัญของอาคารประวัติศาสตร์เดิมให้น้อยที่สุด (Feilden B. M., 2019) เหตุผลดังกล่าวทำให้คณะผู้วิจัยสนใจศึกษาและจัดทำสื่อการเรียนรู้ โครงสร้างวิหารน้ำแต้ม จังหวัดลำปาง รูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ สำหรับผู้ที่สนใจในรูปแบบโครงสร้างวิหารแบบล้านนา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้แบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ ของโครงสร้างวิหารวัดน้ำแต้ม
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้แบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์โดยวิธีเมกุยแกนส์ ของโครงสร้างวิหารวัดน้ำแต้ม
3. เพื่อหาความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อการเรียนรู้แบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ ของโครงสร้างวิหารวัดน้ำแต้ม

นิยามศัพท์

1. สื่อการเรียนรู้ หมายถึง ตัวกลางหรือช่องทางถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะประสบการณ์ จากแหล่งความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสื่อการเรียนรู้ก็นับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ ผู้เรียนผู้สอนได้แสดงบทบาทและเกิดความเข้าใจในวิชาที่เรียนที่สอนกันได้มากขึ้น

2. โครงสร้าง หมายถึง เป็นโครงสร้างที่ทำหน้าที่รับน้ำหนักของอาคารและแรงกระทำ โดยมีการเชื่อมต่อกันอย่างแข็งแรง

3. สื่อมัลติมีเดีย หมายถึง เป็นเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และใช้คอมพิวเตอร์แสดงผลในลักษณะผสมสื่อหลายชนิดเข้าด้วยกัน ทั้งตัวอักษร รูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว วิดีโอ

4. สื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์หมายถึง การปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้ สามารถจะกระทำได้โดยผ่านทางคีย์บอร์ด เมาส์ หรือ ตัวชี้ เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎี

สื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีการพัฒนามากขึ้นในปัจจุบัน ตามการพัฒนาด้านเทคโนโลยี จากสื่อที่ใช้เพียงประกอบการสอนในห้องเรียน มีการพัฒนาให้มีการตอบสนองต่อการเรียนรู้ที่หลากหลายขึ้นของผู้เรียน จากสภาพการเรียนรุ้ในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบมากขึ้น การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังมีการขยายขอบเขตไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเอง สื่อการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจ ให้กับผู้เรียนปัจจุบันสื่อการเรียนรู้มีหลากหลายรูปแบบแต่สื่อที่มีการตอบสนองต่อผู้ใช้หรือที่เรียกว่าสื่อปฏิสัมพันธ์มีแนวโน้มที่จะสร้างความเข้าใจและดึงดูดความสนใจมากกว่าสื่อการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ได้มีผู้ให้ความหมายของสื่อปฏิสัมพันธ์ไว้มากมายดังนี้

ถนอมพร เลาหจรัสแสง (2561) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้กล่าวถึง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ไว้ว่า การโต้ตอบ (Interactive) คือ การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยคอมพิวเตอร์ช่วย สอนที่ได้รับการออกแบบมาอย่างดีจะต้องเอื้ออำนวยให้เกิดการโต้ตอบระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชเนนทร์ สุขวารี และธนะพัฒน์ ถึงสุข (2560) ได้ให้ความหมายของสื่อปฏิสัมพันธ์ไว้ว่า สื่อปฏิสัมพันธ์ คือ การสื่อสารที่มีลักษณะการสื่อสารไปมาทั้งสองทางคือ มีการโต้ตอบระหว่างผู้ใช้และตัวการสื่อการสอน วุฒิชัย ประสานสอย (2561) ได้กล่าวถึงคำว่า ปฏิสัมพันธ์ในสื่อคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนในเชิงขององค์ประกอบไว้ว่า ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงโดยผ่านคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบ สำคัญในการนำเสนอบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางการเรียนรู้ โดยยึดตนเองเป็นหลักในการควบคุมบทเรียน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การประยุกต์ใช้แบบจำลองสารสนเทศอาคารสำหรับการอนุรักษ์เรือนโบราณล้านนานั้น สามารถศึกษาองค์ประกอบของโครงสร้างเรือนกาแล ผ่านระบบออนไลน์ได้โดยสามารถดูรายละเอียด เช่น ชื่อองค์ประกอบต่าง ๆ และชนิดของวัสดุที่ใช้ สำหรับความพึงพอใจของผู้ใช้อยู่ในระดับที่มาก (เจษฎาพร ศรีภักดี, ณิชกุล ศศิธรวัฒนกุล, นราธิป เพ็งสว่าง, และคณะ, 2566)

วิธีการศึกษา

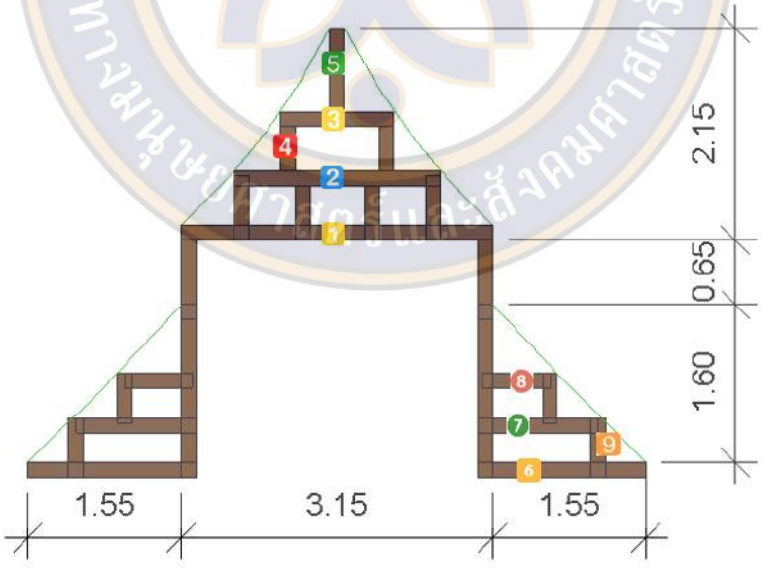
1. ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ของ โครงสร้างวิหารวัดน้ำแต้ม พบว่า ระบบโครงไม้รับหลังคา เรียกว่า “ม้าต่างไหม” ทุก ๆ ช่วงเสาตามแนวขวางมีไม้ดั้งและขื่อวางซ้อนทับเป็นรูปสี่เหลี่ยมลดหลั่นขนาดขึ้นไป

เปรียบเทียบกับลักษณะการวางสินค้าผ้าไหมซ้อนทับกันบนหลังม้าในอดีต หลังคาจั่วทำระนาบหลังคาซ้อนเหลื่อม 3 ระดับ ตามการลดส่วนของช่วงเสา และมักไม่ปิดบังโครงสร้างด้วยฝ้าเพดาน แต่เปิดโล่งเน้นให้เห็นทุกชิ้นส่วน โครงสร้างหลังคาที่จัดวางและตกแต่งอย่างประณีตสวยงาม ส่วนชายคาปีกนกมีค้ำยัน (นาคทัณฑ์) รองรับทำด้วยไม้แกะสลักเป็นรูปนาค หรือรูปสัตว์หิมพานต์อื่น ๆ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ลักษณะภายนอกและภายใน วิหารวัดน้ำแต้ม

2. ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของ โครงสร้างวิหารวัดน้ำแต้ม รวมทั้งชื่อล้านนาขององค์ประกอบโครงสร้าง ได้ทำการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบระยะ และองค์ประกอบโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง โดยได้ข้อมูลระยะและชื่อองค์ประกอบโครงสร้างหลังคาดังภาพที่ 2 และตารางที่ 1

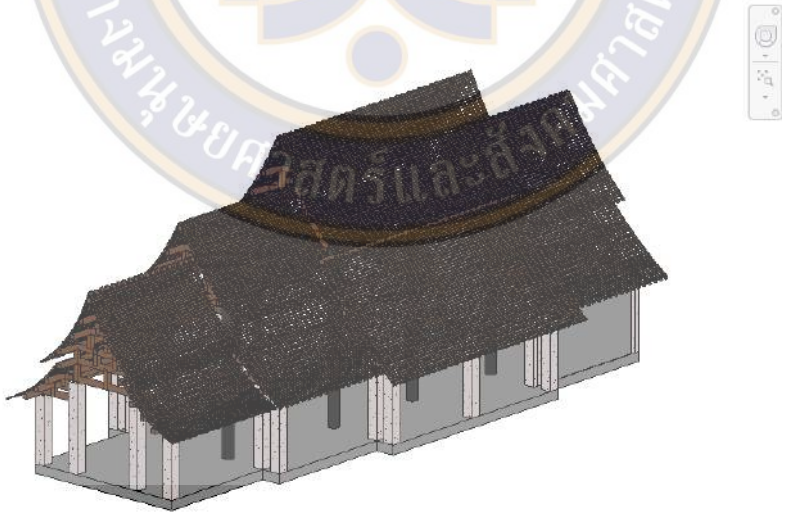

ภาพที่ 2 ระยะของโครงสร้างหลังคา

ตารางที่ 1 ชื่อองค์ประกอบของโครงสร้างหลังคา

หมายเลข	องค์ประกอบโครงสร้าง	องค์ประกอบโครงสร้าง (ชื่อล้านนา)	ระยะ (เมตร)
1	ขื่อเอก	ขื่อหลวง	3.15
2	ขื่อโท	ขื่อยี่	2.09
3	ขื่อโท	ขื่อสาม	1.15
4	เสาตุ๊กตา	เสาป๊อก	0.58
5	เสาดั้ง	ดั้ง	0.85
6	ขื่อม้า	ขื่อม้า	1.55
7	ขื่อม้าโท	ขื่อยี่	1.14
8	ขื่อม้าโท	ขื่อสาม	0.65
9	เสาตุ๊กตา	บนขื่อม้า	0.45

3. นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาสร้างแบบจำลองสารสนเทศโครงสร้างอาคาร ผ่านโปรแกรม Autodesk Revit 2022 โดยมีค่าระดับความละเอียด (Level Of Development ,LOD) เท่ากับ LOD300 แสดงว่าแบบจำลองมี ปริมาณ ขนาดรูปร่าง ตำแหน่ง และทิศทางที่แน่นอนดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แบบจำลองสารสนเทศอาคาร

4. นำแบบจำลองสารสนเทศโครงสร้างวิหารวัดน้ำแต้ม เข้าสู่ระบบออนไลน์ในรูปแบบสื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ ผ่านโปรแกรม Autodesk Fusion360 โดยสามารถดูลักษณะของอาคารได้ในระบบออนไลน์ ทั้งในคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ โดยมีลักษณะของอาคารที่แสดงออกมาในระบบออนไลน์ ในรูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 สื่อการเรียนรู้โครงสร้างวิหารน้ำแต้ม รูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์

5. นำสื่อความรู้มัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ ออกเผยแพร่และทำการหาค่า ประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้มีการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวณ 3 ท่าน คณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิศวกรรมโยธา ในระดับชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 63 คน จากจำนวนประชากร 75 คน โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

ผลการศึกษา

1. ผลการสร้างสื่อความรู้รูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ของโครงสร้างวิหารน้ำแต้ม โดยสร้างแบบจำลองสารสนเทศอาคาร ที่มีเกณฑ์ของระดับความละเอียดเท่ากับ LOD 300 คือ มีปริมาณ ขนาดรูปร่าง ตำแหน่ง และทิศทางที่แน่นอน และนำแบบจำลองสารสนเทศอาคารมาแสดงผ่าน โปรแกรม Autodesk Fusion 360 โดยสามารถเผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์ ในรูปแบบสื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ สามารถที่จะหมุนดูมุมมองต่าง ๆ ขยายเข้าขยายออกตามจุดที่สนใจ เลือกศึกษาเฉพาะส่วนที่สนใจ และ แยกชิ้นส่วนเพื่อดู

รายละเอียดในแต่ละชิ้นส่วนได้ดังภาพที่ 5 ทำให้ผู้ที่สนใจสามารถเห็นองค์ประกอบของโครงสร้างวิหารน้ำแต้ม ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นและ สามารถเข้าไปดูได้ตาม รหัสคิวอาร์ (QR code)

ภาพที่ 5 สื่อความรู้รูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ของโครงสร้างวิหารน้ำแต้ม

2. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการใช้สื่อการเรียนรู้รูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ โดยสุ่มตัวอย่างจำนวน 63 คน จากจำนวนประชากร 75 คน ตามเกณฑ์ของเมกุยแกนส์หากค่าที่ได้มากกว่า 2.00 แสดงว่าสื่อมีประสิทธิภาพสูง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพโดยใช้สื่อการเรียนรู้

การทดสอบ	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ประสิทธิภาพเมกุยแกนส์ (Post-Test/ Pre-Test)
Pre-Test	63	15	4.67	2.34
Post-Test	63	15	10.95	

3. การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อเรียนรู้รูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ ผลวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 63 คน ดังตารางที่ 3 พบว่าสื่อเรียนรู้ มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.72 ซึ่งอยู่ในระดับที่ดีมาก โดยหัวข้อประเมินที่ได้ความพึงพอใจสูงสุดคือ สื่อการเรียนรู้มีความน่าสนใจโดยมีระดับความพึงพอใจเท่ากับ 4.75

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาจากการใช้สื่อการเรียนรู้

	หัวข้อประเมิน	ความพึงพอใจ		
		ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
1	ช่วยให้ผู้ใช้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายสามารถจดจำได้นาน	4.71	0.58	ดีมาก
2	มีสอดคล้องกับจุดประสงค์การใช้งาน	4.73	0.61	ดีมาก
3	ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์และเสริมสร้างความเข้าใจ	4.66	0.65	ดีมาก
4	เป็นสื่อที่มีการประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม	4.73	0.55	ดีมาก
5	ทำให้เกิดการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง	4.71	0.52	ดีมาก
6	สื่อการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	4.75	0.54	ดีมาก
7	ภาพในสื่อมีความชัดเจน	4.73	0.58	ดีมาก
รวม		**4.72**	**0.58**	**ดีมาก**

อภิปรายผลการศึกษา

1. สื่อความรู้รูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ของโครงสร้างวิหารน้ำแต้ม สามารถที่จะหมุนดูมุมมองที่ต้องการ ขยายเข้าขยายออกตามจุดที่สนใจ เลือกศึกษาเฉพาะส่วนที่สนใจ และ แยกชิ้นส่วนเพื่อดูรายละเอียดในแต่ละชิ้นส่วนได้ ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2. ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้รูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ ตามเกณฑ์ของเมกุยแกนส์หากค่าที่ได้มากกว่า 2.00 แสดงว่าสื่อมีประสิทธิภาพสูง ถ้าพิจารณาจากผลวิเคราะห์ความพึงพอใจ เห็นได้ว่าผู้ใช้สื่อเห็นว่าสื่อมีความน่าสนใจ เรียนรู้ได้ง่าย ทำให้สื่อประสิทธิภาพสูง สอดคล้องกับบทความวิจัยของวรางคณา เวชพูล (2561) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์เรื่อง หุ่นยนต์น่ารู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าสื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ เรื่อง หุ่นยนต์น่ารู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าประสิทธิภาพมากกว่ามาตรฐานของเมกุยแกนส์ คือเท่ากับ 2.26

3. ความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อเรียนรู้รูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ ผลวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าสื่อเรียนรู้ มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.72 ซึ่งอยู่ในระดับที่ดีมาก เนื่องจากสื่อสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายผ่านระบบออนไลน์ โดยใช้ คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือ แท็ปเล็ต รวมทั้งแสดงผลออกมาในรูปแบบสามมิติและผู้ใช้สื่อสามารถปรับสื่อได้เอง ส่งผลให้สื่อมีความน่าสนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาทิตย์ สมุทรศรี (2562) เรื่องการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีค่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19

ข้อเสนอแนะ

การสร้างสื่อการเรียนรู้รูปแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ของวิหารน้ำแต้มควรเพิ่มเติมองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อความน่าสนใจและครอบคลุมมากขึ้น

บรรณานุกรม

เจษฎาพร ศรีภักดี, ณิชกุล ศศิธรวัฒนกุล, นราธิป เพ็งสว่าง, เมษา วัฒนะพงศธร และนิอร สิริมงคลเลิศกุล. (2566). การประยุกต์ใช้แบบจำลองสารสนเทศอาคารสำหรับการอนุรักษ์เรือนโบราณล้านนา. *การประชุมวิชาการระดับชาติพะเยาวิจัยครั้งที่ 12.* วันที่ 25-27 มกราคม 2566. 55-63.

ชเนนทร์ สุขวารี และธนะพัฒน์ ถึงสุข. (2560). *เปิดโลกมัลติมีเดีย.* กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์.

วุฒิชัย ประสารสอย. (2561). *บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน: นวัตกรรมเพื่อการพัฒนา.* กรุงเทพฯ: วี.เจ.พริ้นติ้ง.

ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2561). *นวัตกรรมเทคโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาในยุคการเรียนรู้ 4.0.* กรุงเทพฯ: ตองสาม ดีไซน์.

วาทิตย์ สมุทรศรี. (2562). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารชุมชนวิจัย.* 12 (2), 229-242. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/article/view/164705/119367.

วรางคณา เวชพูล, อัศรินทร์ ทองขาว และศุวณี ทองสง. (2561). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ เรื่อง หุ่นยนต์น่ารู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา (Symposium) ครั้งที่ 11 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.* วันที่ 30 มีนาคม 2561.

วรลัญจก์ บุณยสุรัตน์. (2560). *วิหารล้านนา.* กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

Feilden, B. M. (2019). *Learning through construction of interactive multimedia.* Dissertation, Ph.D Australia: University of Wollongong Australia.

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากร การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

Guidelines for Improving Quality of Life that Affects Personnel Competency of Mae Sai Provincial Electricity Authority, Chiang Rai

ธัญมน ศิลปสมบูรณ์[1] และปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง[2]

Thunyamon Silapasomboon[1] and Patipat Tunming[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

จังหวัดเชียงราย 57100

กลุ่มวิจัยด้านการท่องเที่ยว การบริการ และการงานอีเว้นท์ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Master of Business Administration(Business Administration), Mae Fah Luang University, Chiang Rai Province 57100

Tourism, Hospitality and Event Research Group, School of Management, Mae Fah Luang University

Corresponding author E-mail: 6651203262@lamduan.mfu.ac.th, Patipat.tun@mfu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จำนวน 110 คน เลือกแบบเจาะจง โดยใช้แบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ตำแหน่งงาน อายุงาน และที่อยู่อาศัย และปัจจัยคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตความเป็นอยู่ และการมีประโยชน์ต่อสังคม และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงาน พบว่า ควรเพิ่มความตระหนักของสมดุลชีวิตการทำงาน ส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม และสร้างความสัมพันธ์ภายในองค์กร เพื่อสมรรถนะที่ดีอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนบุคคล, คุณภาพชีวิต, สมรรถนะ, การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study personal factors and quality of life factors affecting work competency of personnel at Provincial Electricity Authority in Mae Sai District, Chiang Rai Province, and 2) to propose guidelines for quality-of-life development affecting work competency of personnel at Provincial Electricity Authority in Mae Sai District, Chiang Rai Province. The sample group comprised 110 personnel working at the Provincial Electricity Authority in Mae Sai District, selected through purposive sampling. The research instrument was a questionnaire, and the data were analyzed using descriptive and inferential statistics. The results showed that three personal factors significantly affected work competency at the 0.05 level: job position, work experience, and residence. Two quality-of-life factors significantly affected work competency at the 0.05 level: work-life balance and social contribution. The guidelines for developing quality of life that affects work competency suggested that there should be increased awareness of work-life balance, participation in social activities, and building relationships within the organization for sustainable competency.

Key words: Personal Factors, Quality of Life, Competency, Provincial Electricity Authority

ที่มาและความสำคัญ

คุณภาพชีวิต (Quality of Life) นอกเหนือจากแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการบริโภคและที่อยู่อาศัยแล้วนั้น การศึกษาที่มีคุณภาพ การดูแลสุขภาพ และการจ้างงานอย่างกว้างขวางแล้ว คุณภาพชีวิตยังอาจรวมถึงสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความมั่นคงในการทำงาน เสถียรภาพทางการเมือง เสรีภาพส่วนบุคคล และคุณภาพสิ่งแวดล้อมอีกด้วย การมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะส่งผลในหลายด้าน ดังที่เห็นได้ในประเทศที่คุณภาพชีวิตดีอันดับต้นของโลก เช่น สวิตเซอร์แลนด์ที่ติดอันดับต้นของประเทศที่มีความสุข และติดอันดับ 1 ของประเทศที่ดีที่สุด ปี พ.ศ.2566 เห็นได้จากระบาดของโควิด-19 แต่สวิตเซอร์แลนด์กลับไม่ได้รับผลกระทบมากนัก โดยมีอัตราเงินเฟ้อที่ต่ำที่สุดแห่งหนึ่งในโลก ผู้อยู่อาศัยในสวิตเซอร์แลนด์ได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการที่ยอดเยี่ยมทุกอย่างได้รับการปรับปรุงอย่างดีตั้งแต่ระบบขนส่งสาธารณะและการดูแลสุขภาพไปจนถึงการศึกษาของรัฐและบริการดิจิทัล แม้ว่าสวิตเซอร์แลนด์จะจัดอยู่ในอันดับที่มีค่าครองชีพสูงที่สุดแห่งหนึ่งในบรรดาประเทศใน

ยุโรป แต่เงินเดือนโดยเฉลี่ยกลับเป็นหนึ่งในประเทศที่สูงที่สุด ในยุโรปและยังเป็นประเทศที่อยู่ในอันดับสูงสุดในดัชนีการพัฒนามนุษย์ประจำปี 2023 (U.S. News, 2024) ในประเทศไทยคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานยังเป็นสิ่งที่คนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (SCG) มีความสนใจในคุณภาพชีวิตที่ดี จนขึ้นชื่อว่า มีสวัสดิการที่ครองใจคนรุ่นใหม่มากที่สุด ด้วย สวัสดิการแบบยืดหยุ่น คือ พนักงานสามารถจัดสรรงบสวัสดิการตามความต้องการของตนเองได้ เช่น พนักงาน เจนเนอเรชั่นซี (Gen Z) ที่ชอบในการท่องเที่ยว ก็สามารถแบ่งงบจากส่วนที่เกี่ยวกับสุขภาพไปใช้ในการท่องเที่ยวแทนได้ พนักงานยังสามารถใช้สิ่งอำนวยความสะดวก ที่บริษัทมอบให้ทั้ง ฟิตเนส คอร์ดแบดมินตัน สนามเทนนิส สนามบาสเกตบอล สนามกอล์ฟจำลอง และพนักงานทุกคนยังได้รับชั่วโมงเพื่อไปพัฒนาตัวเองกว่า 155 ชั่วโมงต่อปี ทำให้ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด ติด 3 อันดับแรกของ บริษัทที่คนรุ่นใหม่อยากร่วมงานด้วยมากที่สุดประจำปี 2024 (WorkVenture, 2567)

สมรรถนะในประเทศไทยเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจ โดยมีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) เป้าหมายหลักของการพัฒนา 5 ประการ โดยเฉพาะในประการที่ 2 การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมและเร่งรัดการเตรียมพร้อมกำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ภาคการผลิตและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพและผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมที่สามารถส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) แสดงให้เห็นปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับคุณภาพและสมรรถนะการทำงาน แต่ยังเจอความท้าทายในแง่ที่ว่าแรงงานของเรามีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์กว่า 70% ในเรื่องทักษะพื้นฐานชีวิต ถ้าเราช่วยกันส่งเสริมให้มีทักษะที่สูงขึ้น สร้างความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจภาพใหญ่ของประเทศ และระดับตัวบุคคลที่ยังขาดทักษะและมีรายได้น้อยอยู่ทำให้หลายองค์กรในไทยให้เห็นความสำคัญมากขึ้น (ผู้จัดการออนไลน์, 2567)

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ทบทวนแผนยุทธศาสตร์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุทธศาสตร์แห่งชาติและโครงสร้างอุตสาหกรรมไฟฟ้า การเปิดเสรีการแข่งขันในธุรกิจพลังงานไฟฟ้า รวมถึง การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี (Disruptive Technology) กฟภ. โดยมีวิสัยทัศน์คือ ไฟฟ้าอัจฉริยะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี อย่างยั่งยืน หรือ Smart Energy For Better Life and Sustainability การปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายนั้น ส่งผลให้เกิดปัญหาแรก คือ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทำให้บุคลากรในบางตำแหน่งมีความรู้ไม่เพียงในการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งยังรวมไปถึงการขาดทักษะความเชี่ยวชาญ ที่จะทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่บุคลากรเกิดข้อสงสัยความเชื่อ ค่านิยมที่ตนเองยึดถือ กับความสอดคล้องกับเป้าหมายของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และปัญหาอื่นๆที่

ทำให้แรงจูงใจของบุคลากรที่จะบรรลุเป้าหมายลดลง ตัวอย่างเช่น การที่บุคลากรต้องทำงานล่วงเวลา แต่ไม่สามารถของเบิกค่าล่วงเวลาได้ การที่จำนวนบุคลากรไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่มี ซึ่งปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากร

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อสร้างความสุขและสมรรถนะในการทำงานที่ดีของบุคลากร และสนับสนุนทิศทางขององค์กรตามแผนยุทธศาสตร์ กฟภ. ที่จะก้าวไปสู่ ไฟฟ้าอัจฉริยะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

นิยามศัพท์

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่อยู่ในตัวบุคคล ซึ่งช่วยอธิบายถึงความคิดและความรู้สึกของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อัตราเงินเดือน ระยะเวลาการทำงาน สถานภาพสมรส จำนวนบุตร และ ที่อยู่อาศัย

คุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึง ลักษณะการทำงานที่มีความสอดคล้องกันระหว่างความต้องของบุคลากรกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค มี 8 ด้าน คือ 1. ด้านค่าตอบแทนที่ 2. ด้านสถานภาพที่ทำงาน 3. ด้านการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน 4. ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน 5. ด้านความมีระเบียบกฎเกณฑ์และมีความเป็นธรรมในการทำงาน 6. ด้านความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตความเป็นอยู่ 7. ด้านการมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับ และ 8. ด้านการมีประโยชน์ต่อสังคม

สมรรถนะในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะใดที่ของบุคลากรที่ ส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ โดยมีองค์ประกอบ 9 ส่วน คือ 1. ด้านความรู้ 2. ด้านทักษะ 3. ด้านเจตคติ 4. ด้านบุคลิกลักษณะ 5. ด้านแรงจูงใจ 6. ด้านความคิดสร้างสรรค์ 7. ด้านเทคโนโลยี 8. ด้านนวัตกรรม และ 9. ด้านความยั่งยืน

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย หมายถึง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอแม่สาย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอแม่จัน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอเชียงแสน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

สาขาอำเภอแม่ฟ้าหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาย่อยอำเภอดอยหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาย่อยเทอดไทย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาย่อยแม่สลองนอก และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาย่อยดอยตุง จังหวัดเชียงราย

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

คุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกเชิงบวกและความพึงพอใจที่มีต่อการทำงาน ซึ่งเกิดจากองค์กรสามารถตอบสนองความต้องการต่างๆของบุคลากรภายในองค์กร ทั้งด้านร่างกายและจิตใจได้ โดยแบ่งเป็น 8 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านค่าตอบแทนที่ คือ บุคลากรได้รับค่าจ้างเงินเดือน ค่าตอบแทน ที่เพียงพอกับความต้องการของบุคลากรตามความเหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ 2. ด้านสถานภาพที่ทำงาน คือ สิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางด้านจิตใจ ต้องไม่มีลักษณะไม่เสี่ยงภัยจนเกินไป ช่วยให้บุคลากรรู้สึกสะดวกสบาย และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพในทุกด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน 3. ด้านการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน คือ งานที่ปฏิบัติอยู่เปิดโอกาสให้ผู้บุคลากรพัฒนาทักษะความรู้อย่างแท้จริงและรวมถึงการมีโอกาสได้ทำงานที่ตนยอมรับว่าสำคัญและมีความหมาย 4. ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน คือ บุคลากรมีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ตามความสามารถอย่างเหมาะสม และมีความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งทำให้เป็นที่ทำให้บุคลากรมีความมั่นใจในงานที่ทำอยู่ 5. ด้านความเป็นธรรมในการทำงาน คือ บุคลากรรู้สึกว่าได้รับปฏิบัติอย่างเหมาะสม ยุติธรรม เคารพในสิทธิส่วนบุคคลผู้บังคับบัญชา รับฟังข้อคิดเห็นของบุคลากร บรรยากาศการทำงานในองค์การมีความเสมอภาคและมีความยุติธรรม 6. ด้านความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตความเป็นอยู่ คือ บุคลากรได้ใช้ชีวิตในการทำงานและชีวิตส่วนตัวอย่างสมดุล ทำให้ความกดดันที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่มากเกินไป ตัวอย่างเช่น การกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสมเพื่อให้บุคลากรสามารถพักผ่อนเพียงพอ 7. ด้านการมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับ คือ การที่ได้รับการยอมรับจากสังคม รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เกิดความผูกพันต่อการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 8. ด้านการมีประโยชน์ต่อสังคม หมายถึง การทำงานจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมและความรับผิดชอบต่อองค์การ ชุมชน มีกิจกรรมหรืองานที่ทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นการเพิ่มคุณค่าความสำคัญของอาชีพ และทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจในองค์การ (ฉัตรณรงค์ เรืองพุก, 2565)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะในการทำงาน

สมรรถนะในการทำงาน หมายถึง ลักษณะขีดความสามารถ ที่ใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการ สามารถนำมาใช้ในการสรรหารักษา และพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย 1. ด้านความรู้ คือ ความรู้และความเข้าใจงานที่ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 2. ด้านทักษะการทำงาน คือ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานในตำแหน่งที่

รับผิดชอบ 3. ด้านเจตคติ คือความคิด ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน ที่สอดคล้องกับหน้าที่รับผิดชอบ 4. ด้านบุคลิกลักษณะ คือ สิ่งที่อธิบายถึงบุคลากรนั้นว่ามีความสอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ และ 5. ด้านแรงจูงใจ คือ แรงขับเคลื่อนบุคลากรที่ทำให้บุคลากรมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมาย (กัญญาวีณ์ เฟลด์แมน, 2566) 6. ด้านความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการคิดริเริ่มสิ่งแปลกใหม่ และมองเห็นความเชื่อมโยงกันของวัตถุรอบตัว 7. ด้านเทคโนโลยี คือ สามารถตัดสินใจใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม โดยสามารถแก้ปัญหาปรับปรุงพัฒนา ตนเองให้เท่าทันโลกได้ (ทวีพร อินทร, 2564) 8. ด้านนวัตกรรม คือ สามารถพัฒนานวัตกรรมในการทำงานจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยประยุกต์แนวคิดใหม่และเก่าได้ 9. ด้านความยั่งยืน คือ ความรู้และความตระหนักในความสำคัญของความยั่งยืน (วรรณภร มณีจักร, 2562)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะสำคัญทางประชากรศาสตร์ที่อยู่ในตัวบุคคล ซึ่งจะช่วยอธิบายถึงความคิดและความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. ตำแหน่งงาน 5. อัตราเงินเดือน 6. ระยะเวลาการทำงาน 7. สถานภาพสมรส 8. จำนวนบุตร และ9. ที่อยู่อาศัย (อาทิตยา แสงกฤษเพ็ชร์, 2564)

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายจำนวน 135 คน นำมาคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamana) ด้วยค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง 5% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 110 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งเป็นแบบประเมินค่า โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบวัดระดับคุณภาพชีวิตของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นแบบประเมินค่า โดยแต่ละข้อจะมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ส่วนที่ 3 แบบวัดระดับสมรรถนะการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นแบบประเมินค่า โดยแต่ละข้อจะมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

การทดสอบเครื่องมือ คือ โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ผลการทดสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) พบว่ามีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ จากนั้นทดสอบค่าความเชื่อมั่นรายหัวข้อกับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่เราวางแผนไว้ จำนวน 20 ราย ด้วยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าครอนบาช (Cronbach's alpha) ผลการทดสอบ พบว่า ทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.7 ทุกข้อ จึงนำไปใช้เก็บกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบสอบถามรูปแบบเอกสาร และรูปแบบออนไลน์ ผ่านทาง Google forms และนำข้อมูลที่ได้รวบรวมมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทำการสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงาน และ ตอนที่ 3 แบบวัดระดับสมรรถนะของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าความถี่ และค่าร้อยละ การวิเคราะห์ตอนที่ 4 ผู้วิจัยได้นำมาแจงนับและเรียบเรียง เพื่อให้เห็นถึงข้อค้นพบในงานวิจัยที่เกิดขึ้น จากนั้นใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance; One Way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อเปรียบเทียบ ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตที่ส่งเสริมต่อสมรรถนะในการทำงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แล้วดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ต่อไป

ผลการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับสมรรถนะในการทำงานของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม

สมรรถนะ	ตำแหน่งงาน		อายุงาน		ที่อยู่อาศัย	
	F	P	F	P	F	P
1.ด้านความรู้	2.64	0.020*	0.98	0.453	5.69	0.001*
2.ด้านทักษะการทำงาน	4.10	0.001*	2.06	0.055	4.26	0.007*
3.ด้านเจตคติ	3.41	0.004*	2.46	0.023*	6.51	0.000*
4.ด้านบุคลิกลักษณะ	1.56	0.166	1.94	0.071	6.18	0.001*
5.ด้านแรงจูงใจ	3.97	0.001*	2.93	0.008*	2.61	0.055

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สมรรถนะ	ตำแหน่งงาน		อายุงาน		ที่อยู่อาศัย	
	F	P	F	P	F	P
6.ด้านความคิดสร้างสรรค์	3.02	0.009*	1.47	0.186	17.17	0.000*
7.ด้านเทคโนโลยี	4.05	0.001*	4.19	0.001*	4.02	0.009
8.ด้านนวัตกรรม	9.01	0.001*	2.60	0.017*	3.95	0.010*
9.ด้านความยั่งยืน	5.19	0.001*	1.82	0.091	8.15	0.000*
สมรรถนะโดยรวม	1.37	0.001*	2.20	0.041*	11.09	0.001*

* F คือ ความแปรผันระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

* P คือ ค่าความน่าจะเป็นของข้อมูลที่มีโอกาสเกิดขึ้นภายใต้สมมติฐานว่าง

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานโดยด้านที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ตำแหน่งงาน อายุงาน และที่อยู่อาศัย ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยตำแหน่งงานส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงาน ด้านความรู้ ด้านทักษะการทำงาน ด้านเจตคติ ด้านแรงจูงใจ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านเทคโนโลยี ด้านนวัตกรรม และด้านความยั่งยืน โดยอายุงานส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงาน ด้านเจตคติ ด้านแรงจูงใจ ด้านเทคโนโลยี และด้านนวัตกรรม นอกจากนี้ที่อยู่อาศัยส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงาน ด้านความรู้ ด้านทักษะการทำงาน ด้านเจตคติ ด้านบุคลิกลักษณะ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านเทคโนโลยี ด้านนวัตกรรม และด้านความ

ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตกับสมรรถนะในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คุณภาพชีวิต	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
1.ค่าคงที่	2.804	0.308	-	9.095	0.000*
2.ด้านค่าตอบแทน	-0.056	0.070	-0.101	-0.795	0.428
3.ด้านสถานที่ทำงาน	-0.003	0.114	-0.004	-0.028	0.978

ตารางที่ 2 (ต่อ)

คุณภาพชีวิต	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
4.ด้านการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน	0.124	0.094	0.189	1.321	0.190
5.ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน	-0.029	0.107	-0.045	-0.269	0.789
6.ด้านความมีระเบียบกฎเกณฑ์และมีความเป็นธรรมในการทำงาน	-0.017	0.096	-0.030	-0.177	0.860
7.ด้านความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตความเป็นอยู่	0.182	0.059	0.366	3.088	0.003*
8.ด้านการมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับ	-0.140	0.103	-0.184	-1.362	0.176
9.ด้านการมีประโยชน์ต่อสังคม	0.267	0.086	0.364	3.090	0.003*
Durbin Watson = 2.19 R = 0.581 R^2 = 0.337 Sig. of F = 0.000* = 0.001					

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยคุณภาพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามไม่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงาน มีเพียง ด้านความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตความเป็นอยู่ และด้านการมีประโยชน์ต่อสังคม ที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยด้านความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งสามารถสรุป เป็นสมการได้ดังนี้ Y = 2.804 + 0.182(X1) + 0.267(X2) โดย Y = สมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย X1 = ด้านความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตความเป็นอยู่ และ X2 = ด้านการมีประโยชน์ต่อสังคม จากนั้นนำผลจาก การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามไปเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อ**สมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ต่อไป**

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

จากผลการวิเคราะห์ค่าสถิติและความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถวิเคราะห์เป็นโครงการเพื่อแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งเสริมต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 3 โครงการ ดังนี้

1. โครงการชีวิตดี งานเด่น ด้วยสมดุลที่ลงตัว จากสถานการณ์ปัจจุบันการรักษาสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัวเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรและความสุขของบุคลากร การที่บุคลากรเผชิญความเครียดจากการทำงานหนักเกินไป ซึ่งอาจส่งผลต่อสมรรถนะ โครงการนี้จึงมุ่งเพิ่มความตระหนักในความสำคัญของสมดุลชีวิตการทำงาน เพิ่มทักษะบริหารเวลาและลดความเครียดของบุคลากร และส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยการจัดอบรม และจัดทำระบบติดตามเป้าหมาย โดยคณะทำงานโครงการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอแม่สาย

2. โครงการพลังงานเพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของชุมชน ในยุคดิจิทัลที่มีการสื่อสารที่รวดเร็วองค์กรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อสังคม การสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม นอกจากจะช่วยพัฒนาชุมชน ยังเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีและความภาคภูมิใจในตนเอง โครงการนี้มุ่งเน้นให้บุคลากรเป็น "พลังงาน" ที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนในเขตอำเภอแม่สาย โดยการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและชุมชน โดยการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและอาสาสมัครภายในพื้นที่อำเภอแม่สาย โดยคณะทำงานโครงการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอแม่สาย

3. สร้างสมดุลชีวิต เติมพลังสังคม ก้าวสู่ความยั่งยืน ในยุคปัจจุบันการสร้างความสมดุลชีวิตการทำงานและบทบาทที่มีในสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของบุคลากร การพัฒนาในสองมิตินี้จึงช่วยเสริมความสุขของบุคลากรและประสิทธิภาพขององค์กรอย่างยั่งยืน โดย จัดอบรมเชิงปฏิบัติเรื่อง สมดุลในการทำงานและการมีส่วนร่วมในสังคม และสร้างความสัมพันธ์ภายในองค์กร โดยคณะทำงานโครงการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอแม่สาย

อภิปรายผลการศึกษา

อภิปรายผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่งผลในทางบวกต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากร สอดคล้องกับ ณัฐรัตน์ ผดุงถิ่น, และจันทรัศม์ ภูติอริยวัฒน์ (2566) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐมและสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแรงจูงใจส่งผลต่อสมรรถนะ ซึ่งจากผลการศึกษาด้านที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ตำแหน่งงาน อายุงาน และที่อยู่อาศัย สอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ ทองหล้า และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานข้าราชการและบุคลากร สังกัดสำนักการคลัง กรุงเทพมหานคร พบว่า ตำแหน่งงานที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการทำงานที่แตกต่างกัน นอกจากนี้จันทิมา บันลือฤทธิ์ และปรียากมล ข่านได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะการจัดการระบบการดูแลระยะยาวในกลุ่มผู้สูงอายุของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดปทุมธานี พบว่า ตำแหน่งงานมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการทำงาน ยังมี สมชาย ลอยเลื่อน (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการพัฒนาสมรรถนะการทำงานของบุคลากรกรมสรรพสามิต พบว่า บุคลากรกรมสรรพสามิตที่มีอายุและระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะในการทำงานแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัย ที่พบว่าระยะเวลาทำงานส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงาน

อภิปรายผลการศึกษาปัจจัยคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า ปัจจัยคุณภาพชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถามส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์พิพัฒน์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ (2567) ที่ศึกษา เรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของบุคลากรมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับสมรรถนะของบุคลากรมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และวิกานดา จิรพุทธกร และมัทนา วังถนอมศักดิ์ (2566) ที่ศึกษา พบว่าคุณภาพชีวิตและสมรรถนะมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ซึ่งจากผลการศึกษาด้านที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตความเป็นอยู่ และด้านการมีประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้สมบูรณ์ บัวศรี (2565) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสระบุรี พบว่า ประโยชน์ต่อสังคมในการทำงานส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัย ที่การมีประโยชน์ต่อสังคม ส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะของบุคลากร

อภิปรายผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถวิเคราะห์เป็นโครงการเพื่อแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งเสริมต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยเน้นในด้านความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตความเป็นอยู่ และด้านการมีประโยชน์ต่อสังคม สอดคล้องกับที่ อดิศักดิ์ สืบธรรมมา และใบเตย ใจจา (2566) ศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนายทหารชั้นประทวน สังกัดมณฑลทหารบกที่ 19 พบว่า การตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมจนกลายเป็นที่ยอมรับต่อสังคมเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และตามที่ สมิตรา ทับหมื่นไวย และพิมพ์พจี บรรจงปรุ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรมในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า คุณภาพชีวิตด้านความสมดุลระหว่างการทำงานอยู่ในระดับต่ำที่สุด จึงมีแนวทางในการผ่อนคลายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากร นอกจากนี้ น้ำฝน ศิลปพาณิชกุล และกมลวรรณ วรรณธนัง (2566) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลชะแมบ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องโครงการของผู้วิจัยที่สร้างแรงจูงใจโดยการสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่ศึกษา แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลสมรรถนะในการทำงาน ได้แก่ ตำแหน่งงาน อายุงาน ที่อยู่อาศัย และปัจจัยคุณภาพชีวิตที่ส่งผลสมรรถนะในการทำงาน ได้แก่ ด้านความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตความเป็นอยู่ ด้านการมีประโยชน์ต่อสังคม บุคลากรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนา สมรรถนะในการทำงาน นอกจากนี้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและองค์กรภาครัฐและเอกชนอื่นสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร เพื่อองค์กรมีประสิทธิภาพโดยที่บุคลากรมีความสุข

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร เพื่อให้องค์กรพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลสมรรถนะในการทำงานของบุคลากร เพื่อให้องค์กรสามารถบริการและบุคลากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด

4. ควรมีการศึกษาสมดุลในการทำงานส่งผลต่อต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร เพื่อให้องค์กรมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กิตติศักดิ์ ทองหล้า และชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา. (2564). คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานข้าราชการและบุคลากร สังกัดสำนักการคลัง กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 15*(2), 118-128. https://www.tci-thaijo.org

กัญญาวีณ์ เฟลด์แมน. (2566). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารทบทวนมนุษยสังคมปริทัศน์, 25*(2), 186-203. https://www.tci-thaijo.org

ฉัตรณรงค์ เรืองพุก. (2565). *คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการพลเรือนในพระองค์ สังกัดกรมมหาดเล็ก.* [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ณัฐรัตน์ ผดุงถิ่น และจันทรัศม์ ภูติอริยวัฒน์. (2566). ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อสมรรถนะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐมและสุพรรณบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 14*(2), 126-142. https://www.tci-thaijo.org

ทวีพร อินทร. (2564). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี.* [การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

น้ำฝน ศิลปพาณิชกุล และกมลวรรณ วรรณธนัง. (2566). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลชะแมบ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ, 6*(6), 42-55. https://www.tci-thaijo.org

ผู้จัดการออนไลน์. (2567, 21 กุมภาพันธ์). *World Bank - กสศ. เปิดผลวิจัยครั้งแรกของประเทศ พบคนไทยถึง 75% มีทักษะทุนชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์ ถือเป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจมูลค่าถึง 3.3 ล้านล้านบาท สูงกว่างบภาครัฐปี 65*. https://mgronline.com/qol/detail/9670000016068

พงษ์พิพัฒน์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ. (2567). คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 11*(1), 184-196 https://doi.nrct.go.th

วรรณภร มณีจักร. (2562). *ปัญหาและอุปสรรคของระบบสมรรถนะที่นำมาใช้ในการบริหารองค์กร.* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://tdc-thailis.or.th

วิกานดา จิรพุทธกร และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนเหนือ. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5*(2), 258-268. https://www.tci-thaijo.org

สมชาย ลอยเลื่อน. (2566). การจัดการพัฒนาสมรรถนะการทำงานของบุคลากรกรมสรรพสามิต. *วารสารสหวิทยาการและการจัดการร่วมสมัย. 2*(2), 49-64. https://www.tci-thaijo.org

สมบูรณ์ บัวศรี. (2565). คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสระบุรี. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 9*(7), 337-353. https://www.tci-thaijo.org

สมิตรา ทับหมื่นไวย และพิมพ์พจี บรรจงปรุ. (2564). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรมในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารราชพฤกษ์, 19*(2), 130-141. https://www.tc i-thaijo.org

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566, 21 ตุลาคม). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570*. https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651

อดิศักดิ์ สืบธรรมมา และใบเตย ใจจา. (2566). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนายทหารชั้นประทวนสังกัดมณฑลทหารบกที่ 19. *Procedia of Multidisciplinary Research, 1*(7), 126. https://www.tci-thaijo.org

อาทิตยา แสงกฤษเพ็ชร์. (2564). กลยุทธ์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารชั้นประทวน กรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ 1. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 11*(4). 773-784. https://www.tci-thaijo.org

U.S. News. (2024, July 18). *2023 Best Countries*. https://www.usnews.com/news/best-countries

WorkVenture. (2567, 25 มกราคม). *เปิดโพล! สุดยอด 50 บริษัท ที่คนรุ่นใหม่อยากร่วมงานด้วยมากที่สุดประจำปี 2024*. https://www.workventure.com/top50-companies-2024

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

The Relationship Between Quality of Work Life and Work Efficiency of Personnel in the Department of Health

นันท์สินี ปรีชา [1] และวิลาสินี จินตลิขิตดี[2]

Nansinee Preecha[1] and Vilasinee Jintalikhitdee[2]

วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร 10300[1,2]

The College of Politics and Governance, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok 10300[1,2]

s66563833003@ssru.ac.th[1] , vilasinee.ji@ssru.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย ศึกษาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 279 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ผลการวิจัยพบว่า (1) คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในขณะที่ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (2) ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านค่าใช้จ่ายมีคาเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนด้านเวลาเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสัมพันธ์กันในระดับสูง และมีทิศทางความสัมพันธ์กันในทางบวก กล่าวคือ เมื่อระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานเพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตในการทำงาน, ประสิทธิภาพในการทำงาน, บุคลากรกรมอนามัย

Abstract

This research aims to study the quality of work life among personnel of the Department of Health, examine their work efficiency, and explore the relationship between work-life quality and work efficiency. The study employs a quantitative research design, collecting data from 279 respondents **using simple random sampling**.The findings reveal (1) that the overall quality of work life of the personnel is at a high level, with interpersonal relationships in the workplace scoring the highest mean, **While the aspect of adequate and fair compensation has the lowest mean.** Similarly. (2) work efficiency is found to be at a high level overall, **With cost efficiency having the highest mean, while time efficiency has the lowest mean.** (3) both within the high-level range. A statistically significant positive correlation at the .01 level is observed between work-life quality and work efficiency, indicating a strong positive relationship. As the quality of work life improves, the work efficiency of personnel tends to increase correspondingly.

Keywords: Quality of Work Life, Work Efficiency**, Personnel of the Department of Health**

ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบัน โลกมีการพัฒนาและเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วหลายองค์กรได้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการดำเนินงานของตนเอง ไม่เพียงแค่ในองค์กรภาคธุรกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงองค์กรภาครัฐที่ได้ดำเนินการปฏิรูประบบการบริหารจัดการใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากระบบราชการถือเป็นกลไกสำคัญในการบริหารประเทศ หากไม่มีการปรับตัวก็อาจทำให้ประเทศสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขัน ในการดำเนินงานขององค์กรภาครัฐทรัพยากรมนุษย์เป็นองค์ประกอบสำคัญโดยเฉพาะเมื่อบุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมช่วยให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพ และช่วยให้องค์กรเติบโตอย่างยั่งยืน (มุสตอฟา หมัดบินเฮด, 2565)

องค์กรภาครัฐในประเทศไทยมีหน้าที่สำคัญในการให้บริการประชาชนและสนับสนุนนโยบายของรัฐอย่างเต็มประสิทธิภาพ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ พ.ศ. 2566-2570 มีการเน้นย้ำถึงการพัฒนาระบบราชการให้มีความทันสมัย โปร่งใส และตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็ว เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับประเทศและระดับสากล อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคคล

ด้วยการดึงดูดผู้ที่มีความสามารถ พร้อมรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพสูง และส่งเสริมการพัฒนาทักษะ รวมถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2566)

กรมอนามัยเป็นองค์กรภาครัฐที่มุ่งเน้นให้ประชาชนมีความรู้และทักษะในการดูแลตนเอง ครอบครัว และชุมชน รวมถึงการสนับสนุนให้หน่วยงานส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพและจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพดีโดยถ้วนหน้า (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2566) หากบุคลากรกรมอนามัยมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของภารกิจและเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้ การดำเนินงานของกรมอนามัยยังคงเผชิญปัญหา นโยบายจากรัฐบางครั้งไม่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร และงบประมาณที่ลดลงยังส่งผลต่อการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ (กองการเจ้าหน้าที่ กรมอนามัย, 2566) ผลการปฏิบัติงานบางส่วนยังไม่เป็นไปตามระเบียบ (กลุ่มตรวจสอบภายใน กรมอนามัย, 2566) การดำเนินงานล่าช้าอันเกิดจากหลายปัจจัย รวมถึงภาระงานที่เกินความสามารถของบุคลากร โดยเฉพาะในกรณีที่มีการขาดแคลนบุคลากรในบางตำแหน่ง หรือภาระงานไม่สอดคล้องกับจำนวนบุคลากร (กองแผนงาน กรมอนามัย, 2565) อีกทั้งคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรยังมีปัญหา โดยเฉพาะค่าตอบแทนที่ไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมกับปริมาณงานที่ได้รับ (ขจรศักดิ์ สุขเปรม, 2565)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย ซึ่งจะนำผลวิจัยที่ได้มาเป็นข้อมูลในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และหาแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย เพื่อให้การบริหารจัดการเกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

นิยามศัพท์

1. คุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึง ลักษณะของการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดกรมอนามัย ที่มีความสอดคล้องกันระหว่างความต้องการของผู้ปฏิบัติงานกับความต้องการขององค์กร ประกอบด้วย ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีมีความปลอดภัย ด้านความมั่นคง

และก้าวหน้าในงาน ด้านโอกาสการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน ด้านลักษณะการบริหาร ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง ผลการดำเนินงานของบุคลากรภายในองค์กรที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งองค์กรมีความมุ่งมั่นให้การปฏิบัติงานสำเร็จบรรลุผลตามที่องค์กรได้กำหนดไว้ โดยสูญเวลาและทรัพยากรน้อยที่สุด ประกอบด้วย ด้านคุณภาพงาน ปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย

3. บุคลากรกรมอนามัย หมายถึง ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้าง สังกัดส่วนกลางกรมอนามัย

แนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

ความหมายของคุณภาพชีวิตในการทำงาน

วอลตัน (Walton, 1973) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึง ลักษณะของการทำงานที่ตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของบุคคล โดยพิจารณาคุณลักษณะ แนวทางความเป็นบุคคล สภาพตัวบุคคลหรือสังคม เรื่องของสังคมขององค์กรที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ

Hackman and Suttle (1977) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึง สิ่งที่ตอบสนองต่อความผาสุกและความพึงพอใจของบุคลากรในองค์กรทุกระดับ อีกทั้งนำไปสู่ความผูกพันในองค์กร

ดุสิตา เครือคาปิว (2551) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึง ความพึงพอใจที่พนักงานได้รับจากการทำงานและประสบการณ์ในองค์กร เกิดจากการตอบสนองความคาดหวังและความต้องการทั้งทางกายและจิตใจ ผ่านกระบวนการที่องค์กรจัดขึ้นเพื่อสนับสนุนให้พนักงานทำงานอย่างมีความสุขและมีสุขภาพจิตที่ดี

จากความหมายของคุณภาพชีวิตในการทำงาน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึง ความพึงพอใจที่บุคคลได้รับจากการทำงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางกายภาพ จิตใจ และสังคม คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีช่วยสร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจ สุขภาพที่ดี และการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ทั้งยังลดปัญหาการลาออกและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตในการทำงาน

วอลตัน (Walton, 1973) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตในการทำงานไว้ 8 ประการ ดังนี้ 1. ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต 2. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีมีความปลอดภัย 3. ด้านโอกาสการพัฒนาความสามารถของบุคคล 4. ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในที่ทำงาน 5. ด้านความสัมพันธ์

อันดีในการทำงานร่วมกัน 6. ด้านลักษณะการบริหาร 7. ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว 8. ด้านความภูมิใจในองค์การที่มีคุณค่าต่อสังคม

อัมสตอส (Umstot, 1984) ได้อธิบายแนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานว่าเป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาไว้ 5 ประการ คือ 1. ผลตอบแทนที่เพียงพอและมีความยุติธรรม 2. โอกาสในการใช้ความสามารถและการแสวงหาความก้าวหน้าของตนเอง 3. การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน 4. การใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงาน 5. การใช้ชีวิตในการทำงานและชีวิตส่วนตัว

ผู้วิจัยเลือกแนวคิดวอลตัน (Walton, 1973) มาใช้ในการวิจัย เนื่องจากแนวคิดของวอลตันประกอบด้วยองค์ประกอบที่หลากหลาย เช่น การพัฒนาศักยภาพ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความมั่นคงในการทำงาน และสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ซึ่งสามารถประเมินคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยในด้านต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน

2. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงาน

ความหมายของประสิทธิภาพในการทำงาน

Peterson Plowman (1989) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพในการทำงาน หมายถึง ความสามารถในการผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งรวมถึงการดำเนินงานทางธุรกิจเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมุ่งเน้นไปที่การผลิตหรือการให้บริการที่มีคุณภาพและปริมาณมากที่สุด เวลาที่รวดเร็วเหมาะสมกับงาน การใช้ต้นทุนน้อยที่สุดหรือตามความเหมาะสมกับสถานการณ์และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

กชกร เอ็นดูราษฎร์ (2547) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพในการทำงาน หมายถึง การสร้างผลงานหรือผลสำเร็จที่มีคุณค่ามากกว่าทรัพยากรที่ใช้ไป

สิริวดี ชูเชิด (2556) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพในการทำงาน หมายถึง ความสามารถและทักษะในการกระทำของบุคคลของตนเอง หรือของผู้อื่นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเองและขององค์กร อันจะทำให้ตนเอง ผู้อื่นและองค์กร เกิดความพึงพอใจและสงบสุขในที่สุด

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพในการทำงาน หมายถึง การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น เวลา แรงงาน และต้นทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยไม่เพียงแต่คำนึงถึงปริมาณของผลผลิตเท่านั้น แต่ยังเน้นที่คุณภาพของงานที่สร้างขึ้นด้วย

องค์ประกอบของประสิทธิภาพการทำงาน

Peterson and Plowman (1989) ได้อธิบายองค์ประกอบในการวัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไว้ 4 ด้าน คือ

1. คุณภาพงาน (Quality) งานที่มีคุณภาพสูง โดยผู้ผลิตและผู้ใช้จะต้องได้ประโยชน์ที่คุ้มค่าและมีความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานจะต้องมีความถูกต้องได้มาตรฐานมีความรวดเร็ว

2. ปริมาณงาน (Quantity) งานที่เกิดจากเป้าหมายของหน่วยงานหรือองค์กร โดยผลงานที่ปฏิบัติได้นั้นจะต้องมีปริมาณงานที่เหมาะสมตามแผนงานที่กำหนดหรือตามเป้าหมายที่องค์กรวางไว้

3. เวลา (Time) เวลาที่ต้องใช้ในการดำเนินงานจะต้องมีการกำหนดอย่างเหมาะสมตามลักษณะของงาน

4. ค่าใช้จ่าย (Costs) ค่าใช้จ่ายของผลดำเนินงานทั้งหมดจะต้องมีความเหมาะสมกับงาน โดยจะต้องลงทุนให้น้อยที่สุดและได้ผลกำไรมากที่สุด

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Peterson and Plowman (1989) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากร กระบวนการทำงาน และผลลัพธ์ที่ได้ ซึ่งเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐในงานวิจัยครั้งนี้ คือ กรมอนามัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Frederick Herzberg (1959) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยแบ่งปัจจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) ได้แก่ ปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความรักและความมุ่งมั่นในงานที่รับผิดชอบ เช่น ความสำเร็จในงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน เป็นต้น

2. ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factors) ได้แก่ ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้บุคลากรมีแรงจูงใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจัยนี้รวมถึงค่าตอบแทน

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ ข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้าง ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานอยู่ส่วนกลาง จำนวน 1,006 คน (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2567) ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้มีความคลาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 279 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลโดยยึดกรอบแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์ที่ค้นคว้าไว้ โดยแบบสอบถามถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เป็นลักษณะแบบสำรวจรายการ (Checklist) ให้ตอบตามความเป็นจริง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประเภทบุคลากร อายุงาน และรายได้

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีมีความปลอดภัย ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน ด้านโอกาสการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน ด้านลักษณะการบริหาร ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และด้านความภูมิใจในองค์การที่มีคุณค่าต่อสังคม

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงาน ได้แก่ ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย

เมื่อสร้างแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จึงได้นำไปทดลองใช้ จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการของ Cronbach’s Alpha Coefficient (1951) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.98

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงาน ทดสอบโดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียรสัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 หรือระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ .99

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรกรมอนามัย

บุคลากรกรมอนามัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.80 มีอายุระหว่าง 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.40 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60.50 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 56.60 เป็นข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 61.30 มีอายุงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.80 และมีรายได้ น้อยกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.10

2. คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

บุคลากรกรมอนามัยมีคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. =.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับแรก คือ ด้านความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. =.78) รองลงมา คือ ด้านความภูมิใจในองค์การที่มีคุณค่าต่อสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. =.73) ด้านโอกาสการพัฒนาความสามารถของบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. =.74) ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. =.73) ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีมีความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.96, S.D. = .75) ด้านลักษณะการบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = .80) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = .80) และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. = .92) ตามลำดับ

3. ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = .65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับแรก คือ ด้านค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = .70) รองลงมา คือ ด้านคุณภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = .68) ด้านเวลา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = .72) และด้านปริมาณงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = .71) ตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงาน

คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (Sig. = .00) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีความสัมพันธ์ในระดับสูง (r = .82) โดยเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก กล่าวคือ ยิ่งมีคุณภาพชีวิตในการทำงานดีขึ้นมากเท่าใด ยิ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้นตามไปด้วย โดยคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงานมากที่สุด คือ ด้านความภูมิใจในองค์การที่มีคุณค่าต่อสังคม มีความสัมพันธ์ในระดับสูง (r = .81) รองลงมา คือ ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในที่ทำงาน มีความสัมพันธ์ในระดับสูง (r = .74) ด้านลักษณะการบริหาร มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง (r = .70) ด้านความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง (r = .69) ด้านโอกาสการพัฒนาความสามารถของบุคคล มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง (r = .68) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง (r = .67) ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีมีความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง (r = .64) และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง (r = .42) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

จากผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน นั้น มีความสอดคล้องกับทฤษฎีคุณภาพชีวิตในการทำงานของวอลตัน (Walton, 1973) ที่กล่าวว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นลักษณะของการทำงานที่ตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของบุคคล เนื่องจากกรมอนามัยมีการบริหารจัดการที่ตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของบุคลากรในภาพรวมอย่างสมดุล องค์กรให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย สนับสนุนความมั่นคงในอาชีพ และมอบโอกาสในการพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากร นอกจากนี้ การบริหารจัดการที่โปร่งใสและเป็นธรรมช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจในองค์กร ความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงานและการสนับสนุนให้เกิดความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับงานช่วยลดความเครียดและเพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน อีกทั้งความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานในองค์กรที่มีบทบาทสำคัญต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม ยังช่วยสร้างความผูกพันและความสุขในการทำงาน

จะเห็นได้ว่าการที่บุคลากรมอนามัยมีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับมากนั้น ถือได้ว่าบุคลากรกรมอนามัยมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี ส่งผลให้มีความสุขและความพึงพอใจในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานนี้ช่วยลดความเครียด และเพิ่มความผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของภัทรานิษฐ์ สุวรรณรัตน์ (2566) ที่ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน และสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษาบริษัทผลิตปิโตรเลียมเคมีครบวงจรในจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สำหรับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยที่มีมากที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน ตามแนวคิดของวอลตัน (Walton, 1973) โดยได้อธิบายด้านความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในสังคมกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา การติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม จากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรกรมอนามัยมีการสร้างความร่วมมือที่ดีภายในองค์กร การสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน มีการส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน รวมทั้งผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การที่บุคลากรกรมอนามัยสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาได้อย่างราบรื่นจะช่วยลดความตึงเครียดในที่ทำงาน และยังส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจด้วย และ

ยังสอดคล้องกับสรรเสริญ เตชะบูรพา (2545) ที่ได้อธิบายไว้ว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นความรู้สึกของพนักงานที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน มีความสุขในการทำงานและมีสุขภาพจิตที่ดี ที่พนักงานได้รับมาจากประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของพนักงานและองค์การ โดยความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกันในกรมอนามัยเอื้อต่อความสุขและความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากร การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน การสื่อสารที่ดี และการร่วมมือกันอย่างจริงใจ

สำหรับระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยที่มีน้อยที่สุด คือ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ดังที่อัมสตอส (Umstot, 1984) ได้อธิบายถึงผลตอบแทนเป็นปัจจัยที่ตอบสนองความต้องการ ตามทฤษฎีของ Maslow ได้ตั้งแต่ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย และยังส่งผลไปถึงความต้องการทางสังคม ความเจริญก้าวหน้า และการประจักษ์ตน เนื่องจากปัจจุบันค่าครองชีพสูงขึ้น บุคลากรบางคนอาจต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม เช่น การดูแลครอบครัว การศึกษา หรือการรักษาพยาบาล ทำให้รายได้ที่มีอยู่ไม่สามารถครอบคลุมค่าใช้จ่ายทั้งหมดได้ หรือไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในระดับที่เหมาะสม และบุคลากรได้รับค่าตอบแทนตามเกณฑ์ของภาครัฐ มีข้อจำกัดจากระเบียบและนโยบายทำให้ไม่สามารถปรับเพิ่มค่าตอบแทนตามผลงานหรือประสิทธิภาพได้อย่างยืดหยุ่นเหมือนภาคเอกชน ส่งผลให้บุคลากรรู้สึกว่าค่าตอบแทนไม่เหมาะสมและยุติธรรม

2. ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

จากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรกรมอนามัยมีประสิทธิภาพในการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Peterson Plowman (1989) ที่อธิบายว่าประสิทธิภาพในการทำงาน คือ ความสามารถในการผลิตที่มีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นไปที่การผลิตหรือการให้บริการที่มีคุณภาพและปริมาณมากที่สุด เวลาที่รวดเร็วเหมาะสมกับงาน การใช้ต้นทุนน้อย

บุคลากรของกรมอนามัยมีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง สะท้อนถึงความเชี่ยวชาญในการบริหารทรัพยากรและการทำงานอย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับเป้าหมายและภารกิจสำคัญของกรมอนามัย พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานที่กำหนด มีการจัดสรรเวลาและวางแผนการทำงานได้อย่างเหมาะสม สามารถรับมือกับงานที่มีความซับซ้อนหรือเร่งด่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยลดขั้นตอนและเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงาน แม้จะต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากรก็สามารถจัดการงานที่มีปริมาณมากและหลากหลายได้อย่างรอบคอบ โดยสามารถ

กระจายทรัพยากรและงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้กรมอนามัยสามารถดำเนินการอย่างยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างครอบคลุม การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ ครบถ้วนในปริมาณงาน การบริหารเวลาที่เหมาะสม และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้กรมอนามัยสามารถตอบสนองภารกิจหลักได้เต็มประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในทุกพื้นที่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของภัทรานิษฐ์ สุวรรณรัตน์ (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน และสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษาบริษัทผลิตปิโตรเลียมเคมีครบวงจรในจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยที่มีมากที่สุด คือ ด้านค่าใช้จ่าย ซึ่งสะท้อนถึงการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแนวคิดของ Peterson Plowman (1989) ระบุว่าค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานควรมีความเหมาะสมกับลักษณะงาน เพื่อลดการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็นและเพิ่มผลตอบแทนสูงสุด การวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบก่อนเริ่มงานช่วยลดความซ้ำซ้อนในกระบวนการทำงานและช่วยลดต้นทุน รวมถึงการจัดการทรัพยากรด้านบุคคล วัสดุ เทคโนโลยี และงบประมาณอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ บุคลากรยังสามารถนำความรู้จากการอบรมมาใช้ปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้บุคลากรกรมอนามัยตระหนักถึงความสำคัญของการประหยัดพลังงานและทรัพยากร โดยการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมลดการใช้พลังงานในส่วนที่ไม่จำเป็น การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสมนี้ไม่เพียงช่วยลดต้นทุน แต่ยังส่งเสริมการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในระยะยาว ชัยวุฒิ เทไพธิ์ (2563) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการค่าใช้จ่ายว่า เป็นกระบวนการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมกับลักษณะงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านการดำเนินงาน การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรบุคคล โดยมุ่งเน้นให้ทรัพยากรถูกใช้งานอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับกชกร เอ็นดูราษฎร์ (2547) ได้อธิบายว่า เป็นการเพิ่มผลผลิตโดยไม่เพิ่มต้นทุน หรือการผลิตในปริมาณเท่าเดิม แต่ใช้ต้นทุนน้อยลงกว่าเดิม

ส่วนประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยที่มีน้อยที่สุด คือ ด้านเวลา ตามแนวคิด Peterson Plowman (1989) ได้อธิบายว่า เวลาเป็นปัจจัยในการดำเนินงาน โดยต้องกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมกับลักษณะของงาน รวมถึงการพัฒนาเทคนิคการทำงานเพื่อเพิ่มความสะดวกและความรวดเร็ว แม้ว่าด้านเวลาจะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก เนื่องจากบุคลากรบางส่วนยังคงเผชิญ

ปัญหาในการบริหารจัดสรรเวลาเพื่อรองรับปริมาณงานที่มาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านเวลานี้ยังรวมถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากร นอกจากนี้ กระบวนการตรวจสอบงานหลายขั้นตอนยังเป็นเหตุให้การดำเนินงานล่าช้ากว่าที่ควร แม้ว่าบุคลากรจะมีทักษะและความสามารถในการส่งมอบงานได้ตรงตามกำหนด แต่การจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับปริมาณและลักษณะของงานยังคงเป็นความท้าทายสำคัญที่ต้องแก้ไข

2. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

จากผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง และมีทิศทางความสัมพันธ์กันในทางบวก หมายความว่า ยิ่งมีคุณภาพชีวิตในการทำงานมากเท่าใด ยิ่งส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้นตาม ดังแนวคิดของวอลตัน (Walton, 1973) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึง ลักษณะของการทำงานที่ตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของบุคคล โดยพิจารณาคุณลักษณะ แนวทางความเป็นบุคคล สภาพตัวบุคคลหรือสังคม เรื่องของสังคมขององค์กรที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ

แนวคิดของวอลตัน (Walton, 1973) อธิบายถึงคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับความต้องการและความปรารถนาของบุคคล โดยเฉพาะในบริบทของบุคลากรกรมอนามัยที่มีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมสุขภาพของประชาชน คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรเหล่านี้จึงควรรองรับทั้งในด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ความมั่นคงในหน้าที่ โอกาสในการพัฒนาความสามารถ และความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ลักษณะการบริหาร และความภูมิใจในองค์การที่มีคุณค่าต่อสังคม นอกจากนี้ วอลตันยังกล่าวถึงความสำคัญของการมีค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ซึ่งตรงกับความต้องการของบุคลากรกรมอนามัยที่คาดหวังการตอบแทนที่เหมาะสมจากงานที่มีความสำคัญต่อสังคม ซึ่งคุณภาพชีวิตในการทำงานดังกล่าวสอดคล้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย สามารถอภิปรายเพิ่มเติมได้ว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยมากที่สุด คือ บุคลากรกรมอนามัยมีความรู้สึกภูมิใจในองค์กรช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการทำงาน บุคลากรมองว่าองค์กรมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและรู้สึกว่าตนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม ทำให้เกิดความผูกพันและพร้อมที่จะทุ่มเทเพื่อให้ผลงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การที่บุคลากรมีความหมายและคุณค่าต่อการทำงานยิ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพ

โดยรวมเพิ่มขึ้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดของวรรณา วงธง (2558) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึง ระดับความรู้สึกของบุคคลต่อการทำงาน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมการทำงาน อันจะนำไปสู่ผลดีต่อตนเองและช่วยให้งานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับบริบทของกรมอนามัยเนื่องจากการดำเนินงานขององค์กรมีเป้าหมายในการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ซึ่งต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพและมีความสุขในงานที่ทำ การให้ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ช่วยสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ขณะที่สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรช่วยส่งเสริมความมั่นคงและความก้าวหน้าในหน้าที่ นอกจากนี้ การให้โอกาสบุคลากรมีส่วนร่วมและได้รับการยอมรับทางสังคม รวมถึงการสร้างความเป็นธรรมในการทำงานและสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความภาคภูมิใจและความผูกพันในกรมอนามัย ส่งผลให้บุคลากรมีประสิทธิภาพในการทำงานและสามารถร่วมขับเคลื่อนพันธกิจของกรมอนามัยได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ มุสตอฟา หมัดบินเฮด (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพร ฉายประเสริฐ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานี พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. กรมอนามัยควรการเพิ่มสวัสดิการถือเป็นแนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปได้มากกว่า เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี การมอบทุนการศึกษาสำหรับบุตรหลาน การสนับสนุนค่าเดินทางท่องเที่ยวหรือการจัดโปรแกรมกิจกรรมสันทนาการ และเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำหรือเงินช่วยเหลือค่าครองชีพในกรณีฉุกเฉิน เป็นต้น การลดภาระดังกล่าวนั้นจะช่วยให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

2. กรมอนามัยควรอบรมการวางแผนและบริหารเวลา ใช้เทคโนโลยีเพิ่มความเร็ว ปรับกระบวนการทำงาน ลดซ้ำซ้อน และจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพบริการระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำวิจัยเชิงเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานระหว่างหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางและหน่วยการบริหารราชการส่วนภูมิภาค เพื่อจะได้เห็นความแตกต่างและปัจจัยที่มีผลต่อการทำงาน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

บรรณานุกรม

กชกร เอ็นดูราษฎร์. (2547). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานบริษัท โกรเฮ่สยาม จำกัด* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/BUU.res.2004.21

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2567). *จำนวนบุคลากร กรมอนามัย*. https://anamai.moph.go.th

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2567). *ภารกิจ และหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงาน.* https://anamai.moph.go.th

กลุ่มตรวจสอบภายใน กรมอนามัย. (2566). *ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มตรวจสอบภายใน กรมอนามัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. https://audit.anamai.moph.go.th

กองการเจ้าหน้าที่ กรมอนามัย. (2566). *แผนยุทธศาสตร์การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลกรมอนามัยระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)* (พิมพ์ครั้งที่ 1). บริษัทสามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด.

กองแผนงาน กรมอนามัย. (2565). *การประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย ปีงบประมาณ 2566*. https://planning.anamai.moph.go.th

ขจรศักดิ์ สุขเปรม. (2565). *คุณภาพชีวิต ความสุขในการทำงานต่อความผูกพันองค์การของบุคลากรกรมอนามัย*. กรมอนามัย กองการเจ้าหน้าที่ กลุ่มพัฒนาทรัพยากรบุคคล. https://person.anamai.moph.go.th/

ชัยวุฒิ เทโพธิ์. (2563). *ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(1), 135–150.

ณัฐพร ฉายประเสริฐ. (2558). *คุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานี*. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2(2), 51–64.

ดุสิตา เครือคำปิว. (2551). *ลักษณะคุณภาพชีวิตการทำงาน ลักษณะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ วัฒนธรรม องค์การกับการลาออกของพยาบาล โรงพยาบาลรามาธิบดีโรงพยาบาลวิชัยยุทธ์และ สถาบันมะเร็งแห่งชาติ.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th

ภัทรานิษฐ์ สุวรรณรัตน์. (2566) คุณภาพชีวิตการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน และสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษาบริษัทผลิตปิโตรเลียมเคมีครบวงจรในจังหวัดระยอง. [ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ].

มุสตอฟา หมัดบินเฮด. (2565). *คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง.* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/17475

สรรเสริญ เตชะบูรพา. (2545). *การรับรู้คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความ ผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัทขนส่งสินค้าทางทะเล.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].

สิริวดี ชูเชิด. (2556). *การศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2566). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ พ.ศ. 2566-2570.* https://www.opdc.go.th

Cronbach, L. J. (1951). *Coefficient alpha and the internal structure of tests*. *Psychometrika*, *16*(3), 297–334. https://doi.org/10.1007/BF02310555

Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work.* New York, NY: John Wiley & Sons.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Umstot, D. D. (1984). *Understanding organizational behavior.* St. Paul, MN: West Publishing.

Peterson, E., & Plowman, E. G. (1989). *Business organization and management.* Homewood, IL: Richard D. Irwin.

สภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์สำหรับครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

The current situation and development need to enhance the quality of teaching and learning management in mechatronics and robotics for teachers under Office of Vocational Education Commission

อุดมศักดิ์ จันทรทาโพ[1] ทรงธรรม ดีวาณิชสกุล[2] และธนัญ เรือนคง[3]

Udomsak Jantontapo[1] Songtham Deewanichsakul[2] and Thanan Rueankhong[3]

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

e-mail: udomsak_j@rmutt.ac.th, songtham_d@rmutt.ac.th, thanan_r@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนา 2) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ของครูผู้สอนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือครูผู้สอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 160 คน จาก 83 แห่ง โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครซี่และมอร์แกน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยวิธี PNI Modified ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนใน 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ส่วนความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยความต้องการจำเป็นเรียงลำดับดังนี้ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ด้านวิธีการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การเรียนการสอน, เมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์

Abstract

The research aims to: 1) study the current situation and development needs, and 2) evaluate the need assessment for development to enhance the quality of teaching and learning management in Mechatronics and Robotics for teachers under the Office of the Vocational Education Commission. The sample group consists of 160 teachers from 83

institutions under the Office of the Vocational Education Commission, selected through simple random sampling. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table. The research instrument was a questionnaire on the current situation and development needs of teaching and learning management. The statistical methods used for data analysis included percentages, means, standard deviations, and the PNI Modified method for analyzing need assessment. The research findings indicated that the current situation of teaching and learning management in five areas had a moderate average, while the development needs were high in all areas. The need assessment was ranked as follows: curriculum and content, media and equipment, teacher development, teaching methods, and assessment and evaluation.
Keywords: need assessment, teaching and learning, mechatronics and robotics

ที่มาและความสำคัญ

จากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) เทคโนโลยีด้านเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์อุตสาหกรรมได้กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนภาคการผลิตและบริการ การพัฒนากำลังคนที่มีความรู้และทักษะในด้านนี้จึงเป็นความท้าทายของระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับอาชีวศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตแรงงานฝีมือเพื่อตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมโดยตรง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2562) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนในสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์อุตสาหกรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษายังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งในด้านหลักสูตร วิธีการสอน และการพัฒนาทักษะของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งแม้จะมีความพยายามในการพัฒนาการอาชีวศึกษาด้านเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ แต่ยังพบปัญหาสำคัญหลายประการ อาทิ การขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง จำนวนครูผู้สอนยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ตรงในการทำงานกับเทคโนโลยีภาคอุตสาหกรรม และการพัฒนาความรู้และทักษะยังไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี นอกจากนี้ความไม่พร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือในการฝึกปฏิบัติ ขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ และอุปกรณ์และเครื่องมือที่มีอยู่นั้นล้าสมัย (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566) นอกจากนี้ยังขาดความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม ทำให้โอกาสในการฝึกงานและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในสถานประกอบการยังอยู่ในวงจำกัด (ฉัตรชัย พุ่มชูศักดิ์, 2564) จากปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพของ

ผู้สำเร็จการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน (ณรงค์ เกียรติคุณวงศ์ และเพ็ญณี แนรอท, 2564) นอกจากนี้การผลิตกำลังคนด้านเมคคาทการรอนิกส์และหุ่นยนต์ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนสำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยครอบคลุมประเด็นในด้านหลักสูตร วิธีการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล และการพัฒนาครูผู้สอน ผลจากการวิจัยนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในสาขาดังกล่าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ซึ่งนำไปสู่การผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ของครูผู้สอนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ของครูผู้สอนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

นิยามศัพท์

สภาพ หมายถึง สถานการณ์ในปัจจุบันที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุง

การพัฒนา หมายถึง วิธีการ กลยุทธ์ หรือมาตรการที่นำเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผลการเรียนรู้ในสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์

สาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ หมายถึง สาขาวิชาที่บูรณาการความรู้ด้านวิศวกรรมเครื่องกล ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์ เพื่อออกแบบ และพัฒนาระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์สำหรับใช้ในภาคอุตสาหกรรม

ความต้องการจำเป็น หมายถึง ช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนกับสภาพที่พึงประสงค์ในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา ปรับปรุง หรือสนับสนุน เพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดและทฤษฎี

การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์สำหรับครูผู้สอนผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ครูเป็นผู้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อบูรณาการให้เกิดการเรียนรู้วางแผนกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์สิ่งที่เรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สอนและเพื่อน ๆ ในห้องเรียนหรือบุคคลอื่น ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ขณะเดียวกันครูต้องเป็นผู้ไฝ่เรียนใฝ่รู้พัฒนาตนเองสม่ำเสมอ โดยใช้เทคโนโลยีช่วยสอนและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรม ติดตามประเมินผลผลการเรียนรู้ทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน ในระดับฝีมือ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระยะยาว การฝึกอบรมวิชาชีพ และการศึกษาระยะสั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชน ตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ โดยในการจัดการศึกษาจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานอาชีพ ที่ได้กำหนดให้ ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีทักษะ ความรู้และความสามารถที่เข้มแข็ง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุนี้การจัดการอาชีวศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการ พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอนที่เน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

2) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกแต่งของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้ เกิดว่ามีลักษณะเป็นเช่นใดและประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการ จำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา หรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจากสถานศึกษา 83 แห่ง จำนวน 415 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 200 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามการศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ จำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอน 2) ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านการพัฒนาครูผู้สอน โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติม

2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษา การเรียนรู้และการสอน สื่อวัสดุการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการพัฒนาครูอาชีวศึกษา

2.2 กำหนดกรอบเนื้อหาในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอน 2) ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล และ 5) ด้านการพัฒนาครูผู้สอน

2.3 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความความเที่ยงตรงของแบบสอบถามด้วย Item level CVI (I-CVI) (Polit & Beck, 2006) ผลการประเมินค่าความตรงเชิงเนื้อหามีค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ($\geq$ 0.80)

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มครูผู้สอนสาขาเมคคาทรอนิกส์ และหุ่นยนต์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96

2.6 จัดทำแบบสอบถามสภาพและความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ ฉบับ online ผ่าน Google forms เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูผู้สอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ จำนวน 200 คน โดยส่งหนังสือถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา

2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบสอบถาม Online ผ่าน Google forms โดยส่งผ่านช่องทางศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ เพื่อเก็บข้อมูลกับครูสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์

3. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบกลับคืนมา และเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 160 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80 มาวิเคราะห์ผลทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยวิธี PNI Modified

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์สำหรับครูผู้สอน มีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอน

ข้อคำถาม	สภาพที่เป็นจริง			ความต้องการ			PNI modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	SD	แปลผล	$\bar{x}$	SD	แปลผล		
1. ความทันสมัยของหลักสูตรสอดคล้องกับเทคโนโลยีปัจจุบัน	3.10	0.68	ปานกลาง	4.36	0.58	มาก	0.41	1

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อคำถาม	สภาพที่เป็นจริง			ความต้องการ			PNI modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	SD	แปลผล	$\bar{x}$	SD	แปลผล		
2. ความสอดคล้องของหลักสูตรกับความต้องการของตลาดแรงงาน	3.17	0.84	ปานกลาง	4.34	0.61	มาก	0.37	4
3. การบูรณาการความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติ	3.09	0.79	ปานกลาง	4.29	0.61	มาก	0.39	3
4. ความครอบคลุมของเนื้อหาในสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์	3.18	0.88	ปานกลาง	4.24	0.57	มาก	0.34	5
5. ความยืดหยุ่นในการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย	3.12	0.80	ปานกลาง	4.37	0.61	มาก	0.40	2
ค่าเฉลี่ย	3.13	0.80	ปานกลาง	4.32	0.60	มาก	0.38	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ของครูผู้สอนด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.13) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความครอบคลุมของเนื้อหาในสาขาเมคคาทรอนิกส์ฯ ($\bar{x}$= 3.18) รองลงมา คือ ความสอดคล้องของหลักสูตรกับความต้องการของตลาดแรงงาน ($\bar{x}$=3.17) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การบูรณาการความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติ ($\bar{x}$= 3.09) ความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.32) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความยืดหยุ่นในการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย ($\bar{x}$= 4.37) รองลงมา คือความทันสมัยของหลักสูตรสอดคล้องกับเทคโนโลยีปัจจุบัน ($\bar{x}$= 4.36) และความสอดคล้องของหลักสูตรกับความต้องการของตลาดแรงงาน ($\bar{x}$= 4.34)

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอนมีค่า $PNI_{modified}$= 0.38 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความทันสมัยของหลักสูตรสอดคล้องกับเทคโนโลยีปัจจุบัน มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$= 0.41) รองลงมา คือ ความยืดหยุ่นในการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย ($PNI_{modified}$= 0.40) และการบูรณาการความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติ ($PNI_{modified}$ = 0.39)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อคำถาม	สภาพที่เป็นจริง			ความต้องการ			PNI modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	SD	แปลผล	$\bar{x}$	SD	แปลผล		
1. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอน	3.39	0.71	ปานกลาง	4.16	0.47	มาก	0.23	3
2. การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning	3.31	0.80	ปานกลาง	4.21	0.55	มาก	0.27	1
3. การสอนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)	3.34	0.74	ปานกลาง	4.08	0.37	มาก	0.22	4
4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานประกอบการจริง	3.28	0.77	ปานกลาง	4.11	0.46	มาก	0.26	2
5. การสอนทักษะการแก้ปัญหาและการคิดเชิงวิเคราะห์	3.44	0.70	ปานกลาง	4.04	0.47	มาก	0.17	5
ค่าเฉลี่ย	3.35	0.74	ปานกลาง	4.12	0.46	มาก	0.23	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$= 3.35) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสอนทักษะการแก้ปัญหาและการคิดเชิงวิเคราะห์ ($\bar{x}$= 3.44) รองลงมา คือ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอน ($\bar{x}$= 3.39) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานประกอบการจริง ($\bar{x}$= 3.28) ความต้องการของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ($\bar{x}$= 4.21) รองลงมา คือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอน ($\bar{x}$= 4.16) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การสอนทักษะการแก้ปัญหาและการคิดเชิงวิเคราะห์ ($\bar{x}$= 4.04)

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้มีค่า $PNI_{modified}$= 0.23 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active

Learning มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$= 0.27) รองลงมา คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานประกอบการจริง ($PNI_{modified}$= 0.26) และข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยสุดคือ การสอนทักษะการแก้ปัญหาและการคิดเชิงวิเคราะห์ ($PNI_{modified}$= 0.17)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

ข้อคำถาม	สภาพที่เป็นจริง			ความต้องการ			PNI modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	SD	แปลผล	$\bar{x}$	SD	แปลผล		
1. ความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือในห้องปฏิบัติการ	3.16	0.83	ปานกลาง	4.26	0.47	มาก	0.35	1
2. ความทันสมัยของสื่อการสอนและอุปกรณ์ที่ใช้	3.26	0.80	ปานกลาง	4.21	0.55	มาก	0.29	2
3. การใช้ซอฟต์แวร์จำลองสถานการณ์ในการเรียนการสอน	3.37	0.79	ปานกลาง	4.08	0.37	มาก	0.21	5
4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน	3.42	0.74	ปานกลาง	4.17	0.50	มาก	0.22	4
5.คุณภาพของห้องปฏิบัติการเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์	3.24	0.77	ปานกลาง	4.04	0.47	มาก	0.25	3
ค่าเฉลี่ย	3.29	0.79	ปานกลาง	4.15	0.47	มาก	0.26	

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$= 3.29) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x}$= 3.42) รองลงมา คือ การใช้ซอฟต์แวร์จำลองสถานการณ์ในการเรียนการสอน ($\bar{x}$= 3.37) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือในห้องปฏิบัติการ ($\bar{x}$= 3.16) ความต้องการของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.15) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือใน

ห้องปฏิบัติการ ($\bar{X}$= 4.26) รองลงมา คือความทันสมัยของสื่อการสอนและอุปกรณ์ที่ใช้ ($\bar{X}$= 4.21) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ คุณภาพของห้องปฏิบัติการเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ ($\bar{X}$= 4.04)

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีค่า $PNI_{modified}$= 0.26 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือในห้องปฏิบัติการมีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด($PNI_{modified}$=0.35) รองลงมา คือความทันสมัยของสื่อการสอนและอุปกรณ์ที่ใช้ ($PNI_{modified}$= 0.29) และข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยสุด คือ การใช้ซอฟต์แวร์จำลองสถานการณ์ในการเรียนการสอน ($PNI_{modified}$= 0.21)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ด้านการวัดและประเมินผล

ข้อคำถาม	สภาพที่เป็นจริง			ความต้องการ			PNI modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล		
1. ความหลากหลายของวิธีการวัดและประเมินผล	3.43	0.75	ปานกลาง	3.96	0.39	มาก	0.16	5
2. การประเมินทักษะปฏิบัติด้านเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์	3.13	0.76	ปานกลาง	4.16	0.51	มาก	0.33	1
3. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผล	3.39	0.73	ปานกลาง	4.14	0.52	มาก	0.22	3
4. การประเมินตามสภาพจริง	3.32	0.78	ปานกลาง	4.15	0.56	มาก	0.25	2
5. การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อการพัฒนา	3.36	0.73	ปานกลาง	4.04	0.44	มาก	0.20	4
ค่าเฉลี่ย	3.32	0.75	ปานกลาง	4.09	0.48	มาก	0.23	

จากตารางที่ 4 พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ ด้านการวัดและประเมินผลภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.32) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความหลากหลายของวิธีการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$= 3.43) รองลงมา คือ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$= 3.39) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การประเมินทักษะปฏิบัติด้านเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ ($\bar{X}$= 3.13) ความต้องการของการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผลภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.09) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินทักษะปฏิบัติด้านเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ ($\bar{X}$= 4.16)

รองลงมา คือการประเมินตามสภาพจริง ($\bar{x}$= 4.15) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความหลากหลายของวิธีการวัดและประเมินผล ($\bar{x}$= 3.96)

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านการวัดและประเมินผล มีค่า $PNI_{modified}$= 0.23 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การประเมินทักษะปฏิบัติด้านเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$= 0.33) รองลงมา คือ การประเมินตามสภาพจริง ($PNI_{modified}$= 0.25) และข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยสุดคือ ความหลากหลายของวิธีการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified}$= 0.16)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ด้านการพัฒนาครูผู้สอน

ข้อคำถาม	สภาพที่เป็นจริง			ความต้องการ			PNI modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	SD	แปลผล	$\bar{x}$	SD	แปลผล		
1.โอกาสในการพัฒนาความรู้และทักษะเพิ่ม เติมด้านเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์	3.39	0.70	ปานกลาง	4.11	0.42	มาก	0.21	3
2. การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน	3.29	0.80	ปานกลาง	4.03	0.54	มาก	0.23	2
3. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญอุตสาหกรรม	3.36	0.74	ปานกลาง	4.18	0.44	มาก	0.24	1
4. การอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในด้านเมคคาทรอนิกส์	3.27	0.79	ปานกลาง	3.94	0.27	มาก	0.20	4
5. การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการสอนด้านเมคคาทรอนิกส์	3.34	0.80	ปานกลาง	3.97	0.17	มาก	0.19	5
ค่าเฉลี่ย	3.33	0.77	ปานกลาง	4.05	0.37	มาก	0.22	

จากตารางที่ 5 พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ด้านการพัฒนาครูผู้สอนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$= 3.33) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โอกาสในการพัฒนาความรู้และ

ทักษะเพิ่มเติมด้านเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ ($\bar{X}$= 3.39) รองลงมา คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรม ($\bar{X}$= 3.36) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในด้านเมคคาทรอนิกส์ ($\bar{X}$= 3.27) ความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านการพัฒนาครูผู้สอนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.05) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรม ($\bar{X}$= 4.18) รองลงมา คือโอกาสในการพัฒนาความรู้และทักษะเพิ่ม เติมด้านเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ ($\bar{X}$= 4.11) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในด้านเมคคาทรอนิกส์ ($\bar{X}$= 3.94)

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านการพัฒนาครูผู้สอนมีค่า $PNI_{modified}$= 0.22 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมมีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$= 0.24) รองลงมา คือ การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน ($PNI_{modified}$= 0.23) และข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยสุดคือ การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการสอนด้านเมคคาทรอนิกส์ ($PNI_{modified}$= 0.19)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์

ข้อคำถาม	สภาพที่เป็นจริง			ความต้องการ			PNI modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล		
1. ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอน	3.13	0.80	ปานกลาง	4.32	0.60	มาก	0.38	1
2. ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้	3.35	0.74	ปานกลาง	4.12	0.46	มาก	0.23	4
3. ด้านความทันสมัยของสื่อการสอน/อุปกรณ์ที่ใช้	3.29	0.79	ปานกลาง	4.15	0.47	มาก	0.26	2
4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.42	0.74	ปานกลาง	4.17	0.50	มาก	0.22	5
5. ด้านการพัฒนาครูผู้สอน	3.24	0.77	ปานกลาง	4.04	0.47	มาก	0.25	3

จากตารางที่ 6 สภาพที่เป็นจริงของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ของครูผู้สอน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.42) รองลงมา คือ ด้านด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$= 3.35) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอน ($\bar{X}$= 3.13) ความต้องการของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของ

ครูผู้สอน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอน ($\bar{X}$=4.32) รองลงมา คือด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$= 4.17) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ($\bar{X}$= 4.04)

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ของครูผู้สอน พบว่า ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$=0.38) รองลงมา ความทันสมัยของสื่อการสอนและอุปกรณ์ที่ใช้ ($PNI_{modified}$= 0.26) และ ด้านการวัดและประเมินผลความต้องการจำเป็นน้อยสุด ($PNI_{modified}$=0.22)

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัยสภาพและความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ อภิปรายผลได้ดังนี้ ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน โดยการบูรณาการความรู้ทั้งสองส่วนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่เทคโนโลยีด้านเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้หลักสูตรการสอนตามไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและทันสมัยมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ คุ้มสุทธิ์ (2566) ที่พบว่าการพัฒนาหลักสูตรด้านเทคโนโลยีต้องมีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้รวดเร็วเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้มีความต้องการพัฒนาด้าน Active Learning และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการทำงานจริงมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ วิภาวรรณ ประทุมวัน (2566) ที่เสนอว่าการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันต้องเน้นการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ด้านความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือในห้องปฏิบัติการเป็นปัญหาสำคัญ ซึ่งมีความจำเป็นในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติกับเครื่องมือที่ทันสมัยและตรงกับความต้องการของภาค อุตสาหกรรม นอกจากนี้การประเมินทักษะปฏิบัติด้านเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในสภาพปัจจุบัน แต่กลับมีความต้องการพัฒนาสูงสุด รวมถึงต้องการการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินผลที่สามารถวัดทักษะการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของการพัฒนาครูผู้สอน การขาดการอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ เป็นปัญหาสำคัญ และครูผู้สอนมีความต้องการในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ อภิปรายผลได้ดังนี้ ด้านหลักสูตรและเนื้อหาการสอนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด แสดงให้

เห็นว่าหลักสูตรแบบดั้งเดิมไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้ทันท่วงที ส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างเนื้อหาที่สอนกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ส่วนด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานประกอบการจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาสมัยใหม่ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและการเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง และการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนให้มีความรู้และทักษะสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม สอดคล้องกับดวงพร สุนทรสรณ์ และณัฐิยา ตันตรานนท์ (2567) ที่พบว่าการพัฒนาครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการอาชีวศึกษา นอกจากนี้ด้านความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือห้องปฏิบัติการมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพต่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียน อย่างไรก็ดี ด้านทักษะปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสันต์ หวังวรวงศ์และคณะ (2567) ที่พบว่าคุณภาพของอุปกรณ์การเรียนการสอนมีผลต่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพของผู้เรียน รวมถึงการวัดและประเมินผลต้องประเมินความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้ตามที่คาดหวัง สอดคล้องกับฉารีฝ๊ะ หัดยี และคณะ (2565) ที่เสนอว่าการประเมินผลอาชีวศึกษาต้องเน้นการประเมินตามสภาพจริงและการประเมินทักษะการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและสามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

ข้อเสนอแนะ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรกำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสาขาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์การเรียนการสอน และห้องปฏิบัติการที่ทันสมัย ตลอดจนสร้างความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและทันสมัย สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง และการพัฒนาครูผู้สอน เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานรวมถึงพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง

บรรณานุกรม

ฉารีฝ๊ะ หัดยี, วาสณา บุญส่ง และปิยะ ประสงค์จันทร์. (2565). สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในระดับอาชีวศึกษาผ่านระบบออนไลน์มัลติแพลตฟอร์ม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 41(2), 19–29.

ฉัตรชัย พุ่มชูศักดิ์. (2564). *รูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ณรงค์ เกียรติคุณวงศ์ และเพ็ญณี แนรอท. (2564). แนวทางการปรับการศึกษาไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานสำหรับเศรษฐกิจใหม่: ข้อเสนอโครงร่าง. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(11), 453–468.

ดวงพร สุนทรสรณ์ และณัฐิยา ตันตรานนท์. (2567). การบริหารจัดการหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นสู่ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษาโดยใช้การเทียบเคียงสมรรถนะ (Benchmarking): กรณีศึกษาวิทยาลัยสารพัดช่างเชียงใหม่. *สักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 30(3), 225–237.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

วิภาวรรณ ประทุมวัน. (2566). ครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). *วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 2(2), 15–31.

วิสันต์ หวังวรวงศ์, วิเชษฐ์ สุวรรณศรี, อัสลาน บินอาแวกาแฉะ, อุดมศักดิ์ จันทรทาโพ, ณัฐพล จีนุพงศ์ และทรงธรรม ดีวาณิชสกุล. (2567). การพัฒนาชุดฝึกปฏิบัติงานเขียนโปรแกรมพีแอลซีควบคุมระบบนิวเมติกส์. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิศวกรรมศึกษา*, 15(1), 49–58.

สุชาติ คุ้มสุทธิ์. (2566). หลักสูตรฐานสมรรถนะสู่การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 17(2), 235–256.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566). *รายงานสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของสถานศึกษารองรับการขับเคลื่อนการจัดการอาชีวศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.* สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2562). *หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง: เรื่องที่ 1 การจัดการอาชีวศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 1).* สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

การสร้างสรรค์บทเพลง “ฮ่มธงน้อย”

Music Creation “Hom Tong Noi”

ปุญญิศา อ่อนสมสวย[1] รินรดา ศรีละมูล[2] เลิศฤทัย เสาะแสวง[3] ศรัณญพงศ์ อินจ๊อด[4]

บรรทม น่วมศิริ[5] สุภาสิรีร์ ปิยะพิพัฒน์[6] สมาพร กุญแจทอง[7] และยิ่งศักดิ์ ชุ่มเย็น[8]

Punyisa Onsomsuay[1] Rinrada Srilamoon[2] Lertruethai Sorsaweang[3] Saranyaphong Inchot[4]

Banthom Nuamsiri[5] Suphasiree Piyaphipat[6] Samaporn Kunjaethong[7]

and Yingsak Choomyen[8]

ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Department of Drama and music Faculty of Fine and Applied Arts Rajamangala

University of Technology Thanyaburi

Tle. 0628966467, 0617253777, 0984915269, 0654314819 Email punyisa66467@gmail.com,

rinrada17497@gmail.com, loetruthai@gmail.com, spid.3044@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์บทเพลง “ฮ่มธงน้อย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททางสังคมของจังหวัดน่าน ประพันธ์บทร้องและทำนองเพลง และวิเคราะห์อารมณ์เพลง ผลการวิจัยพบว่า บทเพลง “ฮ่มธงน้อย” ประพันธ์ขึ้นใหม่โดยสอดแทรกทำนองดาดน่าน ล่องน่าน ลับแลง และขับทุ้มหลวงพระบาง บทร้องใช้ภาษาไทยกลาง ภาษาพื้นเมืองน่าน และภาษากลุ่มชาติพันธุ์ลัวะบรรเลงโดยวงดนตรีร่วมสมัย ดังนี้ ช่วงที่ 1 เก๊าเหง้านันทบุรี สื่อถึง ความเป็นมาของเมืองน่าน โดยสอดแทรกทำนองพื้นเมืองน่าน บรรเลงผสมผสาน เครื่องดนตรีพื้นเมืองน่าน เครื่องดนตรีสากล เครื่องดนตรีชาติพันธุ์ และเครื่องดนตรีไทย ช่วงที่ 2 ประชาชีฮ่ำไห้ สื่อถึง ความสูญเสียป่าไม้ ไม่มีบทร้อง ใช้สะล้อก๊อบบรรเลงเดี่ยว คีย์บอร์ดยืนจังหวะตกและระฆังราวบรรเลงคลอไปตามจังหวะ ช่วงที่ 3 แม่ไท้พัฒนา สื่อถึง การเสด็จพระราชดำเนินของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองน่าน เครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีสากล บรรเลงในอัตราจังหวะสองชั้น ช่วงที่ 4 ชื่นจีวา “ฮ่มธงน้อย” สื่อถึง การสรรเสริญพระบารมีสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ใช้ทำนองเพลงแปลงจากทำนองขับทุ้มหลวงพระบาง ในช่วงท้ายเพลงใช้อัตราจังหวะชั้นเดียว และทอดลงจบด้วยอัตราจังหวะสองชั้น

คำสำคัญ: การสร้างสรรค์บทเพลง “ฮ่มธงน้อย”, ดนตรีจังหวัดน่าน, ดนตรีร่วมสมัย, พระตำหนักธงน้อย, สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

Abstract

This thesis of Music Creation “Hom Tong Noi” had the objectives to study social context in Nan province creating the singing poem and melody of song and analyze the song’s emotion. The finding found that the song “Hom Tong Noi”, be the new of singing poem creating by insert Dard Nan song melody, Long Nan song melody, Lup Lang song melody and Kub Thum Laungprabang song melody that consisting of the lyrics mixed by native Thai language, Nan native language and Lua Ethnic language by the song rhythm play in the Contemporary Music Band as these; **Part 1** Kao Ngow Nunthaburi represents the history of Nan City. by inserting the traditional Nan melody, playing a mix of Nan traditional musical instruments international musical instruments ethnic musical instruments and Thai musical instruments. **Part 2** Pra Cha Chee Hum Hai represents the loss of forests. There are no lyrics. Use a Sa-lor Kop to play solo, the keyboard plays the main rhythm following the melody and tabular bells accompanying play as the song rhythm. **Part 3** Mae Tai Phat Tha Na represents the royal visit of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, using local Nan musical instruments Thai musical instruments and international musical instruments played at a two layer rhythm rate. **Part 4** Chuen Jeeva “Hom Tong Noi” represents the praise of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, using the modified Kub Thum Laungprabang song melody and in at the end of the song, use a single layer rhythm rate. and ends the song with at a two layer rhythm rate.

Keywords: Music Creation “Hom Tong Noi”, Nan Native Folk music, Tong Noi palace, Contemporary music, Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn

ที่มาและความสำคัญ

“แข่งเรือลือเลื่อง เมืองงาช้างดำ จิตรกรรมวัดภูมินทร์ แดนดินส้มสีทอง เรืองรองพระธาตุแช่แห้ง” จังหวัดน่านดินแดนล้านนาตะวันออกที่มีอารยธรรมเก่าแก่กว่า 700 ปี พงศาวดารเมืองน่านได้บันทึกประวัติความเป็นมาของจังหวัดน่านได้เริ่มขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 18 โดยพญาภูคา ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ภูคา ปัจจุบันจังหวัดน่านแบ่งการปกครองออกเป็น 15 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองน่าน อำเภอปัว อำเภอเวียงสา อำเภอบ้านหลวง อำเภอภูเพียง อำเภอแม่จริม อำเภอท่าวังผา อำเภอบ่อเกลือ อำเภอสันติสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอสองแคว อำเภอเชียงกลาง อำเภอทุ่งช้าง อำเภอนาน้อย และอำเภอนาหมื่น ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดน่านมีความหลากหลายตามกลุ่มชาติพันธุ์ อาทิ ลัวะ (ถิ่น) มลาบรี ม้ง ขมุ กาว ไทพวน ไทยวน (คนเมือง) ไทลื้อ และเมี่ยน (เย้า) (ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมปรากฏเป็นเอกลักษณ์สามารถพบเห็นได้เด่นชัดในจังหวัดน่าน ได้แก่ ลัวะ (ถิ่น) ไทลื้อ ไทยวน (คนเมือง) ขมุ ม้ง และเมี่ยน) ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ผสมผสานกับจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งอาชีพหลักของชาวน่าน คือ การทำไร่ข้าว ไร่ข้าวโพดในเขตพื้นที่สูงชัน เป็นเหตุให้ป่าไม้ในพื้นที่จังหวัดน่านลดลงอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลทำให้สัตว์ป่าไร้ที่อยู่อาศัย ต้นน้ำซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำน่านถูกทำลาย ประชากรมีรายได้ ที่ไม่มั่นคง เมื่อครั้งสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมายังจังหวัดน่าน ทรงทอดพระเนตรถึงปัญหาดังกล่าว พระองค์ท่านทรงมีพระราชประสงค์ที่จะจัดตั้งศูนย์ภูฟ้าพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการ “รักษ์ป่าน่าน” อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษา อีกทั้งยังพื้นฟูป่าน่านให้กลับมาอุดมสมบูรณ์

อารยธรรมพื้นเมืองน่านที่สืบทอดกันมานานกว่า 700 ปี ได้สั่งสมศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดน่าน ได้แก่ นาฏกรรม ได้แก่ ฟ้อนล่องน่าน ฟ้อนแง้น และฟ้อนหางนกยูง ดนตรี ได้แก่ สะล้อก๊อบ (สะล้อเมืองน่าน) ปินเมืองน่าน กลองปูจา วงสะล้อ ซอ ปิน และวงป้าดเมือง อันเป็นมนต์เสน่ห์ที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตั้งพระตำหนัก โดยพระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์ และพระราชทานนามว่า “พระตำหนักธงน้อย”

พระตำหนักธงน้อย ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่าน ตำบลดู่ใต้ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน เมื่อพระองค์ท่านทรงเสด็จพระราชดำเนินประกอบพระราชกรณียกิจ ในพื้นที่จังหวัดน่านและจังหวัดใกล้เคียง พระองค์ท่านทรงเสด็จมาประทับยังพระตำหนักแห่งนี้ พระตำหนักธงน้อย ประดุจดั่งศูนย์รวมใจผองชาวน่าน **“น่านคือบ้านหลังที่สอง รักเมืองน่าน และขอให้คนน่านรักษาวัฒนธรรมอย่างนี้ไว้นาน ๆ” พระราชดำรัสสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นำมายังความปลาบปลื้มปิติ และน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ**

“ฮ่มธงน้อย” อ่านว่า ฮ่ม-ธง-น้อย คำว่า “ฮ่ม” ในภาษาถิ่นภาคเหนือ หมายถึง ร่มเงา คำว่า “ธงน้อย” หมายถึง พระตำหนัก สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ จังหวัดน่าน อีกทั้งยังตรงกับพระนามของพระองค์ท่าน ที่ข้าราชบริพารเรียกกันทั่วไป ว่า “ทูลกระหม่อมน้อย” เมื่อนำคำว่า “ฮ่ม” ประสมเข้ากับคำว่า “ธงน้อย” ได้คำว่า “ฮ่มธงน้อย” จะให้ความหมายใหม่ว่า “ใต้ร่มพระบารมีสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี”

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความงดงามที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์อารยธรรมพื้นเมืองน่าน ที่สืบทอดมาแต่โบราณ วิถีชีวิตภูมิปัญญา ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใต้ร่มพระบารมีสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระผู้ทรงพัฒนา นำพาสู่การอนุรักษ์ส่งเสริม สมดั่งพระสมัญญานาม “วิศิษฏศิลปิน” คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ ในการสร้างสรรค์บทเพลง “ฮ่มธงน้อย” โดยประพันธ์บทร้อง และทำนองเพลงในรูปแบบดนตรีร่วมสมัยที่นำเอาดนตรีไทยมาผสมผสานกับดนตรีสากล ดนตรีพื้นเมืองน่าน และดนตรีชาติพันธุ์ในจังหวัดน่าน สื่อออกมาถึงอารยธรรมพื้นเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมประเพณี นาฏกรรมและดนตรี ใต้ร่มพระบารมีสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี คณะผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้ จะเกิดประโยชน์แก่ผู้ที่มีความสนใจในเรื่องนี้สืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบททางสังคมของจังหวัดน่าน
2. เพื่อประพันธ์บทร้องและทำนองเพลง “ฮ่มธงน้อย”
3. เพื่อวิเคราะห์อารมณ์เพลงของบทเพลง “ฮ่มธงน้อย”

นิยามศัพท์

ทูลกระหม่อมน้อย หมายถึง พระนามสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ข้าราชบริพารใช้เรียก อีกทั้งยังตรงกับนามของพระตำหนักในจังหวัดน่าน

วิศิษฏศิลปิน หมายถึง พระสมัญญานาม, ทรงมีพระอัจฉริยะภาพ ทรงพระปรีชาสามารถในศิลปะหลายแขนง ทรงมีคุณูปการต่อศิลปิน ศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ และทรงเป็นปราชญ์ที่มีความรอบรู้ในวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ

ปี๊ห์ หมายถึง เครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลั๊วะ (ถิ่น) บ้างเรียก “เปรั๊ะห์” หรือ “พิ”

สะล้อก๊อบ หมายถึง เครื่องดนตรีพื้นเมืองน่าน บ้างเรียก “สะล้อเมืองน่าน” จัดอยู่ในกลุ่มประเภทเครื่องสี มีนมคล้ายกับกระจับปี่ และมีลักษณะคล้ายคลึงกับสะล้อเชียงใหม่

ก๊อบ หมายถึง นม หรือตำแหน่งเสียงของสะล้อเมืองน่าน

ปินเมืองน่าน หมายถึง เครื่องดนตรีพื้นเมืองน่าน จัดอยู่ในกลุ่มประเภทเครื่องดีด มีลักษณะคล้ายคลึงกับซึงของเชียงใหม่

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์บทเพลง “ฮ่มธงน้อย” คณะผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารตำราทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. พระราชกรณียกิจสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในจังหวัดน่าน

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระผู้ทรงมีพระคุณอเนกอนันต์ต่อปวงชนชาวน่าน และผืนแผ่นดินน่าน พระองค์ทรงเป็นผู้พัฒนา ทำนุบำรุงรักษา และส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นเมืองน่าน อันเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่น เป็นมนต์เสน่ห์ที่ชวนให้ผู้มาเยือนหลงไหล ดังพระราชดำริของพระองค์ท่านที่ทรงตรัสไว้ว่า “น่านคือบ้านหลังที่สอง รักเมืองน่าน และขอให้คนน่านรักษาวัฒนธรรมอย่างนี้ไว้นาน ๆ” สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประดุจดั่งแสงเทียนชัยที่คอยส่องนำทางปวงชนชาวน่านในยามที่มืดมน ประดุจดั่งดวงกมลของชาวน่าน พระบารมีแผ่ปกไปไพศาล มากด้วยคุณปการอันปรากฏไว้ในพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน

2. จังหวัดน่าน

จังหวัดน่านตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภูเขาสูงชัน ธำรงไว้ซึ่งอารยธรรมเก่าแก่ที่สั่งสมมานานกว่า 700 ปี มีเอกลักษณ์ที่โดดทางด้านศิลปวัฒนธรรม นาฏกรรมและดนตรี เช่น ฟ้อนล่องน่าน ฟ้อนแง้น สะล้อเมืองน่าน ปินเมืองน่าน วงสะล้อ ซอ ปิน และวงป้าดเมือง อีกทั้งยังมีความโดดเด่นด้านงานหัตถกรรมฝีมือ ภูมิปัญญา เช่น ผ้าทอเมืองน่าน เครื่องเงินเมืองน่าน อันถือได้ว่าเป็นมนต์เสน่ห์ที่ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ และในปี พ.ศ. 2561 จังหวัดน่าน ได้รับรางวัลเกียรติยศ “เมืองท่องเที่ยวสะอาด” อันดับที่ 1 ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และดำรงรักษามาตรฐานไว้มาจนถึงปัจจุบัน

3. กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดน่าน

กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดน่านประกอบไปด้วย 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ราบ เช่น กาว ไทยวน ไทพวน และไทลื้อ (ในปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์กาว ไทยวน ไทพวนที่ผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมล้านนา จะเรียกตนเองว่า “คนเมือง” 2) กลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่สูง เช่น ลัวะ (ถิ่น) ม้ง เมี่ยน ขมุ และมลาบรี กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดน่านมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น สืบทอดวิถีชีวิต ภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น มีเอกลักษณ์ด้านการแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรมประเพณี และอาหาร ที่บ่งชี้ถึงความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

4. ดนตรีจังหวัดน่าน

ดนตรีจังหวัดน่าน สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ดนตรีพื้นเมืองน่าน หมายถึง ดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองน่าน หรือดนตรีที่นิยมบรรเลงกันในกลุ่มชนเขตพื้นที่ราบ เช่น สะล้อก๊อบ (สะล้อเมืองน่าน) ปินเมืองน่าน กลองปูจา วงสะล้อ ซอ ปิน วงป้าดเมือง ดนตรีประกอบการฟ้อนล่องน่าน ฟ้อนหางนกยูง ทำนองที่นิยมบรรเลงกันทั่วไปในจังหวัดน่านประกอบด้วย ทำนองล่องน่าน ทำนองดาดน่าน ทำนองปั่นฝ้าย และทำนองลับแลง 2) ดนตรีชาติพันธุ์ หมายถึง ดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดน่าน เช่น ปี๊ห์ พิ เปร๊ะห์ หรืออัลเปร๊ะห์ เป็นเครื่องดนตรีชาติพันธุ์ลัวะ (ถิ่น) นิยมบรรเลงกันเพื่อความเพลิดเพลินเมื่อครั้งออกหาของป่า และเป็นดนตรีประกอบพิธีกรรมของชาวลัวะ (ถิ่น) ในจังหวัดน่าน

5. ดนตรีร่วมสมัย

ดนตรีร่วมสมัยมีจุดกำเนิดตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ สมัยอารยธรรมโบราณ สมัยต้นและกลาง คริสต์ศตวรรษ สมัยบาโรค สมัยคลาสสิค สมัยโรแมนติก และสมัยปัจจุบัน ในสมัยปัจจุบันได้มีการนำเอาดนตรีที่เป็นอารยธรรมโบราณ เกิดขึ้นในช่วงยุคสมัยต่าง ๆ มาผสมผสานกันไว้ได้อย่างกลมกลืน เช่น การนำเอาออร์แกน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีตะวันตก ผสานผสานเข้ากับวงเครื่องสายไทย จึงนิยมเรียกกันต่อมาว่า “วงเครื่องสายผสมออร์แกน” อีกทั้งสิ่งที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ยังเป็นบรรทัดฐานที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านดนตรีในยุคปัจจุบัน

6. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ศรัณย์ นักรบ (2557) (อ้างถึงใน กฤติยาภรณ์ มงคลคูณ, บงกช นามกร และอรุณี ภูมิไถล, 2564) กล่าวว่า ดนตรีชาติพันธุ์ เป็นศาสตร์ที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งได้พัฒนามาจากการศึกษาในเชิงดนตรีวิทยาเปรียบเทียบ อันเนื่องมาจากชาวตะวันตกได้พบเห็นวัฒนธรรมดนตรีชาติอื่น ซึ่งชาวตะวันตกไม่เคยพบเห็นมาก่อน จึงเกิดความสนใจกระตือรือร้น วันที่จะศึกษาส่งผลให้มีนักวิชาการดนตรีชาวตะวันตกเกิดขึ้นมากมาย

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยาภา คชาศักดิ์ และคณะ (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง วงซอล่องน่าน คณะช่อแก้วเจริญศิลป์ บ้านสมุน ตำบลดู่ใต้ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผลจากการวิจัยพบว่า วงซอล่องน่าน คณะช่อแก้วเจริญศิลป์ บ้านสมุน ตำบลดู่ใต้ อำเภอเมืองจังหวัดน่าน ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2549 โดยนายทศพล บุรวัฒน์ และมีสมาชิกทั้งหมด 8 คน มีโอกาสได้บรรเลงในงานต่าง ๆ จนได้รับความนิยมในจังหวัดน่าน วงซอล่องน่าน คณะช่อแก้วเจริญศิลป์ใช้เพลงในการบรรเลงแบ่งได้ 3 ประเภท คือ งานมงคล จะเริ่มต้นบรรเลงด้วยเพลงฟ้อน เช่น เพลงปั่นฝ้าย เพลงซอพม่า และจบลงด้วยเพลงลา เช่น เพลงอื่อหรือตำรายา เป็นต้น งานอวมงคล จะบรรเลงเพลงปราสาทไหว ในพิธีแห่ศพ ซึ่งจะไม่มีการฟ้อนและการขับซอ และประเภทงานพิธีกรรม จะบรรเลงเพลงเช่นเดียวกับงานมงคล การแต่งกายของวงซอล่องน่าน ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของจังหวัดน่าน คือ เสื้อน้ำไหล ส่วนเครื่องดนตรีจะมีลักษณะเฉพาะของจังหวัดน่าน คือ สะล้อก๊อบ และปิน ที่ใช้ประกอบกับการฟ้อนแง้นที่มีลีลาท่าทางอ่อนช้อยคล้ายกับกีฬายิมนาสติก เพื่อดึงดูดความสนใจและให้ความเพลิดเพลินความสนุกสนานแก่ผู้ชม

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์บทเพลง “ฮ่มธงน้อย” คณะผู้วิจัยได้กำหนด กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กล้องถ่ายภาพนิ่ง, กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว, เครื่องบันทึกเสียง, คอมพิวเตอร์, สมุดจดบันทึก และแบบสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 รวบรวมข้อมูลจากแหล่งสืบค้นอิเล็กทรอนิกส์

3.3 รวบรวมข้อมูลจากการลงภาคสนาม

สัมภาษณ์ นายนิเวศ วงษ์บุญมีเดช ผู้อำนวยการโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดน่าน, นายสิทธิธัช ธิติกุลเกษมศักดิ์ ตำแหน่ง ผู้จัดการหออัตลักษณ์นครน่าน วิทยาลัยชุมชนน่าน, นายคมสันต์ ขันทะสอน ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนปัว จังหวัดน่าน และนายอนุวัฒน์ แสนคำแพ อดีตผู้ใหญ่บ้านค้างฮ้อ หมู่ที่ 3 ตำบลป่ากลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน ติดต่อประสานงานสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน กระทรวงวัฒนธรรม ติดต่อประสานงานสำนักงาน

การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจังหวัดน่าน และลงพื้นที่เก็บข้อมูลจังหวัดน่าน ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน หอศิลป์ริมน่าน วัดภูมินทร์ วัดมิ่งเมือง วัดหนองบัว และหมู่บ้านไทลื้อ เป็นต้น

3.4 รวบรวมข้อมูลจากแหล่งค้นคว้าวิชาการ

สำนักหอสมุดแห่งชาติ และสำนักงานวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผลการศึกษา

จังหวัดน่าน ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย อยู่ทางภาคตะวันออกของจังหวัดในภาคเหนือ หรือที่เรียกกันว่า “อารยธรรมลำน้ำน่าน หรืออารยธรรมล้านนาตะวันออก” ตามจารึกพงศาวดารเมืองน่าน สภาพภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่เขตภูเขาสูงชัน อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังมีวิถีชีวิต ภูมิปัญญา จารีตประเพณี และศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน

การสร้างสรรค์บทเพลง “ฮ่มธงน้อย” ประกอบไปด้วยบทร้องที่ผสมผสานภาษาไทยกลาง ภาษาพื้นเมืองน่าน และภาษากลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ (ถิ่น) ทำนองเพลง บรรเลงในรูปแบบวงดนตรีร่วมสมัย ซึ่งผสมผสานระหว่างเครื่องพื้นเมืองน่าน เครื่องดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดน่าน เครื่องดนตรีไทย และเครื่องดนตรีสากล โดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 เก๊าเหง้านันทบุรี เริ่มต้นด้วยการเกริ่นด้วยบทร้องคำขวัญประจำจังหวัดน่าน โดยมีดนตรีคลอไปกับคำร้อง สอดแทรกเสียงขลุ่ยนก เสียงระฆังราว เพื่อสื่ออารมณ์ถึงความเป็นธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ของจังหวัดน่าน จากนั้นได้สร้างสรรค์ทำนองที่เรียกตามศัพท์สังคีตดนตรีไทยว่า “รัว” เพื่อสื่ออารมณ์ถึงการย้อนเรื่องราวเล่าความเป็นมาของเมืองน่านแต่อดีต ที่มีความเชื่อ ความศรัทธา อันเกิดเป็น “วัฒนธรรม ประเพณี” นาฏยะ ดนตรี อันเกิดเป็น “การละเล่นรื่นเริง และประกอบพิธีกรรม” ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดน่าน อันนำไปสู่ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าไร้ที่อยู่อาศัย และก่อให้เกิดมลพิษที่ทำลายชีวิตของมนุษย์

ช่วงที่ 2 ประชาชีฮ่ำไห้ จะเป็นการบรรเลงโดยไม่มีบทร้อง ใช้สะล้อก๊อบบรรเลงเดี่ยว เพื่อสื่อถึงอารมณ์ความโศกเศร้าเสียใจต่อการสูญเสียป่าเขาลำเนาไพรอันเปรียบได้ดั่งบ้านเรือน และแหล่งทำมาหากิน โดยมีคีย์บอร์ดเป็นตัวยืนจังหวะตามลูกตกของท่วงทำนอง และมีระฆังราวคลอไปตามจังหวะของบทเพลง

ช่วงที่ 3 แม่ไท้พัฒนา ในช่วงนี้จะใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองน่าน เครื่องดนตรีไทย และเครื่องดนตรีสากลผสมผสานกันโดยสอดแทรกทำนองล่องน่านในอัตราจังหวะสองชั้น บทร้องจะกล่าวถึงการเสด็จพระราชดำเนินประกอบพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระผู้ขจัดความทุกข์ยากลำบากเข็ญของปวงชนชาวน่าน พระผู้ทรงเป็นแสงเทียนชัยส่องนำทางผองชาวน่านในยามมืดมนไร้แสงสว่าง ดังบทร้องที่สื่ออารมณ์ถึงความปลาบปลื้มปิติ ประดุจดั่งน้ำทิพย์ชโลมใจว่า “พระเสโทราดรดธรณี ฉ่ำชื่นฤดีนันทบุรีพารา” อีกทั้งพระองค์ทรงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี หัตถกรรม ดนตรีและนาฏศิลป์พื้นเมืองน่านออกสู่สากล

ช่วงที่ 4 ชื่นจีวา “ฮ่มธงน้อย” ได้ดัดแปลงโครงสร้างและเรียบเรียงทำนองขับทุ้มหลวงพระบางในอัตราจังหวะสองชั้นขึ้นใหม่ โดยบทร้องกล่าวถึงการสรรเสริญเทิดพระบารมีสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อสื่อถึงอารมณ์น้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ทรงฟื้นฟูป่าเขาลำเนาไพร พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของมวลชนชาวน่าน ด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ความปลื้มปิติและสรรเสริญแซ่ซ้องพระบารมี จากนั้นเร่งทำนองในช่วงท้ายของบทเพลงเหลืออัตราจังหวะชั้นเดียว เพื่อสื่ออารมณ์ความผาสุกผองชาวน่าน และทอดลงจบด้วยอัตราจังหวะสองชั้น

การประพันธ์บทร้องและทำนองเพลง คณะผู้วิจัยได้ประพันธ์บทร้องโดยการนำทำนองดาดน่าน ทำนองล่องน่าน มาเป็นแบบแผน โดยดัดแปลงเพื่อให้เข้ากับทำนองที่คณะผู้วิจัยได้ประพันธ์ขึ้น อีกทั้งยังได้นำรูปแบบฉันทลักษณ์ทำนองขับทุ้มหลวงพระบางมาดัดแปลงและเรียบเรียงใหม่ เพื่อให้เข้ากับทำนองที่ประพันธ์ขึ้น ทั้งนี้ยังมีการนำคำขวัญประจำจังหวัดน่าน และบทร้องที่เป็นการละเล่น ซึ่งจะนิยมร้องตามเสียงของเครื่องดนตรีที่เรียกว่า “ปี๊ห์ หรือเปรี๊ยะห์” ของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ (ถิ่น) มาผสมผสานอยู่ในบทประพันธ์ แสดงให้เห็นถึงความงดงามตามบริบททางสังคมของจังหวัดน่าน ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดน่าน การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา นาฏกรรมดนตรีใต้ร่มพระบารมีสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านการสร้างสรรค์ทำนองเพลง “ฮ่มธงน้อย” คณะผู้วิจัยได้ปรับระดับเสียงของเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงทำนองอันประกอบไปด้วย เครื่องดนตรีพื้นเมืองน่าน เครื่องดนตรีชาติพันธุ์ในจังหวัดน่าน และเครื่องดนตรีไทย ให้เข้ากับเครื่องดนตรีสากล โดยปรับระดับเสียงเป็นคีย์ C (C Major Scale) เครื่องดนตรีพื้นเมืองน่าน ได้แก่ สะล้อก๊อบ ปินเมืองน่าน เครื่องดนตรีชาติพันธุ์ในจังหวัดน่าน ได้แก่ เปรี๊ยะห์ เครื่องดนตรีไทย ได้แก่ ซ้องวงใหญ่ ขลุ่ยเพียงออ นอกจากนี้เครื่องดนตรีร่วมสมัย ได้แก่ ขลุ่ยน้ำเต้า ใช้ระดับเสียงเป็นคีย์ C เช่นเดียวกัน

การวิเคราะห์อารมณ์เพลง บทเพลง “ฮ่มธงน้อย” คณะผู้วิจัยได้บูรณาการเชิงอนุรักษ์ศิลป์ โดยการนำเอาทำนองพื้นถิ่นหรือทำนองพื้นเมืองน่าน อาทิ ทำนองดาดน่าน ทำนองล่องน่าน ทำนองลับแลง และการเรียบเรียงทำนองขับทุ้มหลวงพระบาง ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ประดุจดั่งบ้านพี่เมืองน้องระหว่างเมืองน่านและเมืองหลวงพระบางที่มีความคล้ายคลึงทางด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และมีความสัมพันธ์อันดีมาแต่โบราณ ผสมผสานกับการนำทำนอง ภาษา บทร้อง และเครื่องดนตรีชาติพันธุ์ ลัวะ (ถิ่น) ในจังหวัดน่าน มาดัดแปลงให้เข้ากับทำนองของบทเพลง เพื่อให้ผู้ฟังได้เข้าถึงเรื่องราวที่คณะผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ได้อย่างลึกซึ้ง ทราบถึงอารยธรรม และเอกลักษณ์พื้นเมืองน่าน และน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผ่านการสร้างสรรค์บทเพลงที่มีชื่อว่า “ฮ่มธงน้อย”

อภิปรายผลการศึกษา

การสร้างสรรค์บทเพลง “ฮ่มธงน้อย” เป็นผลงานสร้างสรรค์ที่คณะผู้วิจัยได้เห็นถึงจังหวัดน่าน ดินแดนล้านนาตะวันออก ที่มีประวัติความเป็นมายาวนานเกินกว่ากึ่งสหัสวรรษ ที่พร้อมพรั่งไปด้วยวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี นาฏกรรมดนตรี และความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ใต้ร่มพระบารมี สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระผู้ทรงฟื้นฟู สืบสาน ส่งเสริม และอนุรักษ์ศาสตร์ศิลป์พื้นถิ่นน่านออกสู่สากล อันส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในจังหวัดน่าน

จากข้อมูลที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีต่อปวงชนชาวน่าน คณะผู้วิจัยมีแนวคิดน้อมนำเอา “พระตำหนักธงน้อย” ซึ่งเปรียบได้ดั่งศูนย์ใจและร่มโพธิ์ทองผองชาวน่าน ประสมเข้ากับคำว่า “ฮ่ม” หมายถึง ร่มเงา เมื่อนำมารวมกันจึงเป็นที่มาของการสร้างสรรค์บทเพลงที่มีชื่อว่า “ฮ่มธงน้อย” ประพันธ์บทร้องและทำนองเพลงออกมาในรูปแบบวงดนตรีร่วมสมัย โดยเชิดชูทำนองพื้นเมืองน่าน อาทิ ทำนองดาดน่าน ทำนองล่องน่าน ทำนองลับแลง เครื่องดนตรีพื้นเมืองน่าน อาทิ สะล้อก๊อบ ปินเมืองน่าน เครื่องดนตรีชาติพันธุ์ในจังหวัดน่าน อาทิ เปรี๊ะห์ มาเป็นหลักและได้นำเอาเครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีสากลมาผสมผสาน เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคสมัย และเป็นตัวช่วยในการสื่ออารมณ์ของบทเพลง “ฮ่มธงน้อย” ตามแนวและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ แนวคิดและทฤษฎีดนตรีร่วมสมัย ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์ (2548) ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยลักษณะความคิดอื่น ๆ ด้วย มิใช่เพียงแต่ความคิดริเริ่มก็จัดเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้เกิดการเริ่มต้นขึ้น แต่ความสำเร็จของการสร้างสรรค์

ก็จำต้องอาศัยลักษณะความคิดอื่น ๆ บุญช่วย โสวัตร (2539) ได้กล่าวไว้ว่า “ดนตรีร่วมสมัย” หมายถึง ดนตรีที่สร้างขึ้นโดยคนในยุคปัจจุบัน เป็นแนวความคิดสมัยใหม่ที่ไม่เคยซ้ำกับอดีต มีการสร้างความแปลกในเรื่ององค์ความรู้ใหม่ให้ปรากฏแก่สังคม ดังนั้น การริเริ่มสร้างสรรค์ จึงเป็นการกระทำให้ก้าวหน้าแปลกจากเดิม ดีขึ้น งดงามยิ่งขึ้นหรือมีคุณค่ายิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. คณะผู้วิจัยต้องศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำไปเป็นความรู้พื้นฐาน และความพร้อมในการลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม อันมีความเกี่ยวข้องกับศิลปนิพนธ์ให้ได้มากที่สุด

2. เนื่องจากเครื่องดนตรีบางส่วนเป็นเครื่องดนตรีพื้นเมือง ทำให้ความพร้อมทางด้านเครื่องดนตรีที่มีอยู่ไม่เอื้ออำนวยต่องานศิลปนิพนธ์ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการหาข้อมูล ราคา แหล่งซื้อขายเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่ต้องการนำมาใช้ในงานศิลปนิพนธ์ โดยการใช้ทรัพย์สินส่วนตัวของคณะผู้วิจัย เพื่อให้ผลงานศิลปนิพนธ์ในครั้งนี้ออกมาในรูปแบบสมบูรณ์ที่สุด

3. การสร้างสรรค์บทเพลง “ฮ่มธงน้อย” ถือเป็นเกียรติและความภาคภูมิใจ ของคณะผู้วิจัย และข้อมูลที่นำมาใช้ค่อนข้างมีความละเอียด เนื่องด้วยการสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์ในครั้งนี้เป็นการเล่าเรื่องราวจังหวัดน่าน ใต้ร่มพระบารมีสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ขัตติยนารีผู้มีพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ต่อผืนแผ่นดินไทย สมดั่งพระสมัญญานาม อันจารึกไว้ว่า “วิศิษฏศิลปิน” หมายถึง พระอัจฉริยะภาพและทรงพระปรีชาสามารถในศิลปะหลายสาขา ทรงมีคุณูปการต่อเหล่าศิลปิน และศิลปวัฒนธรรมของชาติ และยังทรงเป็นเมธีทางด้านวัฒนธรรม คือทรงเป็นปราชญ์ที่มีความรอบรู้ในวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ

บรรณานุกรม

กฤติยาภรณ์ มงคลคูณ, บงกช นามกร และอรุณี ภูมิไถล. (2564). *การสร้างสรรค์บทเพลง “วิถีชีวิตหมู่บ้านไร้แผ่นดิน” ตำบลบางชัน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี*. [ศิลปนิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์. (2548). *การวิจัยทางศิลปะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). บริษัทด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.

บุญช่วย โสวัตร. (2539). *การปรับวงดนตรีไทยขั้นสูง*. โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

ปิยาภา คชาศักดิ์, พัชราภรณ์ ทุเรียน, พิมพ์ชนก สุวรรณคีรี และนริศรา พันธุ์ธาดาพร. (2561). *วงซอล่องน่าน คณะช่อแก้วเจริญศิลป์ บ้านสมุน ตำบลดู่ใต้ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน*. ใน ชคัตตรัย รยะสวัสดิ์ (บ.ก.), “ถักทองงานวิจัยท้องถิ่น ก้าวไกลสู่สากล”. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 10 (น. 1512-1521). สถาบันวิจัยและพัฒนา คณะวิทยาการจัดการและคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผลการศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด

The Study Results on the Mathematical Connection Ability of Grade 3 Students in the Topic of Multiplication Using the Open Approach.

มาลิณี หมัดสะมัน[1] เกษม เปรมประยูร[2] และ สุวรรณี เปลี่ยนรัมย์[3]

Malinee Madsaman[1] Kasem Premprayoon[2] and Suwarnnee Plianram[3]

หลักสูตรการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

Program in Teaching Science and Mathematics Faculty of Education

Thaksin University Muang Songkhla, Songkhla, 90000

Email 661995017@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายจากใบกิจกรรมและภาพกระดาน รวมทั้งการถอดคลิปเสียงจากบทสนทนาระหว่างครูและนักเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ผ่าน 5 ลักษณะของการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และพบว่ามีการเชื่อมโยงเชิงโมเดลและการเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนและความคิดรวบยอดเกิดขึ้นทั้ง 4 ขั้นของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ซึ่งผลการวิจัยที่ได้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญสู่การพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์, วิธีการแบบเปิด, การคูณ

Abstract

This classroom action research study aimed to investigate the mathematical connection ability in topic of multiplication by using an open approach. The participants were a class of 30 students in grade 3. Data were analyzed by descriptive from worksheets, board images and transcriptions of teacher-student dialogues. The research findings revealed that students exhibited learning behaviors through 5 types of mathematical connections

during student's self-learning. Furthermore, modeling connections and procedure-concept connection throughout all four stages of the open approach. The results are valuable for improving mathematics instruction that prioritizes student-centered learning, ultimately fostering deeper mathematical connection ability.

Keywords: Mathematical Connection Ability, Open Approach, Multiplication

ที่มาและความสำคัญ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนคิดอย่างมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มที่สร้างสรรค์ และคิดอย่างเป็นระบบแบบแผน สามารถที่จะวิเคราะห์คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เจอในชีวิตประจำวันได้อย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นวิชาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับวิชาอื่น ๆ (อัมพร ม้าคนอง, 2559) แต่อย่างไรก็ตามวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบด้วยเหตุผลที่นักเรียนส่วนใหญ่พูดว่าเป็นวิชาที่ "ยาก เรียนไปทำไม เรียนเพื่ออะไร" แต่นักเรียนมองไม่เห็นถึงความสำคัญว่าคณิตศาสตร์มีประโยชน์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไร แสดงให้เห็นว่านักเรียนยังมีความเข้าใจเดิมที่ยังไม่ลึกซึ้งและไม่คงทนในเนื้อหา เพราะนักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ได้

จากการสังเกตชั้นเรียนและการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในรายวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ในรายวิชาคณิตศาสตร์มาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาเข้าปีที่ 6 โดยในชั้นเรียนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่จะเข้าใจการเรียนการสอน ด้วยวิธีการแบบเปิด ซึ่งนักเรียนมีความกล้าคิด กล้าทำ และกล้าที่จะแสดงออก แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนบางส่วนมักจะลืมเนื้อหาที่เรียนไปหรือขาดการทบทวน หรือจำได้แค่บางส่วนไม่สามารถจดจำภาพรวมของเนื้อหาได้ แล้วเมื่อเจอเนื้อหาที่คล้ายกันมักจะสับสนและจำผิด ซึ่งเป็นปัญหาในการจดจำที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่มีความแม่นยำในเนื้อหา ซึ่งส่งผลต่อการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยที่นักเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาสถานการณ์ได้ถูกต้องหรือเหมาะสม ดังนั้นความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน จึงเป็นปัญหาหนึ่งของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในปัจจุบันที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์จริงที่นักเรียนเจอ

จากปัญหาข้างต้นที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์พบว่านักเรียนยังคงมีความเข้าใจเดิมที่ยังไม่ลึกซึ้ง หรือความจำเดิมที่จำมา อาจจะใช้ไม่ได้กับสถานการณ์ทั้งหมด อาจเป็นเพราะสถานการณ์บางข้อเป็นเรื่องที่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคย หรือไกลตัวนักเรียนทำให้ยากต่อการจินตการเพื่อทำความเข้าใจ อีกทั้งเนื้อหาคณิตศาสตร์มีลักษณะเป็นนามธรรมอีกด้วย การพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในภาพรวมมากขึ้น และสามารถนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ แทนการจดจำเพียงเนื้อหาในแต่ละสาระการเรียนรู้ และจะช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้ระหว่างสาระคณิตศาสตร์ต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ลดความสับสนเมื่อนักเรียนเจอเนื้อหาที่คล้ายกัน รวมไปจนถึงช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดที่ส่งเสริมที่ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ พบว่า สถานการณ์ปัญหาควรสร้างให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และใกล้ตัวนักเรียนมากที่สุด เพื่อเอื้อในการจินตการและทำความเข้าใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถที่จะนำความรู้คณิตศาสตร์ที่เรียนมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนได้ หรืออาจใช้ตัวละครที่นักเรียนชื่นชอบหรือเป็นตัวละครที่กำลังเป็นกระแสของสังคมเข้ามาในสถานการณ์ เพื่อเพิ่มความสนใจในสถานการณ์นั้น และเอื้อในการเรียนรู้ของนักเรียน (มณีรัตน์ ทุมรัตน์, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรศมน คัมภีรปกรณ์ (2561) พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบเปิดช่วยส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความหลากหลายในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีอยู่เดิมนำมาสู่การแก้สถานการณ์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่แปลกใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลป์ยาณภัทรศ์ นพรัตน์ (2560) พบว่าวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเปิดช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนจดจำและมองเห็นถึงคุณค่าทางคณิตศาสตร์ ดังนั้นวิธีการแบบเปิด จึงเป็นวิธีสอนที่ยังคงพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ แต่อาจจะต้องปรับไปตามบริบทของนักเรียนแต่ละห้องให้เหมาะสม จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และการจัดการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด

นิยามศัพท์

1. ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ หลักการ หรือกระบวนการทางคณิตศาสตร์รวมถึงประสบการณ์เดิมของนักเรียน มาเป็นพื้นฐานในการสัมพันธ์กันอย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา และการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องใหม่ รวมไปถึงการแก้ปัญหาในชีวิตจริง

1) การเชื่อมโยงเชิงโมเดล คือ นักเรียนสามารถระลึกถึงเหตุการณ์ที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวันของนักเรียน หรือวิธีการทางคณิตศาสตร์ที่เป็นความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกันเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาสถานการณ์ที่ครูกำหนด

2) การเชื่อมโยงเชิงโครงสร้าง คือ นักเรียนสามารถนำแนวคิดที่สอดคล้องกันมาแก้ปัญหา

3) การเชื่อมโยงเชิงการแสดงแทน คือ นักเรียนสามารถแสดงถึงความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ที่แทนความเข้าใจในรูปแบบต่างๆ เช่น จุด รูปภาพ บล็อก เป็นต้น

4) การเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนและความคิดรวบยอด คือ นักเรียนสามารถแสดงถึงความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ที่ผ่านวิธีการคิดอย่างเป็นขั้นตอน

5) การเชื่อมโยงระหว่างสาระของคณิตศาสตร์ คือ นักเรียนสามารถนำคณิตศาสตร์ในสาระอื่น ๆ มาใช้แก้ปัญหาการคูณที่กำหนดให้อย่างเป็นเหตุเป็นผล

2. การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยที่นักเรียนจะได้พบกับสถานการณ์ปัญหาปลายเปิดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง เพื่อให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจกับปัญหาเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่หลากหลาย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การนำเสนอปัญหาปลายเปิด หมายถึง ช่วงที่ครูนำเสนอปัญหาปลายเปิดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง พร้อมกับรูปภาพให้นักเรียน และนักเรียนทำความเข้าใจปัญหา

ขั้นที่ 2 การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน หมายถึง ช่วงที่นักเรียนแก้ปัญหาที่ได้รับด้วยตนเอง หรือเพื่อนในกลุ่ม โดยที่ครูมีหน้าที่คอยสังเกตและจดบันทึกแนวคิดของนักเรียน

ขั้นที่ 3 การอภิปรายทั้งชั้นเรียนและการเปรียบเทียบ หมายถึง ช่วงที่นักเรียนนำเสนอแนวคิดหรือวิธีการแก้ปัญหาปลายเปิด โดยที่ครูพยายามให้ความสำคัญกับทุกแนวคิดของนักเรียน

ขั้นที่ 4 การสรุปโดยการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้น หมายถึง ช่วงที่ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปหาความสัมพันธ์ของแนวคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่สาระสำคัญของแผนการเรียนรู้

แนวคิดและทฤษฎี

1. ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

อัมพร ม้าคนอง (2559) กล่าวว่า การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ คือ ความสามารถของนักเรียนในการสัมพันธ์ระหว่างความรู้ หรือปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เรียนมากับความรู้หรือปัญหาของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่พบเจอ

ประมุข จันทวิ (2564) กล่าวว่า การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ คือ ความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ หลักการ และแนวคิดทางคณิตศาสตร์มาสัมพันธ์กับเนื้อหาต่าง ๆ ของคณิตศาสตร์ ศาสตร์อื่น ๆ และชีวิตประจำวัน เพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์

Evitts (2004) กล่าวว่า ลักษณะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยความสามารถของนักเรียน 5 ลักษณะ ได้แก่

1. การเชื่อมโยงเชิงโมเดล คือ ความสามารถของนักเรียนในการเชื่อมโยงระหว่างโลกของคณิตศาสตร์และโลกของความเป็นจริง

2. การเชื่อมโยงเชิงโครงสร้าง คือ โครงสร้างระหว่างแนวคิดที่สอดคล้องกันสองแนวคิดที่เกิดจากการเรียงลำดับของเนื้อหา

3. การเชื่อมโยงเชิงการแสดงแทน คือ การสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ที่ทำให้เกิดความหมายในรูปแบบต่าง ๆ

4. การเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนและความคิดรวบยอด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่เป็นความคิดรวบยอด และเป็นขั้นตอน

5. การเชื่อมโยงระหว่างสาระของคณิตศาสตร์ คือ การนำเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ในสาระอื่นๆ มาแก้ปัญหากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

2. การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2558) กล่าวว่า วิธีการแบบเปิดเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งสำหรับการสอนแบบใหม่ โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะความแตกต่างทางด้านการสอนที่ครูจะสอนอย่างไร เพื่อให้ความคิดของนักเรียนทุกคนในชั้นเรียนได้รับความสำคัญ วิธีการปฏิบัติที่ได้ปรับแนวคิดมาจากประเทศญี่ปุ่น คือการออกแบบกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ที่ใช้ปัญหาปลายเปิดเพื่อสร้างสถานการณ์ปัญหาที่เปิดกว้างรองรับแนวคิดของนักเรียนทุกคนในชั้นเรียนให้ได้มากที่สุดหรือทุกคน โดยวิธีการแบบเปิดถูกนำมาใช้ในฐานะที่เป็นวิธีการสอนที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งวิธีการแบบเปิดมี 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นนำเสนอปัญหาปลายเปิด เป็นขั้นนำเสนอปัญหาปลายเปิดในชั้นเรียน ครูจะต้องอธิบายปัญหานั้นให้นักเรียนได้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ เงื่อนไขของปัญหานั้น ๆ เพราะนักเรียนบางคนอาจไม่เข้าใจปัญหาเนื่องจากเป็นปัญหาที่ไม่คุ้นเคยและไม่เคยพบมาก่อนโดยกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของปัญหา อาจใช้สื่อการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจยิ่ง รวมถึงยกตัวอย่างแนวทางการคิดที่หลากหลายเกี่ยวกับปัญหาที่ครูกำหนด

2. ขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน เป็นขั้นที่ให้นักเรียนแต่ละคนได้ใช้ความคิดทางคณิตศาสตร์อย่างอิสระในการแก้ปัญหาครูไม่ควรกำหนดแนวทางการคิดของนักเรียนเพราะเน้นให้นักเรียนได้คิดหาแนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลาย

3. ขั้นอภิปรายและเปรียบเทียบแนวคิดในชั้นเรียน เป็นขั้นที่นักเรียนจะต้องอภิปรายแนวคิดการแก้ปัญหาของตนเองในชั้นเรียน สิ่งที่สำคัญ คือ การบันทึกแนวคิดการแก้ปัญหาของนักเรียนในใบกิจกรรมหรือสมุดบันทึกเพื่อให้เห็นถึงแนวคิดของนักเรียนที่เป็นลายลักษณ์อักษรและครูก็จะสามารถประเมินนักเรียนได้จากใบกิจกรรมหรือสมุดบันทึกของนักเรียน

4. ขั้นสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เป็นขั้นที่ครูหรือนักเรียนควรเขียนแนวคิดของแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มบนกระดาน เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้เห็นถึงแนวคิดที่หลากหลายนั้นแล้วครูทำการ

เปรียบเทียบแนวคิดของนักเรียนถึงความเหมือนและความแตกต่างของแนวคิดนั้น ๆ ครูควรส่งเสริมแนวคิดที่หลากหลายของนักเรียนในทางบวก พร้อมทั้งแนะนำและปรับเปลี่ยนตามความคิดเห็นของนักเรียนคนอื่น ๆ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มณีรัตน์ ทุมรัตน์ (2566) ศึกษาการพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนสัดส่วน และร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด พบว่าทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้น เนื่องจากนักเรียนมีแนวคิดที่อิสระ และสามารถนำความรู้จากคาบที่ผ่านมา หรือการนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมาช่วยในการแก้ปัญหา

Hatisaru (2023) ศึกษาการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ที่เกิดขึ้นในการสอนเรื่องฟังพบว่า การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดได้ลึกซึ้งและมองคณิตศาสตร์เป็นภาพรวมที่เชื่อมโยงกัน ส่งผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงหรือสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนขนาดกลางแห่งหนึ่งในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่องการคูณ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด จำนวน 4 แผนการเรียนรู้

1.2) ใบกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

1.3) **เครื่องบันทึกเสียง ใช้บันทึกเสียงขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้**

1.4) **เครื่องบันทึกภาพ ใช้บันทึกภาพขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และภาพกระดานหลังสิ้นสุดการเรียนรู้**

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1) ใบกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลจากใบกิจกรรมทั้ง 4 แผนการเรียนรู้ว่านักเรียนมีการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในลักษณะใด

2.2) **เครื่องบันทึกเสียง ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลจากบทสนทนาระหว่างนักเรียนและครูผู้สอนขณะ**จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะช่วงที่นักเรียนออกมานำเสนอแนวคิด และขั้นสรุป

2.3) เครื่องบันทึกภาพ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลจากภาพผลงานของนักเรียน และภาพกระดาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในปีการศึกษา 2567 ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยใบกิจกรรมของแต่ละแผนการเรียนรู้ ภาพกระดานจากเครื่องบันทึกภาพ และบทสนทนาระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนจากเครื่องบันทึกเสียง ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสิ่งที่เกิดขึ้นตามสภาพจริงในระหว่างที่ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผน โดยมีขั้นตอนดังนี้

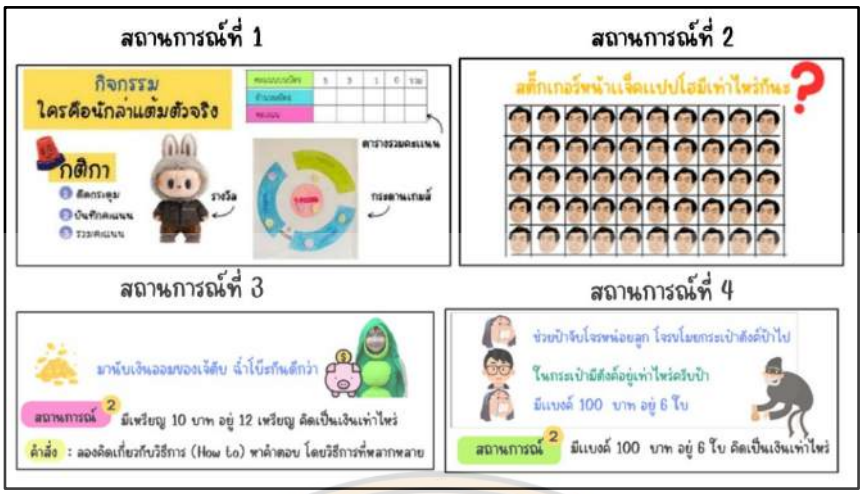
1) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การคูณ โดยใช้วิธีการแบบเปิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 2 คาบ คาบละ 45 นาที
2) ในขณะทำกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการแบบเปิด ผู้วิจัยได้มีการบันทึกเสียงและภาพระหว่างการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการเขียนสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ขั้นต่อไป
3) เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดมาทำการสะท้อนผล เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป
4) เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยวิธีการแบบเปิด ครบทั้ง 4 แผนการจัดการเรียนรู้ นำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายและถอดคลิปเสียงที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ซึ่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากใบกิจกรรม ภาพกระดาน และบทสนทนาของนักเรียนและครูผู้สอน

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนขณะที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเปิด โดยยกสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์จริง และใช้ตัวละครที่นักเรียนชื่นชอบ จำนวน 4 แผน แผนละ 1 สถานการณ์ ดังนี้

ภาพที่ 1 สถานการณ์ที่ 1,2,3 และ 4

ผลจากการวิเคราะห์ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ใช้วิธีการแบบเปิดทั้ง 4 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะวิเคราะห์ตามขั้นตอนตามกรอบแนวคิดของไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2558) แสดงให้เห็นความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

ลักษณะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1				แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2				แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3				แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4			
	ขั้นวิธีการแบบเปิด				ขั้นวิธีการแบบเปิด				ขั้นวิธีการแบบเปิด				ขั้นวิธีการแบบเปิด			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1. การเชื่อมโยงเชิงโมเดล				/		/				/			/	/	/	/
2. การเชื่อมโยงเชิงโครงสร้าง						/		/		/						
3. การเชื่อมโยงเชิงการแสดงแทน		/				/				/	/			/		
4. การเชื่อมโยงเชิงขั้นตอนและความคิดรวบยอด		/	/				/	/	/		/	/		/		/
5. การเชื่อมโยงระหว่างสาระคณิตศาสตร์		/			/	/			/					/		

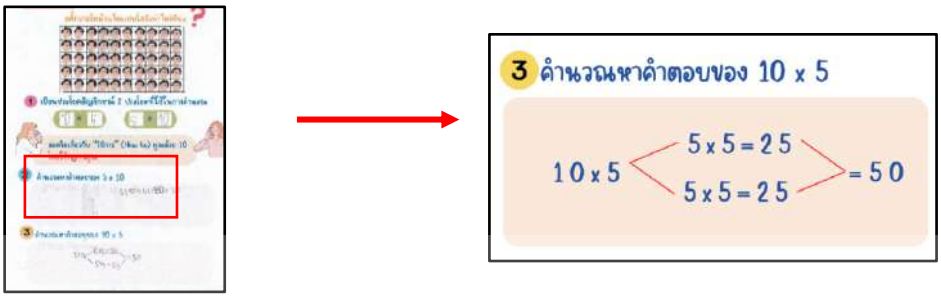
จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า 1) การเชื่อมโยงเชิงโมเดลเกิดขึ้นทั้ง 4 ขั้น เพราะนักเรียนส่วนใหญ่จะนำความรู้เดิมและนำสิ่งที่ตัวเองคุ้นเคย มาใช้แก้ปัญหา เช่น การคิดภาพเงิน 100 บาท ถ้ามี 3 ใบ ก็คือเงิน 300 บาท โดยที่ไม่แสดงแนวคิดการคูณ 2) การเชื่อมโยงเชิงโครงสร้างเกิดในช่วงขั้นที่ 2 และขั้นที่ 4 คือนักเรียนมักจะใช้กฎการคูณที่แยกตัวตั้งหรือตัวคูณออกเป็น สองส่วน และมักจะใช้การบวกเลขซ้ำๆแทนการคูณ เนื่องจากนักเรียนเห็นโครงสร้าง ของตัวตั้งนั้น ๆ ว่ามันคือการบวกกัน เท่ากับตัวคูณ 3) การเชื่อมโยงเชิงการแสดงแทน เกิดขึ้นในขั้นที่ 2 และ 3 แนวคิดของนักเรียนจะมีการแสดงบล็อก และแสดงภาพ เพื่อต้องการให้เกิดแนวคิดที่หลากหลาย และนำแนวคิดที่มีความแตกต่างกันมาร่วมกันอภิปรายและเปรียบเทียบความแตกต่าง เพื่อเชื่อมโยงสู่ข้อสรุปตามหลักการคณิตศาสตร์ของนักเรียน 4) การเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนและความคิดรวบยอด เกิดขึ้นในทุกขั้นการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดยกเว้นในขั้นที่ 1 เพราะช่วงที่ครูนำเสนอสถานการณ์นักเรียนอาจจะกำลังคิดแต่ยังไม่ได้มีแก้ปัญหา และ5) การเชื่อมโยงระหว่างสาระคณิตศาสตร์ เกิดขึ้นใน ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 นักเรียนส่วนใหญ่มักใช้การบวกมาแก้ปัญหาแทนการคูณ จากการสรุปผลผู้วิจัยจะยกตัวอย่างแนวคิดของนักเรียนที่แสดงถึงความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

แนวคิดที่ 1 : การเชื่อมโยงเชิงโมเดล ตัวอย่างบทสนทนาระหว่างนักเรียน (P101) และครู หลังจากที่ครูได้นำเสนอสถานการณ์ปัญหาให้นักเรียนฟัง จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การคูณด้วย 100

จากบทสนทนาข้างต้น จะเห็นว่านักเรียนสามารถคำนวณเงินได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว โดยที่นึกถึงเหตุการณ์จริงว่าถ้ามีเงิน 100 บาท อยู่ 6 ใบ ก็แสดงว่าจะมีเงิน 600 บาท แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเชื่อมโยงเชิงโมเดล

แนวคิดที่ 2 : การเชื่อมโยงเชิงโครงสร้าง ตัวอย่างใบกิจกรรมของนักเรียน (P104) จากสถานการณ์ปัญหา “สติ๊กเกอร์หน้าแจ็คแปปโฮมีเท่าไรกันนะ” ของแผนการเรียนที่ 2 เรื่อง การคูณด้วย 10

ภาพที่ 3 แสดงตัวอย่างการเชื่อมโยงเชิงโครงสร้างของนักเรียน

จากภาพที่ 3 จะเห็นว่านักเรียนเลือกใช้กฎการคูณ คือการแยกตัวตั้งหรือตัวคูณออกเป็นสองส่วน โดยนักเรียนแยกตัวตั้งออกเป็นสองส่วนนั่นคือ 10 ซึ่งนักเรียนมองเห็นโครงสร้างของ 10 ว่า คือ 5 บวกกัน 2 ตัว ถ้าแยกออกมาก็จะเป็น 5 x 5 และ 5 x 5 ซึ่ง 5 ที่เป็นตัวตั้งทั้งสองตัวนั้นก็คือส่วนประกอบของ 10 เมื่อคูณกันแล้วนำผลรวมทั้งสองมาบวกกันจะได้คำตอบเช่นเดียวกับ 10 x 5 = 50 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเชื่อมโยงเชิงโครงสร้าง

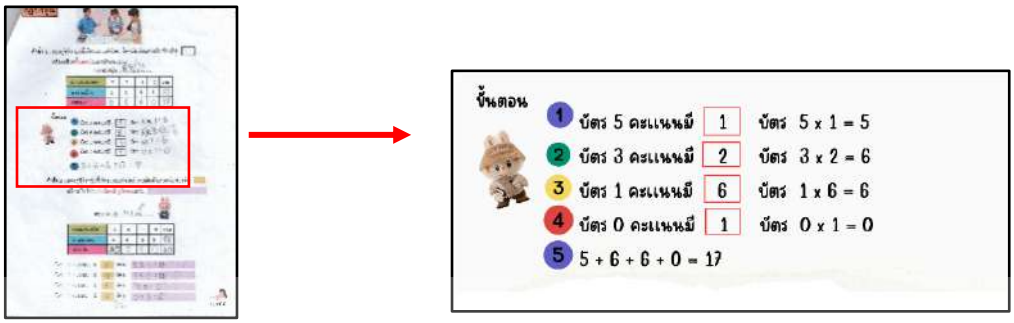
แนวคิดที่ 3 : การเชื่อมโยงเชิงการแสดงแทน ตัวอย่างใบกิจกรรมของนักเรียน (P117) จากสถานการณ์ปัญหา “ป้าข้างบ้าน” เรื่องการคูณด้วย 100 ของแผนการเรียนที่ 4 เรื่อง การคูณด้วย 100

ภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างการเชื่อมโยงเชิงการแสดงแทน

จากภาพที่ 4 จะเห็นว่านักเรียนวาดภาพแบงค์ 100 บาท แทนตัวเลขในการคำนวณ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเชื่อมโยงเชิงการแสดงแทนและการเชื่อมโยงเชิงโมเดลคือการที่นักเรียนนึกถึงเงินจริง ๆ คือถ้ามีแบงค์ 100 บาท 6 ใบ จะได้ 600 บาท เช่นเดียวกับนักเรียน (P101)

แนวคิดที่ 4 : การเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนและความคิดรวบยอด ตัวอย่างใบกิจกรรมของนักเรียน (C108) จากสถานการณ์ปัญหา “ใครคือนักล่าแต้มตัวจริง” ของแผนการเรียนที่ 1 เรื่อง การคูณด้วย 0

ภาพที่ 5 แสดงตัวอย่างการเชื่อมโยงเชิงขั้นตอนและความคิดรวบยอด

จากภาพที่ 5 จะเห็นว่านักเรียนสามารถเขียนและอธิบายขั้นตอนได้เมื่อครูถามว่า “นักเรียนคิดคะแนนรวมอย่างไร” จากการอธิบายของนักเรียน คือรวมคะแนนของแต่ละบัตรคะแนนเป็นอันดับแรก เช่น บัตร 5 คะแนน มี 1 บัตร ก็นำบัตร 5 คะแนนมาคูณกับจำนวนบัตรที่มีอยู่ 1 นั่นคือ 5 x 1 = 5 คะแนน แล้วนำคะแนนแต่ละบัตรคะแนนมารวมกัน นั่นก็คือ 5 (บัตร 5 คะแนน) + 6 (บัตร 3 คะแนน) + 6 (บัตร 1 คะเนน) + 0 (บัตร 0 คะแนน) = 17 (คะแนนรวม) แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนและความคิดรวบยอด

แนวคิดที่ 5 : การเชื่อมโยงระหว่างสาระคณิตศาสตร์ ตัวอย่างใบกิจกรรมของนักเรียน (กลุ่มลาบูบู้) จากสถานการณ์ปัญหา “ใครคือนักล่าแต้มตัวจริง” ของแผนการเรียนที่ 1 เรื่อง การคูณด้วย 0

ภาพที่ 6 แสดงตัวอย่างการเชื่อมโยงระหว่างสาระคณิตศาสตร์

จากภาพที่ 6 จะเห็นว่านักเรียนมีการนำเรื่องการบวกมาแก้ปัญหา นั่นคือนักเรียน นำบัตร 5 คะแนนมาบวกกัน 6 ครั้ง แทนการคูณด้วย 5 x 6 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการเชื่อมโยงระหว่างสาระการบวกและการคูณ

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เกิดขึ้นทั้ง 5 ลักษณะ กล่าวคือ

ขั้นที่ 1 การนำเสนอปัญหาปลายเปิด ผู้วิจัยได้นำเสนอปัญหาปลายเปิดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การเล่นเกม และใช้ตัวละครที่นักเรียนชื่นชอบ เช่น แจ็คแปปโฮ เพื่อเร้าความสนใจของนักเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีการเชื่อมโยงเชิงโมเดล เพราะนักเรียนได้นึกถึงเหตุการณ์ในชีวิตจริง และความรู้เดิมของนักเรียน

มาช่วยในการทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณีรัตน์ ทุมรัตน์ (2566) ที่พบว่าสถานการณ์ที่ใช้ตัวละครที่นักเรียนชื่นชอบหรือตัวละครที่กำลังเป็นกระแสนั้นเป็นการเร้าความสนใจของนักเรียนได้ดี

ขั้นที่ 2 การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน เป็นขั้นตอนที่สำคัญ โดยที่ครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ แก้ปัญหาด้วยตนเอง และหรือเพื่อนในกลุ่ม โดยที่ครูจะไม่เข้าไปแทรกแซงความคิด ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเชื่อมโยงทั้ง 5 ลักษณะ เนื่องจากนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดจะมีความคุ้นเคยกับการถูกเลือกแนวคิดในขั้นอภิปรายและเปรียบเทียบทั้งชั้นเรียน ซึ่งแนวคิดที่ถูกเลือกคือแนวคิดที่แตกต่างเพื่อมาร่วมกันอธิปรายเพื่อเชื่อมโยงสู่สาระสำคัญ นักเรียนจึงกล้าคิดที่จะแตกต่าง ทำให้เกิดการเชื่อมโยงที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยมณีรัตน์ ทุมรัตน์ (2566) ที่พบว่านักเรียนไม่มีความกังวลเกี่ยวกับแนวคิดของตนเองว่าจะถูกหรือผิด และเป็นข้อค้นพบใหม่ที่ว่านักเรียนรู้คำตอบแล้ว แต่จะพยายามหาวิธีการที่แตกต่างไปจากเพื่อน เพื่อให้เป็นผู้ถูกเลือกได้ออกไปนำเสนอแนวคิดหรือวิธีการที่แตกต่างในขั้นการอภิปราย

ขั้นที่ 3 การอภิปรายและเปรียบเทียบทั้งชั้นเรียน เป็นขั้นที่เกิดการเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนและความคิดรวบยอดเยอะที่สุด ซึ่งเกิดทั้ง 4 แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ยืนยันความคิดรวบยอดของนักเรียนที่ผ่านกระบวนการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อนำมาอภิปรายหรือนำเสนอให้กับเพื่อนและครู ส่งผลให้นักเรียนมีการตรวจสอบความคิดรวบยอดหรือคำตอบของตนเองและของเพื่อน โดยระหว่างการอภิปรายครูผู้สอนจะเป็นคนสังเกต และจับประเด็นสำคัญเพื่อเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนร่วมกับเพื่อนได้แลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนเรียน นามบุญเรือง และนภาพร วรเนตรสุดาทิพย์ (2566) ที่พบว่านักเรียนจะมีการสื่อสารระหว่างนักเรียนด้วยกันทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาและที่มาของคำตอบมากขึ้น

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เป็นขั้นที่เกิดการเชื่อมโยงเชิงโมเดลและการเชื่อมโยงเชิงขั้นตอนและความความคิดรวบยอด ในขั้นนี้ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปแนวคิดของนักเรียนและเพื่อน ๆ เพื่อไปสู่สาระสำคัญของแผน โดยที่นักเรียนจะมีการอธิบายขั้นตอนวิธีการคิดของตนเองและเพื่อน ๆ และร่วมกันยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เคยเจอ หรือที่สิ่งเคยเรียนมาแล้วนำเชื่อมโยง สอดคล้องกับผลการวิจัยของของมณีรัตน์ ทุมรัตน์ (2566) ที่พบว่านักเรียนนำความรู้ของเพื่อนที่สรุปได้ของแต่ละคน มาสรุปเป็นความคิดรวบยอดที่นำไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้สรุปความรู้ได้ครอบคลุมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ครูควรนำเสนอสถานการณ์ปัญหาให้น่าสนใจและง่ายต่อการจินตนาการเพื่อความเข้าใจของนักเรียนและปรับรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของห้องเรียน

ขั้นสรุป เป็นขั้นที่สำคัญครูควรเตรียมคำถามเพื่อให้นักเรียนเห็นการเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ครูควรศึกษาเนื้อหา เรื่องการคูณ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ว่านักเรียนเข้าใจเนื้อหาการคูณในระดับไหนแล้วเคยเจอเนื้อหาอะไรมาแล้วบ้าง เพื่อเข้าใจแนวคิดของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

ครูควรศึกษาการตั้งคำตอบเพื่อให้นักเรียนได้เห็นการเชื่อมโยงของแนวคิดที่แตกต่างกันมากที่สุด

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กัลป์ยาณภัทรศ์ นพรัตน์. (2560). *การพัฒนาการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยทักษิณ

นเรียน นามบุญเรือง และนภาพร วรเนตรสุดาทิพย์. (2566). ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการคูณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในชั้นเรียนที่ใช้วิธีการศึกษาชั้นเรียน (Lesson study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach). *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 13(4), 46-57. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/article/view/265033/181785

ประมุข จันทวิ. (2564). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้บริบทเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร

มณีรัตน์ ทุมรัตน์. (2566). *การพัฒนาการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 1 ผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยทักษิณ

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2558). *การพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศูนย์วิจัยคณิตศาสตรศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วรศมน คัมภีรปรณ์. (2561). *การพัฒนาการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยทักษิณ

อัมพร ม้าคนอง. (2559). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อการพัฒนา.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Evitts, A. T. (2004). *Investigating the mathematical connections that preservice teachers use and develop while solving problems from reform curriculum*. [Doctoral dissertation, unpublished]. Pennsylvania State University

Vesife Hatidaru. (2023). Mathematical connections established in the teaching of functions. *An International Journal of the IMA*, 42(3), 207-227. https://academic.oup.com/teamat/article/42/3/207/6652176

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

People's Participation in Local Development: A Case Study of Sakom Sub-district Administrative Organization, Thepha District, Songkhla Province

สมพงศ์ แสงคงเรือง[1] อุสมาน มะมูสอ[2] ณัฐพล ซิ่วกุ้ง[3] จารุพัฒน์ ช่วยศรี[4] กิตติภูมิ หวั่นเซ่ง[5] เจนภพ เสือกล้า[6] พัฒน์พงษ์ เขียดนิล[7] มัณฑนา เอ้งฉ้วน[8] นันทยา ศรีวารินทร์[9] ชนกนาถ พูลสวัสดิ์[10] วิรัตน์ บุญเลิศ[11] และบุณิกา จันทร์เกตุ[12]

Somphong Sangkongreuang[1] Ausman Mamuso[2] Jaruphat Chuaysri[3] Nattapol Ziwkung[4] Kittiphum Wanseng[5] Janpop Suakla[6] Phattanapong Keadnil[7] Manthana Aengchun[8] Nantaya Srivarin[9] Chanoknat Polsawat[10] Virat Boonlert[11] and Bunika Chanked[12]

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา 90000

Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University, Songkhla 90000 Thailand

Corresponding author E-mail: bunika.ch@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวน 377 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ และการสุ่มอย่างง่าย แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้สถิติสถิติของแทมเฮน ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามอายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัย พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนจำแนกตามการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ประชาชน, การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

The research aimed to study the level of people's participation in local development and compare people's participation in local development at Sakom Subdistrict Administrative Organization, Thepha District, Songkhla Province, classified by personal factors. The sample consisted of 377 people, selected through stratified and simple random sampling. The instrument was a 5-level rating scale questionnaire with a reliability of 0.90. Statistics used included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and Tamhane's pairwise comparison. The results showed that the level of people's participation in local development at Sakom Subdistrict Administrative Organization was high. Comparison of participation by gender showed significant differences at the .01 level. When classified by age, occupation, monthly income, and length of residence, there were significant differences at the .001 level. However, no significant differences were found when classified by education level.

Keywords: Participation, People, Local Development

ที่มาและความสำคัญ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การรับฟังความคิดเห็น และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) นอกจากนี้ยังส่งเสริมการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารงาน (ปาริชาต มณี, 2565) ดังนั้น การพัฒนาท้องถิ่นจะมีประสิทธิผลมากน้อยขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของประชาชน บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความรู้ความสามารถของประชาชน (ศุภาวดี กรมทอง, 2557) แม้ภาครัฐได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560-2569 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560) แต่ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วม เนื่องจากวัฒนธรรมการเมืองที่เชื่อว่าการเมืองเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อย (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2554)

องค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ประมาณ 122 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 6,704 คน ใน 8 หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงและเกษตรกรรม จากรายงาน

การประชุมประจำปี 2566 พบว่ามีระดับการมีส่วนร่วมเพียงร้อยละ 35 ต่ำกว่าชุมชนใกล้เคียงที่มีผู้เข้าร่วมเฉลี่ยร้อยละ 65 โดยเฉพาะการวางแผนพัฒนาและการตัดสินใจในโครงการสำคัญ เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาจากการประกอบอาชีพที่ต้องออกทะเลและทำการเกษตร รวมถึงการขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วม ส่งผลให้โครงการพัฒนาไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและเกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน (องค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม, 2566) การศึกษาของประเดิม แพทย์รังษี (2556) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าหลวง พบว่าการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ประโยชน์จากการเข้าร่วม อิทธิพลของผู้นำ ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งของเครือข่าย ส่วนตัวแปรพื้นฐานที่มีผลคือ อายุและจำนวนปีที่อยู่อาศัยที่ระดับนัยสำคัญ .05 เช่นเดียวกับการศึกษาของภาณุพงษ์ มาประเสริฐ และคณะ (2566) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยด้านอาชีพมีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ขณะที่ปัจจัยด้านผลประโยชน์ ความผูกพัน และความเข้มแข็งของเครือข่าย มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่ระดับนัยสำคัญ 0.001 อย่างไรก็ตามยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตด้านประมงและเกษตรกรรมเป็นหลัก

จากการที่พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลสะกอมมีปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่ำกว่าชุมชนใกล้เคียง และยังไม่มีการศึกษาในพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตด้านประมงและเกษตรกรรม จึงนำมาสู่คำถามวิจัยที่สำคัญ คือ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับใด และปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัย) ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมหรือไม่ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาชุมชนและปรับปรุงกระบวนการมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม ทั้งด้านสาธารณูปโภค เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ใน 4 ด้าน ได้แก่ การตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล

การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการริเริ่ม เสนอแนะ และตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นและจัดลำดับความสำคัญของโครงการ

การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ หมายถึง การที่ประชาชนร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น ทั้งการร่วมแรง สนับสนุนทรัพยากร และแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมด้านรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งด้านวัตถุ คุณภาพชีวิต รายได้ บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อปรับปรุงและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ ภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและความต้องการของชุมชน

ประชาชน หมายถึง ผู้มีสัญชาติไทยที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

การบริการสาธารณะ หมายถึง การดำเนินงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและสร้างประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม ประกอบด้วย การจัดบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน การรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การจัดระเบียบชุมชน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การส่งเสริมการศึกษา การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประชาชนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีความพึงพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง ประกอบด้วย ความมั่นคงในการประกอบอาชีพและรายได้ การเข้าถึงบริการสาธารณะ การมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม การได้รับการศึกษาและบริการสาธารณสุข การมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี

แนวคิดและทฤษฎี

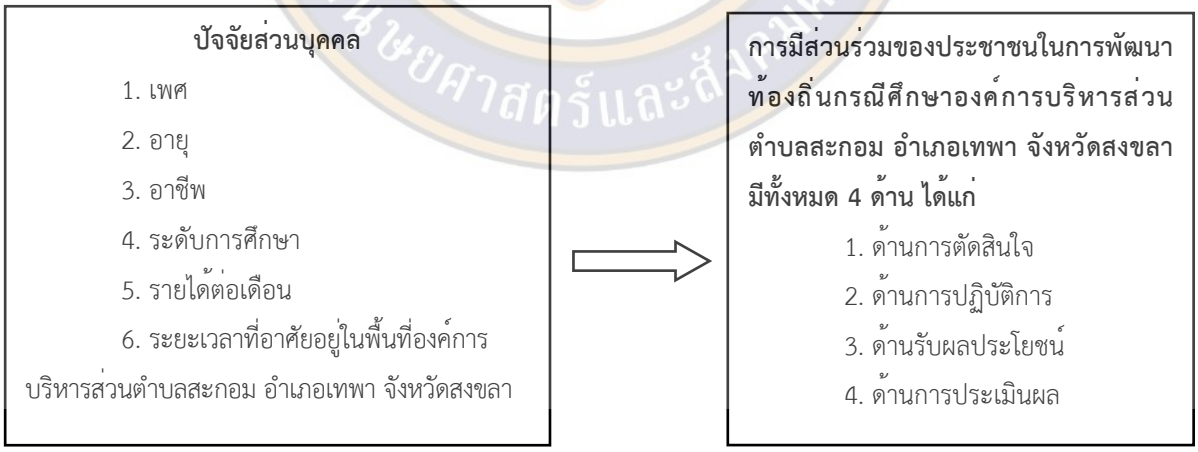
จุติพร มาเพิ่มผล (2566) ได้ให้ความหมายและนำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการที่ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีบทบาทด้วยความสมัครใจในการพัฒนา

หรือทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งเริ่มจากการกำหนดความต้องการ จัดลำดับความสำคัญ และเลือกนโยบายอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงการปฏิบัติ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ที่พิจารณาว่าใครจะทำประโยชน์ให้โครงการได้อย่างไร ทั้งด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งพิจารณาทั้งด้านปริมาณ คุณภาพ และการกระจายผลประโยชน์ รวมถึงผลกระทบทั้งทางบวกและลบ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ที่ให้ความสำคัญกับความคิดเห็น ความชอบ และความคาดหวังที่สามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มต่างๆ ทั้งนี้ประชาชนอาจเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

สนธยา พลศรี (2547) การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการและดำเนินงานโดยมนุษย์ เพื่อประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์เอง

สมิตานันท์ ดาบแก้ว (2558) ได้สรุปว่า การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการเสริมสร้างความเจริญอย่างเป็นระบบใน 3 ด้านหลัก คือ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ในส่วนของเทศบาลตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นและชี้นำให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ที่มา: จุติพร มาเพิ่มผล, 2566

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีประชากรเป็นประชาชนในตำบลสะกอม จำนวน 6,704 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 377 คน ด้วยสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนของแต่ละหมู่บ้าน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายเพื่อไปเก็บข้อมูลในแต่ละหมู่บ้านต่อไป

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุม 4 ด้าน คือ การตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประกอบด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้ t-test และ F-test และทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe และ Tamhane's T2

ผลการศึกษา

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา **ในภาพรวม**

ภาพรวม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านการตัดสินใจ	3.62	0.63	มาก
ด้านการปฏิบัติการ	3.90	0.63	มาก
ด้านการรับผลประโยชน์	3.29	0.73	ปานกลาง
ด้านการประเมินผล	3.95	0.78	มาก
รวม	**3.66**	**0.69**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผล มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด โดยมี

ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.95 รองลงมาด้านการปฏิบัติการ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ด้านการตัดสินใจ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62และด้านการรับผลประโยชน์มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำสุด โดยมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29

2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา **จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล**

ตัวแปร	n	$\bar{x}$	S.D.	t/F	P	เปรียบเทียบรายคู่
เพศ						
ชาย	198	3.84	0.32	-3.00**	.003	ชาย/หญิง
หญิง	179	3.92	0.22			
อายุ						
18-30 ปี	100	4.01	0.29	12.04***	.000	1. ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18-30 ปี กับประชาชนที่มีอายุระหว่าง 31-45 ปี
31-45 ปี	119	3.81	0.27			2. ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18-30 ปี กับประชาชนที่มีอายุระหว่าง 46-60 ปี
46-60 ปี	95	3.87	0.23			3. ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 18-30 ปี กับประชาชนที่อายุระหว่าง 61 ปีขึ้นไป
61 ปีขึ้นไป	63	3.82	0.28			
อาชีพ						

ตัวแปร	n	$\bar{x}$	S.D.	t/F	P	เปรียบเทียบรายคู่
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	37	3.86	0.26	10.31***	.000	1. อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจกับอาชีพประมง
พนักงานบริษัทเอกชน	50	3.82	0.22			2. อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจกับอาชีพนักเรียน/นักศึกษา
เกษตรกร	60	3.78	0.27			3. อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนกับอาชีพประมง
						4. อาชีพพนักงานเอกชนกับอาชีพนักเรียน/นักศึกษา
ประมง	78	3.97	0.24			5. อาชีพเกษตรกรกับอาชีพประมง
						6. อาชีพเกษตรกรกับอาชีพนักเรียน/นักศึกษา
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	49	3.75	0.23			7. อาชีพประมงกับอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
						8. อาชีพประมงกับอาชีพนักเรียน/นักศึกษา
นักเรียน/นักศึกษา	35	4.15	0.34			9. อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายกับอาชีพนักเรียน/นักศึกษา
						10. อาชีพประมงกับอาชีพอื่น ๆ
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	39	3.92	0.20			11. อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายกับอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ตัวแปร	n	$\bar{x}$	S.D.	t/F	P	เปรียบเทียบรายคู่
อื่น ๆ	29	3.83	0.31			12. อาชีพนักเรียน/นักศึกษากับอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน 13. อาชีพนักเรียน/นักศึกษากับอาชีพอื่น ๆ
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	67	3.85	0.24	1.92	.090	
มัธยมศึกษาตอนต้น	68	3.90	0.26			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	78	3.88	0.24			
อนุปริญญา/ปวส.	69	3.86	0.28			
ปริญญาตรี	50	3.96	0.36			
สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป	45	3.81	0.25			
รายได้ต่อเดือน						
ต่ำกว่า10,000บาท ลงมา	84	3.99	0.33	6.04***	.000	1. รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาทลงมากับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท
10,001-20,000บาท	131	3.88	0.24			2. รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาทลงมากับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 20,001-30,000 บาท
20,001-30,000บาท	89	3.85	0.27			3. รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาทลงมากับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 30,0001-40,000 บาท
30,001-40,000บาท	59	3.78	0.26			4. รายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาทกับ

ตัวแปร	n	$\bar{x}$	S.D.	t/F	P	เปรียบเทียบรายคู่
						รายได้ต่อเดือนระหว่าง 30,001-40,000 บาท
40,001บาทขึ้นไป	14	3.92	0.21			
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่						
1. น้อยกว่า 1 ปี	24	3.83	0.17	7.93***	.000	1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลาน้อยกว่า 1 ปีกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลาระหว่าง 1-6 ปี
2. ระหว่าง 1-6 ปี	59	3.96	0.21			2. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลา 1-6 ปีกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลามากกว่า 21 ปีขึ้นไป
3. ระหว่าง 7-10 ปี	79	3.92	0.22			3. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลา 7-10 ปีกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลามากกว่า 21 ปีขึ้นไป
4. ระหว่าง 11-20 ปี	110	3.93	0.31			4. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลา 11-20 ปีกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลามากกว่า 21 ปีขึ้นไป
5. มากกว่า 21 ปีขึ้นไป	105	3.76	0.30			

***p<.001, *p<.01

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นดังนี้

จำแนกตามเพศ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยประชาชนเพศหญิงมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา สูงกว่าเพศชาย (หญิง = 3.92, ชาย = 3.84)

จำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 18-30 ปีแตกต่างจากประชาชนกลุ่มอายุ 31-45 ปี, 46-60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป

จำแนกตามอาชีพ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจกับกลุ่มประมงและนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มพนักงานบริษัทเอกชนกับกลุ่มประมงและนักเรียน/นักศึกษา อาชีพเกษตรกรกับประมงและนักเรียน/นักศึกษา รวมถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มอาชีพอื่นๆ

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า กลุ่มรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท แตกต่างจากกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท, 20,001-30,000 บาท และ 30,001-40,000 บาท นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มรายได้ 10,001-20,000 บาท กับ 30,001-40,000 บาท

จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่อาศัยน้อยกว่า 1 ปีกับกลุ่ม 1-6 ปี และกลุ่มที่อาศัยมากกว่า 21 ปีขึ้นไปแตกต่างจากทุกกลุ่ม (1-6 ปี, 7-10 ปี และ 11-20 ปี)

อภิปรายผลการศึกษา

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับทฤษฎีของ Cohen & Uphoff (1996 อ้างถึงใน ใบบุญ โตทอง, 2560) ที่ระบุว่าการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุม 4 ด้านหลัก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการประเมินผลและด้านปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก สะท้อนความสำเร็จของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตาม และร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัย

ของวนิดา รุ่งโยธิน (2561) และสุธาวี กลิ่นอุบล (2562) ด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก แสดงถึงประสิทธิภาพของ อบต.ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิษณุ หยกจินดา (2557) ส่วนด้านรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ชี้ให้เห็นความท้าทายในการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธวัชชัย สนฺติธมฺโม วรรณนาวิน (2561)

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และระดับการศึกษา

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศหญิงมีส่วนร่วมมากกว่าเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของวิราษ ภูมาศรี และคณะ (2564) เนื่องจากบทบาทในการดูแลครอบครัวทำให้มีความผูกพันกับชุมชน ด้านอายุพบว่ากลุ่ม 18-30 ปีแตกต่างจากกลุ่มอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระกิตติชัย ปญฺญาธโร (2557) ที่พบว่าช่วงอายุต่างกันมีความสนใจต่างกัน สำหรับอาชีพและรายได้พบว่า ข้าราชการและผู้มีรายได้สูงมีส่วนร่วมมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของอรนันท์ กลันทปุระ และปฏิภาณ ชัยเสนา (2565) เนื่องจากมีความพร้อมด้านเวลาและการเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข (2566) และสุธิมา เทพวงค์ (2562) เนื่องจากประชาชนมองการมีส่วนร่วมเป็นหน้าที่พลเมือง ซึ่งสะท้อนว่าอุปสรรคหลักของการมีส่วนร่วมคือข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร ไม่ใช่ความรู้หรือการศึกษา นอกจากนี้ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วม โดยผู้ที่อาศัยนานกว่า 21 ปีมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาต มณี (2565) ชี้ให้เห็นว่าความผูกพันกับชุมชนและการสั่งสมประสบการณ์มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมควรให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมที่ยืดหยุ่นด้านเวลา และสร้างกลไกที่ช่วยให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าร่วมได้โดยไม่กระทบต่อการทำมาหากิน รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้ที่อยู่อาศัยมานานได้ถ่ายทอดประสบการณ์สู่ผู้ย้ายถิ่นใหม่

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบข้อค้นพบที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ประการแรกคือ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ เช่น กลุ่มไลน์ชุมชนและเฟซบุ๊กของ อบต. ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะในด้านการติดตามและประเมินผล ประการที่สองคือ การผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาสมัยใหม่ เช่น การนำความรู้ด้านการประมงพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชน อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าปัญหาการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึงยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการกระจายผลประโยชน์ โดยเฉพาะในกลุ่มชาวประมงที่ออกเรือเป็นเวลานานและเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลชุมชน

จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความสำเร็จของการพัฒนาท้องถิ่นไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาหรือความรู้เพียงอย่างเดียว แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องคำนึงถึงการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับข้อจำกัดของแต่ละกลุ่ม และต้องพัฒนาระบบการสื่อสารให้ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากรในพื้นที่เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนและเท่าเทียม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาด้านการรับผลประโยชน์ซึ่งพบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด องค์การบริหารส่วนตำบลสะกอมควรให้ความสำคัญกับการสำรวจความต้องการและความคาดหวังของประชาชนก่อนดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ควรพิจารณากระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาให้ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติม โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่มกับประชาชนแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมต่ำ เช่น กลุ่มรับจ้างทั่วไป และกลุ่มรายได้น้อย เพื่อทำความเข้าใจอุปสรรคและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์กรส่วนท้องถิ่น*. สำนักพิมพ์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

จุติพร มาเพิ่มผล. (2566). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง.* [งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/62930026.pdf

ใบบุญ โตทอง. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. [ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2554). *เลือกตั้งไม่น่องเลือด: ความรุนแรง ประชาธิปไตยกับการเลือกตั้ง 3 กรกฎาคม 2554*. โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ประเดิม แพทย์รังษี. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี*. [ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณ]. https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/allfile-132-file01-2017-01-30-10-07-16.pdf

ปาริชาต มณี. (2565). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองตำลึง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/63910026.pdf

พระกิตติชัย ปญญาธโร (สินคง). (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. http://oldweb.mcu.ac.th/userfiles/file/thesis/Public-Administration/57-2-12-011.pdf

พระธวัชชัย สนฺติธมฺโม (วรรณนาวิน). (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว*. [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/510

แพรวศรี ถ้อยคำ. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/10956/1/Fulltext.pdf

ภาณุพงษ์ มาประเสริฐ และคณะ. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, *6*(5), 269-285. https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/3592

วนิดา รุ่งโยธิน. (2561). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา

วิราษ ภูมาศรี, พระครูสังฆรักษ์วีรวัฒน์ วีรวฑฺฒโน, วรยุทธ์ สถาปนศุภกุล, มงคลชัย สมศรี, & สรวิศ พรมลี. (2564). การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย*, *2*(1), 1-11. https://so09.tci-thaijo.org/index.php/JSMIS/article/view/341

วิษณุ หยกจินดา. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/297931

ศุภาวดี กรมทอง. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]. http://library1.nida.ac.th/termpaper6/pa/2557/20224.pdf

สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). โอเดียนสโตร์.

สมิตานันท์ ดาบแก้ว. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลอลงกรณ์]. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/62930026.pdf

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*.

สิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข. (2566). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี* [งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://ir.buu.ac.th/dspace/bitstream/1513/878/1/64910102.pdf

สุธาวี กลิ่นอุบล. (2562). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2696/1/58260307.pdf

สุธิมา เทพวงค์. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ* [งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/59920503.pdf

องค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม. (2564,26 ธันวาคม). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐). http://www.sakomthepha.go.th/files/com_content/2023-01_645f97fea045347.pdf*

อรนันท์ กลันทปุระ และปฏิภาณ ชัยเสนา. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลรำพัน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, *5*(2), 69-80. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/bim/article/view/257657

การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

A Study of the Opinions of Administrators and Teachers on the Student Care System in Colleges under the Vocational Education Office of Phetchaburi Province

กู้เกียรติ บุญศิริ[1] อัษฎาวุธ ปิยะนันท์[2] และทรงธรรม ดีวาณิชสกุล[3]

Kookiat Boonsiri, Autsadawut Piyanan, Songtham Deewanichsakul

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: jookkoo_rit@outlook.co.th*, autsadawutpiyanan29@gmail.com, songtham_d@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 210 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าเอฟ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X}$= 4.10) รองลงมา ได้แก่ ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}$= 4.02) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคัดกรองผู้เรียน ($\bar{X}$= 3.94) ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนทุกด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยทางสถิติ

คำสำคัญ: ระบบการดูแลผู้เรียน, ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู, อาชีวศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to: (1) study the opinions of administrators and teachers regarding the student support system, and (2) compare the opinions of administrators and teachers regarding the student support system in educational institutions under the Office

of Vocational Education in Phetchaburi Province. The sample group consisted of 210 administrators and teachers working in educational institutions under the Office of Vocational Education in Phetchaburi Province. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table through a simple random sampling method. The research instrument was a questionnaire designed to assess the opinions of administrators and teachers regarding the student support system. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and F-test. The research results revealed that the overall opinions of administrators and teachers regarding the student support system were at a high level ($\bar{x}$ = 4.00). When considering each aspect, the highest mean score was for student promotion and development ($\bar{x}$ = 4.10), followed by recognizing students individually ($\bar{x}$ = 4.02). The aspect with the lowest mean score was student screening ($\bar{x}$ = 3.94). Additionally, the comparison of opinions between administrators and teachers on all aspects of the student support system showed no statistically significant differences.

Keywords: Student support system, opinions of administrators and teachers, Vocational Education

ที่มาและความสำคัญ

การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะวิชาชีพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอาชีวศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตกำลังคนเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2562) ดังนั้นระบบการดูแลผู้เรียนจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดนโยบายการพัฒนาระบบการดูแลผู้เรียนให้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม ผ่านกระบวนการดูแลช่วยเหลือ และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในการเรียน การประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำเนินชีวิตในอนาคต (สุนทร โครพ และพรเทพ รู้แผน, 2564)

จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหลายแห่ง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง การพัฒนาระบบการดูแลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพจึงเป็นภารกิจสำคัญที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อช่วยลดปัญหาการออกกลางคัน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานระบบการดูแลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคลากรหลักที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการดูแลผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาระบบการดูแลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ระบบการดูแลผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ได้แก่ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองผู้เรียน การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาและการส่งต่อ (อาภากร แสวงการ และฐิติวรดา พลเยี่ยม, 2564) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีการวางแผน ดำเนินการ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของระบบการดูแลผู้เรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงระบบการดูแลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งศึกษาความคิดเห็นใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองผู้เรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อ ซึ่งผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบการดูแลผู้เรียน โดยผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการดูแลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษา สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและการประกอบอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

นิยามศัพท์

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางความรู้สึก ความเชื่อ และมุมมองของผู้บริหารและครูที่มีต่อการดำเนินงานระบบการดูแลผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองผู้เรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้างานที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

ครู หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ (ครู) และครูพิเศษสอนที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

ระบบการดูแลผู้เรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองผู้เรียนด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี วิทยาลัยการอาชีพเขาย้อย และวิทยาลัยการอาชีพบ้านลาด

แนวคิดและทฤษฎี

การศึกษาศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรีผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบที่จัดขึ้น เพื่อการการพัฒนานักเรียนให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็น สุข ตามที่สังคมมุ่งหวังไว้ โดยการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนโดยต้องมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบมีหลักฐานการปฏิบัติงานที่มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ที่ต้องใช้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม (นัฏพันธ์ ดิศเจริญ, 2565) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

2. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รายละเอียดดังนี้ (กนกวรรณ อุ่นจิตต์, 2565)

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรอง นักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่ครูควรรู้ ประกอบด้วย 1) ด้านความสามารถทางการเรียนความสามารถพิเศษ 2) ด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม 3) ด้านครอบครัว เศรษฐกิจ การคุ้มครองสวัสดิภาพ 4) ด้านสารเสพติด 5) ด้านความปลอดภัย 6) พฤติกรรมทางเพศ และ 7) ด้านอื่น ๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองจัดเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยสถานศึกษาควรมีการกำหนดเกณฑ์การคัดกรอง เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เมื่อครูได้จัดกลุ่มแล้วจะต้องสรุป การคัดกรองนักเรียนบันทึกลง ในแบบสรุปเพื่อดำเนินการในส่วนเกี่ยวข้อง

2.3 การส่งเสริมและพัฒนา เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพมีความภาคภูมิใจ ในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา ซึ่งวิธีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนสถานศึกษาจะต้องดำเนินการมี 2 กิจกรรมหลัก คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม และการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนเป็นรายชั้นเรียน

2.4 การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยนักเรียนกลุ่มเสี่ยงจำเป็นต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ และหาวิธีการช่วยเหลือ รวมทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยให้กลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหามีวิธีการหลัก ดังนี้ 1) การให้การปรึกษาเบื้องต้น 2) การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 3) การติดตามดูแลช่วยเหลือ

2.5 การส่งต่อ กรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วแต่ไม่สามารถทำให้พฤติกรรมของนักเรียนดีขึ้น ควรส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อแก้ไขปัญหาและในกรณีที่มีเด็กพิเศษ เด็กอัจฉริยะ เด็กที่ มีความต้องการพิเศษ รวมถึงเด็กด้อยโอกาส ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกทางต่อไป ซึ่งการส่งต่อมี 2 ลักษณะ คือ 1) การส่งต่อภายในเป็นการส่งที่ครูประจำชั้นไปยังครูแนะแนว หรือครูฝ่ายปกครอง ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน 2) การส่งต่อภายนอก เป็นการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ กรณีเกินความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 8 วิทยาลัย แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 27 คน และครู จำนวน 418 คน รวมทั้งหมด 445 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 210 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การรู้จักผู้เป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองผู้เรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) โดยให้คะแนน ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลผู้เรียน และแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลผู้เรียน

2.2 กำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัยของระบบการดูแลผู้เรียน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดครองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

2.3 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ($\geq$ 0.50) (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกูล, 2562)

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มครูและผู้บริหารที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85

2.6 จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

2. ส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและประสานขอความร่วมมือเพื่อตอบแบบสอบถามจากผู้บริหารและครู

3. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง และเป็นแบบสอบถามที่ตอบกลับคืนมาฉบับสมบูรณ์ จำนวน 210 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี โดยการทดสอบค่าเอฟ (F - test)

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 คน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียน

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	*SD.*	ระดับ
1.	ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.02	0.58	มาก
2.	ด้านการคัดกรองผู้เรียน	3.94	0.66	มาก
3.	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน	4.10	0.67	มาก
4.	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.02	0.64	มาก
5.	ด้านการส่งต่อ	3.99	0.69	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.00	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรีภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X}$= 4.10) รองลงมาได้แก่ ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}$= 4.02) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X}$= 4.02) และด้านการส่งต่อ($\bar{X}$= 3.99) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคัดกรองผู้เรียน ($\bar{X}$= 3.94)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ข้อ	ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล	$\bar{X}$	*SD.*	ระดับ
1.	ผู้บริหาร ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.12	0.66	มาก
2.	มีการจัดเตรียมแบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนที่มีความชัดเจน	3.98	0.74	มาก
3.	มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียน	4.04	0.73	มาก
4.	สถานศึกษาจัดเวลาให้ครูประจำชั้นในการออกเยี่ยมบ้านผู้เรียน	4.28	0.72	มาก
5.	มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับจากผู้เรียนแต่ละบุคคล	3.93	0.74	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.07	0.72	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดเวลาให้ครูประจำชั้นในการออกเยี่ยมบ้านผู้เรียน ($\bar{X}$= 4.28) รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหาร ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}$= 4.12) และมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียน ($\bar{X}$= 4.04) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับจากผู้เรียนแต่ละบุคคล ($\bar{X}$= 3.93)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนด้านการคัดกรองผู้เรียน

ข้อ	ด้านการคัดกรองผู้เรียน	$\bar{X}$	*SD.*	ระดับ
1.	มีการจัดเก็บข้อมูลผู้เรียนไว้เป็นความลับโดยเฉพาะผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา	3.97	0.79	มาก
2.	มีการประเมินผลและรายงานผลการคัดกรองผู้เรียนในแต่ละภาคเรียน	4.02	0.72	มาก
3.	มีเกณฑ์การแบ่งกลุ่มผู้เรียนชัดเจน	3.94	0.81	มาก
4.	การคัดกรองผู้เรียนของสถานศึกษาพิจารณาจากข้อมูลผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน	3.90	0.75	มาก
5.	สถานศึกษาชี้แจงการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกัน	3.73	0.84	มาก
	รวม	3.91	0.78	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียน ด้านการคัดกรองผู้เรียนโดยรวมและรายข้อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการประเมินผลและรายงานผลการคัดกรองผู้เรียนในแต่ละภาคเรียน ($\bar{X}$= 4.02) รองลงมา คือ มีการจัดเก็บข้อมูลผู้เรียนไว้เป็นความลับโดยเฉพาะผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา ($\bar{X}$= 3.97) และมีเกณฑ์การแบ่งกลุ่มผู้เรียนชัดเจน ($\bar{X}$= 3.94) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาชี้แจงการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกัน ($\bar{X}$= 3.73)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน

ข้อ	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน	$\bar{x}$	*SD.*	ระดับ
1.	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมซ่อมเสริมเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา	4.17	0.77	มาก
2.	สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับผู้ปกครองทุกภาคเรียน	4.24	0.77	มาก
3.	สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์นักศึกษาวิชาทหาร	4.41	0.66	มาก
4.	สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมโฮมรูมให้กับผู้เรียนในแต่ละสัปดาห์ได้อย่างเหมาะสม	4.37	0.66	มาก
5.	สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน	4.11	0.75	มาก
	รวม	4.26	0.72	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนด้านการคัดกรองผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเช่น ลูกเสือ เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์นักศึกษาวิชาทหาร ($\bar{x}$= 4.41) รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมโฮมรูมให้กับผู้เรียนในแต่ละสัปดาห์ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{x}$= 4.37) และสถานศึกษาจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับผู้ปกครองทุกภาคเรียน ($\bar{x}$= 4.24) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ($\bar{x}$= 4.11)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ข้อ	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	$\bar{x}$	*SD.*	ระดับ
1	สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	4.11	0.74	มาก
2	สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน	4.07	0.74	มาก
3	สถานศึกษามีติดตามดูแลผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างใกล้ชิด	4.05	0.72	มาก

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อ	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	$\bar{X}$	*SD.*	ระดับ
4	สถานศึกษาจัดให้มีการรายงานการดูแลผู้เรียนในส่วนที่เปิดเผยได้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.02	0.69	มาก
5	สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และเทคนิคการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน	4.00	0.75	มาก
	รวม	4.05	0.72	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$= 4.11) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน ($\bar{X}$= 4.07) และสถานศึกษามีการติดตามดูแลผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ($\bar{X}$= 4.05) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และเทคนิคการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน($\bar{X}$= 4.00)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนด้านการส่งต่อ

ข้อ	ด้านการส่งต่อ	$\bar{X}$	*SD.*	ระดับ
1.	ผู้บริหารมีการประสานงานระหว่างครูประจำชั้นกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อผู้เรียน	4.01	0.78	มาก
2.	บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันแก้ไขปัญหาของผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถก่อนจะส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ	3.97	0.75	มาก
3.	ผู้บริหารมีความสม่ำเสมอในการติดตามผลการดูแลผู้เรียนของครูประจำชั้น	4.04	0.72	มาก
4.	มีการแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบถึงการส่งต่อผู้เรียน	4.09	0.78	มาก
5.	สถานศึกษามีการรายงานผลการส่งต่อให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง	4.00	0.79	มาก
	รวม	4.02	0.76	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนด้านการส่งต่อ โดยรวมและรายข้อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.02) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบถึงการส่งต่อผู้เรียน ($\bar{X}$= 4.09) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความสม่ำเสมอในการติดตามผลการดูแลผู้เรียนของครูประจำชั้น ($\bar{X}$= 4.07) และ ผู้บริหารมีการประสานงานระหว่างครูประจำชั้นกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อผู้เรียน ($\bar{X}$= 4.01) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันแก้ไขปัญหาของผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถก่อนจะส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ ($\bar{X}$= 3.97)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู	สถานภาพ				*t*	p
	ผู้บริหาร (n = 27)		ครู (n = 183)			
	$\bar{X}$	*SD.*	$\bar{X}$	*SD.*		
1. ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.31	0.50	3.95	0.58	4.27	.76
2. ด้านการคัดกรองผู้เรียน	4.21	0.52	3.88	0.68	3.53	.08
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน	4.34	0.53	4.04	0.69	3.10	.12
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.25	0.61	3.97	0.63	3.05	.23
5. ด้านการส่งต่อ	4.17	0.59	3.93	0.73	2.40	.74
รวม	4.24	0.48	3.94	0.57	3.67	.30

*p ≤ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยทางสถิติ

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัยความคิดเห็นความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี อภิปรายผลได้ดังนี้ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่

มีต่อระบบการดูแลผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่บ่งบอกถึงการมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างชัดเจน ซึ่งสถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเช่น ลูกเสือ เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์นักศึกษาวิชาทหาร รวมทั้งจัดให้มีกิจกรรมโฮมรูมให้กับผู้เรียนในแต่ละสัปดาห์ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับผู้ปกครองทุกภาคเรียน สอดคล้องกับนัฏพันธ์ ดิศเจริญ (2565) ที่ว่าระบบการทำงานที่ชัดเจน โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สำหรับด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล และ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจผู้เรียนในเชิงลึกและการจัดการปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งการทำความรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลผ่านการสังเกตและการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ครูสามารถวางแผนการดูแลและแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด นอกจากนี้ การป้องกันและแก้ไขปัญหายังเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเหมาะสม สอดคล้องกับอาภากร แสวงการ และฐิติวรดา พลเยี่ยม (2564) ที่ว่าสถานศึกษาได้เห็นถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในการที่จะเป็นการส่งเสริมพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งคุณภาพ และมีทักษะการดำรงชีวิตที่ดี อย่างไรก็ตาม ด้านการคัดกรองผู้เรียนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อาจจะแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดในการดำเนินงานคัดกรอง ซึ่งอาจเกิดจากปัญหาด้านเครื่องมือและกระบวนการที่ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ ซึ่งต้องคัดกรองผู้เรียนที่มีปัญหา ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งในโรงเรียนและครอบครัว รวมถึงต้องมีการพัฒนากระบวนการคัดกรองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถระบุปัญหาได้รวดเร็วและแม่นยำ (ประไพ แก้ววิลัย และชลาภรณ์ สุวรรณสุทธิ์, 2566) การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาควรครอบคลุมทุกมิติ ทั้งการคัดกรอง การส่งเสริมพัฒนา และการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อระบบการดูแลผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและครูต่างมีมุมมองที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับระบบการดูแลผู้เรียน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการมีนโยบายที่ชัดเจน การดำเนินงานที่เป็นระบบ และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงความร่วมมือและทัศนคติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันของทั้งสองกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรี จากผลการวิจัยพบว่าระบบการดูแลผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบุรีมีประสิทธิภาพในระดับที่น่าพอใจ โดยเฉพาะการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่ได้รับความสำคัญเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความ

ท้าทายในการพัฒนาระบบการคัดกรองผู้เรียนให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาและนำเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการคัดกรองผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ระบุปัญหาและความต้องการของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วและตรงจุด

2. ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ทั้งในด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และการแนะแนวอาชีพ โดยเน้นการทำความรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลและแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

กนกวรรณ อุ่นจิตต์. (2565). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 22*(1), 27-36.

นัฏพันธ์ ดิศเจริญ. (2565). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่, 7*(3), 321-335.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

ประไพ แก้ววิลัย และชลาภรณ์ สุวรรณสุทธิ์. (2566). การศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษาในการป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิจัยและนวัตกรรม สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร*, 6(2), 71-93.

สุนทร โครพ และพรเทพ รู้แผน. (2564). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, *8*(1), 143-153.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2559). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2562). *หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง: เรื่องที่ 1 การจัดการอาชีวศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 1).* สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

อาภากร แสวงการ และฐิติวรดา พลเยี่ยม. (2564). การพัฒนาแนวทางดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 40*(2), 122-134.

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกูล. (2562). *การวิจัยทางการศึกษา: แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนของหุ้น หมวดอุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

A Study of the Relationships Between Financial Rations and Stock Returns: Evidence from Companies in the Media and Publishing Industry Listed on the Stock Exchange of Thailand

นลินี คำมงคล[1] และวรรณรพี บานชื่นวิจิตร[2]

Nalinee Khommongkol[1] and Wanrapee Banchuenvijit[2]

สาขาวิชาการเงิน มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Field of study Finance, University of the Thai Chamber of Commerce

Corresponding Author E-mail: jj.nalinee@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนของหุ้น หมวดอุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้อุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ จัดเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญในเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งการศึกษานี้ ใช้ตัวแปรอิสระคือ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนผู้เป็นเจ้าของ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม อัตราส่วนราคาปิดต่อกำไรต่อหุ้น และอัตราส่วนราคาปิดต่อมูลค่าหุ้นทางบัญชี และปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ งบลงทุนโฆษณาของบริษัท ผลประกอบการ และตัวชี้วัดความนิยม (Rating) และตัวแปรตามคือ อัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ กรณีศึกษา ตั้งแต่ปี 2557 – 2566 รวม 10 ปี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ค่าความถี่ และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและปัจจัยทางเศรษฐกิจกับอัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท พบว่า อัตราส่วนทางการเงิน ประเภทอัตราส่วนทุนหมุนเวียนมีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนอัตราส่วนทางการเงิน ได้แก่ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนผู้เป็นเจ้าของ อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม อัตราส่วนราคาปิดต่อกำไรต่อหุ้น อัตราส่วนราคาปิดต่อมูลค่าหุ้นทางบัญชี และปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ งบลงทุนโฆษณาของบริษัท ผลประกอบการ และตัวชี้วัดความนิยม (Rating) ไม่มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์

คำสำคัญ: อัตราส่วนทางการเงิน, อัตราผลตอบแทนของหุ้น, ปัจจัยทางเศรษฐกิจ, ธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์

Abstract

This study aims to examine the relationships between financial ratios and stock returns of companies listed on the Stock Exchange of Thailand in the media and publishing industry. The media and publishing industry plays a significant role in Thailand's economy. The independent variables in this study include the debt-to-equity ratio, current ratio, return on assets ratio, total asset turnover ratio, price-to-earnings ratio, and price-to-book ratio. Economic factors examined include the companies' advertising spending, operating results, and popularity ratings. The dependent variable is the stock returns of five companies in the media and publishing sector. The study period covers from 2014 to 2023, totaling 10 years. The statistics used in the data analysis included mean, standard deviation, percentage, frequency, and multiple regression analysis.

From the study of the relationships between financial ratios and economic factors with the stock returns of five companies, it was found that the current ratio has a significant influence on the stock returns of the five companies in the media and publishing sector at a statistical significance level of 0.05. Other financial ratios (including the debt-to-equity ratio, return on assets ratio, total asset turnover ratio, price-to-earnings ratio, and price-to-book ratio) and the economic factors (including the companies' advertising spending, operating results, and popularity ratings) have no influence on stock returns of these five companies in the media and publishing sector.

Keywords: Financial Ratios, Stock Returns, Economic Factors, Media and Publishing Business

ที่มาและความสำคัญ

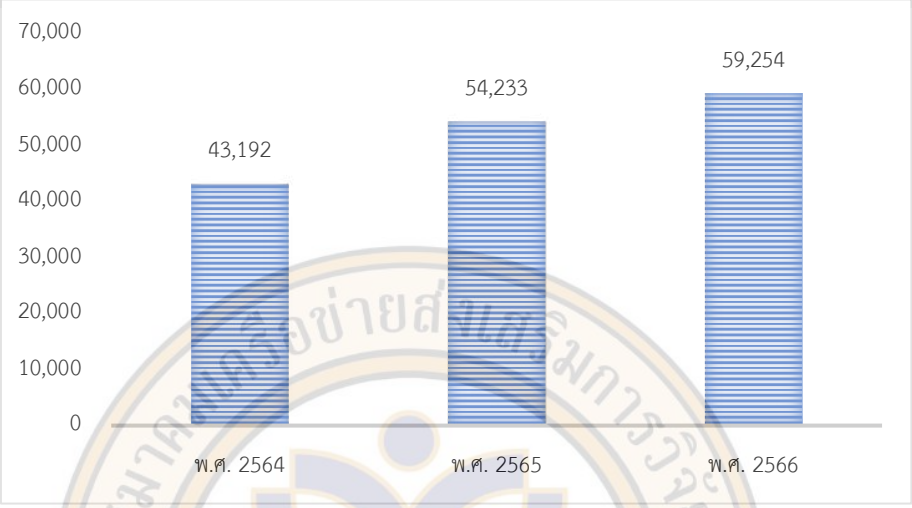
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2517 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะจัดให้มีแหล่งกลางสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์และการระดมเงินทุน ในประเทศ ตามมาด้วยการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับ

รายได้เพื่อให้สามารถนำเงินออม มาลงทุนในตลาดทุนได้ ในปี พ.ศ. 2518 ดังนั้น วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2518 จึงได้เกิดการเปิดทำการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (กลต.) ขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกของตลาดทุนไทย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2567ก)

ตลาดทุนมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย ทั้งในมิติการเป็นแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่ โดยเปิดโอกาสให้บริษัทต่าง ๆ เข้ามาระดมทุนจากผู้สนใจลงทุนทั่วไป ซึ่งยังเป็นการเปิดโอกาสให้กับนักลงทุนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนผ่านการลงทุนรูปแบบต่าง ๆ เช่น การลงทุนในหุ้น กองทุน หรือตราสารต่าง ๆ แม้ว่าการลงทุนในตลาดทุนจะมีความเสี่ยง แต่นักลงทุนจะตัดสินใจลงทุนโดยพิจารณาข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ อาทิ ข้อมูลฐานะทางการเงินที่แสดงถึงผลการดำเนินงาน สินทรัพย์ส่วนของเจ้าของ สินทรัพย์ของบริษัท รวมถึงกระแสเงินสด ซึ่งเรียกว่าการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน (Fundamental Analysis) ซึ่งจะทำให้ทราบถึงงบการเงินที่แสดงถึงราคาหลักทรัพย์ที่เป็นจริง ที่นำไปสู่การตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์คุณภาพดีต่อไป (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2567ค) นอกจากนี้นักลงทุนจะต้องสามารถวิเคราะห์หลักทรัพย์ได้ สามารถวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของผู้ถือหุ้น รายได้ และค่าใช้จ่าย เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เปรียบเทียบกับธุรกิจคู่แข่ง และเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมเดียวกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนในกิจการที่ให้ผลตอบแทนที่นักลงทุนพึงพอใจ (ชุดาพร สอนภักดี และทาริกา แย้มขะมัง, 2564) การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินมีความสำคัญอย่างยิ่งในการตัดสินใจสำหรับการพิจารณาลงทุนของนักลงทุน และเนื่องจากเป็นตัวสะท้อนข้อมูลจากงบการเงินซึ่งเป็นรายงานที่อธิบายถึงผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของบริษัท ดังนั้น นักลงทุนสามารถใช้อัตราส่วนเพื่อวิเคราะห์ถึงความสามารถในการทำกำไรหรือความเสี่ยงของบริษัทจากผลการดำเนินงานของบริษัทในอดีต และเพื่อช่วยพยากรณ์หรือคาดการณ์ความสามารถในการทำกำไร ความสามารถในการชำระหนี้ รวมทั้งโอกาสที่บริษัทจะสามารถดำเนินการต่อไปในอนาคต (กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินิทธุ์ และสุขจิตต์ ณ นคร, 2562)

อุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ จัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ วันที่ 29 สิงหาคม 2567 มีจำนวนบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จำนวน 23 บริษัท มีจำนวนหุ้นในกลุ่มอุตสาหกรรมทั้งหมด 116,734,800 หุ้น มูลค่า 359,855.63 พันล้านบาท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2567ข) ซึ่งปัจจุบันอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ได้สู่ยุคสังคมดิจิทัล โดยมีรายงานว่า ประชากรไทยอายุ 6 ปีขึ้นไปมีการใช้อินเตอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 89.5 ของจำนวนประชากรทั่วราชอาณาจักร และครัวเรือนในประเทศไทยมีการเชื่อมต่อกับอินเตอร์เน็ตมากถึงร้อยละ 91.40 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า สื่อดิจิทัลมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพและกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจของประชากรไทยและประเทศไทย รวมถึงการเกิดธุรกิจด้านสื่อดิจิทัล และเทคโนโลยีดิจิทัล และ

ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมประเภทธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ ทำให้รายได้ในอุตสาหกรรมลดลง โดยในปี พ.ศ. 2564 – 2566 จากสถิติรายได้รวมธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์พบว่าแต่ละบริษัทมีรายได้รวมลดลง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รายได้รวมธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ พ.ศ. 2564-2566

ที่มา: บริษัท ทริส คอร์ปอเรชั่น จำกัด, 2567

อย่างไรก็ตาม แม้รายได้ในอุตสาหกรรมจะลดลง แต่ยังมีบริษัทที่มีรายได้เพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะรายได้รวมของผู้ประกอบการสื่อโฆษณานอกบ้าน เช่น PLANB และ VGI ยังคงเติบโตร้อยละ 5.47 ซึ่งเป็นการเติบโตที่ต่อเนื่องจากปี 2566 และมีแนวโน้มที่จะดีต่อไปในช่วงครึ่งหลังของปี 2567 เมื่อพิจารณาสภาพคล่องโดยภาพรวมของธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ แม้ว่าธุรกิจจะมีรายได้ลดลงแต่โดยรวมธุรกิจยังคงมีสภาพคล่องสูง โดยอัตราส่วนเงินทุนจากการดำเนินงานต่อหนี้สินอยู่ในระดับเฉลี่ยประมาณ 35% ในช่วงปี 2564 ถึงปี 2566 และมีแนวโน้มทรงตัวในปี 2567 โดยปัจจุบันธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์เป็นกลุ่มธุรกิจที่มีพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยมุ่งเน้นปรับโครงสร้างธุรกิจเพื่อลดต้นทุน เช่น การใช้กลยุทธ์การผสมผสานสื่อ เพื่อการผลิตเนื้อหาสื่อและการเผยแพร่เนื้อหาสื่อผ่านทั้งทางช่องทางโทรทัศน์ดิจิทัล ช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ ของ AMARIN, GRAMMY, NATION และ WORKPOINT เป็นต้น (บริษัท ทริส คอร์ปอเรชั่น จำกัด, 2567)

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและปัจจัยทางเศรษฐกิจกับอัตราผลตอบแทนของหุ้น ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่อยู่ในช่วงการพัฒนาและปรับเปลี่ยนเข้าสู่ยุคดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับบริษัทการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี การศึกษาในครั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่าธุรกิจนี้ ยังเป็น

ธุรกิจที่น่าสนใจลงทุนสำหรับนักลงทุนทั้งในปัจจุบันและอนาคตหรือไม่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ นักลงทุนและผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนและใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ในธุรกิจอื่น ๆ ที่สนใจลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนของหุ้น หมวดอุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นิยามศัพท์

อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratios) เป็นเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์งบการเงินซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของข้อมูล เกิดจากการนำรายการของงบตั้งแต่ 2 รายการขึ้นไปแล้วนำมาคำนวณออกมาเป็นอัตราส่วนจากนั้นจะสามารถนำค่าอัตราส่วนที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ประเมินมูลค่ากิจการ เพื่อหาซื้อหลักทรัพย์ในราคาที่ถูก และขายหลักทรัพย์ในราคาที่ดีหรืออาจจะใช้ในการพยากรณ์ผลตอบแทนในรูปของเงินปันผล

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนผู้เป็นเจ้าของ (Debt/Equity Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงสัดส่วนโครงสร้างเงินทุนของกิจการว่ามาจากการกู้ยืมและมาจากทุนของเจ้าของ

อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio) คืออัตราส่วนที่แสดงถึงสภาพคล่องของกิจการในการชำระหนี้ระยะสั้น

อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Assets) คืออัตราส่วนที่แสดงถึงประสิทธิภาพในการลงทุนจากสินทรัพย์ สามารถนำสินทรัพย์ไปใช้ประโยชน์ได้มากแค่ไหน

อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Total Asset Turnover) คืออัตราส่วนที่วัดประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ของบริษัทเพื่อผลต่อยอดขายหรือรายได้จากการขายเข้าสู่บริษัท

อัตราส่วนราคาปิดต่อกำไรต่อหุ้น (Price/Equity Ratio) คืออัตราส่วนที่ใช้วิเคราะห์ว่าราคาหลักทรัพย์ตัวนั้นถูกหรือแพง

อัตราส่วนราคาปิดต่อมูลค่าหุ้นทางบัญชี (Price/Book Value Ratio) คือ อัตราส่วนที่บ่งบอกถึงการประเมินมูลค่าหุ้น

งบลงทุนโฆษณาของธุรกิจ คือ แผนการใช้จ่ายเงินเพื่อประชาสัมพันธ์หรือโฆษณาผลิตภัณฑ์หรือบริการของธุรกิจ โดยเป็นงบประมาณที่ใช้ในการลงทุนผ่านช่องทางโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต โซเชียลมีเดีย หรือกิจกรรมส่งเสริมการขาย

ผลประกอบการ คือ รายได้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ อาทิ รายได้รายการโทรทัศน์ รายได้จากการผลิตหรือตัดต่อภาพ รายได้เกี่ยวกับภาพยนตร์ รายได้จากคอนเสิร์ต

และละครเวที รายได้จากการรับจ้างจัดงาน รายได้ค่าบริหารและจัดการ รายได้จากการขายสินค้าและบริการอื่น และรายได้จากการดำเนินงานอื่น ๆ

ตัวชี้วัดความนิยม (Rating) คือ ตัวเลขหรือค่าที่บ่งบอกถึงระดับความนิยมหรือความสนใจที่ผู้บริโภคมีสื่อต่าง ๆ ของบริษัทสื่อและสิ่งพิมพ์

อัตราผลตอบแทนของหุ้น หมายถึง ส่วนต่างของราคาหุ้น ณ เวลาในอดีต กับราคาในปัจจุบัน เพื่อแสดงถึงความสามารถในการทำกำไร

แนวคิดและทฤษฎี

อัตราผลตอบแทน หมายถึง ส่วนต่างของราคาหลักทรัพย์ ณ เวลาในอดีต กับราคาหลักทรัพย์ในปัจจุบัน แสดงในรูปร้อยละ (สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2548) โดยใช้ราคาหุ้นที่ทำการปรับค่าผลตอบแทนรวมของหลักทรัพย์แล้ว (Adjusted Price) สามารถคำนวณได้จากอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ [(Pt+1-Pt)/Pt]*100

กำหนดให้

Pt+1 = ราคาปิดหุ้นสามัญปีปัจจุบัน

Pt = ราคาปิดหุ้นสามัญปีก่อน

อัตราส่วนทางการเงิน หมายถึง การนำรายการในงบการเงินตั้งแต่สองรายการขึ้นไปมาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างรายการนั้น ๆ ซึ่งจะออกมาในรูปอัตราส่วนทางการเงิน หรือในรูปอัตราร้อยละ โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาอัตราส่วนทางการเงินออกเป็นทั้งหมด 6 กลุ่มได้แก่

1. อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Asset: ROA) เป็นตัวชี้วัดทางการเงินที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพของบริษัทในการนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ทั้งหมดมาสร้างกำไร กล่าวคือ ROA เป็นตัวชี้วัดว่าบริษัทสามารถสร้างกำไรได้มากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับขนาดของสินทรัพย์ที่บริษัท สามารถคำนวณได้จาก ROA = กำไรสุทธิ / สินทรัพย์รวม (บริษัท หลักทรัพย์บัวหลวง จำกัด (มหาชน), 2564ก)

2. อัตราส่วนราคาปิดต่อกำไรต่อหุ้น (Price/Equity Ratio) เป็นตัวแปรที่บ่งบอกถึงความคุ้มค่าของหุ้นหนึ่งหน่วย เมื่อเทียบกับกำไรที่หุ้นนั้นสร้างได้ สามารถคำนวณได้จาก P/E Ratio = ราคาหุ้น / กำไรสุทธิต่อหุ้น (สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2564)

3. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน หรือ อัตราส่วนสภาพคล่อง (Current Ratio) เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดทางการเงินที่สำคัญที่ใช้ประเมินความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของบริษัท โดยเปรียบเทียบสินทรัพย์หมุนเวียน (เช่น เงินสด ลูกหนี้การค้า สินค้าคงคลัง) กับหนี้สินหมุนเวียน (เช่น หนี้เจ้าหนี้

การค้า หนี้สั้น) สามารถคำนวณได้จาก อัตราส่วนทุนหมุนเวียน = สินทรัพย์หมุนเวียน / หนี้สินหมุนเวียน (ปรียานุช กิจรุ่งโรจน์เจริญ, 2558)

4. อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Total Asset Turnover) เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการประเมินประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดของบริษัท โดยเปรียบเทียบยอดขายกับสินทรัพย์รวม เป็นสิ่งที่บอกถึงความสามารถของบริษัทในการสร้างยอดขายเมื่อเทียบกับขนาดของสินทรัพย์ที่บริษัทมี สามารถคำนวณได้จาก อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม = ยอดขายสุทธิ / สินทรัพย์รวม (บริษัท หลักทรัพย์บัวหลวง จำกัด (มหาชน), 2564ข)

5. อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของเจ้าของ (Debt/Equity) เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการประเมินโครงสร้างทางการเงินของบริษัท สามารถบอกถึงบริษัทใช้เงินกู้มาลงทุนในธุรกิจเป็นมูลค่ามากน้อยเพียงใด เมื่อเทียบกับเงินทุนของผู้ถือหุ้น สามารถคำนวณได้จาก D/E Ratio = หนี้สินทั้งหมด / ส่วนของผู้ถือหุ้น (บริษัท หลักทรัพย์บัวหลวง จำกัด (มหาชน), 2561)

6. อัตราส่วนราคาปิดต่อมูลค่าหุ้นทางบัญชี (Price/Book Value Ratio) เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการประเมินมูลค่าของหุ้น โดยเปรียบเทียบราคาตลาดของหุ้นกับมูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น (Book Value per Share) สามารถบ่งชี้ว่านักลงทุนกำลังจ่ายเงินเพื่อซื้อหุ้นในราคาที่สูงกว่าหรือต่ำกว่ามูลค่าทางบัญชีของสินทรัพย์สุทธิของบริษัทนั้น ๆ สามารถคำนวณได้จาก P/BV Ratio = ราคาตลาดต่อหุ้น / มูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.)

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเศรษฐกิจหรือตลาดที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินธุรกิจ มักถูกนำมาพิจารณาเมื่อมีการประเมินแนวโน้มในการดำเนินงานของธุรกิจ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุน (วาสนา คันธบุษบง, 2562) สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจของบริษัท 3 ปัจจัย ได้แก่ งบลงทุนโฆษณา, ผลประกอบการ และตัวชี้วัดความนิยม (Rating)

1. งบลงทุนโฆษณา หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการโฆษณาของบริษัท โดยงบลงทุนโฆษณาเปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญในการสร้างการรับรู้และกระตุ้นยอดขายให้กับผลิตภัณฑ์หรือบริการของบริษัท ยิ่งลงทุนมาก ยิ่งมีโอกาสเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น แต่ก็ต้องพิจารณาถึงประสิทธิภาพของการลงทุนควบคู่ไปด้วย

2. ผลประกอบการ หมายถึง รายได้จากการดำเนินงานของธุรกิจ เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจในภาพรวม สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผู้ถือหุ้น

3. ตัวชี้วัดความนิยม (Rating) ตัวชี้วัดความนิยมเป็นตัวบ่งชี้ถึงความพึงพอใจของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการของบริษัท ซึ่งสามารถวัดได้จากการสำรวจความคิดเห็นของลูกค้า รีวิวจากผู้ใช้ และการให้คะแนนบนแพลตฟอร์มออนไลน์ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชวัลพัชร หอมหวานทิพย์ (2563) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ คือ อัตราส่วน Tobim's Q และอัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR)

มโนรา รังสิมาวรางกูร (2563) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ กลุ่มธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return ON Asset: ROA) อัตราส่วนผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return On Equity: ROE)

กังสดาล วงษ์สกุล (2562) ทำการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาของบริษัทที่จะทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมพลังงาน ได้แก่ อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น อัตราส่วนราคาหุ้นต่อมูลค่าทางบัญชี โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนผู้ถือหุ้นมีอิทธิพลไปในทิศทางตรงข้ามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ ธุรกิจในกลุ่มบริการ หมวดอุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้งหมด 23 บริษัท กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ธุรกิจในกลุ่มบริการ หมวดอุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 5 บริษัท ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) โดยกำหนดเกณฑ์ คือ เป็นบริษัทที่มีคะแนนเรทติ้งใกล้เคียงกัน มีงบการเงินย้อนหลัง 10 ปี และมีข้อมูลงบโฆษณา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้ ประกอบด้วย

1. บริษัท อมรินทร์ คอร์เปอเรชั่นส์ จำกัด(มหาชน)
2. บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด(มหาชน)
3. บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด(มหาชน)
4. บริษัท บีอีซี เวิลด์ จำกัด(มหาชน)

5. บริษัท โมโน เน็กซ์ จำกัด(มหาชน)

2. ตัวแปรที่ใช้การวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ อัตราส่วนทางการเงินทั้งหมด 6 อัตราส่วน และปัจจัยทางเศรษฐกิจ 3 ปัจจัย รวบรวมจากงบการเงินรายปีของบริษัทเป็นข้อมูล ณ สิ้นปี ตั้งแต่ปี 2557-2566 ดังนี้

1. อัตราส่วนทางการเงิน

1.1 อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Asset: ROA)

1.2 อัตราส่วนราคาปิดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น (Price/Earning)

1.3 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio)

1.4 อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Total Asset Turnover)

1.5 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของเจ้าของ (Debt/Equity)

1.6 อัตราส่วนราคาต่อมูลค่าทางบัญชี (Price/Book Value)

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

2.1 งบลงทุนโฆษณา ที่ปรากฏในรายงานประจำปีของบริษัทเกี่ยวกับงบลงทุนในการโฆษณาประชาสัมพันธ์

2.2 ผลประกอบการ เป็นรายได้จากการดำเนินงานของธุรกิจ โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินของบริษัท

2.3 ตัวชี้วัดความนิยม (Rating) เป็นข้อมูลความนิยมของแต่ละบริษัท จากรายงานของสมาคมโทรทัศน์ระบบดิจิตอล (ประเทศไทย)

ตัวแปรตาม คือ อัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ จากงบการเงินและการลงทุนของ 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์

3. วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงิน และปัจจัยทางเศรษฐกิจกับอัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากงบการเงินรายปีของบริษัท ได้แก่ งบแสดงฐานะการเงิน และงบกำไรขาดทุนของกลุ่มบริการในหมวดอุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้เลือกใช้ข้อมูลผลการดำเนินงานย้อนหลังปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ถึงปี พ.ศ. 2566 รวม 10 ปี โดยแหล่งข้อมูลที่นำมาใช้มีดังนี้

3.1 สรุปข้อมูลหลักทรัพย์ซึ่งเป็นตัวเลขที่รายงานทางการเงินและราคาหลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ ผ่านทาง www.settrade.com และ www.set.or.th

3.2 รายงานประจำปีของ 5 บริษัท ที่แสดงข้อมูลผลประกอบการย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 – 2566 และรายงานประจำปีของบริษัทสื่อและสิ่งพิมพ์ที่ศึกษา เกี่ยวกับงบลงทุนในการ

โฆษณาประชาสัมพันธ์ ย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 – 2566 หรือค้นหาจากอินเตอร์เน็ตให้ครบตามปีที่กำหนด

3.3 ข้อมูลตัวชี้วัดความนิยมของบริษัท เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการรายงานของสมาคมโทรทัศน์ระบบดิจิตอล (ประเทศไทย) โดยรวบรวมตั้งแต่ปี 2557-2566 รวม 10 ปี

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum) เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมทั่วไปของข้อมูล ในส่วนการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาณ โดยใช้แบบจำลองการวิเคราะห์การถดถอยพหุคุณ (Multiple Regression Analysis) แบบ panel data

ผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ตารางที่ 1 ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.
อัตราส่วนทางการเงิน (หน่วย: เท่า)				
อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)	- 18.17	12.47	0.40	6.74
อัตราส่วนราคาต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น (Price/Earnings Per Share)	- 45.39	19.70	- 2.43	14.93
อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio)	- 42.08	45.33	3.48	15.99
อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Total Asset turnover)	- 18.94	14.24	3.55	8.54
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของเจ้าของ (Debt/Equity)	0.10	6.97	1.90	1.49
อัตราส่วนราคาต่อมูลค่าทางบัญชี (Price/Book Value)	0.03	8.92	3.34	2.65
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ				
งบลงทุนโฆษณาของธุรกิจ (หน่วย: ล้านบาท)	190.00	918.87	520.59	199.67
ผลประกอบการของบริษัท (หน่วย: ล้านบาท)	969.69	5,993.86	2,728.64	1,475.66
ตัวชี้วัดความนิยม (Rating)	10.50	28.09	20.48	5.11
อัตราผลตอบแทนของหุ้น ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์	-40.32	45.33	-1.21	17.31

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่า อัตราส่วนทางการเงิน ได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์มีค่าเฉลี่ย 0.40 เท่า บ่งบอกถึง

ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ของกลุ่มธุรกิจนี้ โดยรวมถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง อัตราส่วนราคาต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น มีค่าค่าเฉลี่ย 2.43 เท่า แสดงให้เห็นว่าตลาดคาดหวังการเติบโตในอนาคตที่สูง อัตราส่วนทุนหมุนเวียน มีค่าเฉลี่ย 3.48 เท่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีสภาพคล่องดี มีเงินสดเพียงพอในการชำระหนี้ระยะสั้น อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมมีค่าเฉลี่ย 3.55 เท่า บ่งบอกถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ในการสร้างรายได้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของเจ้าของมีค่าเฉลี่ย 1.90 เท่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีการก่อหนี้ค่อนข้างสูง หากหนี้สินสูงเกินไปอาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงในการดำเนินงาน และอัตราส่วนราคาต่อมูลค่าทางบัญชี มีค่าเฉลี่ย 3.34 เท่า ซึ่งบ่งบอกว่าตลาดให้ความสำคัญกับหุ้นในกลุ่มธุรกิจนี้อย่างมาก อาจเป็นเพราะคาดหวังการเติบโตในอนาคต

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ งบลงทุนโฆษณาของธุรกิจมีค่าเฉลี่ย 520.59 ล้านบาท ผลประกอบการของบริษัทมีค่าเฉลี่ย 2,728.64 ล้านบาท และตัวชี้วัดความนิยม (Rating) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.48

อัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ เป็นผลประโยชน์ที่นักลงทุนได้รับจากการลงทุนในหุ้นของบริษัท ผลประโยชน์ที่ได้รับอาจเป็นเงินปันผล หรือกำไรจากการขายหลักทรัพย์ขึ้นกับประเภทหลักทรัพย์ที่ถืออยู่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -1.21

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและปัจจัยทางเศรษฐกิจกับอัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์

ตารางที่ 2 ผลลัพธ์การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของตัวแบบ

Financial Ratio	Unstandardized Coefficients	Standardized Beta Coefficients	Std. Error	t-stat	Sig.	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
Constant	7.872	-	1.243	0.000	1.000		
อัตราส่วนผลตอบแทนของสินทรัพย์	-0.452	-0.211	0.762	-0.593	0.556	0.105	9.484
อัตราส่วนราคาปิดต่อกำไรต่อหุ้น	-0.109	-0.087	0.279	-0.392	0.697	0.274	3.652
อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	0.521	0.570*	0.237	2.197	0.034	0.198	5.049

Financial Ratio	Unstandardized Coefficients	Standardized Beta Coefficients	Std. Error	t-stat	Sig.	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
อัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม	0.541	0.322	0.301	1.798	0.080	0.416	2.405
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของเจ้าของ	-1.950	-0.128	2.392	-0.815	0.420	0.544	1.840
อัตราส่วนราคาปิดต่อมูลค่าหนี้ทางบัญชี	0.175	0.024	0.986	0.177	0.860	0.749	1.335
งบลงทุนโฆษณา	0.030	0.355	0.017	1.785	0.082	0.336	2.974
ผลประกอบการ	-0.003	-0.144	0.004	-0.709	0.483	0.322	3.107
ตัวชี้วัดความนิยม (Rating)	1.065	0.232	0.690	1.543	0.131	0.588	1.702
Adjusted R Square = 0.467, F = 3.890, Sig. = **0.001***, Durbin-Watson = 2.207							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 แสดงผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ พบว่า ค่า Adjusted R-Square มีค่าเท่ากับ 0.467 ซึ่งหมายความว่าตัวแปรอิสระ สามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามคืออัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ ได้ร้อยละ 46.70 โดยมีค่า F statistics มีค่าเท่ากับ 3.890 และมีค่า Sig. เท่ากับ 0.001 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ตัวแปรอิสระสามารถร่วมกับทำนายอัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้ จากการพิจารณาตัวแปรอิสระ ได้แก่ อัตราส่วนทางการเงิน และปัจจัยทางเศรษฐกิจ รวม 9 ตัวแปร พบว่า มีเพียง 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ อัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ ได้แก่ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน โดยพบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียน มีค่านัยสำคัญเท่ากับ 0.001 ซึ่งมีค่านัยสำคัญน้อยกว่า 0.50 นั่นหมายความว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียน เป็นตัวกำหนดการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ ($p<0.05$) ส่วนอัตราส่วนผลตอบแทนของสินทรัพย์ ได้แก่ อัตราส่วนราคาปิดต่อกำไรต่อหุ้น อัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของเจ้าของ อัตราส่วนราคาปิดต่อมูลค่าหนี้ทางบัญชี งบลงทุนโฆษณา ผลประกอบการ และตัวชี้วัดค่านิยม (Rating) มีค่า

นัยสำคัญมากกว่า 0.50 นั่นหมายความว่า ตัวแปรดังกล่าวทั้ง 8 ตัวแปร ไม่ได้เป็นตัวกำหนดการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ ($p>0.05$)

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนของหุ้น หมวดอุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยภาพรวมอัตราส่วนทางการเงินของธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ที่ศึกษาเฉลี่ย 5 บริษัท มีอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ 0.40 เท่า อัตราส่วนราคาต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น 2.43 เท่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียน 3.48 เท่า อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม 3.55 เท่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของเจ้าของ 1.90 เท่า และอัตราส่วนราคาต่อมูลค่าทางบัญชี 3.34 เท่า จากข้อมูลอาจกล่าวได้ว่าธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ 5 บริษัทที่ศึกษา มีประสิทธิภาพในการสร้างรายได้จากสินทรัพย์อยู่ในระดับปานกลาง มีสภาพคล่องที่ดี แต่มีภาระหนี้สินค่อนข้างสูง ตลาดมีความคาดหวังต่อการเติบโตในอนาคตของธุรกิจกลุ่มนี้อยู่ในระดับสูง

และในส่วนของผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระโดยใช้สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ที่มี Time Fixed effects ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มีช่วงยาว 10 ปี จึงใช้วิธีการประมาณสมการถดถอยที่มี Time Fixed effects โดยวิธี Demean พบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียน เป็นอัตราส่วนทางการเงินเพียงตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์

ทั้งนี้ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน เป็นตัวแปรอัตราส่วนทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ เนื่องจากอัตราส่วนทุนหมุนเวียน เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงสินทรัพย์หมุนเวียน เช่น เงินสด, ลูกหนี้การค้า, สินค้าคงเหลือ เปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียน (เช่น หนี้สินสั้น) ของบริษัท และเป็นอัตราส่วนที่นำมาใช้เพื่อวัดความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น หากอัตราส่วนนี้สูง แสดงว่าบริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้ได้ดี อีกทั้งยังสะท้อนว่าบริษัททั้ง 5 บริษัท มีการบริหารสินทรัพย์ที่ดี และโดยปกติแล้วอัตราส่วนทุนหมุนเวียนที่สูงมักสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนของหุ้นที่สูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งผลการศึกษานี้ พบว่าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในทิศทางบวก แสดงว่าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเป็นตัวกำหนดการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ สามารถพิจารณาได้ว่า ทั้ง 5 บริษัท มีความมั่นคงทางการเงิน เนื่องจากบริษัทที่มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนสูง แสดงให้เห็น

ว่ามีสภาพคล่องที่ดี สามารถชำระหนี้ได้ทันท่วงที ทำให้นักลงทุนมีความมั่นใจในการลงทุนมากขึ้น มีโอกาสเติบโต เนื่องจากมีสภาพคล่องที่ดี สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น ทำให้สามารถขยายธุรกิจลงทุนในโครงการใหม่ ๆ หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ ซึ่งอาจนำไปสู่การเติบโตของกำไรและผลตอบแทนในระยะยาว และยังทำให้คำนึงได้ว่าบริษัทมีการบริหารจัดการที่ดีทั้งการบริหารจัดการด้านการเงิน ความสามารถในการควบคุมค่าใช้จ่ายและมีการจัดการสินทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสัญญาณบ่งบอกถึงคุณภาพของการบริหารงานโดยรวมที่ดี มีความเสี่ยงในการขาดทุนน้อยลง ดังนั้นผลตอบแทนของหุ้นทั้ง 5 บริษัท จึงมีศักยภาพ สอดคล้องกับ ชวัลพัชร หอมหวานทิพย์ (2563) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงิน กับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า อัตราส่วนทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์คืออัตราส่วนทุนหมุนเวียน เช่นเดียวกับมโนรา รังสิมาวรางกูร (2563) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค พบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ กลุ่มธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษานี้ พบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนของหุ้น 5 บริษัท ในหมวดธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์ ดังนั้น ตัวแปรอัตราส่วนทุนหมุนเวียน เป็นตัวแปรที่นักลงทุนสามารถนำมาใช้พิจารณาเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุนในกิจการต่าง ๆ ได้ เนื่องจากเป็นตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนถึงภาพรวมทางการเงินและประสิทธิภาพของบริษัทได้เป็นอย่างดี โดยอัตราส่วนทุนหมุนเวียนแสดงให้เห็นถึงความสามารถของบริษัทในการชำระหนี้ระยะสั้น หากอัตราส่วนนี้สูง แสดงว่าบริษัทมีสภาพคล่องดี มีเงินสดหรือสินทรัพย์ที่สามารถแปลงเป็นเงินสดได้เร็วเพียงพอที่จะชำระหนี้สินได้ และด้วยสภาพคล่องที่ดีนี้ สะท้อนว่า ธุรกิจสามารถปรับตัวเข้ากับสภาวการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี เพราะมีทุนสำรองรองรับไว้ ดังนั้นตัวแปรอัตราส่วนทุนหมุนเวียนจึงมีความสำคัญในการใช้ประกอบการพิจารณาการตัดสินใจลงทุน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งต่อไป สามารถปัจจัยอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากอัตราส่วนทางการเงินที่มีการใช้ประโยชน์ในด้านการลงทุนและข้อมูลทางบัญชีมาใช้ประกอบในการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนมากยิ่งขึ้น

2. การศึกษาครั้งต่อไป สามารถนำแนวทางการศึกษาหรือการกำหนดตัวแปรไปใช้ในการศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น หรือเพิ่มจำนวนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ หรือศึกษากลุ่มธุรกิจในตลาดอื่น เช่น ตลาดหลักทรัพย์ MAI เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินิทธุ์ และสุขจิตต์ ณ นคร. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารมหาจุฬาวิชาการ. 6*(2), 263-279.

กังสดาล วงษ์สกุล. (2562). *ปัจจัยทางเศรษฐกิจและอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชมงคลธัญบุรี.

ชวัลพัชร หอมหวานทิพย์. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ชุดาพร สอนภักดี และทาริกา แย้มขะมัง. (2564). อัตราส่วนทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 8*(1), 151-164.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน. (2548). *การลงทุนในกองทุน.* ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567ก). *ภาพรวมองค์กร.* https://www.set.or.th/th/about/overview/journey

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567ข, 29 สิงหาคม). *MEDIA - สื่อและสิ่งพิมพ์.* https://www.set.or.th/th/market/index/set/service/media

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567ค). *Fundamental Analysis การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน.* https://www.setinvestnow.com/th/glossary/fundamental-analysis

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชี: Price to Book Value Ratio (P/BV).* https://elearning.set.or.th/SETGroup/glossary/price-to-book-value-ratio?lang=th

บริษัท ทริส คอร์ปอเรชั่น จำกัด. (2567, 18 กันยายน). *แนวโน้มธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์.* https://media.settrade.com/settrade/Documents/2024/Sep/180924-TRIS-Media-and-publishing.pdf

บริษัท หลักทรัพย์บัวหลวง จำกัด (มหาชน). (2561, 17 เมษายน). *เรื่องหนี้ ๆ ต้องดูที่ "D/E".* https://wconnex.bualuang.co.th/s/article/deratio?language=th

บริษัท หลักทรัพย์บัวหลวง จำกัด (มหาชน). (2564ก, 16 สิงหาคม). *รู้จัก ROA คืออะไร และวัดผลตอบแทนของสินทรัพย์ได้อย่างไร.* https://wconnex.bualuang.co.th/s/article/roa?language=th

บริษัท หลักทรัพย์บัวหลวง จำกัด (มหาชน). (2564ข, 26 ธันวาคม). *รู้จัก Total Asset Turnover คืออะไร วัดประสิทธิภาพของบริษัทในการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างยอดขายได้อย่างไร.* https://wconnex.bualuang.co.th/s/article/total-asset-turnover?language=th

ปรียานุช กิจรุ่งโรจน์เจริญ. (2558). การบริหารเงินทุนหมุนเวียน: Working Capital Management. *วารสารสารสนเทศ, 14*(2), 7-19.

มโนรา รังสิมาวรางกูร. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค.* [การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

วาสนา คันธบุษบง. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทกลุ่มการแพทย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) (2564, 28 ตุลาคม). *ค่า P/E Ratio คืออะไร มีความสำคัญอย่างไรบ้าง ที่นักลงทุนต้องรู้และคำนวณเป็น*. https://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?bookID=4208&pageid=40

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). *การสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนพ.ศ. 2567*. https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240531072624_48392.pdf

การคุ้มครองซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทย

Protection of Thailand Soft Power

วรรณวิภา พัวศิริ[1] และภัทรนรินทร์ อินโต[2]

Wanwipar Puasiri[1] and Patnarin Into[2]

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Bangkok University

Wanwipar.p@bu.ac.th, Patnarin.i@bu.ac.th

บทคัดย่อ

Soft Power เป็นคำศัพท์ทางรัฐศาสตร์ หมายถึงอำนาจที่ทำให้เกิดความชอบได้โดยไม่ต้องมีการบังคับ อำนาจนี้เป็นนามธรรมทำให้เกิดพลังศรัทธาในสินค้า ซอฟท์พาวเวอร์ของไทยมีหลายอย่างที่ดึงดูดให้ชาวต่างชาติหลงใหลในความเป็นไทย เช่น อาหาร ศิลปวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประเพณีเป็นต้น ต้มยำกุ้ง, ประเพณีสงกรานต์และโขนต่างโด่งดังไประดับโลกและได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติโดยองค์การ UNESCO นอกจากนั้น กีฬามวยไทยและซีรีย์ที่แสดงถึงความรักระหว่างเพศเดียวกันเป็นตัวอย่างของซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทย ซอฟท์พาวเวอร์ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญา เช่น ซีรียส์วาย (ชายรักชาย)เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ ที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ให้ความคุ้มครองจากการละเมิดโดยการทำซ้ำหรือเลียนแบบได้ โดยสรุป กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา, การสนับสนุนของรัฐผ่านพระราชบัญญัติการพัฒนาซอฟต์พาวเวอร์เพื่อเศรษฐกิจและสังคม และ การรับรองโดยองค์กรระหว่างประเทศล้วนส่งเสริมและให้ความคุ้มครองซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยได้

คำสำคัญ: ซอฟท์พาวเวอร์, การคุ้มครอง, กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา, นโยบายของรัฐบาล

Abstract

Soft Power is a Political Science word which means power that can attract people fascination without force. The soft power is subjective which creates faith in products. Thai soft power attracts foreigners to fascinate in Thai cultures i.e. food, art and cultural, cultural tourist attractions, and traditions. Tom Yum Kung, Song Kran Thai New Year festival and Khon, mask dance drama in Thailand are worldly well-known and are registered as intangible cultural heritage by UNESCO. In addition, Thai boxing and same sex loved series are examples of soft

power of Thailand. Soft power can be counted as Intellectual Property. For example, series Y (boys loved) is a copyright work protected by Copyright Act B.E. 2537 from any infringement by copy and imitation. In conclusion, Intellectual Property Law, support from government via Soft Power Development for Economy and Society Act B.E.... and a recognition by International organizations could promote and protect Thai soft power.

Keyword: Soft Power, Protection, Intellectual Property Law, Government Policy

ที่มาและความสำคัญ

ซอฟท์พาวเวอร์เป็นพลังอำนาจที่สามารถแทรกซึมสู่จิตใจโดยไม่ต้องมีการบังคับแต่อย่างใด รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะผลักดันสินค้าที่มีอัตลักษณ์ไทยสู่ตลาดโลก ต้มยำกุ้ง มวยไทย การละเล่นโขน ซีรียส์วายและยูริ ละครไทย ตลอดจนถึงกางเกงช้างล้วนเป็นสินค้าซอฟท์พาวเวอร์ที่ทั่วโลกให้การยอมรับ คำว่าซอฟท์พาวเวอร์เป็นที่กล่าวขวัญถึงเป็นอย่างมาก กรณีที่นักร้องสาวมิลลิ ขึ้นเวที Coachella ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2565 โดยร้องเพลงไปรับประทานข้าวเหนียวมะม่วงไป สร้างปรากฏการณ์แปลกใหม่ให้กับวงการอาหารไทยเป็นอย่างมากโดยเฉพาะข้าวเหนียวมะม่วงที่มีคนอยากรับประทานตาม (ไทยรัฐนิวส์โชว์, 2565, 17 เมษายน) นอกจากนี้ยังปรากฏการสัมภาษณ์นักร้องดังระดับโลกอย่างลิซ่าในรายการ Woody Show ว่าลิซ่าชอบกินลูกชิ้นยืนกินที่สถานีรถไฟจังหวัดบุรีรัมย์ส่งผลให้ลูกชิ้นยืนกินขายดีเป็นอย่างมากโดยเฉพาะร้านที่ลิซ่าเอ่ยถึง (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์, 2564, 18 กันยายน) ทั้งมิลลิและลิซ่าแค่ทำงานของตนคือร้องเพลงและให้สัมภาษณ์ถึงสิ่งที่ตนคิด แต่ว่าการกระทำนั้นกลับทำให้เกิดพลังอำนาจที่ยิ่งใหญ่ทำให้ผู้คนพากันซื้อสินค้านั้นๆโดยไม่ต้องมีการใช้กำลังบังคับแต่อย่างใด เหล่านี้คือพลังของซอฟท์พาวเวอร์

หากกล่าวถึง Soft Power หรือพลังศรัทธาแล้วนั้น Joseph Nye ศาสตราจารย์ด้านวิทยาศาสตร์การเมืองแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำนิยามของ Soft Power ไว้ว่า “ a country’s ability to influence others without resorting to coercive pressure. In practice, that process entails countries projecting their values, ideals, and culture across borders to foster goodwill and strengthen partnerships.” หรือคือ ความสามารถของประเทศในการใช้อิทธิพลต่างๆ โดยปราศจากการใช้กำลังเพื่อกดดัน ในทางปฏิบัติ กระบวนการที่นำมาซึ่งคุณค่า อุดมคติ และวัฒนธรรมของโครงการภายในประเทศต่างๆให้แพร่กระจายข้ามเขตแดนเพื่อส่งเสริมชื่อเสียงและความร่วมมือ (CFR, 2023, 16 May)

ในประเทศไทย คำว่า Soft Power ได้ถูกให้คำนิยามโดยศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์ นายกราชบัณฑิตยสภา ให้ใช้คำว่า “พลังศรัทธา” ซึ่งหมายความว่าการใช้ความนิยมชื่นชอบเพื่อชนะใจหรือโน้มน้าวใจผู้อื่นจนเกิดศรัทธาและปฏิบัติตาม (นิติราษฎร์ บุญโญ, 2565, 13 ธันวาคม) แต่โดยทั่วไปการเขียนถึง Soft Power มักจะใช้ทับศัพท์ว่า ซอฟท์พาวเวอร์ หรือใช้คำว่าอำนาจละมุน, อำนาจนุ่มนิ่ม อำนาจเย็น หรือ มานานุภาพ

ตัวอย่าง Soft power ของประเทศไทย

หลังจากไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านซอฟท์พาวเวอร์ผ่านวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ 5 ด้าน หรือ “5F” ซึ่งมีอัตลักษณ์และความเป็นไทย สามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ (1) อาหารไทย, (2) ภาพยนตร์และซีรียส์ของไทย, (3) เครื่องแต่งกายและการออกแบบของไทย, (4) กีฬาของไทยและมวยไทย, และ (5) เทศกาลและประเพณีไทย

อาหารไทยที่เป็นที่นิยมของชาวต่างชาติคงหนีไม่พ้นผัดไทย ต้มยำกุ้ง และ ส้มตำ หรือ papaya salad แต่ในช่วงหลัง รัฐบาลไทยตั้งแต่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีการส่งเสริมให้อาหารไทยเข้าไปอยู่ในมิชลินไกด์เพื่อทำให้ชาวต่างชาติรู้จักอาหารไทยมากยิ่งขึ้นนอกจาก 3 เมนูที่กล่าวมาข้างต้น โดยในปีพ.ศ. 2565 มิชลินไกด์ประจำประเทศไทยได้แนะนำร้านอาหารในประเทศไทยที่ได้รับ 1 ดาวมิชลินจำนวน 26 ร้าน ซึ่ง 2 ใน 6 ร้านเข้าใหม่เป็นร้านอาหารไทยดั้งเดิม ร้านอักษร นำเสนอเมนูอาหารไทยดั้งเดิมได้แก่ ขนมครกหน้าหมูเค็ม เป็นต้น (Michaline Guide, 2021, 15 ธันวาคม) การพยายามให้ร้านอาหารไทยได้รับดาวมิชลินเพื่อดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวระดับไฮเอนด์ชาวต่างชาติเข้ามาใช้จ่ายในประเทศไทย อย่างร้านเจ้ไฝก็ติดร้านมิชลิน 3 ดาว ถึงแม้ไข่เจียวปูจะจานละ 4,000 บาทซึ่งแพงมากๆในสายตาชาวไทย แต่ถ้าอาหารอร่อยจริง 4,000 บาทก็ไม่ถือว่าแพงเกินไปในสายตาชาวต่างชาติและชาวไทยที่มีฐานะซึ่งเป็น VVIP ก็ถือเป็น Soft Power สำหรับคนเฉพาะกลุ่ม น่าเสียดายที่ตอนนี้เจ้ไฝเลิกทำแล้ว (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2567, 22 กรกฎาคม)

ในด้านภาพยนตร์และซีรียส์ของประเทศไทย ปัจจุบันได้รับการยอมรับเป็นอย่างมาก ทั้งจากคนในชาติและต่างชาติ เริ่มจากภาพยนตร์เรื่อง “สิ่งเล็กๆที่เรียกว่ารัก” ที่ดังมากที่ประเทศจีน ถึงขั้นนำไปสร้างใหม่ในเวอร์ชันจีน เขมร และอื่นๆ เช่นเดียวกับ “องค์บาก”, “friend zone” และ “บุพเพสันนิวาส” เป็นต้น ภาพยนตร์บางเรื่อง เช่น “ชัตเตอร์” และ “ตลก 69” ก็ถูก Hollywood ซื้อไปเพื่อสร้างใหม่ ภาพยนตร์ไทยคุณภาพที่ได้รับรางวัลที่งานเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ เช่น “ลุงบุญมีระลึกชาติ”, “แสงศตวรรษ”, “ร่างทรง” และ “Insect in the Backyard” ล่าสุดภาพยนตร์เรื่อง “หลานม่า”ก็เป็นภาพยนตร์ต่างประเทศ 15 เรื่องสุดท้ายที่ได้เข้าชิงรางวัลออสการ์ ทั้งหมดนี้ถือเป็นซอฟท์พาวเวอร์ที่แสดงถึงคุณภาพและความนิยมของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยได้เช่นกัน

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมละครหรือซีรียส์ไทยที่ต่างชาติซื้อไปฉายตามแพลตฟอร์มต่างๆ ทั้งทางโทรทัศน์ แอพพลิเคชัน และเว็บไซต์ ก็ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากเช่นเดียวกัน เช่น “เพราะเราคู่กัน”, “บุพเพสันนิวาส”, “พิษวาส” เป็นต้น แต่ ซอฟท์พาวเวอร์ที่ได้รับความนิยมอย่างล้นหลามจนเป็นปรากฏการณ์ คือ ซีรียส์วาย ซึ่งเป็นเรื่องราวระหว่างชายรักชาย ที่เมื่อพูดถึงประเทศไทยต้องนึกถึงซีรียส์วาย ที่เมื่อคนจีนมาเที่ยวประเทศไทย จุดเช็คอินแรกๆคือตึก GMM TV ผู้ผลิตซีรียส์วายอันดับต้นๆของประเทศไทย ซีรียส์วายไทยที่โด่งดังมากๆคือ “SOTUS the series”, “เพราะเราคู่กัน”, “KinnPorseche the Series” และ “ธามไท the Series” ซึ่งนอกจากในเนื้อหาแล้ว อาหารการกิน สถานที่ถ่ายทำและเสื้อผ้า ยังทำให้ต่างชาติจำนวนมากกินอาหารนั้นๆตาม นมชมพูที่นักแสดงดื่มในเรื่อง “เพราะเราคู่กัน” ก็เป็นที่นิยมในประเทศญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก เป็นต้น นักท่องเที่ยวยังเดินทางมาประเทศไทยเพื่อไปสถานที่นั้นๆเช่นมหาวิทยาลัยหรือยอดเขาที่ถ่ายทำซีรียส์เรื่อง “นิทานพันดาว” และหาเสื้อผ้าอย่างชุดนักเรียนและชุดนักศึกษามาใส่ตาม (The Secret Sauce, 2023, 7 October) ยิ่งไปกว่านั้น การที่ประเทศไทยผ่านกฎหมายคู่ชีวิตที่ให้เพศเดียวกันสามารถจดทะเบียนแต่งงานกันได้ทำให้ต่างชาติมองว่าประเทศไทยเปิดกว้างในเรื่องเพศ สอดคล้องกับการผลิตซีรียส์ที่เพศเดียวกันรักกัน ล่าสุดซีรียส์ไทยที่ขึ้นอันดับ 1 ของโลกในแพลตฟอร์ม NetFlix สาขาซีรีย์ภาษาต่างประเทศของทั่วโลกคือเรื่อง “สืบสันดาน” ที่แม้กระทั่งคนเกาหลีใต้หรืออเมริกาที่ชำนาญในเรื่องการสร้างซีรียส์ดังๆยังรู้สึกประหลาดใจเมื่อได้เห็นซีรียส์เรื่องนี้ ทำให้ประเทศไทยอาจจะเป็นผู้นำในเรื่องการสร้างซีรียส์ (ซึ่งเป็นผู้นำในเรื่องการสร้างซีรียส์วายไปแล้ว) ซึ่งก็เป็นการสร้างซอฟท์พาวเวอร์เช่นกัน (มติชนออนไลน์, 2567, 23 กรกฎาคม)

เครื่องแต่งกายที่เป็น Soft Power ของไทยก็ยกตัวอย่างเช่น การใส่ชุดไทยเดิม ห่มสไบกับผ้าถุง หรือเสื้อราชปะแตนกับโจงกระเบนเดินเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวหรือวัดวาอาราม การใส่ชุดไทยกับรองเท้าผ้าใบถ่ายรูปตามสถานที่ท่องเที่ยวของไทยแล้วโพสต์ลงในโซเชียลมีเดีย มีวัตถุประสงค์เพื่อโอ้อวดในโซเชียลมีเดียมากกว่าที่จะมาเที่ยวดังเช่นในสมัยก่อน การใส่ชุดนักเรียนไทยก็เป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวชาวจีนเพื่อเผยแพร่ลงโซเชียลมีเดียเช่นกัน หลังจากภาพยนตร์และซีรียส์ที่ใส่ชุดนักเรียนไทยได้รับความนิยมเป็นอย่างมากที่ประเทศจีน โดยเฉพาะภาพยนตร์เรื่อง “สิ่งเล็กๆที่เรียกว่ารัก”ที่โด่งดังอย่างมากที่ประเทศจีน จนคนจีนนำไปสร้างใหม่ในเวอร์ชันจีน นอกจากนั้นกางเกงมวยก็เป็นของที่ระลึกอย่างดีที่ต่างชาติที่มาเที่ยวเมืองไทยมักจะซื้อไปฝากเพื่อนหรือญาติที่ประเทศตน ล่าสุด กางเกงช้างกำลังเป็นกระแสนิยมที่มาแรงทั้งในหมู่ชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้วยความที่เป็นกางเกงที่ใส่สบาย ราคาถูก และลายสวยงาม กางเกงช้างจึงกลายเป็นอีกหนึ่งสินค้าไทยที่กลายเป็นสินค้ายอดนิยมของประเทศ นักท่องเที่ยวนิยมใส่กันมากจนกระทั่งโรงงานที่ประเทศจีนนำไปทำบ้าง แล้วส่งกลับมาขายที่ประเทศไทย น่าเสียดายที่คนไทยไม่ได้จดลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตรการออกแบบกางเกงช้างไว้ก่อน จึงฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายไม่ได้ (ThaiPBS, 2566, 11 พฤศจิกายน) แต่ปัจจุบันกรม

ทรัพย์สินทางปัญญาได้จดทะเบียนกางเกงช้างแล้ว อีกทั้งยังให้ศุลกากรคุมเข้มเรื่องสินค้านำเข้าจากจีน โดยเฉพาะกางเกงช้าง (ไทยรัฐออนไลน์, 2567, 5 กุมภาพันธ์)

เป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศไทยโด่งดังในเรื่องกีฬามวยไทย มีนักกีฬามวยหลายคนที่สร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทยและทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักในระดับโลก เช่น สมรักษ์ คำสิงห์ นักกีฬามวยสมัครเล่นโอลิมปิค เหรียญทองคนแรกของประเทศไทย หรือ บัวขาว บัญชาเมฆ นักมวยที่มีชื่อเสียงโด่งดังทั้งในทวีปยุโรปและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งปัจจุบันได้เปิดค่ายมวยและมีชาวต่างชาติมาเรียนจำนวนมาก สนามมวยเวทีลุมพินีตรงถนนราชดำเนิน ก็เป็นอีกที่ที่ชาวต่างชาติถือเป็นจุดเช็คอินหากมาเที่ยวประเทศไทย กีฬามวยไทยจึงนับได้ว่าเป็นซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยด้วย กีฬาอื่นของไทยที่โด่งดังจนเป็นซอฟท์พาวเวอร์สำหรับคนเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ กระบี่ กระบอง, การแข่งขันเรือหางยาว, การแข่งเรือยาว, หมากรุกไทย, ฟันดาบไทย, เซปักตะกร้อ เป็นต้น

ทางด้านวัฒนธรรม และประเพณีไทย สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายอย่าง ด้านวัฒนธรรมก็ได้แก่ ดนตรีไทย การฟ้อนรำ การร้องเพลงไทยเดิม การนวดแผนไทย ยาดม ยาหม่องครีม ยาหม่องน้ำ ยาไทย ซึ่งทั้งการนวดและการทำยา ถือเป็นภูมิปัญญาไทยอีกด้วย ปัจจุบันยาดมสมุนไพรไทยได้รับความนิยมในหมู่คนดังชาวต่างชาติเป็นอย่างมากเนื่องจากลิซ่า แจ็กสัน หวัง และดาราจีนจำนวนมากซื้อยาดมจากร้านสะดวกซื้อ เพื่อสูดดมและนำกลับไปใช้ที่ประเทศตนเอง ยี่ห้อเป็นที่นิยม คือ ยาหม่องตราเสือ และ ยาดมตราหงส์ไทย ด้านประเพณีไทยก็แบ่งออกได้เป็น พระราชพิธีพยุหยาตราทางชลมารค, ประเพณีแข่งเรือหางยาว, และประเพณีสงกรานต์เป็นต้น โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ของประเทศไทยนั้น ได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เป็นที่ทราบกันดีว่านักท่องเที่ยวมักจะเจาะจงมาเที่ยวประเพณีสงกรานต์ในประเทศไทย สถานที่ที่เป็นที่นิยมก็อาทิเช่น ถนนข้าวสารในกรุงเทพ หรือที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ หรืองานประเพณียี่เป็งที่มีการปล่อยโคมลอยนั่นเอง และประเพณีสงกรานต์ (Thai New Year Festival) เพิ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

และปรากฏการณ์ หมูเด้ง ฮิปโปแคระ (Pygmy Hippo) แห่งสวนสัตว์เขาเขียว กลายเป็นไวรัล คนชอบกันทั้งโลก ซึ่งที่มาคือการที่เจ้าหน้าที่สวนสัตว์เขาเขียวได้ถ่ายคลิปหมูเด้งในอิริยาบถต่างๆออกมา ทั้งเข้างับเข่าเจ้าหน้าที่ ลงเล่นน้ำในกะละมัง หรือกระโดดไปมา ด้วยความน่ารักที่เป็นลูกฮิปโปแคระ ผิวสีชมพู ตัวเล็กๆ ทำให้เป็นที่ชื่นชอบของคนทั้งโลก และกลายเป็นซอฟท์พาวเวอร์อย่างหนึ่งของประเทศไทย เมื่อใครมาไทยก็อยากมาดูหมูเด้ง ไม่เว้นแม้แต่นักร้องระดับโลก อย่างพอลและเจค วง LANY ที่ต้องมาดูหมูเด้งที่สวนสัตว์เขาเขียวหลังการแสดงคอนเสิร์ตเวิล์ดทัวร์ สวนสัตว์เขาเขียวได้ทำสินค้าหมูเด้งออกมาจำหน่าย ทั้งเสื้อยืด ชุดนอน หมวก และหมอนรองคอ อย่างไรก็ดี มีเสื้อยืดหมูเด้งวางขายทั่วแพลตฟอร์มร้านค้าออนไลน์ซึ่งเสื้อยืดนี้ไม่ได้มาจากสวนสัตว์เขาเขียวที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หมูเด้งแต่อย่างใด เช่นเดียวกับสติ๊กเกอร์ไลน์รูปหมูเด้งที่มี

ออกมามากมาย แต่ก็ไม่ใช่กรรมสิทธิ์ของสวนสัตว์เขาเขียวแต่อย่างใด จึงเกิดคำถามว่าเหตุใดซอฟท์พาวเวอร์ของไทย ไม่ได้รับการคุ้มครองแต่อย่างใด

จากกรณีที่ผลิตภัณฑ์ซอฟท์พาวเวอร์เหล่านี้ถูกละเมิดลิขสิทธิ์ ถูกนำไปใช้อย่างไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม อย่างเช่น กางเกงช้าง ถูกโรงงานจีนนำไปผลิตและนำกลับมาขายคนไทยโดยเฉพาะทางช่องทางออนไลน์ ต้นทุนอยู่ที่ 25 บาท ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทย ปัญหานี้แก้ไขได้ด้วยการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาและบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งในกรณีของกางเกงช้าง ก็นับได้ว่าโรงงานจีนละเมิดลิขสิทธิ์ ถึงแม้ว่าผู้สร้างสรรค์กางเกงช้างจะไม่ได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์ก็ตามแต่ลิขสิทธิ์ก็ได้เกิดขึ้นแล้วเมื่อผู้สร้างสรรค์ได้แสดงผลงาน แต่ทั้งนี้รัฐบาลต้องมีส่วนร่วมในการกีดกันสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เข้ามาขายในประเทศด้วย กรมศุลกากรต้องร่วมมือตรงนี้ด้วย จะให้ภาคส่วนเดียวดำเนินการก็คงไม่ได้ผลเท่าไร เจ้าหน้าที่รัฐต้องปฏิบัติตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเคร่งครัด ตำรวจไซเบอร์ต้องทำการจับกุมสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาด้วย ไม่ใช่ปล่อยให้ขายกันเกลื่อนประเทศ

นอกจากนี้เมื่อทางการไทยขอขึ้นทะเบียนศิลปะการแสดงโขนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้กับ UNESCO ประเทศกัมพูชาโดยเฉพาะในสื่อโซเชียลมีเดียได้อ้างว่าละครโขนมีต้นตำรับมาจากเขมร ซึ่งคาดว่ากัมพูชาต้องการปลุกระดมกระแสรักชาติมากกว่า ทำให้โขน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์และซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทย ถูกประเทศเพื่อนบ้านขัดขวางจากการขึ้นทะเบียน อย่างไรก็ตาม UNESCO ได้ช่วยแก้ปัญหาโดยการขึ้นทะเบียนทั้งการแสดงโขนไทย (Khon) และโคลเขมร (Khol) (VoA, 2016, 8 มิถุนายน) การคุ้มครองซอฟท์พาวเวอร์ของไทยจึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กรต่างชาติและองค์กรระหว่างประเทศด้วย ภาพยนตร์เรื่อง “ลุงบุญมีระลึกชาติ” ที่ได้รับรางวัลจากเทศกาลภาพยนตร์แห่งเมืองคานส์ ก็ถือว่าภาพยนตร์ไทยได้รับการเชิดชูเกียตริจากสถาบันภาพยนตร์แห่งเมืองคานส์ซึ่งเป็นสถาบันระดับโลก ดังนี้ซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยจะยิ่งทรงคุณค่าหากได้รับการส่งเสริมและผลักดันจากองค์กรระดับโลก หากว่าภาพยนตร์เรื่อง “หลานม่า” ได้รับรางวัลภาพยนตร์ยอดเยี่ยมสาขาต่างประเทศจากเวทีออสการ์ใน ปี ค.ศ. 2025 นี่ก็จะยิ่งทำให้ภาพยนตร์ไทยกลายเป็นซอฟท์พาวเวอร์ที่ทรงพลังเป็นอย่างมาก

เมื่อรัฐบาลมีนโยบายที่จะผลักดันซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยด้วย (ไทยรัฐออนไลน์, 2567, 5 กุมภาพันธ์) รัฐบาลจึงผลักดันและส่งเสริมพระราชบัญญัติการพัฒนาซอฟท์พาวเวอร์เพื่อเศรษฐกิจและสังคม ผ่านการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ (Thailand Creative Content Agency - THACCA) เพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านซอฟท์พาวเวอร์ เพื่อยกระดับทักษะของคนไทยและคุ้มครองงานซอฟท์พาวเวอร์ต่างๆ ดังนั้นการให้ความคุ้มครองผลิตภัณฑ์ซอฟท์พาวเวอร์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการจะต้องจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ได้รับแรงสนับสนุนจากองค์กรระดับโลก ได้รับการผลักดันจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษางานซอฟท์พาวเวอร์ประเภทต่างๆของประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาปัญหาของการละเมิดซอฟท์พาวเวอร์ทั้งผลกระทบทางเศรษฐกิจและทรัพย์สินทางปัญญาทั้งที่จดและไม่ได้จดทะเบียน

3.เพื่อเสนอแนะการให้ความคุ้มครองซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยผ่านช่องทางต่างๆทั้งทางกฎหมาย นโยบายของรัฐ และการให้ความคุ้มครองและสร้างชื่อเสียงจากองค์กรระดับชาติและระหว่างประเทศ

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดของผลิตภัณฑ์ซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยคือแนวทางในการสร้างเศรษฐกิจผ่านความนิยมในความเป็นไทย ซึ่งเมื่อก่อนซอฟท์พาวเวอร์เป็นคำศัพท์ทางรัฐศาสตร์ คือความสามารถในการดึงดูดหรือทำให้มีส่วนร่วม โดยปราศจากการข่มขู่หรือบีบบังคับใดๆ ผ่านการเผยแพร่วัฒนธรรม ค่านิยมทางการเมืองหรือนโยบายการต่างประเทศ (อิทธิพล เครือรัฐติการ, 2551, 11 ธันวาคม) ซึ่งในปัจจุบัน ซอฟท์พาวเวอร์ไม่ได้ใช้กับทางรัฐศาสตร์เท่านั้น แต่ใช้กับทางการค้าและเศรษฐกิจด้วย รัฐบาลนายกรัฐมนตรีแพรทองธาร ชินวัตรในตอนแรกต้องการใช้ซอฟท์พาวเวอร์หรือสินค้าที่มีซอฟท์พาวเวอร์เป็นเครื่องมือในการสร้างและพัฒนาเศรษฐกิจ โดยหวังว่ากระแสนิยมในความเป็นไทยจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ได้ ซึ่งสำนักงานส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ (THACCA) ที่ได้แนวคิดการเสริมสร้างซอฟท์พาวเวอร์จากประเทศเกาหลีใต้ Korea Creative Content Agency (KOCCA) ยังสนับสนุนให้มีการต่อยอดแผนปฏิบัติการส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ออกพระราชบัญญัติการพัฒนาซอฟท์พาวเวอร์เพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ..... ซึ่งคาดว่าปีหน้าจะผ่านรัฐสภา โดยให้มีการสนับสนุนทางการเงินจากเงินสนับสนุน เงินกู้ยืม เงินลงทุนจากกองทุนส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ โดยพัฒนาทักษะแรงงาน ในอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ผ่านนโยบาย One Family One Soft Power (OFOS) (THACCA, 2567)

ทฤษฎีในเรื่องการให้ความคุ้มครองซอฟท์พาวเวอร์ คือสินค้าซอฟท์พาวเวอร์ต้องได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา, กฎหมายส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่ตอนนี้กำลังร่างอยู่, การผลักดันจากองค์กรระดับประเทศ เช่น THACCA และการคุ้มครองจากองค์กรระหว่างประเทศเช่น การปกป้องการแสดงโขนของประเทศไทยเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จากองค์กร UNESCO นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมภาพยนตร์ ผ้าไทย และดีไซน์เนอร์ไทยที่ออกแบบชุดสำหรับดารา นักร้อง และนางแบบใส่เดินพรมแดงในเทศกาลหนังเมืองคานส์และงานมอบรางวัลภาพยนตร์ออสการ์ เช่น เสื้อผ้าแบรนด์ POEM ของคุณ ฌอน –

ชวนล ไคสิริ ดีไซน์เนอร์และผู้ก่อตั้งแบรนด์ POEM ที่ดาราเลือกใส่ในงานระดับโลก เช่น แก้ม วิชญาณี ที่ใส่ชุดแบรนด์ไทย POEM ไปเดินพรมแดงในงานออสการ์ ในฐานะนักร้องเพลงประกอบการ์ตูนของค่าย Disney ซึ่งชุดที่คุณวิชญาณีใส่ก็ทำให้นานาชาติตะลึงในความสวยของชุดและสนใจในแบรนด์ไทย (เริ่มต้น เขมะเพ็ชร, 2563, 4 ตุลาคม) การละเมิดผลิตภัณฑ์ซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยมีให้พบเห็นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นกรณีกางเกงช้างที่ได้กล่าวถึงไปแล้วซึ่งกระทรวงทรัพย์สินทางปัญญาต้องทำการจดลิขสิทธิ์กางเกงช้างและกางเกงจังหวัดอื่นๆต่อไป, การกล่าวอ้างว่าละครโขนมีที่มาจากประเทศกัมพูชาซึ่งทาง UNESCO ก็ได้ดำเนินการจดทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ของทั้งละครโขนไทยและเขมรไปแล้ว (พิพัฒน์ กระแจะจันทร์, 2561) และกีฬามวยไทยที่ยังเป็นปัญหาอยู่ว่ารัฐบาลจะคุ้มครองซอฟท์พาวเวอร์นี้ของประเทศไทยต่อไปอย่างไร

บทวิเคราะห์

สินค้าซอฟท์พาวเวอร์หลากหลายที่ได้นำเสนอไปข้างต้นล้วนต้องการการคุ้มครองจากการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งการออกแบบ ยี่ห้อ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ เป็นที่ทราบกันดีว่ากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาคุ้มครอง ทรัพย์สินที่เกิดจากแนวคิดและจับต้องไม่ได้ สามารถอธิบายกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้คร่าวๆ คือ สิทธิบัตรคุ้มครองแนวคิดที่ประดิษฐ์สิ่งประดิษฐ์ เช่น รถยนต์พลังงานไฟฟ้าหรือรถไฟฟ้าที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน, โทรศัพท์มือถือ, โดรนบังคับ, เครื่องนำทาง (GPS), และ บลูทูธ เป็นต้น (ใบบุญ วจนอักษร, 2561, 8 ตุลาคม) สินค้าสิทธิบัตรที่พอจะเป็นซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยได้ ได้แก่ อุตสาหกรรมผลไม้อบแห้ง เนื่องจากมีกรรมวิธีในการผลิตที่ทำให้มีรสชาติหอมหวาน คงความสดกรอบให้กับผลไม้ได้ไม่เหมือนกับการอบผลไม้ของชาติอื่น

สิทธิบัตรมีอายุการให้ความคุ้มครอง 20 ปี จดทะเบียนได้เพียงครั้งเดียว หลังจากหมดอายุการคุ้มครอง สิทธิบัตรจะถูกเปิดเผยต่อสาธารณชน ทั้งนี้ผู้ประดิษฐ์สามารถขอจดทะเบียนสิทธิบัตรได้ที่สำนักงานสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เช่นเดียวกับลิขสิทธิ์ซึ่งเป็นงานที่แสดงออกซึ่งความคิด กฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองการแสดงออก ไม่ใช่ความคิด ดังนั้นหากคนคิดเหมือนกันแต่แสดงออกต่างกัน เช่น ภาพวาดช้างกับรูปปั้นช้างที่เหมือนกัน งานทั้งคู่ย่อมได้รับลิขสิทธิ์เช่นเดียวกัน การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์เริ่มนับจากวันแรกที่แสดงผลงานต่อสาธารณะ ต่อไปอีก 50 ปี งานอันมีลิขสิทธิ์สามารถได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ทันทีที่เผยแพร่ผลงานโดยไม่ต้องไปจดทะเบียนที่ใด งานลิขสิทธิ์ซอฟท์พาวเวอร์ของไทยได้แก่ กางเกงช้าง กางเกงแมว ฯลฯ งานภาพวาดของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนีที่ลงในแพลตฟอร์มออนไลน์ต่างๆ ละครและซีรียส์ของไทย งานออกแบบเสื้อผ้าของแบรนด์ไทยต่างๆ เป็นต้น ส่วนเครื่องหมายทางการค้าคุ้มครองเครื่องหมาย, สัญลักษณ์ หรือ ตรา ที่ใช้กับสินค้าหรือบริการ โดยห้ามผู้ประกอบการอื่นใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือ

คล้ายกัน โดยเจ้าของเครื่องหมายต้องทำการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งสามารถจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้คราวละ 10 ปี ต่ออายุได้อีกคราวละ 10 ปี ไม่จำกัดจำนวนครั้ง สินค้า soft power ของไทยที่ได้รับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า คือ ผลิตภัณฑ์ภายใต้เครื่องหมายการค้า “แม่ประนอม” ผลิตภัณฑ์น้ำพริกเผาที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากถ้าพูดถึงอาหารไทย, เครื่องแต่งกาย POEM ที่ตอนนี้โด่งดังมากที่ประเทศจีน หรือ บริษัทศรีราชาพานิชจำกัด ผู้ผลิตและจำหน่ายซอสพริกศรีราชา ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากที่ประเทศสหรัฐอเมริกา น่าเสียดายที่ศรีราชาเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดชลบุรี เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ที่สามารถนำไปจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้ แต่ผู้จดทะเบียนฯ จะถือสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวไม่ได้ นอกจากนั้น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ก็เป็นซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยที่ต้องได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เช่น ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง และปลาสลิดบางบ่อที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) ที่สหภาพยุโรป (European Commission) ได้จดทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว (COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION, 2016, 30 September) ส่วนยาดม ยาหอม ยาหม่อง หรือการนวดแผนไทยไม่ว่าจะตำรับวัดโพธิ์หรือตำรับเอนกาย หรือตำรับอื่นๆ อีกทั้งการแพทย์แผนไทยต่างๆที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional Knowledge) ย่อมได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่แล้ว นอกจากนั้น ทะเบียนจารึกวัดโพธิ์ที่รวบรวมวิธีการนวดรักษา ฤาษีดัดตน ตำรับยาต้ม และอื่นๆ ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกความทรงจำแห่งโลกโดยองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ.2554 (Hfocus, 2558, 19 ธันวาคม)

อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมสงกรานต์ (Thai New Year Festival) ก็เพิ่งได้รับความคุ้มครองจาก UNESCO ให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ หรือก็คือมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage – ICH) (อภิลักษณ์ เกษมผลกูล, 2566, 13 ธันวาคม) ดังนั้นประเพณีลอยกระทง, ประเพณีแห่เรือ, ประเพณีวิ่งควาย ฯลฯ ก็ควรเป็นซอฟท์พาวเวอร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจาก UNESCO หรืออย่างน้อยที่สุดควรมีองค์กรหรือกฎหมายอะไรที่คุ้มครองประเพณีเหล่านี้ด้วย เพราะประเพณีเหล่านี้ยังไม่สามารถได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้ หรืออย่างน้อยรัฐบาลควรมีมาตรการในการส่งเสริม ผลักดัน ให้ประเพณีเหล่านี้เป็นซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศ THACCA ควรมีโครงการสำหรับประเพณีเหล่านี้ไว้บ้างว่าจะส่งเสริมและคุ้มครองอย่างไร ซึ่งตอนนี้ THACCA เน้นจะต่อยอดผลิตภัณฑ์ซอฟท์พาวเวอร์เพียงอย่างเดียว

UNESCO มี Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage (Convention) ใช้คุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มีทั้งนิยามศัพท์ ข้อกำหนดภายในของแต่ละประเทศสมาชิก (national level) ข้อบังคับเช่น แต่ละประเทศต้องมีมาตรการภายในเพื่อคุ้มครองมรดกทาง

วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ภายในประเทศและมาตรการเหล่านั้น ชุมชน กลุ่ม และองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐต้องมีส่วนร่วมด้วย นอกจากนี้ Convention ยังกำหนดด้วยว่ารัฐต้องจัดการให้มีการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปะ รวมถึงให้มีการศึกษาเพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ตาม Article 13 ของ Convention (UNESCO, 2003, 15 December) Article 14 ของ Convention กำหนดให้รัฐภาคีให้การศึกษากับประชาชนโดยทั่วไปโดยเฉพาะคนรุ่นเยาว์ให้ตระหนักรู้ถึงและเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (UNESCO, 2003, 15 December) และหากว่ารัฐภาคีมีปัญหาเรื่องการดูแลรักษามรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ รัฐภาคีสามารถร้องขอให้ภาคีชาติอื่นช่วยเหลือได้ โดย UNESCO จะมีเงินทุนสนับสนุนสำหรับการรักษาและการทำกิจกรรมตาม Convention นี้ ซึ่งหากประเทศไหนไม่สามารถรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ไว้ในสภาพคงเดิม UNESCO อาจดำเนินการถอดสิ่งนั้นๆออกจากการเป็นมรดกโลก (UNESCO, 2003, 15 December)

สำหรับนโยบายของรัฐที่ตั้งไว้เพื่อคุ้มครองซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยนั้น คือ THACCA ซึ่งมีนโยบายเพื่อสนับสนุนการสร้างพลังสร้างสรรค์ (ซอฟท์พาวเวอร์) ของประเทศไทย THACCA ตั้งเป้าหมาย One Family, One Soft Power (OFOS) โดยการพัฒนาแรงงานพร้อมความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างสรรค์สินค้าที่เป็นซอฟท์พาวเวอร์ของไทย ยกระดับแรงงานไทยให้มีทักษะสูง ด้วยการพัฒนาความสามารถพร้อมความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าและรายได้ โดยมุ่งสร้างงานในตลาด (Demand) ควบคู่กับเสริมทักษะผู้ประกอบอาชีพ (Supply) ตามนโยบายของ THACCA ต้องการทำให้ OFOS กลายเป็น THACCA ACADEMY ที่ทำให้เป็นศูนย์รวมของแรงงานที่มีศักยภาพเพื่อเข้าสู่ตลาดงานทั้งในและต่างประเทศต่อไป (THACCA, 2567) พระราชบัญญัติการพัฒนาซอฟท์พาวเวอร์เพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ..... ก็ได้เขียนถึงสาเหตุของการตราพระราชบัญญัตินี้ไว้ว่า ประเทศไทยมีวัฒนธรรมเข้มแข็งและทรัพยากรบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ ทำให้สะดวกต่อการสร้างมูลค่าให้อุตสาหกรรมและขยายฐานเศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้ แต่ว่าประเทศไทยยังไม่มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ พระราชบัญญัตินี้จึงต้องกำหนดกลไกและมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรม ผู้ประกอบกิจการ ผู้ประกอบอาชีพ เพื่อยกระดับอุตสาหกรรม พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ ในพระราชบัญญัติมีทั้งหมด 9 หมวด 129 มาตรา เริ่มต้นด้วยหมวดทั่วไปซึ่งมีคำนิยาม คณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ สำนักงานส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ ฯ ซึ่งอ่านแล้วบางส่วนก็ดูเลื่อนลอย กำหนดเหมือนไม่ได้กำหนด เช่น มาตรา 48 ที่กำหนดมาตรการและเป้าหมายอย่างเป็นข้อๆ ให้หน่วยงานทำตาม แล้วมาตรการที่กำหนดไว้ก็ไม่มีเป้าหมายและวิธีการที่แน่ชัด (THACCA, 2567) ทั้งหมดนี้ทำให้สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาซอฟท์พาวเวอร์เพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ..... จะผ่านรัฐสภาในปีพ.ศ. 2568

แล้วออกเป็นกฎหมายหรือไม่ ถ้าออกมาจริงจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจไทยได้จริงหรือ หรือจะเป็นเพียงนโยบายเลื่อนลอยที่ทำอะไรไม่ได้จริง

บทสรุปและอภิปราย

ซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยมีเยอะมาก หลายสิ่งดึงดูดชาวต่างชาติให้รักในความเป็นไทย ทั้งอาหารไทย ประเพณีไทย ซีรียส์ไทย หนังไทย การแสดงต่างๆของไทย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้นอกจากจะมีคุณค่าทางใจแล้ว ยังมีคุณค่าทางเศรษฐกิจด้วย ยกตัวอย่างเช่น การที่ภาพยนตร์เรื่อง “หลานม่า” เป็น 1 ใน 15 ภาพยนตร์ต่างชาติที่ได้เข้าชิงรางวัลออสการ์ (Academy Awards) สาขาภาพยนตร์สาขาต่างประเทศ นอกจากจะแสดงถึงคุณภาพของภาพยนตร์ไทยซึ่งเป็นซอฟท์พาวเวอร์อย่างหนึ่งแล้ว ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังสามารถกอบโกยเงินจากการเข้าฉายในไทยและในประเทศต่างๆได้ด้วย เช่นเดียวกับอาหารไทยอย่างต้มยำกุ้ง ซึ่งนอกจากจะเผยแผ่วัฒนธรรมอาหารไทยจนกลายเป็นซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยแล้ว ต้มยำกุ้งยังเป็นเมนูเด็ดที่สร้างรายได้ให้ร้านอาหารไทยทั่วโลกด้วย เศรษฐกิจไทยจำเป็นต้องอาศัยซอฟท์พาวเวอร์ในการเติบโต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคุ้มครองซอฟท์พาวเวอร์ ซอฟท์พาวเวอร์แต่ละอย่างก็ต้องการกฎหมายที่ใช้เพื่อการคุ้มครองต่างกัน ภาพยนตร์เป็นงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ ต้องใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ซึ่งเป็นหนึ่งในกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในการคุ้มครอง ต้มยำกุ้งเป็นมรดกโลกที่จับต้องไม่ได้ ซึ่ง Convention ก็มีมาตรการในการคุ้มครองป้องกันทั้งโดยประเทศที่เป็นเจ้าของและประเทศสมาชิก นอกจากนี้ ซอฟท์พาวเวอร์อย่างอื่น เช่น ประเพณีแห่ผีตาโขน จังหวัดเลย, ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี หรือประเพณียี่เป็ง จังหวัดเชียงใหม่ ก็เป็นหน้าที่ของทางรัฐและเจ้าหน้าที่ที่จะต้องให้ความคุ้มครอง ปกป้องวัฒนธรรมอันดีจากความเสียหาย

อภิปรายนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บนเว็บไซต์ของ THACCA มีคลิปที่นายแพทย์สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับซอฟท์พาวเวอร์และนโยบาย 1 ครอบครัว 1 ซอฟท์พาวเวอร์ ซึ่งเป็นการสร้างสินค้าเพื่อขาย โดยโครงการได้วางนโยบายไว้ว่าจะมีการเพิ่มทักษะฝีมือแรงงานเพื่อนำไปต่อยอดกับความคิดสร้างสรรค์ จนเป็นสินค้าซอฟท์พาวเวอร์ของไทย โดยให้ 1 ครอบครัว คิดสินค้ามา 1 อย่าง ด้วยความเคารพ การที่นายแพทย์สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี คิดว่าซอฟท์พาวเวอร์ไม่ใช่เครื่องมือทางรัฐศาสตร์อีกต่อไป เหมือนที่ Joseph Nye ได้เคยเขียนไว้ว่าประเทศหนึ่งได้ใช้ซอฟท์พาวเวอร์เพื่อครอบงำประเทศอื่น แต่ในปัจจุบันซอฟท์พาวเวอร์คือเครื่องมือหรือ attraction (เสน่ห์) ที่ใช้เพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ถ้าจะให้ทำ OFOS จริงๆก็เหมือนจะเป็นไปไม่ได้ แต่ละครอบครัวจะผลิตสินค้าซอฟท์พาวเวอร์ได้ยังไงทุกครอบครัว ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะไม่ได้คาดหวังว่าทุกครัวเรือนจะต้องมีสินค้าซอฟท์พาวเวอร์ แต่การวางเป้าหมายให้เกินจริง

ไปมาก แม้จะทำตามไม่ได้ก็ตาม ก็ไม่นับว่าเป็นการวางนโยบายที่ใช้ได้จริง ปัญหาสำคัญคือจะคิดเพื่อสร้างแต่ละผลิตภัณฑ์ที่เป็นซอฟท์พาวเวอร์ได้ยังไง นโยบายนี้จึงดูจะเลื่อนลอยอยู่มาก

ข้อเสนอแนะ

1. เจ้าหน้าที่รวมไปถึงตำรวจและ DSI ควรปฏิบัติหน้าที่เชิงรุกโดยการจับ ปรับ สินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยเคร่งครัด ทั้งนี้หน่วยงานอย่างศุลกากรต้องร่วมกีดกันสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของไทยไม่ให้เข้ามาภายในราชอาณาจักรด้วย ข้อเสนอแนะนี้ได้จากบทเรียนของกางเกงช้าง ซึ่งตัวบทกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของไทยถือว่าดีมากและเป็นไปตามหลักกฎหมายสากลทุกประการ ปัญหาจึงอยู่ที่การบังคับใช้กฎหมาย
2. หากเกิดกรณีพิพาทระหว่างประเทศเกิดขึ้น เช่น กรณีโขนไทยและเขมร ขอให้คนไทยทุกคนสงบไว้อย่าไปเถียงหรือทะเลาะกับชาวกัมพูชาบนโลกโซเชียล ขอให้รออ่านบทความเชิงประวัติศาสตร์ของนักวิชาการว่าแท้จริงแล้วเรื่องราวเป็นมาอย่างไร ขอให้คนไทยทุกคนยึดถือความเป็นจริงมากกว่าอารมณ์
3. THACCA ควรกำหนดกรอบนโยบายที่ทำได้จริง มากกว่าการออกพระราชบัญญัติที่เลื่อนลอยและไม่สามารถปฏิบัติตามได้จริง อย่างที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ พ.ศ. ...

บทส่งท้าย

นโยบายซอฟท์พาวเวอร์เป็นเรื่องที่ดีมากและสามารถทำได้จริง ประเทศเกาหลีใต้เป็นประเทศที่ไม่มีอะไรน่าดึงดูดเลย แต่ตั้งแต่ซีรียส์เรื่องแดจังกึมออกอากาศในปี พ.ศ. 2546 วัฒนธรรมเกาหลีเริ่มเป็นที่จับจ้องมากขึ้น อาหารเกาหลีเริ่มเป็นที่นิยม และซีรียส์เกาหลีก็เป็นที่นิยมมากๆ ตามมาด้วยเพลง และ กระแส K-Pop ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นจากความสำเร็จของ KOCCA หรือก็คือเอเยนซี่ด้านเนื้อหาสร้างสรรค์ของเกาหลี เกาหลีใต้ประสบความสำเร็จในการเผยแผ่วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของเกาหลีไปทั่วโลก ไม่ว่าอาหารเกาหลี เพลงเกาหลี ซีรียส์เกาหลี และ สถานที่ท่องเที่ยวที่เกาหลีใต้ ล้วนได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ประเทศไทยก็ทำเช่นเดียวกับเกาหลีใต้ได้ THACCA คือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำให้ซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทยสร้างเศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้น เสียแต่ที่เน้นนโยบายสร้างสินค้าซอฟท์พาวเวอร์เพื่อสร้างเศรษฐกิจมากเกินไป แทนที่จะทำให้วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของความเป็นไทยเป็นที่นิยมในระดับโลก ถ้าทำเช่นนี้ ความเป็นไทยผ่านซอฟท์พาวเวอร์จะมีโอกาสในการสร้างมูลค่าให้สินค้าและการท่องเที่ยวได้มากยิ่งกว่า แน่นอนว่า การคุ้มครองซอฟท์

พาวเวอร์ย่อมมีความสำคัญเป็นอย่างมาก กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทางออกสำหรับการคุ้มครองซอฟท์พาวเวอร์ ผสานกับความร่วมมือจากภาครัฐและการคุ้มครองจากองค์กรระหว่างประเทศ

บรรณานุกรม

ไทยรัฐนิวส์โชว์. (2565, 17 เมษายน). *สุดปังมิลลิโชว์กิน "ข้าวเหนียวมะม่วงบนเวที Coachella*. https://www.youtube.com/watch?v=lsfRrObg2iA

ไทยรัฐออนไลน์. (2567, 5 กุมภาพันธ์). *กางเกงช้าง ก๊อบปี้ยังไงให้ไวกว่าไทย พ่อค้าจีนเปิดต้นทุนหน้าโรงงานต่ำกว่า 25 บ.* https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/2760858

ไทยรัฐออนไลน์. (2567, 5 กุมภาพันธ์). *กางเกงช้าง-ลายแมว จดลิขสิทธิ์แล้ว ภูมิธรรม ชี้ คุณภาพสินค้าไทยดีกว่า. https://www.thairath.co.th/news/politic/2760830*

นิติราษฎร์ บุญโย. (2565, 13 ธันวาคม). *Soft Power นิยามภาษาไทย มุมมอง "นายกราชบัณฑิตยสภา"*. https://www.bangkokbiznews.com/blogs/health/education/1042654

ใบบุญ วจนอักษร. (2564, 8 ตุลาคม). *15 สิทธิบัตร 'สิ่งประดิษฐ์' เปลี่ยนโลก*. COMMON. https://becommon.co/world/15-patents/

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2567, 22 กรกฎาคม). *ไข่เจียวปูเจ๊ไฝ คนกินไม่บ่น คนบ่นไม่กิน ราคา 4 พันมีจริง เฉพาะ VVIP*. https://www.prachachat.net/d-life/news-1613272

พิพัฒน์ กระแจะจันทร์ (2561) *โขนเป็นของใคร ไทยหรือเขมร หรือควรจะเลิกเถียงกันได้แล้ว.* The Standard. https://thestandard.co/khon-unesco-intangible-cultural-heritage-conflicts/

มติชนออนไลน์. (2567, 23 กรกฎาคม). *ปังมาก! สืบสันดาน ขึ้นแท่น ซีรีส์อันดับ 2 ใน Netflix คนชมมากสุดในโลก*. https://www.matichon.co.th/entertainment/thai-entertainment/news_4695169

เริ่มต้น เขมะเพ็ชร. (2563, 4 ตุลาคม). *สัมภาษณ์ฉบับเต็มของ "ฌอน POEM" แฟชันดีไซน์เนอร์ที่ส่งต่อคุณค่าของช่างตัดเสื้อให้กับผู้หญิงยุคใหม่.* The Standard. https://thestandard.co/sean-poem-fasion-unfold/

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์. (2564, 18 กันยายน). ลูกชิ้นยืนกิน สถานีรถไฟบุรีรัมย์ ยอดขายถล่มทลายหลัง "ลิซ่า" บอกคิดถึงสูตรเด็ดลูกชิ้นน้ำพริกเผาที่เมืองไทย. https://mgronlin.com/smes/detail/9640000092722

อภิรักษ์ เกษมผลกูล. (2566, 13 ธันวาคม). *UNESCO ขึ้นทะเบียน "สงกรานต์ไทย" เป็น "มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ"*. Mahidol University, Faculty of Liberal Arts. https://fb.watch/wx2tv4sPbN/

อิทธิพล เครือรัฐติกาล. (2551, 11 ธันวาคม). แนวคิดเรื่องซอฟท์พาวเวอร์และการทูตสาธารณะ (Public Diplomacy). https://kositthiphon.blogspot.com/2008/12/soft-power-public-diplomacy.html

COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) 2016/1798. (2016, 30 September). Official Journal of the European Union. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1798&from=EN

Council Foreign Relations (CFR). (2023, 16 May) *What is Soft Power?* https://education.cfr.org/learn/reading/what-soft-power

Hfocus. (2558, 19 ธันวาคม). *เจาะลึกสุขภาพ "จารึกวัดโพธิ์' กับการคุ้มครองตำรับแพทย์แผนไทยของชาติ.* https://www.hfocus.org/content/2015/12/11406

Michelin Guide. (2021, 15 ธันวาคม). เปิดตัวคู่มือ 'มิชลิน ไกด์' ฉบับประเทศไทย ประจำปี 2565 ที่อัดแน่นด้วยร้านอาหารผ่านการคัดสรรรวม 361 แห่ง โดยมีร้านติดอันดับ '1 ดาวมิชลิน' ครั้งแรก 6 ร้าน. https://guide.michelin.com/th/th/article/news-and-views/michelin-guide-thailand-2022

The Secret Sauce. (2023, 7 October) *ความลับซีรีส์วาย ซอฟต์พาวเวอร์พันล้าน จิ้นกันทั้งโลก.* EP.674. https://www.youtube.com/watch?v=3P6ZLN5Kruw&ab_channel=THESECRETSAUCE

THACCA. (2567) นโยบายสนับสนุนการสร้างพลังสร้างสรรค์หรือซอฟท์พาวเวอร์ของประเทศไทย. https://thacca.go.th/about/.

THACCA. (2567). บันทึกหลักการและเหตุผล ประกอบร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์ พ.ศ. .... https://files.law.go.th/dgaBackoffice/2024-03-26-18%3A28%3A27_%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%20%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%9A%20THACCA_Public%20Hearing%2025-Mar-24.pdf

ThaiPBS. (2566, 11 พฤศจิกายน). *Soft Power คืออะไร ? รวม "ของไทย" ปังจริงในหมู่ชาวต่างชาติ.* https://www.thaipbs.or.th/now/content/491

UNESCO. (2003, 15 December). *Convention for the safeguarding of the Intangible Cultural Heritage.* https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000153347/PDF/153347eng.pdf.multi

VoA. (2016, 8 มิถุนายน). *ข้อพิพาทครั้งใหม่ "ไทย – กัมพูชา" ผ่านวัฒนธรรม "โขน" มรดกร่วมทางประวัติศาสตร์.* https://www.voathai.com/a/thai-cambodia-khon/3367098.html

ประสิทธิผลของการใช้หมอนสมุนไพรลดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวาน ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

Effectiveness of Herbal Pillow Using to Reduce Numbness Sensation in Diabetes Mellitus Patients at Lipang Subdistrict, Palian District, Trang Province

เยาวลักษณ์ เตี้ยนวน[1] และศิลินดา หาบสา[2]

Yaowalak Teanuan[1] and Silinda Hapsa[2]

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Faculty of Science and Technology, Songkhla Rajabhat University

yaowalak.te@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้หมอนสมุนไพรลดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวาน ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลองกลุ่มเดียววัดผลเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง ตัวอย่างจำนวน 30 คน ทำการเหยียบหมอนสมุนไพรครั้งละ 30 นาที จำนวน 3 ครั้งต่อสัปดาห์ (ทุกวันที่ 1 3 และ 5) ต่อเนื่อง 4 สัปดาห์ ประเมินอาการชาเท้าด้วย 10-g monofilament ที่ตำแหน่งนิ้วหัวแม่เท้า ปุ่มกระดูกฝ่าเท้าส่วนปลายของนิ้วหัวแม่เท้า นิ้วกลาง และนิ้วนาง ของเท้าทั้ง 2 ข้าง รวมทั้งหมด 8 จุด พบว่าหลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีจุดรับรู้ความรู้สึกที่ผิดปกติลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$ เมื่อพิจารณาจำนวนจุดที่รู้สึกชาบริเวณฝ่าเท้าแต่ละข้าง พบว่าหลังการทดลองลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$ ทั้ง 2 ข้าง ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาปรับใช้ในการป้องกันและเฝ้าระวังภาวะแทรกซ้อนเกี่ยวกับอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวานได้ โดยเป็นการนำหลักความร้อนและการกดนวดเพื่อกระตุ้นการไหลเวียนเลือดและระบบประสาทส่วนปลาย

คำสำคัญ: หมอนสมุนไพร, เท้าชา, ผู้ป่วยเบาหวาน

Abstract

The purpose of this study was to determine the effectiveness of herbal pillows used to reduce numbness sensation in diabetes mellitus patients at Lipang Subdistrict, Palian District, Trang Province. This study was a single-group quasi-experimental study of pre-test and post-test design. A sample of 30 people stepped on herbal pillows for 30 minutes each time, 3 times per week (every day 1, 3, and 5) for 4 weeks. The numbness of the soles of the feet was assessed using a 10 g monofilament. It was found that after the experiment, the samples had a statistically significant reduction in abnormal sensation points. $p < 0.01$ when considering the number of points that feel numb on the soles of each foot. It was found that after stepping on the herbal pillow, there was a statistically significant decrease. $p < 0.01$ on both sides. Therefore, this study is one option that can be applied to prevent and monitor complications related to foot numbness in diabetic patients. It uses the principles of heat and massage to stimulate blood circulation and the peripheral nervous system.

Keywords: Herbal Pillow, Numbness, Diabetes Mellitus Patients

ที่มาและความสำคัญ

โรคเบาหวาน คือ โรคที่เกิดจากความผิดปกติการทำงานของฮอร์โมนอินซูลิน ซึ่งโดยปกติร่างกายผลิตอินซูลินเพื่อนำน้ำตาลในกระแสเลือดไปเลี้ยงอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย แต่หากร่างกายได้รับน้ำตาลในปริมาณสูงต่อเนื่องเป็นเวลานาน นำไปสู่การหลั่งอินซูลินออกมามากกว่าปกติ ก่อให้เกิดภาวะพร่องอินซูลินซึ่งเป็นสาเหตุของโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ยิ่งผู้ป่วยโรคเบาหวานหากควบคุมระดับน้ำตาลได้ไม่ดี จะส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนเรื้อรัง เช่น เบาหวานขึ้นตา เบาหวานลงไต ความดันโลหิตสูง และภาวะแทรกซ้อนที่พบได้บ่อยมาก คือ เบาหวานลงเท้า ซึ่งเบาหวานลงเท้า คือ ลักษณะอาการที่ปรากฏขึ้นที่บริเวณเท้าหรือบริเวณขา เกิดจากภาวะแทรกซ้อนเรื้อรังที่มาจากโรคเบาหวาน ได้แก่ เส้นประสาทส่วนปลายเสื่อมมีภาวะหลอดเลือดตีบ ทำให้ผู้ป่วยสูญเสียความรู้สึกบริเวณเท้าและเกิดแผลเรื้อรังบริเวณเท้าได้ง่าย อาการเบาหวานลงเท้า เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดแผลเรื้อรัง และอาจมีอาการรุนแรงมากขึ้น (โรงพยาบาลศิครินทร์ กรุงเทพ, 2561, 11 ตุลาคม) ซึ่งอาการเท้าชาเป็นภาวะแทรกซ้อนเรื้อรังที่พบในผู้ป่วยเบาหวานได้บ่อยโดยเฉพาะเมื่อเป็นโรคมานานและควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ ทั้งนี้เกิดจากระบบประสาทส่วนปลายเสื่อม ทำให้สูญเสียประสาทรับความรู้สึก มีอาการชาหรือคล้ายเป็นเหน็บและความรู้สึกสัมผัสลดลง ทำให้เมื่อเท้าสัมผัสความร้อน - เย็น ของแหลมหรือมีคม

จะไม่รู้สึกเจ็บ อาการเท้าชาที่เกิดขึ้นมักจะมีอาการทั้งสองข้างพร้อม ๆ กัน และเริ่มชาจากปลายนิ้วเท้าก่อน แล้วไล่ขึ้นไปบริเวณหลังเท้าและขาทั้งสองข้าง ในกรณีรุนแรงจะมีระบบประสาทอัตโนมัติเสื่อมร่วมด้วยทำให้ผิวหนังบริเวณเท้าทั้งสองข้างแห้ง ปริแตกได้ง่ายเสี่ยงต่อการเกิดแผลเรื้อรัง ถ้ามีระบบประสาทส่วนปลายเสื่อมเป็นเวลานานจะทำให้กล้ามเนื้อมัดเล็กบางมัดบริเวณเท้าฝ่อผิดรูปส่งผลต่อน้ำหนักที่กดทับบริเวณฝ่าเท้าเวลาเดินหรือยืนนาน ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดแผลเรื้อรังที่เท้าและเพิ่มความเสี่ยงต่อการถูกตัดนิ้วเท้าหรือขา โดยเฉพาะถ้ามีความผิดปกติของหลอดเลือดส่วนปลายร่วมด้วย ปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ทำให้เกิดอาการชาหรือระบบประสาทส่วนปลายเสื่อม ได้แก่ ระยะเวลาที่เป็นเบาหวาน การควบคุมระดับน้ำตาลที่ไม่ดี การสูบบุหรี่ ระดับไขมันในเลือดสูง และ โรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น (สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย, 2564)

จากการทบทวนวรรณกรรมร่วมกับการศึกษานำร่อง พบว่าภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานบริเวณเท้าพบมากในตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ซึ่งเกิดจากผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลได้ มีอาการชาบริเวณเท้าเมื่อนั่งหรือเดิน และรวมถึงการตรวจเช็คระบบประสาทบริเวณปลายเท้าหรือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเท้า เช่น เกิดอาการบวมนูน หรือแดงบริเวณเท้า ซึ่งภาวะแทรกซ้อนบริเวณเท้า เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบทางด้านสุขภาพ ร่างกายและจิตใจ ถือเป็นปัญหาที่สำคัญทางด้านสาธารณสุข (Bodman, et al., 2024) ซึ่งหากปล่อยไว้เป็นเวลานานไม่มีการดูแลรักษา เส้นประสาทส่วนปลายเสื่อมและมีภาวะหลอดเลือดตีบ ทำให้สูญเสียความรู้สึกบริเวณเท้า และอาจทำให้เกิดแผลเรื้อรังบริเวณเท้า หากมีอาการรุนแรง อาจจำเป็นจะต้องรักษาด้วยการตัดเท้าหรือตัดขาในที่สุด ซึ่งภาวะดังกล่าวทางการแพทย์เรียกว่า diabetic polyneuropathy การรักษาทางการแพทย์ให้ผลได้ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากการยับยั้งภาวะดังกล่าวทำได้ยาก จึงใช้วิธีการป้องกัน โดยการตรวจคัดกรองภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยเบาหวานเป็นหลัก ควบคู่กับการให้คำแนะนำเรื่องการดูแลเท้าอย่างถูกวิธีในผู้ป่วยเบาหวาน ทั้งนี้ผู้ป่วยเบาหวานส่วนหนึ่งเมื่อกลับสู่ชุมชน ใช้วิถีปกติ ไม่ปรับพฤติกรรมเสี่ยง ส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนเบาหวานลงเท้า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเล็งเห็นความสำคัญปัญหาดังกล่าว จึงมีการศึกษาวิธีการที่ช่วยชะลอหรือลดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวาน โดยการทบทวนงานวิจัยอย่างเป็นระบบ เรื่อง การนวดเท้าเพื่อลดอาการชาเท้าในผู้ป่วยไทยที่เป็นเบาหวาน พบว่าการนวดเท้าในผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาการเท้าชา สามารถลดอาการชาเท้าได้ดีและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การนวดไทย การนวดด้วยอุปกรณ์ และการนวดโดยผสมผสานการนวดแผนไทยและการนวดด้วยอุปกรณ์ (ดวงใจ พรหมพยัคฆ์ และคณะ, 2560) นอกจากนี้จากการศึกษามีการใช้สมุนไพรร่วมกับความร้อนกระตุ้นการไหลเวียนเลือดและระบบประสาทส่วนปลายบริเวณเท้าเพื่อลดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวาน โดยการใช้หลักการกระตุ้นการไหลเวียนของเลือด ทำให้หลอดเลือดส่วนปลายมาเลี้ยงเส้นประสารทรับความรู้สึกที่เท้าได้ดีขึ้น จึงสามารถลดอาการเท้าชาได้ในผู้ป่วยที่มีอาการในระดับเล็กน้อยหรือเกิดความเสียหายบริเวณเส้นประสาทและหลอดเลือดส่วนปลายเพียงบางส่วน (วันนิศา รักษามาตย์ และพนม ทองอ่อน, 2563)

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจการนำหมอนสมุนไพรมาทดสอบการลดอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน โดยประยุกต์จากแนวคิดของอัมรินทร์ เกียงเอีย และจันทร์ทิพย์ สุวรรณมาศ. (2561) ซึ่งเกิดคำถามวิจัยว่าการใช้หมอนสมุนไพรสามารถลดอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวานได้จริงหรือไม่ จึงเป็นที่มาของการศึกษาประสิทธิผลของการใช้หมอนสมุนไพรลดอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน โดยใช้สมุนไพรพื้นบ้านที่สามารถหาได้ง่ายในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีความรู้ในเรื่องของการใช้สมุนไพรลดอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน ซึ่งสามารถช่วยลดการใช้ยา และการใช้อุปกรณ์เครื่องนวดต่าง ๆ และสามารถลดค่าใช้จ่ายในการซื้อยาหรือเครื่องอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการช่วยรักษา โดยให้หันมาใช้สมุนไพรที่มีอยู่ในครัวเรือน ที่สามารถหาได้ง่าย ทำได้เองในครัวเรือน ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายเพื่อการชะลอดและลดภาวะแทรกซ้อนอาการเท้าชาเนื่องจากเบาหวานของคนในชุมชน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้หมอนสมุนไพรลดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวาน

นิยามศัพท์

1. ผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาการชาเท้า หมายถึง ผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์ว่า ป่วยเป็นโรคเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลไม่ได้ (FBS ≥126 มิลลิกรัม/เดซิลิตร) มีภาวะแทรกซ้อนที่เท้า และมีอาการชา ผ่านการคัดกรองแล้วว่ามีการสูญเสียประสาทรับความรู้สึกที่เท้าด้วย monofilament อย่างน้อย 1 จุด

2. หมอนสมุนไพร หมายถึง หมอนที่ประชาชนในครัวเรือนสามารถประดิษฐ์ขึ้นมาเองโดยใช้สมุนไพรในท้องถิ่นนำมาหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ ตากแห้ง ได้แก่ ไพล ขมิ้น ตะไคร้ ผิวมะกรูด การบูร เกลือ และเมล็ดถั่วเขียว เป็นต้น บรรจุในถุงผ้าสี่เหลี่ยมเย็บปิดปากลักษณะคล้ายหมอน นำไปนึ่ง วัดอุณหภูมิที่ 40 – 42°C จากนั้นนำมาใส่ถาดให้กลุ่มตัวอย่างเหยียบนวดบริเวณฝ่าเท้า ครั้งละ 30 นาที จำนวน 3 ครั้งต่อสัปดาห์ (ทุกวันที่ 1 3 และ 5 ของสัปดาห์) เป็นเวลา 4 สัปดาห์

กรอบแนวคิดการวิจัย

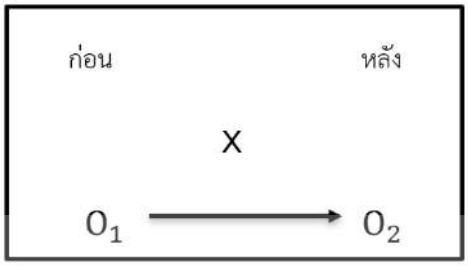
การศึกษาประสิทธิผลของการใช้หมอนสมุนไพรลดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวาน โดยใช้รูปแบบการศึกษาเป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) กลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (one group pre-test and post-test design) ช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน ในผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาการเท้าชาสอดคล้องตามเกณฑ์คัดเข้า - คัดออก จำนวน 30 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และการตรวจประเมินอาการชาเท้าด้วย 10-g monofilament ที่ตำแหน่ง นิ้วหัวแม่เท้า ปุ่มกระดูกฝ่าเท้าส่วนปลายของนิ้วหัวแม่เท้า นิ้วกลาง และนิ้วนาง ของเท้าทั้ง 2 ข้าง รวมทั้งหมด 8 จุด ก่อนและหลังการทดลอง มีการจัด

กระทำโดยใช้เท้าเหยียบบนหมอนสมุนไพรที่ผ่านการนึ่งความร้อน ควบคุมอุณหภูมิที่ 40 – 42°C ครั้งละ 30 นาที โดยใช้แนวคิดการเพิ่มของอุณหภูมิมีผลต่อภาวการขยายตัวของหลอดเลือดบริเวณผิวหนัง โดยพบว่าเมื่อผิวหนังถูกกระตุ้นด้วยความร้อนและการสัมผัสที่เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการไหลเวียนของเลือดเพิ่มขึ้นโดยการกระตุ้นระบบประสาทแบบโคลีเนอร์จิกส่งผลต่อซิมพาเทติก กระตุ้นให้อวัยวะส่วนนั้นเกิดการขยายตัวของหลอดเลือด (Wong & Hollowed, 2016) ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีการแพทย์ทางเลือกเกี่ยวกับกระบวนการสะท้อนกลับของเท้า (Foot reflexology) ที่เชื่อว่าบริเวณเท้ามีจุดสัมผัสซึ่งสัมพันธ์กับการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ทั่วร่างกาย (สมบูรณ์ รุ่งโรจน์สกุลพร, ม.ป.ป.) จึงเป็นที่มาของการศึกษาประสิทธิผลของการใช้หมอนสมุนไพรลดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวาน ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ซึ่งมีหลักในการควบคุมความแปรปรวนของตัวแปรมีดังนี้

1. Maximization of experimental variance (MAX) คือ เพื่อทำให้อาการชาเท้าก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันมากขึ้น จึงกำหนดการเหยียบหมอนสมุนไพร จำนวน 12 ครั้ง (จะทดลองเหยียบหมอนสมุนไพร 3 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยจะทำต่อเนื่องกันเป็นเวลา 4 สัปดาห์) ก็จะทำให้ตัวแปรตามได้แก่ ประสิทธิผลของการใช้หมอนสมุนไพรลดอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน จะมีโอกาสแตกต่างกันมากขึ้น เมื่อใช้สถิติทดสอบก็จะพบว่าตัวแปรตามกลุ่มสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

2. Minimization of error variance (MIN) คือ การควบคุมเงื่อนไขการทดลองต่าง ๆ ให้มีระบบและแน่นอน ในการทดลองเรื่องประสิทธิผลของการใช้หมอนสมุนไพรลดอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน ต้องมีเงื่อนไขคือ ระยะเวลาในการทดลองต้องมีระยะเวลาเท่ากัน สมุนไพรในหมอนสมุนไพรต้องมีปริมาณที่เท่ากัน ทดลองในอุณหภูมิเดียวกัน เวลาเดียวกัน สถานที่เดียวกัน สภาพอากาศเดียวกันให้มีระบบที่แน่นอน เครื่องมือวัดมีความเชื่อมั่นสูง เช่น การใช้เครื่องมือ monofilament จะต้องมีความชำนาญและแม่นยำ มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูงตลอดจนให้มีความเป็นปรนัย และมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. Control of extraneous variable (CON) คือ การควบคุมอิทธิพลของตัวแปรเกินไม่ให้มีผลต่อตัวแปรตามทำได้โดยให้ตัวแปรเกินมีค่าคงที่หรือให้มีค่าเท่ากัน คือทำให้ค่าของตัวแปรเกินต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มมีค่าเท่า ๆ กัน เช่น จำนวนปริมาณสมุนไพรเท่า ๆ กัน การทำบรรจุภัณฑ์เหมือนกัน สภาพอากาศและตัวแปรเกินอื่น ๆ มีค่าเท่าเทียมกัน

ภาพ 1 สรุปแผนภาพกรอบแนวคิดการวิจัย

O_1 หมายถึง การทดสอบระดับอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวานก่อนการทดลอง (Pre-test)

O_2 หมายถึง การทดสอบระดับอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวานหลังการทดลอง (Post-test)

X หมายถึง การใช้หมอนสมุนไพรที่ผ่านการนึ่งความร้อนควบคุมอุณหภูมิที่ 40 – 42°C จากนั้นใช้เท้าเหยียบบนหมอนสมุนไพร ครั้งละ 30 นาที จำนวน 3 ครั้งต่อสัปดาห์ (ทุกวันที่ 1, 3 และ 5 ของสัปดาห์) ติดต่อกัน 4 สัปดาห์ รวมทั้งหมด 12 ครั้ง วัดผลวันที่ 1 (ก่อนการทดลอง) และวันที่ 28 (หลังการทดลอง)

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) แบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pre-test and post-test design) โดยมีกระบวนการและขั้นตอนในการทำการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ขั้นตอนการเตรียมการ 2) ขั้นตอนการดำเนินงาน และ 3) สรุปผลรายงาน

1. ขั้นตอนการเตรียมการ โดยมีการเตรียมการทบทวนองค์ความรู้และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้ทำการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยในการพัฒนาโครงร่างวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากที่สุดและยื่นจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ก่อนที่จะเริ่มลงมือเข้าสู่ขั้นตอนการดำเนินงาน

2. ขั้นตอนการดำเนินงาน ในการทำวิจัยในครั้งนี้มีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2.1 คัดกรองผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาการเท้าชาจากการนัดติดตามอาการและรับยาต่อเนื่องในเขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลิพัง

2.2 ผู้วิจัยประชาสัมพันธ์รับสมัครอาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยเพื่อทดสอบการใช้หมอนสมุนไพรลดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวาน โดยระบุคุณสมบัติ (เกณฑ์คัดเข้า – คัดออก) ชัดเจน

2.3 ผู้วิจัยนัดพบอาสาสมัครที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลิพัง ทำการตรวจสอบคุณสมบัติและคัดเลือกอาสาสมัครเข้าสู่การวิจัยตามจำนวนที่ระบุไว้ แจ้งรายละเอียดโครงการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้เข้าร่วมวิจัย หากรับทราบยินดี ให้ผู้เข้าร่วมวิจัยลงนามในหนังสือยินยอม

2.4 อาสาสมัครตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ร่วมกับผู้วิจัยทำการตรวจ Protective Sensation ด้วย 10-g monofilament ในอาสาสมัครทั้ง 30 คน และบันทึกผลก่อนการทดลอง

2.5 ผู้วิจัยให้ความรู้ด้านสุขภาพและการดูแลสุขภาพเท้าเบื้องต้นแก่อาสาสมัครตามแนวทางทางการแพทย์ที่ผู้ป่วยเบาหวานทั่วไปจะได้รับเป็นปกติในคลินิกโรคเรื้อรัง PCU

2.6 ผู้วิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์หมอนขนาด 30 x 30 cm. ที่บรรจุสมุนไพรแห้งหั่นเป็นชิ้นเล็กใหญ่ คละกันไป ตามสูตร จำนวน 500 g. นำไปนึ่ง วัดอุณหภูมิด้วยเทอร์โมมิเตอร์บนผิวหมอนให้ได้ความร้อนที่ 40 – 42°C นำไปวางบนพื้น ให้อาสาสมัครนั่งบนเก้าอี้ ใช้เท้าทั้ง 2 ข้าง เหยียบนวดเท้าบนหมอนสมุนไพรโดยการย่ำเท้าขึ้น - ลง เป็นจังหวะประกอบเพลงดั่งดอกไม้บาน เป็นเวลา 30 นาที

2.7 ผู้วิจัยนัดอาสาสมัคร มาทำการเหยียบหมอนสมุนไพร สัปดาห์ละ 3 ครั้ง (ทุกวันที่ 1, 3 และ 5 ของสัปดาห์) ที่ รพ.สต. ติดต่อกัน 4 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์ และควบคุมความปลอดภัยระหว่างการวิจัยทุกขั้นตอน

2.8 ผู้วิจัยนัดอาสาสมัคร มาที่ รพ.สต. เพื่อทำการตรวจ Protective Sensation ด้วย 10-g monofilament หลังเข้าร่วมการทดลอง (ในวันที่ 28)

3. สรุปผลรายงาน นำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสรุปผลและนำเสนอข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป นำเสนอ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบอาการอาการชาเท้าด้วยสถิติ Paired Samples t–test นำเสนอค่า Mean Different และ *p*–value

ประชากรและตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายในการทำการวิจัยในครั้งนี้ใช้ประชากรผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาการชาเท้า ในเขตพื้นที่ ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (Power Analysis) ด้วยโปรแกรม G*Power Version 3.1.9.4 กำหนดค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว เป็นการทดสอบสมมติฐานทางเดียว (One-Tailed) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า Power = 0.95 และค่า Effect Size = 0.62 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 30 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมงานวิจัยแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาคุณสมบัติจากเกณฑ์คัดเข้า – คัดออก ดังนี้

1. เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria)

1.1. เป็นผู้ป่วยโรคเบาหวาน ที่อาศัยอยู่ ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

1.2 คัดกรองอาการชาเท้า ด้วย monofilament แล้วพบว่ามีการสูญเสียประสาทรับความรู้สึกที่เท้า อย่างน้อย 1 จุด

1.3 ไม่มีประวัติการแพ้ยา อาหาร ความร้อน และสมุนไพร

1.4 ไม่อยู่ระหว่างการบำบัดอาการเท้าชาด้วยวิธีการอื่น

1.5 ไม่มีแผล/เนื้อตายบริเวณเท้า

1.6 มีการรับรู้ สติสัมปชัญญะดี สามารถสื่อสารได้เข้าใจ

1.7 ไม่เป็นโรคหรือความผิดปกติทางด้านจิตใจ

1.8 เป็นผู้ที่สมัครใจ ยินยอมให้ข้อมูล และข้อคิดเห็น

2. เกณฑ์การคัดผู้เข้าร่วมการวิจัยออกจากโครงการ (Exclusion criteria)

2.1 เกิดผลข้างเคียงระหว่างการทดลอง

2.2 ไม่สามารถทำการทดลองได้ต่อเนื่องตามแผนการวิจัย

2.3 ไม่ปฏิบัติตามระเบียบวิธีวิจัยหรือคำแนะนำจนอาจมีผลต่อการวิจัย

2.4 ปฏิเสธ/ ถอนตัว ออกจากการวิจัยระหว่างการทดลอง

ผลการศึกษา

การศึกษาประสิทธิผลของการใช้หมอนสมุนไพรลดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวาน ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลองกลุ่มเดียววัดผลเปรียบเทียบก่อนและหลังได้รับการเหยียบหมอนสมุนไพรครั้งละ 30 นาที จำนวน 3 ครั้งต่อสัปดาห์ (ทุกวันที่ 1 3 และ 5 ของสัปดาห์) โดยจะทำต่อเนื่องกันเป็นเวลา 4 สัปดาห์ รวมทั้งหมด 12 ครั้ง ประเมินอาการชาเท้าด้วย 10-g monofilament ที่ตำแหน่ง นิ้วหัวแม่เท้า ปุ่มกระดูกฝ่าเท้าส่วนปลายของนิ้วหัวแม่เท้า นิ้วกลาง และนิ้วนาง ของเท้าทั้ง 2 ข้าง รวมทั้งหมด 8 จุด ผลการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยเบาหวานส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.00 (21) มีอายุตั้งแต่ 48 - 79 ปี โดยพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 55 - 64 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 (15) รองลงมา 65-74 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.70 (11) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาต้น ม. 1–3 คิดเป็นร้อยละ 23.30 (7) รองลงมาชั้นประถมศึกษาต้น ป. 1–4 คิดเป็นร้อยละ 20.00 (6) มัธยมศึกษาปลาย ม. 4–6 หรือ ปวช.และปวส. หรืออนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 16.70 (5) เท่ากัน ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 50.00 (15) รองลงมาสถานะโสด คิดเป็นร้อยละ 23.30 (7) และแยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 13.30 (4) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรทำสวนยาง, สวนปาล์ม คิดเป็นร้อยละ 43.30 (13) รองลงมาเป็นแม่บ้าน/ พ่อบ้าน คิดเป็นร้อยละ 30.00 (9) และรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 10.00 (3) เมื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพพบว่า ผู้ป่วยเบาหวานส่วนใหญ่ ปฏิเสธการสูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 83.30(25) และปฏิเสธการดื่มสุรา/ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 70.00 (21) ป่วยเป็นโรคเบาหวานมาแล้ว 2 - 15 ปี โดยพบว่าส่วนใหญ่มีระยะเวลาของโรคอยู่ในช่วง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.30 (16) รองลงมา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.70 (11)

โดยพบว่าผู้ป่วยเบาหวานทั้ง 30 คน มีภาวะโรคร่วม ได้แก่ ความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 26.67 (8) รองลงมา ไขมันในเลือดสูง คิดเป็นร้อยละ 23.33 (7) หัวใจขาดเลือด คิดเป็นร้อยละ 10.00 (3) และโรคเกาต์ คิดเป็นร้อยละ 3.33 (1) และพบว่ามีอาการแทรกซ้อนที่เท้า เกิดอาการเท้าชา เป็นเวลา 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.30 (13) รองลงมาเกิดอาการเท้าชา เป็นเวลา 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.00 (12) และเกิดอาการเท้าชา เป็นเวลา 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.70 (5) ส่วนใหญ่มีค่าระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาอยู่ในระดับควบคุมไม่ได้ (HBA1C ≥ 7) คิดเป็นร้อยละ 80.00 (24) มีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในระยะโรคอ้วนระดับที่ 1 (25 - 29.9) คิดเป็นร้อยละ 43.30 (13) รองลงมา น้ำหนักเกิน (23 - 24.9) คิดเป็นร้อยละ 23.30 (7) สมส่วน (18.5 - 22.9) และโรคอ้วนระดับที่ 2 (≥ 30) คิดเป็นร้อยละ 16.70 (5) เท่ากัน และจากการตรวจ Protective Sensation ด้วย 10-g monofilament ก่อนการทดลอง ที่ตำแหน่ง นิ้วหัวแม่เท้า ปุ่มกระดูกฝ่าเท้าส่วนปลายของนิ้วหัวแม่เท้า นิ้วกลาง และนิ้วนาง ของเท้าทั้ง 2 ข้าง พบว่าจำนวนจุดที่รู้สึกชาบริเวณฝ่าเท้าข้างขวา ส่วนใหญ่พบจำนวน 1 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 36.70 (11) รองลงมา 2 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 30.00 (9) ส่วนอาการชาที่บริเวณฝ่าเท้าข้างซ้าย พบ 1 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 60.00 (18) รองลงมา 2 ตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 6.70 (2) รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความถี่และร้อยละ

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=30)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	9	30.00
	หญิง	21	70.00
อายุ	45-54	3	10.00
	55-64	15	50.00
	65-74	11	36.70
	75-84	1	3.30
	Mean±SD = 62.33±7.42, Min 48, Max 79		
การศึกษา	ประถมศึกษาต้น ป. 1–4	6	20.00
	ประถมศึกษาปลาย ป. 5-6	4	13.30
	มัธยมศึกษาต้น ม. 1–3	7	23.30
	มัธยมศึกษาปลาย ม. 4–6 หรือ ปวช.	5	16.70
	ปวส. หรือ อนุปริญญา	5	16.70
	ปริญญาตรี	3	10.00

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=30)	ร้อยละ
สถานภาพ	โสด	7	23.30
	สมรส	15	50.00
	หม้าย	3	10.00
	แยกกันอยู่	4	13.30
	หย่าร้าง	1	3.30
อาชีพ	แม่บ้าน	9	30.00
	รับจ้างทั่วไป	3	10.00
	เกษตรกร	13	43.30
	พนักงานบริษัทเอกชน	1	3.30
	ลูกจ้างประจำ	2	6.70
	ข้าราชการ/ พนักงานวิสาหกิจ	2	6.70
การสูบบุหรี่	สูบ	5	16.70
	ไม่สูบ	25	83.30
การดื่มสุรา	ดื่ม	9	30.00
	ไม่ดื่ม	21	70.00
ระยะเวลาของโรค	1-5 ปี	11	36.70
	6-10 ปี	16	53.30
	11-15 ปี	3	10.00
	Mean±SD = 6.93±2.95, Min 2, Max 15		
ภาวะโรคร่วม	ความดันโลหิตสูง	8	26.67
	ไขมันในเลือดสูง	7	23.33
	หัวใจขาดเลือด	3	10.00
	โรคเกาต์	1	3.33
ระยะเวลาที่มีอาการชาเท้า	1 ปี	13	43.30
	2 ปี	12	40.00
	3 ปี	5	16.70
ค่าระดับน้ำตาล	ควบคุมได้ (HBA1C < 7)	6	20.00
	ควบคุมไม่ได้ (HBA1C ≥ 7)	24	80.00

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (n=30)	ร้อยละ
	Mean±SD = 8.17±1.68, Min 6.5, Max 13		
ค่าดัชนีมวลกาย	สมส่วน (18.5 - 22.9)	5	16.70
	น้ำหนักเกิน (23 - 24.9)	7	23.30
	โรคอ้วนระดับที่ 1 (25 - 29.9)	13	43.30
	โรคอ้วนระดับที่ 2 (≥ 30)	5	16.70
จำนวนจุดที่รู้สึกชาบริเวณฝ่าเท้าข้างขวา			
	ไม่มี	10	33.30
	1 จุด	11	36.70
	2 จุด	9	30.00
	3 จุด	0	0.00
	4 จุด	0	0.00
	Mean±SD = 1.97±0.81		
จำนวนจุดที่รู้สึกชาบริเวณฝ่าเท้าข้างซ้าย			
	ไม่มี	10	33.30
	1 จุด	18	60.00
	2 จุด	2	6.70
	3 จุด	0	0.00
	4 จุด	0	0.00
	Mean±SD = 1.73±0.58		

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนจุดที่รู้สึกชาบริเวณฝ่าเท้า ก่อนและหลังเหยียบหมอนสมุนไพรของผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาการชาเท้าอย่างน้อย 1 ตำแหน่ง พบว่าหลังเหยียบหมอนสมุนไพรกลุ่มตัวอย่างมีจุดรับรู้ความรู้สึกที่ผิดทั้ง 2 ข้าง ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$ เมื่อพิจารณาจำนวนจุดที่รู้สึกชาบริเวณฝ่าเท้าแต่ละข้าง ทั้งข้างขวาและข้างซ้าย พบว่าหลังเหยียบหมอนสมุนไพรลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$ ทั้ง 2 ข้าง รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบจำนวนจุดที่รู้สึกชาบริเวณฝ่าเท้า ก่อนและหลังทดสอบของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ Paired t-test (n = 30)

ตัวแปร	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	p-value
	Mean	SD	Mean	SD		
จำนวนจุดที่รู้สึกชาบริเวณฝ่าเท้าโดยรวม	**2.70**	**0.87**	**1.80**	**0.67**	**5.57**	**0.00***
จำนวนจุดที่รู้สึกชาบริเวณฝ่าเท้าข้างขวา	1.97	0.81	1.50	0.68	4.47	**0.00***
จำนวนจุดที่รู้สึกชาบริเวณฝ่าเท้าข้างซ้าย	1.73	0.58	1.30	0.47	4.18	**0.00***

* หมายถึง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาประสิทธิผลของการใช้หมอนสมุนไพรลดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวาน ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง พบว่าหลังกลุ่มตัวอย่างเหยียบนวดเท้าบนหมอนสมุนไพรที่ผ่านการนึ่งความร้อน ควบคุมอุณหภูมิบนผิวหมอนสมุนไพรที่ 40 – 42°C โดยการย่ำเท้าขึ้น - ลง เป็นจังหวะประกอบเพลงดั่งดอกไม้บาน เป็นเวลา 30 นาที ทุกวันที่ 1 3 และ 5 ของสัปดาห์ ต่อเนื่อง 4 สัปดาห์ ประเมินผลการตรวจ Protective Sensation ด้วย 10-g monofilament ก่อนการทดลอง (วันที่ 1) และหลังการทดลอง (วันที่ 2) พบว่า หลังการทดลองจำนวนจุดที่รู้สึกชาบริเวณฝ่าเท้าโดยรวม และฝ่าเท้าแต่ละข้าง ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหยียบนวดเท้าบนหมอนสมุนไพรที่ผ่านการนึ่งความร้อน ควบคุมอุณหภูมิบนผิวหมอนสมุนไพรที่ 40 – 42°C เป็นหลักการกดนวดกระตุ้นหลอดเลือดและเส้นประสาทส่วนปลายบริเวณฝ่าเท้า ร่วมกับการใช้ความร้อนในระดับอุ่น ๆ จึงช่วยให้การไหลเวียนเลือดดีขึ้น ส่งผลต่อการกระตุ่นระบบประสาทสัมผัสส่วนปลาย จึงช่วยลดหรือชะลอการชาเท้าได้ส่วนหนึ่ง (Kellogg, 2006) ซึ่งจากการศึกษาของสุทธชัย ใจบาล และคณะ (2559) พบว่าอุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการประคบร้อนที่ช่วยลดอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อและการเพิ่มการไหลเวียนโลหิตบริเวณใต้ผิวหนังที่เกิดการอักเสบในระยะกึ่งเฉียบพลันถึงระยะเรื้อรังอยู่ที่ 40 – 45°C เป็นระยะเวลา 20 นาที ดังนั้นการเหยียบนวดเท้าบนหมอนสมุนไพรใช้หลักการเดียวกันกับการประคบร้อน ซึ่งกำหนดระดับอุณหภูมิไว้ที่ 40 – 42°C โดยการย่ำเท้าขึ้น - ลง เป็นเวลา 30 นาที สมุนไพรที่อยู่ในหมอน มีสมุนไพรนานาชนิด ที่มีสรรพคุณช่วยลดอาการปวดเมื่อย ต้านการอักเสบ เช่น ขมิ้นชันมีฤทธิ์ต้านการอักเสบผ่านกลไกต้านการเกาะกลุ่มของเกล็ดเลือดโดยการยับยั้ง platelet-activating factor, arachidonic acid และยับยั้งการสร้าง thromboxane ไพลซึ่งมีฤทธิ์ต้านการอักเสบในสัตว์ทดลอง ซึ่งการอักเสบเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อประสาทรับความรู้สึก จึงอาจมีผลต่อการเกิดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวานได้ (ปรีชา หนูทิม และคณะ, 2565) นอกจากนี้ยังมีสมุนไพรที่มีน้ำมันหอมระเหย เช่น ตะไคร้ ผิวมะกรูด การบูร

ทำให้สดชื่น และเกลือเป็นตัวนำความร้อน ช่วยพาตัวยาซึมผ่านผิวหนังได้สะดวกขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัมรินทร์ เกียงเอียย และจันทร์ทิพย์ สุวรรณมาศ (2561) ที่พบว่าผลของหมอนสมุนไพรต่อการลดอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวานกรณีศึกษาผู้ป่วย 5 ราย พบว่าผลก่อนการรักษากับหลังการรักษามีผลไปในทางที่ดี คือ การสูญเสียประสาทรับความรู้สึกลดลง นอกจากนี้การเหยียบนวดเท้าบนหมอนสมุนไพรโดยการย่ำเท้าขึ้น - ลง เป็นจังหวะประกอบเพลงดั่งดอกไม้บาน เป็นเวลา 30 นาที ใช้หลักการนวดเท้า เนื่องจากในหมอนสมุนไพร มีสมุนไพรหั่นเป็นชิ้นเล็กใหญ่ปนกันไป มีเมล็ดถั่ว เมล็ดมะขาม ช่วยกดคลึง นวดฝ่าเท้าเปรียบเสมือนการนวดผ่อนคลาย ซึ่งจากการศึกษาของณัททชา ศรัณยวุฒิกุล และมาลินี บุญยรัตน์พันธุ์ (2565) พบว่า การนวดเท้าแผนไทยช่วยลดจุดชาที่เท้าได้เมื่อนวดต่อเนื่อง 4 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญ $p < 0.01$ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wong & Hollowed (2016) ที่ระบุว่าการกระตุ้นบริเวณผิวหนังที่เท้าด้วยความร้อนและการสัมผัสที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อการขยายตัวของหลอดเลือดทำการไหลเวียนของหลอดเลือดเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยของ Yang et al. (2010) พบว่าอุณหภูมิที่ 40 - 42 องศาเซลเซียส ช่วยเพิ่มการไหลเวียนของเลือดบริเวณผิวหนังได้ดี และสอดคล้องกับแนวคิดการสะท้อนกลับของเท้า (Foot reflexology) ที่เชื่อว่าบริเวณเท้ามีจุดสัมผัสซึ่งสัมพันธ์กับการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ทั่วร่างกาย ดังนั้นหมอนสมุนไพรจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในงานป้องกันและควบคุมภาวะแทรกซ้อนอาการชาในผู้ป่วยเบาหวาน ในระดับหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิได้ เนื่องจากทำได้ง่ายในระดับครัวเรือน ปลอดภัย และเป็นประโยชน์แก่คนในชุมชน นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้ป่วยโรคเบาหวานเรื้อรัง ลดอุบัติการณ์ผู้ป่วยพิการ ติดบ้าน ติดเตียง ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ มีข้อจำกัดเรื่องจำนวนตัวอย่าง ทำให้มีการศึกษาวัดผลเพียงกลุ่มเดียว ดังนั้นเพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ และยืนยันผลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ควรมีการศึกษากลุ่มเปรียบเทียบหรือกลุ่มควบคุม และนำหมอนสมุนไพรดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลไม่ได้ เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เนื่องจากการเกิดอาการชาในผู้ป่วยเบาหวาน มีปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ทำให้เกิดอาการชาหรือระบบประสาทส่วนปลายเสื่อม เช่น ระยะเวลาที่เป็น การควบคุมระดับน้ำตาล พฤติกรรมเสี่ยง ภาวะโรคร่วม และการดูแลเท้าอย่างถูกวิธี ดังนั้นเพื่อให้การแก้ปัญหาดังกล่าวตรงกับบทบาทวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน ควรพัฒนารูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังภาวะแทรกซ้อนในผู้เบาหวานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น

บรรณานุกรม

ณัททชา ศรัณยวุฒิกุล และมาลินี บุญยรัตน์พันธุ์. (2565). ประสิทธิผลของการนวดเท้าแผนไทยเพื่อลดอาการเท้าชาในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2. *วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 5*(3), 172-186. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/tjph/article/view/249744.

ดวงใจ พรหมพยัคฆ์ ลักคณา บุญมี และชไมพร จินต์คณาพันธ์. (2560). การนวดเท้าเพื่อลดอาการชาเท้าในผู้ป่วยไทยที่เป็นเบาหวาน:การทบทวนงานวิจัยอย่างเป็นระบบ. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, *37*(4), https://he02.tci-thaijo.org/index.php/nur-psu/article/view/107755.

ปรีชา หนูทิม, ลักขณา รามวงศ์, พรชัย สว่างวงค์, พิมพ์ลดา พงศ์ชัยชานนท์ และอมรรัตน์ ราชเดิม. (2565). ประสิทธิผลและความปลอดภัยของการแช่เท้าด้วยสมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีอาการเท้า. *วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 20*(3), 459-468. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JTTAM/article/view/254827.

โรงพยาบาลศิครินทร์ กรุงเทพ. (2561, 11 ตุลาคม). *อันตราย "โรคแทรกซ้อน" ที่มากับเบาหวาน.* [วิดีโอ]. YouTube.https://youtu.be/bkFQfjf_KRs?si=TnbzoFo1bPzGARx5

วันนิศา รักษามาตย์ และพนม ทองอ่อน. (2563). ประสิทธิผลของการเหยียบถุงประคบสมุนไพรกับการแช่เท้าในน้ำสมุนไพรต่ออาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลภูหลวง อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย. *วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, *3*(1), 13-27. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/tjph/article/view/223709.

สมบูรณ์ รุ่งโรจน์สกุลพร. (ม.ป.ป.). *การนวดกดจุดสะท้อนเท้า (Foot Reflexology).* https://l.skru.ac.th/Y3NDm

สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย. (2564). *ภาวะแทรกซ้อนทางระบบประสาทส่วนปลายจากโรคเบาหวาน.* https://l.skru.ac.th/rtDYe

สุทธชัย ใจบาล, ศุภรานันท์ เรืองพุก และณัฐนันท์ แซ่ตั้ง. (2559). ความเหมาะสมของระยะเวลาในการประคบร้อนงานกายภาพบำบัดโรงพยาบาลหัวหิน.*วารสารหัวหินสุขใจไกลกังวล, 1*(2), 66-77. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/hhsk/article/download/175014/125225/

อัมรินทร์ เกียงเอีย และจันทร์ทิพย์ สุวรรณมาศ. (2561). นวัตกรรมหมอนสมุนไพรลดอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน. ใน สำนักงานวิจัยการแพทย์แผนไทย (บ.ก.), *การนำเสนอผลงานวิจัยด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเพื่อต่อยอด. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการนำเสนอประสบการณ์และงานวิจัยด้านการแพทย์ทางเลือกในระบบบริการสุขภาพ.* (น. 87-93). กองการแพทย์ทางเลือก กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.

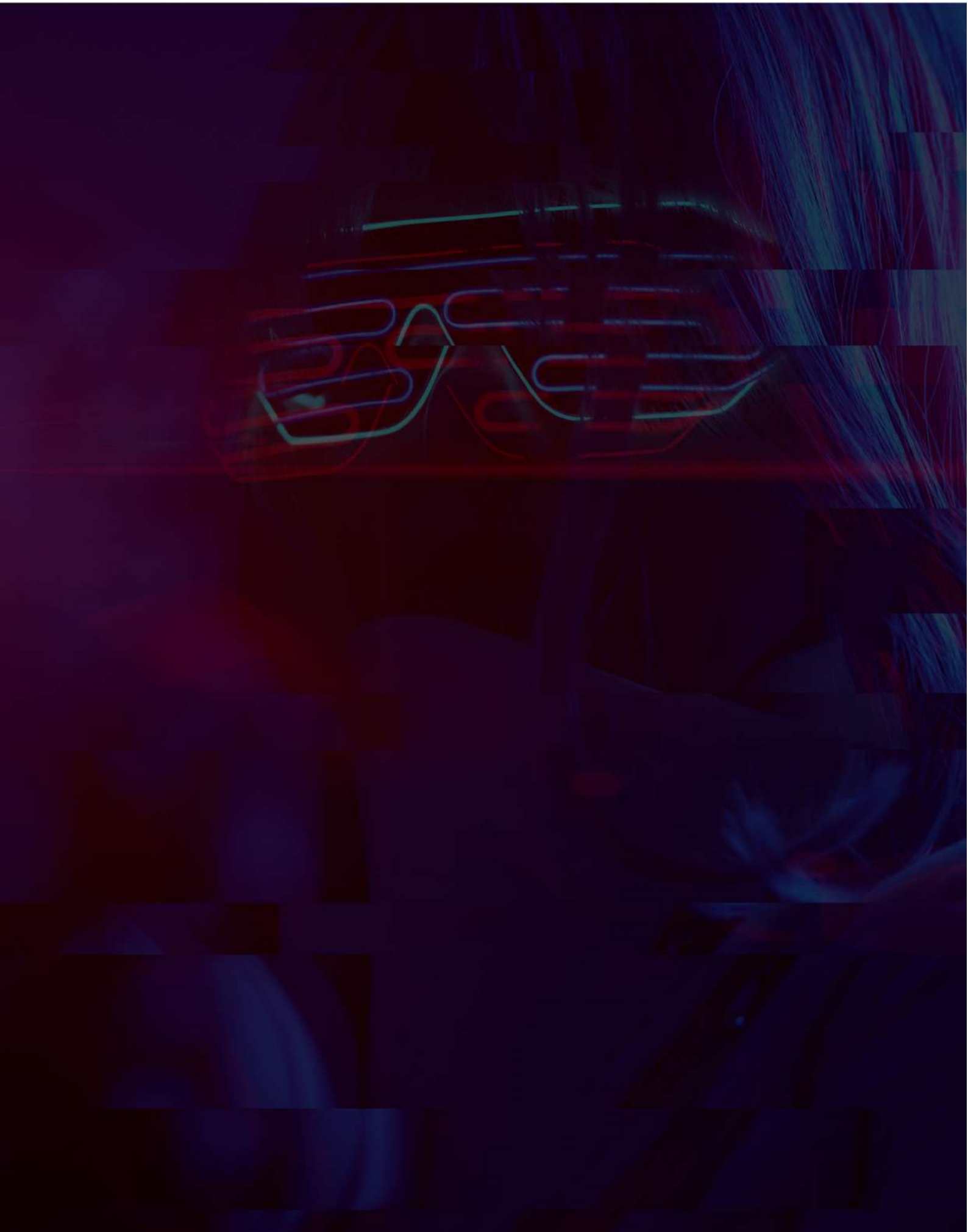
Bodman, MA., Dreyer, MA. & Varacallo, M. (2024, February 25). *Diabetic Peripheral Neuropathy.* https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK442009/.

Kellogg, Jr DL. (2006). In vivo mechanisms of cutaneous vasodilation and vasoconstriction in humans during thermoregulatory challenges.

*Journal of applied physiology, 100(*5), 1709-18. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16614368/.

Wong, BJ. & Hollowed, CG. (2016). Current concepts of active vasodilation in human skin. *Temperature (Austin), 4*(1), 41-59. https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5356216/.

Yang, HL., Chen, XP., Lee, KC., Fang, FF. & Chao, YF. (2010) The effects of warm-water footbath on relieving fatigue and insomnia of the gynecologic cancer patients on chemotherapy. *Cancer Nurs, 33*(6), 454-60. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20562619/.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย
ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1 ศตวรรษ สถาปนาสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
"Centenary of the Establishment of Her Majesty Queen Rambhai Barni"

รายงานสืบเนื่อง
การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์ สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

22 | มกราคม | 2568

3

จัดทำโดย
กองบรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ **9**
สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ฉบับที่ 3

หัวข้อ “นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์ สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”

สาขาวิชาที่เปิดรับบทความ • สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ • การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และปรัชญา • การบริหารและการจัดการธุรกิจ • เทคโนโลยี การสื่อสาร นวัตกรรม • สาธารณสุขและสุขภาพ • การเมือง การปกครอง กฎหมาย และความเท่าเทียม • เศรษฐศาสตร์ การตลาด ปัญญาประดิษฐ์ • งานวิจัยแบบ R2R (Routine to Research) • สาขาวิชาอื่น ๆ

วัน เวลา สถานที่จัดงาน

วันที่ 22 มกราคม 2568 เวลา 08.30 – 16.30 น.

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อาคารเฉลิมพระเกียรติ ห้อง 35201

รูปแบบการจัดงาน

การประชุมวิชาการแบบผสมผสานระหว่าง ณ ที่ตั้ง และผ่านระบบออนไลน์

เจ้าภาพหลัก

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เจ้าภาพร่วม

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

จัดทำโดย

กองบรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ออกแบบรูปเล่ม

อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เส้งมณีย์

คำนำ

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้จัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ภายใต้หัวข้อ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์ สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2568 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อาคารเฉลิมพระเกียรติ ห้อง 35201 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นเวทีในการนำเสนอผลงานวิจัยและองค์ความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และสื่อสร้างสรรค์ ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้ที่สนใจ เพื่อสร้างการพัฒนาที่เท่าเทียมและยั่งยืนสำหรับมนุษย์และสังคม โดยมีผลงานวิชาการผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิให้เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการฯ จำนวน 105 บทความ แบ่งเป็นการนำเสนอรูปแบบบรรยาย จำนวน 63 เรื่อง และนำเสนอรูปแบบโปสเตอร์ จำนวน 42 เรื่อง

ภายหลังเสร็จสิ้นการประชุมวิชาการฯ กองบรรณาธิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ได้จัดทำรายงานสืบเนื่อง (Proceeding) ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรวบรวมผลงานวิชาการที่เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการฯ ดังกล่าว โดยแบ่งรายงานสืบเนื่องออกเป็น 4 ฉบับ โดยฉบับนี้เป็นฉบับที่ 3 ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกที่ผู้สนใจจะสามารถเข้าถึง สืบค้น จัดเก็บ และส่งต่อในระบบออนไลน์ได้ง่าย

คณะทำงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิชาการที่บรรจุในรายงานสืบเนื่องฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการต่อยอดองค์ความรู้ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักวิจัยและผู้สนใจทุกท่าน สุดท้ายคณะทำงานขอขอบคุณทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดประชุมครั้งนี้ให้ประสบความสำเร็จ รวมถึงผู้เขียนบทความทุกท่านที่ได้ร่วมรังสรรค์และแบ่งปันผลงานอันทรงคุณค่า หวังว่าการประชุมครั้งนี้จะเป็นอีกก้าวสำคัญในการพัฒนางานวิชาการและสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมโดยรวมในหลากหลายมิติสืบไป

กองบรรณาธิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9
สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

กำหนดการ

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

วันที่ 22 มกราคม 2568 ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 35) ห้อง 35201

เวลา	กิจกรรม
08.00 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.01 – 09.30 น.	พิธีเปิดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 - พิธีกรกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ วรรณประภา - กล่าวต้อนรับโดย คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา - กล่าวรายงานโดย นายกสมาคมส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค - กล่าวเปิดการประชุมวิชาการโดย อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม
09.31 – 09.50 น.	ปาฐกถาพิเศษ หัวข้อ “สื่อสร้างสรรค์กับการขับเคลื่อนสังคมสู่ความเท่าเทียม” โดยอาจารย์ ดร.ตรี บุญเจือ ผู้อำนวยการสำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภค ในกิจการโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช. และคณะอนุกรรมการเกี่ยวกับการเฝ้าระวังสื่อที่ไม่ปลอดภัยและไม่สร้างสรรค์กองทุน พัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
09.51 – 10.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.15 – 11.45 น.	เสวนา เรื่อง “ปัญญาประดิษฐ์กับ ความท้าทายเชิงจริยธรรมในการวิจัย ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์” วิทยากรโดย - อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว - อาจารย์ ดร.กฤษดา เชียรวัฒนสุข - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาวุฒิ วานิชสรรพ์ - อาจารย์ ดร.เมทยา ปรียานนท์ - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ โพธิพัฒน์
11.46 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน

เวลา	กิจกรรม
13.01 – 16.30 น.	**นำเสนอผลงานวิชาการแบบบรรยาย**
	ห้องที่ 1 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาศึกษาศาสตร์ (1) ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : อาจารย์ ดร.เจนวิทย์ วารีบ่อ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว
	ห้องที่ 2 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาศึกษาศาสตร์ (2) ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงศ์ กู้พงศ์พันธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ วรรณประภา
	ห้องที่ 3 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาสุขภาพและสาธารณสุข ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล สงกระสันต์
	ห้องที่ 4 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาเกษตร อัตลักษณ์ วัฒนธรรมชาติพันธุ์ และศาสนาความเชื่อ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวรรณ ศิรินันทนา
	ห้องที่ 5 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสื่อสาร ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาวุฒิ วานิชสรรพ์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.เหมือนฝัน คงสมแสวง
	ห้องที่ 6 นำเสนอแบบบรรยาย สาขารัฐศาสตร์ การปกครอง การจัดการภาครัฐและเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : รองศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบาลี ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.เมทยา ปรียานนท์
	ห้องที่ 7 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาธุรกิจ และการตลาด ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญณัฐ ศิลาลาย ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.สริยาภา คันธวัลย์
	ห้องที่ 8 นำเสนอแบบบรรยาย สาขากฎหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : อาจารย์ ดร.ภูวดล ดำสนิท ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฒเนศวร ทะกอง
	นำเสนอผลงานวิชาการแบบโปสเตอร์
13.01 – 16.30 น.	ห้องที่ 9 นำเสนอแบบโปสเตอร์ห้องที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ : อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เส้งมณีย์
	ห้องที่ 10 นำเสนอแบบโปสเตอร์ห้องที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรสรรค์ เจี่ยดำรง
	ห้องที่ 11 นำเสนอแบบโปสเตอร์ห้องที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี พึ่งสำราญ

ถ้อยแถลง
นายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เรียนท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ท่าน ผศ.ไวกูณฑ์ ทองอร่าม ที่ท่านได้ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธี ท่านผู้อำนวยการสำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช. ท่าน ดร.ตรี บุญเจือ ท่านผู้บริหาร ท่านคณบดี คณาจารย์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ นักศึกษา และแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน ดิฉัน ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค นายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่ทุกท่านได้ให้เกียรติมาร่วมงาน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ในวันนี้

ในการจัดประชุมวิชาการ ได้ทำเป็นแบบผสมผสาน โดยจัดที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และผ่านระบบออนไลน์ โดยมีหัวข้อในการประชุม เรื่อง “นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ เป็นเวทีในการนำเสนอ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ผลงานวิจัย และองค์ความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และสื่อสร้างสรรค์ ตลอดจนเป็นเวทีในการเชื่อมโยงนักวิจัย สถาบันการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ให้มีความร่วมมือที่เข้มแข็งในงานวิจัยและพัฒนาสังคม เพื่อสร้างการพัฒนาที่เท่าเทียมและยั่งยืน สำหรับมนุษย์และสังคม ซึ่งสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของสมาคมฯ ในการสนับสนุนการพัฒนาความรู้และการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมให้ยั่งยืนและเท่าเทียม

โดยการประชุมวิชาการในครั้งนี้มีสาขาวิชาที่เปิดรับบทความ ในสาขาต่างๆ ดังนี้

1. สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
2. การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และปรัชญา
3. การบริหารและการจัดการธุรกิจ
4. เทคโนโลยี การสื่อสาร นวัตกรรม
5. สาธารณสุขและสุขภาพ
6. การเมือง การปกครอง กฎหมาย และความเท่าเทียม
7. เศรษฐศาสตร์ การตลาด ปัญญาประดิษฐ์
8. และงานวิจัยแบบ R2R (Routine to Research)

จากการทำงานอย่างเข้มแข็งของกองบรรณาธิการ ทั้งการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และความรวดเร็วในการบริหารจัดการระบบการกลั่นกรอง ทำให้มีผู้สนใจส่งผลงานวิชาการเข้าร่วมรับการพิจารณาถึง 116 บทความ และมีผลงานวิชาการที่ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตอบรับ และเข้าร่วมนำเสนอในการ

ประชุมวิชาการฯ จำนวน 105 บทความ แบ่งเป็นการนำเสนอรูปแบบบรรยาย จำนวน 63 เรื่อง และนำเสนอรูปแบบโปสเตอร์ จำนวน 42 เรื่อง

บทความวิจัยและผลงานที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในที่ประชุมครั้งนี้ ได้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขา เพื่อให้มั่นใจได้ว่าทุกผลงานที่เผยแพร่ใน Proceeding มีคุณภาพและคุณค่าในเชิงวิชาการ และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงหรือแนวทางในการพัฒนางานวิจัยในอนาคต ทั้งนี้ ภายหลังเสร็จสิ้นการประชุมวิชาการฯ กองบรรณาธิการ จะได้จัดทำรายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ (Proceeding) ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ผลงานวิชาการที่เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการดังกล่าว

ในนามของสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดิฉันขอขอบคุณ ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ท่าน ผศ.ไวกูณฑ์ ทองอร่าม ที่เล็งเห็นความสำคัญของการประชุมวิชาการ และได้อำนวยความสะดวกในการเป็นเจ้าภาพร่วม โดยเอื้อเฟื้อสถานที่ให้ใช้จัดงาน รวมถึงท่านได้กรุณามาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุม ขอขอบคุณคณะกรรมการจัดงาน จากคณะนิเทศศาสตร์ ทีมกองบรรณาธิการที่ทำงานอย่างเข้มแข็ง คณะวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิ กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ที่มีบทบาทสำคัญในความสำเร็จของการประชุมครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ในเวทีครั้งนี้ จะนำไปสู่การพัฒนามนุษย์และสังคมให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค

นายกสมาคมเครือข่ายการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ถ้อยแถลง
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ในฐานะอุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผมมีความยินดีและภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ซึ่งจัดขึ้นภายใต้หัวข้อ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในยุคปัจจุบัน

สมาคมฯ มุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์สำหรับการพัฒนามนุษย์และสังคม การประชุมครั้งนี้เป็นเวทีสำคัญที่รวบรวมผลงานวิจัยและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากนักวิชาการ นักวิจัย และผู้สนใจจากหลากหลายสาขาวิชา ที่ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของสมาคมฯ แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือจากองค์กรพันธมิตร

ผมขอขอบคุณคณะกรรมการจัดงาน วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนร่วมทุกท่าน รวมถึงผู้เข้าร่วมประชุมที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้งานประชุมครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ผมเชื่อมั่นว่าความร่วมมือในครั้งนี้จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่มีความยั่งยืนและเท่าเทียมอย่างแท้จริง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ถ้อยแถลง
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ในฐานะอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผมรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสร่วมสนับสนุนการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 9 ซึ่งถือเป็นเวทีสำคัญสำหรับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และผลงานวิจัยในหลากหลายสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนและเท่าเทียม

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในฐานะเจ้าภาพร่วม มีความภาคภูมิใจที่ได้สนับสนุนทั้งด้านสถานที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้งานประชุมครั้งนี้ประสบความสำเร็จและดำเนินไปด้วยความราบรื่น ผมเชื่อมั่นว่าการประชุมครั้งนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนามนุษย์และสังคม

หัวข้อหลักของการประชุมครั้งนี้ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** ไม่เพียงสะท้อนถึงความสำคัญของนวัตกรรมและสื่อในกระบวนการพัฒนาสังคม แต่ยังเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันหาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและสนับสนุนการพัฒนาในทุกมิติ

ในนามของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผมขอขอบคุณสมาคมเครือข่ายการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไว้วางใจให้มหาวิทยาลัยได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงานประชุมครั้งนี้ รวมถึงขอบคุณคณะกรรมการจัดงาน วิทยากร และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการสร้างความสำเร็จครั้งนี้ ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุมในครั้งนี้จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีคุณค่าเพื่อสังคมต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ถ้อยแถลง
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ในฐานะคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ ผมรู้สึกเป็นเกียรติและภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสสนับสนุนการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 9 ซึ่งจัดขึ้นภายใต้หัวข้อ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** หัวข้อนี้สะท้อนถึงความสำคัญของการใช้สื่อและนวัตกรรมในยุคดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติของสังคม

คณะนิเทศศาสตร์มุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการจัดการประชุมครั้งนี้ในหลากหลายมิติทั้งด้านการบริหารจัดการงานนิเทศศาสตร์ การสนับสนุนวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกเพื่อให้การประชุมดำเนินไปอย่างราบรื่น ผมเชื่อมั่นว่าผลงานที่นำเสนอในครั้งนี้จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างนักวิจัยและนักวิชาการจากสาขาวิชาต่าง ๆ และเป็นแรงผลักดันที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสังคมที่มีความเท่าเทียมและยั่งยืน

ผมขอขอบคุณสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี รวมถึงคณะกรรมการจัดงาน ตลอดจนผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของการประชุมครั้งนี้

อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ถ้อยแถลง
บรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

ในยุคปัจจุบันเนื่องจากนวัตกรรมและสื่อไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการพัฒนาแต่ยังมีบทบาทส่งเสริมความเท่าเทียม ความยั่งยืนทางสังคมภายใต้การถูกแวดล้อมการมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยต่าง ๆ ที่หลากหลาย นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์จึงสามารถสร้างผลกระทบต่อการรับรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก พฤติกรรมการแสดงออก และการให้คุณค่า (ของมนุษย์)

การจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 9 ภายใต้หัวข้อ **นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม** เป็นเวทีที่เกิดจากความร่วมมือ เปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจจากหลากหลายสาขาวิชา ต่างสถาบัน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และนำเสนอผลการวิจัย ผลงานวิชาการที่มีส่วนช่วยขับเคลื่อนการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

บทความทุกเรื่อง ที่ได้รับการเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องฉบับนี้ ล้วนผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกที่กรุณาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ จักเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่มีเป้าหมายสู่การพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

ดิฉันในนามคณะกรรมการกองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณ **สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์** หน่วยงานหลักในการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งนี้ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ที่ได้ให้ความสำคัญในการร่วมขับเคลื่อนการจัดประชุมวิชาการระดับชาติในครั้งนี้

อีกวาระหนึ่ง ขอขอบพระคุณท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรณี และขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ทั้งคณะกรรมการจัดงานทุกฝ่าย ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายในและภายนอกสถาบันที่หลากหลายที่ร่วมกันกลั่นกรองบทความ ตลอดจนผู้ร่วมส่งบทความทุกท่านที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ บรรลุตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ทุกประการ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้ จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือทางวิชาการอย่างยั่งยืนและเป็นแรงผลักดันในการพัฒนามนุษย์และสังคมในทุกมิติสืบไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี พึ่งสำราญ
บรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

รายนามกองบรรณาธิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9
นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค
นายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา บูรณเดชาชัย
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อาจารย์ ดร.นิสากร ยินดีจันทร์
รองคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อาจารย์ดนัย โชติแสง
รองคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี พึ่งสำราญ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรสรรค์ เจี่ยดำรง

กองบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบาลี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สกนธ์ ภู่งามดี มหาวิทยาลัยชินวัตร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ นาทะพันธ์ มหาวิทยาลัยมหิดล
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวรรณ ศิรินันทนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ คำใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ภูมิเหล่าแจ้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ โพธิพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาดา อรรถอนันต์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาวุฒิ วานิชสรรพ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตวงทอง สรประเสริฐ	มหาวิทยาลัยบูรพา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรมศักดิ์ ค่วยเทศ	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาวรรณ อาชาเพ็ชร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หรุ่นเกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิสญา อธิจิตตา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ สุขุมพินิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ พัฒนาอิทธิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฒเนศวร ทะกอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิกา กอนแสง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวชัช พิทักษ์ทิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ วรรณประภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภาพร บุญมี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
24. อาจารย์ ดร.การดา ร่วมพุ่ม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
25. อาจารย์ ดร.กิจจาพัฒน์ เกศิรานนท์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
26. อาจารย์ ดร.คันธิรา ฉายาวงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
27. อาจารย์ ดร.ณัฐกานต์ แก้วขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
28. อาจารย์ ดร.ดุษฎี นิลดำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
29. อาจารย์ ดร.ทิพย์พธู กฤษสุนทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
30. อาจารย์ ดร.ธีรเดช ทิวถนอม	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
31. อาจารย์ ดร.นันทกา สุธรรมประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
32. อาจารย์ ดร.ปิติสัณห์ อินทพิชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
33. อาจารย์ ดร.พนิดา ภู่งามดี	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
34. อาจารย์ ดร.พันธกานต์ ทานนท์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
35. อาจารย์ ดร.พิมพ์ชญา ฟักเปี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
36. อาจารย์ ดร.มาโนช ชุ่มเมืองปัก	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
37. อาจารย์ ดร.เมทยา ปรียานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
38. อาจารย์ ดร.วรางคณา นิยมฤทธิ์	มหาวิทยาลัยชินวัตร
39. อาจารย์ ดร.วริศ ลิ้มลาวัลย์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
40. อาจารย์ ดร.ศริตปรีชา ไทยวงษ์	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

41. อาจารย์ ดร.ศักดิ์นรินทร์ จันทร์นาค โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี
42. อาจารย์ ดร.ศิริรัตน์ รัตนพิทักษ์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
43. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เส้งมณีย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
44. อาจารย์ ดร.สริยาภา คันธวัลย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
45. อาจารย์ ดร.สันดุสิทธิ์ บริวงษ์ตระกูล มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
46. อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
47. อาจารย์ ดร.เหมือนฝัน คงสมแสวง มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
48. อาจารย์ ดร.อภิญญา คชมาตย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
49. อาจารย์ ดร.เอกรงค์ ปั้นพงษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
50. ดร.สหพร ยี่ตันสี บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมลชนก เศรษฐบุตร สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปฏิภาณ กิตตินันทวัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล สงกระสันต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธินันท์ โสตวิถี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถกร คำฉัตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คณะกรรมการพิชญพิจารย์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ คำนนท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณะ โสขุมา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมเกียรติ วงศ์วนิชทวี มหาวิทยาลัยสยาม
4. รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐวุฒิ ภูมิพิพัฒน์พงศ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล ขันธไชย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวรรณ เสริมวิทยวงศ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรคศรีวร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
8. รองศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ นาทะพันธ์ มหาวิทยาลัยมหิดล
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
10. รองศาสตราจารย์ ดร.อนุวัฒน์ ภักดี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
11. รองศาสตราจารย์ ดร.อพันตรี พูลพุทธา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
12. รองศาสตราจารย์ธงชัย ศรีเบญจโชติ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
13. รองศาสตราจารย์วัชรินทร์ อรรคศรีวร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
14. รองศาสตราจารย์สุรีย์พร พานิชอัตรา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ณัฐวัฒน์ บัวทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรีหญิง ดร.ขวัญใจ จริยาทัศน์กร มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ ภาวสุทธิไพศิฐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติยาภรณ์ คุณสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา ตามประดิษฐ์ มหาวิทยาลัยพะเยา

20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยรัตน์ เจียมโฆสิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติธัช ศรีฟ้า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จอมขวัญ สุทธินนท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา ดำรงวัฒนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุตินันท์ ขวัญเนตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย อินทสังข์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญวิช สุวรรณพงศ์	มหาวิทยาลัยนครพนม
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชารวี บุตรบำรุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ เนืองนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ อิทธิมีชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวัสส์ สุขป้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัชชานุช พุ่มทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐชา หน่อทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล กิจควร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทักษญา สง่าโยธิน	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธารินทร์ ก้านเหลือง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิติยา ทองเกิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล แสงแข	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวพร คำเมือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา ทองสอน	นักวิชาการอิสระ
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญณัฐ ศิลาลาย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นปินัทธ์ จ่าดา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงศ์ กู้พงศ์พันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรณัฏฐ์ ไค่นุ่นภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ บัวเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิทธิ์ โสภณพงศพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรเชษฐ์ บุญพัชรเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคพล เส้นขาว	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรานิษฐ์ กิตติ์ธิตินันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ศรีสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล บัวบางพลู	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ใจเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ้งระวี นาวีเจริญ	นักวิชาการอิสระ

56. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิภาส ภูธนัญนฤภัทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
57. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงธรรม สรณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
58. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา ด้วงน้อย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
59. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา พรายยงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
60. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชาย เพชรช่วย	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
61. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริศักดิ์ ทิพย์ทวีชาญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
62. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิ วงศ์ทองคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
63. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธินันท์ วิวัฒนาพรชัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ หอมจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรษร ทวีจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ บัวชุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวนัย ทะคำสอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิฏา สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันตชัย แปดเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุรรอฮ์มาน จะปะกิยา	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารยา เชียงของ	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
72. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ ระพีแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
73. อาจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.เบญจรงค์ ถิระผลิกะ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
74. อาจารย์ ดร.กฤติยา ทองคุ้ม	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
75. อาจารย์ ดร.เกษมสันติ์ รจพจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
76. อาจารย์ ดร.เข็มชาติ เชยชม	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
77. อาจารย์ ดร.คนที่หนึ่ง แสงหิรัญ	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
78. อาจารย์ ดร.เจนวิทย์ วารีบ่อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
79. อาจารย์ ดร.ชวนพบ เอี่ยวสานุรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพรรณี
80. อาจารย์ ดร.ชุติมา ทัศโร	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
81. อาจารย์ ดร.ณรงค์ พันธุ์คง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
82. อาจารย์ ดร.ณัฐกันย์ ชินนรานันทน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
83. อาจารย์ ดร.ณัฐฐินุช จุยคำวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
84. อาจารย์ ดร.ดวงใจ ศิริวัฒนาศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
85. อาจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ สุขสันติกมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
86. อาจารย์ ดร.นลินี สุตเศวต	มหาวิทยาลัยสยาม
87. อาจารย์ ดร.บัญยง พูลทรัพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
88. อาจารย์ ดร.บุรินทร์ นรินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
89. อาจารย์ ดร.ประภิชญา สร้อยจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
90. อาจารย์ ดร.ปรัชญา เหลืองแดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
91. อาจารย์ ดร.ปิยภา แดงเดช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม

92. อาจารย์ ดร.พรทิวา อาชีวะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
93. อาจารย์ ดร.พรศิริ วิรุณพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
94. อาจารย์ ดร.พีชาณิกา เพชรสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
95. อาจารย์ ดร.ภัทรมน สุวพันธุ์	มหาวิทยาลัยรังสิต
96. อาจารย์ ดร.ภูวดล ดำสนิท	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
97. อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
98. อาจารย์ ดร.วัยวุฒิ บุญลอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
99. อาจารย์ ดร.วิญญู ภักดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
100. อาจารย์ ดร.วิทยา เต่าสา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
101. อาจารย์ ดร.วิศิษศักดิ์ เนืองนอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
102. อาจารย์ ดร.ศรีสุดา จงสิทธิผล	มหาวิทยาลัยสยาม
103. อาจารย์ ดร.ศิโรช แท่นรัตนกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
104. อาจารย์ ดร.สมภพ แซ่ลี้	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
105. อาจารย์ ดร.สิตางศ์ เจริญวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
106. อาจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ รัตนประภาวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
107. อาจารย์ ดร.สุรัสวดี จันทจร	สถาบันพระบรมราชชนก
108. อาจารย์ ดร.หรรษมน เพ็งหมาน	มหาวิทยาลัยทักษิณ
109. อาจารย์ ดร.อัศวิน แก้วพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
110. อาจารย์ ดร.อุ่นเรือน แก้วพินิจ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
111. อาจารย์ ดร.อุรชา วานิช อิงลิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพรรณี
112. ดร.ขวัญฤดี ไชยชาญ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
113. ดร.เจษฎากรณ์ เอี่ยมอุไร	วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี
114. ดร.ชโรฌา กนกประจักษ์	นักวิชาการอิสระ
115. ดร.นพดล พลเยี่ยม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
116. ดร.ปัณณทัต โรจนมนต์	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
117. ดร.ภัคธินันท์ พรโชติชัยนันท์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
118. ดร.สุธีศักดิ์ ภักดีเทวา	ศิลปินแห่งชาติ สาขา ศิลปการแสดง (นาฏศิลป์สากล)
119. ดร.อิสระ กุลวุฒิ	โรงเรียนอนุบาลศรีประชานุกูล

สารบัญ
บทความดีเด่น

ลำดับที่	บทความเรื่อง
1	การพัฒนาลวดลายจากเครื่องแต่งกายโนรา **จรรย์สมร ผลบุญ** กำธร เกิดทิพย์ และโอภาส อิสโม
	เผยแพร่ในวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร ISSN 2985-248X (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2568
2	บริบทการสื่อสารของพิมรี่พายในตลาดออนไลน์: การแข่งขันในสังคมทุนนิยมสู่ความเท่าเทียมในสังคมไทย **รัชฎาพร ตัณฑสิทธิ์** และเชิดชัย อุดมพันธ์
	เผยแพร่ในวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร ISSN 2985-248X (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2568
3	การศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนต่อการเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชลบุรี **ปัญจาภา ส่งเสริม,** ทรงธรรม ดีวาณิชสกุล และอัคครัตน์ พูลกระจ่าง
	เผยแพร่ในวารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ISSN 2822-0463 (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ตุลาคม 2568

สารบัญ (ฉบับที่ 3)

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
1	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการใช้พลังงานทดแทนในประเทศไทย **สุเทพ บูรณะคุณาภรณ์**	1
2	การประมาณค่าความยืดหยุ่นต่อราคาและรายได้ในระยะสั้นและระยะยาวของอุปสงค์น้ำมันเบนซิน **สุเทพ บูรณะคุณาภรณ์**	14
3	ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย **วริศรา บุญศร** และวิลาสินี จินตลิขิตดี	28
4	ความเที่ยงและความตรงของแบบประเมินระดับความมั่นใจในการกลับสู่สมดุลฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง: การศึกษานำร่อง **ณัฐธยาน์ โครงกาบ,** นิธินันท์ ชัยศิรี, วันวิสาข์ พานิชาภรณ์, รัมภา บุญสินสุข และยุภาภรณ์ รัตนวิจิตร	41
5	แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต **สุพิชชา พิผ่วนนอก** และวัชรากรณ์ ชีวโศภิษฐ	56
6	ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสถานศึกษาของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา **ฟาอีสะ ศรีตุลาการ** และอัคครัตน์ พูลกระจ่าง	77
7	การพัฒนาซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกล **ธวัชชัย จันทรัตน์,** วราภรณ์ นิลอนันต์, วันพิมพ์พร บูเอียด และสุพร สีเงินยวง	91

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
8	การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรูปแบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรูปแบบ 7 ขั้นตอน (7A Model) **รัชนีวรรณ ศรีทองเพิง**	104
9	การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า : กรณีศึกษา บ้านหินปูนและบ้านขี้เหล็ก ตำบลเขวาใหญ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม **ดารุณี ธรรมประวัติ** และจินตนา คำทอง	120
10	การพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกีเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชนจังหวัดมหาสารคาม **ณัฐชานันท์ ศรีสมบัติ,** พงศ์พณิช บุตชา และตันติมา มิตรวงษา	137
11	การวิเคราะห์บทบาทของนัสคุในเชิงพัฒนา **สมชาย ภูมิมาโนช**	151
12	การวิเคราะห์สถานการณ์และแนวทางกลยุทธ์เพื่อพัฒนาธุรกิจรถยนต์มือสองในอำเภอเมืองเชียงราย **ประวิตร โพธิกันท์** และปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง	166
13	การเปรียบเทียบประสิทธิภาพเทคนิคเหมืองข้อมูลสำหรับพยากรณ์การลาออกของพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง **ยินดี อ่อนศรีแก้ว**	181
14	คุณสมบัติทางสุขภาพของผักพื้นบ้านในอาหารท้องถิ่นภาคใต้ จังหวัดสงขลา: การสำรวจ และรวบรวมตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้ **นพมาศ ร่มเกตุ** และคันธมาทน์ กาญจนภูมิ	196
15	อิทธิพลส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความภักดีของลูกค้าในการเลือกเช่าที่พักของนักศึกษามหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดสงขลา : การศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมของความพึงพอใจและความเชื่อใจของลูกค้า **หทัยขวัญ จันทอง,** ปราการ หังสวนัส, วชิราภรณ์ ขุนจันทร์ และณัฐชยา ตันกุ้ย	212

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
16	การวิเคราะห์อุปสรรคต่อการใช้กฎหมายควบคุมอาคารสำหรับการรื้อถอนอาคาร **ศจชนก สมแพน**, กรกช ทวีสิน, วรานนท์ คงสง และชัยวัฒน์ ภู่วรกุลชัย	231
17	มุมมองของคู่สมรสวัยสูงอายุต่อการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจในผู้ป่วยสูงอายุ **จรรยาการ จิ๋วน้อย,** วัชรา ตาบุตรวงศ์ และวารี กังใจ	244
18	ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ภาพลักษณ์องค์กร และคุณภาพการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ : กรณีศึกษาธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา **อรณิชา เพ็ชรราม** และสิริพันธ์ วงศ์อินทวัง	259
19	การออกแบบอัตลักษณ์องค์กรและสภาพแวดล้อมของร้านขายสินค้าประจำจังหวัด : กรณีศึกษาร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน จ.ราชบุรี **เอกลักษณ์ สัจจะเวทะ,** มาณพ ศิริภิญโญกิจ และศิริวรรณ รุจิพงษ์	272
20	การจัดการเรียนรู้กฎหมายครอบครัวหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กฎหมายกับการดำเนินชีวิตประจำวันโดยผ่านละคร “เรื่องสงครามสมรส” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเกาะสิเหร่ ตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต **พาขวัญ ล่ำประไพ,** สมพร รุจิกิตติอังศุธร และพรรณวดี ขำจริง	289
21	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ และการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ของประชาชนในจังหวัดน่าน **ปารณีย์ ไชยศิลป์** และอัศวิณ ปสุธรรม	304
22	การเสริมสร้างการรับรู้ เกี่ยวกับ การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ **ศิรินทร์ทิพย์ อรินต๊ะทราย** และปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง	320
23	ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด **กาญจนา กลับแดง,** วัลลภา อินทรงค์ และพรรณวดี ขำจริง	336

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
24	สถานการณ์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตสุขภาพที่ 5 **ภภัสสร มุกดาเกษม** และกันยา โพธิปิติ	350
25	การสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 **วิระศักดิ์ พูนพนัง**	367

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการใช้พลังงานทดแทนในประเทศไทย

Factors Influencing on Renewable Energy Demand in Thailand

สุเทพ บูรณะคุณาภรณ์

Suthep Buranakunaporn

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

E-mail: bsuthep@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการใช้พลังงานทดแทนในประเทศไทย โดยการสร้างแบบจำลองเพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ของปริมาณการใช้พลังงานทดแทน กับตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่มีส่วนกำหนดในแบบจำลอง วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้เทคนิควิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ โดยที่กลุ่มตัวอย่างจะใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบรายปีจำนวน 30 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2536–2565 ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณการใช้พลังงานทดแทนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการปล่อยก๊าซ CO_2 จากการใช้พลังงานขั้นต้น (น้ำมัน ถ่านหิน และก๊าซธรรมชาติ) ในขณะที่ปริมาณการใช้พลังงานทดแทนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคานำเข้าน้ำมันดิบ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล ซึ่งผลจากการวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายของภาครัฐในการบริหารจัดการด้านพลังงานทดแทนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การใช้พลังงานทดแทน การใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

Abstract

The main objective of this research was to formulate a model to test for the relationships between renewable energy demand to the economic factors that affected the renewable demand in Thailand. By using the econometric technique as a quantitative research method, the 30-sample group data were collected in form of time series secondary data annually since 1993 to 2022. The results showed that the quantity of renewable energy demand had negative relationship with the quantity of CO2 emissions per primary energy consumption (oil, coal, and natural gas), while the quantity of renewable energy demand had

positive relationships with import price of crude oil, Gross Domestic Product, and fossil fuel consumption. The results of this research would be useful in formulating government policies to manage renewable energy more efficiently.

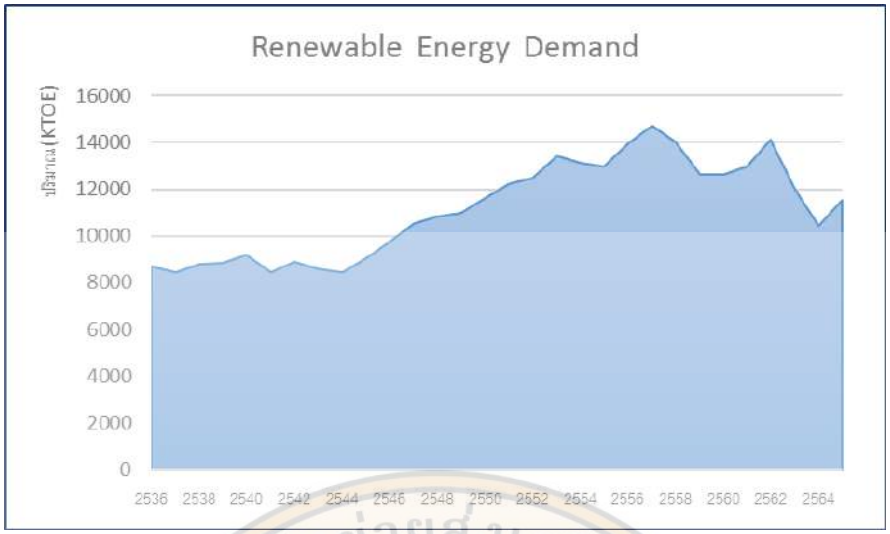
Keywords: Renewable Energy Demand, Fossil Fuel Consumption, CO_2 Emissions.

ที่มาและความสำคัญ

การใช้พลังงานทดแทนขั้นสุดท้ายคือพลังงานถูกนำมาใช้ทดแทนพลังงานจากฟอสซิลขั้นสุดท้าย และจะเป็นพลังงานทางเลือกใหม่ซึ่งจะช่วยผ่อนคลายปัญหาการขาดแคลนพลังงานในอนาคต และช่วยลดปัญหาด้านมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อนอีกด้วย พลังงานที่ใช้ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นพลังงานจากฟอสซิล เช่น ถ่านหิน ปิโตรเลียม และก๊าซธรรมชาติ ซึ่งปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ปริมาณมหาศาล และมีมลพิษค่อนข้างสูง สำหรับพลังงานทดแทนของประเทศไทยในปัจจุบันจะใช้พลังงานที่ผลิตภายในประเทศเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วย แสงอาทิตย์ ลม พลังน้ำขนาดเล็ก พลังน้ำขนาดใหญ่ ชีวมวล ก๊าซชีวภาพ ขยะ พลังความร้อนใต้พิภพ และเชื้อเพลิงชีวภาพ (เอทานอล และไบโอดีเซล) (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, 2565)

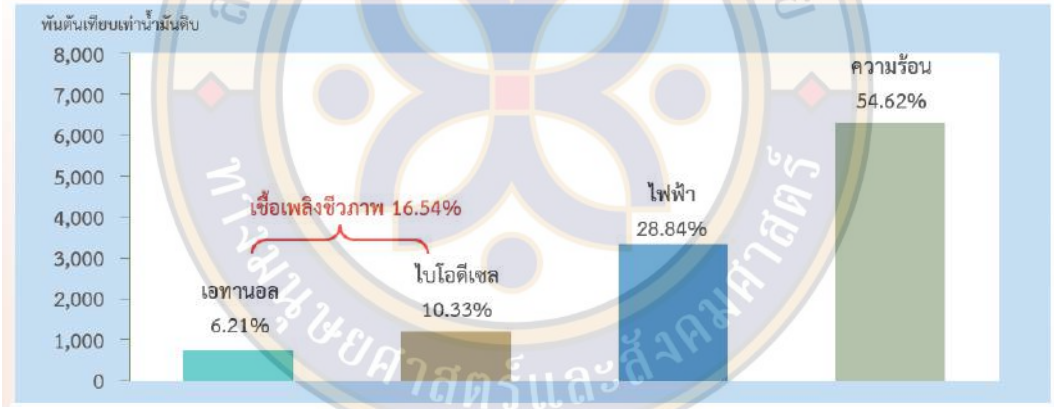
ประเทศไทยมีนโยบายสนับสนุนการผลิตการใช้พลังงานทดแทนในรูปของพลังงานไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพมาอย่างต่อเนื่อง จึงมีสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนได้เพิ่มขึ้นอย่างมากในแต่ละปี ดังจะเห็นได้จากสถิติปริมาณการใช้พลังงานทดแทนในช่วง 30 ปีที่ผ่านมาได้เพิ่มขึ้นจาก 8,692 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (Ktoe) ในปี พ.ศ. 2536 เป็น 11,524 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (Ktoe) ในปี พ.ศ. 2565 ดังแสดงให้เห็นได้ตามภาพที่ 1

ในปี พ.ศ. 2565 การใช้พลังงานทดแทนจะอยู่ในรูปของพลังงานความร้อนมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 54.62 ของการใช้พลังงานทดแทนทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ พลังงานไฟฟ้า และเชื้อเพลิงชีวภาพ (เอทานอล และไบโอดีเซล) คิดเป็นร้อยละ 28.84 และ 16.54 ตามลำดับ ดังแสดงให้เห็นได้ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 1 ปริมาณการใช้พลังงานทดแทน ปี พ.ศ. 2536 – 2565

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2566

ภาพที่ 2 รูปแบบต่าง ๆ ของการใช้พลังงานทดแทน ปี พ.ศ. 2565

.**ที่มา**: กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2565

ภาวะโลกร้อนส่งผลกระทบต่อมนุษย์ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ และยังมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ จากแบบจำลองการคาดการณ์ภูมิอากาศพบว่าในปี พ.ศ. 2544 – 2643 อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกจะเพิ่มขึ้น 1.1 ถึง 6.4 องศาเซลเซียส (IPCC, 2007 September) ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO2) จัดได้ว่าเป็นก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญที่สุดและเพิ่มปริมาณสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายระยะยาวในการลดก๊าซเรือนกระจก ร้อยละ 20-25 จากปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกกรณีปกติ ภายในปี

พ.ศ. 2573 และได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2558 โดยมุ่งเน้น 1) ลดการใช้พลังงานจากฟอสซิล 2) ผลักดันการใช้พลังงานทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3) ขจัดการบุกรุกป่า 4) ผลักดันการลดการขนส่งทางถนนเปลี่ยนเป็นการขนส่งทางราง และ 5) จัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ โดยมีการจัดทำแผนแม่บทต่าง ๆ ได้แก่ แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า พ.ศ. 2558-2579 แผนแม่บท Smart Grid พ.ศ. 2558-2579 แผนอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2558-2579 แผนพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2558-2579 แผนแม่บทในการพัฒนาระบบการขนส่งที่ยั่งยืนและลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574 เป็นต้น

จากความสำคัญของความต้องการใช้พลังงานทดแทนในฐานะเป็นพลังงานทางเลือกใหม่ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นในการสร้างแบบจำลองเพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังงานทดแทน (Renewable Energy Demand) กับปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่ การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2 Emissions) ราคานำเข้าน้ำมันดิบ (Import Price of Crude Oil) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product) และการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล (Fossil Fuel Consumption) เพื่อจะได้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายของภาครัฐในการบริหารจัดการด้านพลังงานทดแทนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการใช้พลังงานทดแทนของประเทศไทย โดยการสร้างแบบจำลองเพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ของปริมาณการใช้พลังงานทดแทน กับตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่มีส่วนกำหนดในแบบจำลอง

นิยามศัพท์

1) พลังงานทดแทนขั้นสุดท้าย (Renewable Energy) หมายถึง พลังงานที่ใช้ทดแทนพลังงานจากฟอสซิล อาทิ ถ่านหิน ปิโตรเลียม และก๊าซธรรมชาติ ซึ่งกำลังจะหมดไปในอนาคตอันใกล้ อีกทั้งยังปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ในปริมาณมหาศาล ซึ่งเป็นต้นเหตุทำให้เกิดภาวะเรือนกระจกและปัญหาโลกร้อน โดยทั่วไปแล้วพลังงานทดแทนจะหมายถึงพลังงานที่มีอยู่ในธรรมชาติและสามารถใช้ทดแทนพลังงานเดิมได้อย่างไม่จำกัด ตัวอย่างพลังงานทดแทนที่สำคัญและมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ได้แก่ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานน้ำ พลังงานลม พลังงานชีวมวล พลังงานความร้อนใต้พิภพ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นแหล่งพลังงานที่มีศักยภาพสูง สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนพลังงานและช่วยลดปัญหามลพิษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) พลังงานเชื้อเพลิงฟอสซิลขั้นสุดท้าย (Fossil Fuels) หมายถึง แหล่งพลังงานที่เกิดจากการสลายตัวของสิ่งมีชีวิตที่ถูกทับถมและฝังตัวอยู่ในดินหรือใต้ทะเลเป็นระยะเวลาหลายล้านปี โดยสิ่งมีชีวิตเหล่านี้เมื่อถูกแรงกดดันและความร้อนจากเปลือกโลก ก็จะเปลี่ยนสภาพเป็นสารพลังงานที่เราสามารถนำมาใช้ได้ในปัจจุบัน พลังงานฟอสซิลเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญและถูกใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลกในการผลิตไฟฟ้า การขนส่ง และกระบวนการอุตสาหกรรมต่าง ๆ พลังงานฟอสซิลแบ่งออกได้ 3 ประเภทหลัก ๆ คือ ถ่านหิน ปิโตรเลียม และแก๊สธรรมชาติ

3) การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2 Emissions) หมายถึง การปล่อยก๊าซที่มีอยู่ตามธรรมชาติและเกิดจากการหายใจของพืชและสัตว์ นอกจากนี้แล้วกิจกรรมของมนุษย์ทำให้เกิดการปลดปล่อยก๊าซ CO_2 ออกสู่บรรยากาศมากขึ้น เช่น การเผาไหม้เชื้อเพลิง (ถ่านหิน ปิโตรเลียม และแก๊สธรรมชาติ) การกำจัดของเสีย การตัดต้นไม้ รวมถึงการปลดปล่อยก๊าซ CO_2 จากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ

แนวคิดและทฤษฎี

1) ทฤษฎีอุปสงค์สืบเนื่อง

ในการกำหนดแบบจำลองเพื่อศึกษาถึงความต้องการใช้พลังงานทดแทนเป็นผลมาจากทฤษฎีการผลิต (Theory of Firm) ที่ว่าด้วยเรื่อง อุปสงค์ของปัจจัยการผลิต (Conditional Demand for Input) กล่าวคือ พลังงานถือว่าเป็นปัจจัยการผลิตชนิดหนึ่งในฟังก์ชั่นการผลิต และความต้องการใช้พลังงานทดแทนที่เกิดขึ้นจะเป็นอุปสงค์สืบเนื่อง (Derived Demand) จากความจำเป็นในการใช้พลังงานที่พอเหมาะในการผลิตสินค้า (Ernst and Wood, 1975).

อุปสงค์สืบเนื่องสามารถอธิบายได้ดังนี้ เมื่อผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคสินค้ามากขึ้น ย่อมส่งผลทาให้ผู้ผลิตมีความต้องการพลังงานทดแทนในฐานะที่เป็นปัจจัยการผลิตมาใช้ในการผลิตสินค้านั้นมากขึ้นด้วย ในทางกลับกัน ถ้าผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคสินค้าชนิดนั้นน้อยลง ผู้ผลิตก็จะมีความต้องการพลังงานทดแทนในฐานะที่เป็นปัจจัยการผลิตมาใช้ในการผลิตสินค้านั้นน้อยลงเช่นเดียวกัน นั่นก็คือ อุปสงค์ในสินค้าของผู้บริโภคเป็นสาเหตุทำให้ผู้ผลิตมีอุปสงค์ในพลังงานทดแทนเพื่อทำการผลิตสินค้าตามที่ผู้บริโภคต้องการนั่นเอง

2) แนวคิดความต้องการใช้พลังงานทดแทน

พลังงานเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และชีวิตประจำวันของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ความต้องการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการเติบโตของประชากรและการพัฒนาอุตสาหกรรม ทำให้เกิดความท้าทายหลายประการ ทั้งในแง่ของการรักษาความมั่นคงทางพลังงาน การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการหาแหล่งพลังงานทดแทนที่ยั่งยืน ด้วยเหตุผลนี้เองที่ทำให้พลังงาน

ทดแทนเป็นทางเลือกที่สำคัญ เพื่อจะเป็นพลังงานทางเลือกใหม่ซึ่งจะช่วยผ่อนคลายปัญหาการขาดแคลนพลังงานในอนาคต และช่วยลดปัญหาด้านมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อนอีกด้วย ประโยชน์ของการใช้พลังงานทดแทนในด้านต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้ (บริษัท ยูเอซี โกลบอล จำกัด (มหาชน), 2567, 26 กันยายน)

2.1) ลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล

การพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลอย่างหนัก ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อความผันผวนของราคาพลังงานโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม การหันมาใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ภายในประเทศ จะช่วยลดการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ ทำให้เราสามารถควบคุมราคาพลังงานได้มากขึ้น และสร้างความมั่นคงทางพลังงานในระยะยาว

2.2) ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นสาเหตุหลักของมลพิษทางอากาศและก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พลังงานทดแทนเป็นพลังงานสะอาดที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ ช่วยลดปัญหาฝุ่น PM 2.5 และภาวะโลกร้อน ทำให้เราได้อากาศที่บริสุทธิ์และสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น

2.3) สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ

พลังงานทดแทนไม่เพียงแต่ช่วยลดต้นทุนพลังงานในระยะยาว แต่ยังสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ อีกมากมาย เช่น การสร้างงานในภาคการผลิตและติดตั้งอุปกรณ์พลังงานทดแทน การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ และการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ

2.4) เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับนโยบายโลก

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และหันมาใช้พลังงานสะอาด การที่ประเทศไทยส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน นอกจากจะเป็นการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศในสายตาของนานาชาติ

2.5) เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า

เทคโนโลยีด้านพลังงานทดแทนพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้นทุนการผลิตพลังงานทดแทนลดลงอย่างต่อเนื่อง และประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การเก็บพลังงานจากแสงอาทิตย์มาใช้ในเวลากลางคืน หรือการใช้พลังงานจากขยะมาผลิตไฟฟ้า

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแบบจำลองเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการใช้พลังงานทดแทนมักจะค้นพบในต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ อาทิเช่น งานวิจัยของ Omri and Nguyen

(2014) สำหรับในประเทศไทยยังไม่พบว่ามีงานวิจัยในด้านนี้แต่อย่างใด ดังนั้น งานวิจัยนี้ถือเป็นครั้งแรกในการนำเอาวิธิเคราะห์ดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ (Econometric Method) โดยการสร้างแบบจำลองการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Model) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการใช้พลังงานทดแทน กับปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างๆ โดยวิธีการประมาณค่าแบบจำลองจะใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares: OLS) และใช้โปรแกรม Econometric Views Version 10 ในการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระต่างๆ ของแบบจำลอง แล้วนำผลลัพธ์ที่ได้มาสรุปและอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการใช้พลังงานทดแทนในประเทศไทย ซึ่งจะแสดงรายละเอียดของสมการและตัวแปรในแบบจำลอง เป็นดังนี้

$$LRenew_t = \beta_0 + \beta_1 LCO_{2t} + \beta_2 LPOil_t + \beta_3 LGDP_t + \beta_4 LFossil_t + \beta_5 T + U_t \quad (1)$$

โดยกำหนดให้

$LRenew_t$ คือ ปริมาณการใช้พลังงานทดแทน (Ktoe) ในรูปของ Logarithm ฐาน e

LCO_{2t} คือ ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (พันตัน) ในรูปของ Logarithm ฐาน e

$LPOil_t$ คือ ราคานำเข้าน้ำมันดิบ (ดอลลาร์/บาร์เรล) ในรูปของ Logarithm ฐาน e

$LGDP_t$ คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (พันล้านบาท) ในรูปของ Logarithm ฐาน e

$LFossil_t$ คือ ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล (Ktoe) ในรูปของ Logarithm ฐาน e

T คือ แนวโน้มเวลา (Time Trend)

$\beta_0,\beta_1,\beta_2,\beta_3,\beta_4,\beta_5$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอย

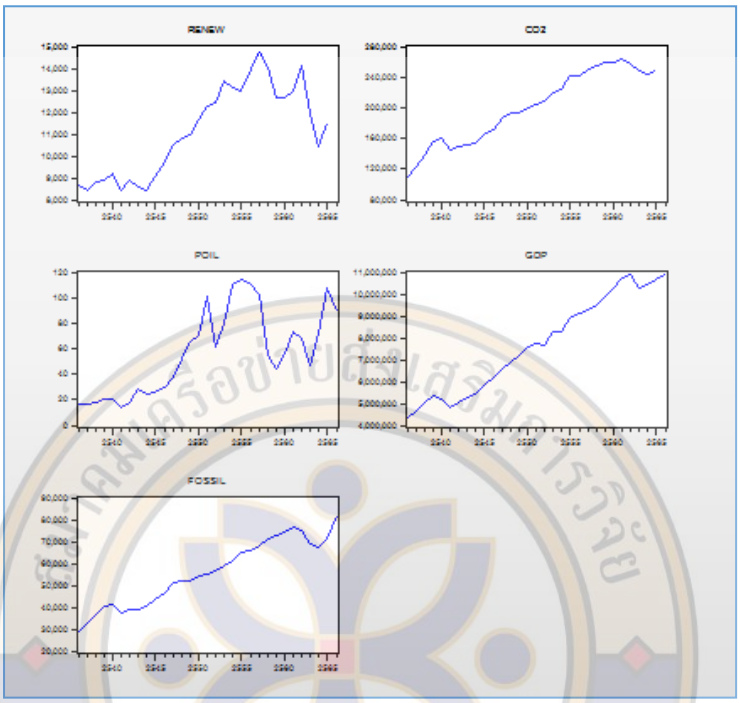
U_t คือ ความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่ม

t คือ ปี พ.ศ.

โดยที่ข้อมูลที่ใช้ในการประมาณค่าแบบจำลองดังกล่าว จะเป็นข้อมูลทุติยภูมิแบบรายปีจำนวน 30 ปี โดยครอบคลุมระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2536 –2565

แหล่งที่มาของข้อมูลทุติยภูมิเป็นแบบรายปี โดยที่ตัวแปร $Renew_t$ และ CO_{2t} ได้เก็บรวบรวมมาจากกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน ตัวแปร $POil_t$ และ $Fossil_t$ ได้เก็บรวบรวม

มาจาก สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน และตัวแปร GDP_t ได้เก็บรวบรวมมาจาก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพที่ 3 การเคลื่อนไหวของตัวแปร $Renew_t$, CO_{2t}, $POil_t$, GDP_t และ $Fossil_t$ ปี พ.ศ. 2536 – 2565

จากแบบจำลองข้างต้น ได้กำหนดสมมุติฐานของการศึกษา เป็นดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ปริมาณการใช้พลังงานทดแทนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ **($\beta_1 < 0$)**

กล่าวคือ ตัวแปร CO_{2t} เป็นตัวแปรอิสระตัวหนึ่งที่แสดงถึงปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ถ้าการปล่อยก๊าซ CO_2 มีปริมาณลดลง ก็แสดงว่าเป็นผลจากมีการใช้พลังงานทดแทนในประเทศเพิ่มมากขึ้น เพราะพลังงานทดแทนเป็นพลังงานสะอาดที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ และช่วยลดภาวะโลกร้อน

สมมติฐานที่ 2 ปริมาณการใช้พลังงานทดแทนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคานำเข้าน้ำมันดิบ **($\beta_2 > 0$)**

กล่าวคือ ตัวแปร $POil_t$ เป็นตัวแปรอิสระตัวหนึ่งที่แสดงถึงราคานำเข้าน้ำมันดิบ ถ้าราคานำเข้าน้ำมันดิบจากตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้นเรื่อย ๆ ก็จะส่งผลให้มีการใช้พลังงานทดแทนในประเทศเพิ่มมากขึ้นเพื่อ

ทดแทนปริมาณการใช้น้ำมันปิโตรเลียม (เช่น เบนซิน และดีเซล) ที่เกิดจากการกลั่นจากน้ำมันดิบที่นำเข้าจากต่างประเทศ

สมมติฐานที่ 3 ปริมาณการใช้พลังงานทดแทนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ **($\beta_3 > 0$)**

กล่าวคือ ตัวแปร GDP_t เป็นตัวแปรอิสระตัวหนึ่งที่แสดงถึงผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งเป็นตัววัดถึงการเจริญเติบโตทางแศรษฐกิจของประเทศ ถ้า GDP ของประเทศเติบโตสูงขึ้นเรื่อย ๆ ก็จะส่งผลให้มีการใช้พลังงานทดแทนเพื่อใช้เป็นปัจจัยในการผลิตสินค้าเพิ่มมากขึ้นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับรายได้ประชาชาติของประเทศ

สมมติฐานที่ 4 ปริมาณการใช้พลังงานทดแทนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล **($\beta_4 > 0$)**

กล่าวคือ ตัวแปร $Fossil_t$ เป็นตัวแปรอิสระตัวหนึ่งที่แสดงปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล ถ้ามีการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิลในประเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อแก้ปัญการเกิดมลพิษทางอากาศ การลดปัญหาฝุ่น PM 2.5 และภาวะโลกร้อน ก็จะมีการผลักดันจากนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมให้เกิดการผลิตพลังงานทดแทนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ผลการศึกษา

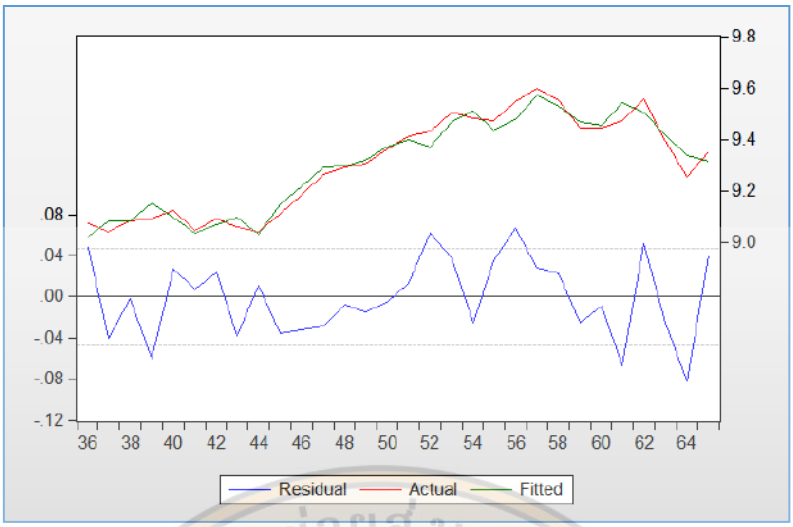
จากผลการประมาณค่าแบบจำลอง สามารถสรุปผลการประมาณค่าได้ ดังนี้

$$\widehat{LRenew_t} = \underset{(-0.437)}{-1.712} \underset{(-2.294)**}{-1.439\ LCO_{2t}} + \underset{(2.665)**}{0.087\ LPOil_t} + \underset{(1.391)}{0.485\ LGDP_t} + \underset{(2.606)**}{1.236\ LFossil_t} \underset{(-2.520)**}{-0.024\ T} \quad (2)$$

R^2	=	0.9572	Adjusted R^2	=	0.9379
F-statistics	=	49.6729	D.W.	=	1.9944

ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า t-statistics

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

ภาพที่ 4 แสดงค่าจริงและค่าประมาณการ $LRenew_t$ และความคลาดเคลื่อนของแบบจำลอง

ผลการประมาณค่าแบบจำลองพบว่า ค่า $R^2 = 0.9572$ แสดงว่าปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (LCO_{2t}) ราคานำเข้าน้ำมันดิบ ($LPOil_t$) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ($LGDP_t$) และปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล ($LFossil_t$) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการใช้พลังงานทดแทน ($LRenew_t$) ได้ร้อยละ 95.72 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่า t-statistic ของสัมประสิทธิ์การทดถอยของตัวแปร 4 ตัวแปร ได้แก่ ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (LCO_{2t}) ราคานำเข้าน้ำมันดิบ ($LPOil_t$) ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล ($LFossil_t$) และแนวโน้มเวลา (T)..มีอิทธิผลในการกำหนดตัวแปรปริมาณการใช้พลังงานทดแทน (LRenewt) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 อย่างไรก็ตามสำหรับตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ($LGDP_t$) จะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด

ค่า Durbin-Watson Statistics ซึ่งเป็นการตรวจสอบปัญหา Autocorrelation ที่ว่าตัวคลาดเคลื่อนมีการกระจายที่เป็นอิสระต่อกันหรือไม่ พบว่าค่า D.W. = 1.9944 แสดงว่าไม่เกิดปัญหา Autocorrelation ในแบบจำลอง

เมื่อทำการทดสอบความไม่คงที่ของความแปรปรวนในตัวคลาดเคลื่อน (Heteroscedasticity) โดยจะพิจารณาว่าเกิดปัญหาความไม่คงที่ของความแปรปรวนในตัวคลาดเคลื่อนของแบบจำลองหรือไม่ ซึ่งจะทดสอบด้วยวิธีการของ Breusch-Pagan-Godfrey ได้ผลการทดสอบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบความไม่คงที่ของความแปรปรวนของตัวคลาดเคลื่อน

Heteroskedasticity Test: Breusch-Pagan-Godfrey

F-statistic	1.469670	Prob. F(5,24)	0.2365
Obs*R-squared	7.032285	Prob. Chi-Square(5)	0.2183
Scaled explained SS	1.932137	Prob. Chi-Square(5)	0.8585

จากตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบ Homoscedasticity พบว่าไม่เกิดปัญหา Heteroskedasticity เนื่องจากค่า Prob. ของ Chi – Square = 0.2183 และ 0.8585 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการประมาณค่าแบบจำลองพบว่าปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (LCO_{2t}) ราคานำเข้าน้ำมันดิบ ($LPOil_t$) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ($LGDP_t$) และปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล ($LFossil_t$) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการใช้พลังงานทดแทน ($LRenew_t$) ได้ร้อยละ 95.72 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (LCO_{2t}) ราคานำเข้าน้ำมันดิบ ($LPOil_t$) ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล ($LFossil_t$) และแนวโน้มเวลา (T)..มีอิทธิผลในการกำหนดตัวแปรปริมาณการใช้พลังงานทดแทน (LRenewt) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 อย่างไรก็ตามสำหรับตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ($LGDP_t$) จะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด ซึ่งสามารถอธิบายผลสรุปจากการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1). ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (LCO_{2t}) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ - 1.439 นั่นคือ เมื่อปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ต่อปี จะทำให้ปริมาณการใช้พลังงานทดแทน (LRenew) เปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามร้อยละ 1.439 ต่อปี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2). ราคานำเข้าน้ำมันดิบ ($LPOil_t$) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.087 นั่นคือ เมื่อราคานำเข้าน้ำมันดิบเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ต่อปี จะทำให้ปริมาณการใช้พลังงานทดแทน (LRenew) เปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันร้อยละ 0.087 ต่อปี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3). ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ($LGDP_t$) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.485 นั่นคือ เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ต่อปี จะทำให้ปริมาณการใช้พลังงานทดแทน (LRenew) เปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันร้อยละ 0.485 ต่อปี อย่างไม่มีนัยสำคัญ จึงไม่เป็นไปตามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4). ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล ($LFossil_t$) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.236 นั่นคือ เมื่อปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิลเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ต่อปี จะทำให้ปริมาณการใช้พลังงานทดแทน (LRenew) เปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันร้อยละ 1.236 ต่อปี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากผลที่ได้จากการวิจัยพบว่าราคานำเข้าน้ำมันดิบ และปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิลจะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิผลต่อปริมาณการใช้พลังงานทดแทน ดังนั้นในอนาคตข้อเท็จจริงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ การพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศจะเป็นประเด็นท้าทายต่อทั้งความมั่นคงด้านพลังงาน และการต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศจำนวนมหาศาล รวมทั้งการระดมเม็ดเงินที่ใช้ในการอุดหนุนราคาพลังงานในประเทศ ในที่สุดอาจจะเป็นปัจจัยที่สร้างแรงกดดันต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจผ่านความเป็นไปได้ของการขาดดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดด้วย

เพื่อรักษาระดับเป้าหมายของแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2561 – 2580 ที่กำหนดให้สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกทั้งในรูปของพลังงานไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพร้อยละ 30 ของการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายในปี พ.ศ. 2580 ดังนั้นการบริหารจัดการด้านพลังงานทดแทนในระยะต่อไป จึงต้องใช้หลาย ๆ มาตรการประกอบกัน ดังนี้

1) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพพลังงานธรรมชาติในประเทศมาเปลี่ยนเป็นพลังงาน ได้แก่ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม รวมไปถึงการนำของเสียและวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร มาใช้ประโยชน์เพื่อผลิตเป็นพลังงาน ซึ่งจะช่วยลดการพึ่งพาพลังงานจากภายนอกประเทศได้ส่วนหนึ่ง และสามารถกระตุ้นให้เกิดการลงทุนด้านพลังงานทดแทนที่จะสร้างงาน สร้างรายได้ และการลดรายจ่าย ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงผู้ใช้พลังงานทดแทนอย่างทั่วถึง

2) พัฒนากลไกตลาดให้สามารถทำงานได้จากการแข่งขันของพลังงานทดแทนประเภทต่างๆ ทั้งเอทานอลและไบโอดีเซล ตลอดจนพลังงานหมุนเวียนประเภทต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม และสอดคล้องกับความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของการผลิตพลังงานทดแทนนั้น ๆ

3) ส่งเสริมการเปลี่ยนมาใช้ไฟฟ้าในภาคขนส่ง (Electrification of Transport) เพื่อจะได้ลดปริมาณการใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิลลงด้วยมาตรการจูงใจทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน ตัวอย่างของมาตรการด้านอุปสงค์อาทิเช่น มาตรการจูงใจทางภาษี การอุดหนุนราคายานยนต์ไฟฟ้า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับยาน

ยนต์ไฟฟ้า การจัดให้มีช่องทางพิเศษและที่จอดรถพิเศษสำหรับยานยนต์ไฟฟ้า ส่วนตัวอย่างของมาตรการด้านอุปทาน อาทิเช่น การให้เงินอุดหนุนและมาตรการจูงใจการลงทุนในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและแบตเตอรี่ และการสนับสนุนให้มีโครงการการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2565). *รายงานพลังงานทดแทนของประเทศไทย 2565*. สำนักพิมพ์ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน.

บริษัท ยูเอซี โกลบอล จำกัด (มหาชน). (2567, 26 กันยายน). *5 เหตุผลที่พลังงานทดแทนคืออนาคตของพลังงานในประเทศไทย.* https://www.uac.co.th/th/knowledge-sharing/484/5-reasons-why-renewable-energy-is-the-future-of-energy-in-thailand.

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2566). *รายงานสถิติพลังงานของประเทศไทย 2566.* สำนักพิมพ์ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน.

Ernst, R. B., and Wood, D. O. (1975). Technology, Prices, and the Derived Demand for Energy. *The Review of Economics and Statistics*, 57, 259-268.

Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2007, September). *A report of Working Group I of the Intergovernmental Panel on Climate Change: Summary for policymakers*. https://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/wg1/ar4-wg1-spm.pdf.

Omri, A., and Nguyen, D. K. (2014). On the Determinants of Renewable Energy Consumption: International Evidence. *Energy*, 72, 554-560.

การประมาณค่าความยืดหยุ่นต่อราคาและรายได้ในระยะสั้นและระยะยาวของอุปสงค์น้ำมันเบนซิน

Estimation of Short-Run and Long-Run Price and Income Elasticities of Demand for Gasoline

สุเทพ บูรณะคุณาภรณ์

Suthep Buranakunaporn

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

E-mail: bsuthep@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างแบบจำลองเชิงพลวัตเพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะสั้นและระยะยาวของอุปสงค์น้ำมันเบนซินกับตัวแปรทางเศรษฐกิจต่าง ๆ และ (2) คำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์น้ำมันเบนซินต่อราคาและรายได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้เทคนิควิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ โดยที่กลุ่มตัวอย่างจะใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบรายปีจำนวน 31 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2536–2566 ซึ่งจะแบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การทดสอบความนิ่งของข้อมูลตัวแปรต่างๆ จะใช้วิธีการ Unit Root Test 2) การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุยภาพในระยะยาว จะใช้วิธีการ Cointegration Test 3) การกำหนด Error Correction Model เพื่ออธิบายการปรับตัวในระยะสั้นของตัวแปรเพื่อให้เข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว ผลการศึกษาพบว่า ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์น้ำมันเบนซินต่อราคาทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอยู่ที่ระดับ –0.24 และ–0.40 ในขณะที่ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์น้ำมันเบนซินต่อรายได้อยู่ที่ระดับ 0.23 และ 0.68 ตามลำดับ นั่นก็คือการตอบสนองของปริมาณการบริโภคน้ำมันเบนซินต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาและรายได้ค่อนข้างน้อยและช้า ส่งผลต่อนโยบายของรัฐเพื่อการจัดการด้านอุปสงค์โดยใช้มาตรการด้านภาษีเพื่อปรับเพิ่มราคาให้สูงขึ้นจึงไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผล

คำสำคัญ: อุปสงค์น้ำมันเบนซิน ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว แบบจำลองการปรับตัวในระยะสั้น

Abstract

The objectives of this research were: (1) to formulate a dynamic model to test for the short-run and long-run equilibrium relationship of gasoline consumption to the economic variables that affected the gasoline demand; and (2) to evaluate the short-run and long-run elasticities of the gasoline demand with respect to price and income. By using the econometric technique as a quantitative research method, the 31-sample group data were collected in form of time series secondary data annually since 1993 to 2023. The econometric analysis was divided in 3 steps: 1) to test stationary properties of time series data by using the Unit Root Test. 2) to test the long-run equilibrium relationship by using the Cointegration Test. 3) to explain the short-term equilibrium relationship by using the Error Correction Model in order to determine if the variables would be adjustable ability to gain balance to the long-term equilibrium or not. The results showed that the short-run and long-run price elasticities were estimated to be −0.24 and −0.40, while the income elasticities were 0.23 and 0.68, respectively. These elasticities implied that the quantity of gasoline demand responded to the changes of price and income slightly and slowly. Therefore, a demand-side management through raising the price of gasoline would be ineffective.

Keywords: Gasoline demand, Price Elasticity of Demand, Income Elasticity of Demand, Cointegration, Error Correction Model

ที่มาและความสำคัญ

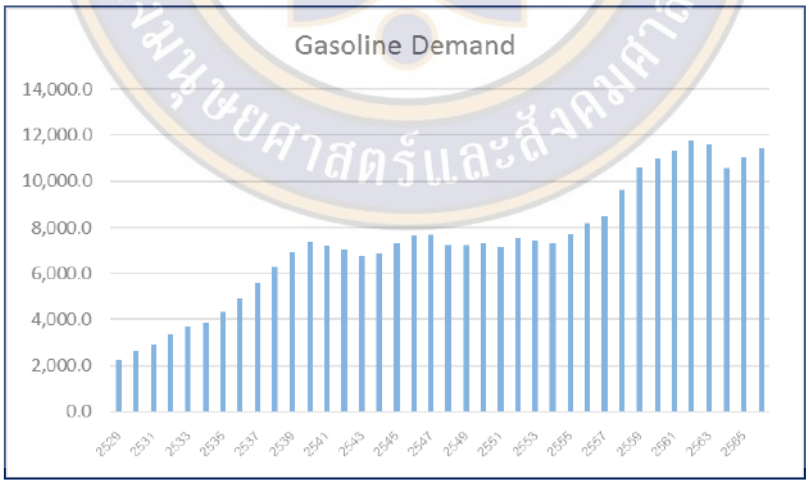
น้ำมันเบนซินมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ถูกนำมาใช้ในด้านการเดินทาง การขนส่งสินค้า ธุรกิจการค้า และการผลิตภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น การกำหนดราคาน้ำมันเบนซินมีความสำคัญต่อการรักษาเสถียรภาพของประเทศ เนื่องจากมีผลต่อดัชนีเศรษฐกิจมหภาคและงบประมาณครัวเรือนในระดับบุคคล เมื่อราคาน้ำมันเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคมักจะใช้จ่ายเงินกับเชื้อเพลิงมากขึ้นในแต่ละเดือน ซึ่งอาจส่งผลให้ต้องลดค่าใช้จ่ายในสินค้าหรือบริการอื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้จ่ายของผู้บริโภคนี้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม ส่งผลต่อการเติบโตและเสถียรภาพโดยรวมของเศรษฐกิจ

ในอดีตการบริโภคพลังงานในภาคการขนส่งยังคงมีการใช้พลังงานอย่างเข้มข้น (Energy Intensity) ที่สุด เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ อันเป็นผลมาจากโครงสร้างของเครือข่ายระบบโลจิสติกส์ (Logistics) ของ

ประเทศไทย ยังคงให้ความสำคัญกับการขนส่งทางบกเป็นสำคัญ แต่ระบบโลจิสติกส์ของไทยนั้นแพงเกือบจะที่สุดในโลก คือ มีต้นทุนการขนส่งสินค้าสูงถึง 25 -30% เมื่อเทียบกับประเทศที่เจริญแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา และยุโรป ซึ่งมีต้นทุนค่าขนส่งน้อยกว่า 10% เหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากระบบการขนส่งสินค้าของไทยมักใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในการขนส่งทางบกเป็นส่วนใหญ่

น้ำมันเบนซินเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้บริโภคได้เพิ่มขึ้นอย่างมากในแต่ละปี ดังจะเห็นได้จากสถิติปริมาณการใช้น้ำมันเบนซิน ในช่วง 38 ปีที่ผ่านมา (ภาพที่ 1) ได้เพิ่มขึ้นจาก 2,268.9 ล้านลิตรในปี พ.ศ. 2529 เป็น 11,445.1 ล้านลิตรในปี พ.ศ. 2566 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ .465 ต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายตัวของภาคการขนส่งของประเทศ รวมทั้งการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของการจำหน่ายรถยนต์นั่งและรถจักรยานยนต์ภายในประเทศ

ด้วยเหตุที่ประเทศไทยยังต้องประสบกับผลกระทบจากนโยบายการตรึงราคาน้ำมันของรัฐบาล โดยรัฐบาลได้ตรึงราคาน้ำมันดีเซลและก๊าซหุงต้ม ในขณะที่จะปล่อยให้น้ำมันเบนซินลอยตัว ทำให้กลไกราคาไม่สามารถสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงของสินค้าต่างๆ ได้อย่างตรงไปตรงมา ซึ่งมีผลทำให้การจัดสรรทรัพยากรขาดประสิทธิภาพ เช่น ผู้ใช้รถยนต์ก็จะหันไปใช้เครื่องยนต์ดีเซลแทนเครื่องยนต์เบนซิน ทำให้มีอุปสงค์ต่อดีเซลมากกว่าที่ควร ไม่สอดคล้องกับสัดส่วนน้ำมันเบนซินกับดีเซลที่ได้จากการกลั่นน้ำมันดิบ สะท้อนให้เห็นถึงการใช้พลังงานอย่างไม่ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้ไม่พร้อมที่จะรับมือกับความผันผวนของราคาน้ำมันในตลาดโลกในปัจจุบัน

ภาพที่ 1 ปริมาณการบริโภคน้ำมันเบนซินในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2529 –2566

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2567

ดังนั้นในอนาคตจะเป็นประเด็นท้าทายต่อความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศ เพราะเมื่อเกิดภาวะวิกฤตการณ์ราคาน้ำมันแพง ย่อมส่งผลต่อการขาดดุลการค้าของประเทศ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้ภาวะค่าครองชีพของประชาชนต้องเผชิญกับภาวะเงินเฟ้อในการที่ระดับสินค้าต่างๆ สูงขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่ออุปสงค์น้ำมันเบนซิน เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารจัดการด้านพลังงานของรัฐบาลในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1) เพื่อสร้างแบบจำลองเชิงพลวัตเพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะสั้นและระยะยาวของอุปสงค์น้ำมันเบนซินกับตัวแปรทางเศรษฐกิจสำคัญต่าง ๆ ที่มีส่วนกำหนดปริมาณการบริโภคน้ำมันเบนซิน

2) เพื่อคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์น้ำมันเบนซินต่อราคาและรายได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และนำผลดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายราคาน้ำมันเบนซินของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอนาคต

นิยามศัพท์

1) **ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา** (Price Elasticity of Demand) หมายถึง ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของปริมาณความต้องการซื้อในขณะใดขณะหนึ่งต่อร้อยละการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าชนิดนั้น โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ กล่าวคือ เป็นค่าที่บอกว่าเมื่อราคาสินค้าชนิดนั้นเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลทำให้ปริมาณความต้องการซื้อเปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละเท่าไร

ถ้าร้อยละการเปลี่ยนแปลงของปริมาณความต้องการซื้อ มากกว่า ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า อุปสงค์ต่อราคาจะมีความยืดหยุ่นมาก (Elastic Demand)

ถ้าร้อยละการเปลี่ยนแปลงของปริมาณความต้องการซื้อ น้อยกว่า ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า อุปสงค์ต่อราคาจะมีความยืดหยุ่นน้อย (Inelastic Demand)

และถ้าร้อยละการเปลี่ยนแปลงของปริมาณความต้องการซื้อ เท่ากับ ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า อุปสงค์ต่อราคาจะมีความยืดหยุ่นคงที่ (Unitary Elastic Demand)

2) **ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้** (Income Elasticity of Demand) หมายถึง ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของปริมาณความต้องการซื้อในขณะใดขณะหนึ่งต่อร้อยละการเปลี่ยนแปลงของรายได้ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ กล่าวคือ เป็นค่าที่บอกว่า เมื่อรายได้ของผู้ซื้อเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลทำให้ปริมาณความต้องการซื้อเปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละเท่าไร

ถ้าร้อยละการเปลี่ยนแปลงของปริมาณความต้องการซื้อ มากกว่า ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของรายได้ อุปสงค์จะมีความยืดหยุ่นต่อรายได้มาก (Elastic)

ถ้าร้อยละการเปลี่ยนแปลงของปริมาณความต้องการซื้อ น้อยกว่า ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของรายได้ อุปสงค์จะมีความยืดหยุ่นต่อรายได้น้อย (Inelastic)

และถ้าร้อยละการเปลี่ยนแปลงของปริมาณความต้องการซื้อ เท่ากับ ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของรายได้ อุปสงค์จะมีความยืดหยุ่นต่อรายได้คงที่ (Unit Elastic)

แนวคิดและทฤษฎี

ในการกำหนดแบบจำลองเพื่อศึกษาถึงความต้องการใช้น้ำมันเบนซิน เป็นผลมาจากทฤษฎีการผลิต (Theory of Firm) ที่ว่าด้วยเรื่อง อุปสงค์ของปัจจัยการผลิต (Conditional Demand for Input) กล่าวคือ น้ำมันเบนซินถือว่าเป็นปัจจัยการผลิตชนิดหนึ่งในฟังก์ชั่นการผลิต และอุปสงค์ของน้ำมันเบนซินที่เกิดขึ้นจะเป็นอุปสงค์สืบเนื่อง (Derived Demand) จากความจำเป็นในการใช้น้ำมันเบนซินที่พอเหมาะในการขนส่งผู้โดยสารและขนส่งสินค้าทางบกในปริมาณที่ต้องการ

ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการใช้น้ำมันเบนซิน กับปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างๆ ในแบบจำลอง จำเป็นต้องใช้ข้อมูลสถิติที่เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ซึ่งจากกรอบแนวคิดของวิธีการโคอินทิเกรชั่น (Cointegration Framework) ตัวแปรระดับมหภาค (Macro Variables) ต่างๆ ที่กำหนดขึ้นในแบบจำลอง ส่วนมากมักจะมีลักษณะของความไม่นิ่ง (Non-Stationary) นั่นคือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความแปรปรวน (Variance) จะมีค่าไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของสมการ จะทำให้ตัวแปรของสมการมีความสัมพันธ์ไม่แท้จริง (Spurious Regression) โดยสังเกตได้จากค่าสถิติ t จะไม่เป็นการแจกแจงที่เป็นมาตรฐาน คือ ทำให้ได้ค่าสถิติ t ที่สูงเกินความจริง ค่าสถิติ DW (Durbin-Watson Statistics) มีค่าต่ำมาก แสดงให้เห็นถึง High Level of Autocorrelated Residuals จึงเป็นการยากที่จะยอมรับได้ในทางเศรษฐศาสตร์ ดังนั้นจึงต้องนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทดสอบความไม่นิ่งของข้อมูลโดยการทดสอบรากที่ 1 (Unit Root Test) หลังจากนั้นก็นำมาทดสอบด้วยวิธีการทดสอบ Cointegration เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวร่วมกันของตัวแปรต่างๆ ในแบบจำลอง และวิธี Error Correction Mechanism (ECM) เพื่อศึกษาลักษณะการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว

วิธีการโคอินทิเกรชั่นเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติแนวใหม่ที่พัฒนาขึ้น โดยนักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ 2 ท่านในปี พ.ศ. 2546 คือ Clive W. J. Granger ชาวอังกฤษ และ Robert F. Engle ชาวอเมริกัน โดยได้ค้นพบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐศาสตร์ ที่แสดงเป็นอนุกรมเวลาโดยใช้

วิธีการที่เอาข้อมูลตั้งแต่สองชุดขึ้นไปซึ่งมีคุณลักษณะของความไม่หยุดนิ่ง (Non-Stationarity) ให้มาอยู่ในแนวโน้มร่วมกัน (Cointegration) หรือเรียกวิธีการเศรษฐมิติแนวใหม่นี้ว่า Cointegration and Error Correction Approach

วิธีการ Cointegration and Error Correction Approach เป็นวิธีการที่ต้องทำการศึกษา ดังนี้

1) การทดสอบ Unit Root กับตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทุกตัวว่ามีคุณสมบัติ Stationary หรือ Non-Stationary โดยใช้วิธีการของ Augmented Dickey Fuller Test หรือ ADF Test

2) ผลการทดสอบ Unit Root ทำให้ทราบว่าตัวแปรทุกตัวที่ผ่านการทดสอบต้องมีอันดับความสัมพันธ์เดียวกันหรือไม่ ถ้ามีอันดับความสัมพันธ์เดียวกันก็จะสามารถนำตัวแปรเหล่านั้นไปใช้ในการทดสอบหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Long-run Cointegrating Relationship) โดยใช้วิธีการทดสอบที่เรียกว่า Cointegration Test

3) โดยวิธีการ Engle-Granger Two–Step Approach จะสร้างแบบจำลองการปรับตัวในระยะสั้น (Error Correction Model: ECM) เพื่อค้นหากลไกการปรับตัวในระยะสั้น (Error Correction Mechanism) ในการเข้าสู่ดุลยภาพของความสัมพันธ์ในระยะยาว

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมาณค่าความยืดหยุ่นต่อราคาและรายได้ในระยะสั้นและระยะยาวของอุปสงค์น้ำมันเบนซินโดยใช้เทคนิค Cointegration และ Error Correction ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติแนวใหม่นี้ ส่วนใหญ่จะเป็นของต่างประเทศ อาทิเช่น Ramanathan (1999), Alves and Bueno (2003), Sita, et al. (2012), Taghvaee and Hajiani (2014) และ Nguyen and Vo (2020) สำหรับในประเทศไทยยังไม่พบว่ามีงานวิจัยใดๆ ที่ได้นำเอาเทคนิคดังกล่าวมาใช้ในการประมาณค่าความยืดหยุ่นต่อราคาและรายได้ในระยะสั้นและระยะยาวของอุปสงค์น้ำมันเบนซินแต่อย่างใด ดังนั้น งานวิจัยนี้ถือเป็นครั้งแรกในการนำเอาเทคนิคดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้

วิธีการศึกษา

วิธีการวิจัยในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Reserch) โดยใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติแนวใหม่ ที่เรียกว่า วิธีการ Cointegration และ Error Correction เนื่องจากเป็นวิธีการที่ได้รับการพัฒนามาจากวิธีการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติแบบดั้งเดิม (Traditional Econometric Analysis) ซึ่งสามารถขจัดปัญหากรณีตัวแปรอนุกรมเวลามีลักษณะ Non-stationary หรือ Stochastic Process จะทำให้ผลการวิเคราะห์ทางสถิติมีประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือมากกว่าเทคนิคการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะนอกจากการแก้ปัญหา Spurious Relationship ระหว่างตัวแปรในแบบจำลองแล้ว ยังสามารถแยกผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นผลกระทบระยะสั้นและระยะยาวพร้อมๆ กัน ได้

แบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการใช้น้ำมันเบนซิน กับปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างๆ เป็นดังนี้

$$LGasol_t = \beta_0 + \beta_1 LYcap_t + \beta_2 LPrice_t + \beta_3 LTran_t + U_t$$

โดยกำหนดให้

LGasol คือ ปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินในประเทศไทย (ล้านลิตร) ในรูปของ Logarithm

LYcap คือ รายได้ที่แท้จริง (Real GDP) ต่อหัวประชากร (บาท/คน/ปี) ในรูปของ Logarithm

LPrice คือ ราคาขายปลีกที่แท้จริงโดยเฉลี่ยของน้ำมันเบนซิน (บาทต่อลิตร) ในรูปของ Logarithm

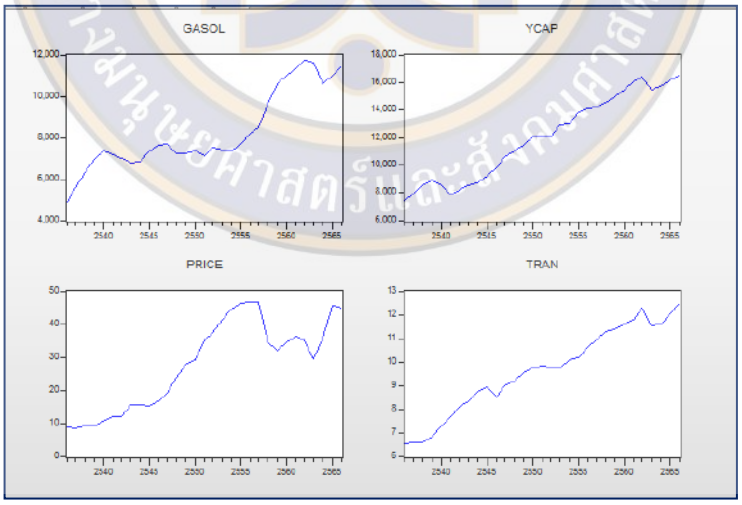
LTran คือ สัดส่วนรายได้ของภาคขนส่งต่อ GDP (ร้อยละ) ในรูปของ Logarithm

$\beta_0,\beta_1,\beta_2,\beta_3$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอย

U คือ ความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่ม

t คือ ปี พ.ศ.

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินนั้น จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบรายปีโดยครอบคลุมระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2536 –25 66

ภาพที่ 2 แสดงการเคลื่อนไหวของปริมาณการบริโภคน้ำมันเบนซินในภาคขนส่งทางบก (Gasol) รายได้ต่อหัวประชากร (Ycap) ราคาน้ำมันเบนซิน (Price) และสัดส่วนรายได้ของภาคขนส่งต่อ GDP (Tran)

ผลการศึกษา

1) ผลการทดสอบ unit root

เพื่อทดสอบว่าข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามีลักษณะเป็น stationary หรือไม่ โดยใช้วิธี Augmented Dickey-Fuller test โดยทดสอบ unit root ของตัวแปร 4 ตัว คือ ปริมาณการใช้น้ำมันเบนซิน (LGasol) รายได้ต่อหัวประชากร (LYcap) ราคาน้ำมันเบนซิน (LPrice) และสัดส่วนรายได้ของภาคขนส่งต่อ GDP (LTran) ผลการทดสอบ ได้แสดงในตารางที่ 1 - 2

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบ unit root ที่ระดับ level ของตัวแปรต่างๆ ในแบบจำลอง

ตัวแปร	lag	ADF statistic	CV. 1%	CV. 5%	CV. 10%	ผล
LGasol	7	-3.1315	-4.4163	-3.6220	-3.2486	non-stationary
LYcap	0	-1.5204	-4.2967	-3.5684	-3.2184	non-stationary
LPrice	0	-1.0283	-4.2967	-3.5684	-3.2184	non-stationary
LTran	0	-1.7700	-4.2967	-3.5684	-3.2184	non-stationary

ที่มา: จากการคำนวณโดยโปรแกรม Econometric Views

จากผลการทดสอบ unit root ที่ระดับ level พบว่าค่า ADF-statistic ของตัวแปรต่าง ๆ ทุกตัวมีค่าน้อยกว่าค่าสัมบูรณ์ของค่าวิกฤตตามตาราง critical valve ของ MacKinnon (1991) แสดงว่าเราจะไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักของความเป็น unit root ในตัวแปรได้ หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าตัวแปรทุกตัวที่นำมาทดสอบมีลักษณะเป็น non-stationary ในระดับ level ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบ unit root ที่ระดับ difference ที่ 1 ของตัวแปรต่างๆ ในแบบจำลอง

ตัวแปร	lag	ADF statistic	CV. 1%	CV. 5%	CV. 10%	ผล
LGasol	0	-3.2037	-2.6471	-1.9529	-1.6100	stationary
LYcap	0	-4.1100	-3.6793	-2.9678	-2.6230	stationary
LPrice	0	-4.3579	-3.6793	-2.9678	-2.6230	stationary
LTran	0	-4.9068	-4.3098	-3.5742	-3.2217	stationary

ที่มา: จากการคำนวณโดยโปรแกรม Econometric Views

เมื่อทำการ first difference แล้วพิจารณาค่า ADF-statistic ของตัวแปรต่าง ๆ ทุกตัว พบว่ามีค่ามากกว่าค่าสัมบูรณ์ของค่าวิกฤตตามตาราง critical valve ของ MacKinnon (1991) แสดงว่าเราสามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักของความเป็น unit root ในตัวแปรได้ หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าตัวแปรที่นำมาทดสอบมีลักษณะเป็น stationary ที่ first difference เขียนแทนได้ว่า I (1) (หรือ Integrated order 1) ดังแสดงในตารางที่ 2

2) ผลการทดสอบ Cointegration

จากการทดสอบ unit root ของตัวแปรทั้ง 4 ตัว พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีคุณสมบัติ stationary ที่ระดับ integrated อันดับ 1 ซึ่งเป็นระดับเดียวกัน ดังนั้น จึงสามารถทดสอบหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวโดยวิธี two-step approach ของ Engle and Granger (1987) เริ่มด้วยการประมาณค่าสมการด้วยวิธี Ordinary Least Square (OLS) ซึ่งสามารถเขียนสมการความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวได้ ดังนี้

LGasol = 1.145 + 0.677 LYcap - 0.399 LPrice + 1.236 LTran
(1.280) (5.264)* (-9.085)*** (7.064)***

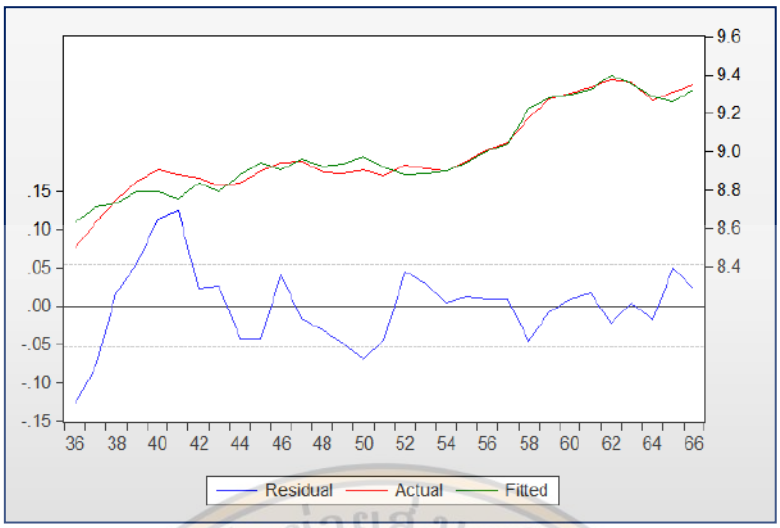
R^2 = 0.9481 Adjusted R^2 = 0.9422
F-statistics = 164.3004 D.W. = 0.8075

ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า t-statistics

หมายเหตุ: *** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

ผลการประมาณค่าพบว่า รายได้ต่อหัวประชากร (LYcap) ราคาน้ำมันเบนซิน (LPrice) และสัดส่วนรายได้ของภาคขนส่งต่อ GDP (LTran) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการใช้น้ำมันเบนซิน (LGasol) ได้ร้อยละ 94.81 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อนำค่า residual คือ Z_t ของสมการความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวข้างต้น ไปทดสอบ unit root โดยไม่ใส่ค่าคงที่ และ time trend พบว่าค่า ADF statistic ณ ระดับ level มีค่าเท่ากับ -3.6327 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าวิกฤต (critical value) ของ MacKinnon (1991) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่า รายได้ต่อหัวประชากร (LYcap) ราคาน้ำมันเบนซิน (LPrice) และสัดส่วนรายได้ของภาคขนส่งต่อ GDP (LTran) กับ**ปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินในภาคขนส่งทางบก (LGasol) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว**

ภาพที่ 3 แสดงค่าจริงและค่าประมาณการ $LGASOL_t$ และความคลาดเคลื่อนของแบบจำลองในระยะยาว

เมื่อคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินต่อราคาในระยะยาว (Long-Run Price Elasticity) จะพบว่ามีความหยืดหยุ่นน้อย (Inelastic) ที่ระดับ –0.40 ซึ่งหมายความว่า ในระยะยาวหากราคาน้ำมันเบนซินเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ปริมาณการบริโภคในระยะยาวของน้ำมันเบนซินจะลดลงร้อยละ .040 สำหรับค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ในระยะยาว (Long-Run Income Elasticity) จะมีความหยืดหยุ่นน้อยเช่นกัน คืออยู่ที่ระดับ 0.68 ซึ่งหมายความว่า ในระยะยาวหากรายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินจะเพิ่มขึ้นร้อยละ .068

3) ผลการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้น (ECM)

นำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวมาสร้างแบบจำลองที่แสดงการปรับตัวในระยะสั้น (Error Correction Model: ECM) ด้วยวิธี OLS สามารถเขียนสมการการปรับตัวในระยะสั้นได้ ดังนี้

$$\Delta LGasol_t = \underset{(0.005)}{0.0001} - \underset{(-3.451)***}{0.5421\, Z_{t-1}} + \underset{(3.245)***}{0.445\, \Delta LGasol_{t-1}} + \underset{(2.148)**}{0.233\, \Delta LYcap_t} - \underset{(-4.688)***}{0.240\, \Delta LPrice_t} + \underset{(1.289)}{0.240\, \Delta LPrice_{t-1}} + \underset{(2.880)***}{0.798\, \Delta LTran_t}$$

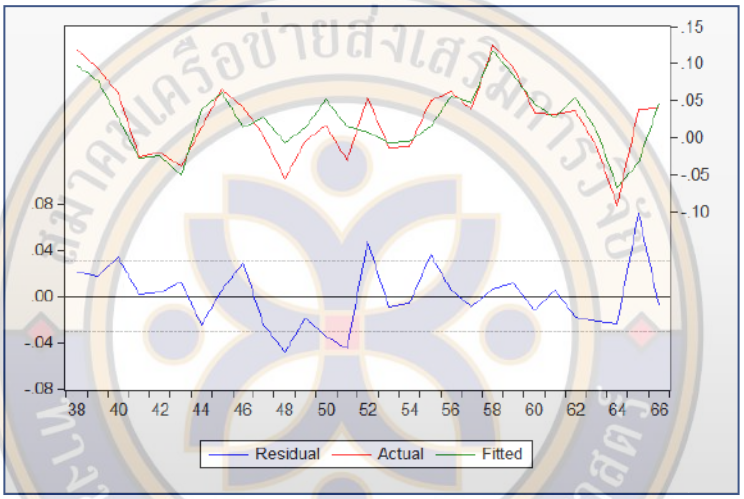
R^2	=	0.7163	Adjusted R^2	=	0.6389
F-statistics	=	9.2651	D.W.	=	1.9703

ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า t-statistics

หมายเหตุ: *** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

ผลการประมาณค่าแบบจำลองการปรับตัวในระยะสั้น พบว่าตัวแปรต่างๆ อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรายได้ต่อหัวประชากร (**Δ**LYcap) การเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันเบนซิน (**Δ**LPrice) และการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนรายได้ของภาคขนส่งต่อ GDP (**Δ**LTran) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินในภาคขนส่งทางบก (**Δ**LGasol) ได้ร้อยละ 71.63 อย่างมีนัยสำคัญ

ภาพที่ 4 แสดงค่าจริงและค่าประมาณการ $\Delta LGasol_t$ และความคลาดเคลื่อนของแบบจำลองในระยะสั้น

สำหรับขนาดและความเร็วของการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ของ error correction term (Z_{t-1}) มีค่าเป็นลบ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งสอดคล้องกับหลักทฤษฎีที่ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวจะต้องลดลงเรื่อยๆ ตามลำดับ หากมีส่วนเบี่ยงเบนออกจากค่าที่เป็นดุลยภาพในช่วงเวลาก่อนหน้าจะได้รับการแก้ไขให้คลาดเคลื่อนน้อยลงร้อยละ 54.21 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความผิดพลาดในอดีต (Z_{t-1}) โดยส่วนที่เบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพในระยะยาวจะมีค่าลดลงร้อยละ 54.21 ในแต่ละปี

เมื่อคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นของปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินต่อราคาในระยะสั้น (Short-Run Price Elasticity) จะพบว่ามีความหยืดหยุ่นน้อยที่ระดับ –0.24 ซึ่งหมายความว่า ในระยะสั้นหากราคาน้ำมันเบนซินเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ปริมาณการบริโภคในระยะสั้นของน้ำมันเบนซินจะลดลงร้อยละ .024 เช่นเดียวกับค่าความ

ยืดหยุ่นต่อรายได้ในระยะสั้น (Short-Run Income Elasticity) อยู่ที่ระดับ 0.23 ซึ่งหมายความว่า ในระยะสั้น หากรายได้ต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินจะเพิ่มขึ้นร้อยละ .023

อธิปรายผลการศึกษา

จากผลการประมาณค่าแบบจำลอง พบว่า

1) ปัจจัยหลักที่มีผลในการกำหนดขนาดปริมาณการใช้น้ำมันเบนซิน มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวในทิศทางเดียวกันกับรายได้ต่อหัวประชากร และสัดส่วนรายได้ของภาคขนส่งต่อ GDP แต่มีทิศทางตรงกันข้ามกับราคาน้ำมันเบนซิน และเมื่อเกิดภาวะใด ๆ ที่ทำให้ปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินในระยะยาวออกจากดุลยภาพ การปรับตัวของปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินในระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพใหม่จะถูกปรับให้ลดลงร้อยละ 54.21 ในแต่ละปี

2) ค่าความยืดหยุ่นของปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินต่อราคาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อยู่ที่ระดับ −0.24 และ−0.40 เช่นเดียวกับค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้อยู่ที่ระดับ 0.23 และ 0.68 ตามลำดับ นั่นก็คือการตอบสนองของความต้องการใช้น้ำมันเบนซิน ต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาและรายได้ค่อนข้างน้อยและช้า ซึ่งผลการประมาณค่าที่ได้นี้จะสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศอินเดียของ Ramanathan (1999) และงานวิจัยในประเทศบราซิลของ Alves and Bueno (2003) นอกจากนี้ผลที่ได้การประมาณค่าความยืดหยุ่นต่อราคาและรายได้ของอุปสงค์น้ำมันเบนซินในประเทศไทยดังกล่าวย่อมส่งผลต่อนโยบายของรัฐเพื่อการจัดการด้านอุปสงค์โดยใช้มาตรการด้านภาษี เพื่อปรับเพิ่มราคาให้สูงขึ้นจึงไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผล ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายควรหันมาใช้มาตรการด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ด้านราคาจะได้ผลมากกว่า ตัวอย่างเช่น การส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทนอย่างจริงจัง การพัฒนาระบบบริการขนส่งสาธารณะ และการบังคับใช้กฎระเบียบที่เข้มงวดเพื่อให้เกิดการใช้น้ำมันเบนซินอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ในอนาคตข้อเท็จจริงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ การใช้พลังงานในประเทศจะเพิ่มขึ้นมากและราคาน้ำมันจากตลาดโลกจะปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งในระยะยาวจึงคาดหมายได้ว่าค่าใช้จ่ายในการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศจะปรับตัวสูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นในอนาคตทางเลือกในการใช้พลังงานที่รัฐควรกำหนดนโยบายเป็นการเร่งด่วนได้แก่

1) ส่งเสริมการเปลี่ยนมาใช้ไฟฟ้าในภาคขนส่ง (Electrification of Transport) เพื่อจะได้ลดปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินลงด้วยมาตรการจูงใจทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน ตัวอย่างของมาตรการด้านอุปสงค์ อาทิ เช่น มาตรการจูงใจทางภาษี การอุดหนุนราคายานยนต์ไฟฟ้า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับยานยนต์

ไฟฟ้า การจัดให้มีช่องทางพิเศษและที่จอดรถพิเศษสาหรับยานยนต์ไฟฟ้า ส่วนตัวอย่างของมาตรการด้านอุปทาน อาทิเช่น การให้เงินอุดหนุนและมาตรการจูงใจการลงทุนในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและแบตเตอรี่ และการสนับสนุนให้มีโครงการการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า

2) ปรับโครงสร้างราคาน้ำมันเชื้อเพลิงให้สอดคล้องกับต้นทุนทางเศรษฐกิจ เนื่องจากโครงสร้างราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในปัจจุบัน ไม่สนับสนุนให้เกิดการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพลังงานทดแทน และก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม โดยรูปธรรมรัฐบาลควรลดการอุดหนุนการใช้ LPG ทั้งในส่วนของรถยนต์และครัวเรือนให้เร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ จนปล่อยให้เป็นระบบราคาลอยตัวในที่สุด

3) ส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานอย่างจริงจัง เร่งพัฒนาระบบขนส่งมวลชนเพื่อแก้ปัญหาการจราจรในเมืองใหญ่ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร และพัฒนาระบบขนส่งสินค้าทางระบบรางและทางน้ำ ซึ่งมีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการขนส่งด้วยรถบรรทุก

4) ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน โดยพัฒนากลไกตลาดให้สามารถทำงานได้จากการแข่งขันของพลังงานทดแทนประเภทต่างๆ ทั้งเอทานอล ไบโอดีเซล ตลอดจนพลังงานหมุนเวียนประเภทต่างๆ อย่างเป็นธรรม และสอดคล้องกับความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของการผลิตพลังงานทดแทนนั้นๆ

บรรณานุกรม

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน. (2567). *รายงานสถิติพลังงานของประเทศไทย 2567*, สำนักพิมพ์ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน.

Alves, D., and Bueno, R. (2003). Short-run, long-run and cross elasticities of gasoline demand in Brazil. *Energy Economics*, 25, 191–199.

Dickey, D.A., and Fuller, W. A. (1979). Distribution of the estimators for autoregressive time series with a unit root. *Journal of the American Statistical Association*, 74, 427–431.

Dickey, D.A., and Fuller, W.A. (1981). The likelihood ratio statistics for autoregressive time series with a unit root. *Econometrica*, 49, 1057–1072.

Engle, R. F., and Granger, C. W. J. (1987). Co-integration and error-correction: Representation, estimation and testing. *Econometrica*, 55, 251-276.

MacKinnon, J. G. (1991). Critical values for cointegration tests, In R. F. Engle & C. W. J. Granger (Eds.), *Longrun economic relationships: Readings in cointegration* (pp. 267-276). Oxford: Oxford University Press.

Nguyen, G. T., and Vo, T. T. (2020). Short-run and Long-run Gasoline Demand Elasticities: A Case Study of Australia. *International Energy Journal*, 20, 299-310.

Ramanathan, R. (1999). Short and long-run elasticities of gasoline demand in India: an empirical analysis using cointegration techniques. *Energy Economics*, 21, 321–330.

Sita, B. B., Marrouch, W., and Abosedra, S. (2012). Short-run price and income elasticity of gasoline demand: Evidence from Lebanon. *Energy Policy*, 46, 109-115.

Taghvaee, V., and Hajiani, P. (2014). Price and Income Elasticities of Gasoline Demand in Iran: Using Static, ECM, and Dynamic Models in Short, Intermediate, and Long Run. *Modern Economy*, 5, 939-950.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย
ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

The relationship between work motivation and workplace happiness among personnel of the Department of Health.

วริศรา บุญศรี [1] และวิลาสินี จินตลิขิตดี[2]

Warisara Boonsri[1] and Vilasinee Jintalikhitdee[2]

วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร 10300[1,2]

The College of Politics and Governance, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok 10300[1,2]

s66563833005@ssru.ac.th[1] , vilasinee.ji@ssru.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย (2) เพื่อศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 279 คน ด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (2) ความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และ (3) แรงจูงใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง โดยเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการทำงาน, ความสุขในการทำงาน, กรมอนามัย

Abstract

This research aims to (1) examine the work motivation of personnel in the Department of Health, (2) investigate their workplace happiness, and (3) explore the relationship between work motivation and workplace happiness among the personnel. This study employed a quantitative research method. Data were collected from 279 respondents using a questionnaire. The data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The findings reveal that (1) The overall work motivation of the Department of Health personnel was at a high level. (2) The overall workplace happiness of the personnel was also at a high level and (3)

Work motivation was positively and significantly correlated with workplace happiness at the .01 level, showing a high correlation .

Keywords: work motivation, workplace happiness, Department of Health

ที่มาและความสำคัญ

ในการบริหารทรัพยากรบุคคลจะต้องตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของบุคลากร โดยการปรับกลยุทธ์ทางการบริหารและแสวงหาแนวทางการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์การให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์การจึงจำเป็นต้องกำหนดกลยุทธ์ในการเพิ่มความสุขในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงาน และเกิดความสุขในงานที่ตนเองได้ทำ องค์การจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความสุขในที่ทำงานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม องค์การอาจเผชิญปัญหาที่บุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายหรือมีผลการทำงานที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งอาจเกิดจากการจัดสรรบุคลากรไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ หรือจากบุคลากรที่ไม่มีความสุขในการทำงาน ส่งผลให้บุคลากรไม่สามารถทุ่มเทความสามารถอย่างเต็มที่ แม้ว่าจะมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่เพียงพอ หากขาดแรงจูงใจในการทำงาน ผลงานที่ออกมาอาจไม่ประสบความสำเร็จหรือลดทอนคุณภาพลง ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ควรค้นหาวิธีการหรือแนวทางที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทุ่มเทศักยภาพของตนเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างเต็มที่

กรมอนามัยเป็นองค์กรที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนทุกกลุ่มวัยทั่วประเทศอย่างครอบคลุม สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จได้คือ ทรัพยากรบุคคล กรมอนามัยจำเป็นต้องสนับสนุนให้บุคลากรมีแรงจูงใจและมีความสุขในการทำงาน เพราะเมื่อบุคลากรมีความสุขในการทำงาน ย่อมส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการบริการและความสามารถในการทำงานของหน่วยงาน เนื่องจากบุคลากรที่มีความสุขและแรงจูงใจกับงานที่ทำจะสามารถมอบบริการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม กรมอนามัยกำลังเผชิญปัญหาการสูญเสียกำลังคนจากความกดดันในงาน สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม การขาดการสนับสนุน และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ ส่งผลให้บางคนเลือกลาออกเพื่อหาโอกาสที่ดีกว่าในหน่วยงานอื่น (ขจรศักดิ์ สุขเปรม, 2565)

จากปัญหาดังกล่าว ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเพื่อนำผลวิจัยไปพัฒนานโยบายด้านการบริหารองค์กรและการบริหารทรัพยากรบุคคลในการส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจในการทำงานเพื่อสร้างความสุขในการทำงานให้บุคลากรต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย
2. เพื่อศึกษาความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

นิยามศัพท์

แรงจูงใจในการทำงาน หมายถึง ปัจจัยที่กระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ เต็มใจ และพึงพอใจเพื่อบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีปัจจัยดังนี้

1.ปัจจัยจูงใจ หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในงานและความสุขในการทำงาน

2. ปัจจัยค้ำจุน หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานและป้องกันความไม่พึงพอใจในงาน

ความสุขในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกของบุคลากรในองค์การที่มีความรักและพึงพอใจในงานที่ทำและมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ สามารถอธิบายได้ว่า

1. ความรื่นรมย์ในงาน หมายถึง ความสนุกสนานกับการทำงานและไม่มีความรู้สึกวิตกกังวลใด ๆ ในงาน
2. ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ความรู้สึกเพลิดเพลิน เต็มใจ มีและยินดีในการปฏิบัติงานของตน
3. ความกระตือรือร้นในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกว่าอยากทำงาน มีความตื่นตัวต่อการทำงาน

แนวคิดและทฤษฎี

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการหลายท่าน โดยในบทความนี้ จะนำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงาน

ความหมายของแรงจูงใจในการทำงาน

Weihrich and Koontz (1993) ให้ความหมายว่า แรงผลักดันภายในจากความต้องการและความคาดหวัง ที่ช่วยกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามเป้าหมาย และสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการเพื่อสร้างความพึงพอใจในการทำงานทั้งจากผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา

เพลินพิศ พิบูลย์กุล (2558) ให้ความหมายว่า แรงจูงใจในการทำงานคือพลังภายในที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความต้องการในจิตใจ โดยมีบทบาทกำหนดทิศทางและเป้าหมายของพฤติกรรม ซึ่งบุคคลที่มีแรงจูงใจสูงจะพยายามบรรลุเป้าหมาย ขณะที่ผู้มีแรงจูงใจต่ำอาจไม่พยายามหรือยอมล้มเลิกก่อนสำเร็จ

จุลลดา จุลเสวก และวรันธร อรรคปทุม (2562) ได้สรุปว่า แรงจูงใจในการทำงาน หมายถึง แรงผลักดันให้บุคคลเกิดความสนใจและแสดงพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายของบุคคล

โดยสรุปแรงจูงใจในการทำงาน คือ ปัจจัยที่กระตุ้นให้บุคลากรทำงานด้วยความตั้งใจ เต็มใจ และพึงพอใจเพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยแรงผลักดันนี้อาจมาจากปัจจัยภายใน เช่น ความต้องการส่วนบุคคล หรือปัจจัยภายนอก เช่น รางวัลและการยกย่อง ซึ่งช่วยสร้างทั้งความสำเร็จและความพึงพอใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายขององค์กร

ทฤษฎี 2 ปัจจัย Motivation Hygiene Theory

Herzberg, et al. (1959) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจและปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน โดยมีปัจจัย 2 ประเภท ดังนี้คือ

1. ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในงานและความสุขในการทำงานทำให้มนุษย์รู้สึกกระตือรือร้นและมีความสำคัญต่อความพึงพอใจของมนุษย์ ประกอบด้วย ความสำเร็จของงาน การยอมรับนับถือลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

2. ปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานและเป็นปัจจัยที่จะสามารถป้องกันการเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย เงินเดือน โอกาสที่ได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน สถานะของอาชีพ นโยบายและการบริหารงาน สภาพการทำงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงในงาน และการบังคับบัญชาและการปกครอง

โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของ Herzberg, et al. (1959) มาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย เนื่องจากทฤษฎีสองปัจจัยที่ประกอบไปด้วย ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุนมีความครอบคลุมสำหรับการศึกษาหน่วยงานภาครัฐที่มีรูปแบบการทำงานแบบระบบราชการและสอดคล้องกับการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

2. แนวคิดเกี่ยวกับความสุขในการทำงาน

ความหมายของความสุขในการทำงาน

Richmond (1999) กล่าวว่า ความสุขในการทำงานเกิดจากการฝึกอารมณ์และจิตใจให้ปรับตัวกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างความอยู่ดีและจัดการอุปสรรคเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

Warr (1990) กล่าวว่า ความสุขในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกภายในที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์ในงานโดยบุคคลรู้สึกรื่นรมย์ พึงพอใจ และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

จงจิต เลิศวิบูลย์มงคล (2546) อธิบายว่าความสุขในการทำงานคือการทำสิ่งที่ตนรักและพึงพอใจ ชอบและศรัทธาในงานที่ทำ รวมถึงพึงพอใจกับประสบการณ์ชีวิตที่สร้างความรู้สึกทางบวกมากกว่าอารมณ์ทางลบ

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่า ความสุขในการทำงาน คือความรู้สึกของบุคลากรที่รักและพึงพอใจในงาน สนุกกับการทำงาน ได้รับการยอมรับและไว้วางใจ มีความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงาน และมุ่งมั่น

สร้างผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร นอกจากนี้ ยังหมายถึงการจัดการประสบการณ์และความรู้สึกให้เกิดความยินดีและอิ่มเอมใจ โดยไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

องค์ประกอบของความสุขในการทำงาน

Warr (1990) กล่าวว่า ความสุขในการทำงาน มีองค์ประกอบดังนี้

1. ความรื่นรมย์ในงาน เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นในขณะทำงาน โดยเกิดความสนุกสนานกับการทำงานและไม่มีความรู้สึกวิตกกังวลใด ๆ ในการทำงาน

2. ความพึงพอใจในงาน เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นในขณะทำงาน โดยเกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน ชอบใจ เต็มใจ มีความถูกต้องและยินดีในการปฏิบัติงานของตน

3. ความกระตือรือร้นในการทำงาน เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นในขณะทำงาน โดยเกิดความรู้สึกว่าอยากทำงาน มีความตื่นตัว ทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็วกระฉับกระเฉง มีชีวิตชีวาในการทำงาน

โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Warr (1990) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาความสุขในการทำงานของกรมอนามัย ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรื่นรมย์ในงาน ด้านความพึงพอใจในงาน ด้านความกระตือรือร้นในการทำงาน เนื่องจากเนื้อหาในแนวคิดมีความครอบคลุมที่นำมาใช้วิเคราะห์และเหมาะสมในการศึกษากรมอนามัย

ปัจจัยที่เกี่ยวกับความสุขในการทำงาน

พรรณิภา สืบสุข (2548) กล่าวว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีความสุขในการทำงาน มีดังนี้

1. งานที่น่าสนใจและมีความท้าทายช่วยพัฒนาบุคลากรและลดความเบื่อหน่าย
2. บรรยากาศในการทำงาน สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อความร่วมมือช่วยเพิ่มความสุข
3. สัมพันธภาพที่ดี ความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงานส่งเสริมการสื่อสาร ความช่วยเหลือ และความสามัคคี
4. การมีส่วนร่วมในงานและการตัดสินใจสร้างความรู้สึกมีคุณค่าและความมุ่งมั่น
5. มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน การเลื่อนตำแหน่งหรือปรับเงินเดือนสร้างความพึงพอใจและความสุข
6. คุณภาพชีวิตในงาน คุณภาพชีวิตที่ดีส่งเสริมความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์การ

3. ข้อมูลของกรมอนามัย

กรมอนามัยเป็นหน่วยงานหลักด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยมุ่งสร้างสุขภาพที่ดีในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพผ่านกระบวนการที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (กรมอนามัย, 2567) การบริหารทรัพยากรบุคคลของกรมอนามัยสอดคล้องกับระบบภาครัฐ มีการวางแผนกำลังคนที่เป็นระบบ การสรรหาและประเมินผลอย่างเข้มข้น การกำหนดเส้นทางอาชีพที่ชัดเจน และการเสริมสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรผู้มีความสามารถได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งเตรียมผู้นำที่มีคุณภาพและคุณธรรม

สำหรับตำแหน่งบริหารและวิชาการระดับสูง โดยใช้องค์ความรู้ด้านการบริหารกำลังคนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนความสำเร็จ

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ สังกัดกรมอนามัย ที่ปฏิบัติงานอยู่ส่วนกลาง จำนวน 1,006 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้มีความคาดเคลื่อน .05 ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 279 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยทำการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ .99 จึงได้นำไปทดลองใช้ จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการของ Cronbach (1951) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach alpha) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เป็นลักษณะแบบสำรวจรายการ (Checklist) ให้ตอบตามความเป็นจริง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร ระยะเวลาการทำงานและรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงาน แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยจูงใจ 2) ปัจจัยค้ำจุน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขในการทำงาน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรื่นรมย์ในงาน 2) ด้านความพึงพอใจในงาน และ 3) ด้านความกระตือรือร้นในการทำงาน

โดยส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ Likert (1987) คือ 5 หมายถึง มากที่สุด, 4 หมายถึง มาก, 3 หมายถึง ปานกลาง, 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่อใช้อธิบายความถี่และร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคล ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้อธิบายข้อมูล ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยและความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรกรมอนามัย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.40 มีอายุระหว่าง 30 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.15 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 59.90 เป็นข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 67.00 ระยะเวลาการทำงาน 16 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 36.90 และมีรายได้ต่อเดือน 20,000 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.50

2. แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย จำแนกเป็นรายปัจจัย

แรงจูงใจในการทำงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
ปัจจัยจูงใจ	3.97	.70	มาก	1
ปัจจัยค้ำจุน	3.86	.75	มาก	2
รวม	**3.92**	**.69**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.92, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย ลำดับแรก คือ ปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.97, S.D. = 0.70) รองลงมา คือ ปัจจัยค้ำจุน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.86, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

ในส่วนของแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย ปัจจัยจูงใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.97, S.D. = .70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับแรก คือ ด้านความสำเร็จของงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.27, S.D. = .68) รองลงมา คือ ด้านการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.02, S.D. = 0.81) และด้านที่บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานน้อยที่สุด คือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.64, S.D. = .99) และแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย ปัจจัยค้ำจุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.86, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับแรก คือ ด้านสถานะของอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.06, S.D. = 0.85) รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ในที่ทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.06, S.D. = 0.86) และด้านที่บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานน้อยที่สุด คือ ด้านเงินเดือน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.56, S.D. = 0.86)

3. ความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย จำแนกเป็นรายด้าน

ความสุขในการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ความรื่นรมย์ในงาน	3.83	.89	มาก	3
2. ความพึงพอใจในงาน	3.94	.80	มาก	1
3. ความกระตือรือร้นในการทำงาน	3.88	.85	มาก	2
รวม	**3.88**	**.80**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.88, S.D. = .80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับแรก คือ ด้านความพึงพอใจในงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.94, S.D. = .80) รองลงมา คือ ด้านความกระตือรือร้นในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.88, S.D. = .85) และด้านที่บุคลากรมีความสุขในการทำงานน้อยที่สุด คือ ด้านความรื่นรมย์ในงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.83, S.D. = .89)

เมื่อพิจารณาความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย เป็นรายด้าน สามารถอธิบายได้ดังนี้

ความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย ด้านความรื่นรมย์ในงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.83 , S.D. = .89) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ ท่านมั่นใจในการทำงานที่ได้รับมอบหมายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.99, S.D. = .91) รองลงมา คือ ท่านสามารถปรึกษาเรื่องงานและเรื่องอื่น ๆ กับเพื่อนร่วมงานได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.97, S.D. = .97) และข้อที่บุคลากรมีความสุขในการทำงานน้อยที่สุด คือ ท่านไม่มีความวิตกกังวลใด ๆ ในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.58, S.D. = .94)

ความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย ด้านความพึงพอใจในงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.94 , S.D. = .80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ ท่านมีความทุ่มเทและเต็มใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.16, S.D. = .83) รองลงมา คือ ท่านสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.10, S.D. = .82) และข้อที่บุคลากรมีความสุขในการทำงานน้อยที่สุด คือ ท่านเพลิดเพลินในการทำงานจนลืมเวลาทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.61, S.D. = .94)

ความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย ด้านความกระตือรือร้นในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.88 , S.D. = .85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ ท่านรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.09, S.D. = .88) รองลงมา คือ ท่านทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จสิ้นอย่างรวดเร็ว

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.96, S.D. = .85) และข้อที่บุคลากรมีความสุขในการทำงานน้อยที่สุด คือ ท่านอยากมาทำงานทุกวัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.67, S.D. = .93)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความสุขในการทำงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย

แรงจูงใจในการทำงาน	ความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย			
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ (r)	Sig.	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทางความสัมพันธ์
1.ปัจจัยจูงใจ	.75**	.00	สูง	ทางบวก
2. ปัจจัยค้ำจุน	.82**	.00	สูง	ทางบวก
รวม	.84**	.00	สูง	ทางบวก

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมของแรงจูงใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (Sig. = .00) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (r = .84) โดยเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวกหมายความว่า ยิ่งมีแรงจูงใจในการทำงานมากเท่าใด ยิ่งส่งผลให้ความสุขในการทำงานสูงขึ้นตาม โดยแรงจูงใจในการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานมากที่สุด คือ ปัจจัยค้ำจุน (r = .82) รองลงมา คือ ปัจจัยจูงใจ (r = .75) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ทั้ง 2 ปัจจัย

อภิปรายผลการศึกษา

1. แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้านนั้น มีความสอดคล้องกับทฤษฎี 2 ปัจจัยของ Herzberg, et al. (1959) ที่กล่าวว่า ปัจจัยจูงใจที่เป็นองค์ประกอบภายใน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจและทัศนคติเชิงบวก และปัจจัยค้ำจุนซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอก เช่น สถานะของอาชีพ ปัจจัยนี้ไม่ได้สร้างแรงจูงใจโดยตรง แต่สามารถลดหรือป้องกันความไม่พอใจในการทำงานได้ ทำให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากกรมอนามัยมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยกรมอนามัยมีระบบการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ บุคลากรจึงมีความมั่นใจในการดำเนินงาน ทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ เมื่อพบปัญหาบุคลากรจะมีความพร้อม

ในการแก้ไขและปรับตัว เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งความสำเร็จในการดำเนินงานนี้ทำให้บุคลากรของกรมอนามัยเกิดความพึงพอใจในผลงานของตนเอง และรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธินันท์ ศรีนุกูล (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสังกัดกระทรวงแรงงาน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Warr (1990) ที่กล่าวว่า ความสุขในการทำงานเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคลที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการทำงาน โดยบุคคลนั้นมีความรู้สึกรื่นรมย์ในการทำงาน มีความพึงพอใจในงาน และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ซึ่งบุคลากรกรมอนามัยมีความกระตือรือร้นในการทำงาน เมื่อได้ทำงานที่ท้าทายและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสุขภาพของประชาชน ซึ่งส่งผลดีต่อสังคมโดยรวม และการที่บุคลากรกรมอนามัยได้ทำงานที่มีคุณค่าช่วยสร้างความรู้สึกกระตือรือร้น และความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้กรมอนามัยยังมีนโยบายบริหารงานที่ใช้กรอบแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) เพื่อพัฒนาองค์กร และแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการจัดการปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ อีกทั้งยังมุ่งสร้างให้กรมอนามัยเป็นองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) ซึ่งช่วยเสริมให้บุคลากรมีความสุขและพร้อมที่จะทำงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของขจรศักดิ์ สุขเปรม (2565) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิต ความสุขในการทำงานต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากรกรมอนามัย ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในการทำงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (Sig. = .00) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (r = .84) โดยเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก หมายความว่า ยิ่งมีแรงจูงใจในการทำงานมากเท่าใด ยิ่งส่งผลให้ความสุขในการทำงานสูงขึ้นตาม โดยแรงจูงใจในการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานมากที่สุด คือ ปัจจัยค้ำจุน (r = .82) นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig = .00) รองลงมา คือ ปัจจัยจูงใจ (r = .75) นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Sig = .00) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงทั้ง 2 ปัจจัย สอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg, et al. (1959) ที่กล่าวว่า ปัจจัยจูงใจที่บุคลากรมีต่อหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองจะเพิ่มขึ้นเมื่อบุคลากรรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และมีบทบาทที่สำคัญ การได้รับการยอมรับและการได้รับการตอบสนองจากหัวหน้างานจะช่วยให้บุคลากรรู้สึกมั่นใจ และเมื่อรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถก็จะทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ ยิ่งรู้สึกพึงพอใจในงานมากขึ้น และสอดคล้องกับ Maslow (1954) ได้อธิบายถึงลำดับขั้นของความต้องการในลักษณะพีระมิด โดยแต่ละขั้นสะท้อนถึงความต้องการที่แตกต่างกันซึ่งต้องได้รับการเติมเต็มก่อนจึงจะสามารถไปสู่ขั้นถัดไปได้

โดยแนวคิดความสุขของ Warr (1990) กล่าวว่า ความสุขในการทำงาน มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความรื่นรมย์ในงาน เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นในขณะทำงาน โดยเกิดความสนุกสนานกับการทำงาน และไม่มีความรู้สึกวิตกกังวลใด ๆ ในการทำงาน 2) ความพึงพอใจในงาน เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นในขณะทำงาน โดยเกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน ชอบใจ เต็มใจ มีความถูกต้องและยินดีในการปฏิบัติงานของตน 3) ความกระตือรือร้นในการทำงาน เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นในขณะทำงาน โดยเกิดความรู้สึกว่าอยากทำงาน มีความตื่นตัว ทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็วกระฉับกระเฉง มีชีวิตชีวาในการทำงาน สอดคล้องกับ Kjerulf (2006) ได้อธิบายว่า ความสุขในการทำงานเป็นความรู้สึกเชิงบวกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคล ซึ่งตอบสนองต่อสถานการณ์ในที่ทำงาน โดย Kjerulf กล่าวอีกว่าความสุขในการทำงานไม่สามารถบังคับหรือกดดันให้เกิดขึ้นได้ ปัจจัยเดียวกันอาจทำให้บางคนรู้สึกมีความสุขในการทำงานแต่ไม่ส่งผลเดียวกันกับผู้อื่น ความสุขในการทำงานเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการพัฒนาและไม่สามารถสร้างขึ้นได้ทันที

จากผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยทั้งในด้านปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนของกรมอนามัยมีความสัมพันธ์ต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยในระดับมาก จะเห็นได้ว่าแรงจูงใจในการทำงานมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสร้างความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในการทำงานทั้งปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนกับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยนั้นสามารถเปรียบได้กับการสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาและความพร้อมของหน่วยงานในการให้บริการแก่ประชาชน เมื่อบุคลากรได้รับการสนับสนุนทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจที่เพียงพอจากหน่วยงาน ย่อมส่งผลให้บุคลากรกรมอนามัยรู้สึกพึงพอใจและเต็มใจที่จะทำงาน จากผลการวิจัยเห็นได้ว่าความสุขในการทำงานที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เกิดจากแค่ผลประโยชน์ส่วนตัว แต่เกิดจากแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัยที่หน่วยงานให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าในตัวบุคลากรกรมอนามัย สอดคล้องกับงานวิจัยของภาณัฐชดา ต่ายเรียน และวสันต์ สกุลกิจกาญจน (2566) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจในการทำงาน ได้แก่ ความต้องการอำนาจ ความต้องการความผูกพันและความต้องการความสำเร็จ มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพนักงานในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานโดยรวมมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพนักงานในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจูงใจ ด้านที่บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานน้อยที่สุด คือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน กรมอนามัยควรดำเนินการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจถึงเส้นทางความก้าวหน้าของตนเองในองค์การให้ชัดเจน และการพัฒนาเส้นทางอาชีพเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยค้ำจุน ด้านที่บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานน้อยที่สุด คือ ด้านเงินเดือน กรมอนามัยควรมีการปรับแนวทางการเลื่อนเงินเดือนให้สอดคล้องกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบัน และพิจารณาจัดสวัสดิการเพิ่มเติมที่เป็นแรงจูงใจให้กับบุคลากร เช่น การมอบรางวัลที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการปฏิบัติงาน หรือสวัสดิการอื่น ๆ

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานด้านที่บุคลากรกรมอนามัยมีน้อยที่สุด คือ ด้านความรื่นรมย์ในงาน กรมอนามัยควรตระหนักถึงสุขภาพทางกายและจิตใจของบุคลากร และส่งเสริมกิจกรรมที่ดีต่อสุขภาพอย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคลากรมีความรู้สึกรัก พร้อมที่จะทำงาน เมื่อสภาวะจิตใจพร้อมต่อการทำงานจะส่งผลให้บุคลากรในหน่วยงานมีความสุขในการทำงานได้ในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

2.2 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปศึกษาหน่วยงาน หรือองค์การอื่น ๆ ในภาครัฐ

2.3 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมอนามัย เช่น คุณภาพชีวิตในการทำงาน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นต้น

บรรณานุกรม

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2567, 8 กรกฎาคม). *จำนวนบุคลากร กรมอนามัย.* https://anamai.moph.go.th

ขจรศักดิ์ สุขเปรม. (2565). คุณภาพชีวิต ความสุขในการทำงานต่อความผูกพันองค์การของบุคลากรกรมอนามัย กรุงเทพฯ : กรมอนามัย กองการเจ้าหน้าที่กลุ่มพัฒนาทรัพยากรบุคคล.

จงจิต เลิศวิบูลย์มงคล. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/1887

จุลลดา จุลเสวก และวรันธร อรรคปทุม. (2562). แรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 13(2), 149-160. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rrbr/article/view/208334

ณัฐฐินันท์ ศรีนุกูล. (2565). *แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสังกัด กระทรวงแรงงาน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. https://gsmis.snru.ac.th/ethesis/file_att1/20230309634264231O4_fulltext.pdf

พรรณิภา สืบสุข. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ลักษณะงาน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วย กับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/6049

เพลินพิศ พิบูลย์กุล. (2558). *แรงจูงใจ Motives การจูงใจ Motivation* (รายงานการวิจัย). สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร. สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร.

ภาณัฐชดา ต่ายเรียน และวสันต์ สกุลกิจกาญจน์. (2566). สภาพแวดล้อมในการทำงานและแรงจูงใจในการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงานและความสุขในการทำงานของพนักงานในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (บ.ก.), *การขับเคลื่อนพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม (University Engagement) รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 (ในความร่วมมือ 5 สถาบัน), (น.147–162). คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*

Abraham H. Maslow. (1954). *Motivation and personality*. New York : Harper & Brothers.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, *16*(3), 297–334. https://doi.org/10.1007/BF02310555

Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). The motivation to work. *Relations Industrielles / Industrial Relations*, 15(2), 275-276. https://doi.org/10.7202/1022040

Kjerulf, A. (2006). *Happy hour is 9 to 5: How to love your job, love your life, and kick butt at work*. Woohoo Press.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607–610.

Likert, R. (1987). *The method of constructing an attitude scale*. The Science Press.

Richmond, R. W. (1999). Kansas: A land of contrasts (4th ed.). Wiley & Sons.

Warr, P. (1990). The measurement of well-being and other aspects of mental health. *Journal of Occupational Psychology, 63*(3), 193-206.

Weihrich, H., & Koontz, H. (1993). *Management: A global perspective* (10th ed.). McGraw-Hill.

ความเที่ยงและความตรงของแบบประเมินระดับความมั่นใจในการกลับสู่สมดุลฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง: การศึกษานำร่อง

Reliability and Validity of the Thai Version of the Balance Recovery Confidence (BRC) Scale in Thai Elderly with Chronic Kidney Disease: A Pilot Study

ณัฐธยาน์ โครงกาบ[1] นิธินันท์ ชัยคีรี[2] วันวิสาข์ พานิชาภรณ์[3] รัมภา บุญสินสุข[4]
และยุภาภรณ์ รัตนวิจิตร[5]

Natthaya Khrongkab[1] Nithinun Chaikeeree[2] Wanvisa Panichaporn[3] Rumpa Boonsinsukh[4]
and Yupaporn Rattanavichit[5]

สาขาวิชากายภาพบำบัด คณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Division of Physical Therapy, Faculty of Physical Therapy, Srinakharinwirot University

Corresponding author E-mail: yupapornr@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

แบบประเมินระดับความมั่นใจในการกลับสู่สมดุล (แบบประเมิน BRC) เป็นแบบประเมินวัดความเชื่อมั่นในการปรับสมดุลการทรงตัว แต่ยังไม่มีการประเมินคุณสมบัติการวัดของแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง **วัตถุประสงค์:** ประเมินความเที่ยงในการวัดซ้ำและความตรงเชิงสภาพของแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง **วิธีการ:** อาสาสมัครจำนวน 20 คน ทำแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย 2 ครั้ง ห่างกัน 7 วัน นำคะแนนมาวิเคราะห์ความเที่ยงในการวัดซ้ำ และประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางด้วยแบบประเมิน BESTest ฉบับภาษาไทย เพื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบความตรงเชิงสภาพกับแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย **ผลการศึกษา:** แบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย มีความเที่ยงในการวัดซ้ำอยู่ในระดับดีมาก ($ICC_{3,1}$=0.996) และมีความสัมพันธ์กับปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางของแบบประเมิน BESTest ฉบับภาษาไทย อยู่ในระดับสูงมาก (r=0.925) **สรุปผล:** แบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย มีความเที่ยงในการวัดซ้ำระดับดีมากและมีความตรงระดับสูงกับการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่นในการปรับสมดุลการทรงตัว, ปฏิกิริยาตอบสนองท่าทาง, คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา, ผู้สูงอายุ

Abstract

The Balance Recovery Confidence Scale (BRC scale) is an assessment of the balance recovery confidence, but the psychometric properties of the Thai version of the BRC scale have never been assessed psychometric properties in Thai elderly with chronic kidney disease. **Objective:** To evaluate test-retest reliability and concurrent validity of the Thai version of the BRC scale in Thai elderly with chronic kidney disease. **Methods:** 20 volunteers were assessed using the Thai version of the BRC scale twice 7 days apart. Scores from the Thai version of the BRC scale were used to determine test-retest reliability. The postural response of the Thai version of the BESTest scale was also administered to determine the concurrent validity with the Thai version of the BRC scale. **Results:** The Thai version of the BRC scale showed excellent test-retest reliability ($ICC_{3,1}$=0.996) and strongly correlated with postural response of the Thai version of BESTest (r=0.925). **Conclusion:** The Thai version of the BRC scale has excellent test-retest reliability and high validity for evaluating the postural response in Thai elderly with chronic kidney disease.

Keyword: Balance recovery confidence, Postural response, Psychometric properties, Older adult

ที่มาและความสำคัญ

โรคไตเรื้อรัง (chronic kidney disease; CKD) เป็นภาวะที่มีความผิดปกติของไต โดยมีค่าอัตราการกรองของไต (glomerular filtration rate; GFR) น้อยกว่า 60 ml/min/1.73 m^2 เป็นระยะเวลานานมากกว่า 3 เดือนขึ้นไป (Csaba P Kovesdy, 2022) โดยผู้ป่วยกลุ่มนี้มีความเสี่ยงที่จะหกล้มมากถึง 97.7% ซึ่ง 37.4% มีความเสี่ยงสูงที่จะหกล้มอย่างน้อยหนึ่งครั้งในช่วงระยะเวลาหนึ่งปีและ 60.3% มีความเสี่ยงต่ำที่จะหกล้ม (Carvalho & Dini, 2020) ส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บ ความพิการ หรือการเสียชีวิตได้ (Cook et al., 2006) ความเสี่ยงของการหกล้มในผู้สูงอายุโรคไตเรื้อรังจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุในวัยเดียวกันที่ไม่เป็นโรคไตเรื้อรัง (Kistler et al., 2018) การหกล้มในผู้สูงอายุสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อมีการรบกวนจากภายนอก เช่น การสะดุด การลื่นไถล การยืนอยู่บนรถโดยสารที่กำลังเคลื่อนที่หรือหยุดกะทันหัน หรือการถูกผลักขณะยืน (Berg et al., 1997; Krasovsky et al., 2014; Lee et al., 2014) ซึ่งในขณะที่ร่างกายอยู่ในช่วงใกล้หกล้ม (near-fall) จะเกิดปฏิกิริยา

ของการตอบสนองต่อการรบกวนฐานของร่างกาย (base of support) เพื่อทำให้จุดศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง (center of gravity) อยู่ในขอบเขตอีกครั้ง (Horak & Nashner, 1986) การตอบสนองด้วยการก้าว (protective stepping) เป็นรูปแบบหนึ่งของการตอบสนองเพื่อป้องกันแบบอัตโนมัติ (automatic protective response) (Maki & McIlroy, 1997) โดยพบว่าผู้สูงอายุมีการตอบสนองด้วยการก้าวขาไปด้านหน้าและการถอยหลังที่เกิดขึ้นช้ากว่าคนหนุ่มสาว (Lee et al., 2014) นอกจากนั้นความกลัวในการหกล้มเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดการหกล้มในผู้สูงอายุ (Scheffer et al., 2008) จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังมีความกลัวในการหกล้มเพิ่มมากขึ้นและมีความกลัวในการหกล้มมากกว่าผู้ที่ไม่เป็นโรคไตเรื้อรัง (da Silva de Jesus et al., 2021)

แบบประเมินระดับความมั่นใจในการกลับสู่สมดุล (แบบประเมิน BRC) เป็นเครื่องมือใหม่ที่พัฒนาขึ้นมาจากทฤษฎี self-efficacy ของ Bandura ในการประเมินระดับความเชื่อมั่นในการปรับสมดุลการทรงตัวของตนเองเมื่อได้รับแรงรบกวนการทรงตัวจากปัจจัยภายนอกช่วงใกล้หกล้ม เช่น การสะดุด การลื่นไถล หรือการสูญเสียการทรงตัวขณะทำกิจวัตรประจำวัน เพื่อเป็นการประเมินความมั่นใจในการกลับสู่สมดุลในการป้องกันการหกล้ม (Soh, Tan, et al., 2021) โดยมีคะแนนรวม 190 คะแนนจาก 19 หัวข้อ (Soh et al., 2022) จากการศึกษาแบบประเมิน BRC ที่ผ่านมาพบว่ามีค่าความสอดคล้องภายในอยู่ในระดับดีเยี่ยม (Cronbach's α = 0.975) และมีความเที่ยงในการวัดซ้ำอยู่ในระดับดีเยี่ยม (intraclass correlation coefficient; ICC = 0.944) (Soh et al., 2022) นอกจากนี้ยังพบว่าแบบประเมิน BRC มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการประเมินการปรับการทรงตัวต่อแรงรบกวนภายนอก (reactive postural response) ของแบบประเมิน Mini-Balance Evaluation Systems Test (Mini-BESTest) (r = 0.620) ในผู้สูงอายุ (Soh et al., 2022)

การรักษาสมดุลการทรงตัวจากการลื่นไถลของผู้สูงอายุมีการตอบสนองของร่างกายด้วยการใช้รูปแบบของการก้าวเท้า (step strategy) ซึ่งจะเป็นการก้าวอย่างรวดเร็วเพื่อป้องกันการหกล้ม (Rubenstein, 2006) โดยสามารถประเมินได้จากการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทาง (postural responses) ของแบบประเมิน Balance Evaluation Systems Test (BESTest) ซึ่งเป็นการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางในทิศทางต่าง ๆ มีทั้งหมด 5 ข้อ 18 คะแนน (Horak et al., 2009) ทั้งนี้แบบประเมิน BESTest นั้นมีความเที่ยงระหว่างผู้ประเมินของแต่ละหัวข้ออยู่ในระดับดีมากและสามารถประเมินการทรงตัวแยกแต่ละหัวข้อได้ (Folio & Fewell, 2000) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้นของการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางอยู่ในระดับดีมาก (ICC = 0.92) ในผู้สูงอายุ (Horak et al., 2009) และพบว่าแบบประเมิน BESTest มีความเที่ยงในการวัดซ้ำอยู่ในระดับดีมาก (ICC = 0.94) ในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง (Jácome et al., 2018) นอกจากนี้ในการทดสอบการทรงตัวด้วยการยืนลืมตา-หลับตาบนพื้นแข็งและบนพื้นโฟมในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3-5 พบว่าการสูญเสียการ

ทรงตัวเพิ่มมากขึ้นตามความรุนแรงของโรคไตเรื้อรัง โดยผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 4-5 สูญเสียการทรงตัวมากกว่าผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 และผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3-5 มีการสูญเสียการทรงตัวมากกว่าผู้ไม่เป็นโรค (Wickstrom et al., 2019)

จากการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังมีความบกพร่องในการควบคุมการทรงตัว ส่งผลต่อความเสี่ยงในการหกล้มเพิ่มขึ้น (Zanotto et al., 2020) และผู้สูงอายุที่มีโรคไตเรื้อรังมีความเสี่ยงในการหกล้มมากกว่าคนในวัยเดียวกัน (Kistler et al., 2018) ส่งผลต่อความกลัวในการหกล้มที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านร่างกายและจิตใจ (da Silva de Jesus et al., 2021) โดยแบบประเมิน BRC เป็นแบบประเมินที่ใช้ประเมินเพื่อวางแผนการฟื้นฟูความสามารถในการควบคุมการทรงตัวในผู้สูงอายุได้ (Soh, Lane, et al., 2021) ซึ่งน่าจะสามารถนำมาใช้ในการประเมินระดับความเชื่อมั่นในการปรับสมดุลการทรงตัวของตนเองและใช้ประกอบการวางแผนการฟื้นฟูความสามารถในการทรงตัวในผู้สูงอายุที่มีโรคไตเรื้อรังได้ แต่ยังไม่มีการประเมินคุณสมบัติการวัดของแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุที่มีโรคไตเรื้อรัง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินความเที่ยงในการวัดซ้ำ (test-retest reliability) ของแบบประเมินระดับความมั่นใจในการกลับสู่สมดุล (Balance Recovery Confidence Scale) ฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง
2. เพื่อประเมินความตรงเชิงสภาพ (concurrent validity) ของแบบประเมินระดับความมั่นใจในการกลับสู่สมดุล (Balance Recovery Confidence Scale) ฉบับภาษาไทยเปรียบเทียบกับการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางของแบบประเมิน BESTest ฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง

นิยามศัพท์

โรคไตเรื้อรัง หมายถึง ภาวะที่มีความผิดปกติของไต จากการตรวจค่าอัตราการกรองของไต (glomerular filtration rate; GFR) โดยค่า GFR ต้องน้อยกว่า 60 ml/min/1.73 m^2 มากกว่า 3 เดือนขึ้นไป (C. P. Kovesdy, 2022)

ผู้สูงอายุไทย หมายถึง ประชากรไทยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567)

การหกล้ม หมายถึง ร่างกายเกิดการล้มลงไปยังบนพื้นที่มีระดับต่ำกว่าโดยไม่ได้ตั้งใจ เนื่องจากเกิดการสูญเสียการทรงตัว (Boonkerd, 2018)

การทรงตัว หมายถึง การรักษาสมดุลตำแหน่งจุดศูนย์กลางมวล (center of mass) ของร่างกายให้อยู่ในฐานของร่างกายที่เหมาะสม (Sturnieks, 2021)

ความมั่นใจในการทรงตัว หมายถึง ความมั่นใจในการทำกิจกรรมหรือกิจวัตรประจำวัน โดยปราศจากความกลัวในการหกล้ม (fear of falling) (Charoensuksiri & Charoensuksiri, 2019)

ปฏิกิริยาตอบสนองท่าทาง หมายถึง การตอบสนองของกล้ามเนื้อที่เกิดจากการถูกรบกวนทั้งภายในและภายนอก เพื่อรักษาสมดุลให้ตำแหน่งจุดศูนย์กลางมวลของร่างกาย (center of mass) และ/หรือจุดศูนย์กลางของแรงดัน (center of pressure) ให้อยู่ในฐานของร่างกาย (Sarmah et al., 2022)

แบบประเมินระดับความมั่นใจในการกลับสู่สมดุล หมายถึง แบบประเมินที่วัดระดับความมั่นใจในการกลับสู่สมดุลการทรงตัวของตนเองเมื่อได้รับแรงรบกวนการทรงตัวจากปัจจัยภายนอกช่วงใกล้หกล้ม เช่น การสะดุด การลื่นไถล หรือการสูญเสียการทรงตัวขณะทำกิจวัตรประจำวัน (Soh et al., 2022)

แนวคิดและทฤษฎี

ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังมีความเสี่ยงหกล้มมากถึง 97.7% (Carvalho & Dini, 2020) โดยเฉพาะในผู้สูงอายุโรคไตเรื้อรังที่มีความเสี่ยงหกล้มและกระดูกหักมากกว่าผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่มีอายุน้อย (Goto et al., 2020) ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังมีแนวโน้มของการหกล้มสูงขึ้น เช่น กล้ามเนื้ออ่อนแรง (muscle weakness) โรคทางระบบประสาท (neuropathy) การใช้ยามากเกินจำเป็น (polypharmacy) โรคประจำตัวเรื้อรัง (chronic illnesses) ความรู้ความเข้าใจลดลง (cognitive impairment) การเคลื่อนไหวบกพร่อง (mobility impairment) และภาวะเปราะบาง (frailty) (Goto et al., 2020) ซึ่งการหกล้มเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตอันดับที่สองในกลุ่มของการบาดเจ็บโดยไม่ตั้งใจ (รุ่งทอง วัชรนุกูลเกียรติ, 2024) นอกจากมีผลกระทบทางกายภาพยังสามารถส่งผลกระทบทางจิตสังคม (psychosocial) อย่างรุนแรง (Sim et al., 2024) โดยพบว่าประวัติการหกล้มมีความสัมพันธ์กับความกลัวในการหกล้มในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง (de Jesus et al., 2022) และผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังมีความกลัวในการหกล้มมากกว่าผู้ที่ไม่มีโรคไตเรื้อรัง (da Silva de Jesus et al., 2021) ดังนั้นผู้สูงอายุที่มีโรคไตเรื้อรังอาจมีปัญหาเรื่องความเชื่อมั่นในการปรับสมดุลการทรงตัวของตนเองหรือปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางที่ส่งผลให้เกิดการหกล้มได้ โดยแบบประเมิน BRC เป็นแบบประเมินระดับความเชื่อมั่นในการปรับสมดุลการทรงตัวของตนเองเมื่อได้รับแรงรบกวนการทรงตัวจากปัจจัยภายนอกช่วงใกล้หกล้ม เช่น การสะดุด การลื่นไถล หรือการสูญเสียการทรงตัวขณะทำกิจวัตรประจำวัน เพื่อประเมินความมั่นใจในการกลับสู่สมดุลในการป้องกันการหกล้มในผู้สูงอายุ (Soh, Tan, et al., 2021) โดยมีความเที่ยงในการวัดซ้ำอยู่ในระดับดีมาก ($ICC_{3,1}$ = 0.944) และมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการประเมินการปรับการทรงตัวต่อแรงรบกวนภายนอกของแบบประเมิน Mini-

BESTest (r = 0.620) ในผู้สูงอายุ (Soh et al., 2022) แต่ยังไม่มีการประเมินคุณสมบัติการวัดของแบบประเมิน BRC ในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง

วิธีการศึกษา

อาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการศึกษานำร่องในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาในคลินิกไตเรื้อรัง โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า จำนวน 20 คน (Kieser & Wassmer, 1996) มีเกณฑ์การคัดเข้า คือ (1) เพศชายหรือเพศหญิง (2) ผู้สูงอายุไทยที่มีอายุ ≥60 ปี (3) ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3-5 (4) สามารถยืนและเดินได้ด้วยตนเองอย่างน้อย 3 เมตร (5) มีคะแนนของแบบทดสอบสภาพสมองเสื่อมเบื้องต้นฉบับภาษาไทย (Mini-Mental State Examination-Thai version 2002; MMSE-Thai) อยู่ในเกณฑ์ปกติ (แบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ 1. กรณีไม่ได้เรียนหนังสือ (อ่านไม่ออก-เขียนไม่ได้); มีคะแนน ≥14 คะแนน จากคะแนนเต็ม 23 คะแนน 2. กรณีเรียนระดับประถมศึกษา; มีคะแนน ≥17 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และ 3. กรณีเรียนระดับสูงกว่าประถมศึกษา; มีคะแนน ≥22 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน) โดยคณะผู้วิจัยได้รับอนุญาตใช้แบบทดสอบ MMSE-Thai จากสถาบันเวชศาสตร์สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุ (Institute of Geriatric Medicine, 2002) และ (6) สามารถเข้าใจและสื่อสารภาษาไทยได้ อาสาสมัครจะถูกคัดออกเมื่อ (1) ได้รับการบำบัดทดแทนไต (2) ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลไม่ได้ และ/หรือแพทย์วินิจฉัยว่าเป็นโรคเส้นประสาทที่เกิดจากเบาหวาน (Diabetic neuropathy) (3) มีโรคทางระบบประสาท (4) มีอาการของโรคทางระบบกล้ามเนื้อและกระดูกที่ส่งผลต่อการทรงตัวในขณะยืนและเดิน (5) มีความบกพร่องในการสื่อสารและไม่สามารถให้ความร่วมมือในการทดสอบได้ (6) มีความบกพร่องทางการมองเห็นหรือการได้ยิน (7) มีอาการที่ส่งผลต่อการทรงตัวในวันทดสอบ (8) รับประทานยาที่มีความเสี่ยงต่อการหกล้ม ≥4 ชนิด (Zia et al., 2015) และ (9) ปฏิเสธการมีส่วนร่วมในการศึกษา การศึกษานี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากสำนักงานคณะอนุกรรมการพิจารณาโครงการวิจัย กรมแพทย์ทหารบก (IRBRTA659/2567: Q007q/67) หลังจากผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่คลินิกไตเรื้อรัง โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2567

ขั้นตอนการเก็บข้อมูลวิจัย

1. ขั้นตอนเตรียมตัวก่อนเก็บข้อมูลวิจัย

การเก็บข้อมูลวิจัยนี้ใช้ 2 แบบประเมิน คือ (1) แบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย โดยคณะผู้วิจัยได้รับอนุญาตใช้แบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย จากคณะผู้แปลแบบประเมินที่ได้รับอนุญาตการแปลจากเจ้าของลิขสิทธิ์แบบประเมิน BRC ต้นฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจแบบประเมินและฝึกอธิบายวิธีการทำแบบประเมินแก่อาสาสมัครเพื่ออาสาสมัครทุกคนได้รับข้อมูลที่เหมือนกัน และ (2) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางของแบบประเมิน BESTest ฉบับภาษาไทย โดยผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจแบบประเมินและเกณฑ์การให้คะแนนและทำการฝึกซ้อมวิธีการทดสอบและการให้คะแนนจนเกิดความเชี่ยวชาญ โดยได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการใช้แบบประเมิน รวมทั้งทดสอบความเที่ยงภายในผู้ทดสอบ (intra-rater reliability) พบว่าอยู่ในระดับดีมาก ($ICC_{3,1}$ = 0.997) ในการให้คะแนนการประเมินแก่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ผู้ช่วยวิจัยได้ทำความเข้าใจวิธีการทดสอบ คำสั่งการทดสอบ และฝึกซ้อมวิธีป้องกันการหกล้มของผู้ถูกทดสอบที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการทดสอบ

2. ขั้นตอนทดสอบ

การทดสอบความเที่ยงของแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย ดำเนินการเก็บมูลจากแบบประเมินฉบับนี้ในอาสาสมัครกลุ่มเดียวกัน จำนวน 2 ครั้ง โดยเว้นระยะห่าง 7 วัน ผู้วิจัยอธิบายวิธีทำแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทยให้แก่อาสาสมัคร ในกรณีที่อาสาสมัครมีปัญหาด้านการอ่าน ผู้วิจัยช่วยอ่านคำถามโดยจะไม่ตีความหรือให้คำอธิบายเพิ่มเติมนอกเหนือจากคำถามของแบบประเมิน โดยมีรูปภาพประกอบของแบบประเมินร่วมด้วย การประเมินการปรับตัวกลับสู่สมดุลหลังจากเสียการทรงตัวมี 19 สถานการณ์ ดังนี้ (1) ขณะเดินขึ้นบันได ที่ไม่มีราวจับ (2) ขณะเดินลงบันได ที่ไม่มีราวจับ (3) ขณะเดินเข้าห้องน้ำ (4) ลื่นเล็กน้อยบนพื้นเปียกหรือมีน้ำขัง (5) เสียการทรงตัวไปข้างหลัง เมื่อยานพาหนะ (เช่น รถโดยสารประจำทาง รถไฟ รถราง) เร่งความเร็วอย่างเฉียบพลัน (6) เสียการทรงตัวไปข้างหน้า เมื่อยานพาหนะ (เช่น รถโดยสารประจำทาง รถไฟ รถราง) หยุดกะทันหัน (7) ลื่นเล็กน้อยขณะอาบน้ำ (8) ขณะก้าวขึ้นบันไดเลื่อน (9) ขณะก้าวออกจากบันไดเลื่อน (10) ขณะออกกำลังกายแบบเบา (เช่น การยืดกล้ามเนื้อ) (11) เสียการทรงตัวไปข้างหน้า ขณะเดินลงทางลาดเตี้ย (12) เดินสะดุดขณะมือทั้งสองข้างถือถุงใส่ของกินของใช้ (13) ขณะก้าวข้ามวัตถุหรือสิ่งกีดขวาง (เช่น ปากท่อระบายน้ำกว้างประมาณ 1 ไม้บรรทัด (12 นิ้ว)) (14) ขณะหลีกเลี่ยงการชนกับบุคคลอื่น (เช่น คนวิ่งออกกำลังกายหรือเด็กขี่จักรยาน) (15) ขณะเอื้อมหยิบสิ่งของเหนือศีรษะ (16) ขณะยืนบนเก้าอี้เตี้ยแบบไม่มีพนัก (17) ขณะยืนใส่เสื้อผ้า (18) ขณะลุกจากที่นอน เตียง หรือ แคร่ และ (19) เสียการทรงตัวไปข้างหลัง ขณะ

ลุกยืนจากเก้าอี้ โดยมีระดับคะแนน 0-10 คะแนน ในแต่ละสถานการณ์ คือ 0 คะแนน หมายถึง ทำไม่ได้เลย 5 คะแนน หมายถึง ทำได้ปานกลาง และ 10 คะแนน หมายถึง ทำได้แน่นอนมาก ซึ่งคะแนนที่สูงหมายความว่ามีความมั่นใจในการปรับการทรงตัวต่อการหกล้มมาก (Soh, Lane, et al., 2021) โดยในส่วนของการทดสอบความตรงของแบบประเมินนี้ ผู้วิจัยทำการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางจากแบบประเมิน BESTest ฉบับภาษาไทยแก่อาสาสมัคร 5 ข้อ ได้แก่ (1) การตอบสนองอยู่กับที่ด้านหน้า (2) การตอบสนองอยู่กับที่ด้านหลัง (3) การก้าวชดเชยที่ถูกต้องด้านหน้า (4) การก้าวชดเชยที่ถูกต้องด้านหลัง และ (5) การก้าวชดเชยที่ถูกต้องด้านข้าง (ซ้ายและขวา) โดยอาสาสมัครได้พักระหว่างการทดสอบในแต่ละหัวข้อ 1 นาที ระหว่างการทดสอบมีผู้ช่วยวิจัยช่วยระวังความปลอดภัยให้กับอาสาสมัคร ใช้เวลาประมาณ 15 นาที และหลังจากนั้น 7 วัน อาสาสมัครทำแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทยอีกครั้ง ใช้เวลาประมาณ 5 นาที รวมทั้งผู้วิจัยดำเนินการแจ้งผลการประเมินแก่อาสาสมัครเป็นรายบุคคลหลังจากได้รับการประเมินเรียบร้อย

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ข้อมูลทั้งหมดถูกทดสอบการกระจายตัวของข้อมูลโดยใช้สถิติ Shapiro-Wilk test พบว่ามีการแจกแจงข้อมูลไม่ปกติ (non-normal distribution) การรายงานข้อมูลพื้นฐานของอาสาสมัครใช้สถิติเชิงพรรณนา สำหรับการทดสอบความเที่ยงในการวัดซ้ำใช้สถิติ ICC model 3,1 โดยค่า ICC ที่มากกว่า 0.90 ถือว่ามีความเที่ยงอยู่ในระดับดีมาก ค่า ICC ที่อยู่ระหว่าง 0.76 - 0.90 ถือว่ามีความเที่ยงอยู่ในระดับดี ค่า ICC ที่ 0.51 - 0.75 ถือว่ามีความเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง และ ค่า ICC ที่น้อยกว่า 0.50 ถือว่ามีความเที่ยงอยู่ในระดับต่ำ (Koo & Li, 2016) การทดสอบความตรงเชิงสภาพของแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย เปรียบเทียบการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางของแบบประเมิน BESTest ฉบับภาษาไทย ใช้สถิติ Spearman's correlation coefficient โดยค่า r ที่อยู่ระหว่าง 0.90 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก ค่า r ที่อยู่ระหว่าง 0.70 - 0.89 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ค่า r ที่อยู่ระหว่าง 0.40 - 0.69 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ค่า r ที่อยู่ระหว่าง 0.10 - 0.39 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ และค่า r ที่อยู่ระหว่าง 0.00 - 0.09 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก (Schober et al., 2018) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$

ผลการศึกษา

อาสาสมัครที่เข้าร่วมการวิจัยเป็นผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง จำนวน 20 คน มีอายุเฉลี่ย 71.30 ± 7.99 ปี โดยเป็นเพศชายจำนวน 11 คน (ร้อยละ 55) และเพศหญิงจำนวน 9 คน (ร้อยละ 45) มีความรุนแรง

ของโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3a จำนวน 8 คน (ร้อยละ 40) ระยะที่ 3b จำนวน 5 คน (ร้อยละ 25) ระยะที่ 4 จำนวน 4 คน (ร้อยละ 20) และระยะที่ 5 จำนวน 3 คน (ร้อยละ 15) จากการทดสอบสภาวะสมองเสื่อมโดยใช้แบบทดสอบสภาพสมองเสื่อมเบื้องต้น ฉบับภาษาไทย (MMSE-Thai 2002) มีอาสาสมัครเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 3 คน (ร้อยละ 15) มีคะแนนเฉลี่ย 24.67 ± 5.03 คะแนน และมีอาสาสมัครเรียนระดับสูงกว่าประถมศึกษาจำนวน 17 คน (ร้อยละ 85) มีคะแนนเฉลี่ย 28.18 ± 2.40 คะแนน และอาสาสมัครที่มีประวัติเคยหกล้มใน 1 ปีที่ผ่านมามีจำนวน 6 คน (ร้อยละ 30) จากทั้งหมด 20 คน

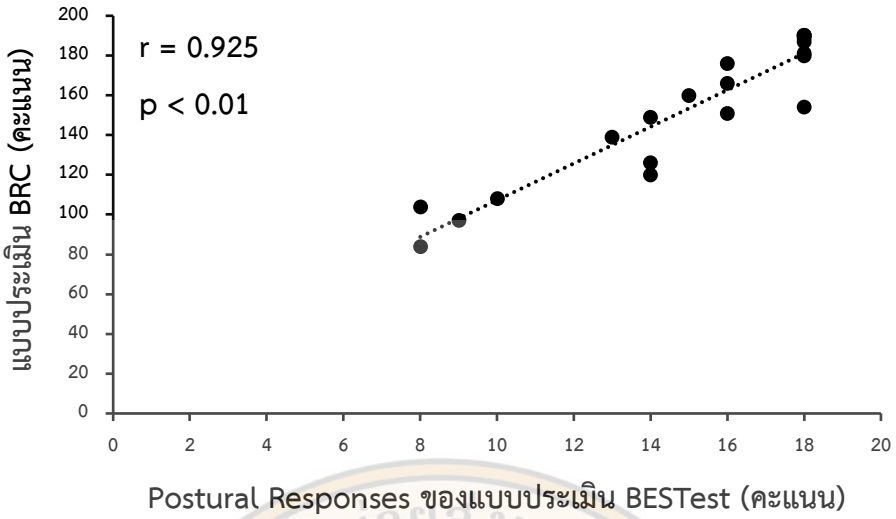
ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงในการวัดซ้ำของแบบประเมิน BRC scale ฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง พบว่ามีความเที่ยงในการวัดซ้ำอยู่ในระดับดีมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($ICC_{3,1}$ = 0.996, $p < 0.001$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การทดสอบความเที่ยงในการวัดซ้ำ (test-retest reliability) ของแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง

TEST-RETEST RELIABILITY			
	$ICC_{3,1}$	95% CI	p-value
แบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย	0.996	0.991 - 0.999	< 0.001

หมายเหตุ: BRC: the balance recovery confidence, $ICC_{3,1}$: intraclass correlation coefficient statistic model (3,1), 95% CI: 95% confidence interval, significant at $p < 0.05$

ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงสภาพระหว่างการประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย และการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางจากแบบประเมิน BESTest ฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง พบว่าแบบประเมินทั้งสองมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.925$, $p < 0.01$) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย
และคะแนนของการประเมินหัวข้อปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางจากแบบประเมิน BESTest ฉบับภาษาไทย

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาความเที่ยงในการวัดซ้ำของแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง พบว่ามีความเที่ยงในการวัดซ้ำอยู่ในระดับดีมาก ($ICC_{3,1}$ = 0.996) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาแบบประเมิน BRC ต้นฉบับภาษาอังกฤษของคุณ Soh และคณะ (Soh et al., 2022) ที่พบว่าแบบประเมิน BRC มีความเที่ยงในการวัดซ้ำอยู่ในระดับดีมาก ($ICC_{3,1}$ = 0.944) ในผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีอายุมากกว่า 65 ปี จำนวน 84 คน

ผลการศึกษาความตรงเชิงสภาพของแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย เปรียบเทียบกับการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางของแบบประเมิน BESTest ฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง โดยการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางเป็นการทดสอบทั้งการตอบสนองอยู่กับที่และการก้าวชดเชยที่ถูกต้อง ซึ่งการตอบสนองด้วยการก้าวเป็นการตอบสนองของมอเตอร์ (motor response) ที่สำคัญในการรักษาสมดุลให้มั่นคงหลังจากสูญเสียการทรงตัวและมีบทบาทสำคัญในการป้องกันการหกล้ม แ จากการศึกษาความสัมพันธ์ของแบบประเมินทั้งสองพบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก (r = 0.925) ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาของคุณ Soh และคณะ (Soh et al., 2022) ที่ได้รายงานว่าแบบประเมิน BRC และการประเมินการปรับการทรงตัวต่อแรงรบกวนภายนอกของแบบประเมิน Mini-BESTest มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (r = 0.620)

เมื่อทดสอบในผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีอายุมากกว่า 65 ปี อาจเป็นผลมาจากความแตกต่างของการประเมินและเกณฑ์การให้คะแนนระหว่างแบบประเมิน BESTest และแบบประเมิน Mini-BESTest (Franchignoni et al., 2010) เนื่องจากแบบประเมิน BESTest จะประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางอยู่ 2 ลักษณะ คือ การตอบสนองอยู่กับที่และการก้าวชดเชยที่ถูกต้อง แต่แบบประเมิน Mini-BESTest จะประเมินการก้าวชดเชยที่ถูกต้องเพียงอย่างเดียว อาจทำให้ระดับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแบบประเมิน BRC กับคะแนนประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางของแบบประเมิน BESTest และคะแนนประเมินการปรับการทรงตัวต่อแรงรบกวนภายนอกของแบบประเมิน Mini-BESTest มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้หากวิเคราะห์คะแนนเพื่อหาความสัมพันธ์เฉพาะการประเมินการก้าวชดเชยที่ถูกต้องของแบบประเมิน BESTest กับแบบประเมิน BRC พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก (r = 0.929) ยังคงแตกต่างกับการศึกษาของคุณ Soh และคณะ (Soh et al., 2022) อย่างไรก็ตามพบว่าเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งระดับความสัมพันธ์กันของสองการศึกษามีความแตกต่างกัน โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการศึกษานี้แบ่งระดับความสัมพันธ์เป็น 5 ระดับ (Schober et al., 2018) แต่การศึกษาของคุณ Soh และคณะ แบ่งระดับความสัมพันธ์กันเพียง 3 ระดับ หากนำผลความสัมพันธ์ของการศึกษาของคุณ Soh และคณะ มาวิเคราะห์ผลตามการแบ่งระดับความสัมพันธ์ 5 ระดับ เหมือนกับการศึกษานี้ พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังคงแตกต่างจากการศึกษานี้ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากเกณฑ์การให้คะแนนของการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางของแบบประเมิน BESTest ที่มีความละเอียดในการประเมินมากกว่าการประเมินการปรับการทรงตัวต่อแรงรบกวนภายนอกของแบบประเมิน Mini-BESTest ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนของแบบประเมิน BESTest จะแบ่งออกเป็น 4 ระดับคะแนน แต่เกณฑ์การให้คะแนนของแบบประเมิน Mini-BESTest แบ่งออกเป็น 3 ระดับคะแนน (Franchignoni et al., 2010; Horak et al., 2009)

ดังนั้นจากผลการศึกษานี้พบว่าแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทย มีความเที่ยงในการวัดซ้ำอยู่ในระดับดีมากและมีความตรงเชิงสภาพอยู่ในระดับสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองท่าทางของแบบประเมิน BESTest ของผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการศึกษานำร่องที่ทำการทดสอบความเที่ยงในการวัดซ้ำและความตรงเชิงสภาพของแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรังจำนวน 20 คน ถือว่าเป็นจำนวนอาสาสมัครที่ค่อนข้างน้อยจากการอ้างอิงของ COSMIN Study Design ของคุณ Lidwine B. Mokkink และคณะ (Mokkink et al., 2019) ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลอาสาสมัครทั้งหมดจำนวน 50 คน เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่ม

ตัวอย่างที่เพียงพอในการประเมินคุณสมบัติเชิงจิตวิทยาในการประเมินความเที่ยงในการวัดซ้ำและความตรงเชิงสภาพของแบบประเมิน BRC ฉบับภาษาไทยในผู้สูงอายุไทยที่มีโรคไตเรื้อรัง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ คณะกายภาพบำบัด ปีงบประมาณ 2567 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างสูง และขอขอบคุณอาสาสมัครผู้เข้าร่วมงานวิจัยทุกท่าน

บรรณานุกรม

รุ่งทอง วัชรนุกูลเกียรติ, วรรณกร ตาบ้านดู่, นิตยา เติมแก้ว. (2024). การพัฒนารูปแบบการ ป้องกันการหกล้มของผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น. The Journal of Prapokklao Hospital Clinical Medical Education Center, 41(2), 175-184.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2567. https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20241209145003_27188.pdf

Berg, W. P., Alessio, H. M., Mills, E. M., & Tong, C. (1997). Circumstances and consequences of falls in independent community-dwelling older adults. *Age and ageing*, 26(4), 261-268.

Boonkerd, K. (2018). Falling in the Older Adults: Prevention and management in family medicine. In: Bangkok: Sahamitre Printing (1992) Co., Ltd.(In Thai).

Carvalho, T. C., & Dini, A. P. (2020). Risk of falls in people with chronic kidney disease and related factors. *Rev Lat Am Enfermagem*, 28, e3289. https://doi.org/10.1590/1518-8345.3911.3289

Charoensuksiri, K., & Charoensuksiri, S. (2019). Balance Confidence of Thai Elderly People in Pathumthani Social Welfare Development Center for Older Persons. *Journal of Health Science-Academic Journal of Community Public Health*, 28(1), 14-21.

Cook, W. L., Tomlinson, G., Donaldson, M., Markowitz, S. N., Naglie, G., Sobolev, B., & Jassal, S. V. (2006). Falls and fall-related injuries in older dialysis patients. *Clin J Am Soc Nephrol*, 1(6), 1197-1204. https://doi.org/10.2215/CJN.01650506

da Silva de Jesus, L. A., Pinheiro, B. V., Koufaki, P., Lucinda, L. M. F., Gravina, E. P. L., Barros, F. S., Garcia, R. S. A., Oliveira, C. C., & Reboredo, M. M. (2021). Factors associated with fear of falling in hemodialysis patients. *International Urology and Nephrology*, 53, 2159-2166.

de Jesus, L. A. d. S., Pinheiro, B. V., de Oliveira, A. C., Suassuna, L. F., Silva, B. L., de Paula, R. B., Lucinda, L. M. F., Oliveira, C. C., & Reboredo, M. M. (2022). Association between fear of falling and a history of falls in patients with end‐stage renal disease on hemodialysis. *Therapeutic Apheresis and Dialysis*.

Folio, M., & Fewell, R. (2000). PDMS-2 Peabody developmental motor scales second edition. *Austin: PRO-ED Inc*.

Franchignoni, F., Horak, F., Godi, M., Nardone, A., & Giordano, A. (2010). Using psychometric techniques to improve the Balance Evaluation System's Test: the mini-BESTest. *Journal of rehabilitation medicine: official journal of the UEMS European Board of Physical and Rehabilitation Medicine*, 42(4), 323.

Goto, N., Weststrate, A., Oosterlaan, F., Verhaar, M., Willems, H., Emmelot-Vonk, M., & Hamaker, M. (2020). The association between chronic kidney disease, falls, and fractures: a systematic review and meta-analysis. *Osteoporosis international*, 31, 13-29.

Horak, F. B., & Nashner, L. M. (1986). Central programming of postural movements: adaptation to altered support-surface configurations. *Journal of Neurophysiology*, 55(6), 1369-1381.

Horak, F. B., Wrisley, D. M., & Frank, J. (2009). The balance evaluation systems test (BESTest) to differentiate balance deficits. *Physical therapy*, 89(5), 484-498.

Institute of Geriatric Medicine. (2002). the mini-mental state examination (MMSE) - Thai 20022 Department of Medical Services,Ministry of Public Health.

Jácome, C., Flores, I., Martins, F., Castro, C., McPhee, C. C., Shepherd, E., Demain, S., Figueiredo, D., & Marques, A. (2018). Validity, reliability and minimal detectable change of the balance evaluation systems test (BESTest), mini-BESTest and brief-BESTest in patients with end-stage renal disease. *Disability and Rehabilitation*, 40(26), 3171-3176.

Kieser, M., & Wassmer, G. (1996). On the use of the upper confidence limit for the variance from a pilot sample for sample size determination. *Biometrical journal*, 38(8), 941-949.

Kistler, B. M., Khubchandani, J., Jakubowicz, G., Wilund, K., & Sosnoff, J. (2018). Peer reviewed: Falls and fall-related injuries among US adults aged 65 or older with chronic kidney disease. *Preventing chronic disease*, 15.

Koo, T. K., & Li, M. Y. (2016). A guideline of selecting and reporting intraclass correlation coefficients for reliability research. *Journal of chiropractic medicine*, 15(2), 155-163.

Kovesdy, C. P. (2022). Epidemiology of chronic kidney disease: an update 2022. *Kidney International Supplements*, 12(1), 7-11.

Kovesdy, C. P. (2022). Epidemiology of chronic kidney disease: an update 2022. *Kidney Int Suppl (*2011), 12(1), 7-11. https://doi.org/10.1016/j.kisu.2021.11.003

Krasovsky, T., Lamontagne, A., Feldman, A. G., & Levin, M. F. (2014). Effects of walking speed on gait stability and interlimb coordination in younger and older adults. *Gait & Posture*, 39(1), 378-385.

Lee, P. Y., Gadareh, K., & Bronstein, A. M. (2014). Forward-backward postural protective stepping responses in young and elderly adults. *Hum Mov Sci*, 34, 137-146. https://doi.org/10.1016/j.humov.2013.12.010

Maki, B. E., & McIlroy, W. E. (1997). The role of limb movements in maintaining upright stance: the "change-in-support" strategy. *Physical therapy*, 77(5), 488-507.

Mokkink, L. B., Prinsen, C., Patrick, D. L., Alonso, J., Bouter, L. M., De Vet, H., & Terwee, C. B. (2019). COSMIN Study Design checklist for Patient-reported outcome measurement instruments. *Amsterdam, The Netherlands*, 1-32.

Patla, A. E. (2003). Strategies for dynamic stability during adaptive human locomotion. *IEEE Engineering in Medicine and Biology Magazine*, 22(2), 48-52.

Rubenstein, L. Z. (2006). Falls in older people: epidemiology, risk factors and strategies for prevention. *Age and ageing*, 35(suppl_2), ii37-ii41.

Sarmah, A., Ito, S., & Kanagaraj, S. (2022). Posture analysis: Current status and future trends. *Advanced Materials for Biomedical Applications*, 145-161.

Scheffer, A. C., Schuurmans, M. J., Van Dijk, N., Van Der Hooft, T., & De Rooij, S. E. (2008). Fear of falling: measurement strategy, prevalence, risk factors and consequences among older persons. *Age and ageing*, 37(1), 19-24.

Schober, P., Boer, C., & Schwarte, L. A. (2018). Correlation coefficients: appropriate use and interpretation. *Anesthesia & analgesia*, 126(5), 1763-1768.

Sim, J.-Y., Koo, J.-W., & Jeong, Y.-G. (2024). Effects of a fall prevention exercise regimen on physical and psychosocial outcomes in elderly community dwellers: a randomized comparative study. *Physiotherapy Theory and Practice*, 1-8.

Soh, S. L.-H., Lane, J., Gleeson, N., Xu, T., Bte Abdul Rahman, F., Yeh, T.-T., Soon, B., & Tan, C.-W. (2021). Validation of a new patient-reported outcome measure of balance recovery confidence (BRC) for community-dwelling older adults: a study protocol. *Physical Therapy Reviews*, 26(6), 457-466.

Soh, S. L.-H., Tan, C.-W., Thomas, J. I., Tan, G., Xu, T., Ng, Y. L., & Lane, J. (2021). Falls efficacy: Extending the understanding of self-efficacy in older adults towards managing falls. *Journal of Frailty, Sarcopenia and Falls*, 6(3), 131.

Soh, S. L.-H., Tan, C.-W., Xu, T., Yeh, T.-T., Bte Abdul Rahman, F., Soon, B., Gleeson, N., & Lane, J. (2022). The balance recovery confidence (BRC) scale. *Physiotherapy Theory and Practice*, 1-12.

Sturnieks, D. L. (2021). Biomechanics of Balance and Falling. *Falls in Older People: Risk Factors, Strategies for Prevention and Implications for Practice*, 105.

Wickstrom, J. F., Sayles, H. R., Graeff-Armas, L. A., & Yentes, J. M. (2019). The likelihood of self-reporting balance problems in those with advanced chronic kidney disease, slow gait speed, or low vitamin D. *Journal of renal nutrition*, 29(6), 490-497.

Zanotto, T., Mercer, T. H., van der Linden, M. L., Traynor, J. P., Doyle, A., Chalmers, K., Allan, N., Shilliday, I., & Koufaki, P. (2020). Association of postural balance and falls in adult patients receiving haemodialysis: a prospective cohort study. *Gait & Posture*, 82, 110-117.

Zia, A., Kamaruzzaman, S. B., & Tan, M. P. (2015). Polypharmacy and falls in older people: balancing evidence-based medicine against falls risk. *Postgraduate medicine*, 127(3), 330-337.

แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน โรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต

WORK MOTIVATION AFFECTING PERFORMANCE EFFICIENCY OF EMPLOYEES IN SRI PANWA HOTEL, PHUKET PROVINCE

สุพิชชา พิผ่วนนอก[1] และวัชรากรณ์ ชีวโศภิษฐ[2]

Suphitcha Phiphuannok and Watcharakorn Chewasopit

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University

Corresponding Author E-mail: Suphitcha.phi@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานโรงแรม 195 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ANOVA และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า พนักงานโรงแรมส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง 106 คน อายุ 31-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี 94 คน รายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท ระดับปฏิบัติการ มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 3 ปี จำนวน 60 คน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พนักงานที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน แต่พนักงานที่มีเพศ อายุ ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความรับผิดชอบในงาน ตำแหน่งการทำงาน ชีวิตส่วนตัว ความมั่นคงในงาน และลักษณะของงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการทำงาน, ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน, โรงแรมศรีพันวา

Abstract

The purpose of this research was to compare the job efficiency by personal employee characteristics and to study motivation affecting performance efficiency of

employees Sri panwa hotel employees phuket province. The sample group was 195 employees and sample were randomized by convenience sampling. the study tool was questionaire. Statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation, ANOVA and multiple regression analysis. The results showed that most employees are female, 106 people, age 31-40 years, bachelor's degree level, 94 people, monthly income 10,000-20,000B, operating level. Working experience: more than 1 year but not more than 3 years, 60 people; The results of the hypothesis testing found that employee with different educational level and salary level had different performance efficiency, but employees with different gender, age, job position and working experience no different performance efficiency; and work motivation that affected the performance efficiency of employees including Achievement, Relationships with supervisors, Responsibility, Status, Personal life, Job security and the work Itself at the 0.05 level of significance.

Keywords: Work Motivation, Performance Efficiency, Sri panwa hotel

ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบันแนวโน้มเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี 2567 อุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวมีการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง มีจำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศและต่างประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมบริการด้านการท่องเที่ยวมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยสนับสนุนจากมาตรการยกเว้นการตรวจลงตราให้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวแบบถาวรกับประเทศจีน และประเทศอื่นๆ แบบชั่วคราว เช่น อินเดีย รัสเซีย และไต้หวัน รวมถึงมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวอื่นๆที่ภาครัฐให้ความช่วยเหลือ อุตสาหกรรมบริการด้านการท่องเที่ยวจึงมีแนวโน้มทิศทางที่ดี ส่งผลให้เกิดอัตราการจ้างงานของตลาดแรงงานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จากข้อมูลแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวปี 2566 ของกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬาสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) พบว่าประเทศไทยมีสภาวะการณ์ขาดแคลนแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งถ้าจำแนกตามประเภทการบริการโรงแรมและที่พัก พบว่ามีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเป็นร้อยละ 12.06 ของแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด และประมาณการได้ว่าช่วงปี พ.ศ. 2566 - 2580 จะมีสภาวะการณ์ขาดแคลนแรงงานเฉลี่ยปีละประมาณ 1,095 คน

จังหวัดภูเก็ตถือเป็นหนึ่งในจังหวัดของประเทศไทยที่มีรายได้จากอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวเป็นหลัก และเป็นจังหวัดที่มีการจ้างแรงงานในธุรกิจด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด (สำนักงานแรงงานจังหวัดภูเก็ต, 2567) ทำให้ตลาดแรงงานการท่องเที่ยวมีความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งจากข้อมูลจะเห็นได้ว่า แรงงานเป็นหัวใจที่สำคัญของธุรกิจโรงแรมและการบริการ ถ้าองค์กรใดมีแรงงานหรือพนักงานที่มีทักษะ มีความรู้ และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรนั้นจะสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับคู่แข่งขันรายอื่นในอุตสาหกรรมได้ อย่างเช่น โรงแรมศรีพันวา ภูเก็ต เป็นโรงแรมที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในห้ารีสอร์ทชั้นนำของประเทศไทย และมีชื่อเสียงในด้านของการให้บริการและสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้าที่ดีเยี่ยม ปัจจุบันโรงแรมศรีพันวามีพนักงานรวมทั้งหมด จำนวน 354 คน (ฝ่ายงานทรัพยากรบุคคลโรงแรมศรีพันวา, 1 สิงหาคม 2567) โดยโรงแรมมีการบริหารในลักษณะการดูแลพนักงานแบบครอบครัวโดยพนักงานสามารถเสนอความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ แต่ทั้งนี้ศรีพันวายังคงประสบปัญหาเรื่องอัตราการลาออกของพนักงาน ซึ่งเป็นปัญหาทั่วไปของธุรกิจโรงแรมที่มีอัตราการเข้าออกของพนักงานในระดับสูง ดังนั้น ผู้บริหารและองค์กรต้องรับรู้และเข้าใจในความต้องการของพนักงาน และนำไปการวางแผนบริหารจัดการเพื่อให้พนักงานมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะถ้าพนักงานในองค์กรไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอาจส่งผลกระทบทางลบต่อองค์กรได้ ถ้าพิจารณาถึงสาเหตุการทำงานที่ไม่เต็มประสิทธิภาพนั้น อาจมีสาเหตุได้หลายประการ เช่น การบริหารจัดการการฝึกอบรมทักษะการทำงานที่ไม่เพียงพอ หรือภาวะหมดไฟและความเครียดในการทำงานจนไม่สามารถทำงานได้ทันเวลาตามที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ขวัญกำลังใจของพนักงานลดลง ส่งผลให้พนักงานต้องการเปลี่ยนหน้าที่ในงาน องค์กรจึงมีความเสี่ยงจากอัตราการเข้าออกจากงานในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นองค์กรควรหาวิธีการสร้างแรงจูงใจให้พนักงานเพื่อลดความเสี่ยงและกระตุ้นผลักดันให้พนักงานมีความพึงพอใจและพยายามทุ่มเทในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ รวมถึงองค์กรควรหากลยุทธ์เพื่อใช้เป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น การสร้างแจงจูงใจในนโยบายการบริหารงานค่าตอบแทน หรือการสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ดีขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและรักษาพนักงานให้สามารถทำงานอยู่ในองค์กรแบบยั่งยืน

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ตเพื่อให้เป็นแนวทางและประโยชน์ในการสร้างแรงจูงใจให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลการวิจัยนี้สามารถใช้นำเสนอต่อผู้บริหาร หัวหน้างานฝ่ายทรัพยากรมนุษย์และฝ่ายต่างๆ เพื่อนำไปใช้วางแผนกำหนดนโยบายหรือปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากรและองค์กร โดยที่ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจให้สอดคล้องกับความต้องการของพนักงานอย่างแท้จริง ซึ่งอาจส่งผลให้พนักงานสามารถทำงานอยู่กับองค์กรแบบยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต

นิยามศัพท์

ปัจจัยจูงใจ หมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นแรงกระตุ้นผลักดันให้พนักงานโรงแรมเกิดความพอใจและรักในการทำงาน โดยใช้ความพยายามและความทุ่มเทในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจัยจูงใจ ประกอบไปด้วย ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบในงาน ความก้าวหน้าในงาน ความสำเร็จในการทำงาน และการได้รับการยอมรับนับถือ

ปัจจัยค้ำจุน หมายถึง ปัจจัยพื้นฐานที่คอยป้องกัน และบำรุงรักษาคนในองค์กร โดยปัจจัยค้ำจุนประกอบไปด้วย นโยบายการบริหารงาน การบังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา ค่าตอบแทน ตำแหน่งการทำงาน สภาพการทำงาน ความมั่นคงในงาน ชีวิตส่วนตัว

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานที่พนักงานโรงแรมจำเป็นต้องใช้ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงานต่างๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานแล้วเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงพนักงานต้องพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ซึ่งประกอบไปด้วย 1. ด้านปริมาณงาน 2. ด้านคุณภาพของงาน 3. ด้านเวลา 4. ด้านค่าใช้จ่าย

แนวคิดและทฤษฎี

ทฤษฎีแรงจูงใจ 2 ปัจจัยของ Herzberg (1959 อ้างถึงใน วรรณภัสสร วงษ์สุวรรณ, 2565) ซึ่งเป็นเรื่องของความพอใจในการทำงาน และความไม่พอใจในการทำงาน โดยสามารถแบ่งแรงจูงใจในการทำงานเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ คือปัจจัยที่เกี่ยวกับงานโดยตรง เป็นสิ่งที่ทำให้บุคลากรในองค์กรสามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพมากขึ้น ได้แก่ ด้านลักษณะของงาน ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ซึ่งมีความหมายดังนี้

1.ลักษณะของงาน หมายถึง งานที่พนักงานต้องปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบ พนักงานสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองในการปฏิบัติงาน รวมถึงลักษณะงานที่ทำต้องเป็นงานที่ท้าทาย และมีความน่าสนใจ และปริมาณงานนั้นมีความเหมาะสมกับกับลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย

2. ความรับผิดชอบในงาน หมายถึง การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้พนักงานสามารถทำงานได้ทันตามเวลาที่ได้รับมอบหมายงาน รวมถึงการที่พนักงานใช้ความพยายามของตนเองในการรับผิดชอบงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่เป็นไปตามแผนงานขององค์กร

3. ความก้าวหน้าในงาน หมายถึง การที่พนักงานได้รับการส่งเสริมจากองค์กรในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในด้านความรู้ความสามารถเพิ่มเติม และการได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน รวมถึงการได้รับโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น

4. ความสำเร็จในการทำงาน หมายถึง การที่พนักงานรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในงาน ได้ใช้ความรู้ ความสามารถในการทำงาน รวมถึงการวางแผนงานเพื่อแก้ไขหรือปรับปรุงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากงานได้สำเร็จ ทำให้พนักงานมีความรู้สึกภาคภูมิใจ และพึงพอใจกับผลสำเร็จของงาน

5. การได้รับการยอมรับนับถือ หมายถึง การที่พนักงานได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยอาจอยู่ในรูปแบบของการให้การยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจ การรับฟังความคิดเห็น การขอคำปรึกษา หรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่แสดงออกถึงการได้รับการยอมรับ

2. ปัจจัยค้ำจุน คือปัจจัยที่ทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งอาจจะไม่มีผลในการจูงใจพนักงาน แต่ถ้าองค์กรขาดปัจจัยเหล่านี้ อาจทำให้บุคลากรเกิดความไม่พอใจในการทำงานจนนำไปสู่การลาออกจากงาน ได้แก่ ด้านนโยบายการบริหารงาน ด้านการบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านค่าตอบแทน ด้านตำแหน่งการทำงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านชีวิตส่วนตัว ซึ่งมีความหมายดังนี้

1. นโยบายการบริหารงาน หมายถึง กระบวนการหรือการจัดการบริหารในองค์กร ซึ่งนโยบายต้องมีการกำหนดรายละเอียดไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานของพนักงานในแต่ละฝ่ายงาน รวมถึงองค์กรต้องประกาศให้พนักงานรับทราบโดยทั่วกัน เพื่อให้พนักงานสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้จริง

2. การบังคับบัญชา หมายถึง การควบคุมดูแลบริหารจัดการพนักงานที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือใช้อำนาจในการมอบหมายงานโดยแบ่งงานและกระจายงานอย่างเหมาะสม รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ

3. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีระหว่างพนักงานที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชา โดยผู้บังคับบัญชาสามารถสร้างรูปแบบในการทำงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน รวมถึงการให้คำปรึกษาทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว

4. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันของพนักงาน โดยพนักงานและเพื่อนร่วมงานสามารถพูดคุยให้คำแนะนำและคำปรึกษาในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว รวมถึงการได้รับความช่วยเหลือที่ดีจากเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน และเมื่อเกิดปัญหาที่ขัดแย้งกัน สามารถแก้ไขปัญหาและปรับความเข้าใจซึ่งกันและกันได้

5. ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของพนักงานระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาสามารถให้คำปรึกษา คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และทำการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานกับผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาต้องรับฟังข้อเสนอแนะและความคิดเห็นระหว่างกัน

6. ค่าตอบแทน หมายถึง ผลตอบแทนหรือรายได้ที่พนักงานได้รับจากการที่ทำงานให้กับองค์กร ซึ่งค่าตอบแทนนั้นองค์กรจะจ่ายตามความเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และความเหมาะสมกับปริมาณงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบที่พนักงานปฏิบัติงาน โดยพนักงานอาจได้รับค่าตอบแทนในรูปแบบที่เป็นตัวเงิน และในรูปแบบที่ไม่ใช่ตัวเงิน

7. ตำแหน่งการทำงาน หมายถึง ระดับในการทำงานที่แสดงให้เห็นถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบต่องานนั้นๆ ซึ่งในแต่ละระดับของตำแหน่งการทำงานถูกกำหนดให้ตรงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักขององค์กร โดยตำแหน่งการทำงานนั้นมีเกียรติ ศักดิ์ศรี และมีความสำคัญต่อองค์กร รวมถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานของตำแหน่งการทำงานจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะงาน

8. สภาพการทำงาน หมายถึง สภาพแวดล้อมของสถานที่ที่พนักงานปฏิบัติงาน โดยสถานที่ทำงานนั้นควรมีความปลอดภัย มีอุปกรณ์และเครื่องมือในการปฏิบัติงานที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถอำนวยความสะดวกในการทำงานให้กับพนักงานได้ พร้อมทั้งสภาพการทำงานที่ดีต้องมีบรรยากาศในการทำงานที่ส่งเสริมต่อการทำงานของพนักงาน

9. ความมั่นคงในงาน หมายถึง ความรู้สึกที่พนักงานมีความเชื่อมั่นในภาพลักษณ์ ชื่อเสียง และความมั่นคงในการทำงาน เนื่องจากองค์กรสามารถจ่ายค่าตอบแทนได้อย่างเป็นธรรมและตรงตามเวลา มีการให้สวัสดิการอย่างเหมาะสม รวมไปพนักงานมีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถทำงานในองค์กรจนถึงอายุเกษียณ

10. ชีวิตส่วนตัว หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวของพนักงานแต่ละบุคคลที่มีทั้งดีและไม่ดี โดยเกิดจากมาการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานในองค์กร ซึ่งรวมถึงการที่องค์กรให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลในการทำงาน (Work life balance) ระหว่างการใช้ชีวิตส่วนตัวและการทำงาน

แนวคิดของ Peterson & Plowman (1953 อ้างถึงใน สิขริน คุ้มพันธุ์แย้ม, 2566) โดยองค์ประกอบของประสิทธิภาพในการทำงานมี 4 ด้าน โดยมีความหมายดังนี้

1. ด้านปริมาณงาน หมายถึง จำนวนงานที่พนักงานต้องปฏิบัติ ซึ่งงานนั้นควรมีปริมาณงานที่เหมาะสมกับ ความรู้ ความสามารถ และตำแหน่งงานของพนักงาน รวมถึงพนักงานต้องได้รับเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงานที่เพียงพอต่อปริมาณงานของพนักงาน

2. ด้านคุณภาพของงาน หมายถึง การที่พนักงานสามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงตามมาตรฐานที่องค์กรกำหนด และคุณภาพของงานนั้นต้องเป็นที่ยอมรับ มีความผิดพลาดน้อยกว่ามาตรฐานที่กำหนด รวมไปถึงการที่พนักงานสามารถปฏิบัติงานโดยใช้ทรัพยากรในองค์กรได้อย่างประหยัด และคุ้มค่า

3. ด้านเวลา หมายถึง ระยะเวลาที่พนักงานต้องใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งระยะเวลาควรเหมาะสมกับปริมาณงานและคุณภาพงานของพนักงานตามงานที่ได้รับมอบหมาย โดยพนักงานต้องปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทันทีตามเวลาที่กำหนด รวมถึงพนักงานต้องบริหารจัดการเวลาตามลำดับความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสม

4. ด้านค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่างๆในการปฏิบัติงานที่องค์กรควรกำหนดและวางแผนกำหนดงบประมาณค่าใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงพนักงานต้องวางแผนบริหารจัดการ ควบคุมค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในแผนกงานของตนเอง และพยายามผลักดันให้ผู้อื่นใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ศรายุธ อิ่มธรรมพร และ ผุสดี พลสารัมย์ (2562) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่อาคารราษฎร์บูรณะ กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานธนาคาร จำนวน 3,750 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจมีความเห็นระดับมาก และระดับการศึกษารายได้ มีประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน แตกต่างกัน

2. กรกนก พรประดิษฐ์ (2562) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสายปฏิบัติการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 317 คน ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ อายุการทำงาน ของพนักงานสายปฏิบัติการไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และแรงจูงในที่

ส่งผลในการทำงาน ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา

3. ธารารัตน์ อำนักมณี (2563) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการของพนักงานโรงแรมขนาด 4 ดาวใน กรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยบุคคล ด้านอายุ ตำแหน่งงานแตกต่างกัน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. พิศมัย แสนบัวโพธิ์ (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท บี.เอฟ.เอ็ม.จำกัด กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานบริษัท จำนวน 109 คน พบว่า ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านลักษณะงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และด้านความมั่นคงในงาน

5. บุนอ้อม ไชยะลาด, กิตติมา จึงสุวดี, ประนอม คำผา (2566) ที่ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท ซีบี เอฟ ฟาร์มาจำกัด สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการทำงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านชีวิตส่วนตัว ด้านตำแหน่งการทำงาน และด้านความมั่นคงในงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

วิธีการศึกษา

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรในการวิจัย คือ กลุ่มพนักงานที่ปฏิบัติงานในโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต จำนวน 354 คน กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต จำนวน 195 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นพนักงานระดับปฏิบัติการ ผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง และผู้บริหารระดับสูง ใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างของ เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามโดยมีการรวบรวมและเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 195 ชุด และนำมาวิเคราะห์ประเมินผล โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวกในการกระจายแบบสอบถามออนไลน์ให้กับกลุ่มตัวอย่างทำจนครบจำนวนที่กำหนด เมื่อเก็บแบบสอบถามจนครบตามจำนวน ผู้วิจัยต้องทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยเก็บรวมรวมข้อมูลในส่วนนี้ด้วยการทบทวนวรรณกรรม ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาข้อมูลเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการทำงาน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยคะแนน IOC ของส่วนที่ 1-4 ทุกข้อนั้นมีค่าคะแนน IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และค่า IOC ทุกส่วนนั้นมีผลรวมคะแนน IOC เท่ากับ 0.99 คะแนน ดังนั้น แบบสอบถามทุกข้อสามารถนำข้อคำถามไปใช้ได้

2. การตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ทางผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ และได้นำส่งอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยให้ความเห็นชอบแล้ว ทางผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธี Cronbach's Alpha Coefficient ของ ครอนบาค (Cronbach, 1970) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่คำนวนได้มีค่าเท่ากับ 0.977 ซึ่งค่าที่ได้มากกว่า 0.70 ถือว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหา และมีความเชื่อมั่นในระดับตามเกณฑ์จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 195 คนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

1. ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. รายได้ต่อเดือน 5. ตำแหน่งงาน 6. ประสบการณ์ในการทำงาน

2. ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเรื่องแรงจูงใจในการทำงาน และระดับความคิดเห็นเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยแรงจูงใจ ได้แก่ ปัจจัยจูงใจด้าน 1. ลักษณะของงาน 2. ความรับผิดชอบในงาน 3. ความก้าวหน้าในงาน 4. ความสำเร็จในงาน 5. การได้รับการยอมรับนับถือ และปัจจัยค้ำจุนด้าน 1. นโยบายการบริหารงาน 2. การบังคับบัญชา 3. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 4. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 5. ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา 6. ค่าตอบแทน 7. ตำแหน่งการทำงาน 8. สภาพการทำงาน 9. ความมั่นคงในงาน 10. ชีวิตส่วนตัว และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านปริมาณงาน 2. ด้านคุณภาพงาน 3. ด้านเวลา 4. ด้านค่าใช้จ่าย

3. ANOVA (F-test) และ การทดสอบรายคู่ LSD ใช้วิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ตที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันจะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ที่แตกต่างกัน โดยถ้าผลทดสอบสมมติฐานมีความแตกต่างต้องทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธี Least-Significant Different (LSD) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4. การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต โดยใช้การทดสอบความสัมพันธ์ในลักษณะของการส่งผลต่อกันระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะใช้ข้อมูลในรูปแบบมาตรวัด Interval Scale หรือ Likert Scale โดยใช้การทดสอบถึงตัวแปรอิสระที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลจากกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	78	40.0
หญิง	106	54.4
เพศทางเลือก	11	5.6
รวม	**195**	**100.0**
2. อายุ		
18-30 ปี	56	28.7
31-40 ปี	79	40.5
41-50 ปี	49	25.1
51-60 ปี	11	5.6
รวม	**195**	**100.0**
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	78	40.0
ปริญญาตรี	94	48.2
ปริญญาโท	9	4.6
อื่นๆ	14	7.2
รวม	**195**	**100.0**

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. รายได้ต่อเดือน		
10,000 - 20,000 บาท	87	44.6
20,001 - 30,000 บาท	58	29.7
30,001 - 40,000 บาท	20	10.3
40,001 - 50,000 บาท	9	4.6
มากกว่า 50,000 บาท	21	10.8
รวม	**195**	**100.0**
5. ตำแหน่งงาน		
ระดับปฏิบัติการ	**138**	**70.8**
ผู้บริหารระดับต้น	30	15.4
ผู้บริหารระดับกลาง	22	11.3
ผู้บริหารระดับสูง	5	2.6
รวม	**195**	**100.0**
6. อายุในการทำงาน		
น้อยกว่า 1 ปี	31	15.9
มากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 3 ปี	60	30.8
มากกว่า 3 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี	17	8.7
มากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี	41	21.0
มากกว่า 10 ปี	46	23.6
รวม	**195**	**100.0**

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลจากผู้ตอบแบบสอบถามของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 54.40 มีอายุในช่วง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.50 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 48.2 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,000-20,000 บาท และมีตำแหน่งงานในระดับปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 70.8 รวมถึงมีอายุในการทำงานอยู่ในช่วงการทำงานที่มากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 3 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของแรงจูงใจในการทำงาน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผล ซึ่งมีเกณฑ์คะแนนตามวิธีการคำนวณจากสูตรคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้นของ (Likert, 1961) โดยมีเกณฑ์คะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.21-5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.41-4.20	เห็นด้วยมาก
2.61-3.40	เห็นด้วยปานกลาง
1.81-2.60	เห็นด้วยน้อย
1.00-1.80	เห็นด้วยมากที่สุด

โดยผู้วิจัยจะแปลผลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของการหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ดังแสดงใน ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงาน โดยภาพรวม

ภาพรวมของแรงจูงใจในการทำงาน	($\overline{X}$)	SD	ระดับความคิดเห็น
ปัจจัยจูงใจ			
1. ด้านลักษณะของงาน (X_1)	4.11	0.520	เห็นด้วยมาก
2. ด้านความรับผิดชอบในงาน (X_2)	4.10	0.560	เห็นด้วยมาก
3. ด้านความก้าวหน้าในงาน (X_3)	3.60	0.702	เห็นด้วยมาก
4. ด้านความสำเร็จในการทำงาน (X_4)	3.99	0.599	เห็นด้วยมาก
5. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (X_5)	3.68	0.602	เห็นด้วยมาก
ปัจจัยค้ำจุน			
6. ด้านนโยบายการบริหารงาน (X6)	3.95	0.636	เห็นด้วยมาก
7. ด้านการบังคับบัญชา (X7)	3.86	0.606	เห็นด้วยมาก
8. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (X8)	3.72	0.662	เห็นด้วยมาก
9. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (X9)	4.15	0.534	เห็นด้วยมาก
10.ด้านความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา (X10)	3.88	0.722	เห็นด้วยมาก
11.ด้านค่าตอบแทน (X11)	3.73	0.566	เห็นด้วยมาก
12.ด้านตำแหน่งการทำงาน (X12)	3.89	0.524	เห็นด้วยมาก
13.ด้านสภาพการทำงาน (X13)	3.90	0.642	เห็นด้วยมาก
14.ด้านความมั่นคงในงาน (X14)	3.98	0.616	เห็นด้วยมาก
15.ด้านชีวิตส่วนตัว (X15)	3.69	0.627	เห็นด้วยมาก
รวม	**3.88**	**0.432**	**เห็นด้วยมาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงาน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความคิดเห็น แบบเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ =3.88) และเมื่อพิจารณาข้อมูลเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยจูงใจในด้านลักษณะของงาน ($\overline{X}$ =4.11) มีค่าเฉลี่ยในรายด้านมากที่สุด รองลงมาคือด้านรับผิดชอบในงาน ($\overline{X}$ =4.10) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือด้านความก้าวหน้าในงาน ($\overline{X}$ =3.60) ส่วนด้านปัจจัยค้ำจุนในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยในรายด้านมากที่สุด ($\overline{X}$=4.15) รองลงมาคือ ด้านความมั่นคงในงาน ($\overline{X}$ =3.98) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือด้านชีวิตส่วนตัว ($\overline{X}$=3.69)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผล ซึ่งมีเกณฑ์คะแนนตามวิธีการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้นของ (Likert, 1961) โดยผู้วิจัยจะแปลผลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม

ภาพรวมของประสิทธิภาพในการปฏิบัติทำงาน	($\overline{X}$)	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านปริมาณงาน	3.76	0.567	เห็นด้วยมาก
2. ด้านคุณภาพของงาน	3.91	0.579	เห็นด้วยมาก
3. ด้านเวลางาน	3.88	0.606	เห็นด้วยมาก
4. ด้านค่าใช้จ่าย	3.84	0.622	เห็นด้วยมาก
รวม	**3.85**	**0.534**	**เห็นด้วยมาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความคิดเห็น แบบเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ =3.85) และเมื่อพิจารณาข้อมูลเป็นรายด้าน พบว่าด้านคุณภาพของงาน มีค่าเฉลี่ยในรายด้านมากที่สุด ($\overline{X}$=3.91) รองลงมาคือด้านเวลา ($\overline{X}$=3.88) ลำดับถัดมา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือด้านปริมาณงาน ($\overline{X}$=3.76)

3. การทดสอบสมมติฐาน

1. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานข้อที่ 1 พนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ตที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน จะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคล	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน				
	โดยภาพรวม	ปริมาณงาน	คุณภาพของงาน	เวลา	ค่าใช้จ่าย
1. เพศ	–	✓	–	–	–
2. อายุ	–	–	–	–	–
3. ระดับการศึกษา	✓	✓	–	–	✓
4. รายได้ต่อเดือน	✓	✓	–	–	✓
5. ตำแหน่งงาน	–	–	–	–	–
6. อายุในการทำงาน	–	–	–	✓	–

สัญลักษณ์ ✓หมายถึง มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สัญลักษณ์ – หมายถึง ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

*หมายเหตุ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ ในด้านปริมาณงาน (Sig. = 0.019) ที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อทดสอบสมมติฐาน เพศโดยภาพรวมในประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Sig. = 0.101) ที่แตกต่างกันจะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุการทำงาน ในด้านเวลา (Sig. = 0.045) ที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อทดสอบสมมติฐาน อายุการในทำงานโดยภาพรวมในประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Sig. = 0.077) ที่แตกต่างกันจะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2. แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานข้อที่ 2 แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม

ตัวแปรพยากรณ์	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวม ($\hat{Y}$)				
	B	S.E.	β	t	Sig.
ค่าคงที่	**-0.285**	0.214		-1.334	0.184
1. ด้านลักษณะของงาน (X_1)	**0.083**	0.041	0.080	2.025	0.044*
2. ด้านความรับผิดชอบในงาน (X_2)	**0.161**	0.055	0.169	2.936	0.004*
3. ด้านความก้าวหน้าในงาน (X_3)	**-0.072**	0.046	-0.094	-1.552	0.122
4. ด้านความสำเร็จในการทำงาน (X_4)	**0.161**	0.056	0.181	2.856	0.005*
5. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (X_5)	**0.105**	0.055	0.118	1.891	0.060
6. ด้านนโยบายการบริหารงาน (X_6)	**0.042**	0.045	0.050	0.922	0.358
7. ด้านการบังคับบัญชา (X_7)	**-0.059**	0.040	-0.067	-1.472	0.143
8. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (X_8)	**0.139**	0.047	0.173	2.979	0.003*
9. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (X_9)	**0.042**	0.043	0.042	0.973	0.332
10.ด้านความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา (X_{10})	**0.023**	0.036	0.031	0.622	0.534
11.ด้านค่าตอบแทน (X_{11})	**-0.028**	0.052	-0.030	-0.537	0.592
12.ด้านตำแหน่งการทำงาน (X_{12})	**0.153**	0.061	0.150	2.505	0.013*
13.ด้านสภาพการทำงาน (X_{13})	**0.081**	0.049	0.097	1.651	0.100
14.ด้านความมั่นคงในงาน (X_{14})	**0.100**	0.049	0.115	2.038	0.043*
15.ด้านชีวิตส่วนตัว (X_{15})	**0.118**	0.048	0.138	2.447	0.015*
$R = 0.884$, $R^2 = 0.782$, Adjusted $R^2 = 0.764$, $SE_{Est} = 0.260$, $F = 42.759$, Sig.0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานใน 7 ตัวแปรพยากรณ์ ซึ่งคือแรงจูงใจในการทำงาน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน (X_4) ส่งผลหรือมีอิทธิพลในภาพรวมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (X_8) ด้านความรับผิดชอบในงาน (X_2) ด้านตำแหน่งการทำงาน (X_{12}) ด้านชีวิตส่วนตัว (X_{15}) ด้านความมั่นคงในงาน (X_{14}) และด้านลักษณะของงาน (X_1) ตามลำดับ ซึ่งส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต จำนวน ร้อยละ 76.40 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.260

โดยสามารถเขียนเป็นสมการเพื่อพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบของคะแนนดิบ

$\hat{y} = 0.083X_1 + 0.161X_2 - 0.072X_3 + 0.161X_4 + 0.105X_5 + 0.042X_6 - 0.059X_7 + 0.139X_8 + 0.042X_9 + 0.023X_{10} - 0.028X_{11} + 0.153X_{12} + 0.081X_{13} + 0.100X_{14} + 0.118X_{15}$

สมการประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในรูปแบบของคะแนนมาตรฐาน

$\hat{Z} = 0.080ZX_1 + 0.169ZX_2 - 0.094ZX_3 + 0.181ZX_4 + 0.118ZX_5 + 0.050ZX_6 - 0.067ZX_7 + 0.173ZX_8 + 0.042ZX_9 + 0.031ZX_{10} - 0.030ZX_{11} + 0.150ZX_{12} + 0.097ZX_{13} + 0.115ZX_{14} + 0.138ZX_{15}$

อภิปรายผลการศึกษา

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง “แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต” สามารถนำเสนอ สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งงาน และอายุในการทำงาน จะพบว่า พนักงานที่มีระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน เนื่องจากบางตำแหน่งงานมีการกำหนดระดับการศึกษาในการทำงาน รวมถึงใช้ความรู้ ความสามารถในการทำงานระดับสูง รวมถึงรายได้ต่อเดือน จะกำหนดตามหน้าที่และความรับผิดชอบและตำแหน่งงาน ในธุรกิจโรงแรม พนักงานส่วนมากจะได้รับค่าตอบแทนในรูปแบบของค่า Service charge ทำให้แต่ละบุคคลได้รับค่าตอบแทนในส่วนนี้ไม่เท่ากัน จึงทำให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรายุธ อิ่มธรรมพร และผุสดี พลสารัมย์ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่อาคารราษฎร์บูรณะ โดยพนักงานที่มีระดับการศึกษาและรายได้ที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการทำงานแตกต่างกัน ส่วนในด้าน เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกนก พรประดิษฐ์ (2562) ที่ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสายปฏิบัติการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในด้านอายุและประสบการณ์ในการทำงาน แต่ทั้งนี้ในด้านเพศ กลับไม่สอดคล้องกัน

เนื่องจากพนักงานโรงแรมศรีพันวาที่มีเพศที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันโดยภาพรวม แต่ในด้านปริมาณงานพนักงานเพศชายจะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านปริมาณงาน โดยภาพรวมมากกว่า พนักงานเพศหญิง และพนักงานเพศทางเลือก เนื่องจากการทำงานของพนักงานจะเน้นการทำงานตามไซด์งาน งานที่ต้องใช้กำลัง เช่น พนักงานฝ่ายวิศวกร พนักงานก่อสร้าง พนักงาน House keeper ส่วนพนักงานเพศหญิงโดยส่วนมากจะทำงานในส่วนของออฟฟิศ ซึ่งจะไม่สอดคล้องกันกับงานวิจัยของ กรกนก พรประดิษฐ์ (2562) เพราะเพศชายและเพศหญิงได้รับการยอมรับในการทำงานมากขึ้น มีหลายตำแหน่งที่เพศชายและเพศหญิง สามารถทำงานในตำแหน่งเดียวกันปริมาณงาน รวมถึงไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของธารารัตน์ อำนักมณี (2562) ซึ่งศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการของพนักงานโรงแรมขนาด 4 ดาวในกรุงเทพมหานคร พบว่า อายุ ตำแหน่งงาน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามปัจจัยบุคคล

5. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา จังหวัดภูเก็ต พบว่า พนักงานส่วนมากมีความภาคภูมิใจกับตำแหน่งงานและหน้าที่ของตนเอง รวมถึงมีความเชื่อมั่นในชื่อเสียง ภาพลักษณ์ขององค์กร และสถานะทางการเงินที่มั่นคงในตำแหน่งงานของตนเอง และมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในงาน เพราะมีส่วนร่วมในการแก้ไขหรือปรับปรุงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากงานของตนเองจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รวมถึงการให้ความสำคัญกับหน้าที่และความรับผิดชอบของงานนั้นด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจของตนเองในการรับผิดชอบงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย สามารถเสร็จทันตามเวลาที่ได้รับมอบหมายงาน และลักษณะของการทำงานนั้นมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตามมาตรฐานไว้อย่างชัดเจน พนักงานแต่ละบุคคลจะทำงานตามตำแหน่งการทำงานซึ่งจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะงาน รวมถึงการที่ผู้บริหารล้วนให้เกียรติ ให้การยอมรับและสนับสนุนพนักงานทุกคนในทุกตำแหน่งงาน ซึ่งผู้ที่มีตำแหน่งงานในระดับสูง จะมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกับพนักงานผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งในเรื่องงานและเรื่องชีวิตส่วนตัวของงาน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความสมดุลในการทำงานทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวให้พนักงานสามารถทำงานในองค์กรได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศมัย แสนบัวโพธิ์ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท บี.เอฟ.เอ็ม.จำกัด พบว่า ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน คือ ด้านความสำเร็จในงาน ด้านลักษณะของงาน ด้านความมั่นคงในงาน และด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา โดยบริษัทเป็นบริษัทที่มีความมั่นคงทั้งด้านตำแหน่งหน้าที่ของพนักงาน ความน่าเชื่อถือ และสถานะทางการเงินที่มั่นคง รวมถึงพนักงานผู้ปฏิบัติงานจะได้รับการสนับสนุนในทุกๆ ด้านจากผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี และผู้บังคับบัญชาสามารถช่วยให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ พร้อมกับผู้บังคับบัญชา ยังมอบหมายงานให้กับผู้ปฏิบัติงานรับผิดชอบงาน

ร่วมกันอย่างเสมอภาค โดยทั้งหมดนั้นคือแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รวมถึงงานวิจัยของ บุนอ้อม ไชยะลาด, กิตติมา จึงสุวดี, ประนอม คำผา (2566) ที่ศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท ซีบี เอฟ ฟาร์มาจำกัด สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (2566) พบว่าแรงจูงใจในการทำงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านชีวิตส่วนตัว ด้านตำแหน่งการทำงาน และด้านความมั่นคงในงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยบุคลากรของบริษัทส่วนมากมีงานที่มีความมั่นคงในตำแหน่งและหน้าที่ รวมถึงองค์กรยังมีแนวทางในการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้นอย่างชัดเจน มีความมั่นคงในชีวิตที่สูง รวมถึงบุคคลในบริษัทส่วนมากสามารถยังมีเวลาในการปฏิบัติงานมี work of life ในการทำงาน รวมถึงสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างดี อีกทั้งบุคลากรได้รับโอกาสสูงสุด ในการตรวจสอบหรือควบคุมงานนั้นๆ โดยงานวิจัยนี้มีระดับนัยสำคัญที่ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน

จากผลการศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานโรงแรมศรีพันวา ภูเก็ต พบว่า แรงจูงใจที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยภาพรวมมี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน (X_4) ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (X_8) ด้านความรับผิดชอบในงาน (X_2) ด้านตำแหน่งการทำงาน (X_{12}) ด้านชีวิตส่วนตัว (X_{15}) ด้านความมั่นคงในงาน (X_{14}) และด้านลักษณะของงาน (X_1) ตามลำดับ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้จากการศึกษาดังนี้

1. ด้านความสำเร็จในงาน

องค์กรควรให้การส่งเสริมให้คำยกย่องและคำชมเชยแก่พนักงานที่มีความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงานเพื่อเป็นการผลักดันให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานและมีความต้องการในการมุ่งมั่นตั้งใจทำงานมากขึ้น

2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา

องค์กรควรให้ผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้างานในทุกแผนก เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นส่วนตัว โดยรับฟังแนวคิดใหม่ๆหรือคำติชมจากผู้ใต้บังคับบัญชา รวมไปถึงผู้บังคับบัญชาควรมีการจัดกิจกรรมต่างๆร่วมกันกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันได้

3. ด้านความรับผิดชอบในงาน

องค์กรควรส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชาสนับสนุนพนักงานผู้ใต้บังคับบัญชา โดยอาจให้สิทธิ์กับพนักงานผู้ใต้บังคับบัญชา ให้สามารถเลือกปฏิบัติงานที่ตนเองต้องการรับผิดชอบในการปฏิบัติงานในบางเรื่อง หรือการให้พนักงานมีอำนาจในการตัดสินใจและสามารถวางแผนการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบในงานที่ตนเองปฏิบัติได้

4. ด้านตำแหน่งการทำงาน

เมื่อองค์กรมีการเลื่อนตำแหน่งงานให้แก่พนักงานองค์กรอาจจะมีเพิ่มการประกาศตำแหน่งงานเพิ่มเติมในช่องทางอื่นๆ เช่น การประกาศการเลื่อนตำแหน่งงานในเว็บไซต์ หรือเว็บเพจต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้พนักงานรู้สึกว่าตนเองมีเกียรติ และเป็นที่ยอมรับ ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้พนักงานในรูปแบบหนึ่ง

5. ด้านชีวิตส่วนตัว

องค์กรควรเพิ่มและให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลในการทำงาน (Work life balance) ระหว่างการใช้ชีวิตส่วนตัวและการทำงานมากขึ้น โดยอาจให้แต่ละแผนกจัดลำดับความสำคัญในการทำงานและการใช้ชีวิตส่วนตัวให้มีความสมดุลซึ่งกันและกัน หรืออาจมีการเพิ่มนโยบายโดยจัดตั้งวงเงินสำหรับพนักงานแต่ละบุคคลให้สามารถเบิกเงินไปทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ตนต้องการได้

6. ด้านความมั่นคงในงาน

องค์กรควรให้การส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจให้กับพนักงานที่ทำงานอยู่ในองค์กรเป็นเวลานาน เช่น การให้ค่าตอบแทนพิเศษสำหรับพนักงานที่ทำงานในโรงแรมจนเกษียณอายุ หรือให้สิทธิพิเศษโดยเฉพาะกับพนักงานที่ทำงานให้กับองค์กรมาเป็นระยะเวลานาน เพื่อช่วยเพิ่มความมั่นคงในการทำงานให้พนักงานมีแรงจูงใจ มีความเชื่อมั่นและต้องการทำงานกับองค์กรในระยะยาวต่อไป

7. ด้านลักษณะของงาน

องค์กรควรเปิดโอกาสให้พนักงานได้เสนอแนวคิดใหม่ๆ หรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานของตนเอง โดยอาจใช้วิธีมอบหมายงานที่มีลักษณะเป็นงานที่ท้าทาย และมีความน่าสนใจ หรืออาจจะใช้วิธีการบริหารโดยการให้พนักงานทำงานแบบหมุนเวียนงาน

2. ข้อเสนอแนะที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน

1. องค์กรควรจัดหลักสูตรในการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เช่นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านทำงานร่วมกันเป็นทีม การอบรมเพื่อฝึกทักษะในภาคปฏิบัติ หรือฝึกอบรมใน

เรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับแผนกหรือ ตำแหน่งงานที่ปฏิบัติ เช่นการส่งพนักงานอบรมหน้างาน หรือการให้พนักงานไปอบรมตามโรงแรมต่างๆ

2. องค์กรควรจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานของแต่ละแผนก เพื่อกำหนดกลยุทธ์ และวางแผนการทำงานของแต่ละฝ่ายให้มีมาตรฐานในการทำงานเดียวกันเพื่อเป็นบรรทัดฐานขององค์กร

3. องค์กรควรพัฒนาอุปกรณ์ในการทำงานให้ทันสมัย เหมาะสมและเข้าถึงพนักงานในการใช้งานเพื่อส่งเสริมให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานอื่นๆ เพิ่มเติม รวมถึงการศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่น เช่นโรงแรมที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจขององค์กร เพื่อ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

บรรณานุกรม

กนกพร แดงสี และ เกวลิน เศรษฐกร. (2562). *แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ จังหวัดชลบุรี*. บทความวิชาการค้นคว้าอิสระโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กรกนก พรประดิษฐ์. (2562). *แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสายปฏิบัติการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬาสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566, 21 กุมภาพันธ์). *ข้อมูลแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. https://www.mots.go.th/news/category/703.

ธารารัตน์ อำนักมณี. (2562). *แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการของพนักงานโรงแรมขนาด 4 ดาวในกรุงเทพมหานคร*. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุนอ้อม ไชยะลาด, กิตติมา จึงสุวดี, ประนอม คำผา. (2566). *แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท ซีบี เอฟ ฟาร์มา จำกัด สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2566, หน้า 737-748.

พิศมัย แสนบัวโพธิ์. (2564). *ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท บี.เอฟ.เอ็ม.จำกัด*. บทความวิชาการค้นคว้าอิสระโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วรรณภัสสร วงษ์สุวรรณ. (2565). *ทัศนคติและแรงจูงใจต่อการตัดสินใจเข้ามาทำงานในระบบราชการของบุคลากรกลุ่ม Generation Y กรณีศึกษา หน่วยงานในสังกัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรายุธ อิ่มธรรมพร และผุสดี พลสารัมย์ (2562). *แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ธนาคารกสิกร ไทย สำนักงานใหญ่อาคารราษฎร์บูรณะ*. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 14 ปีการศึกษา 2562: 1659-1671

สิขริน คุ้มพันธุ์แย้ม. (2566). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของวิศวกร บริษัท ยูแทคไทย จำกัด*. ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานแรงงานจังหวัดภูเก็ต. (2567, 14 สิงหาคม). *รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดภูเก็ต ไตรมาส 2 ปี 2567*. https://phuket.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/84/2024/08/เล่มสถานการณ์แรงงานจังหวัดภูเก็ต-ไตรมาส-2-ปี-2567_.pdf.

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. 3rd edition. New York: Harper& Row

Herzberg, F. Federick; Mausner. Bernard; & Synderman. (1959). *The motivation to work*. New York: John Willey

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement.

Peterson, E., & Plowman, G. E. (1953). *Business organization and Management*. (3rd ed.). Illinois: Irwin.

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา สถานศึกษาของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

A study of relationship supporting factors with the development of entrepreneurship Vocational Education Incubator for the three southern border provinces under Vocational Educational Commission

ฟาอีสะ ศรีตุลาการ[1] และอัคครัตน์ พูลกระจ่าง[2]

Faesah Sritulakarn[1] and Akkarat Poolkrajang[2]

วิทยาลัยการอาชีพรามัน

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี[2]

Raman Industrial and community Education College[1]

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi[2]

Faesah_S@mail.rmutt.ac.th[1], akkrat_p@rmutt.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์บ่มเพาะฯ ครูที่ปรึกษาธุรกิจและนักเรียนนักศึกษา จำนวน 270 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียรสัน (Pearson's Correlation Coefficient) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะฯ ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยสนับสนุนด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์บ่มเพาะฯ และครูที่ปรึกษาธุรกิจ มีความสัมพันธ์กับด้านการดำเนินการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ในขณะที่ปัจจัยด้านการสนับสนุนของนักเรียนนักศึกษามีความสัมพันธ์กับด้านศักยภาพของศูนย์บ่มเพาะฯ

คำสำคัญ: ปัจจัยสนับสนุน, ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ, สถานศึกษาอาชีวศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the level of opinion on supporting factors related to the development of vocational entrepreneurship incubation centers, and 2) study the relationship between supporting factors that affect the development of vocational entrepreneurship incubation centers. The sample consisted of executives, incubator heads, business advisors, and 270 students. Data was collected using a questionnaire on supporting factors that affect the development of vocational entrepreneurship incubation centers. The data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The findings of the research were as follows: 1) the supporting factors affecting the development of vocational entrepreneurship incubation centers were overall at a high level, with the highest average factor being the support from executives, which was at the highest level, and 2) the correlation coefficient between the supporting factors and the development of the vocational entrepreneurship incubation centers showed that all factors were significantly related to the impact on the development of the incubation centers at a statistical level of .01. The supporting factors, including support from executives, incubator heads, and business advisors, were related to the development of learners' potential, while the supporting factor of student support was related to the potential of the vocational entrepreneurship incubation centers.

Keywords: Supporting Factors, Entrepreneurship Incubation Center, Education Institutions in Border Region

ที่มาและความสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีในทุกสาขาวิชาอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สนองความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ โดยมีการจัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรมพัฒนาการศึกษาวิชาชีพด้วยการพัฒนาทักษะพื้นฐานของผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีความรู้ทางด้านการจัดการธุรกิจอย่างแท้จริง ตลอดจนพัฒนาทักษะในการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้วยการสร้างชิ้นงานสิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรมใหม่ตามสาขาวิชาชีพและนำมาต่อยอด

คู่มือการปฏิบัติงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา 3 ในเชิงพาณิชย์ รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ให้สามารถสร้างช่องทางการเข้าถึง แหล่งทุนและองค์ความรู้ทางธุรกิจเพื่อเพิ่มช่องทางอาชีพ (Career Path) ให้กับผู้เรียน สามารถประกอบธุรกิจได้ อย่างเป็นรูปธรรม สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ มีการดำเนินกิจกรรมที่มุ่งให้องค์ความรู้ด้านธุรกิจและส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการแก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการ จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมภายใต้ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาให้ความสำคัญกับการส่งเสริม ผู้ที่จบอาชีวศึกษามีองค์ความรู้ด้านธุรกิจสามารถออกไปเป็นผู้ประกอบการที่ตั้งตัวได้โดยไม่จำเป็นต้องเข้าสู่ภาค แรงงานเพียงอย่างเดียว (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2563 ปรับปรุงกันยายน)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดตั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจเพื่อการศึกษาขึ้นในทุก ๆ สถานศึกษารัฐ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาขีดความสามารถของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่สนใจ ให้สามารถนาความรู้ ทักษะวิชาชีพ เพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์เชิงพาณิชย์ ให้มีความพร้อมที่จะเริ่มประกอบธุรกิจของตนเอง หรือพัฒนาต่อยอดธุรกิจเดิมได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาในการสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เพื่อให้สามารถพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการให้มีศักยภาพในการประกอบธุรกิจ ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อนำไปปรับใช้ในการบริหารศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการพัฒนานักเรียนนักศึกษา และผู้ที่สนใจเพื่อให้มีความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการต่อไป อรทัย โยธินรุ่งเรือง สุดสงวน และคณะ. (2564)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นความสัมพันธ์ปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาผู้ประกอบการอาชีวศึกษา สถานศึกษาของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสถานศึกษาของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นิยามศัพท์

การพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ หมายถึง กระบวนการสนับสนุนผู้ประกอบการที่ต้องการเริ่มต้นธุรกิจหรือขยายธุรกิจของตนเองผ่านการให้บริการด้านต่าง ๆ

ปัจจัยสนับสนุนศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ หมายถึง ปัจจัยสนับสนุนศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ เช่น การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา, หัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ ครูที่ปรึกษาธุรกิจ และนักเรียนนักศึกษา เพื่อให้ศูนย์บ่มเพาะสามารถทำหน้าที่สนับสนุนผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาของภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนที่สนใจ ให้สามารถนำความรู้ ทักษะวิชาชีพ

นักเรียนนักศึกษา หมายถึง นักเรียนนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของรัฐ และประชาชนทั่วไปที่สนใจเข้ารับการบ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการในศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

สถานศึกษาของรัฐ หมายถึง สถานศึกษาของรัฐบาลในสามจังหวัดชายภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง สถานประกอบการภาคเอกชน สถาบันการเงิน ภาคีเครือข่ายภาครัฐ ประชาชนทั่วไปที่สนใจเกี่ยวกับการบ่มเพาะผู้ประกอบการ

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยเรื่องศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการของนักเรียนนักศึกษาสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาภายในการบริหารงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. คุณลักษณะและสมรรถนะผู้ประกอบการ

ศาสตร์ที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการ มีการเจริญเติบโตอย่างรวกเร็วไปทั่วโลก ดังนั้นการจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ประกอบการ จะต้องเริ่มต้นจากความเข้าใจความหมายของผู้ประกอบการบทบาทของผู้ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการ จึงทำให้สามารถเชื่อมโยงไปยังสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประกอบการจากแนวทางภาคทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 ความหมายของคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่ดำเนินความเสี่ยงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย หรือ ทำหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่ง เช่น การเริ่มต้นธุรกิจใหม่ (New Venture) สอดคล้องกับนักวิชาการชาวต่างประเทศ Longnecker, et al. (2006) ให้ความหมายคำว่า ผู้ประกอบการ

คือ บุคคลซึ่งค้นพบความต้องการทางการตลาดและเริ่มเขาไปดำเนินธุรกิจเพื่อสนองตอบต่อความต้องการในด้านต่าง ๆ เช่น รายได้ ความมั่นคง ความท้าทายและการได้รับการยอมรับจากสังคม โดยมีการบริหารความเสี่ยงบนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงทางด้านนวัตกรรมและความก้าวหน้าของวิถีชีวิตทางด้านเศรษฐกิจและ Scarborough & Zimmerer (2003) กล่าวว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่ก่อตั้งธุรกิจใหม่ที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนเพื่อหาผลกำไรและความก้าวหน้า โดยการใช้ประโยชน์จากโอกาส และทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็น

1.2 กระบวนการเป็นผู้ประกอบการและความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ตามที่ พิบูล ทีปะปาล และธนวัฒน์ ทีปะปาล (2552) กล่าวว่า กระบวนการไปสู่การเป็นผู้ประกอบการที่เป็นที่ยอมรับการทั่วไป ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ โดยพัฒนาจาก Baron & Shane (2008)

1) การรับรู้โอกาส (Recognition of an Opportunity) กระบวนการเป็นผู้ประกอบการโดยทั่วไปแล้วมักจะเริ่มต้นเมื่อบุคคลคนหนึ่ง หรือ หลายคน มองเห็นโอกาสที่เกิดขึ้น และเห็นว่าโอกาส (Opportunity) ที่เกิดขึ้นนี้มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถสร้างสรรค์ปรับเปลี่ยนให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น นั่นคือ ผลิตภัณฑ์หรือ บริการใหม่ (New products or services) ตลาดใหม่ (New market) กระบวนการผลิตใหม่ (New production process) แนวทางการจัดการเทคโนโลยี เป็นต้น

2) การตัดสินใจเพื่อลงมือดำเนินการและรวบรวมทรัพยากรที่จำเป็น (Deciding to Proceed and Assembling the Essential Resources) ภายหลังจากมีแนวความคิดใหม่ เพื่อนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ หรือบริการใหม่ อันเกิดจากการรับรู้โอกาสที่เกิดขึ้นในขั้นที่ 1 แล้ว ในขั้นนี้จะเป็นการตัดสินใจลงมือดำเนินการ โดยเริ่มจากการรวบรวมทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นมากมายหลายอย่างซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตลาด คู่แข่งขัน และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและกฎหมายทรัพยากรด้านบุคคล เช่น ผู้ร่วมงานและลูกจ้าง

3) การเริ่มธุรกิจใหม่ (Launching a New Venture) เมื่อสามารถรวบรวมทรัพยากรที่ต้องการได้ทั้งหมดแล้ว ผู้ประกอบการก็จะต้องลงมือเริ่มต้นธุรกิจใหม่ได้ทันที

4) การสร้างความสำเร็จและการจัดการเพื่อการเติบโต (Building Success and Managing Growth) ในการดำเนินงานธุรกิจใหม่เพื่อการเจริญเติบโต เป็นธุรกิจที่ทำกำไรดี ผู้ประกอบการจำเป็นต้องใช้เงินเพิ่มเติมอีกเพื่อการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

5) การเก็บเกี่ยวผลตอบแทนจากการลงทุน (Harvesting the Rewards) ในขั้นสุดท้ายนี้ผู้ก่อตั้งกิจการจะเลือกใช้กลยุทธ์เพื่อเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการดำเนินงานหรือผลกำไร เป็นการตอบแทนจากการที่ได้ลงทุนลงแรง ทั้งด้านเวลา การใช้ความพยายามและสติปัญญา ผู้ประกอบการจะต้องเลือกแนวทาง

เก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากแนวทางให้เลือกหลายแนวทางอย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จมากที่สุดจากการประกอบการ

1.3 สมรรถนะของผู้ประกอบการ หมายถึง ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทรัพยากรที่เกื้อหนุน ผนวกด้วยแรงจูงใจ ความมุ่งมั่น ทัศนคติของผู้ประกอบการ สุพัตรา คำแหง และคณะ (2561) ผู้ประกอบการเป็นบุคคลที่มีความหมายในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและทำให้เกิดความพึงพอใจซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และมุ่งมั่นอุตสาหะสู่ความสำเร็จของธุรกิจ โดยอาศัยความรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

2. การบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ มีการดำเนินกิจกรรมที่มุ่งให้องค์ความรู้ด้านธุรกิจแก่นักเรียนนักศึกษาและส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการแก่ผู้เรียนกระบวนการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมภายใต้ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา โดยกำหนดให้ทุกสถานศึกษาจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีประสบการณ์ การทำธุรกิจทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ต่อยอดไปเป็นผู้ประกอบการ เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จของสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ

3. บทบาทหน้าที่ของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

การบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการภารกิจต่าง ๆ ผู้ที่ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์บ่มเพาะฯ จะต้องดำเนินการดังนี้

3.1 ประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานอาคารสถานที่ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องเพื่อการได้มาซึ่งพื้นที่สำหรับการจัดตั้งเป็นสำนักงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

3.2 จัดหา ดูแล และรับผิดชอบทรัพยากรต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการบริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสถานศึกษา เช่น ป้ายสำนักงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา วัสดุครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน

3.3 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงสร้าง

3.4 จัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจในภารกิจและเป้าหมายของศูนย์บ่มเพาะฯ

3.5 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของศูนย์บ่มเพาะฯ ร่วมกับ คณะกรรมการบริหารศูนย์บ่มเพาะ ผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ซึ่งในแผนปฏิบัติการประจำปีควรจะกำหนดภารกิจที่จะต้องดำเนินการไว้ เช่น

กิจกรรมการฝึกอบรม กิจกรรมการศึกษาดูงาน กิจกรรมการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ กิจกรรมการนิเทศ กิจกรรมการประเมินศูนย์บ่มเพาะฯ การบริหารจัดการศูนย์ การพัฒนาหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการ การแสวงหาความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เป็นต้น

3.6 บริหารจัดการศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ประสานงาน สร้างความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการบริหารศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษากำหนด

3.7 ดำเนินการบ่มเพาะกลุ่มเป้าหมายร่วมกับคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายต่าง ๆ ตลอดจนประสาน ประสานงานในการจัดหาที่ปรึกษาธุรกิจ ที่ปรึกษาบัญชี ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

3.8 ประสานงานกับสถาบันการเงินและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อหาแหล่งเงินทุนสนับสนุน

3.9 ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตามความต้องการ (Needs)

3.10 ดำเนินการดูแลการเบิกจ่ายงบประมาณและเงินรายได้ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบทางราชการ และที่คณะกรรมการการบริหารศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษากำหนด

3.11 การนิเทศประสานงานกับผู้รับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ ตามโครงสร้างเพื่อรวบรวมเอกสารหลักฐานร่องรอยการดำเนินงานในการรับการนิเทศ

3.12 ประสานงานกับผู้รับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ ตามโครงสร้างเพื่อรวบรวมเอกสาร หลักฐานร่องรอยการดำเนินงาน ในการรับการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับจังหวัด และหรือระดับภาค ระดับชาติ ต่อไป

3.13 สรุปผลและรายงานผลการดำเนินงานทั้งในรูปของเอกสารจากกิจกรรมต่าง ๆ รับผิดชอบและการรายงานผลการดำเนินงานทางระบบออนไลน์ (Online) ที่ bic.nawamin.ac.th

3.14 รวบรวมเอกสารหลักฐาน ร่องรอยการดำเนินงานทุกภารกิจของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ เพื่อรองรับการประเมินระดับสถานศึกษา ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ ตามลำดับ

วิธีการศึกษา

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ครูที่ปรึกษาธุรกิจ และนักเรียนนักศึกษา ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 720 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ ครูที่ปรึกษาธุรกิจ และนักเรียนนักศึกษา ของสถานศึกษาของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 270 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่ายง่าย ด้วยการกำหนดตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie & Morgan

ขั้นตอนการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีกระบวนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) เพื่อทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานในการวิจัยและนำมาใช้ในการพัฒนากรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามด้วยการ สังเคราะห์และประยุกต์ใช้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องส่วนการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวัด และทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ ครูที่ปรึกษาธุรกิจ และนักเรียนนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนการสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา เป็นรายด้านและรายข้อ ซึ่งให้เกณฑ์การตัดสินค่าเฉลี่ยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) นำเสนอในตารางประกอบการ

พรรณนาแบบความเรียง การแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เกณฑ์ในแต่ละระดับดังนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แสดงว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แสดงว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แสดงว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แสดงว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แสดงว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coeficient) โดยมีเกณฑ์การแปลผลค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Bartz (1999 อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2560) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81 หรือสูงกว่า	หมายถึง มีความสัมพันธ์สูงมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.61-0.80	หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.41-0.60	หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21-0.40	หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.20 หรือต่ำกว่า	หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำมาก

ผลการศึกษา

1.ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

ข้อ	ระดับความคิดเห็นปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา	$\bar{x}$	*SD.*	ระดับ
1.	ด้านการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา	4.52	0.094	มากที่สุด
2.	ด้านการสนับสนุนของหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ	4.24	0.043	มาก
3.	ด้านการสนับสนุนของครูที่ปรึกษาธุรกิจ	4.28	0.066	มาก
4.	ด้านการสนับสนุนของนักเรียนนักศึกษา	4.27	0.081	มาก
	เฉลี่ยภาพรวม	4.27	0.081	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.27, SD. = 0.081) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.52, SD. = 0.094) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของครูที่ปรึกษาธุรกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.28, SD. = 0.066) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.24, SD. = 0.043)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ข้อ	แนวทางการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา	$\bar{x}$	*SD.*	ระดับ
1.	ด้านศักยภาพศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ	4.46	0.154	มาก
2.	ด้านการดำเนินการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในสถานศึกษา	3.91	0.098	มาก
3.	ผลสัมฤทธิ์ของการบ่มเพาะผู้เรียนสู่การเป็นผู้ประกอบการ	4.02	0.068	มาก
	เฉลี่ยภาพรวม	**4.01**	**0.112**	**มาก**

จากตาราง 2 พบว่า ระดับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.01, SD.= 0.112) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านศักยภาพศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.46, SD.= 0.154) รองลงมา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของการบ่มเพาะผู้เรียนสู่การเป็นผู้ประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.02, SD.= 0.068) ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการดำเนินการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.91, SD.= 0.098)

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยสนับสนุน กับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตาราง 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X	Y
X_1	1.00					
X_2	0.83*	1.00				
X_3	0.72*	0.73*	1.00			
X_4	0.80*	0.80*	0.66*	1.00		
X	0.93*	0.94*	0.85*	0.90*	1.00	
Y	0.68*	0.68*	0.69*	0.68*	0.75*	1.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตาราง 3 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร (X_1) มีความสัมพันธ์กับด้านการดำเนินการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในสถานศึกษา (Y_2) (r_{xy} = 0.756) และด้านผลสัมฤทธิ์ของการบ่มเพาะผู้เรียนสู่การเป็นผู้ประกอบการ (Y_3) มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด (r_{xy} = 0.695) ปัจจัยด้านการสนับสนุนของหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา (X_2) มีความสัมพันธ์กับด้านการดำเนินการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในสถานศึกษา (Y_2) (r_{xy} = 0.678) และด้านผลสัมฤทธิ์ของการบ่มเพาะผู้เรียนสู่การเป็นผู้ประกอบการ (Y_3) มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด (r_{xy} = 0.615) ปัจจัยด้านการสนับสนุนของครูที่ปรึกษา (X_3) มีความสัมพันธ์กับ

ด้านการดำเนินการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในสถานศึกษา (Y_2) (r_{xy} = 0.776) และด้านผลสัมฤทธิ์ของการบ่มเพาะผู้เรียนสู่การเป็นผู้ประกอบการ (Y_3) มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด (r_{xy} = 0.707)ปัจจัยด้านการสนับสนุนของนักเรียนนักศึกษา (X_4) มีความสัมพันธ์กับด้านศักยภาพของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ (Y_1) (r_{xy} = 0.089) และด้านผลสัมฤทธิ์ของการบ่มเพาะผู้เรียนสู่การเป็นผู้ประกอบการ (Y_3) มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด (r_{xy} = 0.016)

ตาราง 5 แสดงวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ข้อ	ตัวแปร	ความสัมพันธ์ปัจจัยสนับสนุนกับการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะ	ระดับความสัมพันธ์
1.	ด้านการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา	0.800	ปานกลาง
2.	ด้านการสนับสนุนของหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะฯ	0.829	มาก
3.	ด้านการสนับสนุนของครูที่ปรึกษาธุรกิจ	-0.042	ต่ำ (เชิงลบ)
4.	ด้านการสนับสนุนของนักเรียนนักศึกษา	0.723	ปานกลาง
	เฉลี่ยภาพรวม	**0.812**	**มาก**

จากตาราง 5 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับการรพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสถานศึกษา ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด ระดับความสัมพันธ์ มาก คือ ด้านการสนับสนุนของหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ และมีความสัมพันธ์เชิงลงคือด้านการสนับสนุนของครูที่ปรึกษาธุรกิจ ระดับ ต่ำ (เชิงลบ)

อภิปรายผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษารวมทั้งหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะ ครูที่ปรึกษาธุรกิจ และนักเรียนักศึกษา ตระหนักและเข้าใจวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ในศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ให้ความร่วมมือในจัดกิจกรรมต่างๆ ของงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา และได้เล็งเห็นความสำคัญเพื่อให้การดำเนินงานภายใต้ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเกิด

ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประสบความสำเร็จความสำเร็จในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับ Chandler, et al. (1992) และ Herron & Robinson (1993) ที่กล่าวว่า นอกจากความสามารถของผู้ประกอบการ ซึ่งวัดจากความรู้ และทักษะที่สำคัญแล้ว ผู้ประกอบการต้องมีแรงจูงใจในการประกอบกิจกรรมเพื่อให้กิจการประสบความสำเร็จ

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยสนับสนุนด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา และครูที่ปรึกษาธุรกิจ มีความสัมพันธ์กับด้านการดำเนินการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในสถานศึกษา ปัจจัยด้านการสนับสนุนของนักเรียนนักศึกษา มีความสัมพันธ์กับด้านศักยภาพของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าความสัมพันธ์ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาทุกด้านต้องมีส่วนร่วมทุกหน้าที่ ความสัมพันธ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คุณลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบการที่ก่อให้เกิดความสำเร็จสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประจักษ์ ปฏิทัศน์ และคณะ (2556) ที่ได้ศึกษา สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการกับการเตรียมความพร้อมของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. การนำหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ ไปใช้ในหน่วยงานอื่น ควรปรับปรุงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น กิจกรรมในการฝึกอบรม และการวัดผลประเมินผลให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน

2. การนำหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ ในศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาแบบครบวงจร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปใช้ยังสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนสู่ผู้ประกอบการใหม่ และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ควรดำเนินการโดยเน้นการจัดทำแผนธุรกิจ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงสมรรถนะผู้ประกอบการทั้ง 3 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์

บรรณานุกรม

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 10). บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.

ประจักษ์ ปฏิทัศน์, นิพา ศรีวะรมย์, และ วรกมล วิเศษศรี. (2556). *สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการกับการเตรียมความพร้อมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.* มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

พิบูล ทีปะปาล และธนวัฒน์ ทีปะปาล (2552). *การเป็นผู้ประกอบการ*. อมรการพิมพ์.

รัตนะ บัวสนธ์. (2552). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. คำสมัย.

สุพัตรา คำแหง. (2560). *ความสำเร็จในการบริหารการตลาดสมัยใหม่ของผู้ประกอบการใหม่สู่ประเทศไทย ๔.๐.* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2567, 31 ตุลาคม). *คู่มือการปฏิบัติงานศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษปรับปรุง กันยายน 2563.* http://ctc.chontech.ac.th/files/19090812125448448_20111713133749.pdf

อรทัย โยธินรุ่งเรือง สุดสงวน, สุเมธ งามกนก, สมพงษ์ ปั้นหุ่น. (2564). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ในศูนย์บ่มเพาะผู้ประกบการอาชีวศึกษาแบบครบวงจร.วารสารสหศาสตร์ศรีปทุมชลบุรี*, 7(2), 1-15.

Baron, R., & Shane S. (2008). *Entrepreneurship: A process Perspective* (2nd ed.). Thomson South-Western.

Chandler, G.N. & Jansen, E. (1992) .The Founder's Self-assessed Competence and Venture Performance. *Journal of business venturing*, *7*(3), 223-236.

Herron, L., & Robinson Jr, R. B. (1993). A structural model of the effects of entrepreneurial characteristics on venture performance. *Journal of Business Venturing, 8*(3), 281-294.

Longenecker, J. G., Moore, C. W., Petty, J. W., & Palich, L. E. (2006). *Small business management: An entrepreneurial emphasis*. Thomson South Western.

Scarborough, N. M., & Zimmerer, T. W. (2003). *Effective small business management: An entrepreneurial approach* (7th ed.). Pearson Education.

การพัฒนาซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกล

The Development of Software to Control Robotic Arm Movement

ธวัชชัย จันทรัตน์[1] วราภรณ์ นิลอนันต์[2] วันพิมพ์พร บูเอียด[3] และสุพร สีเงินยวง[4]

Thavatchai Chantarat[1] Waraporn Ninanune[2] Wanpimporn Buied[3]

and Suporn Singoenyuang[4]

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้3 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110

Institute of vocational education: Southern region 3 Hatyai, Songkhla, 90110

E-mail: chantarat.peace@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวแขนกลสำหรับผู้พิการแขนส่วนปลาย และทดสอบประสิทธิภาพแขนกลที่ใช้ซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกลในการจับวัตถุ ให้แขนกลสามารถหยิบจับวัตถุได้หลายขนาดและหลายรูปทรง ลดข้อจำกัดของแขนกลแบบเดิม โดยทดสอบแขนกลจับวัตถุ 3 รูปทรงได้แก่ ทรงกลม ทรงกระบอก รูปทรงลูกบาศก์ ซึ่งแต่ละรูปทรงนั้นมีเส้นผ่านศูนย์กลาง การวิเคราะห์ผลประสิทธิภาพด้วยสถิติร้อยละของความแม่นยำในการจับวัตถุนั้น ๆ

ผลการวิจัยพบว่า แขนกลที่ใช้ซอฟต์แวร์ที่พัฒนาขึ้น สามารถจับวัตถุทรงกลมและทรงกระบอกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง รูปทรงละ 3 ขนาดได้อย่างแย่นยำ คิดเป็นร้อยละ100 และสามารถจับวัตถุทรงลูกบาศก์ที่มีปริมาตร 3 ขนาดได้อย่างแม่นยำ คิดเป็นร้อยละ100 สรุปได้ว่าการพัฒนาซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกลช่วยลดข้อจำกัดและเพิ่มประสิทธิภาพการจับวัตถุ เหมาะสมกับการต่อยอดสำหรับพัฒนาออกแบบแขนกลสำหรับผู้พิการแขนส่วนปลายเพื่อใช้ประโยชน์ในการเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้พิการ

คำสำคัญ : แขนกล, ซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกล

Abstract

This research aims to develop software for controlling the movements of a robotic arm designed for individuals with upper limb disabilities and evaluate the efficiency of the robotic arm's grasping capabilities. The goal is to enable the robotic arm to mimic human arm and hand movements while enhancing its ability to grasp objects of various sizes and shapes,

thereby reducing the limitations of traditional robotic arms. Data collection involved testing the robotic arm's ability to grasp objects of three shapes: spheres, cylinders, and cubes. Each shape was tested at three different sizes. Performance was analyzed using percentage statistics to evaluate the accuracy of object grasping. The results revealed that the robotic arm achieved 100 percent accuracy in grasping spherical and cylindrical objects across all three sizes. For cube-shaped objects, the robotic arm achieved an accuracy of 100 percent across three different volumes.

The development of this control software significantly enhances the robotic arm's ability to grasp objects with accuracy and efficiency. It effectively reduces the limitations of conventional robotic arms and is well-suited for further development and design of robotic arms for individuals with upper limb disabilities, ultimately improving their quality of life.

Keywords : Robotic arm, Robotic arm motion control software.

ที่มาและความสำคัญ

เทคโนโลยีการผลิตอวัยวะเทียมในปัจจุบันสามารถประดิษฐ์และพัฒนาแขนและมือเทียมขึ้นมาทดแทนแขนและมือที่สูญเสียไปในผู้พิการ แต่ทว่ายังมีข้อจำกัดสำหรับผู้ป่วยที่ขาดแคลนทุนทรัพย์เนื่องจากต้องใช้ต้นทุนสูงในการผลิตแขนเทียม องค์การอนามัยโลกประมาณการว่ามีเพียงร้อยละ 20 ของผู้พิการ 30 ล้านคนทั่วโลกที่มีโอกาสใช้อวัยวะเทียม จึงมีผู้พิการอีกจำนวนมากที่ยังใช้ชีวิตอย่างอยากลำบาก (Ganokratanaa, 2024) นวัตกรรมแขนกลที่พัฒนาขึ้นมาสำหรับผู้พิการแขนส่วนปลายที่ประกอบด้วยอวัยวะสำคัญได้แก่มือและนิ้วมือทำหน้าที่หยิบจับวัตถุ ในปัจจุบันพบว่าแขนกลที่มีการพัฒนาขึ้นมีข้อจำกัดทางด้านการแสดงท่าทางและมีการเคลื่อนไหวแบบทันทีทันใดไม่เป็นธรรมชาติและไม่มีความต่อเนื่องในการเคลื่อนไหวกลไก (Sooksaiyad, et al., 2022) และมีข้อจำกัดในการหยิบจับวัตถุสิ่งของที่มีรูปทรงต่างกันและขนาดความกว้างความยาวและความสูงของวัตถุที่ต้องการหยิบจับที่ต่างกัน (Sree, et al., 2021) จึงเป็นปัญหาต่อผู้ใช้งานแขนกล

จากการศึกษาค้นคว้ารูปแบบการเคลื่อนไหวและการแสดงท่าทางการหยิบจับด้วยมือของมนุษย์ที่มีการทำงานประสานกันของระบบกล้ามเนื้อและกระดูกบริเวณแขนส่วนปลาย (Hassan, et al., 2020) ซึ่งมีการควบคุมด้วยกระแสประสาทจากสมองผ่านเส้นประสาทที่เรียกว่าสิ่งเร้ามีรูปแบบเป็นศักย์ไฟฟ้าที่เรียกว่าคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (Electromyography : EMG) มายังเส้นใยกล้ามเนื้อลายเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการ

ทางเคมี (Thongpull, et al., 2021) ส่งผลให้กล้ามเนื้อแขนนั้นหดตัวเพื่อดึงกระดูกนิ้วมือให้เคลื่อนที่ได้ ระดับของศักย์ไฟฟ้ากล้ามเนื้อที่กระตุ้นเซลล์กล้ามเนื้อที่มีรูปแบบการเพิ่มหรือลดลงแบบเชิงเส้นจึงทำให้รูปแบบการเคลื่อนไหวของนิ้วมือมนุษย์นั้นมีความต่อเนื่องและนุ่มนวลเป็นธรรมชาติ (Biddiss & Chau., 2007)

ด้วยหลักการทำงานของมือมนุษย์ เพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดของแขนกลแบบเดิมที่มีลักษณะการทำงานแบบ จำกัดท่าทาง นำไปสู่การออกแบบอัลกอริทึม (Algorithm) ของซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกลรูปแบบต่อเนื่อง (Continuous movement) และนุ่มนวล (Smooth) เป็นธรรมชาติเลียนแบบแขนมนุษย์ที่สั่งการควบคุมระบบขับเคลื่อนกลไกการเคลื่อนไหวด้วยเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว โดยใช้เซอร์โวมอเตอร์ (Servo Motor) เป็นต้นกำลังในการขับเคลื่อนกลไกการเคลื่อนไหวเลียนแบบการทำงานของระบบกล้ามเนื้อของมนุษย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของแขนกล และเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้พิการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกลสำหรับผู้พิการแขนส่วนปลาย
2. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของแขนกลที่ใช้ซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกลในการจับวัตถุ

นิยามศัพท์

ซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวแขนกล หมายถึง ชุดคำสั่งคอมพิวเตอร์ที่ประมวลผลบนไมโครคอนโทรลเลอร์ ใช้ควบคุมการทำงานของหุ่นจำลองแขนของมนุษย์มีจุดประสงค์เพื่อให้ทำงานแทนแขนของมนุษย์ในผู้พิการแขนส่วนปลาย

คลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (Electromyography: EMG) หมายถึง คลื่นกระแสประสาทที่สมองส่งสัญญาณในรูปแบบของสัญญาณไฟฟ้าผ่านเส้นประสาทไปกระตุ้นกล้ามเนื้อ ส่งผลให้กลุ่มมัดกล้ามเนื้อที่ถูกกระตุ้นเกิดการหดตัวและคลายตัว ตามระดับความสูง (Amplitude) ของสัญญาณ เพื่อใช้เป็นต้นแบบของรูปแบบการควบคุมแขนกล

การเคลื่อนไหวแบบต่อเนื่อง (Continuous Movement) หมายถึง รูปแบบการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งที่ต่อเนื่องกันที่มีลักษณะแบบเชิงเส้น ของกลไกขับเคลื่อนข้อต่อของแขนกล เสมือนการเคลื่อนไหวของมนุษย์

แนวคิดทฤษฎี

1. การจำลองสัญญาณไฟฟ้ากล้ามเนื้อ สำหรับงานวิจัยนี้จะกล่าวถึงการทำงานของสัญญาณไฟฟ้ากล้ามเนื้อแขนส่วนปลาย จากการค้นคว้างานวิจัยทำให้ทราบว่ากล้ามเนื้อแขนแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่ม Flexor และ กลุ่ม Extensor จะทำงานประสานกันแบบพร้อมกัน และ ตรงข้ามกันหรือเรียกว่าการทำงานแบบ Antagonist กัน กล่าวคือ กล้ามเนื้อกลุ่มหนึ่งหดตัวส่วนกล้ามเนื้ออีกกลุ่มหนึ่งคลายตัว (Sadun, et al., 2015) และจากบทความการวัดสัญญาณไฟฟ้ากล้ามเนื้อแขนด้วย Myo Armband (Pinckney., 2006) Tepe & Demir. (2022) ค้นพบว่าแขนมนุษย์นั้นสามารถแสดงท่าทางได้หลายท่าทาง และมีท่าทางที่สามารถวัดสัญญาณไฟฟ้ากล้ามเนื้อออกมาได้ชัดเจนมี 4 ท่าทาง ได้แก่

ท่าที่ 1 แบมือ ทำให้กล้ามเนื้อกลุ่ม Flexor และ Extensor คลายตัวตัวพร้อมกัน

ท่าที่ 2 กำมือ ทำให้กล้ามเนื้อกลุ่ม Flexor และ Extensor หดตัวพร้อมกัน

ท่าที่ 3 งอมือเข้า ทำให้กล้ามเนื้อกลุ่ม Flexor หดตัวกล้ามเนื้อกลุ่ม Extensor คลายตัว

ท่าที่ 4 ผายมือออก ทำให้กล้ามเนื้อกลุ่ม Flexor คลายตัว กล้ามเนื้อกลุ่ม Extensor หดตัว

สัญญาณไฟฟ้าจากกลุ่มมัดกล้ามเนื้อ 2 กลุ่มนี้ จึงถูกนำมาเป็นแนวคิดในการจำลองสัญญาณไฟฟ้ากล้ามเนื้อเพื่อออกแบบซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการควบคุมแขนกลในงานวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 1 ออกแบบรหัสไบนารี เสมือนการหดตัวและคลายของกลุ่มกล้ามเนื้อแขนส่วนปลาย

Source: Tepe & Demir, 2022

จากภาพที่ 1 คือการนำรูปแบบการหดตัวและคลายตัวของกล้ามเนื้อจากการกระทำท่าทางทั้ง 4 ท่าทาง มาเปรียบเทียบเป็นลอจิกดิจิทัลรูปแบบรหัสไบนารีได้ คือ การหดตัวของกล้ามเนื้อกลุ่มใด ๆ แทนด้วยลอจิก “1” ส่วนการคลายตัวของกล้ามเนื้อกลุ่มใด ๆ แทนด้วยลอจิก “0” นำไปสู้การสร้างรหัสไบนารีลอจิก 0 และ 1 โดยการกดสวิตช์ 2 ช่อง ตามรูปแบบการเกิดสัญญาณไฟฟ้า กล้ามเนื้อจากกลุ่มมัดกล้ามเนื้อทั้ง 2 กลุ่ม โดยให้ สวิตช์ตัวที่ 1 (S1) แทนมัดกล้ามเนื้อกลุ่ม Flexor และ สวิตช์ตัวที่ 2 (S2) แทนมัดกล้ามเนื้อกลุ่ม Extensor เมื่อสวิตช์ถูกกดจะมีสัญญาณดิจิทัลลอจิก “1” ป้อนเข้าสู่ไมโครคอนโทรลเลอร์ และเมื่อไม่กดสวิตช์จะมีสัญญาณดิจิทัลลอจิก “0” ป้อนเข้าสู่ไมโครคอนโทรลเลอร์

2. ออกแบบท่าทางของแขนกล งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาแขนกลสำหรับผู้พิการ จึงมีแนวทางทดสอบให้สอดคล้องกับการใช้งานแขนกลเสมือนแขนของมนุษย์ โดยออกแบบให้แขนกลแสดงท่าทางที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวัน จำนวน 4 ท่าทาง ได้แก่ 1) ท่าแบมือ 2) ท่าหยิบจับวัตถุด้วยนิ้วทั้ง 5 นิ้ว 3) ท่าหยิบจับวัตถุด้วย 2 นิ้ว และ 4) ท่าชี้ตำแหน่งด้วยนิ้วชี้

3. กลไกการเคลื่อนไหวของแขนกล เนื่องจากแขนกลที่ใช้ในการวิจัยใช้วิธีการเคลื่อนด้วยเซอร์โวมอเตอร์ Akbar. (2014) มีการทำงานเมื่อเพลาของเซอร์โวมอเตอร์หมุนทำให้เส้นไนลอนที่ตรึงอยู่กับนิ้วของแขนกลถูกดึงเข้ากับเพลา ทำให้ไนลอนดึงนิ้วของแขนกลงอเข้ามา และเมื่อเพลาของเซอร์โวมอเตอร์หมุนกลับด้าน เส้นไนลอนจึงคลายออก นิ้วของแขนกลจึงเหยียดตรงกลับสู่สภาพเดิม Pinckney. (2006) โดยมีวงจรสำหรับการควบคุมแขนกล 2 วงจร ได้แก่ วงจรรีโมทคอนโทรลทำหน้าที่จำลองสัญญาณไฟฟ้ากล้ามเนื้อเพื่อควบคุมแขนกล และวงจรขับเคลื่อนแขนกลด้วยเซอร์โวมอเตอร์ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 วงจรควบคุมแขนกลแบบไร้สาย

จากภาพที่ 2 ภาครีโมทคอนโทรลคือวงจรสวิตช์ 2 ช่อง ที่จำลองสัญญาณไฟฟ้ากล้ามเนื้อแขนส่วนปลาย ทำงานโดยการกดสวิตช์ด้วยรูปแบบดังต่อไปนี้

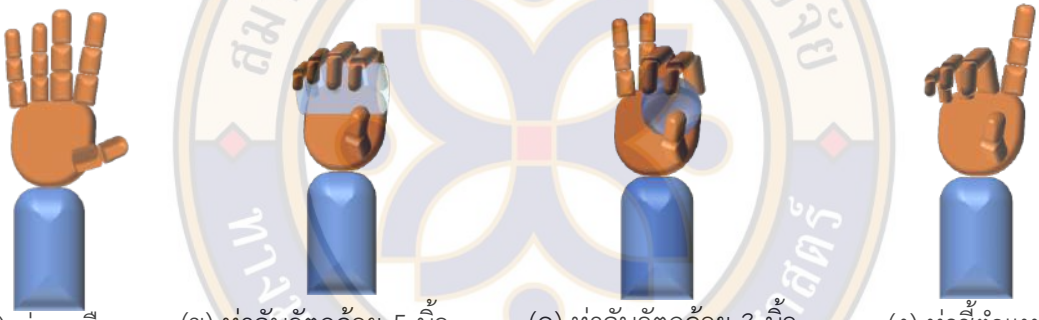
รูปแบบการกดสวิตช์แบบที่ 1 ท่าทางแบมือเป็นท่าทางปกติในขณะที่ไม่ได้กดสวิตช์ใด ๆ ดังแสดงในภาพที่ 3 (ก) ภาครีโมทคอนโทรลจะส่งข้อมูลตัวอักษร “X” ไปยังภาคควบคุมการเคลื่อนไหวแขนกล

รูปแบบการกดสวิตช์แบบที่ 2 ท่าทางหยิบจับวัตถุด้วยนิ้วทั้ง 5 นิ้ว ควบคุมโดยการกดปุ่ม S1 ค้างไว้ วงจรภาครีโมทคอนโทรลจะส่งข้อมูลตัวอักษร “A” ไปยังภาคควบคุมการเคลื่อนไหวแขนกล ทำให้แขนกล

เคลื่อนที่แบบนุ่มนวลและต่อเนื่องด้วยความเร็ว 30 รอบ ต่อนาที สามารถกดปุ่ม S1 ค้างไปจนกว่านิ้วทั้ง 5 นิ้ว หยิบจับหรือประคองวัตถุได้กระชับ แล้วจึงยกเลิกการกดปุ่ม S1 เพื่อหยุดการสั่งการ แขนกลจะกระทำท่านั้นค้างไว้ ถ้าต้องการปล่อยวัตถุลงจึงกดปุ่ม S2 หนึ่งครั้ง แขนกลจะกลับไปสู่ท่าทางแบมือ ดังแสดงในภาพที่ 3 (ข)

รูปแบบการกดสวิตช์แบบที่ 3 ท่าทางหยิบจับวัตถุด้วย 2 นิ้ว ควบคุมโดยการกดปุ่ม S2 ค้างไว้ วงจรภาครีโมทคอนโทรลจะส่งข้อมูลตัวอักษร “B” ไปยังภาคควบคุมการเคลื่อนไหวแขนกล ทำให้แขนกลเคลื่อนที่แบบนุ่มนวลและต่อเนื่องด้วยความเร็ว 30 รอบ ต่อนาที สามารถกดปุ่ม S2 ค้างไปจนกว่านิ้วทั้ง 3 นิ้วหยิบจับหรือประคองวัตถุได้กระชับ แล้วจึงยกเลิกการกดปุ่ม S2 เพื่อหยุดการสั่งการ แขนกลจะกระทำท่านั้นค้างไว้ ถ้าต้องการปล่อยวัตถุลงจึงกดปุ่ม S1 หนึ่งครั้ง แขนกลจะกลับไปสู่ท่าทางแบมือ ดังแสดงในภาพที่ 3 (ค)

รูปแบบการกดสวิตช์แบบที่ 4 ท่าทางการชี้ตำแหน่งด้วยนิ้วชี้ ควบคุมโดยการกดปุ่ม S1 และ S2 พร้อมกันหนึ่งครั้ง วงจรภาครีโมทคอนโทรลจะส่งข้อมูลตัวอักษร “C” ไปยังภาคควบคุมการเคลื่อนไหวแขนกล นิ้วทั้ง 4 ยกเว้นนิ้วชี้ จะถูกพับเก็บ เหลือเพียงนิ้วชี้ที่เหยียดตรง ถ้าต้องการยกเลิกการชี้จึงกดปุ่ม S1 หนึ่งครั้ง แขนกลจะกลับไปสู่ท่าทางแบมือ ดังแสดงในภาพที่ 3 (ง)

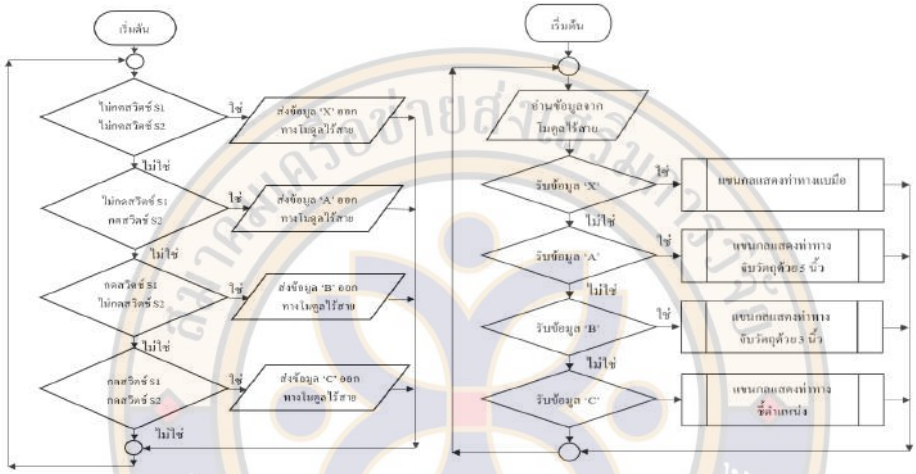
(ก) ท่าแบมือ (ข) ท่าจับวัตถุด้วย 5 นิ้ว (ค) ท่าจับวัตถุด้วย 3 นิ้ว (ง) ท่าชี้ตำแหน่ง

ภาพที่ 3 การเคลื่อนไหวและแสดงท่าทางของแขนกล

วิธีการศึกษา

1. การพัฒนาซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกล เป็นการพัฒนาโปรแกรมไมโครคอนโทรลเลอร์ด้วยภาษาซีสำหรับอาดูโน่ (Arduino) ด้วยแพลตฟอร์ม Arduino IDE จากแนวคิดการควบคุมแขนกลใช้วิธีการควบคุมแขนกลรูปแบบไร้สายจึงแบ่งส่วนของการพัฒนาซอฟต์แวร์ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือซอฟต์แวร์ภาครีโมทคอนโทรล ทำหน้าที่จำลองสัญญาณไฟฟ้ากล้ามเนื้อด้วยการกดสวิตช์ 2 ช่องเพื่อส่งสัญญาณรูปแบบไร้สายไปควบคุมการเคลื่อนไหวและแสดงท่าทางของแขนกล ดังแสดงในรูปแบบแผนผังการทำงานของโปรแกรม ภาพที่ 4 (ก) ส่วนที่ 2 คือ ซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวและแสดงท่าทางของแขนกลด้วยการรับคำสั่งจากภาครีโมทคอลโทรลมาประมวลผลเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลอินพุตกับคำสั่ง

ควบคุมท่าทางที่ได้ออกแบบไว้ ดังแสดงในรูปแบบแผนผังการทำงานของโปรแกรม ภาพที่ 4 (ข) รูปแบบของซอฟต์แวร์ทั้งสองส่วนจะทำงานประสานกันแบบทันที่ทันใด (Realtime) เป็นการใช้อัลกอริทึมเพื่อแก้ปัญหาการเคลื่อนไหวของแขนกลที่ช่วยลดข้อจำกัดสองด้าน คือด้านที่ 1 ปรับรูปแบบการเคลื่อนไหวของแขนกลให้ต่อเนื่อง (Continuous movement) และนุ่มนวล (Smooth) ด้านที่ 2 สมารถเลือกหยิบจับวัตถุได้หลายขนาดที่มีรูปทรงแตกต่างกัน ทั้งนี้ด้วยการทดสอบใช้งานซอฟต์แวร์ผ่านแพลตฟอร์มจำลองการทำงานวงจรระบบควบคุมแขนกล Autodesk Tinkercad (Golubev, et al., 2023) ก่อนการนำซอฟต์แวร์ไปใช้ควบคุมแขนกลจริง

(ก) แผนผังการทำงานซอฟต์แวร์ภาครีโมทคอนโทรล (ข) แผนผังการทำงานซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหว

ภาพที่ 4 โฟลวชาร์ตการพัฒนาซอฟต์แวร์การควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกล

ภาพที่ 5 การจำลองการทำงานของซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขลกล

2. การทดสอบซอฟต์แวร์ เป็นการทดสอบการทำงานของซอฟต์แวร์ที่พัฒนาขึ้นด้วยรูปแบบ Automated Testing เริ่มต้นตรวจสอบไวยากรณ์ที่เขียนขึ้นโดยใช้แพลตฟอร์ม Arduino IDE และ Autodesk Tinkercad เป็น Compiler ดังภาพที่ 5 จากนั้นใช้การทดสอบซอฟต์แวร์ระดับหน่วย (Unit Testing) รูปแบบ Black Box Testing เพื่อทดสอบ Function ของโปรแกรมตาม Requirements เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกันของค่า Output จาก Input ที่ป้อนให้กับโปรแกรม (อุไร หัวทองไผ่, 2015) (Mohammed, et al., 2022) โดยแบ่งการทดสอบเป็น 2 ส่วนได้แก่

2.1 การทดสอบซอฟต์แวร์ภาครีโมทคอลโทรล ด้วยการป้อนข้อมูลอินพุตด้วยการกดสวิตช์ 2 ช่อง โดยกดหนดให้ S1 หมายถึงสวิตช์ช่องที่ 1 และ S2 หมายถึงสวิตช์ช่องที่ 2

หากไม่มีการกดสวิตช์ช่องใดเลย ไมโครคอนโทรลเลอร์จะเปรียบเทียบข้อมูลอินพุตกับเงื่อนไข และจะส่งข้อมูลเอาต์พุตออกเป็นตัวอักษร “X”

หากมีการกดสวิตช์ S1 ค้างไว้ ไมโครคอนโทรลเลอร์จะเปรียบเทียบข้อมูลอินพุตกับเงื่อนไข และจะส่งข้อมูลเอาต์พุตออกเป็นตัวอักษร “A”

หากมีการกดสวิตช์ S2 ค้างไว้ ไมโครคอนโทรลเลอร์จะเปรียบเทียบข้อมูลอินพุตกับเงื่อนไข และจะส่งข้อมูลเอาต์พุตออกเป็นตัวอักษร “B”

หากมีการกดสวิตช์ S1 และ S2 ค้างไว้พร้อมกัน ไมโครคอนโทรลเลอร์จะเปรียบเทียบข้อมูลอินพุตกับเงื่อนไข และจะส่งข้อมูลเอาต์พุตออกเป็นตัวอักษร “C”

2.2 การทดสอบซอฟต์แวร์ภาคควบคุมการเคลื่อนไวแขนกล ด้วยการป้อนข้อมูลอินพุตจากโมดูลสื่อสารข้อมูลไร้สาย

หากมีการรับข้อมูล “X” แขนกลจะเปรียบเทียบข้อมูลอินพุตกับเงื่อนไข และสั่งการเอาต์พุตเพื่อควบคุมระบบกลไกการแสดงท่าทางแบมือ

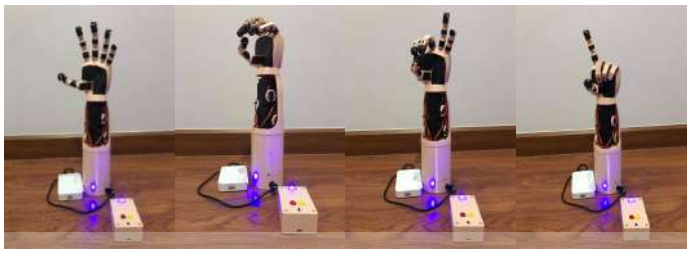
หากมีการรับข้อมูล “A” แขนกลจะเปรียบเทียบข้อมูลอินพุตกับเงื่อนไข และสั่งการเอาต์พุตเพื่อควบคุมระบบกลไกการแสดงท่าทางกำมือเพื่อหยิบจะวัตถุด้วย 5 นิ้วมือ

หากมีการรับข้อมูล “B” แขนกลจะเปรียบเทียบข้อมูลอินพุตกับเงื่อนไข และสั่งการเอาต์พุตเพื่อควบคุมระบบกลไกการแสดงท่าทางหยิบจะวัตถุด้วย 3 นิ้วมือ

หากมีการรับข้อมูล “C” แขนกลจะเปรียบเทียบข้อมูลอินพุตกับเงื่อนไข และสั่งการเอาต์พุตเพื่อควบคุมระบบกลไกการแสดงท่าทางชี้ตำแหน่งด้วยนิ้วชี้

ผลการศึกษา

1. ผลการวิจัยด้านการพัฒนาซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกลสำหรับผู้พิการแขนส่วนปลายการทดสอบประสิทธิภาพของซอฟต์แวร์แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ทดสอบความแม่นยำของซอฟต์แวร์ภาครีโมทคอนโทรลในการสร้างชุดข้อมูลควบคุมแขนกล 2) ทดสอบความแม่นยำของซอฟต์แวร์ภาคขับเคลื่อนแขนกลแสดงดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การแสดงท่าทางหยิบจับวัตถุของแขนกล

จากรูปที่ 6 ผลการทดสอบความแม่นยำของซอฟต์แวร์ภาครีโมทคอนโทรลสามารถสร้างชุดข้อมูลเพื่อควบคุมแขนกลอย่างถูกต้อง โดยการเคลื่อนที่แบบนุ่มนวลและต่อเนื่อง แสดงผลการทดสอบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความแม่นยำของซอฟต์แวร์ภาครีโมทคอนโทรลในการสร้างชุดข้อมูลควบคุมแขนกล โดยทดสอบซ้ำท่าทางละ 10 ครั้ง

ทดสอบการกดสวิตช์		ผลลัพธ์ที่คาดหวัง	ร้อยละของ
S1	S2		ผลลัพธ์ที่แท้จริง
ไม่กด	ไม่กด	X	100%
กด	ไม่กด	A	100%
ไม่กด	กด	B	100%
กด	กด	C	100%

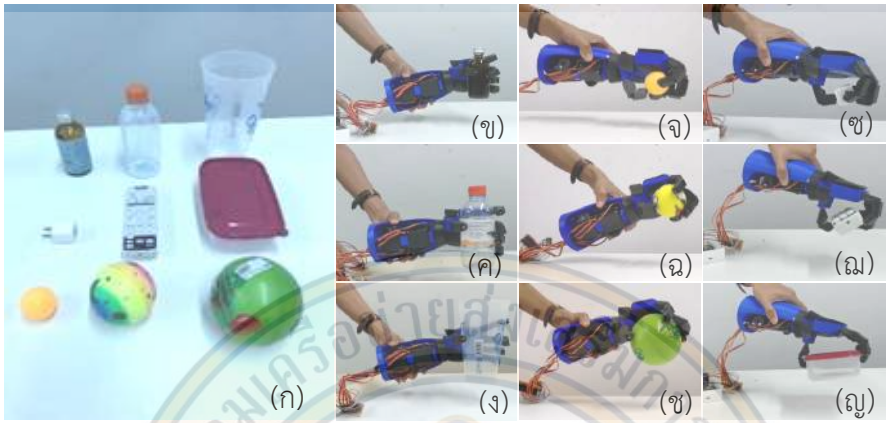
จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบซอฟต์แวร์ภาครีโมทคอนโทรล ทำหน้าที่จำลองการเกิดสัญญาณไฟฟ้ากล้ามเนื้อแขนส่วนปลาย โดยการกดสวิตช์ 2 ช่อง โปรแกรมจะสร้างชุดข้อมูลสำหรับการส่งไปควบคุมภาคขับเคลื่อนแขนกล โดยชุดข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ตามรูปแบบการกดสวิตช์ที่ออกแบบไว้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความแม่นยำของซอฟต์แวร์ภาคขับเคลื่อนแขนกล ในการแสดงท่าทางหยิบจับวัตถุ โดยทดสอบซ้ำท่าทางละ 10 ครั้ง

ข้อมูลอินพุต	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง	ร้อยละของผลลัพธ์ที่แท้จริง
X	ท่าทางแบมือ	100%
A	ท่าทางหยิบวัตถุด้วย 5 นิ้วมือ	100%
B	ท่าทางหยิบวัตถุด้วย 3 นิ้วมือ	100%
C	ท่าทางชี้ตำแหน่งด้วยนิ้วชี้	100%

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบซอฟต์แวร์ของภาคขับเคลื่อนแขนกล เมื่อได้รับชุดข้อมูลจากภาครีโมทคอนโทรลมา โปรแกรมจะตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับเข้าเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในชุดคำสั่ง เมื่อผลลัพธ์การตรวจสอบเงื่อนไขเป็นจริง โปรแกรมจึงจะกระทำชุดคำสั่งขับเคลื่อนมอเตอร์ให้แขนกลแสดงเป็นท่าทางต่างๆ ดังภาพที่ 6

2. ผลการวิจัยด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของรูปแบบการจับวัตถุของแขนกล จากการทดสอบควบคุมให้แขนกลหยิบจับวัตถุที่มีขนาดต่างกันและรูปทรงต่างกันจำนวน 9 ชนิด ซึ่งเป็นวัตถุที่มนุษย์หยิบจับอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน โดยใช้วัตถุดังแสดงในภาพที่ 7 (ก)

ภาพที่ 7 การทดสอบหยิบจับวัตถุรูปทรงและขนาดต่างๆ

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบควบคุมแขนกลหยิบจับวัตถุทรงกระบอกที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางต่างกัน 3 ขนาด โดยทดสอบหยิบจับซ้ำ ๆ ชนิดละ 10 ครั้ง

ใช้ 5 นิ้วจับวัตถุ	Ø 5 cm	Ø 6 cm	Ø 8 cm	ความถูกต้อง
ทรงกระบอก	100%	100%	100%	100%

จากตารางที่ 3 แขนกลสามารถหยิบจับวัตถุรูปทรงกระบอกได้ทุกชิ้น คิดเป็นร้อย 100 และการออกแบบระบบโครงสร้างทางกายภาพของแขนกล สามารถหยิบจับวัตถุรูปทรงกระบอกได้ตั้งแต่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5 เซนติเมตร 6 เซนติเมตร และ 8 เซนติเมตร ดังแสดงในภาพที่ 7 (ก), (ข) และ (ค) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการสอบควบคุมแขนกลหยิบจับวัตถุทรงกลมที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางต่างกัน 3 ขนาด โดยทดสอบหยิบจับซ้ำ ๆ ชนิดละ 10 ครั้ง

ใช้ 3 นิ้วจับวัตถุ	Ø 2 cm	Ø 7 cm	Ø 10 cm	ความถูกต้อง
ทรงกรม	100%	100%	100%	100%

จากตารางที่ 4 แขนกลสามารถหยิบจับวัตถุรูปทรงกลมได้ทุกชิ้น คิดเป็นร้อยละ 100 และการออกแบบระบบโครงสร้างทางกายภาพของแขนกล สามารถหยิบจับวัตถุรูปทรงกลมได้ตั้งแต่ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2 เซนติเมตร 7 เซนติเมตร และ 10 เซนติเมตร

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบควบคุมแขนกลหยิบจับวัตถุทรงลูกบาศก์ที่มีขนาดต่างกัน 3 ขนาด โดยทดสอบหยิบจับซ้ำ ๆ ชนิดละ 10 ครั้ง

ใช้ 5 นิ้วจับวัตถุ	กว้างxยาวxสูง 2.5x3x2.5 cm.	กว้างxยาวxสูง 4x10x3 cm	กว้างxยาวxสูง 10x17x5 cm	ความถูกต้อง
ทรงลูกบาศก์	100%	100%	100%	100%

จากตารางที่ 5 แขนกลสามารถหยิบจับวัตถุทรงลูกบาศก์ คิดเป็นร้อย 100 และการออกแบบระบบโครงสร้างทางกายภาพของแขนกล สามารถหยิบจับวัตถุรูปลูกบาศก์ได้ตั้งแต่ขนาดกว้าง 2.5 เซนติเมตร ยาว 3 เซนติเมตร สูง 2.5 เซนติเมตร ถึง ขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร ยาว 17 เซนติเมตร สูง 5 เซนติเมตร

อภิปรายผลการศึกษา

การพัฒนาซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกล แยกอภิปรายสอดคล้องวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็น 2 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ผลลัพธ์ของการพัฒนาซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกลสำหรับผู้พิการแขนส่วนปลาย ด้วยวิธีการทดสอบประสิทธิภาพของซอฟต์แวร์สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวและแสดงท่าทางของแขนกลได้อย่างมีประสิทธิภาพกล่าวคือ ซอฟต์แวร์สามารถความคุมให้แขนกลเคลื่อนที่อย่างต่อเนื่องและนุ่มนวลและเคลื่อนที่ตำแหน่งของนิ้วมือได้ตามขนาดของวัตถุที่ต้องการหยิบจับได้

ส่วนที่ 2 ผลลัพธ์ของประสิทธิภาพของแขนกลที่ใช้ซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกลในการจับวัตถุ ความแม่นยำต่อการหยิบจับวัตถุของแขนกลมีประสิทธิภาพมาขึ้นในด้านการหยิบจับวัตถุที่มีขนาดและรูปทรงแตกต่างกัน จากผลการทดสอบหยิบจับวัตถุทรงกลมและทรงกระบอก สามารถใช้ซอฟต์แวร์ควบคุมให้แขนกลหยิบจับวัตถุตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพคิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนรูปทรงลูกบาศก์นั้นเนื่องจากผิวสัมผัสของวัตถุตัวอย่างมีความลื่น จึงทำให้วัตถุหลุดออกจากนิ้วของแขนกล จึงแก้ปัญหาด้วยการปรับผิวสัมผัสบริเวณฝ่ามือของแขนกลให้มีความยืดหยุ่นขึ้นจึงสามารถทำให้แขนกลหยิบจับวัตถุทรงลูกบาศก์ที่มีผิวลื่นได้คิดเป็นร้อยละ 100 ด้วยผลการทดสอบประสิทธิภาพซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกลที่

สามารถหยิบจับวัตถุได้หลายรูปทรงและหลายขนาด ช่วยแก้ปัญหาแขนกลแบบเดิมที่มีข้อจำกัดทางด้านการแสดงท่าทางและมีการเคลื่อนไหวไม่เป็นธรรมชาติได้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกล มีผลลัพธ์ในการแก้ปัญญาของแขนกลในด้านของประสิทธิภาพการหยิบจับวัตถุที่มีขนาดและรูปทรงต่างกัน ด้วยประสิทธิภาพที่พัฒนขึ้นนี้สามารถต่อยอดการออกแบบแขนกลสำหรับผู้พิการแขนส่วนปลาย ซึ่งผู้พิการกลุ่มนี้จะยังคงเหลือมัดกล้ามเนื้ออยู่บางส่วน โดยทั่วไปเป็นการนำสัญญาณไฟฟ้ากล้ามเนื้อไปควบคุมแขนกลที่ต้องใช้สัญญาณไฟฟ้าจากมัดกล้ามเนื้ออย่างน้อย 2 มัดเพื่อเปรียบเทียบสภาวะการเกิดสัญญาณไฟฟ้าของมัดกล้ามเนื้อขณะหดตัวและคลายตัว แล้วนำผลการเปรียบเทียบสัญญาณนั้นไปประมวลผลสู่การควบคุมแขนกล ซึ่งหลักการนี้สามารถพัฒนาไปใช้สัญญาณไฟฟ้ากล้ามเนื้อจริงที่ได้จากกล้ามเนื้อเพื่อใช้เป็นข้อมูลอินพุตให้แก่ระบบควบคุมแขนกลที่มีซอฟต์แวร์ควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนกลแทนการจำลองด้วยสวิตช์ สู่ระบบการควบคุมแขนกลได้ โดยอาศัยการถ่ายทอดสัญญาณไฟฟ้าจากมัดกล้ามเนื้อสู่ระบบควบคุมด้วยอุปกรณ์ที่เรียกว่าอิเล็กโทรดชนิดสัมผัส ซึ่งจะยังประโยชน์ต่อการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการช่วยเหลือผู้พิการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

บรรณานุกรม

อุไร หัวทองไผ่. (2015). การทดสอบซอฟต์แวร์. *KASEM BUNDIT JOURNAL, 16*(2), 140-154.

Akbar, M. A. (2014). Simulation of fuzzy logic control for DC servo motor using Arduino based on MATLAB/Simulink. *In 2014 International Conference on Intelligent Autonomous Agents*, Networks and Systems (pp. 42-46).

Biddiss, E., & Chau, T. (2007). Upper-limb prosthetics: critical factors in device abandonment. *American journal of physical medicine & rehabilitation, 86*(12), 977-987.

Ganokratanaa, T. (2024, 5-7 July). *Robotic Prosthetic Arm Prototype Controlled by Electromyography Signals and Artificial Intelligence Techniques*. Japan Design, Idea and Invention Expo (JDIE 2024). Kyoto, Japan.

Golubev, L. P., Tkach, M. M., & Makatora, D. A. (2023). Using tinkercad to support online the laboratory work on the design of microprocessor systems at technical university. *Information Technologies and Learning Tools, 93*(1), 80.

Hassan, H. F., Abou-Loukh, S. J., & Ibraheem, I. K. (2020). Teleoperated robotic arm movement using electromyography signal with wearable Myo armband. *Journal of King Saud University- Engineering Sciences, 32*(6), 378-387.

Mohammed Ali, H., Hashim, Y., & A AL-Sakkal, G. (2022). Design and implementation of Arduino based robotic arm. *International Journal of Electrical and Computer Engineering, 12*(2), 1411-1411.

Pinckney, N. (2006). Pulse-width modulation for microcontroller servo control. *IEEE potentials, 25*(1), 27-29.

Sadun, A. S., Jalani, J., Sukor, J. A., & Pahat, B. (2015). A comparative study on the position control method of dc servo motor with position feedback by using arduino. *In Proceedings of Engineering Technology International Conference (ETIC 2015)* (pp. 10-11).

Sooksaiyad, P., Ruenroengjai, S., Khamsomsri, N., Uttamatanin, R., & Rusmee, K. (2022). Bionic Arm for the disabled. *The 14th NPRU National Academic Conference Nakhon Pathom Rajabhat University*. (pp. 452-459). https://publication.npru.ac.th/jspui/handle/123456789/1631

Tepe, C., & Demir, M. C. (2022). Real-time classification of emg myo armband data using support vector machine. *IRBM, 43*(4), 300-308.

Thongpull, K., Kunapipat, M., Neranon, P., & Phukpattaranont, P. (2021). Real-Time Classification of EMG Signals for Controlling Robot Gripper. *Naresuan University Engineering Journal, 16*(1), 28-38.

Sree, K. S., Bikku, T., Mounika, S., Ravinder, N., Kumar, M. L., & Prasad, C. (2021). EMG controlled bionic robotic arm using artificial intelligence and machine learning. *In 2021 fifth international conference on I-SMAC (IoT in social, mobile, analytics and cloud)(I-SMAC)* (pp. 548-554). IEEE.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 7 ขั้นตอน (7A Model)

Development of a Blended Learning Activity Package on Financial Ratio Analysis Using the 7A Model Learning Management Approach

รัชนีวรรณ ศรีทองเพิง

Ratchaneewan Srithongpherng

วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

Nakhon Si Thammarat Vocational College, Institute of Vocational Education: Southern Region 1

ratchaneewan@nvc.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานเรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน 2) เปรียบเทียบผลคะแนนก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมดังกล่าว และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 2 กลุ่ม 2 สาขางานการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบยกกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบฝึกหัดใบงาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานมีประสิทธิภาพ 80.47/82.47 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อชุดกิจกรรมดังกล่าวโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.41, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.74)

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน, การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research aims to 1) evaluate the effectiveness of a blended learning activity set on financial ratio analysis, 2) compare students' pre-test and post-test scores after using the activity set, and 3) examine students' satisfaction with the blended learning activity set. The

sample group consisted of 30 second-year vocational diploma (High Vocational Certificate) students in Accounting, Group 2, from Nakhon Si Thammarat Vocational College, selected through cluster random sampling. Research tools included the blended learning activity set, a satisfaction questionnaire, practice exercises, worksheets, and an achievement test. Data analysis employed statistics such as mean, standard deviation, and t-test.

The findings revealed that 1) the blended learning activity set demonstrated an effectiveness of 80.47/82.47, 2) students' learning achievement scores were significantly higher post-test compared to pre-test at the 0.05 level, and 3) students' overall satisfaction with the activity set was high (mean = 4.41, standard deviation = 0.74).

Keywords: Blended Learning Activity Package, Financial Ratio Analysis, Academic Achievement

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความหลากหลายในการเรียนรู้ของผู้เรียน และความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของตลาดแรงงาน ด้วยเหตุนี้ การวิจัยทางการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการสอนให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การนำกระบวนวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้ใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละกลุ่มและแต่ละบริบท การวิจัยสามารถช่วยให้ครูมีข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวโน้มและปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน ทำให้สามารถวางแผนและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอนรายวิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการวิเคราะห์และเข้าใจข้อมูลทางการเงินกลายเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนและผู้ประกอบการ แต่จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ มีครูประจำวิชาเป็นผู้บรรยายโดยใช้สื่อเพาเวอร์พอยท์ และเอกสารประกอบการสอนนั้น เป็นสิ่งที่ผู้เรียนคุ้นชินอยู่แล้ว กอปรด้วยโดยลักษณะเนื้อหาเรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน รายวิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงินเป็นไปในลักษณะที่ต้องอาศัยทักษะทั้งด้านความจำและการวิเคราะห์อย่างมาก ทำให้ผู้เรียนเกิดอาการเบื่อหน่ายและส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวมลดลง จึงควรมีการค้นหานวัตกรรมการสอนแบบใหม่ทดแทนแบบเดิมที่ผู้เรียนคุ้นเคย และสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนให้สามารถ

เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ในเบื้องต้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ผู้วิจัยได้คิดค้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 7 ขั้นตอน (7A Model) ขึ้นมา (รัชนีวรรณ ศรีทองเพิง, 2565) และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน แต่จากการนำไปใช้พบว่ายังมีปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนการสอน เช่น สื่อ เอกสารประกอบการสอนไม่เพียงพอ และไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในบางขั้นตอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้มีแนวคิดในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจกิจกรรมการเรียน มีความอยากรู้ อยากเห็น อยากค้นพบคำตอบ และลงมือค้นหาคำตอบด้วยตนเอง จากการศึกษา ทดลองปฏิบัติ และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ร่วมคิดวิเคราะห์ ประเมินผล ทดสอบ พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และเปรียบเสมือนห้องเรียนกลับด้าน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ตามความสะดวกและความต้องการของตนเอง นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกผ่านการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นวิดีโอ การทำกิจกรรมออนไลน์ หรือการทดลองปฏิบัติจริงในห้องเรียน สามารถสร้างคุณภาพให้ผู้เรียนในลักษณะเสริมสร้างความเข้าใจ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงินของผู้เรียนสาขาวิชาการบัญชี ระดับชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104

2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

3. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียน ของผู้เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 กลุ่ม 2 สาขางานการบัญชี ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104

4. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เรียนสาขาวิชาการบัญชี ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 2 กลุ่ม 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104

นิยามศัพท์

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน หมายถึง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104 ประกอบด้วยเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือวัดและประเมินผล โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 7A หมายถึง รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104 ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกระตุ้น (Activate) ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติค้นหาคำตอบด้วยตนเอง (Action) ขั้นตอนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Activity) ขั้นตอนการซักถาม ถาม- ตอบ จากครูผู้สอน (Ask-Answer) ขั้นตอนการร่วมสรุป วิเคราะห์ข้อมูล (Analyze) ขั้นการประเมินผล (Assess) และสุดท้ายขั้นการเสริมแรง (Award)

ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง คะแนนที่ผู้เรียนทำได้จากแบบทดสอบทางภาคทฤษฎี โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104

ผู้เรียน หมายถึง ผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 2 ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ความพอใจ ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

แนวคิดและทฤษฎี

การพัฒนาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 7 ขั้นตอน (7A Model) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้หมายถึง สื่อการสอนซึ่งประกอบด้วยสื่อประสมที่ถูกรวบรวมไว้อย่างสมบูรณ์ เหมาะกับเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดหมายที่วางไว้ ตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้นและช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างเสริมหรือพัฒนาตามเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระ บัตรคำสั่ง ใบกิจกรรมในการทำกิจกรรม วัสดุ

อุปกรณ์ เอกสาร ใบความรู้ เครื่องมือหรือสื่อจำเป็นสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งแบบวัดประเมินผลการเรียนรู้ (ณเอก อึ้งเสือ, 2555)

2) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ถูกคิดค้นขึ้นจากประสบการณ์ของคุณครูชาวสหรัฐอเมริกาชื่อ Jonathan Bergman & Aaron Sams สอนที่โรงเรียน Woodland park high school เมือง Woodland park รัฐ Colorado ซึ่งครูทั้งสองคนสอนวิชาเคมี และได้ทำการเขียนหนังสือเกี่ยวกับแนวคิดการสอนห้องเรียนกลับด้านในชื่อ “Flip your classroom: reach every student in every class every day” แนวคิดของคุณครูทั้งสองท่านนี้เกิดขึ้นมาจากการที่นักเรียนไม่สามารถเข้าเรียนในเวลาปกติได้ อันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วม กิจกรรม การป่วย หรือเนื้อหาบทเรียนยากและต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจอย่างมาก เวลาในห้องเรียนไม่เพียงพอ จึงเกิดการคิดหาแนวทางในการแก้ไขหาทางออกโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วย และใช้เทคโนโลยีที่นักเรียนสามารถเข้าถึง และมีอุปกรณ์ในการเข้าถึงได้ง่าย นั่น คือ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ Tablet ด้วยวิธีการถ่ายคลิปวีดีโอการเรียนการสอน และ upload เข้าในระบบ นักเรียนสามารถที่จะเข้าไปเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ที่มีอินเทอร์เน็ต ห้องเรียนกลับด้านเป็นการแก้ปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีเข้าช่วย นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองที่นอกห้องเรียน และเมื่อเข้าห้องเรียนนักเรียนจะมีข้อซักถาม และมีเวลาในการทำความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งหมายความว่า การเรียนในลักษณะนี้เป็นการพลิกกลับห้องเรียน กล่าวคือ ในการเรียนทั่วไปนั้นนักเรียนจะได้เรียนรู้ในห้องเรียน และกลับไปทำแบบฝึกหัดที่บ้าน หากนักเรียนทแบบฝึกหัด และไม่เข้าใจในบทเรียนจะไม่สามารถถามใครได้นอกจากคนในครอบครัว แต่หากเป็นการพลิกกลับห้องเรียนกระบวนการจะเกิดการสลับด้าน กล่าวคือนักเรียนจะได้เรียนรู้ที่บ้านและทำการบ้านที่ห้องเรียนเพื่อเพิ่มความเข้าใจ รูปแบบห้องเรียนกลับด้านเป็นวิธีการที่ครอบคลุมการใช้งานและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เพื่อยกระดับการเรียนรู้ในห้องเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ครูสามารถใช้เวลามากขึ้นในการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนแทนการบรรยายหน้าชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว ซึ่งวิธีการที่ถูกใช้เป็นส่วนใหญ่ มักจะทำการสอนโดยใช้วีดีโอที่ถูกสร้างขึ้นโดยครู ซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้นอกเวลาเรียน เรียกว่า “ห้องเรียนกลับด้าน” (Flipped classroom) เพราะกระบวนการเรียนและการบ้านทั้งหมดจะ “พลิกกลับ” สิ่งที่เคยเป็นกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น การจดบันทึก (Lecture) จะถูกทำที่บ้านผ่านทางวิดีโอที่ครูสร้างขึ้นและสิ่งที่เคยต้องทำที่บ้านงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจะนำมาทำในชั้นเรียน (Jonathan & Aaron, 2012)

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ศึกษาเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ของผู้เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สาขางานการบัญชี ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน และศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 กลุ่ม 2 สาขางานการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนวิจัย ดังนี้

ประชากรและตัวแปรในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการบัญชี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 147 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เรียนระดับชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 กลุ่ม 2 สาขางานการบัญชี ที่เรียนใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ได้จากการสุ่มแบบยกกลุ่ม (Cluster random sampling) จำนวน 30 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104

ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

1) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์ งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104

2) รระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องอัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104

3) ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องอัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือโดยศึกษาจากเอกสาร ตำราและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยยึดหลักการงานประกันคุณภาพทางการศึกษา เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้เรียน ที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่อง การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) สอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ได้แก่

1) ด้านเนื้อหาวิชา

2) ด้านการออกแบบการเรียนการสอน

3) ด้านสื่อการสอนและอุปกรณ์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน เป็นแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย

1) สร้างรูปแบบการสอนขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสอนและรูปแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.2) สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่อง การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

1.3) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

1.4) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2) สร้างแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ จากเอกสารตำราและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

2.2) นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษามาเขียนเป็นข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ให้ครอบคลุม แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีตัวเลือก 5 ระดับ

2.3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.4) นำแบบสอบถามที่ทำการแก้ไขมาปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบแนะนำแก้ไขในด้านเนื้อหาภาษาที่ไม่เหมาะสมแล้ววิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Objective Congruence : IOC) (สมบูรณ์ สุริยวงศ์และคณะ, 2544)

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

+1 หมายถึง คำถามสอดคล้องกับเนื้อหา

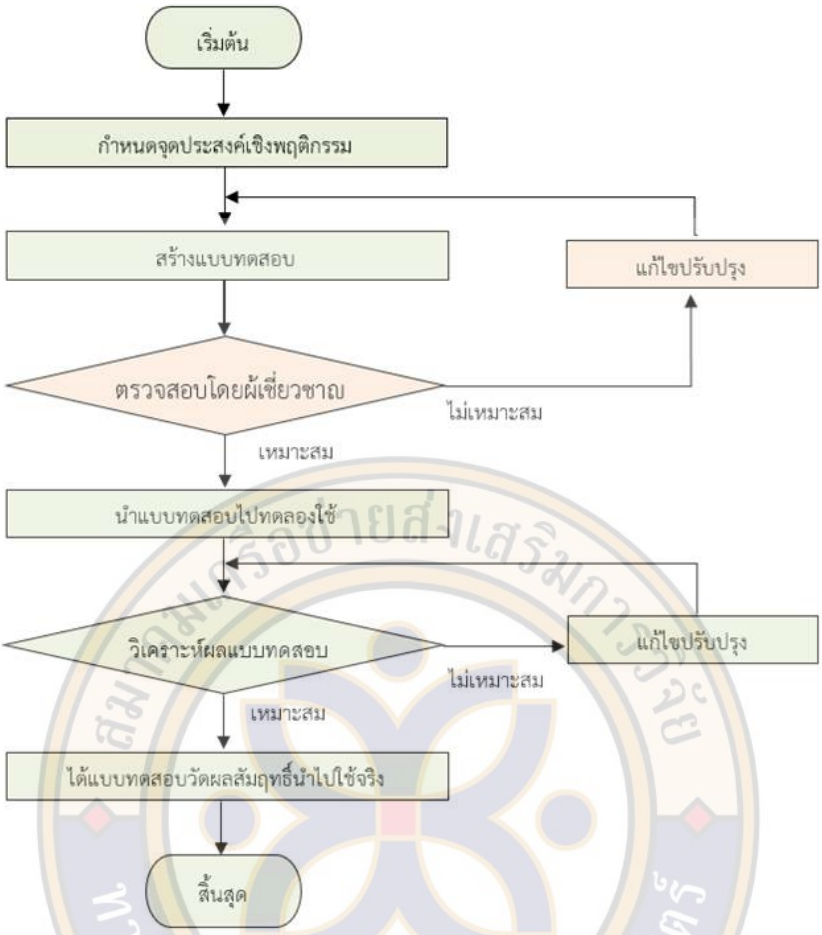
0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหา

- 1 หมายถึง แน่ใจข้อความไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

2.5) นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try - Out) กับตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรในการทดลอง

2.6) นำแบบสอบถามหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (∝-Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (สมบูรณ์ สุริยวงศ์และคณะ, 2544)

3) สร้างแบบทดสอบ เป็นทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้เรียนได้วัดความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนก่อนและหลังเรียน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104 ในการสร้างแบบทดสอบได้จัดทำแบบทดสอบแบบคู่ขนานเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก โดยมีความสอดคล้องและครอบคลุมกับขอบเขตของเนื้อหา โดยมีขั้นตอนดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) รวบรวมคะแนนที่ได้จากกระบวนการจัดการเรียนการสอนและคะแนนหลังเรียน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

2) รวบรวมคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test)

3) สอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน ที่มีต่อวิธีการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้รับคืน ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ตามขั้นตอน โดยใช้สถิติ ดังนี้

1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

2) ตรวจสอบให้คะแนนเป็นรายด้านตามเกณฑ์กำหนดค่าน้ำหนักการประเมินค่าดังนี้

มีความพึงพอใจน้อยที่สุด	มีค่าระดับ	1
มีความพึงพอใจน้อย	มีค่าระดับ	2
มีความพึงพอใจปานกลาง	มีค่าระดับ	3
มีความพึงพอใจมาก	มีค่าระดับ	4
มีความพึงพอใจมากที่สุด	มีค่าระดับ	5

3) นำแบบสอบถามมาลงรหัสเพื่อทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน

3.1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมีความพึงพอใจของผู้เรียนโดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้านโดยการใช้การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 - 5.00	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	ระดับความความพึงพอใจน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	ระดับความความพึงพอใจน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่อง “การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน” วิชาการวิเคราะห์รายงานทางการเงิน รหัสวิชา 3201-2104 ในด้านต่าง ๆ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับ ดังนี้

ผลการประเมินหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่อง การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ที่มีประสิทธิภาพไม่น้อยกว่า 80/80 ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวทดลองใช้จริงกับ

กลุ่มตัวอย่าง ผู้เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงระดับชั้นปีที่ 2 กลุ่ม 2 สาขางานการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ที่ลงทะเบียนเรียนวิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน โดยมีผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน จากคะแนนการทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงระดับชั้นปีที่ 2 กลุ่ม 2 สาขางานการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนนักศึกษา	คะแนนการทำแบบฝึกหัด/ใบงาน (50 คะแนน)		คะแนนทดสอบหลังเรียน (50 คะแนน)	
	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ (E_1)	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ (E_2)
30	40.23	80.47	41.23	82.47

จากตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่อง การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน จากการทดลองกับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.47/82.47

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลอง ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ด้วยสถิติ dependent Sample t-test

ผลสัมฤทธิ์	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	34.73	3.11	12.389	.000
หลังเรียน	30	41.23	1.59		

*p<.05

จากตารางที่ 2 การทดสอบคะแนนของผู้เรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 34.73 คะแนน และมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 41.23 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนสอบทั้งสองครั้ง พบว่าคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยรวมทุกด้าน

รายการประเมิน	การแปลความหมาย (n = 30)		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหาวิชา	4.36	0.68	มาก
2. ด้านการออกแบบการเรียนการสอน	4.44	0.82	มาก
3. ด้านสื่อการสอนและอุปกรณ์	4.45	0.71	มาก
เฉลี่ย	**4.41**	**0.74**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.41) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.74)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ด้านเนื้อหาวิชา

รายการประเมิน	การแปลความหมาย (n = 30)		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. บอกจุดประสงค์ชัดเจน	4.43	0.57	มาก
2. เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์	4.37	0.72	มาก
3. เรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก	4.33	0.61	มาก
4. ข้อความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.20	0.76	มาก
5. มีรูปภาพชัดเจน	4.33	0.76	มาก
เฉลี่ย	**4.36**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ด้านเนื้อหาวิชา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.36) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.68)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ด้านการออกแบบการเรียนการสอน

รายการประเมิน	การแปลความหมาย (n = 30)		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีขั้นตอนที่ชัดเจน	4.35	0.66	มาก
2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน	4.39	0.75	มาก
3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	4.55	0.59	มากที่สุด
4. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.43	0.89	มาก
5. รูปแบบการเรียนการสอนมีกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลาย	4.51	0.90	มากที่สุด
เฉลี่ย	**4.44**	**0.82**	**มาก**

จากตารางที่ 5 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ด้านการออกแบบการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.44) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.82)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ด้านสื่อการสอนและอุปกรณ์

รายการประเมิน	การแปลความหมาย (n = 30)		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดวางองค์ประกอบสวยงาม ได้สัดส่วน	4.37	0.69	มาก
2. ขนาด/รูป/สีของอักษรชัดเจน	4.41	0.66	มาก
3. ใช้สื่อการสอนเหมาะสมกับเทคโนโลยี	4.53	0.57	มากที่สุด
4. เร้าความสนใจของผู้เรียน	4.49	0.91	มาก
5. เนื้อหาถูกต้อง สมบูรณ์ ชัดเจน	4.46	0.91	มาก
เฉลี่ย	**4.45**	**0.71**	**มาก**

จากตารางที่ 6 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ด้านสื่อการสอนและอุปกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.45) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.71)

อภิปรายผลการศึกษา

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ด้านสื่อการสอนและอุปกรณ์

รายการประเมิน	การแปลความหมาย (n = 30)		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดวางองค์ประกอบสวยงาม ได้สัดส่วน	4.27	0.69	มาก
2. ขนาด/รูป/สีของอักษรชัดเจน	4.33	0.66	มาก
3. ใช้สื่อการสอนเหมาะสมกับเทคโนโลยี	4.53	0.57	มากที่สุด
4. เร้าความสนใจของผู้เรียน	4.00	0.91	มาก
5. เนื้อหาถูกต้อง สมบูรณ์ ชัดเจน	3.97	0.91	มาก
เฉลี่ย	**4.25**	**0.73**	**มาก**

จากตารางที่ 6 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ด้านสื่อการสอนและอุปกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.25) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.73)

จากผลการศึกษาที่ได้ ผู้วิจัยขออภิปรายผลของการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30201-2104 ซึ่งได้จากการนำไปทดลองใช้จริงกับผู้เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 กลุ่ม 2 สาขางานการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ดังต่อไปนี้

1) ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน จากการทดลองกับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.47/82.47 เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2) นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอุษา พร้อมประเสริฐ (2563: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรม

การเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์ ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ผู้วิจัยได้เรียบเรียงจากประสบการณ์ และเอกสาร ตำราต่าง ๆ เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้อง ทันสมัย และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งมีการออกแบบนวัตกรรม รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมโดยคำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสมกับวัย และพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ก่อนนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ ควรศึกษาขั้นตอนและรายละเอียดในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ละเอียด เพื่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

2) ในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และปรับประยุกต์กิจกรรมให้มีความยืดหยุ่นตามบริบทชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจที่คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปต่อยอดเพื่อเป็นประเด็นการศึกษาในโอกาสครั้งต่อไปดังนี้

1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน ที่สร้างโดยผู้สอนกับรูปแบบการสอนอื่น ๆ ที่พัฒนาขึ้น

2) ควรมีการศึกษาการพัฒนานวัตกรรมการสอนประเภทอื่น ๆ ต่อไป

3) ควรศึกษาความต้องการของผู้เรียนก่อนพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

บรรณานุกรม

ณเอก อึ้งเสือ. (2555). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง งานประดิษฐ์ใบตอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 6* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

รัชนีวรรณ ศรีทองเพิง. (2565). *การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 7A เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การวิเคราะห์อัตราส่วน วิชารายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เทคนิคสุราษฎร์ธานีวิจัย ครั้งที่ 11* (น. 113-126). วารสารเทคนิคสุราษฎร์ธานีวิจัย.

สมบูรณ์ สุริยวงศ์, สมจิตรา เรืองศรี และเพ็ญศรี เศรษฐวงศ์.(2544). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา*. ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

อุษา พร้อมประเสริฐ. (2563). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์ ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี* (รายงานการวิจัย). สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

Jonathan Bergmann & Aaron Sams. (2012). *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. International Society for Technology in Education.

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า : กรณีศึกษา บ้านหินปูนและบ้านขี้เหล็ก ตำบลเขวาใหญ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

THE STUDY ON COST AND RETURN OF RAISING PATANGA SUCCINCTA : A CASE STUDY OF BAN HIN PUN AND BAN KHILEK, HAO YAI SUB-DISTRICT, KANTHARAWICHAI DISTRICT, MAHA SARAKHAM PROVINCE

ดารุณี ธรรมประวัติ[1] และจินตนา คำทอง[2]

Darunee Thummapawat[1] and Jintana Kumthong[2]

สาขาวิชาการบัญชี.คณะบริหารธุรกิจ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000

Program in Accounting. Faculty of Business Administration.Under the Office of Vocational Education Commission. MahasaraKham. Province. Postcode 44000. Darunee@mvc.ac.th.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1)เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า 2) เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า วิเคราะห์ ต้นทุนรวมต่อรอบการผลิต (กิโลกรัม) ผลตอบแทนการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าและจุดคุ้มทุน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของเกษตรกรบ้านหินปูนและบ้านขี้เหล็ก ตำบลเขวาใหญ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุน ค่าใช้จ่าย และรายได้จากการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าของเกษตรกร จำนวน 4 ราย

ผลการศึกษา พบว่า รายที่ 1 มีต้นทุนรวมต่อรอบการผลิตจำนวน 7,418.75 บาท รายที่ 2 มีต้นทุนรวมต่อรอบการผลิตจำนวน 3,801.25 บาท รายที่ 3 มีต้นทุนรวมต่อรอบการผลิตจำนวน 5,345.63 บาท รายที่ 4 มีต้นทุนรวม ต่อรอบการผลิต จำนวน 9,098.75 บาท ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทน พบว่า รายที่ 1 มีผลตอบแทนต่อปี จำนวน 120,650 บาท มีจุดคุ้มทุน 1.71 กิโลกรัมต่อรอบการผลิต และมีอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 203.29% รายที่ 2 มีผลตอบแทนต่อปี จำนวน 29,590 บาท มีจุดคุ้มทุน 1.04 กิโลกรัมต่อรอบการผลิต และมีอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 97.30% รายที่ 3 มีผลตอบแทนต่อปี จำนวน 50,035 บาท มีจุดคุ้มทุน 1.44 กิโลกรัมต่อรอบการผลิตและมีอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 117% รายที่ 4 มีผลตอบแทนต่อปี จำนวน 144,810 บาท มีจุดคุ้มทุน 1.89 กิโลกรัมต่อรอบการผลิต และมีอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 198.94%

คำสำคัญ : ต้นทุนการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า, ผลตอบแทนการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า, ตั๊กแตนปาทังก้า

ABSTREACT

The study aimed to 1) Study the cost and return on investment in raising Patanga succincta, 2) Analyze the cost and return on investment in raising Patanga succincta, analyze total cost per production cycle and return in raising patanga succincta, and the break-even point, rate of return on investment (ROI) of farmers in Ban Hin Pun and Ban Khilek KhaoYai Sub-district, Kantharawichai District, Maha Sarakham Province, using an interview form to collect data. To obtain information on costs, expenses, and income from raising patanga succincta for 4 farmers.

The results of the study found that the analysis of the cost of investment in raising patanga succincta of first farmer had a total cost per production cycle of 7,418.75 baht. Farmer 2 has total costs per production cycle of 3,801.25 baht. Farmer 3 has total cost per production cycle of 5,345.63 baht. Farmer 4 has a total cost per production cycle of 9,098.75 baht, the results of the analysis of farmers' returns on investment found that Farmer 1 has a return per year in the amount of 120,650 baht, with a break-even point of 1.71 kilograms per production cycle. and has a rate of return on investment (ROI) of 203.09 %. Farmer 2 has a return per year in the amount of 29,590 baht, with a break-even point of 1.04 kilograms per production cycle. and has a rate of return on investment (ROI) of 97.30 %. Farmer 3 has a return per year in the amount of 50,035 baht, with a break-even point of 1.44 kilograms per production cycle, and has a rate of return on investment (ROI) of 117%. Farmer 4 has a return per year in the amount of 144,810 baht, with a break-even point of 1.89 kilograms per production cycle, and has a rate of return on investment (ROI) of 198.94%.

Keywords : Cost Patanga succincta, Return Patanga succincta, Patanga succincta

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันในตลาดโลกมีความต้องการบริโภคแมลงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง เฉพาะธุรกิจแมลงกินได้ทั่วโลก มีมูลค่าสูงถึง 400 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (12,800 ล้านบาท) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ คาดการณ์ว่า มูลค่าตลาดแมลงกินได้ทั่วโลกจะเพิ่มขึ้นเป็น 1,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และด้วยความที่ “แมลง” คือแหล่งอาหารโปรตีนคุณภาพสูง จึงส่งเสริมให้นำแมลงมาเป็นอาหารทดแทนสำหรับประชากรในพื้นที่ขาดแคลน และเพิ่มความมั่นคงด้านอาหารของโลกด้วยการสนับสนุนการทำฟาร์มแมลง แม้เมืองไทยจะเป็นตลาดหลักที่ส่งออกแมลงไปขาย

ทั่วโลก แต่ก็มีหลายประเทศพยายามวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงแมลง โดยเฉพาะประเทศออสเตรเลีย ได้ทุ่มทุนหนักเพื่อค้นหาแมลงกินได้สายพันธุ์ใหม่ ๆ หวังจะให้เป็นสินค้าส่งออกสร้างรายได้เข้าประเทศ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย มีพื้นที่ประมาณ 513,115 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในเขตร้อน สภาวะอากาศโดยทั่วไปจึงร้อนอบอ้าวเกือบตลอดปี ซึ่งจะเหมาะแก่การเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า เนื่องจากตั๊กแตนปาทังก้าเจริญเติบโตได้ดี ในสภาพอากาศที่ร้อน (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2566) ประชากรที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยส่วนใหญ่ทำรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพหลัก และทำการเกษตรเป็นอาชีพเสริม ซึ่งตอนนี้ตั๊กแตนปาทังก้าเป็นที่นิยมเลี้ยงในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่ศึกษาวิธีการเลี้ยงมาจากอินเตอร์เน็ต และจากการสอบถามต่อ ๆ กันมา ซึ่งจะเป็นปัญหาหากคนเหล่านี้ไม่ทราบการวางแผนต้นทุนในการเลี้ยง เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจในการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาต้นทุน และผลตอบแทนการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า : กรณีศึกษาบ้านหินปูนและบ้านขี้เหล็ก ตำบลเขวาใหญ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยวัตถุประสงค์เพื่อทราบต้นทุน และผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า และเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับบุคคลทั่วไปที่สนใจอยากเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการลงทุนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า กรณีศึกษา : บ้านหินปูนและบ้านขี้เหล็ก ตำบลเขวาใหญ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า กรณีศึกษา : บ้านหินปูนและบ้านขี้เหล็ก ตำบลเขวาใหญ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

นิยามศัพท์

1. ต้นทุนการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า ประกอบด้วย พันธุ์ไข่ตั๊กแตนปาทังก้า ค่าจ้างแรงงานในการดูแลโรงเรือนตั๊กแตนปาทังก้า ค่าอาหารหญ้าหวาน ค่าน้ำค่าไฟฟ้า ค่าถุงตาข่าย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนเลี้ยงตั๊กแตน และค่าเสื่อมราคาสวิงจับตั๊กแตน เป็นต้น
2. ผลตอบแทนการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า หมายถึง กำไรสุทธิจากการขายตั๊กแตนปาทังก้า โดยหาได้จากการนำรายได้จากการจำหน่ายตั๊กแตนปาทังก้าทั้งหมดหักต้นทุนการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าทั้งหมด

3. ตั๊กแตนปาทังก้า หมายถึง แมลงชนิดหนึ่งที่มีโปรตีนสูง ลักษณะตัวอ่อนมีสีเขียวเหลืองตัวแก่ มีสีน้ำตาลอ่อนถึงเข้ม ตัวโตเต็มวัยมีขนาด 6-8 เซนติเมตร ซึ่งตัวเมียจะยาวกว่าตัวผู้ กินพืชเป็นอาหาร เช่น หญ้าหวาน ใบข้าว ใบกล้วย เป็นต้น (ชื่อวิทยาศาสตร์ : Patanga succincta)

แนวคิดและทฤษฎี

ใช้แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรงและค่าใช้จ่ายในการผลิต (มนวิภา ผดุงสิทธ์, 2562) ตัวแปรอิสระ คือ ต้นทุนการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า ได้แก่ วัตถุดิบทางตรง ประกอบด้วย ค่าพันธุ์ไข่ตั๊กแตนปาทังก้า ค่าแรงงานทางตรง ประกอบด้วย ค่าแรงงานในการดูแลโรงเรือนตั๊กแตนปาทังก้า ค่าใช้จ่ายในการผลิต ประกอบด้วย ค่าหญ้าหวาน ค่าไฟฟ้า ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน และแนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน (กชกร เฉลิมกาญจนา, 2552) ซึ่งผลตอบแทนในรูปของกำไรสุทธิโดยหาจากรายได้ทั้งหมดหักต้นทุนทั้งหมด หรืออัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุนหาได้จากกำไรสุทธิหารด้วยเงินลงทุน ผลตอบแทนจากการการเพาะเลี้ยงตั๊กแตน ปาทังก้า ประกอบด้วย กำไรสุทธิจากการขายตั๊กแตนปาทังก้า ตัวแปรตาม คือ การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน และอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI)

วิธีการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่เลี้ยงตั๊กแตนในหมู่บ้านหินปูนและบ้านขี้เหล็ก ตำบลเขวาใหญ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า ใช้แบบสัมภาษณ์โดยการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า ประกอบด้วย อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการเลี้ยงตั๊กแตน และที่มาของพันธ์ไข่ตั๊กแตน รวมจำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต และผลตอบแทนการเพาะเลี้ยงตั๊กแตน และรายได้จากการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า

2.1 ต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย ค่าพันธุ์ไข่ตั๊กแตน ค่าแรงดูแลโรงเรือน ค่าหญ้าหวาน ค่าน้ำค่าไฟ ค่าถุงตาข่าย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน และค่าเสื่อมราคาโรงเรือน สวิงจับตั๊กแตน

2.2 ผลตอบแทนของการเพาะเลี้ยงตั๊กแตน ได้แก่ กำไรสุทธิจากการขายตั๊กแตน หาได้จาก กำไรสุทธิจากการขายตั๊กแตนทั้งหมด หัก ต้นทุนทั้งหมดในการเพาะเลี้ยงตั๊กแตน

3. วิธีการสร้างเครื่องมือ

3.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใช้แบบสัมภาษณ์ข้อมูลการลงทุนเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า จากการสอบถามเกษตรกรที่เลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2. คณะผู้ศึกษากำหนดกรอบแนวคิดโดยใช้วัตถุประสงค์ของการวิจัยและตัวแปรที่กำหนดเป็นหลักในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.3 นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และทำการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.4 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้เกษตรกร บ้านหินปูนและบ้านขี้เหล็ก ตำบลเขวาใหญ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า

3.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการเลี้ยงตั๊กแตน ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร ต้นทุนคงที่ เช่น ค่าพันธุ์ไข่ตั๊กแตน ค่าแรงดูแลโรงเรือน ค่าหญ้าหวาน ค่าน้ำค่าไฟ ค่าถุงตาข่าย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน และค่าเสื่อมราคาโรงเรือน สวิงจับตั๊กแตน แสดงวิธีการคำนวณต้นทุนการผลิตในรูปแบบสมการได้ ดังนี้

ต้นทุนการผลิต = วัตถุดิบทางตรง + ค่าแรงงานทางตรง + ค่าใช้จ่ายในการผลิต

วิเคราะห์ผลตอบแทนจากการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า แบ่งส่วนการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

คำนวณรายได้จากการจำหน่ายพันธุ์ไข่และตัวตั๊กแตนปาทังก้า และกำไรสุทธิจากการขายตั๊กแตน

รายได้จากการขาย = ราคา(ของสินค้า) x ปริมาณที่ขาย

กำไรสุทธิจากการขายตั๊กแตน = รายได้ทั้งหมด – ค่าใช้จ่ายทั้งหมด

วิเคราะห์ผลตอบแทนจากการคำนวณผลตอบแทนต่อยอดขาย การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน และอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน สามารถแสดงวิธีการคำนวณในรูปแบบสมการได้ ดังนี้

$$\text{จุดคุ้มทุน (หน่วย)} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{กำไรส่วนเกิน}}$$

$$\text{จุดคุ้มทุน (บาท)} = \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{อัตราส่วนกำไรส่วนเกิน}}$$

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{เงินลงทุน}}$$

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุน ค่าใช้จ่ายและรายได้จากการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าของเกษตรกรบ้านหินปูนและบ้านขี้เหล็ก ตำบลเขวาใหญ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ข้อมูลที่สัมภาษณ์ประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า แหล่งที่มาของพันธุ์ไข่ตั๊กแตน จากการสัมภาษณ์มีผู้เลี้ยงตั๊กแตน จำนวน 4 ราย ดังนี้

1) นางเพ็ญศรี บรรเทา อายุ 52 ปี อาชีพทำนา ไม่มีรายได้ มีประสบการณ์ในการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า 3 เดือน ได้ซื้อพันธุ์ไข่ตั๊กแตนปาทังก้ามาจากอินเตอร์เน็ต

2) นางราตรี เกษมจิตร อายุ 69 ปี อาชีพทำนา ไม่มีรายได้ มีประสบการณ์ในการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า 1 เดือน ได้ซื้อพันธุ์ไข่ตั๊กแตนปาทังก้ามาจากเพื่อนบ้าน

3) นายรัตน์ นาชัยดูลย์ อายุ 55 ปี ว่างงาน ไม่มีรายได้ มีประสบการณ์ในการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า 1 เดือน ได้ซื้อพันธุ์ไข่ตั๊กแตนปาทังก้ามาจากเพื่อนบ้าน

4) นางลำไพร สิทธิจันทร์ อายุ 55 ปี อาชีพทำนา ไม่มีรายได้ มีประสบการณ์ในการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า 4 เดือน ได้ซื้อพันธุ์ไข่ตั๊กแตนปาทังก้ามาจากฟาร์มตั๊กแตนมหาสารคาม

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร ในพื้นที่บ้านหินปูนและบ้านขี้เหล็ก ตำบลเขวาใหญ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีประสบการณ์การเลี้ยงตั๊กแตน จำนวณ 4 ราย คำนวณต้นทุนการลี้ยงตั๊กแตน รายได้ กำไรขาดทุน จุดคุ้มทุน ดังแสดงในตาราง ที่ 1- 14

ตารางที่ 1 ต้นทุนในการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าของเกษตรกรรายที่ 1 (45 วันต่อ 1 รอบการผลิต)

	จำนวน (หน่วย)	บาท/หน่วย	รวม	การใช้งาน (ปี)	รอบการผลิตใน (1 ปี)	ต้นทุนต่อการผลิต (บาท)
วัตถุดิบทางตรง						
ค่าไข่พันธุ์ (กิโลกรัม)	0.3	10,000	3,000			3,000.00
รวม						**3,000.00**
ค่าแรงทางตรง						
ค่าแรงดูแลโรงเรือน (คน)	1	3,000	3,000			3,000.00
รวม						**3,000.00**
ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร						
- ค่าอาหาร (หญ้าหวาน) (กอ)	200	2	400			400.00
- ค่าน้ำค่าไฟฟ้า (เดือน)	1	500	500			500.00
- ค่าถุงตาข่าย (ใบ)	15	7	105			105.00
รวม						**1,205.00**
ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่						
- ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน (โรงเรือน)	3	2,300	6,900	5	8	172.50
- ค่าเสื่อมราคาสวิงจับตั๊กแตน (อัน)	3	220	660	2	8	41.25
รวม						**213.75**
ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่						213.75
ต้นทุนผันแปรรวม	(วัตถุดิบทางตรง+ค่าแรงทางตรง+ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร)					7,205.00
ต้นทุนรวม	(ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่+ต้นทุนผันแปรรวม)					7,418.75
จำนวนผลผลิต						
- พันธุ์ไข่ตั๊กแตนฯ (กิโลกรัม)	2.4					
- ตัวสดตั๊กแตนฯ (กิโลกรัม)	30					32.40
ต้นทุนคงที่ต่อ 1 กก.	(ต้นทุนรวมคงที่/จำนวนผลผลิต)					**6.60**
ต้นทุนผันแปรต่อ 1 กก.	(ต้นทุนรวมผันแปร/จำนวนผลผลิต)					**222.38**
ต้นทุนรวมต่อ 1 กก.	(ต้นทุนคงที่ต่อกิโลกรัม+ต้นทุนผันแปรต่อกิโลกรัม)					**228.97**

จากตารางที่ 1 ต้นทุนการเลี้ยงตั๊กแตนต่อรอบการผลิต (บาทต่อกิโลกรัม) รายที่1 พบว่า ต้นทุนคงที่ต่อรอบ 213.75 บาท ต้นทุนผันแปรต่อรอบ 7,205 บาท ต้นทุนรวมต่อรอบ 7,418.75 บาท ปริมาณการผลิต 32.40 กิโลกรัม (คำนวณจาก พันธุ์ไข่ตั๊กแตน 2.4 กิโลกรัม และตัวสดตั๊กแตน 30 กิโลกรัม) มีต้นทุนคงที่ต่อกิโลกรัม ต้นทุนผันแปรต่อกิโลกรัม และต้นทุนรวม อยู่ที่ 6.60 บาท 222.38 บาท และ 228.97 บาท ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลตอบแทนจากการจำหน่ายตั๊กแตนปาทังก้าของเกษตรกรรายที่ 1 ต่อ 1 รอบการผลิต

การจำหน่าย	ผลผลิต (กิโลกรัม)	ต้นทุน (บาท)	ราคาขายต่อ กิโลกรัม	ต้นทุนรวม (บาท)	รายได้รวม (บาท)	กำไรสุทธิต่อการ ผลิต (บาท)
จำหน่ายตัวสด	30	228.97	350	6,869.21	10,500.00	3,630.79
จำหน่ายพันธุ์ไข่	2.4	228.97	5,000	549.54	12,000.00	11,450.46
รวม	**32.4**			**7,418.75**	**22,500.00**	**15,081.25**

จากตารางที่ 2 รายได้จากการจำหน่ายและผลกำไรของรายที่ 1 จำหน่ายตั๊กแตน 32.40 กิโลกรัม จำหน่ายตัวสด 30 กิโลกรัม ในราคากิโลกรัมละ 350 บาท และจำหน่ายพันธุ์ไข่ 2.40 กิโลกรัม ในราคากิโลกรัมละ 5,000 บาท ราคาต้นทุน 228.97 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้มีต้นทุนรวมทั้งหมด 7,418.75 บาท และรายได้จากการจำหน่ายรวม 22,500 บาท เมื่อคำนวณเป็นกำไรสุทธิแล้ว ได้กำไรรวม 15,081.25 บาท ต่อ 1 รอบการผลิต

ตารางที่ 3 จุดคุ้มทุนในการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าต่อ 1 รอบการผลิต ของเกษตรกรรายที่ 1

สูตรการคำนวณ		ตัวสดตั๊กแตนปาทังก้า	พันธุ์ไข่ตั๊กแตนปาทังก้า
จุดคุ้มทุน (หน่วย) =	$\frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{กำไรส่วนเกิน*}}$	= $\frac{213.75}{127.62}$ = 1.67 กก.	= $\frac{213.75}{4,777.62}$ = 0.04 กก.
จุดคุ้มทุน (บาท) =	$\frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{อัตรากำไรส่วนเกิน**}}$	= $\frac{213.75}{36.46\%}$ = 586 บาท	= $\frac{213.75}{95.55\%}$ = 204 บาท

หมายเหตุ : * กำไรส่วนเกิน = (ราคาขายต่อหน่วย – ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย)

** อัตรากำไรส่วนเกิน = (กำไรส่วนเกิน × 100) ÷ ราคาขาย

จากตารางที่ 3 จุดคุ้มทุนต่อ 1 รอบการผลิตรายที่ 1 พบว่า มีจุดคุ้มทุนต่อรอบการผลิตเป็น จุดคุ้มทุนตัวสดและพันธุ์ไข่มีจุดคุ้มทุน 1.67 กิโลกรัม หรือ 586.25 บาท และ 0.04 กิโลกรัม หรือ 204.23 บาท ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ต้นทุนในการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าของเกษตรกรรายที่ 2 (45 วันต่อ 1 รอบการผลิต)

	จำนวน (หน่วย)	บาท/หน่วย	รวม	การใช้งาน (ปี)	รอบการผลิตใน (1 ปี)	ต้นทุนต่อการผลิต (บาท)
วัตถุดิบทางตรง						
ค่าไข่พันธุ์ (กิโลกรัม)	0.2	10,000	2,000			2,000.00
รวม						**2,000.00**
ค่าแรงทางตรง						
ค่าแรงดูแลโรงเรือน (คน)	1	1,000	1,000			1,000.00
รวม						**1,000.00**
ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร						
- ค่าอาหาร (หญ้าหวาน) (กอ)	100	2.00	200			200.00
- ค่าน้ำค่าไฟฟ้า (เดือน)	1	550	550			50.00
- ค่าถุงตาข่าย (ใบ)	0		-			-
รวม						**750.00**
ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่						
- ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน (โรงเรือน)	1	1,150	1,150	5	8	37.50
- ค่าเสื่อมราคาสวิงจับตั๊กแตน (อัน)	1	220	220	2	8	13.75
รวม						**51.25**
ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่						51.25
ต้นทุนผันแปรรวม	(วัตถุดิบทางตรง+ค่าแรงทางตรง+ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร)แปร)					3,750.00
ต้นทุนรวม	(ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่+ต้นทุนผันแปรรวม)					3,801.25
จำนวนผลผลิต						
- พันธุ์ไข่ตั๊กแตนฯ (กิโลกรัม)	0.7					
- ตัวสดตั๊กแตนฯ (กิโลกรัม)	10					10.70
ต้นทุนคงที่ต่อ 1 กก.	(ต้นทุนรวมคงที่/จำนวนผลผลิต)					**4.79**
ต้นทุนผันแปรต่อ 1 กก.	(ต้นทุนรวมผันแปร/จำนวนผลผลิต)					**350.47**
ต้นทุนรวมต่อ 1 กก.	(ต้นทุนคงที่ต่อกิโลกรัม+ต้นทุนผันแปรต่อกิโลกรัม)					**355.26**

จากตารางที่ 4 ต้นทุนการเลี้ยงตั๊กแตนของรายที่ 2 และต้นทุนต่อรอบการผลิต (บาทต่อกิโลกรัม) พบว่า ต้นทุนคงที่ต่อรอบ 51.25 บาท ต้นทุนผันแปรต่อรอบ 3,750 บาท ต้นทุนรวมต่อรอบ 3,801.25 บาท ปริมาณการผลิตอยู่ที่ 10.70 กิโลกรัม (คำนวณจากพันธุ์ไข่ 0.7 กิโลกรัม และตัวสด 10 กิโลกรัม) ทำให้มีต้นทุนคงที่ต่อกิโลกรัม ต้นทุนผันแปรต่อกิโลกรัม และต้นทุนรวม อยู่ที่ 4.79 บาท 350.47 บาท และ 355.26 บาท ตามลำดับ

ตารางที่ 5 การจำหน่ายตั๊กแตนปาทังก้าของเกษตรกร รายที่ 2 ต่อ 1 รอบการผลิต

การจำหน่าย	ผลผลิต (กิโลกรัม)	ต้นทุน (บาท)	ราคาขายต่อ กิโลกรัม	ต้นทุนรวม (บาท)	รายได้รวม (บาท)	กำไรสุทธิต่อการ ผลิต (บาท)
จำหน่ายตัวสด	10	355.26	400	3,552.57	4,000.00	447.43
จำหน่ายพันธุ์ไข่	0.5	355.26	5,000	248.68	3,500.00	2,322.37
รวม	**10.7**			**3,801.25**	**7,500.00**	**3,698.75**

จากตารางที่ 5 รายได้จากการจำหน่ายและผลกำไรการจำหน่ายตั๊กแตนของรายที่ 2 ทั้งหมด 10.70 กิโลกรัม เป็นการจำหน่ายตัวสด 10 กิโลกรัม ในราคากิโลกรัมละ 400 บาท และจำหน่ายพันธุ์ไข่ 0.7 กิโลกรัม ในราคากิโลกรัมละ 5,000 บาท ราคาต้นทุน 355.26 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้มีต้นทุนรวมทั้งหมด 3,801.25 บาท และรายได้จากการจำหน่ายรวม 7,500 บาท ได้กำไรรวม 3,698.75 บาท ต่อ 1 รอบการผลิต

ตารางที่ 6 จุดคุ้มทุนในการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าต่อ 1 รอบการผลิต ของเกษตรกรรายที่ 2

สูตรการคำนวณ	**ตัวสดตั๊กแตนปาทังก้า**	**พันธุ์ไข่ตั๊กแตนปาทังก้า**
จุดคุ้มทุน (หน่วย) = ต้นทุนคงที่ / กำไรส่วนเกิน*	= 51.25 / 49.53 = 1.03 กก.	= 51.25 / 4,649.53 = 0.01 กก.
จุดคุ้มทุน (บาท) = ต้นทุนคงที่ / อัตรากำไรส่วนเกิน**	= 51.25 / 12.38% = 414 บาท	= 51.25 / 93 % = 55 บาท

หมายเหตุ : * กำไรส่วนเกิน = (ราคาขายต่อหน่วย – ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย)

** อัตรากำไรส่วนเกิน = (กำไรส่วนเกิน × 100) ÷ ราคาขาย

จากตารางที่ 6 จุดคุ้มทุนต่อ 1 รอบการผลิตรายที่ 2 พบว่า มีจุดคุ้มทุนในรอบการผลิต เป็นจุดคุ้มทุนตัวสดและพันธุ์ไข่ มีจุดคุ้มทุน 1.03 กิโลกรัม หรือ 414 บาท และ 0.01 กิโลกรัม หรือ 55 บาทตามลำดับ

ตารางที่ 7 ต้นทุนในการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าของเกษตรกรรายที่ 3 (45 วันต่อ 1 รอบการผลิต)

	จำนวน (หน่วย)	บาท/หน่วย	รวม	การใช้งาน(ปี)	รอบการผลิตใน (1 ปี)	ต้นทุนต่อการผลิต (บาท)
วัตถุดิบทางตรง						
ค่าไข่พันธุ์ (กิโลกรัม)	0.2	10,000	2,000			2,000.00
รวม						**2,000.00**
ค่าแรงทางตรง						
ค่าแรงดูแลโรงเรือน (คน)	1	2,000	2,000			2,000.00
รวม						**2,000.00**
ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร						
- ค่าอาหาร (หญ้าหวาน) (กอ)	20	25	500			500.00
(รำข้าว) (ถุง)	2	25	50			50.00
- ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า(เดือน)	1	650	650			650.00
- ค่าถุงตาข่าย (ใบ)	10	7	70			70.00
รวม						**1,270.00**
ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่						
- ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน (โรงเรือน)	2	1,450	2,900	5	8	72.50
- ค่าเสื่อมราคาสวิงจับตั๊กแตน (อัน)	1	50	50	2	8	3.13
รวม						**75.63**
ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่						75.63
ต้นทุนผันแปรรวม	(วัตถุดิบทางตรง+ค่าแรงทางตรง+ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร)					5,270.00
ต้นทุนรวม	(ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่+ต้นทุนผันแปรรวม)					5,345.63
จำนวนผลผลิต						
- พันธุ์ไข่ตั๊กแตนฯ (กิโลกรัม)	1.2					
- ตัวสดตั๊กแตนฯ (กิโลกรัม)	14					15.20
ต้นทุนคงที่ต่อ 1 กก.	(ต้นทุนรวมคงที่/จำนวนผลผลิต)					**4.98**
ต้นทุนผันแปรต่อ 1 กก.	(ต้นทุนรวมผันแปร/จำนวนผลผลิต)					**346.71**
ต้นทุนรวมต่อ 1 กก.	(ต้นทุนคงที่ต่อกิโลกรัม+ต้นทุนผันแปรต่อกิโลกรัม)					**351.69**

จากตารางที่ 7 ต้นทุนการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนของรายที่ 3 และต้นทุนต่อรอบการผลิต (บาทต่อกิโลกรัม) พบว่า ต้นทุนคงที่ต่อรอบ 75.63 บาท ต้นทุนผันแปรต่อรอบ 5,270 บาท ต้นทุนรวมต่อรอบ 5,345.63 บาท ปริมาณการผลิต 15.20 กิโลกรัม (คำนวณจากพันธุ์ไข่ 1.2 กิโลกรัม และตัวสด 14 กิโลกรัม) ทำให้มีต้นทุนคงที่ต่อกิโลกรัม ต้นทุนผันแปรต่อกิโลกรัม และต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม 4.98 บาท 346.71 บาท และ 351.69 บาทตามลำดับ

ตารางที่ 8 การจำหน่ายตั๊กแตนปาทังก้าของเกษตรกร รายที่ 3 ต่อ 1 รอบการผลิต

การจำหน่าย	ผลผลิต (กิโลกรัม)	ต้นทุน (บาท)	ราคาขายต่อ กิโลกรัม	ต้นทุนรวม (บาท)	รายได้รวม (บาท)	กำไรสุทธิต่อการ ผลิต (บาท)
จำหน่ายตัวสด	14	351.69	400	4,923.60	5,600.00	676.40
จำหน่ายพันธุ์ไข่	1.2	351.69	5,000	422.02	6,000.00	5,577.98
รวม	**15.2**			**5,345.63**	**11,600.00**	**6,254.38**

จากตารางที่ 8 รายได้และผลกำไรจากการจำหน่ายตั๊กแตนรายที่ 3 ทั้งหมด 15.2 กิโลกรัม เป็นการจำหน่ายตัวสด 14 กิโลกรัม ในราคากิโลกรัมละ 400 บาท และจำหน่ายพันธุ์ไข่ 1.2 กิโลกรัม ในราคากิโลกรัมละ 5,000 บาท จากราคาต้นทุน 351.69 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้มีต้นทุนรวมทั้งหมด 5,345.63 บาท และรายได้จากการจำหน่ายรวม 11,600 บาท เมื่อคำนวณเป็นกำไรสุทธิแล้ว ได้กำไรรวม 6,254.38 บาท ต่อ 1 รอบการผลิต

ตารางที่ 9 จุดคุ้มทุนในการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าต่อ 1 รอบการผลิต ของเกษตรกรรายที่ 3

สูตรการคำนวณ	**ตัวสดตั๊กแตนปาทังก้า**	**พันธุ์ไข่ตั๊กแตนปาทังก้า**
จุดคุ้มทุน (หน่วย) = ต้นทุนคงที่ / กำไรส่วนเกิน*	= 75.63 = 1.42 กก. / 53.29	= 75.63 = 0.02 กก. / 4,653.29
จุดคุ้มทุน (บาท) = ต้นทุนคงที่ / อัตรากำไรส่วนเกิน**	= 75.63 = 567.79 บาท / 13.32%	= 75.63 = 81.27 บาท / 93.06%

หมายเหตุ : * กำไรส่วนเกิน = (ราคาขายต่อหน่วย – ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย)

** อัตรากำไรส่วนเกิน = (กำไรส่วนเกิน × 100) ÷ ราคาขาย

จากตารางที่ 9 จุดคุ้มทุนต่อ 1 รอบการผลิตของรายที่ 3 มีจุดคุ้มทุนในรอบการผลิต เป็นจุดคุ้มทุนตัวสดและพันธุ์ไข่มีจุดคุ้มทุน 1.42 กิโลกรัม หรือ 567.79 บาท และ 0.02 กิโลกรัม หรือ 81.27 บาท ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ต้นทุนในการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าของเกษตรกรรายที่ 4 (45 วันต่อ 1 รอบการผลิต)

	จำนวน (หน่วย)	บาท/หน่วย	รวม	การใช้งาน (ปี)	รอบการผลิตใน(1 ปี)	ต้นทุนต่อการผลิต(บาท)
วัตถุดิบทางตรง						
ค่าไข่พันธุ์ (กิโลกรัม)	0.4	10,000	4,000			4,000.00
รวม						**4,000.00**
ค่าแรงทางตรง						
ค่าแรงดูแลโรงเรือน (คน)	1	3,000	3,000			3,000.00
รวม						**3,000.00**
ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร						
- ค่าอาหาร (หญ้าหวาน) (กอ)	50	25	1,250			1,250.00
- ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า(เดือน)	1	530	530			530.00
- ค่าถุงตาข่าย (ใบ)	20	7	140			140.00
รวม						**1,920.00**
ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่						
- ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน (โรงเรือน)	4	1,650	6,600	5	8	165.00
- ค่าเสื่อมราคาสวิงจับตั๊กแตน (อัน)	1	220	220	2	8	13.75
รวม						**178.75**
ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่						178.75
ต้นทุนผันแปรรวม	(วัตถุดิบทางตรง+ค่าแรงทางตรง+ค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร)					8,920.00
ต้นทุนรวม	(ค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่+ต้นทุนผันแปรรวม)					9,098.75
จำนวนผลผลิต						
- พันธุ์ไข่ตั๊กแตนฯ (กิโลกรัม)	3.2					
- ตัวสดตั๊กแตนฯ (กิโลกรัม)	32					35.20
ต้นทุนคงที่ต่อ 1 กก.	(ต้นทุนรวมคงที่/จำนวนผลผลิต)					**5.08**
ต้นทุนผันแปรต่อ 1 กก.	(ต้นทุนรวมผันแปร/จำนวนผลผลิต)					**253.41**
ต้นทุนรวมต่อ 1 กก.	(ต้นทุนคงที่ต่อกิโลกรัม+ต้นทุนผันแปรต่อกิโลกรัม)					**258.49**

จากตารางที่ 10 ต้นทุนการเลี้ยงตั๊กแตนของรายที่ 4 และต้นทุนต่อรอบการผลิต (บาทต่อกิโลกรัม) พบว่า ต้นทุนคงที่ต่อรอบ 178.75 บาท ต้นทุนผันแปรต่อรอบ 8,920 บาท ต้นทุนรวมต่อรอบ 9,098.75 บาท ปริมาณการผลิต 35.20 กิโลกรัม (คำนวณจากพันธุ์ไข่ 3.2 กิโลกรัมและตัวสด 32 กิโลกรัม) ต้นทุนคงที่ต่อกิโลกรัม ต้นทุนผันแปรต่อกิโลกรัมและต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม จำนวน 5.08บาท 253.41 บาท และ 258.49 บาท ตามลำดับ

ตารางที่ 11 การจำหน่ายตั๊กแตนปาทังก้าของเกษตรกร รายที่ 4 ต่อ 1 รอบการผลิต

การจำหน่าย	ผลผลิต (กิโลกรัม)	ต้นทุน (บาท)	ราคาขายต่อ กิโลกรัม	ต้นทุนรวม (บาท)	รายได้รวม (บาท)	กำไรสุทธิต่อการผลิต (บาท)
จำหน่ายตัวสด	32	258.49	350	8,271.59	11,200.00	2,928.41
จำหน่ายพันธุ์ไข่	3.2	258.49	5,000	827.16	16,000.00	15,172.84
รวม	**35.2**			**9,098.75**	**27,200.00**	**18,101.25**

จากตารางที่ 11 รายได้และผลกำไรการจำหน่ายตั๊กแตนของรายที่ 4 ทั้งหมด 35.2 กิโลกรัม เป็นการจำหน่ายตัวสด 32 กิโลกรัม ในราคากิโลกรัมละ 350 บาท และจำหน่ายพันธุ์ไข่ 3.2 กิโลกรัม ราคากิโลกรัมละ 5,000 บาท จากราคาต้นทุน 258.49 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนรวม 9,098.75 บาท และรายได้จากการจำหน่ายรวม 27,200 บาท คำนวณเป็นกำไรสุทธิ กำไรรวม 18,101.25 บาท ต่อ 1 รอบการผลิต

ตารางที่ 12 จุดคุ้มทุนในการเพาะเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าต่อ 1 รอบการผลิต ของเกษตรกรรายที่ 4

สูตรการคำนวณ	ตัวสดตั๊กแตนปาทังก้า	พันธุ์ไข่ตั๊กแตนปาทังก้า
จุดคุ้มทุน (หน่วย) = ต้นทุนคงที่ / กำไรส่วนเกิน*	= 178.75 / 96.59 = 1.85 กก.	= 178.75 / 4,746.59 = 0.04 กก.
จุดคุ้มทุน (บาท) = ต้นทุนคงที่ / อัตรากำไรส่วนเกิน**	= 178.75 / 27.59% = 647.87บาท	= 178.75 / 94.93% = 188.29 บาท

หมายเหตุ : * กำไรส่วนเกิน = (ราคาขายต่อหน่วย – ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย)

** อัตรากำไรส่วนเกิน = (กำไรส่วนเกิน × 100) ÷ ราคาขาย

จากตารางที่ 12 จุดคุ้มทุนต่อ 1 รอบการผลิตรายที่ 4 พบว่า จุดคุ้มทุนตัวสดและพันธุ์ไข่ จุดคุ้มทุน 1.85 กิโลกรัมหรือ 647.87 บาท และ 0.04 กิโลกรัมหรือ 188.29 บาท ตามลำดับ

ตารางที่ 13 ผลตอบแทนการเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าต่อปี (8 รอบการผลิตต่อ 1 ปี) ในรูปของกำไรขาดทุน

เกษตรกร	กำไรสุทธิ = รายได้ทั้งหมด – ต้นทุนการลงทุนเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้าทั้งหมด
รายที่ 1	กำไรสุทธิ = 180,000 - 59,350 = 120,650 บาท
รายที่ 2	กำไรสุทธิ = 60,000 - 30,410 = 29,590 บาท
รายที่ 3	กำไรสุทธิ = 92,800 - 42,765 = 50,035 บาท
รายที่ 4	กำไรสุทธิ = 217,600 - 72,790 = 144,810 บาท

จากตารางที่ 13 ผลตอบแทนต่อปี แต่ละรายพบว่า รายที่ 1 ถึงรายที่ 4 มีผลตอบแทนกำไรสุทธิ มีดังนี้ รายที่ 1 กำไรสุทธิ 120,650 บาท รายที่ 2 กำไรสุทธิ 29,590 บาท รายที่ 3 กำไรสุทธิ 50,035 บาท และรายที่ 4 กำไรสุทธิ 144,810 บาท

ตารางที่ 14 แสดงผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) ของเกษตรกรแต่ละรายในการลงทุนเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า

เกษตรกร	จากสูตร อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) = (กำไรสุทธิ ÷ เงินลงทุน) x 100
รายที่ 1	อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) =(120,650 ÷ 59,350) x 100 = 203.29 %
รายที่ 2	อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) =(29,590 ÷ 30,410) x 100 = 97.30 %
รายที่ 3	อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) =(50,035 ÷ 42,765) x 100 = 117.00 %
รายที่ 4	อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) =(144,810 ÷ 72,790) x 100 = 198.94 %

จากตารางที่ 14 ผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) แต่ละรายเรียงตามลำดับดังนี้ รายที่ 1 อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน 203.29% รายที่ 2 อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน 97.30% รายที่ 3 อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน 117% และรายที่ 4 อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน198.94%

อภิปรายผลการศึกษา

1. ด้านต้นทุนการเลี้ยงตั๊กแตน พบว่า รายที่ 1 มีต้นทุนรวมต่อรอบการผลิตจำนวน 7,418.75 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนผลิตคงที่ 213.75 บาท และต้นทุนผันแปรรวม 7,205 บาท รายที่ 2 มีต้นทุนรวมต่อรอบการผลิตจำนวน 3,801.25 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนผลิตคงที่ 51.25 บาท และต้นทุนผันแปรรวม 3,750 บาท รายที่ 3 มีต้นทุนรวมต่อรอบการผลิต จำนวน 5,345.63 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนผลิตคงที่ 75.63 บาท และต้นทุนผันแปรรวม 5,270 บาท รายที่ 4 มีต้นทุนรวมต่อรอบการผลิตจำนวน 9,098.75 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนในการผลิตคงที่ 178.75 บาท และต้นทุนผันแปรรวม 8,920 บาท มีสัดส่วนของต้นทุนผันแปรมากที่สุด ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิตผันแปร สอดคล้องกับกับงานวิจัยของณัฐเสฏฐ์ สร้อยทองดี (2561) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงจิ้งหรีดเชิงพาณิชย์ : กรณีศึกษาภาคกลางของประเทศไทย พบว่า ต้นทุนการเพาะเลี้ยงจิ้งหรีดประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต วัตถุดิบทางตรง ได้แก่ ค่าพันธุ์ของจิ้งหรีด ค่าแรงงานทางตรงได้แก่ คนเลี้ยงจิ้งหรีด ค่าใช้จ่ายในการผลิตได้แก่ ค่าอาหาร แผงไข่สำหรับหลบซ่อน กากมะพร้าวสำหรับวางไข่ ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าใช้จ่ายในการทำความสะอาด ต้นทุนเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนผลิตภัณฑ์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ฟาร์ม ก มีต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น 100.53 บาทต่อกิโลกรัม ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 95.89 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนคงที่ 4.63 บาทต่อกิโลกรัม การวิจัยครั้งนี้ เกษตรกรใช้หญ้าหวานในการเลี้ยงตั๊กแตนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีต้นทุนหญ้าหวานต่อหน่วย (กิโลกรัม) ดังนี้ รายที่1 ต้นทุน 2 บาท รายที่ 2 ต้นทุน 2 บาท รายที่ 3 ต้นทุน 25 บาทและรายที่ 4

ต้นทุน 25 บาท อาหารมีผลโดยตรงกับต้นทุน(กิโลกรัม)เป็นปัจจัยที่เกิดความแตกต่างและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น เห็นควรลดต้นทุนต่อกิโลกรัมลง เพื่อเพิ่มผลกำไรได้

2. ด้านผลตอบแทน พบว่า รายที่ 1 มีผลตอบแทนในรูปของกำไรสุทธิต่อปี จำนวน 120,650 บาท มีปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน จำนวน 1.71 กิโลกรัมต่อรอบการผลิต มีปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน จำนวน 786 บาท และมีอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 203.29% รายที่ 2 มีผลตอบแทนในรูปกำไรสุทธิต่อปี จำนวน 29,590 บาท มีปริมาณขาย ณ จุดคุ้มทุนเท่ากับ 1.04 กิโลกรัมต่อรอบการผลิต มีปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน จำนวน 469 บาท และมีอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 97.30% รายที่ 3 มีผลตอบแทนในรูปของกำไรสุทธิต่อปี จำนวน 50,035 บาท มีปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน เท่ากับ 1.46 กิโลกรัมต่อรอบการผลิต มีปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน (ตัวสด) เท่ากับ 649.46 บาท และมีอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 117% รายที่ 4 มีผลตอบแทนในรูปของกำไรสุทธิต่อปี จำนวน 144,810 บาท มีปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน เท่ากับ 1.89 กิโลกรัมต่อรอบการผลิต มีปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน เท่ากับ 836.16 บาท และมีอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 198.94% ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหยาดรุ้ง มะวงศ์ไว (2563) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเพาะเลี้ยงจิ้งหรีดเชิงพาณิชย์ของเกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงจิ้งหรีดในบ่อคอนกรีตมีต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 58 บาทต่อกิโลกรัม และมีกำไรสุทธิ 40 บาทต่อกิโลกรัม มีปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุนเท่ากับ 15 กิโลกรัมต่อบ่อ และราคาขาย ณ จุดคุ้มทุนเท่ากับ 54 บาทต่อกิโลกรัม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาแนวทางในการลดต้นทุนในการลงทุนเลี้ยงตั๊กแตนปาทังก้า และศึกษาแนวทางในการแปรรูปตั๊กแตนปาทังก้า เพื่อเป็นการเพิ่มราคาให้กับผลผลิต ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรมีกำไรเพิ่มขึ้น และศึกษาตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางในการจำหน่าย

บรรณานุกรม

กชกร เฉลิมกาญนา. (2552). *การบัญชีบริหาร.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. น. 264.

เทคโนโลยีชาวบ้าน. (2566, 12 พฤศจิกายน). *การเพาะเลี้ยงตั๊กแตน.* https://www.technologychaoban.com/agricultural-technology/article_250066

มนวิภา ผดุงสิทธ์. (2562). *การบัญชีต้นทุน.* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น.13.

รัตนา วงศ์รัศมีเดือน. (2563). *การบัญชีเพื่อการจัดการ.* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, น. 54.

หยาดรุ้ง มะวงศ์ไว. (2563). *ต้นทุนและผลตอบแทนการเพาะเลี้ยงจิ้งหรีดเชิงพาณิชย์ของเกษตรกรรายย่อย.* (วารสารบริหารธุรกิจ, เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, 15(2), มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกีเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชนจังหวัดมหาสารคาม

Development of Packaging Graphics for Yai Ki Crispy Noodle Products to Promote Community Identity in Mahasarakham Province

ณัฐชานันท์ ศรีสมบัติ[1] พงศ์พณิช บุตชา[2] และตันติมา มิตรวงษา[3]

Natchanan Srisombut[1*] Pongpanich Bootcha[2] and Tuntima Mitwongsa[3]

[*1,2,3] สาขาวิชาดิจิทัลกราฟิก วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000

[*1,2,3] Program in Digital Graphic. Mahasarakham Vocational College. Under the Office of Vocational Education Commission. Maha Sarakham Province. Postcode 44000.

Corresponding Author E-mail: natchanan24@mvc.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ1. เพื่อพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชนจังหวัดมหาสารคาม 2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มผู้บริโภค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1. ผลการพัฒนากราฟิกบนบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี 2. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าต้นแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี มีความเหมาะสมในระดับ "เหมาะสมมากที่สุด" โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.62 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.25 โดยมีคะแนนในด้านต่าง ๆ พบว่า ด้านการออกแบบกราฟิกสื่อความหมาย ด้านการปกป้องผลิตภัณฑ์ และด้านการจัดจำหน่าย ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 5.00 สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าบรรจุภัณฑ์ สามารถตอบสนองต่อการใช้งานและสร้างความดึงดูดในเชิงการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมอัตลักษณ์และเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: หมี่กรอบยายกี, อัตลักษณ์ชุมชน, กราฟิกบรรจุภัณฑ์

Abstract

This research aims to: 1. Develop graphics for the Yai Kee Crispy Noodles packaging that reflects the identity of the Maha Sarakham community.2. Evaluate consumer satisfaction with the graphics on the Yai Kee Crispy Noodles packaging. The population and sample groups were divided into three groups: experts, producers, and consumers.The research instruments included:1. The results of the graphic development for the Yai Kee Crispy Noodles packaging. 2. A consumer satisfaction survey regarding the graphics on the Yai Kee Crispy Noodles packaging. The data were analyzed using mean and standard deviation.

The research results indicated that the prototype graphics on the Yai Kee Crispy Noodles packaging were rated as "most appropriate," with an overall mean score of 4.62 and a standard deviation of 0.25. Scores across various aspects revealed that the areas of graphic design conveying meaning, product protection, and distribution received the highest mean score of 5.00. These findings demonstrate that the packaging effectively meets usage needs and enhances market appeal. It supports the identity of the community and sustainably increases the value of the local product.

Keywords: Yai Kee crispy noodles, Community identity, Packaging graphics

ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบัน บรรจุภัณฑ์ไม่ได้มีหน้าที่เพียงแค่ปกป้องสินค้าเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารลักษณะของสินค้าและดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคด้วย บรรจุภัณฑ์ที่มีการออกแบบกราฟิกอย่างสร้างสรรค์สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และสร้างความทรงจำเกี่ยวกับตราสินค้าสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสำหรับสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น การใช้กราฟิกเพื่อสื่อถึงอัตลักษณ์ของชุมชนจึงเป็นวิธีการสำคัญในการพัฒนาภาพลักษณ์ของสินค้าและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนในวงกว้าง (พรรณี รัตนานนท์, 2564)

หมี่กรอบยายกี คือผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่มีชื่อเสียงในจังหวัดมหาสารคาม เปิดมายาวนานกว่า 60 ปี ก่อตั้งโดยคุณยายกี วุฒิพันธ์ เดิมไม่มีหน้าร้านเป็นของตนเอง เช่าแผงลอยตามตลาดเพื่อจำหน่ายเท่านั้น ปัจจุบันหมี่กรอบยายกีมีทั้งหมด 2 สาขา จุดเด่นของร้าน คือ น้ำซอสปรุงรสพิเศษที่ได้มาจากสามีของยายกี ทำให้หมี่กรอบมีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์และกระบวนการผลิตที่ยังคงไว้ซึ่งวิถีแบบดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม

บรรจุภัณฑ์ในปัจจุบันยังมีจุดอ่อนในด้านการออกแบบกราฟิกที่ไม่สามารถสื่อถึงอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และชุมชนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการสร้างความเชื่อมั่นและการจดจำของผู้บริโภค

การศึกษานี้มีเป้าหมายในการพัฒนากราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ของหมี่กรอบยายกี เพื่อเพิ่มความชัดเจนในอัตลักษณ์ของชุมชนมหาสารคามและสร้างจุดเด่นทำให้ผลิตภัณฑ์มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยการออกแบบกราฟิกจะคำนึงถึงการผสมผสานระหว่างศิลปะพื้นบ้านกับความทันสมัย เพื่อให้เหมาะกับความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันและยังช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชนจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี

นิยามศัพท์

หมี่กรอบยายกี หมายถึง ผลิตภัณฑ์อาหารพื้นบ้านจากจังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นเส้นกรอบ รสชาติหวานเค็ม และกระบวนการผลิตที่ยังคงรักษาความดั้งเดิมไว้อย่างดี

อัตลักษณ์ชุมชน หมายถึง คุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงซึ่งสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชุมชน เช่นลวดลายผ้าซิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตราประจำจังหวัดมหาสารคาม สีน้ำตาลแดง สีเขียว ที่สื่อถึงความเป็นท้องถิ่น

กราฟิกบรรจุภัณฑ์ หมายถึง การออกแบบเส้น รูปร่าง สี เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์รวมถึงตัวอักษรที่สื่อความหมายถึงจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้หลักวิชาการทางศิลปะจัดองค์ประกอบให้สวยงามลงบนบรรจุภัณฑ์

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดในการวิจัยพัฒนาออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์หมี่กรอบยายกี ควรคำนึงถึงการสะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ผ่านสัญลักษณ์ สี และรูปแบบที่ให้ความหมายที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น การใช้ภาพสถานที่สำคัญในจังหวัดมหาสารคาม รวมถึงการเลือกสีที่สะท้อนถึงธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้บรรจุภัณฑ์เป็นเครื่องสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนพร้อมทั้งดึงดูดผู้บริโภคในตลาดที่กว้างขวาง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 ผังแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

การใช้สัญลักษณ์และภาพที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น สมจิตร์ มณีวงษ์ (2561) วิจัยพบว่าการเลือกใช้ภาพสถานที่สำคัญหรือวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน เช่น ลวดลายและการเล่าเรื่องเกี่ยวกับหมี่กรอบจะช่วยสร้างการเชื่อมโยงระหว่างผลิตภัณฑ์กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเลือกใช้สีและตัวอักษรที่สะท้อนวัฒนธรรม มณีรัตน์ พิสุทธิ์ไพศาล (2563) กล่าวว่าการเลือกสีที่สะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น สีเขียวที่หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ของการเกษตร หรือสีน้ำตาลแดงที่สื่อถึงความอบอุ่นและความรุ่งเรืองของชุมชนฟอนต์ที่ใช้ควรมีลักษณะคล้ายการเขียนด้วยมือเพื่อเพิ่มความเป็นมิตรและเข้าถึงผู้บริโภค

การเล่าเรื่องผ่านกราฟิก งานวิจัยของอัญชลี ธรรมรักษ์ (2562) ชี้ให้เห็นว่าการออกแบบกราฟิกที่ไม่เพียงแค่สวยงามแต่ต้องสามารถบอกเล่าเรื่องราวและความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ เช่น การนำเสนอภาพของกระบวนการผลิตหมี่กรอบที่มีความพิถีพิถัน และการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์จะช่วยให้ผู้บริโภคเข้าใจและมีความภาคภูมิใจ ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์

องค์ประกอบสำคัญของการออกแบบกราฟิกที่สามารถนำมาใช้พัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์ มีดังนี้

องค์ประกอบพื้นฐานของการออกแบบกราฟิก

1. เส้น (Line): การใช้เส้นช่วยสร้างโครงสร้างและขอบเขตของกราฟิกที่ชัดเจน

2. รูปร่าง (Shape): การออกแบบรูปร่างที่สื่อความหมายถึงเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น รูปร่างที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. สี (Color): สีที่เลือกใช้ควรสะท้อนอารมณ์ ความรู้สึก และเอกลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคาม เช่น สีที่แสดงถึงธรรมชาติหรือวัฒนธรรมพื้นบ้าน

4. พื้นผิว (Texture): การนำพื้นผิวที่คล้ายลวดลายท้องถิ่น เช่น ผ้าทอมือหรือเครื่องจักสานมาใช้ในกราฟิก

หลักการจัดวาง (Composition Principles)

1. ความสมดุล (Balance): การจัดองค์ประกอบให้ดูสมดุลระหว่างกราฟิก ข้อความ และพื้นที่ว่าง

2. การเน้นจุดเด่น (Emphasis): การใช้สี ขนาด หรือรูปทรงเพื่อดึงดูดความสนใจไปยังส่วนที่สำคัญ เช่น โลโก้ หรือชื่อผลิตภัณฑ์

3. จังหวะและการเคลื่อนไหว (Rhythm and Movement): ควรมีการจัดลำดับขององค์ประกอบการเคลื่อนไหวที่นำสายตาผู้บริโภค

4. ความกลมกลืน (Harmony): การใช้สี รูปทรง และเส้นที่สอดคล้องกันเพื่อสร้างความรู้สึกที่กลมกลืนและดูน่าสนใจ

การออกแบบเพื่อการใช้งาน (Functional Design)การออกแบบบรรจุภัณฑ์ไม่เพียงเน้นความสวยงาม แต่ต้องคำนึงถึงการใช้งานจริง เช่น ขนาด ความทนทาน และความสะดวกในการพกพา

การสื่อสารด้วยภาพ (Visual Communication) สุชาติ เถาทอง (2562) เน้นว่า การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ต้องมีเป้าหมายเพื่อการสื่อสารกับผู้บริโภค โดยใช้ภาพและข้อความที่ชัดเจน สื่อถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์และความเชื่อมโยงกับชุมชน

ความยั่งยืนในการออกแบบ (Sustainable Graphic Design) ในหนังสือได้กล่าวถึงแนวคิดการออกแบบที่คำนึงถึงความยั่งยืน เช่น การเลือกใช้วัสดุและกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถปรับใช้กับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี

การสร้างความเชื่อมโยงกับตลาดและผู้บริโภค พรรณี รัตนานนท์ (2564) ชี้ว่าการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ควรสามารถสร้างความน่าสนใจในตลาดกว้าง โดยสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นในลักษณะที่เข้าใจง่ายสำหรับผู้บริโภคที่อาจจะไม่คุ้นเคยกับชุมชนจังหวัดมหาสารคาม

วิธีการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนากราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ "หมี่กรอบยายกี" เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีเป้าหมายหลักดังนี้:

1. การออกแบบกราฟิกที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม ประเพณี หรือสัญลักษณ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน

2. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น สร้างความจดจำ และส่งเสริมการตลาด

3. การสร้างต้นแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่การศึกษาคือจังหวัดมหาสารคาม โดยเน้นสำรวจข้อมูลจากชุมชนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หมี่กรอบยายกี รวมถึงผู้บริโภคในจังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตด้านเวลา

การดำเนินงานวิจัยจะครอบคลุมระยะเวลา 6 เดือน ตั้งแต่การเก็บข้อมูล สำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ออกแบบกราฟิก ทดลองใช้ และประเมินผล

ขอบเขตด้านกลุ่มประชากร

กลุ่มผู้ผลิต

เจ้าของและทีมงานผู้ผลิตหมี่กรอบยายกี เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิต ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ จำนวน 5 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงของบุญชม ศรีสะอาด (2560)

กลุ่มผู้บริโภค

ผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคามแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยซื้อหรือรู้จักผลิตภัณฑ์หมี่กรอบยายกีจำนวน 15 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงของบุญชม ศรีสะอาด (2560)

กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคทั่วไปในเขตเทศบาลอำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคามที่อาจเป็นกลุ่มเป้าหมายในอนาคตจำนวน 100 คน ตามตารางของทาโร่ ยามาเน่ (2516)

ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

นักออกแบบกราฟิก หรือผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแบบประเมินต้นแบบกราฟิกที่พัฒนาขึ้นจำนวน 5 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงของบุญชม ศรีสะอาด (2560)

ขอบเขตด้านเครื่องมือ

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จะใช้โปรแกรมกราฟิกสำเร็จรูปและเครื่องมือประเมิน เช่น แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนการศึกษา

1. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ศึกษาจากเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบกราฟิก การสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์วิเคราะห์ลักษณะและจุดเด่นของผลิตภัณฑ์หมี่กรอบยายกี รวมถึงอัตลักษณ์ของชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม

1.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสัมภาษณ์เจ้าของผลิตภัณฑ์หมี่กรอบยายกี ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และผู้บริโภค เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการปัญหาข้อเสนอแนะในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ รวมถึงการสำรวจความต้องการโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อประเมินความต้องการและความพึงพอใจในลักษณะบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม

2. ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนา

2.1 การสร้างต้นแบบกราฟิก ออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนมหาสารคาม โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล ใช้โปรแกรมกราฟิกสำเร็จรูปในการสร้างต้นแบบ

2.2 การทดลองใช้ต้นแบบ นำบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบพัฒนากราฟิกไปทดลองใช้กับผลิตภัณฑ์จริง และนำเสนอผลิตภัณฑ์ต้นแบบต่อกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคเพื่อประเมินความพึงพอใจ

3. ขั้นตอนการประเมินผล

3.1 การประเมินความพึงพอใจ ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อต้นแบบกราฟิกที่พัฒนาขึ้น ชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับของบุญชม ศรีสะอาด (2560)

3.2 การปรับปรุงและสรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงต้นแบบกราฟิก สรุปผลการวิจัย และนำเสนอแนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สามารถส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มเจ้าของกิจการและกลุ่มผู้ใช้บริการร้านยายกีหมี่กรอบจังหวัดมหาสารคาม โดยหาค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผลดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.5-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.5-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.5-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมน้อยที่สุด

ภาพที่ 2 ผังแสดงวิธีวิจัย

ผลการศึกษา

จากการพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกีเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชนจังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์:

1. เพื่อออกแบบพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชนจังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี r

1. ผลการออกแบบพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี

ตารางที่ 1. ผลการพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกีเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชนจังหวัดมหาสารคาม

<table>
<tr><td colspan="2">
</td></tr>
<tr><td colspan="2">
</td></tr>
<tr><td colspan="2">
</td></tr>
<tr><td>**บรรจุภัณฑ์เดิม**</td><td>**บรรจุภัณฑ์ใหม่**</td></tr>
<tr><td> </td><td> </td></tr>
</table>

ตารางข้างต้นแสดงถึงการพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกีเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชนจังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาและวิเคราะห์ผลของปัญหาของกราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกีพบว่ากราฟิกบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์หมี่กรอบยายกีเดิมยังไม่สามารถสื่อความหมายและแสดงถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคามและไม่มีความโดดเด่นสะดุดตารวมถึงบรรจุสินค้าได้ไม่ดีพอแตกหักเสียหายได้ง่าย ทำให้บางครั้งมีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคที่ต้องการซื้อเป็นของฝาก ทำให้เสียโอกาสทางการค้า จากผลการศึกษาข้างต้นจึงควรพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี โดยทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการศึกษาและวิเคราะห์อัตลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคามเพื่อนำมาประกอบการออกแบบและพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี ผลการศึกษาพบว่าอัตลักษณ์มหาสารคามมีตราสัญลักษณ์เป็นดิน ทุ่งนาและต้นไม้ ลายผ้าซิ่นพื้นเมือง จึงได้มีการพัฒนาโดยการเลือกใช้สีที่มาจากสัญลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม คือสีน้ำตาลแดงและสีเขียว และใช้ลวดลายผ้าซิ่นพื้นเมืองในการพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการออกแบบกราฟิก

ในด้านการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี มีการใช้สีและลวดลายที่สวยงามรวมถึงสามารถสื่อความหมายถึงยายกีและจังหวัดมหาสารคาม ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับเหมาะสมมากสูงสุด ($\overline{X}$ = 5.00, SD = 0.00)

2. ด้านการปกป้องผลิตภัณฑ์

ผลการปกป้องผลิตภัณฑ์ พบว่า "ปกป้องสินค้าไม่ให้แตกหัก เสียรูปทรงของผลิตภัณฑ์" ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ ($\overline{X}$ = 5.00, SD = 0.00) ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมสูงสุด นอกจากนี้ ในประเด็นหัวข้อ "สามารถป้องกันฝุ่น ความชื้น หรือสภาพแวดล้อมภายนอกได้" ($\overline{X}$ = 4.80, SD = 0.45) ก็ได้รับการประเมิน ในระดับที่เหมาะสมสูงสุดเช่นกัน

3. ด้านการบรรจุสินค้า

ในส่วนของความเหมาะสมของบรรจุภัณฑ์ เช่น "โครงสร้างบรรจุภัณฑ์มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ" ($\overline{X}$ = 4.80, SD = 0.45) ได้คะแนนในระดับที่เหมาะสมสูงสุด ส่วนหัวข้อ "ช่วยรักษารูปทรงสินค้าอย่างเหมาะสม" ($\overline{X}$ = 4.00, SD = 0.71) อยู่ในระดับที่เหมาะสมมาก

4. ด้านความสะดวก

หัวข้อที่ได้รับคะแนนสูงคือ "บรรจุภัณฑ์เปิด-ปิดง่าย สะดวกต่อการใช้งาน" ($\overline{X}$ = 4.80, SD = 0.45) ได้รับการประเมินในระดับที่เหมาะสมสูงสุด ส่วน "บรรจุภัณฑ์มีความสะดวกในการจัดเก็บ" ($\overline{X}$ = 4.60, SD = 0.55) ก็ได้รับคะแนนในระดับที่เหมาะสมสูงสุดเช่นกัน

5. ด้านการจัดจำหน่าย

ในส่วนนี้ หัวข้อที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือ "สามารถวางแสดงและจัดแต่งโดยไม่เสียพื้นที่" ($\overline{X}$ = 5.00, SD = 0.00) ซึ่งอยู่ในระดับที่เหมาะสมที่สุด ขณะที่ "มีความเป็นเอกลักษณ์ชัดเจน" ($\overline{X}$ = 4.60, SD = 0.89) ก็อยู่ในระดับที่เหมาะสมสูงสุดเช่นกัน

บทสรุปโดยรวม

ผลการพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกีเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสมในด้านความโดดเด่นสวยงามและสื่อความหมายได้ การปกป้องผลิตภัณฑ์ การใช้งาน และการจัดจำหน่าย โดยเฉพาะในแง่ของการปกป้องสินค้าและการจัดแต่งที่มีเอกลักษณ์ โดยมีคะแนนความพึงพอใจอยู่ที่ 4.62 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม 0.25 ซึ่งแสดงถึงความเหมาะสมสูงสุด ผลการประเมินนี้ชี้ให้เห็นว่า การซึ่งตอบโจทย์เป้าหมายของการออกแบบบรรจุภัณฑ์นี้ได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกีเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. ผลการออกแบบพัฒนากราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี

จากผลการศึกษาพบว่าบรรจุภัณฑ์ต้นแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการในด้านการใช้งานและส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุชาติ เถาทอง (2562) ที่กล่าวว่า การออกแบบกราฟิกสำหรับบรรจุภัณฑ์ควรคำนึงถึงทั้งด้านการใช้งาน (Function) และ ด้านความดึงดูดทางการตลาด (Aesthetics) โดยเฉพาะในผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน การถ่ายทอดอัตลักษณ์ผ่านกราฟิก เช่น สี รูปแบบ และลวดลาย ถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความแตกต่างและเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์

ดังนั้น บรรจุภัณฑ์ต้นแบบนี้จึงไม่เพียงแต่ตอบโจทย์ในด้านการใช้งานเท่านั้น แต่ยังสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนจังหวัดมหาสารคามอย่างเด่นชัด ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มและความแตกต่างในตลาดที่มีการแข่งขันสูง

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการออกแบบกราฟิก ผลการศึกษาในด้านการออกแบบกราฟิกพบว่า มีความสวยงามโดดเด่น สามารถสื่อความหมายและอัตลักษณ์ของกราฟิกบรรจุภัณฑ์หมี่กรอบยายกี โดยมีคะแนนความพึงพอใจในระดับสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณี รัตนานนท์ (2564) ที่ว่าการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ควรสามารถสร้างความน่าสนใจในตลาดกว้าง โดยสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นในลักษณะที่เข้าใจง่าย

2. ความเหมาะสมด้านการปกป้องผลิตภัณฑ์ ผลการสำรวจในหัวข้อ "การป้องกันไม่ให้สินค้าหักหรือเสียรูป" ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 5.00 ซึ่งบ่งบอกว่า การออกแบบบรรจุภัณฑ์มีความแข็งแรงและสามารถรักษาคุณภาพของสินค้าได้ดีมาก คะแนนในส่วนของ "การป้องกันฝุ่น ความชื้น และสิ่งแวดล้อม" ที่สูงถึง 4.80 แสดงให้เห็นว่าบรรจุภัณฑ์ได้รับการออกแบบโดยคำนึงถึงความต้องการในการใช้งานจริง ซึ่งตรงกับการวิจัยของสมจิตร์ มณีวงษ์ (2561) ที่กล่าวว่าการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค

3. ด้านการบรรจุสินค้า คะแนนในหัวข้อ "บรรจุภัณฑ์มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์" ที่ได้รับคะแนน 4.80 ระบุว่า การออกแบบช่วยเสริมสร้างมูลค่าและทำให้สินค้าดูมีเอกลักษณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน ข้อมูลที่กล่าวข้างต้นนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของมณีรัตน์ พิสุทธิ์ไพศาล (2563) ที่ชี้ให้เห็นว่าบรรจุภัณฑ์ที่มีกราฟิกสะท้อนเอกลักษณ์ของสินค้าและชุมชนสามารถเสริมสร้างโอกาสในการแข่งขันในตลาดได้ เช่นเดียวกับแนวคิดของสุชาติ เถาทอง (2562) ในเรื่องความชัดเจน ความน่าสนใจ และ การสื่อความหมาย บรรจุภัณฑ์ต้นแบบสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนมหาสารคามได้อย่างชัดเจนมีความโดดเด่นและใช้งานได้จริง

4. ด้านความสะดวก ความสะดวกในการใช้งาน ตัวอย่างเช่น คะแนนในหัวข้อ "บรรจุภัณฑ์เปิด-ปิดได้ง่าย" ที่ได้คะแนน 4.80 แสดงถึงความเข้าใจในพฤติกรรมของผู้บริโภคและช่วยให้การใช้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คะแนนในเรื่องการจัดเก็บและการขนย้ายที่ได้ 4.60 ยังสะท้อนให้เห็นว่าบรรจุภัณฑ์ได้รับการออกแบบให้ประหยัดพื้นที่และสะดวกต่อการขนส่ง แนวทางการออกแบบในส่วนนี้สนับสนุนข้อเสนอแนะของอัญชลี ธรรมรักษ์ (2562) ที่ว่าบรรจุภัณฑ์ที่ใช้งานง่ายช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความจงรักภักดีของลูกค้า

5. ด้านการจัดจำหน่าย คะแนนเต็มที่หัวข้อ "การจัดแสดงและการจัดแต่งไม่เสียพื้นที่" ได้คะแนน 5.00 แสดงถึงความสามารถของบรรจุภัณฑ์ในการดึงดูดความสนใจและความสะดวกในกระบวนการจัดจำหน่าย ซึ่งช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพรรณี รัตนานนท์ (2564) ที่กล่าวว่าบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการในการจัดแสดงของผู้ประกอบการช่วยเพิ่มยอดขายได้

การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ไม่เพียงแต่มีบทบาทในการปกป้องสินค้า แต่ยังสามารถสื่อสารถึงอัตลักษณ์ของชุมชนและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ในตลาด ทั้งในด้านความน่าสนใจ ความสะดวก และฟังก์ชันการใช้งานที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างครบถ้วน

ข้อเสนอแนะ

1. **การพัฒนาเพิ่มเติมในอนาคต** เพิ่มการทดสอบบรรจุภัณฑ์ในสถานการณ์จริง เช่น การขนส่งระยะทางไกล หรือการเก็บรักษาในสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง เพื่อให้มั่นใจว่าบรรจุภัณฑ์สามารถคงคุณภาพได้ในทุกสถานการณ์พิจารณาใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น วัสดุรีไซเคิลหรือวัสดุที่ย่อยสลายได้ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนการปรับปรุงด้านความสวยงามและการสื่อสารอัตลักษณ์

2. เพิ่มการออกแบบกราฟิกที่เน้นความร่วมสมัย โดยยังคงเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อดึงดูดกลุ่มลูกค้าทุกช่วงวัยใช้เทคนิคการออกแบบที่สามารถสร้างความประทับใจแรกเห็น เช่น การใช้สีหรือรูปทรงที่สื่อถึงอัตลักษณ์ของมหาสารคามอย่างเด่นชัด

3. การนำไปประยุกต์ใช้เชิงพาณิชย์ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายกับร้านค้าชุมชนในเขตพื้นที่เพื่อเพิ่มช่องทางจัดจำหน่ายบรรจุภัณฑ์ จัดทำคู่มือหรือแผนประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนสำหรับการโปรโมตบรรจุภัณฑ์ให้แก่ผู้ประกอบการ ข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของบรรจุภัณฑ์ให้ตอบโจทย์ทั้งในด้านการใช้งานและการตลาดได้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่10). บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.

พรรณี รัตนานนท์. (2564). การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการส่งเสริมกราฟิกบรรจุภัณฑ์ท้องถิ่น. *วารสารการตลาดออนไลน์, 14*(2), 60–72.

มณีรัตน์ พิสุทธิ์ไพศาล. (2563). การออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์: ความสำคัญในการส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชน. *วารสารการออกแบบ, 12*(2), 45–56.

สุชาติ เถาทอง. (2562, สิงหาคม).*วิธีคิดทางศิลปะออกแบบขั้นสูง คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ บูรณาการความรู้ใหม่*. https://anyflip.com/ihtml/pvgx

สมจิตร์ มณีวงษ์. (2561). การใช้กราฟิกบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในชุมชนท้องถิ่น. *วารสารการตลาดและการออกแบบ, 9*(1), 123–135.

อัญชลี ธรรมรักษ์. (2562). การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกราฟิกบรรจุภัณฑ์และผู้บริโภค: กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น. *วารสารการตลาดและการออกแบบ, 7*(3), 112–120.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

การวิเคราะห์บทบาทของนัสคฺในเชิงพัฒนา

"An Analysis of the Role of Naskh in Development"

สมชาย ภูมิมาโนช

Somchai Poomimanot

สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

Academy of Islamic and Arabic Studies Princess of Naradhiwas University

Somchai.p@pnu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์บทบาทของนัสคฺในเชิงพัฒนา”มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความสำคัญของหลักอุศูลุลฟิกฮฺ (2) ความสำคัญของการฟัตวา และ (3) ความสำคัญของการนัสคฺ (การยกเลิกหุกม) ตามหลักอุศูลุลฟิกฮฺ โดยใช้แหล่งข้อมูลหลัก เช่น อัลกุรอาน หะดีษ และตำรากฎหมายอิสลาม ผลการวิจัยพบว่าอุศูลุลฟิกฮฺเป็นกรอบการวิเคราะห์และตีความกฎหมายอิสลามอย่างเป็นระบบ ผ่านหลักการ เช่น อิญมาอ์ (ฉันทามติ), กิยาส (การเทียบเคียง), อิสติหฺซาน (ความเหมาะสม), และมาศอลิฮฺ อัลมุรสะละฮฺ (ผลประโยชน์ส่วนรวม) ฟัตวา ซึ่งเป็นคำวินิจฉัยทางศาสนา ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในอุศูลุลฟิกฮฺ ภาษาอาหรับ และการนัสคฺ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของชะรีอะฮฺ นาสิกคฺ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ อัลกุรอานยกเลิกอัลกุรอาน อัลกุรอานยกเลิกสุนนะฮฺ สุนนะฮฺยกเลิกอัลกุรอาน และสุนนะฮฺยกเลิกสุนนะฮฺ โดยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างอัลกุรอานและซุนนะห์ อีกทั้งยังมี 3 รูปแบบการยกเลิก คือ ยกเลิกทั้งตัวบทและคำวินิจฉัย ยกเลิกคำวินิจฉัยแต่ไม่ยกเลิกตัวบท หรือยกเลิกตัวบทแต่ไม่ยกเลิกคำวินิจฉัย บทความนี้เน้นบทบาทของ "การนัสคฺ" ในการปรับกฎหมายอิสลามให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง การใช้หลักอุศูลุลฟิกฮฺอย่างเหมาะสมช่วยรักษาสมดุลระหว่างเป้าหมายของชะรีอะฮฺและความต้องการของสังคม พร้อมตอบโจทย์ปัญหาสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยีชีวภาพ การเงินดิจิทัล และสิ่งแวดล้อม การนัสคฺยังเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขข้อขัดแย้งของตัวบทศาสนา ช่วยให้นักวิชาการวินิจฉัยได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันยังลดความเข้าใจผิดและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย ในยุคปัจจุบัน งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาอุศูลุลฟิกฮฺและฟัตวาที่มีความยืดหยุ่น เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมความยุติธรรม และรักษาสันติภาพ โดยต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรอบรู้ในศาสตร์นี้

คำสำคัญ : การวิเคราะห์, นัสคฺ, บทบาท, การพัฒนา

Abstract

The research article titled "An alyzing the Role of Naskh in Developmental " Objectives: This study aims to examine: 1. The significance of the principles of Usul al-Fiqh (Islamic legal theory). 2. The importance of fatwa (religious rulings). 3. The relevance of naskh (abrogation) within the framework of Usul al-Fiqh. Primary sources such as the Quran, Hadith, and classical Islamic legal texts were utilized. Findings: The research reveals that Usul al-Fiqh serves as a systematic framework for analyzing and interpreting Islamic law through principles such as ijma (consensus), qiyas (analogical reasoning), istihsan (juridical preference), and masalih al-mursalah (public interest). Fatwas, which are religious verdicts, require expertise in Usul al-Fiqh, Arabic linguistics, and naskh to align with the objectives of Shari'ah. Naskh (refers to a principle in Islamic law that involves the abrogation or modification of earlier rulings in the Quran or Hadith to align with new contexts or circumstances. This principle reflects the flexibility of Islamic law in responding to societal changes and evolving human needs across different eras) is categorized into four types: 1. Quran abrogating Quran. 2. Quran abrogating Sunnah. 3. Sunnah abrogating Quran. 4. Sunnah abrogating Sunnah. These depend on the interrelation between the Quran and Sunnah. Additionally, there are three forms of abrogation: 1. Abrogating both the text and its ruling. 2. Abrogating the ruling but retaining the text. 3. Abrogating the text but retaining the ruling. This article emphasizes the role of naskh in adapting Islamic law to the evolving socio-economic contexts. Applying Usul al-Fiqh appropriately ensures a balance between the objectives of Shari'ah and societal needs, addressing modern issues such as biotechnology, digital finance, and environmental concerns. Naskh functions as a critical mechanism for resolving conflicts within religious texts, enabling scholars to issue rulings appropriately while mitigating misunderstandings and fostering coexistence in diverse societies. In the contemporary era, this research underscores the importance of developing flexible Usul al-Fiqh and fatwas to safeguard human rights, promote justice, and maintain peace. This requires highly knowledgeable scholars proficient in this field.

Keywords : Analysis, Naskh, Role, Development

ที่มาและความสำคัญ

อุศูลุลฟิกฮฺเป็นศาสตร์ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการสร้างและวินิจฉัยกฎหมายอิสลาม โดยอิง หลักการจากแหล่งที่มาของบทบัญญัติสำคัญ ได้แก่ อัลกุรอาน สุนนะฮฺ มติปวงปราชญ์ (อิจญ์มาอฺ) และการอนุมานเปรียบเทียบ (กิยาส) รวมถึงหลักการอื่น ๆ ที่ช่วยให้กฎหมายอิสลามสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง หนึ่งในประเด็นที่สำคัญของอุศูลุลฟิกฮฺคือ นัสคฺ หรือการยกเลิกหุกม ซึ่งเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่ช่วยให้บทบัญญัติสามารถปรับเปลี่ยนได้โดยไม่ละเมิดเจตนารมณ์ของชะรีอะฮฺ Al chafiiiy (1996 : p. 332)

ในประวัติศาสตร์อิสลาม การนัสคฺมีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนกฎหมายให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย เช่น การยกเลิกหุกมบางประการในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ เพื่อแทนที่ด้วยบทบัญญัติใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนัสคฺต้องอาศัยความรู้ในอุศูลุลฟิกฮฺอย่างลึกซึ้ง รวมถึงความเชี่ยวชาญในภาษาอาหรับและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถวินิจฉัยและนำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้อง Al-Chirasiy (2003 : p. 127)

ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน ความยืดหยุ่นและความเหมาะสมของกฎหมายอิสลามกลายเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง การศึกษานัสคฺจึงมีความสำคัญในการพัฒนาความรู้ทางกฎหมายอิสลามให้สอดคล้องกับบริบทสังคมและความต้องการของมุสลิมในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ การวิจัยเรื่องนัสคฺยังช่วยยกระดับความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของการออกฟัตวา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการวินิจฉัยข้อปัญหาทางศาสนา Al-Jasshas (1994 : p. 224-225)

ความสำคัญของหลักอุศูลุลฟิกฮฺ ความเกี่ยวข้องของนัสคฺในฐานะเครื่องมือทางกฎหมาย และบทบาทของนัสคฺในการพัฒนากฎหมายอิสลามในสังคมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อเน้นย้ำถึงความจำเป็นของความรู้ในศาสตร์ดังกล่าวสำหรับนักวิชาการและมุฟตีในการวินิจฉัยและปรับใช้กฎหมายอิสลามให้เหมาะสมในบริบทที่หลากหลาย. Al-Shatibiy (1997 : p. 59)

การวิจัยเรื่อง นัสคฺ (การยกเลิกหรือปรับเปลี่ยนหุกมทางศาสนา) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนากฎหมายอิสลามในบริบทปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายอิสลามต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี โดยยังคงรักษาหลักการชะรีอะฮฺและคุณธรรมของศาสนา ความท้าทายในการนำหลักนัสคฺไปประยุกต์ใช้: 1. การตีความตัวบทศาสนาในบริบทใหม่: นัสคฺช่วยให้นักวิชาการสามารถแก้ไขความขัดแย้งระหว่างตัวบทศาสนา (อัลกุรอานและสุนนะฮฺ) ในกรณีที่มีข้อความที่ดูเหมือนขัดแย้งกัน เช่น ในอดีต บทบัญญัติเกี่ยวกับการดื่มสุราเริ่มจากการอนุญาต ไปสู่การจำกัด และสุดท้าย

ห้ามอย่างเด็ดขาด สะท้อนการปรับตัวของบทบัญญัติตามความพร้อมของสังคม 2. ความซับซ้อนของปัญหาสมัยใหม่: ในยุคดิจิทัล นัสคฺถูกนำมาใช้เพื่อวินิจฉัยปัญหาที่ไม่เคยมีในอดีต เช่น การเงินดิจิทัล: เช่น การพิจารณาว่า คริปโตเคอร์เรนซี ขัดกับหลักชะรีอะฮฺหรือไม่ นักวิชาการบางคนอาจใช้หลักนัสคฺเพื่อปรับข้อห้ามเดิมเกี่ยวกับเงินตราที่ไม่มีหลักทรัพย์รองรับ เทคโนโลยีชีวภาพ: เช่น การพิจารณาเกี่ยวกับการโคลนนิ่งหรือการดัดแปลงพันธุกรรม เพื่อให้เหมาะสมกับหลักศาสนาและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ 3. การรักษาสมดุลในสังคมที่หลากหลาย: ในสังคมปัจจุบันที่ประกอบด้วยผู้คนจากศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน นัสคฺช่วยสร้างความเข้าใจและแก้ไขบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมกับบริบทของความหลากหลาย ตัวอย่างเช่น การใช้กฎหมายอิสลามในประเทศที่มีชุมชนมุสลิมอยู่ร่วมกับศาสนาอื่น อาจต้องปรับให้มีความยืดหยุ่นโดยใช้หลักการนัสคฺเป็นแนวทาง ตัวอย่างที่ชัดเจน: การเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติเกี่ยวกับ ดอกเบี้ย (ริบา) ในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ เนื่องจากในบางบริบทดอกเบี้ยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ นักวิชาการบางกลุ่มใช้นัสคฺเพื่อแยกแยะระหว่างดอกเบี้ยที่ผิดศีลธรรมกับดอกเบี้ยที่จำเป็น เช่น การกำหนดรูปแบบการลงทุนที่ไม่ขัดกับเป้าหมายของชะรีอะฮฺ การวิจัยเกี่ยวกับนัสคฺเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้กฎหมายอิสลามปรับตัวได้อย่างสมดุลกับปัญหาและความท้าทายของโลกปัจจุบัน ขณะเดียวกันยังคงยึดมั่นในหลักการพื้นฐานของศาสนาและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมอย่างเหมาะสม เจ๊ะเหล๊าะ แขกพงศ์ (2561)

อิมามชาฟิอีย์ กล่าวว่า “ ไม่อนุญาตให้ฟัตวาเรื่องศาสนาของอัลลอฮฺเว้นแต่ผู้ที่มีความรู้ใน วิชาการแห่งคัมภีร์ของอัลลอฮฺ ในเรื่องการนัสคฺ อายะฮฺที่มายกเลิกและถูกยกเลิก ที่ชัดเจนและไม่ชัดเจน ที่ต้องตีความและที่ไม่ต้องตีความ ที่ถูกประทานที่นครมักกะฮฺและนครมะดีนะฮฺ ความหมายที่มีนัยและความหมายตามที่ถูกประทาน แล้วจะต้องมีความรู้แตกฉานในวิชาการสุนนะฮฺเราะสูล ในเรื่องสุนนะฮฺที่มายกเลิกและถูกยกเลิกดังเช่นที่รู้ในศาสตร์แห่งอัลกุรอาน และจะต้องมีความรู้แตกฉานด้านภาษาและกวีนิพนธ์ เพื่อความรู้และการทำความเข้าใจต่ออัลกุรอาน จะต้องมีความสุขุม พูดน้อย แต่ต้องรอบรู้ความแตกต่าง ของท้องที่ต่าง ๆ อย่างแตกฉาน หากมีความรู้ที่แตกฉานในศาสตร์เหล่านี้แล้ว จึงอนุญาตให้ฟัตวาในกรณีทางศาสนาได้ หาไม่แล้วก็อนุญาตเพียงการบอกเล่าความรู้แต่ไม่อนุญาตให้ทำการฟัตวา” Al chafiiy (1996 : p. 332)

จากคำกล่าวของอิหม่ามอัชชาฟิอีย์ในข้อความข้างต้น สามารถสรุปสาระสำคัญและสิ่งที่ได้รับได้ดังนี้:

1. คุณสมบัติของผู้ที่สามารถฟัตวา (วินิจฉัยศาสนา) ได้

อิหม่ามอัชชาฟิอีย์ระบุเงื่อนไขอย่างละเอียดสำหรับผู้ที่จะออกฟัตวาในศาสนา Al-chafiiy (1996 : p. 46) ซึ่งต้องประกอบด้วยความรู้ดังต่อไปนี้ :

ความรู้ในอัลกุรอาน:

- การรู้จัก อายะฮฺ ที่ถูกยกเลิก (มันสูคฺ) และที่มายกเลิก (นาสิคฺ).
- การแยกแยะระหว่างอายะฮฺที่ชัดเจน (มุหฺกัม) และที่ไม่ชัดเจน (มุตะชาบิฮฺ).

- การเข้าใจบริบทของการประทานอายะฮฺ (ที่มักกะฮฺหรือมะดีนะฮฺ) และความหมายตามที่ถูกประทาน.

- ความเข้าใจในความหมายเชิงลึก ทั้งนัยยะที่แฝงและความหมายตรงตัว. Al Qazaliy 1993 : p. 350)

ความรู้ในสุนนะฮฺ (คำสอนของท่านนบี):

- ต้องเข้าใจสุนนะฮฺที่ถูกยกเลิกและที่มายกเลิก เช่นเดียวกับที่เข้าใจในอัลกุรอาน. Abd Karim Al-Zaidan, 1997 : p. 337)

ความเชี่ยวชาญในภาษา:

- ต้องมีความเข้าใจภาษาอาหรับอย่างลึกซึ้ง รวมถึงกวีนิพนธ์ (บทกวีอาหรับ) ซึ่งเป็นแหล่งความรู้สำคัญของภาษาและวัฒนธรรม. Al-Chawkaniy (1999 : p. 252)

คุณสมบัติส่วนตัว:

- มีความสุขุม รอบคอบ และใช้คำพูดอย่างเหมาะสม.

- มีความรู้เกี่ยวกับบริบทและความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ฟัตวาที่ออกมาสอดคล้องกับบริบทของผู้คน. Al-Nawawiy (1986 : p. 85-89)

2. ความสำคัญของวิชาการ "นัสคฺ"

- การรู้จัก นาสิคฺ และ มันสูคฺ ถือเป็นรากฐานสำคัญในการตีความอัลกุรอานและสุนนะฮฺ.

- การนัสคฺสะท้อนถึงความยืดหยุ่นในศาสนาและการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในบริบทต่าง ๆ.

- หากไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ ผู้ฟัตวาอาจตีความผิดพลาดและนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน. Al-Amidiy, 1982 : p. 220)

3. เงื่อนไขของการอนุญาตให้ฟัตวา

- ผู้ที่มีความรู้ครบถ้วนในศาสตร์ที่กล่าวมาเท่านั้นจึงจะสามารถฟัตวาได้.

- หากไม่มีคุณสมบัติครบถ้วน อิหม่ามอัชชาฟิอีย์ระบุว่าควรทำหน้าที่เพียง "บอกเล่าความรู้" ที่มีอยู่โดยไม่ออกคำวินิจฉัยในกรณีทางศาสนา. Al-chafiiy (1996 : p. 46)

4. ความละเอียดรอบคอบในอิสลาม

- คำกล่าวนี้สะท้อนถึงความละเอียดรอบคอบและความรับผิดชอบที่สูงมากในกระบวนการฟัตวา.

- การฟัตวาที่ผิดพลาดอาจนำไปสู่การเบี่ยงเบนทางศาสนา ดังนั้นผู้ฟัตวาจึงต้องมีพื้นฐานที่มั่นคงทั้งในด้านความรู้และคุณธรรม. Al-Chirasiy (2003 : p. 252)

บทเรียนที่ได้รับ

- คุณค่าและความสำคัญของการศึกษาอุศูลุลฟิกฮฺ: ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับนัสคฺเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเข้าใจกฎหมายอิสลามในบริบทที่กว้างและลึก.

- ความสำคัญของภาษาและวัฒนธรรม: การตีความอัลกุรอานและสุนนะฮฺต้องอาศัยความเข้าใจภาษาอาหรับในเชิงลึก.

- การพัฒนาตนเองเพื่อความรับผิดชอบ: ผู้ที่ต้องการเป็นมุฟตีต้องไม่หยุดพัฒนาความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้ฟัตวาที่ออกมามีความถูกต้องและเหมาะสม.

“ท่านอะลีย์ บิน อะบี ฏอลิบ ได้เดินผ่านกอฎีย์(ผู้พิพากษา) ท่านหนึ่ง ท่านถามว่า คุณรู้จักอายะฮฺนาสิคและอายะฮฺมันสูคหรือไม่ ? เขาตอบว่า ไม่รู้จัก แล้วท่านตอบว่า เสียหาย และจะทำให้เกิดความเสียหาย” Al Baihaqiy (2003 : p. 200)

เช่นเดียวกับท่านอับดุลลอฮฺ บิน อับบาสที่ได้อธิบายอายะฮฺ

﴿يُؤۡتِي ٱلۡحِكۡمَةَ مَن يَشَآءُۚ وَمَن يُؤۡتَ ٱلۡحِكۡمَةَ فَقَدۡ أُوتِيَ خَيۡرٗا كَثِيرٗاۗ﴾

ความว่า “พระองค์จะทรงประทานความรู้ให้แก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ และผู้ใดที่ได้รับความรู้แน่นอนเขาจะได้รับความดีอันมากมาย” สมชาย ภูมิมาโนช (2567, อ้างอิงใน สมาคมนักศึกษาเก่าอาหรับประเทศไทย, 1419)

จากอายะฮฺอัลกุรอานข้างต้น ท่านอับดุลลอฮฺได้อธิบายและกล่าวว่า “อายะฮฺนี้หมายถึง อายะฮฺที่เกี่ยวกับการยกเลิกหุกม อายะฮฺนาสิค อายะฮฺมันสูค และอายะฮฺมุหฺกัม เป็นต้น Al Qurtubiy (1964 : p. 330)

อิมามอิบนุ ฮัซม กล่าวว่า “พึงรู้ไว้เถิดว่า วิชานี้เป็นส่วนหนึ่งของความรู้ที่จะทำให้การอิจญ์ติฮาดสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เนื่องจากแก่นสำคัญในเรื่องการอิจญ์ติฮาด คือ การเรียนรู้กระบวนการรายงาน และประโยชน์จากกระบวนการรายงานก็คือ การเรียนรู้เรื่อง “นัสคฺ”(การยกเลิกฮุกม)” Ibn Hazm (1968 : p. 60)

ปัญหาของการวิจัย

ผู้วิจัยได้เห็นปัญหาที่ซับซ้อนของการนัสคฺตามหลักอุศูลุลฟิกฮฺมี ดังนี้

1. ความซับซ้อนในการตีความหลักการนัสคฺ

- การนัสคฺเป็นแนวคิดที่มีความละเอียดอ่อนและซับซ้อน นักวิจัยอาจพบความท้าทายในการตีความหุกมที่ถูกยกเลิกและหุกมใหม่ที่มาแทนที่ โดยเฉพาะในกรณีที่มีความเห็นขัดแย้งระหว่างอุละมาอฺเกี่ยวกับความหมายและเงื่อนไขของการนัสคฺ

2. ความหลากหลายของแหล่งข้อมูล

- การศึกษานัสคฺจำเป็นต้องอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น อัลกุรอาน หะดีษ ตำราของนักวิชาการสำนักคิดต่าง ๆ (มัซฮับ) รวมถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ การจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้อาจเป็นปัญหาเนื่องจากความแตกต่างในเนื้อหาและบริบท

3. การขาดองค์ความรู้ในเรื่องการนัสคฺในปัจจุบัน

- แนวคิดเกี่ยวกับนัสคฺอาจยังไม่เป็นที่รู้จักหรือเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหมู่นักวิชาการร่วมสมัย รวมถึงการขาดการศึกษาที่เชื่อมโยงแนวคิดนี้กับปัญหาทางศาสนาที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน

4. ความท้าทายในการแยกแยะระหว่างนัสคฺกับการปรับใช้ตามบริบท

- มีความสับสนระหว่างการยกเลิกหุกม (นัสค) กับการปรับใช้หุกมให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมหรือวัฒนธรรม การวิจัยอาจเผชิญปัญหาในการกำหนดขอบเขตของแนวคิดทั้งสองให้ชัดเจน

5. การขาดเอกภาพในมุมมองของนักวิชาการ

- ในประเด็นเกี่ยวกับนัสคฺ บรรดาอุละมาอฺอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เช่น ประเภทของการนัสคฺ ความจำเป็นของการยกเลิกหุกมในแต่ละกรณี หรือวิธีการพิสูจน์การนัสคฺ ซึ่งอาจทำให้การวิเคราะห์หรือสรุปผลวิจัยมีความท้าทายเพิ่มขึ้น

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยขอยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมซึ่งเคยเกิดขึ้นมาแล้ว เช่น “นัสคฺ”(การยกเลิกหุกม) คือ เมื่อต้องการอธิบายหรือตัฟสีรอายะฮฺหนึ่งอายะฮฺใดในอัลกุรอาน เช่น การอธิบายอายะฮฺที่ว่า

﴿وَيُطۡعِمُونَ ٱلطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ مِسۡكِينٗا وَيَتِيمٗا وَأَسِيرًا﴾

ความว่า “และพวกเขาให้อาหารเนื่องด้วยความรักต่อพระองค์ แก่คนยากจน เด็กกำพร้า และเชลยศึก” สมชาย ภูมิมาโนช (2567, อ้างอิงใน สมาคมนักศึกษาเก่าอาหรับ ประเทศไทย, 1419)

จากอายะฮฺข้างต้น ได้มีชายคนหนึ่งอ่านอายะฮฺนี้ให้ลูกสาวฟัง เขากล่าวว่า “อายะฮฺนี้เป็นอายะฮฺมันสูค (อายะฮฺที่ถูกยกเลิกไปแล้ว) และคำว่า وَأَسِيرًا หมายถึง เชลยศึกชาวมุชริกีน” เมื่อเขาอ่านจบลูกสาวของเขากล่าวว่า “โอ้พ่อของฉัน ท่านเข้าใจผิด” เขากล่าวว่า “โอ้ลูกของฉัน ผิดเช่นไร ?” เธอกล่าวว่า “บรรดาปรวงปราชญ์มุสลิมมีความเห็นพ้องกันว่า เชลยศึกต้องแจกจ่ายอาหารให้พวกเขา มิใช่ฆ่าพวกเขาโดยการให้อดอาหาร” Al-Qurtubiy (1964 : p. 130)

จากตัวอย่างดังกล่าวจึงสอดคล้องกับฮะดีษที่ “ท่านอะลีย์ บิน อะบี ฏอลิบ ได้เดินผ่านกอฎีย์ (ผู้พิพากษา) ท่านหนึ่ง ท่านถามว่า คุณรู้จักอายะฮฺนาสิคและอายะฮฺมันสูคหรือไม่ ? เขาตอบว่า ไม่รู้จัก แล้วท่านตอบว่า เสียหาย และจะทำให้เกิดความเสียหาย” Al-Baihaqiy (2003 : p. 200) การไม่รู้จักเรื่องการ “นัสคฺ” (การยกเลิกหุกม” ในกฎหมายอิสลามนั้นจะสร้างความเข้าใจผิดต่อบทบัญญัติอิสลาม เหมือนกับพ่อได้

เข้าใจผิดว่าเชลยศึกนั้นไม่ต้องให้อาหาร จนกระทั่งหิวตาย บรรดาอุละมาอ์ให้ความเห็นและได้กล่าวว่า ไม่อนุญาตให้แก่คนหนึ่งคนใดอธิบายหรือตัฟสีรอัลกุรอาน เว้นแต่เมื่อเขามีความรู้เรื่อง “นัสค์”(การยกเลิกหุกม) อายะฮ์ที่เกี่ยวกับนาสิคและมันสูค และบรรดาอุละมาอ์ได้กำหนดเป็นเงื่อนไขหนึ่งของนักวินิจฉัย(มุจญ์ตะฮิด) เพื่อการบัญญัติและการตีความหุกมที่ถูกต้อง และเพื่อความสะดวกแก่บรรดามุสลิมในกรณีที่ข้อบัญญัติใหม่นั้น (หุกมใหม่) มีผลบังคับใช้ที่เบากว่าบทบัญญัติเก่า(หุกมเก่า)

ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงความซับซ้อนของหัวข้อวิจัยนี้และความสำคัญของการศึกษาอย่างละเอียด เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและพัฒนาความรู้ในเรื่องนี้ให้เป็นประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและการประยุกต์ใช้ในบริบทปัจจุบัน

เหตุผลที่สำคัญหลายประการที่ผู้วิจัยเลือกทำหัวข้อเรื่องดังกล่าวมี ดังนี้ :

1. ความสำคัญของนัสค์ในกฎหมายอิสลาม

นัสค์เป็นหลักการสำคัญในกฎหมายอิสลามที่ช่วยอธิบายการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกบทบัญญัติเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือบริบททางสังคมในยุคต่าง ๆ การศึกษาหลักการนี้จึงช่วยทำความเข้าใจถึงความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวของกฎหมายอิสลามในเชิงวิชาการ

2. ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับนัสค์ในวงกว้าง

ในสังคมปัจจุบัน มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับแนวคิดนัสค์อยู่มาก หลายคนมองว่าการยกเลิกหุกมอาจบ่งชี้ถึงความไม่สมบูรณ์ของกฎหมายอิสลาม ซึ่งแท้จริงแล้ว นัสค์สะท้อนถึงปรีชาญาณและความละเอียดอ่อนของกฎหมายที่ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม การทำวิจัยในเรื่องนี้จึงมีเป้าหมายในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง

3. การฟัตวาและการวินิจฉัยในยุคปัจจุบัน

บทบาทของมุฟตีและการฟัตวาในโลกปัจจุบันยังคงมีความสำคัญ แต่การฟัตวาที่ถูกต้องจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับหลักการนัสค์ เพื่อให้สามารถพิจารณาประเด็นทางศาสนาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การวิจัยนี้จึงช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวินิจฉัยปัญหาสมัยใหม่

4. การเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการ

แม้ว่าจะมีการศึกษาหลักการอุศูลุลฟิกฮ์ในหลายมิติ แต่งานวิจัยเฉพาะด้านเกี่ยวกับนัสค์อาจยังมีจำนวนจำกัด การวิจัยนี้จึงเป็นการเติมเต็มองค์ความรู้และพัฒนางานวิชาการในสาขากฎหมายอิสลาม

5. การเชื่อมโยงกับความเป็นจริงในสังคม

ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หลักการนัสค์เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่ากฎหมายอิสลามมีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยได้อย่างไร การศึกษานี้จึงมีส่วนช่วยในการทำความเข้าใจบทบาทของศาสนาในชีวิตจริง

การวิจัยในหัวข้อนี้เป็นโอกาสในการเจาะลึกถึงศาสตร์ที่มีความซับซ้อนและทรงคุณค่า ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ในระดับวิชาการ แต่ยังสามารถเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในวงการกฎหมายอิสลามและการฟัตวาในปัจจุบันอีกด้วย

วัตถุประสงค์

ในการวิจัยหัวข้อเรื่อง “นัสคฺ การยกเลิกหุกมในกฎหมายอิสลาม” มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความสำคัญของหลักอุศูลุลฟิกฮ์
2. เพื่อศึกษาความสำคัญของการฟัตวา
3. เพื่อศึกษาความสำคัญของการ “นัสคฺ”(การยกเลิกหุกม) ตามหลักอุศูลุลฟิกฮฺ
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากฎหมายอิสลามโดยอาศัยหลักการอุศูลุลฟิกฮฺและการนัสคฺ เพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน โดยยังคงรักษาเป้าหมายของชะรีอะฮฺและคุณธรรมของศาสนา

นิยามศัพท์

การวิเคราะห์ หมายถึง กระบวนการแยกแยะหรือตรวจสอบข้อมูล องค์ประกอบ หรือปัจจัยต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจรายละเอียด ความสัมพันธ์ และผลกระทบของสิ่งนั้น ๆ

บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือความสำคัญที่สิ่งหนึ่งหรือบุคคลหนึ่งมีต่อการกระทำหรือเหตุการณ์ใด ๆ เช่น ความรับผิดชอบ หรืออิทธิพลที่มีต่อผลลัพธ์

การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือเหมาะสมกับความต้องการในปัจจุบันมากขึ้น อาจหมายถึงการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี หรือความรู้

การยกเลิกหุกม หมายถึง การยกเลิกคำวินิจฉัย เช่น ในช่วงต้นของอิสลาม มีคำวินิจฉัย (*หุกม*) ในอัลกุรอานที่อนุญาตให้มุสลิมดื่มสุราในบางสถานการณ์ ต่อมามีการยกเลิกหุกมนี้ด้วยอายะฮฺที่ชัดเจนกว่า ซึ่งห้ามการดื่มสุราอย่างเด็ดขาด คำวินิจฉัยจาก "อนุญาตในบางเงื่อนไข" ไปเป็น "ห้ามอย่างเด็ดขาด" เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้นของชะรีอะฮฺ (*Maqasid al-Shariah*) ในการปกป้องจิตวิญญาณ สุขภาพ และสังคมโดยรวม สะท้อนถึงความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับเปลี่ยนกฎหมายอิสลามให้เหมาะสมกับความจำเป็นของสังคมในเวลานั้น

อุศูลุลฟิกฮฺ หมายถึง หลักการหรือวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์และตีความกฎหมายอิสลาม โดยเปรียบเสมือน "เครื่องมือ" หรือ "แนวทาง" ที่นักวิชาการอิสลามใช้ในการทำความเข้าใจและกำหนดคำวินิจฉัยเกี่ยวกับปัญหาทางศาสนาและสังคมตามหลักชะรีอะฮฺ (กฎหมายอิสลาม) เป้าหมายของอุศูลุลฟิกฮฺคือการสร้าง

กฎหมายหรือคำวินิจฉัยที่สอดคล้องกับหลักศาสนา และตอบสนองความต้องการของสังคมในแต่ละยุคสมัยอย่างยุติธรรมและสมดุล

นัสคฺ หมายถึง หลักการในกฎหมายอิสลามที่เกี่ยวข้องกับการยกเลิกหรือปรับเปลี่ยนบทบัญญัติเดิมในอัลกุรอานหรือหะดีษ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทหรือสถานการณ์ใหม่ หลักการนี้สะท้อนถึงความยืดหยุ่นของกฎหมายอิสลามในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของมนุษย์ในยุคต่างๆ

มุฟตี หมายถึง นักวิชาการอิสลามที่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์อุศูลุลฟิกฮฺ (Islamic Jurisprudence) และมีอำนาจในการออกคำวินิจฉัยทางศาสนา (ฟัตวา) เพื่อตอบคำถามหรือแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอิสลาม โดยมุฟตีต้องมีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับอัลกุรอาน หะดีษ ภาษาอาหรับ และบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้อง คุณสมบัติของมุฟตี: 1. มีความรู้และความเข้าใจในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ 2. มีความเชี่ยวชาญในหลักอุศูลุลฟิกฮฺ 3. มีความเข้าใจในปัญหาสังคมและบริบทปัจจุบัน 4. มีความยุติธรรมและปราศจากอคติ ตัวอย่าง: 1. ในกรณีที่มีคำถามว่า การใช้เงินดิจิทัล (Cryptocurrency) ขัดต่อหลักการชะรีอะฮฺหรือไม่ มุฟตีจะวิเคราะห์ตัวบทอัลกุรอานและหะดีษ รวมถึงพิจารณาบริบทเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อออกฟัตวาว่าอนุญาตหรือห้าม 2. ในประเทศมาเลเซีย มุฟตีแห่งรัฐ (State Mufti) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการออกฟัตวาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอิสลาม เช่น การใช้วิทยาศาสตร์ในการกำหนดปฏิทินอิสลาม มุฟตีมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ชุมชนมุสลิมสามารถปฏิบัติตามศาสนาได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยกเลิกหุกม (นัสคฺ) ตามหลักอุศูลุลฟิกฮฺ มุ่งเน้นศึกษาความหมาย บทบาท และความสำคัญของการนัสคฺในฐานะเครื่องมือที่ช่วยปรับปรุงกฎหมายอิสลามให้สอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง โดยการนัสคฺเป็นกระบวนการยกเลิกหรือปรับเปลี่ยนหุกมเดิมด้วยหุกมใหม่ ซึ่งอ้างอิงจากหลักฐานทางศาสนา เช่น อัลกุรอานและหะดีษ ทั้งนี้ การนัสคฺแบ่งออกเป็น 4 ประเภท และมี 3 รูปแบบที่ใช้ในบริบทต่าง ๆ การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การนัสคฺไม่ได้เป็นเพียงการยกเลิก แต่เป็นศาสตร์ที่สนับสนุนความยืดหยุ่นและการพัฒนาของกฎหมายอิสลาม โดยยังคงยึดมั่นในเป้าหมายของชะรีอะฮฺที่เน้นความยุติธรรมและความเหมาะสมในทุกยุคสมัย กรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยกเลิกหุกม (นัสคฺ) ตามหลักอุศูลุลฟิกฮฺในภาพรวมของสี่มัซฮับ 1. มัซฮับฮะนะฟีย์ ยอมรับการนัสคฺ แต่เน้นว่าการนัสคฺต้องมีหลักฐานที่ชัดเจนจากอัลกุรอานหรือหะดีษที่มีกำลังเทียบเท่าหรือสูงกว่า ให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผล ในการตรวจสอบความเหมาะสมของการนัสคฺ 2. มัซฮับมาลิกีย์ ยอมรับการนัสคฺในกรณีที่ตัวบทใหม่ชัดเจนกว่าและสอดคล้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม (*Masalih Mursalah*) ให้ความสำคัญกับ "ผลประโยชน์" (*Istislah*) เป็นพื้นฐานในการพิจารณาเมื่อมีความขัดแย้งในตัวบท 3. มัซฮับชาฟิอีย์ ให้ความสำคัญกับตัวบท (อัลกุรอานและหะดีษ) ในการ

กำหนดการนัสคฺ การนัสคฺต้องมาจากตัวบทที่ชัดเจนเท่านั้น โดยไม่สามารถใช้เหตุผล หรือฉันทามติ เป็นตัวหลักในการยกเลิก 4. มัซฮับฮัมบาลีย์ ยอมรับการนัสคฺโดยเน้นความเคร่งครัดในตัวบทที่มีหลักฐานชัดเจน ไม่ยอมรับการนัสคฺที่อิงกับเหตุผลหรือผลประโยชน์โดยตรง หากไม่มีหลักฐานในอัลกุรอานหรือหะดีษรองรับ ทั้งสี่มัซฮับมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการนัสคฺต้องมาจากตัวบทที่น่าเชื่อถือ แต่มีแนวทางที่แตกต่างกันในระดับการยืดหยุ่น เช่น การพิจารณาผลประโยชน์หรือการใช้เหตุผล ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความพยายามที่จะรักษาสมดุลระหว่างหลักการอิสลามกับการปรับใช้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

วิธีการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้จะใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร คือ ศึกษาจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนัสคฺ(การยกเลิกหุกม)ตามหลักอุศูลุลฟิกฮฺ กระบวนการวิเคราะห์ 1. การจัดประเภทข้อมูล แยกประเภทข้อมูลตามแหล่งที่มา: เช่น ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากอัลกุรอาน หะดีษ และคำฟัตวา และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากตำรากฎหมายอิสลาม บทความวิจัย หรือเอกสารวิชาการ แบ่งข้อมูลตามหัวข้อ: จัดกลุ่มข้อมูลตามหัวข้อหลัก เช่น นัสคฺในอัลกุรอาน, นัสคฺในซุนนะฮฺ, บทบาทของนัสคฺในปัจจุบัน กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล: ใช้เกณฑ์ความน่าเชื่อถือ ความเกี่ยวข้อง และความทันสมัย เช่น คัดเฉพาะหะดีษสายรายงานที่เชื่อถือได้ (Sahih Hadith) 2. การตีความ (Interpretation) วิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis): ใช้วิธีเปรียบเทียบคำศัพท์และบริบทในอัลกุรอานและหะดีษ เช่น การวิเคราะห์คำว่า "นัสคฺ" เพื่อทำความเข้าใจความหมายที่แตกต่างในแต่ละบริบท ตีความผ่านกรอบอุศูลุลฟิกฮฺ: ใช้หลักอุศูลุลฟิกฮฺ เช่น อิญมาอ์ (Consensus) และกิยาส (Analogical Reasoning) เพื่อเชื่อมโยงคำวินิจฉัยกับปัญหาปัจจุบัน พิจารณาปัจจัยบริบท (Contextual Analysis): วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น สภาพสังคม วัฒนธรรม หรือเศรษฐกิจที่มีผลต่อการปรับใช้กฎหมายอิสลาม 3. กรอบการวิเคราะห์เชิงตรรกะ (Logical Framework for Analysis) ตั้งคำถามหลัก: เช่น "นัสคฺมีบทบาทในการแก้ไขความขัดแย้งในตัวบทอย่างไร?" หรือ "หลักการนัสคฺสามารถนำไปปรับใช้กับปัญหาสมัยใหม่ได้อย่างไร?" ระบุตัวแปรสำคัญ: เช่น ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับนัสคฺ (ประเภทของนัสคฺ, บริบทที่ใช้) และผลกระทบต่อการพัฒนากฎหมายอิสลาม สร้างโมเดลการวิเคราะห์: ใช้กรอบเชิงตรรกะ เช่น 1. ระบุปัญหา 2. วิเคราะห์ข้อมูล (อัลกุรอาน, หะดีษ, บทบัญญัติ) 3. เปรียบเทียบข้อสรุปกับบริบทสมัยใหม่ 4. สรุปข้อเสนอแนะ ตัวอย่างการประยุกต์ใช้: หากต้องการศึกษา "การนัสคฺในประเด็นการเงินดิจิทัล" ให้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบัญญัติทางการเงินในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ จากนั้นเปรียบเทียบกับคำฟัตวาและบทวิเคราะห์ร่วมสมัยเพื่อสร้างข้อสรุปที่ตอบโจทย์ปัญหาในยุคปัจจุบัน การวิจัยด้วยวิธีเหล่านี้ช่วยให้การวิเคราะห์มีความเป็นระบบชัดเจน และสอดคล้องกับเป้าหมายของงานวิจัย

ผลการศึกษา

1. ความสำคัญของอุศูลุลฟิกฮฺ

- อุศูลุลฟิกฮฺเป็นวิธีวิทยาการวิจัยและระบบคิดในกฎหมายอิสลาม โดยมีรากฐานจากอัลกุรอานและสุนนะฮฺ

- การวิเคราะห์และวินิจฉัยกฎหมายอิสลามอาศัยหลักเกณฑ์ ได้แก่ อัลกุรอาน สุนนะฮฺ อิจญ์มาอฺ กิยาส และหลักฐานรองอื่นๆ เช่น อัลอิสติหฺสาน อัลมะศอลิหฺอัลมุรสะละฮฺ อัลอุรฟ์ และบทบัญญัติของประชาชาติในอดีต

2. ความสำคัญของการฟัตวา

- การฟัตวาคือการชี้แจงบทบัญญัติทางศาสนา โดยผู้ให้ฟัตวาเรียกว่ามุฟตี

- มุฟตีต้องมีคุณสมบัติที่เคร่งครัด เช่น ความรู้ในอัลกุรอานและสุนนะฮฺ การเข้าใจนัสคฺ (การยกเลิก) และความรู้ในด้านอุศูลุลฟิกฮฺ

- การฟัตวาที่ไม่ผ่านการศึกษาหรือขาดความรู้ที่จำเป็นถือว่าไม่อนุญาต

3. ความสำคัญของการนัสคฺ

- นัสคฺคือการยกเลิกข้อบัญญัติ (หุกม) หนึ่งด้วยข้อบัญญัติอีกข้อที่มาจากชะรีอะฮฺเดียวกัน

- มี 4 ประเภทการยกเลิก ได้แก่

1. ยกเลิกอัลกุรอานด้วยอัลกุรอาน เช่น ตัวอย่าง: **อายะฮฺแรก**: “หากมีผู้ศรัทธาห้าสิบคนยืนยันการทำบาปของหญิงที่ผิดประเวณี ให้เธอถูกลงโทษด้วยการกักขังในบ้านจนกว่าความตายจะมาถึง” **อายะฮฺที่ยกเลิก**: “ผู้หญิงที่ผิดประเวณีและผู้ชายที่ผิดประเวณี จงเฆี่ยนทั้งสองคนคนละหนึ่งร้อยครั้ง” **การเฆี่ยนเป็นบทลงโทษใหม่ที่มาแทนการกักขัง**

2. ยกเลิกอัลกุรอานด้วยซุนนะฮฺ เช่น **อายะฮฺอัลกุรอาน:** “ผู้ที่ตายในสภาพที่มีศรัทธา เขาจะได้รับมรดกโดยไม่มีข้อจำกัด” **สุนนะฮฺที่ยกเลิก:** ท่านนบีมุฮัมมัด ได้กล่าวว่า "ไม่มีมรดกระหว่างมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม"

3. ยกเลิกซุนนะฮฺด้วยอัลกุรอาน เช่น **ซุนนะฮฺดั้งเดิม:** ในช่วงแรก ท่านนบีมุฮัมมัด ได้สั่งให้หันหน้าไปยังมัสญิดอัล-อักซอ (เยรูซาเล็ม) ขณะละหมาด **อายะฮฺอัลกุรอานที่ยกเลิก:** “ดังนั้น จงหันหน้าไปยังมัสญิดอัล-หะรอม (มักกะฮฺ)” คำสั่งนี้เปลี่ยนทิศทางการละหมาดจากเยรูซาเล็มไปยังมักกะฮฺ

4. ยกเลิกซุนนะฮฺด้วยซุนนะฮฺ เช่น **สุนนะฮฺแรก:** ในช่วงแรก ท่านนบีห้ามเยี่ยมหลุมฝังศพ โดยกล่าวว่า "ฉันเคยห้ามพวกท่านเยี่ยมหลุมฝังศพ" **สุนนะฮฺที่ยกเลิก:** ต่อมา ท่านกล่าวว่า "บัดนี้ ฉันอนุญาตให้ท่านเยี่ยมหลุมฝังศพ เพราะมันช่วยเตือนความตาย"

- ลักษณะของการยกเลิกแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การยกเลิกทั้งตัวบทและหุกม การยกเลิกเฉพาะหุกม และการยกเลิกเฉพาะตัวบท

4. ในมิติของการประยุกต์ใช้ในยุคปัจจุบัน

การวิจัยชี้ให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้หลักการ นัสคฺ ในยุคปัจจุบันสามารถเสริมสร้างความยืดหยุ่นของกฎหมายอิสลามในการตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ ๆ เช่น การพิจารณาบทบัญญัติด้านสิ่งแวดล้อมในอิสลาม โดยการปรับใช้หลักการนัสคฺเพื่อลดข้อจำกัดของตัวบทเดิมและสนับสนุนมาตรการที่ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การส่งเสริมการปลูกต้นไม้หรือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งไม่ได้รับการกล่าวถึงอย่างชัดเจนในบทบัญญัติเดิม แต่สามารถนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของชะรีอะฮฺในเรื่องการรักษาสมดุลของธรรมชาติและประโยชน์ส่วนรวม ตัวอย่าง: ในกรณีของการแก้ไขปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า นักวิชาการอิสลามสามารถใช้หลักนัสคฺในการส่งเสริมบทบัญญัติใหม่ที่ห้ามการตัดไม้โดยไม่จำเป็น และสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ ซึ่งช่วยให้กฎหมายอิสลามสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนในยุคปัจจุบัน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าหลักนัสคฺมีศักยภาพในการปรับเปลี่ยนบทบัญญัติเพื่อรับมือกับปัญหาสมัยใหม่ โดยไม่ละทิ้งหลักการพื้นฐานของศาสนา

อภิปรายผล

1. อุศูลุลฟิกฮฺมีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์ข้อบัญญัติทางศาสนาและเป็นเครื่องมือในการอธิบายและพัฒนากฎหมายอิสลาม

2. ฟัตวามีความสำคัญในการชี้แนะบทบัญญัติทางศาสนา แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานความรู้และการศึกษาอย่างลึกซึ้ง ผู้ที่ไม่มีความเชี่ยวชาญไม่ควรฟัตวา

3. การนัสคฺเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาข้อบัญญัติให้เหมาะสมกับบริบทและเวลาโดยต้องอาศัยการตีความที่ถูกต้องและอ้างอิงหลักฐานที่ชัดเจน

4. การเปรียบเทียบกับบริบทกฎหมายใหม่และกฎหมายในประเทศอื่น ๆ 1. บริบทกฎหมายใหม่: ในระบบกฎหมายทั่วไป (Civil Law), แนวคิดเกี่ยวกับการปรับใช้กฎหมายใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงมีความคล้ายคลึงกับหลักการนัสคฺ ตัวอย่างเช่น: กฎหมายสิ่งแวดล้อมในยุโรป: หลายประเทศในสหภาพยุโรปปรับปรุงกฎหมายเพื่อควบคุมการใช้พลาสติก เช่น การห้ามใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (Single-Use Plastics Directive) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน กฎหมายเทคโนโลยีในสหรัฐอเมริกา: เช่น การเพิ่มข้อกำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Privacy Laws) เพื่อรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ เปรียบเทียบกับนัสคฺ: นัสคฺในอิสลามทำหน้าที่เช่นเดียวกัน คือการปรับบทบัญญัติทางศาสนาเพื่อแก้ปัญหาสังคม เช่น การปรับบทบัญญัติจากอดีตเกี่ยวกับการเก็บภาษี (ซะกาต)

เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการจัดการเศรษฐกิจสมัยใหม่ --- 2. การเปรียบเทียบกับกฎหมายในประเทศอื่น ๆ: ตัวอย่างในประเทศมาเลเซีย: มาเลเซียมี Mufti State Council ซึ่งเป็นองค์กรที่ปรึกษาทางศาสนาและใช้หลักการนัสคฺในการออกฟัตวาที่เหมาะสมกับบริบทสังคม ตัวอย่างเช่น การอนุมัติให้ใช้บัญชีธนาคารอิสลามแบบ Tawarruq (รูปแบบหนึ่งของธุรกรรมที่หลีกเลี่ยงดอกเบี้ย) เพื่อให้ชาวมุสลิมสามารถใช้บริการธนาคารได้โดยไม่ขัดต่อหลักชะรีอะฮฺ ตัวอย่างในซาอุดีอาระเบีย: รัฐบาลซาอุดีอาระเบียได้ปรับเปลี่ยนข้อห้ามบางประการในกฎหมายชะรีอะฮฺ เช่น การอนุญาตให้ผู้หญิงขับรถได้และเข้าร่วมแรงงานในอุตสาหกรรมต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สะท้อนหลักการที่คล้ายกับนัสคฺในการปรับใช้กฎหมายให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ 3. การปรับใช้หลักนัสคฺในบริบทกฎหมายใหม่: ตัวอย่าง: หากเปรียบเทียบกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมในยุโรป หลักนัสคฺสามารถนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร เช่น การปรับเปลี่ยนข้อห้ามที่เคยอนุญาตให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่จำกัดในอดีต ไปสู่การส่งเสริมการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน การเปรียบเทียบนี้ชี้ให้เห็นว่านัสคฺในกฎหมายอิสลามมีความคล้ายคลึงกับแนวทางการปรับกฎหมายในหลายประเทศ หลักการดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความยืดหยุ่นและความเหมาะสมของบทบัญญัติในการแก้ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับอุศูลุลฟิกฮฺ

- ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับหลักกฎหมายอิสลาม เพื่อพัฒนาความรู้และต่อยอดการวิจัยในอนาคต

- นำความรู้ไปเผยแพร่ในหมู่บุคคลทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจในกฎหมายอิสลามอย่างถูกต้อง

2. การเปรียบเทียบระหว่างการนัสคในอุลุมอัลกุรอานกับอุศูลุลฟิกฮฺ

- ควรศึกษาความแตกต่างและบทบาทของการนัสคในสองบริบทนี้ เพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกและพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์อิสลาม

3. การพัฒนาทักษะของมุฟตี

- ควรส่งเสริมการศึกษาเฉพาะด้านสำหรับผู้ที่จะทำหน้าที่มุฟตีเพื่อให้สามารถฟัตวาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามบริบทปัจจุบัน

- ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแนวทางการพัฒนาความรู้ของมุฟตี หรือการจัดตั้งกลไกส่งเสริมความเข้าใจในหลักการนัสคฺ

บรรณานุกรม

สมาคมนักศึกษาเก่าอาหรับ ประเทศไทย. (1419). *พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย มาดีนะฮฺ: ศูนย์กษัตริย์ฟาฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอานอัลมาดีนะห์ อัลมุเนาวเราะห์.*

เจ๊ะเหล๊าะ แขกพงศ์. (2561). กระบวนทัศน์วิธีวิทยาการวิจัยทางกฎหมายอิสลาม. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 5(ฉบับพิเศษ), 199-211 https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pnuhuso/article/view/136729

Ibn Hazm. (1968). الإحكام في أصول الإحكام . Bairut : Dar Kutub Al-Ilmiyah.

Al-Shatibiy. (1997). الموافقات. Makkah: Dar Ibn Affan

Al-Qurtubiy. (1964). الجامع لأحكام القرآن . Cairo : Dar Kutub Al-Mishriyah.

Al-Qazaliy. (1993). المستصفى. Bairut : Dar Al-Kutub Al-Islamiyah.

Al-Nawawiy. (1986). أدب المفتي والمستفتي. Damchiq : Dar Al-Fikir

Al-Jasshas. (1994). الفصول في الأصول. Kuwait : Wizarah al-Aoqaf Al-Kuwaitiyah.

Al-Chirasiy. (2003). اللمع في أصول الفقه. Bairut : Dar Kutub Al-Ilmiyah.

Al-Chawkaniy. (1999). إرشاد الفحول لتحقيق الحق من علم الأصول. Bairut : Dar Al-Kitab Al-Arabiy .

Al-Chafiiiy, (1996). الرسالة . Cairo : Maktabah Al-Halabiy.

Al-Baihaqiy. (2003). السنن الكبرى . Bairut : Dar Kutub Al-Ilmiyah.

Al-Amidiy Ali bin Muhammad. (1982). الإحكام في أصول الإحكام . Damchiq: al-Maktabah Al-Islamiy

Abd Karim Al-Zaidan. (1997). الوجيز في أصول الفقه . Bairut : Muassah Al-Risalah.

การวิเคราะห์สถานการณ์และแนวทางกลยุทธ์เพื่อพัฒนาธุรกิจรถยนต์มือสองในอำเภอเมืองเชียงราย

Used Car Businesses Development in Mueang Chiang Rai District, Chiang Rai Province

ประวิตร โพธิกันท์[1] , ปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง[2*]

Prawit Phothikan[1], Patipat Tunming[2*]

[1] นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 57100

[2] กลุ่มวิจัยด้านการท่องเที่ยว การบริการ และการงานอีเว้นท์ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

[1] Student, Master of Business Administration,(Business Administration), Mae Fah Luang University, Chiang Rai Province 57100

[2] Tourism, Hospitality and Event Research Group, School of Management, Mae Fah Luang University

*Corresponding author E-mail: 6651203266@lamduan.mfu.ac.th, Patipat.tun@mfu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคด้านธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วในเขต อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อเสนอแนวทางกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบคุณภาพ ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วในแต่ลำตำแหน่งจำนวนทั้งหมด 21 คน

ผลการศึกษาวพบว่าธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วในพื้นที่กำลังเผชิญกับความท้าทายที่ส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินงานและการแข่งขันในตลาด ปัญหาหลักที่พบประกอบด้วยการแข่งขันด้านราคาที่รุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่หันมาใช้ช่องทางออนไลน์มากขึ้น และความยากลำบากในการบริหารจัดการสต๊อกรถยนต์ใช้แล้ว เนื่องจากผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัวอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

การปรับตัวในธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วต้องเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงาน หนึ่งในแนวทางสำคัญคือขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่สามารถตอบโจทย์พฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล การสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพรถยนต์ใช้แล้วถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความไว้วางใจและเพิ่มความน่าสนใจให้กับสินค้า

คำสำคัญ: การพัฒนาธุรกิจ, รถยนต์ใช้แล้ว, เชียงราย

ABSTRACT

This study aims to 1) investigate and analyze the current situation, challenges, and obstacles in the used car business in Mueang Chiang Rai District, Chiang Rai Province, and 2) propose strategic development approaches for this sector. A qualitative research method was employed, gathering data through in-depth interviews with 21 stakeholders from various roles within the used car business.

The findings reveal that the used car business in the area faces significant challenges impacting operational efficiency and market competitiveness. Key issues include intensifying price competition, shifting consumer behavior towards online channels, and difficulties in managing used car inventories due to the economic slowdown. These factors necessitate rapid and effective adaptation by business operators.

Strategic adjustments for the used car sector involve structural changes and the integration of technology to support operations. A notable strategy is leveraging online platforms to cater to the needs of digital-age consumers. Additionally, building trust in the quality of used cars is a crucial factor in enhancing consumer confidence and product appeal.

Keywords: Business Development, Used Car, Chiang rai

ที่มาและความสำคัญ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตลาดรถยนต์ใช้แล้วทั่วโลกในปี 2565 มีมูลค่าประมาณ 1.66 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ และคาดการณ์ว่าจะเติบโตต่อเนื่องด้วยอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปี (CAGR) 6.1% จนถึงปี 2573 การเติบโตนี้มาจากปัจจัยสำคัญ เช่น ความต้องการรถยนต์เพิ่มขึ้นจากความสามารถในการซื้อรถใหม่ที่ลดลงและการขยายตัวของแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยให้ผู้บริโภคเข้าถึงตัวเลือกได้ง่ายขึ้น ในด้านภูมิภาคอเมริกาเหนือครองส่วนแบ่งตลาดสูงสุดในปี 2565 ขณะที่เอเชียแปซิฟิกเติบโตเร็วที่สุดด้วย CAGR 7.7% (Grand view research, 2023) โดยเฉพาะในจีนและอินเดียที่มีความต้องการรถใช้แล้วเพิ่มมากขึ้น การระบาดของโควิด-19 ยังส่งผลให้ตลาดรถใช้แล้วมีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะการซื้อขายผ่านช่องทางออนไลน์ สำหรับประเทศไทยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตของตลาดรถใช้แล้ว ได้แก่ รถยึดจากสถาบันการเงินมีจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้ แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น ลานประมูลออนไลน์และโซเชียลคอมเมิร์ซ ก็ยังมีบทบาทสำคัญในการปรับตัวของตลาด (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจทีทีบี,2566) อนาคตของตลาดรถยนต์ใช้แล้วอาจได้รับผลกระทบจากการเติบโตของรถยนต์ไฟฟ้า (EV) ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้รถยนต์รุ่นเก่าตกรุ่นเร็วขึ้นและราคาขายต่อของรถใช้แล้วลดลง ผู้บริโภคเริ่มหันมาใช้รถยนต์ไฟฟ้าเนื่องจากต้นทุนการถือครองต่ำกว่า แต่ยังมีความกังวลเรื่องระยะทางวิ่งและโครงสร้างพื้นฐาน อย่างไรก็ตามหากตลาด EV เติบโตเต็มที่ การยอมรับจะเพิ่มมากขึ้น (สำนักข่าวอีไฟแนนซ์ไทย, 2556)

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการดำเนินการของธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว เนื่องจากการดำเนินธุรกิจในอุตสาหกรรมนี้ต้องเผชิญกับการแข่งขันที่เข้มข้นและความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและพฤติกรรมของผู้บริโภค การศึกษานี้มุ่งเน้นที่จะวิเคราะห์สถานกานณ์ วิธีการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว รวมถึงการสร้างกลยุทธ์ในการแข่งขันที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ผู้ศึกษาเชื่อว่าผลการศึกษานี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมรถยนต์ใช้แล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิผลและรวดเร็ว อีกทั้งยังสามารถสร้างความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนในธุรกิจได้อย่างมั่นคงในระยะยาวด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนาธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์

1.เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคด้านธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วในเขต อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

2.เพื่อเสนอแนวทางกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว (Used car) หมายถึง ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายรถยนต์ที่เคยมีเจ้าของมาก่อน รถยนต์เหล่านี้อาจจะเป็นรถยนต์ใช้แล้ว (การซื้อขายรถยนต์ที่มีการจดทะเบียนตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป หรือรถที่ถูกใช้งานมาแล้ว โดยผู้ประกอบการจะรับซื้อรถยนต์เหล่านี้จากผู้ขายหรือบริษัท แล้วนำมาตรวจสอบซ่อมแซม และปรับปรุงคุณภาพก่อนที่จะขายต่อให้กับลูกค้าราย

2. การพัฒนาธุรกิจ (Businesses Development) หมายถึง กระบวนการที่มุ่งเน้นการสร้างและขยายธุรกิจให้เติบโตมากขึ้น ในตลาดที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการเติบโตของธุรกิจ การขยายฐานลูกค้าหรือการเข้าสู่ตลาดใหม่ การสร้างและเสริมสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าปัจจุบันและพันธมิตรทางธุรกิจ เพื่อสร้างความมั่นคงและเสริมสร้างความร่วมมือที่มีคุณค่าในระยะยาวและการพัฒนาธุรกิจยังครอบคลุมถึงการปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และยกระดับคุณภาพการบริการ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้อ้างอิงแนวคิดเรื่องการวิเคราะห์ ในส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (PESTEL Analysis), การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT), การวิเคราะห์กลยุทธ์จากการรวมกันของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (TOWS)

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (PESTEL Analysis) เป็นกลยุทธ์การวิเคราะห์สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกับธุรกิจ โดยการวิเคราะห์จะประกอบด้วย 6 ปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายนอก (External Factors) คือปัจจัยที่ส่งผลกับธุรกิจ โดยที่ธุรกิจไม่สามารถควบคุมสถานการณ์นั้นได้โดยแต่ละปัจจัยมีความหมายดังนี้ (ใกล้ฉัตร บูชาธรรม, 2564)

1) ปัจจัยเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายต่างๆ (Political) เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นโดยรัฐบาล ซึ่งจะมีผลกับการดำเนินงาน โดยการวิเคราะห์ PESTEL จะรวมถึงเรื่องการเมืองภายในประเทศไปจนถึงการเมืองระหว่างประเทศที่ส่งผลกับธุรกิจ

2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและการเงินภายในประเทศ (Economic) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจในการดำเนินงาน เช่น อัตราแลกเปลี่ยนและเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ยนโยบาย อัตราการจ้างงาน อัตราการว่างงาน การเติบโตของเศรษฐกิจ

3) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social) เป็นปัจจัยด้านวัฒนธรรม สังคม วิถีชีวิต นิสัยใจคอ ซึ่งปัจจัยด้านนี้เป็นส่วนสำคัญที่แสดงถึงพฤติกรรมของผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภคในตลาดรวมถึงสิ่งแวดล้อม เช่น วัฒนธรรม ค่านิยม ทัศนคติ ธรรมเนียม ประเพณี

4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีของประเทศ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่ามีเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจในด้านใดบ้าง

5) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)เป็นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพอากาศ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และภูมิศาสตร์

6) ปัจจัยด้านกฎหมาย (Legal) เป็นปัจจัยด้านกฎหมายที่ส่งผลต่อธุรกิจ โดยส่วนมากจะส่งผลกับธุรกิจในส่วนของข้อจำกัดและข้อห้าม เช่น กฎหมายค่าแรงขั้นต่ำ กฎหมายแรงงาน กฎหมายเกี่ยวกับภาษี หรือระเบียบ กฎ และข้อบังคับที่ส่งผลกับการทำธุรกิจ

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เป็นการวิเคราะห์ที่สามารถเร่งการพัฒนาแผนการตลาดของบริษัทได้ โดยให้ความสำคัญกับประเด็นภายใน ได้แก่ จุดแข็งและจุดอ่อน และประเด็นภายนอก ได้แก่ โอกาสและภัยคุกคาม ซึ่งจะช่วยบ่งชี้ข้อมูลบางอย่างที่สามารถสนับสนุนให้บริษัทบรรลุวัตถุประสงค์ (เช่น จุดแข็งหรือโอกาส) หรือเป็นข้อมูลที่บ่งชี้ถึงอุปสรรค (เช่น จุดอ่อนหรือภัยคุกคาม) ที่บริษัทจำเป็นต้องเอาชนะหรือคลี่คลายปัญหาให้ลดลง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ โดยมีปัจจัยดังนี้

1) จุดแข็งและจุดอ่อน (Strengths and Weaknesses) เมื่อเทียบกับความต้องการของตลาดและลักษณะของคู่แข่ง ผู้จัดการฝ่ายการตลาดต้องเริ่มคิดในแง่ของสิ่งที่บริษัททำได้ดีและอาจมีข้อบกพร่อง จุด

แข็งและจุดอ่อนที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเพราะทรัพยากรที่องค์กรครอบครองหรือไม่ได้ครอบครอง หรือลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทกับลูกค้า พนักงาน หรือองค์กรภายนอก

2) โอกาสและภัยคุกคาม (Opportunities and Threats) ความสามารถในการระบุโอกาส ภัยคุกคาม หรือความได้เปรียบในการแข่งขัน ผู้จัดการฝ่ายการตลาดต้องคำนึงถึงแนวโน้มและสถานการณ์ของสภาพแวดล้อมภายนอก ถึงแม้องค์กรจะมีจุดแข็งภายใน แต่การเพิกเฉยต่อประเด็นภายนอกอาจทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพได้ในระยะสั้น แต่ไม่สามารถปรับตัวได้เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงภายนอกที่ขัดขวางการดำเนินงานขององค์กร (Blue bik, 2022)

กลยุทธ์แมทริกซ์ TOWS (TOWS Matrix) เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนากลยุทธ์ระดับบริษัท โดยแมทริกซ์อุปสรรค-โอกาส จุดอ่อน-จุดแข็ง Threats-Opportunities-Weaknesses-Strengths (TOWS) Matrix] เป็นแมทริกซ์ที่แสดงถึงโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) จากภายนอกบริษัทที่สัมพันธ์กับจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ภายในบริษัท โดยมีทางเลือกของกลยุทธ์ 4 แนวทาง ซึ่งเกิดจากการจับคู่ระหว่างปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy), 2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy), 3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy), และ 4) กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) (Blue bik, 2022)

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

1) แหล่งข้อมูล การวิจัยในครั้งนี้ คือ ทบทวนวรรณกรรมและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารโดยการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์กรอบแนวคิด สภาพการณ์ปัญหาและอุปสรรคของ ธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว โดยศึกษาข้อมูลจากบทความ หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ เอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแผ่นพับ สื่อชนิด ต่างๆ และอินเตอร์เน็ต

2) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเน้นกลุ่มผู้มีส่วน เกี่ยวข้องกับการศึกษาสภาพการณ์ ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 21 คนโดยการสัมภาษณ์ กำหนดเงื่อนไข หรือคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละบุคคลที่เป็นผู้ประกอบการหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว จำนวน 21 คน โดยแบ่งออกเป็นดังนี้ 1) ลูกค้าที่มีความสนใจในการซื้อรถยนต์ใช้แล้ว ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 3 คน 2) ลูกค้าที่มีความสนใจในการซื้อรถยนต์

ใช้แล้ว ในประเทศไทย จำนวน 2 คน 3) เจ้าของกิจการรถยนต์ใช้แล้วในจังหวัดเชียงราย จำนวน 3 คน 4) เจ้าของกิจการรถยนต์ใช้แล้วในประเทศไทย จำนวน 2 คน 5) ธนาคารปล่อยสินเชื่อรถยนต์ใช้แล้ว จำนวน 3 คน 6) ผู้จัดการธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วในประเทศไทย 4 คน 7) พนักงานขาย ที่มียอดขายมากที่สุด 2 คน 8) นักวิชาการ รถยนต์ใช้แล้ว 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวคำถามการสัมภาษณ์ประกอบด้วยการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (PESTEL Analysis), การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT), การวิเคราะห์กลยุทธ์จากการรวมกันของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (TOWS) และเสนอแนวทางกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จะเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกและการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคด้านธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วในเขต อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย แนวคำถามเหล่านี้ผ่านการกลั่นกรองและพิจารณาแล้วว่า สามารถตอบโจทย์การวิจัยได้อย่างชัดเจนและครอบคลุม โดยใช้แนวคำถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์ ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการรถยนต์ใช้แล้ว เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคด้านธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วในเขต อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงรายด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) จากนั้นสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงรายต่อไป

ผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคด้านธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วในเขต อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วที่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจเกิน 2 ปี จำนวน 21 คน พบว่า สถานการณ์ธุรกิจ ตลาดรถยนต์ใช้แล้วในเขตอำเภอเมืองเชียงรายมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงโควิด-19 โดยเกิดความต้องการใช้รถยนต์ส่วนตัวเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในปี 2566 พบปัญหาการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ยอดขายลดลง และเกิดปัญหาสต็อกรถยนต์ที่ค้างจำหน่ายเพิ่มขึ้น ปัญหาและอุปสรรค การบริหารภายใน ขาดการวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนสำหรับบริหารจัดการต้นทุนและการตลาด การจัดการด้านการเงิน ผู้ประกอบการจำนวนมากประสบปัญหาด้านสภาพคล่องและการปล่อยสินเชื่อที่เข้มงวดจากสถาบันการเงิน และในส่วนของการจัดการพนักงาน พนักงานขาดการฝึกอบรมด้านทักษะการขายและการบริการที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายปัญหาและอุปสรรค การบริหารภายใน ขาดการวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนสำหรับบริหารจัดการต้นทุนและการตลาด การจัดการด้านการเงิน ผู้ประกอบการจำนวนมากประสบปัญหาด้านสภาพคล่องและการปล่อยสินเชื่อที่เข้มงวดจากสถาบันการเงิน และในส่วนของการจัดการพนักงานพนักงานขาดการฝึกอบรมด้านทักษะการขายและการบริการที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมา โอกาสและแนวทางการพัฒนา การใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น แพลตฟอร์ม (Social Commerce) และการประมูลรถออนไลน์ ช่วยสร้างโอกาสในการเข้าถึงลูกค้า และเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการตลาด ผลการศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคด้านธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย มีดังนี้

1.การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (PESTEL Analysis)

1.1 ด้านการเมือง (Political) นโยบายสนับสนุนรถยนต์ไฟฟ้าจากภาครัฐส่งผลต่อรถยนต์ใช้แล้วอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากมีราคาที่ใกล้เคียงกันและยังได้รับสิทธิพิเศษจากภาครัฐ

1.2 ด้านเศรษฐกิจ (Economic) รายได้ของประชากรในพื้นที่ เช่น เกษตรกร ที่ผันแปรตามราคาพืชผล ส่งผลต่อความสามารถในการซื้อรถยนต์ใช้แล้วอย่างเห็นได้ชัด หากผลกระกอบการไม่ดีหรือต้นทุนสูงขึ้นจะทำให้ลูกค้าไม่มีกำลังในการซื้อ

1.3 ด้านสังคม (Social) ลูกค้าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับรถยนต์ที่สะท้อนบุคลิกภาพและการใช้งานที่เหมาะสม เช่น รถ SUV สำหรับครอบครัว

1.4 ด้านเทคโนโลยี (Technological) แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook, Kaidee มีบทบาทสำคัญในการเข้าถึงลูกค้าที่เพิ่มมากขึ้น

1.5 ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) ผู้บริโภคบางส่วนมองว่าการใช้รถยนต์มือสองช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1.6 ด้านกฎหมาย (Legal) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์และสินเชื่อรถยนต์ใช้แล้วอาจมีผลต่อการดำเนินธุรกิจเนื่องจากมียอดดอกเบี้ยที่สูงกว่ารถยนต์ใหม่

2.การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT)

จุดแข็ง	**จุดอ่อน**
1) ลูกค้าให้ความสนใจเกี่ยวกับบริการหลังการขาย จึงทำให้ลูกค้าเชื่อมั่นผู้จำหน่ายรถยนต์ใช้แล้วในพื้นที่เนื่องจากหากมีปัญหาสามารถติดต่อผู้จำหน่ายได้ทันที	1) ความเชื่อมั่นของลูกค้าต่อคุณภาพรถยนต์ใช้แล้วยังไม่สม่ำเสมอ โดยเฉพาะในกลุ่มลูกค้าใหม่ หรือกลุ่มลูกค้าที่เคยซื้อรถยนต์ใช้แล้วแต่ได้รถยนต์ใช้แล้วคุณภาพที่ไม่ได้
2) การสนับสนุนจากพันธมิตรในพื้นที่ เช่น ธนาคารหรือผู้ให้บริการสินเชื่อในพื้นที่ ที่ช่วยเพิ่มโอกาสในการขาย	2) การแข่งขันในตลาดที่สูง ทำให้กำไรต่อคันไม่สูงมากนักรวมถึงการที่ต้องแบ่งรับความเสี่ยงหากรถที่ขาย ขายไม่ได้ทำให้เกิดต้นทุนจม
3) ความคุ้มค่าด้านราคาที่ลูกค้ามองว่ารถยนต์ใช้แล้วยังคงมีสภาพดีและราคาต่ำกว่ารถใหม่	3) ข้อจำกัดด้านการจัดหารถยนต์ที่มีคุณภาพสูงในราคาต่ำ ที่หาได้ยากเนื่องจากมีผู้คนต้องการเป็นจำนวนมาก
4) รถกระบะมีสินค้าทดแทนที่ยังไม่มาก จึงทำให้ลูกค้ากลุ่มที่มีรายได้จำกัดสามารถมองหารถยนต์ใช้แล้วในพื้นที่ได้	4) การให้บริการสินเชื่อที่มีอัตราดอกเบี้ยยังแข่งขันกับรถยนต์ใหม่ที่ต่างกันค่อนข้างมาก เนื่องจากรถยนต์ใช้แล้วมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่ารถใหม่ อาจทำให้ลูกค้ามองว่าดอกเบี้ยสูงเกินไป และเปลี่ยนใจซื้อรถยนต์ใหม่คุ้มค่ากว่า
5) จังหวัดเชียงรายลูกค้าส่วนมากเป็นเกษตรกรจึงมองหาในส่วนของรถกระบะที่เน้นใช้งานเป็นหลักทำให้ลูกค้าสนใจรถยนต์ใช้แล้วที่มีราคาถูกกว่ารถยนต์ใหม่และสามารถใช้งานได้โดยที่ไม่ต้องกังวลหากต้องการใช้งานรถหนัก	5) การเปลี่ยนแปลงราคาที่ผันผวน เนื่องจากสงครามราคาของรถยนต์ใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อการตั้งราคาขายรถยนต์ใช้แล้วได้ยาก ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในมุมของราคาให้แก่ลูกค้าได้ทัน

โอกาส	อุปสรรค
1) การเติบโตของช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ซื้อขายรถยนต์แลแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย สามารถช่วยการเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้นและการสามารถผลักดันยอดขายให้เพิ่มขึ้นตามได้เช่นกัน 2) ความต้องการรถยนต์ในกลุ่มลูกค้าที่ต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายยังมีอยู่ ซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีงบจำนวนจำกัดแต่อยากได้รถยนต์ไว้ใช้งาน 3) การพัฒนาและขยายบริการหลังการขาย ที่ลูกค้าส่วนมากให้ความสำคัญหลังการซื้อขาย ซึ่งเป็นโอกาสในการเสนอขายรถยนต์ใช้แล้วที่เพิ่มมากขึ้น 4) ความนิยมของรถยนต์ประเภท SUV หรือรถยนต์สำหรับการใช้งานในครอบครัว ที่ยังมีความต้องการในตลาดและหากเปรียบเทียบราคาระหว่างรถยนต์ใช้แล้วและรถยนต์ใหม่ยังมีช่องว่างของราคาที่ต่างกัน 5) การเพิ่มความเชื่อมั่นในตลาดรถยนต์ใช้แล้วผ่านการรีวิวจากผู้เชี่ยวชาญและลูกค้ารวมถึงการสร้างโปรแกรมส่งเสริมการขาย เช่น ส่วนลดพิเศษและแคมเปญเฉพาะกลุ่มเพื่อเพิ่มยอดขาย	1) การแข่งขันกับตลาดรถยนต์ใหม่ โดยเฉพาะรถยนต์ไฟฟ้าที่กำลังเติบโตและมีราคาที่น่าดึงดูดจากการสนับสนุนของภาครัฐและการลดราคา 2) เศรษฐกิจที่ผันผวนส่งผลต่อความสามารถในการซื้อของลูกค้า 3) ความผันแปรของราคาน้ำมันที่อาจส่งผลต่อความต้องการของรถยนต์ใช้ที่ยังใช้เชื้อเพลิงน้ำมัน 4) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคที่หันมาใช้บริการออนไลน์มากขึ้น ทำให้การขายแบบดั้งเดิมลดลง

3.แนวทางกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ด้วยการวิเคราะห์กลยุทธ์ (TOWS Matric) สามารถเสนอแนวทางแนวทางกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว ได้ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก (Strengths-Opportunities) ประกอบด้วยใช้ฐานลูกค้าที่สนใจรถยนต์ใช้แล้วและช่องทางออนไลน์ เพิ่มมูลค่าให้กับธุรกิจด้วยโปรแกรมตรวจเช็คระยะฟรี หรือการรับประกันคุณภาพรถยนต์หลังการขายและเสนอแพ็กเกจการซื้อพร้อมสินเชื่อร่วมมือกับสถาบันการเงินเพื่อพัฒนาแพ็กเกจสินเชื่อที่ปรับแต่งได้ตามความต้องการของลูกค้า	**กลยุทธ์เชิงแก้ไข (Weaknesses-Opportunities)** ประกอบด้วยพัฒนาโครงสร้างการจัดหารถยนต์คุณภาพดี สร้างเครือข่ายกับผู้ขายในพื้นที่ใกล้เคียงใช้ช่องทางออนไลน์ในการสื่อสารข้อมูลหรือพัฒนาเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่ลูกค้าสามารถตรวจสอบประวัติการซ่อมบำรุงได้ เสริมสร้างการตลาดในพื้นที่ชนบทที่ใช้สื่อที่เหมาะสมกับชุมชนและพัฒนาความร่วมมือกับผู้ให้บริการสินเชื่อโดยการสร้างเงื่อนไขสินเชื่อที่ยืดหยุ่นและดึงดูดใจ
กลยุทธ์เชิงป้องกัน (Strengths-Threats) ประกอบด้วยใช้ความคุ้มค่าด้านราคาของรถยนต์ใช้แล้ว โปรโมตข้อได้เปรียบด้านราคาของรถยนต์ใช้แล้ว โดยเน้นถึงความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับการซื้อรถใหม่ ปรับตัวเข้าสู่ตลาดรถยนต์ไฟฟ้า โดยเพิ่มรถยนต์ไฟฟ้าและรถยนต์ไฮบริดในรายการขาย พร้อมข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการใช้งานที่ลดลง เสริมกลยุทธ์การตลาดผ่านออนไลน์โดยใช้แพลตฟอร์มยอดนิยม เช่น TikTok และ Facebook รวมถึงพัฒนาโปรแกรมดูแลรถยนต์หลังการขายเสนอโปรแกรมรับประกันความพึงพอใจและเพิ่มความหลากหลายของโปรโมชั่น จัดโปรโมชันตามฤดูกาล	**กลยุทธ์เชิงรับ (Weaknesses-Threats)** ประกอบด้วยตรวจสอบคุณภาพรถยนต์อย่างเข้มงวด เพื่อให้รถยนต์ใช้แล้วมีความน่าเชื่อถือและปรับราคาขายให้เหมาะสมกับกำลังซื้อของลูกค้า เสนอราคาที่เหมาะสมและเข้าถึงได้รวมถึงเสริมสร้างความมั่นใจของลูกค้าด้วยการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ การให้บริการรายงานการตรวจสอบรถยนต์โดยผู้เชี่ยวชาญ และใช้การตลาดแบบหลายช่องทาง การใช้แพลตฟอร์มการตลาดที่หลากหลาย

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาปัญหา และอุปสรรคด้านธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วในเขต อำเภอเมือเชียงราย จังหวัดเชียงราย พบว่าปัญหาและอุปสรรคด้านธุรกิจ การบริหารภายในของผู้ประกอบการขนาดเล็กยังขาดความพร้อมในการจัดทำแผนธุรกิจและการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การแข่งขันในตลาดที่มีผู้เล่นรายใหม่เพิ่มขึ้น ทำให้ธุรกิจต้องเผชิญแรงกดดันด้านราคาขายจำหน่ายที่ต่ำลง ทำให้การบริหารธุรกิจทำได้ยากมากขึ้น

ในส่วนของเงื่อนไขการปล่อยสินเชื่อจากสถาบันการเงินโดยเฉพาะการเพิ่มเงินดาวน์และดอกเบี้ยที่สูงขึ้น ส่งผลให้ลูกค้าไม่สามารถซื้อรถได้ง่ายและสถาบันการเงินยังเข้มงวดในการอนุมัติสินเชื่อสำหรับลูกค้าที่มีธุรกิจรายย่อย สำหรับการจัดการพนักงานขาดการอบรมที่เหมาะสม เช่น การฝึกทักษะด้านการขายออนไลน์ การสื่อสารและการเจรจากับลูกค้า รวมถึงการขาดแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้เกิดปัญหาในการรักษาพนักงานที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกมลทิพย์ มาบุญ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่ว่าปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านการรับรู้ราคา และปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภคเกี่ยวกับคุณค่าของสินค้า การมองเห็นความเหมาะสมของราคา และการสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือของตราสินค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ในกลุ่มตัวอย่างและจารุพันธ์ ยาชมภู (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ ขนาดไม่เกิน 1,500 ซีซี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ ขนาดไม่เกิน 1,500 ซีซี โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และความเหมาะสมของราคากับระบบความ ปลอดภัยและเทคโนโลยี ปัจจัยด้านกระบวนการบริการ พนักงาน และโชว์รูมศูนย์บริการ

จากการศึกษาแนวทางกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย สรุปแนวทางกลยุทธ์โดย TOWS โดยมีรายละเอียดดังนี้กลยุทธ์เชิงรุก (Strengths-Opportunities) การใช้จุดแข็งเพื่อสร้างโอกาส หนึ่งในแนวทางสำคัญคือการใช้ฐานลูกค้าที่สนใจรถยนต์ใช้แล้วร่วมกับช่องทางออนไลน์ โดยการเปิดตัวเว็บไซต์เฉพาะสำหรับขายรถยนต์มือสอง ซึ่งช่วยขยายตลาด เพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของลูกค้า เนื่องจากลูกค้าส่วนมากสามารถเข้าถึงแหล่งการซื้อขายรถยนต์ใช้แล้วได้หลายหลายช่องทางมากขึ้นจึงควรทำการช่องทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น และการนำเสนอโปรแกรมบริการหลังการขาย เช่น การตรวจเช็คระยะฟรี ช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของลูกค้าในด้านการตลาด การเสนอโปรโมชั่นในการซื้อพร้อมสินเชื่อที่เหมาะสมกับกำลังซื้อของลูกค้าที่ต่างกัน กลยุทธ์เชิงป้องกัน (Strengths-Threats) การใช้จุดแข็งเพื่อลดผลกระทบจากภัยคุกคาม ในสถานการณ์ที่ตลาดรถยนต์ใหม่ โดยเฉพาะรถยนต์ไฟฟ้า เริ่มมีบทบาทเพิ่มขึ้น การใช้ความคุ้มค่าด้านราคาของรถยนต์ใช้แล้วในการแข่งขันกับรถไฟฟ้าจึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากลูกค้าที่มีงบจำกัดและยังไม่สนใจรถไฟฟ้ายังมีอยู่ ในขณะเดียวกัน การเสริมกลยุทธ์

การตลาดออนไลน์ เช่น การโฆษณาบน TikTok หรือ Facebook สามารถดึงดูดกลุ่มลูกค้าวัยทำงานที่ใช้แพลตฟอร์มเหล่านี้เป็นประจำได้ นอกจากนี้การพัฒนาโปรแกรมดูแลรถยนต์หลังการขาย เช่น การรับประกันคืนเงินภายใน 7 วัน หากลูกค้าไม่พึงพอใจ เนื่องจากช่วยเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจซื้อของลูกค้าได้ กลยุทธ์เชิงแก้ไข (Weaknesses-Opportunities) การลดจุดอ่อนและใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์ การจัดหารถยนต์คุณภาพสูงแต่มีราคาที่ต่ำ สามารถทำได้โดยการสร้างเครือข่ายผู้ขายในจังหวัดใกล้เคียง เช่น การแบ่งปันข่าวสารจากลานประมูล ถือเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดหารถยนต์ที่เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า นอกจากนี้การใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อสื่อสารข้อมูลที่โปร่งใส เช่น การเปิดเผยประวัติการซ่อมบำรุงรถช่วยลดความกังวลของลูกค้าเกี่ยวกับคุณภาพรถยนต์ และการตลาดในพื้นที่ก็เป็นอีกหนึ่งโอกาสที่สำคัญส่งเสริมการขาย เช่น ช่องทางวิทยุ การออกบูท หรือกิจกรรมเฉพาะพื้นที่ก็สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าในพื้นที่ได้มากขึ้น ในส่วนของการเงินการพัฒนาความร่วมมือกับผู้ให้บริการสินเชื่อเพื่อเสนอเงื่อนไขดอกเบี้ยต่ำที่สามารถแข่งขันกับรถยนต์ใหม่ได้ จะช่วยให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น กลยุทธ์เชิงรับ (Weaknesses-Threats) การลดจุดอ่อนและป้องกันภัยคุกคามการลดความเสี่ยงจากการแข่งขันโดยการพัฒนาคุณภาพรถยนต์ใช้แล้วให้ใกล้เคียงกับรถใหม่ เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยเสริมความมั่นใจของลูกค้า นอกจากนี้ การปรับราคาขายให้เหมาะสมกับกำลังซื้อของลูกค้า โดยเฉพาะในช่วงโปรโมชั่น เช่น การลดราคาสำหรับรถรุ่นยอดนิยม ช่วยเพิ่มยอดขายในกลุ่มลูกค้าที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ การตรวจสอบรถยนต์โดยผู้เชี่ยวชาญและเผยแพร่ผลตรวจสอบที่โปร่งใสช่วยสร้างความไว้วางใจ นอกจากนี้การปรับตัวเข้าสู่ตลาดรถยนต์ไฟฟ้าโดยการฝึกอบรมทีมงานเกี่ยวกับเทคโนโลยีรถยนต์ไฟฟ้า จะช่วยให้ธุรกิจสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธเนศพล เกิดศร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แผนธุรกิจรถยนต์มือสอง ที่มีความคิดเห็นในกลยุทธ์ SO (Strengths-Opportunities) ที่มองเห็นถึงความสำคัญของสินเชื่อรถยนต์ใช้แล้วที่มีความสำคัญในการดำเนินกิจการและ เจนจิรา คงตุก (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แผนธุรกิจเต็นท์รถยนต์มือสอง ได้กล่าวว่าถึงกลยุทธ์เชิงแก้ไขในการเข้าถึงลูกค้าในพื้นที่โดยมีบริการขับรถยนต์ให้ไปให้ดูถึงบ้านและมีบริการเซ็นต์เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับรถยนต์ฟรี เช่นเดียวกันกับการตลาดในพื้นที่ในการยุทธ์ที่เสนอดังข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับวิธีนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำหรับผู้ประกอบการ ควรให้ความสนใจกับการทำงานและการบริหารให้ดีขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่การบริหารภายใน รวมถึงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาทักษะของพนักงาน เช่น การขายออนไลน์ การทำสื่อโฆษณาให้ตรงกับกลุ่มของลูกค้า และการบริการลูกค้า ในส่วนของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันการเงินหลายๆสถาบัน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อของลูกค้าได้มากขึ้น

2. สำหรับภาครัฐจัดทำโครงการส่งเสริมธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว เช่น การลดอัตราดอกเบี้ยรถยนต์ใช้แล้ว การช่วยเหลือเงินสนับสนุนในการซื้อรถยนต์ใช้แล้วและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนธุรกิจ เช่น ช่วงราคารถยนต์ใช้แล้วในแต่ละรุ่นเป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการทำช่องทางการตลาดหลายช่องทางเพื่อเข้าถึงลูกค้าลูกค้ารถยนต์ใช้แล้ว เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้นและเสริมสร้างการรับรู้ให้แก่ลูกค้า

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว เพื่อป้องกันการดำเนินงานหากมีปัจจัยภายนอกส่งผลต่อธุรกิจ จะได้ทราบถึงแนวทางการป้องกันและการแก้ไขเบื้องต้น

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจซื้อรถยนต์ใช้แล้ว เพื่อทราบถึงความต้องการของลูกค้าเชิงลึกว่าลูกค้าแต่ละกลุ่มที่มีความต้องการแตกต่างกันต้องการรถยนต์ใช้แล้วลักษณะอย่างไร

บรรณานุกรม

กมลทิพย์ มาบุญ. (2562). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อรถยนต์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร.* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. http://dspace.bu.ac.th

ใกล้ฉัตร บูชาธรรม. (2564). *การศึกษาการรับมือของผู้ประกอบกิจการที่พักและโรงแรม เนื่องจากวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 กรณีศึกษาโรงแรมห้าดาวและสามดาวในพัทยา จังหวัดชลบุรี.* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th

จารุพันธ์ ยาชมภู. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ ขนาดไม่เกิน 1,500 ซีซี.* มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th

เจนจิรา คงตุก. (2565). *แผนธุรกิจเต็นท์รถยนต์มือสอง ศรีนครกลการ.* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. http://dspace.bu.ac.th

ธเนศพล เกิดศรี. (2564). *แผนธุรกิจรถยนต์มือสอง.* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. http://dspace.bu.ac.th

ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจทีทีบี. (2566, 28 กันยายน). *ttb analytics ประเมินยอดขายรถยนต์ในประเทศปี 2566 ไม่ถึง 8.4 แสนคัน ชี้ตลาดในประเทศยังเผชิญแรงกดดันจากมาตรการคุมเข้มและกำลังซื้อหดหาย*. https://www.ttbbank.com/en/analytics/business-industry/automotive

สำนักข่าวอีไฟแนนซ์ไทย. (2556, 19 มกราคม). *ttb มองเทรนด์รถ EV แรงต่อเนื่อง กดดันตลาดรถมือ 2 แนะเต็นท์รถเร่งปรับตัว*. https://www.efinancethai.com/LastestNews/LatestNewsMain

blue bik. (2022, 12 มกราคม). *Six Forces Model โมเดลวิเคราะห์การแข่งขันทางธุรกิจ ที่สมบูรณ์กว่า Five Forces*. https://bluebik.com/th/blogs/4881

Grand View Research. (n.d.). *Used Car Market Size, Share & Trends Analysis Report.* https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/used-car-market

การเปรียบเทียบประสิทธิภาพเทคนิคเหมืองข้อมูลสำหรับพยากรณ์การลาออกของพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง

A comparison of the effectiveness of data mining techniques to predict employee turnover in a company

ยินดี อ่อนศรีแก้ว

Yindee Oonsrikaw

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University

yindee.oo@skru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเทคนิคเหมืองข้อมูลสำหรับพยากรณ์การลาออกของพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง โดยประโยชน์จากการดำเนินการวิจัย คือ นำเทคนิคเหมืองข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการทำการคาดการณ์การลาออกของพนักงาน ซึ่งใช้อัลกอริทึม 5 เทคนิค คือ เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) เทคนิคการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) เทคนิคเกรเดียนท์บูตทรี (Gradient Boost tree) เทคนิคการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic regression) และการเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) อัลกอริทึมเหล่านี้ เป็นวิธีการเรียนรู้ของเครื่องแบบมีผู้สอนสำหรับการสร้างแบบจำลองการพยากรณ์ ชุดข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เป็นชุดข้อมูลการลาออกของพนักงานในบริษัทแห่งหนึ่ง จากฐานข้อมูล www.kaggle.com สำหรับการวิเคราะห์มี 28 ปัจจัย และเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลอง โดยเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ใช้ Turbo Prep และ Auto Model ของโปรแกรม RapidMiner Studio ผลการวิจัยพบว่า การทำนายข้อมูลโดยใช้การเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) มีประสิทธิภาพดีที่สุด โดยมีค่าความถูกต้อง 85.0% ค่าความแม่นยำ 68.4% ค่าความครบถ้วน 29.6% และค่าการวัดประสิทธิภาพโดยรวม 40.1%

คำสำคัญ: เทคนิคเหมืองข้อมูล, การเรียนรู้ของเครื่องแบบมีผู้สอน

Abstract

This research aims to compare the efficiency of data mining techniques for predicting employee turnover in a company. The benefit of the research is the application of data mining techniques to predict employee turnover, which uses 5 algorithms: Deep Learning, Linear Regression, Gradient Boost Tree, Logistic Regression, and Naïve Bayes. These algorithms

are supervised learning methods for building predictive models. The dataset used in the research is a dataset of employee turnover in a company from the www.kaggle.com database. There are 28 factors for analysis and the efficiency of the models is compared. The tools used in this research are Turbo Prep and Auto Model of RapidMiner Studio. The results of the research found that predicting data using Naïve Bayes has the best efficiency, with an accuracy of 85.0%, a precision of 68.4%, a completeness of 29.6%, and an overall efficiency of 40.1%.

Keywords: data mining techniques, supervised learning

ที่มาและความสำคัญ

ในโลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการแย่งชิงทรัพยากรเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ดีที่สุดเท่าที่องค์กรนั้นจะหาได้ เป็นความท้าทายในองค์กรก่อให้เกิดโอกาสและข้อจำกัดต่อการดำเนินงาน (ชัยยศ ณัฐอังกูร และคณะ, 2567) การที่องค์กรใด ๆ จะดำรงอยู่ได้ในยุคปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดนวัตกรรม หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะมาตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ที่มีความหลากหลาย (กสิณ วิต๊ะกุล, 2562) พนักงานในองค์กรถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือภาพลักษณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงานของธุรกิจ (ชลภัสสรณ์ ศรีวรฉัตรภาธร และประสพชัย พสุนนท์, 2558) ไม่น้อยกว่าปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าธุรกิจต่าง ๆ มีการแข่งขันกันสูงขึ้น อีกทั้งมีกลยุทธ์ในการบริหารต่าง ๆ ที่ช่วยให้ธุรกิจนั้นมีการเติบโต ดังนั้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นกระบวนการบริหาร และดำเนินงานที่สำคัญเพราะพนักงานเป็นผู้ดำเนินการจัดหา และใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงิน วัตถุดิบ และเครื่องจักร หากองค์กรมีการสรรหาพนักงานที่ดี มีความสามารถ ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ องค์กรก็จะมีพนักงานที่มีศักยภาพและทำงานกับองค์กรตลอดไป

นอกจากนั้นหากพิจารณาในระดับอุตสาหกรรมและระดับประเทศ ปัญหาพนักงานลาออก เป็นสิ่งบั่นทอนศักยภาพในการพัฒนาและต่อยอดความรู้และทักษะของพนักงาน อันจะนำไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขัน ประสิทธิภาพในการผลิต คุณภาพในการบริการ และกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในที่สุด ประเทศที่กำลังพัฒนามีระบบเศรษฐกิจแบบเปิดทำการซื้อขายสินค้าและบริการกับประเทศเพื่อนบ้าน ประชากรในประเทศมีระดับรายได้ปานกลาง การเปิดประเทศทางเศรษฐกิจส่งผลให้วิถีการผลิตแบบพอเพียงเริ่มเปลี่ยนเป็นแบบตลาด เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานและทรัพยากร เนื่องจากกำลังคนเป็นทรัพยากรที่มี

ความสำคัญ เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการดำเนินงาน เพราะเป็นทั้งผู้สร้างและผู้นำเทคโนโลยีมาใช้ รวมทั้งเป็นผู้บริหารจัดการ ดังนั้นกำลังคนจึงควรได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง จริงจัง และยังมีปัญหาที่สำคัญอีกประการคือ การสร้างความผูกพันกับพนักงาน (Employee Engagement) การทำให้กำลังคนมีความผูกพันและยึดมั่นกับองค์กร (มัทวัน เลิศวุฒิวงศา, 2564) มีหลาย ๆ องค์กรเกิดคำถามว่า แล้วปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อการลาออกของพนักงาน พยายามหาคำตอบว่าปัจจัยจูงใจอะไรที่ส่งผลต่อการลาออกจะได้เป็นแนวทางในการป้องกันการลาออกหรือลดอัตราการลาออกของพนักงานในอนาคต

ชุดข้อมูลที่นำมาวิจัยจาก Kaggle เป็นแหล่งรวม Datasets หรือชุดข้อมูลสำหรับฝึกสอน Machine Learning ที่ใหญ่ที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง มีข้อมูลทุกประเภทไม่ว่าจะเป็น Datasets ในหมวดหมู่ Finance, Business, Physics, Biology, Sports, News เป็นต้น (ThAIKeras.com, 2567, 26 ธันวาคม) ชุดข้อมูลที่เราสนใจเป็นการทำนายการออกจากงานของพนักงาน เพื่อนำโมเดลการเรียนรู้ของเครื่องไปปรับใช้ และคาดการณ์กรณีการลาออกที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งช่วยให้พนักงานฝ่ายทรัพยากรบุคคลดำเนินการตามขั้นตอนที่เหมาะสมและจำเป็นเพื่อรักษาพนักงานไว้ได้ โดยใช้ 5 เทคนิค ได้แก่ เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) เทคนิคการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) เทคนิคเกรเดียนท์บูตทรี (Gradient Boost tree) เทคนิคการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic regression) และการเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโมเดลว่าโมเดลตัวไหนเหมาะกับชุดข้อมูลที่นำมาทำวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเทคนิคเหมืองข้อมูลสำหรับพยากรณ์การลาออกของพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง

นิยามศัพท์

เทคนิคเหมืองข้อมูล (Data Mining Techniques) หมายถึง เทคนิคการเรียนรู้ของเครื่องแบบมีผู้สอนจากข้อมูลในอดีตเพื่อใช้ในการพยากรณ์สิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ประกอบด้วย เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) เกรเดียนท์บูตทรี (Gradient Boost tree) การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic regression) การเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes)

พยากรณ์ (Predict) หมายถึง การทำนาย หรือคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตโดยมีการจดจำหรือเรียนรู้จากรูปแบบข้อมูลในอดีต

การลาออก (Employee Turnover) หมายถึง การที่พนักงานตัดสินใจยุติการทำงานในองค์กรโดยสมัครใจ

แนวคิดและทฤษฎี

การทำเหมืองข้อมูล (Data Mining) เป็นการค้นหาองค์ความรู้จากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะกระทำกับข้อมูลที่มีจำนวนมาก เป็นการค้นหาความเชื่อมโยงที่ซ่อนอยู่และคาดการณ์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้น โดยอาศัยหลักสถิติ การเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) และการจดจำรูปแบบ (Pattern Recognition) สารสนเทศที่ได้จากกระบวนการทำเหมืองข้อมูลนำมาสร้างแบบจำลองเพื่อพยากรณ์หรือจำแนกหน่วยหรือแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่าง ๆ อัลกอริทึมการทำเหมืองข้อมูลมีหลายประเภทการทำงาน ในการวิจัยนี้ใช้อัลกอริทึมการจำแนกประเภทข้อมูล (Classification) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์จากการเรียนรู้จดจำหรือจากรูปแบบของข้อมูลแบบมีป้ายบอกทาง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ของเครื่องแบบมีผู้สอน (อัครพล พิกุลศรี และนิภาพร ชนะมาร, 2566)

การเรียนรู้ของเครื่องแบบมีผู้สอน (Supervised Learning) เป็นวิธีการเรียนรู้ของเครื่องเพื่อสร้างแบบจำลองการพยากรณ์ โดยมีการกำหนดชุดข้อมูล x เป็นอินพุตให้กับแบบจำลอง และ y เป็นคลาสคำตอบเพื่อให้แบบจำลองใช้ในการเรียนรู้ M.A. Akasheh, et al. (2024) โดยผลลัพธ์การพยากรณ์อาจจะเป็นค่าต่อเนื่อง (Continuous Value) กรณีปัญหาการถดถอย (Regression Problem) แต่เมื่อผลลัพธ์เป็นค่าไม่ต่อเนื่อง (Discrete Value) เป็นกรณีปัญหาการจำแนกประเภท (Classification Problem) ซึ่งผลลัพธ์จากการจำแนกประเภทมักเรียกว่า คลาส (Class) หรือป้ายกำกับ (Label) ซึ่งค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลองจำแนกประเภทจะประกอบไปด้วยข้อมูล x เป็นชุดข้อมูล Feature หรือ Attributes และ y เป็นคลาสคำตอบสำหรับข้อมูลของ Feature นั้น ๆ กล่าวคือ มีชุดข้อมูล x และ ชุดข้อมูล y ประกอบกัน มักเรียกว่า ข้อมูลการฝึกฝนแบบมีป้ายกำกับ อัลกอริทึมแบบจำแนกประเภท เช่น ต้นไม้ตัดสินใจ (Decision Tree) และ การเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) (อัครพล พิกุลศรี และนิภาพร ชนะมาร, 2566)

เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) เป็นวิธีการเรียนรู้โดยอาศัยพื้นฐานของโครงข่ายประสาทเทียมและการเรียนรู้เชิงคุณลักษณะโดยคำว่าลึก คือ การมีชั้นของโครงข่ายหลายชั้น ทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเข้าใจโครงสร้างที่ชัดเจนขึ้น (ฐะปะนีย์ ตรีรัตนภรณ์ และวชรวรรษ พรหมมา, 2566) เทคนิค Deep Learning ต่างจากเทคนิค Machine Learning อื่น ๆ ถ้าใช้วิธีการสร้างโมเดล Machine Learning แบบปกติต้องสร้าง Feature เอง เช่น จำนวนครั้งในการซื้อสินค้า ยอดขายรวมของลูกค้าแต่ละราย แต่ถ้าเป็นเทคนิค Deep Learning จะสร้าง Feature แบบอัตโนมัติให้ (เอกสิทธิ์ พัชรวงศ์ศักดา, 2565)

เทคนิคการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง โดยถ้าเป็นการศึกษาตัวแปรต้น (x) หนึ่งตัวกับตัวแปรตาม (y) หนึ่งตัว เรียกว่า การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นเชิงเดี่ยว หรือการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) แต่ถ้าเป็นการศึกษาตัวแปรต้น (x) สองตัวขึ้นไปกับตัวแปรตาม (y) หนึ่งตัว เรียกว่า

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) Chiang Mai University (2567, 26 ธันวาคม)

เทคนิคเกรเดียนท์บูตทรี (Gradient Boosted Trees (GBT)) วิธีที่มีพื้นฐานมาจาก Decision tree ซึ่งเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพของแบบจำลองใหม่มีค่าสูงขึ้น โดยการสุ่มสร้าง Decision tree หลายร้อย แบบจำลอง และประเมินผลแต่ละแบบจำลองจนกว่าจะได้ Decision tree ที่สมบูรณ์ (ฤทธิธรรมนาถ อินทะชิต, 2565)

เทคนิคการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic regression) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงพหุที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณค่าหรือทำนายเหตุการณ์ที่สนใจว่าจะเกิดหรือไม่เกิดเหตุการณ์นั้นภายใต้อิทธิของตัวปัจจัยแบบจำลองโลจิสติกส์ ประกอบด้วย ตัวแปรตาม (หรือตัวแปรเกณฑ์) ที่ต้องเป็นตัวแปรแบบทวินาม (Dichotomous Variable) กล่าวคือ มีได้สองค่า และตัวแปรอิสระ (หรือตัวแปรทำนาย) ที่อาจมีตัวเดียวหรือหลายตัว (วรการ ใจดี และนรินทร์ จิวิตัน, 2023) เทคนิคนี้เป็นโมเดลการเรียนรู้แบบ Regression แต่ต่างกันตรงที่จะมีการแปลงคำตอบจากตัวเลข (Number) ให้เป็นตัวหนังสือ (Category) เพียง 2 ค่า หลักการทำงานคล้ายกับ Linear Regression คือ เป็นการหาฟังก์ชันที่เหมาะสมกับข้อมูล (เอกสิทธิ์ พัชรวงศ์ศักดา, 2565)

การเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) เป็นการจำแนกประเภทข้อมูล และสมมติฐานที่ให้การเกิดของเหตุการณ์ ต่าง ๆ โดยใช้หลักความน่าจะเป็นตามแนวคิดของ Bayes' Theorem ข้อดีของวิธีการนี้คือเข้าใจและนำไปใช้งานได้ง่าย (ฐะปะนีย์ ตรีรัตนภรณ์ และวชรวรรษ พรหมมา, 2566)

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาและรวบรวมข้อมูล 2) การเตรียมข้อมูล 3) การสร้างแบบจำลอง 4) การวัดประสิทธิภาพแบบจำลอง รายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ศึกษาและรวบรวมข้อมูล

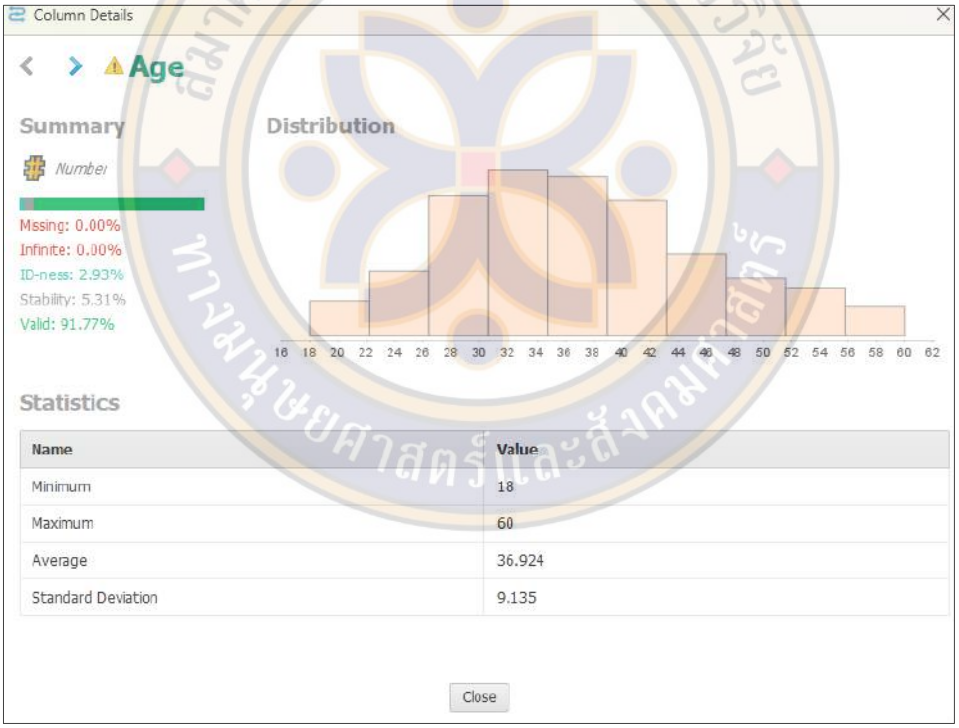
ผู้วิจัยใช้ชุดข้อมูลจากเว็บไซต์ www.kaggle.com เกี่ยวข้องกับ HR Employee Attrition Kaggle (2567, 20 พฤศจิกายน) ช่วยให้ตีความข้อมูลขององค์กรได้ โดยจะค้นหาแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับพนักงานในข้อมูล และช่วยให้ฝ่ายทรัพยากรบุคคลสามารถดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อให้องค์กรดำเนินไปอย่างราบรื่น อัตราการลาออกในองค์กรเป็นหนึ่งในความท้าทายที่ซับซ้อน ซึ่งผู้จัดการบุคคลและฝ่ายทรัพยากรบุคคลต้องเผชิญ ประกอบด้วย 28 แอตทริบิวต์ มีข้อมูล 1,470 รายการ แอตทริบิวต์ที่มีค่าเป็นตัวหนังสือ (Category) จำนวน 27 แอตทริบิวต์ และมีค่าเป็นตัวเลข (Number) จำนวน 1 แอตทริบิวต์ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 Employee attrition prediction

ลำดับที่	ชื่อแอตทริบิวต์	คำอธิบาย
1	Age	อายุ
2	Attrition	การออกจากงานของพนักงาน
3	DailyRate	อัตราค่าจ้างรายวัน
4	Department	แผนก
5	DistanceFromHome	ระยะทางจากบ้าน
6	Education	การศึกษา
7	EducationField	สาขาที่ศึกษา
8	EnvironmentSatisfaction	ความพึงพอใจด้านสิ่งแวดล้อม
9	Gender	เพศ
10	HourlyRate	อัตราค่าจ้างรายชั่วโมง
11	JobLevel	ระดับงาน
12	JobRole	บทบาทหน้าที่
13	JobSatisfaction	ความพึงพอใจในงาน
14	MaritalStatus	สถานภาพการสมรส
15	MonthlyIncome	รายได้ต่อเดือน
16	MonthlyRate	อัตรารายเดือน
17	NumCompaniesWorked	จำนวนบริษัทที่เคยหรือผ่านการทำงาน
18	OverTime	ล่วงเวลา
19	PerformanceRating	คะแนนประสิทธิภาพ
20	RelationshipSatisfaction	ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในการทำงาน
21	StandardHours	ชั่วโมงการทำงานมาตรฐาน
22	StockOptionLevel	สิทธิเลือกซื้อหุ้นที่ได้รับ
23	TotalWorkingYears	ปีการทำงานทั้งหมด
24	TrainingTimesLastYear	เวลาฝึกอบรมปีที่แล้ว
25	WorkLifeBalance	สมดุลชีวิตการทำงาน
26	YearsAtCompany	ปีที่ทำงานในบริษัท
27	YearsInCurrentRole	ปีในบทบาทปัจจุบัน
28	YearsSinceLastPromotion	ปีนับตั้งแต่การเลื่อนตำแหน่งครั้งล่าสุด

การเตรียมข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลหลาย ๆ ครั้ง ข้อมูลอาจจะมาจากหลาย Data Source ที่มีหลาย Formats ที่แตกต่างกันมารวมกัน ซึ่งจะพบว่าข้อมูลมีที่มาต่างกันมักจะยังไม่ถูกต้องอาจจะเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพต่ำยังไม่เหมาะจะนำไปใช้งาน จำเป็นต้องทำการการเตรียมข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยเทคนิคเหมืองข้อมูล ในงานวิจัยนี้ใช้ Turbo Prep ของโปรแกรม RapidMiner Studio ในการเตรียมข้อมูล ซึ่งเป็น Data Preparation Tools สำหรับใช้ในการ Blending & Cleaning Data ประกอบด้วย ขั้นตอนการ Connect Data การสำรวจข้อมูล การแก้ไขข้อมูลด้วยฟังก์ชันพื้นฐานที่จำเป็น การดู History ใน RapidMiner Turbo Prep การ Export ข้อมูลจาก Turbo Prep และการสร้างโพรเซสจาก Turbo Prep ซึ่งในชุดข้อมูลพนักงาน ตั้งแต่การนำเข้าข้อมูล ถัดมาทำการสำรวจข้อมูล พบว่าไม่พบข้อผิดพลาดและข้อมูลแต่ละค่าใช้งานได้ในแต่ละแอตทริบิวต์ ตัวอย่างขั้นตอนการสำรวจข้อมูลของแอตทริบิวต์อายุ (Age) เพื่อดูรายละเอียดของข้อมูลดังภาพที่ 1

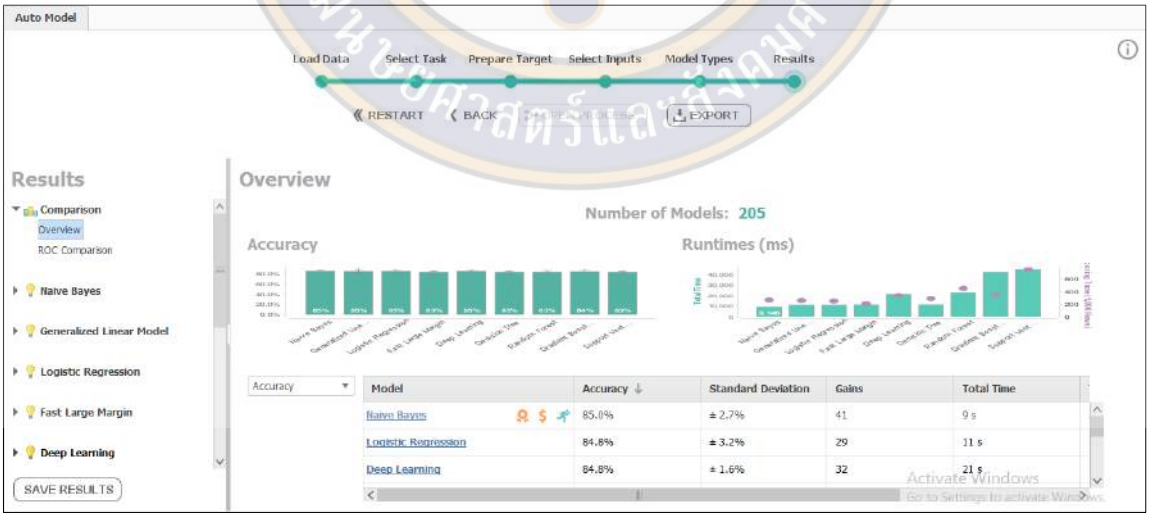

ภาพที่ 1 การดูรายละเอียดของแอตทริบิวต์ Age

การสร้างแบบจำลอง

ในการสร้างแบบจำลองผู้วิจัยใช้เทคนิคเหมืองข้อมูลการเรียนรู้ของเครื่องแบบมีผู้สอน

(Supervised Learning) เป็นการเรียนรู้จากข้อมูลในอดีตแล้วนำมาสร้างแบบจำลองทั้งหมด 9 เทคนิค ด้วย Auto Model ของโปรแกรม RapidMiner Studio เพื่อเลือกโมเดลที่สอดคล้องกับเป้าหมายของงานวิจัย ซึ่ง Automated machine learning (AutoML) เป็นเครื่องมือที่ช่วยการพัฒนาแบบจำลองจากหลากหลายแบบจำลอง เช่น การปรับค่าพารามิเตอร์ ไฮเปอร์พารามิเตอร์ การสร้างและการเลือกคุณสมบัติเป็นไปโดยอัตโนมัติ และได้รับแบบจำลองที่มีประสิทธิภาพที่ดี เครื่องมือ Auto Model แบ่งชุดข้อมูล (Dataset) ออกเป็น 2 ส่วน เป็นข้อมูลฝึกสอน (Training Data) 60% และข้อมูลทดสอบ (Testing Data) 40% ของข้อมูลทั้งหมด และเพื่อไม่ให้การทดสอบเกิดการเอนเอียง (Bias) แบ่งข้อมูลทดสอบ 40% ออกเป็น 7 ส่วนเท่า ๆ กัน เพื่อให้ทดสอบประสิทธิภาพโมเดลทั้งหมด 7 รอบ แต่พบปัญหาข้อมูลไม่สมดุล (Imbalanced Data) ซึ่งข้อมูลที่ไม่สมดุล (Imbalanced Data) เกิดจากข้อมูลในคลาสคำตอบ คือ แอตทริบิวต์ y เพื่อคาดการณ์ว่าพนักงานจะลาออกหรือไม่ ปรากฏว่าค่าจริงเป็น y และค่าพยากรณ์เป็น no หมายความว่าพนักงานที่จะลาออกแต่โมเดลพยากรณ์ผิดว่ายังทำงานอยู่ แก้ปัญหาข้อมูลไม่สมดุลด้วยวิธี Cost Sensitive Learning โดยการกำหนดค่าน้ำหนักให้กับข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้โมเดลพยายามให้ค่าพยากรณ์คำตอบมีความผิดน้อยลง คือ กำหนดค่าที่ผิดมีค่ามากขึ้น จากการสร้างแบบจำลองทั้ง 9 เทคนิคผู้วิจัยเลือก 5 เทคนิค ได้แก่ เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) เทคนิคการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) เทคนิคเกรเดียนท์บูตทรี (Gradient Boost tree) เทคนิคการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic regression) และการเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) เนื่องจากเทคนิคดังกล่าวให้ค่าตัววัดประสิทธิภาพแบบจำลองที่มากกว่าและเหมาะสมกับชุดข้อมูลพยากรณ์การลาออกของพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลการสร้างแบบจำลองด้วยโมเดล 9 เทคนิค

การวัดประสิทธิภาพแบบจำลอง

การวัดประสิทธิภาพแบบจำลองด้วยค่าต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) ค่าความถูกต้อง (Accuracy) ในการจำแนกข้อมูลในตาราง Confusion Matrix ซึ่งเป็นตารางสรุปการจำแนกข้อมูลของแบบจำลองได้ถูกต้องและไม่ถูกต้อง 2) ค่าความแม่นยำ (Precision) คำนวณจากค่าของข้อมูลที่มีการจำแนกถูกต้อง โดยพิจารณาจากผลรวมของการจำแนกข้อมูลทั้งหมด 3) ค่าความครบถ้วน หรือค่าความระลึก (Recall) คำนวณจากค่าของข้อมูลที่ผลลัพธ์ถูกต้อง โดยพิจารณาจากข้อมูลของผลลัพธ์เดียวกัน 4) ค่าการวัดประสิทธิภาพโดยรวม (F-measure) คำนวณได้จากค่าเฉลี่ยระหว่างค่าความแม่นยำและค่าความครบถ้วน ดังแสดงสมการหาค่าของ Accuracy Precision Recall และ F-Measure ต่อไปนี้

$$\text{Accuracy} = \frac{\text{True Positives} + \text{True Negatives}}{\text{Total Number Of Examples}}$$

$$\text{Accuracy} = \frac{\text{TP}+\text{TN}}{\text{TP}+\text{TN}+\text{FP}+\text{FN}} \quad (1)$$

ค่าความถูกต้อง (Accuracy) เป็นการวัดความถูกต้องของ ML Modal โดยคำนวณรวมทุกลาเบลคำตอบ

$$\text{Precision} = \frac{\text{True Positives}}{\text{True Positives} + \text{False Positives}}$$

$$\text{Precision} = \frac{\text{TP}}{\text{TP}+\text{FP}} \quad (2)$$

ค่าความแม่นยำ (Precision) เป็นการคำนวนค่า Precision ของ ML Model โดยคำนวณแยกทีละลาเบลคำตอบ

$$\text{Recall} = \frac{\text{True Positives}}{\text{True Positives} + \text{False Negatives}}$$

$$\text{Recall} = \frac{\text{TP}}{\text{TP}+\text{FN}} \quad (3)$$

ค่าความครบถ้วน หรือค่าความระลึก (Recall) เป็นการคำนวนค่า Recall ของ ML Model โดยคำนวณแยกทีละลาเบลคำตอบ

$$F_1 = 2 \times \frac{\text{Precision} \times \text{Recall}}{\text{Precision} + \text{Recall}} \quad (4)$$

ค่าวัดประสิทธิภาพโดยรวม (F-Measure) เป็นการคำนวณค่าเฉลี่ยฮาร์โมนิก (Harmonic Mean) ของ Precision และ Recall โดยคำนวณแยกทีละลาเบลคำตอบ

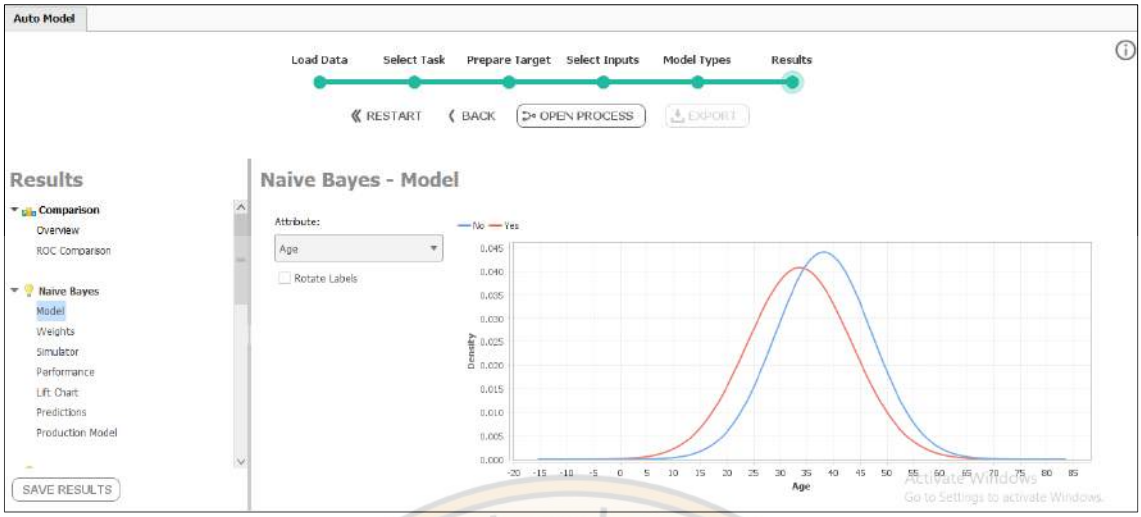
ผลการศึกษา

ผลการสร้างแบบจำลองด้วยเทคนิคเหมืองข้อมูลที่เลือก พร้อมค่าตัวชี้วัดต่าง ๆ ผ่านการแก้ปัญหาข้อมูลไม่สมดุลแสดงตารางเปรียบเทียบประสิทธิภาพแบบจำลองทั้ง 5 เทคนิค ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพแบบจำลอง

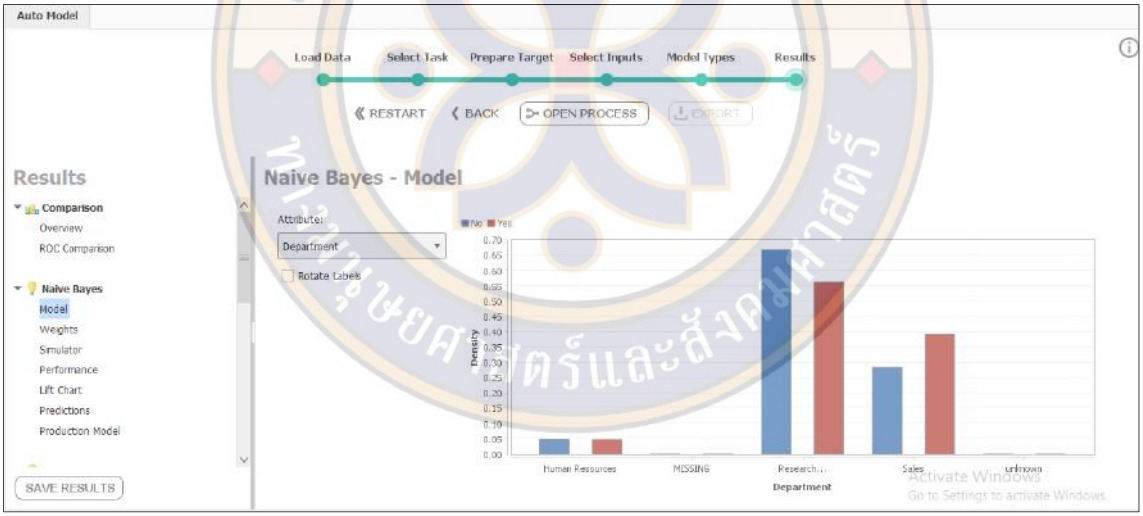
ตัวชี้วัด / ชื่อแบบจำลอง	Accuracy	Precision	Recall	F-Measure
Naïve Bayes	85.0% (1)	68.4%	29.6% (1)	40.1% (1)
Linear Regression	84.5%	60.0%	25.9% (2)	33.8%
Logistic Regression	84.8% (2)	68.7% (2)	23.0%	31.4%
Gradient Boost tree	84.3%	60.1%	25.1%	34.2% (2)
Deep Learning	84.8% (2)	79.0% (1)	19.1%	30.1%

จากตารางที่ 2 จะพบว่า การเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) มีค่าความถูกต้อง (Accuracy) มากสุด รองลงมาเป็นเทคนิคการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression) กับ เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) สำหรับค่าความแม่นยำ (Precision) เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) มีค่ามากสุด รองลงมาเป็นเทคนิคการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression) ถัดมาเป็นค่าความครบถ้วนหรือค่าความระลึก (Recall) การเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes)มีค่ามากสุด รองลงมาเป็นเทคนิคการถดถอยเชิงเส้น (Liner Regression) และค่าวัดประสิทธิภาพโดยรวม (F-Measure) โมเดล Naïve Bayes ให้ค่ามากสุด รองลงมาเป็นโมเดล Gradient Boost tree แต่ละตัวชี้วัดทั้ง 4 ค่า ในตารางที่ 2 ถ้ามีค่ามาก หมายถึงประสิทธิภาพของแบบจำลองก็จะมากด้วย ดังนั้นแบบจำลองการเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) ให้ค่า Accuracy Recall และ F-Measure มากกว่าแบบจำลองอื่นๆ จึงตัดสินใจเลือกแบบจำลองดังกล่าวเป็นแบบจำลองมีความเหมาะสมที่สุดสำหรับชุดข้อมูล HR Employee Attrition ถัดมาเป็นตัวอย่างผลการสร้างโมเดลแสดงค่าความน่าจะเป็นดังภาพที่ 3-5 และตัวอย่างผลการสร้างโมเดลแสดงการทดสอบประสิทธิภาพดังภาพที่ 6

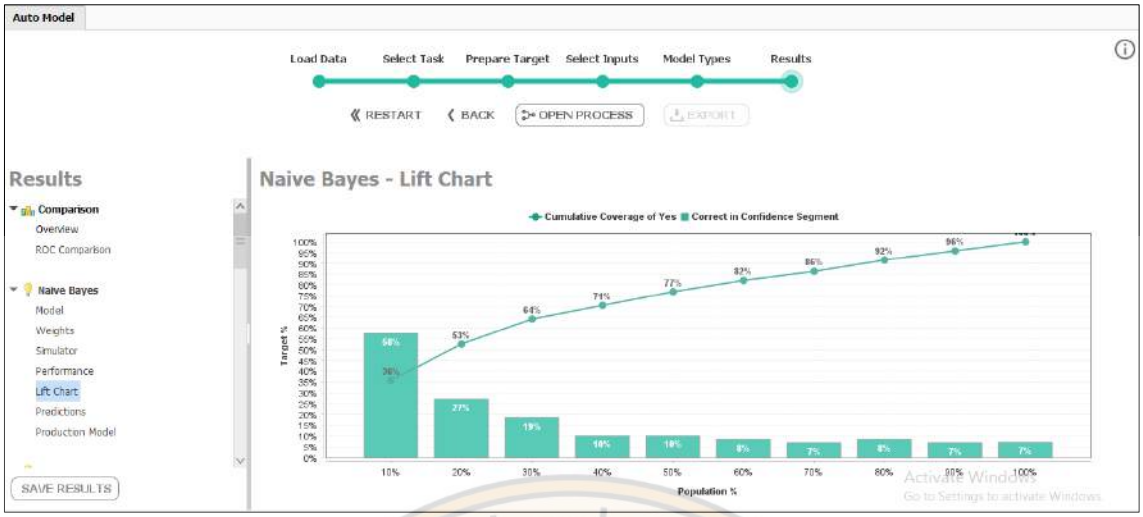
ภาพที่ 3 ตัวอย่างผลการสร้างโมเดล Naïve Bayes

จากภาพที่ 3 แสดงค่าความน่าจะเป็นของตัวแปร Age เนื่องจากตัวแปรนี้เป็นอายุของพนักงาน ซึ่งเป็นค่าตัวเลข ความน่าจะเป็นจึงแสดงด้วยกราฟการกระจายตัว (Distribution)

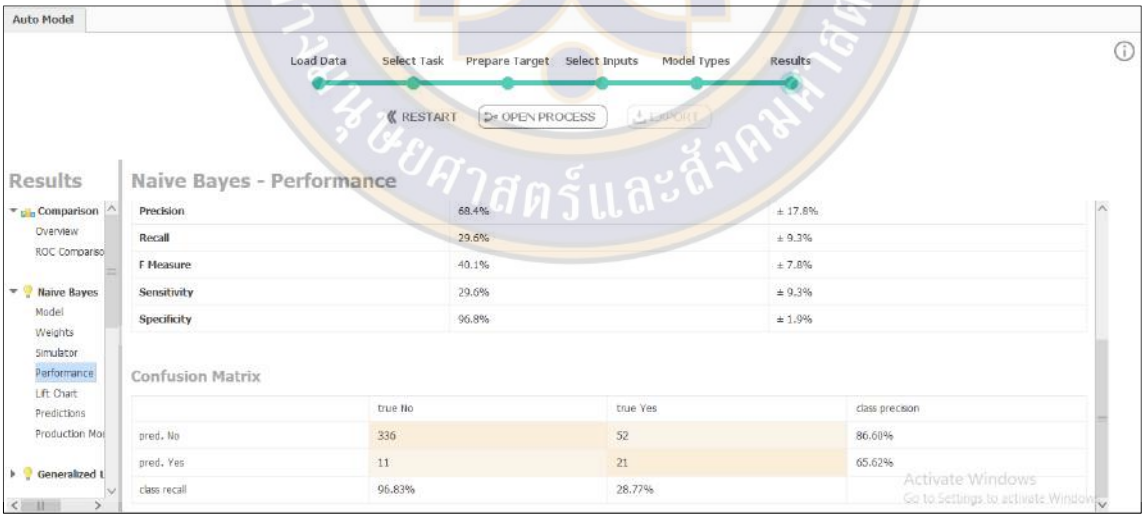
ภาพที่ 4 ตัวอย่างผลการสร้างโมเดล Naïve Bayes

จากภาพที่ 4 แสดงค่าความน่าจะเป็นของตัวแปร Department ซึ่งเป็นแผนก จะเห็นได้ว่า แผนก Research & Development ความสูงของกราฟมาก หมายถึง มีโอกาสที่พนักงานลาออกและคงอยู่มาก และแผนก Sale มีโอกาสที่พนักงานคงอยู่มากกว่าลาออก ส่วนแผนก Human Resources ความสูงของกราฟเท่ากัน ทำให้โอกาสที่พนักงานคงอยู่กับลาออกเท่า ๆ กัน

ภาพที่ 5 ตัวอย่างผลการสร้างโมเดล Naïve Bayes

จากภาพที่ 5 เป็นหน้าจอแสดงกราฟ (Bar & Line Graph) ซึ่งกราฟแท่งจะแบ่งค่า Confidence ของการพยากรณ์ออกมาเป็น 10 ช่วงเท่า ๆ กัน ข้อมูลที่โมเดลพยากรณ์และมีค่า Confidence สูงสุด 10% แรกจะอยู่ในกราฟแท่งแรก ส่วนความสูงของแท่งกราฟบ่งบอกว่า ข้อมูลที่อยู่ในช่วงนี้มีความถูกต้องกี่เปอร์เซ็นต์ เช่น ข้อมูลที่มีค่า Confidence สูงสุด 10% มีความถูกต้อง 58% ของพนักงานลาออก ข้อมูล 10% แรกนี้คิดเป็น 36% ของพนักงานลาออกทั้งหมด

ภาพที่ 6 ผลการสร้างโมเดล Naïve Bayes แสดงการทดสอบประสิทธิภาพ

จากภาพที่ 6 ตาราง Confusion Matrix แสดงจำนวนที่พยากรณ์ถูกผิด จะเห็นว่า โมเดลพยากรณ์พนักงานทำงานอยู่ทั้งหมด 336 คน (คิดเป็น 96.83% ของพนักงานที่ทำงานอยู่) และพยากรณ์พนักงานที่จะ

ลาออกถูกต้อง 21 คน (คิดเป็น 28.77% ของพนักงานที่ทำงานอยู่) อีกส่วนที่น่าสนใจ คือ จำนวนพนักงานที่ลาออกแต่โมเดลไม่สามารถตรวจสอบเจอมีจำนวน 52 คน ซึ่งเป็นส่วนที่ควรลดจำนวนให้น้อยลง

อภิปรายผลการศึกษา

งานวิจัยนี้เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเทคนิคเหมืองข้อมูลสำหรับพยากรณ์การลาออกของพนักงานในบริษัทแห่งหนึ่ง ด้วยอัลกอลิทึม 5 เทคนิค ได้แก่ เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) เทคนิคการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) เทคนิคเกรเดียนท์บูตทรี (Gradient Boost tree) เทคนิคการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic regression) และการเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) ซึ่งชุดข้อมูลที่ใช้ในครั้งนี้ คือ ชุดข้อมูลการลาออกของพนักงานในบริษัทแห่งหนึ่ง จากฐานข้อมูล www.kaggle.com ซึ่งมีจำนวนข้อมูล 1,470 รายการ Kaggle (2567, 20 พฤศจิกายน) และปัจจัยสำหรับการวิเคราะห์มีทั้งหมด 28 แอตทริบิวต์ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบจำลองของการเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) มีประสิทธิภาพดีที่สุด โดยมีค่าความถูกต้อง 85.0% ค่าความแม่นยำ 68.4% ค่าความครบถ้วน 29.6% และค่าการวัดประสิทธิภาพโดยรวม 40.1% ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) มีความเหมาะสมที่สุด ในการนำมาสร้างแบบจำลองการจำแนกประเภทข้อมูลการลาออกของพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง

จากการทำวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้ 1) เทคนิคที่ผู้วิจัยได้เลือกนำมาสร้างแบบจำลองเป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบมีผู้สอน เช่น เทคนิคการเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) แปลความได้ง่าย ด้วยการดูค่าความน่าจะเป็น (Probability) สามารถสร้างโมเดลได้อย่างรวดเร็ว พยากรณ์คำตอบ (Class) ที่เป็นตัวหนังสือ (Category) จึงเหมาะสมกับชุดข้อมูล HR Employee Attrition 2) การแก้ปัญหาข้อมูลไม่สมดุลส่งผลให้ประสิทธิภาพของโมเดลทำนายได้ถูกต้องและแม่นยำมากยิ่งขึ้น โดยในงานวิจัยนี้ใช้วิธี Cost Sensitive Learning ซึ่งโมเดลจะพยายามให้ค่าพยากรณ์คำตอบนี้ผิดน้อยลง ยังมีอีกหลายวิธี เช่น การทำ Under Sampling และการทำ Over Sampling เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว 3) การแบ่งชุดข้อมูลเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของโมเดล ในงานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือ Auto Model แบ่งชุดข้อมูล (Dataset) ออกเป็น 2 ส่วน เป็นข้อมูลฝึกสอน (Training Data) 60% และข้อมูลทดสอบ (Testing Data) 40% ของข้อมูลทั้งหมด ยังมีวิธีการแบ่งข้อมูลมาทดสอบอีก 2 วิธีที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิธี Split Test และ วิธี Cross Validation (เอกสิทธิ์ พัชรวงศ์ศักดา, 2563) และ 4) เหตุผลที่เลือกเทคนิคการเรียนรู้แบบเบย์ (Naïve Bayes) เพราะพยากรณ์พนักงานที่จะลาออกถูกต้อง 21 คน (คิดเป็น 28.77% ของพนักงานที่ทำงานอยู่) ถัดมาเทคนิคการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) และเทคนิคเกรเดียนท์บูตทรี (Gradient Boost tree) พยากรณ์พนักงานที่จะลาออกถูกต้อง 17 คน (คิดเป็น 23.94% ของพนักงานที่ทำงานอยู่) ส่วนเทคนิคการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic regression) พยากรณ์พนักงานที่จะลาออกถูกต้อง 15 คน (คิดเป็น 21.13% ของ

พนักงานที่ทำงานอยู่) และเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) พยากรณ์พนักงานที่จะลาออกถูกต้อง 14 คน (คิดเป็น 19.18% ของพนักงานที่ทำงานอยู่)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) การแก้ปัญหาข้อมูลไม่สมดุล (Imbalance Data) ควรใช้หลายวิธีเพื่อดูความเหมาะสมและได้ผลลัพธ์ดีที่สุด 2) การแบ่งชุดข้อมูลที่หลากหลายรูปแบบสำหรับใช้ในการฝึกฝนและการทดสอบ 3) การสร้างแบบจำลองอาจเพิ่มวิธีการอื่น ๆ เข้ามา เพื่อสามารถเรียนรู้และพยากรณ์ผลลัพธ์ออกมาได้ค่าความถูกต้อง มีประสิทธิภาพมากกว่า 4) ชุดข้อมูล (Dataset) ในการให้โมเดลเรียนรู้ควรมีจำนวนรายการข้อมูลมากกว่านี้ อาจจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของโมเดลดียิ่งขึ้น 5) นำชุดข้อมูล (Dataset) ขององค์กรต่าง ๆ โดยรายการข้อมูลเหมือนกันนำมาวิเคราะห์ค้นหาสิ่งที่ซ่อนอยู่ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ การแบ่งกลุ่มข้อมูล การจำแนกประเภทข้อมูล และอื่น ๆ เพื่อนำผลลัพธ์ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ แต่ไม่เคยรู้มาก่อนจากชุดข้อมูลมารักษาพนักงานและนำไปวางแผนเพื่อป้องกันไม่ให้พนักงานลาออกในองค์กรต่อไป และ 6) สร้างแอปพลิเคชันจากสิ่งที่ค้นหาจากชุดข้อมูล (Dataset) ดังกล่าว เพื่อพยากรณ์การลาออกของพนักงาน

บรรณานุกรม

กสิณ วิต๊ะกุล, (2562). *ความตั้งใจในการลาออกของพนักงาน:กรณีศึกษาบริษัทอาหารแห่งหนึ่งในประเทศไทย*. [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/2947/1/TP%20BM.017%202562.pdf

ชลภัสสรณ์ ศรีวรฉัตรภาธร และประสพชัย พสุนนท์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจลาออกจากงานของพนักงานแผนกห่วงโซ่อุปทาน:กรณีศึกษาบริษัทผู้ผลิต สินค้าอุปโภคบริโภคแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร, *Veridian E-Journal, Silpakorn University, 8*(1), 185-200. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/30475/30075.

ชัยยศ ณัฐอังกูร, มิ่งสกุลโฮมวงศ, ปูริดา วิปัชชา, อรทัย พันธ์สวรรค์, กชพร จันทร์เรือง, กันย์ทิพา ชวพันธุ์. (2567). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานของพนักงานบริษัทเอกชนในจังหวัดสกลนคร. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, *4*(2), 385-398. https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU/article/view/3016/2627.

ฐะปะนีย์ ตรีรัตนภรณ์ และวชรวรรษ พรหมมา. (2566). การทำเหมืองข้อมูลจากงบการเงินเพื่อทำนายราคาตลาด สำหรับหุ้นในกลุ่ม SET50 กรณีศึกษาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 15*(1), 17-30. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/

มัทวัน เลิศวุฒิวงศา. (2564). *ความผูกพันต่อองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของพนักงานเอกชน กรณีศึกษาบริษัทจัดจำหน่ายเคมีภัณฑ์แห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร*. [สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1534/1/gs621130095.pdf

ฤทธิธรรมนาถ อินทะชิต. (2565). *การประยุกต์ใช้อัลกอริทึมการพยากรณ์เพื่องานบำรุงรักษาอุปกรณ์ Mechanical seal ของระบบปั๊มและคอมเพรสเซอร์ในอุตสาหกรรมปิโตรเลียม*. [การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2022/TU_2022_6523147053_16329_24853.pdf

วรการ ใจดี และนรินทร์ จิวิตัน. (2023). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการคัดเลือกคุณลักษณะและเทคนิคการทำเหมืองข้อมูล. *วารสารวิทยาศาสตร์ มข, 51*(2), 151-169.https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/KKUSciJ/article/view/252868/171124.

อัครพล พิกุลศรี และนิภาพร ชนะมาร. (2566). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจำแนกประเภทข้อมูลความเสี่ยงการเป็นโรคไตด้วยเทคนิคการทำเหมืองข้อมูล. *วารสารวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 3*(1), 1-17. https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/JSET/article/view/247493/168624.

เอกสิทธิ์ พัชรวงศ์ศักดา.(2563). *A Little Book of BIG DATA and Machine Learning* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ไอดีซี พรีเมียร์.

เอกสิทธิ์ พัชรวงศ์ศักดา. (2565). *Practical Data Science with RapidMiner Studio* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ไอดีซี พรีเมียร์.

Chiang Mai University. (2567, 26 ธันวาคม). *บทที่ 8 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเสน (Linear Regression Analysis)*. https://mis.nurse.cmu.ac.th/mis/download/course/lec_567730_lesson_08.pdf

Kaggle. (2567, 20 พฤศจิกายน). *HR Employee Attrition*. https://www.kaggle.com/datasets/bishop36/hr-employee-attrition

ThAIKeras.com. (2567, 26 ธันวาคม). *จุดเด่นของ Kaggle*. https://shorturl.asia/glrKL

Mariam Al Akasheh, Esraa Faisal Malik, Omar Hujran, Nazar Zaki. (2024). A decade of research on machine learning techniques for predicting employee turnover: A systematic literature review. *Expert Systems with Applications,* Volume 238, Part E. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0957417423022960.

คุณสมบัติทางสุขภาพของผักพื้นบ้านในอาหารท้องถิ่นภาคใต้ จังหวัดสงขลา: การสำรวจ และรวบรวมตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้

Health Properties of Local Vegetables in Southern Thai Traditional Cuisine of Songkhla Province: A Case Study of Survey and Collect the Traditional Southern Thai

นพมาศ ร่มเกตุ[1] และคันธมาทน์ กาญจนภูมิ[2]

Nopamas Romket[1] and Kantamaht Kanchanapoom[2]

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา 90000

Faculty of Science and Technology, Songkhla Rajabhat University, Songkhla 90000

Corresponding Author E-mail: nopamas.ro@skru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีทางสุขภาพของผักพื้นบ้านในอาหารท้องถิ่นภาคใต้ จังหวัดสงขลา 10 ชนิด ได้แก่ ผักกูด ผักหวาน ยอดมะพร้าว สะตอ หน่อไม้ หยวกกล้วย ใบเหลียง ใบขี้เหล็ก ใบชะมวง และเม็ดมะม่วงหิมพานต์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการสำรวจ และรวบรวมตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้ หลังจากนั้นจึงนำผลสำรวจมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลรายการอาหาร ด้วยวิธีการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษาพบว่า ผักพื้นบ้านที่ใช้ประกอบอาหารท้องถิ่นภาคใต้มีคุณสมบัติทางสุขภาพ ได้แก่ ช่วยให้ร่างกายมีพลังงาน เป็นตัวทำละลายสารอาหาร ช่วยในการทำงานของของลำไส้ การเสริมสร้างกระดูก และฟัน ควบคุมสมดุลของน้ำในร่างกาย การสร้างฮีโมโกลบิน เสริมสร้างการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันในร่างกาย เสริมสร้างสุขภาพของดวงตา ช่วยต้านอนุมูลอิสระ ส่งเสริมการเผาผลาญสารอาหาร และช่วยในการควบคุมโรคเบาหวาน การบริโภคอาหารที่ปรุงด้วยผักพื้นบ้าน จึงนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: คุณสมบัติทางสุขภาพ, ผักพื้นบ้าน, อาหารท้องถิ่น

Abstract

This article aims to investigate the health properties of 10 types of indigenous vegetables commonly used in local cuisine in Songkhla Province, southern Thailand. These include Oak fern (Pak Kood), Pak Waan, Coconut shoot, Bitter bean (Sator), Bamboo shoot, Banana stem, Bai Lieng,

Cassia leaves (Bai Khee Lek), Garcinia cowa leaves (Bai Cha Muang) and Cashew nuts,. The research methodology employed in-depth interviews for data collection and compiled survey and collect the traditional southern Thai recipes. The findings were then analyzed through systematic literature reviews and related researches.

The findings revealed that these indigenous vegetables used in southern Thai cuisine possess various health benefits, including energy provision, nutrient absorption enhancement, intestinal function support, bone and teeth strengthening, body water balance regulation, hemoglobin production support, immune system enhancement, eye health promotion, acting as antioxidants, facilitating nutrient metabolism and diabetes control. Consumption of dishes prepared with these indigenous vegetables leads to improved quality of life.

Keywords: Health Properties, Local Vegetables, Traditional Cuisine

ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยมีการใช้พืชผักพื้นบ้านในการประกอบอาหารแบบท้องถิ่นที่น่าสนใจหลากหลายรายการ ทางภาคใต้ของประเทศไทย มีรายการอาหารที่ประกอบด้วยพืชผักพื้นบ้านที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่อสุขภาพมากมาย ช่วยป้องกันโรค เสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง สามารถลดภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลลงได้ (สุนีย์ สหัสโพธิ์, 2567)

การสำรวจ และรวบรวมตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้ ในจังหวัดสงขลา พบรายการอาหารท้องถิ่นหลายรายการที่ปรุงด้วย ผักกูด ผักหวาน ยอดมะพร้าว สะตอ หน่อไม้ หยวกกล้วย ใบเหลียง เม็ดมะม่วงหิมพานต์ ใบขี้เหล็ก และใบชะมวง พืชผักพื้นบ้านเหล่านี้ มีบทบาทสำคัญในด้านการประกอบอาหาร และส่งผลต่อสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่น การศึกษาผักพื้นบ้านในอาหารท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญทั้งในเชิงโภชนาการและวัฒนธรรมการบริโภคอาหารของชุมชน อีกทั้งผักพื้นบ้านมีคุณสมบัติทางสุขภาพที่หลากหลาย จึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการเสริมสร้างสุขภาพที่ดี ช่วยลดความเสี่ยงจากโรคต่าง ๆ ช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนภาคใต้ ส่งเสริมแนวคิดการดูแลสุขภาพแบบธรรมชาติ เชื่อมโยงภูมิปัญญากับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่

การศึกษาในครั้งนี้ ใช้การศึกษาข้อมูล จากการสำรวจ และรวบรวมตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้ โดยการทบทวนงานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่การส่งเสริมการบริโภคอาหารที่มี

คุณค่าทางโภชนาการ ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์อาหารพื้นบ้าน อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมการบริโภคผักพื้นบ้านเพื่อสุขภาพที่ดีในชุมชน ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาคุณสมบัติทางสุขภาพของผักพื้นบ้านในอาหารท้องถิ่นภาคใต้ จังหวัดสงขลา 10 ชนิด ได้แก่ ผักกูด ผักหวาน ยอดมะพร้าว สะตอ หน่อไม้ หยวกกล้วย ใบเหลียง เม็ดมะม่วงหิมพานต์ ขี้เหล็ก และใบชะมวง

2. ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าทางโภชนาการ และคุณสมบัติทางสุขภาพของผักพื้นบ้าน

3. ส่งเสริมการบริโภคอาหารที่ใช้ผักพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมสุขภาพในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

นิยามศัพท์

คุณสมบัติทางสุขภาพ หมายถึง ประโยชน์ของพืชผักท้องถิ่นที่มีผลดีต่อสุขภาพของร่างกาย เช่น การช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ช่วยลดการอักเสบ ช่วยต้านอนุมูลอิสระ และป้องกันโรค เป็นต้น

ผักพื้นบ้าน หมายถึง พืชผักที่เติบโตตามธรรมชาติในแต่ละภูมิภาค และมีการนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยไม่ผ่านการปรับปรุงพันธุ์ หรือการเพาะปลูกในเชิงการค้า ได้แก่ ผักกูดผักหวาน ยอดมะพร้าว สะตอ หน่อไม้ หยวกกล้วย ใบเหลียง เม็ดมะม่วงหิมพานต์ ขี้เหล็ก และใบชะมวง

อาหารท้องถิ่น หมายถึง อาหารที่มีเอกลักษณ์ เป็นที่นิยมในภูมิภาค ประชาชนบริโภคอยู่ในโอกาสต่าง ๆ ของชีวิตประจำวัน โดยเครื่องปรุง และวัสดุที่นำมาประกอบอาหารใช้จากแหล่งธรรมชาติที่แวดล้อมอยู่ใกล้ตัว

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับโภชนาการ และสุขภาพ (Nutrition and Health Concept)

แนวคิดนี้เน้นการศึกษาคุณค่าทางโภชนาการของอาหารที่รับประทานเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคได้ (อัญชลี ศรีจำเริญ, 2555) โดยการศึกษาอาหารท้องถิ่นภาคใต้ และคุณสมบัติทางสุขภาพของผักพื้นบ้านที่ใช้ประกอบอาหารท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งผักพื้นบ้านที่ใช้ประกอบอาหาร มีบทบาทในการป้องกันโรค และช่วยสร้างเสริมสุขภาพในระยะยาวได้ (จักรกฤษณ์ ทองคำ และสุนีย์ สหัสโพธิ์, 2567) เช่น ช่วยให้ร่างกายมีพลังงาน ช่วยในการทำงานของระบบต่าง ๆ ช่วยในการควบคุมสมดุลในร่างกาย ช่วยต้านอนุมูลอิสระ ช่วยในกระบวนการเผาผลาญ และช่วยในการเสริมภูมิคุ้มกันให้ร่างกาย เป็นต้น

ทฤษฎีการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Health Theory)

ทฤษฎีการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม มองร่างกายมนุษย์ว่าเป็นระบบที่เชื่อมโยงกันทั้งหมด ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ โดยเน้นการดูแลทุกด้านเพื่อให้เกิดความสมดุล และสุขภาพที่ดี (อำพล จินดาวัฒนะ และคณะ, 2551) ซึ่งเรื่องอาหาร และโภชนาการ เป็นหนึ่งในประเด็นการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ตามกลวิธีปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ (อาภาพร เผ่าวัฒนา และคณะ, 2566)

ทฤษฎีพฤติกรรมสุขภาพระดับชุมชน (Community Health Behavior Theory)

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีนี้ ประกอบด้วยหลักการ การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) (Glanz, K., Rimer, B. K., & Viswanath, K., 2023) การเสริมพลังชุมชน (Community Empowerment) การสร้างเครือข่ายทางสังคม (Social Network) การใช้ทุนทางสังคม และวัฒนธรรม (Social and Cultural Capital) และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) โดยชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการแก้ไขปัญหาสุขภาพ ตัดสินใจร่วมกันในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ให้ชุมชนสามารถจัดการปัญหาสุขภาพได้ด้วยตนเอง สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมสุขภาพ (จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ, 2562)

ทฤษฎีโภชนบำบัด (Nutrition Therapy)

โภชนบำบัดเป็นการใช้อาหาร และโภชนาการในการบำบัด รักษา และฟื้นฟูสภาวะของโรค ที่มุ่งเน้นการปรับสมดุลของร่างกายผ่านการรับประทานอาหารที่เหมาะสม (สุนีย์ สหัสโพธิ์, 2567) เป็นการรักษาเสริมร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบัน โดยมีหลักการของโภชนบำบัด คือ การประเมินภาวะโภชนาการ การวางแผนการบำบัดด้วยอาหาร การติดตาม และประเมินผล การประยุกต์ใช้ผักพื้นบ้านในโภชนบำบัด เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคจากการบริโภคอาหาร เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคไขมันในเลือดสูง โรคที่เกี่ยวกับระบบขับถ่าย รวมไปถึงการเสริมภูมิคุ้มกัน สารต้านอนุมูลอิสระ และการควบคุมน้ำหนักให้เป็นไปตามปกติ

วิธีการศึกษา

การศึกษา และรวบรวมข้อมูลคุณสมบัติทางสุขภาพของผักพื้นบ้านที่ใช้ในอาหารท้องถิ่นภาคใต้ จังหวัดสงขลา กรณีการสำรวจ และรวบรวมตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้ มีขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจ และรวบรวมตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้

การศึกษานี้ ได้นำผลจากการสำรวจตำรับอาหารท้องถิ่นภาคใต้ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ประกอบการอาหารท้องถิ่น เจ้าของร้านอาหาร และชาวบ้านที่มีความรู้ในการทำอาหารท้องถิ่น มีการแบ่งพื้นที่

สำรวจ และรวมรวมตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้ ของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 14 จังหวัด โดยทีมจังหวัดสงขลามีอาจารย์นพมาศ ร่มเกตุ เป็นผู้นำทีม

2. การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทำการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผักพื้นบ้านในภาคใต้ รายละเอียดของคุณสมบัติทางสุขภาพของพืชผัก ทั้ง 10 ชนิด โดยการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของสารอาหาร และสารประกอบที่สำคัญในผักพื้นบ้าน เช่น สารอาหารหลัก วิตามิน แร่ธาตุ น้ำ และสารอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อสุขภาพ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และรวบรวมตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้ จังหวัดสงขลา มาทำการแยกแยะรายการอาหาร ที่มีพืชผักพื้นบ้าน ที่นิยมใช้ประกอบอาหารเป็นประจำ และทำการรวบรวมข้อมูลมาสังเคราะห์โดยการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นไปที่คุณสมบัติทางสุขภาพของผักพื้นบ้านทั้ง 10 ชนิด

4. การสรุปผล และเสนอแนะ

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว จะมีการสรุปผลที่ได้จากการศึกษาทั้งในด้านคุณค่าทางโภชนาการ และสุขภาพ รวมถึงข้อเสนอแนะสำหรับการใช้ผักพื้นบ้านในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่น

ผลการศึกษา

1. ตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้

จากการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลตำรับอาหารท้องถิ่นปักษ์ใต้ จังหวัดสงขลา แบบสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ในจังหวัดสงขลา มีรายการอาหารคาว จำนวน 110 รายการ และรายการอาหารหวาน จำนวน 57 รายการ รวมรายการอาหารทั้งสิ้น 167 รายการ ดังรายละเอียดในตาราง

ตารางที่ 1 จำนวนของอาหารแต่ละประเภทของจังหวัดสงขลา

รวมทั้งหมด (ชุด)	**อาหารคาวแยกเป็นประเภท**								
	แกง	**เครื่องจิ้ม**	**ต้ม**	**ทอด**	**ปิ้ง/ย่าง**	**ผัด**	**ยำ**	**พล่า**	**อื่น ๆ**
110	44	11	22	8	0	15	4	0	6
รวมทั้งหมด (ชุด)	**อาหารหวานแยกเป็นประเภท**								
	กวน	**เชื่อม**	**ต้ม**	**ทอด**	**นึ่ง**	**ปิ้ง/ย่าง**	**ลวก**	**อบ**	**อื่น ๆ**
57	13	4	6	21	7	4	1	1	1

2. รายการอาหารที่ปรุงด้วยพืชผักพื้นบ้านที่นิยมใช้ในการประกอบอาหารในชุมชน

สำหรับรายการอาหารที่ใช้ผักพื้นบ้าน ปรุงเป็นตำรับอาหารท้องถิ่นปักษ์ใต้ จังหวัดสงขลา มีหลากหลายเมนู บางเมนูก็นิยมใส่ผักพื้นบ้านชนิดเดียวกันเป็นประจำ ซึ่งสามารถจำแนกรายการอาหาร และผักพื้นบ้านที่นิยมใช้ประกอบอาหาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ชนิดของผักพื้นบ้านที่ใช้ประกอบอาหาร และมีคุณสมบัติทางสุขภาพเด่นชัด

ลำดับ	รายการอาหาร	ชนิดของผักพื้นบ้านที่ใช้ประกอบอาหาร และมีคุณสมบัติทางสุขภาพเด่นชัด	ลักษณะโดยย่อ
1	แกงส้มปลา แกงส้มกุ้ง	ยอดมะพร้าว	ใส่เนื้อสัตว์ ผักได้หลากหลาย
2	แกงคั่ว แกงสมรม	หน่อไม้ หยวกกล้วย	เป็นแกงกะทิ
3	แกงกะทิไก่บ้านหยวก	หยวกกล้วย	เป็นแกงกะทิ
4	แกงเลียงผักสดใส่กุ้งสด	ผักหวาน ผักกูด	ใส่ผักได้หลากชนิด
5	แกงขี้เหล็ก	ใบขี้เหล็ก	เป็นแกงกะทิ
6	ผัดหมู หรือเครื่องแกงหมู	สะตอ	คล้าย ๆ ผัดพริกแกง
7	ผัดเผ็ดสะตอกุ้งสด	สะตอ	คล้าย ๆ ผัดพริกแกง
8	กุ้งผัดสะตอ	สะตอ	คล้าย ๆ ผัดเปรี้ยวหวาน
9	ต้มกะทิหนาง	หยวกกล้วย	เหมือนต้มกะทิ รสออกเปรี้ยว ๆ
10	ต้มหมูส้มกับหยวกอ่อน	หยวกกล้วย	รสชาติออกเปรี้ยว ๆ
11	หมูต้มใส่ส้มมวง	ใบชะมวง	รสชาติออกเปรี้ยว ๆ
12	ใบเหลียงผัดไข่	ใบเหลียง	คล้าย ๆ ผัดผัก
13	ต้มกะทิใบเหลียงกุ้งสด	ใบเหลียง	เหมือนต้มกะทิทั่วไป
14	มะม่วงหิมพานต์ผัดกับน้ำตาล	เม็ดมะม่วงหิมพานต์	เคลือบด้วยน้ำตาลตะโหนดเคี่ยว
15	ยำ	ผักกูด เม็ดมะม่วงหิมพานต์	คล้าย ๆ ยำทั่วไป

3. คุณค่าทางโภชนาการของผักพื้นบ้าน

สารอาหารที่พบในพืชผักพื้นบ้าน มีหลากหลายชนิด ผักเหล่านี้ให้คุณค่าทางโภชนาการที่หลากหลาย จากการศึกษาข้อมูลตารางแสดง คุณค่าทางโภชนาการของอาหารไทย โดยสำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2561) และการรวบรวมข้อมูลสมุนไพรไทยของดิสไทย (2567) โดยคิดคำนวณคุณค่าทางโภชนาการจากอาหาร 100 กรัม มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3 คุณค่าทางโภชนาการของสารอาหารหลักที่พบในผักพื้นบ้าน

ชนิดของพืชผัก	**สารอาหารหลักที่พบ**					
	พลังงาน (กิโลแคลอรี่)	**โปรตีน** (กรัม)	**คาร์โบไฮเดรต** (กรัม)	**ไขมัน** (กรัม)	**น้ำ** (กรัม)	**ใยอาหาร** (กรัม)
ผักกูด	25	1.70	3.60	0.40	93.7	1.40
ผักหวาน	55	6.99	1.63	1.06	83.2	5.5
ยอดมะพร้าว	41	1.95	7.05	0.55	89.3	0.8
สะตอ	132	8.00	16.00	4	70.7	0.5
หน่อไม้	33	2.40	5.40	0.20	91.3	1.0
หยวกกล้วย	15	0.80	2.60	0.20	95.7	0.6
ใบเหลียง	83	6.60	7.00	1.20	75.1	8.8
เม็ดมะม่วงหิมพานต์	597	19.50	29.00	44.80	3.8	0.8
ใบขี้เหล็ก	76	7.70	5.30	1.40	78.4	5.6
ใบชะมวง	51	1.9	9.6	0.6	84.1	3.2

จากรายการผักพื้นบ้านจากตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้ พบว่า เม็ดมะม่วงหิมพานต์ ให้คุณค่าทางโภชนาการของสารอาหารหลักสูงที่สุด โดยให้พลังงานสูงถึง 597 กิโลแคลอรี่ ให้โปรตีน ถึง 19.50 กรัม คาร์โบไฮเดรต 29.00 กรัม ไขมัน 44.80 กรัม ส่วนหยวกกล้วย ให้น้ำสูงสุดถึง 95.7 กรัม ใบเหลียงให้ใยอาหารสูงสุดถึง 8.8 กรัม

ตารางที่ 4 คุณค่าทางโภชนาการของแร่ธาตุที่พบในผักพื้นบ้าน

ชนิดของพืชผัก	แร่ธาตุที่พบ								
	แคลเซียม (mg)	ฟอสฟอรัส (mg)	แมกนีเซียม (mg)	โซเดียม (mg)	โพแทสเซียม (mg)	เหล็ก (mg)	ทองแดง (mg)	สังกะสี (mg)	ไอโอดีน (ug)
ผักกูด	5	35	-	-	-	36.30			3
ผักหวาน	136	-	53	4	585	-	0.33	1.03	3
ยอดมะพร้าว	58	53	-	-	-	0.35	-	-	-
สะตอ	76	83	-	-	-	0.70	-	-	-
หน่อไม้	-	-	-	0.20	-	-	-	-	-
หยวกกล้วย	-	-	-	0.04	-	-	-	0	-
ใบเหลียง	224	-	-	-	2.50	-	-	-	-
เม็ดมะม่วงหิมพานต์	236	-	-	-	-	0.70	-	-	-
ใบขี้เหล็ก	156	190	-	-	-	5.80	-	-	-
ใบชะมวง	27	13	-	-	-	1.1	-	-	-

จากรายการผักพื้นบ้านจากตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้ พบว่า เม็ดมะม่วงหิมพานต์ ให้คุณค่าทางโภชนาการของแร่ธาตุแคลเซียมสูงสุด คือ 236 มิลลิกรัม ส่วนใบขี้เหล็กให้ฟอสฟอรัส 190 มิลลิกรัม ผักหวานให้แมกนีเซียม 53 มิลลิกรัม ผักหวานให้โซเดียม 4 มิลลิกรัม ให้โพแทสเซียม 585 มิลลิกรัม ให้ธาตุทองแดง 0.33 มิลลิกรัม ให้ธาตุสังกะสี 1.03 มิลลิกรัม ผักกูดให้ธาตุเหล็ก 36.30 มิลลิกรัม

ส่วนคุณค่าทางโภชนาการของวิตามินที่พบในผักพื้นบ้าน จากรายการตำรับมาตรฐานอาหารปักษ์ใต้ พบว่า ใบเหลียง ให้คุณค่าทางโภชนาการของวิตามินเอ สูงถึง 318 ไมโครกรัม ให้วิตามินบี 2 สูงถึง 0.75 มิลลิกรัม ให้วิตามินซี 124 มิลลิกรัม เม็ดมะม่วงหิมพาต์ให้วิตามินบี 1 0.50 มิลลิกรัม ผักหวานให้วิตามินบี 3 2.17 มิลลิกรัม และผักหวานให้วิตามินอี 3.24 มิลลิกรัม ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 คุณค่าทางโภชนาการของวิตามินที่พบในผักพื้นบ้าน

ชนิดของพืชผัก	วิตามินที่พบ					
	วิตามินเอทั้งหมด (ug)	วิตามินบี 1 (mg)	วิตามินบี 2 (mg)	วิตามินบี 3 (mg)	วิตามินซี (mg)	วิตามินอี (mg)
ผักกูด	57	0.34	0.08	0.50	15	2.05
ผักหวาน	139	0.04	0.36	2.17	66	3.24
ยอดมะพร้าว	มีน้อยมาก	0.03	0.08	1.90	6	-
สะตอ	40	0.11	0.01	1.00	6	-
หน่อไม้	มีน้อยมาก	0.08	0.18	1.20	13	-
หยวกกล้วย	0	0.02	0.24	0.30	2	-
ใบเหลียง	318	0.18	0.75	1.70	124	
เม็ดมะม่วงหิมพานต์	-	0.50	0.15	1.30	0	-
ใบขี้เหล็ก	117	0.04	0.69	1.30	110	0.00
ใบชะมวง	183	0.7	0.04	0.2	29	-

4. คุณสมบัติทางสุขภาพของผักพื้นบ้าน 10 ชนิด

ผักพื้นบ้านทั้ง 10 ชนิด อุดมไปด้วยคุณค่าทางโภชนาการ และคุณประโยชน์ต่อร่างกายมากมาย ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติทางสุขภาพที่สำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ช่วยให้ร่างกายมีพลังงานพร้อมดำเนินกิจกรรม

ในผักพื้นบ้านทุกชนิดให้พลังงาน โดยเฉพาะเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ให้พลังงานสูงที่สุด ในผักพื้นบ้านประกอบไปด้วยสารอาหารที่ให้พลังงาน ทั้งคาร์โบไฮเดรต โปรตีน และไขมัน จากการศึกษาวิจัยของชนัชฌา นวนใย และคณะ (2567) พบว่า องค์ประกอบของเพคตินที่สกัดได้จากหยวกกล้วยประกอบด้วยน้ำตาลกลูโคส ร้อยละ 71.76 ซึ่งสารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตจัดว่าเป็นพลังงานหลักของร่างกาย ที่ร่างกายนำไปใช้งานเพื่อการดำรงชีพ ใช้ในการเคลื่อนไหวทำกิจกรรมทุกชนิด อาหารที่ให้พลังงานเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ช่วยป้องกันการเกิดโรคขาดโปรตีน และพลังงานได้ มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ วราภรณ์ กุศลารักษ์ และนิพัฒน์

ลิ้มสงวน (2558) ที่พบว่า หน่อไม้มีกรดอะมิโนที่จำเป็นต่อร่างกายครบทั้ง 8 ชนิด และกรดอะมิโนไม่จำเป็นอีก 10 ชนิด ซึ่งร่างกายนำไปใช้เป็นส่วนประกอบในการสร้าง และซ่อมแซมร่างกายได้

4.2 เป็นตัวทำละลายสารอาหาร และนำพาสารอาหารไปยังส่วนต่าง ๆ ในร่างกาย

ผักพื้นบ้านทุกชนิดมีน้ำเป็นส่วนประกอบ โดยเฉพาะหยวกกล้วย และผักกูด น้ำมีส่วนช่วยในการทำละลาย(ปรรัตน์ ศุภมิตรโยธิน, 2556) วิตามินซี และวิตามินบี ทั้งยังช่วยในการดูดซึมแร่ธาตุเหล็ก และแคลเซียม นำพาสารอาหารต่าง ๆ ให้ไหลเวียนไปทั่วร่างกาย รักษาสมดุลของแร่ธาตุในร่างกาย รักษาสมดุลของความชื้นในปอดเพื่อแลกเปลี่ยนก๊าซ ระหว่างก๊าซคาร์บอนได้ออกไซด์ และออกซิเจน ช่วยในการทำงานของระบบขับถ่าย เนื่องจากผักพื้นบ้านมีน้ำ และเส้นใยอาหารสูง ผักพื้นบ้านยังช่วยควบคุมน้ำหนักตัวได้ด้วย เพราะให้พลังงานต่ำ

4.3 ช่วยในการทำงานของของลำไส้ และระบบขับถ่าย

ผักพื้นบ้านทุกชนิดมีเส้นใยอาหารเป็นส่วนประกอบ โดยเฉพาะใบเหลียง และใบขี้เหล็ก มีเส้นใยอาหารสูง สอดคล้องกับการศึกษาของวราภรณ์ กุศลารักษ์ และนิพัฒน์ ลิ้มสงวน (2558) ที่พบว่า หน่อไม้เป็นแหล่งของเส้นใยอาหารที่มีไขมันต่ำ เส้นใยอาหารในผักจัดเป็นคาร์โบไฮเดรตชนิดไม่ละลายน้ำ ที่เรียกว่า เซลลูโลส ช่วยให้ระบบขับถ่ายทำงานได้ดี เพราะเพิ่มปริมาณเส้นใยในลำไส้ใหญ่ เส้นใยเหล่านี้ดูดซับน้ำในลำไส้ใหญ่ ทำให้อุจจาระมีความนุ่ม ช่วยกระตุ้นการบีบตัวของลำไส้ ทำให้อุจจาระเคลื่อนตัวออกมาได้ง่าย ช่วยปรับสมดุลจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ในลำไส้ ส่วนใบขี้เหล็กมีฤทธิ์เป็นยาระบายอ่อน ๆ ช่วยให้กลไกการบีบตัวของลำไส้ทำงานได้ดี

4.4 ช่วยในการเสริมสร้างมวลกระดูก และฟัน

พืชผักพื้นบ้านหลายชนิดมีสารอาหารที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างกระดูก และฟัน อย่างเช่น เม็ดมะม่วงหิมพานต์ และใบเหลียง มีแร่ธาตุแคลเซียมสูง แร่ธาตุแคลเซียมเป็นองค์ประกอบหลักในกระดูก และฟัน ซึ่งทำงานร่วมกันกับฟอสฟอรัส ที่พบในผักกูด ยอดมะพร้าว สะตอ ใบขี้เหล็ก และใบชะมวง ช่วยเพิ่มความหนาแน่นของกระดูก ป้องกันภาวะกระดูกพรุน ลดการสลายมวลกระดูก ชะลอการเสื่อมของกระดูก ป้องกันกระดูกหักง่าย ช่วยในกระบวนการสร้างกระดูกใหม่ สำหรับประโยชน์ของแคลเซียมที่มีต่อฟัน ได้แก่ ช่วยในการสร้างฟัน และความแข็งแรงให้เคลือบฟัน ป้องกันฟันผุ และเหงือกอักเสบ รักษาความแข็งแรงของรากฟัน นอกจากนี้ วิตามินซี ในผักพื้นบ้าน ช่วยกระตุ้นการสังเคราะห์คอลลาเจน ซึ่งเป็นโปรตีนในโครงสร้างของกระดูก ฟัน และเนื้อเยื่อเกี่ยวพัน (Connective tissue) ช่วยให้กระดูก และฟันแข็งแรง วิตามินเอพบมากในใบเหลียง ช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตของกระดูก และฟัน (ปรรัตน์ ศุภมิตรโยธิน, 2556) รวมถึงการเสริมความแข็งแรงของเคลือบฟัน สำหรับแมกนีเซียม (Magnesium) พบมากในผักหวาน เก็บอยู่ในกระดูก และฟัน มีหน้าที่กระตุ้นการทำงานของเซลล์กระดูกที่เรียกว่า โอสติโอคลาสต์ (Osteoclasts) และโอสติโบลาสต์ (Osteoblasts) นอกจากนี้

ยังพบว่า สารสกัดใบเหลียงสามารถยับยั้งการเจริญเติบโต และยับยั้งการยึดเกาะเชื้อสเตร็ปโตคอคคัส มิวแทนส์ ที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดโรคฟันผุได้ (ณัฐพล โรจน์เพ็ญเพียร และสุวรรณา จิตภักดีบดินทร์, 2564)

4.5 ช่วยในการควบคุมสมดุลของน้ำในร่างกาย

ในผักพื้นบ้านมีสารอาหารที่ช่วยควบคุมสมดุลน้ำ ได้แก่ แร่ธาตุโซเดียม แมกนีเซียม และโพแทสเซียม ซึ่งพบมากในผักหวาน ส่วนในหน่อไม้ และหยวกกล้วย ก็พบโซเดียมเช่นกัน โดยแร่ธาตุโซเดียม โพแทสเซียม และแมกนีเซียม (ปรรัตน์ ศุภมิตรโยธิน, 2556) จะควบคุมปริมาณน้ำในเซลล์ และในกระแสเลือด โซเดียมช่วยในการควบคุมปริมาณน้ำในร่างกาย ความดันเลือด และการส่งสัญญาณประสาท หากโซเดียมในเลือดต่ำ ร่างกายจะลดการขับน้ำออกจากร่างกาย หากโซเดียมในเลือดสูงจะทำให้มีการขับน้ำออกจากร่างกายมากขึ้น ระดับโพแทสเซียมในเลือดที่สูง หรือต่ำเกินไป ทำให้เกิดภาวะผิดปกติในการทำงานของกล้ามเนื้อ และระบบประสาท และแมกนีเซียมมีบทบาทสำคัญในการควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อ ระบบประสาท และการทำงานของเอนไซม์ต่าง ๆ ถ้าแมกนีเซียมต่ำ จะทำให้เกิดภาวะกล้ามเนื้อกระตุก ระบบประสาททำงานผิดปกติ ในขณะที่แมกนีเซียมสูงเกินไปอาจทำให้เกิดภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะ และความดันเลือดต่ำ การมีโซเดียม และโพแทสเซียมอยู่ในระดับที่เหมาะสม ช่วยให้การส่งกระแสประสาท และการทำงานของกล้ามเนื้อเป็นไปอย่างปกติ ส่วนการมีแมกนีเซียมในปริมาณเหมาะสมช่วยให้การเคลื่อนที่ของโพแทสเซียมผ่านเยื่อหุ้มเซลล์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.6 ช่วยในการสร้างฮีโมโกลบิน และการขนส่งออกซิเจนในร่างกาย

ในผักพื้นบ้านโดยเฉพาะผักกูด มีทั้งธาตุเหล็ก (Iron) และธาตุทองแดง (Copper) เป็นสารประกอบส่วนในผักหวานพบธาตุทองแดงเช่นกัน นอกจากนี้ ยังพบธาตุเหล็กในยอดมะพร้าว สะตอ เม็ดมะม่วงหิมพานต์ ใบขี้เหล็ก และใบชะมวง ธาตุเหล็กเป็นแร่ธาตุที่มีความสำคัญต่อการทำงานของร่างกายในด้านการขนส่งออกซิเจนในเลือด การทำงานของเซลล์ต่าง ๆ การขาดธาตุเหล็กทำให้เกิดภาวะเลือดจาง (Anemia) เนื่องจากธาตุเหล็กเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของ ฮีโมโกลบิน (Hemoglobin) ซึ่งเป็นโปรตีนในเซลล์เม็ดเลือดแดงที่มีหน้าที่ในการจับ และขนส่งออกซิเจนจากปอดไปยังเนื้อเยื่อต่าง ๆ ในร่างกาย ในขณะเดียวที่มีการขับคาร์บอนไดออกไซด์ออกไป ถ้าร่างกายขาดธาตุเหล็ก จะทำให้การขนส่งออกซิเจนไปยังเนื้อเยื่อ และอวัยวะต่าง ๆ ลดลง เกิดอาการอ่อนเพลีย ระบบภูมิคุ้มกันทำงานได้ไม่เต็มที่ มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ และการเจ็บป่วย ความสามารถในการเรียนรู้ และความจำลดลง ส่วนธาตุทองแดงก็มีบทบาทสำคัญในการผลิตฮีโมโกลบินเช่นกัน ช่วยในการดูดซึม และการนำธาตุเหล็กไปใช้ในร่างกาย ซึ่งมีผลต่อการป้องกันภาวะเลือดจางจากการขาดเหล็ก (ปรรัตน์ ศุภมิตรโยธิน, 2556)

4.7 ช่วยเสริมสร้างการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันในร่างกาย

ในผักพื้นบ้านมีสารอาหารประเภทโปรตีนเป็นส่วนประกอบ ซึ่งโปรตีนมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างแอนติบอดี องค์ประกอบของระบบภูมิคุ้มกัน ที่ช่วยป้องกันร่างกายจากการติดเชื้อ และโรคต่าง ๆ อีกทั้งในผักหวานยังประกอบด้วยธาตุสังกะสี (Zinc) ทองแดง และวิตามินซี ส่วนผักกูด ยอดมะพร้าว เม็ดมะม่วงหิมพานต์ สะตอ ใบขี้เหล็ก และใบชะมวง ประกอบด้วยธาตุเหล็ก สารอาหารดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันในร่างกาย โดยแร่ธาตุสังกะสี ช่วยในการกระตุ้นการทำงานของเซลล์ภูมิคุ้มกันในการต่อสู้กับเชื้อโรค และการติดเชื้อ ส่วนแร่ธาตุทองแดง และแร่ธาตุเหล็ก ทำงานร่วมกับเอนไซม์ต่าง ๆ ที่ช่วยทำลายอนุมูลอิสระ และวิตามินซี ช่วยในการกระตุ้นการทำงานของเซลล์ภูมิคุ้มกันที่ทำหน้าที่กำจัดเชื้อโรค และสารแปลกปลอม ต่าง ๆ ส่วนของยอดมะพร้าว จะมีใบอ่อนประกอบอยู่ด้วย จากตารางแสดงฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาจากส่วนต่าง ๆ ของมะพร้าว (อาภากร ทรงสุมนัส: 2561) พบว่า ยอดมะพร้าว มีฤทธิ์ป้องกันโรคหัวใจได้ ส่วนใบมะพร้าวมีไตรเทอร์ปีน และสเตียรอยด์ เป็นองค์ประกอบทางเคมี ที่ช่วยต้านการอักเสบ (Anti-inflammatory) และช่วยกระตุ้นการทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน

4.8 ช่วยเสริมสร้างสุขภาพของดวงตา และการมองเห็น

ในผักกูด ผักหวาน ยอดมะพร้าว สะตอ หน่อไม้ ใบเหลียง ใบขี้เหล็ก และใบชะมวง มีวิตามินเอ เป็นส่วนประกอบ โดยเฉพาะใบเหลียง มีวิตามินเอสูงถึง 318 ไมโครกรัม วิตามินเอมีคุณสมบัติช่วยให้มองเห็น เนื่องจากวิตามินเอมีบทบาทในการสร้างโปรตีนโรโดพซิน (Rhodopsin) ทำให้มองเห็นในที่มืดได้ดี โรโดพซิน จะช่วยในการตอบสนองต่อแสงน้อย และทำให้ดวงตาสามารถมองเห็นในสภาพแสงน้อยได้ดีขึ้น หากร่างกายขาดวิตามินเอ จะทำให้เกิดปัญหาการมองเห็นในที่มืด ที่เรียกว่า โรคตาบอดกลางคืน (Night Blindness) (นิธิยา รัตนาปนนท์ และวิบูลย์ รัตนาปนนท์, 2556) นอกจากวิตามินเอแล้ว วิตามินซี และวิตามินอี (Vitamin E) ยังช่วยปกป้องเซลล์ในดวงตาจากการทำลายโดยอนุมูลอิสระ สามารถช่วยลดความเสี่ยงของโรคต้อกระจก และโรคจอตาเสื่อม (AMD) บำรุงเนื้อเยื่อในดวงตา และปกป้องเซลล์ในตาจากการทำลายของมลภาวะ และแสง UV ได้อีกด้วย ซึ่งวิตามินอี พบได้ในผักกูด และผักหวาน

4.9 ช่วยต้านอนุมูลอิสระ

จากการศึกษาของ ธนวัฒน์ ทองจีน และคณะ (2565) พบว่า ใบชะมวงมีสารกลุ่มฟลาโวนอยด์ (Flavonoid) เป็นองค์ประกอบ เช่นเดียวกันกับบทความของปวีย์ธิดา วราพรพิสิฐกุล (2566) ที่พบว่า ในใบชะมวงมีสารกลุ่มฟลาโวนอยด์มาก สารกลุ่มนี้มีฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระสูง คล้ายคลึงกับการศึกษาของ กามีละห์ ยะโกะ (2566) ที่พบว่า ทั้งขี้เหล็ก และสะตอ เป็นผักพื้นบ้านที่มีประสิทธิภาพในการต้านอนุมูลอิสระในระดับสูง

ในขณะที่วิตามินซีในผักพื้นบ้าน ซึ่งเป็นสารต้านอนุมูลอิสระที่ละลายในน้ำ ทำหน้าที่ในการจับอนุมูลอิสระ ช่วยป้องกันการเกิดออกซิเดชันของคอเลสเตอรอล (Cholesterol) ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงในการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจ ส่วนวิตามินอีเป็นสารต้านอนุมูลอิสระที่ละลายในไขมัน พบได้ในผักกูด และผักหวาน ป้องกันการออกซิเดชันของกรดไขมันไม่อิ่มตัวในร่างกาย ที่สามารถนำไปสู่โรคต่าง ๆ วิตามินซี และวิตามินอี ทำงานร่วมกันโดยที่วิตามินอี ทำหน้าที่ปกป้องเยื่อหุ้มเซลล์จากการทำลายโดยอนุมูลอิสระ ในขณะที่วิตามินซีช่วยฟื้นฟูวิตามินอี ให้กลับมาใช้งานได้อีกครั้ง โดยการลดการออกซิเดชันของวิตามินอีที่ถูกใช้งานไป เพื่อปกป้องร่างกายจากการทำลายของอนุมูลอิสระ

4.10 ช่วยในการเผาผลาญให้เกิดพลังงาน

ผักพื้นบ้านทุกชนิดมีทั้งวิตามินบี 1 (Thiamine) วิตามินบี 2 (Riboflavin) และวิตามินบี 3 (Niacin) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพลังงาน โดยวิตามินบี 1 ช่วยในการเผาผลาญคาร์โบไฮเดรตให้เป็นพลังงานในร่างกาย ส่วนวิตามินบี 2 และวิตามินบี 3 ช่วยในการเผาผลาญทั้งคาร์โบไฮเดรต โปรตีน และไขมัน เพื่อสร้างพลังงานให้กับร่างกาย นอกจากนี้ วิตามินบี 1 ยังช่วยเสริมสร้างการทำงานของระบบประสาท และกล้ามเนื้อ ถ้าขาดวิตามินบี 1 จึงทำให้เกิดโรคเหน็บชา (Beriberi) (นิธิยา รัตนาปนนท์ และวิบูลย์ รัตนาปนนท์, 2556)

4.11 ช่วยในการควบคุมโรคเบาหวาน

จากการศึกษาของรัศมี แสงศิริมงคลยิ่ง และคณะ (2562) พบว่า แกงเลียงผักหวานป่า มีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์แอลฟาอะไมเลส และแอลฟากลูโคซิเดส เมื่อเอนไซม์แอลฟาอะไมเลสถูกยับยั้ง ส่งผลให้ในร่างกายลดการย่อยคาร์โบไฮเดรตเชิงซ้อนเป็นน้ำตาลโมเลกุลเดี่ยว การดูดซึมกลูโคสในลำไส้เล็กจึงชะลอตัวลง ทำให้ลดระดับน้ำตาลในเลือด ช่วยควบคุมระดับอินซูลิน ส่วนผลจากการยับยั้งแอลฟากลูโคซิเดส ทำให้ลดการย่อยไดแซ็กคาไรด์เป็นกลูโคส ชะลอการปล่อยกลูโคสเข้าสู่กระแสเลือด ลดภาวะน้ำตาลในเลือดสูงหลังอาหาร ชะลอการเกิดโรคเบาหวานในกลุ่มเสี่ยงได้

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าอาหารท้องถิ่นภาคใต้ที่ปรุงด้วยผักพื้นบ้าน อุดมไปด้วยคุณค่าทางโภชนาการสูง โดยเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ให้พลังงานสูงถึง 597 กิโลแคลอรี่ ให้โปรตีน 19.50 กรัม ให้คาร์โบไฮเดรต 29.00 กรัม และให้ไขมัน 44.80 กรัม สารอาหารเหล่านี้ช่วยให้ร่างกายมีพลังงาน ป้องกันโรคขาดโปรตีน และพลังงานได้ นอกจากนี้ เม็ดมะม่วงหิมพานต์ ยังให้แคลเซียม และวิตามินบี 3 สูงอีกด้วย ซึ่งแคลเซียมช่วยเสริมสร้างมวลกระดูก และฟัน วิตามินบี 3 ช่วยในการเผาผลาญสารอาหารที่สร้างพลังงานให้กับร่างกาย ส่วนหยวกกล้วย ให้น้ำ 95.7 กรัม น้ำเป็นตัวทำละลายสารอาหาร และนำพาสารอาหารไปทั่วร่างกาย ใบเหลียงให้ใยอาหาร 8.8 กรัม

ช่วยในการทำงานของของลำไส้ ทำให้ขับถ่ายได้ดี ใบขี้เหล็กให้ฟอสฟอรัสสูงสุด ช่วยในการเสริมสร้างกระดูก และฟัน ร่วมกับแคลเซียม ผักหวานให้แมกนีเซียม โซเดียม โพแทสเซียม สูงสุด ช่วยในการควบคุมสมดุลของน้ำในร่างกาย นอกจากนี้ ผักหวานยังให้ธาตุทองแดง และธาตุสังกะสี สูงสุด ซึ่งธาตุทองแดงช่วยในการดูดซึม และนำธาตุเหล็กไปใช้ในร่างกาย ในขณะที่ผักกูดให้ธาตุเหล็กสูงช่วยป้องกันภาวะเลือดจาง ส่วนสังกะสีช่วยกระตุ้นการทำงานของเซลล์ภูมิคุ้มกันในรางกาย นอกจากนี้ ผักหวานยังช่วยชะลอการเกิดโรคเบาหวานในกลุ่มเสี่ยงได้

ฉะนั้น การบริโภคอาหารที่ใช้ผักพื้นบ้านมาประกอบอาหาร ทำให้ร่างกายไม่เจ็บป่วย มีสุขภาพที่ดีแบบองค์รวม ช่วยสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคได้ เป็นไปตามหลักโภชนบำบัดในการวางแผนการบำบัดด้วยอาหาร ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนได้มีการพัฒนาด้านสุขภาพอย่างยั่งยืน สามารถใช้หลักการ การมีส่วนร่วมของชุมชน มาเพิ่มพลังให้ชุมชน โดยอาศัยทุนทางวัฒนธรรมด้านการบริโภคอาหารที่ประกอบด้วยผักพื้นบ้าน จะทำให้ลดภาระการเข้าสู่การรักษาพยาบาลให้น้อยลง และยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมการบริโภคผักพื้นบ้านในชุมชนอย่างจริงจัง เพื่อสร้างพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ในรูปแบบที่ใส่ใจต่อสุขภาพ เพื่อลดการเจ็บป่วยที่หลีกเลี่ยงได้

2. ควรส่งเสริมการปลูก และใช้ประโยชน์จากผักพื้นบ้าน ตลอดจนมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพจากผักพื้นบ้านเพื่อเพิ่มมูลค่า และรายได้ให้คนในชุมชน

3. ควรมีการอนุรักษ์ และขยายพันธุ์ผักพื้นบ้านเหล่านี้ ให้เป็นพืชผักเศรษฐกิจก่อให้เกิดอาชีพแก่คนชุมชน

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย สำนักโภชนาการ. (2561). *ตารางแสดงคุณค่าทางโภชนาการของอาหารไทย.* สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

กามีละห์ ยะโกะ. (2566). “ประสิทธิภาพในการต้านอนุมูลอิสระของผักพื้นบ้านในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” *วารสารวิชชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 42* (1), 99-100

จักรกฤษณ์ ทองคำ และสุนีย์ สหัสโพธิ์. (2567). *โภชนาการพื้นฐาน.* พิมพ์ครั้งที่ 5. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ. (2562).). *พฤติกรรมสุขภาพ: แนวคิด ทฤษฎี และและการประยุกต์ใช้.* พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชนัชฌา นวนใย และคณะ. (2567). “สมบัติของเพคตินสกัดจากหยวกกล้วย และการประยุกต์ใช้เป็นสารเพิ่มความคงตัวในผลิตภัณฑ์น้ำสลัดสับปะรดภูเก็ต.” *วารสารวิชาการซายน์เทค มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 8* (1), 64

ณัฐพล โรจน์เพ็ญเพียร และสุวรรณา จิตภักดีบดินทร์. (2564). “ผลของสารสกัดใบเหลียงต่อเชื้อสเตร็ปโตคอคคัส มิวแทนส์ในห้องปฏิบัติการ.” *วารสารวิทยาสารทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 24* (2), 4-6

ดิสไทย. (2566). *ชะมวงงานวิจัย และสรรพคุณ 16 ข้อ.* https://www.disthai.com/17236316/ใบชะมวง

ธนวัฒน์ ทองจีน และคณะ. (2565). “การตรวจสอบคุณสมบัติทางกายภาพและทางเคมีของใบชะมวง” *วารสารการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก, 20* (3), 538

นิธิยา รัตนาปนนท์ และวิบูลย์ รัตนาปนนท์. (2556) *หลักโภชนศาสตร์.* โอเดียนสโตร์.

ปรรัตน์ ศุภมิตรโยธิน. (2556). *อาหารและโภชนาการ.* โอเดียนสโตร์.

ปวีย์ธิดา วราพรพิสิฐกุล. (2566, 6 มิถุนายน). *ผลวิจัยใบชะมวง สร้างคุณค่าสู่อาหารเป็นยาจันทบุรี.* https://pr.rbru.ac.th/web/content/id.php?ContentID=118

รัศมี แสงศิริมงคลยิ่ง. (2562). “การศึกษาฤทธิ์ในการยับยั้งเอนไซม์แอลฟาอะไมเลส และแอลฟากลูโคซิเดสของอาหารพื้นบ้าน อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี.” *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 5* (1), 77-85

วราภรณ์ กุศลารักษ์ และนิพัฒน์ ลิ้มสงวน. (2558). “คุณค่าทางโภชนาการและโภชนเภสัชของหน่อไม้ไผ่บงหวาน” *วารสารวิชาการเกษตร, 33* (2), 170-176

สุนีย์ สหัสโพธิ์. (2567). *โภชนบำบัด.* พิมพ์ครั้งที่ 4. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัญชลี ศรีจำเริญ. (2555). *อาหารเพื่อสุขภาพ สารอาหารเชิงพันธภาพ และกลไกการทำงาน.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาภากร ทรงสุมนัส. (2561). “องค์ประกอบทางพฤกษเคมี และฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาของมะพร้าว.” *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, 12* (2), 18-24

อาภาพร เผ่าวัฒนา และคณะ. (2566). *การสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในชุมชน: การประยุกต์แนวคิดและทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำพล จินดาวัฒนะ และคณะ. (2551). *การสร้างเสริมสุขภาพ: แนวคิด หลักการ และบทเรียนของไทย.* พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

Glanz, K., Rimer, B. K., & Viswanath, K. (2023). *Health Behavior: Theory, Research, and Practice.* Jossey-Bass.

อิทธิพลส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความภักดีของลูกค้าในการเลือกเช่าที่พักของนักศึกษามหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดสงขลา : การศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมของความพึงพอใจและความเชื่อใจของลูกค้า

The Influence of Marketing Mix on Customer Loyalty towards Accommodation Rental Choosing among University Students in Songkhla Province: Examining the Serial Mediating Roles of Customer Satisfaction and Customer Trust

หทัยขวัญ จันทอง[1] ปราการ หังสวนัส[2] วชิราภรณ์ ขุนจันทร์[3] และณัฐชยา ตันกุ้ย[4]

Hataikwan Junthong[1] Prakarn Hungsavanus[2] Wachiraporn Khunjan[3] and Natchaya Tankui[4]

บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการ) และ บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการนวัตกรรมการค้า)

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Bachelor of Business Administration (Management) and Bachelor of Business Administration (Trading Innovation Management)

Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University

hataikwan.ju@skru.ac.th, prakarn.hu@skru.ac.th, wachiraporn.kh@skru.ac.th and natchaya.ta@skru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดต่อความภักดีของลูกค้า และ 2) ศึกษาบทบาทความพึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดและความภักดีของลูกค้าในการเลือกเช่าที่พักของนักศึกษามหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดสงขลา โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา 5 มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา จำนวน 650 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการทดสอบมีความสอดคล้องตามสมมติฐานทั้งหมด โดยพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ X^2= 910.244, df = 364,(X^2/df) = 2.501, CFI=0.956, TLI=0.950, SRMR=0.036, RMSEA=0.048 และผลการวิจัย พบว่า (1) ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า และ (2) ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลทางอ้อมต่อความภักดีของลูกค้าผ่านอิทธิพลของความพึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้า

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด, ความภักดีของลูกค้า, ความพึงพอใจของลูกค้า, ความเชื่อใจของลูกค้า

Abstract

This research examined 1) the influence of marketing mix on customer loyalty and 2) the role of customer satisfaction and customer trust as a serial mediating variable that influenced the relationship between marketing mix and customer loyalty in accommodation rental choosing among university students in Songkhla Province. The research conducted by stratified sampling, and the sample of this quantitative research consisted of 650 university students from 5 universities in Songkhla Province. The data were collected by a set of questionnaires and analyzed by structural equation modeling. The testing was concurrent with all hypotheses, and the structural equation model fit the empirical data with the following indicators: X^2= 910.244, df = 364, (X^2/df) = 2.501, CFI= 0.956, TLI= 0.950, SRMR= 0.036, RMSEA=0.048. The findings revealed that (1) the marketing mix had a direct positive influence on customer loyalty, and (2) The marketing mix indirectly affected customer loyalty through the influence of customer satisfaction and customer trust.

Keywords: Marketing Mix, Customer Loyalty, Customer Satisfaction, Customer Trust

ที่มาและความสำคัญ

จังหวัดสงขลามีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นอันดับสามในภาคใต้ โดยจังหวัดสงขลามีความโดดเด่นด้านศูนย์กลางการค้าการลงทุน ทำให้สงขลามีความพร้อมอย่างมากในการเป็นจังหวัดที่รองรับผู้คนทั้งด้านการทำงานและด้านการศึกษา สำหรับด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาพบว่าจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมด้านการรองรับนักศึกษาอย่างหลากหลาย เนื่องจากจังหวัดสงขลามีมหาวิทยาลัยทั้งสิ้นถึง 5 มหาวิทยาลัย ทำให้จังหวัดสงขลามีจำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2567 มากถึง 55,356 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567, 1 ตุลาคม) โดยเป็นนักศึกษาในพื้นที่และต่างพื้นที่รวมกัน ธุรกิจการเช่าที่พักสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย เช่น หอพัก อพาร์ตเมนต์ บ้านเช่า ในจังหวัดสงขลาจึงเป็นทางเลือกสำคัญที่จะอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาในช่วงระหว่างการศึกษาในมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี

ลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ไทยในปี 2565 เป็นสังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบทำให้จำนวนนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยลดลงอย่างต่อเนื่อง (สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2566, 27 มิถุนายน) ประกอบกับธุรกิจการ

เช่าที่พักสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยนับวันยิ่งมีการแข่งขันสูงเนื่องจากมีผู้ประกอบการหลายรายให้ความสนใจเข้ามาลงทุนในธุรกิจประเภทนี้หลายประเภท เช่น หอพัก อพาร์ตเมนต์ หรือแม้แต่คอนโดมิเนียม เหตุนี้ธุรกิจการเช่าที่พักสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยทุกพื้นที่รวมทั้งจังหวัดสงขลาย่อมได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในด้านผลประกอบการที่ลดลงเกิดขึ้นได้ (พิราภรณ์ วิทูรัตน์, 2567) งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่จะช่วยสร้างความภักดีของลูกค้าในกลุ่มธุรกิจการเช่าที่พักสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาเพื่อในอนาคตจะสามารถช่วยให้ธุรกิจการเช่าที่พักในจังหวัดสงขลามีผลประกอบการที่ดีขึ้นอันสืบเนื่องจากลูกค้ามีความภักดีต่อธุรกิจการเช่าที่พักของผู้ประกอบการแต่ละราย ทั้งนี้บริบทงานวิจัยในประเทศไทยพบว่า ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะมีผู้ทำการศึกษาอิทธิพลส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความภักดีของลูกค้าเฉพาะไปที่การศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมของความพึงพอใจและความเชื่อใจของลูกค้าไปพร้อมกัน โดยพบว่ามีงานวิจัยของนักวิจัยส่วนน้อยที่มีการศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางเพียงตัวเดียว เช่น งานวิจัยของ สุรพงษ์ วงษ์ปาน (2562) ศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางของความพึงพอใจของลูกค้า และมีบางงานวิจัยเท่านั้นที่ศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมที่ไม่ได้เหมือนกับงานวิจัยนี้ เช่น งานวิจัยของ อัมพล ชูสนุก และคณะ (2560) ศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมของคุณค่าตราสินค้าและความพึงพอใจของลูกค้า จึงเป็นที่น่าสนใจให้งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาอิทธิพลส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความภักดีของลูกค้าในการเลือกเช่าที่พักของนักศึกษามหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดสงขลา : การศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมของความพึงพอใจและความเชื่อใจของลูกค้าเกิดขึ้น โดยบทบาทของตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมทั้งความพึงพอใจและความเชื่อใจของลูกค้าจะสามารถเป็นตัวกลางช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจการเช่าที่พักสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาได้มีฐานลูกค้าที่มีความภักดีต่อกิจการและช่วยให้ธุรกิจมีผลประกอบการสูงมากขึ้นได้

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางบวกของส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความภักดีของลูกค้าในการเลือกเช่าที่พักของนักศึกษามหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาบทบาทของตัวแปรความพึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดและความภักดีของลูกค้าในการเลือกเช่าที่พักของนักศึกษามหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดสงขลา

นิยามศัพท์

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง ชุดเครื่องมือทางการตลาดเชิงกลยุทธ์ที่กิจการได้สนองต่อความต้องการของกลุ่มลูกค้าที่เป็นตลาดเป้าหมาย (Kotler & Armstrong, 2016) งานวิจัยนี้เป็นกลุ่มธุรกิจบริการ (Marketing Mix: 7Ps) จึงทำให้ส่วนประสมทางการตลาดมีองค์ประกอบ 7 ส่วน คือ 1.1) ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการนำเสนอสู่ตลาดเพื่อการซื้อ การพิจารณาการใช้งานซึ่งได้ตอบสนองความต้องการ ความจำเป็นให้เกิดขึ้นกับลูกค้า (Kotler & Keller, 2016) 1.2) ราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินที่ลูกค้าหรือผู้บริโภคยินดีจ่ายเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการโดยเกี่ยวข้องกับอำนาจการซื้อและมูลค่าที่รับรู้ในผลิตภัณฑ์หรือบริการที่นำเสนอจากผู้ผลิตหรือผู้ขาย (Anjani et al., 2019) 1.3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง ช่องทางที่ใช้ในการจัดหาผลิตภัณฑ์หรือบริการให้แก่ผู้บริโภคหรือลูกค้า (Kim & Lee, 2019) 1.4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง กลยุทธ์และกลวิธีในการสื่อสารของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อใช้แจ้งข้อมูล จูงใจ และแนะนำลูกค้าเกี่ยวกับข้อเสนอต่างๆของตน (Sudari et al., 2019) 1.5) บุคลากร (People) หมายถึง บุคคลหรือพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการลูกค้าซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติ ทักษะ และทัศนคติที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจและประสบการณ์โดยรวมของลูกค้า (Elgarhy & Mohamed, 2023) 1.6) กระบวนการ (Process) หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติการของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการที่มุ่งสร้างประสบการณ์ให้เกิดขึ้นกับลูกค้าในด้านกลไกการส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆ (Chana et al., 2021) และ1.7) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) หมายถึง สภาพที่สามารถเห็น จับต้อง รับรู้ได้ที่ผู้ประกอบการส่งมอบไปยังลูกค้า เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินการหรือสื่อสารในการให้บริการถึงลูกค้า เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศในการให้บริการ (Azhar et al., 2019)

ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) หมายถึง วิธีการต่างๆที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการธุรกิจใช้วัดลูกค้า เช่น ด้านการสำรวจ การสื่อสารโดยตรง โดยเป็นการแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการได้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีทำให้เกิดเป็นความพอใจซึ่งจะส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าและมีส่วนสนับสนุนต่อความสามารถในการทำกำไรของกิจการ (Kotler & Keller, 2016)

ความเชื่อใจของลูกค้า (Customer Trust) หมายถึง ความคิด ความรู้สึก อารมณ์หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาเมื่อลูกค้ามีความไว้วางใจให้ผู้ประกอบกิจการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของลูกค้า (Filieri et al., 2015)

ความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty) หมายถึง ความมุ่งมั่นของลูกค้าที่จะเกิดการซื้อซ้ำบอกต่อ สมัครใจใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เลือกจากผู้ประกอบการธุรกิจ โดยความมุ่งมั่นของลูกค้าจะคงอยู่ต่อไปแม้จะมีอิทธิพลที่อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม (Kotler & Keller, 2016)

แนวคิดและทฤษฎี

1.ทฤษฎีสิ่งเร้า-สิ่งมีชีวิต-การตอบสนอง (Stimulus-Organism-Response Theory [SORT])

ทฤษฎีสิ่งเร้า-สิ่งมีชีวิต-การตอบสนอง (Stimulus-Organism-Response Theory [SORT]) โดย Mehrabian and Russell (1974) เป็นผู้ริเริ่มการใช้ทฤษฎี เกี่ยวข้องกับการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคโดยมีความสอดคล้องกับหลักจิตวิทยา กล่าวคือ ทฤษฎีได้กล่าวถึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ(สิ่งเร้า) ส่งผลโดยตรงต่อสภาพทางปัญญาและอารมณ์ของแต่ละบุคคลที่เป็น(สิ่งมีชีวิต) นำไปสู่พฤติกรรมของการเข้าหาหรือหลีกเลี่ยงโดยใช้ (การตอบสนอง) ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้ สิ่งเร้า (Stimulus[S]) หมายถึง แรงผลักดันที่กำหนดสภาวะทางปัญญาและอารมณ์ของผู้คนเหตุนี้จึงมีบทบาทสำคัญในกระบวนการตัดสินใจของผู้คนซึ่งทำหน้าที่เป็นปัจจัยตามสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกในอนาคต สำหรับสิ่งมีชีวิต (Organism [O]) หมายถึง กระบวนการกลางที่เกิดขึ้นระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองเกี่ยวข้องกับ ความรู้สึก การรับรู้ และกิจกรรมทางปัญญา" เป็นหลัก ช่วยให้บุคคลสร้างความคิดและอารมณ์ของตนเองออกมา (Wang et al., 2023) ท้ายสุด การตอบสนอง (Responsive [R]) หมายถึง การกระทำสุดท้ายหรือพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลแสดงออกซึ่งเป็นผลจากสิ่งเร้าและสิ่งมีชีวิตที่ได้รับการกระตุ้น ในเชิงทฤษฎีนี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคโดยตรงโดยเป็นการแปลสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อมให้เป็นการตอบสนองทางพฤติกรรมซึ่งเป็นผลลัพธ์ของพฤติกรรมผู้บริโภค เช่น การซื้อหรือไม่ซื้อสินค้า

2.ส่วนประสมทางการตลาดและความภักดีของลูกค้า

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix [MM]) ถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งทางการตลาดที่มีความสำคัญสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับกิจการ โดยทั่วไปส่วนประสมทางการตลาดมีองค์ประกอบ 4 ส่วน เรียกว่า ส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ได้แก่ 1.ผลิตภัณฑ์ (Product) 2. ราคา (Price) 3.ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และ 4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) แต่ในงานวิจัยนี้ทำการศึกษากลุ่มธุรกิจที่พักสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยถือได้ว่าเป็นธุรกิจบริการ ซึ่งมีส่วนประสมทางการตลาดเฉพาะเรียกว่า ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps โดยมีองค์ประกอบเพิ่มเติมจากส่วนประสมทางการตลาด 4Ps อีก 3 องค์ประกอบ คือ บุคลากร (People), กระบวนการ (Process), และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) (Nengsih et al., 2024) จากการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดทำให้ทราบว่า ส่วนประสมทางการตลาดช่วยเสริมสร้างการจดจำ สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับลูกค้าได้ซึ่งช่วยให้ผู้ประกอบการได้มีผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจตามมา ประการสำคัญในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการทราบว่านอกจากผลกำไรที่เกิดขึ้นจากส่วนประสมทางการตลาดแล้วนั้น ส่วนประสมทางการตลาดยังสามารถที่จะทำให้เกิดความภักดีของลูกค้าเกิดขึ้นได้ด้วยหรือไม่ ซึ่งความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty [CL]) จะเป็นความมุ่งมั่นของลูกค้าที่มีต่อแบรนด์ของผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งซึ่งจะมีผลต่อการซื้อสินค้าของลูกค้าใน

ระยะยาวโดยเป็นตัวบ่งชี้ได้ถึงการคาดการณ์ยอดขายและการเติบโตของกิจการ เหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยในอดีตพบงานวิจัยของ Ameur et al. (2015) ได้ทำการศึกษามิติส่วนประสมทางการตลาดบริการพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้าในบริษัทเดินทางและคมนาคมของประเทศแอลจีเรีย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wahab et al. (2016) ยืนยันได้ว่าส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลอย่างมากต่อความภักดีของลูกค้า ดังนั้นจากงานวิจัยในอดีตจึงมีความเป็นไปได้ว่างานวิจัยนี้จะพบความสัมพันธ์ของส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้าได้เช่นกันจึงนำไปสู่การกำหนดสมมติฐานที่ 1 ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 : ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า

3.บทบาทตัวแปรคั่นกลางของความพึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้า

สำหรับงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดและความภักดีของลูกค้าโดยเน้นเฉพาะไปที่การศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมของความพึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้า ทั้งนี้ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction [CS]) เป็นความรู้สึกของลูกค้าเกี่ยวกับประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภัณฑ์มีการตอบสนองต่อลูกค้าเกินความคาดหวัง (Sudari et al., 2019) สำหรับความเชื่อใจของลูกค้า (Customer Trust [CT]) เป็นความมั่นใจที่ฝ่ายลูกค้ามีต่อฝ่ายผู้ประกอบการเนื่องจากมีความซื่อสัตย์ ความน่าเชื่อถือ (Rather et al., 2018) จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตพบว่า ความพึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้าเป็นตัวทำนายความภักดีของลูกค้าได้และยังพบว่าความเชื่อใจของลูกค้าเป็นอารมณ์ที่รุนแรงกว่าความพึงพอใจของลูกค้าโดยความพึงพอใจของลูกค้าจะเกิดขึ้นก่อนความเชื่อใจของลูกค้า (Leninkumar, 2017) ในด้านความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างส่วนประสมทางการตลาด ความพึงพอใจของลูกค้า ความเชื่อใจของลูกค้า และความภักดีของลูกค้านั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน โดยเป็นไปในลักษณะที่ส่วนประสมทางการตลาดจะมีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าโดยจะผ่านบทบาทตัวแปรคั่นกลางของความพึงพอใจของลูกค้ามาก่อนแล้วตามด้วยบทบาทตัวแปรคั่นกลางของความเชื่อใจของลูกค้าตามมา กล่าวคือ ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลทางอ้อมต่อความภักดีของลูกค้าผ่านอิทธิพลของความพึงพอใจของลูกค้า (Sudari et al., 2019) ด้านความพึงพอใจของลูกค้าจะมีผลกระทบอย่างมากต่อความภักดีของลูกค้า (Leninkumar, 2017) และความพึงพอใจของลูกค้าจะค่อยๆ สร้างความรู้สึกเชื่อใจในตัวของลูกค้าที่มีต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจ (Sudari et al., 2019) นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยของ Leninkumar (2017) ได้ศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของลูกค้ามีความสัมพันธ์ทางอ้อมที่เกิดขึ้นกับความภักดีของลูกค้าผ่านความเชื่อใจของลูกค้าร่วมด้วย สำหรับการศึกษาทฤษฎีสิ่งเร้า-สิ่งมีชีวิต-การตอบสนอง (Stimulus-Oorganism-Response Theory [SORT]) ผู้วิจัยพบว่าอาจมีความเป็นไปได้ที่ความสัมพันธ์ของตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด ความพึงพอใจของลูกค้า ความเชื่อใจของลูกค้า และความภักดีของลูกค้ามีความสัมพันธ์กันโดย

อธิบายได้ด้วยทฤษฎีดังกล่าว คือ เมื่อผู้ประกอบการได้ดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดในเรื่องส่วนประสมทางการตลาดบริการให้เกิดขึ้นกับลูกค้า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดจะเป็นตัวผลักดันให้ลูกค้าเกิดการตอบสนองต่อกิจกรรมของผู้ประกอบการโดยส่งผลให้เกิดสภาพทางปัญญาและอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับลูกค้าโดยแสดงออกมาในรูปแบบของความพึงพอใจและตามมาด้วยการเกิดความเชื่อใจที่ลูกค้ามีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการแตกต่างกันและนำไปสู่พฤติกรรมการตอบสนองในเชิงของความภักดีของลูกค้าตามมาได้ ซึ่งมีงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ได้ศึกษาตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด ความพึงพอใจ ความเชื่อใจ และความภักดีของลูกค้าซึ่งอธิบายได้ด้วยทฤษฎีสิ่งเร้า-สิ่งมีชีวิต-การตอบสนอง ด้วยเช่นกัน (Wandoko et al., 2024) ดังนั้นจากการทบทวนงานวิจัยและทฤษฎีสิ่งเร้า-สิ่งมีชีวิต-การตอบสนอง จึงมีความเป็นไปได้ที่งานวิจัยนี้จะพบความพึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดและความภักดีของลูกค้า ทำให้นำไปสู่การกำหนดสมมติฐานที่ 2 ดังนี้

สมมติฐานที่ 2 : ความพึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดและความภักดีของลูกค้า

สำหรับการทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาจากสมมติฐานที่1 และ 2 จึงนำไปสู่ตารางที่ 1 สรุปการสังเคราะห์ตัวแปรทั้งหมดในงานวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปการสังเคราะห์ตัวแปรทั้งหมดในงานวิจัย

ผู้แต่ง	ทฤษฎีที่ใช้	ตัวแปรต้น	ตัวแปรคั่นกลาง	ตัวแปรตาม	ผลการวิจัย
สมมติฐาน 1 : ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า					
Ameur et al (2015); Wahab et al (2016)		MM		CL	MM มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ CL
สมมติฐาน 2 : ความพึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดและความภักดีของลูกค้า					
Sudari et al. (2019)		MM	CS	CL	- MM ส่งผลทางอ้อมต่อ CL ผ่านอิทธิพลของ CS
Leninkumar (2017)		CS	CT	CL	CS มีความสัมพันธ์ทางอ้อมที่เกิดขึ้นกับ CL ผ่าน CT
Wandoko et al. (2024)	SORT	MM	CS → CT	CL	CS และ CT ในฐานะตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร MM และ CL

หมายเหตุ. MM หมายถึง ส่วนประสมทางการตลาด, CS หมายถึง ความพึงพอใจของลูกค้า, CT หมายถึง ความเชื่อใจของลูกค้า, CL หมายถึง ความภักดีของลูกค้า, SORT หมายถึง ทฤษฎีสิ่งเร้า-สิ่งมีชีวิต-การตอบสนอง

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยนี้ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดสงขลา จำนวน 55,356 คน จาก 5 มหาวิทยาลัย (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567) กลุ่มตัวอย่างงานวิจัยนี้กำหนดขนาดตัวอย่างตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2018) เรื่องการกำหนดอัตราส่วนต่อขนาดตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดขนาดตัวอย่างไว้ที่ 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ งานวิจัยนี้ พบว่า ตัวแปรแฝงมีจำนวน 4 ตัวแปร ตัวแปรสังเกตได้มีจำนวน 20 ตัวแปร ขนาดตัวอย่างตามเกณฑ์จึงอยู่ที่ 400 ตัวอย่าง ซึ่งงานวิจัยนี้กำหนดขนาดตัวอย่างเกินกว่าเกณฑ์ถึง 650 ตัวอย่าง เพราะยิ่งขนาดตัวอย่างมีจำนวนมากผลการศึกษาจะมีความแม่นยำใกล้เคียงกับประชากรและค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างจะมีน้อย (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560) การสุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้เป็นแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) เพื่อจำแนกพื้นที่กลุ่ม 5 มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาที่นักศึกษาสังกัดอยู่ได้เป็น 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมือง หลังจากนั้นจึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างตามความสะดวกในการเก็บข้อมูลจำนวนนักศึกษาได้ทั้งหมด 650 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลด้านเพศ ระดับการศึกษาที่กำลังศึกษา ประเภทที่พักอาศัย ณ ปัจจุบัน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อวัดส่วนประสมทางการตลาด ผู้วิจัยดัดแปลงแบบวัดของ Elgarhy and Mohamed (2023) ทำให้ข้อคำถามทั้งหมดมี 7 ตัวบ่งชี้ รวม 16 ข้อคำถาม ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเพื่อวัดความพึงพอใจของลูกค้า ผู้วิจัยดัดแปลงแบบวัดของ Gremler and Gwinner (2000) และ Fatima and Razzaque (2014) ซึ่งเป็นการนำข้อคำถามมาเป็นตัวบ่งชี้โดยตรงทำให้มีข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อคำถาม ทั้งตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ใช้มาตรวัดเป็นแบบลิเคิร์ท (Likert Scales) 5 ระดับ (ระดับที่ 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง [Strongly Disagree], ระดับที่ 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง [Strongly Agree]) ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเพื่อวัดความเชื่อใจของลูกค้า ผู้วิจัยดัดแปลงแบบวัดของ Ball et al. (2006) ซึ่งเป็นการนำข้อคำถามมาเป็นตัวบ่งชี้โดยตรงทำให้มีข้อคำถามทั้งหมด 4 ข้อคำถาม และตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเพื่อวัดความภักดีของลูกค้า ผู้วิจัยดัดแปลงแบบวัดของ Tam (2012) และ Dagger et al. (2011) ซึ่งเป็นการนำข้อคำถามมาเป็นตัวบ่งชี้โดยตรงทำให้มีข้อคำถามทั้งหมดมี 4 ข้อคำถาม ทั้งตอนที่ 4 และตอนที่ 5 ใช้มาตรวัดเป็นแบบลิเคิร์ท (Likert Scales) 7 ระดับ (ระดับที่ 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง [Disagree Very Much], ระดับที่ 7 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง [Agree very much])

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่า 1) ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เนื่องจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence [IOC]) อยู่ระหว่าง 0.75-1.00 2) เครื่องมือมีความคงที่ในการวัดเนื่องจาก ทุกตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient: α) เกิน 0.7 และ 3) เครื่องมือสามารถจำแนกความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามออกจากกันได้ เนื่องจากไม่มีข้อคำถามใดมีค่า Item-total Correlation ต่ำกว่า 0.2 (Parsian & Dunning, 2009)

3. การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 สัปดาห์ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2567 โดยทำการส่งและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 700 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ใช้ได้จำนวน 650 ชุด เทียบเป็นอัตราการตอบกลับเท่ากับร้อยละ 92.85 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสมมติฐานการวิจัย ผ่านโปรแกรม Mplus เวอร์ชั่น 7.4 (Muthén & Muthén, 2012)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและค่าสถิติพื้นฐาน

โดยสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 485 คน คิดเป็นร้อยละ 74.6 มีอายุในช่วง 20-25 ปี จำนวน 522 คน คิดเป็นร้อยละ 80.3 สถานภาพโสด จำนวน 640 คน คิดเป็นร้อยละ 98.5 ระดับการศึกษาที่กำลังศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 643 คน คิดเป็นร้อยละ 98.9 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 387 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 ประเภทที่พักอาศัย ณ ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นหอพัก จำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 และค่าเช่าที่พักต่อเดือนในการเช่าที่พักส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 3,001-5,000 บาท จำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 53.1 นอกจากนั้นการวิเคราะห์เบื้องต้น พบว่า ตัวแปรแฝงส่วนประสมทางการตลาด ความพึงพอใจของลูกค้า ความเชื่อใจของลูกค้า และความภักดีของลูกค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.23 ถึง 5.92 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.58 ถึง 1.03 ส่วนความเบ้และความโด่งมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 ทำให้ตัวแปรมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Hair et al.,2006) ส่วนการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) พบว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงแต่ละคู่มีค่าไม่เกิน 0.90 ส่วนตัวแปรทุกตัวพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient: α) เกิน 0.7 และไม่พบค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรมีค่าเท่ากับ 0.00 ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรแฝงทั้ง 4 ตัว ไม่เกิดภาวะร่วมเส้นตรงหรือภาวะโมเดลระบุเกินพอดี (Multicollinearity) ดังนั้น ตัวแปรแฝงทั้งหมดมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงและมี

ความเหมาะสมในการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ ดังแสดงตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlations)

ตัวแปรแฝง	Mean	SD	1	2	3	4
1.ส่วนประสมทางการตลาด (MM)	4.23	0.58	(0.93)			
2.ความพึงพอใจของลูกค้า (CS)	4.27	0.64	0.78**	(0.88)		
3.ความเชื่อใจของลูกค้า (CT)	5.92	1.03	0.67**	0.72**	(0.92)	
4.ความภักดีของลูกค้า (CL)	5.78	0.98	0.65**	0.68**	0.77**	(0.88)

หมายเหตุ. ** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α)

2. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์โมเดลการวัด

ผู้วิจัยทำการประเมินความกลมกลืนโดยรวมของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อต้องการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ดัชนีวัดความกลมกลืนจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ กล่าวคือ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ควรมีค่าน้อยกว่า 3 (Carmines & Mclver, 1983) ค่าดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบของ Bentler (CFI) และค่า Tuck Lewis Index (TLI) ควรมีค่าตั้งแต่ 0.9 ขึ้นไป, ค่ารากที่สองของส่วนเหลือกำลังสองเฉลี่ยมาตรฐาน (SRMR) ควรมีค่าต่ำกว่า 0.08 ลงไป (Hu & Bentler, 1999) และค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยโดยประมาณ (RMSEA) ควรมีค่าต่ำกว่า 0.05 (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในงานวิจัยนี้ พบว่า X^2= 910.244, df = 364,(X^2/df) = 2.501, CFI=0.956, TLI=0.950, SRMR=0.036, RMSEA=0.048 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทั้งหมด แสดงว่าโมเดลการวัดมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์จึงไม่มีการปรับโมเดลอีก หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการตรวจสอบค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loadings) ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 20 ตัวแปร พบว่ามีค่าระหว่าง 0.71 – 0.94 และมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไปจึงเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2018) แสดงว่า ตัวแปรสังเกตได้เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝง ต่อไปผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงสอดคล้อง (Convergence Validity) โดยพิจารณาค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบ (Composite Reliability [CR]) และค่าความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้เฉลี่ย (Average Variance Extracted[AVE]) พบว่า ตัวแปรแฝงทั้ง 4 ตัวแปรมีค่า CR มากกว่า 0.7 และค่า AVE มากกว่า 0.5 เป็นไป

ตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2018) แสดงว่า ตัวแปรแฝงทุกตัวมีความเชื่อมั่นเพียงพอในการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้าง ดังแสดงตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบ (CR) ค่าความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้เฉลี่ย (AVE)

ตัวแปรแฝง/ตัวแปรสังเกตได้	CR	AVE	Factor Loadings
1.ตัวแปรแฝงส่วนประสมทางการตลาด (MM)	0.95	0.75	
- ตัวแปรสังเกตได้ (MMPD, MMPR, MMPL, MMPM, MMPP, MMPC, MMPE)			(0.75, 0.77, 0.88, 0.87, 0.94, 0.93, 0.90)
2.ตัวแปรแฝงความพึงพอใจของลูกค้า (CS)	088	0.59	
- ตัวแปรสังเกตได้ (CS1, CS2, CS3, CS4, CS5)			(0.71, 0.79, 0.80, 0.80, 0.74)
3.ตัวแปรแฝงความเชื่อใจของลูกค้า (CT)	0.92	0.74	
- ตัวแปรสังเกตได้ (CT1, CT2, CT3, CT4)			(0.83, 0.90, 0.87, 0.83)
4.ตัวแปรแฝงความภักดีของลูกค้า (CL)	0.88	0.65	
- ตัวแปรสังเกตได้ (CL1, CL2, CL3, CL4)			(0.71, 0.83, 0.84, 0.83)

หมายเหตุ. MMPD=ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ , MMPR=ส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา , MMPL=ส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย, MMPM= ส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด, MMPP= ส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากร ,MMPC= ส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการ, MMPE= ส่วนประสมทางการตลาดด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ, CS1-CS5=ความพึงพอใจของลูกค้าข้อที่ 1-5 , CT1-CT4=ความเชื่อใจของลูกค้าข้อที่ 1-4, CL1-CL4=ความภักดีของลูกค้าข้อที่ 1-4

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้าง เพื่อต้องการทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรต่างๆที่ปรากฏในโมเดลตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยผลการวิเคราะห์แสดงได้ดังตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path coefficients) ของโมเดลสมการโครงสร้าง

เส้นความสัมพันธ์	β	S.E.	Z	*P*-value	95% CIs	
					Lower	Upper
1.MM → CL	0.190**	0.059	3.236	0.001	0.078	0.306
2.MM → CS	0.894***	0.018	48.473	0.000	0.854	0.926
3.CS → CT	0.813***	0.023	35.125	0.000	0.764	0.855
4.CT → CL	0.713***	0.056	12.630	0.000	0.599	0.819
5.MM → CS, CT → CL	0.519***	0.048	10.754	0.000	0.427	0.615

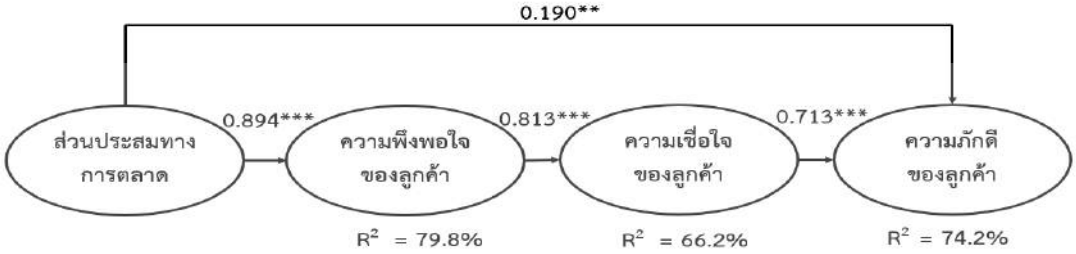
หมายเหตุ. MM = ส่วนประสมทางการตลาด, CL = ความภักดีของลูกค้า, CS = ความพึงพอใจของลูกค้า, CT = ความเชื่อใจของลูกค้า, ** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, *** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-square) ของโมเดลสมการโครงสร้าง

ตัวแปรแฝง	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-square)
1.ความพึงพอใจของลูกค้า	79.8 %
2.ความเชื่อใจของลูกค้า	66.2 %
3.ความภักดีของลูกค้า	74.2 %

จากตารางที่ 4 เส้นความสัมพันธ์จากข้อ 1 ถึง 4 เป็นการทดสอบเส้นความสัมพันธ์ค่าอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ผลการวิเคราะห์พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด (MM) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (CL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.190, Z = 3.236, p = 0.001, 95% CI [0.078, 0.306]) ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัยที่ 1 สำหรับส่วนประสมทางการตลาด (MM) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CS) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.894, Z =48.473, p = 0.000, 95% CI [0.854, 0.926]) โดยเป็นเส้นความสัมพันธ์ที่มีค่าอิทธิพลทางตรงสูงสุด นอกจากนี้พบว่าความพึงพอใจของลูกค้า (CS) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความเชื่อใจของลูกค้า (CT) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.813, Z =35.125, p = 0.000, 95% CI [0.764, 0.855]) และความเชื่อใจของลูกค้า (CT) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (CL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β = 0.713, Z = 12.630, p = 0.000, 95% CI [0.599, 0.819]) ด้วย ในด้านเส้นความสัมพันธ์ข้อ 5 เป็นการทดสอบเส้นความสัมพันธ์ค่าอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ผลการวิเคราะห์พบว่า ความพึงพอใจของลูกค้า (CS) และความเชื่อใจของลูกค้า (CT) ในฐานะตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด (MM) และความภักดีของลูกค้า (CL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (β=0.519, Z = 10.754, p 0.000, 95% CI [0.427, 0.615]) ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัยที่ 2 ทั้งนี้ผลการทดสอบอิทธิพลของความพึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมพบว่าเป็นตัวแปรคั่นกลางแบบบางส่วน (Partial Mediating) อธิบายได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาดจะส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าโดยผ่านตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมคือตัวแปรความพึงพอใจของลูกค้าและส่งผลต่อไปยังตัวแปรความเชื่อใจของลูกค้าแล้วนั้น ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดยังส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้าอีกด้วย สำหรับตารางที่ 5 เป็นการอธิบายค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-square) ของโมเดลสมการโครงสร้างพบว่า ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด (MM) สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความพึงพอใจของลูกค้า (CS) ได้ร้อยละ 79.8 ตัวแปรความเชื่อใจของลูกค้า (CT) ได้ร้อยละ 66.2 และตัวแปรความภักดีของลูกค้า (CL) ได้ร้อยละ 74.2

จากการอธิบายตารางที่ 4 และ 5 ดังที่กล่าวมา สามารถแสดงได้ด้วยภาพที่ 1 ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตามกรอบแนวคิดการวิจัย และตารางที่ 6 ซึ่งเป็นการสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

หมายเหตุ. เส้นทึบ หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ, ** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, *** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ตารางที่ 6 การสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐาน 1 ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า	สอดคล้องตรงตามสมมติฐาน
สมมติฐาน 2 ความพึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดและความภักดีของลูกค้า	สอดคล้องตรงตามสมมติฐาน

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยสามารถแสดงให้เห็นว่าผลการศึกษามีความสอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัยที่ 1 และ 2 โดยผลการศึกษาตามสมมติฐานที่ 1 สามารถยืนยันได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด (MM) เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญของภาคองค์กรธุรกิจที่ช่วยทำให้เกิดความภักดีของลูกค้า (CL) เพิ่มมากขึ้นได้ ทั้งนี้ผลการศึกษาตามสมมติฐานที่ 1 ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Ekawati and Yasa (2018); Othman et al. (2019) ซึ่งอธิบายได้ว่า การที่องค์กรธุรกิจมีการใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (Marketing Mix 7Ps) ที่ดีอย่างต่อเนื่อง ส่วนประสมทางการตลาดบริการเหล่านั้นจะทำหน้าที่เป็นสื่อแนะนำให้ลูกค้าเกิดแรงจูงใจซึ่งมีผลอย่างมากให้ลูกค้ามีการซื้อซ้ำและเกิดเป็นความปรารถนาที่จะแนะนำให้ลูกค้ารายอื่นมีการซื้อซ้ำด้วยซึ่งทั้งหมดเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้เกิดเป็นความภักดีของลูกค้าเกิดขึ้น (Kandampully & Suhartanto, 2000; Amofah et al., 2016)

สำหรับผลการศึกษาที่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ 2 สามารถยืนยันได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาดจะมีส่วนช่วยให้เกิดเป็นความภักดีของลูกค้าเพิ่มมากขึ้นโดยผ่านบทบาทตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมของความ

พึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้าเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ทั้งนี้ผลการศึกษาตามสมมติฐานที่ 2 สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีสิ่งเร้า-สิ่งมีชีวิต-การตอบสนอง (Stimulus-Oorganism-Response Theory [SORT]) ได้ว่า สิ่งเร้าจากส่วนประสมทางการตลาดบริการ (Marketing Mix 7Ps) ที่ผู้ประกอบการในภาคองค์กรธุรกิจมีการดำเนินการที่ดีต่อเนื่องจะกระตุ้นปฏิกิริยาทางปัญญาและอารมณ์ของลูกค้าซึ่งเป็นการทำให้ลูกค้าเกิดเป็นความพึงพอใจเกิดขึ้นในด้านเกี่ยวกับความมั่นใจ เกิดการจดจำและมีความสุขในการใช้ตัวสินค้าหรือบริการโดยจะตามมาด้วยความเชื่อใจของลูกค้าเกิดขึ้นในภายหลังซึ่งความเชื่อใจเป็นภาวะทางอารมณ์ที่มีระดับความรุนแรงกว่าความพึงพอใจ (Ranaweera & Prabhu, 2003; Leninkumar, 2017) โดยจะก่อให้เกิดเป็นความเชื่อมั่น เชื่อถือ ไว้วางใจที่ลูกค้าจะไม่มีการพิจารณาซื้อสินค้าหรือบริการอื่นโดยหลังจากที่ลูกค้ามีระดับของความพึงพอใจและความเชื่อใจที่สูงแล้วนั้นจะก่อให้เกิดเป็นการตอบสนองที่ทำให้เกิดเป็นผลลัพธ์พฤติกรรมการซื้อของลูกค้าในด้านการซื้อซ้ำหรือบอกต่อไปยังบุคคลอื่นให้มีการซื้อหรือใช้สินค้าหรือบริการเหมือนกับตนโดยถือว่าเป็นลักษณะสำคัญที่บ่งบอกได้ถึงความภักดีของลูกค้าตามมา

ในเชิงคุณูปการของงานวิจัยนี้ทางด้านวิชาการ พบว่า ผู้วิจัยสามารถช่วยต่อยอดองค์ความรู้เชิงวิชาการภายในประเทศไทยได้ว่า ตัวแปรความพึงพอใจของลูกค้าและความเชื่อใจของลูกค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมสามารถมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดบริการกับความภักดีของลูกค้าได้ โดยงานวิจัยนี้จะเป็นงานวิจัยชิ้นหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนภาพการศึกษาในบริบทประเทศไทยให้มีความชัดเจนขึ้น ซึ่งผู้วิจัยพบว่านอกเหนือจากนักวิจัยส่วนใหญ่จะทำการศึกษาอิทธิพลส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีต่อความภักดีของลูกค้าในบริบทประเทศไทยแล้วนั้น งานวิจัยนี้ยังช่วยสนับสนุนผลการศึกษาบทบาทของตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมความพึงพอใจและความเชื่อใจของลูกค้าร่วมกันซึ่งอธิบายได้ด้วยทฤษฎีสิ่งเร้า-สิ่งมีชีวิต-การตอบสนอง (Stimulus-Oorganism-Response Theory [SORT]) โดยที่งานวิจัยในอดีตของไทยพบเพียงแค่การศึกษาอิทธิพลส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีต่อความภักดีของลูกค้าผ่านบทบาทตัวแปรคั่นกลางเพียงหนึ่งตัว เช่น งานวิจัยของ สุรพงษ์ วงษ์ปาน (2562) ศึกษาตัวแปรคั่นกลางของความพึงพอใจของลูกค้า และมีบางงานวิจัยเท่านั้นที่ศึกษาตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมที่ไม่ได้เหมือนกับงานวิจัยนี้เลย เช่น งานวิจัยของ อัมพล ชูสนุก และคณะ (2560) ศึกษาบทบาทตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมของคุณค่าตราสินค้าและความพึงพอใจของลูกค้า ด้านคุณูปการที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติพบว่าผู้ประกอบการที่ดำเนินการให้เช่าที่พักต่างๆของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาเมื่อทราบผลการศึกษานี้ทั้งในด้านอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมจากการศึกษาตัวแปรทั้งหมดจะสามารถช่วยให้ธุรกิจยืนหยัดอยู่ได้ในทุกๆภาวะการณ์นั้น ผู้ประกอบการควรจะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดที่หลากหลาย เน้นการดำเนินงานด้านส่วนประสมทางการตลาดให้มีความท้าทายและตรงกับความต้องการของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาให้มากที่สุด ซึ่งจะช่วยส่งผลให้นักศึกษาได้มีความภักดีต่อการดำเนิน

ธุรกิจการเช่าที่พักได้ ทั้งนี้ผู้ประกอบการธุรกิจการเช่าที่พักก็จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับบทบาทตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมความพึงพอใจและความเชื่อใจของลูกค้าร่วมด้วย โดยต้องให้ความใส่ใจเน้นย้ำถึงการดำเนินงานด้านส่วนประสมทางการตลาดให้มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อช่วยให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายหลักได้เกิดเป็นความพึงพอใจและตามมาด้วยการเกิดเป็นความเชื่อใจที่มีต่อธุรกิจและจะส่งผลให้นักศึกษามีความภักดีต่อการใช้บริการการเช่าที่พักได้ในท้ายที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพียงอย่างเดียวข้อเสนอแนะในอนาคตสำหรับงานวิจัยนี้จึงควรศึกษางานวิจัยทั้งในเชิงปริมาณร่วมกับงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อทำให้ได้ผลการศึกษาที่มีความเหมือนหรือต่างออกไปและได้ผลการศึกษาแบบเชิงลึกมากขึ้นซึ่งบางครั้งงานวิจัยเชิงปริมาณอาจจะหาคำตอบไม่ได้ เช่น ปัญหาในการดำเนินงานด้านส่วนประสมทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจการเช่าที่พักสำหรับนักศึกษาในจังหวัดสงขลา ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผู้ประกอบการธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจด้านการให้เช่าที่พักต่างๆของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา สามารถนำเอากลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (Marketing Mix 7Ps) ไปใช้เพื่อสร้างความภักดีของลูกค้าในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาได้ในระดับที่มากขึ้นโดยจะต้องไม่ละเลยต่อการสร้างระดับความพึงพอใจและความเชื่อใจของลูกค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางแบบอนุกรมร่วมด้วย

บรรณานุกรม

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และAMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 17). บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

พิราภรณ์ วิทูรัตน์. (2567, 31 มกราคม). *‘ห้องเช่า- หอพัก’ ธุรกิจใกล้จมน้ำ? หมดยุค ‘เสือนอนกิน’ ผลตอบแทนไม่เยอะเหมือนอดีต*. https://www.bangkokbiznews.com/business/ business/1110827

สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2566, 27 มิถุนายน). *มหาวิทยาลัยไทยเจอปัญหาขาดคนเรียน ผู้เชี่ยวชาญชี้อัตราเกิดต่ำเป็นเหตุ*. https://www.infoquest.co.th/2023/313112

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567, 1 ตุลาคม). *ข้อมูลนักศึกษา*. https://info.mhesi.go.th/homestat_std.php

สุรพงษ์ วงษ์ปาน. (2562). ส่วนประสมทางการตลาด ความพึงพอใจ และความภักดีต่อตราสินค้าของผู้พักอาศัยหอพักและอะพาร์ตเมนต์ในจังหวัดเชียงราย. *วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์*, *14*(1), 44-57. https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/parituch/article/view/6430.

อัมพล ชูสนุก, วิศรุต นาคะเกศ, ฉวีวรรณ ชูสนุก, และวิทยา ภัทรเมธากุล. (2560). อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดบริการต่อคุณค่าตราสินค้า ความพึงพอใจ และความภักดีของลูกค้าบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, *7*(1), 33-43. https://so03.tci- thaijo.org/index.php /npuj/article/ view/78724.

Ameur, I., Keltouma, M. A. H. I., & Souar, Y. (2015). The impact of marketing mix elements on customer loyalty for an Algerian telecommunication company. *Expert Journal of Marketing*, *3*(1).

Amofah, O., Gyamfi, I., & Tutu, C. O. (2016). The influence of service marketing mix on customer choice of repeat purchase of restaurant in Kumasi, Ghana. *European Journal of Business and Management*, *8*(11), 102-112.

Anjani, H. D., Irham, I., & Waluyati, L. R. (2019). Relationship of 7P marketing mix and consumers' loyalty in traditional markets. *Agro Ekonomi, 29*(2), 261-273. https://doi.org/10.221.

Azhar, M. E., Jufrizen, J., Prayogi, M. A., & Sari, M. (2019). The role of marketing mix and service quality on tourist satisfaction and loyalty at Samosir. *Independent Journal of Management & Production*, *10*(5), 1662-1678. https:// doi.org/10.14807/ijmp.v10i5.937.

Ball, D., Coelho, P. S., & Vilares, M. J. (2006). Service personalization and loyalty. *Journal of services marketing*, *20*(6), 391-403.

Carmines, E. G., & McIver, J. P. (1983). An introduction to the analysis of models with unobserved variables. *Political methodology*, 51-102.

Chana, P., Siripipatthanakul, S., Nurittamont, W., & Phayaphrom, B. (2021). Effect of the service marketing mix (7Ps) on patient satisfaction for clinic services in Thailand. *International Journal of Business, Marketing and Communication*, *1*(2), 1-12. https://papers.ssrn.com /sol3/.

Dagger, T. S., David, M. E., & Ng, S. (2011). Do relationship benefits and maintenance drive commitment and loyalty?. *Journal of services marketing*, *25*(4), 273-281.

Diamantopoulos, A., & Siguaw, J. A. (2000). *Introducing LISREL. London*: Sage Publications.

Ekawati, N. W., & Yasa, N. N. K. (2018). Service marketing mix strategy and service loyalty towards hotel's success. *Global Business & Finance Review (GBFR)*, *23*(1), 63-74.

Elgarhy, S. D., & Mohamed, L. M. (2023). The influences of services marketing mix (7ps) on loyalty, intentions, and profitability in the Egyptian travel agencies: The mediating role of customer satisfaction. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, *24*(6), 782-805.

Fatima, J., & Razzaque, M. (2014). Service quality and satisfaction in the banking sector. *International Journal of Quality & Reliability Management*, *31*(4), 367-379.

Filieri, R., Alguezaui, S., & McLeay, F. (2015). Why do travelers trust TripAdvisor? Antecedents of trust towards consumer-generated media and its influence on recommendation adoption and word of mouth. *Tourism management*, *51*, 174-185.

Gremler, D. D., & Gwinner, K. P. (2000). Customer-employee rapport in service relationships. *Journal of service research*, *3*(1), 82-104.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2018). *Multivariate Data Analysis (8th ed.).* Cengage Learning.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (Vol.6). Pearson Prentice Hall Upper Saddle River.

Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, *6*, 1–55.

Kandampully, J., & Suhartanto, D. (2000). Customer loyalty in the hotel industry: the role of customer satisfaction and image. *International journal of contemporary hospitality management*, *12*(6), 346-351.

Kim, S. H., & Lee, S. A. (2019). The role of marketing communication mix on Korean customers' coffee shop brand evaluations. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, *3*(3), 291-309. https://doi.org/10.1108/JHTI-07-2019-0097.

Kotler, P., & Armstrong, G. (2016). *Principles of marketing (16Th Editi). Essex Pearson Education*.

Kotler, P., & Keller, K. (2016). *Marketing Management Global Edition. In S. U. Program (Ed.), Pearson Education.* Pearson Education Limited. http://www.pearsonmylabandmastering.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2006). *Marketing management 12e*. New Jersey, *143*.

Leninkumar, V. (2017). The relationship between customer satisfaction and customer trust on customer loyalty. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, *7*(4), 450-465. http://dx.doi.org/10.6007/IJARBSS/v7-i4/2821.

Mehrabian, A., & Russell, J. A. (1974). An approach to environmental psychology Cambridge. *MA: Massachusetts Institute of Technology*, *8*.

Muthén, L. K., & Muthén, B. O. (2012). *MPlus: statistical analysis with latent variables User's guide (7 ed.).* Los Angeles, CA: Muthén & Muthén.

Nengsih, S., Bachri, N., Edyansyah, T., & Asbar, Y. (2024). Analysis of The Influence of the 7p Marketing Mix on Consumer Loyalty Shipping Services Company. *Journal Ilmiah Manajemen dan Bisnis ISSN*, *10*(1), 138-156.

Othman, B., Harun, A., Rashid, W., & Ali, R. (2019). The impact of Umrah service quality on customer satisfaction towards Umrah travel agents in Malaysia. *Management Science Letters*, *9*(11), 1763-1772.

Parsian, N., & Dunning, P. (2009). Developing and validating a questionnaire to measure spirituality: A psychometric process . *Global journal of health science* , *1*(1).

Patrick, A. S. (2002). Building trustworthy software agents. *IEEE Internet Computing*, *6*(6), 46-53. https://www.researchgate.net/publication/237523135.

Rather, R. A., Tehseen, S., & Parrey, S. H. (2018). Promoting customer brand engagement and brand loyalty through customer brand identification and value congruity. *Spanish Journal of Marketing-ESIC*, *22*(3), 319-337.

Sudari, S., Tarofder, A., Khatibi, A., & Tham, J. (2019). Measuring the critical effect of marketing mix on customer loyalty through customer satisfaction in food and beverage products. *Management Science Letters*, *9*(9), 1385-1396.

Tam, J. (2012). The moderating role of perceived risk in loyalty intentions: an investigation in a service context. *Marketing intelligence & planning*, *30*(1), 33-52.

Wahab, N., Hassan, L. F. A., Shahid, S. A. M., & Maon, S. N. (2016). The relationship between marketing mix and customer loyalty in hijab industry: The mediating effect of customer satisfaction. *Procedia Economics and Finance*, *37*, 366-371.

Wandoko, W., Nuhdi, A., & Panggati, I. E. (2024). Does e-trust and e-satisfaction have an influence in building e-loyalty toward mobile food delivery services: based on stimulus-organism-response theory. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, *102*.

Wang, Y., Zhang, W., & Chu, J. (2023). What drives citizen's participate intention in smart city? An empirical study based on stimulus-organism-response (SOR) theory. *Journal of the Knowledge Economy*, 1-23. http://doi.org/10.1007/s13132-023-01472-w.

การวิเคราะห์อุปสรรคต่อการใช้กฎหมายควบคุมอาคาร สำหรับการรื้อถอนอาคาร

Analysis of Obstacles to the Application of Building Control Law for Building Demolition

ศจชนก สมแพน[1] กรกช ทวีสิน[2] วรานนท์ คงสง[3] และชัยวัฒน์ ภู่วรกุลชัย[4]

Saganok Sompan[1] Korrakoch Taweesin[2] Waranon Kongsong[3]

and Chaiwat Pooworakulchai[4]

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Engineering, Ramkhamhaeng University

E-mail : ws.tamarind@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มี 2 วัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร 2) เพื่อวิเคราะห์อุปสรรคต่อการใช้กฎหมายควบคุมอาคาร สำหรับการรื้อถอนอาคาร เป็นการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์จากหลักกฎหมายควบคุมอาคาร รวมถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร พบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร ได้แก่ พระราชบัญญัติกฎหมายควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 กฎกระทรวง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2526 กฎกระทรวง (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2528 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริการและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 และข้อบังคับสภาวิศวกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมแต่ละระดับ สาขาวิศวกรรมโยธา พ.ศ. 2566 และเมื่อนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคารมาวิเคราะห์อุปสรรคต่อการใช้กฎหมายควบคุมอาคาร สำหรับการรื้อถอนอาคาร พบว่า อุปสรรคประกอบไปด้วย ด้านกฎหมาย ด้านผู้บังคับใช้กฎหมาย รวมถึงส่งผลต่อประชาชนและผู้ปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: กฎหมายควบคุมอาคาร, รื้อถอน

Abstract

This study had two objectives: 1) to study the law related to building demolition 2) to analyze the obstacles to the application of building control law for building demolition. It is a qualitative research method based on building control law, including other related laws,

documents, articles, and research related to building demolition. Laws relating to the demolition of buildings include the Building Control Law Act B.E. 1979 Ministerial Regulations (No. 4) B.E. 1983 Ministerial Regulations (No. 11) B.E. 1985 The Ministry's Regulations set standards for service and management of safety, occupational health and working environment in relation to construction work, 1985 2008 and the Engineering Council Regulations on the criteria and qualifications of engineering professionals controlling each level of civil engineering. In 2563 B.E., when the law related to the demolition of a building was used to analyze the obstacles to the application of the building control law for the demolition of a building, Obstacles include legal aspects, enforcement aspects, and impacts on people and workers.

Keywords: Building Control Law, demolition

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีการขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างที่เพิ่มขึ้น มีอาคารหรือที่พักอาศัยอยู่ติดชิดใกล้กันหลายพื้นที่ และด้วยระยะเวลาที่ผ่านมาจากการเติบโตด้านการก่อสร้าง ส่งผลให้ปัจจุบันนั้นเริ่มมีอาคาร หรือที่พักอาศัยจำนวนมากที่มีสภาพเก่า ล้าสมัย และเสื่อมสภาพ ไม่เหมาะกับการใช้งานในปัจจุบัน ซึ่งจำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการรื้อถอน เพื่อความปลอดภัย ทำให้ปัจจุบันการรื้อถอนอาคารมีบทบาทมากยิ่งขึ้น และสาเหตุหลัก ๆ ที่ควรรื้อถอน ได้แก่ 1) อาคารเก่า เสื่อมสภาพตามอายุการใช้งาน 2) โครงสร้างเสียหาย ไม่แข็งแรงที่อาจเกิดจากภัยต่าง ๆ 3) การรีโนเวทเปลี่ยนวัตถุประสงค์การใช้งานอาคาร 4) การรื้อถอนอาคารเก่าเพื่อสร้างอาคารใหม่ และ 5) การก่อสร้างอาคารที่ผิดกฎหมาย

งานรื้อถอนอาคารถือว่าเป็นงานอันตรายและมีความเสี่ยงสูงมาก เพราะเป็นงานที่ทำให้ความแข็งแรงของโครงสร้างนั้นลดลง และยังจัดว่าเป็นงานวิศวกรรมควบคุม ดังนั้นจึงต้องมีกฎหมายเข้ามาควบคุม ซึ่งปัจจุบันก็คือพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม อีกทั้งยังมีกฎกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาควบคุม แต่ก็ยังพบว่ามีเหตุการณ์ความเสียหายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อาทิ ได้เกิดเหตุอาคารพาณิชย์ 4 ชั้น ที่กำลังรื้อถอนมีเศษวัสดุร่วงหล่นฟุ้งกระจายตกลงบนพื้นผิวการจราจร เลยออกมาจากแนวที่กั้นรื้อถอน และเศษวัสดุอีกบางส่วนตกลงบริเวณของอาคารข้างเคียง จุดเกิดเหตุถนนจรัญสนิทวงศ์ 93 (ไทยรัฐออนไลน์, 2566, 8 พฤษภาคม) และอาคารเก่าแก่อายุประมาณ 40 ปี สูง 3 ชั้น ตั้งอยู่บริเวณริมถนนเจริญกรุง มีแผ่นกันสาดปิดบังตัวอาคารขนาดความสูง 10 เมตร ยาว 25 เมตร ถล่มลงมา

โดยรอบตัวอาคารเป็นลักษณะตัวแอล โดยแผ่นฝ้ากันสาดดังกล่าวทำจากแผ่นยิปซั่ม มีโครงเหล็กยึดติดกับตัวอาคาร โดยก่อนเกิดเหตุมีฝนตกลงมาอย่างหนัก คาดว่าตัวแผ่นยิปซั่มและพื้นกันสาดอุ้มน้ำมากเกินไป ประกอบกับโครงเหล็กมีสภาพผุกร่อนตามกาลเวลา (ไทยรัฐออนไลน์, 2566, 31 สิงหาคม) ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยที่ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรื้อถอนอาคารจากหลายสาเหตุ เช่น กฎหมายไม่ครอบคลุมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน หรือการกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือการไม่รู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายที่แท้จริงในการปฏิบัติงาน หรือการจงใจละเมิดกฎหมาย หรือความผิดพลาดจากการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานท้องถิ่น และการรื้อถอนที่ผิดหลักวิศวกรรม เป็นต้น ดังนั้นกฎหมายควบคุมอาคาร จึงเป็นประเด็นหลักในเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อควบคุมและตรวจสอบการรื้อถอนอาคารที่อยู่ในเขตพื้นที่ควบคุมอาคาร หรือเป็นประเภทอาคารที่ถูกควบคุมตามกฎหมาย

การบังคับใช้มาตรการทางปกครองตามกฎหมายควบคุมอาคาร ซึ่งมีกฎหมายควบคุมอาคารหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร (บุญเลิศ สุขวัฒนานุกิจ, 2559) และวิศวกร สถาปนิก ช่างเทคนิค โดยรวมแล้วยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้อย่างแท้จริง และการสั่งการต่างๆของเจ้าพนักงานมักใช้ดุลยพินิจส่วนตัวเป็นหลักในการออกคำสั่ง ผู้ประกอบการเองก็ปฏิบัติโดยใช้อำนาจทางการเมือง อำนาจทางสังคม แม้แต่อำนาจทางการเงินเพื่อความสะดวกรวดเร็ว (กชนน สุภาตรี, 2556) และปัญหาของการไม่ขออนุญาตรื้อถอนอาคาร ที่เกิดจากการไม่ทราบว่าต้องขออนุญาต และไม่ทราบว่าต้องใช้เอกสารใดบ้างในการขออนุญาต (ชัยณรงค์ ถาวรเพียร, 2561) อีกทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคารแต่ละฉบับนั้นมีวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ที่แตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาวิเคราะห์อุปสรรคต่อการใช้กฎหมายควบคุมอาคาร สำหรับการรื้อถอนอาคาร เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบังคับใช้ต่อไป ซึ่งบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร
2. เพื่อวิเคราะห์อุปสรรคต่อการใช้กฎหมายควบคุมอาคาร สำหรับการรื้อถอนอาคาร

นิยามคำศัพท์

กฎหมายควบคุมอาคาร หมายถึง กฎหมายที่ต้องการเพื่อควบคุมการรื้อถอนอาคาร ให้มีความปลอดภัย และปฏิบัติอย่างตรงเจตนารมณ์กฎหมาย

การใช้กฎหมาย หมายถึง การปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยในสังคม

การรื้อถอนอาคาร หมายถึง การทำลายหรือเอาอาคารออกจากพื้นที่ รื้อส่วนอันเป็นโครงสร้างของอาคารออกไป เช่น เสา คาน ตง หรือส่วนอื่น ของโครงสร้างตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้บังคับใช้กฎหมาย หมายถึง เจ้าพนักงานท้องถิ่นที่มีอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคาร ตรวจสอบ ควบคุมการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวกับการรื้อถอนอาคารทุกการกระทำ เช่น เจ้าของบริษัท หัวหน้าฝ่ายโยธา วิศวกร สถาปนิก ผู้รับเหมา โฟร์แมน นายช่าง เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย (จป.) เจ้าหน้าที่กรมบังคับคดี เจ้าพนักงานธุรการ พนักงานควบคุมเครื่องจักร และผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของอาคาร

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับการรื้อถอนอาคาร

การรื้อถอนอาคารเป็นงานวิศวกรรมที่มีหลากหลายแง่มุม ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับการรื้อโครงสร้าง การปรับปรุงโครงสร้าง การระเบิด การรีไซเคิล การนำกลับมาใช้ใหม่ และวัตถุอันตรายต่าง ๆ อีกทั้งการรื้อถอนอาคารยังคงเป็นส่วนหนึ่งในการก่อสร้าง ในขณะที่อุตสาหกรรมการก่อสร้างพัฒนาอย่างต่อเนื่อง งานรื้อถอนอาคารก็มีการเติบโตพัฒนาตามขึ้นไปเช่นกัน และเมื่อมีการสร้างมาถึงจุดหนึ่งอายุการใช้งานของอาคารมีโครงสร้างที่ไม่ปลอดภัยสำหรับการใช้และอาคารข้างเคียง ดังนั้นการรื้อถอนจึงกลายเป็นสิ่งสำคัญ การรื้อถอนอาคารมีสาเหตุหลายประการ เช่น การสูญเสียเสถียรภาพของโครงสร้าง การก่อสร้างที่ผิดกฎหมาย หรือจากความต้องการก่อสร้างอาคารใหม่ เป็นต้น ในการรื้อถอนอาคารต้องคำนึงถึงการสำรวจ การกำจัดวัตถุอันตราย และการจัดทำแผนและมาตรการด้านความปลอดภัยให้เหมาะสมกับการรื้อถอนแต่ละประเภท เพราะการรื้อถอนอาคารเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ และจะต้องมีการศึกษาพิจารณาถึงพฤติกรรมอาคารเมื่อถูกรื้อถอนในแต่ละขั้นตอนโดยวิศวกรที่มีความเชี่ยวชาญ รวมไปถึงการประเมินผลกระทบที่จะเกิดกับ สิ่งแวดล้อม ตลอดระยะเวลาการทำงาน นอกจากนี้การเตรียมการเบื้องต้นและการวางแผนโครงการรื้อถอนอาคาร ยังคงคำนึงถึงสิ่งอื่นด้วยปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดด้านกฎหมาย และมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงประเด็นด้านความปลอดภัย การวางแผน การป้องกันโครงสร้างและกำหนดระยะเวลารื้อถอน ดังนั้นการเลือกวิธีการรื้อถอนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมอาคาร

ในปัจจุบันการควบคุมอาคารของไทย หมายถึง การควบคุมสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย พระราชบัญญัติควบคุม พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายหลักหรือกฎหมายแม่บทของการควบคุมอาคาร

เนื่องจากอาคารเป็นปัจจัยพื้นฐานของประชาชนในยุคปัจจุบันนี้ ดังนั้นเมื่อประชากรของประเทศไทยมีจำนวนที่เพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้มีการก่อสร้างอาคารที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งหากไม่มีกฎระเบียบของสังคมในการควบคุมอาคารแล้ว สังคมจะไม่สวยงาม ไม่มีความเป็นระเบียบ เรียบร้อย และเกิดปัญหาสังคมตามมา ดังนั้นกฎหมายควบคุมอาคาร ในการก่อสร้างหรือรื้อถอนอาคาร กฎหมายเป็นส่วนที่มีความสำคัญที่สุด หากขาดตัวบทกฎหมายก็เสมือนไร้การควบคุม การก่อสร้างและรื้อถอนอาคารเป็นงานที่มีความเสี่ยงและอันตรายมาก จึงเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นอันดับแรก ๆ เพราะจากสถิติในแต่ละปีประเทศไทยประสบอุบัติเหตุด้านการก่อสร้างสูงสุดมาตลอด หากมีตัวบทกฎหมายเข้ามาช่วยกำกับดูแลจะทำให้กระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการก่อสร้างและรื้อถอนอาคารเป็นไปด้วยความปลอดภัย ลดปัญหา ลดความขัดแย้งมากขึ้น (ทวียศ ศรีเกตุ, 2559)

กฎกระทรวง เป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียด เช่น รายละเอียดวิธีการปฏิบัติในการขออนุญาต รายละเอียดข้อกำหนดงานทางด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม

ข้อบัญญัติ เป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดเฉพาะท้องถิ่น เช่น ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครในเขตกรุงเทพมหานคร เทศบัญญัติในเขตเทศบาลต่าง ๆ ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อมีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ในท้องที่ใดก็ตาม เรามักเรียกท้องที่นั้นว่าเป็น เขตควบคุมอาคาร พื้นที่ที่อยู่ในเขตผังเมือง ตามกฎหมายผังเมือง การก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารในท้องที่ ต้องรับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นก่อนกระทำการดังกล่าว (กรมโยธาธิการและการผังเมือง, 2564)

เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายควบคุมอาคารกำหนด ตามกฎหมายได้ระบุไว้ในมาตรา 4 หมายถึงดังนี้ (กรมโยธาธิการและการผังเมือง, 2564)

1. นายกเทศมนตรี สำหรับในเขตเทศบาล
2. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด
3. ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
4. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร
5. นายกเมืองพัทยา สำหรับในเขตเมืองพัทยา
6. ผู้ว่าบริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดสำหรับในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

หลักการรื้อถอนอาคารตามหลักวิศวกรรม

การรื้อถอนอาคารตามหลักวิศวกรรม คือ การรื้อถอนอาคารแบบ (Top Down) ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับกับอาคารทั่วไป โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนแออัด โดยลำดับการรื้อถอนจะขึ้นอยู่กับสิ่งต่างๆ เช่น ประเภทของการก่อสร้าง สถานที่ตั้ง โดยหลักวิศวกรรมการรื้อถอนนั้น จะต้องดำเนินการขั้นตอนที่ตรงกันข้ามกับการก่อสร้างอาคารขึ้นใหม่ ไม่สามารถทำข้ามขั้นตอนได้ เช่น การก่อสร้างอาคารใหม่จะต้องเริ่มจากล่างขึ้นบนไปทีละชั้น แต่การรื้อถอนต้องทำในทิศตรงกันข้าม คือ ต้องเริ่มจากบนก่อนแล้วไล่ลงมาจนถึงชั้นล่างสุด ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้ (อมร พิมานมาศ, 2565)

1. การรื้อจากบนลงล่าง เช่น เริ่มต้นจากการรื้อถอนพื้นหลังคา ให้รื้อห้องเครื่อง ถังน้ำ และอื่นๆ ที่วางอยู่บนหลังคา

2. การรื้อจากด้านนอกเข้าด้านใน คือ เริ่มต้นจากส่วนที่ยื่นของโครงสร้าง เช่น กันสาด เฉลียง ระเบียง อื่นๆ ผนังด้านนอก รื้อจากด้านนอกเข้ามาด้านใน และรื้อจากบนลงล่าง

3. การรื้อจากส่วนยื่นก่อนส่วนหลัก คือ ต้องพิจารณาโครงสร้างค้ำยันชั่วคราวรองรับส่วนยื่น หากยื่นออกไปทางเท้าหรือทางสัญจรยานพาหนะ และทำการรื้อในส่วนที่เป็นผนังภายนอกก่อน ถอนน้ำหนักบรรทุกทั้งหมดที่กระทำต่อโครงสร้างยื่นส่วนนั้นก่อนรื้อถอน โดยให้เริ่มจากการรื้อถอนคอนกรีตที่บริเวณปลายยื่นก่อน แล้วลามเข้ามาด้านในที่เป็นฐานรอง ให้รื้อถอนส่วนที่เป็นพื้นยื่นก่อนแล้วตามด้วยคานยื่น ห้ามรื้อถอนคานก่อนพื้นเพื่อให้คงฐานรองรับพื้นไว้เสมอ

4. การรื้อส่วนที่ไม่ใช่โครงสร้างก่อนส่วนที่เป็นโครงสร้าง เช่น การรื้อพื้นคอนกรีต ต้องทำการรื้อจากบริเวณกลางพื้นไล่ไปถึงบริเวณที่มีคานรองรับ ส่วนการรื้อคาน ต้องรื้อตามลำดับ คือ คานยื่น คานรอง คานซอย และคานหลัก ส่วนการรื้อผนังต้องรื้อผนังส่วนที่ไม่รับแรงก่อนส่วนผนังที่รับแรง และการรื้อเสาจะสามารถรื้อได้ก็ต่อเมื่อได้รื้อคานที่อยู่บนเสานั้นไปแล้ว

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์จากหลักกฎหมายควบคุมอาคาร รวมถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์อุปสรรคต่อการใช้กฎหมายควบคุมอาคาร สำหรับการรื้อถอนอาคาร

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายควบคุมอาคาร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร พบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร สามารถสรุปได้ดังนี้

1. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ได้กล่าวเกี่ยวกับประเภทอาคารรื้อถอนที่ต้องขออนุญาต หน้าที่ของเจ้าพนักงานและโทษในการฝ่าฝืนกฎหมาย มาตรา 22 ว่าด้วยอาคารที่สูงเกิน 15 เมตร และอยู่ห่างจากอาคารอื่นหรือที่สาธารณะน้อยกว่าความสูงของอาคาร และอาคารที่อยู่ห่างจากอาคารอื่นหรือที่สาธารณะน้อยกว่า 2 เมตร การรื้อถอนต้องได้รับอนุญาตหรือแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 39 ทวิ มาตรา 31 การกำหนดให้ปฏิบัติการรื้อถอนอาคารให้ตรงกับแบบแปลน แผนผังบริเวณที่ได้รับอนุญาต หรืออื่น ๆ ที่ได้ดำเนินการแจ้งไว้ตามมาตรา 39 ทวิ มาตรา 40 กรณีมีการรื้อถอนอาคารโดยฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัตินี้ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจ ดังนี้ (1) มีคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร ผู้ควบคุมงาน ผู้ดำเนินการ ของบุคคลดังกล่าว ระงับการกระทำดังกล่าว (2) มีคำสั่งห้ามบุคคลใดใช้หรือเข้าไปในส่วนใด ๆ ของอาคาร หรือบริเวณที่มีการกระทำดังกล่าว และจัดให้มีเครื่องหมายแสดงการห้ามนั้นไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย มาตรา 53 ให้นายช่างหรือนายตรวจมีอำนาจเข้าไปในบริเวณที่มีการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร เพื่อตรวจสอบว่าได้มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ และเพื่อการนี้ให้มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริงหรือสั่งให้แสดงเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องจากบุคคลที่อยู่หรือทำงานในสถานที่นั้น และมาตรา 65 หากทำการรื้อถอนอาคารให้ผิดไปจากแบบแปลน แผนผัง บริเวณที่ได้รับอนุญาต จำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละไม่เกิน 10,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังมีการกระทำการฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง มาตรา 66 การฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่ให้รื้อถอนอาคาร โดยมิได้อยู่ในระหว่างการอุทธรณ์คำสั่ง จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละไม่เกิน 30,000 บาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงาน ซึ่งจากที่กล่าวมานั้น ได้ทำการปรับปรุงกฎหมายล่าสุดโดย พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

2. กฎกระทรวง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2526 ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 กล่าวเกี่ยวกับหน้าที่ วิธีการปฏิบัติงานของผู้ดำเนินการรื้อถอนอาคาร ในหมวด 3 การรื้อถอนอาคาร ข้อ 23 ควบคุมงานต้องศึกษารายละเอียดโครงสร้างของอาคารที่จะรื้อถอน รวมทั้งสภาพแวดล้อมด้วยความรอบคอบ และต้องควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอน วิธีการ และมีความปลอดภัยในการรื้อถอนอาคารตามที่ได้รับอนุญาต ถ้าผู้ดำเนินการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามขั้นตอน วิธีการ หรืออาจก่อให้เกิดภยันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ผู้ควบคุมงานต้องให้ผู้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องหรือให้มีความปลอดภัย ข้อ 24 ก่อนรื้อถอนอาคารส่วนใด ผู้ดำเนินการต้องตรวจสอบและหาวิธีการป้องกันสิ่งบริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า โทรศัพท์ ประปา หรือท่อก๊าซ เป็นต้น และส่วนต่าง ๆ ของอาคารที่อาจตกหล่น เพื่อมิให้เกิดภยันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินในขณะที่รื้อถอนอาคาร ข้อ 25 ผู้ดำเนินการต้องติดตั้งป้ายเตือนอันตราย แสดงขอบเขตการรื้อถอนอาคาร พร้อมด้วยสัญญาณไฟสีแดงกะพริบเตือนอันตราย

จำนวนพอสมควรไว้รอบบริเวณที่จะรื้อถอน เพื่อเตือนไม่ให้บุคคลซึ่งไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณนั้น และต้องจัดให้มีพนักงานสำหรับห้ามบุคคลซึ่งไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณดังกล่าว กระทำได้เฉพาะเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก ข้อ 26 การรื้อถอนอาคารที่ใกล้เคียงหรือติดต่อกับที่สาธารณะ อาคารอื่น หรือที่ดินต่างเจ้าของ หรือผู้ครอบครองน้อยกว่า 2 เมตร ผู้ดำเนินการต้องจัดให้มีการป้องกันฝุ่นละอองและเศษวัสดุร่วงหล่นที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ข้อ 27 การรื้ออถอนอาคารที่มีความสูงเกิน 15 เมตร และอยู่ห่างจากทางหรือที่สาธารณะตามแนวราบน้อยกว่า 4.5 เมตร ผู้ดำเนินการต้องจัดให้มีสิ่งป้องกันวัสดุที่อาจร่วงหล่นคลุมทางหรือที่สาธารณะนั้น ถ้ามีทางเดินเท้าตามแนวทางหรือที่สาธารณะ ผู้ดำเนินการต้องสร้างหลังคาที่มั่นคงแข็งแรงและขนาดใหญ่เพียงพอที่จะป้องกันเศษวัสดุที่อาจร่วงหล่นเป็นภยันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ตลอดแนวทางของอาคารที่จะรื้อถอน ข้อ 28 การรื้อถอนผนังอาคารด้านนอกที่สูงจากพื้นดินเกิน 8 เมตร และอยู่ห่างจากอาคารอื่น หรือที่สาธารณะตามแนวราบน้อยกว่าความสูงของอาคาร ผู้ดำเนินการต้องจัดให้มีแผงรับวัสดุที่อาจร่วงหล่นจากการรื้อถอนตลอดแนวด้านนอกของผนังของอาคารด้านนั้น แผงรับวัสดุดังกล่าวต้องมีความมั่นคงแข็งแรงและขนาดใหญ่เพียงพอที่จะสามารถรองรับวัสดุร่วงหล่นได้ และต้องติดตั้งให้เอียงลาดเพื่อป้องกันวัสดุที่ร่วงหล่นกระเด็นออกมานอกแผงหรือกองค้างอยู่ในแผงรับนั้น และข้อ 29 การขนถ่ายวัสดุที่รื้อถอนลงมาจากที่สูงมาสู่ที่ต่ำ ผู้ดำเนินการต้องกระทำโดยใช้รางหรือสายพานเลื่อนที่มีความลาดเหมาะสมและปลอดภัยจากการตกหล่น สำหรับการขนถ่ายวัสดุโดยลิฟต์ส่งของ หรือปั้นจั่น หรือโยนหรือทิ้ง เป็นต้น ห้ามผู้ดำเนินการกองวัสดุที่รื้อถอนไว้บนพื้นหรือส่วนของอาคารที่สูงกว่าพื้นดิน

3. กฎกระทรวง (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2528 ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 กล่าวเกี่ยวกับข้อกำหนดการกระทำที่ถือเป็นการรื้อถอนอาคาร ซึ่งได้กำหนดไว้ในข้อ 2 การรื้อส่วนอื่นของโครงสร้างของอาคารดังต่อไปนี้ ถือเป็นการรื้อถอนอาคาร 1) กันสาดคอนกรีตเสริมเหล็ก 2) ผนังหรือฝาที่เป็นโครงสร้างของอาคาร หรือผนังหรือฝาคอนกรีตเสริมเหล็ก 3) บันไดคอนกรีตเสริมเหล็ก 4) พื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก ตั้งแต่พื้นชั้นสองของอาคารขึ้นไป

4. กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริการและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 กล่าวเกี่ยวกับข้อกำหนดในการปฏิบัติงานรื้อถอนอาคารของผู้ดำเนินการ เพื่อให้มีความปลอดภัยต่อลูกจ้าง โดยรายละเอียดได้กำหนดไว้ในหมวด 14 การรื้อถอนทำลาย ข้อ 107 นายจ้างจัดให้มีวิศวกรกำหนดขั้นตอน วิธีการ และควบคุมการทำงานของลูกจ้างให้มีความปลอดภัย และจัดการอบรมหรือชี้แจงลูกจ้างเกี่ยวกับขั้นตอน และวิธีการรื้อถอนทำลายสิ่งก่อสร้างก่อนที่เริ่มปฏิบัติงาน ข้อ 108 ให้นายจ้างดำเนินการเพื่อความปลอดภัย ตัดไฟฟ้า ก๊าซ ประปา ไอน้ำ หรือพลังงานอย่างอื่น ขจัดหรือย้ายสารเคมี ถังก๊าซ วัตถุไวไฟ วัตถุระเบิด หรือวัตถุอันตรายอื่น ๆ นำออกของแหลม กระจก

หรือวัสดุแตกง่าย จัดให้มีแผงรับวัสดุที่อาจร่วงหล่นจากการรื้อถอน จัดให้มีการฉีดน้ำหรือให้วิธีอื่นที่เหมาะสมเพื่อป้องกันหรือขจัดฝุ่นตลอดเวลาทำงาน ข้อ 109 ในกรณีที่รื้อถอนทำลายด้วยวัตถุระเบิด ให้นายจ้างจัดให้มีผู้ชำนาญการและวิศวกรด้านวัตถุระเบิด เป็นผู้ควบคุมงานและกำหนดวิธีป้องกันอันตรายตลอดเวลา และข้อ 110 ให้นายจ้างจัดให้มีการขนย้ายวัสดุที่รื้อถอนทำลายแล้วออกจากบริเวณที่รื้อถอนทำลายหรือจัดเก็บให้ปลอดภัย

5. ข้อบังคับสภาวิศวกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมแต่ละระดับ สาขาวิศวกรรมโยธา พ.ศ. 2566 ซึ่งต้องมีวิศวกรโยธาที่ได้รับใบอนุญาตจากสภาวิศวกรในการควบคุมการรื้อถอนอาคาร ในข้อ 5 ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ระดับวุฒิวิศวกร ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ได้ทุกงาน ทุกประเภท และทุกขนาด ข้อ 6 ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ระดับสามัญวิศวกร ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ได้ทุกงาน ทุกประเภท และทุกขนาด ยกเว้นงานให้คำปรึกษา ทำได้เฉพาะให้คำแนะนำ แต่ไม่สามารถให้การวินิจฉัยหรือการตรวจรับรองงาน และข้อ 7 ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ระดับภาคีวิศวกร ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ได้เฉพาะงาน ประเภทและขนาด 1) งานออกแบบและคำนวณ อาคารที่มีความสูงไม่เกิน 4 ชั้น 2) งานควบคุมการสร้างหรือการผลิต อาคารที่มีความสูงไม่เกิน 8 ชั้น และ 3) งานพิจารณาตรวจสอบ หรืออำนวยการใช้ ทุกประเภทและทุกขนาด

จากการวิเคราะห์อุปสรรคต่อการใช้กฎหมายควบคุมอาคาร สำหรับการรื้อถอนอาคาร จากเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร สามารถแบ่งอุปสรรคออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกฎหมาย ด้านผู้บังคับใช้กฎหมาย และด้านประชาชนและผู้ปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

1. ด้านกฎหมาย พบว่า การพัฒนากฎหมายมีความล่าช้า ไม่ทันสมัยต่ออาคารที่มีอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มีการปรับปรุงแก้ไขล่าสุดตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ส่วนกฎกระทรวง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2526 กฎกระทรวง (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2528 และกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริการและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 นับแต่วันประกาศใช้ของกฎกระทรวงฉบับนั้น ๆ ยังไม่มีการปรับปรุงแก้ไขข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร ซึ่งทำให้เห็นว่าช่วงระยะที่มีการประกาศใช้ข้อกฎหมายต่าง ๆ จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลาที่ผ่านหลายปี เมื่อเทียบจากการเจริญเติบโตของบ้านเมืองในปัจจุบันที่มีเทคโนโลยีการก่อสร้างที่ทันสมัยขึ้น อีกทั้งยังมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป มีความแตกต่างจากช่วงที่มีการประกาศใช้กฎหมายต่าง ๆ ดังนั้นข้อกำหนดในการรื้อถอนอาคารที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจไม่เหมาะสม และไม่ปลอดภัยต่อสถานการณ์จริงในปัจจุบัน และ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคารนั้นยังอยู่กระจัดกระจายในกฎหมายหลายฉบับ ไม่เป็นหมวดหมู่ ซึ่งอาจเกิดความสับสนต่อผู้บังคับใช้กฎหมายและผู้ปฏิบัติตามกฎหมายได้

2. ด้านผู้บังคับใช้กฎหมาย พบว่า การให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานควบคุมดูแลในการรื้อถอนอาคารตั้งแต่การพิจารณาการอนุญาตรื้อถอน การตรวจสอบการฝ่าฝืนกฎหมาย การออกคำสั่งทางปกครอง เป็นการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานโดยบุคคลคนเดียว อาจมีความไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ความไม่เที่ยงธรรมและโปร่งใส และอาจรวมถึงทำให้เกิดการทุจริตขึ้นได้

3. ด้านประชาชนและผู้ปฏิบัติงาน พบว่า การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและหลักวิศวกรรม จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันการรื้อถอนอาคาร หรือการรื้อส่วนใดส่วนหนึ่งของอาคาร มักจะถูกละเลยในการป้องกันอันตราย การไม่มีแผงกั้นวัสดุตกหล่น การไม่ควบคุมฝุ่นที่เกิดจากการทุบรื้อ การไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันในการปฏิบัติงาน และการไม่ขออนุญาตรื้อถอน ซึ่งอาจเกิดจากความไม่เข้ารู้หรือไม่เข้าเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการรื้อถอนที่ถูกต้อง เพราะกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งกล่าวเกี่ยวกับการรื้อถอนอาคารเพียงในส่วนประเภทอาคารที่ต้องขออนุญาต อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงาน และโทษในการฝ่าฝืนเท่านั้น ส่วนที่กล่าวเกี่ยวกับหน้าที่ วิธีการปฏิบัติงานของผู้ดำเนินการรื้อถอนอาคาร อยู่ในกฎกระทรวง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2526 ส่วนที่กล่าวเกี่ยวกับข้อกำหนดการกระทำที่ถือว่าเป็นการรื้อถอนอาคาร อยู่ในกฎกระทรวง (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2528 ส่วนที่กล่าวเกี่ยวกับข้อกำหนดในการปฏิบัติงานรื้อถอนอาคารของผู้ดำเนินการ อยู่ในกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริการและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 ประชาชนหรือผู้ปฏิบัติโดยทั่วไปอาจไม่เข้าใจและไม่รับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับการรื้อถอนอาคารตามกฎหมายเหล่านี้เนื่องจากความซับซ้อน และไม่เป็นหมวดหมู่ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร

อภิปรายผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์อุปสรรคต่อการใช้กฎหมายควบคุมอาคาร สำหรับการรื้อถอนอาคาร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านกฎหมาย หนึ่งในอุปสรรคหลักคือการปรับปรุงข้อกฎหมายที่ล่าช้า บางครั้งต้องรอให้เกิดเหตุการณ์ความเสียหายขนาดใหญ่ก่อนจึงมีการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมาย ซึ่งทำให้การควบคุมการรื้อถอนอาคารไม่ทันสมัยและไม่ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ (อิทธิพล เนธิยคุปต์ สิงขรแก้ว, 2562) การออกกฎหมายที่ล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์นั้นเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้การพัฒนาเมืองไปสู่ความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใด กฎหมายและระเบียบวิธีการที่ซับซ้อนอาจทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่เข้าใจหรือไม่สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ซึ่งส่งผลให้เกิดการรื้อถอนอาคารที่ไม่

ถูกต้องตามกฎหมายและอาจเกิดความเสี่ยงต่อความปลอดภัย เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร อยู่กระจายหลายแห่ง

2. ด้านผู้บังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ได้กำหนดให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นใช้ดุลพินิจในการประเมินและอนุมัติการอนุญาตการรื้อถอนอาคารแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์เป็นข้อกำหนดที่ชัดเจนในการอนุญาต ดังนั้นอำนาจการใช้ดุลยพินิจนี้ความถูกต้องมากน้อยขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ที่เป็นผู้ประเมิน ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจจะใช้ดุลพินิจที่ผิดพลาด หรือไม่เที่ยงธรรม สอดคล้องกับ (อุเทน สุขทั่วญาติ และณรงค์ เชื้อบัวเย็น, 2565) การใช้ดุลพินิจในการพิจารณาข้อเท็จจริงประกอบข้อกฎหมายของพนักงานท้องถิ่นของไทยค่อนข้างหละหลวม ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ ปัญหาหนึ่งที่สำคัญ คือ การทุจริตและการรับสินบนจากเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย การที่เจ้าหน้าที่รับสินบนเพื่อให้การออกใบอนุญาตรื้อถอนอาคารเป็นไปอย่างไม่เป็นธรรม ส่งผลให้การรื้อถอนดำเนินการโดยไม่คำนึงถึงมาตรฐานความปลอดภัยและข้อกำหนดของกฎหมาย การปรับปรุงระบบการบังคับใช้กฎหมายให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ การอบรมและพัฒนาความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ รวมถึงมีการตรวจสอบระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การรื้อถอนอาคารเป็นไปอย่างปลอดภัยและเป็นธรรม

3. ด้านประชาชนและผู้ปฏิบัติงาน การปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมอาคารค่อนข้างทำได้ยาก เนื่องจากข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกันการรื้อถอนอาคารมีความซับซ้อน และไม่เป็นหมวดหมู่ ส่งผลให้ประชาชนหรือผู้ปฏิบัติงานเกิดความสับสน และไม่เข้าใจในการดำเนินการเกี่ยวกับการรื้อถอนอาคาร ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการขออนุญาต วิธีการรื้อถอนที่ถูกต้อง และปลอดภัย รวมถึงการใช้อำนาจหรืออิทธิพลส่วนตัวในการข้ามขั้นตอนทางกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ (สุรีย์ สิงห์ทอง, 2556) ความซ้ำซ้อนของกฎหมายควบคุมอาคาร และความหลากหลายของกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง อาจทำให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความสับสนไม่เข้าใจ และไม่สามารถจำบทกฎหมายต่าง ๆ เหล่านั้นนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่าการรื้อถอนอาคารที่ต้องปฏิบัติตามหลักทางวิศวกรรมแล้ว ยังมีส่วนที่ควรคำนึงถึงนั้นคือข้อกฎหมาย และหลักการปฏิบัติยังมีความไม่สอดคล้องกับกฎหมายการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงไม่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติทางวิศวกรรมในปัจจุบัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้กฎหมายควบคุมอาคาร ควรต้องคำนึงถึงหลักวิศวกรรม และข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแต่ละพื้นที่ ก็อาจมีความแตกต่างกันออกไป

บรรณานุกรม

กชนน สุภาตรี. (2556). *การศึกษาการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนอาคาร* [การค้นคว้าอิสระวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551. (2551, 16 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 110ก10-35.

กฎกระทรวงกำหนดสาขาวิชาวิชาชีพและวิศวกรรมควบคุมพ.ศ. 2565. (2565, 6 กรกฎาคม). *ราชกิจนุเบกษา*. เล่ม 139 ตอนที่ 42ก. 17-33.

กฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2528. (2528, 26 กันยายน). *ราชกิจนุเบกษา*. เล่ม 102 ตอนที่ 134.

กฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2526. (2526, 16 ธันวาคม). *ราชกิจนุเบกษา.* เล่ม 100 ตอนที่ 196. 24-29.

กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2564). *รู้ง่ายเข้าใจไว กฎหมายอาคาร.* วันนี้วันดีโปรดักส์ชั่น.

ข้อบังคับสภาวิศวกร ว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมแต่ละระดับ สาขาวิศวกรรมโยธา พ.ศ. 2566. (2566, 21 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 140 ตอนพิเศษ 142ง. 29-32.

ชัยณรงค์ ถาวรเพียร. (2561). *การศึกษาปัญหาการให้บริการด้านการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอนอาคารของกองช่างเทศบาลตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง* [งานนิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทวียศ ศรีเกตุ. (2559). รื้อถอนอาคารตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร. *สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร*, 1-12.

ไทยรัฐออนไลน์. (2566, 8 พฤษภาคม). *กทม.ไขปมรื้อตึกอายุ 40 ปี หล่นฟุ้งกระจาย บนถนนจรัญสนิทวงศ์ 93ย้ำไม่กระทบผู้อาศัย.* https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/2784009

ไทยรัฐออนไลน์. (2566, 31 สิงหาคม). *ระทึก ฝ้ากันสาดอาคารเก่าแก่ ย่านเจริญกรุงถล่ม คาดอุ้มน้ำ-โครงเหล็กผุ.* https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/2721752

บุญเลิศ สุขวัฒนานุกิจ. (2559). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการรื้อถอนอาคารตามกฎหมายควบคุมอาคาร* [การค้นคว้าอิสระวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปราโมทย์ คงเจริญเขตต์. (2556). *การบริหารจัดการความปลอดภัยในงานรื้อถอนอาคารในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522. (2522, 14 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 96 ตอนที่ 80. 1-25.

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535. (2535, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 109 ตอนที่ 39. 1-14.

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558. (2558, 27 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 132 ตอนที่ 82ก. 32-38.

สุรีย์ สิงห์ทอง. (2556). *ปัญหากฎหมายควบคุมอาคารที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

อมร พิมานมาศ. (2565, 19 กันยายน). *APSA#151 การรื้อถอนอาคารตามหลักวิศวกรรมตอนที่ 1.* https://www.youtube.com/watch?v=Og6CT1fXRtE&t=844s

อิทธิพล เนธิยคุปต์ สิงขรแก้ว. (2562). การใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมืองเพื่อการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีสุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) 7*(2), 28-46. https://www.tci-thaijo.org

อุเทน สุขทั่วญาติ และณรงค์ เชื้อบัวเย็น. (2566). ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารของเจ้าพนักงานท้องถิ่น. *วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม*, *10*(1), 123-139. https://www.tci-thaijo.org

มุมมองของคู่สมรสวัยสูงอายุต่อการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจในผู้ป่วยสูงอายุ

Perspectives of older spouses in making decisions on intubation for older patients

จรรยาการ จิ๋วน้อย[1], วัชรา ตาบุตรวงศ์[2] และวารี กังใจ[3]

Janyagarn Jewnoy[1], Watchara Tabootwong[2] and Waree Kangchai[3]

นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

E-mail: 64910012@go.buu.ac.th, tabootwong@buu.ac.th, wareek@buu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้ใช้ระเบียบวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองของคู่สมรสวัยสูงอายุต่อการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 คน มีการคัดเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ตามแนวทางการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างร่วมกับการบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลอธิบายการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุ 3 ประเด็น ดังนี้ 1) เหตุผลของการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจ เป็นการทำตามการให้ข้อมูลของแพทย์ อยากเห็นผู้ป่วยมีชีวิตอยู่ต่อ และไม่อยากเห็นผู้ป่วยสูงอายุทุกข์ทรมาน 2) ต้องการบุคคลเพื่อช่วยตัดสินใจ คือ ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากแพทย์ พยาบาล และสมาชิกในครอบครัว และ 3) การเลือกแนวทางการรักษาพยาบาล ประกอบด้วย รักษาพยาบาลให้ถึงที่สุด รักษาพยาบาลตามอาการ และหลีกเลี่ยงความทรมานแก่ผู้ป่วยสูงอายุ

ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวกับการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจ ได้แก่ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจสำหรับผู้ป่วยสูงอายุ และโปรแกรมสนับสนุนการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจแก่คู่สมรสวัยสูงอายุ

คำสำคัญ: ผู้ป่วยสูงอายุ, คู่สมรสวัยสูงอายุ, การตัดสินใจ, การใส่ท่อช่วยหายใจ, วิจัยเชิงคุณภาพ

Abstract

The purpose of this descriptive qualitative research was to understand the perspectives of older spouses in making decisions on intubation for older patients. Fifteen participants were recruited using purposive sampling. Participants were interviewed through face-to-face semi-structured interviews together with audio recorded. Data were analyzed using content analysis method.

The findings revealed that three themes were described by participants about making decisions on intubation for older patients as follows: 1) Reasons for making decisions, the reasons for making decisions comprised of performing with the doctor's information, needs to see the survival of older patients, and didn't want to see the older patient suffering; 2) Needs to be supported by other people, they needed to be supported by doctors, nurses, and family members; and 3) Selection of nursing treatment included utmost care, symptomatic treatment, and avoidance of suffering.

The findings can be basic data to develop further research regarding the decision making on intubation. For instance, factors associated with decision making about older patients with intubation as well as the decision-making on intubation programs to support older spousal caregivers.

Keywords: Older patients,Older spouses,Decision making,Intubation,Qualitative research

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันมีผู้ป่วยสูงอายุที่ได้รับการรักษาในโรงพยาบาลจำนวนมากขึ้น จากรายงานของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2565) พบว่า ในปี พ.ศ. 2564 มีผู้ป่วยสูงอายุที่เข้ารับบริการผู้ป่วยใน 87,467.70 ต่อแสนประชากร ด้วยสาเหตุของการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง (Martin-Loeches et al., 2019; Tabootwong & Kiwanuka, 2021) ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงตามวัยในระบบทางเดินหายใจของผู้สูงอายุ ได้แก่ จำนวนถุงลมลดลง ถุงลมมีความยืดหยุ่นลดลง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อช่วยหายใจลดลง และการขยายของปอดลดลง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคในระบบทางเดินหายใจ (Guidet et al., 2018) ส่งผลให้เกิดภาวะหายใจวาย

เฉียบพลันทำให้ผู้ป่วยสูงอายุต้องได้รับการช่วยหายใจด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจ (อุ่นเรือน กลิ่นขจร และสุพรรษา วรมาลี, 2563) จากรายงานจำนวนผู้ป่วยเข้ารับการรักษาด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจ พ.ศ. 2563 มีจำนวน 7,957 ราย (โรงพยาบาลชลบุรี, 2563) จากการรักษาด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยสูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้มีความต้องการการรักษาพยาบาลอย่างใกล้ชิดจากบุคลากรทางการแพทย์และสมาชิกในครอบครัว (วัชรา ตาบุตรวงศ์ และพรชัย จูลเมตต์, 2558)

สมาชิกในครอบครัวจึงถือเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนร่วมในการรักษาพยาบาลโดยการตัดสินใจเลือกแนวทางการรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยสูงอายุ (จิดาภา พลายกล่ำ, นิตยา ภิญโญคำ และมยุลี สำราญญาติ, 2563) รวมถึงการดูแลระยะยาว การฟื้นฟู และการส่งต่อการรักษาในโรงพยาบาล ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญและมีความยุ่งยากสำหรับสมาชิกในครอบครัว ดังนั้น สมาชิกในครอบครัวจึงต้องได้รับคำแนะนำหรือการสื่อสารที่ดีจากแพทย์ พยาบาล เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวสามารถเลือกแนวทางการรักษาพยาบาลได้ตรงตามความต้องการและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วยสูงอายุ (Elwyn et al., 2012) ในสังคมไทยสมาชิกในครอบครัวเป็นบุคคลสำคัญ โดยเฉพาะสามีหรือภรรยาที่ทำหน้าที่แทนกันและกัน นั่นหมายความว่า คู่สมรสจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุ ขณะเดียวกันคู่สมรสของผู้ป่วยสูงอายุเป็นวัยสูงอายุด้วยจึงทำให้มีการรับรู้และการตัดสินใจล่าช้า มีโอกาสตัดสินใจผิดพลาด (Finucane & Gullion, 2010) และกลัวการตัดสินใจที่ผิดพลาด ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจเลือกการรักษาพยาบาลที่จำเป็นต่อผู้ป่วยสูงอายุได้อย่างทันท่วงที (วรวุฒิ ขาวทอง, อัจฉรา สุคนธสรรพ์ และสุภารัตน์ วังศรีคูณ, 2562) ส่งผลให้ผู้ป่วยสูงอายุอาจจะได้รับการรักษาพยาบาลล่าช้า

จากประเด็นความยุ่งยากในการตัดสินใจของคู่รสมรสวัยสูงอายุที่ทำหน้าที่ตัดสินในใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุนั้น มีการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาหลายประเด็น ได้แก่ การศึกษาที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกแนวทางการรักษาสำหรับผู้ป่วยวิกฤตและประสบการณ์ของผู้ตัดสินใจแทน แต่ยังไม่มีการศึกษาเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับมุมมองหรือความคิดของคู่สมรสวัยสูงอายุต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเกี่ยวกับมุมมองของคู่สมรสวัยสูงอายุต่อการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุ โดยนำระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ ผลการวิจัยสามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาแนวทางการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของคู่สมรสวัยสูงอายุในการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจให้กับผู้ป่วยสูงอายุ รวมถึงช่วยพัฒนาคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ในการสนับสนุนคู่สมรสสูงอายุช่วยเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวในการตัดสินใจทางการแพทย์ในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อทำความเข้าใจมุมมองของคู่สมรสวัยสูงอายุต่อการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุ

นิยามศัพท์

1. ผู้ป่วยสูงอายุที่ใส่ท่อช่วยหายใจ คือ บุคคลที่มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่ได้รับการรักษาพยาบาลด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจทางปาก (Endotracheal tube) เพื่อช่วยในการหายใจ ในหอผู้ป่วยในของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี

2. คู่สมรสวัยสูงอายุ คือ คู่สมรสของผู้ป่วยสูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่ทำหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุที่ได้รับการรักษาด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจ ในหอผู้ป่วยในของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี

3. การตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจ คือ การเลือกการรักษาด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจของคู่สมรสวัยสูงอายุ ให้กับผู้ป่วยสูงอายุ โดยผ่านการคิดและการทบทวนของคู่สมรสวัยสูงอายุ

แนวคิดและทฤษฎี

งานวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ แนวคิดการดูแลโดยใช้ครอบครัวเป็นศูนย์กลาง (Family-center care) ของ Johnson (2012) ประกอบด้วย การให้เกียรติและการยอมรับ (Dignity and respect) การแลกเปลี่ยนข้อมูล (Information sharing) การมีส่วนร่วมในการดูแล (Participation) และการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) นอกจากนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการตัดสินใจของ Simon (1997) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการของการนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการตัดสินใจ การนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติ และการค้นหาทางเลือกและนำทางเลือกที่เหมาะสมไปปฏิบัติต่อ โดยการตัดสินใจเป็นการหาทางเลือกที่พอเป็นไปได้ โดยเลือกจากแนวทางต่าง ๆ ที่มีอยู่

จากแนวคิดและทฤษฎีที่ศึกษาเป็นเพียงแค่ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงมุมมองหรือแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจแก่ผู้สูงอายุเท่านั้น ไม่ได้นำมาช่วยตีความหรือเปลี่ยนแปลงผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ เพราะงานวิจัยเชิงคุณภาพต้องการรับรู้ถึงความจริงหรือความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ให้ข้อมูล

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นงานวิจัยในเชิงคุณภาพใช้ระเบียบวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มาเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เกี่ยวกับมุมมองของคู่สมรสวัยสูงอายุในการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจในผู้ป่วยสูงอายุ เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมิถุนายน 2567 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 ราย ซึ่งมีความอิ่มตัวของข้อมูล (Data saturation) นั่นคือ ได้ข้อมูลที่ซ้ำ ๆ และไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้นระหว่างการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูล คือ คู่สมรสของผู้ป่วยสูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ทำหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุในหอผู้ป่วยในของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรีอย่างน้อย 3 วัน โดยมีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนดในเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria) ประกอบด้วย 1) เป็นสามีหรือภรรยาที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป โดยมีการจดทะเบียนสมรสหรือมีบุตรร่วมกันกับผู้ป่วยสูงอายุที่ได้รับการรักษาพยาบาลด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจ 2) เป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกการรักษาพยาบาลด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุ 3) ไม่มีการรับรู้ผิดปกติประเมินด้วยแบบประเมินสมรรถภาพการรู้คิด Six Item Cognitive Impairment Test (6 CIT) โดยต้องมีคะแนนน้อยกว่า 7 คะแนน 4) สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ดี และ 5) ยินดีให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในงานวิจัย

การพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอโครงร่างการวิจัยและผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา และสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี (รหัสโครงการวิจัย G-HS089/2566 และ ๑๑๑/๖๖/0/h๑) ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัย สิทธิ์ในการยกเลิกการเข้าร่วมงานวิจัยได้ทุกเมื่อ และลงลายมือชื่อในเอกสารยินยอมเข้าร่วมงานวิจัยด้วยความสมัครใจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลหลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยไปพบผู้ให้ข้อมูลที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรีหรือตามสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก ในวันและเวลาที่พยาบาลปฏิบัติการในหอผู้ป่วยนัดหมายไว้ให้เพื่อสร้างสัมพันธภาพให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความไว้วางใจ ในการให้ข้อมูล ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัย รวมทั้งสิทธิของผู้ให้ข้อมูล สอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมงานวิจัย พร้อมคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ และลงลายมือชื่อเป็นหลักฐาน อีกทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) หลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลยินยอมการเข้าร่วมการวิจัย จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตามวัน เวลา และสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกต่อการให้ข้อมูล โดยเริ่มจากการสอบถามตามแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล และผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตามการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) ที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย 1) ท่านมีมุมมองหรือความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจสำหรับผู้ป่วยสูงอายุ 2) ก่อนการตัดสินใจเกี่ยวกับการใส่ท่อช่วยหายใจท่านมีความรู้สึกอย่างไรต่อการตัดสินใจนั้น ๆ 3) หลังการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจท่านมีการเลือกแนวทางการรักษาอะไร เพราะอะไร สิ่งใดที่มีผลต่อการตัดสินใจนั้น 4) ท่านมีปัญหาหรืออุปสรรค เกี่ยวกับการตัดสินใจอะไรบ้าง อย่างไร 5) ท่านมีการจัดการปัญหาหรืออุปสรรคนั้นอย่างไร 6) ท่านต้องการใคร อย่างไร เพื่อช่วยเหลือระหว่างการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วยสูงอายุที่ใส่ท่อช่วยหายใจ การสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งใช้เวลา 30 – 45 นาที พร้อมกับการจดบันทึกภาคสนาม อีกทั้งมีการขออนุญาตบันทึกเสียงร่วมด้วยขณะสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการสัมภาษณ์ในแต่ละราย ดังต่อไปนี้

1) การเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยถอดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ รวบรวมข้อมูลที่นอกเหนือจากคำพูดจากแบบบันทึกภาคสนาม และทำความเข้าใจข้อมูลซ้ำ ๆ โดยการฟังเทปและอ่านเนื้อหาที่ได้จากการถอดเทปหลาย ๆ รอบ เพื่อทำความเข้าใจความรู้สึกและประเด็นต่าง ๆ ที่ได้รับจากการเล่าของผู้ให้ข้อมูล

2) การจัดระเบียบข้อมูลเชิงคุณภาพ ภายหลังจากทำความเข้าใจข้อมูล ผู้วิจัยทำการเปิดรหัส (Coding) ตามประเด็นของผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง นำข้อมูลที่ได้จัดให้เป็นหมวดหมู่ตามความเหมือนกันหรือลักษณะคล้ายกันของเนื้อหา หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่สรุปได้ไปตรวจสอบความถูกต้องกับทีมผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คน

3) การรายงานผลงานวิจัย ผู้วิจัยเขียนรายงานข้อมูลที่ได้ออกมาเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เข้าใจมุมมองของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เหตุผลของการตัดสินใจท่อช่วยหายใจ ต้องการบุคคลเพื่อช่วยตัดสินใจ และการเลือกแนวทางการรักษาพยาบาล

การสร้างความน่าเชื่อถือในผลงานวิจัย ผู้วิจัยสร้างความน่าเชื่อถือในผลงานวิจัย ดังนี้

1) ความเชื่อถือได้ (Credibility) ผู้วิจัยใช้เวลานานพอในการเก็บรวบรวมข้อมูล (Prolonged engagement) เป็นระยะเวลา 5 เดือน อีกทั้งผู้วิจัยเรียนวิจัยเชิงคุณภาพในรายวิชา 105750460 การวิจัยและการใช้ผลการวิจัยทางการพยาบาล และมีการอบรมหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการการวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยสมาคมส่งเสริมการวิจัย (สสว.) และมีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยใส่ท่อช่วยหายใจเป็นระยะ 5 ปี อีกทั้งผู้วิจัยในทีมมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุและงานวิจัยเชิงคุณภาพ

2) การพึ่งพากับเกณฑ์อื่น ๆ (Dependability) ผู้วิจัยนำแนวคำถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และทดลองใช้กับผู้ที่มีความคล้ายคลึงกับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 ราย ก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีทีมผู้วิจัยตรวจสอบการดำเนินการวิจัย เพื่อป้องกันการเกิดความลำเอียงในการวิเคราะห์ข้อมูล

3) ความสามารถในการยืนยันผล (Confirmability) ผู้วิจัยได้มีการทวนคำตอบของผู้ให้ข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์ และนำข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการยืนยันผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล (Member checking) 5 คน

4) การถ่ายโอนผลการวิจัย (Transferability) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบเนื้อหาการวิจัยตามแนวทางการรวมการรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ Consolidated criteria for reporting qualitative studies (COREQ) ของ Tong, Sainsbury and Craig (2007) จำนวน 32 ข้อ เพื่อการรายงานผลงานวิจัยให้มีความครบถ้วนของข้อมูลก่อนนำเสนอผลงานวิจัยและเผยแพร่ตีพิมพ์ข้อมูลงานวิจัย

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลเป็นคู่สมรสวัยสูงอายุของผู้ป่วยสูงอายุที่ได้รับการรักษาด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี จำนวน 15 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 12 คน (ร้อยละ 80) เป็นกลุ่มผู้สูงอายุตอนต้น (60 – 69 ปี) จำนวน 12 คน (ร้อยละ 80) ไม่ได้ประกอบอาชีพจำนวน 6 คน (ร้อยละ 40) จบชั้นประถมการศึกษา 8 คน (ร้อยละ 53) มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 6 คน (ร้อยละ 40) และส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ดูแลผู้ป่วยสูงอายุจำนวน 12 คน (ร้อยละ 80) ในส่วนข้อมูลของผู้ป่วยสูงอายุได้รับการรักษาด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจอยู่ 3 – 7 วันของการรักษาพยาบาล และหลังจากการเก็บข้อมูลยังมีผู้ป่วยสูงอายุจำนวน 14 คน ที่คงได้รับการรักษาด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจในโรงพยาบาล และมีผู้ป่วยสูงอายุเสียชีวิตจำนวน 1 คน

มุมมองของคู่สมรสวัยสูงอายุต่อการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุ

คู่สมรสวัยสูงอายุอธิบายมุมมองต่อการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุไว้ 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) เหตุผลของการตัดสินใจท่อช่วยหายใจ 2) ต้องการบุคคลเพื่อช่วยตัดสินใจ และ 3) การเลือกแนวทางการรักษาพยาบาล

1) เหตุผลของการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจ คู่สมรสวัยสูงอายุอธิบายเหตุผลเกี่ยวกับการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจสำหรับผู้ป่วยสูงอายุ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1.1 ทำตามการให้ข้อมูลของแพทย์ คู่สมรสวัยสูงอายุเห็นว่าผู้ป่วยสูงอายุหายใจไม่สะดวก อาจจะทำให้ผู้ป่วยสูงอายุเสียชีวิต แพทย์เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ คู่สมรสวัยสูงอายุจึงทำตามคำแนะนำหรือจากการให้ข้อมูลของแพทย์ เพื่อทำให้ผู้ป่วยสูงอายุมีชีวิต ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“หมอบอกให้ตัดสินใจใส่ท่อหายใจ คือถามเราอ่ะว่า ถ้าเกิดมีปัญหาแบบนี้ให้ใส่ท่อไหม ป้าก็บอกว่าจัดการได้เลย ใส่ได้เลยค่ะ เพราะว่าถ้าไม่ใส่ลุงก็หายใจเองไม่ได้อ่ะค่ะ” (P7)

“เขา (หมอ) ก็บอกว่า ถ้าไม่ใส่ลุงหายใจเองไม่สะดวกแล้วก็ เวลาขึ้นรถไประยะทางมันไกลแล้วก็ลุงอาจจะเสียชีวิตระหว่างทางอะไรอย่างนี้ ป้าก็ว่างั้นก็ใส่เลย” (P12)

1.2 อยากให้มีชีวิตอยู่ต่อ คู่สมรสวัยสูงอายุอยากให้ผู้ป่วยสูงอายุมีชีวิตรอดปลอดภัยและไม่อยากให้ผู้ป่วยสูงอายุเสียชีวิต ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ก็อยากให้เขา (ผู้ป่วยสูงอายุ) มีชีวิตอยู่ค่ะ ก็เลยตัดสินใจช่วย เพราะว่าเค้าหายใจไม่ทัน ชีดตัวเหลือง ก็เลยว่าช่วยเขา ช่วยเขา” (P4)

“ใจนึงก็ไม่ได้อยากให้ต้องใส่ครับแต่ว่าแต่ก็มีความจำเป็นที่สำคัญกับชีวิตเขา (ผู้ป่วยสูงอายุ) ... แต่เพื่อที่จะให้เขาได้รักษาต่อได้อย่างปลอดภัยเนี่ยก็ไม่ลังเลเลยครับก็รู้สึกว่าต้องให้เขาใส่แหละครับ” (P7)

1.3 ไม่อยากเห็นผู้ป่วยสูงอายุทุกข์ทรมาน คู่สมรสวัยสูงอายุเห็นว่าผู้ป่วยสูงอายุกำลังทุกข์ทรมานจากอาการหายใจลำบาก จึงต้องการให้ผู้ป่วยสูงอายุหายใจได้สะดวกมากขึ้น ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“แกก็ทุรนทุราย แกก็คงจะหายใจไม่ออก เพราะแกบอกว่าหายใจไม่ออก พูดอย่างเดียวตั้งแต่ตอนพูดได้ค่ะ ตอนพูดได้แกก็พูดว่าหายใจไม่ออก หายใจไม่ออกค่ะ แกก็ว่างี้” (P6)

“แก (ผู้ป่วยสูงอายุ) บ่นหายใจไม่ออก แน่นหน้าอก แล้วพอระหว่างไปโรงพยาบาล แกก็เหงื่อแตกทุรนทุราย มันทรมานมากเลยนะ จึงใส่ท่อไป” (P15)

2) ต้องการบุคคลเพื่อช่วยตัดสินใจ คู่สมรสวัยสูงอายุอธิบายถึงความต้องการบุคคลเพื่อช่วยเหลือระหว่างที่ตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุ รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ต้องการความช่วยเหลือจากแพทย์และพยาบาล คู่สมรสวัยสูงอายุต้องการแพทย์และพยาบาลช่วยในการอธิบายขั้นตอนและแนวทางในการรักษาจากการใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุ ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“มีแค่คนที่โรงพยาบาลเท่านั้นที่ช่วยได้ ก็ไม่รู้จะพึ่งพาใคร มีแค่หมอเท่านั้นที่บอกเราได้” (P9)

“อยากให้หมอบอกมาเลยว่าใส่แล้วจะเป็นยังไง โอกาสหายแค่ไหน” (P14)

2.2 ต้องการความช่วยเหลือจากสมาชิกในครอบครัว คู่สมรสวัยสูงอายุต้องการสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ ญาติพี่น้อง และบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุตรถือเป็นบุคคลสำคัญของสมาชิกในครอบครัวให้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังและตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุ ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“อยากถามลูกก่อน แต่หมอก็บอกว่าให้ป้าตัดสินใจตัดสินใจเลยว่าจะให้ใส่หรือไม่ใส่ หมอจะได้ทำเรื่องส่งตัว คนไข้แย่แล้ว เราก็อยากถามลูกๆดูก่อนว่าเอายังไงดี ป้าก็กลัวเนอะ” (P8)

“ก็มีญาติพี่น้อง มีพี่ อะไรแบบนี้อ่ะค่ะช่วยตัดสินใจ เพราะเราไม่รู้ว่า การที่ใส่เครื่องช่วยหายใจแล้วจะเป็นยังไง”(P13)

3) การเลือกแนวทางการรักษาพยาบาล คู่สมรสวัยสูงอายุอธิบายการตัดสินใจเลือกแนวทางการรักษาพยาบาลสำหรับผู้ป่วยสูงอายุที่ได้รับการใส่ท่อช่วยหายใจ รายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 รักษาพยาบาลให้ถึงที่สุด คู่สมรสวัยสูงอายุต้องการทำการรักษาให้ถึงที่สุด เพื่อให้ผู้ป่วยสูงอายุมีชีวิตรอดจากภาวะเจ็บป่วยในปัจจุบันจนสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างเดิม ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ก็ต้องช่วยก่อน เรา (คู่สมรสวัยสูงอายุ) สั่งให้เขา (หมอ) ปั๊มก่อน เขาก็ถามว่าถ้าคนไข้ไม่ไหวจะเอายังไง เราก็บอกยังไงเราก็ต้องรักษาให้เต็มที่ก่อน ปั๊มหัวใจก่อน ลองสู้กันดูก่อน” (P2)

“ก็ให้รักษาเต็มที่ไปก่อน เพราะอยู่ด้วยกันนาน เราจะรักษาให้ถึงที่สุดกันไปก่อน ช่วยให้เขาฟื้นก่อน” (P3)

3.2 รักษาพยาบาลตามอาการ คู่สมรสวัยสูงอายุเลือกแนวทางการรักษาพยาบาลเพื่อแก้ไขอาการของผู้ป่วยตามอาการที่เกิดขึ้นในผู้ป่วยสูงอายุ ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“จะรักษาตามอาการ แก (ผู้ป่วยสูงอายุ) เป็นอะไรก็รักษาแกไป เจ็บปวดตรงไหนก็ให้ยาแกไป แต่อย่าให้แกทรมานมากนักเลย” (P5)

“ก็ให้หมอเขารักษาไปตามอาการครั้งนี้นะ เพราะว่าลุง (ผู้ป่วยสูงอายุ) ไม่ตอบสนองอะไร คือเขา (หมอ) ก็ให้ยากระตุ้นไปคือลุงก็ไม่กลับมา ก็ไม่เป็นไร ก็ให้เขารักษาลุงไปตามที่ลุงเป็นนั่นแหล่ะ” (P11)

3.3 หลีกเลี่ยงความทรมาน คู่สมรสวัยสูงอายุต้องการหลีกเลี่ยงการสร้างความทุกข์ทรมานแก่ผู้ป่วยสูงอายุเพิ่มขึ้นระหว่างการรักษาด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจ เนื่องจากเห็นว่าผู้ป่วยสูงอายุมีความทรมานต้องการปล่อยให้ผู้ป่วยสูงอายุเป็นไปตามธรรมชาติ ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“ก็อยากให้แก (ผู้ป่วยสูงอายุ) ไปสบายๆดีกว่า ไม่อยากให้แกทรมาน ...” (P1)

“อย่าให้แก (ผู้ป่วยสูงอายุ) ทรมานไปมากกว่านี้เลย พอเถอะ สงสารแกเถอะ ...” (P10)

อภิปรายผลการศึกษา

คู่สมรสวัยสูงอายุอธิบายถึงเหตุผลของการตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุ ประกอบด้วย ทำตามข้อมูลแพทย์ อยากให้มีชีวิตอยู่ต่อ และไม่อยากเห็นผู้ป่วยสูงอายุทุกข์ทรมาน คู่สมรสวัยสูงอายุให้เหตุผลที่ต้องทำตามการให้ข้อมูลของแพทย์ เพราะแพทย์มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับทางการแพทย์และมีประสบการณ์เกี่ยวกับภาวะเจ็บป่วย จึงเป็นที่พึ่งของผู้ป่วยและครอบครัวในการรักษา (กนกกาญจน์ วรสีหะ และทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ, 2564) ประกอบกับ คู่สมรสวัยสูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยใส่ท่อช่วยหายใจ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการรักษา เมื่อต้องตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจจึงเชื่อข้อมูลที่ได้จากแพทย์เพื่อใส่ท่อช่วยหายใจให้ผู้ป่วยมีชีวิตรอด เช่นเดียวกับการศึกษาของ Yong Li & Annabelle Wong (2021) พบว่า การสื่อสารของแพทย์เป็นสิ่งสำคัญ ผู้ป่วยและสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลเบื้องต้นและคำแนะนำเกี่ยวกับการรักษาของผู้ป่วยจากแพทย์ ทำให้ผู้ป่วยและครอบครัวมีความเชื่อในข้อมูลและคำแนะนำของแพทย์

นอกจากนี้คู่สมรสวัยสูงอายุต้องการให้ผู้ป่วยวัยสูงอายุมีชีวิตอยู่ต่อและไม่อยากเห็นผู้ป่วยสูงอายุทุกข์ทรมาน เนื่องจากผู้ป่วยสูงอายุมีภาวะเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ และมีการกำเริบของโรคจนส่งผลทำให้เกิดภาวะหายใจวาย มีอาการหายใจหอบเหนื่อย หรือหายใจติดขัด ทำให้ผู้ป่วยสูงอายุเกิดความทุกข์ทรมานจนต้องได้รับการใส่ท่อช่วยหายใจ เพื่อช่วยการหายใจให้ผู้ป่วยสูงอายุมีอาการดีขึ้นและรอดชีวิตจากอาการที่คุกคามชีวิตได้ (ชไมพร จินต์คณาพันธ์, วรินทร จัทรมณี, ปภาสินี แซ่ติ๋ว และดวงใจ พรหมพยัคย์, 2562) เพราะเครื่องช่วยหายใจเป็นอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จะช่วยการหายใจทำให้ผู้ป่วยสูงอายุไม่เหนื่อยหอบ และสามารถพักผ่อนได้ ซึ่งเป็นไปตามผลการศึกษาของวัชรา ตาบุตรวงศ์ และพรชัย จูลเมตต์ (2558) ได้อธิบายเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่ใช้เครื่องช่วยหายใจว่าการใส่ท่อช่วยหายใจสามารถช่วยทำให้ผู้สูงอายุหายใจสะดวกขึ้น จึงเป็นเหตุผลของการตัดสินใจให้ผู้ป่วยสูงอายุรับการรักษาด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจ

ในขณะเดียวกันผลการศึกษา พบว่า ต้องการความช่วยเหลือจากแพทย์ พยาบาล และสมาชิกในครอบครัว คู่สมรสวัยสูงอายุมีความต้องการแพทย์และพยาบาล เพราะว่าคู่สมรสวัยวัยสูงอายุไม่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยใส่ท่อช่วยหายใจ และไม่มีประสบการณ์เหมือนกับแพทย์และพยาบาล จึงมีความต้องการแพทย์และพยาบาลช่วยอธิบายขั้นตอนและแนวทางการรักษาพยาบาล และการเจ็บป่วยของผู้ป่วยสูงอายุ เพื่อช่วยให้ตัดสินใจได้ง่ายขึ้นและมั่นใจในการตัดสินใจมากขึ้น คล้ายกับการศึกษาของสิริอร ข้อยุ่น และคณะ (2564) พบว่า ครอบครัวของผู้ป่วยวิกฤตมีความต้องการข้อมูลข่าวสารจากแพทย์และพยาบาลในด้านการอธิบายแผนการดูแลรักษาและเหตุผลการรักษาผู้ป่วย รวมถึงการติดตามอาการของผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องจากแพทย์และพยาบาล เพื่อช่วยให้การตัดสินใจเกิดผลลัพธ์ที่ดีและตรงตามความต้องการของผู้ป่วยสูงอายุมากที่สุด

แม้ว่าคู่สมรสวัยสูงอายุจะได้รับข้อมูลจากแพทย์และพยาบาลแล้วนั้น คู่สมรสวัยสูงอายุก็ยังต้องการสมาชิกในครอบครัวช่วยในการตัดสินใจเพราะการตัดสินใจนี้ ทำให้ต้องเผชิญภาวะความเครียด ความวิตกกังวล และความคับข้องใจต่าง ๆ เกิดความไม่มั่นใจในการเจ็บป่วยของผู้ป่วยสูงอายุ (อัจฉราภรณ์ บุญเมือง, วีนัส ลีพหกุล และทิพา ต่อสกุลแก้ว, 2561) อีกทั้งคู่สมรสเป็นผู้สูงอายุมีความกลัวต่อการผิดพลาดในการรับรู้และการตัดสินใจ จึงมีความต้องการสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ ญาติพี่น้องและบุตรหลานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังและตัดสินใจเลือกแนวทางการรักษาพยาบาลให้ผู้ป่วยสูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของจินดา ยิ่งบูลย์สุข และคณะ (2560) พบว่า สมาชิกในครอบครัวของผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยการใส่ท่อช่วยหายใจมีความต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยของผู้ป่วย และมีการทบทวนทำความเข้าใจร่วมกัน อีกทั้งต้องการกำลังใจและโอกาสได้ดูแลผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด เช่นเดียวกับการศึกษาของชฎารัตน์ ไชยตัน, จิราภรณ์ เตชะอุดมเดช และมยุลี สำราญญาติ (2567) พบว่า ครอบครัวของผู้ป่วยมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการรักษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ป่วยที่มีความเจ็บป่วยรุนแรงหรือผู้ป่วยได้รับการใส่ท่อช่วยหายใจ เนื่องจากครอบครัวมีความเครียดและความวิตกกังวลสูง จึงต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาในระดับที่สูง อีกทั้งยังต้องการได้รับข้อมูลที่ทันท่วงที และเข้าใจได้ง่ายเกี่ยวกับอาการของผู้ป่วยโดยไม่ต้องให้ความหวังแก่ครอบครัว

หลังจากคู่สมรสวัยสูงอายุตัดสินใจใส่ท่อช่วยหายใจให้แก่ผู้ป่วยสูงอายุแล้ว คู่สมรสวัยสูงอายุยังอธิบายเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกรูปแบบการรักษาพยาบาลแก่ผู้สูงอายุที่ใส่ท่อช่วยหายใจ คือ เลือกที่จะให้ผู้ป่วยสูงอายุได้รับรักษาพยาบาลให้ถึงที่สุด เพราะมีความต้องการให้ผู้ป่วยสูงอายุได้รับการรักษามีชีวิตรอดและต้องการยื้อชีวิตให้ถึงที่สุด จึงอยากให้ได้รับการรักษาพยาบาลและการทำหัตการอย่างเต็มที่ แม้อาการของผู้ป่วยสูงอายุจะไม่ดีขึ้นก็ตาม เพื่อยื้อเวลาให้ผู้ป่วยสูงอายุได้อยู่กับคู่สมรสวัยสูงอายุให้นานขึ้น (ชมพูนุช พงษ์ศิริ, 2561) นอกจากนี้ยังมีคู่สมรสวัยสูงอายุที่ตัดสินใจเลือกการรักษาตามอาการ เพราะคู่สมรสวัยสูงอายุต้องการรักษาตามอาการของการเจ็บป่วยหรือโรคของผู้ป่วยสูงอายุที่มีในช่วงเวลานั้น เป็นการรักษาที่มุ่งประโยชน์ต่อผู้ป่วยสูงอายุ เพื่อรักษาโรคบรรเทาอาการเจ็บปวด และลดความทุกข์ทรมาน เช่น หากมีอาการไตวายก็ล้างไต เป็นต้น เนื่องจากคู่สมรสวัยสูงอายุหวังว่าผู้ป่วยสูงอายุจะดีขึ้น แต่ก็กลัวสร้างความทรมานให้กับผู้ป่วยสูงอายุด้วยเช่นกัน จึงตัดสินใจให้ทำการรักษาตามอาการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยสูงอายุ จนกระทั่งผู้ป่วยสูงอายุมีอาการดีขึ้น หรือหากอาการของผู้ป่วยสูงอายุไม่ดีขึ้นซึ่งผลของการรักษาแทบไม่มีโอกาสทำให้รอดชีวิตก็จะให้แพทย์รักษาเพื่อบรรเทาอาการที่เกิดขึ้น (กิตติกร นิลมานัต, ทัศนีย์ ขาว, ชุติวรรณ ปุรินทราภิบาล, กัลยา แซ่ชิต และพฤกษพร ธรรมโชติ, 2565)

อย่างไรก็ตามยังมีคู่สมรสวัยสูงอายุที่ตัดสินใจเลือกแนวทางการรักษาหลีกเลี่ยงความทรมานแก่ผู้ป่วยสูงอายุ เนื่องจากคู่สมรสวัยสูงอายุสังเกตเห็นผู้ป่วยสูงอายุมีความทรมานจากการใส่ท่อช่วยหายใจ และแนวโน้มอาการของผู้ป่วยสูงอายุแย่ลง จึงตัดสินใจยุติการรักษาพยาบาลเป็นการถอดถอนการรักษาที่ก่อให้เกิดความทรมานแก่ผู้ป่วยสูงอายุทั้งหมด เนื่องจากการที่ผู้ป่วยสูงอายุได้รับการรักษาด้วยเทคโนโลยีหรือการรักษาที่ยืดชีวิต ทำให้ได้รับความทุกข์ทรมานและอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนอีกหลายอย่าง รวมถึงเป็นการทำให้ผู้ป่วยสูงอายุมีชีวิตอยู่อย่างไม่มีคุณภาพและไม่สมศักดิ์ศรี (เนติมา ติเยาว์ และโกสินทร์ มหรรณพกุล, 2567) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของลาตีฟะห์ เจ๊ะเลาะ, กิตติกร นิลมานัต และวราภรณ์ คงสุวรรณ (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการตัดสินใจของผู้ตัดสินใจแทน พบว่า ผู้ตัดสินใจแทนมีการเลือกแนวทางการรักษาให้ทำการรักษาผู้ป่วยอย่างเต็มที่ทุกอย่าง มีการเลือกรักษาเพื่อความสุขสบายของผู้ป่วยเป็นการรักษาแบบลดความทุกข์ทรมานจากโรค มีการตัดสินใจยุติการรักษาที่ทำให้ยืดชีวิตของผู้ป่วย และมีการตัดสินใจจำกัดการรักษาเพื่อลดการทรมานจากการรักษาและทำตามความปารถนาของผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะผู้ให้ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์เป็นคู่สมรสวัยสูงอายุเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้นและใช้วิธีการวิจัยอื่นร่วมด้วย ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณหรือวิจัยแบบผสผมผสานเพื่อนำไปสู่การอ้างอิงสรุปผลการวิจัย (Generalization) ให้มากขึ้น นอกจากนี้ข้อมูลพื้นฐานจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาแนวปฏิบัติหรือโปรแกรมสนับสนุนความรู้หรือการช่วยเหลือคู่สมรสวัยสูงอายุในการตัดสินใจเลือกแนวทางการรักษาหรือการใส่ท่อช่วยหายใจ

บรรณานุกรรม

กนกกาญจน์ วรสีหะ และทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ. (2564). สถาบันการผลิตแพทย์บทบาทหน้าที่และการสื่อสารของแพทย์ : การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง. *ภาษาและวัฒนธรรมไทยวิถีโลกใหม่, 1*(1), 479 – 494. https://www.hurujournal.ru.ac.th/journals/viewPage/30?JournalTopicModel_sort=author

กิตติกร นิลมานัต, ทัศนีย์ ขาว, ชุติวรรณ ปุรินทราภิบาล, กัลยา แซ่ชิต และพฤกษพร ธรรมโชติ. (2565). **ประสบการณ์ของพยาบาลในการดูแลระยะเปลี่ยนผ่านในครอบครัวผู้ป่วยวิกฤต ระยะท้ายที่ตัดสินใจยุติการรักษา: กรณีศึกษา.** *วารสารสภาการพยาบาล, 37*(1), 42 – 57. https://www.nur.psu.ac.th/researchdb/file_warasarn/15575journal2.pdf

จินดา ยิ่งบูลย์สุข และคณะ. (2560, 30 ตุลาคม). *การเลือกกแนวทางการรักษาผู้ป่วยที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเสียชีวิตที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยพิเศษหลวงปู่ศุข 3 โรงพยาบาลชัยนาทนเรนทร*. https://chainathospital.moph.go.th/chainatweb/research/viewdownload/6

จิดาภา พลายกล่ำ, นิตยา ภิญโญคำ และมยุลี สำราญญาติ. (2563). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาของครอบครัวผู้ป่วยวิกฤตระบบประสาท. *พยาบาลสาร, 47*(3), 97 – 108. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/cmunursing/article/download/245748/167035

ชมพูนุช พงษ์ศิริ. (2561). กรณีศึกษาการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายให้เผชิญการตายอย่างสงบ. *วารสารพยาบาลสภากาชาดไทย, 11*(2), 1 – 14. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/trcnj/article/view/164292.

ชฎารัตน์ ไชยตัน, จิราภรณ์ เตชะอุดมเดช และมยุลี สำราญญาติ. (2567). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการรักษาของครอบครัวผู้ป่วยในหอผู้ป่วยหนักอายุรกรรม. *พยาบาลสารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 51*(2), 88 – 106. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/cmunursing/article/view/262607/183884

ชไมพร จินต์คณาพันธ์, วรินทร จัทรมณี, ปภาสินี แซ่ติ๋ว และดวงใจ พรหมพยัคย์. (2562). ความท้าทายของพยาบาลในการลดความทุกข์ทรมานจากการดูดเสมหะในผู้ป่วยผู้ใหญ่ใส่ท่อช่วยหายใจ. *วารสารโรงพยาบาลสกลนคร, 22*(2), 66 – 77. https://thaidj.org/index.php/jsnh/article/view/8099

เนติมา ติเยาว์ และโกสินทร์ มหรรณพกุล. (2567). ประสบการณ์ของผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจแทนต่อการถอดเครื่องช่วยหายใจผู้ป่วยระยะท้าย โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง: การศึกษาเชิงคุณภาพ. *วารสารระบบบริการปฐมภูมิและเวชศาสตร์ครอบครัว, 7*(2), 161 – 172. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/PCFM/article/view/268062

โรงพยาบาลชลบุรี. (ม.ป.ป.). รายงานประจำปี. https://www.cbh.moph.go.th/app/intranet/files/popup/Annual%20report2563.pdf

ลาตีฟะห์ เจ๊ะเลาะ, กิตติกร นิลมานัต และวราภรณ์ คงสุวรรณ. (2563). การตัดสินใจของผู้ตัดสินใจแทนเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ผู้ป่วยวิกฤตสูงอายุมุสลิมในระยะท้ายของชีวิต. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 12*(1), 36 – 46. https://www.nur.psu.ac.th/researchdb/file_warasarn/15310journal2.pdf

วรวุฒิ ขาวทอง, อัจฉรา สุคนธสรรพ์ และสุภารัตน์ วังศรีคูณ. (2562). ประสิทธิผลของการดูแลผู้ป่วยวิกฤตเฉียบพลันตามแนวคิดครอบครัวเป็นศูนย์กลางของการดูแลในหน่วยงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน. *พยาบาลสาร, 46*(2), 176 – 189. https://ns.pim.ac.th/wp-content/uploads/2023/03/2562 -ประสิทธิผลของการดูแลผู้ป่วยวิกฤตเฉียบพลัน.pdf

วัชรา ตาบุตรวงศ์ และพรชัย จูลเมตต์. (2558). ความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่ได้รับการใช้เครื่องช่วยหายใจ. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 23*(2), 41 – 51. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Nubuu/article/view/49475

วัชรา ตาบุตรวงศ์ และพรชัย จูลเมตต์. (2558). ผู้สูงอายุที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ: การดูแลด้านจิตสังคม. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 23*(2), 52 – 62. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Nubuu/article/view/49473

สิริอร ข้อยุ่น, วัจนา สุคนธวัฒน์, เบญจวรรณ กิจควรดี และภาสินี โทอินทร์. (2564). ความต้องการและการได้รับการดูแลตามความต้องการของครอบครัวผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤต. *ศรีนครินทร์เวชสาร, 36*(3), 333 – 339. https://thaidj.org/index.php/smnj/article/view/10928

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565, 11 ตุลาคม). *สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2564*. https://spd.moph.go.th/public-health-statistics/.

อัจฉราภรณ์ บุญเมือง, วีนัส ลีพหกุล และทิพา ต่อสกุลแก้ว. (2561). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัวต่อการลดความวิตกกังวลในการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยหนักที่โรงพยาบาลระดับตติยภูมิ. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 24*(3), 417 – 430. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/CUTJ/article/view/155128

อุ่นเรือน กลิ่นขจร และสุพรรษา วรมาลี. (2563). *คู่มือการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุโรคปอดอักเสบ*. ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศิริราชมหาวิทยาลัยมหิดล.

Elwyn, G., Frosch, D., Thomson, R., Joseph-Williams, N., Lloyd, A., Kinnersley, P., Cording, E., Tomson, D., Dodd, C., Rollnick, S., Edwards, A & Barry, M. (2012). Shared decision making: a model for clinical practice. *The Journal of General Internal Medicine, 27*(10), 1361-1367. https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC3445676/

Finucane, M. L., & Gullion, C. M. (2010). Developing a tool for measuring the decision-making competence of older adults. *Psychology Aging, 25*(2), 271-288. https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC2918639/

Guidet, B., Vallet, H., Boddaert, J., de Lange, D. W., Morandi, A., Leblanc, G., Artigas, A. & Flaatten, H. (2018). Caring for the critically ill patients over 80: a narrative review. *Annals of Intensive Care, 8*(1), 114. https://annalsofintensivecare.springeropen.com/articles/10.1186/s13613-018-0458-7

Johnson, B. (2012). Family-centered care: Four decades of progress. *Families, Systems, & Health*, 18, 137-156. https://doi.org/10.1037/h0091843

Martin-Loeches, I., Guia, M. C., Vallecoccia, M. S., Suarez, D., Ibarz, M., Irazabal, M., Ferrer, R. & Artigas, A. (2019). Risk factors for mortality in elderly and very elderly critically ill patients with sepsis: a prospective, observational, multicenter cohort study. *Annals of Intensive Care, 9*(1), 26. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30715638/

Simon, H. A. (1997). *The new science of management decision*. New York: Harper & Brothers.

Tabootwong, W., & Kiwanuka, F. (2021). Frequent problems and their management among mechanically ventilated critically ill elderly patients. *Working with Older People, 25*(2), 123-130. https://www.emerald.com/insight/content/doi/*10.1108/*wwop-11-2020-0058/full/html

Tong, A., Sainsbury, P., & Craig, J. (2007). Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): a 32-item checklist for interviews and focus groups*. International Journal for Quality in Health Care, 19*(6), 349-357. https://doi.org/10.1093/intqhc/mzm042

Yong Li & Annabelle Wong. (2021). Patients' and family car atients' and family caregivers' perceptions of doct ceptions of doctor-to-doctor advice and electr advice and electronic referral notifications in Alber al notifications in Alberta. *Patient Experience Journal, 8*(1), 77 – 87. https://pxjournal.org/cgi/viewcontent.cgi?article=1441&context=journal

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ภาพลักษณ์องค์กร และคุณภาพการบริการ ที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ : กรณีศึกษาธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

External Environmental Factors, Corporate Image, and Service Quality Affecting the Decision to Use Car Title Loan Services: A Case Study of TISCO Bank in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

อรณิชา เพ็ชรราม[1] และสิริพันธ์ วงศ์อินทวัง[2]

On-nisha Petchram[1] and Siriphan Wonginthavung[2]

สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Field of study Marketing, University of the Thai Chamber of Commerce

E-mail: Mooksogood14@gmail.com, Siriphan_won@utcc.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมภายนอก ภาพลักษณ์องค์กรและคุณภาพการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ : กรณีศึกษาธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้บริการด้วยแบบสอบถามจำนวน 385 คน และการสัมภาษณ์ 10 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน t-test การวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล อายุ สถานภาพ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯที่แตกต่างกัน (2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ด้านนโยบายและการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสถานการณ์การแข่งขัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯ (3) ภาพลักษณ์องค์กร ด้านสินค้าและบริการ และด้านวัฒนธรรมองค์กร มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯ (4) คุณภาพการบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯกับธนาคารทิสโก้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ปัจจัยภายนอกองค์กร ภาพลักษณ์องค์กร และคุณภาพการบริการ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้

คำสำคัญ: ปัจจัยภายนอกองค์กร, ภาพลักษณ์องค์กร, คุณภาพการบริการ, การตัดสินใจ

Abstract

This research aimed to study the personal factors, external environment, organizational image and service quality affecting the decision to use the car title loan service: A case study of TISCO Bank, in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. This study was mixed-method research. Data were collected from 385 service users via questionnaires and 10 interviews. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, analysis of variance, t-test, one-way analysis of variance and multiple regression analysis. The results of the hypothesis testing found that (1) different personal factors, age, status and income had different effects on the decision to use the service. (2) External environmental factors found that policies and politics, economics and competitive situations affected the decision to use the service. (3) Organizational image, products and services and organizational culture affected the decision to use the service. (4) Service quality, customer confidence and understanding of customers affected the decision to use the service with TISCO Bank. Qualitative research results External organizational factors, organizational image and service quality affected the decision to use the car title loan service with TISCO Bank.

Keywords: External environment, Organizational image, Service quality, Decision

ที่มาและความสำคัญ

ในสภาวะปัจจุบันนี้ “รถ” เปรียบเสมือนปัจจัยที่ 5 ในการดำรงชีวิต เป็นเป้าหมายลำดับต้น ๆ รองจากบ้านที่เป็นที่พัก ที่อยู่อาศัย เพราะเรื่องของการคมนาคมขนส่งสาธารณะในประเทศไทยเรานั้นเรานั้นยังไม่ดีพอ จนทำให้คนส่วนใหญ่เลือกที่จะซื้อรถเพื่อความสะดวกสบายในการใช้ชีวิต นอกจากนั้นก็อาจจะรวมไปถึงเรื่องภาพลักษณ์หรือหน้าตาทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือหลายคนซื้อรถโดยศึกษาแต่ความต้องการ และประโยชน์การใช้งานเป็นหลัก แต่ละเลยเรื่องของต้นทุนหรือสิ่งที่ต้องเสียไปจนทำให้แบกรับภาระไม่ไหว ทั้งเรื่องภาระค่าใช้จ่ายส่วนตัวและเรื่องหนี้สินของตนเอง จนกลายเป็นผลร้ายต่อการเงินส่วนตัวของตัวเอง (บริษัท ตรีเพชรอินชัวรันส์เซอร์วิส จำกัด, 2564)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ อีกทั้งนโยบายของทางภาครัฐที่เข้ามาช่วยเหลือเยียวยาในด้านต่างๆ อาจจะยังไม่พอต่อความต้องการ และแก้ปัญหาไม่ตรงจุด เป็นเพียงการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศในช่วงระยะเวลาอันสั้น ซึ่งทางรัฐบาลหรือหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนที่ยากจนและรายได้น้อย ได้มีการสร้างอาชีพ สร้างรายได้พิเศษ ส่งเสริมการออมเงินของประชาชน เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนจากภาระค่าครองชีพ ลดปัญหาเรื่องการก่อหนี้และผลักดันในด้านการศึกษาให้แก่ประชาชนเพราะถ้าประชาชนมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้นเช่นกัน (เกวรินทร์ ฤกษ์ดาเนินกิจ, 2561)

โดยในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2567 ธนาคารแห่งประเทศไทย(ธปท.) รายงานยอดคงค้างสินเชื่อส่วนบุคคลว่ามีจำนวนรวมทั้งสิ้น 8.59 แสนล้านบาท เพิ่มขึ้น 60,041 ล้านบาทหรือเพิ่ม 7.5% จาก 7.99 แสนล้านบาทในช่วงเดียวกันปีก่อน ในจำนวนนี้แบ่งเป็นสินเชื่อไม่มีทะเบียนรถเป็นประกัน 4.94 แสนล้านบาท ลดลง 13,705 ล้านบาทหรือลดลง 2.7% จาก 5.07 แสนล้านบาทในช่วงเดียวกันปีก่อน ขณะที่สินเชื่อที่มีทะเบียนรถเป็นประกัน 3.65 แสนล้านบาท เพิ่มขึ้น 73,746 ล้านบาทหรือ 25.31% จาก 2.91 แสนล้านบาทในช่วงเดียวกันปีก่อน สำหรับสินเชื่อที่มีทะเบียนรถเป็นประกันนั้นเพิ่มขึ้นทั้งในส่วนของธนาคารพาณิชย์และนอนแบงก์ โดยธนาคารพาณิชย์มียอดคงค้าง 4.6 แสนล้านบาทเพิ่มขึ้น 4,406 ล้านบาทหรือ 10.59%จากช่วงเดียวกันปีก่อนที่ 4.16 แสนล้านบาทวิกฤติเศรษฐกิจที่เป็นผลพวงจากสถานการณ์ความไม่แน่นอนต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ไปจนถึงวิกฤติเงินไม่พอใช้ ซึ่งอาจไม่ทันได้เตรียมตัวรับมือ การจะเอาตัวรอดในยุคนี้ นอกจากจะต้องวางแผนรายรับ - รายจ่ายเอาไว้เป็นอย่างดีตั้งแต่เนิ่น ๆ เพื่อให้รู้ว่าในแต่ละเดือนเราใช้จ่ายได้มากน้อยแค่ไหน และจะเหลือไว้สาหรับเก็บออมหรือลงทุนได้เท่าไหร่แล้ว การมีรายได้เข้ามาจากหลากหลายช่องทางยังทำให้เรามีแผนสำรองในชีวิต อย่างคนที่มีรถมอเตอร์ไซค์หรือรถยนต์เป็นของตัวเอง นอกจากจะนำไปขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินมาใช้ได้แล้ว รถยังเป็นตัวช่วยสร้างรายได้ในยามวิกฤติเพื่อนาเงินมาชำระหนี้ในส่วนที่นำรถมาเปลี่ยนเป็นเงินสดนี้ได้ด้วย

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นเราจะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรที่เราไม่สามารถควบคุมได้ อีกทั้งในส่วนของภาพลักษณ์องค์กร และคุณภาพการบริการนั้นมีความสำคัญมากทั้งต่อธนาคารหรือสถาบันการเงินผู้ให้บริการสินเชื่อและผู้ใช้บริการเอง การเลือกใช้บริการสินเชื่อต่างๆผู้ใช้บริการย่อมต้องมีการตัดสินใจจากภาพลักษณ์ขององค์กร และคุณภาพของการบริการนั้นๆด้วย จึงมีความประสงค์ที่อยากจะศึกษาเรื่องปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ เศรษฐกิจ เทคโนโลยี นโยบายและการเมือง ภาพลักษณ์องค์กร และคุณภาพการบริการมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ : กรณีศึกษาธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาหรือไม่อย่างไร เพราะเห็นว่าหากทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าวได้ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ อาทิ เพื่อเป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดในการเพิ่มจำนวนลูกค้าที่ตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ เป็นต้น

ลักษณะปัญหา คือ จากภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดีบวกกับมีภาวะหนี้ครัวเรือนสูงย่อมส่งผลกระทบต่อสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ของธนาคารทิสโก้อย่างมาก อีกทั้งการที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ออก

มาตรการออกมาควบคุมคุณภาพในการปล่อยสินเชื่อ ตีกรอบสถาบันการเงิน ให้ปล่อยสินเชื่ออย่างรับผิดชอบ และเป็นธรรมเพื่อยกระดับการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือน หลังจากเห็นการแข่งขันปล่อยสินเชื่อกันอย่างดุเดือด แต่ในขณะที่ธนาคาร/สถาบันการเงินหลายแห่งผ่อนเกณฑ์การปล่อยสินเชื่อ เช่น การเสนออัตราดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์: กรณีศึกษาธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์: กรณีศึกษาธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. เพื่อศึกษาปัจจัยภาพลักษณ์องค์กรที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์: กรณีศึกษาธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์: กรณีศึกษาธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นิยามศัพท์

ปัจจัยภายนอกองค์กร หมายถึง เป็นปัจจัยภายนอกองค์กรที่ไม่สามารถควบคุมได้ มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ซึ่งสามารถสร้างโอกาสหรือก่อให้เกิดอุปสรรคได้ เป็นปัจจัยที่สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างต่ออุตสาหกรรมหรือธุรกิจ ประกอบด้วย (1)ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (2)ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (3)ปัจจัยด้านนโยบายและการเมือง (4)ด้านสถานการณ์การแข่งขัน

ภาพลักษณ์องค์กร หมายถึง ความคิด ความประทับใจหรือการรับรู้ที่เกิดขึ้นภายใต้จิตใจของบุคคลผู้นึกถึง เมื่อพูดถึงองค์กรหรือบริษัทนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการบริหาร สินค้าและบริการ พฤติกรรมองค์กรหรือการประชาสัมพันธ์ต่างๆ

คุณภาพการบริการ หมายถึง การให้บริการที่มีคุณภาพสูงและสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม คุณภาพการบริการที่ดีนี้สามารถช่วยสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า และเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสำเร็จในองค์กร

การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการในการเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ ซึ่งผู้บริโภคมักจะต้องตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ของสินค้าและบริการอยู่เสมอ โดยที่เขาจะเลือกสินค้าหรือ

บริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์ การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สาคัญและอยู่ภายในจิตใจของผู้บริโภค

แนวคิดทฤษฎี

แนวคิดทฤษฎีปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก กล่าวคือปัจจัยต่างๆ ที่อยู่ล้อมรอบองค์กรและสามารถส่งผลกระทบต่อการทำงาน และการเข้าถึงทรัพยากรที่หายาก ได้แก่ วัตถุดิบ คนงานที่มีความเชี่ยวชาญ ข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการปรับปรุงเทคโนโลยีการสนับสนุนจากลูกค้าและผู้มีส่วนร่วม สถาบันการเงิน และคู่แข่ง เป็นต้น (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ 2547) เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มว่าจะมีอัตราการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น องค์กรจะต้องปรับตัวให้เข้ากับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปเพราะปัจจัยดังกล่าวนี้สามารถสร้างโอกาสหรือก่อให้เกิดอุปสรรคในธุรกิจได้ ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถที่จะปรับตัวให้อยู่รอดได้ในสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป ต้องมองหากลยุทธ์ที่เหมาะสมที่จะแข่งขันได้ในสถานการณ์ต่างๆ และต้องมีความรู้ ความสามารถ ที่จะปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรที่มีความผันผวนเหล่านั้นเพราะหากมีการกำหนดกลยุทธ์หรือการวางแผนงานที่เหมาะสม ทั้งต่อสถานการณ์ภายนอกและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรแล้วนั้นย่อมถือว่าเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและการอยู่รอดในระยะยาวอีกด้วย

แนวคิดทฤษฎีปัจจัยภาพลักษณ์องค์กร จะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละองค์กร ซึ่งมีองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ 1)บุคลิกภาพขององค์กร(Personality) 2)ชื่อเสียงขององค์กร(Reputation) 3)เอกลักษณ์ขององค์กร(Corporate Identity) 4)คุณค่า / จรรยาบรรณองค์กร (Value/Ethics)
(Harrison 1995)

แนวคิดทฤษฎีปัจจัยคุณภาพการบริการ คือผลที่เกิดขึ้นจากลูกค้าได้ประเมินคุณภาพการบริการที่ลูกค้าได้รับ ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพการบริการที่ลูกค้ารับรู้และบริการที่รับรู้ สิ่งนั้นคือประสบการณ์ที่ลูกค้าได้รับหลังจากที่ลูกค้าได้รับบริการแล้ว โดยเรียกว่าการประเมินคุณภาพการให้บริการ โดยผู้ให้แนวคิดนี้ได้แบ่งออกเป็น 5 มิติ ดังนี้ 1)ความเป็นรูปธรรม(Tangibility) 2)ความน่าเชื่อถือ(Reliability) 3)การตอบสนองลูกค้า (Responsiveness) 4)การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า(Assurance) 5)การรู้จักและเข้าใจลูกค้า (Empathy) (Zeithaml , Berry & Parasuraman 1996)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริโภค กล่าวคือบทบาทสำคัญของจิตวิทยาขั้นพื้นฐานของกระบวนการนั้นเราจะต้องเข้าใจก่อนว่ากระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคนั้นทากันอย่างไร โดยที่ โมเดล 5 ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจซื้อนั้น จะประกอบไปด้วย 1)การรับรู้ปัญหา 2)การค้นหาข้อมูล 3)การ

ประเมินผล 4)ทางเลือกการตัดสินใจซื้อ 5)พฤติกรรมภายหลังการซื้อ แต่ผู้บริโภคไม่จำเป็นจะต้องทาตามกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนตามลำดับก็ได้ บางครั้งอาจจะข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไป หรือว่าย้อนกลับกระบวนการก็ได้ (Kotler 2006)

วิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรเพศหญิงและเพศชายที่มีเล่มทะเบียนรถยนต์ ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวนทั้งสิ้น 385 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก เก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ส่วนที่3 ภาพลักษณ์องค์กร ส่วนที่4 คุณภาพการบริการ และ ส่วนที่5 การตัดสินใจใช้บริการ แล้วทำการทดสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินจำนวน 3 ท่าน ผลที่ได้มีค่า IOC 0.6 ขึ้นไป และทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยผลที่ได้มีค่าแอลฟ่า (α) มากกว่า 0.70 หลังจากนั้นทำการทดสอบความเชื่อมั่นด้วยการทดลองใช้กับประชากรเพศหญิงและเพศชายที่มีเล่มทะเบียนรถยนต์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของ Cronbach (Cronbach's Alpha coefficient) และใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล 10 ตัวอย่าง เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ประกอบด้วย สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ ได้แก่ ค่าสถิติที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของ Dunnett's T3 และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียรสัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษา

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศที่ส่งผลต่อการใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ : กรณีศึกษาธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้การวิเคราะห์ค่า T (T-test) ส่วนปัจจัยด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพใช้การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัจจัยส่วนบุคคล	Statistic	Sig.
เพศ	T = 0.764	0.683
อายุ	F = 3.457	0.017**
สถานภาพ	F = 3.290	0.021**
ระดับการศึกษา	F = 2.152	0.074
รายได้	F = 5.318	0.001**
อาชีพ	F = 1.552	0.187

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ของลูกค้าธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการศึกษาพบว่า เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ของลูกค้าธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล อายุ สถานภาพ และรายได้ พบว่า มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ของลูกค้าธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

1.2 การศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปร	B	SE_b	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	2.199	.263		8.350	<.001
ด้านเศรษฐกิจ (X1)	.141	.055	.136	2.572	.010
ด้านเทคโนโลยี (X2)	.083	.046	.093	1.804	.072
ด้านนโยบายและการเมือง (X3)	.144	.049	.168	2.930	.004
ด้านสถานการณ์แข่งขัน (X4)	.117	.057	.119	2.050	.041
SE_{est} = ± 0.57046, R = 0.369, R^2 = 0.136, F = 14.983, Sig. = 0.001					

ผลการวิเคราะห์การถอถอยแบบพหุคูณมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R2) เท่ากับ 0.136 หมายความว่าตัวแปรอิสระสามารถทำนายการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 13.60 เมื่อพิจารณาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับบมจ.ธนาคารทิสโก้ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 3 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ดีที่สุดคือ ด้านนโยบายและการเมือง (X3) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ 0.168 รองลงมาคือ ด้านเศรษฐกิจ (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ 0.136 และ ด้านสถานการณ์การแข่งขัน (X4) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.119 ตามลำดับ

1.3 การศึกษาปัจจัยภาพลักษณ์องค์กรมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยภาพลักษณ์องค์กรมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปร	B	SE_b	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	2.041	.283		7.224	<.001
ด้านบุคลิกภาพองค์กร (X1)	.061	.046	.070	1.338	.182
ด้านสินค้าและบริการ (X2)	.190	.055	.179	3.458	<.001
ด้านวัฒนธรรมขององค์กร (X4)	**.253**	**.056**	**.245**	**4.544**	**<.001**
ด้านพนักงานขององค์กร (X5)	**.023**	**.062**	**.021**	**.370**	**.711**
SE_{est} = ± 0.56719, R = 0.382, R^2 = 0.146, F = 16.256, Sig. = 0.001					

ผลการวิเคราะห์การถอถอยแบบพหุคูณปัจจัยภาพลักษณ์องค์กรที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R2) เท่ากับ 0.146 หมายความว่าตัวแปรอิสระสามารถทำนายการตัดสินใจใช้บริหารสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับบมจ.ธนาคารทิสโก้ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 14.60 เมื่อพิจารณาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับบมจ.ธนาคารทิสโก้ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 2 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ดีที่สุดคือ ด้านสินค้าและบริการ (X2) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ 0.179 และ ด้านวัฒนธรรมองค์กร (X4) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ 0.245 ตามลำดับ

1.4 การศึกษาปัจจัยคุณภาพการบริการมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณคุณภาพการบริการมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปร	B	SE_b	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	-.062	.251		-.249	.803
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (X1)	.003	.052	.002	.051	.959
ด้านความน่าเชื่อถือ(X2)	.046	.044	.037	1.045	.297
ด้านการตอบสนองลูกค้า(X3)	.031	.041	.026	.752	.452
ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า(X4)	.307	.035	.294	8.733	<.001
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า(X5)	.627	.032	.662	19.862	<.001
SE_{est} = ± 0.56773, R = 0.792, R^2 = 0.627, F = 127.659, Sig. = 0.001					

ผลการวิเคราะห์การถอถอยแบบพหุคูณคุณภาพการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R2) เท่ากับ 0.627 หมายความว่าตัวแปรอิสระสามารถทำนายการตัดสินใจใช้บริหารสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 62.70 เมื่อพิจารณาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 2 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ดีที่สุดคือ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (X4) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ 0.294 และ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (X4) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ 0.662

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยภายนอกองค์กร ด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ด้านรายได้ต่อครัวเรือนที่ลดลง ส่งผลให้ขาดสภาพคล่อง ประกอบกับค่าใช้จ่ายในปัจจุบันที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มสภาพคล่องให้แก่ครัวเรือน การตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ โดยไม่ต้องใช้บุคคลค้ำประกัน เป็นสิ่งที่สะดวก ด้านเทคโนโลยี การมี Mobile Banking ที่มีระบบความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ และสามารถใช้ดำเนินการธุรกรรมทางการเงินได้อย่างครอบคลุม ก็จะเป็นอีกหนึ่งประเด็นในการนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจใช้บริการฯ นโยบายและการเมือง ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบ เนื่องจากมาตรการเข้มงวดการปล่อยสินเชื่อทำให้ขอสินเชื่อได้ยากขึ้น ซึ่งก็อาจส่งผลให้ปัญญาหนี้นอกระบบเพิ่มขึ้นมากด้วยเช่นกัน และด้านสถานการณ์การแข่งขัน ส่วนใหญ่ดูที่ข้อเสนอของแต่ละธนาคารที่สามารถให้ผลประโยชน์ได้มากที่สุด เช่น การลดอัตราดอกเบี้ย การปล่อยสินเชื่อ หรือลดเงื่อนไขการปล่อยสินเชื่อที่ง่ายขึ้น หรือกิจกรรมส่งเสริมการขายต่างๆ จากทางธนาคารที่นำเสนอ ก็จะรับนำมาพิจารณา แต่มีบางส่วนที่มีความจงรักภักดีต่อธนาคารนั้นๆ เนื่องจากได้รับบริการที่ดีมาโดยตลอด ไม่อยากเปลี่ยนใช้สถาบันการเงินบ่อยๆ เนื่องจากปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ด้านนโยบายและการเมือง และด้านเศรษฐกิจเป็นด้านที่เป็นจุดสำคัญในการกำหนดรายได้ และคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในปัจจุบันที่จะเป็นตัวกำหนดการจับจ่ายใช้สอย รูปแบบการดำเนินชีวิต และค่าครองชีพต่าง ๆ ทำให้เป็นปัจจัยภายนอกองค์กรที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯ

ภาพลักษณ์องค์กร พบว่าส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าธนาคารทิสโก้มีภาพลักษณ์องค์กรที่ดีและมีสินค้าและบริการที่ดี ตรงตามความต้องการและสามารถตอบสนองหรือแก้ไขปัญหาของผู้เข้ามาใช้บริการได้ ด้านวัฒนธรรมองค์กร หากองค์กรมีวัฒนธรรมการทำงานที่ดี ก็จะส่งผลให้ด้านพนักงานในองค์กรทำงานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เข้ามาใช้บริการก็ได้การบริการที่ดี ซึ่งส่วนใหญ่มองว่าธนาคารทิสโก้ค่อนข้างมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดีอยู่แล้วเพราะสัมผัสได้จากพนักงานที่ให้บริการ ซึ่งปัจจัยภาพลักษณ์องค์กร ด้านสินค้าและบริการและด้านวัฒนธรรมองค์กร ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯ เนื่องจากด้านสินค้าและบริการ คือผลประโยชน์ทางตรงที่ลูกค้าต้องการ ดังนั้นการมีสินค้าและบริการที่ดี ตรงตามความต้องการ รวมทั้งเป็นสินค้าและบริการที่เป็นส่วนให้ลูกค้ามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงทำให้สินค้าและบริการมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการอันดับต้นๆ และในส่วนของวัฒนธรรมองค์กร ที่เป็นภาพลักษณ์ที่ทำให้องค์กรมีบรรยากาศที่ดีส่งผลให้ภาพลักษณ์องค์กรด้านอื่นๆดีขึ้นด้วย

คุณภาพการบริการพบว่าผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าธนาคารทิสโก้มีรูปแบบของการบริการที่ดีอยู่แล้ว เพราะภาพลักษณ์องค์กรที่สื่อออกมาคือเป็นสถาบันการเงินที่มีชื่อเสียง และอยู่ได้มาอย่างยาวนานเพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ย่อมดีอยู่แล้วและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าไม่เคยมีข่าวในเชิงเสียหายเกี่ยวกับการให้บริการเลย ในส่วนของการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ส่วนใหญ่มองว่าธนาคารทิสโก้มีการ

รู้จักและเข้าใจลูกค้าได้เป็นอย่างดี เพราะการจำนำทะเบียนรถยนต์คือกลุ่มที่มีทรัพย์สิน และไม่ต้องการใช้บุคคลค้ำประกัน ซึ่งการมีบริการเช่นนี้แสดงให้เห็นได้ว่ามีการรู้จักและเข้าใจลูกค้าเป็นอย่างดี ในด้านการตอบสนองลูกค้า ในส่วนนี้ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มองว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะการทำธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งธนาคารทิสโก้สามารถทำได้เป็นอย่างดีในด้านการการตอบสนองที่รวดเร็ว

การตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ผู้สัมภาษณ์มีความต้องการใช้เงินก้อนเพื่อมาต่อยอดธุรกิจ หรือเพิ่มสภาพคล่องในครัวเรือน หรือนำไปใช้หนี้สินอื่นๆ และมีรถยนต์พร้อมเล่มทะเบียนที่สามารถนำเข้าจำนำได้ รวมทั้งไม่ต้องการใช้บุคคลในการค้ำประกัน จึงได้ทำการหาข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ จากป้ายโฆษณาหรือเห็นจากหน้าธนาคารเอง จึงเกิดความสนใจ และลองเปรียบเทียบกับสถาบันการเงินอื่นๆ ว่ามีเงื่อนไขแตกต่างอย่างไรบ้าง ซึ่งข้อเสนอของแต่ละสถาบันการเงินไม่ได้ต่างกันมาก รวมทั้งพิจารณาจากความใส่ใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ด้วย และจึงตัดสินใจเข้ามาเพื่อลองยื่นเอกสารให้กับทางธนาคารทิสโก้เพื่อพิจารณา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการศึกษาสามารถนำมาปรับใช้ ดังนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการกำหนดและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่แตกต่างเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอายุ สถานภาพ และรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯที่แตกต่างกัน จะเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และสามารถเลือกเครื่องมือทางการตลาดมาใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์พัฒนาภาพลักษณ์องค์กร ในภาพลักษณ์องค์กร ด้านสินค้าและบริการ และด้านวัฒนธรรมองค์กร และคุณภาพการบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า และการรู้จักและเข้าใจลูกค้า สามารถนำมากำหนดแผนพัฒนาได้อย่างตรงจุดและมีนัยสำคัญมากยิ่งขึ้น

3. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพการบริการในด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า และการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการมากที่สุด และนำมากำหนดนโยบายและพัฒนากลยุทธ์คุณภาพการบริการที่มีประสิทธิภาพ และตรงความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญ

4. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนการรับมือกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการศึกษาปัจจัยภายนอกที่องค์กรไม่สามารถควบคุมได้ โดยเฉพาะแผนการรับมือความเสี่ยงด้านนโยบายและการเมือง ด้าน

เศรษฐกิจ และด้านสถานการณ์การแข่งขัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งหากเกิดความเสี่ยงดังกล่าวเกิดขึ้น องค์กรสร้างตั้งรับ และลดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์กับธนาคารทิสโก้ ควรมีการศึกษาที่ครอบคลุมและละเอียดมากยิ่งขึ้น เช่น ผู้ตอบแบบสอบถามควรเจาะจงเฉพาะผู้ที่มีเล่มรถยนต์ปลอดภาระเท่านั้น

2. ควรศึกษาศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลด้านอื่นๆเพิ่มเติม เช่น ภาระหนี้สิน แนวโน้มการหาสินเชื่อต่างๆ และนอกจากการตัดสินใจใช้บริการแล้วยังมีในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างรับรู้ การรู้จัก เพื่อนำข้อมูลการวิจัยมาขยายฐานกลุ่มลูกค้าให้มากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาปัจจัยภายนอกตัวแปรอื่นๆเพิ่มเติม เช่น กฎหมาย ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เหตุการณ์ทางธรรมชาติ ที่อาจจะมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ เพิ่มเติมได้

บรรณานุกรม

กิตติกา รันสันตยากุล. (2565). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ธนาคารกสิกรไทยในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยศิลปากร. http://ithesis-ir.su.ac.th

เกวรินทร์ ฤกษ์ดำเนินกิจ. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อการก่อหนี้ในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ของบุคลากรเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี.มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt15-1/6114993638.pdf

จตุพล รุ่งเรือง. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อทะเบียนรถยนต์ของบริษัท AAM จัดไฟแนนซ์ ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/sun17/6114070088.pdf

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2547). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บริษัท ตรีเพชรอินชัวรันส์เซอร์วิส จำกัด. (2564). *รายงานประจำปี*. https://market.sec.or.th

พิทยา บวรวัฒนา. (2544). *การศึกษาการตลาด* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cochran, W. G. (1997). *Sampling techniques* (3rd ed.). New York, NY: Wiley.

Harrison, K. A., Thaler, J., Pfaff, S. L., Gu, H., & Kehrl, J. H. (1999). Pancreas dorsal lobe agenesis and abnormal islets of Langerhans in Hlxb9-deficient mice. *Nature Genetics, 23*(1), 71–75. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0012160601904051

Kotler, P., & Keller, L. K. (2006). *Marketing management.* New Jersey: Prentice Hall, Inc.

Robbins, S. P. (1990). *Organizational behavior: Concepts, controversies, and applications* (4th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1699560

Zeithaml, V. A., Berry, L. L., & Parasuraman, A. (1996). The behavioral consequences of service quality. *Journal of Marketing, 60*(2), 31–46. https://www.jstor.org/stable/1251929

การออกแบบอัตลักษณ์องค์กรและสภาพแวดล้อมของร้านขายสินค้าประจำจังหวัด : กรณีศึกษาร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน จ.ราชบุรี

A Design Guideline for Rebranding and Built Environmental Design for Local Souvenir Shop: Case Study of Tim Coconut Cake Shop, Ratchaburi

เอกลักษณ์ สัจจะเวทะ[1] มาณพ ศิริภิญโญกิจ[2] และศิริวรรณ รุจิพงษ์[3]

Ekkalak Sajavatha[1] Manop Siripinyokij[2] and Siriwan rujibhong[3]

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน-การบริหารจัดการออกแบบภายใน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Master of Architecture Major in Interior Design Management), Graduate School,

Bangkok University.

Corresponding Author Email: Ekkaluk.saja@bumail.net

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรและสภาพแวดล้อมของร้านขายสินค้าประจำจังหวัด โดยใช้กรณีศึกษาของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน จังหวัดราชบุรี งานวิจัยนี้เน้นศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์องค์กรและสภาพแวดล้อมของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนในปัจจุบัน เพื่อสำรวจปัญหาและอุปสรรคทางกายภาพของร้านพร้อมทั้งเสนอแนวทางการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรกับสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกันโดยพิจารณาผลกระทบของการออกแบบ ที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างแบรนด์และลูกค้าโดยขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ทบทวนวรรณกรรมและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) สำรวจพื้นที่สังเกตการณ์และสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย (3) การอภิปรายผลงานวิจัยและสรุปปัญหารวมถึงอุปสรรคภายในพื้นที่การวิจัย (4) การสรุปผลและเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่าอัตลักษณ์องค์กรที่แข็งแกร่งและการออกแบบสภาพแวดล้อมร้านที่สอดคล้องกับการสร้างภาพลักษณ์ที่มีเอกลักษณ์สามารถช่วยให้ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนโดดเด่นในตลาดและสามารถดึงดูดลูกค้าในระดับท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การออกแบบที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์ยังช่วยส่งเสริม ความน่าเชื่อถือ น่าจำจดและมีความยืดหยุ่นในการใช้งานในตลาดที่มีการแข่งขันสูง

คำสำคัญ: อัตลักษณ์องค์กร, สภาพแวดล้อม, ความน่าเชื่อถือ, น่าจดจำ, ความยืดหยุ่น

Abstract

This research is a qualitative study aimed at exploring the design of organizational identity and the environment of provincial product stores, using the case study of *Timm Coconut Cake* in Ratchaburi Province. The study focuses on the current organizational identity and environment of *Timm Coconut Cake* to identify the physical issues and obstacles faced by the store, while also proposing guidelines for designing an organizational identity and store environment that align with each other. The impact of such design on the relationship between the brand and its customers is also considered. The research process consists of four steps: (1) literature review and study of related research, (2) field observation and in-depth interviews with target groups, (3) discussion of research findings and summary of problems and obstacles within the research area, and (4) conclusion and recommendations.

The study found that a strong organizational identity and a store environment design that aligns with the creation of a distinctive image can help *Timm Coconut Cake* stand out in the market and effectively attract both local customers and tourists. Additionally, integrating local culture into the design enhances the store's credibility, memorability, and adaptability in a highly competitive market.

Keywords: Organizational identity, environment aligned with organizational identity, credibility, memorability, Flexibility

ที่มาและความสำคัญ

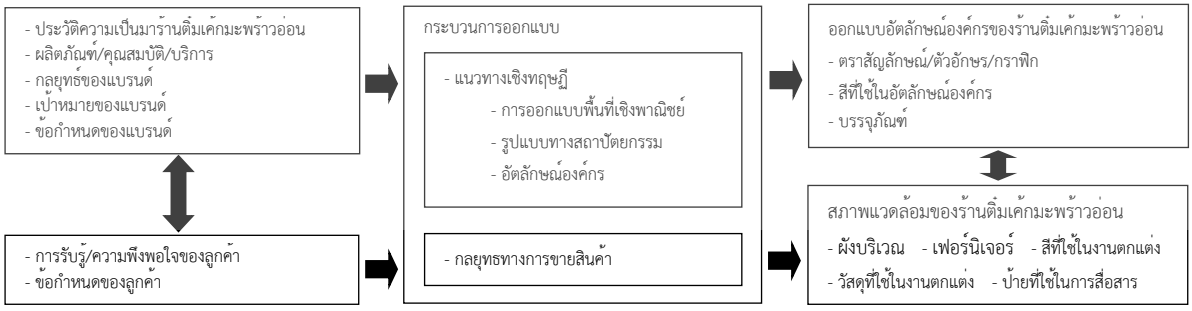
จากบทบาทสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อน เศรษฐกิจของประเทศไทย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2563) โดยคิดได้เป็นร้อยละ 35.3 ของ GDP ทั้งหมดของประเทศไทยในปี 2562 แต่ถึงแม้ประเทศไทยจะประสบปัญหาที่ทำให้อัตราการขยายตัวที่ลดลงอย่างมากในปี 2563 ซึ่งเกิดจากผลกระทบของโรคระบาดโควิด-19 แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มธุรกิจ (SMEs) ยังคงเป็นกลไกที่สำคัญในการกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจไปสู่ภาคประชาชน โดยเฉพาะในจังหวัดราชบุรีที่มีกลุ่มธุรกิจ SMEs จำนวน 155 ราย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) ทั้งในภาคการผลิต ภาคการค้าขาย รวมถึงธุรกิจที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี ซึ่งยังคงมีอัตราการ

เติบโตของธุรกิจ อย่างต่อเนื่องด้วยเหตุผลที่จังหวัดราชบุรีถือว่าเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท เช่น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และจังหวัดราชบุรียังได้รับการสนับสนุนจากทางหน่วยงานรัฐบาลเพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามกลุ่มธุรกิจร้านขายของฝากในจังหวัดราชบุรี ก็เป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่มีความน่าสนใจในด้านการลงทุน เนื่องจากการขยายตัวของธุรกิจประเภทนี้จะได้รับอิทธิพลจากภาคการท่องเที่ยวภายในจังหวัด ด้วยเหตุนั้นทำให้มีผู้สนใจมาลงทุนในธุรกิจนี้กันเป็นจำนวนมาก และจากการเติบโตของการท่องเที่ยวภายในจังหวัดราชบุรี ส่งผลให้ธุรกิจร้านขายของฝากประเภทขนมและเบเกอรี่ได้เป็นร้านขายของฝากที่ได้ความนิยมสูงสุด ซึ่งร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนก็เป็นหนึ่งในร้านที่มีชื่อเสียงอย่างมากในจังหวัดราชบุรี โดยตัวร้านเองนั้นมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานกว่า 45 ปี ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนจึงมีความน่าสนใจที่จะถูกหยิบยกมาเป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยนี้เนื่องจากร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนเองก็ได้รับผลกระทบจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในตลาดร้านขายของฝาก ซึ่งจากปัญหาที่พบจากในปัจจุบัน ตัวร้านเองยังขาดการกำหนดอัตลักษณ์องค์กรและสภาพแวดล้อมที่มีความน่าดึงดูด ความน่าจดจำ และ ความยืดหยุ่นในการใช้งาน (อุดมพร เฉลิมสกุลกิจ, 2564 ,หน้า 11) ซึ่งเป็นสิ่งที่ร้านค้าควรมี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบของอัตลักษณ์องค์กรรวมถึงสภาพแวดล้อมในปัจจุบันของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนรูปแบบใหม่
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์องค์กรร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนรูปแบบใหม่

แนวคิดและทฤษฎี

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดและทฤษฎี

บทวิเคราะห์

งานวิจัยนี้ศึกษาอัตลักษณ์องค์กรและสภาพแวดล้อมของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน โดยเน้นการรับรู้ของลูกค้าต่ออัตลักษณ์องค์กรและการใช้ตราสัญลักษณ์ในปัจจุบันผ่านการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการ ลูกค้าประจำ และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ผลการศึกษาพบว่า ร้านมีอัตลักษณ์ลักษณ์ที่ยังขาดความเป็นเอกลักษณ์ ทำให้ไม่สามารถสร้างการจดจำที่มีประสิทธิภาพกับลูกค้าใหม่

1. อัตลักษณ์องค์กรของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน

อัตลักษณ์องค์กรของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนในปัจจุบันมีรูปแบบเป็น อัตลักษณ์แบบเดียว (Monolithic Identity) ซึ่งเป็นการวางระบบ CI ที่กำหนดให้บริษัทสาขาทุกแห่งรวมทั้งบริษัทแม่ ใช้รูปแบบสัญลักษณ์และองค์ประกอบกราฟิกแบบเดียวกันทั้งหมดในการสื่อสารภาพลักษณ์เดียวกันไปสู่ผู้บริโภค การสร้างระบบอัตลักษณ์ในลักษณะนี้ได้จำเป็นต้องมีคุณภาพที่น่าเชื่อถือรวมทั้งไม่หยุดยั้งในการพัฒนาตนเองด้วย (Olins, 1989, pp. 82–128) และยังสะท้อนความแตกต่างและจุดเด่นของร้านในตลาด โดยมีการสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้าและบริการที่อบอุ่น (Aaker, 1996) จากบทสัมภาษณ์ คุณบัญชา ลิมป์กาญจนวัฒน์ ผลการวิจัยพบว่า ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนนั้นเริ่มต้นจากความชื่นชอบในขนมหวานของผู้ ก่อตั้ง และได้พัฒนาเป็นธุรกิจครอบครัวที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ทั้งกลุ่มคนในพื้นที่และกลุ่มนักท่องเที่ยว แต่จากภาพลักษณ์ของตัวร้านที่ยังขาดเอกลักษณ์ที่น่าดึงดูดและน่าจดจำ ซึ่งเป็นปัญหาหลักในการขยายฐานลูกค้าใหม่ จากการศึกษาตราสัญลักษณ์ของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนจะประกอบด้วยภาพของผู้ก่อตั้ง รูปต้นมะพร้าว และตัวอักษรทั้งภาษาไทยและอังกฤษ ซึ่งจากบทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ อย่าง อาจารย์กิตติ คล้ายเอม และ ดร.ทนงจิต อิ่มสำอาง ผลการวิจัยพบว่า ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรระบุว่าตราสัญลักษณ์ในปัจจุบันของร้านอาจจำเป็นต้องลดรายละเอียด เพื่อให้ตราสัญลักษณ์จำง่ายขึ้น ชื่อร้าน "ติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน"ช่วยเสริมความน่าเชื่อถือจากผู้ก่อตั้งแต่ยังมีข้อจำกัดในการขยายแบรนด์ในอนาคตโดยเฉพาะเมื่อร้านขยายไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่นๆ (Aaker, 1996)

ภาพที่ 2 คุณยลพสุ ลิมป์กาญจน (คุณติ่ม) ผู้ก่อตั้งร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน

ที่มา: เว็ปไซด์ http://www.hamanan.com/tour/ratburi/timcoconutcake.html

2. สภาพแวดล้อมของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน ณ ปัจจุบัน

การออกแบบพื้นที่ค้าปลีกมีบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้กับลูกค้า โดยการออกแบบไม่เพียงแค่จัดวางสินค้า แต่ยังต้องสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของแบรนด์และสร้างบรรยากาศที่ดึงดูดลูกค้า (Underhill, 2000) ปัจจุบันร้านค้าจึงต้องใช้เครื่องมือหลายอย่าง เช่น ภาพลักษณ์ร้าน งานสถาปัตยกรรม สัญลักษณ์ และบรรยากาศภายใน เพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้า (Floor, 2006)

จากการศึกษาและสังเกตการณ์ที่ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน สาขา 3 พบว่า สาขานี้มีจุดเด่นทั้งในด้านยอดขายที่สูงที่สุดจากทั้ง 3 สาขา และทำเลที่ตั้งที่สะดวกในการเข้าถึง ดังนั้นจึงถูกเลือกเป็นร้านต้นแบบสำหรับการศึกษา โดยการศึกษาแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ

2.1 สภาพแวดล้อมภายนอกร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนในปัจจุบัน

ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน สาขา 3 ตั้งอยู่ในอาคารพาณิชย์ที่มีลักษณะ 3 หลังติดกัน สูง 12 เมตร หน้าร้านมีการตกแต่งด้วยสีเหลืองและสีแดง รวมถึงการใช้วัสดุเมทัลชีทที่ช่วยดึงดูดความสนใจของลูกค้า ข้อดีของการตกแต่งนี้คือการดึงดูดสายตาของลูกค้า แต่ข้อจำกัดอยู่ที่การบดบังของป้ายปั้มน้ำมันใกล้เคียงที่ทำให้การมองเห็นร้านยากขึ้น นอกจากนี้ การใช้สีเหลืองและสีแดงช่วยเพิ่มความโดดเด่นแต่ยังไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของร้านขายสินค้าประเภทขนมและเบเกอรี่

ภาพที่ 3 สภาพแวดล้อมภายนอกร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน สาขา 3 (บางเลน)
ที่มา: เว็บไซต์ Google map ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนสาขา บางเลน

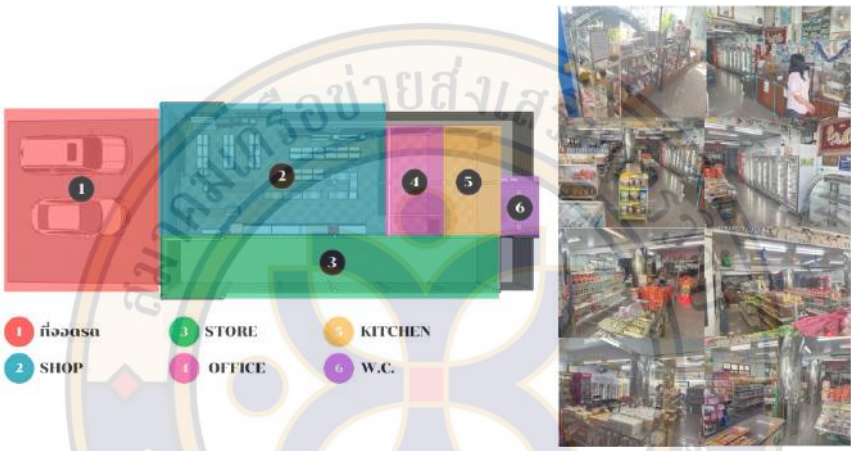
จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผศ.นรินทร์ อ้วนดำ และ อาจารย์พิสิฐสิริ สิริภัทรวรีย์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบร้านค้าปลีก ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนในปัจจุบันมีการเลือกใช้สีเหลืองและสีแดงในการออกแบบตกแต่ง ซึ่งด้วยเหตุนี้อาจทำให้ภาพลักษณ์ของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนให้ความรู้สึกที่รุ่นแรงที่มากเกินไป ซึ่งจะไม่เหมาะกับภาพลักษณ์ของร้านขายขนมหวาน ร้านจึงควรเลือกสีที่นุ่มนวลเพื่อสร้างบรรยากาศที่น่าเข้าไปเยี่ยมชมมากขึ้นขณะเดียวกันการใช้วัสดุทนทานและมีลักษณะหรูหรา เช่น ไม้หรือกระจก จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดูน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์รวมถึงถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ขายภายในร้านได้เป็นอย่างดี ในส่วนของการออกแบบป้ายที่โดดเด่นจะช่วยให้ร้านนี้สามารถดึงดูดลูกค้าได้ดีขึ้นการปรับปรุงการตกแต่งร้านให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของแบรนด์ โดยเลือกสีและวัสดุที่เหมาะสม สามารถเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่แข็งแกร่งและทำให้ร้านมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น

2.2 สภาพแวดล้อมภายในร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนในปัจจุบัน

การออกแบบพื้นที่ค้าปลีกมีความสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ลูกค้าและเพิ่มโอกาสในการขายโดยจิตวิทยาของพื้นที่ค้าปลีกมีหลักการที่สำคัญดังนี้ การจัดผังร้านควรช่วยให้ลูกค้าสามารถเดินชมสินค้าได้สะดวกและกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น (สุเธียร โล้กูลประกิจ, 2546) การสร้างเส้นทางเดินชัดเจนและการใช้พื้นที่ว่างอย่างสมดุลจะช่วยให้ลูกค้าไม่รู้สึกอึดอัดหรือสับสนจากการจัดวางสินค้ามากเกินไป นอกจากนี้ การออกแบบควรคำนึงถึงความสะดวกสบายของผู้พิการและผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ (Universal Design) เพื่อให้ทุกคนสามารถใช้บริการได้อย่างเท่าเทียม (สุเธียร โล้กูลประกิจ, 2546)

จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล พบว่า สภาพแวดล้อมภายในร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน สาขา 3 แบ่งพื้นที่ออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ ที่จอดรถ พื้นที่ขายสินค้า (เบเกอรี่และของฝาก) พื้นที่เก็บสินค้า สำนักงาน

ห้องครัว และห้องน้ำ จากการสัมภาษณ์กลุ่มลูกค้าและผู้ใช้งานภายในพื้นที่ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน พบว่าการจัดผังพื้นที่และการเลือกเฟอร์นิเจอร์พบว่ามีปัญหาในการทำให้ลูกค้ารู้สึกไม่ได้รับความสะดวกสบายในการเลือกชมสินค้าโดยเฉพาะการจัดวางทางเดินที่ไม่เหมาะสมและเฟอร์นิเจอร์หลากหลายรูปแบบที่ทำให้เกิดความยุ่งเหยิง การเลือกใช้กราฟิกในร้านที่ไม่สามารถสื่อสารกับลูกค้าได้ชัดเจน และป้ายกราฟิกเริ่มชำรุดจากอายุการใช้งาน ด้วยเหตุนั้นจึงควรมีการปรับปรุงรูปแบบการจัดวางสินค้าและเฟอร์นิเจอร์ รวมถึงการปรับปรุงกราฟิกเพื่อการสื่อสารที่ชัดเจน มีทันสมัยและคงทน จะช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า

ภาพที่ 4 สภาพแวดล้อมภายในร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน สาขา 3

ที่มา: รูปถ่ายร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนสาขา 3 ณ วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2567

บทสรุปและอภิปราย

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการประเมินอัตลักษณ์องค์กรและสภาพแวดล้อมปัจจุบันของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน ผ่านการวิเคราะห์ทางทฤษฎีที่ว่าด้วยการออกแบบอัตลักษณ์ที่ดี (อุดมพร เฉลิมสกุลกิจ, 2564) ไว้ดังนี้ (1) อัตลักษณ์องค์กรและสภาพแวดล้อมสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้บริโภค (2) อัตลักษณ์องค์กรและสภาพแวดล้อมสร้างการรับรู้และการจดจำต่อผู้บริโภค (3) อัตลักษณ์องค์กรและสภาพแวดล้อมมีความยืดหยุดในการใช้งาน

1. ออกแบบอัตลักษณ์องค์กรร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน

เกี่ยวกับการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนพบว่าอัตลักษณ์องค์กรปัจจุบันมีข้อจำกัดในแง่ของการสร้างการจดจำที่ง่ายและชัดเจนให้กับลูกค้า เนื่องจากรูปแบบตราสัญลักษณ์มีรายละเอียด

ซับซ้อนและยังไม่สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ของร้านได้ดีนัก การใช้ตัวอักษรแบบ Sans-serif และการเลือกสีหลักเช่นสีแดงสีเหลืองและสีฟ้าก็ยังขาดความสมดุลในการสร้างความแตกต่างให้กับแบรนด์ในตลาดที่มีการแข่งขันสูงดังนั้นการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรรูปแบบใหม่ควรคำนึงถึงความเรียบง่ายและความทันสมัยเพื่อเพิ่มความสามารถในการจดจำและดึงดูดกลุ่มลูกค้าทั้งในแลต่างประเทศรวมถึงการเลือกใช้สีที่มีความเกี่ยวข้องกับสินค้าหลักและสามารถปรับใช้ได้ง่ายในหลายๆ สื่อ

1.1 ชื่อ “ร้านติ๋มเค้กมะพร้าวอ่อน”

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคุณบัญชา ลิมป์กาญจนวัฒน์ เจ้าของร้านติ๋มเค้กมะพร้าวอ่อน พบว่าความตั้งใจที่จะรักษาชื่อร้านเดิมไว้ เพราะชื่อร้านมีความสำคัญทั้งในเชิงธุรกิจและความรู้สึก ของครอบครัว ช่วยสร้างความผูกพันกับลูกค้าประจำ โดยเฉพาะกลุ่มลูกค้าท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวที่รู้จักจากการรีวิวและคำบอกต่อ ชื่อร้านยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นและมาตรฐานสินค้าในตลาด คุณบัญชาจึงมุ่งมั่นที่จะรักษาชื่อร้าน เพื่อให้ธุรกิจเติบโตต่อไปภายใต้การพัฒนาของคนรุ่นใหม่ที่ยึดมั่นในรากฐาน

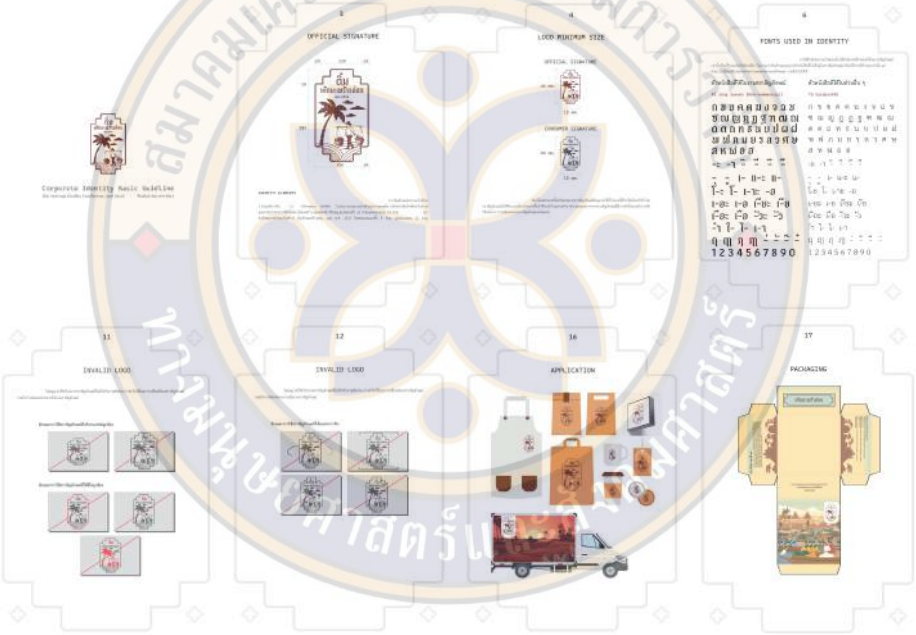
1.2 ตราสัญญาลักษณ์ “ร้านติ๋มเค้กมะพร้าวอ่อน”

ตราสัญลักษณ์ใหม่ของร้านติ๋มเค้กมะพร้าวอ่อนได้รับแรงบันดาลใจจากเรื่องราวของคุณติ๋ม ผู้ก่อตั้งร้าน ซึ่งเริ่มต้นจากการขายขนมไทยในตลาดราชบุรี ก่อนพัฒนาสูตรเค้กมะพร้าวอ่อนที่ได้รับความนิยมและเริ่มขายอย่างจริงจังในการออกแบบตราสัญลักษณ์ มีการใช้ชื่อร้านและปีที่เริ่มต้นเพื่อสื่อถึงประวัติของร้าน พร้อมกับภาพของคุณติ๋มในอดีตที่เคยเป็นแม่ค้าขายขนมไทย โดยปรับเปลี่ยนขนมไทยเป็นลูกมะพร้าว ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการทำเค้กมะพร้าวอ่อน

พื้นหลังของตราสัญลักษณ์สะท้อนถึงยุคปี พ.ศ. 2523 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ร้านเริ่มเปิดกิจการ โดยกรอบตราสัญลักษณ์ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปแบบประตูหน้าต่างของบ้านไทยในอดีต สร้างความรู้สึกคุ้นเคยและสะท้อนถึงภาพลักษณ์ที่มีความเป็นไทยร่วมสมัยของจังหวัดราชบุรี

ภาพที่ 5 แนวความคิดในการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรรูปแบบไทยร่วมสมัย (Thai Contemporary)

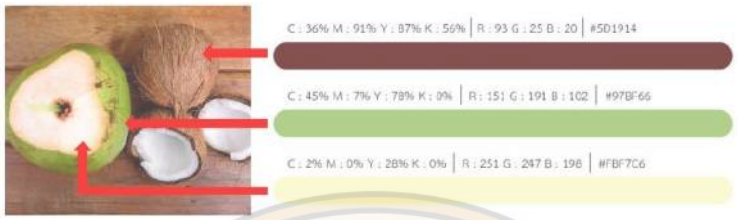

ภาพที่ 6 รูปแบบและการใช้งานตราสัญลักษณ์ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน

1.3 สีอัตลักษณ์ “ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน”

สีที่ใช้ในอัตลักษณ์ของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนได้รับแรงบันดาลใจจากลูกมะพร้าว ซึ่งสะท้อนถึงส่วนต่าง ๆ ของลูกมะพร้าว เช่น กะลามะพร้าว เปลือกชั้นนอก และชั้นกลาง การเลือกสีเหล่านี้ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่อบอุ่นและน่าเชื่อถือแก่แบรนด์ โดยสีหลักประกอบด้วย (1) สีน้ำตาลแดง (Sangria) #5D1914 สื่อถึง

ความอบอุ่น ความมั่นคง และธรรมชาติ (2) สีเขียว (Olive) #97BF66 สื่อถึงการเยียวยา การเจริญเติบโต และความเห็นอกเห็นใจ (3) สีเหลือง (Banana) #FBF7C6 สื่อถึงความสุขและความสดใส และ สีรองประกอบด้วย (1) สีเทา (Anchor) #434543 สื่อถึงความสมดุลและความเป็นอิสระ (2) สีขาว (White) #FFFFFF สื่อถึงความสะอาดและความบริสุทธิ์

ภาพที่ 7 แนวคิดในการเลือกใช้สีในอัตลักษณ์องค์กรร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน

โดยมีเกณฑ์ในการประเมินอัตลักษณ์องค์กรที่ดีดังนี้ (อุดมพร เฉลิมสกุลกิจ, 2564)

- **ความน่าเชื่อถือ:** การผสมผสานความทันสมัยและวัฒนธรรมไทยดั้งเดิมช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้ลูกค้ารู้สึกมั่นใจในแบรนด์
- **การรับรู้และการจดจำ:** การใช้สีโทนธรรมชาติ เช่น สีน้ำตาลและสีเขียว ทำให้ตราสัญลักษณ์โดดเด่น และจำง่าย
- **ความยืดหยุ่น:** สามารถใช้งานได้หลากหลายแพลตฟอร์ม เช่น งานดิจิทัลและการประชาสัมพันธ์

จากการสัมภาษณ์คุณบัญชา ลิมป์กาญจนวัฒน์ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรรูปแบบใหม่ ได้ให้ความเห็นว่า การออกแบบตราสัญลักษณ์นี้ ช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างความเป็นไทยดั้งเดิมและความทันสมัยทำให้ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนมีอัตลักษณ์ที่เด่นชัดและเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้หลากหลายมากขึ้น

2. ออกแบบสภาพแวดล้อมร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนสาขา 3 โดยมุ่งเน้นให้สภาพแวดล้อมรูปแบบใหม่ มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์องค์กรของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนที่ทางผู้วิจัยได้นำเสนอในหัวข้อก่อนหน้า รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่สะท้อนเอกลักษณ์ของแบรนด์ที่อบอุ่นและน่าจดจำผ่านการเลือกใช้วัสดุสีและการตกแต่งที่เหมาะสม การจัดวางสินค้าและเฟอร์นิเจอร์ให้เหมาะสมเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายและประสบการณ์การใช้บริการการใช้แสงสว่างและกราฟิกเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์และความโดดเด่นของร้านนอกจากนี้ยังปรับปรุง การออกแบบภายนอก

ให้มองเห็นได้ชัดเจน จากถนนโดยปรับตำแหน่งป้ายและการใช้กระจกใสใน ประตูหน้าร้านเพื่อให้ลูกค้าสามารถเห็นภายในร้านได้อย่างชัดเจน

2.1 แนวคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อม “ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน”

การออกแบบพื้นที่เชิงพาณิชย์ควรคำนึงถึงหลายปัจจัย เช่น อัตลักษณ์องค์กร อัตลักษณ์แบรนด์ จุดยืนของแบรนด์ สินค้า บริการ และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความสำเร็จทั้งด้านการออกแบบและธุรกิจ การแปลงแนวคิดสู่การออกแบบเชิงปฏิบัติจะต้องมีความแปลกใหม่และแตกต่างจากคู่แข่ง โดยเริ่มต้นจากแนวคิดนามธรรมและพัฒนาต่อไปในแต่ละขั้นตอน โดยเน้นการใช้แนวคิดหลักในทุกการออกแบบ เช่น การวางผัง การตกแต่ง และการใช้กราฟฟิก (มาณพ ศิริภิญโญกิจ, 2560) จากการสัมภาษณ์คุณบัญชา ลิมป์กาญจนวัฒน์ ที่อยากให้ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนเปรียบเสมือนกับบ้านญาติผู้ใหญ่ ที่คนในครอบครัวได้กลับมาพบปะพูดคุยและได้ท่านขนมของคุณย่า ซึ่งตัวผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากบทสัมภาษณ์มาสร้างเป็นแนวคิดที่ว่า "อบอุ่นเหมือนบ้านคุณยาย หอมหวานเหมือนเค้กมะพร้าวอ่อน" มาปรับใช้ในการออกแบบร้าน โดยเน้นบรรยากาศอบอุ่นและเป็นมิตรผสม ผสานศิลปะท้องถิ่นราชบุรี

ภาพที่ 8 แนวความคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อมของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน

2.2 สภาพแวดล้อมภายนอก “ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน” ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์องค์กร

ร้านค้าปลีกเป็นสถานที่ที่มีองค์ประกอบหลายประการ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันในส่วนของการออกแบบเพื่อกระตุ้นการขายและสร้างภาพลักษณ์ (มาณพ ศิริภิญโญกิจ, 2560) โดยส่วนสำคัญของร้านค้าปลีกคือการออกแบบสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งช่วยสร้างความประทับใจแรกให้กับลูกค้า (ชาติ ภาสวร, 2536)

การออกแบบสภาพแวดล้อมภายนอกร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าตั้งแต่ครั้งแรกที่เห็นร้าน การออกแบบภายนอกไม่ได้หมายถึงแค่การตกแต่งหน้า

ร้าน แต่ยังเป็นการสร้างความรู้สึกและบรรยากาศที่สอดคล้องกับภาพลักษณ์และค่านิยมของแบรนด์ รวมทั้งการดึง ดูดลูกค้าเข้ามาที่ร้านโดยอัตโนมัติจากการใช้สื่อโฆษณาและวัสดุตกแต่งที่เหมาะสม

ภาพที่ 9 สภาพแวดล้อมภายนอกของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนรูปแบบใหม่ (สาขา 3)

การออกแบบสภาพแวดล้อมภายนอกจะมีองค์ประกอบหลายประการที่สำคัญ

- ที่ตั้งทำเลและการเข้าถึง: ทำเลที่ตั้งร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน สาขา 3 อยู่ติดถนน เส้นเพชรเกษมฝั่งขาเข้ากรุงเทพ ฯ ทำให้การเข้าถึงร้านจึงมีความเหมาะสมและมีความสะดวกในการเข้าถึง ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการขายสินค้า (Israel, 1994)
- วัสดุที่ใช้ในการตกแต่งหน้าร้าน: วัสดุที่ใช้จะเป็นวัสดุจำพวก ไม้เถอร่า พลาสวูด เหล็ก และกระจก ซึ่งวัสดุเหล่านี้ ที่เหมาะสมในเรื่องของราคา ความสวยงาม และการใช้งานจะทำให้ร้านดูน่าสนใจและสื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ (Barr & Broudy, 1990)
- หน้าต่างและการจัดแสดงสินค้า: หน้าต่างของร้านใช้เป็นกระจกใสที่สามารถมองเข้าไปภายในร้านได้ เพื่อดึงดูดความสนใจ และใช้แสงสว่างที่เหมาะสมช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับสินค้าภายในร้าน (Barr และ Broudy, 1990)
- ทางเข้าและประตู: ประตูทางเข้าร้านออกแบบเป็นแบบประตูซุ้มโค้งเพื่อสร้างประสบการณ์แรกที่ดีแก่ลูกค้าและเพิ่มความปลอดภัยจากการใช้วัสดุที่แข็งแรงทนทาน (Barr & Broudy, 1990)

- ป้ายและสัญลักษณ์: การออกแบบป้ายร้านจะให้ตราสัญลักษณ์ ถูกขยับไปด้านซ้ายของหน้าร้านเพื่อสร้างการมองเห็นที่ชัดเจนให้กับตัวร้าน รวมถึงหน้าร้านยังสื่อถึงภาพลักษณ์ของร้านโดยเน้นความเรียบง่ายและความเป็นไทยร่วมสมัย (Barr & Broudy, 1990)

2.3 สภาพแวดล้อมภายใน “ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน” ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์องค์กร

การออกแบบสภาพแวดล้อมภายในร้านเป็นการจัดการพื้นที่และองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การวางแผนพื้นที่ขาย พื้นที่บริการ และพื้นที่หลังร้าน เพื่อรองรับการใช้งานและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า (อรรถพร เพชรานนท์, 2539) การตกแต่งภายในร้านต้องคำนึงถึงความสะดวกในการเดินทางภายในการใช้วัสดุที่เหมาะสม, และการจัดวางสินค้าภายในพื้นที่ (มาณพ ศิริภิญโญกิจ, 2560) ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการกระตุ้นพฤติกรรมการซื้อของลูกค้า

สำหรับร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน การออกแบบสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในร้านนั้นจะเน้นในด้านความสวยงามและการสร้าง บรรยากาศที่อบอุ่น โดยใช้โทนสีและวัสดุตกแต่งที่สะท้อนถึงภาพลักษณ์ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์องค์กร โดยพื้นที่ขายและหน้าร้านได้รับการออกแบบให้มีการจัดแสดงสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อดึงดูดลูกค้า และสร้างความประทับใจ ในส่วนของภายในร้านถูกจัดสรรพื้นที่อย่างเหมาะสม เพื่อให้ลูกค้าได้รับสะดวกสบายในการใช้บริการและเชื่อมโยงกับสินค้าที่ขายได้ การเข้า-ออกโดยมีการจัดวางเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งที่ทำให้ลูกค้ารู้สึกถึงความเป็นมิตรและเชื่อมโยงกับสินค้าที่ขาย เพื่อให้ลูกค้าสามารถมองหาสินค้าได้ง่ายและหยิบจับสินค้าได้สะดวก

ภาพที่ 10 ผังบริเวณร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน สาขา 3

ภาพที่ 11 สภาพแวดล้อมภายในร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน (รูปแบบใหม่)

การออกแบบสภาพแวดล้อมภายในจะมีองค์ประกอบหลายประการที่สำคัญ

- ตู้จัดแสดงสินค้าหน้าร้าน การจัดแสดงสินค้าหน้าร้านมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดลูกค้า ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนใช้ตู้แช่เค้กเป็นพื้นที่จัดแสดงเค้กและตกแต่งด้วยกราฟฟิกเพื่อสื่อสารถึงผลิตภัณฑ์และดึงดูดลูกค้าให้เข้าร้าน
- การเลือกชั้นวางสินค้าควรช่วยจัดระเบียบสินค้าและทำให้การเลือกซื้อสะดวก ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนเลือกใช้ชั้นวางที่เรียบง่ายและสอดคล้องกับการตกแต่งร้านเพื่อเสริมภาพลักษณ์ที่น่าสนใจ
- การออกแบบเคาน์เตอร์ต้องสะดวกในการเข้าถึงและรองรับการบริการ ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนออกแบบเคาน์เตอร์ที่ทันสมัยโดยใช้ตราสัญลักษณ์ของร้านในการพัฒนารูปทรงเพื่อเพิ่มความสะดวกและการบริการ
- กราฟฟิก สัญลักษณ์และป้าย ที่ใช้ในร้านต้องสื่อสารข้อมูลให้ลูกค้าอย่างชัดเจนและสะท้อนความเป็นแบรนด์ ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนใช้กราฟฟิกที่เป็นเอกลักษณ์และสัญลักษณ์เพื่อเสริมการสื่อสาร
- แสงสว่าง มีบทบาทในการสร้างบรรยากาศและทำให้สินค้าดูโดดเด่น โดยร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนใช้แสงที่อ่อนโยนเพื่อเพิ่มความอบอุ่นและแบ่งแสงออกเป็น 3 ประเภท แสงทั่วไป แสงสร้างบรรยากาศและแสงที่เน้นเฉพาะจุด
- วัสดุที่ใช้ในการตกแต่งมีผลต่อบรรยากาศและภาพลักษณ์ของร้าน ร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนเลือกวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้และต้นไม้ปลอม เพื่อสร้างบรรยากาศอบอุ่นและเป็นมิตรกับลูกค้า

สรุปผลงานวิจัย ในการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรและสภาพแวดล้อมของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อนมีปัญหาหลักที่ต้อง พิจารณา เช่น การรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของร้านในขณะที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มีรสนิยม หลากหลาย และการรักษาความสมดุลระหว่างการออกแบบที่ทันสมัยและความคลาสสิก

นอกจากนี้ยังมีข้อ จำกัดด้านพื้นที่ในการออกแบบที่ต้องคำนึงถึงการใช้งานที่มีประสิทธิภาพและตอบโจทย์ทั้งลูกค้าและพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

การออกแบบพื้นที่แสดงสินค้า (Exhibition) และจุดจำหน่ายสินค้า (Kiosk) ของร้านติ๋มเค้กมะพร้าวอ่อนควรสะท้อนอัตลักษณ์ของร้านผ่านการใช้พื้นที่และ วัสดุที่เชื่อมโยงกับความเป็นท้องถิ่นและวัฒนธรรม โดยการออกแบบพื้นที่แสดงสินค้าควรให้ลูกค้ารู้สึกเหมือนอยู่ในบ้านสวนการใช้ต้นไม้ปลอมและวัสดุธรรมชาติช่วยเสริมภาพลักษณ์ของร้าน ในขณะที่การออกแบบจุดจำหน่ายสินค้าควรให้ความสำคัญกับการ จัดแสดงสินค้าด้วยตู้โชว์กระจกและแสงที่ดึงดูด

ภาพที่ 12 เสนอแนะแนวทางการออกแบบ พื้นที่แสดงสินค้า (Exhibition) และ จุดจำหน่ายสินค้า (Kiosk)

การออกแบบพื้นที่แสดงสินค้าควรมีโซนต่าง ๆ เช่น พื้นที่สำหรับแสดงผลิตภัณฑ์และเคาน์เตอร์ขายที่สะท้อนถึงความเป็นไทย โดยใช้ผนังตกแต่งที่มีกราฟิกเล่าเรื่องราวของร้านและแหล่งวัตถุดิบ จากนั้นการจัดแสงในทั้งสองพื้นที่ควรใช้แสง Warm White เพื่อเพิ่มบรรยากาศอบอุ่นและเข้ากับธีมของร้าน

บทส่งท้าย

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์องค์กรและสภาพแวดล้อมของร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ประกอบการ ลูกค้า และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ผลการศึกษาพบว่าร้านยังขาดเอกลักษณ์ที่ชัดเจนในการสร้างความจดจำในกลุ่มลูกค้าใหม่ และยังไม่มีการใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมในการนำเสนอสินค้าและบริการให้มีความโดดเด่น ตราสัญลักษณ์และอัตลักษณ์ของร้านได้รับข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงให้มีความเรียบง่าย ทันสมัย และสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การออกแบบพื้นที่ภายในและภายนอกร้านมีความสำคัญในการเสริมสร้างประสบการณ์ของลูกค้า โดยควรเลือกใช้สี วัสดุ และการจัดวางที่เชื่อมโยงกับความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์ เช่น การออกแบบให้สื่อถึงความสดใหม่ของเค้กมะพร้าวอ่อน การปรับปรุงดังกล่าวไม่เพียงช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่แข็งแกร่งให้กับแบรนด์ แต่ยังช่วยดึงดูดลูกค้าใหม่และรักษาความภักดีในกลุ่มลูกค้าเดิม

นอกจากนี้ งานวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาธุรกิจขนาดเล็กด้วยกลยุทธ์การออกแบบเชิงสร้างสรรค์สามารถส่งผลต่อความยั่งยืนในตลาดข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการรวมถึงการศึกษาและวางแผนด้านการตลาดที่เชื่อมโยงกับความต้องการของลูกค้าในยุคดิจิทัล เช่น การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อสร้างการรับรู้แบรนด์ การปรับปรุงคุณภาพสินค้าและบริการให้ตอบสนองความคาดหวังของลูกค้า และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการดำเนินธุรกิจโดยรวม งานวิจัยนี้ยืนยันถึงความสำคัญของการออกแบบเชิงกลยุทธ์ในธุรกิจขนาดเล็กเพื่อสร้างคุณค่าให้กับแบรนด์ ทั้งในด้านการสร้างความประทับใจ การดึงดูดลูกค้า และการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนในระยะยาว

บรรณานุกรม

ชาติ ภาสวร. (2536). *การศึกษาแนวทางการออกแบบเอกลักษณ์สำหรับต้นแบบร้านให้เช่าวิดีโอเทปแบบแฟรนไชส์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการมหาบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง]. https://www-old.kmitl.ac.th/findbook/271625

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563, 22 เมษายน). *สรุปภาวะเศรษฐกิจการเงินต่างประเทศและไทย*. https://www.bot.or.th/

มาณพ ศิริภิญโญกิจ. (2560). *การออกแบบพื้นที่เชิงพาณิชย์ (Commercial Space Design [Retail Space+Restaurant Design]*. [E-book]. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ยลพสุ ลิมป์กาญจน. (2545, 15 ตุลาคม). *ผู้ก่อตั้งร้านติ่มเค้กมะพร้าวอ่อน*. http://www.hamanan.com/tour/ratburi/timcoconutcake.html

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2563, 21 มกราคม). *รายงานประจำปี 2563 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME).* https://e-library.moc.go.th/book-detail/20847

สุเธียร โล้กูลประกิจ. (2546). *หลักการออกแบบร้านค้าปลีกสมัยใหม่*. ใน ปรีดิ์ บุรณศิริ (บ.ก.), Innovation : Education, Professional and Technological Progress. การประชุมวิชาการและวิชาชีพสถาปัตยกรรม ครั้งที่1 (น. 9–10). สภาคณบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

อรรถพร เพชรานนท์. (2539). *การออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง]. https:// uc.thailis.or.th /bibitem?bibid =b02874941

อุดมพร เฉลิมสกุลกิจ. (2564). *แนวทางการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรของธุรกิจเกี่ยวกับหีบศพ: กรณีศึกษา ส. บูรพาหีบศพ.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/4926

Aaker, D.A. (1996) Measuring brand equity across products and markets. *California Management Review*, *38*(3), 102-120.

Barr, V., & Broudy, C. (1990). *Designing to sell: a complete guide to retail store planning and design* (2nd ed). McGraw-Hill.

Floor, K. (2006). *Retail Design: Creating Stores for the New Generation*. McGraw-Hill.

Israel and Lawrence J. (1994). *Store planning/design: history, theory*. JohnWiley

Olins, W. (1989). *Corporate Identity: Making Business Strategy Visible Through Design*. Corporate Identity. Harvard Business School Press.

Underhill, P. (2000). *Why We Buy: The Science of Shopping*. Simon & Schuster.

การจัดการเรียนรู้กฎหมายครอบครัวหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กฎหมายกับการดำเนินชีวิตประจำวันโดยผ่านละคร “เรื่องสงครามสมรส” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเกาะสิเหร่ ตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

Study of Learning Management of Family Law in Unit 2 about Law and Daily Life via Marriage War Drama of Mattyomsuksa 2 Students of Koh Siray School, Ratsada Sub-district, Mueng District, Phuket Province.

พาขวัญ ล่ำประไพ[1] สมพร รุจิกิตติอังศุธร[2] และพรรณวดี ขำจริง[3]

Pa-khwan Lamprapai[1] Somporn Rujikittioangsuthon[2] and Panwadee khumjing[3]

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Phuket Rajabhat University

S6511149111@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องกฎหมายครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเกาะสิเหร่ ตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ในการจัดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายครอบครัวโดยผ่านละคร “เรื่องสงครามสมรส” เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มเป้าหมายนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้แบบทดสอบและแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลผลสัมฤทธิ์มีการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05 นักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินผลล่วงหน้า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 5.00 , S.D.= 0.00) รองลงมา ครูมีการเตรียมการสอน และครูส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด อินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ มีความพึงพอใจในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.96 , S.D.= 0.17) รองลงมา ครูให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหา และครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.93 , S.D.= 0.24)

คำสำคัญ การจัดการเรียนรู้, กฎหมายครอบครัว, ละคร, สมรส

Abstract

The objectives of this research were to compare the results of pre-test and post-test of Mattayomsuksa 2 students and to study the satisfaction of Mattayomsuksa 2 students of Koh Siray School, Ratsada sub-district, Mueng district, Phuket province for learning management of family law in unit 2 about law and daily life via Marriage War Drama. It was experimental research. The target group was 30 Mattayomsuksa 2 students. The instruments collected the data were a questionnaire and a satisfaction survey form. The statistics were used for data analysis using frequency, percentage and standard deviation.

The finding of this research was found that the results of post-test were higher than pre-test which significantly different at 0.05 level. Most students were satisfied that they had known assessment criteria in advance. They were satisfied in the highest level at mean of ($\bar{x}$ = 5.00 , S.D.= 0.00). Secondly, teacher had prepared teaching processes and supported students to search information from the library, internet or others which satisfied in high level at mean of ($\bar{x}$ = 4.96 , S.D.= 0.17). Teacher allowed students to ask questions and accepted students' comments which satisfied in the highest level at mean of ($\bar{x}$ = 4.93 , S.D.= 0.24).

Keywords: Learning Management, Family Law, Drama, Marriage

ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบันรายการละคร/ซีรี่ส์ ละครโทรทัศน์ เป็นรายการบันเทิงและยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมผ่านกิจกรรมละคร เป็นรูปแบบที่สื่อสารเพื่อการเรียนรู้ได้ในหลากหลายรูปแบบ พร้อมทั้งเป็นการส่งสารตรงไปสู่ผู้ชมละครที่จะสามารถรับรู้คุณธรรมได้อย่างต่อเนื่องจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ซึ่ง (พรพิทักษ์ เห็มบาสัตย์ และวรรณพล พิมพะสาลี, 2563) ได้กล่าวไว้ว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยและในต่างประเทศอยู่ 2 ประเด็นคือ ตามหลักสูตรการศึกษาและตามสถาบันครอบครัว แสดงว่าสถาบันการศึกษามีส่วนพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมและ เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความงอก

งามแก่บุคคลได้ บทบาทของตัวละครสามารถช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ที่ดีจากประสบการณ์การเห็นและการคิดพิจารณาตาม อีกทั้งการตัดสินใจตอบสนองเป็นการกระทำหรือความประพฤติโดยไม่ได้บีบบังคับไม่ได้ใช้อำนาจหากแต่เป็นการหว่านเมล็ดคุณธรรมที่ดีงามลงไปในจิตใจอย่างต่อเนื่องจนกล้าตัดสินใจกระทำให้คุ้นชินอย่างดี สร้างบรรยากาศที่เอื้อแก่การเรียนทางคุณธรรมหรือระบบนิเวศคุณธรรมขึ้น สร้างพื้นที่ของพลังบวกแก่ชีวิต มีความรับผิดชอบและมีพฤติกรรมเชิงบวกที่จับต้องได้เป็นรูปธรรม ไม่ก้าวล่วงสิทธิมนุษยชน ไม่ตัดสินใคร แต่เชื่อในหลักการว่ามนุษย์พัฒนาตนได้ ปรับตัวได้ กิจกรรมละครเน้นพัฒนาผู้เรียนจะสามารถเลือกนำสาระสำคัญไปประยุกต์ใช้ตามจุดมุ่งหมายผ่านบทบาทสมมุติและจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหา และค้นหาแนวทางเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (โสรยา วงศ์พิพันธ์, 2563) นอกจากนี้ ละครสอดแทรกคุณธรรมเป็นการสื่อคุณค่าสำคัญการภายในจิตใจและการกระทำออกมาสู่ภายนอกอย่างสร้างสรรค์ในสังคม ผลตามมาคือการสร้างสรรค์สังคมผ่านพัฒนาจิตใจด้วยคุณธรรมที่เหมาะสม เห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน กระตุ้นการตื่นรู้โดยสะท้อนหลักคุณธรรมผ่านชีวิตตัวละครและบทบาทต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ (ณิชชา จุนทะเกาศลย์ และขันทอง วัฒนะประดิษฐ์, 2564)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เรียนตลอด 12 ปีการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 5 สาระหลัก คือสาระที่ 1 ศาสนาศีลธรรมจริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ (จิตตนุช โสภา, 2559) การใช้กิจกรรมละครเป็นรูปแบบที่สำคัญหนึ่งของการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นการส่งเสริมด้วยเจตจำนงเสรี (Free will) และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ สร้างประสบการณ์การโดยตรงผ่านบทบาทสมมุติการสะท้อนความคิดความรู้สึก การทบทวนและประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม แต่ให้แนวทางหรือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อกระตุ้นสามัญสำนึกของบุคคลผ่านประสาทสัมผัสมากขึ้น เจริญงอกงามในจิตใจ และการเบ่งบานออกดอกออกผลที่ดี (โสรยา วงศ์พิพันธ์, 2566) และสวยงามในชีวิตส่วนภาพที่นำมาประกอบบทเรียนสามารถช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียนและสอดคล้องกับเนื้อหาทำให้นักเรียนเห็นภาพและวิเคราะห์สถานการณ์โดยผ่านสื่อละครเรื่องสงครามสมรส พบว่าบทเรียนประกอบภาพทำให้นักเรียนเรียนอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน ติดตามบทเรียนโดยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย สามารถจดจำบทเรียนได้แม่นยำ และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ผู้วิจัยมีความสนใจเรียนรู้และมีความพยายามทำความเข้าใจเรื่องการจัดเรียนรู้ในชั้นเรียนเพื่อให้การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประสบ

ผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น สื่อประกอบหรือวีดีโอจำเป็นจะต้องเป็นสื่อที่มีความเหมาะสมในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ไปสู่ผู้เรียน และสามารถทำให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนาผลการเรียนรู้ ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในเรื่องกฎหมายครอบครัวหน่วยที่ 2 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผ่านละครเรื่องสงครามสมรส โดยใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเรื่องกฎหมายครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายครอบครัวโดยผ่านละคร “เรื่องสงครามสมรส”

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้ หมายถึง เครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้านทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ทั้งนี้ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนเป็นสำคัญ หากผู้สอนเลือกใช้วิธีการการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียน ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

2. กฎหมายครอบครัว หมายถึง ข้อบัญญัติหรือของบังคับเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในครอบครัวหรือเครือญาติ ดังนั้น หลักกฎหมายที่ใช้โดยทั่วไปอาจนำมาใช้กับกฎหมายครอบครัวไม่ได้ กฎหมายครอบครัวจึงเป็นกฎหมายที่อ้างอิงหลักศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีมากที่สุด เช่น เงื่อนไขเกี่ยวกับการหมั้น การสมรส การปฏิบัติต่อกันระหว่างสามีและภรรยา การปกครองบุตร ทรัพย์สินระหว่างสามีและภรรยา ตลอดถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมรดก

3. การจัดการเรียนรู้กฎหมายครอบครัว หมายถึง เครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องกฎหมายครอบครัว พฤติกรรมของบุคคลภายในครอบครัวและพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ดังนี้

1) หลักการแนวคิดและทฤษฎี หมายถึง ในปัจจุบันสื่อละครเป็นที่นิยมในทุก ๆ ระดับช่วงวัย ละครที่มีบทตัวละครที่ถ่ายทอดถึงเรื่องราวต่าง ๆ สื่อละคร มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความบันเทิงและสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อคิดในการดำเนินชีวิตภายใต้บทละคร

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หมายถึง แบบการสอนที่จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้เรื่องกฎหมายครอบครัวโดยผ่านละครเรื่องสงครามสมรส ประกอบด้วย

1.1 ด้านความรู้ (K) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจลักษณะของกฎหมายครอบครัวแบบต่าง ๆ

1.2 ด้านทักษะกระบวนการ/สมรรถสำคัญของผู้เรียน (P) นักเรียนวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะของกฎหมายครอบครัวประเภทต่าง ๆ ได้

1.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) นักเรียนมุ่งมั่นในการเรียน

3) เนื้อหา หมายถึง เนื้อหาในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม หน่วยที่ 2 เรื่อง กฎหมายครอบครัว

4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ผู้สอนจัดกิจกรรมหรือสื่อที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

5) การวัดผลประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินทางการศึกษาโดยใช้ข้อสอบปรนัย จำนวน 9 ข้อ

4. ละครเรื่องสงครามสมรส หมายถึง เป็นละครที่สะท้อนชีวิตครอบครัวที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย ผ่านเรื่องราวของผู้หญิง ที่ต้องลุกขึ้นปกป้องศักดิ์ศรีของตัวเอง และครอบครัวผ่านกระบวนการยุติธรรมในศาล ซึ่งมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

1) ตอนที่ 1 เซ็นใบหย่าปุ๊บ จดทะเบียนปั๊บ เนื้อหาในละครพูดถึง กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การสมรส การรับรองบุตร การจดทะเบียนสมรส การปกครองบุตร ใช้สิทธิปกครองบุตรร่วมกัน เซ็นใบหย่า ฝ่ายชายเซ็นทะเบียนหย่าเสร็จ สามารถจดทะเบียนสมรสได้เลย ฝ่ายหญิงต้องรอ 310 วันหลังเซ็นทะเบียนหย่า ถึงจะสามารถจดทะเบียนได้ ต้องรอเผื่อเกิดการตั้งครรภ์กับอดีตสามี หากมีใบรับรองแพทย์มายืนยันก็สามารถจดทะเบียนสมรสใหม่ได้เลย

2) ตอนที่ 2 ของขวัญครบรอบคือหนีไปแต่งงานกับคนอื่น เนื้อหาในละครพูดถึง กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การสมรส เป็นสามีภรรยาแต่แอบไปแต่งงานกับคนอื่น แต่งงานกับหญิงอื่นทั้ง ๆ ที่ตนเองจดทะเบียนสมรถอยู่ หญิงอื่นรู้ว่าว่าชายแต่งงานและมีครอบครัวแล้ว

3) ตอนที่ 3 หลักฐานมัดตัวชู้ ฟ้องเมียหลวงต้องชนะ เนื้อหาในละครพูดถึง กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การสมรส การหย่า ภรรยาตามถ่ายคลิปสามีเพื่อเก็บหลักฐานฟ้องศาล

แนวคิด ทฤษฎี

การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น เป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ อันส่งผลต่อการเรียนรู้และวิถีการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ผู้สอนจึงต้องเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การที่ผู้สอนจะจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผลต่อผู้เรียนได้นั้น ผู้สอนจะต้องมีองค์ความรู้ที่จำเป็นหลากหลาย และสามารถบูรณาการความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน รวมถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้สอนสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาวะความเป็นจริงได้ (อาจารย์กลัญญู เพชราภรณ, 2560)

1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ (Learning Management) เป็นกระบวนการหรือวิธีการใด ๆ ก็ตามที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาตนในทุก ๆ ด้านอย่างเต็มศักยภาพ เรียกได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

(วิชัย ประสิทธ์วุฒิเวชช์, 2542) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีระเบียบครอบคลุมการดำเนินการตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผล

(สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการ วิธีการ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมีการจัดบรรยากาศ เนื้อหาสาระ กระบวนการ การประเมินผลการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชน แหล่งการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาคน

และชีวิตให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดขนาดและเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากร คือ โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดภูเก็ต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,704 คน กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยการใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2. การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยวิธีการเจาะจงรายชื่อโรงเรียนเกาะสิเหร่ เนื่องจากออกการฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูระหว่างเรียน 2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องกฎหมายครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการจัดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายครอบครัวโดยผ่านละคร “เรื่องสงครามสมรส” ของนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนเกาะสิเหร่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบของนักเรียนโรงเรียนเกาะสิเหร่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบทดสอบเรื่องกฎหมายครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใส่ ชื่อ-สกุล ระดับชั้น เลขที่ และแบบทดสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 9 ข้อ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

ตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการจัดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายครอบครัว จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถาประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง มีลักษณะความพึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง มีลักษณะความพึงพอใจมาก

3 หมายถึง มีลักษณะความพึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง มีลักษณะความพึงพอใจน้อย

1 หมายถึง มีลักษณะความพึงพอใจน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลและเนื้อหา เรื่อง กฎหมายครอบครัวจากตำรา วารสารเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบเรื่องกฎหมายครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวกับหลัก และวิธีการสร้างแบบทดสอบ เช่น แบบทดสอบ : การสร้างและการใช้ ของ (อภิรมย์ ณ นคร, 2518) และหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของ(อนันต์ ศรีโสภา, 2520) เป็นต้น

3) สร้างแบบทดสอบเรื่องกฎหมายครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา และสำนวนภาษา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามข้อแนะนำ

4) หาคุณภาพแบบทดสอบเรื่องกฎหมายครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

4.1 ตรวจสอบความเที่ยงของเนื้อหาและภาษาเป็นรายข้อ โดยนำแบบแบบทดสอบเรื่องกฎหมายครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อของแต่ละด้านว่าสอดคล้องกับประเด็นหลักและประเด็นย่อยที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น แล้วหาผลรวมของคะแนนในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด เพื่อดูดัชนี

ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Concurrence : IOC) ตั้งแต่ 0.50-1.00

4.2 หาคุณภาพแบบแบบทดสอบเรื่องกฎหมายครอบครัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเกาะสิเหร่ โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตะกั่วป่าเสนานุกูล จังหวัดพังงา ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.745

5) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ (Checklist) เป็นข้อสอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกฎหมายครอบครัวนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเกาะสิเหร่ และแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) ประเมินความพึงพอใจของนักเรียน จากแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12

ผลการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องกฎหมายครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเกาะสิเหร่ ตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่านักเรียนมีผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนมีนักเรียนได้คะแนนสูงคือ เลขที่ 18 ได้คะแนน 7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.77 รองลงมาคือ เลขที่ 4 ได้คะแนน 6 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 66.66 , เลขที่ 1 , 3 , 11 , 13 , 17 , 19 , 20 , 21 , 22 , 23 , 29 , 30 ได้คะแนน 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 55.55 , เลขที่ 2 , 5 , 6 , 8 , 9 , 10 , 12 , 26 ได้คะแนน 4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 44.44 , เลขที่ 7 , 14 , 15 , 25 , 28 คิดเป็นร้อยละ 33.33 และได้คะแนนน้อยที่สุดคือ เลขที่ 16 , 24 , 27 ได้คะแนน 2 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 22.22

ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีนักเรียนได้คะแนนสูงสุดคือ เลขที่ 3 , 13 , 14 , 18 , 23 ได้คะแนน 8 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.88 รองลงมา คือ เลขที่ 4 , 8 , 9 , 10 ได้คะแนน 7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.77 และได้คะแนนน้อยที่สุดคือ เลขที่ 1 , 2 , 5 , 6 , 7 , 11 , 12 , 15 , 16 , 17 , 19 , 20 , 21 , 22 , 24 , 25 , 26 , 27 , 28 , 29 , 30 ได้คะแนน 6 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 66.66

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการจัดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายครอบครัวโดยผ่านละคร “เรื่องสงครามสมรส” โรงเรียนเกาะสิเหร่ ตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตพบว่า

ข้อมูลแสดงแบบประเมินความพึงพอใจทางการเรียนมีผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ส่วนใหญ่พบว่า นักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินผลล่วงหน้า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 5.00 , S.D.= 0.00) รองลงมา ครูมีการเตรียมการสอน และครูส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด อินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.96 , S.D.= 0.17) รองลงมา ครูให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหา และครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.93 , S.D.= 0.24) รองลงมา การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียน เนื้อหาที่สอนทันสมัยนำไปใช้ได้จริง , กิจกรรมการสอนสนุกและน่าสนใจ , นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.86 , S.D.= 1.00) รองลงมา นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.83 , S.D.= 1.15) รองลงมา กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน , ครูเข้าสอนและออกตรงเวลา มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.8 , S.D.= 1.16) รองลงมา ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน , ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกันอภิปราย , ครูตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.73 , S.D.= 1.41) รองลงมา ครูส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และรายบุคคล , ครูใช้วิธีการสอนและใช้สื่ออย่างหลากหลาย , ครูมีบุคลิกภาพ การแต่งกายและการพูดจาเหมาะสม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.70 , S.D.= 1.41) รองลงมา ครูประเมินผลอย่างยุติธรรม มีความพึงพอใจในระดับมากค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.60 , S.D.= 1.71) และครูให้ความสนใจแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงขณะสอน ความพึงพอใจในระดับมากค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.46 , S.D.= 1.96)

อภิปรายผลการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องกฎหมายครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเกาะสิเหร่ ตำบลรัษฎา อำเภอเมือง พบว่านักเรียนมีผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ 0.05 *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* (ชัชวาล แพร่สิริ, 2552) เรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการสอนซ่อมเสริมโดยใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้เรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวันของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการสอนซ่อมเสริมโดยใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ แตกต่างกันโดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* (จิตตนุช

โสภา, 2559) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวันโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบแผนผังความคิด (Mind Mapping) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* (จิรชญา สันชัย, อนงค์ศิริ วิชาลัย, และนิตยา มูลสาร, 2566) การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนธนรัตน์วิทยา ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* (ชนัญชิดา สายวันดี, 2563) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค Jigsaw เรื่องกฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค Jigsaw เรื่องกฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* (วีระพันธ์ พึ่งตาแสง และทิพพาพร จงวรกุล, 2563) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลสัมฤทธิ์เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการจัดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายครอบครัวโดยผ่านละคร “เรื่องสงครามสมรส” โรงเรียนเกาะสิเหร่ ตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตพบว่า ข้อมูลแสดงแบบประเมินความพึงพอใจทางการเรียนมผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่พบว่า นักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินผลล่วงหน้า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 5.00 , S.D.= 0.00) รองลงมา ครูมีการเตรียมการสอน และครูส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด อินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ มีความพึงพอใจในระดับมากค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.96 , S.D.= 0.17) รองลงมา ครูให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหา และครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.93 , S.D.= 0.24) รองลงมา การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียน เนื้อหาที่สอนทันสมัยนำไปใช้ได้จริง , กิจกรรมการสอนสนุกและน่าสนใจ , นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.86 , S.D.= 1.00) รองลงมา นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.83 , S.D.= 1.15) รองลงมา กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน , ครูเข้าสอนและออกตรงเวลา มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.8 , S.D.= 1.16) รองลงมา ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน , ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกันอภิปราย , ครูตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.73 , S.D.= 1.41) รองลงมา ครูส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และรายบุคคล , ครูใช้วิธีการสอนและใช้สื่ออย่างหลากหลาย ,

ครูมีบุคลิกภาพ การแต่งกายและการพูดจาเหมาะสม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.70 , S.D.= 1.41) รองลงมา ครูประเมินผลอย่างยุติธรรม มีความพึงพอใจในระดับมากค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.60 , S.D.= 1.71) รองลงมา และครูให้ความสนใจแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงขณะสอน ความพึงพอใจในระดับมากค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$ = 4.46 , S.D.= 1.96) *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* (ปุณชนุช พรมเพ็ชร, 2560) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาจากสื่อในชีวิตประจำวัน เรื่องกฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาจากสื่อในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมาก *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* (พิมพชนก รับรองฤทธิ์, อนันต์ และอรนุช ลิมตศิริ, 2656) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยหนังสือเสริมประสบการณ์ พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดราชปักษี ผลการวิจัยพบว่า ต่อที่มีต่อการเรียนโดยใช้หนังสือเสริมประสอบการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* (แว่นแก้ว พ้นภัย, 2549) การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนเรื่อง เศรษฐศาสตร์ในครอบครัว โดยการสอนแบบสตอรี่ไลน์กับการสอนแบบเกมสถานการณ์จำลอง ผลการวิจัยพบว่ามีความพึงพอใจในการจัดการเรียนและทำการให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* (นางสาวปิยนาถ สุทธิประภา, 2560) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการ จัดเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความพึงพอต่อใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคTGTโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* (ศศิธร บัวศรี, ธนาดล สมบูรณ์, และสมาพร มณีอ่อน, 2567) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านท่าม่วง ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านท่าม่วงที่มีต่อการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1) ควรเรียบเรียงสถานการณ์ของสื่อมัลติมีเดีย

2) ควรศึกษาและพัฒนานวัตกรรมในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1) ครูผู้สอนควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ดี เช่นให้นักเรียนกระตุ้นด้วยการถามด้วยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทละคร เพื่อให้นักเรียนความสนใจต่อการเรียนรูและการทำกิจกรรมภายในชั้นเรียน

บรรณานุกรม

จิตตนุช โสภา. (2559). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวันโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบแผนผังความคิด (Mind Mapping)* [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุสาตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม] https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2559/118320/Chittanuch%20Sopa.pdf

จิตตนุช โสภา. (2559). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวันโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบแผนผังความคิด (Mind Mapping)* [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุสาตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม] https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2559/118320/Chittanuch%20Sopa.pdf

จิรชญา สันชัย, อนงค์ศิริ วิชาลัย, และนิตยา มูลสาร. (2566). การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนธนรัตน์วิทย *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษัณ*, 23, 69-81. https://so02.tcithaijo.org/index.php/eduthu/article/view/261963/178225

ชนัญชิดา สายวันดี. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค Jigsaw เรื่องกฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุสาตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2563/M128763/Saywandee%20Chananchida.pdf

ณิชชา จุนทะเกาศลย์ และขันทอง วัฒนะประดิษฐ์. (2564). *กลวิธีสื่อธรรมในละครโทรทัศน์เรื่องกรงกรรม วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 17*(1), 28-43. file:///C:/Users/User/Downloads/udom_chantima,+%7B$userGroup%7D,+003-06-17-01-64+

ปิยนาถ สุทธิประภา (2560). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2560/123158/Sutthiprapa%20Piyanat.pdf

ปุณชนุช พรมเพ็ชร. (2560). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาจากสื่อในชีวิตประจำวัน เรื่อง กฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. http://www.edu.nu.ac.th/th/news/docs/download/2018_03_27_12_35_41.pdf

พรพิทักษ์ เห็มบาสัตย์ และะวรรณพล พิมพะสาลี. (2563). แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 9*(2), 63-80. file:///C:/Users/User/Downloads/6662-Article%20Text-8015-1-10-20200211%20(2).pdf

พิมพชนก รับรองฤทธิ์, อนันต์, และอรนุช ลิมตศิริ. (2656). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยหนังสือเสริมประสบการณ์. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8*, 90-98. file:///C:/Users/User/Downloads/08+-%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B8%9E%E0%B9%8C%E0%B8%8A%E0%B8%99%E0%B8%81++%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A4%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%B4%E0%B9%8C%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B9%8C+89-98%20(3).pdf

ว่าที่ร้อยตรีชัชวาล แพร่สิริ. (2552). *การพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการสอนซ่อมเสริมโดยใช้สื่อประกอบการเรียนรู้* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาลัยศิลปากร]. https://sure.su.ac.th/xmlui/bitstream/id/1a9e5499-adc9-4047-8107-9c03bb5d8761/Fulltext.pdf?attempt=3

วิชัย ประสิทธ์วุฒิเวชช์. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 1). เลิฟแอนด์ลิพ เพรส.

วีระพันธ์ พึ่งตาแสง และทิพพาพร จงวรกุล. (2563). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์. *วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 3*(1), 38-45. file:///C:/Users/User/Downloads/04%E0%B8%A7%E0%B8%B5%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B9%8C+%E0%B8%9E%E0%B8

%B6%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%AA%E0%B8%87%20(2).pdf

แว่นแก้ว พ้นภัย. (2549). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนเรื่อง เศรษฐศาสตร์ในครอบครัว โดยการสอนแบบสตอรี่ไลน์กับการสอนแบบเกมสถานการณ์จำลอง* [วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Sec_Ed/Wankaew_P.pdf

ศศิธร บัวศรี, ธนาดล สมบูรณ์, และสมาพร มณีอ่อน. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านท่าม่วง. *วารสารนิสิตวัง, 26* ,25-38. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jonw/article/view/272294/186221

สำนักงานคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด.* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

โสรยา วงศ์พิพันธ์. (2563). *การใช้กิจกรรมละครเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน กลุ่มชาติพันธุ์กรณีศึกษา: โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย* [ปริญญานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

โสรยา วงศ์พิพันธ์. (2566). ผลของการใช้กิจกรรมละครเพื่อการสื่อสารคุณธรรมและจริยธรรมคริสเตียน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคริสตศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน* *วารสาสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7*(4), 193-213. file:///C:/Users/User/Downloads/66-4-13-197-213-660515+%

อนันต์ ศรีโสภา. (2525). *การวัดและการประเมินผลการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ไทยวัฒนาพานิช.

อภิรมย์ ณ นคร. (2518). *การสร้างและการใช้แบบทดสอบ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาจารย์กลัญญู เพชราภรณ์. (2560). *จิตวิทยาครูสำหรับการจัดการเรียนรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ และการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ของประชาชนในจังหวัดน่าน

Service Marketing Mix Factors and Perceived Value Influencing the Decision to Use GSB Smart Care Debit Card Among Residents of Nan Province

ปารณีย์ ไชยศิลป์[1] และอัศวิณ ปสุธรรม[2]

Praranee Chaisin[1] and Asawin Pasutham[2]

สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Field of study Marketing, University of the Thai Chamber of Commerce

Corresponding Author E-mail: Cocome123@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสิน ของประชาชนในจังหวัดน่าน และ (2) เพื่อศึกษาการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสิน ของประชาชนในจังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างคือลูกค้าธนาคารออมสิน ในจังหวัดน่าน ที่มีอายุระหว่าง 20-60 ปี จำนวน 382 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบุคลากร ด้านสภาพแวดล้อม และด้านกระบวนการ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2. การรับรู้คุณค่า ด้านประโยชน์และการใช้งาน ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านองค์ความรู้ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การรับรู้คุณค่า, ประสมทางการตลาดบริการ, การตัดสินใจใช้บริการ

Abstract

The objectives of this research study were (1) to investigate the marketing mix (7Ps) that influences the decision to use GSB Smart Care Debit Card of Government Savings Bank among residents of Nan province, and (2) to examine the perceived value that influences the

decision to use GSB Smart Care Debit Card of Government Savings Bank among residents of Nan province. The sample group consisted of 382 customers of the Government Savings Bank in Nan province, aged between 20 and 60 years. The questionnaire was employed as a research tool. Statistics used in the data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results of the hypothesis testing showed that the service marketing mix factors related to product, people, physical environment, and process have a statistically significant impact on the decision to use GSB Smart Care Debit Card at the 0.05 significance level. With respect to the perceived value, it was found that factors related to benefits and usage, emotions, social aspects, and knowledge significantly influences the decision to use GSB Smart Care Debit Card at the 0.05 significance level.

Keywords: Perceived Value, Service Marketing Mix, Decision to Use

ที่มาและความสำคัญ

ภายหลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 สังคมโลกได้วิวัฒนาการเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็ว เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านที่ต้องปรับตัวรับกับการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ กระแสดิจิทัลได้ส่งผลต่อระบบการเงินโลกอย่างชัดเจน และธุรกิจทางการเงินเป็นหนึ่งในธุรกิจที่ต้องปรับเปลี่ยนมากที่สุด (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) เช่นเดียวกับช่องทางในการใช้จ่ายเงินสำหรับการซื้อสินค้าหรือชำระค่าบริการต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เช่น แอปพลิเคชันธนาคาร กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือแม้กระทั่งการถอนเงินในปัจจุบันที่สามารถถอนเงินได้หลายรูปแบบ อาทิ การถอดเงินสดผ่านแอปพลิเคชันโดยไม่ใช้บัตรเดบิต ดังนั้นจึงทำให้ความสำคัญของบัตรเครดิตและมีการใช้บัตรเดบิตลดลง ดังข้อมูลโดยภาพรวมของประชากรไทยที่ใช้บัตรเดบิต พบว่า ในปี พ.ศ. 2565 คนไทยถือครองบัตรเดบิต 63.5 ล้านใบ ลดลงร้อยละ 1.1 เทียบปี พ.ศ. 2564 (สปอตไลท์, 2565)

บัตรเดบิต คือ บัตรพลาสติกที่เชื่อมโยงกับบัญชีเงินฝากโดยตรง เมื่อใช้บัตรเดบิตในการทำธุรกรรมต่าง ๆ เช่น การซื้อสินค้า การชำระค่าบริการ การโอนเงิน หรือการถอนเงินสดจากตู้ ATM ยอดเงินที่ใช้จะถูกหักออกจากบัญชีคล้ายกับการใช้เงินสด โดยจุดเด่นของบัตรเดบิต คือ การไม่เป็นหนี้ ไม่มีดอกเบี้ย มีความปลอดภัยสูง (รีไฟน์, 2567) อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวมาในข้างต้นถึงสถานการณ์การใช้บัตรเดบิตในปัจจุบันที่มีแนวโน้มลดลง และพร้อมกันนั้นการพัฒนาทางเทคโนโลยีทางการเงินที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงรูปแบบการทำ

ธุรกรรมทางการเงินได้อย่างหลากหลาย จึงทำให้ธนาคารต่างมุ่นมั่นพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้มากยิ่งขึ้น ซึ่งบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ เป็นผลิตภัณฑ์จากธนาคารออมสิน ที่ออกแบบมาเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าที่ต้องการทั้งความสะดวกสบายในการใช้จ่ายและความคุ้มครองด้านสุขภาพในตัว โดยมีจุดเด่น คือ มีความคุ้มครองประกันภัยอุบัติเหตุ ช่วยดูแลค่ารักษาพยาบาล นอกจากนี้ยังมีการชดเชยรายได้ และมีค่าธรรมเนียมการสมัครและรายปีไม่สูง (ธนาคารออมสิน, 2564)

จากการสังเกตพบว่าประชาชนในจังหวัดน่าน เป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่นั้นพบว่ามีแนวโน้มการสมัครใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ลดลงเมื่อเทียบกับในอดีต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยหลายด้านทั้งในเรื่องการแข่งขันของผลิตภัณฑ์จากคู่แข่ง การพัฒนาของเทคโนโลยีทางการเงิน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์บัตรเดบิต ให้สอดคล้องกับความต้องการและสามารถแข่งขันในตลาดได้ในอนาคต แต่ทั้งนี้ยังขาดงานวิจัยที่ศึกษาเจาะลึกถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ในพื้นที่ดังกล่าวโดยเฉพาะ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P และปัจจัยการรับรู้คุณค่าของเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ของผู้ใช้บริการในจังหวัดน่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ รวมถึงกลยุทธ์ทางการตลาดธนาคารออมสิน จังหวัดน่าน ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาส่วนผสมทางการตลาด (7P’s) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสิน ของประชาชนในจังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาการรับรู้คุณค่าของบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสิน ของประชาชนในจังหวัดน่าน

นิยมศัพท์

ส่วนประสมทางการตลาดบริการ หมายถึง ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง ตัวแปรหรือเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้และนำมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ส่วนประสมทางการตลาดแบบ 7P’s ประกอบด้วยเครื่องมือดังนี้

1) ผลิตภัณฑ์บริการ (Product) หมายถึง สินค้าหรือบริการสำหรับตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งอาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้

2) ราคา (Price) หมายถึง คุณค่าของผลิตภัณฑ์หรือบริการในรูปตัวเงินหรือรวมถึงคุณประโยชน์ในมุมของลูกค้า ลูกค้าเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ของบริการกับราคา (Price) ของบริการนั้น

3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง ช่องทางในการนำเสนอบริการแก่ลูกค้า โดยพิจารณาถึงความสะดวก ความปลอดภัย ความง่ายในการเข้าถึง เป็นต้น

4) ส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารทางการตลาดให้ผู้ใช้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างการรับรู้หรือโนมน้าวชักจูงให้เกิดการใช้บริการ

5) บุคลากรผู้ให้บริการ (People) หมายถึง บุคคลที่ให้บริการต่อลูกค้า เพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า เจ้าหน้าที่ต้องมีความสามารถ ศักยภาพ มีทัศนคติที่สามารถตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ลูกค้า

6) สภาพแวดล้อมบริการ (Physical Evidence) หมายถึง สภาพแวดล้อมของการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพที่ส่งมอบให้กับลูกค้า โดยพิจารณาถึงความสะอาด ความปลอดโปร่ง การมีอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการบริการที่ดีของธนาคาร

7) กระบวนการให้บริการ (Process) หมายถึง ขั้นตอนและกระบวนการในการปฏิบัติในงานด้านการบริการ เพื่อใช้ระเบียบในการปฏิบัติงานในการสร้างแบบแผนการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็ว ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจและเกิดความพึงพอใจ

การรับรู้คุณค่า หมายถึง คุณค่าเกี่ยวกับบัตรเดบิตสมาร์ทแคร์ที่ผู้บริโภคได้รับรู้ ประกอบด้วย 4 มิติ ดังนี้

1) ด้านองค์ความรู้ (Epistemic Value) หมายถึง สิ่งที่เป็นความรู้ที่ผู้บริโภคได้รับจากผลิตภัณฑ์บัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ได้แก่ การเรียนรู้ ซึ่งการใช้บัตรเดบิตช่วยให้ผู้บริโภคเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินได้ดียิ่งขึ้น ตระหนักถึงความสำคัญของความคุ้มครองด้านประกันภัย

2) ด้านประโยชน์และการใช้งาน (Functional value) หมายถึง ประโยชน์ที่ผู้ใช้บริการได้รับจากบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ได้แก่ ความสะดวกสบายในการใช้จ่ายในการใช้บัตรเดบิตฯ ความปลอดภัยการใช้บัตรเดบิต การมีระบบรักษาความปลอดภัยที่น่าเชื่อถือ การให้ความคุ้มครองด้านสุขภาพ เป็นต้น

3) ด้านอารมณ์ (Emotional value) หมายถึง ความรู้สึกของผู้บริโภค เช่น ความรู้สึกปลอดภัย การมีบัตรเดบิตทำให้ผู้บริโภครู้สึกอุ่นใจและปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวัน การใช้บัตรเดบิตช่วยลดความยุ่งยากทำให้ผู้บริโภครู้สึกสบายใจ ความภาคภูมิใจ การเป็นเจ้าของบัตรเดบิตที่ตรงกับไลฟ์สไตล์ของตนเองอาจทำให้ผู้บริโภครู้สึกภาคภูมิใจ เป็นต้น

4) ด้านสังคม (Social value) หมายถึง ภาพลักษณ์ โดยการถือบัตรเดบิตของธนาคารที่มีชื่อเสียงอาจส่งผลให้ผู้บริโภครู้สึกมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นในสายตาของผู้อื่น การเป็นสมาชิกในกลุ่ม การเป็นเจ้าของบัตรเด

บิตอาจทำให้ผู้บริโภครู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มลูกค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษ การแสดงออกถึงสถานะ ซึ่งบัตรเดบิตบางประเภทอาจถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์ของสถานะทางสังคม

การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริโภคใช้ในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการจากทางเลือกที่มีอยู่ โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคล เช่น ความต้องการ ความชอบ ความเชื่อ ความรู้ ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการที่ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของตนเองมากที่สุด

แนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดและทฤษฎีที่ส่วนประสมทางการตลาดบริการ

Kotler (2012) ได้กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง ตัวแปรหรือเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ บริษัทมักจะนำมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจ และความต้องการของลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย แต่เดิมส่วนประสมการทางตลาดจะมีเพียงแค่ 4 ตัวแปรเท่านั้น (4Ps) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) สถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ต่อมามีการคิดตัวแปรเพิ่มเติมขึ้นมาอีก 3 ตัวแปร ได้แก่ บุคคล (People) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และกระบวนการ (Process) เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดที่สำคัญทางการตลาดสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับธุรกิจ ทางด้านการบริการ ดังนั้นจึงรวมเรียกได้ว่า เป็นส่วนประสมทางการตลาดแบบ 7Ps

2. แนวคิดและทฤษฎีการรับรู้คุณค่า

องค์ประกอบของการรับรู้คุณค่าตามแนวคิดของ Sheth, Newman & Gross (1991, อ้างถึงใน วรลักษณ์ นครแสน, 2562, น.15) อธิบายว่าหลักการตามทฤษฎีคุณค่าของการบริโภค (Theory of Consumption Values) เป็นทฤษฎีที่นำมาศึกษาการรับรู้คุณค่า โดยได้อธิบายถึงการรับรู้คุณค่าในด้านต่าง ๆ ได้แก่ (1) คุณค่าทางด้านการใช้งาน (Functional Value) หมายถึง คุณค่าที่ได้จากการใช้ประโยชน์ของสิ่ง ๆ หนึ่ง อย่างตรงไปตรงมา (2) คุณค่าทางสังคม (Social Value) คือความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม หรือการได้รับการยอมรับจากสังคม เมื่อเราใช้สินค้าหรือบริการนั้น ๆ (3) คุณค่าทางอารมณ์ (Emotional Value) คือความรู้สึกดี ๆ ที่เกิดขึ้นขณะใช้สินค้าหรือบริการนั้น ๆ เช่น ความสุข ความพึงพอใจ ความผ่อนคลาย เป็นต้น และ (4) คุณค่าทางองค์ความรู้ (Epistemic Value) เป็นการรับรู้ประโยชน์ที่เป็นผลมาจาก ความอยากรู้, สิ่งแปลกใหม่, ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เราเรียนรู้หรือค้นพบจากการใช้สินค้าหรือบริการนั้น ๆ

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้บริโภค

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2560) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Buyer Decision Process) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การรับสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการ โดยผู้บริโภคจะได้รับสิ่งกระตุ้นจากปัจจัยต่าง ๆ (2) การรับรู้ปัญหา เมื่อผู้บริโภคได้รับสิ่งกระตุ้นแล้ว จะเริ่มตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ (3) การค้นหาข้อมูล ผู้บริโภคจะเริ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่น่าสนใจ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและตัดสินใจเลือกซื้อ (4) การประเมินทางเลือก ผู้บริโภคจะนำข้อมูลที่ได้จากการค้นหามาประเมินและเปรียบเทียบกับสินค้าหรือบริการ อื่น ๆ (5) การตัดสินใจซื้อ เมื่อผู้บริโภคตัดสินใจเลือกสินค้าหรือบริการได้แล้ว ก็จะตัดสินใจซื้อ ซึ่งอาจเป็นการซื้อทันที หรืออาจมีการเลื่อนการตัดสินใจออกไป และ (6) พฤติกรรมหลังการซื้อ หากพึงพอใจ ก็อาจจะกลับมาซื้อซ้ำ หรือแนะนำให้ผู้อื่น แต่ถ้าไม่พึงพอใจ อาจจะเลิกซื้อสินค้าหรือบริการนั้น

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ลูกค้าที่ใช้บริการบัตรเดบิตธนาคารออมสิน จังหวัดน่าน มีจำนวนลูกค้าทั้งสิ้น 8,096 ราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการบัตรเดบิตธนาคารออมสิน จังหวัดน่าน โดยใช้วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตร Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบสอบถามขึ้นเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ประกอบด้วย ด้านประโยชน์และการใช้งาน ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านองค์ความรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการของบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ประกอบไปด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากรผู้ให้บริการ กระบวนการให้บริการ และสภาพแวดล้อมบริการ ซึ่งเป็นรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 การตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสิน จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 5 ระดับ

3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาสำหรับเป็นเครื่องมือในการค้นคว้า ได้นำไปตรวจสอบเครื่องมือ โดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของข้อมูลโดยนำแบบสอบถาม ที่

ปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธี Cronbach Alpha โดยค่าที่ได้จากการทดสอบมีดังนี้ การรับรู้คุณค่ามีค่า .846 ส่วนประสมทางกาตลาดบริการมีค่า .956 การตัดสินใจใช้บริการมีค่า .794 โดยรวมทั้งฉบับ .962 ดังนั้นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีความเชื่อมั่นในการใช้เป็นเครื่องมือวิจัย

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ (1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การจำแนกความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ (2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression) เพื่อใช้ในการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการรับรู้คุณค่าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

จาการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เพศหญิง อายุ 20-30 ปี ส่วนใหญ่สถานภาพโสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพ เจ้าของธุรกิจ/ค้าขาย กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้คุณค่าบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสิน จังหวัดน่าน ในระดับมากที่สุด ความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสิน จังหวัดน่าน พบว่า โดยรวมผู้ใช้บริการให้ความสำคัญต่อส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมากที่สุด และมีการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ท แคร์ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. การศึกษาส่วนผสมทางการตลาด (7P's) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสิน ของประชาชนในจังหวัดน่าน

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์

ตัวแปร	B	SE_b	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.982	.225		4.362	.000
ด้านผลิตภัณฑ์	.135	.063	.127	2.143	.033*
ด้านราคา	.052	.056	.053	.923	.357
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.030	.056	.033	.543	.587
ด้านการส่งเสริมการตลาด	.039	.057	.035	.689	.491
ด้านบุคลากร	.191	.057	.221	3.372	.001*

ตัวแปร	B	SE_b	β	t	Sig.
ด้านสภาพแวดล้อม	.153	.055	.158	2.774	.006*
ด้านกระบวนการ	.177	.060	.171	2.931	.004*
R=.666, R^2 = .444, Adjusted R^2 = .433, SEE. = .319, F = 42.606, Sig. = .000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.444 หมายความว่าตัวแปรอิสระสามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ได้ร้อยละ 44.4 เมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 4 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ดีที่สุด คือ ด้านบุคลากร มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .221 รองลงมาคือ ด้านกระบวนการ มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .171 ด้านสภาพแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .158 และด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .127 ตามลำดับ

3. การศึกษาการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสิน ของประชาชนในจังหวัดน่าน

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์

ตัวแปร	B	SE_b	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.567	.231		6.796	.000
ด้านประโยชน์และการใช้งาน	.287	.047	.309	6.113	.000*
ด้านอารมณ์	.102	.045	.124	2.270	.024*
ด้านสังคม	.147	.046	.175	3.231	.001*
ด้านองค์ความรู้	.103	.052	.100	1.979	.049*
R=.556, R^2 = .309, Adjusted R^2 = .301, SEE. = .354, F = 42.072, Sig. = .000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ พบว่า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.309

หมายความว่าตัวแปรอิสระสามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ได้ร้อยละ 30.9 เมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 4 ตัวแปร เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ดีที่สุด คือ ด้านประโยชน์และการใช้งาน มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .309 รองลงมาคือ ด้านสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .175 ด้านอารมณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .124 และด้านองค์ความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ .100 ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสิน ของประชาชนในจังหวัดน่าน สามารถอภิปราผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสิน ของประชาชนในจังหวัดน่าน จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอภิปรายผลแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านบุคลากร มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ เนื่องจากการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเดบิตออมสิน สมาร์ท แคร์ นั้น ไม่ได้มีเพียงแค่ความคุ้มค่าของสิทธิประโยชน์เท่านั้น แต่ยังมาจากบริการที่ใส่ใจจากพนักงานของธนาคารออมสินทุกคน ไม่ว่าจะเป็น พนักงานที่คอยช่วยเหลือตลอดเวลา ไม่ว่าลูกค้าจะเจอปัญหาเมื่อใช้บริการตู้เอทีเอ็ม พนักงานพร้อมให้ความช่วยเหลือเสมอ มีการบริการด้วยใจ เมื่อเกิดข้อผิดพลาด พนักงานจะขอโทษและแก้ไขปัญหาให้ทันที การให้บริการที่เท่าเทียม โดยทุกคนได้รับบริการที่ดีเท่าเทียมกัน สามารถติดต่อง่าย รวดเร็ว และมีพนักงานคอยให้บริการและตอบข้อสงสัยได้ตลอดเวลา มีการให้ข้อมูลที่ชัดเจน เข้าใจง่าย โดยพนักงานจะอธิบายรายละเอียดของบัตรออมสิน สมาร์ทแคร์ ให้เข้าใจอย่างง่ายดาย อีกทั้งยังใส่ใจในทุกคำถาม พนักงานพร้อมตอบทุกข้อสงสัย เพื่อให้ผู้ใช้บริการมั่นใจในการตัดสินใจ ดังนั้นบริการเหล่านี้ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเดบิตออมสิน สมาร์ทแคร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรดา ศานติวงษ์การ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากร้านขายยาเดอะฟาร์มา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากร้านขายยาเดอะ ฟาร์มาในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ด้านกระบวนการ มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ เนื่องจากบริการของบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์มีระยะเวลาในการรออนุมัติบัตรที่รวดเร็ว มีศูนย์บริการ Call Center สามารถให้คำแนะนำและช่วยเหลือที่สามารถติดต่อได้สะดวก มีขั้นตอนง่ายในการทำบัตรทดแทนบัตรเดิมที่สูญหาย ชำรุดหรือลืมรหัสบัตร ความรวดเร็วในกรณีที่มีการแจ้งอายัดบัตรสูญหาย สามารถตรวจสอบการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านแอปพลิเคชัน MYMO ได้อย่างสะดวก มีการจัดเอกสารแนะนำวิธีการใช้บริการและสถานที่ใช้บริการบัตรวีซ่าเดบิต และกระบวนการจัดการข้อมูลบนบัตรมีความถูกต้อง ตรงกับข้อมูลของลูกค้า ดังนั้นจึงทำให้ปัจจัยด้านกระบวนการ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ของผู้ใช้บริการในจังหวัดน่าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทินภัทร ธีระกุล (2566) ได้ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บัตรเดบิต ธนาคารเกียรตินาคินภัทร สาขาสีลม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) มีขั้นตอนในการสมัครบัตร เดบิตไม่ซับซ้อน การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับบัตรเดบิตเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจใช้บริการบัตรเดบิตธนาคารเกียรตินาคินภัทร สาขาสีลม กรุงเทพมหานคร

ด้านสภาพแวดล้อม มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ เนื่องจากสภาพแวดล้อม หมายถึงบรรยากาศ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหมดที่ลูกค้าสัมผัสได้ขณะใช้บริการ ซึ่งรวมถึงสาขาธนาคาร เครื่องเอทีเอ็ม และช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ สภาพแวดล้อมที่ทันสมัย สะอาด และเป็นระเบียบ จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับธนาคารออมสิน และทำให้ลูกค้ารู้สึกมั่นใจในความน่าเชื่อถือของธนาคาร สภาพแวดล้อมจึงมีผลต่อการสร้างความประทับใจและดึงดูดลูกค้าให้เลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาคภูมิ คชศิลา, อัฏฐมา บุญปาลิต และ เกริกฤทธิ์ อัมพะวัต (2563) ได้ศึกษา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บัตรเดบิต เคทีบี ช้อปสมาร์ทแบบมีประกันของลูกค้าธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านลักษณะทางกายภาพของบัตรเดบิตมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บัตรเดบิตเคทีบี

ด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ เนื่องจาก เป็นบริการโดยธนาคารที่มีความน่าเชื่อถือ การออกแบบบัตรที่มีรูปแบบภาพสีสัน ลวดลายสวยงาม นอกจากนี้ผลประโยชน์ที่ลูกค้าจะได้รับจากบัตรเดบิต คือ มีการชดเชยรายได้ระหว่างการเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลจากอุบัติเหตุ มีการใช้จ่ายผ่านเดบิต ณ จุดซื้อสินค้าจะมีความสะดวกรวดเร็ว บัตรเดบิตมีการคุ้มครองค่ารักษาพยาบาลจากอุบัติเหตุ สามารถถอนเงินสดและใช้บริการได้ทั่วโลก บัตรเดบิตรที่มีคุ้มครองชีวิตด้านอุบัติเหตุและด้านชีวิต และสามารถเบิกเงินสดผ่านตูเอทีเอ็มของทุกธนาคารได้ ดังนั้น จึงทำให้ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิโชค จันทร์แจ้ง (ม.ป.ป.) ศึกษา

เรื่อง การตัดสินใจเลือกใช้บัตรเดบิตของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชากรข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ส่วนปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเดบิตของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2) การศึกษาการรับรู้คุณค่า ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสิน ของประชาชนในจังหวัดน่าน จากการศึกษาการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ พบว่า การรับรู้คุณค่า ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์และการใช้งาน ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านองค์ความรู้ มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอภิปรายผลแต่ละด้านดังนี้

ด้านประโยชน์และการใช้งาน มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ เนื่องจากประโยชน์ในการใช้งานของบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์นั้น เป็นบัตรที่สามารถใช้งานได้ง่าย สามารถใช้ได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และมีสิทธิประโยชน์เรื่องประกันอุบัติเหตุเป็นการเพิ่มความอุ่นใจในการเลือกใช้บัตรเดบิต ดังนั้นจึงทำให้ปัจจัยเรื่องประโยชน์และการใช้งานนั้นส่งผลต่อมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สวรส ศรีสุตโต และวาริภัทร์ เสริมพงศ์เสถียร (2566) การศึกษาเรื่อง การศึกษาการรับรู้คุณค่าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการเกมออนไลน์ซ้ำ: กรณีศึกษาบริษัท xyz จำกัด พบว่า ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านประโยชน์ มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการเลือกผู้ให้บริการเกมออนไลน์ซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่ไม่สอดคล้องกับ อลิสา หมีดเส็น (2562) ศึกษาเรื่อง การรับรู้คุณค่าการบริการของลูกหนี้ร่วมที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการสินเชื่อในอนาคต กรณีศึกษา ธ.ก.ส.สาขาหาดใหญ่ พบว่า การรับรู้คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยของการให้บริการสินเชื่อไม่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจใช้บริการสินเชื่อกับ ธ.ก.ส. สาขาหาดใหญ่ในอนาคต

ด้านสังคม มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ เนื่องจากการรับรู้คุณค่าด้านสังคม เป็นความเชื่อของผู้บริโภคเกี่ยวกับภาพลักษณ์และสถานะทางสังคมที่ตนเองจะได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ๆ ซึ่งรวมถึงการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ครอบครัว หรือสังคมโดยรวม สำหรับผู้ใช้บริการบัตรเดบิตออมสิน สมาร์ท แคร์ นั้นอาจกล่าวได้ว่า บัตรเดบิตฯ สามารถแสดงออกถึงภาพลักษณ์ที่ทันสมัยของผู้ใช้งาน สื่อถึงสถานะทางสังคมหรือรสนิยมส่วนตัว รวมถึงความรู้สึกการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม กล่าวคือสามารถพบเจอบุคคลที่ใช้บัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ได้ทั่วไป อาจทำให้ผู้บริโภครู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นจึงทำให้เกิดการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเดบิตออมสิน สมาร์ทแคร์ สอดคล้องกับการศึกษาของ สวรส ศรีสุตโต และวาริภัทร์ เสริมพงศ์เสถียร (2566) การศึกษาเรื่อง การศึกษาการรับรู้คุณค่า

ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการเกมออนไลน์ซ้ำ: กรณีศึกษาบริษัท xyz จำกัด พบว่า ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านคุณค่าทางสังคม มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการเลือกผู้ให้บริการเกมออนไลน์ซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่ไม่สอดคล้องกับ อลิสา หมีดเส็น (2562) ศึกษาเรื่อง การรับรู้คุณค่าการบริการของลูกหนี้ร่วมที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการสินเชื่อในอนาคต กรณีศึกษา ธ.ก.ส.สาขาหาดใหญ่ พบว่า การรับรู้คุณค่าด้านสังคม ไม่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจใช้บริการสินเชื่อกับ ธ.ก.ส. สาขาหาดใหญ่ในอนาคต

ด้านอารมณ์ มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ เนื่องจากการรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์ เป็นความรู้สึกและอารมณ์ที่ผู้บริโภคได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ๆ ซึ่งรวมถึงความรู้สึกพึงพอใจ ความสุข ความปลอดภัย หรือความเชื่อมโยงกับแบรนด์ สำหรับบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ นั้นเป็นบัตรเดบิตที่ให้บริการโดยธนาคารออมสิน ทำให้มีความเชื่อถือ และรู้สึกปลอดภัยในการใช้งาน ทำให้ผู้บริโภครู้สึกปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางการเงิน และมั่นใจว่าเงินของตนจะปลอดภัย อีกทั้งยังสามารถให้ความสะดวกสบาย เมื่อการทำธุรกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย ผู้บริโภคก็จะรู้สึกพึงพอใจและมีความสุขกับการใช้บริการ ดังนั้น จึงทำให้ผู้ใช้ ตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ สอดคล้องกับ อลิสา หมีดเส็น (2562) ศึกษาเรื่อง การรับรู้คุณค่าการบริการของลูกหนี้ร่วมที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการสินเชื่อในอนาคต กรณีศึกษา ธ.ก.ส.สาขาหาดใหญ่ พบว่า การรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกและมีอิทธิพลต่อการตั้งใจใช้บริการสินเชื่อ และสอดคล้องกับ สวรส ศรีสุตโต และวาริภัทร์ เสริมพงศ์เสถียร (2566) การศึกษาเรื่อง การศึกษาการรับรู้คุณค่าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการเกมออนไลน์ซ้ำ: กรณีศึกษาบริษัท xyz จำกัด พบว่า ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านคุณค่าทางอารมณ์มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ด้านองค์ความรู้ มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ เนื่องจากการรับรู้คุณค่าด้านองค์ความรู้ เป็นความเชื่อของผู้บริโภคเกี่ยวกับความรู้และข้อมูลที่ได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ๆ ซึ่งรวมถึงความรู้ทางการเงิน เทคโนโลยี หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต สำหรับองค์ความรู้ในการใช้บัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ทำให้ผู้บริโภคได้รับความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงิน บัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์จะมาพร้อมกับแอปพลิเคชันที่ช่วยให้ลูกค้าสามารถทำธุรกรรมต่าง ๆ ได้สะดวกสบายยิ่งขึ้น การเรียนรู้วิธีการใช้งานแอปพลิเคชันเหล่านี้จะทำให้ลูกค้ารู้สึกว่าตนเองมีความทันสมัยและสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างง่ายดาย จึงทำให้เกิดการตัดสินใจใช้บริการ สอดคล้องกับ สวรส ศรีสุตโต และวาริภัทร์ เสริมพงศ์เสถียร (2566) การศึกษาเรื่อง การศึกษาการรับรู้คุณค่าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการเกมออนไลน์ซ้ำ: กรณีศึกษาบริษัท xyz จำกัด พบว่า ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านความรู้ความคิด มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการเลือกผู้ให้บริการเกมออนไลน์ซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ปัจจัยด้านบุคลากรมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ดังนั้นธนาคารควรนำจุดเด่นในเรื่องบริการไปใช้ในสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น โปสเตอร์ ใบปลิว เว็บไซต์ หรือโซเชียลมีเดีย เพื่อนำเสนอถึงบริการที่ลูกค้าจะได้รับ เพื่อลดความกังวลใจและกระตุ้นให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกใช้บัตรเดบิตออมสิน สมาร์ท แคร์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยด้านกระบวนการมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้ใช้บริการ ดังนั้น ธนาคารออมสินควรพัฒนากระบวนการบริการให้มีความสะดวกรวดเร็ว และนอกจากนี้ควรสื่อสารให้กับผู้ใช้บริการได้รับรู้ ถึงความง่าย และความปลอดภัย ในการใช้บริการ เช่น นำเสนอสโลแกน “รวดเร็ว สะดวก ปลอดภัย...บัตรเดบิตออมสิน สมาร์ท แคร์” หรือ “บัตรเดียวครบทุกความต้องการ” เพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ถึงความง่าย สามารถจดจำผลิตภัณฑ์ได้

3. สภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการเลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสินควรให้ความสำคัญกับการออกแบบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย ให้ความสะดวกสบาย พัฒนาระบบการทำธุรกรรมทางการเงินที่ปลอดภัย เพื่อสร้างความแตกต่างและดึงดูดลูกค้าให้เข้ามาใช้บริการ

4. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ดังนั้น ธนาคารควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณสมบัติที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า โดยการเพิ่มสิทธิประโยชน์เพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ออมสินสมาร์ทแคร์ ได้แก่ การเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกใช้บริการ และมีความน่าสนใจมากขึ้นในอนาคต

5. การรับรู้คุณค่าด้านประโยชน์และการใช้งานส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ ดังนั้นเพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกใช้บัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสินจึงควรสื่อสารถึงประโยชน์และคุณสมบัติของบัตรให้ชัดเจน ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างตรงจุด และสื่อสารถึงประสบการณ์ที่ดีของลูกค้าที่เลือกใช้บริการบัตรเดบิตออมสินสมาร์แคร์เพื่อให้ผู้ใช้บริการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้จากการใช้งาน

6. การรับรู้คุณค่าด้านสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสินจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของแบรนด์ และสื่อสารให้ผู้บริโภคเห็นว่าการใช้บัตรเดบิตออมสินสมาร์ทไม่เพียงแต่สะดวกสบาย แต่ยังเป็นการแสดงออกถึงความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและการสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย

7. การรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเดบิตออมสินสมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสินจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างประสบการณ์ที่ดีในการใช้บัตร ไม่ว่าจะเป็นการ

ออกแบบบัตร การให้บริการลูกค้า หรือการสื่อสารทางการตลาด เพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกพึงพอใจและมีความสุขกับการใช้บัตร

8. การรับรู้คุณค่าด้านองค์ความรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเดบิตออมสิน สมาร์ทแคร์ ธนาคารออมสินจึงควรพัฒนาการประชาสัมพันธ์ทั้งช่องทางออนไลน์ และสื่อประชาสัมพันธ์ภายในธนาคารเพื่อมุ่งเน้นความรู้และความเข้าใจให้กับลูกค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการของธนาคาร เพื่อให้ลูกค้ารู้สึกว่าตนเองได้รับประโยชน์มากกว่าแค่การทำธุรกรรมทางการเงิน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบัตรเดบิต ออมสิน สมาร์ทแคร์ ในจังหวัดน่าน ศึกษาว่าปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของคนในจังหวัดน่านมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบัตรเดบิตอย่างไรบ้าง เช่น ค่านิยมในการใช้เงิน การรับรู้ความเสี่ยง เป็นต้น

2. ศึกษาเทคโนโลยีที่มีผลต่อการใช้บริการบัตรเดบิต ออมสิน สมาร์ทแคร์ ในจังหวัดน่าน ศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีต่อพฤติกรรมการใช้บริการบัตรเดบิต เช่น การใช้งานแอปพลิเคชัน การทำธุรกรรมออนไลน์

3. ศึกษาช่องทางการสื่อสารที่มีผลต่อการใช้บริการบัตรเดบิต ออมสิน สมาร์ทแคร์ ในจังหวัดน่าน ศึกษาประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ที่ธนาคารออมสินใช้ในการประชาสัมพันธ์บัตรเดบิต เช่น โซเชียลมีเดีย สื่อสิ่งพิมพ์

บรรณานุกรม

ทินภัทร ธีระกุล. (2566). ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บัตรเดบิต ธนาคารเกียรตินาคินภัทร สาขาสีลม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร. ใน รุจาภา แพ่งเกษร (บ.ก.), *นวัตกรรมธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมผลงานวิจัยและวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9* (น. 377-393). คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565, กันยายน). *ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่การเงินไทย.* https://www.bot.or.th/content/dam/bot/financial-innovation/digital-finance/Payment-DirectionalPaper-TH.pdf

ธนาคารออมสิน. (2564, 25 มีนาคม). *ข้อมูลสำคัญของผลิตภัณฑ์ บัตรเดบิต ออมสินสมาร์ทแคร์ (GSB DEBIT SMART CARE CARD)*. https://www.gsb.or.th/media/2019/06/02.-GSB-%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%A0%E0%B8%B1%E0%B8%93%E0%B8%91%E0%B9%8C-smart-Care-1.pdf

ภาคภูมิ คชศิลา, อัฏฐมา บุญปาลิต และ เกริกฤทธิ์ อัมพะวัต. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บัตรเดบิต เคทีบี ช้อปสมาร์ทแบบมีประกันของลูกค้าธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค*, *6*(3)64-73.

รีไฟน์. (2567, 28 กุมภาพันธ์). *บัตรเดบิตต่างกับบัตรเครดิตยังไง เดี๋ยวเล่าให้ฟัง.* https://www.refinn.com/blog/credit-card-dbc

วรลักษณ์ นครแสน. (2562). *ความต้องการการจดจำในสังคม การรับรู้คุณค่า และการรีวิวสินค้าออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแบรนด์เนมมือสองทางออนไลน์ของผู้บริโภค*. [การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/4925/1/woralak_nakh.pdf

วีรดา ศานติวงษ์การ. (2561). *ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากร้านขายยาเดอะฟาร์มา ในกรุงเทพมหานคร*. [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล. https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/3230/1/TP%20BM.061%202561.pdf

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2560). *การบริหารการตลาดยุคใหม่.* เพชรจรัสแสงแห่งโลกธุรกิจ.

สปอตไลท์. (2565, 5 ตุลาคม). *คนไทยใช้บัตรเดบิตลดลง สวนทางฝากเงินสดต้องใช้บัตรเดบิตยืนยันตัวตน.* https://www.amarintv.com/spotlight/finance/detail/34815

สวรส ศรีสุตโต และวาริภัทร์ เสริมพงศ์เสถียร. (2566). การศึกษาการรับรู้คุณค่าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการเกมออนไลน์ซ้ำ: กรณีศึกษาบริษัท xyz จำกัด. *วารสารวิทยาการจัดการวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*, 5(2), 88-99. https://so12.tci-thaijo.org/index.php/jams/article/view/628

อธิโชค จันทร์แจ้ง. (ม.ป.ป.). *การตัดสินใจเลือกใช้บัตรเดบิตของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/twin92/6214154611.pdf

อลิสา หมีดเส็น. (2562). *การรับรู้คุณค่าการบริการของลูกหนี้ร่วมที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการสินเชื่อในอนาคต กรณีศึกษา ธ.ก.ส.สาขาหาดใหญ่*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขรานครินทร์.

Kotler, P. (2012). *Kotler on marketing*. Simon and schuster publishing.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การเสริมสร้างการรับรู้ เกี่ยวกับ การขอรับการพิจารณาจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ

Enhancing Perception of Human Research Protection (HRP) Submission For Service Excellence

ศิรินทร์ทิพย์ อรินต๊ะทราย[1] และปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง[2]

Sirintip Arintasai[1] and Patipat Tunming[2]

นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชา บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 57100[1]

อาจารย์ กลุ่มวิจัยด้านการท่องเที่ยว การบริการและการงานอีเว้นท์ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 57100[2]

Student, Master of Business Administration, (Business Administration), Mae Fah Luang University, Chiang Rai Province 57100[1]

Lecturer, Tourism, Hospitality and Event Research Group, School of Management, Mae Fah Luang University, Chiang Rai Province 57100[2]

Corresponding author E-mail: Sirintip.ari@hotmail.com , Patipat.tun@mfu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ ปัญหา และอุปสรรคด้านการรับรู้เกี่ยวกับการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ 2) เพื่อเสนอแนวทางเสริมสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ใช้บริการจำนวน 21 คน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบ Phenomenology (ปรากฏการณ์วิทยา) และการวิเคราะห์กระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการณ์และปัญหาด้านการรับรู้แตกต่างกัน ผู้ใช้บริการบางท่านทราบข้อมูลบางส่วน และบางท่านไม่ทราบข้อมูลทั้งหมด ระบบ E- Learning มีเนื้อหามากเกินไปและเว็บไซต์มีปัญหาด้านประสิทธิภาพ การขอรับการพิจารณาจริยธรรมมีความซับซ้อนใช้เวลานาน โดยเสนอแนวทางเสริมสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ ประกอบด้วย การอบรมเกี่ยวกับหน้าที่และการอบรมขั้นตอนการยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ การอบรมพนักงานสำนักงานจริยธรรมวิจัยในมนุษย์เรื่อง การบริการที่เป็นเลิศ การพัฒนาระบบเว็บไซต์และระบบ E-Learning

คำสำคัญ: การสร้างการรับรู้, จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์, การบริการที่เป็นเลิศ

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to examine the current situation, problems, and obstacles related to awareness of human research ethics review applications, and 2) to propose strategies for enhancing awareness of human research ethics review applications toward excellence in service. This research uses a qualitative approach through in-depth interviews with 21 service users and employs Phenomenological analysis and Thematic analysis methods to categorize the interview data. The research findings reveal that the situation and problems regarding awareness vary. Some service users are aware of certain information, while others are not fully informed. The E-learning system contains excessive content, and the website suffers from performance issues. The process of applying for ethics review remains complex and time-consuming. Based on these findings, strategies to enhance awareness of human research ethics review applications toward excellence in service are proposed. These strategies include training on the roles and missions of ethics committees and the procedures for submitting human research ethics review applications, training for staff at human research ethics offices on excellent service delivery, and the development of website and E-learning systems.

Keywords: Enhancing perception, Human Research Protection (HRP), service excellence

ที่มาและความสำคัญ

ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน การวิจัยถือเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับความก้าวหน้าและการพัฒนาในสาขา ต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการวิจัยในมนุษย์มีความเสี่ยงและอาจมีผลกระทบต่อบุคคลที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งความเสี่ยงดังกล่าวอาจเกิดขึ้นโดยตรงต่อร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก หรืออาจส่งผลกระทบทางอ้อมต่อสวัสดิภาพ ความเป็นอยู่ สถานะทางสังคมหรือชุมชนทำให้การดำเนินการวิจัยจำเป็นต้องมีรากฐานที่มั่นคงของความรู้สหสาขาวิชาควบคู่ไปกับการกำกับดูแลของคณะกรรมการจริยธรรม เพื่อให้แน่ใจว่าความพยายามในการวิจัยให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีและศักดิ์ศรีของผู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา (สุวดี อุปปินใจ, 2564) อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ ต้องคำนึงถึงการทำงานร่วมกับมนุษย์ โดยต้องให้ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (respect for human dignity) ความเป็นส่วนตัว (Privacy) ผลที่จะตามมาทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงในด้านอื่น ๆ ไม่เพียงเฉพาะขณะที่ทำการวิจัย แต่ยังต้องมองถึงผลที่อาจตามมาในภายภาคหน้า ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากบุคคลไม่ว่าจะมาจากการ

สัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม สภาพแวดล้อม ฯลฯ มีความละเอียดอ่อนเป็นอย่างมาก บุคคลที่ถูกศึกษาวิจัยต้องยินยอมร่วมการวิจัยอย่างอิสระ ไม่ถูกบังคับขู่เข็ญหรือเข้าร่วมด้วยความเกรงใจ ต้องได้รับข้อมูลเบื้องต้นอย่างเพียงพอก่อนจะเข้าร่วมโครงการวิจัย และผู้วิจัยเองก็ต้องรักษาสิทธิของผู้ร่วมวิจัยอย่างเคร่งครัดนี่คือจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ซึ่งเป็นหลักประพฤติปฏิบัติที่ดีที่นักวิจัยควรยึดถือเป็นแนวทางในการทำวิจัย (ดวงวิไล ไทยแท้, 2563)

การปฏิบัติตามจรรยาบรรณในการวิจัยในมนุษย์มีประโยชน์มากมายในหลายด้าน เช่น คุณธรรม ความเชื่อถือได้ ความเป็นธรรม และการป้องกันความเสี่ยง การปฏิบัติตามจรรยาบรรณช่วยให้ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีการดำเนินการอย่างเคร่งครัดและถูกต้องตามหลักการและกฎหมาย ซึ่งสร้างความเชื่อมั่นและความเคารพในการทำวิจัยที่มีคุณภาพและที่เป็นไปตามข้อกำหนดทางวิชาการและทางกฎหมาย นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความเชื่อถือในผลลัพธ์ของการวิจัยทั้งในสถานที่ทำวิจัยและในสาธารณะ ทำให้ผู้ร่วมสนับสนุน ผู้รับผิดชอบ และสังคมมีความมั่นใจในข้อมูลและข้อสรุปที่ได้มาจากการวิจัย ช่วยให้ผู้ร่วมวิจัยและผู้รับผิดชอบเข้าใจถึงความสำคัญของการเก็บรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้เข้าร่วมวิจัย และให้ความเคารพต่อสิทธิและอิสระของมนุษย์ที่เกี่ยวข้อง และช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้เข้าร่วมวิจัยและผู้รับผิดชอบหรือองค์กรที่ดำเนินการวิจัย (สุธี พานิชกุล, 2564) เนื่องด้วยปัญหาเรื่องการขาดจริยธรรมของผู้วิจัยเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เช่น การคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาใช้เป็นผลงานของตนเอง การแก้ไขผลการวิจัยที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง การไม่รักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล และการว่าจ้างผู้อื่นทำงานวิจัยให้ เป็นต้น แนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาการขาดคุณค่าทางจริยธรรมได้ คือ การกำหนดแนวทางปฏิบัติหรือข้อกำหนดเรื่องจริยธรรมการวิจัย เช่น การกำหนดจรรยาบรรณของนักวิจัย (Researcher Code of Ethics) หรือ การเข้มงวดเรื่องจริยธรรมการวิจัยในสถาบันการศึกษา (Research Ethics in Educational Institutions) เป็นต้น นอกจากนั้นการตีพิมพ์เผยแพร่บทความเรื่องจริยธรรมการวิจัยให้มากขึ้น เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยสร้างความตระหนักถึงและกระตุ้น (Stiffness and impulsivity) ให้นักวิจัยมีความสนใจในประเด็นเรื่องจริยธรรมการวิจัยให้มากขึ้น นักวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศไทยให้ความสำคัญกับจริยธรรมการวิจัยมากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นเรื่องจรรยาบรรณของนักวิจัย ความเคารพในบุคคล (Respect for the person) ความรับผิดชอบในการวิจัย (Research Responsibilities) และจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Human Research Ethics) (อัศวิน แสงพิกุล, 2565)

อย่างไรก็ตาม การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ยังคงมีปัญหาด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น นักวิจัยอาจไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการทบทวนจริยธรรมอย่างถ่องแท้ นักวิจัยการขาดการฝึกอบรมที่เพียงพอเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย นักวิจัยมองว่าขั้นตอนการทบทวนจริยธรรมการวิจัยซับซ้อนและใช้เวลานานเกินไป การรอนานในการตรวจสอบเอกสารและการอนุมัติอาจเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับนักวิจัยที่ต้องการเริ่มการศึกษาอย่างทันท่วงที นอกจากนี้ นักวิจัยยังขาดการรับรู้ถึงขั้นตอนการจัดเตรียมเอกสาร

ในการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ทำให้ส่งเอกสารไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามข้อกำหนด และทำให้เสียเวลากับขั้นตอนการรับเอกสารเข้าระบบ และนักวิจัยยังขาดการรับรู้ถึงระยะเวลาในการพิจารณาในแต่ละประเภท ทำให้นักวิจัยไม่เต็มใจขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างการรับรู้ เกี่ยวกับการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคด้านการรับรู้ เกี่ยวกับการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และเพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างการรับรู้ เกี่ยวกับ การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ ปัญหา และอุปสรรคด้านการรับรู้ เกี่ยวกับการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

2. เพื่อเสนอแนวการเสริมสร้างการรับรู้ เกี่ยวกับการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ

นิยามศัพท์

1. การสร้างการรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่ใช้เพื่อให้ผู้ขอรับพิจารณาจริยธรรมมีความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ เช่น หน้าที่ พันธกิจ ขั้นตอนการยื่นขอจริยธรรม วิธีการเข้าใช้งานเว็บไซต์ และการใช้ระบบ E-learning ของสำนักงานคณะจริยธรรมมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง กระบวนการสร้างการรับรู้มักใช้เครื่องมือและเทคนิคต่างๆ ที่มีผลต่อการรับรู้ของบุคคล เช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งช่วยให้ผู้ขอรับพิจารณาจริยธรรมมีการรับรู้และจดจำข้อมูลได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ และเพิ่มโอกาสในการตอบสนองจากผู้รับสารต่อสิ่งที่นำเสนออีกด้วย

2. การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หมายถึง กระบวนการที่นักวิจัยต้องดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าการวิจัยที่จะดำเนินการนั้นเป็นไปตามหลักจริยธรรมและมาตรฐานที่กำหนดไว้สำหรับการปกป้องสิทธิ ความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้เข้าร่วมการวิจัย การพิจารณานี้ดำเนินการโดยคณะกรรมการ

จริยธรรมการวิจัยซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขาที่มีความรู้และความเข้าใจในหลักการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ (Flow chart) ดังนี้ 1) การตรวจสอบความครบถ้วน ความตรงกัน และคุณภาพของเอกสาร 2) การกำหนดรหัส 3) การคัดเลือกประเภทโครงการวิจัย 4) การกำหนดกรรมการผู้พิจารณาโครงการวิจัย 5) การส่งเอกสารโครงการวิจัยให้กรรมการ 6) การพิจารณาโครงการวิจัยโดยกรรมการ 7) การพิจารณาและรับทราบในที่ประชุม 8) ลงนามในหนังสือแจ้งผลการพิจารณา 9) ลงนามในหนังสือรับรอง 10) จัดเก็บเอกสาร และกรอบเวลาการดำเนินงานของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยใน

มนุษย์ ดังนี้ 1) โครงการวิจัยที่ได้รับการยกเว้นการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัย ไม่เกิน10 วันทำการ 2) โครงการวิจัยที่ได้รับการพิจารณาด้านจริยธรรมแบบเร็ว ไม่เกิน 17 วันทำการ 3) โครงการวิจัยที่ได้รับการพิจารณาด้านจริยธรรมโดยคณะกรรมการเต็มชุด ไม่เกิน 57 วันทำการ

3. การบริการที่เป็นเลิศ หมายถึง การให้บริการที่มีคุณภาพสูงสุดอย่างต่อเนื่องและมุ่งเน้นไปที่การสร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้กับผู้ใช้บริการ การบริการที่เป็นเลิศไม่ได้จำกัดเพียงแค่การให้บริการที่ดีเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการทำให้ผู้ใช้บริการรู้สึกว่าตนเองได้รับการดูแลและเอาใจใส่อย่างแท้จริง

4. ความเป็นเลิศทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในสาขาวิชาต่างๆ และการถ่ายทอดความรู้นั้นให้กับนักศึกษา เพื่อให้การศึกษาที่ได้รับสามารถตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงมาตรฐานทางจริยธรรมในการวิจัยและการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ และการเคารพสิทธิของมนุษย์ในการทำงานวิจัยต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาความรู้เป็นไปในทางที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

5. สภาพการณ์ด้านการรับรู้ หมายถึง สภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของบุคคลในกระบวนการหรือขั้นตอนต่างๆ โดยเฉพาะในกรณีการขอจริยธรรมในมนุษย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ความเข้าใจ และการประเมินค่าในบริบทที่มีผลกระทบต่อบุคคลและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น การพิจารณาจริยธรรมในวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจมีความรับรู้และมุมมองที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ค่านิยม และกรอบทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและกระบวนการต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติตามในขั้นตอนการขอจริยธรรมวิจัยในมนุษย์

แนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดการรับรู้

แนวคิดการรับรู้ คือ กระบวนการจิตวิทยาพื้นฐานของปัจเจกชนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ความคิด และประสบการณ์ทางความคิดโดยผ่านกระบวนการคัดเลือก การจัดระเบียบ และการตีความข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับเปลี่ยนเป็นข้อมูลและส่งไปยังสมองเพื่อตีความหมาย โดยอาศัยปัจจัยภายในบุคคลแต่ละคน เช่น ความเชื่อ ประสบการณ์ ความต้องการ อารมณ์ ความคาดหวัง และลักษณะของสิ่งเร้า ส่งผลต่อพฤติกรรมการตอบสนองของบุคคล ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างการรับรู้ และเกิดการตอบสนองความต้องการของบุคคล (อสงไขย ทยานศิลป์, 2560) โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ (สุพานี สฤษฏ์วานิช, 2552)

(1) เป้าหมาย หรือสิ่งที่รับรู้ คุณลักษณะของเป้าหมายบางอย่างจะเรียกร้อง ความสนใจ และการรับรู้ได้ดี เช่น ขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และเนื้อหาบทเรียน มีความละเอียด กระชับ ได้ใจความและน่าสนใจก็จะสามารถกระตุ้นการรับรู้ได้

(2) ผู้รับรู้ คุณลักษณะบางอย่างของตัวผู้รับรู้ก็จะมีผลต่อการรับรู้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เช่น ถ้าสื่อนั้นมีความน่าสนใจก็จะเลือกรับสื่อนั้นเช่นเดียวกัน รวมไปถึงประสบการณ์ถ้ามีประสบการณ์ที่ดีในเรื่องนั้นมาก่อนก็จะทำให้มีความสนใจมีการรับรู้ได้ดีกว่า

(3) สถานการณ์ ปัจจัยสถานการณ์ก็จะมีผลต่อการรับรู้ได้ เช่น เมื่อสถานการณ์ ที่ได้เข้าใช้งานระบบเว็บไซต์รวมไปถึงระบบ E- Learning ในครั้งแรก แล้วเกิดความประทับใจที่ดี ก็จะส่งผลให้เกิดการใช้ต่อและศึกษาข้อมูล ต่าง ๆด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกันหากการใช้งานระบบเว็บไซต์รวมไปถึงระบบ E- Learning ในครั้งแรก ไม่ประทับใจ (ความรู้สึกเชิงลบ) ก็จะส่งผลให้ผู้ใช้งานใช้งานน้อยลง การศึกษาด้วยตนเองก็น้อยลงด้วยเช่นกัน

2. จริยธรรมในมนุษย์

การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้นิยาม จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หมายถึง การศึกษาวิจัย การสอบถามการสัมภาษณ์ทางสังคมศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ การทดลองเภสัชผลิตภัณฑ์ เครื่องมือแพทย์ การศึกษาธรรมชาติของโรค การวินิจฉัย การรักษา การส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรคที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ หรือกระทำต่อมนุษย์ รวมทั้งการศึกษาวิจัยจากเวชระเบียนหรือฐานข้อมูล วัตถุสิ่งส่งตรวจน้ำคัดหลั่งจากร่างกาย เนื้อเยื่อที่ได้จากร่างกายมนุษย์ รวมถึงการศึกษาทางสรีรวิทยา ชีวเคมี พยาธิวิทยา การตอบสนองต่อการรักษาทางด้านกาย ชีวเคมี จิตวิทยาในอาสาสมัครปกติและผู้ป่วย โดยมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ (Flow chart) และกรอบเวลาการดำเนินงานของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2565) 1) การตรวจสอบความครบถ้วน ความตรงกัน และคุณภาพของเอกสาร 2) การกำหนดรหัส 3) การคัดเลือกประเภทโครงการวิจัย 4) การกำหนดกรรมการผู้พิจารณาโครงการวิจัย 5) การส่งเอกสารโครงการวิจัยให้กรรมการ 6) การพิจารณาโครงการวิจัยโดยกรรมการ 7) การพิจารณาและรับทราบในที่ประชุม 8) ลงนามในหนังสือแจ้งผลการพิจารณา 9) ลงนามในหนังสือรับรอง 10) จัดเก็บเอกสาร

ความสำคัญของการยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เพื่อพิทักษ์ซึ่งสิทธิความปลอดภัยความเป็นอยู่ที่ดีของอาสาสมัคร และชุมชนที่เข้าร่วมในโครงการวิจัยตามจริยธรรมการวิจัยสากล และให้ผู้วิจัยที่เป็นบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงหรือบุคคลภายนอกที่มาดำเนินการวิจัยหรือใช้อุปกรณ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้ดำเนินการวิจัยอย่างมีจริยธรรมตามมาตรฐานที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงกำหนด (มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2565)

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์กับงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์

ที่มาและวิวัฒนาการจากการวิจัยทางการแพทย์ เริ่มต้นจากการทดลองที่ไร้มนุษยธรรมของนักวิจัยชาวนาซีเยอรมัน ซึ่งประกอบด้วยแพทย์และนักวิทยาศาสตร์ ที่ได้นำเชลยสงครามในค่ายกักกันมาทดลองในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง และนาซีเยอรมันพ่ายแพ้ ในภายหลัง

นักวิทยาศาสตร์และแพทย์ที่เกี่ยวข้องถูกนำมาดำเนินคดีในศาลทหารที่เมืองนูเรมเบอร์ก ประเทศเยอรมนี การไต่สวนคดีนี้ได้สร้างคุณูปการอันยิ่งใหญ่ต่อวงการวิจัย เนื่องจากศาลได้วางข้อกำหนดเกี่ยวกับการทดลองทางการแพทย์ที่ทำกับมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า "หลักเกณฑ์นูเรมเบอร์ก" (Nuremberg Code) ข้อกำหนดเหล่านี้กลายเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ฉบับต่าง ๆ เช่น ปฏิญญาเฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki), รายงานเบลมองต์ (Belmont Report), แนวทางการศึกษาวิจัยทางชีวเวชศาสตร์ที่เกี่ยวกับมนุษย์ (CIOMS Guidelines) และ แนวทางการวิจัยทางคลินิกที่ดีขององค์การอนามัยโลก (ICH GCP) ซึ่งจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มีผลผูกพันให้ประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยต้องยึดถือและปฏิบัติตาม โดยสถาบันการศึกษาและสถาบันการวิจัย รวมถึงองค์กรที่มีพันธกิจด้านการวิจัย ต้องจัดทำวิธีดำเนินการมาตรฐาน (Standard Operating Procedures) และตั้งคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Ethics Committee) เพื่อพิจารณาโครงการวิจัยที่มีมนุษย์เข้าร่วม ตามเกณฑ์มาตรฐานสากล (เจนวิทย์ นวลแสง, 2561)

3. การบริการที่เป็นเลิศ

ความเป็นเลิศด้านการบริการ หมายถึง ผู้ให้บริการสามารถให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการหรือสร้างการบริการที่มีระดับสูงกว่าที่ผู้รับบริการได้คาดหวัง จะส่งผลให้การบริการดังกล่าวเกิดความเป็นเลิศด้านการบริการ ซึ่งทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจจากการบริการที่ได้รับเป็นอย่างมาก โดยปัจจัยที่มีผลต่อการให้บริการ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ดังนี้ (กัลยกร แรงฤทธิ์, 2567)

(1) ความคาดหวังกับการให้บริการ เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าของผู้รับบริการเกี่ยวกับบริการที่จะได้รับเมื่อไปใช้บริการ โดยความคาดหวังนี้มีหลายระดับที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความต้องการส่วนบุคคล การได้รับคำบอกเล่า ประสบการณ์ในอดีต หากได้รับการตอบสนองหรือได้รับการบริการที่ตรงตามความคาดหวัง ก็จะสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพในการให้บริการของผู้ให้บริการ

(2) การรับรู้กับการให้บริการ ผู้รับบริการมีการรับรู้แตกต่างกันแม้จะได้รับการกระตุ้นอย่างเดียวกันภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน แต่มีวิธีการยอมรับตัวกระตุ้น การเลือกสรร การประมวลและตีความหมายเกี่ยวกับตัวกระตุ้นไม่เหมือนกัน โดยมีมิติของการรับรู้คุณภาพการบริการ เช่น เวลา เหตุผล การบริการ เนื้อหา บริบท และการรวมกัน เป็นต้น

(3) ประสบการณ์การรับบริการกับคุณภาพการให้บริการ ประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวกับการรับบริการถือว่าได้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือส่งผลต่อการใช้บริการ เป็นตัวกำหนดความคาดหวังต่อคุณภาพในการให้บริการของผู้รับบริการ

วิธีการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ได้แก่ ผู้ใช้บริการหรือ นักวิจัยที่ต้องการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยเพื่อดำเนินการวิจัยในมนุษย์ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุนและให้ทุนการวิจัย รวมถึงนักศึกษาและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ นักวิจัย นักศึกษาระดับปริญญาเอก นักศึกษาระดับปริญญาโท และนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามในการสัมภาษณ์ (Research Guideline) แนวคำถามการสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ส่วน ดังต่อไปนี้ 1) สภาพการณ์ ปัญหา และอุปสรรค ด้านการรับรู้ เกี่ยวกับ การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ในปัจจุบันเป็นอย่างไร 2) แนวทางการเสริมสร้างการรับรู้ เกี่ยวกับ การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ ควรมีลักษณะอย่างไร 3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเสริมสร้างการรับรู้ เกี่ยวกับ การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้รับบริการ รวมถึง ผู้วิจัย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย นอกจากนี้ยังเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการรับรู้ การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ การบริการที่เป็นเลิศ และการทบทวนวรรณกรรมจากการศึกษาบทความวิจัย หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ เอกสารการวิจัย แผ่นพับ สื่อชนิดต่าง ๆ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ข้อมูลงานวิจัย และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในมนุษย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบ Phenomenology (ปรากฏการณ์วิทยา) เป็นวิธีการวิจัยที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจและตีความประสบการณ์ที่มนุษย์ได้สัมผัสหรือประสบมาในชีวิตจริง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าใจความหมายและการรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่พวกเขาประสบหรือเผชิญ การวิจัยประเภทนี้ไม่ได้มุ่งหวังหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุหรือทำนายผลลัพธ์ แต่จะเน้นที่การบรรยายและการตีความประสบการณ์เหล่านั้นจากมุมมองของผู้ที่ประสบเหตุการณ์นั้นๆ โดยตรง หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการจัดระเบียบข้อมูลสถานการณ์ ให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถ

วิเคราะห์ได้ โดยทำการคัดเลือกข้อมูลที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย ผู้ศึกษาใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์กระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) หรือประสบการณ์ที่สำคัญที่ผู้เข้าร่วมวิจัยได้แสดงออกมาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามหัวข้อหรือประเด็นที่กำหนดไว้ จากนั้นค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างหัวข้อต่าง ๆ เพื่อสรุปแนวโน้มและรูปแบบผลการศึกษาที่ค้นพบ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ตามหมวดหมู่ที่เกี่ยวข้อง โดยการใช้วิธีการโค้ดข้อมูล (Coding) เพื่อช่วยในการจัดระเบียบข้อมูลและทำให้การวิเคราะห์ง่ายขึ้น หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตีความข้อมูลที่ได้โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่ศึกษาไว้เป็นแนวทาง การตีความนี้มุ่งเน้นการหาเหตุผลและคำอธิบายสำหรับปัญหาและอุปสรรคที่พบรวมถึงสภาพการณ์และแนวโน้ม เพื่อศึกษาสภาพการณ์ ปัญหา และอุปสรรคด้านการรับรู้ เกี่ยวกับการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และการเสนอแนวการเสริมสร้างการรับรู้ เกี่ยวกับการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการต่อไป

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาด้านการรับรู้สภาพการณ์ ปัญหา และอุปสรรคด้านการรับรู้ เกี่ยวกับ การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ในปัจจุบัน ของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผลวิจัยพบว่า 1) การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพันธกิจและหน้าที่ของคณะ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักบางท่านทราบข้อมูลพันธกิจและหน้าที่จากทางเว็บไซต์ บางท่านทราบข้อมูลบางส่วนแต่ไม่ละเอียด ทราบในส่วนที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบงานวิจัยให้มีความถูกต้องให้เป็นไปตามระเบียบของจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ บางท่านไม่ทราบ เนื่องจากทำยื่นเพื่อประกอบงานวิจัยเท่านั้น 2) การรับรู้ข้อมูลโครงการวิจัยประเภทใด ต้องส่งเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ พบว่า ในส่วนข้อมูลของอาจารย์และนักวิจัย ส่วนใหญ่จะทราบข้อมูลด้านนี้ เนื่องจากมีความเข้าใจว่าทุกโครงการต้องยื่นขอจริยธรรม แต่ทางด้านนักศึกษาและผู้วิจัยส่วนใหญ่จะไม่ทราบข้อมูลด้านนี้มากนัก 3) การเข้าใช้บริการเว็บไซต์ และประสิทธิภาพของเว็บไซต์ พบว่าโดยส่วนใหญ่ทั้งอาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา พนักงาน เคยเข้าใช้เว็บไซต์กันทุกคน ซึ่งปัญหาที่พบ เช่น ค้นหาใน www.google.com แต่ลิงก์ ไม่สามารถเชื่อมต่อไปถึงเว็บไซต์หลักได้ แบบฟอร์มเอกสารควรแยกให้ชัดเจน ควรมีวิธีการใช้งาน หรือมีวิดีโอในการเข้าใช้ เป็นต้น 4) ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ พบว่า อาจารย์บางท่านทราบข้อมูลเป็นอย่างดี อาจารย์บางท่านทราบข้อมูลเป็นบางส่วน อาจารย์และนักศึกษาบางท่านไม่ทราบข้อมูล แต่ละท่านจะทราบข้อมูลและเข้าใจกระบวนการยื่นหลังจากที่ยื่นตรวจเอกสารมากขึ้นซึ่งมาจากประสบการณ์ตรง และการสอบถามเจ้าหน้าที่ 5) การพิจารณาโครงการวิจัยของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มี 3 ประเภท และแต่ละประเภทใช้เวลาพิจารณาไม่เท่ากัน พบว่า อาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา ต่างไม่ทราบ

ข้อมูลด้านนี้ หรือทราบเฉพาะบางส่วน ทุกท่านทราบข้อมูลดังกล่าวจากประสบการณ์ตรง อ่านข้อมูลในเว็บไซต์และการสอบถามเจ้าหน้าที่โดยตรง

จากการวิเคราะห์แก่นสาระของข้อมูล สามารถระบุประเด็นหลักได้ดังนี้ 1) แหล่งที่มาของข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลบางท่านได้รับข้อมูลจากเว็บไซต์ของคณะ ซึ่งอาจสะท้อนถึงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการที่เผยแพร่ แต่บางท่านเพียงรู้ข้อมูลบางส่วนเท่านั้น ในขณะที่บางท่านอาจไม่รู้ข้อมูลเหล่านี้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในการเข้าถึงและความเข้าใจข้อมูล 2) การรับรู้ที่แตกต่างกัน การรับรู้ของแต่ละคนเกี่ยวกับพันธกิจและหน้าที่ของคณะ แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละท่านมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไรกับคณะ เช่น หากมีการติดต่อหรือมีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย อาจจะทราบข้อมูลบางส่วน ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้มีส่วนร่วมโดยตรงจะไม่ทราบข้อมูลมากนัก 3) ด้านการรับรู้ข้อมูลโครงการวิจัยประเภทใด ต้องส่ง เพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ซึ่งอาจารย์และนักวิจัยส่วนใหญ่ทราบว่าทุกโครงการต้องยื่นขอจริยธรรม แต่สำหรับนักศึกษาและผู้วิจัยบางท่านยังขาดความรู้เรื่องนี้ จึงแสดงให้เห็นว่า เกิดการรับรู้ที่ไม่เท่ากันในหมู่กลุ่มนักวิจัยและนักศึกษา 4) การขาดการรู้ข้อมูลบางส่วน โดยผู้ให้ข้อมูลบางคนที่ไม่ทราบข้อมูลเลย หรือรู้แค่บางส่วน แสดงถึงการขาดการเผยแพร่ข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับพันธกิจและหน้าที่ของคณะ รวมไปถึงเว็บไซต์มีปัญหาที่ เช่น ลิงก์ ไม่สามารถเชื่อมต่อไปถึงเว็บไซต์หลักได้ ไม่มีการแบบฟอร์มเอกสาร และไม่มีวิธีการใช้งานเว็บไซต์ เป็นต้น 5) ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ อาจารย์และนักวิจัย และนักศึกษาไม่ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเภทของโครงการวิจัยและระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณา ข้อมูลส่วนนี้ทราบจากประสบการณ์ตรงหรือการสอบถามเจ้าหน้าที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระบบการให้บริการขาดข้อมูลเกี่ยวกับประเภทและระยะเวลาในการพิจารณาโครงการวิจัย

2. แนวทางการเสริมสร้างการรับรู้ เกี่ยวกับ การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ ด้านการบริการ สำหรับแนวทางการเสริมสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ทางผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นโครงการจำนวน 10 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และพันธกิจของสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผลที่คาดว่าจะได้รับ บุคลากรและนักวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวในข้อกำหนดและกฎระเบียบในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ รวมไปถึงบทบาทและพันธกิจของสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 2) โครงการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับขั้นตอนการยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ 3) โครงการอบรมพนักงานสำนักงานจริยธรรมวิจัยในมนุษย์สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการเพิ่มทักษะและความมั่นใจให้กับพนักงานในสำนักงานจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ ทั้งในด้านการบริการที่มีคุณภาพและการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ ซึ่งจะเป็นการยกระดับองค์กรให้เป็นมืออาชีพ

และมีมาตรฐานที่สูงขึ้นในด้านการบริการ 4) โครงการใช้งานระบบเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผลที่คาดว่าจะได้รับ ระบบเว็บไซต์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้งานระบบได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น 5) โครงการพัฒนาระบบ E- Learning การอบรมหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ในรูปแบบ Online ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผลที่คาดว่าจะได้รับ ระบบ E- learning มีเนื้อหาที่กระชับ ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้งานระบบได้ง่ายและมีความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการศึกษา

อภิปรายผลการศึกษาด้านการรับรู้สภาพการณ์ ปัญหา และอุปสรรคด้านการรับรู้ เกี่ยวกับ การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ในปัจจุบันของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ด้านการรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ของอาจารย์ นักวิจัยและนักศึกษา มีความแตกต่างกัน บางท่านทราบเพียงบางส่วน และบางท่านไม่ทราบข้อมูลทั้งหมด ซึ่งหลาย ๆ ท่านได้ทราบรายละเอียดจากการยื่นเอกสารด้วยตนเองและได้สอบถามข้อมูล ต่าง ๆ จากทางเจ้าหน้าที่ และในส่วนการเข้าใช้บริการเว็บไซต์ ด้านประสิทธิภาพของเว็บไซต์ ซึ่งทุกคนเคยเข้าใช้บริการแล้ว แต่ด้านประสิทธิภาพ ยังคงพบปัญหาต่าง ๆ อยู่ เช่น ลิงก์แบบฟอร์มต่าง ๆ การเข้าใช้งานข้อมูลต่าง ๆ เป็นต้น รวมไปถึงระบบ E– learning บางบทเรียนมีเนื้อหามากเกินไป ไม่มีการสรุปท้ายบทให้ อาจเนื่องจากข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหน้าที่ พันธกิจ และขั้นตอนการขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงนั้นได้รับการประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์เพียงช่องทางเดียว ไม่มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางอื่น ๆ อย่างเพียงพอ ทำให้ข้อมูลไม่แพร่หลายมากนัก อีกทั้งการเข้าถึงข้อมูลบางครั้งมีขั้นตอนที่ซับซ้อน และข้อมูลบางส่วนอาจมีรายละเอียดมากเกินไปจนทำให้ผู้ที่ต้องการศึกษายากที่จะเข้าใจเนื้อหาดังกล่าวได้ นอกจากนี้ ปัญหาด้านระบบเว็บไซต์และ E-learning อาจเกิดจากผู้ดูแลระบบที่ให้ความสำคัญกับการดูแลระบบบริการเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีผู้ดูแลในส่วนของการจัดการไฟล์เอกสารและข้อมูลบทเรียน E-learning รวมถึงความผิดพลาดในการลงข้อมูล URL ที่ไม่เชื่อมโยงกับเว็บไซต์หลัก จึงทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกนก อนรรฆธนะกุล (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับแนวปฏิบัติและคุณภาพบริการของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการงานทะเบียนคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคงธัญบุรี พบว่า การรับรู้แนวปฏิบัติของผู้รับบริการที่มีต่องานทะเบียน คณะศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคงธัญบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การรับรู้แนวปฏิบัติในด้านงานข้อมูลทะเบียน ด้านขั้นตอนต่าง ๆ ของงานทะเบียน และด้านการให้บริการงานทะเบียนให้กับนักศึกษา และยังสอดคล้องกับแนวคิดการรับรู้ของ สุพานี สฤษฏ์วานิช (2552) ได้กล่าวสรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1. เป้าหมาย หรือสิ่งที่รับรู้ คุณลักษณะ

ของเป้าหมายบางอย่างจะเรียกร้อง ความสนใจ และการรับรู้ได้ดี เช่น ขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และเนื้อหาบทเรียน มีความละเอียด กระชับ ได้ใจความและน่าสนใจก็จะสามารถกระตุ้นการรับรู้ได้ 2. ตัวผู้รับรู้ คุณลักษณะบางอย่างของตัวผู้รับรู้ก็จะมีผลต่อการรับรู้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เช่น ถ้าสื่อนั้นมีความน่าสนใจก็จะเลือกรับสื่อนั้นเช่นเดียวกัน รวมไปถึงประสบการณ์ถ้ามีประสบการณ์ที่ดีในเรื่องนั้นมาก่อนก็จะทำให้มีความสนใจมีการรับรู้ได้ดีกว่า 3. สถานการณ์ ปัจจัยสถานการณ์ก็จะมีผลต่อการรับรู้ได้ เช่น เมื่อสถานการณ์ ที่ได้เข้าใช้งานระบบเว็บไซต์รวมไปถึงระบบ E- learning ในครั้งแรก แล้วเกิดความประทับใจที่ดี ก็จะส่งผลให้เกิดการใช้ต่อและศึกษาข้อมูล ต่าง ๆ ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกันหากการใช้งานระบบเว็บไซต์รวมไปถึงระบบ E- learning ในครั้งแรก ไม่ประทับใจ (ความรู้สึกเชิงลบ) ก็จะส่งผลให้ผู้ใช้งานใช้งานน้อยลง การศึกษาด้วยตนเองก็น้อยลงด้วยเช่นกัน

ด้านกระบวนการยื่นขอ มีความซับซ้อนทั้งทางเรื่อง แบบฟอร์มเอกสาร กระบวนการยื่น และใช้ระยะเวลาในการพิจารณานานเกินไป ไม่มีระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนในการแจ้งให้ผู้วิจัยทราบ ด้านการแบบยื่นในระบบ Online submission ผลวิจัยพบว่า เห็นด้วยกับการยื่นในระบบออนไลน์ เพราะจะทำให้สะดวกและลดการใช้เอกสาร แต่ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้ระบบมีประสิทธิภาพ และง่ายต่อการใช้งานด้วย อาจจะเนื่องมาจากอาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารที่ต้องใช้ในการยื่นขอจริยธรรมในมนุษย์ ไม่ทราบกระบวนการยื่นที่ถูกต้อง รวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในการยื่นในแต่ละขั้นตอน จึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการยื่นแบบฟอร์ม และไม่สามารถวางแผนเรื่องระยะเวลาในการยื่นได้ นอกจากนี้ ในด้านการยื่นออนไลน์ อาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษามีความต้องการใช้ระบบการยื่นแบบออนไลน์ เนื่องจากสามารถลดค่าใช้จ่ายในการพิมพ์เอกสารและทำรูปเล่มหลายชุด อีกทั้งยังสะดวกและรวดเร็วกว่าการยื่นเอกสารในรูปแบบเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำลิน เทียมแก้ว (2560) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักวิทยบริการ พบว่า ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ พบว่าผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อความสะดวกรวดเร็วในการใช้บริการผ่านออนไลน์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสรี วรพงษ์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางบริการสู่ความเป็นเลิศ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐม ในด้านผลการศึกษาแนวทางการบริการสู่ความเป็นเลิศ พบว่า การปรับปรุงบุคลากร เปลี่ยนสภาพแวดล้อม และควรลดขั้นตอนของการให้บริการ ให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งควรคำนึงถึงคุณลักษณะดังนี้ ความถูกต้อง ความรวดเร็ว ความสุภาพ และการเอาใจใส่ จึงจะสามารถทำให้ผู้มาติดต่อขอรับบริการมี ความประทับใจได้ จึงจะทำให้งานการให้บริการสู่ความเป็นเลิศ

อภิปรายผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการรับรู้ เกี่ยวกับ การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ

สำหรับแนวทางการเสริมสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ทางผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นโครงการ เพื่อสามารถนำโครงการต่าง ๆ ไปเสริมสร้างการรับรู้และพัฒนาด้านการบริการสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ดังนี้ 1) โครงการอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และพันธกิจของสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผลที่คาดว่าจะได้รับ บุคลากรและนักวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกำหนดและกฎระเบียบในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ รวมไปถึงบทบาทและพันธกิจของสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 2) โครงการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับขั้นตอนการยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ 3) โครงการอบรมพนักงานสำนักงานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการเพิ่มทักษะและความมั่นใจให้กับพนักงานในสำนักงานจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ทั้งในด้านการบริการที่มีคุณภาพและการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ ซึ่งจะเป็นการยกระดับองค์กรให้เป็นมืออาชีพและมีมาตรฐานที่สูงขึ้นในด้านการบริการ 4) โครงการใช้งานระบบเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผลที่คาดว่าจะได้รับ ระบบเว็บไซต์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้งานระบบได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น 5) โครงการพัฒนาระบบ E- Learning สำหรับการอบรมหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ในรูปแบบออนไลน์ ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผลที่คาดว่าจะได้รับ ระบบ E– Learning มีเนื้อหาที่กระชับ ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้งานระบบได้ง่ายและมีความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เตือนใจ ศรีชะฎา (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การฝึกอบรมบุคลากรในธุรกิจบริการ เพื่อให้คุณภาพบริการที่ดีขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันการฝึกอบรมเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการดำเนินธุรกิจ เพราะการ ฝึกอบรมจะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งพนักงานและองค์กรประสิทธิภาพของพนักงานขึ้นอยู่กับปัจจัย ต่าง ๆ แต่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานของพนักงาน คือ การฝึกอบรม การฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเพิ่มความสามารถและประสบการณ์การทำงานให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรินทร ซอกหอม (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเว็บไซต์คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา ผลวิจัยพบว่า หลังจากการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งานในภาพรวมพบว่า ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในด้านการใช้ข้อความเพื่อสื่อความหมาย ใช้งานง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน และพัฒนารูปแบบให้มีความน่าสนใจ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกาญจน์ พรมมาพงษ์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจผู้ที่เข้ารับการอบรมเสริมทักษะความรู้พื้นฐานใน 3 รายวิชา ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ ผลวิจัยพบว่า

ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานใน 3 รายวิชา ในรายวิชาคอมพิวเตอร์มากขึ้นหลังจากเข้ารับการอบรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

1. ผู้ที่ทำวิจัยสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการยื่นขอจริยธรรมและการให้บริการที่เป็นเลิศได้

2. สำนักงานจริยธรรมมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงสามารถนำผลวิจัยในแนวทางการเสริมสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาด้านนี้สู่ความเป็นเลิศด้านการบริการ

3. คณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยหรือภาครัฐสามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างการรับรู้และการสื่อสารข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ใช้บริการได้

4. ภาคเอกชนสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อสู่การบริการที่เป็นเลิศ

5. มหาวิทยาลัยอื่นๆ สามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นการอ้างอิงในงานวิจัยได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับยุคโลกาภิวัตน์เพื่อการสร้างบริการที่เป็นเลิศ เพื่อขยายผลไปสู่การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมและการพัฒนาองค์กรที่ตอบสนองต่อการ

เปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในการพัฒนาบุคลากรในภาคต่าง ๆ ที่มุ่งสร้างบริการที่เป็นเลิศ

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโมเดลตัวชี้วัดบริการเพื่อยกระดับคุณภาพบริการที่เป็นเลิศ เพื่อพัฒนาโมเดลตัวชี้วัดบริการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และยกระดับการบริการได้อย่างเป็นเลิศ

บรรณานุกรม

กรกนก อนรรฆธนะกุล. (2564). *การรับแนวปฏิบัติและคุณภาพบริการของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการงานทะเบียนคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคงธัญบุรี.* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคงธัญบุรี.

กิ่งกาญจน์ พรมมาพงษ์. (2558). *ความพึงพอใจผู้ที่เข้ารับการอบรมเสริมทักษะความรู้พื้นฐาน 3 รายวิชา ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประจำปี 2558*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

กัลยกร แรงฤทธิ์. (2567). ปัจจัยคุณภาพการให้บริการและการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้าผ่านแอปพลิเคชัน MuvMi. *วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 3*(1), 32-47. https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dpssj/article/view/2558/2435.

ดวงวิไล ไทยแท้. (2563). การศึกษาความรู้ความเข้าใจและความพึงพอใจในการเข้าร่วมอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของนักวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal, 8*(1), 104-116. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/mur2r/article/view/248623.

เตือนใจ ศรีชะฎา. (2561). การฝึกอบรมบุคลากรในธุรกิจบริการ เพื่อให้คุณภาพบริการที่ดีขึ้น. *วารสารวิจัยและพัฒนาวไลย์อลงกรณ์ในพระบรมราชูปภัมภ์, 13*(1), 218-235. https://www2.spu.ac.th/fac/tourism/th/content.php?cid=17589.

น้ำลิน เทียมแก้ว. (2560). *การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2559.* (รายงานการวิจัย). สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. https://library.msu.ac.th/msugreenlibrary/file/group-5/5.2-7%20รายงานการศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ.pdf.

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. (2565). *การขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์.* https://ec.mfu.ac.th/ec-6903.html

วรินทร ซอกหอม. (2564)). การพัฒนาเว็บไซต์คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal, 8*(1), 117-129. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/mur2r/article/view/242813/168387.

สุธี พานิชกุล (2564). หลักเบื้องต้นของจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์. *เวชสารแพทย์ทหารบก, 59*(4), 247-253. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/rtamedj/article/view/11789.

สุพานี สฤษฏ์วานิช. (2552). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ : แนวคิด และทฤษฎี* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวดี อุปปินใจ. (2564) จริยธรรมในมนุษย์กับการวิจัยทางการศึกษา. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 3*(1), 49-58. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JAPDEAT/article/view/250905.

เสรี วรพงษ์. (2558). การพัฒนาแนวทางบริการสู่ความเป็นเลิศ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐม. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 23*(1), 56-73.

เจนวิทย์ นวลแสง. (2561). จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ กับการวิจัยทางสังคมศาสตร. *วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย, 10*(2), 131-155.

อสงไขย ทยานศิลป์. (2560). *ทัศนคติ การรับรู้ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในโครงการ ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของกลุ่มบริษัท สยามพิวรรธน์ จำกัด* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/ Info/item/dc:144258#

อัศวิน แสงพิกุล (2565). จริยธรรมการวิจัย. *วารสารสุทธิปริทัศน์, 27*(81), 138-147. https://irb-ipsr.mahidol.ac.th/download_article/research%20ethics%20-%20Aswin%20.Sangpikul.pdf.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด

study Self-Management Competency Avoiding Traffic Jam Problems

กาญจนา กลับแดง[1] วัลลภา อินทรงค์[2] และพรรณวดี ขำจริง[3]

Kanjana klabdaeng[1] Wanlapa Intarong [2] and Panwadee khumjing [3]

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Phuket Rajabhat University

S6511149101@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด (2) เพื่อศึกษาการวางแผนการเดินทางล่วงหน้าในการหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำนวน 362 คน โดยวิธีการใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะความรู้กฎจราจร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.61, S.D. = .53) สมรรถนะการจัดการตนเองเห็นคุณค่าในฐานะผู้ใช้ถนน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.55, S.D. = .53) สมรรถนะการสร้างจิตสำนึกด้านการใช้ถนน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.48, S.D. = .56) สมรรถนะการแก้ปัญหาจราจรส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{x}$ =4.41, S.D. = .62) สมรรถนะประสบการณ์ในการวิเคราะห์ปัญหาจราจร มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{x}$ =4.34, S.D. = .67) และการวางแผนการเดินทางล่วงหน้า จำนวน 361 คน คิดเป็นร้อยละ 99.70 รองลงมาการสร้างแรงบันดาลใจให้กับตนเอง จำนวน 357 คน คิดเป็นร้อยละ 98.60

คำสำคัญ : สมรรถนะ, การจัดการตนเอง, ปัญหาจราจรติดขัด

Abstract

The objectives of this research were 1) To study the self-management competencies to avoiding traffic congestion problems. 2) To study planning in advance avoiding traffic jam problems. It was collected using a questionnaire. The sample was 362 students of Phuket Rajabhat University. The statistics were used for data analysis using mean and standard deviation. Traffic rules proficiency was at the highest mean ($\bar{x}$ =4.61, S.D. = .53). The finding

of this research was found that self-management proficiency which appreciated as a driver at the highest mean ($\bar{x}$ = 4.55, S.D. = .53). Proficiency of conscious mind of road users was at the highest mean ($\bar{x}$ =4.48, S.D. = .56). Proficiency of problem solution effected on daily life was at the highest mean ($\bar{x}$ =4.41, S.D. = .62). Proficiency of problem analyzed experience was at the highest mean ($\bar{x}$ =4.34, S.D. = .67). 361 students for traveling plan in advance at percentage of 99.70 and 357 students inspired themselves at percentage of 98.60

Keywords: Proficiency, Self-management, Traffic Jam Problem

ที่มาและความสำคัญ

สมรรถนะการจัดการตนเองมีที่มาจากการศึกษาและวิจัยในด้านจิตวิทยาและพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งได้ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเวลาและการทำงาน การดูแลสุขภาพที่ดี ความรู้และทักษะทางสังคม การตั้งเป้าหมายและวางแผน การปรับตัวต่อสถานการณ์ การจัดการความเครียดและอื่นๆ คนที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นมีอุปนิสัยและเจตคติอย่างไร โดยเก็บข้อมูลของกลุ่มบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานโดดเด่นกับผู้ที่ไม่ได้มีผลงานโดดเด่นด้วยวิธีสัมภาษณ์ นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาววาร์ดซึ่งกล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะที่ดีของบุคคล (excellent performer) ในองค์การกับระดับทักษะ ความรู้ ความสามารถ โดย กล่าวว่า การวัด IQ และการทดสอบบุคลิกภาพ ยังไม่เหมาะสมในการทำนายความสามารถ หรือสมรรถนะของ บุคคลได้ เพราะไม่ได้สะท้อนความสามารถที่แท้จริงออกมาได้ สมรรถนะคือบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถ ผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้น สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ บุญเชิญ หมู่มาก (2559)

วิธีการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด มีความสำคัญ เนื่องจากปัญหาจราจรติดขัดเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของผู้คน โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษา ซึ่งมีการเดินทางระหว่างบ้านและมหาวิทยาลัยเป็นประจำ การจราจรติดขัดสามารถทำให้เกิดความล่าช้าในการเรียน การสูญเสียเวลา และเพิ่มระดับความเครียดให้นักศึกษา ปัญหาจราจรติดขัดอย่างมากในช่วงเวลาเช้าและเย็น สาเหตุของปัญหาการจราจรติดขัด ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของประชากร การวางแผนการจราจรไม่สัมพันธ์กับการเติบโตของพื้นที่ สัญญาณไฟจราจรเสีย ประชาชนนิยมใช้รถยนต์ส่วนตัว ผู้ใช้รถใช้ถนนขาดจิตสำนึกต่อระเบียบวินัย การจราจรชอบฝ่าฝืนกฎจราจร ผลกระทบที่ตามมาจากปัญหาการจราจรดังกล่าวไม่เพียงแต่จะสร้างความยากลำบากในการเดินทางของประชาชน ยังก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศ ธนพัฒน์ เกิดผล และนิเทศ ตินณะกุล (2561)

การหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดอีกวิธีการหนึ่งคือการบริหารจัดการตนเอง วิธีรับมือปัญหารถติด ควรเตรียมวางแผนการเดินทางไว้ล่วงหน้าเส้นทางที่เลี่ยงรถติดโดยดูจากแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Google mapเป็นต้น เพื่อเป็นการเช็คว่าในเส้นทางที่เราจะเดินทางนั้นมีการจราจรที่ติดหรือเปล่า จะได้เป็นการเผื่อเวลาในการออกเดินทางหรือหาเส้นทางเลี่ยงรถติดเส้นทางอื่นได้ควรติดตามข่าวสารจราจร ส่วนมากแล้วจะบอกเกี่ยวกับเส้นทางรถติด เส้นทางที่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น หากเราได้ติดตามข่าวสารจราจรก็จะช่วยให้เรารู้ล่วงหน้าได้ว่าเกิดการจราจรช่วงไหนที่ติดขัด หรือเส้นทางไหนเกิดอุบัติเหตุ เพราะถ้าหากเป็นเส้นทางที่เราจะผ่านไปนั้น เราจะได้หาเส้นทางเลี่ยงอื่นในการเดินทางได้ ในวันที่รถติดหนักมากๆ รถยนต์แทบจะไม่มีการขยับได้เลย เพื่อเป็นการให้เราได้เดินทางไปทันในเวลาที่เราต้องการ เราควรมองหาวิธีการเดินทางอื่นที่รวดเร็วกว่า ไม่ว่าจะเป็น รถไฟฟ้า รถมอเตอร์ไซด์ สามารถหลีกเลี่ยงปัญญารถติด หากที่ทำงานเราอยู่ไกลจากที่พักหรือเส้นทางในการเดินทางไปทำงานต้องผ่านโรงเรียนหรือผ่านเส้นทางที่รถติดให้เราตื่นนอนเช้าขึ้น เพื่อที่จะได้มีเวลาเหลือกับการเจอรถติด เพราะหากเราตื่นสายอาจทำให้การเดินทางไปทำงานของเราสายได้ หากเรารู้ว่าพรุ่งนี้เราจะต้องเตรียมอะไรไปสำหรับทำงานบ้าง ให้เราเตรียมไว้ล่วงหน้าไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้าสำหรับทำงาน อุปกรณ์การทำงานอย่าง โน๊ตบุ๊ค ต่างๆ หรือบางคนมีการเตรียมอาหารสำหรับไปทานที่ทำงาน เพื่อเช้ามาเราจะได้พร้อมออกเดินทางไปทำงานได้ทันที ไม่ต้องเสียเวลากับการเตรียมของเหล่านี้ ความเข้าใจจึงมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมซึ่งเป็นพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ก่อให้เกิดความปลอดภัยทั้งตนเองและผู้อื่น มีดังนี้ เมา ง่วง ไม่ขับขี่ ไม่เล่นโทรศัพท์ขณะขับขี่และเปิดไฟเลี้ยวขณะเปลี่ยนช่องจราจรหรือต้องการจะเลี้ยวและให้สัญญาณไฟฉุกเฉินเมื่อต้องการหยุดรถ ไม่เปิดไฟฉุกเฉินขณะข้าม 4 แยก หรือเล่นโทรศัพท์ขณะขับขี่ การเล่นหรือคุยโทรศัพท์ขณะขับรถถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ยกเว้นแต่การคุยโดยใช้ Small Talk หรือ Bluetooth ซึ่งในความเป็นจริงแม้คุณจะใช้อุปกรณ์เหล่านี้แต่สมองของคุณก็ยังต้องถูกแบ่งไปใช้กับการพูดคุย ซึ่งนั่นก็จะทำให้สมาธิการในขับขี่ลดลงอยู่ดีดังนั้นขณะขับรถควรใช้ โทรศัพท์เฉพาะที่จำเป็นจริงๆ กนกอร หลงกลาง และนูรายนา มะสารี (2563)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด ผู้วิจัยได้นำประโยชน์จากข้อมูลจากผลการศึกษาดังกล่าวจะได้เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ประสงค์ที่ต้องการจะหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด เพื่อได้ทราบเกี่ยวกับการจัดการตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด
2. เพื่อศึกษาการวางแผนการเดินทางล่วงหน้าในการหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด

นิยามศัพท์

1. สมรรถนะการจัดการตนเอง หมายถึง ทักษะที่สำคัญในการพัฒนาตนเองในหลากหลายสถานการณ์ ทักษะในการกำกับพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดของตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีคุณภาพ และทักษะสำคัญในการจัดการกับปัญหา การตัดสินใจ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ของชีวิต

1.1 การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การรู้จักรัก เห็นคุณค่าในตนเอง มั่นใจในตนเอง เห็นอกเห็นใจให้เกียรติและเคารพสิทธิตนเองและผู้อื่น รู้ว่าตัวเองเป็นใคร ต้องการอะไร ชอบอะไร

1.2 การมีเป้าหมายในชีวิต หมายถึง สามารถจัดการตนเองได้ สามารถพึ่งพาตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ช่วยให้เรามีแรงบันดาลใจและมุ่งมั่นที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ

1.3 การจัดการอารมณ์และความเครียด หมายถึง วิธีที่ช่วยสร้างศักยภาพให้เกิดขึ้นกับตนเอง จะช่วยให้เรารู้จักระงับหรือหลีกเลี่ยงอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์และเกิดความเครียด จะส่งผลให้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต หมายถึง สามารถเตรียมพร้อมป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้นๆได้ มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และดำเนินการ โดยมุ่งเน้นไปที่การระบุปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ หาแนวทางแก้ไข และนำไปปฏิบัติ จนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2. ปัญหาจราจรติดขัด หมายถึง สภาวะที่มียานพาหนะหนาแน่นบนท้องถนน ส่งผลให้เกิดความเร็วในการเดินทางลดลง เวลาในการเดินทางเพิ่มขึ้น และเกิดภาวะการณ์ชะลอตัวของยานพาหนะ สาเหตุสำคัญที่สุดของปัญหาการจราจรติดขัด มีการใช้รถส่วนตัวมากกว่าการขนส่งสาธารณะ การใช้รถส่วนตัวมากทำให้เปลืองพื้นที่ถนน มีการจราจรที่คับคั่งจนเกินไป เมื่อเทียบกับการขนส่งสาธารณะ เช่น รถโพถ้อง แอร์พอร์ตบัส รถแท็กซี่ รถตุ๊กๆที่ใช้พื้นที่ต่อคนน้อยกว่ารถส่วนตัวมากมายหลายเท่า

แนวคิดและทฤษฎี

บุญเชิญ หมู่มาก (2559) สมรรถนะการจัดการตนเอง หมายถึง มีที่มาจากการศึกษาและวิจัยในด้านจิตวิทยาและพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งได้ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเวลาและการทำงาน การดูแลสุขภาพที่ดี ความรู้และทักษะทางสังคม การตั้งเป้าหมายและวางแผน การปรับตัวต่อสถานการณ์ การจัดการความเครียดและอื่นๆ คนที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นมีอุปนิสัยและเจตคติ อย่างไร โดยเก็บข้อมูลของกลุ่มบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานโดดเด่นกับผู้ที่ไม่ได้มีผลงานโดดเด่นด้วยวิธีสัมภาษณ์ แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะเริ่มจากการนำเสนอบทความทางวิชาการ นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาววาร์ด ซึ่งกล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะที่ดีของบุคคล (excellent performer) ในองค์การกับระดับทักษะ

ความรู้ ความสามารถ โดย กล่าวว่า การวัด IQ และการทดสอบบุคลิกภาพ ยังไม่เหมาะสมในการทำนายความสามารถ หรือสมรรถนะของ บุคคลได้ เพราะไม่ได้สะท้อนความสามารถที่แท้จริงออกมาได้ สมรรถนะคือบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถ ผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้น สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ

กรรณิการ์ แสนสุภา และนเรศ กันธะวงค์ (2564) สมรรถนะการจัดการตนเอง หมายถึง เป็นทักษะที่สำคัญในการพัฒนาตนเองในหลากหลาย สถานการณ์และการจัดการตนเองมีความสัมพันธ์กับการประสบผลสำเร็จในชีวิต การเสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองด้วยหลักการทางจิตวิทยาจะทำให้บุคคลได้ สำรวจและเข้าใจในตนเองอย่างแท้จริง สามารถกำกับอารมณ์ พฤติกรรม และความ รู้สึกนึกคิดของตนเองให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจน สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้บุคคลดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข เห็นคุณค่า ในตนเองและสามารถจัดการกับอารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ บทความนี้ ได้นำเสนอการนำเอาหลักการทางจิตวิทยามาประยุกต์ใช้เพื่อให้บุคคลเกิดทักษะการ จัดการตนเอง โดยเริ่มด้วยการประเมินตนเอง การตั้งเป้าหมาย การกำกับตนเอง และ การประมาณตนเอง ภายใต้ความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคล อันเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป บุคคลจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีขั้นตอนของการจัดการตนเองที่ชัดเจนและต้องมีการประเมินผลของการกระทำเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ชดช้อย วัฒนะ (2558) สมรรถนะการจัดการตนเอง หมายถึง เป็นการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อที่จะจัดการกับความเจ็บป่วย รวมถึงการปฏิบัติตาม แผนการรักษาเพื่อควบคุมหรือลดผลกระทบจากโรคหรือ การเจ็บป่วยที่มีต่อภาวะสุขภาพ และคงไว้ซึ่งการดำเนินชีวิต ประจำวันที่เป็นปกติสุข โดยมีลักษณะเป็นกระบวนการ ประกอบด้วยการตั้งเป้าหมายที่มีความเป็นไปได้จริง

สุภาวดี เพชรชนะ (2558) สมรรถนะการจัดการตนเอง หมายถึง เป็นสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายและสังเกตง่ายขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยไม่ต้องมีระบบที่ซับซ้อน สามารถจัดระเบียบแบบแผนได้ ซึ่งเกิดจากความสามารถในการจัดการ ตนเองของชุมชน และสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ระบบที่ซับซ้อนมากขึ้น อันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง ได้อย่างเข้มแข็ง และยั่งยืนต่อไป

ยงยุทธ์ สุขพิทักษ์ (2557) สมรรถนะการจัดการตนเอง หมายถึง กระบวนการพัฒนาตนเอง มีความรู้ด้านกลไกการเกิดโรค การป้องกันโรค ทักษะการดูแลตนเองเรื่องออกกำลังกาย อาหาร ลดเครียด รับประทาน

ยา มีทัศนคติในการควบคุมระดับ น้ำตาลในเลือดให้อยู่ในเกณฑ์เหมาะสม และมีแนวทางการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของโรค

สกุลรัตน์ ประทุมสิทธิ์ และคณะ (2566) สมรรถนะการจัดการตนเอง หมายถึง เป็นกระบวนการของบุคคลที่พัฒนาตนเอง มีการ ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง สามารถจัดการและควบคุมการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างมีระเบียบ แบบแผน เพื่อบรรลุตามเป้าหมายและเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นทักษะสำคัญสำหรับการทำงาน

อัจศรา ประเสริฐสิน และคณะ (2561) ได้สรุป องค์ประกอบของการจัดการตนเองตามความคล้ายคลึงกันของความหมายประกอบด้วย การตั้งเป้าหมาย การบริหารเวลา การรับรู้ความสามารถของตน การประเมินตนเอง การกำกับ ตนเอง และการเสริมแรงตนเอง

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดขนาดและเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากร คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 5 คณะ มีนักศึกษาจำนวน 7,876 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตารางสำเร็จของเครจย์ซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970; อ้างถึงในประภาพร ศรีตระกูล, 2550) และได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 362 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจร และแบบสอบถามของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 5 คณะ แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1) ศึกษาข้อมูลและเนื้อหา จากตำรา วารสารและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติด

2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม (Checklist) และแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวกับหลัก และวิธีการสร้างแบบสอบถาม เช่น แบบสอบถามการสร้างและการใช้ ของอุทุมพร จามรมาน (2530) และหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2530) และบุญชม ศรีสะอาด (2545)

3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อของแต่ละด้านว่าสอดคล้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น แล้วหาผลรวมของคะแนนในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด เพื่อดูดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Concurrence : IOC) ตั้งแต่ 0.50-1.00 เพื่อนำใช้ในการเก็บ สมนึก ภัททิยธนี (2544)

4) หาคุณภาพแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มนักศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้แก่ นักศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .896

ผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 202 คน คิดเป็นนร้อยละ 55.80 รองลงมาคือเพศเพศชาย 160 คน คิดเป็นร้อยละ 44.20 ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่มีอายุ 18-20 จำนวน 195 คิดเป็นร้อยละ 53.90 มีอายุ 21-30 จำนวน 167 คิดเป็นร้อยละ 46.10 พบว่า ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 รองลงมาคือนักศึกษาคณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 30.10 นักศึกษาคณะครุศาสตร์ จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 49 คิดเป็นร้อยละ13.50 และนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการเกษตร จำนวน 7 คิดเป็นร้อยละ 1.90

ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ ขับรถอย่างระมัดระวังรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าในฐานะผู้ใช้ถนน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.55, S.D. = .53) รองลงมาการขับรถอย่างมีระเบียบสามารถแสดงถึงความรักต่อตนเองและผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.51, S.D. = .54) และการมีสัญญาณไฟจราจรที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.51, S.D. = .53)

ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด ส่วนใหญ่มีความมั่นใจในการขับขี่ยานพาหนะไปถึงที่ทำงานทันต่อเวลา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 1.34, S.D. = .49) จำนวนคนที่ตอบ ทุกครั้ง 243 คน คิดเป็นร้อยละ 67.10จำนวนคนที่ตอบ บางครั้ง 115 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 และจำนวนคนที่ตอบไม่เคยเลย 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.10 การจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ การขับรถอย่างระมัดระวังช่วยแสดงถึงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ใช้ถนนคนอื่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 1.00, S.D. = .05) จำนวนคนที่ตอบใช่ 361 คน คิดเป็นร้อยละ 99.70 จำนวนคนที่ตอบไม่ใช่ 1 คน คิดเป็นร้อยละ .30 รองลงมาควรมีการปรับปรุงสภาพถนนเพื่อให้ทุกคนใช้สิทธิในการขับขี่อย่างปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = .99, S.D. = .09) จำนวนคนที่ตอบใช่ 359 คน คิดเป็นร้อยละ 99.20 จำนวนคนที่ตอบไม่ใช่ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80

ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ การมีความรู้เกี่ยวกับกฎจราจรช่วยให้คุณพึ่งพาตนเองในการขับขี่ได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.61, S.D. = .53) รองลงมามีความมุ่งมั่นที่จะเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการจราจรและความปลอดภัยในการเดินทาง มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{x}$ =4.40, S.D. = .56)

ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ การมีมาตรการรณรงค์สร้างจิตสำนึกด้านการใช้ถนนมีศักยภาพในการลดอุบัติเหตุ มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{x}$ =4.48, S.D. = .56) รองลงมาประสิทธิภาพของระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่มีความเพียงพอต่อความต้องการ มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{x}$ =4.39, S.D. = .71) และต้องขับรถในช่วงเวลาที่มีการจราจรหนาแน่น รู้สึกมีความเครียด มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{x}$ =4.30, S.D. = .76)

ด้านการจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ ประสบการณ์ในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาจราจรที่เกิดขึ้นในระหว่างการเดินทาง มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{x}$ =4.34, S.D. = .67) ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถช่วยบรรลุเป้าหมายในการจัดการจราจร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = .99, S.D. = .11) จำนวนคนที่ตอบใช่ 357 คน คิดเป็นร้อยละ 98.60 จำนวนคนที่ตอบไม่ใช่ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 รองลงมาการดำเนินการใช้เทคโนโลยีในการจัดการจราจรช่วยลดปัญหาได้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = .99, S.D. = .07) จำนวนคนที่ตอบใช่ 360 คน คิดเป็นร้อยละ 99.40 จำนวนคนที่ตอบไม่ใช่ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ สามารถระบุปัญหาจราจรที่พบในพื้นที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = .98, S.D. = .14) จำนวนคนที่ตอบได้ 354 คน คิดเป็นร้อยละ 97.80 จำนวนคนตที่ตอบไม่ได้ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.20

ด้านปัญหาจราจรติดขัด ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ ปัญหาจราจรส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของคุณ มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{x}$ =4.41, S.D. = .62) รองลงมา ปัญหายานพาหนะหนาแน่นในพื้นที่มีความรุนแรง มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{x}$ =4.38, S.D. = .58) และขนส่งสาธารณะในพื้นที่มีความสะดวกสบาย มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{x}$ =4.31, S.D. = .79) ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ เคยพบปัญหาจากการเดินทางที่ใช้เวลานานเกินไป มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = .99, S.D. = .11) จำนวนคนที่ตอบเคย 357 คน คิดเป็นร้อยละ 98.60 จำนวนคนตที่ตอบไม่เคย 5คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 รองลงมาประสบการณ์การใช้เวลาเดินทางนานเกินไปเนื่องจากการจราจรคับคั่งจนเกินไป มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = .96, S.D. = .20) จำนวนคนที่ตอบเคย 346 คน คิดเป็นร้อยละ 95.60 จำนวนคนที่ตอบไม่เคย 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40 เคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่มุ่งหวังจะแก้ไขปัญหาจราจรในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = .64, S.D. = .48) จำนวนคนที่ตอบเคย 233 คน คิดเป็นร้อยละ 64.40 จำนวนคนที่ตอบไม่เคย 129 คน คิดเป็นร้อยละ 35.60 และประสบปัญหาจากการขับขี่ที่มีความเร็วเกินกำหนด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = .41, S.D. = .49) จำนวนคนที่ตอบเคย 147 คน คิดเป็นร้อยละ 40.60 จำนวนคนที่ตอบไม่เคย 215 คน คิดเป็นร้อยละ 59.40 การจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด ส่วนใหญ่มักจะพบปัญหาจราจรติดขัดในช่วงเวลามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = .36, S.D. = .48) ช่วงเช้า จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 35.90 และช่วงเย็น จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 64.10

2. เพื่อศึกษาการวางแผนการเดินทางล่วงหน้าในการหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด เมื่อเผชิญกับการจราจรติดขัดมักจะตัดสินใจเปลี่ยนเส้นทาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 1.40, S.D. = .50) จำนวนคนที่ตอบทุกครั้ง 219 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 จำนวนคนที่ตอบ บางครั้ง 141 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 และจำนวนคนที่ตอบ ไม่เคยเลย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 รองลงมาใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ในการประเมินความเสี่ยงก่อนขับรถในขณะฝนตก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 1.37, S.D. = .49) จำนวนคนที่ตอบ ทุกครั้ง 229 คน คิดเป็นร้อยละ 63.30 จำนวนคนที่ตอบ บางครั้ง 131 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 และจำนวนคนที่ตอบ ไม่เคยเลย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 การเตรียมพร้อมป้องกันด้วยการตรวจสอบสภาพรถก่อนออกเดินทาง ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 1.32, S.D. = .47) จำนวนคนที่ตอบ ทุกครั้ง 246 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 จำนวนคนที่ตอบ บางครั้ง 115 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 และจำนวนคนที่ตอบ ไม่เคยเลย 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30 และปฏิบัติตามมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ เช่น ใส่หมวกกันน็อค หรือรัดเข็มขัดนิรภัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 1.29, S.D. = .45) จำนวนคนที่ตอบ ทุกครั้ง 256 คน คิดเป็นร้อยละ 70.70 จำนวนคนที่ตอบ บางครั้ง 106 คน คิดเป็นร้อยละ 29.30 ส่วนใหญ่ในช่วงเวลาที่จราจรหนาแน่น มีการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการเดินทางในช่วงเวลาดังกล่าว มีค่าเฉลี่ย

น้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 1.26, S.D. = .43) จำนวนคนที่ตอบ ทุกครั้ง 269 คน คิดเป็นร้อยละ 74.30 จำนวนคนที่ตอบบางครั้ง 93 คน คิดเป็นร้อยละ 25.70 มีการวางแผนการเดินทางล่วงหน้าช่วยให้คุณบรรลุเป้าหมายในการเดินทาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 1.00, S.D. = .53) จำนวนคนที่ตอบใช่ 361 คน คิดเป็นร้อยละ 99.70 จำนวนคนที่ตอบไม่ใช่ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30 รองลงมาการเห็นผู้คนอื่นขับขี่อย่างปลอดภัยสร้างแรงบันดาลใจให้กับตนเอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = .99, S.D. = .11) จำนวนคนที่ตอบใช่ 357 คน คิดเป็นร้อยละ98.60 จำนวนคนที่ตอบไม่ใช่ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40

อภิปรายผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด ส่วนใหญ่มีความมั่นใจในการขับขี่ยานพาหนะไปถึงที่ทำงานทันต่อเวลา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 1.34, S.D. = .49) จำนวนคนที่ตอบทุกครั้ง 243 คน คิดเป็นร้อยละ 67.10จำนวนคนที่ตอบ บางครั้ง 115 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 และจำนวนคนที่ตอบ ไม่เคยเลย 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.10 *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* กนกอร หลงกลาง และนูรายนา มะสารี (2563) ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัยมากที่สุดที่ระดับสูง (ร้อยละ 66.77) และนิสิตมีพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัยน้อยที่สุดที่ระดับน้อย (ร้อยละ 2.17)

ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ การมีความรู้เกี่ยวกับกฎจราจรช่วยให้คุณพึ่งพาตนเองในการขับขี่ได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.61, S.D. = .53) *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* อุทัย ศิริภักดิ์ และวรพันธุ์ สมบัตรธีระ (2559) ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์มากกว่า 4 ปี ขึ้นไป การถูกเจ้าหน้าที่ ตำรวจเรียกตรวจส่วนใหญ่ประมาณ 1 - 3 ครั้ง ต่อสัปดาห์

ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ การมีมาตรการรณรงค์สร้างจิตสำนึกด้านการใช้ถนนมีศักยภาพในการลดอุบัติเหตุ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.48, S.D. = .56) รองลงมาประสิทธิภาพของระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่มีความเพียงพอต่อความต้องการ มีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{x}$ =4.39, S.D. = .71) *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* อารีรัตน์ ศรีทับ (2564) ผลการวิจัยพบว่า การใช้รถโดยสารประจำทางปรับ อากาศที่ท่านเลือกใช้บริการมีความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.08 ค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75

ด้านการจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถช่วยบรรลุเป้าหมายในการจัดการจราจร จำนวน 357 คน คิดเป็นร้อยละ 98.60 รองลงมาการดำเนินการใช้เทคโนโลยีในการจัดการจราจรช่วยลดปัญหาได้ จำนวน 360

คน คิดเป็นร้อยละ 99.40 *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ณัฐพงศ์ โมราบุตร (2563) ผลการวิจัยพบว่า จากงานวิจัย การลดปัญหาจราจรติดขัดบนทางหลวงหมายเลข 3242 หรือ ถนนเอกชัยระหว่าง กม.16+400 ถึง กม. 19+200 ผ่านการพัฒนาแบบจำลองสภาพจราจรในระดับจุลภาคโดยใช้โปรแกรมจำลอง AIMSUN พบว่า การพัฒนาแบบจำลองสถานการณ์ที่ 3 การปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของทางหลวงหมายเลข 3242 พบว่า ความล่าช้าเฉลี่ยในการเดินทางลงลง ร้อยละ 70.36 ความเร็วเฉลี่ยในการเดินทาง เพิ่มขึ้น ร้อยละ 22.67 และเวลาเฉลี่ยในการเดินทาง ลดลง ร้อยละ 32.60

ด้านปัญหาจราจรติดขัด การจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด ส่วนใหญ่มักจะพบปัญหาจราจรติดขัดในช่วงเวลามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = .36, S.D. = .48) จำนวนคนที่ตอบ เช้า 130 คน คิดเป็นร้อยละ 35.90 และจำนวนคนที่ตอบ เย็น 232 คน คิดเป็นร้อยละ 64.*10 สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ธนพัฒน์ เกิดผล และนิเทศ ตินณะกุล (2561) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจราจรในพื้นที่รับผิดชอบ พบว่า มีปริมาณรถจำนวนมาก รถติดบ่อยใน ชั่วโมงเร่งด่วน จำนวนรถยนต์ส่วนบุคคลมีมากขึ้นโดยมีความหนาแน่น ในช่วงเวลา 06.00-09.00 น. และช่วงเวลา 16.00-19.00 น.

2. เพื่อศึกษาการวางแผนการเดินทางล่วงหน้าในการหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด ศึกษาสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัดส่วนใหญ่ การวางแผนการเดินทางล่วงหน้าช่วยให้คุณบรรลุเป้าหมายในการเดินทาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 1.00, S.D. = .53) จำนวนคนที่ตอบใช่ 361 คน คิดเป็นร้อยละ 99.70 จำนวนคนตที่ตอบไม่ใช่ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30 *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ดวงเดือน อัศวสุธีรกุล (2558) ผลการวิจัยพบว่า การใช้เวลาท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าและความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวแนะนำแก่ผู้ใช้ ทั้งนี้วิธีการหาจุดใกล้เคียงที่สั้นที่สุดถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการหาเส้นทางจาก จุดเริ่มต้นไปยังปลายทางสำหรับแต่ละแผนการเดินทางที่เป็นตัวเลือก ผลการประเมินการใช้งานระบบที่นำเสนอโดยกลุ่มตัวอย่างได้ผลในระดับความพึงพอใจมาก *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* นภาพร ยอพระกลิ่น และศิริพร นุชสำเนียง (2563) ผลการวิจัยพบว่า วิเคราะห์ความคิดเห็นของพนักงานขับรถยนต์ปฏิบัติหน้าที่ขับรถพยาบาลชุมชนในระบบส่งต่อ เขตสุขภาพที่ 6 พฤติกรรมการขับขี่ปลอดภัย มองในภาพร่วมของด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนเพื่อการขับขี่ปลอดภัย โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.17 ระดับความคิดเห็นมาก *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* โกเมน วรรณบวร (2564) ผลการวิจัยพบว่า จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ว่า การรู้จักเส้นทางจราจรถือเป็นสิ่งพื้นฐานของตำรวจจราจรในพื้นที่ เนื่องจากบริเวณเขตพื้นที่รับผิดชอบมีสถานที่ราชการ และสถานที่สำคัญตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก มีถนนที่เป็นเส้นทางหลักที่ใช้ในการเดินทาง ได้แก่ ถนนราชดำเนินนอก ถนนนครสวรรค์ ถนนหลานหลวง ถนนจักรพรรดิพงษ์ ถนนกรุงเกษม ถนนพิษณุโลก ถนนเพชรบุรี เป็นต้น *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* กาญจน์กรอง สุอังคะ (2559) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่รถจักรยานยนต์ ประกอบด้วย กลุ่มตัวชี้วัดที่มีค่าเป็นบวก 4 ตัว คือ การใช้

ความเร็ว การฝ่าฝืนกฎจราจร ความกล้าท้าทาย และความประมาทจากการขับขี่หมายความว่า หมายความว่า ถ้าผู้ขับขี่มีพฤติกรรมเสี่ยงในการความเร็ว การฝ่าฝืนกฎจราจร ความกล้าท้าทาย และความประมาทจากการขับขี่มากขึ้นพฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่รถจักรยานยนต์ก็จะเพิ่มขึ้น ซึ่งพฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่รถจักรยานยนต์วัดได้จากตัวชี้วัดด้านการใช้ความเร็วมากที่สุด *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* โศรดา เจริญศักดิ์ (2559) ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัยของกลุ่ม CBR Club Chanthaburi ด้านการระมัดระวังในการขับขี่ พบว่า สมาชิกของกลุ่ม CBR Club Chanthaburi มีพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัย ด้านการระมัคระวังในการขับขี่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้งเมื่อจำแนกตามรายข้อ พบว่า ท่านสวมหมวกนิรภัยจะรัดสายรัดคาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และน้อยที่สุด คือ ท่านจะไม่ขับขี่รถจักรยานยนต์ในขณะที่หงุดหงิด อารมณ์ไม่ดี

ข้อเสนอแนะ

1.การวิจัยในครั้งนี้อยากให้ทางสถาบันการศึกษามีการรณรงค์การขับขี่รถอย่างปลอดภัยให้กับผู้เรียนบ่อยขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุต่อนักเรียน

2.ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการทำการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้มีข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น เช่น การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบรายบุคคลหรือ มีการสนทนาแบบกลุ่ม เพื่อให้มีความเข้าใจพื้นฐานตรงกันในเรื่องสมรรถนะการจัดการตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจราจรติดขัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่องานวิจัยและการนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต

บรรณานุกรม

กนกอร หลงกลาง และนูรายนา มะสารี. (2563). *การศึกษาความรู้และพฤติกรรมในการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัยของนิสิต มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง.* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง.

กรรณิการ์ แสนสุภา และนเรศ กันธะวงค์. (2564). การจัดการตนเอง: ทักษะในการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน. *วารสารศิลปศาสตร์ (วังนางเลิ้ง), 1*(1), 25-37. https://so07.tci-thaijo.org/index.php/LiberaU/article/view/1304

กาญจน์กรอง สุอังคะ. (2559). *การศึกษาพฤติกรรมการขับขี่ของวัยรุ่นที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้รถจักรยานยนต์.* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

โกเมน วรรณบวร. (2564). *การศึกษาปัญหาจราจรติดขัดบนท้องถนน กรณีศึกษา : เขตพื้นที่รับผิดชอบ สน. นางเลิ้ง* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชดช้อย วัฒนะ. (2558). การสนับสนุนการจัดการตนเอง กลยุทธ์ในการส่งเสริมการควบคุมโรค. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี, 26*(1), 117-127. file:///C:/Users/USER/Downloads/kanung,+Journal+editor,+11%20(6).pdf

ณัฐพงศ์ โมราบุตร. (2563). *การลดปัญหาการจราจรติดขัดบนทางหลวงหมายเลข 3242 (ถนนเอกชัย)* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดวงเดือน อัศวสุธีรกุล. (2558). กระบวนการวางแผนการเดินทางอัตโนมัติ *วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ ,11*(1), 12-21. https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/IT_Journal/article/view/53463/44327

ธนพัฒน์ เกิดผล และนิเทศ ตินณะกุล. (2561). ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อปัญหาการจราจรในจังหวัดปทุมธานี และปริมณฑล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 10*(1), 229-236. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/ptujournal/article/view/181555/128696

นภาพร ยอพระกลิ่น และศิริพร นุชสำเนียง. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการขับขี่ปลอดภัยของพนักงานขับรถประจำโรงพยาบาลชุมชนในระบบส่งต่อ (Referral System) กรณีศึกษา เฉพาะเขตสุขภาพที่ 6. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 5*(3), 68-78. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/267719/179661

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญเชิญ หมู่มาก. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ประภาพร ศรีตระกูล. (2550). *แบบฝึกและเอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชา 217 720 ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา*. ขอนแก่นฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ยงยุทธ์ สุขพิทักษ์. (2557). เทคนิคการเสริมพลังในการจัดการตนเองของ ผู้ป่วยเบาหวาน ทีสอดคล้องกับวิถีชุมชน.*วารสารวิชาการสาธารณสุข, 23*(4), 650-658. https://thaidj.org/index.php/JHS/article/view/730/662

วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). *หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

โศรดา เจริญศักดิ์. (2559). *พฤติกรรมการขับขรถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัยของกลม CBR Club Chanthaburi* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยบูรพา.

สกุลรัตน์ ประทุมสิทธิ์, สุดารัตน์ สารสว่าง, วรรณวิศา สืบนุสรณ์ คล้ายจำแลง. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการตนเองกับปัจจัยความเครียดของครูผู้ช่วย ในสถานศึกษาจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7*(2), 300-312.
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLGISRRU/article/view/267797/179139

สมนึก ภัททิยธนี. (2544). การวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม : ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา.

สุภาวดี เพชรชนะ. (2558). *กระบวนการจัดการตนเองของชุมชนบ้านมั่นคงสวนพลู เขตสาทร กรุงเทพมหานคร* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อัจศรา ประเสริฐสิน, วรัญญา รุมแสง และปุญญากรณ์ วีระพงษานันท์. (2561). แนวคิดและพฤติกรรมบ่งชี้ในเรื่องการจัดการตนเองอย่างสร้างสรรค์.*วารสารสุขศึกษา, 41*(2), 18-28
file:///C:/Users/USER/Downloads/muthaihealtheducationjournal,+Journal+editor

อารีรัตน์ ศรีทับ. (2564). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศประจำทางของผู้โดยสาร สถานีขนส่งผู้โดยสารในเขตกรุงเทพมหานคร* (รายงานการวิจัย).บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อุทุมพร จามรมาน. (2530). *แบบสอบถาม การสร้างและการใช้งาน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัย ศิริภักดิ์ และวรพันธุ์ สมบัตรธีระ. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายจราจรของ นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่ขับขี่รถจักรยานยนต์ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม* (รายงานการวิจัย).มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สถานการณ์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตสุขภาพที่ 5

Situation and Factors Influencing Early Childhood Development in the Health Region 5

ภัสสร มุกดาเกษม[1] และกันยา โพธิปิติ[2]

Papussorn Mukdakaseam[1] and Kunya Potipiti[2]

ศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี กรมอนามัย

Public Health Region 5 Ratchaburi, Department of Health

Email: phaphatsorn2014@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัย และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการตามคู่มือ DSPM กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เลี้ยงดูหลักและเด็กปฐมวัย 5 กลุ่มอายุ (9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน) จำนวน 330 คู่ คัดเลือกพื้นที่ 2 จังหวัด จาก 8 จังหวัดในเขตสุขภาพที่ 5 โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น มีเครือข่ายบริการสุขภาพเป็นชั้นภูมิ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม และประเมินพัฒนาการเด็กด้วย DSPM

ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 77.3 โดยสงสัยล่าช้าด้านการใช้ภาษามากที่สุด ร้อยละ 56.5 เด็กอายุ 30 เดือน มีพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากที่สุด ร้อยละ 93.9 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) คือ ปัจจัยด้านเด็ก ได้แก่ อายุเด็ก การสัมผัสและเล่นสื่อมีจอ และอายุเด็กที่เริ่มสัมผัสและเล่นสื่อมีจอ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการตามคู่มือ DSPM พบว่า ผู้เลี้ยงดูหลักได้รับคู่มือ DSPM ร้อยละ 66.1 ที่ตึกหลังคลอด ร้อยละ 84.9 เจ้าหน้าที่สอนการใช้และเข้าใจ ร้อยละ 67.4 ได้อ่านคู่มือ ร้อยละ 72.0 และนำมาใช้บ่อยๆ เกือบทุกวัน ร้อยละ 17.2

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย, พัฒนาการเด็ก, คู่มือ DSPM

Abstract

This descriptive research aimed to study the situation of early childhood and factors influencing early childhood development, development promotion behavior according to the DSPM manual development. The sample consisted of 330 pairs of primary caregivers and early childhood children from 5 age groups. (9, 18, 30, 42, and 60 months) Data was collected by random sampling amount 2 province in 8 province of the 5th health region. randomly

selected by Stratified Three-stage Custer Sampling. Data were collected by interviews using questionnaires and child development was assessed using the DSPM.

The research found that 77.3 % of early childhood children had suspected delayed development, with the most suspected delay being language use at 56.5 %. Children aged 30 months had the most suspected delayed development at 93.9 %. Factors that had a statistically significant influence on early childhood development ($p < .05$) were child factors, including child age, exposure to and play with screen media, and child age at which they began to experience and play with screen media. For behaviors promoting development according to the DSPM manual, it was found that 66.1 %, of primary caregivers received the DSPM manual at the post-natal building 84.9 %, staff taught its use and understanding 67.4 %, 72.0 % had read the manual and 17.2 % had used it frequently, almost every day.

Keyword: early childhood, children development, DSPM manual

ที่มาและความสำคัญ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพประชากร อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาเด็กปฐมวัยครอบคลุมถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และการเคลื่อนไหว ตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มีเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนไทยทุกช่วงวัย ซึ่งการจะพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงปฐมวัย (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2561) เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของการเจริญเติบโต โดยเฉพาะด้านสมองซึ่งเติบโตถึงร้อยละ 80 ของวัยผู้ใหญ่ เด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญและเหมาะสมในการปูพื้นฐานเพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การติดตามเฝ้าระวังพัฒนาการเด็ก การป้องกัน และการค้นหาปัญหาพัฒนาการตั้งแต่ระยะแรกเริ่มมีความสำคัญ เพื่อจะได้ให้การช่วยเหลือได้ทันเวลาและเหมาะสม ช่วยให้เด็กกลับมามีพัฒนาการปกติหรือใกล้เคียงปกติได้ ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ระดับต่ำและปานกลาง ประมาณ 250 ล้านคน พบว่า เด็กปฐมวัยมีความบกพร่องในการรับรู้ ความเข้าใจ พัฒนาการด้านจิตสังคม และระดับพัฒนาการไม่สมวัย มีเพียง ร้อยละ 20 - 30 เท่านั้น ที่ได้รับการวินิจฉัยตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน เนื่องจากไม่ได้ติดตามพัฒนาการด้วยรูปแบบที่ชัดเจน หรือไม่ได้ใช้เครื่องมือมาตรฐานในการประเมินและคัดกรองพัฒนาการ (ดลจรัส ทิพย์มโนสิงห์, 2565) สำหรับประเทศไทยยังพบการเผชิญปัญหาด้านพัฒนาการเด็กอีกมากมาย มีรายงานแสดงให้เห็นว่าเด็กที่อาศัยอยู่กับผู้ดูแลอื่นที่นอกเหนือจากพ่อแม่มีโอกาสได้รับการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการจากผู้ดูแลน้อย และมีแนวโน้มที่จะมีพัฒนาการที่ล่าช้ากว่า

โดยเฉพาะพัฒนาการด้านภาษา (องค์การยูนิเซฟ, 2564) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องส่งเสริมพัฒนาการในเด็กปฐมวัยที่เหมาะสม เพื่อเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างรากฐานของคุณภาพประชากรในสังคม

ในปี พ.ศ. 2557 กระทรวงสาธารณสุข ได้มีการพัฒนา “คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย” (Developmental Surveillance and Promotion Manual : DSPM) ขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการคัดกรองพัฒนาการเด็ก เพื่อค้นหาเด็กกลุ่มที่เสี่ยงจะมีพัฒนาการไม่สมวัย และเพื่อให้คำแนะนำผู้เลี้ยงดูในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยเร็ว (สมัย ศิริทองถาวร, 2561) โดยกำหนดเป็นนโยบายและประกาศใช้ทั่วประเทศ ให้หน่วยบริการสาธารณสุขที่ให้บริการตั้งแต่ปฐมภูมิขึ้นไป (รพ.สต./รพช./รพท./รพศ.) ให้คำแนะนำการใช้คู่มือ DSPM ให้แก่พ่อหรือแม่ และผู้เลี้ยงดูหลักในงานบริการคลินิกฝากครรภ์ หอผู้ป่วยหลังคลอด และประเมินพัฒนาการเด็กในงานบริการคลินิกเด็กสุขภาพดี โดยบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย เช่น สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและโรงเรียนอนุบาล เพื่อเน้นย้ำการสื่อสารความรู้ สร้างกระแสและความตระหนักให้พอแม่ ผู้เลี้ยงดูหลัก ครูผู้ดูแลเด็ก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นถึงความสำคัญในการคัดกรอง ส่งเสริม ค้นหา ติดตาม ดูแลเด็กปฐมวัยให้ได้รับการส่งเสริมและดูแลแบบครบวงจร (ประภาภรณ์ จังพานิช และวสุรัตน์ พลอยล้วน, 2566) จากรายงานผลการดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยข้อมูลจากระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (Health Data Center : HDC) ระหว่างปี 2564 - 2566 ในระดับประเทศ พบว่า เด็กปฐมวัย 5 กลุ่มอายุ (9, 18, 30, 42, 60 เดือน) ได้รับการคัดกรองพัฒนาการลดลง ร้อยละ 84.8 , 87.9 , 82.1 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 90 พบเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 26.56, 24.1, 22.5 ตามลำดับ โดยสงสัยล่าช้าพัฒนาการด้านการใช้ภาษามากที่สุดร้อยละ 71.9, 75.3, 74.8 ตามลำดับ ซึ่งการดำเนินงานและการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การนำคู่มือ DSPM ไปปฏิบัตินั้นยังพบปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆ เช่น ผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัยบางส่วนไม่ได้รับคู่มือ เด็กไม่ได้เข้ารับการคัดกรองพัฒนาการตาม 5 ช่วงอายุ เด็กไม่เข้ารับการประเมินพัฒนาการซ้ำตามการนัดหมาย เด็กปฐมวัยที่ไม่ผ่านการคัดกรองขั้นต้นจึงไม่ได้รับการติดตามและดูแลช่วยเหลือ รวมถึงขาดการติดตามผลส่งกลับคืนพื้นที่ (สำนักตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข, 2566) สำหรับในระดับเขตสุขภาพที่ 5 ข้อมูลจาก HDC ระหว่างปี 2564 - 2566 พบว่า เด็กปฐมวัยใน 5 ช่วงอายุ ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ ร้อยละ 88.0, 88.2, 78.1 ตามลำดับ โดยพบเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าลดลง ร้อยละ 24.4, 24.1, 18.6 ตามลำดับ พบพัฒนาการสงสัยล่าช้าด้านการใช้ภาษามากที่สุด (กระทรวงสาธารณสุข, 2566)

พัฒนาการเด็กเป็นรากฐานของการพัฒนามนุษย์ไปตลอดชีวิต ซึ่งพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยเกิดจากปัจจัยที่ต่างกัน เช่น ปัจจัยจากมารดา ทารก สภาพการเลี้ยงดู ปัจจัยทางชีวภาพ สภาพแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี การเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็น สุขภาวะของบิดาและมารดา ปัจจัยภายใน เช่น พันธุกรรม เพศเชื้อชาติ การเจ็บป่วยของเด็ก ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เช่น อาหาร

ผู้เลี้ยงดูเด็ก การเลี้ยงดู สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว สารเคมีต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ ย่อมส่งผลต่อพัฒนาการเด็กในอนาคต จากปัจจัยต่างๆดังกล่าว ล้วนมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยจากบิดามารดา ผู้เลี้ยงดูหลัก ปัจจัยของเด็ก สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดูต่างๆ ที่เปลี่ยนไปตามกระแสสังคม ทั้งที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยและล่าช้า (บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ และบุษบา อรรถาวีร์, 2563) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสถานการณ์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก ปฐมวัย และพฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ของผู้เลี้ยงดูเด็ก ในเขตสุขภาพที่ 5 เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถนำผลที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปสู่การส่งเสริมให้ครอบครัว พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็ก มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในช่วงแรกเกิด - 5 ปีเพื่อพัฒนาให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัยอย่างยั่งยืน ภายใต้การจัดบริการที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัย และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตสุขภาพสุขภาพที่ 5

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการตามคู่มือ DSPM ของผู้เลี้ยงดูหลักในเขตสุขภาพ ที่ 5

นิยามศัพท์

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กแรกเกิด จนถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน โดยแบ่งช่วงอายุเด็กในการคัดกรองพัฒนาการ เป็น 5 กลุ่มอายุ ได้แก่ 9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน

2. พัฒนาการเด็ก หมายถึง การประเมินความสามารถของเด็กแต่ละกลุ่มอายุ โดยใช้คู่มือ DSPM และอุปกรณ์ตามมาตรฐานประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม

3. ผู้เลี้ยงดูหลัก หมายถึง พ่อ หรือแม่ หรือญาติ หรือบุคคลในครอบครัว ที่ใช้เวลาในแต่ละวันในช่วงกลางวันกับเด็กมากที่สุดและดูแลเด็กอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป

4. ข้อมูลครอบครัวและผู้เลี้ยงดูหลัก หมายถึง การศึกษาของพ่อแม่ ประวัติการตั้งครรภ์ของแม่ จำนวนบุตร ประวัติการฝากครรภ์ ประวัติการตรวจภาวะโลหิตจางขณะตั้งครรภ์ ความเพียงพอของรายได้ สถานภาพความสัมพันธ์ของพ่อแม่เด็ก ผู้เลี้ยงดูหลักของเด็ก เพศของผู้เลี้ยงดูหลัก การศึกษาของผู้เลี้ยงดูหลัก

5. ข้อมูลเด็ก หมายถึง อายุ เพศ สถานที่คลอด พื้นฐานอารมณ์ของเด็ก โรคประจำตัวของเด็ก การเจ็บป่วยรุนแรงของเด็กจนต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล สาเหตุการเจ็บป่วยรุนแรงจนต้องเข้ารักษาในโรงพยาบาล ประวัติการกินนมแม่ อายุของเด็กที่สัมผัสและเล่นสื่อมีจอทุกประเภท (แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ ทีวี) ระยะเวลาที่เด็กสัมผัสและเล่นสื่อมีจอทุกประเภท

6. พฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ของผู้เลี้ยงดูหลัก หมายถึง การที่ผู้เลี้ยงดูหลักได้รับคู่มือ DSPM ได้อ่านคู่มือและนำวิธีส่งเสริมพัฒนาการในคู่มือมาใช้กับเด็ก

7. การได้รับคำแนะนำการใช้คู่มือ DSPM หมายถึง การที่ผู้เลี้ยงดูหลักได้รับคู่มือ DSPM และมีเจ้าหน้าที่อธิบายแนวทางการใช้คู่มือนี้ ทำให้ผู้เลี้ยงดูหลักเข้าใจสามารถนำมาใช้ในการสังเกตและส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้

8. คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) หมายถึง คู่มือที่ใช้ในการเฝ้าระวังพัฒนาการเบื้องต้น สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และครูผู้ดูแลเด็ก ที่จะใช้ติดตามพัฒนาการเด็ก และให้คำแนะนำแก่ครอบครัว ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย

แนวคิดและทฤษฎี

พัฒนาการ (Development) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องกันไปตลอด ตั้งแต่ในครรภ์จนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับโครงสร้างและการทำหน้าที่ของร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยมีพันธุกรรมเป็นตัวกำหนดการถ่ายทอดลักษณะ จนเป็นรูปแบบของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ ส่วนการเปลี่ยนแปลงการทำหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ นั้น อาจแตกต่างกันไปตามอิทธิพลของของสิ่งแวดล้อม และการปรับตัวของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันไป (กุสุมา ชูศิลป์, 2564) พัฒนาการแต่ละด้านของเด็กปฐมวัย ได้แก่ พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านภาษาและการสื่อสาร เป็นความสามารถในความเข้าใจและสื่อสารทั้งภาษาพูดและภาษากาย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ความเข้าใจภาษาและการสื่อสาร และพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็ก

1. ปัจจัยด้านพันธุกรรม เป็นการถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ของบรรพบุรุษ พันธุกรรมจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน การถ่ายทอดทางพันธุกรรมจะแสดงให้เห็นถึงรูปร่าง ลักษณะภายนอกที่คนอื่นๆ สามารถเห็นได้ เช่น รูปร่าง หน้าตา ความสูง สีผิว เป็นต้น (บุญเพียร จันทวัฒนา, 2553)

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เป็นสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวเด็กมากที่สุด เช่น ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม โภชนาการและสุขภาพอนามัย ความเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ การเล่นและการออกกำลังกาย สังคมรอบข้างเป็นต้นแบบและปลูกฝังค่านิยมให้แก่ (บุญเพียร จันทวัฒนา, 2553)

3. ปัจจัยด้านตัวเด็ก ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนักแรกเกิด น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง โรคประจำตัว ความเจ็บป่วย การกินนมมารดา การได้รับยาเสริมธาตุเหล็ก และเด็กที่ไม่มีปัญหาทางช่องปาก (บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ และบุษบา อรรถาวีร์, 2563)

4. ปัจจัยด้านบิดาหรือมารดาหรือผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว รายได้ การฝากครรภ์ของมารดา การได้รับยาธาตุเหล็กเสริมไอโอดีนขณะตั้งครรภ์ การได้รับนมจากมารดา ความเหมาะสมในการเลี้ยงดู ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของบิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็ก การเล่นกับเด็ก และการเล่านิทานให้เด็กฟัง (บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ และบุษบา อรรถาวีร์, 2563)

ผู้เลี้ยงดูหลัก หมายถึง พ่อ แม่ ญาติ หรือบุคคลที่รับผิดชอบ ตัดสินใจ และทำหน้าที่เลี้ยงดู ดูแลวัตรประจำวัน เช่น อาบน้ำ แต่งตัว การขับถ่าย การรับประทานอาหาร การนอน ดูแลสุขวิทยาส่วนบุคคล อบรมสั่งสอนให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยตรง สม่ำเสมอและต่อเนื่องมากกว่าผู้อื่น (สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ, 2562)

การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามคู่มือ DSPM รายละเอียดของคู่มือในแต่ละช่วงวัยจะประกอบด้วยทักษะที่เด็กในวัยนั้นๆ ควรทำได้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว (Gross motor : GM) ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา (Fine motor development : FM) ด้านการเข้าใจภาษา (Receptive language : RL) ด้านการใช้ภาษา (Expressive language : EL) และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and Social development : PS) จะประเมินพัฒนาการเด็กด้วยคู่มือ DSPM ในช่องวิธีการประเมินเด็ก 5 ช่วงอายุ (9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน) โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และวิธีการเฝ้าระวังฝึกทักษะโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็ก (กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เป็นการสำรวจสถานการณ์พัฒนาการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการตามคู่มือ DSPM ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงดูหลักและประเมินพัฒนาการเด็กโดยผู้วิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้เลี้ยงดูหลักเป็นพ่อหรือแม่ หรือบุคคลในครอบครัวที่ดูแลเด็ก และเด็กอายุ 9 เดือน - 5 ปี 11 เดือน 29 วัน ในเขตสุขภาพที่ 5

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เลี้ยงดูหลัก ที่เป็นพ่อหรือแม่ หรือบุคคลในครอบครัวที่ใช้เวลาในแต่ละวัน ในช่วงกลางวันกับเด็กมากที่สุดและดูแลเด็กอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป 2) เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 9 เดือนถึงอายุ 9 เดือน 29 วัน, เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 18 เดือน ถึงอายุ 18 เดือน 29 วัน, เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 30 เดือนถึงอายุ 30 เดือน 29 วัน, เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 42 เดือนถึงอายุ 42 เดือน 29 วัน และเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 60 เดือนถึงอายุ 60 เดือน 29 วัน ไม่มีภาวะ Birth asphyxia ไม่มีความพิการแต่กำเนิดที่มีผลต่อพัฒนาการเด็ก เช่น ภาวะ Down syndrome ออทิสติก และมีน้ำหนักแรกเกิด 2500 กรัมขึ้นไป ของจังหวัดเพชรบุรีและกาญจนบุรี จากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Three Stage Custer Sampling จำนวน 330 คู่

การคำนวณขนาดตัวอย่างและการสุ่ม

คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวแทนเขตบริการสุขภาพ โดยใช้สูตรที่ทราบจำนวนประชากร สูตรของ R.V. Krejcie & D.W. Morgan ใช้ค่าความชุกของเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้ารวมที่ร้อยละ 26 ด้วยความเชื่อมั่น 95 % และความผิดพลาดสูงสุดในการประมาณค่าความคลาดเคลื่อนของสงสัยพัฒนาการล่าช้าไม่เกิน 5 % ของความชุก ขั้นตอนการคำนวณ ใช้ Total Population ของเด็กทุกกลุ่มอายุในเขตสุขภาพที่ 5 ปี 2566 แทนค่า N ในสูตร หลังจากนั้นเรียงลำดับจังหวัดในเขตสุขภาพตามลำดับค่าร้อยละของพัฒนาการล่าช้าครั้งที่ 1 แล้วแบ่งค่าจังหวัดในเขตสุขภาพออกเป็น 2 กลุ่ม โดยแบ่งครึ่งที่ค่ากลาง แต่ละกลุ่มจะสุ่มออกมา 1 จังหวัด เป็นจังหวัดที่เก็บรวบรวมข้อมูล 2 จังหวัด เมื่อคำนวณได้จำนวนตัวอย่างในเขตสุขภาพที่ 5 แล้ว นำจำนวนตัวอย่างกระจายไปยังจังหวัดที่สุ่มได้ด้วยวิธี Proportional to size หลังจากนั้นแบ่งเด็กออกเป็น 5 กลุ่มอายุ (9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน) จำนวนเท่าๆกัน โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมดจำนวน 330 คู่

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธี Three Stage Custer Sampling ดังนี้

ขั้นที่ 1) สุ่มแบบเรียงลำดับจังหวัดในเขตสุขภาพ ตามลำดับค่าร้อยละพัฒนาการสงสัยล่าช้าครั้งที่ 1 แล้วแบ่งจังหวัดในเขตสุขภาพออกเป็น 2 กลุ่ม โดยแบ่งครึ่งที่ค่ากลาง แต่ละกลุ่มจะสุ่มออกมา 1 จังหวัด จะได้จังหวัดในเขตสุขภาพที่ 5 เป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่ 1 จำนวน 2 จังหวัด

ขั้นที่ 2) สุ่มเลือกอำเภอ ด้วยวิธีการ Simple Random Samping เลือกอำเภอในจังหวัดที่สุ่มได้ จังหวัดละ 2 อำเภอ

ขั้นที่ 3) สุ่มเลือกตำบลด้วยวิธีการ Simple Random Samping เลือกตำบลในอำเภอที่สุ่มได้ อำเภอละ 2 ตำบล หลังจากนั้นนำจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้กระจายไปยังตำบล อำเภอ และจังหวัดที่สุ่มได้ ด้วยวิธี Proportional to size แบ่งเด็กปฐมวัย 5 กลุ่มอายุ ได้แก่ อายุ 9, 18, 30, 42, 60 เดือน จำนวนเท่าๆ กัน

<u>รายชื่อจังหวัด/อำเภอ/ตำบล และจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง</u>

จังหวัด ที่ 1	อำเภอ	ตำบล	จังหวัด ที่ 2	อำเภอ	ตำบล
เพชรบุรี จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง = 110	บ้านแหลม	ท่าแร้งออก	กาญจนบุรี จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง = 220	เลาขวัญ	หนองประดู่
		บางขุนไทร			หนองนกแก้ว
	บ้านลาด	หนองกระเจ็ด		ท่ามะกา	ท่ามะกา
		ไร่สะท้อน			ท่าไม้

หมายเหตุ : กรณีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดในตำบลนั้น มีไม่ถึงจำนวนที่กำหนดไว้ สามารถใช้ กลุ่มตัวอย่างในตำบลอื่นได้ โดยตำบลใหม่นั้นต้องอยู่ในอำเภอเดียวกันกับตำบลเดิมเท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามผู้เลี้ยงดูหลัก ประกอบด้วย ข้อมูลครอบครัว ข้อมูลเด็ก พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการตามคู่มือ DSPM ความพึงพอใจต่อคู่มือ DSPM และข้อเสนอแนะในการพัฒนาคู่มือ DSPM

2. สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก

3. คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

4. แบบคัดกรองพัฒนาการเด็กตามคู่มือ DSPM เป็นเครื่องมือคัดกรองพัฒนาการเด็ก ประกอบด้วยพัฒนาการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม โดยเครื่องมือนี้ มีค่า sensitivity ร้อยละ 96.04 specificity ร้อยละ 64.67

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามของโครงการศึกษาสถานการณ์และรูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยภายใต้การถ่ายโอนภารจสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ความถูกต้อง ความครบถ้วน และความเหมาะสมของแบบสอบถามจากที่ปรึกษาโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กฯ 3 ท่าน ที่ปรึกษาโครงการวิจัยส่วนกลาง 1 ท่าน นักวิจัยจากศูนย์อนามัยที่1-12 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน หาความเที่ยงรายข้อ นำแบบสอบถามมาปรับตามความเหมาะสม และได้ค่าความเที่ยง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคเท่ากับ 0.86

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการโดยยึดหลักการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผ่านการพิจารณารับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี ภายใต้รหัสโครงการวิจัยที่ 14/2567 เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2567 หลังจากได้รับการรับรองแล้ว ได้ดำเนินการประสานงานกับทุกหน่วยงาน โดยอธิบายวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการวิจัย ขอความยินยอมจากอาสาสมัครวิจัย และอธิบายการเก็บข้อมูลเป็นความลับ โดยการลงรหัสและไม่ระบุชื่อ ทั้งนี้ การนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอเป็นภาพรวม และจะทำลายเมื่อการวิจัยสิ้นสุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Chi-square และ และการถดถอยโลจิสติก (Logistic Regresstion)

ผลการศึกษา

1. สถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัยของเขตสุขภาพที่ 5 พบว่า พัฒนาการของเด็กทุกกลุ่มอายุสมวัย ร้อยละ 22.7 พัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 77.3 เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุของเด็กที่คัดกรองพัฒนาการ พบว่า เด็กอายุ 9 เดือน มีพัฒนาการสมวัยมากที่สุด ร้อยละ 48.5 รองลงมา คือ อายุ 60, 18, 42 และ 30 เดือน ร้อยละ 26.1, 21.7, 8.6 และ 6.1 ตามลำดับ ส่วนพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากที่สุด คือ เด็กอายุ 30 เดือน ร้อยละ 93.9 รองลงมาคือ เด็กอายุ 42, 18, 60 และ 9 เดือน ร้อยละ 91.4, 78.3, 73.9 และ 51.5 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผลการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุของเด็กที่คัดกรองพัฒนาการ (เดือน)	ผลการคัดกรองพัฒนาการของเด็ก								
	กาญจนบุรี		N	เพชรบุรี		N	ภาพรวม		N
	สมวัย (ร้อยละ)	สงสัยล่าช้า (ร้อยละ)		สมวัย (ร้อยละ)	สงสัยล่าช้า (ร้อยละ)		สมวัย (ร้อยละ)	สงสัยล่าช้า (ร้อยละ)	
9	22 (52.4)	20 (47.6)	42	11 (42.3)	15 (57.7)	26	33 (48.5)	35 (51.5)	68
18	3 (9.7)	28 (90.3)	31	12 (31.6)	26 (68.4)	38	15 (21.7)	54 (78.3)	69
30	2 (5.0)	38 (95.0)	40	2 (7.7)	24 (92.3)	26	4 (6.1)	62 (93.9)	66
42	4 (10.3)	35 (89.7)	39	1 (5.3)	18 (94.7)	19	5 (8.6)	53 (91.4)	58
60	7 (15.9)	37 (84.1)	44	11 (44.0)	14 (56.0)	25	18 (26.1)	51 (73.9)	69
รวม	**38 (19.4)**	**158 (80.6)**	**196**	**37 (27.6)**	**97 (72.4)**	**134**	**75 (22.7)**	**255 (77.3)**	**330**

2. ผลการคัดกรองพัฒนาการสงสัยล่าช้า เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า พัฒนาการสงสัยล่าช้าด้านการใช้ภาษา มากที่สุด ร้อยละ 56.5 รองลงมา คือ ด้านความเข้าใจภาษา ร้อยละ 55.3 ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ร้อยละ 50.6 ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม ร้อยละ 31.4 และด้านการเคลื่อนไหว ร้อยละ 22.4 (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละผลการคัดกรองพัฒนาการสงสัยล่าช้าจำแนกรายด้าน

พัฒนาการ	พัฒนาการสงสัยล่าช้า					
	กาญจนบุรี (N=158)		เพชรบุรี (N=97)		ภาพรวม (N=255)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการเคลื่อนไหว	38	24.1	19	19.6	57	22.4
ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา	82	51.9	47	48.5	129	50.6
ด้านความเข้าใจภาษา	89	56.3	52	53.6	141	55.3

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละผลการคัดกรองพัฒนาการสงสัยล่าช้าจำแนกรายด้าน (ต่อ)

พัฒนาการ	พัฒนาการสงสัยล่าช้า					
	กาญจนบุรี (N=158)		เพชรบุรี (N=97)		ภาพรวม (N=255)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการใช้ภาษา	96	60.8	48	49.5	144	56.5
ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม	53	33.5	27	27.8	80	31.4

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย พบว่า ปัจจัยด้านเด็ก ได้แก่ อายุเด็ก การสัมผัสและเล่นสื่อมีจอ และอายุเด็กที่เริ่มสัมผัสและเล่นสื่อมีจอทุกประเภท (แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ ทีวี) มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.05) โดยเด็กอายุ 18, 30, 42 และ 60 เดือน มีโอกาสพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากกว่าเด็กอายุ 9 เดือน 0.7 เท่า, 0.93 เท่า, 0.9 เท่า และ 0.62 เท่า ตามลำดับ เด็กที่สัมผัสและเล่นสื่อมีจอทุกประเภท มีโอกาสที่จะมีพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากกว่าเด็กที่ไม่เคยสัมผัสและเล่นสื่อมีจอ 0.7 เท่า และเด็กที่เริ่มสัมผัสสื่อมีจอเมื่ออายุต่ำกว่า 30 เดือน มีโอกาสพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากกว่าเด็กที่เริ่มสัมผัสสื่อมีจอเมื่ออายุมากกว่า 30 เดือน 2.9 เท่า (ดังตารางที่3)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านเด็กที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ

ปัจจัยที่ศึกษา	จำนวน	พัฒนาการของเด็ก		Crude OR (95% CI)	P-value
		สมวัย %	สงสัยล่าช้า %		
อายุ (เดือน)					<0.001
9	68	48.5	51.5	1	
18	69	21.7	78.3	0.295 (0.140-0.620)	0.001
30	66	6.1	93.9	0.068 (0.022-0.209)	<0.001
42	58	8.6	91.4	0.100 (0.036-0.281)	<0.001
60	69	26.1	73.9	0.374 (0.183-0.767)	0.007
สถานที่คลอด					0.413
รพ.รัฐ	321	23.1	76.9	1	
รพ.เอกชน และอื่นๆ เช่น บ้าน คลินิก	9	14.3	88.9	0.417 (0.051-3.390)	0.413
เพศของเด็ก					0.060
หญิง	162	27.2	72.8	1	
ชาย	168	18.5	81.5	1.648 (0.978-2.776)	0.060

ปัจจัยที่ศึกษา	จำนวน	พัฒนาการของเด็ก		Crude OR (95% CI)	P-value
		สมวัย %	สงสัยล่าช้า %		
พื้นฐานอารมณ์ของเด็กตามความคิดเห็นของผู้เลี้ยงดูหลัก					0.560
เลี้ยงง่าย	258	24.0	76.0	1	
เลี้ยงยาก	18	16.7	83.3	0.632 (0.177-2.256)	0.480
แบบผสม	54	18.5	81.5	0.718 (0.342-1.511)	0.384
โรคประจำตัวของเด็ก					0.969
ไม่มี	310	22.6	77.4	1	
มี	8	25.0	75.0	1.143 (0.226-5.788)	0.872
ไม่ทราบ	12	25.0	75.0	1.143 (0.301-4.336)	0.844
การเจ็บป่วยรุนแรง					0.619
ไม่เคย	193	21.8	78.2	1	
เคย	137	24.1	75.9	1.141 (0678-1.919)	0.619
การกินนมแม่					0.164
ไม่กินนมแม่	55	20.0	80.0	1	
กินนมแม่อย่างเดียว	185	23.2	76.8	1.211 (0.576-2.548)	0.613
กินนมแม่และน้ำ	41	19.5	81.5	0.970 (0.351-2.680)	0.953
กินนมแม่ และนมผสม	28	39.3	61.7	2.588 (0.947-7.077)	0.064
กินนมแม่ นมผสม และน้ำ	21	9.5	90.5	0.421 (0.085-2.085)	0.289
การสัมผัสสื่อมีจอ					**<0.001**
ไม่เคยดู	96	38.5	61.5	1	
เคยดู	234	16.2	83.8	0.309 (0.180-0.530)	<0.001
อายุที่เริ่มสัมผัสสื่อมีจอ					**0.004**
อายุต่ำกว่า 30 เดือน	174	12.1	81.9	1	
อายุมากกว่า 30 เดือน ขึ้นไป	60	28.3	71.7	2.880 (1.397-5.938)	0.004
เวลาที่ใช้สื่อมีจอ รวมตลอดทั้งวัน					0.369
น้อยกว่า 120 นาที	198	17.2	82.8	1	
120 นาที ขึ้นไป	36	11.1	88.9	0.603 (0.200-1.817)	0.369

4. พฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ของผู้เลี้ยงดูหลัก พบว่า ผู้เลี้ยงดูหลักได้รับคู่มือ DSPM ร้อยละ 66.1 ได้รับคู่มือที่ตึกหลังคลอด ร้อยละ 84.9 ได้รับการสอนการใช้คู่มือจากเจ้าหน้าที่และเข้าใจการใช้คู่มือ ร้อยละ 67.4 โดยผู้เลี้ยงดูหลักที่ได้รับคู่มือ DSPM ตอบว่าได้อ่านคู่มือ ร้อยละ 72.0 และนำมาใช้ใช้บ้างนานๆ ครั้ง ร้อยละ 66.2 (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้เลี้ยงดูหลักจำแนกตามพฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM

พฤติกรรมการใช้	กาญจนบุรี		เพชรบุรี		ภาพรวม	
คู่มือ DSPM	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับคู่มือ DSPM						
ได้	125	63.8	93	69.4	218	66.1
ไม่ได้	71	36.2	41	30.6	112	33.9
รวม	**196**	**100.0**	**134**	**100.0**	**330**	**100.0**
ได้รับคู่มือเมื่อไร						
มาฝากครรภ์	2	1.6	0	0	2	0.9
ที่ตึกหลังคลอด	101	80.8	84	90.3	185	84.9
จนท.เอามาให้ที่บ้านหลังคลอด	1	0.8	1	1.1	2	0.9
ได้รับเมื่อนำเด็กมารับวัคซีน	17	13.6	8	8.6	25	11.5
อื่นๆ เช่น เมื่อมาตรวจพัฒนาการ	4	3.2	0	0	4	1.8
รวม	**125**	**100.0**	**93**	**100.0**	**218**	**100.0**
เจ้าหน้าที่สอนการใช้คู่มือ						
สอน และเข้าใจ	72	57.6	75	80.6	147	67.4
สอน แต่ไม่เข้าใจ	1	0.8	0	0	1	0.5
ไม่สอน	52	41.6	78	19.4	70	32.1
รวม	**125**	**100.0**	**93**	**100.0**	**218**	**100.0**
อสม.อธิบายการใช้คู่มือ						
อธิบาย และเข้าใจ	15	12.0	27	29.0	42	19.3
อธิบาย แต่ไม่เข้าใจ	1	0.8	1	1.1	2	0.9
ไม่อธิบาย	109	87.2	65	69.9	174	79.8
รวม	**125**	**100.0**	**93**	**100.0**	**218**	**100.0**
การอ่านคู่มือ DSPM						
อ่านแล้ว	86	68.8	71	76.3	157	72.0
ไม่เคยอ่าน	39	31.2	22	23.7	61	28.0
รวม	**125**	**100.0**	**93**	**100.0**	**218**	**100.0**

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้เลี้ยงดูหลักจำแนกตามพฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM (ต่อ)

พฤติกรรมการใช้	กาญจนบุรี		เพชรบุรี		ภาพรวม	
คู่มือ DSPM	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การนำวิธีส่งเสริมพัฒนาการในคู่มือมาใช้กับเด็ก						
บ่อยๆเกือบทุกวัน	**12**	**14.0**	**15**	**21.1**	**27**	**17.2**
ใช้บ้างนานๆ ครั้ง	57	66.3	47	66.2	104	66.2
ไม่ได้ใช้เลย	17	19.8	8	11.3	25	15.9
อื่นๆ ไม่ทราบ	0	0	1	1.4	1	0.7
รวม	**86**	**100.0**	**71**	**100.0**	**157**	**100.0**

อภิปรายผลการศึกษา

สถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัยของเขตสุขภาพที่ 5 พบว่า เด็กทุกกลุ่มอายุมีพัฒนาสมวัย ร้อยละ 22.7 พัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 77.3 ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าพัฒนาการเด็กปฐมวัยบรรลุหรือไม่บรรลุค่าเป้าหมาย ตามตัวชี้วัดกระทรวงสาธารณสุข ที่กำหนดพัฒนาการสมวัยไว้ที่ร้อยละ 86 (สำนักงานงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2567) ด้วยข้อจำกัดในการศึกษา ประเด็นการประเมินพัฒนาการเด็กด้วยคู่มือ DSPM ที่หากพบเด็กพัฒนาการสงสัยล่าช้าต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครองไปฝึกทักษะเด็ก เป็นเวลา 30 วันแล้วกลับมาประเมินพัฒนาการซ้ำ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้ติดตามผลการประเมินพัฒนาการซ้ำ ทำให้กลุ่มเด็กที่พัฒนาการสงสัยล่าช้าที่มีถึงร้อยละ 77.3 เมื่อได้รับการฝึกทักษะและส่งเสริมพัฒนาการจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูแล้ว เด็กบางคนอาจมีโอกาสพัฒนาการสมวัย อย่างไรก็ตามการค้นพบเด็กพัฒนาการสงสัยล่าช้าได้เร็ว จะสามารถกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กกลับมาสมวัยได้เร็ว ตลอดจนส่งต่อเด็กที่พบพัฒนาการล่าช้าให้ได้รับการวินิจฉัย และรักษาได้อย่างทันท่วงที ทำให้เด็กกลุ่มนี้ได้รับโอกาสในการเรียนรู้ตามวัยได้เต็มศักยภาพ นอกจากนั้นทักษะความสามารถของผู้ประเมินอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ค้นพบเด็กพัฒนาการสงสัยล่าช้าได้มาก ผู้วิจัยในการศึกษาครั้งนี้ทุกคนจะได้รับการอบรมเทคนิคการคัดกรองพัฒนาการก่อนลงพื้นที่เก็บข้อมูล สอดคล้องกับการศึกษาของบุษบา อรรถาวีร์ และบำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ (2562) ที่พบว่า การอบรมบุคลากรเรื่องการใช้คู่มือ DSPM มีผลต่อความถูกต้องของการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย และผู้ปฏิบัติงานด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยในระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการศึกษาครั้งนี้ก็ให้ข้อมูลว่าการได้รับการพัฒนาศักยภาพ ทำให้มีความมั่นใจในการคัดกรองพัฒนาการเด็ก สามารถให้คำแนะนำ กระตุ้น และส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ดีและเมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุของเด็กที่คัดกรองพัฒนาการ พบว่า เด็กอายุ 30 เดือน มีพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากที่สุด คือ ร้อยละ 93.9 รองลงมาคือ เด็กอายุ 42, 18, 60 และ 9 เดือน ร้อยละ 91.4, 78.3, 73.9 และ 51.5 ตามลำดับ ซึ่งผลของพัฒนาการสงสัยล่าช้านี้สูงกว่าระดับเขต และระดับประเทศมาก เมื่อจำแนกพัฒนาการสงสัยล่าช้ารายด้าน พบว่า พัฒนาการ

ด้านการใช้ภาษาสงสัยล่าช้ามากที่สุด ร้อยละ 56.5 รองลงมา คือ ด้านความเข้าใจภาษา ร้อยละ 55.3 ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ร้อยละ 50.6 ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม ร้อยละ 31.4 และด้านการเคลื่อนไหว ร้อยละ 22.4 สอดคล้องกับประภาภรณ์ จังพานิช และวสุรัตน์ พลอยล้วน (2564) ที่ได้ดำเนินการประเมินผลโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558 ในระดับประเทศ ปี 2563 พบว่า ภาพรวมเด็กมีพัฒนาการสมวัย ร้อยละ 46.9 พัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 53.1 เด็กอายุ 9 เดือน มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าน้อยที่สุด ร้อยละ 30 เด็กอายุ 30 เดือน มีพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากที่สุด ร้อยละ 62.2 ซึ่งจะพบว่า สัดส่วนของเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าสูงขึ้นในกลุ่มเด็กที่มีอายุมากขึ้น เมื่อจำแนกพัฒนาการสงสัยล่าช้ารายด้าน พบว่า พัฒนาการด้านการใช้ภาษาสงสัยล่าช้ามากที่สุด ร้อยละ 56.5 รองลงมา คือ ด้านความเข้าใจภาษาร้อยละ 55.3 ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ร้อยละ 50.6 ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคมร้อยละ 31.4 และด้านการเคลื่อนไหว ร้อยละ 22.4 สอดคล้องกับ ผลการดำเนินงานประจำปี 2566 จากฐานข้อมูล HDC (กระทรวงสาธารณสุข, 2557) ที่พบเด็กพัฒนาการสงสัยล่าช้า ได้เพียงร้อยละ 13 โดยพบว่า เด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าอันดับ 1 คือ พัฒนาการด้านการเข้าใจทางด้านภาษา พบมากในกลุ่มเด็กช่วงอายุ 18 เดือน และอายุ 30 เดือน อันดับ 2 คือ พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา พบมากในช่วงอายุ 42 เดือน และอันดับ 3 คือ พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ พบมากในกลุ่มเด็กช่วงอายุ 9 เดือน ซึ่งจากการศึกษาของวีระศักดิ์ ชลไชยะ (2561) พบว่า การเลี้ยงดูยุคใหม่นิยมให้เด็กเล่นและใช้ smart phone ทำให้เด็กอยู่นิ่งๆ กับที่ได้ โดยไม่วิ่งซนไปมา และการใช้สื่อหน้าจออิเล็กทรอนิกส์ในเด็กปฐมวัยปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น สัมพันธ์กับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของเด็กอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย พบว่า ปัจจัยด้านเด็ก ได้แก่ อายุเด็ก การสัมผัสและเล่นสื่อมีจอ และอายุเด็กที่เริ่มสัมผัสและเล่นสื่อมีจอทุกประเภท (แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ ทีวี) มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.05) โดยเด็กอายุ 18, 30, 42 และ 60 เดือน เสี่ยงต่อการมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า 0.7 เท่า, 0.93 เท่า, 0.9 เท่า และ 0.62 เท่า ตามลำดับ มากกว่าเด็กอายุ 9 เดือน เด็กที่เริ่มสัมผัสสื่อมีจอเสี่ยงต่อการมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า 0.7 เท่า ของเด็กที่ไม่เคยสัมผัสสื่อมีจอ เด็กที่เริ่มสัมผัสสื่อมีจออายุต่ำกว่า 30 เดือน เสี่ยงต่อการมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า 2.9 เท่า ของเด็กที่เริ่มสัมผัสสื่อมีจออายุมากกว่า 30 เดือน สอดคล้องกับประภาภรณ์ จังพานิช และวสุรัตน์ พลอยล้วน (2566) ที่ศึกษาสถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ปี 2564 เปรียบเทียบพัฒนาการเด็กปฐมวัยกับปี 2560 ในระดับเขตและระดับประเทศ พฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กของผู้เลี้ยงดูหลัก พฤติกรรมการใช้คู่มือ DSPM ของผู้เลี้ยงดูหลักและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการเด็กปฐมวัย พบว่า อายุของเด็ก มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กที่อายุ 3 - 5 ปี มีความเสี่ยงต่อการมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า 1.94 เท่าของเด็กอายุ 0-2 ปี สอดคล้องกับดลจรัส ทิพย์มโนสิงห์ (2565) ที่พบว่า การใช้สื่อ

อิเล็กทรอนิกส์ในการเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสม มีความสัมพันธ์ต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร และ สอดคล้องกับวีระศักดิ์ ชลไชยะ (2561) ที่พบว่า เด็กได้รับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่อายุ 1 เดือนครึ่ง และที่อายุ 1 ปี ได้รับถึงร้อยละ 99.7 และได้รับเฉลี่ย 4 ชั่วโมงต่อวัน เพิ่มขึ้นเป็น 5 ชั่วโมงต่อวัน ที่อายุ 18 เดือน จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การใช้สื่อหน้าจออิเล็กทรอนิกส์ในเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี จะส่งผลทางลบมากกว่าทางบวกต่อเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม พัฒนาการ ภาษา พฤติกรรม การทำหน้าที่บริหารของสมองระดับสูง การเรียนรู้ สติปัญญา ภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิต สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีความสำคัญสำหรับพัฒนาการทางร่างกาย สังคม อารมณ์ รวมทั้งสติปัญญา เป็นช่วงที่ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากพ่อแม่หรือผู้ดูแล ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการเด็ก ดังนั้นการเฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นบทบาทสำคัญของพ่อแม่และผู้ดูแลเด็ก ถ้าเด็กได้รับการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยป้องกันปัญหาพัฒนาการสงสัยล่าช้าในเด็กปฐมวัย ดังนั้น การให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการใช้คู่มือ DSPM ในการเฝ้าระวังและคัดกรองพัฒนาการเด็กตามช่วงอายุ จะช่วยให้ผู้เลี้ยงดูสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และนำไปสู่การวางแผนการดูแลเด็กเพื่อมุ่งเน้นการลดปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการสงสัยล่าช้า โดยการดูแลเด็กอย่างเหมาะสม เช่น ส่งเสริมการเล่นกับเด็กอย่างมีคุณภาพ การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างเหมาะสม จะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ดีขึ้นตามช่วงอายุต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) รัฐบาล ควรมีนโยบายและจัดสรรงบประมาณ เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการ และพัฒนาความรอบรู้ในการเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็ก ส่งเสริมให้เป็นครอบครัวคุณภาพ โดยผลิตชุดความรู้ในรูปแบบสื่อออนไลน์ ที่เข้าถึงครอบครัวผู้เลี้ยงดูเด็กได้มากที่สุด

2) กรมอนามัย ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขทุกระดับ ให้มีความเชี่ยวชาญในการทำงานด้านการดูแลเด็กปฐมวัย การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในพื้นที่รับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เลี้ยงดูหลักสามารถเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการบุตรหลานได้ตามวัย โดยใช้คู่มือ DSPM และสนับสนุน ให้ สพด.ทุกสังกัดใช้คู่มือ DSPM ในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ส่งเสริมให้ผู้เลี้ยงดูเด็ก ได้รับการเรียนรู้ทักษะการใช้คู่มือ DSPM มีการสร้างความรอบรู้ และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงในกลุ่มครอบครัว ด้วยกระบวนการโรงเรียนพ่อแม่ในโรงพยาบาลและชุมชน และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์คู่มือ DSPM E-Book เพื่อให้มีการเข้าถึงเพิ่มขึ้น

2. ศูนย์อนามัย สามารนำผลการศึกษาไปออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ หรือรูปแบบในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้กับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ที่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของผู้เลี้ยงดูเด็กในแต่ละพื้นที่ ผ่านกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ หรือครอบครัวคุณภาพ

3. ศูนย์อนามัย ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม การวิจัยพัฒนา ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย โดยประสานกับหน่วยงานมหาวิทยาลัย , สวรส.

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. ควรมีการศึกษารูปแบบหรือโปรแกรมการให้ความรู้แก่ผู้ดูแลเด็ก เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการในแต่ละด้านที่เด็กมีพัฒนาการล่าช้า

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

กระทรวงสาธารณสุข. (2557, 1 ตุลาคม). *ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC) กระทรวงสาธารณสุข.* https://hdc.moph.go.th/center/public/standard-report-detail/1b60d68b1cb5b003fcba38a4a0e4027b

กุสุมา ชูศิลป์. (2564, 22 มีนาคม). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็ก. ใน: กรมอนามัย. *คู่มือนักส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลักสูตรเร่งรัดประจำโรงพยาบาล (ปรับปรุงครั้งที่ 1).* https://hp.anamai.moph.go.th/th/mch-emag/download/?did=203675&id=69455&reload=

ดลจรัส ทิพย์มโนสิงห์. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่มารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพมหานคร. *วารสารโรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์, 18*(1), 51-68. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/JCP/article/view/256690/176090

ธันยพร เมฆรุ่งจรัส และอดิศร์สุดา เฟื่องฟู. (2561). ปัจจัยที่กระทบต่อพัฒนาการเด็ก. ใน : สุรีย์ลักษณ์ สุจริตพงศ์, รวิวรรณ รุ่งไพรวัลย์, ทิพวรรณ หรรษคุณาชัย, บานชื่น เบญจสุวรรณเทพ, อดิศร์สุดา เฟื่องฟู, จริยา จุฑาภิสิทธิ์, พัฏ โรจน์มหามงคล (บ.ก.), *ตำราพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก เล่ม 4* (น. 43-53). ชมรมพัฒนาการและพฤติกรรมเด็กแห่งประเทศไทย.

บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ, และบุษบา อรรถาวีร์. (2563, 29 มิถุนายน). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย: ศูนย์อนามัยที่ 5. *วารสารเกื้อการุณย์, 27*(1), 59-70. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/kcn/ article/view/167937/165463

บุษบา อรรถวีร์ และบำเพ็ญ พงศ์เพชรดิถ. (2562, 21 พฤษภาคม). *การติดตามการคัดกรองพัฒนาการเด็กโดยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เขตสุขภาพที่ 5*. https://hpc.go.th/rcenter/index.php?mode=viewrecord&mid=20190521213956_4243&kw

ประภาภรณ์ จังพานิช และวสุรัตน์ พลอยล้วน. (2564). *รายงานผลการประเมินโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558*. สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย.

ประภาภรณ์ จังพานิช และวสุรัตน์ พลอยล้วน. (2566). การศึกษาสถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ปี 2564. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, 46*(1), 41-53. https://thaidj.org/index.php/tjha/article/view/14250/11503

วีระศักดิ์ ชลไชยะ. (2561). *ผลของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านจอต่อเด็กและวัยรุ่น*. บียอนด์ เอ็นเทอร์ไพรซ์.

สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ. (2562, 17 กรกฎาคม). *สรุปรายงานสถานการณ์ความรอบรู้ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.* https://nich.anamai.moph.go.th/web-upload/migrated/files/nich/330_article_file.pdf

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2561*). แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) ด้านสาธารณสุข ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2*. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2567). *รายละเอียดตัวชี้วัดกระทรวงสาธารณสุขประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1)*. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

สำนักตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข. (2566, 14 ตุลาคม). *สรุปผลการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 รอบที่ 2*. https://ops.moph.go.th/public/uploads/files/pdf/OP-mRnGOINZnprogy5nRAZsgnKkwKiahG.pdf

องค์การยูนิเซฟ. (2564, 1 มิถุนายน)._*ช่องว่างและความเหลื่อมล้ำ : ผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ.2562*. https://www.unicef.org/thailand/media/6731/file/ Address-ing%20the%20Gap%20(MICS6)%20TH.pdf

อดิศร์สุดา เฟื่องฟู. (2556). ของเล่นและการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก. ใน: ทิพวรรณ หรรษคุณุณาชัย, รวิวรรณ รุ่งไพรวัลย์, สุรีย์ลักษณ์ สุจริตพงศ์, วีรศักดิ์ ชลไชยะ (บ.ก.), *ตำราพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก เล่ม 3 การดูแลเด็กสุขภาพดี* (น.335-348). บียอนด์ เอ็นเทอร์ไพรซ์.

Allen, L.H. (2013). Global dietary patterns and diets in childhood: implications for health outcomes. *Ann Nutr Metab, 61* (Suppl. 1), 29-37. https://doi.org/10.1159/000346185

Bougma, K., Aboud, F.E., Harding, K.B. & Marquis, G.S. (2013). Iodine and Mental Development of Children 5 Years Old and Under: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Nutrients, 5(4),* 1384-1416. http://dx.doi.org/10.3390/nu5041384

การสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1

Creating of Skill Training Exercises to Develop Mathematics Achievement on Inequalities for First-Year Vocational Certificate Students

วิระศักดิ์ พูนพนัง

Wirasak Phunphanang

แผนกวิชาสามัญ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

General Department, Nakhon Si Thammarat Vocational College,

Nakhon Si Thammarat Province 80000

Email : Wirasak413205@gmail.com

บทคัดย่อ

ในการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง อสมการ โดยใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 31 คน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 3) หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่1 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ จำนวน 5 ชุด และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นข้อสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน E_1 / E_2 และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสถิติ t-test for dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.35/84.84 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะ

คณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 เท่ากับ 0.6908 หรือคิดเป็นร้อยละ 69.08

คำสำคัญ : แบบฝึกทักษะ, ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ, ค่าดัชนีประสิทธิผล, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The study on the development of learning achievement in mathematics on the topic of inequalities through the use of skill practice exercises for 31 students in the first year of the vocational certificate program, Accounting Department, Class 2, at Nakhon Si Thammarat Vocational College, Semester 2, Academic Year 2023. This research aimed to 1) Develop and determine the efficiency of a mathematics skill practice workbook on the topic of inequalities for first-year vocational certificate students, with the goal of achieving an efficiency standard of 80/80; 2) Compare the mathematics learning achievement of students before and after using the mathematics skill practice workbook on inequalities; and 3) Calculate the effectiveness index of the mathematics skill practice workbook on inequalities for first-year vocational certificate students.The research instruments included five sets of mathematics skill practice workbooks on inequalities and a 20-item multiple-choice test used as both a pre-test and post-test to measure learning achievement. The statistical methods used for data analysis included mean, percentage, standard deviation, and hypothesis testing using a t-test for dependent samples.

The findings revealed that: 1) The mathematics skill practice workbook on inequalities for first-year vocational certificate students achieved an efficiency of 83.35/84.84, which exceeds the standard criterion of 80/80; 2) The learning achievement of students after using the mathematics skill practice workbook on inequalities was significantly higher than before at the 0.05 level of significance; and 3) The effectiveness index of the mathematics skill practice workbook on inequalities was 0.6908, or 69.08%.

Keywords: Skill Exercises, Effectiveness of the Skill Exercises, Effectiveness Index , Academic Achievement

ที่มาและความสำคัญ

คณิตศาสตร์ เป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความคิดของมนุษย์ในหลายมิติ เช่น การคิดเชิงตรรกะ การแก้ปัญหา และการวิเคราะห์เชิงระบบ การเรียนรู้คณิตศาสตร์ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีระเบียบและแบบแผน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนยังคงประสบปัญหาหลายด้าน อาทิ ความเข้าใจในเนื้อหาคณิตศาสตร์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน การขาดทักษะในการแก้ปัญหา และการขาดแคลนสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเฉพาะในหัวข้อ "อสมการ" ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาคณิตศาสตร์ระดับสูง

ในวิชาคณิตศาสตร์ การแก้ปัญหาเป็นหัวใจของคณิตศาสตร์และเป็นเป้าหมายสูงสุดของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การได้ฝึกคิดวิเคราะห์และการฝึกทำแบบฝึกทักษะด้วยตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก เนื่องจากทำให้ได้ตรวจความรู้ความเข้าใจและช่วยเสริมสร้างทักษะในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ได้รู้จักกระบวนการขั้นตอนในการแก้ปัญหา ทำให้เรียนวิชาคณิตศาสตร์ได้เข้าใจมากขึ้น เนื่องจากเนื้อหาเรื่องอสมการเป็นเนื้อหาในรายวิชาคณิตศาสตร์ธุรกิจและบริการ ในปีที่ผ่านมาผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน จากปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ปัญหาเกิดจากตัวผู้สอนและผู้เรียน ในด้านผู้สอนนั้นยังสอนโดยใช้หนังสือเรียนเป็นหลัก ขาดการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม ส่วนตัวผู้เรียนนั้น พบว่าผู้เรียนยังขาดทักษะในกระบวนการแก้ปัญหาและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง อสมการ ในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในเนื้อหาเรื่องนี้จะต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง การสร้างแบบฝึกทักษะจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว เนื่องจากแบบฝึกทักษะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิดและปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และช่วยให้นักเรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจของตนเองได้

สมศรี ศรีสกุล. (2564) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถของผู้เรียน โดยมีประโยชน์หลักดังนี้ 1. พัฒนาทักษะเฉพาะด้าน แบบฝึกทักษะช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะเฉพาะที่ต้องการได้ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ หรือการแก้ปัญหา 2. สร้าง

ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง การใช้แบบฝึกทักษะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนเนื้อหาในเชิงลึก และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม 3. เสริมสร้างความมั่นใจ การฝึกทักษะอย่างต่อเนื่องผ่านแบบฝึกช่วยเพิ่มความมั่นใจในความสามารถของผู้เรียน 4. พัฒนาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้เรียนสามารถฝึกฝนได้ด้วยตนเองในเวลาที่เหมาะสม ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม 5. ช่วยวัดผลและประเมินผล แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือสำหรับครูหรือผู้ฝึกอบรมในการวัดผลการเรียนรู้และประเมินจุดแข็งจุดอ่อนของผู้เรียน

จากสภาพปัญหาและข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่อง "อสมการ" สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สร้างความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเนื้อหา และส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาแบบฝึกทักษะดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียนสามารถฝึกคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาได้ดีขึ้น รวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2
3. เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะเรื่องอสมการสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2

สมมติฐานการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียน
3. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะเรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 สูงกว่า 0.50 หรือร้อยละ 50

นิยามศัพท์

แบบฝึกทักษะ หมายถึง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจเนื้อหาและพัฒนาทักษะ เรื่อง อสมการ โดยมีจำนวน 20 ชุด

ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ หมายถึง ระดับความสำเร็จที่ผู้เรียนสามารถทำได้หลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยวัดจากคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลลัพธ์หรือระดับความสำเร็จของผู้เรียนที่แสดงออกมาหลังจากการเรียนรู้ โดยวัดจากคะแนนสอบ ความเข้าใจในเนื้อหา หรือความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะ หมายถึง ค่าที่แสดงถึงความความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ โดบเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดของแบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมุ่งเน้นการออกแบบให้เหมาะสมทั้งในแง่โครงสร้าง เนื้อหา และเกณฑ์ประเมิน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ใช้ประชากรเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 จำนวน 31 คน ซึ่งศึกษาที่วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

เครื่องมือในการวิจัย

1.แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ แบบฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ ประกอบด้วย 20 ชุด ได้แก่ อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

คำตอบและกราฟแสดงคำตอบของอสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

การแก้อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวโดยใช้สมบัติการบวกของการไม่เท่ากัน

การแก้อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวโดยใช้สมบัติการคูณของการไม่เท่ากัน

โจทย์ปัญหาอสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

2.แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 2 แผน ใช้เวลา 4 ชั่วโมง โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านแบบฝึกทักษะ

3.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อสมการ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

การพัฒนาเครื่องมือวิจัย

1.การพัฒนาแบบฝึกทักษะ

ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

สร้างแบบฝึกทักษะตามเนื้อหาและมาตรฐานการเรียนรู้

เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนเพื่อประเมินคุณภาพ โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ปรับปรุงแบบฝึกทักษะตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ทดสอบประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะและจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

2.การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้

ศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการจัดการเรียนรู้

เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การทำความเข้าใจปัญหา วางแผนแก้ปัญหา ดำเนินการตามแผน และตรวจสอบผล

เสนอผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.การพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ศึกษาแนวทางการสร้างแบบทดสอบและกำหนดเกณฑ์การประเมิน

วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ปรับปรุงแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

วิธีการดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวแบบวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pre-test Post-test Design) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะ

ทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบฉบับเดียวกันกับ Pre-test

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะโดยใช้สูตรประสิทธิภาพ (E_1 / E_2)

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะ โดยใช้การทดสอบทางสถิติแบบ t-test for dependent

การหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะ

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ขั้นตอน ตามลำดับ ดังนี้

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2

3. เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะเรื่องอสมการสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 โดยใช้สูตรการหาค่าประสิทธิผล ปรากฏดังนี้

จากการวิเคราะห์จากคะแนนสอบก่อนเรียน หลังเรียน

ลำดับที่	แบบฝึกทักษะชุดที่																				คะแนนรวม	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20			
	9	5	10	10	8	8	11	31	10	10	4	8	30	8	8	30	2	30	1	25	258	20	20
1	9	5	10	10	4	8	9	31	9	6	4	8	24	8	7	27	2	30	1	15	227	14	17
2	9	5	9	9	8	8	11	31	7	8	4	8	30	8	7	21	2	30	1	10	226	12	16
3	9	5	6	9	8	5	8	28	3	10	4	8	0	8	7	0	2	5	1	20	146	11	16
4	9	5	10	9	8	7	10	31	10	10	4	8	30	8	7	21	2	24	1	20	234	6	18
5	9	5	9	9	7	8	11	31	7	9	4	7	27	7	7	24	2	27	1	10	221	8	17
6	9	5	9	10	7	8	11	31	8	9	4	6	30	8	5	21	2	27	1	15	226	4	20
7	7	3	8	9	5	7	9	31	8	8	4	7	30	7	7	21	2	30	1	10	214	10	17
8	8	5	9	9	8	8	10	31	6	8	4	8	30	8	6	21	2	27	1	10	219	11	18
9	9	5	9	10	7	5	10	31	9	9	4	8	30	8	6	18	2	27	1	10	218	5	18
10	9	5	10	10	6	8	9	31	7	9	4	5	30	8	7	21	1	27	1	10	218	10	20
11	9	5	10	10	7	5	11	31	2	9	4	8	15	8	7	15	2	0	1	10	169	10	14
12	9	5	10	9	5	8	10	31	10	10	4	6	27	8	6	21	2	30	1	20	232	13	17
13	9	5	10	9	8	8	10	31	9	9	4	7	27	8	6	21	2	27	1	10	221	10	16
14	8	5	5	9	8	7	8	31	5	10	4	8	9	8	6	9	1	5	1	20	167	11	16
15	6	1	10	9	6	8	7	13	10	8	4	8	30	8	8	24	2	27	1	10	200	15	18
16	9	5	9	10	6	8	10	31	9	8	4	6	6	8	5	21	2	30	1	20	208	11	13
17	9	5	10	10	8	8	11	31	10	9	4	8	27	8	8	21	2	27	1	20	237	13	15
18	9	5	10	9	8	8	11	31	7	10	4	7	30	8	7	21	2	27	1	10	225	14	20
19	7	3	10	10	6	8	9	31	7	9	4	10	27	8	6	18	2	21	1	10	207	10	19
20	9	5	10	9	6	8	10	31	9	9	4	9	30	8	8	21	2	27	1	15	231	5	14
21	9	5	10	10	5	8	10	31	7	9	4	8	30	4	6	27	2	30	1	10	226	10	16
22	8	5	10	10	8	8	11	31	6	9	4	7	30	8	7	21	2	30	1	20	236	11	20
23	9	5	7	10	6	6	11	31	7	9	4	8	27	8	7	21	2	30	1	20	229	14	17
24	11	5	10	10	8	6	9	31	10	9	4	8	30	8	8	25	2	30	1	20	245	13	15

25	5	5	8	7	5	4	11	25	7	9	4	7	30	3	5	30	2	10	1	10	188	5	20
26	5	3	8	10	6	8	10	31	6	8	4	8	30	8	8	15	1	27	1	10	207	9	18
27	9	5	9	9	7	8	11	31	9	9	4	6	30	8	7	21	2	18	1	15	219	10	17
28	8	3	8	8	5	5	9	31	9	8	4	7	24	8	6	24	2	30	1	10	210	9	14
29	9	5	10	10	8	8	10	31	7	9	4	7	30	8	7	21	2	30	1	10	227	11	15
30	9	5	10	10	5	8	10	31	10	9	4	10	30	8	8	24	2	30	1	20	244	13	18
31	5	5	8	9	6	6	9	28	6	7	4	5	15	8	4	24	2	27	1	10	189	8	17
รวม																					6,666	316	526
เฉลี่ย																					215.03	10.19	16.97
ร้อยละ																					83.35	50.97	84.84

สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	μ	ร้อยละ	E_1 / E_2
ระหว่างเรียน (E_1)	31	258	6,666	215.03	83.35	83.35/84.84
หลังเรียน (E_2)	31	20	526	16.97	84.84	

จากตารางที่ 1 คะแนนจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนแบบโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ย 215.03 จากคะแนนเต็ม 258 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.35 และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 16.97 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.84 แสดงว่า แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.35/84.84 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยใช้การทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t-test Dependent)

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	คะแนนเต็ม	μ	σ	t	Sig (1-tailed)
ก่อนเรียน	31	20	10.19	1.96	10.14*	.000
หลังเรียน	31	20	16.97	2.91		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $t_{(\alpha.05,df=30)}=1.697$

จากตารางที่ 2 ผลจากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนจำนวน 31 คน พบว่า คะแนนจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 10.19 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และ $\sigma=1.96$ และการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 16.97 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และ $\sigma=2.91$ โดยมีสมมติฐาน คือ $H_0=\mu_{post}\leq\mu_{pre}$
$H_1=\mu_{post}>\mu_{pre}$, ค่า Sig (1-tailed) = .000 ที่นัยสำคัญ .05, ค่า $t=10.14$ และ $t_{(\alpha.05,df=30)}=1.697$ จะได้ว่า ปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1

3. การหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 โดยใช้สูตรหาค่าดัชนีประสิทธิผล $E.I.$

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2

N	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนนก่อนเรียน	ผลรวมคะแนนหลังเรียน	E.I.
31	20	316	526	69.08

จากตารางแสดงการคำนวณ ดังนี้

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{Total - P_1}$$

$$E.I. = \frac{526 - 316}{(31 \times 20) - 316}$$

$$E.I. = \frac{210}{620 - 316}$$

$$E.I. = \frac{210}{304}$$

$$E.I. = 0.690789$$

$$E.I. = 0.6908$$

จากตารางที่ 3 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 มีค่าเท่ากับ 0.6908 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น 0.6908 คิดเป็นร้อยละ 69.08 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.50 หรือร้อยละ 50 ที่กำหนดและซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้

สรุปผลการศึกษา

1. แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.35/84.84 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 เท่ากับ 0.6908 หรือคิดเป็นร้อยละ 69.08 หรือนักเรียนมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 69.08 สูงกว่า 0.50 หรือร้อยละ 50

อภิปรายผลการศึกษา

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องอสมการ โดยใช้แบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 พบว่า แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.35/84.84 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรทิพย์ สุขสำราญ (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษา และพบว่าประสิทธิภาพของสื่อเท่ากับ 83.33/84.44 โดยสูงกว่าเกณฑ์ตั้งไว้เท่ากับ 80/80

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวลัยลักษณ์ แก้วจันทร์ (2566) งานวิจัยที่ใช้ชุดฝึกการเรียนรู้ในคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลการเรียนรู้หลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. การหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่องอสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 พบว่าแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ เท่ากับ 0.6908 หรือคิดเป็นร้อยละ 69.08 หรือนักเรียนมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 69.08 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.50 หรือร้อยละ 50 ที่กำหนดและเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย พัฒนากุล (2564) ศึกษาการใช้แบบฝึกคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมปลาย พบว่าค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกอยู่ที่ 0.72 หรือร้อยละ 72 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 0.50 หรือร้อยละ 50 แสดงถึงความมีประสิทธิภาพของแบบฝึกในการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างชัดเจนและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการออกแบบแบบฝึกเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและฝึกปฏิบัติอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนสามารถนำแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 ไปใช้โดยการออกแบบแผนการสอนที่เหมาะสม การใช้กิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติ การเชื่อมโยงเนื้อหากับวิชาชีพ การใช้เทคโนโลยี และการประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การนำ

แบบฝึกมาใช้ในลักษณะนี้จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความเข้าใจในอสมการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. นักเรียนสามารถนำแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แผนกการบัญชี ห้อง 2 ไปใช้ฝึกทักษะด้วยตนเอง หลังจากเรียนในชั้นเรียนกับครูผู้สอนเสร็จแล้ว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3. ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการให้มีความหลากหลายและท้าทายมากขึ้น โดยพิจารณาจากผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละรุ่น เพื่อให้แบบฝึกมีความเหมาะสมและสามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันในกลุ่มของนักเรียน โดยการให้โอกาสในการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และส่งเสริมการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการกับวิธีการสอนอื่น ๆ เช่น การใช้สื่อการเรียนการสอนหรือการสอนแบบบรรยาย เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะในแต่ละกรณีและหาวิธีการสอนที่มีผลดีที่สุดต่อนักเรียน

6. ควรมีการสำรวจความต้องการและลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแบบฝึกทักษะให้ตอบสนองต่อความหลากหลายของนักเรียน เช่น นักเรียนที่มีพื้นฐานการเรียนรู้ไม่เท่ากันหรือมีทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ต่างกัน

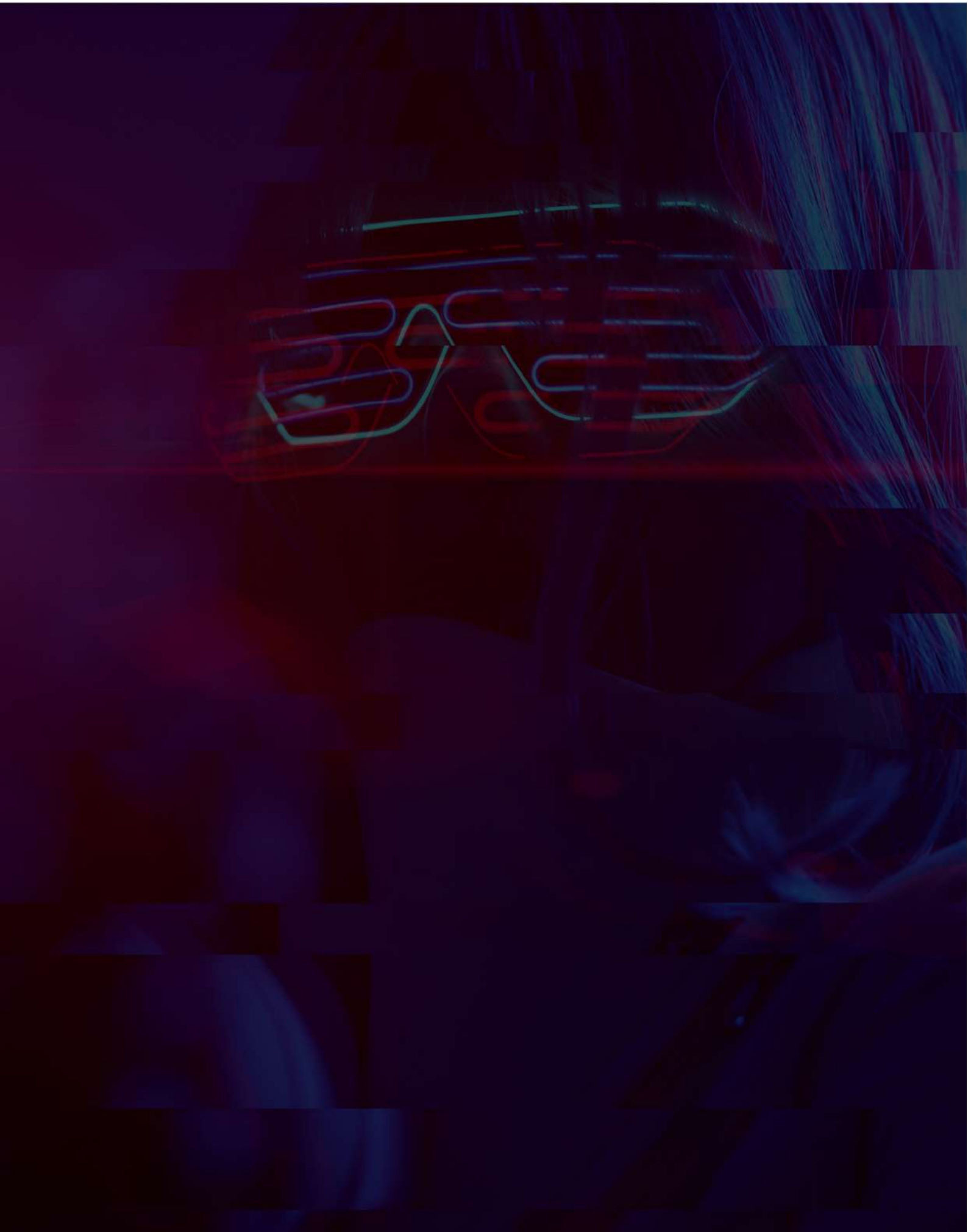
บรรณานุกรม

พรทิพย์ สุขสำราญ. (2560). *การใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ของนักเรียน*. *วารสารการศึกษาและการพัฒนา*, 6(1), 45-60.

สมชาย พัฒนากุล. (2564). *การพัฒนาแบบฝึกคณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในระดับมัธยมปลาย*. วารสารการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 7(2), 85-102.

สมศรี ศรีสกุล. (2564). *แบบฝึกทักษะภาษาไทยสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.

วลัยลักษณ์ แก้วจันทร์. (2566). *การพัฒนาชุดฝึกการเรียนรู้ในคณิตศาสตร์เรื่องการคูณสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4*. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย
ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1 ศตวรรษ สถาปนาสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
"Centenary of the Establishment of Her Majesty Queen Rambhai Barni"

รายงานสืบเนื่อง
การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์ สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

22 | มกราคม | 2568

4

จัดทำโดย
กองบรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ **9**
สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ฉบับที่ 4

หัวข้อ “นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์ สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”

สาขาวิชาที่เปิดรับบทความ • สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ • การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และปรัชญา • การบริหารและการจัดการธุรกิจ • เทคโนโลยี การสื่อสาร นวัตกรรม • สาธารณสุขและสุขภาพ • การเมือง การปกครอง กฎหมาย และความเท่าเทียม • เศรษฐศาสตร์ การตลาด ปัญญาประดิษฐ์ • งานวิจัยแบบ R2R (Routine to Research) • สาขาวิชาอื่น ๆ

วัน เวลา สถานที่จัดงาน

วันที่ 22 มกราคม 2568 เวลา 08.30 – 16.30 น.

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อาคารเฉลิมพระเกียรติ ห้อง 35201

รูปแบบการจัดงาน

การประชุมวิชาการแบบผสมผสานระหว่าง ณ ที่ตั้ง และผ่านระบบออนไลน์

เจ้าภาพหลัก

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เจ้าภาพร่วม

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

จัดทำโดย

กองบรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ออกแบบรูปเล่ม

อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เส้งมณีย์

คำนำ

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้จัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ภายใต้หัวข้อ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์ สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2568 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อาคารเฉลิมพระเกียรติ ห้อง 35201 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นเวทีในการนำเสนอผลงานวิจัยและองค์ความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และสื่อสร้างสรรค์ ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้ที่สนใจ เพื่อสร้างการพัฒนาที่เท่าเทียมและยั่งยืนสำหรับมนุษย์และสังคม โดยมีผลงานวิชาการผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิให้เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการฯ จำนวน 105 บทความ แบ่งเป็นการนำเสนอรูปแบบบรรยาย จำนวน 63 เรื่อง และนำเสนอรูปแบบโปสเตอร์ จำนวน 42 เรื่อง

ภายหลังเสร็จสิ้นการประชุมวิชาการฯ กองบรรณาธิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ได้จัดทำรายงานสืบเนื่อง (Proceeding) ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรวบรวมผลงานวิชาการที่เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการฯ ดังกล่าว โดยแบ่งรายงานสืบเนื่องออกเป็น 4 ฉบับ โดยฉบับนี้เป็นฉบับที่ 4 ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกที่ผู้สนใจจะสามารถเข้าถึง สืบค้น จัดเก็บ และส่งต่อในระบบออนไลน์ได้ง่าย

คณะทำงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิชาการที่บรรจุในรายงานสืบเนื่องฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการต่อยอดองค์ความรู้ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักวิจัยและผู้สนใจทุกท่าน สุดท้ายคณะทำงานขอขอบคุณทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดประชุมครั้งนี้ให้ประสบความสำเร็จ รวมถึงผู้เขียนบทความทุกท่านที่ได้ร่วมรังสรรค์และแบ่งปันผลงานอันทรงคุณค่า หวังว่าการประชุมครั้งนี้จะเป็นอีกก้าวสำคัญในการพัฒนางานวิชาการและสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมโดยรวมในหลากหลายมิติสืบไป

กองบรรณาธิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9
สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

กำหนดการ

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

วันที่ 22 มกราคม 2568 ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 35) ห้อง 35201

เวลา	กิจกรรม
08.00 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.01 – 09.30 น.	พิธีเปิดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 - พิธีกรกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ วรรณประภา - กล่าวต้อนรับโดย คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา - กล่าวรายงานโดย นายกสมาคมส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค - กล่าวเปิดการประชุมวิชาการโดย อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม
09.31 – 09.50 น.	ปาฐกถาพิเศษ หัวข้อ “สื่อสร้างสรรค์กับการขับเคลื่อนสังคมสู่ความเท่าเทียม” โดยอาจารย์ ดร.ตรี บุญเจือ ผู้อำนวยการสำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภค ในกิจการโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช. และคณะอนุกรรมการเกี่ยวกับการเฝ้าระวังสื่อที่ไม่ปลอดภัยและไม่สร้างสรรค์กองทุน พัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
09.51 – 10.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.15 – 11.45 น.	เสวนา เรื่อง “ปัญญาประดิษฐ์กับ ความท้าทายเชิงจริยธรรมในการวิจัย ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์” วิทยากรโดย - อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว - อาจารย์ ดร.กฤษดา เชียรวัฒนสุข - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาวุฒิ วานิชสรรพ์ - อาจารย์ ดร.เมทยา ปรียานนท์ - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ โพธิพัฒน์
11.46 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน

เวลา	กิจกรรม
13.01 – 16.30 น.	**นำเสนอผลงานวิชาการแบบบรรยาย**
	ห้องที่ 1 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาศึกษาศาสตร์ (1) ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : อาจารย์ ดร.เจนวิทย์ วารีบ่อ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว
	ห้องที่ 2 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาศึกษาศาสตร์ (2) ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงศ์ กู้พงศ์พันธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ วรรณประภา
	ห้องที่ 3 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาสุขภาพและสาธารณสุข ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล สงกระสันต์
	ห้องที่ 4 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาเกษตร อัตลักษณ์ วัฒนธรรมชาติพันธุ์ และศาสนาความเชื่อ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวรรณ ศิรินันทนา
	ห้องที่ 5 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสื่อสาร ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาวุฒิ วานิชสรรพ์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.เหมือนฝัน คงสมแสวง
	ห้องที่ 6 นำเสนอแบบบรรยาย สาขารัฐศาสตร์ การปกครอง การจัดการภาครัฐและเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : รองศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบาลี ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.เมทยา ปรียานนท์
	ห้องที่ 7 นำเสนอแบบบรรยาย สาขาธุรกิจ และการตลาด ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญณัฐ ศิลาลาย ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : อาจารย์ ดร.สริยาภา คันธวัลย์
	ห้องที่ 8 นำเสนอแบบบรรยาย สาขากฎหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 : อาจารย์ ดร.ภูวดล ดำสนิท ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฒเนศวร ทะกอง
	นำเสนอผลงานวิชาการแบบโปสเตอร์
13.01 – 16.30 น.	ห้องที่ 9 นำเสนอแบบโปสเตอร์ห้องที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ : อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เส้งมณีย์
	ห้องที่ 10 นำเสนอแบบโปสเตอร์ห้องที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรสรรค์ เจี่ยดำรง
	ห้องที่ 11 นำเสนอแบบโปสเตอร์ห้องที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี พึ่งสำราญ

ถ้อยแถลง
นายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เรียนท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ท่าน ผศ.ไวกูณฑ์ ทองอร่าม ที่ท่านได้ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธี ท่านผู้อำนวยการสำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคม สำนักงาน กสทช. ท่าน ดร.ตรี บุญเจือ ท่านผู้บริหาร ท่านคณบดี คณาจารย์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ นักศึกษา และแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน ดิฉัน ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค นายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่ทุกท่านได้ให้เกียรติมาร่วมงาน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ในวันนี้

ในการจัดประชุมวิชาการ ได้ทำเป็นแบบผสมผสาน โดยจัดที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และผ่านระบบออนไลน์ โดยมีหัวข้อในการประชุม เรื่อง “นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ เป็นเวทีในการนำเสนอ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ผลงานวิจัย และองค์ความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และสื่อสร้างสรรค์ ตลอดจนเป็นเวทีในการเชื่อมโยงนักวิจัย สถาบันการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ให้มีความร่วมมือที่เข้มแข็งในงานวิจัยและพัฒนาสังคม เพื่อสร้างการพัฒนาที่เท่าเทียมและยั่งยืน สำหรับมนุษย์และสังคม ซึ่งสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของสมาคมฯ ในการสนับสนุนการพัฒนาความรู้และการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมให้ยั่งยืนและเท่าเทียม

โดยการประชุมวิชาการในครั้งนี้มีสาขาวิชาที่เปิดรับบทความ ในสาขาต่างๆ ดังนี้

1. สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
2. การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และปรัชญา
3. การบริหารและการจัดการธุรกิจ
4. เทคโนโลยี การสื่อสาร นวัตกรรม
5. สาธารณสุขและสุขภาพ
6. การเมือง การปกครอง กฎหมาย และความเท่าเทียม
7. เศรษฐศาสตร์ การตลาด ปัญญาประดิษฐ์
8. และงานวิจัยแบบ R2R (Routine to Research)

จากการทำงานอย่างเข้มแข็งของกองบรรณาธิการ ทั้งการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และความรวดเร็วในการบริหารจัดการระบบการกลั่นกรอง ทำให้มีผู้สนใจส่งผลงานวิชาการเข้าร่วมรับการพิจารณาถึง 116 บทความ และมีผลงานวิชาการที่ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตอบรับ และเข้าร่วมนำเสนอในการ

ประชุมวิชาการฯ จำนวน 105 บทความ แบ่งเป็นการนำเสนอรูปแบบบรรยาย จำนวน 63 เรื่อง และนำเสนอรูปแบบโปสเตอร์ จำนวน 42 เรื่อง

บทความวิจัยและผลงานที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในที่ประชุมครั้งนี้ ได้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขา เพื่อให้มั่นใจได้ว่าทุกผลงานที่เผยแพร่ใน Proceeding มีคุณภาพและคุณค่าในเชิงวิชาการ และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงหรือแนวทางในการพัฒนางานวิจัยในอนาคต ทั้งนี้ ภายหลังเสร็จสิ้นการประชุมวิชาการฯ กองบรรณาธิการ จะได้จัดทำรายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ (Proceeding) ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ผลงานวิชาการที่เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการดังกล่าว

ในนามของสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดิฉันขอขอบคุณ ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ท่าน ผศ.ไวกูณฑ์ ทองอร่าม ที่เล็งเห็นความสำคัญของการประชุมวิชาการ และได้อำนวยความสะดวกในการเป็นเจ้าภาพร่วม โดยเอื้อเฟื้อสถานที่ให้ใช้จัดงาน รวมถึงท่านได้กรุณามาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุม ขอขอบคุณคณะกรรมการจัดงาน จากคณะนิเทศศาสตร์ ทีมกองบรรณาธิการที่ทำงานอย่างเข้มแข็ง คณะวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิ กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ที่มีบทบาทสำคัญในความสำเร็จของการประชุมครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ในเวทีครั้งนี้ จะนำไปสู่การพัฒนามนุษย์และสังคมให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค

นายกสมาคมเครือข่ายการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ถ้อยแถลง
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ในฐานะอุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผมมีความยินดีและภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ซึ่งจัดขึ้นภายใต้หัวข้อ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในยุคปัจจุบัน

สมาคมฯ มุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์สำหรับการพัฒนามนุษย์และสังคม การประชุมครั้งนี้เป็นเวทีสำคัญที่รวบรวมผลงานวิจัยและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากนักวิชาการ นักวิจัย และผู้สนใจจากหลากหลายสาขาวิชา ที่ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของสมาคมฯ แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือจากองค์กรพันธมิตร

ผมขอขอบคุณคณะกรรมการจัดงาน วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนร่วมทุกท่าน รวมถึงผู้เข้าร่วมประชุมที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้งานประชุมครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ผมเชื่อมั่นว่าความร่วมมือในครั้งนี้จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่มีความยั่งยืนและเท่าเทียมอย่างแท้จริง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ถ้อยแถลง
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ในฐานะอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผมรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสร่วมสนับสนุนการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 9 ซึ่งถือเป็นเวทีสำคัญสำหรับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และผลงานวิจัยในหลากหลายสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนและเท่าเทียม

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในฐานะเจ้าภาพร่วม มีความภาคภูมิใจที่ได้สนับสนุนทั้งด้านสถานที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้งานประชุมครั้งนี้ประสบความสำเร็จและดำเนินไปด้วยความราบรื่น ผมเชื่อมั่นว่าการประชุมครั้งนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนามนุษย์และสังคม

หัวข้อหลักของการประชุมครั้งนี้ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** ไม่เพียงสะท้อนถึงความสำคัญของนวัตกรรมและสื่อในกระบวนการพัฒนาสังคม แต่ยังเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันหาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและสนับสนุนการพัฒนาในทุกมิติ

ในนามของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผมขอขอบคุณสมาคมเครือข่ายการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ไว้วางใจให้มหาวิทยาลัยได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงานประชุมครั้งนี้ รวมถึงขอบคุณคณะกรรมการจัดงาน วิทยากร และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการสร้างความสำเร็จครั้งนี้ ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุมในครั้งนี้จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและต่อยอดองค์ความรู้ที่มีคุณค่าเพื่อสังคมต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ถ้อยแถลง
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ในฐานะคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ ผมรู้สึกเป็นเกียรติและภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสสนับสนุนการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 9 ซึ่งจัดขึ้นภายใต้หัวข้อ **“นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม”** หัวข้อนี้สะท้อนถึงความสำคัญของการใช้สื่อและนวัตกรรมในยุคดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติของสังคม

คณะนิเทศศาสตร์มุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการจัดการประชุมครั้งนี้ในหลากหลายมิติทั้งด้านการบริหารจัดการงานนิเทศศาสตร์ การสนับสนุนวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกเพื่อให้การประชุมดำเนินไปอย่างราบรื่น ผมเชื่อมั่นว่าผลงานที่นำเสนอในครั้งนี้จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างนักวิจัยและนักวิชาการจากสาขาวิชาต่าง ๆ และเป็นแรงผลักดันที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสังคมที่มีความเท่าเทียมและยั่งยืน

ผมขอขอบคุณสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี รวมถึงคณะกรรมการจัดงาน ตลอดจนผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของการประชุมครั้งนี้

อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ถ้อยแถลง
บรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

ในยุคปัจจุบันเนื่องจากนวัตกรรมและสื่อไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการพัฒนาแต่ยังมีบทบาทส่งเสริมความเท่าเทียม ความยั่งยืนทางสังคมภายใต้การถูกแวดล้อมการมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยต่าง ๆ ที่หลากหลาย นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์จึงสามารถสร้างผลกระทบต่อการรับรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก พฤติกรรมการแสดงออก และการให้คุณค่า (ของมนุษย์)

การจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 9 ภายใต้หัวข้อ **นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม** เป็นเวทีที่เกิดจากความร่วมมือ เปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจจากหลากหลายสาขาวิชา ต่างสถาบัน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และนำเสนอผลการวิจัย ผลงานวิชาการที่มีส่วนช่วยขับเคลื่อนการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

บทความทุกเรื่อง ที่ได้รับการเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องฉบับนี้ ล้วนผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกที่กรุณาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ จักเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่มีเป้าหมายสู่การพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

ดิฉันในนามคณะกรรมการกองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณ **สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์** หน่วยงานหลักในการจัดประชุมวิชาการระดับชาติครั้งนี้ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ที่ได้ให้ความสำคัญในการร่วมขับเคลื่อนการจัดประชุมวิชาการระดับชาติในครั้งนี้

อีกวาระหนึ่ง ขอขอบพระคุณท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรณี และขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ทั้งคณะกรรมการจัดงานทุกฝ่าย ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายในและภายนอกสถาบันที่หลากหลายที่ร่วมกันกลั่นกรองบทความ ตลอดจนผู้ร่วมส่งบทความทุกท่านที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ บรรลุตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ทุกประการ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้ จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือทางวิชาการอย่างยั่งยืนและเป็นแรงผลักดันในการพัฒนามนุษย์และสังคมในทุกมิติสืบไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี พึ่งสำราญ
บรรณาธิการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9

รายนามกองบรรณาธิการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9
นวัตกรรมและสื่อสร้างสรรค์สู่เป้าหมายการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเท่าเทียม

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกูณฑ์ ทองอร่าม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค
นายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา บูรณเดชาชัย
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี
อุปนายกสมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา
คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อาจารย์ ดร.นิสากร ยินดีจันทร์
รองคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อาจารย์ดนัย โชติแสง
รองคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี พึ่งสำราญ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรสรรค์ เจี่ยดำรง

กองบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบาลี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สกนธ์ ภู่งามดี มหาวิทยาลัยชินวัตร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ นาทะพันธ์ มหาวิทยาลัยมหิดล
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวรรณ ศิรินันทนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ คำใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ภูมิเหล่าแจ้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ โพธิพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาดา อรรถอนันต์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาวุฒิ วานิชสรรพ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตวงทอง สรประเสริฐ	มหาวิทยาลัยบูรพา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรมศักดิ์ ค่วยเทศ	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาวรรณ อาชาเพ็ชร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หรุ่นเกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิสญา อธิจิตตา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ สุขุมพินิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ พัฒนาอิทธิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฒเนศวร ทะกอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิกา กอนแสง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวชัช พิทักษ์ทิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ วรรณประภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภาพร บุญมี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
24. อาจารย์ ดร.การดา ร่วมพุ่ม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
25. อาจารย์ ดร.กิจจาพัฒน์ เกศิรานนท์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
26. อาจารย์ ดร.คันธิรา ฉายาวงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
27. อาจารย์ ดร.ณัฐกานต์ แก้วขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
28. อาจารย์ ดร.ดุษฎี นิลดำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
29. อาจารย์ ดร.ทิพย์พธู กฤษสุนทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
30. อาจารย์ ดร.ธีรเดช ทิวถนอม	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
31. อาจารย์ ดร.นันทกา สุธรรมประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
32. อาจารย์ ดร.ปิติสัณห์ อินทพิชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
33. อาจารย์ ดร.พนิดา ภู่งามดี	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
34. อาจารย์ ดร.พันธกานต์ ทานนท์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
35. อาจารย์ ดร.พิมพ์ชญา ฟักเปี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
36. อาจารย์ ดร.มาโนช ชุ่มเมืองปัก	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
37. อาจารย์ ดร.เมทยา ปรียานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
38. อาจารย์ ดร.วรางคณา นิยมฤทธิ์	มหาวิทยาลัยชินวัตร
39. อาจารย์ ดร.วริศ ลิ้มลาวัลย์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
40. อาจารย์ ดร.ศริตปรีชา ไทยวงษ์	สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

41. อาจารย์ ดร.ศักดิ์นรินทร์ จันทร์นาค โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี
42. อาจารย์ ดร.ศิริรัตน์ รัตนพิทักษ์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
43. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เส้งมณีย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
44. อาจารย์ ดร.สริยาภา คันธวัลย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
45. อาจารย์ ดร.สันดุสิทธิ์ บริวงษ์ตระกูล มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
46. อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
47. อาจารย์ ดร.เหมือนฝัน คงสมแสวง มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
48. อาจารย์ ดร.อภิญญา คชมาตย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
49. อาจารย์ ดร.เอกรงค์ ปั้นพงษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
50. ดร.สหพร ยี่ตันสี บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมลชนก เศรษฐบุตร สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปฏิภาณ กิตตินันทวัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล สงกระสันต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธินันท์ โสตวิถี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถกร คำฉัตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คณะกรรมการพิชญพิจารย์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ คำนนท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณะ โสขุมา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมเกียรติ วงศ์วนิชทวี มหาวิทยาลัยสยาม
4. รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐวุฒิ ภูมิพิพัฒน์พงศ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล ขันธไชย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวรรณ เสริมวิทยวงศ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรคศรีวร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
8. รองศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ นาทะพันธ์ มหาวิทยาลัยมหิดล
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
10. รองศาสตราจารย์ ดร.อนุวัฒน์ ภักดี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
11. รองศาสตราจารย์ ดร.อพันตรี พูลพุทธา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
12. รองศาสตราจารย์ธงชัย ศรีเบญจโชติ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
13. รองศาสตราจารย์วัชรินทร์ อรรคศรีวร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
14. รองศาสตราจารย์สุรีย์พร พานิชอัตรา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ณัฐวัฒน์ บัวทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรีหญิง ดร.ขวัญใจ จริยาทัศน์กร มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ ภาวสุทธิไพศิฐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติยาภรณ์ คุณสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา ตามประดิษฐ์ มหาวิทยาลัยพะเยา

20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยรัตน์ เจียมโฆสิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติธัช ศรีฟ้า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จอมขวัญ สุทธินนท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา ดำรงวัฒนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุตินันท์ ขวัญเนตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรชัย อินทสังข์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญวิช สุวรรณพงศ์	มหาวิทยาลัยนครพนม
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชารวี บุตรบำรุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ เนืองนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ อิทธิมีชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวัสส์ สุขป้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัชชานุช พุ่มทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐชา หน่อทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล กิจควร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทักษญา สง่าโยธิน	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธารินทร์ ก้านเหลือง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิติยา ทองเกิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรังกูร วรบำรุงกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล แสงแข	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวพร คำเมือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา ทองสอน	นักวิชาการอิสระ
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญณัฐ ศิลาลาย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นปินัทธ์ จ่าดา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงศ์ กู้พงศ์พันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรณัฏฐ์ ไค่นุ่นภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ บัวเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิทธิ์ โสภณพงศพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรเชษฐ์ บุญพัชรเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคพล เส้นขาว	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรานิษฐ์ กิตติ์ธิตินันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ศรีสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล บัวบางพลู	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ใจเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ้งระวี นาวีเจริญ	นักวิชาการอิสระ

56. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิภาส ภูธนัญนฤภัทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
57. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงธรรม สรณะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
58. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา ด้วงน้อย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
59. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา พรายยงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
60. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชาย เพชรช่วย	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
61. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริศักดิ์ ทิพย์ทวีชาญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
62. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิ วงศ์ทองคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
63. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธินันท์ วิวัฒนาพรชัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ หอมจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรษร ทวีจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ บัวชุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวนัย ทะคำสอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิฏา สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันตชัย แปดเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุรรอฮ์มาน จะปะกิยา	มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารยา เชียงของ	มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
72. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ ระพีแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
73. อาจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.เบญจรงค์ ถิระผลิกะ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
74. อาจารย์ ดร.กฤติยา ทองคุ้ม	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
75. อาจารย์ ดร.เกษมสันติ์ รจพจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
76. อาจารย์ ดร.เข็มชาติ เชยชม	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
77. อาจารย์ ดร.คนที่หนึ่ง แสงหิรัญ	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
78. อาจารย์ ดร.เจนวิทย์ วารีบ่อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
79. อาจารย์ ดร.ชวนพบ เอี่ยวสานุรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพรรณี
80. อาจารย์ ดร.ชุติมา ทัศโร	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
81. อาจารย์ ดร.ณรงค์ พันธุ์คง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
82. อาจารย์ ดร.ณัฐกันย์ ชินนรานันทน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
83. อาจารย์ ดร.ณัฐฐินุช จุยคำวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
84. อาจารย์ ดร.ดวงใจ ศิริวัฒนาศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
85. อาจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ สุขสันติกมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
86. อาจารย์ ดร.นลินี สุตเศวต	มหาวิทยาลัยสยาม
87. อาจารย์ ดร.บัญยง พูลทรัพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
88. อาจารย์ ดร.บุรินทร์ นรินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
89. อาจารย์ ดร.ประภิชญา สร้อยจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
90. อาจารย์ ดร.ปรัชญา เหลืองแดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
91. อาจารย์ ดร.ปิยภา แดงเดช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม

92. อาจารย์ ดร.พรทิวา อาชีวะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
93. อาจารย์ ดร.พรศิริ วิรุณพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
94. อาจารย์ ดร.พีชาณิกา เพชรสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
95. อาจารย์ ดร.ภัทรมน สุวพันธุ์	มหาวิทยาลัยรังสิต
96. อาจารย์ ดร.ภูวดล ดำสนิท	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
97. อาจารย์ ดร.เริงวิชญ์ นิลโคตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
98. อาจารย์ ดร.วัยวุฒิ บุญลอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
99. อาจารย์ ดร.วิญญู ภักดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
100. อาจารย์ ดร.วิทยา เต่าสา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
101. อาจารย์ ดร.วิศิษศักดิ์ เนืองนอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
102. อาจารย์ ดร.ศรีสุดา จงสิทธิผล	มหาวิทยาลัยสยาม
103. อาจารย์ ดร.ศิโรช แท่นรัตนกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
104. อาจารย์ ดร.สมภพ แซ่ลี้	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
105. อาจารย์ ดร.สิตางศ์ เจริญวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
106. อาจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ รัตนประภาวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
107. อาจารย์ ดร.สุรัสวดี จันทจร	สถาบันพระบรมราชชนก
108. อาจารย์ ดร.หรรษมน เพ็งหมาน	มหาวิทยาลัยทักษิณ
109. อาจารย์ ดร.อัศวิน แก้วพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
110. อาจารย์ ดร.อุ่นเรือน แก้วพินิจ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
111. อาจารย์ ดร.อุรชา วานิช อิงลิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพรรณี
112. ดร.ขวัญฤดี ไชยชาญ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
113. ดร.เจษฎากรณ์ เอี่ยมอุไร	วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี
114. ดร.ชโรฌา กนกประจักษ์	นักวิชาการอิสระ
115. ดร.นพดล พลเยี่ยม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
116. ดร.ปัณณทัต โรจนมนต์	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
117. ดร.ภัคธินันท์ พรโชติชัยนันท์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
118. ดร.สุธีศักดิ์ ภักดีเทวา	ศิลปินแห่งชาติ สาขา ศิลปการแสดง (นาฏศิลป์สากล)
119. ดร.อิสระ กุลวุฒิ	โรงเรียนอนุบาลศรีประชานุกูล

สารบัญ
บทความดีเด่น

ลำดับที่	บทความเรื่อง
1	การพัฒนาลวดลายจากเครื่องแต่งกายโนรา **จรรย์สมร ผลบุญ** กำธร เกิดทิพย์ และโอภาส อิสโม
	เผยแพร่ในวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร ISSN 2985-248X (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2568
2	บริบทการสื่อสารของพิมรี่พายในตลาดออนไลน์: การแข่งขันในสังคมทุนนิยมสู่ความเท่าเทียมในสังคมไทย **รัชฎาพร ตัณฑสิทธิ์** และเชิดชัย อุดมพันธ์
	เผยแพร่ในวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร ISSN 2985-248X (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2568
3	การศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนต่อการเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชลบุรี **ปัญจาภา ส่งเสริม,** ทรงธรรม ดีวาณิชสกุล และอัคครัตน์ พูลกระจ่าง
	เผยแพร่ในวารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ISSN 2822-0463 (Online) ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ตุลาคม 2568

สารบัญ (ฉบับที่ 4)

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
1	การแปรสภาพวัสดุบริโภคนิยมอย่างป้ายโฆษณาไวนิล สู่การแปรความหมายผ่านผลงานออกแบบ กระเป๋าที่สะท้อนต่อสิ่งลุ่มหลงและส่งผลกับค่านิยมในปัจจุบัน **สุนิสา น้ำดอกไม้** และขจรศักต์ นาคปาน	1
2	ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา : กรณีศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม **ภูพิงค์ สร้างกลาง**	16
3	การวิจัยศึกษาตนเอง: การพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูในบริบทการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด **ยุทธนา จันทรา,** สิงหา ประสิทธิ์พงศ์ และเกษม เปรมประยูร	32
4	การพัฒนาอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น **ภูมิ ตั้งมโนธรรม,** ปารณีย์ วิสุทธิพันธุ์ และอิศวรา ศิริรุ่งเรือง	49
5	ความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศของคนในจังหวัดภูเก็ต **ชนะพงศ์ แซ่เจี่ย** และพรรณวดี ขำจริง	67
6	การศึกษาแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายในภาชนะและพื้นที่เสี่ยง กรณีศึกษาบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต **อริสา รอดทุกข์** และพรรณวดี ขำจริง	79
7	ศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Key Word (บัตรคำศัพท์) เพื่อส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต **อรอนงค์ จิตเย็น** และพรรณวดี ขำจริง	94

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
8	ผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ศักราชและการสืบค้น เรื่องการเทียบศักราช ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต **อัฐนันต์ ชุ่มชื่น** และพรรณวดี ขำจริง	112
9	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ **ณพรรณ ภิญโญภาวการ**	127
10	พระสงฆ์กับบทบาทการปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองของประชาชน **พระอธิการพีรกานต์ ฐิตวายาโม,** พระสมุห์นิรันดร์ เตชธมฺโม, พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต และกันตภณ จงงามวิไล	141
11	การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 **ธนกร ขันตรีสกุล** และสมชาย วรกิจเกษมสกุล	153
12	แรงจูงใจและปัจจัยความพึงพอใจที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยกรณีศึกษา เกาะกระดาน จังหวัดตรัง **ศดานันท์ แบนเพ็ชร** และอัศวิน แสงพิกุล	169
13	แนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล **ชลลดา กันเกลา** และชัยอนันต์ มั่นคง	184
14	แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 **กมลมาศ จันทร์ไพศรี** และชัยอนันต์ มั่นคง	200

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
15	ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการน้อมนำสู่การปฏิบัติของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ **โสภิศ อินทสโร,** มนัส สุวรรณ, ภัทรวุฒิ สมยานะ และชุติวลัญชน์ เสมมหาศักดิ์	216
16	อิทธิพลของปัจจัยด้านจรรณยาบรรณของผู้ตรวจประเมินต่อการเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูลของผู้ถูกตรวจประเมินในอุตสาหกรรมยาภาคตะวันออก **ศิรินภา ขจรศักดิ์วรกุล** และเพชรรัตน์ วิริยะสืบพงศ์	229
17	การแสดงสร้างสรรค์ชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ **ตถาตา สมพงศ์**	242
18	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ไทย **อิทธิฤทธิ์ วงศ์ไชย,** สุขุมาภรณ์ อุภัยชีวะ และศศิธร ต่ายหลี	257
19	การพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ **ลินดา ราเต**	272
20	การปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นต่อระบบราชการในยุคดิจิทัล **พระณัฐพล กิตฺติปญฺโญ,** เขมชาติ ยะสารวรรณ และรัตนโชติ ชาบาง	286
21	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของหัวหน้างานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว **สุพัตรา วุฒิกาญจนกุล** และวิลาสินี จินตลิขิตดี	296
22	ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี **นฤมล แย้มศรี** และอัคครัตน์ พูลกระจ่าง	311

ลำดับที่	บทความเรื่อง	หน้า
23	ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ **อรวรรณ แสงดาว** และทรงธรรม ดีวาณิชสกุล	326
24	ปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อสมรรถนะผู้เรียนในวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี **ปิยะ วันทาแท่น** และทรงธรรม ดีวาณิชสกุล	342
25	การพัฒนาแนวทางป้องกันความรุนแรงรูปแบบการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ **สุทธิชัย เพ็ชรศรี**	358
26	การประยุกต์ใช้โปรแกรม Microsoft Excel เพื่องานบัญชี สำหรับธุรกิจบริการ **ชิดชนก มากเชื้อ** และกมลพร วรรณชาติ	374

การแปรสภาพวัสดุบริโภคนิยมอย่างป้ายโฆษณาไวนิล สู่การแปรความหมายผ่านผลงานออกแบบ กระเป๋าที่สะท้อนต่อสิ่งลุ่มหลงและส่งผลกับค่านิยมในปัจจุบัน

Transforming consumer materials such as vinyl billboards into meaning through design works, bags that reflect obsessions and affect current values

สุนิสา น้ำดอกไม้[1] และขจรศักต์ นาคปาน[2]

Sunisa Namdokmai[1] and Khajornsak Nakpan[2]

สาขาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร

Namdokmai_s@silpakorn.edu, khajornsaknakpan@gmail.com

บทคัดย่อ

วิวัฒนาการด้านเศรษฐกิจและการค้าขายเข้ามามีบทบาท ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ทั้งยังเป็นการพัฒนาองค์กรเพื่อเป็นที่ยอมรับในสังคม "การโฆษณา" จึงมีความจำเป็นต่อสินค้าและวัตถุบริโภคนิยม ที่ผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งวัสดุที่เพิ่มจำนวนมหาศาลไปควบคู่กับผลิตภัณฑ์ทางการค้า คือ ป้ายโฆษณาส่วนใหญ่ที่ผลิตจากPVC เพราะผลิตได้ไวแต่ระยะเวลาการใช้งานสั้น เมื่อหมดวาระจึงนำมาทำลายด้วยการเผาเพราะเป็นวัสดุที่ใช้เวลาย่อยสลายนานกว่าพลาสติกประเภทอื่นๆเมื่อรู้ถึงผลกระทบแห่งการบริโภคนิยมแล้ว จึงมีการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของพลาสติกจากป้ายโฆษณาเพื่อหาคุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การออกแบบกระเป๋าอันแสดงถึงหนึ่งในสินค้าบริโภคนิยมในปัจจุบัน โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1. ศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อหากระบวนการออกแบบกระเป๋าอย่างเหมาะสม 2.เพื่อออกแบบกระเป๋าจากวัสดุป้ายโฆษณาไวนิลเหลือใช้ 3.เพื่อเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากขยะและให้เห็นถึงคุณค่า ในงานออกแบบอย่างสร้างสรรค์ ขยะจากป้ายโฆษณาเหล่านี้เคยเป็นสิ่งมีค่าต่องานโฆษณาชักจูงให้ผู้คนลุ่มหลง สู่การแปรสภาพวัสดุเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่า และเกิดความตระหนักต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นวัสดุหมุนเวียนและยืดเวลาการใช้งาน

คำสำคัญ: ป้ายโฆษณาไวนิล, การโฆษณา, กระเป๋า, ความหลงใหล

Abstract

Economic and trade evolution plays a role, affecting human quality of life, and also developing organizations to be accepted in society. "Advertising" is therefore essential for products and consumer goods that are produced to meet human needs endlessly. The materials that have increased enormously along with commercial products are mostly advertising signs made from PVC because they can be produced quickly but have a short lifespan. When their term ends, they are destroyed by burning because they take longer to decompose than other types of plastic. When consumerism was known, a study was conducted on the composition of plastic from advertising signs to find the appropriate properties for designing bags that represent one of today's consumer goods. This is in line with the research objectives: 1. Study creative approaches to find an appropriate bag design process. 2. Design bags from leftover vinyl advertising signs. 3. Change attitudes toward products made from waste and see the value in creative design. These wastes from advertising signs used to be valuable to advertising, enticing people to become obsessed with them, transforming materials into valuable products and raising awareness of environmental impacts, becoming recyclable materials and extending their usability.

Keyword: Vinyl billboards, advertising, bag, passion

ที่มาและความสำคัญ

“ความหลงใหล” ในความหมายทางจิตวิทยาคือการกระทำของสิ่งมีชีวิตในโลกที่จำนนต่อสิ่งเร้า การกระทำเหล่านี้ถูกชักจูงด้วยตัวแปรอย่างวัสดุที่ใช้สื่อสารอย่างป้ายโฆษณาไวนิล หนึ่งในการดำรงอยู่ได้ของมนุษย์คือความต้องการ ความต้องการของสังคมสมัยใหม่นั้นเกินคำว่าความจำเป็นด้วยบริโภคนิยมมหาศาล ทำให้มีตัวเลือกมากมาย บางครั้งส่งผลซึ่งไร้ความอ่อนน้อมและเห็นใจต่อโลก ปัจจุบันสังคมมนุษย์ได้ถูกวิวัฒนาการด้านเศรษฐกิจและการเงินด้วยเหตุผลว่ามนุษย์ดำเนินชีวิตด้วยความหลงใหลและเป้าหมาย แน่นอนว่าการอยู่ร่วมกันในสังคม

จะต้องมีบทบาทและหน้าที่ชัดเจน ความหลงใหลที่ทุกคนมีคือช่องว่างของผู้ลงทุนที่เสาะหาผลประโยชน์จากความโลภของมนุษย์ด้วยการโฆษณา ความต้องการขั้นพื้นฐานของสังคมถูกกัดกินด้วยความโลภที่มากเกินไปอันส่งผลต่อความสมดุลของธรรมชาติ และเป็นพิษภัยกับสิ่งแวดล้อมในยะระยาวด้วยการใช้ป้ายโฆษณาเพื่อสื่อสารเจตจำนงผู้ผลิตและสร้างแรงจูงใจให้ลุ่มหลงนำไปสู่การบริโภคที่เกินความจำเป็น ป้ายโฆษณาเหล่านั้นเมื่อถูกใช้โฆษณาตามระยะเวลาสั้น ๆ แล้ว ก็จะหมดความหมายกลายเป็นขยะถูกทิ้งลืมหายไป สู่การสร้างวัตถุภาวะที่สอดคล้องกับหลักความจริงที่ว่าการโฆษณาในปัจจุบันล้วนต้องสื่อให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมมากกว่าการลุ่มหลงในวัตถุ เป็นที่รู้กันว่าวัสดุป้ายโฆษณาที่มีมหาศาลเมื่อหาผลประโยชน์จากมนุษย์ได้แล้วนั้น ผู้คนจะเพิกเฉยต่อขยะเหล่านี้และมองเห็นการใช้งานของวัสดุเพียงผิวเผินอย่างการใช้เป็นผ้าคลุมรถหรือใช้แทนหลังคากันสาด นั้นแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของขยะเหล่านี้อาจมีจำนวนมหาศาลในอนาคต และอาจส่งผลต่อสังคมได้ในวงกว้าง หลายครั้งผู้คนมักเพิกเฉยต่อสิ่งเหล่านี้จนเกินการควบคุม นั่นแสดงให้เห็นว่าเรื่องสิ่งแวดล้อมและความคิดของมนุษย์ที่มีต่อโลกนั้นยังไม่ได้รับการสื่อสารที่มากพอให้ผู้คนตระหนักถึงผลกระทบอันหนักหน่วงที่กำลังตามมาในอนาคต

ด้วยเหตุนี้การสร้างงานออกแบบกระเป๋าจากป้ายโฆษณา พยายามสื่อให้เห็นถึงการปลูกฝังในวิถีการดำรงชีวิตในรูปแบบใหม่ ด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถดึงดูดการตัดสินใจของมนุษย์ และนำมาต่อยอดให้เกิดต้นแบบผลิตภัณฑ์หมุนเวียน ตอกย้ำความคิดที่ว่า “ความต้องการของมนุษย์นั้นมีไม่จำกัด” เมื่อถึงเวลาที่ต้องตระหนักรู้เราควรหาวิธีแก้ปัญหาขยะล้นโลกไปพร้อมๆกัน สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันบ่งชี้ได้ชัดเจนว่าเรากำลังเผชิญอยู่กับอะไร นั่นแสดงให้เห็นว่าผลกระทบเหล่านี้มาจากความโลภของมนุษย์ ความเป็นจริงของกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติที่จะมาถึง มนุษย์จะต้องรูวิธีแก้ไขเพื่ออยู่กับมันรวมถึงปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตให้เกิดความสมดุลกันระหว่างสองฝ่าย

วัฒนธรรมของการรวมตัวภายใต้ความลุ่มหลงที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นสะท้อนถึงกิเลสที่แฝงมากับภาพลวงตาต่อการโฆษณาชวนเชื่อในอดีต (David De Cremer & Laetitia B. Mulder, 2007) สู่ประโยชน์จากการใช้งานในจุดประสงค์เดียวกันคือการโฆษณาผ่านงานออกแบบจากวัสดุโฆษณา ถือเป็นรูปแบบการสื่อสารเพื่อความยั่งยืนผ่านผลงานออกแบบที่ทำหน้าที่สื่อสารให้เห็นถึงคุณค่าของสิ่งไร้ค่า จุดประสงค์ของงานวิจัยนี้มุ่งหวังให้แสดงศักยภาพเรื่องความหลงใหลในความหมายใหม่และแสวงหาความสมดุลสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และโลก สมมติฐานที่ตามมาคือผลลัพธ์อันสำคัญรูปแบบหนึ่งของการสื่อสาร ก่อเกิดให้มนุษย์นั้นตระหนักต่อกระแสด้านสิ่งแวดล้อมทำให้วิถีการดำรงชีวิตเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีกว่า

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์เพื่อหากระบวนการออกแบบกระเป๋าจากวัสดุป้ายโฆษณาไวนิลเหลือใช้อย่างเหมาะสม

2. เพื่อออกแบบกระเป๋าจากวัสดุป้ายโฆษณาไวนิลเหลือใช้และพัฒนาต้นแบบจากการแปรรูปในลักษณะต่างๆโดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์

3. เพื่อเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากขยะและให้เห็นถึงคุณค่า ความงาม ในงานออกแบบอย่างสร้างสรรค์

นิยามศัพท์

ป้ายโฆษณาประเภท Polyvinylchloride หมายถึง ผลิตจากพลาสติกประกบกับเส้นใยโพลิเอสเตอร์และเคลือบสาร Polyvinyl chloride (PVC) เพื่อชะลอการเผาไหม้ ทั้งยังคงทนต่อสภาพอากาศ (Stephanie Stohler, 2024)

การโฆษณา หมายถึง การสื่อสารกับผู้คนหมู่มากผ่านกลยุทธ์และวัสดุต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับความเข้าใจและหลงใหลในสิ่งที่ผู้สื่อนั้นปรารถนา การโฆษณาจึงถูกนำมาใช้ในเชิงธุรกิจ โดยส่วนมากจะผลิตและเผยแพร่ทั้งในโลกออนไลน์และปรินท์ผ่านวัสดุแผ่นกระดาษชนิดต่างๆผ้า หรือแผ่นไวนิลเพื่อติดประกาศตามถนนและทางเท้า

กระเป๋า หมายถึง อุปกรณ์หรือสิ่งของที่ใช้สำหรับบรรจุสิ่งของต่าง ๆ เพื่อพกพาไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก โดยแต่ละประเภทจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้งาน ทั้งนี้ยังเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันและยังเป็นของใช้ที่สามารถแสดงถึง ความมั่นใจ การเป็นที่ยอมรับ ความน่าเชื่อถือ และรสนิยมของผู้สวมใส่

ความหลงใหล หมายถึง การจุดประกายพลังทางใจบางอย่างเพื่อให้มนุษย์นั้นกระทำสิ่งที่ตนปรารถนาและอยู่กับสิ่งนั้นได้นานและยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎี

บทความวิจัยเรื่องการแปรสภาพวัสดุบริโภคนิยมอย่างป้ายโฆษณาไวนิลที่ใช้สื่อสาร สู่การแปรความหมายผ่านผลงานออกแบบกระเป๋าอันสะท้อนต่อสิ่งลุ่มหลงอันส่งผลต่อค่านิยมในปัจจุบัน นั้นแสดงให้เห็นถึงกระบวนการออกแบบที่มาจากขยะเหลือทิ้งเกิดจากน้ำมือของมนุษย์ สิ่งเหล่านี้แสดงออกถึงบริโภคนิยมจัดว่าเป็นการกระทำที่

ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง และเนื่องจากมนุษย์มีความต้องการไม่มีที่สิ้นสุดทั้งอดีตจวบจนปัจจุบัน ขยะจากบริโภคนิยมนี้ก็เพิ่มพูนตามกำลังการซื้อและเศรษฐกิจที่หมุนเวียนไป หากไม่นึกถึงผลกระทบที่จะตามมาและไม่แก้ไขสถานการณ์บริโภคฟุ่มเฟือยเหล่านี้อาจส่งผลอย่างมากในอนาคต พฤติกรรมการบริโภคและมโนคติของคนในสังคมที่เกิดความคล้อยตามกันจากความหลงใหลในสิ่งเร้า กล่าวถึงบทบาททางธรรมชาติของมนุษย์ ล้วนมาจากพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งของหรือคนรอบตัว หนึ่งในนั้นคือความหลงใหลที่นำไปสู่สถานะผู้บริโภคอย่างไม่รู้ตัว นักจิตวิทยาได้กล่าวว่าได้เน้นย้ำถึงความหลากหลายในความหลงไหลที่มีผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล กล่าวว่าการให้อิสระแก่พฤติกรรมและทำตามตนเองภายใต้ความหลงใหลนั้นถูกมองว่าเป็นศัตรูของระเบียบการควบคุมการบริโภคที่มีเรื่องของการเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง (Richard L. Rapson and Ellen Hatfield, 2011) การใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยไปกับผลิตภัณฑ์อำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันนั้นแสดงถึงวิวัฒนาการเกี่ยวกับลักษณะของโลก การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและความสามารถของมนุษย์ หากการควบคุมรายจ่ายเป็นไปได้ยากในปัจเจกบุคคล ก็ควรตระหนักถึงสิ่งที่สร้างสมดุลหลังการบริโภค เช่น ผลิตภัณฑ์ที่มาจากขยะเหลือทิ้งจากการโฆษณาเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหล่านี้ ป้ายโฆษณาเมื่อผ่านการใช้งานจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามจำนวนโฆษณาที่ต้องการสื่อสาร การกำจัดขยะเหล่านี้เป็นไปได้ยากเนื่องจากมีสารเคมีเคลือบผิว ซึ่งกระบวนการการทำลายที่เป็นที่นิยมมากที่สุดคือการเผาและนำไปเป็นเชื้อเพลิงในรูปแบบของขยะมูลฝอย และส่งผลให้เกิดมลพิษทางอากาศ รวมไปถึงการทำลายด้วยการฝังกลบจะใช้ระยะเวลาในการย่อยสลายอย่างสมบูรณ์ ประมาณ 450 ปี

ภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงเป้าหมายและแนวคิดในงานออกแบบ

ผู้วิจัยจึงเสาะหากระบวนการออกแบบที่เหมาะสมกับวัสดุเหลือทิ้งอันมหาศาลเหล่านี้ ให้มีความหลากหลายต่อรูปลักษณ์และง่ายต่อการพัฒนาต้นแบบ ป้ายโฆษณาไวนิลเคยทำหน้าที่โฆษณาสินค้าให้แก่มนุษย์ และเมื่อหมดประโยชน์ จะกลับมาทำหน้าที่โฆษณาให้ตระหนักต่อโลกอีกครั้ง ผลิตภัณฑ์ที่เล็งเห็นถึงคุณค่าและมีกำลังซื้อที่ดึงดูดนั้นคือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นเพื่อปลอบประโลมจิตใจ นั่นเป็นเพราะความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด รวมไปถึงบริบทการใช้ชีวิตของมนุษย์ในทุก ๆ ภูมิภาค จะต้องอาศัยสินค้าไลฟ์สไตล์เพื่อความอยู่รอด ในอดีตความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสินค้าไลฟ์สไตล์ตั้งแต่ยุคเริ่มต้น สินค้าไลฟ์สไตล์มักเกี่ยวข้องกับความจำเป็นพื้นฐาน เช่น อาหาร เสื้อผ้า และเครื่องมือในชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญา และวัสดุที่มาจากธรรมชาติ เช่น ผ้าไหม ฝ้าย หนังสัตว์ และไม้ โดยใช้ทักษะดั้งเดิมของชุมชน แต่ปัจจุบันความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นรวมไปถึง มีการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรม และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องอันสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมในแต่ละยุคสมัย ส่งเสริมให้มนุษย์เกิดการคล้อยตามค่านิยมของสังคม “สินค้าแฟชั่น” เสื้อผ้าและเครื่องประดับเริ่มสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของแฟชั่น และถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของชนชั้น นำไปสู่ “การบริโภคนิยม” ผู้คนเริ่มซื้อสินค้านอกจากความจำเป็น เพื่อแสดงตัวตนหรือความมั่งคั่งโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา (Adam K. Raymond, 2016)

เมื่อเปรียบเทียบกับการแปรสภาพจากวัสดุเหลือทิ้งมาเป็นสินค้าไลฟ์สไตล์นั้น เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก หากแต่การสื่อสารของตัววัสดุที่ผ่านกระบวนการออกแบบจะสื่อสารให้เล็งเห็นถึงคุณค่า มิใช่แค่ตนเองหากแต่เล็งเห็นสิ่งแวดล้อมและทุกชีวิตบนโลก กับวัสดุที่นำมายืดระยะเวลาการใช้งาน เพื่อพัฒนาต้นแบบอย่างสร้างสรรค์และเป็นอีกหนึ่งทางเลือกวัสดุหมุนเวียน ทั้งยังเอื้อเฟื้อความสมดุลแก่สิ่งแวดล้อมไปควบคู่กัน การใช้วัสดุป้ายโฆษณานั้น กลายเป็นพื้นฐานของงานตัดเย็บ เนื่องจากเป็น พลาสติกเคลือบสารโพลีไวนิลคลอไรด์ ซึ่งมีความทนทานสูง ฉะนั้นกระเป๋าก็เป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่อาศัยฟังก์ชันและความสมบุกสมบันในการใช้งาน จึงไม่แปลกที่วัสดุอย่างป้ายไวนิลนั้นจะนิยมนำมาใช้ทำกระเป๋า และเป็นที่เล็งเห็นได้ทั่วไปเพราะวัสดุประเภทนี้ถูกนำไปแปรสภาพได้ยาก ด้วยเหตุนี้โครงการวิจัยจึงมุ่งเน้นเรื่องความหลากหลายของวัสดุ จากหนึ่งสิ่งที่สามารถแปรสภาพด้วยคุณสมบัติของตัววัสดุเอง ได้หลากหลายรูปแบบ ผ่านการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ที่เหมาะสม นำไปสู่การสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถต่อยอดได้อีกในอนาคตอันใกล้ กระเป๋าจากป้ายโฆษณาประเภทโพลีไวนิลคลอไรด์เป็นป้ายโฆษณาที่ถูกใช้มากที่สุดและหาง่าย ผลิตได้รวดเร็วตามจำนวนที่ต้องการ (กัลย์สุดา ภูพันธ์เชือก, 2563) การนำขยะทางการโฆษณาเหล่านี้มาสร้างสรรค์งานออกแบบ แน่นอนว่าคุณค่าของผลิตภัณฑ์อาจจะลดลงหรือไม่มี

ผู้ใดกล้าซื้อ หากแต่คุณค่าเกิดจากการเห็นค่าสิ่งเก่าผ่านกระบวนการคิดค้นแนวทางการผลิตที่อยู่ในรูปแบบใหม่ “กระเป๋า” ในยุคปัจจุบันเป็นมากกว่าแฟชั่น และเป็นผลิตภัณฑ์ที่บ่งบอกถึงฐานะ ความมั่งคั่ง ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ในคุณค่าของบางสิ่งอาจไม่ขึ้นอยู่กับราคาแต่ขึ้นอยู่กับความเอื้ออาทรต่อสรรพสิ่งที่มีชีวิตบนโลกมนุษย์ การสนับสนุนให้ทุกคนคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและช่วยกันรักษาสมดุลของโลกไว้ไม่มากก็น้อย นั้นเป็นอีกหนึ่งแนวทางและเป้าหมายความยั่งยืน (sustainable development goals, 2024) จากโครงการแปรสภาพวัสดุที่หมดประโยชน์

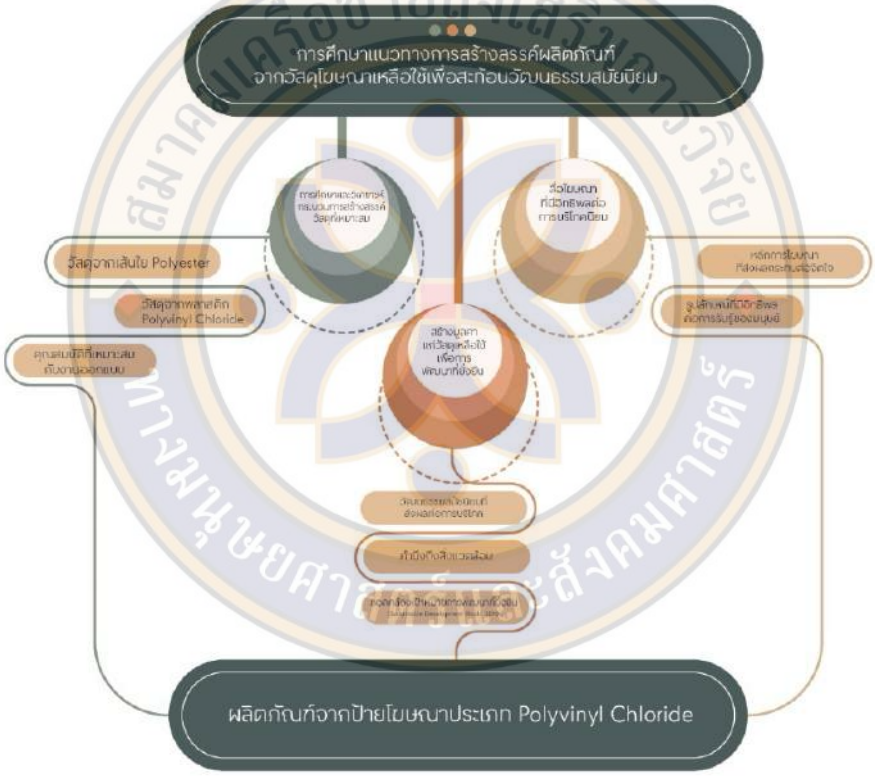

ภาพที่ 2 แนวโน้มของพฤติกรรมมนุษย์ที่มีต่อโลกและสิ่งแวดล้อม

โดยเชื่อมโยงกับพฤติกรรมของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันที่ประพฤติต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมตามวิวัฒนาการ การเล็งเห็นถึงคุณค่าความเป็นอยู่ในชีวิตที่ต้องใช้ทรัพยากรร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมที่มิได้ไตร่ตรอง ความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุดนั้น ส่งผลเป็นอย่างมากต่อสรรพสิ่งบนโลกมาจากสิ่งที่ผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการมนุษย์ แต่ในปัจจุบัน ผู้คนได้รับรู้ถึงสภาวะของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่ดีนัก จากวิกฤตการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น น้ำท่วม อุณหภูมิของอากาศที่สูงขึ้น หรือดินโคลนล่ม เป็นต้น นำไปสู่การตระหนักรู้ และร่วมกันรณรงค์ให้ผู้คนหันมาสนใจสภาวะแวดล้อมที่กำลังถูกทำลายจากน้ำมือมนุษย์

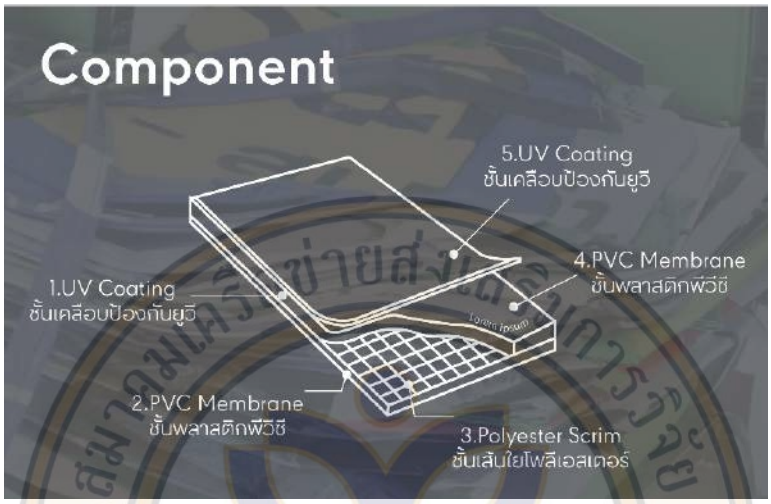
วิธีการศึกษา

การวิจัยที่มุ่งเน้นด้านความหลากหลายแก่วัสดุ จากกระบวนการสร้างสรรค์ที่เหมาะสม นำไปสู่การออกแบบ และเป็นทางเลือกใหม่แก่วัสดุป้ายไวนิล แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและคุณสมบัติของตัววัสดุเอง เพื่อสร้างงานออกแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะความแตกต่างที่เห็นได้ชัดจากกระบวนการทดลองวัสดุ การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่เป็นการสร้างมูลค่า (Upcycling) แก่ผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, 2024) เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาอันเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม และสร้างสมดุลให้แก่สิ่งแวดล้อมจากเป้าหมายของการนำกลับมาใช้ใหม่

ภาพที่ 3 ภาพแสดงขอบเขตการวิจัย

การแปรสภาพวัสดุ วัสดุป้ายโฆษณาไวนิลนั้นมีคุณสมบัติด้านความยืดหยุ่นที่ดี ป้องกันรังสียูวีและทนทานต่อสภาพอากาศ ทั้งยังสามารถแยกส่วนประกอบออกมาได้เป็น 2 ลักษณะ คือเส้นใย Polyester และ พลาสติกโพลีไวนิลคลอไรด์ (PVC)

ภาพที่ 4 ภาพแสดงส่วนประกอบของวัสดุป้ายโฆษณาไวนิล

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการทดลองการคัดแยกวัสดุจากป้ายไวนิล

คุณสมบัติ	ภาพ	ลักษณะ
แผ่นพลาสติกเคลือบ PVC		แผ่นพลาสติกที่สามารถยืดหยุ่นได้ถ้าใช้แรงในการดึง มีความเหนียวทนทานต่อแรงต้าน สามารถตัดขาดได้ง่าย
เส้นใย Polyester แบบสาน		เส้นใย Polyester สามารถดึงเลาะได้ เส้นใยนุ่มความทนทานน้อยกว่า

เส้นใย Polyester แบบเดี่ยว		เส้นใย Polyester เส้นใยนุ่มมีความทนทาน ลักษณะคล้ายผมตุ๊กตา

ข้อมูลการทดลอง

พลาสติก

ภาพที่ 5 การทดลองพลาสติกด้วยการสาน

จากภาพที่ 5 แสดงการทดลองเส้นพลาสติกด้วยการสานผ่านรัศมีวงกลม การทดลองเส้นพลาสติกด้วยการสานผ่านรูกลมและการทดลองเส้นพลาสติกด้วยการสานสลับกัน

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการทดลองการคัดแยกวัสดุเส้นใยจากป้ายโฆษณาไวนิล

ลักษณะ	ภาพ	สีที่ใช้	ผลการทดลอง
เส้นใย Polyester จากป้ายโฆษณา ทั้งแบบสานและแบบเส้นเดี่ยว		การย้อมสีสังเคราะห์รีแอคทีฟด้วยน้ำอุ่นที่อุณหภูมิ40-50 องศา	ไม่ติดสีดีนัก เนื่องด้วยคุณสมบัติของเส้นใย Polyester ที่มีความมันวาวและลื่น ไม่สามารถติดสีได้ดีไปกว่าเส้นใยจากธรรมชาติ
เส้นใย Polyester จากป้ายโฆษณาแบบเส้นเดี่ยว		การย้อมสีสังเคราะห์รีแอคทีฟด้วยน้ำอุ่นที่อุณหภูมิ40-50 องศา	ไม่ติดสีดีนัก เนื่องด้วยคุณสมบัติของเส้นใย Polyester ที่มีความมันวาวและลื่น ไม่สามารถติดสีได้ดี

ภาพที่ 6 การทดลองเส้นใย Polyester ด้วยการวบเกลียวละย้อมสีสังเคราะห์

ภาพที่ 7 การทดลองเส้นใย Poliester ด้วยการควบเกลียวและย้อมสีสังเคราะห์

จากภาพที่ 7 แสดงเส้นใย Polyester ทดลองควบเกลียวและย้อมสีสังเคราะห์, เส้นใย Polyesterทดลองควบเกลียวและเย็บติดพลาสติกจากป้ายโฆษณาและเส้นใย Polyester ทดลองควบเกลียวและปัก Punch Needle

ภาพที่ 8 วัสดุโฆษณาแบบสมบูรณ์ พร้อมภาพตัวอย่างชุดกระเป๋าที่ผู้วิจัยออกแบบตัดเย็บจากป้ายโฆษณาไวนิล เพื่อทดสอบศักยภาพและประสิทธิผลของวัสดุ

ผลการศึกษา

จากการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานข้างต้นนั้น กล่าวได้ว่าลักษณะทางกายภาพของวัสดุที่สามารถขึ้นรูปได้ เกิดจากการคัดแยกส่วนประกอบของวัสดุโฆษณา แบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนพลาสติกที่มีลักษณะเป็นแผ่น มีความยืดหยุ่นเล็กน้อย และเส้นใย Polyester มีลักษณะมันเงา อุ้มน้ำได้น้อย นั่นเป็นผลทำให้กระบวนการย้อมสีเป็นไปได้ยาก สีอาจมีความอ่อนตัวลงมากกว่าปกติ รวมไปถึงผิวสัมผัสที่อ่อนนุ่ม การคัดแยกมีคุณลักษณะอันแตกต่างกันอย่างชัดเจน การขึ้นรูปด้วยสิ่งผันแปร 2 ลักษณะนี้ ยังเป็นส่วนประกอบของวัสดุที่สามารถนำมาออกแบบได้อย่างคาดไม่ถึง และแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ทั่วไปที่มาจากวัสดุโฆษณา แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ต่อการสร้างผลิตภัณฑ์กระเป๋าอันเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ที่ถูกหยิบยกประเด็นความลุ่มหลงในค่านิยมของแฟชั่น โดยมุ่งหวังให้สารของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากวัสดุโฆษณานี้ได้ทำหน้าที่สื่อสารเจตจำนงในการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบันของมนุษย์ อันตระหนักต่อผลของการกระทำที่ลุ่มหลงต่อสินค้าฟุ่มเฟือย เกิดความรู้สึกเคารพต่อสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งเป็นทิศทางการพัฒนาอันเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม การสร้างสมดุลและเป้าหมายของการนำกลับมาใช้ใหม่

อภิปรายผลการศึกษา

เมื่อกล่าวถึงลักษณะทางกายภาพกระบวนการคัดแยกวัสดุที่มีทั้งเส้นใย Polyester และพลาสติก PVC จากวัสดุโฆษณาเหลือใช้แล้ว กระบวนการทดลองที่ได้นั้น ถูกนำไปต่อยอดผลิตภัณฑ์สิ่งทอในอนาคต ซึ่งตัวเลือกของผลิตภัณฑ์ในยุคปัจจุบันที่ต้องการความหลากหลาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้รับการกลั่นกรองเรื่องวัสดุที่มีความคล้ายคลึงหรือเหมือนกันจากวัสดุทั่วไป การแก้ปัญหาของงานวิจัยคือหาความแตกต่างเรื่องของผลลัพธ์ของผลิตภัณฑ์ที่เจาะจงหรือถูกควบคุมโดยคุณสมบัติของวัสดุเอง ฉะนั้นการมีตัวเลือกที่หลากหลายในหนึ่งวัสดุ จะส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในอนาคต รวมไปถึงความเปลี่ยนแปลงต่อการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์โดยมุ่งเน้นด้านการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความหลากหลายและความเป็นไปได้ในวัสดุบริโภคนิยมอันมหาศาล เพิ่มตัวเลือกใหม่ทางการค้าในยุคปัจจุบันอย่างมีคุณภาพ รวมไปถึงการพัฒนาและเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามลำดับ สามารถนำไปพัฒนาต่อให้มีคุณภาพระดับอุตสาหกรรมต่อไปในอนาคต หลักวิชาการออกแบบต้นแบบกระเป๋าเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสิ่งเหลือทิ้ง และผลักดันให้มนุษย์รับรู้ถึงแนวคิดทางจิตวิทยาเรื่องการเอื้อเฟื้อความสมดุลให้แก่โลกผ่านสุนทรียภาพของงานออกแบบ

การสร้างผลิตภัณฑ์จากขยะนั้นทำให้เห็นว่าความต้องการในสินค้าฟุ่มเฟือยของมนุษย์มีมากขึ้นเรื่อย ๆ และวัสดุโฆษณาเป็นแหล่ะกระจายข่าวสารให้เกิดการบริโภค เมื่อทรัพยากรเหล่านี้มีมากขึ้น จักส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคอนาคตอันใกล้ ซึ่งปัญญาแห่งการสร้างสรรค์ครั้งนี้ถือเป็นการยกระดับและสร้างคุณค่าให้กับวัสดุที่หยิบยกได้จากรอบ ๆ ตัว จะเห็นได้ว่าการกระทำลายทรัพยากรผ่านงานโฆษณานั้นมีมากขึ้นเรื่อย ๆ และมนุษย์ควรตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อมโดยสร้างการรับรู้ถึงผลกระทบทางธรรมชาติในแต่ละวัน อย่างภัยพิบัติ โคลนถล่ม หรือโลกร้อนขึ้น ทำให้เราฉุดคิดได้ว่าเราควรลดความต้องการลงเพื่อแบ่งปันความสมดุลให้กับโลก การศึกษากระบวนการสร้างสรรค์นี้จึงสรุปได้ว่า ผลสำเร็จของการแปรสภาพวัสดุบริโภคนิยมอย่างป้ายโฆษณาไวนิลที่ใช้สื่อสาร สู่การแปรความหมายผ่านผลงานออกแบบกระเป๋าที่สะท้อนต่อสิ่งลุ่มหลงและส่งผลกับค่านิยมในปัจจุบัน สนับสนุนวิถีการบริโภคสินค้าไลฟ์สไตล์ที่ยั่งยืนโดยอาศัยองค์ความรู้ทางการออกแบบและสุนทรียศาสตร์มีส่วนร่วมเชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรพื้นฐานของมนุษย์ แสดงผลลัพธ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณภาพ เพิ่มความสมดุลให้แก่สภาพแวดล้อมและสังคมในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ต้นแบบกระเป๋าดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงข้อเสนอแนะการยกระดับการแข่งขันภาคการผลิตด้วยการนำกระบวนการจากงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เพื่อพัฒนาสู่ฐานเศรษฐกิจตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งอาจหมายถึงแนวทางการออกแบบและผลิตต้นแบบกระเป๋าเพื่อสร้างทิศทางการพัฒนาอันเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคมและความสมดุลของโลกในอนาคต ด้วยเหตุผลที่ว่าวัสดุโฆษณาชนิดนี้เป็นกระบวนการออกแบบที่แตกต่าง และขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยวิธีการสร้างสรรค์ที่เพิ่มระยะเวลาการใช้งานให้แก่สิ่งที่ถูกทิ้ง ไร้ค่า การออกแบบหมุนเวียน (Circular Design) โดยเริ่มต้นจากกระบวนการออกแบบจนถึงการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานการลดมลพิษด้วยกระบวนการที่สะอาดและไม่ซับซ้อน รวมไปถึงใช้ทรัพยากรบริโภคนิยมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเพิ่มมูลค่าให้เกิดประโยชน์ด้วยกระบวนการที่แตกต่าง ส่งผลต่อทางเลือกด้านการบริโภคผลิตภัณฑ์จากสิ่งเหลือทิ้งไปสู่การสร้างเศรษฐกิจและการแข่งขันของประเทศในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กัลย์สุดา ภูพันธ์เชือก. (2563). *การศึกษาแนวทางการออกแบบและแปรรูปวัสดุผ้าใบไวนิลประเภทใช้แล้วเพื่อสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมของพื้นที่พักอาศัยที่จำกัด* (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร). https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/605

Adam K. Raymond. (2016). *The 70 Greatest Conspiracy Theories in Pop-Culture History* from: https://www.vulture.com/2016/10/pop-culture-conspiracy-theories-c-v-r.html

David De Cremer & Laetitia B. Mulder. (2007). A passion for respect: On understanding the role of human needs and morality. In Prof. Dr. Simone Kauffeld (Eds.), *Gruppe Interaktion. Organisation. Zeitschrift für Angewandte Organisationspsychologie* (V 38). (pp.439–449). Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH Südost

Richard L. Rapson and Ellen Hatfield. (2011). Culture and Passionate Love. *International Association for Cross-Cultural Psychology*, 2011 (1), 12. https://doi.org/10.4087/SQRG1671

Stephanie Stohler. (Jan. 22, 2024). New research reveals up to 36 million pounds of toxic chemical vinyl chloride are transported across North American railways at any moment—putting millions at risk. *Toxic-Free FUTURE. 1.*

SDG Move Team. (17 Jun 2024). Sustainable Development Goals: SDGs. *SDG MOVE MOVING TOWARDS SUSTAINABLE FUTURE.* https://www.sdgmove.com/intro-to-sdgs/

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา : กรณีศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

The Confidence of the Population in the Criminal Justice Process : A Case Study on the Performance of Justice Personnel

ภูพิงค์ สร้างกลาง

Puping Sangklang

นักศึกษาปริญญาโท นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา

Master's degree student, Master of Laws Degree, University of Phayao

pupingsang@gmail.com

บทคัดย่อ

ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสะท้อนให้เห็นทั้งด้านบุคลากรและกระบวนการ โดยคุณภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จะสร้างการยอมรับได้มาจากคุณภาพการให้บริการต้องรวดเร็วและประหยัด มีมาตรการป้องกันหรือลดการทำความผิดซ้ำ นอกจากนั้น คนรับบริการทั้งคนในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนทั่วไป ต้องได้รับความรู้ว่ากระบวนการยุติธรรมมีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร และการให้ข้อมูลความคืบหน้าคดีที่สาธารณชนให้ความสนใจ หรือตอบคำถามสังคมด้วยข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่ควรให้นักวิชาการหรือบุคคลที่ไม่รู้ข้อมูลการดำเนินคดีสื่อสารแทน ผลการดำเนินงานจะเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน ทำให้ประชาชนได้รับรู้และเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อเป็นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อันจะส่งผลให้การดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสังคมแห่งความเป็นธรรมบนรากฐานของความเท่าเทียม สร้างการยอมรับและความเชื่อถือศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบต่อไป

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่น, กระบวนการยุติธรรม, กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

Abstract

Confidence in the criminal justice process, which is reflected in both personnel and process, where the acceptance of the criminal justice process is determined by the quality of service, which must be fast and economical, and have measures to prevent or reduce re-

offending. In addition, service recipients, both those in the justice process and the general public, must be educated about the steps and procedures of the justice process and providing information on the progress of cases that the public is interested in or answering questions from society with correct information should not be allowed to be spoken by academics or people who do not know the information about the case. The results of the work will be publicly known to make the public aware of and have confidence in the criminal justice process in order to monitor and evaluate the operations to ensure they are in accordance with the principles of good governance for public administration. As a result, the implementation of the criminal justice process is part of creating a just society based on equality, creating acceptance and trust in the entire justice process.

Keywords: Confidence, Justice Personnel, Criminal justice process

ที่มาและความสำคัญ

กระบวนการยุติธรรม เป็นการสร้างความเชื่อมั่นของสังคมที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม หากไม่ได้รับความยุติธรรมทางสังคม ก็อาจขยายต่อไปถึงการไม่ได้รับความยุติธรรมทางอาญา ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาไม่อาจปฏิเสธได้ว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยผ่านการปฏิรูปด้านโครงสร้าง กระบวนการทำงาน และพัฒนาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาแล้วหลายครั้ง แต่ยังคงปรากฏข้อวิพากษ์วิจารณ์และข้อเท็จจริงที่ปรากฏให้เห็นในสื่อต่าง ๆ ในแง่ลบทั้งในเรื่องของความล่าช้าในการดำเนินงาน อุปสรรคในการเข้าถึง ความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมาย และความถูกต้องของการดำเนินงานซึ่งสะท้อนให้เห็นความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย (คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม, 2561)

สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา (Institute of Future Studies for Development) แสดงผลสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อความยุติธรรมและการคุ้มครองสิทธิของประชาชน พบว่าประชาชนมีความเชื่อมั่นว่าจะได้รับความยุติธรรมผ่านกระบวนการยุติธรรม 7.07 คะแนน (คะแนนเต็ม 10) โดยเชื่อมั่นในศาลยุติธรรมมากที่สุด ต่อมาคือกรมราชทัณฑ์ พนักงานอัยการ ทนายความ โดยมีความเชื่อมั่นต่อตำรวจ/พนักงานสอบสวนน้อยที่สุด (สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา, 2566) เช่นเดียวกับผลสำรวจจากศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (กรุงเทพโพล์) ในปี พ.ศ. 2560 ชี้ให้เห็นว่าประชาชนร้อยละ 76.8 มีความเชื่อมั่นค่อนข้างน้อยว่าการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐมีความยุติธรรมไม่เลือกปฏิบัติ (กรุงเทพโพลล์, 2567)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระดับความเชื่อมั่นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งประเด็นดังกล่าวได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 258 เพื่อให้การดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมเกิดผลดังต่อไปนี้ (คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม, 2561)

(1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

(2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

(3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

(4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพโดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ หน้าที่อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง โยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน

ในขณะเดียวกัน ภายใต้แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเน้นให้กระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค มีความเป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก (สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงแห่งชาติ, 2567) สอดคล้องกับนโยบายบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิให้เจ้าหน้าที่หลีกเลี่ยง ประวิงเวลา หรือใช้อำนาจโดยมิชอบก่อให้เกิดการทุจริต หรือสร้างความเสียหายแก่ประชาชน ยกเลิกหรือแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น อันเป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนเกินควร หรือเปิดช่องให้เกิดโอกาสการทุจริต (คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม, 2561)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบในระบบกฎหมายไทยคือมีการใช้มาตรการทางอาญาจำนวนมากซึ่งส่งผลให้มีคดีเข้าสู่ระบบยุติธรรมทางอาญาจำนวนมากเช่นกัน ประกอบกับมีการใช้กลไกทางอาญาจัดการกับการฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน และยังเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์จากประชาชนที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายหรือกลุ่มผู้มีรายได้น้อย อีกทั้งการกำหนดโทษทางอาญาต่อเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดทุจริตและประพฤติมิชอบนั้นยังไม่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด และระบบการตรวจสอบภายในองค์กรยังคงเป็นความลับที่ไม่เปิดเผยให้ประชาชนทั่วไปทราบ ทำให้ไม่เชื่อได้ว่ามีระบบการตรวจสอบและลงโทษภายในองค์กรที่โปร่งใส โดยมีอุปสรรคสำคัญคือ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567)

(1) การบริหารจัดการภาครัฐมีประสิทธิภาพต่ำ และระบบการให้บริการประชาชนยังไม่ได้มาตรฐานสากลเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากระบบบริหารราชการเป็นแบบแนวดิ่ง รวมศูนย์การบริหารไว้ที่ส่วนกลาง มีระเบียบและขั้นตอนมาก ล่าช้า ขาดความรับผิดชอบและขาดธรรมาภิบาล รวมถึงกฎระเบียบจำนวนมากล้าสมัยไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง ซ้ำซ้อนและมีความขัดแย้งกันเอง

(2) การปฏิรูปตำรวจควรแก้ไขปัญหาทั้งในองค์กรและรูปแบบการทำงาน การถูกตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในปัจจุบันในบางครั้งสื่อและประชาชนเป็นผู้เปิดเผยหลักฐานและให้ข้อมูลสำคัญ

(3) การคุ้มครองผู้ที่ให้ข้อมูลให้พ้นจากการคุกคามข่มขู่ยังเป็นสิ่งที่กฎหมายไม่ได้กล่าวถึง

(4) ความล่าช้าในการติดตามคดี สืบสวนหาข้อเท็จจริงยังไม่เท่าทันกับสื่อในสังคมออนไลน์ การให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีความคลุมเครือไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ประชาชนได้รับข้อมูลหลักฐานในสื่อออนไลน์ ทำให้ประชาชนไม่เชื่อถือและเกิดข้อสงสัยถึงความไร้ประสิทธิภาพของการทำงานและการความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลว่ามีการปกปิดหรือบิดเบือนข้อเท็จจริงหรือไม่

(5) ภาคการเมืองมีอิทธิพลครอบงำองค์กรตำรวจและฝ่ายปฏิบัติงานในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุด ซึ่งมีผลต่อการทำหน้าที่ของตำรวจว่าเป็นตำรวจสำหรับนักการเมืองไม่ใช่เพื่อประชาชน อนึ่งการที่มีนักการเมืองเป็นผู้มีอำนาจกำกับดูแลหน่วยงานตำรวจทำให้การสืบสวนอาจมีการแทรกแซงอย่างเลี่ยงไม่ได้และจะถูกตั้งข้อสังเกตเมื่อตำรวจกระทำผิดเสียเอง อีกทั้งการสอบสวนหรือตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงก็เป็นตำรวจที่ทำหน้าที่สอบสวน ดังนั้น หากภาคองค์กรเอกชนหรือองค์กรอิสระมีบทบาทเข้าร่วมตรวจสอบอาจจะสร้างความโปร่งใสได้ในระดับหนึ่งและไม่เป็นที่เคลือบแคลงต่อสังคม

(6) การลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปตามกระบวนการทางวินัยและเป็นขั้นตอนเชิงลับภายในองค์กรที่มีการกำกับดูแลกันเอง ซึ่งอาจมองว่าเป็นการยื้อเวลาและทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่น

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีปัญหาอุปสรรคหลายประการที่ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่น ทั้งเรื่องกฎหมายบางฉบับที่ล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงหรือสภาพ

ของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป การบังคับใช้กฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อคนเฉพาะกลุ่ม และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมประชาชนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างรวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นการผลักดันให้เกิดการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพราะความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมนั้นสำคัญ หากประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมก็จะเกิดปัญหาความไม่สงบสุขขึ้นในสังคม ประชาชนไม่เชื่อว่ากฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์และบังคับใช้ได้จริง ประชาชนที่ถูกกระทำจึงละเลยการเอาผิด ผู้กระทำผิดลอยนวล และทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ ๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาในระดับโครงสร้างทางสังคมต่อไปอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
2. ศึกษาถึงอุปสรรคและข้อจำกัดของกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
3. ศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อประชาชน
4. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป

นิยามศัพท์

กระบวนการยุติธรรม หมายถึง วิธีดำเนินการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และให้ความเป็นธรรมในทางกฎหมายแก่บุคคล โดยบุคลากรและองค์กรซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้อง เช่น พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ ศาล เป็นต้น

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึง กระบวนหรือวิธีการที่มุ่งพิสูจน์ผู้กระทำความผิด โดยผ่านหน่วยงานของรัฐซึ่งจะมีการดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิด สืบสวนสอบสวน ฟ้องคดี พิจารณาพิพากษาคดี ตลอดจนการบังคับลงโทษตามกฎหมาย

ความเชื่อมั่น หมายถึง ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

แนวคิดและทฤษฎี

ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ความเชื่อมั่น (Trust) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่แสดงถึง ความเชื่อถือความไว้วางใจ และความมั่นใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเชื่อมั่นและความไม่เชื่อมั่นต่อสิ่งใด ภายใต้เงื่อนไขของความเสี่ยงและความต้องการพึ่งพาอาศัย ซึ่งบุคคลจะมีความเชื่อมั่นหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับว่าพฤติกรรมที่กระทบเป็นไปในทิศทางที่ตนเองคาดหวังว่าจะไม่ทำความเสื่อมเสียหรือเสียหายให้เกิดขึ้นกับตนเอง (ดรัลพร ดายศ, 2560) องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) ให้ความสำคัญกับความเชื่อมั่นไว้วางใจที่มีต่อรัฐบาล โดยรายงานในหนังสือ Trust in Government (ธีระ สินเดชารักษ์ และคณะ, 2565) เห็นว่าโครงสร้างพื้นฐานทางจริยธรรม (Ethics Infrastructure) เป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างความน่าเชื่อถือไว้วางใจของประชาชน นอกจากนั้น การมีจริยธรรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลได้เป็นอย่างดี ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม บุคคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมจะต้องปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลโดยมีพื้นฐานการทำงานอยู่บนหลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

หลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นกลไกหรือแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือของรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมทางกฎหมาย มีเสถียรภาพมีโครงสร้าง มีกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน (ถวิล มาตรเลี่ยม, 2544) ซึ่งหลักธรรมาภิบาลมีความสำคัญต่อการบริหารภาครัฐทั้งในมิติภาครัฐ มิติของประชาชน กล่าวคือ มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่รัฐมีเป้าหมายยึดประโยชน์สุขของประชาชนและตระหนักถึงความสำนึกรับผิดต่อประชาชน ซึ่งมีส่วนทำให้มีการระมัดระวังการกระทำที่มีผลต่อสาธารณะหรือประชาชนมากขึ้น ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพในการทำงานให้มีความรวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า การบริหารภาครัฐมีความโปร่งใสตรวจสอบได้โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม และให้สิทธิแก่ประชาชนในการยื่นขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานรัฐได้ อีกทั้งส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐยึดกฎหมายเป็นหลักมากกว่าการใช้ดุลพินิจหรือตามอำเภอใจ โดยมีการวางมาตรฐานการปฏิบัติงานในแต่ละภารกิจไว้ชัดเจน ทำให้การใช้กฎหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ลดลงไป (ปธาน สุวรรณมงคล, 2558)

วิธีการศึกษา

การศึกษาและวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบอุปสรรคหรือข้อจำกัดของกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางปรับปรุงระเบียบ กฎ และกฎหมาย สำหรับสร้างความเชื่อของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจึงกำหนดวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ตัวบทกฎหมาย หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย วารสาร ระเบียบ ประกาศ และบทความต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ผลการศึกษา

การตรวจสอบความโปร่งใสในกระบวนการยุติธรรม

1. การเข้าถึงข้อมูลราชการของประชาชนเพื่อสร้างหลักประกันความสุจริตในการดำเนินงาน

1.1 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ให้ประชาชนมีโอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องเปิดเผยหรืออาจไม่เปิดเผย และคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ โดยให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูล(เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น) ความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร, 2567) ซึ่งมาตรา 15 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผย โดยคำนึงถึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของประชาชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน อาทิเช่น 1) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ 2) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม 3) ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด 4) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด 5) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร 6) มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น และ 7) กรณีอื่นที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินคดีอาญา ถือเป็นข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมของหน่วยงานรัฐ บุคคลที่เกี่ยวข้องอาจอ้างสิทธิเข้าถึงข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.2540 ในการตรวจดูหรือขอคัดสำเนาเอกสารดังกล่าว และถึงแม้จะมีการบัญญัติสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 8 ซึ่งบัญญัติรับรองสิทธิของจำเลยและผู้เสียหายในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยสามารถตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนเองในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของตนภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องมีการยื่นฟ้องคดีแล้วจึงจะมีสิทธิดังกล่าว แต่สิทธิได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ถูกรับรองไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังกำหนดให้หน่วยงานรัฐมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะแล้วจะต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวกด้วย โดยหลักเกณฑ์การเปิดเผยต่าง ๆ ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กว้างกว่าและไม่ขัดแย้งกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีที่มีการกล่าวหาหรือร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งกระทบสิทธิของประชาชน ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการร้องเรียน สำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริง หรือสำนวนการสอบสวนทางวินัย การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ผู้กล่าวหาหรือผู้ร้องเรียนนั้นย่อมถือได้ว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงสามารถใช้สิทธิรับรู้เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงตรวจสอบความโปร่งใสในการดำเนินการต่างๆ แต่อาจมีข้อจำกัดให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารในสำนวนการสอบสวนได้ตามหลักความเหมาะสมและความจำเป็น ส่วนประชาชนทั่วไปหรือบุคคลซึ่งมิใช่ผู้เสียหายการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนั้นขึ้นอยู่กับเหตุผลและความจำเป็นแต่ละกรณี เช่น เป็นกรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ เป็นผู้มีส่วนได้เสีย หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียน เป็นต้น แต่ในกรณีที่สำนวนการสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ จะถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทที่การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ หน่วยงานของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยสำนวนการสอบสวนนั้นได้ ซึ่งอาจมองได้ว่ากระบวนการยุติธรรมยังคงแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องในชั้นสอบสวนที่เปิดช่องให้เกิดการบิดเบือนพยานหลักฐานได้ เนื่องจากโดยทั่วไป ฝ่ายพนักงานสอบสวนทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานเป็นหลักเพียงฝ่ายเดียว ไม่มีหน่วยงานภายนอกกำกับตรวจสอบการทำงานตั้งแต่แรก ทำให้เสี่ยงต่อการถูกแทรกแซงจากผู้มีอำนาจ ประกอบกับแนวปฏิบัติของไทยมีลักษณะแบ่งแยกการสอบสวนและการฟ้องคดีขาดออกจากกัน ซึ่งเปิดช่องให้บิดเบือนหลักฐานได้ง่ายและทำให้ตรวจสอบความถูกต้องได้ยาก ต่างจากประเทศญี่ปุ่นที่อัยการมีบทบาทกำกับตรวจสอบการสอบสวนตั้งแต่เริ่มจนถึงการสั่งฟ้องคดี พร้อมกับเปิดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับรู้การเก็บหลักฐานซึ่งอาจช่วยป้องกันและลดโอกาสบิดเบือนได้ง่าย

1.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองของมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 (PDPA) เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งให้คำนิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคล” คือ ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม แต่จะไม่นับรวมข้อมูลของผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว เช่น ชื่อ-สกุล ที่อยู่ เลขบัตรประชาชน หมายเลขโทรศัพท์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีข้อมูลอีกประเภทหนึ่งซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ความสำคัญ คือข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อน ได้แก่ ข้อมูลศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ เป็นต้น โดยหลักการการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะวัตถุประสงค์ใดก็ตาม จำเป็นต้องได้รับคำยินยอม (Consent) จากเจ้าของข้อมูลด้วย เว้นแต่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอม ซึ่งต้องไม่ใช้หรือเปิดเผยเพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้ สำหรับข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อนจะชอบด้วยกฎหมายเมื่อทำตามหลักการหนึ่งหลักการใด ดังนี้ 1) ต้องได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้ง 2) ทำไปเพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถให้ความยินยอมได้ 3) การดำเนินกิจกรรมโดยชอบด้วยกฎหมายที่มีการคุ้มครองที่เหมาะสมของมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรไม่แสวงกำไร 4) เป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะด้วยความยินยอมโดยชัดแจ้งของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล 5) จำเป็นเพื่อการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติตามหรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย และ 6) จำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมาย ที่กำหนดไว้เฉพาะ (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, 2567)

พระราชบัญญัติคุ้มครองของมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 (PDPA) มุ่งเน้นในการรักษาสิทธิที่พึงมีแก่เจ้าของข้อมูล ว่าข้อมูลส่วนตัวของเราจะปลอดภัย และถูกนำไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามความต้องการและยินยอมของเจ้าของข้อมูลอย่างแท้จริงแม้จะมีข้อยกเว้นก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีการอ้างกฎหมายฉบับดังกล่าวเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตนหรือพวกพ้อง สมยอมรู้เห็นเป็นใจ เพิกเฉยหรือละเว้นการกระทำในการที่ต้องปฏิบัติหรือรับผิดชอบตามหน้าที่โดยปกปิดเป็นความลับ เช่น การส่งตัวผู้ต้องขังไปรักษาที่โรงพยาบาลตำรวจโดยมิชอบ มีการอ้างกฎหมาย PDPA ในการเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพ รายงานทางการแพทย์ เนื่องจากเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐและเป็นข้อมูลส่วนบุคคลต้องพิจารณาตามบทบัญญัติกฎหมาย PDPA ซึ่งผู้กระทำผิดแสดงเจตนาไม่ยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลให้แก่บุคคลอื่น อีกทั้งการเปิดเผยเป็นการรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความเคลือบแคลงใจว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กระทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติ และโปร่งใสหรือไม่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวล้วนแต่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรม

2. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารราชการตามกฎหมายต่างประเทศ

กฎหมายประเทศอเมริกา

หลักการที่ว่าประชาชนมีสิทธิรับรู้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายที่มีชื่อว่า The Freedom of Information Act 1966 (FOIA) ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดให้ส่วนราชการจัดข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนรับรู้เข้าถึงด้วยวิธีการต่าง ๆ 3 วิธี คือ 1) การพิมพ์แพร่หลาย 2) การจัดระบบตรวจค้นให้ประชาชนทั่วไปเข้าตรวจค้นและสำเนาได้เอง 3) การจัดให้เอกชนเข้าตรวจค้นได้เฉพาะรายสำหรับเอกสารที่ไม่ต้องเปิดเผยกฎหมายกำหนดข้อยกเว้นไว้ 9 ประการ ซึ่งมิได้เป็นการบังคับโดยเด็ดขาดแต่ให้เป็นดุลพินิจและความรับผิดชอบของหัวหน้าส่วนราชการนั้นเอง (Office of Information Policy, 2567) ในที่นี้จะยกมาพิจารณาเฉพาะข้อที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังนี้ เอกสารที่เกี่ยวกับบันทึกการสอบสวนการบังคับใช้กฎหมาย ที่ได้รวบรวมขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายแต่เอกสารเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายที่จะได้รับยกเว้นไม่ต้องเปิดเผย จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าถ้าเปิดเผยออกไปแล้ว จะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งใน 6 ประการ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ 1) การเปิดเผยเอกสารนั้นเป็นการคาดหมายได้ว่าจะแทรกแซงกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย 2) การเปิดเผยจะเป็นการตัดสิทธิของบุคคลในอันที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและการวินิจฉัยที่เป็นกลาง 3) การเปิดเผยคาดหมายได้ตามสมควรว่าจะก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่มีเหตุอันสมควร 4) การเปิดเผยสามารถคาดหมายได้ตามสมควรว่าจะเปิดเผยตัวตนของแหล่งข้อมูลที่เป็นความลับ รวมถึงเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานต่างประเทศ เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานท้องถิ่นเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานในระดับมลรัฐหรือสถาบันเอกชนต่าง ๆ ซึ่งได้ให้ข้อมูลในลักษณะที่เป็นความลับ และในกรณีที่เป็นบันทึกหรือข้อมูลที่รวบรวมโดยเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาขอาญาในช่วงระหว่างทำการสอบสวนทางอาญาหรือโดยหน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติงานด้านการสืบราชการลับเพื่อความมั่นคงของชาติที่ชอบด้วยกฎหมายจะเป็นการเปิดเผยข้อมูลลับที่ได้จากแหล่งข้อมูลลับ 5) การเปิดเผยเอกสารน่าจะเปิดเผยเทคนิคและวิธีการที่ใช้เพื่อการสอบสวนหรือฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับการบังคับตามกฎหมาย หากการเปิดเผยนั้นคาดหมายได้ตามสมควรว่าจะเสี่ยงต่อการทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงกฎหมาย หรือ 6) การเปิดเผยสามารถคาดหมายได้ตามสมควรว่าจะเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยต่อร่างกายของปัจเจกบุคคล

นอกจากนี้แนวทางปฏิบัติของสหรัฐอเมริกาในการบริการเหยื่อและพยานในคดีอาญานั้น ในปี ค.ศ. 1982 มีการส่งเสริมสนับสนุนให้เหยื่อเข้าถึงและมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามหลักปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค.ศ.1985 มุ่งเน้นและให้ความสำคัญผู้เสียหายในคดีอาญาเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น และเรียกร้องให้มีการชดเชยความเสียหาย (Compensation) ดังนั้น

สาระสำคัญเพื่อเป็นหลักประกันและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรม (Emilio, 1992) โดยการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to justice and fair treatment) กล่าวคือ ผู้เสียหายควรได้รับการปฏิบัติด้วยความรู้สึกเมตตา (compassion) และเคารพถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Dignity) มีสิทธิในการเข้าถึงกลไกลของกระบวนการยุติธรรม และได้รับการเยียวยาความเสียหาย (Harm) ที่ได้รับโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ในหลายประเทศยังมีการทบทวนกระบวนการดำเนินการตามกฎหมายให้สามารถตรวจสอบได้เสมอ และผู้เสียหายในคดีอาญาสามารถที่จะได้รับการชดเชยความเสียหายในทางแพ่งโดยการฟ้องเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา (UNODCCP, 2000) เป็นเหตุให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดเพิ่มเติมว่า “ในทำนองเดียวกันกับผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิด เหยื่อในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุก ๆ คดี มีสิทธิอยู่ร่วมและรับรู้ทุกขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการยุติธรรม” เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสิทธิเช่นเดียวกันกับผู้ต้องหาหรือจำเลย หลายมลรัฐในประเทศจึงตระหนักและให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเหยื่อเพิ่มมากขึ้น จึงมีการบัญญัติกฎหมายสหรัฐในลำดับรองลงมา คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม ค.ศ.1984 โดยเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงอื่น ๆ และตัวแทนต่าง ๆ ของสหรัฐที่ทำงานด้านการป้องกัน การสืบสวนสอบสวน หรือการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา จะต้องพยายามอย่างยิ่งที่จะทำให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิต่างๆ และได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับสิทธิต่าง ๆ (เพ็ญนรา อุทุมภา, 2552) ซึ่งความหมายของ “เหยื่อ” หมายถึง บุคคลที่ได้รับความทุกข์ทรมานโดยตรงทางกาย ความรู้สึก หรือความเสียหายในทางการเงิน อันเป็นผลจากการกระทำผิดอาญา โดยในที่นี้ให้ความหมายถึง เหยื่อที่เป็นสถาบัน/ผู้แทนสถาบัน และรวมถึงคู่สมรส ผู้พิทักษ์ ผู้ปกครอง บุตร ญาติสายเลือดเดียวกัน สมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ ของเหยื่อที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้ไร้ความสามารถ ผู้ถูกกระทำให้ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิตด้วย ดังนั้น บุคคลดังกล่าวจะได้รับสิทธิเช่นเดียวกับผู้เสียหายซึ่งเป็นเหยื่อโดยตรง นอกจากนี้ยังมีการกำหนดมาตรฐานในการบริการเหยื่อ ซึ่งทำให้เจ้าพนักงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในกระบวนการดำเนินคดีอาญาทั้งกระบวนการ ซึ่งในชั้นเจ้าพนักงานสอบสวนนั้นต้องให้แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงข้อมูลและข่าวสารที่เกี่ยวเนื่อง โดยในขั้นตอนแรกของการแจ้งให้ทราบถึงข้อมูลข่าวสารภายหลังจากการดำเนินการสืบเสาะค้นหาที่ยังไม่ได้เป็นการสืบสวนคดีอาญาสิ้นสุดด้วย

กฎหมายประเทศอังกฤษ

กฎหมายประเทศอังกฤษเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (The Freedom of Information Act 2000) มีหลักการเช่นเดียวกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่รับรองสิทธิได้รู้ของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (Ben Worthy, 2010) ซึ่งมีการกำหนดข้อยกเว้นการเปิดเผยข้อมูลเช่นเดียวกันโดยจำแนกข้อยกเว้นเป็นสองกลุ่มคือ กรณี "Absolute exemptions" และ "Qualified exemptions" กล่าวคือ"Absolute exemptions" หรืออาจเรียกว่าเป็น ข้อยกเว้นเด็ดขาด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ไม่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ จึงไม่

จำต้องมีการชั่งน้ำหนักประโยชน์ในการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวกับประโยชน์สาธารณะ ข้อมูลที่ตกอยู่ภายได้ข้อยกเว้นกลุ่มนี้ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคง ข้อมูลที่หากเปิดเผยแล้วจะกระทบเอกสิทธิ์ของสมาชิกสภา ข้อมูลซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้นและ "Qualifed exemptions" เป็นข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ กฎหมายจึงวางหลักว่าจะต้องมีการประเมินผลได้ผลเสียจากการเปิดเผยข้อมูลกลุ่มนี้ โดยการชั่งน้ำหนักประโยชน์จากการเปิดเผยข้อมูล กล่าวคือ เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าข้อมูลนั้นสมควรเปิดเผยหรือไม่ ทั้งนี้ในการพิจารณาว่าจะเปิดเผยข้อมูลที่อยู่ในกลุ่มข้อยกเว้นนี้ได้หรือไม่นั้น เจ้าหน้าที่จะต้องอยู่ภายใต้หลักการประเมินผลได้ผลเสียของการเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูล ซึ่งหลักการดังกล่าวเรียกว่า "Prejudice Test" หรือ "Harm Test" ซึ่งหลักการดังกล่าวจะเป็นการชั่งน้ำหนักผลประโยชน์ที่สาธารณชนจะได้รับจากการเปิดเผยข้อมูลนั้นกับผลประโยชน์ในการไม่เปิดเผยข้อมูลนั้น หากผลประโยชน์สาธารณะมากกว่า เจ้าหน้าที่จึงจะเปิดเผยข้อมูลในกลุ่มข้อยกเว้นนี้ได้ ซึ่งการประเมินผลได้ผลเสียดังกล่าว แบ่งระดับของความเป็นไปได้ในการเกิดความเสียหาย (likelihood of prejudice) จากการเปิดเผยข้อมูลไว้ 2 ระดับ (Information Commissioner's Office, 2011) ดังนี้ ระดับต่ำสุดคือมีโอกาสจะเกิดซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ (would be likely to prejudice) และระดับที่อาจจะเกิด (would prejudice)

กฎหมายประเทศแคนาดา

ในประเทศแคนาดามีการจัดตั้งคณะกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์ของตำรวจรัฐบาลกลางแคนาดา (Commission for Public Complaints Against the Royal Canadian Mounted Police, CPC) เพื่อรับและตรวจสอบข้อหาความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของตำรวจและเพื่อส่งเสริมความประพฤติที่ดีของตำรวจ โดยคณะกรรมการดังกล่าวนี้ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสำนักงานตำรวจ โดยมีหน้าที่ในการค้นหาข้อเท็จจริงและทำข้อเสนอแนะ โดยไม่มีอำนาจในการลงโทษทางวินัยแต่อย่างใด กระบวนการเริ่มต้นโดยประชาชนสามารถยื่นคำร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการฯ โดยไม่มีกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้อง เมื่อได้รับคำร้อง เพื่อหาข้อยุติคณะกรรมการอาจใช้วิธีการไกล่เกลี่ย หากกระบวนการดังกล่าวไม่สำเร็จ คณะกรรมการฯ จะส่งเรื่องไปยังตำรวจเพื่อดำเนินการสอบสวน ในกรณีที่คณะกรรมการฯ ไม่พอใจการดำเนินการสอบสวนของตำรวจ คณะกรรมการฯ จะรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาตำรวจแคนาดาและรัฐมนตรีกระทรวงรักษาความปลอดภัยและการวางแผนฉุกเฉิน ซึ่งผู้บังคับบัญชาการตำรวจต้องพิจารณารับหรือปฏิเสธรายงานหรือไม่อย่างไร พร้อมแสดงความเห็นว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป และส่งผลการพิจารณาดังกล่าวให้แก่คณะกรรมการฯ และรัฐมนตรี นอกจากนี้คณะกรรมการฯ อาจดำเนินการต่อไปได้โดยการไต่สวนสาธารณะ การสอบสวนด้วยตนเอง หรือขอให้ตำรวจสอบสวนเพิ่มเติม เป็นต้น และหลังจากสอบสวนเสร็จจะส่งผลสรุปการสอบสวนไปยังผู้ร้องทุกข์ ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่พอใจการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ อาจยื่นอุทธรณ์อีกก็ได้ (พงษ์ธร ธัญญสิริ, 2551)

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายอาจมีลักษณะบางประการที่เป็นไปในทางจำกัดการเข้าถึงที่มากเกินความจำเป็น และอาจนำมาสู่การทำลายหลักการ “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นรอง” กล่าวคือ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กรณีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในสำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริงหรือสำนวนการสอบสวนทางวินัย โดยหลักแม้จะเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายเข้าถึงข้อมูลได้ก็ตาม แต่มีประเด็นข้อยกเว้นการเปิดเผยข้อมูลที่ยังเป็นข้อสังเกตว่าจะนำไปสู่การขยายขอบเขตมิให้เปิดเผยข้อมูลจนเกิดการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ หรือเอื้อประโยชน์แก่ตนเอง พวกพ้อง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือไม่ เนื่องจากระบบการตรวจสอบภายในองค์กรเป็นความลับ ผู้เสียหายหรือผู้ร้องเรียนในฐานะผู้มีส่วนได้เสียไม่สามารถทราบรายละเอียดหรือเข้าถึงข้อมูลในสำนวนได้ในทันที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ในกรณีที่สำนวนการสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จจะถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทที่การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยสำนวนการสอบสวนนั้นได้ ตามมาตรา 15(2) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.2540 และกรณีพระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ที่แม้จะมีข้อยกเว้นตามมาตรา 4(4) ให้ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก็ตาม แต่ในปัจจุบันการบังคับใช้ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การปกปิดข้อมูลการรักษาพยาบาลของผู้กระทำความผิดโดยอ้างความไม่ยินยอมและการรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลเพื่อเอื้อประโยชน์ให้ไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย เหล่านี้สะท้อนในเห็นความไม่โปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ เสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลอย่างไม่เท่าเทียม การปฏิเสธที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลเป็นส่วนใหญ่นี้อาจทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องไม่อาจตรวจสอบความถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจหรือบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมได้ บุคคลที่เกี่ยวข้องจึงมักมีความรู้สึกว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากหน่วยงานรัฐในการใช้สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ซึ่งขัดกับหลักธรรมาภิบาลการบริหารภาครัฐที่มีความโปร่งใสตรวจสอบได้โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และให้สิทธิแก่ประชาชนในการยื่นขอข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานรัฐได้ และส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในภาพรวมอีกด้วย ซึ่งในประเทศอเมริกาและประเทศอังกฤษก็มีการกำหนดสิทธิรับรู้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารราชการและข้อจำกัดที่ให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานรัฐใช้ดุลพินิจในการที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลเช่นเดียวกัน แต่ปรากฏหลักเกณฑ์ในการพิจารณาข้อยกเว้นที่ชัดเจน เช่น ในประเทศอเมริกาเอกสารที่เกี่ยวกับบันทึกการสอบสวนการบังคับใช้กฎหมาย การจะได้รับยกเว้นไม่ต้องเปิดเผยต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าถ้าเปิดเผยออกไปแล้ว จะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งใน 6 ประการ เช่น การเปิดเผยเอกสารนั้นเป็นการคาดหมายได้ว่าจะแทรกแซงกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น ส่วนในประเทศอังกฤษจะมีการชั่งน้ำหนักผลประโยชน์ที่สาธารณชนจะ

ได้รับจากการเปิดเผยข้อมูลนั้นกับผลประโยชน์ในการไม่เปิดเผยข้อมูลนั้น หากผลประโยชน์สาธารณะมากกว่า เจ้าหน้าที่จึงจะเปิดเผยข้อมูลในกลุ่มข้อยกเว้นนี้ได้ อีกทั้ง ประเทศอเมริกายังให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้เสียหายเสมือนเป็นศูนย์กลางของคดี โดยส่งเสริมสนับสนุนให้เหยื่อหรือผู้เสียหายเข้าถึงและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และระบุให้สิทธิครอบคลุมไปถึงเหยื่อหรือผู้เสียหายที่คู่สมรส ผู้พิทักษ์ ผู้ปกครอง บุตร ญาติสายเลือดเดียวกัน สมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ ของเหยื่อหรือผู้เสียหายที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้ไร้ความสามารถ ผู้ถูกกระทำให้ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิตด้วย นอกจากนี้ในประเทศแคนาดามีการจัดตั้งคณะกรรมการรับเรื่องราวร้องทุกข์ของตำรวจซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสำนักงานตำรวจ โดยมีหน้าที่ในการค้นหาข้อเท็จจริงและทำข้อเสนอแนะ และอาจดำเนินการไต่สวนสาธารณะ การสอบสวนด้วยตนเองหรือขอให้ตำรวจสอบสวนเพิ่มเติมได้ด้วย ซึ่งแตกต่างจากไทยที่ระบบการตรวจสอบยังอยู่ภายในองค์กรคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำให้ไม่อาจเชื่อได้ว่ามีระบบการตรวจสอบและลงโทษภายในองค์กรที่โปร่งใส ดังนั้นจึงควรสร้างกลไกการตรวจสอบซึ่งเป็นกลไกการจัดการภายใต้หลักธรรมมาภิบาลโดยให้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ Right to know ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบการตรวจสอบการทำงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนต่อการดำเนินงาน เป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของประชาชน อีกทั้งส่งผลต่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนจึงควรมีมาตรการเพื่อเป็นประกันสิทธิการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยสร้างกลไกให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยง่ายและเท่าเทียม โดยเปิดเผยข้อมูลของรัฐเพื่อส่งเสริมกลไกการตรวจสอบความโปร่งใส ลดการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนี้

ประการแรก ด้านนโยบาย “โปร่งใส ตรวจสอบได้และเชื่อมั่น” รัฐจึงควรจัดตั้งคณะกรรมการการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนตำรวจที่เป็นอิสระแยกจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อพิจารณาข้อร้องเรียน ซึ่งการแยกองค์กรตรวจสอบจะทำให้ปราศจากประโยชน์ทับซ้อนที่ตำรวจผู้ตรวจสอบอาจช่วยเหลือตำรวจด้วยกันเอง โดยให้มีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ เสนอแนะแนวทางการดำเนินการในกรณีที่พบการกระทำความผิด ควบคุมการสืบสวน สอบสวน แสวงหาข้อเท็จจริง และในกรณีที่ไม่เห็นด้วยกับการสอบสวนของตำรวจอาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม หรือมีอำนาจสอบสวนด้วยตนเองได้ ทั้งนี้ อาจเรียกหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าชี้แจงและให้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมเข้ารับฟังหรือตรวจสอบความโปร่งใสภายใต้หลักธรรมาภิบาล หากมีการชี้แจ้งข้อมูลบิดเบือน ไม่สมเหตุสมผล หรือขัดกับข้อเท็จจริงที่

เกิดขึ้น ควรมีมาตรการลงโทษบุคคลดังกล่าวเพื่อป้องปราบการกระทำความผิด และเพื่อให้เกิดความศรัทธาเชื่อมั่นต่อหน่วยงานหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมต่อไป

ประการที่สอง ควรกำหนดให้สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล ติดตามข้อมูล และได้รับผลในการพิจารณา ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยให้สิทธิผู้เสียหายเสมือนเป็นศูนย์กลางในคดี สามารถเข้าถึงข้อมูลในการพิจารณาเกี่ยวกับเอกสารการสอบสวนและความเห็นทุกระดับ โดยเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานมิใช่การเปิดเผยขึ้นอยู่ในดุลพินิจของหน่วยงานรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อสร้างหลักประกันความสุจริตและประสิทธิภาพการสอบสวนคดีอาญา อีกทั้งยังเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายด้วย และสิทธิดังกล่าวควรขยายไปถึงผู้ร้องเรียนซึ่งถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียด้วยเช่นกัน

ประการที่สาม ควรกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล ติดตามข้อมูล และได้รับผลในการพิจารณาของผู้เสียหายโดยอ้อมหรือผู้มีส่วนได้เสียไว้ให้ชัดเจนว่าหมายถึงบุคคลใดบ้างในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 มาตรา 26 วรรคห้า ให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดดังต่อไปนี้มีสิทธิดำเนินการแทนในกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ ผู้ถูกกระทำให้ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิต 1.คู่สมรส 2.ผู้พิทักษ์ 3.ผู้ปกครอง 4.บุตร 5.ญาติสายเลือดเดียวกัน 6.สมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ หรือ 7.บุคคลอื่นซึ่งถูกแต่งตั้งตามคำสั่งศาล

ประการที่สี่ การจำกัดข้อยกเว้นการใช้ดุลพินิจในการเปิดเผยข้อมูลในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.2540 มาตรา 15 ควรอยู่บนหลักการคำนึงถึงสิทธิอย่างแคบ เท่าที่จำเป็น และมีความชัดเจน ซึ่งควรได้รับการยกเว้นเมื่อมีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายอย่างมาก และเกิดผลเสียมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม โดยพิจารณาชั่งน้ำหนักตามหลักเกณฑ์ของสหราชอาณาจักร (Prejudice Test หรือ Harm Test) เปรียบเทียบประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ของการปกปิดข้อมูลนั้นประกอบด้วย

บรรณานุกรม

กรุงเทพโพลล์. (2567). *ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม.* https://bangkokpoll.bu.ac.th

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม. (2561). *แผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม.* กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ดรัลพร ดายศ. (2560). *การประชาสัมพันธ์เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นหลังเกิดภาวะวิกฤตของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) คณะนิเทศศาสตร์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถวิล มาตรเลี่ยม. (2544). *การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม

ธีระ สินเดชารักษ์, ปกป้อง ศรีสนิท, จุฑาศินี ธัญปราณีตกุล และอรอุมา เตพละกุล. (2565). *พัฒนาการด้าน*

สถิติและตัวชี้วัด กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการสำรวจความคิดเห็นประชาชนและนักปฏิบัติเกี่ยวกับคุณค่าของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพฯ: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน).

ปธาน สุวรรณมงคล. (2558). *การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล.* กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

พงษ์ธร ธัญญสิริ. (2551). *องค์กรรับเรื่องร้องทุกข์จากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ.* วารสารกระบวนการยุติธรรม, 1(1), 117-126. https://so04.tci-thaijo.org

เพ็ญนรา อุทุมภา. (2552). *สิทธิผู้เสียหายที่จะเรียกร้องค่าเสียหายในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา. (2566). *ผลสำรวจความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม.* http://ifd.or.th

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. (2567). *สรุปสาระสำคัญพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540.* https://saraburi.mnre.go.th

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. (2567). *สรุปสาระสำคัญ พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.* https://icdl.online.th/content/ 8045

สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงแห่งชาติ. (2567). *โครงการพัฒนาสถิติข้อมูลและตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินตามยุทธศาสตร์ชาติ: ประเด็นที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม.* http://nscr.nesdc.go.th

Ben Worthy. (2010). *More Open But No More Trusted? The Impact of FOI on British Central Government*. Governance, 23(4), 561-582.

Emilio C. V. (1992). *Critical Issues Victimology International Perspectives.* New York : Springer Publishing Company.

Information Commissioner's Office. (2011). *Freedom of Information Act 2000 (Section 50)*, Decision Notice Reference: FS50296349. http://ico.org.uk/for_organisations/freedom_of_information/guide/~/media/documents/decisionnotices/2011/fs_50296349.ashx)

Office of Information Policy. (2567). *The Freedom of Information Act, 5 U.S.C. § 552*. https://www.justice.gov/oip/freedom-information-act-5-usc-552

UNODCCP. (2000). *Handbook on Justice for Victims*, infra note 34.

การวิจัยศึกษาตนเอง: การพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูในบริบทการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด

Self-Study Research: Developing teacher's mathematical communication skills in Open Approach contexts.

ยุทธนา จันทรา[1] สิงหา ประสิทธิ์พงศ์[2] และเกษม เปรมประยูร[3]

Yutthana Janthra[1] Singha Prasitpong[2] and Kasem Premprayoon[3]

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Faculty of Education, Thaksin University.

E-mail: yutthana.janthra2541@gmail.com, Prkasem@tsu.ac.th, prkasem@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่มุ่งเน้นการศึกษาตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูในบริบทการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด การวิจัยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในตนเองและยกระดับความสามารถของครูในด้านการเขียน การพูด และการฟังที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางคณิตศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดครูใช้การสอนแบบบรรยายอธิบายความรู้ให้กับนักเรียน ทำให้ครูมีทักษะการเขียนที่เน้นเขียนความรู้ทางคณิตศาสตร์ ทักษะการพูดเพื่อสื่อสารหลักการทางคณิตศาสตร์ และมีทักษะการฟัง ซึ่งเป็นการฟังจากการตอบคำถาม เมื่อใช้วิธีการแบบเปิดครูจะเกิดพัฒนาการทั้ง 3 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการเขียนที่สามารถเขียนสะท้อนแนวคิดของนักเรียนได้ 2) ทักษะการพูดที่พูดขยายแนวคิดจนนำไปสู่การอภิปรายเพื่อสรุปความคิดร่วมกันในชั้นเรียนได้ และ 3) ทักษะการฟังเพื่อวิเคราะห์และเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนให้เป็นความรู้ทางคณิตศาสตร์ได้ การพัฒนาทักษะทั้งสามนี้ส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์, วิธีการแบบเปิด, การวิจัยศึกษาตนเอง

Abstract

This research is a classroom action research study focused on self-reflection to enhance teachers' mathematical communication skills in the context of open approach

teaching methods. The study aims to foster self-understanding and improve teachers' abilities in writing, speaking, and listening related to mathematical communication.

The research findings revealed that prior to implementing open approach teaching methods, the teacher primarily used lecture-based instruction to deliver knowledge to students. This approach resulted in the teacher developing skills in three areas: writing focused on mathematical knowledge, speaking to communicate mathematical principles, and listening, which mainly involved responding to students' questions. When the open approach teaching method was applied, the teacher showed development in all three skills as follows: 1) Writing skills that enabled the teacher to reflect students' ideas effectively. 2) Speaking skills that allowed the teacher to elaborate on ideas, leading to discussions and collaborative conclusions in the classroom. 3) Listening skills for analyzing and connecting students' ideas to construct mathematical knowledge. The development of these three skills enhanced the overall effectiveness and completeness of the learning management process.

Keywords: Mathematical communication skills, Open Approach, Self-Study Research

ที่มาและความสำคัญ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบมีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แต่ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นแนวคิดของนักเรียนมากยิ่งขึ้น แต่ส่วนใหญ่ยังเป็นรูปแบบเดิม คือครูผู้สอนมักจะใช้การสอนแบบบรรยายเป็นหลัก และให้นักเรียนได้ร่วมแสดงแนวคิดในบางโอกาสของการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสในการแสดงแนวคิดอย่างเต็มที่ ผู้เรียนขาดโอกาสในการฝึกการคิดและสร้างความรู้ด้วยตนเอง วิธีการแบบเปิดเป็นวิธีจัดการเรียนการการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคนเรียนคณิตศาสตร์ด้วยพลังและความสามารถของแต่ละบุคคล ครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจแนวคิดของนักเรียนให้มากที่สุด เพื่อเป็นแนวทางให้ครูได้กระตุ้นสนับสนุนและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้เต็มศักยภาพ (สุลัดดาลอยฟ้า และไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2547) วิธีการแบบเปิดที่ถูกใช้ในฐานะที่เป็นแนวทางการสอนตามแนวคิดของ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2557) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

คือ 1) การนำเสนอปัญหาปลายเปิด 2) การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน 3) การอภิปรายและการเปรียบเทียบรวมทั้งชั้นเรียน และ 4) การสรุปโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

การสื่อสารทางคณิตศาสตร์ระหว่างครูกับนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพราะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์เป็นความสามารถในการใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในการอธิบายความรู้ ข้อมูล การแก้ปัญหา หรือแนวคิดทางคณิตศาสตร์เพื่อแสดงความเข้าใจหรือความคิดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างถูกต้อง และเป็นลำดับขั้นตอน (พลฐวัตร ฉิมทอง, 2563) ครูจึงต้องมีทักษะในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาความรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ สมาคมครูคณิตศาสตร์แห่งสหรัฐอเมริกาได้กำหนดทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูในการจัดการเรียนการสอนไว้ 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการพูด ทักษะการฟัง และทักษะการแทนค่าทางคณิตศาสตร์ (NCTM, 2000 อ้างถึงใน Saif Kareem Muslim and Ayat Mohammed Jebur, 2022) ทักษะเหล่านี้สะท้อนถึงบทบาทของครูในชั้นเรียนและจะปรากฏในแต่ละขั้นตอนของการสอน

การจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัยในปัจจุบันยังเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบรรยายเป็นสำคัญ แต่มีช่วงในการให้นักเรียนได้ออกมานำเสนอแนวคิดจากการทำใบกิจกรรมเพื่อเป็นการทบทวนความเข้าใจในเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอน พบว่าในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยกว่า 70% มีจำนวน 56.25 % ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด เนื่องมาจากนักเรียนยังไม่ค่อยเข้าใจกระบวนการและเนื้อหาที่ครูทำการสอนไปอย่างแท้จริง การสื่อสารทางคณิตศาสตร์ที่ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบรรยาย ครูจะใช้ทักษะการพูดเพื่อถ่ายทอดความรู้ทางคณิตศาสตร์ ใช้ทักษะการเขียนเพื่อเขียนความรู้ทางคณิตศาสตร์ และใช้ทักษะการฟังเพื่อฟังการตอบคำถามของนักเรียน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายทำให้นักเรียน ไม่มีโอกาสในการแสดงแนวคิดอย่างเต็มที่ ขาดโอกาสในการฝึกการคิดและสร้างความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาความรู้ที่ครูได้ถ่ายทอดในคาบเรียนนั้น ๆ อย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการแบบเปิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัย เพื่อช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาจากความเข้าใจของตัวนักเรียนเองผ่านการกำหนดสถานการณ์ปัญหาที่เป็นปัญหาในชีวิตประจำวัน จนทำให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง และเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์

ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของผู้วิจัยที่ยังเป็นปัญหาเป็นอย่างมากในการจัดการเรียนการสอน คือ ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน การพูดและการฟัง เป็นทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ที่เป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัย เพื่อให้การแก้ปัญหาการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ในการจัดการเรียน

การสอนของผู้วิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน การพูดและการฟังของครูผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดในการทำการวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้านการเขียน การพูดและการฟังของครูในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด

นิยามศัพท์

ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครู หมายถึง ความสามารถในการทำให้นักเรียนเกิดแนวคิดทางคณิตศาสตร์ด้วยตนเองผ่านรูปแบบการสื่อสารต่าง ๆ ของครู ในด้านการเขียน การพูด การฟัง เพื่อขยายแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนและเชื่อมต่อแนวคิดของนักเรียนสู่หลักการทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างมีความหมาย

ทักษะการเขียนทางคณิตศาสตร์ของครู คือ ความสามารถในการสื่อสารแนวคิด ข้อความ สถานการณ์ แผนภาพ แผนภูมิ ความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ กลยุทธ์การแก้ปัญหา และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ อย่างมีประสิทธิภาพผ่านภาษาเขียน ด้วยการใช้สื่อแสดงแทนทางคณิตศาตร์ ให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาความรู้ทางคณิตศาสตร์

ทักษะการพูดทางคณิตศาสตร์ของครู คือ ความสามารถในการสื่อสารแนวคิดทางคณิตศาสตร์ด้วยวาจาของครูในการอธิบาย ขยายความ และสรุปองค์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ และการโต้ตอบแสดงความคิด ถามคำถาม และตอบคำถามกับนักเรียนในการจัดการเรียนรู้

ทักษะการฟังทางคณิตศาสตร์ของครู คือ ความสามารถในการฟังและเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์และแนวคิดที่นำเสนอด้วยวาจาอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งเน้นการใส่ใจและทำความเข้าใจอย่างครอบคลุมถึงแนวคิดและเนื้อหาที่สำคัญที่ถ่ายทอดในข้อความเสียงที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์

วิธีการแบบเปิด เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านปัญหาปลายเปิด และยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนแนวคิดทางคณิตศาสตร์กับผู้อื่น การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 การเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ขั้นตอนที่ 3 การอภิปรายร่วมกันและเปรียบเทียบทั้งชั้นเรียน ขั้นตอนที่ 4 สรุปเชื่อมโยงแนวคิดของผู้เรียน

แนวคิดและทฤษฎี

วิธีการแบบเปิดเป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและผู้สอนในทุก ๆ กิจกรรม มีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง พร้อมทั้งให้อิสระในการกำหนดทิศทางการเรียนรู้ของตนเอง

ในระดับหนึ่ง และพัฒนาคุณภาพของกระบวนการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ของตนเองได้ นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะในการเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ ๆ ในอนาคต โดยมีความมั่นใจและความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเสนอปัญหาปลายเปิด ผู้สอนจะเป็นผู้นำเสนอปัญหาปลายเปิด ซึ่งมีแนวทางในการแก้ปัญหาหลากหลาย ไม่จำกัดแนวทาง หรืออาจเป็นปัญหาที่มีคำตอบของปัญหาได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ หรือเป็นปัญหาที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปเป็นปัญหาใหม่ได้ ขั้นที่ 2 ขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะต้องแก้ปัญหานั้นโดยอาจลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง หรือจับคู่กับเพื่อน หรือแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม ขั้นที่ 3 ขั้นการอภิปรายร่วมกันและเปรียบเทียบร่วมกันทั้งชั้นเรียน ผู้เรียนจะนำเสนอคำตอบและแนวทางการได้มาซึ่งคำตอบให้กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนพิจารณาร่วมกัน ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปผลเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ที่เกิดขึ้นของนักเรียน เป็นการสรุปเพื่อเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียน โดยการสรุปผลเกิดขึ้นจากความร่วมมือกันทั้งชั้นเรียนในการขยายความหรือเชื่อมโยงแนวคิดที่หลากหลายของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน (ฉัตรชัย พุฒิรุ่งโรจน์, 2567)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (2014) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นวางแผน คือ ผู้วิจัยวางแผนสำรวจปัญหา สร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ในการวิจัย 2. ขั้นปฏิบัติ คือ ผู้วิจัยลงมือดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไขไปเรื่อย ๆ 3. ขั้นสังเกต คือ ผู้วิจัยสังเกตขั้นปฏิบัติว่ามีอุปสรรคและผลเป็นอย่างไรบ้าง 4. ขั้นสะท้อนผล คือ ผู้วิจัยประเมินผลจากการปฏิบัติกับผู้ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งอภิปรายประเด็นต่าง ๆ และตรวจสอบปัญหา อุปสรรค พร้อมหาแนวทางแก้ไขต่อไป

วิธีการศึกษา

ขอบเขตของวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่เรียกว่าการวิจัยศึกษาตนเอง (Self-Study Research) ลักษณะของการวิจัยคือ ผู้วิจัย (Researcher) และผู้ถูกวิจัย (Researched) เป็นคนเดียวกัน และมีส่วนร่วมการวิจัยในแง่ของการให้ข้อมูลย้อนกลับถึงผู้วิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แบบแผนการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน เป็นวงจรที่ต่อเนื่องกัน คือ 1) ขั้นการวางแผน (Planning) 2) ขั้นการปฏิบัติ (Action) 3) ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) และ 4) ขั้นการสะท้อนกลับ (Reflection) ผู้วิจัยได้แบ่งเป็นวงจรปฏิบัติการ 3 วงจร ดังนี้

วงจรปฏิบัติการที่ 1 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ชนิดและสมบัติของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนและด้านขนาน

วงจรปฏิบัติการที่ 2 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมด้านขนานและขนมเปียกปูน

วงจรปฏิบัติการที่ 3 : แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การประยุกต์พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกวีดีทัศน์ และ เครื่องบันทึกภาพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกพฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ และเครื่องบันทึกวีดีทัศน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์โปรโตคอลและการวิเคราะห์เชิงบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูในด้านการเขียน การพูดและการฟังที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด โดยใช้ข้อมูลจากแบบบันทึกพฤติกรรมการสอนของครูและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ภาพกระดานดำ ภาพผลงานนักเรียน และบทสนทนาของนักเรียนและครูในระหว่างการจัดการเรียนรู้ ตามกรอบแนวคิดทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูที่สมาคมครูคณิตศาสตร์แห่งสหรัฐอเมริกาได้เสนอไว้

ผลการศึกษา

ผลการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมของผู้วิจัยที่ใช้การสอนแบบบรรยาย พบว่าทักษะในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นของการสอน ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูในแต่ละขั้นการสอนแบบบรรยาย

การจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย	ทักษะการเขียน	ทักษะการพูด	ทักษะการฟัง
ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน	✓	✓	
ขั้นที่ 2 ขั้นการสอน	✓	✓	✓
ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป		✓	

จากตารางที่ 1 พบว่าขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนครูมีการใช้ทักษะการเขียน และทักษะการพูดในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ขั้นที่ 2 ขั้นการสอนครูมีการใช้ทักษะการเขียน ทักษะการพูดและทักษะการฟังในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ และในขั้นที่ 3 ขั้นสรุปครูมีการใช้ทักษะการพูดเพียงอย่างเดียว

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูมีการใช้ทักษะในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

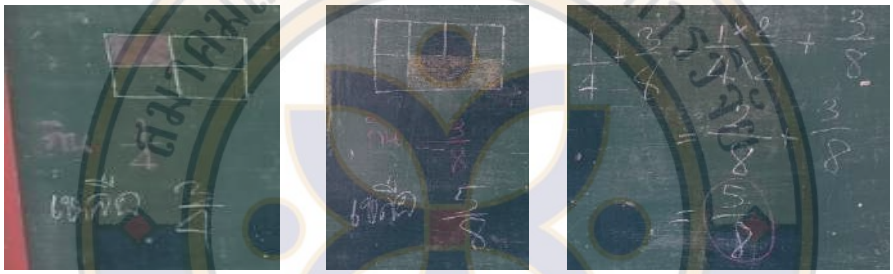
- ทักษะการพูด มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

ครู	: วันนี้ครูมีขนมอยู่ 2 ชิ้น จะแบ่งให้นักเรียนรับประทานโดยแบ่งขนมชิ้นที่ 1 เป็น 4 ชิ้นเล็ก ๆ เท่าๆ กัน
ครู	: ถ้านักเรียนกินขนม 1 ชิ้นเล็ก สามารถเขียนเป็นเศษส่วนได้อย่างไร
นักเรียน	: 1/4 ชิ้น
ครู	: นักเรียนจะเหลือขนมกี่ชิ้น (3 ชิ้น) สามารถเขียนเป็นเศษส่วนได้อย่างไร
นักเรียน	: 3/4 ชิ้น

ภาพที่ 1 ตัวอย่างทักษะการพูดที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนที่เน้นผลคำตอบจากนักเรียน

จากภาพที่ 1 พบว่า ครูใช้คำพูดในการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้นักเรียนเกิดข้อสงสัยและครูมีการถามประเด็นจากสถานการณ์ปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้แสดงคำตอบต่อชั้นเรียน

- ทักษะการเขียน มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

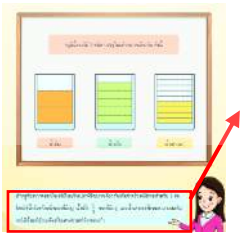

ภาพที่ 2 ตัวอย่างทักษะการเขียนที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนที่เน้นคำตอบจากนักเรียน

จากภาพที่ 2 พบว่า ครูมีการเขียนผลของคำตอบ และอธิบายวิธีการแก้ปัญหา จากมุมมองของครูเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจวิธีการในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์มากขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นการสอน ครูมีการใช้ทักษะในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

- ทักษะการเขียน มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

ถ้าครูต้องการผสมน้ำผลไม้ในแก้วเปล่าที่มีขนาดเดียวกันเพื่อทำน้ำผลไม้รวมสำหรับ 1 คน โดยใช้น้ำส้มครึ่งหนึ่งของที่มีอยู่ น้ำฝรั่ง $\frac{1}{5}$ ของที่มีอยู่ และน้ำเสาวรสทั้งหมด มาผสมกันจะได้น้ำผลไม้รวมคิดเป็นเศษส่วนเท่าไหร่ของแก้ว

ภาพที่ 3 ตัวอย่างทักษะการเขียนที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นการสอน

จากภาพที่ 3 ในขั้นการสอนครูให้นักเรียนทำใบกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหา จากสถานการณ์ที่กำหนดให้

- ทักษะการพูด มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

นักเรียน	: หนูไม่เข้าใจข้อความที่ว่า ใช้น้ำส้มครึ่งหนึ่งของที่มีอยู่ น้ำฝรั่ง 1/5 ของที่มีอยู่ และน้ำเสาวรสทั้งหมด แม้นใช้น้ำส้ม น้ำฝรั่งและน้ำเสาวรส เท่าไหร่กันแน่
ครู	: ตอนนี้เรามีน้ำส้มคิดเป็น 2/3 ของแก้ว แล้วโจทย์บอกให้เราใช้แค่ครึ่งหนึ่งของที่มีอยู่ แสดงว่าเราใช้ไปเท่าไหร่ของแก้ว และจากในรูปมีน้ำเสาวรสอยู่กี่ส่วนจากทั้งแก้ว
นักเรียน	: 1/3 ของแก้ว, 4/9 ของแก้ว
ครู	: น้ำฝรั่งตอนนี้มี 5/6 ของแก้ว แต่เรานำมาใช้แค่ 1/5 ของน้ำฝรั่งที่มีอยู่ ดังนั้นน้ำฝรั่งที่นำมาใช้คิดเป็นเท่าไหร่ของแก้ว
นักเรียน	: 1/6 ของแก้ว

ภาพที่ 4 ตัวอย่างทักษะการพูดที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นการสอน

จากภาพที่ 4 พบว่าครูมีการใช้คำพูดเพื่ออธิบายคำสั่งในใบกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนตอบผลคำตอบได้

- ทักษะการฟัง จากภาพที่ 4 พบว่าครูมีการใช้ทักษะในการฟังเพื่อการถามคำถามที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงความเข้าใจ และเพิ่มความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ครูมีการใช้ทักษะในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

- ทักษะการพูด มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

ครู	: จากที่เราทำใบกิจกรรม พวกเรามีวิธีการในการทำอย่างไรบ้าง
นักเรียน	: นำปริมาณน้ำมาบวกกัน
ครู	: เราสามารถนำเศษส่วนมาบวกกันได้เลยไหม
นักเรียน	: ไม่ได้ ต้องทำส่วนให้เท่ากันก่อน
ครู	: ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการบวก การลบ หรือการเปรียบเทียบเศษส่วนก็เหมือนกัน เราต้องทำส่วนให้เท่ากันก่อนจึงจะดำเนินการลบ หรือเปรียบเทียบ

ภาพที่ 5 ตัวอย่างทักษะการพูดที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นสรุป

จากภาพที่ 5 พบว่าครูมีการใช้คำพูดที่เป็นคำถามเพื่อชี้นำแนวคิดนักเรียน ให้นักเรียนสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้และครูพูดสรุปความรู้จากบทเรียนอีกครั้ง

ผลการจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัยที่ใช้การสอนด้วยวิธีการแบบเปิด พบว่าทักษะในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นของการสอน ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 2 ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูในแต่ละขั้นการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด

กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด	ทักษะการเขียน	ทักษะการพูด	ทักษะการฟัง
ขั้นที่ 1 ขั้นนำเสนอปัญหาต่อชั้นเรียน	✓	✓	✓
ขั้นที่ 2 ขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน	✓	✓	✓
ขั้นที่ 3 ขั้นการอภิปรายร่วมกันและเปรียบเทียบทั้งชั้นเรียน	✓	✓	✓
ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปเชื่อมโยงแนวคิดของผู้เรียน	✓	✓	✓

จากตารางที่ 2 พบว่าในทุกขั้นของการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด ครูมีการใช้ทักษะการเขียน การพูด และการฟัง เพื่อสื่อสารประเด็นทางคณิตศาสตร์ต่อชั้นเรียน

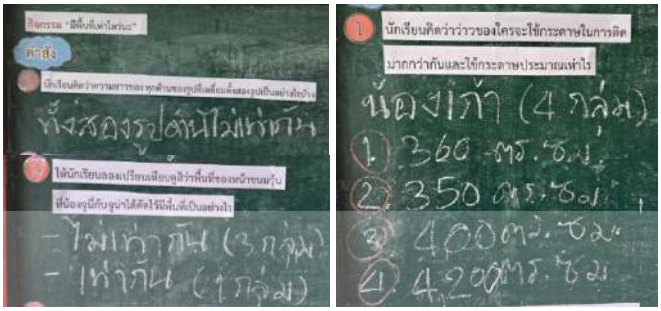
ขั้นที่ 1 ขั้นนำเสนอปัญหาต่อชั้นเรียน ครูมีการใช้ทักษะในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

- ทักษะการเขียน มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

ภาพที่ 6 ตัวอย่างทักษะการเขียนที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นนำเสนอปัญหาต่อชั้นเรียนลักษณะที่ 1

จากภาพที่ 6 พบว่าครูมีการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เป็นปัญหาในชีวิตประจำวันและติดภาพประกอบเพื่อให้สถานการณ์ปัญหามีความน่าสนใจมากขึ้น ครูมีการใช้คำถามเพื่อเน้นย้ำข้อสงสัยทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนอยากที่จะค้นหาวิธีการแก้ปัญหาจากข้อสงสัยทางคณิตศาสตร์ในสถานการณ์ปัญหา

ภาพที่ 7 ตัวอย่างทักษะการเขียนที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นนำเสนอปัญหาต่อชั้นเรียนลักษณะที่ 2

จากภาพที่ 7 พบว่าครูเขียนสรุปแนวคิดของนักเรียนที่ถ่ายทอดออกมาจากกการแก้ปัญหาของคำถามที่ครูติดขึ้น เพื่อเป็นการเน้นย้ำข้อสงสัยทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนอีกครั้งต่อชั้นเรียน

- ทักษะการพูด มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

นักเรียน	: เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส
ครู	: นักเรียนดูดีๆ ว่าด้านแต่ละด้านยาวเท่ากันไหม
นักเรียน	: เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าด้านกว้างกับด้านยาวไม่เท่ากัน
นักเรียน	: มุมไม่เป็นมุมฉาก

นักเรียน	: พื้นที่เท่ากันครับ
ครู	: พื้นที่ไม่ใช้ความยาวและความกว้าง แต่พื้นที่คือ บริเวณของรูป A และ รูป B
นักเรียน	: พื้นที่ไม่เท่ากัน

ภาพที่ 8 ตัวอย่างทักษะการพูดที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นนำเสนอปัญหาต่อชั้นเรียน

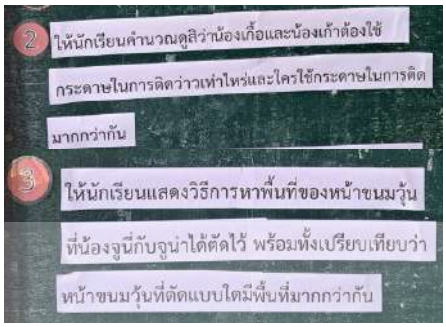
จากภาพที่ 8 พบว่าครูใช้คำพูดที่ให้นักเรียนเกิดข้อสงสัยทางคณิตศาสตร์และครูมีการใช้คำพูดเพื่อขยายความคำศัพท์ทางคณิตศาสตร์ ด้วยการใช้ภาษาพูดที่ไม่เป็นทางการ

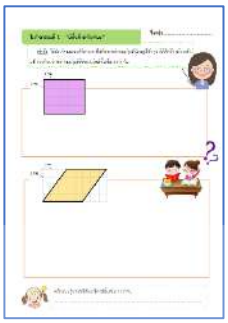
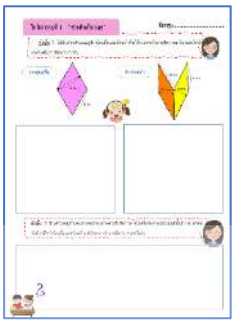
- ทักษะการฟัง มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

จากภาพที่ 7 พบว่าในจังหวะที่นักเรียนได้พูดแนวคิดของตนเองเพื่อตอบคำถามจากคำสั่ง ครูจะฟังแนวคิดที่ได้จากการค้นหาวิธีการแก้ปัญหาจากคำสั่ง เพื่อเขียนสรุปแนวคิดของนักเรียนในกระดาน

ขั้นที่ 2 ขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ครูมีการใช้ทักษะในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

- ทักษะการเขียน มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

ภาพที่ 9 ตัวอย่างทักษะการเขียนที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

จากภาพที่ 9 พบว่าครูติดโจทย์บนกระดาน เพื่อให้นักเรียนได้แสดงแนวคิดในการแก้ปัญหาจากสถานณ์ปัญหาที่กำหนดให้ และครูใช้ใบกิจกรรมที่มีความครอบคลุมประเด็นปัญหาจากสถานการณ์ให้นักเรียนสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ด้วยตนเองได้

- ทักษะการพูด มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

นักเรียน	: ใช้วิธีนี้ได้ใช่ไหมครับ
ครู	: นักเรียนใช้วิธีไหนก็ได้เลย เรามีขั้นตอนการหาคำตอบอย่างไร ให้เราเขียนอธิบายไปได้เลย

นักเรียน	: ครูให้กรรไกรมาทำไม ตัดรูปนี้ได้ใช่ไหมครับ
ครู	: ให้มาเพื่อเป็นตัวช่วยในการหาคำตอบของเรา เราจะใช้หรือไม่ก็ได้ เราคิดว่าเราจะตัดเพื่อหาคำตอบทำได้เลย

ภาพที่ 10 ตัวอย่างทักษะการพูดที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนลักษณะที่ 1

จากภาพที่ 10 พบว่าครูมีการใช้คำพูดตอบคำถามนักเรียนเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจในแนวคิดที่นักเรียนได้คิดไว้

ครู	: นักเรียนลองสังเกตดูดีๆนะ รูปมันพลิก มันตัดได้
นักเรียน	: มันคือรูปสี่เหลี่ยมด้านขนานสองรูปมาต่อกัน
ครู	: สมมติมีเงิน 3,000 บาท และต้องการใส่ซองละ 200 บาท เราต้องใส่ซองกี่ซอง
นักเรียน	: โอเคร นึกออกแล้ว

ภาพที่ 11 ตัวอย่างทักษะการพูดที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนลักษณะที่ 2

จากภาพที่ 11 พบว่าครูพูดเพื่อให้นักเรียนเกิดการลงมือปฏิบัติเพื่อการพิสูจน์ข้อความหรือแนวคิดทางคณิตศาสตร์และครูมีการพูดยกตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจข้อสงสัยทางคณิตศาสตร์

- ทักษะการฟัง มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

ภาพที่ 12 ตัวอย่างทักษะการฟังที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

จากภาพที่ 12 พบว่าครูฟังการแลกเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนแต่ละกลุ่มในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนเพื่อจดบันทึกแนวคิด และคำสำคัญที่นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่ม เพื่อที่จะมาจัดลำดับในการออกมาอภิปรายหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นการอภิปรายร่วมกันและเปรียบเทียบทั้งชั้นเรียน ครูมีการใช้ทักษะในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ดังนี้

- ทักษะการเขียน มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

ภาพที่ 13 ตัวอย่างทักษะการเขียนที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นการอภิปรายร่วมกันและเปรียบเทียบทั้งชั้นเรียน

จากภาพที่ 13 พบว่าครูมีการเขียนสรุปแนวคิดหรือคำสำคัญทางคณิตศาสตร์ด้วยภาษาที่ลัดกุมและเข้าใจได้ง่ายจากการถ่ายทอดหรือนำเสนอแนวคิดหน้าชั้นเรียนของนักเรียน เพื่อเขียนบนกระดาน

- ทักษะการพูด มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

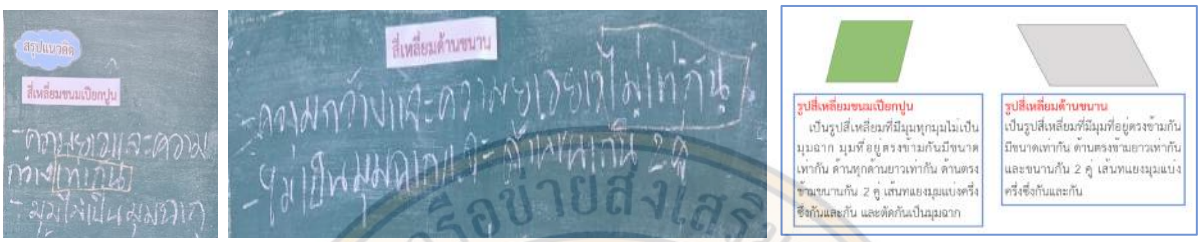
จากภาพที่ 13 ในขณะที่นักเรียนกำลังนำเสนอแนวคิดหน้าชั้นเรียน ครูจะพูดทวนคำพูดของนักเรียนอีกครั้งเพื่อเป็นการเน้นย้ำแนวคิดและขยายคำพูดของนักเรียนต่อชั้นเรียนอีกครั้ง

- ทักษะการฟัง มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

จากภาพที่ 13 ในขณะที่นักเรียนออกมานำเสนอแนวคิดหน้าชั้นเรียนครูจะคอยฟังแนวคิดของนักเรียนที่ออกมานำเสนอเพื่อเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนถ่ายทอดออกมาผ่านคำพูดและนำแนวคิดคำสำคัญที่นักเรียนได้นำเสนอมาใช้ในการเขียนสรุปแนวคิดของนักเรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปเชื่อมโยงแนวคิดของผู้เรียน ครูมีการใช้ทักษะในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

- ทักษะการเขียน มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

ภาพที่ 14 ตัวอย่างทักษะการเขียนที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นสรุปเชื่อมโยงแนวคิดของผู้เรียน

จากภาพที่ 14 พบว่าครูมีการเขียนสรุปความจากแนวคิดและคำสัญทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนได้นำเสนอให้เป็นข้อความทางคณิตศาสตร์และครูมีการติดข้อสรุปและเน้นย้ำแนวคิดของนักเรียนอีกครั้ง

- ทักษะการพูด มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

ครู	: ในการหาพื้นที่ที่จะติดกระดาษของเก้า ในข้อแรก ส่วนใหญ่ใช้วิธีไหน
นักเรียน	: วิธีการคูณตามสูตร ความสูงคูณความยาวของฐาน
ครู	: เราใช้วิธีไหนในการหาพื้นที่รูปในข้อ 2
นักเรียน	: การคิดทีละสี แล้วนำมาบวกกัน
ครู	: ดังนั้นการหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมด้านขนานและขนมเปียกปูนที่ต่อกันหลายรูป สามารถหาได้จากการหาพื้นที่แต่ละรูปและนำพื้นที่ของแต่ละรูปมาบวกกัน

ภาพที่ 15 ตัวอย่างทักษะการพูดที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นสรุปเชื่อมโยงแนวคิดของผู้เรียน

จากภาพที่ 15 พบว่าครูพูดทวนและอธิบายเพิ่มเติมเพื่อขยายความจากแนวคิดหรือคำสำคัญทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเพื่อจะสรุปเป็นข้อความทางคณิตศาสตร์

- ทักษะการฟัง มีตัวอย่างการสื่อสารของครู ดังนี้

ภาพที่ 16 ตัวอย่างทักษะการฟังที่ครูใช้สื่อสารกับนักเรียนในขั้นสรุปเชื่อมโยงแนวคิดของผู้เรียน

จากภาพที่ 16 พบว่าครูฟังการเชื่อมโยงข้อความและคำสำคัญทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนได้ช่วยกันสรุปเป็นองค์ความรู้

ตารางที่ 3 ตารางสรุปผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูในด้านการเขียน การพูดและการฟัง

การจัดการเรียนการสอน	**ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครู**		
	ทักษะการเขียน	**ทักษะการพูด**	**ทักษะการฟัง**
การสอนแบบบรรยาย			
ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน	✓	✓	
ขั้นที่ 2 ขั้นการสอน	✓	✓	✓
ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป		✓	
การสอนด้วยวิธีการแบบเปิด			
ขั้นที่ 1 ขั้นนำเสนอปัญหาต่อชั้นเรียน	✓	✓	✓
ขั้นที่ 2 ขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน	✓	✓	✓
ขั้นที่ 3 ขั้นการอภิปรายร่วมกันและเปรียบเทียบทั้งชั้นเรียน	✓	✓	✓
ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปเชื่อมโยงแนวคิดของผู้เรียน	✓	✓	✓

จากตารางที่ 3 พบว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดครูใช้การสอนแบบบรรยาย ครูมีการใช้ทักษะการเขียนแค่ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนและขั้นการสอน มีการใช้ทักษะการพูดทุกขั้นของการสอนแบบบรรยาย เนื่องมาจากการสอนแบบบรรยายเป็นการสอนที่ครูพูดอธิบายเพื่อถ่ายทอดความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน และครูมีการใช้ทักษะการฟังแค่ขั้นการสอนเท่านั้น ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายส่วนใหญ่ครูจะเป็นผู้ส่งต่อความรู้ให้นักเรียนเป็นหลัก การสื่อสารของครูจึงเน้นไปที่การพูดเป็นหลัก และมีการเขียนที่เป็นการเขียนขยายความรู้ที่ครูต้องการส่งต่อหรือถ่ายทอดให้กับนักเรียน เมื่อผู้วิจัยนำการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิดมาใช้ ครูมีพัฒนาการในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้วยการใช้ทักษะการเขียน

การพูดและการฟังเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีการใช้ทักษะทั้งสามในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอน และการใช้ทักษะทั้งสามในการสื่อสารกับนักเรียนส่วนใหญ่มาจากแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดครูใช้การสอนแบบบรรยายในการจัดการเรียนรู้ พบว่าครูมีการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ที่เน้นการใช้ทักษะการพูดเป็นหลักเนื่องมาจากการสอนแบบบรรยายเป็นการสอนที่ครูจะผู้พูดเพื่ออธิบาย ถ่ายทอดความรู้ไปยังนักเรียน ในขณะที่ครูพูดอธิบายครูมีการใช้ทักษะการเขียนเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในเนื้อหาความรู้ที่ครูต้องการถ่ายทอด ให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และครูมีการใช้ทักษะการฟัง เพื่อฟังข้อสงสัยจากการอธิบายความรู้และเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นที่ครูได้ถ่ายทอดไป การสอนแบบบรรยายจึงไม่ค่อยมีโอกาสให้นักเรียนได้แสดงแนวคิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากนัก ทำให้นักเรียนบางส่วนไม่เข้าใจในเนื้อหาความรู้ที่ครูได้ถ่ายทอดในบทเรียนนั้น ๆ อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ เมลิสสา เคลลี่ (2562) ที่กล่าวว่า การบรรยายทำให้ผู้เรียนต้องพึ่งพาครู ผู้เรียนที่คุ้นเคยกับการบรรยายมักขาดทักษะการเรียนรู้ ด้วยตนเองและไม่สามารถสอนตนเองได้ ซึ่งทำให้ผู้เรียนล้มเหลว เพราะการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองได้ คือจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา ดังนั้นการสอนแบบบรรยายจึงมีข้อจำกัดในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครูเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงนำวิธีการแบบเปิดมาใช้ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของครู จากการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิดพบว่าครูมีพัฒนาการในการใช้ทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ทั้งทักษะการเขียน การพูด และการฟังมากขึ้นจากการสอบแบบบรรยาย ซึ่งครูมีการใช้ทั้งทักษะทั้ง 3 ทักษะในทุกขั้นตอนของการจัด การเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด ครูใช้ทักษะการเขียนในการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาในชีวิตประจำวัน มีการใช้สื่อภาพมาประกอบการนำเสนอให้นักเรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้มากยิ่งขึ้น และครูใช้ทักษะการเขียนเพื่อเขียนสรุปแนวคิดของนักเรียนที่ได้แสดงออกมาผ่านการทำกิจกรรมจากสถานการณ์ปัญหา ครูใช้ทักษะการพูด เพื่อตั้งข้อสังเกตหรือข้อคำถามทางคณิตศาสตร์จากสถานการณ์ปัญหาทางคณิตศาตร์เพื่อเป็นการเน้นย้ำข้อสงสัยทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ให้นักเรียนสามารถค้นหาวิธีการการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นด้วยตัวนักเรียนเอง และสามารถถ่ายทอดแนวคิดของตนเองต่อชั้นเรียนได้ ครูมีการใช้ทักษะการพูดเพื่อขยายความจากแนวคิดที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและมีการพูดทวนแนวคิดของนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อเป็นการเน้นย้ำแนวคิดอีกครั้ง และทักษะการฟังครูมีการฟังการสื่อสารของนักเรียนจากการทำกิจกรรมและจากการแก้ปัญหามากขึ้น ครูฟังเพื่อที่จะอธิบายข้อสงสัยและฟังเพื่อนำมาสรุปและเขียนแนวคิดเป็น คำสำคัญหรือข้อความทางคณิตศาสตร์บนกระดาน เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ในการสรุปองค์ความรู้ ดังนั้นทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิดจึงมาจากแนวคิดของนักเรียนที่ได้นำเสนอหรือถ่ายทอดออกมาจากการทำกิจกรรมในชั้นเรียนเป็นหลัก ครูมีพัฒนาการในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์จากการการสื่อสารที่มาจากแนวคิดของครูจนมาสู่การใช้วิธีการแบบเปิด

ในการจัดการเรียนการสอนครูมีพัฒนาการในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ที่มาจากแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเป็นหลัก สอดคล้องกับ เที่ยง อินทร์ปัญญา (2554) กล่าวว่า การสื่อสารทางคณิตศาสตร์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นตัวเชื่อมโยงความคิดทางคณิตศาสตร์ที่สำคัญ ถ้าการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ที่ดี จะก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพระหว่างกันได้ แต่ถ้าการสื่อสารไม่ดีจะก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการเรียนรู้และก่อให้เกิดความไม่เข้าใจในเนื้อหาได้ ครูจึงต้องมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และสามารถให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ทักษะการเขียน การพูดและการฟังทางคณิตศาสตร์ที่ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนต้องเป็นทักษะที่ได้มาจากแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เพื่อให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมีความคงทน และมีประสิทธิภาพ เนื่องมาจากนักเรียนสามารถสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองได้
2. สถานการณ์ปัญหาในแผนการจัดการเรียนรู้ควรเป็นสถานการณ์ที่ท้าทาย หรือเป็นสถานการณ์ที่เป็นของจริงให้นักเรียนได้สัมผัสได้ จะทำให้นักเรียนมีความสนใจ เข้าถึงสถานการณ์และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองได้
3. ควรพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการแบบเปิดในเนื้อหาอื่น ๆ

บรรณานุกรม

ฉัตรชัย พุฒิรุ่งโรจน์. (2567, 6 กันยายน). *การเรียนรู้โดยวิธีการแบบเปิด (Open Approach)*. https://adacstou.wixsite.com/adacstou/single-post-open-approach

เที่ยง อินทร์ปัญญา. (2554). *การสื่อสารทางคณิตศาสตร์ระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียนที่ใช้วิธีการแบบเปิด*. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาลัยขอนแก่น]. https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/253209

พลฐวัตร ฉิมทอง (2563). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ตัวอย่างงานที่มีต่อความรู้ทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3*. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://cuir.car.chula.ac.th/handle

เมลิสสา เคลลี่. (2562, 18 พฤศจิกายน). *ข้อดีและข้อเสียของการบรรยาย*. https://www.thoughtco.com/lecture-pros-and-cons

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2557). *กระบวนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียน*. เพ็ญพรินติ้ง.

สุลัดดา ลอยฟ้า และไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2547). การพัฒนาวิชาชีพครูแนวใหม่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คณิตศาสตร์. *KKU Journal of Mathematics Education*, *1*(1), 18-29.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

Kemmis, S., McTaggart, R. (2014). *The Action Research Planer*. Springer Science.

Saif Kareem Muslim and Ayat Mohammed Jebur. (2022). Mathematical communication skills of mathematics teachers and female teachers in Iraqi middle schools. *International Journal of Early Childhood Special Education*. *6*(6), 518-525. https://www.researchgate.net/publication/368535370

การพัฒนาอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น

THE DEVELOPMENT OF DOCUMENT SCANNING STAND FOR VISUALLY IMPAIRED PERSONS

ภูมิ ตั้งมโนธรรม[1], ปารณีย์ วิสุทธิพันธุ์[2] และอิศวรา ศิริรุ่งเรือง[3]

Poom Tangmanotham[1] Paranee Visuttipun[2] and Issavara Sirirungruang[3]

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

FACULTY OF MEDICINE RAMATHIBODI HOSPITAl Mahidol University

Email: poomdss@tu.ac.th, paranee.vis@gmail.com, isvrss@googlemail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.พัฒนาอุปกรณ์เสริมช่วยในการถ่ายภาพเอกสารโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับคนพิการทางการเห็นที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้งานร่วมกับแอพพลิเคชั่น OCR บนสมาร์ทโฟน 2.ศึกษาผลการพัฒนาอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น 3. ประเมินความพึงพอใจอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็นที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างได้แก่ คนพิการทางการเห็นจำนวน 30 คน ขั้นตอนการทดลองให้กลุ่มตัวอย่างถ่ายภาพเอกสารโดยใช้สมาร์ทโฟนของกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ อุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพสำหรับคนพิการทางการเห็น สมาร์ทโฟนของกลุ่มตัวอย่างที่ติดตั้งส่วนช่วยเหลือการเข้าถึงและเปิดความสามารถในการอ่านออกเสียง แอพพลิเคชั่น Google แปลภาษา และแบบประเมินความพึงพอใจในการใช้งานเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ Quest เวอร์ชั่น 2.0 ในด้านอุปกรณ์ที่แปลเป็นภาษาไทย ใช้ค่าสถิติ T-Test และค่าเฉลี่ยในการวัดประสิทธิผลของการใช้งานอุปกรณ์ ผลการพัฒนาอุปกรณ์ได้อุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็นที่มีประสิทธิภาพสามารถใช้งานร่วมกับสมาร์ทโฟนทั่วไปในการถ่ายภาพเอกสารของคนพิการทางการเห็น ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความถูกต้องข้อความที่ผ่านกระบวนการรู้จำอักขระด้วยแสงจากการถ่ายภาพเอกสารของคนพิการทางการเห็นโดยค่าเฉลี่ยการใช้งานสมาร์ท โฟนร่วมกับอุปกรณ์ถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็นที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยความถูกต้องข้อความที่ผ่านกระบวนการรู้จำอักขระด้วยแสงจากการถ่ายภาพเอกสารของคนพิการทางการเห็นโดยใช้งานสมาร์ทโฟนเพียงอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สวนเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสารพบว่า ค่าเฉลี่ยเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสารโดยใช้สมาร์ทโฟนร่วมกับอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสารโดยใช้

สมาร์ทโฟนถ่ายภาพเอกสารเพียงอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการใช้งานอุปกรณ์ในระดับมาก

คำสำคัญ: การถ่ายภาพเอกสาร, การรู้จำอักขระด้วยแสง, คนพิการทางการเห็น

Abstract

This research is a quasi-experimental study with the following objectives: 1. To develop an effective assistive device for document photography using smartphones for visually impaired, for use with OCR applications on smartphones. 2. To study the developmental outcomes of the assistive device for document photography for visually impaired. 3. To evaluate the satisfaction of visually impaired with the developed assistive document photography device. The sample group consisted of 30 visually impaired. The experimental procedure involved having the sample group photograph documents using their own smartphones. The research instruments included: The DOCUMENT SCANNING STAND FOR VISUALLY IMPAIRED. The sample group's smartphones with accessibility features enabled and text-to-speech functionality activated. The Google Translate application. And Thai-translated version of the Quebec User Evaluation of Satisfaction with assistive Technology (QUEST) Version 2.0 questionnaire for device evaluation. The analysis of the average text accuracy after optical character recognition (OCR). Measuring the performance of instrument using t-tests and mean values. The development of an assistive device for visually impaired has resulted in a highly efficient tool that can be used with standard smartphones to capture images of documents. Processing of the photographed documents revealed that the average accuracy using the developed assistive document photography device with a smartphone was significantly higher ($p < .05$) than the average accuracy obtained using only a smartphone. Regarding the time taken for document photography, the average time using the smartphone with the assistive device was significantly higher ($p < .05$) than the average time taken using only a smartphone. The sample group expressed a high level of satisfaction with the use of the device.

Keywords: Document scanning, Optical character recognition, Visually impaired person

ที่มาและความสำคัญ

คนพิการทางการเห็นหมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็น (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2550) ด้วยข้อจำกัดข้างต้นที่กล่าวมาทำให้คนพิการทางการเห็น ไม่สามารถอ่านข้อความที่ปรากฏบนสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ได้ หรืออ่านได้ด้วยความยากลำบาก ต้องมีการนำสื่อสิ่งพิมพ์นั้นๆ ไปผ่านกระบวนการผลิตใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการทางการเห็นแต่ละคน เช่น หนังสืออักษรเบรลล์ หนังสืออักษรขยาย หนังสือเสียง เป็นต้น (วิทิต ทรัพย์สาคร2538) ซึ่งการผลิตสื่อที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการทางการเห็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งต้องอาศัยระยะเวลาในการผลิตสื่อขึ้นมาใหม่ ทำให้อาจไม่ทันต่อความต้องการของคนพิการทางการเห็น ข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงสารสนเทศผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ของคนพิการทางการเห็น ทำให้ขาดโอกาสในการรับข้อมูลข่าวสารที่เสมอภาคกับคนที่มีสายตาเป็นปกติ โดยเฉพาะคนพิการทางการเห็นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาที่มีความต้องการในการเข้าถึงเอกสารตำราเรียนเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยหลายแห่งจะมีการจัดตั้งหน่วยงานและมีบุคลากรเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียน และให้บริการในการผลิตสื่อตำราเรียนสำหรับนักศึกษาพิการทางการเห็นก็ตาม ปัญหาการผลิตและการใช้สื่อสำหรับนักศึกษาพิการทางการเห็นก็ยังมีปัญหาอยู่มาก (ปรัชญนันท์, 2546) เช่น ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญในการผลิต เครื่องมืออุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการผลิตไม่เพียงพอ อาจทำให้การผลิตสื่อตำราเรียนสำหรับนักศึกษาพิการทางการเห็นไม่ทันต่อความต้องการของแต่ละคน

ปัจจุบันพัฒนาการทางเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย มีอุปกรณ์และบริการ รวมถึงซอฟท์แวร์ ที่ทำให้คนพิการทางการเห็นสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น ได้แก่ กระบวนการการรู้จำอักขระด้วยแสง (Optical Character Recognition, OCR) เป็นกระบวนการทางกลไกหรือทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อแปลภาพของข้อความจากการเขียนหรือจากการพิมพ์ ไปเป็นข้อความที่สามารถแก้ไขได้โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ (รัตติกาล ศรีอำไพ. 2551) และเทคโนโลยีส่วนช่วยการเข้าถึง (Accessibility Service) สำหรับคนพิการทางการเห็น บนสมาร์ทโฟนที่มีทั้งการขยายภาพหน้าจอและการพูดออกเสียงเมื่อสัมผัสหน้าจอ (กิตติพงศ์ สุทธิ. 2545) ทำให้การเข้าถึงสารสนเทศและการสื่อสารของคนพิการทางการเห็นมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น สามารถใช้การถ่ายภาพป้ายหรือเอกสารที่มีข้อความด้วยสมาร์ทโฟนที่เปิดการใช้งานส่วนช่วยเหลือ การเข้าถึงผ่านแอพพลิเคชั่นที่มีความสามารถในการ OCR เพื่อแปลงข้อความให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ที่คนพิการทางการเห็นสามารถเข้าถึงได้

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาแอพพลิเคชั่น เพื่อใช้ประโยชน์จากความสามารถในการ OCR เพื่ออ่านเอกสารในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับคนพิการทางการเห็นขึ้นมาโดยเฉพาะ โดยมีการเพิ่ม

ความสามารถพิเศษในการแจ้งเตือน และบอกทิศทางให้ผู้พิการทางการเห็นเคลื่อนตำแหน่งของสมาร์ทโฟนไปอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม เมื่อสมาร์ทโฟนอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมในการถ่ายภาพเอกสารแล้ว แอพพลิเคชั่นจะแจ้งเตือนให้ดำเนินการถ่ายภาพเอกสาร และนำภาพที่ถ่ายได้เข้าสู่กระบวนการ OCR ต่อไป ทำให้คนพิการทางการเห็นสามารถใช้งานแอพพลิเคชั่นดังกล่าวในการอ่านเอกสารที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ในชีวิตประจำวัน เช่น ฉลากยา ฉลากสินค้า รายการอาหาร ป้ายบอกทาง ฯลฯ ได้สะดวกยิ่งขึ้น (Roberto, Nuno. 2014) แต่ยังมีข้อจำกัดของการใช้งานแอพพลิเคชั่นนี้ คือ หากเป็นการใช้งานเพื่ออ่านเอกสารที่มีจำนวนมากคนพิการทางการเห็นจะใช้เวลาสักพักในการปรับตำแหน่งที่เหมาะสมก่อนทำการถ่ายภาพเอกสารแต่ละหน้า กล่าวคือคนพิการทางการเห็นจะต้องเปิดแอพพลิเคชั่น OCR จากนั้นทำการปรับตำแหน่งของสมาร์ทโฟนโดยการใช้มือจับสมาร์ทโฟนให้ได้ระยะห่างที่เหมาะสมกับระยะโฟกัสของกล้องบนสมาร์ทโฟน ซึ่งกล้องบนสมาร์ทโฟนแต่ละรุ่นมีระยะโฟกัสที่ไม่เท่ากัน อีกทั้งยังต้องเคลื่อนสมาร์ทโฟนไปในแนวระนาบเพื่อให้กล้องบนสมาร์ทโฟนอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม จนเก็บภาพเอกสารได้ทั้งหมดก่อนนำเข้าภาพเอกสารเข้าสู่กระบวนการ OCR และทำการถ่ายภาพเอกสารนั้น จากนั้นหากต้องการ OCR เอกสารหน้าถัดไปคนพิการทางการเห็นจะต้องเริ่มต้นดำเนินการตามกระบวนการข้างต้นใหม่ ทำให้ต้องใช้เวลาในการอ่านเอกสารที่มีจำนวนมาก และอาจก่อให้เกิดความเมื่อยล้าในการใช้งาน ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นว่าหากมีอุปกรณ์มาช่วยยึดตำแหน่งในการใช้งานแอพพลิเคชั่น OCR บนสมาร์ทโฟนเพื่อใช้ในการอ่านเอกสารที่อยู่ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งานแอพพลิเคชั่นดังกล่าว และจะทำให้คนพิการทางการเห็นที่มีความจำเป็นต้องอ่านเอกสาร ได้ใช้งานแอพพลิเคชั่นดังกล่าวเพื่อการเข้าถึงเอกสารที่อยู่ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ได้สะดวกยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดความเท่าเทียมในการเข้าถึงเอกสารในกลุ่มคนพิการทางการเห็นต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวทีมผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็นที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้งานร่วมกับแอพพลิเคชั่น OCR ในสมาร์ทโฟน ซึ่งจะทำให้คนพิการทางการเห็นสามารถเข้าถึงสารสนเทศในเอกสารที่อยู่ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยผู้อื่นช่วยอ่านให้ หรือการผลิตสื่อเฉพาะสำหรับคนพิการทางการเห็นอีกต่อไป

วัตถุประสงค์

1) เพื่อพัฒนาอุปกรณ์เสริมช่วยในการถ่ายภาพเอกสารโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับคนพิการทางการเห็นที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้งานร่วมกับแอพพลิเคชั่น OCR บนสมาร์ทโฟน
2) เพื่อศึกษาผลการใช้งานอุปกรณ์เสริมช่วยถ่ายภาพเอกสารโดยใช้สมาร์ทโฟนสำหรับคนพิการทางการเห็น

3) เพื่อประเมินความพึงพอใจการใช้งานอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็นที่พัฒนาขึ้น

นิยามศัพท์

การถ่ายภาพเอกสาร หมายถึง การใช้กล้องดิจิทัลบนโทรศัพท์สมาร์ทโฟนถ่ายภาพสิ่งพิมพ์ที่มีข้อความ

การรู้จำอักขระด้วยแสง หมายถึง กระบวนการในการแปลงข้อความที่อยู่ในไฟล์ภาพดิจิทัลให้เป็นข้อความที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล เพื่อทำให้สามารถใช้ซอฟแวร์ในการจัดการเอกสาร

คนพิการทางการเห็น หมายถึง บุคคลที่มีข้อจำกัดในการทำกิจกรรม หรือการมีส่วนร่วมในสังคม อันเกิดจากความบกพร่องทางการเห็น แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สายตาเลือนราง คือ การมีสายตาข้างที่ดีที่สุดเมื่อใช้แว่นสายตาโดยไม่รวมเครื่องช่วยสายตาพิเศษ แล้ววัดค่าระดับสายตา (Visual Acuity: VA) ได้น้อยกว่า 6/18 จนถึง 3/60 หรือมีลานสายตาโดยเฉลี่ยแคบ กว่า 30 องศาไปจนถึง 10 องศา และตาบอดสนิท คือ การมีสายตาข้างที่ดีที่สุดเมื่อใช้แว่นสายตาโดยไม่รวมเครื่องช่วยสายตาพิเศษ แล้ววัดค่าระดับสายตา (Visual Acuity: VA) ได้น้อยกว่า 3/60 จนถึงบอดสนิท หรือมีลานสายตาโดยเฉลี่ยแคบกว่า 10 องศา

ประสิทธิผล หมายถึง ผลลัพธ์ที่ได้จากการถ่ายภาพเอกสารด้วยสมาร์ทโฟนของคนพิการทางการเห็นในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย ความถูกต้องของข้อความในระดับตัวอักษรและระดับคำ และเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสาร

เสียงสังเคราะห์ หมายถึง เสียงที่เกิดจากกระบวนการทางคอมพิวเตอร์ในการแปลงข้อความหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลให้เป็นเสียง โดยเลียนแบบการออกเสียงพูดของมนุษย์

สมาร์ทโฟน หมายถึง โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ติดตั้งระบบปฏิบัติการ ทำให้ผู้ใช้งานสามารถติดตั้งซอฟแวร์เพื่อเพิ่มความสามารถในการทำงานได้

อุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ยึดตำแหน่งสมาร์ทโฟนให้เหมาะสมกับการถ่ายภาพเอกสารในงานวิจัยนี้

แนวคิดและทฤษฎี

1. ความรู้เกี่ยวกับความพิการทางการเห็น ในประเทศไทย การที่จะพิจารณาความพิการทางการเห็นต้องวัดจากตาข้างที่เห็นดีกว่าเป็นเกณฑ์เสมอ เมื่อวัดแล้วพบว่าสายตาผิดปกติไม่ว่าจะผิดปกติเท่าใดก็ตาม ต้องทดลองแก้ด้วยแว่นตา (หรือรักษาโดยจักษุแพทย์ หรือนักวิชาการทางสายตา และแพทย์ลงความเห็นว่าไม่สามารถรักษาต่อเพื่อให้กลับมามีระดับค่าสายตาเป็นปกติได้ หากพบว่าสามารถกลับมาเห็นปกติ ก็จะถือว่าไม่พิการ แต่ถ้าไม่สามารถกลับมามองเห็นได้เป็นปกติแล้วเมื่อวัดค่าระดับการมองเห็นในตาข้างที่ดีกว่า ได้ผล **Visual Acuity** (VA) เห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 ไป จนมองไม่เห็น หรือวัดลานสายตาแล้วมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา ถือว่าเป็นคนพิการทางการเห็น (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2550) สามารถจดทะเบียนเป็นคนพิการได้ และคนพิการทางการเห็นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะการมองเห็น คือ คนตาบอด และคนสายตาเลือนราง (พิมพา ขจรธรรม และคณะ, 2559) คนพิการทางการเห็น ทั้งประเภทตาบอดสนิทและสายตาเลือนราง ต่างมีข้อจำกัดและอุปสรรคในการเข้าถึงการอ่านข้อความที่พิมพ์บนสื่อสิ่งพิมพ์ปกติ จึงต้องมีการผลิตสื่อทดแทนหลากหลายรูปแบบเพื่อให้คนพิการทางการเห็นใช้ประสาทสัมผัสอื่นที่เหลืออยู่ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เป็นการช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น เพื่อลดอุปสรรคและข้อจำกัดดังกล่าว ส่งผลให้เกิดความเท่าเทียมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในกลุ่มคนพิการทางการเห็นมากขึ้น

2. สื่อที่คนพิการทางการเห็นสามารถเข้าถึงได้ ปัจจุบันเรามีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากมายในการผลิตสื่อทางเลือก ทำให้คนพิการทางการเห็น สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ตลอดจนการแสวงหาความรู้ที่อยู่ในสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งข้อมูลที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้เกิดความเท่าเทียมในกลุ่มคนพิการทางการเห็นในการรับข้อมูลข่าวสารมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปนี้

2.1) หนังสืออักษรเบรลล์ อักษรเบรลล์ (Braille) เป็นอักษรสำหรับคนตาบอด เป็นรหัสแทนอักษรหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ มีลักษณะเป็นจุดนูนเล็ก ๆ ใน 1 ช่องมี 6 จุด จัดเป็นกลุ่มเรียงสลับตำแหน่งกัน (โสรญา แก้วมรกต, 2560) และในการอ่านอักษรเบรลล์ของคนพิการทางการเห็นจะใช้มือสัมผัสและเลื่อนไปตามแนวบรรทัดของเอกสาร ซึ่งการที่จะผลิตสื่อที่เป็นอักษรเบรลล์นั้นมีหลายวิธี ได้แก่ การเขียนด้วยมือโดยใช้สเลทและสไตลัส (Slate and Stylus) การพิมพ์โดยใช้เครื่องพิมพ์ดีดอักษรเบรลล์ การผลิตเอกสารอักษรเบรลล์ด้วยเครื่องพิมพ์อักษรเบรลล์ (Braille Embosser)

2.2) หนังสือเสียง หนังสือเสียงคือสื่อที่บันทึกจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ที่นำมาอ่าน และบันทึกเสียงในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้พิการทางสายตา หรือผู้ที่บกพร่องด้านการอ่าน และผู้ต้องการรับรู้เนื้อหาของหนังสือผ่านทางการฟัง ได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสารข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์เพิ่มขึ้น (กลุ่มวิจัยและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาสำหรับคนพิการ, 2562) ปัจจุบันหนังสือเสียงได้พัฒนาจากระบบ “แอนะล็อคแบบเดิมมาสู่ระบบดิจิทัล ที่เรียกกันว่าระบบเดซี่ (DAISY)” ทำให้สามารถบรรจุความสามารถในการอ่านหนังสือในหนังสือเสียงระบบนี้มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้อ่านหนังสือเสียงได้รับความสะดวกในการอ่านหนังสือเสียงระบบเดซี่ ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกในการค้นหาหัวข้อของหนังสือ การกำหนดหน้าที่ต้องการอ่าน การทำที่ขั้นหนังสือ ฯลฯ ทำให้การอ่านหนังสือเสียงมีความใกล้เคียงกับการอ่านหนังสือในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์มากขึ้น (สถาพรบุ๊ค, 2562) การอ่านและเข้าถึงหนังสือเสียงระบบเดซี่ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 4 ช่องทาง คือ การอ่านด้วยแผ่น CD–Rom USB Flasdrive โดยผ่านคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งซอฟท์แวร์การอ่านผ่านอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับอ่านหนังสือเสียงเดซี่โดยเฉพาะ การอ่านโดยใช้เครื่องเล่นแผ่น CD หรือ MP3 ปกติ และการอ่านผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์หรืออินเทอร์เน็ต

จะเห็นได้ว่าทั้งสื่ออักษรเบรลล์และสื่อหนังสือเสียงล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้คนพิการทางการเห็นสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ แต่อุปสรรคอย่างหนึ่งก็คือสื่อทั้ง 2 ประเภทจะต้องมีการนำสื่อต้นฉบับมาทำซ้ำดัดแปลงให้อยู่ในรูปแบบที่คนพิการทางการเห็นสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งต้องใช้ทั้งเวลาและบุคคลากรในการผลิตและคนพิการทางการเห็นไม่สามารถอ่านได้ในทันที

3. การเข้าถึงสารสนเทศผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของคนพิการทางการเห็น ปัจจุบันมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยประกอบกับพัฒนาการด้านระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้คนพิการทางการเห็นสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านอุปกรณ์ต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ แท็บเล็ต และสมาร์ทโฟน ซึ่งคนพิการสามารถตั้งค่าและควบคุมการทำงานของอุปกรณ์ดังกล่าวได้โดยผ่านการเปิดการใช้งานส่วนช่วยเหลือการเข้าถึง (Accessibility) ได้แก่ โปรแกรมอ่านหน้าจอ (Screen Reader) การแปลงข้อความเป็นอักษรเบรลล์ และโปรแกรมขยายภาพหน้าจอ (Magnification) ซึ่งแต่ละระบบปฏิบัติการอาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป

4. การรู้จำอักขระด้วยแสง (Optical Charactors Recognition, OCR) หมายถึง เทคโนโลยีที่สามารถแปลงข้อมูลจากตัวอักษรบนหน้ากระดาษ (ที่เป็นแฟ้มข้อมูลรูปภาพ) ให้กลายไปเป็นแฟ้มข้อมูลตัวอักษร (แฟ้มข้อมูลเอกสารที่แก้ไขได้) ในคอมพิวเตอร์ ซึ่งเรียกว่า โอซีอาร์ (OCR) (รัตติกาล ศรีอำไพ, 2551)

5. ปัจจัยที่มีผลต่อความแม่นยำของกระบวนการ OCR ความแม่นยำในกระบวนการ OCR เกิดขึ้นจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกัน (Docparser, 2018) สามารถแบ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความแม่นยำในกระบวนการ OCR ออกเป็น 4 ด้าน คือ คุณภาพของเอกสารต้นฉบับ การนำเข้าภาพเอกสารต้นฉบับเข้าสู่กระบวนการ OCR เครื่องมือรู้จำตัวอักษร และกระบวนการประมวลผลภาพล่วงหน้า

6. การวัดความแม่นยำของกระบวนการ OCR โดยทั่วไปแล้วมีการวัดความแม่นยำอยู่ 2 แบบ คือ ความแม่นยำในระดับตัวอักษร (Character accuracy) และความแม่นยำในระดับคำ (Word accuracy) (ABBYY, 2013) ซึ่งส่วนใหญ่การวัดความแม่นยำในกระบวนการรู้จำตัวอักษร (OCR accuracy) คือการวัดความแม่นยำในระดับตัวอักษรเนื่องจากในคำหนึ่งคำประกอบด้วยตัวอักษรหลายตัวอักษร หากมีตัวอักษรที่รู้จำผิดเพียง 1 ตัวอักษร จะส่งผลต่อความแม่นยำในระดับคำ คือคำนั้นจะเป็นคำที่รู้จำผิดไปด้วย แต่หากมีการรู้จำผิดในระดับตัวอักษรมากกว่า 1 ตัวอักษรในคำเดียวกัน ผลลัพธ์ที่ได้จะไม่ส่งผล ทำให้มีการรู้จำผิดในระดับคำที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือความแม่นยำระดับตัวอักษรที่ลดลงอาจไม่ส่งผลให้ความแม่นยำของคำลดลงไปด้วยหากมีตัวอักษรที่รู้จำผิดในคำเดียวกัน ความแม่นยำระดับตัวอักษรในกระบวนการ OCR นั้น วัดจากความถี่ในการรู้จำตัวอักษร (Character recognition) ที่ถูกต้องนำมาเทียบกับจำนวนอักขระที่ถูกต้อง เช่น ความแม่นยำที่ 99% หมายถึงความแม่นยำของตัวอักษรที่ผ่านกระบวนการ OCR แล้วมีจำนวนตัวอักษรที่รู้จำผิดจำนวน 1 จาก 100 ตัวอักษร

7. การคำนวณหาค่าระยะห่างระหว่างกล้องกับวัตถุ มีประโยชน์เพื่อนำไปใช้หาค่าระยะห่างที่เหมาะสมในการถ่ายภาพด้วยกล้องดิจิทัล ทำให้ได้ภาพที่ชัดเจน และวัตถุของภาพอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ผู้ถ่ายภาพ จะนำไปใช้งาน และในงานวิจัยนี้ระยะห่างของเลนส์กล้องกับวัตถุที่เหมาะสม มีผลต่อความชัดเจนของภาพเอกสารที่ถ่ายจากกล้องบนสมาร์ทโฟน ก่อนการนำเข้ากระบวนการ OCR ซึ่งองค์ประกอบในการคำนวณหาค่าทางยาวโฟกัสที่เหมาะสม ได้แก่ ประเภทของเลนส์ ทางยาวโฟกัส Focal Length คือระยะห่างของเลนส์กับฉากรับภาพ (หรือเซ็นเซอร์ในองศารับภาพ (Field of View) และขนาดของเซ็นเซอร์รับภาพ จากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่กล่าวมาเราสามารถคำนวณหาค่าระยะห่างที่เหมาะสมในการถ่ายภาพวัตถุให้มีขนาดที่เหมาะสมได้ คือทางยาวโฟกัสคูณด้วยองศารับภาพ แล้วหารด้วยขนาดเซ็นเซอร์ (Every Camera,2562)

8. ข้อจำกัดการใช้งานแอพพลิเคชั่นรู้จำอักขระด้วยแสง (OCR) บนสมาร์ทโฟน กระบวนการรู้จำอักขระด้วยแสง (OCR) ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพสูงมากเมื่อใช้กับภาพเอกสารที่ได้จากการถ่ายด้วยเครื่องสแกนเนอร์ คือมีการจัดตำแหน่งได้ถูกต้อง และสามารถแยกข้อความออกจากภาพพื้นหลังได้อย่างชัดเจน ส่งผลถึงกระบวนการแปลงข้อความในภาพให้อยู่ในรูปแบบของข้อความที่เป็นดิจิทัลได้อย่างแม่นยำ แต่ภาพเอกสารที่ได้จากการถ่ายด้วยกล้องดิจิทัลแบบพกพา โดยเฉพาะการถ่ายด้วยกล้องบนโทรศัพท์สมาร์ทโฟนอาจทำให้เกิดสิ่งรบกวนในภาพ (Noise) ส่งผลถึงการประมวลผลด้วยแอพพลิเคชั่น OCR ด้อยประสิทธิภาพลงในการแปลงข้อความในภาพให้อยู่ในรูปแบบของข้อความดิจิทัล ปัญหาที่พบ ได้แก่ สภาพแสงที่ไม่สม่ำเสมอ การบิดเบือนการรับรู้ การเอียงของข้อความ และการวางแนว (Cutter, M. P. 2015) หากเราต้องการนำภาพเอกสารไปผ่านกระบวนการ OCR เพื่อแปลงข้อความที่อยู่ในภาพให้อยู่ในรูปแบบของข้อความดิจิทัลนั้น ควรที่จะมีกระบวนการจัดการ ทั้งที่อยู่ในรูปแบบที่เป็นการจัดการกับอุปกรณ์ และในรูปแบบของการใช้ซอฟต์แวร์ในการจัดการเพื่อให้ภาพที่ได้มีความถูกต้องนำไปสู่กระบวนการ OCR ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

9. การใช้สมาร์ทโฟนในการถ่ายภาพเพื่ออ่านข้อความบนเอกสารของคนพิการทางการเห็น

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาแอพพลิเคชั่นในการช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น ให้สามารถถ่ายภาพเอกสารได้สมบูรณ์อันจะส่งผลให้การประมวลผลข้อความมีความถูกต้องสมบูรณ์ดังนี้

9.1) Real Time Object Scanning Using a Mobile Phone and Cloud-based Visual Search

ในบทความนี้ได้นำเสนอแอพพลิเคชั่น Scan Search แอพพลิเคชั่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนพิการทางการเห็น ใช้สมาร์ทโฟนส่องกล้องไปยังวัตถุหรือผลิตภัณฑ์ที่ต้องการทราบรายละเอียดโดยไม่จำเป็นต้องมีการถ่ายภาพ (Zhong, Garrigues, & Bigham, 2013) โดยนำเสนอปัญหาของคนพิการทางการเห็น ในการอ่านฉลากอาหาร และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยการถ่ายภาพด้วยสมาร์ทโฟนเพื่อนำภาพเข้าสู่กระบวนการ OCR บนสมาร์ทโฟน ซึ่งต้องรอการประมวลผลจากแอพพลิเคชั่น และภาพที่ถ่ายอาจไม่สมบูรณ์ทำให้ได้ข้อความที่ไม่ครบถ้วน ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีแอพพลิเคชั่นที่ช่วยแนะนำให้คนพิการทางการเห็นขยับตำแหน่งของสมาร์ทโฟนเพื่อถ่ายภาพวัตถุได้อย่างเหมาะสม แต่ก็ต้องใช้การถ่ายภาพซ้ำ ๆ กันหลายครั้งเพื่อให้การประมวลผลมีความถูกต้อง

ในงานวิจัยนี้ได้นำเสนอแอพพลิเคชั่น Scan Search เป็นแอพพลิเคชั่นบนระบบปฏิบัติการ Android ที่จะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาการถ่ายภาพเพื่อระบุวัตถุและอ่านฉลากอาหารและผลิตภัณฑ์สำหรับคนพิการทางการเห็น โดยประมวลผลจากการที่คนพิการทางการเห็นเคลื่อนกล้องสมาร์ทโฟนผ่านวัตถุแล้วนำเฟรมภาพที่ได้มาเรียงต่อกัน ช่วยประหยัดเวลาในการใช้งาน

จากงานวิจัยข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าในปัจจุบันคนพิการทางการเห็นใช้กระบวนการการรู้จำอักขระด้วยแสง (OCR) และเทคโนโลยีเสียงสังเคราะห์ (Speach Syntisizer) ที่มีอยู่บนสมาร์ทโฟนเพื่ออ่านข้อความบน

เอกสาร ป้าย วัตถุ และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ด้วยการถ่ายภาพด้วยกล้องดิจิทัลบนสมาร์ทโฟนและนำเข้าภาพเข้าสู่การประมวลผลด้วยแอพพลิเคชั่น แต่ด้วยข้อจำกัดด้านการถ่ายภาพของคนพิการทางการเห็น ที่ไม่สามารถถ่ายภาพที่มีความสมบูรณ์ ส่งผลให้การประมวลผลข้อความของแอพพลิเคชั่นเกิดความผิดพลาด และได้ข้อความที่ไม่สมบูรณ์ตามไปด้วย จึงมีการพยายามพัฒนาแอพพลิเคชั่นต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาการถ่ายภาพของคนพิการ ซึ่งแอพพลิเคชั่น Scan Search ก็เป็นแอพพลิเคชั่นหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้

9.2) Towards Mobile OCR : How To Take a Good Picture of a Document Withoutsite

งานวิจัยนี้เป็นการพัฒนาแอพพลิเคชั่นบนสมาร์ทโฟน ที่ช่วยบอกตำแหน่งที่เหมาะสมของสมาร์ทโฟนในการถ่ายภาพเอกสารของคนพิการทางการเห็น (Cutter & Manduchi, 2015) โดยในการทดลองผู้วิจัยได้แบ่งรูปแบบของการถ่ายภาพเอกสารออกเป็น 3 รูปแบบคือ Snapshot, Hovering :Just Confirmation และ Hovering: Guidance

ผลการทดลอง ในการถ่ายภาพเอกสารรูปแบบ Snapshot ในระยะ pre-intervention พบว่ากลุ่มตัวอย่าง 7 คน ไม่สามารถถ่ายภาพเอกสารได้สำเร็จในครั้งเดียว และช่วง post-intervention พบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่สามารถถ่ายภาพเอกสารได้สำเร็จถึง 3 คน และการใช้แอพพลิเคชั่นในการแนะนำตำแหน่งและทิศทางในการถ่ายภาพเอกสารในรูปแบบ Hovering: Just Confirmation และ Hovering: Guidance เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถถ่ายภาพเอกสารสำเร็จ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสารไม่ได้ส่งผลต่อความสำเร็จในการถ่ายภาพเอกสารของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้จะมีความช่วยเหลือจากแอพพลิเคชั่นในการบอกทิศทางและตำแหน่งที่เหมาะสมในการถ่ายภาพเอกสารด้วยสมาร์ทโฟน คนพิการทางการเห็นก็ยังมีความยากลำบากในการถ่ายภาพเอกสาร เนื่องจากคนพิการทางการเห็นต้องมีการขยับตำแหน่งสมาร์ทโฟนอยู่ตลอดเวลา และหากมีการถ่ายภาพเอกสารมากกว่า 1 หน้า คนพิการทางการเห็นก็จะต้องขยับสมาร์ทโฟนเพื่อหาตำแหน่งที่เหมาะสมในการถ่ายภาพเอกสารใหม่อีกครั้ง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยสามารถใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนี้โดยนำรูปแบบของการทดลองและระยะห่างที่แนะนำในการถ่ายภาพเอกสารด้วยสมาร์ทโฟน ของคนพิการทางการเห็นในงานวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ได้

10. อุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารในปัจจุบัน จากการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยพบว่ามีอุปกรณ์ที่มีความสามารถในการประกอบกับสมาร์ทโฟนเพื่อถ่ายภาพเอกสารได้แก่ Stand Scan, Scan Dock และ Scangic แต่อย่างไรก็ตามอุปกรณ์ที่มีขายอยู่ตามท้องตลาดก็ยังมีอุปสรรคต่อการใช้งานในกลุ่มคนพิการทางการเห็นทั้งด้านราคาที่สูง หาซื้อได้ยากเนื่องจากไม่มีผู้นำเข้ามาจำหน่ายอย่างเป็นทางการ และอุปกรณ์ต่างๆ ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อการใช้งานของคนพิการทางการเห็น

11. แบบจำลอง HAAT (HAAT Model) ย่อมาจาก Human Activity Assistive Technology ซึ่งเป็นแบบจำลองที่อธิบายถึงองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบได้แก่ คน (Human) การทำกิจกรรมต่าง ๆ (Activity) บริบท (Context) และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology, AT) แบบจำลองนี้เน้นการบูรณาการขององค์ประกอบต่าง ๆ และมีพื้นฐานเกี่ยวกับการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เป็นแบบจำลองที่เหมาะสมกับงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก การใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก การประเมินผลทางคลินิก และการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (Cook, 2015) การศึกษาแนวคิดของแบบจำลอง HAAT สามารถนำมาประกอบการพัฒนาอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น ซึ่งเป็นอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการทางการเห็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษา

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็นได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เลขที่โครงการวิจัย 2020/214 (B2) มีการกำหนดกลุ่มประชากรและวิธีในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ คือคนพิการทางการเห็น ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 30 คน แบบสมัครใจ (Volunteer Sampling) โดยวิธีการประกาศเชิญชวนส่งไปยังองค์กรต่าง ๆ ที่คนพิการทางการเห็นสังกัดอยู่ และใช้หลักเกณฑ์ ดังนี้

- เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมงานวิจัย (Inclusion criteria)
    1) เป็นคนพิการทางการเห็นที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล
    2) เป็นคนพิการทางการเห็นประเภทตาบอด หรือสายตาเลือนรางที่ใช้งานเสียงสังเคราะห์บนสมาร์ทโฟนระบบปฏิบัติการ Android หรือ iOS
- เกณฑ์การยุติการเข้าร่วมการวิจัย (Termination criteria)
    1) ผู้เข้าร่วมการวิจัย แสดงเจตนารมณ์ขอยุติการเข้าร่วมงานวิจัย
    2) ผู้เข้าร่วมงานวิจัย ไม่ใช้เสียงสังเคราะห์ในชีวิตประจำวัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ในงานวิจัยเรื่องการพัฒนาอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพสำหรับคนพิการทางการเห็น ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

2.1 อุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพสำหรับคนพิการทางการเห็นที่พัฒนาขึ้น อุปกรณ์ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แท่นยึดสมาร์ทโฟน และแท่นวางเอกสาร

-

ภาพที่ 1 อุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็นที่พัฒนาขึ้น

2.2 สมาร์ทโฟนของกลุ่มตัวอย่าง ที่ติดตั้งส่วนช่วยเหลือการเข้าถึง และเปิดความสามารถในการอ่านออกเสียง ในปัจจุบันคนพิการทางการเห็นสามารถเข้าถึงการใช้งานสมาร์ทโฟนที่มีหน้าจอสัมผัสได้ โดยการเปิดส่วนช่วยเหลือการเข้าถึง (Accessibility) ที่อยู่ในสมาร์ทโฟนทั้ง 2 ระบบปฏิบัติการ คือ Android และ iOS ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนในระบบปฏิบัติการ Android และ iOS ของกลุ่มตัวอย่าง พร้อมติดตั้งแอพพลิเคชั่นที่ใช้ในการ OCR และเปิดความสามารถในการอ่านหน้าจอในส่วนช่วยเหลือการเข้าถึง

2.3 แอพพลิเคชั่น OCR จากการสำรวจแอพพลิเคชั่นที่มีให้บริการอยู่ในปัจจุบันมีแอพพลิเคชั่นที่มีความสามารถ OCR ทั้งระบบปฏิบัติการ Android และระบบปฏิบัติการ iOS เป็นจำนวนมาก และผู้วิจัยได้เลือกใช้แอพพลิเคชั่นแปลภาษาของ Google Translate ซึ่งมีความสามารถในการ OCR ข้อความจากภาพเพื่อนำมาแปลภาษา และรองรับภาษาในการ OCR ได้มากถึง 38 ภาษา รวมถึงภาษาไทย ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ความสามารถในการ OCR ของแอพพลิเคชั่นนี้มาใช้ในงานวิจัย เนื่องจากเป็นแอพพลิเคชั่นที่มีความสามารถในการนำมาใช้อ่านเอกสารในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ของคนพิการทางการเห็น อีกทั้งเป็นแอพพลิเคชั่นที่สามารถดาวน์โหลดแบบไม่เสียค่าใช้จ่ายได้

2.4 เอกสารที่ใช้ในการทดลอง ในการทดลองผู้วิจัยเลือกใช้เอกสารภาษาไทยจากบทความ “การอนุวัตให้เป็นไปตาม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ในประเทศไทย” (วิริยะ, 2552) จำนวน 5 หน้า ใช้ฟอนท์ Angsana New ขนาดอักษร 16 Point สไตล์อักษรแบบ Regular จำนวนตัวอักษร 9,458 ตัวอักษร (ไม่นับ

รวมการเว้นวรรค) จำนวนคำ 2,084 คำ และพิมพ์ลงบนกระดาษขาวขนาด A4 ความละเอียด 600 dpi ด้วยเครื่องพิมพ์แบบ LaserJet

2.5 แบบบันทึกข้อมูลความถูกต้องของกระบวนการ OCR แบบบันทึกข้อมูลในกระบวนการ OCR เป็นการบันทึกข้อมูลความถูกต้องในระดับตัวอักษร และความถูกต้องในระดับคำ เพื่อนำข้อมูลของแต่ละกลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบกัน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ความถูกต้องในการถ่ายภาพเอกสารเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการ OCR ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนพิการทางการเห็น โดยไม่ใช้อุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น

ส่วนที่ 2 ความถูกต้องในการถ่ายภาพเอกสารเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการ OCR ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนพิการทางการเห็น โดยใช้อุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น

2.6 แบบบันทึกเวลาในการถ่ายภาพเอกสาร วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการถ่ายภาพเอกสารเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการ OCR แบ่งการบันทึกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ระยะเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสารเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการ OCR ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนพิการทางการเห็นโดยไม่ใช้อุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น

ส่วนที่ 2 ระยะเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสารเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการ OCR ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนพิการทางการเห็นโดยใช้อุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น

2.7 แบบประเมินความพึงพอใจ พัฒนามาจากแบบประเมินความพึงพอใจผู้ใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของ ควิเบคเวอร์ชั่น 2.0 (Quebec User Evaluation of Satisfaction with Assistive Technology; QUEST 2.0) (Demers , 2000) ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ แบ่งออกเป็น ความพึงพอใจด้านอุปกรณ์ 8 ข้อ ความพึงพอใจด้านบริการ 4 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าจัดอันดับ 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's five rating scale) แต่ผู้วิจัยเลือกใช้เฉพาะข้อคำถามในส่วนที่ 1 คือความพึงพอใจด้านอุปกรณ์เท่านั้น ซึ่งมีคำถามทั้งหมด 8 ข้อดังนี้

1) มิติ (ขนาด ความสูงความยาว ความกว้าง) ของอุปกรณ์

2) น้ำหนักของอุปกรณ์

3) ความง่ายในการปรับ (การยึดติด การทำให้แน่น) ส่วนต่าง ๆ ของอุปกรณ์

4) อุปกรณ์มีความปลอดภัยและมั่นคงเพียงใด

5) ความคงทน ความทนทาน ยากต่อการชำรุดของอุปกรณ์

6) อุปกรณ์ใช้งานได้ง่าย

7) อุปกรณ์มีความสะดวกสบาย

8) อุปกรณ์สร้างความสะดวกในการถ่ายภาพเอกสารด้วยสมาร์ทโฟน และเพิ่มความถูกต้องในการแปลงข้อความในภาพ เป็นข้อมูลดิจิทัล

ผลการศึกษา

1.ด้านการพัฒนาอุปกรณ์

ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น โดยออกแบบให้สอดคล้องกับแบบจำลอง(HAAT models (Cook and Hussey, 2020) ในการพัฒนาอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทางการเห็น และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขอุปกรณ์ตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ จนได้อุปกรณ์ที่มีความเหมาะสมกับการใช้งาน

2.ด้านการใช้งานอุปกรณ์

2.1) ความถูกต้องระดับตัวอักษร

ผู้วิจัยได้ใช้ค่าสถิติ T-Test ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถูกต้องของข้อความในระดับตัวอักษรของการถ่ายภาพเอกสาร

รูปแบบการบันทึกข้อมูล	N	Mean (ร้อยละ)	SD	T	P
1.ถ่ายโดยไม่ใช้อุปกรณ์	30	59.5609	29.64547	-27.50	.00
2.ถ่ายโดยใช้อุปกรณ์	30	96.4260	6.64713		.00

จากตารางที่ 2.1 พบว่าผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยจำนวนตัวอักษรที่รู้จำถูก ระหว่าง 2 รูปแบบ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ การถ่ายภาพเอกสารด้วยสมาร์ทโฟนโดยไม่ใช้อุปกรณ์มีค่าเฉลี่ยของจำนวนตัวอักษรที่รู้จำถูกเท่ากับ 59.56 ส่วนการถ่ายภาพเอกสารโดยใช้สมาร์ทโฟนร่วมกับอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารมีค่าเฉลี่ยของจำนวนตัวอักษรที่รู้จำถูกเท่ากับ 96.43

2.2) ความถูกต้องระดับคำ

ผู้วิจัยได้ใช้ค่าสถิติ T-Test ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความถูกต้องของข้อความในระดับคำของการถ่ายภาพเอกสาร

รูปแบบการบันทึกข้อมูล	N	Mean (ร้อยละ)	SD	T	P
1.ถ่ายโดยไม่ใช้อุปกรณ์	30	58.0182	30.14802	-27.50	.00
2.ถ่ายโดยใช้อุปกรณ์	30	96.1164	6.69438		.00

จากตารางที่ 2.2 พบว่าผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยจำนวนคำที่รู้จำถูก พบว่าค่าเฉลี่ยของคำที่รู้จำถูกระหว่าง 2 รูปแบบ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ การถ่ายภาพเอกสารด้วย

สมาร์ทโฟนโดยไม่ใช้อุปกรณ์มีค่าเฉลี่ยของจำนวนคำที่รู้จำถูกเท่ากับ 58.02 ส่วนการถ่ายภาพเอกสารโดยใช้สมาร์ทโฟนร่วมกับอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสาร มีค่าเฉลี่ยของจำนวนคำที่รู้จำถูก เท่ากับ 96.12

2.3) ระยะเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสาร

ผู้วิจัยได้ใช้ค่าสถิติ T-Test ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสาร

รูปแบบการบันทึกข้อมูล	N	Mean (ร้อยละ)	SD	T	P
1.ถ่ายโดยไม่ใช้อุปกรณ์	30	2.19	.64	-3.63	.00
2.ถ่ายโดยใช้อุปกรณ์	30	4.47	1.49		.00

จากตารางที่ 2.3 พบว่าค่าเฉลี่ยของระยะเวลาที่ใช้ระหว่าง 2 รูปแบบ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือการถ่ายภาพเอกสารด้วยสมาร์ทโฟนโดยไม่ใช้อุปกรณ์มีค่าเฉลี่ยของระยะเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสารเท่ากับ 2 นาที 19 วินาที ส่วนการถ่ายภาพเอกสารโดยใช้สมาร์ทโฟนร่วมกับอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารมีค่าเฉลี่ยของระยะเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสารเท่ากับ 4 นาที 47 วินาที

2.4) ประเมินความพึงพอใจในการใช้งานอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น

ผู้วิจัยใช้การวัดระดับความพึงพอใจแบ่งเป็น 5 ระดับ โดยค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51–5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51–4.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51–3.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51–2.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00–1.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด (บุญชม, 2535)

ข้อ	คำถาม	Mean	SD	ความหมาย
1	มิติ (ขนาด ความสูงความยาว ความกว้าง) ของอุปกรณ์	4.00	.74	มาก
2	น้ำหนักของอุปกรณ์	3.63	.77	ปานกลาง
3	ความง่ายในการปรับ (การยึดติด การทำให้แน่น) ส่วนต่างๆ ของอุปกรณ์	3.80	.66	มาก
4	อุปกรณ์มีความปลอดภัยและมั่นคง	3.83	.65	มาก
5	ความคงทน ความทนทาน ยากต่อการชำรุดของอุปกรณ์]	3.53	.78	มาก
6	อุปกรณ์ใช้งานได้ง่าย	4.23	.63	มาก
7	อุปกรณ์มีความสะดวกสบาย	4.07	.87	มาก
8	อุปกรณ์สร้างความสะดวกในการถ่ายภาพเอกสารด้วยสมาร์ทโฟน และเพิ่มความถูกต้อง	4.43	.57	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.94		มาก

จากตารางที่ 2.4 สรุปผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้อุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น พบว่า ค่าเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ อุปกรณ์สร้างความสะดวกในการถ่ายภาพเอกสารด้วยสมาร์ทโฟน และเพิ่มความถูกต้อง อุปกรณ์ใช้งานได้ง่าย อุปกรณ์มีความสะดวกสบาย มิติ (ขนาด ความสูงความยาว ความกว้าง) ของอุปกรณ์ อุปกรณ์มีความปลอดภัยและมั่นคง ความง่ายในการปรับ (การยึดติด การทำให้แน่น) น้ำหนักของอุปกรณ์รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความคงทน ความทนทาน ยากต่อการชำรุดของอุปกรณ์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53

อภิปรายผลการศึกษา

การวิจัยและพัฒนาอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสาร สำหรับคนพิการทางการเห็น ประกอบด้วย ขั้นตอนการพัฒนาอุปกรณ์และขั้นตอนการทดสอบประสิทธิผลของอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสาร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาในการอ่านเอกสารในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ในกลุ่มคนพิการทางการเห็น ตลอดจนเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จะช่วยลดปัญหาและอุปสรรคในการอ่านเอกสาร รูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ของคนพิการทางการเห็น และพัฒนาอุปกรณ์ช่วยถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็น ที่จะทำหน้าที่ช่วยยึดตำแหน่งของสมาร์ทโฟน ให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม เพื่อช่วยทำให้การถ่ายภาพเอกสารมีความสมบูรณ์มากที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้เมื่อนำเข้าภาพเอกสารสู่กระบวนการ OCR แล้วได้ข้อความที่มีความสมบูรณ์ อุปกรณ์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แท่นวางเอกสาร มีขนาดใหญ่กว่ากระดาษขนาด A4 เล็กน้อย และบนแท่นวางเอกสารมีข้อความที่ใช้ทดสอบตำแหน่งที่เหมาะสมของสมาร์ทโฟน ส่วนที่ 2 แท่นยึดสมาร์ทโฟน มีเสา 2 ด้าน สามารถปรับระดับความสูงได้ตามการใช้งาน มีตัวยึดสมาร์ทโฟนวางบนคานและสามารถเลื่อนปรับตำแหน่งของสมาร์ทโฟนไปทางซ้ายหรือขวาได้

ด้านประสิทธิผลในการใช้งานอุปกรณ์ พบว่าค่าเฉลี่ยความถูกต้องข้อความที่ผ่านกระบวนการรู้จำอักขระด้วยแสงจากการถ่ายภาพเอกสารของคนพิการทางการเห็นโดยค่าเฉลี่ยการใช้งานสมาร์ทโฟน ร่วมกับอุปกรณ์ถ่ายภาพเอกสารสำหรับคนพิการทางการเห็นที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยความถูกต้องข้อความที่ผ่านกระบวนการรู้จำอักขระด้วยแสงจากการถ่ายภาพเอกสารของคนพิการทางการเห็นโดยใช้งานสมาร์ทโฟนเพียงอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสารพบว่าค่าเฉลี่ยเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสารโดยใช้สมาร์ทโฟนร่วมกับอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเวลาที่ใช้ในการถ่ายภาพเอกสารโดยใช้สมาร์ทโฟนถ่ายภาพเอกสารเพียงอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการใช้งานอุปกรณ์ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ด้านการใช้งานแอพพลิเคชั่นในการ OCR ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แอพพลิเคชั่น Google แปลภาษา (Google Translate) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้สมาร์ทโฟนระบบปฏิบัติการ iOS ซึ่งมีขั้นตอนการใช้งานที่แตกต่างจากระบบปฏิบัติการ Android การวิจัยในอนาคตควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้งานแอพพลิเคชั่น google แปลภาษาในการถ่ายภาพเอกสารจากทั้ง 2 ระบบปฏิบัติการ เพื่อให้ผลการศึกษามีความแม่นยำ และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ด้านอุปกรณ์ ผู้วิจัยพัฒนาอุปกรณ์ดังกล่าว โดยใช้วัสดุที่สามารถซื้อหาได้ทั่วไป และดัดแปลงให้มีอุปกรณ์ยึดติดกับสมาร์ทโฟน และสามารถปรับตำแหน่งของสมาร์ทโฟนได้ หากแต่อุปกรณ์ที่พัฒนาขึ้นนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เช่น น้ำหนักของอุปกรณ์ ตำแหน่งของแท่นยึดสมาร์ทโฟน และกลไกการยึดตำแหน่งอุปกรณ์กับสมาร์ทโฟน การวิจัยในอนาคตหากมีการพัฒนาต่อยอดเพื่อปรับปรุงแก้ไขการใช้วัสดุที่นำมาประกอบอุปกรณ์ ให้มีน้ำหนักเบาและแข็งแรง รวมทั้งการปรับกลไกการยึดตำแหน่งต่าง ๆ ของอุปกรณ์ จะทำให้คนพิการทางการเห็นสามารถนำอุปกรณ์ดังกล่าวไปใช้งานถ่ายภาพเอกสารได้อย่างมีประสิทธิ์ภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2550). *พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2550* สืบค้น 20 มิ.ย. 2562. https://www.omhc.dmh.go.th/law/files/พรบ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ-พ.ศ.2550.pdf

กิตติพงศ์สุทธิ (2545) *"ICT สำหรับคนตาบอด"*. การสัมมนาการศึกษาวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับคนตาบอดในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันคนตาบอดแห่งชาติ.

เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับอักษรเบรลล์. (2562). *อักษรเบรลล์ ความรู้ของผู้พิการทางสายตา*. สืบค้น 30 ก.ค. 2562. https://www.brailleintl.org/

ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2546). *เทคโนโลยีการศึกษาสำหรับคนตาบอด.* วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 15(47), 58-62.

พิมพา ขจรธรรม, ณุชนาฎ โต๊ะดี, สุพิชชา สาไพร, อรอนงค์ สงเจริญ, และ จันจิรา เปียมพูล. (2559). *คู่มือการผู้ดูแลสูงวัย: ไม้เท้าช่วยมอง.* นนทบุรี: บริษัท โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิ่ง เฮาส์ จำกัด.

มารยาท โยทองยศ, และ ปราณี สวัสดิสรรพ์.(2544). *การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย.* ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัฒกรรม.

รัตติกาล ศรีอำไพ. (2551). *โอซีอาร์ จากภาพสู่ตัวอักษร.* สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. สืบค้น 20 เม.ย. 2562. http://www.royin.go.th

วิทิต ทรัพย์สาคร. (2538). *การศึกษาปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนสอนคนตาบอด*. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาโสตทัศนศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. (2552). วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 38 ฉบับที่ 1. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 38(1)

สถาพรบุ๊ค. (2562). *ตอนที่ 5 หนังสือเดซี (DAISY) เทคโนโลยีเพื่อคนตาบอดเพื่อทุกคน.* สืบค้น 22 เม.ย. 2562. https://www.sataporn books.co.th/SPBcommunity/novels_episode

โสรญา แก้วมรกต. (กรกฎาคม 2562). *ความรู้เบื้องต้นกับอักษรเบรลล์.* สืบค้น 10 พ.ค. 2562. http://cfbt.or.th/sk/index.php/article/12-readbraille

ABBYY. (2013). *OCR Accuracy Measurement*, Retrieved 1 ก.ค. 2562. https://abbyy.technology/en:kb:tip:ocr-accuracy

Cook, A. M., & Polgar , J. M. (2020). *Assistive Technologies Principles & Practic 5th Edition. Elsevier Inc.*

Demers, L. W.-L. (2000). *Quebec User Evaluation of Satisfaction with Assistive Technology (QUEST version 2.0): An outcome measure for assistive technology devices. Institute for Matching Person and Technology.*

Every Camera. (2562). *310Focal Length รวมทุกเรื่องของทางยาวโฟกัส*, Retrieved 16 เม.ย. 2562. http://www.every-camera.com/article/23/ทางยาวโฟกัส-focal-length.

Michael Cutter, Roberto Manduchi. (2015). *Towards Mobile OCR: How To Take a Good Picture of a Document Without Sight.* UC Santa Cruz .

Roberto Netoa, Nuno Fonsecaa. (2014). *Camera Reading for Blind People*. PORTUGAL, Leiria: Polytechnic Institute of Leiria.

Yu Zhong, Pierre J Garrigues, Jeffrey P. Bigham. (2013). *Real time object scanning using a mobile phone and cloud-based visual search engine.* The 15th International AMC SIGACCESS Conference on Computer and Accessibility.

ความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศของคนในจังหวัดภูเก็ต

Beliefs about Ganesha among people in Phuket Province

ชนะพงศ์ แซ่เจี่ย[1] และพรรณวดี ขำจริง[2]

Chanapong Saejia[1] and Panwadee Khumjing[2]

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Faculty of Education Phuket Rajabhat University

s6511149105@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศของคนในจังหวัดภูเก็ตมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของพระพิฆเนศ พบว่าประวัติของพระพิฆเนศส่วนใหญ่กำเนิดจากพระแม่ปราวตีและเป็นบุตรของพระศิวะและพระแม่ปราวตี มีพี่ชายคือพระขันธกุมารและยังมีความเชื่อที่ว่าพระพิฆเนศว่ามีชายา 2 องค์คือ นางสิทธิและนางพุทธิและมีโอรสจากนางสิทธิชื่อว่าเกษมและจากนางพุทธิชื่อลาภะอย่างไรก็ตามคำภีร์ส่วนใหญ่มักกล่าวว่าพระพิฆเนศทรงถือพรหมจรรย์ทั้งยังละเว้นจากการร่วมประเวณีอีกด้วย ถึงแม้การกล่าวถึงพระพิฆเนศจะมีความแตกต่างกันบ้างแต่ทั้งหมดล้วนแสดงให้เห็นว่ากล่าวถึงพระพิฆเนศองค์เดียวกันอีก วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศของคนในจังหวัดภูเก็ต พบว่าความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศเกิดขึ้นมาจากหลากหลายปัจจัยซึ่งส่วนใหญ่เชื่อว่าพระพิฆเนศเป็นเทพแห่งสติปัญญาและความสำเร็จการบูชาพระพิฆเนศจะช่วยให้ประสบความสำเร็จและเพิ่มพูนสติปัญญาและความเฉลียวฉลาด

คำสำคัญ: พระพิฆเนศ, ความเชื่อ, การบูชา

Abstract

The objective of this research was to study belief in Ganesha of people in Phuket and background of him. It was found that most histories were originated from Parvati Devi and Shiva. He had older brother, Kartikeya. It was believed that he had 2 wives; Siddhi (spiritual power) and Buddhi (intellect). He had a son was born from Siddhi, Ka-sem and a son was born from Buddhi, Labha. However, most scriptures mentioned that Ganesha was in chastity as well

as he avoided copulation. Though it was differently mentioned about Ganesha, they referred the same person. In addition to belief in Ganesha of people in Phuket found that there had been coming from many factors. Most of them believed that Ganesha has been considered to be the Lord of Intelligence and Success. Worship with Genesha supports achievement and intelligence.

Keywords: Ganesha, Belief, Worship

ที่มาและความสำคัญ

การเข้ามาของศาสนาพราหมณ์ดูจากสภาพทางภูมิศาสตร์การเดินทางของชาวอินเดียมาสู่ประเทศไทยในรูปของการค้าขายโดยการเดินทางทะเลด้วยเรืออินเดียใต้เป็นพื้นที่ที่ติดทะเลมากที่สุดพิธีกรรมของพราหมณ์ประเพณีวัฒนธรรมเป็นแบบอินเดียใต้มีหลักฐานของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูที่เก่าที่สุดในดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบันและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (บำรุง คำเอก, 2558) ประวัติศาสตร์ไทยได้กล่าวถึงวัฒนาการความเชื่อและศาสนาของประชาชนคนไทยว่าด้วยการสร้างเทวสถานไว้ตอนหนึ่งว่า “...สำหรับ เทวสถานในความเชื่อของศาสนาพรามณ์นั้น ได้มีการสร้างเทวสถานเป็นองค์พระปรางค์สำหรับประดิษฐานพระผู้เป็นเจ้าของพรามณ์ทั้งหลายรวมเรียกว่าพระไสยศาสตร์อันได้แก่เทวรูปของพระปรเมศวร (พระอิศวร) พระพิฆเณศวร พระวิษณุจักร (พระนารายณ์) พระอุมา (ศักติของพระอิศวร) พระหริหระ (เทวรูปที่รวม พระศิวะกับพระวิษณุไว้ในองค์เดียวกัน) จึงทำให้การทำบุญบำเพ็ญกุศลที่เป็นมงคลนั้นมีทั้งพิธีพระสงฆ์และพิธีพราหมณ์ผสมผสานกันสืบมาจนทุกวันนี้ (ศิลปะ หินไชยศรีและไวชาลี หินไชยศรี, 2560)

คนไทยถึงแม้ว่าจะยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นแนวคิด ความเชื่อและเป็นคติแบบแผนในการดำรงชีวิตมาช้านาน แต่ก็ยังรับเอาแนวคิดความเชื่อทางศาสนาอื่นมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจโดยการผสมผสานได้อย่างลงตัวอีกด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกล่าวถึงเทพเจ้า ผีสาง เทวดา ไม่สามารถจะปฏิเสธได้ว่าคนไทยนับถือจำเพาะพระพุทธศาสนาหรือคำสอนของพระพุทธเจ้าแต่เพียงอย่างเดียว คนไทยยังรู้จักเคารพนับถือกันเทพเจ้า เช่น พระพิฆเนศ พระพรหม พระวิษณุ พระศิวะเป็นต้น (ศิลปะ หินไชยศรีและไวชาลี หินไชยศรี, 2560) การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นวัฒนธรรมทางความคิดที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจเนื่องจากความสุขที่เกิดขึ้นในจิตใจนั้นเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งถึงแม้โลกปัจจุบันวิทยาศาสตร์จะมีอิทธิพลอย่างสูงในหลากหลายด้านแต่ก็มีอีกหลายเรื่องที่วิทยาศาสตร์ไม่สามารถตอบสนอง

ความต้องการและอธิบายปรากฏการณ์บางอย่างได้ทำให้ความเชื่อทางไสยศาสตร์เข้ามามีอิทธิพลในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้มนุษย์มีความเข้าใจและรู้สึกอบอุ่นใจในหลายเรื่องราวในสังคมไทยนั้นความเชื่อมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมมาอย่างยาวนานแม้ปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะเข้าถึงทำให้อธิบายความเชื่อต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบส่งผลถึงในรูปแบบและปางต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้พบรูปเคารพของพระพิฆเนศวรจำนวนไม่น้อยเนื่องจากเป็นเทพที่ชาวฮินดูให้ความเคารพบูชาไม่ว่าอยู่ในลัทธิศาสนาใดและเนื่องจากคดีความเชื่อของชาวอินเดียที่มีต่อพระพิฆเนศวรนั้นอยู่ในระดับที่สำคัญมากองค์หนึ่งเพราะพระองค์เป็นเทพแห่งอุปสรรคผู้สามารถบันดาลให้เกิดหรือขจัดเสียซึ่งอุปสรรคต่าง ๆ และอำนวยความสำเร็จให้เกิดขึ้นได้จึงมีความจำเป็นต่อชีวิตของชาวอินเดียโดยเฉพาะผู้ที่ต้องเดินทางออกมาเสี่ยงโชคภายนอกประเทศ เมื่อชาวอินเดียเข้ามาตั้งหลักแหล่งลงที่ใดก็ทำให้แนวความคิดนี้แพร่กระจายไปและเข้ากันได้ดีกับระดับจิตใจของประชาชนในขณะนั้นจึงทำให้ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางตลอดจนปัจจุบัน (ประสพชัย พสุนนท, 2554)

หนึ่งในเทพเจ้าฮินดูที่ชาวพุทธไทยให้ความเคารพบูชากันมากคือ “พระคเณศ” หรือ “พระพิฆเนศวร์” หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “พระพิฆเณศ” เป็นเทพเจ้าที่มีคนเคารพบูชาอย่างแพร่หลายที่สุดในหมู่คนหลายชาติหลากภาษาและทุกชนชั้น ทั้งนี้เพราะความเชื่อในศาสนาฮินดูพระคเณศไม่ถือพระองค์และไม่เคยรังเกียจผู้ใดทุกคนจึงเข้าถึงพระองค์ได้ไม่ว่าเด็ก ผู้ใหญ่ คนบุญ คนบาป คนมี คนจน คนวรรณะสูงหรือคนที่ต่ำต้อยพระองค์พร้อมที่จะรับฟังคำวิงวอนของทุกคนที่เข้าหาอยู่ตลอดเวลา (ศุภลักษณ์ หัตถพนม, 2558) ดังนั้น ความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศเทพแห่งศาสนาฮินดูมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนคนไทยมาตั้งแต่อดีตมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจและสำคัญยิ่งโดยเฉพาะบทบาทที่ชาวฮินดูยกย่องให้เป็นเทพที่จะต้องทำการเคารพบูชาก่อนเทพองค์อื่นเพราะมีความเชื่อว่าพระพิฆเนศเป็นเทพที่วางตัวเป็นกลาง บทบาทต่อความเชื่อความเคารพและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของสังคมไทยมาช้านานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการที่เกี่ยวข้องกับศาสนาหรือวัดในพระพุทธศาสนาในสังคมไทยนับวันมีการก่อสร้างอย่างอลังการและทำให้ยิ่งใหญ่ระดับมีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกหรือเป็นงานที่แสดงประติมากรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมในสังคมไทย (ศิลปะ หินไชยศรีและไวชาลี หินไชยศรี, 2560)

การศึกษาเรื่องพระพิฆเนศจึงมีส่วนช่วยให้สามารถเข้าใจถึงประวัติความเป็นมาที่ไปที่มาของพระพิฆเนศว่ามีจุดกำเนิดมาจากที่ใดและความเชื่อมโยงกับศาสนาพราหมณ์ฮินดูในไทยว่าเหตุใดพระพิฆเนศจึงได้รับความนิยม ที่มาของความเชื่อในเรื่องพระพิฆเนศที่มีผลกระทบต่อความเชื่อของผู้คนในสังคมเป็นวงกว้างและสาเหตุที่ผู้คนต่างพากันนิยมไปกราบไหว้สักการะขอพรต่อพระพิฆเนศดังนั้นการศึกษาเรื่องพระพิฆเนศนั้น

จึงสามารถทำให้เข้าใจถึงอิทธิพลที่พระพิฆเนศนั้นมีต่อผู้คนในสังคม และผลกระทบที่พระพิฆเนศมีต่อสังคมทั้งด้านความเชื่อและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาในสังคมได้อย่างช้านาน

วัตถุประสงค์

1.เพื่อศึกษาความเป็นมาของพระพิฆเนศ

2.เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศของคนในจังหวัดภูเก็ต

นิยามศัพท์

พระพิฆเนศ หมายถึง เทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ฮินดูมีลักษณะมีเศียรเป็นช้างมีงวงยาวมีลำตัวเป็นมนุษย์มีงาข้างเดียวเป็นเทพเจ้าแห่งความสำเร็จและสติปัญญารูปร่างของพระพิฆเนศยังแสดงถึงความเป็นมงคลและเป็นสัญลักษณ์แห่งความรู้และปัญญาที่ยิ่งใหญ่

ความเชื่อ หมายถึง ความคิดหรือความเข้าใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยภายนอก อาจเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้หรือไม่สามารถพิสูจน์ได้ก็ได้ มีทั้งความเชื่อที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยอดีตหรือความเชื่อที่เกิดจากกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งและส่วนใหญ่ความเชื่อมักเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ

คนในจังหวัดภูเก็ต หมายถึง บุคคลที่มีภูมิลำเนาซึ่งอาจเกิดและเติบโตอยู่ภายในจังหวัดภูเก็ตหรือบุคคลที่อาศัยอยู่ภายในจังหวัดภูเก็ตแต่ไม่ได้เกิดและเติบโตอยู่ภายในจังหวัดภูเก็ตซึ่งอาจเข้ามาเพราะการทำงาน การศึกษา หรือด้วยสาเหตุอื่น ๆ

แนวคิดและทฤษฎี

ความเชื่อ หมายถึง เห็นตามด้วย มั่นใจ และไว้ใจ การยอมรับนับถือ เชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิด เหตุผลที่พิสูจน์ได้หรืออาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับ ศรัทธาโดยปราศจากเหตุผลหรือต้องพิสูจน์ใด ๆ ที่เป็นทั้งแนวทางในทางตัดสินใจเชื่อปฏิบัติละเว้นการปฏิบัติสิ่งใด ๆ โดยมีอิทธิพลเหนือจิตใจของบุคคลและมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ (พระสุทัศวัฒน์ จรณเมธี, 2564)

ความเชื่อ หมายถึง เป็นเรื่องราวของความศรัทธาที่คนในชุมชนมีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เชื่อว่าสิ่งนั้น ๆ จะสามารถบันดาลให้ตนมีความสุขหรือความทุกข์ได้ในชีวิตอันเป็นความเชื่อที่คนในชุมชนมีต่อสิ่งที่อยู่

นอกเหนือธรรมชาติโดยเฉพาะเรื่องผีวิญญาณที่อยู่คู่กับชุมชนมาช้านานจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในชุมชน สู่การกำหนดเป็นสิ่งสูงสุดที่ต้องให้ความเคารพนับถือ (อาหมัดอัลซารีย์ มูเก็ม, 2559)

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือ เชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดเหตุผลที่พิสูจน์ได้หรืออาจตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับศรัทธาโดยปราศจากเหตุผลหรือต้องพิสูจน์ใด ๆ ที่เป็นทั้งแนวทางในทางตัดสินใจเชื่อปฏิบัติ ละเว้นการปฏิบัติสิ่งใด ๆ โดยมีอิทธิพลเหนือจิตใจของบุคคลและมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นวัฒนธรรม อย่างหนึ่งของมนุษย์ (สมสวัสดิ์ เตชพฤทธินันท์, 2553)

ภูเก็ตมีการผสมผสานของคนพื้นเมือง ชาวจีน ชาวอินเดีย และชาวตะวันตก โดยชาวอินเดียเข้ามาในภูเก็ตเพื่อการค้า การเป็นแรงงาน และการเผยแพร่ศาสนา ซึ่งนำไปสู่การเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติในด้านภาษา การสร้างที่อยู่อาศัย การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การศึกษา และการประกอบอาชีพ (จารุณี คงกุล, 2561)

วิธีการศึกษา

1. ใช้การศึกษาแบบค้นคว้าเอกสาร มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักฐานหลากหลายแหล่งที่มาทั้งจากงานวิจัยวารสาร หรือหนังสือต่าง ๆ ที่ได้มีการกล่าวถึงหรือบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศและประวัติความเป็นมาของพระพิฆเนศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2. มีการรวบรวมข้อมูลเอกสารจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในเรื่องความเชื่อประวัติความเป็นมาของพระพิฆเนศและการเข้ามาของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูในจังหวัดภูเก็ต

3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาทั้งเรื่องประวัติความเป็นมา การเข้ามาของพระพิฆเนศในประเทศไทย อิทธิพลและความสำคัญของพระพิฆเนศที่มีต่อสังคมไทย ความเชื่อและวิธีการในการขอพรพระพิฆเนศ

4. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมดนำมาคัดกรองเนื้อหาแล้วทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

5. สรุปผลที่ได้จากข้อมูลที่ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์และนำเสนอผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา

ผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของพระพิฆเนศ พบว่าพระพิฆเนศนั้นคือเทพเจ้าที่เป็นที่รู้จักกันมากที่สุดองค์หนึ่งและตัวของพระพิฆเนศเองยังมีจุดกำเนิดที่หลากหลายซึ่งมาจากทั้งตำนาน ความเชื่อ และที่บันทึกไว้ในคัมภีร์ต่าง ๆ ทำให้เรื่องราวประวัติของพระพิฆเนศมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละแหล่งที่มาบาง

ตำนานกล่าวว่าพระพิฆเนศกำเนิดจากพระแม่ปราวตีแต่บางตำนานบอกว่ากำเนิดจากพระศิวะหรือกำเนิดมาจากทั้งคู่มีพี่ชายคือพระขันธกุมารและยังมีความเชื่อที่ว่าพระพิฆเนศว่ามีชายา 2 องค์คือนางสิทธิและนางพุทธิและมีโอรสจากนางสิทธิชื่อว่าเกษมและจากนางพุทธิชื่อลาภะ อย่างไรก็ตามคำมีส่วนใหญ่มักกล่าวว่าพระพิฆเนศทรงถือพรหมจรรย์ทั้งยังละเว้นจากการร่วมประเวณีอีกด้วย พระนามของพระพิฆเนศเองก็มีอยู่หลากหลายซึ่งหลัก ๆ จะมีอยู่ 108 พระนาม ถึงจะมีความแตกต่างอยู่มากแต่ก็มีจุดร่วมที่เหมือนกันในแทบทุกความเชื่อคือตัวของพระพิฆเนศมักถูกกล่าวถึงว่ามีศีรษะเป็นช้าง มีงาข้างเดียว มีพาหนะเป็นหนู และตัวของพระพิฆเนศมักถูกยกย่องว่าเป็นตัวแทนของสติปัญญา ศิลปวิทยาการ และความสำเร็จ เป็นเทพที่จะคอยขจัดอุปสรรคแก่บุคคลที่คอยทำความดีและจะเป็นอุปสรรคที่ยิ่งใหญ่แก่เหล่าคนพาล และตำนานโดยส่วนใหญ่ยังกล่าวอีกว่าหากจะบูชาเทพองค์ใดก็ตามแต่จะต้องทำการบูชาพระพิฆเนศก่อนมิเช่นการชูชาเทพองค์ดังกล่าวจไม่สัมฤทธิ์ผล สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าถึงแม้จะมีการกล่าวถึงพระพิฆเนศโดยมีความแตกต่างกันบ้างในแต่ละตำนานแต่ทั้งหมดล้วนแสดงให้เห็นว่ากล่าวถึงพระพิฆเนศองค์เดียวกัน

2. เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศของคนในจังหวัดภูเก็ต พบว่าความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากหลากหลายปัจจัยซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพราะการได้รับอิทธิพลจากศาสนาฮินดูและได้แผ่ขยายออกไปอย่างรวดเร็วเนื่องจากในความเชื่อส่วนใหญ่พระพิฆเนศเป็นเทพแห่งสติปัญญาและความสำเร็จดังนั้นจึงทำให้สามารถเข้าถึงผู้คนได้หลากหลายกลุ่มและอยู่คู่กับสังคมในหลากหลายวัฒนธรรมมาได้อย่างช้านาน ทั้งนี้ความเชื่อและเรื่องพระพิฆเนศแม้จะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่แต่ก็มีส่วนที่มีความเชื่อมโยงกันเช่นการมีศีรษะเป็นช้างหรือการที่มีพาหนะเป็นหนูสิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศนั้นอาจมีต้นกำเนิดที่ยาวนานมากและมาจากแหล่งเดียวกัน นอกจากนี้การบูชาพระพิฆเนศยังมีส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงเกี่ยวกับเทพองค์อื่น ๆ เนื่องจากเมื่อจะทำการบูชาเทพองค์ใดก็ตามแต่ในศาสนาฮินดูผู้คนมักจะนิยมบูชาพระพิฆเนศก่อนจากนั้นจึงค่อยทำการบูชาเทพที่ต้องการอยู่เสมอ แต่ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้ผู้คนบูชาตัวของพระพิฆเนศนั้นคือการที่พระพิฆเนศเป็นเทพแห่งความสำเร็จดังนั้นจึงมีความเชื่อว่าหากทำการบูชาพระพิฆเนศก่อนกระทำสิ่งใด ๆ จะเป็นผลให้สิ่งที่ทำนั้นประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดีปราศจากอุปสรรคที่คอยขัดขวางนอกจากนี้พระพิฆเนศยังเป็นเทพแห่งสติปัญญาทำให้เกิดความเชื่อที่ว่าการบูชาพระพิฆเนศนั้นจะส่งผลให้ช่วยเพิ่มพูนสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดและยังมีความเชื่อที่ว่าพระพิฆเนศคือเทพแห่งศิลปะผู้ที่ต้องการหรือประกอบอาชีพสายศิลปะจึงมักบูชาพระพิฆเนศเพื่อให้ประสบความสำเร็จกับสายอาชีพแขนงนี้

อภิปรายผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของพระพิฆเนศพบว่าพระพิฆเนศนั้นคือเทพเจ้าที่เป็นที่รู้จักกันมากที่สุดองค์หนึ่งและตัวของพระพิฆเนศเองยังมีจุดกำเนิดที่หลากหลายซึ่งมาจากทั้งตำนาน ความเชื่อ และที่บันทึกไว้ในคัมภีร์ต่าง ๆ ทำให้เรื่องราวประวัติของพระพิฆเนศมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละแหล่งที่มาแต่ถึงอย่างนั้นก็มีจุดร่วมที่เหมือนกันในแทบทุกความเชื่อคือตัวของพระพิฆเนศมักถูกกล่าวถึงว่ามีเศียรเป็นช้าง มีงาข้างเดียว มีพาหนะเป็นหนู และตัวของพระพิฆเนศมักถูกยกย่องว่าเป็นตัวแทนของสติปัญญา ศิลปวิทยาการและความสำเร็จ เรื่องราวประวัติของพระพิฆเนศนั้นได้เผยแผ่ออกไปในหลายพื้นที่ทำให้แต่ละตำนานเกิดความแตกต่างกันขึ้นและเกิดเป็นปางต่าง ๆ มากมายหลากหลายนามสิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาของพระพิฆเนศที่ปรากฏในความเชื่อและหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตำนานของพระพิฆเนศนั้นกำเนิดขึ้นมาแล้วอย่างยาวนานดังจะเห็นได้จากตำนานของพระพิฆเนศนั้นได้แทรกซึมลงไปในหลากหลายศาสนาและหลากหลายวัฒนธรรม แม้แต่ในศาสนาพุทธเองก็มีกล่าวถึงตัวของพระพิฆเนศเอาไว้แต่ตำนานที่เกี่ยวกับพระพิฆเนศที่เป็นที่รู้จักกันมากที่สุดคือตำนานของพระพิฆเนศที่มาจากศาสนาฮินดูซึ่งมีอิทธิพลและมีผู้คนนับถือมากกว่าตำนานอื่น ๆ ที่มีกล่าวถึง ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าประวัติของตัวพระพิฆเนศเองมีการกล่าวถึงมาตั้งแต่ยุคโบราณ สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์เรียกความเป็นมาของพระพิฆเนศตั้งแต่อดีตจนกระทั่งสืบทอดมาถึงสมัยปัจจุบัน *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* นักรบ นาคสุวรรณ (2551) ที่กล่าวว่า พระพิฆเนศหมายถึงเทพเจ้าในศาสนาฮินดูมีเสียงเป็นช้างได้รับการนับถือเป็นบรมครูในศาสตร์ต่าง ๆ และเป็นเทพเจ้าแห่งความสำเร็จมีหลายชื่อแต่หมายถึงองค์เดียวกัน *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* นัจภัค เสาธง (2552) ที่กล่าวว่า พระพิฆเนศนั้นมีหลายตำนานว่าด้วยการกำเนิดของท่านแต่ในคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์ได้อธิบายการกำเนิดของพระพิฆเนศไว้ว่าเกิดจากพระศิวะและมีหน้าที่เพื่อขัดขวางคนชั่วไม่ให้ทำการต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่นและเปิดทางสะดวกต่อเทวดาและคนดีให้สำเร็จได้ง่ายดาย *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* โกสินทร์ ชิตามร (2553) ที่กล่าวว่า พระอุมาและพระศิวะศึกษากันเรื่องการหาคู่ครองให้แก่โอรสของพระองค์คือพระพิฆเนศและพระขันธกุมารทั้งสองจึงได้ตั้งกติกาว่าใครวนรอบโลกได้ก่อนคนนั้นจะได้แต่งงานก่อนพระพิฆเนศจึงได้ใช้สติปัญญาของตนจนทำให้เป็นฝ่ายชนะและได้วิวาห์กับนางสิทธิและพุทธิธิดาของพระประชาปติวิศวรูปและมีโอรสจากนางสิทธิชื่อว่าเกษมและจากนางพุทธิชื่อลาภะ *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* โสภนา ศรีจำปา (2558) ที่กล่าวว่า พระพิฆเนศเป็นเทพที่กระจัดอุปสรรคและเทพแห่งความฉลาดและสติปัญญาและยังเป็นตัวแทนสติปัญญาและอารมณ์ระหว่างความมีเมตตาและความงามและพระพิฆเนศยังมีพระนามนับพันจนไม่สามารถสวดทั้งหมดได้ทุกวันจึงเลือกสวดเฉพาะพระนำหลัก ๆ แค่ 108 พระนาม *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ศุภลักษณ์ หัตถพนม (2558) ที่กล่าวว่า คัมภีร์บาง

ฉบับได้กล่าวถึงพระพิฆเนศว่ามีชายา 2 องค์คือนางสิทธิและนางพุทธิอย่างไรก็ตามคำมีส่วนใหญ่มักกล่าวว่าพระพิฆเนศทรงถือพรหมจรรย์ทั้งยังละเว้นจากการร่วมประเวณีอีกด้วยซึ่งในตำนานอินเดียใต้กล่าวว่าพระองค์ไม่ประสงค์ที่จะสมรสกับสตรีใดโดยพระองค์ให้เหตุผลว่าหากยังหาสตรีที่งดงามและทรงพลังหนังเช่นมารดาไม่ได้ก็จะยังไม่แต่งงาน *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ศิลปะ หินไชยศรี และไวชาลี หินไชยศรี (2560) ที่กล่าวว่า พระพิฆเนศเป็นเทพของศาสนาพราหมณ์ฮินดูมีเสียงเป็นช้างมีกรรณกว้างใหญ่มีงวงยาวแต่มีร่างกายเป็นมนุษย์ รูปร่างของพระพิฆเนศแสดงถึงสิ่งเป็นมงคลสอนถึงความดีและความสำเร็จเป็นสัญลักษณ์แห่งความรู้และปัญญายิ่งใหญ่

2. เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศของคนในจังหวัดภูเก็ตพบว่าความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากหลากหลายปัจจัยซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพราะการได้รับอิทธิพลจากศาสนาฮินดู และได้แผ่ขยายออกไปอย่างรวดเร็วเนื่องจากในความเชื่อส่วนใหญ่พระพิฆเนศเป็นเทพแห่งสติปัญญาและความสำเร็จดังนั้นจึงทำให้สามารถเข้าถึงผู้คนได้หลากหลายกลุ่มและอยู่คู่กับสังคมในหลากหลายวัฒนธรรมมาได้อย่างช้านาน ทั้งนี้ความเชื่อและเรื่องพระพิฆเนศแม้จะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่แต่ก็มีส่วนที่มีความเชื่อมโยงกันเช่นการมีศีรษะเป็นช้างหรือการที่มีพาหนะเป็นหนูสิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศนั้นอาจมีต้นกำเนิดที่ยาวนานมากและมาจากแหล่งเดียวกัน นอกจากนี้การบูชาพระพิฆเนศยังมีส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงเกี่ยวกับเทพองค์อื่น ๆ เนื่องจากเมื่อจะทำการบูชาเทพองค์ใดก็ตามแต่ในศาสนาฮินดูผู้คนมักจะนิยมบูชาพระพิฆเนศก่อนจากนั้นจึงค่อยทำการบูชาเทพที่ต้องการอยู่เสมอ แต่ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้ผู้คนบูชาตัวของพระพิฆเนศนั้นคือการที่พระพิฆเนศเป็นเทพแห่งความสำเร็จดังนั้นจึงมีความเชื่อว่าหากทำการบูชาพระพิฆเนศก่อนกระทำสิ่งใด ๆ จะเป็นผลให้สิ่งที่ทำนั้นประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดีปราศจากอุปสรรคที่คอยขัดขวางนอกจากนี้พระพิฆเนศยังเป็นเทพแห่งสติปัญญาทำให้เกิดความเชื่อที่ว่าการบูชาพระพิฆเนศนั้นจะส่งผลให้ช่วยเพิ่มพูนสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดและยังมีความเชื่อที่ว่าพระพิฆเนศคือเทพแห่งศิลปะผู้ที่ต้องการหรือประกอบอาชีพสายศิลปะจึงมักบูชาพระพิฆเนศเพื่อให้ประสบความสำเร็จกับสายอาชีพแขนงนี้ *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* จิรัสสา คชาชีวะ (2527) ที่กล่าวว่า คติความเชื่อเกี่ยวกับพระพิฆเนศวร์ที่มีอยู่ในประเทศไทยแม้จะแตกสาขาออกไปโดยเฉพาะในปัจจุบันที่ยึดถือคติที่ว่าพระคเณศเป็นเทพแห่งศิลปวิทยาเป็นหลักใหญ่ก็น่าจะมีแนวคิดหลักมาจากคติความเชื่อเดิมที่ว่า พระพิฆเนศวร์เป็นเทพแห่งอุปสรรคนั่นเอง และยังเชื่อกันว่าพระคเณศมีกำเนิดจากการเป็นภูตผีชนิดหนึ่งหรือผีป่าซึ่งเป็นบริวารของ “ผู้เป็นใหญ่สูงสุด” กล่าวกันว่าภูตเหล่านี้มีจำนวนมากมายเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองป่าเขาโดยวิญญาณเหล่านั้น ได้รวมตัวกันเป็นเทพช้างเพียงองค์เดียวคือ “คณปติ” หรือพระคเณศซึ่งต่อมากลายเป็นเทพผู้ขจัดอุปสรรค *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ราชันย์ เวียงเพิ่ม

(2550) ที่กล่าวว่า พระคเณศ (Ganesha) เป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งที่ชาวฮินดูทุกวรรณะได้ให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างยิ่ง อันเนื่องมาจากการได้รับอิทธิพลจากคติความเชื่อในเทวตำนานเกี่ยวกับพระคเณศที่มี เรื่องราวกล่าวถึงบทบาทด้านการเป็นเทพเจ้าแห่งอุปสรรคและความขัดข้องที่สามารถขัดขวางให้ผู้ที่ไม่เคารพบูชาพระองค์ต้องพบกับอุปสรรคนานับประการ แต่ในขณะเดียวกันหากผู้ใดเคารพบูชาด้วยศรัทธาพระคเณศจะเป็นผู้อำนวยความสำเร็จ ความเจริญ และสวัสดิมงคลแก่ผู้สักการะ ดังนั้นผู้ที่ต้องการประสบความสำเร็จในกิจการใด ๆ จึงต้องบูชาพระคเณศก่อนเสมอ สาเหตุแห่งการเป็นเทพแห่งอุปสรรคนั้น เกิดจากพระศิวะได้แต่งตั้งพระคเณศให้เป็นหัวหน้าคณะบริวารของพระองค์ พร้อมกับประทานพรให้พระคเณศได้รับการเคารพบูชาก่อนเทพเจ้าพระองค์อื่น ๆ คติการเคารพพระคเณศที่ปรากฏในสังคมไทยมีที่มาจากการเผยแผ่ลัทธิฮินดู ที่เข้ามาสู่สังคมไทยในอดีต ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เชื่อกันว่าลัทธิฮินดูเข้ามาสู่สังคมไทยก่อนสมัยสุโขทัย *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* นักรบ นาคสุวรรณ์ (2551) ที่กล่าวว่า ในปัจจุบันในสังคมไทยให้ความเคารพนับถือแก่องค์พระพิฆเนศ ไม่ว่าจะเป็นศิลปิน หรือประชาชนธรรมดาทั่วไป เพราะมีความเชื่อว่าพระองค์เป็นเทพแห่งความสำเร็จข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาคือ คติความเชื่อ เกี่ยวกับพระพิฆเนศวร์ที่มีอยู่ในประเทศไทย แม้จะแตกต่างสาขาออกไป โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ ยึดถือคติที่ว่าพระคเณศเป็นเทพแห่งศิลปวิทยาเป็นหลักใหญ่ก็น่าจะมีแนวคิดมาจากคติความเชื่อเดิม ที่ว่า พระพิฆเนศวร์เป็นเทพแห่งอุปสรรคนั้นเอง และคติความเชื่อเหล่านั้นก็ไม่ได้เป็นตัวกำหนดรูปแบบของพระพิฆเนศวรที่พบในประเทศไทยอย่างเด่นชัด ลักษณะความเชื่อและบทบาทของพระพิฆเนศนั้นมีพัฒนาการมาเป็นลำดับ ในประเทศอินเดียมีความเชื่อพระพิฆเนศเป็นเทพเจ้าแห่งอุปสรรค เทพเจ้าผู้ประทานความสำเร็จ เทพเจ้าที่เป็นบรมครูและรอบรู้ในศิลปะศาสตร์ต่าง ๆ *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ศุภลักษณ์ หัตถพนม (2558) ที่กล่าวว่า พระคเณศ เป็นมหาเทพเจ้าฮินดูที่มีคนเคารพรักอย่างแพร่หลายที่สุดในหมู่คนหลาย ชาติหลากภาษาและทุกชนชั้น เพราะพระคเณศไม่ถือพระองค์และไม่เคยรังเกียจผู้ใด ทุกคนสามารถ เข้าถึงพระคเณศได้ พระองค์พร้อมที่จะรับฟังคำวิงวอนของทุกคนอยู่ตลอดเวลา พระคเณศยังเป็นเทพเจ้าที่ผู้คนต่างลัทธิเคารพรักและได้รับการบูชากันมากที่สุดในบรรดาเทพเจ้าฮินดูทั้งหลายภายหลังพุทธศตวรรษที่ 10 คติการนับถือพระคเณศได้แพร่ออกนอกประเทศอินเดีย และปรากฏอยู่แทบทุกแห่งที่อิทธิพลทางวัฒนธรรมอินเดียแผ่ไปถึง รวมทั้งภูมิภาคเอชียและเอเชีย ตะวันออกเฉียงโดยเฉพาะอย่างในประเทศที่นับถือ พระพุทธศาสนา ส่งผลให้เกิดคติความเชื่อและการเคารพบูชาพระคเณศในฐานะต่าง ๆ ดังปรากฏใน พระพุทธศาสนามหายาน ที่ยอมรับนับถือพระคเณศว่าเป็น “สิทธิธาดา” ซึ่งหมายถึงผู้ประทาน ความสำเร็จ โดยปรากฏบทสวด เรียกว่า “คณปติ-หฤทย” *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* โสภนา ศรีจำปา (2558) ที่กล่าวว่า พระคเณศเป็นเทพเจ้าที่ขจัดอุปสรรค อีกทั้งยังเป็นเทพแห่งความฉลาดรอบรู้ ใน

ศิลปวิทยาต่าง ๆ มีต้นกำเนิดจากประเทศอินเดีย เป็นเทพองค์หนึ่งที่พ่อค้าและพราหมณ์ชาวอินเดียซึ่งเดินทางเข้ามาค้าขายนำมาเผยแพร่ศาสนาสู่ประเทศ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 8-10 *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ศิลปะ หินไชยศรี และไวชาลี หินไชยศรี (2560) ที่กล่าวว่า ความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศ เทพแห่งศาสนาฮินดูชาวฮินดูยกย่องให้เป็นเทพที่จะต้องทำการเคารพบูชาก่อนเทพองค์อื่น เพราะมีความเชื่อว่า พระพิฆเนศเป็นเทพที่วางตัวเป็นกลาง กลุ่มศิลปิน นักแสดงและผู้มีใฝ่ฝันที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในการทำงานด้านการบันเทิง ยิ่งให้การเคารพนับถือบูชากันมาก เมื่อกรมศิลปากรเกิดขึ้นและรับตราดังกล่าวมาเป็นตราประจำกรมต่อมาพระพิฆเนศวรจึงกลายมาเป็นเทพและศิลปวิทยาของไทยโดยสมบูรณ์ นอกจากนี้ตำราต่าง ๆ ได้กล่าวถึงที่มาของพระพิฆเนศไว้ในตำแหน่งที่สูง เป็นเทพที่มีความสำคัญและฤทธิ์มาก มีความเฉลียวฉลาด มีคุณธรรม คอยช่วยเหลือปกป้องปราบปรามสิ่งชั่วร้ายและเป็นยอดกตัญญู จึงกล่าวได้ว่า พระพิฆเนศเป็นมหาเทพที่ดีพร้อมครบถ้วนด้วยความดี งามสมควรแก่การยกย่องบูชาเป็นนิจ แม้แต่พระศิวะมหาเทพผู้สร้างและพระบิดาแห่งองค์พระ พิฆเนศยังกล่าวว่า ไม่ว่าจะกระทำการสิ่งใดหรือทำพิธีบูชาใด ให้ทำการบูชาพระพิฆเนศก่อนกระทำการทั้งปวง ผู้ใดต้องการความสำเร็จให้บูชาพระพิฆเนศ ผู้ใดต้องการพ้นจากความขัดข้องทั้งปวง ให้บูชาพระพิฆเนศ *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* วิโรจน์ นาคชาตรี (2566) ที่กล่าวว่า ชาวไทยจำนวนมากที่นับถือพระพุทธศาสนาเชื่อและศรัทธาต่อพระพิฆเนศ ซึ่งเป็นเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูแม้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมแบบพหุวัฒนธรรม คือ มีวัฒนธรรมที่มากมายแตกต่างกันออกไป รวมทั้งความเชื่อทางศาสนาที่มีอยู่อย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย

1.1) วิธีการเก็บข้อมูลแบบเชิงลึกโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กับผู้นำทางศาสนาหรือผู้มีความรู้เรื่องพระพิฆเนศและประชาชนทั่วไปเพื่อให้ได้มุมมองเกี่ยวกับความเชื่อของพระพิฆเนศที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

1.2) การใช้เครื่องมือวิจัยแบบผสมผสานทั้งการใช้วิธีเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการค้นคว้าเอกสารและการเก็บข้อมูลแบบเชิงปริมาณโดยการใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลภาพรวมเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) การเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศในกลุ่มประชากรที่มีศาสนาหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาความแตกต่างเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศในกลุ่มชาติพันธุ์ หรือกลุ่มวัฒนธรรม ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในจังหวัดภูเก็ต

2.2) การเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศของคนในจังหวัดภูเก็ต กับความเชื่อเรื่องพระพิฆเนศของผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณอื่น ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร เนื่องจากภูเก็ตมีสภาพแวดล้อมที่มีความพิเศษแตกต่างจากพื้นที่อื่น เนื่องจากเป็นเกาะและเป็นเมืองท่าที่มีผู้คนจากหลากหลายพื้นที่และหลากหลายวัฒนธรรมมาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ร่วมกัน

บรรณานุกรม

โกสินทร์ ชิตามร. (2553). 14 คำถามน่ารู้เกี่ยวกับองค์พระพิฆเนศวร. *วารสารวิชาการคณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, *5*(1), 11-22. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/fineartstujournal/issue/view/16355

จารุณี คงกุล. (2561). วัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, *21*(39), 110-121. https://culturalapproach.siam.edu/images/magazine/w21ch39/10.pdf

จิรัสสา คชาชีวะ. (2527). *คติความเชื่อและรูปแบบของพระพิฆเนศวร์ที่พบในประเทศไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/1285

นักรบ นาคสุวรรณ. (2551). *ความเชื่อและพิธีกรรมของประชาชนที่มีต่อพระพิฆเนศ : กรณีศึกษาเทวสถานในกรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/630/1/fulltext%20%281%29.pdf

นัจภัค เสาธง. (2552). *ลัทธิพิธีบูชาพระพิฆเนศ : กรณีศึกษาเทวสถานพระพิฆเณศวร (สนามบินน้ำ) ถนนสนามบินน้ำ จังหวัดนนทบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/5553

บำรุง คำเอก. (2558). อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในสมัยรัตนโกสินทร์. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal,Silpakorn University*, 8(2), 2339-2412. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/45461/37604

ประสพชัย พสุนนท์. (2554). ปัจจัยและพฤติกรรมการบูชาพระพิฆเนศวรของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุร. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา*, 3(6), 27-38. https://ejournals.swu.ac.th/index.php/swurd/article/download/1832/1894/6004

พระสุทัศวัฒน์ จรณเมธี. (2564). *ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับความเชื่อของสังคมไทยตามหลักกาลามสูตร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/download/7127

ราชันย์ เวียงเพิ่ม. (2550). *พระคเณศ : ตำนานและพิธีกรรมในสังคมไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/15683

วิโรจน์ นาคชาตรี. (2566). การท่องเที่ยวเชิงศาสนา: กรณีศึกษา พระพิฆเนศ วัดสมานรัตนาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารรามคำแหง*, 42(2), 117-132. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/huru/article/view/269929

ศิลปะ หินไชยศรีและไวชาลี หินไชยศรี. (2560). *พระพิฆเนศ: แนวคิด พัฒนาการ และวิวัฒนาการผสมผสานทางความเชื่อ ในสังคมไทย* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร. ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศุภลักษณ์ หัตถพนม. (2558). *การศึกษาวิเคราะห์การเคารพบูชาพระคเณศของชาวพุทธในสังคมไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5506031631_4771_2956.pdf

สมสวัสดิ์ เตชพฤทธินันท์ (2553). *ความรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรมเรื่องกฎแห่งกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]. http://repository.nida.ac.th/handle/662723737/548

โสภนา ศรีจำปา. (2558). *พระคเณศ อมตะเทพอินเดียสู่สังคมไทยในมิติภาษาและวัฒนธรรม. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 35(1), 33-60. http://www.resource.lib.su.ac.th/ejournal/index.php/sujtsoc/36-jour/sujour/155-sujtv35no1

อาหมัดอัลซารีย์ มูเก็ม. (2559). *ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ที่มีความสัมพันธ์ ต่อวิถีชีวิต ของชนกลุ่มชาติพันธุ์เขมรบน พื้นที่บ้านจารย์ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์*. [ประกาศนียบัตรบัณฑิต, วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ปวย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5900080218_7011_4806.pdf

การศึกษาแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายในภาชนะและพื้นที่เสี่ยง กรณีศึกษาบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

Study of Aedes Breeding Places in Containers and Risky Areas; Case Study in Cheng Thale Subdistrict, Thalang District, Phuket Province

อริสา รอดทุกข์[1] และพรรณวดี ขำจริง[2]

Arisa Rodtuk[1] and Panwadee khumjing [2]

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Phuket Rajabhat University

S6511149127@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

จากการวิจัยครั้งนี้เพื่อสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ที่สำคัญของยุงลาย ในพื้นที่ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เพื่อจัดทำแผนที่โดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์พื้นที่ที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายในบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลเชิงทะเล หมู่ที่ 1 บ้านเชิงทะเล และหมู่ที่ 2 บ้านบางเทา จำนวน 351 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านภาชนะที่เป็นธรรมชาติ ส่วนใหญ่มีภาชนะที่เป็นธรรมชาติที่มักเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย อันดับที่ 1 โพรงต้นไม้ อันดับที่ 2 แอ่งน้ำบนดิน และอันดับที่ 3 ใบไม้ขนาดใหญ่ที่กักน้ำ ด้านภาชนะที่ไม่เป็นธรรมชาติ อันดับที่ 1 ถังน้ำ อันดับที่ 2 ถังขยะ และอันดับที่ 3 บ่อปูนซีเมนต์ และจากแผนที่แสดงแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย ในบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต จุดที่ 1 บ่อปูนซีเมนต์ ละติจูด ลองจิจูด 7.988, 98.313 จุดที่ 2 ถังน้ำที่มีน้ำขังในสวนยางพารา ละติจูด ลองจิจูด 7.998, 98.313 และจุดที่ 3 แหล่งขยะ ละติจูด ลองจิจูด 7.994, 98.318

คำสำคัญ : ภาชนะ , พื้นที่เสี่ยง , แหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย

Abstract

The objective of this research was to survey the important breeding places of Aedes mosquitoes in Cheng Thale Subdistrict, Thalang District, Phuket Province, to develop a map

using the geographic information system of the breeding places of common house mosquitoes in Cheng Thale Subdistrict, Thalang District, Phuket Province. The sample consists of 351 people in Cheng Thale Subdistrict, Village No. 1, Ban Cheng Thale, and Village No. 2, Ban Bang Tao. The instruments included questionnaires and geographic information systems. The findings revealed that most natural containers were usually breeding places of common house mosquitoes, ranked in order, tree hollows, ground puddles, and large leaves that retain water. Unnatural containers, ranked in order, included water buckets, trash cans, and cement ponds. The map which shown Aedes breeding places in Cheng Thale Subdistrict, Thalang District, Phuket Province, includes place 1: cement pond at a latitude and longitude of 7.988 and 98.313, place 2: water buckets in a rubber plantation at a latitude and longitude of 7.998 and 98.313, and place 3: waste source at latitude and longitude of 7.994 and 98.318.

Keywords: Containers, Risk areas, Aedes breeding places

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันพบว่าในโลกนี้มียุง (Mosquitoes) ประมาณ 4,000 ชนิด ส่วนในประเทศไทยมียุงประมาณ 450 ชนิด แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1.ยุงยักษ์ (Toxorhynchitinae) 2.ยุงก้นปล่อง (Anophelinae) และ3. ยุงลายและยุงรำคาญ (Culicinae) ซึ่งยุงแต่ละชนิดจะมีลักษณะและพฤติกรรมไม่เหมือนกัน เช่น ยุงลายชอบหากินตอนกลางวัน ยุงก้นปล่องและยุงรำคาญจะชอบหากินตอนกลางคืน ส่วนยุงยักษ์ไม่ดูดเลือดกินแต่น้ำหวาน เป็นยุงที่มีประโยชน์เนื่องจากลูกน้ำยุงยักษ์ช่วยกินลูกน้ำยุงพาหะ (อุษาวดี ถาวระ และคณะ, 2559) ซึ่งเมื่อถูกยุงกัดนอกจากจะทำให้เกิดอาการระคายเคือง เป็นผื่นแพ้แล้ว ยุงยังเป็นพาหะที่สำคัญของโรคหลายชนิด เช่น มาลาเรีย ไข้ปวดข้อยุงลาย (ชิคุนกุนย่า) ไข้เลือดออก ไข้สมองอักเสบ ฯลฯ ในแต่ละปีทั่วโลกมีผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตที่เกิดจากยุงจำนวนหลายล้านคน รวมไปถึงประเทศไทยที่ยังมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกด้วยจำนวนที่เพิ่มขึ้นทุกปีอีกด้วย โดยยุงลายแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ ยุงลายบ้าน (Aedes aegypti) และยุงลายสวน (Aedes albopictus) ซึ่งยุงลายนั้นเป็นยุงที่พบได้บ่อยในบ้านเรือนทั่วไป เป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นพาหะสำคัญที่ทำให้เกิดโรคไข้เลือดออก (Dengue Fever) โรคชิคุนกุนยา (Chikungunya) และไข้ซิกา (Zika Fever) ยุงลายเป็นยุงที่มีลักษณะเฉพาะตัว คือ มีลายเส้นสีขาวบนลำตัวและขา ส่วนหัว และส่วนนอกเป็นเกล็ดสีดำ

สลับขาว ปากมีลักษณะยาว แต่แหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายบ้านและยุงลายสวนมีความแตกต่างกัน ยุงลายบ้านจะอยู่ในภาชนะขังน้ำชนิดต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น (man-made container)ทั้งที่อยู่ภายในบ้านและบริเวณรอบ ๆ บ้าน ส่วนยุงลายสวนมักเพาะพันธุ์อยู่ในแหล่งเพาะพันธุ์ธรรมชาติ (natural container) เช่น โพรงไม้ โพรงหิน กาบใบพืชจำพวกกล้วย กาบหมาก ฯลฯ (ไสว โพธิมล และสุภาภรณ์ โคตรมณี, 2558) ตลอดจนแหล่งเพาะพันธุ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น บริเวณรอบ ๆ บ้าน หรือในสวน เช่น ยางรถยนต์เก่า รางน้ำฝนที่อุดตัน ถ้วยรองน้ำยางพาราทั้งที่ใช้และไม่ใช้แล้ว หรือแม้แต่แอ่งน้ำบนดิน รวมถึงภาชนะเก็บน้ำที่ถูกทิ้งและพื้นที่ที่มีน้ำขังต่าง ๆ ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการวางไข่และเจริญเติบโตของยุงลาย โดยระยะเวลาในการเพาะพันธุ์ของยุงลายจะใช้เวลาแค่ 2-3 วัน ก็จะฟักออกเป็นลูกน้ำ ก่อนจะเติบโตเป็นตัวโม่งและยุงตัวเต็มวัยต่อไป โดยใช้เวลาทั้งหมดเพียง 1-2 สัปดาห์ (ดารินทร์ อารีย์โชคชัย, 2560) ยุงลายนั้นจะชอบวางไข่ตามภาชนะขังน้ำที่มีน้ำนิ่งและใส และน้ำฝนเป็นน้ำที่ยุงลายชอบวางไข่มากที่สุด

จังหวัดภูเก็ตมีการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออกค่อนข้างมาก ครอบคลุมทั้ง 3 อำเภอ คือ เมืองภูเก็ต กะทู้ และถลาง เมื่อปี พ.ศ. 2561 อัตราป่วยสะสมโรคไข้เลือดออกรายจังหวัด 10 อับดับแรก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม 2561 จังหวัดภูเก็ตติดอันดับที่ 7 มีผู้ป่วยจำนวน 927 ราย อัตราป่วย 232.86 (ต่อประชากร แสนคน) และมีผู้ป่วยเสียชีวิต 2 ราย คิดเป็นอัตราป่วยตายร้อยละ 0.22 (สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง, 2561) ซึ่งมาตรการในการป้องกันการกระจายของโรคไข้เลือดออก ยังคงเป็นไปตามฤดูกาล คือ พบผู้ป่วยในช่วงฤดูฝนระหว่าง เดือนมิถุนายนถึงกันยายนของทุกปี และมักพบสูงสุดในเดือนกรกฎาคมของทุกปี (บุญประจักษ์ จันทร์วิน, 2565) จึงควรมุ่งเน้นโดยเฉพาะการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายทั้งภายในบ้านหรือรอบบ้าน ป้องกันการเป็นต้นเหตุที่สำคัญของการเกิดโรคไข้เลือดออก และลดความรุนแรงของการระบาดที่จะเกิดขึ้นในช่วงฤดูฝน เพื่อลดจำนวนผู้ป่วยเสียชีวิต

แหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย ถือได้ว่าเป็นสาเหตุหลัก ๆ ในการทำให้ยุงลายเจริญเติบโตจนส่งผลกระทบตามมา การไม่ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย และไม่เห็นถึงความสำคัญในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงนั้นยิ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เสี่ยงต่อการเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ทั้งภายในภาชนะที่สามารถขังน้ำได้ ที่อยู่ภายในบ้านหรือบริเวณรอบบ้าน เนื่องจากการไม่ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ และให้ความสำคัญในการป้องกันยุงกัดมากกว่าทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ ขาดความต่อเนื่องในการป้องกันและควบคุม (พลอยประกาย ฉลาดล้น และคณะ, 2563) ซึ่งการศึกษาถึงแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายจะทำให้เห็นถึงความสำคัญของความเสี่ยงในพื้นที่ที่จะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย จากสภาพปัญหาการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า อำเภอแม่จัน

จังหวัดเชียงราย พบว่า การรับรู้ความสามารถการควบคุมพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์อาข่ามีความ ตระหนักโดยการตั้งข้อสังเกตว่า ฤดูฝน มาเร็ว ฝนตกชุกปีนี้ยุงจะเยอะ ทางผู้ใหญ่บ้านได้ประชาสัมพันธ์การป้องกันโรคให้ทราบแต่ประชาชนไม่ค่อยสนใจ หลังการระบาดประชาชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงนี้ (นันทิตา กุณราชา และคณะ, 2560) จะเป็นส่วนนึงของการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้เห็นถึงปัญหา และตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันโรคไข้เลือดออก เพื่อลดการระบาดของโรคไข้เลือดออกได้อีกด้วย

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายในภาชนะและพื้นที่เสี่ยง ซึ่งการระบุและวิเคราะห์ถึงแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายที่สำคัญในพื้นที่เสี่ยง กรณีศึกษาบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เพื่อลดโอกาสการเกิดโรคไข้เลือดออกและนำไปใช้ในการวางแผนป้องกันโรคไข้เลือดออก รวมไปถึงสามารถลดการเป็นพื้นที่เสี่ยงในการเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายซึ่งการทำวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญที่จะทำให้คนในชุมชนมีการตระหนักและสามารถมีส่วนร่วมในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ที่สำคัญของยุงลาย ในพื้นที่ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อจัดทำแผนที่โดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์พื้นที่ที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายในบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

นิยามศัพท์

1. ภาชนะ หมายถึง วัตถุหรือสิ่งของที่ใช้สำหรับบรรจุหรือเก็บสิ่งของต่าง ๆ เช่น ของเหลว ของแข็ง หรือสิ่งของอื่น ๆ ภาชนะสามารถทำจากวัสดุหลากหลาย เช่น พลาสติก แก้ว โลหะ ดินเผา หรือวัสดุธรรมชาติ และมีรูปร่างและขนาดแตกต่างกันไปตามการใช้งาน ตัวอย่างของภาชนะ ได้แก่ จาน ขวด อ่าง บ่อปูนซีเมนต์ ถังน้ำ กล่องชานอ้อย กล่องจากเยื่อไผ่ จานกระดาษ เป็นต้น

ภาชนะที่เป็นธรรมชาติ หรือทำมาจากธรรมชาติ หมายถึง ภาชนะที่สามารถเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น แอ่งน้ำบนดิน, โพรงต้นไม้, ใบไม้ขนาดใหญ่ที่กักน้ำ, ซอกหินที่มีน้ำขัง หรือภาชนะที่ทำมาจากวัสดุธรรมชาติ เช่น กะลามะพร้าว, จานกระดาษ, กล่องชานอ้อย, กล่องจากเยื่อ

ไผ่, โอ่งน้ำ โดยภาชนะเหล่านี้สามารถกักเก็บน้ำได้ ซึ่งอาจมีความเสี่ยงต่อการกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย หากไม่ได้รับการจัดการที่เหมาะสม

ภาชนะที่ไม่เป็นธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้น หมายถึง ภาชนะที่เกิดจากการผลิตของมนุษย์ หรือใช้วัสดุที่ไม่ใช่ธรรมชาติ ได้แก่ พลาสติก, โลหะ, แก้ว หรือวัสดุสังเคราะห์ต่าง ๆ ตัวอย่างภาชนะ เช่น จาน ชาม ถ้วย กล่อง แก้ว กระป๋อง ถัง อ่าง ยางรถยนต์เก่า บ่อปูนซีเมนต์ และมักพบว่าภาชนะเหล่านี้ไม่สามารถย่อยสลายได้ง่ายในธรรมชาติ อาจเป็นแหล่งสะสมของน้ำขังซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่จะกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย หากไม่มีการตรวจสอบ หรือทำความสะอาดและจัดการให้ดี

2. พื้นที่เสี่ยง หมายถึง บริเวณหรือสถานที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย ซึ่งอาจรวมถึงพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อด้านสุขภาพ ด้านความปลอดภัย และด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ บริเวณสถานที่ราชการ โรงเรียน มัสยิด วัด ในเขตหมู่ที่ 1 บ้านเชิงทะเล และหมู่ที่ 2 บ้านบางเทา ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

3. แหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย หมายถึง ภาชนะที่อยู่ทั้งภายในบ้านและภายนอกบ้าน สถานที่หรือบริเวณที่ยุงลายใช้สำหรับวางไข่ และเจริญเติบโตจนกลายเป็นยุงตัวเต็มวัย ซึ่งแหล่งเหล่านี้มักจะเป็นพื้นที่ที่มีน้ำขังหรือมีความชื้น

แนวคิดและทฤษฎี

กระทรวงสาธารณะสุข (2563) ได้อธิบายว่า ความเสี่ยง หมายถึง ผลลัพธ์ของความน่าจะเกิดอันตรายและผลจากการเกิดอันตรายนั้น

การประเมินความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการประมาณระดับความเสี่ยง และการตัดสินว่าความเสี่ยงนั้นอยู่ ในระดับใด ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพ หมายถึง กระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบในการประมาณถึงโอกาส ระดับความรุนแรงของอันตราย และความสามารถในการตรวจจับอันตราย หรือพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่จะก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ โรคจากการประกอบอาชีพ โรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อ โรคเรื้อรังหรือ

ปัญหาด้านสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงาน

2. การประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัย หมายถึง กระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบ ในการประมาณถึงโอกาส ระดับความรุนแรงของอันตราย และความสามารถในการตรวจจับอันตรายที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บ หรืออุบัติเหตุจากการทำงานได้

3. การประเมินความเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง กระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบ ในการประมาณถึงโอกาส ระดับความรุนแรงของอันตราย และความสามารถในการตรวจจับอันตรายหรือความเสี่ยงที่เกิดจาก สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่เหมาะสม เช่น ระดับความร้อน ปริมาณความเข้มข้นของสารเคมีหรือฝุ่นละอองที่เป็นไป ตามมาตรฐานกำหนด ที่จะก่อให้เกิดการเจ็บป่วย การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงานได้

ศิริลักษณ์ ฤทธิ์ไธสง (2560) กล่าวว่า ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด ความเสียหายหรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคตและมีผลกระทบทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงานหรือองค์กร ทั้งในด้านยุทธศาสตร์การปฏิบัติงาน การเงินและการบริหาร

ณัฐรดา ไหมมาลา (2564) กล่าวว่า ความเสี่ยง หมายถึง ความไม่แน่นอนซึ่งทำให้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยผลลัพธ์ดังกล่าวอาจเป็นผลลัพธ์ทางบวกหรือทางลบก็ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการโดยทั่วไปจะให้ความสำคัญกับความไม่แน่นอนที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ทางลบ และเตรียมการป้องกันไม่ให้องค์การต้องประสบกับความเสียหายจากผลลัพธ์ทางลบด้วยการจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมต่อไป

วิวัฒน์ เอกบูรณะวัฒน์ (2562) กล่าวว่า ความเสี่ยง (risk) คือ “โอกาส” ที่สิ่งคุกคามต่อสุขภาพจะส่งผลกระทบต่อเรา หากสิ่งคุกคามที่เราสัมผัสมีโอกาสในการก่อผลกระทบได้มากจะเรียกว่า “เสี่ยงมาก” แต่หากสิ่งคุกคามที่เราสัมผัสมีโอกาสก่อผลกระทบได้น้อยก็เรียกว่า “เสี่ยงน้อย”

จากความหมายของ ความเสี่ยง สามารถสรุปได้ว่า เป็นโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์หรือผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์หรือไม่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยความเสี่ยงสามารถแบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ สุขภาพ ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจส่งผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดขนาดและเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากร คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 10,829 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตารางสำเร็จของเครจย์ซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970; อ้างถึงในธีรวุฒิ เอกะกุล, 2544) และได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 351 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายในภาชนะและพื้นที่เสี่ยง กรณีศึกษาบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายในภาชนะและพื้นที่เสี่ยง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1) ศึกษาข้อมูลและเนื้อหา จากตำรา วารสารและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายในภาชนะและพื้นที่เสี่ยง

2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม (Checklist) และแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายในภาชนะและพื้นที่เสี่ยง บริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวกับหลักและวิธีการสร้างแบบสอบถาม เช่น แบบสอบถาม : การสร้างและการใช้ ของอุทุมพร จามรมาน (2530) และหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ของวิเชียร เกตุสิงห์ (2530) และบุญชม ศรีสะอาด (2545)

3) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายในภาชนะและพื้นที่เสี่ยง กรณีศึกษาบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ตรวจพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา และสำนวนภาษา ปรับปรุงแก้ไขตามข้อแนะนำ

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อของแต่ละด้านว่าสอดคล้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น แล้วหาผลรวมของคะแนนในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด เพื่อดูดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Concurrence : IOC) ตั้งแต่ 0.50-1.00 เพื่อนำใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (สมนึก ภัททิยธนี, 2544)

5) หาคุณภาพแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่ไม่ได้มีภูมิลำเนาเดิมอยู่จังหวัดภูเก็ต หาค่าความเชื่อมั่น

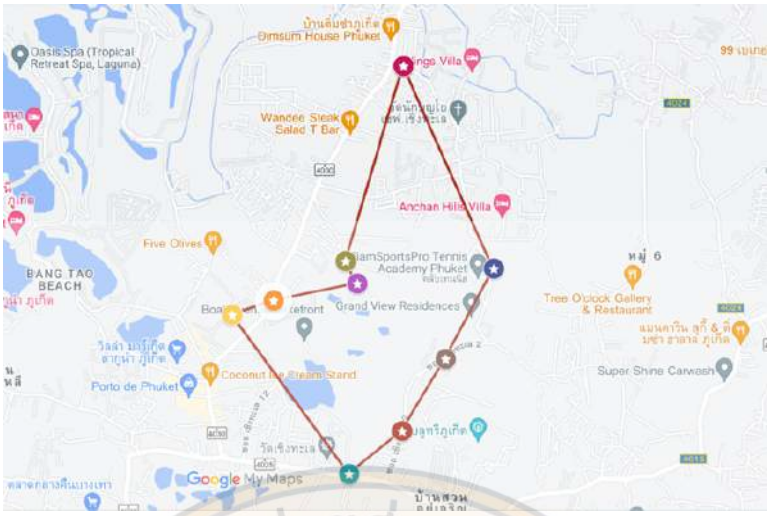
(Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (**α**- Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .880

ผลการศึกษา

1. เพื่อสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ที่สำคัญของยุงลาย ในพื้นที่ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต การศึกษาแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายในภาชนะและพื้นที่เสี่ยงกรณีศึกษาบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ส่วนใหญ่ในครัวเรือนมีประเภทภาชนะที่ทำมาจากวัสดุธรรมชาติที่มักเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ดังนี้ อันดับที่1 กะลามะพร้าว จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 อันดับที่2 โอ่งน้ำ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 23.90 อันดับที่3 กล่องชานอ้อย จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80 อันดับที่4 จานกระดาษ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.30 อันดับที่5 กล่องจากเยื่อไผ่ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และอันดับที่6 อื่น ๆ เช่น ภาชนะจากกาบหมาก ภาชนะจากกล้วยจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60

ส่วนใหญ่ในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถามมีภาชนะที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนี้ อันดับที่1 ถังน้ำ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 22.20 อันดับที่2 ถังขยะ อันดับที่3 บ่อปูนซีเมนต์ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 19.10 อันดับที่4 ยางรถยนต์เก่า จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 อันดับที่5 อ่างน้ำ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 8.10 อันดับที่6 แก้วน้ำ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.40 อันดับที่7 ถ้วย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 อันดับที่8 ขวดแก้ว หรือพลาสติก จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 อันดับที่9 กล่องพลาสติก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 อันดับที่10 จาน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 อันดับที่11 ชาม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70 อันดับที่12 กระป๋อง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70 อันดับที่13 แจกัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และอันดับที่ 14 อื่น ๆ เช่น ถุงพลาสติก แก้วพลาสติก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.90

2. เพื่อจัดทำแผนที่โดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์พื้นที่ที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายในบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย ในบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

จากแผนที่แสดงแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย ในบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่ามีทั้งหมด 9 จุด มีดังนี้ จุดที่1 พบบ่อปูนซีเมนต์ อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.988, 98.313 จุดที่2 พบถังน้ำที่มีน้ำขังในสวนยางพารา อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.998, 98.313 จุดที่3 พบแหล่งขยะ อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.994, 98.318 จุดที่4 พบแอ่งน้ำขังในสวนยางพารา อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.990, 98.316 จุดที่5 พบแหล่งน้ำ อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.998, 98.320 จุดที่6 พบท่อไม่มีระบบการระบายน้ำ อยู่ละติจูด ลองจิจูด 8.008, 98.316 จุดที่7 พบภาชนะที่ไม่ใช้แล้ว อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.997, 98.313 จุดที่8 พบอ่างน้ำที่มีน้ำขัง อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.996, 98.309 และจุดที่9 พบยางรถยนต์เก่าที่มีน้ำขัง อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.996, 98.307

อภิปรายผลการศึกษา

1. เพื่อสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ที่สำคัญของยุงลาย ในพื้นที่ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ด้านภาชนะที่เป็นธรรมชาติ หรือทำมาจากธรรมชาติ ส่วนใหญ่ในครัวเรือนมีประเภทภาชนะที่ทำมาจากวัสดุธรรมชาติที่มักเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ดังนี้ อันดับที่ 1 กะลามะพร้าว จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 อันดับที่ 2 โอ่งน้ำ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 23.90 อันดับที่ 3 กล่องชานอ้อย จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80 อันดับที่ 4 จานกระดาษ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.30 อันดับที่ 5 กล่องจากเยื่อไผ่ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และอันดับที่ 6 อื่น ๆ เช่น ภาชนะจากกาบหมาก ภาชนะจากกล้วย

จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไสว โพธิมล และสุภาภรณ์ โคตรมณี (2558) แหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายทั้งสองชนิดแตกต่างกันโดยยุงลายบ้านจะอยู่ในภาชนะขังน้ำชนิดต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น (man-made container) ทั้งที่อยู่ภายในบ้านและบริเวณรอบ ๆ บ้าน ยุงลายสวนมักเพาะพันธุ์อยู่ในแหล่งเพาะพันธุ์ธรรมชาติ (natural container) เช่น โพรงไม้ โพรงหิน กระบอกไม้ไผ่ กาบใบพืชจำพวกกล้วย พลับพลึง หมากฯลฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร เมียงอารมณ์ และธิติมา เกตุแก้ว (2566) ผลการทดสอบการขึ้นรูปบรรจุภัณฑ์จากกาบหมากและกาบกล้วยมีการขึ้นรูปได้สมบูรณ์และสามารถกันน้ำได้ดี เนื่องจากความแตกต่างของความหนาแน่นของเส้นใยของวัสดุธรรมชาติโดยการทดสอบคุณสมบัติทางกายภาพของภาชนะใส่อาหารจากวัสดุธรรมชาติทั้ง 14 ตัวอย่าง พบว่า ภาชนะใส่อาหารวัสดุธรรมชาติ ที่มีความหนามากที่สุด คือ กาบหมาก

ด้านภาชนะที่ไม่เป็นธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้น ส่วนใหญ่ในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถามมีภาชนะที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนี้ อันดับที่ 1 ถังน้ำ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 22.20 อันดับที่ 2 ถังขยะ อันดับที่ 3 บ่อปูนซีเมนต์ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 19.10 อันดับที่ 4 ยางรถยนต์เก่า จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 อันดับที่ 5 อ่างน้ำ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 8.10 อันดับที่ 6 แก้วน้ำ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.40 อันดับที่ 7 ถ้วย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 อันดับที่ 8 ขวดแก้ว หรือพลาสติก จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 อันดับที่ 9 กล่องพลาสติก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 อันดับที่ 10 จาน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 อันดับที่ 11 ชาม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70 อันดับที่ 12 กระป๋อง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70 อันดับที่ 13 แจกัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และอันดับที่ 14 อื่นๆ เช่น ถุงพลาสติก แก้วพลาสติก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.90 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวรรณ พรหมเพรา และคณะ (2561) ผลปรากฏว่าพบว่า แหล่งเพาะพันธุ์ยุงที่พบมากที่สุด คือ ถังน้ำพลาสติก เมื่อเปรียบเทียบจำนวนยุงลายในแหล่งเพาะพันธุ์สีเข้มกับสีอ่อน มีฝาปิดกับไม่มีฝาปิด ทำด้วยวัสดุที่ต่างชนิดกัน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี มนตรี และคณะ (2564) ผลการวิจัยพบว่า ภาชนะใส่น้ำเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายทั้งภายในและนอกบ้าน เช่น ขวดและแก้วพลาสติก กล่องโฟม กระป๋อง เศษขยะพลาสติก กาบใบกล้วยใบมะพร้าว ยางรถยนต์เก่าทิ้งไว้ในบ้าน จานรองกระถางต้นไม้ แจกันบูชาศาลพระภูมิ ภาชนะใส่น้ำในห้องน้ำ ถังใส่น้ำที่ไม่มีฝาปิด สิ่งเหล่านี้เอื้อต่อการวางไข่ของยุงลาย สิ่งของต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก บ้านยังจัดไม่เป็นระเบียบทำให้บ้านอับทึบ เป็นที่เกาะพักของยุงลายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิรา เลิศพร้อม (2563) ผลการศึกษาพบว่าการสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายมีค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายสูงสุดในปี พ.ศ. 2560 บ้านที่สำรวจพบลูกน้ำยุงลาย (HI) สูงสุดคิดเป็นร้อย

ละ 17.98 ภาชนะที่พบลูกน้ำ(CI) สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 6.00 จำนวนภาชนะมากที่สุดในภาพรวมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2562 ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 4 ได้แก่ ภาชนะที่ไม่ใช้แล้ว คิดเป็นร้อยละ 17 รองลงมา ได้แก่ ที่รองกันมด ที่รองตู้เย็น/เครื่องทำน้ำเย็น และยางรถยนต์เก่า คิดเป็นร้อยละ 15 14 และ 13 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัศนีย์ เอกวานิช และคณะ (2558) จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า บริเวณภายนอกที่พักอาศัยมีจำนวนแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายมากกว่าภายในที่พัก โดยชนิดของแหล่งเพาะพันธุ์ที่พบภายในที่พักอาศัย เช่น ภาชนะเก็บน้ำใช้ แจกัน เศษภาชนะเหลือใช้ ถาดรองน้ำเครื่องทำน้ำเย็น จานรองกระถาง ส่วนที่พบภายนอกที่พัก เช่น รางกันมด อ่างบัว ฝาถังสี กระถางธูป ถังปลูกต้นข้าวช่องเหล็กปิดฝาคูน้ำ ถาดให้น้ำสุนัข ยางรถยนต์เก่า ก้นพาน ถาดเหล็กรองน้ำตาเทียน ขันน้ำมนต์ เป็นต้น

2. เพื่อจัดทำแผนที่โดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์พื้นที่ที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย ในบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จากแผนที่แสดงแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย ในบริเวณตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่ามีทั้งหมด 9 จุด มีดังนี้ จุดที่1 พบบ่อปูนซีเมนต์ อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.988, 98.313 จุดที่ 2 พบถังน้ำที่มีน้ำขังในสวนยางพารา อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.998, 98.313 จุดที่3 พบแหล่งขยะ อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.994, 98.318 จุดที่4 พบแอ่งน้ำขังในสวนยางพารา อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.990, 98.316 จุดที่5 พบแหล่งน้ำ อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.998, 98.320 จุดที่6 พบท่อไม่มีระบบการระบายน้ำ อยู่ละติจูด ลองจิจูด 8.008, 98.316 จุดที่7 พบภาชนะที่ไม่ใช้แล้ว อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.997, 98.313 จุดที่8 พบอ่างน้ำที่มีน้ำขัง อยู่ละติจูด ลองจิจูด 7.996, 98.309 และจุดที่9 พบยางรถยนต์เก่าที่มีน้ำขัง จุดละติจูด ลองจิจูด 7.996, 98.307 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกรัฐ เด่นชลชัย และคณะ (2564) สำหรับการศึกษา ด้านแหล่งเกาะพักเพื่อการควบคุม ได้คัดเลือกพื้นที่ที่พบยุงลายสวนชุกชุมในจังหวัดชลบุรี โดยได้พัฒนากล่องสำรวจการเกาะพัก รวมทั้งเครื่องมือสำหรับเก็บตัวอย่างยุง พบว่ายุงลายสวนเกาะพักอยู่อย่างหนาแน่นในบริเวณที่มีพุ่มไม้อยู่ร่วมกับสวนยางมากกว่าบริเวณที่เป็นสวนยางอย่างเดียว ข้อมูลกายภาพและภูมิศาสตร์ในพื้นที่ศึกษาได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลประชากรยุงลายสวน นำมาจัดทำเป็นแผนที่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) แสดงความชุกชุมของประชากรยุงลายสวนในช่วงเวลาตั้งแต่ 6.00-21.00 น. เปรียบเทียบระหว่างพื้นที่เชิงเขา พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่สวนยางพารา จังหวัดชลบุรี ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการวางแผนเพื่อช่วยควบคุมยุงลายสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์ และชนันธร ขัติยะ (2559) รายงานสถิติแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายด้วยระบบแผนที่ออนไลน์ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลักคือ ส่วนของการรับข้อมูลพิกัดตำแหน่งและข้อมูลการสำรวจจากโปรแกรมประยุกต์ในการรับข้อมูลพิกัดตำแหน่งทางภูมิสารสนเทศ ส่วนที่สองเป็นการแสดงผลแผนที่ออนไลน์ในจุดสำรวจรายงานแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย และ ส่วนที่สามเป็นการ

แสดงข้อมูลทางสถิติภาพรวมของจุดสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายทั้งนี้ระบบแสดงข้อมูลตำแหน่งของจุดสำรวจสามารถประเมินความเสี่ยงในพื้นที่การสำรวจจากข้อมูลสถิติเพื่อนำไปวางแผนป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในพื้นที่ได้ อีกทั้งเป็นระบบแผนที่รายงานแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายเพื่อสนับสนุนการทำงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุรงค์ องอาจ และคณะ (2560) ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงด้วยกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น (AHP) ร่วมกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ด้วยการซ้อนทับข้อมูล พบว่า ปี 2556 มีจำนวนผู้ป่วยมากที่สุดที่ หมู่บ้านโนนสูง ปี 2557 พบมากที่สุดที่หมู่บ้านโนนสูง และปี 2558 พบมากที่สุดที่หมู่บ้านจันลา การวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงสามารถแบ่งเป็น 5 ระดับคือ เสี่ยงมากที่สุด พบมากบริเวณพื้นที่ความหนาแน่นผู้ป่วยสูงและหมู่บ้านที่ครัวเรือนหนาแน่นสูง เสี่ยงมาก พบมากพื้นที่ความหนาแน่นหลังคาเรือนสูง เสี่ยงปานกลาง พบในหมู่บ้านที่มีประชากรหนาแน่นน้อยและความหนาแน่นครัวเรือนต่ำ เสี่ยงน้อย พบหมู่บ้านที่มีประชากรหนาแน่นน้อยสุดและค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายต่ำและเสี่ยงน้อยที่สุด พบบริเวณพื้นที่ป่าเนื่องจากยุงลายส่วนใหญ่เพาะพันธุ์ในพื้นที่ชุมชน พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่เสี่ยงมากที่สุด พบบริเวณหมู่บ้านจันลา ท่าแสนคูณ และนาหนองหว้า ตามลำดับ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแผนที่ไปใช้ในการวางแผนและป้องกันโรคไข้เลือดออกได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริชัย จันพุ่ม และคณะ (2567) ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลโรคไข้เลือดออกของความแตกต่างระหว่างพื้นที่เขตเมืองและเขตชนบท เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลพื้นที่ที่ต้องการด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างพื้นที่ จากเส้น จุดต่าง ๆ และโพลีกอนของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งสามารถสะท้อนมุมมองใหม่ และสามารถเห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในการตรวจคัดกรองโรค การเฝ้าระวังโรค การป้องกันและควบคุมโรค การวางแผนการรักษาโรค และการฟื้นฟูสภาพของโรคไข้เลือดออกได้

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากบางพื้นที่มีข้อจำกัดด้านการเข้าถึง ควรมีการประสานงานและขออนุญาตเจ้าของพื้นที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องไว้ล่วงหน้า

2. ความไม่สม่ำเสมอของข้อมูล เนื่องด้วยปัจจัยสิ่งแวดล้อม เช่น อุณหภูมิ ความชื้น และสภาพอากาศอาจเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การบันทึกข้อมูลมีความคลาดเคลื่อน ดังนั้นควรมีการเก็บข้อมูลในหลายช่วงเวลา

3. ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และด้านระยะเวลา การดำเนินการวิจัยในพื้นที่กว้างอาจต้องใช้ทรัพยากรและการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่สั้นอาจไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ ควรมีการวางแผนการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม รวมถึงขยายระยะเวลาในการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณะสุข. (2563). *แนวทางการประเมินและจัดการความเสี่ยงทางสุขภาพแบบองค์รวม.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์อักษรกรฟฟิคแอนด์ดีไซน์.

จตุรงค์ องอาจ และคณะ. (2560). การวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงการเกิดไข้เลือดออกด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ตำบลโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 24*(3), 65-76. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/jmhs/article/view/107608.

ณัฐรดา ไหมมาลา. (2564). การระบุความเสี่ยง: ปัญหาและการตีความ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, *12*(1), 230-246. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/humanjubru/article/view/245589.

ดารินทร์ อารีย์โชคชัย. (2560). *รู้จักยุงลายสัตว์ร้ายใกล้ตัว.* http://www.correct.go.th/meds/index/Download/รู้จักยุงลายสัตว์ร้ายใกล้ตัว.pdf

ทัศนีย์ เอกวานิช และคณะ. (2558). การเปรียบเทียบวิธีควบคุมและกำจัดยุงลาย ในเขตเทศบาลนครภูเก็ต. *วารสารวิชาการสาธรณสุข, 24*(1), 124-131.

ธนากร เมียงอารมณ์ และธิติมา เกตุแก้ว. (2566). การพัฒนาเครื่องขึ้นรูปภาชนะบรรจุอาหารจากวัสดุธรรมชาติ. *วารสารก้าวทันโลกวิทยาศาสตร์*, *24*(1), 181-201. https://li02.tci-thaijo.org/index.php/adscij/article/view/647.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). วิทยาการพิมพ์.

นันทิตา กุณราชา และคณะ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในกลุ่มชาติ พันธุ์อาข่า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิชาการ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์, 9*(2), 91-103. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/crmjournal/article/view/182435.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.

บุญประจักษ์ จันทร์วิน. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในอำเภอที่มีอัตราป่วยสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน, 8*(4), 141-156. https://he02.tcithaijo.org/index.php/ajcph/article/view/258187/177272.

พลอยประกาย ฉลาดล้น และคณะ. (2563). การพัฒนารูปแบบการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในตำบลสวนกล้วย จังหวัดราชบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5*(12), 324-340. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/247158/168323.

ภาวิณี มนตรี และคณะ. (2564). ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมป้องกันโรคที่มียุงลายเป็นพาหะของประชาชน ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี. *วารสารควบคุมโรค, 47*(2), 343-352. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/DCJ/article/view/240631.

รุจิรา เลิศพร้อม. (2563). ผลการสำรวจลูกน้ำยุงลายกับการเกิดโรคไข้เลือดออกในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 4 ปี พ.ศ. 2560-2562. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 1*(2), 59-66. https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/ScienceRERU.

วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). *หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ไทยวัฒนาพานิช.

วิวัฒน์ เอกบูรณะวัฒน์. (2562, 20 เมษายน). *ความเสี่ยง*. https://www.summacheeva.org/article/risk.

ศิริชัย จันพุ่ม และคณะ. (2567). การวิเคราะห์ข้อมูลโรคไข้เลือดออกของความแตกต่าง ระหว่างพื้นที่เขตเมืองและเขตชนบท ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9, 18*(1), 224-237.

ศิริลักษณ์ ฤทธิ์ไธสง. (2560). การบริหารความเสี่ยงของโรงพยาบาล ในบริบทของพยาบาลวิชาชีพ. *วารสารกฎหมายสขภาพและสาธารณสุข, 3*(1), 77-87.

ศุภวรรณ พรหมเพรา และคณะ. (2561). นิเวศวิทยาของยุงลายในตำบลเคร็ง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ, 21*(1), 9-20.

สมนึก ภัททิยธนี. (2544). *การวัดผลการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ประสานการพิมพ์.

สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง. (2561). *รายงานประจำปี 2651 สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์อักษรกรฟฟิคแอนด์ดีไซน์.

สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์ และชนันธร ขัติยะ. (2559). ระบบแผนที่ออนไลน์เพื่อรายงานแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย กรณีศึกษาตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 10*(2), 190-199. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU/article/view/59440.

ไสว โพธิมล และ สุภาภรณ์ โคตรมณี. (2558). การสำรวจความชุกชุมของลูกน้ำยุงลายในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี พ.ศ.2554-2557. *วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น, 22*(1), 42-48. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/jdpc7kk.

อุทุมพร จามรมาน. (2530). *แบบสอบถาม:การสร้างและการใช้.* คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุษาวดี ถาวระ และคณะ. (2559). *ยุงร้ายกว่าเสือ.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

เอกรัฐ เด่นชลชัย และคณะ. (2564). การสำรวจการแพร่กระจายเชิงพื้นที่และแหล่งเกาะพักของยุงลายสวน (Aedes albopictus) ในจังหวัดชลบุรี เพื่อการควบคุมยุงลายสวนอย่างมีประสิทธิภาพ. *วารสารกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, 63*(2), 386-402. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/dmsc/article/view/251145.

ศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Key Word (บัตรคำศัพท์) เพื่อส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

Study the Result of Learning Management Using Key Word Cards to Support Remembering Buddhism Vocabulary Enduringness of Mattayomsuksa 2 Students of Ban Thung Kha School, Ratsada Sub-district, Mueng District, Phuket Province.

อรอนงค์ จิตเย็น[1] และพรรณวดี ขำจริง[2]

Onanong Jityen[1] and Panwadee khumjing[2]

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Phuket Rajabhat University

s6511149126@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Key Word (บัตรคำศัพท์) และเพื่อส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มเป้าหมายนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ต.รัษฎา อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และความเบนเบี่ยงมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในการทดลองทั้ง 3 ครั้ง มีระยะเวลาที่เท่ากัน ครั้งที่ 1 ห่างจากครั้งที่ 2 เป็นระยะเวลา 7 วัน และครั้งที่ 2 ห่างจากครั้งที่ 3 เป็นระยะเวลา 7 วัน โดยใช้บัตรคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา 50 คำ ให้ผู้เรียนอ่านและฝึกทำกิจกรรมกลุ่ม และพบว่ามีความคงทนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนครั้งที่ 3 มีนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุดคือ เลขที่ 21 , 25 , 26 , 27 , 28 ได้คะแนน 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 100.00

คำสำคัญ: การเรียนการสอน, บัตรคำศัพท์, ความคงทน, การจำ, คำศัพท์

Abstract

The study aimed at to study the result of learning management using key word cards to support remembering Buddhism vocabulary enduringness of Mattayomsuksa 2 students of

Ban Thung Kha school, Ratsada sub-district, Mueng district, Phuket province. It was experimental research. The target group was 30 of Mattayomsuksa 2 students, Ban Thung Kha school, Ratsada sub-district, Mueng district, Phuket province. The instrument collected the data was a test. It was analyzed the data using frequent percentage and standard deviation.

The finding of this research was found that 3 experiments had the same spaces of time. The first time which used key word cards had the space time for 7 days from the second. The second time which used key word cards had the space time for 7 days from the third. There were 50 Buddhism vocabulary for students to read and practice activity group. It was found that enduringness of the third pre-test result had the highest students'scores were number 21, 25, 26, 27, 28 of 20 marks considered at percentage of 100.00

Keywords: Learning and Teaching, Word Cards, Enduringness, Remembering, Vocabulary

ที่มาและความสำคัญ

ทักษะการจำ ถือว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่จะเก็บสะสมหน่วยความรู้ไว้และสามารถระลึกได้หรือนำหน่วยความรู้นั้นออกมาใช้ได้ในลักษณะเดียวกับที่เก็บไว้ ซึ่งเป็นความสามารถที่จำเป็นในกิจกรรมทางสมองทุกแขนง ภาษาเป็นตัวอย่างของการจำและใช้ความจำโดยอัตโนมัติเป็นส่วนใหญ่ ความเข้าใจในเสียงพูดเกิดจากการทำงานจากความจำของสมอง เสียงที่ได้ยินจะผูกโยงกับความหมายของภาษาทันที ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจำก่อให้เกิดความคล่องตัวในการแก้ปัญหาได้ ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ การที่ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาจะส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสิ่งสำคัญอันดับแรกของขบวนการเรียนรู้คือ ผู้เรียนต้องมีความจำที่ดี (อัครภูมิ จารุภากร และพรพิไล เลิศวิชา, 2550)

บัตรคำศัพท์ (Key word) เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ได้ง่ายและสนุกสนาน การใช้บัตรคำศัพท์ทำให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจมากขึ้น โดยไม่จำกัดแค่การเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์ แต่ยังสามารถนำมาใช้ในการฝึกอ่านประโยคหรือการจำลองสิ่งของที่ไม่สามารถนำมาแสดงในชั้นเรียนได้จริง การเรียนรู้ผ่านบัตรคำศัพท์จึงสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการจดจำได้ดีขึ้นและช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อใช้ในกิจกรรมที่ผู้สอนเตรียมไว้ การใช้สื่อบัตรคำศัพท์จึงเป็นวิธีการที่ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและสนุกสนาน พร้อมทั้งเสริมทักษะในการจำคำศัพท์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พรสวรรค์ สีป้อ, 2550)

นอกจากนี้การจำของผู้เรียนที่เกิดจากจากท่องจำผ่านตัวหนังสือเพียงอย่างเดียว จะทำให้การจำของของผู้เรียนมีความยาก แต่ถ้าการจำผ่านรูปภาพและตัวหนังสือร่วมกัน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการจำที่ดีขึ้น ดังนั้น บัตรคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาเป็นสื่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพที่สามารถช่วยปูพื้นฐานการจำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะการจำและทักษะการฟังผ่านบัตรคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วยทั้งคำศัพท์และรูปภาพ ที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและที่สำคัญช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เนื่องจากบัตรคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนได้หลากหลายรูปแบบ นอกจากนี้บัตรคำศัพท์เป็นสื่อการสอนอย่างหนึ่งที่มีราคาไม่แพง หรือสามารถจัดทำขึ้นเองโดยมีขั้นตอนหรือกระบวนการที่ไม่ยุ่งยาก นอกจากนั้นผู้เรียนสามารถพกพาหรือหยิบจับไปที่ไหนก็ได้ทั้งภายในห้องเรียนหรือภายนอกห้องได้ บัตรภาพและบัตรคำ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา Lewis (2010)

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บัตรคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา เป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีความสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงการเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ นอกจากนี้การรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนามาก ๆ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะอื่น ๆ ทั้งทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะอ่าน และทักษะการเขียน จึงได้ดำเนินการวิจัยนี้ขึ้นโดยใช้ชื่องานวิจัยว่า ศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Key Word (บัตรคำศัพท์) และเพื่อส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ด้วยความเชื่อว่า การสอนคำศัพท์โดยใช้บัตรคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา สามารถทำให้นักเรียนจดจำคำศัพท์ได้อย่างรวดเร็วและคงทน อีกทั้งยังเป็นสื่อการเรียนการสอนนี้ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้มากยิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Key Word (บัตรคำศัพท์) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

2. เพื่อส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

นิยามศัพท์

การเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ โดยการร่วมมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อสร้างประสบการณ์และพัฒนาพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลายผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายที่คล้ายกัน เช่น กิจกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เช่น การบรรยาย การอภิปราย และการศึกษาเชิงปฏิบัติ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสนุกสนาน นอกจากนี้ยังมีการกำหนดกระบวนการสอนอย่างเป็นระบบที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยการนำทฤษฎีและหลักการที่ได้รับการพิสูจน์มาใช้เป็นแนวทางในการสอน

บัตรคำศัพท์ หมายถึง เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย และเหมาะสำหรับการฝึกฝน และการทบทวน โดยมีลักษณะเป็นบัตรกระดาษที่มีคำศัพท์และรูปภาพ หรือวลีที่มีสีสันดึงดูดความสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนรู้จะจดจำคำศัพท์ได้ดียิ่งขึ้น เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูและผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้สำหรับคำศัพท์เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ สัตว์ และสถานที่ ช่วยในการฝึกอ่าน เขียน และจดจำคำศัพท์อย่างมีประสิทธิภาพ

ความคงทนในการจำ หมายถึง ความสามารถของสมองในการระลึกถึงหรือดึงข้อมูล และประสบการณ์ที่เคยเรียนรู้มาออกมาใช้ได้ตามต้องการ แม้ว่าจะทิ้งระยะเวลาไว้แล้ว โดยความคงทนนี้มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับการสัมผัสประสบการณ์ที่เด่นชัดหรือกระตุ้นให้เกิดการจำ

คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา หมายถึง คำหรือวลีที่ใช้ในการอธิบายหลักธรรม ความเชื่อ และแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าใจธรรมชาติของชีวิตและการหลุดพ้นจากทุกข์ ดังนั้นการเข้าใจคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาหลักธรรมและการพัฒนาจิตใจให้ก้าวหน้าต่อไปในทางแห่งความสงบและความสุขที่แท้จริง

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2546) ให้ความหมายว่า การดำเนินการต่าง ๆ ในโรงเรียนโดยผู้สอนและผู้เรียน เช่น การบรรยาย การอบรม การสาธิต การปฏิบัติงาน การให้นักเรียนค้นคว้า อภิปราย การจัดการศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

วไลพร คุโณทัย (2530) ให้ความหมายว่า สภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ และการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างประสิทธิภาพ น่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2532) ให้ความหมายว่า ทุกสิ่งอย่างที่กระทำขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้น ๆ ได้ผลดี การสอนของผู้สอนเป็นไปอย่างมีความหมายผู้เรียนได้ทั้งความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลิน

สนิท สัตโยภาส (2532) ให้ความหมายว่า สภาพที่จัดกระทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540) ให้ความหมายว่า การปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ราตรี เพรียวพานิช (2547) ให้ความหมายว่า สภาพการณ์ที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยวิธีการปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2548) ให้ความหมายว่า กระบวนการตามขั้นตอนที่ถูกกำหนดไว้เพื่อปฏิบัติการร่วมกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

ทิศนา แขมมณี (2555) ให้ความหมายว่า สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการ หรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่สามารถช่วยให้ กระบวนการเรียนรู้เป็นไปตามทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่ถูกพิสูจน์ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสามารถนำมาใช้เป็นแบบแผนในการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้นั้น ๆ

ราชบัณฑิตยสภา (2558) ให้ความหมายว่า แบบแผนของกระบวนการสอนที่ได้รับการจัดลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับทฤษฎีหรือหลักการที่รูปแบบนั้นยึดถือและนำไปสู่จุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบนั้น กระบวนการสอนดังกล่าวต้องได้รับการพิสูจน์ทดสอบตามระเบียบ 9 ที่เหมาะสม จนกระทั่งมั่นใจได้ว่าสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายได้จริง จึงมีการเผยแพร่ให้นำไปใช้เป็นแบบแผนในการสอนเรื่องต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายตามที่รูปแบบนั้นกำหนด

แนวคิดเกี่ยวกับบัตรคำศัพท์

บัตรคำศัพท์ เป็นสื่อการเรียนการสอนที่สามารถใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย เป็นสื่อการสอนที่ผลิตได้ง่าย แต่มีสามารถใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมพงษ์ ศิริเจริญ (2515) บัตรคำเป็นสื่อการสอนที่ครูสามารถทำขึ้นเองได้ง่าย ๆ โดยใช้รูปภาพ คำ หรือข้อความตามวัตถุประสงค์ของการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาหรือวิชาที่กำลังสอน บัตรคำเหมาะสำหรับการอธิบายเรื่องราวที่ต้องมีความต่อเนื่องหรือใช้ซ้ำหลาย ๆ ครั้ง จึงเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการสอนเด็กในระดับปฐมวัย ประถม และมัธยมตอนต้น

สรุปได้ว่า บัตรคำศัพท์ เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัยและเหมาะสำหรับการขึ้นบทเรียนใหม่ การฝึกฝน และการทบทวน โดยมีลักษณะเป็นบัตรกระดาษที่มีคำศัพท์และรูปภาพหรือวลีที่มีสีสันดึงดูดความสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูและผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้สำหรับคำศัพท์เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ สัตว์ และสถานที่ ช่วยในการฝึกอ่าน เขียน และจดจำคำศัพท์อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับความคงทน

ความคงทนของการจำเป็นกระบวนการทำงานของสมองที่จะสามารถดึงความรู้ หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เคยเรียนหรือผ่านมาแล้ว นำมาใช้ได้ใหม่หรือกล่าวซ้ำได้อีกครั้งหรือหลายครั้ง ความคงทนในการจำของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน บางคนจำได้ดี บางคนจำได้นาน บางคนจำได้ชั่วคราว รวมทั้งขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่ผู้เรียนประสบโดยตรงว่ามีจุดเด่นหรือจุดที่จะกระตุ้นให้เกิดความจำได้อย่างคงทนหรือไม่

ความหมายของความคงทนในการจำ

ปัญจลักษณ์ ถวาย (2556) ให้ความหมายว่า ความสามารถของสมองมนุษย์ในการระบุหรือระลึกได้ในสิ่งที่เรียนมาแล้ว หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่รับรู้มาแล้ว รวมทั้งองค์ความรู้ที่เคยมีประสบการณ์ผ่านมา โดยสามารถนำออกมาใช้ได้ตามต้องการหลังจากทิ้งระยะเวลาไว้ช่วงหนึ่ง

สุรางค์ โค้วตระกูล (2559) ให้ความหมายว่า การบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ของสมองจากการสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเก็บสิ่งที่เรียนรู้ไว้ได้เป็นระยะเวลานาน และจัดเก็บไว้ในสมองในส่วนของความจำการคงไว้ซึ่งผลการเรียนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ โดยสามารถระลึกถึงเพื่อนำออกมาใช้ได้

สุพรรณี ศรีปาน (2555) ให้ความหมายว่า ความสามารถของสมองในการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบระเบียบ หรือเก็บข้อมูลสิ่งที่ต่างที่ได้จากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการเชิงโครงสร้างเริ่มตั้งแต่การรับข้อมูล การบันทึกข้อมูล และการเรียกข้อมูล และต้องนำกลับมาใช้ใหม่ได้เมื่อต้องการ

สุชา จันทน์เอม (2541) ให้ความหมายว่า กระบวนการทางจิตใจที่ตอบสนองต่อสิ่งที่เรียนรู้มาแล้วในอดีตให้เห็นอีกในปัจจุบัน และแสดงออกมาได้อย่างถูกต้อง

สรุปได้ว่า ความคงทนในการจำ หมายถึง ความสามารถของสมองในการระลึกถึงหรือดึงข้อมูลและประสบการณ์ที่เคยเรียนรู้มาออกมาใช้ได้ตามต้องการ แม้ว่าจะทิ้งระยะเวลาไว้แล้ว โดยความคงทนนี้มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับการสัมผัสประสบการณ์ที่เด่นชัดหรือกระตุ้นให้เกิดการจำ

การวัดความคงทนทางการเรียนรู้

สิริอร วิชชาวุธ (2554) ให้ความหมายว่า การวัดความคงทนในการเรียนรู้หรือในการจำ มีนักวิชาการหลายท่านนำเสนอแนวทางหรือวิธีการในการวัดความคงทนในการเรียนรู้ไว้หลายประเภท แต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน นำไปใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เหมือนกัน

การวัดความคงทนในการเรียนรู้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.การระลึกได้ (Recall) ให้ผู้เรียนทดสอบในสิ่งที่เรียนมาแล้ว หรือบอกสิ่งที่เคยเรียนรู้มาแล้ว โดยไม่ให้โอกาสทบทวน และสิ่งที่จะตอบหรือบอกต้องไม่มีอยู่ในการรับสัมผัสในขณะนั้น เช่น ข้อสอบแบบอัตนัย ที่ผู้เรียนต้องนำเสนอคำตอบด้วยตนเอง

2.การจำได้ (Recognition) เป็นการทดสอบที่มีการกำหนดคำถามและคำตอบไว้ให้เลือกตอบ หรือกล่าวได้ว่า คือ การนำสิ่งเร้ามาอยู่ตรงหน้า หรือในอยู่ในขณะที่รับสัมผัสแล้วจำได้ เช่น ข้อสอบ แบบปรนัย

3.การเรียนซ้ำ (Relearning) การให้ผู้เรียนเรียนในสิ่งที่เรียนมาแล้วซ้ำๆ จนกว่าจะจำได้ครบสมบูรณ์

สรุปได้ว่า การวัดความคงทนในการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประเมินความสามารถของผู้เรียนในการระลึกถึงข้อมูลและประสบการณ์ที่เคยเรียนรู้ นักวิชาการได้เสนอแนวทางการวัดหลายประเภท ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ซึ่งแต่ละประเภทมีวิธีการที่เหมาะสมและใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดขนาดกลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากจะออกการฝึกปฏิบัติชีพครูระหว่างเรียน 2 และได้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบ โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

แบบทดสอบการจำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา เป็นแบบโยงเส้นจับคู่คำที่สอดคล้องกัน (Checklist) จำนวน 20 ข้อ ข้อที่ตอบถูกข้อละ 1 คะแนน ข้อที่ผิดและที่ไม่ได้ทำข้อละ 0 คะแนน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1) ศึกษาข้อมูลและเนื้อหา จากตำรา วารสารและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ (Checklist) การจำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา เป็นแบบโยงเส้นจับคู่คำที่สอดคล้องกัน จำนวน 20 ข้อ ตอบถูกได้ 1 คะแนน และตอบผิดได้ 0 คะแนน จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวกับหลัก และวิธีการสร้างแบบทดสอบ เช่น แบบทดสอบ : การสร้างและการใช้ของอภิรมย์ ณ นคร (2518) และหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของอนันต์ ศรีโสภา (2520) เป็นต้น

3) สร้างแบบทดสอบเกี่ยวกับศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Key Word (บัตรคำศัพท์) เพื่อส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา และสำนวนภาษา ปรับปรุงแก้ไขตามข้อแนะนำ

4) หาคุณภาพแบบทดสอบศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Key Word (บัตรคำศัพท์) เพื่อส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.830

ผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Key Word (บัตรคำศัพท์) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

เลขที่	จำนวนคะแนน (ตอบถูก)		
	ผลคะแนนก่อนเรียนครั้งที่ 1 (ร้อยละ)	ผลคะแนนก่อนเรียนครั้งที่ 2 (ร้อยละ)	ผลคะแนนก่อนเรียนครั้งที่ 3 (ร้อยละ)
1	15 (75.00)	16 (80.00)	19 (95.00)
2	17 (85.00)	17 (85.00)	18 (90.00)
3	12 (60.00)	15 (75.00)	19 (95.00)
4	18 (90.00)	19 (95.00)	19 (95.00)
5	14 (70.00)	16 (80.00)	18 (90.00)
6	16 (80.00)	17 (85.00)	19 (95.00)

เลขที่	จำนวนคะแนน (ตอบถูก)		
	ผลคะแนนก่อนเรียนครั้งที่ 1 (ร้อยละ)	ผลคะแนนก่อนเรียนครั้งที่ 2 (ร้อยละ)	ผลคะแนนก่อนเรียนครั้งที่ 3 (ร้อยละ)
7	13 (65.00)	15 (75.00)	18 (90.00)
8	14 (70.00)	18 (90.00)	19 (95.00)
9	14 (70.00)	16 (80.00)	18 (90.00)
10	15 (75.00)	17 (85.00)	19 (95.00)
11	17 (85.00)	18 (90.00)	19 (95.00)
12	14 (70.00)	16 (80.00)	19 (95.00)
13	13 (65.00)	15 (75.00)	19 (95.00)
14	16 (80.00)	18 (90.00)	19 (95.00)
15	16 (80.00)	17 (85.00)	19 (95.00)
16	16 (80.00)	18 (90.00)	19 (95.00)
17	12 (60.00)	15 (75.00)	18 (90.00)
18	16 (80.00)	17 (85.00)	18 (90.00)
19	16 (80.00)	18 (90.00)	19 (95.00)

เลขที่	จำนวนคะแนน (ตอบถูก)		
	ผลคะแนนก่อนเรียนครั้งที่ 1 (ร้อยละ)	ผลคะแนนก่อนเรียนครั้งที่ 2 (ร้อยละ)	ผลคะแนนก่อนเรียนครั้งที่ 3 (ร้อยละ)
20	17 (85.00)	18 (90.00)	19 (95.00)
21	19 (95.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
22	18 (90.00)	18 (90.00)	19 (95.00)
23	17 (85.00)	18 (90.00)	18 (90.00)
24	16 (80.00)	17 (85.00)	19 (95.00)
25	17 (85.00)	18 (90.00)	20 (100.00)
26	18 (90.00)	19 (95.00)	20 (100.00)
27	19 (95.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
28	18 (90.00)	19 (95.00)	20 (100.00)
29	16 (80.00)	17 (85.00)	19 (95.00)
30	17 (85.00)	18 (90.00)	19 (95.00)

2. เพื่อส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

เลขที่	จำนวนคะแนน (ตอบถูก)		
	ผลคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 1 (ร้อยละ)	ผลคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 2 (ร้อยละ)	ผลคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 3 (ร้อยละ)
1	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
2	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
3	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
4	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
5	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
6	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
7	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
8	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
9	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
10	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
11	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
12	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
13	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)

เลขที่	จำนวนคะแนน (ตอบถูก)		
	ผลคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 1 (ร้อยละ)	ผลคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 2 (ร้อยละ)	ผลคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 3 (ร้อยละ)
14	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
15	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
16	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
17	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
18	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
19	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
20	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
21	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
22	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
23	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
24	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
25	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
26	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)

เลขที่	จำนวนคะแนน (ตอบถูก)		
	ผลคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 1 (ร้อยละ)	ผลคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 2 (ร้อยละ)	ผลคะแนนหลังเรียนครั้งที่ 3 (ร้อยละ)
27	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
28	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
29	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)
30	20 (100.00)	20 (100.00)	20 (100.00)

อภิปรายผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Key Word (บัตรคำศัพท์) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

ในการทดลองทั้ง 3 ครั้ง มีระยะเวลาที่เท่ากัน ครั้งที่ 1 ห่างจากครั้งที่ 2 เป็นระยะเวลา 7 วัน และครั้งที่ 2 ห่างจากครั้งที่ 3 เป็นระยะเวลา 7 วัน โดยใช้บัตรคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา 50 คำให้ผู้เรียนอ่านและฝึกทำกิจกรรมกลุ่ม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนครั้งที่ 1 มีนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุดคือ เลขที่ 21 , 27 ได้คะแนน 19 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 95.00 รองลงมาคือ เลขที่ 4 , 22 , 26 , 28 ได้คะแนน 18 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.00 รองลงมาคือ เลขที่ 2 , 11 , 20 , 23 , 25 , 30 ได้คะแนน 17 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.00 รองลงมาคือ เลขที่ 6 , 14 , 15 , 16 , 18 , 19 , 24 , 29 ได้คะแนน 16 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาคือ เลขที่ 1 , 10 ได้คะแนน 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาคือ เลขที่ 5 , 8 , 9 , 12 ได้คะแนน 14 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมาคือ เลขที่ 7 , 13 ได้คะแนน 13 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 65.00 และรองลงมาคือ เลขที่ 3 , 17 ได้คะแนน 12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60.00

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนครั้งที่ 2 มีนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุดคือ เลขที่ 21 , 27 ได้คะแนน 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ เลขที่ 4 , 26 , 28 ได้คะแนน 19 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 95.00 รองลงมาคือ เลขที่ 8 , 11 , 14 , 16 , 19 , 20 , 22 , 23 , 25 , 30 ได้คะแนน 18 คะแนน คิดเป็น

ร้อยละ 90.00 รองลงมาคือ เลขที่ 2 , 6 , 10 , 15 , 18 , 24 , 29 ได้คะแนน 17 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.00 รองลงมาคือ เลขที่ 1 , 5 , 9 , 12 ได้คะแนน 16 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และรองลงมาคือ เลขที่ 3 , 7 , 13 , 17 ได้คะแนน 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.00

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนครั้งที่ 3 มีนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุดคือ เลขที่ 21 , 25 , 26 , 27 , 28 ได้คะแนน 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ เลขที่ 1 , 3 , 4 , 6 , 8 , 10 , 11 , 12 , 13 , 14 , 15 , 16 , 19 , 20 , 22 , 24 , 29 , 30 ได้คะแนน 19 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 95.00 และรองลงมาคือ เลขที่ 2 , 5 , 7, 9 , 17 , 18 , 23 ได้คะแนน 18 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.00 *สอดคล้องกับงานวิจัยของสยามรัฐ จิตแจ้ง และอาบีเกล มีลาด เอสเซี่ยน (2564)* การพัฒนาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Present Simple Tense ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม โดยใช้บัตรคำ พบว่าคะแนนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเรื่อง Present Simple Tense หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนใช้บัตรคำสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 *สอดคล้องกับงานวิจัยของวราลี รุ่งบานจิต และวรทา รุ่งบานจิต (2564)* การใช้เกมคำศัพท์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์และการอ่านออกเสียงคำศัพท์ ภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่5 โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิจำนวน 35 คน มีผลทดสอบหลังการใช้เกมคำศัพท์มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.11 สูงกว่าก่อนเรียนเท่ากับ 9.46 ค่าเฉลี่ยของผลต่าง 5.66 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 *สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทิพย์ กฐินทอง และสุรัตนา อดิพัฒน์ (2565)* การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนที่เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 *สอดคล้องกับงานวิจัยของสาธิต โภคี (2565)* ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการใช้บัตรคำศัพท์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ และความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าผลการเรียนรู้การเรียนรู้คำศัพท์โดยเทคนิคการใช้บัตรคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสรรเพชญหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 *สอดคล้องกับงานวิจัยของยุวรีนิจ จีระเรืองวงษ์ และธรรศนันต์ อุนนะนันทน์ (2566)* ผลของการใช้กิจกรรมบัตรคำศัพท์ร่วมกับชุดแบบฝึกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้คำศัพท์ และความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีนนทบุรี พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมหลังเรียน เท่ากับ 7.27 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

2. เพื่อส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านทุ่งคา “บุณยขจรประชาอาสา” ตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

พบว่ามีความคงทนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนครั้งที่ 1 , 2 และ 3 มีนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุดคือ เลขที่ 1 , 2 , 3 , 4 , 5 , 6 , 7 , 8 , 9 , 10 , 11 , 12 , 13 , 14 , 15 , 16 , 17 , 18 , 19 , 20 , 21 , 22 , 23 , 24 , 25 , 26 , 27 , 28 , 29 และ 30 ได้คะแนน 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 100.00 สอดคล้องกับงานวิจัยของธันย์จิรา ภูริอุดมเศรษฐ์ (2553) การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบสัมพันธ์ขอบความหมาย พบว่าความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบสัมพันธ์ขอบข่ายความหมาย หลังการทดลองกับหลังจากผ่านไปแล้วสองสัปดาห์ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของธนิตา วัชรพิชิตชัย (2555) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการสอนแบบใช้เกมและบัตรคำศัพท์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบใช้เกมและบัตรคำศัพท์ ก่อนและหลังการทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่สอนด้วยเกม และบัตรคำศัพท์มีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ รอดคุ้ม , ศิตา เยี่ยมขันติถาวร และอารีรักษ์ มีแจ้ง (2559) ผลการใช้เกมที่มีต่อการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน 2 สัปดาห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิติกานต์ ศรีโมรา (2562) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการสอนแบบใช้เกมและบัตรคำศัพท์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบใช้เกมและบัตรคำศัพท์ก่อนและหลังการทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่สอนด้วยเกมและบัตรคำศัพท์มีความคงทน ในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรีพร เวียงสมุทร (2566) ประสิทธิผลของกลยุทธ์ช่วยจำในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีความรู้สึกชอบกิจกรรมดังกล่าว และมีความคิดเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวมีประโยชน์ต่อการจดจำคำศัพท์มีความสนุกสนาน มีความสุข มีความแปลกใหม่และง่ายต่อการทำความเข้าใจคำศัพท์ต่าง ๆ นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถนำกลยุทธ์ช่วยจำแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้ในการจดจำคำศัพท์และเนื้อหาในรายวิชาอื่น คือ ภาษาไทย สังคมศึกษา คอมพิวเตอร์และประวัติศาสตร์และสุดท้าย นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะเพิ่มเติม คือ ทักษะการอ่าน ทักษะการฟัง ทักษะการพูด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเทคนิคการใช้บัตรคำศัพท์เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง การพูด และการเขียน

2. ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Key Word (บัตรคำศัพท์) ไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับชั้นประถมศึกษา และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ควรมีการพัฒนาการออกแบบกิจกรรมและสอนเนื้อหาที่สามารถบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ ได้ เพื่อนักเรียนจะได้มีความรู้นำไปต่อยอด

บรรณานุกรม

กนกวรรณ รอดคุ้ม, ศิตา เยี่ยมขันติถาวร, และอารีรักษ์ มีแจ้ง. (2559). ผลการใช้เกมที่มีต่อการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10*(2), 1-10. https://www.tci-thaijo.org.

กรมวิชาการ. (2546). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.* โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จุฑาทิพย์ กฐินทอง และสุรัตนา อดิพัฒน์ (2565, 22 มีนาคม). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.* https://www.tci-thaijo.org.

ชาญชัย ยมดิษฐ์. (2548). *เทคนิคและวิธีการสอนร่วมสมัย.* หลักพิมพ์.

ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2532). *หลักการและการจัดการประถมศึกษา.* ไทยวัฒนาพานิช.

ทิศนา แขมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนิตา วัชรพิชิตชัย. (2555). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการสอนแบบใช้เกมและบัตรคำศัพท์.* [ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ธันย์จิรา ภูริอุดมเศรษฐ์. (2553). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบสัมพันธ์ขอบความหมาย.* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Tea_Eng_For_Lan(M.A.)/Thanjira_P.pdf

นิติกานต์ ศรีโมรา. (2562*).* การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการสอนแบบใช้เกมและบัตรคำศัพท์. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 7*(2), 102-109. https://journal.bkkthon.ac.th/edu

ปัญจลักษณ์ ถวาย. (2556). การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5 โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่เรียนโดยใช้แบบฝึกกิจกรรมเพิ่มพูนคำศัพท์ร่วมกับการอ่าน. *วารสารสหสาขาวิชาชีพสังคมศาสตร์ , 10* (2), 55–72**.** https://www.tci-thaijo.org.

พรสวรรค์ สีป้อ. (2550). *สุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษ-นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่.* อักษรเจริญทัศน์.

ยุวรีนิจ จีระเรืองวงษ์ และธรรศนันต์ อุนนะนันทน์. (2566). ผลของการใช้กิจกรรมบัตรคำศัพท์ร่วมกับชุดแบบฝึกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้คำศัพท์ และความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีนนทบุรี. *วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา, 7*(2), 1-13. https://www.tci-thaijo.org.

ราชบัณฑิตยสภา. (2558). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับราชบัณฑิตยสภา.* สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

ราตรี เพรียวพานิช. (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย.* สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วราลี รุ่งบานจิต และวรทา รุ่งบานจิต. (2564, 28 พฤษภาคม). *การใช้เกมคำศัพท์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์และการอ่านออกเสียงคำศัพท์ ภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.* https://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yru/6718

วไลพร คุโณทัย. (2530). *หลักการสอน.* กรมการฝึกหัดครู.

วัชรีพร เวียงสมุทร. (2566). *ประสิทธิผลของกลยุทธ์ช่วยจำในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. http://202.28.20.112/dspace/bitstream/123456789/734/1/63113879.pdf

สนิท สัตโยภาส. (2532). *การสอนภาษาไทยแก่เด็กประถมศึกษา.* สำนักพิมพ์บรรณกิจ.

สมพงษ์ ศิริเจริญ. (2515). *โสตทัศนศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). พระนคร : วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร.

สยามรัฐ จิตแจ้ง และอาบีเกล มีลาด เอสเซี่ยน. (2564). การพัฒนาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเรื่อง Present Simple Tense ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม โดยใช้บัตรคำ. *วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา, 5*(2), 57-65. https://www.tci-thaijo.org.

สาธิต โภคี. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการใช้บัตรคำศัพท์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ และความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12*(1), 124-139. https://www.tci-thaijo.org.

สิริอร วิชชาวุธ. (2554). *จิตวิทยาการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุชา จันทน์เอม. (2541). *จิตวิทยาทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 11). ไทยวัฒนาพานิช.

สุพรรณี ศรีปาน (2555). *เกมส์ฝึกสมองสำหรับผู้สูงอายุผ่านโปรแกรมประยุกต์เว็บเพื่อส่งเสริมความจำและสุขภาพจิต* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/8893

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2559). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 12). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนันต์ ศรีโสภา. (2520). *หลักการวิจัยเบื้องต้น เล่ม 2*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อภิรมย์ ณ นคร. (2518). *การสร้างและการใช้แบบทดสอบ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัครภูมิ จารุภากร และพรพิไล เลิศวิชา. (2550). *สมอง เรียน รู้* . ศิริวัฒนาอินเตอร์ปริ้นท์.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2540). *หลักการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โอเดียนสโตร์.

Lewis. (2010). *Social Media and Strategic Communication: Attitudes and Perceptions among College Students*. Public Relations Journal, 4, 1-23.

ผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ศักราชและการสืบค้น เรื่องการเทียบศักราช ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

The Result of Using Local Historical Tourist Attraction Routes for Learning Management in Unit 1 about Era and Searching of Prathomsuksa 3 Students of Thessaban 2 School in Ban Kathu, Kathu Sub-district, Kathu District, Phuket Province.

อัฐนันต์ ชุ่มชื่น[1] และพรรณวดี ขำจริง[2]

Oatnant chumchuen[1] and Panwadee khumjing[2]

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Faculty of Education Phuket Rajabhat University

S6511149128@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ 1) เพื่อศึกษาผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 เรื่องการเทียบศักราช 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ศักราชและการสืบค้น กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการหลังเรียนนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุด คือ เลขที่ 21 ได้คะแนนมากที่สุด 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 100.00 นักเรียนเลขที่ 4 , 6 , 7 , 9 , 17 , 25 ได้คะแนน 9 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.00 นักเรียนเลขที่ 8 , 14 , 15 , 19 , 23 , 26 , 28 ได้คะแนน 8 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

คำสำคัญ: เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the result of using local historical tourist attraction routes for learning management in unit 1 about era and searching, as well as

to 2) compare the learning achievement results on the topic of local historical tourism routes in the learning management of unit 1 era and research. The sample was 30 Prathomsuksa 3 students of Thessaban 2 School in Ban Kathu. The instrument collected the data was a questionnaire. It was analyzed the data using frequency, percentage and standard deviation.

The finding of this research was found that 1) The post-test result which students had got the highest scores was student number 21 got 10 marks considered at percentage of 100.00. Students number 4, 6, 7, 9, 17, 25 got 9 marks considered at percentage of 90.00. Students number 8, 14, 15, 23, 26, 28 got 8 marks considered at percentage of 80.00. 2) The learning result of post-test was higher than pre-test which was statistically different significant at 0.05 level.

Keywords: Local historical tourist routes

ที่มาและความสำคัญ

ในการจัดหลักสูตรการศึกษาประวัติศาสตร์จึงควรผสมผสานการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเข้าด้วยกัน ซึ่งหลักสูตรประวัติศาสตร์ในระดับประถมศึกษาควรจะเป็นเรื่องราวต่างๆ ที่ปรากฏอยู่มากในท้องถิ่น ท้องถิ่นจึงเป็นแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสามารถนำการศึกษาวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปใช้ได้โดยตรงกับนักเรียนระดับประถมศึกษา การศึกษาหลักฐานเบื้องต้นจากท้องถิ่นจะช่วยทำให้การศึกษาจากตำราได้ข้อเท็จจริงชัดเจนขึ้น เรื่องราวที่มีปรากฏอยู่ในท้องถิ่นของผู้เรียนมีหลายด้านซึ่งสามารถทำการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ เช่น การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน พัฒนาการของชุมชน การเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์สำคัญ วัฒนธรรมประเพณี วิวัฒนาการด้านต่างๆ การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะมีผลต่อการทำความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของประเทศชัดเจนมากยิ่งขึ้น (ยงยุทธ ชูแว่น, 2551)

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชาติที่เป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่มากกว่าจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสงครามหรือวีรกรรมของชาวบ้าน ทั้งนี้มีหลักฐานจากผู้สูงอายุ และผู้ทรงความรู้จากชุมชน ตำนานประเพณีของท้องถิ่น อย่างไรก็ตามสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในชั้นเรียนพบว่า นักเรียนมีความรู้ในเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นน้อย จึงทำให้การเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ไม่บรรลุผลเท่าที่ควร อีกทั้งในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หลักฐานเป็นสิ่งสำคัญในการให้ร่องรอย

หลักฐานข้อเท็จจริง ข้อมูลต่าง ๆ ในการตีความให้เข้าใจสภาพบริบทและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงมีความเกี่ยวข้องกับการใช้หลักฐานจากแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ภายในชุมชน หรือท้องถิ่น (ศรีศักร วัลลิโภดม และวลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2557)

โดยการใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ซึ่งความสำคัญดังกล่าวสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการการศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในท้องถิ่นโดยใช้หลักฐานที่หลากหลาย รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และแยกแยะความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น และน าเสนอข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลายในการทำความเข้าใจอดีต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ซึ่งผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้บูรณาการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ศักราชและการสืบค้น เรื่องการเทียบศักราช ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 เรื่องศักราชและการสืบค้น

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ศักราชและการสืบค้น

นิยามศัพท์

เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หมายถึง เส้นทางที่สามารถเยี่ยมชมสถานที่หรือจุดต่างๆ ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในระดับท้องถิ่น ซึ่งสามารถสะท้อนถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต หรือเหตุการณ์สำคัญในอดีตที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ โดยเส้นทางการท่องเที่ยวประเภทนี้มักจะมุ่งเน้นการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จากการเยี่ยมชมสถานที่ที่มีคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน, อาคารที่มีความสำคัญ, พิพิธภัณฑ์, หรือแหล่งอารยธรรมต่าง ๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของตัวตนและเรื่องราวในท้องถิ่นนั้น

แนวคิดและทฤษฎี

แนวทางในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีดังนี้

1) วิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) เป็นวิธีการหนึ่งที่ผู้สอนสามารถ นำมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ การสอน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะให้มีชีวิตชีวา น่าเชื่อถือ และไม่น่าเบื่อหน่าย วิธีการหนึ่งที่ควรนำมาใช้ คือ วิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่า ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ไม่เฉื่อยชา และนักเรียนจะรู้สึกเหมือนว่าข้อมูลทางประวัติศาสตร์มีอยู่รอบตัวเขา (สิริวรรณ ศรีพหล, 2553)

ในบางครั้ง หลักฐานทางประวัติศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษา ค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แต่ในบางครั้งหลักฐานอาจมีไม่เพียงพอ หรือไม่กระจ่าง ทำให้ เนื้อหาสาระของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอาจยังไม่สมบูรณ์นัก ครูผู้สอนจึงควรนำวิธีการประวัติศาสตร์ บอกเล่าในการศึกษา เพื่อให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลประกอบ จะทำให้เนื้อหาสาระของ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ (สิริวรรณ ศรีพหล, 2553) จึงกล่าวไว้ว่า ครูผู้สอนควรมีขั้นตอนที่จะ ให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลจากการบอกเล่า ดังนี้

1) การเตรียมอุปกรณ์ การรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง หรืออุปกรณ์ บันทึกเสียง

2) อธิบายมโนมติของประวัติศาสตร์จากการบอกเล่าให้แก่นักเรียน

3) แนะนำให้ผู้เรียนรู้จักเครื่องมือ

4) ให้นักเรียนรู้จักการจดบันทึก

5) เชิญบุคคลที่น่าสนใจมาห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้สัมภาษณ์

6) เลือกหัวข้อที่จะให้นักเรียนค้นคว้าจากข้อมูล

7) อภิปรายกลยุทธ์หรือเทคนิคในการสัมภาษณ์ให้แก่นักเรียน

8) จัดตารางการสัมภาษณ์

9) เลือกข้อมูลที่นักเรียนได้ไปบันทึกเสียงมา มาฟังร่วมกันในห้องเรียนเพื่อให้ นักเรียนฝึกฝนการเขียนรายงาน

10) จัดแสดงผลงานของนักเรียนในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากวิธีการทางประวัติศาสตร์บอกเล่า นอกจาก จะทำให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์มีชีวิตชีวา ยังเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ 60 เป็นกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนที่ไม่ทำให้ชั้นเรียนน่าเบื่อหน่าย ตลอดจนปัจจุบันเทคโนโลยีการบันทึกเสียงสามารถทำได้โดยง่าย ไม่ต้องใช้เครื่องบันทึกเช่นในอดีต หากแต่สามารถใช้ โทรศัพท์มือถือ

หรืออุปกรณ์การสื่อสารอื่น ๆ ในการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ได้โดยง่าย และการส่ง ข้อมูลไปยังนักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งข้อมูลดังกล่าวได้

2) การศึกษานอกสถานที่โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

สิริวรรณ ศรีพหล (2559) ได้กล่าวถึงการศึกษานอกสถานที่ ว่าเป็นการศึกษา ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้สัมผัสสภาพที่แท้จริงของสิ่งที่ได้ศึกษาไปแล้ว หรือที่กำลังศึกษาอยู่ การศึกษานอก สถานที่เป็นวิธีการสอนที่มุ่งส่งเสริมหรือขยายความในหลักการ ทฤษฎี เนื้อหาสาระที่ได้เรียนใน ชั้นเรียน การศึกษานอกสถานที่จะเป็นการไปดูหรือศึกษาในสิ่งที่น่าสนใจ เช่น การไปชมพิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ แหล่งวัฒนธรรม สถานที่สำคัญๆ ทางราชการ เป็นต้น การไปศึกษานอกสถานที่นี้จะทำให้ ผู้เรียนได้รับรู้และคุ้นเคยกับสภาพที่แท้จริงของสิ่งนั้น ๆ รวมทั้งเป็นการเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการ สอนที่เน้นแต่ในห้องเรียนเท่านั้น การเรียนการสอนด้วยการไปศึกษานอกสถานที่จะทำให้ผู้เรียน มีชีวิตชีวาและมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับบุคคลภายนอกโรงเรียน ซึ่งก็เท่ากับเป็นการ เพิ่มพูนความรู้ไปในตัวด้วย

การศึกษานอกสถานที่จากแหล่งความรู้ในชุมชน ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ (2561) ได้กล่าวไว้ว่า แหล่งความรู้ในชุมชน หมายถึง แหล่งวิชาการหรือแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นแต่ละ แห่งซึ่งเป็นสถานที่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ประกอบไปด้วยบุคคล สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ กิจกรรมในชุมชน ซึ่งสามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ก่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สภาพสังคมรอบๆ สถานศึกษาทุกแห่งเป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับการค้นคว้าหาข้อมูล การเรียนการสอนในปัจจุบันจึง ต้องก้าวเลยจากห้องเรียนไปสู่สังคมภายนอกที่อยู่รอบ ๆ สถานศึกษา เพราะสังคมภายนอกมี ทรัพยากรที่พร้อมมูลที่จะให้คำตอบ ให้ประสบการณ์ให้ความจริงแก่ปัญหา ข้อสงสัย รวมถึงความรู้ ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ในชุมชนมีแหล่งเรียนรู้อยู่อย่างมากมายหลายชนิด และกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป การจัดแบ่งประเภทของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสามารถจัดกลุ่มได้ 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ใน ชุมชนประเภทบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทสถานที่ 3) แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทวัสดุ อุปกรณ์ 4) แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประเภทกิจกรรม

การศึกษานอกสถานที่โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น นับเป็นวิธีการที่เหมาะสม กับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เมื่อครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ สอนในส่วนที่เป็นเนื้อหา เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผู้สอนควรนำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ โดยไปยังแหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในสาระวิชา เช่น การศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด พิพิธภัณฑ์ ร่องรอยความเจริญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น เป็นต้น (สิริวรรณ ศรีพหล, 2553)

การพานักเรียนไปยังแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ทำให้นักเรียนได้พบเห็นและรับรู้ว่า เหตุการณ์หรือเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนนั้น เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง เพราะมีหลักฐานและ ร่องรอยยืนยันเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนักเรียนจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงแล้ว ยังทำ ให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เกิดความรักและหวงแหนในมรดกที่บรรพบุรุษใน ท้องถิ่นได้สร้างไว้ให้กับชนรุ่นหลัง

การศึกษานอกสถานที่ประกอบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนั้น สิ่งสำคัญ คือ ครูจะต้องวางแผนกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่อย่างรัดกุม มีวัตถุประสงค์ในการไปศึกษา แหล่งเรียนรู้ที่แน่นอน รวมทั้งมีการสรุปผลหรือการอภิปรายผลหลังจากศึกษาแหล่งเรียนรู้แล้ว

รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2562) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็น ขั้นตอนหรือกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เพื่อใช้ในการค้นคว้าเหตุการณ์ ทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องราวของประวัติศาสตร์

รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์นั้น ผู้สอนจะต้องเข้าใจเป้าหมายของหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยเน้นไปที่การลงมือปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเองและสามารถนำองค์ความรู้เหล่านั้นไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งกล่าวได้ว่า ผู้สอนประวัติศาสตร์ต้องศึกษาหลักการสอนทั่วไปเพื่อให้เกิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่ หลากหลาย โดยเริ่มจากการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ ชีวิตจริง ทั้งนี้ผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ ความสามารถในการแก้ปัญหาขณะปฏิบัติกิจกรรม ทั้งผู้สอนจะต้องยึดหลักการบูรณาการกับวิชาอื่น

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

1) ขั้นกำหนดประเด็นปัญหาหรือข้อสมมติฐาน เป็นขั้นตอนในการเลือกเรื่องหรือประเด็น ที่สนใจ โดยจุดเริ่มต้นของความรู้ของผู้เรียนนั้น ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาบทเรียนหรือเรื่องที่จะเรียน ทั้งผู้สอนควรตั้งคำถามให้ผู้เรียนฝึกการคิดเพื่อนำไปสู่การกำหนดปัญหา จากนั้นจึง ศึกษาขอบเขตและแนวทางการของปัญหาเพื่อคาดคะเนคำตอบในรูปแบบของสมมติฐาน

2) ขั้นรวบรวมหลักฐาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ทั้งชั้นต้นและชั้นรอง โดยผู้เรียนควรที่จะเลือกศึกษาหลักฐานชั้นรองซึ่งเป็นข้อมูลที่จะศึกษาก่อน แล้วจึงไปศึกษาหลักฐานชั้นต้น

ผู้สอนควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- หลักฐานขั้นปฐมภูมิหรือหลักฐานชั้นต้น คือ หลักฐานที่เกิดขึ้นพร้อมกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หรือเกิดในระยะเวลาใกล้เคียงกัน เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ

- หลักฐานขั้นทุติยภูมิหรือหลักฐานชั้นรอง คือ งานที่เขียนขึ้นภายหลังเหตุการณ์ โดยใช้ หลักฐานขั้นปฐมภูมิและเพิ่มเติมความคิดเห็นของผู้เขียน เช่น สารานุกรม บทความทางวิชาการ คำให้การชาวกรุงเก่า เป็นต้น

3) ขั้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะต้องวิเคราะห์ความ น่าเชื่อถือของหลักฐานที่รวบรวมมา โดยการวิเคราะห์หลักฐานแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

- การวิเคราะห์หลักฐานภายนอก เป็นการวิเคราะห์หลักฐานสภาพที่ปรากฏภายนอกว่า ถูกต้องตามยุคสมัยหรือไม่

- ขั้นวิเคราะห์หลักฐานภายใน เป็นการวิเคราะห์หลักฐานว่าถูกต้องทั้งหมดหรือไม่ เช่น การกล่าวถึงตัวบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ โดยดูว่ามีจริงในยุคสมัยของหลักฐานหรือไม่

4) ขั้นตีความและสังเคราะห์ ในขั้นนี้เป็นขั้นที่นำหลักฐานที่ได้จากการวิเคราะห์และ ประเมินค่ามาตีความและสังเคราะห์ว่าหลักฐานใดมีความสำคัญ มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องตามเหตุการณ์มากกว่า ซึ่งอาจใช้วิธีการนำหลักฐานหรือข้อเท็จจริงมาวิพากษ์และแสดงความคิดเห็น ประกอบแล้วจึงสรุป

5) ขั้นนำเสนอข้อมูล เป็นขั้นที่นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์มาเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูลในลักษณะการอธิบายความรู้ในรูปแบบการเขียนรายงาน

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดขนาดและเลือกกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มเป้าหมายจากประชากร คือ โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยการใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2. การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยวิธีการเจาะจงรายชื่อโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ เพื่อศึกษาผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการ

เรียนรู้หน่วยที่ 1 ศักราชและการสืบค้นเรื่องการเทียบศักราช วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เป็นแบบทดสอบ เรื่อง เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบ ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

แบบทดสอบ เรื่อง เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ตอบถูกได้ 1 ตอบผิดได้ 0

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

แบบทดสอบลักษณะผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ศักราชและการสืบค้น เรื่องการเทียบศักราชของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลและเนื้อหา จากวารสารและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบเกี่ยวกับผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เรื่องการเทียบศักราช ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา และสำนวนภาษา ปรับปรุงแก้ไขตามข้อแนะนำ

3) สร้างแบบทดสอบเกี่ยวกับผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เรื่องการเทียบศักราช ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ ในเส้นทางประกอบด้วยสถานที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ ศาลหลักเมืองเมืองใหม่ วัดพระทอง วัดม่วงโกมารภัจจ์ บ้านย่ามุก ย่าจัน สุสาน แม่หม่าเสี้ย นบนางดัก วัดพระนางสร้าง วัดแขนน ภาษาทมิฬ โบราณสถานบ้านพระยาวิชิตสงคราม อนุสาวรีย์ท้าวเทพกระษัตรีและท้าวศรีสุนทร เป็นต้น แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ตรวจพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา และสำนวนภาษาปรับปรุงแก้ไขตามข้อแนะนำ ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.74

ผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้หน่วยที่1 เรื่อง ศักราชและการสืบค้น ของนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการก่อนเรียนมีนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุด คือเลขที่ 6 , 17 , 21 , 25 ทำคะแนนมากที่สุดได้ 8 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.00 นักเรียนเลขที่ 4 , 9 , 15 ได้คะแนน 7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.00 นักเรียนเลขที่ 6 , 7 , 12 , 14 , 19 ทำคะแนนได้ 6 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60.00 นักเรียนเลขที่ 5 , 11 , 26 ได้คะแนน 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 50.00 นักเรียนเลขที่ 8, 10 , 13 , 18 , 20 , 23 , 24 , 27 ได้คะแนน 4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 40.00 นักเรียนเลขที่ 16 , 28 ได้คะแนน 3 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 30.00 นักเรียนเลขที่ 22 , 29 , 30 ทำคะแนนได้ 2 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และนักเรียนได้คะแนนน้อยที่สุดคือ เลขที่ 3 ได้ 0 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 00.00

ผลสัมฤทธิ์ทางการหลังเรียนนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุด คือ เลขที่ 21 ได้คะแนนมากที่สุด 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 100.00 นักเรียนเลขที่ 4 , 6 , 7 , 9 , 17 , 25 ได้คะแนน 9 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.00 นักเรียนเลขที่ 8 , 14 , 15 , 19 , 23 , 26 , 28 ได้คะแนน 8 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.00 นักเรียนเลขที่ 1 , 2 , 5 , 10 , 12 , 18 , 20 , 27 ได้คะแนน 7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.00 นักเรียนเลขที่ 11 , 13 , 16 , 22, 24 , 30 ได้คะแนน 6 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และนักเรียนได้คะแนนน้อยที่สุด คือ เลขที่ 3 , 29 ได้คะแนน 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 50.00

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ศักราชและการสืบค้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนโรงเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

อภิปรายผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้หน่วยที่1 เรื่อง ศักราชและการสืบค้น ของนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการก่อนเรียนมีนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุด คือเลขที่ 6 , 17 , 21 , 25 ทำคะแนนมากที่สุดได้ 8 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.00 นักเรียนเลขที่ 4 , 9 , 15 ได้คะแนน 7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.00 นักเรียนเลขที่ 6 , 7 , 12 , 14 , 19 ทำคะแนนได้ 6 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60.00 นักเรียนเลขที่ 5 , 11 , 26 ได้คะแนน 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 50.00 นักเรียน

เลขที่ 8 , 10 , 13 , 18 , 20 , 23 , 24 , 27 ได้คะแนน 4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 40.00 นักเรียนเลขที่ 16 , 28 ได้คะแนน 3 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 30.00 นักเรียนเลขที่ 22 , 29 , 30 ทำคะแนนได้ 2 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และนักเรียนได้คะแนนน้อยที่สุดคือ เลขที่ 3 ได้ 0 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 00.00

ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุด คือ เลขที่ 21 ได้คะแนนมากที่สุด 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 100.00 นักเรียนเลขที่ 4 , 6 , 7 , 9 , 17 , 25 ได้คะแนน 9 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.00 นักเรียนเลขที่ 8 , 14 , 15 , 19 , 23 , 26 , 28 ได้คะแนน 8 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.00 นักเรียนเลขที่ 1 , 2 , 5 , 10 , 12 , 18 , 20 , 27 ได้คะแนน 7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.00 นักเรียนเลขที่ 11 , 13 , 16 , 22 , 24 , 30 ได้คะแนน 6 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และนักเรียนได้คะแนนน้อยที่สุด คือ เลขที่ 3 , 29 ได้คะแนน 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 50.00 *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ญดาภัค กิจทวี , กรัณย์พล วิวรรธมงคล และคณะ (2555) พบว่า 1. ผลการจัดทำแผนที่การศึกษากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครูโดยใช้แหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีได้ที่เหมาะสมในการศึกษาแหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์สำหรับนักศึกษาครู 2.ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครูโดยใช้แหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ได้พัฒนากิจกรรมจำนวน 5 กิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมมีความเหมาะสมและสอดคล้องต่อการนำไปใช้กับนักศึกษาครู 3. ผลการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครูโดยใช้แหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี นักศึกษาครูมีการพัฒนาผลการเรียนรู้ทุกด้าน ในด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านกระบวนการสืบค้นทางประวัติศาสตร์ และด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ชนภัทธ์ อิทวารี (2558) การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จำนวน 5 แผน มีองค์ประกอบดังนี้ สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การวัดและประเมินผล โดยมีวิธีจัดการเรียนรู้ คือ การทัศนศึกษาในสถานที่จริง การอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่น การสร้างแผนผังความคิด ผลการทดลองพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ศศิพัชร จำปา (2559) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่า ผู้เรียนมีกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้น ผู้เรียนมีคะแนนในการประเมินความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้เรียนมีสำนึกรักษ์ท้องถิ่นในระดับมากที่สุด

และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* อริย์ธัช ฉ่ำมณี (2560) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า 1.คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ เท่ากับ 3.93 2.นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3.นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4.ค่าดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ มีค่าเท่ากับร้อยละ 61.11 5.นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ ไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย $\bar{x}$เท่ากับ 4.24 *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* วัชรพล นาคทับ ศศิพัชร จำปา และคณะ (2566) ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตและเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รายวิชาราชบุรีศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า 1. ผลการศึกษาความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) มีพัฒนาการสูงขึ้น 2. ผลการศึกษาเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) อยู่ในระดับมากที่สุด

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้หน่วยที่1 เรื่องศักราชและการสืบค้น ของนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 3 พบว่า นักเรียนโรงเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า 1. หลังเรียนตามกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอยางมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียนอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ การค้นคว้า การแสวงหาคำตอบ ค้นหาความจริงด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือความสามารถในการสรุปผลจากข้อมูลและหลักฐานต่างๆ ที่ปรากฏ 2. หลังเรียนตามกระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการแกปัญหาเชิงสร้างสรรค์

สูงกว่าก่อนเรียนอยางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านที่มีคะแนนสูงที่สุด คือ การค้นพบแนวคิดและด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะการสร้างสรรค์ความรู้ *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* สกัญญา ตลึงจิตร (2563) การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแชงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS พบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแชงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2. ผลการศึกษากระบวนการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS มีพัฒนาการสูงขึ้น *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ชนินทร์ แก้วบุญเรือง (2561) การศึกษาการคิดสะท้อนความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบางหัวเสือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า 1. ผลการศึกษาการคิดสะท้อนความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบางหัวเสือ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น 2. ผลการเรียนรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบางหัวเสือ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบางหัวเสือ โดยภาพรวมและในรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* อาทิตย์ บุญสินธุ์ (2564) กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้เรื่อง เมืองร้าง คงแม่นางเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน คือ กิจกรรมการเรียนรู้ย้อนรอยเมืองโบราณ สู่ตำนานที่มีชีวิต ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดการจัดการเรียนรู้บนฐานชุมชนและแนวคิดการจัดการการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยใช้เกมเป็นตัวขับเคลื่อนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแบ่งออกเป็นฐานการเรียนรู้จำนวน 5 ฐาน ประกอบไปด้วยฐานที่ 1 เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับความเป็นมาของอาณาจักรทวารดี เมืองธานยบุรีและ ข้อความบนหลักศิลาจารึก ฐานที่ 2 เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับที่ตั้ง ลักษณะทางกายภาพ ศิลปะ วัฒนธรรม สังคมและการเสื่อมอำนาจ ฐานที่ 3 เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับกษัตริย์ผู้ปกครอง ฐานที่ 4 เป็นกิจกรรมเกี่ยวตำนานของเมืองโบราณ และฐานที่ 5 เป็นกิจกรรมเกี่ยวกลับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ถูกค้นพบ ซึ่งจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ของ ผู้เรียนได้ดังนี้ ด้านความรู้(Knowledge) ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องของประวัติศาสตร์ชาติและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี สามารถเข้าใจลำดับขั้นตอนในการศึกษาประวัติศาสตร์และสามารถ

เรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ ด้านทักษะและการปฏิบัติ (Practice) ผู้เรียนสามารถเป็นนักอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้กับผู้ที่สนใจได้ ด้านเจตคติ (Alltude) ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนประวัติศาสตร์เพิ่มมากขึ้น สนใจที่จะเรียนรู้กับชุมชนและเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง *สอดคล้องกับงานวิจัยของ* ธนพร ดีประเสริฐ และณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ (2565) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านเส้นทางการเดินทัพของพระนางจามเทวีวงศ์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนฐานชุมชน อำเภอสามเงาจังหวัดตาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เส้นทางการเดินทัพของพระนางจามเทวีวงศ์อำเภอสามเงาจังหวัดตาก การจัดการเรียนรู้ด้วยการบรรยาย การเล่าเรื่อง สอนเนื้อหาวิชาตามประวัติศาสตร์กระแสหลัก การแผ่ระบาดไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 ไม่สามารถลงพื้นที่ได้ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เส้นทางการเดินทัพของพระนางจามเทวีวงศ์อำเภอสามเงา จังหวัดตาก นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning เป็นการฝึกกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การวางแผนเป็นขั้นตอน และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

1.ควรศึกษาและพัฒนานวัตกรรมในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21

2.ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา รวมทั้งอาจจำแนกตามบริบทของสังคมและชุมชนที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน* พุทธศักราช 2551.

ชนภัทธ์ อิทวารี. (2558). *การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดโบสถ์ จังหวัดสิงห์บุรี* (รายงานการวิจัย). คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชมงคลธัญบุรี

ชนินทร์ แก้วบุญเรือง. (2561). *การศึกษาการคิดสะท้อนความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบางหัวเสือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th

ญดาภัค กิจทวี,กรัณย์พล วิวรรธมงคล,คมสัน ศรีบุญเรือง. (2555*). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครู โดยใช้แหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี* (รายงานการวิจัย). สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ธนพร ดีประเสริฐ และณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านเส้นทางการเดินทัพของพระนางจามเทวีวงศ์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนฐานชุมชนอำเภอสามเงาจังหวัดตาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi, 7*(10), 201-211. https://he02.tci-thaijo.org

ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ในระดับประถมศึกษา.* สำนักพิมพ์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ยงยุทธ ชูแว่น. (2551). *ครึ่งศตวรรษแห่งการค้นหาและเส้นทางสู่อนาคตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย.* สำนักพิมพ์กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).

วัชรพล นาคทับ, ศศิพัชร จำปา, และชัยรัตน์ โตศิลา. (2566). ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับอดีตและเจตคติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รายวิชาราชบุรีศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6*(3), 1196-1208. https://he02.tci-thaijo.org

ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์. (2557). *กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. https://dric.nrct.go.th

ศรีศักร วัลลิโภดม, วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. (2557). *ปฏิบัติการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น*. สำนักพิมพ์มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.

ศศิพัชร จำปา. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์. *วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9*(2), 1158-1171. https://he02.tci-thaijo.org

สกัญญา ตลึงจิตร. (2563). *การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแชงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th

สิริวรรณ ศรีพหล. (2553). *การจัดการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โครงการส่งเสริมการแต่งตำราสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สิริวรรณ ศรีพหล. (2559). *ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสำนึกความรักชาติให้เกิดแก่นักเรียน โดยใช้เนื้อหาและแหล่งวิทยาการทางประวัติศาสตร์ สำหรับครูสังคมศึกษา* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุคนธ์ สินธพานนท์, ฟองจันทร์ สุขยิ่ง, จินตนา วีรเกียรติสุนทร, และพิวัสสา นภารัตน์. (2562). *หลากหลายวิธีสอน...เพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนไทย.* ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง.

อริย์ธัช ฉ่ำมณี. (2560). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสารคาม

อาทิตย์ บุญสินธุ์. (2564*). กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้เรื่องเมืองร้าง คงแม่นางเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

Laws related to Public Procurement and Supplies Administration

ณพรรณ ภิญโญภาวการ

Naparn Pinyopawakarn

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช

Faculty of law Sukhothai Thammathirat open University

naparnpinyopawakarn@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement :e-GP) ใช้กันอย่างแพร่หลายในวงกว้าง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรอิสระและประชาชน กระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เพื่อกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งมีกรอบการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ในกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement :e-GP) ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในระบบจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement :e-GP) และมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ได้แก่ นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ และพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 และแก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้น

คำสำคัญ :พระราชบัญญัติ , ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์

Abstract

Currently, the use of the electronic government procurement system (e-Government Procurement: e-GP) is widespread and extensively utilized by government agencies, the private sector, independent organizations, and the public. The government procurement process must comply with the Public Procurement and Supplies Management Act B.E. 2560, the Ministry of Finance's regulations on public procurement and supplies management Act B.E. 2560, and the ministerial regulations under the Public Procurement and Supplies

Management Act B.E. 2560 to ensure that all government agencies operate under the same procurement framework.

In the process of electronic government procurement (e-Government Procurement: e-GP), which is related to the operations within the electronic government procurement system (e-Government Procurement: e-GP) and is of great importance, includes the personal data protection policy of the electronic government procurement system and the Thai Ship Act B.E. 2481 and its amendments, among others.

Keywords: Act, e-Government Procurement: e-GP

ที่มาและความสำคัญ

ในช่วงปี พ.ศ. 2562 ได้มีระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement :e-GP) เป็นการดำเนินการจัดซื้อในรูปแบบการประมูลผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ในระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันโดยใช้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลางมากยิ่งขึ้น เพื่อความโปร่งใส และมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐได้กำหนดให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันโดยใช้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยมุ่งเน้นให้เป็นไปตามหลักการ 4 ประการ คุ้มค่า โปรงใส่ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถตรวจสอบได้ และเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement :e-GP) โดยกรมบัญชีกลาง จัดทำขึ้นเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและและเอกชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องครบถ้วน

นอกจากพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ยังมีนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ และพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 และแก้ไขเพิ่มเติม ที่อยู่ในกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐในระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement :e-GP) อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

2. เพื่อให้ทราบกฎหมายอื่นๆที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

แนวคิดและทฤษฎี

กระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ได้กำหนดให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน โดยใช้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มีระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ และเพื่อการปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุได้อย่างต่อเนื่อง กระทรวงการคลังยังได้ออกกฎหมายลูก คือ กฎกระทรวงอีก 7 ฉบับ ในการทำจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ที่คำนึงถึงนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยต้องกรอกข้อมูลส่วนบุคคลเข้าระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement :e-GP) และขั้นตอนสำคัญของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ คือ การบริหารสัญญา ในส่วนสัญญาการจัดซื้อจัดจ้างข้อการใช้เรือไทย จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 และแก้ไขเพิ่มเติม และความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้ามาจากต่างประเทศตามมาตรการสงวนสินค้าลงเรือไทย เป็นต้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ จำนวน 5 ฉบับ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560
2. ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560
3. กฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560
4. นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์
5. พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 และแก้ไขเพิ่มเติม

บทวิเคราะห์

1. พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ประเด็นสำคัญดังนี้

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่ง มีกรอบการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 8 ดังนี้

หลักการจัดซื้อจัดจ้าง

1. คุ้มค่า หมายถึง มีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบวัตถุประสงค์ในการใช้งาน มีราคาที่เหมาะสม และมีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน

2. โปร่งใส หมายถึง เปิดเผยข้อมูล เปิดโอกาสให้แข่งขันอย่างเป็นธรรม มีระยะเวลาเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอ

3. มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หมายถึง วางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง มีการกำหนดเวลาที่เหมาะสมและมีการประเมินผล

4. ตรวจสอบได้ หมายถึง เก็บข้อมูลเป็นระบบเพื่อการตรวจสอบ
(พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560, 2560)

ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement :e-GP) โดยกรมบัญชีกลาง จัดทำขึ้นเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องครบถ้วน เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มีทั้งหมด 15 หมวด 132 มาตรา ได้กำหนดประเภทการจัดซื้อจัดจ้างไว้ 3 ประเภท ดังนี้

ประเภทการจัดซื้อจัดจ้าง ได้แก่

1. การจัดซื้อจัดจ้างทั่วไป มี 3 วิธี คือ วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป วิธีคัดเลือก และวิธีเฉพาะเจาะจง

2. การจ้างที่ปรึกษา มี 3 วิธี คือ วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป วิธีคัดเลือก และวิธีเฉพาะเจาะจง

3. การจ้างออกแบบหรือควบคุมงาน มี 4 วิธี คือ วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป วิธีคัดเลือก วิธีเฉพาะเจาะจงและวิธีประกวดแบบ

การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่จะทำการจัดซื้อจัดจ้างให้หน่วยงานของรัฐโดยคำนึงถึงคุณภาพและวัตถุประสงค์ของการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ และห้ามมิให้กำหนดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุให้ใกล้เคียงกับยี่ห้อใดยี่ห้อหนึ่ง หรือของผู้ขายรายใดรายหนึ่งโดยเฉพาะ เว้นแต่พัสดุที่จะทำการจัดซื้อจัดจ้างตามวัตถุประสงค์นั้น มียี่ห้อเดียวหรือต้องใช้อะไหล่ของยี่ห้อใดก็ให้ระบุยี่ห้อนั้นได้

ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปี และประกาศเผยแพร่ในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลางและของหน่วยงานของรัฐ ตามวิธีที่กรมบัญชีกลางกำหนด และให้ปิดประกาศโดยเปิดเผย ณ สถานที่ปิดประกาศของหน่วยงานรัฐ เว้นแต่

1. กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือเป็นพัสดุที่ใช้ในราชการลับ ตามมาตรา 52 (1)(ค) หรือ (ฉ)

2. กรณีที่มีวงเงินในการจัดซื้อจัดจ้างที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือมีความจำเป็นต้องใช้พัสดุโดยฉุกเฉิน หรือเป็นพัสดุที่ขายทอดตลาด ตามมาตรา 56 (2)(ข)(ง) และ (ฉ)

3. กรณีเป็นงานจ้างที่ปรึกษาที่มีวงเงินค่าจ้างตามที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือมีความจำเป็นเร่งด่วน หรือที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ตามมาตรา 70 (3)(ข) และ (ฉ)

4. กรณีที่เป็นงานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้างที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ตามมาตรา 82 (3) (พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560, 2560)

2. ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ประเด็นสำคัญดังนี้

ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

1. การจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้าง

หน่วยงานของรัฐเห็นชอบแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปี ให้หัวหน้าเจ้าหน้าที่ประกาศเผยแพร่ในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลางและของหน่วยงานของรัฐ ตามที่กรมบัญชีกลางกำหนด และให้ปิดประกาศโดยเปิดเผย ณ สถานที่ปิดประกาศของหน่วยงานรัฐ หากหน่วยงานของรัฐไม่ได้ประกาศเผยแพร่การจัดซื้อจัดจ้างโครงการใดในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลาง จะไม่สามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการนั้นได้

กรณีมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปี ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานนั้น จัดทำรายงานพร้อมระบุเหตุผลที่ขอเปลี่ยนแปลงเสนอหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเพื่อขอความเห็นชอบ และเมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้ดำเนินการประกาศเผยแพร่ตามช่องทางที่กำหนด

2. การจัดทำบันทึกรายงานผลการพิจารณา

หน่วยงานของรัฐจัดทำบันทึกรายงานผลการพิจารณา รายละเอียดวิธีการ และขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างพร้อมทั้งเอกสารหลักฐานประกอบ

3. การจัดทำร่างขอบเขตของงานหรือรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุ

การซื้อหรือจ้างที่มิใช่การจ้างก่อสร้าง หน่วยงานของรัฐแต่งตั้งคณะกรรมการมาคณะหนึ่ง หรือให้เจ้าหน้าที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งรับผิดชอบในการจัดทำร่างขอบเขตของงานหรือรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่จะซื้อหรือจ้าง รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อเสนอมาด้วย

4. รายงานขอซื้อหรือขอจ้าง

5. คณะกรรมการซื้อหรือจ้าง

การดำเนินการซื้อหรือจ้างในแต่ละครั้ง ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่งตั้งคณะกรรมการซื้อหรือจ้างขึ้นเพื่อปฏิบัติตามระเบียบ พร้อมกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาของคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี ดังนี้

1. คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์

2. คณะกรรมการพิจารณาผลการสอบราคา

3. คณะกรรมการซื้อหรือจ้างโดยวิธีคัดเลือก

4. คณะกรรมการซื้อหรือจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง

5. คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ

คณะกรรมการซื้อหรือจ้างแต่ละคณะประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และคณะกรรมการอย่างน้อย 2 คน ในการซื้อหรือจ้างครั้งเดียวกัน คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ คณะกรรมการพิจารณาผลการสอบราคา คณะกรรมการซื้อหรือจ้างโดยวิธีคัดเลือก คณะกรรมการซื้อหรือจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง ห้ามแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ คณะกรรมการซื้อหรือจ้างทุกคณะควรแต่งตั้งผู้ชำนาญการหรือผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับงานซื้อหรือจ้างนั้นเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย

ประธานคณะกรรมการและกรรมการ จะต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เสนอราคาหรือคู่สัญญาในการซื้อหรือจ้าครั้งนั้น หากทราบว่าตนมีส่วนได้เสีย ให้ลาออกจากการเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการในคณะนั้นแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่งตั้งผู้อื่นเพื่อปฏิบัติหน้าที่แทน

6. วิธีการซื้อหรือจ้าง

การจัดซื้อจัดจ้างมี 3 วิธี คือ วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป วิธีคัดเลือก และวิธีเฉพาะเจาะจง (กระทรวงพลังงาน กรมธุรกิจพลังงาน กลุ่มตรวจสอบภายใน, 2562)

1. วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป

วิธีตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (e-market) คือ การซื้อหรือจ้างที่มีรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่ไม่ซับซ้อนหรือเป็นสินค้าหรืองานบริการที่มีมาตรฐาน และได้กำหนดไว้ในระบบข้อมูลสินค้า (e-catalog) โดยให้ดำเนินการในระบบตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Market :e-market) ตามวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนด ซึ่งสามารถกระทำได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การเสนอราคาโดยใบเสนอราคา คือ การซื้อหรือจ้างครั้งหนึ่ง ซึ่งมีวงเงินเกิน 500,000 บาท แต่ไม่เกิน 5,000,000 บาท

2. การเสนอราคาโดยการประมูลอิเล็กทรอนิกส์ คือ การซื้อหรือจ้างครั้งหนึ่ง ซึ่งมีวงเงินเกิน 5,000,000 บาท

วิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) คือ การซื้อหรือจ้างครั้งหนึ่งซึ่งมีวงเงินเกิน 500,000 บาท และเป็นสินค้าหรืองานบริการที่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุไว้ในระบบข้อมูลสินค้า (e-catalog) โดยให้ดำเนินการในระบบประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) ตามวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนด

วิธีสอบราคา คือ การซื้อหรือจ้างครั้งหนึ่ง ซึ่งมีวงเงินเกิน 500,000 บาท แต่ไม่เกิน 5,000,000 บาท ให้กระทำได้ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐนั้นตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดในการใช้สัญญาณอินเตอร์เน็ต ทำให้ไม่สามารถดำเนินการผ่านระบบตลาดอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ได้ ทั้งนี้ ให้เจ้าหน้าที่ระบุเหตุผลความจำเป็นที่ไม่อาจดำเนินการซื้อหรือจ้างด้วยวิธีตลาดอิเล็กทรอนิกส์หรือประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในรายงานขอซื้อหรือขอจ้าง ตามข้อ 22

2. วิธีคัดเลือก คือ การที่หน่วยงานของรัฐเชิญชวนเฉพาะผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 3 รายให้เข้ายื่นข้อเสนอ เว้นแต่ในงานนั้นมีผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดน้อยกว่า 3 ราย

3. วิธีเฉพาะเจาะจง คือ การที่หน่วยงานของรัฐเชิญชวนผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดรายใดรายหนึ่งให้เข้ามายื่นข้อเสนอ หรือเข้ามาเจรจาต่อรองราคารวมทั้งการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุกับผู้ประกอบการโดยตรงในวงเงินเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560, 2560)

3. กฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ประเด็นสำคัญดังนี้

กระทรวงการคลังได้ออกกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ถือเป็นกฎหมายลำดับรอง อีก 7 ฉบับ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการกำหนดรายละเอียด ขั้นตอน หลักเกณฑ์ วิธีการและแนวทางการปฏิบัติ โดยประกาศลงราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 34 ตอน 86 ก วันที่ 23 สิงหาคม 2560 หน้า 1-33 ดังนี้

1. กฎกระทรวงกำหนดให้หน่วยงานอื่นเป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

2. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการ พ.ศ. 2560

3. กฎกระทรวงกำหนดพัสดุที่รัฐต้องส่งเสริมหรือสนับสนุนและกำหนดวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีคัดเลือกและวิธีเฉพาะเจาะจง พ.ศ. 2560

4. กฎกระทรวงกำหนดวงเงินการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุโดยวิธีเฉพาะเจาะจง วงเงินการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่ทำข้อตกลงเป็นหนังสือ และวงเงินการจัดซื้อจัดจ้างในการแต่งตั้งผู้ตรวจรับพัสดุ พ.ศ. 2560

5. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนที่ปรึกษา พ.ศ. 2560

6. กฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าจ้างผู้ให้บริการงานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง พ.ศ. 2560

7. กฎกระทรวงกำหนดเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างกับหน่วยงานของรัฐที่ใช้สิทธิอุทธรณ์ไม่ได้ พ.ศ. 2560 (กระทรวงสาธารณสุข ศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านเวชภัณฑ์, 2560, 23 สิงหาคม)

4. นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ ประเด็นสำคัญดังนี้

กรมบัญชีกลางมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการประกาศเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลาง เพื่อให้สาธารณชนสามารถเข้าตรวจดูได้ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 จึงจัดทำนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์

การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

ประเภทของบุคคลและแหล่งที่มาของข้อมูลส่วนบุคคลที่กรมบัญชีกลางทำการเก็บรวบรวม ประกอบด้วย ประเภท รายละเอียด แหล่งที่มาของข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

ผู้ค้ากับภาครัฐ เป็นบุคคลหรือนิติบุคคลที่ต้องการเข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างกับภาครัฐ จะต้องทำการลงทะเบียนผู้ค้ากับภาครัฐ,ขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการงานก่อสร้าง,การยื่นเสนอราคา,การเข้าทำสัญญา เป็นต้น

เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นบุคคลของภาครัฐที่จำเป็นต้องดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างบนระบบ e-GP จะต้องทำการลงทะเบียนหน่วยงานของรัฐ,การแต่งตั้งคณะกรรมการฯ,การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐในระบบ e-GP เป็นต้น

ข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกเก็บรวบรวมและวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ให้ไว้กับกรมบัญชีกลางโดยตรง ข้อมูลส่วนบุคคลที่กรมบัญชีกลางเก็บรวบรวมโดยอัตโนมัติ หรือ ข้อมูลส่วนบุคคลที่กรมบัญชีกลางได้รับจากบุคคลภายนอก

<u>การใช้ข้อมูลส่วนบุคคล</u>

1. กรมบัญชีกลางจะใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่จำเป็น

2. กรมบัญชีกลางขอรับรองว่าจะไม่นำข้อมูลส่วนบุคคลที่กรมบัญชีกลางได้เก็บรวบรวมไว้ไปขายหรือเผยแพร่ให้กับบุคคลภายนอกโดยเด็ดขาด

3. ในกรณีที่กรมบัญชีกลางได้ว่าจ้างหน่วยงานอื่นเพื่อให้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล กรมบัญชีกลางจะกำหนดให้หน่วยงานที่ได้ว่าจ้างให้ดำเนินการดังกล่าว เก็บรักษาความลับและความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล และกำหนดข้อห้ามการนำข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวไปใช้นอกเหนือจากกิจกรรมหรือกิจกรรมของกรมบัญชีกลาง

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

1. กรมบัญชีกลางอาจเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ภายใต้วัตถุประสงค์ที่กำหนดและตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลตามกฎหมาย หรือที่ร้องขอให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยอาศัยอำนาจกฎหมาย หรือที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางกฎหมาย หรือที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐ กรมบัญชีกลางจะกำหนดให้บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐอื่น เก็บรักษาความลับและความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล และกำหนดข้อห้ามการนำข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวไปใช้นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของกรมบัญชีกลาง

3. ในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐอื่น กรมบัญชีกลางจะจัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้เปิดเผยและเพื่อปฏิบัติตามมาตรฐานและหน้าที่การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนด

ระยะเวลาเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล

1. กรมบัญชีกลางจะเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลตามระยะเวลาที่จำเป็น เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้น นอกจากนี้ กรมบัญชีกลางจะเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลเป็นระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกำหนด(ถ้ามี)

2. หลังจากครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าวข้างต้น จะลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว จากการจัดเก็บในระบบ e-GP หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ เว้นแต่จะเป็นกรณีที่กรมบัญชีกลาง สามารถเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวได้ต่อไปตามที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกำหนด (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ส่วนพัสดุ, ม.ป.ป.)

5. พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 และแก้ไขเพิ่มเติม ประเด็นสำคัญดังนี้

“การค้าในน่านน้ำไทย” หมายถึง การขนส่งคนโดยสาร หรือของหรือลากจูง เพื่อหากำไร จากเมืองท่าหรือถิ่นที่แห่งหนึ่งภายในน่านน้ำไทยไปยังเมืองท่าหรือถิ่นที่อีกแห่งหนึ่งหรือหลายแห่งภายในน่านน้ำไทย

มาตรา 6 การจดทะเบียนเรือไทยตามพระราชบัญญัตินี้ต้องจดต่อนายทะเบียนเรือ

มาตรา 7 ทวิ[7] ผู้ที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยซึ่งใช้ประกอบการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศโดยเฉพาะ และไม่ทำการค้าในน่านน้ำไทยตามมาตรา 67 ต้องเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่งกรรมการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งมีสัญชาติไทย และมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) เป็นบริษัทจำกัดที่หุ้นอันเป็นทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดเป็นของบุคคลซึ่งมิใช่คนต่างด้าว และไม่มีข้อบังคับอนุญาตให้ออกใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

(2) เป็นบริษัทมหาชนจำกัดที่หุ้นอันเป็นทุนชำระแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดเป็นของบุคคลซึ่งมิใช่คนต่างด้าว เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ “คนต่างด้าว” หมายความว่า คนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

มาตรา 11 เรือที่ขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยให้มีเครื่องหมายถาวรเห็นได้ชัดเจนไว้ที่ตัวเรือตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เมื่อได้จดทะเบียนเป็นเรือไทยแล้ว และตราบใดที่การจดทะเบียนนั้นยังไม่สิ้นไป ให้เป็นหน้าที่ของผู้ควบคุมเรือที่จะรักษาเครื่องหมายดังกล่าวแล้วนั้นให้ถาวรอยู่เสมอ จะเปลี่ยนแปลงหรือปิดบังไม่ได้ นอกจากเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

มาตรา 12 เรือที่จะขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยต้องมีใบสำคัญแสดงการตรวจเรือไปแสดงต่อนายทะเบียนเรือว่าเรือนั้นได้รับการตรวจจากพนักงานตรวจเรือกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี*ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย

มาตรา 13 ในการรับจดทะเบียนเป็นเรือไทย ให้นายทะเบียนเรือเก็บใบสำคัญแสดงการตรวจเรือไว้ และถ้ามีใบสำคัญของผู้ต่อเรือหรือหนังสือสำคัญแสดงการโอนก็ให้เก็บไว้ด้วย

มาตรา 15 เรือลำใดได้จดทะเบียนเป็นเรือไทย ณ เมืองท่าใด เมืองท่านั้นเป็นเมืองท่าขึ้นทะเบียนของเรือนั้น

มาตรา 16 เมื่อได้จดทะเบียนเรือแล้ว ให้นายทะเบียนเรือออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนตามแบบพิมพ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีให้แก่ผู้ขอจดทะเบียน ใบสำคัญนี้ให้เรียกว่า “ใบทะเบียน”

มาตรา 17 ในระหว่างเวลาที่คงใช้เรือนั้น ใบทะเบียนให้ใช้เป็นเอกสารประจำเรือ และผู้ควบคุมเรือต้องรักษาไว้ในเรือเสมอ ผู้ใดจะเอาไปเสียจากเรือไม่ได้ นอกจากเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น และเมื่อเจ้าพนักงานขอตรวจ ผู้ควบคุมเรือต้องนำออกมาแสดงทันที (กรมเจ้าท่า, ม.ป.ป.)

พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 และแก้ไขเพิ่มเติม มีอยู่ในสัญญาการจัดซื้อจัดจ้างข้อการใช้เรือไทย

ในการปฏิบัติตามสัญญานี้ หากผู้รับจ้างจะต้องสั่งหรือนำเข้ามาจากต่างประเทศรวมทั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ต้องนำเข้ามาเพื่อปฏิบัติงานตามสัญญา ไม่ว่าผู้รับจ้างจะเป็นผู้นำของเข้ามาเองหรือนำเข้ามาโดยผ่าน

ตัวแทนหรือบุคคลอื่นใด ถ้าสิ่งของนั้นต้องนำเข้ามาโดยทางเรือในเส้นทางเดินเรือที่มีเรือไทยเดินอยู่และสามารถให้บริการรับขนได้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมประกาศกำหนด ผู้รับจ้างต้องจัดการให้สิ่งของดังกล่าวบรรทุกโดยเรือไทยหรือเรือที่มีสิทธิเช่นเดียวกับเรือไทยจากต่างประเทศมายังประเทศไทย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่าก่อนบรรทุกของนั้นลงเรืออื่นที่มิใช่เรือไทยหรือเป็นของที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมประกาศยกเว้นให้บรรทุกโดยเรืออื่นได้ ทั้งนี้ไม่ว่าการสั่งหรือนำเข้าสิ่งของดังกล่าวจากต่างประเทศจะเป็นแบบใด

ในการส่งมอบงานตามสัญญาให้แก่ผู้ว่าจ้าง ถ้างานนั้นมีสิ่งของตามวรรคหนึ่ง ผู้รับจ้างจะต้องส่งมอบใบตราส่ง (Bill of lading) หรือสำเนาใบตราส่งสำหรับของนั้น ซึ่งแสดงว่าได้บรรทุกมาโดยเรือไทยหรือเรือที่มีสิทธิเช่นเดียวกับเรือไทยให้แก่ผู้ว่าจ้างพร้อมกับการส่งมอบงานด้วย

ในกรณีที่สิ่งของดังกล่าวไม่ได้บรรทุกจากต่างประเทศมายังประเทศไทยโดยเรือไทยหรือเรือที่มีสิทธิเช่นเดียวกับเรือไทย ผู้รับจ้างต้องส่งมอบหลักฐานซึ่งแสดงว่าได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า ให้บรรทุกของโดยเรืออื่นได้ หรือหลักฐานซึ่งแสดงว่าได้ชำระค่าธรรมเนียมพิเศษเนื่องจากการไม่บรรทุกของโดยเรือไทยตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพาณิชยนาวีแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้ว่าจ้างด้วย

ในกรณีที่ผู้รับจ้างไม่ส่งมอบหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวในวรรคสองและวรรคสามให้แก่ผู้ว่าจ้างแต่จะขอส่งมอบงานดังกล่าวให้ผู้ว่าจ้างก่อนโดยยังไม่รับชำระเงินค่าจ้าง ผู้ว่าจ้างมีสิทธิรับงานดังกล่าวไว้ก่อน และชำระเงินค่าจ้างเมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนดังกล่าวแล้วได้ (กรมบัญชีกลาง. (ม.ป.ป.)).

ที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐและบริษัทผู้สั่งหรือนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศหลายแห่งได้ยื่นหนังสือเพื่อตรวจสอบการชำระค่าธรรมเนียมพิเศษ กรณีการนำเข้าสินค้ามาจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากซึ่งรวมถึงกรณีที่ไม่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพาณิชยนาวี พ.ศ. 2521 เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพาณิชยนาวี พ.ศ. 2521 ดังนี้

กรณีที่ต้องมาแจ้งต่อกรมเจ้าท่า

1. กรณีสินค้าบรรทุกมาโดยเรือสัญชาติไทยในเส้นทางบังคับตามประกาศกระทรวงคมนาคมฯ ต้องทำการแจ้งการสั่งหรือนำเข้าซึ่งของนั้น ก่อนวันนำของบรรทุกลงเรือไทย ตามแบบ พว.-จ. 1 พร้อมเอกสารหลักฐานต่อกรมเจ้าท่า ทั้งนี้มาตรา 17 และ มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการพาณิชยนาวี พ.ศ. 2521 ประกอบกับประกาศกระทรวงคมนาคม เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการสั่ง หรือนำเข้ามาจากต่างประเทศซึ่งของที่กำหนดให้บรรทุกโดยเรือไทย

กรณีที่ไม่ต้องมายื่นขอตรวจสอบต่อกรมเจ้าท่า

2. กรณีสินค้าบรรทุกลงเรือมาจากต่างประเทศโดยเรืออื่นที่มิใช่เรือไทย ก่อนที่คู่สัญญาจะได้รับคัดเลือกเป็นผู้ชนะการเสนอราคา หน่วยงานของรัฐสามารถตรวจสอบวันที่ของบรรทุกลงเรือจากใบตราส่ง

(Bill of lading) และตรวจสอบวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นผู้ชนะการเสนอราคาจากเอกสารประกาศชนะการเสนอราคา

3. กรณีสินค้าบรรทุกลงเรือมาจากเส้นทางเดินเรืออื่นซึ่งไม่อยู่ในเส้นทางบังคับ หน่วยงานของรัฐสามารถสอบเส้นทางการบรรทุกสินค้าจากเอกสารใบตราส่ง (Bill of lading) เว้นแต่มีการถ่ายลำเรือ ในเส้นทางบังคับจะต้องมายื่นขอชำระค่าธรรมเนียมพิเศษเป็นรายกรณีไป (กรมเจ้าท่า, 2566, 7 สิงหาคม)

บทสรุปและอภิปราย

การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐได้กำหนดให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันโดยใช้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เพื่อกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่ง มีกรอบการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มุ่งเน้น ให้เป็นไปตามหลักการ 4 ประการ คุ้มค่า โปรงใส่ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถตรวจสอบได้ และเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด มีระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐและกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกระทรวงการคลังยังได้ออกกฎหมายลูกอีก 7 ฉบับ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุได้อย่างต่อเนื่อง เหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ กรมบัญชีกลางมีหน้าที่ในการดูแลพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการประกาศเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลาง เพื่อให้สาธารณชนสามารถเข้าตรวจดูได้ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 จึงจัดทำนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์

พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 และแก้ไขเพิ่มเติม มีอยู่ในสัญญาการจัดซื้อจัดจ้าง ข้อการใช้เรือไทย และซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้ามาจากต่างประเทศตามมาตรการสงวนสินค้าลงเรือไทย

หลักกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นมีความสำคัญในกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้าง โดยส่วนมากจะให้ความสำคัญกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เนื่องด้วยเป็นสิ่งที่ต้องยึดปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐาน

เดียวกัน ในขณะเดียวกันกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ก็มีเรื่องของตัวกฎหมาย นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 และแก้ไขเพิ่มเติม ที่ควรให้ความสำคัญและศึกษาเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ให้แม่นยำ และศึกษากฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างเพิ่มเติม เพื่อจะได้มีองค์ความรู้ที่ครอบคลุม และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทส่งท้าย

การทำงานการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐไม่ได้มีแต่พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ที่สำคัญ แต่ยังมีกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐผ่านระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement :e-GP) และมีความสำคัญเช่นกัน ดังนี้

1. นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์
2. พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 และแก้ไขเพิ่มเติม

บรรณานุกรม

กรมเจ้าท่า. (2566, 7 สิงหาคม). *ซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้ามาจากต่างประเทศตามมาตรการสงวนสินค้าลงเรือไทย*. https://www.dep.go.th/images/uploads/files/10233.pdf.

กรมเจ้าท่า. (ม.ป.ป.). *กฎหมายเพื่อรองรับความตกลงระหว่างประเทศ.* https://laws.md.go.th/laws-implement/home/detail/2/?sID=2.

กรมบัญชีกลาง. (ม.ป.ป.). *แบบฟอร์มมาตรฐาน แบบสัญญาเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560.* http://www.gprocurement.go.th/wps/portal/egp/manual/Standard_form/form_contract_new/!ut/p/z1/jc7LDoIwEAXQT-oMSovLUqGg1Io87cZ0RZooujB-v0hcaWyc3STn3hliSE_MaB9usHd3He152o-GnrKs4LgVsAMaJ8BbXlXrvA7CMiTdDODHcCDmn7wHGH99R8xMFMoAhQAl65gCZ2ka1ZLiplh-gig5TCcYUxXFGPXqC-h28WrYK6HLDEDgG3i-uF2aHlw-PAGbEnNx/dz/d5/L0lDUmlTUSEhL3dHa0FKRnNBLzROV3FpQSEhL3Ro/

กระทรวงพลังงาน กรมธุรกิจพลังงาน กลุ่มตรวจสอบภายใน. (2562). *คู่มือการตรวจสอบ การปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560*,6-11.

กระทรวงสาธารณสุข ศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านเวชภัณฑ์. (2560, 23 สิงหาคม). *กฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 รวม 7 ฉบับ.* https://dmsic.moph.go.th/index/detail/7126.

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. (2560, 24 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 24 ก. 13-54.

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ส่วนพัสดุ. (ม.ป.ป.). *นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP).* https://dps.wu.ac.th/?p=10130

ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. (2560, 23 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนพิเศษ 210 ง. 1-72.

พระสงฆ์กับบทบาทการปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองของประชาชน

Monks and their role in inculcating the beliefs and political attitudes of the people

พระอธิการพีรกานต์ ฐิตวายาโม, พระสมุห์นิรันดร์ เตชธมฺโม,
พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต และกันตภณ จงงามวิไล
Phra Atikan peerakarn Thitwayamo, Phrn smuh niran Techadmmo,
Phramaha Bovrnvit Rutanachato and Kantaphon Jongnamwilai
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: Prupheiyn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองของประชาชน พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านศีลธรรมและจริยธรรม เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ประชาชนเคารพนับถือ จึงมีบทบาทสำคัญในการเข้าไปสร้างความเข้าใจเพื่อให้เกิดความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองที่ถูกต้องเหมาะสม พระสงฆ์มีบทบาทในกิจกรรมทางสังคมและการเมืองอย่างอ้อม ๆ ผ่านการสนับสนุนในงานด้านต่าง ๆ ของชุมชน ดังนั้นบทบาทสำคัญของพระสงฆ์คือส่งเสริมความสงบสุขในสังคมผ่านการปลูกฝังความคิดและวิธีปฏิบัติตนอย่างถูกต้องบนพื้นฐานการเป็นพลเมืองตามหลักประชาธิปไตย ประกอบด้วย รับรู้อย่างมีสติการสร้างความเข้าใจในการรับข่าวสาร พิจารณาด้วยปัญญานำข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ได้รับมาวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ศรัทธาอย่างสันติการเลือกที่จะเชื่อโดยที่ไม่ตั้งตนขัดแย้งกับผู้อื่นแต่ต้องเคารพพร้อมรับฟัง มีจิตสำนึกสาธารณะตระหนักถึงปัญหาสังคม ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาเป็นวิธีการที่พระสงฆ์ควรสนับสนุนให้ประชาชนรับรู้และเชื่ออย่างเหมาะสมด้วยหลักประชาธิปไตยและความสันติสุขในสังคม

คำสำคัญ: พระสงฆ์, ความเชื่อ, ทัศนคติทางการเมือง

Abstract

The aim of this article is to illustrate the role of monks in conveying political beliefs and attitudes to the population. Monks are well versed in morals and ethics and are spiritual leaders who are respected by the people. Therefore, they play an important role in creating understanding of correct and appropriate political beliefs and attitudes. Monks play an indirect role in social and political activities through their support in various community activities. Therefore, the important role of monks is to promote peace in society by instilling correct thoughts and behaviors based on democratic citizenship, consisting of: conscious perception, understanding of news, intellectual reflection, and thorough analysis of political information received; peaceful faith that chooses to believe without conflicting with others but listens respectfully; and public awareness that is aware of social problems. The above are methods by which the monks should encourage people to be aware and believe appropriately on the basis of democratic principles and peace in society.

Keywords: Monks, Belief, Political Attitude

ที่มาและความสำคัญ

ตั้งแต่อดีตพระสงฆ์คือ ฐานันดรหนึ่งของสังคม เนื่องจากเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านศีลธรรมและจริยธรรมที่เป็นผู้สอนคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ที่เน้นความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจและทัศนคติทางการเมืองของประชาชน จนกระทั่งเป็นแกนนำม็อบชุมนุมประท้วง ในอดีตที่ผ่านมาคนไทยส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา นับตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงมาถึงยุคปัจจุบัน กลายเป็นวัฒนธรรมความเชื่ออย่างหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนไทย มีคนไทยประมาณร้อยละ 95 นับถือพระพุทธศาสนา และได้นำหลักการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต จนกลายเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์มรดกของชาติไทย (สุพัตรา สุภาพ, 2536) พระสงฆ์ถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับสังคมมากขึ้นตามลำดับ อาจกล่าวได้ว่าแทบจะไม่มีพระสงฆ์ในประเทศใดในโลกที่ตัดขาดตนเองจากสังคม พระทิเบต พระพม่า พระเขมร พระลาว พระไทย พระศรีลังกาล้วนมีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับสังคมทั้งสิ้น และบางครั้งในการเกี่ยวข้องนั้นพระก็ต้องเลือกข้างและทำสิ่งที่ขัดกับอุดมคติแรกเริ่มของความเป็นสมณะในสมัยพุทธกาล (สมภาร พรมทา, 2549)

จากสถานการณ์ทางการเมืองในหลายเหตุการณ์สามารถอธิบายให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างพระสงฆ์กับการเมืองไทยซึ่งสอดคลองกับประเด็นที่สังคมให้ความสนใจมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อพระสงฆ์มีบทบาททางการเมืองในบริบทสังคมที่มีความหลากหลาย ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนและยังปรากฏการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง การเข้าร่วมปราศรัยทางการเมือง จึงกล่าวได้ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นได้ และมีพัฒนาการอย่างมีประสิทธิภาพ หรืออาจจะล้มเหลวนั้นย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อต่าง ๆ ที่นำไปสู่การเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคม จึงต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญในการสร้างกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง (Political socialization) แบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในระบอบการเมืองของไทยอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดค่านิยม ความเชื่อ ปทัสถาน และพฤติกรรมของคนในกระบวนการหรือวิถีทางการเมือง (ลิขิต ธีรเวคิน, 2529) พระสงฆ์กับการเมืองแยกออกจากกันไม่ได้ แต่ควรจะทำอย่างไรให้พระสงฆ์ได้แสดงบทบาททางการเมืองที่เหมาะสม ประชาชนไม่เอือมระอา ไม่เบื่อหน่ายในการแสดงบทบาทของพระบางรูป พระสงฆ์ควรเป็นที่พึงทางจิตวิญญาณ ให้คำแนะนำและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา เมื่อบ้านเมืองมีปัญหามากกว่า ไม่ควรลงไปดำเนินการเอง เมื่อพิจารณาตามข้อเท็จจริง (พระอธิการภูมิสิษฐ์ ปิยสีโล และนัชพล คงพันธ์, 2564)

การปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยจะเกิดขึ้นได้และมีพัฒนาการอย่างมี ประสิทธิภาพ หรืออาจจะล้มเหลวนั้นย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อต่าง ๆ ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมทั้งที่เป็นชนชั้นปกครองหรือชนชั้นนำ และประชาชนทุกสาขาอาชีพ อย่างในต่างประเทศพระสงฆ์มีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่น่าสนใจ เช่น ประเทศศรีลังกาที่พระสงฆ์สามารถเข้าไปเลือกตั้ง และสามารถลง สมัครเป็นนักการเมืองได้ การลุกฮือเดินขบวนต่อต้านและคว่ำบาตรรัฐบาลทหารพม่าและสนับสนุนกลุ่มนักการเมืองที่เหล่าพระสงฆ์หวังจะเห็นความเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายที่มีผลต่อสงฆ์ (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2557) พระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญในการสามารถสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนตระหนักถึงอุดมการณ์ทางการเมือง ความชอบธรรมในการปกครอง อำนาจอธิปไตย ความเป็นชาติ การปกครองโดยยึด หลักกฎหมาย และมติมหาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559) จากกรณีที่พระภิกษุสงฆ์ของไทยได้เข้าไปมีบทบาททางการเมืองอย่างชัดเจนตลอดมา ทั้งการกระทำและไม่กระทำ ตั้งข้อสังเกตว่าพระชั้นผู้ใหญ่จะอยู่ฝ่ายบ้านเมืองเสมอ เช่น ก่อนจะมีการสลายการชุมนุมของคนเสื้อแดงใน พ.ศ. 2553 องค์กรคณะสงฆ์พระชั้นผู้ใหญ่ไม่ได้ออกมาบิณฑบาตขอชีวิตและความปลอดภัยให้แก่ผู้ชุมนุมประท้วงรัฐบาลเลย การไม่กระทำก็เป็น “การเมือง” อย่างหนึ่ง (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2561)

ประเด็นการแสดงออกทางการเมืองของพระสงฆ์ และมติของมหาเถรสมาคม ห้ามพระสงฆ์ และเณรยุ่งกิจกรรมการเมือง พระมหาไพรวัลย์มองว่าไม่เป็นธรรม สังคมไทยเน้นการใช้อำนาจมากกว่าการใช้ความเป็นธรรม คือ พอมีปัญหาก็คิดแต่วิธีการจะใช้อำนาจ ทั้งคำสั่ง กฎ ไปกดทับคนกลุ่มหนึ่งที่พยายามจะออกมาพูดถึง

ประเด็นที่เป็นปัญหา ทำให้คนที่ออกมาเรียกร้องไม่สามารถจะใช้สิทธิโดยชอบธรรมของตนเองได้ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไม่ชอบธรรม ไม่เคยถามความรู้สึกนึกคิดพระที่มีต่อพระราชบัญญัติตัวนี้ ทำให้เห็นกรณีพระโดนจับสึกโดยไม่ได้รับความเป็นธรรม ทำให้เห็นว่ากฎบางข้อมันละเมิดสิทธิของพระ-เณรการที่พระออกมาพื้นที่ชุมนุม ไม่ได้หมายความว่าจะทำอะไรตามอำเภอใจ ถ้าพระสงฆ์ละเมิดธรรมวินัยข้อไหนก็ดำเนินการไป การที่บอกว่าทำผิดควรต้องบอกให้ชัดว่าทำผิดข้อไหน อย่างไร และอย่าพยายามบอกว่าการออกมาประท้วงเป็นเรื่องสกปรก ไม่อยากให้มองอย่างนั้นควรให้พระสงฆ์ กลุ่มหนึ่งที่มองเห็นความไม่เป็นธรรมของบ้านเมืองออกมาพูดบ้าง เพราะสังคมกับการเมืองมันไปด้วยกัน แล้วทำไมพระสงฆ์ถึงออกมามีบทบาทไม่ได้ การออกมาด้วยท่าทีอย่างไรต่างหากที่ต้องดูจุดนี้ และอยากให้ดูเป็นข้อ ๆ ไป (พระมหาไพรวัลย์ วรวณฺโณ, 2563)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมความเชื่อและทัศนคติให้กับประชาชน
2. เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอหลักการพระสงฆ์กับการปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติทางการเมือง

แนวคิดทฤษฎี

บทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทย

ปัจจุบันพระสงฆ์ยังคงมีความผูกพันกับสังคมไทย เป็นศูนย์รวมทางจิตใจให้ประชาชนยึดมั่นศรัทธา มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านศาสนา จิตใจ การศึกษา การพัฒนาสังคม และวัฒนธรรมพระสงฆ์ก็ย่อมมีหน้าที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ด้วยอาศัยเมตตาและกรุณาธรรมของตน พระสงฆ์ได้บำเพ็ญสมณกิจเพื่อประโยชน์แก่สังคมอย่างมากมาย จนทำให้วัดวาอารามซึ่งเป็นที่ตั้งของสถาบันศาสนานั้น กลายเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางทางสังคม เป็นส่วนประกอบที่ขาดไม่ได้ของชุมชนทุกขนาด เช่น แม้สร้างหมู่บ้านเล็ก ๆ ขึ้นใหม่ก็ต้องสร้างวัดขึ้นด้วย เป็นต้น กล่าวได้ว่าวัดทำหน้าที่เป็นสถาบันสังคมครบทุกแบบ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล สโมสร ที่พักแรมคนเดินทาง สถานบันเทิง พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น เรียกได้ว่าเป็นทุกอย่างของชุมชน พระสงฆ์มีฐานะเป็นผู้นำทั้งทางจิตใจและทางสังคม ได้รับความเคารพนับถือและบูชา เป็นที่เชื่อถือสูงสุด ความจริงในเรื่องนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป และมีหลักฐานที่ยังให้เห็นผลสืบมาแม้ถึงปัจจุบัน (วัดญาณเวศกวัน, ม.ป.ป.) ถ้าย้อนไปดูบนหน้าประวัติศาสตร์เราจะพบว่า พุทธศาสนามีบทบาทต่อการเมืองการปกครองมาโดยตลอด เพราะศาสนาไม่ได้เกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เกี่ยวเนื่องกับชีวิตของผู้คนและสถาบันต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ในภาพรวมของประวัติศาสตร์ภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พุทธศาสนานิกายเถรวาทเป็นรูปแบบหลักทางศาสนาของ

พื้นที่นี้ที่ถูกถักทอเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวันตั้งแต่เจ้าจนถึงสามัญชน พุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อแนวคิดและการดำเนินงานของสถาบันทางการปกครองในหลายระดับ (ภาวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์, 2564)

จากคำกล่าวที่ว่าพระควรดำรงตนอยู่เหนือเรื่องทางโลกก็ดี เพราะการเมืองสุ่มเสี่ยงทำลายภาพลักษณ์ของศาสนาก็ดี สุดท้ายเมื่อสารพัดเหตุผลเหล่านี้มาบรรจบกับอำนาจรัฐที่เข้ามาสอดส่องควบคุมผ่านตัวบทกฎหมายและโครงสร้างแบบระบบราชการในวงการสงฆ์ ซึ่งในความเป็นจริงพระสงฆ์ก็คือพลเมืองคนหนึ่งที่อยู่ในบริบทของผู้นำทางความเชื่อและศาสนา พุทธศาสนามีบทบาทต่อการเมืองการปกครองมาโดยตลอด เพราะศาสนาไม่ได้เกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ความเป็นอยู่ของพระสงฆ์และความดำรงอยู่ของพระศาสนา ขึ้นอยู่กับความเคารพนับถือของประชาชน พระภิกษุสามเณรจึงควรทำตนให้เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไป ไม่ควรทำตนเป็นพวกเป็นฝ่ายของผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งจะทำให้ชนทั้งหลายเห็นว่าไม่ตั้งอยู่ในธรรม เกิดความเบื่อหน่ายคลายความนับถือ แต่หากพระสงฆ์ท่านใดไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองแล้วความมัวหมองของศีลและข้อวัตรปฏิบัติของท่านก็มักตามมาทันที (ประคอง มาโต และพระครูอุทิศธรรมพินัย, 2563) พระสงฆ์ยังต้องรักษาความสัมพันธ์กับระบอบราชาธิปไตยทั้งในแง่ของการนำเสนอหลักการปฏิบัติพิธีกรรม และความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ ในขณะที่อีกด้านหนึ่ง พระสงฆ์มีความจำเป็นที่จะต้องจัดวางสถานะขององค์กร และเชิงปัจเจกต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย พระสงฆ์มักจะได้รับการตั้งข้อสังเกตจากผู้บริหารในระบอบประชาธิปไตยอยู่เนือง ๆ เช่นกันว่า “สอนหลักการในพระพุทธศาสนาที่ไม่สอดรับกับการพัฒนาประเทศ” และจัดวางสถานะของตัวเองจนทำให้ผู้นำทางการเมืองเกิดความหวาดระแวงต่ออำนาจ และการใช้อำนาจจนเป็นที่มาของให้พระสงฆ์ได้รับข้อการกล่าวหาในคดีอาญา (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2557)

บทบาทของพระสงฆ์ในทางการเมืองคือการแนะนำสั่งสอนธรรมเกี่ยวกับการเมือง โดยเฉพาะการแสดงหลักการปกครองที่ดีงาม ชอบธรรมและเป็นธรรม สอนให้นักการเมืองหรือผู้ปกครองเป็นนักการเมืองหรือผู้ปกครองที่มีคุณธรรม ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองหรือปกครองโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนพระสงฆ์จำเป็นต้องตั้งอยู่ในธรรม มีความเป็นกลางอันจะเป็นหลักประกันให้พระสงฆ์ในยุคสมัยต่าง ๆ แสดงบทบาทปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองของตนสืบต่อเนื่องกันได้เรื่อยไปอย่างราบรื่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2531) ขณะที่บทบาทของพระสงฆ์กับการเมืองเป็นบทบาทแค่การแนะนำ ไม่ใช่การเข้าไปจัดการ เพราะเมื่อพิจารณาจากคำสอนของพระพุทธเจ้าจะพบว่ามีขอบเขตของพระวินัยในเรื่องนี้ เพราะการเข้าไปใกล้ชิดสนิทสนมกับกลุ่มนั้น ๆ เป็นเรื่องของการประจบตระกูลเป็นฝักเป็นฝ่าย กลายเป็นว่าตัวเองได้ประโยชน์ พระสงฆ์จึงอยู่ในฐานะการให้คำสอนแนะนำ

ค่านิยมทางการเมืองในสังคมไทยปัจจุบัน

จากสถานการณ์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยที่มุ่งปรับโครงสร้างการบริหาร การเลือกผู้แทน และการแก้ไขกฎหมาย แต่สิ่งหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญด้วยก็คือการศึกษาด้านค่านิยมประชาธิปไตยในตัวพลเมืองว่าเหตุใดค่านิยมประชาธิปไตยถึงมีความสำคัญและต้องศึกษา คำตอบที่ปรากฏ คือ ค่านิยมเป็นความคิดและสิ่งที่ยึดถืออยู่ในตัวบุคคล เป็นสิ่งที่คนในสังคมเห็นว่าควรค่าแก่การปฏิบัติ (สุนทรี โคมิน และสนิท สมัครการ, 2522) การเริ่มต้นของเจตคติทางการเมืองก็มาจากการที่ประชาชนเกิดทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้ไปสู่แก่นแท้ของระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นของประชาชน เจตคติจึงเป็นการแสดงเจตนาของมุมมองและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการเมืองแล้วแสดงออกผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว ก็มักจะกำหนดให้ประชาชนทุกระดับมีสิทธิในทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยตามกฎหมายที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในทุกมิติของกระบวนการทางการเมือง (ไพฑูรย์ มาเมือง, 2565) กระบวนการรับรู้จะทำให้เกิดการยอมรับจนกลายเป็นความเชื่อค่านิยมและ ทัศนคติทางการเมืองของตน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. ระบบความเชื่อ (Beliefs) เป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ดำรงอยู่ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือเป็นสิ่งที่ผิด เป็นการประเมินค่าถึงสิ่งที่เป็นอยู่ว่าดีหรือเลว หรือเป็นความเชื่อเกี่ยวกับวิธีหรือเป้าหมายของการกระทำว่าเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือไม่ ความเชื่อเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคลมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองและเห็นว่าการเมืองระบบใดดีก็จะยอมรับและยึดถือกลายเป็นความเชื่อทางการเมืองของตน

2. ค่านิยม (Values) เป็นความเชื่อที่ยึดถือสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนานเป็นความเชื่อเกี่ยวกับวิธีหรือเป้าหมายการกระทำของบุคคลและกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะยืนยงถาวรต่างกันกับสมัยนิยม (Fashion) ที่ไม่ยืนยงถาวรเป็นความเชื่อที่มีผลต่อการกระทำในระยะสั้นแล้ว เลือนหายไปค่านิยมทางการเมืองจึงเป็นการแสดงออกของความเชื่อทางการเมืองในรูปของการกระทำที่สามารถมองเห็นได้

3. ทัศนคติ (Attitude) เป็นความรู้สึกของตนที่สะสมมาจากประสบการณ์อันยาวนาน และมีผลต่อการตอบสนองสิ่งต่าง ๆ ด้วยลักษณะของความรู้สึกและความพอใจของตน ดังนั้นทัศนคติ ทางการเมืองจึงเกิดขึ้นจากกระบวนการรับรู้ทางการเมืองของบุคคลจนกระทั่งทำให้เกิดความเชื่อทาง การเมืองเกี่ยวกับลัทธิหรือระบอบการเมืองต่าง ๆ และการแสดงออกในรูปแบบของความรู้สึกทางการเมือง

4. พฤติกรรมทางการเมือง (Political Behaviors) เมื่อบุคคลมีความเชื่อค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองอย่างไรก็ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมทางการเมืองอย่างนั้น เช่น บุคคลใดมีความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยบุคคลนั้นก็จะเคารพในสิทธิเสรีภาพทั้งของตนเองและผู้อื่น จะเห็นคุณค่าของความเสมอภาคและความยุติธรรมของสังคม

5. วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) เมื่อบุคคลมีพฤติกรรมทางการเมือง จนกลายเป็นแบบแผน (Pattern) คือ กลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สามารถคาดหมายได้ เช่น บุคคลที่ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเสมอ บุคคลที่กล้าแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างตรงไปตรงมา และบุคคลที่ เคารพในความเสมอภาคของผู้อื่น

สรุปได้ว่าค่านิยมทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญที่นำไปสู่การเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย ด้วยเหตุปัจจัยที่มาจากการหล่อหลอมความคิดจนกลายเป็นความเชื่อ และเมื่อความเชื่อนั้นได้รับการตอบสนองจากคนในสังคมก็จะกลายเป็นค่านิยมร่วม นำไปสู่การยึดถือส่งผลต่อความคิดหรือทัศนคติที่มีการแสดงออกผ่านพฤติกรรมทางการเมือง จึงจำเป็นต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดความเชื่ออย่างถูกต้องเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย

บทวิเคราะห์

พระสงฆ์กับการปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติทางการเมือง

การมีบทบาทของพระสงฆ์ในทางการเมืองมักเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้ที่ต้องอยู่เหนือการเมืองตามหลักศาสนาพุทธ พระสงฆ์ถูกมองว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านศีลธรรมและจริยธรรม และเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ประชาชนเคารพนับถือ บทบาทเหล่านี้ได้มีส่วนสำคัญในการเข้าไปสร้างความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองของประชาชน ถึงแม้พระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติทางการเมือง แต่ตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา พระสงฆ์ไม่ควรเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเมือง พระสงฆ์ควรอยู่ในสถานะที่เป็นกลางเพื่อรักษาความสงบสุขในสังคมและเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับประชาชนทุกกลุ่ม โดยพระสงฆ์มีอิทธิพลต่อการสร้างวิธีคิดเกี่ยวกับการเมืองในหลายมิติ

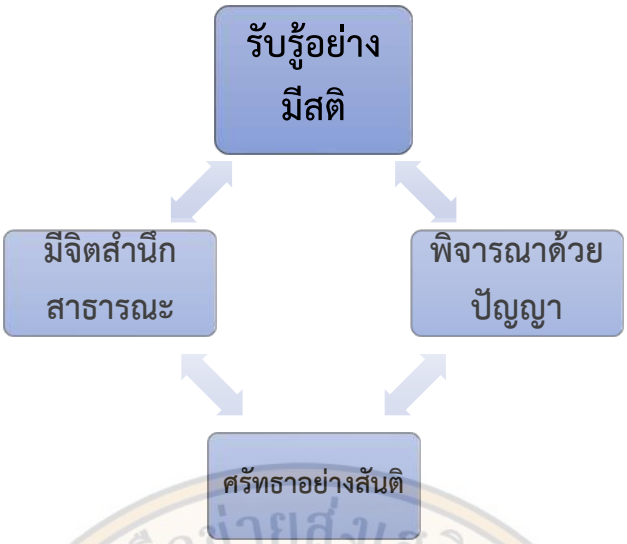
รับรู้อย่างมีสติ พระสงฆ์เองต้องกระตุ้นเพื่อการสร้างความเข้าใจในการรับข่าวสารทางการเมืองของประชาชน ต้องทำอย่างมีสติ ไม่ควรเชื่อหรือแชร์ข้อมูลทันทีโดยไม่คิดวิเคราะห์ การพิจารณาข่าวสารควรใช้เวลาในการไตร่ตรองถึงที่มา ความถูกต้อง และเจตนาของผู้ให้ข่าว รวมถึงคิดถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากข้อมูลนั้น ในการรับข้อมูลทางการเมือง ควรเปิดใจฟังความคิดเห็นจากหลายฝ่าย ไม่จำกัดการรับข้อมูลเฉพาะจากฝ่ายที่เราสนับสนุน เพราะจะช่วยให้เห็นมุมมองที่กว้างขึ้นและเข้าใจเหตุผลของแต่ละฝ่ายได้ดีขึ้น ทำให้การตัดสินใจทางการเมืองมีความรอบคอบมากขึ้น และสิ่งสำคัญมากที่สุดคือการปลูกฝังให้มีสติโดยที่ไม่นำอารมณ์เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจ การใช้เหตุผลและการวิเคราะห์อย่างรอบคอบจะช่วยให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารได้อย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

พิจารณาด้วยปัญญา นำข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ได้รับมาวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน พระสงฆ์จึงต้องเป็นเหมือนผู้ที่เสริมสร้างกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลและความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับสถานการณ์

ทางการเมือง การใช้ปัญญาในการพิจารณาความเชื่อทางการเมืองเริ่มต้นจากการตั้งคำถามต่อข้อมูลที่ได้รับ ไม่เชื่อในทันทีแต่ต้องค้นหาที่มาของข้อมูลให้แน่ชัดว่ามาจากแหล่งที่น่าเชื่อถือหรือไม่ รวมไปถึงการที่พระสงฆ์ต้องชวนคิดชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจหรือการสนับสนุนบางสิ่งบางอย่าง การคิดวิเคราะห์ถึงผลที่ตามมาทั้งในระยะสั้นและระยะยาวจะช่วยให้สามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถทำได้โดยการพิจารณาข้อมูลอย่างรอบคอบและใช้ความรู้สึกที่เป็นกลางในการตัดสินใจ

ศรัทธาอย่างสันติ พระสงฆ์ต้องทำหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมเพื่อให้เกิดการเลือกที่จะเชื่อโดยที่ไม่ตั้งตนขัดแย้งกับผู้อื่นแต่ต้องเคารพพร้อมรับฟัง การมีความเชื่อที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสงบสุข ความเคารพต่อผู้อื่น และการไม่ใช้ความรุนแรงหรือความขัดแย้งในการยืนยันหรือปกป้องความเชื่อของตนเอง ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับความเชื่อทางการเมืองได้เช่นกัน โดยการมีศรัทธาทางการเมืองอย่างสันติจะเป็นการสร้างสังคมที่มีความมั่นคงและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเคารพซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้แม้จะมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน การเคารพและฟังความคิดเห็นจากฝ่ายอื่น ๆ โดยไม่ใช้ความรุนแรงหรือการโจมตีส่วนตัวเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่เปิดกว้างและเป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้จะต้องมองถึงความสอดคล้องกับการสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและเท่าเทียม การสนับสนุนสิทธิและเสรีภาพของทุกคนอย่างเท่าเทียมโดยไม่ใช้ความรุนแรงหรือละเมิดสิทธิของผู้อื่น

มีจิตสำนึกสาธารณะ พระสงฆ์ต้องทำหน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างความตระหนักถึงปัญหาสังคมและการเมืองที่เป็นเรื่องของส่วนรวม ความรู้สึกและความรับผิดชอบที่บุคคลมีต่อส่วนรวม ความตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำของตนต่อสังคม และการคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความเชื่อทางการเมือง เพราะการเมืองเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการและการกำหนดทิศทางของสังคม การมองเห็นถึงผลกระทบของความเชื่อต่อสังคมโดยรวม และมุ่งเน้นที่จะสนับสนุนนโยบายและการกระทำที่สร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม การใช้จิตสำนึกสาธารณะในทางการเมืองช่วยให้เรามีความรับผิดชอบต่อทั้งตนเองและสังคม และทำให้สังคมสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 พระสงฆ์กับการปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติทางการเมือง

บทสรุปและอภิปาย

สารัตถะของเรื่องพระสงฆ์จึงมีบทบาทต่อการปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองของประชาชน จึงกล่าวได้ว่าความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบทบาททางจริยธรรมและศีลธรรมที่พระสงฆ์สอนให้กับประชาชน การเทศน์ธรรมะเหล่านี้ช่วยปลูกฝังให้ประชาชนมีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคมและการเมือง มองผู้นำที่มีศีลธรรมและความเป็นธรรมว่าเป็นผู้นำที่ควรสนับสนุน ซึ่งพระสงฆ์ควรมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างด้านต่าง ๆ ดังนี้ รับรู้อย่างมีสติการสร้างความเข้าใจในการรับข่าวสารแล้วไม่เชื่อในทันที พิจารณาด้วยปัญญานำข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ได้รับมาวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ศรัทธาอย่างสันติการเลือกที่จะเชื่อโดยที่ไม่ตั้งตนขัดแย้งกับผู้อื่นแต่ต้องเคารพพร้อมรับฟัง มีจิตสำนึกสาธารณะตระหนักถึงปัญหาสังคมและการเมืองที่เป็นเรื่องของส่วนรวมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการเขียนบทความวิชาการครั้งต่อไป เพื่อให้มีความสมบูรณ์และมีเนื้อหาที่ครอบคลุมมากขึ้น ผู้เขียนจึงขอเสนอประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้

การกำหนดบทบาทที่เหมาะสมของพระสงฆ์ในทางการเมือง

แม้พระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมความเข้าใจและความเชื่อทางการเมือง ควรมีการเน้นย้ำถึงกรอบที่ชัดเจนว่าบทบาทดังกล่าวไม่ควรล้ำเส้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง เพื่อรักษาความเป็นกลางและภาพลักษณ์ที่เหมาะสมของพระสงฆ์ในสังคม

การศึกษาผลกระทบระยะยาว

ควรมีการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบระยะยาวของการปลูกฝังความเชื่อทางการเมืองโดยพระสงฆ์ ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ โดยเฉพาะในกรณีที่บทบาทดังกล่าวอาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคม

การนำเสนอกรณีศึกษาเปรียบเทียบ

บทความสามารถเพิ่มความน่าสนใจได้ด้วยการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในประเทศอื่น เช่น

ศรีลังกาหรือเมียนมา ซึ่งพระสงฆ์มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเด่นชัด การเปรียบเทียบนี้จะช่วยให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับบริบทของไทยได้

การเชื่อมโยงกับหลักคำสอนทางพุทธศาสนา

การเสริมหลักคำสอนทางพุทธศาสนา เช่น หลักสันติภาพและเมตตา อาจช่วยชี้แนะแนวทางให้พระสงฆ์มีบทบาทที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในการปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติทางการเมือง โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ด้วยข้อเสนอแนะดังกล่าว บทความจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในการชี้นำบทบาทของพระสงฆ์ในบริบทของสังคมและการเมืองไทยอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

บทส่งท้าย

บทบาทของพระสงฆ์ในการปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองของประชาชนยังคงเป็นประเด็นที่ท้าทายและมีความสำคัญในสังคมไทย การที่พระสงฆ์สามารถแสดงบทบาทที่ส่งเสริมความสงบสุข ความสามัคคี และจิตสำนึกสาธารณะโดยไม่ละเมิดหลักธรรมวินัย จะช่วยสร้างสังคมที่มีเสถียรภาพและเปิดกว้างต่อความหลากหลายทางความคิดเห็น อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์ควรหลีกเลี่ยงการเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง เพื่อรักษาความเป็นกลางและความศรัทธาของประชาชน

ความเข้าใจในบทบาทนี้ไม่เพียงเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงประชาชนและสถาบันต่าง ๆ ในการสนับสนุนบทบาทที่เหมาะสม บทความนี้จึงหวังว่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการสนทนาเชิงสร้างสรรค์

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับการเมืองในบริบทของไทย และนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่เคารพในสิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรมร่วมกันในที่สุด

บรรณานุกรม

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2561). *การเมืองไทยสมัยพระนารายณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. มติชน.

ประคอง มาโต และพระครูอุทิศธรรมพินัย. (2563). พระสงฆ์กับการเมืองไทย. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, *2*(3), 45-51. so08.tci-thaijo.org/index.php/AJPP/article/download/1360/992

พระอธิการภูมิสิษฐ์ ปิยสีโล และนัชพล คงพันธ์. (2564). พระสงฆ์กับการเมืองไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 6(2), 33-44. so06.tci-thaijo.org/index.php/JMSD/article/view/251904

พระมหาไพรวัลย์ วรวณฺโณ. (2563, 12 พฤศจิกายน). *ปมการแสดงออกทางการเมืองของพระสงฆ์*. www.thairath.co.th/news/politic/1975548

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2557). *แนวโน้มบทบาทพระสงฆ์กับการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า (รายงานวิจัย)*. ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2531). *กรณีสันติอโศก (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. เปรียญธรรมสมาคม.

ไพฑูรย์ มาเมือง. (2565). ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง*, 2(7), 2-10. ojs.mbuslc.ac.th/index.php/srj/article/view/152

ภาวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์. (2564, 1 ธันวาคม). *พุทธศาสน์ปราศจากรัฐไม่ได้ฉันใด สงฆ์ไทยย่อมข้องเกี่ยวกับการเมืองฉันนั้น*. www.the101.world/prakirati-satasut-interview/

ลิขิต ธีรเวคิน. (2529). *วัฒนธรรมการเมืองและการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมือง*. ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วัดญาณเวศกวัน. (ม.ป.ป.). *สถาบันสงฆ์ในสังคมไทย*. www.watnyanaves.net/en/book-full-text/424

สุนทรี โคมิน และสนิท สมัครการ. (2522). *ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย: เครื่องมือในการวัดและสำรวจ (รายงานวิจัย)*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุพัตรา สุภาพ. (2536). *สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยมครอบครัวศาสนาประเพณี (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. ไทยวัฒนาพานิช.

สมภาร พรมทาม. (2549). คุณค่าของชีวิตมนุษย์ตามทัศนะของพระพุทธศาสนากับการประยุกต์ใช้ในทางชีวจริยธรรม. *วารสารพุทธศาสน์ศึกษา*, 13(2), 6-48. www.cubs.chula.ac.th/old/index.php?option=com_content&view=article&id=23:-1&catid=9:2012-04-29-09-31-55&Itemid=5

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *Academic Focus*. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Development Mathematics Learning Activity Title Mathematic in Everyday by Using Phenomenon Based Learning Supplemented with Polya Problem Solving for Promote Connect in Mathematic of Mathayomsuksa 1 student

ธนกร ขันตรีสกุล[1] และสมชาย วรกิจเกษมสกุล[2]

Thanakorn Khantrisakul[1] and Somchai Vallakitkasemsakul[2]

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตรศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Master of Education Program in Mathematics Education, UDONTHANI RAJABHAT UNIVERSITY

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ตามแนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนจำนวน 18 คน โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีเครื่องมือในการวิจัยดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูสังเกตโดยครูผู้ช่วยวิจัย แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสังเกตโดยครูผู้ช่วยวิจัย แบบสัมภาษณ์ผู้เรียนในท้ายวงจรปฏิบัติการโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย และแบบทดสอบท้ายวงจรปฏิบัติการ และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 18.06 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 45.14 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 33.83 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.58 และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนเฉลี่ย 9.94 คิดเป็นร้อยละ 49.72 และหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 16.50 คิดเป็นร้อยละ 82.50 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา, ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to develop mathematics learning activities, and 2) to study the mathematical connection ability, and 3) to compare mathematics achievement

In this study, the target groups consisted of 18 students who were studying in Mathayomsuksa 1, semester1 of the academic year 2024 Udon Thani Province, Thailand. This research was action research that divided into 3 action cycle. The research instruments were divided into 3 parts which were 1) 6 lesson plans on learning activities, 2) the instrument for reflection: the teachers' behavior observation forms used by the research-assistant teacher, the students' learning behavior observation forms used operated by the research-assistant teacher, the interview form which was used with the students at the end of the practice cycle operated by the researcher and the research assistant and 3) the tests of students' ability on the mathematical connection and the students' mathematics achievement tests. The results of this study were shown as follows: 1) Development of mathematics learning activities on mathematics in everyday by using Phenomenon Based Learning supplemented with Polya Problem Solving was able to promote the ability of connection in mathematics and to develop the students' learning mathematics achievement with 5 essentially practical steps: Step 1- Observe the phenomenon, Step 2 - Compose an initial explanation, Step 3 - Investigation, Step 4 - Compile the final explanation, and Step 5 - Give reasons. 2) The students had mathematical connection ability after learning with mathematics learning activities on mathematics in everyday by using Phenomenon Based Learning supplemented with Polya Problem Solving. The mean score after learning was at 33.83 or 84.58 percent. And 3) the students had the mathematics achievement before and after being taught by using Phenomenon Based Learning supplemented with Polya Problem Solving for promoting connection in mathematics as follows: the mean score before learning was at 9.94 or 49.72 percent and after learning mean score was at 16.50 or 82.50 percent respectively. Students had an average score after learning more than 80 percent and the average score after learning was higher than before learning.

Keywords: Phenomenon Based Learning supplemented with Polya Problem Solving, Mathematical Connection Ability, Mathematics Achievement

ที่มาและความสำคัญ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะคณิตศาสตร์ไม่ได้เพียงแค่ช่วยให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเท่านั้น แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับบุคคลในการทำงานในอาชีพต่าง ๆ ที่ต้องการความสามารถในการวิเคราะห์ และแก้ปัญหาในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการศึกษาคณิตศาสตร์ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการวิเคราะห์ ที่จะช่วยให้สามารถนำความรู้และทักษะดังกล่าวไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555)

การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดต่าง ๆ ในคณิตศาสตร์ ส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น และยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตจริง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน การพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์จึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางคณิตศาสตร์และการนำความรู้ไปใช้ในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัมพร ม้าคะนอง, 2553) ดังที่ จารุวรรณ ว่องไววิริยะ (2563) ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการสอบผ่านหรือไม่ผ่านเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน การเรียนรู้ที่ขาดการเชื่อมโยงความรู้อาจทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ไปใช้งานในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาคณิตศาสตร์กับสาขาอื่น ๆ และเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตจริงจึงเป็นสิ่งสำคัญ การพัฒนาวิธีการสอนที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้เหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคณิตศาสตร์และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ.

การจัดการเรียนรู้ตามปรากฏการณ์เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการเนื้อหาผ่านการเรียนรู้แบบองค์รวม ไม่แยกการจัดการเรียนรู้เป็นรายวิชา กระบวนการนี้อิงตามหลักการสร้างองค์ความรู้ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการสังเกตปรากฏการณ์และตั้งคำถามเพื่อสำรวจและปฏิบัติผ่านปรากฏการณ์ที่สนใจ การเรียนรู้จะเน้นมุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริง เพื่อหาคำตอบหรือแก้ปัญหาอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยนักเรียนจะนำเสนอผลการค้นพบจากการลงมือปฏิบัติเพื่อสะท้อนสภาพความเป็นจริง (Daehler and Folsom, 2016) ซึ่ง Knoirotul Islakhiyah et al. (2017) ได้สร้างกรอบแนวคิดของวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา และระบุ

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานไว้ 5 ขั้นตอนคือ 1) สังเกตปรากฏการณ์ 2) เขียนคำอธิบายเบื้องต้น 3) ขั้นตรวจสอบ 4) รวบรวมคำอธิบายขั้นสุดท้าย และ 5) สรุปเหตุผล

กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การทำความเข้าใจกับสถานการณ์ปัญหา 2) การวางแผนแก้ปัญหา 3) การดำเนินการตามแผน และ 4) การตรวจสอบผล ซึ่งกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาไม่เพียงช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา แต่ยังส่งเสริมการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยนักเรียนจะนำความรู้ที่มีไปประยุกต์ใช้ร่วมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ เคมมิส และแมกแทกการ์ด (Kemmis and McTaggart, 1998) เป็นการศึกษามีขั้นตอนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยนักวิจัยและผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติวิเคราะห์ผลจริงของการปฏิบัติจากการใช้วงจรการปฏิบัติงานใน 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน 2) ขั้นปฏิบัติการ 3) สังเกตการณ์ และ 4) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ เช่นนี้ต่อไปจนกว่าจะได้ข้อสรุปในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงสถานการณ์การวิจัยอย่างแท้จริง จากการศึกษาพบว่า การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้มีประสิทธิภาพและยังช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอีกด้วย

จากเหตุผลที่ได้นำเสนอข้างต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ที่ใช้การจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ที่ใช้การจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

วัตถุประสงค์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ที่ใช้การจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ที่ใช้การจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

นิยามศัพท์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยของการวิจัยดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา โดยเริ่มจากการนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกความเป็นจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงและเสริมสร้างทักษะในการเรียนรู้แก่นักเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สังเกตปรากฏการณ์ 2) เขียนคำอธิบายเบื้องต้น 3) ขั้นตรวจสอบ 4) รวบรวมคำอธิบายขั้นสุดท้าย และ 5) สรุปเหตุผล

ความสามารถในการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนในการนำความรู้ เนื้อหาสาระ หลักการ วิธีการทางคณิตศาสตร์ และประสบการณ์ที่มีมาสัมพันธ์กับปัญหาหรือสถานการณ์ที่พบ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่น ๆ ที่ผู้เรียนพบ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์แบบอัตนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และประเมินโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค แบบการให้คะแนนแบบรวม โดยมีองค์ประกอบการวัด 3 องค์ประกอบ 1) การระบุความรู้ทางคณิตศาสตร์หรือความรู้อื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการแก้ปัญหา 2) การอธิบายแนวทางการแก้ปัญหา และ 3) การระบุตัวอย่างหรือสถานการณ์ในชีวิตจริง (จารุวรรณ ว่องไววิริยะ, 2563)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนจากการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ซึ่งประเมินได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมด้านความรู้และความคิดของวิลสัน (Wilson, 1971)

แนวคิดและทฤษฎี

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน การจัดการเรียนรู้ตามปรากฏการณ์เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาแบบองค์รวมโดยไม่ต้องแยกการจัดการเรียนรู้เป็นรายวิชาหรือรายวิชา โดยการกำหนดขอบเขตหรือกรอบแนวคิดไว้ว่านักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้หรือข้อมูลของตนเองได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยศึกษาปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งเพิ่มเติมกิจกรรมในบริบทของการแก้ปัญหาแบบร่วมมือภายใต้แนวคิดคอนสตรัคติวิสท์ (Mahavijit, 2017) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกขั้นตอนการจัดกิจกรรมของ Khoirotul Islakhiyah et al. (2017) มาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของผู้เรียน เนื่องจากระบุรายละเอียดขั้นตอนกิจกรรมได้ชัดเจนต่อการนำไปใช้ ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สังเกตปรากฏการณ์ 2) เขียนคำอธิบายเบื้องต้น 3) ขั้นตรวจสอบ 4) รวบรวมคำอธิบายขั้นสุดท้าย และ 5) สรุปเหตุผล

2. กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจน ซึ่งกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาไม่เพียงช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา แต่ยังส่งเสริมการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยนักเรียนจะนำความรู้ที่มีไปประยุกต์ใช้ร่วมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับ กัตติญา กลิ่นเกสร (2563) และ อรจิรา พลราชม (2563) ที่ได้อธิบายไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาเป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบมีกระบวนการและขั้นตอนที่ชัดเจน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการทำความเข้าใจปัญหา 2) ขั้นการวางแผนแก้ปัญหา 3) ขั้นการดำเนินการตามแผน และ 4) ขั้น การตรวจสอบ

3. ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

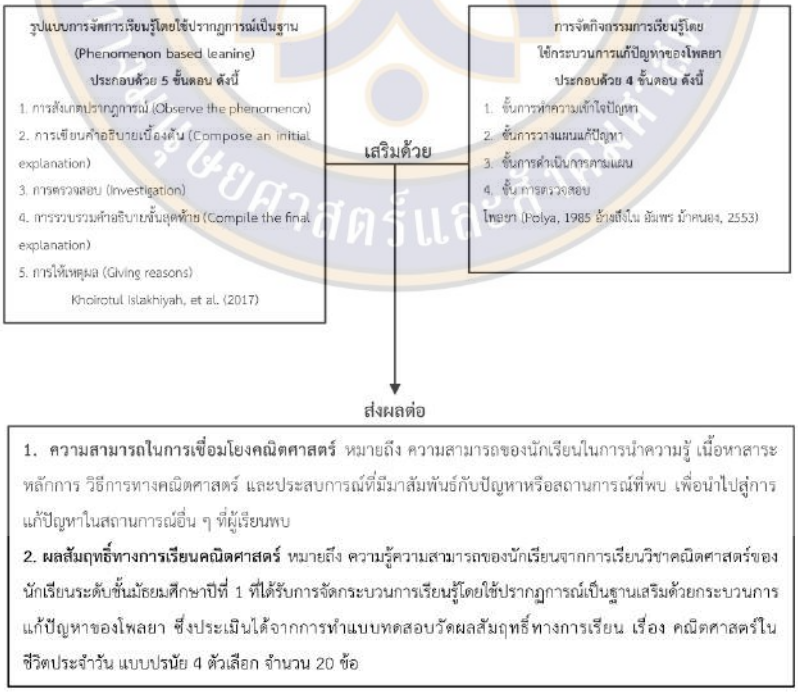
การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ โดยการเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ ในคณิตศาสตร์จะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาหลายรูปแบบและทำให้การเรียนรู้คณิตศาสตร์มีความหมายมากขึ้น การเชื่อมโยงนี้ยังขยายไปสู่การเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ ซึ่งทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของคณิตศาสตร์ในชีวิตจริงและเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาคณิตศาสตร์ได้ลึกยิ่งขึ้น การเชื่อมโยงนี้ยังส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดต่าง ๆ ในคณิตศาสตร์และการประยุกต์ใช้ความรู้ในบริบท

ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) อีกทั้งการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์มีความสำคัญอย่างมากในการประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจและมีทักษะในการแก้ไขปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น เพราะการเชื่อมโยงจะช่วยให้เราเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ในคณิตศาสตร์ และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นได้ ดังนั้นการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้การเชื่อมโยงยังช่วยให้เราเข้าใจความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์กับการแก้ไขปัญหาในชีวิตจริง (อัมพร ม้าคะนอง, 2553)

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนจากการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดความรู้ของนักเรียนเพื่อนำไปสู่การประเมินค่าว่าผู้สอนและผู้เรียนได้รับผลจากการเรียนการสอนมากน้อยในระดับใด โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมด้านความรู้และความคิดของวิลสัน (1971) จำแนกไว้ 4 ระดับ สรุปได้ คือ 1) ความรู้ ความจำ, 2) ความเข้าใจ, 3) การนำไปใช้ และ 4) การวิเคราะห์ ในการวิจัยครั้งนี้เลือกใช้ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของพิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545)

กรอบแนวคิดในการวิจัย จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดในการวิจัย โดยสามารถเขียนแสดงแผนภาพที่ 1 เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้เสนอวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 18 คน

2. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยผู้วิจัยได้นำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของเคมมิสและแมคแทกการ์ท (Kemmis and McTaggart, 1998) มาเป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งในการดำเนินการตามวงจรปฏิบัติการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน 2) ขั้นปฏิบัติการ 3) สังเกตการณ์ และ 4) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะการใช้ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา จำนวน 6 แผน ๆ ละ 2 ชั่วโมง ตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม ความสอดคล้อง โดยผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ทุกองค์ประกอบ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการ ได้แก่ 1) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน, 3) แบบสัมภาษณ์ผู้เรียนในท้ายวงจรปฏิบัติการ และ 4) แบบทดสอบย่อยท้ายวงจรปฏิบัติการ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญในด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ทุกองค์ประกอบ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบอัตนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 ข้อ ๆ ละ 5 คะแนน รวม 40 คะแนน มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.52 – 0.62 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.42 – 0.65 และแบบทดสอบวัดวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.84 และหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตรคูเดอร์ - ริชาร์ดสันK – R20 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดดังนี้

4.1 ขั้นเตรียมก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย, 2) ประชุมชี้แจ้งผู้ช่วยวิจัย และนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และ 3) กำหนดระยะเวลาการทดลอง

4.2 ขั้นการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียน, 2) ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้, 3) สังเกตกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้, 4) ทำการทดสอบท้ายวงจรปฏิบัติการด้วยแบบทดสอบท้ายวงจรปฏิบัติการ และใช้แบบสัมภาษณ์นักเรียน, 5) ทำการตรวจสอบข้อมูล เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มีความเพียงพอและครบถ้วนสำหรับการวิเคราะห์หรือไม่ ข้อมูลตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่ และตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นข้อมูลที่แท้จริงหรือไม่ และ 6) นำข้อมูลที่ได้มาสะท้อนการปฏิบัติ อภิปราย วิเคราะห์ ร่วมกับผู้ช่วยวิจัย เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการต่อไป

4.3 ขั้นประเมิน ประกอบด้วย 1) หลังจากสิ้นสุดการเรียนครบทั้งสามวงจรปฏิบัติการ ทำการทดสอบนักเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นซึ่งเป็นชุดเดียวกับชุดแรก แล้วบันทึกคะแนนที่ได้จากการทดลองครั้งนี้เป็นคะแนนหลังเรียน และ 2) ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบและแบบสอบถาม นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพจากการสะท้อนผลการปฏิบัติในแต่ละวงจรปฏิบัติการ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล ประกอบด้วย ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ คะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายวงจรปฏิบัติการและแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ซึ่งวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่ ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และการสัมภาษณ์นักเรียน ซึ่งผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสรุปและอธิบายผลการปฏิบัติในแต่ละวงจรปฏิบัติการ พร้อมประเมินปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นในอนาคต

5.2 การวิเคราะห์ความสามารถในการเชื่อมโยมทางคณิตศาสตร์ โดยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยมทางทางคณิตศาสตร์ มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน

ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ร้อยละ 80

5.3 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำคะแนนก่อนเรียนมาเปรียบเทียบกับคะแนนหลังเรียน

ผลการศึกษา

จากการดำเนินการวิจัยในรูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ทั้ง 3 วงจรปฏิบัติการ ทำให้ได้ประเด็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สามารถสรุปได้ว่ามีขั้นตอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน สามารถพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนซึ่งมี ขั้นตอนที่สำคัญได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการสังเกตปรากฏการณ์, ขั้นที่ 2 การเขียนคำอธิบายเบื้องต้น, ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ, ขั้นที่ 4 การรวบรวมอธิบายขั้นสุดท้าย และขั้นที่ 5 ขั้นการให้เหตุผล

2. การศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา พบว่า ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 33.83 คิดเป็นร้อยละ 84.58 ซึ่งนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

3. การศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ตามแนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 9.94 คิดเป็นร้อยละ 49.72 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.50 คิดเป็นร้อยละ 82.50 ซึ่งนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

ก่อนเรียน		หลังเรียน	
คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ
9.94	49.72	16.50	82.50

อภิปรายผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ตามแนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเน้นให้นักเรียนมีบทบาทหลักในกระบวนการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการสังเกตปรากฏการณ์ด้วยมุมมองที่หลากหลาย นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่สนใจและดำเนินการสำรวจผ่านการปฏิบัติโดยใช้มุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงความจริง เพื่อหาคำตอบหรือแก้ปัญหาที่มีรายละเอียดและเป็นระบบ จากนั้นนักเรียนจะนำเสนอคำตอบที่ได้จากการปฏิบัติเพื่อสะท้อนสภาพความเป็นจริง สอดคล้องกับ ตะวัน ไชยวรรณ และกุลธิดา นุกูลธรรม (2564) ที่กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงและสภาพแวดล้อม ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ปัญหา การคิดวิเคราะห์ การสร้างสรรค์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาจริง นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ พร้อมทั้งสามารถสร้างสัมพันธภาพและทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ เกศินี เพชรรุ่ง (2556) ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นใช้สถานการณ์ต่าง ๆ มาบูรณาการกับการสอนคณิตศาสตร์ พบว่านักเรียนมีทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น จากผลการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายในแต่ละขั้นของการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการสังเกตปรากฏการณ์ เป็นขั้นตอนที่ครูนำเสนอปรากฏการณ์ ๆ ให้นักเรียนสังเกต กระตุ้นความอยากรู้ของนักเรียน หรือทบทวนประสบการณ์เดิมของนักเรียน โดยเสริมขั้นที่ 1 ของโพลยา คือ ทำความเข้าใจปัญหา ซึ่งนักเรียนร่วมกันทำเข้าใจและสังเกตปรากฏการณ์ที่ครูกำหนดให้, ขั้นที่ 2 การเขียนคำอธิบายเบื้องต้น เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะต้องเขียนคำอธิบายเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการ หรือสาเหตุปัญหา หรือคำถามที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ โดยเสริมขั้นที่ 2 ของโพลยา คือ การวางแผนแก้ปัญหา ซึ่งเป็นขั้นที่นักเรียนเชื่อมโยงแนวคิดที่ได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมขั้นสังเกต

ปรากฏการณ์ โดยนักเรียนจะต้องเขียนอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างที่กำหนดกับสิ่งที่ต้องการหา โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเขียนคำอธิบายเบื้องต้น, ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมด้วยช่วยกันสำรวจ สืบค้นข้อมูล เพื่อระบุกระบวนการที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ พร้อมทั้งตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ร่วมกัน โดยเสริมขั้นที่ 3 ของโพลยา คือ การดำเนินการตามแผน ซึ่งเป็นขั้นที่นักเรียนดำเนินการอธิบายเบื้องต้นที่เขียนไว้ในขั้นการเขียนคำอธิบายเบื้องต้น และเสริมขั้นที่ 4 ของโพลยา คือ การตรวจสอบ ซึ่งเป็นขั้นที่นักเรียนดำเนินการเพื่อตรวจสอบปรากฏการณ์และสรุปผลที่ได้จากการทดลอง และครูคอยอำนวยความสะดวกให้นักเรียนในการสืบค้นข้อมูล และให้คำแนะนำในประเด็นการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์, ขั้นที่ 4 การรวบรวมอธิบายขั้นสุดท้าย เป็นขั้นที่จะจับคู่ระหว่างคำอธิบายเบื้องต้นและหลักฐานที่ได้จากการทดลอง นักเรียนจะได้ฝึกการใช้เหตุผล โดยการรวบรวมคำอธิบายและโต้แย้งด้วยหลักฐาน ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดเพื่อเป็นการปรับปรุงแนวคิดหรือคำอธิบายของนักเรียน บทบาทของนักเรียนคือ นักเรียนประเมินคำอธิบายเบื้องต้นของสมาชิกในกลุ่ม และนำมาสร้างคำอธิบายสุดท้ายของปรากฏการณ์ร่วมกัน และขั้นที่ 5 ขั้นการให้เหตุผล เป็นขั้นลงข้อสรุปความรู้ ผลจากการทำกิจกรรมเชื่อมโยงความรู้ นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ โดยฝึกให้นักเรียนโต้แย้งอย่างมีเหตุผล นักเรียนเรียนรู้ที่จะวิพากษ์วิจารณ์และประเมินข้อมูล หลักฐานที่ได้จากการค้นพบตามความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยบทบาทของนักเรียน คือ นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับคำอธิบายที่สร้างขึ้นพร้อมกับให้เหตุผลแสดงความสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ จะเห็นได้จากคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

จากการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ตามแนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียนเฉลี่ย 18.06 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 45.14 และมีคะแนนความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์หลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 33.83 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.58 ดังนั้นนักเรียนความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยการกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ตามแนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยามีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน โดยในขั้นตอนที่ 1 – 3 ได้เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์ โดยนักเรียนจะต้องผสานมโนทัศน์ในวิชาคณิตศาสตร์กับวิชาคณิตศาสตร์ ผสานมโนทัศน์ในวิชาคณิตศาสตร์กับวิชาอื่น ๆ และผสานมโนทัศน์ในวิชาคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน ให้รวมเป็นองค์ประกอบเดียวกันเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้มโนทัศน์ใหม่ ๆ และช่วยแก้ปัญหาที่นักเรียนพบเจอได้ ส่งผลให้

นักเรียนเห็นคุณค่า คุณประโยชน์ของวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งมโนทัศน์หรือความรู้ในคณิตศาสตร์นั้นไม่สามารถแยกออกจากกันและไม่สามารถแยกออกจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สิริวรรณ จันทร์กูล (2554), เกศินี เพ็ชรรุ่ง (2556), จารุวรรณ ว่องไววิริยะ (2563) และ นนท์ชัย ขุนวิเศษ (2564) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์นั้น ผู้สอนจะต้องจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามสภาพจริงผ่านการเชื่อมโยงอย่างสม่ำเสมอ โดยจะต้องทำให้นักเรียนมองเห็นถึงความสัมพันธ์กันระหว่างการนำความรู้เนื้อหาสาระที่นักเรียนมีอยู่แล้วไปใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ เพื่อให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกัน นอกจากนั้นผู้สอนอาจจะนำสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้พร้อมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนนำเนื้อหาสาระและกระบวนการทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหา สามารถเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทำให้เข้าใจภาพรวมของคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น และสามารถเลือกความรู้คณิตศาสตร์ไปใช้งานได้อย่าง

3. ผลการวิจัยพบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ตามแนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ได้คะแนนเฉลี่ย 16.50 คิดเป็นร้อยละ 82.50 ซึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ซึ่งนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนซึ่งในแต่ละขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้คิดค้นคณิตศาสตร์ โดยนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกความเป็นจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงและเสริมสร้างทักษะในการเรียนรู้แก่นักเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนท์ชัย ขุนวิเศษ (2564) ได้ศึกษาการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การจัดการเรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ ได้ใช้ทักษะการเชื่อมโยงความรู้ในการค้นหาความสัมพันธ์และนำมาสร้างความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง จึงทำให้เกิดการเข้าใจในความรู้ได้ดียิ่งขึ้น ไม่ใช่เป็นเพียงการท่องจำ จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่งเสริมให้นักเรียนสังเกตปรากฏการณ์ด้วยมุมมองที่หลากหลาย ตั้งคำถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่สนใจ ดำเนินสำรวจและลงมือปฏิบัติผ่านปรากฏการณ์ที่สนใจศึกษาด้วยมุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริงเพื่อให้ได้คำตอบหรือการแก้ปัญหาอย่างมีจุดมุ่งหมายมีรายละเอียดและเป็นระบบ ซึ่งนักเรียนอาจใช้เวลามากเกินไปในการสังเกตปรากฏการณ์ ดังนั้นครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลา อาจจะใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจในสถานการณ์นั้นให้มากที่สุด เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมและสรุปความรู้ที่ได้ในเวลาที่จำกัด ครูมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2 การประเมินผลการประเมินจากสภาพจริง จะต้องประเมินทั้งด้านความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ควบคู่กันไป โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและดำเนินการวัดและประเมินไปพร้อมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนเป็นระยะ เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงการเรียนรู้ของตน และนำไปปรับปรุงแก้ไขในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา ผลของการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงให้กับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น และในเนื้อหาอื่น ๆ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา มีขั้นตอนที่ 1 – 3 ที่ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการเชื่อมโยงได้

2.2 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์อื่น ๆ ด้วย อาทิ การให้เหตุผลการแก้ปัญหา และการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์

บรรณานุกรม

กัตติญา กลิ่นเกษร. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี]. https://dcms.thailis.or.th

เกศินี เพ็ชรรุ่ง. (2556). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงเพื่อส่งเสริมมโนทัศน์และความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://cuir.car.chula.ac.th

จารุวรรณ ว่องไววิริยะ. (2563). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กลวิธี REACT ที่มีต่อความสามารถในการ เชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://cuir.car.chula.ac.th

ตะวัน ไชยวรรณ และ กุลธิดา นุกูลธรรม. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน : การเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 15 (2)(พฤษภาคม – สิงหาคม), 251 – 263. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU

นนท์ชัย ขุนวิเศษ. (2564). *การศึกษาทักษะการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2545). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เฮ้าออฟ เคอร์มิสท์.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). *คู่มือวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์*. ศรีเมืองการพิมพ์

_____. (2555ก). *ครูคณิตศาสตร์มืออาชีพ เส้นทางสู่ความสำเร็จ*. 3-คิว มีเดีย

_____. (2555ข). *ทักษะและกระบวนทางคณิตศาสตร์*. ซีเอ็ดยูเคชั่น

สิริวรรณ จันทร์กูล. (2554). *การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ทางการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://dcms.thailis.or.th

อรจิรา พลราชม. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สมการและการแก้สมการ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]. https://dcms.thailis.or.th

อัมพร ม้าคนอง. (2553). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

_____. (2557). *คณิตศาสตร์สำหรับครูมัธยม*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Daehler and Folsom (2016). *Making Sense of SCIENCE: Phenomena-Based Learning*. https://mss.wested.org

Kemmis and McTaggart (1998). *The action research planner*. Geelong: Deakin university.

Knoirotul Islakhiyah et al. (2017) Scientific Explanation of Light throughPhenomenon-based Learning on Junior High School Student. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 218, 173 - 185. https://www.atlantis-press.com

Mahavijit. (2017). awattakam kanrianru chak finlaen [Learning Innovation from Finland]. *NSTDA magazine*, 46 (209)40 – 45. https://www.nstda.or.th/sci2pub/sarawit

Wilson James W. (1971). *Evaluation of Learning in Secondary School Mathematics. In Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning. Benjamin S. Bloom; Thomas J. Hastings; & George F. Madaus*. New York: McGraw-Hill

แรงจูงใจและปัจจัยความพึงพอใจที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา เกาะกระดาน จังหวัดตรัง

Motivation and Satisfaction Factors Influencing the Revisit Intention of Thai Tourists: A Case Study of Koh Kradan, Trang Province

ศดานันท์ แบนเพ็ชร[1] และอัศวิน แสงพิกุล[2]

Sadanan Benpet[1] and Aswin Sangpikul[2]

นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์[1]

[2] รองศาสตราจารย์, ผู้อำนวยการหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยว และการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์[2]

A Master's Degree Student in the Master of Arts Program in Tourism Management, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University[1]

Associate Professor, Program Director of the Master's Degree in Tourism Management, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University[2]

E-mail: 66130109@dpu.ac.th, E-mail: aswin.sal@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรัง 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรัง 3) เพื่อศึกษาแนวโน้มการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรังและ 4) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำเกาะกระดาน จังหวัดตรัง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 420 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น โดยวิธีการแบบบังเอิญ การวิจัยใช้วิธีการเชิงปริมาณโดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวจากปัจจัยดึงดูดสูงกว่าปัจจัยผลักดัน 2) ความพึงพอใจด้านสิ่งดึงดูดใจ/ทรัพยากรการท่องเที่ยวสูงสุด 3) แนวโน้มการกลับมาเยือนซ้ำ ได้แก่ การแนะนำให้คนรู้จักมาท่องเที่ยว 4) ความพึงพอใจที่มีอิทธิพลต่อการ

กลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว อัธยาศัยไมตรีของคนในชุมชน และสิ่งดึงดูดใจ/ทรัพยากรการท่องเที่ยว ตามลำดับ

คำสำคัญ: แรงจูงใจ, ความพึงพอใจ, การกลับมาเยือนซ้ำ, นักท่องเที่ยวชาวไทย, เกาะกระดาน จังหวัดตรัง

Abstract

This research aimed to 1) study the motivation of Thai tourists to travel to Koh Kradan, Trang Province, 2) study the satisfaction of Thai tourists to travel to Koh Kradan, Trang Province, 3) study the tendency of Thai tourists to revisit Koh Kradan, Trang Province, and 4) the satisfaction of Thai tourists that influences the intention to revisit Koh Kradan, Trang Province. The sample consisted of 420 Thai tourists aged 20 years and over. The sampling method was non-probability sampling by accidental sampling. The research used a quantitative method by collecting data from questionnaires. The analysis was performed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results of the research found that 1) the motivation of tourists from the pull factors was higher than the push factors. 2) the satisfaction of the attractions/tourism resources was the highest. 3) the tendency to revisit included recommending people to travel to acquaintances. 4) the satisfaction that influenced the revisit included access to tourist attractions, facilities, tourism activities, friendliness of local people, and attractions/tourism resources, respectively.

Keywords: Motivation, Satisfaction, Revisit, Thai tourists, Koh Kradan Trang Province

ที่มาและความสำคัญ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยสร้างโอกาสทางธุรกิจที่สามารถสร้างรายได้และส่งเสริมการพัฒนาตามห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมนี้ยังต้องเผชิญกับความท้าทายที่ต้องการการปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต (กรมการท่องเที่ยว, 2565)

ภาคใต้มีลักษณะภูมิประเทศเป็นแหลมหรือแผ่นดินยื่นลงไปในทะเล มีพื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็นแนวยาวทั้งสองด้านรวมกันมากกว่า 2,400 กิโลเมตร ตอนกลางของภาค มีเทือกเขาสูง 3 แนวทอดตัวเป็นแนวยาวเหนือ-ใต้ ทำให้เกิดพื้นที่ลาดเอียงจากตอนกลางลงสู่ชายฝั่งทะเลทั้ง 2 ด้าน ส่วนพื้นที่ถัดขึ้นไปถึงตอนกลางของภาคซึ่งเป็นพื้นที่ภูเขาและเทือกเขา มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงเป็นเนินเขาที่ลาดเอียงสู่ชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน และเทือกเขาแต่ละแนวจะเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร กำเนิดแม่น้ำและลำน้ำสาขาที่สำคัญหลายสายไหลผ่านกระจัดกระจายทั่วไปลงสู่อ่าวไทยและทะเลอันดามัน ทำให้มีจุดเด่นตรงที่มีชายหาดและเกาะแก่งที่สวยงาม เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565) ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงติดอันดับโลกโดยแหล่งท่องเที่ยว ทางทะเลส่วนใหญ่ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลอันดามัน คือ จังหวัดระนอง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดตรัง เป็นทะเลที่มีศักยภาพโดดเด่นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลระดับนานาชาติ มีจุดขายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ คือ หาดทราย ชายทะเล หมู่เกาะ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ดำน้ำ ปีนผา เป็นต้น ถูกขนานนามว่า มีมนต์เสน่ห์ของความเป็น Andaman Paradise หรือมรกตเมืองใต้ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2565)

เกาะกระดานตั้งอยู่ในจังหวัดตรัง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียง โดดเด่นด้วยชายหาดทรายขาว น้ำทะเลใสสะอาด และแนวปะการังที่สวยงาม เหมาะสำหรับกิจกรรมดำน้ำดูปะการังและการพักผ่อนในธรรมชาติ เกาะนี้เป็นส่วนหนึ่งของ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ทำให้ยังคงความสมบูรณ์ของธรรมชาติ ยังเป็นสถานที่จัดงานวิวาห์ใต้สมุทรที่โด่งดังระดับโลก การเดินทางไปยังเกาะสะดวกด้วยเรือจากท่าเรือปากเมง ใช้เวลาเพียง 40-50 นาที เกาะกระดานจึงเป็นจุดหมายยอดนิยมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสงบและสัมผัสความงดงามของทะเลตรัง มีหลายชายหาดบนเกาะ ประกอบด้วยชายหาดหลัก ดังนี้ ชายหาดกระดาน ชายหาดอ่าวช่องลม ชายหาดอ่าวไผ่ และชายหาดอ่าวเนียง ชายหาดบนเกาะกระดาน จังหวัดตรัง แต่ละแห่งมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจและเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสความงามของธรรมชาติและความสงบในแบบส่วนตัว มีที่พักทั้งของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและที่พักของเอกชนให้บริการ (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง, 2565) นอกจากนั้นเกาะกระดาน จังหวัดตรัง คว้าอันดับ 1 ชายหาดดีที่สุดในโลก โดย World Beach Guide ในปี พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นเว็บค้นหาและเก็บข้อมูลชายหาดต่างๆทั่วโลกเพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักกับชายหาดที่สวยงามจากมุมต่างๆของโลก ได้จัดอันดับชายหาดที่ดีที่สุดในโลก ประจำปี 2023 Top 100 beaches on Earth 2023 (มติชนออนไลน์, 2566)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเกาะกระดาน จังหวัดตรัง ถือเป็นชายหาดที่มีความงดงามอย่างยิ่ง ด้วยหาดทรายขาวละเอียดที่ยาวเหยียดตลอดแนวชายฝั่ง ทำให้ที่นี่เปรียบเสมือนสวรรค์สำหรับนักท่องเที่ยว

จุดหมายปลายทางนี้มีเกาะที่สวยงามที่สุดและยังคงรักษาสภาพธรรมชาติไว้อย่างดี อยู่ห่างจากจังหวัดภูเก็ตไปทางใต้ และใช้เวลาเดินทางเพียง 2-3 ชั่วโมงถึงเกาะพีพี จึงทำให้ที่นี่เต็มไปด้วยความงดงามตามธรรมชาติ โดยไม่มีผู้คนหนาแน่นและเสียงรบกวน อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีแผนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรัง ให้มีความยั่งยืน ประกอบด้วยศักยภาพความพร้อมในการรองรับของนักท่องเที่ยวของจังหวัดตรังในภาพรวม ถือได้ว่าส่งผลดีต่อภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดตรังเป็นอย่างมากอย่าง

จากที่กล่าวมาและจากการศึกษางานวิจัย จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับเกาะกระดาน จังหวัดตรังยังมีค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวปะการัง การศึกษาจัดการท่องเที่ยวทางทะเลตรัง การศึกษาเรื่องห่วงโซ่อุปทานของกิจกรรมดำน้ำตื้นในจังหวัดตรัง ซึ่งมีพื้นที่ของเกาะกระดาน จังหวัดตรัง เป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัย แต่ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะกระดาน จังหวัดตรัง มาก่อนผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เกาะกระดาน จังหวัดตรังอย่างจริงจัง เนื่องจากแรงจูงใจและความพึงพอใจทางการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเดินทางและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว โดยแรงจูงใจสามารถกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกสถานที่และกิจกรรมต่างๆ ตามความต้องการส่วนตัว เช่น การพักผ่อนจากความเครียด หรือการค้นหาประสบการณ์ใหม่ๆ ในขณะเดียวกันความพึงพอใจที่ได้รับจากการท่องเที่ยว เช่น คุณภาพของบริการ ความสะดวกสบาย หรือประสบการณ์ที่ตรงตามความคาดหวัง จะส่งผลต่อการตัดสินใจกลับมาเยือนซ้ำ หรือการแนะนำให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยวที่เดียวกัน ซึ่งการเข้าใจในความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะช่วยให้สามารถปรับปรุงบริการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว (เลิศพร ภาระสกุล,2560)

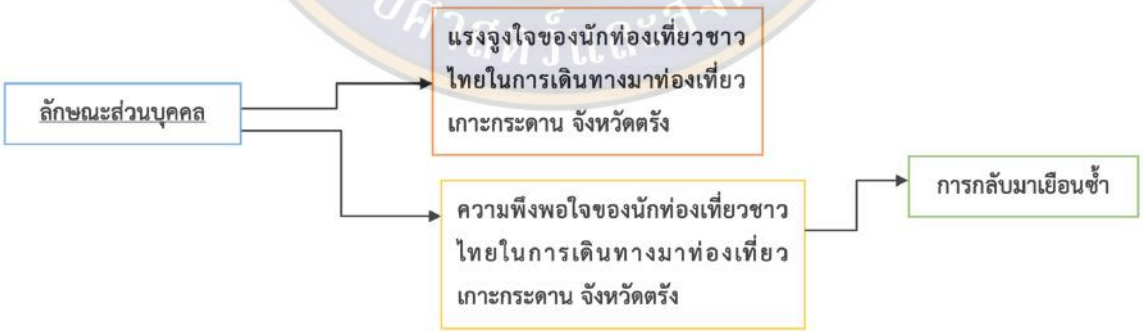
ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจเพื่อศึกษาแรงจูงใจและความพึงพอใจที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทย เกาะกระดาน จังหวัดตรัง โดยศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเดินทางมาท่องเที่ยวมายังเกาะกระดาน จังหวัดตรังใน 2 มิติคือ ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด และศึกษาความพึงพอใจจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรัง ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทยใน 6 ด้านได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ / ทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านอัธยาศัยไมตรีของคนในชุมชน และด้านการต้อนรับและบริการของเจ้าที่อุทยาน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังทำการศึกษาต่อไปว่าปัจจัยความพึงพอใจในด้านใด ที่ส่งผลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยและศึกษาแนวโน้มการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อเป็นการส่งเสริม

สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนเกาะกระดาน จังหวัดตรัง ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดตรัง ที่สามารถสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืนเพื่อรองรับและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด เกิดการบอกต่อและการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ นำมาซึ่งภาพลักษณ์ที่ดีในการเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดตรัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยว เกาะกระดาน จังหวัดตรัง
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยว เกาะกระดาน จังหวัดตรัง
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการกลับมาท□องเที่ยวซ้ำ เกาะกระดาน จังหวัดตรัง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์

แรงจูงใจในการท่องเที่ยว หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรัง แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ 1.ปัจจัยผลักดัน คือ ปัจจัยภายในหรือความต้องการส่วนบุคคลที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรัง เช่น ความต้องการหลีกหนีความเครียดในชีวิตประจำวัน ความปรารถนาในการพักผ่อนและผ่อนคลาย การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ การสร้างความทรงจำที่ดีกับครอบครัวหรือเพื่อนฝูงและความต้องการสัมผัสธรรมชาติที่สงบและสวยงาม 2.ปัจจัยดึงดูด คือ ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะหรือความน่าสนใจของเกาะกระดาน จังหวัดตรัง ซึ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวไทยตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว เช่น ความสวยงามของธรรมชาติ ชายหาดและท้องทะเลที่งดงาม ความอุดมสมบูรณ์ของปะการัง กิจกรรมทางทะเลที่หลากหลาย การบริการและการต้อนรับที่อบอุ่นของคนในพื้นที่ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความรู้สึกหรือความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การเดินทางและการท่องเที่ยวที่เกาะกระดาน จังหวัดตรัง ประกอบด้วย ด้านสิ่งดึงดูดใจ/ทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านอัธยาศัยไมตรีของคนในชุมชน ด้านการต้อนรับและบริการของเจ้าที่อุทยาน

การกลับมาเยือนซ้ำ หมายถึง แนวโน้มของนักท่องเที่ยวที่เดินทางกลับมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรังอีกครั้ง หลังจากเคยมีประสบการณ์ท่องเที่ยวครั้งแรก รวมถึงความตั้งใจของนักท่องเที่ยวที่จะกลับมาเมื่อมีความพร้อมและโอกาสเหมาะสม นอกจากนี้ ยังรวมถึงการแนะนำหรือบอกต่อเพื่อให้ผู้อื่นรู้จักและเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรัง จากประสบการณ์ที่ตนได้รับ

นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว เกาะกระดาน จังหวัดตรัง

แนวคิดและทฤษฎี

แรงจูงใจในการท่องเที่ยว

Crompton (1979) ได้ระบุว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวมีทั้ง ปัจจัยผลัก (Push Factors) และ ปัจจัยดึง (Pull Factors) ปัจจัยผลัก คือ ความต้องการส่วนบุคคล เช่น การหลีกหนีจากความจำเจ การแสวงหาประสบการณ์ใหม่และปัจจัยดึง คือ ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ทิวทัศน์ วัฒนธรรม สิ่งอำนวยความสะดวก

Dann (1981) ได้แบ่งแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว ออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ 1.ปัจจัยผลักดัน (Push Factors) เป็นปัจจัยภายในที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล ทำให้เกิดความต้องการที่จะหลีกหนีจากสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวัน 2.ปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) เป็นปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่น่าสนใจและดึงดูดใจในสถานที่ท่องเที่ยว

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2550) ได้อธิบายว่าแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลเคลื่อนที่ไปยังเป้าหมายเพื่อสนองความพึงพอใจของตนเอง โดยแบ่งแรงจูงใจออกเป็นปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด

เลิศพร ภาระสกุล (2560) กล่าวถึงแรงจูงใจในการท่องเที่ยวที่เกิดจากความต้องการผ่อนคลายและความอยากรู้อยากเห็น รวมถึงปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทาง เช่น การมีเวลาว่างและโอกาสในการท่องเที่ยว

จากการศึกษาแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว สามารถแบ่งเป็นหลายแนวทาง ซึ่งมีความหลากหลายขึ้นกับผู้วิจัยจะนำทฤษฎีไหนไปใช้ให้ตรงกับเป้าหมายและตรงกับวัตถุประสงค์ของตัวเอง ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดของ ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ ในปี 2550 มาสร้างเป็นกรอบการวิจัยในการสร้างแบบสอบถาม

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

Pizam, Neumann and Reichel (1978) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสะท้อนถึงประสบการณ์โดยรวมในแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก

Kotler (2000) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเกิดจากความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลหลังจากได้รับประสบการณ์หรือบริการ โดยเป็นผลลัพธ์จากการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่คาดหวังไว้กับสิ่งที่ได้รับจริง

Yoon and Uysal (2005) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจส่งผลโดยตรงต่อ ความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ และ การแนะนำต่อ โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่ให้บริการคุณภาพสูง

วิวิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง และคณะ (2562) ให้ความหมาย ความพึงพอใจว่าเป็นผลลัพธ์ของการเปรียบเทียบความคาดหวังก่อนการท่องเที่ยวกับประสบการณ์จริงที่ได้รับ โดยที่การบริการที่ดีและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพสามารถเพิ่มความพึงพอใจได้

จากการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจไม่เพียงส่งผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยว แต่ยังส่งผลต่อการกลับมาเยือนและการบอกต่อ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การกลับมาเยือนซ้ำ

Oppermann (2000) กล่าวว่า การกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวถือเป็นดัชนีสำคัญที่สะท้อนถึงความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยว โดยแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการเยือนซ้ำมักมีความสามารถในการตอบสนองความคาดหวังและสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว

Chen & Gursoy (2001) กล่าวว่า ความพึงพอใจในประสบการณ์ท่องเที่ยวและการรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ

Yoon & Uysal (2005) กล่าวว่า ความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวและความภักดีต่อสถานที่ส่งผลโดยตรงต่อการกลับมาเยือนซ้ำ รวมถึงการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวให้ผู้อื่น

เลิศพร ภาระสกุล (2560) กล่าวว่า การกลับมาเยือนซ้ำเกิดจากการที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจกับประสบการณ์การท่องเที่ยวครั้งแรก โดยมีปัจจัยที่ส่งผล ได้แก่ การบริการที่ดี สิ่งอำนวยความสะดวก และความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว

จากการศึกษาเกี่ยวกับการกลับมาเยือนซ้ำในข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวเป็นผลมาจากหลายปัจจัย เช่น ความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยว คุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับ ภาพลักษณ์ และประสบการณ์ที่ดี โดยการกลับมาเยือนซ้ำไม่เพียงแสดงถึงความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวในระยะยาว

เกาะกระดาน จังหวัดตรัง

เกาะกระดาน ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียง โดดเด่นด้วยน้ำทะเลใสสะอาด ชายหาดทรายขาวละเอียด และปะการังน้ำตื้นที่สมบูรณ์ เหมาะสำหรับการดำน้ำตื้น (Snorkeling) และพักผ่อนในบรรยากาศเงียบสงบ จุดเด่นหลักของเกาะกระดาน น้ำทะเลใสและชายหาดสวยงาม จุดดำน้ำดูปะการังที่สมบูรณ์ สถานที่จัดงาน "วิวาห์ใต้สมุทร" อันโด่งดัง บรรยากาศเงียบสงบเหมาะสำหรับการพักผ่อนและคว้าอันดับ 1 ชายหาดดีที่สุดในโลกโดย World Beach Guide ในปี พ.ศ. 2566 การเดินทาง นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางจากท่าเรือปากเมง จังหวัดตรัง โดยเรือหางยาวหรือเรือสปีดโบ๊ต ใช้เวลาประมาณ 40-50 นาที กิจกรรมที่นิยม ดำน้ำดูปะการัง เดินเล่นบนชายหาด ชมพระอาทิตย์ตก พักผ่อนในรีสอร์ตหรือบังกะโล เกาะกระดานเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติ ความสงบ และการสัมผัสเสน่ห์ของทะเลอันดามันอย่างใกล้ชิด (สำนักงานการท□องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง,2566)

วิธีการศึกษา

งานวิจัยเรื่องการศึกษาแรงจูงใจและปัจจัยความพึงพอใจที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยกรณีศึกษา เกาะกระดาน จังหวัดตรัง เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งนำเอาข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์และสรุปผล โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล แรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยใน 2 มิติ ได้แก่ ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ/ทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านอัธยาศัยไมตรีของคนในชุมชนและด้านการต้อนรับและบริการของเจ้าที่อุทยาน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวและการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวเกาะกระดาน

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มมตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้มีกลุ่มประชากรเป้าหมายคือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรัง โดยมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และเก็บข้อมูลสำรองเพิ่มเป็น 420 คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ เนื่องจากต้องอาศัยความร่วมมือจากนักท่องเที่ยว การคำนวณขนาดตัวอย่างอ้างอิงสูตรของ Taro Yamane (อ้างใน อัศวิน แสงพิกุล, 2556) โดยใช้ฐานประชากรจากสถิตินักท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง ช่วงเดือนมกราคม-กรกฎาคม พ.ศ. 2567 ซึ่งมีจำนวน 1,055,891 คน ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 0.05

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่เป้าหมายในการศึกษา คือ เกาะกระดาน จังหวัดตรัง โดยพื้นที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์จะครอบคลุมชายหาดหลัก 4 พื้นที่ ได้แก่ ชายหาดเกาะกระดาน ชายหาดอ่าวช่องลม ชายหาดอ่าวเนียง ชายหาดอ่าวไผ่

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา งานวิจัยนี้มีระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลและเก็บแบบสอบถามระหว่างเดือน ตุลาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2567 เป็นระยะเวลา 3 เดือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 คำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 แรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน ตอนที่ 4 ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเกาะกระดาน ตอนที่ 5 แนวโน้มการกลับมาเยือนเกาะกระดานซ้ำ ตอนที่ 6 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกาะกระดาน นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้รับการตรวจสอบความถูกต้องจากอาจารย์ที่ปรึกษาและได้ปรับปรุงตามคำแนะนำ

หลังจากนั้นทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.91 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ตามแนวทางของ Rovinelli & Hambleton (1977) และ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และศิริชัย กาญจนวาสี (2542) แบบสอบถามถูกทดลองใช้ (Tryout) กับนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 30 ชุด และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยวิธีครอนบัค (Cronbach, 1974) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.975 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง จึงสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้จริง หลังจากผ่านการตรวจสอบความตรงและความเชื่อมั่นแล้ว

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเรื่องแรงจูงใจและปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำที่เกาะกระดาน จังหวัดตรัง เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวชาวไทยอายุ 20 ปีขึ้นไปที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน โดยใช้แบบสอบถาม หลังจากนั้นทำการตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติ และเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงาน วิจัย หนังสือ บทความวิชาการ และข้อมูลสถิติต่าง ๆ

4.การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิต สถิติเชิงพรรณนา ใช้อธิบายลักษณะข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและแนวโน้มของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางกลับมาเยือนเกาะกระดาน จังหวัดตรังซ้ำอีกครั้ง สถิติพื้นฐานเพื่อใช้บรรยายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อมูลแบบปลายเปิด ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วทำการสรุปออกมาเป็นค่าความถี่ โดยทำการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ หาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลระหว่างตัวแปร ระหว่างระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยว เกาะกระดาน จังหวัดตรัง กับความตั้งใจในการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 41.2 อยู่ในช่วงอายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.5 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 49.30 จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.8 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 31.7 มีรายได้ต่อเดือน 15,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.3และภูมิลำเนาภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 44.0

การศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรัง พบว่าในภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งพบว่าปัจจัยดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยว

เกาะกระดาน จังหวัดตรัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 (S.D. = 0.70) สูงกว่า ปัจจัยผลักที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 (S.D. = 0.64)

การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรัง พบว่า ในภาพรวมนั้น อยู่ในระดับมากที่สุด และสามารถเรียงตามลำดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะกระดาน จังหวัดตรังจากระดับมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด ดังนี้ ด้านสิ่งดึงดูดใจ/ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 (S.D. = 0.52) ด้านอัธยาศัยไมตรีของคนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 (S.D. = 0.73) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 (S.D. = 0.78) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 (S.D. = 0.70) ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 (S.D. = 0.73) และด้านการต้อนรับและบริการของเจ้าหน้าที่อุทยาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 (S.D. = 0.80) ตามลำดับ

การศึกษาแนวโน้มของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางกลับมาเยือนเกาะกระดาน จังหวัดตรัง ซ้ำอีกครั้งพบว่า ในภาพรวม แนวโน้มของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางกลับมาเยือนเกาะกระดาน จังหวัดตรัง ซ้ำอีกครั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 (S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แนวโน้มของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางกลับมาเยือนเกาะกระดาน จังหวัดตรัง มากที่สุด คือ ท่านจะแนะนำบอกต่อให้คนรู้จักมาท่องเที่ยว เกาะกระดานจังหวัดตรัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 (S.D. = 0.72) รองลงมา คือ ท่านจะกลับมาเยือน เกาะกระดาน จังหวัดตรัง อีกครั้ง เมื่อมีโอกาส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 (S.D. = 0.76) ท่านมีความประทับใจในการท่องเที่ยวของเกาะกระดาน จังหวัดตรัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 (S.D. = 0.82) และแนวโน้มของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางกลับมาเยือนเกาะกระดาน จังหวัดตรัง ซ้ำอีกครั้ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หากท่านได้มาเยือนเกาะกระดาน จังหวัดตรัง อีกครั้ง ท่านจะใช้เวลาท่องเที่ยวที่นี่ ให้นานขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 (S.D. = 0.81) ตามลำดับ

การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการกลับมาท□องเที่ยวซ้ำเกาะกระดาน จังหวัดตรัง ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า F= 69.295, Sig. = .000 เมื่อกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05 พบว่า Sig. น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ สรุปได้ว่าสมการถดถอยที่สร้าง ขึ้นนี้ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ในภาพรวม การวิเคราะห์การถดถอยโดยสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ $Y = b0 + b1X1 + b2X2 + b3X3 + b4X4 + b5X5$ จากผลการวิเคราะห์สามารถนำมาเขียนเป็นสมการที่แสดงค่าได้ดังนี้ $Y = 1.048 + 0.252X1 + . 0.455X2 + 0.356X3 + . 0.508X4 + 0.298X5$ พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวส่งผลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยว คือ ความพึงพอใจการเข้าถึง

แหล่งท่องเที่ยว (Beta = 0.642) มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยว รองลงมาความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวก (Beta = 0.518) ความพึงพอใจกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Beta = 0.424) ความพึงพอใจอัธยาศัยไมตรีของคนในชุมชน (Beta = 0.352) และความพึงพอใจด้านสิ่งดึงดูดใจ / ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Beta = 0.213) ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาความแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เกาะกระดาน จังหวัดตรัง พบว่าปัจจัยดึงดูดมีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยผลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิวัช คงทอง และ ณัฏฐกฤษฎ์ เอกวรรณัง (2565) ที่ศึกษานักท่องเที่ยวที่เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าแรงจูงใจจากปัจจัยดึงดูดและผลักดันอยู่ในระดับสูงเช่นกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang, Y. & Zhang, J. (2012) ที่พบว่าในแหล่งท่องเที่ยวชนบท ปัจจัยดึงดูด เช่น ความสงบเงียบและความงดงามของธรรมชาติ เป็นเหตุผลหลักในการเลือกเดินทาง

การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เกาะกระดาน จังหวัดตรัง พบว่าปัจจัยสำคัญที่สุดคือสิ่งดึงดูดใจและทรัพยากรการท่องเที่ยว รองลงมาคืออัธยาศัยไมตรี การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม และการต้อนรับ เกาะกระดานมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายทั้งทางทะเลและบก รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ งานวิจัยของ ศิวัช คงทอง และ ณัฏฐกฤษฎ์ เอกวรรณัง (2565) ชี้ว่าแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นส่งผลต่อการกลับมาเยือนซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับ พุฒธันดรณ์ธาดา คชาเกตุอยู่เย็น (2564) ที่กล่าวว่าเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวกระตุ้นการเยือนซ้ำ

การศึกษาแนวโน้มของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการกลับมาเยือนเกาะกระดาน จังหวัดตรัง พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะแนะนำให้คนรู้จักและมีความตั้งใจจะกลับมาเยือนอีกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวัช คงทอง และ ณัฏฐกฤษฎ์ เอกวรรณัง (2565) ที่ระบุว่าความพึงพอใจส่งผลต่อความภักดีและการกลับมาเยือน รวมถึงงานวิจัยของ Kozak & Baloglu (2020) ที่ชี้ว่าความพึงพอใจและการบอกต่อเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเดินทางซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวชายหาด

การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการกลับมาเยือนซ้ำ พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รองลงมาคือสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมท่องเที่ยว อัธยาศัยไมตรีของคนในชุมชน และทรัพยากรการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของศิวัช คงทอง และ ณัฏฐกฤษฎ์ เอกวรรณัง ที่ชี้ว่าการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจกลับมาเยือนซ้ำ รวมถึงงานวิจัยของพุฒธันดรณ์ธาดา คชาเกตุอยู่เย็น (2564) ที่ระบุว่าความสะดวกในการเข้าถึงและสิ่งอำนวยความสะดวกส่งผลต่อการกลับมาเยือ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องแรงจูงใจและปัจจัยความพึงพอใจที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยกรณีศึกษา เกาะกระดาน จังหวัดตรัง สามารถสรุปข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะกระดาน จังหวัดตรัง ได้ดังนี้

1. **พัฒนาและอนุรักษ์ธรรมชาติ** ควรมีรักษาความสะอาดชายหาดและน้ำทะเล ส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อความยั่งยืนและดึงดูดนักท่องเที่ยว
2. **พัฒนาเส้นทางและการเดินทาง** ควรเพิ่มความสะดวกและความปลอดภัยของเส้นทาง โดยเฉพาะช่วงฤดูท่องเที่ยว
3. **ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยว** พัฒนากิจกรรมใหม่ เช่น ทัวร์ดำน้ำ กีฬาทางน้ำ และกิจกรรมพิเศษในฤดูกาลต่างๆ จัดกิจกรรมที่เหมาะสมและปลอดภัย เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดี
4. **พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการ** เพิ่มความหลากหลายและคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อพัฒนาการให้บริการที่ประทับใจ
5. ส่งเสริมการบอกต่อ กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวใหม่มาเยือน ผ่านคำแนะนำจากนักท่องเที่ยวที่พึงพอใจ
6. **สร้างแรงจูงใจในการกลับมาเยือน** จัดแพ็คเกจและโปรโมชั่นในฤดูกาลต่างๆ ส่งเสริมความประทับใจเพื่อเพิ่มโอกาสการกลับมาเยือนซ้ำ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการจัดการขยะและขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เกาะกระดาน รวมถึงการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

กระทรวงวัฒนธรรม. (2565). ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลในประเทศไทย. ใน กระทรวงวัฒนธรรม (บ.ก.), *รายงานวัฒนธรรมแห่งชาติ* (น. 15-20). ฐานข้อมูล: สำนักวิชาการวัฒนธรรม.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). *สถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง เดือนมกราคม-กรกฎาคม พ.ศ. 2567*.

กรมการท่องเที่ยว. (2565). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว: บทบาทต่อเศรษฐกิจและความยั่งยืน. ในกรมการ

ท่องเที่ยว (บ.ก.), *รายงานสถานการณ์การท่องเที่ยวประจำปี* (น. 25-30). กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว.

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์. (2550). *แรงจูงใจในการท่องเที่ยว* (น. 15-30). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัย.

มติชนออนไลน์. (2566, 5 มกราคม). เกาะกระดานคว้าอันดับ 1 ชายหาดดีที่สุดในโลก. URL: https://www.matichon.co.th

พุฒธันดรณ์ธาดา, คชาเกตุอยู่เย็น. (2564). แรงจูงใจและความพึงพอใจที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวกรณีศึกษา อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 5*(6), 83–96. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/assr/article/view/263321/175672

เลิศพร ภาระสกุล. (2560). *แรงจูงใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ใน นิพนธ์ เรื่องการท่องเที่ยวในประเทศไทย (น. 45-60). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัย.

เลิศพร ภาระสกุล. (2560). *แรงจูงใจในการท่องเที่ยว: การผ่อนคลายและการเรียนรู้* (น. 20-40). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัย.

เลิศพร ภาระสกุล. (2560). *การท่องเที่ยวในประเทศไทย: แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและการกลับมาเยือนซ้ำ* (น. 34-47). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัย.

วิวิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง, & คณะ. (2562). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา: ผลกระทบจากความคาดหวังและประสบการณ์จริง* (น. 12-25). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัย.

ศิวัช คงทอง,และณัฏฐกฤษฎิ์ เอกวรรณัง. (2565). แรงจูงใจและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีผลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารศิลปศาสตร์(วังนางเลิ้ง)*

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565, 15 เมษายน). ลักษณะภูมิประเทศและความสำคัญของพื้นที่ภาคใต้. *บทวิเคราะห์เศรษฐกิจและการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: ธนาคารกสิกรไทย. URL: www.kasikornresearch.com

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, & ศิริชัย กาญจนวาสี. (2542). *การพัฒนาเครื่องมือวิจัยทางสังคมศาสตร์*. สำนักงานจัดพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง. (2565). เกาะกระดาน: แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สวยงามของจังหวัดตรัง. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), รายงานการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง). ฐานข้อมูล.

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง. (2566). *เกาะกระดาน: แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สวยงามของจังหวัดตรัง*. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตรัง.

อัศวิน แสงพิกุล. (2566, 18 เมษายน). การศึกษาการใช้สูตรคำนวณจำนวนตัวอย่างของ Taro Yamane. *www.examplelink.com*

Chen, J. S., & Gursoy, D. (2001). *An investigation of tourists' destination loyalty and preferences*. *Tourism Management, 22*(2), 115-122.

Crompton, J. L. (1979). *Motivation for tourism: A review of the push and pull theory*. *Annals of Tourism Research, 6*(4), 408-424

Cronbach, L.J. (1974). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). Harper & Row.

Dann, G. M. S. (1981). *Tourism motivation: An appraisal*. *Annals of Tourism Research, 8*(2), 187-219.

Kotler, P. (2000). *Marketing management* (10th ed.). Prentice-Hall.

Kozak, M., & Baloglu, S. (2020). *Tourist behavior and repeat visitation: A case study of beach destinations*. *Journal of Hospitality & Tourism Research, 44*(5), 768-788. https://doi.org/10.1177/1096348020902139

Oppermann, M. (2000). *Tourism loyalty and destination loyalty: A review of the literature*. *Tourism Management, 21*(5), 321-330.

Rovinelli, R.J., & Hambleton, R.K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test items. *Journal of Educational Measurement, 14*(4), 305-320.

Pizam, A., Neumann, Y., & Reichel, A. (1978). *Tourism satisfaction: The role of tourists' expectations*. *Annals of Tourism Research, 5*(4), 423-431.

Yoon, Y., & Uysal, M. (2005). *An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: A structural model*. *Tourism Management, 26*(1), 45-56.

Zhang, Y., & Zhang, J. (2012). Motivation of tourists visiting rural destinations: A study in China. *Tourism Management, 33*(3), 556-565.

แนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล

GUIDELINES FOR THE PERSONNEL ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN PATHUM THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICCE AREA 1 IN THE DIGITAL

ชลลดา กันเกลา[1] และชัยอนันต์ มั่นคง[2]

CHONLADA KANKLAO[1] AND CHAIANAN MANKONG[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Master of Education Program in Administration,Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Corresponding author E-mail: cnonlada_k@mail.rmutt.ac.th[1] chaianan@rmutt.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 320 คน และทำการสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการแบ่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบตอบสนองคู่ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) โดยมีค่าดัชนีสอดคล้องกันตามวัตถุประสงค์ (IOC) เท่ากับ 0.8-1 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.989

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.62, S.D.=0.89) 2) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.67, S.D.= 0.62) 3) ค่าดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญ พบว่า ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ (0.32) มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง (0.31) และด้านการวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ (0.30) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล, ผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

Abstract

The purpose of this research is to study the actual and desirable states of personnel administration among institutional administrators under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1 in the digital era. The research sample consists of 320 instructors in the academic year of 2024. Random stratified sampling is conducted based on the size of the educational institutions. The research tool utilized is a dual-response format questionnaire with a 5-point rating scale. The analytical statistics include frequency, percentage, average, standard deviation, and the priority needs index (PNI modified). There is an objective consistency index (IOC) value of 0.8-1 and a reliability value of 0.989.

The results indicate that, first, the overall actual state of personnel administration among institutional administrators under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1 in the digital era is good ($\overline{X}$ =3.62, S.D.=0.89) Second, the overall desirable state of personnel administration of these administrators is excellent. ($\overline{X}$ =4.67, S.D.= 0.62) The priority needs index for personnel administration indicates that initial reinforcement of bureaucrat performance (0.32) is needed, followed by recruitment and placement (0.31), and finally, workforce planning and determination of position and professional levels (0.30).

Keywords: personnel administration, institutional administrator, digital era

ที่มาและความสำคัญ

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งปฏิรูปการศึกษา โดยพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู เช่น คัดเลือกคนเก่งเป็นครู ส่งครูกลับถิ่นเพื่อลดปัญหาขาดแคลน สร้างฐานข้อมูลครูที่ทันสมัย ลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวกับการสอน และปรับเกณฑ์การสรรหาและประเมินวิทยฐานะให้เหมาะสม (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2560)

ทั้งนี้ การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม พ.ร.บ. การบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มุ่งส่งเสริมการบริหารงานอย่างคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมาย และยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ขวัญกำลังใจ และความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยผู้บริหาร

โรงเรียนต้องดำเนินงานสำคัญ ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพ วินัย การรักษาวินัย และการออกจากราชการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ในขณะที่ การบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลเป็นกระบวนการที่เน้นการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานขององค์กร โดยมุ่งเน้นการคัดเลือก สรรหา และพัฒนาบุคลากรให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รัตติยา โฉมเฉลา, 2567) พร้อมทั้งสร้างสรรค์สวัสดิการและสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ทันสมัย รวมถึงปรับรูปแบบการบริหารงานบุคคลให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (พระมหาปริญญา เตชปญโญ, 2564)

สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการปีงบประมาณ 2567 โดยส่งเสริมการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จากการวิเคราะห์พบจุดอ่อนสำคัญ เช่น ขาดบุคลากรตามกรอบอัตรากำลัง ขาดครูวิชาเอกและศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ การโยกย้ายส่งผลต่อความต่อเนื่อง บุคลากรบางส่วนไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณหรือขาดการปรับตัวตามหลักธรรมาภิบาล และบุคลากรใหม่ขาดทักษะในการปฏิบัติงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2567)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้พัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล

นิยามศัพท์

การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการบุคลากรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้คนที่มีความสามารถ เหมาะสมกับความต้องการขององค์กร เพื่อให้เกิด การพัฒนา และเกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร มีขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลดังนี้ การวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การรักษาวินัยและการออกจากราชการ

การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลในการวางแผนบุคลากรให้ผู้ร่วมงาน โดยยึดกรอบนโยบายเพื่อเป็นหลักในการวางแผนบุคลากร การกำหนดระยะเวลา การวางแผนบุคลากรไว้ชัดเจน นำเทคโนโลยีดิจิทัลมากำหนดคุณสมบัติของบุคลากรให้เพียงพอกับความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคตรวมถึงมาใช้ในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรให้ชัดเจน สถานศึกษามีการวางแผนอัตรากำลังร่วมกันโดยมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผน

การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกำหนดนโยบายในการคัดเลือกสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานและให้เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการขออนุมัติใช้อัตราว่างเพื่อบรรจุและแต่งตั้งและให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร

การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยจัดตำแหน่งหน้าที่บุคลากรตามความเหมาะสม จัดประชุมชี้แจงเพื่อให้บุคลากรได้ทราบแนวทางการปฏิบัติงาน รวมถึงเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากรตั้งแต่เริ่มต้นการจ้างบุคลากรไปจนกระทั่งบุคลากรปลดเกษียณ สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น และการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา ฝึกอบรมและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นเพื่อให้ทันกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจในยุคดิจิทัล

วินัยและการรักษาวินัย หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยหรือแนวปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ส่งเสริมวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ป้องปราบมิให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการรับเรื่องร้องเรียน สืบสวนข้อเท็จจริง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยร้ายแรงและไม่ร้ายแรง รวมถึงการสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมวินัยและการรักษาวินัยเพื่อมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย

การออกจากราชการ หมายถึง ผู้บริหารมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย การย้าย โอน การลาออกหรือการเกษียณอายุราชการ ดำเนินการในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความประสงค์จะลาออกหรือมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งอาจเกิดจากการขาดคุณสมบัติการเจ็บป่วยโดยไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ สถานศึกษานำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการดำเนินการให้ออกจากราชการในกรณีที่ข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษา

ประพฤติไม่เหมาะสมการได้รับโทษจำคุกโดยคำสั่งศาลหรือรับโทษจำคุกโดยคำสั่งพิพากษาจนถึงที่สุดให้จำคุกใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของผู้ออกจากราชการอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้รวมถึงรายงานผลการดำเนินการทางวินัยหรือออกจากราชการของบุคลากรทางการศึกษาทุกกรณีต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

การบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัล หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อความสะดวกสบายในการปฏิบัติงานและเพื่อช่วยในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของบุคลากร ในขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนด ตำแหน่งการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการ รักษาวินัย การออกจากราชการ

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ศุภมาส วิสัชนาม (2560) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ร่วมมือกันเพื่อปฏิบัติภารกิจของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นสำคัญ

Hoy and Miskel (2001) ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารบุคลากรทางการศึกษา ครู นักเรียน เพื่อให้ความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน ให้บุคคลทั้ง 3 กลุ่มเห็นด้วยและดำเนินการตามข้อตกลงที่วางไว้และพึงยึดถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

สุนีรัตน์ จันทรานุวัฒน์กูล (2561) ได้ให้ความหมาย การบริหารสถานศึกษา หมายถึงกระบวนการทางสังคมที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้งานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ มีการกำหนดนโยบายเป้าหมายและวิธีการทำงานที่ชัดเจน สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยการใช้ศาสตร์และศิลป์ควบคู่กับยุทธศาสตร์หรือหลักการต่าง ๆ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

ไตรรงค์ จันทะบาล (2563) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การบริหารงานบุคคลเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารบุคคล ในองค์การ หรือสถานศึกษาตั้งแต่ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษา

วินัย และการออกจากราชการ เพื่อการบำรุงรักษา และพัฒนาให้บุคลากรก้าวหน้าทันสมัยสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลกับสถานศึกษา

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดกระบวนการในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและครู 5 ด้าน การวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ

วัชระ คณะทรง (2565) การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหาร ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ความสามารถ การศึกษา และความรู้ ในการปฏิบัติงาน โดยเป็นไปตามระเบียบแบบแผนที่ทางการได้กำหนดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และบรรลุ วัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของสถานศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการบุคลากรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้คนที่มีความสามารถ เหมาะสมกับความต้องการขององค์กร ประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และการรักษาวินัยและการออกจากราชการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัล

พระพิทักษ์ จนฺทโร (2566) การบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัล หมายถึง การนำเสนอเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้และอำนวยความสะดวกในการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนด ตำแหน่งการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการ เพื่อใหเกิดประโยชน์สูงสุด และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

มลฤดี เพ็งสง่า (2566) การบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัล หมายถึง การสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศออนไลน์เพื่อใช้ในการบรรจุแต่งตั้ง และสรรหาบุคคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบสามารถตรวจสอบได้ รวมไปถึงพัฒนาการพัฒนาและส่งบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัล หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อความสะดวกสบายในการปฏิบัติงานและเพื่อช่วยในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของบุคลากร ในขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนด ตำแหน่งการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการ รักษาวินัย การออกจากราชการ

วิธีการศึกษา

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ปี การศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 102 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 1,840 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 320 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และสุ่มแบบชั้นภูมิแบบมีสัดส่วน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ อ้างอิงตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert, 1967)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

1.) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ คือ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: index ofItem-objective congruence) โดยใช้สูตร ค่า IOC

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 85.94 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 41.25 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 47.60

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล โดยรวม

		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	อันดับ
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล		
1	การวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ	3.64	0.91	มาก	4.70	0.61	มากที่สุด	0.30	3
2	การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง	3.63	0.87	มาก	4.72	0.58	มากที่สุด	0.31	2
3	การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ	3.61	0.88	มาก	4.72	0.59	มากที่สุด	0.32	1
4	วินัยและการรักษาวินัย	3.58	0.88	มาก	4.58	0.64	มากที่สุด	0.29	4
5	การออกจากราชการ	3.62	0.88	มาก	4.61	0.68	มากที่สุด	0.28	5
	ค่าเฉลี่ย	3.62	0.89	มาก	4.67	0.62	มากที่สุด	0.30	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.62, S.D. =0.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 3.64, S.D.= 0.91) รองลงมา คือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ($\overline{X}$ = 3.63, S.D.= 0.87) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ($\overline{X}$ = 3.58 ,S.D.= 0.88)

เมื่อพิจารณา สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.67, S.D.= 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ =4.72, S.D. = 0.59) รองลงมาคือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ($\overline{X}$ =4.72,S.D. = 0.58) และทักษะทางด้านวินัยและการรักษาวินัย ($\overline{X}$ =4.58, S.D.= 0.64) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) พบว่า ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุด เป็นอันดับแรก (0.32) รองลงมา คือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง (0.31) ด้านการวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ (0.30) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.60, S.D. = 0.90) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนอัตรากำลังร่วมกันโดยมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 3.69, S.D.= 0.87) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรให้ชัดเจน ($\overline{X}$ = 3.64, S.D.= 0.90) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ โดยยึดกรอบนโยบายเพื่อเป็นหลักในการวางแผนบุคลากร การกำหนดระยะเวลา การวางแผนบุคลากรไว้ชัดเจน ($\overline{X}$ = 3.60, S.D.= 0.94)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.70, S.D.= 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมากำหนดคุณสมบัติของบุคลากรให้เพียงพอกับความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.79, S.D.= 0.51) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรให้ชัดเจน ($\overline{X}$ = 4.73, S.D. = 0.51) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนอัตรากำลังร่วมกันโดยมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผน ($\overline{X}$ = 4.65 , S.D.= 0.69)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมากำหนดคุณสมบัติของบุคลากรให้เพียงพอกับความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุด เป็นอันดับแรก (0.33) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรให้ชัดเจน (0.32) ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ โดยยึดกรอบนโยบายเพื่อเป็นหลักในการวางแผนบุคลากร การกำหนดระยะเวลา การวางแผนบุคลากรไว้ชัดเจน (0.31) ตามลำดับ

2.2 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.61, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกำหนดนโยบายในการคัดเลือกสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 3.66, S.D. = 0.89) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านให้เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 3.64, S.D. = 0.86) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการขออนุมัติใช้อัตราว่างเพื่อบรรจุและแต่งตั้ง ($\overline{X}$ = 3.59, S.D. = 0.86)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.72, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.83, S.D. = 0.43) รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านให้เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.71, S.D. = 0.58) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกำหนดนโยบายในการคัดเลือกสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ($\overline{X}$ = 4.66 , S.D. = 0.63)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุด เป็นอันดับแรก (0.34) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการขออนุมัติใช้อัตราว่างเพื่อบรรจุและแต่งตั้ง (0.32) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านให้เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา (0.31) ตามลำดับ

2.3 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.58, S.D. = 0.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.92) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยจัดตำแหน่งหน้าที่บุคลากรตามความเหมาะสม ($\bar{X}$ = 3.60, S.D. = 0.87) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา ฝึกอบรมและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นเพื่อให้ทันกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจในยุคดิจิทัล ($\bar{X}$ = 3.52, S.D. = 0.88)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.72, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา ฝึกอบรมและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นเพื่อให้ทันกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจในยุคดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.76, S.D. = 0.53) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการจัดประชุมชี้แจงเพื่อให้บุคลากรได้ทราบแนวทางการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.63 , S.D. = 0.68)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา ฝึกอบรมและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นเพื่อให้ทันกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจในยุคดิจิทัล มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุด เป็นอันดับแรก (0.35) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น (0.32) ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากรตั้งแต่เริ่มต้นการจ้างบุคลากรไปจนกระทั่งบุคลากรปลดเกษียณ (0.31) ตามลำดับ

2.4 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านวินัยและการรักษาวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการป้องปราบมิให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.86) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยหรือแนวปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ($\bar{X}$ = 3.64, S.D. = 0.86)

ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมารับเรื่องร้องเรียน สืบสวนข้อเท็จจริง ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 0.92)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านวินัยและการรักษาวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.70, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการป้องปราบมิให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมารับเรื่องร้องเรียน สืบสวนข้อเท็จจริง ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. =0.62) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการส่งเสริมวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.40 , S.D. = 0.64)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมารับเรื่องร้องเรียน สืบสวนข้อเท็จจริง มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุด เป็นอันดับแรก (0.35) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยร้ายแรงและไม่ร้ายแรง รวมถึงการสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการ (0.30) ผู้บริหารมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการป้องปราบมิให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย (0.29) ตามลำดับ

2.5 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการออกจากราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.59, S.D. = 0.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย การย้าย โอน การลาออกหรือการเกษียณอายุราชการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.67, S.D. = 0.83) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของผู้ออกจากราชการอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ ($\bar{X}$ = 3.64, S.D. = 0.77) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยดำเนินการในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความประสงค์จะลาออกหรือมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งอาจเกิดจากการขาดคุณสมบัติการเจ็บป่วยโดยไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.95)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการออกจากราชการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.61, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการรายงานผลการดำเนินการทางวินัยหรือออกจากราชการของบุคลากรทางการศึกษาทุกกรณีต่อคณะกรรมการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา

มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของผู้ออกจากราชการอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. =0.65) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการดำเนินการให้ออกจากราชการในกรณีที่ข้าราชการครูหรือบุคลากรทางการศึกษาประพฤติไม่เหมาะสม การได้รับโทษจำคุกโดยคำสั่งศาลหรือรับโทษจำคุกโดยคำสั่งพิพากษาจนถึงที่สุดให้จำคุก($\bar{X}$ = 4.55 ,S.D. = 0.69)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการรายงานผลการดำเนินการทางวินัยหรือออกจากราชการของบุคลากรทางการศึกษาทุกกรณีต่อคณะกรรมการสถานศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุด เป็นอันดับแรก (0.31) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยดำเนินการในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความประสงค์จะลาออกหรือมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งอาจเกิดจากการขาดคุณสมบัติการเจ็บป่วยโดยไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ (0.30) ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของผู้ออกจากราชการอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ (0.29) ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านการออกจากราชการ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และด้านวินัยและการรักษาวินัย ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องมีทักษะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศใหม่ ๆ และนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัย (ศศิวิมล คนเสงี่ยม, 2563) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการและด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ ด้านการออกจากราชการ และด้านวินัยและการรักษาวินัย ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารผู้สถานศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องส่งเสริมบุคลากรที่มีอยู่ให้ตรงกับ

งานที่ปฏิบัติ มีคำสั่งแต่งตั้งให้บุคลากรเข้าปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจนเพื่อเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ สอดคล้องกับ (พระชินกร ระวาทไชย, 2560) ผลการศึกษาพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

การจัดลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในยุคดิจิทัล รายด้าน พบว่าด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ มีค่าดัชนีการเรียงลำดับความต้องการสูงสุด เป็นอันดับแรก ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีค่าดัชนีการเรียงลำดับความต้องการสูงสุด เป็นอันดับสอง ด้านการวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ มีค่าดัชนีการเรียงลำดับความต้องการสูงสุด เป็นอันดับสาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารผู้สถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา ฝึกอบรมและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นเพื่อให้ทันกับสังคม การเมืองเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ (ฝนติพรรณ ขัติเนตร, 2565) ที่ได้กล่าวว่าสถานศึกษามีช่องทางการประชาสัมพันธ์การสรรหาบุคลากรน้อย การกระจายข้อมูลข่าวสารอาจไม่กว้างขวางเท่าที่ควร จึงทำให้การได้มาซึ่งบุคลากรในสถานศึกษามีความล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.ด้านการวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมากำหนดคุณสมบัติของบุคลากรให้เพียงพอกับความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้สถานศึกษามีบุคลากรที่เพียงพอ

2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในวิธีการกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน เพื่อให้สถานศึกษามีบุคลากรที่มีคุณภาพ

3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา ฝึกอบรมและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นเพื่อให้ทันกับสังคม การเมืองเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล

4. ด้านวินัยและการรักษาวินัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมารับเรื่องร้องเรียนสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อความสะดวกรวดเร็วและมีความโปร่งใส่ในขั้นตอนการร้องเรียน

5. การออกจากราชการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการรายงานผลการดำเนินการทางวินัยหรือออกจากราชการของบุคลากรทางการศึกษาทุกกรณีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและรวบรวมกรณีตัวอย่างในการให้ความรู้ถึงโทษที่จะได้รับหากมีการกระทำความผิด มีการติดตามผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุกับสถานศึกษาของตน

ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำเสนอผลการวิจัยแนวทางการบริหารงานบุคคลด้วยระบบฐานข้อมูลในยุคดิจิทัล ไปศึกษาในเชิงปริมาณ เพื่อให้ทราบข้อมูลเชิงสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานบุคคลในการนำแอปพลิเคชันมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ในการเก็บข้อมูลของบุคลากรเป็นสารสนเทศโดยการใช้รูปแบบแอปพลิเคชันที่ทันสมัยและใช้ได้ในระยะยาว เพื่อตอบสนองงานแต่ละด้านของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แนวทางการกระจายการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และ วิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ. สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

พระราชบัญญัติระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขต การปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2546. (2546, 7 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 135 ตอนที่ 7. 1-4.

ไตรรงค์ จันทะบาล. (2563). *สภาพและแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พระมหาปริญญา เตชปญโญ (ปราบชมพู). (2564). การบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัล.*วารสารการสอนสังคมศึกษา*, 3(2), 185-195. http://www.ojs.mcu.ac.th

พระพิทักษ์ จนฺทโร (รอดบญธรรม). (2566). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักไตรสิกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มลฤดี เพ็งสง่า. (2566). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*, 24(2), 162-175. https://ejournals.swu.ac.th

รัตติยา โฉมเฉลา. (2567). รูปแบบการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 18(2), 149-163.https://so05.tci-thaijo.org

วัชระ คณะทรง. (2565). *การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1.*แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566-2570. สำนัก ฯ กลุ่มนโยบายและแผน*, เอกสารลำดับที่ 1/2567.

สุนีรัตน์ จันทรานุวัฒน์กุล. (2561). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบรูพา

ศุภมาส วิสัชนาม. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Hoy, W. K., and Miskel, C. G. (2001). *Education and Administration Theory, Research, th and Practice (6 ed.)*. New York: McGraw Hill.

แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

GUIDELINES FOR DEVELOPING SKILLS OF SCHOOL DIRECTORS IN THE 21st CENTURY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE PATHUMTHANI AREA 1

กมลมาศ จันทร์ไพศรี[1] และชัยอนันต์ มั่นคง[2]

KAMOLMART JANPAISRI AND CHAIANAN MANKONG

หลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Master of Education Program in Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Corresponding author E-mail: kamolmart_j@mail.rmutt.ac.th, chaianan@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 2.ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 320 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามรูปแบบการตอบสนองคู่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ค่าดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น พบว่า ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมา คือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านความคิดรวบยอด ตามลำดับ แนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ผู้บริหารต้องใช้วิธีการต่าง ๆ บริหารงานให้มีประสิทธิภาพ 3) ผู้บริหารต้องสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และ 4) ผู้บริหารต้องวิเคราะห์ความต้องการของผู้ร่วมงานได้

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา, ทักษะในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this research are to study the actual and desirable states of personnel administration among institutional administrators in the 21st century and to examine the skill development guidelines of the institutional administrators in the 21st century. The research sample consists of 320 instructors. Random stratified sampling is conducted on 5 interviewees. The research tool utilized is a dual-response format questionnaire with a 5-point rating scale. The analytical statistics include frequency, percentage, average, standard deviation, and the priority needs index (PN modified) and structured interviews for research analysts.

The results indicate that, first, the overall actual state is good. Second, the overall desirable state is excellent. Third, overall the priority needs index shows that communication and digital are the majority needs. Followed by technical skills and conceptual skills. The development skill guidelines are first, the institutional administrators should use technology to store data systematically. Second, institutional administrators should various procedures to administrate significantly. Third, institutional administrators have the knowledge and skills to solve problems in academics. Fourth, institutional administrators should have a requirement analysis for academic participants.

Keywords: skill development guidelines, skills of the institutional administrators, skills in the 21st century

ที่มาและความสำคัญ

จากข้อมูลแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในบางกลุ่มสาระวิชายังต่ำกว่าระดับประเทศ จากข้อมูลการเปรียบเทียบผลการจัดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับโรงเรียนและระดับประเทศ ปีการศึกษา 2566 คะแนนเฉลี่ยรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยรวม 35.53% ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของระดับประเทศ 41.33% โดยมีค่าเฉลี่ยรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับประเทศอยู่ -5.80% นอกจากนั้นยังพบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดทักษะในศตวรรษที่ 21 ขาดการนำทักษะใน

ศตวรรษที่ 21 มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2567) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน และยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มีแนวพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก จากปัญหาและความจำเป็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองคิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์การที่มุ่งผลลัพธ์ ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ๆให้กับครูผู้สอน (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) ทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาครู พัฒนาเด็ก มีอยู่ 5 ทักษะสำคัญๆ ดังนี้ 1.ผู้บริหารต้องปรับตัว หูไวตาไว รู้ทิศทางของตนเองว่าจะบริหารสถานศึกษาอย่างไร และติดตามข่าวสาร นโยบายการศึกษาในระดับต่างๆ ซึ่งทุกนโยบายส่วนใหญ่ต้องการให้การพัฒนาไปสู่ห้องเรียน 2.ทักษะในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในห้องเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในการวางแผน การจัดการ การกำหนดกลยุทธ์ 3.ทักษะการเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญอย่างมาก เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องไม่ใช่เพียงกำหนดกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ เท่านั้น แต่ต้องมีทักษะจัดการเรียนรู้ เข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็ก และเพิ่มประสิทธิภาพของครูในโรงเรียน 4.ทักษะศึกษาห้องเรียนเป็น ผู้บริหารต้องรู้จักห้องเรียน และต้องลงไปดูห้องเรียนแล้วสามารถแยกได้ว่าห้องเรียนแบบไหน ครูคนไหนสอนเป็นเช่นไร ซึ่งเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ผู้บริหารห่างเหินมานาน 5.การเป็นโค้ชชิ่ง (Coaching) ทำอย่างไรถึงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนครู โดยครูก็ต้องมีความสุขในการทำงานร่วมด้วย ผู้บริหารอย่าใช้อำนาจในการสั่ง เพราะวิธีนี้ไม่ค่อยได้ผล แต่ต้องเป็นพี่เลี้ยงช่วยครู ต้องฝึกใช้คำพูด คำถามที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โค้ชที่ดีต้องไม่สั่ง ไม่สอน ไม่ให้คำตอบ และชื่นชมให้กำลังใจเมื่อคุณครูทำในสิ่งที่ถูก (ศุภโชค ปิยะสันต์, 2564)

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในศตวรรษที่ 21 บริหารสถานศึกษามากน้อยเพียงใด และต้องการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นอย่างไร ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อวางแผนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นสารสนเทศพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

นิยามศัพท์

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการใช้กลยุทธ์และกระบวนการในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ทักษะ ดังนี้

1) ทักษะทางด้านความคิดรวบยอด (Conceptual skill) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษาได้กว้างไกล คาดการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่จะเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความมีเหตุผลได้อย่างน่าเชื่อถือ มีความรู้และความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา และมีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ในสถานศึกษาเป็นอย่างดี เคารพความคิดเห็นและความสามารถที่แตกต่างของผู้ร่วมงานในสถานศึกษา พร้อมทั้งสามารถเชื่อมโยงการทำงานของฝ่ายต่าง ๆ ภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations Skills) หมายถึง ผู้บริหารให้ความเป็นกันเองกับผู้ร่วมงานเพื่อลดความกดดันในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อ

การทำงานอย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังสามารถประสานความร่วมมือและระดมทรัพยากรมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้กับครูในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุน แนะนำและให้ความช่วยเหลือครูในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง สามารถวิเคราะห์ความต้องการของผู้ร่วมงาน และมอบหมายงานได้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อให้การทำงานเกิดผลสำเร็จ

3) ทักษะทางด้านเทคนิค (Technical Skills) หมายถึง ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ โดยสามารถจัดหาเครื่องมือและทรัพยากรที่เพียงพอต่อความต้องการในการบริหารงาน นอกจากนี้ยังใช้วิธีการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการตัดสินปัญหาได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ มีการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการบริหารงานตามความสามารถและความชำนาญ รวมทั้งการจัดทำแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง โดยนำกลยุทธ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานและเกิดองค์ความรู้ใหม่

4) ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี (Communication and Technology Skills) หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ โดยสามารถประยุกต์ใช้แอปพลิเคชัน โปรแกรมสำเร็จรูป และสื่อดิจิทัลในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังสามารถสืบค้นข้อมูลและแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ร่วมกับครูในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงาน การสอน และการนำเสนอผลงานให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ รวมถึงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาไปสู่องค์กรภายนอกได้อย่างต่อเนื่อง สะดวกรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะของผู้บริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานให้บรรลุหน้าเป้าหมาย ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดเพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน และสามารถทำให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบได้

ดำเนิน เพียรค้า (2561) ได้กล่าวถึง ทักษะการบริหารสถานศึกษา หมายถึง ทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการบริหารที่ใช้ศาสตร์และศิลปะทุกประการ เพราะว่า การดำเนินงานต่างๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่

ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกันจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสม มาใช้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

Drake and Roe (1996) ได้กล่าวว่า จากแนวคิดของแคทซ์ (Katz) ได้แก่ ทักษะทางด้านเทคนิค (Technical Skills) ทักษะทางด้านมนุษย์ (Human Skills) และทักษะทางด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) เดรคและโรว์ (Drake and Roe) ได้เพิ่มเติมนอกจากทักษะพื้นฐานทั้ง 3 ด้าน โดยเสนอว่าทักษะที่จำเป็นมี 5 ทักษะ ได้แก่ 1. ทักษะความรู้ความคิด (Cognitive Skills) 2. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) 3. ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (Educational and instructionalskills) 4. ทักษะด้านมนุษย์ (Human Skills) และ 5. ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills)

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

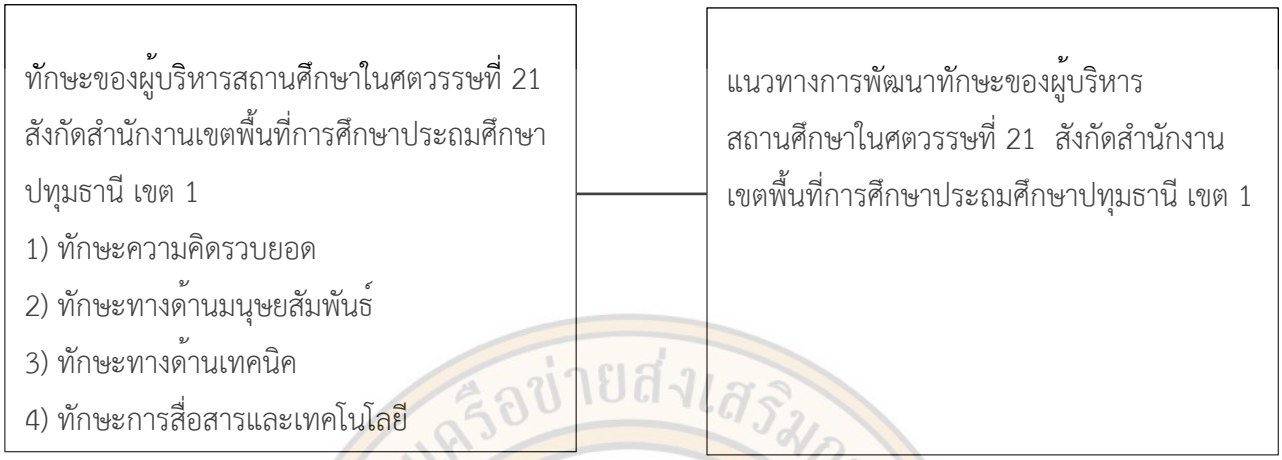
พรทิพย์ มงคลเสถียร (2563) ได้สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ ได้แก่ 1.วิสัยทัศน์ 2.ภาวะผู้นำ 3.คิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4.การสื่อสาร 5.เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6.การศึกษาและการสอน

บุญส่ง กรุงชาลี (2561) ทำการสรุปทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ดังนี้ 1.ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 2.ทักษะด้านการแก้ปัญหา 3.ทักษะด้านการสื่อสาร 4.ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม 5.ทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล 6.ทักษะด้านการตัดสินมุ่งผลสัมฤทธิ์ 7.ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 8.คุณธรรมและจริยธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากนักวิชาการทางการศึกษา ได้ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทักษะผู้ของบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในสถาศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 102 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,840 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในสถาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 320 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครซี่ และ มอร์แกน

(Krejcie & Morgan) และสุ่มแบบชั้นภูมิแบบมีสัดส่วน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ 1.เพศ 2.อายุ 3.ระดับการศึกษา และ4.ประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

1) ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2567 และอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ ของผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้

1. เป็นรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ และผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท/เอก ในสาขาบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ทางการบริหาร และประสบการณ์ได้รับรางวัล BEST ในสาขาบริหารการศึกษา

2. อาจารย์มหาวิทยาลัยในสาขาบริหารการศึกษามีประสบการณ์สอนไม่น้อยกว่า 5 ปี

2) แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล นำด้านและข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่สูงที่สุด ($PNI_{modified}$) มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพและข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 63.44 และน้อยที่สุดเป็นเพศ ชาย จำนวน 117 คิดเป็นร้อยละ 36.56 ส่วนใหญ่อายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมา อายุระหว่าง 31 – 39 ปี จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 36.25 รองลงมา อายุระหว่าง 40 – 49 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 18.12 และน้อยที่สุดอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 8.13 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 79.37 รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 20.63 และน้อยที่สุดเป็นสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน ไม่เกิน 5 ปี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 42.82 รองลงมา มีประสบการณ์ในการทำงาน 6 - 10 ปี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 35.31 รองลงมา มีประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 15 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 15.31 และน้อยที่สุดประสบการณ์ในการทำงาน 16 – 20 ปีขึ้นไป จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 6.56

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญของค่าดัชนี ($PNI_{modified}$) ปรากฏผลดังตาราง

ตารางผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวม

		สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$(PNI_{modified})$	อันดับ
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1	ทักษะทางด้านความคิดรวบยอด	3.73	0.02	มาก	4.66	0.09	มากที่สุด	0.25	3
2	ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์	3.79	0.02	มาก	4.70	0.07	มากที่สุด	0.24	4
3	ทักษะทางด้านเทคนิค	3.76	0.03	มาก	4.75	0.06	มากที่สุด	0.26	2
4	ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี	3.75	0.05	มาก	4.76	0.10	มากที่สุด	0.27	1
	ค่าเฉลี่ย	3.76	0.01	มาก	4.72	0.01	มากที่สุด		

จากตาราง พบว่า สภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.76,S.D. = 0.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 3.79, S.D. = 0.02) รองลงมา คือ ทักษะทางด้านเทคนิค ($\bar{x}$ = 3.76, S.D. = 0.03) และ ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี ($\bar{x}$ = 3.75, S.D. = 0.05) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะทางด้านความคิดรวบยอด ($\bar{x}$ = 3.73 , S.D. = 0.02)

สภาพที่พึงประสงค์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.72, S.D. = 0.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$ =4.76, S.D. = 0.10) รองลงมาคือ ทักษะทางด้านเทคนิค ($\bar{x}$ =4.75,S.D. = 0.06) และทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x}$ =4.70,S.D. = 0.07) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ($\bar{x}$ =4.66, S.D. = 0.09)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีการเรียงลำดับความต้องการสูงสุด ($PNI_{modified}$) พบว่า ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี มีค่าดัชนีสูงที่สุดเป็นอันดับ ($PNI_{modified}$) = 0.27 รองลงมาคือทักษะทางด้านเทคนิค มีค่าดัชนีการ

เรียงลำดับ(PNI $_{modified}$) = 0.26 เป็นอันดับสอง และทักษะทางด้านความคิดรวบยอด มีค่าดัชนีการเรียงลำดับ(PNI $_{modified}$) = 0.25 เป็นอันดับสาม

ขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน เรียงตามค่าดัชนีการเรียงลำดับสูงสุด (PNI $_{modified}$) ดังนี้ ด้านทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี ด้านทักษะด้านเทคนิค ด้านทักษะด้านความคิดรวบยอด และด้านทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี พบว่า

1. ผู้บริหารควรมีการประเมินทักษะพื้นฐาน ประเมินความต้องการ เครื่องมือ/ระบบมีความเหมาะสมต่อการใช้งาน 2.ผู้บริหารควรมีการประชุมวางแผนในการดำเนินงานทั้งองค์กรโดย มีการประชุมเพื่อสร้างความตระหนัก มีการอบรมสัมมนาเพื่อให้ความรู้ 3.ผู้บริหารควรดำเนินการอันดับแรก คือ วิเคราะห์องค์กรและนำมาวางแผนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บข้อมูล 4.ผู้บริหารควรจะต้องให้ความสำคัญในด้านการจัดเก็บข้อมูลทางด้านเทคโนโลยี

สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี 1.ผู้บริหารควรมีการประเมินทักษะพื้นฐาน ประเมินความต้องการ เครื่องมือ/ระบบมีความเหมาะสมต่อการใช้งาน 2.ผู้บริหารควรมีการประชุมวางแผนในการดำเนินงานทั้งองค์กรโดย มีการประชุมเพื่อสร้างความตระหนัก มีการอบรมสัมมนาเพื่อให้ความรู้ 3. ผู้บริหารควรดำเนินการอันดับแรก คือ วิเคราะห์องค์กรและนำมาวางแผนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บข้อมูล 4.ผู้บริหารควรจะต้องให้ความสำคัญในด้านการจัดเก็บข้อมูลทางด้านเทคโนโลยี

ข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทักษะด้านเทคนิค พบว่า

1. ผู้บริหารควรปรับปรุงกระบวนการทำงาน มีการวางระบบการบริหารงาน การจัดเก็บเอกสารให้เป็นระบบ 2.ผู้บริหารควรมีการ Swot องค์กร ว่า องค์กรมีลักษณะเป็นอย่างไร และมีการวิเคราะห์ ผู้บริหาร

สถานศึกษา แต่ละท่านแยกเป็นกลุ่มเพื่อที่จะได้มีการพัฒนาแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกัน 3.ผู้บริหารควรทำได้โดยการใช้เทคนิคที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานการณ์ มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน

สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทักษะด้านเทคนิค 1.ผู้บริหารควรปรับปรุงกระบวนการทำงาน มีการวางระบบการบริหารงาน การจัดเก็บเอกสารให้เป็นระบบ 2.ผู้บริหารควรมีการ Swot องค์กร ว่า องค์กรมีลักษณะเป็นอย่างไร และมีการวิเคราะห์ ผู้บริหารสถานศึกษา แต่ละท่านแยกเป็นกลุ่มเพื่อที่จะได้มีการพัฒนาแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกัน 3.ผู้บริหารควรทำได้โดยการใช้เทคนิคที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานการณ์ มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน

ข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทักษะสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทักษะด้านความคิดรวบยอด พบว่า

1. ผู้บริหารควรมีการนำความรู้และความสามารถแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา 2.ผู้บริหารควรต้องมองปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา 3.ผู้บริหารควรศึกษาบริบทสถานศึกษาก่อน เพราะ สถานศึกษาจะมีบริบทแตกต่างกันออกไปมีการวิเคราะห์สภาพภายใน จุดแข็ง จุดอ่อนของโรงเรียน มีการจัดประชุมPLC

สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทักษะด้านความความคิดรวบยอด 1.ผู้บริหารควรมีการนำความรู้และความสามารถแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา 2.ผู้บริหารควรต้องมองปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา 3.ผู้บริหารควรศึกษาบริบทสถานศึกษาก่อน เพราะ สถานศึกษาจะมีบริบทแตกต่างกันออกไปมีการวิเคราะห์สภาพภายใน จุดแข็ง จุดอ่อนของโรงเรียน มีการจัดประชุมPLC

อภิปรายผลการศึกษา

สภาพปัจจุบันทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี ทักษะทางด้านความคิดรวบยอด ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารงานผู้บริหารมีการสนับสนุน แนะนำและให้ความช่วยเหลือครูในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างมนุษย

สัมพันธ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีเกิดความเข้าใจ ความไว้วางใจ ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยในการปฏิบัติงานให้เกิดความราบรื่น

สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารจะต้องมีการประเมินและวางแผน ประเมินทักษะพื้นฐานและความต้องการของบุคลากรวิเคราะห์องค์กรและวางแผนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา จัดทำและใช้แพลตฟอร์มจัดเก็บข้อมูล สอดคล้องกับ (มณฑาทิพย์ นามนุ 2561) ผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์กิจกรรมสู่ชุมชน สามารถใช้เครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว นำเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับ (สุพัตรา ผลประสาท 2566) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันได้อย่างหลากหลาย ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนากระบวนการทำงานให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

การจัดลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 รายด้าน พบว่า ด้านทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ทักษะทางด้านเทคนิค อันดับสอง ทักษะด้านความคิดรวบยอด อันดับสาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารจะต้องมีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประสานความร่วมมือทั้งภายในและภายนอก มีการพัฒนาตนเองโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีให้กับครูเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน จัดให้มีการพัฒนาระบบเครือข่าย (อติกาญจน์ ศรีสังข์ 2564) สอดคล้องงานวิจัย (สัตตบุษย์ โพธิรุท 2564) หน่วยงานต้นสังกัดจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารโดยการจัดอบรม ประชุม สัมมนา PLC และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เป็นเลิศ

แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จากการวิจัยพบว่า

ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี 1.ผู้บริหารควรมีการประเมินทักษะพื้นฐาน ประเมินความต้องการเครื่องมือ/ระบบมีความเหมาะสมต่อการใช้งาน 2.ผู้บริหารควรมีการประชุมวางแผนในการดำเนินงานทั้งองค์กรโดย มีการประชุมเพื่อสร้างความตระหนัก มีการอบรมสัมมนาเพื่อให้ความรู้ 3.ผู้บริหารควรดำเนินการอันดับแรก

คือ วิเคราะห์องค์กรและนำมาวางแผนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บข้อมูล 4.ผู้บริหารควรจะต้องให้ความสำคัญในด้านการจัดเก็บข้อมูลทางด้านเทคโนโลยี

ทักษะด้านเทคนิค 1.ผู้บริหารควรปรับปรุงกระบวนการทำงาน มีการวางระบบการบริหารงาน การจัดเก็บเอกสารให้เป็นระบบ 2.ผู้บริหารควรมีการ Swot องค์กร ว่า องค์กรมีลักษณะเป็นอย่างไร และมีการวิเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษา แต่ละท่านแยกเป็นกลุ่มเพื่อที่จะได้มีการพัฒนาแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกัน 3.ผู้บริหารควรทำได้โดยการใช้เทคนิคที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานการณ์ มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน

ทักษะด้านความคิดรวบยอด 1.ผู้บริหารควรมีการนำความรู้และความสามารถแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา 2.ผู้บริหารควรต้องมองปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา 3.ผู้บริหารควรศึกษาบริบทสถานศึกษาก่อนเพราะ สถานศึกษาจะมีบริบทแตกต่างกันออกไปมีการวิเคราะห์สภาพภายใน จุดแข็ง จุดอ่อนของโรงเรียน มีการจัดประชุมPLC

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ดังต่อไปนี้

1. ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการประเมินและวางแผนประเมินทักษะพื้นฐานและความต้องการของบุคลากรวิเคราะห์องค์กรและวางแผนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา จัดทำและใช้แพลตฟอร์มจัดเก็บข้อมูล

2. ทักษะด้านเทคนิค จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการปรับปรุงและวางระบบการบริหารงาน จัดทำข้อมูลการปฏิบัติงานและการจัดเก็บเอกสารให้เป็นระบบ ใช้กระบวนการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์องค์กรด้วย SWOT Analysis วางแผนงานให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มี กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ในการพัฒนาผู้บริหารใช้ทฤษฎี PDCA ในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

3. ทักษะด้านความคิดรวบยอด ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรวิเคราะห์และระบุปัญหาโดยพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อน รวมถึงรวบรวมข้อมูลจากบุคลากร ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อเข้าใจสถานการณ์รอบด้านอย่างชัดเจน

4. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการประเมินทักษะและความสามารถของบุคลากร รวมถึงวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของบุคลากรผ่านการประชุมแบบตัวต่อตัวหรือกลุ่มย่อย สังเกต

พฤติกรรมและความถนัดจากประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา เพื่อมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความเชี่ยวชาญและความสนใจของแต่ละคน

ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี มีความต้องการจำเป็นสูงสุด

2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

บรรณานุกรม

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. *การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1* (น. 301-313). มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

ดำเนิน เพียรค้า. (2561). แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1. *รายงานการศึกษาส่วนบุคคลหลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 8, สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

บุญส่ง กรุงชาลี. (2561). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พรทิพย์ มงคลเสถียร. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ศุภโชค ปิยะสันต์. (2564, 18 ตุลาคม). *5 ทักษะสำหรับ“ผู้บริหารสถานศึกษา”ในศตวรรษที่ 21.* https://www.starfishlabz.com/blog/600

สัตตบุษย์ โพธิรุท. (2564). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุพัตรา ผลประสาท. (2566). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (2567, 20 กันยายน). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566-2570*. https://plan.ptt1.go.th/แผนพฒนาการศกษาขนพนฐาน-ระยะ-5-ป/แผนพฒนาการศกษาขนพนฐาน-พ-ศ-2566-2570563

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (2567, 20 กันยายน). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567*. https://plan.ptt1.go.th/แผนปฏบตการ-ประจำปงบประมาณ/แผนปฏบตการประจำปงบประมาณ-พ-ศ-2567

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *ทักษะของผู้บริหารและการจัดการ: กลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

อติกาญจน์ ศรีสังข์. (2564). *ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Drake, T. L., & Roe, W. H. (1996). *The principalship*. Macmillan.

ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการน้อมนำสู่การปฏิบัติของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

Knowledge and understanding of the philosophy of sufficiency economy and its implementation by farmers in Chiang Mai Province

โสภิศ อินทสโร[1] มนัส สุวรรณ[2] ภัทรวุฒิ สมยานะ[3] และชุติวลัญชน์ เสมมหาศักดิ์[4]

Sopich Intasaro[1] Manat Suwan[2] Phatharawuth Somyana[3]

and Chutiwalanch Semmahasak[4]

สาขาวิชาศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่[1]

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่[2]

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่[3]

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่[4]

E-mail : 62886009@cmru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการน้อมนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 392 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากประชากรที่เป็นสมาชิกของสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 2,063 รายที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ข้อมูลที่จำเป็นรวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กรณีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการน้อมนำไปปฏิบัติใช้การวิเคราะห์ด้วยการหาค่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient)

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมตลอดจนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในการเกษตรในระดับปานกลาง กรณีของความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในการเกษตรพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างต่ำ (r = .360) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

คำสำคัญ: ความรู้ความเข้าใจ, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การน้อมนำไปปฏิบัติ

ABSTRACT

This article aims to study the knowledge and understanding of the Sufficiency Economy Philosophy and its application among farmers in Chiang Mai Province. The sample consisted of 392 farmers selected using multi-stage sampling from a population of 2,063 individuals who were members of the Chiang Mai Provincial Farmers' Council, with a confidence level of 95%. Data was collected using questionnaires and analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. To examine the relationship between knowledge and understanding of the Sufficiency Economy Philosophy and its application, correlation coefficient analysis was employed.

The findings indicate that, overall, farmers had a moderate level of knowledge and understanding of the Sufficiency Economy Philosophy, as well as a moderate level of application of Sufficiency Economy Philosophy principles in agricultural practices. The study also found a low positive correlation (r = .360) between knowledge and understanding of the Sufficiency Economy Philosophy and its application in agriculture, with statistical significance at the 0.001 level.

Keywords: Knowledge and Understanding, Sufficiency Economy Philosophy, Application

ที่มาและความสำคัญ

สภาวการณ์แห่งการผลิกผันของโลก (Global disruption) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่างบนโลกของเราใบนี้ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อไปถึงชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนทุกชาติทุกภาษาไม่เว้นแม้แต่ประเทศไทย การเกิดพิบัติภัยที่บ่อยและรุนแรงมากขึ้น รวมตลอดจนการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า – 19 ตั้งแต่ปี 2019 ที่ผ่านมา คือ ตัวอย่างของการผลิกผันดังกล่าว เศรษฐกิจทุกภาคส่วนทั้งเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการต่างได้รับผลกระทบโดยถ้วนหน้า กิจกรรมทางเศรษฐกิจหยุดชะงัก กิจการร้านค้าต่าง ๆ ทยอยปิดกิจการ ภาคการเกษตรที่ได้ผลผลิตไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพกาศของโลก ส่งผลทำให้คนว่างงาน ขาดรายได้ และมีภาระหนี้สิน เกิดความไม่มั่นคงในชีวิต การรับมือกับวิกฤติดังกล่าวไม่น่าจะมีวิธีการใดที่ดีเท่ากับการสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น (วิรไท สันติประภพ, 2563) อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีของประเทศไทยยังนับว่าที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระราชทานแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันไว้ให้กับพสกนิกรของพระองค์ในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(Sufficiency Economy Philosophy)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน ระดับภาครัฐในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวหน้าทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการดำเนินการทุกขั้นตอน ในขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) เกิดจากการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ของในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นองค์ความรู้ที่เมื่อน้อมนำไปสู่การปฏิบัติแล้วสามารถทำให้ผู้ปฏิบัตสามารถดำรงชีวิตโดยอยู่ได้อย่างเป็นสุข พอเพียง และยั่งยืน อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าเสียดายว่าคนไทยส่วนใหญ่ รู้และเข้าใจในปรัชญาดังกล่าว แต่มีส่วนน้อยที่น้อมนำไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพวกเขาเหล่านั้นไม่มั่นใจว่าเมื่อน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติแล้วจะเกิดผลได้จริง (มนัส สุวรรณ, 2563)

การศึกษาในประเด็นความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการน้อมนำไปปฏิบัติของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัย เรื่อง การถอดบทเรียนในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติการเกษตร ผู้ศึกษาเลือกใช้ประชากรกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเลือกพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในการศึกษาเนื่องจากมีสภาพภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ราบ มีแหล่งน้ำธรรมชาติ และแหล่งน้ำจากการจัดสรรของกรมชลประทาน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการทำการเกษตร ย่อมส่งผลเป้าหมายของการศึกษาประเด็นดังกล่าว คือ ต้องการทราบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร ข้อมูลความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และข้อมูลการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปไปฏิบัติ ทั้งนี้ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นกรอบในการกำหนดประเด็นการถอดบทเรียนจากเกษตรกรผู้เป็นต้นแบบ และการสังเคราะห์สาระจากการถอดบทเรียนเพื่อจัดทำเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการน้อมนำสู่การปฏิบัติของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

แนวคิดและทฤษฎี

ทฤษฎีการรับรู้ หรือ Perception Theory เป็นทฤษฎีที่ถูกกล่าวถึงมายาวนาน นักวิชาการด้านประสาทวิทยาและจิตวิทยาหลายท่านให้ทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการรับรู้ไว้หลากหลาย โดยสรุปอาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภทที่แตกต่างกัน คือการประมวลผลจากล่างขึ้นบน และการประมวลผลจากบนลงล่าง จากทัศนะดังกล่าวพัฒนาไปสู่ทฤษฎีหนึ่งที่เสนอโดย Ulric Neisser นักจิตวิทยาชาวเยอรมัน อธิบายว่ากระบวนการประมวลผลจากบนลงล่างและจากล่างขึ้นบนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการตีความสิ่งเร้าที่ดีที่สุด เรียกว่า “วงจรการรับรู้” หรือ “Perceptual Cycle’ (Neisser, 1976 as cited in McLeod, 2018)

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและสาระสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ดังนี้ ความรู้ ความเข้าใจ เป็นกระบวนการรับรู้เรื่องราวหรือข้อมูล เกี่ยวกับข้อเท็จจริง เหตุการณ์ และรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดจากการสังเกตของแต่ละบุคคลอย่างเป็นระบบ และสามารถลำดับขั้นตอนได้อย่างชัดเจน (ปวริศ เมตตา, 2560) ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการจดจำข้อเท็จจริงจากรายละเอียด เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สะสม รวบรวมเป็นเรื่องราวไว้ในสมองของมนุษย์ และสามารถแยกแยะรายละเอียดเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัฒน์ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐนักทฤษฎีและ นักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัขขาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นเช่นการ

ผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ, ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตโดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้ประกอบด้วยความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้านความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในการปฏิบัติ และเงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทนมีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

บทวิเคราะห์

- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่กำหนดเพื่อการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกของสภาเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ในพื้นที่ 25 อำเภอจำนวนทั้งสิ้น 2,063 ราย (สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่, 2567) การศึกษานี้ไม่ได้ทำการศึกษาจากประชากรดังกล่าวทั้งหมด แต่กำหนดศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประชากร ขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาจำนวน 392 รายได้มาจากการเทียบตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stages sampling technique) เริ่มต้นด้วยการแบ่งกลุ่มอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่เป็น 3 กลุ่มตามลักษณะภูมิประเทศและภูมิสังคม ได้แก่ กลุ่มอำเภอตอนบนจำนวน 6 อำเภอ กลุ่มอำเภอตอนกลางจำนวน 10 อำเภอ และกลุ่มอำเภอตอนล่างจำนวน 9 อำเภอ จากนั้นใช้การกำหนดสัดส่วนประชากรและสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มอำเภอ แล้วใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วนจากแต่ละกลุ่มอำเภอ

- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการศึกษา คือ แบบสอบถามซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และส่วนที่ 3 ข้อมูลการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในการเกษตร ประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม

- การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจ และการน้อมนำสู่การปฏิบัติของเกษตรกร ผู้ศึกษาได้นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่

ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในการเกษตร วิเคราะห์ด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

บทสรุปและอภิปราย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

คือ จำนวน 216 รายหรือร้อยละ 55.10 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรเพศชาย ที่เหลือเป็นเกษตรกรเพศหญิง ราวร้อยละ 70.00 ของกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวน 278 รายมีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป ส่วนที่เหลือมีอายุอยู่ระหว่าง 21 ปีถึง 40 ปี เมื่อพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตร ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบว่า ส่วนใหญ่ของเกษตรกรตัวอย่าง กล่าวคือ จำนวน 303 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 77.30 ทำการเกษตรบนที่ราบรองลงมาคือการทำการเกษตรในบริเวณพื้นที่ราบสูง ซึ่งพบว่ามีจำนวน 74 ราย มีเพียง 2 รายที่พบว่าทำการเกษตรในพื้นที่ที่ทางราชการจัดสรรให้ (ดูตารางที่ 1 ประกอบ)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของพื้นที่ในการทำเกษตรของเกษตรกร

เขตพื้นที่ในการทำเกษตร	**จำนวน**	**ร้อยละ**
บริเวณพื้นที่ราบ	303	77.30
บริเวณพื้นที่ราบสูง	74	18.90
บริเวณพื้นที่ถิ่นธุรกันดาร	13	3.30
บริเวณพื้นที่ที่หน่วยงานรัฐจัดสรรให้	2	0.50
รวม	**392**	**100.0**

เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ (310 ราย) มีพื้นที่เกษตรกรรมเป็นของตนเอง ที่เหลืออีกจำนวน 82 รายไม่มีที่ดินเป็นของตนเองจำเป็นต้องเช่าที่ดินของผู้อื่นเพื่อทำการเกษตร กรณีประเภทของกิจกรรมการเกษตร การศึกษานี้พบว่า ตัวอย่างทั้ง 392 รายประกอบกิจกรรมการเกษตรในลักษณะที่แตกต่างกันไปใน 3 ประเภท กล่าวคือ ประมาณหนึ่งในสามหรือจำนวน 130 ราย ทำนา โดยร้อยละ 47.45 หรือจำนวน 186 ราย ของเกษตรกรตัวอย่างปลูกพืชเชิงเดี่ยว ที่เหลืออีกจำนวน 76 รายหรือร้อยละ 19.38 ทำการเกษตรแบบผสมผสานระหว่างการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ (ดูตารางที่ 2 ประกอบ)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน และร้อยละ ประเภทเกษตรกรรมของเกษตรกร

ประเภทเกษตรกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ทำนา	130	33.16
ปลูกพืชเชิงเดี่ยว	186	47.45
เกษตรผสมผสาน	76	19.38
รวม	**392**	**100.0**

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในประเด็นของความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการศึกษานี้พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรตัวอย่างมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง โดยมีค่าร้อยละจากผลการประเมินเท่ากับ 69.89 คือเกษตรกรตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจยังไม่มากพอ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรตัวอย่างมีสูงเป็นอันดับแรก คือ การใช้ชีวิตแบบพอเพียงต้องมีความตระหนี่ ไม่ฟุ่งเฟ้อ รู้จักประมาณตน มีการวางแผน ฉลาดเลือกฉลาดใช้ ดำรงชีวิตโดยไม่ย่อท้อ ตั้งเป้าหมายการดำเนินชีวิตและพึ่งพาตนเอง (หมายถึง ความมีเหตุผล) จำนวน 289 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.70 รองลงมาเป็นอันดับสอง คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องการมีเหตุผลในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงการวางแผนการดำเนินชีวิตอย่างเป็นขั้นตอน สามารถควบคุมสติอารมณ์ และแก้ปัญหาได้เมื่อมีเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้น (หมายถึง การมีภูมิคุ้มกันที่ดี) โดยมีเกษตรกรตัวอย่างที่ประเมินว่าใช่จำนวน 275 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 70.15 (ดูตารางที่ 3 ประกอบ)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรตัวอย่างมีมากเป็นอันดับที่ 3 คือ การส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการคิด การทำ กิจกรรมร่วมกันเป็นแนวทางหนึ่งของความมีเหตุผล จำนวน 274 รายหรือเท่ากับร้อยละ 69.90 อันดับที่ 4 คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเรื่อง หลักการของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม มีเกษตรกรตัวอย่าง

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน และร้อยละของเกษตรกรตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ความคิดเห็นด้านความรู้ความเข้าใจ			แปลผลระดับความรู้	อันดับ
	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่		
1.การใช้ชีวิตแบบพอเพียงต้องมีความตระหนี่ ไม่ฟุ่งเฟ้อ รู้จักประมาณตน มีการวางแผน ฉลาดเลือกฉลาดใช้ ดำรงชีวิตโดยไม่ย่อท้อ ตั้งเป้าหมายการดำเนินชีวิต และพึ่งพาตนเอง	289 (73.70)	100 (25.50)	3 (0.80)	ปานกลาง	1
2.หลักการของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม	273 (69.60)	115 (29.40)	4 (1.00)	ปานกลาง	4
3.ความพอประมาณคือ การรู้จักประมาณตนในการแสวงหาความรู้ หรือปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตพอดีกับความต้องการ	272 (69.40)	116 (29.60)	4 (1.00)	ปานกลาง	5
4.การส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการคิดการทำ กิจกรรมร่วมกันเป็นแนวทางหนึ่งของความมีเหตุผล	274 (69.90)	112 (28.60)	6 (1.50)	ปานกลาง	3
5.การมีเหตุผลในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การวางแผนการดำเนินชีวิตอย่างเป็นขั้นตอน สามารถควบคุมสติอารมณ์ และแก้ปัญหาได้เมื่อมีเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้นคือ หลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	275 (70.15)	109 (27.81)	8 (2.04)	ปานกลาง	2
6.เงื่อนไขความรู้ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความสามาถนำความรู้ไปดำเนินชีวิต และสามารถให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาแก่บุคคลอื่นได้	270 (68.90)	113 (28.80)	9 (2.30)	ปานกลาง	6
7.หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรมด้านคุณธรรม คือ การมีความมานะอดทน ขยันหมั่นเพียร มีความพร้อมที่จะทำงานในลักษณะหนักเอาเบาสู้	265 (67.60)	117 (29.80)	10 (2.60)	ปานกลาง	7
ภาพรวมด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	**69.89**	**28.50**	**1.61**	**ปานกลาง**	**-**

จำนวน 273 รายคิดเป็นร้อยละ 69.60 กรณีขององค์ประกอบด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการศึกษานี้พบว่า มีเกษตรกรตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจจำนวน 272 ราย คิดเป็นร้อยละ 69.40 สูงเป็นอับดับที่ 5 และอันดับที่ 6 คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเรื่อง ความสามาถนำความรู้ไปดำเนินชีวิต และสามารถให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาแก่บุคคล

อื่น (เงื่อนไขความรู้) ผลการศึกษาทำให้ทราบว่ามีเกษตรกรตัวอย่างจำนวน 270 รายหรือร้อยละ 68.91 ที่มีความรู้ความเข้าใจ อันดับสุดท้ายที่เกษตรกรตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ยึดหลักทางสายกลาง มีความพร้อมที่จะทำงานในลักษณะหนักเอาเบาสู้ (เงื่อนไขคุณธรรม) มีเกษตรกรตัวอย่างที่ตอบว่ามีความรู้ความเข้าใจ 265 รายหรือเท่ากับร้อยละ 67.60

ส่วนที่ 3 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในการเกษตร

การศึกษาเชิงสำรวจเพื่อให้ทราบว่าเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดมีการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตรหรือไม่และมากน้อยเพียงไร ผู้ศึกษาได้แยกประเด็นตามองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ระดับการน้อมนำเอาแต่ละองค์ประกอบไปใช้ได้จัดทำเป็นรายการประเมิน 4 ถึง 8 รายการประเมินขึ้นอยู่กับขอบเขตเนื้อหาของแต่ละองค์ประกอบ ทั้งนี้ ในการประเมินระดับของการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการเกษตรได้ให้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทำการประเมินจากเกณฑ์ 5 ระดับ (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด)

ค่าสถิติตัวเลขดังแสดงในตารางที่ 4 เป็นการสรุปผลของการน้อมนำองค์ประกอบและเงื่อนไขปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้โดยเกษตรกรตัวอย่างเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนมากขึ้น ประเด็นที่พบว่าเกษตรกรตัวอย่างน้อมนำไปปฏิบัติมากที่สุด คือ ความมีคุณธรรม รองลงมา คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และเงื่อนไขความรู้ ตามลำดับ ด้านภูมิคุ้มกันที่ดี การศึกษานี้พบว่ามีระดับการนำไปปฏิบัติต่ำสุด

ตารางที่ 4 แสดงระดับการน้อมนำองค์ประกอบและเงื่อนไขของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้พร้อมค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติใช้ในการเกษตร	$\bar{x}$	**S.D.**	**ระดับการรับรู้**	**อันดับ**
ด้านความพอประมาณ	3.81	.68	มาก	2
ด้านความมีเหตุผล	3.73	.94	มาก	3
ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	3.58	.96	มาก	5
ด้านความรู้	3.67	.98	มาก	4
ด้านคุณธรรม	4.30	.69	มากที่สุด	1
ภาพรวม	3.82	.85	มาก	-

นอกเหนือจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวแล้วก่อนหน้านี้ การศึกษานี้ยังได้วิเคราะห์เพิ่มเติมในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการน้อมนำไปสู่การปฏิบัติในการเกษตร ทั้งนี้ เพื่อต้องการยืนยันข้อกำหนดสมมติ (Assumption) ที่ว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแต่ไม่น้อมนำไปสู่การปฏิบัติเป็นจริงหรือไม่ ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (r) ดังแสดงในตารางที่ 5 อธิบายได้ว่า ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการน้อมนำไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ดังกล่าวแม้จะมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ก็ตาม แต่ความเข้มข้นของความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำในเกือบทุกองค์ประกอบของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (r = .303 < - > .350)ยกเว้นรากฐานด้านคุณธรรมที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการน้อมนำไปปฏิบัติในการเกษตรต่ำมาก (r = .044) ค่าสถิติดังกล่าวสะท้อนข้อกำหนดสมมติได้ดีพอสมควร นี้หมายความว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ส่งผลต่อการน้อมนำไปปฏิบัติเท่าใดนัก อาจเป็นไปตามความจริงที่ว่าการทำการเกษตรของเกษตรกรไทยส่วนใหญ่เป็นไปในรูปแบบดั้งเดิม บรรพบุรุษเคยทำมาอย่างไรก็ทำไปตามวัฒนธรรมเช่นนั้น

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการน้อมนำไปสู่การปฏิบัติในการเกษตร

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ	ความรู้ความเข้าใจ (r)	P
ด้านความพอประมาณ	.350	0.000
ด้านความมีเหตุผล	.314	0.000
ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	.353	0.000
ด้านความรู้	.303	0.000
ด้านคุณธรรม	.044	0.000
ภาพรวมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติใช้ในการเกษตร	.360	0.000

อภิปรายผลการศึกษา เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษานี้ประเมินจากองค์ประกอบที่สำคัญ คือ เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกันที่ดีผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ทำให้ทราบว่าโดยภาพรวม พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่าองค์ประกอบด้านความพอประมาณซึ่งหมายถึงการใช้ชีวิตแบบพอเพียงต้องมีความตระหนี่ ไม่ฟุ่งเฟ้อ รู้จัก

ประมาณตน มีการวางแผน ฉลาดเลือกฉลาดใช้ ดำรงชีวิตโดยไม่ย่อท้อ ตั้งเป้าหมายการดำเนินชีวิต และพึ่งพาตนเองเกษตรกรมีระดับความรู้สูงสุดเมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่น สอดคล้องกับงานของนิสา ภูมิรักษ์ (2559) เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อคำถามที่เกษตรกรตอบถูกทุกราย คือ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง คือ “ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” บนเงื่อนไข “ความรู้และคุณธรรม” และข้อคำถามเรื่องสิ่งที่สำคัญที่สุดของการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ คือ การลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและมีการประหยัดอดออม รองลงมา คือ ความมีเหตุผลซึ่งหมายถึงการใช้ความรู้ในสิ่งที่จะทำเป็นอย่างดีในการวางแผนการดำเนินชีวิตอย่างเป็นขั้นตอน สามารถควบคุมสติอารมณ์ และแก้ปัญหาได้เมื่อมีเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้น ที่พบว่าเกษตรกรตัวอย่างมีระดับความรู้ต่ำสุดเมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่นแม้จะอยู่ในระดับปานกลางโดยภาพรวมเหมือนกันก็ตาม คือ องค์ประกอบของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรม คือ การมีความมานะอดทน ขยันหมั่นเพียร มีความพร้อมที่จะทำงานในลักษณะหนักเอาเบาสู้ สำนักงานคณะกรรมเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550) ได้กล่าวถึง พื้นฐานของปรัชญาของความพอเพียง คือ มีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบการดำเนินชีวิต จนสามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชนอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยสติปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ สุจริต อดกลั้นต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ การศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการน้อมนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการเกษตร การศึกษานี้พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีการน้อมนำองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบไปใช้ในระดับมาก ยกเว้นองค์ประกอบเงื่อนไขด้านคุณธรรมที่มีการน้อมนำไปปฏิบัติในระดับมากที่สุด เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยการพัฒนาคนให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดี มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่เข้มแข็งพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงอันจะต้องเสริมสร้างใน 2 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านจิตใจ/ปัญญา โดยเน้นความรู้คู่คุณธรรมตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม (2) ด้านการกระทำหรือแนวทางการดำเนินชีวิตเน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญา และความรอบคอบ เป็นไปตามหลักการของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNDP, 2550)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1) ต้องหมั่นศึกษาเรียนรู้ด้วยตัวเองอยู่เสมอ และลงมือทำ

2) สามารถนำเอาภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีอยู่มาปรับใช้ พัฒนา และประยุกต์ใช้ให้ดีกว่าเดิม ไม่จำเป็นต้องสร้างสรรค์อะไรใหม่ ๆ เพราะในแต่ละพื้นที่มักมีภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนรุ่นก่อนอยู่ก่อนแล้ว

3) ภาครัฐ ควรเป็นผู้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้านงบประมาณ และด้านการพัฒนาการเกษตรอย่างจริงจัง

4) หน่วยงานภาครัฐต้องมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือเกษตรกร มีการวางแผนการผลิต ชี้แนะให้คำแนะนำแก่เกษตรกร กรณีเกิดภาวะฉุกเฉิน หรือภัยธรรมชาติที่คาดไม่ถึง อาทิเช่น การเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมหรือภัยแล้ง เพราะปัญหาของเกษตรกร คือ การเป็นหนี้

5) การเผยแพร่ให้ความรู้ แบ่งปันความรู้ และประสบการณ์ให้กับผู้อื่นโดยใช้ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

ข้อเสนอแนะต่อการนำไปศึกษาและพัฒนาต่อ

1) ควรมีงานวิจัยติดตามผลของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าใจ และน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการเกษตรแล้ว แต่ยังประสบปัญหาขาดความยั่งยืน

2) ควรมีการเผยแพร่หรือน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดทำเป็นหลักสูตรอบรมให้แก่บุคคลที่สนใจ โดยมีการส่งเสริม ติดตามในระยะยาว เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาเกษตรกรบางรายไม่สามารถแก้ปัญหาได้เอง

บทส่งท้าย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “การถอดบทเรียนในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติการเกษตร” หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทความฉบับนี้ เป็นการศึกษาพื้นฐานการประกอบอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ถึงการมีความรู้ความเข้าใจในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจไปใช้ในการทำเกษตร ผลที่ได้รับเพื่อเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และน้อมนำไปสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ และมีความยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). *เศรษฐกิจพอเพียงกับภาคการเกษตร.* บริษัท นิวธรรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด.

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย UNDP. (2550). *รายงานการพัฒนาคนของ ประเทศไทย ปี 2550 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน*. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2550). *การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.* กรุงเทพฯ: ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน).

นิสา ภูมิรักษ์. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวคิดและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของเกษตรกรหมู่ที่ 6 บ้านหนองทราย ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เรื่องเต็ม การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 54 สาขาพืช, สาขาสัตว์, สาขาสัตว์แพทยศาสตร์, สาขาประมง, สาขาส่งเสริมการเกษตรและคหกรรมศาสตร์.* การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 54. (หน้า 1110-1117). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ปวริศ เมตตา. (2560). *ความรู้และพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์*. (สารนิพนธ์). มหาวิทยาลัยสยาม, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.

มนัส สุวรรณ. (2563). *เศรษฐกิจพอเพียง: พระอัจฉริยภาพทางมนุษย์นิเวศวิทยาแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*.เชียงใหม่: หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานสภาเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่. (2567). *ฐานข้อมูลเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่.* เรียกใช้เมื่อ 8 สิงหาคม 2567. https://www.nfccmi.or.th/database2.html.

McLeod, S. (2018). Piaget's Theory and Stages of Cognitive Development. Developmental Psychology, Simply Psychology.

อิทธิพลของปัจจัยด้านจรรณยาบรรณของผู้ตรวจประเมินต่อการเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูลของผู้ถูกตรวจประเมินในอุตสาหกรรมยาภาคตะวันออก

The influence of auditors' ethics factors on the disclosure of data integrity by auditees in the Eastern pharmaceutical sector.

ศิรินภา ขจรศักดิ์วรกุล[1] และ เพชรรัตน์ วิริยะสืบพงศ์[2]

SIRINAPA KAJONSAKVARAKUL[1] and Petcharut Viriyasuebphong[2]

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

Burapha Business School Burapha University Burapha Business School Burapha University

Sirinapakajon@gmail.com and Phetchalas@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านจรรณยาบรรณของผู้ตรวจประเมินต่อการเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูลของผู้ถูกตรวจประเมินในอุตสาหกรรมยาภาคตะวันออก โดยได้ดำเนินการทดสอบกับผู้เคยถูกตรวจประเมินในธุรกิจอุตสาหกรรมยาจำนวน 388 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ(Multiple Regression Analysis)โดยผลของการวิจัยพบว่าความซื่อสัตย์ และ ความสามารถของผู้ตรวจประเมินส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูลของผู้ตรวจประมินในอุตสาหกรรมภาคตะวันออกได้ร้อยละ 28.6

คำสำคัญ: การเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูล,จรรณยาบรรณของผู้ตรวจประเมิน

Abstract

This research aimed to study the influence of auditors' ethical factors on the disclosure of complete data of those being audited in the pharmaceutical industry in the eastern region The test was conducted with 388 people who had been assessed in the pharmaceutical industry. The data were analyzed using frequency, percentage, standard deviation, and multiple regression analysis. The results of the research found that the honesty and ability of the

assessors had a statistically significant effect on the disclosure of information. They were able to jointly predict the disclosure of completeness of information by assessors in the Eastern Industry by 28.6 percent.

Keywords: Data integrity, Auditors code ethics

ที่มาและความสำคัญ

“ยา” เป็นสิ่งที่มีประโยชน์มาก ยามใดที่ป่วยไข้หากรักษาด้วยยาที่ถูกต้องก็จะสามารถทำให้อาการเจ็บป่วยนั้นบรรเทาหรือหายขาดได้ ซึ่งในปัจจุบันนี้มีบริษัทที่ผลิตยาหลายบริษัทในประเทศไทย จากการลงทุนโดยคนไทย การร่วมทุนระหว่างประเทศ และ การลงทุนจากต่างประเทศ ผลิตภัณฑ์ยาเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์สุขภาพ เป็นผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีวัตถุประสงค์การใช้เพื่อสุขภาพอนามัย รวมถึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพด้านการแพทย์และสาธารณสุข (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย,2565) การยกระดับมาตรฐานการผลิตอุตสาหกรรมยาในประเทศไทย ด้วยระบบ GMP ฉบับล่าสุดปี 2559 ตามประกาศประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิตยาแผนปัจจุบัน ได้กำหนดหมวดการปฏิบัติงานไว้ทั้งหมด 19 หมวด โดยการปฏิบัติงานทั้ง 19 หมวดได้มีการระบุถึงการบังคับใช้การลงบันทึกอย่างสมบูรณ์ในหมวด 4 การดำเนินการด้านเอกสาร หมวด 5 การดำเนินการด้านเอกสารและบันทึก และ หมวด 2 การบริหารจัดการคุณภาพ การตรวจสอบภายในการตรวจสอบตนเอง(Internal Audit)โดยมีข้อกำหนดให้ลงบันทึกเอกสารอย่างสมบูรณ์และสามารถตรวจสอบได้อยู่เสมอหมวด 4 ระบุไว้ดังนี้ อุตสาหกรรมยานั้นมีการประเมินและตรวจติดตามการทำงานด้วยข้อมูลที่ถูกบันทึกเป็นเอกสาร ต้องใช้ข้อมูลในการประเมินความปลอดภัย ประสิทธิภาพ และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นข้อมูลทั้งในรูปแบบเอกสารและอิเล็กทรอนิกส์ต้องมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเชื่อถือได้ เพื่อให้สามารถแน่ใจได้ว่าผลการประเมินที่อาศัยข้อมูลเหล่านี้ไม่เกิดความผิดพลาดจนส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคหรือผู้ป่วย หลักการของ Data integrity จึงเป็นแนวทางที่จะต้องนำมาปรับใช้เพื่อควบคุมข้อมูลในการผลิตยา ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนนโยบาย แนวคิด พฤติกรรม และวัฒนธรรมองค์กรของผู้ผลิตให้ต่างไปจากเดิม เพราะองค์ประกอบของ Data Integrity ไม่เพียงแต่ต้องดูแลเอกสาร ทั้งในรูปแบบกระดาษหรืออิเล็กทรอนิกส์เพียงเท่านั้น แต่ยังต้องสร้างความตระหนักและปรับเปลี่ยนผู้ที่เกี่ยวข้องในวัฏจักรข้อมูลทุกคน กล่าวคือทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการผลิต(สมาคมเภสัชกรการอุตสาหกรรม, 2559)พารามิเตอร์ที่กำหนดการผลิตในอุตสาหกรรมเภสัชกรรมผลิตยาที่ได้รับการอนุญาตการผลิตจากองค์การอาหารและยาแสดงว่ายานั้นได้รับ

การอนุมัติและวางจำหน่ายในตลาดสำหรับผู้ป่วย หากผู้ตรวจสอบพบว่ามีการแก้ไขข้อมูล ละเมิดความสมบูรณ์ของข้อมูลแสดงว่ายานั้นไม่ได้รับการอนุมัติ นั่นหมายถึงการสูญเสียรายได้สำหรับอุตสาหกรรมยา Rattan AK (2016) มีข้อกำหนดมาตรฐานการตรวจประเมินสถานที่ผลิตยาแผนปัจจุบันตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดรายละเกี่ยวกับ หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิตยาแผนปัจจุบัน ตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ.2556 หนึ่งในข้อกำหนดรายละเอียดคำอธิบายในประกาศกระทรวงสาธารณสุข เป็นข้อกำหนดที่ต้องผ่านเกณฑ์การตรวจประเมิน หมวด 9 การตรวจสอบตนเอง หลักการคือ องค์กรต้องทำการตรวจสอบเพื่อให้มีการตรวจติดตามการปฏิบัติ ว่ามีการดำเนินการอย่างถูกต้องเป็นไปตามหลักการของหลักเกณฑ์และวิธีการผลิตที่ดีในการผลิต รวมถึงเพื่อเป็นการเสนอแนะมาตรการการแก้ไขที่จำเป็นซึ่งเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานคุณภาพ ซึ่งต้องจัดให้มีการตรวจสอบตนเอง หรือที่เรียกว่า การตรวจสอบภายใน พระราชกิจจานุเบกษาเรื่องการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิตยาแผน (2559) การตรวจประเมินภายในที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องประกอบไปด้วยคุณสมบัติของผู้ตรวจประเมินและจรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมิน (Auditors Code of Ethics) ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ (Integrity) ความเที่ยงธรรม (Objectivity) การรักษาความลับ (Confidentiality) และความสามารถทักษะ ความรู้(Competency) ปัจจัยดังกล่าวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนกิจกรรมการตรวจสอบภายใน เพื่อให้ได้มาซึ่งการเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูล (Data integrity) จากผู้ถูกการตรวจประเมินที่ประกอบด้วย การระบุที่มา (Attributable), ชัดเจน ง่ายต่อการอ่านหลังการบันทึก (Legible), ความเป็นปัจจุบัน การบันทึกตามสถานการณ์ (Contemporaneous), ต้นฉบับ (Original) และ ความเที่ยงตรง (Accurate) เพื่อเป็นหลักฐานสนับสนุนการประเมินการตรวจสอบภายใน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ คุณสมบัติของผู้ตรวจประเมินด้านจรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมินต่อการเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูลของผู้ถูกตรวจประเมิน ในการดำเนินกิจกรรมการตรวจประเมินภายในโรงงานยาในภาคตะวันออก เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูล ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยนี้เพื่อค้นหาโอกาศในการปรับปรุงผลการดำเนินงานการตรวจประเมินภายในและใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อน การพัฒนาประสิทธิภาพและยกระดับ คุณสมบัติของผู้ตรวจประเมิน จรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมิน และ ยกระดับการเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูลของผู้ถูกตรวจประเมิน สร้างภาพลักษณ์เชิงบวกและความน่าเชื่อถือให้กิจกรรมการตรวจติดตามภายใน รวมทั้งแสดงให้องค์กรและนอกองค์กรรับรู้ว่า การตรวจประเมินภายใน มีความสำคัญกับ ระบบประกันคุณภาพ ป้องกันลดโอกาสความร้ายแรงและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการผลิตยา

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของจรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมิน (Auditors Code of Ethics) ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ (Integrity) ความเที่ยงธรรม (Objectivity) การรักษาความลับ (Confidentiality) และความสามารถ (Competency) ในกิจกรรมการตรวจประเมินภายใน

2. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของการให้ความสมบูรณ์ของข้อมูล (Data integrity) จากผู้ถูกตรวจประเมินที่ประกอบด้วย แสดงที่มาของแหล่งข้อมูลได้ (Attributable), ชัดเจน (Legible), ปัจจุบัน (Contemporaneous), ต้นฉบับ (Original), และความสมบูรณ์ (Accurate) ในกิจกรรมการตรวจประเมินใน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมิน กับ พฤติกรรมการการให้ข้อมูลความสมบูรณ์ของข้อมูล (Data integrity) ของผู้ถูกตรวจประเมินธุรกิจการผลิตยา

นิยามคำศัพท์

Data integrity หมายถึง การเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูล คือ ความสมบูรณ์ของข้อมูลตลอดวงจรชีวิตของข้อมูล คำศัพท์ ALCOA หมายความว่า ข้อมูลต้องระบุแหล่งที่มา อ่านได้และสามารถตีความได้ตามการปฏิบัติงานจริง เป็นต้นฉบับ และถูกต้อง การที่ข้อมูลบกพร่องไม่สามารถระบุแหล่งที่มา Sumardjo, et al. (2022)

Auditors Code of Ethics หมายถึง จรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมิน หมายถึง จรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมิน (Auditors Code of Ethics) เป็นหลักที่ผู้ตรวจประเมินพึ่งมีในการตรวจประเมิน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์, ความเที่ยงธรรม, การรักษาความลับ และความสามารถ Vanasco, R.R. (1994)

แนวคิดและทฤษฎี

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมิน ต่อการเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูลของผู้ถูกตรวจประเมินผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมิน (Auditors Code of Ethics)

จรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมิน (Auditors Code of Ethics) เป็นหลักที่ผู้ตรวจประเมินพึ่งมีในการตรวจประเมิน Vanasco, R.R. (1994) ประกอบด้วย 4 ด้านคือ1.ความซื่อสัตย์ (Integrity) หมายถึง ผู้ตรวจประเมินปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ เคารพ สนับสนุน และปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนด ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในการกระทำการใดๆ ที่ขัดต่อกฎหมาย หรือสร้างความเสื่อมเสียมาสู่วิชาชีพการตรวจสอบภายใน และทำให้ดุลยพินิจของผู้ตรวจประเมินมีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับจากบุคคล

ทั่วไป 2.ความเที่ยงธรรม (Objectivity) หมายถึง ผู้ตรวจประเมินปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรม ไม่พึงรับสิ่งของใดๆ ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือสร้างความสัมพันธ์ใดๆ ที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งกับผลประโยชน์รวมถึงไม่ปล่อยให้ความรู้สึกส่วนตัวหรือของบุคคลอื่นเข้ามามีอิทธิพลที่จะทำให้การปฏิบัติงานเกิดความไม่เที่ยงธรรมใช้วิจารณญาณเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้ตรวจประเมิน รวมทั้งรายงานข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญทั้งหมดที่ตรวจพบ และไม่ปิดบังการกระทำผิด 3.การรักษาความลับ (Confidentiality) หมายถึง ผู้ตรวจประเมินให้ความเคารพในคุณค่าและสิทธิของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลที่ได้รับทราบจากการปฏิบัติงาน ไม่เปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงก่อน ยกเว้นกรณีที่มีพันธะในอาชีพและเกี่ยวข้องกับกฎหมายเท่านั้น โดยยึดถือความรอบคอบในการใช้และรักษาข้อมูลที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน รวมถึงไม่นำข้อมูลไปใช้แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง ตลอดจนไม่กระทำการใดๆ ที่ขัดต่อกฎหมายและประโยชน์ของทางราชการ

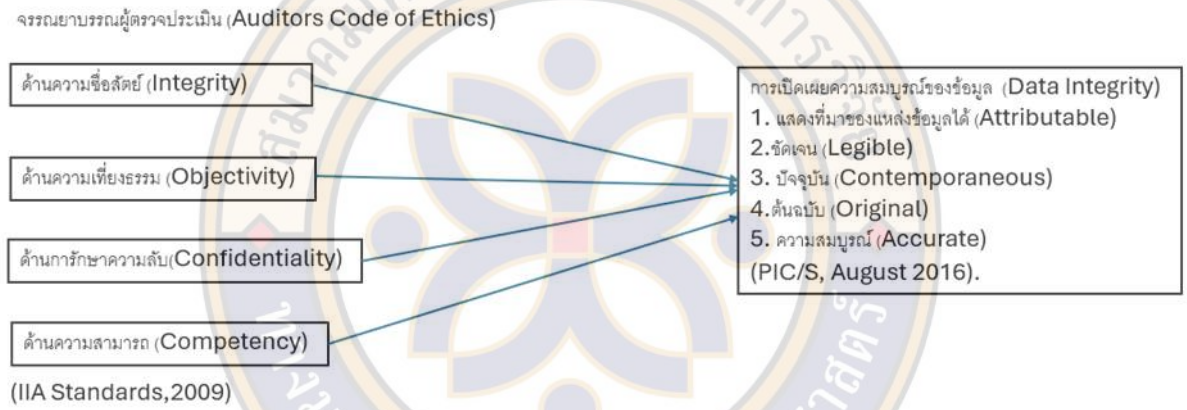
4.ความสามารถ (Competency) หมายถึง ผู้ตรวจประเมินจะนำความรู้ ทักษะ ความชำนาญและประสบการณ์มาใช้ในการปฏิบัติงานด้วยความมีสติรอบคอบ มีความเพียรพยายามอย่างเต็มความสามารถ โดยมีหลักปฏิบัติเฉพาะในส่วนที่ตนมีความรู้ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานเท่านั้น โดยยึดหลักมาตรฐานการตรวจสอบภายใน พัฒนาศักยภาพของตนเองรวมทั้งพัฒนาประสิทธิผลประสิทธิภาพ และคุณภาพของการให้บริการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง Vanasco, R.R. (1994)

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูล (Data integrity)

ความสมบูรณ์ของข้อมูล Data Integrity ของข้อมูลมีความสำคัญต่อการปฏิบัติตามกฎระเบียบการผลิตยาและเป็นเหตุผลพื้นฐานที่เผยแพร่โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาของสหรัฐอเมริกา (FDA) องค์การอาหารและยาเผยแพร่แนวปฏิบัติฉบับแรกในปี พ.ศ. 2506 และตั้งแต่นั้นมาองค์การอาหารและยาและสหภาพยุโรป (EU) ได้เผยแพร่แนวปฏิบัติมากมายเกี่ยวกับหัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสมบูรณ์ของข้อมูลสำหรับอุตสาหกรรมยา หน่วยงานกำกับดูแลต้องการให้แน่ใจว่าอุตสาหกรรมสามารถบันทึกข้อมูลที่ถูกต้องในระหว่างวงจรชีวิตการพัฒนายาและผ่านการทำการผลิตยาสู่ท้องตลาด หากพบการละเมิดของข้อมูลจะทำการพิจารณาจำนวนจดหมายเตือนจากองค์การอาหารและยา Rattan AK. (2018) ความสมบูรณ์ของข้อมูลนั้นไม่สามารถเพิ่มเติมจากข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงได้ ไม่ปกปิดความจริง จึงเกิดเป็นแนวคิดของ ALCOA เนื่องจากเอกสารที่มีความสมบูรณ์ของข้อมูลนั้นจะเป็นหลักฐานทางการวิจัยและพัฒนาและยกระดับกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ ALCOA คำจำกัดความดังนี้ Attributable ระบุแหล่งที่มา, Legible ความชัดเจนของข้อมูล, Contemporaneous การบันทึกตามสถานการณ์, Original ความเป็นต้นฉบับของเอกสาร, และ Accurate ความเที่ยงตรงในการบันทึก Scheme (2018)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน (Internal Audit)

การตรวจสอบภายใน คือ การปฏิบัติงานโดยอิสระปราศจากการแทรกแซงใน การทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆภายในองค์กรด้วยการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ประเมิน ให้คำปรึกษา ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเพื่อสนับสนุนผู้ปฏิบัติงานทุกระดับองค์กร สามารถปฏิบัติหน้าที่และดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการดำเนินงานตรวจสอบภายในจะอยู่ในรูปของรายงานผลที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารรวมถึง การสนับสนุนให้มีการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้การบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมโดยความเสี่ยงของกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กรจะเป็นปัจจัยในในการกำหนดทิศทาง การทำกิจกรรมต่อไป นรินทร์ ตันไพบูลย์. (2564)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ถูกตรวจประเมินในธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตยาในจังหวัดภาคตะวันออก จำนวน ภาคตะวันออก ประกอบด้วย ๘ จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี และสระแก้ว รวมพนักงานทั้งสิ้น 2307 คน (กรมโรงงานอุตสาหกรรมข้อมูล ณ วันที่ 01 มีนาคม พ.ศ.2566) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ถูกตรวจประเมินในธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตยาในจังหวัดภาคตะวันออก และ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Sampling) กลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้ของทาโร่ ยามาเน่

(Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamame,1973 อ้างอิงใน อภิญญา อิจอาจ, 2557) ซึ่งเท่ากับจำนวน 388 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือแบบสอบถาม (5-point Likert Scale) ประกอบด้วยตัวแปรอิสระด้านจรรณยาบรรณของผู้ตรวจประเมินมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 51 ข้อ แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลบุคคล ส่วนที่ 2 จรรณยาบรรณของผู้ตรวจประเมิน ใน 4 ด้านคือ ความซื่อสัตย์ ความเที่ยงธรรม การรักษาความลับ และความสามารถ ส่วนที่ 3 ตัวแปรตาม คือ การเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูล ทั้ง 5 ด้าน แสดงที่มาของแหล่งข้อมูลได้ชัดเจน ปัจจุบันต้นฉบับ และ ความสมบูรณ์ ส่วนที่ 4 คำถามในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมินต่อการเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูลของผู้ถูกตรวจประเมิน

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือวิจัย โดยการนำเสนอแบบสอบถามส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อพิจารณาความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruency: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน จากคำถามได้ค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 เพื่อทำการพิจารณา ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) อยู่ระหว่าง 0.732-0.838 และหาค่าเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) อยู่ระหว่าง 0.881-0.940

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยหาจากค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับระดับความเห็นในการให้ข้อมูลของผู้ถูกตรวจประเมินภายใน การวิเคราะห์แจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาพบว่าผู้ถูกตรวจประเมินในทำแบบสอบถาม ในเขตภาคตะวันออก เพศชายมากที่สุดที่ คิดเป็นร้อยละ 55.9 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 44.1 ตามลำดับ มีการศึกษาอยู่ระดับต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 66.2 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 23.6 ปริญญาโทหรือปริญญาโทขึ้นไปร้อยละ 0.8 ประสบการณ์ในการทำงาน มีประสบการณ์การทำงาน ระหว่าง 3 เดือนถึง 1 ปี ร้อยละ 13.4 ประสบการณ์ทำงานระหว่าง 1 ปีถึง 3 ปี ร้อยละ 52.1 ประสบการณ์ทำงานระหว่าง 3 ปีถึง 5ปี คิดเป็นร้อยละ 30.6 ประสบการณ์ทำงานระหว่าง 5 ปีขึ้นไป ร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยศึกษาระดับความสำคัญของจรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมิน (Auditors Code of Ethics) ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ (Integrity) ความเที่ยงธรรม (Objectivity) การรักษาความลับ (Confidentiality) และความสามารถ (Competency)ในกิจกรรมการตรวจประเมินภายในจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยศึกษาระดับความสำคัญของจรรยาบรรณผู้ตรวจประเมิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณทั้ง 4 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ ความเที่ยงธรรม การรักษาความลับ และความสามารถ ในระดับที่ค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.86 ซึ่งบ่งชี้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความสำคัญของจรรยาบรรณเหล่านี้เชิงบวก

ส่วนที่ 3 *ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมของตัวแปรตามของปัจจัยการให้ข้อมูลความสมบูรณ์ของข้อมูล (Data integrity)* จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยข้อมูลความสมบูรณ์ของข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความสมบูรณ์ของข้อมูลในกิจกรรมการตรวจประเมินในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.88 ซึ่งบ่งชี้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความสำคัญของปัจจัยเหล่านี้เชิงบวก

ส่วนที่ 4.

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมิน (Auditors Code of Ethics) กับการให้ข้อมูลความสมบูรณ์ของข้อมูล (Data integrity) ของผู้ถูกตรวจประเมินธุรกิจการผลิตยา

	ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Beta)	t	Sig.	Tolerance	VIF
1	ความซื่อสัตย์ (Integrity)	0.386	8.566	0.000	0.918	1.090
2	ความเที่ยงธรรม(Objectivity)	0.080	1.686	0.093	0.827	1.210
3	การรักษาความลับ (Confidentiality)	0.038	0.772	0.440	0.771	1.298
4	ความสามารถ (Competency)	0.254	5.487	0.000	0.870	1.149

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	0.535a	0.286	0.279	0.39684	1.225

ผลการศึกษา พบว่า ความซื่อสัตย์: มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยสูงสุด (0.386) และค่า p-value เป็น 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าความซื่อสัตย์มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อตัวแปรตาม โดยเมื่อความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ค่าของตัวแปรตามเพิ่มขึ้น 0.386 หน่วย ความเที่ยงธรรม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวก (0.080) แต่ค่า p-value เท่ากับ 0.093 ซึ่งมากกว่า 0.05 แสดงว่าความเที่ยงธรรมไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อตัวแปรตามในระดับความเชื่อมั่น 95% การรักษาความลับมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยต่ำและค่า p-value สูง แสดงว่าการรักษาความลับไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อตัวแปรตาม ความสามารถมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยสูง (0.254) และค่า p-value เป็น 0.000 แสดงว่าความสามารถมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อตัวแปรตาม โดยเมื่อความสามารถเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ค่าของตัวแปรตามเพิ่มขึ้น 0.254 หน่วย R Square: ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (Coefficient of determination)ได้ค่า 28.6 %, Std. Error of the Estimate ค่าที่ได้ 0.39684 ทดสอบสมมุติฐาน Histogram แสดงความคลาดเคลื่อนที่ได้จากสมการถดถอยแบบพหุ กราฟนี้มีรูปร่างคล้ายระฆังคว่ำ ซึ่งบ่งบอกว่าค่า Residuals มีการกระจายตัวแบบปกติ

อภิปรายผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งผลของการวิจัยนำมาอภิปลายได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณของผู้ตรวจประเมินในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความสามารถและความเที่ยงธรรม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่พบว่าจรรยาบรรณเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานตรวจประเมิน Muria & Alim (2021) ด้านความสามารถ มีผลต่อความไว้วางใจในการตรวจประเมินและเป็นหลักสำคัญทางจรรยาบรรณผู้ตรวจประเมินภายใน Salsadilla, et al. (2023) ความเป็นมืออาชีพของผู้ตรวจประเมินนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชนต่อข้อมูลทางการเงินขององค์กร การยึดมั่นในหลักการทางวิชาชีพอย่างเคร่งครัดเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลที่นำเสนอนั้นถูกต้อง แม่นยำ และโปร่งใส Nafiisa, B. L et al. (2023) ความสามารถยังร่วมถึงความสามารถในการสื่อสาร ความเชี่ยวชาญในมาตรฐานการตรวจ ความสามารถในการถ่ายทอดความคิดความรู้สึก ข้อมูล หรือข้อความต่างๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ โดยสามารถทำได้ทั้งทางตรง เช่น การพูด การเขียน และทางอ้อม เช่น ภาษากาย ท่าทาง หรือสัญลักษณ์ต่างๆ Hartati & Robiansyah (2021) ด้านความเที่ยงธรรม (Objectivity) หากพบว่ามีค่าประสิทธิภาพต่ำกว่ามาตรฐานส่งผลกระทบอย่างมาก ในการเชื่อมั่นในข้อมูลการตรวจประเมิน เพราะการตัดสินใจในการตรวจประเมิน มักจะดำเนินการตามหลักของจรรณยาบรรณการตรวจประเมิน Eulerich & Eulerich (2020)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความสมบูรณ์ของข้อมูลในกิจกรรมการตรวจประเมินในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.88 ซึ่งบ่งชี้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความสำคัญของปัจจัยเหล่านี้ ความสำคัญของการให้ข้อมูลความสมบูรณ์ของข้อมูล (Data integrity)จากผู้ถูกตรวจประเมินที่ประกอบด้วย แสดงที่มาของแหล่งข้อมูลได้ (Attributable) ,ชัดเจน (Legible), ปัจจุบัน(Contemporaneous), ต้นฉบับ (Original) , and ความสมบูรณ์ (Accurate) ในกิจกรรมการตรวจประเมินใน สอดคล้องกับ งานวิจัยที่พูดถึงความสำคัญของ ความสมบูรณ์ของข้อมูล ความสมบูรณ์ของข้อมูลยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในภาคธุรกิจการดูแล รักษา ด้านสุขภาพ เนื่องจากการเก็บข้อมูลที่ลงบันทึกไม่เหมาะสมไม่ครบถ้วนส่งผลต่อการสืบย้อนกับอาการของโรค เอกสารที่เก็บบันทึกต้องเป็น ปัจจุบัน ย้ำว่าข้อมูลถูกต้องและไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่าง จัดเก็บอย่างเหมาะสม ไม่มีความเสี่ยงในการถูกคุกคาม ทำลายข้อมูลการรักษา หรือทำลายข้อมูลการผลิต Zarour, M.,& Alenezi, R. A. (2021) ความสมบูรณ์ของข้อมูลทั้ง 5 ประการ (ALCOA) ทำให้มั่นใจได้ถึงภาพลักษณ์แบรนด์ขององค์กรและความไว้วางใจของลูกค้า การละเมิดความสมบูรณ์ของข้อมูลอาจนำไปสู่การสูญเสียมหาศาลไม่เพียงแต่รายได้เท่านั้น แต่ยังบั่นทอนความไว้วางใจของลูกค้าในความน่าเชื่อถือขององค์กรอีกด้วย Pandey, et al. (2020)

FDA ได้ประกาศใช้ตัวย่อ ALCOA ในปี 2013 เพื่อเน้นย้ำว่าข้อมูลต้องมาจากแหล่งที่มาของข้อมูล อ่านง่าย ร่วมสมัย เป็นต้นฉบับ และถูกต้อง ต่อมา FDA ได้เพิ่มคุณลักษณะที่ยั่งยืน พร้อมใช้งาน ครบถ้วนและสม่ำเสมอ ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า ALCOA+ ข้อมูลเป็นส่วนสำคัญของบันทึกที่จัดการโดยระบบใดๆ Pedro, et al. (2023)

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการพัฒนาอุตสาหกรรมยาเพื่อก้าวสู่องค์กรแห่งเปิดเผยความสมบูรณ์ของข้อมูลในการตรวจประเมินภายใน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาการเก็บข้อมูลในกระบวนการผลิตยา

2. การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวความคิด จรรณยาบรรณผู้ตรวจประเมิน (Auditors Code of Ethics) ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ (Integrity) ความเที่ยงธรรม (Objectivity) การรักษาความลับ (Confidentiality) และ ความสามารถ (Competency)ในกิจกรรมการตรวจประเมินภายใน จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อ การตรวจประเมินภายในด้านอื่นๆ เช่น บทบาทของหลักคุณภาพตามการออกแบบองค์กรและพัฒนาอุตสาหกรรมยา (Role of quality by design (QbD)) สามารถนำมาศึกษาเพื่อวางกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบ ปัจจัยที่มีอิทธิพลการเปิดเผยความสมบูรณ์ของผู้ถูกตรวจประเมินในอุตสาหกรรมธุรกิจที่หลากหลายและครบถ้วนมากขึ้น

บรรณนุกรม

นรินทร์ ตันไพบูลย์. (2564) แนวโน้มอุตสาหกรรมยา ปี 2564-66. *วารสารสถาบันการเงินวิจัยกรุงศรี*, 5(2) ,1-10

(ISO19011:2011) https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/chemicals/phamaceuticals/io/io-pharmaceuticals-21

ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิตยาแผนปัจจุบันและแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิตยาแผนโบราณ ตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2559. (2559,14 กันยายน). *พระราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 133 ตอน 206. 4-248

ศูนย์วิจัยกสิกร. (2565). อุตสาหกรรมยาปี 65 คาดยังคงขยายตัว 3-5 % แม้ว่าสถานการณ์โควิด-19 จะมีแนวโน้มดีขึ้น .*วารสารวิชาการศูนย์วิจัยกสิกรไทย,* 2565(3304), 255-266.

https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/Drug-z3304.aspx

สมาคมเภสัชกรอุตสาหการ (ประเทศไทย). (2559,18 ตุลาคม). *การประชุมวิชาการ เรื่อง Data Integrity*. https://ccpe.pharmacycouncil.org/index.php?option=seminar_detail&subpage=seminar_detail&id=838

อภิญญา อิงอาจ. (2557). *การวิเคราะห์เชิงสถิติเพื่อการวิจัย เล่ม 2*. สถิติเชิงอนุมาน: การศึกษาความสัมพันธ์. เพชรบุรี: คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยศิลปกร.

Apriratiwi, R. A. (2020). Integritas Kebenaran Akuntan Publik di KAP "ABC" Surabaya (Studi Fenomenologi). *AKTSAR: Jurnal Akuntansi Syariah*, 3(2), 163. https://doi.org/10.21043/aktsar.v3i2.8738

Eulerich, A., & Eulerich, M. (2020). *What is the value of internal auditing?–A literature review on qualitative and quantitative perspectives*. Maandblad Voor Accountancy en Bedrijfseconomie, 94(3/4), 83-92. https://mab-online.nl/article/50375/download/pdf/

Hartati, N., & Robiansyah, A. (2021). The Influencee of Competence and Independence on the Audit Quality of the Inspectorate of the National Narcotics Agency of the Republic of Indonesia. *Journal of Economics, Business, and Government Challenges*, 4(01), 72-82. https://ebgc.upnjatim.ac.id/index.php/ebgc/article/download/286/38

Muria, R. M., & Alim, M. N. (2021). Perilaku Etis Dan Kode Etik Akuntan Profesional Dalam Akuntan Publik. Wacana Equiliberium *(Jurnal Pemikiran Penelitian Ekonomi),* 9(01), 41-52. https://journal.uim.ac.id/index.php/equilibrium/article/view/1161

Nafiisa, B. L., Ekasari, K., & Susilowati, K. D. S. (2023). The Importance of the Code of Ethics in The Public Accountant Profession. *Journal of Applied Business, Taxation and Economics Research*, 3(2), 121-129. https://equatorscience.com/index.php/jabter/article/view/219

Pandey, A. K., Khan, A. I., Abushark, Y. B., Alam, M. M., Agrawal, A., Kumar, R., & Khan, R. A. (2020). Key issues in healthcare data integrity: Analysis and recommendations. *IEEE Access*, 8, 40612-40628. https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/9016269/

Pedro, F., Veiga, F., & Mascarenhas-Melo, F. (2023). Impact of GAMP 5, data integrity and QbD on quality assurance in the pharmaceutical industry: How obvious is it?. *Drug Discovery Today*, 103759. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1359644623002751

Rattan, A. K. (2018). Data integrity: history, issues, and remediation of issues. *PDA Journal of Pharmaceutical Science and Technology*, 72(2), 105-116. https://journal.pda.org/content/72/2/105.short

Salsadilla, S., Kuntadi, C., & Pramukty, R. (2023). Literature Review: Pengaruh Kompetensi, Profesionalisme Auditor, Dan Integritas Terhadap Kualitas Audit Internal. *Jurnal Economina*, 2(6), 1295–1305. *https://doi.org/10.55681/* economina.v2i6.599

Scheme, P. I. C. O. (2018). *Good Practices for Data Management and Integrity in Regulated GMP/GDP Environments*. GDP Environments. https://www.gmpnavigator.com/files/guidemgr/PI%20041-1.pdf

Sumardjo, M., Darmastuti, D., & Najmatuzzahrah, N. (2022). Do the Quality of Investigation Audit Influenced by Auditor Independ-ence and Professionalism?. *International Business and Accounting Research Journal,* 6(2), 102-115. http://dx.doi.org/10.35474/ibarj.v6i2.245

Vanasco, R.R. (1994), "The IIA Code of Ethics: An International Perspective", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 9 No. 1, pp. 12-22. *https://doi.org/10.1108/02686909410050451*

Zarour, M., Alenezi, M., Ansari, M. T. J., Pandey, A. K., Ahmad, M., Agrawal, A., ... & Khan, R. A. (2021). Ensuring data integrity of healthcare information in the era of digital health. *Healthcare Technology Letters*, 8(3), 66-77. https://ietresearch.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1049/htl2.12008

การแสดงสร้างสรรค์ชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ

Creative Performance call Let Me Dance

ตถาตา สมพงศ์

Tathata Sompong

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา 160 ม.3 ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา

Songkhla Rajabhat University 160 Moo.3 T.Koa roop-chang A.Maung Songkhla

E-mail:tathata.so@skru.ac.th

บทคัดย่อ

ปล่อยให้ฉันร่ายรำเป็นผลงานสร้างสรรค์ด้านการแสดงที่นำเสนอประเด็นทางการเมืองของสังคมไทยปัจจุบัน โดยใช้การรำโนราประยุกต์ เทคนิคการเคลื่อนไหวร่างกายแบบอิสระและสื่อผสมซึ่งมีแนวคิดเพื่อนำเสนอประเด็นทางการเมือง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญา มาตรา 112 เป็นการแสดงที่มีความยาว 15 นาที แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือช่วงที่ 1 การร่ายรำของฉันและเพื่อน ช่วงที่ 2 กรงขังไม่ใช่ที่ของนก ช่วงที่ 3 ชวนเขียนถึงเพื่อน วัตถุประสงค์ของงานสร้างสรรค์ด้านการแสดงชุดนี้คือเพื่อสร้างสรรค์การแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ ออกสู่สาธารณชน บทความวิชาการฉบับนี้กล่าวถึง กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานตั้งแต่กระบวนการกำหนดแนวคิดและรูปแบบการแสดง การออกแบบองค์ประกอบต่างๆ ในการแสดงและการจัดแสดง จากผลการศึกษาการแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ มีองค์ประกอบดังนี้ 1) แนวคิดและรูปแบบการแสดง 2) โครงเรื่องและการสร้างสรรค์ท่าทางการเคลื่อนไหวในการแสดง 3) นักแสดง 4) เครื่องแต่งกาย 5) เพลงและเสียงประกอบการแสดง 6) สื่อผสมและอุปกรณ์ประกอบการสดง และ 7) การแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ

คำสำคัญ: โนราประยุกต์, สื่อผสม, มาตรา 112, ร่ายรำ

Abstract

Let Me Dance is a Creative Fine Arts Performance to presents issue of politics in Thai society at present by using Applied Nora dance, body movement and multimedia. The concept of this performance is to presents issue of politics specially on Section 112 of the Criminal Law in Thailand, the performance is 15 minutes long which has 3 parts are Part 1 The

Dance of Me and My Friend, Part 2 The Cage is not for a Bird and Part 3 Let's Write to Our Friends. The objective of the Creative Fine Arts is to create a performance call Let Me Dance. This paper discusses the Process of the Creative Fine Arts from setting concept and form process, design work until to perform. The conclusion is that the performance has 7 compositions of process work are 1) Concept and Form of the performance 2) Plot and creation of movement in performance 3) Performers 4) Costume 5) Music and sound in the performance 6) Multimedia and properties in the performance and 7) The performance "Let Me Dance".

Keywords: Applied Nora Dance, multimedia, Section 112 of the Criminal Law, Danc.

ที่มาและความสำคัญ

ศิลปะการแสดงนับเป็นสื่อที่ศิลปินหรือผู้สร้างสรรค์ผลงานใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงออกการสื่อสารเรื่องราว อารมณ์ความรู้สึก และสิ่งที่ต้องการนำเสนอไปยังคนดู ศิลปะการแสดงและประเด็นทางการเมืองมีมาช้านานซึ่งในแต่ละยุคก็มีการถกเถียงกันเรื่อยมาว่างานศิลปะควรยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการเมืองหรือไม่ ทั้งนี้ มีทั้งคนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่างให้เหตุผลที่ต่างกันไป ดังที่ออกุสโต โบอัล ได้กล่าวไว้ ในหนังสือการละครของผู้ถูกกดขี่ว่า การถกเถียงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการละครกับการเมืองในโลกนี้มีมานานเท่าที่เริ่มมีการละครและการเมือง การถกเถียงดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ก่อนสมัยของอริสโตเติล ผู้เห็นต่างได้กล่าวว่า ศิลปะควรเป็นเรื่องของความรู้สึกภายใน บ้างก็ว่าศิลปะเป็นเครื่องมือช่วยฉายให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของโลกใบนี้ ดังนั้น มันจึงไม่อาจแยกออกจากการเมืองได้ เพราะมันจะช่วยชี้นำและสร้างความเปลี่ยนแปลงหรือชะลอความเป็นไปบางอย่างของโลกได้ (Augusto Boal, 2561)

การแสดงออกถือเป็นอิสรภาพตามสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในประเทศไทย การแสดงกับประเด็นทางการเมืองในประเทศไทยเริ่มเห็นได้ชัดตั้งแต่ช่วงก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ดังที่ภัธทรา โต๊ะบุรินทร์ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์ว่า ละครเวทีเป็นสื่อที่มีบทบาทอย่างมากในการกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของประชาชนด้วยสภาวะของรัฐเผด็จการในขณะนั้นบีบคั้นให้ประชาชนลุกขึ้นมาเคลื่อนไหว ในตอนนั้นสื่อศิลปะการละครตะวันตกมีความแปลกใหม่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการตื่นตัว กลุ่มนิสิตในรั้วมหาวิทยาลัยใช้เครื่องมือละคร

ในการให้การศึกษากับประชาชน เช่น มีการนำเอาละครในรูปแบบของแบร์ทอลท์ เบรคช์ (Bertolt Brecht) นักการละครชาวเยอรมัน บทละครเรื่อง ละครบทเรียน (Lehrstuck) มาจัดแสดงในประเทศไทย หลังจากนั้นเกิดโครงการที่ทำให้ละครทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ชาวชนบท ชื่อโครงการ ละครสู่ชนบท นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองและสังคมและการสะท้อนประเด็นปัญหาดังกล่าว การให้แนวทางในการเรียกร้องสิทธิ์ที่พึงได้รับทำให้ชาวชนบทลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อสิทธิต่างๆ ของตน ผ่านผลงานละครเวทีนอกกระแส ถือว่าประสบความสำเร็จทั้งในด้านการให้ความบันเทิงและให้การศึกษาและปลุกความสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตยด้วย จนสืบเนื่องมาจนปัจจุบันก็ยังมีคณะละคร กลุ่มคน และบุคคลที่นำเสนอประเด็นทางการเมืองผ่านสื่อศิลปะการแสดง เช่น กลุ่มละคร B-floor ที่ใช้การแสดงรูปแบบการเคลื่อนไหวร่างกาย physical theatre นำเสนอการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ นำเสนอประเด็นสิทธิ เสรีภาพ และกลุ่มพระจันทร์เสี้ยวการละครที่นำเสนอประเด็นเรื่องอำนาจ ความเป็นชายขอบและความเป็นผู้หญิง รวมถึงกฎหมายอาญามาตรา 112 เป็นต้น (ภัธทรา โต๊ะบุรินทร์, 2560)

การแสดงโนราประยุกต์เป็นการแสดงที่พัฒนามาจากโนราเพื่อความบันเทิงแบบโบราณ มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากโนราแบบโบราณอย่างชัดเจน ดังที่มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ อุดม หนูทอง ได้ให้ความหมายไว้ว่า โนราหันมาแสดงเรื่องสมัยใหม่แนวสัจนิยมแบบละครเวที มีการยกพื้นโรงแสดงขึ้น มีฉาก แสง สี เสียงประกอบการแสดง มีการนำวงดนตรีลูกทุ่งเข้ามาประสมกับโนราและมีการแสดงเป็นเรื่องแบบละครเวที (อุดม หนูทอง, 2536) ผู้สร้างสรรค์เล็งเห็นว่าโนรามีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแสดงตามยุคสมัย เนื่องจากเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีความยืดหยุ่น เป็นวัฒนธรรมของคนใต้ที่สะท้อนทัศนคติหลากหลายแง่มุม ทั้งยังสามารถชี้นำสังคมได้ ดังที่พิทยา บุษรารัตน์ และเบ็ญจวรรณ บัวขวัญ ได้กล่าวไว้ว่า โนรามีพลังในการสร้างสรรค์ทางสังคมและวัฒนธรรมในฐานะสื่อพื้นบ้านที่มีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงมาคู่กับสังคม สามารถตอบสนองความต้องการของชาวบ้านได้เป็นอย่างดี ซึ่งชาวบ้านเองก็มีความเป็นศิลปินหนังตะลุงและโนราอยู่ในตัว ทั้งนี้โนรายังสะท้อนภาพสังคมและชี้นำสังคม โนรามีบทบาทหน้าที่หลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านความบันเทิง การประกอบพิธีกรรม การสร้างเอกภาพและสัมพันธภาพในสังคม การถ่ายทอดวัฒนธรรมชุมชน การสร้างอัตลักษณ์ ศักยภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและหน้าที่อื่นๆ เช่น ความเชื่อ เศรษฐกิจ การเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ ทัศนคติ อารมณ์ การใช้เหตุผลและความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ของคนในชุมชน โนราจึงถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการให้ความบันเทิงและการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับ

ศิลปินและชุมชน การเสริมสร้างประเภณีและพิธีกรรมของชุมชน เป็นสื่อพื้นบ้านที่สร้างจิตสำนึก ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ปกป้องสิทธิหน้าที่อันพึงมีพึงได้โดยชอบธรรมของสังคม มีส่วนในการช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานและตอบสนองความต้องการทั้งของปัจเจกชนและสังคมส่วนรวม โนราจึงยังคงมีบทบาทและดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน (พิทยา บุษรารัตน์ และเบ็ญจวรรณ บัวขวัญ, 2560)

ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาเหตุการณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกที่มีประเด็นทางการเมือง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญา มาตรา 112 ทำให้ผู้สร้างสรรค์มีความรู้สึกอึดอัด และสะเทือนใจที่ประชาชนผู้ลุกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิอันพึงมีพึงได้ของคนในสังคมไทยไม่ได้รับความเป็นธรรมและถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานจากการกระทำของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมของไทยเพื่อใช้ความผิดฐานนี้เป็นเครื่องมือทางการเมือง ผู้สร้างสรรค์ต้องการสร้างสรรค์การแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ สื่อสารประเด็นและเรื่องราวเกี่ยวกับประชาชนผู้ถูกละเมิดสิทธิเนื่องจากลุกขึ้นมาเรียกร้องทางการเมือง ในรูปแบบของโนราประยุกต์ เทคนิคการเคลื่อนไหวร่างกายแบบอิสระและสื่อผสม โดยแบ่งการแสดงเป็น 3 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 การร่ายรำของฉันและเพื่อน ช่วงที่ 2 กรงขังไม่ใช่ที่ของนก ช่วงที่ 3 ชวนเขียนถึงเพื่อน ผู้สร้างสรรค์เลือกนำเสนอในรูปแบบของโนราประยุกต์ การเคลื่อนไหวร่างกายแบบอิสระและสื่อผสม เนื่องจากโนราเป็นศิลปะพื้นบ้านภาคใต้มีเอกลักษณ์สื่อถึงความเป็นประชาชนคนใต้ เลือกใช้การเคลื่อนไหวแบบอิสระร่างกายเพื่อสื่อถึงอิสรภาพและสิทธิเสรีภาพของประชาชน และเลือกใช้สื่อผสม เช่น จอผ้าสีขาวและโคมไฟ ทำให้เกิดแสงและเงาและการใช้สีเขียนบนจอผ้าขาวเพื่อสื่อสารข้อความ เป็นต้น โดยการแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ การแสดงชุดนี้มีกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานโดยรวม คือกระบวนการกำหนดแนวคิดและรูปแบบการแสดง กระบวนการออกแบบองค์ประกอบต่างๆ ในการแสดงและการจัดแสดง

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสรรค์การแสดงชุด ปล่อยให้ฉันร่ายรำ

แนวคิดและทฤษฎี

ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปวิเคราะห์ ตีความและฝึกปฏิบัติ ดังรายละเอียดด้านล่างนี้

1. ศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของโนรา

ศึกษาความเป็นมาและคามสำคัญของโนราจากหนังสือเรื่อง คู่มือฝึกอบรมทักษะการแสดงศิลปะและวัฒนธรรมไทยภาคใต้ ศิลปะการรำโนรา โดยอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์, สุพัฒน์ นาคเสน, เพ็ญศรี สินทรัพย์ และเกสร เขตนิคม, 2561) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของโนราประยุกต์ ทั้งนี้ผู้สร้างสรรค์สามารถรำโนราแบบดั้งเดิมได้จึงสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่มีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้ได้

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแสดงที่มีประเด็นทางการเมืองในประเทศไทย

ศึกษาประวัติความเป็นมาของการแสดงที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมืองจากหนังสือเรื่อง การละครของผู้ถูกกดขี่ ของออกัสโต บูอาล (Augusto Boal, 2561) และศึกษาเกี่ยวกับการแสดงกับประเด็นทางการเมืองในประเทศไทยจากวิทยานิพนธ์เรื่องอิสระเสรีภาพของสื่อศิลปะการแสดงในการนำเสนอประเด็นทางการเมืองหลังรัฐประหาร 2557 : กรณีศึกษาพระจันทร์เสี้ยวการละครและกลุ่มละคร B-floor ของภัธทรา โต๊ะบุรินทร์ (ภัธทรา โต๊ะบุรินทร์, 2560) ผู้สร้างสรรค์ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ประกอบกับการสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้ ทำให้การแสดงมีมิติมากยิ่งขึ้น

3. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายมาตรา 112 ในประเทศไทยเพื่อสังเคราะห์เหตุการณ์ คดีที่เกิดขึ้นมาสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้

ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายมาตรา 112 ในประเทศไทย จากวิทยานิพนธ์เรื่องความผิดที่ต้องใช้อำนาจ : ศึกษากรณีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ของปฐมพงษ์ วงศ์วิเศษ (ปฐมพงษ์ วงศ์วิเศษ, 2556) ศึกษาการใช้สื่อพื้นบ้านกับประเด็นทางการเมืองจากบทความวิชาการเรื่อง การใช้สื่อพื้นบ้านเพื่อให้ความรู้ทางการเมือง ของวนภรณ์ จักรมานนท์ วิทยาธร ท่อแก้ว และสุภาภรณ์ ศรีดี (วนภรณ์ จักรมานนท์ วิทยาธร ท่อแก้ว และสุภาภรณ์ ศรีดี, 2564) ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางทัศนคติเกี่ยวกับกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพจากหนังสือเรื่องหลากมิติกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของกฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2553)

บทวิเคราะห์

ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ ในรูปแบบของโนราประยุกต์ การเคลื่อนไหวแบบอิสระและสื่อผสม นำเสนอประเด็นทางการเมืองเพื่อจัดแสดง มีกระบวนการ

สร้างสรรค์คือ การกำหนดแนวคิดและรูปแบบการแสดง กระบวนการออกแบบองค์ประกอบต่างๆ ในการแสดงและการจัดแสดง ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการแสดง

ผู้สร้างสรรค์ได้แนวคิดการใช้โนราประยุกต์ การเคลื่อนไหวแบบอิสระและการใช้สื่อผสมมาใช้จัดแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ เพื่อนำเสนอประเด็นทางการเมือง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญา มาตรา 112 ในประเทศไทย โดยนำเสนอเป็นการแสดงที่มีความยาว 15 นาที การแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง เพื่อสื่อสารประเด็นดังกล่าวและเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ชม ทั้งนี้ผู้สร้างสรรค์ได้รับแรงบันดาลใจในการตั้งชื่อชุดการแสดงนี้ว่า ปล่อยให้ฉันร่ายรำ ซึ่งเป็นชื่อหนังสือบทกวีเล่มสุดท้ายแห่งชีวิตของศิลปินผู้ขบถลมหายใจ ของจิตติมา ผลเสวก (จิตติมา ผลเสวก, 2566) ศิลปินผู้ล่วงลับ โดยผ่านการอนุญาตจากญาติของผู้ล่วงลับแล้ว

2. โครงเรื่องและการสร้างสรรค์ท่าทางการเคลื่อนไหวในการแสดง

ผู้สร้างสรรค์ได้วางโครงเรื่องและสร้างสรรค์ท่าทางการเคลื่อนไหวในการแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงการแสดง มีรายละเอียดดังนี้

2.1) ช่วงที่ 1 การร่ายรำของฉันและเพื่อน

ช่วงที่ 1 การร่ายรำของฉันและเพื่อน ผู้สร้างสรรค์ใช้ดนตรีโนรากับท่าทางการรำโนราประยุกต์โดยเลือกใช้ท่าออกเหมือนกันและเมื่อเคลื่อนที่มาอยู่ด้านหน้าเวทีแล้วผู้สร้างสรรค์เลือกใช้ท่าโนราที่แตกต่างกันออกไปเพื่อสื่อสารถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และเมื่อรำไปก็เปลี่ยนเป็นท่าโนราที่มีบางส่วนของร่างกายสัมผัสกันหรือมีปฏิสัมพันธ์กันในบางท่า เพื่อสื่อสารถึงความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของคนในสังคม หลังจากนั้นเป็นการใช้ท่าทางการเคลื่อนไหวแบบอิสระผสมผสานกับท่าโนราในการถอดชุดโนราที่ใส่อยู่ออกทีละชิ้นเพื่อสื่อสารถึงความคิดต่าง การปลดเปลื้องบางสิ่งบางอย่างของคนในสังคม และในตอนท้ายของช่วงที่ 1 ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้กลอนโนราที่ผู้สร้างสรรค์แต่งขึ้นมาใหม่ ในช่วงที่นักแสดงคนที่ 1 และคนที่ 2 ช่วยกันใช้สีน้ำสีฟ้าวาดรูปนกพิราบบนจอผ้าขาวที่ขึงไว้เพื่อสื่อถึงอิสระและเสรีภาพในการแสดงออกของคนในสังคม

ภาพที่ 1 ท่าออกเหมือนกัน

ที่มา: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, 2567

ภาพที่ 2 ท่าโนราที่แตกต่างกัน

ที่มา: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, 2567

ภาพที่ 3 ท่าโนราที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

ที่มา: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, 2567

ภาพที่ 4 การถอดชุดโนรา

ที่มา: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, 2567

ภาพที่ 5 วาดรูปนกพิราบสีฟ้า

ที่มา: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, 2567

2.2) ช่วงที่ 2 กรงขังไม่ใช่ที่ของนก

ช่วงที่ 2 กรงขังไม่ใช่ที่ของนก ผู้สร้างสรรค์ออกแบบให้ไฟเวทีมืดลง เปิดโคมไฟหลังจอผ้าขาว ให้เกิดภาพแสงและเงา เห็นเป็นนักแสดงคนที่ 1 นั่งอยู่หลังจอผ้าขาวขาวที่มีรูปนกพิราบสีฟ้าวาดไว้ นักแสดงคนที่ 2 เก็บชุดโนราทั้งหมดบนเวทีไปไว้หลังจอผ้า แล้วค่อยๆ หยิบกรงนกมาครอบนักแสดงคนที่ 1 หยิบชุดโนราแต่ละชิ้นมาใส่ให้กับนักแสดงคนที่ 1 และจับมือนักแสดงคนที่ 1 ให้ร่ายรำ เพื่อสื่อสารถึงการถูกกักขัง ถูกบังคับให้คิดตาม ทำตาม หลังจากนั้นนักแสดงคนที่ 1 ค่อยๆ ลุกขึ้นร่ายรำแบบบิดเบี้ยว แล้วนักแสดงคนที่ 2 ก็ออกมาร่ายรำแบบอิสระเสรีหน้าจอผ้าขาว โดยใช้ท่าทางการเคลื่อนไหวแบบอิสระผสมผสานกับท่าโนรา เพื่อสื่อสารถึงความแตกต่างระหว่างคนที่ถูกคุมขังกับคนที่เป็นอิสระ แล้วนักแสดงคนที่ 2 ก็เดินไปหยิบสีน้ำสีแดงมาเขียนข้อความบนจอผ้าสีขาว ใต้ภาพนกพิราบสีฟ้าว่า “ปล่อยเพื่อนเรา” ในขณะที่ยังมีนักแสดงคนที่ 1 ร่ายรำแบบบิดเบี้ยวอยู่หลังจอผ้าขาว เมื่อเขียนเสร็จ นักแสดงคนที่ 2 นำสีแดงไปเก็บพร้อมหยิบโหลใส่ปากกาเคมีออกมายืนรอด้านหน้าเวที ในช่วงที่ 2 นี้ผู้สร้างสรรค์ได้ขอใช้เพลงฝากรักถึงเจ้าผีเสื้อของวงสามัญชน เพื่อสื่อสารความคาดหวัง การถูกปลดปล่อยและความเป็นอิสระของผู้ที่ถูกคุมขังซึ่งเป็นเพื่อนมนุษย์ของเรา

ภาพที่ 6 นักแสดงคนที่ 2 จับมือนักแสดงคนที่ 1 ร่ายรำ

ที่มา: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, 2567

2.3) ช่วงที่ 3 ชวนเขียนถึงเพื่อน

ช่วงที่ 3 ชวนเขียนถึงเพื่อน ผู้สร้างสรรค์ออกแบบให้ไฟเวทีสว่างขึ้น นักแสดงคนที่ 1 เดินถือโหลใส่ปากกาเคมีออกมาด้านหน้าเวทีคนละฝั่งกับนักแสดงคนที่ 2 แล้วนักแสดงทั้งสองคนก็พูดเชิญชวนให้คนดูขึ้นมาร่วมเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่อยากสื่อสารในประเด็นการถูกดำเนินคดีอาญาในกฎหมายมาตรา 112 หรือเขียนจดหมายถึงเพื่อนของเราที่ถูกจองจำอยู่ในคุกเนื่องจากคิดต่างและลุกขึ้นมาแสดงออกถึงความคิดต่าง เพื่อนำเสนอประเด็นด้านสิทธิเสรีภาพทางการแสดงความคิดเห็น ในช่วงที่ 3 นี้ผู้สร้างสรรค์ได้ขอใช้เพลงฝากรักถึงเจ้าผีเสื้อของวงสามัญชน เพื่อสื่อสารความคาดหวัง การถูกปลดปล่อยและความเป็นอิสระของผู้ที่ถูกคุมขังซึ่งเป็นเพื่อนมนุษย์ของเรา

ภาพที่ 7 ผู้ชมขึ้นมาเขียนแสดงความคิดเห็น

ที่มา: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, 2567

3. นักแสดง

การแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ ใช้นักแสดงจำนวน 2 คน เป็นผู้หญิง 1 คนและผู้ชาย 1 คน ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์เองและผู้ร่วมแสดง

4. เครื่องแต่งกาย

ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบให้นักแสดงทั้ง 2 คนใส่ชุดโนราประยุกต์ โดยการใส่เสื้อยืดแขนสั้นสีขาวและกางเกงโนรา ใส่หน้าผ้าโนรา หางหงส์ ชุดลูกปัดโนราส่วนใหล่ทั้งสองข้าง ปิ้งคอ สร้อยคอ เล็บโนราและเทริดโนรา เพื่อสื่อถึงตัวแทนประชาชนคนใต้ และความเป็นศิลปะพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ของภาคใต้ ซึ่งต่างจากเครื่องแต่งกายโนราแบบเครื่องต้นที่ประกอบด้วยสนับเพลา ผ้านุ่ง รัดตะโพก ห้อยหน้า ห้อยข้าง ผ้าห้อยหางหงส์ปั้นเหน่ง รัดอก คลุมไหล่ ปิ้งคอ สังวาล ปีกนกแอ่น ทับทรวง กำไลต้นแขน กำไลปลายแขน กำไลข้อมือ เทริด เล็บ

ภาพที่ 8 ภาพชุดโนราประยุกต์

ที่มา: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, 2567

5. เพลงและเสียงประกอบการแสดง

ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้ดนตรีโนราในการแสดงช่วงที่ 1 เพื่อสื่อสารถึงความเป็นภาคใต้ และในช่วงท้ายของช่วงที่ 1 นี้ ผู้สร้างสรรค์ได้แต่งกลอนโนราขึ้นมาใหม่เพื่อสื่อสารถึงความอยุติธรรมที่ประชาชนที่คิดต่างลุกขึ้นมาแสดงออกแล้วถูกคุมขัง ดังรายละเอียดด้านล่างนี้

“คนเราเกิดมามีค่าเท่ากัน ไม่ว่าเธอว่าฉันนั้นมีสิทธิ์มีเสียง

แค่ความเห็นต่างเธออย่าลำเอียง เอามาถกเถียงจนเกิดเหตุความรุนแรง

ประชาธิปไตยให้เราคิดต่าง บนหนทางความคิดสร้างสรรค์

ให้เรากล้าแบ่งปันกล้าขับกล้าขาน ให้มีจิตวิญญาณของเสรีชน

คนเราเกิดมามีสิทธิ์ที่จะแสดงออก เปรียบเหมือนต้นไม้มีสิทธิ์จะงอก

ไม่ควรถูกขังเพราะผลิช่อออกดอก

เราจึงรีบลุกขึ้นมาบอกให้ปล่อยเพื่อนของเรา ออ จงรีบลุกขึ้นมาบอกให้ปล่อยเพื่อนของเรา”

ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้เพลงฝากรักถึงเจ้าผีเสื้อ ของวงสามัญชน ในช่วงที่ 2 และ 3 ของการแสดง เพื่อสื่อถึงความคาดหวังว่าประชาชนที่ลุกขึ้นมาแสดงออกทางการเมืองจะได้รับอิสรภาพจากการถูกคุมขังและประชาชนคนไทยควรได้รับสิทธิ เสรีภาพ ในการแสดงออกอย่างเสรี ตามสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนบนโลกใบนี้

6. สื่อผสมและอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้สื่อผสมและอุปกรณ์ประกอบการแสดงเพื่อนำเสนอประเด็นทางการเมืองและเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ชม โดยใช้ผ้าสีขาวขึงเป็นจอด้านหลังและใช้โคมไฟสีเหลืองส่องจากหลังจอให้เกิดภาพแสงและเงาที่มีมิติมากขึ้น ใช้จอผ้าขาวเพื่อวาดรูปนกพิราบสีฟ้าและเขียนข้อความที่ต้องการสื่อสารไปยังผู้ชมด้วยสีแดง ใช้กรงนกเพื่อสร้างภาพด้านหลังจอผ้าขาวให้เหมือนนักแสดงคนที่ 1 ถูกครอบด้วยกรงขัง ใช้หน้ากากที่มีรูปทรงคล้ายหน้ากากพรานโนราเพื่อเป็นตัวละครที่ครอบกรงนก สวมเทริด ใส่ชุดโนราและจับมือร่ายรำให้กับนักแสดงคนที่ 1 ใช้จอผ้าขาวแบ่งพื้นที่การแสดงด้านหลังจอและด้านหน้าจอเพื่อสื่อสารให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการถูกจองจำและอิสรภาพ ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้จอผ้าขาวที่มีรูปนกพิราบสีฟ้าและข้อความสีแดงเขียนว่า “ปล่อยเพื่อนเรา” และเชิญชวนให้ผู้ชมขึ้นมามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นช่วงสุดท้ายของการแสดง โดยใช้ปากกาเคมีเขียนข้อความที่ผู้ชมอยากสื่อสารลงบนจอผ้าขาว

ภาพที่ 9 ภาพแสงและเงาบนจอผ้าขาว

ที่มา: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์, 2567

7. การแสดงชุด ปล่อยให้ฉันร่ายรำ

การแสดงชุด ปล่อยให้ฉันร่ายรำ ได้จัดแสดงเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2567 ในงาน FreeRatsadon on the Road X Amnesty People พาฝันของเพื่อนไปให้ถึงวันที่ไม่มีคดีทางการเมือง ณ ลานกิจกรรมใต้ตึกคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งรายละเอียดของการแสดงดังคลิปด้านล้างนี้

ภาพที่ 10 ภาพ QR Code การแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ
ที่มา: ผู้สร้างสรรค์

บทสรุปและอภิปราย

การแสดงชุด ปล่อยให้ฉันร่ายรำ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์การแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ โดยใช้โนราประยุกต์ การเคลื่อนไหวแบบอิสระและสื่อผสม มีกระบวนการสร้างสรรค์คือ การกำหนดแนวคิดและรูปแบบการแสดง กระบวนการซ้อมการแสดง กระบวนการออกแบบองค์ประกอบต่างๆในการแสดง และการจัดแสดง ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบดังนี้ 1) แนวคิดและรูปแบบการแสดง 2) โครงเรื่องและการสร้างสรรค์ท่าทางการเคลื่อนไหวในการแสดง 3) นักแสดง 4) เครื่องแต่งกาย 5) เพลงและเสียงประกอบการแสดง 6) สื่อผสมและอุปกรณ์ประกอบการแสดง 7) การแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ การแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ ช่วงที่ 1 การร่ายรำของฉันและเพื่อน ช่วงที่ 2 กรงขังไม่ใช่ที่ของนก และช่วงที่ 3 ชวนเขียนถึงเพื่อน โดยการแสดงชุดปล่อยให้ฉันร่ายรำ ต้องการสื่อสารประเด็นทางการเมืองและสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ชม เช่นเดียวกับละครเรื่องบางละเมิดของคณะละคร B-floor ที่จัดแสดงในช่วงปี พ.ศ.2554-2558 ที่เป็นการแสดงนำเสนอประเด็นการเมืองและให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมกับการแสดงด้วย ดังที่ภัธทรา โต๊ะบุรินทร์ (ภัธทรา โต๊ะบุรินทร์, 2560) ได้กล่าวไว้ในงานดุษฎีนิพนธ์ของเธอ

ข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค์การแสดงชุด ปล่อยให้ฉันร่ายรำ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์การแสดงออกสู่สาธารณชน นำเสนอประเด็นทางการเมืองโดยเฉพาะเกี่ยวกับกฎหมายอาญา มาตรา 112 ในประเทศไทย ผ่านการใช้โนราประยุกต์ การเคลื่อนไหวแบบอิสระและสื่อผสม ซึ่งในช่วงที่จัดแสดง ผู้สร้างสรรค์ได้แสดงเป็นนักแสดง 2 เก็บชุดโนราจากหน้าเวทีมาไว้หลังจอผ้าขาวและสวมชุดโนราให้นักแสดง 1 ทีละชิ้น ซึ่งใช้เวลาในการเก็บชุดโนรานานเกินไป ทำให้การแสดงช่วงนั้นมีจังหวะที่นานไปหน่อย หากนักแสดงสามารถทำเวลาให้มีความกระชับได้มากกว่านี้จะทำให้การแสดงสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

บทส่งท้าย

ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์การแสดงชุด ปล่อยให้ฉันร่ายรำ เพื่อนำเสนอประเด็นทางการเมืองผ่านโนราประยุกต์ การเคลื่อนไหวแบบอิสระและสื่อผสม ซึ่งได้จัดแสดงในงาน FreeRatsadon on the Road X Amnesty People พาฝันของเพื่อนไปให้ถึงวันที่ไม่มีคดีทางการเมือง เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2567 ณ ลานลานกิจกรรมใต้ตึกคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ การแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วงและในช่วงสุดท้ายเป็นการเชิญชวนให้ผู้ชมขึ้นมาร่วมเขียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อประเด็นที่การแสดงนำเสนอ จากการสังเกตของผู้สร้างสรรค์ทำให้เห็นว่าผู้ชมให้ความร่วมมือเป็นจำนวนมากและข้อความที่ถูกเขียนออกมาก็สื่อสารได้ตรงกับประเด็นที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการนำเสนอ เช่นข้อความที่ว่า เสรีภาพ เสมอภาค ภารดรภาพ เสรีภาพต้องมีในประเทศไทย ปล่อยธนพร ปล่อยอานนท์ ปล่อยทุกคน เพื่อนฉันต้องการอิสรภาพ ไม่มีใครสมควรถูกดำเนินคดีเพราะพูดความจริง เคารพความแตกต่าง ฯลฯ เป็นต้น ดังที่ปรากฏในคลิปวิดีโอการแสดงชุด ปล่อยให้ฉันร่ายรำ ด้านบน

บรรณานุกรม

กฤตยา อาชวนิจกุล, เกษียร เตชะพีระ, จรัญ โฆษณานันท์, จิตรา คชเดช, จีรนุช เปรมชัยพร, ชัคโค ฟาน เดน เฮาท์, ทองใบ ทองเปาด์, ธงทอง จันทรางศุ, ธาริต เพ็งดิษฐ์, ธีระ สุธีวรางกูล, นฤมล ทับจุมพล, นิธิ เอียวศรีวงศ์, บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, ประวิตร โรจนพฤกษ์, พวงทอง ภวัครพันธุ์, วรเจตน์ ภาคีรัตน์, วรินทร์ เทียมจรัส, วสันต์ พานิช, สมชาย ปรีชาศิลปกุล, สมบัติ บุญงามอนงค์, สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, ศรีประภา เพชรมีศรี. (2553). *หลากมิติกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ*. โครงการประกาศนียบัตรบัณฑิตทางกฎหมายมหาชนช คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักงานสิทธิมนุษยชนศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ภาควิชาปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกสร นครศิลป์, ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์และสุพัฒน์ นาคเสน. (2561). *คู่มือฝึกอบรมทักษะการแสดงศิลปะและวัฒนธรรมไทยภาคใต้ "ศิลปะการรำโนรา"*. อาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

ปฐมพงษ์ วงศ์วิเศษ. (2556). *ความผิดที่ต้องให้อำนาจ : ศึกษากรณีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:100709

ภัธทรา โต๊ะบุรินทร์. (2560). *อิสระเสรีภาพของสื่อศิลปะการแสดงในการนำเสนอประเด็นทางการเมืองหลังรัฐประหาร 2557 : กรณีศึกษาพระจันทร์เสี้ยวการละครและกลุ่มละคร B-floor*. [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://cis.tu.ac.th/uploads/ci/academic-work/phd-thesis/60patta.pdf

วนภรณ์ จักรมานนท์, วิทยาธร ท่อแก้วและสุภาภรณ์ ศรีดี. (2564). การใช้สื่อพื้นบ้านเพื่อให้ความรู้ทางการเมือง. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 6(1), 45-56. https://commarts.stou.ac.th/wpcontent/uploads/2022/04/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%83%E0%B8%8A%E0%B9%89%E0%B8%AA%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%9A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87.pdf

สมพร ฟูราจ. (2554). *Mime : ศิลปะท่าทางและการเคลื่อนไหว (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุดม หนูทอง. (2536). *โนรา*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์. (2567, 24 กันยายน). *แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์.* https://www.facebook.com/photo.php?fbid=930647489101000&set=pb.100064672722159.-2207520000&type=3

Augusto, Boal. (2561). *การละครของผู้ถูกกดขี่ (ภินท์ ภารดาม, ผู้แปล)*. บริษัทสวนเงินมีมา จำกัด.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ไทย

Factors Affecting the Success of Thai Franchise Businesses

อิทธิฤทธิ์ วงศ์ไชย[1], สุขุมาภรณ์ อุภัยชีวะ[2] และศศิธร ต่ายหลี[3]

Itthirit Wongchai[1], Sukhumaporn Uphaichewa[2] and Sasithorn Tailee[3]

คณะเศรษฐศาสตร์และการลงทุน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี 12120[1]

School of Economics and Investment, Bangkok University, Pathum Thani, Thailand 12120

คณะการสร้างเจ้าของธุรกิจและการบริหารกิจการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี 12120[2]

School of Entrepreneurship and Management, Bangkok University, Pathum Thani, Thailand 12120

คณะการสร้างเจ้าของธุรกิจและการบริหารกิจการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี 12120[3]

School of Entrepreneurship and Management, Bangkok University, Pathum Thani, Thailand 12120

Corresponding Author: anupong.w@bu.ac.th, sukhumarporn.u@bu.ac.th, sasithorn.t@bu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) กับอัตราการเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณจากข้อมูลทุติยภูมิในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จ ผลการศึกษาพบว่า GDP มีผลกระทบเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อการเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ คุณภาพของแบรนด์และสินค้า/บริการ การตลาดที่มีประสิทธิภาพ เช่น การเลือกทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม และการสนับสนุนจากผู้ให้แฟรนไชส์ เช่น การฝึกอบรมและระบบบริหารจัดการ นอกจากนี้ ลักษณะธุรกิจ เช่น จำนวนสาขา ค่าธรรมเนียมแรกเข้า และระยะเวลาคืนทุน รวมถึงความร่วมมือระหว่างแฟรนไชเซอร์และแฟรนไชซี มีบทบาทสำคัญในการสร้างความยั่งยืนและการเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์

คำสำคัญ: แฟรนไชส์, อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ, ความสำเร็จ

Abstract

This research examines franchise businesses in Thailand with the objectives of analyzing the relationship between economic growth rate (GDP) and franchise business growth rate, as well as studying factors contributing to franchise business success. The study employs quantitative research methods using secondary data to analyze relationships, and qualitative research methods for an in-depth study of success factors.

The findings reveal that GDP has a significant positive impact on franchise business growth. Key success factors include brand quality and product/service quality, effective marketing such as suitable location selection, and support from franchisors such as training and management systems. Additionally, business characteristics like number of branches, entrance fees, and payback period, along with cooperation between franchisors and franchisees, play crucial roles in creating sustainability and growth of franchise businesses.

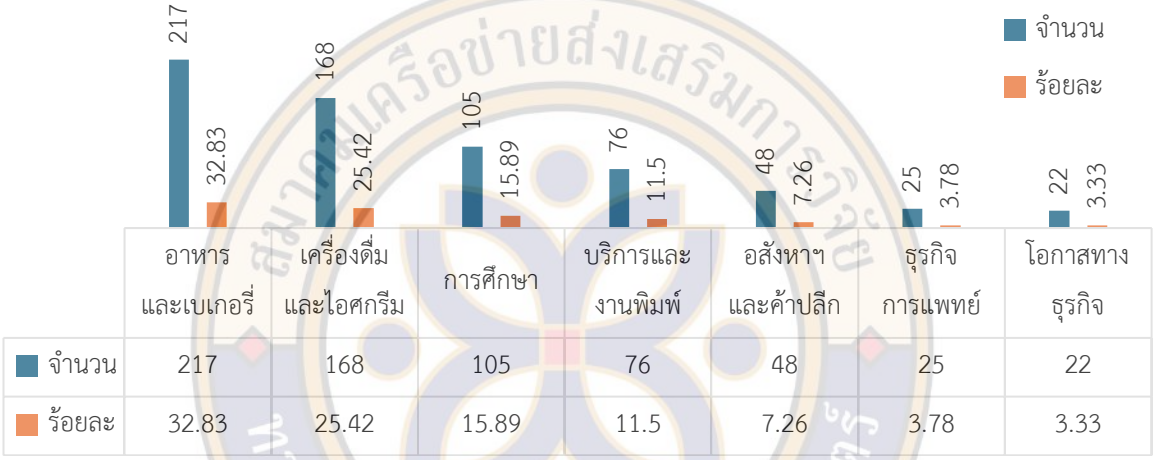
Keywords: Franchise, Economic Growth Rate (GDP), Success

ที่มาและความสำคัญ

ธุรกิจแฟรนไชส์เป็นรูปแบบของ SME (Small and Medium Enterprises) ที่เหมาะสำหรับนักลงทุนที่ต้องการเริ่มต้นธุรกิจแต่ไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ เนื่องจากมีความเสี่ยงต่ำในการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ โดยได้รับการสนับสนุนจากแฟรนไชเซอร์ในด้านการตลาด การบริหารจัดการ และการฝึกอบรม การซื้อแฟรนไชส์จึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ เพราะมีระบบและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน นอกจากนั้นธุรกิจแฟรนไชส์เป็นรูปแบบธุรกิจที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วและมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งธุรกิจแฟรนไชส์เป็นกลไกสำคัญในการสร้างรายได้และการจ้างงานของคนในประเทศ ในปี 2566 ธุรกิจแฟรนไชส์ทั่วโลกสร้างรายได้มากกว่า 4.4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยประเทศที่มีขนาดธุรกิจแฟรนไชส์ที่ใหญ่ที่สุดในโลกคือ สหรัฐอเมริกา สร้างรายได้กว่า 800,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณร้อยละ 40 ของมูลค่าธุรกิจแฟรนไชส์ทั่วโลก รองลงมาคือ ญี่ปุ่น แคนาดา สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย (2567, 6 กุมภาพันธ์) ธุรกิจแฟรนไชส์ในกลุ่มบริการดิจิทัล และ

อีคอมเมิร์ซมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง สะท้อนถึงพฤติกรรมผู้บริโภคที่เน้นความสะดวกสบาย ซึ่งธุรกิจแฟรนไชส์ที่ประสบความสำเร็จระดับโลก เช่น แมคโดนัลด์ เคเอฟซี และสตาร์บัคส์ เป็นธุรกิจแฟรนไชส์ที่มีชื่อเสียงในด้านคุณภาพสินค้า ระบบบริหารจัดการ และการสนับสนุนจากแฟรนไชเซอร์

สำหรับประเทศไทย ธุรกิจแฟรนไชส์มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจาก Thaifranchisecenter ระบุว่ามูลค่าการลงทุนแฟรนไชส์อยู่ที่ 128,495,212 บาท โดยแบ่งเป็นหมวดอาหารและเบเกอรี่ 217 ราย เครื่องดื่มและไอศกรีม 168 ราย การศึกษา 105 ราย บริการและงานพิมพ์ 76 ราย อสังหาริมทรัพย์และค้าปลีก 48 ราย การแพทย์ 25 ราย และโอกาสทางธุรกิจ 22 ราย (Thaifranchisecenter, 2024, December 31)

	อาหารและเบเกอรี่	เครื่องดื่มและไอศกรีม	การศึกษา	บริการและงานพิมพ์	อสังหาฯ และค้าปลีก	ธุรกิจการแพทย์	โอกาสทางธุรกิจ
จำนวน	217	168	105	76	48	25	22
ร้อยละ	32.83	25.42	15.89	11.5	7.26	3.78	3.33

ภาพที่ 1 หมวดธุรกิจแฟรนไชส์

ที่มา: Thaifranchisecenter (2024, December 31)

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าหมวดธุรกิจแฟรนไชส์ที่มีสัดส่วนมากที่สุดในไทย 3 อันดับแรก ได้แก่ หมวดอาหารและเบเกอรี่ คิดเป็นร้อยละ 32.83 หมวดเครื่องดื่มและไอศกรีม คิดเป็นร้อยละ 25.42 และหมวดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.89 การศึกษาธุรกิจแฟรนไชส์ที่ประสบความสำเร็จจึงมีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจที่สามารถสร้างการจ้างงานและสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้ และแนวทางในการพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จของผู้ประกอบการ เป็นแนวทางที่น่าสนใจสำหรับผู้ที่ต้องการเข้าร่วมในธุรกิจแฟรนไชส์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจแฟรนไชส์ประสบความสำเร็จ ว่ามีองค์ประกอบใดบ้าง เนื่องจากธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตดี และสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศได้ นอกจากนี้การศึกษา

แนวทางเพื่อช่วยให้ธุรกิจแฟรนไชส์ประสบความสำเร็จยังช่วยพัฒนาทั้งผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจ และเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเข้มแข็งได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ กับอัตราการเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจแฟรนไชส์ชั้นนำของไทย

นิยามศัพท์

แฟรนไชส์ (Franchise) หมายถึง รูปแบบของการทำธุรกิจที่ทั้งสองฝ่ายตกลงร่วมกัน โดยเจ้าของสิทธิ์ (แฟรนไชเซอร์/Franchisor) อนุญาตให้ผู้ซื้อสิทธิ์ (แฟรนไชซี/Franchisee) ใช้ชื่อการค้า เครื่องหมายการค้า และแนวทางการดำเนินธุรกิจ

อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth Rate) หมายถึง การเพิ่มขึ้นของการผลิตสินค้าและบริการทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาหนึ่งเมื่อเทียบกับช่วงเวลาก่อนหน้า การเติบโตนี้สามารถวัดได้ทั้งในรูปของมูลค่าตามราคาตลาดและมูลค่าตามจริง โดยทั่วไปการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมจะวัดในรูปของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศ โดยทั่วไปจะคำนวณเป็นรายปี และแสดงเป็นร้อยละ

ความสำเร็จ หมายถึง การบรรลุผลตามเป้าหมายหรือความตั้งใจที่วางไว้ โดยวัดได้จากความพึงพอใจ ความก้าวหน้า หรือการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

แนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจแฟรนไชส์ (Franchise)

แฟรนไชส์ (Franchise) คือ กระบวนการทางธุรกิจที่องค์กรธุรกิจหนึ่ง ๆ ได้พัฒนาวิธีการ และรูปแบบจนได้รับการพิสูจน์ด้วยระยะเวลาแล้วว่า ประสบความสำเร็จในการประกอบการ และการจัดการธุรกิจในระดับหนึ่ง และได้ถ่ายทอดสิทธิ์ในการประกอบธุรกิจ ตามวิธีการและรูปแบบดังกล่าว พร้อมกับตัวสินค้าหรือบริการ ให้กับ

บุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น ภายใต้ตราหรือเครื่องหมายการค้าและบริการอันหนึ่งอันใด โดยกระบวนการนี้ เกี่ยวข้องกับการทำนิติกรรมระหว่างบุคคล 2 กลุ่ม ในบางกรณีอาจรวมถึงบุคคลอื่นด้วย หรือคือข้อตกลงกันระหว่างเจ้าของธุรกิจอนุญาตให้ผู้ขอรับสิทธิ์ดำเนินธุรกิจและบริการ ภายใต้ชื่อการค้าของตน และปฏิบัติตามรูปแบบการทำธุรกิจของเจ้าของสิทธิ์ตามสัญญาที่ตกลงกันไว้ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2561)

ลักษณะสำคัญของธุรกิจแฟรนไชส์ ประกอบด้วย

1. แฟรนไชส์ซอร์ (Franchisor) หมายถึง เจ้าของสิทธิ์ ซึ่งเป็นผู้ที่คิดค้นวิธีการทำธุรกิจ จนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ และเป็นผู้ขายสิทธิ์การดำเนินการขายชื่อการค้าของตัวเองให้แก่ผู้อื่น ผู้ให้สิทธิ์ที่เป็นเจ้าของชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า และระบบการจัดการธุรกิจนั้น ๆ

2. แฟรนไชส์ซี (Franchisee) หมายถึง ผู้รับสิทธิ์ในการดำเนินธุรกิจตามระบบที่เจ้าของสิทธิ์ได้จัดเตรียมไว้ รวมทั้งใช้ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้าเดียวกัน โดยต้องจ่าย ค่าตอบแทนการใช้สิทธิ์ รวมทั้งจ่ายค่าตอบแทนตามผลประกอบการด้วย

3. ค่าตอบแทนในการใช้สิทธิ์ ประกอบด้วย (1) Franchise Fee ค่าตอบแทนที่เป็นจำนวนเงินที่แน่นอน จะจ่ายก่อนเริ่มดำเนินงาน หรือเรียกว่า ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ซึ่งถือว่าเป็นการจ่ายค่าสิทธิ์ต่าง ๆ ให้แก่แฟรนไชส์ซอร์ และ (2) Royalty Fee ค่าตอบแทนที่ต้องจ่ายอย่างต่อเนื่อง ตามสัดส่วนของผลการดำเนินงาน อาจจะเรียกเก็บเป็นเปอร์เซ็นต์ต่อเดือนหรือต่อปี จากยอดขาย หรือบางกิจการอาจเรียกเก็บจากยอดสั่งซื้อสินค้า

ประเภทธุรกิจแฟรนไชส์

1. Product and Brand Franchising เป็นการให้สิทธิ์ในตัวผลิตภัณฑ์หรือเครื่องหมายการค้าเพื่อการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าในยี่ห้อสินค้านั้น แฟรนไชส์ประเภทนี้ แฟรนไชส์ซอร์ฐานะผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายรายใหญ่ ในผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มักจะกำหนดมาตรฐานทางคุณภาพด้านต่าง ๆ ให้แฟรนไชส์ซีปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยส่วนใหญ่ผู้ซื้อแฟรนไชส์ประเภทนี้จะทำหน้าที่ในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มากกว่าที่จะเป็นผู้ผลิตเสียเอง โดยปกติมักจะเป็นผู้ค้าปลีกเป็นส่วนมาก เช่น ตัวแทนจำหน่ายรถยนต์จะเป็นผู้จำหน่ายรถยนต์ให้กับบริษัทผู้ผลิต เป็นต้น นอกจากนี้เจ้าของแฟรนไชส์จะไม่เข้าไปควบคุมการดำเนินธุรกิจของผู้ซื้อแฟรนไชส์ แต่เจ้าของแฟรนไชส์จะดูแลควบคุมในด้านมาตรฐานให้เป็นไปตามข้อกำหนดเท่านั้น

2. Business Format Franchising เป็นรูปแบบแฟรนไชส์ที่แฟรนไชส์เซอร์จะกำหนดระบบของการดำเนินธุรกิจให้ใช้เหมือนกันทั่วโลก ทั้งสินค้า เครื่องหมายการค้า วิธีบริหาร ระบบการเงิน ระบบงานต่าง ๆ รวมทั้งแผนการตลาด ผู้ที่ซื้อแฟรนไชส์จะได้รับสิทธิ์ในการให้บริการ หรือ ทำการผลิตสินค้า ที่มีสูตรหรือส่วนประกอบเฉพาะ หรือ จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายใต้รูปแบบ และเครื่องหมายทางการค้าของเจ้าของแฟรนไชส์ โดยมีการถ่ายทอดระบบและวิธีการดำเนินธุรกิจ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานให้ผู้ซื้อแฟรนไชส์ปฏิบัติตามให้เป็นไปตามมาตรฐานที่เจ้าของแฟรนไชส์กำหนด เพื่อรักษาภาพลักษณ์และศักยภาพในการแข่งขันทางการตลาด ของเจ้าของแฟรนไชส์ ทั้งนี้ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของทั้งเจ้าของและผู้ซื้อแฟรนไชส์จะมีการระบุไว้อย่างชัดเจนในสัญญาแฟรนไชส์โดยยึดถือประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย

3. Conversion Franchising เป็นระบบแฟรนไชส์ที่เหมาะสำหรับผู้ประกอบการอิสระ ซึ่งต้องการให้ธุรกิจเข้าสู่ ระบบแฟรนไชส์โดยมีรูปแบบ หรือใช้เครื่องหมายทางการค้าซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และเป็นที่รู้จักของผู้บริโภค แฟรนไชส์รูปแบบนี้อาจเป็นการร่วมทุนกันระหว่าง แฟรนไชส์ซอร์และแฟรนไชส์ซี แต่ผลเสียอยู่ที่การดำเนินงานจะถูกควบคุมจากเจ้าของธุรกิจแฟรนไชส์มากกว่าการดำเนินธุรกิจโดยปกติ และผลตอบแทนที่ได้ต้องนำไปแบ่งกับเจ้าของธุรกิจแฟรนไชส์ในฐานะผู้เป็นหุ้นส่วน ตัวอย่างเช่น แฟรนไชส์ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจศูนย์บริการรถยนต์ เป็นต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จทางธุรกิจ

ความสำเร็จทางธุรกิจถูกกำหนดจากตัวชี้วัดที่หลากหลาย เช่น ความสามารถในการทำกำไร การเติบโตของยอดขาย การเพิ่มมูลค่าองค์กร และความพึงพอใจของลูกค้า โดย Kaplan & Norton (2004) ได้เสนอแนวคิด Balanced Scorecard ซึ่งระบุว่าความสำเร็จควรพิจารณาจากมิติ 4 ด้าน ได้แก่

1. มุมมองทางการเงิน (Financial Perspective) เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่แสดงถึงความสามารถขององค์กรในการสร้างมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยวัดจาก รายได้ กำไร อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) และกระแสเงินสด (Cash Flow)

2. มุมมองลูกค้า (Customer Perspective) แสดงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยวัดจากความพึงพอใจ ความภักดี และประสบการณ์ของลูกค้าต่อสินค้าและบริการขององค์กร

3. กระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) มุ่งเน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการภายในองค์กร เช่น การผลิต การจัดส่งสินค้า และการให้บริการที่รวดเร็วและมีคุณภาพ โดยวัดจากเวลาในการดำเนินการ (Cycle Time) ต้นทุนการผลิต และคุณภาพของกระบวนการ

4. การเรียนรู้และพัฒนาองค์กร (Learning and Growth Perspective) เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมองค์กร โดยวัดจากการฝึกอบรมพนักงาน (Employee Training) ความพึงพอใจของพนักงาน (Employee Satisfaction) และการลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

3. งานวิจัยเกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน พบว่าการฝึกอบรมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดย Halim et al. (2024) พบว่าผู้ประกอบการที่ได้รับการฝึกอบรมครบถ้วน มักแสดงประสิทธิภาพที่เหนือกว่าในการดำเนินธุรกิจแฟรนไชส์ นอกจากนี้ Dant et al. (2011) ยังเน้นว่าความสอดคล้องในการดำเนินงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพ ในด้านการสร้างความไว้วางใจ Kaufmann & Eroglu (1999) ระบุว่าการสื่อสารที่ดีระหว่างแฟรนไชเซอร์และแฟรนไชซีมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จ ส่วนในด้านกลยุทธ์การตลาดและการปรับตัว Alon (2021) พบว่าการปรับเปลี่ยนข้อเสนอเพื่อตอบโจทย์ตลาดท้องถิ่นช่วยเสริมผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้ง Jupe et al. (2022) ได้แสดงให้เห็นว่าการจัดการการเงินที่มีประสิทธิภาพ เช่น การควบคุมต้นทุนและการบริหารรายได้ มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ ขณะที่ Hui & Long (2024) กล่าวถึงความสำคัญของแนวปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ในการส่งเสริมผลการดำเนินงาน ด้านแบรนด์และการตลาด Nyadzayo et al. (2015) ชี้ว่าความแข็งแกร่งของแบรนด์ช่วยดึงดูดลูกค้าและเพิ่มยอดขาย สำหรับการลงทุนในธุรกิจ ศุภสิริ สร้อยทองพงศ์ (2564) ระบุว่าผู้ลงทุนให้ความสำคัญกับความสามารถในการทำกำไรและการบริหารจัดการที่มีประสบการณ์ ในขณะเดียวกัน มนัญวดี สูนานนท์ (2556) เน้นถึงความสำคัญของการตอบสนองต่อความต้องการผู้บริโภคในธุรกิจแฟรนไชส์อาหาร อีกทั้ง การศึกษากรณีธุรกิจ แฟรนไชส์ไก่ย่าง 5 ดาวโดย เกษม เนียมหอม และคณะ (2563) พบว่าความสำเร็จของแฟรนไชส์ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้ประกอบการและการควบคุมคุณภาพของสินค้าและบริการ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ช่วยสร้างความเข้าใจในธุรกิจแฟรนไชส์ ทำให้เห็นถึงความหลากหลายของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการแฟรนไชส์ และเห็นถึงโอกาสและความท้าทาย

ในหลากหลายด้านของธุรกิจ รวมถึงช่วยชี้ให้เห็นว่า การฝึกอบรมและการพัฒนาผู้ประกอบการแฟรนไชส์อย่างต่อเนื่อง มีส่วนช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธุรกิจแฟรนไชส์

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย จำนวน 661 ธุรกิจ

กลุ่มตัวอย่าง คือ ธุรกิจแฟรนไชส์ชั้นนำ (Top Brand Franchise) ในประเทศไทย จำนวน 10 ธุรกิจ ที่ผ่านการจัดอันดับและคัดเลือกจาก ThaiFranchiseCenter (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ธุรกิจแฟรนไชส์ชั้นนำของประเทศไทย 10 อันดับแรก

ลำดับ	แฟรนไชส์	5 เกณฑ์การพิจารณา (คะแนน)					
		ยอดนิยม	โหวตสูงสุด	ก่อตั้งนานสุด	สาขามากสุด	นิยมลงทุน	รวม
1	ธุรกิจห้าดาว	99	95	96	100	100	490
2	เชสเตอร์	98	90	95	98	93	474
3	ชายสี่บะหมี่เกี๊ยว	94	88	93	88	99	462
4	เกาเหลาเนื้อ ธัญรส	93	72	98	97	97	457
5	ไอดูโฟร์ไอเดีย	100	99	80	86	90	455
6	นพรัตน์ 20	91	100	67	90	94	442
7	ซูโม่ ลูกชิ้นปลาระเบิด	96	97	75	81	92	441
8	วิซาร์ด ออโต้ แคร์	81	84	91	95	80	431
9	นาด้า	82	86	83	96	81	428
10	อู้ฟู่ ลูกชิ้นปลาเยาวราช	92	96	66	82	89	425

ที่มา: ThaiFranchiseCenter (2024, December 31)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ช่วงปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2566 ที่เก็บรวบรวมได้จาก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ศูนย์ข้อมูล ThaiFranchiseCenter เอกสาร และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจแฟรนไชส์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นสองส่วน ได้แก่

- **การวิจัยเชิงปริมาณ** วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบการถดถอย (Regression Analysis) เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ กับอัตราการเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์
- **การวิจัยเชิงคุณภาพ** วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจแฟรนไชส์ชั้นนำของไทย

ผลการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ กับอัตราการเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ กับอัตราการเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์ โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Model) ผลการศึกษาพบว่า อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์ (ตารางที่ 2) โดยอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจช่วยกระตุ้นการขยายตัวของธุรกิจในหลายมิติ ได้แก่

1. ความต้องการสินค้าบริการที่เพิ่มขึ้น การเติบโตทางเศรษฐกิจสะท้อนถึงกำลังซื้อของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจแฟรนไชส์สามารถขายสินค้าและบริการได้มากขึ้น

2. การลงทุนที่เพิ่มขึ้น การเติบโตทางเศรษฐกิจส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน ทำให้มีการลงทุนในธุรกิจแฟรนไชส์มากขึ้น ทั้งในแง่การเปิดสาขาใหม่และการขยายตัวในตลาดใหม่

3. การกระจายความเสี่ยง โดยแฟรนไชส์ที่มีความสามารถในการขยายธุรกิจในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโต จะสามารถเพิ่มความมั่นคงทางการเงินและลดความเสี่ยงในระยะยาว

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอย

Regression Statistics	ค่า	ความหมาย
Multiple R	0.95	แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (GDP) และตัวแปรตาม (การเติบโตของแฟรนไชส์) ที่แข็งแกร่ง (Multiple R ค่าใกล้ 1)
R Square	0.90	90% ของความแปรผันของตัวแปรตามสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระในแบบจำลอง ซึ่งแสดงถึงความเหมาะสมของแบบจำลองในการอธิบายข้อมูล
Adjusted R Square	0.89	แบบจำลองยังคงมีความแม่นยำแม้จะพิจารณาจำนวนตัวแปรที่ใช้
Standard Error	1054813.60	การกระจายของค่าที่ทำนายเมื่อเทียบกับค่าจริง (ค่าต่ำแสดงความแม่นยำของแบบจำลองที่สูง)

ที่มา: จากผลการวิเคราะห์

โดยสรุปการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสถิติชี้ว่า โมเดลการถดถอยนี้มีความเหมาะสม สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ และตัวแปรอิสระ (อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ) เป็นปัจจัยที่มีผลต่อตัวแปรตาม (อัตราการเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจแฟรนไชส์ชั้นนำของไทย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจแฟรนไชส์ชั้นนำของไทย จากการรวบรวมข้อมูลของแฟรนไชส์ชั้นนำทั้ง 10 แล้วนำมาวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) โดยพิจารณาค่าแรกเข้า ระยะเวลาสัญญา งบการลงทุน เงินทุนหมุนเวียน ค่ารอยัลตี้ฟีส์ ค่ามาร์เก็ตติ้งฟีส์ จำนวนสาขา ระยะเวลาคืนทุน คุณภาพแฟรนไชส์ ชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก การส่งเสริมการตลาด การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกจากเจ้าของแฟรนไชส์ โดยสามารถแบ่งผลการวิเคราะห์ออกได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. **ปัจจัยด้านคุณภาพแฟรนไชส์** ผลการศึกษาพบว่า แฟรนไชส์ชั้นนำส่วนใหญ่เป็นแบรนด์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในตลาด สินค้าและบริการมีคุณภาพที่สูง ทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการซ้ำ มีการพัฒนาสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษามาตรฐานและตอบสนองความต้องการของตลาด

2. ปัจจัยด้านการตลาด ผลการศึกษาพบว่า แฟรนส์ไชส์ชั้นนำมีการตลาดและการประชาสัมพันธ์ เช่น การโฆษณา กิจกรรมส่งเสริมการขาย การเข้าถึงตลาด การทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมในการดำเนินธุรกิจ และสร้างความแตกต่างในตลาด (Market Differentiation) เพื่อดึงดูดกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย นอกจากนั้นยังมีการศึกษาพฤติกรรมและแนวโน้มของลูกค้า เพื่อปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับความต้องการ

3. ปัจจัยด้านการสนับสนุน ผลการศึกษาพบว่า เจ้าของสิทธิ์หรือผู้ให้แฟรนไชส์มีการบริหารจัดการที่ดี มีการฝึกอบรม การให้คำปรึกษา มีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เช่น ระบบบัญชี การบริหารสินค้าคงคลัง การสนับสนุน ทางด้านเทคนิค การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล รวมถึงการฝึกอบรมให้พนักงามีคุณภาพและมีทักษะในการให้บริการลูกค้า

นอกจากนั้น การศึกษาข้อมูลทั่วไปของแฟรนไชส์ชั้นนำทั้ง 10 ราย พบว่า แฟรนไชส์ชั้นนำส่วนใหญ่ เป็นธุรกิจที่มีสาขาจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 70 ของธุรกิจแฟรนไชส์ หรือมีมากกว่า 100 สาขา มีค่าธรรมเนียมแรกเข้า (Franchise fee) ไม่เกิน 50,000 บาท ไม่มีการเรียกเก็บค่ารอยัลตี้ฟี (Royalty Fees) เมื่อพิจารณาระยะเวลาการคืนทุน พบว่า แฟรนไชส์ที่มีระยะเวลาการคืนทุนเร็ว จะได้รับความนิยมมากจากนักลงทุน

อภิปรายผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและการเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์ โดยอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจช่วยกระตุ้นการขยายตัวของธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dant et al. (2011) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเติบโตของเศรษฐกิจมีผลกระทบโดยตรงต่อการขยายตัวของธุรกิจแฟรนไชส์ และสอดคล้องกับกระทรวงพาณิชย์ (2567, 6 กุมภาพันธ์) ที่ระบุว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์ชั้นนำ จากการวิเคราะห์ธุรกิจแฟรนไชส์นั้น พบว่าปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ (1) ปัจจัยคุณภาพของแฟรนไชส์ ซึ่งเป็นแบรนด์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในตลาด สินค้าและบริการมีคุณภาพที่สูง มีการพัฒนาสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ลูกค้ามีความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการซ้ำ (2) ปัจจัยด้านการตลาด การเลือกทำเลที่ตั้ง การประชาสัมพันธ์

และการสร้างความแตกต่างของสินค้า/บริการช่วยเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขัน และ (3) ปัจจัยด้านการสนับสนุน การจัดการทรัพยากรที่ดี การให้คำปรึกษา และการฝึกอบรมช่วยสร้างความพร้อมให้กับผู้รับสิทธิ์ และลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธีรา อะทะวงษา และคณะ (2564) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านการตลาด การสนับสนุนจากแฟรนไชเซอร์ และคุณภาพของสินค้าและบริการมีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจแฟรนไชส์

จากงานศึกษาเหล่านี้ ทำให้เห็นชัดเจนว่าการเติบโตของธุรกิจแฟรนไชส์ชั้นนำไม่เพียงถูกขับเคลื่อนโดยอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคุณภาพของบริการ การตลาดที่มีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนจากแฟรนไชเซอร์ ซึ่งทั้งหมดนี้รวมกันมีส่วนช่วยทำให้ธุรกิจแฟรนไชส์ประสบความสำเร็จและเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. **การวิจัยตลาด และการส่งเสริมการขยายตลาด** ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ตลาดอย่างต่อเนื่องเพื่อเข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภค ความต้องการ และแนวโน้มในตลาด ช่วยในการจัดการกลยุทธ์ที่เหมาะสม มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าและแข่งขันในตลาดได้ มีการส่งเสริมการสร้างแบรนด์ให้เป็นที่รู้จักและน่าเชื่อถือ ซึ่งจะช่วยดึงดูดลูกค้าและสร้างความพึงพอใจ มีการกำหนดแฟรนไชส์เป้าหมาย ตลาดเป้าหมาย การเปิดตลาดใหม่ทั้งในและต่างประเทศ เช่น การจัดแสดงสินค้าการเข้าร่วมงานแฟร์ในต่างประเทศ

2. **การรักษาคุณภาพ** ควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการให้ได้มาตรฐานสูงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของลูกค้า ควรศึกษาและเลือกแฟรนไชเซอร์ที่มีชื่อเสียง ความมั่นคงของแบรนด์ ระบบการสนับสนุนที่ดี และมีประวัติการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ มีการอบรมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะสำหรับแฟรนไชซี เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. **การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างธุรกิจ** สนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างธุรกิจแฟรนไชส์ เพื่อเปลี่ยนประสบการณ์และพัฒนาแนวทางร่วมกัน

4. การเสริมสร้างองค์ความรู้ ประเทศไทยต้องมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจแฟรนส์ ข้อมูลสถิติสำคัญของธุรกิจแฟรนไชส์ ความต้องการของผู้บริโภค ตลาด รวมถึงกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ให้มีความถูกต้องและชัดเจน มีการติดตามตรวจสอบสถานะการดำเนินธุรกิจอย่างสม่ำเสมอ มีการให้ความรู้เพื่อให้ทราบสถานการณ์ของธุรกิจแฟรนไชส์ทั้งในประเทศ และในตลาดโลก ต้องให้ความรู้และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจแฟรนไชส์เพื่อเพิ่มทักษะให้กับผู้ประกอบการ

5. การสนับสนุนทางด้านการเงิน ให้การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ หรือเงินทุนสนับสนุนสำหรับแฟรนไชส์เป้าหมาย หรือสำหรับผู้ที่ต้องการขยายธุรกิจแฟรนไชส์

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2561, 16 กันยายน). *คู่มือการพัฒนาธุรกิจแฟรนไชส์ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจในระบบแฟรนไชส์*. https://www.dbd.go.th/datastorage/attachment/bab1ac38fe4319 b8dab10ee2c.pdf

กระทรวงพาณิชย์. (2567, 6 กุมภาพันธ์). *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แนวทางการพัฒนาแฟรนไชส์ของไทย.* https://uploads.tpso.go.th/%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%99%E0%B8%AD%A2.pdf

เกษม เนียมหอม, เพ็ญพิสุทธิ์ บุญเพ็ญ, กนกพัชร กอประเสริฐ และนิตยา งามยิ่งยง. (2563). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจแฟรนไชส์ไก่ย่าง 5 ดาวเพื่อการประกอบธุรกิจในจังหวัดนครปฐม. ในพัชรศักดิ์ อาลัย (บ.ก.), *ศาสตร์พระราชา และการวิจัยเพื่อสร้างดุลยภาพชีวิตในยุค Disruptive Technology. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม* (น. 1282-1288). สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

มนัญวดี สูนานนท์. (2556). *การศึกษารูปแบบและกลยุทธ์ของการทำธุรกิจแฟรนไชส์อาหารในประเทศไทย* [สารนิพนธ์ ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิตวิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol .ac.th/bitstream/123456789/569/1/TP%20MM.066%202556.pdf

ศุภสิริ สร้อยทองพงศ์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อธุรกิจแฟรนไชส์ของผู้ประกอบการรายย่อยในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, *6*(1), 23-32. file:///C:/Users/ACER/Downloads/pannawat_1991.pdf

สุธีรา อะทะวงษา, นงนุช กันธะชัย, สุรินทร์ พิทักษ์สิกุล, ศิรสิทธิ์ ศิริวิวัฒนากุล และจิรพัฒน์ อุปถัมภ์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการ ธุรกิจแฟรนไชส์ ในจังหวัดเชียงราย. *วารสารวิทยาการจัดการ,* 16(1), 149-173. file:///C:/Users/ACER/Downloads/adminjmscrru,+%7B$userGroup%7D.pdf

Alon, I., Apriliyanti, I. D., & Henríquez Parodi, M. C. (2021). A systematic review of international franchising. *Multinational Business Review*, *29*(1), 43-69. https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/mbr-01-2020-0019/full/html

Dant, R. P., Grünhagen, M., & Windsperger, J. (2011). Franchising research frontiers for the twenty-first century. *Journal of retailing*, *87*(3), 253-268. https://www.researchgate.net/publication/251479680_Franchising_Research_Frontiers_for_the_Twenty-First_Century

Halim, N. F., Aziz, Z. A., Othman, N. H., & Abd Aziz, N. A. (2024). The Impact of Franchisor Support on Franchisee Survival. *Advanced International Journal of Business, Entrepreneurship and Smes, 6*(22), 144-163. https://www.researchgate.net/profile/Nurul-Halim13/publication/387580429.pdf

Hui, Z., & Long, C. S. (2024). The Influence of Human Resource Management Practices on Employees' Turnover Intention: A Conceptual Model. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 14*(2), 288- 296

Jupe, A., Kosta, E., & Bakiasi, A. (2022). Role of Financial Management Practices on the Financial Performance of Small and Medium Enterprises in Albania. *Journal of Business and Economic Development*, *7*(4), 117-122. https://www.researchgate.net/publication/367322284_Role_of_Financial_Management_Practices_on_the_Financial_Performance_of_Small_and_Medium_Enterprises_in_Albania

Kaplan, R.S. and Norton, D.P. (2004). The Strategy Map: Guide to Aligning Intangible Assets. *Strategy & Leadership*, 32 (5), 10-17. https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/10878570410699825/full/html

Kaufmann, P. J., & Eroglu, S. (1999). Standardization and adaptation in business format franchising. *Journal of Business Venturing*, *14*(1), 69-85. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883902697000979

Nyadzayo, M. W., Matanda, M. J., & Ewing, M. T. (2015). The impact of franchisor support, brand commitment, brand citizenship behavior, and franchisee experience on franchisee-perceived brand image. *Journal of Business Research*, *68*(9), 1886-1894.

Thaifranchisecenter. (2024, December 31). *Thai Franchise Business Statistics*. https://www.thaifranchisecenter.com/stats/franchise_stats.php

การพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ

Marketing Innovation Development of Community Enterprises Group Local Woven Products Prasat Yeo Sub-district, Phrai Bueng District, Sisaket Province.

ลินดา ราเต

Linda Ratae

คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Faculty of Business Administration and Accounting Sisaket Rajabhat University

e-mail : noi.peun@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางการตลาดและการพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 คน และสนทนากลุ่มและอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 7 คน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางการตลาดภายนอก ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านโอกาส 6 ปัจจัย และ 2) ปัจจัยด้านอุปสรรค 7 ปัจจัย และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมภายในประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านจุดแข็ง 5 ปัจจัย และ 2) ปัจจัยด้านจุดอ่อน 5 ปัจจัย

จากการสนทนากลุ่มและอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนานวัตกรรมการตลาด พบว่า กลยุทธ์เชิงรุก คือ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่สามารถเลียนแบบได้ กลยุทธ์เชิงป้องกัน คือ การถ่ายทอดองค์ความรู้ และพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน กลยุทธ์เชิงแก้ไข/ปรับปรุง คือ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มุ่งรักษาผลประโยชน์ ของลูกค้าและสังคม และกลยุทธ์เชิงรับ คือ การสร้างเครือข่ายกับลูกค้าและคู่ค้าผ่านสื่อออนไลน์

คำสำคัญ : การพัฒนา นวัตกรรมการตลาด วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง

Abstract

The purpose this research was to study marketing environment and the development of marketing innovations of the community enterprise group local woven products from Prasat

Yeo, located in Prasat Yeo Subdistrict, Phrai Bueng District, Sisaket Province. The study is qualitative research conducted through in-depth interviews with 11 key informants. The results obtained from synthesizing the development of marketing innovations were used to organize focus group discussions and workshops, with 7 participants in total."

The research findings revealed that the factors affecting the external marketing environment include: 1) 6 opportunity factors, and 2) 7 obstacle factors. The factors affecting the internal environment include: 1) 5 strength factors, and 2) 5 weakness factors."

Based on group discussions and a workshop on marketing innovation development, it was found that the proactive strategy is to create products based on local wisdom that are inimitable. The defensive strategy is to transfer knowledge and develop skills that align with the community's way of life. The corrective/improvement strategy is to develop products that focus on preserving the benefits for customers and society. The reactive strategy is to build networks with customers and partners through online media.

Keywords : Development , Marketing Innovation, Community Enterprises Group
Local Woven Products

ที่มาและความสำคัญ

การพัฒนานวัตกรรมใหม่ส่งผลให้การดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คนเปลี่ยนแปลง โดยนวัตกรรมเป็นตัวผลักดันการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ปัจจุบันธุรกิจไม่ประเมินแค่คุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการ แต่ต้องครอบคลุมทุกจุดสัมผัสและช่องทาง การปฏิบัติงานด้านการตลาดจึงต้องสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์และบริการ พร้อมปรับปรุงการบริการลูกค้าให้ดีขึ้น เช่น คุณภาพเหนือกว่า ราคาต่ำกว่า และตอบสนองความต้องการลูกค้า โดยนักการตลาดต้องคิดค้นนวัตกรรมการตลาดเพื่อพัฒนากิจกรรมธุรกิจให้ตอบสนองความพึงพอใจของตลาดเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์องค์กร (Kotler, 2001)

วิสาหกิจชุมชนเป็นรากฐานการพัฒนาและกลไกหลักในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยสมาชิกของชุมชนร่วมกันบริหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้และจ้างงาน โดยไม่ใช่นักลงทุนหรือธุรกิจ การตัดสินใจต้องผ่านคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนชุมชน และรายได้มาจากการขายไม่ใช่จากเงินช่วยเหลือ (Allen, 1999) วิสาหกิจ

ชุมชนช่วยลดรายจ่ายและเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง กระตุ้นเศรษฐกิจรากหญ้าและสร้างโอกาสงานและรายได้ให้ประชาชน (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548; เสรี พงศ์พิศ, 2550) อย่างไรก็ตาม วิสาหกิจชุมชนประสบปัญหาจากสภาพแวดล้อมเศรษฐกิจและการเมืองที่เปลี่ยนแปลง รวมถึงปัญหานวัตกรรมการตลาดที่ยังไม่ทันสมัย ทำให้ไม่สามารถแข่งขันได้และอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2544 โดยกลุ่มสตรี 10 คน เริ่มต้นจากการระดมเงินทุนหุ้นละ 20 บาทต่อเดือน ปัจจุบันมีสมาชิก 30 คน แม้ว่ากลุ่มสามารถดำเนินการได้เอง แต่ยังมีข้อจำกัดในการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่อง ขาดการตลาดเชิงรุก ช่องทางการตลาดแคบ และกำลังการผลิตไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังต้องการสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคและขยายโอกาสการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางการตลาด และนวัตกรรมทางการตลาด เพื่อสร้างความสำเร็จและขีดความสามารถในการแข่งขัน อันนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางการตลาด ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการตลาด ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ

นิยามศัพท์

นวัตกรรมการตลาด หมายถึง กระบวนการปรับปรุงกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix strategy) และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือวิธีการทำการตลาดที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยมุ่งเน้นช่องทางการจัดจำหน่าย บรรจุภัณฑ์ การสื่อสารทางการตลาด และการส่งมอบผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในตลาด

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ หมายถึง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ รวมตัวกันเป็นกลุ่มกันเพื่อทอผ้าพื้นเมือง โดยผ้าทอพื้นเมืองนั้นต้องประกอบด้วยไหมแท้ ร้อยละ 85

หรือมากกว่า ได้แก่ ผ้าไหมเป็นผืน ผ้าคลุมไหล่ ผ้าไหมลายต่าง ๆ ที่ทอมือ เป็นต้น เพื่อทำการจำหน่ายและสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม

การพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ หมายถึง กระบวนการปรับกลยุทธ์การตลาด (Marketing Mix strategy) และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่หรือแนวคิดใหม่ โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงจากความคิดสู่ผลิตภัณฑ์หรือบริการผ่านกระบวนการผลิตที่ประกอบด้วย นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ เช่น การคิดค้นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ นวัตกรรมด้านกระบวนการ เช่น การปรับวิธีการผลิต และนวัตกรรมด้านตลาด เช่น การใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายใหม่ ๆ ที่ช่วยให้เข้าถึงผู้บริโภคได้ง่ายขึ้น

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับนวัตกรรม (Innovation)

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2562) ให้คำจำกัดความของนวัตกรรมว่า การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งไม่จำกัดเพียงการใช้เทคโนโลยี แต่ยังรวมถึงการปรับวิธีคิดและการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กัน ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์การตลาด (Marketing)

กลยุทธ์การตลาดคือ แนวทางการดำเนินงานด้านการตลาดเพื่อบรรลุเป้าหมายและนำธุรกิจสู่ความสำเร็จ โดยขึ้นอยู่กับการวางแผนกลยุทธ์การตลาด (Kotler, P. (2003) การดำเนินกลยุทธ์เริ่มจากการวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกธุรกิจ เพื่อระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยใช้การวิเคราะห์ CC-PEST สำหรับสภาพแวดล้อมภายนอก และการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของ Porter, M. E. (1985) เพื่อจัดทำกลยุทธ์ที่เหมาะสม"

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับนวัตกรรมการตลาด (Marketing Innovation)

Kotler, P., & Keller, K. L. (2012) ได้ให้คำจำกัดความว่า นวัตกรรมการตลาด (Innovative Marketing) หมายถึง ความคิดหรือจินตนาการใหม่เกี่ยวกับกลยุทธ์ของบริษัท ผู้บริหารทุกระดับควรส่งเสริมแนวความคิด ใหม่เป็นกระบวนการทางการตลาดที่กำหนดขึ้นเพื่อปรับปรุงส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ให้ดีขึ้น โดยนวัตกรรมการตลาดประกอบด้วย 1) คุณค่าเฉพาะตัว (Unique Proposition) 2) การมุ่งเน้นที่ตัวผู้บริโภค (Customer Focus) 3) การมุ่งตลาดเฉพาะกลุ่ม (Market Focus) 4) ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ (Product

Variety) และ 5) การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication) (Kotler & Keller, 2016)

แนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนานวัตกรรมการตลาดสำหรับคนยุคใหม่ คือ การให้ความสำคัญกับการสนับสนุนงานขาย และการตัดสินใจของลูกค้า ซึ่งจะทำให้สินค้าและบริการจะได้รับความสนใจจากลูกค้ามากขึ้น ด้วยการนำเสนอแนวคิดดังนี้ 1) การสื่อสารกับลูกค้า 2) การเจาะตลาดลูกค้าออนไลน์เป็นจุดเด่นของการสื่อสารธุรกรรมของสินค้าและบริการทางออนไลน์ 3) กิจกรรมส่งเสริมการขายเป็นการทำกิจกรรมการตลาดเชิง 4) กลยุทธ์ในการสร้างความพึงพอใจ

วิธีการศึกษา

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 11 คน คน ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1) จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม จำนวน 1 คน และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ตัวแทนองค์การหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้ประกอบการ จำนวน 2 คน นักวิชาการ จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน และกลุ่มผู้เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวม้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1. การสัมภาษณ์ เป็นการเก็บข้อมูลโดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จะทำให้ทราบเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการตลาด ความต้องการและแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมการตลาดและปัจจัยด้านนวัตกรรมทางการตลาด ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นรูปแบบนวัตกรรมการตตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ

2. การสนทนากลุ่ม คือ การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม ในขั้นนี้ได้นำผลวิจัยจากการสัมภาษณ์มาเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทาง และการพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ

3. การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ขอมูลสำคัญเชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ได้ความต้องการและแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ผู้วิจัยได้จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนานวัตกรรมการตลาด ตามแนวทางและความต้องการของกลุ่ม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 7 คน

ผลการวิจัย

1. สภาพแวดล้อมทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยใช้กรอบ CC-PEST วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และ ใช้กรอบ Value Chain วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมภายนอกด้านโอกาสและอุปสรรค และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมภายในด้านจุดแข็งและจุดอ่อน โดยผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสภาพการตลาดภายนอก (External Environment Analysis) ประกอบด้วย โอกาส และอุปสรรค พบว่า ปัจจัยที่เป็นโอกาสประกอบด้วย (1) ลูกค้า: ความต้องการและรสนิยมเปลี่ยนแปลง ลูกค้าคำนึงถึงอัตลักษณ์และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2) การเมือง กฎหมาย และนโยบาย: ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและการฝึกอบรมจากหน่วยงานภาครัฐ (3) เศรษฐกิจ: ชุมชนมีรายได้จากอาชีพนอกเหนือจากการทำนา (4) สังคมและวัฒนธรรม: ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับความสนใจจากผู้บริโภค (5) เทคโนโลยี: ขยายช่องทางการตลาด เพิ่มมูลค่าและลดต้นทุนการจัดจำหน่าย และ **ปัจจัยอุปสรรค**ประกอบด้วย (1) ลูกค้า: วิธีการซื้อเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ และขาดการศึกษาความต้องการลูกค้า (2) การแข่งขัน: อุตสาหกรรมทอผ้าขนาดใหญ่มีกระบวนการผลิตที่ทันสมัยและรวดเร็วกว่า ขาดการใช้การตลาดออนไลน์ (3) การเมือง กฎหมาย และนโยบาย: นโยบายสนับสนุนแยกส่วน ทำให้การสนับสนุนไม่ต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพ (4) เศรษฐกิจ: ต้นทุนขนส่งและวัตถุดิบสูงขึ้น (5) สังคมและวัฒนธรรม: ขาดผู้สืบทอดทักษะภูมิปัญญาท้องถิ่น (6) เทคโนโลยี: ขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีและต้นทุนสูง"

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสภาพการตลาดภายใน (Internal Environment Analysis) ประกอบด้วย จุดแข็งและจุดอ่อน พบว่า **ปัจจัยจุดแข็ง** ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) วัตถุดิบและปัจจัย: มีช่างทอที่มีทักษะและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น (2) การผลิต: เน้นความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการย้อมสีจากธรรมชาติในท้องถิ่น (3) การบริการลูกค้า: ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง (4) การบริหารทรัพยากรมนุษย์: สมาชิกร่วมมือกันเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ และ**ปัจจัยจุดอ่อน**ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ (1)

วัตถุดิบ: ขาดแคลนเส้นไหมที่มีคุณภาพสูงและมีราคาแพง ช่างทอส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ (2) การผลิต: ผลิตผ้าพื้นเมืองประเภทผ้าถุงและผ้าทอมือ ต้องใช้เวลานานและไม่สามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายได้ (3) การจำหน่าย: ขาดช่องทางจำหน่ายหลากหลาย ไม่มีหน้าร้าน จำหน่ายผ่านงาน OTOP หรือรอลูกค้าเข้ามาซื้อที่ชุมชน (4) การตลาดและการขาย: ขาดทักษะการตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำตามที่หน่วยงานภาครัฐอบรม และรอการส่งเสริมจากภาครัฐ (5) การจัดซื้อ: ผู้จำหน่ายเส้นไหมมีจำนวนน้อย (6) การบริหารงาน: ระบบการทำงานขึ้นอยู่กับผู้นำกลุ่มและไม่มีการวางแผนล่วงหน้า

2. การพัฒนานวัตกรรมการตลาดและความต้องการในการพัฒนา ประกอบด้วย 1) คุณค่าเฉพาะตัว: ผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอมีเสน่ห์จากการใช้กี่ทอแบบโบราณและสะท้อนวิถีชีวิต ชุมชนต้องการพัฒนารูปแบบให้ทันสมัยและใช้งานได้หลากหลาย 2) การมุ่งเน้นที่ผู้บริโภค: ขาดการศึกษาพฤติกรรมลูกค้าและการใช้ช่องทางการขายแบบเดิม ๆ ต้องการเพิ่มทักษะการตลาดและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการตลาดออนไลน์เพื่อพัฒนาการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผลิตภัณฑ์ 3) การมุ่งตลาดเฉพาะกลุ่ม: ขาดการศึกษาความต้องการลูกค้า โดยต้องการพัฒนาทักษะและการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเข้าถึงตลาดเฉพาะกลุ่ม ผ่านการสร้างคอนเทนต์และไลฟ์สดขายผลิตภัณฑ์ 4) ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์: แม้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ แต่ยังขาดความหลากหลายและความแปลกใหม่ กลุ่มต้องการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยและเพิ่มอัตลักษณ์ให้เด่นขึ้น 5) การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ: ขาดทักษะและการใช้สื่อออนไลน์ กลุ่มต้องการพัฒนาทักษะการสื่อสารการตลาดออนไลน์ และสนับสนุนให้กลุ่มวัยรุ่นที่เชี่ยวชาญเทคโนโลยีเป็นผู้นำเสนอผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองผ่านสื่อออนไลน์

3. การสังเคราะห์การพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอฯ ได้แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการตลาดฯ ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุกคือ การใช้จุดแข็งและโอกาส (SO) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ โดยใช้จุดแข็งสร้างความได้เปรียบจากโอกาสที่มี เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างและมีเอกลักษณ์ เพิ่มคุณค่า และตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์เชิงป้องกันคือ การใช้จุดแข็ง (ST) เพื่อลดผลกระทบจากอุปสรรคหรือภัยคุกคาม โดยการพัฒนาทักษะและถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ผลิตผ้าทอพื้นเมือง เพื่อปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของลูกค้าผ่านการสื่อสารการตลาดออนไลน์

กลยุทธ์เชิงแก้ไข/ปรับปรุงคือ การใช้ความพยายามปรับจุดอ่อนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ข้าว โดยใช้ประโยชน์จากโอกาสภายนอก เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และร่วมรับผิดชอบในภารกิจและเป้าหมายขององค์กร"

กลยุทธ์เชิงรับคือ การลดจุดอ่อนภายในและหลีกเลี่ยงอุปสรรคจากภายนอก โดยการสร้างเครือข่ายพันธมิตรและความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้าและคู่ค้า ผ่านการส่งเสริมการขายทั้งออนไลน์และออฟไลน์"

4. กิจกรรมส่งมอบความรู้สู่ชุมชน ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการการตลาดออนไลน์

จากการสังเคราะห์ และการสนทนากลุ่ม พบว่า ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ เนื่องจากต้องการความรู้เพิ่มเติม เพื่อที่จะได้นำมาพัฒนาช่องทางในการสื่อสารกับลูกค้า และจำหน่ายสินค้าให้กับลูกค้า

ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความต้องการอบรมในหัวข้อเรื่องการตลาดออนไลน์ เพื่อพัฒนาการใช้การตลาดออนไลน์ และเป็นช่องทางในการสื่อสารกับลูกค้า และจำหน่ายสินค้าให้กับลูกค้า

ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการการตลาดออนไลน์ จำนวน 7 คนโดยในภาพรวมและผลลัพธ์ ของการอบรมเชิงปฏิบัติการการตลาดออนไลน์ ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ อยู่ในเกณฑ์พอใช้และมีความพยายามที่จะเรียนรู้ เนื่องจากว่าสมาชิกกลุ่มค่อนข้างเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนมากไม่ค่อยได้ใช้เทคโนโลยี และขาดแคลนเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการออนไลน์ ส่วนใหญ่จะจำหน่ายสินค้าอยู่ในกลุ่มและมีลูกค้า Walk in เข้ามาซื้อสินค้า เป็นต้น

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาที่ได้ มีประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น ความต้องการของลูกค้าคือปัจจัยสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมการตลาดให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งถือเป็น**โอกาส** โดยลูกค้าต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมาตรฐาน สวยงาม แสดงถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้งานได้จริง และมีราคาสมเหตุสมผล การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและเหมาะสม ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีในการซื้อขายเพิ่มมากขึ้น เป็นปัจจัยสำคัญในการขยายโอกาสทางการตลาด งานวิจัยของ McCarthy, E. J., & Perreault, W. D., Jr. (1991) ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นการปรับปรุงสินค้าให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคด้วยคุณสมบัติใหม่และแตกต่าง เช่นเดียวกับ วสันต์ เสือคำ (2547) ที่เน้นสร้างคุณค่าจากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และกิตติ ลิ่มสกุล (2550) ที่เสนอการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผ่านพาณิชย์

อิเล็กทรอนิกส์ **ปัญหาและอุปสรรค**สำคัญของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง ได้แก่ ขาดการศึกษาความต้องการของลูกค้า ทำให้ไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองตลาดได้ อีกทั้งผลิตภัณฑ์มีลักษณะคล้ายกัน ไม่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น ส่งผลให้การแข่งขันต้องพึ่งกลยุทธ์ต้นทุนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณา โชคบันดาลสุข และคณะ (2558) ที่ชี้ว่าผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำเผชิญปัญหาต้นทุนการผลิตสูง คุณภาพสินค้าไม่มาตรฐาน และขาดแรงงานที่มีทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์การขาดแคลนวัตถุดิบเส้นไหมที่มีคุณภาพและฝีมือแรงงานพื้นบ้านที่ลดลงจากอายุที่เพิ่มขึ้นยังเป็นปัญหา ซึ่งตรงกับงานของ วสันต์ เสือคำ (2547) ที่พบว่าการผลิตใช้เวลานานและไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด

สำหรับ**จุดแข็ง**ของวิสาหกิจชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองมีจุดแข็งที่มาจากเอกลักษณ์ท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งสร้างคุณค่าที่เหนือกว่ามูลค่าของแบรนด์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลย์ลดา พรมเวียง (2561) พบว่า การสร้างนวัตกรรมการตลาดดิจิทัลและการให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ช่วยเสริมความจงรักภักดีของลูกค้า อย่างไรก็ตามการส่งเสริมจากภาครัฐยังขาดความต่อเนื่องและการประสานงานตามยุทธศาสตร์ชุมชน วิเชียร อุ่นเรือน (2551) พบว่า การให้คำแนะนำและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองจากกลุ่มผลิตภัณฑ์ควรมีการขยายผลต่อไป โดย**จุดอ่อน**ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง ได้แก่ ช่างทอส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ การขาดแคลนวัตถุดิบเส้นไหม และเส้นไหมไม่ได้มาตรฐาน ขาดความรู้เรื่องการทำการตลาด สอดคล้องกับงานของ วสันต์ เสือคำ (2547) พบว่า ฝีมือแรงงานพื้นบ้านลดลงจากอายุที่เพิ่มขึ้น การผลิตใช้เวลานานเนื่องจากการทอมือ ขาดช่องทางจำหน่ายที่หลากหลาย ไม่มีหน้าร้าน และขาดความรู้ด้านการตลาด ผลิตภัณฑ์ขาดความหลากหลายและไม่ได้มาตรฐาน การบริหารงานขึ้นอยู่กับผู้นำกลุ่มที่ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีและการตลาด วรรณา โชคบรรดาลสุขและคณะ, (2558) พบว่า ต้นทุนการผลิตสูง ความสนใจในผ้าทอลดลง การแปรรูปผลิตภัณฑ์น้อยและไม่มีเอกลักษณ์ การประชาสัมพันธ์และการกระจายสินค้าน้อย รวมถึงขาดเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอีกปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของกลุ่ม

2. การพัฒนานวัตกรรมทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ที่เหมาะสม มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ได้ดังนี้

การพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ เน้นการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีคุณภาพ มาตรฐาน และความประณีตตอบสนองความต้องการของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลย์ลดา พรมเวียง (2561) ที่มองว่า ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์ที่สร้างมูลค่ามากกว่ามูลค่าแบรนด์ โดยผู้บริโภคมีความจงรักภักดีในผลิตภัณฑ์ การสร้างนวัตกรรมการตลาดดิจิทัล ตามแนวคิดของ Mccathy & Pereault, Jr. (1991) คือการพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้

ตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณา โชคบรรดาลสุขและคณะ (2558) ที่เน้นการสร้างคุณค่าในผ้าทอมือและภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมสร้างตราสินค้าเอกลักษณ์และเครือข่ายเฉพาะกลุ่มลูกค้าไทย สอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะของผู้ร่วมสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการสร้างเอกลักษณ์ความแปลกใหม่ และไม่เป็นแบบแผน 2) การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ใช้ช่องทางออนไลน์และเว็บไซต์เพื่อสร้างการรับรู้ผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2553) ที่กล่าวว่าเทคโนโลยีช่วยพัฒนานวัตกรรม ตอบสนองความต้องการลูกค้าและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน 3) การมุ่งตลาดเฉพาะกลุ่ม โดยการนำเสนอผลิตภัณฑ์และราคาที่เหมาะสมผ่านสื่อและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Keller (2009) ที่กล่าวว่า กลยุทธ์การตลาดสำคัญคือการวิเคราะห์ความต้องการของตลาดและเสนอผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการนั้น โดยสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า ผ่านการสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายตลาด ซึ่งนักการตลาดต้องวางแผนและดำเนินการตามแผนการตลาด รวมถึงการควบคุมองค์ประกอบหลัก เช่น ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด 4) ปัจจัยการมุ่งเน้นที่ลูกค้า (Customer Focus) คือ การสร้างประสบการณ์ดีแก่ลูกค้า และใช้สื่อออนไลน์และออฟไลน์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี สอดคล้องกับ Pitts & Lei (2000) ที่กล่าวถึงกลยุทธ์การสร้างความแตกต่างผ่านเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า 5) ปัจจัยด้านความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ (Product Variety) คือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ทันสมัยและมีคุณสมบัติที่แตกต่าง เพื่อเพิ่มคุณค่าและตอบสนองความต้องการลูกค้าตามแนวคิดของ Mccathy & Pereault (1991) สอดคล้องกับ Kotler and Keller (2009) ที่กล่าวว่ากลยุทธ์การตลาดสำเร็จต้องตอบสนองความต้องการของตลาดและสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า ผ่านการวิเคราะห์ความต้องการ , วางแผนส่วนประสมทางการตลาด, และควบคุมการปฏิบัติ โดยมีองค์ประกอบหลักคือ ผลิตภัณฑ์, ราคา, การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด 4) การมุ่งเน้นที่ลูกค้า (Customer Focus) สร้างประสบการณ์ดีๆ โดยเข้าใจความต้องการของลูกค้าเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว สอดคล้องกับ Pitts & Lei (2000) ที่กล่าวว่าการสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ต้องตอบสนองคุณค่าที่ลูกค้าต้องการ เช่น ความเป็นผู้นำด้านคุณภาพและบริการ โดยไม่ยึดราคาเป็นปัจจัยสำคัญ 5) ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ (Product Variety) พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ทันสมัยและใช้งานได้หลากหลาย สอดคล้องกับ Mccathy & Pereault, Jr. (1991) ที่กล่าวว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องตอบสนองความต้องการลูกค้าและสร้างประโยชน์ใหม่ๆ เพื่อความพึงพอใจ

จากการสังเคราะห์การพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ ได้แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการตลาดดังนี้:

1. กลยุทธ์เชิงรุกของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ คือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างจากเดิมแต่ยังคงคุณค่าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ตามแนวคิดของ Pitts & Lei (2000) ที่กล่าวว่า การสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์สามารถทำได้โดยการเน้นคุณภาพ สไตล์ เทคโนโลยี หรือการบริการ เพื่อสร้างความภักดีในตราผลิตภัณฑ์และไม่ยึดราคาเป็นปัจจัยหลัก โดยการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามและดึงดูดความสนใจ สร้างเอกลักษณ์และมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ รวมถึงการรักษาคุณภาพของเส้นไหมและฝีมือการทอ ซึ่งจะทำให้ผลิตภัณฑ์โดดเด่นและแตกต่าง การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารออนไลน์ช่วยสร้างการรับรู้และแบรนด์ที่ชัดเจน

2. กลยุทธ์เชิงป้องกันของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามวิถีชุมชน ผ่านการฝึกอบรมและถ่ายทอดภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวบ้าน เพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม โดยมีหน่วยงานสนับสนุนการพัฒนาทักษะธุรกิจในด้านการบริหาร การตลาด และการสื่อสารออนไลน์ โดยใช้ระบบการจัดการความรู้ระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจ ผ่านสื่อออนไลน์และการแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มและชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Mccathy & Pereault, Jr. (1991) ระบุว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการออกแบบต้องดำเนินการควบคู่กัน โดยเริ่มจากการเรียนรู้และสะสมข้อมูล การระดมสมองร่วมกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อคิดและออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สอดคล้องกับกลุ่ม และสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมถึงการศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคเพื่อนำไปปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการ วรรณา โชคบันดาลสุข และคณะ (2558) กล่าวถึงปัจจัยความสำเร็จในเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) การศึกษาและความรู้ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น 2) การสร้างสรรค์งาน ใช้ใยประดิษฐ์และปรับลวดลายให้สดใส 3) ทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่สามารถจดลิขสิทธิ์ได้ 4) การใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับผ้าไทยทรงดำ

3. กลยุทธ์เชิงแก้ไข/ปรับปรุง ในการพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ต้องมุ่งเน้นการสร้างความตระหนักรู้ในทุกด้าน เช่น การผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสังคม ในราคาและคุณค่าที่ยุติธรรม รวมถึงกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้ทำงานและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังต้องส่งเสริมจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมในองค์กร และเผยแพร่ค่านิยมที่ใส่ใจสังคม รวมถึงการป้องกันปัญหามลพิษและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพในการผลิต สอดคล้องกับแนวคิดของ Pitts and Lei (2000) กล่าวว่า การสร้างความแตกต่างเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งสามารถทำได้ด้วยการสร้างภาพลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นพิษ และมีราคาและคุณค่าที่ยุติธรรม รวมถึงกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้ทำงานและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม วัตถุดิบที่ใช้ต้องไม่

ทำลายธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ควรย่อยสลายได้ การใช้แรงงานอย่างเป็นธรรมและมีสวัสดิการที่เหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องสื่อสารภายในกลุ่ม โดยผู้นำกลุ่มควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ใส่ใจและใช้กลยุทธ์ปากต่อปาก (Word of Mouth) เพื่อเผยแพร่ความรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่ต้องใช้ค่าโฆษณา

4. กลยุทธ์เชิงรับของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ คือ การสร้างเครือข่ายพันธมิตรและความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้าและคู่ค้า ผ่านโปรแกรมการตลาดหลายภาษาและบริการลูกค้าสองภาษา ซึ่งช่วยสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มลูกค้าเฉพาะ การให้บริการออนไลน์และศูนย์ช่วยเหลือลูกค้าก็ช่วยเพิ่มคุณค่าและทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเหนือกว่าคู่แข่ง โดยเฉพาะการให้คำแนะนำที่ทำให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำ และเกิดการพูดปากต่อปาก เพิ่มยอดขายจากลูกค้าใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Porter (1985) ที่เห็นว่า การสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้จำหน่ายวัตถุดิบช่วยเสริมความสัมพันธ์ที่ดี และการวิจัยตลาดตาม Kotler (2001) เป็นจุดเริ่มต้นของการตลาด โดยใช้ข้อมูลทางการตลาดให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างและรักษาสัมพันธ์ระหว่างผู้ค้า ลูกค้า และชุมชน รวมถึงการจัดกิจกรรมร่วมกับพนักงานและลูกค้า พร้อมทั้งมีศูนย์บริการให้คำแนะนำและแก้ปัญหาได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Keller (2009) ที่ระบุว่า กลยุทธ์การตลาดที่สำเร็จต้องมีการแลกเปลี่ยนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า พร้อมเครือข่ายที่แข็งแกร่ง ซึ่งในการสร้างสัมพันธ์กับลูกค้ากลุ่มเฉพาะ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนใช้โปรแกรมการตลาดหลายภาษาและบริการลูกค้าสองภาษา รวมถึงการให้บริการออนไลน์ที่ช่วยเพิ่มคุณค่าและทำให้เหนือกว่าคู่แข่ง โดยการให้คำแนะนำและบริการหลังการขายที่ดี จะทำให้เกิดการซื้อซ้ำและการพูดปากต่อปาก เพิ่มยอดขายจากลูกค้าใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เสริมสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้ข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานในอนาคต และส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองปราสาทเยอ ตำบลปราสาทเยอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ"

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนานวัตกรรมการตลาดที่เหมาะสมสำหรับวิสาหกิจชุมชนผ้าทอพื้นเมืองเพื่อการส่งออก
2. ควรศึกษานวัตกรรมการตลาดในวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์อื่น ๆ หรือทุกประเภทผลิตภัณฑ์
3. ควรศึกษาการพัฒนาทักษะบุคลากรด้านการทอผ้าพื้นเมืองให้เป็นวิชาชีพที่ได้รับการรับรอง

4. ควรศึกษาการพัฒนานวัตกรรมการตลาดในวิสาหกิจชุมชนต่างประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับวิสาหกิจชุมชนในไทย"

บรรณานุกรม

กิตติ ลิ่มสกุล. (2545). *แนวทางการดำเนินงาน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์*. กรมการพัฒนาชุมชน.

วสันต์ เสือขำ. (2547, 5 กันยายน). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการคัดเลือกระดับ 5 ดาว ในระดับภูมิภาค: กรณีศึกษาสินค้าประเภทอาหารของจังหวัดเชียงใหม่.* https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/CMU.res.2004.509.

วรรณา โชคบันดาลสุข, กุลยา อนุโลก และวรลักษณ์ ทองประยูร (2558). การพัฒนากลยุทธ์การแข่งขันตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับ ผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 20(1), 62–73. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jar/article/view/241734.

วัลย์ลดา พรมเวียง. (2561, 13 มกราคม). *การสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนของหมู่บ้านสารสนเทศต้นแบบบ้านคลองทราย ใน ICT 418 KL YALA* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. http://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yru/5557.

วิเชียร อุ่นเรือน. (2551). ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา. http://www.ttc.most.go.th/online/Search.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, พักตร์ผจง วัฒนสินธุ์, อัจฉรา จันทร์ฉาย, และประกอบ คุปรัตน์. (2553). ความสามารถในการจัดการความรู้กับความสามารถทางนวัตกรรมของผู้ประกอบการที่มีนวัตกรรมในประเทศไทย. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, *51*(1), 157-199. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NDJ/article/view/2980.

เสรี พงศ์พิศ. (2550). *คู่มือศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง*. เจริญวิทย์การพิมพ์.

เสรี พงศ์พิศ. (2550). *วิสาหกิจชุมชนกลไกเศรษฐกิจฐานราก* (พิมพ์ครั้งที่ 3). เอดิสันเพรส.

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2562). *นวัตกรรมเพื่ออนาคต*. https://www.nia.or.th/frontend/bookshelf/zWf7zwTMcEWhl/62d3a82b0f129.pdf.

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. (2548, 18 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 122 ตอนที่ 6ก. 1–27.

Allen, R. (1999). *Community enterprise: Civil society of the economic question*. University of Birmingham.

Kotler, P. (2001). *Kotler on marketing: How to create, win, and dominate markets*. CPI Mackays.

Kotler, P. (2003). *Marketing management* (11th ed.). Prentice Hall.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2009). *A framework for marketing management* (4th ed.). Pearson.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2012). *Marketing management* (14th ed.). Pearson Education.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson Education.

McCarthy, E. J., & Perreault, W. D., Jr. (1991). *Basic marketing*. McGraw-Hill.

Pitts, R. A., & Lei, D. (2000). *Strategic management: Building and sustaining competitive advantage* (2nd ed.). South-Western College Publishing.

Porter, M. E. (1985). *Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance*. Free Press.

การปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นต่อระบบราชการในยุคดิจิทัล

Adaptation of local politicians to bureaucracy in the digital age

พระณัฐพล กิตฺติปญฺโญ, เขมชาติ ยะสารวรรณ และรัตนโชติ ชาบาง

PharNattapol Kittipanyo, Khemchart Yasarawan and Rattanachot Chabang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: nattapol2543t@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งเน้นศึกษาการปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นต่อระบบราชการในยุคดิจิทัล เพื่อให้สามารถบริหารงานในระบบราชการที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นักการเมืองท้องถิ่นไม่เพียงแค่เป็นผู้กำหนดนโยบาย แต่ยังต้องปรับตัวในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการบริการประชาชน การนำระบบดิจิทัลมาใช้ในงานราชการช่วยให้การทำงานรวดเร็ว โปร่งใส และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงนี้สร้างความท้าทายในการทำให้ประชาชนเข้าถึงและใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการในท้องถิ่นจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของนักการเมืองในการปรับตัวและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

คำสำคัญ: นักการเมืองท้องถิ่น, ระบบราชการ, ยุคดิจิทัล

Abstract

This academic article focuses on studying the adaptation of local politicians to the bureaucratic system in the digital era to effectively manage the evolving public administration through the use of information technology. Local politicians are not only policymakers but also need to adapt by integrating digital technology to enhance work efficiency and public service delivery. Adopting digital systems in public administration facilitates faster operations, transparency, and constant access to information. At the same time, this transformation poses challenges in ensuring that citizens can access and utilize services effectively. The success of

developing the local bureaucratic system thus depends on the ability of politicians to adapt and maximize the use of digital technology to improve the quality of life for citizens.

Keywords: local politicians, Bureaucracy, digital age

ที่มาและความสำคัญ

การปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นต่อระบบราชการในยุคดิจิทัล เป็นการขับเคลื่อนแนวนโยบายยกระดับในการพัฒนาระบบราชการ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้บริหารงานมีความสำคัญมากขึ้นในสังคมที่เทคโนโลยีและข้อมูลกำลังกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ นักการเมืองท้องถิ่นไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการในพื้นที่ของตนเองเท่านั้น แต่ยังต้องเป็นผู้นำในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานของระบบราชการให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจากอดีตที่ผ่านมานักการเมืองท้องถิ่นประสบปัญหาในการปรับตัวต่อระบบราชการที่ได้นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบ ส่งผลทำให้การบริหารจัดการหรือการให้บริการประชาชน ไม่มีประสิทธิภาพ หรือตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเท่าที่ควร เพราะยังขาดความเข้าใจและยึดติดอยู่กับระบบเดิม

ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นจึงต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้ระบบราชการในยุคดิจิทัลและนักการเมืองท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นว่าเป็นอย่างไร
2. เพื่อวิเคราะและนำเสนอการปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นต่อระบบราชการในยุคดิจิทัล

แนวคิดและทฤษฎี

ความสำคัญของระบบราชการดิจิทัล

ระบบราชการดิจิตทัลเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นและช่วยให้การให้บริการแก่ประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และมีประสิทธิภาพมากขึ้น เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยลดขั้นตอนการดำเนินการ ลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ และลดการเกิดปัญหาความผิดพลาดที่เกิดจากการดำเนินงานของมนุษย์ เช่น การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการข้อมูล

ช่วยลดปัญหาการสูญหายของเอกสาร การให้บริการผ่านทางออนไลน์ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้ตลอด 24 ชั่วโมงจากทุกที่ที่มีอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการลดภาระของประชาชนในการติดต่อหน่วยงานราชการโดยตรง

ระบบราชการดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการให้บริการประชาชนในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในระดับนักการเมืองท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างนโยบายภาครัฐกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ระบบดังกล่าวมีความสำคัญในหลายมิติ ดังนี้

1. การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ช่วยให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถบริหารงานได้รวดเร็วและเป็นระบบ เช่น การใช้ระบบ e-Government ช่วยลดขั้นตอนในการดำเนินการ ลดเวลาที่ใช้ในการบริหารจัดการ และช่วยให้นักการเมืองสามารถจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การจัดการข้อมูลผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยลดความผิดพลาดในการจัดเก็บเอกสารหรือการดำเนินการของเจ้าหน้าที่

2. การสร้างความโปร่งใสและลดการทุจริต ระบบดิจิทัลช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่น เช่น การเปิดเผยข้อมูลงบประมาณ การติดตามสถานะโครงการพัฒนา หรือการจัดซื้อจัดจ้างออนไลน์ ประชาชนสามารถตรวจสอบและมีส่วนร่วมในการประเมินการทำงานของนักการเมืองได้โดยตรง ความโปร่งใสนี้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและลดโอกาสการทุจริตในระบบราชการ

3. การเข้าถึงประชาชนและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ระบบราชการดิจิทัลช่วยให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถสื่อสารกับประชาชนได้สะดวกและรวดเร็วผ่านสื่อออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันเฉพาะทาง การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวช่วยให้นักการเมืองสามารถรับฟังความคิดเห็นของประชาชนได้แบบเรียลไทม์ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลสำคัญ เช่น นโยบายหรือโครงการพัฒนาในชุมชน

4. การเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน ระบบดิจิทัลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เช่น การโหวตความคิดเห็นออนไลน์ หรือการเสนอแนะผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล การมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้นโยบายหรือโครงการที่กำหนดขึ้นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

5. การสนับสนุนการวางแผนและการบริหารจัดการข้อมูล ในยุคที่ข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการพัฒนา ระบบราชการดิจิทัลช่วยให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ข้อมูลประชากร ความต้องการของชุมชน หรือปัญหาในพื้นที่ เพื่อวางแผนพัฒนาและจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม

6. การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล ในโลกที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในทุกด้าน การนำระบบดิจิทัลมาใช้ในงานราชการช่วยให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถปรับตัวและรับมือกับความ

เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการรับเรื่องร้องเรียนหรือการให้บริการประชาชน

ระบบราชการดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่น ทั้งในด้านการทำงาน การสื่อสาร และการสร้างความไว้วางใจจากประชาชน การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ช่วยให้นักการเมืองสามารถทำงานได้อย่างโปร่งใส ตอบสนองความต้องการของประชาชน และพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในระบบราชการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและให้บริการประชาชน การใช้ระบบ e-Government เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ช่วยลดขั้นตอนการดำเนินงานในหน่วยงานราชการ เช่น การขอเอกสารราชการ การติดตามสถานะการทำงานของภาครัฐ และการทำธุรกรรมออนไลน์ ซึ่งระบบดิจิทัลยังช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการทำงานและลดการทุจริตผ่านการติดตามและตรวจสอบที่เข้มงวดขึ้น นักการเมืองท้องถิ่นที่สามารถปรับตัวและใช้เทคโนโลยีนี้ได้ดีจะสามารถให้บริการที่ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น (พระมหานิรุต ญาณวุฑฺโฒ และพระมหาอภิวัชร์ อภิวชฺชโร, 2565)

Farazmand, A. (1999) กล่าวว่า โลกาภิวัตน์มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปการบริหารภาครัฐทำให้ภาครัฐต้องทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับประชาชน ระบบราชการดิจิทัลช่วยให้การเข้าถึงบริการของรัฐสะดวกยิ่งขึ้น เช่น การยื่นเอกสารออนไลน์ การตรวจสอบสถานะคำขอ หรือการรับบริการสาธารณะโดยไม่ต้องเดินทางไปยังหน่วยงานโดยตรง นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ลดปัญหาคอร์รัปชัน และสร้างความเชื่อมั่นในภาครัฐ

ในระดับมหภาค ระบบนี้ยังช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลและการบริหารจัดการประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ภาครัฐตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกที่เชื่อมโยงกันได้รวดเร็วและทันสมัย

สำหรับประเทศไทย นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และมีบทบาทในการเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกลางและชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการนำพาการพัฒนาระบบราชการไปสู่ความสำเร็จ Hughes, O. E. (1994) กล่าวว่า การปฏิรูปการบริหารภาครัฐเป็นผลมาจากโลกาภิวัตน์ และการแข่งขัน ประกอบกับภาครัฐ ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพจึงทำให้หน่วยงานภาครัฐมีการปฏิรูป การบริหารด้วยการนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาประยุกต์ใช้ นักการเมืองท้องถิ่นสามารถเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อปรับปรุงการบริการและการดำเนินงานในภาคท้องถิ่นให้ดีมากยิ่งขึ้น

ปัญหาที่เกี่ยวกับการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นในยุคดิจิทัล

นักการเมืองท้องถิ่นถือเป็นโครงสร้างสำคัญที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการ และส่งเสริมการพัฒนาทุกด้านของสังคม อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้นักการเมืองท้องถิ่นกำลังเผชิญกับปัญหาหลากหลาย ที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องของการ บริหารทรัพยากรบุคคล การทุจริตและการขาดความโปร่งใส การดำเนินงานที่ไม่ทันสมัย และการขาดการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ ปัญหาเหล่านี้ได้ สะสมและนำมาซึ่งความจำเป็นในการปรับตัวต่อระบบราชการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการบริหารงาน ให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันท่วงทีและตรงตามบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การเปลี่ยนแปลงสู่ระบบดิจิทัลส่งผลกระทบต่อการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นในหลายด้าน โดยเฉพาะในระดับตัวบุคคล ซึ่งต้องเผชิญกับปัญหาและความท้าทายที่มีลักษณะเฉพาะตัว ดังนี้

1. ความไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยี

นักการเมืองท้องถิ่นบางคนอาจไม่มีพื้นฐานหรือความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมากพอ ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการตัดสินใจและการบริหารงานที่ต้องพึ่งพาเครื่องมือดิจิทัล เช่น การใช้ระบบ e-Government หรือการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดนโยบาย ตัวอย่างเช่น นักการเมืองที่มีอายุมากอาจมีอุปสรรคในการเรียนรู้และปรับตัวเมื่อเทียบกับบุคคลรุ่นใหม่ นักการเมืองบางคนอาจมีทัศนคติที่ไม่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงหรือไม่เห็นความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เกิดการต่อต้านหรือความล่าช้าในการนำเทคโนโลยีมาใช้ ความล้มเหลวในการปรับตัวนี้อาจส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันและการบริหารงานในระดับพื้นที่

2. แรงกดดันจากความคาดหวังของประชาชน

ประชาชนในยุคดิจิทัลมีความคาดหวังว่านักการเมืองท้องถิ่นจะใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน เช่น การสื่อสารผ่านทางโซเชียลมีเดียอย่าง Facebook ในการรายงานผลการดำเนินงานหรือการรับฟังความคิดเห็นโดยตรงจากประชาชน หากนักการเมืองไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังดังกล่าวอาจสูญเสียความเชื่อมั่นจากประชาชน ส่งผลกระทบต่อความนิยมและความสำเร็จทางการเมือง

3. การขาดทักษะในการบริหารจัดการข้อมูล

ในยุคดิจิทัล ข้อมูลเป็นทรัพยากรสำคัญ แต่นักการเมืองท้องถิ่นบางคนอาจไม่มีทักษะในการวิเคราะห์หรือใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ เช่น การใช้ข้อมูลประชากรเพื่อวางแผนพัฒนาชุมชน ปัญหานี้ทำให้นโยบายที่ออกมาอาจไม่ตอบโจทย์หรือไม่ครอบคลุมความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

4. การสื่อสารที่ไม่เหมาะสมผ่านสื่อออนไลน์

นักการเมืองบางคนอาจขาดความระมัดระวังในการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ เช่น การโพสต์ข้อความหรือข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ส่งผลต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ การไม่เข้าใจกระบวนการสื่อสารในโลกออนไลน์ยังอาจทำให้เกิดความขัดแย้งหรือความเข้าใจผิดในสังคม

ความท้าทายของนักการเมืองท้องถิ่นในการปรับตัว

นักการเมืองท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่และชุมชนให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน แม้ว่าการปรับตัวสู่ยุคดิจิทัลจะมีข้อดีมากมาย แต่ก็มีความท้าทายที่นักการเมืองท้องถิ่นต้องเผชิญ อย่างไรก็ตาม ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญ ความท้าทายสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นนั้นเพิ่มขึ้นอย่างมาก นักการเมืองท้องถิ่นบางส่วนยังขาดความรู้และความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบ e-Government หรือแพลตฟอร์มที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการประชาชน ในพื้นที่ห่างไกล นักการเมืองท้องถิ่นต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ดิจิทัล หรือบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ ทำให้การปรับใช้เทคโนโลยีมีความล่าช้า รวมไปถึงการใช้งานระบบดิจิทัลเพื่อเพิ่มความสุจริตโปร่งใส แต่ก็อาจก่อให้เกิดความคาดหวังที่สูงขึ้นจากประชาชน หากไม่มีการปรับตัวให้ตรงกับความต้องการของชุมชน อาจนำไปสู่ความไม่พอใจหรือวิกฤติความเชื่อมั่น เมธินี เทพมณี (2561) เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้ อธิบายว่า แนวทางหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้เป็นข้าราชการ 4.0 โดยเริ่มจากมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2560 ที่มุ่งหวังให้มีการพัฒนาศักยภาพด้านดิจิทัลแก่ ข้าราชการและบุคลากรภาครัฐให้สามารถปรับตัวในบริบทของการเปลี่ยนผ่านไปสู่ Thailand 4.0 เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการทำงาน โดยสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ใน การปฏิบัติงานและพัฒนางานได้อย่างเต็มที่ ซึ่งแนวทางการพัฒนาบุคลากรดังกล่าว ได้วางกรอบการพัฒนาทักษะเพื่อเป็น “ข้าราชการดิจิทัล” ที่มีความสามารถ 5 มิติ คือ 1) รู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีเป็น 2) เข้าใจนโยบายกฎหมายและมาตรฐาน 3) ใช้ดิจิทัลเพื่อการประยุกต์และพัฒนา 4) ใช้ดิจิทัลเพื่อการวางแผนบริหารจัดการและนำองค์กร และ 5) ใช้ดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์ มีขอบเขตการพัฒนาครอบคลุมบุคลากรทั้งกลุ่ม IT และ กลุ่ม Non-IT

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2561) อธิบายว่า ระบบราชการจะสามารถเป็นที่ไว้วางใจและเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริงนั้น จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่ แนวทางแก้ไขปัญหาเหล่านี้อาจรวมถึงการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี การสนับสนุนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงเทคโนโลยีของประชาชนที่อาจยังไม่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ นักการเมืองท้องถิ่นจึงต้องมีวิสัยทัศน์และแผนการที่ชัดเจนในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในพื้นที่ของตน

บทวิเคราะห์

การปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นต่อระบบราชการในยุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิต การปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความอยู่รอดและความสำเร็จในหน้าที่ความรับผิดชอบ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารช่วยให้นักการเมืองสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันการปรับตัวเหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน ดังนี้

1. การใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสารกับประชาชน

หนึ่งในจุดเปลี่ยนสำคัญของนักการเมืองท้องถิ่นในยุคดิจิทัลคือการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารกับประชาชน การสร้างความใกล้ชิดผ่านโซเชียลมีเดีย โดยนักการเมืองท้องถิ่นจะใช้แพลตฟอร์ม เช่น Facebook, Twitter, YouTube, Instagram และ TikTok เพื่อเผยแพร่ข้อมูลสำคัญ เช่น นโยบาย ความคืบหน้าโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน สื่อเหล่านี้ช่วยให้การสื่อสารเป็นไปอย่างทันเวลาและตรงประเด็น การใช้ฟีเจอร์อย่าง Facebook Live หรือ Q&A บน Instagram ช่วยให้นักการเมืองสามารถรับฟังข้อเสนอแนะหรือปัญหาจากประชาชนได้โดยตรง และตอบคำถามได้แบบทันทีทันใด การโพสต์คอนเทนต์ที่แสดงถึงการทำงานจริงจัง เช่น การลงพื้นที่พบปะประชาชน หรือการแก้ไขปัญหาในชุมชน ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือและใกล้ชิด

2. การใช้เทคโนโลยีเพื่อการวางแผนและบริหารจัดการ

นักการเมืองท้องถิ่นในยุคดิจิทัลต้องพึ่งพาเทคโนโลยีในกระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การเก็บข้อมูลจากประชาชน เช่น ความต้องการ ความคิดเห็น หรือปัญหาในพื้นที่ และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Big Data ช่วยให้นักการเมืองวางแผนพัฒนาท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้การใช้ซอฟต์แวร์บริหารโครงการ เช่น Trello, Asana หรือ Microsoft Teams ช่วยให้ทีมงานสามารถติดตามความคืบหน้าของงานและจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาบริการสาธารณะผ่านเทคโนโลยี

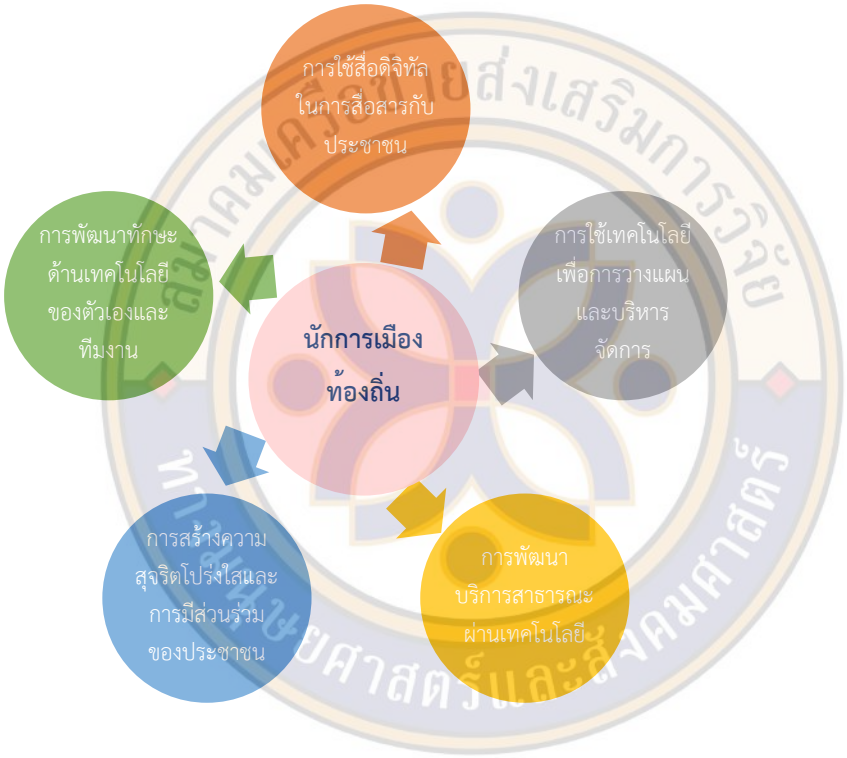
การให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัลช่วยลดความซับซ้อนและเพิ่มความสะดวกสบาย นักการเมืองท้องถิ่นผลักดันระบบบริการออนไลน์ เช่น การชำระภาษี การออกใบอนุญาต หรือการร้องเรียนปัญหาในพื้นที่ผ่านแอปพลิเคชัน การจัดตั้งระบบศูนย์รวมบริการประชาชนออนไลน์ช่วยลดเวลาและขั้นตอนการติดต่อราชการ (One Stop Service) ผ่านระบบดิจิทัลการสนับสนุน Smart City ในบางพื้นที่ นักการเมืองผลักดันโครงการเมืองอัจฉริยะ (Smart City) เช่น การติดตั้งระบบ IoT ในการจัดการขยะ การจัดการพลังงานไฟฟ้าหรือระบบการจราจร

4. การสร้างความสุจริตโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความสุจริตโปร่งใสเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนนักการเมืองใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณ โครงการพัฒนา หรือการจัดซื้อจัดจ้าง มีการใช้ระบบดิจิทัลในการโหวตช่วยให้สามารถรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและโปร่งใส

5. การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีของตัวเองและทีมงาน

เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นักการเมืองท้องถิ่นจึงต้องพัฒนาความรู้และทักษะ เรียนรู้การใช้ซอฟต์แวร์และแพลตฟอร์ม เช่น การสร้างคอนเทนต์ การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดการโครงการ และมีความสามารถในการตรวจสอบ ตอบโต้ข่าวปลอมอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนภาพที่ 1 การปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นต่อระบบราชการในยุคดิจิทัล

บทสรุปและอภิปราย

จากการปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานี้ จะพบว่านักการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบันมีการปรับตัวใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสื่อสารกับประชาชนมากขึ้น ซึ่งส่งผลทำให้สามารถเข้าถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว มีการเปิดรับฟังปัญหา แสดงความคิดเห็น เปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึง และยังทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมี

ความใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ในการวางแผนและบริหารจัดการนั้น นักการเมืองท้องถิ่นมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการดำเนินงาน เช่น การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำแผนงานต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังนักการเมืองท้องถิ่นยังมีการพัฒนาบริการสาธารณะให้มีความทันสมัยมากขึ้น เช่น การจัดทำระบบจองคิวออนไลน์ เพื่อประหยัดเวลาของประชาชนผู้มาใช้บริการ การจัดทำระบบรายงานแจ้งปัญหาในชุมชน เพื่อช่วยให้นักการเมืองท้องถิ่นรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนและสามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ด้านการสร้างความสุจริตโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนนักการเมืองท้องถิ่นมีการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ รวมถึงกิจกรรมส่วนตัวต่าง ๆ ผ่านทางสื่อออนไลน์ ทำให้ประชาชนสามารถรับรู้การทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นได้แบบเรียลไทม์ ซึ่งส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในนักการเมืองท้องถิ่นเองอีกด้วย การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีของตัวเองและทีมงาน ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของคนในองค์กร และการรู้จักใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาตนเองกับทีมงานให้มีทักษะ ความรู้ ด้านเทคโนโลยีเพื่อจะได้นำไปใช้ในการขับเคลื่อนองค์กรต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ศึกษากรณีตัวอย่างในพื้นที่อื่นหรือต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่น มีการนำเสนอความท้าทายในมิติต่าง ๆ อธิบายถึงผลกระทบของปัจจัยเช่น วัฒนธรรม อุปสรรคด้านการเรียนรู้เทคโนโลยี หรือความพร้อมทางโครงสร้างพื้นฐาน การขยายประเด็นเหล่านี้อาจช่วยให้บทความในครั้งถัดไปมีมิติและประโยชน์มากขึ้นทั้งในทางวิชาการและเชิงปฏิบัติ.

บทส่งท้าย

การปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นต่อระบบราชการในยุคดิจิทัลถือเป็นความท้าทายที่สำคัญและจำเป็นในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการทำงาน แต่ยังช่วยเสริมสร้างความใกล้ชิดระหว่างนักการเมืองกับประชาชน การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการบริหารงาน การสื่อสาร และการพัฒนาบริการสาธารณะได้เปิดโอกาสให้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถพัฒนาแนวทางการทำงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิต การปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นต่อระบบราชการดิจิทัลถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ บทความนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่นในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน สื่อสารกับประชาชน

และสร้างความโปร่งใสในระบบราชการ การสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของนักการเมืองท้องถิ่นและทีมงานจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบราชการ ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลในอนาคต

บรรณานุกรม

ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2560, 8 กันยายน). *ระบบราชการ 4.0 กับการสร้างนวัตกรรม และความเป็นผู้ประกอบการภาครัฐ*. https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/dwnt/mzyz/~edisp/uatucm363793.pdf

พระมหานิรุต ญาณวุฑฺโฒ และ พระมหาอภิวัชร์ อภิวชฺโร. (2565). *นักการเมืองท้องถิ่นในระบบราชการ. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 5(1), 177-194. https://journal-social.mcu.ac.th/?p=357

เมธินี เทพมณี. (2561, 15 มกราคม). *ข้าราชการ 4.0 ต้นทางการพัฒนาสู่รัฐบาลดิจิทัล*. https://forbesthailand.com/commentaries/ข้าราชการ-4-0-ต้นทางการพัฒ

Farazmand A. (1 9 9 9). *“Globalization and Public Administration”.* Public Administration Review, 12 (6), 509-522.

Hughes, O. E. (1994). *Public Management and Public Administration: An introduction*. New York: St. Martin’s Press.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของหัวหน้างานกับประสิทธิภาพการทำงาน ของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

The Relationship Between Supervisors' Leadership and Work Performance at the Department of Women's Affairs and Family Development

สุพัตรา วุฒิกาญจนกุล [1] และวิลาสินี จินตลิขิตดี[2]

Supattra Wutthikanjanakul[1] and Vilasinee Jintalikhitdee[2]

วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร 10300[1,2]

The College of Politics and Governance, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok 10300[1,2]

s66563833004@ssru.ac.th[1] , vilasinee.ji@ssru.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของหัวหน้างานกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า (1) ภาวะผู้นำของหัวหน้างานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจเชิงเมตตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และภาวะผู้นำแบบปรึกษาหารือ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด สะท้อนว่าการสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจในการทำงานมีความสำคัญยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร (2) ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องมาจาก บุคลากรมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานและขั้นตอนที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน ส่งผลให้การจัดการเวลาและกระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพ และ (3) ภาวะผู้นำของหัวหน้างานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r=.67$, $p<0.01$) และมีทิศทางความสัมพันธ์กันในทางบวก เมื่อระดับภาวะผู้นำของหัวหน้างานเพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ประสิทธิภาพการทำงาน, กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

Abstract

This research aimed to study the leadership of supervisors in the Department of Women's Affairs and Family Development through a quantitative research approach. The findings revealed that (1) The overall leadership of supervisors was at a high level. Among the leadership styles, benevolent

authority had the highest average, while consultative leadership had the lowest average. This reflects that fostering an atmosphere of trust in the workplace is crucial for enhancing personnel work efficiency. (2)The overall work efficiency of personnel in the Department of Women's Affairs and Family Institutions was at a high level. Among the dimensions, time management had the highest average, while cost management had the lowest average. This was attributed to personnel having a clear understanding of the work processes and assigned tasks, leading to effective time management and workflow efficiency. (3)The leadership of supervisors was significantly correlated with the work efficiency of personnel in the Department of Women's Affairs and Family Institutions at the .01 level, with a moderate positive correlation ($r = .67$, $p < .01$). As the level of leadership among supervisors increased, the work efficiency of personnel tended to improve.

Keywords: Leadership, Work Performance, Department of Women's Affair and Family Development

ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบันองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มนำสิ่งใหม่ ๆ มาปรับใช้กับองค์กรได้ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญและนำมาปรับใช้กับองค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน (พันทิยา ทรัพย์ประเสริฐ, 2561) เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริหารส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของบุคลากรและสะท้อนผลการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากที่กล่าวมาข้างต้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จขององค์กร โดยผู้บริหารทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนงาน การจัดการ และการกำกับดูแลเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วัชราภรณ์ คำภา และมัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์, 2567)

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีภารกิจในการพัฒนาศักยภาพและคุ้มครองสิทธิสตรี รวมถึงผู้แสดงออกแตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ป้องกันและแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเงื่อนไขในการดำเนินงานขององค์กรเปลี่ยนแปลงตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมายังพบว่าบุคลากรขาดการคิดสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ การคิดค้นนวัตกรรมในการปรับปรุงกระบวนงาน ขาดการจัดการและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่จำเป็นในกระบวนงานต่าง ๆ (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2567)

จากปัญหาดังกล่าว การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของหัวหน้างานกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวจึงมีความสำคัญ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำของหัวหน้างานให้สอดคล้องกับความต้องการและความท้าทายขององค์กรในยุคปัจจุบัน ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการขององค์กร เพื่อสนับสนุนการทำงานให้บรรลุภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของหัวหน้างานกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

คำถามวิจัย

ภาวะผู้นำของหัวหน้างานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวหรือไม่

นิยามศัพท์

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการนำ ชี้นำ กระตุ้น สร้างแรงจูงใจหรือการเป็นตัวอย่างที่ดี ให้ผู้อื่น ทีมงานหรือกลุ่มคน มีแรงจูงใจและร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

1. ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ หมายถึง ผู้นำที่เป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว การบังคับบัญชาเป็นแบบสั่งการ ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างใกล้ชิด การติดต่อสื่อสารเป็นการสั่งการจากบนลงล่าง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีค่อนข้างน้อย

2. ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจเชิงเมตตา หมายถึง ผู้นำที่มีการตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ที่ผู้นำ มีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ แต่อยู่ภายใต้ระเบียบ ข้อจำกัด หรือการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้บังคับบัญชา มีการจูงใจให้ผลตอบแทนโดยการให้รางวัลเมื่อสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย

3. ภาวะผู้นำแบบปรึกษาหารือ หมายถึง ผู้นำจะใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม การวางแผนและการตัดสินใจจะมาจากระดับบนเป็นส่วนใหญ่มีการติดต่อสื่อสารทั้งจากระดับบนลงล่าง และจากระดับล่างขึ้นบน มีการนำผลตอบแทนมาใช้เพื่อจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา

4. ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง หมายถึง ผู้นำที่เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความเป็นมิตรระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันทั้ง

แนวดิ่งและแนวราบ มีการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและการให้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานรวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงาน

หัวหน้างาน หมายถึง หัวหน้ากลุ่มงานของหน่วยงานภายในกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ของแต่ละสำนัก กอง กลุ่มขึ้นตรง หรือเทียบเท่า

ประสิทธิภาพการทำงาน หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานหรือปฏิบัติงานตามที่กำหนดให้เสร็จสิ้นโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ใช้วิธีการที่ดีที่สุด การทำงานแต่ละงานให้เสร็จสิ้นได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการใช้เทคนิคและเครื่องมือที่ถูกต้อง เหมาะสม และมีการจัดการเวลาที่ดี โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านคุณภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานมีความถูกต้อง สมบูรณ์ ได้มาตรฐาน และรวดเร็ว ผู้ผลิตและผู้ใช้ได้ประโยชน์ คุ้มค่า และมีความพึงพอใจ

2. ด้านปริมาณงาน หมายถึง จำนวนงานที่เกิดขึ้นภายในช่วงเวลาหนึ่ง จะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน

3. ด้านเวลา หมายถึง เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้องเหมาะสมกับงาน

4. ด้านค่าใช้จ่าย หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานทั้งหมดจะต้องเหมาะสมกับงาน งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการสอดคล้องกับเป้าหมายของงานที่ต้องการให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด

แนวคิดและทฤษฎี

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการหลายท่าน โดยในบทความนี้ จะนำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ความหมายของภาวะผู้นำ

Robbins (1993) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถหรือ มีอิทธิพลต่อกลุ่มหรือบุคคลอื่น และสามารถผลักดันให้กลุ่มหรือบุคคลทำงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

Yukl (2010) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในกลุ่ม และต้องเป็นผู้ที่ทำงานในตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายในตำแหน่งผู้นำ ผู้นำสามารถเป็นหัวหน้าในกลุ่มย่อย หรือผู้ช่วยในการทำงานอื่น ๆ

เอมอร จันทบูลย์ (2560) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการของการมีอิทธิพลในการโน้มนำผู้อื่นหรือกลุ่มให้เห็นพ้อง และอำนวยบุคคลหรือกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

จากความหมายของภาวะผู้นำข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการนำ ชี้นำ กระตุ้น สร้างแรงจูงใจหรือการเป็นตัวอย่างที่ดี ให้ผู้อื่น ทีมงานหรือกลุ่มคน มีแรงจูงใจและร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบของภาวะผู้นำ

Likert (1961) แบ่งลักษณะผู้นำเป็น 4 แบบ คือ

1) แบบใช้อำนาจหรือเผด็จการ (Explortive – Authoritative) ผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว การบังคับบัญชาเป็นแบบสั่งการ ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างใกล้ชิด หากผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตามหรือทำไม่สำเร็จก็จะถูกลงโทษ การติดต่อสื่อสารเป็นแบบทางเดียว เป็นการสั่งการจากบนลงล่าง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีค่อนข้างน้อย

2) แบบใช้อำนาจเชิงเมตตา (Benevolent – Authoritative) การตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ที่ผู้นำ แต่ก็ให้ความไว้วางใจและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาบ้าง มีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ แต่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้บังคับบัญชา มีการจูงใจให้ผลตอบแทนโดยการให้รางวัลเมื่อสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย และมีการลงโทษหากทำงานผิดพลาด

3) แบบปรึกษาหารือ (Consultative – Democratic) ผู้นำจะใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม การวางแผนและการตัดสินจะมาจากระดับบนเป็นส่วนใหญ่ ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาระดับล่างตัดสินใจในบางเรื่อง โดยผู้นำจะเป็นที่ปรึกษาในทุก ๆ ด้าน และการตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชานั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบของผู้นำ มีการติดต่อสื่อสารแบบ 2 ทาง มีการนำผลตอบแทนมาใช้เพื่อจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา

4) แบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Participative – Democratic) ผู้นำให้ความไว้วางใจ และเชื่อถือผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างมาก โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดวัตถุประสงค์ และเสนอความคิดเห็น มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันทั้งแนวดิ่งและแนวราบ การจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชานั้นจะให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและจูงใจด้วยการให้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานรวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงาน

Burn (1978) ได้สรุปลักษณะผู้นำออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1) ผู้นำเชิงแลกเปลี่ยน (Transactional leadership) เป็นผู้นำที่ติดต่อกับผู้ตามโดยการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และสิ่งแลกเปลี่ยนนั้นต่อมากลายเป็นประโยชน์ร่วมกัน

2) ผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational leadership) เป็นผู้นำที่ตระหนักถึงความต้องการของผู้ตาม พยายามให้ผู้ตามได้รับการตอบสนองสูงกว่าความต้องการของผู้ตามเองโดยจะเน้นการพัฒนาผู้ตาม

3) ผู้นำจริยธรรม (Moral Leadership) เป็นผู้นำที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ตาม ซึ่งผู้นำจะมีความสัมพันธ์กับผู้ตามในด้านความต้องการ ความปรารถนา และค่านิยม รวมทั้งการยึดจริยธรรมอย่างสูงสุด

โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Likert มาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย เนื่องจากภาวะผู้นำทั้ง 4 แบบ สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับบุคลากรในลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน สะท้อนถึงลักษณะการบริหารงานในหน่วยงานราชการที่ให้ความสำคัญกับโครงสร้างองค์กรและกระบวนการสื่อสาร รูปแบบภาวะผู้นำตามทฤษฎีของ Likert จึงเหมาะสมกับที่ใช้ในการศึกษากรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

2. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงาน

ความหมายของประสิทธิภาพการทำงาน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2552) กล่าวถึง ประสิทธิภาพการทำงานว่า หมายถึง การทำงานที่ประหยัดได้ผลงานที่รวดเร็ว มีคุณภาพ คุ้มค่ากับการใช้ทรัพยากรในด้านการเงิน คน อุปกรณ์ และเวลา ดังนั้น ประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งซึ่งสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้และสามารถวัดได้ในทางปฏิบัติ โดยจะวัดจากปัจจัยนำเข้ากระบวนการหรือผลผลิตที่ออกมา โดยวัดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างประกอบกัน

อิงครัต จันทร์วงศ์ (2566) กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง ผลสำเร็จของการปฏิบัติงานที่พิจารณาจากตัวชี้วัด คือ ทำงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนด งานนั้นต้องมีคุณภาพ งานเสร็จตรงตามเวลา ประหยัดต้นทุน ประหยัดทรัพยากร

ธนภรณ์ พรรณราย (2564) ได้ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง การใช้ทักษะและความสามารถ มีการกำหนดขั้นตอนและกระบวนการทำงานที่แน่นอนและชัดเจน ใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่าและประหยัดที่สุด มีระเบียบวินัย ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย ถูกต้องแม่นยำมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

จากความหมายของประสิทธิภาพการทำงานข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการทำงาน หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานหรือปฏิบัติงานตามที่กำหนดให้เสร็จสิ้นโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ใช้วิธีการที่ดีที่สุด การทำงานแต่ละงานให้เสร็จสิ้นได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการใช้เทคนิคและเครื่องมือที่ถูกต้องเหมาะสม และมีการจัดการเวลาที่ดี

องค์ประกอบของประสิทธิภาพการทำงาน

Peterson and Plowman (1953) แบ่งประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. ด้านคุณภาพงาน คือ งานที่ดำเนินการต้องมีความถูกต้องและมีมาตรฐาน 2. ด้านปริมาณงาน คือ ผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานต้องสอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ 3. ด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานควรสัมพันธ์กับปริมาณและลักษณะงาน 4. ด้านค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นต้องได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมโดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Peterson and Plowman มาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากร กระบวนการทำงาน และผลลัพธ์ของการทำงาน จึงเหมาะสมที่นำมาใช้วิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ

ลักษณะสำคัญของประสิทธิภาพ

Woodcock Milk (1989) ที่เห็นว่า ลักษณะสำคัญของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ บุคลากรจะต้องมีพฤติกรรมในการทำงานที่แสดงถึงลักษณะสำคัญ 11 ประการ ดังนี้ 1) มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกัน 2) ความเปิดเผยต่อกัน และการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา 3) การสนับสนุนและความไว้วางใจต่อกัน 4) ความร่วมมือและการแก้ไขความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ 5) กระบวนการทำงานและการตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสม 6) ภาวะผู้นำที่เหมาะสม 7) การตรวจสอบทบทวนผลงานและวิธีการทำงาน 8) การพัฒนาตนเอง 9) ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่ม 10) การกำหนดบทบาทสมาชิกอย่างชัดเจน 11) การติดต่อสื่อสารที่ดี ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างผู้บริหาร ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมปฏิบัติงานอย่างเปิดเผย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Dubrin and Ireland (1993) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านบุคคล เช่น ความรู้ความสามารถของบุคลากร ความเครียดที่มีต่องาน การหมดไฟในการทำงาน การควบคุมอารมณ์ ปัญหาส่วนบุคคลและปัญหาทางครอบครัว เป็นต้น และ 2) ปัจจัยด้านองค์กร เช่น ผู้นำขององค์กร การติดต่อสื่อสารภายในองค์กร วัฒนธรรมขององค์กร และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นต้น

3. ข้อมูลของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพสตรี การส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสตรี ผู้แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และบุคคลในครอบครัว ป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว ตรวจสอบ ชดเชยและเยียวยาเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2559) ผลการประเมินสถานะเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0) หมวด 1 การนำองค์การ ในปี พ.ศ 2565 มีค่าคะแนนเท่ากับ 463.54 คะแนน ในปี พ.ศ 2566 มีค่าคะแนนเท่ากับ 479.17 คะแนน (สำนักงาน กพร, 2566) ค่าคะแนนที่สูงขึ้นสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมีการปรับปรุงแนวทางการนำองค์กรที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน มีการวางนโยบายและกลยุทธ์การขับเคลื่อนองค์กรอย่างชัดเจนและมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ดีขึ้นกว่าเดิม และมีการปรับปรุงระบบบริหารจัดการภายในองค์กร ส่งผลให้บุคลากรสามารถดำเนินงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ และจ้างเหมาบริการที่ปฏิบัติงานในกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวส่วนกลาง จำนวน 284 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้มีความคาดเคลื่อน .05 ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 164 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยทำการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ .99 จึงได้นำไปทดลองใช้ จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการของ Cronbach (1951) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach alpha) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 โดยแบบสอบถามถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เป็นลักษณะแบบสำรวจรายการ (Checklist) ให้ตอบตามความเป็นจริง ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทบุคลากร และระยะเวลาการทำงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของหัวหน้างาน แบ่งออกเป็น 4 แบบ ได้แก่1) ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ 2) ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจเชิงเมตตา 3) ภาวะผู้นำแบบปรึกษาหารือ และ 4) ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงาน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพงาน 2) ด้านปริมาณงาน 3) ด้านเวลา และ 4) ด้านค่าใช้จ่าย

โดยส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ Likert (1987) คือ 5 หมายถึง มากที่สุด, 4 หมายถึง มาก, 3 หมายถึง ปานกลาง, 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของหัวหน้างาน และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยการแปลผลค่าเฉลี่ยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจากการคำนวณอันตรภาคชั้นเพื่อแบ่งช่วงระดับค่าเฉลี่ย คือ 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย และ 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2558) และสถิติเชิงอ้างอิงเพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ T-test, F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ได้แก่ 0.91-1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง

มาก 0.71-0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง 0.31-0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง 0.01-0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ และ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553)

ผลการศึกษา

จากการเก็บแบบสอบถาม พบว่า บุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.90 มีอายุระหว่าง 30 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 เป็นข้าราชการ/ลูกจ้างประจำ คิดเป็นร้อยละ 60.40 และมีระยะเวลาการทำงานระหว่าง 5 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.54

ภาวะผู้นำของหัวหน้างานกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลระดับภาวะผู้นำของหัวหน้างาน กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จำแนกเป็นรายด้าน

ภาวะผู้นำของหัวหน้างาน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ	3.86	.58	มาก	3
2. ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจเชิงเมตตา	3.91	.72	มาก	1
3. ภาวะผู้นำแบบปรึกษาหารือ	3.82	.79	มาก	4
4. ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง	3.88	.82	มาก	2
รวม	**3.86**	**.67**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำของหัวหน้างาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.86, S.D.=.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับแรก คือ ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจเชิงเมตตา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.91, S.D.=.72) รองลงมา คือ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.88, S.D.=.82) ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.86, S.D.= 58) และภาวะผู้นำแบบปรึกษาหารือ ($\bar{x}$=3.82, S.D.=.79) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ในส่วนของระดับภาวะผู้นำของหัวหน้างานด้านต่าง ๆ สามารถอธิบายในแต่ละด้านได้ดังนี้

ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.86, S.D.=.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ หัวหน้างานมีการสื่อสารที่ชัดเจนเกี่ยวกับทิศทางของงานที่มอบหมาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.10, S.D.=.78) รองลงมา คือ หัวหน้างานมอบหมายงานโดยยึดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรเป็นหลัก อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.92, S.D.=82) และสุดท้าย คือ หัวหน้างานเป็นผู้ตัดสินใจและแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานแต่เพียงผู้เดียว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.62, S.D.=.89) ตามลำดับ

ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจเชิงเมตตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.91, S.D.=.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ หัวหน้างานมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.06, S.D.=.72) รองลงมา คือ ท่านสามารถขอคำแนะนำจากหัวหน้างานเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย อยู่ในระดับ

มาก ($\bar{x}$=4.01, S.D.=.85) และสุดท้าย คือ หัวหน้างานมีการแสดงความชื่นชมยินดีเมื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.70, S.D.=1.09) ตามลำดับ

ภาวะผู้นำแบบปรึกษาหารือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.82, S.D=.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ หัวหน้างานแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับงานให้รู้อย่างทั่วถึง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.09, S.D.=.84) รองลงมา คือ หัวหน้างานให้คำแนะนำเพื่อนำมาปรับปรุงงานให้ดีขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= .95, S.D. 86) และสุดท้าย คือ ท่านสามารถพูดคุยเรื่องส่วนตัวกับหัวหน้างานได้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$=3.36, S.D.=1.32) ตามลำดับ

ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.88, S.D.=.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ หัวหน้างานเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในภารกิจของกลุ่มงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.98, S.D.=.92) รองลงมา คือ หัวหน้างานส่งเสริมให้ท่านได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.95, S.D. = .93) และสุดท้าย คือ หัวหน้างานมีการประชุมกลุ่มงานเพื่อรับฟังปัญหาที่เกี่ยวกับงานอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.74, S.D. = .96) ตามลำดับ

ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จำแนกเป็นรายด้าน

ประสิทธิภาพการทำงาน ของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านคุณภาพงาน	3.87	.54	มาก	3
2. ด้านปริมาณงาน	3.90	.52	มาก	2
3. ด้านเวลา	3.95	.56	มาก	1
4. ด้านค่าใช้จ่าย	3.74	.55	มาก	4
รวม	**3.87**	**.45**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.87, S.D.=.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ลำดับแรก คือ ด้านเวลา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.95, S.D.=.56) รองลงมา คือ ด้านปริมาณงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.90, S.D.=.52) ด้านคุณภาพงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.87, S.D.=.54) และด้านค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.74, S.D.=.55) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการทำงานเป็นรายด้าน สามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านคุณภาพงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.87, S.D.=.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ ท่านตรวจสอบความถูกต้องของผลงานก่อนนำส่งเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.26, S.D.=.60) รองลงมา

คือ ท่านพึงพอใจกับผลสำเร็จของงานที่ท่านทำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.20, S.D.=.62) และสุดท้าย คือ ท่านมักได้รับคำชื่นชมจากผลสำเร็จของงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$=3.35, S.D.=1.00) ตามลำดับ

ด้านปริมาณงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.90, S.D.=.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ ท่านปฏิบัติงานสำเร็จตามปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.23, S.D.=.62) รองลงมา คือ ท่านจัดลำดับความสำคัญของงานที่ได้รับเพื่อให้งานสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.20, S.D.=.67) และสุดท้าย คือ ท่านต้องทำงานเกินเวลาเพื่อให้ปริมาณงานที่มีอยู่นั้นลดลง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.39, S.D.=1.12) ตามลำดับ

ด้านเวลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.95, S.D.=.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ ท่านสามารถจัดส่งงานที่ได้รับมอบหมายได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.15, S.D.=.65) รองลงมา คือ ท่านสามารถจัดลำดับความสำคัญของงานเพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนดได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.10, S.D.=.66) และสุดท้าย คือ ท่านมีปริมาณงานที่เหมาะสมกับระยะเวลาที่ได้รับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.70, S.D.=.77) ตามลำดับ

ด้านค่าใช้จ่าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.74, S.D.=.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก คือ ท่านใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานได้อย่างคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.07, S.D.=.60) รองลงมา คือ ท่านมีการปรับปรุงวิธีการทำงานเพื่อให้เกิดการประหยัดทรัพยากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.02, S.D.=.70) และสุดท้าย คือ งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อปริมาณงานที่ต้องปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.50, S.D.=.81) ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของหัวหน้างานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ภาวะผู้นำของหัวหน้างานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวโดยภาพรวม

ภาวะผู้นำของหัวหน้างาน	ประสิทธิภาพการทำงาน			
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	Sig.	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทางความสัมพันธ์
1. ด้านภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ	.60**	.00	ปานกลาง	ทางบวก
2. ด้านภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจเชิงเมตตา	.58**	.00	ปานกลาง	ทางบวก
3. ด้านภาวะผู้นำแบบปรึกษาหารือ	.67**	.00	ปานกลาง	ทางบวก
4. ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง	.63**	.00	ปานกลาง	ทางบวก
รวม	**.67****	**.00**	**ปานกลาง**	**ทางบวก**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำของหัวหน้างานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Sig. = .00) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง (r=.67) โดยเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก โดยภาวะผู้นำของหัวหน้างานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานมากที่สุด คือ ภาวะผู้นำแบบปรึกษาหารือ (r = .67) รองลงมา คือ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (r = .63) ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจ (r = .60) และภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจเชิงเมตตา (r = .58) ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

1. ภาวะผู้นำของหัวหน้างานกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจเชิงเมตตา อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถอธิบายได้ว่าการที่หัวหน้างานมีภาวะผู้นำในรูปแบบนี้ช่วยให้ยังคงรักษาความเป็นผู้นำที่มีอำนาจ ในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในกลุ่มงาน ผ่านการสื่อสารและการติดตามผลอย่างใกล้ชิด การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในบางกรณีช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและร่วมมือกัน แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงการควบคุมที่เพียงพอจากหัวหน้างานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้น ภาวะผู้นำแบบใช้อำนาจเชิงเมตตาของหัวหน้างานในกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างการควบคุมและการมีส่วนร่วมของบุคลากร ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับ ชลลดา เจริญลาภ (2560) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำของหัวหน้างานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ความรอบรู้ การวางแผน การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ ความเป็นธรรมและมนุษยสัมพันธ์ของหัวหน้างาน ทำให้บุคลากรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในหน่วยงาน ส่งผลให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

2. ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของบุคลากรในการจัดสรรเวลาการทำงานของบุคลากรเป็นไปอย่างเหมาะสม บุคลากรมีความเชี่ยวชาญในหน้าที่รับผิดชอบของตน มีการแบ่งงานและหน้าที่ที่ชัดเจนภายในหน่วยงาน ส่งผลให้การทำงานมีความคล่องตัวและมีความชัดเจน การมีทรัพยากรที่ใช้ในการทำงานที่ทันสมัย ตลอดจนการสนับสนุนการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้บุคลากรได้รับการพัฒนาทักษะการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยประสิทธิภาพในการทำงานด้านเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด ตามแนวคิดของ Peterson & Plowman (1953) ที่ระบุว่า เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานจะต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้องตาม

หลักการเหมาะสมกับงานและทันสมัย การที่บุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมีประสิทธิภาพการทำงานด้านเวลามากที่สุด เนื่องมาจาก บุคลากรมีทักษะที่ดีในการวางแผนและลำดับความสำคัญของงาน พร้อมทั้งมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานและขั้นตอนที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มความสะดวกในขั้นตอนต่าง ๆ ส่งผลให้การจัดการเวลาและกระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการขององค์กรได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ บรรพต กิติสุนทร (2562) ที่เห็นว่าบุคลากรปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รู้จักการบริหารเวลาในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี ทำให้ผลงานที่ออกมามีคุณภาพ และบุคลากรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ปฏิบัติงานได้ตามเวลาที่กำหนดเมื่อเทียบกับมาตรฐานขององค์กร และสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเร่งด่วนได้ด้วยความรวดเร็ว ฉับไว

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของหัวหน้างานกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง โดยทิศทางในเชิงบวก ซึ่งมีผลการศึกษาสอดคล้องกับ Hira Khan (2020) ได้ศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อประสิทธิภาพการทำงาน ภาวะหมดไฟ และการหลีกเลี่ยงสังคมของพนักงานในอุตสาหกรรมโทรคมนาคมและการสื่อสาร ประเทศปากีสถาน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน โดยผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจและให้การสนับสนุนพนักงานสามารถเพิ่มแรงจูงใจและประสิทธิภาพการทำงานได้ และ Zahroni (2020) ได้ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำและวินัยในการทำงานต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในกองทัพบก ประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ทั้งภาวะผู้นำและวินัยในการทำงานมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนและการสื่อสารที่ดีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ เป็นไปตามแนวคิดลักษณะสำคัญของประสิทธิภาพของ Woodcock Milk (1989) ที่ให้ความสำคัญกับความชัดเจนของเป้าหมายและบทบาทหน้าที่ การสื่อสาร ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การพัฒนาตนเองและการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในองค์กร และ Dubrin and Ireland (1993) มองว่าความรู้ความสามารถของบุคลากร ผู้นำขององค์กร สภาพแวดล้อมในการทำงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ภาวะผู้นำของหัวหน้างานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมากที่สุด คือ ภาวะผู้นำแบบปรึกษาหารือ สะท้อนให้เห็นว่าการสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจในการทำงานมีความสำคัญยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร ภาวะผู้นำแบบปรึกษาหารือช่วยสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและเต็มไปด้วยความไว้วางใจระหว่างหัวหน้างานและบุคลากรในกลุ่มงาน หัวหน้างานเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แสดงความคิดเห็น รวมถึงมีอิสระในการทำงาน มีการสื่อสารแบบ 2 ทาง ช่วยให้เกิดการสื่อสารที่ชัดเจนและลดความผิดพลาดในการทำงาน

งานที่ออกมาจึงมีคุณภาพ นอกจากนี้ การสื่อสารที่ดีทำให้การตัดสินใจมีความรอบคอบมากขึ้น เนื่องจากมีข้อมูลและความคิดเห็นที่หลากหลายมาประกอบการตัดสินใจ ช่วยให้ลดเวลาที่ใช้ในการทำงานและค่าใช้จ่ายที่เกิดจากความผิดพลาดหรือความล่าช้าในการดำเนินงาน ส่งผลให้มีความสมดุลระหว่างปริมาณงานกับระยะเวลาที่ใช้ในการทำงาน ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานโดยรวม และช่วยให้บรรลุเป้าหมายของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้งาน จากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำแบบปรึกษาหารือมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรมากที่สุด กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ควรมีการเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะบุคลากรระดับหัวหน้าเกี่ยวกับความรู้และทักษะด้านภาวะผู้นำ ซึ่งไม่เพียงแต่เน้นทักษะการบริหารงานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทักษะการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร การให้คำแนะนำ การเสริมสร้างแรงจูงใจ และการเลือกใช้รูปแบบภาวะผู้นำที่หลากหลายขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความต้องการของบุคลากร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างบุคลากรในระดับตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวิธีการสนับสนุนที่ตอบโจทย์กับความต้องการเฉพาะของบุคลากรแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2559). *ภารกิจ อำนาจหน้าที่.* https://dwf.go.th/contents/151.

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2567). *เอกสารรายงานการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Swot Analysis).*

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2558). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 27). สามลดา.

ชลลดา เจริญลาภ. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำของหัวหน้างานที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของผู้ใต้บังคับบัญชา กรณีศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ตลิ่งชัน.* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสยาม.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. เทพเนรมิตการพิมพ์.

ธนภรณ์ พรรณราย. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา*. [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บรรพต กิติสุนทร. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลกระทุ่มแบนจังหวัดสมุทรสาคร. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมการเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11* (น. 1264–1276). *มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.*

พันทิยา ทรัพย์ประเสริฐ. (2561). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เรดซีน จำกัด.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วัชราภรณ์ คำภา และมัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานที่มีคุณภาพของบุคลากรในกรมสรรพสามิตประเทศไทย. *วารสารการจัดการโซ่คุณค่าและกลยุทธ์ธุรกิจ. 3(1).* https://so08.tcithaijo.org/index.php/VCMBS/article/view/1787/2183.

สำนักงาน ก.พ.. (2552). *คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติราชการ: ภาพรวมระบบบริหารผลงานและระบบประเมินผลการปฏิบัติราชการ.* พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด.

อิงครัต จันทร์วงศ์. (2566). *ปัจจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมศุลกากรจังหวัดสงขลา.* [สารนิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เอมอร จันทบูลย์. (2560). *ภาวะผู้นำและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษาไดเซล กรุ๊ป (ประเทศไทย).* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สถาบันเทคโนโลยีไทย - ญี่ปุ่น

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, *16*(3), 297–334. https://doi.org/10.1007/BF02310555.

Dubrin, A. J., & Irel &, R. D. (1993). *Management & Organization*. South-western Publishing.

Hira Khan. (2020). *Impact of transformational leadership on work performance, burnout and social loafing: a mediation model*. https://doi.org/10.1186/s43093-020-00043-8.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607–610.

Likert, S. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill.

Likert, R. (1987). *The method of constructing an attitude scale*. The Science Press.

Peterson, E., & Plowman, G. E. (1953). *Business organization & management* (3rd ed.). Richard D. Irwin Inc.

Robbins, S.P. (1993). *Organizational Behavior*. (6th ed). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Woodcock, M. (1989). *Team development manual*. Great Britain: Billing & Son.

Yukl. (2010). *Leadership in organizations*. (7th ed). New York: Prentice-Hall.

Zahroni. (2020). *Influence of Leadership and Discipline on Personnel Performance of Kodam jaya/Jayakarta*. http://dx.doi.org/10.31364/SCIRJ/v8.i1.2020.P0120740.

ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

Study of citizenship characteristics of vocational students that affect the quality of students under the Surat Thani Provincial Vocational Education Office

นฤมล แย้มศรี[1] และอัคครัตน์ พูลกระจ่าง[2]

Narumol Yamsri[1] and Akkarat Poolkrajang[2]

วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้1

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Suratthani Technical College, Southern Vocational Education Institute 1

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

narumolaoy@gmail.com[1], akkarat_p@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนและคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้ง 11 แห่ง ใช้การสุ่มแบบง่าย โดยใช้ตาราง เครซี่มอร์แกน จำนวน 260 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.973 ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน และสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา มีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง มีสมการถดถอยเป็น Y = 0.948 + 5.437A + 5.900E เมื่อ Y แทนคุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษา A แทนความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง และ E แทนด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

คำสำคัญ: คุณลักษณะความเป็นพลเมือง, ผู้เรียนอาชีวศึกษา, คุณภาพของผู้เรียน

Abstract

The purpose of this research were to study the level of opinions regarding the citizenship characteristics of learners and the quality of vocational education learners. Under the Surat Thani Provincial Vocational Education Office Thani and to study the citizenship characteristics of vocational education learners that affects the quality of students under the Surat Thani Vocational Education Office. The sample group was educational institution administrators and teachers in educational institutions. Under the office of the Vocational Education Commission, all 11 Surat Thani Vocational Education Offices used simple random sampling using the Crazy Morgan table, numbering 260 people. Data were collected by questionnaire. The reliability of the entire questionnaire was 0.973. Statistics were used to analyze the data, namely mean, standard deviation. and Pearson correlation the research results found that educational institution administrators and teachers have an opinion about Citizenship characteristics of vocational education learners. The overall picture is at the highest level. Quality of vocational education learners the overall picture is at the highest level. And the citizenship characteristics of vocational education learners are positively related to the quality of vocational education learners. There is a high level of relationship. There is a regression equation of Y = 0.948 + 5.437A + 5.900E where Y represents the quality of vocational education learners, A represents responsibility for one's own role and duty, and E represents social responsibility.

Keywords: Citizenship characteristics, Vocational education learners, Learner quality

ที่มาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีอุดมการณ์และหลักการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษาพัฒนาคนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจ ฐานความรู้ ที่พึงประสงค์ อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาสร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทย ทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคม

ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจ ว่าการศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติเพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547) โดยหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 และมาตรา 24 กำหนดให้ การจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบ เน้นให้ความสำคัญในการผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งให้มีการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกรายวิชา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

การสร้างความเป็นพลเมือง ถือเป็นภารกิจสำคัญของหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาของชาติในทุกระดับ ทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา ที่ต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางโดยเชื่อมประสานและอำนวยการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชนเข้ามาทำงานร่วมกันภายใต้ยุทธวิธีที่หลากหลาย กระทรวงศึกษาธิการโดยเฉพาะสถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานหลักในการจัด “การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง” เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) แต่อย่างไรก็ตามการสร้างความเป็นพลเมืองไม่ได้เฉพาะแต่การทำให้ประชาชนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ที่ตน เองมีเท่านั้น แต่ต้องหันมาสนใจที่จะสร้างให้พลเมืองเกิดตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว และอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพ สันติสุข มีอิสระที่กระทำใด ๆ ภายใต้ขอบเขตกฎหมายโดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นจะต้องสร้าง “พลเมือง” ที่สามารถปกครองตนเองได้ ซึ่งทุกสังคมทุกประเทศต้องการเหมือนกัน และหากสังคมไทยมีประชาชนที่เป็นพลเมืองและเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงก็จะทำให้ประเทศพัฒนาก้าวหน้าและมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน (สมชาย แสวงการ, 2565)

การศึกษาจึงนับเป็นหัวใจสำคัญของการเตรียมความพร้อมการสร้างและพัฒนาคน เพื่ออนาคตของประเทศไทยดังกล่าว โดยหลักการรัฐต้องดูแลและให้การศึกษาแก่คนทุกกลุ่มทุกวัยทั้งเด็ก เยาวชน วัยรุ่น ผู้ใหญ่ จนถึงผู้สูงอายุอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ซึ่งการศึกษาได้รับความคาดหวังจากสังคมในการทำหน้าที่สร้างคุณภาพของคนตั้งแต่ช่วยให้อ่านออกเขียนได้และคิดเป็น โดยเฉพาะสร้างความคิดที่เป็นระบบ มีเหตุมีผล นึกถึงประเทศชาติก่อน สร้างคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรมความเป็นพลเมืองไทยที่ดี สร้างจิตสำนึก อุดมการณ์ความรักและความภูมิใจในความเป็นชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดจนสร้างความรู้ ทักษะ สมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย อาทิ มีวินัย มีความเข้มแข็งทั้งทางกายใจ มีการแบ่งปัน มีความรับผิดชอบต่อสังคม และยึดผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก อันส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การศึกษามีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง

ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียน นักศึกษาทุกระดับนั่นเพราะสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่จะช่วยพัฒนาให้คนเป็นพลเมืองดี โดยทั่วไปการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้มีความเป็นพลเมืองดี และมีความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมได้นั้น จำเป็นต้องมีสถาบันครอบครัว การศึกษา ศาสนาเข้ามาประสานงานร่วมมือกันเพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้มีความรู้คู่คุณธรรม คือ การเป็นคนเก่งและเป็นคนดีควบคู่กันไป เพราะหากเด็กและเยาวชนของประเทศเรียนเก่ง มีความรู้ ความสามารถแต่ขาดการประพฤติตนที่ดีในการดำเนินชีวิตในสังคม เด็กและเยาวชนเหล่านี้ก็อาจสร้างความเสียหายหรือเป็นบุคคลที่อันตรายต่อสังคมและประเทศชาติได้ ฉะนั้นการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีทั้งความคิด และการประพฤติตนให้เป็นพลเมืองดีของสังคมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (ศิริพงษ์ ทองจันทร์ และสาวิตรี ชุ่มจันทร์, 2562)

คุณภาพของผู้เรียน หน่วยงานหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิต ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้คนไทยมีคุณภาพศักยภาพ โดยการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2560-2579) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพกำลังคนด้านการอาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ โดยกำลังคนด้านการอาชีวศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ สู่ประเทศไทย 4.0 มีตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไปและสมรรถนะวิชาชีพ และความพึงพอใจของภาคผู้ใช้ที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาอาชีวศึกษามีศักยภาพในการพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา มีตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาอาชีวศึกษาที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพระดับสูง และความพึงพอใจของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่มีต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาอาชีวศึกษา หลักสูตรอาชีวศึกษามีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลายตามความต้องการในการพัฒนาประเทศ ตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนา จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนา และความพึงพอใจของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่มีต่อหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนา และการพัฒนาความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อเพิ่มศักยภาพกำลังคนด้านอาชีวศึกษา ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ ตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ สถานประกอบการที่ร่วมมือทั้งในและต่างประเทศและความพึงพอใจในการพัฒนาความร่วมมือการพัฒนาศักยภาพกำลังคนต้านการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2563) ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอาชีวศึกษา เพื่อเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ ภายใต้ยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การพัฒนาการเรียนรู้ และการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพเพียงพอที่จะเป็นคนไทยที่มีความรู้ ด้านวิชาชีพ มีทักษะและความสามารถสูง มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม เป็นคนไทยที่เท่าทันดิจิทัล และมีความเป็นสากล พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษามีภูมิต้านทานที่ดี มีความเท่าทันกับสภาพสังคมที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยอาชีวศึกษาคาดหวังว่า ผู้ที่จบการศึกษาจากอาชีวศึกษาต้องมีความพร้อมทุกทักษะ ทั้งด้านวิชาการ ชีวิต และสังคม ทั้งนี้อาชีวะในช่วงต่อไปต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องของค่านิยม และการเป็นคนที่มีศักยภาพตลอดช่วงชีวิต อาชีวะจะต้องพลิกโฉมให้ผู้เรียนมีความพร้อม มีความสง่างาม เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และมีความพร้อมเพื่อร่วมขับเคลื่อนประเทศ สู่ความทันสมัย และยั่งยืน เพื่อที่จะก้าวไปสู่การเป็นคนไทยในศตวรรษที่ 21

สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้ การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีบทบาทและหน้าที่ จัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น โดยมุ่งเน้นจัดการศึกษาด้านวิชาชีพแก่ประชาชนทั้งในระบบและนอกระบบ ให้มีปริมาณและคุณภาพได้มาตรฐานการอาชีวศึกษา ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนให้ผู้เรียนมีทักษะของความรู้ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาตามระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษา และมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา

จากความสำคัญและปัญหาของความเป็นพลเมืองดังกล่าวข้างต้น การให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพและการส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักในบทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดีจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประเทศ การกล่อมเกลาทางสังคมเพื่อพัฒนาให้บุคคลมีคุณธรรมและมีคุณภาพ รู้จักหน้าที่ต่อตนเอง และหน้าที่ต่อส่วนรวมมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงามนั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย การศึกษาเป็นกระบวนการที่ได้ยอมรับว่าเป็นกระบวนการที่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้เรียนอาชีวศึกษา และเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในปัจจุบันนี้ ทำให้คุณภาพของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีดีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนและคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีและสร้างสมการทำนาย

นิยามศัพท์

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนอาชีวศึกษาในการแสดงออกถึงการมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขรวมทั้งการเมืองการปกครองของประเทศไทย มีคุณธรรมจริยธรรม ภาคภูมิใจในความเป็นไทย เคารพกฎหมายและกติการของสังคม ชุมชน ท้องถิ่น สถาบันการศึกษากรวมทั้งการแสดงออกถึงการเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะ มีวินัยและรับผิดชอบต่อตนเอง เคารพความแตกต่างและสิทธิของบุคคลอื่นและรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวินัยและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง 2) การมีคุณธรรมและจริยธรรม 3) เคารพกฎหมายและกติกาของสังคม 4) เคารพสิทธิผู้อื่น และ 5) ความรับผิดชอบต่อสังคม

2. คุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีความรู้ มีทักษะและการประยุกต์ใช้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา และมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะและการประยุกต์ใช้ และ 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

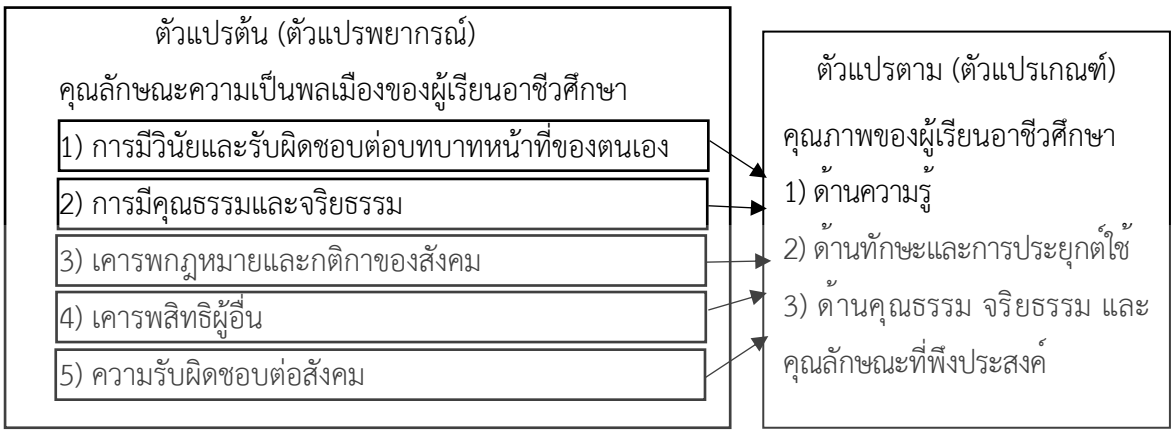
3. สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี หมายถึง สำนักอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

4. ความเป็นพลเมือง หมายถึง การเป็นสมาชิกของชุมชนหรือสังคมหนึ่งๆ. ที่มีสิทธิ หน้าที่อันพึงได้ มีความเท่าเทียมกันกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม

5. อาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาที่มุ่งเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนเพื่อประกอบอาชีพเฉพาะทางโดยมุ่งเน้นไปที่การฝึกฝนทักษะที่จำเป็นในการเป็นช่างฝีมือ

แนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย เช่น กระทรวงศึกษาธิการ คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษา Davies, Gregory and Riley และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา และนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่าง

ประชากร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 11 แห่ง มีครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 796 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 11 แห่ง การสุ่มแบบง่าย โดยใช้ตาราง เครซี่มอร์แกน จำนวน 260 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือแบบสอบถามเพื่อการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวินัยและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง 2) การมีคุณธรรมและจริยธรรม 3) เคารพกฎหมายและกติกาของสังคม 4) เคารพสิทธิผู้อื่น และ 5) ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert’s rating scale) โดยมีเกณฑ์ค่าระดับคะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะและการประยุกต์ใช้ 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert’s rating scale)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขันตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักการเอกสารทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในขอบข่ายของปัญหา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา

2. สร้างแบบสอบถามตามหลักเกณฑ์และวิธีสร้างการแบบสอบถามภายในขอบเขตที่เกี่ยวกับปัญหาสาเหตุที่มีผลต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา โดยครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวินัยและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง 2) การมีคุณธรรมและจริยธรรม 3) เคารพกฎหมายและกติกาของสังคม 4) เคารพสิทธิผู้อื่น และ 5) ความรับผิดชอบต่อสังคม และคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะและการประยุกต์ใช้ 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจความสมบูรณ์ของเนื้อหาความเหมาะสมและความสอดคล้องของข้อความ (IOC: Index of item-objective congruence)

5. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่าข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (สายทิตย์ ยะฟู, 2560) นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยจะนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไปมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80 – 1.00

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขและตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชเพราะมีบริบทในด้านการเป็นวิทยาลัยที่สอนในสายอาชีพที่คล้ายคลึงกับประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (สายทิตย์ ยะฟู, 2560) ภาพรวม 0.973

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นและมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ดังนี้

1.ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประสานงานกับสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ส่งแบบสอบถามให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 11 แห่ง ทาง online ด้วยแพลตฟอร์ม Google From

3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบความเรียบร้อย พร้อมนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อคัดเลือกและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยใช้วิเคราะห์ดังนี้

1. แบบสอบถามใช้สถิติพื้นฐานแยกเป็น 2 กลุ่ม

1.1 แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จะหาความถี่และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การเลือกใช้สถิติ สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation: r) และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษา

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.34, S.D.= 0.46) และผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.22, S.D.= 0.49) ซึ่งมีผลตามตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา

ข้อ	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ด้านการมีวินัยและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง	4.06	0.63	มาก	5
2	ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม	4.34	0.49	มากที่สุด	4
3	ด้านการเคารพกฎหมายและกติกาของสังคม	4.43	0.53	มากที่สุด	3
4	ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น	4.44	0.52	มากที่สุด	2
5	ด้านการความรับผิดชอบต่อสังคม	4.45	0.51	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย		**4.34**	**0.46**	**มากที่สุด**	

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา

ข้อ	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ด้านความรู้	4.11	0.55	มาก	3
2	ด้านทักษะและการประยุกต์ใช้	4.22	0.53	มากที่สุด	2
3	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.34	0.53	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย		**4.22**	**0.49**	**มากที่สุด**	

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นโดยภาพรวมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาโดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูงกล่าวคือ ถ้ามีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้น จะส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นด้วย ซึ่งแสดงผลตามตารางที่ 4 และเขียนสมการถอถอยดังนี้ Y = 0.948 + 5.437A + 5.900E โดยที่ Y แทนคุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษา รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง แทน A และด้านการความรับผิดชอบต่อสังคม แทน E อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งมีผลตามตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา	**คุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา**		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	**P - value**	**ระดับ**
ด้านการมีวินัยและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง	0.597	.000	ปานกลาง
ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม	0.612	.000	สูง
ด้านการเคารพกฎหมายและกติกาของสังคม	0.623	.000	สูง
ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น	0.583	.000	ปานกลาง
ด้านการความรับผิดชอบต่อสังคม	0.686	.000	สูง
สรุปคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา	0.716	.000	สูง

Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ตารางที่ 5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา

ตัวแปร	**B**	**Std. Error**	**Beta**	**t**	**p-value**
ด้านการมีวินัยและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง (A)	.239	.044	.306	5.437	.000
ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม (B)	.011	.079	.011	.143	.886
ด้านการเคารพกฎหมายและกติกาของสังคม (C)	.071	.080	.076	.885	.377
ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น (D)	-.016	.074	-.017	-.221	.825
ด้านการความรับผิดชอบต่อสังคม (E)	.452	.077	.469	5.900	.000

ค่าคงที่ = 0.948, Durbin-Watson = 1.969, R = .741, R^2=.549, F = 61.879, Sig of F =0.000, *=0.05

อภิปรายผลการศึกษา

1. ศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนและคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้บริหารและครูได้มีการอบรมสั่งสอนและกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีซึ่ง ผู้บริหารและครูได้มีการอบรมพัฒนา และมีการพัฒนาวิชาชีพครู และมีการพัฒนาด้านการมีวินัยและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการเคารพกฎหมายและกติกาของสังคม ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น และด้านการความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2564) การวิจัยติดตามและประเมินคุณลักษณะผู้เรียนอาชีวศึกษาตามกรอบผลลัพธ์ที่พึง ประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนอาชีวศึกษามีคุณลักษณะพลเมืองที่เข้มแข็งในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ จันทร์ชลี มาพุทธ (2562) การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครูผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็น ของนิสิตครู เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะ ครูและผู้บริหารนั้นได้มรการให้ความรู้ในทางวิชาการ อบรมจัดรูปแบบการสอนทักษะและการประยุกต์ใช้ ตลอดจนมีการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกถึงคุณธรรม จริยธรรม และคอยส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ที่เรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุ ผิวทอง (2561) การสังเคราะห์งานวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนอาชีวศึกษา: การวิเคราะห์อภิมานผลการวิจัยพบว่างานวิจัยศึกษาตัวแปรที่เป็นสาเหตุของคุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง เป็นวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต ตัวแปรสาเหตุเน้นศึกษาวิธีสอนแบบต่าง ๆ ลักษณะของนักเรียนและลักษณะของครอบครัว กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนช่างอุตสาหกรรมในวิทยาลัยเทคนิคมากที่สุดสาขาวิชาที่ผลิตงานวิจัยมากที่สุดคือ หลักสูตรและการสอน ค่าดัชนีมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ได้มาจากงานวิจัยสหสัมพันธ์ค่าดัชนีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนอาชีวศึกษาที่ได้จากงานวิจัยทั้ง 95 เล่ม มีความแตกต่างกันตามคุณลักษณะของงานวิจัย ดัชนีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนอาชีวศึกษามีแนวโน้มสูงขึ้น

2. การศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีและสร้างสมการทำนายได้พบว่า ด้านการความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา โดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง กล่าวคือถ้าด้านการความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้น จะส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นด้วย ด้านการเคารพกฎหมายและกติกาของสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา โดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง กล่าวคือถ้าด้านการเคารพกฎหมายและกติกาของสังคมสูงขึ้น จะส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้น

ด้วย ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาโดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง กล่าวคือถ้าด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรมสูงขึ้น จะส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นด้วย ด้านการมีวินัยและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาโดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กล่าวคือถ้าด้านการมีวินัยและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองสูงขึ้น จะส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นด้วย ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาโดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กล่าวคือถ้ามีด้านการเคารพสิทธิผู้อื่นสูงขึ้น จะส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นด้วย โดยภาพรวมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาโดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูงกล่าวคือถ้ามีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้น จะส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นด้วยซึ่งแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันส่งผลให้เกิดสมการถดถอย Y = 0.948 + 5.437A + 5.900E โดยที่ Y แทนคุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษา รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง แทน A และด้านการความรับผิดชอบต่อสังคม แทน E สอดคล้องกับอัมพล เจริญนนท์ (2566) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา อาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงกับคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์สาเหตุที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้ผู้เรียนอาชีวศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบระดับความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียนอาชีวศึกษาแต่ละระดับชั้นและทุกสังกัด เพื่อให้เห็นช่องว่างที่นำไปสู่การพัฒนาให้ผู้เรียนอาชีวศึกษามีความเป็นพลเมืองดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรพัฒนาแนวทางเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของผู้เรียนอาชีวศึกษาในทุกระดับชั้นและทุกสังกัด เพื่อให้เห็นภาพรวมของการพัฒนาเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียนอาชีวศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

เก็จกนก เอื้อวงศ์และคณะ. (2564). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด–19*. (รายงานการศึกษา). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.

จันทร์ชลี มาพุทธ. (2562). การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนิสิตครู. *วารสารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา*, 30(2), 14-26. https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/education2/article/view/6363/3538

พิษณุ ผิวทอง. (2561). *การสังเคราะห์งานวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนอาชีวศึกษา: การวิเคราะห์อภิมาน*. [ดุษฎีนิพนธ์การศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/7494/1/Fulltext.pdf

ศิริพงษ์ ทองจันทร์ และสาวิตรี ชุ่มจันทร์. (2562). คุณภาพสังคมกับความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* ปีที่ 40 (ฉบับที่ 3), 117-129. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/246712/170239

สายทิตย์ ยะฟู. (2560). *การวิจัยทางการศึกษา*. เอกสารประกอบการสอน วิทยาการวิจัยทางการศึกษา. คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). *การประชุมวิชาการ การวิจัยทางการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552–2561).* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *แนวทางการยกระดับคุณภาพการผลิตและการพัฒนาครูปฐมวัยในสถาบันอุดมศึกษาของไทย.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *รายงานประจำปี 2563 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.* สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. https://bme.vec.go.th/Portals/30/DOWNLOAD/Annual%20Report/2563.pdf?ver=2564-05-21-131940-743

สมชาย แสวงการ. (2565). *รูปแบบและวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย*. [ดุษฎีนิพนธ์นการศึกษาการบริหารกระบวนการยุติธรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:299806

อัมพล เจริญนนท์. (2566). *การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง.* [วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-508-file02-2024-01-15-13-25-10.pdf

สมาคมเครือข่ายส่งเสริมการวิจัย ทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่

Teacher and Education Personnel's Opinion on Educational Management for Children with Special Needs in Chiang Mai Province

อรวรรณ แสงดาว[1] และทรงธรรม ดีวาณิชสกุล[2]

Orawan Sangdaw[1] and Songtham Deewanichsakul[2]

วิทยาลัยเทคนิคสันกำแพง

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

San Kamphaeng TechnicalCollege

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

orawan_sa@mail.rmutt.ac.th, songtham_d@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูและบุคลากรทางการศึกษาจากสถานศึกษาเด็กพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 140 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.65) โดยพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 3.85) รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ($\bar{X}$ = 3.75) และด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ($\bar{X}$ = 3.34)

คำสำคัญ: การจัดการศึกษา, การศึกษาพิเศษ, เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

Abstract

This research aims to examine the opinions of teachers and educational personnel on the management of education for children with special needs in Chiang Mai province. The sample group consisted of 140 teachers and educational personnel from special education

institutions in Chiang Mai, selected through simple random sampling. The research instrument used was a questionnaire on the management of education for children with special needs. Statistical analysis included percentage, mean, and standard deviation. The findings revealed that the overall opinions of teachers and educational personnel on the management of education for children with special needs were at a high level ($\bar{X}$ = 3.65). When analyzed by specific aspects, the highest mean score was for teaching and learning management ($\bar{X}$ = 3.85), followed by resource support ($\bar{X}$ = 3.75) and family and community involvement ($\bar{X}$ = 3.34).
Keywords: education management, special education, children with special needs

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันสังคมโลกให้ความสำคัญกับการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กทุกคน โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รัฐบาลแต่ละประเทศพยายามพัฒนานโยบายเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม หากจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ย่อมช่วยลดความเหลื่อมล้ำและไม่มีใครถูกละเลย ดังที่หลายประเทศได้ประกาศเป็นเป้าหมายว่า“ต้องไม่มีเด็กคนใดถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลัง”(No Child Left Behind) และเป็นการจัดการศึกษาสำหรับคนทุกคน (Education for All)ทุกภาคส่วนของระบบการศึกษามีมุมมองในการจัดการศึกษาด้วยความเชื่อว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างหลากหลายในคุณลักษณะ มิใช่การปฏิบัติต่อผู้เรียนในลักษณะทุกคนมีคุณลักษณะเดียวกัน (ศิริพันธุ์ ตันทโอภาสและรุ่งฤดี ทองสุขดี, 2562) ความพิการมีความหมายได้หลายมิติ อาจมองว่าพิการจาก 1) ลักษณะภายนอก หรือ 2) ความสามารถ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือ 3) ไม่สามารถเข้าร่วมในสังคม ตัวอย่างเช่นคนที่ถูกตัดขาใต้เข่า เมื่อมองจากภายนอกคือ พิการขาขาด เมื่อมองที่ความสามารถจะกล่าวว่าพิการเดินลำบาก และเมื่อมองที่ความสามารถ ในการเข้าร่วมสังคม อาจกล่าวว่าคนนี้มีความพิการ ไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้ ดังนั้นแนวทางของ International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) จึงกล่าวว่า ความพิการ มีความหมายครอบคลุม ความบกพร่อง (Impairments)ข้อจำกัดในการทำกิจกรรม (Activity limitations) และข้อจำกัดในการมีส่วนร่วม (Participation restrictions)”(สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566)

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องเน้นความทั่วถึงและคุณภาพ โดยใช้แนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ (Inclusive Education) ที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ซึ่งให้สิทธิและโอกาสเท่าเทียมในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการต้องคำนึงถึงความต้องการเฉพาะตัว เช่น การปรับการเรียนการสอนและจัดทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพอ นอกจากนี้ ครอบครัว สถานศึกษา และชุมชนต้องร่วมมือกัน

สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างทุกฝ่ายจะช่วยลดอุปสรรคและส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการศึกษาภาคเหนือที่มีสถานศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลายแห่ง โดยครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ทัศนคติและความเข้าใจของครูส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาโดยตรง อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการยังเผชิญกับความท้าทาย เช่น การขาดความเข้าใจและการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน รวมถึงความไม่สอดคล้องระหว่างการศึกษาที่บ้านและในโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารและครูควรได้รับการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และครูผู้สอนยังขาดแนวทางที่ชัดเจนในการทำงานที่จะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการจัดการเรียนรวม รวมทั้งสถานศึกษายังไม่สามารถกำหนดแผนพัฒนาเด็กพิเศษที่ชัดเจนได้ (เสริมทรัพย์ วรปัญญา และอภิสรรค์ ภาชนะวรรณ, 2565) ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนากลยุทธ์และนโยบายที่สามารถบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เด็กพิการได้รับการศึกษาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการของเด็กพิการได้อย่างแท้จริง ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในภาพรวม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาพิเศษของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์

1. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน และการสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องหรือข้อจำกัดในด้านร่างกาย จิตใจ การเรียนรู้ การสื่อสาร หรือการปรับตัวในสังคม ที่ต้องการการดูแลและการจัดการศึกษาที่แตกต่างจากเด็กทั่วไป

3. ครู หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนและให้การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา โดยมีบทบาทในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และการพัฒนาศักยภาพของเด็ก

4. บุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ นอกเหนือจากครู เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าหน้าที่สนับสนุนการเรียนรู้ นักจิตวิทยา หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง

5. จังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง พื้นที่การศึกษาที่ใช้เป็นบริบทในการศึกษา โดยครอบคลุมโรงเรียนและศูนย์การศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่

6. ความคิดเห็น หมายถึง มุมมอง ความคิด หรือความรู้สึกของครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

แนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ (Inclusive Education) เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการพิเศษของเด็กพิการ โดยต้องอาศัยการประสานงานระหว่างครู ผู้ปกครองและชุมชน การสร้างโมเดลการศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่ยึดหลักความเป็นธรรมและความเสมอภาคเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เด็กพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยพลรพี ทุมมาพันธ์ และคณะ (2563) กล่าวไว้ว่า แนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต้องประกอบไปด้วยแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งภายในสถานศึกษาและแนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการมีส่วนร่วมการเรียนร่วมในโรงเรียนต้องการการจัดหลักสูตรและวิธีการสอนที่ปรับให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กพิการสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนได้อย่างเต็มที่ และมีโอกาสพัฒนาทักษะทั้งด้านการเรียนรู้และการสังคมร่วมกับเพื่อนๆ โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและปลอดภัย ซึ่งครูควรมีทักษะและความเข้าใจที่เพียงพอในการปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเด็กพิการแต่ละประเภท เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เท่าเทียม นอกจากนี้การจัดการทรัพยากรและอุปกรณ์ในโรงเรียนที่สนับสนุนการศึกษาร่วม เช่น การจัดห้องเรียนให้เหมาะสม การมีสื่อการสอนที่หลากหลาย และการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้เด็กพิการสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น รวมทั้งการมีระบบสนับสนุนที่ดีจากครูผู้ช่วยและบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางก็เป็นสิ่งจำเป็น อย่างไรก็ดี สุลีลา สาระพงศ์ และนวรัตน์ไวชมภ (2566) กล่าวว่า ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนพัฒนาการของเด็กพิการ การสื่อสารและให้ข้อมูลระหว่างกันช่วยให้เข้าใจถึงข้อจำกัดและความต้องการของเด็กมากขึ้น ตลอดจนผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการสร้างนโยบายและแนวปฏิบัติที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ การ

มีนโยบายที่ชัดเจน เช่น การอบรมครูและจัดหาทรัพยากรที่เหมาะสมจะช่วยให้การศึกษาร่วมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมฤดี พละวุฑิโฒทัย (2564) สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาในสถานศึกษาแบบบูรณาการนั้นมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นการปรับหลักสูตร การพัฒนาทักษะครูการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม และการสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน

2. ทฤษฎีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's Theory of Cognitive Development) ได้กล่าวสรุปทฤษฎีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการไว้ว่า การเรียนรู้เกิดจากการสำรวจและประสบการณ์ตรง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามลำดับพัฒนาการ และสอดคล้องกับระดับความสามารถของเด็กแต่ละคน สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ (Inclusive Education) ณัฐฐา นพเก้า และสุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2565) กล่าวไว้ว่า การให้เด็กพิการได้มีส่วนร่วมในห้องเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างสภาพแวดล้อมที่ครอบคลุม และเหมาะสมจะช่วยให้เด็กพิการสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้การเรียนรู้ของเด็กพิการเกิดจากการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมผู้อื่น การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเลียนแบบและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและการอยู่ร่วมในสังคม เด็กจะพัฒนาทักษะได้ดีที่สุดเมื่อได้รับคำแนะนำในสิ่งที่ทำได้ การศึกษาสำหรับเด็กพิการจึงควรมีครูหรือผู้ช่วยที่สนับสนุนในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาศักยภาพได้เต็มที่ Katie Davis ได้กล่าวสรุปทฤษฎีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการไว้ว่า การเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการควรปรับให้สอดคล้องกับลักษณะและความถนัดเฉพาะตัว โดยใช้สื่อการสอนที่หลากหลายรองรับรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การฟัง มองเห็น หรือสัมผัส การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความหมายที่เชื่อมโยงกับบริบทของแต่ละบุคคล การศึกษาสำหรับเด็กพิการจึงควรช่วยให้เด็กสร้างความรู้ใหม่จากความเข้าใจเดิม และส่งเสริมการสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

วิธีการศึกษา

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาเด็กพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 220 คน (ข้อมูลจากงานบุคคลากร, 2567)

2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาเด็กพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 140 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครจซี่และมอร์แกนโดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเด็กพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติม

2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2.2 กำหนดกรอบเนื้อหาในการวิจัยปัจจัยเกื้อหนุนต่อการเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน และ 3) ด้านการสนับสนุนและทรัพยากร

2.3 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัย พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการประเมินค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ($\geq$ 0.50) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.835

2.5 จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลผลค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบ รวมข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 เชียงใหม่

2. ส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังศูนย์การศึกษา และประสานขอความร่วมมือจากครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อตอบแบบสอบถาม

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนและเป็นแบบ สอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเด็กพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเด็กพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่

ที่	ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
1	เพศ		
	1.1 ชาย	56	40.00
	1.2 หญิง	84	60.00
	รวม	140	100.00
2	อายุ		
	2.1 31 - 40 ปี	45	32.14

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	2.2 41 - 50 ปี	41	29.29
	2.3 51 - 60 ปี	54	38.57
	รวม	140	100.00
3	ระดับการศึกษาสูงสุด		
	3.1 ปริญญาตรี	41	29.29
	3.2 ปริญญาโท	99	70.71
	รวม	140	100.00
4	ประสบการณ์ในการดูแลหรือทำงานกับเด็กพิการ		
	4.1 น้อยกว่า 1 ปี	45	32.14
	4.2 1 - 5 ปี	44	31.43
	4.4 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	35	25.00
	รวม	140	100.00
5	ประเภทความพิการของเด็กที่ท่านดูแล		
	5.1 ความพิการซ้ำซ้อน	31	22.14
	5.2 ความพิการทางการเห็น	7	5.00
	5.3 ความพิการทางการได้ยิน	15	10.71
	5.4 ความพิการทางสติปัญญา	12	8.57
	5.5 ความพิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว	8	5.71
	5.6 ความพิการทางการเรียนรู้	37	26.43
	5.7 ความพิการทางการพูดและภาษา	11	7.86
	5.8 ความพิการทางพฤติกรรมและอารมณ์	5	3.57
	5.9 ออทิสติก	14	10.00
	รวม	140	100.00
6	รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ		
	6.1 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ	37	26.43
	6.2 การเรียนในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ	30	21.43
	6.3 การเรียนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ	54	38.57

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	6.4 การเรียนแบบ Home School	7	5.00
	6.5 การเรียนแบบผสมผสาน	12	8.57
	รวม	140	100.00

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และเพศชายจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 40 มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมา คือ อายุ 31-40 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1 และอายุ 41-50 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 29.29 ตามลำดับ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 70.71 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 29.29 ส่วนประสบการณ์ในการดูแลเด็กพิการ พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1 รองลงมาคือ 1-5 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 มากกว่า 10 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และมีประสบการณ์ 6-10 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 ตามลำดับ

ประเภทความพิการของเด็กที่ท่านดูแลส่วนใหญ่จะมีความพิการทางการเรียนรู้ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 26.64 รองลงมีคือ ความพิการซ้ำซ้อน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 22.14 ความพิการทางการได้ยิน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 10.71 ออทิสติก จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ความพิการทางสติปัญญาจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.57 ความพิการทางการพูดและภาษาจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.86 ความพิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.71 ความพิการทางการเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และความพิการทางพฤติกรรมและอารมณ์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.57

รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการส่วนใหญ่จัดในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 38.57 รองลงมาคือ การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 26.43 การเรียนในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43 การเรียนแบบผสมผสาน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.57 และการเรียนแบบ Home School จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านการจัดการเรียนการสอน

ข้อที่	ข้อคำถาม	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1	มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กพิการระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว	4.06	0.79	มาก
2	สถานศึกษาและครอบครัวร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้สำหรับเด็กพิการ	3.92	0.84	มาก
3	สถานศึกษามีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) สำหรับเด็กพิการ	3.57	1.07	มาก
4	มีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กพิการ	3.99	0.83	มาก
5	มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับประเภทของความพิการ	4.09	0.80	มาก
6	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนสำหรับเด็กพิการ	4.11	0.79	มาก
7	มีการประสานงานระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว ในการติดตามความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ของเด็กพิการ	4.09	0.81	มาก
8	สถานศึกษา และครอบครัวร่วมกันพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กพิการ	3.49	1.47	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.85	0.99	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนสำหรับเด็กพิการ ($\bar{x}$ = 4.11) รองลงมา ได้แก่ มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับประเภทของความพิการ ($\bar{x}$ = 4.09) และมีการประสานงานระหว่างสถานศึกษาและครอบครัวในการติดตามความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ของเด็กพิการ ($\bar{x}$ =

4.09) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาและครอบครัวร่วมกันพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กพิการ ($\bar{x}$ = 3.49)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

ข้อที่	ข้อคำถาม	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1	ครอบครัวมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) สำหรับเด็กพิการ	3.05	1.36	ปานกลาง
2	ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในสถานศึกษา	3.26	1.46	ปานกลาง
3	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ	3.49	1.12	ปานกลาง
4	มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและครอบครัวเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กพิการ	3.66	1.05	มาก
5	สถานศึกษา และครอบครัวร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ	3.39	1.19	ปานกลาง
6	มีการประชุมร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ	3.21	1.49	ปานกลาง
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.34	1.27	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{x}$ = 3.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและ ครอบครัวเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กพิการ ($\bar{x}$ = 3.66) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ($\bar{x}$ = 3.49) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครอบครัวมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) สำหรับเด็กพิการ ($\bar{x}$ = 3.05)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านการสนับสนุนและทรัพยากร

ข้อที่	ข้อคำถาม	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1	สถานศึกษามีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ	4.03	0.80	มาก
2	มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ	3.92	0.87	มาก
3	สถานศึกษามีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับเด็กพิการ	4.03	0.80	มาก
4	สถานศึกษาให้คำแนะนำ จัดกิจกรรมและสนับสนุนครอบครัวในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กพิการที่บ้าน	4.09	0.84	มาก
5	ครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการจัดการศึกษาเด็กพิการ	3.05	1.38	ปานกลาง
6	มีการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาและครอบครัวเพื่อประโยชน์ของเด็กพิการ	3.37	1.49	ปานกลาง
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.75	1.03	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านการสนับสนุนและทรัพยากรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาให้คำแนะนำจัดกิจกรรมและสนับสนุนครอบครัวในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กพิการที่บ้าน ($\bar{x}$ = 4.09) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ($\bar{x}$ = 4.03) และสถานศึกษามีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับเด็กพิการ ($\bar{x}$ = 4.03) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการจัดการศึกษาเด็กพิการ ($\bar{x}$ = 3.05)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ด้านที่	รายการ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1	ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.85	0.99	มาก
2	ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน	3.34	1.27	ปานกลาง
3	ด้านการสนับสนุนและทรัพยากร	3.75	1.03	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	3.65	1.09	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x}$ = 3.85) รองลงมา ได้แก่ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ($\bar{x}$ = 3.75) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ($\bar{x}$ = 3.34)

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี และมีการศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ในการดูแลเด็กพิการน้อยกว่า 1 ปี ส่วนประเภทความพิการ พบว่า ส่วนใหญ่มีความพิการทางการเรียนรู้และความพิการซ้ำซ้อนและรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการส่วนใหญ่จัดในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ นอกจากนี้ผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษครั้งนี้ ยังพบประเด็นที่น่าสนใจในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอนมีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการใช้ทรัพยากรและการเรียนรู้จากชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ จันทร์แจ้ง จันทร์ (2567) ที่ศึกษาเรื่อง "การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ" ที่พบว่า การจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการประสานงานที่ดีระหว่างสถานศึกษาและครอบครัวในการติดตามความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ของเด็กพิการ และมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับประเภทของความพิการ อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่าห่วงคือด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัด

การศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งที่ IEP เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนา ช่วยให้ครอบครัวสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนด้านการสนับสนุนและทรัพยากร แม้จะมีผลระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่กลับพบว่าการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการจัดหาทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แสดงให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างสถานศึกษาและครอบครัวในการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า สถานศึกษายังขาดครูการศึกษาพิเศษที่มีประสบการณ์การดูแลผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ สอดคล้องกับ กาญจนา ฮวดศรี (2566) ที่พบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์การจัดการศึกษาพิเศษโดยตรง ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรรุ่นใหม่เพื่อรองรับการเกษียณอายุของบุคลากรที่มีประสบการณ์ การสร้างระบบพี่เลี้ยงเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้มีประสบการณ์สูงไปสู่บุคลากรใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาครูการศึกษาพิเศษให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และมีคุณภาพ จากผลการวิจัยดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าแม้สถานศึกษาจะมีความพร้อมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการทั้งในด้านบุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการเรียนการสอน แต่ยังมีความท้าทายสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็งมากขึ้น โดยเฉพาะในกระบวนการวางแผนการศึกษาและการระดมทรัพยากร จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาแนวทางการทำงานร่วมกันในลักษณะหุ้นส่วนทางการศึกษา (Educational Partnership) ที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา เริ่มจากการวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรพัฒนาระบบการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการให้เข้มแข็งมากขึ้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เช่น การจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง การสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน เพื่อให้การจัดการศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างแท้จริง

2. ควรพัฒนาระบบการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากบุคลากรอาวุโสไปสู่บุคลากรรุ่นใหม่ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานน้อย โดยอาจจัดให้มีระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน การจัดเก็บองค์ความรู้ในรูปแบบดิจิทัล และการสร้าง

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) เพื่อรักษาองค์ความรู้และประสบการณ์ที่มีค่าไว้ในระบบการศึกษาพิเศษ

บรรณานุกรม

กาญจนา ฮวดศรี. (2566). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูศูนย์การศึกษาพิเศษสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

ณัฐฐา นพเก้า และสุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2565). การบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม. *วารสารนิสิตวัง*, *26*(1), 1-10.

พลรพี ทุมมาพันธ์, พรทิพภา สุริยะ, ปิยวรรณ ทัศนาญชลี, และอรันดา เส้นเกษ. (2563). รูปแบบและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารการศึกษาและพัฒนาการศึกษาพิเศษ*, *9*(2), 29-48.

พิชราพร มีปิ่น และสุมิตรา โรจนานิติ. (2567). ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในโรงเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่*, *7*(2), 33-52. https://ojs.mcupr.ac.th/index.php/jgrp/article/view/57

ศิริพันธุ์ ตันทโอภาส และรัชนีกร ทองสุขดี. (2562). การวางแผนการเปลี่ยนผ่านจากบ้านสู่โรงเรียน: แนวทางการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการในพื้นที่ดอยวาวี. *สิกขณา วารสารการศึกษาพิเศษ*, *6*(7), 60-72. https://so05.tcithaijo.org/index.php/JSikkhana/article/view/241015

ศิริวรรณ จันทร์แจ้ง. (2567). การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*, *24*(1), 110-129. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BUAJEAD/article/view/272636/183031

สมฤดี พละวุฑิโฒทัย. (2566). การบริหารจัดการการศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, *7*(4), 1253-1269. https://doi.org/10.14456/jeir.2023.103

สุลีลา สาระพงศ์ และนวรัตน์ ไวชมภู. (2566). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการ ศึกษา: ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพัทลุง. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *5*(8), 475-483.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2551). *พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. 22 กรกฎาคม 2553.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *การสำรวจความพิการ พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ*: กองสถิติสังคม, สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

เสริมทรัพย์ วรปัญญา และอภิสรรค์ ภาชนะวรรณ. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, *10*(5), 2023–2036.

Katie Davis, Joanna Christodoulou, Scott Seider and Howard Gardner. (2011). *The Theory of Multiple Intelligences.* New York: Basic Book

ปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อสมรรถนะผู้เรียน ในวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

Factors of Dual Education Management Affecting Student Competencies in Vocational Colleges under the Office of Vocational Education in Saraburi Province

ปิยะ วันทาแท่น[1] และทรงธรรม ดีวาณิชสกุล[2]

Piya Wanthathaen[1] and Songtham Deewanichsakul[2]

วิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Colleges under the Saraburi Vocational Education Office

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

piya_w@mail.rmutt.ac.th[1],songtham_d@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 2) ระดับสมรรถนะของผู้เรียนระบบทวิภาคี และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้เรียนระบบทวิภาคีของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักศึกษา และผู้จัดการสถานประกอบการ จำนวน 370 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน และด้านสมรรถนะของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยทุกด้านมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของผู้เรียน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะผู้เรียนมากที่สุดคือ ด้านการนิเทศและการติดตามผล รองลงมาคือด้านหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผล

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี, สมรรถนะผู้เรียน, อาชีวศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) the level of factors affecting dual vocational education management, 2) the level of student competencies in dual vocational education, and 3) the factors affecting student competencies in dual vocational education at vocational colleges under Saraburi Provincial Vocational Education Office. The sample consisted of 370 participants, including administrators, teachers, students, and enterprise managers, selected through multi-stage random sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The research findings revealed that the overall level of dual vocational education management factors was high in all seven aspects, and the overall level of student competencies was also high. Furthermore, all factors were found to be correlated with student competencies. The factors that had the most influence on student competencies were supervision and monitoring, followed by curriculum, and measurement and evaluation.

Keywords: Dual Vocational Education Management, Student Competencies, Vocational Education

ที่มาและความสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และการฝึกทักษะอาชีพระยะสั้นหรือระยะยาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพให้มีคุณธรรม คุณภาพ และความเป็นมืออาชีพ เพิ่มโอกาสการศึกษาวิชาชีพกับประชาชนทุกช่วงวัย พัฒนางานวิจัย สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม เทคโนโลยี องค์ความรู้อาชีวศึกษา และพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพโดยมีเป้าหมาย คือ ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรมลักษณะนิสัยและทักษะทางปัญญา มีสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ได้แก่การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติการการทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ตัวเลข การจัดการและการพัฒนางานได้ รวมถึงมีสมรรถนะวิชาชีพ คือ มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถในการใช้ทักษะ

ในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง และความสามารถในการประยุกต์สู่อาชีพ (พิมพ์ยุภา ชนะอัยยรัชต์ และคณะ 2565)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ จัดการศึกษาอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิต และพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ให้มีคุณภาพ และมีมาตรฐานสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตอบสนองต่อความต้องการ ของตลาดแรงงาน และการประกอบอาชีพอิสระ ตลอดจนให้บริการทางวิชาการ เผยแพร่นวัตกรรม และเทคโนโลยีแก่ชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557) เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 20 ที่ระบุว่า “การจัดการอาชีวศึกษาการฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562) การอาชีวศึกษาทวิภาคีเป็นรูปแบบหนึ่งหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นที่ต้องการส่งเสริมการประกอบวิชาชีพของนักศึกษาและนักศึกษาเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ ระบบทวิภาคีเป็นระบบที่ผสมผสานระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ซึ่งเป็นการผสานระหว่างทักษะที่ได้รับจากห้องเรียนและการปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ ทำให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ทางวิชาการไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพให้กับตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ ซึ่งการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบัน กับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัด และการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน ทั้งนี้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ (เบญจวรรณ ศรีคำนวล และคณะ, 2560)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา พบปัญหา และอุปสรรคอยู่ไม่น้อยในการดำเนินการ จากศึกษางานวิจัยของราชัญ เสนาช่วย เรื่อง ปัญหาการจัดการศึกษา ระบบทวิภาคี ประเภทช่างอุตสาหกรรม ของสถาบันอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา ในเขตจังหวัดสกลนคร พบว่า นักเรียนนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่มีความรู้ไม่เพียงพอสำหรับประกอบอาชีพในอนาคต เอกสารหลักสูตรต่าง ๆ ไม่เพียงพอ สำหรับการฝึกอาชีพ การจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคียังไม่ชัดเจน ทำให้เกิดผลกระทบการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาวัสดุฝึก อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในวิชาชีพ การประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในการนิเทศ การจัดฝึกอบรมเรื่องการผลิตสื่อการสอน การชี้แจงเกี่ยวกับเกณฑ์การวัดผล การศึกษาให้นักเรียนเข้าใจก่อนเริ่มสอนการติดตามประเมินผลการฝึกอาชีพ ส่งผลให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ไม่เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

คุณภาพของผู้เรียนยังไม่เป็นไปตามความต้องการ และยังไม่เป็นที่ยอมรับ ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากยังด้อยคุณภาพไม่พร้อมที่จะทำงานในสถานประกอบการ (ราชัญ เสนาช่วย, 2560) โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมที่มีความหลากหลายในประเภทของสถานประกอบการตั้งแต่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไปจนถึงโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และเป็นพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศจึงต้องได้รับการพัฒนาระบบการศึกษาทวิภาคีอย่างเร่งด่วน เพื่อเชื่อมโยงความต้องการของตลาดแรงงานและสร้างแรงงานที่มีศักยภาพในการแข่งขัน การปรับปรุงระบบดังกล่าวจะช่วยเพิ่มคุณภาพการศึกษาพร้อมกับตอบสนองความต้องการของทั้งผู้เรียนและภาคอุตสาหกรรมได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นในการศึกษาปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้เรียนในวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการศึกษาที่ตอบโจทย์ทั้งด้านการพัฒนาผู้เรียนและความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้เรียนระบบทวิภาคีของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้เรียนระบบทวิภาคีของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

นิยามศัพท์

1. ปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง องค์ประกอบหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน ดำเนินงาน และบริหารจัดการการศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัย โดยปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพและความสำเร็จของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ เช่น หลักสูตร สื่อการเรียนการสอนและอาคารสถานที่สถานประกอบการและความร่วมมือ บุคลากร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศและการติดตามผล

2. สมรรถนะผู้เรียน หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้และฝึกฝนในระบบทวิภาคี ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และ คุณลักษณะ (Attitudes)

3. วิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี หมายถึง สถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ซึ่งจัดการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษาและฝึกอบรมตามระบบทวิภาคี โดยมีการร่วมมือกับสถานประกอบการในพื้นที่หรือภูมิภาคใกล้เคียงเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงาน

4. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการวิทยาลัย รองผู้อำนวยการวิทยาลัย ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

5. ครู หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ (ครู) ลูกจ้างประจำ ครูพิเศษสอน และเจ้าหน้าที่ที่จัดการเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

6. ผู้จัดการสถานประกอบการ หมายถึง เจ้าของ ผู้จัดการ หรือหัวหน้างาน ในสถานประกอบการ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร้านค้า ต่าง ๆ ซึ่งประกอบธุรกิจด้านอุตสาหกรรมหรือการผลิตที่เข้าร่วมโครงการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีกับวิทยาลัย ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

7. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีอยู่ที่วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

แนวคิดและทฤษฎี

“การอาชีวศึกษา” เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่เสริมจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและสนับสนุนผู้เรียนที่มีความต้องการ ความถนัด และความสนใจในด้านวิชาชีพ ผ่านการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังเป็นการเตรียมบุคลากรสายอาชีพให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ รวมถึงตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการทำงานในโลกยุคปัจจุบัน การอาชีวศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค ระดับเทคโนโลยี หรือผู้ที่เข้าร่วมการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพผู้เรียนในระบบอาชีวศึกษาจะได้รับประสบการณ์ตรงผ่านการปฏิบัติจริง ทั้งจากการนำทฤษฎีและภูมิปัญญาไทยมาประยุกต์ใช้ รวมถึงได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการที่สนับสนุนการฝึกในสภาพแวดล้อมการทำงานจริง เพื่อสร้างความพร้อมและศักยภาพที่ตอบโจทย์การทำงานในโลกยุคใหม่

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการอาชีวศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 8 ซึ่งระบุว่าเป็น “การจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน กับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ

ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ (สำนัก งานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566) แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในระบบทวิภาคีเป็นผลจากความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยทั้งสองฝ่ายแบ่งปันความรับผิดชอบในด้านการจัดการ ศึกษา และการส่งเสริมผู้เรียนให้ได้รับทั้งความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ โดยมีรูปแบบการจัดการที่ผสมผสานระหว่างการเรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษาและการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ เป้าหมายของระบบทวิภาคี คือการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีความเชี่ยวชาญตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงสร้างโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทักษะวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2561) ทั้งนี้ ความสำเร็จของการจัดการศึกษาในระบบทวิภาคีขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและการสอน ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง 2) ด้านสถานประกอบการที่ต้องมีความพร้อมในการรองรับผู้เรียนและสนับสนุนการฝึกปฏิบัติ 3) ด้านชุมชนที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ (เบญจวรรณ ศรีคานวล และคณะ, 2560)

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะในวิชาชีพและประสบการณ์จากการทำงานจริงในสถานประกอบการ ปัจจุบัน สถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งในภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษารูปแบบระบบทวิภาคีอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในกระบวนการจัดการเรียนการสอน สถานประกอบการมีบทบาทสำคัญในระบบนี้ เช่น การร่วมออกแบบเนื้อหาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และการประเมินผล ความร่วมมือดังกล่าวช่วยให้สามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพสูง มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และความชำนาญในวิชาชีพ ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน นอกจากนี้ ยังช่วยยกระดับมาตรฐานของผู้เรียน และสร้างโอกาสในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพและพนักงานในสถานประกอบการ ในมุมมองของสถานประกอบการการมีส่วนร่วมในระบบทวิภาคีไม่เพียงแต่ช่วยให้ได้กำลังคนที่มีคุณภาพและมาตรฐานตรงตามความต้องการในระยะสั้น แต่ยังเป็นกลยุทธ์สำคัญในการวางแผนกำลังคนระยะยาวเพื่อสนับสนุนการพัฒนาขององค์กรในอนาคต (จอมพงศ์ มงคลวนิช และคณะ, 2561) ดังนั้น ระบบทวิภาคีจึงเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่สร้างประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียน สถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยมุ่งเน้นการสร้างบุคลากรที่มีความพร้อมในการตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศในภาพรวม

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักศึกษาและผู้จัดการสถานประกอบการที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2667 ทั้งหมด 10,424 คน ซึ่งจำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 29 คน ครู จำนวน 588 คน นักศึกษา จำนวน 8,928 คน และผู้จัดการสถานประกอบการ จำนวน 879 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักศึกษา และผู้จัดการสถานประกอบการที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2667 จำนวน 370 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) กำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

วิทยาลัย	กลุ่มตัวอย่าง				
	ผู้บริหาร	ครู	นักศึกษา	ผู้จัดการ	รวม
วิทยาลัยเทคนิคสระบุรี	1	7	100	7	115
วิทยาลัยเทคนิคท่าหลวงซีเมนต์ไทยอนุสรณ์	1	4	24	4	33
วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี	1	4	74	4	83
วิทยาลัยการอาชีพหนองแค	1	2	32	4	39
วิทยาลัยเทคนิคมวกเหล็ก	1	2	54	4	61
วิทยาลัยการอาชีพสระบุรี	1	2	14	3	20
วิทยาลัยสารพัดช่างสระบุรี	1	1	14	3	19
รวม	7	22	312	29	370

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้เรียนในวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะผู้เรียนระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ ค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. การสร้างเครื่องมือวิจัยและการหาคุณภาพ

2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบโครงสร้างของแบบสอบถาม

2.2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดกรอบแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และสมรรถนะผู้เรียนระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

2.3 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ ความถูกต้องชัดเจนของการใช้ภาษา ให้มีความตรงเชิงเนื้อหาของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคำถาม ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนความคิดเห็นดังนี้

คะแนน	+1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้อง
คะแนน	0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้อง
คะแนน	-1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้อง

2.5 นำผลคะแนนที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Item Objective Congruence Index : IOC) ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ($\geq$ 0.50) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.924

2.6 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และสร้างแบบสอบถามออนไลน์ด้วย Google Form เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีส่งถึงผู้อำนวยการวิทยาลัย สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม และหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและประสานขอความร่วมมือเพื่อตอบแบบสอบถามจากผู้บริหาร ครู นักศึกษาและผู้จัดการสถาน ประกอบการที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี

3. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จำนวน 342 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.50 และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและสมรรถนะของผู้เรียนระบบทวิภาคีของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์ปัจจัยการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้เรียนระบบทวิภาคีของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Simple Regression Analysis)

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 2 ปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

ข้อ	ปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	$\bar{x}$	*SD.*	ระดับ
1.	ปัจจัยด้านหลักสูตร	4.29	0.45	มาก
2.	ปัจจัยด้านสื่อการเรียนการสอนและอาคารสถานที่	4.16	0.53	มาก
3.	ปัจจัยด้านสถานประกอบการและความร่วมมือ	3.99	0.60	มาก
4.	ปัจจัยด้านบุคลากร	3.87	0.62	มาก
5.	ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน	3.65	0.60	มาก
6.	ปัจจัยด้านการวัดและประเมินผล	3.73	0.69	มาก

7.	ปัจจัยด้านการนิเทศและการติดตามผล	3.83	0.67	มาก
	รวม	3.93	0.62	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}$ = 3.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.29) รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านสื่อการเรียนการสอนและอาคารสถานที่ ($\bar{X}$ = 4.16) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 3.65)

1.1 ปัจจัยด้านหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ หลักสูตรสนองความต้องการของตลอดแรงงาน ($\bar{X}$= 4.49) รองลงมา คือหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ($\bar{X}$= 4.36) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เนื้อหาตามหลักสูตรเหมาะสมกับเวลาในการเรียนการสอน ($\bar{X}$= 4.07)

1.2 ปัจจัยด้านสื่อการเรียนการสอนและอาคารสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้การสนับสนุนการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ($\bar{X}$= 4.40) รองลงมา คือ สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกัน รับสมัครและคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ตามคุณสมบัติที่หลักสูตรกำหนด ($\bar{X}$= 4.37) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ แนวปฏิบัติที่สถานประกอบการสอนวิชาชีพที่ใช้ในการประกอบอาชีพมีความเหมาะสม ($\bar{X}$= 3.77)

1.3 ปัจจัยด้านสถานประกอบการและความร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานประกอบการต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ($\bar{X}$= 4.40) รองลงมา คือ สถานประกอบการมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความเป็นเอกภาพในการทำงาน ($\bar{X}$= 4.14) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้เรียนระบบทวิภาคี ตามสมรรถนะที่สถานประกอบการต้องการ ($\bar{X}$= 3.60)

1.4 ปัจจัยด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูในสถานศึกษามีความเข้าใจในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ($\bar{X}$= 4.14) รองลงมา คือ ครูในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้และเจตคติต่อการดำเนินการระบบทวิภาคี ($\bar{X}$= 3.90) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูฝึกในสถานประกอบการได้รับการพัฒนาความรู้และเจตคติต่อการดำเนินการระบบทวิภาคี ($\bar{X}$= 3.70)

1.5 ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}$= 3.83)

รองลงมา คือ สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการร่วมกันจัดทำแผนการเรียนตลอดหลักสูตร ($\bar{X}$= 3.77) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การสอนเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม ระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในหน้าที่ ($\bar{X}$= 3.47)

1.6 ปัจจัยด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการประเมินผลตรงตามศักยภาพของนักเรียนนักศึกษา ($\bar{X}$= 3.87) รองลงมา คือ มีการแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้และวิธีการประเมินผลการเรียนให้นักเรียนทราบก่อนทำการสอน ($\bar{X}$= 3.73) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีการจัดตั้งคณะกรรมการการประเมินผลการเรียนการสอนในแต่ละสาขาวิชา ($\bar{X}$= 3.60)

1.7 ปัจจัยด้านการนิเทศและการติดตามผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีครูจากสถานศึกษาไปนิเทศนักเรียน นักศึกษาในสถานประกอบการอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$= 3.91) รองลงมา คือ มีการรายงานการฝึกภาคปฏิบัติให้ครูที่สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการให้ทราบตามเวลา ($\bar{X}$= 3.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียน นักศึกษามีโอกาสตอบข้อซักถามในการนิเทศของครู ($\bar{X}$= 3.70)

2. ผลการศึกษาระดับสมรรถนะของผู้เรียนระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาระดับสมรรถนะของผู้เรียนระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

ข้อ	สมรรถนะผู้เรียนระบบทวิภาคี	$\bar{X}$	*SD.*	ระดับ
1.	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	3.82	0.60	มาก
2.	สมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป	3.78	0.69	มาก
3.	สมรรถนะวิชาชีพ	3.77	0.59	มาก
	รวม	3.79	0.53	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า สมรรถนะของผู้เรียนระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}$ = 3.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ($\bar{X}$ = 3.82) รองลงมา ได้แก่ สมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ($\bar{X}$ = 3.78) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สมรรถนะวิชาชีพ ($\bar{X}$ = 3.77)

2.1 ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียน นักศึกษาใช้ทรัพย์สินของตนเองและทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด ($\bar{X}$= 3.92) รองลงมา คือ นักเรียน นักศึกษานำความรู้ ข่าวสารใหม่ๆและวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$= 3.89) และนักเรียน นักศึกษาปฏิบัติงานจนสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ($\bar{X}$= 3.81)

2.2 ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา ปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและค่านิยมอันพึงประสงค์ ($\bar{X}$= 4.06) รองลงมา คือ นักเรียน นักศึกษาสามารถพูดติดต่อกิจธุระ สรุปความและแสดงความคิดเห็น ($\bar{X}$= 3.87) และนักเรียน นักศึกษามีการใช้คอมพิวเตอร์ระบบสารสนเทศระบบปฏิบัติการโปรแกรมสำเร็จรูปและอินเทอร์เน็ตตามหลักการและกระบวนการตามลักษณะงานอาชีพ ($\bar{X}$= 3.75)

2.3 ด้านสมรรถนะวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียน นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้หลักการพื้นฐานงานอาชีพในการปฏิบัติงานจริงได้ ($\bar{X}$= 3.91) รองลงมา คือ นักเรียน นักศึกษาสามารถใช้เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X}$= 3.84) และนักเรียน นักศึกษาสามารถทำงานได้ตามระบบของสถานประกอบการ ($\bar{X}$= 3.75)

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อสมรรถนะผู้เรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อสมรรถนะผู้เรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี"

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE_b	β	t	Sig
ปัจจัยด้านหลักสูตร (X_1)	.470	.052	.329	9.012*	.025
ปัจจัยด้านสื่อการเรียนการสอนและอาคารสถานที่ (X_2)	.162	.051	.115	3.191*	.065
ปัจจัยด้านสถานประกอบการและความร่วมมือ (X_3)	-.092	.034	-.094	2.663*	.042
ปัจจัยด้านบุคลากร (X_4)	.142	.039	.122	3.613*	.017
ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน (X_5)	-.273	.080	-.138	3.411*	.030
ปัจจัยด้านการวัดและประเมินผล (X_6)	.315	.037	.320	8.547*	.000
ปัจจัยด้านการนิเทศและการติดตามผล (X_7)	.279	.042	.383	6.685*	.003

R = .447*

R^2	= .200
SE_{est}	= .276
F	= 6.921*
a	= 1.073

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อสมรรถนะผู้เรียน พบว่า ปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของผู้เรียนวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสระบุรี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .447 และสามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะของผู้เรียนได้ร้อยละ 20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของผู้เรียนมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านการนิเทศและการติดตามผล รองลงมาคือ ปัจจัยด้านหลักสูตรและปัจจัยด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทั้ง 7 ด้าน มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยด้านหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ รองลงมา คือ ด้านสื่อการเรียนการสอนและอาคารสถานที่ที่มีการจัดเตรียมความพร้อมด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ ในส่วนของสถานประกอบการและความร่วมมือ พบว่ามีการดำเนินการที่เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และมีความเป็นเอกภาพในการทำงาน โดยสถานศึกษามีความพยายามในการสร้างความเข้มแข็งของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ นอกจากนี้ด้านบุคลากรพบว่า ครูผู้สอนมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ตลอดจนได้รับการพัฒนาความรู้และเทคนิคการดำเนินการระบบทวิภาคีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน สำหรับด้านการจัดการเรียนการสอน มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดทำแผนการเรียน ส่วนด้านการวัดและประเมินผล มีการประเมินผลตามสมรรถนะของผู้เรียนนักศึกษา และมีการกำหนดเกณฑ์การวัดผลที่ชัดเจน ด้านการนิเทศและติดตามผล พบว่ามีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามการปฏิบัติงานของครูและนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับปรุงแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที สอดคล้องกับนิพล แก้วกาหลง (2564) ที่ว่าปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการ

จัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย ได้แก่ ด้านสถานประกอบการและความร่วมมือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านบุคลากร และด้านการประชาสัมพันธ์ และสอดคล้องกับ เบญจวรรณ ศรีคำนวล (2560) ที่พบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีการดำเนินการที่เป็นระบบและมีความเชื่อมโยงกันในทุกด้าน โดยมีจุดแข็งที่สำคัญคือการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการ และการสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ควรพัฒนาเพิ่มเติมในด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยระดับสมรรถนะของผู้เรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถจำแนกการอภิปรายในแต่ละด้านได้ดังนี้ คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่าผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ทรัพย์สินและทรัพยากรอย่างประหยัดสูงที่สุด ซึ่งแสดงถึงมีการปลูกฝังจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถนำความรู้และวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน และสามารถปฏิบัติงานจนสำเร็จตามเป้าหมาย แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นและความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ผู้เรียนมีการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและค่านิยมอันพึงประสงค์ และสามารถพูดติดต่อกิจธุระ รวมทั้งแสดงความคิดเห็น และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ส่วนด้านสมรรถนะวิชาชีพ ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้หลักการพื้นฐานงานอาชีพในการปฏิบัติงานจริงได้ และสามารถในการใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน รวมทั้งสามารถทำงานตามระบบของสถานประกอบการ แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเบญจวรรณ ศรีคำนวล และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาระดับความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสมรรถนะวิชาชีพ รองลงมาคือ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อย่างไรก็ดี การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้ครอบคลุมทั้งด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังเรื่องการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานจริง ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่สถานประกอบการต้องการ

ผลการศึกษาปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อสมรรถนะผู้เรียน พบว่า ปัจจัยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทั้ง 7 ด้านมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของผู้เรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .447 และสามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะของผู้เรียนได้ร้อยละ 20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะผู้เรียนมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านการนิเทศและการติดตามผล รองลงมาคือปัจจัยด้านหลักสูตร และปัจจัยด้านการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดการ

จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในสถานประกอบการ โดยมีการนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ และการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับอัมพล เจริญนนท์ (2566) ที่ว่าการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีเกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ทำให้ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตรงตามความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น สถานประกอบการและตลาดแรงงาน ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการนิเทศติดตาม การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย และการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการนิเทศติดตามให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการนิเทศและติดตามผลมีอิทธิพลต่อสมรรถนะผู้เรียนสูงที่สุด การนิเทศที่มีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ

2. สถานศึกษาควรทบทวนและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ ตลอดจนพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีและสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการที่ชัดเจนและการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ

บรรณานุกรม

จอมพงศ์ มงคลวานิช. (2561). *การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิพล แก้วกาหลง. (2564). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://e-thesis.snru.ac.th

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

เบญจวรรณ ศรีคำ, นวลปัญญา ทองนิล, และกาญจนา บุญส่ง. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(2), 2335-2348. https://www.tci-thaijo.org

พิมพ์ยุภา ชนะอัยยรัชต์, ชุติมา พรหมผุย และสุวัฒนพงษ์ ร่มศรี. (2565). ปัจจัยในการตัดสินใจศึกษาต่ออาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารร้อยแก่นสารธรรม, 7*(1), 18-35. https://www.tci-thaijo.org

ราชัญ เสนาช่วย. (2560). ปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีประเภทช่างอุตสาหกรรมของสถาบันอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา, 14*(65), 143-152. https://www.tci-thaijo.org

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2567, 1 กรกฎาคม). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*.
https://ocs.go.th/council-ostate/#/public/doc/RDRCSnNuZUliV0g5cHh3R2JBTGwzdz09

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). *หลักเกณฑ์การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ พ.ศ. 2557.* กรุงเทพมหานคร*: ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี.*

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566). *รายงานการพัฒนาการศึกษาสู่ระบบทวิภาคี.* กรุงเทพมหานคร*:: กระทรวงศึกษาธิการ.*

อัมพล เจริญนนท์. (2566). *การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง.* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. https://etheses.rbru.ac.th

การพัฒนาแนวทางป้องกัน
ความรุนแรงรูปแบบการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์
DEVELOPMENT OF PREVENTIVE APPROACHES ONLINE SEXUAL EXPLOITATION AGAINST CHILDREN

สุทธิชัย เพ็ชรศรี

SUTTICHAI PHETSRI

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

FACULTY OF SOCIAL ADMINISTRATION, THAMMASAT UNIVERSITY

e-mail: suttichai.phet4@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กบนโลกออนไลน์ในสถานการณ์ระดับโลกและในบริบทประเทศไทย เพื่อศึกษาความรู้และประสบการณ์ของเด็ก และเพื่อพัฒนาแนวทางการป้องกัน โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ คัดเลือกผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจำนวน 3 คน ด้วยวิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า เด็กไทยขาดความรู้และทักษะในการป้องกันตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนยังมีบทบาทจำกัดในการสร้างการรับรู้และป้องกันการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ การพัฒนาแนวทางการป้องกันคือการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนานโยบาย การบังคับใช้กฎหมาย และการเสริมสร้างความรู้และทักษะให้แก่เด็ก ผู้ปกครอง และครู

คำสำคัญ: ความรุนแรงทางเพศ, การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็ก, แนวทางการป้องกัน

Abstract

This research is aimed to study The glabal and Thailand situations of online sexual exploitation against children. To study targeted children's knowledge and experience, and to develop prevention approaches. The research using qualitative Methodology with three case studies who were selected by purposive sampling. Research's consequences showed that Thai children lack essential self-protection skills against online sexual exploitation, while families, schools, and communities play a limited preventive role. To develop preventive approaches requires multi-sectoral collaboration in policy, law enforcement, and

strengthening children's knowledge and skills. Empowering parents and teachers is crucial to fostering a safer digital environment.

Keywords: Sexual Violence, Online Sexual Exploitation, Preventive Approaches

ที่มาและความสำคัญ

สถานการณ์ระดับโลก พบว่า เด็กคือผู้ใช้อินเตอร์เน็ตซึ่งคิดเป็น 1 ใน 3 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลก นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 92 ของเด็กที่ถูกล่วงละเมิดหรือถูกแสวงผลประโยชน์ทางเพศล้วนเป็นผู้เสียหายใน 5 ประเทศ ได้แก่ เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา, แคนาดา, ฝรั่งเศสและสหพันธรัฐรัสเซีย โดยมีครอบครัวเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของเด็กเพื่อตอบสนองความต้องการในการเข้าถึงสื่อออนไลน์อย่างมีนัยยะสำคัญ (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2559; Amnesty International, 2018; UNICEF, 2016; UNICEF, 2017)

สถานการณ์ระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร่วมถึงกลุ่มประเทศอาเซียนนั้นไม่ต่างจากบริบทปัญหาในระดับโลก ทว่ามีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อขจัดความรุนแรงต่อเด็กในภูมิภาคนี้ เช่น ในปี พ.ศ. 2556 เกิดการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยการขจัดการความรุนแรงต่อสตรีและการกำจัดความรุนแรงต่อเด็ก อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามียูอาร์แอล[1] (URL) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทารุณกรรมทางเพศต่อเด็ก 685 ยูอาร์แอลด้วยกัน และในจำนวนดังกล่าวมียูอาร์แอลจำนวน 420 ยูอาร์แอล หรือคิดเป็นร้อยละ 62 ซึ่งมีเซอร์เวอร์[2] (Server) ที่มีต้นทางอยู่ในประเทศไทย (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2559; Amnesty International, 2018; UNICEF, 2016; UNICEF, 2017)

บริษัท ศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย จำกัด รายงานว่ากลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุดในประเทศไทย คือ กลุ่มเด็กช่วงอายุ 12 - 17 ปี และส่งผลความเสี่ยงทางพฤติกรรม ได้แก่ 1) พฤติกรรมเสี่ยงต่ออุบัติเหตุและความปลอดภัย 2) พฤติกรรมที่ส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต 3) พฤติกรรมทางเพศ 4) พฤติกรรมเสพติด เช่น ติดเกม ติดสื่อสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ต 5) ปัญหาพฤติกรรมการเรียน และ 6) พฤติกรรมก้าวร้าว เกเร ละเมิดผู้อื่น และละเมิดกฎหมาย (เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย, 2560; สถาบันสุขภาพเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2558; Friends International Thailand, 2017; UNICEF 2017)

[1] **ยูอาร์แอล หรือ URL** ย่อมาจากคำว่า Uniform Resource Locator หมายถึง ที่อยู่ (Address) ของไฟล์หรือเว็บไซต์บนอินเตอร์เน็ต

[2] **เซอร์เวอร์ หรือ Server** คือ เครื่องหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งทำงานให้บริการในระบบ มีไว้สำหรับเก็บข้อมูลเพื่อแสดงเว็บไซต์

เมื่อพิจารณาสถานการณ์การแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ในทุกบริบท การรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวส่วนมากมักรับมือกับปัญหาด้วยรูปแบบของการเยียวยาหรือแก้ไขมากกว่าการวางแผนเพื่อป้องกันหรือพัฒนา ส่งผลให้เด็กยังต้องเผชิญความเสี่ยงต่อพฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลต่อสุขภาพและความปลอดภัย การวิจัยครั้งนี้จึงมีคำถามในการศึกษาว่า 1) สถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กบนโลกออนไลน์โดยเฉพาะในประเทศไทยเป็นอย่างไร 2) เด็กมีความรู้และประสบการณ์ต่อปัญหาหรือสถานการณ์นี้อย่างไร และ 3) แนวทางป้องกันความรุนแรงรูปแบบการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ควรพัฒนาในลักษณะใด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กบนโลกออนไลน์
2. เพื่อศึกษาความรู้และประสบการณ์ของเด็กต่อประเด็นความรุนแรงบนโลกออนไลน์
3. เพื่อพัฒนาแนวทางป้องกันการแสวงผลประโยน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์

คำจำกัดความและนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมบุคคลที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ซึ่งเป็นความหมายตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child-CRC) และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

2. โลกออนไลน์ (Social Network-Digital World) หมายถึง พื้นที่สังคมสมมติอันเป็นพื้นที่ของสื่อออนไลน์ที่สื่อสารกันบนอินเทอร์เน็ต หรือโปรแกรมประยุกต์บนอุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ โดยมีวิธีการส่งและรับสารผ่านรูปแบบของภาพ เสียง ข้อความ ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น

3. การแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ หมายถึง การกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดโทษต่อเด็กทางเพศผ่านช่องทางของสื่อและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผ่านรูปแบบการเผยแพร่ภาพโป๊เปลือยของเด็ก ภาพเคลื่อนไหวของเด็กหรือภาพอนาจารเด็ก การหลอกล่อจักจูงเด็กที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ

แนวคิดและทฤษฎี

1. ทฤษฎีปัญญาสังคม

ทฤษฎีปัญญาสังคม หรือ Social Cognitive Theory อธิบายถึงวิธีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้จากการสังเกต การสังเกตตัวแบบแล้วนำมาสู่พฤติกรรม

การเรียนรู้ของบุคคล โดยพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลจะมีความสัมพันธ์กับ 2 ปัจจัยหลักคือ 1) ปัจจัยด้านบุคคล หรือ Personal Factors ได้แก่ พฤติกรรม การเรียนรู้ ปัญญาและองค์ประกอบส่วนบุคคล และ 2) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม หรือ Environmental Factors ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลนั้นเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อม (Jose B. Ashfort et al, 2013; Katherine Stuart van Wormer, 2005; Malcolm Payne, 2014)

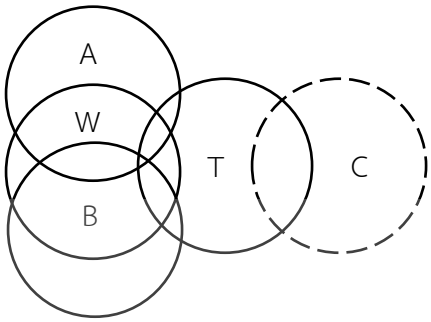
ดังนั้น ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงรูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ ผ่านกระบวนการทำงานภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม จำเป็นต้องเป็นการทำงานกับ 3 ส่วนคือ ผู้ปกครอง ครูและเด็ก เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทัศนคติซึ่งกันและกัน อันจะเป็นการปกป้องเด็กจากผลกระทบด้านลบทั้งหลายที่เกิดจากสื่อออนไลน์ เช่น การวางแผนเพื่อทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง ครู และเด็ก โดยการเปิดใจยอมรับในกระแสของสื่อออนไลน์ พร้อมที่จะพูดคุยและใช้สื่อร่วมกันในลักษณะของเวลาคุณภาพของครอบครัว และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเด็ก ๆ รวมทั้งการสอนให้เด็กรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ รวมทั้งสอดแทรกเนื้อหาเข้าในบทเรียนต่าง ๆ เป็นต้น

2. ทฤษฎีระบบภาวะแวดล้อม

ทฤษฎีระบบภาวะแวดล้อม หรือ Ecological System Theory เชื่อว่าเด็กนั้นดำรงอยู่ท่ามกลางระบบภาวะแวดล้อมรอบตัวของเด็ก เด็กในฐานะบุคคลหรือปัจเจกจึงมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวเด็กกับระบบแวดล้อมระดับมัชฌิมภาค คือ กลุ่มเพื่อนและครอบครัว ความสัมพันธ์กับระบบแวดล้อมระดับมหภาค คือ การพัวพันกับสังคมออนไลน์ขนาดใหญ่ ระบบเศรษฐกิจกับการซื้อขายแลกเปลี่ยนออนไลน์ การเข้ามาของหน่วยงานและองค์กร (Jose B. Ashfort et all, 2013; Katherine Stuart van Wormer, 2005)

ในการปฏิบัติงานกับเด็ก ผู้ปฏิบัติงานจึงจำเป็นที่จะต้องทำงานร่วมกับระบบแวดล้อมรอบตัวเด็กด้วย เพราะ “พฤติกรรมของมนุษย์คือปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และระหว่างระบบ” และการแก้ไขปัญหาของพฤติกรรมของมนุษย์นั้นสามารถปรับและแทนที่ได้โดยการแลกเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์นั้น ด้วยการจัดการ (organization) กับระบบภาวะแวดล้อม (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2559; Charles E. Schaefer et al, 1984; Michael P. Nichols & Richard C. Schwartz, 2001)

ดังนั้น ในวิธีการปฏิบัติงานกับเด็กที่ข้องเกี่ยวกับความรุนแรงรูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศบนโลกออนไลน์ผ่านระบบทฤษฎีระบบภาวะแวดล้อม ต้องขยายการปฏิบัติงานรายกรณีกับเด็กไปสู่การปฏิบัติงานร่วม (Combined Intervention) ระหว่างปัจเจกบุคล/ผู้ใช้บริการในภาวะแห่งปัญหา นักสังคมสงเคราะห์/ผู้ปฏิบัติงาน ระบบครอบครัว/ระบบเป้าหมาย และกลุ่มหรือชุมชน รวมไปถึงชุมชนออนไลน์ (Maria O’ Neil McMahon, 1996)

ภาพที่ 1 รูปแบบการปฏิบัติงานร่วม-Combined Intervention

Source: Maria O' Neil McMahon, 1996

3. แนวคิดความรุนแรงต่อเด็กในสังคมและพื้นที่สังคมสมมติ

ปัจจุบันเด็กไทยอยู่กับสื่อมากกว่า 3 ชั่วโมง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.7 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เพราะสื่อมีการตอกย้ำถึงความรุนแรงซ้ำ ๆ ในชีวิตประจำวันจนแทบจะกลายเป็นเรื่องปกติ สื่อมีอิทธิพลที่สุดที่จะสะท้อนได้ทั้งด้านดีและด้านลบในเรื่องของความรุนแรง ดังนั้น บทบาทของสื่อไม่ใช่เพียงเป็นแค่กระจกสะท้อนสังคม แต่ควรมีบทบาทเป็นสะพานถ่ายทอดความรู้ถึงผลกระทบของความรุนแรงที่เกิดขึ้น และสื่อควรจะมีบทบาทให้ความรู้ด้วย (สถาบันราชานุกูล, 2556; UNICEF, 2017)

World Health Organization (2002) แบ่งประเภทความรุนแรงเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย 1) ความรุนแรงต่อตนเอง (Self-directed Violence) คือ ความรุนแรงที่เหยื่อและผู้กระทำความรุนแรงเป็นคนคนเดียวกัน แบ่งเป็นการทำร้ายร่างกายตัวเองและการฆ่าตัวตาย 2) ความรุนแรงระหว่างบุคคล (Interpersonal Violence) คือ ความรุนแรงระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง แบ่งเป็นความรุนแรงภายในครอบครัวและสามีภรรยา และความรุนแรงระหว่างคนในชุมชนที่ไม่ใช่คนในครอบครัว และ 3) ความรุนแรงระหว่างกลุ่ม (Collective Violence) คือ ความรุนแรงระหว่างคนกลุ่มใหญ่ แบ่งเป็น ความรุนแรงทางสังคม ความรุนแรงทางการเมือง และความรุนแรงทางเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาความรุนแรงต่อเด็ก สามารถจำแนกประเภทของความรุนแรงออกได้เป็น 5 ประเภท ประกอบด้วย ความรุนแรงทางร่างกาย (Physical Abuse) ความรุนแรงทางอารมณ์และจิตใจ (Emotional Abuse) ความรุนแรงทางเพศ (Sexual Abuse) การปล่อยปละละเลย (Neglect) และการแสวงหาผลประโยชน์ต่อเด็ก (Child Exploitation) อีกทั้งปัจจุบันยังพบความรุนแรงต่อเด็กบนโลกออนไลน์อีกด้วย (เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย, 2560; Friends International Thailand, 2017; UNICEF, 2017)

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) โดยการเลือกแบบแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กับเด็กในพื้นที่ชุมชนและโรงเรียนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจำนวน 3 คน ประกอบด้วย เด็ก 1 คน และผู้ปกครองจำนวน 2 คน ซึ่งคัดเลือกจากพื้นที่ชุมชนและโรงเรียนในพื้นที่การทำงานร่วมกันระหว่างมูลนิธิอินเตอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย องค์การเฟรนด์อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย (Friends International Thailand) และเครือข่ายอาสาสมัครคุ้มครองเด็ก (ChildSafe Agent Movement)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1) การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากสถานการณ์การแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ งานวิจัย สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และแบบบันทึกข้อมูลรายงานด้านสังคมและบันทึกรายงานการคุ้มครองเด็กที่มีความเกี่ยวข้องกับความรุนแรงบนโลกออนไลน์ต่อเด็ก 2) การศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 1) กิจกรรมพื้นที่สร้างบทบาทและพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน กับเด็กในพื้นที่ชุมชนและโรงเรียนจำนวน 188 คน 2) แนวคำถามหรือคำสำคัญเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) 3) เครื่องมือบันทึกข้อมูล ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง และการจดบันทึก 4) แบบประเมินและวิเคราะห์ความเครียดด้วยตนเอง 5) แบบประเมินความพร้อมครอบครัวที่ผ่านการรับรองจากสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ และคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลกับเด็กกลุ่มตัวอย่างในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและจริยธรรมในงานสังคมสงเคราะห์ ประกอบด้วย 1) การขออนุญาตศึกษาเด็กกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ผ่านทางคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประธานชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่ 2) การเคารพต่อการตัดสินใจของเด็กและการให้ความยินยอมของผู้ปกครอง และ 3) การรักษาความลับของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ด้วยการแจ้งให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยทราบถึงแนวทางการรักษาความลับ ตลอดจนการไม่เปิดเผยข้อมูลที่จะยืนยันถึงตัวบุคคลของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาแนวทางป้องกันความรุนแรงรูปแบบการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาการทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กบนโลกออนไลน์

ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) และทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กบนโลกออนไลน์ โดยจำแนกเป็นการทบทวนสถานการณ์ในต่างประเทศ การทบทวนสถานการณ์ในกลุ่มประเทศอาเซียน และการทบทวนสถานการณ์ในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การทบทวนสถานการณ์ในต่างประเทศทั่วโลก

สถานการณ์ในต่างประเทศทั่วโลก พบว่า มีเด็กจำนวนมากกำลังเข้าสู่โลกออนไลน์ซึ่งคิดเป็น 1 ใน 3 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลก แต่กลับมีความพยายามเพียงเล็กน้อยที่จะปกป้องเด็กจากภัยในโลกออนไลน์ โดยมีครอบครัวเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของเด็กเพื่อตอบสนองความต้องการในการเข้าถึงสื่อออนไลน์อย่างมีนัยยะสำคัญ โดยพฤติกรรมการใช้อินเตอร์เน็ตมีผลต่อความเสี่ยงในการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยและเป็นผลให้เด็กตกอยู่ในฐานะผู้เสียหายบนโลกออนไลน์ โดยร้อยละ 92 ของเด็กที่เป็นผู้เสียหายจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศบนโลกออนไลน์อยู่ในประเทศเนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ฝรั่งเศส และรัสเซีย ตามลำดับ บทเรียนสำคัญจากประเทศกลุ่มนี้คือการใช้โรงเรียนเป็นกลไกสำคัญในการเฝ้าระวังและป้องกันความรุนแรงและการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ คือโรงเรียนสามารถเฝ้าสังเกตปรากฏการณ์และสถิติความรุนแรงในโลกออนไลน์ และส่งเสริมการปกป้องเด็กอย่างเป็นระบบ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาเชิงรุกและลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับเด็กในยุคดิจิทัล (UNICEF, 2010; UNICEF, 2016; UNICEF, 2017)

1.2 การทบทวนสถานการณ์ในกลุ่มประเทศอาเซียน

ในภูมิภาคอาเซียน การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กในโลกออนไลน์ยังคงเป็นปัญหาสำคัญ โดยในปี พ.ศ. 2556 ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาการขจัดความรุนแรงต่อเด็ก และในปี พ.ศ. 2558 ได้พัฒนาแผนปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการป้องกันความรุนแรงออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติในการยุติความรุนแรงต่อเด็ก โดยมีตัวอย่างการดำเนินงานของประเทศสมาชิกในกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น 1) ประเทศไทย พบว่ามีการใช้กฎหมายคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ควบคู่กับกฎหมายเกี่ยวกับเนื้อหาออนไลน์ที่ไม่เหมาะสม แต่ยังขาดกฎหมายเฉพาะในการป้องกันการล่วงละเมิดทางออนไลน์ 2) ประเทศเวียดนามมีแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี และศูนย์บริการสังคม 30 แห่ง แต่ประสบปัญหาขาดแคลนนักสังคมสงเคราะห์ 3) ฟิลิปปินส์ พบว่ามีการตั้งสภาเด็กและสวัสดิการขึ้นมาเพื่อดำเนินการปกป้องสิทธิเด็ก โดยเน้นยุทธศาสตร์แห่งชาติด้านการป้องกันการล่วงละเมิดเด็ก 4) ประเทศบรูไน เป็นผู้นำในภูมิภาคในการปกป้องเด็กออนไลน์ผ่านโครงการ Child Online Protection หรือ COP การดำเนินงานของประเทศกลุ่มอาเซียนแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างกรอบปฏิบัติที่ชัดเจน แต่ยังต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมในด้านทรัพยากร บุคลากร และกฎหมายเฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน (UNICEF, 2016)

1.3 การทบทวนสถานการณ์ในประเทศไทย

สถานการณ์ในประเทศไทย การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กในโลกออนไลน์มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามการใช้งานสื่อดิจิทัลที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ทว่าการคุ้มครองเด็กในโลกออนไลน์ยังขาดกฎหมายเฉพาะที่ครอบคลุมการกระทำความผิด เช่น การเผยแพร่สื่อลามกอนาจารเด็ก หรือการกลั่นแกล้งออนไลน์ การบังคับใช้ส่วนใหญ่อาศัยพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพโดยรวม ถึงแม้จะมีกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ สถานการณ์ในประเทศไทยยังต้องพัฒนาการดำเนินมาตรการตามบัญญัติของกฎหมาย เช่น มาตรการป้องกันและคุ้มเด็กในการใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัย อีกทั้งงานวิจัยและการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงและการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์มีจำนวนไม่มาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ ไม่ได้มีการศึกษาผลกระทบจากการใช้สื่อออนไลน์ของเด็กตามช่วงวัย ทั้งนี้ในระดับหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านเด็กและครอบครัวยังขาดเป้าหมายร่วมและขอบเขตการปฏิบัติที่ชัดเจน การจัดกิจกรรมรณรงค์และพัฒนาศักยภาพของผู้เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะครอบครัว โรงเรียนและชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตของเด็ก (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2559)

1.4 การศึกษาและทบทวนงานวิจัย สารนิพนธ์และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาและทบทวนงานวิจัย พบว่า เด็กบนโลกออนไลน์ที่มีพฤติกรรมที่ติดอินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมแยกตัว ขาดความรับผิดชอบ และมีปัญหาด้านสุขภาพ เช่น อ่อนเพลีย ปวดศีรษะ รวมถึงผลกระทบทางการเรียนและพฤติกรรมก้าวร้าว เกเร ละเมิดผู้อื่น และละเมิดกฎหมาย นอกจากนี้เด็กร้อยละ 28.7 (โดยเฉพาะเด็กชาย) มีประสบการณ์เคยถูกคุกคามทางเพศจากเพื่อนใหม่ที่รู้จักกันบนโลกออนไลน์ โดยพบว่ามีการแพร่กระจายรูปภาพลักษณะลามกอนาจารและเชื่อมโยงรูปภาพดังกล่าวไปยังสื่อออนไลน์ และเด็กชายได้รับผลกระทบทางอารมณ์และสังคมจากการใช้สื่อออนไลน์มากกว่าเด็กหญิง และมีผลต่ออัตราการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน การใช้สื่อออนไลน์จึงมีบทบาทในการสร้างค่านิยมทั้งเชิงลบและเชิงสร้างสรรค์แก่เด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชนควรให้ความรู้เพื่อส่งเสริมให้เด็กในการดูแลสามารถใช้สื่อได้อย่างสร้างสรรค์ (ฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน, 2556; บุหงา ชัยสุวรรณ และพรพรรณ ประจักษ์เนตร, 2556; ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์, 2557; วิไลภรณ์ จิรวัฒนเศรษฐ์, 2559; สิริภิญญ์ อินทรประเสริฐ, 2555)

2. ผลการศึกษาความรู้และประสบการณ์ของเด็กต่อประเด็นความรุนแรงบนโลกออนไลน์

ผู้วิจัยศึกษาความรู้และประสบการณ์ของเด็กต่อประเด็นความรุนแรงบนโลกออนไลน์ผ่านกิจกรรมพื้นที่สร้างบทบาทและพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ เท่าทัน และป้องกันภายออนไลน์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการนำแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของเด็กในพื้นที่ชุมชนและโรงเรียน จำนวน 188 คน หลังจากนั้นจึงเลือกสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจำนวน 3 คน ประกอบด้วย เด็ก 1 คน และผู้ปกครองจำนวน 2 คน จากการเก็บข้อมูลเชิงลึกในชุมชนและโรงเรียนผ่านกระบวนการสัมภาษณ์และการจัดกิจกรรมดังกล่าว พบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมของเด็กต่อความรุนแรงบนโลกออนไลน์ ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงบนโลกออนไลน์

จากแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจของเด็ก พบว่า เด็กร้อยละ 80.9 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการโพสต์และการใช้สื่อออนไลน์อย่างเหมาะสม เช่น การหลีกเลี่ยงการใช้คำหยาบคาย สอดรับกับการสัมภาณ์เชิงลึกกับเด็กที่ว่า *“สื่อออนไลน์กับโลกออนไลน์ ผมว่าเป็นเรื่องปกติในยุคนี้ ผมพอรู้ เพื่อนผมก็รู้มันธรรมดามาก”* ขณะที่ร้อยละ 19.1 ขาดความรู้พื้นฐานต่อประเด็นความรุนแรงบนโลกออนไลน์ เช่น การระวังเรื่องการโพสต์ภาพไม่เหมาะสม นอกจากนี้ พบว่า เด็กร้อยละ 73.9 ไม่มีความรู้และไม่รู้วิธีป้องกันความเป็นส่วนตัวจากคนแปลกหน้าบนโลกออนไลน์ สอดรับกับการสัมภาณ์เชิงลึกกับเด็กที่ว่า *“โดนประจำครับ (เด็กหัวเราะเบา ๆ) ส่วนมากมักล้อชื่อพ่อแม่ เม้นต์หยาบ ๆ คำหยาบ คำทะลึ่ง ภาพทะลึ่งก็มีครับ”* หรือ *“บางครั้งผมดูหนังออนไลน์ เว็บโป๊มันก็ขึ้นมาเอง มันขึ้นมาเองแบบง่ายมาก”*และมีความเสี่ยงที่จะส่งต่อหรือแชร์ภาพโป๊เปลือยบนโลกออนไลน์ ตามข้อมูลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความรู้ของเด็กต่อประเด็นความรุนแรงบนโลกออนไลน์และความรู้ของเด็กต่อพฤติกรรมการส่งภาพโป๊เปลือยบนโลกออนไลน์ให้คนแปลกหน้า

ความรู้ของเด็กต่อความรุนแรงบนโลกออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
1. มีความรู้ในประเด็นความรุนแรงบนโลกออนไลน์	152	80.9
2. ไม่มีความรู้ในประเด็นความรุนแรงบนโลกออนไลน์	36	19.1
ความรู้ของเด็กต่อพฤติกรรมการส่งภาพโป๊เปลือยบนโลกออนไลน์ให้คนแปลกหน้า	จำนวน	ร้อยละ
1. มีความรู้และรู้วิธีป้องกันความเป็นส่วนตัวจากคนแปลกหน้าบนโลกออนไลน์	49	26.1
2. ไม่มีความรู้และไม่รู้วิธีป้องกันความเป็นส่วนตัวจากคนแปลกหน้าบนโลกออนไลน์	139	73.9

2.2 ความเสี่ยงและแนวโน้มการแจ้งเหตุของเด็กเมื่อเกิดเหตุ

ในด้านความเสี่ยง พบว่า เด็กมีประสบการณ์พฤติกรรมเชิงชู้สาวระหว่างเพื่อนและรุ่นพี่บนสื่อออนไลน์ที่นำมาซึ่งความเสี่ยงที่จะเกิดพฤติกรรมเลียนแบบในชีวิตประจำวัน โดยมากจะเริ่มต้นจากการโพสต์ข้อความที่แสดงความรู้สึกส่วนตัว เช่น “เบื่อ” “เหงา” “อยากมีคนพาไปเที่ยว” หรือแม้แต่การโพสต์สถานที่ส่วนตัวบนโลกออนไลน์ที่เรียกว่าการแชร์โลเคชั่น (Location Share) หรือการเช็คอิน (Check in)

จากแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจของเด็ก พบว่าเด็กส่วนใหญ่เข้าใจถึงผลกระทบของการแชร์เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม แต่พบว่าเด็กยังขาดแนวทางป้องกันตนเองที่ชัดเจน เช่น ร้อยละ 68.6 ของเด็กกลุ่มตัวอย่างไม่มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันภัยจากการส่งต่อภาพโป๊เปลือยบนโลกออนไลน์ ในแง่ของแนวโน้มพฤติกรรมการแจ้งเหตุของเด็กเมื่อเกิดเหตุ พบว่า ร้อยละ 63.3 มีแนวโน้มจะแจ้งเหตุหรือสะดวกใจจะบอกเล่าเรื่องราวกับกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน มากกว่าแจ้งเหตุกับครู ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามข้อมูลในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงแนวโน้มการแจ้งเหตุของเด็กกลุ่มตัวอย่างเมื่อเกิดเหตุจำแนกแนวโน้มเป็นการแจ้งเหตุกับเพื่อน ผู้ปกครองหรือครู และเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงาน

แนวโน้มการแจ้งเหตุของเด็กกับกลุ่มเพื่อน	จำนวน	ร้อยละ
1. มีแนวโน้มที่จะแจ้ง	119	63.3
2. ไม่มีแนวโน้มที่จะแจ้ง	69	36.7
แนวโน้มการแจ้งเหตุของเด็กกับผู้ปกครองหรือครู	จำนวน	ร้อยละ
1. มีแนวโน้มที่จะแจ้ง	75	39.9
2. ไม่มีแนวโน้มที่จะแจ้ง	113	60.1
แนวโน้มการแจ้งเหตุของเด็กกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	ร้อยละ
1. มีแนวโน้มที่จะแจ้ง	72	38.3
2. ไม่มีแนวโน้มที่จะแจ้ง	116	61.7

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเด็กต่อแนวโน้มการแจ้งเหตุ ทราบว่า เมื่อเกิดเหตุขึ้นเด็กอยากจัดการด้วยตนเอง ถ้าหากไม่ไหวจริง ๆ เด็กจะขอคำปรึกษาจากเพื่อนหรือคนสนิท โดยสาเหตุที่เด็กไม่เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องบอกพ่อแม่หรือคนในบ้าน สาเหตุหนึ่งคือกลัวโดนด่า สอดรับกับการสัมภาณ์เชิงลึกกับเด็กที่ว่า *“เพื่อนผมฟังก่อนด่า แต่พ่อแม่จะด่าก่อนฟัง”*

3. ผลการศึกษาแนวทางการป้องกันการแสวงผลประโยน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยจำนวน 3 คน ประกอบด้วย เด็ก 1 คน และผู้ปกครองจำนวน 2 คน ทำให้ทราบแนวทางการป้องกัน ดังนี้

จากการสัมภาษณ์เด็ก พบว่า เด็กต้องการให้ผู้ปกครอง ครู เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เข้ามามีความสัมพันธ์ในลักษณะแนวราบ กล่าวคือ มีความสัมพันธ์ในลักษณะ “เพื่อนเตือนเพื่อน” มากกว่าความสัมพันธ์แบบต่างระดับ ต้องการการให้คำปรึกษาในรูปแบบไม่เป็นทางการ นอกจากนี้เด็กยังต้องการให้ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการป้องกันภัยออนไลน์ผ่านการให้ความรู้ที่เหมาะสม

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง 2 คน ทำให้ทราบข้อเสนอแนะต่อแนวทางการป้องกันความรุนแรงรูปแบบการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ที่เด็กส่วนใหญ่ยังไม่สามารถป้องกันตัวเองจากการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ การป้องกันจึงควรเน้นที่การเสริมสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง ครู และชุมชน ผู้ปกครองควรเรียนรู้วิธีการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เด็ก ครูควรสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับภัยออนไลน์ในหลักสูตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมรณรงค์เชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างความตระหนักรู้แก่เด็กและเยาวชน เด็กหลายคนรับรู้ถึงความเสี่ยงของการล่วงละเมิดทางเพศ แต่ยังขาดความรู้และทักษะในการป้องกันตัวเอง รวมถึงการขาดการสนับสนุนจากครอบครัวและครู อีกทั้งผู้ปกครองและครูมักจะไม่ทราบถึงพฤติกรรมเสี่ยงที่เด็กเผชิญบนโลกออนไลน์ ทำให้การป้องกันที่ระดับครอบครัวและโรงเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

นอกจากนี้ การรับรู้ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับปัญหานี้ยังคงมีจำกัด การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมทุกมิติของความรุนแรงรูปแบบการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ แม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แต่ยังขาดการบังคับใช้ในระดับปฏิบัติที่เข้มงวดเพียงพอ

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความรุนแรงรูปแบบการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลกและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงในประเทศไทย เด็กมีความเสี่ยงต่อการถูกแสวงหาผลประโยชน์ในโลกออนไลน์เนื่องจากขาดความรู้และการป้องกันตนเอง ในขณะเดียวกันหน่วยงานต่าง ๆ ยังขาดการบูรณาการในการจัดการปัญหานี้อย่างเป็นระบบ การพัฒนามาตรการป้องกันและให้ความรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามในโลกออนไลน์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับเด็ก ปัญหาความรุนแรงรูปแบบการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์เป็นปัญหาที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน การแก้ไขปัญหานี้ต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างมิติของระบบภาวะแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผ่านการเรียนรู้ทางสังคม การสร้างระบบป้องกันที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่จะช่วยลดความเสี่ยงของเด็ก แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงของระบบสังคมดิจิทัลในอนาคต

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นการยืนยันแนวคิดทฤษฎีระบบภาวะแวดล้อม (Ecological System Theory) และทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ที่พบว่าเด็กในฐานะปัจเจกบุคคลมีความสัมพันธ์กับระบบแวดล้อมทั้งระดับจุลภาค เช่น ครอบครัวและโรงเรียน และระดับมหภาค เช่น วัฒนธรรมดิจิทัลและระบบคุ้มครองเด็ก นอกจากนี้ ผลการศึกษาเผยให้เห็นข้อเท็จจริงใหม่ที่สะท้อนถึง “ช่องว่างด้านการสื่อสาร” ระหว่างเด็ก ครอบครัวและโรงเรียนในการทำความเข้าใจปัญหาความรุนแรงบนโลกออนไลน์ โดยเฉพาะในมิติด้านการป้องกันการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์

เมื่อพิจารณาผ่านกรอบทฤษฎีระบบภาวะแวดล้อม (Ecological System Theory) พบว่า เด็กมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับจุลภาค เช่น ครอบครัวและโรงเรียน และระดับมหภาค เช่น กฎหมายและวัฒนธรรมดิจิทัล การศึกษาเน้นให้เห็นถึงช่องว่างในระดับจุลภาค โดยเฉพาะบทบาทของครอบครัวและโรงเรียนที่ยังไม่สามารถให้การสนับสนุนและการป้องกันเด็กจากภัยออนไลน์ได้อย่างเพียงพอ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ปกครองยังมีช่องว่างด้านการสื่อสาร ซึ่งนำไปสู่การขาดความรู้และทักษะของเด็กในการป้องกันตัวเองจากภัยคุกคาม นอกจากนี้ ทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กเป็นผลจากการสังเกตตัวแบบในสิ่งแวดล้อม เช่น การเลียนแบบพฤติกรรมของเพื่อนหรือผู้ใหญ่ หากครอบครัวและโรงเรียนสามารถเป็นตัวแบบที่ดีและส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม จะช่วยลดความเสี่ยงจากการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในเชิงนโยบาย ประเทศไทยยังคงเผชิญข้อจำกัดหลายประการในการจัดการปัญหานี้ การบังคับใช้กฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แม้จะมีบทบัญญัติครอบคลุมการคุ้มครองเด็กในหลายมิติ แต่ยังขาดการบังคับใช้ที่เข้มงวดและการปรับปรุงให้ทันต่อภัยคุกคามใหม่ในโลกออนไลน์ ข้อเสนอแนะสำคัญคือการพัฒนากฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางออนไลน์ เช่น การกำหนดมาตรการบังคับใช้ที่ชัดเจนต่อผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในการตรวจสอบและปิดกั้นเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

ทั้งนี้ การวิจัยได้เผยให้เห็นถึงความสำคัญของการประสานงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม การจัดตั้งกลไกความร่วมมือระดับชาติ เช่น คณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อป้องกันการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ จะช่วยเสริมสร้างระบบการป้องกันที่แข็งแกร่งและยั่งยืน ในระดับชุมชนควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ครู และชุมชน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยออนไลน์ การบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับความปลอดภัยทางออนไลน์ในหลักสูตรการศึกษา โดยเฉพาะในระดับประถมและมัธยม จะช่วยให้เด็กมีทักษะที่จำเป็นในการป้องกันตัวเอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงและการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ที่ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ในประเทศไทย การดำเนินการเชิงนโยบายและการรับรู้ของสังคมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหานี้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การบังคับใช้กฎหมายและการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กในโลกออนไลน์ต้องการกฎหมายที่ทันสมัยและการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของการตรวจสอบและป้องกันการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม การพัฒนากฎหมายและมาตรการในการตรวจสอบและควบคุมการใช้งานอินเทอร์เน็ตของเด็ก รวมถึงการให้ความร่วมมือกับภาคเอกชนในการควบคุมเนื้อหาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมออนไลน์ที่ปลอดภัย

1.2 ส่งเสริมการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหานี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรที่ทำงานด้านสิทธิเด็ก การจัดตั้งเครือข่ายหรือคณะกรรมการระดับชาติที่มุ่งเน้นการปกป้องเด็กจากภัยออนไลน์จะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

1.3 ส่งเสริมการกำกับดูแลบทบาทของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชนผ่านการกำกับดูแลเนื้อหาสื่อที่อาจส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ส่งเสริมกลไกการเฝ้าระวังสื่อที่ไม่สร้างสรรค์สังคม สนับสนุนให้มีสถาบันเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตสำหรับครอบครัว เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 เสริมสร้างความรู้และทักษะให้แก่ผู้ปกครองและครู

ผู้ปกครองและครูมีบทบาทสำคัญในการปกป้องเด็กจากภัยออนไลน์ ควรมีการจัดอบรมและพัฒนาทักษะให้แก่ผู้ปกครองและครู เพื่อให้สามารถแนะนำและดูแลเด็กในการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย การจัดทำสื่อให้ความรู้และการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องจะช่วยสร้างเกราะป้องกันที่แข็งแรงขึ้น

2.2 พัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อเพิ่มการรับรู้ให้แก่เด็ก

ควรบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวกับการป้องกันการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์ในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับประถมและมัธยม โดยเน้นให้เด็กเข้าใจถึงความเสี่ยงและวิธีการป้องกันตัวเอง การฝึกทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา

2.3 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การสร้างระบบเฝ้าระวังทางสังคมในชุมชน เช่น การฝึกอบรมอาสาสมัครคุ้มครองเด็กเกี่ยวกับภัยออนไลน์ (Online ChildSafe Agent) จะช่วยให้ชุมชนสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการป้องกันความรุนแรงและการแสวงผลประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนโลกออนไลน์

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป

3.1 การเพิ่มจำนวนและความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง

ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างและกระจายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมหลากหลายบริบท เช่น เด็กในเขตเมืองและชนบท เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสถานการณ์ที่กว้างขวางและหลากหลายมากขึ้น

3.2 การศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวและโรงเรียน

การวิจัยในอนาคตควรเน้นศึกษาเชิงลึกถึงบทบาทของครอบครัวและโรงเรียนในการสร้างความตระหนักรู้และปกป้อง คุ้มครองเด็กจากภัยออนไลน์ เพื่อพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียน

3.3 การวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีป้องกันภัยออนไลน์

ควรศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่ช่วยป้องกันความรุนแรงทางออนไลน์ เช่น แอปพลิเคชันที่ช่วยกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมหรือระบบแจ้งเตือนภัยสำหรับผู้ปกครอง

บรรณานุกรม

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2559). *แนวแนะการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กโดยไม่ใช้ความรุนแรงในทุกสภาพแวดล้อม*. กองอาเซียน สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2559). *การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 2 ของประเทศไทยปี พ.ศ. 2559 ข้อมูลว่าด้วยสถานะของสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย* (รายงานการปฏิบัติงาน). คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย. (2560). *รายงานผลการปฏิบัติงานกิจกรรมพื้นที่สร้างบทบาทและพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อการเรียนรู้ เท่าทัน และป้องกันภัยออนไลน์* (รายงานการปฏิบัติงาน). เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย.

ฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน. (2556). *บทบาทของสื่อใหม่ในการสร้างค่านิยมสังคมและอัตลักษณ์ของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร.* [ปริญญานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์] https://www.dpu.ac.th/dpurdi/upload/public/si7soxaz70g4ocws0g.pdf

บุหงา ชัยสุวรรณ และพรพรรณ ประจักษ์เนตร. (2556). พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-19 ปี. *วารสารการสื่อสารและการจัดการนิด้า*, *1*(1), 31-57. https://gscm.nida.ac.th.

ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์. (2557). *พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน* [ปริญญานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, วิทยาลัยพยาบาลทหารบก]. https://he01.tci-thaijo.org.

วิไลภรณ์ จิรวัฒนเศรษฐ์. (2559). เด็กยุคดิจิทัลภายใต้สังคมแห่งสื่อออนไลน์และการเรียนรู้ทางสังคม. *วารสารอนาคตวิทยาทางการศึกษา*, *1*(1), 1-11. https://nakhonnayok.dusit.ac.th.

สถาบันราชานุกูล. (2556, 22 พฤศจิกายน). *บทบาทสื่อในการยุติความรุนแรงในเด็กและสตรี.* https://th.rajanukul.go.th/preview-3635.html.

สถาบันสุขภาพเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2558). *จิตเวชศิริราช DSM-5*. คณะแพทยศาสตร์ศิริราช.

สิริภิญญ์ อินทรประเสริฐ. (2555). *อิทธิพลของสื่อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร* [ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต].

Amnesty International. (2018). Amnesty International Report 2017/2018: The Stage of the world's human rights. Amnesty International.

Charles E. Schaefer et al. (1984). *Family Therapy Techniques for Problem Behaviors of Children and Teenagers* (First Edition). Cambridge University.

Friends International Thailand. (2017). *Annual Report on Child Abuse 2016–2017: A Social Data Study by the Community Team* (Yearly Report). Friends International Thailand.

Jose B. Ashford et al. (2013). *Human Behavior in the Social Environment: A Multidimensional Perspective* (Fourth Edited). Cengage Learning.

Katherine Stuart van Wormer. (2005, January 5). *Concepts for Contemporary Social Work: Globalization, Oppression, Social Exclusion, Human Rights*, etc. https://www.researchgate.net.

Malcolm Payne. (2014). *Modern Social Work Theory* (4th Edition). LYCEUM BOOKS Inc.

Maria O' Neil McMahon. (1996). *the general method of Social Work Practice: A generalist perspective* (3rd Edited). East Carolina University.

Michael P. Nichols & Richard C. Schwartz. (2001*). Family Therapy: concepts and methods* (7th Edition). Pearson/Allyn and Bacon.

UNICEF. (2010). *Manual of protocols and procedures: Protecting and Responding to Children at Risk of Abuse, Neglect, Violence and Exploitation.* UNICEF Thailand.

UNICEF. (2017). *The State of the World's Children 2017: Children in a Digital World.* UNICEF.

UNICEF. (2016). *Child Protection in the Digital Age: National Responses to Online Child Sexual Abuse and Exploitation in ASEAN Member States*. UNICEF.

World Health Organization. (2002). *World Report on Violence and Health*: Summary. World Health Organization

การประยุกต์ใช้โปรแกรม Microsoft Excel เพื่องานบัญชี สำหรับธุรกิจบริการ

Applying Microsoft Excel for Accounting Tasks in Service Business

ชิดชนก มากเชื้อ[1] และกมลพร วรรณชาติ[2]

Chidchanok Makchuea[1] and Kamonpron Wannachat[2]

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Department of Accounting Faculty of Business Administration,

Rajamangala University of Technology Srivijaya

Chidchanok.m@rmutsv.ac.th, Kamonpron.w@rmutsv.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชีสำหรับธุรกิจภาคบริการด้วยโปรแกรม Microsoft Excel เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพนักงานบัญชีของสถานประกอบการประเภทบริการ 15 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการดำเนินการ และการจัดทำบัญชีของสถานประกอบการ

ในการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ในการทำบัญชีด้วยโปรแกรม Microsoft Excel จากการศึกษารข้อมูลการดำเนินงานของธุรกิจบริการ รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พนักงานบัญชีของธุรกิจบริการ โดยเริ่มจากการกำหนดผังบัญชีให้ครอบคลุมรายการค้าของสถานประกอบการบริการทั้งหมด ผู้บันทึกบัญชีทำการบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นเรียงตามลำดับวันที่ที่เกิดรายการค้า ข้อมูลถูกการประมวลผล โดยแสดงใน สมุดรายวันทั่วไป สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป และงบทดลอง ในด้านการออกแบบโปรแกรมประยุกต์ ผู้วิจัยได้ใช้ VBA ในการสร้างคำสั่งใน Worksheet โปรแกรมประยุกต์จะช่วยให้ธุรกิจการบริการสามารถจัดทำบัญชีเบื้องต้นที่ถูกต้องได้ด้วยตัวเอง และสามารถนำข้อมูลทางด้านบัญชีไปใช้วางแผน กำหนดนโยบายกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: Microsoft Excel, ธุรกิจบริการ

Abstract

The objective of this project is to develop an accounting application program for service sector businesses using Microsoft Excel. Data were collected from in-depth interviews with 15 accounting employees from service enterprises who are responsible for the execution and preparation of the businesses' accounts.

The study involved analyzing the operational data of service businesses, including information obtained from interviews with accounting employees, to develop the accounting application using Microsoft Excel. The process began with setting up a comprehensive chart of accounts that covers all transactions of service establishments. Accountants recorded the transactions in chronological order of their occurrence, and the data were processed and presented in the general journal, general ledger, and trial balance.

In terms of application design, the researcher utilized VBA (Visual Basic for Applications) to create commands within the Worksheet. The application will assist service businesses in accurately preparing basic accounts on their own and enable them to use the accounting information to plan and formulate strategic business policies more efficiently.

Keywords: Microsoft Excel, Service sector businesses

ที่มาและความสำคัญ

การทำบัญชีในอดีตเป็นการจัดทำด้วยมือ พนักงานบัญชีต้องลงบัญชีในสมุดบัญชีเล่มใหญ่ สร้างความยุ่งยากให้กับพนักงานบัญชีเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีกระบวนการจัดทำที่ค่อนข้างซับซ้อน โดยมีขั้นตอนการทำงานประกอบด้วย การรวบรวมเอกสารเพื่อการบันทึกบัญชี การบันทึกรายการในสมุดรายวันขั้นต้น การผ่านรายการจากสมุดรายวันขั้นต้นไปยังแยกประเภททั่วไป การรวบรวมข้อมูลจากบัญชีแยกประเภทเพื่อจัดทำงบทดลอง และการจัดทำรายงานทางการเงิน (สุภาภรณ์ คงสวัสดิ์ และ พัฒนพงศ์ สุวรรณชาติ, 2554) ซึ่งจากกระบวนการดังกล่าว ทำให้กิจการเกิดความยุ่งยาก รวมถึงใช้ระยะเวลานานในการจัดทำบัญชี

ในช่วงถัดมา ภาคธุรกิจเริ่มนำคอมพิวเตอร์มาใช้มากขึ้น เนื่องจากมีความสะดวกทั้งในแง่ของการจัดทำเอกสารและการจัดเก็บข้อมูล ทางด้านบัญชีกิจการเริ่มนำคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำบัญชี รวมถึงมีการนำโปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านบัญชีมาใช้ ทำให้การจัดทำบัญชีง่าย รวดเร็วมากยิ่งขึ้น โปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านบัญชีช่วยให้กิจการลดภาระการจัดเก็บและสามารถเข้าถึงข้อมูลทางด้านการเงินและบัญชีได้อย่างรวดเร็ว โปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านบัญชีจะช่วยให้พนักงานบัญชีลดระยะเวลาในการทำบัญชีได้เร็วมากขึ้น เนื่องจากการทำงานของโปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านบัญชีสามารถบันทึกรายการค้าแค่เพียงหนึ่งรายการ ก็สามารถเชื่อมโยงข้อมูลไปยังสมุดแยกประเภททั่วไป งบทดลอง จนกระทั่งถึงขั้นตอนการจัดทำงบการเงิน แต่ข้อจำกัดของการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านบัญชีคือ ต้นทุนในการจัดหาที่ค่อนข้างสูง กิจการบางแห่งอาจไม่สะดวกมากนักในการนำโปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านบัญชี เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเงินทุน

การจัดทำบัญชีด้วย Microsoft Excel จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ซึ่งโปรแกรม Microsoft Excel เป็นโปรแกรมที่ใช้กันทั่วไป โดยเฉพาะกิจการที่นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการดำเนินงานเป็นปกติอยู่แล้ว การนำโปรแกรม Microsoft Excel มาใช้กับงานด้านบัญชีนอกจากจะช่วยให้พนักงานบัญชีของกิจการลดระยะเวลาในการทำงานได้ ยังช่วยให้การเก็บข้อมูลทางด้านบัญชีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงสามารถช่วยให้กิจการประหยัดเงินทุนได้ในระดับหนึ่ง

สำหรับกลุ่มธุรกิจบริการ เช่น กิจการรับเหมาก่อสร้าง กิจการสปา นวดเพื่อสุขภาพ กิจการให้บริการที่พัก กิจการให้เช่าคอมพิวเตอร์ เป็นต้น เป็นกลุ่มที่มีความซับซ้อนด้านรายการบัญชีไม่มากนักเมื่อเทียบกับกลุ่มธุรกิจผลิตสินค้าหรือธุรกิจซื้อขายสินค้า ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทางกรมพัฒนาการค้าส่งเสริมให้มีความเข้มแข็ง เพื่อรองรับการเปิดเสรีอาเซียน การสร้างความเข้มแข็งต้องมีการส่งเสริมในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านศักยภาพด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้ได้คุณภาพเป็นที่ยอมรับจากผู้ใช้บริการ ส่วนการจัดการทางด้านบัญชีก็เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้กิจการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาโปรแกรม Microsoft Excel มาใช้สำหรับงานด้านบัญชี ให้สามารถจัดทำบัญชีเบื้องต้นที่ถูกต้องได้ด้วยตัวเอง เพื่อนำข้อมูลทางด้านบัญชีไปใช้วางแผน กำหนดนโยบายกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ รวมถึงนำรูปแบบของโปรแกรมดังกล่าว เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมในการบันทึกบัญชี เพื่อใช้ในกลุ่มธุรกิจอื่นต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชีสำหรับธุรกิจภาคบริการด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

นิยามศัพท์

Microsoft Excel หมายถึง โปรแกรมหนึ่งในชุด Microsoft Office มีความสามารถในการสร้างตารางการคำนวณ วิเคราะห์ นำเสนอในรูปของตารางและกราฟ

ธุรกิจบริการ หมายถึง ธุรกิจที่ให้บริการแก่ลูกค้าเป็นรายได้หลักมาจากรายได้ค่าบริการ และมีค่าใช้จ่ายหลัก คือ ค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดการบริการ

แนวคิดและทฤษฎี

Microsoft Excel คือ โปรแกรมในชุดโปรแกรม Microsoft Office ซึ่ง Excel นั้นเป็นโปรแกรมที่ใช้กันแพร่หลาย เนื่องจากตอบสนองได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ คำนวณ และการจัดการข้อมูลใน

รูปแบบตารางที่เรียกว่า Spreadsheet รวมถึงนำข้อมูลในตารางมาแสดงผลในรูปแบบที่ทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าใจข้อมูลนั้นได้ง่ายมากขึ้น เช่น สร้างกราฟ หรือสร้างตาราง เป็นต้น

Macro (แมโคร) คือ คำสั่งหรือชุดคำสั่งอัตโนมัติที่สร้างขึ้น มีความจำเป็นต้องใช้งานบ่อยซ้ำ ๆ เช่น การจัดการรูปแบบ worksheet การจัดการรูปแบบข้อมูล การนำคำสั่งตามขั้นตอนทั้งหมดมาเก็บภายในชื่อแมโครซึ่งคำสั่งที่บันทึกไว้จะทำงานตามลำดับอัตโนมัติ หรือจะนำคำสั่งไปสร้างไว้บนปุ่มกราฟิก เพื่อช่วยให้การเรียกใช้งานทำได้สะดวกยิ่งขึ้น

Visual Basic for Applications (VBA) คือ การใช้ภาษาวิชวลเบสิกในการเขียนโค้ดควบคุมโปรแกรมชุด Microsoft Office โดยสามารถเขียนโปรแกรมควบคุมการทำงานในโปรแกรม Excel Word และ PowerPoint ได้ (ดวงพร เกี๋ยงคำ, 2556)

ก่อนที่จะทำการพัฒนาโปรแกรม Microsoft Office เพื่อใช้ในงานบัญชี ผู้ออกแบบจะต้องเข้าใจลำดับขั้นตอนการวางระบบบัญชี ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายจัดการแล้ว ผู้วางระบบบัญชีเริ่มปฏิบัติงาน (พัทร์ศรัณย์ ชินมหาวงศ์, 2550) ตามลำดับดังนี้

1) สำรวจเพื่อศึกษาลักษณะกิจการ เพื่อให้ทราบข้อมูลขั้นต้น ประกอบด้วยข้อมูล รูปแบบกิจการ แผนผังองค์กร รายการของธุรกิจ มีรายการใดบ้างที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก

2) ออกแบบร่างระบบบัญชีใหม่ โดยจะมีการกำหนดรายละเอียดต่อไปนี้

- แบบฟอร์มหรือเอกสารที่จะใช้ในการบันทึกรายการ ต่าง ๆ ของกิจการ เช่น ใบสำคัญจ่าย ใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับภาษี ใบแจ้งหนี้ เป็นต้น
- กำหนดสมุดบัญชี ได้แก่ สมุดรายวันขั้นต้นและบัญชีแยกประเภท
- กำหนดรายงานที่จะต้องเสนอต่อฝ่ายจัดการและบุคคลภายใน เช่น งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น

3) กำหนดระบบการควบคุมภายใน ในการปฏิบัติงาน ให้มีการตรวจสอบงานระหว่างกัน ในการปฏิบัติงานบางอย่าง ควรมีพนักงานอย่างน้อย 2 คน ซึ่งมีการปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระจากกัน มีการกำหนดอำนาจ หน้าที่ของพนักงานอย่างชัดเจน โดยทำเป็นคู่มือปฏิบัติงาน (เสนีย์ พวงยาณี, 2548)

4) เมื่อระบบใหม่ได้ถูกพัฒนาสมบูรณ์แล้ว ก่อนนำระบบดังกล่าวออกมาใช้ ต้องได้รับอนุมัติจากฝ่ายจัดการก่อน

5) การติดตามผล หลังจากระบบได้ถูกนำมาใช้เป็นเวลาพอสมควร ผู้วางระบบจะต้องมีการติดตามผลว่าระบบดังกล่าวมีความเหมาะสมในทางปฏิบัติหรือไม่ คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ได้ลงทุนไปกับการวางระบบหรือไม่

วิธีการศึกษา

ผู้ร่วมวิจัยที่ใช้ในการศึกษาใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ พนักงานบัญชีของสถานประกอบการ ประเภทบริการ 15 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการดำเนินการ และการจัดทำบัญชีของสถานประกอบการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทำการรวบรวมจากการเอกสารหลักฐานในการจัดทำบัญชี สมุดบันทึกรายการต่าง ๆ รวมถึงศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัย หนังสือและเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้อง สำหรับข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานด้านบัญชี โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งใช้คำถามแบบปลายเปิด เพื่อรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปในการดำเนินงานของธุรกิจ ขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการจัดทำบัญชี และรายงานที่เกี่ยวข้อง

การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชี โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel

ในการทำบัญชียังคงใช้วิธีการบันทึกบัญชีด้วยมือ เริ่มตั้งแต่ เก็บรวมรวมเอกสาร วิเคราะห์รายการค้า จดบันทึกบัญชีจนกระทั่งจัดทำงบการเงิน

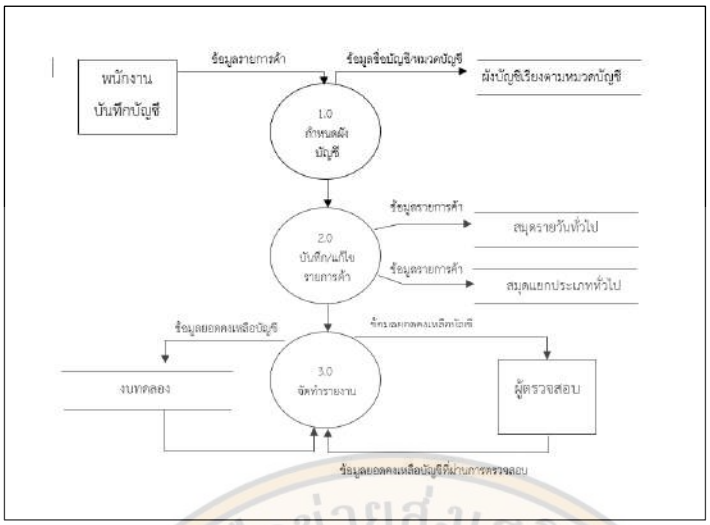
- กำหนดแผนงานการออกแบบและพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ เริ่มจากการศึกษาระบบการจัดทำบัญชีของสถานประกอบการประเภทบริการ การเชื่อมโยงของกระบวนการในการบันทึกบัญชี รวมถึงการจัดทำรายงานที่จำเป็น
- สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อรวบรวมความต้องการของสถานประกอบการ ผู้วิจัยทำการสำรวจความต้องการใช้ข้อมูลทางด้านบัญชี เพื่อนำมาวิเคราะห์พัฒนาโปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชี ได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้
- กำหนดและออกแบบระบบฐานข้อมูล (Database System) ผู้วิจัยทำกำหนดขอบเขตฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบบัญชีสำหรับธุรกิจประเภทบริการ ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมรายการที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ใช้ในการบันทึกบัญชี
- ออกแบบโปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชีโดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel ผู้วิจัยทำการออกแบบตัวโปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชี ด้วย โปรแกรม Microsoft Excel โดยใช้การเขียนชุดคำสั่ง Visual Basic for Applications (VBA) ในการเขียนโค้ดควบคุมโปรแกรม Microsoft Excel
- การทดสอบและนำระบบไปใช้ หลังจากทำการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชี ด้วยโปรแกรม Microsoft Excel เสร็จสิ้น จะทำการทดสอบระบบโดยผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านระบบสารสนเทศและผู้เชี่ยวชาญทางด้านบัญชี หากเกิดข้อผิดพลาดจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำระบบไปใช้จริง

- เริ่มใช้ระบบบัญชี ผู้วิจัยจะทำการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้มีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีของสถานประกอบการ ตามโปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชี ด้วย โปรแกรม Microsoft Excel ที่ได้พัฒนาขึ้น

- ช่วงติดตามหลังใช้ระบบบัญชี เมื่อเมื่อพนักงานบัญชีของสถานประกอบการได้ทำการใช้โปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชี ด้วย โปรแกรม Microsoft Excel ในการบันทึกข้อมูลด้านบัญชีของสถานประกอบการผ่านได้ 1 เดือน ผู้วิจัยจะทำการติดตาม เพื่อประเมินและสรุปผล กรณีเกิดปัญหาจะได้ทำการปรับปรุงโปรแกรมประยุกต์ เพื่อให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพนักงานบัญชีของสถานประกอบการ ประเภทบริการ 15 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการดำเนินการ และการจัดทำบัญชีของสถานประกอบการ ผลจากการศึกษาข้อมูลลักษณะการดำเนินการของสถานประกอบการ ประเภทธุรกิจบริการ ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชีสำหรับธุรกิจภาคบริการด้วยโปรแกรม Microsoft Excel ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชีด้วยโปรแกรม Microsoft Excel โดยเริ่มจากการกำหนดผังบัญชีให้ครอบคลุมรายการค้าของสถานประกอบการบริการทั้งหมด ผู้บันทึกบัญชีทำการบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นเรียงตามลำดับวันที่ที่เกิดรายการค้า ข้อมูลถูกการประมวลผล โดยแสดงใน สมุดรายวันทั่วไป สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป และงบทดลองในด้านการออกแบบโปรแกรมประยุกต์ ผู้วิจัยได้ใช้ VBA ในการสร้างคำสั่งใน Worksheet โดยกำหนดให้โค้ดกระทำการเมื่อมีการกดปุ่มบันทึกข้อมูล ลบข้อมูล และค้นหาข้อมูล สำหรับการแสดงรายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รายงานสมุดบัญชีแยกประเภท รายงานงบทดลอง และสมุดรายวันทั่วไป ใช้วิธีการแสดงผลโดยใช้ Pivot table เนื่องจาก เป็นวิธีการแสดงผลที่สามารถปรับเปลี่ยนข้อมูลการแสดงผลได้ตามความต้องการของผู้ใช้งาน อีกทั้งผู้ใช้สามารถปรับเปลี่ยนการแสดงผลได้เองตามความต้องการ และ Pivot table ช่วยให้ผู้ใช้เข้าใจข้อมูลที่แสดงได้ง่ายขึ้น โปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชีด้วยโปรแกรม Microsoft Excel มีรายละเอียดตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบโปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชีด้วยโปรแกรม Microsoft

Worksheet ผังบัญชี ผู้วิจัยได้ทำการกำหนด Worksheet ในการสร้างผังบัญชี (Chart of Accounts) ประกอบด้วย ชื่อบัญชีและเลขที่บัญชี โดยกิจการต้องทำก่อนเริ่ม การกำหนด “ผังบัญชี” ทำได้จากการพิจารณาภาพรวมของรายการค้าทั้งหมดของกิจการ ทั้งนี้อาจมีการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าจะมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้างในอนาคต “เลขที่บัญชี” จะช่วยให้ผู้บันทึกข้อมูลเกิดความสะดวกในการค้นหาชื่อบัญชี รวมถึงใช้ในการอ้างอิงสำหรับขั้นตอนการผ่านรายการบัญชีไปยังสมุดบัญชีแยกประเภท ในการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ในงานบัญชี ผู้วิจัยได้กำหนด Worksheet ผังบัญชี ประกอบด้วย เลขที่บัญชี ชื่อบัญชี หมวดบัญชี โดยแยกเป็น 5 หมวด ดังนี้

หมวด 1	สินทรัพย์	กำหนดหลักแรก คือ 1
หมวด 2	หนี้สิน	กำหนดหลักแรก คือ 2
หมวด 3	ส่วนของเจ้าของ	กำหนดหลักแรก คือ 3
หมวด 4	รายได้	กำหนดหลักแรก คือ 4
หมวด 5	ค่าใช้จ่าย	กำหนดหลักแรก คือ 5

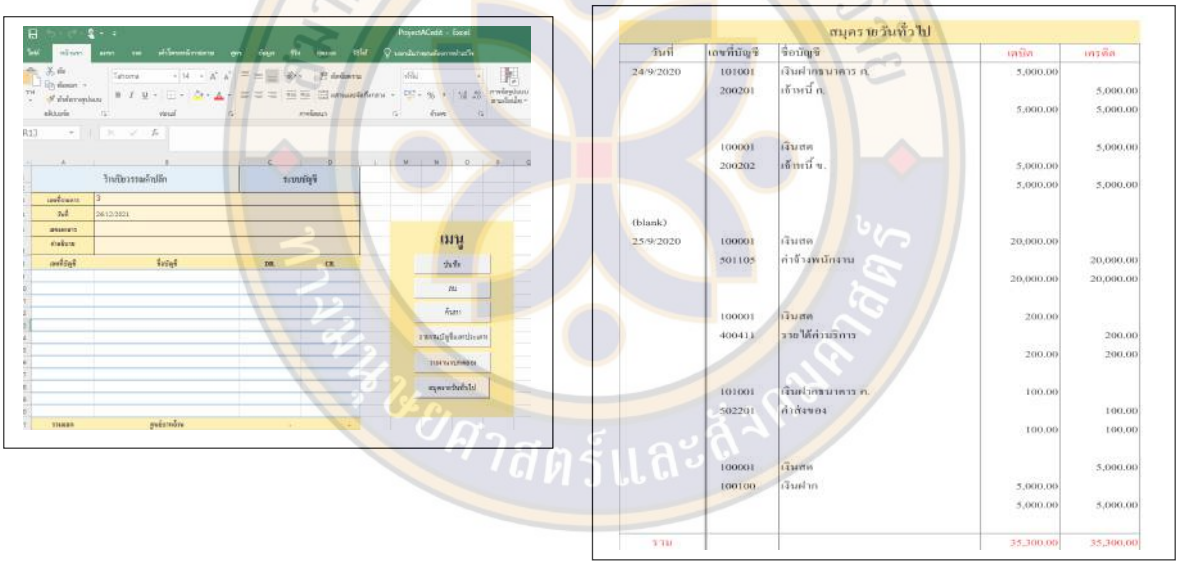
Worksheet การบันทึกบัญชี ผู้วิจัยได้ออกแบบ Worksheet เพื่อใช้ในการบันทึกบัญชีรายการค้าตามวันที่ที่เกิดรายการค้า การบันทึกข้อมูลใช้วิธีการเดียวกับการจัดทำบัญชีด้วยมือ ผู้บันทึกข้อมูลสามารถกดเลือกเลขที่บัญชี ซึ่งอ้างอิงข้อมูลจาก Worksheet ผังบัญชี ที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า และแสดงชื่อบัญชีให้อัตโนมัติจะช่วยลดข้อผิดพลาดในการบันทึกชื่อบัญชีได้ โดย Worksheet การบันทึกบัญชี ประกอบด้วยข้อมูลดังนี้

- ปุ่มบันทึก และเมื่อผู้บันทึกข้อมูลกรอกข้อมูลครบถ้วน และกดปุ่ม บันทึก เป็นการนำ VBA เข้ามาช่วย โดยการสร้างปุ่มแล้ว link กระบวนการทำงานผ่านการเขียนโค้ด VBA เมื่อมีการคลิกปุ่มดังกล่าว

VBA จะทำการตรวจสอบข้อมูลก่อนการบันทึก (ตรวจสอบข้อมูลในช่องต่าง ๆ ที่กรอก โดยจะมีการตรวจสอบเลขรายการ เลขที่บัญชี จำนวนเงินในช่อง “Dr” และ “Cr” ต้องไม่มีค่าว่าง) หากข้อมูลไม่ถูกต้อง ระบบจะแจ้งเตือนเป็นกล่องข้อความให้ทราบว่าผิดพลาดในการกรอกข้อมูลช่องใด จากนั้น หากข้อมูลที่กรอกถูกต้อง ระบบจะบันทึกข้อมูลแล้วแจ้งผลการบันทึกเป็นสำเร็จ ข้อมูลจะ link ไปแสดงผลใน Worksheet db โดยแสดงผลตามเลขที่รายการ

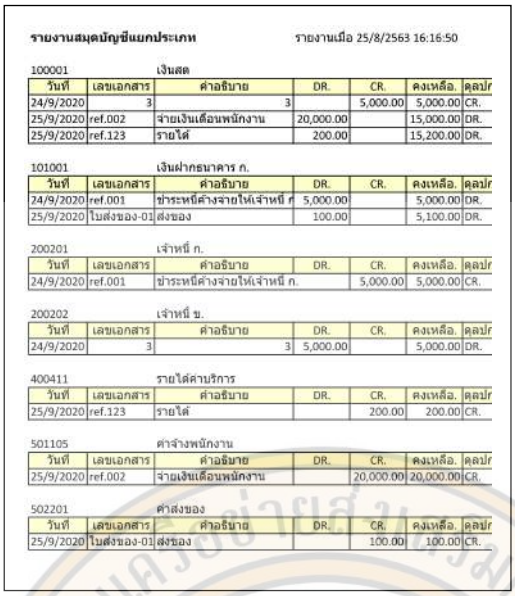
- ปุ่มลบ เป็นการลบข้อมูลในรายการที่ได้กรอกไปแล้ว โดยการเขียนโค้ด VBA เข้ามาช่วยให้เกิดการลบข้อมูลจาก Worksheet db (เมื่อต้องการลบข้อมูลจะต้องกดปุ่มค้นหาก่อน จากนั้น ใส่เลขที่รายการหรือ id เพื่อดึงข้อมูลจากฐานข้อมูลมาแสดงผล แล้วจึงจะลบได้)

- ปุ่มค้นหา เป็นการค้นหา id เพื่อนำมาแก้ไขข้อมูลหรือลบรายการ ใช้ VBA เข้ามาช่วยในการค้นหาข้อมูล โดยดึง id จากฐานข้อมูล (Worksheet db)

ภาพที่ 2 Worksheet สมุดรายวันทั่วไป

จากภาพที่ 2 Worksheet สมุดรายวันทั่วไป ผู้วิจัยใช้แมโครในการกำหนดปุ่มปฏิบัติตามคำสั่ง คือ เปิดไปยังหน้า Worksheet ที่แสดงรายการสมุดรายวันทั่วไป

รายงานสมุดบัญชีแยกประเภท รายงานเมื่อ 25/8/2563 16:16:50

100001 เงินสด

วันที่	เลขเอกสาร	คำอธิบาย	DR.	CR.	คงเหลือ.	ดุลปก
24/9/2020	3	3		5,000.00	5,000.00	CR.
25/9/2020	ref.002	จ่ายเงินเดือนพนักงาน	20,000.00		15,000.00	DR.
25/9/2020	ref.123	รายได้	200.00		15,200.00	DR.

101001 เงินฝากธนาคาร ก.

วันที่	เลขเอกสาร	คำอธิบาย	DR.	CR.	คงเหลือ.	ดุลปก
24/9/2020	ref.001	ชำระหนี้ค้างจ่ายให้เจ้าหนี้ ก	5,000.00		5,000.00	DR.
25/9/2020	ใบส่งของ-01	ส่งของ	100.00		5,100.00	DR.

200201 เจ้าหนี้ ก.

วันที่	เลขเอกสาร	คำอธิบาย	DR.	CR.	คงเหลือ.	ดุลปก
24/9/2020	ref.001	ชำระหนี้ค้างจ่ายให้เจ้าหนี้ ก.		5,000.00	5,000.00	CR.

200202 เจ้าหนี้ ข.

วันที่	เลขเอกสาร	คำอธิบาย	DR.	CR.	คงเหลือ.	ดุลปก
24/9/2020	3	3	5,000.00		5,000.00	DR.

400411 รายได้ค่าบริการ

วันที่	เลขเอกสาร	คำอธิบาย	DR.	CR.	คงเหลือ.	ดุลปก
25/9/2020	ref.123	รายได้		200.00	200.00	CR.

501105 ค่าจ้างพนักงาน

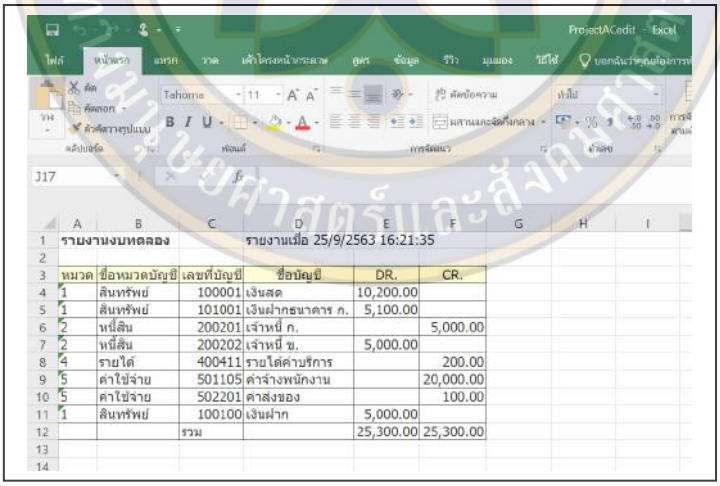
วันที่	เลขเอกสาร	คำอธิบาย	DR.	CR.	คงเหลือ.	ดุลปก
25/9/2020	ref.002	จ่ายเงินเดือนพนักงาน		20,000.00	20,000.00	CR.

502201 ค่าส่งของ

วันที่	เลขเอกสาร	คำอธิบาย	DR.	CR.	คงเหลือ.	ดุลปก
25/9/2020	ใบส่งของ-01	ส่งของ		100.00	100.00	CR.

ภาพที่ 3 Worksheet สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป

จากภาพที่ 3 Worksheet สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป เป็นการแสดงข้อมูลการผ่านบัญชีจากสมุดรายวันทั่วไป ไปยัง Worksheet สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป ระบบจะบันทึกข้อมูล โดยใช้แมโคร ในการกำหนดให้ปุ่มปฏิบัติตามคำสั่ง และแสดงข้อมูลไปยัง Worksheet รายงานบัญชีแยกประเภท

รายงานงบทดลอง รายงานเมื่อ 25/9/2563 16:21:35

หมวด	ชื่อหมวดบัญชี	เลขที่บัญชี	ชื่อบัญชี	DR.	CR.
1	สินทรัพย์	100001	เงินสด	10,200.00	
1	สินทรัพย์	101001	เงินฝากธนาคาร ก.	5,100.00	
2	หนี้สิน	200201	เจ้าหนี้ ก.		5,000.00
2	หนี้สิน	200202	เจ้าหนี้ ข.	5,000.00	
4	รายได้	400411	รายได้ค่าบริการ		200.00
5	ค่าใช้จ่าย	501105	ค่าจ้างพนักงาน		20,000.00
5	ค่าใช้จ่าย	502201	ค่าส่งของ		100.00
1	สินทรัพย์	100100	เงินฝาก	5,000.00	
		รวม		25,300.00	25,300.00

ภาพที่ 4 Worksheet งบทดลอง

จากภาพที่ 4 Worksheet งบทดลอง เป็นการแสดงข้อมูลโดยใช้แมโคร ในการกำหนดให้ปุ่มปฏิบัติตามคำสั่ง และแสดงข้อมูลไปยัง Worksheet รายการงบทดลอง

อภิปรายผลการศึกษา

นอกจากนั้นผลจากการศึกษาพบว่า การจัดทำบัญชีด้วย Microsoft Excel จะช่วยลดระยะเวลาในการทำงานให้กับพนักงานบัญชีของธุรกิจบริการ อีกทั้งยังช่วยให้การเก็บข้อมูลทางด้านบัญชีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงสามารถประหยัดเงินทุนได้ในระดับหนึ่งจากการซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านบัญชีที่มีราคาค่อนข้างสูง ซึ่งอาจไม่คุ้มค่ากับการลงทุน เนื่องจากกลุ่มธุรกิจบริการ ไม่มีความซับซ้อนด้านรายการบัญชี เมื่อเทียบกับกลุ่มธุรกิจผลิตสินค้าหรือธุรกิจซื้อขายสินค้า ดังนั้น การจัดทำบัญชีโดยการประยุกต์ใช้โปรแกรม Microsoft Excel จึงเป็นทางเลือกให้ผู้บริหารธุรกิจบริหารสำหรับการควบคุมงบประมาณในการจัดทำบัญชีและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลบัญชีได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยโปรแกรม Microsoft Excel ที่พัฒนาขึ้นมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลและจัดทำบัญชี เพื่อให้กิจการสามารถทราบผลการดำเนินงานของกิจการธุรกิจในเบื้องต้น สำหรับการศึกษาในอนาคตอาจนำไปประยุกต์ใช้สำหรับงานบัญชีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอื่น อาทิเช่น ธุรกิจซื้อขายสินค้า ธุรกิจผลิต เพื่อความครบถ้วนในการบันทึกข้อมูลทางบัญชี

บรรณานุกรม

ดวงพร เกี๋ยงคำ. (2556). *รวมสูตร&ฟังก์ชั่น และ Macro&VBA Excel 2010 ฉบับปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โปรวิชั่น.

พัทร์ศรัณย์ ชินมหาวงศ์. (2550). *การพัฒนาโปรแกรม Excel เพื่อใช้วางแผนทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานโอสถสภา จำกัด* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษศาสตร์]. https://tdc.thailis.or.th

สุภาภรณ์ คงสวัสดิ์ และ พัฒนพงศ์ สุวรรณชาติ (2554). การประยุกต์ใช้ Excel กับงานบัญชี. *วารสารวิชาการ Executive Journal*, 31(4), 116-121. www.tci.-thaijo.org

เสนีย์ พวงยาณี. (2551). *การบัญชีชั้นต้น 1*. ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

